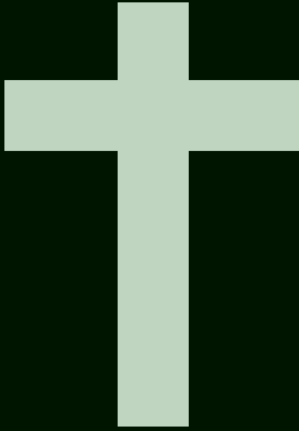

Kisin Kiraan
Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012 Copyright du text: ©

2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78

Contents

Dunuḡa Fəlon Sora	1
Xəɾəyaan Sora	65
Saraxaraline Sora	115
Yatene Sora	149
Sariyane Sora	199
Yosuwe Sora	244
Kitisane Sora	273
Ruti Sora	303
Samuyeli Singen Sora	308
Samuyeli Firinden Sora	345
Mangane Singen Sora	381
Mangane Firinden Sora	422
Taruxune Singen Sora	460
Taruxune Firinden Sora	499
Esirasi Sora	543
Neyemi Sora	556
Esita Sora	576
Yuba Sora	586
Yaburin Sora	649
Sandane Sora	805
Karaməxən Sora	866
Marafanna Falane Sora	879
Nabi Esayi Sora	891
Nabi Yeremi Sora	1016
Mawuga Xuine Sora	1119
Nabi Esekiyeli Sora	1132
Nabi Daniyeli Sora	1203
Nabi Hose Sora	1224
Nabi Yoweli Sora	1242
Nabi Amosi Sora	1250
Nabi Abadi Sora	1265
Nabi Yunusa Sora	1268
Nabi Mike Sora	1271
Nabi Nahun Sora	1282
Nabi Xabakuki Sora	1288
Nabi Sofoni Sora	1294
Nabi Xage Sora	1300
Nabi Sakari Sora	1303
Nabi Malaki Sora	1318
Matiyu Sora	1322
Maraka Sora	1372
Luka Sora	1403
Yoni Sora	1457

Kewanle Sora	1493
Romi Kaane Sora	1538
Karēnti Singen Sora	1559
Karēnti Firinden Sora	1579
Galati Kaane Sora	1592
Efēsi Kaane Sora	1600
Filipi Kaane Sora	1608
Kōlōsi Kaane Sora	1614
Tesaloniki Singen Sora	1619
Tesaloniki Firinden Sora	1623
Timōte Singen Sora	1626
Timōte Firinden Sora	1632
Tito Sora	1636
Filemōn Sora	1639
Heburune Sora	1641
Yaki Sora	1657
Piyeri Singen Sora	1663
Piyeri Firinden Sora	1669
Yoni Singen Sora	1673
Yoni Firinden Sora	1679
Yoni Saxanden Sora	1680
Yudi Sora	1681
Lankēnemayaan Sora	1683

Dunuḡa Fəlon

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Səbe

Tawureta Musaa Kitabun yire singen naxan səbe, na xili “Dunuḡa Fəlon.” Sora tonge suulun nan na ra. Ne yitaxunxi nən dəxəde naanin:

Keli sora 1 ma han 11: Dunuḡa daan nun N Benba Adama nun Nmahawaa fe taruxun nun Nabi Nuhan ma fe taruxuna

Keli sora 12 ma han 25: Nabi Iburahimaa fe taruxuna

Keli sora 26 ma han 36: Nabi Isiyaga nun Nabi Yaxubaa fe taruxuna

Keli sora 37 ma han 50: Nabi Yusufu a fe taruxuna

En nəe xaxili gbeen sətə nən Kitabun yireni ito barakani. Ala a yete keḡaan nan makənənxi taruxuni itoe kui. A waxi a xən ma adamadiine xa tinxin nən. Koni adamadiine to yulubin nun haken liga, Ala yi dunuḡa raxədxə e ma alogo e xa e sənne lu na. Fe jaxin mi rafan a ma feu! A mi muxu yo tima fe jaxin na. Muxun birin a yete dentegema nən Ala xa lan a kəwanle ma. Ala mən yulubi kanne yalagima nən. Koni Ala mi wama a xən adamadiine xa halagi. A waxi e mali feni alogo e xa tubi, e yi kisi a hinanna barakani.

Dunuḡa Fəlon

¹ A fəloni, Ala yi kore xənna nun bəxə xənna da. ² Dunuḡa mi yi yitənxi nun. A magenla nan yi a ra. Dimin nan yi na fufaan xun ma, koni Alaa Nii Sariḡanxin yi a masigama igen xun ma.

³ Ala yi a fala, a naxa, “Kənenna xa mini.” Kənenna yi mini. ⁴ Ala yi a mato, na kənenna fanxi. Ala yi kənenna nun dimini taxun. ⁵ Ala yi kənenna xili sa “yanyina.” A yi dimin xili sa “kəena.” Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə singen nan na ra.

⁶ Ala yi a fala, a naxa, “Kore walaxan xa lu bəxə igen nun kore igen tagi.”

⁷ Na yi findi naninna ra bəxə igen nun kore igen tagi. A liga na kii nin. ⁸ Ala yi naninni ito xili sa “kore xənna.” Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə firinden nan na ra.

⁹ Ala yi a fala, a naxa, “Bəxə igen xa a malan yire kedenni. Xaren xa maba.” A liga na kii nin. ¹⁰ Ala yi na xaren xili sa “bəxəna.” A yi na bəxə igen xili sa “baana.” Ala yi a mato, na fanxi. ¹¹ Ala yi a fala, a naxa, “Soli seene xa mini bəxən ma. Sansiin birin xa soli, naxan yo naxan, bənsən kedenni. Sansi xənna naxan na sansi bogin kui, a solima nən birin nun a bənsənna.” A liga na kii nin. ¹² Ala yi sansiin birin nasoli bəxən fari. Sansi xənna naxan na sansi bogin kui, a yi soli e nun a bənsənna. Ala yi a mato, na fanxi. ¹³ Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə saxanden nan na ra.

¹⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Yanban seene xa lu koren ma, yanyin nun kəeen taxun feen na. Waxatin birin kolonna yanban seene sabun nan na. Xii yo xii, jee yo jee a kolonna yanban seene sabun nan na. ¹⁵ E xa dege koren ma, e bəxəni yalan.” A liga na kii nin. ¹⁶ Ala yi nayiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo han, na xa yanyin yamarin naba. Naxan xurun, na xa kəeen yamarin naba. A yi sarene fan nafala. ¹⁷ Ala yi yanban seene sa koren ma alogo e xa bəxəni yalan, ¹⁸ e yi yanyin nun kəeen yamarin naba, e yi dimin nun kənenni taxun. Ala yi a mato, a fanxi. ¹⁹ Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə naaninden nan na ra.

²⁰ Ala yi a fala, a naxa, “Igen xa yimaxa niimaseene ra. Xəline xa tukan kore.” ²¹ Ala yi yexe xungbene da e nun niimaseen birin igeni, naxan yo

naxan bənsən kedenni. A yi xəline fan da, naxan yo naxan bənsən keden. Ala yi a mato, a fanxi. ²² Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa wuya, e yi yiriwa alogo yexene xa baan nafe. Xəline fan xa gbo bəxən ma.”

²³ Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə suulunden nan na ra.

²⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Niimaseene xa lu bəxən ma. Birin xa lu e nun a bənsənna. Xuruseene nun bubuseene nun burunna subene, e birin xa lu e nun e bənsənna.” A liga na kii nin. ²⁵ Ala yi burunna subene da naxan yo naxan bənsən keden. A yi xuruseene da naxan yo naxan bənsən keden. A yi bubuseene da naxan yo naxan bənsən keden. Ala yi a mato, a fanxi.

²⁶ Ala yi a fala, a naxa, “En xa adaman da en yete misaala ra en maligan na. A xa senben sətə yexene nun xəline nun xuruseene nun bəxən nun bubuseene xun na.”

²⁷ Ala yi adaman da a yete misaala ra.

A e daxi Ala misaala nan na,
a e da xəmən nun jaxanla.

²⁸ Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E wuya ayi, e yi yiriwa alogo bəxən xa rafe. E senben sətə bəxən nun yexene nun xəline nun bubuseene xun na.” ²⁹ Ala yi a fala, a naxa, “N bata sansiin birin nun sansi bogin birin fi e ma balon na. ³⁰ N bata sansiin birin fi subene ma naxanye bəxən ma, e nun xəline nun bubuseene nun niimaseene, naxan yo yengima. Sansiin birin bata findi e balon na.” A liga na kii nin. ³¹ Ala yi a daliseene birin mato, a fanxi han! Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə senninden nan na ra.

2

¹ Kore xənnə nun bəxə xənnə daxi na kiini e nun e kui seen birin. ² Ləxə soloferedeni Ala wanla yi kamali. A yi a matabu. ³ Ala yi barakan sa na ləxə soloferedena fe yi, a xa findi ləxə sarijanxin na bayo a matabuxi na ləxən nin. A wanla kamalixi na ləxən nin.

N Benba Adama nun Nmahawa fe

⁴ Kore xənnə nun bəxə xənnə taruxun ni i ra, e daxi waxatin naxan yi.

Marigina Alatala bəxən nun koren nafala waxatin naxan yi, ⁵ soli se yo mi yi na. Sansi yo mi yi na naxan solixi bəxən ma bayo Marigina Alatala munma yi tule igen nagodo singen. Adaman fan mi yi na naxan bəxən nawalima.

⁶ Koni xuyexuyenna yi minima bəxən fari, a bəxəni kun. ⁷ Marigina Alatala yi adaman nafala bəndən na. Na xanbi ra, a yi niin fe a jəeni, adaman yi findi dəpəxən na.

⁸ Na xanbi Marigina Alatala yi nakə fajin nafala sogeteden mabinni. Na yiren xili Eden. A yi adaman dəxə mənni. ⁹ Marigina Alatala yi wudin siyaan birin nasoli mənni, wudin naxan tofan, wudin naxan bogi donma a fajin na. Na yiren tagi, wudi firin yi na yi. Kedenna xili siimaya wudina. A firinden xili fe fajin nun fe jaxin kolon wudina.

¹⁰ Xuden yi mini Eden nakəni soli seene xa, a yi taxun, a findi xude naaninna ra. ¹¹ Na xude singen xili Pison. A danguma Xawila bəxən birin ma, xəmaan dənaxan yi. ¹² Na xəmaan fan. Wudi igen xiri jaxumən fan na, e nun gəme tofajin naxan xili onixin. ¹³ Na xude firinden xili Gihon. A danguma Kusi bəxən birin ma. ¹⁴ Na xude saxanden xili Tigiri. A danguma Asuri bəxən ma a sogeteden binna ra. Na xude naaninden xili Efrati.

¹⁵ Marigina Alatala yi adaman dəxə Eden nakəni nən alogo a xa na yiren nawali, a yi a kantan. ¹⁶ Marigina Alatala yi yamarin so Adama yii, a naxa, “I nəe wudini itoe bogin birin donjə naxan Eden nakəni, ¹⁷ koni i nama fe

fəjɪn nun fe ɲaxin kolon wudin bogin don, bayo i na a don, i faxama nɛn.”
 18 Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “A mi lan xɛmɛn xa lu be a kedenna. N na a mali muxu fəjɪn dama nɛn a xa.”

19 Burunna subene birin e nun xəlɪne birin Marigina Alatala naxanye rafalaxi bɛndɛn na, a yi e xali adaman fɛma a xa e xili sa. Adaman e xili sa kii naxan yi, na yi findi e xinle ra. 20 A yi xuruseene birin nun xəlɪne birin nun burunna subene birin xili sa. Koni na waxatini Adaman munma yi a mali muxu fəjɪn sɔtɔ singen. 21 Marigina Alatala yi xixɔnla radangu a ma. A yi a raxi ki fəjɪ. A to xi, Marigina Alatala yi a ɲɛnsɛn xɔri keden ba. A yi na ragali. 22 Na xanbi, na ɲɛnsɛn xɔnna naxan kelixi adaman yi, Marigina Alatala yi na findi ɲaxanla ra, a yi fa a ra adama xɔn.

23 Adama yi a fala, a naxa, “Iki, ito fataxi n xɔnna nan na. A mɔn fataxi n fatin nin. A xinla falama nɛn ‘ɲaxanla,’ bayo a minixi xɛmɛni nɛn.”*
 24 Nanara, xɛmɛna a nga nun a fafe beɲinma, a yi a maso a ɲaxanla ra, e findi fati bɛndɛ kedenna ra. 25 Xɛmɛn nun a ɲaxanla magenla nan yi a ra nun, koni e mi yi yagima na ra.

3

Yulubi singena

1 Saɲin nan yi kɔta Marigina Alatalaa daliseene birin xa. A yi ɲaxanla maxɔdin, a naxa, “Nɔndin na a ra ba, Ala bata a fala, fa fala wudi binla naxanye birin Eden nakɔni, ε nama e bogin don?” 2 ɲaxanla yi a yabi, a naxa, “Wudin naxanye Eden nakɔni, nxu nɔɛ e bogin donɲɛ nɛn, 3 koni wudin naxan Eden nakɔn tagiyani, nxu mi nɔɛ na bogin donɲɛ, nxu mi nɔɛ nxu yiin dinɲɛ a ra. Xa na liga nxu faxama nɛn.” 4 Saɲin yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “En-ɛn de! I mi faxama. 5 Ala a kolon, i na a don, i yɛɛn nabima nɛn. I fama fe fəjɪn nun fe ɲaxin kolondenɪ nɛn alo Ala yɛtɛna.” 6 ɲaxanla to wudi bogin mato, a tofan, a fan donseen na, a fan xaxili sɔtɔ seen na, a yi a tongo. A yi a don. A yi nde tongo, a sa a so a xɛmɛn yii, naxan yi a fɛma. A fan yi a don. 7 Na waxatini e yɛɛn yi rabi. E yi a kolon, a e magenla nan yi a ra. E yi xɔde dɛɛne gira, e yi e dɛɛɛ dugin na.

8 Na xanbi ra, xɛmɛn nun a ɲaxanla yi Marigina Alatala sigati xuiin mɛ nakɔni ɲinbaridɛɛn foye fəjɪni. E yi e luxun wudine tagi. 9 Marigina Alatala yi a xili, a naxa, “Adama, i minɛn yi?” 10 Adaman yi a ratin, a naxa, “N bata i xuiin mɛ Eden nakɔni, koni n bata gaxu, bayo n magenla na a ra. Awa, n bata n luxun.” 11 Ala yi a maxɔdin, a naxa, “Nde a yitaxi i ra a i magenla na a ra? I bata na wudi bogin don ba, n na i yamarixi naxan ma fe ra a i nama a don?” 12 Adaman yi a yabi, a naxa, “Na ɲaxanla i naxan soxi n yii, na bata na wudi bogin so n yii, n yi a don.” 13 Na xanbi, Marigina Alatala yi ɲaxanla maxɔdin, a naxa, “I nanse ligaxi?” ɲaxanla yi a yabi, a naxa, “Saɲin nan n mayendenxi han n na a don.”

14 Awa, Marigina Alatala yi a fala saɲin xa, a naxa, “I to bata ito liga, awa, n fan bata i danga xuruseene nun burunna subene birin tagi. I findima bubuseen nan na i kuiin xun na. I gbangbanna nan donna i ya dunuja yi gidini. 15 N bata yaxuyaana naso i tan nun ɲaxanla tagi. N bata a raso i ya diinne nun a diine fan tagi. Na ɲaxanla diina i xunni wuruma nɛn, i fan yi a sanna maxɔlo.” 16 Ala yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I fan, i tɔrɔma nɛn i ya

* 2:23: Heburu xuiin naxan bunna nɛɛn “xɛmɛna” na maso ɲaxanla xinla ra Heburu xuiini.

dii barideni. Na tərən gboma ayi nən. I birama nən i ya xəmən fəxo ra. A i yamarima nən.”

¹⁷ Ala yi a fala Adama xa, a naxa, “I bata bira i ya jaxanla fəxo ra. I bata na wudin bogin don, n na i yamarixi wudin naxan ma fe ra, a i nama na don. Iki n bata bəxən danga i ya fe ra. I tərəma nən balo sətədeni i ya dunuja yi gidini. ¹⁸ N janle nun tansinne raminima nən bəxən ma, koni i baloma siseene nan xən xeen ma. ¹⁹ I balon sətəma i kuye wolonna nin han i xetema bəxəni waxatin naxan yi, bayo i kelixi na bəxən nin. Benden ni i ra, i mən xetema na bendən nin.”

²⁰ Adaman yi a jaxanla xili sa Nmahawa bayo a findima muxun birin nga nan na. ²¹ Marigina Alatala yi dugin kidi daxina nde dege Adama nun a jaxanla xa. A yi na ragodo e ma. ²² Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman bata findi alo en tan, bayo a bata fe fajin nun fe jaxin kolon. A mi daxa a xa siimaya wudi bogin don, xa na mi a ra a mi faxama nun.” ²³ Marigina Alatala yi e ramini Eden nakəni, a e xa sa bəxən nawali e fataxi naxan na. ²⁴ A to Adama kedi, Ala yi maleka gubugubu kanne ti Eden sogeteden binna ra. A mən yi silanfanna* tēe daxin lu mənni naxan a firifirima na longonni kiraan kantan xinla ma siga siimaya wudin yireni.

4

Kayini nun Habila fe

¹ Adama yi Nmahawa kolon jaxanla ra. Nmahawa yi fudikan. E yi diin sətə naxan xili Kayini. Nmahawa yi a fala, a naxa, “Alatala bata n mali dii xəmən sətə feen na.”* ² Na xanbi, Nmahawa yi Kayini raburunna sətə dii xəmənə, naxan yi xili Habila. Habila, xuruse rabaan nan yi a ra. Kayini, xee biin nan yi a ra.

³ Na waxatin to dangu, Kayini yi fa sansi bogina ndee ra, a ne ba saraxan na Alatala xa. ⁴ Koni Habila yi fa xuruse dii singen na e nun a turena. Alatala yi Habila nun a saraxan nasuxu, ⁵ koni a mi Kayini nun a saraxan nasuxu.

Awa, Kayini yi xələ. A yetagin yi masara. ⁶ Na xanbi, Alatala yi Kayini maxədin, a naxa, “Nanfera i xələxi? Nanfera i yetagin masaraxi? ⁷ Xa i fe fajin liga, n na rasuxuma nən, koni xa i fe jaxin liga, yulubina i ya deen na, a i mamelema. I kata, i yi a no.”

⁸ Kayini yi a fala a xunyen xa, a naxa, “En siga xeen ma.” E to so xeen ma, Kayini yi a xunyen Habila suxu. A yi a faxa. ⁹ Na xanbi Alatala yi Kayini maxədin, a naxa, “I xunyen Habila minen yi?” A yi a yabi, a naxa, “N mi a kolon. N tan nan n xunyen kantan muxun na ba?” ¹⁰ Ala yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi? I tuli mati. I xunyen wunla n gbelegbelema bəxəni. ¹¹ N bata i danga bayo i bata i xunyen faxa. N na i kedima nən bəxəni ito ma i xunyen wunla denaxan yi. ¹² I na bəxən nawali, i mi balon sətəma. I findima sigatiin nan na.”

¹³ Kayini yi a fala Alatala xa, a naxa, “Na haken goronna gbo n tan xun ma. ¹⁴ Xa i bata n kedi to, n mi i toma sənən. N findima sigatiin nan na. Muxun naxan sa n toma, a n faxama nən.” ¹⁵ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-ən, xa muxu yo i faxa, n na i gbeen jəxoəma nən dəxoəna ma solofere.” Alatala yi taxamasenna sa Kayini ma alogo xa naxan sa a to, a nama a faxa.

* **3:24:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

* **4:1:** Kayini maso xuina nde ra Heburu xuini

naxan bunna nən “Sətəna.”

¹⁶ Awa, Kayini yi a makuya Alatala ra. A sa dɔxɔ Nodi bɔxɔni Eden nakɔɔn sogetede binna ra. ¹⁷ Kayini yi a ɲaxanla kolon ɲaxanla ra. A ɲaxanla yi fudikan. A yi diin sɔtɔ naxan xili Xanəki. Kayini yi taan ti na yi. A yi a diin xili sa na taan xun ma.

¹⁸ Xanəki nan Yiradi sɔtɔ. Yiradi yi Mehuyayeli sɔtɔ. Mehuyayeli yi Metusayeli sɔtɔ. Metusayeli yi Lameki sɔtɔ. ¹⁹ Lameki yi ɲaxalan firin tongo. Kedenna xili Ada. Boden xili Sila. ²⁰ Ada yi Yabali sɔtɔ. Yabali, xuruse rabane nun bubu kanne baba nan yi a ra. ²¹ Yabali xunyɛn xili Yubali. Yubali, kondon maxane nun xulen fene baba nan yi a ra.

²² Sila fan yi diin sɔtɔ. A xili Tubali-Kayini. A tan, xabun nan yi a ra. A yi waliseen sifan birin nafalama sulan na, e nun wurena. Tubali-Kayini xunyɛn ɲaxalanmaan yi xili Nama.

²³ Lameki yi a fala a ɲaxanle xa, a naxa, “Ada nun Sila, ε tuli mati. Lameki a ɲaxanle, ε ε tuli mati n ma falan na. N bata xɛmɛna nde faxa n gbeen ɲɔxɔn na. N bata na banxulanna faxa bayo a bata n maxɔɔ. ²⁴ Xa Kayini daxa a gbeen ɲɔxɔ dɔxɔɲa ma solofere, Lameki a gbeen ɲɔxɔma nɛn dɔxɔɲa ma tonge solofere e nun solofere.”

²⁵ Adama yi a ɲaxanla kolon ɲaxanla ra. A yi diin sɔtɔ naxan yi xili Seti. A na xili sa bayo Ala bata a diin Habila ɲɔxɔ so a yii Kayini naxan faxa.† ²⁶ Seti fan yi diin sɔtɔ naxan xili Enosi. Na waxatini, muxune yi Alatala xinla binya fɔɔ.

5

Adama han Nuhan Taruxune Singen 1.1-4

¹ Adama bɔnsɔnna taruxun ni ito ra. Ala to Adama da, a a findi a yete maligan na, ² a e da xɛmɛn nun ɲaxanla. A e baraka. A e xili sa “Adamana.”

³ Adama to fori ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ tonge saxan, a yi diin sɔtɔ a yete maligan na naxan maso a ra. A yi a xili sa Seti. ⁴ Seti bari xanbini, Adama yi bu ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛɛɛ. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. ⁵ Adama a siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomanaanin ɲɛɛ tonge saxan. Na xanbi ra, a yi faxa. ⁶ Seti to bu ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ suulun, a yi Enosi bari. ⁷ Enosi bari xanbini, Seti yi bu ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛɛɛ ɲɛɛ solofere. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. ⁸ Seti a siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomanaanin ɲɛɛ fu nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

⁹ Enosi to bu ɲɛɛ tonge solomanaanin, a yi Kenan bari. ¹⁰ Kenan bari xanbini, Enosi yi bu ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛɛɛ ɲɛɛ fu nun suulun. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. ¹¹ Enosi a siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomanaanin ɲɛɛ suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹² Kenan to bu ɲɛɛ tonge solofere, a yi Mahalaleli bari. ¹³ Mahalaleli bari xanbini, Kenan yi bu ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛɛɛ ɲɛɛ tonge naanin. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. ¹⁴ Kenan ma siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomanaanin ɲɛɛ fu. Na xanbi ra, a yi faxa. ¹⁵ Mahalaleli to bu ɲɛɛ tonge sennin e nun suulun, a yi Yaredi bari. ¹⁶ Yaredi bari xanbini, Mahalaleli yi bu ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛɛɛ ɲɛɛ tonge saxan. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. ¹⁷ Mahalaleli a siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛɛɛ ɲɛɛ tonge solomanaanin ɲɛɛ suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

† 4:25: Seti maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛn “A bata a fi.”

18 Yarədi to bu jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge sennin e nun firin, a yi Xenəki bari. 19 Xenəki bari xanbini, Yarədi yi bu jɛɛ kɛmɛ solomasɛxɛ. A mən yi dii xɛmən nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. 20 Yarədi a siimayaan yi siga jɛɛ kɛmɛ solomanaanin jɛɛ tonge sennin e nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

21 Xenəki to bu jɛɛ tonge sennin jɛɛ suulun, a yi Matusela bari. 22 Matusela bari xanbini, Xenəki yi bira Ala fəxɔ ra jɛɛ kɛmɛ saxan. A mən yi dii xɛmən nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. 23 Xenəki a siimayaan yi siga jɛɛ kɛmɛ saxan jɛɛ tonge sennin e nun suulun. 24 Xenəki yi sigan tima e nun Ala. Na xanbi ra, a mi lu na sənən, bayo Ala bata a xali, a mi faxa.

25 Matusela to bu jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge solomasɛxɛ jɛɛ solofere, a yi Lameki bari. 26 Lameki bari xanbini, Matusela yi bu jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun firin. A mən yi dii xɛmən nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ.

27 Matusela a siimayaan yi siga jɛɛ kɛmɛ solomanaanin jɛɛ tonge sennin e nun solomanaanin. Na xanbi ra, a yi faxa.

28 Lameki to bu jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun firin, a yi diin sɔtɔ. 29 A yi a xili sa Nuhan. A yi a fala, a naxa, “A tan nan a ligama en jinan en ma tərən nun en ma wanla ra, bayo Alatala bata bəxən danga.”* 30 Nuhan bari xanbini, Lameki yi bu jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomanaanin jɛɛ suulun. A mən yi dii xɛmən nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. 31 Lameki a siimayaan yi siga jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge solofere e nun solofere. Na xanbi ra, a yi faxa.

32 Nuhan to bu jɛɛ kɛmɛ suulun, a yi Semi nun Xami nun Yepeti sɔtɔ.

6

Dunuḡa kala kiina

1 Muxune wuya fəlɔ bəxən fari waxatin naxan yi, e yi dii tɛmɛne bari. 2 Daḡəxən naxanye fata Ala konna ra, na ndee yi yabu dii tɛmɛne ra, bayo e tofan. E yi ndee yɛ matongo, e yi e findi e jaxanle ra.

3 Na xanbi ra, Alatala yi a fala, a naxa, “N mi tinjɛ n ma Niin xa bu adaman fatini habadan, bayo daliseen na a ra. A mi danguma jɛɛ kɛmɛ jɛɛ mɔxəjɛn na.”

4 Na waxatini, e nun waxatin naxan fa na xanbi ra, Neflimi muxu magaxuxine nan yi na dunuḡa yi. Na daḡəxone nun na dii tɛmɛne nan ne barixi. E findi sofa magaxuxine nan na na waxatine yi e nun xili kanne.

5 Alatala yi a to adamadina jaxuyaan bata gbo ayi bəxən fari. A miriyane findixi fe kobin nan na waxatin birin. 6 Na yi Alatala tərɔ han a yi nimisa adaman da feen na. Na yi a bəjɛn tərɔ. 7 Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman birin n naxan daxi, n na birin janma nɛn dunuḡa yi. Muxu ba, sube ba, bubuse ba, xəliin naxan tunganma kore ba, n na birin naxərima nɛn dunuḡa yi, bayo n bata nimisa adaman da feen na.” 8 Koni, Nuhan yi rafan Alatala ma.

9 Nuhan bənsənna taruxun ni ito ra. Muxu tinxinxin nan yi Nuhan na na waxatini. Fɛ yo mi yi a ra. A yi biraxi Ala fəxɔ ra. 10 Nuhan dii saxan nan sɔtɔ: Semi nun Xami nun Yepeti.

Nuhan yi kunki nafala

11 Dunuḡa bata yi kala Ala yɛɛ ra yi. A bata yi rafe fe jaxin na. 12 Ala yi dunuḡa to, a kalaxi, muxun birin fe jaxin fəxɔ ra. 13 Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “N waxi adaman birin naxəri feni dunuḡa yi, bayo dunuḡa bata

* 5:29: Nuhan maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛn “madendenna.”

rafe fe kobin na. N waxi adaman birin nun bəxən birin kala feni. ¹⁴ Awa, i xa Goferi wudin nafala kunkin na. Konkone xa lu a kui. I dolen sa a kuiin nun a fanna ma. ¹⁵ I xa a rafala i kiini: A kuyan xa findi nəngənna ye keme saxan na, a yigbona tonge suulun, a yitena tonge saxan. ¹⁶ I a xunna soon nafala. A xa dangu nəngənna yeɲa ma keden na. I a deen ti a dexon ma. I xa kunkin kuini taxun dəxəɲa ma saxan.”

¹⁷ “N tan igen nadinma nən dunuja yi. A muxun birin halagi. Niimaseen birin faxama nən. ¹⁸ Koni n bata layirin tongo i xa. I so kunkini ito kui, i tan nun i ya diine nun i ya ɲaxanla, e nun i ya diine ɲaxanle. ¹⁹ I xa fa daliseen sifan birin firin firinna ra, a xemen nun a gilena alogo e xa kisi. ²⁰ Xəliin bənsənna birin firin firin, suben bənsənna birin firin firin, bubuseen bənsənna birin firin firin, e fama i xən, i yi e rakisi. ²¹ I xa donseen sifan birin xali kunkin kui. I xa sa a mara i tan xa e nun e fan xa.”

²² Nuhan yi a birin liga alo Ala a yamarixi kii naxan yi.

7

Fufa gbeena fe

¹ Alatala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “So kunkin kui, i tan nun i ya denbayaan birin, bayo tinxin muxun nan i ra waxatini ito yi. ² Sube radaxaxi yo sube radaxaxi, i xa na solofere raso kunkin kui, a xemen nun a gilena. Sube raharamuxi yo sube raharamuxi i xa na firin naso, a xemen nun a gilena. ³ Xəliin fan sifan birin, solofere tongo, a xemen nun a gilena, alogo daliseen sifan birin xa lu dunuja yi. ⁴ Xi solofere na dangu, n tulen nagodoma bəxən ma nən, soge tonge naanin, kəe tonge naanin. N niimaseen naxan birin daxi, na birin halagima nən.” ⁵ Nuhan yi na birin liga Alatala a yamari naxan na.

⁶ Fufaan mini waxatin naxan yi, Nuhan ma siimayaan ɲee keme sennin nan yi a ra. ⁷ Nuhan nun a diine nun a ɲaxanla nun a diine ɲaxanle yi keli igen yeɛ ra, e yi so kunkin kui. ⁸ Sube radaxaxine nun sube raharamuxine, xəline nun bubuseene, ⁹ a xemen nun a gilena, e yi siga Nuhan fəma firin firin. E yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi.

¹⁰ Xii solofere dangu xanbini, na fufaan yi din dunuja ra. ¹¹ Nuhan ma siimayaan yi ɲee keme sennin, kike firin, xi fu nun solofere. Igen naxan bəxəni, na yi te fəɓ, e nun igen naxan kore, na fan yi godo fəɓ. ¹² Tulen yi fa bəxən ma soge tonge naanin, kəe tonge naanin.

¹³ Na ləxə yeɛeni, Nuhan nun a diine, Semi nun Xami nun Yepeti e nun a ɲaxanla nun a dii saxanne ɲaxanle, ne birin yi so kunkin kui. ¹⁴ Burunna suben bənsənna birin nun xuruseen bənsənna birin nun bubuseen bənsənna birin nun xəliin bənsənna birin, e yi so kunkin kui. ¹⁵ Daliseen birin naxan yengima, a firin firin, e yi fa Nuhan fəma. E yi so kunkin kui. ¹⁶ Niimaseen birin, a xemen nun a gilena, e yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi. Na xanbi ra, Alatala yi deen balan.

¹⁷ Xi tonge naanin fufaan yi mini. A yi kunkini te. ¹⁸ Igen to gbo bəxən ma, kunkin yi dəxə igen fari. ¹⁹ Igen yi te han a yi sa geyaan birin xun ma dunuja yi. ²⁰ Igen yi sa geyane xun ma han nəngənna ye fu nun naanin. ²¹ Niimaseen naxanye birin yi dunuja yi, ne birin yi halagi: xəli yo, xuruse yo, burunna sube yo, bubuse yo, e nun adamadiin birin. ²² Niimaseen naxanye birin yi xaren na, naxanye yengima, ne birin yi halagi. ²³ Niimaseen naxanye yi bəxə xənna ma, na birin yi raxəri: adamadiine nun subene nun bubuseene e nun

xəline, fə Nuhan kedenna, e nun naxanye yi a fəma kunkin kui. ²⁴ Fufaan yi din dunuja ra xii keme xii tonge suulun.

8

Fufaan jan fena

¹ Koni Ala yi a xaxili lu Nuhan xən ma, e nun burunna subene, e nun xuruseen naxanye yi a fəma kunkin kui. Ala yi foyen nafa dunuja yi. Igen yi godo fəlo. ² Igen naxan yi kelima bəxən bun ma, na yi dan. Igen naxan yi kelima kore, na fan yi dan. ³ Ləxə yo ləxə fə nde ba igen na. Xii keme xii tonge suulunna bun ma, igen yi yelin gode. ⁴ Kike soloferen xii fu nun solofereni, kunkin yi dəxə geyaan fari, naxan xili Ararati. ⁵ Igen yi lu gode han kike fudeni. Kike fuden xii singe ləxəni, geyane xunne yi mini kenenni.

⁶ Xii tonge naanin dangu xanbini, Nuhan yi kunkin foye soden nabi, a bata yi naxan nafala a ma. ⁷ A yi xaxaan bejin. Na yi a firifiri, han igen yi yelin gode. ⁸ Nuhan mən yi ganban bejin, a xa sa igen mato xa a bata godo. ⁹ Koni na ganban mi san tide to, bayo igen yi dinxi dunuja birin na. A yi xete Nuhan ma kunkin kui. Nuhan yi ganban suxu a yiin na, a a raso kunkin kui.

¹⁰ A yi a mame han xii solofere. A mən yi ganban bejin a firirideni. ¹¹ Ninbanna ra ganban yi xete Nuhan ma, oliwi wudi binla məxənde xinden suxi a deə ra. Awa, Nuhan yi a kolon a igen bata ba dunuja xun ma. ¹² A mən yi a mame xi solofere. A mən yi ganban bejin, koni ganban mi xete a ma.

¹³ Nuhan ma siimayaan to siga jee keme sennin jee keden, kike keden, xi keden, fufaan yi jan dunuja yi. Nuhan to kunkin xunna ba, a yi a to bəxən maxaraxi. ¹⁴ Kike firin xi məxənen nun solofere to dangu, bəxən yi xara gben! ¹⁵ Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, ¹⁶ “E mini kunkin kui, i tan nun i ya jaxanla nun i ya diine, e nun i ya diine jaxanle. ¹⁷ I xa niimaseen birin namini kunkin kui: xəline nun subene e nun bubuseene, alogo e xa wuya, e xa yiriwa dunuja yi.” ¹⁸ Awa, Nuhan yi mini, e nun a diine nun a jaxanla nun a diine jaxanle. ¹⁹ Subene fan yi mini e nun bubuseene nun xəline. Niimaseen birin, bənsən yo bənsən, e mini e danna.

²⁰ Na xanbi ra, Nuhan yi saraxa ganden nafala Alatala xinli. A yi sube radaxaxina ndee tongo e nun xəli radaxaxina ndee. A yi ne ba saraxan na, ne yi sa tənəni. ²¹ Tutun to te, Alatala yi na gan xirin me. A yi rafan a ma. A yi a fala a bəjəni, a naxa, “N mi bəxən dangama sənən adamana fe ra, bayo n na a kolon adama bəjən mi fan xabu a dii jəreya waxatini. N mi niimaseen birin halagima sənən alo n na singen liga kii naxan yi. ²² Fanni bəxən daxi, xee bi waxatin nun se xaba waxatina, xunbenla nun kuye wolonna, soqe furen nun jəməna, yanyin nun kəna, ne waxatine mi fa bama e kiini sənən.”

9

Ala yi a layiri tongo Nuhan xa

¹ Na xanbi ra, Ala yi barakan sa Nuhan nun a diine fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “E xa diin bari, e xa wuya, e xa bəxən nafe. ² Suben birin gaxuma e yee ra nən naxanye bəxən ma, xəliin naxanye birin kore, bubuseen birin, yexen naxan birin baani, e luma nən ne birin xun na. ³ Niimaseen naxan birin yengima e findima nən e balon na. N sansine so e yii kii naxan yi a singeni, iki n bata niimaseen birin fan so e yii na kiini.”

4 “Koni ε nama sube yifaxin don bayo a niin wunla a yi. 5 ε dεntεgen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Suben fan dεntεgen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Adaman dεntεgen sama n xa nεn a adaman boden niin wunla a fe ra. 6 Muxun naxan muxun niin bama, muxun nan a fan niin bama, bayo Ala bata adaman da a misaala ra. 7 ε xa diin bari, ε xa wuya, ε xa bɔxɔn nafe ε yi yiriwa ayi.”

8 Na xanbi ra, Ala yi a fala Nuhan xa e nun a diine, 9 a naxa, “N yεtεn bata layirin tongo ε xa e nun ε mamandenne, 10 e nun niimaseen naxan birin yi ε fεma kunkin kui: xɔline nun xuruseene nun burunna subene e nun niimaseen naxan birin dunuja yi. 11 N bata layirin tongo ε xa: fufaan mi niin birin bama sɔnɔn. Fufaan mi dunuja birin kalama sɔnɔn.” 12 Ala yi a fala, a naxa, “N bata layirin tongo ε nun ε mamandenne xa e nun niimaseen birin xa. 13 N sengunna yitama nεn koren ma, naxan findima layirin taxamasenna ra n tan nun bɔxɔn tagi. 14 N na tulen sa koren ma, sengunna minima nεn. 15 Na waxatini na layirina fe rabirama n ma nεn, n layirin naxan tongoxi ε xa e nun niimaseen birin xa. N mi niin birin bama dunuja yi fufaan na sɔnɔn. 16 Sengunna na mini koren ma, n na a to, na layirina fe rabirama n ma nεn, layirin naxan luma habadan, n layirin naxan tongoxi ε xa e nun niimaseen birin xa naxanye dunuja yi.”

17 Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “Sengunni ito findixi layiri taxamasenna nan na, n nun niimaseen birin tagi dunuja yi.”

18 Nuhan ma diin naxanye mini kunkin kui, e xili Semi nun Xami nun Yepeti. Kanan kaane baba nan yi Xami ra. 19 Muxun naxan birin wuyaxi dunuja yi, a kelixi Nuhan ma dii saxanne nin.

Nuhan yi dangan ti

20 Nuhan xεε rawanla nan yi a ra. A yi manpa binla sansiin si langan kui.* 21 Na sansiin to bogi, Nuhan yi manpaan nafala, a yi a min, a xunna yi keli. A yi a sa bubun kui a magenla ra. 22 Xami, Kanan kaane baba yi a baba magenla to. A yi na fala a tadane xa. 23 Semi nun Yepeti yi dugin tongo, e yi siga e xanbiramaan na. E yi dugin sa e baba fari, koni e mi e baba magenla to.

24 Nuhan xunna to dɔxɔ, a keli, a yi a kolon a bolokada naxan ligaxi a ra. 25 Nuhan yi a fala, a naxa, “N bata Kanan† danga. A findima konyi dɔnxεn nan na a tadane xa.” 26 A mɔn yi a fala, a naxa, “N bata barikan bira Alatala xa, Semi a Ala. Kanan xa findi Semi a konyin na. 27 Ala xa Yepeti a bɔxɔn gbo ayi. Yepeti xa lu Semi a bubun kui. Kanan xa findi Yepeti a konyin na.”

28 Fufaan jan xanbini, Nuhan yi jεε kεmε saxan jεε tonge suulun sɔto. 29 Nuhan ma siimayaan yi siga jεε kεmε solomanaanin jεε tonge suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

Nuhan ma diine, Semi nun Xami nun Yepeti a taruxun nan na ra.

* 9:20: Wudi binla nde na yi, mεn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini. † 9:25: Nuhan a mamandenna Kanan nan danga. A mi a dii yo danga. Semi yixetena nde Yaxuba yixetene nan Kanan yixetene raxɔri Isirayila bɔxɔni, na yi findi dangan bunna ra. Na yengena fe sebexi Yosube kitabu yiren kui. A mi sebexi yire yo yi fa fala Kanan yixetene siga mεn fati fɔrε bɔxɔni. A yixete dando naxanye luxi e nii ra yengεn xanbi ra, ne yi basan Yaxuba yixetene ra han Kanan muxu yo mi lu. Yanyina nde fati fɔrene fe sebexi Dunuja Fəlon 10.6 kui.

10

*Semi nun Xami nun Yepeti yixetene
Taruxune Singen 1.5-23*

¹ Nuhan ma diine bənsənnə taruxun ni i ra, Semi nun Xami nun Yepeti naxanye diine bari fufaan dangu xanbini.

² Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomerε nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Mesεki e nun Tirasi.

³ Gomerε a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

⁴ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi. ⁵ Muxuni itoe diine yi dəxə fəxə igen de. E na siga denaxan yi, e xabilayaan fələ mənni. Na xabilane yi findi siya gbətene ra, birin nun e kon xuina.

⁶ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi* nun Misiran nun Puti nun Kanan.

⁷ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Seba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka.

Raama a diine xinle ni itoe ra: Saba e nun Dedan.

⁸ Kusi fan diin sətə nən naxan xili Nimirodi. Na findi yengeso gbeen nan na dunuḡa yi. ⁹ Nimirodi fan, donso gbeen nan yi a ra Alatala yee ra yi. Nanara, muxune a falama, e naxa, “I luxi alo Nimirodi, donso gbeen nan yi a ra Alatala yee ra yi.” ¹⁰ A mangayaan liga nən taani itoe ma singen: Babilon nun Ereki nun Akadi nun Kalene taan naxan Sinari bəxəni. ¹¹ A yi keli Sinari yi, a yi siga Asiriya bəxəni. Mənni, a yi taane ti naxanye xili Niniwa nun Rehoboti nun Iri nun Kala ¹² e nun Resen, taa gbeen naxan Niniwa nun Kala tagi.

¹³ Misiran yi findi muxuni itoe benban na: Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane ¹⁴ nun Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane, Filisitine keli denaxan yi, e nun Kafatoro kaane.

¹⁵ Kanan yi findi muxuni itoe baba ra: Sidən, a dii singena, e nun Xitine ¹⁶ nun Yebusune nun Amorine nun Girigasane ¹⁷ nun Xiwine nun Arakane nun Sini kaane ¹⁸ nun Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane.

Na xanbi ra, Kanan bənsənnə birin yi xuya ayi. ¹⁹ Kanan bəxən naninna yi kelixi Sidən han sa dəxə Gerari taan na, a yi siga han Gasa, a yi dangu Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi yi, han sa dəxə Lasa ra.

²⁰ Xami a muxune ni itoe ra, fata e bənsənnə nun e xuiin na e nun e bəxəne, e nun e siyane.

²¹ Semi, Yepeti tada fan yi diine sətə. Semi findi Eberi a diine benban nan na.

²² Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

²³ Arami a diine xinle ni itoe ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Mesεki.

²⁴ Arapaxadi yi Selaxa sətə. Selaxa yi Eberi sətə.

²⁵ Eberi yi dii firin sətə. Keden xili Pelegi† bayo dunuḡa yitaxun a waxatin nin. A xunyen xili Yokatan. ²⁶ Yokatan ma diine xinle ni itoe ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera ²⁷ nun Hadoran nun Yusalı nun Dikila ²⁸ nun Obala nun Abimayele nun Saba ²⁹ nun Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Ne birin baba nan yi Yokatan na. ³⁰ E bəxən yi kelixi Mesa sa dəxə han Sefare, naxan गयाan sogeteden binni.

* **10:6:** Muxune laxi a ra a Kusi yixetena nde siga nən fati fərene bəxəni. Yanyina nde fati fərene benban finde a yixetena nde ra. A fe mon sebexi Yatene 12.1 nun Esayi 20 nun Sofoni 3.10 kui e nun yire wuyaxi gbete. Nuhan Kusi xunye Kanan nan danga. Na feen sebexi Dunuḡa Fəlon 9.25 kui. † **10:25:** Pelegi bunna nən fa fala “Mayitaxunna.”

³¹ Semi a diine ni i ra, fata e bənsənnə nun e xuine nun e bəxəne nun e siyane ra.

³² Nuhan ma diine bənsənnə nan ne ra e siyane yeen ma. Fufaan dangu xanbini, bənsənni itoe yi findi siyane birin na dunuja yi.

11

Xuine yitaxun fena

¹ Na waxatini, dunuja birin yi xui keden nan falama. ² Muxuna ndee to siga sogeteden binni, e yi dəxə Sinari lanbanni. ³ E yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga, en xa bitikidin bənbə, en xa a gan.” E yi bitikidine dəxə gəməne jəxəni. E yi dolen findi bitikidi* dəxə seen na. ⁴ Na xanbi ra, e yi a fala, e naxa, “En siga, en xa taan ti en yete xa, e nun sanganso gbeen naxan tema han kore, alogo en xinla xa gbo ayi. Nanara, en nama xuya ayi dunuja xun xən.”

⁵ Koni Alatala yi godo na taan nun sanganso gbeen matodeni muxune naxan ti. ⁶ Alatala yi a fala, a naxa, “Muxuni itoe, naxanye siya keden, xui keden a ra, xa ne bata wanli ito fələ, wanla birin e waxi naxan kə feni sənən, e na ligama nən. ⁷ En siga, en godo e xuiin basandeni alogo e nama e bode xuiin mē.” ⁸ Alatala yi e raxuya ayi. Na taan ti feen yi dan. ⁹ Na yiren yi xili Babeli,† bayo Alatala bata dunuja xuine basan e bode ra na yi. Fələ mənni, Alatala yi e raxuya ayi dunuja birin ma.

Semi han Tera

Taruxune Singen 1.24-27

¹⁰ Semi bənsənnə taruxun ni i ra.

Fufaan dangu jəen firinna, Semi a siimayaan yi jəe kəme sətə. A yi a diin sətə naxan xili Arapaxadi. ¹¹ Arapaxadi bari xanbini, Semi mən yi jəe kəme suulun sətə. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

¹² Arapaxadi to jəe tonge suulun nun suulun sətə, a yi Selaxa bari. ¹³ A to Selaxa sətə, Arapaxadi yi bu jəe kəme naanin jəe saxan. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

¹⁴ Selaxa to jəe tonge saxan sətə, a yi Eberi bari. ¹⁵ A to Eberi sətə, Selaxa yi bu jəe kəme naanin jəe saxan. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

¹⁶ Eberi to jəe tonge saxan e nun naanin sətə, a yi Pelegi bari. ¹⁷ A to Pelegi sətə, Eberi yi bu jəe kəme naanin jəe tonge saxan. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

¹⁸ Pelegi to jəe tonge saxan sətə, a yi Rewu bari. ¹⁹ A to Rewu sətə, Pelegi yi bu jəe kəme firin jəe solomanaanin. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

²⁰ Rewu to jəe tonge saxan nun firin sətə, a yi Serugu bari. ²¹ A to Serugu sətə, Rewu yi bu jəe kəme firin jəe solofere. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

²² Serugu to jəe tonge saxan sətə, a yi Nahori bari. ²³ A to Nahori sətə, Serugu yi bu jəe kəme firin. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

²⁴ Nahori to jəe məxəjən nun solomanaanin sətə, a yi Tera bari. ²⁵ A to Tera sətə, Nahori yi bu jəe kəme jəe fu nun solomanaanin. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

²⁶ Tera to jəe tonge solofere sətə, a yi Iburama nun Nahori nun Haran bari.

* **11:3:** Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † **11:9:** Babeli maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən fa fala “Mayibasanna.”

Tera a denbayana

²⁷ Tera bənsənna taruxun ni i ra.

Tera yi Iburama nun Nahori nun Haran bari. Haran yi Loti bari. ²⁸ Benun Tera xa faxa, a diin Haran yi faxa Yuru taani Babilon bəxəni, a barixi dənaxan yi. ²⁹ Iburama nun Nahori yi jaxanle futu. Iburama jaxanla yi xili Sarayi. Nahori a jaxanla xili Milika. Milika baba nan yi Haran na. Haran dii firin nan sətə, Milika nun Isika. ³⁰ Gbantən nan yi Sarayi ra. Dii yo mi yi a yii.

³¹ Tera yi a denbayaan xali, a dii Iburama, e nun a mamandenna Loti, Haran ma diina, e nun a mamandenna Sarayi, Iburamaa jaxanla. E birin yi keli Yuru taani Babilon bəxəni alogo e xa siga Kanan bəxəni. Koni e to Xarani taan li, e yi dəxə mənni.

³² Tera yi bu jəe kəme firin jəe suulun. A yi faxa Xarani yi.

12*Ala yi Iburama xili*

¹ Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “Keli i ya yamanan nun i xabilan nun i babaa genli. I siga na yamanani n naxan yitama i ra. ² N ni i findima siya gbeen na nən. N na i barakama nən, n ni i findi xili kannna ra. Muxune fan duban sətəma nən i tan barakani. ³ Naxan na duba i xa, n fan na kannna barakama nən. Naxan na i danga, n fan dangan nagidima na kannna ma nən. Dunujna xabilane birin duban sətəma nən i tan barakani.”

⁴ Awa, a siin jəe tonge solofere e nun suulunna sətə waxatin naxan yi, Iburama yi keli Xarani yi alo Alatala a yitaxi a ra kii naxan yi. Loti fan yi siga Iburama fəxə ra. ⁵ A yi a jaxanla Sarayi nun a xunyəna dii Loti nun a sətə seen birin, e nun muxune a naxanye sətəxi Xarani yi, a yi ne birin xali. E yi siga Kanan bəxəni.

⁶ Iburama yi dangu bəxən na han a sa wudi bili gbeen li dənaxan yi xili More, Siken bəxəni. Na waxatini, Kanan kaane yi dəxi mənni nun. ⁷ Koni Alatala yi a yətə yita Iburama ra. A yi a fala, a naxa, “N bəxəni ito nan fima i yixətəne ma.” Awa, Iburama yi saraxa ganden nafala Alatala xa naxan a yətə yitaxi a ra. ⁸ A yi keli mənni, a siga geyaan ma, geyaan naxan Betəli sogeteden binni. A yi bubun ti mənni. Betəli taan yi lu a soqododeni. Ayi taan yi lu a sogetedeni. A yi saraxa ganden nafala Alatala xa mənni. A yi Alatala maxandi a xinla ra. ⁹ Na xanbi ra, a yi siga Negewi tonbonna binni.

Iburama yi siga Misiran yi

¹⁰ Na waxatini, fitina kəmen yi so bəxəni. Awa, Iburama yi siga Misiran bəxəni bayo donse yo mi yi na. ¹¹ Benun e xa so Misiran bəxəni, Iburama yi a fala a jaxanla Sarayi xa, a naxa, “A kolon, jaxalan tofajin nan i tan na. ¹² Misiran kaane na i to waxatin naxan yi, e a falama nən a n ma jaxanla nan i ra. Na xanbi ra, e n faxama nən, koni e mi i tan faxə. ¹³ I xa a fala e xa a n xunyən nan i tan na, alogo e xa kininkinin n ma i sabun na. Nayi, e mi n faxama i tan ma fe ra.”

¹⁴ Iburama to Misiran li, Misiran kaane yi a to, a Sarayi jaxalan tofajin nan a ra. ¹⁵ Misiran Mangana kuntigine yi jaxanla ito matəxə Misiran Mangan xa. Misiran Mangan yi a xali a konni. ¹⁶ A yi hinan Iburama ra a jaxanla fe ra. Iburama yi xuruse xunxurine nun jingene nun sofanle nun konyine nun jəgəməne sətə.

¹⁷ Koni Alatala yi fure jaxin sa Misiran Mangan nun a denbayaan ma Sarayi a fe ra, Iburama jaxanla. ¹⁸ Nanara, Misiran Mangan yi Iburama xili.

A yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi n na? Nanfera i mi a falaxi n xa i ya jaxanla nan a ra. ¹⁹ Nanfera i ya falaxi a i xunyən nan a ra han n tan bata a findi n ma jaxanla ra? Awa, hən, i ya jaxanla ni i ra. E siga!” ²⁰ Na xanbi, Misiran Mangan yi yamarin fi a sofane ma lan Iburama a fe ma. E yi a ragbengbən e nun a jaxanla, e nun a yii seen birin.

13

Iburama nun Loti

¹ Awa, Iburama yi keli Misiran yamanani. A yi siga Negewi tonbonna mabinni e nun a jaxanla nun a seen birin, e nun Loti. ² Iburama bata yi findi nafulu kanna ra nun. Xuruseene nun gbetin nun xəmaan yi a yii. ³ A keli Negewi yi, a yi a masiga han Beteli taani. Yirena nde yi Beteli taan nun Ayi taan longonna ra, Iburama bubun yi tixi mənna nan singe yi. ⁴ A saraxa gande singen fan yi mənna nin nun. Iburama yi Alatala maxandi a xinla ra mənni.

⁵ Loti yi biraxi Iburama fəxə ra, xuruseene nun bubune yi a fan yii nun. ⁶ Iburama a xuruse ganla nun Loti a xuruse ganla yi gbo na bəxən xa. E mi yi nəe luyə yire kedenni sənən. ⁷ Sənxə sənən yi mini Iburama xuruse rabane nun Loti a xuruse rabane tagi. Kanan kaane nun Perisi kaane fan yi mənni na waxatini.

⁸ Nanara, Iburama yi a fala Loti xa, a naxa, “Sənxə sənən nama bira en tagi e nun en ma xuruse rabane tagi, bayo en tan ngaxakedenmane nan en na. ⁹ Bəxəni ito birin i yee ra. Awa, en xa fata. Xa i siga kəmenna ma, n tan yi siga yiifanna ma. Xa i siga yiifanna ma, n tan yi siga kəmenna ma.”

¹⁰ Loti yi a yeen nasiga, a yi sa Yurudən mərən to. Igen yi na nun a fərin na. Benun Alatala xa Sodoma nun Gomora halagi, na bəxəne yi fan han Soyari binni, alo Misiran bəxəna, alo Alatala a nako rafalaxina.* ¹¹ Awa, Loti yi Yurudən mərən sugandi a yete xa. A yi siga sogeteden mabinni. E yi fata.

¹² Iburama yi lu Kanan bəxəni. Loti yi lu Yurudən mərən taane tagini. A yi bubun ti Sodoma fəma. ¹³ Sodoma kaane bata yi kobi ayi a gbegebe, e bata yi findi yulubi kan belebelen na Alatala yee ra yi.

¹⁴ Iburama nun Loti to fata, Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “I yeen ti sogeteden na, e nun sogegododen na, e nun yiifanna nun kəmenna ma.

¹⁵ I bəxən naxan birin toxi, n na a fima i ma nən e nun i bənsənna ma han habadan. ¹⁶ N ni i bənsənna rawuyama ayi nən alo gbangbanna naxan bəxən ma. Xa muxun nəe mərənsinna tənge, awa, a nəe nən i bənsənna yaten kolonje. ¹⁷ Keli, i bəxəni siga, a kuye yeen nun a yigbo yee na, i xa a birin mato bayo n na a fima i tan nan ma.” ¹⁸ Awa, Iburama yi bubun yiren masara. A yi dəxə wudi belebelena nde mabinna ra Mamire nun Xebiron fəma. A yi saraxa ganden nafala mənni Alatala xa.

14

Iburama Loti ratanga fena

¹ Na waxatini, Manga Amirofeli naxan Babilən bəxən ma yo, Manga Ariyoki naxan Elasari bəxən ma yo, Manga Kədolama naxan Elan bəxən ma yo, Manga Tidali naxan Goyin bəxən ma yo, manga naaninni itoe yi layirin tongo e bode xa manga suulun ni itoe yengə feen na. ² Na manga suulunne nan itoe ra: Bera Sodoma mangan nun Birisa Gomora mangan nun Sinabu

* 13:10: Na feen mən sebexi Dunuja Fəlon 2.8-10 kui.

Adamaha mangan nun Semeberi Seboyimi mangana e nun Bela mangana. Bela mən xili Soyari. ³ Manga suulunni itoe yi e malan Sidimi lanbanni, Fəxo Daraan deanaxan yi. ⁴ Xabu jee fu nun firin manga suulunni itoe yi Manga Kedolama bun ma, koni a jee fu nun saxanden na, e yi murute.

⁵ A jee fu nun naanindena, Manga Kedolama nun mangan naxanye yi a fema, e yi siga yenge sodeni. E yi siyani itoe birin no yengeni: Refa kaan naxanye yi Asataroti-Karinayin yi, Susi kaan naxanye yi Xami yi, Emi kaan naxanye yi Sihawe-Kiriyatayimi yi, ⁶ e nun Xori kaan naxanye yi geyaan ma Seyiri binni han Eli-Paran tonbonna fema. ⁷ Na xanbi e yi xete, e yi siga En-Misapati, Naxan xili Kadesi. E yi Amalekine no e nun Amarin naxanye yi daxi Xasason-Tamari yi.

⁸ Na waxatini, Sodoma mangan nun Gomora mangan nun Adamaha mangan nun Seboyimi mangan nun Bela mangan deanaxan mən xili Soyari, na mangane yi e malan Sidimi lanbanni manga naaninni itoe yengedeni: ⁹ Kedolama Elan mangan nun Tidali Goyin mangan nun Amirofeli Babilon mangan nun Ariyoki Elasari mangana. Na manga naaninna yi manga suulunna yenge. ¹⁰ Awa, yinle yi Sidimi lanbanni, dolena e kui. Sodoma mangan nun Gomora mangan yi e gi. Yengesona ndee yi bira yinle ra. Ndee yi e gi siga geyaan fari. ¹¹ Na manga naanin naxanye non sətəxi, ne yi nafunla nun donseene birin tongo Sodoma taan nun Gomora taani. E yi siga. ¹² E yi Iburama xunyena dii Loti fan suxu e nun a herisigen birin, bayo a yi daxi Sodoma taan kui.

¹³ Muxuna nde yi a gi, a sa na feen birin yeba Iburama Heburu kaan xa. Na waxatini, Iburama yi daxi wudi bili belebelen bun ma Mamire Amarin konni. Mamire nun a ngaxakedenne, Esikoli nun Aneri, ne bata yi layirin tongo Iburama xa. ¹⁴ Iburama to a me, muxune bata a xunyena dii xeme Loti suxu, a yi yengesone tongo, muxu keme saxan muxu fu nun solomasexe naxanye barixi a sariyan kui, naxanye fatan yenge sodeni. E yi siga na mangane fəxo ra han taan naxan xili Dan. ¹⁵ Kəeen na, Iburama yi a yengesone yitaxun, e yi na mangane raterena yengen na. E nun a yengesone yi no na mangane matuntunje han Xoba, Damasi taan komenna ma. ¹⁶ A yi fa e herisigen birin na, a yi fa a xunyena diin Loti fan na, e nun a sətə seen birin, sa paxanle fari e nun yamaan birin.

Iburama nun Melikisedeki

¹⁷ Iburama to xete xunna kenla kui, keli Manga Kedolama yengedeni e nun mangan naxanye yi a fema, Sodoma mangan yi siga Iburama ralandeni Sihawe lanbanni. Menna xili “Mangana Lanbanna.”

¹⁸ Na xanbi, Melikisedeki,* Salemi mangan yi fa burun nun wudi bogi igen na Iburama xa alo manpana. Kore Xonna Ala a saraxaraliin nan yi Melikisedeki ra. ¹⁹ A yi duba Iburama xa, a naxa, “Kore Xonna Ala naxan koren nun bəxən daxi, na xa Iburama barayi. ²⁰ Tantunna Kore Xonna Ala xa, naxan i yaxune rayarabixi i xa.” Na waxatini, Iburama yi a se tongoxine birin yaganna fi Melikisedeki ma.

²¹ Sodoma mangan yi a fala Iburama xa, a naxa, “N ma muxune raxete n ma, koni nafunla xa lu i tan xa.” ²² Koni Iburama yi a fala Sodoma mangan xa, a naxa, “N bata n kolə Alatala yi, Kore Xonna Ala naxan koren nun bəxən daxi, ²³ n mi sese tonge naxan findixi i gbeen na, hali lutidina, xa na mi a ra sankidi lutina, along i nama a fala sənən fa fala ‘N tan nan Iburama findi

* **14:18:** Melikisedeki bunna neen fa fala “Manga tinxinxina.”

nafulu kannu ra.’²⁴ N mi sese tonge, fə n ma yengəsone naxan donxi e nun naxan findixi e gbeen na. Aneri nun Esikoli nun Mamire e gbeen tongoma nən.”

15

Ala yi layirin tongo Iburama xa

¹ Na xanbi, Iburama yi fe toon ti alo xiyena, Alatala yi fa a ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Iburama i nama gaxu, n tan nan i kantanma. I saran gbeen sətəma nən.”² Iburama yi a yabi, a naxa, “Marigina Alatala, i nanse jənigexi i naxan soma n yii? Bayo dii yo mi n yii. N mi dii sətəxi naxan n kəen tongoma fə n ma walikəna, Eliyeseri Damasi kaana.”³ I mi dii yo fixi n tan ma. Nanara, n ma walikəen naxan barixi n konni, na nan findima n kəen tongon na.”⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-en, i ya walikəen mi findima i kəen tongon na de! I bari diin yatin nan fama findideni i kəen tongon na.”⁵ Ala yi Iburama ramini a bubun bun ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I yəen nate kore. I sarene tenge xa i nəe a yaten kolonje.” A mən yi a fala a xa, a naxa, “I ne toxi kii naxan yi kuyen ma, i bənsənna fan wuyama ayi na kiini nən, i mi nəe a yaten kolonje.”

⁶ Iburama yi dənkeleya Alatala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.⁷ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra naxan i raminixi Yuru taani Babilən bəxəni. N na i xali bəxən ma n dənaxan fima i ma.”⁸ Iburama yi a maxədin, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolonma di, fa fala n fama na bəxən sətədeni nən.”

Alatala layirin xidi fena

⁹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “Fa jinge gilən nun sii gilən na, e nun yexəe kontonna naxanye bata jee saxan saxan ti, e nun ganba gilən nun kolokonde diina. I yi e fi n ma.”¹⁰ Iburama yi fa na subene ra. A yi jingen nun sii gilən nun yexəe kontonni sənən a tagi. A yi na sube dungine sa e dan na, koni a mi xəline tan yixaba.¹¹ Səgene yi fa, e godo na sube faxaxine ma. Iburama yi e birin kedi.¹² Sogen godomatəna, xixənlə yi Iburama suxu kati! Kuyen yi yidimi, dimi magaxuxin yi so.

¹³ Ala yi a fala a xa, a naxa, “A kolon yati, i bənsənna dəxəma nən yamana gbete yi, e konna mi dənaxan na. E findima nən konyin na na bəxəni. E fe xəlen siyaan birin sətəma nən jee keme naaninna bun ma muxu yiini.”¹⁴ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nən. Na xanbi ra, e nən minima na yamanani, e se fajin gbege xalima nən.¹⁵ I tan fama nən bəje xunbenla sətədeni, i mən siimaya xunkuyen sətəma nən, han i sa laxiraya waxatin naxan yi.¹⁶ I yixəten naaninden xətəma nən na bəxəni, bayo fə Amorine e həkən na gbo ayi waxatin naxan yi.”

¹⁷ Sogen to godo, dimin yi so. Na waxatini tēe kə seen naxan yi tutin naminima e nun tēe dēgəna, a yi dangu sube dungine saden tagi.¹⁸ Taxamasenna nan na ra, Alatala yi layirin naxan tongoxi a tan nun Iburama tagi na ləxə yətəni. A yi a fala a xa, a naxa, “N bata yamanani ito fi i bənsənna ma, keli Misiran baan ma han sa dəxə Efirati baa belebelen na.”¹⁹ Siya dəxə wuyaxin nan yi na: Kenine nun Kenisne nun Kadimonne²⁰ nun Xitine nun Perisine nun Refane²¹ nun Amorine nun Kanan kaane nun Girigasane e nun Yebusu kaane.

16

Sumayila bari ləxəna

¹ Sarayi, Iburama a naxanla munma yi dii yo bari a xa. Konyi gilə Misiran kaana nde yi walima a yii naxan yi xili Hagara. ² Sarayi yi a fala a xəməən xa, a naxa, “I bata a to, Alatala mi dii bari feen nagidixi n tan ma. Koni yanyina nde n nœ diin sətə i xa nən n ma konyi gilən sabun na. Ə birin nan lan ε xa xi to.” Iburama yi tin Sarayi a falan ma a naxan falaxi a xa. ³ Sarayi yi a konyi gilən Hagara Misiran kaan tongo, a yi a so a xəməna Iburama yii, a xa findi a naxanla ra. Iburama bata yi jɛε fu ti Kanan bəxən ma.

⁴ Iburama nun Hagara yi xi yire kedenni, Hagara yi fudikan. Hagara to la a ra fa fala a bata fudikan, a yi yo a kanna ma, a yi a mato a kobin na. ⁵ Sarayi yi a fala Iburama xa, a naxa, “Konbini ito, n na raxətəma i tan nan ma Hagara naxan saxi n fari! Bayo, n tan nan n ma konyi gilən fixi i ma a xa findi i ya naxanla ra. Xabu a la a ra a fudikanna na a ra, a fa fe kobin nan tun yilanma n na. Alatala xa en tan firinna makiti.” ⁶ Iburama yi a naxanla yabi, a naxa, “I ya konyi gilən nan a ra. A walima i tan nan yii. I waxi feen naxan birin xən ma, a birin liga a ra.” Na waxatini, Sarayi fe kobin birin naxan nafan a ma, a yi a liga Hagara ra. Hagara yi a gi a bun.

⁷ Alatalaa malekan yi naralan Hagara ra xude xunna fəma Suru kiraan xən ma tonbon yireni. ⁸ Malekan yi Hagara maxədin, a naxa, “Sarayi a konyi gilən Hagara, i kelixi minən yi? I sigama minən yi?” Hagara yi malekan yabi, a naxa, “N nan n gixi n kanna nan bun ma.” ⁹ Alatalaa malekan yi a fala Hagara xa, a naxa, “I mən xa xətə i kelixi dənaxan yi. I mən xa i xuru a ma.” ¹⁰ Alatala a malekan yi a fala a xa, a naxa, “N fama bənsən wuyaxi fideni nən i ma, i mi nœ naxan yatən kolonjə.” ¹¹ Alatalaa malekan mən yi a fala a xa, a naxa, “I fudikanna na a ra iki. I fama diin sətədeni. I na diin xili sama nən Sumayila.* Bayo Ala bata i ya tərɔ xuiin mɛ marayarabin naxan sama i fari. ¹² I ya diin luma nən alo burunna sofanla. A birin yəngəma nən, birin a fan yəngəma nən. E nun a xunyene birin luma nən fataxi.”

¹³ Hagara yi xili sa Alatala xən, naxan falan tixi a xa, a naxa, “Ala Naxan N Toma.” A yi a fala, a naxa, “N bata na kanna to, naxan n toma.” ¹⁴ Na nan a toxi e na xərɪnna xinla falama, e naxa, “Niin Kanna Naxan N Toxi.” Na xərɪnna Kadesi nun Bereda nan tagi. ¹⁵ Hagara yi diin sətə Iburama xa. Iburama yi a xili sa Sumayila. ¹⁶ Iburama bata yi jɛε tonge solomasəxε e nun jɛε sennin ti siimayaan na, Hagara yi fa na diin sətə a xa.

17

Iburama xinla maxətə fəna

¹ Iburama to jɛε tonge solomanaanin jɛε solomanaanin ti siimayaan na, Alatala yi mini a xa, a fa ito fala a xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna nan n tan na. I sigati kiin xa kamali n yεε ra yi. ² N fama layirin tongodeni i tan nun n tan tagi. N mən fama nən bənsən gbeen fideni i ma.” ³ Iburama yi bira, a a yətagin lan bəxən ma. ⁴ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N ma layirin ni i ra n naxan tongoxi i tan nun n tan tagi. I findima nən siya wuyaxine benban na. ⁵ I xinla mi falama sənən Iburama,* i xinla falama nən fa fala Iburahima, bayo n na

* **16:11:** Sumayila bunna nən fa fala “Ala fe mema.” * **17:5:** Iburama bunna nən fa fala “Fafa binyena.” Iburahima bunna nən fa fala “Yama gbeen fafe.”

i findima nən siya wuyaxine benban na. ⁶ N na i findima nən yama gbeen benban na. I diine sətəma nən naxanye findima siya wuyaxine ra. Mangane fan minima nən i ya diine tagi. ⁷ N nan n ma layirin nakamalima nən i tan nun n tan tagi, hali i dangu xanbini, e nun i bənsəonne fan yixetən fan bənsən bənsən. A findima habadan layirin nan na. Nayi, n tan nan i ya Ala ra, e nun i bənsəonna hali i dangu xanbini. ⁸ I tan nun i bənsəonna, n fama nən bəxən fideni ε ma, i findixi xəjən na dənaxan yi iki. Kanan bəxən birin findima nən e gbeen na habadan! N tan nan e Ala ra.”

⁹ Ala mən yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I tan nun i bənsəonna fan yixetən bənsən bənsəonna, ε lan nən ε xa n ma layirin nakamali. ¹⁰ En ma layirin ni i ra, n naxan saxi ε ma, ε lan ε xa naxan nakamali, i tan nun i bənsəonne: Naxan birin findixi xəmən na ε tagi, e birin lan nən e xa banxulan. ¹¹ ε xa na banxulanna findi layiri taxamasenna ra ε tan nun n tan tagi. ¹² Keli ε tan ma, sa dəxə ε bənsən bənsəonna ra, a birin lan nən, naxan yo barin nəma fa xii solomasəxe ti, a xa banxulan. Na sariyan lan nən a xa sa ε konyine fan ma naxanye ε yii, naxanye barixi ε konni, e nun konyin naxanye saraxi bəxə gbətəni, hali a mi fa i bənsənni. ¹³ Na kui, konyin naxanye barixi i konni e nun i naxan fan saraxi, e birin lan nən e xa banxulan, alogo n ma layirin taxamasenna xa lu ε fatin ma habadan! ¹⁴ Xəmən naxan na lu a fatin mi banxulanxi, a fama nən naminideni ε bənsənni, bayo a mi layirin nakamalixi.”

¹⁵ Na xanbi, Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama i ya naxanla xinla fala sənən de, ‘Sarayi,’ a fa xili nən ‘Saran.’ ¹⁶ N na a barakama nən, a fama dii xəmən barideni nən i xa. N na a barakama nən, a fama findideni nən siya gbeen benban na. Yamana wuyaxin mangane fama minideni nən a diine yi.” ¹⁷ Iburahima yi bira, a yi a yetagin lan bəxən ma, a yi gele. A yi a fala a bəjən, a naxa, “N tan naxan bata jəe kəme ti siimayaan na, n mən nəe diin sətə ba? Saran naxan fan bata jəe tonge solomanaanin ti siimayaan na, a fa nəe diin barə ba?” ¹⁸ A yi a fala Ala xa, a naxa, “I jəxə lu Sumayila xən ma tun!”

¹⁹ Ala yi a fala, a naxa, “En-ən! I ya naxanla Saran fama dii xəmən barideni nən i xa, i naxan xili sama Isiyaga.† N nan n ma layirin nakamalima nən n tan nun a tan tagi e nun a bənsəonna hali a faxa xanbini. Layirin naxan mi kalama habadan! ²⁰ Na xanbi, n bata i ya maxandin nasuxu Sumayila fe ra. N na barakama nən, n mən dii gbegbe bari feen nagidima a ma nən, n bənsən wuyaxin fima nən a ma. A findima nən manga dii fu nun firinne baba ra, e nun siya xungbe kannar. ²¹ Koni, naxan findixi n ma layirin na, n fama na rakamalideni n tan nun Isiyaga nan tagi. Saran fama nən dii xəmən barideni i xa i jəxən waxati faraxi.” ²² Ala to yelin na fale, a yi keli Iburahima xun ma.

²³ Iburahima yi a diin Sumayila tongo e nun a konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye saraxi. Xəmən naxanye birin a banxini, a yi e birin banxulan na ləxəni alo Ala a yamari kii naxan yi. ²⁴ Iburahima siin jəe tonge solomanaanin jəe solomanaanin nan yi a ra, ²⁵ a dii Sumayila tan bata yi jəe fu nun saxan ti, e banxulanxi waxatin naxan yi. ²⁶ E yi e birin banxulan ləxə keden ²⁷ e nun xəmən naxanye birin yi Iburahimaa banxini, konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye fan saraxi keli yamana gbətə yi.

18

Xəjə saxanna fe

† 17:19: Isiyaga bunna nən fa fala “A gelema.”

¹ Alatala yi mini Iburahima xa Mamire wudi bili gbeen de naxan yi. Na waxatini, Iburahima yi dæxi a bubun so deen na, kuye wolon waxatini yanyin na. ² A yi xeme saxan to tixi a yetagi. A yi keli bubun so deen na, a siga mafuren, a sa na xeme saxanna ralan. A yi a xinbi sin. ³ A yi a fala muxu keden xa e tagi, a naxa, “N kanna, yandi e nama dangu singe, e xa e madigan n konni. ⁴ N xa fa igen na e xa alogo e xa e sanne maxa. E man xa e matabu wudini ito bun ma. ⁵ N xa fa donseen na e xa alogo e xa fangan soto. Na xanbi, e fa siga e sigatini. Amasoto, e danguma e walikeen konna nin.” Na xɔɔene yi a yabi, e naxa, “Awa, i naxan falaxi, a raba.”

⁶ Nanara, Iburahima yi xete a mafuraxin na a bubun kui. A yi a fala a jaxanla Saran xa, a naxa, “I xodɔxɔ. I murutu fɔɔni fɔɔni debedin ye saxan nafala burun na.” ⁷ Na xanbi, a yi a gi, a siga jinge sansanni, a sa jinge dii turaxi keden tongo. A yi na jinge diin so a walikeen yii alogo a xa a faxa, a xa a rafala donseen na. ⁸ Na suben to yelin jinɔɔe, Iburahima yi a tongo, a a so xɔɔene yii, e nun nɔnɔ kɛndɛna sa nɔnɔ xixin fari. E na donseen donma, Iburahima yi ti e fema wudin bun ma.

⁹ Na xɔɔene yi Iburahima maxodin, e naxa, “I ya jaxanla Saran minen yi?” A yi e yabi, a naxa, “A na yi bubun bun ma.” ¹⁰ Na xɔɔen muxu keden yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N man xetema be i jɔɔɔn waxati faraxi. Na waxatini i ya jaxanla dii xemen barima nen i xa.” Saran yi tixi Iburahima xanbi ra bubun so deen na, a tuli matixi e falan ti xuiin na. ¹¹ Iburahima nun Saran bata yi yelin forideni nun. Saran mi yi nɔe diin bare. ¹² A yi gele a yete ma, a naxa, “N tan na sote, n bata yelin fore? N kanna fan bata findi xeme fonna ra. N fan sewama nen dii sɔɔdeni ba?”

¹³ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Nanfera Saran gelexi? Nanfera a a falaxi, a tan mi nɔe diin bare sɔnɔn, bayo a bata fori? ¹⁴ Nanse na Alatala mi nɔe naxan lige? N fama nen waxati saxini faraxi, Saran yi dii xemen bari.” ¹⁵ Saran yi gaxu, a yi wulen fala, a naxa, “N mi gelexi de!” A yi a fala a xa, a naxa, “Di! I gelexi nen.” ¹⁶ Na xɔɔene yi ti kiraan xon ma, e yi e xun sa Sodoma taan ma. Iburahima yi siga e tideni kira yi.

¹⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N naxan ligama, n nama na luxun Iburahima ma. ¹⁸ A fama nen findideni siya belebele senbɛmaan na. Dunuja siyane birin duban sɔɔma nen a tan barakani. ¹⁹ N na a sugandixi nen, alogo a xa a diine nun a bonsonna muxune birin yamari a e xa kiti kenden sa tinxinni. Na waxatini, n tan Alatala, n fama nen n ma layirin nakamalideni n naxan tongoxi Iburahima xa.” ²⁰ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Feen naxan falaxi Sodoma kaane nun Gomora kaane xun ma, fe magaxuxin na a ra. E yulubin bata gbo ayi han, ²¹ n fama gododeni nen, n sa a mato feen naxanye birin falaxi e xun ma, xa a na kiini. Xa e birin na feene fari, n fama a kolondeni nen na waxatini.”

²² Xɔɔe firin yi keli e yi de naxan yi, e yi siga Sodoma taani. Koni Alatala nun Iburahima yi lu yire kedenni. ²³ Iburahima yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I muxu jaxine nun tinxin muxune halage e bode xon ba? ²⁴ Yanyina nde tinxin muxu tonge suulun Sodoma kaane tagi. I na taan kalama nen? I mi dijama Sodoma yamaan ma na tinxin muxu tonge suulunna fe ra ba? ²⁵ En-en, a mi lanma i xa na liga! A mi lan i xa muxu jaxin nun tinxin muxun faxa kii kedenni. A mi lan kiti kedenna xa sa muxu jaxin nun tinxin muxun ma. A mi lan i xa na liga. Naxan dunuja birin makitima, a mi a ligama tinxinna kiraan xon ma ba?” ²⁶ Alatala yi yabin ti, a naxa, “Xa n tinxin muxu

tonge suulun li Sodoma taan kui, n diɲama nɛn Sodoma kaane birin ma na muxu tonge suulunna fe ra.”

²⁷ Iburahima mən yi falan tongo, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi i xa diɲa n xa, n xa falani ito ti i xa, bayo n tan kelixi gbangbanna nun bɛndɛn nin.

²⁸ Xa i sa a li, tinxin muxu tonge suulun mi na yi, yanyina nde fɔ muxu tonge naanin e nun suulun nan na. I na taan kalɛ bayo muxu suulun bata dasa a ra?” Ala yi a fala, a naxa, “N mi a kalama xa n tinxin muxu tonge naanin e nun suulun li na.”

²⁹ Iburahima mən yi a fala a xa, a naxa, “Yanyina nde, i muxu tonge naanin nan lima na yi.” A yi a fala, a naxa, “N mi na kalama na muxu tonge naaninna fe ra.”

³⁰ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi, i nama xɔɔ xa n mən falana nde ti i xa. Yanyina nde, i muxu tonge saxan nan lima na yi.” Ala yi a fala a xa, a naxa, “N mi na kalama xa n tinxin muxu tonge saxan li na yi.”

³¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, i hake lu n xa. Yanyina nde, i muxu mɔxɔɲɛ nan lima na.” Ala yi a fala, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu mɔxɔɲɛna fe ra.”

³² Iburahima mən yi a fala, a naxa, “Marigina, yandi, i nama xɔɔ. N ma maxɔdin dɔnxɛn ni ito ra. Yanyina nde, i muxu fu nan lima na.” Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu fuuna fe ra.” ³³ A to yelin falan tiyɛ e nun Iburahima, Alatala yi siga, Iburahima fan yi xɛtɛ a konni.

19

Sodoma nun Gomora halagi fena

¹ Ninbari waxatini, maleka firin yi so Sodoma taani. Na waxatini, Loti yi dɔxi na taan so dɛɛn na. A to malekane to fe, a yi keli, a sa e ralan kiraan xɔn ma. A yi a xinbi sin, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ² Loti yi a fala e xa, a naxa, “N kanne, yandi, ɛ xa so n konni. Ɛ xa ɛ sanne maxa, ɛ mən xa xi be to. Na xanbi, tila xɔtɔnni ɛ nɔɛ sigɛ ɛ sigatini.” Malekane yi a fala, e naxa, “Ɛn-ɛn! Fɔ nxu xa xi taan tagini to kɔɛɛn na.”

³ Koni Loti yi a yixɔdɔxɔ han e yi siga a konni. A yi donse fajin nafala e xa, a yi buru ratetaren gan e xa. E yi e dege. ⁴ Sa waxatin mi yi a lixi nun, Sodoma kaane yi Loti a banxin nabilin. Keli banxulanne ma, sa dɔxɔ xɛmɛ fonne ra, e birin yi na nun. ⁵ E yi Loti xili, e a maxɔdin, e naxa, “Na muxune minɛn yi, naxanye soxi i konni to ɲinbanna ra. E ramini nxu ma, nxu xa nxu makoon naba e ra alo ɲaxanla.” ⁶ Loti yi mini a banxin kui a ti dɛɛn na, a yi na dɛɛn nagali. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛn-ɛn! Ngaxakedenne, ɛ nama fe ɲaxin liga.

⁸ N ma dii tɛmɛ firin be naxanye mi xɛmɛ feen kolon. N bata tin a ma, n xa ne sa ɛ sagoni, ɛ xa feen birin liga e ra ɛ waxi naxan xɔn ma, alogo ɛ nama sese liga n ma xɔɲɛne ra, bayo n tan bata findi e yatigin na.” ⁹ Na muxune yi a fala Loti xa, e naxa, “Mini i ya xɔɲɛne nan na nxu yetagi. I mi nɔɛ kitin sɛ nxu konni. Xa i mi i kata, nxu fama fe xɔɛn dɔxɔdeni i ra nɛn dangu e tan na.” E yi sɔnsɔn Loti ra, alogo e xa dɛɛn kala. ¹⁰ Na maleka firinna yi Loti suxu, e yi a raso banxin kui, e dɛɛn balan e xun ma. ¹¹ Malekan yi ganla xunna kala, naxanye yi tixi dɛɛn na, e birin yi findi danxutɔne ra, keli banxulanne ma sa dɔxɔ xɛmɛ fonne ra han e mi yi sese toma fa. Kiraan yi yifu e ma.

¹² Na maleka firinna yi Loti maxɔdin, e naxa, “Muxuna nde i xa be? Hali a findixi i bitanna nan na, i ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne, e nun i ya

muxune birin, i xa e birin namini taani ito kui ¹³ bayo nxu fama a halagideni. Alatala bata maxandi xui gbegebe me taa yi kaani itoe wali kobine fe ra. Alatala yi nxu rafa, a nxu xa fa taani ito halagi.” ¹⁴ Loti yi siga, a a fala a bitanne xa, a naxa, “E keli be mafuren! Alatala fama be kaladeni iki sa.” E yi a miri a sabaan nan na. ¹⁵ Na subaxan ma, malekane yi digi Loti ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I ya naxanla tongo, e nun i ya dii teme firinna naxanye be. E xa keli be alogo e nama halagi e nun taani ito hake kanne.” ¹⁶ A to wa a madigan feni nun, malekan yi Loti suxu a yiin ma, e nun a naxanla, sa a dii teme firinna fari. E yi e ramini taan kui, bayo Alatala bata yi kininkinin e ma.

¹⁷ Malekan to e ramini, keden yi a fala Loti xa, a naxa, “I gi, alogo i niin xa ratanga. I nama i xanbi rato de! I nama i mati taani ito rabilinna yire yo yi. Xa i mi waxi a xon i xa halagi, siga na geyane yireni.” ¹⁸ Loti yi a fala, a naxa, “En-en, n Marigina, n bata i maxandi, n mi noe na lige. ¹⁹ N na a kolon, i bata hinan n tan i ya walikeen na. I bata kininkinin n ma han! I bata n niin natanga. Koni, n tan mi noe n giye han geyaan ma, xa na mi a ra n faxama nen. ²⁰ Yandi, i bata taa xurudini ito to? Na nan masoxi n na. Tin, n xa siga, n xa sa lu na. A lu, n xa siga menni, taa xurudidin na a ra! N niin xa ratanga!”

²¹ Malekan yi a fala, a naxa, “N bata tin na birin ma. N mi na taan kale. ²² Siga mafuren, bayo han i sa soma waxatin naxan yi, n mi noe fefe lige.” Na nan a toxi, na taan xili saxi Soyari.* ²³ Sogen yi tema waxatin naxan yi, Loti yi so Soyari taan kui.

²⁴ Na waxatini, Alatala yi dole teen nagodo Sodoma taan nun Gomora taan ma. ²⁵ A yi na taane halagi e nun na lanbanna birin, folo sansine ma, sa doxo muxune ra naxanye birin doxi na taane kui. ²⁶ Loti a naxanla yi a yeen naxete a xanbi ra, a yi findi foxo gemi tixin na.

²⁷ Na subaxan ma, Iburahima yi keli, a a xunsa na yiren ma e nun Alatala e bode to denaxan yi. ²⁸ A to a yeen nasiga Sodoma taan nun Gomora taan ma, e nun na taane rabilinna birin, a yi tuti gbeen to, a tema na yi alo sulun teen† tutina. ²⁹ Ala to yi na taane kalama nun, a yi mirixi Iburahimaa fe ma. Na nan a toxi, Ala yi Loti ratanga na gbalon ma, a yi na taane kalama waxatin naxan yi, Loti yi doxi denaxan yi.

Loti nun a dii teme firinna

³⁰ Loti bata yi gaxu lu feen na Soyari taan kui. A yi keli na, a siga geyaan fari a sa doxo menni e nun a dii teme firinna faran yinla kui.

³¹ Loxona nde, a dii teme singen yi a fala a xunyen xa, a naxa, “En baba bata fori. En denaxan yi, xeme yo mi be en doxoma naxan xon ma alo adaman darixi kii naxan yi. ³² Fa be, en xa dolon so en baba yii han a xunna yi keli alogo en xa xi a xon ma, alogo en xa diin soto. Na xa findi a bonsonna ra.”

³³ Na koeen na, e yi dolon fi e baba ma, a dii teme singen yi xi a baba xon ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina hanma a keli waxatina. ³⁴ Kuye to yiba, a dii teme singen yi a fala a xunyen xa, a naxa, “A bata nan, n tan nun n baba bata xi yire kedenni to. To koeen na, i tan nan nun n baba xima yire kedenni. Na yanyini en noe bonsonna fiye a ma.” ³⁵ Na koeen mon na, e yi dolon fi e baba ma, a xunyen fan yi xi a baba xon ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina, e nun a keli waxatina.

³⁶ Loti a dii teme firinna yi fudikan e baba a diin na. ³⁷ Na dii teme singen to diin bari, a a xili sa “Moyaba.” Na nan findi Moyaba kaane birin benban na.

* **19:22:** Soyari bunna neen fa fala “A xurina.” † **19:28:** Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

Han iki e na yi. ³⁸ A dii tɛmɛ firinden fan yi diin bari, a a xili sa “Bɛn-Ami.” Na nan findi Amonine birin benban na. Han iki e na yi.

20

Ibrahimia nun Abimeleki

¹ Ibrahimia yi siga Negewi yamanani. A yi dɔxɔ Kadesi nun Suru tagi. Na xanbi ra, a yi siga Gerari taani, a yi waxati ti menni. ² Ibrahimia yi a jaxanla Saran ma fe fala, a naxa, “N xunyɛn jaxalanmaan nan a ra.” Abimeleki, Gerari mangan yi Saran tongo.

³ Kɛɛn to so, Abimeleki xima, Ala yi a yetɛ yita a ra xiyeni, a naxa, “I faxama nɛn jaxanli ito a fe ra, i naxan tongoxi, bayo xɛmɛ taa ra dɔxɔn na a ra.” ⁴ Na waxatini, Abimeleki munma yi a maso a ra. A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, i bɔnsɔn tinxinxin kalama nɛn?” ⁵ Ibrahimia a fala nɛn n xa, fa fala jaxanli ito a xunyɛn jaxalanmaan nan a ra. Jaxanla fan yi a fala n xa, a tada nan Ibrahimia ra. N naxan ligaxi, n na ligaxi n bɔjɛ fixɛn nan na.” ⁶ Na xiyeni Ala mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N tan yati, n na a kolon i feen naxan ligaxi, fe kobi xa mi a ra. N tan nan a ligaxi, i mi nɔxi yulubi ligɛ n na. Na nan a toxi n mi a luxi i xa a findi i ya jaxanla ra. ⁷ Iki, jaxanli ito raxɛtɛ a xɛmɛn ma. Nabiin nan a ra. A Ala maxandima i xa nɛn alogo i niin xa ratanga. Koni xa i mi a raxɛtɛ a xɛmɛn ma, a kolon, i faxama nɛn i tan nun i ya muxune birin.”

⁸ Abimeleki yi keli sinma, a yi a kuntigine birin malan. Feen naxan birin danguxi, a yi a yeba e xa. E yi gaxu han a dangu ayi. ⁹ Abimeleki yi Ibrahimia xili a konni. A yi a maxɔdin, a naxa, “N haken mundun ligaxi i ra, i xa n tan nun n ma yamaan findi yulubi kanne ra? I bata fe liga n na, feen naxan mi lan a xa liga. ¹⁰ Nanfe a ligaxi i xa na raba?” ¹¹ Ibrahimia yi a fala, a naxa, “N na falaxi nɛn, a be kaane mi gaxuxi Ala yɛɛ ra. E n faxama nɛn n ma jaxanla fe ra. ¹² Nɔndin nan a ra, n xunyɛn na a ra. Nxu birin baba keden, koni nxu nga keden mi a ra. A mɔn findixi n ma jaxanla ra. ¹³ Ala to n namini n baba konni, n yi a fala n ma jaxanla xa, n naxa, ‘I hinanna yitama n na ikiini: En na siga dɛdɛ, i xa a fala a n xunyɛn nan i tan na.’”

¹⁴ Abimeleki yi yɛxɛɛne nun siine nun jingene nun konyi xɛmɛne nun konyi gilɛne tongo, a yi e birin so Ibrahimia yii. A mɔn yi a jaxanla Saran naxɛtɛ a ma. ¹⁵ A yi a fala Ibrahimia xa, a naxa, “N ma bɔxɔn dɛɛn bata rabi i xa. I na wa lu feni dɛdɛ bɔxɔni ito ma, lu menni.” ¹⁶ A yi a fala Saran xa, a naxa, “N bata gbeti gbanan wuli keden so i tada yii i solona seen na i tan nun i sigati boden birin yɛɛ xori alogo i xa xunna kenla sɔtɔ.” ¹⁷ Ibrahimia yi Ala maxandi, na waxatini Ala yi Abimeleki rakɛndɛya alogo a jaxanla nun a konyi gilɛne xa nɔ diin barideni. ¹⁸ Alatala bata yi dii baritareyaan nagidi nun Abimeleki a muxune ma Ibrahimia a jaxanla Saran ma fe ra.

21

Isiyaga bari lɔxɔna

¹ Alatala yi hinan Saran na, a a falan nakamali. ² Saran yi fudikan. A yi diin bari Ibrahimia xa a foriyani Ala waxatin naxan fala a xa. ³ Ibrahimia yi a diin xili sa Isiyaga, Saran naxan sɔtɔxi a xa.

⁴ A yi a dii Isiyaga banxulan a xii solomasɛxɛde lɔxɔni alo Ala a yamari kii naxan yi. ⁵ Ibrahimia bata yi jɛɛ kɛmɛ sɔtɔ siimayaan na, Isiyaga bari waxatin naxan yi. ⁶ Saran yi a fala, a naxa, “Ala bata n nagele sewani. Muxun

naxanye na n ma dii Isiyaga bari feen me, en birin sewama nen.*⁷ 7 A mon yi a fala, a naxa, “Nde yi nae a fale Iburahima xa a loxona nde fama a lideni, Saran findima dii ngan na nen? Koni n tan bata diin bari a xa a xeme foriyani.”

Iburahima yi Hagara kedi

⁸ Diin to gbo, e yi a deen ba xijen na. Iburahima yi sewa sumunna belebele yiton, a dii Isiyaga deen ba loxoni. ⁹ Misiran kaan Hagara diin naxan barixi Iburahima xa, Saran yi na diin to gele. ¹⁰ A yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Konyi naxanli ito nun a diin kedi. E nun n ma dii Isiyaga nama lu kee kedenni.” ¹¹ Na falan mi rafan Iburahima ma a diina fe ra. ¹² Koni Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama xolo i ya diina fe ra e nun i ya konyi naxanla. Saran na feen naxan birin maxodin i ma, a birin liga a xa, bayo naxanye yatema i bonsonna ra, ne minima Isiyaga bonsonna nin. ¹³ N siyana nde fan naminima nen i ya konyi naxanla diini, bayo i ya diin nan a fan na.” ¹⁴ Iburahima yi keli subaxan ma. A yi burun nun kidi sagbaan tongo igen yi naxan kui. A yi na birin nate Hagara xun ma, a yi diin so a yii, a yi e birin kedi. Hagara yi a xun ti tonbon yiren na denaxan xili “Beriseba.”

¹⁵ Igen to nan a kidi sagbaan kui, a yi a diin sa wudidin bun ma. ¹⁶ A yi siga, a sa doxo a danna xalimakuli wolide keden joxondon yi. A yi a fala, a naxa, “N mi nae n yeen tiye n ma diin faxamaton na.” A yi siga, a sa doxo a danna, a yi lu te a ma, a wuga. ¹⁷ Ala yi diin wuga xuiin me kore. Alaa malekan yi Hagara xili, a yi a maxodin, a naxa, “Hagara nanse i sotoxi? I nama gaxu bayo Ala bata diin wuga xuiin me kore. ¹⁸ Keli i ti! I ya diin tongo i yii firinna ra, i xa a suxu, bayo n na a findima siya gbee kanna nan na.”

¹⁹ Ala yi Hagara yeen nabi, a yi xojinna to, igena a kui. A yi na kidi sagbaan tongo, a sa igen sa a kui. A yi igen fi a diin ma. ²⁰ Ala yi a yengi lu diin xon ma han a yi gbo. A yi siga a sa doxo tonbonni. A yi findi xalimakuli wonla ra. ²¹ A yi doxo Paran tonbonni. A nga yi Misiran kaa naxalan keden fen a xa.

Iburahima layirin naxan xidi e nun Abimeleki tagi

²² Na waxatini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, ne yi fa Iburahima li, e a fala a xa, e naxa, “Ala luxi i xon ma i ya feen birin yi. ²³ I kolo n xa Ala xinli, fa fala i mi n yanfe, i mi n ma diine yanfe, i mi n mamandenne fan yanfe. I xa hinan n na e nun boxoni ito muxune, i denaxan yi, alo n na a liga i xa kii naxan yi.” ²⁴ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo Ala yi.”

²⁵ Iburahima yi a mawuga Abimeleki xa, a walikene bata a xojinna ba a yii. ²⁶ Abimeleki yi a yabi, a naxa, “N ma kolon naxan na feen ligaxi i ra. I mi dentegeni ito saxi n xa, fo to n tan yi fa a kolon.”

²⁷ Iburahima yi yexene nun siine nun jingene tongo, a yi e so Abimeleki yii. E yi layirin tongo e bode xa. ²⁸ Iburahima yi yexee dii solofere tongo, a yi e sa e danna. ²⁹ Abimeleki yi a maxodin, a naxa, “Nanfera, i na yexee dii soloferene saxi e danna?”

³⁰ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N ne soma nen i yii, alogo i xa a kolon, a n tan nan xojinni ito gexi.”

³¹ Nanara, menna xili saxi Beriseba, bayo e firinna birin e kolo menna nin. †

³² E yi layirin tongo e bode xa Beriseba. Na dangu xanbini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, e yi ti kiraan xon ma xete Filisiti boxoni. ³³ Iburahima yi

* **21:6:** Isiyaga bunna neen fa fala “A gelema.” † **21:31:** Beriseba bunna neen fa fala “Marakolo xojinna.”

tamaro wudi bili keden si Bəriseba bəxən ma. A yi Alatala maxandi a xinla ra, Habadan Ala. ³⁴ Ibrahima jεε wuyaxi ti nən Filisiti bəxəni.

22

Ibrahima saraxana

¹ Na feene dangu xanbini, Ala yi Ibrahima kəpnaan fəsefəse. A yi a xili, a naxa, "Ibrahima." Ibrahima yi a ratin, a naxa, "N tan ni i ra."

² Ala yi a fala a xa, a naxa, "I ya diin tongo, Isiyaga, i ya dii keden peena, naxan nafan i ma, i xa a xali Moriya yamanani geyaan fari, n na dənaxan yita i ra. I xa a ba n xa saraxa gan daxin na."

³ Subaxan ma, Ibrahima yi keli, a yi dəxə seni tən a sofanla fari. A yi a walikə firin tongo e nun Isiyaga, a diina. Ibrahima yi yegeni bə naxan findima tεε yitən seen na saraxa badeni. A yi siga yireni Ala dənaxan yitaxi a ra. ⁴ Na xii saxande ləxəni, Ibrahima yεen yi ti na yire makuyen na, a sigama dənaxan yi. ⁵ A yi a fala a walikə firinna xa, a naxa, "E tan nun sofanla xa lu be. Nxu nun n ma diin sigama geyaan fari Ala batudeni. Na waxatini nxu mən xεtεma han be."

⁶ Ibrahima yi na yegen dəxə Isiyaga xun ma, a diina. A mən yi tεε wolonna nun filen xali. E sigan tima e firinna. ⁷ Isiyaga yi a baba Ibrahima xili, a naxa, "N baba." A yi a ratin, a naxa, "N tan ni i ra, n ma diina." Isiyaga yi a baba maxədin, a naxa, "N bata a to yegen nun tεε wolonna en yii, koni yεxεε diin minen yi en naxan bama saraxan na?"

⁸ Ibrahima yi a yabi, a naxa, "N ma diina, Ala yatin nan yεxεε diin fima en ma, en naxan bama saraxa gan daxin na." E sigan tima e firinna.

⁹ E to e soden li, Ala dənaxan yitaxi a ra, Ibrahima yi saraxa ganden nafala mənni, a yi yegen sa na. A yi a diin xidi, Isiyaga. A yi a rate na saraxa ganden fari, a yi a dəxə yegen fari. ¹⁰ Na xanbi ra, a yi filen tongo, a yi a yiini bandun, a xa a diin kəε raxaba, ¹¹ koni Alatalaa malekan yi a xili kore, a naxa, "Ibrahima hε, Ibrahima hε!" Ibrahima yi a ratin, a naxa, "N tan ni i ra."

¹² Malekan yi a fala, a naxa, "Banxulanni ito lu na. I nama fe jaxi yo liga a ra. N bata a kolon i gaxuxi Ala yεε ra. N mən bata la a ra, i mi tondixi i ya dii kedenna fideni n ma saraxan na."

¹³ Ibrahima yi a yεen naxεtε a xanbi ra, a yi yεxεε kontonna to fətənnə yii ra, a ferī firinna kankanxi jansanni. A yi sa na yεxεε kontonna tongo, a fa a ra. A yi na ba saraxan na a diin jəxən na. ¹⁴ Ibrahima yi na yiren xili sa "Alatala nan fama a ra." Nanara, han iki a falama "Alatala nan fama a ra a geyaan fari."

¹⁵ Alatalaa malekan mən yi Ibrahima xili kore. ¹⁶ A yi a fala a xa, a naxa, "N bata n kələ n yeteni, Alatalaa falan ni ito ra. Bayo i bata ito liga, i mi tondi i ya dii kedenna ma n xa, ¹⁷ n na i barakama nən han! I bənsənnə wuyama ayi nən alo saren naxanye koren ma, xa na mi a ra e wuyama ayi nən alo mεjənsinna naxan malanxi baa dεen na. I bənsənnə e yaxune nəma nən. ¹⁸ Dunujna siyane birin duban sətəma nən i tan bənsənnə barakani, bayo i bata n xuiin suxu."

¹⁹ Ibrahima yi xεtε a walikene yireni. E birin yi siga Bəriseba, bayo Ibrahima yi dəxi mənna nin.

²⁰ Na feene birin to dangu, Ibrahima yi a mε, a Milika bata diini itoe bari a xunyen Nahori xa: ²¹ A dii singena Yusu nun na xanbirətəna Busi nun Arami baba Kεmuyeli ²² nun Kesede nun Xaso nun Pilidasi nun Yidilafi e nun Betuyeli. ²³ Betuyeli Rebeka nan sətə. Milika nan na dii solomasεxən

bari Iburahima xunyε Nahori xa. ²⁴ Nahori a konyi jaxanla, na yi xili nən Reyuma. A yi diine bari. Na diine yi xili nən: Teba nun Gaxami nun Tahaka e nun Maka.

23

Iburahimaa muxu maluxundena

¹ Saran jεε kεmε jεε mɔxɔjɛn nun solofere nan sɔtɔ siimayaan na. ² A yi faxa Kiriyaṭi-Aruba yi, naxan mən xili “Xebiron,” Kanan bɔxɔni. Iburahima yi a jaxanla saya feen liga, a yi a wuga. ³ Iburahima yi keli, a jaxalan binbin saxi dɛnaxan yi, a yi siga Xitine fεma. A yi sa falani ito ti e xa, a naxa, ⁴ “Xɔjɛn nan n tan na ε tagi be. N bata ε maxandi, ε gaburu yiren fi n ma, n nɔε n ma jaxanla maluxunjε dɛnaxan yi.”

⁵ Xitine yi a yabi, ⁶ e naxa, “Nxu kannna, i tuli mati nxu ra a fajin na! Alaa muxu gbeen nan i ra nxu tagi. I na wa i ya jaxanla maluxun feni nxɔ gaburu yire yo yi, i sagoon na a ra. Nxu tan tagi be, muxu yo mi na naxan nɔε tonde i xa, i ya jaxanla maluxundeni a gaburu yireni.”

⁷ Iburahima yi keli. A yi a xinbi sin mən kaane xa, Xiti bɔnsɔnna. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε bata tin, n xa nɔ n ma jaxanla maluxundeni ε gaburu yireni, n fan bata ε maxandi ε xa nɔ n ma maxandin nadangudeni, Soxara a dii Eferon ma ⁹ alogo a xa Makipela faranna so n yii. Bayo, n na a kolon a tan nan gbee mɛnna ra, na mɔn a xεɛn nan dɛxɔn. A xa na sara n ma ε yεε xɔri, alogo birin xa a kolon, na bɔxɔn bata findi n ma muxu maluxunden na.”

¹⁰ Eferon Xiti kaan yi tixi a yamaan tagi. A yi Iburahima yabi a xuini texin na alogo Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dɛɛn na, e xa nɔ a falan namɛdeni. ¹¹ “Nba, n bata i maxandi, n kannna, i tuli mati n na. ɛn-ɛn, n bata xεɛn nun faranni ito fi i ma n bɔnsɔnna yεε xɔri. I ya jaxanla maluxun mɛnni.”

¹² Iburahima mən yi a xinbi sin, yamaan birin yεε xɔri. ¹³ A yi falan ti Eferon xa, a naxa, “I fan xa i tuli mati n na. N ni i ya xεɛn saren fima nən. A rasuxu, yandi, n gbetin naxan soma i yii alogo n xa nɔ n ma jaxanla maluxundeni mɛnni.”

¹⁴ Eferon mən yi falan tongo, ¹⁵ a naxa, “Nba, i tuli mati n na a fajin na. Bɔxɔn naxan saren lanma gbeti gbanan kεmε naanin ma, sese mi na ra, i tan nun n tan tagi. I ya jaxanla maluxun na.”

¹⁶ Iburahima yi tin Eferon ma falan ma. A yi gbetin tεnge, a naxan ma fe fala a bodene yεε xɔri. Xitine, na gbeti gbanan kεmε naanin yi maliga alo yulane yi darixi a lige kii naxan yi na waxatini. ¹⁷ Eferon ma xεɛn naxan yi Makipela yi, Mamire sogetede binna e nun faranna naxan na, e nun wudi binla naxanye birin sixi xεɛn danne ra, ¹⁸ ne birin yi findi Iburahima gbeen na. Na Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dɛɛn na, e birin yi findi na fe serene ra.

¹⁹ Na birin dangu xanbini, Iburahima yi a jaxanla Saran maluxun na faranna ra Makipela xεɛn ma, naxan Mamire yεtagi, Xebiron yi, Kanan bɔxɔni. ²⁰ Na xεɛn nun na faranna yi ba Xitine gbeeyani, a findi Iburahima gbeen na alogo a xa nɔ a muxu faxaxine maluxundeni mɛnni.

24

Isiyaga nun Rebeka futu xidina

¹ Iburahima bata yi fori. Alatala yi Iburahima baraka kirayaan sifan birin xɔn ma. ² A walikεɛn naxan fori dangu a walikεɛn birin na, naxan yengi luxi a

yii seen birin xən ma, Iburahima yi a fala na xa, a naxa, “I yiin naso n danban bun ma.* 3 N fama i rakələdeni Alatala yi, kore xənna nun bəxə xənna Ala, alogo i nama jaxanla fen n ma diin xa naxan finde Kanan kaan na n dəxi denaxan yi. 4 I sigama n bari bəxən nan ma, n bənsənni, i menna jaxalan keden fen Isiyaga xa, n ma diina.”

5 A walikēen yi a yabi, a naxa, “Yanyina nde, na jaxanla mi birē n fəxə ra fa bəxəni ito yi. Fə n xa i ya diin xali mēnni, i ya bəxəni, i kelixi denaxan yi ba?” 6 Iburahima yi a yabi, a naxa, “I nama n ma diin naxetē n kelidēni de! 7 Alatala, Ala Naxan Kore, naxan n tongoxi n bari muxune tagi e nun n bənsənni, naxan falan tixi n xa, naxan a kələxi a bəxəni ito soma nēn n bənsənna yii, a tan yatina a malekan nasigama i ye ra nēn alogo i xa nə jaxanla sətədeni n ma diin xa mēnni. 8 Xa jaxanla mi fa sa tin birē i fəxə ra, i fama nēn natangadēni n ma kələn ma, i naxan tongoxi n xa. Koni i nama xetē n ma diin na mēnni.”

9 Walikēen yi a yiin naso a kanna Iburahima danban bun ma, a yi a kələn na ma. 10 Walikēen yi jəgəmə fu tongo Iburahima a jəgəməne tagi e nun se fajī gbege. A yi keli, a yi siga Nahori a taani, Mesopotamiya yamanan kəmə n fəxəni.

11 Ninbari waxatini, a yi xəjinnna li naxan gexi taan fari ma. A yi jəgəməne rafelen mēnni. Naxanle yi fama ige badeni na xəjinnna nan na.

12 A yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, n bata i maxandi alogo n ma sigatiin xa findi xunna kenla ra n xa to. I xa hīnan n kanna Iburahima ra. 13 I bata n to xəjinnna dēxən ma, taan sungutunne fama ige badeni denaxan yi. 14 N sungutunna nde maxədinna nēn, a xa a ige ba seen so n yii, n i gen min. Xa a li, a n yabi iki, a naxa, ‘I xa igen min, n mən xa igen so i ya jəgəməne fan yii,’ n na a kolonma nēn na waxatini, i ya jaxalan sugandixin yatin nan na ra Isiyaga xa, i ya walikēna. Na waxatini n na a kolonma nēn, a i bata hīnan n kanna ra.”

15 Benun a xa yelin na falan tiyē, Rebeka yi fa, Betuyeli a dii tēmēna, Nahori nun Milika mamandenna. Nahori, Iburahima xunyen nan a ra. A fējēn yi dəxi a tungunna fari. 16 Sungutun tofajin nan yi a ra, naxan mi yi xēmē feen kolon. A yi godo xəjin dēen na, a yi a fējēn nafe igen na, a mən yi te. 17 Iburahimaa walikēen yi a gi, a sa a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, a lu n xa igēna nde min, naxan i ya fējēn kui.” 18 A yi a yabi, a naxa, “Nba, igen min.” A yi a fējēn nagoda a tungunna fari, a yi igen so a yii. 19 A to yelin igen soē a yii, a yi a fala a xa, a naxa, “N ni igen bama nēn i ya jəgəməne fan xa alogo e birin xa wasa igen na.”

20 A yi igen sa xuruse mindeni, a mən yi siga a giyē a sa ige gbete sege. Nəgəməne birin yi wasa igen na. 21 Xēmēni ito yi a dundu, a yi a miri, yanyina nde, Alatala bata n ma sigatiin nasənəya n xa. 22 Nəgəməne to yelin igen minjē, xēmēni ito yi xēma wuredin so sungutunna yii naxan sama jəēen na, na garamu sennin liyē, e nun xēma yikəeraso firin, naxan garamu kēmē liyē. 23 A yi a maxədin, a naxa, “Nde a dii i tan na? Yandi, a fala n xa, xa yigiyana nde i baba konni, nxu xa xi na to kəēen na?”

24 A yi a fala a xa, a naxa, “Betuyeli a diin nan n na, Milika nun Nahori mamandenna nan n na.” 25 Naxanli ito mən yi a fala, a naxa, “Nxu konni sēxēn nun jəxəndede gbegeben na, yigiyaden fan na ε luma denaxan yi.” 26 Xēmēni ito yi a xinbi sin Alatala yetagi. 27 A yi a fala, a naxa, “Alatala, n

* 24:2: Mən kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

kanna Iburahimaa Ala, n bata i tantun. I hinanma n kanna Iburahima ra waxatin birin. I ya lannayaan mi kale. N ma sigatini, Alatala, n xunna tixi yiren nan na, denaxan findixi n kanna Iburahima xunyən konna ra.”

²⁸ Sungutunni ito yi a gi siga a konni, a sa xəɲeni ito a fe fala n nga xa. ²⁹ Rebeka tadana nde yi na naxan xili Laban. A yi mini mafuren, a yi siga xəɲin deen na xemen tixi denaxan yi. ³⁰ A bata yi jəerasoon nun yiikəerasoon to a xunyən jaxalanmaan yii. A mən bata yi a xunyən dentegə xuiin me xeməna falana fe ra. A yi siga xeməni ito yireni a tixi xəɲinna fema e nun jəgəməne.

³¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, Alatala barakan fixi naxan ma. Nanfera i tixi tandeni? N bata banxini tən i yigiyadena e nun jəgəməne lan e xa lu denaxan yi.” ³² Xeməni ito yi so Laban konni. Laban yi goronna ragodo jəgəməne fari. A sexen so e yii e nun jəxəndedəna e naxan donma. A yi igen fan so xeməni ito yii, e nun muxun naxanye birin biraxi a fəxə ra, alogo e xa e sanne maxa. ³³ A yi fa donseen na e xa, koni a yi a fala, a naxa, “N mi n dege ma singe, fə n xa falan ti ε xa, n lanma n xa naxan yita ε ra.” Laban yi a fala a xa, a naxa, “Falan ti xε.”

³⁴ Xeməni ito yi a fala, a naxa, “N tan Iburahimaa walikəen nan n na. ³⁵ Alatala bata baraka gbegebeen nagidi n kanna Iburahima ma. A bata findi nafulu kanna ra, bayo Ala bata xuruseen sifan birin fi a ma e nun gbetin nun xemaan nun walikə xeməne nun walikə jaxanle nun jəgəməne nun sofanle. Ala bata na birin fi a ma. ³⁶ N kanna Iburahima a jaxanla Saran, hali a to yi forixi, a yi diin bari a ma. A keen birin soxi diini ito nan yii.”

³⁷ “Iburahima n nakələxi nən, a naxa, ‘I nama jaxanla tongo n ma diin xa naxan finde Kanan kaan na n dəxi denaxan yi. ³⁸ I xa siga n baba denbayani n bənsənni alogo i xa jaxanla fen n ma diin xa menni.’ ³⁹ Na waxatini, n yi n kanna maxədin, n naxa, ‘Xa na jaxanla fa tondi biradeni n fəxə ra go?’ ⁴⁰ A yi n yabi, a naxa, ‘N sigan tima Alatala naxan yetagi, na fama nən a malekan biradeni i fəxə ra alogo i ya sigatiin xa sənəya. I fama nən jaxanla tongodeni n ma diin xa n bənsənni, n baba denbayani. ⁴¹ Na waxatini i na siga n bənsənni tagi, xa e mi fa sa sungutunna so i yii, i bata ratanga n ma marakəlon ma.’ ”

⁴² “N to xəɲinna yiren li, n yi maxandin ti, n naxa, ‘Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, xa i bata a jənige n xa, i xa n ma sigatiin nasənəya, ⁴³ i yeen ti n na xəɲinna dexon ma. N fama nən sungutunna nde maxədindeni naxan fama ige badeni, a a xa igen so n yii naxan a feɲen kui alogo n xa n min. ⁴⁴ Xa a n yabi, a naxa, ‘Igen min, n na igen bama nən i ya jəgəməne fan xa, e min,’ n na a kolonma nən na waxatini, Alatalaa sungutun sugandixin yatin nan na ra n kanna Iburahima a diin xa.’ ”

⁴⁵ “Benun n xa yelin na falan tiye n yete ma, Rebeka yi fa, feɲen dəxi a tungunna fari. A yi godo xəɲin deen na, a yi igen ba. N yi a maxədin, n naxa, ‘Yandi igen so n yii, n xa n min.’ ⁴⁶ A yi a feɲen nagodo mafuren a tungunna fari, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Igen min, i na yelin igen minɲe, n na igen soma nən i ya jəgəməne fan yii.’ N yi n min, a mən yi igen so jəgəməne yii. ⁴⁷ N yi a maxədin, n naxa, ‘Nde a dii i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Betuyeli a diin nan n na, Nahori nun Milika mamandenna nan n na.’ N yi xema wuredin so a jəeen na, n mən yi xema yirasone so a yii kəeen na. ⁴⁸ N yi n xinbi sin Alatala yetagi. N yi Alatala tantun, n kanna Iburahimaa Ala, bayo a bata n ti kira faɲin xən ma alogo n xa n kanna xunyəna dii jaxalanmaan tongo a diin

xa. ⁴⁹ Iki, a fala n xa, xa i hinanma n kanna ra lannayani. Xa na mi a ra, n sigama nən yire gbete yi.”

⁵⁰ Laban nun Betuyeli yi a yabi, a naxa, “Alatala nan feni itoe ragidixi. Nxu mi na matandε. ⁵¹ Rebeka nan tixi i yεtagi ito ra. A xali i yii, alogo a xa findi i kanna diina naxanla ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.”

⁵² Iburahimaa walikεen to na fala xuine mε, a yi a xinbi sin Alatala yεtagi. ⁵³ Na xanbi ra, a yi muran gbete daxin nun xεma daxin nun dugine ramini a goronne yε, a e so Rebeka yii. A yi Rebeka nga nun a tada fan ki. ⁵⁴ Iburahima a walikεen nun a fəxorabirane, e birin yi e dεge, e igen min, e yi so e sadeni.

E to keli xətənni, Iburahimaa walikεen yi a fala Rebeka nga nun a tada xa, a naxa, “E a lu fa n xa xεte n kanna konni.” ⁵⁵ E yi a fala, e naxa, “Sungutunni ito xa lu be singen, a xa xii fu naxan liga be waxatini ito yi, na xanbi ra, i siga.”

⁵⁶ Walikεen mən yi e yabi, a naxa, “E nama n makankan be. Alatala bata n ma sigatiin findi n ma xunna kenla ra. E a lu fa n xa xεte n kanna konni.”

⁵⁷ E yi a fala, e naxa, “En sungutunni ito xili ba, en na a maxədin, en xa a nənigen kolon.” ⁵⁸ E yi Rebeka xili, e yi a maxədin, e naxa, “I waxi siga feni ba, ε nun xεmeni ito?” Rebeka yi a yabi, a naxa, “Ŋn, n waxi siga feni.”

⁵⁹ E yi e xunyεn Rebeka so e yii e nun naxanla naxan yi a maxuruma. E nun Iburahima walikεen nun a muxune yi siga.

⁶⁰ E yi duba Rebeka xa, e naxa, “I tan nxu xunyεna. Ala xa i yixεtene rawuya ayi han wuli wuli wuyaxi, e nəon sətə e yaxune xun na.” ⁶¹ Rebeka nun a walikε naxanle yi dəxə nɔgəməne fari, e yi bira Iburahima a walikεen fəxə ra, e birin yi siga.

⁶² Isiyaga bata yi keli Lahayi Royi xəjinna yireni. A yi siga Negewi bəxəni, a sa dəxə na. ⁶³ Ninbanna nde ra, a minixi a masigadeni, a yi nɔgəməne to fε. ⁶⁴ Rebeka to Isiyaga to, a yi tugan nɔgəməne fari, a godo bəxəni. ⁶⁵ A yi walikεen maxədin, a naxa, “Muxun mundun ito ra naxan fama en nalandeni xεen ma?” ⁶⁶ Iburahima a walikεen yi a yabi, a naxa, “N kanna nan na ra.” Nayi, a yi dugin so a yεtagin xun na.

Walikεni ito yi a fala Isiyaga xa, a feen naxanye birin ligaxi. ⁶⁷ Na xanbi ra, Isiyaga yi Rebeka tongo, a yi a xali bubuna nde kui, a nga Saran yi dəxi dənaxan yi nun. Rebeka yi findi a naxanla ra. A yi a xanu. Isiyaga nga faxa sunun yi ba a ma Rebekaa fe ra.

25

Iburahima faxa fena Taruxune Singen 1.32,33

¹ Iburahima mən yi naxalan gbete n tongo naxan xili Katura. ² Na naxanla yi diine bari a xa. Na diine yi xili: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki e nun Suwa. ³ Yokan yi Saba nun Dedan bari. Dedan yixεtene findixi Asuri kaane nan na, e nun Letusin kaane nun Leyumin kaane. ⁴ Midiyan ma diine nan Efa nun Efere nun Xanəki nun Abida nun Elida ra. Keturaa diine nan e birin na.

⁵ Seen naxan birin findi Iburahima gbeen na, a yi a birin so Isiyaga yii. ⁶ Naxanye findi a konyi naxanle diine ra, a yi e ki a siimayani. A yi e rasiga yireni, dənaxan makuya a dii Isiyaga ra sogetede mabinni.

⁷ Iburahima a siimayaan yi siga han nεε kεmε nεε tonge solofere e nun suulun. ⁸ A to siimaya xunkuyen sətə, a fori ki fəni, a yi faxa, a yi siga laxira yi. ⁹ A diine Isiyaga nun Sumayila yi a maluxun faranna ra, Makipela,

dənaxan yi Eferon ma xeen ma, Soxara a diina, Xiti kaana, Mamire fema. ¹⁰ Iburahima na xeen sara Xitine bənsəonna nan ma. E nun a jaxanla Saran, e birin maluxunxi mənna nin. ¹¹ Iburahima to faxa, Ala yi a dii Isiyaga baraka naxan dəxə Lahayi Royi xəjinnna fema.

Sumayilaa taruxuna
Taruxune Singen 1.28-31

¹² Sumayila bənsəonne xinle nan itoe ra. Saran bata yi a konyi jaxanla Misiran kaa Hagara fi Iburahima ma. Hagara yi Sumayila sətə. ¹³ Sumayilaa diine xinle ni itoe ra: Nebayoti Sumayilaa dii singen nun Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ¹⁴ Misema nun Duma nun Masa nun ¹⁵ Xadada nun Tema nun Yeturi nun Nafisi e nun Kedema. Na dii fu nun firinna findi Sumayilaa diine nan na. ¹⁶ Na muxu keden kedenna, ne findi bəxə mangane nan na. E yi e xinle sa e taane xun ma e nun e muxune. ¹⁷ Sumayilaa siimayaan yi dan jee keme jee tonge saxan nun solofere nin. A yi faxa, a siga laxira yi. ¹⁸ Sumayila bənsəonna yi dəxə na bəxəni dənaxan yi Xawila nun Suru tagi. Suru yeen nafindixi Misiran nan ma Asuri kiraan na. E yi dəxi e ngaxakedenne nan dəxon ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹ Isiyaga bənsəonne taruxun ni i ra. Isiyaga findi Iburahima a diin nan na. ²⁰ Isiyaga to jee tonge naanin sətə siimayaan na, a yi Rebeka dəxə, Laban xunye jaxalanmana, Betuyeli a dii teməna. Arami kaane nan e ra, e kelixi Padan-Arami nən. ²¹ Koni Rebeka mi nə diin barə a xa. Isiyaga yi Alatala maxandi a jaxanla fe ra a xa nə dii barideni. Alatala yi a maxandin nasuxu, Rebeka yi fudikan. ²² Na diine yi lu yengə e nga kui. A yi a fala, a naxa, “Nanfera n kuina n tərəma?” A yi Alatala maxədin. ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, “Siya dəxəde firin nan i kuini. Kedenna senben gboma nən boden xa. Tadan luma nən a xunyenə nən bun ma.”

²⁴ A diin bari waxatin to a li, e yi a to a gulunne nan yi Rebeka kui. ²⁵ Diin naxan singe bari muxu gbeela nan yi a ra. Fati ma xabe gbegebe kanna nan yi a ra. E yi a xili sa Esayu. ²⁶ Na xanbi ra, a xunyen fan yi bari. A yiin naxutuxi a tada Esayu santinban ma. E yi a xili sa Yaxuba.* Rebeka na diine barima waxatin naxan yi, Isiyaga jee tonge sennin nan yi a ra.

²⁷ Na dii xeme firinna yi gbo. Esayu yi findi donso fajin na naxan yi wulani sigama. Yaxuba findi muxu maxunbelixin nan na, a tan yi luma bubun nan bun ma. ²⁸ Esayu nan yi rafan Isiyaga ma, a sube faxaxine fe ra, koni Yaxuba nan yi rafan Rebeka ma.

²⁹ Ləxəna nde Yaxuba yi pərin nafala. Esayu to so, a xadanxi keli donsoy-ani. ³⁰ A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N mi nə fefe ra iki. A lu n xa pəri gbeeli ito nde kən.” Na nan toxi a yi xili sa, Edən.† ³¹ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I ya foriyaan tiden fi n ma singen.” ³² Esayu yi a fala, a naxa, “N faxa feni kamen nan ma iki. Na foriya tiden nanse fanma n ma?” ³³ Yaxuba mən yi a fala, a naxa, “Fə i xa i kələ.” Esayu yi a kələ, a bata a foriya tiden fi a ma. ³⁴ Yaxuba yi burun nun pərin toge daxi so a yii. Esayu yi ne don, a yi a min. A yi siga. Nanara, Esayu mi a foriya tiden yatə sese ra.

* **25:26:** Heburu xuini, Yaxuba xinla maliga xuina nde ra naxan bunna nən fa fala “Santinbana.”

† **25:30:** Heburu xuini, Edən bunna nən fa fala “A gbeeli.”

26

Isiyaga nun Abimeleki

¹ Kamən yi so bəxəni, ba a singen na naxan so Iburahima waxatini. Isiyaga yi siga Gerari yi, Filisiti manga Abimeleki konni. ² Alatala yi mini Isiyaga xa. A yi a fala a xa, a naxa, “I nama siga Misiran bəxəni de! Lu na bəxəni n na dənaxan yita i ra. ³ I lu na. En birin na a ra. N ni i barakama nən, bayo n fama bəxəni ito fideni i tan nun i bənsənne nan ma. N layirin naxan tongo i baba Iburahima xa, n na rakamalima nən. ⁴ N na i bənsənna rawuyama ayi nən alo saren naxanye kore. N bəxəni ito fima nən i bənsənna ma. Dunuja siyane birin duban sətəma nən i tan bənsənna barakan nin, ⁵ bayo Iburahima n xuiin namə nən, a yi n gelene nun n ma yamarine nun n ma tənne nun n ma sariyane suxu.”

⁶ Isiyaga yi dəxə Gerari yi. ⁷ Muxun naxanye dəxi menni, ne yi a maxədin a naxanla fe ma. A yi e yabi, a xunyen naxalanmaan nan a ra. A mi yi susue a fale e xa, a naxanla nan Rebeka ra alogo mən kaane nama a faxa. A gaxu a fale a naxanla na a ra bayo Rebeka naxalan tofajin nan yi a ra.

⁸ Isiyaga to bu na, ləxəna nde Abimeleki, Filisitine mangana, na yi a yeen namini banxin foye soden na. A yi a to Isiyaga Rebeka masugusuguma. ⁹ Abimeleki yi a xili a konni. A yi a fala a xa, a naxa, “I ya naxanla yatin nan ito ra! Nanfera i a falaxi nxu xa, a i xunye naxalanmaan nan a ra?” Isiyaga yi a yabi, a naxa, “N yi gaxuxi nən alogo e nama n faxa. Na nan a to, n yi na fala.” ¹⁰ Abimeleki mən yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi nxu ra? Xa muxuna nde fa mini n ma yamaan tagi go, a yi i ya naxanla kolon naxanla ra? Na waxatini i bata nxu findi yulubi tongone ra.” ¹¹ Abimeleki yi yamarin fi a yamaan birin ma, a naxa, “Muxu yo na maxa xəmən i to nun naxanla ito ra, n na kanna faxama nən.”

¹² Na nən na, Isiyaga yi xeen bi bəxəni ito ma. A to na xeen xaba, a yi na naxəndən kəmə sətə, bayo Alatala bata a baraka. ¹³ A herin yi lu xun mase, a yi findi nafulu kanna ra. ¹⁴ A yi findi yexxe gbege kanna ra e nun siine nun ningenə nun konyi wuyaxi kanna. Filisitine yi Isiyaga maxəxələn.

Isiyagaa layirina e nun Abimeleki

¹⁵ Filisitine yi xəjinne birin nafe bəndən na, Isiyaga baba Iburahimaa konyine naxanye ge Iburahima waxatini. ¹⁶ Abimeleki yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “I bata sənben sətə be dangu nxu tan na. Fə i xa keli be.” ¹⁷ Isiyaga yi keli na, a siga Gerari lanbanni. A sa dəxə mənni. ¹⁸ Isiyaga yi xəjinne yiba, naxanye yi gexi a baba waxatini. Filisitine na xəjinne dutun nən Iburahima faxa xanbini. A baba yi na xəjinne xinle falama kii naxan yi, Isiyaga mən yi ne xinle fala e xun ma na kiini. ¹⁹ Isiyagaa konyine mən yi xəjin gbetə ge na lanbanni. E yi tigin li a kui. ²⁰ Xuruse rabaan naxanye yi Gerari lanbanni, ne nun Isiyagaa xuruse rabane yi sənə na xəjinna fe ra. E birin yi a fala, e naxa, “Nxu tan nan gbeen xəjinna ra.” Isiyaga yi xəjinni ito xili sa Eseki, bayo sənəxən bata bira a fe yi. * ²¹ A konyine mən yi xəjin gbetə ge, sənəxən mən yi bira na fan ma fe yi. E yi a xili sa Sitina. † ²² A yi keli na, a sa xəjinna ge yire gbetə yi. Na xəjinna to ge, sənəxən mi bira na tan ma fe yi. E yi na xəjinna xili

* 26:20: Eseki bunna nən fa fala “Fe matandina.” † 26:21: Sitina bunna nən fa fala “Təjigena.”

sa, Rehoboti,[†] bayo e naxa, “Alatala bata dəxəde gbeen fi en ma. En ma feen bata fan bəxəni ito ma.”

²³ E yi keli mənni, e siga Bəriseba. ²⁴ Alatala yi mini a xa kəeen na. A yi a fala a xa, a naxa, “I fafe Iburahimaa Ala nan n tan na. I nama gaxu fefe ra, en tan na a ra yiren birin yi. N mən i barakama nən. N ni i bənsənnə rawuyama ayi nən Iburahima fe ra, n ma walikəna.” ²⁵ Isiyaga yi saraxa ganden nafala mənni, a yi fa Alatala maxandi a xinla ra. A yi a bubuni tən mənni. A konyine mən yi xəjinnə ge na.

²⁶ Abimeleki yi keli Gerari yi, a yi fa, a e xa e bode to. Axusati yi biraxi a fəxə ra, a maxadi tina, e nun Pikoli, a sofa mangana. ²⁷ Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “E faxi n todeni nanfera? E bata n naraxu han e bata n kedi e konni.”

²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon yati a Alatala luxi i xən. Nxu mən bata a miri, fə en xa layirin tongo en bode xa marakələni. ²⁹ I kolə nxu xa, a i mi fama fe xələn ligadeni nxu ra, bayo nxu fan mi fe kobi yo ligaxi i ra. Fə nxu to fe fajin nan tun ligaxi i xa. Nxu mən yi i lu, i xa siga bəjəe xunbenli. Waxatini ito yi, Alatala bata i baraka.” ³⁰ Isiyaga yi donse gbegebeen nafala e xa. E birin yi e dege, e yi e min. ³¹ Kuye to yiba, e yi e kolə e bode xa. Isiyaga yi a jəungu e ma, e yi fata lanni.

³² Na bəxəni, Isiyagaa konyine yi fa xəjinni ito a fe dəntəgeen sadeni a xa e naxan gexi, e naxa, “Nxu bata igen li xəjinni ito ra.” ³³ Isiyaga yi na xəjinnə xili sa Siba. § Nanara, han to taani ito xinla falama Bəriseba.*

Esayu a jaxanla dəxəna

³⁴ Esayu to jəe tonge naanin sətə, a yi Yudita dəxə, Beeri a dii tēməna, e nun Basamati, Elon ma dii tēməna. Ne firinna Xiti kaan nan e ra. ³⁵ E yi Isiyaga nun Rebeka nii yjəaxu e ma.

27

Isiyaga yi duba Yaxuba xa

¹ Isiyaga bata yi fori, a yəene bata yi rafəwə. A mi yi fa nəe sese toe. A yi a dii forimana, Esayu, xili, a naxa, “N ma diina.” Esayu yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ² Isiyaga yi a fala, a naxa, “I bata a to, n bata fori. N mi a kolon, n faxama waxatin naxan yi. ³ I ya sube faxa seene tongo e nun i ya sagbaan nun i ya xanla. I siga donsoyaan na. I sa fa burunna suben na n xa. ⁴ I xa na suben jin n xa a fajin na alo a rafan n ma kii naxan yi, i fa a ra n xən alogo n xa duba i xa benun n xa faxa.” ⁵ Na waxatini, Rebeka yi tuli matixi Isiyaga ra, a falatini Esayu xa. Esayu yi siga burunna ra sube faxadeni a baba xa.

⁶ Rebeka yi a fala a diin Yaxuba xa, a naxa, “N bata i baba xuiin mē a falani ito tima Esayu xa, ⁷ a naxa, ‘Sa suben bun n xa, i fa a ra, i yi a jin n xa, n xa a don. N na na suben don, n dubama i xa nən Alatala yətagi benun n xa faxa.’ ⁸ Iki, n ma diina, i tuli mati n na ki fajni. N ni i yamarima naxan na, i xa na liga. ⁹ Siga xuruseene dənaxan yi, i sa fa sii dii fajin firin na n xa. N xa na rafala a fajin na alo i baba waxi a xən ma kii naxan yi. ¹⁰ I xa a xali i baba xa alogo a xa duba i tan nan xa benun a xa faxa.”

¹¹ Yaxuba yi a nga Rebeka yabi, a naxa, “Koni, fati ma xaben kanna nan Esayu ra. N tan fati ma xaben mi n ma. ¹² N baba na n masuxu, a kolonma nən Esayu xa mi a ra. N findima wule falan nan na a tan yi. Benun n xa duban

[†] 26:22: Rehoboti bunna nən fa fala “Yire yigbeena.” § 26:33: Siba bunna nən “Marakələna.”

* 26:33: Bəriseba bunna nən “Marakələ xəjinnə.”

sətə, n fama dangan nan sətədeyi na waxatini.” ¹³ A nga yi a fala, a naxa, “En-en, na dangan fama xətədeni n tan nan ma n ma diina. I naxan ligama, i tuli mati n na. Siga i sa fa na sii dii firinne ra n xa.”

¹⁴ Yaxuba yi siga, a sa fa sii dii firinne ra a nga fema. A nga yi na donseen nafala alo a rafan Isiyaga ma kii naxan yi. ¹⁵ Na xanbi ra, Rebeka yi Esayu, a dii singena domaan tongo, domaan naxan fan a dugine ye. A yi na ragodo Yaxuba ma, a dii firindena. ¹⁶ A yi sii kidine tongo, a yi a diin yiine maxidi e ra e nun a kəena bayo fati ma xabe mi yi a ma. ¹⁷ A yi na donseen so a diin Yaxuba yii, e nun buruna a naxan nafalaxi.

¹⁸ A yi siga a baba fema, a yi a fala a xa, a naxa, “N baba, n tan ni i ra.” A yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na, n ma diina?” ¹⁹ Yaxuba yi a baba yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana. I naxan maxədinxi n na, n bata fa a ra. Yandi, keli, i dəxə, i n ma sube rafalaxin don, alogo i xa duba n xa.” ²⁰ Isiyaga yi a fala a diin xa, a naxa, “I subeni ito toxi minen yi xulen, n ma diina?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Alatala i ya Ala nan a fixi n ma.”

²¹ Isiyaga yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I maso n na, n xa i masuxu, n ma diina alogo n xa la a ra a Esayu nan yati i ra, n ma diina.” ²² Yaxuba yi a maso a baba ra. Isiyaga yi a fatin masuxu. A yi a fala, a naxa, “I xuiin maliga Yaxuba xuiin na, koni i yiine tan Esayu yiine nan e ra.” ²³ A mi yi nœ Yaxuba kolonje bayo a yiine xaben yi e ma, alo a tada Esayu yi kii naxan yi. A yi duba a xa.

²⁴ A mən yi a maxədin, a naxa, “N ma diina Esayu yatin nan i ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ŋn.” ²⁵ Isiyaga yi a fala, a naxa, “Fa donseen na, i naxan nafalaxi, n xa a don. N yi duba i xa.” Yaxuba yi donseen so a baba yii. Isiyaga yi a don. A yi wudi bogi igen fan so a yii alo manpana, a yi na fan min. ²⁶ Na xanbi ra, a baba Isiyaga yi a fala a xa, a naxa, “I maso n na, i n sunbu, n ma diina.” ²⁷ Yaxuba yi a maso a ra, a yi a sunbu. Isiyaga yi a dugine xirin mə. Awa, na xanbi ra, a yi duba a xa, a naxa, “Yə! N ma diin xirin luxi nən

alo xəena

Alatala barakan saxi naxan yi.

²⁸ Ala xa xiila fi i ma

naxan kelima kore.

Ala xa dahamu bəxən fi i ma.

Ala xa barakan sa i ya xəeni.

Ala xa wudi bogi igen fi i ma.

²⁹ Ala xa i dəxə siyane xun na.

Ala xa siyane magodo i xa.

I xa findi i ngaxakedenne yeeratiin na.

E birin xa e magodo i bun ma.

Muxu yo na i danga,

na dangan xa xətə a kanna ma.

Muxu yo na duba i xa,

na kanna fan xa duban sətə.”

³⁰ Isiyaga to yelin dubadeni Yaxuba xa, a yi mini. A mi bu, Yaxuba tada Esayu fan yi so, sa keli sube bundeni. ³¹ A fan yi na suben nafala ki fəpi alo a baba waxi a xən ma kii naxan yi. A yi fa a ra a baba xa. A yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba, keli, i dəxə, i suben don n naxan nafalaxi i xa alogo i xa duba n xa.” ³² A baba Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na?” Esayu yi a yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana.” ³³ Na feen yi Isiyaga yifu

ki fajri. A fatin birin yi xuruxurun a ma. A yi maxədinna ti, a naxa, “Koni nde tan faxi suben nafalaxin na n xa, n naxan donxi iki benun i tan xa fa? N bata duba na kanna xa. A tan nan fama duba sətədeni.”

³⁴ Esayu to a baba falan mε, a bəjɛn yi mini, a yi sənχə gbegbeen nate. A yi a baba mafan, a naxa, “Duba n fan xa, n baba.” ³⁵ Isiyaga yi a yabi, a naxa, “I xunyɛn bata n mayenden. A tan bata i ya duban sətə.” ³⁶ Esayu yi a fala, a naxa, “A xinla yatina a xun ma, Yaxuba.* A sanja yi firinden ni i ra a n yanfama. A bata n ma foriya tiden tongo. Iki a bata n ma duban fan tongo.” Esayu mən yi a fala, a naxa, “Duba yo mi fa i yii sənən, i lan i xa naxan ti n tan xa?”

³⁷ Isiyaga yi Esayu yabi, a naxa, “N bata a tan findi i xunna ra, n mən bata a ngaxakedenne fan birin so a yii e xa lu a bun ma. N bata baraka gbegbeen fi a ma, e nun wudi bogi ige fajrina. N nœ nanfe ligε i tan xa, n ma diina?”

³⁸ Esayu yi a fala a baba xa, a naxa, “N ba, duba keden peen nan i yii ba? N baba, duba n fan xa.” A yi wuga a xuini texin na. ³⁹ A baba Isiyaga yi a yabi, a naxa,

“A kolon,

i mi fama bəχə fajri sətədeni,

hanma xiila naxan kelima kore.

⁴⁰ I ya silanfanna nan fama i balodeni.

I fama walideni i xunyɛn nan bun ma,

koni i fama nɛn i yetε sətədeni.

A nœn naxan sama i ma,

i murutema nɛn na bun.”

Yaxuba a giina

⁴¹ Esayu yi a xunyɛn Yaxuba rafen yɛngen na a duban sətə feen na e baba ra. Esayu yi a fala a bəjɛni, a naxa, “N baba na faxa waxatin naxan yi, n Yaxuba faxama nɛn.” ⁴² Rebeka to a dii singen Esayu a natan kolon, a yi a dii firinden Yaxuba xili. A yi a fala a xa, a naxa, “I bata a to, i tada Esayu waxi a gbeen jəχə feni i ma, a i faxa. ⁴³ Iki i tuli mati n na ki fajri, n ma diina. Keli be, i siga Xarani yi, n tada Laban konni. ⁴⁴ I sa lu a konni waxatini ito yi han i tada bəjɛn yi godo. ⁴⁵ I tada bəjɛn na godo i ya fe ra waxatin naxan yi, a na jinan i liga fəχən na, n na n jɔngue, i fa. N mi waxi fula feni ε firinna birin na ləχə kedenni.”

⁴⁶ Rebeka yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “N niin bata yijaxu n ma Xiti kaa jaxanle fe ra. Xa a sa a li, Yaxuba fan jaxanla tongo bəχəni ito ma, na waxatini n ma siimayaan tənən nanse ra?”

28

¹ Isiyaga yi Yaxuba xili. A yi duba a xa. A yi yamarini ito so a yii, a naxa, “I nama jaxanla dəχə naxan findixi Kanan kaan na de! ² Keli, i siga Padan-Arami yi, i nga baba Betuyeli konni. I sa menna jaxanla nde dəχə naxan findε Laban ma dii tɛmɛn na, i nga tada xɛmɛmana. ³ Ala Sɛnbε Kanna xa i baraka, Ala xa dii gbegbe fi i ma, alogo i xa findi siya gbegbeen benban na. ⁴ Ala xa Iburahima a duban yabi i ma e nun i bənsəna, alogo bəχəni ito xa findi i gbeen na i waxati rabe dɛnaxan yi, Ala bəχən naxan fi Iburahima ma.” ⁵ Isiyaga yi Yaxuba rasiga Padan-Arami yi, Laban konni, Betuyeli a diina

* **27:36:** Yaxuba bunna nɛn, “A muxun santinban suxuma” hanma “yanfantenna.”

Arami kaana. Laban, Rebeka tada xəmemaan nan yi a ra. Yaxuba nun Esayu nga nan yi Rebeka ra.

⁶ Esayu yi a kolon a baba bata duba Yaxuba xa, a a rasiga Padan-Arami yi, a xa sa menna naxanla dəxo. A mən yi a me, a baba Isiyaga bata a yamari, a nama naxanla dəxo naxan finde Kanan kaan na. ⁷ Yaxuba yi a baba nun a nga xuiin binya. A yi siga Padan-Arami yi. ⁸ Esayu yi a kolon na waxatini Kanan kaa naxanle mi rafan a baba Isiyaga ma. ⁹ Awa, Esayu yi siga Sumayila konni, Ibrahima diina. A yi Sumayilaa dii tēmen Mahalati dəxo, Nebayoti xunye naxalanmana.

Yaxubaa xiyena

¹⁰ Yaxuba to keli Beriseba yi, siga Xarani yi, ¹¹ kəena a li denaxan yi, a yi xi menni. A yi gēme keden tongo, a yi a raso a xunna bun ma. A yi a sa menni. ¹² A yi xiye sa, sangalanna tixi bəxon fari a xunna texi han kore. Alaa malekane yi teen nun godoni sangalanna ma. ¹³ Alatala yi tixi e xun ma. A yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra, i taje Ibrahima nun Isiyagaa Ala. I saxi bəxon naxan fari ito ra, n ni ito fima i ma nen e nun i bənsəna. ¹⁴ I bənsəna fama wuyadeni nen alo gbangbanna. E bəxon fama nen gbodeni ayi keli sogeteden ma han sa dəxo sogegododen na, keli kəmenna ma sa dəxo yiifanna ra. Dunuja siyane birin duban sətəma i tan nun i bənsəna sabun nan na. ¹⁵ En birin na a ra i na siga dēde. N ni i kantanma nen i na siga denaxan yi, n ni i raxetema nen bəxəni ito ma. N mi i rabejinje. N feen naxan birin layiri tongoxi i xa, n na a birin ligama nen.”

¹⁶ Yaxuba yi xulun xixəni, a yi a fala, a naxa, “N bata yelin a kolonje yati, Alatala be yi, koni n mi yi a kolon.” ¹⁷ A yi gaxu, a yi a fala, a naxa, “Yire magaxuxin nan be ra. Sese mi a ra fo Alaa banxina, e nun kore xəna so dēna.” ¹⁸ A yi keli xətən xətən, a gemen tongo naxan yi rasoxi a xunna bun ma. A yi a ti taxamasenna ra, a yi turen maso gemen xunna ma. ¹⁹ A yi na yiren xili sa Beteli.* Benun na xa liga, na yiren yi xili nen Lusi. ²⁰ Yaxuba yi a de ti Ala xa, a naxa, “Xa nxu nun Ala na a ra, a tan nan mən n kantanma kiraan xən ma n sigama denaxan yi, a yi donseen so n yii n naxan donma, a mən yi maxidi seen so n yii n naxan soma n ma, ²¹ xa n xete bəje xunbenli n baba konni, nayi Alatala findima nen n ma Ala ra. ²² Gemeni ito, n naxan tixi taxamasenna ra, a findima Alaa banxin nan na. I seen naxan birin fima n ma, n na a yaganna bama nen, n na fi i ma.”

29

Yaxuba nun Rakeli

¹ Yaxuba to ti kiraan xən ma siga sogeteden bəxon mabinni, ² a yi xəjinna to burunna ra. Yexeen nun sii kuru saxan yi saxi na xəjinna fəma e igen minma denaxan yi. Gēme xungbeen nan yi saxi xəjinna de ra. ³ Na waxatini, e yi darixi xuruseene malanje na yiren nin. E malanxina, xuruse rabane yi gemen makutukutu naxan yi saxi xəjinna de ra. Xuruseene to yelin ige mindeni, e mən yi gemen naxete xəjinna de ra. ⁴ Yaxuba yi xuruse rabane maxədin, a naxa, “Ngaxakedenne, e kelixi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Xarani taan nin.” ⁵ A mən yi e maxədin, a naxa, “E Laban kolon, Nahori a dii xəmēna?” E yi a yabi, e naxa, “On, nxu a kolon.” ⁶ A yi e maxədin, a naxa, “A di na?” E yi a yabi, e naxa, “Sese mi a toxi. A dii tēməna Rakeli nan fama na ra e nun xuruseene.” ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En yanyin nin iki.

* 28:19: Beteli bunna nen fa fala “Alaa banxina.”

Xuruseene malan waxatin xa mi a ra iki ba? E igen fi xuruseene ma mafuren, e mon yi xete e ra e rabadeni.”⁸ E yi a fala, e naxa, “Nxu mi noe fefe lige iki, fo xuruseene birin na malan. Na waxatini, nxu fa gemen ba xojinna de ra a deen yi balanxi naxan na, nxu fa igen fi xuruseene birin ma.”

⁹ Yaxuba to yi na falama e xa, Rakeli fan yi fa a babaa xuruseene ra, bayo xurusee rabaan nan yi a ra. ¹⁰ Yaxuba to Rakeli to fe, Yaxuba nga tada dii temena, e nun Laban ma xuruseene, a yi a maso xojinna dexon. A yi gemen ba xojinna de ra, a yi igen fi Laban ma xuruseene ma. ¹¹ Yaxuba yi Rakeli sunbu, a yi wuga, a gbelegbele. ¹² A yi a fala Rakeli xa, a a baba bari boden nan a ra, Rebekaa dii xemena. Rakeli yi giin nako ayi, a sa na yeba a baba xa. ¹³ Laban to Yaxuba fe me a xunyen jaxalanmana diina, a yi siga, a sa a ralan. A yi a sunbu, a a xali banxini. Feen naxan birin Yaxuba soto, a yi na yeba Laban xa. ¹⁴ Laban yi a fala a xa, a naxa, “En birin wuli keden fasa keden.” Yaxuba yi kike keden naba Laban konni.

¹⁵ Loxona nde, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N bari boden nan i ra, koni sariya yo mi a falaxi i xa wali n xa, a fa lu n mi i saren fi. A fala n xa, a lan n xa i saren fi naxan na.” ¹⁶ Awa, dii teme firin nan yi Laban yii. A dii teme singen xili nen Leya, a firindena Rakeli. ¹⁷ Leya yene mi yi rayabu, koni Rakeli tan jaxalan tofajin nan yi a ra. ¹⁸ Rakeli nan yi rafan Yaxuba ma ki faji. A yi a fala Laban xa, a naxa, “N jee solofere nan walima i xa, alogo i xa i ya dii temen firinden Rakeli fi n ma.” ¹⁹ Laban yi a fala, a naxa, “Benun n xa n ma diin fi muxu gbeten ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n konni be.” ²⁰ Yaxuba yi jee solofere wanla ke Laban yii Rakeli a fe ra. Koni na jee soloferen lu nen a xa alo xii dando gbansan, bayo a bata yi a xanu.

²¹ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “N ma waxatin bata jan. N ma jaxanla so n yii fa, n xa a findi n yete gbeen na.” ²² Laban yi men kaane birin xili, a e xa fa e degedeni, e sewa sumunna raba. ²³ Nimbanna ra, a yi Leya tongo, a dii teme singena, a yi a so Yaxuba yii. Yaxuba yi a findi a yete gbeen na. ²⁴ Laban yi Silipa so a diin Leya yii, a xa findi a konyin na. ²⁵ Kuye to yiba, Yaxuba yi a to Leya na a ra. A yi a fala Laban xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na ito ra? N mi walixi i xa Rakeli xan ma fe ra ba? Nanfera i n mayendenxi?” ²⁶ Laban yi a yabi, a naxa, “Nxu tan ma namunna mi tinje dii teme firinden xa doko xeme taa ra, a singen mi xeme sotoxi. ²⁷ Xunsagini ito liga singen e nun Leya. Xa i tin i mon xa jee solofere wanla ke n xa, n nan n ma dii teme firinden fan fima nen i ma, a findi i ya jaxanla ra.”

²⁸ Yaxuba yi na liga. E nun Leya to xunsagin naba yire kedenni, Laban yi Rakeli fan fi a ma. ²⁹ A yi Bila tongo a a so Rakeli yii a xa findi a konyin na. ³⁰ Yaxuba mon yi Rakeli findi a gbeen na, a yi Rakeli xanu dangu Leya ra. A mon yi jee solofere wanla ke Laban yii.

Yaxubaa diine

³¹ Alatala to a to Leya mi rafanxi Yaxuba ma alo Rakeli, a yi a findi dii barin na. Na waxatini Rakeli tan yi findi gbantan na. ³² Leya to fudikan, a yi diin bari. Na diin yi xili sa Ruben. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n ma marayarabin to. Iki n fa rafanma nen n ma xemena ma.”* ³³ A mon yi fudikan dii firinden na. A to na diin bari, a yi a fala, a naxa, “Alatala fan yatina a kolon, a n mi rafan n ma xemena ma. Na nan a toxi a dii firinden ito fan fixi n

* **29:32:** Ruben masoxi xuina nde nan na Heburu xuini naxan bunna neen “A bata n ma torayaan to.”

ma.” A yi na diin xili sa Simeyən.† 34 A mən yi fudikan dii saxanden na. A to a bari, a mən yi a fala, a naxa, “Awa, iki, fə n ma xəmən xa kankan nən n ma sənən, bayo n bata dii saxan sətə xa.” Na na a to, e yi a xili sa Lewi.‡ 35 A yi fudikan dii naaninden na. A to na fan bari, a yi a fala, a naxa, “Awa, iki n na Alatala tantunma nən.” A yi na diin xili sa Yuda.§ A dii barin yi dan na dii muxu naaninna ma.

30

Rakeli a dii bari fena

1 Rakeli to a to, a mi dii barima, a yi a tada maxəxələn. A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Diin fi n fan ma, xa na mi a ra n faxama nən.” 2 Yaxuba yi xələ a falan na. A yi a fala, a naxa, “I a mirixi nən a Ala nan n tan na? Ala nan a ligaxi i mi dii barima!” 3 Rakeli yi a yabi, a naxa, “N ma konyi naxanla Bila tongo alogo a xa diine bari n xa. Na waxatini na tan findε n xa sabun na n diin sətə i xa.”

4 A yi a konyi naxanla Bila tongo, a a so a xəmən Yaxuba yii. Yaxuba yi na kolon naxanla ra. 5 Bila yi fudikan, a yi dii xəmən bari Yaxuba xa. 6 Rakeli yi a fala, a naxa, “Ala bata n ma kitin sa. A bata n ma falan mε. Na nan a toxi a diin fixi n ma.” A yi na diin xili sa Dan.*

7 Rakeli a konyi naxanla Bila mən yi fudikan. A yi dii xεmε firinden bari Yaxuba xa. 8 Rakeli yi a fala, a naxa, “N bata n tada yεngε n səbεen birin na, n yi nən sətə.” A yi a diin xili sa Nafatali.†

9 Leya to a kolon a mi fa dii barima, a yi a konyi naxanla Silipa tongo, a yi a so Yaxuba yii, a xa findi a naxanla ra. 10 Leyaa konyin Silipa yi dii xəmən bari Yaxuba xa. 11 Leya yi a fala, a naxa, “Herin bata fa n ma.” A yi na diin xili sa Gadi.‡

12 Leyaa konyin Silipa yi dii firinden sətə Yaxuba xa. 13 Leya yi a fala, a naxa, “N bata sεwa. Iki, naxanle birin a falama nən a n bata sεwa.” A yi a xili sa Aseri.§

14 Murutu xaba waxatin to a li, Ruben yi siga xεen ma. A yi bogisena nde li na, naxan xili marafanna bogisena. A yi fa a ra a nga xa. Nanara, Rakeli yi a fala Leya xa, a naxa, “N bata i maxandi, i ya diina marafan bogisena nde so n yii.” 15 Leya yi a yabi, a naxa, “I bata n ma xəmən ba n yii. Na mi i wasaxi? I mən waxi n ma diina marafan bogiseen nan tongo fe yi?” Rakeli yi a fala, a naxa, “To kəen na, ε nun Yaxuba nan fama xideni i ya diina marafan bogiseen nən na.” 16 Yaxuba to so nınbanna, sa keli xεen ma, Leya yi a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “I xima n tan nan xən ma to kəen na. N bata to kəen saren fi n ma diina marafan bogiseen na.” Yaxuba mən yi Leya kolon naxanla ra na kəen na.

17 Ala yi tin Leyaa maxandin ma, a yi fudikan. Na yi findi a dii suulunden na Yaxuba xa. 18 Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n saren fi n ma konyi naxanla so feen na n ma xəmən yii.” A yi a diin xili sa Isakari.* 19 Leya mən yi fudikan

† 29:33: Simeyən maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “Naxan fe mema.” ‡ 29:34: Lewi maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “A kankanxi a ma.” § 29:35: Yuda maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “Tantunna.” * 30:6: Dan bunna nən fa fala, “A bata a xun mayεge kitin sa.” † 30:8: Nafatali bunna nən fa fala, “N ma yεgena.” ‡ 30:11: Gadi bunna nən fa fala, “Herina.” § 30:13: Aseri bunna nən fa fala, “Sεwana.” * 30:18: Isakari maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən fa fala, “Saranna.”

dii senninden na. A yi na diin bari Yaxuba xa. ²⁰ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n ki. Awa, iki n ma xemena n binyama nen, bayo n bata dii sennin bari a xa.” A yi na diin xili sa Sabulon. † ²¹ Na xanbi ra, a mon yi dii temen bari. A yi a xili sa Dina.

²² Ala yi a yengin nasiga Rakeli ma. A yi a maxandi xuiin name, a yi a findi dii barin na. ²³ A yi fudikan, a yi diin bari. A yi a fala, a naxa, “Ala bata n namini yagini ito yi.” ²⁴ A yi na diin xili sa Yusufu. ‡ A yi falani ito ti, a naxa, “Alatala mon xa dii xeme gbete fan fi n ma.”

Yaxubaa nafunle fe

²⁵ Yusufu to bari, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “A lu n xa xete n kon boxon ma. ²⁶ A lu n xa n ma jaxanle xali e nun n ma diine, n walixi i xa naxanye fe ra. I a kolon n wanla naxan yatən ligaxi i xa.” ²⁷ Laban yi a fala a xa, a naxa, “Dija. N bata a kolon yimatoon xon, Alatala barakan saxi n ma fe yi i tan nan sabu ra. ²⁸ A fala n xa n lan n xa i saren fi naxan na. N na a soma i yii nen.”

²⁹ Yaxuba yi a fala a xa, a naxa, “I tan yatina a kolon n walixi i xa kii naxan yi han i ya xuruseene bata wuya ayi n tan barakani. ³⁰ Ndedi nan yi i yii nun benun n xa fa, koni iki, a gbege bata sa na fari. Alatala bata barakan sa i ya fe yi xabu n so i konni. N fa wanla nde kema n ma denbayaan fan xa waxatin mundun yi?”

³¹ Laban yi a fala, a naxa, “A lan n xa yoli fi i ma?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I nama sese fi n ma. Xa i bata tin n feen naxan falaxi i xa, na liga, n fan bata tin n yengi se i ya xuruseene xon ma. ³² N sigama nen to, n sa i ya xuruseene birin mato. Yexen nun sii makatunxin birin ti e danna e nun naxanye birin foro makenenxi. N saren findima ne nan na. ³³ N ma tininna fama makenendeni nen i na fa xuruse matodeni waxatin naxan yi. Siin naxanye birin mi makatunxi e nun yexen diin birin foro makenenxi mi naxanye ma, na bata findi mujan na n mabinni.”

³⁴ Laban yi a fala, a naxa, “N bata tin na ma. I naxan falaxi, en bata lan na ma.” ³⁵ Na laxon yeteni Laban yi sii kotə maringixine nun a makatunxine yeba. Sii gilene fore fore dine naxanye ma e nun fore xungbene yi naxanye ma e nun yexen fixe makadanxine, a mon yi ne birin yeba. A yi na xuruseene birin taxu a diine ra. ³⁶ Na xanbi ra, a yi ne xali yirena nde yi xii saxan sigatiin tiye denaxan yi e nun Yaxuba tagi. Yaxuba yi fa Laban ma xuruse donxene raba.

³⁷ Yaxuba yi wudi bili sifa saxan yii xindene gira. A yi e lutine ba e ma alogo maringi fixen xa makenen. ³⁸ A yi wudi yiine sa xuruseene mindeni xuruseene yetagi bayo e tema e bode ra nen e na fa ige mindeni. ³⁹ Xuruseene yi te e bode ma wudi yiine yireni, e yi diine xali maringi fixen nun fore fore dine nun fore xungbene saxi e ma. ⁴⁰ Yaxuba yi xuruse diine yitaxun alogo e xa ti Laban ma xuruseene yetagi maringin nun jingin makenenxin naxanye ma. Nayi, a yi xuruseene malan a yete xa a mi naxanye basan Laban gbeene ra. ⁴¹ Waxatin birin xuruse senbemanenema te a gilene ra, Yaxuba yi wudi yiine sama nen xuruse mindeni alogo e xa te a gilene ra wudi yiine yireni. ⁴² Yaxuba mi yi na ligama xuruse xunxurine ra. Na nan a liga xuruse xurine yi findi Laban gbeen na, a senbemanen yi findi Yaxuba gbeen na. ⁴³ Yaxuba yi findi nafulu kan gbeen na. A yi xuruse gbege sotə. Konyi xemene nun konyi gilene nun jəgəməne nun sofanelu yi lu a yii.

† 30:20: Sabulon bunna neen fa fala “Binyena.” ‡ 30:24: Yusufu bunna neen fa fala “A xa a fari sa.”

31

Yaxuba yi siga Kanan yamanani

¹ Na waxatini Yaxuba bata yi Laban ma diine xuiin me e yi naxan falama, e naxa, “Seen naxan birin findixi en baba gbeen na, Yaxuba bata e birin tongo. Na nan a toxi a bata findi nafulu kanna ra.” ² Yaxuba yatin yi a kolon, a a marafanna mi fa Laban yi sənən alo a fəloni.

³ Alatala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Xete i baba nun i bari bodene bəxəni i kelixi dənaxan yi. N luma nən i xən.” ⁴ Yaxuba yi Rakeli nun Leya xili. E yi a xuruseene rabama. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon n ma marafanna mi fa e baba yi sənən alo a fəloni, koni n babaa Ala bata lu n xən. ⁶ E a kolon yati, n bata wali e baba xa n fangan birin na. ⁷ A bata n mayenden a n saranna maxete sanja yi fu, koni Ala mi tin a fe jaxin liga n na. ⁸ Xa e baba fa a fala, a naxa, ‘Fəre fərene xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi diin xalima nən fəre fərene naxanye ma. Xa e baba fa a fala, a naxa, ‘Mañingın xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi dii mañingixin nan xalima. ⁹ Ala bata e babaa xuruseene ba a yii, a yi e fi n tan ma.”

¹⁰ “Xuruseene yi tema e bode ra waxatin naxan yi, n bata a to xiyeni, xuruse xəmən naxanye texi xuruse gilene ra, ne mañingixi, e mafəro fəroxı e nun e makatun katunxi. ¹¹ N ma xiyeni, Ala a malekan yi n xili, a naxa, ‘Yaxuba.’ N yi a ratin, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ¹² A yi a fala, a naxa, ‘I xunna rakeli, a mato. Xuruse xəmən naxanye birin texi xuruse gilene ra, ne mañingixi, e mafəro fəroxı e nun e makatun katunxi, bayo Laban naxan birin ligaxi i ra, n na toxi. ¹³ N tan nan Ala ra naxan fa i ma Beteli yi, i gəmən tixi taxamasenna ra dənaxan yi i layirin tongoxi n xa dənaxan yi. İki, keli bəxəni ito ma. I siga na bəxəni i barixi dənaxan yi.’ ”

¹⁴ Rakeli nun Leya yi Yaxuba yabi, e naxa, “Nxu baba mi kee yo luxi nxu tan xa! ¹⁵ Xəjən xa mi nxu ra nxu baba konni? A bata nxu mati, a mon bata nxə gbetin fan don. ¹⁶ Ala herisigen naxan birin baxi nxu baba yii, a xetema nən nxu ma e nun nxə diine. İki Ala feen naxan birin falaxi i xa, na birin liga.”

¹⁷ Yaxuba yi a jaxanle nun a diine rate jəgəmene fari. ¹⁸ A xuruseen nun herisigen naxan birin sətə Padan-Arami yi, a yi keli, a yi e birin xali a baba İsiyaga konni Kanan bəxəni. ¹⁹ Laban yi a xuruseene xabene maxabama e ma waxatin naxan yi, Rakeli yi a babaa suxurene muja.

²⁰ Yaxuba yi Arami kaan Laban mayenden. A siga a mi sese fala a xa. ²¹ A yi a gi, e nun seen naxan birin findi a gbeen na. A yi Efirati baani gidi. Na xanbi ra, a yi siga Galadi geyaan mabinni.

²² A xii saxande ləxəni, muxuna nde yi a fala Laban xa fa fala Yaxuba bata a gi. ²³ Laban yi a ngaxakedenne tongo, e yi mini Yaxuba fendeni xii solofere bun ma. E yi e li Galadi geyane binna ra. ²⁴ Koni kəeen na, Ala yi a yete yita Arami kaan Laban na xiyeni. A yi a fala a xa, a naxa, “I yete ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.”

²⁵ Laban yi Yaxuba li. A bubun tix geyaan fari. Laban naxa a ngaxakedenne fan yi e gbeen ti Galadi geyaan fari. ²⁶ Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I nanse ligaxi ito ra? Nanfera i n mayendenxi? I bata n ma diine xali alo muxu suxine yəngəni. ²⁷ Nanfera i gixi luxunni? I bata yanfantenyaan liga n na. I mi sese falaxi n xa. Xa i yi n nakolon nun, n yi i matima nən səwa sigine yi, tanbanna nun kondən xuiin na. ²⁸ Koni i mi a lu yati n xa n ma diine nun n mamandenne sunbu, n yi n jəngə e ma. I bata feen liga alo xaxilitarena.

²⁹ N yi nɔɛ fe kobin ligɛ ɛ ra nɛn, koni i babaa Ala bata a fala n xa to kɔɛɛn na, a naxa, 'I yɛtɛ ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.' ³⁰ Na bata lan, i sigaxi nɛn bayo i yi kunfaxi siga feen na i baba konni, koni nanfera i n ma suxurene muɲaxi n ma?"

³¹ Yaxuba yi Laban yabi, a naxa, "N gaxu nɛn n miriyani alogo i nama i ya diine rasuxu n na. ³² Koni i na i ya suxurene to n ma muxu yo yii, n na kanna faxama nɛn. Ngaxakedenne birin yɛɛ xɔri, n ma goronna birin mato. Naxan birin findixi i gbeen na, i xa a xali." Na waxatini Yaxuba mi yi a kolon xa Rakeli a babaa suxurene tongoxi.

³³ Laban yi Yaxubaa bubune kui to e nun Leya konni e nun konyi firinne konni, koni a mi sese to. A to mini Leyaa bubuni, a yi so Rakeli fan konni. ³⁴ Rakeli nan yati suxureni itoe tongoxi. A yi e luxun kirixan bun ma naxan sama ɲɔgɔmɛn fari, a fa dɔxɔ a fari. Laban yi bubun kui to, a mi sese to na kui. ³⁵ Rakeli yi a fala a baba xa, a naxa, "N baba i nama xɔlɔ n ma xa n mi fa keli i yɛtagi. N kike wanla nin." Laban fenna sifan birin ti nɛn, koni a mi suxurene to.

³⁶ Yaxuba yi xɔlɔ, a yi fala xɔlɛn ti Laban ma. A yi a fala, a naxa, "N gbalon mundun ligaxi, n haken mundun ligaxi naxan a ligama i xa mini n fendeni kiini ito yi? ³⁷ I bata n ma goronna birin kui to. I gbee seen mundun toxi e kui? A yita n na ngaxakedenne yɛɛ xɔri e nun i fan ngaxakedenne yɛɛ xɔri alogo e xa kitin sa en tagi. ³⁸ N ɲɛɛ mɔxɔɲɛ nan tixi i konni, koni i ya yɛxɛɛn nun sii dii keden mi diin xalixi a faxa n yii. N mɔn mi i ya xuruse yo donxi. ³⁹ N mi faxi xuruse ra i fɛma burunna subene naxan faxaxi. Naxanye yi muɲama kɔɛɛn nun yanyin na, ne bɔnɔn yi luma n tan nan xa bayo i yi e ɲɔxɔn maxilima n na. ⁴⁰ Lɔxɔ yo lɔxɔ kuye wolonna yi n tɔrɔma nɛn yanyin na, xunbenla yi n tɔrɔ kɔɛɛn na, n yɛtɛɛn mi yi nɔɛ xiye. ⁴¹ N bata ɲɛɛ mɔxɔɲɛ ti i yii. N ɲɛɛ fu nun naanin wanla kɛxi nɛn alogo n xa i ya dii tɛmɛ firinne dɔxɔ. N mɔn yi ɲɛɛ sennin fan sa a fari i ya xuruseene kantandeni. Koni i bata n saranna maxɛtɛ dɔxɔɲa ma fu. ⁴² Xa n tɔɲɛ Iburahimaa Ala, n baba Isiyaga gaxun naxan yɛɛ ra, xa na mi yi a ra nun, n yi kelima nɛn be n yii genla. Koni Ala bata n ma marayarabin to, e nun n yi wali xɔdɛxɛn naxanye ligama, kɔɛ danguxini ito yi, a bata n ma kitin sa."

⁴³ Laban yi Yaxuba yabi, a naxa, "I ya ɲaxanle, n ma diine nan ne ra. E diine, n gbeen nan ne ra. Xuruseni itoe n gbeen nan e ra, n naxan birin toma ito ra, n tan nan gbee e ra. Koni to xanbi ra, n nɔɛ nanse ligɛ n ma diine nun n mamandenne xa? ⁴⁴ Iki, en xa layiri tongo. Sereyan xa lu en tagi." ⁴⁵ Yaxuba yi gɛmɛn tongo, a yi a ti taxamasenna ra.

⁴⁶ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala a ngaxakedenne xa, a e xa gɛmɛne matongo. E yi e matongo, e e malan yire kedenni. E yi e dɛge na gɛmɛ malanxine fari.

⁴⁷ Laban yi na mɛnna xili sa Yegara-Sahaduta. Yaxuba yi mɛn xili sa Galadi.*

⁴⁸ Laban yi a fala, a naxa, "Gɛmɛ malanxini itoe findixi seren nan na i tan nun n tan tagi." Na nan a toxi mɛnna xili saxi Galadi. ⁴⁹ Mɛn mɔn xili nɛn "Misipa."† Laban mɔn yi a fala, a naxa, "Alatala xa a yengi dɔxɔ en tan firinna a fe xɔn ma, hali en fata xanbini. ⁵⁰ Xa i n ma diine tɔrɔ, xa na mi a ra i ɲaxalan gbɛtɛ dɔxɔ, i lanma i xa xaxinla sɔtɔ, bayo muxun xa mi en tagi seren na. Ala nan yati en firinna seren na."

* **31:47:** Yegara Sahaduta nun Galadi bunna nɛn fa fala "Sere Se Malanxine." † **31:49:** Misipa bunna nɛn fa fala "Gbengbena."

⁵¹ Na xanbi ra, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I yeen ti gemε malanxini itoe ra. Taxamaseri gemeni ito mato n naxan tixi en tagi. ⁵² Gemε malanxini itoe nun taxamaseri gemeni ito findixi serene nan na. N mi lan n xa dangu be ra i ya fe jaxina n kui. I fan mi lan i xa dangu gemε malanxini itoe nun taxamaseri gemeni ito ra n ma fe jaxina i kui. ⁵³ Iburahimaa Ala nun Nahori a Ala xa findi en tan firinna makitimaan na.” Na waxatini Yaxuba yi a kolə Ala yi a baba Isiyaga gaxun naxan yee ra. ⁵⁴ Yaxuba yi saraxan ba geyaən fari. A yi a ngaxakedenne birin xili, e xa sa e dege. E to yelin e dege, e yi xi geyaən fari.

32

Yaxuba yi siga Esayu fema

¹ Laban to keli subaxan ma, a yi a jungu a diine ma, e nun a mamandenne. A yi duba e xa. Na xanbi, Laban yi xete a konni. ² Yaxuba yi sigama kiraan xon waxatin naxan yi, Alaa malekane yi fa a ma. ³ Yaxuba to e to, a naxa, “Alaa ganla daaxaden nan ito ra.” A yi na yiren xili sa Maxanayin.*

⁴ Yaxuba yi xerane rasiga a tada Esayu ma Edon banxideen na, Seyiri bəxoni. ⁵ A yi yamarin fi e ma, a naxa, “E ito nan falama n kanna Esayu xa, e naxa, ‘I ya konyi Yaxuba naxa, n bata lu Laban konni. N bata bu gbeen ti na yi. ⁶ Ninge gbege nan n yii e nun sofanle nun yexene nun siine. Konyi xemene nun konyi gilene n yii. Iki, n xerane rasigama i ma alogo i xa marasene fajin fi n ma.’ ”

⁷ Xerane yi xete, e yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “Nxu bata siga. Nxu sa i tada Esayu li na. A fama i ralandeni e nun a banxulan muxu kemε naanin.”

⁸ Gaxu gbeen yi Yaxuba suxu, a kuisan. Yamaan naxan yi a foxo ra, a yi e taxun dəxode firin. A yi yexene nun siine yitaxun dəxo firin, e nun jingene, e nun jəgəməne. ⁹ A yi a fala, a naxa, “Xa Esayu yama keden yenge, yamaan boden xa a gi.”

¹⁰ Na xanbi Yaxuba yi Ala maxandi, a naxa, “N tajne Iburahimaa Ala nun n baba Isiyagaa Ala, i bata a fala n xa, i tan Alatala, i naxa ‘Xete i ya bəxoni, i kon kaane denaxan yi. I na siga, n fe fajin ligama nen i xa.’ ¹¹ N tan xurun. N mi daxa n hinanna nun lannayaan birin soto, i naxan nagidixi n ma, i ya walikena. N ma dunganna gbansanna nan yi suxi n yii n Yuruden baani gidi waxatin naxan yi, koni iki nxu nun yama firin nan xetema. ¹² N natanga n tada Esayu ma, bayo n bata gaxu a yee ra. N sikexi, a nama fa n faxa, e nun jaxanle nun diine. ¹³ I bata a fala n xa, i naxa, ‘N fe fajin ligama nen i xa. N ni i bənsonna rawuyama ayi nen alo foxo igen mejnənsinna naxan mi yate.’ ”

¹⁴ Yaxuba yi kaen nadangu na. Seen naxan birin yi a yii, a yi sanba seen ye mato a naxan soma a tada Esayu yii: ¹⁵ Sii kemε firin nun kotə məxəje e nun yexεε kemε firin nun konton məxəje e nun ¹⁶ jəgəmə gile tonge saxan nun e diine nun jinge tonge naanin nun tura fu nun sofali gile məxəje e nun sofali xεmə fu. ¹⁷ A yi xuruseni itoe yitaxun kuru keden keden yeen ma, a nde so a konyine yii. A yi a fala e xa, a naxa, “E dangu yeen na. E xa sagaran lu kurune tagi.”

¹⁸ A yi a konyi singen yamari, a naxa, “E nun n tada Esayu na naralan, a fama i maxəndideni nen, a naxa, ‘E nun nde a ra? I sigan minen yi? Nde gbee xuruseni itoe ra naxanye tixi i yee ra?’ ¹⁹ I ya a yabima nen, i naxa, ‘I ya

* 32:3: Maxanayin bunna nen fa fala “Daaxade firinne.”

konyin Yaxuba nan gbee e ra. A i sanbaxi itoe nan na, n kanna Esayu. A fan nxu fəxo ra.’ ” ²⁰ A yi na yamarin fi a firinde fan ma, e nun a saxandena, e nun muxun naxanye biraxi xuruseene fəxo ra, a naxa, “Xa e nun Esayu naralan waxatin naxan yi, e na nan falama a xa. ²¹ E ito nan sama a fari, e naxa, ‘I ya konyina Yaxuba fama nxu xanbi ra.’ ” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Iki n na a bəneen magodoma seni itoe nan na. Na xanbi n na fa a ma, yanyina nde a n nasənema nən a fajin na.” ²² Yaxubaa sanba seene yi ti a yee ra, a tan yi kəeen nadangu daaxadeni.

Yaxuba nun Alaa malekana

²³ Kəeen na, Yaxuba yi keli. A yi a jaxalan firinne tongo e nun e konyi firinne nun a dii fu nun kedenna. E yi Yaboko xuden gidi. ²⁴ A yi e ragidi Yaboko xuden na e nun a yii seen birin. ²⁵ A keden peen yi lu. Na waxatini, xemena nde yi mini a ma, e yi gerenna so han kuye yiba waxatini. ²⁶ A to a to a mi nə sətoma Yaxuba ma e gerenni, a yi a garin a wotegelen ma. A wotegelen yi te a kui. ²⁷ Xemen yi a fala, a naxa, “A lu n xa siga, bayo kuye bata yiba.” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N mi i bejinma, fə i duba n xa.” ²⁸ Xemen yi a maxədin, a naxa, “I xili di?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Yaxuba.” ²⁹ Xemen yi a fala, a naxa, “I xili mi falama sənən Yaxuba. A fa falama nən Isirayila, bayo e nun Ala nan gerenna soxi, e nun muxune, i yi nən sət.”† ³⁰ Yaxuba yi maxədinna ti, a naxa, “I xili di?” Boden yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxədinma n xinla ma?” Na xanbi, a yi duba Yaxuba xa.

³¹ Yaxuba yi na yiren xili sa Penuyeli,‡ bayo Yaxuba a fala nən, a naxa, “N bata Ala to yee nun yee, a tin n niin yi kisi.” ³² Sogen tema waxatin naxan yi, Yaxuba bata yi dangu Penuyeli ra. A godoma a wotegelen ma. ³³ Na nan a toxi han iki Isirayila kaane mi fasan donma naxan wotegelen ma, bayo Ala Yaxuba masətəxi a wotegelen fasan nan ma.

33

Yaxuba nun Esayu a layirina

¹ Yaxuba yi Esayu to fe e nun banxulanna muxu keme naanin. A yi diine yitaxun Leya nun Rakeli ra e nun konyi gile firinne. ² A yi konyi gile firinne ti yeen na, e nun e diine. Leya fan yi ti ne xanbi ra e nun a diine. Rakeli nun Yusufu yi lu dənən na. ³ A tan yi dangu ne yee ra, a xinbi sin sanja ma solofere benun a xa a tada li. ⁴ Koni Esayu yi a gi a sa Yaxuba ralan. A yi dutun a ma, a fa a sunbu. E birin yi wuga. ⁵ Esayu to jaxanle nun diine to, a yi maxədinna ti, a naxa, “Nde ne ra naxanye biraxi i fəxo ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ala diin naxanye fixi i ya konyin ma a nemaan xən ma.” ⁶ Konyi gile ne yi e maso e nun e diine, e yi e xinbi sin. ⁷ Leya fan nun a diine yi e maso, e fan yi e xinbi sin. Na xanbi Yusufu fan nun Rakeli yi na liga.

⁸ Esayu yi maxədinna ti, a naxa, “I nanse ligama xuruseeni ito birin na, n naralanxi naxanye ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N waxi nən, n kanna xa n nafan.” ⁹ Esayu yi a fala, a naxa, “N xunyena, herisige gbege n fan yii. I gbeen mara.” ¹⁰ Yaxuba yi a fala, a naxa, “En-en, n bata i maxandi, xa i bata n nafan, n na i sanbaxi seen naxanye birin yi, i xa ne rasuxu. N bata i yetagin to. Na luxi nən n yi alo n na Ala yetagi nan toma, bayo i bata n nasene ki fajni.

† 32:29: Isirayila bunna nən fa fala “E nun Ala gerenna soma.” ‡ 32:31: Penuyeli bunna nən fa fala “Ala yetagina.”

¹¹ N seen naxanye sanbaxi i ma, e rasuxu. Ala bata hinan n na, a n makoon birin fan.” Yaxuba yi a yixədxə han Esayu yi tin.

¹² Esayu yi a fala, a naxa, “En siga kiraan xən ma, n xa sa i mati.” ¹³ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N kanna, a kolon diine fe xədxə. Yexee gilene nun jinge gilene xijen fima e diine ma. Xa en gbeten e ra ləxə kedenni, ne birin faxama nen. ¹⁴ N kanna, i tan xa ti yeen na. N tan xa bira n ma xuruseene fəxə ra ndedi ndedi. N xa siga n yeren ma, nxu nun n ma diine han nxu soma i konni waxatin naxan yi Seyiri bəxəni.” ¹⁵ Esayu yi a fala, a naxa, “N xa n ma muxuna nde lu i yii be.” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Nanfera? N kanna, n tan waxi naxan xən, n xa rafan i ma gbansan.” ¹⁶ Na ləxəni, Esayu yi ti Seyiri kiraan xən ma.

¹⁷ Yaxuba tan yi siga Sukəti yi. A yi banxi keden ti a yete xa, a kulane ti a xuruseene xa. Nanara na yiren xili nen Sukəti.* ¹⁸ Yaxuba to keli Padan-Arami yi, a yi so kəndeyani Siken taani Kanan bəxəni. A yi daaxadeni tən taan xanbi ra. ¹⁹ A bubun yi tixi denaxan yi, a yi bəxən sara Xamori a diine ma, Siken Baba, naxanye singe dəxə Siken yi. A yi na sara gbeti gbanan keme ra. ²⁰ A yi saraxa ganden nafala menni. A yi na xili sa “Isirayilaa Ala.”

34

Dinaa marayagina

¹ Yaxubaa dii tēmen Dina, Leya naxan barixi Yaxuba xa, na yi siga Siken naxanle xəntəndeni. ² Xamori a dii xēmen Siken, Xiwin naxan findixi na yamanan mangan na, na to Dina to, a yi fu a ma a yi a rayagi. ³ Yaxubaa dii tēmen Dinaa xanuntenyaan yi lu Siken fatini. A yi fala naxumene ti a xa. ⁴ A yi a fala a baba Xamori xa, a naxa, “Dii tēmeni ito maxandi n xa alogo n xa a dəxə.” ⁵ Yaxuba yi a me, a bata a dii tēmen Dina rayagi. Na waxatini, a diine yi sa xēen ma xuruseene fəxə ra. A mi sese fala han ne so waxatini.

⁶ Siken baba Xamori yi siga Yaxuba konni a xa sa falan ti a xa. ⁷ Yaxuba a diine to keli xēen ma, e yi na feen me naxan danguxi. E yi e yomayaan to, e bəjen yi te ki fajni bayo Siken bata yi fu Yaxuba a dii tēmen ma, a mi lan a xa naxan liga Isirayila bəxəni.

⁸ Xamori yi a fala e xa, a naxa, “Dii tēmeni ito rafanxi n ma dii xēmen Siken nan ma a səndəmen birin na. Yandi, e xa a fi a ma, a xa findi a naxanla ra. ⁹ En findi bitanmane ra. E xa e dii tēmene fi nxu ma alogo nxu xa e dəxə. Nayi, e fan nəe nen nxu gbeene dəxe. ¹⁰ E fama nen ludeni nxu dəxən ma, bəxəni ito yi rabi e xa. E nəe dəxe nen be, e yulayaan liga alogo e xa herisigen soto.”

¹¹ Siken yi a fala Dina baba nun a tada xa, a naxa, “E dija n ma, e jənige fajin ti n xa. E wama seen naxan xən, e xa na fala n xa, n xa a so e yii. ¹² E nəe futu se gbegbe maxədinje nen n ma e nun kiseene. E na seen naxan birin maxədin n ma, n nəe a birin soe e yii nen alogo n xa dii tēmeni ito dəxə.”

¹³ Yaxubaa diine yi yanfa falan ti Siken nun a baba Xamori xa, bayo Siken bata yi e xunyən Dina rayagi. ¹⁴ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu mi nəe nxu xunye naxalanmaan fiye muxun ma naxan mi banxulanxi. A findima yagin nan na nxu xa. ¹⁵ Xa nxu fa nxu xuiin soma e yii, fə en lan ito ma. Xēmen naxan birin e konni, e lan nen e xa banxulan alo nxu tan. ¹⁶ Na waxatini nxu nəe nxə dii tēmene fiye e ma nen, e yi e dəxə. Nxu fan e gbeene dəxəma nen, nxu luma e dəxən ma na waxatini, en birin yi findi yama kedenna ra. ¹⁷ Koni xa e mi fa

* 33:17: Sukəti bunna neen fa fala “Bubune.”

sa tin ε banxulandeni, nxu nxu xunyε jaxalanmaan nasuxuma nεn, nxu fa keli be.” ¹⁸ Xamori nun a dii Siken yi tin falani ito ma. ¹⁹ Na xεmεn mi bu a na feen liga, bayo Yaxuba a dii tεmεn bata rafan a ma. A tan nan yi binyaxi dangu a ngaxakedenne birin na.

²⁰ Xamori nun Siken yi siga yamaan malandeni taan so dεεn na. E yi a fala e yamaan xa, e naxa, ²¹ “Muxuni itoe, en ma fe fajina e kui. E xa lu bəxəni ito ma, e yulayaan liga, bayo en ma bəxən gbo. En nəε nεn e dii tεmεne dəxε, en fan en ma dii tεmεne fima e ma nεn. ²² Muxuni itoe mi dəxəma be, en xa findi yama kedenna ra, fə xεmεn naxan birin en konni be yi, ne xa banxulan alo e kiinde. ²³ Xa en bata tin e falan ma, na waxatini e dəxəma en konni nεn. E xuruseene nun e yii seen birin findima en birin gbeen na nεn.” ²⁴ Muxun naxan birin yi na taan so dεεn na na ləxəni, e birin yi tin Xamori nun a dii Siken ma falan ma. Xεmεn naxan birin yi na taan kui, e birin yi banxulan.

²⁵ A xii saxande ləxəni, xεmεne fatine to yi e xələma, Yaxubaa dii xεmε firinna Simeyən nun Lewi, Dina tada xεmεmane, e yi e dεgεmane tongo. E yi fu taan ma muxu yo mi sogin e ma, e yi xεmεn birin faxa. ²⁶ E yi Xamori nun a dii Siken fan faxa. E yi Dina tongo Siken konni, e yi fa a ra. ²⁷ Yaxubaa diine yi seen birin tongo faxa muxune xun ma, bayo e bata yi e xunyε jaxalanmaan nayagi. ²⁸ E yi e yεxεene tongo e nun e siine nun e jingene nun e sofanel, naxanye yi taan kui e nun xεεn ma. ²⁹ Nafunla naxan birin yi na, e yi a birin xali. E yi dii tεmεne nun jaxanle xali. E banxin birin kui geli.

³⁰ Yaxuba yi a fala Simeyən nun Lewi xa, a naxa, “E bata lanbaranna ti n ma. E bata en najaxu Kanan kaane nun Perisi kaane ma alo se kunxin xirina. Muxu wuyaxi mi n yii. E e malanma nεn n xili ma, e n yenge, n xabilan birin yi halagi.” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “A mi lan a xa en xunyε jaxalanmaan findi yalunden na.”

35

Yaxuba yi siga Beteli yi

¹ Ala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Keli, i sa dəxə Beteli yi. I saraxa ganden nafala n xa menni, n bata yi n yetε yita i ra dεnaxan yi, i yi i gima i tada Esayu bun ma waxatin naxan yi.” ² Yaxuba yi a fala a denbayaan xa e nun muxun naxanye yi a fεma, a naxa, “E xəjεne suxurene yiba, εε yetε sarijan, εε dugine fan masara ε ma. ³ E fa, en siga Beteli yi. N xa saraxa ganden nafala Ala xa, naxan n malixi n yi lanbaranni waxatin naxan yi. A yi a yengi lu n xon n n ma sigatini.”

⁴ Na waxatini e yi e suxurene birin so Yaxuba yii e nun e tunla soone. Yaxuba yi e birin bitin kondon bun ma naxan Siken dεxən ma. ⁵ Yaxuba nun a diine to keli sigadeni, Ala yi gaxun lu e rabilin taane birin muxune bəjənι, muxu yo mi susu birε e fəxə ra. ⁶ Yaxuba nun a fəxərabirane yi siga Lusi yi, naxan mən xili Beteli, Kanan bəxəni. ⁷ A yi saraxa ganden nafala mənι. A yi na saraxa ganden xili sa “Beteli a Ala,” bayo Ala a yetε yita a ra mənι nεn, a yi a gima a tada bun waxatin naxan yi. ⁸ Rebeka a dii masuxun Debora to faxa, e yi a maluxun Beteli mabinni wariin dεnaxan yi. Na wariin xili nεn “wugadena.”

⁹ Ala mən yi mini Yaxuba xa, a xεtε xanbini Padan-Arami yi. A yi barakan nagidi a ma. ¹⁰ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I xili nεn Yaxuba, koni a mi falama na kiini sənən. To xanbi ra, i xinla fa falama nεn Isirayila.” Awa, Ala yi a xili sa Isirayila. ¹¹ A mən yi a fala a xa, a naxa, “Ala Senbε Kanna nan n na. I xa

wuya, i yiriwa alogo i xa findi siyana nde benban na. I mən findima nən siya wuyaxine benban na. Mangane minima nən i bənsənni. ¹² N bəxən naxan fi Ibrahima nun Isiyaga ma, n na a fi i fan ma. Na dangu xanbini, n na a fima i bənsənna fan ma nən.”

¹³ Ala yi keli na, a falan ti Yaxuba xa denaxan yi. ¹⁴ Yaxuba yi gəme taxamasenna ti na, a yi turen nun min seen bəxən a ma saraxan na. ¹⁵ A yi yireni ito xili sa Beteli, Ala falan ti a xa denaxan yi.*

Rakeli faxa fena

¹⁶ Yaxuba nun a denbayaan to keli Beteli yi, e mən makuya Efarata ra, Rakeli yi diin sətə. Na dii bari feen yi xədxə ayi. ¹⁷ Rakeli yi diin barima waxatin naxan yi xələni, dii rasuxun yi a fala a xa, a naxa, “Hali i mi gaxu, i mən xəmən nan barixi.”

¹⁸ Rakeli bata yi lu alo faxa muxuna. A yi a niin makakama waxatin naxan yi, a yi a diin xili sa Benoni.† Koni a baba tan yi a xili sa Bunyamin.‡ ¹⁹ Rakeli to faxa, e yi a maluxun Efarata kiraan dəxən ma. Na yiren xili nən iki Beteləmi. ²⁰ Yaxuba yi gəmen sa taxamasenna ra a gaburun fari. Han to na gəmen na Rakeli gaburun taxamasenna ra.

Taruxune Singena 2.1-2

²¹ Isirayila yi sa a bubun ti Migidali-Ederi xanbi ra. ²² Isirayila to yi dəxi na taani, Rubən nun Bila yi sa e sa, a baba konyi jaxanla. Isirayila yi a kolon.

Isirayila dii xəmən fu nun firinna naxanye sətə: ²³ Leya yi Rubən bari dii saran na, na xanbi ra Simeyən nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon. ²⁴ Rakeli yi Yusufu nun Bunyamin bari. ²⁵ Rakeli a konyin Bila yi Nafatali nun Dan bari. ²⁶ Leyaa konyin Silipa yi Gadi nun Aseri bari. Ne birin findixi Yaxubaa diine nan na, a naxanye sətə Padan-Arami yi.

²⁷ Yaxuba yi siga a baba Isiyaga konni Mamire, Kiriya-Aruba mabinni. Mən xili nən Xebiron, Ibrahima nun Isiyaga dəxəde fonna. ²⁸ Isiyaga a siimayaan yi siga jəe kəme jəe tonge solomasəxe. ²⁹ A to faxa, a bata yi siimaya xunkuye sətə, a yi faxa, a siga laxira yi. A dii Esayu nun Yaxuba yi a maluxun.

36

Esayu bənsənna

Taruxune Singena 1.34-37

¹ Esayu, naxan mən xili Edən, a bənsənna taruxun ni i ra. ² Esayu Kanan jaxanle dəxə nən: Ada findi Elon ma diin nan na, Xiti kaana, e nun Yoholibama, Anaa dii tēmən, Sibeyon Xiwin mamandenna nan a ra. ³ A yi Sumayila a dii tēmən Basamati fan dəxə, Nebayoti xunye jaxalanmana. ⁴ Ada nan Elifasi sətə Esayu xa. Reyuli findi Basamati a diin nan na. ⁵ Yoholibama dii xəme saxan nan bari: Yewusi nun Yalami e nun Kora. Ne birin findi Esayu a diine nan na naxanye barixi Kanan bəxəni. ⁶ Esayu yi a jaxanle nun a dii tēmənə nun a dii xəmənə nun a muxune birin tongo, e nun a xuruseene birin e nun a herisigen naxan birin sətə Kanan bəxəni. A yi a birin xali bəxə gbetən ma denaxan makuya a xunye Yaxuba ra, ⁷ bayo e herisigen bata yi gbo ayi. E mi yi nə luyə e bode dəxən ma. E yi denaxan yi e xuruseene birin mi yi nə balo sətə mənni. ⁸ Na nan a to Esayu, naxan mən xili Edən, na yi siga a sa dəxə Seyiri geya yireni.

* **35:15:** Beteli bunna nən fa fala “Alaa banxina.” † **35:18:** Benoni bunna nən fa fala “Nimisa diina.” ‡ **35:18:** Bunyamin bunna nən fa fala “N yiifanna diina.”

⁹ Edən kaane benba Esayu bənsənna xinle ni itoe ra naxanye yi dəxi Seyiri geya yireni: ¹⁰ Esayu a diine ni i ra:
Elifasi, Ada a dii xəmənə,
Reyuli, Basamati a dii xəmənə.

¹¹ Elifasi a diine ni ito ra:
Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami e nun Kenasi.
¹² Timina nan yi Elifasi a konyi naxanla ra. Na Amaləki bari nən Elifasi xa.
Esayu nun a naxanla Ada mamandenne ni ito ra.

¹³ Reyuli a diine ni i ra:
Naxati nun Sera nun Sama e nun Misa.
Ne findi Esayu nun a naxanla Basamati mamandenne nan na.

¹⁴ Esayu a naxanla Yoholibama a diine ni i ra:
Yewusi nun Yalami e nun Kora.
Yoholibama findi Anaa dii təmən nan na.
Ana findi Sibeyon ma dii təmən nan na.

¹⁵ Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne ni i ra:
Elifasi, Esayu a dii singena, na diine ni itoe ra:
Manga Teman nun Manga Omaru nun Manga Sefo nun Manga Kenasi
¹⁶ nun Manga Kora nun Manga Gatami nun Manga Amaləki.
Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Elifasi ra Edən yamanani,
Ada mamandenne nan e ra.

¹⁷ Reyuli, Esayu a diina, a diine ni i ra:
Manga Naxati nun Manga Sera nun Manga Sama e nun Manga Misa.
Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Reyuli ra Edən yamanani,
Basamati mamandenne nan e ra.

¹⁸ Yoholibama, Esayu a naxanla, a diine ni itoe ra:
Manga Yewusi nun Manga Yalami nun Manga Kora.
Mangane ni itoe ra naxanye fataxi Yoholibama ra, Esayu a naxanla:
Yoholibama findi Anaa diin nan na.

¹⁹ Esayu, naxan mən xili Edən, na a diine nan ne ra.
Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne nan ne ra.

Taruxune Singen 1.38-42

²⁰ Seyiri Xori kaana diine ni itoe ra naxanye yi dəxi na yamanani:
Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana

²¹ nun Dison nun Eseri e nun Disan.
Seyiri a diine yi findi Xori mangane ra Edən yamanani.

²² Lotan ma dii xəmənə ni itoe ra:
Xori nun Heman.
Timina findi Lotan xunye dii təmən nan na.

²³ Sobali a dii xəmənə ni itoe ra:
Aliban nun Manaxati nun Ebali nun Sefo e nun Onan.

²⁴ Sibeyon ma dii xəmənə ni ito ra:
Aya nun Ana,
Ana nan tigi wolonxine to tonbon yireni
a to yi Sibeyon ma sofanle rabama.

²⁵ Ana a diine ni itoe ra:
Dison nun Yoholibama,
Ana a dii təmənə.
²⁶ Dison ma dii xəmənə ni itoe ra:
Xemadan nun Eseban nun Itiran e nun Keran.

²⁷ Eseri a dii xəmənə ni itoe ra:
Bilihan nun Saawan e nun Akan.

²⁸ Disan ma dii xemene ni itoe ra:
Yusu nun Aran.

²⁹ Xori kaane mangane ni i ra:
Manga Lotan nun Manga Sobali
nun Manga Sibeyon nun Manga Ana
³⁰ nun Manga Dison nun Manga Eseri
e nun Manga Disan.

Xori kaane Mangane findi ne nan na e bənsən yeen ma Seyiri bəxəni.

Edən Mangane

Taruxune Singen 1.43-54

³¹ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edən yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan dəxə waxatin naxan yi: ³² Beyori a diin Bela yi findi Edən manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ³³ Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ³⁴ Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ³⁵ Xusama to faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan Midiyan kaane nə Moyaba bəxəni. A taan yi xili nən Abiti. ³⁶ Xadada to faxa, Samala Masareka kaan yi findi mangan na. ³⁷ Samala to faxa, Sayuli naxan yi kelixi Rehoboti taani baan de, na yi findi mangan na. ³⁸ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ³⁹ Baali-Xanan, Akibori a diin to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nən Pawu. A naxanla yi xili nən Mehetabeli, Matiredi a dii temena, Mesahabi mamandenna.

⁴⁰ Mangane ni i ra naxanye kelixi Esayu bənsənni, e bənsənnə nun e yamanan yeen ma.

Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yeteti

⁴¹ nun Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon

⁴² nun Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari

⁴³ nun Manga Magadiyeli nun Manga Irami.

Ne nan yi Edən mangane ra e nun e bəxəna e yi dəxi denaxan yi.

Esayu a feen nan na ra naxan findixi Edən kaane benban na.

37

Yusufu a xiyena

¹ Yaxuba dəxə nən Kanan yamanani, a baba yi denaxan yi. ² Yaxuba bənsənnə taruxun ni ito ra. Yusufu a dii nəreyaan nən fu nun solofere nan yi a ra. A tan nun a tadane yi xuruseene nan kantanna, naxanye nga yi Bila nun Silipa ra, a babaa naxanle. A yi e fe naxine dentegen sama a baba xa. ³ Yusufu nan yi rafan Isirayila ma dangu a diine birin na, bayo a tan nan sətə a xeme foriyani. A yi doma kuye tofajin so a yii. ⁴ Yusufu tadane to na feen to, a a tan nan nafen e baba ma dangu e birin na, e yi a raxaxu. Fala fajni yo mi yi e tagi sənən.

⁵ Yusufu yi xiye sa, a yi a yeba a tadane xa. E yi a raxaxu dangu a fəlon na.

⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n ma xiye na, n naxan saxi. ⁷ En birin yi xeen ma malo raxidideni. Nanunna, n ma malo xidin yi keli, a ti. E gbee malo xidine yi lu bilinxi n gbee xidin na, e birin yi e xinbi sin n ma malo xidin bun.” ⁸ A tadane yi a maxədin, e naxa, “Ee! I waxi findi feni naxə mangan nan na alogo i xa nxu yamari?” E yi a raxaxu dangu a fəlon na a xiyena fe ra e nun a falana.

⁹ Yusufu mən yi xiye gbete sa, a yi na fan yeba a tadane xa. A yi a fala, a naxa, “E ε tuli mati, n mən bata xiye sa. Sogen nun kiken nun sare fu nun keden yi e xinbi sinma n bun ma.” ¹⁰ A yi xiyeni ito yeba a baba nun a tadane xa. A baba yi a kənkə a ma, a fa a fala a xa, a naxa, “I xiyen naxan saxi iki, nanse na ra? I nga nun i tadane nun n tan, nxu birin fama nxu xinbi sindeni i yetagi?” ¹¹ A tadane yi lu a maxəxələnje, koni a baba yi a yengi lu a xiyen xən ma.

Yusufu tadane yi a mati

¹² Yusufu tadane yi siga Siken yi e babaa xurusene rabadeni. ¹³ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I tadane bata siga xuruse rabadeni Siken yi. Fa be, n xa i xε e ma.” A yi a yabi, a naxa, “Awa.” ¹⁴ Isirayila yi a fala a xa, a naxa, “Siga mafuren, i sa a mato xa i tadane kende, xa se mi xuruseene fan toxi, i yi fa na dentegen sa n xa.” A yi a xε keli Xebiron lanbanni siga Siken yi. ¹⁵ Xεmεna nde yi a to xεene xun xən. Xεmεn yi a maxədin, a naxa, “I nanse fenma?” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “N na n tadane nan fenma. A fala n xa, yandi, e xurusene rabama denaxan yi.” ¹⁷ Xεmεn yi a fala a xa, a naxa, “E bata keli be, bayo n na e xuiin mε nen, e yi a falama, a e xa siga Dotan yi.” Yusufu yi bira a tadane funfu xən han a sa a tadane li Dotan yi.

¹⁸ E to a to wulani, benun a xa maso e ra, e lan a ma, a e xa a faxa. ¹⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Na xiye saan nan fama iki. ²⁰ E fa be, en na a faxa, en na a woli xəjinnna ra. Nayi, en na keli, en na a falama nen, a sube naxin bata a don. Na waxatini en fama a kolondeni nen a xiyen findima a xa feen naxan na.”

²¹ Ruben yi na feen mε. A yi kata a xa a xunba, a naxa, “En nama a faxa.” ²² Ruben mən yi a fala, a naxa, “E nama a wunla ramini de! E a woli xəjinni ito ra naxan tonbon yireni ito yi. Muxu yo nama a yiin din a ra.” A yi wama a xunba feni alogo a xa nə a xalideni a baba fema.

²³ Yusufu to so a tadane yireni, a doma kuye tofajin naxan yi ragodoxi a ma, e yi na rate a ma. ²⁴ E yi Yusufu tongo, e a woli xəjinnna ra, ige mi naxan kui.

²⁵ Na xanbi, e yi dəxə donse dondeni. E to e yeen nakeli, e yi Sumayila bənsənnna yulane to fe. E yi kelixi Galadi yi, wusulanna nun senna nun latikənnna yi e nəgəməne fari siga Misiran yi. ²⁶ Yuda yi a fala a xunyene xa, a naxa, “Xa en na en xunyən faxa, en yi a wunla luxun, na tənən mundun en tan ma? ²⁷ E fa, en na a mati Sumayila bənsənnna muxune ma, koni en nama en yiin din a ra de! Bayo en xunyən na a ra, en wuli keden fasa keden.” A xunyene birin yi tin a falan ma.

²⁸ Na xanbi, Midiyan yulane danguma, e yi Yusufu rate xəjinnna ra. E yi Yusufu mati gbeti gbanan məxəje ra Sumayila bənsənnna muxune ma. E yi a xali Misiran yi.

²⁹ Ruben to xεte xəjinnna yireni, a mi Yusufu li na sənən. A yi a domain birin yibə sununi. ³⁰ A yi xεte a xunyene fema, a yi a fala, a naxa, “Diidin mi fa na! N tan fa nanse ligama sənən?” ³¹ E yi kətə keden faxa, e yi Yusufu a doma kuye tofajin maturuxun na sube wunli. ³² Na xanbi, e yi na doma kuye tofajin xali e baba fema. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata ito to. Domani ito mato ba, xa i ya diin gbeen na a ra.” ³³ Yaxuba yi domain kolon. A yi a fala, a naxa, “N ma diina domain na a ra! Sube xəjenna nde bata a faxa! A bata Yusufu yibə!” ³⁴ Yaxuba yi a dugine yibə sununi, a mən yi kasa dugin nagodo a ma. A yi a diin naxan feen liga xii wuyaxi. ³⁵ A dii xεməne nun dii tēmene yi siga a

madəndəndeni, koni a mi tin na ma. A yi a fala, a naxa, “N nan n ma diin saya feen ligama nən han n sa a li laxira yi.” A yi lu wugε a diina fe ra.

³⁶ Midiyan kaane yi Yusufu mati Potifari ma Misiran yi, Misiran Mangana kuntigina nde naxan a kantan tiine xunna.

38

Yuda nun Tamari

¹ Na waxatini, Yuda yi keli a ngaxakedenne xun ma, a siga Adulan kaana nde konni naxan xili Xira. ² Yuda yi Suya Kanan kaana dii tēmən to mēnni. A yi a findi a ɲaxanla ra. E yi lu e bode xən. ³ A yi fudikan, a yi dii xēmən bari. E yi na diin xili sa Eri. ⁴ A mən yi fudikan dii firinden na, a yi dii xēmən bari. E yi na diin xili sa Onan. ⁵ Na xanbi, a mən yi dii xēmε gbεtε bari, a yi na xili sa Selaxa. Yuda yi Kesibe taan nin a ɲaxanla yi diin barima waxatin naxan yi.

⁶ Yuda yi ɲaxanla fen, a a so a dii singen Eri yii. Na ɲaxanla xili Tamari. ⁷ Muxu ɲaxin nan yi Yuda dii singen Eri ra Alatala yεε ra yi. Alatala yi a faxa. ⁸ Na xanbi Yuda yi a fala Onan xa, a naxa, “I tadaa ɲaxanla tongo, a xa findi i ya ɲaxanla ra. I a xēmε xuriya wanla liga alogo i xa diin fi i tada faxa muxun ma.” ⁹ Koni Onan yi a kolon, a na diin mi yi findε a gbeen na. Na nan a liga, a to yi a tada ɲaxanla kolonma ɲaxanla ra, igen naxan minima a fatini, a yi na makala bəxən ma alogo a nama diin bari a tada xa. ¹⁰ A yi naxan ligama, na mi yi rafan Alatala ma. Nanara, a yi a faxa.

¹¹ Awa, Yuda yi a fala a mamuxun Tamari xa, a naxa, “Lu kaɲayani i baba konni benun n ma dii Selaxa xa gbo waxatin naxan yi.” A yi mirixi nən yanyina nde Selaxa fan faxama nən alo a tadane faxaxi kii naxan yi. Tamari yi siga a sa lu a baba konni. ¹² A mi bu Suya a dii tēmən, Yuda ɲaxanla yi faxa. Nan feen to ba a ra, Yuda yi siga Timana yi e nun a lanfaan Xira Adulan kaana. E yi siga Yuda xuruse yireni, e yi e xabene maxabama dənaxan yi.

¹³ Muxuna nde yi a fala Tamari xa, a naxa, “I taɲε sigama Timana taani a xuruse xabene maxabadeni.” ¹⁴ A yi a kaɲa dugine ba a ma, a yi dugin so a yεtagin xun na, a sa dəxə Enayin taan so dεən na Timana kiraan xən. A bata yi a to Selaxa bata findi banxulanna ra, koni e mi a fi a ma a xa findi a ɲaxanla ra.

¹⁵ Yuda to a to a dugin soxi a yetagin xun na, a yi a miri a yalunden na a ra. ¹⁶ A yi a fala a xa kiraan na, a naxa, “En siga, en sa kafu.” A mi yi a kolon a mamuxun na a ra. Koni, Tamari yi Yuda maxədin, a naxa, “I nanse fima n ma en na kafu?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N sii keden nan tongoma n ma xuruseene tagi, n fa a ra i yεε ra.” A yi a yabi, a naxa, “Awa, tolimana nde lu n yii be singe benun i xa fa siin na waxatin naxan yi.” ¹⁸ A yi a maxədin, a naxa, “I wama n xa nanse so i yii tolimaan na?” Tamari yi a yabi, a naxa, “I ya taxamasenna nun a lutin nun i ya dunganna so n yii.” A yi na seene so a yii, e fa kafu. Tamari yi fudikan a diin na. ¹⁹ A yi xεtε a konni. A yi dugin ba a yetagin xun na, a mən yi a kaɲa domain nagodo a ma.

²⁰ Yuda yi a lanfa Adulan kaan xε sii diin tideni ɲaxanla ma alogo a xa fa seene ra a naxanye so ɲaxanla yii tolimaan na. Koni a mi ɲaxanla to. ²¹ A yi mən kaane maxədin, a naxa, “Yalunde ɲaxanla naxan yi kiraan dε Enayin taani, na minən yi?” E yi a yabi, e naxa, “Yalunde yo mi be.” ²² A yi xεtε Yuda yireni, a fa a fala, a naxa, “N mi a lixi na. Mən kaane mən bata a fala n xa a yalunde yo mi na e tan konni.” ²³ Yuda yi a fala, a naxa, “A xa na seene mara. En fan nama en yetε rayagi. N bata sii diin nasamba a ma, koni i mi a lixi na.”

²⁴ Kike saxan dangu xanbi, muxuna nde yi a fala Yuda xa, a naxa, “I mamuxun Tamari bata findi yalunden na, a bata fudikan a yalunyani.” Yuda yi a fala, a naxa, “E a ramini, a gan.” ²⁵ E yi fama a ra waxatin naxan yi, a yi xeraan nasiga a taje ma, a naxa, “Seni itoe mato naxanye n yii. Taxamasenni ito nun a lutin nun dunganni ito na findi muxun naxan gbee ra na nan n nafudikanxi. I lan nen i xa a kanna kolon.” ²⁶ Yuda yi na feene kolon. A yi a fala, a naxa, “A tinxin dangu n tan na bayo n mi a fixi n ma dii Selaxa ma.” Na xanbi ra, e mi fa kafu.

²⁷ A yi diin barima waxatin naxan yi, e yi a kolon a gulunne nan a kui. ²⁸ Diin bari waxatini, keden yi a yiin namini. Dii rasuxun yi a yiin suxu, a gari gbeela xidi a yiin na. A fa a fala, a naxa, “Ito nan singe barixi.” ²⁹ Koni na diin yi a yiin naso, a xunyen yi bari. Dii rasuxun yi a fala, a naxa, “I yete raminixi fangan mundun na iki?” A yi a xili sa Peresi.* ³⁰ Na xanbi boden fan yi bari gari gbeela xidixi a yiin na. Yuda yi a xili sa Sera.

39

Yusufu Potifari konni

¹ Sumayila bənsənnə muxune yi siga Yusufu ra Misiran yamanani. Potifari, Misiran Mangan kantan tiine xunna yi a sara. ² Alatala yi Yusufu xən. A yi feen naxanye birin suxuma, ayi birin gasama. A yi lu a kanna Misiran kaan konni. ³ A kanna yi a kolon, a Alatala yi Yusufu xən, bayo Alatala bata yi a feen birin nasənəya. ⁴ Yusufu yi rafan a kanna ma, a yi a findi a banxi xunna ra. A yi a herisigən birin taxu a ra.

⁵ Na xanbi Yusufu to findi a banxi xunna ra e nun a yii seene birin, Alatala yi barakan sa Misiran kaana denbayani Yusufu a fe ra. Alatala yi barakan sa a yii seene birin yi, e nun a banxin nun a xəene. ⁶ Nanara, seen naxanye birin yi Potifari yii, a yi a birin nabejin Yusufu yii. A tan mi yi fa a yengi saxi fefe xən ma fə a yi donseen naxan donma.

Yusufu yi tofan han. ⁷ Na feene danguxina, a kanna jaxanla yi a yeen ti Yusufu ra. A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, en fa kafu.” ⁸ Yusufu yi tondi, a a fala a kanna jaxanla xa, a naxa, “Xabu n fa n kanna konni a mi a yengi luxi fefe xən ma sənən a banxini. A bata a yii seene birin taxu n na. ⁹ A banxin kui be, n tan nan dangu muxun birin na. A mi sese rafisaxi n xa, fə i kedenna, bayo i tan bata findi a jaxanla ra. Iki, n fe jaxi gbee sifani ito ligama nanfera naxan finde yulubi feen na Ala yii?” ¹⁰ Na jaxanla yi na falama Yusufu xa ləxə yo ləxə. Koni hali na, Yusufu mi yi a tuli matima e kafu feen miriyaan na.

¹¹ Ləxəna nde, Yusufu yi so banxini wali kedeni. Banxi kui konyi yo mi yi na na waxatini. ¹² Na jaxanla yi dutun a domaan ma. A yi a fala a xa, a naxa, “En kafu!” Yusufu yi a ba a domani, a yi a lu jaxanla yii. A yi mini a giye tandeni.

¹³ Jaxanla to a to a bata a gi, a a domaan lu a yii, a mini tanden ma, ¹⁴ a yi a banxi kui konyine xili, a fa a fala e xa, a naxa, “E ito mato, n ma xəmen faxi Heburu nan na a xa fa sabaan so en na. A faxi nen n fəma a nxu xa kafu, koni n yi sənən nate. ¹⁵ A to n sənən xuiin me, a yi a gi, a a domaan lu n dəxən ma. A yi mini a giye tandeni.”

¹⁶ A yi Yusufu a domaan namara han a kanna fa waxatin naxan yi. ¹⁷ A yi feni ito yəba a xa, a naxa, “I faxi Heburu konyi xəmen naxan na, a faxi nen a

* 38:29: Peresi bunna nən fa fala “A rabi fena.”

xa sabaan so n na. ¹⁸ Koni n to sən xən nate, a yi a domaan lu n yii, a yi mini a giye tandeni.” ¹⁹ Yusufu kannna to a naxanla falan me, a yi naxan falama a xa iki, a naxa, “A mato, i ya konyin naxan nabaxi n na,” ²⁰ a bənen yi te, a xələ. A yi Yusufu balan mangana kasorasane yi denaxan yi.

Koni kasoon na, ²¹ Alatala yi lu Yusufu xən ma, a hinan a ra. A yi a ragidi Yusufu ma e nun kaso mangan yi de fan. ²² Kaso mangan yi kasorasaan birin taxu Yusufu ra. Feen naxan birin yi ligama a yi danguma a tan nan yii. ²³ Kaso mangan mi yi Yusufu a wanla xun matoma a ra, bayo Alatala yi Yusufu xən ma. A bata yi a feen birin nasənya.

40

Yusufu kasoon na

¹ Na xanbi, Misiran Mangana muxun naxan yengi dəxi a minseen xən ma, na nun a buru ganna yi e kannna Misiran Mangan hakən tongo. ² Misiran Mangan yi xələ a banxi kui konyin firinne ma, naxan yengi saxi a minseen xən ma e nun naxan a burun ganma. ³ A yi e suxu, a e balan sofane mangana kaso banxini, Yusufu yi denaxan yi. ⁴ Sofane mangan yi e taxu Yusufu ra, naxan yi walima e yii.

E to waxati ti kasoon na, ⁵ naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun naxan burun ganma Misiran mangan xa, e yi xiye sa kasoni kəena nde ra. Na xiye firinna birin nun a bun. ⁶ Yusufu yi fa e matodeni xətənni, a yi e li kuisanxi. ⁷ A yi Misiran Mangana banxi kui konyini itoe maxədin naxanye fan yi kasoni, a naxa, “Nanfera e kuisanxi to?” ⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata xiyena nde nan sa, koni muxu yo mi be naxan nəe na yəbe.” Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E mi a kolon Ala nan xiyene bunne kannna ra? E e xiyene fala n xa.”

⁹ Naxan yengi yi saxi mangana minseen xən ma, na yi a xiyen fala Yusufu xa, a naxa, “N tan ma xiyeni, n manpa binla* nan to, a tixi n yetagi alo naxundan binla, ¹⁰ a yii saxan tixi a ma. A to fuga, a fugen yi bogi məxine ramini alo naxundan tənəne. ¹¹ Misiran Mangana igelengenna suxi n yii. N yi manpa bogi məxine ba, n yi e bundu Misiran Mangana igelengenna kui, n fa a so a yii.” ¹² Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “A bunna ni ito ra: Na yii saxanna naxanye na kiini a xii saxan nan yitaxi. ¹³ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunnakelima nən, a mən yi i raxete i ya walide fonni. I mən fama nən igelengenna sodeni Misiran Mangan yii alo i darixi a ra kii naxan yi. ¹⁴ Koni i naxələ lu n xən ma i na herin sətə waxatin naxan yi. I xa hinan n na, i xa n ma fe fala Misiran Mangan xa alogo n xa mini kasoni. ¹⁵ Bayo e n tongoxi fangan nan na Heburu bəxəni. Be fan, n mi fefe ligaxi naxan a ligə n xa kasoon sətə.”

¹⁶ Naxan burun ganma mangan xa, a to a to fa fala xiyen bunna fan, a yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan fan xiye saxi nən. Debe saxan dəxi n xun ma buru fixəna e kui. ¹⁷ Deben naxan dəxi a fari, buru ganna donseen naxan birin nafalama Misiran Mangan xa, ne a kui. Koni xəline yi fa na donseen donjə naxan dəxi n xun ma.” ¹⁸ Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “Xiyen bunna ni ito ra: Na debe saxanna naxan na kiini, e xii saxan nan yitaxi. ¹⁹ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunna sege ma nən i de. A i singanma nən wudin na, xəline yi i suben don.”

* **40:9:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

²⁰ Xii saxande ləxəni, Misiran Mangan bari ləxəni, a yi sumun belebele yitən a kuntigine xa. Naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun a buru ganna, Misiran Mangan yi e ramini kasoon na, a fa e ra kuntigine yetagi. ²¹ Naxan yengi saxi minseen xən ma, a yi na raxete a walide fonni alogo a mən xa minseen so a yii. ²² Koni a yi a buru ganna singan wudin na alo Yusufu bata yi a yeəba kii naxan yi. ²³ Naxan yengi saxi minse feen xən ma, Yusufu a fe mi rabira na ma. A yi jinan a xən ma.

41

Misiran Mangan yi xiye sa

¹ Nεε firin dangu xanbi, Misiran Mangan yi xiye sa. A tixi xude dēni. ² A yi jinge to fajni tuyanxi solofere to kele xuden kui, e e dege ma mεrēni. ³ Na xanbi, jinge solofere gbete, naxanye to jaxu, e doyenxi, ne fan yi keli xuden kui jingen bonne dεxən ma. ⁴ Ninge to jaxi doyenxi solofereni itoe yi jinge to fajni tuyanxi solofereni itoe don. Nayi, Misiran Mangan yi xulun.

⁵ A mən yi xi, a xiye gbete sa. ⁶ Tənsən solofere fajni rafexine tixi bili kedenna ma. ⁷ Na xanbi, tənsən solofere gbete, naxanye xurun, foyen bata e rafofo ayi, ne tixi tənsənna bodene dεxən ma. Tənsən xurunni itoe yi tənsən nafexi fajine gerun. Nayi, Misiran Mangan yi xulun. Xiye nan yi a ra.

⁸ Xətənni Misiran Mangan bəjnen yi mini. A yi woyimene nun fekolonne birin xili naxanye Misiran yi. A yi xiye itoe fala e xa, koni muxu yo mi nə xiye ne yeəba a xa. ⁹ Na waxatini, naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, na yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N ma kala fonne bata rabira n ma to. ¹⁰ Misiran Mangan xələ nən a konyine ma waxatina nde yi. A yi n suxu, a n balan sofa mangana kasoon na, nxu nun naxan yi burun ganma mangan xa. ¹¹ A tan nun n tan, nxu birin xiye sa nən kəe kedenna ra, xiye firinna birin nun a bun. ¹² Kasoni, nxu nun sofa mangana konyina, Heburu banxulanna nan yi na yi. Nxu yi xiye itoe fala a xa, a yi e birin bunna fala nxu xa. Nxu xiye naxanye saxi, a yi e bunne fala nxu xa. ¹³ A xiye yeəba nxu xa kii naxan yi, a mən birin ligaxi na kiini nən. Misiran Mangan bata n naxete n walide fonni. A yi boden fan singan wudin na.”

¹⁴ Misiran Mangan yi Yusufu xili. E yi a ramini kasoni mafuren! A yi a xunna bi, a maraberi baane yi masara a ma. A fa siga Misiran Mangan fεma. ¹⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N bata xiye sa. Muxu yo mi naxi a yeəbadeni, koni n bata a mε a i tan nεe xiye bunna fale, naxan na fala i xa.” ¹⁶ Yusufu yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N tan mi a ra, Ala nan Misiran Mangana a xiye bun fajin fima a ma.” ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N xiye, n yi tixi xude dεen nin. ¹⁸ N yi jinge to fajni tuyanxi solofere to kele xuden kui, e e dege ma mεrēni. ¹⁹ Nayi, jinge solofere gbete ye yi te e xanbi ra, e doyenxi, e to jaxu, e xəsixi. Han to n munma yi na jinge to jaxi sifan to Misiran bəxən birin ma singen. ²⁰ Ninge xəsixi to jaxine yi jinge tuyanxi solofere singene don. ²¹ Koni na xanbi, muxu yo mi nəe a kolonje xa e bata e don, masəto e doyen kiin ma mən. Nayi, n yi xulun.”

²² N mən yi xiye gbete sa. Tənsən nafexi fajni solofere tixi bili kedenna ma. ²³ Na xanbi tənsən solofere gbete ye naxanye xurun, foyen naxanye rafofoxi ayi, ne yi te bodene dεxən ma. ²⁴ Tənsən fofone yi tənsən fajni soloferene gerun. N bata a fala woyimene xa, koni muxu yo mi naxi a yeəbadeni n xa.”

²⁵ Yusufu yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “I ya xiye firinna birin fe kedenna nan yitaxi. Ala bata i rakolon feen ma a fama naxan ligadeni. ²⁶ Na jinge to faji soloferene nun tənən faji soloferene, ne jee soloferene nan yitaxi na kiini. Xiye keden nan a ra. ²⁷ Ninge xəsixi to jaxi soloferene nun tənən fofo soloferene foyen naxanye rafoboxi ayi, ne fan jee soloferene fitina kamən nan yitaxi. ²⁸ N na a falaxi i xa kii naxan yi, Ala bata na feene yita Misiran Mangan na a fama naxanye ligadeni. ²⁹ Jee soloferen naxanye fama iki, a findima lugo jee ne nan na Misiran bəxən xa. ³⁰ Na xanbi, jee soloferene kamən fama nən, en jinanma nən na lugon birin na. Kamən Misiran bəxən halagima nən. ³¹ Fitina kamən findima fe magaxuxin nan na, han muxune birin yi jinan lugo jee ne xən bəxəni ito yi.”

³² “I xiyeni ito saxi nən dəxəna yi firin bayo Ala bata a feen nagidi, a mən mi buma a ligadeni. ³³ Iki mangana, xaxilimaan fen, fe kolonna, i yi a dəxə Misiran bəxən xun na. ³⁴ Mangana, i xa muxune sugandi naxanye dəxəma na wanla xun na lugo jee soloferen bun ma. Se xaba waxatin na a li, naxan yo na maala xidi naanin xaba, a suulundena, a xa fa na ra, a ramara. ³⁵ E xa donseene birin malan lugo jee soloferene famatən bun, e xa a ramara taane kui, Misiran Mangana nən bun ma. ³⁶ Donse maraxini ito fama Misiran bəxən natangadeni kamən ma nən naxan fama jee soloferen bun ma.”

³⁷ Falani ito yi rafan Misiran Mangan nun a kuntigine birin ma. ³⁸ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “En nəe muxuna nde sote naxan ligaxi alo ito, Alaa Nii Sarijanxin naxan yi?” ³⁹ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Bayo Ala bata na feen birin yita i ra, muxu yo mi na naxan xaxili fan alo i tan, naxan fe kolon dangu i ra. ⁴⁰ I tan nan fama findideni n ma banxi xunna ra. N ma yamaan fama biradeni i ya yamarin nan fəxə ra. N ma manga gbəden nan tun luma i xun na.” ⁴¹ Misiran Mangan mən yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A mato, n bata nən so i yii Misiran bəxən birin xunna.” ⁴² A yi a gbeti wuredin ba a yiin na, a yi a so Yusufu yiin na. A yi a maraberi ba taa dugi fajin na. A yi xema jeren bira a kəe ra. ⁴³ A yi a rate sofa wontoron kui, naxan Misiran Mangan wontoron xanbi ra. E yi lu sarinje a yee ra, e naxa, “E xinbi sin!” Misiran mangana a mangayaan taxu a ra na kii nin.

⁴⁴ Misiran Mangan mən yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan nan mangan na. Xa i mi yamarin fi naxan ma, fefe mi lige Misiran bəxə yo ma.” ⁴⁵ Misiran Mangan yi Yusufu xili sa Safanati-Paniya. A yi Potifari a dii tēməna Asenati fi a ma a jaxanla ra. Hon taana saraxaraliin nan yi Potifari ra. Yusufu yi xun matoon fəlo Misiran bəxən ma. ⁴⁶ Yusufu barin bata yi jee tonge saxan ti nun a fa Misiran Mangan yetagi waxatin naxan yi, Misiran mangana. A yi keli Misiran Mangan fəma, a yi bəxən birin yisiga.

⁴⁷ Lugo jee soloferen bun ma, bəxən birin yi rawali ki faji. ⁴⁸ Yusufu yi donseen birin malan naxan sətəxi jee solofereni ito bun ma Misiran bəxən ma. Donseen naxanye sətəxi banxidene yi, a yi ne ramara taa gbeene kui. ⁴⁹ Yusufu yi donse xəri gbegbe malan alo baa xən mejen sinna. A yi gbo ayi, han e fata a tengen ma bayo a mi yi gase.

⁵⁰ Benun kamən jee singen xa a li, Yusufu a jaxanla Asenati, Hon taana saraxaraliin Potifari a dii tēməna, na yi dii firin bari. ⁵¹ Yusufu yi dii singen xili sa Manase, a naxa, “Bayo Ala bata a liga n jinan n ma tərəyaan birin xən, e nun n baba a denbayana.”* ⁵² A yi dii firinden xili sa Eframi, a naxa, “Bayo

* **41:51:** Manase bunna nən “A bata jinan.”

Ala bata n findi wuyalaan na n nayarabi bəxən ma.”†

⁵³ Lugo jee soloferen yi dangu Misiran bəxən ma. ⁵⁴ Kame jee soloferen yi a li fəlo alo Yusufu a yeba kii naxan yi. Kamen yi so bəxəne birin yi, koni burun yi na Misiran bəxən birin ma. ⁵⁵ Kamen to Misiran bəxən birin suxu, yamaan yi sənəxən nate Misiran Mangan ma donse feen na. Misiran Mangan yi a fala Misiran kaane birin xa, a naxa, “E sa a fala Yusufu xa, a na feen naxan fala e xa, e na liga.” ⁵⁶ Kamen yi din bəxən birin na. Yusufu yi donse ramaradene rabi, a yi donseen sara Misiran kaane ma. Kamen yi sənben soto Misiran bəxən birin ma. ⁵⁷ Muxune yi fa, sa keli yamanane birin yi, e fa donseen sara Yusufu ma Misiran bəxəni, bayo kamen bata yi sənben soto yamanane birin yi.

42

Yaxubaa diine yi siga Misiran yi

¹ Yaxuba to a me a murutun Misiran yi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “Nanfera e dəxi tun?” ² N bata a me a murutun Misiran yi. E siga, e sa murutun sara en xa alogo en xa balo, en nama faxa.” ³ Yusufu tadan muxu fu yi siga donse xori saradeni Misiran yi. ⁴ Yaxuba mi tin Bunyamin xa bira e fəxo ra, Yusufu xunyena. A yi a fala, a naxa, “N bata gaxu fe jaxin nama fa a soto.” ⁵ Isirayilaa diine yi siga murutu saradeni, e nun muxu gbeten naxanye yi waxi murutun xon, bayo kamen bata yi din Kanan bəxən birin na.

⁶ Yusufu nan yi yamana kanna ra bəxən xun na. A tan nan yi murutun matima yamaan birin ma yamanani. Yusufu tadane yi fa e xinbi sin a bun, e e yetagine lan bəxən ma. ⁷ Yusufu to a tadane to, a yi e kolon, koni a yi a yete rasan e ma. A yi falan ti e xa a xədəxən na, a fala e xa, a naxa, “E kelixi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Kanan bəxən nan ma fa donse saradeni.” ⁸ Yusufu yi a tadane kolon, koni e tan mi a kolon. ⁹ Yusufu a xiyene fe yi rabira a ma a naxanye sa e fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “Yaxune nan e ra. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.”

¹⁰ E yi a yabi, e naxa, “En-en, nxu kanna, nxu tan i ya konyine faxi donse saradeni nin. ¹¹ Xeme kedenna diine nan nxu ra. Nxu tinxin. Nxu tan i ya konyine, yire mato mi nxu ra.” ¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E wule. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.” ¹³ E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan, i ya konyine, xeme kedenna dii muxu fu nun firin nan nxu ra Kanan bəxəni. Iki nxu birin ma bolokada nxu baba dəxən. Keden mi fa na.” ¹⁴ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “N yi na nan falama e xa, a yire matone nan e ra. ¹⁵ N na e kejaan fəsefəsema ito nan na. N bata n kolo Misiran Mangan siini, e mi minima be xa e bolokadaan mi fa. ¹⁶ E muxu keden nasiga e ye, a xa sa fa e bolokadaan na. E tan dənəxene sigama kasoon nin. E falane matoma nen, n na a kolonje xa e jəndin falama, xanamu n bata n kolo Misiran Mangan siini, yire matone nan e ra.” ¹⁷ A yi e birin suxu han xii saxan.

¹⁸ Xii saxande bəxəni, Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E ito liga alogo e xa kisi. N gaxuma Ala yee ra. ¹⁹ Xa tinxin muxun nan e ra, e muxu keden lu kasoon na. Bodene xa donseen xali e denbaya kamətone xa. ²⁰ E sa fa e bolokadaan na n xon alogo n xa a kolon xa jəndi falan nan e ra, alogo e nama faxa.” ²¹ E yi tin na falan ma, koni e bode tagi e naxa, “En tan nan yati findixi sənmaan

† 41:52: Efirmi bunna nen “A bata n findi wuyalaan na.”

na en xunyena a fe ra, bayo en bata a niina a tərəyaan to, a to yi en mafanma kininkininni koni en mi en tuli mati a ra. Na nan a toxi tərəyani ito en lixi.”

²² Ruben yi ito sa a fari, a naxa, “N mi yi a fala ε xa, ε nama fe ɲaxin naba diidini ito ra. Koni ε mi ε tuli ti. Iki en fa a faxan saren nan fima.” ²³ E mi yi a kolon xa Yusufu a mema, bayo xui maxeten yi e tagi. ²⁴ Yusufu yi a makuya e ra, a wuga. Na xanbi, a yi fa falan tiye e xa. A yi Simeyon tongo e tagi, a yi a sa kasoon na e yeε xəri.

²⁵ Yusufu yi yamarin fi, a muxune xa a tadane benbenle rafe donse xonna ra, e mon xa e keden kedenna birin ma gbeti sa a benbenla kui sa fandana ndee fari e naxanye donje kira yi. Na yi liga e xa. ²⁶ E yi e murutu goronne sa e sofanle fari, e yi siga. ²⁷ E kəeen nadangu denaxan yi, keden yi a benbenla rabi alogo a xa balon so a sofanla yii. A yi a gbetin to a benbenla dee ra. ²⁸ A yi a fala a ngaxakedenne xa, a naxa, “N ma gbetin bata xete n ma. I mi a to n ma benbenla kui mon?” E bojne ye mini. Birin yi a kuisan feen fala a boden xa e naxa, “Ala nanfe ligaxi en na?”

²⁹ E to so e baba Yaxuba konni Kanan bəxəni, feen naxanye birin e li, e yi a birin yeba a xa. ³⁰ E yi a fala, e naxa, “Xemen naxan na yamana kannna ra, a falan tixi nxu xa a xədəxen nan na, a nxu kansun a yire mato nan nxu ra. ³¹ Nxu yi a fala a xa, nxu naxa, ‘Nxu tinxin, yire matone mi nxu ra. ³² Nxu dii fu nun firin na a ra, nxu birin baba keden. Keden mi fa na, nxə bolokadaan nxu baba fema Kanan bəxəni.’ ³³ Xemeni ito naxan yamana kannna ra, na yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E mi a to, a kolonma kii naxan yi a ε tinxin. E muxu keden lu n fema. Naxan daxa ε denbaya kametəon xa, ε na xali. ³⁴ E siga, ε sa fa ε bolokada ra n xa. N na a kolonma nen nayi fa fala yire mato mi ε ra, ε tinxin. Na waxatini, n na e xunyən soma ε yii nen, ε yulayaan liga bəxəni ito ma.’” ³⁵ E to yi e benbenle yixelema, birin ma sare so gbetin yi a benbenla kui. E tan nun e baba yi gbetine to, e birin yi gaxu.

³⁶ E baba Yaxuba yi a fala e xa, a naxa, “E bata n nafula n ma diine ra. Yusufu mi fa na, Simeyon fan mi na. E mon waxi Bunyamin nan fan tongo fe yi iki. Na goronna ngaan sama n tan nan xun ma.” ³⁷ Ruben yi a fala a baba xa, a naxa, “Xa n mi fa Bunyamin na, i xa n ma dii firinne faxa. A so n yii, n fama a ra nen i xa.” ³⁸ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N ma diin mi sigama ε fəxə ra, bayo a tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi. Xa fena nde fa a sətə ε sigatini, ε n nagodoma nen səxələni laxira yi, nxu nun n fuge fixene.”

43

Yaxubaa diine sigatiin firindena

¹ Kamən yi fa gbo ayi bəxəni. ² E to yelin na murutun birin donje e fa naxan na sa keli Misiran yi, Yaxuba yi a fala a diine xa, a naxa, “E mon xa siga ε sa donsena nde sara en xa.” ³ Yuda yi a yabi, a naxa, “Na xemena nxu rakolonxi nen a fajin na, a naxa, ‘E mi fa n yetagin toma nen sənən fə ε bolokadaan na taran e ye.’” ⁴ Xa i bata tin nxu nun Bunyamin birin xa siga, nxu sigε, nxu sa donseen sara i xa. ⁵ Koni xa i mi tin na ma, nxu mi sigε, bayo na xemena a fala nen nxu xa, a naxa, ‘E mi fa n yetagin toma fə ε bolokadaan taran e ye.’”

⁶ Na waxatini Isirayila yi a fala, a naxa, “Nanfera ε fe ɲaxini ito ligaxi n na, ε a fala na xemen xa a ε ngaxakedenne nde mon na yi?” ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Xemeni ito nxu maxədinxi nen a gbəngbenna ra e nun nxu bari kiin ma. A yi fa a fala, a naxa, ‘E baba mon barixi? E xunyena nde na?’ Nxu fan yi a maxədinna birin yabi. Nxu yi a kolonje ba, a a fale, a naxa, ‘E fa ε xunyən

na?" ⁸ Yuda yi a fala a baba Isirayila xa, a naxa, "A lu nxu nun diin xa siga. Nxu kelima nən, nxu siga, nayi en balon sətəma nən en mi faxe, i tan nun nxə diine, e nun nxu tan. ⁹ N tan nan findixi tolimaan na a funfuni. I fama a maxədindeni n tan nan na. Xa n mi fa a ra, n fa a ti i yetagi, n bata findi sənmaan na i mabinni. ¹⁰ Anu, xa en mi yi buxi, nxu bata yi siga nun dəxəna yi firin."

¹¹ E baba Isirayila yi a fala e xa, a naxa, "Bayo na kiin na a ra, ε ito liga: E yamanan wali xənna nde sa ε bənbenle kui sanban na xəmən i to xa, wudi dole senna nde nun kumin nun ture xiri paxuməne nun latikənəne nun wudi kəsene nun a tinna nde. ¹² E xa gbetin dəxəde firin tongo. E siga na gbetin na e naxan sa ε bənbenle de ra. Yanyina nde tantanna na a ra. ¹³ E ε xunyen tongo, ε xete xəmən i to fəma. ¹⁴ Ala Səne Kanna xa a liga, xəmən i to yi kininkin i ma, a ε xunyen so ε yii e nun Bunyamin. N tan fan, xa n fulama n ma diine ra nən, n xa fula."

¹⁵ Xəmən i toe yi sanbane yitən, e yi gbetin dəxəde firin tongo e nun Bunyamin. E yi keli e siga Misiran yi, e sa e yete yita Yusufu ra. ¹⁶ Yusufu to e to e nun Bunyamin, a yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, "Xəmən i toe raso banxini. Suben faxa, i yi a yitən bayo nxu nun xəmən i toe nan nxu degema to yanyin na." ¹⁷ Yusufu feen naxanye fala a banxi xunna xa, a ne liga. A yi xəmən i toe mati Yusufu a banxini. ¹⁸ Gaxun yi e suxu e sa e mati Yusufu a banxini waxatin naxan yi. E yi fa a fala, e naxa, "E faxi en na gbetin nan ma fe ra e naxan sa en ma bənbenle kui a fəloni. E fama sodeni en xunna, e fa en suxu, e yi en findi konyine ra en nun en ma sofanle."

¹⁹ E yi e maso Yusufu a banxi xunna ra, e yi falan ti a xa banxin so dēen na. ²⁰ E yi a fala, e naxa, "Yandi n kanna, nxu bata yi siga a singeni donse saradeni. ²¹ Na xanbi, nxu to ti kəeen na, nxu yi bənbenle rafulun. Nxu keden kedenna ngaan yi gbetin to nxə bənbenle kui, nxə balon saraxi gbetin naxanye yete ra. Iki nxu mən bata fa na ra. ²² Nxu mən bata fa gbeti gbete ra alogo nxu xa donse gbete sara. Nxu mi a kolon naxan gbetin sa nxə bənbenle kui."

²³ A yi e yabi, a naxa, "E bəjən xa xunbeli, ε nama gaxu. E Ala na a ra, ε babaa Ala nan hərəsigən fixi ε ma ε bənbenle kui. E gbetin soxi n yii nən." A yi Simeyən namini e ma. ²⁴ Xəmən i to yi e raso Yusufu a banxin kui. A yi igen so e yii, e yi e sanne maxa, a yi balon so e sofanle yii. ²⁵ E yi sanba seni tən benun Yusufu xa so waxatin naxan yi yanyi tagini, bayo e bata yi a mε e e degema menna nin.

²⁶ Yusufu to so banxini, e yi sanba seene so a yii, e e xinbi sin a yetagi. ²⁷ Yusufu yi e maxədin e kəndəyaan ma. A yi a fala, a naxa, "E ε baba forixin naxan ma fe fala, tana mi a ma? A mən barixi?" ²⁸ E yi a yabi, e naxa, "I ya konyina, nxu baba, tana yo mi a ma. A mən barixi." E mən yi e xinbi sin a bun. ²⁹ Yusufu yi a yēen nakeli, a yi a xunyen Bunyamin to, a nga a diina. A yi a fala, a naxa, "Ito nan ε xunyen na ε naxan ma fe fala n xa?" A mən yi a fala, a naxa, "Ala xa hinan i ra, n ma diina." ³⁰ A xunyen hinanna yi so Yusufu yi, a yi wa wuga feni. A yi keli, a so a xideni, a wuga.

³¹ A to a yēen naxa, a yi mini. A yi a yixədxə alogo a xa a yete nə. A yi a fala, a naxa, "E donsən i taxun." ³² E yi a gbeen sa a danna, a tadane fan yi dəxə e danna. Misiran kaan naxanye yi e degema a xən ma ne fan yi lu e danna, bayo Misiran kaane nun Heburu muxune mi yi e degε yire kedenni. Misiran kaane e namunna mi yi tinjε na ma feu. ³³ Yusufu tadane yi radəxə a yetagi e bari yēen ma, fəlon saran ma han bolokadana. E lu e bode matəe xaminxin na.

34 Yusufu yi e donseene so e yii. Bunyamin ma donseen yi dangu a tadane gbeen na dɔxɔna ma suulun. E birin yi e dege, e e min, han e yi wasa.

44

Yusufu yi a tadane mato

1 Yusufu yi yamarini ito so a banxi xunna yii, a naxa, “Muxuni itoe e benbenle rafe donseen na han e nɔe yatɛn naxan xalɛ. I mɔn xa e gbetin sa e benbenle de ra. 2 I n ma igelengenna gbeti daxin fan sa e bolokadana benbenla de ra, e nun a murutu sara gbetina.” Yusufu feen naxan birin fala a banxi xunna xa, a yi na birin liga.

3 Kuye to yiba e yi muxuni itoe yiiba. E yi siga e nun e sofanle. 4 E yi mini taani. Koni e mi yi makuyaxi, Yusufu yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Keli, i siga muxuni itoe fɔxɔ ra, i yi e suxu, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Nanfera e fe fajin jɔxɔxi fe kobin na? 5 Nanfera e n kanna igelengenna mujaxi a a minna naxan yi, a yiimato sena? E bata fe jaxin liga na yi!’ ” 6 Banxi xunna to e yiren li, a yi xete falani ito ma e xa. 7 E yi a yabi, e naxa, “Nanfera nxu kanna fala sifani itoe tima? Nxu tan, i ya konyine mi nɔe na fe sifan lige. 8 Nxu gbetin naxan to benbenle kui Kanan yi, nxu bata fa a ra. Nayi, nxu gbetin nun xemaan mujama i kanna banxini di? 9 I na se keden peen to i ya konyi kedenna naxan yii, a xa faxa. Nxu tan fan yi findi mangana konyine ra.”

10 Mangana a banxi xunna yi a fala, a naxa, “Na bata fan, e naxan falaxi na ra, n fan bata tin na ma. N na se keden peen to muxun naxan yii, na tan bata findi n ma konyin na, e tan dɔnxene yi yiiba.” 11 E birin yi e benbenle ragodo mafuren, e yi e rafulun. 12 Banxi xunna yi e kui to, fɔlɔ dii saran ma sa dɔxɔ bolokadaan na. Igelengenna yi to Bunyamin ma benbenla kui. 13 E yi e domane yibo. E birin yi e goronne rate sofanle fari, e mɔn yi xete taani.

14 Yuda nun a xunyene yi xete Yusufu a banxini, a mɔn yi denaxan yi. E bira bɔxɔni a yetagin, e yetagin yi lan bɔxɔn ma. 15 Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera e ito ligaxi? E mi a kolon, a n tan muxu sifan nɔe feene kolonje nen yiimatoon xɔn?” 16 Yuda yi a yabi, a naxa, “N nanse falama n kanna xa? N lan n xa nanse fala? Nxu nɔe fixɛ di? Ala bata nxu tan i ya konyine to haken xun ma. Nxu bata findi n kanna konyine ra, nxu nun igelengenna toxi muxun naxan yii.” 17 Yusufu yi a fala, a naxa, “N mi nɔe na fe sifan lige! Igelengenna toxi muxun naxan yii, na nan n ma konyin na, koni e tan, e xete bɔje xunbenli e baba fema.”

18 Na xanbi ra, Yuda yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan n kanna, a lu n tan i ya konyin xa falan ti n kanna xa. I bɔjen nama te i ya konyin xili ma, bayo i luxi nen alo Misiran Mangana. 19 N kanna bata yi nxu tan i ya konyine maxɔdin, a a fala, a naxa, ‘E baba na yi, xanamu e xunyena?’ 20 Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Nxu baba forixin na yi, e nun nxu xunyena, a naxan sɔtɔxi xeme foriyani. A tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi a nga a diin na, a rafan a baba ma.’ ”

21 “I bata a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘E fa a ra n fema alogo n xa a to n yeɛn na.’ 22 Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Dii jɔreni ito mi kele a baba deɛn ma, xa a keli na, a baba faxama nen.’ 23 Koni, i yi a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘Xa e nun e xunyɛn birin mi fa, e mi n yetagin toɛ sɔnɔn.’ 24 Nxu to siga n baba konni, i ya konyina, nxu yi i tan n kanna dentegen sa a xa.’ ”

25 “Nxu baba yi a fala, a naxa, ‘E siga e sa donsena nde sara en xa.’ 26 Nxu yi a yabi, nxu naxa, ‘Nxu mi nɔe sigɛ xa nxu nun nxu xunyɛn birin mi a ra. Nxu

sigε nεn xa nxu birin na a ra. Xa na mi a ra nxu mi nɔε xεmεni ito yetagin toε.’
²⁷ I ya konyina, nxu baba a fala nεn nxu xa, a naxa, ‘E a kolon n ma jaxanla dii xεmε firin nan barixi n xa. ²⁸ Kedenna kelixi nεn n xun ma, n mirixi a ma yanyina nde suben bata a yibɔ, bayo han iki n munma a to. ²⁹ Xa ε ito fan tongo n xun ma, fe jaxina nde yi a sɔtɔ, ε n nagodoma sɔxɔlɛni nεn laxira yi nxu nun n ma fuge fixεne.’ ”

³⁰ “Iki xa n xεtε n baba yireni, i ya konyina, xa nxu nun diidini ito mi a ra, ³¹ n baba faxama nεn bayo a nii lutin nan a diin na, Bunyamin. A na a to diidini ito mi faxi, i ya konyine bata e baba ragodo nayi sɔxɔlɛni laxira yi e nun a fuge fixεne. ³² Bayo, n tan, i ya konyina a yetε dɔxi nεn tolimani diidini ito a fe ra. N bata yi a fala n baba xa, n naxa, ‘Xa n mi xεtε a ra i yireni, n findima sɔnmaan nan na n baba mabinni habadan.’ ”

³³ “Iki n bata i mafan, i ya konyin xa lu diidini ito jɔxɔni alo n kanna a konyina, alogo diidini ito nun a tadane birin xa siga. ³⁴ N nɔε sigε n baba yireni di, xa nxu nun diidini ito birin mi a ra? N mi nɔε n yεεn tiyε na sunun na naxan n baba suxε.”

45

Yusufu yi a yetε yita

¹ Yusufu mi yi nɔε a yetε yisuxε a walikene yetagi. A yi sɔnxɔ, a naxa, “E birin xa mini n xun ma!” Yusufu a yetε yitama a tadane ra waxatin naxan yi, muxu yo mi yi a fεma. ² A yi wuga sɔbεεn na. Misiran kaane yi a xuiin mε, Misiran Mangana banxin muxune yi a feen mε. ³ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N tan nan Yusufu ra! N baba mɔn na?” Koni a tadane mi nɔ a yabideni bayo e bata dε xara, e yigitεε a yεε ra.

⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N bata ε maxandi, ε ε maso n na.” E yi e maso a ra. A yi a fala, a naxa, “N tan nan Yusufu ra, ε xunyεna, ε naxan mati Misiran kaane ma konyin na. ⁵ Iki, ε bɔjɛn nama mini, ε mɔn nama gaxu n mati feen ma, bayo Ala n xεxi nεn ε yεε ra alogo n xa ε nii ratanga. ⁶ E bata a to, xabu jεε firin kamεn waraxi bɔxɔni, jεε suulun mɔn luxi, bɔxɔn mi nɔε rawalε, sansiin mi nɔε xabε. ⁷ Ala n nasanbaxi nεn ε yεε ra alogo ε nun ε yixεtεne xa kisi dunujja yi, maratanga gbeen barakani. ⁸ Nayi, ε tan xa mi faxi n na be, koni Ala na a ra. A yi n findi Misiran Mangan baba ra, a banxi mangana, e nun Misiran bɔxɔn birin yamana kanna.”

⁹ “E xulun, ε siga n baba yireni. E a fala a xa, ε naxa, ‘I ya diin Yusufu ito nan falaxi, Ala bata n findi Misiran bɔxɔn birin mangan na. Fa n fεma, i nama bu. ¹⁰ I luma Gosen bɔxɔn nan ma. I luma n fεma nεn, i tan nun i ya diine nun i mamandenne nun i ya xuruse kurun birin, e nun i yii seen birin. ¹¹ Menni n ni i makoon birin fanma nεn, bayo jεε suulun kamεn mɔn luxi. Xa na mi a ra i fama nεn halagideni ε nun i ya denbayana, e nun i yii seen birin.’ ”

¹² “E bata a to ε yεεn na, n xunyεn Bunyamin fan bata a to a yεεn na, a n tan nan falan tixi ε xa. ¹³ E xa n ma mangaya nɔrɔn yεba n baba xa n naxan yi Misiran bɔxɔni, e nun ε feen naxan birin toxi. E xulun, ε fa n baba ra han be.” ¹⁴ A yi dutun a xunyεn Bunyamin ma, a yi wuga. Bunyamin fan yi wuga. ¹⁵ A yi a tadane birin sunbu, a wugama. Na birin to jan, e nun a tadane yi batu.

¹⁶ Na feen xibarun yi Misiran Mangana banxin li, a Yusufu tadane bata fa. Na yi rafan Misiran Mangan ma e nun a kuntigine birin. ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A fala i tadane xa, i naxa, ‘E goronne rate ε sofanle fari. E keli, ε siga Kanan bɔxɔni. ¹⁸ E sa ε baba tongo e nun ε denbayane, ε fa

n fəma. Se fəjin naxan birin Misiran bəxəni, n na a soe e yii, e mən yi bəxən donse fəjine don.’ ¹⁹ N bata i yamari, a fala i tadane xa, i naxa, ‘E wontorone tongo Misiran bəxəni, e diine nun e jaxanle xa. E e baba fan nate, e birin yi fa. ²⁰ Hali e nama mən e e yii seene fe ra, bayo se fəjin naxanye birin Misiran bəxəni, a findima nən e gbeen na.’ ”

²¹ Isirayila a diine yi na liga. Yusufu yi wontorone so e yii alo Misiran Mangana a fala a xa kii naxan yi. E yi fandan so e yii e naxan donma kira yi.

²² A yi domane so e birin yii. A gbeti gbananna keme saxan fan so Bunyamin yii e nun doma suulun. ²³ Se fəjin naxan birin Misiran bəxəni, a na ndee rate sofali fu fari, a e sanba a baba ma e nun donse xonna nun burun nun fandan birin a baba naxan donje kira yi, na yi rate sofali gile fu fari. ²⁴ Na xanbi ra, a yi a tadane yiiba, e yi siga. A yi a fala e xa, a naxa, “E nama sən xə kira yi de!”

²⁵ E yi keli Misiran yi, e te Kanan bəxən ma e baba Yaxuba yireni. ²⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusufu mən barixi, a tan nan Misiran bəxən birin yamarima.” Koni Yaxuba bəjən mi səwa, bayo a mi laxi e ra. ²⁷ Yusufu falan naxanye birin ti e xa, e yi na birin yəba a xa. Yaxuba yi wontorone to Yusufu naxanye rasanbaxi a ma a xali feen na. Na yi a liga e baba Yaxuba niin yi səwa. ²⁸ Isirayila yi a fala, a naxa, “N bata səwa, n ma diin Yusufu mən na. Benun n xa faxa, n sa a toma nən.”

46

Yaxuba yi siga Misiran yi

¹ Seen naxan birin yi findixi Isirayila gbeen na, a yi na birin xali a yii. A to Beriseba li, a yi saraxan ba a baba Isiyagaa Ala xa. ² Isirayila yi fe toon ti kəen na alo xiyena, Ala yi a fala a xa, a naxa, “Yaxuba, Yaxuba!” Isirayila yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ³ Ala yi a fala, a naxa, “N tan nan Ala ra, i babaa Ala. Hali i nama gaxu siga feen na Misiran yi, bayo n ni i findima siya gbeen nan na mənni. ⁴ En birin nan sigama Misiran yi, n tan nan mən fama i raxetədeni. Yusufu nan i yəene raxima, i na faxa waxatin naxan yi.”

⁵ Yaxuba yi keli Beriseba yi. Isirayilaa diine yi e baba Yaxuba nun e diine nun e jaxanle xali wontorone kui Misiran Mangan naxanye rasanba e ma. ⁶ E yi e xuruseene tongo e nun e seen naxanye birin sətə Kanan bəxən ma. Yaxuba yi siga Misiran yi e nun a bənsənna birin. ⁷ A yi a dii xemene xali a yii Misiran yamanani e nun a mamanden xemene nun a dii temene nun a mamanden jaxalanmane, e nun a bənsənna birin.

Yaxubaa denbayana

⁸ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra naxanye siga Misiran yi Yaxuba nun a dii xemene: Yaxuba a dii singen nan Rubən na.

⁹ Rubən ma diine: Xanəki nun Palu nun Xesirən e nun Karimi.

¹⁰ Simeyən ma diine: Yemuyeli nun Yamin nun Ohadi nun Yakin nun Soxara, e nun Sayuli. Sayuli findi Kanan jaxanla diin nan na.

¹¹ Lewi a diine: Gərisən nun Kehati e nun Merari.

¹² Yudaa diine: Eri nun Onan nun Selaxa nun Peresi e nun Sera. Koni Eri nun Onan faxa Kanan bəxən nin. Peresi a diine findi Xesirən nun Xamuli nan na.

¹³ Isakari a diine: Tola nun Puwa nun Yobo e nun Simiron.

¹⁴ Sabulon ma diine: Seredi nun Elon e nun Yalele.

¹⁵ Diine nan ne ra, Leya naxanye bari Yaxuba xa Padan-Arami yi, e nun a dii tɛmɛn Dina. A dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne yatɛn birin malanxina, muxu tonge saxan muxu saxan.

¹⁶ Gadi a diine: Sifyon nun Xagi nun Suni nun Esibon nun Eriya nun Arodi e nun Areli.

¹⁷ Aseri a diine: Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya e nun e magilen Sera. Beriya a diine findi Xeberi nun Malikili nan na.

¹⁸ Silipa, Laban naxan so a dii tɛmɛn Leya yii, na diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxi muxu fu nun sennin.

¹⁹ Rakeli a diine, Yaxuba a ɲaxanla: Yusufu nun Bunyamin. ²⁰ Asenati yi dii firin soto Yusufu xa Misiran bɔxɔni: Manase nun Eframi. Asenati findi Hon taan saraxaralina dii tɛmɛn nan na, naxan xili Potifari.

²¹ Bunyamin ma diine: Bela nun Bekeri nun Asibeli nun Gera nun Naman nun Exi nun Roxi nun Mupin nun Xupimi e nun Arade.

²² Rakeli diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxina, muxu fu nun naanin.

²³ Dan ma diina: Xusimi.

²⁴ Nafatali a diine: Yaseli nun Guni nun Yeseri e nun Silen.

²⁵ Bila, Laban naxan so a dii tɛmɛn Rakeli yii, a diin naxanye bari Yaxuba xa ne ni itoe ra. E birin malanxina, muxu solofere.

²⁶ Yaxuba nun muxun naxanye birin siga Misiran yi, a bɔnsɔnna birin malanxina, muxu tonge sennin e nun sennin, ba a diine e ɲaxanle ra.

²⁷ Yusufu dii xɛmɛ firin nan bari Misiran yi. Yaxuba xabilan muxune yatɛn birin malanxina, naxanye siga Misiran bɔxɔn ma, e muxu tonge solofere nan yi a ra.

²⁸ Yaxuba yi Yuda xɛ a yɛɛ ra Yusufu fɛma alogo e birin xa siga Gosen yi. E yi so Gosen bɔxɔn ma. ²⁹ Yusufu yi a yɛngɛso wontoron tongo, a yi siga Gosen yi a baba Isirayila ralandeni. A to a li, a yi filinfilin a ma, a yi bu wugɛ a kɔɛɛn xɔn. ³⁰ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Hali n faxa fa, bayo n bata i yetagin to, i mɔn yengima!”

³¹ Yusufu yi a fala a tadane xa, e nun a babaa denbayana, a naxa, “N xa siga, n xa sa a fala Misiran Mangan xa, n naxa, ‘N tadane nun n babaa denbayaan naxanye yi dɔxi Kanan bɔxɔni, e birin bata fa n fɛma. ³² Muxuni itoe xuruse kantanne nan ne ra. E xuruseene rabama. E bata fa e xuruse kurune ra, siine nun yɛxɛne nun ɲingene e nun e yii seen birin.’ ³³ Misiran Mangan na e xili waxatin naxan yi, a e maxɔdinma nɛn a e wanla nanse a ra. ³⁴ E a yabima nɛn, e naxa, ‘Nxu tan i ya konyine xuruse rabaan nan nxu ra, xabu nxu dii ɲɔɛne han iki, alo nxu baba yi a ma kii naxan yi.’ Na kiini, e fama ludeni Gosen bɔxɔn nan ma, bayo xuruse rabane ɲaxaxu Misiran kaane ma.”

47

¹ Yusufu yi siga, a sa a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N baba nun n fafakaxedenne bata fa sa keli Kanan bɔxɔn ma, e nun e xuruseene birin nun e yii seene birin. E na yi iki Gosen bɔxɔni.” ² A yi a tada suulun yita Misiran Mangan na. ³ Misiran Mangan yi Yusufu tadane maxɔdin, a naxa, “E wanla mundun maxaranxi?” E yi Misiran Mangan yabi, e naxa, “Nxu tan i ya konyine xuruse rabane nan nxu ra alo nxu benbane yi a ma kii naxan yi.”

⁴ E mɔn yi a fala Misiran Mangan xa, e naxa, “Nxu faxi nɛn nxu xa lu bɔxɔni

ito ma singen, bayo xuruseene rabade mi i ya konyine yii sənən. Kamen bata gbo ayi Kanan bəxən ma. I ya konyine sago sa e xa lu Gosen bəxəni.”

⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I baba nun i tadane bata fa i fəxə ra. ⁶ Misiran bəxəna i sagoni. Yire fəjin fen bəxəni ito ma, i baba nun i fafakakedenne luyə denaxan yi. E xa lu Gosen bəxəni. Xa i muxu fəjine kolon e ye, e findi n ma xuruse kantanne ra.” ⁷ Yusufu yi fa a baba ra, a yi a yita Misiran Mangan na. Yaxuba yi duba Misiran Mangan xa. ⁸ Misiran Mangan yi Yaxuba maxədin, a naxa, “I ya siimayaan jee yoli a ra iki?” ⁹ Yaxuba yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N ma siimayaan jee keme jee tonge saxan na a ra iki. N siimaya dungi naxasixin nan sətəxi. A yete mi masoxi n benbane siimayaan yaten na.” ¹⁰ Yaxuba mən yi duba Misiran Mangan xa, a fa siga.

¹¹ Yusufu yi bəxə fəjin fi a baba nun a tadane ma alo Misiran Mangana a yamari kii naxan yi. E bəxən naxan sətə, na fan Misiran bəxən birin xa. A xili Ramisesi. ¹² A yi ti a baba nun a tadane nun a babaa denbayaan birin bun ma.

Yusufu a mangayana

¹³ Kamen yi jaxu ayi, donseen mi yi toma bəxə yo yi, keli Misiran ma dəxə Kanan na. Yamaan yi doyen kamen ma. ¹⁴ Gbetin naxan birin yi na Misiran nun Kanan bəxəni, e yi a birin sara murutun na. Yusufu yi na gbetin namara Misiran Mangana banxini. ¹⁵ Misiran bəxən gbetin nun Kanan bəxən gbetin to jan, Misiran kaane yi fa Yusufu fəma, e yi a fala, e naxa, “Burun so nxu yii! Fə nxu faxa i yee xəri bayo gbeti mi fa nxu yii sənən?” ¹⁶ Yusufu yi a fala, a naxa, “E fa e xuruseene ra, en ja a masara burun na bayo gbeti mi fa e yii.” ¹⁷ E yi fa e xuruseene ra Yusufu ma. A fan yi donseen so e yii e soone nun siine nun yexene nun jingene nun sofanle jəxən na. A yi burun taxun e ra e xuruseene masaran na.

¹⁸ Na jeeen to dangu, e yi fa a fəma. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi nəe a luxunjə nxə mangan ma. Gbeti yo mi nxu yii. Nxə xuruseen fan birin nxə mangan yii. Nxu gbindine nun nxə bəxəne gbansanna nan luxi nxə mangan xa. ¹⁹ Fə nxu xa faxa i yee xəri, nxu tan nun nxə bəxəne? Nxu tan nun nxə bəxəne masara burun na, nxu xa findi Misiran Mangana konyine ra, nxu nun nxə bəxəne. Sansiin so nxu yii, nxu xa a rawali, nxu xa balo algo nxu nama faxa, bəxən nama rabejin.”

²⁰ Yusufu yi Misiran bəxən birin sara Misiran Mangan xa, bayo Misiran kaane birin e bəxəne mati nən. Kamen bata yi dəxə e yi. Bəxən yi findi Misiran Mangan gbeen na. ²¹ A yi yamaan findi konyine ra, keli Misiran yamanan bode fəxən ma sa dəxə a naninna boden na. ²² Hali na birin to liga, a mi saraxaraline bəxən sara bayo Misiran Mangan bata yi sariya fəjin tongo e fe ra. E mi e bəxəne mati bayo Misiran Mangan yi burun taxunna e ra.

²³ Yusufu yi a fala yamaan xa, a naxa, “N bata e sara to. E nun e bəxəne luma nən Misiran Mangan xa. E sansine ni itoe ra, e xa bəxəne rawali. ²⁴ Se xaba waxatini, naxan yo na maala xaba xidi naanin, a suulunden nan soma Misiran Mangan yii. Xidi naaninna, na xa findi sansiin na e nun e balona, e tan nun e diine nun muxun naxanye birin e yii banxine kui.” ²⁵ E yi a fala, e naxa, “I bata nxu ratanga! Nxu bata nxə mangana a fe fəjin to a naxan ligaxi nxu xa. Nxu findima Misiran Mangana konyine nan na.” ²⁶ Yusufu yi na findi sariyan na, na nan nakamalixi han to. Misiran bəxəni, se xabaxine xidi suulunden findin Misiran Mangan nan gbee ra, fə saraxaraline bəxəne. Ne mi findixi Misiran Mangan gbeen na.

Yaxuba waxən fe dənxe

²⁷ Isirayila yi dəxə Misiran bəxəni Gosen binni. Na bəxən yi findi e gbeen na. E yi findi dii barine ra, e yi wuya ayi. ²⁸ Yaxuba jee fu nun solofere nan liga Misiran bəxəni. Yaxuba a siimayaan jee keme jee tonge naanin e nun solofere nan sətə. ²⁹ Isirayilaa siimayaan fa jan feni, a yi a dii Yusufu xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa i wama n nafan feen liga feni, n bata i mafan i yiin naso n danban bun ma,* i xa i kələ n xa. I xa hinar n na lannayani. N bata i maxandi i nama n maluxun Misiran bəxəni. ³⁰ N na laxiraya waxatin naxan yi, i n naminima nen Misiran yi, i sa n maluxun n baba gaburun yireni.” Yusufu yi a yabi, a naxa, “I naxan falaxi n xa, n na a ligama nen.” ³¹ Isirayila yi a fala, a naxa, “I kələ n xa.” Yusufu yi a kələ a xa. Na xanbi, Isirayila yi a xinbi sin Ala yetagi a saden xunsaden na.

48*Manase nun Efirami*

¹ Na feen birin to dangu, e yi a fala Yusufu xa, e naxa, “I bata a to, i baba mi yalan.” A yi siga e nun a dii xeme firinna, Manase nun Efirami. ² E yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “I ya diin Yusufu fama i fema.” Isirayila yi fangan sətə, a keli, a dəxə a saden ma. ³ Yaxuba yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Ala Senbe Kanna fa nen n ma Lusi yi, Kanan bəxəni. A yi barakan nagidi n ma. ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘N tan ni i ra. I findima dii barin na nen. N na i rawuyama ayi nen, siya wuyaxi yi mini i yi. N bəxəni ito fima nen i bənsəna ma, hali i dangu xanbini. A findi e gbeen na habadan.’”

⁵ “Dii firinni itoe i naxanye barixi Misiran yi benun n tan xa fa, n bata e findi n ma diine ra. Efirami nun Manase findima n tan nan gbee ra, alo Ruben nun Simeyon. ⁶ Koni i diin naxanye barixi ne xanbi ra, i gbeen nan ne ra. E fama nen ludeni e tadane bun ma e keena a fe ra. ⁷ N to keli Padan yi, Rakeli yi faxa n yii kira yi Kanan bəxəni. Na mi yi makuya Efarata ra. N yi a maluxun menni Efarata kiraan na, dənaxan xili Betəlemi.”

⁸ Isirayila yi Yusufu a diine mato, a a fala, a naxa, “Nde ne ra?” ⁹ Yusufu yi a baba yabi, a naxa, “N ma dii xemene nan e ra Ala naxanye fixi n ma be.” Isirayila naxa, “N bata i mafan, e maso n na alogo n xa duba e xa.” ¹⁰ Yaxuba bata yi yelin fore, a yee ne mi yi seni gbema. A mi yi seen toma ki fəni. Yusufu yi a diine maso a ra. Isirayila yi a yiin filinfilin e ma, a e sunbu. ¹¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N mi yi laxi a ra xa n ni i yetagin toe sənən, koni Ala bata a ragidi n bata i ya diine fan to.” ¹² Yusufu yi a diine tongo a baba sanna fari, a a xinbi sin a bun ma, a yetagin yi lan bəxən ma.

¹³ Na xanbi ra, Yusufu yi a dii firinna suxu e yiine ma. A yi Efirami suxu a yiifanna ra, Isirayila kəmenna mabinni. A yi Manase suxu a kəmenna ra, Isirayila yiifanna mabinni. A yi e maso a ra. ¹⁴ Koni Yaxuba yi a yiifanna sa Efirami xunna fari naxan yi dii jəren na. A yi a kəmenna sa Manase xunna fari naxan yi dii singen na. A a yiine gindingalan. ¹⁵ A yi duba Yusufu xa, a naxa,

“Ala, n fafane Iburahima
nun Isiyaga sigan ti naxan yee xəri,
Ala naxan n kantanma xabu n bari ləxəni han to,
¹⁶ malekan naxan n natangaxi fe xədəxən ma,

* **47:29:** Men kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

na xa dii jərəni itoe baraka.
 N xinla xa fala e xun ma,
 e nun n baba Iburahima nun Isiyaga.
 E xa wuya ayi bəxəni.”

¹⁷ Yusufu yi a to a baba bata a yiifanna sa Eframi xun ma. Na feen yi raxaxu a ma. A yi a baba yiin suxu, a a ba Eframi xun ma a yi a sa Manase xun ma. ¹⁸ Yusufu yi a fala a baba xa, a naxa, “Na kiin xa mi a ra, baba, bayo ito nan fonna ra. I yiifanna sa ito nan xun ma.” ¹⁹ A baba yi tondi, a a fala, a naxa, “N na a kolon, n ma diina, n na a kolon. A fan findima nən siya gbeen na, koni a xunyən nan fama wuyadeni dangu a ra. A xunyən bənsənna findima nən siya wuyaxin na.”

²⁰ A yi duba e xa na ləxəni, a a fala, a naxa, “Isirayila kaane Ala maxandin ligama ε xinle ra nən. E fama a faladeni nən, e naxa, ‘Ala xa i lu alo Eframi nun Manase.’ ” Na kiini, a yi Eframi rafisa Manase xa.

²¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I bata a to, n fa faxama nən, koni Ala luma nən ε xən, a fama i raxətədeni nən i benbane bəxən ma. ²² N kεε keden fima nən i ma dangu i tadane ra, n Siken yamanan nan fima i ma n naxan tongo Amorine yii n ma silanfanna nun n ma xanla ra.”

49

Yaxuba a dubana

¹ Yaxuba yi a diine xili, a yi a fala e xa, a naxa, “E malan, n xa feene fala naxanye fama ligadeni ε xa waxati famatəne yi. ² E maso, ε tuli mati n na Yaxubaa diine. E tuli mati ε baba Isirayila ra.”

³ “Rubən, i tan, n ma dii singena,
 i tan nan n fangan na,
 naxan singe n sənben mayitaxi.
 I xunnayeren dangu bodene ra
 i sənben gbo.

⁴ I yε yifuxi alo fufana,
 i mi fisamantenyaan sətəma
 bayo i bata i sa i baba a saden ma,
 i yí a xəsi.”

⁵ “Simeyən nun Lewi ngaxakedenmaan nan e ra.
 E silanfanna nan e yengəso seen na.

⁶ N xaxinla nama lu e maxadini,
 n miriyaan nama lu e malanni,
 bayo e bata muxune faxa e bəjε teeni,
 e bata turane fasane bolon e jaxuni.

⁷ N bata e xələn danga,
 bayo e yengən gidima.
 N bata e fitinaxin danga,
 bayo e yεεne yixara.
 N na e raxuyama ayi nən Yaxuba bənsənne yε,
 n mən yi e rayensen Isirayila yi.”

⁸ “Yuda, i xunyene i tan nan tantunma.
 I nəən sətəma nən i yaxune xun na.
 I babaa dii xəmene e xinbi sinma nən i xa.

9 Yuda, yata senbemaan nan i ra.
N ma diina, i baloma suben nan na.
I xinbine yidəxəma nən, i sa alo yatana,
alo yata giləna, nde susue i rakele?

10 Manga dunganna mi bama Yuda yii.
Muxu yo mi manga taxamasenna bama a yii.
Han taxamaseri kanna fa waxatin naxan yi,
siyane yi xuru a xa.

11 A a sofanla xidima manpa binla* nan na,
a a sofali diin xidima manpa bili fajin yiin nan na.
A a doamaan xama wudi bogi igen nan na alo manpana,
a a doma gbeen fan xama bogi se ige gbeela nan na alo wunla.

12 A yene fəɾɔ wudi bogi ige gbeela xa,
A jinna fixa nənən xa.”

13 “Sabulon fama dəxədeni baan nan de.
A bəxən findima kunki yigiyaden nan na.
A naninna Sidən dexonna nan na.”

14 “Isakari senben luxi nən alo sofanla,
naxan a sama a goron benbeli firinna tagi.

15 A saxi bəxən naxan ma,
a na yire fajyaan to,
a tungunni godoma nən goronna bun ma,
a xuru konyiya wanla bun.”

16 “Dan, a a yamaan makitima nən,
alo Isirayila bənsənna bonne.

17 Dan luma nən alo sərjina kiraan xən ma,
alo kosona san ma kiraan de.
A yi soon santinban xin,
soo ragiin yi bira a fari.

18 Alatala, n xaxili tixi i ya kisin na!”

19 “Gadi, yengəsone a yengema nən,
koni a tan nan e rabodonma ayi e san xanbi ra.”

20 “Aseri findima donse xəri kanna nan na
naxan kamalixi mangan dege seen na.”

21 “Nafatali luma nən
alo xeli gilən naxan a gima,
a fala fajine tima.”

22 “Yusufu luma nən
alo wudi bogilana
naxan tixi xuden de.
A yiine yibandunxi taan nabilinna yinna nan xun ma.

23 Xalimakuli wonle yi yengen gidi a ma xələni,
e xalimakunle woli a ma xənnantenyani.

* 49:11: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

24 Koni a fan yi a xanla suxu ken,
a yii rafan
Yaxubaa Ala Sənbəmaan barakani,
Isirayila kantanmana, a kantan fanyena,

25 naxan findixi i fafe a Ala ra,
naxan i ratangama, Ala Sənbə Kanna,
naxan i barakama,
naxan koren dubane fima i ma,
naxan bəxən dubane fima i ma,
naxan dii bari dubane ragidima i ma.

26 I babaa dubane baraka dangu baraka feene ra
naxanye sətəma geya fonne xəene ma,
e dangu habadan geyane se fəpəne ra.
Ala xa na birin lu Yusufu xun ma,
naxan findima a fafaxakedenne yəeratiin na.”

27 “Bunjamin luma nən alo kankona.
Xətən yo xətən fə a subena nde suxu, a a don,
jənbanna ra a a se suxine yitaxun.”

28 Isirayila bənsən fu nun firinne nan ne ra. E babaa duban nan na ra a
naxan fala e xa. A duba birin xa, birin nun a duba.

Yaxubaa sayana

29 Na xanbi, a yi a jəngungu a diine ma, a naxa, “N fa sigama nən laxira yi. N na
fəxa, ε n maluxun n baba yireni, gaburun naxan Eferon Xiti kaana xəen ma,
30 Makipelaa xəen faranna ra, Mamire fəma, Kanan bəxəni. Iburahima na
xəen saraxi Eferon Xiti kaan nan ma alogo na xa findi a muxu maluxunden
na. 31 Iburahima maluxunxi mənna nin, e nun a jəxanla Saran. Isiyaga fan
maluxunxi mənni e nun a jəxanla Rebeka. N tan fan Leya maluxunxi mənni.
32 Na xəen nun na faran yinla naxan na yi, e saraxi Xitine nan ma.” 33 Yaxuba
to yelin yamarine fiyə a diine ma, a yi a sa saden ma. A yi fəxa, a sigaxira
yi.

50

Yaxubaa sayana

1 Yusufu yi a yiin bira a baba kəe, a a sunbu, a wuga. 2 Na xanbi Yusufu yi
yamarin fi seribane ma a e xa senna raso a baba fatini alogo a nama kun. E
yi na liga Isirayila ra 3 xii tonge naanin e namunna kiini. Misiran kaane yi a
saya feen liga xii tonge solofere bun.

4 Saya feen to ba a ra, Yusufu yi a fala Misiran Mangana yamaan xa, a naxa,
“Xa n nəe maxandini ito sətədeni ε sabun na, n bata ε maxandi ε n ma falan
nadangu Misiran Mangan ma. 5 N baba n nakələ nən, a yi a fala, a naxa, ‘N fa
faxama nən. I n maluxunma gaburun nan na n naxan gexi Kanan bəxəni.’ N
waxi sigaxi feni n xa sa n baba maluxun. Na waxatini n fama.”

6 Misiran Mangan yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa i baba maluxun alo a i
rakələxi kii naxan yi.” 7 Yusufu yi sigaxi a baba maluxundeni e nun Misiran
Mangan bundəxəne nun Misiran kuntigine 8 nun Yusufu a denbayaan nun a
fafaxakedenne nun a babaa denbayana. Dii jəpəne nun xuruseene gbansan
yi lu Gosen bəxəni. 9 Yusufu nun wontorone nun e ragi muxune birin yi sigaxi.
Na yamaan yi gbo han!

¹⁰ E to Atadi lonna yiren li, Yuruden xuden kidi ma, e yi wuga gbeen ti e yi saya feene raba səxələni. Yusufu yi sunu a baba jan feen na han xii solofere.

¹¹ Kanan kaane yi na saya feen to naxan ligaxi Atadi lonna ma. E yi a fala, e naxa, “Misiran kaane saya fe gbeen nan ligama.” Nanara, e yi na yiren xili sa “Misiran Saya Fena” Yuruden baan kidi ma.

¹² Yaxuba feen naxan yamari a diine ma, e yi na liga. ¹³ A diine yi a xali Kanan bəxəni, e sa a maluxun Makipelaa xeen faran yinla ra, Iburahima xeen naxan sara Eferon Xiti kaan ma alogo na xa findi muxu maluxunden na Mamire dexən ma. ¹⁴ E to yelin a baba maluxunje, Yusufu nun a tadane nun muxun naxanye birin siga a matideni a baba maluxundeni, ne yi xete Misiran bəxən ma.

¹⁵ Yusufu tadane to a to e baba bata faxa, e yi a fala, e naxa, “Xa Yusufu fa keli en xili ma, en fe jaxin naxan birin ligaxi a ra, a a gbeen jəxəma nen en na.” ¹⁶ Na waxatini e yi siga a faladeni Yusufu xa, e naxa, “I baba yamarini ito nan fi nxu ma benun a xa faxa, ¹⁷ a naxa, ‘E ito fala Yusufu xa: N bata i maxandi, dija i tadane gbalo feen ma e nun e hakəna, bayo e bata fe jaxin liga i ra. N bata i maxandi, iki nxu tan i fafe a Ala a walikene hakene mafelu.’” E to na falane ti Yusufu xa, a yi wuga. ¹⁸ A tadane yi bira a bun ma, e a fala, e naxa, “Nxu tan ni i ra i ya konyine.”

¹⁹ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Hali ε nama gaxu. N tan xa mi Ala ra. ²⁰ E lanxi a ma nen ε xa fe jaxin liga n na, koni Ala yi a maxete fe fajin na alogo feene xa rakamali, nii wuyaxin yi ratanga. ²¹ Iki hali ε mi gaxu. N na ε makoon birin fanma nen e nun ε diine.” A fala kəndene yi e bəjen sa.

Yusufu faxa fena

²² Yusufu yi dəxə Misiran yi, a tan nun a denbayana. A yi jee keme jee fu sətə siimayaan na. ²³ Yusufu Eframi a diine to nen. A yi a yixeten naaninden to. Manase a dii Makiri a diine, ne birin yi sa a sanna fari e bari waxatin naxan yi. ²⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N fan fa faxama nen, koni Ala ε malima nen yati! A fama nen ε tongodeni Misiran yi, a ε xali na bəxəni a denaxan layirin tongo Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa.” ²⁵ Yusufu yi Isirayila a diine rakəlo, a a fala, a naxa, “Ala ε malima nen yati! Na waxatini, ε nema kebe, ε n xənne xali.”

²⁶ Yusufu faxa a jee keme jee fuun nan ma. E yi a senna raso a fatini alogo a nama kun, e yi a binbin sa geme kankiraan kui Misiran yamanani.

Xorɔyana Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebɛ

Tawureta Musa yire firinden ni i ra. A Isirayila kaane konyiyaan nun e xorɔyaan nan ma fe yebama Misiran yamanani. Ala nan e xorɔya alogo e xa mini Misiran yamanani. A tan nan e xunba, nanara, e findi a gbeen na, a yi a sariyane fi e ma. Ala naxan Isirayila yamaan xunba a xanuntenyani, na nan a falaxi yamaan xa a e xa e gbee xanuntenyaan yita a ra a sariyane suxun xɔn.

Isirayila kaane yelin xanbini dɔxɔden sɔtɛ Misiran yi, jɛɛ wuyaxi danguxina, e yi findi yama gbeen na. Koni e findi nɛn Misiran mangana konyine ra. Ala mi a xun xanbi so Isirayila kaane konyiyaan tɔrɔni, a yi muxuna nde sugandi e yɛ naxan yi xili Musa alogo a xa ti e yɛɛ ra. Ala yi Misiran kaane karahan a sɛnbɛn xɔn ma alogo e xa xorɔyaan fi Isirayila kaane ma, e yi e bejin e siga. Musa yi ti e yɛɛ ra, a siga e ra Sinayi geyaan ma tonbonni. Ala yi Isirayila findi a yamaan na, a yi layirin xidi e tagi Sinayi geyaan fari. A yi a sariyane fala e xa. Musa yi geyaan fari sariyane ramɛdeni waxatin naxan yi, lan yire sarijanxin ti feen ma. Kitabun yireni ito rajejanxi yire sarijanxin ti feen nan ma, Ala fa a yetɛ makɛnɛnma dɛnaxan yi.

Isirayilaa tɔrɔna

¹ Isirayilaa diin naxanye fa Yaxuba fɔxɔ ra Misiran yi, ne xinle ni itoe ra e nun e denbayane: ² Rubɛn nun Simeyɔn nun Lewi nun Yuda ³ nun Isakari nun Sabulon nun Bunyamin ⁴ nun Dan nun Nafatali nun Gadi e nun Aseri. ⁵ Muxu tonge solofere nan mini Yaxuba yi. Yusufu tan yi Misiran yi nun.

⁶ Yusufu yi faxa, e nun a ngaxakedenne nun na waxatin muxune birin. ⁷ Isirayilaa diine yi diine bari, e wuya ayi, e yi yamanan nafe.

⁸ Manga nɛnɛna nde yi dɔxɔ Misiran yi, naxan mi yi Yusufu a fe kolon. ⁹ A yi a fala a yamaan xa, a naxa, “Ɛ a mato, Isirayila yamaan wuyama ayi, e sɛnbɛn gboma ayi en xa. ¹⁰ En xa a liga xaxinla ra, alogo e nama wuya jaxi ra, alogo xa yɛngɛn keli, e nama sa en yaxune fari, e yi en yɛnge, e e gi yamanani.”

¹¹ Nayi, e yi walikɛ kuntigine dɔxɔ e xunna, e xa e xunna kala wanla tɔrɔn bun ma. E Pitomi nun Ramisesi taane ti, alogo e xa findi se ramaradene ra Misiran mangan xa. ¹² Koni e nɛma e jaxankatama, e wuyama ayi, e gbo ayi. Nayi, Misiran kaane yi gaxu Isirayila bɔnsɔnne yɛɛ ra, ¹³ e yi e jaxankata wanle yi. ¹⁴ E yi e xunna kala konyiya wanle ra boro yibodonna nun bitikidi bɔnbɔna.*

¹⁵ Misiran Mangan yi falan ti Sifira nun Puwa xa, Heburune dii rasuxune, ¹⁶ a naxa, “Ɛ na Heburu jaxanle mali dii barideni, xa xɛmɛn nan a ra, ɛ xa a faxa. Xa jaxanla nan a ra, ɛ yi a lu a nii ra.” ¹⁷ Koni dii rasuxune yi gaxu Ala yɛɛ ra. Misiran Mangan naxan falaxi e xa, e mi tin na ligɛ, e yi dii xɛmɛne lu e nii ra. ¹⁸ Misiran Mangan yi dii rasuxune xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ɛ ito ligaxi, ɛ yi dii xɛmɛne lu e nii ra?” ¹⁹ Dii rasuxune yi Misiran mangan yabi, e naxa, “Heburu jaxanle mi liga alo Misiran kaane, e yixɔdɔxɔ, e diin barima nɛn benun dii rasuxune xa fa.” ²⁰ Ala yi hinan dii rasuxune ra,

* **1:14:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

yamaan yi wuya ayi, a gbo ayi. ²¹ Amasɔtɔ dii rasuxune gaxu nɛn Ala yɛɛ ra, Ala yi e denbayane rawuya ayi.

²² Nayi, Misiran mangan yi yamarini ito fi a yamaan birin ma: Xɛmɛn naxan birin barima, ɛ e woli Nila baani. Ɛ ɲaxanle lu e nii ra.

2

Nabi Musa bari fena

¹ Xɛmɛna nde yi Lewi bɔnsɔnni, na yi Lewi bɔnsɔnna nde tongo a ɲaxanla ra. ² Na yi fudikan, a yi dii xɛmɛn bari. A to a to, a diin tofan, a yi a luxun kike saxan. ³ A mi yi fa nɔɛ a luxunɲɛ, a yi tanbin deben tongo, a dolon so a ma, a yi a diin sa a kui, a yi sa a dɔxɔ Nila baa igen xun ma gbalan xɔɛ ra. ⁴ Diin tadan ɲaxalanmaan yi sa ti wulani, a lu diin matoɛ alogo a xa a kolon feen naxan a sɔtɔma.

⁵ Misiran mangana dii tɛmɛn yi godo baani a maxadeni, a fɔxɔrabirane yi e masiga tima Nila baan dɛ. A yi deben to gbalan xɔɛ ra, a yi a konyi gilɛn nasiga a tongodeni. ⁶ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a rabi, a yi a to a dii xɛmɛn nan yi a ra. A wugama. A yi kininkinin a ma. A yi a fala, a naxa, “Heburu kaane diina nde ni ito ra!” ⁷ Nayi, diin tadan ɲaxalanmaan yi a fala Misiran mangana dii tɛmɛn xa, a naxa, “I waxi n xa sa dii ngana nde fen i xa Heburu ɲaxanle yɛ, alogo a xa xijɛn fi diini ito ma?” ⁸ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a yabi, a naxa, “Awa, siga.” Diin tada yi sa diina nga yɛtɛɛn xili. ⁹ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a fala a xa, a naxa, “Diini ito xali, i xijɛn fi a ma n xa, n ni i saranna fiyɛ.” Naxanla yi diin tongo, a xijɛn fi a ma.

¹⁰ Diin to gbo, a yi a xali Misiran mangana dii tɛmɛn xɔn, a yi findi a diin na. A yi a xili sa, “Musa” bayo a naxa, “N na a tongoxi igen nan xun ma.”

Nabi Musa yi a gi

¹¹ Lɔxɔna nde, Musa bata yi kɔxɔ, a siga a ngaxakedenne fɛma, a yi e wali xɔdɛxɛn to. A yi Misiran kaana nde to Heburu kaana nde bɔnbɛ a ngaxakedenne yɛ. ¹² A yi a yɛɛ rakɔɲin a rabilinni. A to a to muxu yo mi yi na, a yi Misiran kaan faxa. A yi a maluxun ɲɛmɛnsinni. ¹³ Na xɔtɔn bode, a yi mini, a yi Heburu kaa firin to yɛngɛ. Yoo mi yi naxan xa, a a fala na xa, a naxa, “Nanfera i i lanfaan yɛngɛma?” ¹⁴ Na yi a yabi, a naxa, “Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? I mirixi n faxa feen nan ma, alo i Misiran kaan faxaxi kii naxan yi ba?” Musa yi gaxu, a naxa, “Muxune bata n ma faxa ti feen kolon!” ¹⁵ Misiran mangan to na feen mɛ, a yi kata Musa faxa feen na. Koni Musa yi a gi mangan bun, a siga Midiyan yamanani, a sa a matabu xɔɲinna dɛxɔn.

¹⁶ Dii tɛmɛ solofere yi Midiyan saraxaraliin yii. Ne yi fa ige badeni, e yi goronne rafe alogo e xa sa e babaa xuruse kurune ramin. ¹⁷ Xuruse raba gbetɛye yi fa, ne yi e kedi. Nayi, Musa yi keli, a e xun mayɛngɛ, a yi igen fi e xuruseene ma. ¹⁸ E to xɛtɛ e baba Reyuli konni, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ɛ xɛtɛxi sinma to?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Misiran kaana nde nan nxu ratangaxi xuruse rabane ma, a yɛtɛɛn yi igen ba nxu xa, a xuruseene ramin.” ²⁰ A yi a fala a dii tɛmɛne xa, a naxa, “A sa minɛn yi? Nanfera ɛ xɛmɛn na luxi na yi? Ɛ sa a xili alogo a xa fa a dɛge.”

²¹ Musa yi tin, a xa lu na xɛmɛn konni. Na yi a dii Sefora fi Musa ma a ɲaxanla ra. ²² A dii xɛmɛ keden bari a xa, a yi a xili sa Gerisɔmi, bayo a naxa, “N bata findi xɔɲɛn na yamana gbetɛni.”

²³ Waxati xunkuye to dangu, Misiran Mangan yi faxa. Isirayila bɔnsɔnne mɔn yi wugama konyiyaan bun ma, e yi gbelegbelema malina fe ra. E mawuga xuiin yi Ala li. ²⁴ Ala yi e wuga xuiin mɛ, a yi a xaxili ti a layirin na a naxan xidi Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ²⁵ Ala yi Isirayila kaane mato, a a ɲɔxɔ lu e xɔn.

3

Ala yi Nabi Musa xili

¹ Musa yi findi a bitanna Midiyan saraxarali Yetiro a xuruse rabaan na. A yi xuruseene xali tonbon yiren xanbi ra, a fa Alaa geyaan ma, Horebe yi. ² Alatala malekan yi mini a xa tɛen yiyani, fɔtɔndin tagi. Musa yi a mato, tɛen yi fɔtɔnni yiren birin yi, koni a mi yi a ganma mume! ³ Musa yi a fala, a naxa, “N xa siga mɛnni alogo n xa kabanako feen mato, feen naxan a ligama fɔtɔndin mi ganma.” ⁴ Alatala to a to, a a sigama a yigbedeni, Ala yi a xili fɔtɔnni, a naxa, “Musa! Musa!” Musa yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ⁵ Ala yi a fala, a naxa, “I nama i maso be ra, i ya sankidine ba i sanni, amasɔtɔ i tixi dɛnaxan yi, bɔxɔ sariɲanxin na a ra.” ⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “I benbane Ala nan n na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.” Musa yi a yetagin luxun, bayo a yi gaxuxi Ala to feen na.

⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata n ma yamana tɔrɔn to naxan Misiran yi. N bata e wuga xuiin mɛ, e nun muxune e ɲaxankatama kii naxan yi, amasɔtɔ n na e sɔxɔlene kolon. ⁸ Nayi, n bata godo alogo n xa e ba Misiran kaane yii. N yi e ba na yamanani, n yi e xali bɔxɔ fajina nde yi naxan gbo, nɔnɔn nun kumin gbo bɔxɔn naxan yi, Kanan kaane dɔxi dɛnaxan yi, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. ⁹ Iki Isirayila wuga xuiin bata n li, n bata a to Misiran kaane e tɔrɔn kii naxan yi. ¹⁰ Nanara, iki, siga! N bata i xɛ Firawona ma alogo i xa Isirayila bɔnsɔnne ramini Misiran yi, n ma yamana.”*

¹¹ Koni, Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Nde n tan na? N xa siga Firawona fɛma di, alogo n xa Isirayila bɔnsɔnne ramini Misiran yi?” ¹² Ala yi a fala, a naxa, “N luma nɛn i xɔn. Ito findima nɛn taxamasenna ra alogo i xa a kolon, a n tan nan i rasigaxi. I na yamaan namini Misiran yi, ε fama n batudeni geyani ito nan fari.”

¹³ Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Awa, n sigɛ Isirayila kaane fɛma, koni n na a fale e xa, n naxa, ‘ε benbane Ala nan n nafaxi ε fɛma,’ xa e n maxɔdin fa fala, ‘A xili di?’ n na e yabima di na yi?” ¹⁴ Ala yi a fala Musa xa, a naxa, “N tan na a ra, Ala naxan na yi. I xa Isirayila kaane yabi na kii nin, i naxa, ‘Naxan xili ‘N Na Yi,’ na nan n nafaxi ε fɛma.’ ” ¹⁵ Ala mɔn yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila kaane xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, e nun Iburahimaa Ala, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala, n nan i rafaxi e fɛma. N xinla ni ito ra habadan! E n xili bama ikii nin waxati famatɔne birin yi. ¹⁶ Siga, i sa Isirayila fonne malan, i yi a fala e xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala, n tan bata mini i xa. N naxa, ‘N bata n ɲɔxɔ lu e xɔn yati! N bata a to e naxan ligaxi ε ra Misiran yi. ¹⁷ N bata a ragidi, n na ε ramini nɛn Misiran yi, ε tɔrɔma dɛnaxan yi. N yi ε xali Kanan kaane bɔxɔni, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. Bɔxɔn nan na ra nɔnɔn nun kumin gbo dɛnaxan yi.’ ¹⁸ E i

* **3:10:** Muxune yi a falama Misiran mangane birin ma fa fala “Firawona” hali ba muxuni ito ra bayo “Firawona” bunna nɛn fa fala “Misiran Mangana.”

xuiin naməma nən. Nayi, ε nun Isirayila fonne sigama nən Misiran Mangan fəma, ε yi a fala a xa, ε naxa, ‘Alatala, Heburu kaane Ala, na bata mini nxu xa. Tin, nxu xa xii saxan siga ti tonbonni, alogo nxu xa saraxane ba Alatala xa, nxo Ala.’ ¹⁹ N na a kolon Misiran Mangan mi tinjε ε yi siga, fo sənbeamaan na a karahan. ²⁰ Nanara, n na n yiini bandunma nən, n Misiran yamanan tɔɔ kabanakone ra n naxanye ligama e ra. Na xanbi ra, a tinma nən ε yi siga. ²¹ N na a ligama nən ε yi rafan Misiran kaane ma alogo ε yii genla nama siga. ²² Isirayila jaxanle birin e dɔxɔ bode Misiran kaane maxədinma nən e nun Misiran jaxanla naxanye banxin kui a e xa gbeti nun xəma muranne so e yii, e nun dugine, ε naxanye ragodoma ε diine ma. Nayi, ε Misiran kaane yii gelima nən.”

4

Nabi Musaa matandina

¹ Musa yi a yabi, a naxa, “Waxatina nde, e mi lama n na, e mi n xuiin suxuma. E a falama n xa nən, e naxa, ‘Alatala mi minixi i xa.’ ” ² Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nanse i yii?” A yi a yabi, a naxa, “Dunganna.” ³ Ala yi a fala, a naxa, “A bira bɔxɔni.” A yi a bira bɔxɔni, a yi findi sajin na. Musa yi a gi a bun. ⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun, i yi a suxu a xunla ma.” A yi a yiini bandun, a yi a suxu a xunla ma. A mən yi findi dunganna ra a yii. ⁵ Alatala yi a fala, a naxa, “I na nan ligama, alogo e xa la a ra a Alatala e benbane Ala bata mini i xa Ibrahima a Ala nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.”

⁶ Alatala mən yi a fala, a naxa, “I yiin naso i ya domaan bun.” A yi a yiin naso a domaan bun, a mən yi a ba na. A to a ba, a yi a to fure jaxin bata mini a yiin ma, a yi fixaxi alo balanbalan kəsəna. ⁷ Ala yi a fala, a naxa, “I mən xa i yiin naso i ya domaan bun.” A yi a yiin naso a domaan bun. A to a ba, a yiin mən yi xətε a kiini. ⁸ Ala yi a fala, a naxa, “Xa e mi la i ra, e mi i xuiin namε taxamaseri singena fe ra, e lama nən taxamaseri firinden na. ⁹ Xa e mi la taxamaseri firin ra, e mi i xuiin namε, i igen sεgε Nila baani, i yi a bɔxɔn. I igen naxan tongoma Nila baani, na findima wunla nan na bɔxɔn ma.”

¹⁰ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Marigina, n mi de bolon. N mi yi de bolon benun i xa falan ti n xa, hali iki n deen mi falan tima ki fajni. N mi de mafura falan tiye muxune xa.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxun deen nafalaxi? Nde muxun findima bobon na, hanma tuli xorina? Nde a findima yeε kanna ra, hanma danxutɔna? N tan Alatala mi a ra ba? ¹² Nayi, siga, n na i malima nən fala tideni. I naxan falama, n ni xaran na ma.”

¹³ Musa yi a fala, a naxa, “Marigina, i muxu gbətε rasiga.” ¹⁴ Nayi, Alatala yi xɔɔ Musa ma han! A yi a fala, a naxa, “I tada mi na ba, Haruna, Lewi bənsənna muxuna? N na a kolon, a fatan falan tiye. A tan yetεen kira yi, a fama i ralandeni. A na i to, a sɛwama nən. ¹⁵ I falan tima nən a xa, a fan yi a rali yamaan ma. N tan ε firinna birin malima nən falatideni. E lan ε xa naxan liga, n yi ε xaran na ma. ¹⁶ A i ya falan nalima nən yamaan ma. A tan yi findi i deen na, i tan yi lu Ala funfuni a tan xa. ¹⁷ Koni dunganni ito suxu i yii, alogo i xa kabanako feene liga a xɔn.”

Nabi Musa yi xətε Misiran yi

¹⁸ Musa yi xətε Yetiro fəma, a bitanna, a yi a fala a xa, a naxa, “A lu n xa siga ngaxakedenne fəma naxanye Misiran yi, alogo n xa a to xa e mən e nii ra.” Yetiro yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga bɔjε xunbenli.” ¹⁹ Alatala yi a fala

Musa xa Midiyan yi, a naxa, “Siga, xeƐ Misiran yi, amasoto naxanye birin yi wama i faxa feni, e bata faxa.”²⁰ Musa yi a ɲaxanla nun a diine rate sofanle fari, a xeƐ Misiran yamanani. Alaa dunganna yi suxi a yii.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I na xeƐ Misiran yi, n kabanako feen naxanye birin soxi i yii, i xa e liga Firawona yetagi. Koni, n tan Firawona boɲeni xodoɲoma nen, a mi tinma yamaan yi siga mume!”²² I yi a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N ma diin nan Isirayila bɔnsɔnna ra, n ma dii singena.’²³ N na a falama i xa, n ma diine yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. Xa i tondi, n na i ya dii singen faxama nen.’”

²⁴ E yi sigatini, e yi yigiya yirena nde yi. Alatala yi fa Musa ralan. A yi wama a faxa feni.²⁵ Sefora yi geme xenxen tongo, a yi a diin banxulan, a yi a kidin din Musa sanna ra, a naxa, “Wunla ito bata i makantan, n ma xemena!”

²⁶ Nayi, Ala yi a lu na. A a fala na banxulan feen nan ma, fa fala “Wunla ito bata i makantan, n ma xemena.”

²⁷ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Siga tonbonni Musa ralandeni.” Haruna yi siga, a yi naralan Musa ra Alaa geyaan ma, a yi a sunbu.²⁸ Alatala Musa xeƐi falan naxan birin nalideni, a na birin ma fe fala Haruna xa, e nun kabanako feen naxanye yi yamarixi.²⁹ Musa nun Haruna yi siga, e yi Isirayila fonne birin malan.³⁰ Alatala falan naxan ti Musa xa Haruna yi na birin yeƐba, a yi kabanakone liga yamaan yetagi.³¹ Yamaan yi la a ra. E to a me a Alatala bata a ɲoɲo lu Isirayila kaane xɔn, a bata yi e toɔn to, e yi e xinbi sin, e Ala batu.

5

Firawonaa tondina

¹ Na xanbi ra, Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, e a fala a xa, e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa sanla raba n batu xinla ma tonbonni.’”² Firawona yi e yabi, a naxa, “Nde Alatala ra, n naxan xui suxuma, n yi Isirayila yamaan lu e siga? N mi Alatala kolon. N mi Isirayila yamaan yiibe e siga mume!”³ E yi a fala, e naxa, “Heburune Ala bata mini nxu xa. Tin nxu xa xii saxan siga ti tonbonni. Nxu xa saraxane ba Alatala nxɔ Ala xa, alogo a nama nxu faxa furen na hanma silanfanna ra.”*

⁴ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Musa nun Haruna, nanfera e yamaan bama e wanla ra? E siga e wanle ra!”⁵ Iki yamani ito bata gbo ayi yamanani, e a wanli kalama a ma!”

⁶ Na loɲon yeteni Firawona yi yamarini ito fi konyi rawanle nun kuntigine ma, a naxa,⁷ “E nama fa seƐen so yamaan yii alo a foɲni e yi bitikidin bɔnbɔ, koni e tan yeteen xa siga seƐe fendeni.”[†]⁸ E mɔn yi bitikidin xasabin naxan bɔnbɔma a foɲni, e nama tin e nde ba na ra. Bayo salantenne nan e ra, nanara e sɔnxɔma, e naxa, “Tin, nxu xa sa saraxane ba nxɔ Ala xa!”⁹ Wanla xa fari sa muxuni itoe yii, alogo e xa lu wale. Nayi, e mi fa wule falani itoe xuiin namema.”

¹⁰ Konyi rawanle nun kuntigine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Firawona naxa, ‘Nxu mi fa seƐe soma e yii.’¹¹ E yeteen xa sa seƐen fen e a toe denaxan yi, koni sese mi bama e wanla ra.’”¹² Yamaan yi xuya ayi Misiran yamanani birin yi se gbaxa fendeni naxan se seƐen ɲoɲni.¹³ Konyi rawanle yi gbetenxi

* **5:3:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. † **5:7:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

e ra, e naxa, “Ɛ xa ε soqe keden wanla rajan, alo ε yi a ligama kii naxan yi nxu yi fama seɣen na waxatin naxan yi.”

¹⁴ Firawona konyi rawanle yi Isirayila kuntigine bɔnbɔ, e naxanye dɔxi, e naxa, “Nanfera ε mi bitikidin xasabin bɔnbɔxi xoro nun to yi, alo a faloni?”

¹⁵ Isirayila kuntigine yi sa e mawuga Firawona xa, e a fala a xa, e naxa, “Nanfera i ya walikene suxuma iki? ¹⁶ E mi fa seɣen soma i ya walikene yii, koni e a falama nxu xa, e naxa, ‘Ɛ bitikidine bɔnbɔ!’ Muxune nxu tan bulanma i ya walikene, anu ε muxune nan kalan tima.” ¹⁷ Firawona yi e yabi, a naxa, “Salayana! Salantenne nan ε ra! Nanara, ε a falama, ‘Tin, nxu xa sa saraxane ba Alatala xa!’ ¹⁸ Awa iki, ε sa wali, e mi fa seɣe soma ε yii, anu se mi bama bitikidi xasabi falaxin na.”

¹⁹ Isirayila kuntigine yi a kolon nayi, a e tɔrɔma nen, e to a mɛ fa fala, “Ɛ mi sese bama ε soqe keden bitikidin xasabin na.” ²⁰ E minimatɔɔn Firawona konni, e yi naralan Musa nun Haruna ra naxanye yi e mamɛma. ²¹ E yi a fala e xa, e naxa, “Alatala xa ε kewanle mato, a ε makiti! Ɛ bata nxu rajaxu Firawona ma e nun a kuntigine alo se kunxin xirina. Ɛ bata silanfanna so e yii e xa nxu faxesa.” ²² Musa yi xɛtɛ Alatala fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nanfera i fe jaxin ligaxi yamani ito ra? Nanfera i n nafaxi? ²³ Xabu n siga Firawona fema fala tideni i xinla ra, a yamani ito tɔrɔma. I munma i ya yamaan xunba, han to!”

6

Ala yi Nabi Musa senbe so

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I ya a toma nen sɔnɔn n naxan ligama Firawona ra. N na a karahan, a e yilibama nen alogo e xa siga. N na a karahan, a e kedima nen a yamanani.” ² Ala mɔn yi falan ti Musa xa, a naxa, “Alatala nan n tan na. ³ N mini nen Iburahima nun Yaxuba nun Isiyaga xa, n yi n xinla falama e xa nen, n naxa, ‘Ala Senbe Kanna,’ koni n mi yi n xinla falama e xa, a ‘Alatala.’ ⁴ N mɔn yi layirin xidi nxu tagi, alogo n xa Kanan yamanan so e yii, e yi xɔɔeyani denaxan yi. ⁵ N bata Isirayila kaane wuga xuiin mɛ, Misiran kaane naxanye suxi konyiyani, n bata n xaxili lu n ma layirin xɔn ma. ⁶ Nanara, a fala Isirayila kaane xa, fa fala, ‘Alatala nan n tan na, n na ε ramini nɛn Misiran kaane yamarin bun. N na ε xɔɔɔyama nen e konyiyaan ma, n yi ε xunba n senbe gbeeni jaxankata magaxuxine xɔn Misiran kaane xili ma. ⁷ N na ε findima nen n ma yamaan na. N findi ε Ala ra, ε yi a kolon a Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramini Misiran kaane yamarin bun ma. ⁸ N na ε xalima nen na bɔxɔni, n yi a so ε yii ε gbeen na, n na n kɔɔ bɔxɔn naxan ma fe ra, a n na a soma nen Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, n tan Alatala.’”

⁹ Musa yi na falan nali Isirayila kaane ma, koni tɔrɔn nun konyiya xɔdɛɣen mi tin e Musa xuiin namɛ. ¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹¹ “Siga, i sa falan ti Firawona xa, Misiran mangana, alogo a xa Isirayila kaane bejin, e mini a yamanani.”

¹² Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Xa Isirayila kaane mi n xuiin namɛxi, Firawona n xuiin namɛma di, n tan naxan mi dɛ bolon?”

¹³ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a yi yamarine so e yii Isirayila kaane fe yi e nun Firawona fe yi, Misiran mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yamanani.

Nabi Musa benbane fe

¹⁴ Isirayila denbaya kanne xinle ni itoe ra:

Isirayilaa dii singena Ruben, a tan ma diine ni i ra: Xanaki, Palu, Xesiron e nun Karimi. Ne findixi Ruben xabila naaninne benbane nan na.

¹⁵ Simeyɔn ma diine ni i ra: Yemuyeli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, e nun Kanan kaa gilena dii xeme Sayuli. Ne findixi Simeyɔn xabila senninne benbane nan na.

¹⁶ Lewi a diine xinle ni itoe ra e nun e yixetene: Gerison, Kehati e nun Merari. Lewi jee keme tonge saxan e nun solofere soto nen siimayaan na.

¹⁷ Gerison ma diine yi findi xabila firin benbane ra: Libini nun Simeyi.

¹⁸ Kehati a diine ni i ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyele. Kehati jee keme jee tonge saxan e nun saxan soto nen siimayaan na.

¹⁹ Merari a diine ni i ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane benbane nan ne ra mayixete yeen ma. ²⁰ Amirama yi a baba magile Yokebedi tongo a jaxanla ra, a yi Haruna nun Musa bari a xa. Amirama yi jee keme tonge saxan e nun saxan soto siimayaan na.

²¹ Yisehari a diine ni i ra: Kora, Nefegi e nun Sikiri.

²² Yusiyele a diine ni i ra: Mikayeli, Elisafan e nun Sitiri.

²³ Haruna yi Aminadabo a dii teme Eliseba tongo a jaxanla ra. Naxason magilen nan yi Eliseba ra. A yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara bari a xa.

²⁴ Kora diine ni i ra: Asiri, Elikana e nun Abiyasafa. Kora xabila saxanne benbane nan ne ra.

²⁵ Harunaa dii Eleyasari yi Putiyeli a dii temen tongo a jaxanla ra, a yi Finexasi bari a xa. Lewi bonsonna denbaya xunne nan ne ra, e xabila yeen ma. ²⁶ E tan ni i ra Haruna nun Musa, Alatala a fala ne nan xa, a naxa, “E Isirayila kaane ganle ramini Misiran yi.”

²⁷ E tan nan falan ti Firawona xa, Misiran Mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yi. Na Musa nun Haruna nan itoe ra. ²⁸ Alatala falan ti nen Musa xa Misiran yamanani, ²⁹ a naxa, “N tan nan Alatala ra. A fala Firawona xa, Misiran Mangana, n naxan birin falama i xa.” ³⁰ Koni Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Bayo n deen mi fatan fala fapine tiye a xa, Firawona n xuiin namema di?”

7

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A mato, n ni i findima nen Ala ra Firawona xa, i tada Haruna luma nen alo i ya nabina. ² N na i yamari naxan na, i na fala, i tada Haruna yi falan ti Firawona xa, alogo a xa tin Isirayila kaane yi mini a yamanani. ³ Koni, n tan Firawona borɔni xadɔxoma nen, n yi n ma taxamasenne nun kabanakone rawuya ayi Misiran yamanani. ⁴ Firawona mi e xuiin namema mume! N na n senben yitama nen Misiran na jaxankata magaxuxine yi, n yi n ma ganla ramini Misiran yamanani, Isirayila, n ma yamana. ⁵ Misiran kaane a kolonma nen a n tan nan Alatala ra, n na n yiini bandun Misiran kaane xili ma, n yi Isirayila kaane ramini na yi.” ⁶ Alatala naxan yamari, Musa nun Haruna yi na birin liga. ⁷ Musa siimayaan yi jee tonge solomasexe, Haruna siimayaan yi jee tonge solomasexe e nun saxan, e falan ti Firawona xa waxatin naxan yi.

Dunganna yi maxete sapin na

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ⁹ “Xa Firawona a fala e xa, a naxa, ‘E kabanako fena nde liga!’ Nayi, i yi a fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganna tongo, i yi a bira Firawona yetagi.’ A findima nen sapin na.”

¹⁰ Musa nun Haruna yi siga Firawona fɛma, Alatala yamarin naxan soxi e yii, e na liga. Haruna yi a dunganna bira Firawona nun a kuntigine yɛtagi, a findi saɓin na. ¹¹ Koni Firawona fan yi fekolonne nun seri kanne nun Misiran woyimɛne xili, ne fan yi na fe sifan liga e dalili feene xɔn. ¹² E birin yi e dunganne bira, e findi saɓine ra. Koni Harunaa dunganna yi e dunganne gerun. ¹³ Firawona bɔɓɛn yi xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Harunaa falan name alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe singena: Igen yi maxete wunla ra

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona bɔɓɛni xɔdɔxɔxi, a tondixi yamaan beɓindeni e siga. ¹⁵ Siga Firawona fɛma xɔtɔnni. A na siga Nila baan de, i siga a ralandeni. Dunganna naxan maxete saɓin na i na suxu i yii. ¹⁶ I xa a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala, na bata n nafa i fɛma a n xa a fala, a i xa a yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa a batu tonbonni koni han to i munma i tuli mati. ¹⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “I fama a kolondeni n ma wanda nan xɔn a Alatala nan n tan na.” Dunganna naxan n yii, n Nila baa igen garinma nen na ra, a maxete wunla ra. ¹⁸ Yeɛɛn naxanye Nila baani, ne faxama nen. Igeni loxɔma nen. Misiran kaane mi fa nɔɛ a igen minɓe.’ ” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa: i ya dunganna tongo, i yi i yiini bandun Misiran igene xun ma: Baane, xudene, darane, e nun tigne birin. E findima nen wunla ra. Wunla luma nen Misiran yamanan yiren birin yi, hali ige sase wudi daxine nun feɓene kui.”

²⁰ Alatala yamarin naxan fi Musa nun Haruna ma, e yi na liga. Haruna yi a dunganni te Nila baan xun ma, a yi igen garin Firawona nun a kuntigine yɛtagi. Igen birin yi maxete wunla ra. ²¹ Yeɛɛn naxanye yi Nila baani, ne yi faxa. Igen yi loxɔ han Misiran kaane mi yi fa nɔɛ baa igen minɓe. Wunla yi lu Misiran yamanan yiren birin yi. ²² Koni Misiran woyimɛne fan yi na fe sifane liga e dalili feene xɔn. Firawona bɔɓɛn yi xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Haruna xuiin name alo Alatala a fala kii naxan yi. ²³ Firawona yi xete, a siga a banxini, a mi a yengi lu na feene xɔn.

²⁴ Misiran kaane birin yi yinle ge Nila baan dexɔnni alogo e xa e min, amasɔɔ e mi yi nɔɛ baa igen minɓe.

²⁵ Alatala yelin Nila baan finde wunla ra waxatin naxan yi, xii solofere yi dangu na xanbi ra.

Fitina fe firindena: Xunɓene

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fɛma, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan yiiba, a xa siga alogo e xa sa n batu. ²⁷ Xa i tondi e beɓinɓe, n na i ya yamanan birin jaxankatama nen, n xunɓene radin a ma. ²⁸ Nila baan nafema nen xunɓene ra. E tema nen, e so i ya manga banxin kui, i xideni, i ya sadeni, i ya kuntigine banxine kui, i ya yamana banxine kui, i ya buru gandene yi, e nun i ya buru bɔnbɔdene kui. ²⁹ Xunɓene tema nen i tan nun i ya yamaan nun i ya kuntigine ma.’ ”

8

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun baane nun xudene nun darane xun ma, i yi xunɓene rate Misiran yamanani.’ ” ² Haruna yi a yiini bandun Misiran igene xun ma, xunɓene yi te Misiran yamanan birin yi.

³ Koni Misiran woyimɛne fan yi na fe sifane liga e dalili feene xɔn. E fan yi xunɓene rate Misiran yamanani. ⁴ Firawona yi Musa nun Haruna xili,

a naxa, “E Alatala maxandi n xa alogo a xa xunɔene masiga n na, e nun n ma yamaan na. N na i ya yamaan bejinɔe, e siga, alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa.” ⁵ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Na binyen xa lu i tan xa, i yi a fala, n lan n xa maxandin ti e nun i ya kuntigine xa waxatin naxan yi, e nun i ya yamaan xa, alogo Ala xa xunɔene masiga e nun e banxine ra. E yi siga Nila baa igeni.” ⁶ A yi yabin ti, a naxa, “Tila.” Musa yi a fala, a naxa, “A ligama nen na kiini alogo i xa a kolon a muxu yo mi maliga Alatala ra, nxɔ Ala. ⁷ Xunɔene e masigama nen i ra e nun i ya banxine nun i ya kuntigine nun i ya yamana. E yi lu Nila baani.”

⁸ Musa nun Haruna yi mini Firawona fema. Musa yi a xuini te Alatala ma xunɔene fe ra, Ala naxanye rafa Firawona ma. ⁹ Musa yi naxan maxɔdinma, Alatala yi na liga. Xunɔene yi faxa banxine kui e nun tandene nun xene ma. ¹⁰ E yi e makɔ, e e sa e bode fari, yamanan xirin yi mini e fe ra.

¹¹ Firawona to a to a feene bata mafisa, a bɔɔɔn mɔn yi xɔɔɔɔ. A mi Musa nun Haruna xuiin name, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe saxandena: Sosone

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun, i bɔxɔni garin. Gbangbanna maxetema nen sosone ra Misiran yamanan birin yi.’ ” ¹³ E yi na liga. Haruna yi a dunganni bandun a yii, a bɔxɔn gbangbanni garin, sosone yi fa muxune nun subene xili ma. Bɔxɔn gbangbanna birin yi maxete sosone ra Misiran yamanan birin yi. ¹⁴ Koni, woyimene to kata e xa sosone ramini e dalili feene xɔn, e mi nɔ. Sosone yi muxune nun subene ma. ¹⁵ Woyimene yi a fala Firawona xa, e naxa, “Ala senben nan ito ra!” Koni Firawona bɔɔɔn yi xɔɔɔɔ, a mi a tuli mati Musa nun Haruna ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.

Fitina fe naanindena: Xenne

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xɔɔn, i siga Firawona ralandeni. A sigama nen xude deni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan bejin, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁷ Xa i mi tin n ma yamaan yiiɔe e siga, n xenne rafama nen i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, e nun i ya banxine kui. Misiran kaane banxine rafama nen xenne ra, bɔxɔn yi rafe. ¹⁸ Koni na bɔxɔni, n Gosen yamanan luma nen a danna n ma yamaan denaxan yi. Xenne mi fama mɔnni, alogo i xa a kolon a n tan Alatala walima yamanani ito yi. ¹⁹ N tagi rabaan luma nen n ma yamaan nun i ya yamaan tagi. Na kabanako fe taxamasenna ligama nen tila.’ ” ²⁰ Alatala yi na liga. Xeri wuyaxi yi so Firawona banxini e nun a kuntigine banxine yi. Misiran yamanan birin yi kala xenne ra.

²¹ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E siga, e sa saraxane ba e Ala xa yamanani ito yi.” ²² Musa yi a yabi, a naxa, “A mi lan a xa liga na ki. Amasɔɔ nxu saraxan naxanye bama Alatala xa, nxɔ Ala, ne finde fe haramuxin na Misiran kaane yee ra yi. Xa nxu saraxa haramuxin ba Misiran kaane yee xɔri, e mi nxu magɔɔɔɔɔ ba? ²³ Nxu xii saxan sigan nan tima tonbonni, nxu yi saraxane ba Alatala xa, nxɔ Ala, alo a nxu yamari kii naxan yi.” ²⁴ Firawona yi a fala, a naxa, “N na e yiiɔama nen alogo e xa siga, e yi saraxane ba Alatala xa, e Ala, tonbonni. Koni e nama e makuya. Awa, e xa Ala maxandi n xa.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “N kelima nen i fema, n na Alatala maxandi. Tila, xenne masigama nen Firawona nun a kuntigine nun a yamaan na. Koni Firawona nama fa yanfan ti, a tondi yamaan yiiɔe siga saraxane badeni Alatala xa.” ²⁶ Musa yi keli Firawona fema, a yi Alatala

maxandi. ²⁷ Musa naxan maxɔdin, Alatala yi na liga. Xenne yi e masiga Firawona ra e nun a kuntigine nun a yamaan na. Keden mi lu.

²⁸ Koni Firawona mɔn yi a bɔɾɛni xɔdɔxɔ, a mi tin yamaan yiibe.

9

Fitina feen suulundena: Xuruseene faxa fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fɛma, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu.” ² Xa i tondi e beɾɪɲɲe e xa siga, xa i lu tonde, ³ Alatala fitina furen nafama nɛn i ya xuruseene ma naxanye xɛɛne ma, soone, sofanle, ɲɔgɔmɛne, ɲingene, yɛxɛɛne e nun siine. ⁴ Koni Alatala Isirayila xuruseene nun Misiran xuruseene tagi rabama nɛn, alogo Isirayila kaane gbeene sese nama faxa.’ ⁵ Alatala bata yi waxatin sa, a naxa, “N na ligama nɛn yamanani ito yi tila.”

⁶ Na xɔtɔn bode Alatala yi na liga. Misiran kaane xuruseene birin yi faxa. Koni, Isirayila kaane xuruse keden mi faxa. ⁷ Firawona yi xɛrane rasiga, e fa a to a Isirayila xuruse yo mi faxaxi. Koni Firawona bɔɾɛn yi siga xɔdɔxɛ, a mi yamaan yiiba mumɛ, e siga.

Fitina fe sennindena: Sete Furena

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “E yiine rafe sulun tɛɛn* xubeni, Musa xa a woli kore Firawona yɛtagi. ⁹ A xuyama ayi nɛn Misiran yamanan birin xun ma, a findi sete furen na Misiran yamanan muxune nun a subene birin ma.” ¹⁰ E yi sulun tɛɛn xuben tongo, e siga Firawona fɛma. Musa yi a woli kore, sete furen yi fa yamanan muxune nun a subene birin ma. ¹¹ Koni woyimɛne mi yi nɔɛ tiye Musa yɛtagi, bayo setene yi e ma alo Misiran kaane birin. ¹² Koni, Alatala yi Firawona bɔɾɛni xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Haruna xuiin name mumɛ, alo Alatala naxan fala Musa xa.

Fitina fe soloferedena: Balabalan kɛsɛna

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xɔtɔn, i siga Firawona fɛma. I yi a fala a xa fa fala Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁴ Xanamu, n nan n ma fitina feene sɛnbe soma nɛn i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, alogo i xa a kolon a n ɲɔxɔn mi na bɔxɔn fari. ¹⁵ Xa n yi n yiini bandun i ma nun, n yi fitina furen nasigama nɛn i ma nun, i tan nun i ya yamaan birin yi raxɔrima nɛn bɔxɔ xɔnna fari. ¹⁶ Koni n bata i lu i nii ra, alogo i xa n sɛnben to, n xinla yi rali dunuɲa yiren birin yi. ¹⁷ Xa i mɔn n ma yamaan makankan, i mi tin e siga, ¹⁸ i yanyi tila n balabalan kɛsɛn nagodoma nɛn, naxan ɲɔxɔn munna fa Misiran yi xabu a masɛgɛ lɔxɔni han to. ¹⁹ Nayi, i ya xuruseene nun i yii seene birin naxanye xɛɛn ma, i xa ne ramara. Bayo balabalan kɛsɛn fama nɛn muxune nun subene birin ma naxanye xɛɛn ma. Naxanye mi rasoxi banxine yi, ne faxama nɛn.’ ”

²⁰ Firawona kuntigin naxanye gaxu Alatalaa falan yɛɛ ra, ne yi e konyine nun e xuruseene raso banxine kui. ²¹ Koni naxanye mi e yengi lu Alatalaa falan xɔn, ne yi e walikɛne nun e xuruseene lu xɛɛne ma.

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, balabalan kɛsɛn xa godo Misiran yamanan yiren birin yi muxune nun subene ma, e nun siseene birin ma Misiran xɛɛne birin yi.” ²³ Musa yi a dunganni te kore, Alatala yi galanna

* **9:8:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

nun balabalan keŋen nafa, kuye sarinna yi bɔxɔn li. Awa, Alatala yi balabalan keŋen nafa Misiran yamanani. ²⁴ Balabalan keŋen yi fa, kuyen yi sarin, a senben yi gbo ayi, a ɖɔxɔn munma yi fa Misiran yi xabu a findi yamanan na. ²⁵ Balabalan keŋene yi muxune nun subene birin magɔɔn xεene ma, a yi siseene birin kala, a wudine birin yi gira Misiran yamanan birin yi. ²⁶ Gosen yamanani, Isirayila kaane yi denaxan yi, balabalan keŋe mi fa menni.

²⁷ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “Iki, n bata yulubin liga, Alatala nan tinxin, n tan nun n ma yamaan sɔnna na a ra. ²⁸ E Alatala maxandi, nxu bata wasa galanna nun balabalan keŋen na. N na ε yiibe ε siga. E mi fa makankanma mumε!” ²⁹ Musa yi a fala a xa, a naxa, “N na mini taani, n nan n yiine tiye Alatala xa, galanna nun balabalan keŋen yi dan, alogo i xa a kolon a Alatala nan gbee bɔxɔn na. ³⁰ Koni n na a kolon i tan nun i ya kuntigine, ε mɔn mi gaxuma Marigina Alatala yeε ra.”

³¹ Geŋen nun fundenna nan kala, bayo fundenna yi sabatixi, geŋen yi fugaxi. ³² Maala nun murutun mi kala bayo e mi a liin sinma.

³³ Musa yi keli Firawona fema, a mini taani, a a yiine ti Alatala xa. Galanna nun balabalan keŋen yi dan, tulen mi fa fa bɔxɔn fari.

³⁴ Firawona to a to a tulen nun balabalan keŋen nun galanna bata dan, a mɔn yi yulubin liga. A yi a bɔɣeni xɔɔxɔ, e nun a kuntigine. ³⁵ Firawona bɔɣen yi xɔɔxɔ, a mi tin Isirayila kaane yi siga, alo Alatala a fala yamaan xa kii naxan yi fata Musa ra.

10

Fitina fe solomasεdena: Tuguminne

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fema, amasɔtɔ n na a bɔɣen xɔɔxɔma e nun a kuntigine, alogo n xa n ma kabanako feene liga e tagi, ² alogo i xa a fala i ya diine nun mamandenne xa n Misiran kaane ɖaxankata kii naxan yi, n kabanako feene liga e tagi. E yi a kolon a Alatala nan n tan na.” ³ Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tondε i magodε n ye tagi han waxatin mundun yi? N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. ⁴ Xa i tondi n ma yamaan beɣinɣe e xa siga, tila n tuguminne rafama nen i ya yamanan yiren birin yi. ⁵ E dɔxɔma nen bɔxɔn birin fari, bɔxɔn mi fa nɔε toε. Balabalan keŋen naxan luxi ε yii, e na nan donma hali wudin naxanye birin xεene ma. ⁶ E i ya banxine rafema nen, e nun i ya kuntigine banxine, e nun Misiran kaane birin ma banxine. I fafane nun ne benbane munma a ɖɔxɔn to xabu e dɔxɔ yamanani ito yi han to.’” Musa yi siga, a keli Firawona fema. ⁷ Firawona kuntigine yi a fala a xa, e naxa, “Xεmɛni ito luyε alo luti ratixina en yeε ra han waxatin mundun yi? Muxuni itoe yiiba, e xa siga, e xa sa Alatala batu, e Ala. I mɔn mi a to Misiran kala feni?”

⁸ E yi Musa nun Haruna xili Firawona fema. A yi a fala, a naxa, “E siga Alatala batudeni, ε Ala. Koni, nde sigama?” ⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “Nxu nun nxɔ diine nun nxɔ fonne nan sigama, dii xεmɛne nun dii temene, xuruse xunxurine nun a xungbene, amasɔtɔ nxu sa sanla nan nabama Alatalaa binyeni.” ¹⁰ Firawona yi a fala e xa, a naxa, “Xa n tin, ε nun ε diine yi siga, fɔ n xa n ɣungu e ma ɣe? Bayo ε mi fa fama. E fe ɖaxin nan fɔxɔ ra yati! ¹¹ En-en de! E tan xεmɛne gbansanna xa siga, ε Alatala batu, bayo ε na nan maxɔdinxi.” E yi e kedi Firawona yetagi.

12 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun Misiran yamanan xun ma alogo tuguminne xa te Misiran yamanani, e yi siseene birin don xεene ma, balabalan keɛen naxanye birin luxi.” 13 Musa yi a dunganni bandun Misiran yamanan xun ma. Alatala yi foyen nafa na yanyin nun kɔεen birin na keli sogeteden binni. Benun xɔtɔnni, foyen bata fa tuguminne ra. 14 Tuguminne yi te Misiran yamanan birin yi, e wara ayi yiren birin yi. A ɲɔxɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔnɔn! 15 E yi lu bɔxɔn birin ma han e na yifɔrɔ. E siseene nun se bogine birin don xεene ma, balabalan keɛen naxanye lu. Ningi yo mi lu wudine nun siseene ma Misiran yamanan birin yi.

16 Firawona yi Musa nun Haruna xili mafuren! A yi a fala e xa, a naxa, “N bata yulubin liga Alatala ra, ε Ala, e nun ε tan. 17 Iki, ε mɔn xa n mafelu yulubini ito a fe ra, ε Alatala maxandi, ε Ala alogo a xa ɲaxankata faxa tiini ito masiga n na.” 18 Musa yi mini Firawona konni, a Alatala maxandi. 19 Alatala yi foye gbeen nafa keli sogegododen binni, naxan tuguminne xali, a e woli Gbala Baani, hali tugumin keden mi lu Misiran bɔxɔn ma. 20 Alatala yi Firawona bɔɲen xɔdɔxɔ, a mi tin Isirayila kaane beɲiɲe.

Fitina fe solomanaanindena: Dimin Misiran yi

21 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, dimi gbeen xa sin Misiran yamanan birin yi, han muxune yeene yi rafɔrɔ ayi.” 22 Musa yi a yiini te kore, dimi gbeen yi so Misiran yamanan birin yi, xii saxan. 23 Muxu yo mi yi fa a bode toma, muxu yo mi yi kelima a konni na xii saxanna bun ma. Koni kenenna yi Isirayila kaane konne yi.

24 Firawona yi Musa xili, a yi a fala a xa, a naxa, “E siga ε Alatala batu. E diine xa siga ε fɔxɔ ra. Xuruseene nan tun luma be.” 25 Musa yi a yabi, a naxa, “Na mi a ra! Nxu naxan bama saraxan nun saraxa gan daxin na Alatala xa, nɔxɔ Ala, fɔ i xa na xuruseene so nxu yii. 26 Nɔxɔ xuruseene fan sigama nen, keden mi luun be, amasɔtɔ nxu makoon ne nan ma nxu nema Alatala batuε, nɔxɔ Ala. Benun nxu xa so, nxu mi a kolon nxu naxan nawalima Alatala batudeni.” 27 Alatala yi Firawona bɔɲen xɔdɔxɔ, a mi tin e beɲiɲe e yi siga.

28 Firawona yi a fala Musa xa, a naxa, “Mini n konni! I yete ratanga i fa feen ma n yetagi sɔnɔn! I na fa n yetagi lɔxɔn naxan yi, i faxama nen.” 29 Musa yi a yabi, a naxa, “I bata a fala! N mi fa fama i yetagi sɔnɔn!”

11

Fitina fe dɔnxena fe

1 Awa, Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “N mɔn fitina fe keden nafama nen Firawona ma e nun Misiran yamananana. Na xanbi ra, a ε yibama nen alogo ε xa keli be. A na tin fa, a yetena ε kedima nen be. 2 Falan ti yamaan xa alogo xεmene nun ɲaxanle birin xa e dɔxɔ bodene xandi gbeti nun xema muranne yi.” 3 Alatala bata yi a liga a Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma. Firawona kuntigine nun a yamaan bata yi Musa yeteen binya Misiran yamanani.

4 Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Kɔε tagini, n danguma nen Misiran birin yi. 5 Dii singene birin faxama nen Misiran yamanani, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani, han konyi gilena dii singen naxan seen dinma, e nun subene birin ma dii singene. 6 Wuga xui gbeen tema nen Misiran yamanan birin yi, a ɲɔxɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔnɔn. 7 Koni Isirayila kaane ye, hali baren mi

wonwonɔɔ muxun ma hanma suben ma.’ Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala Misiran nun Isirayila tagi rabaxi. ⁸ Nayi, i ya kuntigini itoe birin fama nɛn n fɛma, e xinbi sin n yetagi, e yi a fala, e naxa, ‘Siga, i tan nun yamaan naxan biraxi i fɔxɔ ra!’ Na xanbi ra, n sigama nɛn.” Musa xɔlɔxi gbeen yi keli Firawona fɛma.

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona mi i xuiin namɛma, alogo n ma kabanako feene xa wuya ayi Misiran yamanani.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi kabanakoni itoe birin liga Firawona yetagi, koni Alatala yi Firawona bɔɔɔn xɔdɔxɔ a mi tin Isirayila kaane beɔɔɔɔɔɔ e xa mini a yamanani.

12

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

Saraxaraline 23.4-8 nun Yatene 28.16-25 nun Sariyane 16.1-8

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Misiran yamanani, a naxa, ² “Kikeni ito findima ε xa ɔɔɔɔ kike singen nan na. ³ E xa a fala Isirayila yamaan xa, a kiken i to xii fude lɔxɔni, denbaya kanna birin xa yeɔɔɔɔ dii keden tongo a denbayaan xa, denbaya yo denbaya yeɔɔɔɔ dii keden. ⁴ Denbayaan naxan muxuye mi wuya, e mi nɔɔ yeɔɔɔɔ dii kedenna ɔɔɔɔɔɔ, e nun e dɔxɔ boden xa yeɔɔɔɔ diina nde yitaxun alogo yamaan naxan donɔɔɔɔ, birin ma denbayaan xa na sɔtɔ. ⁵ E xa kontonna ɔɔɔɔ kedenna sugandi fe mi naxan na hanma kɔtɔna. ⁶ E xa a ramara han kiken i to xii fu nun naaninde lɔxɔni, Isirayila kaan birin xa a gbee xuruseen kɔɔɔ raxaba ɔɔɔɔɔɔna ra. ⁷ E yi a wunla tongo, e yi a susan banxine deene xun ma wudin ma e nun deene wudi firinne ma e a donma banxin naxan kui. ⁸ Na kɔɔ yeteen na, e xa a suben gan, e yi a don e nun ɔɔɔɔɔɔnde de xɔlene nun burun natetarena. ⁹ E nama a suben don a xinden na hanma a ɔɔɔɔɔɔna, koni a xa gan e nun a xunna nun a sanne nun a kui seene. ¹⁰ E nama sese lu han xɔtɔnni. Xa nde lu, xɔtɔnni ε xa a donɔɔɔɔ sa teeni. ¹¹ E xa a don ikiini: ε xa ε maxidi, ε yi ε sankidine so ε sanni, ε dunganna suxu ε yii, ε yi a don mafuren! Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla na a ra Alatala xa. ¹² Na kɔɔɔɔ na, n danguma nɛn Misiran yamanani, n dii singene birin faxama nɛn, muxun nun subena. N Misiran kaane gbee alane birin ɔɔɔɔɔɔna nɛn. Alatala nan n tan na. ¹³ Wunla naxan banxin ma, na findima taxamasenna nan na ε xa. N na wunla to, n danguma nɛn ε xun ma. Fitina fe mi ε liye, n na Misiran yamanan ɔɔɔɔɔɔna waxatin naxan yi.”

¹⁴ “Nɔɔ yo ɔɔɔɔ sanli ito na feene rabirama ε ma nɛn waxati famatɔne yi. E na sanla rabama nɛn Alatala xa alo habadan sariyana. ¹⁵ Xii soloferen bun ma, ε buru ratetaren donma nɛn. Xii singen na a li, ε buru rate seen* bama nɛn ε banxine kui. Amasɔtɔ naxan na seen don burun nate seen naxan yi, keli xii singen ma han xii soloferede lɔxɔni, n na a kedima nɛn Isirayila yamaan ye. ¹⁶ Lɔxɔ singeni, ε malan sariɔɔɔɔɔɔn tima nɛn. E nde fan tima nɛn a xii soloferede lɔxɔni. E nama wali yo ke lɔxɔni itoe ma fɔ kudi soona yamaan xa, alogo ε xa ε dege. E nɔɔ na nan tun lige. ¹⁷ E xa Buru Ratetaren Sanla raba, amasɔtɔ n na ε ganle raminixi Misiran yi na lɔxɔn yeteni. E xa na lɔxɔn sanla raba alo habadan sariyana ε yixetene birin xa waxati famatɔne yi. ¹⁸ Nɔɔɔɔ kike singeni, ε burun natetaren donma nɛn kiken xii fu nun naaninde lɔxɔn ɔɔɔɔɔɔna ra, han xii mɔxɔɔɔɔɔn nun kedende lɔxɔn ɔɔɔɔɔɔna ra. ¹⁹ Buru rate seen mi luma ε banxine kui xii solofere bun ma. Naxan na seen don buru rate seen naxan yi, na kedima nɛn Isirayila yamaan ye, xa a findi xɔɔɔɔɔɔn na hanma

* **12:15:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

Isirayila kaana. ²⁰ E nama sese don buru rate seen naxan yi. E banxine yi, e buru ratetaren nan donma.”

²¹ Musa yi Isirayila fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E siga, e yexɛɛn hanma siin tongo e denbayane xa, e a faxa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. ²² Na xanbi ra, e hisopi wudi yiin tongo, e a sin wunli, e a susan deɛn xun ma wudin nun deɛn wudi firinne ma. E sese nama mini e banxine kui han xɔtɔnni. ²³ Alatala na dangu yamanani Misiran kaane faxadeni, xa a wunla to deɛn xun ma nun a dexɔnne ma, Alatala danguma nen na banxin xun ma. A mi tinma halagi tiin yi so e banxini e faxadeni.”

²⁴ “E yamarini itoe suxuma nen alo habadan sariyana e yete xa e nun e yixɛtɛne. ²⁵ Alatala bɔxɔn naxan soma e yii, a naxan falaxi, e na so mɛnni, e sanli ito raba. ²⁶ E diine na e maxɔdin, e naxa, ‘Sariyani ito bunna nanse ra e tan xa?’ ²⁷ E xa e yabi, e naxa, ‘Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na a ra Alatala xa, naxan dangu Isirayila kaane banxine xun ma Misiran yi. A to yi Misiran kaane faxama, a yi nxɔ banxine ratanga.’ ” Na xanbi ra, yamaan yi e xinbi sin, e Ala batu. ²⁸ Isirayila kaane yi a liga alo Alatala Musa nun Haruna yamari kii naxan yi.

Fitina feen fudena: Misiran dii singene yi faxa

²⁹ Kɔe tagini, Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yi, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani han kasorasane dii singene kaso banxini, e nun subene dii singene. ³⁰ Firawona nun a kuntigine birin yi keli kɔɛɛn na, e nun Misiran kaane birin. Wuga xui gbeen yi te Misiran yi, bayo faxan bata yi ti banxin birin yi.

³¹ Na kɔɛɛn yetɛɛn na, Firawona yi Musa nun Haruna xili, a fala e xa, a naxa, “E keli, e mini n ma yamanani, e tan nun Isirayila kaane! E siga, e Alatala batu, alo e a falaxi kii naxan yi. ³² E xuruse xunxurine nun a xungbene tongo, alo e a falaxi kii naxan yi. E siga. E duba n fan xa.” ³³ Misiran kaane yi Isirayila yamaan nagbɛngbɛn, e yi e kedi yamanani mafuren, bayo e yi a falama nen, e naxa, “Nxu birin faxama.”

³⁴ Isirayila yamaan yi e burun xali benun a xa gan, benun a rate seen xa sa. E buru bɔnbɔ seene mafilin e dugine yi, e e sa e kɔe ma, e siga a xalɛ. ³⁵ Musa naxan fala, Isirayila kaane yi na liga, e yi Misiran kaane xandi gbetin nun xɛma muranne yi e nun dugine. ³⁶ Alatala yi a liga Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma, e naxan maxɔdin e na so e yii. E yi Misiran kaane yii geli.

Isirayila kaane yi keli Misiran yi

³⁷ Isirayila xɛmɛ wuli kɛmɛ sennin yi keli e sanna ma Ramisesi taani, siga Sukɔti taani, ba naxanle nun diidine ra. ³⁸ Siya gbɛtɛ wuyaxi fan yi siga e fɔxɔ ra. Xuruse kuru gbeen yi e yii a xunxurin nun a xungbene. ³⁹ E yi burudine gan buru ratese mi yi naxanye yi, e keli naxan na Misiran yi, bayo e kedi nen Misiran yi. E mi ferɛn sɔtɔ, e fandane tongo e yete xa. ⁴⁰ Isirayila kaane jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ tonge saxan nan ti Misiran yi. ⁴¹ Nɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ tonge saxanden to a li, na lɔxɔ yeteni, Alatala yamaan birin yi mini Misiran yamanani. ⁴² Kɔeni ito ra waxati famatɔne yi, Isirayila kaane birin xa xi Alatala batue, bayo a e raminixi Misiran yamanani kɔɛɛn nan na.

⁴³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Tɔnne ni i ra Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe yi: Xɔɲe yo nama a don. ⁴⁴ Konyin naxan saraxi, i na na banxulan, e nun na a donɲe nen. ⁴⁵ I ya walikɛɛn naxan sare fixi hanma xɔɲena, ne nama a don. ⁴⁶ A donma banxi kedenna nan kui. E nama a suben namini banxini. E nama a xɔri yo gira. ⁴⁷ Isirayila yamaan birin xa sanli ito

liga. ⁴⁸ Xa xɔɔɛna nde i konni naxan wama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba feni Alatala xa, a denbayaan xemeɛne birin xa banxulan. Nayi, a nɔɛ a ligɛ nɛn alo Isirayila kaana. Koni banxulantare yo nama a don. ⁴⁹ A tan sariya kedenna na a ra Isirayila kaan nun xɔɔɛn xa ɛ tagi.”

⁵⁰ Alatala naxan yamari Musa nun Haruna ma, Isirayila kaane birin yi na liga na kiini. ⁵¹ Na lɔxɔn yeteni Alatala yi Isirayila ganla ramini Misiran yamanani e bɔnsɔn yɛɛn ma.

13

Dii singene rasariɗan fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Dii xemeɛ singene birin nasariɗan n xa. N gbeen nan dii singene birin na Isirayila kaane ye, muxune nun subene.”

³ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Lɔxɔni ito xa rabira ɛ ma, ɛ mini lɔxɔni Misiran yi konyiyani! Amasɔɔ Alatala ɛ raminixi a senben nan na. ɛ nama buru ratexin don. ⁴ ɛ minima nɛn to, Abiba kiken na. ⁵ Alatala na ɛ rafa Kanan kaane bɔxɔn ma, Xitine nun Amorine nun Xiwine e nun Yebusune yamanana, a bata yi a kɔlɔ bɔxɔn naxan ma fe ra ɛ benbane xa, a xa a so ɛ yii, kumin nun nɔnɔn gbo bɔxɔn naxan yi, ɛ na so mɛnni, ɛ sanli ito rabama nɛn Alatala xa kiken ito ra. ⁶ Buru ratetaren donma nɛn xii solofere bun ma, xii solofere lɔxɔni, sanla yi raba Alatala xa. ⁷ ɛ buru ratetaren donma nɛn xii solofere bun ma, donse nama taran ɛ yii buru rate seen* naxan yi. Buru rate se yo nama taran ɛ yamanani mumɛ!”

⁸ “ɛ na yebama nɛn ɛ diine xa na lɔxɔni, ɛ naxa, ‘Alatala naxan ligaxi en xa, a en namini Misiran yamanani, na nan ma fe a ra.’ ⁹ Sanli ito na nan ma fe rabirama ɛ ma, alo ɛ na taxamasenna xidi ɛ yiin na hanma ɛ sa ɛ tigi ra, alogo Alatalaa sariyan xa lu ɛ de. Bayo Alatala nan ɛ raminixi Misiran yi a senbeni. ¹⁰ ɛ xa yamarini ito suxu a waxatini jɛɛ yo jɛɛ.”

¹¹ “Alatala na ɛ raso Kanan bɔxɔni, a a so ɛ yii alo a kɔlɔ ɛ xa kii naxan yi e nun ɛ benbane, ¹² ɛ xa dii singene birin nasariɗan Alatala xa saraxana nde ra. Xuruseene dii xemeɛ singene birin, Alatala nan gbeen ne ra. ¹³ Xa sofanla dii xemeɛ singen na a ra, ɛ xa a xunba yeɛɛ diin na hanma sii diina. Koni, xa ɛ mi a xunba, ɛ xa a kɔɛɛn gira, ɛ a faxa. ɛ mɔn xa ɛ dii xemeɛ singene birin xunba saraxana nde ra. ¹⁴ ɛ diine na ɛ maxɔdin waxati famatɔne yi, e naxa, ‘Itɔ bunna nanse ra?’ ɛ xa e yabi, ɛ naxa, ‘Alatala senben nan en naminixi Misiran yi konyiyani. ¹⁵ Bayo Firawona yi tondixi en beɗinɗe en siga, koni Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yamanani, muxun nun subena. Nanara, en xuruse dii xemeɛ singene birin bama saraxan na Alatala xa, en yi en ma dii xemeɛ singene birin xunba.’ ¹⁶ A luma nɛn alo i na taxamasenna xidi i yiin na hanma i tigi ra, amasɔɔ Alatala senben nan en naminixi Misiran yi.”

Sigatiin de suxuna

¹⁷ Firawona to tin yamaan xa siga, Ala mi e ramini Filisitine yamanan kira yisoxin xɔn, bayo Ala a fala nɛn, a naxa, “E na yengɛn to, e nɔɛ e miriyane maxete nɛn, e xete Misiran yi.” ¹⁸ Koni Ala yi ti yamaan yeɛ ra tonbon yi kiraan xɔn, Gbala Baan binni. Isirayila kaane yi keli Misiran yi, e yitɔnxi yengɛ so xinla ma.

¹⁹ Musa yi Yusufu xɔnne tongo, bayo Yusufu bata yi Isirayila kaane rakɔlɔ, a naxa, “Ala a jɔxɔ luma ɛ xɔn nɛn yati! ɛ na keli be, ɛ n xɔnne xali.”

* **13:7:** buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

²⁰ E yi keli Sukoti taani, e yi sa daaxadeni tɔn Etama yi tonbonna danna ra. ²¹ Alatala yi tima nɛn e yɛɛ ra yanyin na kunda yiyani naxan yi kiraan yitama e ra. Kɔɛɛn na, a ti e yɛɛ ra tɛɛ dɛgɛn yiyani a e kirani yalan, alogo e xa sigan ti kɔɛɛn nun yanyin na. ²² Kundana, xanamu, tɛɛ dɛgɛn mi yi kelima yamaan yɛɛ ra yanyin nun kɔɛɛn na.

14

Baani gidi fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa xɛtɛ, e daaxadeni tɔn Pihahiroti dɛxɔn, Migidoli nun baan tagi. E xa daaxadeni tɔn baan dɛ Baali-Sefɔn yetagi. ³ Nayi, Firawona a falama nɛn lan Isirayila kaane ma, a naxa, ‘E bata lɔ ayi yamanani, tonbonna e rabilinxi.’ ⁴ N Firawona bɔɓɛni xɔdɔxɔma nɛn, a bira ε fɔxɔ ra. Koni n binyen sɔtɔma Firawona nun a ganla birin xɔn ma nɛn, Misiran kaane yi a kolon a n tan nan Alatala ra.” Isirayila kaane yi na liga.

⁵ Misiran Mangan to a mɛ a yamaan bata a gi. Nayi, Firawona nun a bundɔxɔne miriyaan yi maxɛtɛ. E yi a fala, e naxa, “En nanse ligaxi? En bata Isirayila kaane bɛɓin e xa siga, e mi fa walima en xa sɔnɔn!” ⁶ Firawona yi a yɛngɛ so wontoroni tɔn, a ganla yi bira a fɔxɔ ra. ⁷ A yi a yɛngɛ so wontoro yɛbaxi kɛmɛ sennin tongo, e nun Misiran wontorone birin. Sofa kuntigine yi ne birin kui. ⁸ Alatala yi Firawona bɔɓɛni xɔdɔxɔ, Misiran Mangana. A yi Isirayila kaane sagatan naxanye yi minima xunna kenli. ⁹ Misiran kaane yi e sagatan, Firawona soone birin nun yɛngɛ so wontorone nun soo ragine, e nun a ganla, e yi Isirayila kaane li malanxi baan dɛ, Pihahiroti binni, Baali-Sefɔn yetagi.

¹⁰ Firawona yi a masoma, Isirayila kaane yi e yɛɛn nasiga, e Misiran kaane to fɛ e fɔxɔ ra. E yi gaxu han! E e xuini te Alatala ma. ¹¹ E a fala Musa xa, e naxa, “Nanfera i faxi nxu ra tonbonni, nxu xa fa faxa be? Gaburu mi yi Misiran yi ba? I nanse dɔxi nxu ra i to nxu baxi Misiran yi? ¹² Nxu mi ito xan falaxi i xa Misiran yi, ‘A lu nxu xa wali Misiran kaane xa?’ A yi fisa nun nxu xa wali Misiran kaane xa benun nxu xa fa faxa tonbonni.” ¹³ Musa yi yamaan yabi, a naxa, “E nama gaxu. E ε raxara, ε yi a to Alatala ε xunbama kii naxan yi to. Amasɔtɔ ε Misiran kaan naxanye toma to, ε mi fa ne toma sɔnɔn! ¹⁴ Alatala yɛngɛn soma nɛn ε xa, ε ε raxara tun!”

¹⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E mɔn n maxandima be nanfera? A fala Isirayila kaane xa, a e xa siga. ¹⁶ I tan xa i ya dunganni te, i yiini bandun baan xun ma, a xa yitaxun firinna ra, alogo Isirayila kaane xa baani gidi a yixaraxina. ¹⁷ N tan Misiran kaane bɔɓɛni xɔdɔxɔma nɛn, alogo e xa godo ε fɔxɔ ra. N binyen sɔtɔma nɛn Firawona nun a ganla birin xɔn ma, e nun a wontorone nun a soo ragine. ¹⁸ Misiran kaane a kolonma nɛn a n tan nan Alatala ra. N na nɔ Firawona nun a wontorone nun a soo ragine ra, n binyen sɔtɔma nɛn.”

¹⁹ Ala malekan naxan yi tixi Isirayila ganla yɛɛ ra, na yi siga e xanbi ra. Kundaan naxan yi tixi e yɛɛ ra, na yi sa ti e xanbi ra. ²⁰ A yi ti Misiran nun Isirayila ganle tagi. Kundaan fɔxɔ kedenna yi dimixi, a fɔxɔ kedenna yi kɔɛni yalanma. Nanara, gali firinne mi yi masoma e bode ra kɔɛɛn birin kui.

²¹ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Na kɔɛɛn birin na, Alatala yi baa igen naxɛtɛ foye gbeen na keli sogetedeni, a yi baani xara. Igen yi bolon. ²² Isirayila kaane yi gidi baani xare yireni. Igen yi malanxi alo banxi

tunbulunna e yiifanna nun e kɔmɛnna ma. ²³ Misiran kaane yi e sagatan. Firawona soone birin nun a yɛngɛ so wontorone nun a soo ragine yi bira e fɔxɔ ra baani. ²⁴ Subaxa, Alatala yi Misiran ganla mato keli kundaan nun tɛɛ dɛgɛn xun ma, a yi e yifu han! ²⁵ A yi e wontorone sanne ba e bun ma, a yi e sigati raxɔɔ ayi. Nayi, Misiran kaane yi a fala, e naxa, “En na en gi Isirayila kaane yɛɛ ra, amasɔɔ Alatala Misiran yɛngɛma e xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun baan xun ma alogo igen xa sa Misiran kaane xun ma, e nun e wontorone nun e soo ragine.” ²⁷ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Kuye yibani, baan mɔn yi xɛɛ a kiini. Misiran kaane yi e gima a famatɔɔn yɛɛ ra, koni Alatala yi e radin baani. ²⁸ Igen yi xɛɛ, a sa wontorone nun soo ragine nun Firawona ganla birin xun ma, naxanye godo baani Isirayila kaane fɔxɔ ra. Hali keden mi lu. ²⁹ Koni Isirayila kaane sigan ti nɛn igen xare yireni, igen yi malanxi e yiifanna nun e kɔmɛnna ma. ³⁰ Na lɔxɔni, Alatala yi Isirayila xunba Misiran kaane yii. Isirayila yi Misiran kaane binbine to baan dɛ. ³¹ Isirayila kaane to Alatala sɛnbɛ gbeen to Misiran kaane xili ma, yamaan yi gaxu Alatala yɛɛ ra, e la a ra, e nun Musa a walikɛna.

15

Nabi Musaa betina

¹ Nayi, Musa nun Isirayila kaane yi betini ito ba Alatala xa. E naxa:

N bɛtin bama Alatala xa,
amasɔɔ a gbo mumɛ!

A bata soone nun soo ragine radin baani.

² Alatala nan n fangan na,
n betin bama naxan xa,
a mɔn bata findi n nakisimaan na.

N ma Ala nan a ra,
n na a tantunma nɛn,
n fafe a Ala nan a ra,
n na a matɔxɔma nɛn.

³ Yɛngɛ soon nan Alatala ra,
a xili nɛn “Alatala.”

⁴ A bata Firawona wontorone nun a ganla woli baani,
Firawona sofa yɛbaxine bata e mamin Gbala Baani.

⁵ E bata godo tilinna ma alo gɛmɛne.

Fufaan yi sa e xun ma.

⁶ Alatala! I bata i sɛnbɛn yita!
Alatala! I yiifanna bata yaxune faxa.

⁷ I bata yaxune rabira i ya gboon nun nɔrɔni.
I bata i ya xɔɔ gbeen nagodo alo tɛɛna
a yi e gan alo sɛxɛ xarena.

⁸ I jɔɛ foyen bata igene malan,
walanne yi raxara alo banxi kankena.
Igene yi raxara baan tilinna xɔnna ma.

⁹ Yaxune yi a falama, e naxa,
“N sagatanna tima nɛn,
n yi e suxu.

N se tongoxine yitaxun,
han n wasa e ra,
han a dangu ayi.

N silanfanna botinma nɛn ayi,

n yiin yi e halagi.”

¹⁰ Koni, i bata i de foyen nafa
baa igen bata sa e xun ma.
E bata godo ige gbeen bun ma
alo wure binyena.

¹¹ Alane ye, nde luxi alo i tan, Alatala?
Nde luxi alo i tan?

I gbee narɔn sarijan!
I magaxu!

Tantunna i tan nan xa!
I kabanakone ligama!

¹² I bata i yiini bandun,
bɔxɔn yi nxu yaxune gerun.

¹³ I bata ti i ya yama xunbaxin yeε ra i ya hinanni.
I e rasigama nen

i dɔxɔde sarijanxini i senbeni.

¹⁴ Siyane a mema nen,
e xuruxurun.

Kuisanna Filisitine suxuma nen.

¹⁵ Edɔn kuntigine gaxuma nen.
Gaxun Moyaba muxu gbeene suxuma nen.
Kanan kaane birin senben bata jan.

¹⁶ Gaxun nun kuisanna e suxuma nen,
e e raxara alo gemena i senben bun,
han i ya yamaan yi dangu, Alatala!
Han i ya muxune yi dangu.

¹⁷ I e xalima nen,
i yi e dɔxɔ geyaan fari
i naxan findima e keen na,
i tan Alatala luma denaxan yi,
i tan Marigin denaxan nafalaxi yire sarijanxin na.

¹⁸ Alatala luma nen mangayani habadan han habadan!

Mariyama betina

¹⁹ Firawona soone nun a wontorone nun a soo ragine to godo baani,
Alatala baa igen naxete nen e xun ma, koni Isirayila kaane yi sigan ti, e baani
gidi a yixarena. ²⁰ Nayi, Haruna xunyɛn Mariyama, nabi jaxalanmana, na
yi tanbanna suxu a yii. Naxanle birin yi bira a fɔxɔ ra, tanbanne e yii, e
bodonma.

²¹ Mariyama yi betini ito bama Isirayila jaxanle xa,
E betin ba Alatala xa,
amasɔtɔ a gbo han!
A bata soone nun soo ragine woli baani!

Isirayila kaane tonbonni

²² Musa yi ti Isirayila kaane yeε ra keli Gbala Baani siga Suru tonbonni. Xii
saxanna bun ma, e sigan tima tonbonni, e mi ige to.

²³ E yi so Mara yi, koni e mi nɔ Mara igen minje, amasɔtɔ a yi xɔlɔ. Nanara,
na yiren yi xili sa “Mara.”* ²⁴ Yamaan yi lu Musa mafale, e naxa, “Nxu xa
nanse min?” ²⁵ Musa yi Alatala maxandi, Alatala yi wudina nde yita a ra,

* **15:23:** Mara bunna nen fa fala “Xolena.”

a naxan woli igeni. Igen yi ɲaxunɲe ayi. Alatala tɔnna nun sariyan soxi yamaan yii menna nin, a e keɲaan fɛsɛfɛsɛ.

²⁶ A yi a fala, a naxa, “Xa e Alatala xuiin name ki faɲi, e Ala, e yi tinxinna liga a yeɛ ra yi, xa e a yamarine nun tɔnne birin suxu, n mi fitina fe yo rafɛ e ma, n Misiran kaane ɲaxankataxi naxanye ra, amasɔtɔ Alatala nan n tan na, naxan e rakendeyama.” ²⁷ E yi so Elimi yi, tigi fu nun firin yi denaxan yi e nun tugu bili tonge solofere. E yi daaxadeni tɔn mɛnni, igen dexɔn.

16

Donseen yi keli kore

¹ Isirayila yamaan birin yi keli Elimi yi, e minin kike firinden xii fu nun suulunde lɔxɔni Misiran yamanani, e fa Sin tonbonni, denaxan Elimi nun Sinayi tagi. ² Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale tonbonni. ³ Isirayila kaane yi a fala e xa, e naxa, “Hali Alatala yi nxu faxa Misiran yi nun! Nxu yi dɔxɔma sube tundene fema nxu yi donseene don han nxu lugo! Koni e bata fa nxu ra tonbonni be alogo nxu birin xa faxa kamen ma.”

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Awa, n na a ligama nen donseen yi godo e ma keli kore. Yamaan yi mini lɔxɔ yo lɔxɔ. E naxan donɲe lɔxɔn kui, e na yatɛn matongo. N na e keɲaan fɛsɛfɛsɛma na kii nin, n xa a to xa e n ma sariyane suxe. ⁵ Xii senninde lɔxɔni, e xa a matongo e naxan donɲe xii firinna kui, e na rafala burun na.”

⁶ Musa nun Haruna yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “To ɲinbanna ra, e a kolonma nen a Alatala nan e raminixi Misiran yamanani. ⁷ Xɔtɔnni, e Alatala binyen toma nen, amasɔtɔ a bata e xuiin mɛ, e Alatala nan mafalama. Nanse nxu tan na e to nxu mafalama?” ⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Alatala suben don daxin soma e yii nen to ɲinbanna ra. Xɔtɔnni, a burun so e yii han e lugo. Amasɔtɔ Alatala bata a mafala xuiin mɛ e xɔn ma. Nanse nxu tan na? E mi nxu tan gbansanna mafalama, fɔ Alatala.”

⁹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan birin xa, i naxa, ‘E fa Alatala yetagi, amasɔtɔ a bata a mafala xuiin mɛ e xɔn ma.’” ¹⁰ Haruna to yi falan tima Isirayila yamaan birin xa, e yi e firifiri tonbonna binni, Alatalaa nɔrɔn yi mini kenɛnni kundani.

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N bata Isirayila kaane xuiin mɛ. E n mafalama. A fala e xa, i naxa, ‘Ninbanna ra, e suben donma nen. Xɔtɔnni e lugo burun na. Nayi, e a kolonɲe a Alatala nan n tan na, e Ala.’”

¹³ Ninbanna ra, domene yi fa e dɔxɔ yamaan daaxaden yiren birin yi. Xɔtɔnni, xiila yi saxi yamaan daaxaden nabilinna birin yi. ¹⁴ Xiila to yolon, sena nde yi lu malanxi bɔxɔn fari alo bogi seen xɔnna. ¹⁵ Isirayila kaane to a mato, e a fala e bode xa, e naxa, “Nanse ito ra?” Bayo, e mi yi a kolon naxan a ra. Musa yi a fala e xa, a naxa, “Donseen na a ra Alatala naxan soxi e yii e xa a don.” ¹⁶ Alatala ito nan yamarixi, a naxa, “Birin nɔɛ naxan donɲe a xa na nan matongo. E xa ligase ye keden keden matongo muxune xa naxanye e konne yi.” ¹⁷ Isirayila kaane yi a liga na kiini, nde yi a gbegbe matongo, nde yi ndedi matongo. ¹⁸ E yi a maliga liga seen kui. Naxanye a gbegbe matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma. Birin yi a matongoma a makoon naxan ma.

¹⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Muxu yo nama a dɔnxɛn namara han xɔtɔnni.” ²⁰ Koni, ndee mi e tuli mati Musa ra. Ne yi a ramara han xɔtɔnni. Koni kunle yi bira a birin yi, a xirin yi mini fɔlɔ. Nanara, Musa yi xɔlɔ ne ma.

²¹ Xɔtɔn yo xɔtɔn birin yi a matongoma naxan e makoon liyε. Sogen na xɔɔ, donseen yi xulunɛ ayi.

²² Xii senninde lɔxɔni, e yi lɔxɔ firin daxi matongo, birin liga seen ye firin. Yamaan kuntigine birin yi na feen dentεge Musa xa. ²³ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Matabu Lɔxɔn nan tila ra. Matabu sariɲanxin na a ra Alatala xa. Nanara, ε lan ε xa donseen naxan gan, ε na gan. ε lan ε xa naxan jin, ε na jin. Naxanye na lu ε ne ramara han xɔtɔnni.” ²⁴ E yi a ramara han xɔtɔnni, alo Musa a yamari kii naxan yi. A xirin mi mini, kuli mi bira a yi. ²⁵ Musa yi a fala, a naxa, “ε ito don to, amasɔtɔ Alatalaa Matabu Lɔxɔn nan to ra. To ε mi se toma a matongo daxin na. ²⁶ ε a matongoma nɛn xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔni, naxan findin Matabu Lɔxɔn na, se mi taranma na mume!”

²⁷ Xii soloferede lɔxɔni, yamaan muxuna ndee yi mini a matongodeni, e mi sese to. ²⁸ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “ε tondima n ma yamarine nun sariyane suxe han waxatin mundun yi? ²⁹ ε a kolon a Alatala bata Matabu Lɔxɔn so ε yii. Nanara, xii senninde lɔxɔni, a donse lɔxɔ firin daxin soma ε yii. Birin xa a raxara xii soloferede lɔxɔna fe ra. Muxu yo nama mini a konni.” ³⁰ Yamaan yi a matabu xii soloferede lɔxɔni.

³¹ Isirayila kaane yi na donseen xili sa “Manna donsena.”* A yi luxi alo se xɔri fixɛna. A yi ɲaxun alo kumina.

³² Musa yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Manna donseen ligase ye keden xa ramara ε yixetene xa, alogo e xa a to n na ε baloxi burun naxan na tonbonni, n na ε ramoni xanbini Misiran yamanani.” ³³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Gorin keden tongo, i yi a rafe Manna donseen ligase keden na, i yi a sa Alatala yetagi, alogo a xa ramara ε yixetene xa.” ³⁴ Haruna yi na Manna donseen sa Layiri Kankiraan† yetagi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi, alogo a xa ramara.

³⁵ Isirayila kaane yi Manna donseen don ɲεε tonge naanin, han e yi so yamanani muxune yi dɔxi dɛnaxan yi. E yi Manna donseen don han e yi Kanan yamanan danna li. ³⁶ Na waxatin liga seen ye fu yi lanxi Efa liga seen ye kedenna nan ma.

17

Igen yi mini Horebe fanyeni

Yatene 20.1-13

¹ Isirayila kaane yamaan birin yi keli Sin tonbonni, e sigan ti yirene yi alo Alatala e yamari kii naxan yi. E yi daaxadeni tɔn Refidimi yi, koni yamaan mi ige min daxi to na yi. ² Nanara, yamaan yi yengɛn fen Musa ra. E yi a fala, e naxa, “Ige min daxin so nxu yii!” Musa yi e yabi, a naxa, “Nanfera ε n nafenma yengɛn na? Nanfera ε Alatala matoma bunbani?” ³ Min xɔnla nan yi yamaan na mɛnni, e yi lu Musa mafale. E naxa, “Nanfera i nxu raminixi Misiran yi, alogo nxu nun nxɔ diine nun nxɔ xuruseene xa fa faxa be min xɔnla ra?” ⁴ Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, “N nanse ligama yamani ito xa? A luxi ndedi, e xa n magɔɔn.” ⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dangu yamaan yeε ra. ε nun Isirayila fonna ndee xa siga. I xa dunganna suxu i yii i Nila baan garin naxan na. ⁶ N tima nɛn i yeε ra Horebe fanyen ma. I xa fanyen garin, igen minima nɛn, yamaan yi a min.” Musa yi na liga,

* **16:31:** Manna bunna nɛn fa fala “Nanse a ra?” † **16:34:** 16.34Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xorɔyaan 25.10-22 kui.

Isirayila fonne yεε xori. ⁷ A yi mɛn xili sa “Masa” e nun “Meriba.”* Amasotɔ Isirayila kaane bata yi matandina ti, e bata yi Alatala mato bunbani, e naxa, “Alatala en yε ba? Xa a mi en yε?”

Isirayila yi Amaleki nɔ

⁸ Amalekine yi fa Isirayila yengɛdeni Refidimi yi. ⁹ Nayi, Musa yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Xɛmɛna ndee sugandi, i sa Amalekine yengɛ. Tila, n tima nɛn geyaan xuntagi, Alaa dunganna n yii.” ¹⁰ Yosuwe yi Amalekine yengɛ alo Musa a fala kii naxan yi. Musa, Haruna, e nun Xuru yi te geyaan xuntagi. ¹¹ Musa nɛma a yiini tema, Isirayila yi nɔɔn tima. Koni xa a a yiini godo, Amalekine yi nɔɔn ti. ¹² Musa yiine bata yi xadan. E yi gɛmɛn tongo, e na dɔxɔ. Musa yi dɔxɔ a fari. Haruna nun Xuru yi a yiine bun tima, boden fɔxɔ kedenni, boden bode fɔxɔni. A yiine yi kore han kɔɛ yi so. ¹³ Yosuwe yi Amalekine ganla nɔ silanfanna ra.

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Ito sɛbɛ kedin kui, alogo ninan nama ti a xɔn. I yi a yɛba Yosuwe xa, bayo n Amalekine bama nɛn dunɔɔa yi fefe! Ninan yi ti e xɔn.”

¹⁵ Musa yi saraxa ganden nafala, a yi a xili sa, “Alatala nan n ma yengɛ so taxamaseri dugin na.” ¹⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “Amasotɔ muxune kelixi nɛn Alatala manga gbɛdɛn xili ma, Alatala luma Amalekine yengɛ nɛn, han mayixɛtɛn nun mayixɛtɛne.”

18

Nabi Musa bitanna

¹ Musa bitanna Yetiro, Midiyan saraxaralina, na yi a mɛ Ala naxan birin ligaxi Musa nun Isirayila xa, a yamana. A a mɛ a Alatala bata yi Isirayila ramini Misiran yi. ² Musa bitanna Yetiro yi fa Musaa naxanla Sefora ra, a bata yi naxan lu a yii ³ e nun a dii firinne. Kedenna xili Gɛrisɔmi, bayo Musa bata yi a fala, a naxa, “N bata findi xɔɔɛn na yamana gbɛtɛ yi.” ⁴ Boden yi xili Eliyeseri,* bayo a bata yi a fala, a naxa, “N babaa Ala bata n mali, a n natanga Firawonaa silanfanna ma.”

⁵ Musa bitanna Yetiro nun Musaa diine nun a naxanla yi fa Musa fɛma tonbonni, a yi dɔxi dɛnaxan yi Alaa geyaan dɛxɔn ma. ⁶ A bata yi a fe xibarun nasiga Musa ma, a naxa, “N tan, i bitanna Yetiro, n fama i fɛma, nxu nun i ya naxanla nun a dii firinne.” ⁷ Musa yi mini a bitanna ralandeni, a yi a xinbi sin, a yi a sunbu. E yi e bode xɔntɔn, e so Musaa bubun kui. ⁸ Musa yi a yɛba a bitanna xa Alatala naxan ligaxi Firawona nun Misiran kaane ra Isirayila fe ra, e nun tɔrɔn naxan birin e sotɔ kira yi, e nun Alatala e xunba kii naxan yi. ⁹ Alatala naxan birin ligaxi Isirayila xa a to a xunba Misiran kaane yii, Yetiro yi sɛwa ne ra. ¹⁰ Yetiro yi a fala, a naxa, “N bata barika bira Alatala xa, naxan ε xunbaxi Misiran kaane nun Firawona yii, naxan yamaan baxi Misiran kaane sɛnbɛn bun! ¹¹ Iki, n bata a kolon a Alatala sɛnbɛn gbo alane birin xa, amasotɔ a bata ito liga ne ra naxanye yi wasoxi Isirayila xili ma.”

¹² Musa bitanna Yetiro yi saraxa gan daxin nun saraxa gbɛtɛne ba Ala xa. Haruna nun Isirayila fonne birin yi fa buru dondeni Musa bitanna fɛma, Ala yɛtagi.

Sariyane 1.9-18

* **17:7:** Masa bunna nɛɛn fa fala “bunbana.” Meriba bunna nɛɛn fa fala “Fe matandina.” * **18:4:** Eliyeseri bunna nɛɛn fa fala “Ala nan n mali tiin na.”

¹³ Na xɔtɔn bode, Musa yi dɔxɔ yamaan makitidendi. Yamaan yi ti a yetagi keli xɔtɔnna ma han jinbanna ra. ¹⁴ Musa yi naxan birin ligama yamaan xa, a bitanna to na to, a yi a fala, a naxa, “Nanfe ito ra, i naxan ligama yamaan xa? Nanfera i kedenna kitin sama, yamaan birin yi ti i yetagi, keli xɔtɔnni han jinbanna ra?” ¹⁵ Musa yi a bitanna yabi, a naxa, “Bayo yamaan fama n fɛma Ala sagoon nan maxɔdinde yi. ¹⁶ Xa fena nde e tagi, e fama nɛn n fɛma, n yi kitin sa, n Alaa tɔnne nun a sariyane yɛba e xa.”

¹⁷ Musa bitanna yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na mi fan. ¹⁸ E nun yamani ito e bode raxadanma nɛn, bayo goronni ito gbo i sɛnbɛn xa, i kedenna mi a gase. ¹⁹ Iki, i tuli mati n xuiin na, n xa i kawandi. Ala xa lu i xɔn! A lan i xa ti Ala yetagi yamaan funfuni, i yi Ala maxɔdin e bode matandine fe ra. ²⁰ I xa e xaran tɔnne nun sariyane ma. I kiraan yita e ra e biran naxan fɔxɔ ra, e nun wanle e naxan ke. ²¹ Koni i xa muxu kɛndene sugandi yamaan yɛ, naxanye gaxuma Ala yɛɛ ra, lannaya muxune, mayifu mi naxanye yi. I yi e findi muxu wuli keden kuntigine ra, hanma muxu kɛmɛ kuntigine, e nun muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²² E xa yamaan makiti waxatin birin, e yi fa fe xɔdɛxɛne ra i fɛma. Koni feen naxanye mi xɔdɔxɔ, e tan xa ne makiti. Na nde bama nɛn i ya goronna ra, bayo e fan nde tongoma nɛn. ²³ Xa i na liga, Alaa tinni, i nɔɛ a gase nɛn. Yamani ito birin sigama nɛn e konne yi bɔɔɛ xunbenli.”

²⁴ Musa yi a bitanna xuiin name, a naxan fala, a na liga. ²⁵ A muxu kɛndene sugandi Isirayila yi, a yi e findi yama xunne ra, muxu wuli keden kuntigine, muxu kɛmɛ kuntigine, muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²⁶ E yi yamaan makitima waxatin birin. E yi fama fe xɔdɛxɛne ra Musa fɛma, koni naxanye mi yi xɔdɔxɔ, e tan yetɛɛn yi ne makitima nɛn.

²⁷ Musa yi tin, a bitanna yi siga a konni.

19

Layiri xidin Sinayi geyaan fari

¹ Kike saxan to dangu, xabu e mini Misiran yi, na lɔxɔ yetɛni, Isirayila kaane yi Sinayi tonbonna li. ² E to keli Refidimi yi, e yi fa Sinayi tonbonni. Isirayila kaane yi daaxadeni tɔn tonbonni, geyaan san bun.

³ Musa yi te Ala fɛma. Alatala yi Musa xili geyaan xuntagi, a naxa, “Ito fala Yaxuba bɔnsɔnne xa, Isirayila kaane, ⁴ ‘E yetɛɛn bata a to n naxan ligaxi Misiran na, n yi e xali n fɛma alo singbinna soma a diine bun kii naxan yi. ⁵ Iki, xa e n xuiin suxu ki fari, xa e n ma layirin suxu, e findima nɛn n ma yamaan na siyane birin yɛ. N gbeen nan bɔxɔn birin na, ⁶ koni e findima n xa saraxarali yamaan nan na e nun siya sarijanxina.’ I falani itoe nan tima Isirayila kaane xa.”

⁷ Musa yi xɛte, a fonne birin xili, a falani itoe birin yɛba e xa, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁸ Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu na ligama nɛn.” Musa yi sa e falane rali Alatala ma. ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N fama nɛn i ma kunda yiyani, alogo n nɛma falan naxan tiyɛ i xa, yamaan xa a mɛ. Nanara, e lɛ i ra waxatin birin yi.” Musa yi yamana falane radangu Alatala ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga yamaan fɛma, e rasarijan to nun tila yi. E xa e dugine xa. ¹¹ E xa e yitɔn xii saxandena fe ra, bayo na lɔxɔni Alatala godoma nɛn Sinayi geyaan fari, yamaan birin yɛɛ xɔri. ¹² I xa danne sa yamaan xa geyaan nabilinni, i yi a fala, i naxa, ‘E yetɛ masuxu te feen na

geyaan fari, ε nama maso a san bunna ra. Naxan yo na a sanna ti geyaana ma, ε xa na kanna faxa. ¹³ Ε nama ε yiin din a ra, koni ε a magɔlonma nɛn, hanma ε a bun xalimakunle ra. Muxu ba, sube ba, a mi kisima.’ Xɔtaan xuiin na mini, muxune yi te geyaana fari.”

¹⁴ Musa yi godo yamaan fɛma keli geyaana fari, a yi yamaan nasarijan, e yi e dugine xa. ¹⁵ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E yiton xii saxandena fe ra. E nama ε maso jaxalan yo ra.”

¹⁶ Xii saxande lɔxɔn xɔtɔnni, kuye sarinne yi mini, galanne yi godo, kundaan yi sa geyaana xun ma. Xɔtaan xuiin yi mini han! Yamaan birin yi gaxu. ¹⁷ Musa yi yamaan namini e daaxadeni Ala ralandeni, e yi e malan geyaana san bun ma. ¹⁸ Tutun yi Sinayi geyaana birin xun ma, amasɔɔ Alatala bata yi godo a ma tɛɛ degeni. Na tutin yi tema alo sulun tɛɛn* tutina, geyaana birin yi xuruxurunma a jaxin na. ¹⁹ Xɔtaan xuiin yi gboma ayi tun! Musa yi falan ti, Ala yi a yabi a xuini texin na. ²⁰ Alatala yi godo Sinayi geyaana fari, a yi Musa xili geyaana xuntagi. Musa yi te.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Godo, a fala yamaan xa e nama kata fa feen na matodeni, xa na mi a ra e wuyaxi faxama nɛn. ²² Hali saraxaraliin naxanye e masoma Alatala ra, ne xa e yete rasarijan, alogo Alatala nama e faxa.” ²³ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Yamaan mi nɔɛ te Sinayi geyaana fari. Amasɔɔ i bata nxu rakolon, i yi a fala, i naxa, ‘E danne sa geyaana nabilinni, ε xa a rasarijan.’ ” ²⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Godo, i mɔn yi te ε nun Haruna. Koni saraxaraline nun yamaan nama kata te feen na Alatala fɛma, alogo n nama e faxa.” ²⁵ Musa yi godo yamaan fɛma, a feni itoe fala e xa.

20

Yamari fune fe Sariyane 5.6-21

¹ Ala yi falani itoe birin ti, a naxa,

² “Alatala nan n tan na, i ya Ala, naxan i raminixi konyiyani Misiran yi.”

Yamari Singena

³ “I nama ala gbete batu fo n tan.”

Yamari Firindena

⁴ “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bɔxɔn ma hanma naxan igeni. ⁵ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasɔɔ n tan, Alatala, i ya Ala, n xɔxɔlɔn.* Naxanye na n najaxu, n ne haken saranma e diine ra nɛn han mayixete saxan hanma naanin. ⁶ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nɛn han mayixete wuli keden.”

Yamari Saxandena

⁷ “I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasɔɔ Alatala na kanna jaxankatama nɛn.”

Yamari Naanindena

* **19:18:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” * **20:5:** Ala xɔxɔlɔn, bayo e nun a yamaan layirin nan xidima alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a jaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete foxo ra a batu xinla ma.

⁸ “I xa Matabu Lɔxɔn binya, i yi a rasarijan. ⁹ I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. ¹⁰ Koni xii soloferede lɔxɔni, Alatala i ya Alaa Matabu Lɔxɔn nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xemɛn ba, i ya dii temɛn ba, i ya konyin ba, i ya xuruse ba, hanma hali xɔɣɛn naxan i konni. ¹¹ Amasɔto Alatala koren nun bɔxɔn nun igen daxi xii sennin nan bun, e nun naxan birin e yi. Koni a a matabu nɛn xii soloferedeni. Nanara, Alatala yi barakan sa Matabu Lɔxɔna fe yi, a yi a rasarijan.”

Yamari Suulundena

¹² “I baba nun i nga binya, alogo i xa siimaya xunkuyen sɔto bɔxɔni, Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari Sennindena

¹³ “I nama faxan ti.”

Yamari Soloferedena

¹⁴ “I nama yalunyaan liga.”

Yamari Solomasexɛdena

¹⁵ “I nama mujan ti.”

Yamari Solomanaanindena

¹⁶ “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari Fudena

¹⁷ “I nama mila i bodena banxin xɔn hanma i bodena jaxanla, hanma a konyina, a jingena, a sofanla, hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

Sariyane 5.22-33

¹⁸ Yamaan birin yi galanna nun xɔtaan xuiin mema, e yi tutin toma te. Yamaan yi gaxu e xuruxurun, e yi e makuya. ¹⁹ E yi a fala Musa xa, e naxa, “I tan yetɛɛn xa falan ti nxu xa, nxu nxu tuli matima nɛn i ra, koni Ala nama falan ti nxu xa alogo nxu nama faxesa.” ²⁰ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “E nama gaxu. Ala bata fa e kejaan fɛsɛfɛsɛdeni, alogo e xa gaxu a yetɛ ra, alogo e nama yulubin liga.” ²¹ Yamaan yi lu tixi yire makuyeni, koni Musa yi a maso kundaan na Ala yi denaxan yi.

Sariyane saraxa gandene fe yi

²² Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E bata a to a n bata falan ti e xa keli kore. ²³ E nama suxurene rafala, e yi nxu nun ne batu nxu bode xɔn. E nama gbetin nun xema suxurene rafala. ²⁴ I xa saraxa gande bendɛ daxini tɔn n xa, i yi saraxa gan daxine nun bɔɣɛ xunbeli saraxane nun xuruse xunxurine nun a xungbene ba a fari. N na denaxan findi n xinla binyaden na, n fama nɛn i ma mɛnni, n yi i baraka. ²⁵ Xa i saraxa gande gemɛ daxini tɔn n xa, i nama a yitɔn gemɛ masolixin na. Amasɔto i ya a masolima waliseen naxan na, na saraxa ganden naxɔsima nɛn. ²⁶ I nama saraxa gande matexin nafala n xa, i yi te te seene ma, alogo i ragenla nama to.”

21

Sariyane konyine fe yi

Sariyane 15.12-18 nun Saraxaraline 25.39-55

¹ “I sariyani itoe nan yɛbama e xa. ² Xa i Heburu konyina nde sara, a walima nɛn jɛɛ sennin. Koni jɛɛ soloferedeni, a xɔɔyama nɛn, a mi sese fima.

³ Xa a kedenna nan soxi i konni, a kedenna nan sigama. Xa ɲaxanla yi a yii a so waxatini, e nun a ɲaxanla yi siga. ⁴ Xa a kanna nan ɲaxanla so a yii, xa a bata dii xemeɛne bari hanma dii temene, a kanna nan gbee a ɲaxanla nun a diine ra. A kedenna yi siga. ⁵ Xa konyina a fala, a naxa, 'N kanna rafan n ma, e nun n ma ɲaxanla nun n ma diine, n mi waxi xorɔya feni,' ⁶ nayi a kanna xa a xali Alaa kitisane yetagi. A yi a maso deen na hanma senbetenna. A kanna yi a tunla soxon wuren na. Konyin yi lu a wanla ra tolon!"

⁷ "Xa muxuna nde a dii temen mati alo konyina, a mi xorɔyama alo konyi xemeɛne. ⁸ Xa a rapaxu a kanna ma, naxan yi waxi a tongo feni a ɲaxanla ra, a kanna xa tin a baba xa a xunba. A kanna nama a yanfa, a a mati xɔɲene ma. ⁹ Xa a fixi a dii xemen nan ma a ɲaxanla ra, a kanna a suxuma nen alo a gbee dii temene. ¹⁰ Xa a ɲaxalan gbete tongo, a nama sese ba a singe ra xiina donseen na, hanma a dugin na, hanma xemeɛ taa sariyana. ¹¹ Xa a mi na fe saxanne liga a xa, a noe sigɛ nen, a mi gbeti yo fi."

Sariyane lan masibo feene ma

¹² "Naxan na muxuna nde bonbo, a a faxa, e xa na kanna faxa. ¹³ Xa a mi yi kataxi a faxa feen na, koni Ala yi a ragidi na kiini, a xa a gi han n yiren naxan yite i ra a noe luyɛ denaxan yi. ¹⁴ Koni xa muxuna nde a boden faxa feni ton a yi a faxa, hali a sa a singan n ma saraxa ganden na, e xa a ba na, e yi a faxa."

¹⁵ "Naxan na a baba bonbo hanma a nga, e xa na kanna faxa."

¹⁶ "Naxan na muxuna nde suxu, a sa a mati hanma muxune yi a to a yii, e xa na kanna faxa."

¹⁷ "Naxan na a baba danga hanma a nga, e xa na kanna faxa."

¹⁸ "Xa muxune yenge, keden yi gemen sin a boden ma hanma walisena nde, a mi a faxa, koni a yi a rasa, ¹⁹ nayi naxan bonbon tixi, na mi ɲaxankatama xa boden keli, a yi a masiga ti dunganna ra. Koni a xa a walitareya yikalan saren fi. A yi a dandan han a yi yalan."

²⁰ "Xa muxuna nde a konyi xemen hanma a konyi gilen bonbo wudin na, konyin yi faxa a yii, a kanna haken saranma a ra nen. ²¹ Koni xa a konyin bata keli xii keden hanma firin na xanbi ra, a kanna haken mi fa saranma a ra. A bata a yetɛ nan bono."

²² "Xa muxune yenge, e ɲaxalan fudikanna li, a diin bari benun a waxatin xa a li, koni fe ɲaxi gbete mi bira ayi, nayi na ɲaxanla xemen na seen naxan maxodin, kitisane na tin naxan ma, fe kalan xa na fi. ²³ Koni xa ɲaxanla maxolxi, niin ɲoxon xa fi niin na, ²⁴ yeen yi ɲoxo yeen na, jinna yi ɲoxo jinna ra, yiin yi ɲoxo yiin na, sanna yi ɲoxo sanna ra, ²⁵ ganna yi ɲoxo ganna ra, maxolon yi ɲoxo maxolon na, bonbon yi ɲoxo bonbon na."

²⁶ "Xa muxuna nde a konyi xemen hanma a konyi gilen yeen garin, a yi a kala, a xorɔyama nen a yeen saren na. ²⁷ Xa a konyi xemena hanma a konyi gilen jin keden gira, a xorɔyama nen a jinna saren na."

²⁸ "Xa jingena nde xemena hanma ɲaxanla soxon a fenna ra, a yi faxa, jingen magolonma nen han a faxa, a suben nama don. Koni jinge kanna haken mi saranma a ra. ²⁹ Koni xa jingen dari feen nan yi a ra, a kanna bata yi rakolon, koni a mi a xidi, jingen yi xemen hanma ɲaxanla faxa, nayi jingen magolonma nen, e yi a kanna fan faxa. ³⁰ Koni, xa muxune tinxi a ma, jinge kanna xa a niin xunbaan fi, e na naxan yo maxodin. ³¹ Sariya keden mon sama xa jingen bata banxulanna hanma sungutunna faxa. ³² Koni

xa jingen bata konyi xɛmɛn hanma konyi gilɛn faxa, jinge kanna xa gbeti gbanan tonge saxan nan so konyi kanna yii, jingen yi magɔlɔn.”

³³ “Xa muxuna nde xɔjɪnna dɛ raba, hanma a nde ge, a mi a dɛ ragali, xa jingena nde bira na ra hanma sofanla, ³⁴ xɔjɪn kanna xa jingen saren fi, a jinge faxaxin tongo.”

³⁵ “Xa muxu jingen jinge gbɛtɛ sɔxɔn, a yi faxa, e xa jinge jɛjɛn mati e a saren taxun, e jinge faxaxin fan taxun. ³⁶ Koni xa a kolonxi a a jingen dari feen nan yi a ra, a kanna mi a xidi, na kanna xa jingen jɔxɔn fi jingen na, a jinge faxaxin tongo a gbeen na.”

Sariyana lan kala feene ma

³⁷ “Xa muxuna nde jingen muja hanma yɛxɛɛna, a a kɔɛ raxaba hanma a a mati, a jinge suulun nan fima jingen jɔxɔn na, a yɛxɛɛ naanin fi yɛxɛɛn jɔxɔn na.”

22

¹ “Xa mujaden naterɛna muja tideni, e yi a bɔnbɔ, a yi faxa, na mi yatema faxa tiin na. ² Koni xa kuyen bata yiba, na yatema faxa tiin nan na.”

“Mujaden xa a se mujaxine jɔxɔ, xa sese mi a yii, a yɛtɛɛn xa mati konyin na. ³ A naxan mujaxi, jingena, yɛxɛɛna, hanma sofanla, xa muxune na li a yii, a xa a jɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔde firin.”

⁴ “Xa muxuna nde a xuruseene lu e kalan ti xɛɛna nde ma hanma manpa bili nakɔna nde kui, a xa se kalaxine jɔxɔ a gbee se xabaxi fajine ra.”

⁵ “Xa tɛɛn keli, a sɛxɛn li, a sa malo xidine hanma a tixin gan, hanma xɛɛn birin yi gan, naxan tɛɛn soxi a xa se kalaxine jɔxɔn fi.”

⁶ “Xa muxuna nde gbetina hanma a yii sena nde taxu a lanfaan na a xa ramara, e yi a muja na kanna ma, mujaden xa a jɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔ firin, xa a to. ⁷ Xa mujade mi to, banxi kanna xa siga Ala batu yireni, a a kɔlɔ fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi.”

⁸ “Matandin naxan keli jinge feen ma, sofali fena, yɛxɛɛ fena, dugi fena, hanma seen naxan lɔxi ayi, muxune a falama naxan ma fe yi, e naxa, ‘N gbeen na a ra!’ Se kari dɔxɔ firinne xa siga han Ala batudena. Ala na naxan yalagi, na xa a lanfaan gbeen jɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔ firin.”

⁹ “Xa muxuna nde sofanla, jingena, yɛxɛɛna, hanma suben siya gbɛtɛ taxu a lanfaan na, na suben yi faxa, hanma a maxɔlɔ, hanma a muja, muxu yo mi a to, ¹⁰ marakɔlɔn xa ti Alatala yi na muxu firinne tagi. Naxan suben namaraxi, na xa a kɔlɔ fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi. Sube kanna xa tin na kɔlɔn ma, hali boden mi a jɔxɔn fi. ¹¹ Koni xa suben mujaxi a konna nin, a lanma nɛn a yi a kanna gbeen jɔxɔn naxɛtɛ a ma. ¹² Xa burunna subene bata a subeni bɔ, a xa fa a dɔnxɛn na seren na, naxan faxaxi na jɔxɔn nama raxɛtɛ. ¹³ Xa muxuna nde suben xandi a lanfaan ma, suben yi maxɔlɔ hanma a faxa a kanna xanbi, a jɔxɔn naxɛtɛma nɛn. ¹⁴ Xa a kanna yi a dɛxɔn na waxatini, a mi a jɔxɔ raxɛtɛma. Xa a a yii toliman nin, naxan a xun yi, a saren nan na ra.”

Sariyane

¹⁵ “Xa muxuna nde sungutun nasɔlɔnxin nakunfa naxan mi futuxi, a yi a kolon jaxanla ra, a xa a futu seen fi a yi a tongo a jaxanla ra. ¹⁶ Xa a baba tondi a sɔɛ a yii, a xa sungutun nasɔlɔnxine futu seen xasabin fi gbetin na a baba ma.”

¹⁷ “I nama yiimatoo lu a nii ra.”

18 “Naxan yo nun suben na kafu i xa a faxa.”

19 “Naxan yo na saraxan ba ala gbetene xa, ba Alatala kedenna ra, i xa a faxa.”

20 “I nama xɔɔɛn tɔɔ, i nama ɔaxu a ra, amasɔɔ xɔɔɛn nan yi ε ra Misiran yamanani.”

21 “I nama ɔaxu kaɔa gilen na, hanma kiridina. 22 Xa i ɔaxu e ra, e yi e xuiini te n ma, n na e xuiini namεma nεn yati! 23 N xɔɔma nεn, n yi i faxa silanfanna ra, i ya ɔaxanle yi findi kaɔa gilene ra, ε diine yi findi kiridine ra.”

24 “Xa i gbetin doli yiigelitɔna nde ma n ma yamani, i nama findi doli maxinla ra, i nama tɔnɔ yo fen a ra. 25 Xa i i bodena doamaan suxu tolimani, i xa a raxεte a ma benun sogen xa bira. 26 Amasɔɔ xa a sa li, a doamaan nan a bitinganna ra, a naxan felenma a ma xunbenli, a xa a sa nanse ma? Xa a n maxandi, n na a xuiini namεma nεn. Amasɔɔ n tan kininkinin.”

27 “I nama Ala rayelefu, i nama i ya yamaan mangan danga.”

28 “N gbee naxan i ya se xabaxine nun i ya turen fari i nama bu na fideni n ma. I xa i ya dii xεmε singen so n yii. 29 I mɔn yi i ya ɔingen dii singen so n yii e nun i ya yeεεna. A xa lu a nga bun xii sennin, a xii soloferedeni, i yi a so n yii.”

30 “N ma muxu sariɔanxine nan ε tan na. Nanara, ε nama sube yo don burunna subene naxan faxaxi. ε xa a woli barene bun.”

23

1 “I nama wule falane rali muxune ma. I nama kafu fe ɔaxi rabane ma wule seren badeni. 2 I nama bira yamaan fɔxɔ ra fe ɔaxi rabadeni. I nama sa yamaan fari, i wule seren ba alogo kitin nama sa tinxinni. 3 I nama yiigelitɔn nafisa bonne xa kitini.”

4 “Xa i naralan i yaxuna ɔinge tununxin na hanma a sofanla, i xa fa a ra a ye ra. 5 Xa i i yaxuna sofanla to, a biraxi a goronna bun, i nama a lu na kiini. I xa a mali.”

6 “I nama tondi kiti kenden se tɔɔ muxun xa a kitini. 7 I xa fata wulen birin ma. I nama sɔntaren hanma tinxin muxun yalagi, a yi faxa. Amasɔɔ n muxu ɔaxine yalagima nεn. 8 I nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, amasɔɔ finmase sifani itoe muxune yeεne raxima, e tinxin muxune falane maxεte.”

9 “I nama ɔaxu xɔɔɛne ra, bayo i ya a kolon xɔɔɛne tɔɔyaan naxan yi, amasɔɔ i findi nεn xɔɔɛn na Misiran yamanani.”

Yamanan sanle

10 “I ya xεene bi ɔɔε sennin bun ma, i yi sii seene xaba. 11 Koni i nama xεen bi i ya bɔxɔni ɔɔε solofereden ma. A xa lu a yeεte ma. Tɔɔ muxune yi seen sɔɔ a xɔnni nayi, naxan na lu burunna subene yi na don. I xa na fan liga i ya manpa bili nakɔne nun Oliwi binle ra.”

12 “I ya wanla ke xii sennin bun. Koni i xa i matabu xii soloferedeni, alogo i ya ɔingen nun i ya sofanla xa e matabu, alogo i ya konyin nun i ya xɔɔɛn xa e matabu.”

13 “N naxan birin falaxi, i xa ne suxu ki fajɔ! I nama ala gbetene xinla fala. A nama mini i dε mume!”

Xorɔyaan 34.18-26 nun Sariyane 16.1-17

14 “Dɔxɔ saxan ɔɔen bun, i xa sanle liga n xa. 15 I xa Buru Tetaren Sanla raba. I xa burun tetaren don xii solofere bun, alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasɔɔ i minixi Misiran yi na kiken nan na. Muxu yo nama fa n yeɔtagi n kise mi a yii.”

16 “I xa Se Xaba Singen sanla raba, i na i ya se bixine xaban fɔɔ xεεn ma waxatin naxan yi. I mɔn xa Se Xaba Dɔnxεn sanla raba jεε rajanni, i ya bogiseene malanma waxatin naxan yi keli xεεn ma. 17 Muxune birin fama nen Marigina Alatala yetagi dɔxɔja ma saxan jεεn bun.”

18 “I na saraxan wunla rali n ma, i nama donse gbete sa a fari burun nate seen* naxan yi. I nama n ma sanla saraxa subene turen namara han xɔtɔnni. 19 I xa fa i ya xεεn bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.”

“I nama sii diin jin a nga xijε igen na.”

Yamarine Kanan bɔxɔna fe yi

20 “N malekan xεma nen i yεε ra, a i kantan kira yi, a i rafa na yireni n denaxan yitɔnxi. 21 A liga i yeren ma, i yi a xuiin suxu. I nama murute a ma, amasɔtɔ a mi dijama i ya matandine ma, bayo n na a xexi n xinla nin.

22 Koni xa i ya a xuiin name, n naxan birin falama i xa i na liga, n findima nen i yaxune yaxun na, e nun i yengefane yengefana. 23 N ma malekan tima nen i yεε ra, a i xali Amorine nun Xitine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xiwine nun Yebusune bɔxɔn ma, n yi e raxɔri.”

24 “I nama i xinbi sin e alane bun ma, i nama e batu, i nama bira e namunne fɔxɔ ra. Koni i xa e kala, i yi e kide gemene yibo. 25 E xa Alatala batu, ε Ala. A barakan sama ε donseene nun ε igene yi nen. N furen masiga ε ra. 26 Naxalan yo kui mi kalama i ya yamanani, jaxalan yo mi finde gbantan na. N ni i ya siimayaan xɔnkuyama ayi nen.”

27 “N na n ma yεεragaxun nasigama nen ε yεε ra. I na so yamanan naxan yi, n na muxune yifuma nen. N na ε yaxune birin xun xanbi soma nen ε yetagi, e yi e gi ε bun. 28 N jurune rasigama nen, e yi Xiwine, Kanan kaane, nun Xitine kedi i yεε ra pon! 29 N mi e birin kedima e yεε ra jεε kedenni, xanamu, yamanani gelima nen, burunna subene yi wuya ε xa. 30 N na e kedima nen ε yetagi ndedi ndedi, han ε wuya ayi, yamanan yi findi ε gbeen na.”

31 “N na ε yamanan danne sama nen keli Gbala Baani han Filisitine baani, keli tonbonni han Efirati baani. Amasɔtɔ n yamanan muxune sama nen i sagoni alogo i xa e kedi i ye ra. 32 E nun ne nama layirin xidi, e nun e alane fan. 33 E nama dɔxɔ i ya bɔxɔni, alogo e nama i ti yulubin ma. Amasɔtɔ i ye e suxurene batuma nen, e suxurene yi lu alo luti ratixina i yεε ra.”

24

Layiri xidina Sinayi geyaan fari

1 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te n fεma, i tan nun Haruna, Nadaba, Abihu nun Isirayila fonna tonge solofere, ε yi ε xinbi sin wulani. 2 Musa kedenna nan a masoma Alatala ra, bonne nama e maso, yamaan nama te a fɔxɔ ra.” 3 Musa yi Alatalaa falane birin ye ba yamaan xa e nun a sariyane birin. Yamaan birin yi a yabi fala kedenna xɔn, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a lige.” 4 Musa yi Alatalaa falane birin seβε. Na xanbi ra, a keli xɔtɔn, a yi saraxa gandena nde rafala geyaan san bun, a yi gεmε fu nun firin dɔxɔ Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne taxamasenna ra. 5 A yi Isirayila banxulanna ndee rasiga, e xa saraxa gan daxine ba, e yi tura bulanne ba bɔjε xunbeli saraxan na Alatala xa. 6 Musa yi wunla fɔxɔ kedenna sa goronne kui, a fɔxɔ kedenna xuya saraxa ganden ma. 7 A yi Layiri Kedin tongo, a a xaran Isirayila birin yεε xori. E yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a

* 23:18: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

lige, nxu yi a suxu.”⁸ Musa yi wunla tongo, a a xuya yamaan ma, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Alatala to yamarini itoe fi.”

⁹ Musa nun Haruna nun Nadaba nun Abihu nun Isirayila fori tonge soloferene yi te. ¹⁰ E yi Isirayilaa Ala to tixi gɛmɛ walaxan fari, naxan yi rafalaxi safiri gɛmɛne ra, naxan yi sarijan alo kore xonna. ¹¹ Koni, Ala mi fe liga Isirayila yɛɛratini itoe ra. E yi Ala mato, e yi e dege, e yi e min.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te geyaan fari, i lu n fema. N gɛmɛ walaxane soma i yii nɛn, n sariyane nun yamarine sɛbɛ e ma yamaan xaran feen na.” ¹³ Musa yi keli, e nun a mali muxun Yosuwe, e yi te Alaa geyaan fari.

¹⁴ A yi a fala fonne xa, a naxa, “Ɖ nxu mamɛ be han nxu yi fa ɛ fema. Haruna nun Xuru luma nɛn ɛ fema. Xa fena nde sa bira ayi, ɛ a fala e xa.” ¹⁵ Musa yi te geyaan fari, kundaan yi so geyaan xun na. ¹⁶ Alaa nɔɔn yi godo Sinayi geyaan ma. Kundaan yi so geyaan xun na xii sennin. Xi soloferede lɔxɔni, Alatala yi Musa xili kundani. ¹⁷ Alatalaa nɔɔn yi lu Isirayila kaane yɛɛ ra yi alo halagi ti tɛɛn nan degeɛma geyaan fari. ¹⁸ Musa yi so kundani, a te geyaan fari. Musa yi lu geyaan fari xii tonge naanin kɔɛ tonge naanin.

25

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɔyaan 35.4-9

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa a e xa fa yii malan seene ra n xɔn. Muxune birin xa fa a ra e jɛnige faɓin nan na, i yi a rasuxu n xa. ³ I kiseni itoe nan nasuxuma e ra: Xɛmana, gbetina, sulana, ⁴ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi faɓin nun sii xabe dugine, ⁵ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁶ lɛnpu turena, e nun se xiri jaxumɛn naxanye sama se masusan tureni, e nun wusulanna, ⁷ onixin gɛmɛ tofaɓine nun gɛmɛ tofaɓi gbɛtɛye saraxarali domaan nun a kanke masaan nayabuxi naxanye ra. ⁸ E xa yire sarijanxin nafala n xa, n luma nɛn e tagi. ⁹ Ɖ xa Ala Batu Bubun nafala e nun a waliseene birin alo n na a yitama i ra kii naxan yi.”

Layiri Kankirana fe

Xorɔyaan 37.1-9

¹⁰ “E xa kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ¹¹ I xɛma faɓin sa a ma. I xa a sa a kuiin nun a fanna ma. I xa a de kinkin nabilin xɛmaan na. ¹² I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na a san naaninne ma, firin fɔxɔ kedenni, firin bode fɔxɔni. ¹³ I xa kasiya tamine rafala, i xɛmaan sa e ma. ¹⁴ I tamine raso xɛma yinle ra kankiraan deɔxɔne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ¹⁵ Tamine xa lu kankiraan so yinle ra, e nama ba na. ¹⁶ I xa Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, n naxan soma i yii. ¹⁷ I xa xɛma deraganla rafala kankiraan ma n solonaden na, a kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ¹⁸ I xa maleka gubugubu kan sawura firin nafala xɛma bɔnbɔxin na, e xa ti kankiraan deraganla fɔxɔ firinne ma. ¹⁹ I xa maleka sawura keden ti fɔxɔ kedenni, i yi a firinden ti bode fɔxɔni. Maleka sawurane nun kankiraan deraganla xa findi se kedenna ra. ²⁰ Maleka sawurane xa e gubugubune yibandun e xun ma, e yi e felen kankiraan deraganla ma. Maleka sawurane xa e yɛɛ rafindi e bode ma e xun sinxina kankiraan

dɛraganla ma. ²¹ I na Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, i xa a dɛraganla sa a dɛ ra. ²² N na n yitama i ra mɛnna nin, Layiri Sereya Kankiraan dɛraganla xun ma, maleka gubugubu kan firinne sawurane longonna ra. N na n ma yamarine birin soma i yii mɛnna nin Isirayila kaane xa.”

Buru Rali Tabanla
Xorɔyaan 37.10-16

²³ “I xa kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nɔngɔnna yɛ firin, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ²⁴ I xa xɛma fajin sa a ma, i yi a dɛ kinkin nabilin xɛmaan na. ²⁵ I xa farinna sa tabanla jinginna ma a rabilinni. Farinni gboon xa lan muxun yii kuiin ma. I yi xɛmaan sa farinna dɛ kinkine ra. ²⁶ I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ²⁷ Tamine so yinle luma a dɛ kinkine nan ma, tamine soon naxanye ra tabanla maxali seen na. ²⁸ I xa kasiya tamine rafala, i yi xɛmaan sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ²⁹ I xa a goronne nun muranne rafala xɛma fajin na, e nun a igelengenne, saraxa ige rabɔxɔn goronne. ³⁰ Buru Ralixine xa lu tabanli ito fari n yɛtagi waxatin birin.”

Lɛnpune dɔxɔ sena
Xorɔyaan 37.17-24

³¹ “I xa lɛnpu dɔxɔ seen nafala xɛma bɔnbɔxi fajin na. A sanna nun a yiine xa rayabu se fuge sawurane ra e birin yi findi se kedenna ra. ³² Yii sennin xa ti a fɔxɔ firinne ma, lɛnpu dɔxɔden yire saxan yi lu a fɔxɔ kedenni, a yire saxan a fɔxɔ bodeni. ³³ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan xa lu a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ³⁴ Se fuge sawura naanin xa lu a binla fan ma. ³⁵ Keden xa lu a tangbaxi singen bun ma. Keden yi lu a firinden bun ma, keden yi lu a saxanden bun ma. ³⁶ A fugene, a yiine, nun a binla birin xa findi se kedenna ra. A birin xa rafala xɛma bɔnbɔxi fajin na. ³⁷ I xa lɛnpu solofere rafala, i yi ne dɔxɔ e dɔxɔdene yi alogo e xa a yɛtagini yalan. ³⁸ A waliseene nun xube kɔ seene fan xa rafala xɛma fajin na. ³⁹ I xa lɛnpu dɔxɔ seen nun a waliseene rafala xɛma fajin kilo tonge saxan na.”

⁴⁰ “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.”

26

Ala Batu Bubuna fe
Xorɔyaan 36.8-38

¹ “I xa Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye faji fu ra, dugi mamiloxin nun a gbeela. E yi rayabu Maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ² Dugine birin kuyan nun a yigboon xa lan: a kuyana nɔngɔnna yɛ mɔxɔrɛn nun solomasɛxɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ naanin. ³ I xa dugi suulun dɛgɛ e bode ra, dugi suulunna bonne fan dɛgɛ e bode ra. ⁴ I xa luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkin na. I mɔn yi na liga a ratugunxin dɔnxɛ ra xiin na. ⁵ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin na, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin na. Lutine xa lan e bode ma. ⁶ I xa suxu se xɛma daxin tonge suulun nafala i yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Nayi, Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.”

7 “I xa dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. 8 Dugi fu nun kedenne birin xa lan: e kuyan xa findi nɔngɔnna ye tonge saxan na, e yigbona nɔngɔnna ye naanin. 9 I xa dugi suulun dege e bode ra e danna, i senninna bonne fan dege e bode ra. I xa a sennindenin sa firinna ra bubun yetagi. 10 I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkine ra, i mon yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan donxe ra xiin de kinkine ra. 11 I xa suxu se sula daxi tonge suulun nafala, i yi lutine ti suxu seene ra. Nayi, i yi bubun findi kedenna ra. 12 Na dugin tagin naxan minixi bonne xa, na xa singan Ala Batu Bubun xanbi ra. 13 Dugi nɔngɔnna ye keden naxan minixi Ala Batu Bubun dexonne yi, na xa singan a dexonne ra a xunna soon na.”

14 “I xa konton kidi magbelixine dege e bode ra, i yi e sa bubun birin fari. I mon yi sube kidi fari gbete ye fan sa na fari.”

15 “I xa bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudine ra. 16 Bun tiine xa kuya ayi nɔngɔnna ye fu, e yi gbo ayi nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. 17 Bun ti kedenna kui, a xa ti farin firinna ra e bode yetagi. I xa bubun bun tiine birin ti na kiini. 18 I xa bun ti mɔxɔje rafala bubun yifari foxon ma. 19 I xa bundoxo gbeti daxi tonge naanin nafala. Bun ti yo bun ti, bundoxo firin. Farin firinne xa soti bundoxone kui. 20 I xa bun ti mɔxɔje ti bubun komen foxoni, 21 e nun bundoxo gbeti daxi tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundoxo firin. 22 I xa bun ti sennin ti bubun xanbi binni, sogegododen binni. 23 I xa bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. 24 Bun ti firin xa ti e bode xon menni. E xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Bubun tongon firinne birin xa ti na kiini. 25 E birin malanxina, bun ti solomasexe e nun bundoxo fu nun sennin. Bun dɔxo firin bun tiine birin bun. 26 I xa kasiya wudi gaalane* rafala. Suulun xa lu bubun foxo kedenna bun tiine suxu seen na, 27 suulun xa lu bode foxon ma, suulun xa lu bubun xanbi binna ra, sogegododen binni. 28 Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na xa keli bubun foxo kedenni siga han bubun bode foxona. 29 I xa xemaan sa bun tiine ma. I xa gaalane so yinle rafala xemaan na. I xemaan sa gaalane ma.”

30 “I xa Ala Batu Bubun ti alo a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

31 “I xa kankiraan ye masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, a xa rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. 32 I xa a singan kasiya senbeten naanin na xema yilenlɛnxine saxi naxanye ma, singan se xema daxi naxanye ma. E xa ti bundoxo gbeti daxi naanin kui. 33 I xa ye masansan dugin singan, i Layiri Sereya Kankiraan nasoon menna nin. Ye masansan dugin findima tagi saan nan na yire sarijanxin nun yire sarijanxi fisamantenna tagi.”

34 “I xa deraganla sa Layiri Sereya Kankiraan de ra n solonaden na yire sarijanxi fisamantenna kui. 35 I xa tabanla ti ye masansan dugin yetagi, bubun komen foxoni. Lenpu dɔxo seen xa ti tabanla yetagi, bubun yifari foxon ma.”

36 “Dugi sɔxɔnna xa taa dugi mamiloxin nun a gbeela sɔxɔn, i yi a singan Ala batu bubun de ra. 37 I xa singan se xema daxin nafala dugini ito xa e nun kasiya senbeten suulun, i xema yilenlɛnxine sa e ma, i yi bundoxo sula daxin suulun naxulun e xa.”

* 26:26: Nde a falama a “galalenne.”

27

Saraxa gan daxin badena
Xorɔyaan 38.1-7

¹ “I xa saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyan xa lan nongonna ye suulun ma, a yigbona nongonna ye suulun, a yitena nongonna ye saxan. ² I xa feri keden keden nafala a tongon naaninne ma, e nun a fenne xa findi se kedenna ra i yi sulan sa e ma. ³ I xa a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube ko seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene e nun tee ko seene. ⁴ I xa wure masoxonxin nafala, xuben minin naxan na. I yi tamin so yili naanin nafala sulan na wure masoxonxin tongon naaninne ma. ⁵ I xa wure masoxonxin sa saraxa ganden de kinkine bun ma a yiteen tagini. ⁶ I xa kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, i yi sulan sa e ma. ⁷ I xa tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden foxo firinne ma, a xali seen na. ⁸ I xa saraxa ganden nafala farinne ra, a kui genla yi lu. A xa rafala alo n na a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

Dugi sansanna fe
Xorɔyaan 38.9-20

⁹ “I xa Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari foxon xa kuya han nongonna ye keme, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰ Sula senbeten maxoje xa ti sula bundoxo maxoje kui, e nun dugi singan se gbeti daxine xa singan gbeti gaalane* ra senbetenne longonne ra. ¹¹ Komen foxon sansanna fan xa kuya ayi han nongonna ye keme, a fan yi ti taa dugi fajine ra e nun sula senbeten maxoje, sula bundoxo maxoje e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane senbetenne longonne ra. ¹² Sogegododen binni, sansanna xa kuya ayi han nongonna ye tonge suulun, a xa ti dugine ra e nun senbeten fu, e nun bundoxo fu. ¹³ A sogeteden binni, soden denaxan yi, sansanna mon xa kuya ayi han nongonna ye tonge suulun. ¹⁴ Koni dugine xa singan soden foxo kedenni, e nun senbeten saxan nun bundoxo saxan han nongonna ye fu nun suulun. ¹⁵ Dugine xa singan soden foxo bodeni, e nun senbeten saxan e nun e bundoxo saxan han nongonna fu nun suulun. ¹⁶ I xa de raxidi dugin singan sansanna so deen na, naxan kuya han nongonna ye maxoje. Dugi soxonne xa a rafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. Senbeten naanin nun bundoxo naanin fan xa ti menni. ¹⁷ Sansanna senbetenne birin xa ti sula bundoxone kui, e xa tugun e bode ra gaalan gbeti daxine ra dugi singan se gbeti daxine yi singan ne ra. ¹⁸ Sansanna kuyan xa findi nongonna ye keme, a yigbona nongonna ye tonge suulun, a taa dugi fajine yitena nongonna ye suulun. Sansanna bundoxone findima sulan nan na.”

¹⁹ “Se yo naxan nawalima Ala Batu Bubun wanle yi, e nun tamin naxanye gbanganma boxoni bubun bun tiine xidi seen na, hanma sansanna xidi seen na, ne birin xa rafala sulan na.”

Lenpu turena
Saraxaraline 24.1-3

²⁰ “I xa Isirayila kaane yamari e xa fa oliwi ture fajin na i xon, alogo lenpune xa dege waxatin birin. ²¹ Haruna nun a diine xa lenpune dexo Layiri Kankiraan ye masansan dugin yetagi Naralan Bubun kui. A xa dege pinbanna ra han xotanni Alatala yetagi. Habadan sariyan nan na ra Isirayila yixeten muxune birin xa.”

* **27:10:** Nde a falama a “galalenne.”

28

Saraxaraline dugine
Xorɔyaan 39.1-7

¹ “I xa i tada Haruna xili e nun a diine Nadaba nun Abihu nun Eleyasari e nun Itamara, e xa wali n xa Isirayila kaane tagi alo saraxaraline. ² I xa dugi sarijanxine dege i tada Haruna xa alogo a xa binyen nun xunnayerenna soto. ³ I xa falan ti walikeen birin xa naxanye fatan, n bata xaxili fajin fi naxanye ma fe sifani itoe fe ra. E xa Harunaa dugine dege, alogo a xa sarijan, a yi saraxarali wanle ke n xa. ⁴ E xa maraberiba sifani itoe nan dege: Kanke masaan nun saraxarali domain nun gubaan nun a doma bun bira fajin nun namuna e nun tagixidina. E xa maraberiba sarijanxini itoe dege i tada Haruna nun a diine xa, alogo e xa saraxarali wanle ke n xa. ⁵ Dugi soxonne xa xemaan nawali, e nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajina.”

Saraxarali domana
Xorɔyaan 39.2-7

⁶ “E xa saraxarali domain xema daxin dege gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali fajin na. ⁷ E xa a tungunne dege, e lutine ti e xun firinne ma a xidi seen na. ⁸ A tagixidi fajin fan degema na kii nin: E nun saraxarali domain xa findi kedenna ra. A rafalama xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin nan na. ⁹ I xa onixi geme firin tongo, i yi Isirayilaa diine xinle kerenden e ma. ¹⁰ Xili sennin xa lu geme kedenna ma, xili sennin yi lu gemen boden ma, fata e bari yen ma. ¹¹ I xa Isirayila kaane xinle kerenden geme firinne ma, alo taxamasenna kerendenma kii naxan yi, i yi e sa geme suxu se xema daxine kui. ¹² I xa na geme firinne ti saraxarali domain tungunne ma, alo joxo lu gemene Isirayilaa diine xon. Haruna e xinle xalima nen a tungunne ma Alatala fema joxo lu feen na e xon. ¹³ I xa gemene suxu seene rafala xemaan na, ¹⁴ i yi xema fajin yolonxondi firin singan e ra, naxanye denbexi alo luti firin.”

Kanke masana
Xorɔyaan 39.8-21

¹⁵ “I xa kanke masaan dege, kitisa sena. A xa findi wali fajin na. I xa a rafala alo saraxarali domana. A rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ¹⁶ A xa rafala tongon naaninna ra. A xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nongonna tagi. ¹⁷ I xa a rayabu geme fajin kira naanin na. I xa gemeni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gemen nun topasi gemen nun emerodi gemena. ¹⁸ A kira firindena: esikaribukili gemen nun safiri gemen nun dayimu gemena. ¹⁹ Kira saxandena: opali gemen nun agati gemen nun ametisi gemena. ²⁰ Kira naanindena: kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemena. Gemeni itoe xa sa geme suxu se xema daxine kui. ²¹ Geme fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Geme yo geme, i xa Isirayila bonson keden xinla kerenden a ma taxamasenna ra. ²² I xa xema yolonxondine rafala kanke masaan xa, naxanye denbexi alo lutina. ²³ I xa wuredi digilixi xema daxin firin nafala i yi e so kanke masaan xunne ra. ²⁴ I xa yolonxondine xidi wuredine ra kanke masaan xunne ma, ²⁵ i yi e so suxu se xema daxine ra, e yi singan saraxarali domain tungun firinne ra a kanke ra. ²⁶ I mon xa xema wuredi digilixi firin nafala i naxanye singanma kanke masaan sanna bun ma a kui. ²⁷ I mon xa xema wuredi digilixi firin nafala i yi e singan saraxarali domain tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra.

28 I xa kanke masaan wuredine nun saraxarali domain wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domain bejin.
 29 Haruna na so yire sarijanxini waxatin naxan yi, a Isirayila diine xinle xalima nen a kanke ra kitisa seen ma, kanke masana. Nɔxɔ lu feen nan na ra Alatala yetagi Isirayila diine xɔn waxatin birin. 30 I xa masensen ti seene, Yurima nun Tumin sa kanke masaan yibaan kui. E xa lu Haruna kanke ra a na fa Alatala yetagi waxatin naxan yi. Nayi, Haruna Ala sagoon kolon seene xalima nen a kanke ra Isirayila kaane xa waxatin birin Alatala yetagi.”

Saraxarali dugi gbete
Xorɔyaan 39.22-31

31 “I xa dugi mamiloxin dege gubaan na naxan sama saraxarali domain fari. 32 A keen xa lu a tagini, i yi dugina nde dege a rabilinni alogo a nama bo. 33 I xa girenada wudi bogi sawurane dege gari mamiloxin nun a gbeela ra a lenbene ma, i yi xema talandine singan e longori ra. 34 Xema talanne xa singan girenada wudi bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinna birin yi. 35 Haruna xa gubaan so a nema wale waxatin naxan yi alogo a nama faxa. Talanne xuiin minima nen a na so yire sarijanxini waxatin naxan yi Alatala yetagi hanma a na mini.”

36 “I xa xema walaxadin nafala, i yi taxamasenni ito kenden a ma fa fala, ‘Muxu Sarijanxina Alatala Xa.’ 37 I yi a xidi luti mamiloxin na namun ma a tigi ra. 38 A luma nen Haruna tigi ra, Isirayila kaane hake goronne yi lu Haruna xun ma e naxanye tongoxi saraxa sarijanxine badeni. A luma nen a tigi ra waxatin birin yi alogo e xa rafan Alatala ma.”

39 “I xa taa dugi faji dege doma bun biran na. I yi taa dugi faji nafala namun na. Dugi sɔxɔnna xa tagixidin nafala.”

40 “I xa dugine dege Harunaa diine xa, i yi tagixidine rafala e xa, i yi xun tagixidine rafala e xa alogo e xa binyen nun xunnayerenna soto. 41 I xa i tada Haruna maxidi e nun a diine. I xa e xunne masusan turen na, i yi e findi saraxaraline ra, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. 42 I xa wantanne dege e xa, e ragenla nama lu, keli e tagiin ma han e danbane. 43 Haruna nun a diine xa e so benun e xa siga Naralan Bubun kui, hanma e nema maso saraxa ganden na walideni yire sarijanxini. Nayi, e mi yulubin tongoma e faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna xa e nun a yixetene birin.”

29

Saraxaraline rasarijan fena
Saraxaraline 8.1-36

1 “I xa saraxaraline rasarijan ikii nin alogo e xa wanla ke n xa: Tura bulan keden tongo e nun konton firin fe mi naxanye ra. 2 I xa burun gan murutu fujii faji na, buru rate se* mi naxan yi, i mon yi nde gan turen naxan yi e nun buru yilenlɛnxine turen saxi naxanye ma. 3 I xa e sa deben kui i yi e rali n ma, e nun turaan nun kontonne. 4 I xa Haruna nun a diine ti Naralan Bubun de ra, i yi e maxa. 5 I xa dugine tongo, i yi doma bun biran nun gubaan nun saraxarali domain nun kanke masaan nagodo Haruna ma. Saraxarali domain xidi a tagi, a tagixidi faji na. 6 I xa namun so a xun na, i yi taxamaseri sarijanxin xidi namun na. 7 I xa masusan turen tongo, i yi a sa Haruna xunni, a sugandi feen na. 8 I yi a diine fan nafa, i yi dugine ragodo e

* 29:2: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ma. ⁹ I xa e tagi xidi tagixidin na, i yi e xun tagixidine xidi. Habadan sariyan na a ra, saraxaraliyaan bata findi e gbeen na. Na kiini, i xa Haruna nun a diine dɔxɔ saraxaraliyani.”

¹⁰ “I xa turaan ti Naralan Bubun yɛtagi, Haruna nun a diine xa e yiine sa turaan xunna fari. ¹¹ I xa turaan kɔɛ raxaba Alatala yɛtagi Naralan Bubun so dɛɛn na. ¹² I xa turaan wunla tongo, i yi a sa saraxa ganden tongonne fenne ma i yii sonla ra. I xa wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. ¹³ Ningen turen naxan birin a fatini e nun farafaran naxan a bɔɾɛn ma e nun a gbingi ra xɛlɛ firinne nun e turene, i yi ne sa tɛɛni saraxa ganden fari.”

¹⁴ “Koni i xa turaan suben nun a kidin nun a gbiin woli tɛɛni yamaan daaxaden fari ma. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁵ I xa konton keden tongo. Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ¹⁶ I xa a kɔɛ raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ¹⁷ I xa kontonni bolon dungi dungin na, i yi a kui seene nun a sanne maxa, i ne sa a sube dungine nun a xunna fari. ¹⁸ I xa kontonna birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra Alatala xa, naxan xiri rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na.”

¹⁹ “I xa kontonna firinden tongo, Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ²⁰ I xa a kɔɛ raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a sa Haruna nun a diine yifari ma tunle ra, e nun e yifari ma yii konkoriwane ra e nun e yifari ma san konkoriwane ra. I yi wunla so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ²¹ I xa wunla nde tongo saraxa ganden fari, e nun masusan turena, i yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine ma. Nayi, Haruna nun a diine nun e dugine sariɾanma nɛn. ²² I xa kontonna turen tongo, e nun a xunla nun turen naxan a kui seene ma e nun farafaran naxan a bɔɾɛn ma e nun a gbingi ra xɛlɛ firinne nun e turena, e nun a yifari ma danbana. Amasɔtɔ saraxaraliin dɔxɔ kontonna na a ra. ²³ I mɔn xa burun natetarena ndee tongo deben kui naxan Alatala yɛtagi: buru xun keden, buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. ²⁴ I xa ne birin so Haruna nun a diine yii, e yi e mayita Alatala ra kise ralixin na. ²⁵ Na xanbi ra, i yi e ba e yii, i yi e sa tɛɛni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxina. A xirin yi rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na. ²⁶ I xa na kontonna firinden kanken tongo i yi a mayita Alatala ra kise ralixin na. Na yi findi i gbeen na. ²⁷ I xa kontonna kanken nun a danban nasariɾan Haruna nun a diine xa, i naxanye ralixi n ma. ²⁸ Nanara, Isirayila kaane sube dungini itoe nan soma Haruna nun a yixɛtɛne yii, e na bɔɾɛ xunbeli saraxan ba waxatin naxan yi. Na nan luma Alatala xa.”

²⁹ “Haruna na faxa, a dugi rasariɾanxine findima a diine nan gbee ra, alogo ne fan xa e so, e fan yi masusan, e dɔxɔ saraxaraliyani. ³⁰ Saraxaraliin naxan fama Haruna dangu xanbini, na a dugine soma nɛn xii solofere, benun a xa so Naralan Bubun kui walideni yire sariɾanxini.”

³¹ “I xa saraxaraliin dɔxɔ kontonna tongo, i yi a suben ɾin yire sariɾanxina nde yi. ³² Haruna nun a diine yi a don Naralan Bubun so dɛɛn na, e nun burun naxan deben kui. ³³ E tan nan se ralixini itoe donma naxanye bata rawali Ala solona feen nun e dɔxɔ feen nun e rasariɾan feen na. Muxu gbɛtɛ nama e don, amasɔtɔ e sariɾan. ³⁴ Xa sube dɔnxɛn lu hanma buruna han xɔtɔnni, i xa a woli tɛɛni. A mi donma, amasɔtɔ a sariɾan. ³⁵ I xa a liga Haruna nun a diine xa alo n ni i yamarixi kii naxan yi. I xa xii solofere ti e dɔxɔ feen na. ³⁶ I xa tura keden ba Ala solona seen na lɔxɔ yo lɔxɔ. Na nan saraxa ganden

nasarijanma, i mɔn yi a masusan turen na alogo i xa a rasarijan. ³⁷ I xa Ala solona xii solofere bun ma. Na xanbi ra, saraxa ganden sarijanma nɛn fefe! Naxan yo nɛma a yiin dinjɛ saraxa ganden na fɔ na xa sarijan.”

Lɔxɔ yo lɔxɔ saraxana fe
Yatene 28.1-8

³⁸ “Ito nan bama saraxa ganden fari lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin birin: yɛxɛɛ dii firin, jɛɛ keden kedenna. ³⁹ Kedenna xa ba xɔtɔnni, bonna jɛnbanna ra. ⁴⁰ Yɛxɛɛ singen xa ba e nun murutu fujɛi fajɛin kilo saxan naxan basanxi oliwi ture fajɛi litiri keden nun a tagi ra. Wudi bogi igena alo manpana, na litiri keden nun a tagi fan xa bɔxɔn saraxan na. ⁴¹ Yɛxɛɛn firinden xa ba jɛnbanna ra e nun bogise saraxan nun minse saraxana alo a bama xɔtɔnni kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na. ⁴² Mayixɛtɛ famatɔne xa saraxa gan daxini ito ba waxatin birin Naralan Bubun so dɛɛn na Alatala yɛtagi. N naralanma ɛ ra mɛnna nin n yi falan ti ɛ xa. ⁴³ N naralanma Isirayila kaane ra mɛnna nin, na yiren yi sarijan n ma nɔrɔn xɔn. ⁴⁴ N Naralan Bubun nasarijanma nɛn e nun saraxa ganden. N yi Haruna nun a diine rasarijan alogo e xa saraxarali wanla kɛ n xa. ⁴⁵ N luma nɛn Isirayila kaane tagi, n findi e tan ma Ala ra. ⁴⁶ E a kolonma nɛn a Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran yi, alogo n xa lu e tagi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

30

Wusulan gandena fe
Xorɔyaan 37.25-28

¹ “I xa wusulan ganden nafala kasiya wudin na. ² A xa kuya yi nɔngɔnna yɛ keden, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ firin. I xa feri keden nafala a tongon naaninne ma, e nun wusulan ganden yi findi se kedenna ra. ³ I xa xɛma fajɛin sa a fanna nun a dɛxɔnne nun a fenne ma, i yi xɛmaan sa a rabilinni a jinginne ma. ⁴ I xa tami raso yinla xɛma daxin firin nafala wusulan ganden jinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fɔxɔ firinne ra. ⁵ I xa kasiya wudin nafala tamine ra, i yi xɛmaan sa e ma. ⁶ I xa wusulan ganden ti dugin yɛtagi Layiri Sereya Kankiraan yɛ masansanxi naxan na, n solonama dɛnaxan yi, n naralanma i ra dɛnaxan yi. ⁷ Haruna xa wusulanna gan xɔtɔn yo xɔtɔn, a nɛma lɛnpune yitɔnjɛ waxatin naxan yi. ⁸ A mɔn xa a gan jɛnbari yo jɛnbari, a nɛma lɛnpune radɛje waxatin naxan yi. Nayi, wusulanna ganma nɛn Alatala yɛtagi waxati famatɔne birin yi. ⁹ ɛ nama wusulanna radaxataren gan saraxa ganden fari, hanma ɛ saraxa gan daxin ba, hanma bogise saraxana, hanma ɛ minse saraxan nabɔxɔn a fari. ¹⁰ Sanja yi keden jɛɛn bun ma, Haruna xa yulubi xafari saraxan wunla xuya a fenne ma. Nayi, a a rasarijan jɛɛ yo jɛɛ waxati famatɔne yi. A sarijan Alatala yɛɛ ra yi han!”

Yamaan yatɛn nun niin xunbana

¹¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ¹² “I na Isirayila kaane matɛnge waxatin naxan yi, birin xa a niin xunba saren fi Alatala ma, a nɛma tɛnge waxatin naxan yi. Nayi, fitina furen mi yamaan suxɛ. ¹³ Naxan yo na tɛnge, na xa gbeti gbanan keden fi naxan lanxi sekɛle tagiin ma, wure gbeti fixɛni ligaseen naxan nawalima yire sarijanxini, naxan lanxi garamu suulun ma. Gbeti gbananni itoe luma Alatala nan xa. ¹⁴ Isirayila kaan naxanye bata jɛɛ

moxɔɲɛ sɔtɔ, ne birin xa ito fi Alatala ma. ¹⁵ Se kanna nama nde sa a fari, yuigelitɔɔn nama nde ba gbeti gbanan kedenna ra, bayo ε niin xunba saren nan fima Alatala ma. ¹⁶ I xa xunba gbetini itoe rasuxu Isirayila kaane yii, i yi a rawali Naralan Bubun wanli. Na findima ɲɔxɔ lu seen nan na Isirayila kaane xɔn Alatala yetagi, a yi e niin xunba.”

Ige ramara sena

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁸ “Ige ramara se sula daxin nafala maxaden na e nun a bundɔxɔn sula daxin naxan tima a bun. I xa a ti Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, i yi igen sa a kui. ¹⁹ Haruna nun a diine e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ²⁰ E na so Naralan Bubun kui waxatin naxan yi, e xa e maxa, alogo e nama faxa. E na e maso saraxa ganden na saraxa ralideni Alatala ma tɛɛn na, ²¹ e xa e yiine nun e sanne maxa, alogo e nama faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna nun a yixetɛne xa waxati famatɔne yi.”

Ture sarijanxina

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²³ “Wudi se xiri ɲaxumɛni itoe tongo: mirihi latikɔnɔnna kilo suulun, sinamon wudi xiri ɲaxumɛn kilo firin e nun a tagi, xayɛ xiri ɲaxumɛn kilo firin e nun a tagi, ²⁴ sinamon fuge xaren kilo suulun, e nun oliwi turen litiri sennin. E xa ne maliga liga seene ra naxanye rawalima yire sarijanxini. ²⁵ E itoe birin basan latikɔnɔnna rafala fena, e findi masusan ture sarijanxin na naxan xirin ɲaxun.”

²⁶ “I xa Naralan Bubun nun Layiri Sereya Kankiraan masusan na ra, ²⁷ e nun tabanla nun a waliseene, e nun lenpu daxɔ seen nun a waliseene e nun wusulan gandena, ²⁸ e nun saraxa gan daxin baden nun a waliseene, e nun ige ramara seen nun a bundɔxɔna. ²⁹ I xa ne rasarijan alogo e xa sarijan fefe! Naxan yo nɛma a yiin dinɲɛ e ra, fɔ a xa sarijan nɛn. ³⁰ I xa Haruna nun a diine masusan, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla kɛ n xa.”

³¹ I xa a fala Isirayila kaane xa, i naxa, “A findima n ma masusan ture sarijanxin nan na waxati famatɔne birin yi. ³² Muxu yo nama a sugusugu a fatin ma. Muxu yo nama a sifan nafala. A sarijan, ε xa a yatɛ se sarijanxin na. ³³ Naxan yo na a sifan nafala hanma a a sa muxu gbɛtɛ ma ba saraxaraline ra, a kedima nɛn yamaan tagi.”

Wusulanna

³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Se xiri ɲaxumɛne tongo: mirihi latikɔnɔn xaraxin nun onixi gɛmɛ fuɲina e nun galibanun salenna. I mɔn yi wusulan faɲin sa a fari. ³⁵ Latikɔnɔn nafalan xa e basan, a findi wusulan xiri ɲaxumɛn na. Fɔxɔn xa sa ayi alogo a xa ramara, a lu sarijanxi. ³⁶ I xa na nde findi a fuɲin na, i yi a sa Layiri Kankiraan yetagi Naralan Bubuni, n naralanma i ra dɛnaxan yi. A findima ε xa se sarijanxin nan na naxan sarijan han! ³⁷ E nama wusulanni ito ɲɔxɔn nafala ε yetɛ xa. E xa a yatɛ se sarijanxin na Alatala xa. ³⁸ Xa muxuna nde wusulan sifani ito rafala alogo a xa a xirin mɛ, a kedima nɛn yamaan tagi.”

31

Batu bubun walikɛne fe *Xorɔyaan 35.30-35*

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A mato, n bata Yuri a diin Bɛsalɛli sugandi, Xuru mamandenna Yuda bɔnsɔnni. ³ N bata a ralugo Alaa Nii

Sariɔnɔxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra alogo a xa fatan wali wuyaxi ke, ⁴ alogo a xa nɔ wali gbeene rakamalideni, a xɛmaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ⁵ a gɛmɛ fajine masoli a yi e suxu seene yitɔn, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine ke. ⁶ N mɔn bata Dan bɔnsɔnna Axisamaki a dii Oholiyabi so a yii a mali muxun na. N mɔn bata a ragidi walikene birin xa fatan wanle ra n bata e yamari naxan ma: ⁷ Naralan Bubuna, Layiri Sereya Kankirana Ala solonama denaxan yi, e nun bubun kui seene birin, ⁸ tabanla nun a waliseene, lenpu dɔxɔ se xɛma daxin nun a waliseene birin, wusulan gandena, ⁹ saraxa gan daxin baden nun a waliseene birin, ige ramara seen nun a bundɔxɔna, ¹⁰ taa dugine, dugi rasariɔnɔxine saraxarali Haruna xa, e nun dugine a diine xa saraxarali wanli, ¹¹ masusan turena, e nun wusulan xiri naxumɛna yire sariɔnɔxin xa. E xa ne birin nafala alo n na e yamarixi i ma kii naxan yi.”

Matabu Lɔxɔna fe

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E Matabu Lɔxɔne suxu. E findima nɛn taxamasenna ra n tan nun e tan tagi waxati famatɔne muxune xa, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan e rasariɔnɔma. ¹⁴ E xa Matabu Lɔxɔn suxu, amasɔtɔ a sariɔnɔn e tan yii. Xa naxan mi a suxu, a wali na lɔxɔni, a kedima nɛn a yamani, e yi a faxa. ¹⁵ I walima nɛn xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔn findima Matabu Lɔxɔn nan na, naxan sariɔnɔn Alatala yɛtagi. Muxu yo na wali Matabu Lɔxɔni e xa a faxa. ¹⁶ Isirayila kaane xa Matabu Lɔxɔn suxu, e yixɛtene birin xa Matabu Lɔxɔn sanla raba. Habadan layirin na a ra. ¹⁷ A findima taxamasenna nan na n tan nun Isirayila tagi habadan! Amasɔtɔ Alatala bɔxɔn nun koren daxi xii senninna bun, xii soloferede lɔxɔni a yi wanla dan, a yi a matabu.’ ”

Sariya walaxana fe

¹⁸ Ala to yelin falan tiyɛ Musa xa Sinayi geyaan fari, a yi Layirin Sereya walaxa firinne so a yii, gɛmɛ walaxane Ala naxanye kerɛndenxi a yiin na.

32

Ninge dii sawurana

Sariyane 9.6-29

¹ Yamaan to a to a Musa yi buma gododeni geyaan fari, e yi e malan Haruna fema. E yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I yi ala gbɛtene rafala en xa naxanye tima en yɛɛ ra! Musa ito, xɛmɛn naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.” ² Haruna yi a fala e xa, a naxa, “E xɛmaan tunla soone ba e tunle ra, e nun e naxanle tunle ra, e nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne, e fa e ra n fema.” ³ E yi e xɛmaan tunla soone birin ba, e fa e ra Haruna fema. ⁴ A yi e rasuxu e ra, a xɛmane raxulun, a yi e igen nafala ninge dii sawuran na kulunden na. E yi a fala, e naxa, “Isirayila! E gbee alane ni i ra, naxan i raminixi Misiran yamanani!” ⁵ Haruna to na to, a yi saraxa ganden nafala ninge dii sawuran yɛtagi. A a rali e ma, a naxa, “Tila, sanla rabama nɛn Alatala xa!”

⁶ Na xɔtɔn bode, e keli sinma, e yi saraxa gan daxine nun bɔɔɔe xunbeli saraxane ba. Yamaan yi dɔxɔ e dɛgeden nun e mindeni, e lu kelɛ, e sabaan so.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga! Godo! Amasɔtɔ i ya yamana, i naxan naminixi Misiran yamanani, e bata kala. ⁸ E bata kiraan fata xulɛn, n

na e yamarixi naxan ma! E bata xema raxulunxin nafala jinge dii sawura suxuren na, e yi e xinbi sin a bun. E bata saraxane ba a xa, e yi a fala, e naxa, 'Isirayila! E gbee alane ni i ra, naxanye i raminixi Misiran yamanani.' ” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N bata yamani ito to, yama murutɛxin na a ra. ¹⁰ Iki i xa i masiga n na. N ma xɔlɔn xa keli e xili ma, n xa e raxori. N ni i tan nan bɔnsɔn findima siya gbeen na.”

¹¹ Musa yi Alatala mafan, a Ala, a naxa, “Ee! Alatala! I ya xɔlɔn kelima i ya yamaan xili ma nanfera, i naxan naminixi Misiran yamanani i sɛnbɛ gbeen nun i yii barakaxin na? ¹² Xa i ito liga, Misiran kaane a falɛ nɛn, e naxa, ‘A e raminixi Misiran yi miriya jaxin nan ma, alogo a xa sa e faxa geyane ma, a yi e jɔn bɔxɔn fari.’ I ya xɔlɔ gbeen lu! I dija! I nama yihadin nagodo i ya yamaan ma! ¹³ Iburahima fe xa rabira i ma, e nun Isiyaga nun Isirayila, i ya walikene. I kɔlɔ nɛn i yetɛ yi, i naxa, ‘N na ɛ bɔnsɔnna rawuyama ayi nɛn alo saren naxanye kore. N bɔxɔni ito birin soma i bɔnsɔnna yii nɛn n ni i tuli saxi naxan na, a findi e kɛɛn na habadan!’ ” ¹⁴ Alatala yi dija, a mi yihadin nagodo a yamaan ma, a feen naxan falaxi.

¹⁵ Musa yi xɛtɛ keli geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii. Walaxane fɔxɔ firinne birin yi sɛbɛxi. ¹⁶ Ala nan na walaxane rafala. Ala nan yi sɛbenla ne tixi, naxanye yi kɛɛndɛnxi walaxane ma. ¹⁷ Yosuwe to yamaan sɔnxɔ xuiin mɛ, a yi a fala Musa xa, a naxa, “Yɛngɛ so sɔnxɔn tema yamaan daaxadeni!” ¹⁸ Musa yi a yabi, “Nɔ tiine sɔnxɔ xui mi ito ra.

Muxu bɔnbɔxine sɔnxɔ xui mi ito ra.
N tan sigi sa xuiin nan mɛma.”

¹⁹ E to maso yamaan daaxaden na, e yi jinge dii sawuran to e nun bodonlane. Musa yi xɔlɔ han! Walaxan naxanye yi a yii, a yi ne woli ayi, a yi e yibɔ geyaan san bun. ²⁰ E jinge diin naxan nafala, a na tongo, a yi a gan. A yi a findi a fujin na, a yi a xuya igen xun ma, a yi Isirayila kaane karahan, e yi a min.

²¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Yamani ito nanse ligaxi i ra, alogo i xa ti e yɛɛ ra yulubi gbeeni ito ligadeni?” ²² Haruna yi a yabi, a naxa, “N kanna nama xɔlɔ! I tan yetɛna a kolon, yamani ito jaxu. ²³ E a falaxi n xa nɛn, e naxa, ‘Alane rafala en xa naxanye tima en yɛɛ ra. Musa ito, xɛmɛn naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.’ ²⁴ N yi a fala e xa, n naxa, ‘Maxidi se xɛmaan naxanye yii, ne xa e ba!’ E yi e so n yii, n yi e woli tɛni, jinge diini ito yi mini!” ²⁵ Musa yi a to a yamaan mi yi yagima, a Haruna bata yi tin yamana yetɛ suxutareyaan ma, e yi findi magele seen na e yaxune xa. ²⁶ Musa yi ti yamaan daaxaden so dɛɛn na, a naxa, “Naxanye Alatala xa, ne xa fa n fɛma!” Lewi bɔnsɔnna birin yi e malan a fɛma. ²⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Birin xa a silanfanna xidi a tagi. E yamaan daaxadeni siga, keli fɔxɔ boden ma han bodena, birin xa a ngaxakedenna faxa e nun a lanfaan nun a dɔxɔ bodena.’ ” ²⁸ Lewi bɔnsɔnna yi Musaa yamarin suxu, na bɔxɔni muxu wuli saxan yi faxa yamaan na. ²⁹ Musa yi a fala, a naxa, “E bata rasarijɔn Alatala xa to, bayo ɛ kelixi ɛ diine nun ɛ ngaxakedenne nan xili ma. A bata ɛ baraka to.”

³⁰ Na xɔtɔn bode, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata yulubi gbeen liga. Iki n xa te Alatala fɛma. Waxatina nde n na solonama ɛ xa nɛn ɛ yulubine fe ra.” ³¹ Musa yi xɛtɛ Alatala fɛma, a naxa, “Yamani ito bata yulubi gbeen liga! E bata xɛmaan nafala suxurene ra. ³² Dija e yulubine ma! Xa na mi a

ra, i xa n tan fan xinla ba i ya kitabu seβexin kui.”³³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Naxan yulubin ligaxi n na, n na nan xili bama n ma kitabun kui.³⁴ Iki siga, i yamaan xali mɛnni n dɛnaxan falaxi. N ma malekan tima nɛn i yɛɛ ra. Koni a waxatin na a li, n na e ɲaxankatama nɛn e yulubine fe ra.”³⁵ Alatala yi yamaan ɲaxankata fitina furen na, amasɔtɔ e bata yi ɲinge dii sawuran nafala, Haruna naxan nafala.

33

Ala mi fa a yamaan matima

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga, keli be, i tan nun yamani ito, i naxan naminixi Misiran yamanani. E te na bɔxɔni n na n dɛ ti naxan ma fe ra, a n na a soma nɛn Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii. N naxa, ‘N na a soma nɛn i bɔnsɔnna yii.’² N malekan nasigama nɛn i yɛɛ ra, alogo a xa Kanan kaane nun Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedi i yɛɛ ra.³ E xa te na bɔxɔni kumin nun nɔnɔn gbo dɛnaxan yi. Koni n mi sigama e fɔxɔ ra alogo n nama e faxa kira yi. Amasɔtɔ yama murutɛxin nan e ra.”⁴ Yamaan to fala xɔdɛxeni itoe mɛ, e yi sunu, muxu yo mi a maxidi seene so.⁵ Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Yama murutɛxin nan e ra! Xa en birin siga waxatidi tun, n na e raxɔrima nɛn. Iki, e e maxidi seene ba, n xa a ragidi n naxan ligama e ra.’ ”⁶ Isirayila kaane to yi kelima Horebe geyaan ma, e yi e maxidi seene ba.

Naralan Bubu singena

⁷ Musa yi darixi bubun tiye yamaan daaxaden nan fari ma wulani, a yi a xili sa “Naralan Bubuna.” Naxanye birin yi wama Alatala maxɔdin feni, ne yi sigama Naralan bubun nin, naxan yi yamaan daaxaden fari ma.⁸ Musa nɛma yi sigɛ bubuni, yamaan birin yi kelima nɛn, e ti e bubune dɛ ra, e yɛɛn bira Musa fɔxɔ ra han a so bubuni.⁹ Musa nɛma yi soɛ bubuni, kundaan yi godoma nɛn, a ti bubun so dɛɛn na Ala nɛma yi falan tiye Musa xa waxatin naxan yi.¹⁰ Yamaan na yi kundaan to bubun so dɛɛn na, e yi kelima nɛn, e Ala batu e bubune so dɛɛn na.¹¹ Alatala yi falan tima Musa xa nɛn yɛɛ nun yɛɛ, alo muxun falan tima a lanfaan xa kii naxan yi. Na xanbi ra, Musa yi xetɛma nɛn yamaan daaxadeni, koni Nunu a dii banxulanna naxan yi Musa malima, Yosuwe, na mi yi kelima bubun kui.

Nabi Musa yi Alatala mafan

¹² Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “I a falama n xa, i naxa, ‘Ti yamani ito yɛɛ ra!’ Koni i munma a yita n na i naxan nasigama n fɔxɔ ra. I bata a fala, i naxa, ‘N ni i xinla kolon, i bata n kɛnɛn.’¹³ Iki, xa n bata i kɛnɛn, i xa n xaran i ya kirane ma. Nayi, n ni i kolonɲɛ, n yi lu i kɛnɛnɲɛ. A mato, i gbee siyaan nan yamani ito ra.”

¹⁴ Ala yi a yabi, a naxa, “N tan yetɛɛn nan i matima, n yi bɔɲɛ xunbenla fi i ma.”

¹⁵ Musa yi a fala a xa, a naxa, “Xa en birin mi sigama, i nama nxu rakeli be.¹⁶ A kolonma di nayi, a nxu nun i ya yamaan bata i kɛnɛn, xa en birin mi sigama? I ya yamaan nun bonne tagi rabama di, naxanye birin bɔxɔn fari?”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I naxan maxɔdinxin ma, n na a ligama nɛn, amasɔtɔ i bata n kɛnɛn, e nun n ni i xinla kolon.”

¹⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Awa, i ya nɔrɔn yita n na!”

¹⁹ Alatala yi a yabi, a naxa, “N na n ma nemaan birin nadanguma nen i yetagi, n yi n xinla fala, ‘Alatala.’ N hinanɲe naxan na, n hinanma nen na ra, n kininkininɲe naxan ma, n kininkininma nen na ma. ²⁰ Koni, i mi nɔe n yetagin toɛ, amasɔto muxun mi nɔe a toɛ, a lu a nii ra.”

²¹ Alatala yi a fala, a naxa, “I tima nen gemen fari yirena nde yi be. ²² N nɔɔn nɛma dangue, n na i rasoma nen geme yinla ra, n yi n yiin sansan i ma han n dangu. ²³ N na n yiin ba na, i n xanbin toma nen, koni n yetagin mi nɔe toɛ.”

34

Alatala xinla Sariyane 10.1-5

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Geme walaxa firin masoli alo a singene, i naxanye yibɔxi. N falane seɓema e ma nen naxanye yi bonne ma. ² I xa i yitɔn xɔtɔnni. I te Sinayi geyaan fari. I fa n nalan mɛnni geyaan xuntagi. ³ Muxu yo nama bira i fɔxɔ ra. Muxu yo nama lu geyaan mumɛen fari. Hali xuruse kurune nama dangu geyaan san bun.”

⁴ Musa yi geme walaxa firin masoli alo a singene, a kurun te Sinayi geyaan fari, alo Alatala a yamari kii naxan yi. Geme walaxa firinne yi suxi a yii.

⁵ Alatala yi godo kunda yiyani, a ti mɛnni a fɛma, a yi a xinla fala, Alatala.

⁶ A yi dangu Musa yetagi, a naxa, “Alatala! Alatala! Ala naxan kininkinin, a mɔn diɲa. A mi xɔlɔn xulɛn, a hinanna nun a tinxinna gbo. ⁷ A hinanma nen han mayixete wuli keden, a diɲa haken nun matandin nun yulubin ma. Koni, a mi yulubi kanna yatema tinxinden na mumɛ! A fafane haken saranma nen e diine ra han mayixete saxan hanma naanin.” ⁸ Musa yi a xinbi sin bɔxɔni mafuren! A Ala batu.

⁹ A yi a fala, a naxa, “Marigina, xa n bata i kenen, en birin xa siga. Hali yama murutɛxin na a ra, i xa nxu mafelu nxɔ hakene nun yulubine ra, i nxu findi i gbeen na.”

Xorɔyaan 23.14-19 nun Sariyane 7.1-5 nun 16.1-17

¹⁰ Alatala yi a yabi, a naxa, “N layirin xidima nen en tagi. N kabanakone ligama nen Isirayila yamaan birin yee xɔri naxanye munma liga yamana yo yi dunuɲa yi. Siyaan naxanye birin i rabilinxi, ne n ma kabanako wanla toma nen n naxan ligama e xa.”

¹¹ “N na i yamarima naxan ma to, i xa na suxu. N Amorine nun Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedima nen i yee ra. ¹² E soma yamanan naxan yi, e nun mɛn kaane nama layiri yo xidi alogo e nama e raso tantanni. ¹³ E xa e saraxa gandene nun e kide gemene birin kala. E yi e Asera kide gbindonne sege, e yi e suxurene birin gan.”

¹⁴ E nama ala gbete batu, amasɔto Alatala xɔxɔlɔn, a xili nen “Ala xɔxɔlɔnxina.”

¹⁵ E nun yamanani ito muxune nama layiri yo xidi, alogo e nɛma e yete xɔsima e alane fɛma, e saraxane ba e xa, e nama e xili. E nama e saraxane don.

¹⁶ E nama e dii temene tongo e dii xemene xa e ɲaxanle ra, alogo e dii temene nɛma e yete raxɔsima e alane fɛma, e nama e diine maxaran e yi bira e fɔxɔ ra.

¹⁷ I nama suxurene rafala wure raxulunxin na.

¹⁸ I xa Buru Tetaren Sanla raba. Xii solofere bun ma, i xa buru ratetaren don alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasɔto

i minixi Misiran yi na kiken nan na. ¹⁹ N gbeen nan dii singene birin na e nun xuruseene dii xεmε singene birin, yεxεene nun siine nun ɲingene.

²⁰ Xa sofali dii xεmε singen na a ra, i xa a xunba yεxεε diin na hanma sii diina. Koni, xa i mi a xunba, i xa a kœen gira, i yi a faxa. I mɔn xa i ya dii xεmε singene birin xunba. Muxu yo nama fa n yetagi n kise mi a yii.

²¹ I walima nɛn xii sennin, i yi i matabu xii soloferede lɔxɔni. I xa i matabu, hali xεε bi waxatin nun se xaba waxatini. ²² I xa Xunsagine Sanla raba, i na se xaban fɔlɔ waxatin naxan yi. I xa Se Xaba Dɔnxɛn sanla raba ɲεε raɲanni. ²³ Yamaan birin xa fa Marigina Alatala yetagi dɔxɔ saxan ɲεen bun ma, Isirayilaa Ala. ²⁴ Amasɔtɔ n siyane kedima nɛn i yεε ra, n yi i ya bɔxɔn nagbo ayi alogo muxu yo nama i ya yamanan yenge, i nɛma sigε Alatala i ya Ala yetagi waxatin naxan yi, han dɔxɔ saxan ɲεen bun ma.

²⁵ I nama buru ratexin sa saraxa yo fari i naxan bama n xa. I mɔn nama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan namara han xɔtɔnni.

²⁶ I xa fa i ya xεen bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.

I nama sii diin ɲin a nga xɲɲε igen na.

²⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Falani itoe seβε, amasɔtɔ n layirin xidima en tagi falani itoe nan xɔn e nun Isirayila kaane.” ²⁸ Musa yi lu Alatala fema soge tonge naanin nun kœe tonge naanin. A mi donse don, a mi ige min. Alatala yi layirin falane seβε walaxane ma, Yamari Fu.

Nabi Musa yetagin nɔrɔna

²⁹ Musa to godo Sinayi geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii, a mi yi a kolon xa a yetagin mayilenma, amasɔtɔ a bata yi falan ti Ala xa.

³⁰ Haruna nun Isirayila kaane birin yi Musa toma, a yetagin yi mayilenma. E yi gaxu e masoε a ra. ³¹ Musa yi e xili. Nanara, Haruna nun yamaan kuntigine birin yi fa a fema, a falan ti e xa. ³² Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi e maso Musa ra, a yamarine birin so e yii Alatala naxanye fixi a ma Sinayi geyaan fari. ³³ Musa to yelin falan tiyε e xa, a yi dugi yalanxin so a yetagin xun na.

³⁴ Musa nɛma yi fε Alatala yetagi falatideni a xa, a yi dugin bama nɛn han a yi mini. A to yi minima, a yi a falama nɛn Isirayila kaane xa naxan yi yamarixi.

³⁵ Isirayila kaane yi a toma a a yetagin mayilenma. Musa yi dugi yalanxin sama nɛn a yetagin ma han a yi so falatideni Ala xa.

35

Matabu Lɔxɔna

¹ Musa yi Isirayila yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa yamarine nan itoe ra: ² Xii sennin bun ma, ε xa wanla ke, koni xii soloferede lɔxɔn sariɲan. Matabu Lɔxɔn na a ra naxan nasariɲanxi Alatala xa. Muxu yo na wali na lɔxɔni ε xa a faxa. ³ E nama tɛen nadεge ε konne yi Matabu Lɔxɔni.”

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɔyaan 25.1-7 nun 39.32-41

⁴ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi: ⁵ E xa fa yii malan seene ra Alatala xa ε ɲɛnige fajin na: xεmana, gbetina, sulana, ⁶ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, e nun sii xabe dugine, ⁷ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁸ lenpu turena, se xiri ɲaxumene naxan sama se masusan tureni, e nun wusulan xiri ɲaxumena,

⁹ onixi gɛmɛ tofajine, e nun gɛmɛ tofajin gbetɛne saraxarali domain nun a kanke masaan nayabu seen na.”

Xorɔyaan 39.32-43

¹⁰ “Naxanye birin fatan walideni e ye, ne xa fa seni itoe rafaladeni Alatala naxanye yamarixi: ¹¹ Ala Batu Bubun nun a xunna sona, a suxu seene, a bun tiine, a gaalane,* a senbetenne, e nun a bundɔxɔne; ¹² Layiri Kankirana, a tongo tamine, a deraganla, e nun a ye masansan dugina; ¹³ tabanla nun a tongo tamine, a waliseene birin, e nun buru ralixina; ¹⁴ lenpu dɔxɔ seen nun a waliseene, a lenpune, e nun a turen naxan bubuni yalanma; ¹⁵ wusulan ganden nun a tongo tamine, masusan turena, wusulan xiri jaxumɛna, dugin naxan singanxi Ala Batu bubun so deɛn na; ¹⁶ saraxa gan daxi baden nun a wure masɔxɔnxina, a tongo tamine, e nun a waliseene birin; ige sa se sula daxin nun a bundɔxɔna; ¹⁷ sansan dugine, a senbetenne, e bundɔxɔne, e nun dugin naxan singanxi sansanna so deɛn na; ¹⁸ tamin naxanye gbangbanma bɔxɔni Ala Batu Bubun xidi seen na, e nun sansanna gbeene nun e lutine; ¹⁹ taa dugi naxan soma walideni yire sarijanxini, dugi rasarijanxine saraxarali Haruna xa, e nun a diine gbeen naxanye soma saraxa ralideni.”

²⁰ Isirayila yamaan birin yi keli Musa fɛma. ²¹ Naxanye birin a jɛnige, ne yi fa kiseene ra Alatala xa, Naralan Bubun wanla fe ra, e nun dugi sarijanxine rafala fena. ²² Xɛmɛn nun jaxanla, naxanye jɛnigen yi fan, ne yi fa xɛma maxidi seen sifan birin na, tunla soone, wuredine, jɛɛne, e yi e fi Alatala ma kise ralixin na. ²³ Gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, sii xabe dugine, konton kidi magbelixine e nun sube kidine yi naxanye yii, e yi fa ne ra. ²⁴ Naxanye yi fama gbetin nun sulan na, ne yi na findi kiseen na Alatala xa. Kasiya wudin yi naxanye yii, ne yi fa ne ra walideni. ²⁵ Naxalan walikene birin yi garini tɔn e fa a ra, a mamiloxin nun a gbeela, hanma taa dugina, e naxanye wurundun. ²⁶ Naxalan walikɛ gbetɛye yi sii xabe dugin wurundun naxanye yi wama a liga feni e nun naxanye fatan. ²⁷ Yamaan kuntigine yi fa onixi gɛmɛne ra e nun gɛmɛ tofaji gbetɛye saraxarali domain nun kanke masaan nayabu seene ra. ²⁸ E yi fa se xiri jaxumɛne nun oliwi turen na lenpun nun masusan turena fe ra e nun wusulan xiri jaxumɛna. ²⁹ Isirayila kaa jɛnige fajine birin, xɛmɛn nun jaxanla, e birin yi fa e kiseen na Alatala xɔn wanle kɛ feen na Alatala naxanye yamarixi e ma fata Musa ra.

Batu bubun walikene

Xorɔyaan 31.2-6

³⁰ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E a mato, Alatala bata Yuri a dii BeSalɛli sugandi, Xuru mamandenna, Yuda bɔnsɔnni. ³¹ A bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra, alogo a xa fatan wali wuyaxi kɛ, ³² alogo a xa nɔ wali gbeene rakamalideni, a xɛmaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ³³ a gɛmɛ fajine masoli, a yi e suxu seene yitɔn, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine kɛ. ³⁴ Ala mɔn bata tin a xa fatan xaranna tiye, e nun Axisamaki a dii Oholiyabi, Dan bɔnsɔnni. ³⁵ Ala bata tin e fatan wanla sifan birin na, e gɛmɛne masoli, e wanle yeɓa, e dugine sɔxɔn, a mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina. E fatan wanla sifan birin yeɓadeni.”

* 35:11: Nde a falama a “galalenne.”

36

1 “Besaleli nun Oholiyabi, e nun walikene birin, Alatala xaxilimayaan nun kolonna fi naxanye ma alogo e xa na yire sarijanxin wanle birin kedeni, e xa wanla fələ alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

2 Musa yi Besaleli nun Oholiyabi xili, e nun walikene birin Alatala xaxilimayaan fi naxanye ma, e nun naxanye yi waxi wanle ke feni. 3 Isirayila kaane fa kiseen naxanye ra yire sarijanxin ti feen na, Musa yi ne birin taxu walikene ra. Muxune mən yi fama kiseene ra Musa fema xətən yo xətən. 4 Nayi, muxun naxanye birin yi yire sarijanxin wanla kema, ne birin yi e wanle bejin e siga, 5 e fa a fala Musa xa, e naxa, “Yamaan fama se wuyaxi ra. E bata a radangu ayi. Alatala naxan yamarixi wanla ke feen na, a bata gbo na xa.” 6 Musa yi yamarin fi mafuren, a xa fala yamaan daaxaden birin yi, a naxa, “Xəmən nun naxanla, muxu yo nama fa kiseene ra yire sarijanxin wali feen na.” Nayi, e yi ba fe kiseene ra. 7 Amasəto kiseen naxanye bata yi sətə ne yi wanla rajanje nən.

*Ala Batu Bubun ti fena**Xorəyaan 26.1-37*

8 Walike xaxilimane yi Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye fajni fu ra, a mamiloxin nun a gbeela. E yi a rayabu maleka gubugubu kan sawura səxənxine ra. 9 Dugine birin yi lan: a kuyan nongonna ye məxəne nun solomasexə, a yigbona nongonna ye naanin. 10 E yi dugi suulun dege e bode ra, dugi suulunna bonne fan yi dege e bode ra. 11 E yi luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkin na. E mən yi na liga a ratugunxin bonne dənxe ra xiin na. 12 E yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine singe ra xiin na, e mən yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine firinden dənxe ra xiin na, lutine yi lanxi e bode ma. 13 E yi a suxu seen xema daxin tonge suulun nafala, e yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.

14 E yi dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. 15 Dugi fu nun kedenne birin yi lan. Keden kuya yi nongonna ye tonge saxan. Keden yi gbo nongonna ye naanin. 16 E yi dugi suulun dege e bode ra e danna, e dugi senninna bonne fan dege e bode ra. 17 E yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkine ra, e mən yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dənxe ra xiin de kinkine ra. 18 E yi suxu se sula daxin tonge suulun nafala alogo e xa bubun xidi, a findi kedenna ra. 19 E yi konton kidi magbelixine dege e bode ra, e yi e sa bubun birin fari. E mən yi sube kidi fajni gbete ye fan sa na fari.

20 E yi bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudin na. 21 Bun tiine yi kuya nongonna ye fu, e yigbona nongonna ye keden e nun a tagi. 22 Bun tiin yi findi farin firinna ra e bode yetagi. E yi bubun bun tiine birin ti na kiini. 23 E yi bun ti məxəne rafala bubun yiifari fəxən ma. 24 E yi bundəxo gbeti daxin tonge naanin nafala bun tiine xa. Bun ti yo bun ti, bundəxo firin. Farin firinne yi səti bundəxone kui. 25 E yi bun ti məxəne ti Ala Batu Bubun kəməni fəxəni, 26 e nun bundəxo gbeti daxin tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundəxo firin. 27 E yi bun ti sennin ti bubun xanbin na sogegododen binni. 28 E mən yi bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. 29 Bun ti firin yi ti e bode xən mənni. E yi xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Tongon firinne birin yi ti na kiini. 30 Nayi, bun ti solomasexə yi ti na e nun bundəxo fu nun sennin. Bun dəxo firin yi lu bun tiine birin bun.

³¹ E yi kasiya wudi gaalane* rafala: suulun yi lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ³² suulun yi lu bode fɔxɔn ma, suulun yi lu bubun xanbi binna ma sogegododen binni. ³³ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na yi rafala gaalan kedenna ra alogo a xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han bubun bode fɔxɔna. ³⁴ E yi xɛma yilɛnɛnxine sa bun tiine ma. E yi gaalane so yinle rafala xɛmaan na. E yi xɛma yilɛnɛnxine sa gaalane ma.

³⁵ E yi kankiraan yɛ masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e yi a rayabu maleka sawura sɔxɔnxine ra. ³⁶ E yi a singan kasiya sɛnbɛtɛn naanin na xɛma yilɛnɛnxine yi saxi naxanye ma. E yi xɛma singan seene ti e ma. E yi sɛnbɛtɛnne ti bundɔxɔ gbeti daxi naanin kui. ³⁷ Dugi sɔxɔnne yi dɛ Raxidi taa dugin nafala bubun so dɛɛn na gari mamiloxin nun a gbeela ra. ³⁸ E yi sɛnbɛtɛn suulun gbetɛye rafala dugin xa e nun a singan seene. E yi xɛma yilɛnɛnxine sa sɛnbɛtɛnne xuntagine ma, e bundɔxɔ sula daxi suulun nafala e xa.

37

Layiri Kankirana fe

Xɔɔyaan 25.10-20

¹ Bɛsaleli yi kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ² A yi xɛma fajɪ yilɛnɛnxine sa a fanna nun a kuiin ma, a yi a dɛ kinkin fan nabilin xɛmaan na. ³ A yi a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na a san naaninne ma, firin fɔxɔ kedenni, firin bode fɔxɔni. ⁴ A yi kasiya tami firin nafala, a yi xɛma yilɛnɛnxine sa e ma. ⁵ A yi tamine raso xɛma yinle ra kankiraan dɛxɔnne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ⁶ A yi xɛma dɛrganla rafala kankiraan ma, Ala solonadena. A yi kuya nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yi gbo nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ⁷ A yi maleka gubugubu kan sawura firin nafala xɛma bɔnbɔxin na, e ti kankiraan dɛrganla fɔxɔ firinne ma. ⁸ A maleka sawura keden ti fɔxɔ kedenni, a yi a firinden ti bode fɔxɔni. Maleka sawurane nun kankiraan dɛrganla yi findi se kedenna ra. ⁹ Maleka sawurane gubugubune yi bandunxi e xun ma, e yi felenxi kankiraan dɛrganla ma. Maleka sawurane yɛɛ rafindixi e bode ma, e xun sinxi kankiraan dɛrganla ma.

Buru Rali Tabanla fe

Xɔɔyaan 25.23-29

¹⁰ E yi kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nɔngɔnna yɛ firin, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ¹¹ E yi xɛma fajɪ yilɛnɛnxine sa a ma, e a dɛ kinkin nabilin xɛmaan na. ¹² E yi farinna sa tabanla ɲinginna ma a rabilinni. Farinni gboon yi lanxi muxun yii kuiin nan ma. E yi xɛmaan sa farinna dɛ kinkine ma. ¹³ E yi a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ¹⁴ Tamine so yinle yi lu a dɛ kinkine ra, tamine soon naxanye ra tabanla xali seen na. ¹⁵ E yi kasiya tamine rafala, e yi xɛma yilɛnɛnxine sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ¹⁶ E yi a goronne nun waliseene rafala xɛma fajɪn na, e nun a igelengenne minse saraxane rabɔxɔnna naxanye ra.

Lɛnpune dɔxɔ sena

Xɔɔyaan 25.31-39

* 36:31: Nde a falama a “galalenne.”

¹⁷ E yi lənpun dəxə seen nafala xəma bənbəxi fajin na. A sanna nun a yiine yi rayabu se fuge sawurane ra. Se kedenna nan yi e birin na. ¹⁸ Yii sennin nan yi tixi a fəxə firinne ma: lənpu dəxəde yire saxan yi lu a fəxə kedenni, yire saxan a fəxə bodeni. ¹⁹ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan yi rafala a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ²⁰ Amandi wudi fuge sawura naanin yi rafala a binla fan ma. ²¹ Keden yi rafala a tangbaxi singen bun ma, keden a firinden fan bun ma, e nun keden a saxanden bun. E birin malanxina yii sennin. ²² Se kedenna nan yi a se fuge sawurane nun a yiine ra, e birin yi rafalaxi xəma fajin bənbəxin nan na. ²³ E yi lənpu solofere rafala xəma fajin na, e nun e waliseene nun xube kə seene. ²⁴ E lənpun dəxə seen nun a waliseene rafala xəma fajin kilo tonge saxan nan na.

Wusulan gandena

Xorəyaan 30.1-5

²⁵ E yi wusulan ganden nafala kasiya wudin na. A kuyana nəngəna ye keden, a yigbona nəngəna ye keden, a yitena nəngəna ye firin. E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. E yi findi se kedenna ra. ²⁶ E yi xəma fajin yilənlenxine sa a fanna nun a dəxəne nun a fenne ma. E yi xəmaan sa a rabilinni a jinginne ma. ²⁷ E yi tami raso yinla xəma daxin firin firin nafala wusulan ganden jinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fəxə firinne ra. ²⁸ E yi kasiya wudin nafala tamine ra, e yi xəma yilənlenxine sa e ma.

Xorəyaan 30.22-38

²⁹ Wusulan nafalane yi masusan ture sarijanxin nun wusulan xiri jaxumən nafala.

38

Saraxa gan daxin badena

Xorəyaan 27.1-8

¹ E yi saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyana nəngəna ye suulun, a yigbona nəngəna ye suulun, a yitena nəngəna ye saxan. ² E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. Saraxa ganden nun a fenne yi findi se kedenna ra, e sula yilənlenxine sa e ma. ³ E yi a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kə seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene, e nun tēē kə seene. ⁴ E yi wure masəxənxin nafala xuben minin naxan na. A yi lu saraxa ganden dē kinkine bun ma saraxa gandeni teen tagini. ⁵ E yi tamin so yili naanin nafala sulan na a wure masəxənxin tongon naaninne ma. ⁶ E yi kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, e sula yilənlenxine sa e ma. ⁷ E yi tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fəxə firinne ma a xali seen na. E yi a rafala farinne ra, a kui genla yi lu.

Ige ramara sena

⁸ Walikē jaxanla naxanye yi Naralan Bubun so dēen na, ne yi e mato kikene so e yii, e yi ige ramara seen nun a bundəxən nafala ne sulan na.

Dugi sansanna

Xorəyaan 27.9-19

⁹ E yi Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fəxən yi kuya ayi han nəngəna ye keme, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰ Sula senbetən məxəne yi ti sula bundəxə məxəne kui. Dugi singan se gbeti daxine yi singan

gbeti gaalane* ra senbetenne longonne ra. ¹¹ Komen foxon sansanna fan yi kuya ayi han nongonna ye keme, a fan yi ti sula senbeten maxone ra e nun sula bundoxo maxonen e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane senbetenne longonne ra. ¹² Sansanna yi kuya ayi sogegododen binni han nongonna ye tonge suulun. A yi ti dugine ra e nun senbeten fu nun bundoxo fu nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane. ¹³ Sansanna yi kuya ayi a sogeteden binni soden denaxan yi, han nongonna ye tonge suulun. ¹⁴ Dugine yi singan soden foxo kedenni, e nun senbeten saxan nun e bundoxo saxan han nongonna ye fu nun suulun. ¹⁵ Dugine yi singan soden bode foxoni, e nun senbeten saxan e nun bundoxo saxan han nongonna ye fu nun suulun. ¹⁶ Bubun sansanna dugine birin yi rafalaxi taa dugi fajin nan na. ¹⁷ Senbetenne bundoxone birin yi rafalaxi sulan nan na. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilenlenixine yi saxi senbetenne fan xuntagine ma. Sansanna senbetenne birin yi tugunxi e bode ra gbeti gaalane nan na. ¹⁸ Dugi soxonne yi so deen de raxidi dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. A yi kuya han nongonna ye maxone. A yi mate han nongonna ye suulun alo sansanna dugin bonne. ¹⁹ Senbeten naanin nun bundoxo naanin fan yi ti menni. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilenlenixine yi saxi e xuntagine ma. ²⁰ Tami dungin naxanye yi gbangbanma boxoni bubun bun tiine nun sansanna senbetenne xidi seene ra, ne birin yi rafalaxi sulan nan na.

²¹ Waliseene yatene nan itoe ra naxanye rawali Ala Bubun tideni, Layirin Sereyaan bubun naxan kui. Musa nan Lewi bomsonna muxune yamari, e yi e sebe saraxarali Harunaa dii Itamara xun matoon bun ma. ²² Yuri a dii Besaleli, Xuru mamandenna Yuda bomsanni, na yi seen birin nafala Alatala Musa yamari naxanye ma. ²³ E nun Oholiyabi nan yi a ra, Axisamaki a diina, Dan bomsanni. Walikenen nan yi a ra naxan fatan wanle yebadeni. Dugi soxonna nan mon yi a ra naxan yi gari mamiloxin nun a gbeela rawalima e nun taa dugi fajina.

²⁴ Xema kise ralixin naxanye birin yi rawalima yire sarijanxin tideni, ne yi lanxi kilo keme solomasexe kilo tonge solofere kilo solofere garamu keme saxan nan ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. ²⁵ Yamaan fa gbetin naxan na, na to tenge, na lan kilo wuli saxan kilo fu nun solofere garamu keme solofere nun tonge suulun nan ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. ²⁶ Xemen naxanye barin bata yi ne maxone ti, ne to tenge, e birin gbeti gbanan keden keden nan fi gbeti gbanan naxan lan garamu suulun ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. Xeme wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun nan tenge. ²⁷ E gbetin kilo wuli saxan nan naxulun gbeti bundoxo kemene rafala seen na yire sarijanxin nun a ye masansan dugin xa, kilo tonge saxan saxan. ²⁸ Na gbeti kilo fu nun solofere garamu keme solofere tonge suulunna naxan lu, e dugi singan seene nun gaalane rafala na ra, e mon yi gbetin sa senbetenne xuntagine ma. ²⁹ Sula kise ralixine lan kilo wuli firin keme maxonen nun naanin nan ma. ³⁰ E yi bundoxone rafala na ra Naralan Bubun soden xa e nun sula saraxa ganden nun a wure masoxnxin nun a goronne birin, ³¹ sansanna bundoxone, a soden fan gbeene, e nun bubun nun sansanna xidi seen gbangban daxine.

* 38:10: Nde a falama a "galalenne."

39

Saraxaraline dugine

¹ E gari mamiloxin nun a gbeela naxanye sɔtɔ, e dugine rafala ne nan na wali ke seen na yire sariɲanxini. E mɔn yi doma rasariɲanxine rafala Haruna xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

*Saraxarali domana**Xorɔyaan 28.6-14*

² E yi saraxarali doma xema daxin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ³ E yi xemaan bɔnbɔ han a denfetɛn. E yi a yibolon luti xunxurine ra alogo a xa basan gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali tofajin na. ⁴ E yi a tungunne dege, e lutine ti e xun firinne ra a xidi seen na. ⁵ A tagixidi fajin fan yi dege na kiini. E nun saraxarali domaan yi findi se kedenna ra. A rafala xemaan na, e nun gari mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁶ E yi onixi gemene ti geme suxu seen xema daxine ra, e Isirayilaa diine xinle kerenden onixi gemene ma a fajin na. ⁷ E yi na gemene ti saraxarali domaan tungunne ma jɔxɔ lu feen na Isirayilaa diine xɔn alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

*Kanke masana**Xorɔyaan 28.15-28*

⁸ E yi kanke masaan dege, kitisa sena. A yi findi wali fajin na. E yi a dege alo saraxarali domana, e a rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ⁹ A rafalaxi tongon naaninna ra, alogo a xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nɔngɔnna tagi. ¹⁰ E yi a rayabu geme fajin kira naanin na. E gemeni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gemen nun topasi gemen nun emerodi gemena. ¹¹ A kiraan firindena: esikaribukili gemen nun safiri gemen nun dayimu gemena. ¹² Kiraan saxandena: opali gemen nun agati gemen nun ametisi gemena. ¹³ Kiraan naanindena: kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemena. Gemeni itoe xa sa suxu se xema daxine kui. ¹⁴ Na geme fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Geme yo geme, Isirayila bɔnson keden xinla yi kerenden a ma taxamasenna ra. ¹⁵ E yi xema yɔlɔnxɔndine rafala kanke masaan na, naxanye denbexi alo lutina. ¹⁶ E yi xidi se xema daxi firin nun xema wuredi digilinxi firin nafala, e yi wuredine so kanke masaan xunne ra. ¹⁷ E yi yɔlɔnxɔndine xidi wuredine ra kanke masaan tungunne ma, ¹⁸ yɔlɔnxɔndine yi ti xidi se firinne ra alogo e xa tugun saraxarali domaan tungunne ra a kanke ra. ¹⁹ E mɔn yi xema wuredi digilinxi firin nafala e naxanye singan kanke masaan san bun ma, kanke masaan de kinkin kui. ²⁰ E yi xema wuredi firin nafala, e yi e xidi saraxarali domaan tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²¹ E yi kanke masaan wuredine nun saraxarali domaan wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domaan bejin alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

*Saraxarali dugi gbete**Xorɔyaan 28.31-43*

²² Dugi sɔxɔnna nde yi saraxarali domaan gubaan dege dugi mamiloxin na. ²³ A kɔeen yi lu a tagi, e yi dugina nde dege a kɔeen nabilinni alogo a nama bɔ. ²⁴ E yi girenada wudi bogi sawurane dege a lenbene ma gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ²⁵ E yi xema talandine rafala, e yi

e xidi a lenbene ma girenada wudi bogine longori ra. ²⁶ Xema talanne yi xidi girenada bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinni. A yi na nan soma a nɛma yi walɛ waxatin naxan yi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁷ Dugi sɔxɔnna nde yi doma bunbirane dege taa dugi fajin na Haruna nun a diine xa, ²⁸ e nun taa dugi namu fajin nun taa dugi xuntagi xidine nun taa dugi wantan fajine. ²⁹ Dugi sɔxɔnna nde yi taa dugi fajin nafala tagi xidin na e nun gari mamiloxin nun a gbeela alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³⁰ E yi xɛma walaxa xurudin nafala taxamaseri rasarijanxin na, e yi a sɛbe a fari alo taxamasenna fa fala, “Muxu Sarijanxina Alatala Xa.” ³¹ E yi a xidi luti mamiloxin na namun tigi ra alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Nabi Musa yi Batu Bubun mato *Xorɔyaan 35.10-19*

³² Naralan Bubuna Ala batuma denaxan yi, na wanla birin yi kamali. Isirayila kaane yi a birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³³ E yi fa bubun na Musa fema: bubun nun a waliseene birin, a dugi singan seene nun a bun tiine nun a gaalane nun a senbetenne nun a bundɔxɔne ³⁴ nun a xunna soon naxan nafala konton sube kidi magbelixine ra, e nun na fan xunna soon naxan nafala kidi fajine ra nun a ye masansan dugin ³⁵ nun Layiri Sereya Kankiraan nun a tongo tamine nun a deraganla Ala solonama denaxan yi ³⁶ nun tabanla nun a goronne birin nun Buru Ralixin ³⁷ nun xema lenpu dɔxɔ seen nun a lenpune nun a waliseene nun turen naxan sama a kui ³⁸ nun saraxa gande xema daxin nun masusan turen nun wusulan xiri jaxumen nun bubun soden de raxidi dugin ³⁹ nun saraxa gande sula daxin nun a wure masɔxɔnxin nun a tongo tamine nun a goronne nun ige ramaraden nun a bundɔxɔn ⁴⁰ nun sansan dugine nun a senbetenne nun bundɔxɔne nun a soden de raxidi dugin nun sansanna lutine nun xidi seen gbangban tamine nun Naralan Bubuna waliseene birin Ala batuma denaxan yi ⁴¹ e nun taa dugi domane saraxaraline xa e nɛma walɛ yire sarijanxini waxatin naxan yi, saraxarali Harunaa doma rasarijanxine, e nun a diine gbeene e naxanye soma e nɛma walɛ waxatin naxan yi. ⁴² Isirayila kaane bata yi wanla birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴³ Musa yi na wanla mato, a yi a to fa fala e a kexi nen alo Alatala a yamari kii naxan yi. Nanara, Musa yi duba e xa.

40

E yi Ala Batu Bubun ti

¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ² “Kike singen xii singena, i xa Ala Batu Bubun ti, Naralan Bubuna. ³ I xa Layiri Sereya Kankiraan dɔxɔ a kui, e yi a ye masansan dugin na. ⁴ I xa tabanla xali i yi a dɔxɔ. I xa lenpu dɔxɔ seen xali, i yi a lenpune yitɔn. ⁵ I xa wusulan saraxa gande xema daxin dɔxɔ Layiri Sereya Kankiraan yetagi, i yi dugin singan Ala Batu Bubun soden de ra. ⁶ I xa saraxa gan daxin baden lu Ala Batu Bubun soden yetagi, Naralan Bubuna. ⁷ I xa ige ramaraden dɔxɔ saraxa ganden nun Naralan Bubun tagi, i yi igen sa a kui. ⁸ I xa bubun nabilin sansanna ra, i yi dugin singan sansanna soden deen na. ⁹ I xa masusan turen tongo, i yi Ala Batu Bubun masusan e nun a yi seen birin. I xa a rasarijan e nun a waliseene birin, nayi a sarijanma nen. ¹⁰ I xa saraxa gan daxin baden masusan e nun a waliseene birin. I xa saraxa

ganden nasariɗan, nayi a sariɗanma nen fefe! ¹¹ I xa ige ramaraden masusan e nun a bundɔxɔna, i yi a rasariɗan. ¹² I xa fa Haruna nun a dii xemeɓe ra Naralan Bubun deen na, i yi e maxa. ¹³ I dugi rasariɗanxine ragodo Haruna ma, i yi a masusan, i yi a rasariɗan, alogo a xa saraxarali wanla ke. ¹⁴ I yi fa a dii xemeɓe ra, i yi e maxidi dugine yi. ¹⁵ I yi e masusan alo i e baba masusan kii naxan yi, alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. Ne masusanma e so feen nan na saraxaraliyani naxan luma e yixetene birin xa habadan.” ¹⁶ Musa yi Alatalaa yamarine birin liga.

¹⁷ Ne firinden kike singena, kiken xii singena, Ala Batu Bubun yi ti. ¹⁸ Musa to Ala Batu Bubun ti, a yi a bundɔxɔne dɔxɔ, a yi a buntine ti e kui, a yi gaalane so e yinle ra, a yi a senbetenne ti. ¹⁹ A yi kidine sa bubun fari a xunna soon na. A na fan xunna soon so a xun na alo Alatala Musa yamari kii naxan yi. ²⁰ A yi Layiri Sereya geme walaxane tongo a e sa Layiri Kankiraan kui. A yi a tongo tamine so yinle ra Layiri Kankiraan ma. A yi kankiraan deraganla sa a de ra Ala solonama denaxan yi. ²¹ A yi Layiri Sereya Kankiraan xali Ala Batu Bubun kui, a yi a ye masansan dugin singan, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²² A yi tabanla ti Naralan Bubun kui, Ala Batu Bubun kɔmen fɔxonɩ, kankiraan ye masansan dugin fari ma. ²³ A yi burune sa tabanla fari Alatala yetagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁴ A yi lenpu dɔxɔ seen dɔxɔ Naralan Bubun kui tabanla yetagi Ala Batu Bubun yifari fɔxon ma. ²⁵ A yi lenpune yitɔn Alatala yetagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁶ A yi wusulan gande xema daxin dɔxɔ Naralan Bubun kui, dugin yetagi. ²⁷ A yi wusulan xiri jaxumɛn gan a fari alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁸ A yi dugin singan Ala Batu Bubun deen na. ²⁹ A yi saraxa gan daxin baden dɔxɔ Ala Batu Bubun soden dexɔn, Naralan Bubuna. A saraxa gan daxine ba na fari, e nun bogise saraxane, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ A yi ige sa seen dɔxɔ Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, a yi maxa igen sa a kui. ³¹ Musa nun Haruna nun a dii xemeɓe yi e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ³² E nema yi soe Naralan Bubun kui, hanma e nema e masoe saraxa ganden na, e yi e maxama nen, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³³ A yi sansanna ti Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, a yi dugin singan sansanna deen na. Musa yi wanla rajan na kiini.

Ala nɔrɔna
Yatene 9.15-23

³⁴ Nayi, kundaan yi so Naralan Bubun xun na, Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun nafe. ³⁵ Musa mi yi nɔe soe Naralan Bubuni, bayo kundaan yi a fari, e nun Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun nafexi. ³⁶ Na kundaan nema yi keɛ Ala Batu Bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane birin yi sigama nen a fɔxɔ ra. ³⁷ Koni xa kundaan mi yi bama na, e fan mi yi sigama han a yi ba lɔxon naxan yi. ³⁸ Alatalaa kundaan nan yi Ala Batu Bubun xun ma yanyin na, teen nan yi basanxi a ra koɛen na. Isirayila yamaan birin yi a to e sigatiin birin yi.

Saraxaraline Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebε

Tawureta Musa yire saxanden ni i ra. Ala a falama Kitabun yireni ito kui, Isirayila kaane yulubi xafarin sɔtɔma kii naxan yi saraxane xɔn.

Kitabun yireni ito fala tide singeni, Ala nan Musa xilima Naralan Bubun kui yire sarijanxini alogo a xa falan ti a xa. Kitabun yireni ito birin, Ala sariyane nan falama Musa xa lan Isirayila kaane ma, a yi e tuli sa, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nɛn e xɔn.” (Saraxaraline 18.5) A yisoxina, Ala a yɛbama Isirayila kaane xa e lan e xa fe jaxin naxanye ba e tagi alogo e nun Ala yi lan. A a yɛba e xa, e lan e xa naxan liga alogo e yire sarijanxin xa findi e nun Ala naralanden na. Nayi, naxanye saraxan bama, fɔ ne xa a liga nɛn alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Saraxaraline lan e xa binya, e yi e yɛtε suxu binyeni. Yamanan muxune birin lan e yi fati bendɛn fe xɔsixin matanga e nun yulubi feene.

Ala sarijanxina, xanuntenyana Ala, na wama a yamaan xa lu a sarijanni alogo xanuntenyaan xa lu en fan yi. Nanara, a habadan sariyan soxi Isirayila kaane yii, naxan makenɛnxi Marigi Yesu xɔn, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yɛtɛna.” (Saraxaraline 19.18, na mɔn sebɛxi Matiyu 22.39 kui).

Ala bata saraxan naxanye birin yɛba Kitabun yireni ito kui, ne en malima nɛn, en yi a famu Marigi Yesu nɔε muxune yulubin xafare kii naxan yi. Ala a fala nɛn Nabi Musa xa Kitabun yireni ito kui, a naxa, “N tan bata wunla findi n solona seen na ε niine xa, naxan sama saraxa ganden ma. Amasɔtɔ wunla nan n solonama bayo niina a yi.” (Saraxaraline 17.11-12) Na nan findixi Marigi Yesu fan faxa feen na. A tinxi faxan ma nɛn alogo a wunla xa findi Ala solona seen na yamaan xa. Naxan na yulubin liga, na bata findi muxu halagi daxin na Ala yɛε ra yi, na lan a xa a niin fi na yulubina fe ra. Na nan a ligaxi, muxune e yiin sama suben xunna ma, e nɛma a bε saraxan na. Na bunna nɛɛn fa fala, “Naxan yi lan nun a xa liga n tan yulubi kanna ra, na xa liga subeni ito ra.” Marigi Yesu findixi na saraxa kamalixin nan na yamaan xa. Naxan yi lan nun a xa liga adamadi yulubi kanne ra, na liga Yesu nan na naxan mi yulubi ligaxi.

Saraxan naxanye fe sebɛxi Kitabun yireni ito kui, ne keden kedenna birin findixi Marigi Yesu a fena nde misaala nan na. En nɔε Marigi Yesu a dunujɔa yi gidin bunna kolonjɛ nɛn en na saraxani itoe bunne fεsɛfεsɛ.

Sariyane nun Saraxane

¹ Alatala yi Musa xili Naralan Bubuni, a yi a fala a xa ² a a xa falani ito rali Isirayila kaane ma, a naxa,

“Xa ε tan nde fama saraxan na Alatala xa, a xa findi jingen na hanma yεxεɛna hanma siina.”

³ “Xa a jingen nan bama saraxa gan daxin na, a xa turaan nan ba fe mi naxan na. Na kanna xa fa a ra Naralan Bubun so dɛɛn na alogo Alatala xa a rasuxu. ⁴ A xa a yiin sa saraxa jingen xunna ma. Ala a rasuxuma nɛn, a findi a solona seen na na kanna xa. ⁵ A xa tura bulanna kɔε raxaba Alatala yɛtagi. Saraxaraline xa fa a wunla ra, Harunaa diine. Ne yi a so saraxa ganden dɛxɔnne ma Naralan Bubun so dɛɛn na. ⁶ Na kanna xa jingen budo, a yi a yisεgε dungi dungi na. ⁷ Saraxarali Harunaa diine xa tɛɛn sa saraxa ganden fari, e yegen sa tɛɛn na. ⁸ Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a dungine nun

a xunna nun a turene sa yegene fari tēni saraxa ganden fari. ⁹ Na kanna xa jingen kui seene nun a sanne yixa, saraxaraliin yi e birin sa tēni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tēn na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁰ “Xa na kanna saraxan findixi yēxēn nan na hanma siina, a xa kontonna ba fē mi naxan na hanma kōtōna. ¹¹ A xa a kōe raxaba saraxa ganden kōmēn fōxōni Alatala yetagi. Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a wunla so saraxa ganden dēxōnne ma. ¹² Na kanna xa a yisēge a dungu dungin na. Saraxaraliin xa a dungine nun a xunna nun a turene sa yegene fari tēni, saraxa ganden fari. ¹³ Na kanna xa a kui seene nun a sanne maxa, saraxaraliin yi a birin xali, a e sa tēni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tēn na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁴ “Xa na kanna saraxan findixi xōliin nan na naxan bama saraxa gan daxin na Alatala xa, a xa ganban nan ba hanma kolokonde diina. ¹⁵ Saraxaraliin xa xōliin xali saraxa ganden fari, a xa a xunna bolonje a ra, a yi a sa tēni saraxa ganden fari. A yi a wunla rabōxon saraxa ganden dēxōnna ma. ¹⁶ A xa a xōsōn ba e nun a yi seene, a yi e woli saraxa ganden dēxōn, sogeteden binni, xube bōxōndeni. ¹⁷ A xa a yibō a gabutene tagi, hali a mi e ba e bode ra. Saraxaraliin yi a sa yegene fari tēni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tēn na. A xirin nafan Alatala ma.”

2

Bogise fi daxine Ala ma

¹ “Xa muxuna nde waxi bogise saraxan fi feni Alatala ma, a xa fa murutu fujin nan na. A yi turen sa a yi, a wusulanna sa a fari. ² A xa a xali saraxaraline fēma, Harunaa diine. A yi a yiin yē keden tongo murutu fujini, turen saxi naxan yi e nun wusulanna birin. Saraxaraliin xa na sa tēni saraxa ganden fari jōxō lu seen na Ala xōn. Bogise saraxan nan na ra naxan nalima tēn na. A xirin nafan Alatala ma. ³ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan dōnxēn na. A sarijan han! Amasōto a baxi saraxane nan na naxanye ralixi tēn na Alatala ma.”

⁴ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi buru gandeni, a xa findi murutu fuji fajin nan na, a rafala buru xunne ra naxanye bōnbōxi turen na hanma buru yilēnlēnxine turen saxi naxanye ma. Buru rate seen * nama sa ne yi.”

⁵ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi tunde dutunna ma, a lan a xa findi murutu fuji fajin nan na naxan bōnbōxi turen na. Buru rate seen nama sa a yi. ⁶ I xa a yibolon, i turen sa a yi. Bogise saraxan na a ra.”

⁷ “Xa i ya bogise saraxan gilinxin na a ra, a xa findi murutu fuji fajin nan na naxan bōnbōxi turen na.”

⁸ “Bogise saraxan naxan nafalaxi na seene ra, i xa fa na ra Alatala fēma, i yi a so saraxaraliin yii, a yi a xali saraxa ganden dēxōn. ⁹ A nde bama bogise saraxan na nēn jōxō lu seen na Ala xōn, a na sa tēni saraxa ganden fari. Saraxan na a ra naxan nalima tēn na. A xirin nafan Alatala ma. ¹⁰ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan dōnxēn na. A sarijan han! Amasōto a baxi saraxane nan na naxanye ralixi tēn na Alatala ma.”

¹¹ “E bogise saraxan naxanye fima Alatala ma, ne sese nama rafala buru rate seen na. E nama sese gan buru rate seen na hanma kumin naxan yi xa bogise saraxan na a ra naxan nalima tēn na Alatala ma. ¹² E nōe ne fiye nēn

* 2:4: burun nate sena: Lēbenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

Alatala ma alo bɔxɔn bogise singene saraxana, koni ε nama ne gan saraxa ganden fari alo bogise saraxan naxan xiri rafan Ala ma. ¹³I xa fɔxɔn sa i ya bogise saraxane birin yi. I nama jinan a sa feen na, amasɔɔ fɔxɔn findixi Alaa Layirin taxamasenna nan na. A xa sa bogise saraxane birin yi.”

¹⁴“Xa i fa i ya bɔxɔn bogise singene ra Alatala xa bogise saraxan na, i xa se xɔri kɛndɛne nan fi a ma naxanye dinxi, e ganxi. ¹⁵I xa turen nun wusulanna sa a fari. Bogise saraxan na a ra. ¹⁶Saraxaraliin xa nde ba se xɔri dinxine nun turen na, a a sa tɛni jɔxɔ lu seen na Ala xɔn e nun wusulanna birin. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma tɛn na.”

3

Bɔɲe xunbeli saraxane

¹“Xa muxuna nde a jingen bama bɔɲe xunbeli saraxan na, a xɛmena hanma a gilena, a xa fa jingen na Alatala yetagi fɛ mi naxan na. ²A xa a yiin sa jingen xunna ma, a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun so dɛɛn na. Saraxaraline, Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ³A xa a subeni itoe ba a ra, a ne rali Alatala ma tɛn na: turen naxanye buru subene ma, e nun naxanye singanxi e ra, ⁴a gbingsi ra xɛlɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingsini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan nun gbingsi ra xɛlene bama. ⁵Harunaa diine xa ne sa tɛni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxin naxanye yegene fari tɛni. Saraxan nan na ra naxan nalima tɛn na. A xirin nafan Alatala ma.”

⁶“Xa a xuruse xunxurin nan bama bɔɲe xunbeli saraxan na Alatala xa, a xa a xɛmɛn hanma a gilɛn ba fɛ mi naxan na. ⁷Xa a yɛxɛɛn ba, a xa a xali Alatala yetagi. ⁸A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun so dɛɛn na. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ⁹A xa a subeni itoe tongo bɔɲe xunbeli saraxan na, a ne rali Alatala ma tɛn na: a turena, a xunla nun a turene birin, naxan baxi a gbingsi xɔnna ma, a turen naxanye birin a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁰a gbingsi ra xɛlɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingsini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingsi ra xɛlene. ¹¹Saraxaraliin ne sama nɛn tɛni saraxa ganden fari. Donseen nan na ra naxan nalixi Alatala ma tɛn na.”

¹²“Xa a siin nan bama, a xa a xali Alatala yetagi. ¹³A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun yetagi. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ¹⁴A xa a subeni itoe tongo, a ne rali Alatala ma tɛn na: a turen birin naxanye a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁵a gbingsi ra xɛlɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingsini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingsi ra xɛlene. ¹⁶Saraxaraliin xa ne birin sa tɛni saraxa ganden fari. Donseen na a ra naxan nalima tɛn na. A xirin nafan Alatala ma. Alatala nan gbee a turen birin na.”

¹⁷“Habadan sariyan na a ra waxati famatone birin yi, ε na dɔxɔ dɛdɛ yi: ε nama suben turen don, ε nama suben wunla don.”

4

Yulubi xafari saraxana

¹Alatala yi a fala Musa xa, ²a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na tantan a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a xa ito liga: ³Xa saraxaraliin nan yulubin ligaxi naxan masusanxi turen na a findi saraxarali

kuntigin na, a yamaan findi yulubi tongon na, a xa fa tura bulanna ra fe mi naxan na, a na ba a yulubi xafari saraxan na Alatala xa. ⁴ A xa turaan xali Naralan Bubun deen na Alatala yetagi. A xa a yiin sa turaan xunna fari, a yi turaan kee raxaba Alatala yetagi. ⁵ A yi a wunla nde tongo, a a xali Naralan Bubun kui. ⁶ A xa a yii sonla sin wunli, a a xuya Alatala yetagi doxoja ma solofere yire sarijanxin ye masansan dugin yetagi. ⁷ Saraxaraliin xa wunla nde sa wusulan ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yetagi Naralan Bubun kui alogo na wunla xa rali Ala ma. A xa turaan wuli donxen naboxon saraxa gan dixin baden san bunna dexon ma Naralan Bubun deen fema. ⁸ A xa turani ito turen birin ba, turen naxanye a buru subene ma hanma naxanye singanxi e ra, ⁹ a gbingi ra xele firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan boje ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹⁰ A turen bama nen alo turen naxanye bama boje xunbeli saraxana turani. Saraxaraliin xa e sa teeni saraxa ganden fari. ¹¹ Koni turaan kidin nun a suben nun a xunna nun a sanne nun a kui seene nun a gbiine, ¹² e nun a gbindingi donxen birin, a xa ne xali yamaan daaxaden fari ma xube boxonden denaxan sarijan. A yi e sa yegene fari teeni, a e gan xube malanxin fari.”

¹³ “Xa Isirayila yamaan birin nan Alatalaa yamarina nde kala tantanni, e mi a kolon, e bata findi yulubi tongone ra na yi. ¹⁴ E na a kolon a e bata yulubin liga, yamaan xa fa tura bulanna ra, e na ba yulubi xafari saraxan na. E na xalima nen Naralan Bubun yetagi. ¹⁵ Yamaan fonne xa e yiine sa turaan xunna ma Alatala yetagi, e turaan kee raxaba. ¹⁶ Saraxarali gbeen xa a wunla nde xali Naralan Bubun kui. ¹⁷ A xa a yii sonla sin wunli a a xuya Alatala yetagi doxoja ma solofere yire sarijanxin ye masansan dugin yetagi. ¹⁸ Saraxaraliin xa a wunla nde sa saraxa ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yetagi Naralan Bubun kui. A xa a wuli donxen naboxon saraxa gan daxi baden dexon ma Naralan Bubun deen fema. ¹⁹ A xa a turene birin ba, a a sa teeni saraxa ganden fari. ²⁰ A xa na turaan liga alo turaan naxan ba a yeteen yulubi xafari saraxan na. Saraxaraliin xa Ala solona e xa na kiini, Ala yi e mafelu. ²¹ A xa turaan xali yamaan daaxaden fari ma, a yi a sa teeni alo a tura singen liga kii naxan yi. Yamaan yulubi xafari saraxan na ra.”

²² “Mangan na yulubin liga tantanni, a Alatalaa yamarin kala, a Ala. A bata findi yulubi tongon na. ²³ A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa koton na saraxan na, fe mi naxan na. ²⁴ A xa a yiin sa koton xunna ma, a yi a kee raxaba, saraxa gan daxine kee raxaban denaxan yi Alatala yetagi. Yulubi xafari saraxan na a ra. ²⁵ Saraxaraliin xa a yii sonla sin na wunli, a yi nde sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ²⁶ A xa a turen birin sa teeni saraxa ganden fari, alo boje xunbeli saraxan turen liga kiinde. Saraxaraliin xa Ala solona mangan yulubina fe ra na kiini, Ala yi a mafelu.”

²⁷ “Xa muxuna nde tantan yamaan ye, a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a bata findi yulubi tongon na. ²⁸ A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa sii giln na saraxan na fe mi naxan na a yulubina fe ra. ²⁹ A xa a yiin sa siin xunna fari naxan bama yulubi xafari saraxan na. A xa a kee raxaba saraxa gan daxine bama denaxan yi. ³⁰ Saraxaraliin xa na wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon. ³¹ A xa a turene birin ba, alo boje xunbeli saraxan turen ba kii naxan yi. A yi a sa teeni saraxa ganden fari, a

xirin yi rafan Alatala ma. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini, Ala yi na kanna mafelu.”

³² “Xa a fa yeXEE diin nan na a yulubi xafari saraxan na, a lan a xa a gileen nan ba, fe mi naxan na. ³³ A xa a yiin sa a xunna fari. A xa a koe raxaba yulubi xafari saraxan na saraxa gan daxine koe raxaban denaxan yi. ³⁴ Saraxaraliin xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxin baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ³⁵ A xa a turene birin ba, alo yeXEE naxan ba boje xunbeli saraxan na. Saraxaraliin yi a sa saraxan bonne fari naxanye ralima Alatala ma teeni saraxa ganden fari. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna xa a yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu.”

5

Yulubin misaale

¹ “Xa yamaan xilixi sereya badeni e yi e rakob, xa muxuna nde feen naxan toxi hanma a a kolon, xa a mi sereyaan ba na ma, a bata yulubin liga. A na haken goronna tongoma nen. ² Xa muxuna nde a din se haramuxina nde ra, xa a findi sube haramuxi faxaxin na, hanma xuruse haramuxina nde, hanma bubuse haramuxina nde, hali a mi a kolon, a fan mi fa sarijanxi, a bata yulubin tongo. ³ Xa muxuna nde a din se xosixina nde ra naxan fataxi adamadiine ra, hali a mi yi a kolon, a na a kolon, a bata findi yulubi tongon na. ⁴ Xa muxuna nde mi a miri, a a kolob wulen fari, fa fala a fena nde rabama nen. Xa a mi a raba, a bata findi yulubi tongon na.”

⁵ “Naxan na findi yulubi tongon na na feene yi, na xa a ti a yulubi ligaxin na. ⁶ Na xanbi ra, a xa fa yeXEE gilen na hanma sii gilena, a a ba saraxan na Alatala xa a yanginna ra. Nayi, saraxaraliin xa Ala solona a yulubina fe ra.”

⁷ “Xa fere mi a xa a xuruseen soto, a xa fa ganba firin hanma kolokonde firin na, a ne ba saraxan na a yanginna ra Alatala xa, keden yulubi xafarin na, keden saraxa gan daxin na. ⁸ A xa e xali saraxaraliin fema. A xa yulubi xafari saraxan nan singe ba. A xa a koeen gira, koni a nama a xunna bolonje a ra. ⁹ A xa a wunla nde xuya saraxa ganden dexonna ma, a wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁰ A xa xoliin boden ba saraxa gan daxin na alo sariyana a falaxi kii naxan yi, a yi Ala solona na kanna yulubina fe ra. Ala a mafeluma nen.”

¹¹ “Xa fere mi a xa a ganba firin hanma kolokonde firin soto, a nbe fe murutu funin kilo naanin na nen yulubi xafari saraxan na. Koni a nama turen hanma wusulanna sa a yi, bayo yulubi xafari saraxan na a ra. ¹² A xa a xali saraxaraliin fema, na yi a yiin ye keden ba a ra joxo lu seen na Ala xon, a yi a sa saraxane fari naxanye ralima Alatala ma teeni saraxa ganden fari. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹³ Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu. Saraxaraliin nan gbee saraxan donxen na alo a ligan bogise saraxan na kii naxan yi.”

Yangin saraxana

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁵ “Xa muxuna nde tinxintareyaan liga, a yulubin liga tantanni a mi Alatala gbee se sarijanxine fi a ma. A xa fa kontonna ra e nun naxan yelan a yanginna ra Alatala xa, fe mi naxan na, naxan saren lanxi kala tixin ma, fata yire sarijanxin gbeti liga seen na. Yangin saraxan nan na ra. ¹⁶ A mi se sarijanxin naxan fixi, a xa a joxon fi, a yi a saren yaganna doxona ma firin sa a fari, a yi a birin so saraxaraliin

yii. Saraxaralina Ala solonama nɛn na kanna xa kontonna ra, a naxan bama yangin saraxan na, Ala yi a mafelu.”

¹⁷ “Xa muxuna nde yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, hali a mi a kolon, a bata findi yulubi tongon na. A a haƙɛn goronna tongoma nɛn. ¹⁸ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fɛma fɛ mi naxan na yangin saraxan na. A saren xa lan a kala tixin saren ma fata sariyan na saraxaraliin miriyani. Nayi, saraxaralina Ala solonama nɛn a tantanna fe ra, Ala yi a mafelu. ¹⁹ Yangin saraxan na a ra, bayo na kanna findixi yulubi tongon nan na Alatala mabinni.”

Sariyana lan yangin saraxan ma

²⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²¹ “Xa muxuna nde yulubin liga, a yi tinxintareyaan liga Alatala ra, a wulen fala a boden xa a yii sena nde a fe ra, naxan taxuxi a ra hanma a a muɲa, hanma a a kansun, ²² hanma a a dɛ yixalan sena nde a fe ra naxan lɔxi ayi, a yi a to, hanma a a kɔlɔ wuleni, hanma a yulubina nde liga alo adaman dari fena, ²³ a na na sifan liga, a bata findi yulubi tongon na. A xa na se muɲaxin naxɛtɛ, hanma a naxan kansunxi, hanma naxan yi taxuxi a ra, hanma a seen naxan toxi naxan yi lɔxi ayi, ²⁴ hanma a wulen falaxi seen naxan ma fe ra. A xa na ɲɔxɔn fi, a yi yaganna dɔxɔɲa ma firin sa a fari, a yi a so a kanna yii na lɔxɔn yɛtɛni a na yangin saraxan ba lɔxɔn naxan yi. ²⁵ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fɛma fɛ mi naxan na yangin saraxan na Alatala xa. Na kontonna saren nun kala tixin saren xa lan. ²⁶ Saraxaralina Alatala solonama nɛn, a yi a mafelu na feen na, naxan a findixi yulubi tongon na.”

6

Sariyan saraxa gan daxine fe yi

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa yamarini ito fi Haruna nun a diine ma, a naxa, “Sariyan ni i ra saraxa gan daxine fe ra. Saraxa gan daxin xa lu ganɲɛ saraxa ganden fari kɛɛn birin na han xɔtɔnni. Tɛɛn nama tu saraxa ganden fari. ³ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a maxidi taa dugi gubani e nun a taa dugi bunbirana, a saraxan xuben ba saraxa ganden fari tɛɛn naxanye ganxi, a yi e sa saraxa ganden dɛxɔn. ⁴ Na xanbi ra, a a dugine masara, a xuben xali yamaan daaxaden fari ma yirena nde yi naxan sariɲan. ⁵ Tɛɛn naxan dɛgɛma saraxa ganden fari, na nama tu. Xɔtɔn yo xɔtɔn, saraxaraliin xa yegene fari sa, a yi saraxa gan daxini tɔn tɛɛni, a bɔɲɛ xunbeli saraxane turen sa a fari. ⁶ Tɛɛn xa lu dɛgɛ saraxa ganden fari waxatin birin. A nama tu.”

Sariyan bogise saraxane fe yi

⁷ “Sariyan ni i ra bogise saraxana fe ra: Harunaa diine xa fa a ra Alatala yɛtagi, saraxa ganden yɛtagi. ⁸ Saraxaraliin xa murutu fuɲin nun turen yiin yɛɲayi keden tongo, e nun wusulanna birin naxan saxi bogise saraxan fari. A yi na sa tɛɛni ɲɔxɔ lu seen na Ala xɔn saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁹ Haruna nun a diine xa na bogise saraxan dɔnxɛn don. E xa a don yirena nde yi naxan sariɲan Naralan Bubun sansanna kui. Buru rate se* nama sa a yi. ¹⁰ A mi ganma buru rate seen na. N na nan soxi e yii e gbeen na fala ne saraxane ra naxanye ralima n ma tɛɛn na. A sariɲan han! A sariɲan alo yulubi xafari saraxan nun yangin saraxan sariɲan kii naxan

* 6:9: burun nate sena: Lɛbenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

yi. ¹¹ Haruna bõnsõnna xemene birin daxe e xa a don. E gbeen na a ra fata saraxane ra naxanye ralima Alatala ma teen na waxati famatone birin yi. Naxan yo nema a yiin dinje a ra fo a xa sarijan.”

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “Haruna nun a diine na masusan boxon naxan yi e yi findi saraxaraline ra, e xa murutu fujin kilo saxan ba bogise saraxan na Alatala xa, a tagina xotõnni, a tagiin bonna jinbanna ra. ¹⁴ Murutu fujin lan a bonbo turen na, na yi gan tunde dutunna ma. Na xanbi ra, na burudin xa yigira dungi dungin na, a rali bogise saraxan na naxan xiri rafan Alatala ma. ¹⁵ Haruna bõnsõnna naxan findima saraxarali kuntigin na, na xa saraxani ito ba. Habadan sariyan na a ra Alatala yetagi, a ganma nen fefe! ¹⁶ Saraxaraliin na fa bogise saraxan naxan na, a ganma nen fefe, a nama don.”

Yulubi xafari saraxan sariyana

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “Sariyan ni i ra yulubi xafari saraxana fe ra. Yulubi xafari saraxan xa faxe Alatala yetagi saraxa gan daxin koe raxaban denaxan yi. A sarijan han! ¹⁹ Saraxaraliin naxan a ralima, na nan a donma. A xa a don Naralan Bubun sansanna kui yirena nde yi naxan sarijan. ²⁰ Naxan yo nema a yiin dinje a suben na fo a xa sarijan nen. Xa a wunla xuya dugina nde ma, i xa na dugin xa yire sarijanxina nde yi. ²¹ A na jin fejen naxan kui, i xa na kala. Koni xa a jin sula goronna nan kui, a xa maxa, a malinsaxun. ²² Xemen naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxe, e a don. A sarijan han! ²³ Koni yulubi xafari saraxan naxan wunla bata xali Naralan Bubun yire sarijanxin kui Ala solona seen na, na nama don. Na xa sa teeni.”

7

Yangin saraxan sariyana

¹ “Sariyan ni i ra yangin saraxana fe ra. A sarijan han! ² Yangin saraxan xa faxe saraxa gan daxin koe raxaban denaxan yi. A wunla yi so saraxa ganden dexonne birin ma. ³ A turen birin xa ba saraxan na, a xuli turen nun a turen naxanye a buru subene ma, ⁴ a gbingi ra xele firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bojen ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ⁵ Saraxaraliin xa ne rali Alatala ma teeni saraxa ganden fari. Yangin saraxan na a ra. ⁶ Xemen naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxe, e a don, koni fo a xa don yire sarijanxina nde yi, bayo a sarijan han! ⁷ Yangin saraxan nun yulubi xafari saraxan lanxi sariya kedenni ito nan ma: saraxaraliin naxan Ala solonama, a tan nan gbee suben na.”

⁸ “Saraxaraliin naxan saraxa gan daxin bama muxuna nde xa, a tan nan gbee na kidin na.”

⁹ “Bogise saraxan naxan birin ganxi buru gandeni, naxan nafalaxi tunde dutunna ma hanma naxan gilinxi, saraxaraliin nan gbee ne ra, naxan saraxan nalixi. ¹⁰ Bogise saraxan birin naxan basanxi turen na hanma a xarena, Haruna bõnsõnne birin nan gbee ne ra.”

Baje xunbeli saraxan sariyana

¹¹ “Sariyan ni i ra baje xunbeli saraxana fe ra naxan bama Alatala xa. ¹² Xa muxuna nde xuruseen bama barika bira seen na, a xa a ba e nun buru xunne buru rate se mi naxanye yi naxanye bonboxi turen na e nun burudine turen saxi naxanye ma buru rate se mi naxanye yi, e nun buru yilenlenxin naxanye rafalaxi murutu fujin fajin na naxanye bonboxi turen na. ¹³ Buru rate seen

buru xunna naxanye yi, na ndee xa sa bɔɔɔɔ xunbeli saraxan fari naxan bama barika bira seen na. ¹⁴ A xa nde ba ne keden kedenna ra, a na fi Alatala ma. Na findima saraxaraliin nan gbee ra naxan bɔɔɔɔ xunbeli saraxan wunla xuyaxi. ¹⁵ Bɔɔɔɔ xunbeli saraxan naxan bama barika bira seen na, na suben xa don a ba lɔxɔn nin. Na sese nama ramara han xɔtɔnni.”

¹⁶ “Koni, xa muxuna nde bɔɔɔɔ xunbeli saraxan bama alogo a xa a de xuiin nakamali hanma a a ba ɔɔɔɔɔɔ ma saraxan na, saraxa suben xa don a ba lɔxɔn nin, koni naxan na lu, a nɔɔɔɔ na donɔɔɔɔ nɔɔɔɔ na xɔtɔn bode. ¹⁷ Saraxan suben donɔɔɔɔ naxan na lu a xii saxandeni na xa sa tɔɔɔɔni. ¹⁸ Xa muxuna nde susu a bɔɔɔɔ xunbeli saraxan suben don a xii saxande lɔxɔni, saraxan mi rasuxuma. Ala mi a yatɔma sese ra, a ba muxun xa bayo a haramuxi. Naxan na a don, a na haken goronna tongoma nɔɔɔɔ. ¹⁹ Suben naxan na din se haramuxin na, na nama don, a xa sa tɔɔɔɔni. Muxun naxan sariɔan, na kanna daxa a saraxa suben don, ²⁰ koni naxan mi sariɔanxi, a yi bɔɔɔɔ xunbeli saraxa subena nde don Alatala gbeen naxan na, na kedima nɔɔɔɔ a yamani. ²¹ Naxan na a din se haramuxina nde ra, fata adaman na hanma sube haramuxina, hanma xɔsi se haramuxina nde, a yi bɔɔɔɔ xunbeli saraxa suben don Alatala gbeen naxan na, na kanna kedima nɔɔɔɔ a yamani.”

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E nama ɔɔɔɔɔɔ turen don, hanma yɔɔɔɔɔɔ, hanma siina. ²⁴ I na suben to, a faxaxi hanma burunna subene a yibɔxi, ne turen nɔɔɔɔ rawale nɔɔɔɔ se gbɔɔɔɔ ra, koni i nama a don. ²⁵ Naxan na na sube sifane turen don naxanye nɔɔɔɔ raliye Alatala ma tɔɔɔɔ na, na kedima nɔɔɔɔ a yamani. ²⁶ E nama xɔliin wunla don hanma suben wunla, e nɔɔɔɔ dɔxi dɔɔɔɔ yi. ²⁷ Naxan na wunla nde don, na kedima nɔɔɔɔ a yamani.”

²⁸ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁹ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na bɔɔɔɔ xunbeli saraxan ba, a xa fa a fɔxɔ kedenna ra, a na ba saraxan na Alatala xa. ³⁰ A yɔɔɔɔɔɔ xa fa na kiseen na naxan nalima Alatala ma tɔɔɔɔ na. A xa fa suben turen nun a kanken na. A xa a kanken yita Alatala ra alo se ralixina. ³¹ Saraxaraliin xa turen sa tɔɔɔɔni saraxa ganden fari, koni a kanken xa lu Haruna nun a diine xa. ³² I xa bɔɔɔɔ xunbeli saraxan yiifari ma danban fi saraxaraliin ma kiseen na. ³³ Haruna bɔnsɔnna naxan bɔɔɔɔ xunbeli saraxan wunla nun turen nalixi, na nan gbee a yiifari ma danban na. ³⁴ Amasɔɔ Isirayila kaane bɔɔɔɔ xunbeli saraxan naxanye bama, a kanke ralixin nun a danban naxan fixi, n bata ne so Haruna nun a diine yii, saraxaraline. Isirayila kaane na subene nan soma e yii habadan.”

³⁵ “Ito nan findi Haruna nun a diine gbeen na e Alatalaa saraxarali wanla fɔɔ lɔxɔn naxan yi. A bama ne saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma tɔɔɔɔ na. ³⁶ Alatala na nan yamarixi Isirayila kaane ma, e to masusan lɔxɔn naxan yi. Habadan sariyan na a ra e yixɔtɔne birin xa. ³⁷ Sariyane nan ne ra saraxani itoe fe ra: saraxa gan daxina, bogise saraxana, yulubi xafari saraxana, yangin saraxana, saraxaraliin dɔxɔ saraxana e nun bɔɔɔɔ xunbeli saraxana. ³⁸ Alatala na sariyan so Musa yii Sinayi geyaan nan fari, a Isirayila kaane yamari lɔxɔn naxan yi Sinayi tonbonni, a e xa fa e saraxane ra Alatala xa.”

8

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Haruna nun a diine xili Naralan Bubun so deen na. I xa fa e dugine nun masusan turen na, e nun turaan naxan bama yulubi xafari saraxan na, e nun konton firin e nun debena buru ratetarene naxan kui. ³ I xa Isirayila yamaan birin malan Naralan Bubun so deen na.” ⁴ Alatala yamarin naxan fi, Musa yi na liga, yamaan yi e malan Naralan Bubun so deen na.

⁵ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi.” ⁶ Musa yi Haruna nun a diine maso, a yi e maxa. ⁷ A yi dugin nagodo Haruna ma, a yi a tagi xidi tagixidin na, a gubaan nagodo a ma, a saraxarali domain nagodo a ma, a saraxarali domain tagi xidi tagixidi fajin na. ⁸ A yi kanke masaan bira a kœ, a masensen ti seene, Yurima nun Tumin sa na kui. ⁹ A yi namun so Haruna xun na, a yi xema walaxadin sa a tigi yee ra taxamaseri sarijanxin na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

¹⁰ Musa yi masusan turen tongo, a Ala batu bubun masusan e nun a yi seen birin. A ne birin nasarijan. ¹¹ A yi na turena nde xuya saraxa ganden ma dɔxɔna ma solofere, a saraxa ganden masusan e nun a goronne birin, e nun ige sa seen nun a dɔxɔ sena, alogo a xa ne rasarijan. ¹² A mɔn yi turen sa Haruna xunni, a a masusan, alogo a xa a rasarijan. ¹³ A yi Harunaa diine maso. A yi e dugine ragodo e ma, e nun tagi xidine nun xun tagi xidine, alo Alatala yamarin naxan so Musa yii.

¹⁴ A yi fa turaan na yulubi xafari saraxan na, Haruna nun a diine yi e yiine sa turaan xunna fari. ¹⁵ Musa yi a kœ raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma a yii sonla ra, alogo a xa saraxa ganden nasarijan. A yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. A saraxa ganden nasarijan na kiini alogo a xa Ala solona mɛnni. ¹⁶ Musa mɔn yi turen tongo naxanye yi jingen buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan yi bɔjɛn fari, e nun a gbingi ra xeɛ firinne nun e turene. A yi na birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹⁷ Koni a yi jingen gbindingin nun a kidin nun a suben nun a gbiine woli tɛɛni yamaan daaxaden fari ma, alo Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi.

¹⁸ Na xanbi ra, a yi fa kontonna ra saraxa gan daxin na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ¹⁹ Musa yi a kœ raxaba, a a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁰ A yi a yixaba dungi dugin na, a a xunna sa tɛɛni, e nun a dungine nun a turena. ²¹ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi kontonna gbindingin birin sa tɛɛni saraxa ganden fari saraxa gan daxin na, naxan nalixi Alatala ma tɛɛn na alo a yamari Musa ma kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma.

²² Na xanbi ra, a yi fa kontonna firinden na saraxarali dɔxɔ saraxan na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ²³ Musa yi a kœ raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa Haruna yiifari ma tunla ma. A nde sa a yiifari ma yii konkoriwaan nun a san konkoriwaan ma. ²⁴ A yi Harunaa diine fan maso, a a wunla nde sa e yiifari ma tunle ma e nun e yiifari ma yii konkoriwaan nun san konkoriwane. A yi a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁵ A a turen tongo, e nun a xuli turena, e nun turen naxanye a buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan a bɔjɛn fari, e nun a gbingi ra xeɛ firinne nun e turene, e nun a yiifari ma danbana.

²⁶ A deben tongo buru ratetaren naxan kui, naxan yi Alatala yetagi. A yi buru xun keden tongo, e nun buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. A yi e sa suben turene nun yiifari ma danban fari. ²⁷ A yi e

birin so Haruna nun a diine yii, a yi e yite Alatala yetagi se ralixin na. ²⁸ Na xanbi ra, Musa yi e rasuxu e ra, a yi e sa teeni saraxa ganden fari saraxa gan daxine fari. Saraxarali doxo saraxan na a ra, naxan xiri rafan Ala ma. A ralima Alatala ma teen nan na.

²⁹ Musa yi kontonna kanken tongo a yi a yite Alatala yetagi se ralixin na. Na yi findi Musa gbeen na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ Musa yi masusan turena nde tongo e nun wunla nde naxan yi saraxa ganden fari, a yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine. Nayi, a yi Haruna nun a dugine rasarijan, e nun a diine nun e dugine.

³¹ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “E suben jin Naralan Bubun de ra, e yi a don na, e nun burun naxan deben kui saraxarali doxo saraxan na, alo n na a yamari kii naxan yi. N naxa, ‘Haruna nun a diine xa a don.’ ³² E xa burun nun sube donxen woli teeni. ³³ E nama keli Naralan Bubun de ra xii solofere, han e doxo fe lxone yi jan bayo e doxo feene buma nen xii solofere. ³⁴ Alatala to feene yamarixi nen alogo a xa solona e xa. ³⁵ Nanara, e xa lu Naralan Bubun deen na xii solofere, koeen nun yanyin na, e yi Alatalaa yamarin suxu, alogo e nama faxa, amasoto na nan yamarixi n ma.” ³⁶ Alatalaa yamarin naxanye birin fi e ma fata Musa ra, Haruna nun a diine yi ne birin liga.

9

Haruna nun a diine yi wanla folb

¹ Xii solomasekede lxoni, Musa yi Haruna nun a diine xili, e nun Isirayila fonne. ² A yi a fala Haruna xa, a naxa, “Turaan dii keden tongo i yulubi xafari saraxan na e nun konton keden saraxa gan daxin na, fe mi naxanye ra, i fa e ra Alatala yetagi. ³ I yi a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E xa koton tongo yulubi xafari saraxan na, e nun turaan diin nun yetee diina jee keden kedenne, fe mi naxanye ra saraxa gan daxin na, ⁴ e nun turana e nun kontonna boje xunbeli saraxan na, alogo e xa ba saraxan na Alatala yetagi, e nun bogise saraxan naxan basanxi turen na. Amasoto Alatala a noron yitama e ra nen to.’”

⁵ Musa naxan yamari, e na xali Naralan Bubun yetagi. Yamaan birin yi e maso, e ti Alatala yetagi. ⁶ Musa yi a fala, a naxa, “Alatalaa yamarin ni i ra e naxan ligama alogo e xa a noron to.”

⁷ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I maso saraxa ganden na. I yi i yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin ba, i Ala solona i yeteen nun yamaan xa. I xa saraxan ba yamaan fan xa alogo i xa Ala solona e xa, alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

⁸ Haruna yi a maso saraxa ganden na, a yi turaan diin koe raxaba a yete yulubi xafari saraxan na. ⁹ A diine yi fa a wunla ra a xon, a yi a yii sonla sin wunli, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma. A yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ¹⁰ A yi a turen sa teeni saraxa ganden fari, e nun a gbingi ra xelene nun farafaran naxan a bojen fari, e naxanye baxi yulubi xafari saraxani, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹ Koni a yi a suben nun a kidin sa teeni yamaan daaxaden fari ma. ¹² A yi saraxa gan daxin koe raxaba. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dexonne ma. ¹³ E yi saraxan dungi keden keden so a yii e nun a xunna, a yi e sa teeni saraxa ganden fari. ¹⁴ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi e sa saraxa gan daxin fari teeni saraxa ganden fari. ¹⁵ Na xanbi ra, Haruna yi fa yamana saraxan na. A yi yamana yulubi xafari saraxa koton tongo, a

yi a kœ raxaba. A na ba yulubi xafari saraxan na alo a singen ba kii naxan yi. ¹⁶ A yi fa saraxa gan daxin na, a na ba alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ¹⁷ A yi fa bogise saraxan na, a yi a yiin ye keden ba a ra, a yi na sa tœni saraxa ganden fari, sa xœtœn ma saraxan gan daxin fari. ¹⁸ A yi turaan nun kontonna kœ raxaba yamana bœje xunbeli saraxan na. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dœœnne ma. ¹⁹ E yi turaan nun kontonna turen tongo, e nun a xuli turena, a ture yirene, a gbingi ra xelene, e nun farafaran naxan a bœjen fari, ²⁰ e yi ne sa subene kankene fari. Haruna yi turene sa tœni saraxa ganden fari. ²¹ Haruna yi subene kankene nun e yiifari ma danbane yite Alatala yetagi, se ralixin na alo Musa a yamari kii naxan yi.

²² Haruna yi a yiine yite yamaan binni, a duba e xa. A to yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin nun bœje xunbeli saraxan ba, a yi godo. ²³ Musa nun Haruna yi so Naralan Bubun kui. E to mini, e duba yamaan xa. Alatalaa nœœn yi godo saraxa gandeni yamaan yetagi. ²⁴ Tœen yi mini Alatala yetagi, a saraxan nun turen gan saraxa ganden fari. Yamaan to na to, e sœnxœ sœwani, e yi e xinbi sin, e yetagin lan bœœœn ma.

10

Haruna dii firin yi gan

¹ Haruna dii firinne, Nadaba nun Abihu, ne yi e wusulan gan seene tongo, e tœen sa e kui, e wusulanna sa a fari. E yi fa tœen na Alatala yetagi, naxan mi yi lan, a mi yi naxan yamarixi. ² Nayi, tœen yi mini Alatala yetagi, a yi e gan, e faxa Alatala yetagi.

³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Alatala ε rakolonxi nen ito ra, a to a fala, a naxa, ‘N na n ma sarijanna mayitama nen n batu muxune tagi. N binyama nen yamaan yetagi.’”

Haruna yi lu dunduxi.

⁴ Musa yi Mikayeli nun Elisafan xili, Haruna sœœœ Yusiyeli a diine, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa ε ngaxakedenne binbine xali yamaan daaxaden fari ma, keli yire sarijanxin yetagi.” ⁵ E yi fa, e yi e xali yamaan daaxaden fari ma, alo Musa e yamari kii naxan yi. Dugine mœn yi e binbine ma.

⁶ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “E nama ε xunna lu a yitœntaren na, ε to sunuxi. E nama ε dugine yibœ, alogo ε nama faxa, ε yi Alatalaa xœœn nafa yamaan birin ma. Alatala ε kon kaan naxanye faxaxi tœen na, Isirayila yamaan birin nan ne wugama. ⁷ E nama keli Naralan Bubun so dœen na, alogo ε nama faxa, amasœtœ Alatalaa masusan turen nan e ma.” Musa naxan fala, e na liga.

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, ⁹ “I na so Naralan Bubun kui, i nama manpaan min, i nama na minse sifan min, i tan nun i ya diine, alogo ε nama faxa. A findima habadan sariyan nan na i yixœtene xa waxati famatœne yi. ¹⁰ E xa se sarijanxin nun a haramuxin tagi raba, naxan mi daxa e nun naxan daxa. ¹¹ E xa Isirayila kaane xaran tœnne ma Alatala naxanye fixi e ma fata Musa ra.”

¹² Musa yi a fala Haruna nun a diine xa naxanye yi fa luxi, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “Bogise saraxan naxan luxi, naxan mi ralixi Alatala ma tœen na, ε xa na tongo, ε yi a don saraxa ganden fœma. A nama basan buru rate seen* na. A sarijan fefe! ¹³ E xa a don yirena nde yi naxan sarijan, amasœtœ i gbeen na a ra ε nun i ya diine, fata na saraxane ra naxanye ralixi Alatala

* **10:12:** burun nate sena: Lebœna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ma tɛɛn na, bayo na nan yamarixin n ma. ¹⁴ Koni suben kanken naxan nalixi e nun danban naxan yitexi Ala xa, ε nun i ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne xa ne don yirena nde yi naxan sarijan. Amasɔtɔ e bata so ε yii ε gbeen na, naxanye baxi Isirayila kaane bɔɲɛ xunbeli saraxana ra. ¹⁵ Isirayila kaane lan e xa fa danban na naxan yitexi e nun kanken naxan nalixi Ala ma, sa turene fari naxanye sama tɛɛni, alogo e xa yite Alatala yetagi se ralixin na. Habadan sariyan na a ra: I gbeen nan e ra, ε nun i ya diine alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

¹⁶ Musa yi kɔtɔna fe maxɔdin, naxan baxi yulubi xafari saraxan na. A yi a mɛ a e bata yi a birin sa tɛɛni. Nayi, a yi xɔlɔ Eleyasari nun Itamara ma, Harunaa dii naxanye lu, a naxa, ¹⁷ “Nanfera ε mi saraxani ito suben donxi yire sarijanxini? A sarijan han! Alatala subeni ito soxi ε yii nɛn alogo Isirayila yamana hakɛn xa ba a ma, ε yi Alatala solona e xa. ¹⁸ Amasɔtɔ subeni ito wunla to mi soxi yire sarijanxin kui, nayi ε lan nɛn ε kɔtɔn suben don yire sarijanxini, alo n na a yamari kii naxan yi.” ¹⁹ Haruna yi a fala Musa xa, a naxa, “I tuli mati. E bata yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin ba Alatala yetagi to lɔxɔni, na kui, i mi a to fe sifan naxan n masɔtɔxi. Na yi Alatala kɛnɛɲɛ ba, xa n fa yulubi xafari saraxa suben don to?” ²⁰ Musa to na mɛ, na yi a kɛnɛn.

11

Sube radaxaxine nun a haramuxine Sariyane 14.3-21

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Bɔxɔn subene birin yɛ, ε lan ε xa itoe nan don: ³ Sube toro kanna naxanye mɔn donseen laxunma, ε nɔɛ ne birin donɲɛ nɛn fɔ naxanye toro mi bɔxi ɲaxi ra.”

⁴ “Koni ndee na naxanye donseen laxunma tun, hanma naxanye toro bɔxi tun, ne haramuxin na a ra ε tan xa. Nɔgɔmɛna, na haramuxi bayo a donseen laxunma, koni a toro mi bɔxi ɲaxi ra. ⁵ Fanyerasiin donseen laxunma, koni a toro mi bɔxi ɲaxi ra. A haramuxin na a ra ε tan xa. ⁶ Neren donseen laxunma, koni a toro mi bɔxi ɲaxi ra, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁷ Xɔsɛn toron bɔxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁸ E nama e suben don, ε nama e yiin din e faxaxin na. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

⁹ “Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yɛxɛne don naxanye e bama, fɔxɔ igeni hanma baani. ¹⁰ Koni niimase xunxuri naxanye fɔxɔ igeni hanma baani, e mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E xɔsixin na a ra ε tan xa. ¹¹ Se xɔsixin nan ne ra ε tan xa, ε nama e suben don. E xa e faxaxin yatɛ alo xɔsina. ¹² Naxanye birin igeni, e mi e bama, e xali mi e ma, se xɔsixin nan ne ra ε tan xa.”

¹³ “E xa xɔliini itoe yatɛ alo se xɔsixina, ε nama ne don: singbinna nun dukan nun xɔlimangan ¹⁴ nun bangaan nun sɛgen siyaan birin ¹⁵ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁶ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun fɔxɔ ige ma xɔliin nun tɔxɛdi tongon siyaan birin, ¹⁷ e nun kunkutunna nun ɲinɲaxan nun fɔtɔnbunsamuran ¹⁸ nun toxoroon nun yɛxɛ suxu kankon nun kankanna, ¹⁹ e nun yaya xɔnla nun saɲi xɔnla siyaan birin, e nun sarasima xɔnla nun tuyena.”

²⁰ “Gabutɛɛn nun sanne niimase xunxurin naxanye ma, ba xɔline ra, ne xɔsixin na a ra ε tan xa. ²¹ Koni, xa na niimase xunxurin sifana nde sanna a lige a tukan, ε nɔɛ na donɲɛ nɛn. ²² E nɔɛ itoe nan donɲɛ ne yɛ: suɲɛn siyaan

birin nun xoxorone nun songolonbalane e nun tuguminne. ²³ Koni, gabuteεn nun sanne niimase xunxuri gbete naxanye ma, ε xa ne yate se xosixine ra. ²⁴ Ne ε raxosima nen. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁵ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra.”

²⁶ “Suben naxan birin toro mi boxi naxi ra hanma a mi donseen laxunma, ne haramuxin na ra ε tan xa. Naxan na a yiin din e faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ²⁷ Sube san naaninna naxanye birin sanna xunduxi, e haramuxin na a ra ε tan xa. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁸ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

²⁹ “Yili ra seen naxanye boxon ma, itoe nan haramuxi ε tan xa: sulumen nun yelen nun dangen siyaan birin, ³⁰ e nun lennakonsaan nun sagadin nun kendemelemaan nun mululuna e nun kolona. ³¹ Ne nan haramuxi ε xa yili ra seene ye boxon ma. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ³² E faxaxin na bira se yo ma, na xosima nen, xa a findi wudi daxin na, hanma dugina, hanma kidina, hanma benbenla. Goron yo naxan nawale wali yo yi, a sama nen igeni. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Na xanbi ra, a yi sarijan. ³³ Xa na niimasena nde keden bira fejena nde kui, a xosima nen. E xa na fejen kala. ³⁴ Donseen naxan lan a xa don, koni xa na feje kui igen sa a ma, a xosima nen. Minse yo na min na fejen kui, a xosixin na a ra. ³⁵ E faxaxin na bira se yo ma, na xosima nen. Xa buru ganden na a ra hanma tee yinla fo ε xa a kala, bayo a xosixi. E xa a yate alo se haramuxina. ³⁶ Koni xa a faxaxin bira tigni hanma ige ramaradeni, ne mi xosixi. Koni naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ³⁷ Xa a faxaxin bira sansiin ma naxan lan a si, a mi xosixi. ³⁸ Koni xa igen bata sa sansiin ma, a faxaxin yi bira a yi, na sansiin bata haramu ε xa.”

³⁹ “Suben naxan lan a xa don, xa na faxesa yete ma, naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁰ Naxan na a suben don, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Naxan yo na e faxaxin maxali na lan a xa a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴¹ E nama niimase xunxuridine don, naxanye boxon ma. Ne xosixin na a ra. ⁴² Niimase xunxurin naxanye birin e bubuma boxon ma, ε nama ne sese don. Xa a bubuma a kuiin ma hanma a sigan tima a san naaninne ra hanma a san wuyaxi, a xosixin na a ra. ⁴³ Nayi, ε nama ε yete raxosi na niimase xunxurine xon. E nama ε yete raxosi e xon de! ⁴⁴ Alatala nan n tan na, ε Ala. E xa ε yete suxu sarijanna kui, alogo ε xa sarijan, bayo n tan sarijan. E nama ε yete raxosi niimase xunxuri yo xon naxanye e bubun boxon ma.”

⁴⁵ “N tan nan Alatala ra naxan ε raminixi Misiran yi alogo n xa findi ε Ala ra. Nanara, ε xa sarijan, amasoto n tan sarijan. ⁴⁶ Sariyan nan na ra naxan lanxi subene ma, e nun xoline, e nun niimaseen naxanye birin igeni e nun naxanye boxon ma. ⁴⁷ E xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, naxanye lan e don e nun naxanye mi lan e don.”

12

Naxanla rarijananna diin bari xanbini

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa naxanla nde fudikan, a dii xemen bari, a mi fa sarijanxi na feen ma han xii solofere, alo a nema a kike wanli. ³ Xii solofereden boxoni, diin yi banxulan.

⁴ A mɔn mi sarijanxi xii tonge saxan nun saxan benun a xa sarijan wunla ma naxan minixi a ma dii bari waxatini. A nama a yiin din se sarijanxi yo ra, a nama siga yire sarijanxini, han a marasarijan lɔxɔne yi kamali. ⁵ Xa a dii tɛmɛn bari, a mi fa sarijanxi xunsagi firin, alo a nɛma a kike wanli bayo wunla bata mini a ma. A xa a marasarijanna legeden xii tonge sennin nun sennin. ⁶ A marasarijan lɔxɔne na kamali a dii xɛmɛn xa hanma a dii tɛmɛna, a xa yɛxɛɛ diin jɛɛ kedenna saraxa gan daxin xali saraxaraliin fɛma Naralan Bubun dɛɛn na, e nun kolokonde diina hanma ganbana, yulubi xafari saraxan na. ⁷ Saraxaraliin xa na saraxane ba Alatala xa, a yi Ala solona na jaxanla xa. A sarijanma nɛn a wunla ma. Sariyan nan na ra jaxanla xa naxan na dii xɛmɛn bari hanma dii tɛmɛna. ⁸ Xa a mi nɔ yɛxɛɛn sɔtɛ, a nɔɛ ganba firin hanma kolokonde dii firin xalɛ nɛn, kedenna xa ba saraxa gan daxin na, bonna yulubi xafari saraxana. Saraxaraliin xa Ala solona a xa, a sarijanma nɛn.”

13

Furene muxune fatine ma

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Xa muxun fatin yirena nde kuxinxi, hanma kafanla a ma hanma fure dɛna nde a fatin ma naxan nɔɛ findɛ fure jaxin na dangu muxu gbɛtɛ ma, na xa xali saraxarali Haruna fɛma hanma a diina nde. ³ Furen naxan a fatin ma, saraxaraliin xa na mato. Xa furen yiren xabene bata fixa, a dɛɛn yi tilinjɛ ayi, fure jaxin nan na ra. A na yelin a matoɛ, saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijan. ⁴ Xa fure dɛ fixɛna a fatin ma, koni a mi tilin, a fati ma xabe mi fixaxi, saraxaraliin xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁵ A xii soloferede lɔxɔni, a yi a mato. Xa a to furen dɛɛn mi masaraxi, a mi gboxi ayi a fatin ma, a mɔn xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁶ Saraxaraliin xa a mato a xunsagi firinden xii soloferede lɔxɔni. Xa furen bata fisa a mi gboxi ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala, a na kanna bata sarijan. Kafanla nan tun na a ra. A xa a dugine xa, a sarijanma nɛn. ⁷ Koni saraxaraliin yelin xanbini a falɛ a sarijanxi, xa kafanla fa gbo ayi a fatin ma, na kanna mɔn xa xɛtɛ saraxaraliin fɛma. ⁸ Saraxaraliin mɔn xa a mato. Xa a to kafanla bata gbo ayi a fatin ma, a xa a fala, a na kanna mi sarijanxi, fure jaxin na a ra.”

⁹ “Xa fure jaxin bata lu muxuna nde fatin ma, e xa a xali saraxaraliin fɛma. ¹⁰ A xa a mato. Xa kusindena nde a ma naxan dɛ bata fixa, xa na kusinden bata fati ma xaben fixa, a suben minixi kɛnenni, ¹¹ nayi fure jaxi kɔxɔxin nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijanxi. A nama lu a danna matoni, bayo a bata a kolon a mi sarijanxi. ¹² Xa saraxaraliin bata a to a na fure jaxin bata gasin namini a fatin birin ma, keli a sanne ma han a xunna, ¹³ a xa a mato ki fajɔi, bayo xa na furena a fatin birin ma, a xa a fala furemaan ma, a sarijan bayo furen bata yelin xarɛ. ¹⁴ Koni furen dɛɛn na mini a ma lɔxɔn naxan yi, a mi sarijanxi. ¹⁵ Saraxaraliin na furen dɛɛn to a ma, a xa a fala a ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin nan na ra. ¹⁶ Xa furen dɛɛn xara, na kanna xa siga saraxaraliin fɛma. ¹⁷ A xa a mato. Xa furen bata xara, saraxaraliin xa a fala furemaan ma, a bata sarijan. ¹⁸ Xa seteen te muxuna nde ma, a yalan, ¹⁹ a funfun yi kuxin, a fixa hanma a gbeeli, na muxun xa siga saraxaraliin fɛma. ²⁰ Saraxaraliin xa a mato. Xa furen funfun tilin, a fati ma xabe bata fixa, saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra, naxan minixi seteen funfuni. ²¹ Koni saraxaraliin na a mato, xa a

mi fati ma xabe fixe to, xa furen funfun mi tilin, a xaraxi, a xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ²² Xa furen bata gbo ayi fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarijanxi. Fure jaxina nde na a ra. ²³ Koni xa furen funfun mi masaraxi a mi gboxi ayi, nayi larun nan tun a ra. Saraxaraliin xa a fala na kannna ma a sarijanxi.”

²⁴ “Xa muxuna nde fatin ganxi, xa furen deen fixa hanma a gbeeli, ²⁵ saraxaraliin xa a mato. Xa a fati ma xabene fixa, furen deen tilin, fure jaxina nde nan na ra, naxan bata mini ganden ma. Nayi, saraxaraliin xa a fala na kannna ma a mi sarijanxi bayo fure jaxin na a ra. ²⁶ Koni a na a mato, xa saraxaraliin mi fati ma xabe fixe to furen ye, a deen mi tilin, a bata xara, saraxaraliin xa na kannna lu a danna xunsagi keden. ²⁷ Saraxaraliin xa a mato xii soloferede loxoni. Xa furen bata gbo ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra. ²⁸ Koni xa furen mi masaraxi, a mi gboxi ayi, a bata xara, gande funfun nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kannna sarijanxi. Gande larun nan na ra.”

²⁹ “Xa furen lu xemena nde hanma jaxanla nde xunna ma hanma a kenkenna ma, ³⁰ saraxaraliin xa furen mato. Xa a tilin, a xunsexen hanma a de xaben gbeeli, a xunxurun, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra, daxana, naxan a suxi a xunna ma hanma a kenkenna ma. ³¹ Xa saraxaralina a to furen mi tilin, koni a xunsexε fεre munma mini, furemaan xa lu a danna xii solofere. ³² Saraxaraliin xa a furen mato xii soloferede loxoni. Xa daxaan mi gboxi ayi, a mi tilin, a xunsexen mi gbeeli, ³³ na kannna xa a xunna bi, fo furen denaxan ma. Saraxaraliin mon xa a lu a danna xunsagi keden. ³⁴ Saraxaraliin xa daxaan mato xii soloferede loxoni. Xa a mi gboxi ayi, a mi tilin, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a a sarijanxi. A xa a dugine xa, a sarijanma nen. ³⁵ Koni xa daxaan gbo ayi fatin ma, saraxaraliin yelin xanbini a fale a a sarijanxi, ³⁶ saraxaraliin xa a mato. Xa daxaan bata gbo ayi, hali saraxaraliin mi fa a xunsexen mato, a mi sarijanxi. ³⁷ Koni xa a mi gboxi ayi, xa fati ma xabe fεrene bata mini, daxaan bata yalan. A bata sarijan. Saraxaraliin xa a fala, a sarijanxi.”

³⁸ “Xemena hanma jaxanla, xa fixe fixe ne a fatin ma, ³⁹ saraxaraliin xa a mato. Xa e mi moxi, gasin nan tun na ra. A sarijan.”

⁴⁰ “Xa muxuna nde xun sexe mi na, teeli kannna na a ra, a sarijan. ⁴¹ Xa xunsexε mi a tigi ra, teeli kannna na a ra, a sarijan. ⁴² Koni xa furena a teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli, fure jaxin nan minixi a ma. ⁴³ Saraxaraliin xa a mato. Xa a kusinden to teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli alo fure jaxin kii naxan yi, ⁴⁴ furemaan nan na kannna ra, a mi sarijanxi. Saraxaraliin xa a fala, a mi sarijanxi bayo furena a xunna ma.”

⁴⁵ “Awa, xa fure jaxin naxan ma, na kannna xa dugi yiboxine ragodo a ma, a xunni tontaren yi lu, a a deen ye maluxun, a yi gbelegbele. Sarijantarena! Sarijantarena! ⁴⁶ Furen nema a ma, a mi sarijanxi. Nayi, a lan a lu a danna, a xa lu yamaan daaxaden fari ma.”

Dugi funduxine

⁴⁷ “Xa dugina nde bata fundu, xuruse xabe dugina hanma taa dugina, ⁴⁸ a na findi dugi soxoxin sifa yo ra hanma xuruse xabe dugine hanma se kidine, ⁴⁹ xa funduden fεro hanma a gbeeli dugin ma hanma kidin ma hanma dugi soxoxin ma hanma se kidina nde ma, funε jaxin na a ra naxan seen kalama. Saraxaraliin xa a mato. ⁵⁰ Funen seen naxan ma, saraxaraliin xa na ramara

matoni xii solofere. ⁵¹ Xii soloferede ləxəni saraxaraliin xa a mato. Xa funen bata gbo ayi na dugin ma hanma dugi səxənxin ma, hanma se kidin ma, a na rawali kii yo yi, fune jaxin nan na ra naxan seen kalama, na seen xəsixi. ⁵² Nayi, saraxaraliin xa na dugin gan, hanma dugi səxənxina hanma xuruse xabe dugina hanma se kidina, fune funfun naxan ma. Amasotə fune jaxin na a ra naxan seen kalama. Na seen xa gan. ⁵³ Koni xa saraxaralina a mato, xa funen mi gboxi ayi na seen ma, ⁵⁴ funen naxan ma, a xa yamarin fi e ma, a e xa na dugin xa. A mən yi a ramara xii solofere. ⁵⁵ E na a xa, saraxaraliin mən xa a mato. Xa a to funen mi maxetəxi, a mi gboxi ayi, na seen xəsixi. Xa funen bata dugin suxu a ye fajin ma hanma a ye jaxin ma, a gan daxin na a ra. ⁵⁶ Xa saraxaralina a to funen bata ba fəlb, dugin xa xanbini, a xa na fune yiren bə dugin na, hanma kidina, hanma dugi səxənxina. ⁵⁷ Koni, xa a mən sa dugi səxənxin suxu hanma se kidina, funen nan na ra naxan seen kalama. Nayi, funen seen naxan ma, na xa gan. ⁵⁸ Funen seen naxan suxi, dugina, hanma dugi səxənxina, hanma se kidina, koni funen funfun bata lə ayi, na mən xa xa alogo a xa sarijan.”

⁵⁹ Funen bata xuruse xabe dugin naxan suxu hanma taa dugina, hanma dugi gbete, hanma se kidina, sariyan nan na ra ne fe yi naxan a yitama a e sarijan hanma e mi sarijanxi.

14

Furetəən nasarijan sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Fure jaxin muxun naxan ma, na rasarijanma ikiini: A xa a yita saraxaraliin na. ³ Nayi, saraxaraliin xa mini yamaan daaxaden fari ma na kanna matodeni. Xa furemaan bata yiyalan, ⁴ saraxaraliin xa yamarin fi, e xa fa xəli jəjə radaxaxi firin na, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa xəliin keden kəe raxaba fejenəna nde xun ma, tigi igen naxan kui. ⁶ A xa xəli jəjə tongo, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina, a yi e rafu xəliin kəe raxabaxin wunli. ⁷ A yi a xuya na kanna ma sanja ma solofere naxan nasarijanma fure jaxin ma. A yi a fala na kanna ma a a bata sarijan. A yi xəli jəjə bejin burunna ra.”

⁸ “Naxan nasarijanma, na kanna xa a dugine xa, a a fati ma xabene bi, a yi a maxa. Na xanbi ra, a sarijanma nən. Nayi, a nəe soe nən yamaan daaxadeni, koni a luma nən a bubun fari ma xii solofere. ⁹ Xii soloferede ləxəni, a mən yi a xunsəxene bi, e nun a de xabene, a ye gilingilinna xabene, e nun a fati ma xabene birin. A mən yi a dugine xa, a a fatin maxa. Na xanbi ra, a sarijanma nən. ¹⁰ Xii solomasəxedeni, a xa konton firin tongo e nun yeXe giləna, jəe keden kedenne, fe mi naxanye ra. A mən xa murutu fuji fajin kilo solomanaanin tongo bogise saraxan na turen naxan yi, a turen litiri tagin sa a fari. ¹¹ Saraxaraliin naxan na kanna rasarijanma, na xa e nun a kiseene ti Alatala yetagi Naralan Bubun de ra. ¹² A xa konton keden tongo, a a ba yangin saraxan na, e nun turen litiri tagi. A xa ne yita Alatala ra saraxa ralixin na. ¹³ A xa a kontonna kəe raxaba na yire sarijanxini muxune yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine kəe raxabama denaxan yi. Saraxaraliin nan gbee yangin saraxan na alo yulubi xafari saraxana. A sarijan han! ¹⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxan wunla nde tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaan nun a yiifari ma san konkoribana. ¹⁵ Na xanbi ra, a mən xa saraxa turena nde tongo, a yi

a sa a yetεen kōmen ma yiini. ¹⁶ A xa a yiifari ma yii soli keden sin tureni, a yi a xuya Alatala yetagi dαxαna ma solofere. ¹⁷ A mōn yi ndedi sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoriwaan nun a yiifari ma san konkoriwaan. A yangin saraxan wunla saxi denaxan yi. ¹⁸ Ture dαnxεn naxan luxi saraxaraliin yii, a xa na sa na kanna xunni, saraxaraliin yi Alatala solona a xa. ¹⁹ Saraxaraliin xa yulubi xafari saraxan ba, a Ala solona na kanna xa naxan nasarijanma. Na xanbi ra, a yi saraxa gan daxin kōe raxaba. ²⁰ A yi saraxa gan daxin nun bogise saraxan nali saraxa ganden fari. A yi Ala solona na kanna xa, a yi sarijan.”

²¹ “Xa yiigelitōn nan na kanna ra, a mi nōe saraxane sōte, a xa konton keden tongo yangin saraxan na, naxan yitama Ala ra solona seen na a xa, e nun murutu fuji fajin bogise saraxan kilo saxan, turen naxan yi, e nun turen litiri tagi, ²² e nun ganba firin hanma kolokonde dii firin, a nōe naxan sōte. Keden xa findi yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. ²³ Xii solomasεxεde lαxōni, a xa fa e ra saraxaraliin fema Naralan Bubun dεen na Alatala yetagi alogo a xa sararijan. ²⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxa yεxεen nun turen litiri tagin tongo, a yi e yita Alatala ra saraxa ralixin na. ²⁵ A xa yεxεen kōe raxaba yangin saraxan na. A yi a wunla nde tongo, a a sa na kanna yiifari ma tunla nun a yiifari ma yii konkoriwaan nun a yiifari ma san konkoriwaan ma. ²⁶ A yi turena nde sa a yetεen kōmen ma yiini. ²⁷ A xa na turena nde xuya Alatala yetagi a yiifari ma yii sonla ra sanja ma solofere. ²⁸ Turen naxan a yiin kui, a xa na ndedi tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoriwaan nun a yiifari ma san konkoriwaan. A bata yi yangin saraxan wunla sa denaxan yi. ²⁹ Turen naxan luxi a yiin kui, a xa na sa na kanna xunni, a yi Alatala solona a xa. ³⁰ Saraxaraliin xa ganba keden tongo hanma kolokonde diina, na kanna naxan sōtōxi, ³¹ a yi a ba yulubi xafari saraxan na, a yi xoliin boden ba saraxa gan daxin na, e nun bogise saraxana. Nayi, a yi Alatala solona na kanna xa.”

³² Sariyan nan na ra na kanna xa, fure jaxin naxan fatin ma, naxan mi nōe saraxa kamalixin sōte.

Banxi ma funena

³³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ³⁴ “E na so Kanan yamanani, n naxan soma ε yii ε keen na, xa n funen sa banxina nde ma na yamanani, ³⁵ banxi kanna xa sa a fala saraxaraliin xa, a naxa, ‘N bata funen to n ma banxin ma.’ ³⁶ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa seene ramini banxini benun a xa siga funen matodeni, alogo sese nama lu banxini a yi yate se xōsixin na. Na xanbi ra, saraxaraliin xa so banxini a matodeni.”

³⁷ “A xa funen mato. Xa funen fōrō hanma a gbeeli, xa yilidine banxin ma, ³⁸ saraxaraliin xa mini banxini, a banxin dεen balan xunsagi keden. ³⁹ Xii soloferede lαxōni, saraxaraliin mōn xa fa a mato. Xa funen bata gbo ayi banxi ma, ⁴⁰ saraxaraliin xa yamarin fi, a funen gεmen naxanye ma, e xa ne ba na, e yi e woli yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴¹ A xa banxin kuiin birin maxolin, e yi a lαxōn woli ayi yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴² Na xanbi ra, e xa gεme gbete ye tongo. E yi na gεmene masara. E maso se gbete tongo, e mōn yi banxin maso.”

⁴³ “E na a gεme kalaxine ba na, e banxin maxolin, a kankene mōn yi maso, xa funen mōn mini banxin ma, ⁴⁴ saraxaraliin xa sa a mato. Xa a to funen bata gbo ayi banxini, na nan na ra fune jaxin na a ra naxan seen kalama. Banxin mi sarijanxi. ⁴⁵ Banxin xa rabira, a gεmene nun a wudine nun a maso

bendene yi maxali taan fari ma yirena nde yi naxan mi sarijanxi. ⁴⁶ Naxan yo na so banxini a balanxi loxon naxanye yi, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁷ Naxan na a sa hanma a a dege na banxini, a xa a dugine xa.”

⁴⁸ “Xa saraxaralina a mato, funen mi gboxi ayi banxin ma a maso xanbini, a xa a fala a banxin bata sarijan, amasoto funen bata jan na.”

⁴⁹ “Na kanna xa xoli firin tongo e nun suman wudina nde nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵⁰ A xa xoliin keden koe raxaba fejena nde xun ma tigi igen naxan kui. ⁵¹ A yi suman wudin tongo, e nun hisopi wudi yiin nun gari gbeela e nun xoli jefena, a ne sin xoli koe raxabaxin wunla nun tigi igeni. A yi a xuya banxin ma sarja ma solofere. ⁵² A yi banxin nasarijan xoliin wunla ra, e nun tigi igen nun xoli jefen nun suman wudin nun hisopi wudina e nun gari gbeela. ⁵³ A xa xoli jefen bejin taan fari ma burunna ra. Nayi, na banxina fe jaxin bata jan, a yi sarijan.”

⁵⁴ Sariyane nan ne ra fure jaxine fe yi hanma daxana naxanye minin muxun fatin ma, ⁵⁵ e nun funen naxan minin dugin ma hanma banxin ma, ⁵⁶ kusindene, gasine, e nun larune, ⁵⁷ alogo a xa kolon xa sena nde sarijan hanma xa a mi sarijanxi. Sariyan na a ra fure jaxin nun fune jaxina fe yi.

15

Muxun xosima kiinde a bari boden xo

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Xa furen xemena nde bari boden ma, faxunna naxan minima xosin nan na ra. ³ Xa a minima hanma a mi tin mine, na faxunna bata na kanna xosi. ⁴ Nayi, xemena na a sa saden naxan ma, na xosixi. A na doxo gbeden naxan ma, na xosixi. ⁵ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁶ Furemaan bata doxo gbeden naxan ma, naxan yo doxo na ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁷ Naxan na a yiin din furemaan na, na kanna lan a xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁸ Xa furemaan de igen namini muxu sarijanxina nde ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁹ Furemaan na doxo sese fari a siga sigatini, na mi fa sarijanxi. ¹⁰ Furemaan bata doxo sese ma, naxan yo na a yiin din na ra, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna. Naxan yo na se sifan tongo, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹¹ Xa furemaan mi a yiin naxa, a na a yiin din muxu yo ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹² Furemaan na a yiin din feje yo ra, na lan a kala. Xa goronna wudi daxin na a ra, a lan a maxa.”

¹³ “Furemaan na yiyalan, na kanna lan a legedenna ti xunsagi keden benun a xa rasarijan. A xa a dugine xa, a yi a maxa tigi igen na. A sarijanma nen na yi. ¹⁴ Xii solomasexede loxoni, a xa ganba firin tongo hanma kolokonde dii firin, a sa e so saraxaraliin yii Alatala yetagi Naralan Bubun deen na. ¹⁵ Saraxaraliin xa xoli keden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Nayi, a yi na kanna rasarijan Alatala yetagi faxunna ma naxan minixi a ma. ¹⁶ Xa xemena bari bodeni igen mini, na kanna lan a a gbindin birin maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁷ Xa na ige sifan sa dugin ma hanma se kidin ma, na lan a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁸ Xa xemena nun jaxanla kafu, e firinna birin lan e e maxa, e mi fa sarijanxi han jinbanna.”

¹⁹ “Xa jaxanla a kike wanli, wunla minima a ma, a mi fa sarijanxi xunsagi keden. Naxan na a yiin din a ra, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁰ A nema a kike wanli, xa a a sa saden ma hanma a dɔxɔ gbɛden ma, na mi fa sarijanxi. ²¹ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²² A na dɔxɔ gbɛden naxan ma, naxan na a yiin din na ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²³ Xa sena nde saxi na saden ma hanma gbɛden ma, a yi dɔxi naxan ma, naxan yo na a yiin din na seen na, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁴ Xa e nun xemena nde kafu, a wunla yi sa xemen ma, a fan mi sarijanxi xunsagi keden. A na a sa sade yo ma na xosixi.”

²⁵ “Xa wunla lu mine jaxanla ma, naxan mi findixi a kike wanla ra, hanma a kike wali waxatin yi xɔnkuya ayi, a mi fa sarijanxi han wunla yi jan alo a nema a kike wanli. ²⁶ A na a sa saden naxan ma hanma a dɔxɔ gbɛden naxan ma, na mi sarijanxi, alo a nema a kike wanli. ²⁷ Naxan na a yiin din na saden na hanma a dɔxɔ na gbɛden ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi sarijanxi han jinbanna. ²⁸ Wuli minin na jan, na jaxanla lan a legedenna ti xunsagi keden, a sarijanma nen na yi. ²⁹ Xii soloferede lɔxɔni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin tongo, a e xali saraxaraliin fema Naralan Bubun deen na. ³⁰ Saraxaraliin xa xɔliin boden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Na xanbi ra, jaxanla wuli minin xosin janma nen Alatala yeɛ ra yi.”

³¹ “E xa Isirayila kaane ratanga na feene ma naxanye e xosima, alogo e nama n batu bubun naxosi naxan e tagi, e yi faxa e xosina fe ra.”

³² Sariyane nan ne ra feni itoe ma: faxunna na mini xemen bari boden ma, igen na mini xemen xemeyani a yi a xosi, ³³ jaxanla nema a kike wanli, igena nde na mini xemen hanma jaxanla bari bodeni, e nun xemen naxan kafuma jaxanla ma a kike wali waxatini.

16

Ala solona lɔxɔna

¹ Harunaa dii firinna naxanye siga Alatala yetagi, ne faxa xanbini, Alatala yi falan ti Musa xa. ² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala i tada Haruna xa, a a nama so yire sarijanxi fisamantenni ye yo ye, ye masansan dugin xanbi ra Layiri Kankiraan yetagi, Ala solonama denaxan yi. Xa a na liga, n minima a ma nen kundaan yiyani Layiri Kankiraan deraganla xun ma, a yi faxa.”*

³ “Haruna xa feni itoe nan liga alogo a xa so yire sarijanxi fisamantenni: A lan a tura bulanna ba yulubi xafari saraxan na, e nun kontonna saraxa gan daxin na. ⁴ A lan a yi taa dugi guba sarijanxin nagodo a ma, a yi a taa dugi wantanna so. A xa a tagi xidi taa dugi tagixidin na, a yi taa dugi namun so. Na dugine sarijan, nanara a lan a yi a maxa benun a xa e so. ⁵ Isirayila yamaan lan e kɔtɔ firin so a yii yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden saraxa gan daxin na. ⁶ Haruna xa turaan ba a yetena yulubi xafari saraxan na alogo a xa Ala solona a yete xa e nun a denbayana. ⁷ Na xanbi ra, a yi kɔtɔ firinne xali Alatala yetagi, Naralan Bubun deen na. ⁸ A xa kɔtɔne masensen alogo a xa a kolon naxan lan a findi Alatala gbeen na e nun naxan sigan yire jaxini. ⁹ Masensenna na kɔtɔn naxan suxu Alatala gbeen na, Haruna xa fa

* 16:2: 16.2 Layiri Kankirana fe mon sebexi Xɔɔyaan 25.10-22 kui.

na ra, a a ba yulubi xafari saraxan na. ¹⁰ Masensenna na koton naxan suxu yire jaxin gbeen na, a jɛɛɛ nan nalima Alatala ma a solona seen na, e sa a bejin yire jaxini burunna ra. ¹¹ Haruna xa fa turaan na, a a ba a yetena yulubi xafari saraxan na, a Ala solona a yete xa e nun a denbayana. A xa na turaan koɛ raxaba a yetena yulubi xafari saraxan na. ¹² A xa tee ko seen nafe tee wolonna ra naxan tongoxi saraxa ganden fari Alatala yetagi. A yi wusulan fujin yiin ye firin tongo, a yi e xali ye masansan dugin xanbi ra, yire sarijanxi fisamantenni. ¹³ A xa wusulanna sa teen na Alatala yetagi, alogo tutin naxan tema, na xa Layiri Kankiraan deraganla luxun alogo a nama faxa. ¹⁴ A xa turaan wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Layiri Kankiraan deraganla yetagin ma. A mon yi a xuya Layiri Kankiraan yetagi doxoɛna ma solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a xa koton koɛ raxaba yamaan yulubi xafari saraxan na, a yi a wunla xali ye masansan dugin xanbi ra, a yi a liga alo turaan wunla, a a xuya Layiri Kankiraan ma e nun a yetagi.”

¹⁶ “Na kiini, a xa Ala solona yire sarijanxi fisamantenna xa alogo a xa rasarijan Isirayila kaane xosi feene nun e murute feene nun e yulubine birin ma. A mon xa a liga na kiini Naralan Bubun xa, naxan tixi Isirayila kaa xosixine tagi. ¹⁷ Muxu yo nama lu Naralan Bubun kui a na so Ala solonadeni yire sarijanxi fisamantenni, han a yi mini. A xa Ala solona a yeteen xa e nun a denbayaan nun Isirayila yamaan birin.”

¹⁸ “Na xanbi ra, a yi mini, siga saraxa ganden yireni denaxan Alatala yetagi. A yi na fan nasarijan, a turaan nun koton wunla sa saraxa ganden tongonna fenne birin ma. ¹⁹ A xa wunla xuya a yii sonla ra doxo solofere saraxa ganden ma, alogo a xa a rasarijan Isirayila kaane xosine ma.”

²⁰ “Haruna na yelin xosine be yire sarijanxi fisamantenna ma, e nun Naralan Bubuna, e nun saraxa gandena, a xa koto jɛɛɛ fan maso. ²¹ Haruna xa a yii firinne sa koto jɛɛɛ xunna fari, a yi Isirayila kaane hakene nun murute feene nun yulubine birin fala a ma, a yi e sa koton xunna fari. A yi muxuna nde xe, alogo a xa sa koton bejin burunna ra, ²² a yi e hakene birin xali wulani. A xa koton kedi, a siga burunna ra.”

²³ “Na xanbi ra, Haruna xa so Naralan Bubun kui, a yi taa dugine ba a ma, a naxanye so benun a xa so yire sarijanxini. A xa ne lu na. ²⁴ A xa a maxa yire sarijanxina nde yi, a yi a dugin bonne ragodo a ma. Na xanbi ra, a xa sa saraxa gan daxi firinna bonne ba a yete xa e nun yamaan xa, a Ala solona a yete xa e nun yamaan xa. ²⁵ A mon xa yulubi xafari saraxan turene sa teeni saraxa ganden fari.”

²⁶ “Naxan koton bejinxi yire jaxini, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a fa fa yamaan daaxadeni. ²⁷ Turaan nun koton naxanye baxi yulubi xafari saraxan na, naxanye wuli rawalixi yire sarijanxini Ala solona seen na, ne lan e xali yamaan daaxaden fari ma, e kidine nun e suben nun e gbiine yi sa teeni. ²⁸ Naxan na e gan, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. Na xanbi ra, a yi so yamaan daaxadeni.”

²⁹ “Habadan sariyan na a ra e xa. Kike solofereden xii fuden loxonɛ, e xa sunna suxu, e tan Isirayila kaane ba, xoɛɛɛ naxanye doxi e konni ba, e xa wanla birin bejin. ³⁰ Amasoto Ala solonama e xa na loxon nin, alogo e xa sarijan. Nayi, e sarijanma nen e yulubine birin ma Alatala yete ra yi. ³¹ A xa findi Matabu Loxon nun sanla ra. E xa sunna suxu na loxonɛ. Habadan sariyan na a ra.”

³² “Saraxaraliin naxan bata masusan a sugandi feen na, a dɔxɔ saraxaraliyani a baba funfuni, na nan Ala solonama. A tan nan taa dugi doma sararijanxine soma, ³³ a Ala solona yire sararijanxin nun Naralan Bubun nun saraxa ganden nun saraxaraline nun Isirayila yamaan birin xa. ³⁴ Habadan sariyan na a ra ε xa. Ala solonama Isirayila kaane yulubine birin ma fe ra lɔxɔ kedenni jɛɛn bun ma.”

E yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

17

Isirayila kaane xa sarijan

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Haruna xa, e nun a diine nun Isirayila kaane birin, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. ³ Isirayila kaan naxan na a jingen ba saraxan na, hanma yɛxɛɛna hanma siina, yamaan daaxadani hanma a fari ma, ⁴ a mi a xali Naralan Bubun so dɛɛn na alogo a xa a rali Alatala ma kiseen na Alatala Batu Bubun yɛtagi, na kanna yatɛma nɛn alo faxa tiina. A bata wunla ramini, na kanna kedima nɛn a yamani. ⁵ Na ma, Isirayila kaane bama nɛn saraxan bɛ burunna ra, e fa e saraxane ra saraxaraliin fɛma Alatala yɛtagi Naralan Bubun dɛɛn na, a yi e ba bɔjɛ xunbeli saraxan na Alatala xa. ⁶ Saraxaraliin xa a wunla xuya Alatalaa saraxa ganden dɛxɔnna ma Naralan Bubun dɛɛn na, a yi a turene sa tɛɛni, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁷ Nayi, Isirayila kaane nama fa suxure kɔtɔne ki, e tinxintareyaan liga Ala ra naxanye xɔn. Habadan sariyan na a ra e tan xa e nun e yixɛtɛne birin.”

⁸ A mɔn xa a fala, a naxa, “Isirayila kaan hanma xɔjɛn naxan dɔxi e tagi, a na saraxa gan daxin ba hanma saraxa gbɛtɛ, ⁹ xa a mi a xali Naralan Bubun dɛɛn na alogo a xa ba Alatala xa, a kedima nɛn a yamaan yɛ.”

Wunla nama don

¹⁰ “Isirayila kaan hanma xɔjɛn naxan dɔxi e tagi, naxan na wunla don, n kelima nɛn na kanna xili ma, n yi a kedi a yamaan yɛ. ¹¹ Amasɔtɔ fati bɛndɛn niina a wunla nin. N tan bata wunla findi n solona seen na ε niine xa, naxan sama saraxa ganden fari. Amasɔtɔ wunla nan n solonama bayo niina a yi. ¹² Nanara, n na falama ε tan Isirayila kaane xa, ε tan sese nama wunla don. Xɔjɛ yo naxan dɔxi ε tagi, e nama wunla don. ¹³ Isirayila kaan hanma xɔjɛn naxan ε tagi, naxan na suben hanma xɔliin faxa donsoyani naxan daxa a don, a xa a wunla dindin bɔxɔni a bɛndɛn sa a yɛ ma. ¹⁴ Amasɔtɔ suben birin niina a wunla nin. Nanara, n bata a fala Isirayila kaane xa, n naxa, ‘E nama sube yo wunla don, amasɔtɔ suben birin niina a wunla nin. Naxan yo a don, na kedima nɛn Isirayila yamani.’”

¹⁵ “Naxan na suben don naxan faxaxi a yɛtɛ ma hanma sube gbɛtɛ naxan faxaxi, a na findi Isirayila bari diin na hanma xɔjɛna, na kanna lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sararijanxi han jinbanna, na xanbi ra a yi sarijan. ¹⁶ Xa a mi a dugine xa, xa a mi a maxa, a na haken goronna tongoma nɛn.”

18

Kafu feen sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa ito nan fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala nan n tan na, ε Ala. ³ E nama Misiran kaane namunne liga, ε yi dɔxi dɛnaxan yi, hanma Kanan yamanan namunne, n na ε xalima dɛnaxan yi. E

nama e namunne suxu de! ⁴ E xa n ma sariyane nun n ma tønne suxu bayo Alatala nan n tan na, ε Ala.”

⁵ “E xa n ma tønne nun n ma sariyane suxu bayo naxan na e suxu, na kannan nii rakisin sōtōma nen e xōn. Alatala nan n tan na.”

⁶ “Muxu yo nun a bari boden nama kafu. Alatala nan n tan na.”

⁷ “I nama i baba rayagi, ε nun i nga yi kafu. I nga na a ra. E nama kafu.”

⁸ “E nun i baba jaxalan gbete nama kafu, na i baba rayage nen.”

⁹ “E nun i magilen nama kafu, i baba dii temena hanma i nga dii temena, hali ε mi maxuruxi tande kedenna ma.”

¹⁰ “E nun i mamandenna nama kafu i ya dii xemena dii temena hanma i ya dii temena dii temena. Amasōtō na i tan yage nen.”

¹¹ “E nun i baba jaxalan gbete a dii temen nama kafu, a naxan barixi i baba ma. I magilen na a ra.”

¹² “E nun i baba magilen nama kafu. I baba bari boden na a ra.”

¹³ “E nun i nga ngaxakeden jaxalanmaan nama kafu. I nga bari boden na a ra.”

¹⁴ “I nama i baba ngaxakedenna rayagi. E nun a jaxanla yi kafu. I nga xurin na a ra.”

¹⁵ “E nun i mamuxun nama kafu. I ya diina jaxanla na a ra. E nama kafu.”

¹⁶ “E nun i ngaxakedenna jaxanla nama kafu. Na i ngaxakedenna rayage nen.”

¹⁷ “E nun jaxanla nde nama kafu, ε nun a dii temen fan yi kafu. E nun a mamandenna nama kafu, a dii xemena dii temena hanma a dii temena dii temena. I bari boden nan ne ra. Na mi daxa.”

¹⁸ “I nama i ya jaxanla bari boden tongo i ya jaxanla ra, i ya jaxanla mōn jεjε, alogo i nama yengen naso e tagi.”

¹⁹ “E nun jaxanla nama kafu a nεma a kike wanli, amasōtō a mi sarijanxi.”

²⁰ “E nun i lanfana jaxanla nama kafu, i yi i yete xōsi a xōn.”

²¹ “I nama i ya dii yo ba saraxan na Mōlōkō suxure kideni, i yi i ya Ala xili kala. Alatala nan n tan na.”

²² “E nun xemena nama kafu alo jaxanla. Xōsi feen nan na ra.”

²³ “E nun suben nama kafu, i yi i yete xōsi a xōn. Jaxanla nama a maso suben na e kafu. Fe haramuxin nan na ra.”

²⁴ “E nama ε xōsi na kεwali yo xōn. Amasōtō n siyaan naxanye kedima ε yete ra, ne e yete xōsi na feene nan xōn. ²⁵ E kεwanle bōxō yeteen xōsi nen. Nanara, n yi e hakene saran e ra, bōxōn yi a me e ra. ²⁶ Nayi, ε tan Isirayila kaane nun xōjen naxanye ε tagi, ε xa n ma tønne nun sariyane suxu. E nama xōsi feni itoe liga de! ²⁷ Amasōtō naxanye yi dōxi bōxōni ito yi benun ε tan, ne yi feni itoe birin ligama, e bōxōn naxōsi. ²⁸ Na bōxōn nama a me ε fan na ε xōsina fe ra, alo siyaan naxanye yi na benun ε tan. ²⁹ Nanara, naxan yo na xōsi feni ito nde liga, na kedima nen a yamani. ³⁰ E xa n ma yamarine suxu, ε nama namun xōsiki yo liga naxanye yi ligama menni benun ε tan. E nama ε yete xōsi e xōn. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

19

Yamaan nasarijan fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E xa sarijan, amasōtō n tan sarijan, n tan, Alatala, ε Ala. ³ Birin xa a nga nun a baba binya, a yi Matabu Lōxōne suxu. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

4 “E nama suxurene batu, e nama wure raxulunxin nafala ala maligane ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

5 “E na bɔɲe xunbela saraxan ba Alatala xa, e xa a ba a fajin na alogo a xa a rasuxu. 6 Saraxan suben xa don a faxa lɔxɔni hanma na xɔtɔn bode. Naxan na lu han a xii saxande lɔxɔni, e xa na sa tɛɛni. 7 Xa e nde don xii saxande lɔxɔni, na haramuxi, na mi rasuxuma. 8 Naxan na a don, na a haken goronna tongoma nen. Amasɔɔ a bata Alatalaa se rasarijanxin naharamu. Na kanna kedima nen a yamani.”

9 “E na malo xaban fɔlɔ, e nama maala xaba han xɛɛn xɛdɛɛn xɔn. E nama tɔnsɔnne makentun naxanye na lu a xɔri ma. 10 I nama sansi bogi dɔnɛne bolon langani, i nama xɔnne makɔ naxanye yolonxi. I xa ne lu yiigelitɔne nun xɔɲene xa. Alatala nan n tan na, e Ala.”

11 “E nama muɲan ti. E nama wulen fala. E nama e bode yanfa. 12 E nama e kɔlɔ n xinli wulen fari, amasɔɔ i ya Ala nan xili kalama. Alatala nan n tan na.”

13 “I nama i muxun boden yii seene tongo yanfan xɔn, i yi a ɲaxankata. I nama walikɛɛn saranna ramara i konni han na xɔtɔn bode.”

14 “I nama tuli xɔrin konbi, i nama sese sa danxutɔɔn yeɛ ra naxan a rabire, koni i xa gaxu Ala yeɛ ra. Alatala nan n tan na.”

15 “E nama tinxintareya liga kiti sadeni. I nama yiigelitɔɔn nafisa, i nama nafulu kanna rafisa, koni i xa i adamadi boden makiti tinxinni. 16 I nama i adamadi boden mafala yamaan tagi. I nama i adamadi boden tɔɲeɛ alogo a xa faxa. Alatala nan n tan na. 17 I nama i ngaxakedenna ɲaɲaxu, koni i xa i adamadi boden maxadi, alogo i nama yulubin tongo a fe ra. 18 I nama i gbeen ɲɔxɔ. I nama yamaan muxuna nde fe xɔnantenyaan namara i kui. I adamadi boden xanu alo i yeɛna. Alatala nan n tan na.”

19 “E xa n ma tɔnne suxu. I nama sube siya firinne rakafu. I nama sansi siya firinna si xɛɛn ma. I nama geɛe siya firinna dugi sɔxɔnxin so.”

20 “Xa xɛmɛna nde nun konyi gilɛna nde kafu, muxu gbɛɛ naxan masuxi a ɲaxanla ra, naxan munma xunba hanma a xɔrɔya, e kala tixin saranma e ra nen. Koni e mi faxama, amasɔɔ a munma yi xunba nen. 21 Xɛmɛn lan a kontonna xali Alatala yetagi Naralan Bubun dɛɛn na a yangin saraxan na. 22 Saraxaraliin xa yangin saraxa kontonna findi Alatala solona seen na a yulubi ligaxina fe ra, a yulubin yi xafari.”

23 “E na so na yamanani, n na e xalima denaxan yi, e yi bogiseen siyaan birin si, e xa tɔnna dɔxɔ e bogine ra. E haramuxi nen e tan xa ɲɛɛ saxan, e nama e don. 24 ɲɛɛn naanindeni, bɔxɔn bogine birin nasarijanma nen Alatala tantun seen na. 25 ɲɛɛn suulundeni, e nɔɛ e bogine donɲɛ nen. Nayi, e bogi se sɔtɔxine sigan gbo ayi nen. Alatala nan n tan na, e Ala.”

26 “E nama sese don wunla naxan yi. E nama e yiimatɔ, e nama kɔɛrayaan liga. 27 E nama e xunna dɛ bi a radigilinxin na. I nama i dɛ xaben dɛxɔnne bi. 28 E nama e fatin mabɔ faxa feen sunun taxamasenna ra. E nama taxaraan te e fatin ma. Alatala nan n tan na.”

29 “I nama i ya dii tɛmɛn nayagi i a findi yalunden na, alogo yamanan nama bira yalunyaan fɔxɔ ra, a yi rafe fe ɲaxin na. 30 E xa Matabu Lɔxɔne suxu, e yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

31 “E nama siga koron bɔnbɔne nun yiimatone fɛma, alogo e nama e raxɔsi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

32 “I xa keli fonna bun binyeni. I xa fonne binya, i yi gaxu i ya Ala yeɛ ra. Alatala nan n tan na.”

33 “Xa xɔɔɛn fa dɔxɔ ε yamanani, ε nama ɲaxu a ra, 34 kɔni ε xa a yisuxu alo yamanan bari diina ε tagi. I xa a xanu alo i yetena, amasɔtɔ ε findi xɔɔɛn na nɛn Misiran yamanani. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

35 “E nama tinxintareya liga kiti sadeni, hanma se maligadeni, hanma se binyeni ligadeni, hanma se yiligadeni. 36 E sikeela xa tinxin. E nɛma sese maligε, ε xa ligase kamalixin nawali. Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramini Misiran yamanani.”

37 “E xa n ma tɔnne nun sariyane birin suxu. Alatala nan n tan na.”

20

Sariya kalane saranna fe

1 Alatala yi a fala Musa xa 2 a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa,

“Isirayila kaan hanma xɔɔɛn naxan dɔxi Isirayila bɔxɔni, xa na nde a diin ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxure kideni, yamaan xa a magɔlɔn a faxes. 3 N tan yetɛn kelima nɛn a xili ma, n yi a kedi Isirayila yamani. Amasɔtɔ a to a diin ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxure xa, a bata n ma yire sariɲanxin naxɔsi, a yi n xili sariɲanxin kala. 4 Xa yamaan bata e yeene raxi na feen ma, e tondi na kannu faxes, naxan a diin baxi saraxan na Mɔlɔkɔ xa, 5 n tan yetɛn kelima nɛn a xili ma e nun a denbayana. N na a kedima nɛn Isirayila yamani e nun naxanye birin biraxi a fɔxɔ ra e n yanfa Mɔlɔkɔ suxure kideni.”

6 “Xa muxuna nde n yanfa, a bira koron bɔnbɔne nun yiimatone fɔxɔ ra, n kelima nɛn a xili ma, n yi a kedi a yamani. 7 E xa e yete suxu sariɲanni, alogo ε xa sariɲan amasɔtɔ Alatala nan n tan na, ε Ala.”

8 “E xa n ma tɔnne suxu, ε yi e liga. Alatala nan n tan na, naxan ε rasariɲanma.”

9 “Naxan yo na a baba danga hanma a nga, ε na kannu faxes. A tan nan a faxes feen nagidixi, bayo a bata a baba danga hanma a nga.”

10 “Xa xɛmɛna nde yalunya liga e nun xɛmɛ gbetɛ a ɲaxanla, a lanfana ɲaxanla, ε xa xɛmɛ yalunxin nun ɲaxalan yalunxin firinne birin faxes.”

11 “Xa xɛmɛna nde nun a baba ɲaxanla kafu, a bata a baba rayagi. E xa xɛmɛn nun ɲaxanla firinne birin faxes. E tan yetɛn nan e faxes feen nagidixi.

12 Xa xɛmɛna nde nun a mamuxun kafu, ε xa e firinne birin faxes. Amasɔtɔ e bata fe ɲaxin liga. E tan nan e faxes feen nagidixi.”

13 “Xa xɛmɛna nde kafu xɛmɛn ma alo muxun kafun ɲaxanla ma kii naxan yi, e firinna birin bata xɔsi feen liga. E xa e firinna birin faxes. E tan nan e faxes feen nagidixi.”

14 “Xa xɛmɛna nde dii tɛmɛ nun a nga fen a ɲaxanla ra, fe ɲaxin nan na ra. Xɛmɛn nun ɲaxanle birin xa gan, alogo na fe ɲaxin nama lu ε tagi.”

15 “Xa xɛmɛna nde kafu suben ma, ε xa a faxes, ε yi suben faxes.”

16 “Xa ɲaxanla nde a maso suben na e yi kafu, ε xa ɲaxanla nun suben faxes. E xa faxes, e tan nan e faxes feen nagidixi.”

17 “Xa muxuna nde a magilen tongo a ɲaxanla ra, a baba a dii tɛmɛna hanma a nga a dii tɛmɛna, e yi kafu, yagin nan na ra. E xa kedi yamaan ye. Xɛmɛn bata kafu a magilen ma, a tan nan a haken goronna tongoma.”

18 “Xa xɛmɛna nde kafu ɲaxanla ma a nɛma a kike wanli, e firinne birin xa kedi yamani bayo e lanxi e yagi feen ma nɛn.”

19 “E nun i nga ngaxakedenna hanma i tɛnɛn nama kafu, bayo na i bari boden nayagima nɛn. E firinna birin ε haken goronna tongoma nɛn.”

20 “Xa xemena nde nun a soxo jaxanla kafu, a bata a soxo rayagi. E firinna nan e haken goronna tongoma, e faxama nen e mi dii bari.”

21 “Xa xemena nde a ngaxakedenna jaxanla tongo a jaxanla ra, xosin nan na ra. A bata a ngaxakedenna rayagi. E mi dii barima.”

22 “E xa n ma tonne nun n ma sariyane birin suxu, e yi e liga, alogo na boxon nama a me e ra, n na e xalima boxon naxan yi doxo deni. 23 N siyaan naxanye kedima e yee ra, e nama bira ne namunne foxo ra. Amasoto e feni itoe birin ligaxi nen e yi rajaxu n ma. 24 Koni n na a fala nen e xa, n naxa, ‘E boxon soma e tan nan yii. N na boxon fima e ma nen e keen na, kumin nun nonon gbo denaxan yi.’ Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e sugandixi siyane tagi. 25 Nanara, e xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, e nun xoli haramuxine nun a daxaxine. E nama e yete xosi subeni itoe xon, hanma xoline xon, hanma niimaseen naxanye e masigama boxon ma, n tonna saxi naxanye ra a e haramuxi.”

26 “Nayi, e findima n ma yama sarijanxin na nen, amasoto n tan Alatala sarijan. N bata e sugandi siyane tagi, alogo e xa findi n gbeen na.”

27 “Xemen hanma jaxanla naxan e tagi, xa a findi koron bonbon na hanma yiimatooon na, e xa a magolon a faxes. A tan nan a faxes feen nagidixi.”

21

Saraxaraline sarijanna

1 Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala saraxaraline xa, Harunaa diine, a naxa, “Saraxaraliin nama a yete xosi a muxuna nde jandeni, a a maso a binbin na. 2 Fo a muxu kendene alo itoe: a nga, a baba, a diina, a dii temena, a tada hanma a xunyena, 3 hanma a magilen naxan munma futu, naxan daxi a konni bayo xemen mi a yii. A nxe a yete xose nen e jandeni. 4 Koni, saraxaraliin naxan tixi yamaan yee ra, na nama a yete xosi, a yete rayagi. 5 Xa sayaan ti, saraxaraline mi lan e e xunne bi, hanma e e de xabene dexon bi, hanma e e fatin mabo. 6 E xa sarijan e Ala yetagi, e nama e Ala xili kala, amasoto e tan nan saraxane ralima Alatala ma teen na, naxanye luxi alo e Ala donsena. Nayi, e xa sarijan. 7 E nama yalunden futu hanma jaxanla naxan xeme feen kolon hanma jaxanla naxan ma xeme a mexi a ra. Amasoto e rasarijanxin na a ra Ala xa. 8 I xa a yate muxu sarijanxina, amasoto a tan nan saraxane fima Ala ma naxanye luxi alo a donsena. Nanara, e xa a kolon a sarijan, amasoto n tan Alatala sarijan, n tan nan e rasarijanma. 9 Xa saraxaralina diina nde a yete rayagi a findi yalunden na, a a baba nan nayagixi. A xa gan.”

10 “Saraxarali kuntigin naxan bata masusan, a sugandi a ngaxakedenne tagi alogo a xa no dugi rasarijanxine sodeni, na nama a xunxexen lu a yitontaren na hanma a yi a dugine yibo jandeni. 11 A nama so binbin xun ma. A nama a yete xosi hali a baba na a ra hanma a nga. 12 A nama mini yire sarijanxin kui, hanma a yete xosi, amasoto a rasarijanxi Alaa masusan turen nan na. Alatala nan n tan na. 13 A xa sungutun nasolonxin tongo a jaxanla ra. 14 A nama kaja gilen tongo, hanma jaxanla bejinxina hanma yalunde xosixina, koni a xa sungutun nasolonxin tongo a yamani, 15 alogo a nama a yixetene rayagi a yamaan tagi. Alatala nan n tan na naxan a rasarijanma.”

16 Alatala yi a fala Musa xa, 17 a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I yixeten muxu madonxi yo nama wali saraxa rabadeni, a Ala donseen nali a ma. 18 Madonto yo mi daxa a a maso: danxutona, lebutenna, naxan yetagi

madɔnxi, hanma naxan salen se madɔnxi,¹⁹ sankalatɔna hanma yiiikalatɔna,²⁰ dantɔna hanma tongona, teeli kannu, hanma kafanla muxun naxan ma, hanma naxan tɛɛnxi.²¹ Saraxarali Haruna yixɛtɛn madɔnxi yo nama a maso, a yi saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. Madɔntɔɔn na a ra, a mi lan a a maso, a Ala donseen nali a ma.²² A nɔɛ Alaa donse sarijanxin sifan birin donjɛ nɛn, hali naxanye sarijan han.²³ Koni a madɔntɔyana fe ra, a mi lan a yi a maso yire sarijanxin yɛ masansan dugin na hanma saraxa gandena. A nama n ma yire sarijanxina fe kala. Alatala nan n tan na, naxan saraxaraline rasarijanma.”²⁴ Musa yi na falane rali Haruna nun a diine ma, e nun Isirayila kaane birin.

22

Saraxane sarijananna

¹ Alatala yi a fala Musa xa,² a xa a fala Haruna nun a diine xa, a Isirayila kaane na saraxa sarijanxin naxanye fi n ma, e xa ne suxu ki faji e don kiin ma alogo e nama n xili sarijanxin kala. Alatala nan n tan na.

³ A fala e xa, i naxa, “Xa ɛ yixɛtɛ yo mi sarijan waxati famatɔne yi, a a maso Isirayila kaane saraxane ra e naxanye ralima Alatala ma, na kannu kedima nɛn n yetagi. Alatala nan n tan na.”

⁴ “Xa fure jaxin bata mini Haruna yixɛtɛna nde fatin ma, hanma furen yi a bari boden suxu, na mi lan a saraxa sarijanxine don benun a xa rasarijan. A mɔn mi sarijanxi xa a bata a yiin din sena nde ra naxan bata din muxun binbin na, hanma igen sifana nde naxan minixi muxun xɛmɛyani,⁵ hanma a na a yiin din bubu seen na hanma muxun naxan mi sarijan, hanma a findi se xosixi yo ra.⁶ Naxan na a yiin din na se sifan na, na mi fa sarijanxi han jinbanna. A nama saraxa sarijanxine don, han a yi a fatin birin maxa.⁷ Sogen na godo, a bata sarijan. Na xanbi ra, a nɔɛ saraxa sarijanxine donjɛ sɔnɔn, amasɔtɔ a balon na a ra.⁸ A nama suben don naxan faxaxi a yetɛ ma hanma burunna subene naxan yibɔxi, alogo a nama a yetɛ xɔsi a xɔn. Alatala nan n tan na.”

⁹ “Saraxaraline xa n ma yamarine suxu alogo e nama yulubin tongo, e faxa e kalane fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.¹⁰ Muxu yo nama saraxa sarijanxin don xa a mi saraxaralina denbayani. Hali saraxaralina muxu xilixina hanma a walikɛɛn mi daxa a a don.¹¹ Koni xa saraxaraliin bata konyina nde sara, hanma naxan barixi a konni, na nɔɛ a donjɛ nɛn.¹² Xa muxuna nde saraxaralina dii tɛmɛn dɔxɔ a jaxanla ra, saraxarali mi a tan na, dii tɛmɛn nama fa saraxa sarijanxine don.¹³ Koni xa saraxaralina dii tɛmɛn findi kaja gilen na hanma a futun yi kala, dii mi a yii, a xɛtɛ a baba konni alo a to yi dii jɔɛyani, a nɔɛ a baba donseen donjɛ nɛn. Koni naxan mi saraxaralina denbayani, na nama a don.¹⁴ Xa muxuna nde a saraxa sarijanxin don tantanni, a lan a yi a jɔxɔn fi, a mɔn yi yaganna dɔxɔja ma firin sa a fari a yanginna ra.¹⁵ Saraxaraline nama Isirayila kaane saraxa sarijanxine kala e naxan bama Alatala xa.¹⁶ Xa e tin yamaan yi saraxa sarijanxine don, e bata e findi yulubi tongone ra, yanginna fima naxan ma fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa,¹⁸ a xa a fala Haruna nun a diine nun Isirayila kaane birin xa, a naxa, “Isirayila kaan birin hanma xɔjɛne Isirayila yi, naxan saraxa gan daxin bama Alatala xa, dɛ tiin nakamalina fe ra, hanma jɛnige ma saraxana,¹⁹ a lan a yi fa turaan na hanma kontonna, hanma kɔtɔna fe

mi naxan na. ²⁰ Fεεn xuruseen naxan na, a mi lan ε yi fa na ra, amasoto a mi rasuxuma ε xa. ²¹ Xa muxuna nde fa xuruse gbeen na hanma a xunxurina, bɔɔɛ xunbeli saraxan na Alatala xa, hanma de tiin nakamali saraxana hanma jɛnige ma saraxana, fε yo nama lu a ra alogo a xa rasuxu. ²² Nayi, ε nama fa xuruse yεɛtaren na, ε a rali Alatala ma tεεn na n ma saraxa ganden fari, hanma naxan madɔnxi, hanma a maxoloxi, hanma furen naxan fatin ma hanma kaban naxan ma. ²³ Ningena hanma yεxεena naxan salen se kuya hanma a dungi, i nɔe na be nen jɛnige ma saraxan na, koni a mi rasuxe de tiin nakamali saraxan na. ²⁴ E nama fa xuruseen na Alatala xɔn naxan tεgenxi, a delane kalaxi, hanma e baxi na. E nama na ba saraxan na ε yamanani. ²⁵ E nama na xuruse sifan nasuxu xɔɔɛne yii, ε a ba donse saraxan na ε Ala xa. Amasoto e tεgenxi. Fena e ra. E mi rasuxe ε xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷ “Ningena, yεxεena hanma siin na bari, a xa lu a nga bun xii solofere. Xii solomasεxede lɔxɔni e nun na xanbi ra, a rasuxe nen saraxan na, naxan nalima Alatala ma tεεn na. ²⁸ Ningena hanma yεxεena, ε nama e nun a diin kɔe raxaba lɔxɔ kedenni. ²⁹ Xa ε barika bira saraxan ba Alatala xa, ε xa a ba ki fajni alogo a xa rasuxu. ³⁰ A donma na lɔxɔn yεtεen nin. E nama sese lu han xɔtɔnni. Alatala nan n tan na.”

³¹ “E n ma yamarine suxu ε yi e liga. Alatala nan n tan na.”

³² “E nama n xili sarijanxin kala, alogo n xa lu sarijanni ε tagi, ε tan Isirayila kaane. Alatala nan n tan na, naxan ε rasarijanma. ³³ N tan nan ε ramini Misiran yamanani, n yi findi ε Ala ra. Alatala nan n tan na.”

23

Isirayila yamana sali lɔxɔne

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Sali lɔxɔne ni itoe ra Alatala xa, ε yamaan xilima malan sarijanxinini waxatin naxan yi. Sali lɔxɔne ni itoe ra n xa. ³ E xa wali xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔn findixi Matabu Lɔxɔn nan na, malan sarijanxin tima lɔxɔn naxan ma. E nama wali yo ke. E xa Matabu Lɔxɔn findi Alatala gbeen na ε nεma dɔxi dede yi.”

Yatene 28.16-25

⁴ “Sali lɔxɔn bonne ni i ra Alatala xa. E xa yamaan xili malan sarijanxinini waxatini itoe yi: ⁵ Kike singen xii fu nun naaninna, fitirin ma, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla nan na ra Alatala xa. ⁶ Na kiken xii fu nun suulundena, Buru Tetaren Sanla nan na ra Alatala xa. E xa buru ratetarene don xii solofere. ⁷ Xii singeni, ε xa malan sarijanxinin maxili. Na lɔxɔni, ε nama ε wanle ke. ⁸ E xa saraxane rali Alatala ma tεεn na xii solofere. Xii soloferede lɔxɔni, ε mɔn yi malan sarijanxinin maxili. Na lɔxɔni, ε nama ε wanle ke.”

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N lɔxɔn naxan soma ε yii, ε na so mɛnni, ε se xaban fɔlɔ, ε xa fa ε bogise singen xidin na saraxaraliin fema. ¹¹ Saraxaraliin xa a yita Alatala ra Matabu Lɔxɔn xɔtɔn bode, alogo a xa a rasuxu ε yii. ¹² E se xidin yitama Ala ra lɔxɔ naxan yi, ε xa yεxεen jɛε kedenna ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fε mi naxan na, ¹³ e nun bogise saraxana, murutu fujin kilo sennin naxan basanxi turen na. Na xa rali Alatala ma tεεn na, naxan xiri rafan a ma, e nun minse saraxan wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. ¹⁴ Burun ba, tɔnsɔn ganxine ba, a xindene ba, ε nama se xabaxi yo don benun ε xa fa na saraxane ra ε Ala xa. Habadan sariyan nan na ra ε yixetene birin xa, ε na dɔxɔ dede yi.”

Yatene 28.26-31

15 “Keli Matabu Lɔxɔn xɔtɔn bode, ε malo xidin yitama Ala ra lɔxɔn naxan yi, xunsagi solofere xa dangu. 16 Xii tonge suulundeni, Matabu Lɔxɔ solofereden xɔtɔn bode, ε mɔn xa bogise xaba nɛnɛn fi Alatala ma bogise saraxan na. 17 E xa murutu fujin kilo saxan nafala buru ratexin na, ε fa na buru xun firin na bogise singe saraxa ralixin na Alatala xa. 18 Yamaan mɔn xa kontondi solofere ba saraxan na jɛɛ keden kedenne fɛ mi naxanye ra, e nun tura bulan keden nun konton firin, sa bogise saraxa burune fari e nun bogise saraxane nun minse saraxan naxanye daxa. Saraxa gan daxin nan ne ra, naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na, e xirin yi rafan a ma. 19 E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, e nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna firin bɔɔjɛ xunbeli saraxan na. 20 Saraxaraliin xa yɛxɛɛ firin nun bogise singen burun yita n na se ralixin na. E sararijanma Alatala xa nɛn, e yi so saraxaraliin yii. 21 Na lɔxɔn yɛtɛni, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle kɛ na lɔxɔni. Habadan sariyan na a ra ε yixɛtɛne birin xa, ε na dɔxɔ dɛdɛ yi. 22 E na malo xaban fɔlɔ, ε nama maala xaba han xɛɛn xɛdɛɛn xɔn, ε nama tɔnsɔnne makentun naxanye na lu a xori ma. I xa ne lu yiigelitɔne xa e nun xɔɔɛne. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

Yatene 29.1-6

23 Alatala yi a fala Musa xa, 24 a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii singeni, ε xa ε matabu na lɔxɔni ε yi a binya, ε xɔtaan fe, ε yamaan xili malan sarijanxini. 25 E nama ε wanle kɛ na lɔxɔni, ε xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na.”

Ala Solona lɔxɔna

Yatene 29.7-11

26 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, 27 “Kike solofereden xii fuden xa findi Ala Solona Lɔxɔn na. E xa malan sarijanxin ti, ε yi sunna suxu, ε yi saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. 28 E nama ε wali yo kɛ na lɔxɔni, amasɔtɔ Ala Solona Lɔxɔn na a ra. Alatala solonama ε xa na lɔxɔn nin, ε Ala. 29 Xa naxan yo mi sunna suxu na lɔxɔni, na kedima nɛn a yamani. 30 Xa naxan yo wali na lɔxɔni, n na a xaxɔrima nɛn a yamaan yɛ. 31 E nama wali yo kɛ. Habadan sariyan na a ra ε yixɛtɛne birin xa, ε na dɔxɔ dɛdɛ yi. 32 Matabu Lɔxɔn na a ra ε xa e nun salɔ lɔxɔna. E xa sunna suxu. E xa matabu sanla raba keli kiken xii solomanaaninden jinbanna ma han na xɔtɔn bode jinbanna.”

Bubu Kui Sanla

Yatene 29.12-40

33 Alatala yi a fala Musa xa, 34 a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii fu nun suulundeni, Bubu Kui Sanla na ra Alatala xinli, han xii solofere. 35 Sanla xii singeni, malan sarijanxin tima nɛn, ε nama ε wali yo kɛ. 36 Xii solofere, ε xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. Xii solomasɛxɛde lɔxɔni, ε mɔn xa malan sarijanxin ti, ε mɔn yi saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. Malan sarijanxin na a ra, ε nama ε wali yo kɛ. 37 Sali lɔxɔne nan ne ra Alatala xa, ε yamaan xilima malan sarijanxini lɔxɔn naxanye yi, alogo ε xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbeteye, e nun minse saraxane, naxanye daxa sali lɔxɔne yi. 38 Saraxani itoe sama Alatalaa Matabu Lɔxɔne saraxane fari nɛn, e nun ε kiseene nun ε dɛ tiin nakamali saraxane, e nun ε jɛnige ma saraxane ε naxanye birin fima Alatala ma.”

39 “Kike solofereden xii fu nun suulunde lɔxɔni, ε na yelin bogi seene malandeni xɛɛn ma, ε xa sanla raba Alatala xa xii solofere. Xii singen nun xii solomasɛxɛden findin Matabu Lɔxɔne nan na. 40 Xii singe lɔxɔni, ε xa bogise

fajine ba wudine kɔɛ ra, e nun tugu yiine, e nun jɔxɔndene, e nun wudi yii gbeteɛye, ɛ yi sɛwa Alatala yetagi ɛ Ala han xii solofere. ⁴¹ ɛ xa sanli ito raba Alatala xa jɛɛ yo jɛɛ, xii solofere. Habadan sariyan na a ra ɛ yixetene birin xa. ɛ sanla raba jɛɛn kike soloferedeni. ⁴² ɛ xa dɔxɔ bubune kui xii solofere. Isirayila bari diine birin xa lu bubune kui, ⁴³ alogo ɛ yixetene xa a kolon fa fala n na e benbane radɔxɔ nɛn bubune kui, n to ɛ ramini Misiran bɔxɔni. Alatala nan n tan na, ɛ Ala.”

⁴⁴ Musa Alatalaa sali lɔxɔne fala na kii nin Isirayila kaane xa.

24

Yire sarijanxin lenpu dɔxɔ sena Xɔɔyaan 27.20,21

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A yamari Isirayila kaane ma a e xa fa oliwi ture fajin na i xɔn, alogo lenpune xa dege waxatin birin. ³ Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn Layiri Kankiraan ye masansan dugin fari ma Naralan Bubun kui, alogo e xa dege Alatala yetagi keli jinbanna ma han xɔtɔnni waxatin birin. Habadan sariyan na a ra ɛ yixetene birin xa. ⁴ Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn kɔɛɛn birin na naxanye dɔxi lenpu dɔxɔ se xema daxin fari Alatala yetagi.”

⁵ “Murutu fujin tongo i yi buru fu nun firin nafala. Burune keden kedenna birin binyen xa kilo sennin li. ⁶ I xa e dɔxɔ yelan firin nin xema tabanla fari Alatala yetagi, sennin sennin ye ma. ⁷ I xa wusulan fajin sa burune birin fari, naxan nalima Alatala ma tɛɛn na burun jɔxɔn na jɔxɔ lu seen na Ala xɔn. ⁸ Buruni itoe xa dɔxɔ Alatala yetagi Matabu Lɔxɔn birin yi. Habadan layirin na a ra Isirayila kaane xa. ⁹ Burune xa raxete Haruna nun a diine ma, e yi e don yire sarijanxini. Amasɔto se sarijanxin na a ra na saraxane ye, naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na, naxanye so saraxaline yii. Habadan sariyan na a ra.”

Ala rayelefun nun gbalona

¹⁰ Lɔxɔna nde muxuna nde yi mini Isirayila kaane ye, a nga Isirayila kaa, a baba Misiran kaa. Na kanna nun Isirayila kaana nde yi yenge yamaan daaxadeni. ¹¹ Isirayila jaxanla diin yi Ala xinla rayelefu, a yi a konbi. A nga yi xili nɛn Selomiti, Dibiri a dii temena Dan bɔnsɔnni. Mafuren e yi a xali Musa fema. ¹² E yi a ramara a fajin na han Alatala yetɛɛn yi a fe yeɛba e xa.

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁴ “Naxan konbin tixi, na ramini yamaan daaxaden fari ma. Naxanye birin a xuiin mexi, ne birin xa e yiine ti a xunna ma, yamaan birin yi a magɔlɔn han a faxa. ¹⁵ I xa a fala Isirayila kaane xa iki, i naxa, ‘Naxan na Ala konbi, a lan a yi a yulubin goronna tongo. ¹⁶ Naxan na Alatala xinla rayelefu, na xa faxa, yamaan birin xa a magɔlɔn. Xa a findi xɔjɛn na hanma Isirayila kaana, a na Alatala xinla rayelefu, a faxama nɛn. ¹⁷ Naxan na muxuna nde faxa, ɛ xa na kanna faxa. ¹⁸ Naxan na muxuna nde a suben faxa, a lan a yi a jɔxɔn so a yii. Niin jɔxɔn xa fi niin na. ¹⁹ Naxan na a boden maxɔlɔ, a fan xa maxɔlɔ na kiini. ²⁰ Maxɔlɔn jɔxɔn nan maxɔlɔn na, yeɛn jɔxɔn nan yeɛn na, jinna jɔxɔn nan jinna ra. A xa maxɔlɔ alo a a ligaxi boden na kii naxan yi. ²¹ Naxan na suben faxa a lan a yi a jɔxɔn fi, koni naxan na muxun faxa a lan a yi faxa. ²² Sariya kedenna na a ra ɛ birin xa, xɔjɛna hanma Isirayila kaana. Alatala nan n tan na, ɛ Ala.’ ”

²³ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa. Xemen naxan konbin tixi, e yi na xali yamaan daaxaden fari ma, e yi a magɔɔn, a faxa. Isirayila kaane yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

25

Matabu jɛɛna

Sariyane 15.1-11

¹ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi geyaan fari, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na so na bɔxɔni n naxan soma e yii, bɔxɔn yetɛɛn xa a matabu Alatala xinli. ³ E nɔɛ e xɛɛne biyɛ nɛn jɛɛ sennin, e manpa bili nakɔne wali, e yi e bogine malan. ⁴ Koni jɛɛ solofereden findin matabu jɛɛn nan na Alatala xinli. E nama e xɛɛne bi hanma e yi e manpa bili nakɔne wali. ⁵ Sansi bogin naxanye na soli e yete ma, i tan nama e malan i yete xa. I tan nama manpa tɔnsɔn mɔxine malan naxanye bogixi e yete ma. Amasɔtɔ matabu jɛɛn na ra bɔxɔn xa. ⁶ Koni bɔxɔn na naxan namini matabu jɛɛn kui, e birin xa na don, i tan, i ya konyi xɛmɛna, i ya konyi gilɛna, i ya walikɛna, xɔjɛn naxan luma i konni, ⁷ e nun i ya xuruseene, e nun hali burunna suben naxanye i ya bɔxɔni. Bɔxɔn na naxan namini, na birin nɔɛ donjɛ nɛn.”

Xɔɔya jɛɛna

⁸ “E xa matabu jɛɛ solofere tɛngɛ, jɛɛ solofere dɔxɔ solofere, alogo matabu jɛɛ solofere na lan jɛɛ tonge naanin e nun solomanaaninna ma. ⁹ Kike solofereden xii fudeni, Ala Solona Lɔxɔna, e xa xɔtane fe yamanan birin yi. ¹⁰ E jɛɛ tonge suulunden nasarijanma nɛn, e yi a rali yiren birin yi a yamanan muxune birin bata xɔɔya. Xɔɔya jɛɛn na a ra e xa, e birin yi xɛte e denbayana bɔxɔn ma e bɔnsɔnne yi. ¹¹ Jɛɛ tonge suulunden findima Xɔɔya jɛɛn nan na e xa. E nama e xɛɛne bi, e nama sansi bogine malan naxanye solima e yete ma. E nama manpa bogi tɔnsɔnne malan naxanye bogima e yete ma. ¹² Amasɔtɔ Xɔɔya jɛɛn nan na ra. A sarijan e xa. E na donseen naxan to xɛɛne ma, e xa na don.”

¹³ “Na Xɔɔya jɛɛna, birin xa xɛte a gbee bɔxɔn ma. ¹⁴ Xa e bɔxɔna nde mati hanma e a sara muxuna nde ma, e nama jaxu e bode ra. ¹⁵ I a saren naxan soma i kon kaan yii, na xa lan na jɛɛne yaten ma naxan luxi benun Xɔɔya jɛɛn xa a li. A xa a saren nasuxu i yii naxan lanjɛ se xaba waxatine yaten ma naxanye luxi. ¹⁶ Xa jɛɛ wuyaxi luxi, a saren xa mate na kiini. Xa jɛɛ dando nan luxi a xa a saren magodo. Amasɔtɔ a mi bɔxɔn matima, fɔ se xaba waxatine. ¹⁷ E nama jaxu e bode ra, koni e xa gaxu e Ala yɛɛ ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

¹⁸ “E xa n ma tɔnne nun sariyane suxu. Nayi, e luma nɛn yamanani bɔjɛ xunbenli. ¹⁹ Bɔxɔn yi bogi seene fi, e yi e dege han e lugo, e lu bɔjɛ xunbenli. ²⁰ Waxatina nde e a falama nɛn, e naxa, ‘En nanse donma jɛɛ soloferedeni, xa en mi xɛɛn bi, en mi seen xaba?’ ²¹ N barakan sama nɛn e feene yi jɛɛ senninden, alogo e se xabaxin xa e makone birin fan han jɛɛ saxan. ²² Jɛɛ solomasɛxɛdeni, e nɛma e xɛɛne bima, e donse ramaraxin nan donma. E luma a donjɛ nɛn han jɛɛn solomanaaninden se xaba waxatini.”

²³ “E nama bɔxɔn mati habadanni mumɛ, amasɔtɔ n tan nan gbee bɔxɔn na. E tan luxi nɛn alo xɔjɛn naxanye yigiyaxi n konni. ²⁴ Nanara, e na yamanan sɔtɔ, e xa sariyan dɔxɔ alogo bɔxɔ matixin xa xunba.”

²⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitɔn na, a yi a bɔxɔna nde mati, a bari bodena nde xa fa a bɔxɔ matixin xunba. ²⁶ Xa a bari bode mi na naxan daxa

a a xunba, xa a tan yeteen bata a xunba feren soto, ²⁷ a xa jeeene yate keli a saran ma, a yi na joxon naxete a sara muxun ma. Na xanbi, a noe xete nen a boxoni. ²⁸ Koni, xa a mi a joxo raxete se soto, boxon xa lu a sara muxun yii han Xoroya Jeeena. Na waxatini a kari singen mon xa xete a boxoni. ²⁹ Xa muxuna nde a banxin mati taa gbeeni yinna soxi naxan ma, a noe a xunbe nen han jee keden a sara xanbini. ³⁰ Koni xa banxin mi xunba benun jee keden, a luma nen a sara muxun gbeeyani sonon e nun a yixetene. A mi a raxetema Xoroya Jeeeni. ³¹ Koni banxin naxanye taa xunxurine yi naxanye mi rabilinxi yinna ra, ne luma nen alo boxona. E noe xunbe nen, e mon yi raxete e kari singen ma Xoroya Jeeeni.”

³² “Lewi bansonna taane kui, Lewine noe e banxine xunbe nen waxatin birin. ³³ Naxan na Lewi kaana nde a banxin sara, a minima nen banxi saraxin nun na taani Xoroya Jeeeni. Amasoto banxin naxanye Lewi taane yi, ne findixi Lewine nan gbansan gbee ra Isirayila yamanani. ³⁴ Koni xeen naxanye e taane rabilinni, ne mi lan e mati, amasoto Lewine nan gbee e ra habadan!”

Donla feen sariyane

³⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitoon na, naxan doxi i fema, feren mi fa a yii a balo, i lan i yi a maso i ra alo xojena alogo a xa lu i fema. ³⁶ I nama tonoy maxodin a ma koni i xa gaxu i ya Ala yee ra, i ngaxakedenna yi lu i fema. ³⁷ Xa i a doli gbetini, i nama tonos sa a fari. Xa i donseen mati a ma, i nama tonon soto a xon.”

³⁸ “Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran boxoni alogo n xa Kanan boxon so e yii, n yi findi e Ala ra.”

Muxun xunba sariyana fe

³⁹ “Xa muxuna nde findi yiigelitoon na i dexon, a yi a yete mati i ma, i nama a ti konyi wanla ra. ⁴⁰ A xa masuxu i konni alo walikena hanma xojena. A xa lu i ya wanla ra han Xoroya Jeeena. ⁴¹ Na waxatini, e nun a diine yi xoroya, a yi xete a xabilani, e nun a benbane boxoni. ⁴² Amasoto n ma walikene nan Isirayila kaane ra, n naxanye raminixi Misiran yamanani. E nama mati konyiyani. ⁴³ I nama e jaxankata, fo i xa gaxu i ya Ala yee ra.”

⁴⁴ “Xa e konyi xemen hanma konyi gilen sara, a xa keli siya gbetene ye naxanye e rabilinxi. ⁴⁵ E mon noe xojena ndee sare nen naxanye doxi e ye, e nun e xabilan muxuna nde naxanye barixi e yamanani. E yi findi e gbeen na. ⁴⁶ E mon noe e luye e diine yii nen e keen na, alogo e xa lu konyiyani habadan. Koni e ngaxakedenne, Isirayila kaane, e tan sese nama noon soto a ngaxakedenna xun na, a jaxankata.”

⁴⁷ “Xa xojen findi nafulu kannna ra naxan doxi e konni, e ngaxakedenna nde yi findi yiigelitoon na, a a yete mati xojen ma, hanma xojen xabila muxu gbete ma, ⁴⁸ a noe xunbe nen a mati xanbini. A ngaxakedenna nde noe a xunbe nen, ⁴⁹ hanma a soxona, hanma a dunbode, hanma a bari bodena nde a xabilani, na noe a lige nen. A tan yeteen noe a yete xunbe nen, xa a feren soto. ⁵⁰ Nayi, e nun a sara muxun xa jeeene yate keli a sara jeeen ma han Xoroya Jeeena. A xa a joxon fi alo walikene noe saranna yaten naxan sote na jeeene bun. ⁵¹ Jeeen dnxen naxanye luxi, xa ne mon gbo, a xa ne xasabin gbetin naxete nafulu kannna ma a xunba saren na. ⁵² Jeeen naxanye luxi benun Xoroya Jeeen yi a li, xa ne mi fa gbo, a xa na fan xasabin gbetin naxete a xunba saren na. ⁵³ A yisuxuma nen a kannna konni alo walikene naxan sare fixi, a nama a jaxankata. ⁵⁴ Xa a mi xunba na kii yo yi, e nun a diine xa xoroya Xoroya Jeeeni.

55 Amasotō n ma walikene nan Isirayila kaane ra. N gbee walikene nan e ra, n naxanye raminixi Misiran bōxōni. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

26

Barakan nun dangana

Sariyane 7.12-24 nun 28.1-14

1 “E nama suxurene rafala. E nama alana nde sawuran nafala. E nama gemen dōxō, ε yi a batu. E nama geme masolixin ti ε yamanani ε yi a batu. Amasotō Alatala nan n tan na, ε Ala.”

2 “E xa n ma Matabu Lōxōne suxu, ε yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

3 “Xa ε n ma tōnne nun yamarine suxu, 4 n tulen nafama nen ε ma a waxatini, bōxōn yi balon fi, wudine yi bogi xēene ma. 5 Se bōnbō waxatin buma nen han bogise bolon waxatina. Bogi seene yi lu bolonje han xēe bi waxatina. E degema nen han ε lugo, ε yi lu ε bōxōni bōnje xunbenli. 6 N tinma nen yamanan yi lu herini. E na ε sa, sese mi ε tōre. N burunna sube xajene bama nen ε yamanani, yengen mi soe ε konni. 7 E ε yaxune kedima nen, e yi bira ε bun yengeni. 8 E tan muxu suulun fama nen ε yaxun muxu keme kedidene. E tan muxu keme yi ε yaxun wuli fu kedi. E yaxune birama nen ε bun yengeni. 9 N fanma nen ε ra. N yi dii wuyaxi fi ε ma, ε wuya ayi. N na n ma layirin nakamalima nen en tagi. 10 E yala malo ramaraxine donma nen han malo xaba waxatin mōn yi a li, ε yi a fonna dōnxen woli ayi alogo a nenen xa ramara. 11 N luma nen ε ye, n mi n me ε ra mume! 12 N na n masiga tima nen ε tagi, n findi ε Ala ra. E yi findi n ma yamaan na. 13 Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramini Misiran bōxōni alogo ε xa ba Misiran kaane yii. N Misiran koniyaan goronna ba nen ε ma, alogo ε xa nō sigan tiye xunna kenli.”

Sariyane 28.15-68

14 “Koni, xa ε mi n xuiin name, ε yamarini itoe birin suxu, 15 xa ε n ma tōnne kala, ε yi ε me n ma sariyane ra, ε mi n ma yamarine birin liga, ε n ma layirin kala, 16 nayi, n ni ito nan ligama ε ra: N yihadin nagodoma nen ε ma, e nun fitina furene nun fati mawolonna, naxanye ε yeene kalama, e yi ε niin ba. E sansine sima fuuni bayo ε yaxune nan e donma. 17 N kelima nen ε xili ma, alogo ε yaxune xa ε nō. Naxanye ε rajaxuxi, ne yi nōn soto ε xun na. E ε giye hali muxu yo mi ε fōxō ra.”

18 “Na birin xanbi ra, xa ε mi n xuiin name, n na ε yulubine saranma ε ra nen dōxōja ma solofere. 19 N yi ε wason kala, n yi kuyeni xara alo wurena, e nun bōxōna alo sulana. 20 E senben yi jan fuuni, bayo ε bōxōn mi bogi seene fiye, yamanan wudine mi bogima.”

21 “Xa ε murute n ma, ε tondi n xuiin name, n na ε tōrone rawuyama ayi nen dōxō solofere naxan lanxi ε yulubine ma. 22 N burunna subene rafama nen ε xili ma naxanye ε diine faxama, e yi ε xuruseene raxōri. E yi ε xurunje ayi han ε kirane yi yigeli.”

23 “Xa hali na birin ε mi xuru n ma, ε lu murutēxi n ma, 24 n yetēen kelima nen ε xili ma, n mōn yi ε tōrone rawuya ayi dōxō solofere. 25 N yengen nakelima nen ε tan xili ma, n yi ε yulubine saran ε ra n ma layirin kala feen na. E na ε luxun ε taa ratangaxine yi, n fitina furen nafama nen, ε yi lu ε yaxune yiini. 26 N yi ε kuma donsean na, jaxalan fu yamaan birin ma burun ganma nen buru gande kedenni, e yi ε buruni taxun ligase xurudin na, ε yi a don koni ε mi lugo.”

27 “Xa hali na birin, ε mi n xuiin name, ε yi lu murutexi n ma, 28 nayi, n kelima nen ε xili ma, n yi ε yulubine saran ε ra dɔxɔna ma solofere. 29 Ε ε diine suben donma nen. 30 N yi ε taan kidene kala, n yi ε wusulan gandene rabira. 31 N yi ε taane findi xɔrinxɔrinna ra, ε yire sarijnanxine yi raxɔri. Nayi, ε saraxane mi fa rafanma n ma. 32 N na ε yamanan kalama nen. Ε yaxune na fa dɔxɔdeni ε konne yi, e kabema nen a kalaxin ma. 33 N na ε raxuyama ayi nen yamanane yi, n yi bira ε fɔxɔ ra silanfanna ra, n yi ε sagatan.* Ε yamanani gelima nen, a yi findi taa xɔnne ra.”

34 “Nayi, ε nema ε yaxune yii e konni waxatin naxan yi, ε yamanani genla yi lu, ε bɔxɔn luma nen matabuni, matabu waxatine nɔxɔn na ε mi naxanye suxu. 35 A nema rabejinxi, a matabun sɔtɔma nen, ε mi tin naxanye ma ε yi dɔxi a yi waxatin naxan yi. 36 Naxanye na lu e nii ra e ye, n na e tunnaxɔlɔma e ma nen e yaxune yamanani, han e yi e gi nɔxɔnden gbansanna bira xuiin bun alo silanfanna, e bira hali muxe mi e fɔxɔ ra. 37 E birama nen e bode fari alo e nema e giye silanfanna bun, anu muxu yo mi e fɔxɔ ra. Ε mi nɔε tiye ε yaxune yeε ra. 38 Ε faxama nen siya gbetene tagi, ε yaxune yamanan yi ε don. 39 Naxanye na lu ε tan ye, ne doyenma nen han e faxa e yaxune yamanane yi e tan nun e benbane hakene fe ra.”

40 “Koni e na e ti e hakene ra e nun e benbane gbeene nun e tinxintareyaan nun e murutena, 41 feen naxanye a ligaxi, n yi keli e xili ma, n yi e rasiga e yaxune yamanani, nayi e Ala kolontare bɔne na xuru, e yi e hakene yanginna fi, 42 n na n mirima nen layirina feen ma nxu nun Yaxuba tagi, e nun nxu nun Isiyaga, e nun nxu nun Iburahima, n yi n miri yamanana fe ma. 43 Koni, fɔ yamanan nabejinxin xa lu singe, a yi a matabu e mi na waxatin naxan yi. E e hakene yanginna fima nen amasɔtɔ e bata e me n ma sariyane nun tɔnne ra. 44 Koni, hali e lu e yaxune yamanani, n mi e rabejinje han e yi raxɔri, n yi n ma layirin kala. Amasɔtɔ Alatala nan n tan na, e Ala. 45 N na n mirima nen n ma layirin ma, naxan nxu nun e benbane tagi, n naxanye ramini Misiran bɔxɔni siyane ye tagi, alogo n xa findi e Ala. Alatala nan n tan na.”

46 Alatala tɔnne nun yamarine nun sariyane nan ne ra, a naxanye falaxi Isirayila kaane xa fata Musa ra Sinayi गयाan fari.

27

Muxun naxanye fixi Ala ma

1 Alatala yi a fala Musa xa, 2 a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa muxuna nde bata a de ti, a muxuna nde fi Alatala ma, a xunbama gbetin nan na naxan lanxi a yatɛn ma. 3 Xa xɛmɛn na a ra naxan barin bata jeε mɔxɔje ti han jeε tonge sennin, i xa a saren yate gbeti gbanan tonge suulun na, gbeti gbananna naxanye rawalima yire sarijnanxini. 4 Xa naxanla na a ra, gbeti gbanan tonge saxan. 5 Dii xɛmɛn naxan barin bata jeε suulun ti han jeε mɔxɔje, na lanma gbeti gbanan mɔxɔje nan ma. Dii tɛmɛna, gbeti gbanan fu. 6 Dii xɛmɛn naxan barin bata kike kedenna ti han jeε suulun, na lanma gbeti gbanan suulun nan ma. Dii tɛmɛna, gbeti gbanan saxan. 7 Xɛmɛn naxan bata dangu jeε tonge senninna ra, na lanma gbeti gbanan fu nun suulun ma. Naxanla, gbeti gbanan fu. 8 Naxan bata a de ti, xa yiigelitɔɔn na a ra, a mi nɔε na gbetin yatɛn fiye, a lan a yi na muxun xali saraxaraliin fema. Na nɔε gbetin xasabina nde fale nen a nɔε naxan fiye.”

* 26:33: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

9 “Xa muxuna nde bata a de ti xurusena fe ra naxan nɔe be saraxan na Alatala xa, na xuruse sifan na fi Alatala ma, a bata rasarijan. 10 A mi masare gbete ra. A fajin mi masare a kobin na, a kobin mi masare a fajin na. Xa a kanna xurusee masara gbete ra, e firinna birin bata rasarijan. 11 Xa suben na a ra naxan haramuxi, naxan mi be saraxan na Alatala xa, a xa xali saraxaraliin fema. 12 Saraxaraliin xa a saren fala, xa suben fan, hanma a mi fan. A na saren naxan fala, a bata lu na ma. 13 Xa a kanna waxi suben xunba feni, a xa a joxon fi a yi yaganna doxona ma firin sa a fari.”

14 “Xa muxuna nde a banxin fi Alatala ma, saraxaraliin xa a saren fala, xa a fan hanma a mi fan. A na naxan fala, a bata lu na ma. 15 Xa a kanna waxi a xunba feni, a xa a joxon fi a yi yaganna doxona ma firin sa a fari. Banxin yi xete a kanna ma.”

16 “Xa muxuna nde a xeen fi Alatala ma, a saren xa fala fata sansiin yaten na naxan xuyɛ a ma. Malo benbeli gbee saxon xuyɛ boxon naxan ma, na lanma gbeti gbanan tonge suulun nan ma. 17 Xa xeen fixi Xoroya Neen nin, a saren luma na kii nin. 18 Xa xeen fixi Xoroya Neen xanbin nin, saraxaraliin xa jeene yate naxan luxi benun Xoroya Neen famatona, a yi nde ba xeen saren na. 19 Xa xee kanna waxi a xunba feni, a xa a joxon fi, a yi yaganna doxona ma firin sa a fari, xeen yi xete a kanna ma. 20 Xa a mi xeen xunba, a yi a mati muxu gbete ma, a mi fa nɔe a xunbe. 21 Xeen na yeba Xoroya Neeni, a bata rasarijan, a so Alatala yii kiseen na habadan! A findima saraxaraline gbeen nan na. 22 Xa muxuna nde xeen fi Alatala ma a naxan saraxi, naxan mi yi a keeni, 23 saraxaraliin xa a saren fala fata jeene yaten na naxanye luxi benun Xoroya Neena. Na kanna xa a saren fi na lɔxo yeteni. A sarijan Alatala yetagi. 24 Xeen naxetema a kari singen ma nen Xoroya Neeni, a sara naxan ma, naxan gbee yi a ra nun. 25 Na sarene birin falama nen fata yire sarijanxin gbeti gbananna ra, naxan lanxi garamu fu ma.”

26 “Muxu yo nama a xuruse dii singen fi Alatala ma na kiini, amasoto Alatala nan gbee dii singene birin na hali ba na feen na. Ninge ba, yexee ba, Alatala nan gbee e birin na. 27 Xa a findi sube haramuxin dii singen na, a kanna nɔe a xunbe nen. A xa a joxon fi, a yi yaganna doxona ma firin sa a fari. Xa a mi a xunba, a xa a mati a sare falaxin na.”

28 “Koni, muxun na sese fi Alatala ma habadanni, muxu ba, xuruse ba, a kee xeen ba, na sese mi sare, a mi xunbe. Naxan yo na fi a ma habadanni, na bata sarijan a xa fefe. 29 Hali a findi muxun na naxan fixi Ala ma habadanni, a mi nɔe xunbe, e xa a faxa.”

30 “Alatala nan gbee boxon bogiseene birin yaganna ra. A na keli xeen ma hanma langan kui, a sarijan Alatala yetagi. 31 Xa muxuna nde waxi a yaganna yirena nde xunba feni, fo a xa a joxon fi, a yi na yiren yaganna doxona ma firin sa a fari. 32 Alatala nan gbee xuruseene birin yaganna ra, a xurin nun a xungbena. Xuruseene na yate, Alatala nan gbee e fudene ra. 33 Xuruseene mi yebama a fajin nun a kobin na. Xuruseen nama masara gbete ra. Xa a na liga e firinna birin nasarijanma nen, e mi nɔe xunbe.”

34 Alatala na yamarine nan so Musa yii Isirayila kaane xa Sinayi geyaan fari.

Yatene Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebɛ

Tawureta Musa yire naaninden ni i ra. Isirayila kaane to keli Misiran yamanani, siga Kanan bɔxɔni, e feen naxanye liga kira yi, ne nan sebɛxi Kitabun yireni ito kui. A xili saxi na kiini nen bayo Isirayila kaane yatɛn nan sebɛxi a kui naxan findixi dɔxɔde wuyaxi ra.

Isirayila kaane yelin xanbini sariyane birin sɔtɛ Musa ra Ala naxanye fala a xa Sinayi geyaan fari e mini xanbini Misiran yamanani, e yi e yitɔn siga na yamanani Ala naxan nagidixi e ma. E yi siga singen han Kadesi-Barineya yi, Isirayila yamanan so dɛna. Koni e yi gaxu sɔɛ. Nayi, e yi lu tonbonni jɛɛ tonge naanin. Dɔnxɛn na, e yi tɔrɔ wuyaxi sɔtɔ, e yi siga yiifanna ma alogo e xa Moyaba yamanan masɔtɔ Fɔxɔ Daraan sogeteden binni. Kitabun yireni ito sora dɔnxɛne fe wuyaxi gbɛtɛye nan falama naxan liga Moyaba yamanani. Isirayila kaane lu men nin han e yi so Kanan yamanani.

Kitabun yireni ito Alaa yamana muxuyaana nan yitama en na. Waxatina nde e lannayaan liga, waxatina nde sikɛna. Waxatina nde e xaxili ragidixi, waxati gbɛtɛ, e yigitɛgɛxi. Koni, hali Alaa yamaan mi tinxin waxatin birin, Alaa tinxinna mi janjɛ.

Isirayila kaane xili sebɛna

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Naralan Bubun kui, Sinayi tonbonni, kike firinden bɔxɔ singeni, e minin jɛɛ firinden Misiran bɔxɔni. A yi a fala, a naxa, ² “E nun Haruna xa Isirayila yamaan birin tɛngɛ, e xɛmɛne birin xinle sebɛ xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma. ³ E xa Isirayila xɛmɛne birin tɛngɛ fata e ganle ra naxanye barin bata dangu jɛɛ mɔxɔrɛn na, naxanye nɔɛ sofa wanla kɛ. ⁴ Bɔnsɔn yo bɔnsɔn, xabila manga keden xa e mali.” ⁵ Na mali muxune xinle ni itoe ra:

Keli Rubɛn bɔnsɔnni, Sedewuri a dii Elisuri.

⁶ Keli Simeyɔn bɔnsɔnni, Surisadayi a dii Selumiyɛli.

⁷ Keli Yuda bɔnsɔnni, Aminadabo a dii Naxason.

⁸ Keli Isakari bɔnsɔnni, Suwari a dii Nataneli.

⁹ Keli Sabulon bɔnsɔnni, Xelɔn ma dii Eliyabi.

¹⁰ Yusufu a diine bɔnsɔnne: Keli Efirami bɔnsɔnni, Amixudi a dii Elisama.

Keli Manase bɔnsɔnni, Pedasuri a dii Gamaliyɛli.

¹¹ Keli Bunyamin bɔnsɔnni, Gidewoni a dii Abidan.

¹² Keli Dan bɔnsɔnni, Amisadayi a dii Axiyeseri.

¹³ Keli Aseri bɔnsɔnni, Okiran ma dii Pagiyɛli.

¹⁴ Keli Gadi bɔnsɔnni, Dewuyɛli a dii Eliyasafi.

¹⁵ Keli Nafatali bɔnsɔnni, Enan ma dii Axira.

¹⁶ Bɔnsɔn mangani itoe nan yi xilixi yamaan yɛ. Ne yi findixi Isirayila gali kuntigine nan na. ¹⁷ Musa nun Haruna yi muxuni itoe tongo naxanye xinle yɛbaxi. ¹⁸ E yi yamaan birin malan kike firinden xii singen ma. Xɛmɛn naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔrɛn na, e yi ne birin xinle sebɛ keden keden yɛ ma kɛdin ma, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, ¹⁹ alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. A yi e tɛngɛ Sinayi tonbonni.

²⁰ E yi xɛmɛne birin xinle sebɛ keden keden yɛ ma Isirayila a dii singe Rubɛn bɔnsɔnni xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔrɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla kɛ. ²¹ E muxu wuli tonge naanin wuli sennin kɛmɛ suulun tɛngɛ Rubɛn bɔnsɔnni. ²² E

yi Simeyɔn bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ²³ E muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin kɛmɛ saxan tɛngɛ Simeyɔn bɔnsɔnni.

²⁴ E yi Gadi bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ²⁵ E muxu wuli tonge naanin wuli suulun kɛmɛ sennin tonge suulun tɛngɛ Gadi bɔnsɔnni.

²⁶ E yi Yuda bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ²⁷ E muxu wuli tonge solofere wuli naanin kɛmɛ sennin tɛngɛ Yuda bɔnsɔnni.

²⁸ E yi Isakari bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ²⁹ E muxu wuli tonge suulun wuli naanin kɛmɛ naanin tɛngɛ Isakari bɔnsɔnni.

³⁰ E yi Sabulon bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ³¹ E yi muxu wuli tonge suulun wuli solofere kɛmɛ naanin tɛngɛ Sabulon bɔnsɔnni.

³² Yusufu a diine bɔnsɔnne yɛ: E yi Efirami bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ³³ E muxu wuli tonge naanin kɛmɛ suulun tɛngɛ Efirami bɔnsɔnni.

³⁴ E yi Manase bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ³⁵ E muxu wuli tonge saxan wuli firin kɛmɛ firin tɛngɛ Manase bɔnsɔnni.

³⁶ E yi Bunyamin bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ³⁷ E muxu wuli tonge saxan wuli suulun kɛmɛ naanin tɛngɛ Bunyamin bɔnsɔnni.

³⁸ E yi Dan bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ³⁹ E muxu wuli tonge sennin wuli firin kɛmɛ solofere tɛngɛ Dan bɔnsɔnni.

⁴⁰ E yi Aseri bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ⁴¹ E muxu wuli tonge naanin e nun keden kɛmɛ suulun tɛngɛ Aseri bɔnsɔnni.

⁴² E yi Nafatali bɔnsɔnna xɛmɛne birin xinle sebe, xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma, naxanye birin barin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke. ⁴³ E yi muxu wuli tonge suulun wuli saxan kɛmɛ naanin tɛngɛ Nafatali bɔnsɔnni.

⁴⁴ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan manga fu nun firinna ne xasabin nan yate, bɔnsɔn keden manga keden. ⁴⁵ Isirayila kaane birin yatɛxin denbaya yɛɛn ma, naxanye birin bata yi dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, naxanye yi nɔɛ sofa wanla ke, ⁴⁶ ne birin malanxina, muxu wuli kɛmɛ sennin wuli saxan kɛmɛ suulun tonge suulun nan yi a ra.

Lewi bɔnsɔnna a wanla

⁴⁷ Lewi bɔnsɔnna denbayane tan mi yi tɛngɛxi alo bonne.

⁴⁸ Alatala a fala nen Musa xa, a naxa, ⁴⁹ “I nama Lewi bõnsõnna nun Isirayila kaan bonne tenge e bode xõn. ⁵⁰ I xa layiri sereyaan Bubun taxu Lewi bõnsõnna muxune ra e nun a muranne nun a seene birin. E xa batu bubun nun a muranne xali. E yi e jõxõ lu e xõn, e yi e yamaan daaxadeni tõn a rabilinni. ⁵¹ E na keli sigatini, Lewi bõnsõnna muxune nan Ala Batu Bubun wayanma, e mõn yi a yitõn e na dõxõ daaxaden naxan yi. Xa muxu gbete a maso a ra, e xa a faxa. ⁵² Isirayila kaane birin xa e malan e daaxadeni, birin yi dõxõ gali yeen ma a taxamasenna bun. ⁵³ Lewi bõnsõnna muxune tan xa e bubune ti layiri sereyaan bubun nabilinni, e yi e jõxõ lu a xõn alogo n ma xõn nama godo Isirayila yamaan ma.” ⁵⁴ Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi, Isirayila kaane yi na birin liga.

2

Bõnsõnne dõxõ kiina yamaan daaxadeni

¹ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Isirayila kaane birin xa yamaan daaxadeni tõn Naralan Bubun nabilinni, koni e nama a yigbeten. E xa dõxõ e bõnsõnna nun e denbayaan taxamasenne bun.”

³ “Yuda bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn sogeteden binni e taxamasenna bun ma. Aminadabo a dii Naxason nan Yuda mangan na. ⁴ Muxu wuli tonge solofere wuli naanin kemẽ sennin nan a ganli. ⁵ Isakari bõnsõnna xa e daaxadeni tõn e dexõn ma. Suwari a dii Nataneli nan Isakari bõnsõnna mangan na. ⁶ Muxu wuli tonge suulun wuli naanin kemẽ naanin nan a ganli. ⁷ Sabulon bõnsõnna xa daaxa e fan dexõn ma. Xelõn ma dii Eliyabi nan Sabulon bõnsõnna mangan na. ⁸ Muxu wuli tonge suulun wuli solofere kemẽ naanin nan a ganli. ⁹ Nayi, xemẽn naxanye Yuda yamaan daaxaden ganli, ne birin malanxina, muxu wuli kemẽ wuli tonge solomasexẽ e nun sennin kemẽ naanin. Yamaan na keli, e singen nan sigama.”

¹⁰ “Ruben bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn yifari fõxõni e taxamasenna bun ma. Sedewuri a dii Elisuri nan Ruben bõnsõnna mangan na. ¹¹ Muxu wuli tonge naanin wuli sennin kemẽ suulun nan a ganli. ¹² Simeyõn bõnsõnna xa e daaxadeni tõn a dexõn ma. Surisadayi a dii Selumiyeli nan Simeyõn bõnsõnna mangan na. ¹³ Muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin kemẽ saxan nan a ganli. ¹⁴ Gadi bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn ma. Reyuli a dii Eliyasafi nan Gadi bõnsõnna mangan na. ¹⁵ Muxu wuli tonge naanin wuli suulun kemẽ sennin tonge suulun nan a ganli. ¹⁶ Nayi, xemẽn naxanye Ruben yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli kemẽ wuli tonge suulun e nun keden kemẽ naanin tonge suulun. Ne nan sigama a firindeni.”

¹⁷ “Na xanbi ra, Lewi bõnsõnna muxune yi siga ganla bonne tagi, e nun Naralan Bubuna. E birin sigama e daaxa yeen nan ma, muxun birin nun a tidena, a bõnsõnna taxamasenna bun ma.”

¹⁸ “Eframi bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tõn sogegododeni e taxamasenna bun ma. Amixudi a dii Elisama nan Eframi bõnsõnna mangan na. ¹⁹ Muxu wuli tonge naanin kemẽ suulun nan a ganli. ²⁰ Manase bõnsõnna xa daaxa a dexõn ma. Pedasuri a dii Gamaliyeli nan Manase bõnsõnna mangan na. ²¹ Muxu wuli tonge saxan wuli firin kemẽ firin nan a ganli. ²² Bunyamin bõnsõnna xa daaxa na fan dexõn ma. Gidewoni a dii Abidan nan Bunyamin bõnsõnna mangan na. ²³ Muxu wuli tonge saxan wuli suulun kemẽ naanin nan a ganli. ²⁴ Nayi, xemẽn naxanye Eframi yamaan daaxaden

ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli solomasexe muxu keme. E tan nan sigama a saxandeni.”

²⁵ “Dan bənsonna nun a ganle xa e daaxadeni tən kəmen fəxəni e taxamasenna bun ma. Amisadayi a dii Axiyeseri nan Dan bənsonna mangan na. ²⁶ Muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere nan a ganli. ²⁷ Aseri bənsonna xa e daaxadeni tən a dəxən ma. Okiran ma dii Pagiyeli nan Aseri bənsonna mangan na. ²⁸ Muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun nan a ganli. ²⁹ Nafatali bənsonna xa daaxa na fan dəxən ma. Enan ma dii Axira nan Nafatali bənsonna mangan na. ³⁰ Muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin nan a ganli. ³¹ Nayi, xemen naxanye Dan ma yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun solofere keme sennin. Ne nan sigan dənən na, e taxamasenna bun ma.”

³² Isirayila kaane nan ne ra naxanye tenge denbaya yeen ma. Gali daaxadene birin malanxina, muxu wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun. ³³ Lewi bənsonna muxune mi tenge Isirayila kaan bonne ye, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁴ Alatala yamarin naxanye birin fi Musa ma Isirayila kaane yi ne birin liga. E yi e daaxaden yeba e taxamasenne bun ma na kiini, e mən yi sigama na kii nin, xabila yeen nun denbaya yeen ma.

3

Lewi bənsonna wanle

¹ Haruna nun Musaa denbayaan muxune ni i ra, Alatala falan ti Musa xa waxatin naxan yi Sinayi geyaan fari.

² Harunaa diine xinle ni itoe ra: a dii singena Nadaba, Abihu, Eleyasari nun Itamara. ³ Ne nan yi Harunaa diine ra naxanye masusan alogo e xa dəxo saraxaraliyani, e yi na wanla ke. ⁴ Koni Nadaba nun Abihu faxa nən Alatala yetagi Sinayi tonbonni, e to fa tee daxataren na a xa. Dii mi yi e yii, nanara, Eleyasari nun Itamara nan lu saraxarali wanla ke e baba Haruna bun ma.

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bənsonna maso, i yi e lu saraxarali Haruna sagoni, e lu a wanla ra. ⁷ E xa Haruna nun yamana wanla ke Naralan Bubuni, e Ala Batu bubun wanle ke. ⁸ E yengi dəxoma nən Naralan Bubun muranne xən, e yi Ala Batu Bubun wanle rakamali Isirayila kaane xa. ⁹ I xa Lewi bənsonna muxune lu Haruna nun a diine sagoni. E tan nan fima n ma Isirayila kaane ye habadan! ¹⁰ I xa Haruna nun a diine dəxo saraxaraliyani. Muxu gbete na a maso yire sarijanxin na, e xa a faxa.”

¹¹ Alatala mən yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N tan yeteen bata Lewi bənsonna muxune sugandi Isirayila kaane ye, e findi n gbeen na Isirayila dii singene jəxən na. ¹³ Amasəto n gbeen nan dii singene birin na. N Misiran dii singene birin faxa ləxəni, n yi dii singene birin nasarijan n yete xa Isirayila yi. Muxu ba, xuruse ba, n gbeen nan e ra. Alatala nan n tan na.”

Lewi bənsonna xili sebe singena

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi tonbonni, a naxa, ¹⁵ “I xa Lewi bənsonna muxune tenge, denbaya yeen nun xabila yeen ma. I xa xemene birin tenge naxanye barin bata dangu kike kedenna ra.”

¹⁶ Musa yi e tenge alo Alatala a yamari kii naxan yi.

¹⁷ Lewi a diine xinle ni itoe ra: Gerisən, Kehati e nun Merari. ¹⁸ Gerisən ma diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Libini nun Simeyi. ¹⁹ Kehati a diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e

nun Yusiyeḷi. ²⁰ Merari a diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane nan ne ra e nun e denbayane benbane.

²¹ Geṛisōn findixi Libini nun Simayi xabilane benban nan na. Ne nan Geṛisōn xabilane ra. ²² E xēmen naxanye tēnge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solofere kēme suulun. ²³ Geṛisōn xabilane yi e daaxadeni tōnma Ala Batu Bubun nan xanbi ra, sogegodode binni. ²⁴ Eliyasafi nan yi Geṛisōn xabilane mangan na, Layeli a diina. ²⁵ Geṛisōn xabilane yi e yengi lu Naralan Bubun yireni itoe xōn: bubun nun a xunna soon kuiin nun a fanna, a so deen ye masansan dugina, ²⁶ sansanna taa dugine naxan Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi sansanna deen na, e nun lutine nun e ti seene birin.

²⁷ Kehati findixi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeḷi xabilane benban nan na. Ne nan Kehati xabilane ra. ²⁸ E xēmen naxanye tēnge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solomasexe kēme sennin. E tan nan e yengi lu yire sarijanxin xōn. ²⁹ Kehati xabilane yi e daaxadeni tōnma Ala Batu Bubun yiifari fōxōn nan ma. ³⁰ Elisafan nan yi Kehati xabilane mangan na, Yusiyeḷi a diina. ³¹ Kehati xabilane yi e yengi lu muranni itoe xōn, Layiri Kankirana,* tabanla, lenpu dōxō sena, saraxa gandene, goronna naxanye rawalima yire sarijanxini, ye masansan dugina, e nun e rawali seene birin.

³² Saraxarali Harunaa dii Eleyasari nan yi Lewi bōnsōnna muxune birin mangan na. A tan nan yi dōxi ne xun na naxanye yi e yengi luxi yire sarijanxin xōn ma.

³³ Merari findixi Maxali nun Musi xabilane benban nan na. Ne nan Merari xabilane ra. ³⁴ E xēmen naxanye tēnge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli sennin kēme firin. ³⁵ Suriyeli nan yi Merari xabilane mangan na, Abixali a diina. E yi e daaxadeni tōnma Ala Batu Bubun kōmen fōxōn nan ma. ³⁶ Merari xabilane yi e yengi lu Ala Batu Bubun buntine nun gaalane† nun senbetenne nun bundōxōne nun muranne xōn e nun e ti seene birin, ³⁷ e nun a sansanna senbetenna naxanye a rabilinni nun e bundōxōne nun e gbangban seene nun e lutine.

³⁸ Musa nun Haruna nun a diine yi e daaxadeni tōnma Naralan Bubun so deen nan yetagi, sogeteden binni. E yi yire sarijanxin wanle xun matoma a ra Isirayila kaane xa. Xa muxu gbete yi a maso yire sarijanxin na, a yi faxama nen.

³⁹ Lewi bōnsōnna muxune birin Musa nun Haruna naxanye tēnge xabila yeen ma fata Alatalaa yamarin na, xēmen naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e malanxina, muxu wuli mōxōnen nun firin.

⁴⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dii xēme singene birin tēnge Isirayila kaane ye, naxanye barin bata dangu kike kedenna ra, i yi e xinle sebe kedin ma. ⁴¹ Lewi bōnsōnna muxune so n yii e jōxōn na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene jōxōn na. Alatala nan n tan na.” ⁴² Musa yi Isirayila kaane dii singene birin tēnge, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴³ Dii xēme singen naxanye birin barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne xinle sebe xin lan muxu wuli mōxōnen nun firin kēme firin tonge solofere e nun saxan nan ma.

⁴⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁴⁵ “Lewi bōnsōnna muxune tongo Isirayila kaane dii singene jōxōn na e nun e xuruseene Isirayila kaane

* **3:31:** 3.31Layiri Kankirana fe mōn sebexi Xōrōyaan 25.10-22 kui. † **3:36:** Nde a falama a “galalenne.”

xuruse dii singene ገጋጳን na. Lewi bənsənnā muxune xa findi n gbeen na. Alatala nan n tan na. ⁴⁶ Bayo Isirayila dii singene wuya Lewi bənsənnā muxune xa han muxu keme firin tonge solofere e nun saxan, ne xunba daxin na a ra. ⁴⁷ Muxu kedenna xunba gbeti gbanan suulun na, gbeti gbananna naxan nawalima yire sarijanxini, naxan lanxi garamu fu ma. ⁴⁸ I xa na gbetin so Haruna nun a diine yii dii singene xunba seen na naxanye yi wuyaxi ayi.”

⁴⁹ Naxanye mi yi ገጋጳጋ yibiraxi Lewi bənsənnā muxune ra, Musa yi ne xunba gbetin tongo. ⁵⁰ A yi Isirayila dii singene gbetin tongo han gbeti gbanan wuli keden keme saxan tonge sennin e nun suulun, gbeti gbananna naxan nawalima yire sarijanxini. ⁵¹ Nayi, Musa yi xunba gbetin so Haruna nun a diine yii, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

4

Lewi bənsənnā wanle

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “E Kehati xabilan muxune tenge Lewi yixetene ye xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³ E xemene tenge keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulun, naxanye birin nəe wanla ke Naralan Bubuni.”

⁴ “Kehati xabilan muxune xa wanli ito nan ke Naralan Bubuni: E xa e yengi lu se sarijanxi fisamantenne xən. ⁵ Yamaan na keli sigadeni, Haruna nun a diine xa ye masansan dugin ba, e yi a sa Layiri Sereya Kankiraan fari. ⁶ E yi sube kidi fajine sa a fari, e mən yi dugi mamiloxini bandun ne fan fari. E yi Kankiraan tongo tamine yitən. ⁷ E xa dugi mamiloxi gbete sa Buru Rali Tabanla fari, e yi a goronne nun igelengenne nun minse saraxa saseene dəxə na. Buru Ralixin naxanye na waxatin birin, ne xa lu tabanla fari. ⁸ E xa dugi gbeela so seene birin xunna, e yi sube kidi fajine so e birin xunna, e mən yi tabanla tongo tamine yitən. ⁹ E xa dugi mamiloxin so lenpu dəxə seen nun lenpune nun e rawali seene nun tee kə seene nun e radege turen xun na. ¹⁰ E xa ne birin mafilin sube kidi fajni bitinganni, e mən yi e sa e xali wudin fari. ¹¹ E xa dugi mamiloxin so saraxa gande xema daxin xun na, e yi sube kidi fajni bitinganna so na fan xun na. E mən yi a tongo tamine yitən. ¹² Muranna naxanye birin nawalima yire sarijanxini e xa ne malan, e yi e raxidi dugi mamiloxini, e yi kidi fajni bitinganna so e xun na, e yi e sa e xali wudin fari. ¹³ E xa xuben ba saraxa gande sula daxin fari, e yi dugi mamiloxin so a xun na. ¹⁴ E xa a saraxa waliseene birin dəxə na fari: xube sa seene, suben tongo seene, xube kə seene, e nun wuli xuya goronne. E xa sube kidi fajni bitinganna so e xun na, e mən yi saraxa ganden tongo tamine yitən. ¹⁵ Haruna nun a diine na yelin muranne nun goron sarijanxine xunna soe, yamaan na keli sigadeni, Kehati xabilan muxune xa fa, e yi e xali. Koni e nama e yiin din se sarijanxine ra, alogo e nama faxa. Kehati xabilan muxune xa na seene xali naxanye Naralan Bubun kui. ¹⁶ Saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa a yengi lu lenpu turen nun wusulanna nun bogise saraxane nun masasan turen xən ma. A yi a yengi lu Ala Batu Bubun yiren birin xən ma e nun a kui seene nun muran sarijanxine nun a goronne birin.”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ¹⁸ “E Kehati xabilan muxune ratanga alogo e nama raxəri Lewi bənsənnā ye. ¹⁹ E ito nan liga e xa alogo e nama faxa e na e maso se sarijanxi fisamantenne ra waxatin naxan yi: Haruna nun a diine singe xa so yire sarijanxini, e yi birin ti a wali ra,

e nun a lan a xa naxan xali. ²⁰ Koni Kehati xabilan muxune nama so yire sarijanxini, e se sarijanxi fisamantenne to, hali ndedi, alogo e nama faxa.”

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²² “Gerison yixetene fan tengε, xabila yeen nun denbaya yeen ma. ²³ I xa xemene tengε keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulun, naxanye noε wanla ke Naralan Bubuni. ²⁴ Gerison yixetene xabilane wanle ni i ra e nun e lan e xa goronna naxanye xali: ²⁵ E xa Ala Batu Bubun dugine maxali, e nun Naralan Bubuna, a xunna soona, a kidi fajin naxanye sama a fari, dugin naxanye singanma Naralan Bubun so deen na, ²⁶ a sansanna dugin naxanye Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi a so deen na, e nun e lutine nun e singan seene birin. ²⁷ Gerison xabilan muxune xa wali Haruna nun a diine yamarin bun. E tan nan a falama e xa e lan e xa naxan xali. ²⁸ Gerison xabilan muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni. E xa wali saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

²⁹ “I xa Merari bõnsõnna muxune tengε xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁰ I xemene birin tengε keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulunna, naxanye noε wanla ke Naralan Bubuni.”

³¹ “E wanla ni i ra Naralan Bubuni: E xa Ala Batu Bubun bun tiine xali, a gaalane,* a senbetenne, a bundõxõne, ³² sansanna senbetenne naxan bubun nabilinni, e bundõxõne, e gbangban wudine nun e lutine, e nun waliseene birin. E xa xemene birin goronna so a yii a naxan xalima. ³³ Merari bõnsõnna muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni, saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

³⁴ Musa nun Haruna nun yamaan mangane yi Kehati xabilan muxune tengε xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁵ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulunna, naxanye birin yi noε wanla ke Naralan Bubuni, ³⁶ ne yi tengε xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin keme solofere tonge suulun nan ma. ³⁷ Kehati xabila xemene yaten nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tengε alo Alatala a yamari e ma fata Musa ra kii naxan yi.

³⁸ Gerison yixetene fan yi tengε xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁹ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulun, naxanye birin yi noε wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁰ ne yi tengε xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin keme sennin tonge saxan nan ma. ⁴¹ Gerison yixetene yaten nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tengε alo Alatala a yamari kii naxan yi.

⁴² Merari yixetene fan yi tengε xabila yeen nun denbaya yeen ma. ⁴³ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulunna, naxanye birin yi noε wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁴ ne yi tengε xabila yeen ma, e lan muxu wuli saxan keme firin nan ma. ⁴⁵ Merari yixetene yaten nan na ra. Musa nun Haruna yi e birin tengε alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra.

⁴⁶ Musa nun Haruna nun Isirayila mangane yi Lewi bõnsõnna muxune birin tengε xabila yeen nun denbaya yeen ma. ⁴⁷ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna soto han jee tonge suulun, naxanye birin yi Naralan Bubun wanla kema, e mon yi a xali, ⁴⁸ e malanxin lan muxu wuli solomasexe keme suulun tonge solomasexe nan ma. ⁴⁹ E yi e tengε alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra. Birin yi ti a wanla ra, e nun a lan a xa goronna naxan maxali, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

* 4:31: Nde a falama a “galalenne.”

5

Muxu sariɲantarene fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Isirayila kaane yamari a e xa na kanna ramini yamaan daaxaden fari ma fure ɲaxin naxan fatin ma hanma faxunna minima muxun naxan bari boden ma hanma naxanye xɔsɪxi binbin xɔn. ³ Xa xɛmɛn na a ra hanma ɲaxanla, ε xa e ramini yamaan daaxaden fari ma, alogo e nama daaxaden naxɔsi, n luma ε tagi dɛnaxan yi.” ⁴ Isirayila kaane yi na liga, e yi e ramini yamaan daaxaden fari ma, e yi a liga alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi.

Kala tixine xa yitɔn

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ⁶ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xɛmɛna nde hanma ɲaxanla nde hake yo liga muxu gbete ra, a bata tinxintareyaan liga Alatala ra. Na kanna bata findi yulubi tongon na. ⁷ Fɔ a xa a ti a haken na nɛn, a yi a se kalaxin ɲɔxɔn naxete a kanna ma, a yi a se kalaxin saren yaganna dɔxɔde firin sa a fari. ⁸ Xa se kanna faxa, a bari bode mi na naxan na gbetin nasuxe, na seen lan a xete Alatala ma, a so saraxaraliin yii, sa kontonna fari Ala solona seen na a xa. ⁹ Isirayila kaane fama saraxa sariɲanxin naxanye ra, saraxaraliin nan gbce ne ra. ¹⁰ Muxun na naxan nasariɲan, a na ligaxi a yete nan xa. Muxun na naxan so saraxaraliin yii, na luma a tan nan yii.”

Sariyana lan xɔxɔlɔnna ma

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹² a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xɛmɛna nde a ɲaxanla mi tinxin, a a xɛmɛn yanfa, ¹³ e nun xɛmɛ gbete yi kafu, xa a xɛmɛn mi a to, ɲaxanla yi a yete raxɔsi wundoni, koni xa a li sere mi na, a mi suxu na feen xun na, ¹⁴ xa xɔxɔlɔn xaxinla so na xɛmɛni, a sike a ɲaxanla ma, xa a li a xɔsɪxi hanma a mi a ligaxi, ¹⁵ nayi, na xɛmɛn xa a ɲaxanla xali saraxaraliin fɛma. A xa murutu fupin kilo saxon xali bogise saraxan na. A nama ture sa na murutuni, a nama wusulan sa a fari, amasɔto xɔxɔlɔnna bogise saraxan na a ra. Marabira seen na a ra hake tongoxin ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa ɲaxanla maso, alogo a xa ti Alatala yetagi. ¹⁷ A xa ige rasariɲanxin tongo fɛɲɛna nde kui, a yi Ala Batu Bubun burunburunna sa a yi. ¹⁸ ɲaxanla naxan tima Alatala yetagi, a xa na labaranna ba, a yi bogise saraxan so a yii ɲɔxɔ lu seen na a haken xɔn xɔxɔlɔnna bogise saraxan na. Saraxaraliin xa na ige lɔxɔn suxu a yii, naxan fama dangan na. ¹⁹ A xa ɲaxanla rakɔlɔ, a naxa, ‘Xa ε nun xɛmɛ gbete mi kafuxi, i mi i ya xɛmɛn yanfaxi, i mi xɔsi fe rabaxi xabu i dɔxɔ xɛmɛ taa ra, i xa ratanga dangani ito ma ige lɔxɔni ito fama naxan na. ²⁰ Koni xa i bata i ya xɛmɛn yanfa, i yi i yete raxɔsi, xa ε nun xɛmɛ gbete bata kafu xabu i dɔxɔ xɛmɛ taa ra,’ ²¹ nayi, saraxaraliin xa ɲaxanla rakɔlɔ dangani ito ra, ‘Alatala xa a liga, i doyen, i kuiin yi mate i ra, yamaan yi i danga, e yi i mafala. ²² Igeni ito naxan fama dangan na, na xa so i fatini, a yi i kuiin mate i ra, i yi doyen.’ ɲaxanla xa a ratin, a naxa, ‘Amina, amina!’ ”

²³ “Saraxaraliin xa dangani itoe seɓe walaxana nde ma, a yi e xa ige yilɔxin na. ²⁴ A xa ige xɔlɛn so ɲaxanla yii naxan fama dangan na, a min, alogo a xa so a fatin xɔn, a xɔlɔ ayi. ²⁵ Saraxaraliin xa xɔxɔlɔnna bogise saraxan tongo ɲaxanla yii, a a yita Alatala ra a yii, a yi a xali saraxa ganden dɛxɔn. ²⁶ A xa a yiin ye keden ba a ra, ɲɔxɔ lu seen na Ala xɔn, a yi a sa tɛɛni saraxa ganden fari. Na xanbi ra, ɲaxanla yi igen min. ²⁷ Xa a bata a yete xɔsi, a a xɛmɛn yanfa, a

na igen min naxan fama dangan na, na a tɔrɔma nɛn, a a kuiin mate a ra, a yi doyen. Na ɲaxanla findima nɛn danga muxun na yamaan tagi. ²⁸ Koni, xa na ɲaxanla mi a yete xɔsɪxi, a sariɲan, fefe mi a sɔtɔma, a mɔn nɔɛ diine bare nɛn. ²⁹ Xɔxɔlonna sariyan nan na ra ɲaxanla xa naxan bata a xɛmɛn yanfa, a a yete xɔsi, ³⁰ hanma xɔxɔlɔn xaxinla na so xɛmɛn naxan yi, a na sogin a ɲaxanla ma. A xa ti Alatala yetagi, saraxaraliin yi sariya sebɛxini itoe birin nakamali a ma. ³¹ Xɛmɛn mi hake yo tongoxi, koni ɲaxanla a haken goronna tongoma nɛn.”

6

Nasiri de ti fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xɛmɛna nde hanma ɲaxanla nde a de ti, a a xa lu Alatalaa wanla ra Nasiri muxun na, ³ na kanna xa a me dɔlɔn na e nun na minse sifane, hali manpa muluxunxina. A nama minse yo min naxan nafalaxi manpa bogin na, a nama manpa bogi xinden hanma a xaraxin don. ⁴ A nɛma a Nasiri de tiin nakamalima, a nama sese don naxan kelixi manpa binle* yi, hali a xɔnne hanma a dagina. ⁵ A nɛma a Nasiri de tiin nakamalima, biden nama a xunna li. A xa lu Alatalaa wanla ra han na waxati falaxin yi kamali. A xa sariɲan, a xa a xunseɛɛn lu kuyɛ ayi. ⁶ A nɛma Alatalaa wanla ra, a nama a maso binbin na. ⁷ Hali a baba hanma a nga hanma a ngaxakedenna nde faxa, a nama a yete xɔsi, a so binbin xun ma. Amasɔtɔ a xunseɛɛn findixi taxamasenna nan na, a a tan bata lu Alaa wanla ra. ⁸ A nɛma Alaa wanla ra waxatin naxan birin yi, a sariɲan Alatala yetagi.”

⁹ “Xa muxuna nde faxa a fema, a xunseɛɛ raliixin bata raharamu. A xa a xunna bi a rasariɲan lɔxɔni, xii soloferede lɔxɔni. ¹⁰ Xii solomasɛɛde lɔxɔni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun so deɛn na. ¹¹ Saraxaraliin xa keden faxa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxin na, a Ala solona a xa. Amasɔtɔ a bata lu binbin fema. Na lɔxɔni, a mɔn xa a xunna rasariɲan. ¹² Nayi, na kanna mɔn xa a de ti waxatin de suxu, a yi kontonna ɲɛɛ kedenna ba yangin saraxan na Alatala xa. Waxatin naxan bata yi dangu, na mi a kui, amasɔtɔ a xɔsi nɛn benun a de tiin xa kamali.”

¹³ “Sariyan ni ito ra Nasiri de tiin ma. A waxati saxin na kamali, e xa fa a ra Naralan Bubun so deɛn na. ¹⁴ A xa fa kiseni itoe ra Alatala yetagi: kontonna ɲɛɛ kedenna fe mi naxan na saraxa gan daxin na, yeɛɛ gilen ɲɛɛ kedenna fe mi naxan na yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden fe mi naxan na bɔɲɛ xunbeli saraxan na. ¹⁵ A mɔn yi fa na saraxane bogise nun minse saraxane ra e nun burun sangatanna ye keden buru rate seen† mi naxan yi, e nun buru xunne naxan nafalaxi murutu fuɲi fajin na naxan basanxi turen na, e nun buru yilenlenxine turen saxi naxanye ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne yita Alatala ra, a yi yulubi xafari saraxan ba e nun saraxa gan daxina. ¹⁷ A mɔn xa kontonna ba bɔɲɛ xunbeli saraxan na Alatala xa, e nun buru ratetaren naxanye sangatanna kui e nun bogise saraxane nun minse saraxane. ¹⁸ Na waxatini, Nasiri muxun xa a xunna bi Naralan Bubun so deɛn na bayo a bata yi a xunna fi Ala ma. A yi a xun seɛɛne sa teɛni naxan bɔɲɛ xunbeli saraxan

* **6:4:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini. † **6:15:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

bun. ¹⁹ Nasiri muxun na a xunna bi, saraxaraliin xa kontonna balaxa jinxin so a yii, e nun buru xun keden nun burudi keden keli sangatanna kui, buru rate se mi naxanye yi. ²⁰ Saraxaraliin xa e yita Alatala ra se ralixin na. E sarijan. Saraxaraliin nan gbee e ra, sa danban nun a kanken fari naxanye daxa e yita Ala ra. Na xanbi ra, Nasiri muxun nɔɛ manpaan minjɛ nɛn.”

²¹ “Sariyan nan na ra lan Nasiri muxuna kiseene ma bayo a bata a de ti a a xa lu Alatalaa wanla ra. Xa fɛɛna a xa, a mɔn nɔɛ nde se a fari. A xa a de tiin nakamali alo Nasiri muxuna sariyana a falaxi kii naxan yi.”

Saraxaraliin dubana

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a e xa duba Isirayila kaane xa ikimaan na:

²⁴ Alatala xa i baraka,
a i kantan!

²⁵ Alatala nɔɔn xa godo i ma,
a kininkinin i ma!

²⁶ Alatala xa a yengi dɔxɔ i xɔn,
a bɔjɛ xunbenla fi i ma!

²⁷ E na duba Isirayila kaane xa n xinli, n tan e barakama nɛn.

7

Isirayila mangane kiseene fe

¹ Musa yelin Ala Batu Bubun tiyɛ lɔxɔn naxan yi, a yi a masusan turen na a rasarijan xinla ma e nun a muranne birin. A mɔn yi saraxa ganden nun a goronne masusan, a e rasarijan. ² Nayi, Isirayila mangane yi fa kiseene ra. Denbaya xunne nan yi ne ra naxanye yamaan tɛngɛ, bɔnsɔn mangane. ³ E yi fa e kiseene ra Alatala yɛtagi: Wontoro xunna soxin sennin e nun jinge fu nun firin. Manga firin, wontoro keden, manga keden jinge keden. E yi fa ne ra Ala Batu Bubun yɛtagi.

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵ “Kiseene rasuxu e yii alogo e xa Naralan Bubun wanla kɛ. E xa yitaxun Lewi bɔnsɔnna ra, naxan lanjɛ e wanle ma.”

⁶ Nayi, Musa yi wontorone nun jingene rasuxu, a yi e yitaxun Lewi bɔnsɔnna ra. ⁷ A yi jinge naanin nun wontoro firin so Gɛrisɔn xabilan yii, alogo e wanla xa sɔɔya. ⁸ A yi jinge solomasɛɛ nun wontoro naanin so Merari xabilan yii, alogo e wanla xa sɔɔya. E birin yi walima Itamaraa yamarin bun, saraxarali Harunaa diina. ⁹ Koni, a mi se so Kehati xabilan yii, amasɔtɔ e yi tixi se sarijanxi fisamantenne maxanla nan na, naxanye tongoma tungunna ma.

¹⁰ Saraxa ganden masusan lɔxɔn naxan yi turen na alogo a wanla xa fɔlɔ, mangane yi e kiseene xali saraxa ganden yɛtagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Lɔxɔ yo lɔxɔ manga keden xa fa a kiseene ra, alogo wanla xa fɔlɔ saraxa ganden yɛtagi.”

¹² Aminadabo a dii Naxason yi fa Yuda bɔnsɔnna kiseene ra xii singe lɔxɔni. ¹³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan binyen yi lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin keden naxan binyen lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ¹⁴ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ¹⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ¹⁶ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ¹⁷ jinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛn jɛɛ keden kedenna

suulun, bɔɔɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Aminadabo a dii Naxason ma kiseene ra.

¹⁸ Suwari a dii Natanɛli, Isakari bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii firinde lɔxɔni. ¹⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁰ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ²¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ɲɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ²² kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ²³ ɲinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Suwari a dii Natanɛli a kiseene ra.

²⁴ Xelɔn ma dii Eliyabi, Sabulon bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii saxande lɔxɔni. ²⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁶ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ²⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ɲɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ²⁸ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ²⁹ ɲinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Xelɔn ma dii Eliyabi a kiseene ra.

³⁰ Sedewuri a dii Elisuri, Rubɛn bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii naaninde lɔxɔni. ³¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³² xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ³³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ɲɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ³⁴ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ³⁵ ɲinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Sedewuri a dii Elisuri a kiseene ra.

³⁶ Surisadayi a dii Selumiyeli, Simeyɔn bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii suulunde lɔxɔni. ³⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³⁸ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ³⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ɲɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁰ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁴¹ ɲinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Surisadayi a dii Selumiyeli a kiseene ra.

⁴² Dewuyeli a dii Eliyasafi, Gadi bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii senninde lɔxɔni. ⁴³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga

seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁴⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁴⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁶ kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁴⁷ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bōje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Dewuyeli a dii Eliyasafi a kiseene ra.

⁴⁸ Amixudi a dii Elisama, Efirami bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii soloferede lōxōni. ⁴⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxon ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁵² kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁵³ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bōje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amixudi a dii Elisama kiseene ra.

⁵⁴ Pedasuri a dii Gamaliyeli, Manase bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomasexede lōxōni. ⁵⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxon ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁶ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁵⁸ kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁵⁹ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bōje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Pedasuri a dii Gamaliyeli a kiseene ra.

⁶⁰ Gidewoni a dii Abidan, Bunyamin bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomanaaninde lōxōni. ⁶¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxon ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶² xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁶⁴ kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁶⁵ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bōje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Gidewoni a dii Abidan ma kiseene ra.

⁶⁶ Amisadayi a dii Axiyeseeri, Dan bōnsōnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fude lōxōni. ⁶⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxon ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶⁸ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁰ kotō keden yulubi xafari saraxan na, ⁷¹ jinge firin e nun konton suulun nun kotō suulun, e nun yexeen jee keden kedenna

suulun, bɔɔɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amisadayi a dii Axiyesi a kiseene ra.

⁷² Okiran ma dii Pagiyeli, Aseri bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun kedende lɔxɔni. ⁷³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁷⁴ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁷⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ɲɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁶ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁷⁷ ɲinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Okiran ma dii Pagiyeli a kiseene ra.

⁷⁸ Enan ma dii Axira, Nafatali bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun firinde lɔxɔni. ⁷⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɲin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁸⁰ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁸¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna ɲɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁸² kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁸³ ɲinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna suulun, bɔɔɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Enan ma dii Axira a kiseene ra.

⁸⁴ Isirayila denbaya xunne birin ma kiseene ni i ra, e naxanye fi saraxa ganden masusan lɔxɔni alogo a wanla xa fɔlɔ: goronna gbeti daxin fu nun firin, wuli xuya goronna gbeti daxin fu nun firin, xɛma goronna fu nun firin. ⁸⁵ Goronna gbeti daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronne fan, garamu kɛmɛ solofere. Na seen birin malanxin lanxi gbeti kilo mɔxɔɲɛn nun naanin nan ma naxan nun yire sariɲanxin liga seen binyen lan. ⁸⁶ Goronna xɛma daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu kɛmɛ nan ma. E fu nun firinne malanxina, garamu wuli keden kɛmɛ firin. E yi rafexi wusulanna ra. ⁸⁷ E fa xuruseen naxanye ra saraxa gan daxin na: tura bulan fu nun firin, konton fu nun firin, yɛxɛɛn ɲɛɛ kedenna fu nun firin, e nun e bogise saraxane. E yi fa kɔtɔ fu nun firin na yulubi xafari saraxan na. ⁸⁸ E fa xuruseen naxanye ra bɔɔɛ xunbeli saraxan na: tura mɔxɔɲɛn nun naanin, konton tonge sennin, kɔtɔ tonge sennin e nun yɛxɛɛn ɲɛɛ keden kedenna tonge sennin. Ne nan findi kiseene ra alogo saraxa ganden wanla xa fɔlɔ a masusan xanbini.

⁸⁹ Musa nɛma yi sɔɛ Naralan Bubuni falatideni Ala xa, a yi Ala xuiin mɛma maleka gubugubu kan sawura firinne nan longori ra Layiri Sereya Kankiraan dɛrganla xun ma, Ala solonadena. A yi falan tima a xa.

8

Lenpune dɔxɔsena fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I na lenpu soloferene dɔxɔ waxatin naxan yi, e lan e yi lenpu dɔxɔ seen yetagini yalan.” ³ Haruna yi na liga. A lenpune dɔxɔ alogo e xa e dɔxɔ seen yetagini yalan alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴ Lenpune dɔxɔ seen yi rafalaxi xɛma

bɔnbɔxin nan na, keli a sanna ma han a fuge sawurane, alo Alatala a yita Musa ra kii naxan yi.

Lewi bɔnsɔnna muxune rasariɲanna

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bɔnsɔnna muxune ba Isirayila kaan bonne ye, i yi e rasariɲan. ⁷ I xa e rasariɲan ikiini: I xa marasariɲan igen xuya e ma, na xanbi ra e xa e fati ma xabene birin bi, e yi e dugine xa, alogo e xa sariɲan. ⁸ E xa tura bulan keden tongo, e nun murutu fuɲin naxan namulanxi turen na a bogise saraxan na, i yi tura bulan gbete tongo yulubi xafari saraxan na. ⁹ I yi Isirayila yamaan birin malan, i yi Lewi bɔnsɔnna muxune xili Naralan Bubun yetagi. ¹⁰ I xa Lewi bɔnsɔnna muxune maso Alatala yetagi, Isirayila kaane yi e yiine sa e fari. ¹¹ Haruna xa Lewi bɔnsɔnna muxune yita Alatala ra se ralixin na Isirayila kaane tagi alogo e xa Alatala wanla fɔlɔ. ¹² Na xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune xa e yiine sa tura firinna xunne fari. Na keden xa ba Alatala xa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxin na, Ala solona seen na Lewi bɔnsɔnna muxune xa. ¹³ I xa Lewi bɔnsɔnna muxune ti Haruna nun a diine yetagi, e yi e yita Alatala ra se ralixin na. ¹⁴ Na kiini, i xa Lewi bɔnsɔnna muxune ba Isirayila kaan bonne tagi, Lewi bɔnsɔnna muxune yi findi n gbeen na. ¹⁵ I na Lewi bɔnsɔnna muxune rasariɲan i yi e yita n na se ralixin na, e xa fa e wanle ke Naralan Bubuni. ¹⁶ Amasɔtɔ e bata findi n gbeen na mume! N bata e tongo n gbeen na Isirayila dii xeme singene birin na. ¹⁷ Amasɔtɔ n gbeen nan Isirayila dii xeme singene birin na, a muxune nun a subene. Xabu n Misiran yamanan dii singene faha lɔxonɔ, n bata Isirayila dii singene ramara n yete xa. ¹⁸ Koni n Lewi bɔnsɔnna muxune nan tongoxi alogo e xa Isirayila dii xeme singene na yibira. ¹⁹ N ne nan soma Haruna nun a diine yii Isirayila kaane tagi, alogo e xa Naralan Bubun wanle ke Isirayila kaane xa, e yi Ala solona e xa. Nayi, fitina fe mi Isirayila kaane sɔtɔma, e na e maso yire sariɲanxin na.”

²⁰ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan birin yi na liga Lewi bɔnsɔnna muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ²¹ Lewi bɔnsɔnna muxune yi e yete rasariɲan, e e dugine xa. Haruna yi e yita Alatala ra se ralixin na, a yi Ala solona e xa alogo e xa sariɲan. ²² Na xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune yi fa e wanla fɔlɔ Naralan Bubuni, Haruna nun a diine yamarin bun. E yi a liga Lewi bɔnsɔnna muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “Lewi bɔnsɔnna muxune luma ikiini: Xemen naxanye barin bata dangu jee mɔxɔɲen nun suulunna ra, ne xa fa walideni Naralan Bubuni. ²⁵ Koni, e na jee tonge suulunna sɔtɔ siimayaan na, e xa wanla dan. ²⁶ E noe e ngaxakedenne maliye nen walideni Naralan Bubuni, koni e yeteen nama a wanla ke. I xa wanle taxu Lewi bɔnsɔnna muxune ra na kiini.”

9

Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Sinayi tonbonni, e minin jeeɲ firinden kike singeni Misiran yamanani. A yi a fala, a naxa, ² “Isirayila kaane xa Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla raba a waxatini. ³ E xa a liga kiken i to xii fu nun naaninde lɔxon jinbanna ra, alo a fe yamarine nun a sariyane kii naxan yi.”

⁴ Musa yi na rali Isirayila kaane ma, a e xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba. ⁵ E yi na liga kike singen xii fu nun naaninde jinbanna ra, Sinayi tonbonni. E yi a birin liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

⁶ Koni, muxuna nde yi na naxanye bata yi e yiin din binbin na. E yi xosixi na loxon, e mi yi noe Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla rabe. E yi siga Musa nun Haruna fema, ⁷ e yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu bata xosi binbin xon. Koni, nanfera nxu mi noe nxo saraxane be Alatala xa alo Isirayila kaan bonne a waxatini?” ⁸ Musa yi e yabi, a naxa, “E dija han n xa a kolon Alatala naxan yamarima e fe yi.” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa e tan nde hanma e yixetena nde xosixi binbin xon, hanma xa e sa sigatini, a mon noe Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla rabe nen Alatala xa. ¹¹ E xa sanla raba kike firinden xii fu nun naaninde loxon jinbanna ra. E yexee diin don e nun buru ratetarene nun joxonde xolene. ¹² E nama sese lu han xotanni, e nama a xonne yigira. E na Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba, e xa a yamarine birin suxu. ¹³ Koni xa muxuna nde tondi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla rabe a waxatini, anu a mi xosixi, a mi sigatini, a kedima nen Isirayila yamani, a to mi saraxan baxi Alatala xa a waxatini. Na kanna a yulubin goronna tongoma nen. ¹⁴ Xojen naxanye doxi e tagi, xa ne wa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba feni Alatala xa, e lan e yi a sariyane nun a yamarine suxu. Sariyane lan birin xa, Isirayila kaan nun xojena.”

Alatala norona

Xoyaan 40.34-38

¹⁵ Ala Batu Bubun ti loxon naxan yi, Layiri Sereya Bubuna, kundaan yi so a xun na. Keli jinbanna ma han xotanni, na kundaan yi degema nen alo tenna. ¹⁶ Kundaan yi lu a xun ma, koni keen na, a yi lu alo tenna. ¹⁷ Na kundaan na yi ba bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane yi kelima nen sigadeni. Kundaan na ti denaxan yi, Isirayila kaane yi e daaxadeni ton menni. ¹⁸ Isirayila kaane yi sigama Alatalaa yamarin nan ma, e mon yi e daaxadeni tonma Alatalaa yamarin nan ma. Fanni kundaan yi Ala Batu Bubun xun ma, e yi luma daaxadeni nen. ¹⁹ Xa kundaan yi lu Ala Batu Bubun xun ma waxati xunkuye, Isirayila kaane yi Alatalaa yamarin suxuma nen. E mi yi sigama. ²⁰ Waxatina nde, kundaan yi luma nen Ala Batu Bubun xun ma xii dando. E yi luma daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma, e yi sigama a yamarin nan ma. ²¹ Waxatina nde kundaan yi luma nen yire kedenni keli jinbanna ma han na xoton bode, koni a na yi ba xotanni tun, e yi sigama nen. Keen nun yanyina, kundaan na yi ba, e fan yi kelima nen. ²² Xa a lu Ala batu bubun xun ma xii firin hanma kike keden, hanma jee keden, Isirayila kaane yi luma nen daaxadeni. E mi sigi mume, fo a na ba waxatin naxan yi. ²³ Isirayila kaane yi daaxama hanma e yi kelima daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma. E yi Alatalaa yamarine suxuma, a naxanye fi e ma fata Musa ra.

10

Gbeti Xotane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Xota firin nafala gbeti bonboxin na yamaan xili sena malanni e nun yamaan nakeli sena sigadeni. ³ Na xota firinne na fe waxatin naxan yi, yamaan birin xa e malan i fema Naralan Bubun so deen na. ⁴ Xa xota keden nan fe, mangane nan gbansan xa e malan i fema, Isirayila xabila xunne. ⁵ Xa xotaan bata fe, bomsonna naxanye doxi Naralan Bubun sogetedeni, ne xa keli sigadeni. ⁶ Xotaan na fe a firinden,

naxanye dɔxi yamaan daaxaden yiifari fɔxɔni, ne xa keli sigadeni. Xɔta xuiin nan yamaan nakelima sigadeni. ⁷ Xɔtaan xa fe kii gbete yi alogo yamaan xa e malan.”

⁸ “Saraxarali Harunaa diine nan lan e xɔtaan fe. Habadan sariyan nan na ra ε yixetene birin xa.”

⁹ “E na keli ε yaxune yengedeni naxanye ε jaxankatama ε yamanani, ε xa xɔtane fe. Alatala a yengi luma nen ε xɔn ma, ε Ala, a yi ε rakisi ε yaxune ma. ¹⁰ E xa xɔtaan fe jaxajaxa waxatine nun sali lɔxone nun kike nene sanle birin yi, ε nema saraxa gan daxine nun bɔje xunbeli saraxane be waxatin naxan yi. N yi n yengi lu ε xɔn. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

E yi keli Sinayi tonbonni

¹¹ Kike firinden xii mɔxɔjedeni, e minin jee firinden Misiran bɔxɔni, kundaan yi ba Layiri Sereya Bubun xun ma. ¹² Isirayila kaane yi kiraan suxu, e keli Sinayi tonbonni. Kundaan yi siga han a sa ti Paran tonbonni. ¹³ E keli singen nan yi na ra Alatalaa yamarin ma fata Musa ra. ¹⁴ Yuda bɔnsɔnna ganle nan singe kiraan suxu, e taxamasenna bun. E ganle yi Aminadabo a dii Naxason ma yamarin nan bun. ¹⁵ Isakari bɔnsɔnna ganla yi Suwari a dii Nataneli a yamarin nan bun. ¹⁶ Sabulon bɔnsɔnna ganla yi Xelɔn ma dii Eliyabi a yamarin nan bun.

¹⁷ Ala Batu Bubun yi wayan, Gerisɔn yixetene nun Merari yixetene yi a xali e yii. ¹⁸ Ruben bɔnsɔnna ganle yi siga e taxamasenna bun Sedewuri a dii Elisuri a yamarin bun. ¹⁹ Simeyɔn bɔnsɔnna ganla yi Surisadayi a dii Selumiyeli a yamarin nan bun. ²⁰ Gadi bɔnsɔnna ganla yi Dewuyeli a dii Eliyasafi a yamarin nan bun.

²¹ Kehati xabilan muxune yi siga se sarijanxine xale Lewi bɔnsɔnna muxun bonne fɔxɔ ra alogo e xa Ala Batu Bubun ti benun se sarijanxine xa yamaan daaxaden li. ²² Efirami bɔnsɔnna ganle yi siga e taxamasenna bun Amixudi a dii Elisama yamarin nan bun. ²³ Manase bɔnsɔnna ganla yi Pedasuri a dii Gamaliyeli a yamarin nan bun. ²⁴ Bunyamin bɔnsɔnna ganla yi Gidewoni a dii Abidan ma yamarin nan bun.

²⁵ Dɔnxɛn na, Dan bɔnsɔnna ganle yi siga ganla bonne fɔxɔ rakantanje e taxamasenna bun, Amisadayi a dii Axiyeseri a yamarin bun. ²⁶ Aseri bɔnsɔnna ganle yi Okiran ma dii Pagiyeli a yamarin nan bun. ²⁷ Nafatali bɔnsɔnna ganla yi Enan ma dii Axira yamarin nan bun. ²⁸ Isirayila ganle yi yebama na kii nin sigatini.

²⁹ Musa yi a fala Reyuli a dii Xobabi xa, Midiyan kaana, Musa bitanna, a naxa, “Nxu sigan yireni Alatala naxan fixi nxu ma. Fa nxu fɔxɔ ra, nxu fe fajin lige i xa, amasɔɔ Alatala bata fe fajine ragidi Isirayila ma.” ³⁰ Hobabi yi a yabi, a naxa, “En-en. N xetema n konna nin n ma yamaan denaxan yi.” ³¹ Musa mɔn yi a fala, a naxa, “Yandi, i nama keli nxu fema. I daaxade fajine kolon tonbonni. I luyε alo nxu yeena. ³² Xa i nxu mati, en birin nan Alatalaa se fajine sɔtɔma.”

³³ Isirayila kaane yi keli Alatalaa geyani, e sigan ti xii saxan. Alatalaa Layiri Kankiraan yi tixi e yeε ra alogo a xa matabu yirena nde fen e xa. ³⁴ Alatalaa kundaan yi e xun ma yanyin na, e to yi kelima daaxadeni.

³⁵ Layiri Kankiraan a yi keli sigadeni waxati yo yi, Musa yi a falama nen, a naxa, “Alatala, keli, i xa i yaxune raxuya ayi, i rajaxu muxune yi e gi i yeε ra!” ³⁶ Layiri Kankiraan yi tima waxatin naxan yi, Musa yi a falama nen, a naxa, “Alatala, fa Isirayila kaa wuli wuli wuyaxine tagi!”

11

Alatalaa teena

¹ Loxona nde yamaan yi lu e mawuge e torone fe ra. Alatala to na me, a yi xolo, a yi teen nafa e tagi naxan yamaan daaxaden de kinkina ndee gan.

² Yamaan yi sonxo Musa ra. Musa yi Alatala maxandi, teen yi tu. ³ E yi menna xili sa Tabera, * amasoto Alatalaa teen nagodo nen menni.

Xooyin yi yamaan suxu

⁴ Loxona nde xooyin yi muxu kobine suxu yamaan ye. Isirayila kaane yeteen yi lu wuge, e naxa, "En suben don daxin sote di? ⁵ Nxu nxu mirima yexene ma nxu naxanye don Misiran yi naxanye sare mi yi fima e nun kokunbane nun janle nun sabi deene nun yabane nun sabi gbetene. ⁶ Iki nxu niin bata yijaxu nxu ma, donse yo mi toma fo Manna donsensi ito!"†

⁷ Manna donseen yi luxi alo se xori xunxurin naxanye yee rafixa alo wudi igena. ⁸ Yamaan yi minima na nan makodeyi, e yi a kunba gemen ma hanma e a din wunla kui. Na xanbi ra, e mon yi noe a jinye nen hanma e yi a gan burudine ra. A yi jaxun alo burun naxan gilixi turen na. ⁹ Manna donseen yi godoma koeen nan na xiila godo waxatini.

¹⁰ Musa yi Isirayila kaane mawuga xuiin me, e yi malanxi denbaya yeen ma e bubune so deene ra. Alatala yi xolo han! Musa fan yi kontofili, ¹¹ a yi a fala Alatala xa, a naxa, "I n toroma nanfera? Nanfera n mi fa rafan i ma? Nanfera i yamani ito goronna doxi n tan xun ma? ¹² N tan nan fudi tongoxi yamani ito ra ba? N tan nan e barixi ba? Nanfera i naxa a n xa itoe banba alo dii ngana, han na yamanani i bata e benbane tuli sa naxan na? ¹³ N suben soton minen yi yamani ito birin xa? E wugama n foxo ra, e naxa, 'Suben so nxu yii!' ¹⁴ N kedenna mi noe yamani ito goronna tonge. A gbo n ma. ¹⁵ Benun i xa ito liga n na, n faxa keden na! Xa n nafan i ma, i nama tin n xa n ma toron to."

¹⁶ Alatala yi Musa yabi, a naxa, "Isirayila fonna muxu tonge solofere malan, i naxanye kolon Isirayila yamaan fonne nun kuntigine ra. I fa e ra Naralan Bubuni, alogo e xa ti i dexon menni. ¹⁷ N godoma nen i fama menni n falan ti i xa. N na n ma Nii Sarijanxina ndedi bama nen i yi, n yi a sa e yi. Nayi, e noe i maliye nen yamani ito goronna tongodeni alogo i kedenna nama fa a tongo. ¹⁸ I xa a fala yamaan xa, i naxa, 'E e yete rasarijan tilaa fe ra e suben donma waxatin naxan yi. Alatala bata e mawuga xuine me e to a fala, e naxa, 'En suben sotoma di? Misiran yamanan nan fisa!' Iki, Alatala suben soma nen e yii. E fan a donma nen. ¹⁹ E mi loxo keden hanma firin daxin sote, hali xi suulun, xii fu, hanma xii moxore, ²⁰ koni e suben donma nen kike keden, han a mini e jone, a rajaxu e ma. Amasoto e bata e me Alatala ra naxan e tagi, e to wuga a yetagi, e naxa: Nanfera nxu minixi Misiran yi? "

²¹ Musa yi a fala, a naxa, "N tan be xeme wuli keme sennin tagi naxanye sigatini e sanni, anu, i a falama, a i suben soma e yii nen kike keden! ²² Xa nxu yexeen nun siin nun jinge kurune birin faxa, ne a liye ba? Xa nxu baan yexene birin suxu, ne a liye ba?" ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, "N senben go, na mi a liye? I fama a todeni n naxan falaxi xa a lige."

Alaa Nii Sarijanxin nun fonne

* **11:3:** Tabera bunna neen fa fala "Teena." † **11:6:** Manna donsena a fe mato Xoroayaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

²⁴ Musa yi mini, a yi a fala yamaan xa Alatala naxan falaxi. A yi Isirayila fonna muxu tonge solofere malan Naralan Bubun nabilinni. ²⁵ Alatala yi godo kundaan yiyani, e nun Musa yi falan ti. A yi a Nii Sarijanxina ndedi ba Musa yi, a yi a ragodo fori tonge soloferene ma. Alaa Nii Sarijanxin to godo e ma, e yi waliyiya falane ti fəɓ, koni e mi yanfan.

²⁶ Muxu firin, Elidadi nun Medadi, ne yi daaxadeni. E yi yatexi fonne ra, koni e mi siga Ala Batu Bubuni. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e fan ma, e yi waliyiya falane ti fəɓ daaxadeni. ²⁷ Banxulanna nde yi siga, a a fala Musa xa, a naxa, “Elidadi nun Medadi nabiya falane tima daaxadeni!” ²⁸ Nunu a dii Yosuwe naxan yi Musa malima xabu a dii jəɾeyani, na yi a xuini te, a naxa, “Musa, n kanna, e rati!” ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “I e maχəχəɓnma n xa nən ba? Alatala xa yamaan birin findi nabine ra! Ala xa a Nii Sarijanxin nagodo e birin ma!” ³⁰ Nayi, Musa nun Isirayila fonne yi siga daaxadeni.

Dəməne fe

³¹ Alatala yi foyen nafa keli baani, naxan fa dəməne ra daaxadeni. E yi godo e sa e bode fari e mate ayi han nəngənna ye firin, e siga se daaxaden nabilinni han yanyi keden sigati. ³² Yamaan yi ferijən e suxe, e xi e suxe. Na xətən bode e mən yi ferijən dəməne suxe han birin yi e suxu han kilo wuli keden. E yi e sa daaxaden nabilinni alogo e xa xara. ³³ Koni suben mən yi Isirayila kaane de, benun e xa a ragerun, Alatala yi xəɓ e ma, a yi fitina furen nagodo e ma. ³⁴ Nanara, e yi menna xili sa Kibiroti-Hatawa.† Amasəto xəəyidene maluxun menna nin.

³⁵ Isirayila kaane yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e yi siga Xaserəti yi.

12

Mariyama nun Harunaa mawugana

¹ Musa bata yi Kusi jaxanla dəχə. Mariyama nun Haruna yi Musa mafala fəɓ a jaxanla fe ra. ² E yi a fala, e naxa, “Alatala falan tiin Musa nan gbansan xən ba? A mi falan tima en fan xən ba?” Alatala yi e xuiin me. ³ Anu Musa yi findixi muxu yete magodoxin nan na, a yete magodoxi dangu birin na bəχə xənna fari.

⁴ Alatala yi a fala Musa nun Haruna nun Mariyama xa, a naxa, “E saxanna birin xa siga Naralan Bubuni!” E birin yi siga. ⁵ Alatala yi godo kundaan yiyani, a yi ti Naralan Bubun so deen na, a yi Haruna nun Mariyama xili. E birin yi fa. ⁶ Alatala yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n xuiin na. Xa n ma nabina nde e tagi, n na n yete yitama a ra nən fe toone yi alo xiye. N yi falan ti a xa xiyene yi. ⁷ Koni na kii mi a ra n ma walikēen Musa xən. A tan nan təgəndiyaxi n ma yamaan birin tagi. ⁸ N falan fixen tima a xa nən kenen nun kenen! Sandan mi a ra! A tan bata Alatala misaala to. Nayi, nanfera e mi gaxuma n ma walikēen Musa mafale?”

⁹ Alatala xəɓxin yi siga. ¹⁰ Kundaan bama Naralan Bubun xun ma waxatin naxan yi, Mariyama bata yi mafixa gasi fure jaxine ra. Haruna yi a mato, furen jaxin bata mini a fatin ma. ¹¹ A yi a fala Musa xa, a naxa, “N kanna, yandi, dija nxu haken ma nxu naxan ligaxi xaxilitareyani! ¹² Mariyama nama lu alo diin naxan faxaxi barixi, naxan fatin bata kun fəɓ a nga fatini.” ¹³ Nayi, Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, “E Ala! Yandi, a rakendeya!” ¹⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, “Xa a baba yi a de igen xuya a yetagi nun, a mi

† 11:34: Kibiroti-Hatawa bunna nēen fa fala “Xəəyidene gaburuna.”

yi yage xunsagi keden ba? A xa ramini daaxaden fari ma xii solofere. Na xanbi ra, a mən nəe xete nən.”¹⁵ Nayi, e yi Mariyama ramini daaxaden fari ma xunsagi keden. Isirayila kaane mi siga han a mən yi rasuxu.¹⁶ Na xanbi ra, e yi keli Xaserəti yi, e yi daaxa Paran tonbonni.

13

Fe rakərsi fu nun firinne fe Sariyane 1.19-33

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,² “Fe rakərsine rasiga Kanan yamanan matodeni n naxan soma Isirayila kaane yii. Bənsən yo bənsən, manga keden xa siga.”³ Musa yi e rasiga Alatalaa yamarin ma, keli Paran tonbonni. Isirayila yeeratine nan yi e birin na.⁴ E xinle ni itoe ra,

Ruben bənsənna: Sakuru a diin Samuwa.

⁵ Simeyən bənsənna: Xori a diin Safati.

⁶ Yuda bənsənna: Yefune a diin Kalebi.

⁷ Isakari bənsənna: Yusufu a diin Yigali.

⁸ Efirami bənsənna: Nunu a diin Hoseya.

⁹ Bunyamin bənsənna: Rafu a diin Paliti.

¹⁰ Sabulon bənsənna: Sodi a diin Gadiyəli.

¹¹ Yusufu a dii Manase bənsənna: Susi a diin Gadi.

¹² Dan bənsənna: Gemali a diina Amiyeli.

¹³ Aseri bənsənna: Mikeli a diin Seturi.

¹⁴ Nafatali bənsənna: Fofisi a diin Naxabi.

¹⁵ Gadi bənsənna: Make a diin Geweli.

¹⁶ Muxune xinle nan ne ra, Musa naxanye xe Kanan yamanan matodeni. Musa yi Nunu a dii Hoseya xili sa “Yosuwe.”

¹⁷ Musa to yi e rasigama Kanan yamanan matodeni, a yi a fala e xa, a naxa, “E mini Negewi nin, siga geya yireni.¹⁸ E xa yamanan mato. E a mato xa muxune senben gbo, xa a mi gbo, xa e wuya, xa e mi wuya.¹⁹ E a mato xa e yamanan fan hanma xa a mi fan, xa e taane findixi banxidene nan na hanma xa yinne soxi e ma.²⁰ E a mato xa bəxən fan, xa a mi fan, xa wudine na, xa e mi na. E yixədəxə, e fa yamanan wudi bogine ra.” Manpa bili bogi singene waxatin nan yi a ra.²¹ Nayi, e yi siga yamanan matodeni, keli Sini tonbonni siga han Rexobo yi, Lebo-Xamata dəxən.²² E yi so Negewi yi, e siga han Xebiron yi, Anaki bənsənna muxune yi dəxi denaxan yi, Aximan, Sesayi, e nun Talamayi. Xebiron bata yi ti nee solofere benun Soyən xa ti Misiran yamanani.²³ E yi siga han Esikoli lanbanni, e manpa bili yin sege tənən keden yi singanxi naxan na. E na singan tami kuyen na alogo muxu firin xa a xali e nun girenada nun xədə bogina ndee.²⁴ E yi mənna xili sa “Esikoli lanbanna”* tənənna fe ra Isirayila kaane naxan sege.²⁵ Xii tonge naanin to dangu, e yi e xun xete, sa keli yamana matoni.

²⁶ E yi xete Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan fema Kadesi yi, Paran tonbonni. E yi e dentegə yamaan xa, e mən yi yamanan wudi bogine yita e ra.²⁷ E dentegeni ito nan sa Musa xa, e naxa, “Nxu bata siga yamanani i nxu rasiga denaxan yi. Nəndi na a ra, nənən nun kumin gbo mənni! A bogina ndee ni i ra.²⁸ Koni mən kaane senben gbo! Yinne soxi e taane ma, e gbo mumə! Nxu yetəna Anaki bənsənna muxune toxi nən.²⁹ Amalekine dəxi

* 13:24: Esikoli bunna nən fa fala “Tənənna.”

Negewi yi. Xitine nun Yebusune nun Amorine dɔxi geya yireni. Kanan kaane dɔxi fɔxɔ igen dɛ e nun Yuruden baan xɔn.”

³⁰ Kalebi yi yamaan masabari Musa xa. A yi a fala, a naxa, “En siga yamanan suxudeni, amasɔtɔ en nɔɛ nɛn yati!”

³¹ Koni fe rakɔrɔsi bonne yi a fala, e naxa, “En mi nɔɛ siyani itoe yenge, amasɔtɔ e senben gbo en xa.” ³² E yamanan naxan mato e na mafala folo Isirayila kaane ye, e naxa, “Nxu fitina yamanan nan toxi! Men kaane gbo mumɛ! ³³ Nxu Nefilimi muxu magaxuxine nan toxi na! Nxu yi luxi nxu yete yeɛ ra yi alo supene. E fan nxu toxi na kii nin!” E na falaxi nɛn bayo Anaki bɔnsɔnna fataxi Nefilimi nan na.

14

Yamaan yi tondi sigɛ

¹ Isirayila kaane yi gbelegebe, e xi wuge. ² E birin yi Musa nun Haruna mafala, yamaan birin yi a fala e xa, e naxa, “A fisa nxu yi faxa Misiran yi hanma tonbonni ito yi! ³ Nanfera Alatala faxi nxu ra yamanani ito yi alogo nxu xa faxa yengeni? Nxɔ naxanle nun nxɔ diine fama nɛn suxudeni yengeni. A mi fisa en xa xete Misiran yamanani ba?” ⁴ E yi lu a fale e bode xa, e naxa, “En yeerati gbete sugandi, en yi xete Misiran yi!”

⁵ Musa nun Haruna yi e yetagin lan bɔxɔn ma Isirayila yamaan birin yetagi. ⁶ Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi, naxanye yi xexi fe rakɔrsine ye, ne yi e dugine yibɔ e ma sununi. ⁷ E yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “Nxu yamanan naxan matoxi, a fan han! ⁸ Xa Alatala sa tin, a tiye nɛn en yeɛ ra siga na yamanani kumin nun nɔnɔn gbo denaxan yi, a yi a so en yii! ⁹ Koni ε nama murute Alatala xili ma tun! E nama gaxu mɛn kaane yeɛ ra, amasɔtɔ en fama e nɔdeni nɛn fefe! E kantan seen bata e rabejin, anu Alatala en tan xɔn. Nayi, ε nama gaxu e yeɛ ra.”

¹⁰ Koni, yamaan birin yi a falama a e xa e magɔlɔn e yi e faxa. Nanunna, Alatala nɔrɔn yi godo Naralan Bubuni Isirayila kaane birin yetagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamani ito luma n naxaxue han waxatin mundun? E tondima denkeleye n ma han waxatin mundun yi, hali n to bata kabanako fe wuyaxi liga e tagi? ¹² N fitina furen nafama nɛn e ma, n yi e raxɔri. Koni n ni i tan findima nɛn siya gbeen na, naxan senben gbo e xa.” ¹³ Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Koni Misiran kaane a fe mɛma nɛn, bayo i yamani ito raminixi e tagi i senben nan xɔn. ¹⁴ E fama nɛn na faladeni be kaane xa. E bata yi a me nun, a i tan, Alatala, i yamani ito xɔn. E bata a kolon a yamani ito i toma yeɛ nun yeɛ bayo i nɔrɔn luma e xun ma alo kundaan yiyana. Yanyin na, i ti e yeɛ ra kundani. Kɔɛn na, i ti alo teɛna. ¹⁵ Xa i yamani ito raxɔri sanja yi kedenni, siya gbeten naxanye birin a fe mɛma, ne a falama nɛn, e naxa, ¹⁶ ‘Alatala e tuli sa bɔxɔn naxan na, a mi nɔxi e xale menni, na nan a ligaxi a e faxaxi burunna ra.’ ¹⁷ Nayi, Marigina, i senbe gbeen mayita alo i bata naxan fala nxu xa, i naxa, ¹⁸ fa fala Alatala mi xɔlɔn xulɛn, a hinanna gbo, a dijan haken nun matandin bun. Koni, a mi yulubi kanna yatema tinxinden na mumɛ! A fafane haken saranma nɛn e diine ra han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁹ Ala, bayo i ya hinanna gbo, i mɔn xa dija i ya yamaan haken ma, alo i e mafeluxi kii naxan yi xabu e sa mini Misiran yamanani han iki.” ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata e mafelu alo i a falaxi kii naxan yi. ²¹ Koni, habadan Alatala nan n na, n nɔrɔn bɔxɔn birin nafexi, nayi, n bata n kɔlɔ n yeteni: ²² Naxanye birin bata n tan nɔrɔn nun n ma kabanako feene to Misiran yi

e nun tonbonni, naxanye birin bata n mato bunbani sanja yi fu, e tondi n xuiin me, ²³ ne sese mi na bəxən toma n na e benbane tuli saxi naxan na. Ne sese mi a toe naxanye bata n naxaxu. ²⁴ Koni bayo xaxili gbete luxi nen n ma walikeen Kalebi yi, a n foxo ra waxatin birin, n na a xalima nen na yamanani, a sigaxi naxan matodeni, n yi a so a yixetene yii e keen na. ²⁵ Bayo Amalekine nun Kanan kaane doxi lanbanne yi, nayi tila e xete, e siga Gbala Baan kiraan xən tonbonna binni.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²⁷ “Yama jaxini ito luma n mafale han waxatin mundun yi? N bata Isirayila kaane mawuga xuiin me, e n mafala. ²⁸ A fala e xa, i naxa, ‘Alatalaa falan ni ito ra. Habadan Ala nan n tan na. N bata n kolə n yeteni, n na a rabama e ra nen alo n na a mexi e ra kii naxan yi. ²⁹ Naxanye birin barin bata dangu jee məxəjen na, naxanye tenge, naxanye birin bata n mafala, e faxama nen tonbonni ito yi. ³⁰ E sese mi soma yamanani, n bata yi e tuli sa naxan na nun, a e doxoma nen na, fo Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe. ³¹ E diine tan, e a falaxi naxanye ma, a e suxuma nen yengeni, n ne nan xalima na yamanani e e mexi naxan na, e yi doxo na. ³² Koni e tan faxama nen tonbonni ito yi. ³³ E diine e xuruseene rabama nen jee tonge naanin tonbonni, e yi e tinxintareyaan goronna tongo, han e birin yi findi binbine ra tonbonni. ³⁴ E xii tonge naanin nan tixi yamanani ito matodeni. Nayi, e jee tonge naanin nan tima e yulubine goronna bun, loxo keden, jee keden. Nayi, e a kolonma nen a n bata keli e xili ma.’ ³⁵ N bata falan ti, n tan Alatala. N fama na nan ligadeni yama jaxini ito ra, naxan murutaxi n xili ma. E birin janma nen tonbonni ito yi, e faxa.”

³⁶ Musa muxun naxanye rasiga yamanan matodeni, naxanye yamanan mafala jaxi ra, e yamaan nadin a xili ma, ³⁷ ne yi faxa. Alatala nan e faxa furen na, bayo e fala jaxin ti lan yamanana fe ma. ³⁸ Naxanye siga yamanan matodeni, Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi nan tun lu e nii ra.

Yamaan mən yi matandin ti Sariyane 1.41-46

³⁹ Musa to Alaa falane birin nali Isirayila kaane ma, e yi nimisa səxələni. ⁴⁰ Nanara, na xətən bode, subaxa, e yi kiraan suxu siga geya yireni, e yi a fale, e naxa, “En bata keli. En siga na yireni Alatala naxan ma fe falaxi. En bata yulubin liga!” ⁴¹ Musa yi e maxədin, a naxa, “Nanfera e Alatalaa yamarin matandima? Feni ito mi sənyama! ⁴² Alatala mi luma e xən, nayi e nama siga. E yaxune nama e no. ⁴³ Amasəto Amalekine nun Kanan kaane e yee ra, e fama nen e faxadeni yengeni. E bata e xun xanbi so Alatala yi, a mi luyee xən.” ⁴⁴ E yi kankan na ma, e yi te geya yireni, koni Alatalaa Layiri Kankiraan nun Musa lu nen daaxadeni. ⁴⁵ Na xanbi ra, Amalekine nun Kanan kaane yi godo geyane fari e yi doxi denaxanye yi. E yi Isirayila kaane no, e siga e faxe han Xoroma yi.

15

Saraxa gbete ye sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi e yii, e na doxo menni, ³ e yi jingene hanma siine hanma yexene rali Alatala ma teen na, saraxa gan daxin na hanma naxan de tiin nakamalima hanma jeniye ma saraxane, hanma sali loxone gbeene, a xirin nafanma nen Alatala ma. ⁴ Naxan na fa a saraxan na Alatala yetagi, a xa fa bogise saraxan fan na: murutu fupi kilo saxan naxan namulanxi turen

litiri keden nun a tagi ra. ⁵ Xa i fa yeXeE diin na saraxa gan daxin na hanma saraxa gbete, i xa wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi ba minse saraxan na. ⁶ Xa kontonna na a ra, murutu fujin kilo sennin naxan namulanxi ture litiri firinna ra, na nan bogise saraxan na, ⁷ e nun wudi bogi igen litiri firin minse saraxan na. A ba alogo a xirin xa rafan n tan Alatala ma. ⁸ Xa tura bulanna nan bama n xa saraxa gan daxin na hanma saraxan naxan de tiin nakamalima, hanma boje xunbeli saraxana Alatala xa, ⁹ murutu fujin kilo solomanaanin namulanxin turen litiri saxanna, na nan bogise saraxan na. ¹⁰ I mon xa fa wudi bogi igen litiri saxan na minse saraxan na. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma teen na, a xirin nafan a ma.”

¹¹ “Ningene hanma kontonne hanma yeXeEne hanma sii diine, e bama na kii nin. ¹² Xuruseene na wuya kiki, e keden kedenna birin lan nen e ba e nun bogise saraxane. ¹³ Isirayila bari diine birin xa a liga na kii nin, e nema saraxane raliye teen na, naxanye xirin nafan Alatala ma. ¹⁴ Xojen naxanye doxi yamanani hanma naxanye danguma e konni hanma naxanye denbaya bata bu na, ne fan na keli saraxa ralideni Alatala ma teen na naxan xiri rafan a ma, e xa a liga na kii kedenni. ¹⁵ Sariyane lan yamaan muxene birin xa, e tan Isirayila bari diine alo xojene. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. E nun xojene birin keden Alatala yeE ra yi. ¹⁶ Sariyane nun yamarine birin lan e nun xojene birin xa, naxanye doxi e tagi.”

Se xaba singene nun tantanne

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na so yamanani, n na e xalin denaxan yi, ¹⁹ e nema na yamaan donseen donje, e xa saraxan ba a ra Alatala xa. ²⁰ E na e murutu singene din, e yi burudi singen nafala, e na rali n ma saraxan na keli lonna ma. ²¹ Nayi, e xa burudi singen nali Alatala ma saraxan na waxati famatone birin yi.”

²² “Xa e tantan, e mi yamarini ito nde liga, Alatala naxan falaxi Musa xa, ²³ a na findi Alatala yamari yo ra a naxan fixi e ma fata Musa ra, folo na loxon ma a fixi naxan yi han waxati famatone yi, ²⁴ xa e a ligaxi tantanna nin, yamaan mi a kolon, nayi yamaan birin xa tura bulanna ba saraxa gan daxin na, naxan xiri rafan n tan Alatala ma, e nun bogise saraxan nun minse saraxan naxan lanje sariyan ma, e nun kotu keden yulubi xafari saraxan na. ²⁵ Saraxaraliin xa Ala solona Isirayila yamaan birin xa, e yi mafelu. Amasoto tantanna nan yi a ra, e mon bata saraxan nali Alatala ma teen na, e nun yulubi xafari saraxan na e tantanna fe ra. ²⁶ Isirayila yamaan nun xojen naxanye e tagi, e birin mafeluma nen, amasoto e birin yi na tantanna kui.”

²⁷ “Xa muxu kedenna nan yulubin ligaxi tantanni, a xa sii gilenje kedenna ba yulubi xafari saraxan na. ²⁸ Saraxaraliin xa Alatala solona na kanna xa naxan yulubin ligaxi tantanni, a mafeluma nen. ²⁹ Isirayila bari diine nun xojen naxanye e tagi, naxan na yulubin liga tantanni, na sariya kedenna lan ne birin xa. ³⁰ Koni xa Isirayila bari diin hanma xojena a rakeli a ma, a yulubin liga, na bata Alatala rayelefu, a kedima nen yamani. ³¹ A bata Alatalaa falan naxaxu, a a yamarine kala. A xa kedi yamani, a yulubin goronna luma a tan nan ma.”

Matabu Loxon kalana

³² Isirayila kaane yi tonbonni waxatin naxan yi, e muxuna nde to yege fenni Matabu Loxoni. ³³ E yi a xali Musa nun Haruna fema, e nun yamaan birin. ³⁴ E yi a ramara ki fani, alogo sariyan xa sa a yulubin saran feen na a ra.

³⁵ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Muxuni ito xa faxa. Yamaan birin xa a magɔlɔn gɛmɛn na daaxaden fari ma.” ³⁶ E yi na kanna xali daaxaden fari ma, e yi a magɔlɔn han a faxa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Luti dɛnbɛxine nun dugine

³⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E ε domane rayabu luti dɛnbɛxine ra, ε yi e singan ε domane dɛ kinkine ra gari mamiloxine ra waxati famatɔne birin yi. ³⁹ E na luti dɛnbɛxine to, Alatalaa yamarine birin nabirama ε ma nɛn, ε yi e liga. Nayi, ε mi birɛ ε bɔɾɛn nun e yeɛne kunfa feene fɔxɔ ra, naxanye tinxintareyaan liga Ala ra. ⁴⁰ Nayi, ε xaxili luma nɛn n ma yamarine birin xɔn, ε yi e suxu, ε yi sarijan ε Ala yetagi. ⁴¹ Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramini Misiran yamanani alogo n xa findi ε Ala ra. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

16

Murute gbete mɔn

¹ Xɛmɛna nde yi keli naxan yi xili Kora, Yisehari a diina. Lewi a dii Kehati mamandenna. E nun Rubɛn bɔnsɔnna muxuna ndee nan yi a ra naxanye yi xili Datan nun Abirami, Eliyabi a diine, e nun Hon, Peleti a diina. ² E nun Isirayila kaan muxu kɛmɛ firin tonge suulun yi keli Musa xili ma, e birin xili kan yamaan fonne tagi. ³ E yi e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi a fala e xa, e naxa, “E bata a radangu ayi! Yamaan muxune birin sarijan. Alatala e birin tagi. Nanfara ε yete yitema Alatala yamaan ma?”

⁴ Musa to na falane mɛ, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma. ⁵ A yi a fala Kora nun a muxune xa, a naxa, “Tila xɔtɔnni, Alatala a yitama nɛn, a gbeen naxan na e nun naxan sarijan, naxan lan a siga a fema. A naxan sugandixi, a na kanna luma nɛn, a yi a maso a ra. ⁶ Nayi, Kora, ε nun i ya muxune birin xa ito liga: ε wusulan gan seene tongo. ⁷ Tila e tɛɛn sa e kui, ε wusulanna sa a fari Alatala yetagi. Alatala na naxan sugandi, na nan sarijan. E tan Lewi bɔnsɔnna muxune bata a radangu ayi!”

⁸ Musa mɔn yi a fala Kora xa, a naxa, “E tuli mati, ε tan Lewi bɔnsɔnna muxune! ⁹ Na mi ε wase a Isirayilaa Ala bata ε sugandi Isirayila kaan bonne tagi, a yi ε maso a ra, alogo ε xa wali a xa Alatala batu bubuni, ε yi ti Isirayila yamaan yeɛ ra ε yi e mali Ala batu feen na? ¹⁰ A bata ε maso a ra, ε nun Lewi bɔnsɔnna muxune birin. Koni, ε mɔn kataxi, a xa ε findi saraxaraline ra! ¹¹ E nun i ya muxune bata ε malan Alatala xili ma. Nde Haruna ra feni ito yi ε to a mafalama?”

¹² Na xanbi ra, Musa yi muxuna nde rasiga Datan nun Abirami xilideni, Eliyabi a diine, koni e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi fama! ¹³ Na mi i wasaxi ba, i to bata nxu ramini Misiran yamanani kumin nun nɔnɔn gbo dɛnaxan yi alogo i xa nxu faxa tonbonni? I mɔn waxi nxu jaxankata feen nin ba? ¹⁴ I mi faxi nxu ra bɔxɔ fajɔ yi, kumin nun nɔnɔn gbo dɛnaxan yi! I mi xɛene nun manpa bili nakɔne soxi nxu yii nxu kɛɛn na mumɛ! I yengi a ma a i nxu mayendenma nɛn alo danxutɔne ba? Nxu mi fama!” ¹⁵ Na yabin yi Musa xɔlɔ kati, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I nama tin e saraxane ra! Hali sofaneln n mi a tongoxi e yii, n munma muxu yo hake tongo e ye.”

¹⁶ Musa yi a fala Kora xa, a naxa, “E nun i ya muxune birin xa fa Alatala yetagi tili e nun Haruna. ¹⁷ E birin xa wusulan gan seene tongo, ε yi wusulanna sa e kui, ε yi a yita Alatala ra. E birin malanxina, wusulan gan seen kɛmɛ firin tonge suulun. I tan nun Haruna fan xa ε wusulan gan seen

yita Ala ra.”¹⁸ E birin yi e wusulan gan seene tongo, e tɛɛn nun wusulanna sa e kui, e ti Naralan Bubun so dɛɛn na, Musa nun Haruna fɛma.¹⁹ Kora to a fɔxɔrabirane birin malan e xili ma Naralan Bubun so dɛɛn na, Alatala nɔrɔn yi godo yamaan birin yɛtagi.

²⁰ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa,²¹ “E masiga yamani ito ra, alogo n xa e halagi iki sa!”²² Musa nun Haruna yi bira, e yi e yɛtagin lan bɔxɔn ma, e yi a fala, e naxa, “Ala, i tan nan niin saxi muxune birin yi, i xɔlɔma nɛn yamaan birin ma ba, anu muxu keden peen nan yulubin ligaxi?”

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,²⁴ “A fala yamaan xa, a e xa e masiga Kora nun Datan nun Abirami bubune ra.”²⁵ Musa yi keli, a siga Datan nun Abirami binni, Isirayila fonne biraxi a fɔxɔ ra.²⁶ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E masiga yulubi kanni itoe bubune ra! E nama ε yiin din e yii se yo ra, alogo ε fan nama raxɔri e yulubine fe ra.”²⁷ Nayi, yamaan yi e masiga Kora nun Datan nun Abirami bubune ra. Datan nun Abirami yi mini e bubune kui, e ti e dɛ ra, e nun e naxanle nun e diine birin.

²⁸ Musa yi a fala, a naxa, “E fama a kolondeni a Alatala nan n nafaxi feni itoe birin ligadeni. N tan mi a ra.²⁹ Xa muxuni itoe faxa alo muxune birin faxan kii naxan yi, xa e dunɔɔa yi gidin lu alo adamane dari fena, nayi Alatala xa mi n nafaxi.³⁰ Koni xa Alatala kabanako feen liga, xa bɔxɔni bɔ, a yi e nun e yii seene birin gerun, xa e jɛrɛn siga laxira yi, ε a kolonma nɛn nayi fa fala muxuni itoe bata Alatala rapaxu.”

³¹ Musa to yelin falan tiyɛ tun, bɔxɔn yi rabi e bun.³² A yi a raxutu e ma e nun e denbayane, e nun muxun naxanye birin yi Kora fɔxɔ ra e nun e yii seene birin.³³ E jɛrɛne yi siga laxira yi e nun e yii seene birin. Bɔxɔn yi e yɛ maluxun, e lɔ ayi Isirayila yamaan ma.³⁴ E to e gbelegbele xuiin mɛ, Isirayila kaan naxanye birin yi e rabilinni, ne yi e gi, e naxa, “Bɔxɔn nama en fan gerun de!”³⁵ Alatala yi tɛɛn nagodo, a yi na muxu kɛmɛ firin tonge suulunne birin gan, naxanye fa wusulanna ra.

17

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,² “A fala saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa, a a xa wusulan gan seene matongo tɛɛ wolonni, a yi tɛɛ wolonne woli ayi yire makuyeni. Amasɔtɔ na wusulan gan seene bata rasarijan.³ Ne yulubitɔ faxaxine gbee wusulan gan wurene xa findi wure dɛnfɛtɛnxine ra e sa saraxa ganden ma bayo e bata rali Alatala ma e yi findi se rasarijanxin na. E findima taxamasenna nan na Isirayila kaane xa.”⁴ Muxun naxanye faxa tɛɛni, saraxaralina Eleyasari yi ne gbee sulan wurene malan, a yi e bɔnbɔ han e dɛnfɛtɛn, a e sa saraxa ganden ma.⁵ Na taxamasenna yi na feen nabirama nɛn Isirayila kaane ma alogo muxu yo nama wusulanna gan Alatala yɛtagi fɔ Haruna yixɛtɛna nde alogo e nama liga alo Kora nun a muxune. A yi liga alo Alatala a fala e xa fata Musa ra kii naxan yi.

⁶ Na xɔtɔn bode, Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale, e naxa, “E bata Alatala yamaan faxa.”⁷ Koni, Isirayila kaane to e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi Naralan Bubun binna mato, nanunna, kundaan yi godo a ma, Alatala nɔrɔn yi mini kɛnɛnni.⁸ Musa nun Haruna yi fa Naralan Bubun yɛtagi.⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,¹⁰ “E masiga yamani ito ra alogo n xa e raxɔri keden na.” Musa nun Haruna yi bira, e yi e yɛtagin lan bɔxɔn ma.¹¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I ya wusulan gan seen tongo, i wusulanna sa a kui e nun tɛɛ wolonna keli saraxa ganden ma. I i mafura, i siga Ala solonadeni yamaan xa. Alatala xɔlɔn bata yihadin nafa. Fitina furen

bata fəlo.” ¹² Musa naxan fala Haruna yi na liga, a yi a gi yamaan tagi, fitina furen bata yi fəlo deŋaxan yi. A yi wusulanna gan, a Ala solona e xa. ¹³ A yi ti faxa muxune nun a jɛɛɛne tagi. Nayi, fitina furen yi dan. ¹⁴ Muxu wuli fu nun naanin kɛmɛ solofere yi faxa, e sa Kora a muxu faxaxine yaten fari. ¹⁵ Yihadin to jɛan, Haruna yi xɛtɛ Musa fɛma Naralan Bubun so deŋen na.

Harunaa dunganna fe

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Falan ti Isirayila kaane birin xa, bənsənnɛ mangane birin xa dungan keden so i yii. I dungan fu nun firin nan tongoma. Birin xinla xa sɛbɛ a dunganna ma. ¹⁸ Fɔ Lewi bənsənnɛ, i xa Haruna xinla sɛbɛ na ma. Nayi, dungan keden bənsən manga keden. ¹⁹ I xa na dunganne sa Naralan Bubuni, Layiri Kankiraan yɛtagi n naralanma ɛ ra deŋaxan yi. ²⁰ N naxan sugandixi, na dunganna jingine minima a ma nɛn. Nayi, Isirayila kaane mafalan naxan tima ɛ xili ma, n yi na dan.”

²¹ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa, bənsən mangane birin yi dungan keden keden so a yii, dungan fu nun firin. Haruna gbeen yi na yɛ. ²² Musa yi e sa Alatala yɛtagi Layiri Sereya Bubun kui. ²³ Na xətən bode, Musa to siga Layiri Sereya Bubuni, e yi a to a Haruna dunganna nan jingiyɛ minixi, Lewi bənsənnɛ gbeena, a mən fugaxi, a yi Amandi bogi mɔxine ramini! ²⁴ Musa yi dunganne birin tongo Alatala fɛma bubuni a e yita Isirayila kaane ra. Birin yi e to, birin yi a gbeen tongo.

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Harunaa dunganna xali Layiri Kankiraan yɛtagi. A xa lu mɛnni taxamasenna ra muxu murutɛxine xa alogo e mafalane xa dan n yɛtagi alogo e nama faxa.” ²⁶ Musa yi a liga alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

²⁷ Isirayila kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “I mi a to, nxu faxamatəŋn na a ra! Nxu halagima nɛn! Nxu birin halagima nɛn! ²⁸ Naxan yo na a maso Alatala Batu Bubun na, na kanna faxama nɛn! Nxu birin faxama nɛn ba?”

18

Saraxaraline nun Lewi bənsənnɛ wanle

¹ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Xa yire sarijanxin wanla kala, i tan nun i ya diine nun Lewi bənsənnɛ muxune, ɛ tan nan a yulubin goronna tongoma. Koni xa saraxarali wanla nan kala, ɛ nun i ya diine nan gbənsanna na yulubin goronna tongoma. ² I ngaxakedenne maso i ra, Lewi bənsənnɛ muxune, alogo e xa sa ɛ fari, e ɛ mali, ɛ nun i ya diine nɛma ɛ saraxarali wanla kɛma Layiri Sereya Bubun yɛtagi waxatin naxan yi. ³ E xa ɛ yamarine suxu, e yi e yengi lu bubun wanle birin xən. Koni e nama e maso yire sarijanxin muranne ra hanma saraxa ganden, alogo ɛ birin nama faxa ɛ bode xən. ⁴ E sama ɛ fari nɛn walideni, e yi e yengi lu Naralan Bubun xən e nun a wanle birin. Muxu gbɛtɛ yo nama sa ɛ fari. ⁵ E tan yɛtɛn nan ɛ yengi dɔxɔma yire sarijanxin nun saraxa ganden xən alogo Isirayila kaane xa ratanga n ma xələn ma. ⁶ E mato, n bata ɛ ngaxakeden Lewi bənsənnɛ muxune sugandi Isirayila kaan bonne yɛ n tan Alatala gbeen na. N bata e taxu ɛ ra alogo e xa Naralan Bubun wanle kɛ. ⁷ Koni i tan Haruna nun i yixɛtɛne, ɛ tan nan gbənsan na saraxarali wanla kɛma saraxa ganden yɛtagi e nun yire sarijanxini yɛ masansan dugin xanbi ra. N tan nan na wanla soxi ɛ yii. Xa muxu gbɛtɛ a maso yire sarijanxin na, ɛ xa a faxa.”

Saraxaraline gbeen naxanye ra

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “N bata Isirayila kaane saraxane fi ε ma, e naxanye ralima n ma. N bata e so i yii i gbeen na e nun i yixetene birin han habadan. ⁹ Naxan yo mi sama tēni saraxa sarijanxi fisamantenne ye, ε gbeen nan ne ra. Isirayila kaane fama naxan birin na, ε nun i ya diine gbeen nan ne ra: bogise saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane. ¹⁰ E e don alo se sarijanxi fisamantenne. Xeme ne nan e donma. E xa e yate se sarijanxine ra.”

¹¹ “Naxanye bama Isirayila kaane se ralixine ra ε xa, ε gbeen nan ne fan na. N bata na so ε nun i ya dii xeme ne nun i ya dii teme ne yii habadan! E denbayaan muxun naxanye mi xosixi sena nde xon, ne nɔe a donje nen. ¹² N mon bata bɔxɔn bogise singene so ε yii: oliwi ture fajin nun manpa fajin nenene nun bogise gbeteye, Isirayila kaane naxanye fima n tan Alatala ma. ¹³ E fama bɔxɔn bogise singen naxanye ra Alatala xa, ne findima nen ε gbeene ra. E denbayaan muxun naxanye mi xosixi sena nde xon, e nɔe a donje nen. ¹⁴ Isirayila kaane na naxanye birin nali Ala ma kiseen na, ne yi findi ε gbeen na. ¹⁵ Dii singen naxanye birin fixi Alatala ma, muxune nun subene, ε gbeen nan ne ra. Koni ε xa tin muxune nun sube haramuxine dii singene birin xa xunba gbetin na. ¹⁶ Dii xemen kike kedenna xunba saren lanma gbeti gbanan suulun nan ma, naxan lanje yire sarijanxin gbananna ma, naxan binya garamu fu. ¹⁷ Koni, jingena, yexena, hanma siin dii singen mi xunbama bayo e sarijan. E xa e wunla xuya saraxa ganden fari, ε yi e ture yirene rali Alatala ma ten na, naxan xiri rafan a ma. ¹⁸ Na xanbi ra, ε gbeen nan e subene ra, alo se ralixine kankene nun e yiifari ma danbane findixi ε gbeen na kii naxan yi bɔje xunbeli saraxani. ¹⁹ Nayi, Isirayila kaane saraxa sarijanxin naxanye ralixi Alatala ma, n bata ne birin so ε nun i ya dii xeme ne nun dii teme ne yii ε gbeen na waxatin birin. Habadan layirin na a ra Alatala yetagi, ε nun e yixetene birin xa.”

²⁰ Alatala mon yi a fala Haruna xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, i mi bɔxɔ sɔtɔma na yi. N tan nan findima i gbeen na nafunla funfuni.”

²¹ Ala mon yi a fala, a naxa, “N bata Isirayila birin yaganne so Lewi bɔnsɔnna muxune yii e keen na, e wali saranna ra, e naxan kema Naralan Bubuni. ²² Isirayila kaan bonne nama fa e maso Naralan Bubun na, alogo e nama findi yulubi tongon na, e yi faha. ²³ Lewi bɔnsɔnna muxune nan tun wanle kema Naralan Bubuni. Xa wanla kala, e tan nan a yulubin goronna tongoma. Habadan sariyan na a ra ε yixetene birin xa. Lewi bɔnsɔnna muxune mi bɔxɔ sɔtɔma alo Isirayila bɔnsɔnna bonne. ²⁴ Koni Isirayila kaane na yaganna naxanye fi Alatala ma, n na soma nen Lewi bɔnsɔnna muxune yii. Nanara, n na falaxi a e mi bɔxɔ sɔtɔma alo bɔnsɔnna bonne.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁶ a xa a fala Lewi bɔnsɔnna muxune xa, a naxa, “Isirayila kaane na fa yaganne ra ε xon, n naxan soxi ε yii e keen na, ε fan xa na seene yaganna ba, ε yi a fi Alatala ma ε yaganna ra. ²⁷ Na luxi nen ε yii alo xe biin naxan bama a se xabaxine ra hanma a manpa nenene. ²⁸ Nayi, ε fan bata saraxan ba Alatala xa fata Isirayila kaane yaganne ra. E xa Alatala gbeen ba yaganne ra, ε yi a so saraxarali Haruna yii. ²⁹ Yagan sɔtxin naxan fan dangu a birin na, ε na nan fima Alatala ma a gbeen na. ³⁰ E na a fajin yiren fi, na yatema ε xa nen alo bonne naxan fima fata e se xabaxine ra hanma e manpa nenene. ³¹ E nun ε denbayane nɔe a dɔnxene donje nen denaxan na e keenen. Amasɔtɔ ε saranna na ra Naralan Bubun wanla kedeni. ³² E a fajin

yiren fi, alogo ε nama Isirayila kaane saraxa sarijnanxine raxosi n yee ra yi, alogo ε nama faxesa.”

19

Marasarijan igena fe

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Ito nan daxa sariyan xon Alatala naxan yamarixi: A fala Isirayila kaane xa, a e xa fa jinge gile gbeela ra i fema fe mi naxan na, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ³ I xa a so saraxarali Eleyasari yii. A xa a xali daaxaden fari ma, e yi a koe raxaba a yee xori. ⁴ Eleyasari xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Naralan Bubun yetagi boxoni boxona ma solofere. ⁵ E xa jinge gilen gbindin birin sa teeni a yee xori e nun a kidin nun a suben nun a wunla e nun a gbiine. ⁶ Saraxaraliin xa suman wudin nun hisopi wudin nun yexee xabe gari gbeela woli teeni jinge gilen fari. ⁷ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a dugine xa, a yi a maxa benun a xa siga daaxadeni, koni a luma nen xosixi han jinbanna. ⁸ Naxan jinge gilen sama teeni na fan lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a luma nen xosixi han jinbanna. ⁹ Muxun naxan mi xosixi, na xa jinge gilen xuben malan, a yi a sa yire sarijnanxina nde yi daaxaden fari ma. Isirayila yamaan xa a xuben namara marasarijan igen nafala seen na. Yulubi xafari seen na a ra. ¹⁰ Naxan na jinge gilen xuben mak, na fan lan a yi a dugine xa, a luma nen xosixi han jinbanna. A findima habadan sariyan nan na Isirayila kaane xa e nun xojen naxanye dxi e tagi.”

¹¹ “Naxan yo na a yiin din faxesa muxun na, a xosixi han xunsagi keden. ¹² Xii saxanden nun xii soloferedeni, a xa a yete rasarijan na igen nan na, a yi sarijan. Koni xa a mi a yete rasarijan xii saxanden nun xii soloferedeni, a mi sarijanma. ¹³ Naxan na a yiin din faxesa muxun na, a tondi a yete rasarijanne, a bata Alatala Batu Bubun naxosi. Na kanna kedima nen Isirayila yi. Bayo marasarijan igen mi xuyaxi a ma. A xosina a ma.”

¹⁴ “Sariyan ni i ra xa muxun faxesa bubuna nde kui: Naxan na so na bubuni e nun naxanye yi na, ne xosixi xunsagi keden. ¹⁵ Xa goronna nde na naxan de mi ragalixi a fajin na, a kui seene haramuxi. ¹⁶ Naxan yo a yiin din muxu binbin na burunna ra, naxan faxaxi silanfanna ra* hanma a faxesa a yete ma, hanma naxan yo a yiin din muxun xonne ra hanma gaburuna, na kanna luma nen xosixi han xii solofere. ¹⁷ Muxu xosixin xa rasarijan ikiini: jinge gilen naxan baxi yulubi xafarin na, na xubena nde nan tongoma, a yi sa igeni goronna kui. ¹⁸ Muxu sarijnanxina nde xa hisopi wudi yiin tongo, a yi a sin igeni, a yi a xuya bubun ma muxun faxesa denaxan yi, e nun a kuiin birin e nun muxun naxanye yi a kui. A mon xa xuya na kanna ma naxan a yiin dinxi muxun xonne ra, hanma e muxun naxan faxaxi hanma naxan faxaxi a yete ma hanma gaburuna. ¹⁹ Muxun naxan sarijan, na xa na igen xuya muxu xosixin ma xii saxande laxon nun xii soloferede laxoni. A yi a rasarijan xii soloferede laxoni. A xa a dugine xa, a yi a maxa, jinbanna ra, a yi sarijan. ²⁰ Koni xa muxun naxan xosixi, xa na tondi a rasarijanne, a kedima nen Isirayila yamaan ye. Amasoto a bata Alatala yire sarijnanxin naxosi. Amasoto marasarijan igen mi xuyaxi a ma, a luma nen xosixi. ²¹ Habadan sariyan nan na ra e xa. Naxan na marasarijan igen xuya gbete ma, na kanna lan a yi a dugine xa. Naxan na a yiin din marasarijan igen na a xosixi han jinbanna.

* 19:16: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

²² Muxu x̄osixin na a yiin din sese ra, na haramuma n̄n. Naxan yo na a yiin din na se haramuxin na, na fan yet̄een x̄osixi han jinbanna.”

20

Meriba igena X̄or̄yaan 17.1-7

¹ Isirayila yamaan birin yi fa Sini tonbonni kike singen na, e d̄ox̄o Kadesi yi. Mariyama faxa m̄enna nin, e yi a maluxun. ² Bayo igen bata yi jan yamaan yii, e yi e malan Musa nun Haruna xili ma.

³ E yi ȳengen fen Musa ra e naxa, “A yi fisa nun Alatala xa nxu fan faxa alo nxu lanfane! ⁴ Nanfera i faxi nxu ra tonbonni alogo nxu nun nx̄o xuruseene xa fa faxa be, nxu tan Alatalaa yamana? ⁵ Nanfera i nxu raminixi Misiran yi, i fa nxu ra yire x̄oɛx̄eni ito yi? Malo ba, x̄oɛ bili ba, manpa bili ba, girenada bogi ba, sese mi be. Hali igen min daxin yatigina, a mi be!” ⁶ Musa nun Haruna yi keli yamaan fema, e yi siga Naralan Bubun so d̄een na, e bira, e yi e yet̄agin lan b̄ox̄on ma. Alatala n̄ox̄on yi godo e fema.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁸ “I ya dunganna tongo. E nun i tada Haruna xa yamaan malan. E xa falan ti fanyeni ito xa e ȳee x̄ori, a igen naminima n̄n. I igen naminima n̄n yamaan xa fanyeni ito yi alogo e nun e xuruseene xa e min.” ⁹ Musa yi dunganna tongo Alatalaa yire sarijanxini, alo Ala a yamari kii naxan yi. ¹⁰ E nun Haruna yi yamaan malan fanyen d̄ex̄on, Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan murut̄edene, e tuli mati! F̄o nxu xa igen namini e xa fanyeni ito yi ba?” ¹¹ Musa yi a yiini te, a fanyen garin a dunganna ra san̄ja ma firin. Ige gbeen yi mini mafuren! Yamaan yi e min e nun e xuruseene.

¹² Koni Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Bayo e mi laxi n na, e mi n binyaxi n ma sarijanni Isirayila kaane yet̄agi, nanara, e tan xa mi yamani ito xalima yamanani n naxan soxi e yii.” ¹³ Meriba igene yi d̄enaxan yi, Isirayila kaane Alatala matandi n̄n m̄enni, e yi a kolon fa fala a sarijan.

Ed̄on mangan yi tondi a Isirayila kaane xa dangu

¹⁴ Musa yi x̄erane rasiga Ed̄on yi keli Kadesi yi, e naxa, “I ngaxakedenne, Isirayila kaane naxa, ‘E bata a kolon t̄ox̄on naxanye birin nxu lixi. ¹⁵ Nxu benbane godo n̄n Misiran yi, nxu yi d̄ox̄o na waxati xunkuye. Misiran kaane yi nxu t̄ox̄o e nun nxu benbane. ¹⁶ Koni nxu to Alatala maxandi, a yi nxu xuiin name. A yi malekan nafa, a yi nxu ramini Misiran yi. Nxu bata fa Kadesi yi, taan naxan i ya b̄ox̄on d̄ex̄on. ¹⁷ Tin nxu xa i ya yamanani gidi. Nxu mi danguma x̄ee bixine yi hanma manpa bili nak̄one yi. Nxu mi x̄ojin ige min̄je. Nxu birama kira gbeen nan f̄ox̄o ra, nxu mi a fatama nxu yiifanna ma hanma nxu k̄om̄enna ma, han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.’” ¹⁸ Ed̄on kaane yi a yabi, e naxa, “E nama dangu nxu konni. Xa e a liga, nxu e yengema n̄n.” ¹⁹ Isirayila kaane m̄on yi a yabi, e naxa, “Nxu tema kira gbeen nan x̄on! Xa nxu nun nx̄o xuruseene igena nde min e konni, nxu a saren fiye. Nxu waxi a x̄on ma n̄n, a nxu xa dangu nxu sanni e konni gbansan!” ²⁰ E m̄on yi a fala, e naxa, “E mi danguma!” Ed̄on kaane yi mini e ralandeni e nun gali gbee senb̄mana. ²¹ Nayi, Ed̄on kaane mi tin a Isirayila kaane xa dangu e yamanani. Isirayila kaane yi kira gbet̄e suxu.

Haruna faxa fena

²² Isirayila yamaan birin yi keli Kadesi yi, siga Horo geyaan ma. ²³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Horo geyaan ma Edon yamanan danna ra, a naxa, ²⁴ “Haruna sigamatoon na a ra laxira yi. N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, a mi soma na, amasoto ε murute nen n ma yamarin ma Meriba igene yi. ²⁵ Nayi, Musa, i xa fa Haruna nun a dii Eleyasari ra Horo geyaan xuntagi. ²⁶ I xa Harunaa saraxarali dugine ba a ma, i yi e ragodo a dii Eleyasari ma, bayo Haruna laxirayama menna nin.” ²⁷ Musa yi Alatalaa yamarin suxu. E saxanna birin yi te Horo geyaan fari yamaan yetagi. ²⁸ Musa yi Harunaa dugine tongo, a yi e ragodo Eleyasari ma. Haruna yi faxa menni, geyaan xuntagi. Na xanbi ra, Musa nun Eleyasari yi godo geyaan ma. ²⁹ Isirayila yamaan to a kolon a Haruna bata yi faxa, e birin yi Haruna wuga xii tonge saxan.

21

Isirayila yi Kanan kaane no

¹ Kanan Manga Aradi naxan yi doxi Negewi yi, na yi a me a Isirayila fama Atarimi kiraan xon. A yi Isirayila yenge, a yi muxuna ndee suxu. ² Nayi, Isirayila kaane yi de xuini ito tongo Alatala xa, e naxa, “Xa i noon fi nxu ma siyani ito xun na, nxu e taan birin naxorima nen fefe!” ³ Alatala yi Isirayila kaane xuini name, a yi Kanan kaane lu e noon bun ma. Isirayila kaane yi e faxa, e yi e taane kala. E yi menna xili sa Xoroma.*

⁴ Isirayila kaane yi keli Horo geyaan ma, e yi siga Gbala Baan kiraan xon alogo e xa Edon yamanan mabilin. Koni yamaan yi tondi kira yi. ⁵ E yi lu Ala nun Musa mafale e naxa, “Nanfera i nxu ramixi Misiran yamanani alogo nxu xa fa faxa tonbonni ito yi? Donse mi be! Ige mi be! Nxu mi fa toro donseni ito xon!” ⁶ Nayi, Alatala yi saji xolene rasiga e xili ma, e Isirayila kaa wuyaxi xin, e faxa. ⁷ Yamaan yi siga Musa fema, e yi a fala, e naxa, “Nxu bata yulubin liga nxu to e mafala, i tan nun Alatala! Nayi, i xa Alatala maxandi a xa saji xoleni itoe masiga nxu ra.” Musa yi Alatala maxandi yamaan xa. ⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Saji sawurana nde rafala, i yi a singan tami kuyena nde ra. Naxan yo xinxi, xa a na mato, a kisima nen.” ⁹ Nayi, Musa yi sulan sajin nafala, a yi a singan tami kuyen na. Nayi, sajin muxun naxan xinxi, xa na kanna yi sulan sajin mato, a kisima nen.

Isirayila Moyaba yamanani

¹⁰ Isirayila kaane yi siga, e sa doxo Oboti yi. ¹¹ E yi keli Oboti yi, e sa doxo Ye-Abarimi taa xonni tonbonni naxan Moyaba yetagi, a sogeteden binni. ¹² E yi keli menni, e sa doxo Serede lanbanni. ¹³ E yi keli menni, e sa doxo Arinon baan de, naxan danguma tonbonni Amorine konni. Arinon baan findixi Moyaba danna nan na, Moyaba nun Amorine tagi. ¹⁴ Nanara, a sebexi Alatalaa Yengene Bukun kui, a naxa, “Wahebi taan naxan Sufa yamanani, e nun xudene, Arinon baana, ¹⁵ e nun a xudedine naxan tema Ari binni, na findixi Moyaba danna nan na.”

¹⁶ E yi keli menni, e siga xojin yireni. Alatala yi a fala Musa xa menni, a naxa, “Yamaan malan n xa igen so e yii.” ¹⁷ Awa, Isirayila kaane sigini ito sa menna nin:
Xojinna, igen namini.
En na a sign nasuxu!

* **21:3:** Horoma bunna neen fa fala “Kalana.”

¹⁸ Mangane bata xɔɲinna ge,
yamaan yεεratine bata a raba
e sɛnbɛn nun e mangaya dunganna ra!
E yi keli tonbonni, e siga Matana yi,

¹⁹ E yi keli mɛnni, e siga Naxaliyeli yi. E mɔn yi keli mɛnni, e siga Bamoti yi. ²⁰ E yi keli Bamoti yi, e siga Pisiga geyaan lanbanni Moyaba yamanani tonbonna binni.

*Manga Sixɔn nun Manga Ogo
Sariyane 2.26-3.11*

²¹ Isirayila kaane yi xɛrane rasiga a faladeni Sixɔn xa, Amorine Mangana, e naxa, ²² “Nxu waxi yamanani gidi feni. Nxu mi kiraan fatama, nxu siga xεεne yi hanma manpa bili nakɔne. Nxu mi xɔɲin ige minɲε. Nxu luun kira gbeen nan xɔn han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.”

²³ Koni, Sixɔn mi tin e xa dangu a yamanani. A yi a sofane birin malan, e fa Isirayila kaane ralandeni tonbonni. E yi Isirayila yεngε Yahasi yi. ²⁴ Isirayila kaane yi e nɔ, e yi e yamanan tongo, keli Arinon baani han Yaboko xudena siga han Amonine yamanan danna bayo Amonine yamanan danna yi makantanxi ki fajɲi. ²⁵ Isirayila yi Amorine taane birin tongo, e dɔxɔ e yi, e nun Xɛsibɔn taan nun a banxidene. ²⁶ Amasɔɔ Xɛsibɔn yi findixi Amorine manga Sixɔn ma taan nan na, xabu a Moyaba manga fonna yεngε, a yi a bɔxɔn birin tongo a yii han Arinon baana. ²⁷ Nanara, yenle naxa,

Ɛ fa Xɛsibɔn yi! A mɔn xa ti.
Sixɔn taan mɔn xa yitɔn!

²⁸ Amasɔɔ tɛɛn bata mini Xɛsibɔn yi,
Sixɔn taan bata tɛɛ degɛn nafa,
a yi Ari taan gan Moyaba yi,
e nun mangane Arinon baan faxan na.

²⁹ Gbalona i xa Moyaba bɔxɔna!
Ɛ bata halagi,
Kemosi suxure batune!
Ɛ banxulanne bata e gi,
ε dii tɛmɛne bata findi suxu muxune ra,
Amorine Manga Sixɔn yii.

³⁰ Koni en tan bata e bɔnbɔ.
Xɛsibɔn bata kala siga han Dibon yi.
En bata halagin ti siga han Nofa yi,
siga han Medeba yi.

³¹ Isirayila kaane yi dɔxɔ Amorine yamanani. ³² Musa yi xɛrane rasiga Yaasɛri taan nakɔɔsideni wundoni. Isirayila kaane yi na taan suxu e nun a banxidene, e yi Amorine kedi na.

³³ Na xanbi ra, e yi e firifiri, e siga Basan kiraan xɔn. Basan manga Ogo nun a sofa ganla birin yi mini e ralandeni alogo e xa e yεngε Edere yi. ³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I nama gaxu a yεε ra! N na a soma nɛn i yii, e nun a sofa ganla birin nun a yamananana. I xa a liga alo i Sixɔn liga kii naxan yi, Amorine mangan naxan yi dɔxi Xɛsibɔn yi.” ³⁵ Isirayila kaane yi Ogo faxesa, e nun a diine nun a sofa ganla birin. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi dɔxɔ a yamanani.

¹ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Moyaba meremere ne yi, Yuruden baan kidi ma Yeriko yetagi. ² Siporo a dii Balaki yi a to Isirayila kaane naxan birin ligaxi Amorine ra. ³ Moyaba kaane yi gaxu Isirayila ganla yee ra, e yigitege bayo e yi wuya han! ⁴ Moyaba kaane yi a fala Midiyan fonne xa, e naxa, “Yamani ito fama en nabilinna yamanane birin halagideni nen alo jingen se xen nanma kii naxan yi.” Siporo a dii Balaki nan yi Moyaba mangan na na waxatini. ⁵ A yi xerane rasiga Beyori a dii Balami xilideni Petori yi, Baa Gbeen dexon, a konna yi denaxan na. E xa sa a fala a xa iki, e naxa, “Siyana nde bata mini Misiran yi, e bata wuya han e boxon nafe. E bata dɔxɔ n dexon. ⁶ Yandi, fa, i fa siyani ito danga n xa, amasoto e senben gbo n xa. Nayi, waxatina nde n noe e yenge nen, n yi e kedi n ma yamanani. Amasoto n na a kolon, i na duba naxan xa, na duban sotoma nen. I na naxan danga, na dangan sotoma nen.”

⁷ Moyaba fonne nun Midiyan fonne yi siga e yi yimatoon saranna xali e yii. E sa Balami feman li, e yi Balaki a falane yeba a xa. ⁸ A yi e yabi, a naxa, “E xi be koeni ito ra, n yi e yabi xotanni alo Alatala na a fala n xa kii naxan yi.” Moyaba kuntigine yi lu Balami konni.

⁹ Ala yi fa Balami fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxuni itoe ra naxanye i konni?” ¹⁰ Balami yi Ala yabi, a naxa, “Siporo a dii Balaki Moyaba mangan nan e rafaxi a faladeni n xa, a naxa, ¹¹ ‘Siyana nde bata keli Misiran yi, e bata wuya han e boxon nafe. Nayi, yandi, fa n mali, i yi e danga n xa. Waxatina nde n noe e yenge nen, n yi e kedi.’ ” ¹² Ala yi a fala Balami xa, a naxa, “I nama siga e foxo ra. I nama siyani ito danga, amasoto n bata barakan sa e fe yi.” ¹³ Balami to keli xotanni, a yi a fala Balaki a kuntigine xa, a naxa, “E xete e konni, amasoto Alatala mi tinxi n xa siga e foxo ra.” ¹⁴ Moyaba kuntigine yi keli, e xete Balaki fema, e yi a fala, e naxa, “Balami mi tinxi fe nxu foxo ra.”

¹⁵ Balaki mon yi kuntigi gbete ye rasiga naxanye yi wuya bonne xa, e binyen mon yi gbo e xa. ¹⁶ E yi sa Balami feman li. E yi a fala a xa, e naxa, “Siporo a dii Balaki naxa iki: ‘I nama tondi fe n konni de!’ ¹⁷ Amasoto n ni i binyama nen han! I na naxan fala n na ligama nen. Yandi fa, i yi fa siyani ito danga n xa.’ ” ¹⁸ Balami yi Balaki a kuntigine yabi, a naxa, “Hali Balaki a banxin fi n ma naxan nafexi gbetin nun xemaan na, n mi noe Alatalaa yamarin matandefefe ma, n ma Ala. ¹⁹ Iki yandi, e fan xa xi be to koeni ito ra, n na a kolonne Alatala mon naxan falama n xa.” ²⁰ Ala yi fa Balami fema koenen na. A yi a fala a xa, a naxa, “Bayo muxuni itoe faxi i xiliden nin, keli, i yi siga e foxo ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan liga de!” ²¹ Xotanni Balami yi keli, a yi a sofali gileni ton, e nun Moyaba kuntigine birin yi siga.

²² Koni, Alaa xolon yi gbo ayi, amasoto a bata siga. Alatalaa malekan yi ti kiraan na alogo a xa a rati. Balami yi dɔxi a sofali gilən fari, a walike firinne yi a foxo ra. ²³ Sofanla yi Alatalaa malekan to tixi kiraan xon, a silanfanna suxi a yi. Sofanla yi kiraan fata a so burunna ra. Balami yi sofanla bonbo alogo a xa fa kiraan xon. ²⁴ Alatalaa malekan mon yi sa ti kiradin xon manpa bili nakofirinne longonna ra. Sansanna yi kiraan foxo firinne birin yi. ²⁵ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a dendən sansanna ra, a yi Balami sanna gberexen sansanna ma. Balami mon yi a bonbo. ²⁶ Alatalaa malekan mon yi siga yeen na pon! A sa ti yire yigbetenxini, dangude mi yi denaxan komenna ma, a mi yi yiifanna ma. ²⁷ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a yigodo Balami bun ma. Balami yi xolo, a yi sofanla bonbo a dunganna ra. ²⁸ Alatala yi sofanla deen fulun, sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “N nanse ligaxi i ra,

alogo i xa n bɔnbɔ han sanɲa ma saxan?" ²⁹ Balami yi sofanla yabi, a naxa, "Amasɔtɔ i bata n matandi! Xa silanfanna yi n yii nun, n yi i faxama nɛn iki sa!" ³⁰ Sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, "I ya sofanla xa mi n tan na ba, i darixi dɔxɛ naxan fari han to? N darixi ito ligɛ i ra ba?" A yi a yabi, a naxa, "ɛn-ɛn."

³¹ Alatala yi Balami yɛɛne rabi, a yi Alatalaa malekan to tixi kiraan na, a silanfanna a yii. Balami yi a xinbi sin, a yi a yɛtagin lan bɔxɔn ma. ³² Alatalaa malekan yi a maxɔdin, a naxa, "Nanfera i i ya sofanla bɔnbɔxi sanɲa ma saxan? N bata fa, n xa i rati, amasɔtɔ kirani ito i xalin gbalon nin. ³³ Sofanla bata n to, a yi n dɛ masara sanɲa ma saxan. Xa na mi yi a ra nun, n bata yi i faxa nun, koni n yi a tan luma nɛn a nii ra." ³⁴ Balami yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, "N bata yulubin liga! N mi yi a kolon a i tixi n yɛɛ ra kiraan na. Iki, xa sigatini ito mi rafan i ma, n xa xɛɛ." ³⁵ Alatalaa malekan yi a fala Balami xa, a naxa, "Siga muxuni itoo fɔxɔ ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan fala tun!" Balami nun Balaki a kuntigine yi siga.

³⁶ Balaki to a mɛ a Balami bata fa, a yi siga a ralandeni Moyaba taana nde yi naxan Arinon baan dɛ, a yamanan danna ra. ³⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, "N mi yi i xilima ba? Nanfera i mi fa n fɛma? I yi mirixi nɛn a n mi nɔɛ i binyɛ ba?" ³⁸ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, "I mi n to? N bata fa. Koni n nɔɛ nanse fale i xa? Ala na naxan fala n xa, fɔ n xa na nan fala." ³⁹ Balami nun Balaki yi siga Kiriyati-Husoti yi. ⁴⁰ Balaki yi jingene nun yɛɛɛne ba saraxan na, a yi a subena nde so Balami nun kuntigine yii naxanye yi a fɔxɔ ra.

⁴¹ Xɔtɔnni, Balaki yi Balami tongo a yi te a ra Bamoti-Baali geyaan fari, a yamaan fɔxɔ kedenna toɛ dɛnaxan yi.

23

¹ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, "Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura solofere nun konton solofere yitɔn n xa." ² Balami naxan fala, Balaki yi na liga. Balaki nun Balami yi tura keden nun konton keden ba saraxan na saraxa gandene birin fari. ³ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, "Ti i ya saraxa gan daxine fɛma be. N tan xa n masiga i ra. Waxatina nde Alatala fama nɛn n fɛma. A na naxan yita n na, n na a ralima i ma nɛn." A yi siga geyana nde xuntagi. ⁴ Ala yi fa Balami ralan. Balami yi a fala a xa, a naxa, "N bata saraxa gande solofere rafala, n bata tura keden nun konton keden ba saraxan na e birin fari." ⁵ Alatala yi falan so Balami dɛ, a naxa, "Xɛɛ Balaki fɛma, i yi ito fala a xa." ⁶ A yi xɛɛ a fɛma. A yi tixi a saraxa gan daxine dɛxɔn e nun Moyaba kuntigine birin. ⁷ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa,

Balaki bata n nafa

sa keli Arami yi,

Moyaba mangan bata n nafa

sa keli sogeteden geyane ma.

A yi a fala, a naxa,

"Fa, i fa Yaxuba bɔnsɔnna danga n xa!

I fa gbalɔ falane ti Isirayila bɔnsɔnna xili ma!"

⁸ Koni, n tan xa ne danga di,

Ala mi naxanye dangaxi?

N tan xa gbalɔ falane ti ne xili ma di,

Alatala mi gbalon nagidixi naxanye ma?

⁹ N tixi gɛmɛne xuntagi,

n na e toma.

N tixi geyane fari,
n na e matoma.
Yamani ito a danna,
a mi siyaan bonne ye.

¹⁰ Yaxuba bənsənna gbo
alo gbangbanna,
nde nəe Isirayila kaane fəxo kedenna naaninden yatε?
N fan xa faxa tinxin muxune ye,
N najanna xa liga alo e gbeena!

¹¹ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na? N faxi i ra nen alogo i xa n yaxune danga, koni i dubama e xa nen tun!” ¹² A yi a yabi, a naxa, “Alatala naxan soxi n de, n mi lan n na fala ba?” ¹³ Balaki yi a fala a xa, a naxa, “En siga yire gbete yi, i mən sa e toε denaxan yi. I e fəxo kedenna toma nen. I mi a birin toε. I yi e danga n xa menni.”

¹⁴ A yi a xali Sofimi a xeen ma Pisiga geyaan xuntagi. A yi saraxa gande solofere rafala menni, a yi tura keden nun konton keden ba saraxa gandene birin fari. ¹⁵ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine dexən be, n tan xa siga Ala ralandeni menni.” ¹⁶ Alatala yi fa Balami yetagi, a yi falan so a de, a naxa, “Xete Balaki fema, i yi ito fala a xa.” ¹⁷ A yi xete a fema, a yi tixi a saraxa gan daxine dexən e nun Moyaba kuntigine. Balaki yi a maxədin, a naxa, “Alatala nanse falaxi?” ¹⁸ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa,

Balaki keli, i n xuiin me!
I tuli mati n na Siporo a dii xemena!

¹⁹ Muxu mi Ala ra, a wulen fala,
Adamadi mi a ra, a nimisa.
A naxan falaxi, a mi na lige ba?
A na falan naxan ti,
a mi na rakamale ba?

²⁰ A duban nan soxi n yii lan e ma.
A barakan sa e yi.
N mi nəe na maxete.

²¹ A mi fe jaxin toma Yaxuba bənsənni.
A mi fe xolen toma Isirayila yi.
Alatala, e Ala e tagi.

E fan a mangayaan matəxəma.

²² Ala nan faxi e ra
sa keli Misiran yi,
a nəon tima e xa
alo burunna jingena.

²³ Kəerayaan mi sese nəe Yaxuba bənsənna xili ma.
Serikariyaan mi nəe sese ra Isirayila xili ma.
A falama nen e ma na waxatini,
“A mato, Ala naxan ligama!”

²⁴ Siyani ito kelima nen
alo yatana.
E bata e yitən alo yatana
naxan mi a sama
fə a na xəyi seen don,
fə a na sube suxine wunla min.

²⁵ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “Xa i mi a dangama, hali i nama duba a xa de!” ²⁶ Balami yi Balaki yabi, a naxa, “N mi yi a fala i xa ba, n naxa, ‘Alatala na naxan fala, n na nan ligama?’ ”

²⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “En siga yire gbete yi. Yanyina nde Ala tinma nen i xa e danga n xa menni.” ²⁸ Balaki yi Balami xali Peyori geyaan xuntagi, denaxan yee rafindixi tonbonna ma. ²⁹ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura keden nun konton keden yiton n xa.” ³⁰ Balami naxan fala, Balaki yi na liga. A yi turaan nun kontonna ba saraxan na saraxa gandene birin fari.

24

¹ Balami yi a to fa fala a yi rafan Alatala ma a xa duba Isirayila xa. Nayi, a mi kɔɛraya feene rawali alo waxatin danguxine yi. Koni a yi a yee rafindi tonbonna binni. ² Balami to a yee ne rakeli, a yi Isirayila kaane to malanxi bɔnsɔn yeen ma. Nayi, Alaa Nii Sarijanxin yi goda a ma. ³ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa,

N tan Balami, Beyori a dii xemena,
n tan naxan feene fixen toma,
n ma falan ni i ra:

⁴ N ni ito nan falama,
n tan naxan Alaa falane mema,
naxan fe toon tima alo xiyene
fata Ala senbe Kanna ra,
naxan a xinbi sinma,
a yee ne yi rabi.

⁵ Yaxuba bɔnsɔnna,
ɛ tan Isirayila kaane!
E dɔxɔdene tofan!

⁶ E wuya bɔxɔn fari alo baane,
alo nakone baan de,
alo Alatala sansi xiri fajin naxanye sixi,
alo suman wudine igene de.

⁷ E ige ramaradene rafema nen ken!
E sansine ige sa a fajin na!
E mangan gboma nen Manga Agaga xa,
a mangayaan senben gboma ayi nen.

⁸ Ala nan faxi e ra
sa keli Misiran yi,
a nɔɔn tima e xa
alo burunna jingena.
E siyane noma nen
naxanye e yengema,
e yi e bun e xalimakunle ra,
e yi e xonne yigira.

⁹ E e sama nen alo yatane.
Nde susue e rakele?
Naxan na duba i xa,
Ala xa na kanna baraka!
Naxan na i danga,
Ala xa na kanna danga!

¹⁰ Balaki yi xələ Balami ma han! A yi a yiine bənbə, a yi a fala Balami xa, a naxa, “N ni i xilixi nən alogo i xa n yaxune danga, koni i tan bata duba e xa sanja ma saxan. ¹¹ Iki keli be, siga i konni. N yi a ragidixi nən n xa i saren fi han, koni Alatala bata i kuma!” ¹² Balami yi Balaki yabi, a naxa, “Anu, n na a fala nən i ya xerane xa, n naxa, ¹³ ‘Hali Balaki a banxin so n yii naxan nafexi gbetin nun xemaan na, n mi nə Alatalaa yamarin matandε fefe ma. Alatala na naxan fala, fə n xa na nan fala.’ ¹⁴ Awa iki, n bata siga n kon kaane fεma. Koni ε tuli mati. N xa i rakolon siyani ito naxan ligama i ya yamaan na waxati famatəni.”

¹⁵ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa:

N tan Balami, Beyori a dii xεmεna,
n tan naxan feene fixen toma,
n ma falan ni i ra:

¹⁶ N ni ito nan falama,
n tan naxan Alaa falane mεma,
naxan Kore Xənnə Ala wundo feene kolon,
naxan fe toon tima alo xiyena
fata Ala Sənbe Kanna ra,
naxan a xinbi sinma,
a yeene yi rabi.

¹⁷ N na a toma,
koni iki mi a ra.

N na a toma,
koni a mən makuya.

Sarena nde minima nən Yaxuba bənsənni,
mangan kelima nən Isirayila yamanani.
A Moyaba yamanan mangane yεngεma nən,
a Seti bənsənnə nə.

¹⁸ A Edən yamanan tongoma nən,
e nun Seyiri yamanana, a yaxuna.
Koni Isirayila sənben gboma ayi nən.

¹⁹ Nə tiin minima nən Yaxuba bənsənni,
a yi e taane muxu dənxe ne raxəri.

²⁰ Balami yi Amalεkine to. A yi waliyiya falan ti, a naxa:
Amalεki nan yi yamana singen na dunujə yi,
koni dənxe n na,
a tununma nən habadan!

²¹ A mən yi Keni kaane to. A yi waliyiya falan ti, a naxa:
I dəxdən natangaxi,

alo xəliin naxan a tεen saxi faranna ra.

²² Koni Asuri na ε suxu konyiyani,
Kenine janma nən.

²³ A mən yi waliyiya falan ti, a naxa:
Ee! Ala na ito liga,
nde luyε a nii ra?

²⁴ Kunkine kelima nən Sipiri yi,
e yi Asuri rayarabi, e nun Eberi.

Koni e fan faxama nən.

²⁵ Balami yi keli, a xεtε a konni. Balaki fan yi siga.

¹ Isirayila kaane yi dɔxi Sitimi yi waxatin naxan yi, xemene yi lu yalunyaan lige e nun Moyaba jaxanle. ² E yi xemene xilima e suxure kideni. Yamaan yi e dege, e yi e xinbi sin e suxurene bun ma. ³ Nayi, Isirayila kaane yi Baali-Peyori batu. Nanara, Alatala yi xɔɔ e ma han!

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamaan yεeratine birin suxu, i yi e faxa, i yi e singan Alatala yetagi sogen na, alogo Alatala xa ba xɔɔxi Isirayila ma.”

⁵ Musa yi a fala Isirayila kitisane xa, a naxa, “E birin xa muxune faxa naxanye Baali-Peyori batuxi.”

⁶ Isirayila xemena nde yi fa Midiyan jaxanla nde ra a konni, Musa nun Isirayila yamaan birin yetagi. Yamaan birin yi wugama Naralan Bubun so deen na. ⁷ Na ma, Finexasi, Eleyasari a dii xemena, saraxarali Harunaa dii xemena, na yi keli yamaan ye, a yi tanban tongo. ⁸ A yi siga Isirayila kaan fɔxɔ ra a bubuni. A yi e firinna sɔxɔn tanban na sanja ma kedenni e kuini. Fitina furen naxan yi Isirayila yi, na yi dan. ⁹ Muxu wuli mɔxɔɔnen nun naanin nan faxa na furen ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹¹ “Finexasi, Eleyasari a dii xemena, saraxarali Harunaa dii xemena, na bata n ma xɔɔn ba Isirayila ma. Amasɔto n ma xɔɔɔɔnna nan soxi a yi. Na ma, n mi Isirayila kaane raxɔrima xɔɔɔɔnni.

¹² Nanara, i xa a fala a xa, n bata tin bɔɔɔe xunbenla layirin tonge a xa.

¹³ Na layirin luma a tan xa nen e nun a yixetene, n yi e findi saraxaraline ra habadan. Amasɔto a kunfa nen a Ala xɔn, a yi n solona Isirayila xa.”

¹⁴ Isirayila xemen naxan nun Midiyan jaxanla faxa, a yi xili nen Simiri, Salu a dii xemena. Simeyɔn bɔnsɔnna denbayana nde kungtin nan yi a ra. ¹⁵ Midiyan jaxanla naxan faxa, a yi xili nen Kosibi, Suru a dii temena. Midiyan xabilana ndee mangan nan yi a ra.

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “E xa Midiyan kaane yatε ε yaxune ra, ε yi e yenge. ¹⁸ Amasɔto e bata findi ε yaxune ra e to ε yanfa Peyori yi, Kosibi a fe yi, e xabila mangana nde a dii temena, ε naxan faxa, na feen to fitina furen nafa.” ¹⁹ Na fitina furen yi dangu.

26

¹ A to dangu, Alatala yi a fala Musa nun Haruna dii Eleyasari xa, a naxa, ² “E Isirayila yamaan tenge naxanye barin bata dangu jεε mɔxɔɔnen na, e denbaya yeen ma, naxanye birin nɔe yengen soe.” ³ Musa nun saraxarali Eleyasari yi falan ti e xa Moyaba meremereni Yuruden baan de Yeriko taan yetagi. E naxa, ⁴ “Xemene xa tenge naxanye barin bata dangu jεε mɔxɔɔnen na, alo Alatala a yamarixi Musa ma kii naxan yi.”

Isirayila kaan naxanye minixi Misiran yamanani, ne ni itoe ra:

⁵ Isirayila dii singe Ruben yixetene ni i ra: Xanoki xabilana, Xanoki yixetene; Palu xabilana, Palu yixetene; ⁶ Xesiron xabilana, Xesiron yixetene; e nun Karimi xabilana, Karimi yixetene. ⁷ Ruben xabilana nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin e nun saxan kemε solofere tonge saxan. ⁸ Eliyabi nan yi Palu a dii xemen na. ⁹ Eliyabi a dii xemene nan itoe ra: Nemuweli, Datan e nun Abirami. Datan nun Abirami yi findixi yamaan kungtine nan na naxanye murute Musa nun Haruna xili ma, e sa Kora muxune fari, e to murute Alatala xili ma. ¹⁰ Bɔxɔn yi rabi, a yi e nun Kora gerun e bode xɔn. Tεen yi a fɔxɔ ra birane muxu kemε firin tonge suulun gan. Na yi findi misaala ra yamaan xa. ¹¹ Koni, Kora yixetene birin mi faxa.

¹² Simeyɔn yixetene ni i ra xabila yeen ma: Nemuweli xabilana, Nemuweli yixetene; Yamin xabilana, Yamin yixetene; Yakin xabilana, Yakin yixetene;

¹³ Sera xabilana, Sera yixetene; e nun Sayuli xabilana, Sayuli yixetene.
¹⁴ Simeyən xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli məxəjən nun firin keme firin.

¹⁵ Gadi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sefən xabilana, Sefən yixetene; Xagi xabilana, Xagi yixetene; Suni xabilana, Suni yixetene; ¹⁶ Osini xabilana, Osini yixetene; Eriya xabilana, Eriya yixetene; ¹⁷ Arodi xabilana, Arodi yixetene; e nun Areli xabilana, Areli yixetene. ¹⁸ Gadi xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin keme suulun.

¹⁹ Eri nun Onan nan yi Yuda a dii xemene ra, koni Eri nun Onan bata yi faxa Kanan yamanani. ²⁰ Yuda yixetene ni i ra xabila yeen ma: Selaxa xabilana, Selaxa yixetene; Peresi xabilana, Peresi yixetene; e nun Sera xabilana, Sera yixetene. ²¹ Peresi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Xesirən xabilana, Xesirən yixetene; e nun Xamuli xabilana, Xamuli yixetene. ²² Yuda xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge solofere wuli sennin keme suulun.

²³ Isakari yixetene ni i ra xabila yeen ma: Tola xabilana, Tola yixetene; Puwa xabilana, Puwa yixetene; ²⁴ Yasubu xabilana, Yasubu yixetene; e nun Simiron xabilana, Simiron yixetene. ²⁵ Isakari xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme saxan.

²⁶ Sabulon yixetene ni i ra xabila yeen ma: Seredi xabilana, Seredi yixetene; Elon xabilana, Elon yixetene; e nun Yalele xabilana, Yalele yixetene. ²⁷ Sabulon xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin keme suulun.

²⁸ Yusufu yixetene ni i ra xabila yeen ma: Manase nun Eframi. ²⁹ Manase yixetene ni i ra: Makiri xabilana, Makiri yixetene. Makiri nan Galadi sətə. E nun Galadi xabilana, Galadi yixetene. ³⁰ Galadi yixetene ni i ra: Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; Xeleki xabilana, Xeleki yixetene; ³¹ Asireli xabilana, Asireli yixetene; Siken xabilana, Siken yixetene; ³² Semida xabilana, Semida yixetene; e nun Xeferi xabilana, Xeferi yixetene. ³³ Selofexadi, Xeferi a dii xemen mi dii keme sətə, koni a dii temene sətə nen. Selofexadi a dii temene xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xəgala, Milika e nun Tirisa. ³⁴ Manase xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli firin keme solofere.

³⁵ Eframi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sutela xabilana, Sutela yixetene; Bekeri xabilana, Bekeri yixetene; e nun Taxani xabilana, Taxani yixetene. ³⁶ Sutela yixetene ni i ra: Eran xabilana, Eran yixetene. ³⁷ Eframi xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge saxan wuli firin keme suulun. Yusufu yixetene nan ne ra xabila yeen ma.

³⁸ Bunyamin yixetene ni i ra xabila yeen ma: Bela xabilana, Bela yixetene; Asibeli xabilana, Asibeli yixetene; Axirami xabilana, Axirami yixetene; ³⁹ Sufami xabilana, Sufami yixetene; e nun Xufami xabilana, Xufami yixetene. ⁴⁰ Bela yixetene ni i ra: Arade nun Naman. Arade xabilana, Arade yixetene; e nun Naman xabilana, Naman yixetene. ⁴¹ Bunyamin xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin.

⁴² Dan yixetene ni i ra xabila yeen ma: Suxami xabilana, Suxami yixetene. Dan xabila keden nan yi na ra. ⁴³ Suxami xabilan nan na ra, e malanxina muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme naanin.

⁴⁴ Aseri yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yimina xabilana, Yimina yixetene; Yisiwi xabilana, Yisiwi yixetene; e nun Beriya xabilana, Beriya yixetene. ⁴⁵ Beriya yixetene ni i ra: Xeberi xabilana, Xeberi yixetene; e nun Malikili xabilana, Malikili yixetene. ⁴⁶ Aseri a dii temen yi xili nen Sera. ⁴⁷ Aseri

xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin.

⁴⁸ Nafatali yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yaseli xabilana, Yaseli yixetene; Guni xabilana, Guni yixetene; ⁴⁹ Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; e nun Silen xabilana, Silen yixetene. ⁵⁰ Nafatali xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme naanin.

⁵¹ Isirayila xemen naxanye yate, muxu wuli keme sennin e nun keden keme solofere tonge saxan.

⁵² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵³ Yamanani taxunma nen e tagi e keen na, fata muxune yaten na. ⁵⁴ Naxanye wuya, i xa kee gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya, i xa kee xurin so ne yii. Birin keen xa lan muxune yaten ma. ⁵⁵ Koni yamanan xa yitaxun masensenna nan xon. E a sotoma nen e keen na fata e benbane bonsonne xinle ra. ⁵⁶ Birin kee boxoni taxunma masensenna nan xon, bonson gbeene nun bonson xurine ye.

⁵⁷ Lewi bonsonna muxuni itoe nan tenge e xabila yeen ma: Gerison xabilana, Gerison yixetene; Kehati xabilana, Kehati yixetene; e nun Merari xabilana, Merari yixetene. ⁵⁸ Lewi bonsonna xabila gbeten ni i ra: Libini xabilana, Xebiron xabilana, Maxali xabilana, Musi xabilana, e nun Kora xabilana. Kehati nan Amirama soto. ⁵⁹ Amirama a jaxanla yi xili nen "Yokebedi," Lewi a dii temena, naxan bari Misiran yi. E nun Amirama nan Haruna nun Musa soto, e nun Mariyama, e magilena. ⁶⁰ Haruna nan Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara soto. ⁶¹ Koni Nadaba nun Abihu faxa nen, e to tee daxataren xali Alatala yetagi.

⁶² E Lewi xemen naxanye tenge, naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne lan muxu wuli boxonen nun saxan nan ma. E mi tenge Isirayila kaan bonne ye, amasoto e mi yi lan e xa kee boxon soto e ye. ⁶³ Musa nun saraxarali Eleyasari ne nan tenge Moyaba meremerene yi Yuruden baan de Yeriko taan yetagi. ⁶⁴ Musa nun saraxarali Haruna Isirayila kaan naxanye tenge Ninayi tonbonni, na sese mi yi itoe ye. ⁶⁵ Amasoto Alatala bata yi a fala ne ma, a e faxama nen tonbonni. Keden mi lu fo Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe.

27

Kee fena sariyan dii temene xa

¹ Awa, Selofexadi a dii temene yi fa, Xeferi a dii xemena, Galadi mamanan-denna. Manase a dii Makiri nan Galadi soto Manase bonsonni, Yusufu a dii xemena. E xinle ni itoe ra: Maxala nun Noha nun Xogala nun Milika e nun Tirisa. ² E yi fa Naralan Bubun so deen na Musa nun saraxarali Eleyasari nun mangane nun yamaan birin yetagi. E naxa, ³ "Nxu baba bata faxa tonbonni. A mi yi Kora ganla ye naxanye yi murutxi Alatala xili ma, koni a faxaxi a yeteen yulubin nan ma, dii xeme mi yi a yii. ⁴ Nanfera nxu baba xinla lɔye ayi a xabilani, bayo dii xeme to mi a yii ba? E keena nde so nxu yii nxu baba ngaxakedenne tagi."

⁵ Musa yi siga e kiti feen maxodinna tideni Alatala ma.

⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁷ "Selofexadi a dii temene jondi. Keee boxona nde so e yii e baba ngaxakedenne tagi. I lan i yi e baba keen so e yii. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, 'Xa muxuna nde faxa a mi dii xeme lu, e xa a keen so a dii temen yii. ⁹ Xa dii xeme mi a yii, e xa a keen so a ngaxakeden xememane yii. ¹⁰ Xa a ngaxakeden mi na, e xa a keen so a baba ngaxakeden xememane yii. ¹¹ Xa a baba ngaxakeden mi na, e xa a keen so a bari bodena

nde yii a xabilani, a yi findi a gbeen na. A findima kiti sa sariyan nan na Isirayila kaane xa, Alatala naxan yamarixi Musa ma.’ ”

*Yosuwe yi sugandi yamaan yeeratiin na
Sariyane 31.1-8*

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te Abarimi geyani ito fari, i yi bɔxɔn mato n naxan so Isirayila yii. ¹³ I na a mato, i laxirayama nɛn, alo i tada Haruna. ¹⁴ Amasotɔ ε bata n ma yamarin matandi, yamaan murutε waxatin naxan yi Sini tonbonni igen de. I mi n ma sarijanna binya e yεtagi, e to yi igen maxɔdinma.” Meriba igene nan yi ne ra Kadesi yi Sini tonbonni.

¹⁵ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, ¹⁶ “Alatala, Ala naxan niin biraxi adamadiine birin yi, i xa muxuna nde ti yamani ito xun na ¹⁷ naxan nɔε tiyε a yεε ra a feen birin yi. Alatalaa yamaan nama lu alo xuruseene xuruse raba mi naxanye xun na.”

¹⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Nunu a dii Yosuwe tongo, n ma Nii Sarijanxin naxan yi, i yi i yii sa a fari. ¹⁹ I yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yεtagi, i yi a findi yeeratiin na e yεε xɔri. ²⁰ I yi i sɛnbɛna nde so a yii, alogo Isirayila yamaan birin xa a xuiin susu. ²¹ A ti saraxarali Eleyasari yεtagi, alogo a xa kiti sa feen maxɔdinne ti a xa, Yurima masɛnsɛn ti seen na Alatala yεtagi. * Yosuwe nun Isirayila yamaan birin Eleyasari a yamarine suxuma nɛn e feene birin yi.” ²² Musa yi a liga alo Alatala a yamari kii naxan yi. A yi Yosuwe tongo, a yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yεtagi. ²³ A yi a yiine sa a fari, a yi a findi yeeratiin na, alo Alatala a fala e xa kii naxan yi fata Musa ra.

28

*Sanle nun waxatine saraxane
Xɔɔyaan 29.38-46*

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Yamarini ito fi Isirayila kaane ma, i naxa, ‘E fa n kise donseene ra e waxati saxine yi, naxanye ralima n ma tɛɛn na naxanye xirin nafan n ma.’ ³ Ito fala e xa, i naxa, ‘Lɔxɔ yo lɔxɔ, ε fa yεxɛɛn jɛɛ kedenna firin na Alatala xɔn, fε mi naxanye ra saraxa gan daxin na naxan nalima a ma tɛɛn na waxatin birin. ⁴ Yεxɛɛ keden xa ba xɔtɔnni, a firindena fitirin ma. ⁵ A bama nɛn e nun a bogise saraxana, murutu fuɔjin kilo saxan naxan namulanxi oliwi bogi dinxine turen litiri keden nun a tagiin na. ⁶ Saraxa gan daxini ito bama nɛn waxatin birin alo a liga Sinayi geyaan fari kii naxan yi. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na, a xirin yi rafan a ma. ⁷ Yεxɛɛn bama nɛn e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. I xa minse saraxan bɔxɔn Alatala xa yire sarijanxini. ⁸ Yεxɛɛn firinden bama fitirin nan ma, e nun a bogise saraxana e nun a minse saraxana alo i naxan bama xɔtɔnni. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na, a xirin yi rafan a ma.’ ”

⁹ “ ‘Matabu Lɔxɔni, yεxɛɛn jɛɛ kedenna firin xa ba saraxan na, fε mi naxanye ra, e nun e bogise saraxane, murutu fuɔjin kilo sennin naxan namulanxi turen na e nun e minse saraxana. ¹⁰ Na saraxa gan daxine xa ba Matabu Lɔxɔne birin yi, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun a minse saraxana.’ ”

* **27:21:** Yurima nun Tumin masɛnsɛn ti seene fe sebɛxi Xɔɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masɛnsenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

11 “ ‘Kike nenen fəłona, ε xa tura bulan firin ba saraxa gan daxin na Alatala xa, e nun konton keden nun yexeen jee keden kedenna solofere, fe mi naxanye ra. 12 Xuruseene birin bama nen e nun murutu fujina naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. 13 Konton bulanna, kilo saxan naxan namulanxi turen na bogise saraxan na. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima Alatala ma teen na, a xirin yi rafan a ma. 14 Ninge keden bama nen e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri saxan. Kontonna gbeena, litiri firin. Yexee diina, litiri keden nun a tagi. Saraxa gan daxin na a ra naxan bama kike nene birin na jee bun. 15 E mon xa kotə keden ba yulubi xafari saraxan na Alatala xa, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e minse saraxane.’ ”

Saraxaraline 23.5-14

16 “ ‘Neeen kike singen xii fu nun naaninna, ε xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba Alatala xa.’ ”

17 “ ‘Kikeni ito xii fu nun suulunde ləxəni, sanla yi fəłə. E xa buru ratetaren don xii solofere. 18 Sanla xii singe ləxəni, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle ke na ləxəni. 19 E xa tura bulan firin nun konton keden nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na fe mi naxanye ra. E rali Alatala ma teen nan na. 20 Xuruseene bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. 21 Yexee soloferene, kilo saxan saxan. 22 E mon xa kotə keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ε xa. 23 Na birin sama ləxə yo ləxə saraxan nan fari naxan bama xətənni. 24 Sanla xii soloferene birin yi, ε xa na kise donseene nan nali teen na, e xirin yi rafan Alatala ma, sa ləxə yo ləxə saraxane nun minse saraxane fari. 25 Xii soloferede ləxəni, ε mon yi yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle ke na ləxəni.’ ”

Saraxaraline 23.15-22

26 “ ‘Se Xaba Singen sali ləxəni, ε na fa bogise singene saraxane ra Alatala xən Xunsagine Sanla waxatini, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle ke. 27 E xa tura bulan firin nun konton keden nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na, a xirin yi rafan Alatala ma. 28 Xuruseene bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. 29 Yexee soloferene, kilo saxan saxan. 30 E mon xa kotə keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ε xa. 31 Na saraxane bama nen e nun e minse saraxane. E sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine nun e bogise saraxane fari. E xa xuruseene ba fe mi naxanye ra e nun e minse saraxane.’ ”

29

Saraxane Xətane Sanli

Saraxaraline 23.23-25

1 “ ‘Kike solofereden xi singe ləxəni, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle ke, koni ε xa xətane fe na ləxəni. 2 E xa tura bulan keden nun konton keden nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na, fe mi naxanye ra. A xirin yi rafan Alatala ma. 3 Xuruseene bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo

sennin. ⁴ YεXEE soloferene, kilo saxan saxan. ⁵ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ε xa. ⁶ Saraxan ne sama kike nenεn saraxane nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxane nan fari e nun e bogise saraxane nun minse saraxane naxan falaxi sariyani. Saraxane nan ne ra naxanye nalima Alatala ma tεεn na, e xirin yi rafan a ma.’ ”

*Ala solona lɔxɔn saraxane
Saraxaraline 23.26-32*

⁷ “ Kike solofereden xii fude lɔxɔni, ε xa yamaan xili malan sariɲanxini. E yi sun. E nama wali yo κε. ⁸ E xa tura bulan keden nun konton keden nun yeXEEɲ jEE keden kedenna soloferene ba saraxa gan daxin na Alatala xa fe mi naxanye ra, a xirin yi rafan a ma. ⁹ Xuruseene bama nen e nun murutu fuɲin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fuɲin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ¹⁰ YεXEE soloferene, kilo saxan saxan. ¹¹ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa Ala solona saraxan fari e nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

*Bubu Kui Sanla
Saraxaraline 23.33-44*

¹² “ Kike solofereden xii fu nun suulunde lɔxɔni, ε xa yamaan xili malan sariɲanxini. E nama ε wanle κε. E xa sanla raba Alatala xa xii soloferene. ¹³ Xii singe lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun saxan nun konton firin nun yeXEEɲ jEE keden kedenna fu nun naanin ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fe mi naxanye ra. A ralima a ma tεεn nan na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴ E bama nen e nun murutu fuɲin naxan namulanxi turen na bogise saraxana. Ninge keden kilo solomanaanin, kontonna kilo sennin. ¹⁵ YεXEE fu nun naaninne, kilo saxan saxan. ¹⁶ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

¹⁷ “ Xii firinde lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun firin nun konton firin nun yeXEEɲ jEE keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ¹⁸ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yeXEEne yatεn ma. ¹⁹ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁰ “ Xii saxande lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun keden nun konton firin nun yeXEEɲ jEE keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²¹ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yeXEEne yatεn ma. ²² E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²³ “ Xii naaninde lɔxɔni, ε xa tura bulan fu nun konton firin nun yeXEEɲ jEE keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁴ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yeXEEne yatεn ma. ²⁵ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁶ “ Xii suulunde lɔxɔni, ε xa tura bulan solomanaanin nun konton firin nun yeXEEɲ jEE keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁷ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanɲε turane nun kontonne nun yeXEEne yatεne ma. ²⁸ E mɔn xa kɔtɔ keden ba

yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁹ “ ‘Xii senninde lɔxɔni, ε xa tura bulan solomasεεε nun konton firin nun yεχεεn jɛε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ³⁰ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanjɛ turane nun kontonne nun yεχεεne yatεn ma. ³¹ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

³² “ ‘Xii soloferede lɔxɔni, ε xa tura bulan solofere nun konton firin nun yεχεεn jɛε keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ³³ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanjɛ turane nun kontonne nun yεχεεne yatεn ma. ³⁴ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

³⁵ “ ‘Xii solomasεεde lɔxɔni, ε xa ε malan. E nama ε wanla ke. ³⁶ E xa tura keden nun konton keden nun yεχεεn jɛε keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na fe mi naxanye ra. E xa rali Alatala ma tεen na, naxan xiri rafa na ma. ³⁷ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanjɛ turane nun kontonne nun yεχεεne yatεn ma. ³⁸ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

³⁹ “ ‘Saraxane nan ne ra ε lan ε xa naxanye ba Alatala xa sali lɔxɔne yi. E sama nen ε saraxa gan daxine fari, e nun ε bogise saraxane nun ε minse saraxane nun ε bɔjɛ xunbeli saraxane, ε naxanye ba de tiina fe ra hanma ε jɛnige ma saraxane.’ ”

30

De tiine sariyana

¹ Alatala Musa yamari naxanye birin ma, a yi ne birin fala Isirayila kaane xa.

² Musa yi falan ti Isirayila bɔnsɔnne mangane xa, a naxa, “Alatalaa yamarini ito nan fixi: ³ Xa xεmεna nde a kɔlɔ hanma a a de ti a a xa saraxan ba Alatala xa hanma a xa fena nde raba, a nama a falan kala. A naxan birin falaxi, a xa na raba.”

⁴ “Xa sungutunna nde a kɔlɔ hanma a a de ti a a saraxan bama Alatala xa, hanma a fena nde rabama nen, a mɔn a baba konni, ⁵ a baba na a mε waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kɔlɔne nun a de ti xuine birin nakamali.

⁶ Koni a baba na a mε waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kɔlɔne nun a de ti xuine rakamali. Alatala dijɔama nen a ma, bayo a baba mi tinxi.”

⁷ “Xa sungutunna nde a kɔlɔ hanma a a de ti xaxilitareyani, na xanbi ra a yi futu, ⁸ a xεmen na a mε waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kɔlɔne nun a de ti xuine rakamali. ⁹ A xεmen na a mε waxatin naxan yi, xa a mi tin, a xa a kɔlɔne nun a xaxilitareya de xuine yikala. Alatala dijɔama nen jaxanla ma.”

¹⁰ “Kaɔa gileen hanma jaxanla naxan xεmen bata a mε a ra, xa na nde a kɔlɔ hanma a a de ti a fena nde rabama nen, a lan a yi na birin nakamali.”

¹¹ “Xa jaxanla bata dɔxɔ xεmε taa ra, a a kɔlɔ hanma a a de ti a fena nde rabama nen, ¹² a xεmen na a mε, xa a mi sese fala a mi tondi, a lan a yi a kɔlɔne nun de ti xuine birin nakamali. ¹³ Koni a xεmen na a mε waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kɔlɔne nun de ti xuine rakamali. Alatala dijɔama nen a ma, amasɔtɔ a xεmen bata a kala. ¹⁴ Nayi, a xεmen nɔε tinjɛ nen hanma

a tondi a kólone nun a de ti xuine ma. ¹⁵ A na a me, xa a xemen mi sese fala a jaxanla xa, a bata tin a kólone nun de ti xuine birin ma a dunduni. ¹⁶ Koni xa laxon bata dangu a xemena a fe mexi naxan yi, a yi fa a jaxanla de ti xuine kala, xemena a jaxanla haken goronna tongoma nen.”

¹⁷ Alatala na sariyane nan falaxi Musa xa de tiina fe yi jaxalan futuxina fe yi hanma dii temen naxan a baba konni.

31

Midiyan kaane yi jaxankata

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Midiyan kaane fe jaxin saran e ra, e naxan ligaxi Isirayila kaane ra. Na xanbi ra, i laxirayama nen.” ³ Nayi, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxuna ndee xa e yiton yenge so xinla ma e ye. E sigama Midiyan kaane nan yengedeyi, alogo Alatala xa e fe jaxine saran e ra. ⁴ Nayi, e xa yenge soon muxu wuli keden keden tongo Isirayila bansonne birin yi.”

⁵ E yi muxu wuli fu nun firin tongo Isirayila ganle ye yenge so xinla ma. Banson keden, wuli keden. ⁶ Musa yi e rasiga yengeni, banson yo banson muxu wuli keden, e nun Finexasi, saraxarali Eleyasari a dii xemena, naxan se rasarijanxina ndee xali e nun xotaan naxanye fema yengeni.

⁷ E yi siga Midiyan yamanan yengedeni alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. E yi xemene birin faxa. ⁸ E Midiyan manga suulun fan faxa, Efi nun Rekemi nun Suru nun Xuru nun Reba. E Beyori a dii Balami fan faxa silanfanna ra. ⁹ E yi Midiyan jaxanle nun e diine tongo, e nun e xuruseene nun e yii seene birin. ¹⁰ E yi e taane nun e daxonene birin gan. ¹¹ E yi se tongoxine birin xali e nun muxune nun xuruseene. ¹² E yi fa suxu muxune nun se tongoxine ra Musa nun saraxarali Eleyasari nun Isirayila yamaan fema daaxadeni Moyaba meremereni Yuruden baan daxon Yeriko yetagi.

¹³ Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane yi siga e ralandeni daaxaden fari ma. ¹⁴ Musa yi xolo gali kuntigine ma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na naxanye yi kelima na yengeni. ¹⁵ Musa yi e maxodin, a naxa, “Nanfera e jaxanle luxi e nii ra? ¹⁶ E tan nan Balami a kawandin name, e Isirayila kaane bira tinxintareyani Alatala ra Peyori yi, fitina furen yi so Alatala yamani. ¹⁷ Iki e dii xemene birin faxa, e nun jaxanla naxanye xeme feen kolon. ¹⁸ Koni e noe sungutun nasolonxine ramare nen e yete xa. ¹⁹ Naxanye birin faxan tixi e ye hanma e yiin din muxu faxaxin na, ne xa lu daaxaden fari ma xii solofere. E lan e yi e rasarijan xii saxanden nun xii soloferede laxon e nun e suxu muxune. ²⁰ E mon xa dugine rasarijan, e nun seen naxanye rafalaxi kidin na hanma sii xaben na hanma wudin na.”

²¹ Sofaan naxanye keli yengeni, saraxarali Eleyasari yi a fala ne xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi Musa ma a sariyani: ²² Xemaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun yoxona, ²³ e nun teen mi naxanye birin ganma, e xa ne rasarijan teen nan na. Na xanbi ra, e yi e rasin marasarijan igeni. Naxanye ganma, e ne rasin marasarijan igeni gbansan. ²⁴ E na e dugine xa xii soloferede laxon, e sarijanma nen. Nayi, e noe soe nen daaxadeni.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁶ “I tan nun saraxarali Eleyasari nun yamaan xabila mangane, e muxune nun xuruseene birin tange naxanye tongoxi yengeni. ²⁷ Na xanbi ra, i xa e yitaxun firinna ra, foxo kedenna sofane nan gbeen na ra naxanye siga yengeni, foxo kedenna yamaan donxen nan gbeen na ra. ²⁸ I xa ndedi ba sofane gbeen na mudun na Alatala xa: i muxu

keden ba muxu keɛɛ suulunna ra hanma xuruse keɛɛ suulun e nun jingene nun sofandle nun yeɛɛene nun siine birin. ²⁹ I xa muduni ito ba e gbeen na, i yi a so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na. ³⁰ Isirayila yamaan dɔnxɛn gbeen tan, i xa muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, hanma xuruse tonge suulun e nun jingene nun sofandle nun yeɛɛene nun siine birin. I yi e so Lewi bɔnsɔnna muxune yii, Alatala Batu Bubun taxuxi naxanye ra.” ³¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³² Sofane seen naxanye tongo yɛngɛni, itoe nan lu yɛngɛn xanbini: xuruse xunxuri wuli keɛɛ sennin wuli tonge solofere wuli suulun, ³³ jinge wuli tonge solofere wuli firin, ³⁴ sofali wuli tonge sennin wuli keden, ³⁵ e nun sungutun nasɔlɔnxi wuli tonge saxan wuli firin.

³⁶ Naxan yitaxun yɛngɛsone ra na ni i ra: xuruse xunxuri wuli keɛɛ saxan wuli tonge saxan e nun solofere keɛɛ suulun, ³⁷ xuruse xunxurin keɛɛ sennin tonge solofere e nun suulun yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁸ e nun jinge wuli tonge saxan wuli senninne, jinge tonge solofere e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁹ e nun sofali wuli tonge saxan keɛɛ suulunna, sofali tonge sennin e nun keden yi ba a ra mudun na Alatala xa, ⁴⁰ e nun muxu wuli fu nun senninna, muxu tonge saxan e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa. ⁴¹ Musa yi na mudun so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

⁴² Isirayila yamaan gbeen ni i ra Musa naxan dɔxɔ a danna. ⁴³ Yamaan gbeena: xuruse xunxuri wuli keɛɛ saxan wuli tonge saxan wuli solofere keɛɛ suulun, ⁴⁴ e nun jinge wuli tonge saxan wuli sennin, ⁴⁵ e nun sofali wuli tonge saxan keɛɛ suulun, ⁴⁶ e nun muxu wuli fu nun sennin. ⁴⁷ Naxan soxi Isirayila kaane yii, Musa yi muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, a xuruse keden ba xuruse tonge suulunna ra, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. A yi e so Lewi bɔnsɔnna muxune yii, Ala Batu Bubun yi taxuxi naxanye ra.

⁴⁸ Ganla kuntigine yi siga Musa fɛma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keɛɛ xun na. ⁴⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “Sofaan naxanye nxɔ yamarine bun, nxu bata ne tɛnge. Hali keden mi baxi nxu ra. ⁵⁰ Nanara, nxu xɛma seen naxanye sɔtɔxi, nxu bata fa ne ra Alatala xɔn a kiseen na nxu niin xunba saranna ra: kɔɛ birane, yii kɔɛ rasone, yii soli rasone, tunla sone, e nun jɛɛene.” ⁵¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi na xɛma muranne birin nasuxu e ra. ⁵² Kuntigin naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keɛɛ xun na, ne xɛma seene binyan yi sigɛ han kilo keɛɛ tonge solofere, e naxanye fi Alatala ma. ⁵³ Sofane tan yi e se tongoxine ramara e yii. ⁵⁴ Musa nun saraxarali Eleyasari yi kuntigine xɛmaan tongo, e yi a xali Naralan Bubuni, alogo Alatala xa a jɔxɔ lu Isirayila kaane xɔn.

32

Isirayila kaana ndee yi dɔxɔ Yurudɛn sogeteden binni Sariyane 3.12-22

¹ Xuruse wuyaxi yi Rubɛn nun Gadi bɔnsɔnne yii. E yi a to a Yaasɛri nun Galadi bɔxɔn yi fan e xuruseene xa. ² Nayi, Gadi kaane nun Rubɛn kaane yi fa Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane fɛma, e yi a fala, e naxa, ³ “Alatala yamanan naxanye nxɔxi Isirayila yamaan xa, Ataroti nun Dibon nun Yaasɛri nun Nimira nun Xɛsibɔn nun Eleyale nun Sebami nun Nebo nun Bewoni, ⁴ na yamanane fan xuruseene xa, anu xuruseene nxu tan

yii han, nxu tan ε walikene.” ⁵ E yi a fala, e naxa, “Xa ε tinjε nxo falan ma, na bɔxɔn xa so nxu yii, ε nama nxu xali Yurudɛn baan kidi ma.”

⁶ Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan dɔxɔn nɛn be ba, ε ngaxakedenne yi siga yenge sodeni?” ⁷ Nanfera ε Isirayila kaane tunnaxɔlɔma sigadeni yamanani Alatala naxan soxi e yii? ⁸ E fafane fan na nan liga bonni, n to e rasiga yamanan matodeni keli Kadesi-Barineya yi. ⁹ E te nɛn han Esikoli merɛmerɛni. E to yelin yamanan matoε, e yi Isirayila kaane tunnaxɔlɔ e ma alogo e nama siga yamanani Alatala naxan soxi e yii. ¹⁰ Na lɔxɔni Alatala yi xɔlɔ, a yi a kɔlɔ, a naxa, ¹¹ ‘Muxuni itoe naxan minixi Misiran yi, naxanye barin bata dangu jεε mɔxɔjɛn na, ne mi bɔxɔn toma n na n kɔlɔxi naxan so fe ra Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, amasɔtɔ e mi luxi n fɔxɔ ra ki fajɪ. ¹² Fɔ Yefune a dii Kalebɪ, Kenisi kaana, e nun Nunu a dii Yosuwe, bayo e lu nɛn Alatala fɔxɔ ra ki fajɪ.’ ¹³ Alatalaa xɔlɔ gbeen keli nɛn Isirayila kaane xili ma, a yi e rasiga tonbonna xun xɔn jεε tonge naanin, han na waxatin muxune birin yi jɛn naxanye fe jɛxin liga Alatala yɛtagi. ¹⁴ Iki ε tan yulubi kanne, ε faxi ε fafane nan ma. E Alatala raxɔlɔma nɛn Isirayila xili ma dangu e ra. ¹⁵ Anu, xa ε xεtε a fɔxɔ ra, a mɔn yamani ito birin luma nɛn tonbonni, ε yi findi yamaan birin halagi xunna ra.”

¹⁶ Na muxune mɔn yi e maso Musa ra e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu waxi sansanne sa feni be nxɔ xuruseene xa nxu yi taane ti nxɔ denbayane xa. ¹⁷ Na xanbi ra, nxu yenge so seene tonge, nxu yi ti Isirayila kaan bonne yεε ra, nxu yi e xali e yirene yi. Nayi, nxɔ denbayane luma nɛn taa makantanxine kui, e ratanga yamanani ito muxune ma. ¹⁸ Nxu mi xεtε nxu konne yi, fɔ Isirayila kaane birin na dɔxɔ e bɔxɔne yi. ¹⁹ Nxu mi bɔxɔn sɔtɔma Yurudɛn baan fɔxɔ kedenni alo e tan, bayo nxu bata nxɔ bɔxɔn sɔtɔ be binni baan sogeteden binni.” ²⁰ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε falani ito liga, xa ε yenge so seene tongo Alatala xa, ²¹ xa ε sofane birin Yurudɛn baan gidi Alatala yɛtagi han a yi a yaxune birin kedi, ²² xa yamanan lu Alatala nɔɔn bun, nayi Alatala nun Isirayila tinma nɛn ε yi xεtε be. Nayi, yamanani ito findima nɛn ε gbeen na Alatala yɛtagi. ²³ Koni xa ε mi na liga, ε bata yulubin liga Alatala ra. E xa a kolon, fa fala ε yulubin saranna ε lima nɛn. ²⁴ Awa, ε xa taane ti ε denbayane xa, e nun sansanne ε xuruse kurune xa, koni ε xa ε dε ti xuine rakamali de!”

²⁵ Gadi kaane nun Rubɛn kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu tan, i ya walikene a ligama nɛn alo i a yamarixi kii naxan yi. ²⁶ Nxɔ diine nun nxɔ jɛxanle nun nxɔ xuruseene birin luma nɛn Galadi taane yi. ²⁷ Koni nxu tan i ya walikene birin yenge so seene tongoma nɛn, nxu siga yenge sodeni Alatala yɛtagi, alo nxu kanna a falaxi kii naxan yi.”

²⁸ Musa yi yamarin fi saraxarali Eleyasari ma e nun Nunu a dii Yosuwe ma, e nun Isirayila bɔnsɔn mangane ma e fe ra. ²⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa Gadi kaane nun Rubɛn kaane Yurudɛn baan gidi ε fɔxɔ ra, e birin yi yenge so seene tongo Alatala xa, nayi yamanan na lu ε nɔɔn bun, ε Galadi yamanan so e yii e gbeen na. ³⁰ Koni xa e birin mi gidi ε fɔxɔ ra yenge so seene ra e yii, e xa dɔxɔ ε tagi Kanan bɔxɔni.”

³¹ Gadi kaane nun Rubɛn kaane yi a fala, e naxa, “Alatala bata naxan fala, nxu tan i ya walikene na ligama nɛn. ³² Nxu gidima nɛn Kanan yamanani Alatala xa yenge so seene ra nxu yii, koni nxu kεε bɔxɔn sɔtɔma nɛn Yurudɛn baan be binni.”

³³ Musa yi Amorine manga Sixɔn ma yamanan nun Basan manga Ogo a yamanan so Gadi kaane nun Rubɛn kaane nun Yusufu a dii Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yii, e nun e taane nun bɔxɔn naxanye e rabilinni.

³⁴ Gadi kaane yi Dibon nun Ataroti nun Aroyeri nun ³⁵ Atiroti-Sofani nun Yaaseri nun Yogboha nun ³⁶ Beti-Nimira nun Beti-Haran ti taa makantanxine ra, e yi xuruse sansanne sa.

³⁷ Ruben kaane yi Xesibon ti, e nun Eleyale nun Kiriyaayimi nun ³⁸ Nebo nun Baali-Meyon, e naxanye xiliye masara, e nun Sibima. E taan naxanye ti e yi ne xili sa.

³⁹ Manase a dii Makiri yixetene yi siga Galadi yi, e yi a suxu, e yi Amorine kedi naxanye yi dɔxi na. ⁴⁰ Nayi, Musa yi Galadi so e yii alogo e xa dɔxɔ na.

⁴¹ Yayiri, Manase yixetena nde yi siga, a yi taadina ndee suxu, a yi e xili sa “Yayiriya.” ⁴² Noba yi siga, a yi Kenata suxu e nun a banxidene, a yi a xili sa “Nobaya.”

33

Isirayila kaane sigatina

¹ Isirayila kaane sigadene ni i ra e to mini Misiran yi e gali yeen ma, Musa nun Haruna yamarin bun. ² Musa yi tidene sebema Alatalaa yamarin nan ma. E sigadene ni i ra, e tide yeen ma.

³ E keli Ramisesi yi kike singen xii fu nun suulundeni Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla kuye baani. Isirayila kaane xɔɔyaxin yi mini Misiran kaane birin yetagi, ⁴ Misiran kaane yi e dii singene binbine maluxunma waxatin naxan yi Alatala naxanye faxa e ye. Amasɔtɔ Alatala e alane yalagi nen.

⁵ Isirayila kaane yi keli Ramisesi yi, e sa daaxa Sukoti yi. ⁶ E yi keli Sukoti yi, e sa daaxa Etama yi tonbonna danna ra. ⁷ E yi keli Etama yi, e yi xete han Pihahiroti yi, Baali-Sefon yetagi, e yi sa daaxa Migidoli dexon. ⁸ E yi keli Pihahiroti yi, e yi baan gidɔ tonbonna binni, e yi xii saxon siga ti Etama tonbonni, e yi sa daaxa Mara yi. ⁹ E yi keli Mara yi, e siga Elimi yi, tigi fu nun firin e nun tugu bili tonge solofere yi denaxan yi. E yi daaxa menni. ¹⁰ E yi keli Elimi yi, e sa daaxa Gbala Baan dexon. ¹¹ E yi keli Gbala Baani, e sa daaxa Sin tonbonni. ¹² E yi keli Sin tonbonni, e sa daaxa Dofika yi. ¹³ E yi keli Dofika yi, e sa daaxa Alusi yi. ¹⁴ E yi keli Alusi yi, e sa daaxa Refidimi yi, yamaan mi min igen sɔtɔ denaxan yi. ¹⁵ E yi keli Refidimi yi, e sa daaxa Sinayi tonbonni.

¹⁶ E yi keli Sinayi tonbonni, e sa daaxa Kibiroti-Hatawa yi. ¹⁷ E yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e sa daaxa Xaseroti yi. ¹⁸ E yi keli Xaseroti yi, e sa daaxa Ritima yi. ¹⁹ E yi keli Ritima yi, e sa daaxa Rimon-Peresi yi. ²⁰ E yi keli Rimon-Peresi yi, e sa daaxa Libina yi. ²¹ E yi keli Libina yi, e sa daaxa Risa yi. ²² E yi keli Risa yi, e sa daaxa Kehelata yi. ²³ E yi keli Kehelata yi, e sa daaxa Saferi geyaan ma. ²⁴ E yi keli Saferi geyaan ma, e sa daaxa Harada yi. ²⁵ E yi keli Harada yi, e sa daaxa Makeloti yi. ²⁶ E yi keli Makeloti yi, e sa daaxa Taxati yi. ²⁷ E yi keli Taxati yi, e sa daaxa Tera yi. ²⁸ E yi keli Tera yi, e sa daaxa Mitika yi. ²⁹ E yi keli Mitika yi, e sa daaxa Hasimona yi. ³⁰ E yi keli Hasimona yi, e sa daaxa Moseroti yi.

³¹ E yi keli Moseroti yi, e sa daaxa Bene-Yakani yi. ³² E yi keli Bene-Yakani yi, e sa daaxa Horo-Gidigadi yi. ³³ E yi keli Horo-Gidigadi yi, e sa daaxa Yotobata yi. ³⁴ E yi keli Yotobata yi, e sa daaxa Abirona yi. ³⁵ E yi keli Abirona yi, e sa daaxa Esiyon-Gebere yi. ³⁶ E yi keli Esiyon-Gebere yi, e sa daaxa Kadesi yi Sini tonbonni. ³⁷ E yi keli Kadesi yi, e sa daaxa Horo geyaan ma, Edon yamanan danna.

³⁸ Saraxarali Haruna yi te Horo geyaan ma, Alatalaa yamarin ma. A sa faxa menni, Isirayila kaane minin jee tonge naanindeni Misiran yi a kike

suulunden xii singeni. ³⁹ Haruna bata yi ɲɛɛ keme mɔxɔɲɛn nun saxan sɔto siimayaan na a faxa waxatin naxan yi Horo geyaan fari.

⁴⁰ Kanan Manga Aradi naxan yi dɔxi Negewi yi Kanan yamanani, na yi Isirayila kaane fa feen mɛ.

⁴¹ E yi keli Horo geyaan ma, e sa daaxa Salimona yi. ⁴² E yi keli Salimona yi, e sa daaxa Punon yi. ⁴³ E yi keli Punon yi, e sa daaxa Oboti yi. ⁴⁴ E yi keli Oboti yi, e sa daaxa Ye-Abarimi yi Moyaba danna ra.

⁴⁵ E yi keli Iyimi yi, e sa daaxa Dibon-Gadi yi. ⁴⁶ E yi keli Dibon-Gadi yi, e sa daaxa Alamɔn-Dibilatayimi yi. ⁴⁷ E yi keli Alamɔn-Dibilatayimi yi, e sa daaxa Abarimi geyane yi Nebo yɛtagi. ⁴⁸ E yi keli Abarimi geyane yi, e sa daaxa Moyaba mɛɛmɛɛɛne yi, Yurudɛn baan dɛxɔn, Yeriko yɛtagi. ⁴⁹ E yi daaxa Yurudɛn baan dɛxɔn Moyaba mɛɛmɛɛɛne yi, keli Beti-Yɛsimoti yi han Abeli-Sitimi.

⁵⁰ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba mɛɛmɛɛɛne yi Yurudɛn baan dɛxɔn Yeriko yɛtagi, ⁵¹ a Musa xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yurudɛn baan gidi, ɛ so Kanan yamanani, ⁵² ɛ xa yamanan muxune birin kedi. E e suxure gɛmɛne nun suxure wurene kala, e nun e taane kidene. ⁵³ E e yamanan tongo ɛ yi dɔxɔ na, amasɔto n bata a so ɛ yii ɛ gbeen na. ⁵⁴ E masɛnsɛnna ti, ɛ yamanani taxun bɔnsɔnne ra. Naxanye wuya, ɛ kɛɛ bɔxɔ gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya ɛ xa a xurin so ne yii. E na naxan sɔto masɛnsɛnna xɔn, e gbeen nan na ra. Kɛɛ bɔxɔne yitaxunma ɛ fafane bɔnsɔn yɛɛn nan ma. ⁵⁵ Koni xa ɛ mi yamanan muxune birin kedi, ɛ na naxanye lu na, ne ɛ tɔrɔma nɛn alo tansinna ɛ yɛɛne xɔn hanma ɲanla naxanye ɛ fatin masɔxɔnma. E ɛ tɔrɔma nɛn yamanani ɛ dɔxɔma dɛnaxan yi. ⁵⁶ Nayi, n naxan nagidixi e ma, na ligama ɛ tan nan na.”

34

Kanan bɔxɔn danna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a yamari Isirayila kaane ma, a naxa, “E na so Kanan yamanani, n bɔxɔn naxan soma ɛ yii ɛ kɛɛn na, na danne ni i ra: ³ E yamanan yiifari fɔxɔn danna findima Sini tonbonna nan na, Edɔn yamanan danna ra. Na danna fɔlɔma Fɔxɔ Daraan yiifari fɔxɔn nin sogeteden binni. ⁴ A bilinma nɛn Akaribimi geyaan yiifari fɔxɔni, siga Sini binni, dangu Kadesi-Barineya yiifari fɔxɔn ma han Xasari-Adari han Asimon. ⁵ Keli Asimon yi, danna mɔn danguma nɛn sa dɔxɔ Misiran xuden na, a sa dɔxɔ fɔxɔ igen na. ⁶ Sogegodode binni, danna findima fɔxɔ ige gbeen nan na. ⁷ Kɔmɛnna ma, ɛ xa danna sa fɔxɔ ige gbeen nun Horo geyaan tagi. ⁸ Keli Horo geyaan ma, ɛ yi a radangu Lebo-Xamata han Sedadi yi. ⁹ A yi siga han Sifiron, sa dɔxɔ Xasari-Enan na. E kɔmɛn ma danna nan na ra. ¹⁰ Sogeteden binni, ɛ xa danna sa keli Xasari-Enan yi siga Sefami binni. ¹¹ Keli mɛnni, a yi siga Ribila binni, Ayin sogeteden binni, sa dɔxɔ tintin yiren na Kinerɛti Daraan sogetedeni. ¹² Danna yi sa dɔxɔ Yurudɛn Baan na siga Fɔxɔ Darani. E yamanan danne findin ne nan na.”

¹³ Musa yi na yamarine rali Isirayila kaane ma. A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Alatala yamanani ito nan yitaxunma bɔnsɔn solomanaanin nun a tagiin na masɛnsɛnna xɔn. ¹⁴ Amasɔto Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bata yi e kɛɛ bɔxɔn sɔto. ¹⁵ Bɔnsɔn firin nun a tagini ito bata e kɛɛ bɔxɔn sɔto Yurudɛn Baan sogeteden binni, Yeriko yɛtagi.”

Yeeratine xa bəxəni taxun

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe xa yamanani taxun. ¹⁸ I mən xa bənsən manga keden keden sa e fari e malideni.”

¹⁹ E xinle ni itoe ra: Yefune a dii Kalebi Yuda bənsənni,

²⁰ Amixudi a dii Semuyeli Simeyən bənsənni,

²¹ Kisilon ma dii Elidadi Bunyamin bənsənni,

²² Yogili a dii Buki, Dan bənsən mangana,

²³ Efodi a dii Xaniyeli, Yusufu a dii Manase bənsən mangana,

²⁴ Sifitan ma dii Kemuyeli, Yusufu a dii Efirami bənsən mangana,

²⁵ Parinaki a dii Elisafan, Sabulon bənsən mangana,

²⁶ Asan ma dii Palitiyeli, Isakari bənsən mangana,

²⁷ Selomi a dii Axixudi, Aseri bənsən mangana,

²⁸ e nun Amixudi a dii Pedaheli Nafatali bənsən mangana.

²⁹ Alatala ne nan yamarixi e xa Kanan yamani taxun Isirayila kaane ra.

35*Lewi a taane*

¹ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba meremerene yi Yuruden Baan dexən Yeriko yetagi, a naxa, ² “Isirayila kaane yamari a e xa taane ba e kee bəxəne ra e yi e fi Lewi bənsənna muxune ma, alogo e xa dəxə na. E mən yi na taane rabilin xəene so e yii. ³ Nayi, Lewi bənsənna muxune taane sətəma nən e dəxədene ra, e yi bəxəne sətə e rabilinni e jingene nun e seene nun e xuruseene xa. ⁴ E bəxən naxanye soma Lewi bənsənna muxune yii, ne danne nun taane yinne xa makuya e bode ra han nəngənna ye wuli keden. ⁵ Taan fəxə naaninne kuyan xa lan, nəngənna ye wuli firin sogeteden binni, nəngənna ye wuli firin yifari fəxəni, nəngənna ye wuli firin sogegododen binni, e nun nəngənna ye wuli firin kəmənna ma. Taan xa lu a tagini. E xəene danne sama na kii nin. ⁶ E taan naxanye soma Lewi bənsənna muxune yii, e xa sennin sugandi ne ye marakisi taane ra alogo muxun naxan na faxan ti, a xa a gi, a siga mənna nde yi. E mən xa taa tonge naanin nun firin gbətəye so e yii. ⁷ A malanxina, e taa tonge naanin nun solomasexe nan soma Lewi bənsənna muxune yii e nun e rabilinne xəene. ⁸ Isirayila bənsənna birin xa taana ndee so e yii naxan nun a bənsənna lan. Taa gbege xa ba bənsən gbeene bəxəne ra, ndedi yi ba bənsən xurine bəxəne ra.”

*Marakisi taane**Sariyane 4.40-43 nun 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9*

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yuruden baan gidi e so Kanan yamanani, ¹¹ e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra. Naxan na faxan ti a mi a rakelixi a ma, a a gima nən a siga mənna nde yi. ¹² A yi ratanga faxa muxun gbeerəxə muxun ma mənni, alogo a nama faxa benun yamaan yi a makiti. ¹³ E taan naxanye soma e yii, taa sennin nan findima marakisi taane ra ne ye. ¹⁴ Marakisi taa saxan xa lu Yuruden baan sogeteden binni, saxan Kanan yamanani. ¹⁵ Muxune ratangama nən taa senninni itoe yi, Isirayila kaana hanma xəpən naxan dəxi Isirayila kaane ye. Naxan na faxan ti, a mi a rakelixi a ma, fə a xa a gi, a siga mənna nde yi.”

¹⁶ “Xa muxuna nde faxan ti wure ma seen na, faxa tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxa. ¹⁷ Xa a gemən tongo naxan muxun faxe, a muxuna nde gələn a ra, a yi a faxa, faxa tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxa. ¹⁸ Xa a wudin

tongo naxan muxun faxe, a yi muxuna nde bɔnbɔ a ra, a faxa, faxa tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxa. ¹⁹ Faxa muxun gbeerɔxɔ muxun nan faxa tiin faxama. A na a to, a xa a faxa. ²⁰ Xa muxuna nde a boden nabira, a bata yi a yitɔn xɔnnantenyani, hanma a a rakeli a ma, a yi a gɔlɔn, a yi a faxa, ²¹ hanma a yi a bɔnbɔ xɔnnantenyani, a yi a faxa, faxa tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxa. Faxa muxun gbeerɔxɔ muxun na a to, a xa a faxa.”

²² “Koni xa muxuna nde a boden nabira tantanni, xɔnnantenyaa mi a ra, hanma a a gɔlɔn, a mi a rakeli a ma, ²³ hanma a mi a toxi, a yi gɛmɛn nabira a ma naxan a faxe, a yi faxa, nayi bayo a yaxu mi a ra, a mi yi waxi fe jaxin liga feni a ra, ²⁴ yamaan xa faxa tiin nun faxa muxun gbeerɔxɔ muxun makiti na sariyane xɔn. ²⁵ Yamaan xa faxa tiin xun mafala faxa muxun gbeerɔxɔ muxun xɔn, e mɔn yi a xali marakisi taani a yi denaxan yi. Faxa tiin xa lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxa, naxan masusan ture sarijanxin na. ²⁶ Koni xa faxa tiin mini marakisi taan danna ra, a yi denaxan yi ²⁷ faxa muxun gbeerɔxɔ muxun yi a to marakisi taan bɔxɔn fari ma, faxa muxun gbeerɔxɔ muxun nɔe nɛn a faxadeni, a mi yatema faxa tiin na. ²⁸ Amasɔto faxa tiin lan nɛn a lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxa. Fɔ na na faxa a yi nɔ xɛtɛ a bɔxɔne yi.”

²⁹ “E sariyane nan ne ra waxati famatɔne birin yi, e nɛma dɔxi dɛdɛ yi. ³⁰ Naxan na muxun faxa, e xa a faxa xa sereyane sereyaan ba a a funfun na a ra. Koni e nama muxu yo faxa sereya kedenna fala xuiin ma.”

³¹ “E nama gbetin nasuxu faxa tiin xunba saren na naxan lan a faxa. E xa a faxa. ³² E nama gbetin nasuxu muxun yii naxan bata a gi, a siga marakisi taani, alogo a mɔn xa xɛtɛ, a dɔxo a bɔxɔni benun saraxarali kuntigin xa faxa. ³³ E nama yamanan naxɔsi e dɔxi denaxan yi. Anu, muxu faxan yamanan xɔsima nɛn. Bɔxɔn ni rasarijanma faxa tixin ma fɔ faxa tiin na faxa. ³⁴ E nama yamanan naxɔsi e dɔxi denaxan yi, e nun n tan fan dɔxi denaxan yi. Amasɔto Alatala nan n tan na, naxan dɔxi Isirayila kaane tagi.”

36

Kɛna fe sariyan dii tɛmɛne xa

¹ Denbaya xunna ndee yi fa fala tideni Musa nun Isirayila bɔnsɔnne yɛɛratine xa keli Makiri a dii Galadi bɔnsɔnni, Manase mamandenna, Yusufu yixetɛne xabilane. ² E yi a fala, e naxa, “Alatala to a yamari nxu kanna Musa ma a a xa kɛɛ bɔxɔne yitaxun Isirayila kaane ra masensenna xɔn, a mɔn a yamarixi a ma nɛn a a xa nxu ngaxakedenna Selofexadi kɛɛn so a dii tɛmɛne yii. ³ Iki xa Isirayila bɔnsɔn gbɛtɛ xɛmɛna e futu, e kɛɛ bɔxɔn bama nɛn nxu bɔnsɔnna gbeen na, a sa e bɔnsɔn nɛnɛna bɔxɔn fari. Nayi, kɛɛ bɔxɔn naxan soxi nxu bɔnsɔnna yii masensenna xɔn, n de bama a ra nɛn. ⁴ Nayi, Isirayila Xɔɔya Nɛɛn na a li, e kɛɛ bɔxɔn bama nɛn nxɔ bɔnsɔnna gbeen na, a sa e bɔnsɔn nɛnɛn gbeen fari.”

⁵ Musa yi Alatalaa yamarine rali Isirayila kaane ma, a naxa, “Yusufu a diine bɔnsɔnna muxune jɔndi. ⁶ Alatalaa yamarin ni i ra Selofexadi a dii tɛmɛne fe yi: Xɛmɛn naxan na e kɛnɛn e xa dɔxo na xɔn, koni a xa findi e baba bɔnsɔnna xabilan muxuna nde nan na, ⁷ alogo Isirayila kɛɛ bɔxɔne nama keli bɔnsɔn gbɛtɛ yi siga bɔnsɔn gbɛtɛ yi. Isirayila kaane birin xa e benbane bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔn nan sɔto. ⁸ Xa jaxalan yo bɔxɔn sɔto kɛɛn na Isirayila bɔnsɔnna nde yi, a xa dɔxo a baba bɔnsɔnna xabilan muxuna nde xɔn, alogo Isirayila kaane birin xa e benbane kɛɛ bɔxɔn sɔto. ⁹ Isirayila kɛɛ bɔxɔne nama

keli bənsən gbete yi siga bənsən gbete yi, Isirayila bənsənnə birin kee bəxəne xa lu e yii.”

¹⁰ Selofexadi a dii tēmene yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹ Maxala nun Tirisa nun Xəgala nun Milika nun Noha nan Selofexadi a dii tēmene ra. E yi dəxə e baba ngaxakedenne dii xēmene xən. ¹² E dəxə nən e baba Yusufu a dii Manase bənsənna xabilane muxuna ndee xən. Na ma, e kee bəxəne yi lu e baba bənsənna xabilani.

¹³ Yamarine nun sariyane nan ne ra Alatala naxanye fala Isirayila kaane xa fata Musa ra Moyaba mēremere ne yi Yurudən baan dəxən Yeriko yetagi.

Sariyane

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebε

Tawureta Musa yire suulunden ni i ra. Isirayila kaane bata yi findi konyine ra Misiran yamanani. Na konyiyaan bata yi bu han Ala Nabi Musa xε waxatin naxan yi. Ala yi a mali a xa Isirayila kaane raxoroya. E yi mini Misiran yamanani Ala senben barakani. Na xanbi ra, Ala yi e xun ti Kanan yamanan na, a denaxan fixi e ma. E yi kira yi, Ala yi mini e xa Sinayi geyaan fari. A yi a sariyan fi Nabi Musa ma alogo yamaan xa lu e Marigin sagoon lige. Koni yamaan yi Ala matandi sanja yi wuyaxi tonbonni. Na taruxun birin sebεxi Tawureta Musa yiren bonne kui.

Benun e xa Kanan bɔxɔn sɔtɔ, Nabi Musa yi Isirayila kaane malan. A yi taruxuni ito birin nabira e ma. A mɔn yi xεtε Alaa sariyan birin ma alogo e nama jinan a xɔn Kanan bɔxɔni. Na kawandin nan sebεxi Kitabun yireni ito kui.

Isirayila kaane somatɔna Kanan bɔxɔni, Musa yi kawandi saxan ba Isirayila kaane xa. A singen sebεxi keli Sariyane sora 1 ma han a sora 4.43. A firinden sebεxi keli Sariyane 4.44 ma han a sora 28.68. A saxanden sebεxi keli Sariyane 28.69 ma han a sora 30.20.

Musa Ala kewanle nan ma fe rabirama en ma, a naxanye rakamalixi a xanuntenya gbeeni a yamaan xa: a bata yi layirin xidi e tagi, a yi ti e yεε ra jεε tonge naanin bun ma tonbonni, a yi e ratanga e yaxune ma, a yi a sariyane nun yamarine fala e xa e nun a dε xuine. Koni Kitabun yireni ito mi findixi kawandin xan gbansan na, hanma sariyan naxanye bata yi kolon nun Kitabun yire singene xɔn. Musa falan tima nen be alo kawandi ba kendenana, naxan a rame muxune xilima senben na alogo e xa e xaxili lu Alaa tinxinyaan xɔn ma. Nayi, e yi kisi feen lanna raso e nun a tan Ala keden peen tagi. Musa yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane, ε tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. I xa Alatala i ya Ala xanu i bɔrɛn birin na e nun i niin birin na e nun i senben birin na.” (Sariyane 6.4-5) Falani ito findixi Isirayila kaane tubi xuiin nan na e naxan falama lɔxɔ yo lɔxɔ e denkeleyana fe ra.

A sora naanin dɔnxene, ne findixi fala jaxume firin nun taruxu firin nan na: a singen feene nan falama naxanye a yitama Yosuwe sugandi kii naxan yi Musa jɔxɔni alogo a xa ti Isirayila yamaan yεε ra, siga na yamanani Ala yi naxan fima e ma (Sariyane 31). A mɔn betin yitama naxan xili “Musaa betina” (Sariyane 32). A mɔn Musaa dubana fe yebama Isirayila kaane xa (Sariyane 33), a yi Musa faxa feen fala (Sariyane 34).

E sariya kedindin naxan to Yerusalen taani Ala Batu Banxini Manga Yosiya waxatini, na nœ findε Kitabun yireni ito nan na (A mato Mangane Firinden sora 22 kui). Kitabun yireni ito a feene mɔn falama kitabu gbεtε yire wuyaxi kui alo Mangane nun Nabi Yeremi a Kitabun yirena han sa dɔxɔ Yesu waxatin na. Misaala ra, Matiyu 4.4 hanma Matiyu 10 e nun Maraka 12.32.

Nabi Musaa kawandi baana

¹ Falane ni itoe ra, Nabi Musa naxanye fala Isirayila kaane birin xa. Na waxatini, a yi Yuruden sogetede mabinna nin, Araba tonbonni Sufi yetagi, Paran, Tofeli, Laban, Xaserati, nun Disahabi longonne ra. ² Keli Horebe geyaan ma siga Kadesi-Barineya, xii fu nun keden sigatiin na a ra kiraan xɔn ma naxan danguma Seyiri geyane binni. ³ E minin jεε tonge naaninden kike fu nun kedenden xii singe lɔxɔni Misiran bɔxɔni, Nabi Musa yi Alatalaa

yamarine birin nali Isirayila kaane ma. ⁴ Na waxatini, Musa bata yi Amorine manga Sixon nɔ yengeni naxan yi dɔxi Xesibon yi, e nun Manga Ogo, Basan mangana, naxan yi dɔxi Asataroti nun Edere yi. ⁵ Yuruden sogeteden mabinni, Moyaba bɔxoni, Nabi Musa yi Alaa sariyan yeba e xa, a naxa:

⁶ Alatala en ma Ala ito nan falaxi en xa, Horebe geyaan ma, a naxa, “E bata bu geyani ito ma. ⁷ E keli, e siga geyane ma Amorine denaxan yi, menna longonna birin, Araba bɔxoni, geyane fari, Sefela nun Negewi binni, fɔxɔ ige deen na, han Kanan bɔxoni, han Liban yi, sa dɔxɔ Efirati baa gbeen na. ⁸ E xa na bɔxon mato, n naxan fixi e ma. E siga, e xa na tongo, bayo n tan Alatala yati nan n kolɔ e benbane xa, Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba, e nun e bɔnsɔnna birin hali e dangu xanbini, a n na bɔxon nan soma e yii.”

Nabi Musa yi kitisane dɔxɔ Xɔɔyaan 18.13-27

⁹ Na waxatini, n ni ito nan fala e xa, n naxa, “N tan kedenna mi nɔe e goronna tonge. ¹⁰ Alatala e Ala bata e rawuya ayi. Iki e bata wuya ayi alo sarene kore. ¹¹ Alatala e benbane Ala xa e rawuya ayi han wuli wuli. A xa e baraka alo a a falaxi kii naxan yi. ¹² Koni, n tan kedenna nɔe e birin goronna tonge di, n yi e kitine birin sa? ¹³ E xa xeme ne sugandi e bɔnsɔnne yi, naxanye xaxili fan, e feene yeɛ toma, e binyaxi. N ne nan tima yamaan xun na.” ¹⁴ E yi n yabi, a n ma falan lanxi. ¹⁵ Nayi, n yi e yeɛratine tongo, xeme xaxilimaan naxanye binyaxi e bɔnsɔnne ye. N yi e dɔxɔ muxu wuli xun na hanma muxu keme hanma muxu tonge suulun hanma muxu fu. E findi kuntigine ra e bɔnsɔnne tagi. ¹⁶ Na waxatini, n yi yamarini ito so e kitisane yii. N naxa, “E xa e tuli mati e bari bodene ra. E yi e birin makiti tinxinni, e ngaxakedenne tagi e nun e tan nun xɔɔne tagi. ¹⁷ E nama muxu yo rafisa bonne xa kiti sadeni. E e tuli mati senbe kannan nun senbetaren fan na. E nama gaxu muxu yo yeɛ ra, bayo Ala nan kitisaan na. Xa kitin xɔdɔxɔ e yii, e xa a fala n xa, n tan yi kitin sa.” ¹⁸ Na kiini n bata yamarine birin yeba e xa, a lan e xa naxan liga.

Murutɛn Kadesi yi Yatene 13.1-33

¹⁹ Na to dangu, en bata keli Horebe geyaan ma, en yi dangu tonbon magaxuxin na e denaxan toxi. En yi ti kiraan xɔn siga Amori geyane ma, alo Alatala en ma Ala a yamari en ma kii naxan yi. En yi so Kadesi-Barineya yi. ²⁰ N yi a fala e xa, n naxa, “E bata Amori geyane li, Alatala en ma Ala denaxan fixi en ma. ²¹ A mato, Alatala e Ala bata bɔxoni ito dɔxɔ en yeɛ ra. E siga, e xa na tongo alo Alatala e benbane Ala a falaxi e xa kii naxan yi. E nama gaxu, e nama kuisan.”

²² Na waxatini, e birin yi fa n fema, e yi a fala n xa, e naxa, “En xa xerane rasiga, e xa sa bɔxoni ito feene rakɔɔsi. E fa dentegen sa en xa, en lan en xa sigan ti kiraan naxan xɔn e nun en sigama taan naxanye yi.” ²³ E miriyaan yi rafan n ma. Nanara, n yi xeme fu nun firin yeba e bɔnsɔn keden kedenne tagi. ²⁴ E yi siga geyane yi han e sa Esikoli lanbanna li. E yi na yirene rakɔɔsi. ²⁵ E yi na bɔxon bogi seene ba, e yi fa e yita en na. E yi dentegen sa en xa, e naxa, “Alatala en ma Ala bɔxɔ fɔɔnin nan fixi en ma.” ²⁶ Koni e mi tinxi sigɛ, e murute nen Alatala e Alaa yamarin bun ma. ²⁷ E yi lu tondi falane tiye e lubune kui. E naxa, “Alatala en naxaxuxi, nanara a en naminixi Misiran yi alogo a xa en so Amorine yii e yi en halagi. ²⁸ En sigan minen? En ngaxakedenne bata en tunnaxɔb, e naxa, ‘Men kaane fangan gbo en xa! E mon kuya en xa. Na taane

gbo. Yinna naxanye e rabilinni, ne texi han kore. Nxu bata Anakine yati to na yi.’ ”

²⁹ N yi a fala ε xa, n naxa, “E nama kuisan. E nama gaxu e yee ra de!
³⁰ Alatala ε Ala naxan tima ε yee ra, a tan nan yengen soma ε xa alo a a liga ε yee xori kii naxan yi Misiran yi han tonbonni. ³¹ E bata a to nayi, Alatala ε Ala faxi ε ra nen alo muxuna a diin xalima kii naxan yi ε sigatiin birin yi han ε yi fa be li.” ³² Koni na birin yi, ε mi yi laxi Alatala ε Ala ra. ³³ A tan nan yi tima ε yee ra kiraan xon, a daaxadene fen ε xa ε luma denaxanye yi. Kεen na, a kirani yalan tεen na. Yanyin fan na, kundaan yi ti ε yee ra.

Yatene 14.20-45

³⁴ Alatala to ε falan me, a xolo, a yi a kolo, ³⁵ “Muxu kobini ito yo mi soε baxo fajini ito yi, n naxan layirin tongo ε benbane xa ³⁶ fo Yefune a dii Kalebi, na nan a toma. N na baxon soma a yii nen a naxan yisigaxi e nun a bonsonna, bayo a lu nen Alatalaa kiraan xon ken!”

³⁷ Alatala bata xolo n fan ma ε tan ma fe ra. A yi a fala, a naxa, “I tan yeteen mi soma baxoni ito yi. ³⁸ Nunu a dii Yosuwe, i mali muxun nan fama sodeni. I xa a senbe so, bayo a tan nan tima Isirayila yee ra, e baxoni ito soto e keen na. ³⁹ E diine, ε a falaxi naxanye ma a e findima nen muxu suxine ra, e tan naxanye munma fe kobi nun fe fajin tagi rabaan kolon, e tan nan soma na baxoni. N na fima e tan nan ma. E tan nan a soto ma e keen na. ⁴⁰ Koni ε tan, ε mon xa xete, ε siga tonbonni, siga Gbala Baan kiraan xon.”

⁴¹ E yi a yabi, ε naxa, “Nxu bata findi yulubi kanne ra Alatala yee ra yi, koni iki nxu xa siga yenge sodeni, alo Alatala en ma Ala a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” E birin yi ε yengeso seene tongo, bayo ε a mirixi nen a geya baxoni ito masoton mi xodxo. ⁴² Koni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A fala e xa, i naxa, ‘E nama siga yenge sodeni de! N mi luma ε xon. E yaxune ε noma nen.’ ” ⁴³ N yi ε maxadi na kiini, koni ε mi ε tuli mati n na. E yi murute Alatalaa yamarin ma, ε yi siga geya yireni wasoni. ⁴⁴ Amarin naxanye yi dxi geyane yi, ne yi mini ε yengedeni alo kumi jεne dinma muxun na kii naxan yi. E yi ε kedi, e yi ε bonbo keli Seyiri han Xoroma. ⁴⁵ E to xete, ε yi wuga Alatala yetagi han! Koni Alatala mi ε xuiin name, a mi a tuli mati ε xuiin na. ⁴⁶ E mon yi lu Kadesi yi alo ε bu na kii naxan yi a singeni.

2

¹ Na xanbi ra, nxu yi xete tonbonni nxu kiraan suxu naxan danguma Gbala Baani, alo Alatala a fala n xa kii naxan yi. Nxu yi Seyiri geyane mabilin xii wuyaxi bun.

Isirayila kaane siga tiina

² Alatala yi a fala n xa, a naxa, ³ “E bata bu geyani ito rabilinni. E firifiri komenna ma.” ⁴ A yi a fala n xa a n xa yamarixi ito fi ε ma. E danguma nen Seyiri baxoni, ε ngaxakedenne denaxan yi, Esayu bonsonna. E gaxuma nen ε yee ra, koni ε xa a liga ε yeren ma, ⁵ ε nama yengen gidi e ma, bayo n mi sese soma ε yii fata e baxon na, hali san tidena. N bata Seyiri geyane fi Esayu ma. ⁶ E na donseen nun igen naxan tongo fo ε xa a saren fi nen gbetin na. ⁷ Alatala ε Ala bata barakan sa e kewanli. A yi a joxo lu ε sigatiin xon ma ε yi tonbonni ito yi waxatin naxan yi. Nεε tonge naaninni ito bun ma, Alatala ε Ala nan yi ε xon. Sese mi dasaxi ε ma.

⁸ Nanara, en yi dangu en ngaxakedenne baxon dexon Esayu bonsonna naxanye dxi Seyiri baxoni. En mon yi Araba kiraan suxu, naxan kelima Elati

nun Esiyon-Gebere yi. Na xanbi ra, en yi en maxete, en yi dangu Moyaba tonbon kiraan xon.

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “E nama yengen gidi Moyaba kaane ma de! E nama e fen yengen na de, bayo n mi e boxo yo soma e yii e konni. N bata Ari boxon fi Loti bomsonna ma. ¹⁰ Emi kaane nan yi Ari boxoni nun. Siya senbemaan nan yi ne ra. E yi wuya, e kuya alo Anaki bomsonna muxune. ¹¹ Muxuna nde yi e yatema Refa kaane nan na, alo Anaki bomsonna muxune, koni Moyaba kaane yi a falama e ma nen a ‘Emi kaane.’ ¹² Xori kaane nan yi dxi Seyiri boxoni a singeni. Koni Esayu bomsonna muxune yi e kedi, e yi e raxori. E tan yi dxi na yi, alo Isirayila kaane fan naxan liga na boxoni Alatala denaxan fi e ma. ¹³ Iki, e keli, e yi Serede xuden gidi.” Nayi, en yi na gidi. ¹⁴ Nee tonge saxan nun solomasexe nan dangu xabu en keli Kadesi-Barineya yi, han en Serede xuden gidi waxatin naxan yi. Na lixi, yengsoon naxanye birin yi na na waxati danguxini nun, ne birin bata yi faxa alo Alatala a kol e xa kii naxan yi. ¹⁵ Alatala yi keli e xili ma han e birin yi jan daaxadeni.

¹⁶ Na yengesone to jan yamaan ye, e faxa, ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁸ “To, e danguma nen Moyaba danna ra, siga Ari boxoni. ¹⁹ E Amonine lima nen na. E nama yengen gidi e ma de! E nama e fen yengen na, bayo n mi e boxo yo soma e yii. N na fixi Loti bomsonna nan ma.”

²⁰ Na boxon fan yi yatexi Refa kaane gbeen nan na, bayo Refa kaane yi dxi na nun. Amonine yi a falama e ma nen a “Samisumi kaane.” ²¹ Siya senbemaan nan yi e ra, e yi wuya, e kuya alo Anaki bomsonna muxune. Koni Alatala yi e halagi Amoni kaane xon. Amoni kaane yi e kedi, e yi dxi e boxoni. ²² Ala bata yi na fe sifan liga Esayu a diine xa naxanye yi dxi Seyiri boxoni, a to yi Xori kaane halagima e xon. E e kedi nen e yi dxi e funfuni. E dxi menni han iki. ²³ Awi kaane tan, naxanye yi dxi taane kui han Gasa, Kafatoro kaane nan ne halagi e to fa keli Kafatoro yi. E yi dxi e funfuni.

²⁴ Ala yi a fala en xa, a naxa, “E ti kiraan xon, e xa Arinon xuden gidi. A mato, n bata Xesibon manga Sixon, Amarin so e yii, e nun a boxona. Iki, e xa na tongo. E xa na yengen nakeli. ²⁵ To, n na e yeragaxun luma nen dunuja siyane birin yi. E na e xinla me, e xuruxurunma nen gaxuni gbirigbiri!”

E yi Manga Sixon no Yatene 21.21-30

²⁶ N yi xerane rasiga boje xunbeli falane tideni Xesibon manga Sixon xa, keli Kedemoti tonbonni. N naxa, ²⁷ “Nxu wama i ya boxoni gidi feni. Nxu sigama kira gbeen nan tun xon. Nxu mi sig e komenna ma, nxu mi sig e yiifanna ma. ²⁸ Nxu na donseen nun igen naxan tongo, nxu a birin saren fima nen gbetin na. A lu nxu xa dangu nxu sanni i ya boxoni. ²⁹ Esayu bomsonna naxanye dxi Seyiri boxoni e nun Moyaba kaan naxanye dxi Ari boxoni, ne bata yi nxu sago sa a nxu xa dangu e boxone yi. I fan xa n sago sa alogo nxu xa Yuruden baan gidi, nxu yi so boxoni Alatala nxo Ala denaxan fixi nxu ma.” ³⁰ Koni Xesibon manga Sixon yi tondi nxu dangu feen ma a boxoni, bayo Alatala e Ala bata yi a xaxinla xodxo ayi. A yi a bojen balan alogo a xa a so e yii alo a kii naxan yi to.

³¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A mato, n bata Sixon nun a boxon so e yii. E xa sa na tongo e gbeen na.” ³² Sixon nun a yamaan birin yi fa en yengedeni Yahasi yi. ³³ Alatala en ma Ala yi Sixon so en yii, en yi a no, e nun a diine nun a yamaan birin. ³⁴ En yi na taane birin suxu, en yi e birin kala. En mon yi xemene nun jaxanle nun diine birin faxa. En mi muxu yo lu a nii ra. ³⁵ En

mi sese tongo fə xuruseene nun se kəndən naxanye yi na taane kui. ³⁶ Keli Aroyeri Arinon xuden dε, e nun taan naxan na mεrεmεrεni, siga han Galadi, taa yo mi nə sətə en ma. Alatala en ma Ala e birin so nən en yii. ³⁷ Koni ε mi ε masoxi Amonine bəxən na, hanma Yaboko xuden dε, hanma taan naxanye na geyane ma alo Alatala a yamari ε ma kii naxan yi.

3

E yi Basan yamanan masətsə *Yatene 21.31-35*

¹ En yi en maxεtε, en yi te Basan kiraan xən. Basan manga Ogo yi mini en yengedeni Edere yi, e nun a ganla birin. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama gaxu a yεε ra, bayo n na soma i yii nən e nun a ganla birin e nun a bəxəna. I bata naxan liga Sixən na, Amorine mangana, naxan yi dəxi Xesibən, i na nan ligama a fan na.” ³ Alatala en ma Ala yi Basan manga Ogo so en yii, e nun a ganla birin. En yi e birin faxa, muxu jεjε yo mi lu. ⁴ Na waxatini, en yi a taane birin suxu. Na taa yo mi lu en mi dənaxan suxu. Taa tonge sennin nan yi e ra naxanye yi Arigobi rabilinni Basan manga Ogo a mangayaan bun. ⁵ Na taane birin yi rabilinxi yin matexine nan na. E yi balanxi dε wure daxine nan na. Banxide wuyaxi fan yi na naxanye mi yi rabilinxi yinne ra. ⁶ En yi na taane birin kala fefe, alo en na a liga Xesibən manga Sixən ma bəxən na kii naxan yi. En yi xεmεne nun jaxanle nun diine birin faxa taane birin yi. ⁷ En yi seene birin kala fə xuruseene nun se kəndene, en naxanye tongo.

⁸ Na waxatini, en yi bəxəne birin tongo Yurudən sogeteden binni, e ba Amorine manga firinne yii, keli Arinon xudeni han Xerimon geyana. ⁹ Sidən kaane a falama na geyaan ma nən a “Siriyon.” Amorine tan naxa a “Seniri.” ¹⁰ En yi na taane birin tongo na filli yireni e nun Galadi bəxəna e nun Basan bəxən birin, sa dəxə Salaka nun Edere ra. Na taane birin yi Ogo a mangayaan nan bun Basan bəxəni. ¹¹ Basan manga Ogo nan keden mi faxa Refa kaane yε. A wure saden mən Rabaha yi, Amonine manga taana. A kuyana, nongənna yε solomanaanin, a yigbona nongənna yε naanin.

Galadi nun Basan bəxə yitaxunna *Yatene 32.1-42*

¹² Na waxatini, en yi na bəxən tongo. Keli Aroyeri yi, sa dəxə Arinon xude dεen na e nun Galadi geyaan fəxə kedenna e nun na taane, n yi na birin so Rubən nun Gadi bənsənna yii. ¹³ N yi Galadi fəxə boden nun Basan manga Ogo bəxən so Manase bənsənna fəxə kedenna yii. Arigobi rabilinna bəxən nun Basan bəxən yi yatexi Refa kaane bəxən nan na. ¹⁴ Manase a dii Yayiri yi Arigobi bəxən findi a gbeen na han Gesuri kaane nun Maka kaane bəxəne danne. E yi Yayiri xili sa Basan bəxən xun ma. Han iki e a falama Basan bəxən ma nən a “Yayiri taana.” ¹⁵ N yi Galadi so Makiri yii. ¹⁶ N yi Galadi fəxə kedenna so Rubən bənsənna nun Gadi bənsənna yii han Arinon xudena. Xude wunla nan na danna ra, sa dəxə Yaboko xuden na, Amonine bəxən danna. ¹⁷ N mən yi Araba bəxən fan so e yii naxan danna lanxi Yurudən baan ma keli Kinεrεti Darani, sa dəxə Araba Fəxə Ige Daraan na, Pisiga geyaan lanbanni, sogeteden binni.

¹⁸ Na waxatini n yi yamarini ito fi ε ma. N naxa, “Alatala ε Ala bata bəxəni ito fi ε ma alogo a xa findi ε gbeen na. Koni ε xεmε kəndene birin xa e yitən e siga e ngaxakedenne Isirayila kaane yεε ra yεngε sodeni. ¹⁹ ε jaxanle nun ε diine nun ε xuruseene nan tun luma taane kui n naxan soxi ε yii. N na a kolon xuruse wuyaxi ε yii. ²⁰ ε luma nən sofayani han Alatala ε Ala yi matabun fi ε

ngaxakedenne fan ma. Alatala ε Ala bəxən fima e ma nən Yurudən kidi ma. Na waxatini, ε birin nəe xete nən ε gbee bəxəni n naxan soxi ε yii.”

²¹ Na waxatini, n yi yamarin so Yosuwe yii. N yi a fala a xa, n naxa, “I bata feene birin to i yeen na Alatala ε Ala naxan ligaxi manga firinni itoe ra. Alatala na ligama nən yamanan birin na, i na dangu denaxan yi. ²² I nama gaxu e yeε ra, bayo Alatala ε Ala nan e yengema ε xa.”

Nabi Musa mi soma Kanan bəxəni

²³ Na waxatini, n yi Alatala maxandi, n naxa, ²⁴ “Marigina Alatala, i bata i ya fisamantenyaaan nun i senben yita i ya walikεen na. Ala gbete yo mi kore xonna ma hanma bəxən ma naxan nəe i ya wanle nun i ya kabanakone lige. ²⁵ Yandi, tin n xa Yurudən baan gidi alogo n xa na bəxo fajin to naxan a kidi ma, e nun a geya yire fajina, e nun Liban bəxəna.” ²⁶ Koni Alatala bata yi xəlo n ma ε tan ma fe ra. A mi n xuiin namexi. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A lu na ki, i nama fa feni ito fala n xa sənən. ²⁷ Te Pisiga geyaan xuntagi, i yi sogegododen binna mato e nun kəmen fəxən binni, e nun yiifari fəxən binni, e nun sogeteden binni. I xa a mato i yete yeen na. Koni i xa a kolon a fajin na, i mi Yurudən baan gidima. ²⁸ Yamarin fi Yosuwe ma, i limaniyaaan nun senben fi a ma, bayo a tan nan tima yamaan yeε ra Yurudən baan gidideni. I bəxən naxan toma, a tan nan a ligama Isirayila yi na bəxən soto e keε bəxən na.” ²⁹ Nayi, en yi lu lanbanni Beti-Peyori yetagi.

4

Alaa sariyan suxu fena

¹ Iki, Isirayila, ε tuli mati. ε xa tənne nun sariyane suxu, n na ε xaranma naxanye ma iki, alogo ε xa siimayaan soto, ε mən xa bəxən soto Alatala ε benbane Ala naxan fixi ε ma. ² ε nama sese sa n ma yamarin fari, n naxan falaxi ε xa. ε mən nama sese ba a ra. ε xa Alatala ε Ala yamarine suxu alo n na falama ε xa kii naxan yi.

³ ε bata a to e yeene ra Alatala naxan ligaxi Baali-Peyori yi. Alatala ε Ala bata muxun birin faxa naxanye Baali suxuren batuxi Peyori yi. ⁴ Koni ε tan naxanye biraxi Alatala ε Ala fəxo ra, ε birin mən ε nii ra han to.

⁵ ε a kolon, n bata ε xaran tənne nun sariyane ma alo Alatala n ma Ala a yamarixi n ma kii naxan yi, alogo ε xa e suxu na bəxəni denaxan findima ε gbeen na. ⁶ ε xa e suxu ki fajni, alogo a xa findi lonnin na ε xa, e nun xaxili fajin na siya gbete ne yeε ra yi. Siya gbete ne na sariyani itoe e fe me, e a falama nən, e naxa, “Siya gbeeni ito lənnixi, e xaxinla fan.” ⁷ Siyaan mundun ma ala masoxi a ra alo Alatala en ma Ala masoxi en na kii naxan yi, en na a maxandi waxatin naxan yi? ⁸ Siya gbeen mundun na alo en tan tənne nun sariya tinxinxine naxan yii alo n sariyan naxan soma ε yii to? ⁹ ε a liga ε yeren ma ε siimayaan birin yi, ε yi ε yete ratanga alogo ε nama jinan na feene xən ε naxanye toxi. Ne nama ba ε bəjəni. ε xa ε diine xaran ne ma e nun e fan yixetene.

¹⁰ ε miri na bəxən ma ε ti Alatala ε Ala yetagi waxatin naxan yi Horebe geyaan ma. Na bəxəni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yamaan birin xa malan n yetagi. N xa n ma sariyan fala e xa alogo e xa gaxu n yeε ra e dunuɓa yi gidini. E mən xa e diine fan xaran ne ma.” ¹¹ ε yi ε maso en ti geyaan san bun. Tεen bata yi geyaan birin suxu, te han kore. Dimin nun tutin nun kundaan yi godo. ¹² Alatala yi falan ti ε xa tεen tagi. ε yi a xuiin me falan tiye, koni ε mi a gbindin to. ε yi a xuiin nan tun mema. ¹³ A yi a layirin nali ε ma, yamari

fune, a naxanye yamarixi ε ma a ε xa e suxu. A yi ne seβε γεμε walaxa firinne ma. ¹⁴ Na waxatini, Alatala yi n yamari, a n xa ε xaran tønne nun sariyane ma, alogo ε xa e suxu bəxəni naxan findima ε gbeen na, ε na Yurudən baan gidi.

¹⁵ Alatala falan ti ε xa waxatin naxan yi Horebe geyaan fari, tēen tagi, ε mi a gbɪndin to. Nayi, ε xa ε yete ratanga, ¹⁶ ε nama findi fe kalane ra, ε suxuren nafala sena nde sawuran na naxan nun xeməna hanma jaxanla maliga, ¹⁷ hanma subena naxan bəxəni ma, hanma xəliin naxan kore, ¹⁸ hanma bubusena hanma yexene igeni. ¹⁹ Ε nama ε yee rate kore ε sogen batu, hanma kikena, hanma sarene. Seen naxanye birin kore, ε nama ε yigodo ne xa, ε nama e batu. Alatala ε Ala nan ne soxi siyane birin yii naxanye dunuɲa yi. ²⁰ Koni ε tan, Alatala bata ε ramini Misiran yamanani alo wuren bama sulun tēni* kii naxan yi, alogo ε xa findi a gbee yamaan na, alo ε kii naxan yi to.

²¹ Alatala yi xəɓə n ma ε fe ra. A yi a kəɓə, a n mi Yurudən baan gidima, n so bəxə fajini ito yi Alatala ε Ala naxan fi ε ma ε keen na. ²² N tan, n faxama bəxəni ito nin. N mi Yurudən baan gidima. Koni ε tan a gidima nən, ε yi na bəxə fajin tongo ε gbeen na. ²³ Ε a liga ε yeren ma alogo ε nama jinan Alatala ε Alaa layirin xən a naxan tongoxi ε xa. Ε nama se maliga suxure yo rafala Alatala ε Ala tønna saxi naxan na, ²⁴ bayo Alatala ε Ala xəxələn, a luxi nən alo tēen naxan halagin tima.

²⁵ Ε na diine nun mamandenne sətə waxatin naxan yi, ε na bu na bəxəni, xa ε kalan ti, ε suxuren nafala sena nde maligan na, ε fe jaxin liga Alatala ε Ala yetagi naxan a raxələma, ²⁶ koren nun bəxəni nan en serene ra to, ε jaxna nən bəxəni mafurən naxan findima ε gbeen na Yurudən kidima. Ε mi siimaya sətəma. Ε halagima nən. ²⁷ Alatala ε raxuyama ayi nən siya gbətene tagi. Ε xurunjə ayi ne ye Alatala na ε xali denaxan yi. ²⁸ Ε suxurene batuma nən menni, muxune naxanye rafalama wudin na, hanma gemən na, suxuren naxanye mi nəe seen toe, e mi fe mēma, e mi e dege ma, e mi se xirin mēma. ²⁹ Ε fama nən Alatala ε Ala fendeni mēnni. Ε mən a toma nən, xa ε a fen e bəjən birin na e nun ε niin birin yi. ³⁰ Ε tərəma waxatin naxan yi, na feene birin ε lima nən. Na waxatini ε xetema nən Alatala ε Ala ma, ε yi a xuiin name. ³¹ Bayo Alatala ε Ala, Ala na a ra naxan kininkinin, naxan mi ε rabəjinma, naxan mi ε halagima. A mi jinanjə layirin xən, a a kəɓə naxan ma ε benbane xa.

³² Ε miri fe fonne ma naxanye bata dangu, e nun naxanye bata liga xabu Ala Adama daxi bəxəni fari waxatin naxan yi. Ε miri bəxəni yiren birin ma. Fe gbətə bata liga naxan gbo ito xa ba? Ε bata na jəxənnə mē ba? ³³ Siya gbətən na ba naxan bata Ala fala xuiin mē tēen tagi, a mən yi lu a nii ra alo ε tan? ³⁴ Ala mundun bata siyana nde ba siya gbətən yii misaale nun taxamasenne nun kabanakone nun yengene nun senβε gbeen nun nəən nun fe magaxuxine xən, alo Alatala ε Ala feen naxanye birin liga ε xa Misiran yamanani ε yee xəri? ³⁵ Na bata fixa ε xa alogo ε xa la a ra, a Alatala keden peen nan Ala ra, gbətə mi na fə a tan. ³⁶ Ε bata a xuiin name keli kore alogo a xa ε maxuru. A tēe gbeen yita ε ra bəxəni ma, ε mən yi a xuiin name tēen tagi. ³⁷ A ε benbane xanu nən, a yi e bənsənnə fan sugandi hali e dangu xanbini. Na nan a toxi a yi ε ramini senben na Misiran yamanani. ³⁸ A yi siyane kedi ε xa naxanye senben yi gbo ε tan xa. A yi e bəxəni so ε yii ε keen na alo a kii naxan yi to. ³⁹ Ε xa a kolon e bəjəni to, a Alatala keden peen nan Ala ra kore xənnə ma e nun bəxəni

* 4:20: Sulun tēen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tēna.”

ma. Gbete mi na. ⁴⁰ E xa a tonne nun a yamarine suxu, n naxanye soma ε yii to, alogo ε xa herin sotō ε tan nun ε yixetene hali ε dangu xanbini, alogo ε xa siimaya xunkuyen sotō bōxōni Alatala ε Ala denaxan fima ε ma han habadan.

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁴¹ Nabi Musa yi taa saxan sugandi Yuruden sogeteden binni. ⁴² Ne yi findi marakisi taane ra faxa tiine xa naxanye e boden faxama koni e mi a rakelixi a ma, e mi a yitōnxi xōnantenyani. Na kanna nōma ludeni taani itoe nde keden yi nen alogo a niin xa ratanga gbeerōxōyaan ma. ⁴³ Na taane ni i ra: Bēseri taan naxan tonbonni fiili yireni Ruben bōnsōnna konni, Ramoti taan naxan Galadi bōxōni, Gadi bōnsōnna konni, e nun Golan taan naxan Basan bōxōni Manase bōnsōnna konni.

Musaa kawandi baan firindena

⁴⁴ Alaa sariyan ni i ra, Nabi Musa naxan nali Isirayila kaane ma. ⁴⁵ Maxadi xuine nun tonne nun sariyane ni i ra, Nabi Musa naxan fala Isirayila kaane xa e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi. ⁴⁶ E yi Yuruden kidima meremezene yi Beti-Peyori yetagi, Manga Sixōn ma bōxōn ma, Amorine mangana, naxan yi dōxi Xēsibōn yi. Nabi Musa nun Isirayila kaane yi a nō e yi minima Misiran bōxōni waxatin naxan yi. ⁴⁷ E yi a bōxōn tongo, e nun Ogo a bōxōna, Basan mangana. Amorine manga firinne nan yi ne ra Yuruden kidima, a sogeteden binni. ⁴⁸ Na bōxōn danne ni i ra: Keli Aroyeri yi han Arinon xuden de sa dōxō Xerimon geyaan na, naxan xili Siyon, ⁴⁹ e nun Araba bōxōn birin Yuruden kidima a sogeteden binni, a sa dōxō Fōxō Ige Daraan na Pisiga geyaan san bun.

5

Yamari fune fe

Xōrōyaan 20.1-17

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan maxili, a yi a fala e xa, a naxa, “Isirayila kaane, ε tuli mati tonne nun sariyane ra, n naxanye falama ε xa to. E xa e xaran, ε yi e suxu ki fajni. ² Alatala en ma Ala bata layirin tongo en xa Horebe geyaan ma. ³ Alatala nun en benbane xa mi layirini ito xidixi. A xidixi en tan nan birin tagi en tan naxan mōn en nii ra to. ⁴ Alatala falan ti nen ε xa keli tēen tagi geyaan ma yēε nun yēε. ⁵ Na waxatini n tan nan yi tima ε nun Alatala tagi alogo n xa Alatalaa falane rali ε ma, bayo ε yi gaxuxi tēen yēε ra. E mi te geyaan fari.” A yi a fala, a naxa, ⁶ “Alatala nan n tan na i ya Ala naxan i ramini konyiyani Misiran yi.”

Yamari singena

⁷ “I nama ala gbete batu fō n tan.”

Yamari firindena

⁸ “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bōxōn ma hanma naxan igeni. ⁹ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasōtō n tan, Alatala, i ya Ala, n xōxōlōn. Naxanye na n naxaxu, n ne hakene saranma e diine ra nen han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁰ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nen han mayixete wuli keden.”

Yamari saxandena

11 “I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasoto Alatala na kanna naxankatama nen.”

Yamari naanindena

12 “I xa Matabu Loxon binya, i yi a rasarijan alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi. 13 I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. 14 Koni xii soloferede loxonni, Alatala i ya Alaa Matabu Loxon nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xemen ba, i ya dii temen ba, i ya konyin ba, i ya jingen ba, i ya sofanla ba, i ya xuruseen birin ba hanma hali xojen naxan i konni, alogo i ya walikene fan xa e matabu alo i tan. 15 I nama jinan a konyin nan yi i ra Misiran yi. Alatala i ya Ala yi i ramini konyiyani a senben nun non na. Na nan a toxi n na falaxi i xa, i xa Matabu Loxon binya.”

Yamari suulundena

16 “I baba nun i nga binya alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi, alogo i xa siimaya xunkuyen nun herin soto baxonni Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari sennindena

17 “I nama faxan ti.”

Yamari soloferedena

18 “I nama yalunyaan liga.”

Yamari solomasexedena

19 “I nama mujan ti.”

Yamari solomanaanindena

20 “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari fudena

21 “I nama mila i bodena naxanla xon hanma a banxina hanma a xenna hanma a konyina hanma a jingena hanma a sofanla hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

22 Alatala na feene nan falaxi e birin malanxin yee xori, a xui yitexin na, geyaan fari, keli teen nun dimin nun kundani. A mi sese sa a fari. A yi e sebe walaxa gemε daxi firin ma, a yi e so n yii.

Xarɔyaan 20.18-21

23 E xuini ito mexi waxatin naxan yi keli dimini teen tagi geyaan fari, e nun e mangane nun fonne yi fa n fema. 24 E yi a fala n xa, e naxa, “Alatala en ma Ala bata a noron yita en na e nun a gbona. En bata a xuiin name falan tiye teen tagi. Nxu bata a kolon to, a Ala noe falan tiye nen muxun na, na kanna mon yi lu a nii ra. 25 Iki, nanfera en na en masoma faxan na? Teeni ito en faxama nen. Xa en mon en tuli mati Alatala en ma Ala xuiin na, en faxama nen. 26 Adamadiin mundun luxi alo en tan naxan bata habadan Ala xuiin me falan tiye teen tagi, a mon yi lu a nii ra? 27 I tan Musa, i maso Alatala en ma Ala ra, i yi i tuli mati a ra. A naxan falama, i xa na radangu nxu ma. Nxu nxu tuli matima i ra nen. Nxu mon yi a liga.”

28 Alatala yi e falan me, e naxan falaxi n xa. A yi a fala n xa, a naxa, “N bata yamaan xuiin me, e naxan falaxi i xa. Nonnin na a ra. 29 A yi lan nun n yeraqaxun xa lu e bojeni waxatin birin, e yi n ma yamarine suxu, alogo e tan nun e bonsonna xa herin soto habadan! 30 Siga, i xa sa a fala e xa, a e xa so e bubune kui. 31 Koni i tan xa lu n fema be. N xa n ma yamarine nun tonne nun sariyane birin fala i xa, i lan i xa e xaran naxanye ma, alogo e xa ne suxu

e na so bəxəni n dənaxan fima e ma.”³² Alatala ε Ala naxan yamarixi ε ma, ε xa na liga ki fajni. E nama siga kəmənen ma, ε nama siga yifanna ma.³³ E xa bira kirani ito nan fəxə ra Alatala en ma Ala naxan yamarixi, alogo ε xa lu e nii ra, e sabati, ε siimaya xunkuyen sətə bəxəni ε dənaxan sətəma.

6

I xa Ala xanu

¹ Yamarine nun tənne nun sariyane ni i ra, Alatala ε Ala naxan yamarixi n ma alogo n xa ε xaran e ma, alogo ε xa e suxu bəxəni e Yurudən gidima naxan sətədeni.² E xa gaxu Alatala en ma Ala yee ra. E xa tənne nun yamarine birin suxu ε siimayaan birin yi, n naxanye soxi ε yii, ε tan, ε diine, e nun ε mamandenne, alogo ε xa siimaya xunkuyen sətə.³ Isirayila kaane, ε xa e tuli mati falani itoe ra ε yi e suxu ki fajni, alogo ε xa hərin sətə, ε yi wuya ayi na bəxəni nənən nun kumin gbo dənaxan yi, alo Alatala ε benbane Ala a falaxi e xa kii naxan yi.

⁴ Isirayila kaane, ε tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra.⁵ I xa Alatala i ya Ala xanu i bəjən birin na e nun i niin birin na e nun i sənben birin na.⁶ N yamarini itoe naxan fixi i ma iki, e xa lu i bəjəni.⁷ I xa i ya diine xaran ne ma waxatin birin. I xa e fe fala i nema banxini, i nema sigatini, i nema i se e nun i nema kele.⁸ I xa na falane xidi i yiin na, e nun i tigi ra alogo i nama jinan e xən.⁹ I xa e sebe i ya banxin sənbetenne ma e nun deene ma.

¹⁰ Alatala ε Ala na ε xali bəxəni a dənaxan soma e yii, alo a a kələ ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi, taa belebele tofajine dənaxan yi ε mi naxanye tixi,¹¹ e nun banxi rafexine hərisigen sifan birin na ε mi naxanye fenxi, e nun xəjinne ε mi naxanye gexi, e nun manpa bili langane nun oliwi bili langane ε mi naxanye sixi,¹² ε na ε dege han ε yi wasa, ε nama jinan Alatala ε Ala xən de, naxan ε ramixi konyiyani Misiran yi.¹³ E xa Alatala binya ε Ala, ε yi a keden peen batu. E xa ε kələ a tan nin.¹⁴ E nama ala gbətəye batu de, ε rabilinna muxune naxanye batuma,¹⁵ bayo Alatala ε Ala naxan ε tagi, na xəxələn. Xa na mi a ra a xələma nən ε ma, a mən yi ε faxa.¹⁶ E nama Alatala ε Ala mato bunbani de, alo ε naxan liga Masa yi.¹⁷ Koni e xa Alatala ε Alaa yamarine suxu ki fajni, e nun a maxadi xuine e nun a tənne a naxanye yamarixi ε ma.¹⁸ E xa tinxinyaan nun fe fajine liga Alatala yee ra yi, alogo ε xa hərin sətə, ε yi bəxə fajin sətə Alatala a kələ naxan na ε benbane xa.¹⁹ E ε yaxune kedima nən alo Alatala a fala kii naxan yi.

²⁰ E diine na ε maxədin waxatin naxan yi, e naxa, “Maxadi xuine nun tənne nun yamarini itoe bunna nanse ra, Alatala en ma Ala naxan yamarixi en ma?”²¹ E e yabima nən, ε naxa, “Nxu yi findixi Firawonaa konyine nan na Misiran yamanani, koni Alatala yi nxu ramini Misiran yi a sənben xən.²² Alatala yi taxamasenne nun kabanako belebele magaxuxine liga nxu yee xəri Misiran kaane ra, e nun Firawona nun a denbayaan birin.²³ A yi nxu ramini Misiran yi alogo a xa nxu xali bəxəni, a a kələ dənaxan ma fe ra en benbane xa, a a soma en yii.²⁴ Alatala yi nxu yamari, a nxu xa sariyani itoe birin suxu nxu yi gaxu Alatala en ma Ala yee ra alogo nxu xa hərin sətə waxatin birin, nxu yi siimaya fajin sətə alo en kii naxan yi iki.²⁵ Xa en yamarini itoe birin suxu ki fajni Alatala en ma Ala naxanye yamarixi en ma, na findima en ma tinxinyaan nan na.”

7

*Isirayila nun Kanan kaane fe
Xorɔyaan 34.11-16*

¹ Alatala ε Ala na ε xali bɔxɔni waxatin naxan yi, a denaxan fima ε ma, a siya solofere kedima nen: Xitine nun Girigasane nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine, e nun Yebusune, siya solofere naxanye wuya ε xa, e senben mɔn gbo ε xa. ² Alatala ε Ala na e lu ε sagoni waxatin naxan yi, ε yi e nɔ, ε xa e halagi fefe! E nama layiri yo xidi, ε mɔn nama kininkinin e ma. ³ Futun nama so ε tagi. E nama ε dii temene fi e dii xemene ma. E nama jaxanle fen e ye ε dii xemene jaxanle ra. ⁴ Xa na mi a ra xɔɔneni itoe ε diine ratantanma nen, e yi se gbete ye batu, Alatala yi xɔɔ ε ma, a yi ε halagi mafuren! ⁵ E xa ito nan liga e ra: E xa e saraxa gandene nun e kide gemene birin kala. E yi e Asera kide gbindonne sege, ε yi e suxurene birin gan.

⁶ Bayo ε bata findi yama rasarijanxin na Alatala ε Ala xa. Alatala ε Ala bata ε tan nan sugandi bɔxɔn siyane birin ye alogo ε xa findi a gbee yamaan na. ⁷ Alatala mi biraxi e fɔxɔ ra, a yi ε sugandi, bayo ε tan gbo yamaan birin xa. E tan yi xurun yamaan birin xa. ⁸ Koni Alatala ε tan nan xanuxi. A yi a layirin nakamali a naxan tongo, a a kɔɔ naxan ma ε benbane xa. Na nan a toxi a ε ramini a senben na konyiyani. A yi ε xunba Firawona yii, Misiran mangana. ⁹ Nanara, ε xa a kolon, a Alatala ε Ala, a tan keden peen nan Ala ra. A tinxin. Naxanye na a xanu, e a yamarin suxu, a a layirin nakamalima ne xa nen a hinanni han mayixete wuli keden. ¹⁰ Naxanye na a xɔnnantenyaa, a ne fan saranna fima nen, a yi e halagi. Ala na xɔnnantenyaa saranma nen keden na. ¹¹ Nayi, i xa n ma yamarine nun tonne nun sariyane suxu ki faji, n ni yamarixi naxan na to.

Sariyane 28.1-14

¹² Xa i yamarini itoe rame, i yi e suxu ki faji, Alatala i ya Alaa layirin nakamalima i xa nen a hinanni, alo a a kɔɔ i benbane xa kii naxan yi. ¹³ A i xanuma nen, a barakan sa i ya fe yi, a mɔn yi i wuya ayi. A barakan sama nen i ya dii barini e nun i ya xee ne bogiseene, maala nun manpa nen nen nun turena, e nun i ya jinge diin nun yexee diin naxanye xalin kuruni, na bɔxɔni, a a kɔɔ naxan ma ε benbane xa, a a soma ε yii. ¹⁴ A ε barakama nen dangu siyane birin na. Dii baritaren mi luyee tagi, xemene ba, jaxanla ba, hali xuruseene. ¹⁵ Alatala ε ratangama nen furen sifan birin ma. A mi fitina fure yo ragide ε ma alo ε naxanye toxi Misiran yi. Koni a ne rasanbama muxune ma nen naxanye na ε xɔn. ¹⁶ E lan nen ε xa muxune birin faxa, Alatala ε Ala naxanye soma ε yii. E nama kininkinin e ma, ε mɔn nama e gbee alane batu, alogo e nama ε ratantan.

¹⁷ E a mirima nen ε bɔɔneni, “Siyani itoe gbo en tan xa. Nxu tan e nɔɔn di?” ¹⁸ Koni, ε nama gaxu e yee ra. Alatala ε Ala naxan ligaxi Firawona nun Misiran bɔxɔn birin na, na xa rabira ε ma. ¹⁹ E bata fe xɔdexene to naxanye dɔxi e ra, e nun taxamasenne nun kabanakoon naxanye ligaxi. E bata Alatala ε Ala senben nun nɔɔn to a ε ramini naxan na Misiran bɔxɔni. Alatala ε Ala na fe sifan ligama nen yamanane birin na ε gaxuxi naxanye yee ra. ²⁰ Alatala ε Ala ε luma nen alo jurun naxanye ε yaxune kedima han hali naxanye e luxunxi ε ma, ne fan yi halagi. ²¹ E nama gaxu e yee ra, bayo Alatala ε Ala nan e tagi, a gbo, a magaxu. ²² Alatala ε Ala siyani itoe kedima nen e yee ra xunxuri yeen ma, ε mi nɔe e birin faxe sanja yi kedenni, alogo burunna subene nama wuya ayi, e ε tɔɔ. ²³ Alatala ε Ala e soma nen ε yii. A yi e yifu han, e halagi. ²⁴ A e mangane soma nen ε yii, ε yi e xinle ralɔ ayi dunuja yi. Muxu yo mi nɔe

tiye ε kanke. Ε ε birin halagima nen. ²⁵ Ε xa e ala sawurane gan. Ε nama mila xεmaan nun gbetin xon naxan na suxurene ma. Ε nama ne tongo ε gbeen na alogo a nama findi luti ratixin na ε fan yeε ra. Amasoto se xosixin nan na ra Alatala ε Ala yeε ra yi. ²⁶ Ε nama na suxure sifan naso ε banxine yi de, alogo ε fan nama halagi alo e tan. Ε xa ne rapaxu bayo e haramuxi.

8

Ε nama jinan Alatala xon

¹ Ε xa yamarini itoe birin suxu n naxanye yamarima ε ma to alogo ε xa siimaya fajin soto, ε yi wuya ayi. Ε yi na boxon soto Alatala a koloxi naxan ma fe ra, a a soma nen ε benbane yii. ² Ε ε miri sigati xunkuyen ma Alatala ε Ala naxan nagidi ε ma tonbonni neε tonge naanin bun alogo a xa ε findi muxu yeε magodoxine ra. A mon xa ε kejaan fesefese, alogo a xa a kolon feen naxan ε sondomeni, xa ε a yamarine suxe, hanma xa ε mi e suxe. ³ Α ε findi muxu yeε magodoxine ra nen, a yi ε rakame. A mon yi Manna donseen* so ε yii, ε nun ε benbane mi yi donseen naxan kolon. Na birin alogo a xa a yita ε ra, a muxun mi balon donseen xan gbansan na, fo Alatala falan naxanye birin tima. ⁴ Neε tonge naaninni itoe bun, ε domane mi kalaxi, ε sanne mi kusunxi. ⁵ Ε xa a kolon a Alatala ε Ala ε maxuruma nen alo diin fafe a maxuruma kii naxan yi. ⁶ Ε xa Alatala ε Alaa yamarine birin suxu, ε bira a kirane foxo ra, ε mon yi gaxu a yeε ra.

⁷ Alatala ε Ala ε xalima nen boxo fajini xudene nun darane denaxan yi. Tigi ige gbeen minima na boxon lanbanne nun a geyane yi. ⁸ Murutun nun fundenna nun manpa binle† nun xode binle nun girenada binle nun oliwi turene nun kumin gbo na boxoni. ⁹ Burun mi janma na boxoni, sese mi fa dasama ε ma. Ε nεε wuren be nen gemeni, wure gbeela fan yi soto geyane yi.

¹⁰ Ε na ε dege han ε yi lugo, ε xa barika bira Alatala ε Ala xa boxo fajini ito a fe ra. ¹¹ Ε a liga ε yeren ma de! Ε nama jinan Alatala ε Ala xon, ε yi tondi a yamarine nun sariyane nun tonne suxe, n naxanye yamarima ε ma to. ¹² Ε na ε dege han ε yi lugo, ε na banxi fajine ti, ε yi doxo menni, ¹³ ε jingene nun siine nun yexεene na wuya ayi, ε gbetin nun ε xεmaan na gbo ayi, ε herisigen birin na gbo, ¹⁴ ε xa a liga ε yeren ma alogo ε nama waso han ε yi jinan Alatala ε Ala xon, naxan ε ramini konyiyani Misiran boxoni. ¹⁵ Α bata ε radangu tonbon gbee magaxuxin na, sari xolene nun tanle denaxan yi, igen mi boxon naxan yi. A yi igen namini fanyeni ε xa. ¹⁶ Α yi Manna donseen so ε yii tonbonni ε benbane mi yi donseen naxan kolon, alogo a xa ε findi muxu yeε magodoxine ra, a yi ε kejaan fesefese, a yi no fe faji ligadeni ε xa. ¹⁷ Ε nama a miri, a ε herisigeni ito sotoxi ε senben nun ε fangan nan xon. ¹⁸ Ε xaxili lu Alatala ε Ala xon, bayo a tan nan senbeni ito fima ε ma alogo ε xa na herisigen birin soto. A a layirin nakamalima iki alo a a kolε ε benbane xa kii naxan yi. ¹⁹ Χa ε jinan Alatala ε Ala xon, xa ε bira ala gbete ye foxo ra, xa ε ε xinbi sin e xa, ε yi e batu, n xa a fala ε xa to, ε halagima nen. ²⁰ Ε halagima nen alo Alatala siya gbetene halagima ε yeε ra kii naxan yi iki, bayo ε mi ε tuli matixi Alatala ε Ala a xuiin na.

* **8:3:** Manna donsena a fe mato Xoroyaana 16.13-15 nun 16.31 kui. † **8:8:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

9

Isirayila kaane Ala matandina

¹ Isirayila kaane, ε tuli mati. Iki, ε Yuruden baan gidima nen. E siyane kedima nen naxanye gbo ε xa, e senben dangu ε ra. E yi e taane tongo naxanye yinne mate han kore. ² Men kaane gbo, e kuya. Anaki bonsonna muxune nan ne ra, ε naxanye fe kolon. E bata a me, muxune naxa, “Nde noε tiye Anaki bonsonna kanke?” ³ E xa a kolon iki, a Alatala ε Ala nan tima e yeε ra, alo teen naxan seen birin ganma. A tan nan e halagima, a e yarabima nen ε xa. E yi e kedi, ε yi e jan mafuren alo Alatala ε Ala a fala ε xa kii naxan yi. ⁴ Alatala ε Ala na e kedi ε yeε ra waxatin naxan yi, ε nama ε yete matoxo fa fala, “Alatala n nafaxi be boxoni ito masotoden ni bayo n tinxin.” Na mi a ra. Alatala siya gbeteke kedima e yeε ra e kewali jaxine nan ma fe ra. ⁵ E nama a miri, a e fama e boxon sotodeni ε tinxinna nun ε lannayaan nan ma. Alatala siyani itoe kedima e yeε ra e kewali jaxine nan ma, alogo a xa a koloxuini nakamali, a naxan fala ε benbane Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ⁶ E xa a kolon, a Alatala ε Ala mi boxo fajini ito soxi ε yii ε gbeen na ε tinxinna xan ma fe ra. Amasoto yama murutexin nan ε ra.

⁷ Na feen xa rabira ε ma ε Alatala ε Ala raxolo kii naxan yi tonbonni. E nama ninan na xon de! Xabu ε keli Misiran yi, han ε so be, ε yi murutema Alatala ε Ala xili ma. ⁸ E Alatala raxolo nen Horebe geyaan fari han a yi wa ε faxa feni. ⁹ N to te geyaan fari alogo n xa walaxa geme daxine tongo naxan findixi layirin na en nun Alatala tagi, n yi yanyi tonge naanin nun koε tonge naanin ti geyaan fari, n mi donseen don, n mi igen fan min. ¹⁰ Alatala yi walaxa geme daxi firin so n yii, a naxan sebe a yete yiin na. Alatala yamarin naxanye fala ε xa teen tagi ε yi malanxi waxatin naxan yi geyaan fari, ne birin yi seboxi walaxane ma. ¹¹ Yanyi tonge naanin nun koε tonge naanin to defe, Alatala yi walaxa geme daxi firinne so n yii a layirin na. ¹² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i xa godo mafuren bayo i yamaan naxan naminixi Misiran yi, e bata findi fe kalane ra. E bata kiraan fata, n na e yamarixi naxan na, e wure raxulunxin nafala suxuren na.” ¹³ Alatala mon yi a fala n xa, a naxa, “N bata a to, a yama murutexini ito ra. ¹⁴ I masiga n na alogo n xa e halagi, n xa e xinla ralox ayi dunuƴa yi. N ni i tan nan bonsonna muxune findima siya gbeen na naxan senben gbo, e mon wuya dangu siyani ito ra.” ¹⁵ N yi godo geyaan ma, teen yi naxan ma. Na layiri walaxa geme daxi firinne yi suxi n yii. ¹⁶ Na waxatini, n yi a to, a ε bata yulubin liga Alatala ε Ala ra. E bata wure raxulunxin nafala jinge sawuran na. E bata kiraan fata Alatala naxan yamari ε ma. ¹⁷ N yi walaxa geme daxi firinne tongo, n yi e woli ayi, e yi yibo ε yeε xori. ¹⁸ N mon yi bira boxoni Alatala yetagi, n lu na yanyi tonge naanin nun koε tonge naanin. N mi donseen don, n mi igen fan min. N na birin liga ε yulubine nan ma fe ra, e fe jaxin naxan nabaxi Alatala yeε ra yi, a xolo. ¹⁹ N yi gaxu Alatalaa xolon na bayo a xoloxi ε ma han a yi wa ε halagi feni. Koni Alatala mon yi n ma maxandin name. ²⁰ Alatala borhen yi texi Haruna ma han a yi wa a halagi feni, koni n mon yi Ala maxandi Haruna fan xa. ²¹ N mon yi jinge sawuran tongo ε naxan nafalaxi ε yulubine yi, n yi a woli teeni, n yi a yiwuru han a findi a fujin na. N yi na fujin woli xudeni naxan kelima geyaan fari.

²² E mon Alatala raxolo nen Tabera taan nun Masa nun Kibiroti-Hatawa yi.

²³ Alatala to ε xe keli Kadasi-Barineya yi, a yi a fala ε xa, a naxa, “E siga, ε xa boxon tongo n naxan soxi ε yii.” Koni ε yi Alatala ε Alaa yamarin matandi.

Ɛ mi la a ra, Ɛ mɔn mi a xuiin name. ²⁴ Xabu n na Ɛ kolon waxatin naxan yi, Ɛ murutexin na a ra Alatala xili ma. ²⁵ Alatala to wa Ɛ faxa feni, n yi bira bɔxɔni a yɛtagi, n yi lu na yanyi tonge naanin nun kɔe tonge naanin. ²⁶ N yi Alatala maxandi, n naxa, “Marigina Alatala, i nama i ya yamaan halagi i gbeen naxan na, i yamaan naxan xunba i fangan na, i naxan naminixi Misiran bɔxɔni i sɛnben na. ²⁷ I jɔxɔ lu i ya walikene xɔn ma, Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba. I xa dija yamani ito a xaxili xɔdɛxɛn nun a fe jɔxin nun a yulubin ma, ²⁸ alogo Misiran kaane nama a fala, e naxa, ‘Alatala mi nɔxi e xalideni bɔxɔni a naxan ma fe falaxi e xa. A e rapaxuxi nɛn. A bata e ramini alogo a xa sa e faxa tonbonni.’ ²⁹ Koni Ala, i ya yamaan nan e ra, i gbee yamana, i naxan namini i sɛnben nun i ya nɔɔn xɔn.”

10

Alaa dijana

Xɔɔyaan 34.1-10

¹ Na xanbi, Alatala yi yamarin fi n ma, a naxa, “Walaxa gɛmɛn daxi firin nafala alo a singene. I mɔn xa wudi kankiraan nafala. I yi te n fɛma geyaan fari. ² N mɔn xa yamarine seɓe naxanye yi walaxan bonne ma i naxanye kalaxi. I xa e sa na kankiraan nan kui.” ³ N yi kankiraan nafala kasiya wudin na. N yi walaxa gɛmɛ daxi firin fan nafala alo bonne. N yi te e ra geyaan fari. ⁴ Alatala yi seɓenla ti walaxa nɛnɛni itoe ma, alo naxan yi seɓexi bonne ma, yamari fune, a naxan falaxi Ɛ xa geyaan ma tɛɛn tagi Ɛ yi malanxi waxatin naxan yi. Alatala yi e so n yii. ⁵ N yi godo geyaan fari, n yi walaxane sa kankiraan kui, n naxan nafalaxi. E yi lu na alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi.

⁶ Isirayila kaane yi keli Yakani a diine xɔɔrinne yireni, siga Mosera yi. Haruna faxa mɛnna nin, a yi maluxun na. A dii Eleyasari yi findi saraxaraliin na a funfuni. ⁷ Na xanbi ra, Isirayila kaane yi siga Gudugoda yi. E to keli Gudugoda yi, e yi siga Yotobata yi, xude wuyaxi yi bɔxɔn naxan yi. ⁸ Na waxatini, Alatala yi wanla taxu Lewi bɔnsɔnna ra, a e xa findi Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune ra.* E mɔn xa ti Alatala yɛtagi e a wanle kɛ. E yi duba yamaan xa Alatala xinli. Na nan ligama han to. ⁹ Nanara, Lewi bɔnsɔnna muxune mi kɛɛn sɔtɔxi e ngaxakedenne yɛ. Alatala nan luxi e xa alo e kɛɛna alo a a fala e xa kii naxan yi.

¹⁰ N lu nɛn geyaan fari yanyi tonge naanin nun kɔe tonge naanin alo n naxan liga a fɔlɔni. Alatala mɔn yi n ma maxandin name, bayo a mi Ɛ faxa feen nagidixi. ¹¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i ti yamaan yɛɛ ra. E xa so bɔxɔni n na n kɔlɔxi naxan ma fe ra e benbane xa, a n na soma nɛn e yii.”

Alaa xanuntenyana

¹² Iki, Isirayila kaane, Alatala Ɛ Ala wama Ɛ xa nanse liga? A wama nɛn Ɛ xa gaxu Alatala Ɛ Ala yɛɛ ra alogo Ɛ xa sigan ti a kiraan xɔn, Ɛ yi a xanu, Ɛ yi wali Alatala Ɛ Ala xa Ɛ bɔɔɛn birin na e nun Ɛ niin birin na. ¹³ Ɛ mɔn xa Alatalaa yamarine nun tɔnne suxu Ɛ Ala, n naxan soxi Ɛ yii to alogo Ɛ siimayaan xa fan. ¹⁴ Alatala Ɛ Ala nan gbee kore xɔnna birin na. E nun bɔxɔ xɔnna nun a yi seene birin. ¹⁵ Koni Alatala Ɛ benbane nan xanu. Iki Ɛ tan nan e bɔnsɔnna ra, a e tan nan sugandixi siyaan bonne yɛ, alo Ɛ kii naxan yi to.

* **10:8:** 10.8Layiri Kankirana fe mɔn seɓexi Xɔɔyaan 25.10-22 kui.

16 Nayi, ε xa ε bɔɔɔene rasariɔan, ε nama fa murute sɔnɔn. 17 Bayo Alatala ε Ala nan alane Ala ra e nun mangane mangana, Ala naxan senben gbo, a magaxu. A mi muxune rafisama e bode xa, a mi dimi yi seene rasuxuma kiti sadeni. 18 A tan nan kiridine nun kaɔa gilene xun mayengen na. Xɔɔen nafan a ma, a donseen nun maraberi baan soma e yii. 19 E fan xa xɔɔene rafan naxanye ε tagi bayo xɔɔene nan yi ε tan fan na Misiran yi. 20 E xa gaxu Alatala ε Ala yeε ra, ε yi a batu. E xa kankan a ma, ε mɔn xa ε kɔlɔ a tan nan xili yi. 21 E xa a tan nan tantun. A tan nan ε Ala ra, naxan kabanakone nun fe magaxuxine ligaxi ε yeε xɔri. 22 E benbane yi soma Misiran yi waxatin naxan yi, e mi yi danguxi muxu tonge solofere ra. Iki Alatala ε Ala bata ε rawuya ayi dangu sarene ra kore.

11

Alaa wanle Isirayila xa

1 E xa Alatala ε Ala xanu, ε yi a gelene nun tɔnne nun sariyane nun yamarine suxu waxatin birin. 2 E xa a kolon to, a ε diine mi a toxi, Alatala ε Ala ε maxuru kii naxan yi a gboon nun a senben nun a nɔnɔn nun 3 a kabanakone nun a wanle xɔn, a naxanye ligaxi Misiran bɔxɔni Firawona ra e nun a bɔxɔn birin na. 4 E mɔn mi a toxi a naxan ligaxi Misiran sofa ganla ra, e nun e soone nun e yenge so wontorone. E mi a kolon Ala Gbala Baa igen sa sofane xun ma kii naxan yi, e yi ε sagatanma waxatin naxan yi. Alatala yi e birin nalɔ ayi habadan! 5 E diine mɔn mi a toxi a naxan ligaxi tonbonni benun ε xa be li. 6 E nun a naxan liga Datan nun Abirami ra, Eliyabi a dii xemene, Ruben bɔnsɔnna. Bɔxɔn yi yibɔ Isirayila kaane birin yeε xɔri, a yi a raxutu e nun e denbayane nun e bubune nun e fɔxɔrabirane birin ma. 7 E tan nan fe gbeeni itoe to ε yeεn na Alatala naxanye ligaxi.

8 Nanara, ε xa yamarini itoe birin suxu, n naxanye yamarima ε ma to, alogo ε xa senben sɔtɔ ε yi bɔxɔni ito masɔtɔ Yuruden baan kidi ma, ε sigama denaxan yi. 9 E xa e suxu alogo ε xa siimaya xunkuyen sɔtɔ bɔxɔni Alatala a kɔlɔxi naxan ma fe ra ε benbane xa e nun e bɔnsɔnna, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi. 10 E bɔxɔn naxan sɔtɔma a mi luxi alo Misiran bɔxɔna, ε kelixi denaxan yi. Menni, xεε biin na ɔan, fɔ ε xa igen maxali a ma nen ε sannu alo nakɔna. 11 E bɔxɔn naxan sɔtɔma Yuruden baan kidi ma, geya yiren nun lanban yiren na a ra. Tule igen nan sama a ma. 12 Bɔxɔn na a ra Alatala ε Ala a ɔɔɔ luxi denaxan xɔn. A tan nan a xun matoma a ra, keli ɔeen folɔn na han a rajanna.

Alaa layirina

13 Xa ε yamarini itoe suxu a faɔin na n naxanye yamarima ε ma to, xa ε Alatala ε Ala xanu, ε yi a batu ε bɔɔen birin na e nun ε niin birin na, 14 n tulen nafama nen ε bɔxɔn ma a waxatini, ɔemɔn nun sogefuren na, alogo ε xa herisigen sɔtɔ, murutuna, manpa nenena, e nun turena. 15 N mɔn seɔen fan nasabatima nen ε bɔxɔni ε xuruseene balon na. E ε degema nen han ε wasa. 16 E a liga ε yeren ma alogo sese nama ε rakunfa, ε yi ε xun xete, ε yi ε xinbi sin ala gbeteɔye bun, ε e batu. 17 Xa ε na liga, Alatala xɔlɔma nen ε ma han! A yi tulen dan alogo sansi yo nama fa sabati bɔxɔni sɔnɔn, ε yi ɔan bɔxɔni ito yi mafuren Alatala naxan soma ε yii.

18 E xa falani itoe lu ε niini e nun ε bɔɔeni. E e xidi ε yiin na e nun ε tigi ra alogo ε nama ɔinan e xɔn. 19 E xa ε diine xaran ne ma, ε xa e fe fala ε nɔma dɔxi banxini, ε nɔma sigatini, ε nɔma saxi, ε nɔma kelima. 20 E xa e sebe ε banxine

senbetenne nun e deene ma, ²¹ alogo Alatala a kolob boxon naxan ma fe ra, a soma e benbane yii nen, e nun e yixetene xa lu menni, fanni kuyen mon boxon xun ma. ²² Xa e yamarini itoe suxu ki faji, n na e yamarima naxanye ra, xa e Alatala e Ala xanu, xa e sigan ti a kirane xon, xa e kankan a ma, ²³ nayi Alatala siyani itoe birin kedima nen e yee ra. E yi siyani itoe boxon findi e gbeen na, hali e maxodxo e xa, e senben gbo e xa. ²⁴ E na e sanna ti denaxan birin yi, na findima e gbeen nan na. E boxon danna kelima nen tonbonni sa dexo Liban boxon na, keli Efirati baan na sa dexo foxo igen na sogegododen binni. ²⁵ Muxu yo mi tiye e yee ra. E na siga dede yi, Alatala e Ala e yee ragaxun sama nen men kaane yi e kuisan, alo a a fala e xa kii naxan yi.

²⁶ E a mato, n bata barakan nun dangan sa e yetagi to. ²⁷ Xa e Alatala e Alaa yamarine suxu, n na e yamarima naxanye ra to, e barakan sotoma nen. ²⁸ Koni xa e mi Alatala e Alaa yamarine suxu, xa e kiraan fata n na e yamarima naxan na to, e bira ala gbetene foxo ra e mi naxanye kolon, e dangan nan sotoma.

²⁹ Alatala e Ala na e xali boxoni waxatin naxan yi a denaxan soma e yii, e xa duba falani itoe ti Garisimi geyaan fari, e yi danga falane ti Ebalii geyaan fari. ³⁰ Na geyane nayi Yuruden kidi ma, sogegododen kiraan xanbi ra, Kanan kaane boxoni, Araba yi, Giligali yetagi, More wudi gbeene denaxan yi. ³¹ E Yuruden baan gidima iki, siga na boxoni Alatala e Ala denaxan soma e yii, a findi e gbeen na, e mon yi dexo na. ³² Nanara, e xa tonne nun yamarine birin suxu ki faji, n naxanye soma e yii to.

12

Ala batu yire kedenna fe yi

¹ E xa tonni itoe nun yamarine suxu ki faji na boxoni, Alatala e benbane Ala denaxan soma e yii. ² E siyaan naxanye kedima, e xa ne suxure batudene birin kala, geyane fari e nun fotonne bun. ³ E xa e saraxa gandene kala, e yi e kide gemene yibo, e yi e Asera kide gbindonne gan, e yi e ala sawurane rabira, e yi e xinle nan na yirene yi.

⁴ E nama Alatala e Ala batu na kiini. ⁵ Koni e xa Alatala fen yire kedenni, a na denaxan sugandi e bonsonne tagi, alogo a xa lu menni, a xinla matoxoma denaxan yi. E xa siga menni nin, ⁶ e yi e saraxa gan daxine ba e nun e saraxane nun e yaganne nun e kiseene nun e de tiin nakamali saraxane nun e jeniye ma saraxane, e nun e xuruseene dii singene. ⁷ E xa e saraxane don menni Alatala e Ala yetagi, e tan nun e denbayane. E xa sewa herin na Alatala e Ala naxan fixi e ma.

⁸ Na boxoni, e nama Ala batu alo en naxan nabama iki, birin nun a rafan fe. ⁹ En na rabama bayo e munma so e matabu yireni singen, Alatala e Ala denaxan fima e ma. ¹⁰ Koni e Yuruden baan gidima nen, e yi dexo na boxoni Alatala denaxan soma e yii. A e ratangama nen e yaxune birin ma naxanye e rabilinni alogo e xa dexo bonne xunbenli. ¹¹ Alatala e Ala yirena nde sugandima nen menni, a xinla matoxon denaxan yi. E xa fa e kiseene ra menni n naxanye yamarixi e ma: e saraxa gan daxine, e saraxane, e yaganne, e kiseene, e nun e se fajiin naxanye fima Ala ma de tiini. ¹² E sewama nen menni Alatala e Ala yetagi, e tan, e diine, e konyine, e nun Lewi bonsonna muxun naxanye e konni bayo boxon mi soma e yii e kee boxon na.

¹³ E nama e saraxa gan daxine ba e waxon yirene yi de! ¹⁴ E xa e ba Alatala e Alaa yire sugandixin nin Isirayila bonson keden konni. N naxan birin yamarixi e ma, e xa na birin liga menni. ¹⁵ Koni i noe nen suben don daxin faxe

yiren birin yi, Alatala naxan fixi i ma, i na dɔxɔ dɛnaxan yi. Muxu sariɲanxin nun a sariɲantaren nɔɛ a donɲɛ nɛn, alo xɛnla hanma bolena. ¹⁶ Koni ɛ nama suben don e nun a wunla, ɛ xa a wunla bɔxɔn alo igena.

¹⁷ ɛ mi lan ɛ murutun hanma manpa nɛnɛn hanma turen don ɛ konni naxan findɛ yaganna ra, hanma ɛ xuruseene dii singene hanma ɛ saraxan naxanye bama dɛ tiin ma, hanma ɛ ɲɛnige ma saraxana hanma ɛ kiseene. ¹⁸ ɛ xa ne don Alatala ɛ Ala yetagi, a dɛnaxan sugandima, ɛ tan nun ɛ diine nun ɛ konyine, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye ɛ konni. ɛ xa sɛwa hɛrin na Alatala ɛ Ala yetagi, a naxan fixi ɛ ma. ¹⁹ ɛ a liga ɛ yeren ma, ɛ nama ɲinan Lewine xɔn ɛ nɛma na bɔxɔni.

²⁰ Alatala ɛ Ala na ɛ bɔxɔn nagbo ayi waxatin naxan yi, alo a falaxi ɛ xa kii naxan yi, xa suben xɔnla ɛ suxu, ɛ xa na don alo ɛ wama a xɔn kii naxan yi. ²¹ Xa ɛ dɔxɔden makuya Alatala ɛ Alaa yire sugandixin na, ɛ nɔɛ xuruseene faxɛ nɛn Alatala naxanye fixi ɛ ma alo n na a yamarixi ɛ ma kii naxan yi. ɛ nɔɛ na subene donɲɛ nɛn ɛ taane yi alo ɛ wama a xɔn kii naxan yi. ²² Muxu sariɲanxin nun a sariɲantaren nɔɛ a donɲɛ nɛn alo xɛnla hanma bolena. ²³ Koni ɛ nama suben don e nun a wunla, bayo wunla luxi nɛn alo a niina. A mi lan ɛ xa suben nun a niin don. ²⁴ ɛ nama suben don e nun a wunla, ɛ xa a bɔxɔn alo igena. ²⁵ ɛ nama a don alogo ɛ xa hɛrin sɔtɔ, ɛ tan, e nun ɛ diine hali ɛ dangu xanbini. Amasɔtɔ ɛ fe tinxinxine ligama Alatala yɛɛ ra yi.

²⁶ Koni naxan yo rasariɲanxi Ala xa hanma i dɛ ti naxan ma fe ra, a i a soma Ala yii nɛn, i xa ne xali Alatalaa yire sugandixini. ²⁷ ɛ xa ɛ saraxa gan daxine ba Alatala ɛ Alaa saraxa ganden fari, suben nun a wunla. ɛ xa saraxa gbɛtɛne wunla bɔxɔn Alatala ɛ Ala a saraxa ganden fari, ɛ yi a suben don.

²⁸ ɛ xa feni itoe birin name ɛ yi e liga n naxanye yamarima ɛ ma, alogo ɛ xa hɛrin sɔtɔ, ɛ tan nun ɛ diine hali ɛ dangu xanbini, han habadan. Amasɔtɔ fe fajin na a ra naxan nafan Alatala ɛ Ala ma.

²⁹ Alatala ɛ Ala na siyane halagi ɛ yɛɛ ra, ɛ naxanye bɔxɔn masɔtɔma, ɛ na dɔxɔ e bɔxɔni, ³⁰ ɛ xa ɛ yetɛ ratanga e fe ɲaxi ligan ma e halagi xanbini. ɛ nama e alane feen maxɔdin, ɛ naxa, “Siyani itoe yi e alane batuma di? En fan xa na nan liga.” ³¹ ɛ nama na fe sifan liga Alatala ɛ Ala ra, bayo e yi fe xɔsixin sifan birin ligama e alane xa naxanye ɲaɲaxu Alatala ma. E yi e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne nan ganma e suxurene kideni.

13

Suxure batuna

¹ ɛ xa feni itoe birin liga n naxanye yamarima ɛ ma. ɛ nama sese ba a ra, ɛ mɔn nama sese sa a fari. ² Xa nabina nde hanma sayibana nde keli ɛ tagi, a yi taxamasenna hanma kabanako fe famatɔɔn fala ɛ xa, ³ na yi rakamali, a mɔn yi a fala ɛ xa, a naxa, “En bira suxurene batu feen fɔxɔ ra,” ɛ tan mi alan naxanye kolon, ⁴ ɛ nama ɛ tuli mati na nabiin na hanma na sayibana. Alatala ɛ Ala nan ɛ kɛɲaan fɛsɛfɛsɛma alogo a xa a kolon xa ɛ a xanuxi ɛ bɔɲɛn birin na e nun ɛ niin birin yi. ⁵ ɛ xa bira Alatala ɛ Ala nan keden fɔxɔ ra, ɛ yi gaxu a yɛɛ ra. ɛ yi a yamarine nun a falane suxu, ɛ yi a keden peen batu, ɛ yi kankan a ma. ⁶ Koni ɛ xa nabiin hanma sayiban tan faxa, bayo a yi wama ɛ ramurute feni Alatala ɛ Ala xili ma naxan ɛ raminixi Misiran yi a ɛ xunba konyiyani. A bata kata a xa ɛ ba kiraan xɔn Alatala ɛ yamarixi naxan na. Fɔ ɛ xa fe ɲaxin birin ba ɛ tagi. ⁷ I ngaxakedenna hanma i ya diina hanma i ya ɲaxanla i naxan xanuxi hanma i lanfaan naxan nafan i ma alo i yetɛna,

xa na nde i rakunfa wundoni alogo ε xa alana nde batu, i mi naxan kolon, ε benbane fan mi yi naxan kolon, ⁸ε rabilinna siyana ndee suxurena, naxanye makuya ε ra hanma naxanye maso, keli bəxəɔn danna boden ma sa ti boden na, ⁹i nama tin a falan ma. I nama i tuli mati a ra. I nama kininkinin a ma. I nama a ratanga. I nama a luxun. ¹⁰I xa na kanna faxa, i tan nan singe xa a gəɔɔn gəməɔn na, yamaan fan yi a magəɔɔn. ¹¹ε xa a magəɔɔn han a yi faxa, bayo a bata kata a xa i raxetε Alatala i ya Ala fəxə ra naxan i raminixi konyiyani Misiran bəxəɔni. ¹²Isirayila kaane birin na feen mɛma nɛn, e yi gaxu. Nayi, na fe jaxi sifan mi fa ligama ε tagi səɔnɔn.

¹³Xa ε falana nde mε taana nde a fe ra, Alatala ε Ala dɛnaxan soma ε yii, ¹⁴fa fala muxu jaxina nde bata keli mɛnni naxan a falama bonne xa, a naxa, “En xa suxurena ndee batu, ε mi naxanye kolon,” ¹⁵nayi ε xa na feen xəɔɔnfen ki fəɔi e yi jəɔndin fen. ε xa a kolon xa na fe jaxin ligaxi ε tagi. ¹⁶ε xa na taa kaane birin faxa silanfanna ra. * ε xa na taan nun a muxune nun a xuruseene birin naxəri. ¹⁷ε xa e hɛrisigɛn birin malan taa tagini, ε tɛɛn sa a ra, ε taan birin gan Alatala ε Ala yetagi. Na findima bəxə rabejinxin nan na habadan. A mi fa tima səɔnɔn. ¹⁸ε nama na sena ndee findi ε gbeen na ε naxanye ganma alogo Alatala nama xəɔɔ e ma. A kininkininma ε ma nɛn, a yi ε rawuya ayi alo a a kəɔɔ kii naxan yi ε benbane xa. ¹⁹Na ma, ε xa Alatala ε Ala xuiin name, ε yi a yamarine suxu, n naxanye yamarima ε ma to, ε yi fe tinxinxin liga Alatala ε Ala yεε ra yi.

14

Namun natənxine

¹Alatala ε Alaa diine nan ε tan na. Xa sayaan ti, ε nama ε yetε maxaba. ε nama ε xunna dε bi. ²Yama rasarijanxin nan ε tan na Alatala ε Ala xa. A ε tan nan sugandixi bəxəɔn siyane birin tagi, a ε xa findi a gbeen na.

Sube radaxaxine

Saraxaraline 11.1-23

³ε nama se xəɔsixi yo don. ⁴Subene ni i ra, ε nəε naxanye donjɛ: jingen nun yεxɛɛn nun siin ⁵nun xɛɔna nun təkɛn nun bolen nun geya ma siin nun wonden nun yaleen e nun burunna yεxɛɛna. ⁶Sube toro kanna naxan toro bəxi jaxi ra, a mən donseen laxunma, ε nəε ne donjɛ nɛn.

⁷Koni na subene tagi, naxanye toro bəxi jaxi ra, hanma naxanye donseen laxunma, ndee e ye ε nama ne don alo jəgəməna hanma jɛrena hanma fanyerasina. E findixi sube haramuxine nan na ε xa, bayo e donseen laxunma, koni e toro mi bəxi jaxi ra. ⁸Xəɔɔn toron bəxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. ε nama na suben don, ε mən nama ε yiin din a faxaxin na.

⁹Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yεxɛɛne don naxanye e bama. ¹⁰Koni naxanye mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E mi sarijan ε xa.

¹¹ε nəε xəɔɔi radaxaxine birin donjɛ nɛn. ¹²Koni ε nama itoe don: singbinna nun dugana e nun xəɔimangan ¹³nun bangaan nun sɛgɛn siyaan birin, ¹⁴e nun xaxaan siyaan birin ¹⁵nun dangaranfulen nun kutunxunban nun fəxə ige ma xəɔɔina, e nun təxɛdi tongon siyaan birin, ¹⁶e nun kunkutunna nun fəɔɔnbunsamuran nun toxoroon ¹⁷nun yεxɛ suxu kankon nun kankanna nun jinjaxan ¹⁸nun yaya xəɔɔna nun səɔi xəɔɔna siyaan birin, e nun sarasima

* **13:16:** Silanfanna: Sofane yengəso dεgɛmana.

xɔnla nun tuyena. ¹⁹ Niimase xunxuri gabute kanna birin haramuxin na a ra e xa. E nama e don. ²⁰ Koni e nɔe niimase xunxuri gabute kanna ndee donɔne nen naxanye radaxaxi.

²¹ E nama suben don naxan faxaxi a yete ma. E nɔe a soe xɔɔnen yii nen naxan dɔxi e konni, a yi a don, hanma e a sara xɔɔne gbetene ma. Koni yama rasarijanxin nan e tan na Alatala e Ala xa.

I nama sii diin jin a nga xiɔe igen na.

Yaganna fe

²² E na naxan birin sɔtɔ xeen ma, e xa na yaganna ba a ra jee yo jee. ²³ E xa e murutun nun e manpa nenen nun e turen yaganna don Alatala e Ala yetagi a na denaxan sugandi a xinla matɔxɔden na alogo e xa gaxu Alatala e Ala yee ra waxatin birin. ²⁴ Xa na yiren makuya i ra jaxi ra, xa Ala bata i baraka han i mi nɔe na yaganna maxale bayo Alatala a yire sugandixi makuya i ra a xinla matɔxɔma denaxan yi, ²⁵ nayi i xa i ya yaganna masara gbetin na. I na gbetin xali Alatala i ya Ala yire sugandixini. ²⁶ Menni i xa na gbetin masara sena ndee ra naxan na i kenen, jingene hanma yexeeene hanma manpana, naxanye birin naxan i ma. E nun i ya denbayaan yi e dege Alatala e Ala yetagi, e yi sewa. ²⁷ E nama jinan Lewi bɔnsɔnna muxune xɔn naxanye dɔxi e konne yi, bayo e mi kee bɔxɔn sɔtɔxi e gbeen na.

²⁸ Jee saxan yo jee saxan e xa e yaganna birin namara e taane yi. ²⁹ Lewi bɔnsɔnna muxune keen mi na naxanye xa e nun xɔɔne nun kiridine nun kaja gilen naxanye e tagi, ne birin xa fa e degedeni han e yi lugo. Nayi, Alatala e Ala barakan sama nen e kewanle yi e naxanye birin ligama.

15

Xɔɔya jeeena

Saraxaraline 25.8-38

¹ Jee solofere yo jee solofere e xa dija donle ma. ² A xa liga ikiini: muxun naxanye birin bata e ngaxakedenna Isirayila kaana nde doli, e xa dija na donla ma. E nama e ngaxakedenna Isirayila kaane karahan doli fi feen na bayo Alatalaa waxati saxin na a ra alogo yamaan yi dija donle ma. ³ E nɔe xɔɔnen tan karahanɔne nen, a yi e donla fi, koni e naxan dolixi e ngaxakedenna ma, e xa dija na ma. ⁴ Anu, tɔɔ muxun mi luma e ye, bayo Alatala baraka gbeen sama nen e fe yi na bɔxɔni Alatala e Ala denaxan soma e yii e keen na. ⁵ A na ligama nen xa e Alatala e Ala xuiin name e yi a yamarine birin suxu ki faji, n naxan falama e xa to. ⁶ Alatala, e Ala barakan sama nen e fe yi alo a a fala e xa kii naxan yi. Siya wuyaxine fama nen e dolideni, koni e tan mi donla tongoma. E nɔɔn sɔtɔma nen siya wuyaxine xun na, koni muxe mi nɔɔn sɔtɔma e tan xun na.

⁷ Xa tɔɔ muxuna nde i ngaxakedenne ye i konni Alatala i ya Ala denaxan fima i ma, i nama jeniɔe jaxiyaan liga a ra, i tondi a dɔle. ⁸ A makoon naxan ma, i xa na doli a ma fonisireyani. ⁹ I xa i yete ratanga miriya jaxini ito ma, i naxa, “A gbee mi luxi jee soloferen xa a li, yamaan dijama donle ma jeen naxan na.” I nama ye xɔdɔxɔ ayi i ngaxakeden tɔɔ muxune ma i tondi seen soe e yii. Nayi, a a mawugama nen Alatala xa i xili ma, i yi findi yulubi tongon na. ¹⁰ I xa a ki fonisireyani hali i mi nimisa i bɔɔni. Nayi, Alatala e Ala barakan sama nen e kewanle birin yi. ¹¹ Yiigelitɔn mi janma e yamanani habadan, nanara, n na a yamarixi e ma e xa hinan e ngaxakedenne ra, tɔɔ muxun nun yiigelitɔn naxanye e konni.

*Konyine xɔɔya fena**Xɔɔyaan 21.2-6 nun Saraxaraline 25.38-55*

¹² Xa ε ngaxakedenna Heburu xemena nde hanma jaxanla a yete mati ε ma konyin na, a walima nen ε xa jee sennin. A jee soloferedeni ε xa a xɔɔya. ¹³ Koni ε nama a yii genla yiba. ¹⁴ Alatala, ε Ala seen naxanye birin fixi ε ma barakani alo yexeen nun siin nun murutuna, e nun manpana, ε xa a ki na nde yi. ¹⁵ E nama jinan a konyine nan yi ε ra Misiran yi. Alatala ε Ala nan ε xunbaxi. Nanara, n yamarini ito soma ε yii to.

¹⁶ Xa i ya konyina a fala i xa, a a mi kelima i konni bayo ε nun i ya denbayaan nafan a ma, a a lan i konni, ¹⁷ nayi, i xa sɔxɔn seen tongo, i yi a tunla maso banxin deε wudin na, i yi a tunla sɔxɔn. Nayi, a findima nen i ya konyin na a siin birin yi. I na nan ligama i ya konyi gilen fan na. ¹⁸ E nama sunu konyin xɔɔya feen na. Amasɔɔ a jee sennin wanla tɔnɔn gbo dangu walikeen gbeen na dɔxɔ firin. Na ma, Alatala, ε Ala barakan sama nen ε kewanle birin yi.

Xuruseene dii singene fe

¹⁹ E jingen nun yexeen nun siin dii xeme singene birin naxanye xalima, ne birin findima Alatala ε Ala nan gbee ra. E mi lan ε turaan nawali xa dii singen na a ra, hanma ε yexee diin xaben maxaba a ma xa dii singen na a ra. ²⁰ Jee yo jee ε tan nun ε denbayaan xa ne don Alatala ε Ala yetagi a yire sugandixini. ²¹ Xa feen xuruseen na, xa a yeen kalaxi hanma a sanna, hanma fe gbete, ε nama na ba saraxan na Alatala ε Ala xa. ²² E a donma ε konni nen, ε nun muxu sarijanxin nun muxu sarijantarene. E birin lan nen e xa a don alo ε xenla nun bolen donma kii naxan yi. ²³ Koni ε nama suben wunla don de! E xa a rabɔxɔn alo igena.

16*Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla**Xɔɔyaan 12.14-20 nun Saraxaraline 23.4-8 nun Yatene 28.16-25*

¹ Abiba kiken na, ε xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba Alatala ε Ala binya feen na, bayo Alatala, ε Ala ε ramini na kiken nan na Misiran yi keεen na. ² E xa yexeen hanma siin hanma jingen ba saraxan na Alatala ε Ala xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali lɔxɔni. E na saraxan bama Alatalaa yire sugandixini a xinla binyama denaxan yi. ³ Sali lɔxɔni, ε nama burun don buru rate seen* saxi naxan yi. E xa buru ratetaren don xii solofere naxan findixi sunun taxamaseri burun na. Na nan a rabirama ε ma a ε mafuraxin nan keli Misiran yi. Na ma, ε mi jinan jee ε mini lɔxɔn xɔn ε siin birin yi Misiran bɔxɔni. ⁴ Na xii soloferen bun, a mi lan buru rate se yo xa to ε konne yi, ε bɔxɔn birin yi. E saraxan naxan bama xii singe lɔxɔn jimbanna ra, na sese nama lu han xɔtɔnni. ⁵ Na Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan mi lan a xa ba yiren birin yi, Alatala ε Ala naxan fima ε ma. ⁶ E a bama yire keden peen nin, Alatala ε Ala na denaxan sugandi a xinla binyama denaxan yi. Na saraxan bama jimbanna nan na sogen godo waxatini, ε mini waxatin naxan yi Misiran yi. ⁷ E suben jinma nen, ε yi a don na yireni Alatala ε Ala denaxan sugandima. Na kuye yibani, ε yi siga ε konne yi. ⁸ E xa buru ratetaren don xii sennin. A xii soloferede lɔxɔni, ε malanna ti Alatala ε Ala xa. E nama wali yo ke na lɔxɔni.

* **16:3:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

*Xunsagine sanla**Saraxaraline 23.15-22 nun Yatene 28.26-31*

⁹ E na murutu xaban fəɓɓ, ε xa xunsagi solofere tenge, ¹⁰ ε yi Xunsagine Sanla raba Alatala ε Ala xa. E yi jɛnige ma saraxan ba naxan na lan herisigen yatɛn ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma. ¹¹ E sɛwama nɛn Alatala ε Ala ra na yireni a dɛnaxan sugandima a xinla binyan dɛnaxan yi, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bənsɔnna muxun naxanye ε konni e nun xɔɓene nun kiridine nun kaɓa gilene. ¹² E nama jinan a konyine nan yi ε ra Misiran yi. E xa yamarini itoe suxu ki fajɪ.

*Bubu Kui Sanla**Saraxaraline 23.33-43 nun Yatene 29.12-39*

¹³ E na yelin ε sansine bənbədeni lonne ma ε yi e malan, ε yi ε wudi bogi igene fan ba, ε xa Bubu Kui Sanla raba xii solofere. ¹⁴ E xa sɛwa na sanli, ε tan nun ε diine nun ε konyine nun Lewi bənsɔnna muxune nun xɔɓene nun kiridine nun kaɓa gilɛn naxanye ε konni. ¹⁵ E sanli ito rabama nɛn xii solofere Alatala ε Ala xa, a na dɛnaxan sugandi. Amasɔtɔ Alatala ε Ala barakan sama nɛn ε se xaban nun ε wanla birin yi. E yi sɛwa han!

¹⁶ Nɛɛ yo jɛɛ, Isirayila xɛmɛne birin xa ti Alatala ε Ala yetagi sanɓa ma saxan a na dɛnaxan sugandi: Buru Tetaren Sanla nun Xunsagine sanla nun Bubu Kui Sanla. E mi lan ε xa siga Alatala yetagi ε yii genla ra. ¹⁷ E birin xa fa a kiseen na ε nɔɛ naxan na, naxan na lan herisigen ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

Sariyan sa kiina

¹⁸ Taane birin kui, Alatala ε Ala dɛnaxan fima ε ma, bənsɔn yo bənsɔn, ε xa kitisane sugandi, e yamaan makiti tinxinni. ¹⁹ E nama kitin sa tɔɓɛgeni de! E mɔn nama muxune rafisa e bode xa. E nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, bayo kiseene nɔɛ fe kolonna yɛene raxiyɛ nɛn, a tinxin muxuna falane yifu. ²⁰ E lu tinxinna fɔxɔ ra, alogo ε xa siimaya fajɪn sɔtɔ, ε mɔn yi nɔ bɔxɔn sɔtɛ Alatala ε Ala dɛnaxan fima ε ma.

Suxure batuna fe

²¹ E nama Asera kide gbɪndonna ti saraxa ganden dɛxɔn ma, ε naxan nafala Alatala ε Ala xa. ²² E nama suxure gɛmɛn ti, bayo Alatala ε Ala na fe sifan naɓaxuxi.

17*Sariyana saraxana fe yi*

¹ E nama jingen hanma yɛxɛɛn ba saraxan na Alatala ε Ala xa, fe naxan na, hanma naxan madɔnxi, bayo Alatala ε Ala na fe sifan naɓaxuxi.

² Xa xɛmɛna nde hanma jaxanla nde dɔxi ε taana nde yi Alatala ε Ala naxan fima ε ma, a fa fe jaxin liga naxan mi rafan Alatala ε Ala ma, nayi, a bata Alaa layirin matandi. ³ Xa a mi n ma yamarin suxu, a ala gbɛtɛne batu, hanma sogena hanma kikenana hanma sarene, ⁴ ε yi na mɛ, ε xa a feen xɔnfen ki fajɪ. E na a kolon na fe jaxin bata liga Isirayila yi, ⁵ a na findi xɛmɛn na hanma jaxanla, ε xa na kanna xali taan so dɛɛn na, ε yi a magɔɓɓn han a faxa.

⁶ Muxi naxan lan a xa faxa, a mi faxɛ singen fɔ muxu firin hanma saxan na sereyaan ba. A mi lan a xa faxa sereya kedenna gbansanna xuiin ma. ⁷ Naxanye sereyaan baxi, ne nan singe xa gɛmɛn woli a ma a faxa feen na. Yama dɔnɔnɔn fan yi a magɔɓɓn. E fe jaxin jaxanma ε tagi na kiini nɛn.

Kitine fe

⁸ Xa faxa kitin bata fa hanma matandina hanma maxolona naxan findixi kiti xodexen na e taani, e xa siga na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima. ⁹ E sigama Lewi bomsonna muxune nan fema, saraxaraline, e nun kitisaan naxan doxi na waxatini, e a yeba e xa. Nayi, e a falama nen e xa, a lan kitin xa sa kii naxan yi. ¹⁰ E na naxan fala e xa na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima, e kitin bolonma na nan ma. E na naxan fala e xa, e xa na suxu ki fajni. ¹¹ E na sariyan naxan birin fala e xa, e xa na liga. E nama fata a ma yiifanna ma, hanma komenna ma. ¹² Xa muxuna nde waso, a mi a tuli mati saraxaraliin na naxan bata doxo Alatala e Alaa wanla xun na hanma kitisana, na kanna lanma nen a xa faxa. E fe jaxin janna na kii nin Isirayila yi. ¹³ Yamaan na na feen me, e gaxuma nen e wason yiba.

Mangayana

¹⁴ E na so boxoni waxatin naxan yi, Alatala e Ala denaxan fima e ma, e na doxo na, yanyina nde e a mirima nen, a e fan xa e gbee mangan soto alo e rabilinna siyane. ¹⁵ Alatala e Ala na muxun naxan sugandi, na nan findima e mangan na. E nama tin xojen xa findi e mangan na, naxan mi findixi e ngaxakeden Isirayila kaana nde ra. ¹⁶ A mi lan e mangan xa soo wuyaxi soto. A mi lan a xa muxune rasiga Misiran yi soone saradeni, bayo Alatala a falaxi nen e xa, a e nama siga na boxoni sonon. ¹⁷ A mi lan a yi jaxalan wuyaxi doxo. Na feene nan a bojen naxetema Ala foxo ra. A mi lan a yi gbeti gbeen nun xema wuyaxi soto. ¹⁸ Mangan na doxo a manga gbedeni waxatin naxan yi, sariya kitabun naxan namaraxi Lewine yii, saraxaraline, a xa na sebe a yete xa. ¹⁹ Na kitabun luma nen a dexon. A xa a xaran laxon birin a siimayani, alogo a xa gaxu Alatala a Ala yee ra, a mon yi no a sariyan nun a tonne suxudeni naxanye sebexi a kui. ²⁰ Na nan a ligama, a mi a yete rafisama a ngaxakedenne xa, a fata sariyan ma yiifanna ma hanma komenna ma. Nayi, a mangaya xunkuyen sotoma nen, a tan nun a diine Isirayila yamaan tagi.

18

Saraxaraline wanla

¹ Saraxaraline, Lewi bomsonna muxune, ne mi boxo yitaxun daxin sotoma e keen na alo Isirayila muxu gbeteeye. E baloma saraxane nan na naxan nalima Alatala ma teen na. Na nan findixi e keen na. ² E mi kee sotoma e ngaxakedenne tagi. Alatala nan findima e keen na alo a a fala e xa kii naxan yi. ³ Isirayila kaane na fa jingen na hanma yexxena saraxa badeni, ito nan findima Lewi kaa saraxaraline gbeen na: suben balaxana, a gbegbena, e nun a buru subene. ⁴ E mon xa e bogise singe saraxane so e yii: murutuna, manpa nenena, turena, e nun e yexxe xaben naxan singe maxabaxi. ⁵ Alatala e Ala Lewi bomsonna nan sugandixi bomsonna birin tagi alogo e tan nun e diine xa wali Alatala xinla binyadeni waxatin birin.

⁶ Xa Lewi bomsonna muxuna nde keli Isirayila taana nde yi a doxi denaxan yi, a siga na yireni Alatala denaxan sugandima, ⁷ menni, a lanma a xa wali Alatala a Ala xinla a fe ra, a ngaxakeden Lewine dexon naxanye walima Alatala yetagi. ⁸ A lan nen a yi balon soto alo saraxaraliin bonne, hali a to a yii seene matixi, a gbeti soto.

Yiimatone nun keramuxune fe

⁹ E na so bəxəni Alatala ε Ala dənaxan fima ε ma, ε nama so kəwali xəsixine yi mən kaane naxanye ligama. ¹⁰ Muxun nama lu ε ye naxan a diin ganma saraxan na hanma yiiimatona hanma koron bənbəna hanma seri kanna hanma kəeramuxuna, ¹¹ hanma tirin tiina hanma naxan barinne maxədinma hanma jinan kanne, hanma barin kiine. ¹² Na muxu sifan mi rafan Alatala ε Ala ma. Alatala ε Ala siyani itoe kedima nən ε yeε ra na kəwali xəsixine fe ra. ¹³ E kəwanle xa kamali Alatala ε Ala yeε ra yi. ¹⁴ E siyaan naxanye kedima, ne biraxi yiiimatooon nun koron bənbəon xuiin nan fəxə ra, koni Alatala ε Ala mi tinjε ε tan yi na liga.

Ala nabine rafama nən

¹⁵ Alatala ε Ala nabina nde raminima nən ε ye naxan luma alo n tan. E xa ε tuli mati a ra. ¹⁶ E naxan maxədin Alatala ε Ala ma, ε yi malanxi ləxən naxan yi Horebe geyaan fari. E yi a fala, ε naxa, “N mi waxi Alatala n ma Ala xuiin name feni sənən. N mi waxi tεε gbeeni ito fan to feni sənən alogo n nama faxa.” ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “E naxan falaxi, na fan. ¹⁸ N nabiin naminima nən e ye, naxan luxi alo i tan. N nan n ma falan nalima a ma nən, a yi na yeba e xa, n na a yamarin naxan na. ¹⁹ Xa muxu yo mi a tuli mati falan na nabiin naxan nalima n xinli, n tan yetεen na kanna makitima nən. ²⁰ Koni xa nabina nde susu, a falan ti n xinli, n mi naxan yamarixi a ma, hanma a yi falan ti ala gbete ye xinli, e xa na kanna faxa.” ²¹ Yanyina nde, ε ε yetε maxədinma nən, ε naxa, “En nəe a kolonjε di, a Alatala a falan mi a ra?” ²² Xa nabiin falan ti Alatala xinli, a falan mi kamali, Alatala mi na falaxi. Nabiin nan na falaxi a wasoni. Hali ε mi gaxu a yeε ra.

19

Marakisi taane

Yatεne 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun Yosuwe 20.1-9

¹ Alatala ε Ala na siyane halagi, a naxanye bəxəon soma ε yii, ε e kedima nən, ε yi dəxə e taane nun e banxine kui. ² Na na dangu, ε xa taa saxan sugandi bəxəni, Alatala ε Ala naxan fi ε ma. ³ E xa kirane rafala siga mənne yi, ε yi yamanani taxun dəxəde saxan, Alatala ε Ala naxan fima ε ma e kεen na, alogo, faxa tiine birin xa siga na taane yi, e niin yi rakisi. ⁴ Naxan na faxan ti, a li, a mi a rakelixi a ma, a mi a yitənxi xənnantenyani, na kanna nəe sigε nən na taana nde yi, a niin yi ratanga. Misaala ra, muxun naxan siga fətonni wudi segedeni e nun a lanfana, ⁵ a wudin sege ma, bunbin yi koren, a yi a lanfaan li, na yi faxa. Na faxa tiin sifan nəe luyε nən na taana nde yi alogo a niin xa rakisi. ⁶ Xa kirani kuya, faxa muxun gbeerəxə muxun faxa tiin sagatanma nən a xələni han a yi a li, a yi a faxa, hali a mi yi lan a yi faxa bayo a mi a lanfaan faxa feni tənxi xənnantenyani. ⁷ N yamarini ito fixi ε ma na nan ma. E xa taa saxan sugandi marakisi taane ra. ⁸ Xa Alatala ε Ala e bəxəon nagbo ayi alo a a kələ e benbane xa kii naxan yi, xa a bəxəni ito birin so ε yii a ε benbane tuli sa naxan na, ⁹ xa ε yamarini itoe birin suxu a fajin na, n naxanye falama ε xa to, a ε xa Alatala ε Ala xanu, ε yi bira a kirane fəxə ra, nayi ε mən xa taa saxan sugandi, ε yi e sa taa saxanna bonne fari. ¹⁰ Nayi, Alatala ε Ala dənaxan fima ε ma e kεen na, ε mi təngetəən faxε na bəxəni.

¹¹ Koni xa muxuna nde a boden najaxuxi, a a mēlen, a yi a faxa, xa na kanna siga na taana nde yi, ¹² na taan fonne lan nən e xa a suxu, e yi a xali faxa muxun gbeerəxə muxun fεma alogo a xa a faxa. ¹³ E nama kininkinin na kanna ma de! E xa na faxa ti sifan jən Isirayila bəxəni, ε yi herin sətə.

Bəxəne danne nun wule sereyane

¹⁴ E na dəxə bəxəni Alatala e Ala naxan fima e ma e keen na, e nama e lanfana bəxən danna taxamasenne masiga e benbane naxanye dəxə. ¹⁵ Muxun naxan bata haken liga hanma gbalona hanma yulubina, na kanna mi lan a xa kiti muxu kedenna sereya baxin xən. Na fe sifan makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xən.

¹⁶ Xa sere jaxin sereyaan ba, a yi muxun tərɛɛ gbalona nde a fe ma, ¹⁷ yengɛ fa firinni itoe lan nən e xa siga Alatala batu yireni saraxaraline nun kitisane fema naxanye walima na waxatini. ¹⁸ Kitisane a feen fɛsɛfɛsɛma nən. E na a kolon a seren bata wule sereyaan ba, a a ngaxakedenna tərɛɛ, ¹⁹ nayi e xa a liga na kanna ra alo a tan yi a ligama a ngaxakedenna ra kii naxan yi nun. E xa fe jaxin jan e tagi. ²⁰ Muxu gbətene na feen mɛma nən, e yi gaxu. Nayi, e mi fa susue na fe jaxin sifan ligadeni sənən. ²¹ E nama kininkinin na muxu sifan ma: Niin jəxən xa fi niin na, yɛn yi jəxə yɛn na, jinna yi jəxə jinna ra, yiin yi jəxə yiin na, sanna yi jəxə sanna ra.

20

Yengen sariyana

¹ E na siga e yaxune yengedeni, e na soo wuyaxi to e nun yengeso seene nun sofa wuyaxi naxanye wuya dangu e ra, hali e mi gaxu. Alatala e Ala naxan e raminixi Misiran bəxəni, na luma nən e xən. ² E nɛma e yitənma waxatini naxan yi yengɛ so xinla ma, saraxaraliin xa ti, a falan ti yamaan xa, a naxa, ³ “Isirayila kaane, e tuli mati! To, e sigama e yaxune nan yengɛdeyi. E nama tunnaxəb e ma, e nama gaxu, e nama kuisan, e bəjən nama mini, ⁴ bayo Alatala e Ala luma nən e xən e yaxune yengedeni. A e yengema nən e xa, a yi e rakisi.”

⁵ Na waxatini sofa kuntigine fan falan tima nən ganla xa. E naxa, “Muxuna nde e yɛ be ba, naxan bata yelin banxi tideni koni a munma so a kui singen? Na kanna xa xɛtɛ a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔɛ faxɛ nən, muxu gbɛtɛ yi so a banxini. ⁶ Muxuna nde e yɛ be ba, naxan bata manpa binle si, koni a munma e bogine bolon singen? Na kanna xa xɛtɛ a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔɛ faxɛ nən, muxu gbɛtɛ yi a tənən sətə. ⁷ Muxuna nde e yɛ be ba, naxan bata jaxalandina nde masuxu, koni jaxanla munma siga a konni singen? Na kanna xa xɛtɛ a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔɛ faxɛ nən yengeni, muxu gbɛtɛ yi a jaxanla dəxə.” ⁸ Sofa kuntigine mən sofane maxədinma nən, e naxa, “Muxuna nde e yɛ be ba, naxan mi fa susue, a gaxuxi? Na kanna xa xɛtɛ a konni alogo a lanfane fan nama tunnaxəb e ma.” ⁹ Sofa kuntigini itoe na yelin falan tiyɛ yamaan xa, e yi sofana ndee findi gali mangane ra.

¹⁰ E na siga taana nde yi yengɛ sodeni, e xa mən kaane maxədin singen, a e xa e yɛtɛ raxɛtɛ e ma. ¹¹ Xa e tin na ma, e yi taan nabilin yinna rabi e xa, e birin luma nən e yamarin bun, e yi mudun fi. ¹² Koni xa e mi tin na ma, e yi e yengɛ, nayi e xa na taan bilin. ¹³ Alatala e Ala na taan soma nən e yii, e xɛmɛne birin faxa silanfanna ra. ¹⁴ Koni jaxanle nun diine nun xuruseene nun nafunla naxanye birin na taan kui, ne birin findima nən e gbɛn na. E yi e yaxune hɛrisigen birin don, Alatala e Ala naxan fixi e ma.

¹⁵ E na nan ligama taane ra naxanye makuya, naxanye mi na taane yɛ e dəxəma naxanye yi. ¹⁶ Koni a na findi taane ra Alatala e Ala dɛnaxanye fima e ma e keen na, e mi sese luma a nii ra mɛnni. ¹⁷ E Xitine nun Amarine nun

Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune birin halagima nen alo Alatala ε Ala a yamarixi ε ma kii naxan yi, ¹⁸ alogo e nama ε xaran na fe jaxine ma e naxanye ligama e suxure batudeni. E yi Alatala ε Ala yulubin tongo.

¹⁹ Xa ε bata taana nde bilin men kaane yenge xinla ma, ε mi lan ε yi na wudine sege naxanye bogima. E bogine findima ε balon nan na. Na wudi sixine mi findixi ε yengefane ra. ²⁰ Koni wudi binla naxanye bogin mi donma, ε noe ne sege nen alogo e xa findi yengeso seene ra ε xa, ε ne rawali na taan yengedeni han ε yi a masoto.

21

Faxan naxan kari mi kolonxi

¹ E na so doxon Alatala ε Ala denaxan fima ε ma, xa ε muxu faxaxina nde to burunna ra, a a li a faxa muxun mi kolonxi, ² ε fonne nun ε kitisane sigama nen. Keli binbin yireni han taan naxanye menna rabilinni, e ne yikuyene maliga. ³ E na a kolon taan naxan maso na ra, na taan fonne jinge gilēn nan tongoma naxan munma wali, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ⁴ Na taan fonne jinge gilēn xalima nen xudeni naxan mi xorima, sansiin munma rawali denaxan yi. E yi a koēēn gira mēnni, a faxa. ⁵ Lewi yixetene, saraxaraline fan fama nen, bayo Alatala ε Ala ne nan sugandixi a e xa wali a xa, e mōn yi dubane ti Alatala xinli, e mōn yi matandi feene nun muxu maxolone makiti. ⁶ Taan naxan maso binbin yiren na, na fonne xa e yiine raxa jinge gilēn xun ma, e naxan faxaxi xudeni. ⁷ E yi a fala, e naxa, “Nxu tan xa mi faxan tixi, nxu mi a toxi lige. ⁸ Alatala, i xa ito rasuxu i solona seen na Isirayila yamaan xa, i naxan xunbaxi. Yandi, i nama i ya yamaan yate sōnmane ra na faxa tixina fe yi.” Nayi, Alatala na solona seen nasuxuma nen faxa tixina fe yi. ⁹ E na yulubi tongoxin bama yamaan ma, bayo ε bata na feen liga naxan tinxin Alatala yeε ra yi.

Muxu suxine yengeni

¹⁰ E na siga ε yaxune yengedeni, xa Alatala ε Ala e sa ε sagoni, ε yi e findi ε muxu suxine ra, ¹¹ yanyina nde muxuna nde a yeēn tima nen suxu muxu jaxalan tofajina nde ra. Xa na kanna wama a doxo feni a jaxanla ra, ¹² nayi a noe a xale nen a konni. Na jaxanla a xunna bima nen, a yi a yii xanle fan maxaba, ¹³ a yi a doma fan masara. A luma nen banxin kui, a yi a fafe nun a nga jnan feen liga kike keden. Na xanbi ra, xemen noe a finde a gbeen na nen, a findi a jaxanla ra. ¹⁴ Xa a fe rajaxu xemen ma, a noe a bejinje nen, a siga denaxan na a keēn. A mi lan sōnōn a xa a mati gbetin na, a mōn mi noe a finde a konyin na sōnōn bayo a bata yi a kolon a jaxanla ra.

Dii forimaan tidena

¹⁵ Xa jaxalan firin xemena nde yii, keden yi rafan a ma dangu boden na, na jaxalan firinne yi dii xemen keden keden bari, koni dii singen yi findi jaxanla diin na naxan mi rafan xemen ma, ¹⁶ a na wa a keēni taxun feni a diine ra, diin forimaan lan a xa keēn naxan soto, a mi lan xemen xa na so a batena diin yii, a dii singen yi fula a tiden na. ¹⁷ A xa a kolon jaxanla naxan najaxuxi a ma, na nan ma dii findixi a dii singen na. A herisigen doxode firin nan soma dii forimaan yii, bayo na nan singen xemen senben yitaxi. A tan nan lan a dii forimaan tiden soto.

Dii murutexina

¹⁸ Xa xεmεna nde dii xεmε xalabanten murutεxin sɔtɔ, a yi a li a mi a tuli matima a fafe nun a nga xuiin na, e bata kata e xa a xuru koni a mi e xuiin suxi, ¹⁹ a fafe nun a nga xa a suxu, e yi a xali taan fonne fεma taan so dεen na. ²⁰ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxo diini i ra, a xalabanten, a mɔn murutεxi. A mi nxu xuiin suxuma. Sabaan nun dɔlɔn nan nafan a ma.” ²¹ Nayi, taan xεmεne birin a magɔlɔnma nɛn han a faxa. E xa fe jaxin jan ε tagi. Isirayila kaane na feen mεma nɛn, e gaxu.

Muxu binbin singanxina

²² Xa ε muxun faxa, naxan bata gbalo feen liga, a lan a xa faxa naxan ma, ε mɔn yi a binbin singan wudin na, ²³ a binbin mi lan a xa xi singanxi han xɔtɔnni. A lan nɛn a xa maluxun na lɔxɔni, bayo Ala bata na muxu singanxin danga. E nama na binbi singanxina dangan lu yamanani, Alatala ε Ala dɛnaxan fima ε ma e kεεn na.

22

I muxu boden yii seene masuxu

¹ E na ε ngaxakedenna jingen hanma a ye xεεn to, a sigama burunna xun xɔn, ε nama ε xun xanbi so a yi. E lan nɛn ε xa a xali a kanna fεma. ² Xa ε ngaxakedenna konna makuya, hanma ε mi a yire kolon, ε xa xuruseen xali ε konni. E yi a ramara han ε a kanna to waxatin naxan yi, ε yi a so a yii. ³ E na nan ligama a sofanelan fan na, a domana, e nun a seen naxan birin lɔxi ayi. E mi lan ε xa ε xun xanbi so ne yi. ⁴ Xa ε ngaxakedenna sofanelan hanma a jingen to biraxi kiraan xɔn, ε nama ε xun xanbi so a yi. E lan nɛn, ε xa a mali a rakeε.

Xεmεn nun jaxalan domane

⁵ Jaxanla mi lan a yi xεmε domaan nagodo a ma. Xεmεn fan mi lan a jaxalan domaan nagodo a ma. Muxun naxanye na fe sifan ligama, na kanne mi rafan Alatala ε Ala ma.

Daliseen masuxu kiina

⁶ E na a to kiraan xɔn ma, xɔliin bata a tεen sa wudin kɔε ra, xa na mi a ra bɔxɔn ma, a nga felenxi a xεlene ma, xa na mi a ra a diine ma, ε mi lan ε xa a nga nun a diine tongo e bode xɔn. ⁷ E xa a nga bejin, a xa siga. E yi a diine tan tongo. Nayi, ε siimaya xunkuyen nun herin sɔtɔma nɛn.

Muxune xa ratanga

⁸ Xa i banxi nɛnɛn ti, i yi foye suxudeni tɔn banxin kɔε ra alo kore banxina, i xa a rabilin sansandin na alogo muxuna nde nama bira lɔxɔna nde, a faxa, fata i ya banxin ti kiin na.

Fe yibasanna fe

⁹ I nama sansi siya firinna si i ya manpa bili nakɔni, xa na mi a ra a bogin findima se haramuxin nan na. ¹⁰ I nama xun xidi yegen xidi jingen nun sofanelan xunne ma e bode xɔn i yi xεεn bi. ¹¹ I nama domaan nagodo i ma naxan sɔxɔnxi ye xεε xabe garin nun gεsε futu garin basanxin na.

Gubana

¹² I xa luti dɛnbεxine singan i ya gubaan tongon naaninne ra.

Kiti xɔdεxene jaxanla fe yi

¹³ Xa xεmεna nde jaxanla dɔxɔ, e yi kafu, a feen yi rajaxu xεmεn ma, ¹⁴ a yi a xili kala fɔlɔ, a naxa, “N bata jaxanli ito dɔxɔ, koni nxu to kafu, n yi a li, a mi yi Alaa kiraan xɔn.” ¹⁵ Na na liga, sungutunna fafe nun a nga sereya

seen xalima nɛn taan fonne fɛma taan so dɛɛn na, naxan a yitama a sungutun nasɔlɔnxin nan yi a ra. ¹⁶ A fafe ito nan falama, a naxa, “N bata n ma dii tɛmɛn fi xɛmɛni ito ma, koni a mi rafan a ma sɔnɔn. ¹⁷ A bata wulen sa a xun ma, a sungutun nasɔlɔnxin mi yi a ra.” Sungutunna sɔtɔ muxune xa na futun nasɔnɔya sereya dugin sa taan fonne yɛtagi. ¹⁸ Taan fonne na xɛmɛn suxuma nɛn, e yi a fe jaxin saran a ra. ¹⁹ E na a makiti, e xa a yangin, a gbeti gbanan kɛmɛ so sungutunna fafe yii, bayo a bata Isirayila jaxanla nde xili kala. Na xanbi a lanma nɛn jaxanla mɔn xa xɛtɛ xɛmɛn konni. A nɛma a siimayani, a mi nɔɛ a mɛ na jaxanla ra.

²⁰ Koni, xa jɔndin nan na feen na, sereya se yo mi na naxan a yitama a bata futun nasɔnɔya, ²¹ na jaxanla xalima nɛn a fafe a banxin dɛɛn na. Taa yi kaane yi a magɔlɔn han a faxa, bayo a bata yagi feen liga, jaxanla mi lan a xa naxan liga Isirayila bɔxɔni. A bata xɛmɛ feen kolon a a fafe konni waxatin naxan yi. E xa fe jaxin jɔn ɛ tagi.

²² Xa ɛ xɛmɛn nun jaxanla suxu naxan findixi xɛmɛ gbɛtɛ a jaxanla ra, e saxi, na fe jaxi raba firinne lan nɛn e xa faxa, jaxanla nun xɛmɛna. E xa fe jaxin jɔn Isirayila bɔxɔni.

²³ Xa xɛmɛn naralan sungutunna nde ra taan kui, naxan bata masuxu, e yi kafu, ²⁴ ɛ xa na muxu firinne xali taan so dɛɛn na, ɛ yi e magɔlɔn han e faxa. Sungutunna faxama nɛn bayo a mi sɔnxɔn natexi taan kui. Xɛmɛn fan faxama nɛn bayo a bata jaxalan masuxin futun kala. E xa fe jaxin jɔn ɛ tagi.

²⁵ Koni xa xɛmɛn naralan sungutunna ra burunna ra, naxan bata masuxu, a yi fu a ma, na xɛmɛ nan gbansan faxama. ²⁶ E nama fefe liga sungutunna ra bayo a mi fe jaxi yo ligaxi a lan a xa faxa naxan ma. Na feen luxi nɛn alo xɛmɛn naxan fu a boden ma alogo a xa a faxa. ²⁷ Amasɔtɔ xɛmɛn naralanxi sungutunna ra burunna nan na. Hali sungutunna xɛmɛ kanni ito sɔnxɔn nate, muxu yo mi yi na naxan yi a ratangɛ.

²⁸ Xa xɛmɛn naralan sungutunna ra naxan munma masuxu, a yi fu a ma, muxuna nde yi e to na feen xun na, ²⁹ na xɛmɛn xa gbeti gbanan tonge suulun so sungutunna fafe yii, a yi sungutunna dɔxɔ a jaxanla ra, bayo a bata a futun kala. A nɛma a siimayani, a mi nɔɛ a mɛ na jaxanla ra.

23

¹ Xɛmɛn nun a fafe a jaxanla nama kafu, alogo a nama a fafe rayagi.

Muxun naxanye mi lan Alaa yamaan malanni

² Muxun naxan tɛgɛnxi, hanma a bari seen bolonxi, na kanna mi lan a siga Alatalaa yamaan malanni. ³ Naxanye na kafu sariyatareyani, e diin bari, na diin fan mi daxa a siga Alatalaa yamaan malanni han a yixɛtɛ fudena.

⁴ Amonine nun Moyaba kaane mi sigɛ Alatalaa yamaan malanni hali e yixɛtɛ fudena. ⁵ A ligama na kiini habadan bayo siyani itoe mi faxi ɛ ralandeni burun nun igen na e yii, ɛ yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi. E Beyori a dii Balami saren fi nɛn ɛ xili ma keli Petori taani Mesopotamiya yamanani alogo a xa ɛ danga. ⁶ Koni Alatala ɛ Ala mi tin a tuli matiye Balami ra. A bata dangan masara barakan na bayo ɛ rafan Alatala ɛ Ala ma. ⁷ E nama e mali bɔjɛ xunbenla nun hɛrin sɔtɔ feen na ɛ siin birin yi.

⁸ E nama Edɔn kaane rajaxu bayo ɛ ngaxakedenna nan e ra. E nama Misiran kaane rajaxu bayo ɛ waxatina nde ti nɛn e bɔxɔni. ⁹ E yixɛtɛ saxanden nɔɛ soɛ nɛn Alatalaa yamaan malanni.

Daaxaden sarijanna fe

¹⁰ E na siga e yaxune yengedeni, e yi daaxa yirena nde yi, e lan nen e xa e yete ratanga fe jaxin birin ma. ¹¹ Xa xemena nde e ye naxan mi sarijanxi, igen bata mini a xemyani kdeen na, a xa mini daaxaden fari ma. ¹² Ninbanna ra, a xa a maxa. Sogen na godo waxatin naxan yi a noe soe nen daaxadeni.

¹³ E xa yirena nde sugandi daaxaden fari ma, na yi findi xandaan na. ¹⁴ Wali sena nde xa lu e goronne ye, alogo e na siga xandani, e xa yinla ge, e yi e makoon naba, e benden naxete a ye ma. ¹⁵ E daaxaden lan nen a xa sarijan, bayo Alatala e Ala masiga tiden na a ra e kantan feen na, a yi e yaxune sa e sagoni. Xa a fe jaxin li daaxadeni, a a makuyama e ra nen.

Konyi sariyana

¹⁶ Xa konyina nde a gi a kanna ma, a yi a yigiya e konni, e nama a xali a kanna fema de! ¹⁷ A lan nen a xa dɔxɔ e dexɔn taani, a na wa lu feni denaxan yi. E nama jaxu a ra.

Yalunyana fe

¹⁸ Isirayila xemena hanma jaxanla nama findi yalunden na. ¹⁹ Yalunde gilen sarena, hanma yalunde xemen sarena, na mi lan a xa so Alatala e Ala banxini e de xui yo rakamali feen na, bayo Alatala e Ala na fe sifan najaxuxi.

Donla nun de xuina

²⁰ E na sena nde doli e ngaxakedenna ma, gbetina, donsena, xa na mi a ra se gbete, e nama tɔnɔ yo sa a fari. ²¹ E noe tɔnɔn feɲɲe nen xɔɲɲe na, koni e ngaxakedenna tan mi a ra de. E xa na sariyan suxu e bɔxɔni, e denaxan sɔtɔma, alogo Alatala e Ala xa barakan sa e kewanle birin yi.

²² I na de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i nama i madigan a rakamali feen na, xanamu Alatala i ya Ala a maxodinma nen i ma, i yi findi yulubi tongon na. ²³ Xa i mi de xui tongo, yulubi fe mi a ra. ²⁴ Koni xa i de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i lan nen i xa a rakamali ki fani alo i a ɲenige kii naxan yi.

²⁵ I noe manpa bogina nde be nen i gbeen mi naxan na, i yi a don, han i lugo, koni i nama nde sa i ya goronni. ²⁶ I na so murutu xeen na, i gbee mi naxan na, i noe tɔnsɔnna ndee bolonɲe nen i yiin na, koni i nama i ngaxakedenna a murutun xaba wɔliten na.

24

Futu kalana fe

¹ Xa xemena nde jaxanla dɔxɔ, a fe yi rajaxu a ma, nayi, a e futu kala kedin nan sebeta, a a so a yii, a yi a rasiga a konni. ² Jaxanla to bata keli xemen konni, a noe dɔxe nen xeme gbete xɔn. ³ Xa a fe sa rajaxu na xemen fan ma, a e taxun kedin sebe, a yi a so a yii, a yi a rasiga a konni, hanma xa na xemen sa faxesa, ⁴ xeme singen naxan a mexi a ra, na mi lan a yi a tongo sɔnɔn, a findi a jaxanla ra, bayo a bata haramuya a ma. Alatala na fe sifan najaxuxi. E mi lan e xa na yulubi sifan liga bɔxɔni Alatala e Ala denaxan soma e yii e keen na.

Muxu feen sariyana

⁵ Xemen naxan baxi jaxanla dɔxɔdeni, a mi lan a xa so sofoyani. Kontɔfli gbete yo mi lan a xa lu a ma han ɲee keden alogo a xa a jaxanla masuxu a naxan dɔxi, a a rasewa.

⁶ E mi lan e xa wuli ngaan nun wuli diin dɔxɔ tolimani, xa na mi a ra wulin diin gbansanna, bayo na findima balotareyaan nan na.

⁷ Xa Isirayila kaana nde a ngaxakedenna suxu nɔɔni, a yi a findi konyin na, hanma a a mati, a lan nɛn na kanna xa faxa. Ɛ fe ɲaxin ɲanma ɛ tagi na kiini.

⁸ Xa fure ɲaxin bata mini muxuna nde fatin ma ɛ xa a liga alo Lewi yixɛtɛn saraxaraline a fala ɛ xa kii naxan yi. N na e yamari naxan na, ɛ xa na birin suxu ki faɲi. ⁹ Alatala ɛ Ala naxan ligaxi Mariyama ra ɛ keli xanbini Misiran yi, ɛ xa ɛ miri na ma.

¹⁰ Xa ɛ ngaxakedenna nde sena nde dɔxɔ ɛ ma tolimani, ɛ nama so a banxini na tolima seen tongodeni. ¹¹ Ɛ xa lu tanden ma, na kanna xa mini na tolima seen na. ¹² Xa yiigelitɔɔn na a ra, a yi a gubaan so i yii tolimaan na, i nama a ramara han kɔɛɛn na. ¹³ I xa a raxɛtɛ a ma sogen godo waxatini, alogo a xa xi a yi, a barikan bira i xa. Na yatɛma nɛn tinxinna ra Alatala i ya Ala yɛɛ ra yi.

¹⁴ I nama ɲaxu yiigelitɔ walikɛ tɔɔxine ra, a na findi i ngaxakeden Isirayila kaan na hanma xɔɲɛn na naxan dɔxi i konni. ¹⁵ I xa a wanla saranna so a yii lɔxɔ yo lɔxɔ benun sogen xa godo, bayo yiigelitɔɔn nan a ra, a xaxili tixi a saranna nan na. Xa a mawuga Alatala xa i ya fe yi, i findima nɛn yulubi tongon na.

¹⁶ Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yetɛ yulubin nan ma fe ra.

¹⁷ I nama kiti kobin sa xɔɲɛn ma hanma kiridina. I nama kaɲa gilɛna a gubaan nasuxu tolimaan na. ¹⁸ I nama ɲinan, a i findi nɛn konyin na Misiran yi, Alatala i ya Ala nan i xunba. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

¹⁹ I na seen xaba xɛɛn ma, tɔnsɔnna naxanye na lu e xɔri ma, i nama ne matongo. I xa e lu na xɔɲɛne nun kiridine nun kaɲa gilɛne xa. Nanara, Alatala i ya Ala i barakama nɛn i ya wanle birin yi. ²⁰ I na i ya oliwi binle bogine malan, e bogin naxanye na lu e kɔɛ ra, i mi lan i xa xɛtɛ ne badeni. I xa e lu na xɔɲɛne nun kiridine nun kaɲa gilɛne xa. ²¹ I na i ya manpa bogine fan ba, e bogin naxanye na lu e ra, i mi lan i xa xɛtɛ ne badeni. I xa e lu na xɔɲɛne nun kiridine nun kaɲa gilɛne xa. ²² I nama ɲinan, a i findi nɛn konyin na Misiran yi. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

25

Bosa rabɔnbɔna

¹ Xa xɛmɛ firin yɛnge, e na siga kitisane fɛma alogo e xa e makiti, kitisane xa yoon fi ɲɔndi kanna ma, wule falana kala tixin yi saran a ra. ² Xa wule falan lanma a xa bɔnbɔ, kitisaaan xa a rasa bɔxɔni, e yi a bɔnbɔ a yɛɛ xɔri bosaan yɛ yatɛn na a lan a xa naxan sɔtɔ fata sariyan na. ³ Na kui, ɛ mi lan ɛ xa dangu bosaan yɛ tonge naanin na. Xa ɛ nde sa na fari, ɛ bata ɛ ngaxakedenna rayagi.

Ningena wanla

⁴ I na ɲingen ti malo bodonna ra, i nama a dɛɛn xidi.

Kaɲa gilɛ diitare kanna fe

⁵ Xa ngaxakeden ma xɛmɛ firinne dɔxi yire kedenni, keden yi faxa a mi dii bari, na ɲaxanla mi lan a xa dɔxɔ xɛmɛ gbɛtɛ xɔn ma denbayaan fari ma. A lan a xa dɔxɔ a xɛmɛna ngaxakedenna nde nan xɔn, a findi a ɲaxanla ra. ⁶ A dii singen naxan barima, na lan a xili sa faxa muxun xun ma, alogo a xinla nama lɔ ayi Isirayila bɔxɔni. ⁷ Xa xɛmɛn tondi a ngaxakedenna a ɲaxanla dɔxɛ, kaɲa gilɛn xa siga taan so dɛɛn na taan fonne denaxan yi, a a yɛba e xa, a naxa, “N ma xɛmɛna ngaxakedenna mi tinxin n ma fe ma. A bata tondi

dii fideni a ngaxakedenna ma Isirayila bənsəonne ye, naxan lan a xili sa a xun ma.”⁸ Taan fonne xemen xilima nen, e yi a maxədin. Xa a tondi a ngaxakedenna a naxanla dəxe,⁹ kaɲa gilena a masoma nen a ra taan fonne yee xəri, a sankidin ba a xemena ngaxakedenna sanni, a yi a de igen puru a yetagi. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ligama xemen na naxan tondima mayixeten fideni a ngaxakedenna ma.”¹⁰ Nayi, na xemena a denbayaan xili bama Isirayila yi ikiini, “Sankidi ba denbayana.”

Naxan mi daxa yengeni

¹¹ Xa xeme firin yengema, na nde keden ma naxanla yi siga a xemen badeni boden yii, xa a boden xemeɣa yiren suxu,¹² e nama kininkinin na naxanla ma. E xa a yiin bolon a ra.

Tinxinna yulayani

¹³ E nama kilo firin xali e sagbaan kui naxan mi kamalixi, keden binya, boden yelefu.¹⁴ E nama liga se firin fan lu e konni naxan mi kamalixi, keden xungbo, boden xurun.¹⁵ Kilo kamalixin nun liga se kamalixin nan lan a xa lu e yii. Nayi, e siimaya xunkuyen sətoma nen bəxəni Alatala e Ala denaxan soma e yii.¹⁶ Naxan yo na na liga, a mayifuun ti, na muxu sifan mi rafan Alatala e Ala ma.

Amalekine yaxuya fena

¹⁷ E nama ninan Amalekine naxan liga e ra e to yi keli Misiran yi.¹⁸ E mini nen e ma kiraan xən, e yi xanbiralune yee rasa. Na waxatini, e yi xadanxi han! Ala yee ragaxu yo mi yi e yi.¹⁹ Iki, Alatala e Ala na e rasabati e rabilinna yaxune yee xəri na bəxəni a denaxan soma e yii, e xa Amalekine raxəri han e xinla yi tunun dunuɲa yi. E nama ninan na xən!

26

Bogi se singene nun yaganna fe

¹ E na so bəxəni Alatala e Ala naxan fima e ma e keen na, a yi findi e gbeen na, e na dəxə menni waxatin naxan yi,² e birin nde bama nen e bəxən bogi se singene ra, na bəxəni Alatala e Ala denaxan fima e ma. E xa a sa deben kui, e yi a xali na yireni Alatala e Ala denaxan sugandima a xinla matəxən denaxan yi.³ E sigan saraxaraline nan fəma naxanye walima na waxatini. E yi a fala e xa, e naxa, “N na a falama to Alatala en ma Ala xa, a n bata so na bəxəni, a a kəb naxan ma fe ra a a soma en benbane yii.”

⁴ Saraxaraliin deben nasuxuma nen e yii, a a dəxə Alatala e Alaa saraxa ganden yetagi.⁵ E falani ito nan tima Alatala e Ala xa, e naxa, “N benban findixi Arami kaan nan na, sigatiina. A siga nen Misiran yi, e nun a muxune. E yi dəxə na. E yi findi siya gbee senbemaan na, muxu wuyaxi.⁶ Koni Misiran kaane nxu naxankata nen, e nxu tərə, e konyiya xədəxen sa nxu ma.⁷ Nxu yi Alatala maxandi, nxu benbane Ala. A yi nxə maxandi xuiin name, a mən yi nxə mantərone to, e yi fe naxine nun fe xədəxen naxanye dəxəma nxu ra.⁸ Alatala yi nxu ramini a senben nun nən nun fe magaxuxine nun taxamasenne nun kabanakone ra Misiran yi.⁹ A yi fa nxu ra han be, a yi bəxəni ito so nxu yii, nən nun kumin gbo denaxan yi.¹⁰ Na nan a toxi, iki, Alatala, n faxi bəxən bogi se singeni itoe ra i tan fəma, i naxanye fixi n ma.”

E deben dəxəma nen Alatala e Ala yetagi, e yi e xinbi sin a xa.¹¹ E tan nun Lewine nun xəɲen naxanye e tagi, e birin yi səwa e bode xən ma se fajine fe ra Alatala e Ala naxan fixi e ma e nun e denbayana.

¹² Nεε saxandene findixi yagan j1εεne nan na. E na yelin yaganna malanjε, ε xa a so Lewine nun xɔj1εne nun kiridine nun kaɲa gilene nan yii naxanye ε taane yi. Ne fan yi e dege, e yi lugo. ¹³ Na waxatini, ε falani ito nan tima Alatala ε Ala xa, ε naxa, “Naxan findixi i gbeen na, n bata a birin namini n konni. N bata a so Lewine nun xɔj1εne nun kiridine nun kaɲa gilene yii alo i a yamarixi kii naxan yi. N mi i ya yamari yo matandixi hanma n j1nan a xɔn. ¹⁴ Hali sayaan to so n ma n mi i ya yaganna siyadin don, hanma n yi a xunnakala fe haramuxini, hanma n yi barinne ki nde ra. N bata i xuiin suxu, Alatala n ma Ala. I naxan yamarixi n ma, n bata na birin liga. ¹⁵ I xa i miri nxu ma ariyanna yi, i dɔxɔde sarij1anxini. I yi Isirayila baraka, i ya yamana e nun i bɔxɔn naxan fixi nxu ma, i i kɔlɔ naxan ma fe ra nxu benbane xa, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi.”

Fala raɲanna sariyana fe yi

¹⁶ Alatala ε Ala bata ε yamari to, a ε xa a tɔnne nun a sariyane suxu ki faɲi! E xa ε j1ɔxɔ lu e xɔn ma e bɔj1εn birin na e nun ε niin birin yi. ¹⁷ E bata ε de ti Alatala xa to, a a tan nan ε Ala ra, a ε birama nen a kirane fɔxɔ ra, a ε a tɔnne nun a yamarine nun a sariyane suxuma nen. ¹⁸ Alatala fan bata a de ti, a ε tan findima a gbee yamaan na, alo a a falaxi ε xa kii naxan yi. E xa a yamarine suxu, ¹⁹ alogo a xa ε rafisa a siya daxine birin xa. E nɔrɔn nun ε xinla nun ε senben danguma nen e birin na. E mɔn yi findi yama rasarij1anxin na Alatala ε Ala xa, alo a a fala kii naxan yi.

27

Duban nun dangana fe

¹ Nabi Musa yi yamarini ito fi Isirayila kaane ma fonne yεε xɔri, a naxa, “E xa yamarini itoe birin suxu n naxanye fiin to. ² E nεma Yurudεn baan gidin waxatin naxan yi, siga na bɔxɔni Alatala ε Ala naxan soxi ε yii, ε xa gεmε gbeene ti, ε e mafixa. ³ E yi sariya falani itoe birin seβε e ma, ε na gidi waxatin naxan yi, ε so na bɔxɔni Alatala ε Ala naxan soma ε yii, nɔnɔn nun kumin gbo denaxan yi alo Alatala ε benbane Ala a fala ε xa kii naxan yi. ⁴ E na yelin Yurudεn baan gide, ε xa gεmεni itoe ti Ebali geyaan fari, ε yi e mafixa, alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ⁵ E xa gεmεne malan Alatala ε Ala xa saraxa ganden na mεnni, wure walise mi dinxi gεmεn naxanye ra. ⁶ E gεmεne nan matongoma, ε yi Alatala ε Alaa saraxa ganden nafala. E yi saraxa gan daxine ba Alatala ε Ala xa na fari. ⁷ E mɔn xa bɔj1ε xunbeli saraxane fan ba mεnni, ε e don, ε sewa Alatala ε Ala yεtagi. ⁸ E gεmεn naxanye tixi, ε xa Alaa sariya falane seβε ne ma, ε yi e kerenden ki faɲi.”

⁹ Musa nun saraxaline, Lewine mɔn yi falan ti yamaan xa, e naxa, “Isirayila yamana, ε sabari. E yi ε tuli mati. E bata findi Alatala ε Alaa yamaan na to. ¹⁰ E xa Alatala ε Alaa falan name. E xa a yamarine nun a tɔnne suxu, n naxanye yamarima ε ma to.”

¹¹ Na lɔxɔ kedenni, Musa mɔn yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, ¹² “E na Yurudεn baan gidi waxatin naxan yi, bɔnsɔnni itoe xa ti Garisimi geyaan fari, e duba yamaan xa: Simeyɔn nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Yusufu e nun Bunyamin. ¹³ Bɔnsɔnni itoe xa ti Ebali geyaan nan fari, e dangan ti: Ruben nun Gadi nun Aseri nun Sabulon nun Dan e nun Nafatali. ¹⁴ Lewine falan tima nen Isirayila birin xa e xui yitexin na.”

15 E naxa, “Ala xa na kanna danga naxan na suxuren nafala, hanma se gbeƽ rafalaxi wure raxulunxin na, a yi a batu wundoni. Na se sifan naƽaxu Alatala ma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

16 “Ala xa na kanna danga naxan na a fafe nun a nga rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

17 “Ala xa na kanna danga naxan na a bodena bɔxɔn danne taxamasenne masiga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

18 “Ala xa na kanna danga naxan na danxutɔɔn ti kira ƽaxin xɔn.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

19 “Ala xa na kanna danga naxan na kiti ƽaxin sa xɔɽɛn ma hanma kiridina hanma kaja gilena.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

20 “Ala xa na kanna danga naxan nun a fafe a ƽaxanla kafuma, bayo a bata a fafe rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

21 “Ala xa na kanna danga naxan na yeƽeyaƽan liga suben xɔn.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

22 “Ala xa na kanna danga naxan nun a magilen kafuma, a fafe a dii tɛmɛna, hanma a nga a dii tɛmɛna.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

23 “Ala xa na kanna danga naxan nun a bitan ƽaxanla kafuma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

24 “Ala xa na kanna danga naxan na a boden faxa wundoni.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

25 “Ala xa na kanna danga naxan na dimi yi seene rasuxu tɔɽɛgɛden faxa feen na.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

26 “Naxan mi sariya falani itoe suxuma a yi e liga, Ala xa na kanna danga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

28

Dubane fe

Saraxaraline 26.3-13 nun Sariyane 7.12-24

1 Xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu ki faƽi, ε yi yamarini itoe suxu n naxanye soxi ε yii to, nayi Alatala ε rafisama nɛn bɔxɔn siyane birin xa. 2 E baraka feni itoe nan sɔtɔma, xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu:

3 A barakan sama nɛn ε fe yi taan kui e nun xɛɛne ma. 4 A barakan sa ε dii barin nun ε bɔxɔn bogi seene nun ε xuruse kurune nun ƽingene nun yeɛɛne yi. 5 A yi barakan sa ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi.

6 A yi ε baraka ε somatɔɔn nun ε minimatɔɔn na. 7 E yaxune na keli ε yeƽgɛdeni, Alatala e kedima nɛn ε yeɛ ra. Xa e so kira keden nan xɔn, e e gima nɛn ε yeɛ ra kira solofere xɔn. 8 Alatala ε Ala barakan sama nɛn ε gbengbene yi, e nun ε wanle birin yi. A barakan sama ε fe yi na bɔxɔni a denaxan fima ε ma. 9 Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, e mɔn yi bira a kirane fɔxɔ ra, a e findima a yamaan na nɛn alo a a kɔlɔ ε xa kii naxan yi. 10 Bɔxɔn siyane birin a kolonma nɛn nayi, a Alatala xinla bata fala ε xun ma, e gaxu e yeɛ ra.

11 Alatala ε herisigen fari sama nɛn na bɔxɔni a a kɔlɔ ε benbane xa naxan ma fe ra a a soma ε yii. E dii wuyaxi barima nɛn, ε xuruseene dii wuyaxi xalima nɛn, a mɔn yi barikan sa ε bɔxɔn bogi seene yi. 12 Alatala koren nabima nɛn ε xa, a igen namaraxi denaxan yi, alogo a xa tulen nafa ε bɔxɔne ma a waxatini, a ε wanle birin nasɔɔya. Siya wuyaxine fama ε dolideni nɛn, koni ε tan mi donla tongoma. 13 Alatala ε tima nɛn yeɛn na. E mi luyɛ dɔnxɛn na mumɛ! Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, n naxanye falama ε xa to, a ε yitema nɛn bonne xa, e mi luyɛ e bun mumɛ! 14 E nama yamarini itoe beƽin

n naxanye falaxi ε xa, ε siga yiifanna ma hanma kōmenna ma, ε yi bira ala gbete ne fōxō ra, ε yi e batu.

Dangane fe

Saraxaraline 26.14-46

¹⁵ Xa e tondi Alatala ε Ala xuiin suxe, xa e tondi a yamarine nun a tōnne suxe, n naxanye falama ε xa to, nayi dangani itoe nan fama ε ma, e yi ε suxu. ¹⁶ Ala ε dangama nen taani e nun xeene ma. ¹⁷ A dangan sama nen ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi. ¹⁸ A dangan sa e dii barin nun e bōxōn bogi seene nun ε xuruse kurune nun jingene nun yexεene yi. ¹⁹ A yi ε danga ε somatōōn nun ε minimatōōn na.

²⁰ Alatala dangan nun mayifuun nun fe magaxuxin nafama ε ma nen e wanle birin yi han ε sa halagi, bayo ε bata fe jaxin liga, ε to xete a fōxō ra.

²¹ Alatala fitina furen nadinma ε ma nen han ε birin yi jian na bōxōni ε sigama denaxan masotōdeni. ²² Alatala ε doyenma nen furen na, e nun fati mawolonna nun fati makusinna. A fama nen kuye wolonna ra, e nun furuna, sansine funduma nen hanma e kun. Feni itoe ε tōroma nen han ε halagi.

²³ Kuyen xarama nen, bōxōn fan yi xōdōxō ayi alo wurena. ²⁴ Alatala yi ε tulen masara gbangbanna ra keli kore, godo xeene ma, han ε birin yi halagi.

²⁵ Alatala a ligama nen, ε yi halagi ε yaxune yetagi. Xa ε siga e yengedeni kira keden nan xōn, ε gima nen e yee ra kira solofere xōn. Dunuja muxune birin kabema nen ε kalana fe ra. ²⁶ Xōline nun burunna subene ε binbine donma nen. Muxu yo mi e kedi.

²⁷ Alatala ε tōroma nen setene ra alo a naxan liga Misiran kaane ra. A ε tōrō bontenbandunna nun gasine ra, e nun maxenxenna naxan mi danma.

²⁸ Alatala ε findima nen danxutōne ra, a faan naso e yi, ε yi findi fatōne ra.

²⁹ Yanyin na ε sigati kiin yi e yifu alo danxutōne. E wali yo mi lanje. E lu tōre, e yi ε yii geli. Muxu yo mi nōe e be e yii. ³⁰ E na jaxalandin masuxu, xeme gbete fuma a ma nen. E na banxin ti, ε mi soe a kui. E na manpa binle si, ε mi nōe e bogine donje.

³¹ E jingene kōe raxabama nen e yee xōri, ε mi e suben donje. E ε sofanla bama nen ε yii, ε mi a masote. E yexεene soma nen ε yaxune yii, muxu yo mi ε maliye.

³² E dii xemene nun dii temene soma nen siya gbeten yii alo konyine e yee xōri. E xadanma nen e yee ra kira yitodeni, koni fere yo mi luye ε xa, ε yi e mali. ³³ Xōjene baloma ε sansine nan na. E wanla naxan birin kema, a tōōn findima e gbeen nan na. E ε rayarabima nen, e yi ε jaxankata ε siin birin yi. ³⁴ E na feni itoe birin to, ε luma nen alo fatōne.

³⁵ Alatala sete jaxine ratema nen ε sanne nun ε xinbine ma naxan mi yalanje. E yi din ε fatin birin na, keli ε xunna ma han ε sanne. ³⁶ Alatala ε nun ε mangan kedima nen, ε na naxan dōxō ε xun na, siga bōxōni ε tan nun ε benbane mi naxan kolon. Menni ε ala xōjene batuma nen naxanye rafalaxi wudin na, hanma gemena.

³⁷ Alatala ε xalima siyaan naxanye konni, ne kabema nen ε fe ma, e yi ε magele, e yi ε rayelefu.

³⁸ E sansi gbege wolima nen ε xeene ma, koni ε ndedi nan tun xabama, bayo tuguminne dinma nen a birin na. ³⁹ E manpa binle sima nen, ε yi e masuxu ki fajni, koni ε mi e igen minje, ε mi e bogine malanje bayo kunle soma e yi nen.

⁴⁰ Oliwi binle luma nen bōxōn birin yi, koni ε mi e turen soma e ma, bayo oliwi bogine yolonma nen. ⁴¹ E diine barima nen, koni e mi luye ε yii, bayo ε yaxune e xalima nen. ⁴² E wudine nun bōxōn bogi seene findima tuguminne nan gbee ra. ⁴³ Xōjen naxanye dōxi e ye, ne fe matematika nen ε xa pon! Koni ε tan ma fe magodoma nen han! ⁴⁴ E sigama nen e dolideni, koni e

tan mi fe e dole mume! Ala e tima nen yeen na. E yi lu donxen na. ⁴⁵ Dangani itoe birin fama nen e foxo ra, e yi e sagatan, e yi e suxu han e birin yi halagi, bayo e bata tondi Alatala e Ala xuiin suxe. E mi a yamarine nun a tonne suxi a naxanye soxi e yii. ⁴⁶ Na findima taxamasenna nun kabanakoon nan na e tan nun e yixetene xa habadan!

⁴⁷ Bayo e mi tin wale Alatala e Ala xa sewan nun jenige fajini, e yi herini waxatin naxan yi, ⁴⁸ nayi e walima nen e yaxune xa Alatala naxanye rafama e xili ma. Kamen nun min xonla e suxuma nen. E magenla luma nen toroni. E yi wuren xidi e koe xanbi ra e goronna tongo, han e yi halagi. ⁴⁹ Alatala fama nen siyana nde ra, keli yire makuyeni boxon danna ra. A godoma nen e ma alo singbinna. E mi a xuiin mema. ⁵⁰ E findima muxu ye xodexene nan na, naxanye mi xeme fonne binyama, e mon mi kininkiniye diine ma. ⁵¹ E e xuruseene nun e boxon bogi seene tongoma nen, e yi halagi. E mi e murutun hanma manpana hanma turen naluma e yii. E e jinge diine nun yexee diine nun siine xalima nen han e yi halagi.

⁵² E e taane birin nabilinma nen yengeni, na boxoni Alatala e Ala denaxan soma e yii. E e yengema nen han e taan yinna naxanye mate, e laxi naxanye ra, ne yi bira. ⁵³ Yengeni ito yi, e yaxune e rakamema nen han e yi e diine don, Alatala e Ala naxanye fixi e ma. ⁵⁴ Hali xeme faji hinantona e tagi, a mi kininkiniye e ngaxakedenne ma hanma a jaxanla hanma a dii jeyene. ⁵⁵ A mi tinje a diin subeni taxunje e ra, bayo na findixi a balo donxen nan na. E yaxune e rayarabima na kii nin e taan birin yi. ⁵⁶ Hali jaxalan faji hinantona e tagi, naxan mi susue a sanna tiye boxon ma, a tan fan mi kininkiniye a rafan xemen ma hanma a diina. ⁵⁷ A mi tinje a dii barixin subeni taxunje e ra e nun a diin xunyena, bayo a wama ne don feni wundoni. E yaxune na e rabilin yengeni e fama nen na toro sifan na e konni.

⁵⁸ Xa e mi sariya falani itoe suxu a fajin na naxanye sebexi kitabuni ito kui, xa e mi gaxu Alatala e Ala xili gbee magaxuxin ye ra, ⁵⁹ Alatala fitina furene nun fure jaxine boxoma nen e tan nun e yixetene ma naxan magaxu, e mon mi yalanje xulen. ⁶⁰ A fitina furene birin nafama nen e ma, e yi gaxuxi naxanye yee ra Misiran boxoni. Na furene yi e suxu, e yi e no. ⁶¹ Alatala furen sifan birin sanbama e ma nen e nun yihadin birin hali ba naxanye sebexi kitabuni ito kui, han e birin yi halagi. ⁶² E tan naxanye yi wuya dangu sarene ra kore, e yaten xurunma ayi nen bayo e bata Alatala e Ala xuiin matandi. ⁶³ Alatala fe fajin ligaxi e xa kii naxan yi, a e rawuya ayi kii naxan yi, a mon e halagima na kii nin, a yi e faza. A e bama nen na boxoni e fama naxan masotodeni. ⁶⁴ Alatala yi e raxuya ayi siyane birin ye, keli dunuja folon ma han a danna. E ala gbetene batuma nen, naxanye rafalaxi wudin nun gemen na, e tan nun e benbane mi naxanye kolon. ⁶⁵ Na siyane tagi, e mi matabu yo sotoma, e mi yire yo sotoma e boxoma denaxan yi. Alatala e bojene wolonma nen, a e yeene raxadan xi xonla ra, a e niine yijaxu e ma. ⁶⁶ E siimayaan findima kontofinle nan na, gaxuna e raxuruxurunma nen koeen nun yanyin na. E sikema nen e niin yetena fe ra. ⁶⁷ E na na feene to waxatin naxan yi naxanye ligama, gaxun soma nen e bojeni. Xotonni, e yi a fala, e naxa, "Xa jinbanna nan yi a ra nun!" Ninbanna ra, e yi a fala, e naxa, "Xa xotonna nan yi a ra nun!"

⁶⁸ Alatala e xalima nen kunkine kui Misiran yi, n na a fala denaxan ma, a e mi menna toma sonon. Menni, xemene nun jaxanle, e katama nen e xa e yete mati e yaxune ma konyine ra, koni muxu yo mi e sarama.

⁶⁹ Alatala falani itoe nan ti a layirin na a naxan yamari Musa ma, a xa a xidi e nun Isirayila kaane tagi, Moyaba bəxəni, ba layirin na e naxan xidi Horebe geayaan fari.

29

Nabi Musaa kawandi dənχena

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan birin maxili, a yi a fala e xa, a naxa:

ε yi Misiran yi waxatin naxan yi, ε a to nən Alatala naxan liga Firawona nun a kuntigine nun a yamaan birin na. ² ε bata fe xədəχene to, e nun taxamasenne nun kabanakone a naxanye liga e ra, ³ koni han to Alatala munma xaxinla fi ε ma naxan nəε feni itoe kolonje. ε yeεne mi a toma, ε tunle fan mi a mema. ⁴ N ti nən ε yeε ra tonbonni jeε tonge naanin. ε domane nun ε sankidine mi kala, ⁵ ε mi burun don, ε mi manpaan min. Alatala na liga nən alogo ε xa a kolon, a a tan nan ε Ala ra. ⁶ ε to so be, Sixən, Xesibən mangana, e nun Ogo, Basan mangana, ne yi fa en yengedeni, koni en yi e nə. ⁷ ε yi e bəχəne tongo, ε e yitaxun Rubən bənsənna nun Gadi bənsənna muxune ra, e nun Manase bənsənna fəχə kedenna. ⁸ Nanara, ε lanma ε xa layiri falani itoe suxu ki fajni, alogo ε wanle birin xa sənəya.

⁹ Isirayila kaane, ε malanxi to Alatala ε Ala yetagi. ε birin be, ε mangane nun ε yeeratine nun ε fonne nun ε kuntigine, ¹⁰ e nun ε jaxanle nun ε diine nun xəjən naxanye wudin segeema e nun naxanye igen bama ε xa. ¹¹ ε be to alogo Alatala ε Ala xa layirin xidi e nun ε tan tagi, a yi a kələ. ¹² A ε tan nan a yamaan na, a a tan nan ε Ala ra, alo a a fala ε xa kii naxan yi, e nun a mən a kələ ε benbane Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi. ¹³ N mi layirini ito xidima ε tan xan gbansan xa marakələn xən, ¹⁴ ε tan naxanye tixi be Alatala en ma Ala yetagi. N na a xidima ε nun ε yixetene nan fan xa naxanye munma bari singen. ¹⁵ ε a kolon en bu Misiran yi kii naxan yi, e nun en mən dangu yamanane ra kii naxan yi kira yi be. ¹⁶ ε bata siyani itoe suxure jaxine to: a wudi daxine, a gemen daxine, a gbeti daxine, e nun a xema daxine. ¹⁷ Xeme ba, jaxalan ba, bənsən ba, xabila ba, ε sese nama xete Alatala ε Ala fəχə ra, ε siga na siyane alane batudeni. ε a liga ki fajni alogo suxure batu yo nama lu ε ye alo sansi salen xələna. ¹⁸ Na muxu sifan na kələni ito me, a dubama a yete xa nən a bəjəni, a naxa, “N bəje xunbenla sətəma nən hali n to kankanxi n kejaan ma.” Na yi yamana feen birin kala. ¹⁹ Alatala mi dijə na kanna ma. Alaa xələn nun a kunfa sarijanxin kelima nən na kanna xili ma. A dangane birin sa a fari naxanye seβexi kitabuni ito kui. A xinla yi lə ayi dunujə yi. ²⁰ Alatala na kanna luma nən a danna Isirayila yamaan ye alogo yihadin xa a li naxan findixi layirin dangane ra, naxanye seβexi sariya kitabuni ito kui.

²¹ ε yixetən naxanye fama ε xanbi ra, e nun xəjən naxanye kelima bəχə makuyene yi, ne fitina feene nun fe xədəχene toma nən, Alatala naxanye dəχəma ε bəχən na. ²² Dolen nun fəχən luma nən bəχən fari. Sese mi nəε siye, sansi yo mi nəε sole, hali jəχənde keden mi luyε. Yamanan luma nən alo Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi, Alatala taan naxanye kala a xələni. ²³ Nayi, siya gbetene maxədinna tima nən, e naxa, “Nanfera Alatala ito rabaxi a bəχən na? A xələxi nanfera na kiini?” ²⁴ E yabima nən, e naxa, “Feni itoe ligaxi nən bayo yamani ito bata Alatala layirin kala, e benbane Ala naxan xidi e xa, a to e ramini Misiran yi. ²⁵ E bata suxurene batu, e yi e xinbi sin e xa, e mi yi naxanye kolon, Ala mi tinxi naxanye ra.

²⁶ Nanara, Alatala ɲaxankatani ito birin dɔxi bɔxɔni ito ra a xɔlɔni alo a seɓe kitabuni ito kui kii naxan yi. ²⁷ Alatala bata a xɔlɔ gbeen dɔxɔ a yamaan na, a yi e ba e bɔxɔni, a yi e rasiga bɔxɔn gbɛtɛni, e dɛnaxan yi iki.”

²⁸ Alatala en ma Ala nan gbee wundo feene ra. Koni feen naxanye makɛnɛnxi en xa, en nun en ma diine nan gbee ne ra habadan! A lan nɛn en xa sariya falani itoe birin suxu.

30

Alaa layirina

¹ N feen naxanye birin falaxi ε xa, dubane nun dangane, ne birin kamalima nɛn. Alatala ε Ala na ε raxuya ayi waxatin naxan yi siya gbɛtɛne ye, ε mirima nɛn feni itoe ma. ² E yi xɛtɛ Alatala ε Ala ma, ε mɔn yi a xuiin suxu ε bɔɲɛn birin na e nun ε niin birin yi, ε tan nun ε diine alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ³ Nayi, Alatala ε Ala kininkininma ε ma nɛn, a ε ba konyiyani, a yi ε malan keli siyane ye a ε raxuya ayi naxanye ye. ⁴ Hali ε kedixin sa dɔxi han bɔxɔn danna ra, Alatala ε Ala ε tongoma nɛn mɛnni, a mɔn yi ε malan. ⁵ Alatala ε Ala mɔn ε xalima nɛn ε benbane bɔxɔni alogo ε xa na masɔtɔ, a yi ε rasabati, a ε rawuya ayi dangu ε benbane ra. ⁶ Alatala ε Ala nan ε nun ε yixɛtɛne bɔɲɛne rasarijanma alogo ε xa Alatala ε Ala xanu ε bɔɲɛn ma e nun ε niin birin yi, ε yi siimaya faɲin sɔtɔ. ⁷ N tan Alatala, ε Ala danga seɓɛxini itoe birin dɔxɔma nɛn ε yaxune ra naxanye ε raɲaxuxi. ⁸ Nayi, ε mɔn birama nɛn Alatala fɔxɔ ra, ε a yamarine birin suxu n naxanye fima ε ma to. ⁹ Alatala, ε Ala baraka gbeen sama nɛn ε wanle birin yi. E yi dii wuyaxi sɔtɔ, e nun xuruseene nun hɛrisige gbeena, xa ε Alatala kɛnɛn alo ε benbane ¹⁰ ε yi Alatala ε Ala xuiin suxu, ε yi a yamarine nun tɔnne suxu naxanye seɓɛxi sariya kitabuni ito kui, ε yi xɛtɛ a ma ε bɔɲɛn birin na e nun ε niin birin yi.

Alaa sariyana

¹¹ N yamarin naxan fima ε ma to, fe xɔdɛxɛ mi a ra ε tan xa. ¹² A mi kore, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nɔɛ tɛ kore, a xa sa fa a ra en xa, a a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹³ A mi sa fɔxɔ igen fan kidima, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nɔɛ fɔxɔ igen gide, a xa sa fa a ra en xa, a yi a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹⁴ Eɲ-ɛɲ-ɛɲ, Alaa falana i dɛxɔn ma, a i dɛɛn kui, a i bɔɲɛni alogo i xa a liga.

Nii rakisin sugandi fena

¹⁵ N bata fa siimayaan nun faxan na to e nun fe faɲin nun a ɲaxina. E a mato ε keden sugandi. ¹⁶ N bata ε yamari to, ε xa Alatala ε Ala xanu, ε xa sigan ti a kirane xɔn, ε xa a yamarine nun a tɔnne nun a sariyane suxu, alogo ε xa siimaya faɲin sɔtɔ, ε yi wuya ayi, Alatala ε Ala yi ε baraka na bɔxɔni ε fama dɛnaxan masɔtɔdeyi. ¹⁷ Koni xa ε xɛtɛ a fɔxɔ ra, ε a matandi, ε bira suxure batu feen fɔxɔ ra, ¹⁸ n xa a fala ε xa to, ε halagima nɛn feu! E mi buma na bɔxɔni ε dɛnaxan sɔtɔma Yurudɛn kidima. ¹⁹ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nan n serene ra to, fa fala a n bata fa siimayaan nun faxan na e nun duban nun dangana. E xa siimayaan nan sugandi, ε tan nun ε yixɛtɛne. ²⁰ E xa Alatala ε Ala xanu, ε yi a xuiin suxu, ε yi lu a fɔxɔ ra. Amasɔtɔ Alatala nan ε nii rakisin na. A siimaya xunkuyen fima ε ma nɛn na bɔxɔni, Alatala a kɔlɔ naxan ma fe ra, a a soma nɛn ε benba Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii.

31

Yosuwe findi fena yεεratiin na

¹ Nabi Musa yi a fala Isirayila kaane birin xa, ² a naxa, “N bata jεε ke me jεε moxɔɲe soto iki, n mi fa noε tiye e yεε ra. Alatala bata a fala n xa, a n mi Yuruden baan gidima. ³ Alatala ε Ala nan tima ε yεε ra, a men kaane birin halagi alogo ε xa e boxone masoto. Yosuwe fan tima nen ε yεε ra, alo Alatala a fala kii naxan yi. ⁴ Alatala siyani itoe halagima nen alo a Sixon nun Ogo, Amorine mangane halagi kii naxan yi, e nun e yamanane. ⁵ Alatala yi e sa e sagoni. E xa a liga e ra alo n bata a yamari ε ma kii naxan yi. ⁶ E senbe so, e wekile! E nama kuisan, ε nama gaxu e yεε ra, bayo ε nun Alatala ε Ala nan sigama. A mi kele i dexon mume, a mi ε rabeɲɲe fefe ma.”

⁷ Nabi Musa yi Yosuwe xili, a yi falan ti a xa Isirayila kaane birin malanxin yεε xori, a naxa, “I senbe so, i wekile, bayo i tan nan tima Isirayila kaane yεε ra siga na boxoni Alatala a kolɔ naxan ma fe ra a a soma ε benbane yii nen. I tan xa e keε boxone yitaxun e ra. ⁸ Alatala tima nen i yεε ra, a lu i xon, a mi kele i dexon, a mi i rabeɲɲe fefe ma. I nama kuisan, i nama gaxu.”

⁹ Musa to sariyani ito sebe, a yi a taxu saraxaraline ra, Lewi yixeten naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima, e nun Isirayila fonne. ¹⁰ Musa yi yamarini ito fi e ma, a naxa, “Nεε solofere yo jεε solofere, yamaan dijama donle ma jεεn naxan na, Bubu Kui Sanla waxatini, ¹¹ ε xa sariyani ito xaran ε xui yitexin na Isirayila kaane birin xa, naxanye fama e malandeni Alatala ε Ala yetagi, a yire sugandixini. ¹² E yamaan birin malanma nen menni, xεmene nun naxanle nun diine e nun xɔɲen naxanye doxi ε taane yi, alogo e xa a me, e yi fatan Alatala ε Ala binyadeni, e sariyani ito a falane birin suxu ki fani. ¹³ E diin naxanye mi sariyan kolonxi singen, ne fan a mema nen. E yi fatan Alatala ε Ala binyadeni fanni ε doxi na boxoni ε Yuruden baan gidima naxan masotodeni.”

¹⁴ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxa waxatin bata maso, Yosuwe xili, ε birin yi siga Naralan Bubuni alogo n xa n ma yamarine fi a ma menni.” Nabi Musa nun Yosuwe yi siga Naralan Bubuni. ¹⁵ Alatala yi mini e xa kundani naxan yi tema bubun so deen xun ma. ¹⁶ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxamaton na a ra. I faxa xanbini, yamani ito xɔɲene suxurene batuma nen na boxoni e sigama denaxan yi. E e mema n na nen, e yi layirin kala n naxan xidixi e xa. ¹⁷ Na waxatini, n xoloma nen e ma han n yi n me e ra. N na n yetagin luxunma nen e ma. Siya gbetene e halagima nen. Tɔɔ wuyaxi nun fe xɔdexene yi so e xun na. E a kolonma nen na waxatini, a tɔɔni itoe e lixi nen bayo n tan, e Ala, mi fa e ye sonon. ¹⁸ N na n yetagin luxunma nen e ma na waxatini bayo e bata fe paxin liga e suxurene batu. ¹⁹ Iki, i xa betini ito sebe. Musa, i xa a xaran Isirayila kaane xa, e yi lu a be, alogo a xa findi seren na n tan nun Isirayila kaane tagi. ²⁰ N yamani ito xalima nen na boxoni, nonon nun kumin gbo denaxan yi, alo n nan n kolɔ e benbane xa kii naxan yi. E na e dege, e lugo han e gbo, e birama nen ala gbetene foxo ra, e yi e batu, e n ma layirin kala. ²¹ Tɔɔne nun fe xɔdexene na fa e ma, betini ito findima seren nan na e xili ma. E yixetene mi jinanɲe a xon. N yamani ito kui feene kolon hali benun e xa so na boxoni n na n kolɔ e xa naxan ma fe ra.” ²² Na lɔxoni, Nabi Musa yi na betin sebe, Ala naxan falaxi. A yi a xaran Isirayila kaane xa.

²³ Ala yi yamarini ito so Nunu a dii Yosuwe yii. A yi a fala a xa, a naxa, “I senbe so, i wekile! I tan nan Isirayila kaane xalima na boxoni n na n kolɔ e xa naxan ma fe ra. N tan yeteen luma nen i xon.”

²⁴ Nabi Musa yi sariya falani itoe birin seɓe Kitabun kui. ²⁵ A to yelin, a yi yamarini ito fi Lewine ma, naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima. A yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “Ƙ kitabuni ito tongo, Alaa sariyan seɓexi naxan kui, ɛ xa a sa Alatala ɛ Alaa Layiri Kankiraan deɗon ma. A xa lu menni seren na Isirayila kaane xili ma, ²⁷ bayo n na kolon a matandi tiine nun yama muruteɗin nan ɛ ra. Xa ɛ Alatala matandima n man ɛ ye waxatin naxan yi, n na faxa, ɛ man a matandima nen dangu na ra. ²⁸ Iki, ɛ ɛ malan n fema, ɛ nun ɛ fonne nun ɛ bɔnsɔnne yeɗratine, alogo n xa falani itoe ti ɛ yetagi. Kore xonna nun bɔxɔ xonna nan findima serene ra ɛ xili ma. ²⁹ N na a kolon, a n na faxa, ɛ kala gbeen tima nen, ɛ yi xeɗe kiraan fɔxɔ ra n na ɛ yamarixi naxan na. Waxati famatone yi, ɛ fe naxin ligama nen Alatala yeɗ ra yi, a yi xɔɓ ɛ ma ɛ kewanle fe ra, yihadin yi ɛ li.”

³⁰ Nabi Musa yi betini ito birin xaran Isirayila yamaan xa.

32

Nabi Musaa betina

¹ Kore xonna, i tuli mati n ma falan na. Bɔxɔ xonna, n fala xuiin name.

² N ma xaranna xa godo yamaan ma alo tule igena.

N ma falan xa lu alo xiila seɗen na.

³ N na Alatala xinla nan nalima. Ƙ xa en ma Ala tantun, a gbo!

⁴ En kantan fanyen nan a ra, a wanle kamalixi.

A kirane birin tinxin.

Nɔndina Ala na a ra, naxan mi yifu.

A tan nan tinxin, a fan!

⁵ Koni yamaan bata kala a yeɗ ra yi, a dii mi fa e ra!

Yagina e xa,

yama yifuxin naxan mi tinxin.

⁶ Yama daxu xaxilitarena,

ɛ lan ɛ xa na fe sifan liga Alatala ra ba?

Ƙ Fafe xa mi a tan na,

ɛ da mangana,

naxan ɛ findixi a yamaan na?

⁷ Ƙ miri lɔxɔ danguxine ma.

Ƙ yi ɛ xaxili lu waxati gbetene xon.

Ƙ ɛ fafane maxɔdin e nun fonne.

E xa fe danguxine yeɓa ɛ xa.

⁸ Kore Xonna Ala to yi bɔxɔni taxunma siyane ra,

a to yi adamadiine bama e bode ra,

a yi yamanane danne sa

fata Isirayila kaane yatɛn na.

⁹ Bayo Alatala gbeen findixi a yamaan nan na.

A gbeen nan Yaxuba bɔnsɔnna ra.

10 A Isirayila toxi tonbonna nin,
təɾə bəxə xarena.

A yi a ratanga,
a yi a ɲəxə lu a xən
alo a yeɛɛn yeɛna.

11 A luxi alo singbinna
naxan a diine maxaranma tugandeni.

A a gubugubune dəxə e bun
alogo e nama bira,
a yi e yite a gubugubune ra.

12 Alatala kedenna nan tixi a yamaan yeɛ ra.
Ala gbɛɛ yo mi a malixi.

13 A yi e rasabati geyane fari.
A yi e balo xɛɛne bogi seene ra.
A yi kumin ba e xa gɛmɛne yi
a turen ba fanyen ma.

14 Ningene nun yeɛɛene yi nənən fi ɛ ma.
Yeɛɛɛ dii turaxine nun kətəne,
e nun kontonna naxanye kelixi Basan yi,
ɛ yi ne suben don.

Ɛ yi murutu kɛsɛ fəɲine don,
Ɛ yi manpa hagigene min.

15 Isirayila tinxinxin yi gbo ayi,
a yi tondi,

turen yi gbo a fatini,
a fatin yi fanɲe ayi,

a yi xɛɛ Ala fəxə ra,
a da mangana,

a yi a mɛ Ala ra,
a kantan fanyena,

naxan a rakisima.

16 Isirayila yi Ala raxəxələɲɲe ayi,
e bira ala gbɛɛne fəxə ra,
e suxurene ki.

17 E yi ɲinanne ki,

Ala mi naxanye ra,
e mi yi naxanye kolon,
e benbane mi yi naxanye kolon.

18 Ɛ bata ɲinan Ala xən,
naxan ɛ ratanga alo fanyena
naxan ɛ ramini dunɲa yi,
a siimayaan fi ɛ ma.

19 Alatala to a diine kɛɲaan to,
a yi xələ e ma, a yi a mɛ e ra.

20 A yi a fala, a naxa,
“N xa n yetagi luxun e ma,
n yi a mato feen naxan e lima.
Amasətə yama xaxilitaren nan e ra.
Dii yanfantenne nan e ra.

21 E bata n naxəxələŋŋe ayi wule alane xən.
 E bata n naxələb suxure fufafune fe ra.
 N tan fan e raxəxələbŋma ayi nən muxune xən
 yama fajin mi naxanye ra.

N yi e raxələb siya xaxilitaren xən.

22 Ōn, n ma xələbŋn bata gbo ayi,
 a wolon han a barinne yimaxa laxira yi.
 A luma nən alo tēn naxan bəxən ganma.
 A gan han a sa geyane bunne li.”

23 “N fitina feene gboma ayi e ma,
 n nan n ma xanle birin wolima nən.

24 N fitina kamən nagodoma e xili ma nən,
 n fitina furen nafa e ma,
 n burunna sube xajene rafa e ma,
 e nun saji xələne.

25 Naxanye tanden ma,
 silanfanna nan e diine faxama.
 Naxanye banxini,
 gaxun yi ne faxa!

E birin faxama nən,
 xemen nun jaxanla,
 dii jəren nun fonna.

26 N yi wama nən e birin naxuya feni ayi,
 e xinle yi tunun dunuŋa yi.

27 Koni n mi tin
 yaxune yi n magele.

N mi wama a xən
 a e xa e miri
 a e tan nan e naxi,
 a Alatala funfun mi a ra.

28 Siya xaxilima mi ne ra.
 E mi lənnixi.

29 Xa fe kolonna nan yi e ra nun,
 e yi a kolonma nən
 e sigan denaxan yi.

30 Yaxu keden nəe
 Isirayila kaa wuli keden kedε di?
 Yaxu firin nəe muxu wuli fu kedε di?
 Na mi lige

fə Alatala na e sa yaxune sagoni
 a tan naxan luxi
 alo e kantan fanyena.

31 Yaxune yati a kolon,
 a e kantan se mi dangu en kantan fanyen na, Ala.”

32 “E feene fəlxixi Sodoma nun Gomora nin.

E luxi nən alo manpa binla
 naxan salenne bitinxi bəxəb jaxini,
 a bogi xələne ramini,

33 naxan igen luxi alo sajin xələna.

34 Na feene birin namaraxi n yii wundoni.

35 N tan nan gbeeᵐᵒᵗᵒ tiin na.
 N feene saranma nēn e ᵐᵒᵗᵒne ra,
 na muxune yi dagalanᵐᵒ ayi a waxatini.

A gbee mi luxi,
 yihadin yi e li,
 e yigitεεᵐ ᵒᵗᵒn bata maso.”

36 Alatalaa yamaan makitima nēn,
 koni a mōn kininkininma e ma nēn,
 bayo e sēnbε yo mi fa na.
 Muxu yo mi na naxan e maliyε.

37 Ala e maxōdinma nēn, a naxa,
 “E alane minēn
 naxanye yi ε kantanma,

38 ε yi naxanye kima sube tureni,
 naxanye yi ε manpaan minma?
 E xa keli ε malideni,
 e xa ε ratanga.

39 Iki ε xa a kolon,
 a n tan keden peen na a ra.
 Ala gbεtε mi na fō n tan.
 N tan nan muxun faxama,
 n mōn yi a rakeli.
 N tan nan muxun maxōlōma,
 n mōn yi a yiyalan.
 Nde gbεtε nōε muxuna nde bε n yii?

40 Habadan Ala nan n tan na,
 n bata n yiini te kore,
 n yi n kōlō n yeᵐeni:

41 N na n ma silanfanna raxanxan,
 n yi a suxu n yii,
 n nan n gbeen ᵐᵒᵗᵒma nēn n yaxune ra,
 n na e saren fima nēn,
 naxanye n naᵐaxuxi.

42 N na n ma xanle sinma nēn wunli,
 n ma silanfanna yi suben don.
 Yengεsone nun muxu suxine
 nun gali mangane birin faxama nēn.”

43 Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sεwa ε bode xōn.
 Ala a walikεne faxan ᵐᵒᵗᵒma nēn.
 A e gbeen ᵐᵒᵗᵒma nēn a yaxune ra.
 A yi a yamaan nun e yamanan yulubine xafari.

44 Musa nun Nunu a dii Yosuwe yi betini ito birin xaran yamaan xa e xuini texin na.

45 Musa to yelin falani itoe tideni Isirayila kaane xa, 46 a yi a fala e xa, a naxa, “E xa falani itoe birin suxu ken n naxanye ralixi ε ma to. E xa e yamari ε diine ma alogo e xa sariya falani itoe birin suxu ki fajni. 47 Fufafu falan mi itoe ra. E niin nakisi feen yeᵐen nan e ra. E siimaya xunkuyen sōᵐma nēn e xōn, na bōxōni ε denaxan sōᵐma Yuruden kidima.”

⁴⁸ Na loxoni, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁴⁹ “Siga Abarimi bɔxoni, Nebo geyaana fari, naxan Moyaba yi, Yeriko taan yetagi. I xa Kanan bɔxon mato menni, n naxan fima Isirayila kaane ma e keen na. ⁵⁰ I na te geyaana fari, i faxama nen. I yi siga i benbane foxo ra laxira yi alo i tada Haruna faha Horo geyaana fari kii naxan yi, a yi siga a benbane foxo ra laxira yi. ⁵¹ Na birin bayo, e mi tinxinya ligaxi Isirayila kaane yetagi Kadesi yi, Meriba igene denaxan yi, Sini tonbonni. E mi n ma sariyanna binyaxi yamaan tagi. ⁵² Nanara, i bɔxon toma nen wulani, n naxan fima Isirayila kaane ma, koni i tan gbindin mi soe na.”

33

Nabi Musa dubana Isirayila xa

¹ Benun Musa xa faha, Alaa muxuna, a yi duba Isirayila kaane xa, a naxa:

² Alatala fa nen

keli Sinayi geyaana fari alo sogena.

A yi te Seyiri bɔxoni

Isirayila kaane yi denaxan yi.

A nɔron yi godo a yamaan ma

keli Paran geyaana fari,

maleka wuli wuyaxi yi biraxi a foxo ra.

³ Ala Isirayila bɔnsɔnna xanuxi yati!

A a muxu sariyanxine kantanma,

naxanye e xinbi sinma a bun,

e yi a xaranna rame.

⁴ Musa bata sariyan fi en ma,

alo nafunla Yaxubaa yamaan xa.

⁵ Ala findi nen Isirayila Mangan na,

yamaan yeratine malanni,

e nun Isirayila bɔnsɔnne birin.

⁶ Ala xa siin fi Ruben bɔnsɔnna ma,

Ala xa siimayaan fi Ruben yixetene ma,

a yamaan yi wuya ayi.

⁷ Musa falani ito nan ti Yuda bɔnsɔnna fe yi, a naxa,

“Alatala xa Yuda xuiin name,

alogo a xa fa a yamaan ma,

Yuda yi a yete xun mayenge.

Ala xa a mali a yaxune yengedeni.”

⁸ Musa falani ito nan ti Lewi bɔnsɔnna fe yi, a naxa,

“Ala, i bata Yurima nun Tumin* so

Lewi bɔnsɔnna yii i sagoon kolon feen na.

I rafan muxune nan e ra,

i naxanye keɗaan feseɗeɗe Masa yi,

i naxanye makiti Meriba igene fe ra.

⁹ E mi bira e fafe nun e nga sagoon foxo ra,

xanamu e ngaxakedenne

hanma e diine,

koni e bira nen i ya fala gbansanna foxo ra,

e yi i ya layirin kantan.

* **33:8:** Yurima nun Tumin masnsen ti seene fe sebexi Xorɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masnsenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

10 E tan nan Yaxuba bənsənnə xaranma
i ya yamarine ma,
e yi İsrayila kaane xaran i ya sariyan ma.
E wusulanna gan,
e saraxa gan daxine ba i ya saraxa ganden fari.

11 Alatala xa e baraka.
Ala xa barakan sa e kewanle birin yi.
Ala xa e yengefane sənben jan.
Ala xa e yaxune rabira
alogo e nama fa nə kele sənən.”

12 Musa falani ito nan ti Bunyamin bənsənnə fe yi, a naxa,
“Alatala xanuntenne nan ne ra.
E luma nən Ala fəma bəne xunbenli,
bayo a e ratangama nən waxatin birin,
a mən yi lu e xən.”

13 Musa falani ito nan ti Yusufu bənsənnə fe yi, a naxa,
“Alatala xa barakan sa e bəxəni.
Ala xa xiila ragodo a ma keli kore.
Ala xa tigi igen namini a ma keli bəxəni.

14 Ala xa sogen xa fan e sansine ra,
kike yo kike e bogine yi mə.

15 Ala xa e xəene rasabati
geya bəxə fajine ma.

16 Ala xa e bəxən bogi seene fan.
Ala naxan falan ti fətəndini,
a xa hinan Yusufu ra,
a naxan sugandixi mangan na
a ngaxakedenne tagi.

17 Xunna kenla Yusufu xa.

A sənben gbo
alo jingen dii tura singena,
a fenne nan a yengešo seene ra
alo burunna jingena.

A siyane birin noma nən
han bəxən danne.

Efirami bənsənnə wuli fu ganle nan ne ra.
Manase bənsənnə wuli wuli ganle nan ne ra.”

18 Musa falani ito nan ti Sabulon bənsənnə fe yi, a naxa,
“Sabulon bənsənnə, e sewa yulayani.
Isakari bənsənnə, e sewa e bubune kui.

19 E siyane xilima nən geyaan fari,
e saraxa tinxinxine ba.
Amasəto e e balon sətoma nən fəxə igen nafunli,
e nun herisigen naxan fəxə igen de.”

20 Musa falani ito nan ti Gadi bənsənnə a fe yi, a naxa,
“Ala xa na kanna baraka
naxan Gadi a bəxən nagboma ayi.
Gadi dəxi mənni alo yatan
naxan suben suxu a a sanna nun a xunni bə.

21 Gadi bata dahamu bəxən findi a gbeen na
alo mangan naxan tixi yamaan yee ra.
A bata Alatala fe ragidixin nakamali,

a mən bata Alaa kitin sa Isirayila ma.”

²² Musa falani ito nan ti Dan bənsənna fe yi, a naxa,
“Dan luxi nən alo yata sənbəmaan naxan kelima Basan bəxəni a tugan.”

²³ Musa falani ito nan ti Nafatali bənsənna fe yi, a naxa,

“Nafatali rafan Ala ma han!
Alatala barakan saxi a fe yi kati!
Ala xa a bəxən nagbo ayi sogegododeni
e nun yiifanna ma.”

²⁴ Musa falani ito nan ti Aseri bənsənna fe yi, a naxa,

“Ala xa Aseri baraka Yaxuba a diine ye.

A ngaxakedenne xa hinan a ra.

A turen xa gbo ayi
han a yi a sanna maxa a ra.

²⁵ Ala xa ε taan so deen findi wuren nun sulan na.

Ala xa kəndəyaan fi ε ma ε siimayaan birin yi.”

²⁶ Musa mən yi a fala,
“Isirayilaa Ala maliga yo mi na.

A kelima kore, a fa i mali.
A kundani gidima a nərəni.

²⁷ Habadan Ala nan i yigiyaden na,

a habadan yiine nan nasoxi i bun.

A i yaxune kedima nən i yeε ra,

a naxa, ‘E halagi!’

²⁸ Isirayila dəxəma nən bəje xunbenli.

Ala Yaxuba bənsənna luma nən a danna,

murutun nun manpa nənən yi gbo a bəxəni,

xiila fan yi sa keli kore.

²⁹ Sewana ε xa, Isirayila kaane.

ε maliga yo mi na siyane ye,

Alatala naxan nakisima.

A tan nan ε ye masansan wure lefaan na,

ε mali tiina,

a tan nan findixi ε nə ti silanfanna ra.

ε yaxune e mafelenma nən ε yetagi,

ε fan yi e taane kidene kala.”

34

Nabi Musa yi faxa

¹ Nabi Musa yi te Nebo geyaan fari, Moyaba mərəməreɲi, han Pisiga geyana, naxan Yeriko taan yetagi. Alatala yi yamanan yiren birin yita a ra mənni, keli Galadi ma han sa dəxə Dan yamanan na, ² e nun Nafatali a bəxən birin, e nun Efirami nun Manase a bəxəna, e nun Yuda a bəxəna han fəxə igen naxan sogegododeni, ³ e nun Negewi bəxəna, e nun Yurudən mərəməreɲa, e nun Yeriko taan lanbanna, tugu bili taana, han sa dəxə Soyari ra. ⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I yeən ti bəxən na n na n kələ naxan ma fe ra Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. N naxa, ‘N bəxəni ito fima ε yixetene ma nən.’ N bata a yita i ra, koni i mi soon na.”

⁵ Musa, Alatalaa walikəen yi faxa mənni, Moyaba bəxəni, alo Alatala a fala kii naxan yi. ⁶ Ala yi a maluxun mərəməreɲi, Moyaba bəxəni Beti-Peyori yetagi. Muxu yo mi a kolon a gaburun dənaxan yi han to. ⁷ Nabi Musa faxaxi a jee keme jee məxəje nan ma. Koni, a mən yi seen toma a fajin na, a sənben

fan mi yi ɲanxi. ⁸ Isirayila kaane yi Musa wuga Moyaba meremeɛni xii tonge saxan han e yi yelin a ɲan feen lige.

⁹ Nunu a dii Yosuwe yi lugoxi fe kolonna niin na bayo Musa bata yi a yiin sa a ma. Isirayila kaane yi a xuiin suxu, e mɔn yi Musa yamarine suxu Alatala naxanye fixi a ma.

¹⁰ Nabi gbete yo munma mini Isirayila yamanani naxan maliga Nabi Musa ra. A yi falan tima Alatala xa yeɛ nun yeɛ. ¹¹ Alatala a xeɛi Misiran yamanani taxamasenne nun kabanakone nan ligadeyi Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin yeɛ xɔri. ¹² Nabi Musa walixi senbe magaxuxin nin Isirayila kaane birin yeɛ xɔri.

Yosuwe Yosuwe a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito naxan xili Yosuwe, a Kanan yamanan yenge feen nan yebama en xa e nun Isirayila kaane dɔɔ Kanan yamananani kii naxan yi Yosuwe a mangayaan waxatini. Yosuwe nan dɔɔ mangayani Musa funfuni. A fe dɔɔde saxan nan yebama en xa.

- Kanan yamanan yenge fena (keli Yosuwe 1 ma han 12)
- Yamananani taxun fena (keli Yosuwe 13 ma han 21)
- E nun Yosuwe a siimayaan danna (keli Yosuwe 22 ma han 23).

Ala layirin naxan tongo Isirayila benbane xa Kanan bɔɔɔn so feen na e yii, a mɔn naxan ma fe fala Isirayila xa, na rakamalixi taruxuni ito kui, a yi bɔɔɔn so Isirayila yamaan yii. Kanan yamanan yenge feen taruxun tiden gbo alo Isirayila mini fena Misiran yi. Taruxuni ito fan a yitaxi a Ala barakan sama a yamana fe yi nɛn, a nɔɔn nun xunna kenla fi e ma.

Kanan yamanan tongo feen nun a yitaxun feen nan toma taruxuni ito yi. Kitabun yireni ito Ala tinxinyaan nan yitama bayo Alaa tuli saan nakamalima nɛn. Ala to tinxin, a yamaan fan lan e xa e sɔɔe so a fe ma. Ala a fala nɛn Isirayila kaane xa a e xa Kanan kaane birin faxa alogo Kanan kaane nama e ti suxure batun ma. Nanara, Yosuwe mɔn yi sariya layirina fe rabira yamaan ma, e yi de xuiin tongo kenenni, a yi e rawekile alogo e nama bira tantanni. Taruxun napanxi na nan ma a sora mɔɔɔɔɔn nun naanindeni. Yamaan yi bira Ala fɔɔ ra.

Na kiini, Isirayila kaane taruxu xunkuyen yi fɔɔ e bɔɔɔni. A yi findi maxɔdinna ra yeyɛ, xa Ala tinɔɔ na bɔɔɔn mɔn yi lu e yii. Fɔ e keden kedenna birin xa lu Ala fɔɔ ra, bɔɔɔn yi lu bɔɔɔn xunbenli.

Yosuwe yi findi yamaan yɛɛratiin na

¹ Alatalaa walikɛɛn Musa faxa xanbini, Alatala yi a fala Nunu a dii Yosuwe xa, Musa mali muxuna, a naxa, ² “N ma walikɛɛn Musa bata faxa. Iki, keli, i Yuruden baani gidi, i tan nun yamani ito birin. E siga na bɔɔɔni n denaxan sama Isirayila kaane yii. ³ E na e sanna ti denaxan birin yi, n menna soma nɛn e yii, alo n na a fala Musa xa kii naxan yi. ⁴ E bɔɔɔn danne fɔɔɔma tonbon yiren nin, sa dɔɔ Liban geyane ra, siga Efirati baa belebelen ma, na bunna nɛɛn, Xitine bɔɔɔn birin sa dɔɔ Fɔɔɔ Ige Gbeen na naxan sogegododen binni. ⁵ Muxu yo mi nɔɔ e yɛɛ ratiye i ya siimayani. N luma nɛn i xɔn alo n yi Musa xɔn kii naxan yi. N mi i rabɛɛɛɛɛ, n mi n mɛ i ra. ⁶ I wekile, i sɛnbe so! Amasɔɔ n na n kɔɔɔxi yamanan naxan so fe ra e benbane yii, na findima yamani ito kɛɛn na i tan nan baraka yi. ⁷ I wekile, i sɛnbe so han! I yengi dɔɔ sariyani ito birin xɔn ma. N ma walikɛɛn Musa sariyan naxan birin yamarixi i ma, i xa ne suxu. I nama a fata a ma yiifanna ma, hanma kɔmɛnna ma alogo i xa nɔɔn sɔɔ i na siga dɛdɛ. ⁸ Sariya kitabuni ito fala xuiin nama ba i dɛ. I yengi dɔɔ a xɔn ma kɛɛn nun yanyina alogo i xa a birin suxu. Naxan birin sɛɛxi a kui, i xa na liga, alogo i ya feen birin xa sɔnɔya, i nɔɔn sɔɔ. ⁹ I nama jinan n ma yamarin xɔn: I wekile, i sɛnbe so! I nama kuisan, i nama gaxu, bayo i na siga dɛdɛ, Alatala i ya Ala luma i xɔn nɛn.”

¹⁰ Yosuwe yi yamarini ito so yamaan xunne yii, a naxa, ¹¹ “E daaxaden birin yisiga, e sa yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, ‘E fandane yitɔn bayo

xii saxan na dangu ε Yurudɛn baani gidima nɛn alogo ε xa na bɔxɔn masɔto Alatala ε Ala denaxan soma ε yii.’ ”

¹² Yosuwe yi a fala Rubɛn bɔnsɔnna muxune nun Gadi bɔnsɔnna muxune nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xa, a naxa, ¹³ “Alatalaa walikɛɛn Musa yamarin naxan so ε yii, na fe xa rabira ε ma, a to a fala, a naxa, ‘Alatala, ε Ala bata matabun fi ε ma. A bata bɔxɔni ito so ε yii.’ ¹⁴ E jaxanle nun ε diine nun ε xuruseene luma nɛn na bɔxɔni Musa denaxan soxi ε yii Yurudɛn baan kidi ma. Koni ε tan sofane tima nɛn ε ngaxakedenne yɛɛ ra ε nun ε yɛngɛ so seene, ε yi e mali yɛngɛ sodeni ¹⁵ han Alatala yi matabun fi ε ngaxakedenne fan ma alo ε tan, han e fan bɔxɔn masɔto waxatin naxan yi Alatala denaxan soma e yii, ε Ala. Na xanbi ra, e mɔn yi xɛtɛ ε bɔxɔni denaxan findixi ε konna ra Alatalaa walikɛɛn Musa naxan soxi ε yii Yurudɛn kidi ma, sogeteden binni.”

¹⁶ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I nxu yamarixi feen naxan birin na, nxu a birin ligama nɛn. I na nxu xɛ dɛdɛ yi, nxu sigɛ. ¹⁷ Nxu i xuiin suxuma nɛn feen birin yi alo nxu Musa xuiin suxu kii naxan yi. Alatala i ya Ala xa lu i xɔn alo a lu Musa xɔn kii naxan yi. ¹⁸ Muxu yo murutɛ i xuiin ma, a mi i ya falan suxu, i feen naxan birin yamarima, na kanna faxama nɛn. I tan xa i wekile tun, i yi i sɛnbɛ so!”

2

Xɛra firinne fe Yeriko taani

¹ Nunu a dii Yosuwe yi xɛra firin nasiga keli Sitimi siga Yeriko taani, a e xa sa taan nakɔɔsi wundoni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yeriko taan nun a rabilinna matodeni.” E yi siga, e sa so yalunde jaxanla nde konni naxan yi xili Raxabi. E yi yigiya na. ² Muxune yi sa a fala Yeriko taan mangan xa, e naxa, “I bata a to, Isirayila kaana ndee bata fa kɔɛɛn na bɔxɔni ito rakɔɔsideni.” ³ Nayi, Yeriko taan mangan yi xɛraan nasiga a faladeni Raxabi xa, a naxa, “Xɛmɛn naxanye soxi i konni, ne ramini, bayo e faxi yamanan birin nan nakɔɔsideyi.” ⁴ Koni jaxanla bata yi na xɛmɛ firinne luxun. A fa a fala mangana xɛrane xa, a naxa, “Nɔndin nan a ra, na xɛmɛne fa nɛn n konni, koni n mi yi e keliden kolon. ⁵ E siga nɛn jinbanna ra, taan so dɛɛn balan waxatini. E sigaxi dɛdɛ, n mi a kolon. E e sagatan xulɛn, ε e suxuma nɛn.” ⁶ Raxabi bata yi sa e luxun gɛsɛ bili xarene bun kore banxin xuntagi. ⁷ Sagatan tiine yi siga e fɔxɔ ra Yurudɛn baan kiraan xɔn han baan gidideni. Sagatan tiine mini nɛn tun, e yi taan so dɛɛn balan.

⁸ Benun xɛrane xa sa e sa, Raxabi yi te banxin fari e fɛma. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “N na a kolon a Alatala bata nxɔ bɔxɔn so ε yii. E yɛɛragaxu gbeen bata nxu suxu! Yamanan muxune birin bata yilanyilan ε yɛɛ ra, ¹⁰ bayo nxu bata a mɛ a Alatala Gbala Baani xara nɛn ε yɛɛ ra, ε yi minima Misiran yi waxatin naxan yi. Nxu mɔn bata a mɛ ε feen naxan liga Amorine manga firinne ra, naxanye yi Yurudɛn kidi ma, Sixɔn nun Ogo. E yi e raxɔri. ¹¹ Nxu to na feen mɛ, nxu bɔjɛn yi kala. Limaniyaan yi ba birin yii ε fe ra, bayo Alatala ε Ala nan Ala ra kore xɔnna ma denaxan yite, e nun bɔxɔ xɔnna ma denaxan yigodo. ¹² Iki, ε ε kɔlɔ n xa Alatala yi fa fala a ε n ma denbayani suxuma nɛn hinanni alo n na ε yisuxi kii naxan yi. E taxamasenna so n yii naxan mi kale ¹³ alogo ε xa n fafe nun n nga nun n xunyɛne nun n tadane lu e nii ra e nun e muxune birin, ε yi nxu ratanga faxan ma.” ¹⁴ Na xɛmɛ firinne yi a fala Raxabi xa, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ nxu niini i xa, koni i nama feni ito fala muxɛ xa dɛ! Alatala na bɔxɔni ito so nxu yii waxatin naxan yi, nxu fan ε yisuxuma

nɛn hinanna nun lannayani.”¹⁵ Raxabi yi na xɛmɛ firinne ragodo lutin ma banxin foye soden na, bayo a banxin foye soden yi minixi taan nabilinna yinna fari ma.¹⁶ Raxabi yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga geyaana binni, ɛ sa ɛ luxun mɛnni han xii saxan han ɛ sagatan muxune yi xɛtɛ, xanamu e ɛ toma nɛn. Na xanbi ra, ɛ yi ɛ kiraan suxu.”¹⁷ Na xɛmɛne yi a fala Raxabi xa, e naxa, “I nxu rakɔlɔxi naxan na, nxu fan bata tin na ma.¹⁸ Koni, nxu na so ɛ yamanani, fɔ i xa luti gbeeli ito xidi banxin foye soden na, i nxu raminixi dɛnaxan na. E nun mɔn, fɔ i xa i ya denbayaan malan i fɛma i ya banxin kui, i fafe nun i nga nun i tadane nun i xunyɛne.¹⁹ Xa naxan mini i ya banxin kui, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma, na mi nxu tan ma. Koni xa nxɔ muxuna nde a yiin din i ya muxuna nde ra i fɛma banxin kui, xa na kanna faxa, na goronna nxu tan nan xun ma.²⁰ Koni xa i nxɔ fe fala muxuna nde xa, nayi, i nxu rakɔlɔxi feen naxan na, nxu mi na ligan de!”²¹ Raxabi yi a fala, a naxa, “Ala xa ɛ falan nakamali.” A yi xɛmɛne bejin, e yi siga. A yi luti gbeela xidi banxin foye soden na.

²² E yi siga, e sa geyaana li, e yi e luxun mɛnni xii saxan, han sagatan tiine yi xɛtɛ. E sagatan muxune yi e fen kiraan xɔn han, koni e mi e to.²³ Xɛmɛ firinne yi fa godo geyaana fari, e yi baani gidi, e sa Nunu a dii Yosuwe li. Feen naxan birin e sɔtɔ, e yi ne yɛba a xa.²⁴ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Alatala bata na bɔxɔn birin so en yii yati! Mɛn kaane birin yilanyilanxi en yɛɛ ra.”

3

Yurudɛn baani gidi fena

¹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi kurun keɛ Sitimi yi, e sa Yurudɛn baan li. E yi xi mɛnni benun e xa gidi waxatin naxan yi.² Xii saxande lɔxɔni, kuntigine yi yamaan daaxaden birin yisiga.³ E yi yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, “Ɛ na Alatala ɛ Alaa Layiri Kankiraan* to waxatin naxan yi, e nun saraxaraliin naxanye a maxalima naxanye kelixi Lewi bɔnsɔnni, ɛ keli, ɛ yi bira a fɔxɔ ra.⁴ Nayi, ɛ siga kiraan kolonma nɛn, bayo ɛ munma yi dangu na kiraan xɔn singen. Koni nɔngɔnna yɛ wuli firin jɔxɔn xa lu ɛ tan nun kankiraan tagi. Ɛ nama ɛ maso a ra.”⁵ Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “Ɛ ɛ yɛtɛ rasarijan, bayo tila Alatala kabanako feene ligama nɛn ɛ tagi.”⁶ Yosuwe yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “Ɛ Layiri Kankiraan tongo, ɛ dangu yamaan yɛɛ ra.” E yi Layiri Kankiraan tongo, e ti yamaan yɛɛ ra.

⁷ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N na i findi fɔlɔma nɛn muxu gbeen na to Isirayila kaane birin yɛtagi, alogo e xa a kolon a en birin na a ra alo nxu nun Musa yi a ra kii naxan yi.⁸ I tan xa yamarini ito so saraxaraline yii naxanye Layiri Kankiraan xalima, i naxa, ‘Ɛ na Yurudɛn baa dɛɛn li, ɛ godo, ɛ ti a xɔɛ ra.’ ”⁹ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Ɛ maso be, ɛ yi ɛ tuli mati Alatalaa falan na, ɛ Ala.”¹⁰ Yosuwe mɔn naxa, “Feni ito nan ligama alogo ɛ xa a kolon habadan Ala ɛ tagi. A tan nan Kanan kaane nun Xitine nun Xiwine nun Perisine nun Girigasane nun Amorine nun Yebusune kedima ɛ yɛɛ ra.¹¹ Ɛ bata a to, dunuɓa birin Marigina Layiri Kankiraan nan tixi ɛ yɛɛ ra Yurudɛn baani gidideni.¹² Iki ɛ xɛmɛ fu nun firin sugandi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne tagi. Bɔnsɔn keden, muxu keden.¹³ Saraxaraliin naxanye dunuɓa birin Marigina Alatalaa Kankiraan xalima, ne nɛɛn fa e sanne ti Yurudɛn baa igeni tun, Yurudɛn igen bolonma nɛn a tagi. Igen naxan yi godoma, na yi lu malanɓɛ yire kedenni.”

* 3:3: 3.3Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔrɔyaana 25.10-22 kui.

¹⁴Yamaan to mini e bubune kui alogo e xa Yurudɛn baani gidi, saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi ti yamaan yɛɛ ra. ¹⁵Yurudɛn baan yi fema nɛn se xaba waxatine birin yi. Saraxaraliin naxanye yi kankiraan xalima, ne to Yurudɛn baan li, e sanne ti igeni, ¹⁶igen naxan yi godoma, na yi dan, a lu malanyɛ yire kedenni wulani Adama taani naxan Saratan fema. Igen naxan yi godoma Fɔxɔ Ige Darani, daraan naxan mɔn xili Araba Darana, na birin yi xara. Yamaan yi gidi Yeriko taan yetagi. ¹⁷Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne yi lu tixi baan xude wuli yi xareni Yurudɛn tagi. Isirayila birin yi gidi xaren na, han Isirayila bɔnsɔnna birin yi yelin baani gide.

4

Gɛmɛ fu nun firinne fe

¹Yamaan birin to yelin Yurudɛn baan gide, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ²“E xɛmɛ fu nun firin tongo yamaan yɛ, bɔnsɔn keden, muxu keden. ³E xa e yamari e xa gɛmɛ fu nun firin tongo Yurudɛn baan xude wunla ra saraxaraline yi tixi denaxan yi. E e xali, e sa e sa e to xideni.”

⁴Yosuwe yi xɛmɛ fu nun firin xili a bata yi naxanye sugandi Isirayila yamaan yɛ, bɔnsɔn keden, muxu keden. ⁵Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E dangu Alatala e Alaa Layiri Kankiraan yetagi, e siga Yurudɛn baan tagini. E tan muxu keden kedenna birin xa gɛmɛ keden keden tongo e tungunna fari lan Isirayila kaane bɔnsɔnne xasabin ma, ⁶alogo na xa findi taxamasenna ra e tagi. E diine fama e maxɔdindeni nɛn tila, e naxa, ‘Gɛmɛni itoe findixi nanse ra e tan xa?’ ⁷E a falama nɛn e xa, e naxa, ‘Ito nan a yitaxi a Yurudɛn igen bolon nɛn Alatalaa Layiri Kankiraan yɛɛ ra. A to Yurudɛn baan gidi, baa igen birin yi bolon. Gɛmɛni itoe na feen nan nabirama Isirayila kaane ma han habadan.’”

⁸Yosuwe naxan yamari Isirayila kaane ma, e yi na liga. E yi gɛmɛ fu nun firinne tongo Yurudɛn baan tagi, alo Alatala a fala Yosuwe xa kii naxan yi, naxan yi lanxi Isirayila bɔnsɔnne xasabin ma. E yi e xali yamaan daaxadeni, e sa e sa mɛnni. ⁹Yosuwe mɔn yi gɛmɛ fu nun firin dɔxɔ Yurudɛn baan xude wunla ra Layiri Kankiraan maxali muxune yi tixi denaxan yi. E mɔn na yi han to. ¹⁰Saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi lu tixi Yurudɛn baan xude wunla ra han yamaan yi yelin Alatalaa yamarine birin nakamale Yosuwe bata yi naxanye fala e xa alo Musa fan Yosuwe yamari naxanye ra. Yamaan yi e mafura gide. ¹¹Yamaan birin to yelin dangue, Alatalaa Layiri Kankiraan nun saraxaraline yi dangu yamaan yetagi. ¹²Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi dangu Isirayila yamaan yɛɛ ra e nun e yɛngɛ so seene alo Musa a fala e xa kii naxan yi. ¹³Fayida sofa wuli tonge naanin jɔxɔndɔn yi dangu Alatala yetagi yɛngɛso xinla ma, siga Yeriko mɛrɛmɛrɛne binni.

¹⁴Na lɔxɔni, Alatala yi Yosuwe findi muxu gbeen na Isirayila kaane birin yetagi. E yi a binya a siimayaan birin yi alo e Musa binya kii naxan yi.

¹⁵Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ¹⁶“Saraxaraliin naxanye Layiri Sereya Kankiraan xalima, ne yamari, e xa te Yurudɛn baani.” ¹⁷Yosuwe yi saraxaraline yamari, a naxa, “E te Yurudɛn baani.” ¹⁸Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne to te Yurudɛn baani, e yi e sanna bama igeni waxatin naxan yi te xaren na, baa igen mɔn yi xɛtɛ a kɔni, a mɔn yi dangu fɔlɔ alo a singeni. Yurudɛn baan birin mɔn yi findi fufaan na.

19 Yamaan te Yurudɛn baani jɛɛn kike singen xii fuden nan ma. E yi sa e daaxadeni tɔn Giligali taani, Yeriko sogeteden binni.

20 E gɛmɛ fu nun firinna naxanye tongo Yurudɛn baani, Yosuwe yi ne dɔxɔ Giligali taani. 21 A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa ɛ diine ɛ maxɔdin waxati famatɔni, e naxa, ‘Nanse gɛmɛni itoe ra?’ 22 ɛ e xaranma ito nan ma, ɛ naxa, ‘Isirayila kaane Yurudɛn baani gidi nɛn a yixaraxin na.’ 23 Amasɔta Alatala ɛ Ala Yurudɛn baani ito xɔri nɛn ɛ yɛɛ ra, han ɛ yi gidi alo Alatala ɛ Ala Gbala Baan liga kii naxan yi, a yi a xɔri en yɛɛ ra han en yi gidi. 24 A na feen ligaxi nɛn alogo dunuɲa siyane birin xa a kolon a Alatala sɛnben gbo. E nun mɔn ɛ xa gaxu Alatala ɛ Ala yɛɛ ra habadan.”

5

Gaan tiin nun Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

1 Amorine mangan naxanye yi Yurudɛn kidi ma sogegododen binni, e nun Kanan kaane mangan naxanye birin fɔxɔ igen de, ne to a mɛ, Alatala bata Yurudɛn baani xara Isirayila kaane yɛɛ ra han e birin yi gidi, e bɔjɛn yi kala, e yilanyilan Isirayila kaane yɛɛ ra. 2 Na waxatini, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Gɛmɛn nafala filene ra, i Isirayila xɛmɛne banxulan.” 3 Yosuwe yi gɛmɛn nafala filene ra, a yi Isirayila xɛmɛne banxulan. E yi na geyaan xili sa banxulan tidena. 4 Yosuwe na liga feni ito nan ma. Xɛmɛn naxanye birin keli Misiran yamanani, sofane birin, ne faxa nɛn tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi. 5 Xɛmɛn naxanye birin keli Misiran yi, ne birin yi banxulanxi, koni naxanye birin bari tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi, ne sese mi yi banxulanxi. 6 Isirayila kaane lu nɛn tonbonni jɛɛ tonge naanin sigatini, han na xɛmɛne birin yi yelin faxɛ naxanye yi nɔɛ yɛngɛn soɛ e mini Misiran yamanani waxatin naxan yi, naxanye tondi Alatala xuiin name. Alatala yi a kɔlɔ, a e mi fa na bɔxɔn toɛ Alatala bata yi a kɔlɔ e fafane xa naxan ma fe ra a xa a so en yii, kumin nun nɔnɔn gbo bɔxɔn naxan yi. 7 Ala yi e diine tongo e funfuni. Yosuwe ne nan banxulan, bayo e mi yi banxulanxi kira yi. 8 Yamaan xɛmɛne birin yelin xanbini banxulanjɛ, e yi e raxara daaxadeni han e yi kɛndɛya.

9 Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N bata Misiran kaane marayagin masiga ɛ ra.” Nanara, e yi mɛnna xili sa Giligali han to.

10 Isirayila kaane yi daaxa Giligali, e Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* raba mɛnni kiken xi fu nun naaninde lɔxɔn jinbanna ra Yeriko mɛɛmɛɛɛne ma. 11 Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla kuyebaan yɛɛni, e yi yamanan sansi bogine don, buru ratetaren nun sansi xɔri gilinxine. 12 E to yamanan bogi seene don, na kuye bani, Isirayila kaane mi fa Manna donseɛn† don daxi yo sɔtɔ sɔnɔn. E yi Kanan bɔxɔn bogi seene don na jɛɛn na.

Malekan yi mini Yosuwe xa

13 Yosuwe to Yeriko taan li, a yi a yɛɛn nakeli, a yi xɛmɛna nde to tixi a yɛtagi, a silanfanna suxi a yii.‡ Yosuwe yi a ralan, a a maxɔdin, a naxa, “Inxu tan nan xa ba, hanma nxu yaxune?” 14 A yi Yosuwe yabi, a naxa, “Muxu yo. Alatalaa

* 5:10: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. † 5:12: Manna donsen a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. ‡ 5:13: Silanfanna: Sofane yɛngeso dɛgɛmana.

gali xunna nan n na. N bata fa.” Yosuwe yi bira, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma a binya feen na, a fa a fala a xa, a naxa, “N kanna nanse falama a walikεεn xa?” ¹⁵ Alatalaa gali xunna yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I ya sankidine ba i sanni, bayo i tixi yire sariɲanxin nin.” Yosuwe yi na liga.

6

Yosuwe yi Yeriko taan suxu

¹ Yeriko taan sodene birin balanxin nan yi a ra Isirayila kaane fe ra. Muxe mi yi minima, muxe mi yi soma. ² Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata Yeriko taan nun a mangan nun a sofa fangamane so i yii. ³ E nun i ya sofane xa taan nabilin sanɲa ma keden lɔxɔ keden. E xa na liga xii sennin bun ma. ⁴ Saraxaraliin muxu solofere xa konton feri solofere tongo xɔtane ra, e yi ti Layiri Kankiraan yεε ra. A xii soloferede lɔxɔni, ε taan nabilin sanɲa ma solofere, saraxaraline xa lu xɔtane fe. ⁵ E na xɔtane fe waxatin naxan yi, ε yi a xuiin mε, yamaan birin xa sɔnxɔ gbeen nate. Nayi, yinna naxan taan nabilinxi, na birama nεn a yetε ra, yamaan birin yi e tinxin taan na e so keden na.”

⁶ Nunu a dii Yosuwe yi saraxaraline xili, a a fala e xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo. E saraxarali solofere ti Alatalaa Kankiraan yεε ra konton feri solofere suxi naxanye yii xɔtane ra.” ⁷ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E siga, ε sa sigan ti taan nabilinni. Kantan muxuna ndee xa dangu Alatalaa Kankiraan yεε ra.” ⁸ Yosuwe a fala yamaan xa kii naxan yi, e yi a liga na kiini. Saraxarali soloferene yi siga xɔta soloferene fe Alatala yetagi. Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune yi bira e fɔxɔ ra. ⁹ Kantan muxun yεε ra xiine yi sigan tima saraxaraline yεε ra naxanye yi xɔtane fema. Kantan ti dɔnxene yi bira kankiraan maxali muxune fɔxɔ ra. E yi sigan tima xɔta xuiin nan ma. ¹⁰ Yosuwe bata yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, “E nama sɔnxɔn nate, ε nama ε xuiini te, ε nama fala yo ti fɔ n na a fala ε xa lɔxɔn naxan yi. Na waxatini, ε sɔnxɔn nate!” ¹¹ E yi taan nabilin Alatalaa Kankiraan na sanɲa ma keden. Na xanbi ra, e yi xεte yamaan daaxadeni, e yi xi menni.

¹² Yosuwe yi keli subaxa, saraxaraline yi Alatalaa Kankiraan tongo. ¹³ Saraxarali soloferene yi siga xɔta soloferene fe Alatalaa Kankiraan yεε ra. Kantan muxun yεε ra xiine yi tixi e yεε ra. Kantan ti dɔnxene fan yi biraxi Alatalaa Kankiraan maxali muxune fɔxɔ ra. E yi sigan tima xɔta xuiin nan ma. ¹⁴ E yi taan nabilin dɔxɔɲa keden a xi firinde lɔxɔn fan yi. Na xanbi ra, e yi xεte yamaan daaxadeni. E yi na liga xii sennin.

¹⁵ A xii soloferede lɔxɔni, e yi keli subaxani, e mɔn yi taan nabilin na kiini dɔxɔɲa ma solofere. E taan nabilin na lɔxɔ keden peen nin sanɲa ma solofere. ¹⁶ Nayi, e to a rabilin a dɔxɔde soloferedeni, saraxaraline yi xɔtane fe. Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E sɔnxɔn nate, bayo Alatala bata taan so ε yii. ¹⁷ Alatala bata halagin nagidi taani ito nun a yi seene birin ma, fɔ Raxabi keden peena, yalunde ɲaxanla, na nan kisima e nun muxun naxanye birin sa luma a banxin kui, bayo a en ma xεrane yigiya nεn en naxanye xε. ¹⁸ Koni ε a liga ε yeren ma. E yetε ratanga se halagi daxine ma alogo ε nama na sese xali, xanamu, ε halagin nun gbalon nafama Isirayila yamaan daaxadeni nεn. ¹⁹ Gbetin nun xεmaan nun muran sula daxine nun wure murane birin nasariɲanxi Alatala nan xa, fɔ e xa ramara a nafulu ramaradeni nin.”

²⁰ Yamaan yi sɔnxɔn nate. Saraxaraline yi xɔtane fe. Yamaan to xɔta xuiin mε, e yi sɔnxɔ gbeen nate, taan nabilinna yinna yi bira a yetε ra. Yamaan yi e

tinxin taan na, e so keden na. E yi taan suxu. ²¹ E yi taan halagi Ala xa, e men kaane birin faxa silanfanna ra, xεμεη nun jaxanla, dii joreη nun fonna, hali jingene nun yeεεene nun sofanle. ²² Xεμεε firinna naxanye siga yamanan nakorɔsideni, Yosuwe bata yi a fala ne xa, a naxa, “E siga na yalunde jaxanla banxini. E sa a ramini e nun a muxune birin, alo ε ε kɔlɔ a xa kii naxan yi.” ²³ Banxulan firinna naxanye yamanan nakorɔsi wundoni, ne yi siga, e sa Raxabi ramini banxini e nun a fafe nun a nga nun a tadane nun a xunyene nun a muxune birin e nun a xabilan birin, e yi e ramini, e e radɔxɔ Isirayila yamaan daaxaden dεxɔn. ²⁴ Isirayila kaane yi taan gan e nun a yi seene birin, fɔ gbeti nun xεmaan nun muran sula daxine nun wure muranne. Ne yi ramara Alatalaa banxin nafulu ramaradeni. ²⁵ Yosuwe yi yalunde jaxanla Raxabi ratanga, e nun a denbayaan nun a muxune birin amasɔtɔ Yosuwe xεraan naxanye rasiga Yeriko taan nakorɔsideni, a ne yigiya nεn. A mɔn dɔxi Isirayila kaane tagi han iki.

²⁶ Na waxatini, Yosuwe yi a kɔlɔ falani ito ma, a naxa, “Dangan na kanna xa Alatala yetagi naxan na Yeriko taan ti. Na kanna na a ti fɔlɔ, a bɔnɔma a dii singeni nεn. A na taan so dεεn ti, a bɔnɔ a bolokadani.”

²⁷ Alatala yi lu Yosuwe xɔn. A xinla yi yamanan birin suxu.

7

Akan yulubin naxan liga

¹ Isirayila kaane tinxintareyaan liga nεn Ala ra, e yi se halagi daxine tongo. Karimi a dii xεμεε Akan nan na sena ndee tongo Ala tɔnna dɔxɔ naxanye tongo fe ra. Sabidi nan Karimi sɔtɔ. Sera nan Sabidi sɔtɔ. Sera keli Yuda bɔnsɔnna nin. Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma han!

² Yosuwe yi xεrane rasiga keli Yeriko siga Ayi taani, taan naxan Beti-Aweni dεxɔn ma, Beteli taan sogeteden binni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga, ε sa yamanan nakorɔsi.” Na xεmene yi siga Ayi taana fe rakorɔsideni. ³ E yi xεteε Yosuwe fεma, e yi a fala, e naxa, “Hali yamaan birin mi siga Ayi taan yeηgɛdeni, fɔ muxu wuli firin hanma muxu wuli saxan jɔxɔn gbansan. Ne Ayi kaane nɔε nεn. Hali i mi yamaan birin naxadan, bayo en yaxune mi wuya.” ⁴ Nayi, muxu wuli saxan yate yi siga, koni e yi sa e gi Ayi kaane bun yeηgeni. ⁵ Ayi kaane yi muxu tonge saxan e nun sennin faxa e ye. Ayi kaane yi e kedi keli taan so dεεn na han Sebarimi. E yi siga e faxε geya godon na. Isirayila yamaan bɔjɛn yi kala, e yigitege.

⁶ Yosuwe yi a dugine yibɔ a ma, a bira, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma Alatalaa Kankiraan yetagi han jinbanna ra, e nun Isirayila fonne. E yi burunburunna sa e xunni sununi. ⁷ Yosuwe yi a fala, a naxa, “N Marigina Alatala, nanfera i a ragidixi yamani ito xa Yurudεn baani gidi, i yi nxu so Amorine yii alogo i xa nxu halagi? Hali nxu yi lu Yurudεn baan men binni nun! ⁸ N Marigina, n fa nanse falama iki, Isirayila kaane to bata e gi e yaxune yeε ra? ⁹ Kanan kaane nun yamanan muxun bonne feni ito mεma nεn, e yi nxu rabilin, e nxu xinla jan bɔxɔ xɔnni ito ma. Nayi, i tan fa nanse ligama i xili binyena fe ra?”

¹⁰ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Keli, i yetagin lanxi bɔxɔn ma nanfera? ¹¹ Isirayila bata yulubin liga. E bata layirin kala n na e yamari naxan na. E bata se halagi daxina ndee tongo. E bata mujan ti, e a feen luxun, e seene luxun e goronne kui. ¹² Nanara, Isirayila kaane mi fa nɔε tiye e yaxune yeε ra. E e gima nεn e yeε ra, bayo e fan yetεεn bata findi muxu halagi daxine ra. N mi fa luyε ε xɔn, xa ε mi se halagi daxine raxori ε tagi. ¹³ Keli,

i yamaan nasarijan. I yi a fala, i naxa, ‘E yete rasarijan tila fe ra. Amasoto Alatala Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Se halagi daxine e tagi. Isirayila kaane, e mi nɔe tiye e yaxune ye ra, fanni e mi na seene ba e tagi. ¹⁴ Xotɔnni e fa n yetagi bɔnson yeen ma. Alatala na bɔnsɔnna naxan yita, ne yi e maso xabila yeen ma. Alatala na xabilan naxan yita, ne yi e maso keden keden yeen ma. ¹⁵ Naxan na suxu, a li se halagi daxine a yii, na kanna xa gan e nun a yii seene birin, bayo a bata Alatalaa layirin kala, a yi kalan ti Isirayila yamaan birin ma!’ ”

¹⁶ Xɔtɔn xɔtɔn, Yosuwe yi keli, a yi Isirayila kaane maso bɔnsɔn yeen ma. Masensenna yi Yuda bɔnsɔnna suxu. ¹⁷ A yi Yuda xabilane muxune maso, masensenna yi Sera xabilan suxu. A yi Sera xabilan muxune maso denbaya yeen ma, masensenna yi Sabidi suxu. ¹⁸ A yi Sabidi a denbaya xunne maso, a yi Akan suxu, Karimi a dii xemena. Sabidi nan Karimi sɔɔ. Sera yi Sabidi sɔɔ keli Yuda bɔnsɔnni.

¹⁹ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “N ma diina, ɲɔndin fala Alatalaa binyena fe ra, Isirayilaa Ala. I yi a tantun. I naxan ligaxi, a fala n xa. I nama a luxun n ma.” ²⁰ Akan yi Yosuwe yabi, a naxa, “Nɔndin na a ra. N tan nan yulubin ligaxi Alatala ra, Isirayilaa Ala. N ni ito nan ligaxi: ²¹ N Sinari kaane doma gbeena nde to nen se suxine ye, naxan yi tofan han, e nun gbeti gbanan kemɛ firin, e nun xemaan kilo tagi. E xɔnla yi n suxu, n yi e tongo. E sa bitinxi n ma bubun kui. Gbetin saxi bonne bun ma.” ²² Yosuwe yi xerane rasiga e giye bubun kui, e yi sa seene li luxunxi, gbetin yi saxi seen bonne bun ma. ²³ E yi a birin tongo bubuni, e siga e ra Yosuwe nun Isirayila kaane fema. E yi e sa Alatala yetagi. ²⁴ Yosuwe nun Isirayila birin yi Sera a dii Akan tongo e nun gbetin nun doma gbeen nun xemaan nun a dii xemene nun a dii temene nun a ɲingene nun a sofanle nun a xuruseene nun a bubun nun a yii seen birin, e siga e ra Akori lanbanni. ²⁵ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “I bata ɲaxankatan nafa nxu ma, Alatala i fan ɲaxankatama nen to.” Isirayila kaane birin yi a magɔɔn, e nun bonne, e yi e gan. ²⁶ E yi gemɛ gbegbe malan Akan fari. Han to na gemene malanxi na. Alatala yi xete a xɔɔn fɔxɔ ra. Nanara, menna xili nen Akori lanbanna han to.*

8

Isirayila kaane yi Ayi taan tongo

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Hali i nama gaxu, i nama yigitege. Ganla birin tongo, i sa Ayi taan yenge. A mato, n bata Ayi mangan so i yii e nun a yamaan birin nun a taan nun a bɔxɔna. ² I Ayi taan nun a mangana feen ligama nen alo Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. Koni iki, e nɔe e yii seene nun e xuruseene tonge nen. Maraterena yengeni tɔn taa xanbin na.” ³ Yosuwe nun ganla birin yi keli, e siga Ayi taan yengedeni. Yosuwe yi sofa yebaxin muxu wuli tonge saxan sugandi, a yi e rasiga kɔeen na. ⁴ A yi yamarini ito so e yii, a naxa, “Nba, e sa e luxun taa xanbin na e maraterena yengeni tɔn. E nama e makuya taan na. E yitɔnxin xa lu menni. ⁵ Nxu nun ganla nxu masoma nen taan na. Taan muxune na mini waxatin naxan yi nxu yengedeni, nxu yi nxu gi e bun alo naxan liga a singeni. ⁶ E sigama nen nxu kedɛ han nxu makuya taan na. Nayi, e mirima nen, a nxu nxu gima e bun nen alo a fɔɔni. ⁷ Nayi, e yi mini e luxundeni, e yi din taan na. Alatala, e Ala a soma nen e yii. ⁸ E na taan suxu, e teen so a ra. E na birin liga alo Alatala a falaxi kii naxan yi. N bata na yamari e ma.”

* 7:26: Akori bunna nen fa fala “Kɔntɔfinla.”

⁹ Yosuwe yi e rasiga, e sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, Ayi taan sogegododen binni a yenge xinla ma. Yosuwe tan yi xi yamaan tagi. ¹⁰ Yosuwe yi keli subaxa, a yi a sofane mato. E nun Isirayila fonne birin yi ti yamaan ye ra, siga Ayi taani. ¹¹ A ganla birin yi siga, han e sa taan li. E yi daaxadeni ton Ayi komen foxoni, lanbanna yi lu e nun Ayi taan tagi. ¹² Yosuwe yi sofa wuli suulun joxon tongo, a yi e yamari a e xa sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, taan sogegododen binni yenge so xinla ma. ¹³ Yamaan yi e ti kiini ton, naxanye yi daaxadeni, ne yi lu taan komen foxoni, bonne yi lu taan sogegodode binni yenge so xinla ma. Na kosen na, Yosuwe nun gali donxen yi godo lanbanni.

¹⁴ Ayi taan mangan to na to, e nun taan xemene birin yi keli mafuren, e yi siga Isirayila kaane yengedeni Araba tonbonna de. Koni e mi yi a kolon xa muxune luxunxi e xili ma taa xanbin na. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi tin Ayi muxune xa e kedi, e yi e gi e bun siga tonbon kiraan xon. ¹⁶ Ayi taan muxune birin yi keli e sagatan xinla ma. E yi bira Yosuwe foxo ra han e yi makuya taan na pon! ¹⁷ Xeme yo mi lu Ayi taan nun Beteli taani. E birin yi siga Isirayila kaane sagatandeni. E yi taan so den lu rabixi siga Isirayila kaane foxo ra. ¹⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, "Tanban naxan suxi i yii, na ti Ayi taan xa, bayo n taan soma nen i yii." Yosuwe yi a tanban ti taan xa. ¹⁹ Yosuwe a yiini bandun waxatin naxan yi, xemene naxanye yi luxunxi maraterena yengen xinla ma, ne yi mini e luxundene yi mafuren, e yi e gi so taani, e na suxu, e teen so a ra mafuren. ²⁰ Ayi xemene to e ye raxete, e yi tee tutin to te kore e taani. Kira yo mi yi fa e xa, bayo e yi naxanye sagatanma tonbonni, ne bata yi xete e kanke. ²¹ Yosuwe nun Isirayila ganla birin yi a kolon, a sofaan naxanye yi luxunxi taan naterenadeni yengeni, ne bata yi taan suxu, taan tutin yi tema. E yi e xun xete Ayi kaane xili ma. ²² Isirayila kaan naxanye yi Ayi taani, ne fan yi mini taani e yengedeni. Na nan a liga sigade mi lu Ayi kaane xa, e to yi Isirayila ganle tagi. E yi e birin faxa. E sese mi lu e nii ra. Muxu yo mi no a giye. ²³ Koni e yi Ayi mangan tan suxu, e siga a ra Yosuwe fema. ²⁴ Isirayila kaane to yelin Ayi kaane birin faxe xene ma e nun burunna ra e siga e dinje e ra denaxan yi, e yi so taan kui, e na kaane birin faxa silanfanna ra. ²⁵ Ayi kaan xemene nun jaxanla naxan faxa na foxoni, e sigen han muxu wuli fu nun firin yate. ²⁶ Yosuwe a tanban yi lu tixi Ayi taan xa han a muxune birin yi halagi. ²⁷ Isirayila kaane yi men kaane yii seene tongo e gbeen na alo xuruseene nun se gbete ye, alo Alatala a yamari Yosuwe ma kii naxan yi. ²⁸ Yosuwe yi Ayi taan gan, han to taa xori rabejinxin na a ra. ²⁹ Ayi mangan tan, e na singan wudin koe ra han jinbanna ra. Sogen to godo, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa a binbin nagodo wudin koe ra. E yi a woli ayi taan so den na, e yi geme wuyaxi malan a fari. Han to, na mon na kiini.

Saraxa gandena Ebali geyaan fari

³⁰ Nayi, Yosuwe yi saraxa ganden nafala Alatala xa Ebali geyaan fari, Isirayilaa Ala, ³¹ alo Musa Alatalaa walikena a yamari Isirayila kaane ma kii naxan yi. E yi saraxa ganden nafala gemene ra, naxanye mi yi solixi, wuren mi yi dinxi naxanye ra, alo a sebexi Musaa Sariya kitabun kui kii naxan yi. E yi saraxan gan daxine nun boje xunbeli saraxane ba Alatala xa. ³² Musa sariyan naxanye sebe, Yosuwe mon yi na joxon sebe gemene ma Isirayila kaane birin ye xori menni. ³³ Isirayila kaane birin, a fonne nun e kuntigine nun e kitisane birin xopen nun dugurenne, ne birin yi ti kankiraan foxo

firinni e yeε rafindixi Lewi bənsənnə saraxaraline ma, naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima. Yamaan fəxə kedenna yi siga Garisimi geyaan fari, a bode fəxən fan yi ti Ebalı geyaan fari, alo Alatalaa walikεen Musa bata yi a yamari e ma kii naxan yi, fa fala e xa duba Isirayila yamaan xa. ³⁴ Na xanbi ra, Yosuwe yi sariyan falane birin xaran, a dubane nun a dangane, alo a seβexi Sariya Kitabun kui kii naxan yi. ³⁵ Musa naxan birin yamari, na fala keden mi lu Yosuwe mi naxan xaran Isirayila yamaan malanxin xa, hali naxanle nun diidine, e nun xəjən naxanye yi e yeε.

9

Gabayon kaane layirina fe

¹ Mangan naxanye Yurudən baan sogegododen binni, ne birin yi yengeni ito a fe mε, naxanye geyane fari e nun Sefela geya yirene nun Fəxə Ige dεen nun Liban dεxən ma, e nun Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune. ² E yi e malan Yosuwe nun Isirayila yamaan yenge xinla ma.

³ Gabayon kaane fan yi a mε Yosuwe Yeriko taan nun Ayi taan liga kii naxan yi. ⁴ E yi kata Isirayila kaane mayendendeni. E yi e yetε findi xεrane ra keli yire makuyeni, e bənβeli kobine nun manpa sase madεgεxine sa sofanle fari. ⁵ E yi sankidi fori madεgεxine so e sanni, e doma kobi jianxine ragodo e ma. E yi buru dungi xaraxine tongo e fandan na naxanye bata yi xunxurunjε ayi.

⁶ E yi sa Yosuwe nun Isirayila kaane li Giligali taani yamaan daaxadeni. E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu sa kelixi yamana makuyen nin, fa be yi alogo en xa layirin xidi en tagi.” ⁷ Isirayila kaane yi e yabi, e naxa, “Yanyina nde, ε dəxi nxu dεxən ma nən. Nxu tan nəε layirin xidε en tagi di?” ⁸ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “I ya walikene nan nxu ra.” Yosuwe yi e maxədin, a naxa, “Nde ε tan na? ε kelixi minen?” ⁹ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I ya walikene kelixi yamana makuyen nin Alatala xinla a fe ra, i ya Ala. Amasətə nxu bata a xinla mε a naxan birin ligaxi Misiran yamanani, ¹⁰ e nun a naxan birin liga Amori manga firinne ra Yurudən baan sogeteden binni, Xesibən taan manga Sixən nun Basan yamanan manga Ogo, naxan yi dəxi Asatarəti taani.”

¹¹ “Nxə fonne nun nxu kon kaane birin a fala nən nxu xa, e naxa, ‘ε fandane tongo ε naxan donma kira yi. ε siga Isirayila kaane ralandeni. ε yi a fala e xa, e naxa, ε walikene nan nxu ra.’ Iki, en xa layirin xidi en bode tagi. ¹² Nxə burune ni i ra. Nxu yi e tongoma nxu fandan na waxatin naxan yi nxu konni fa be yi, e mən yi wolonxi. Koni, iki e bata xara ayi, e xunxurunjε ayi. ¹³ Nxu yi nxə manpa saseni itoe rafema waxatin naxan yi, e nənene nan yi a ra, koni iki e bata yibo. Nxə dugine nun nxə sankidine mato. E yetεen bata kala fefe sigatini.” ¹⁴ Isirayila kaane yi e fandane mato, koni e mi Alatala maxədin. ¹⁵ Yosuwe yi lanna raso e tagi, a layirin xidi, a xa e lu e nii ra, yamaan yeεratine yi e kələ na fari.

¹⁶ E yelin xanbini layirin xidε e tagi, xii saxan danguxina, Isirayila kaane yi a mε a e dəxə bodene nan yi ne ra. ¹⁷ Isirayila kaane yi keli, siga Gabayon kaane taani itoe yi, e sa so e kenla xii saxande ləxəni. Na taane ni i ra: Gabayon, Kefira, Beroti, e nun Kiriyați-Yeyarin. ¹⁸ Isirayila kaane mi e faxa bayo yamaan yeεratine bata yi e kələ e xa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Koni yamaan birin yi e yeεratine mafalama. ¹⁹ Yeεratine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Nxu bata nxu kələ Alatala yi, Isirayilaa Ala. Iki, en mi fa nəε en yiin dinjε e ra. ²⁰ Nayi, en na e fe suxuma ikiini. En na e luma e nii ra nən bayo en

bata en kolo e xa. Xanamu en Alaa xolon nafama nen en xili ma.” ²¹ Yεeratine yi a fala e xa, e naxa, “E xa lu e nii ra, koni e xa findi wudi segene nun ige baane ra yamaan birin xa.” Yεeratine na nan fala. ²² Yosuwe yi Gabayon kaane xili, a falan ti e xa, a naxa, “Nanfera ε nxu mayendenxi, ε naxa, a ε sa kelixi yamana makuyen nin, anu ε doxi nxu dexon ma nen?” ²³ Iki, ε bata danga. E tan birin luma nen konyiyani ε findi wudi segene nun ige baane ra n ma Alaa banxin xa.” ²⁴ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Muxune bata a yeba nxu tan i ya walikene xa ki faji Alatala i ya Ala a yamari a walikεen Musa ma kii naxan yi, a xa boxoni ito birin so ε yii, a be kaane raxori ε yeε ra. Nanara, nxu gaxuxi nxu niin na, nxu yi na liga. ²⁵ Iki nxu fa i tan nan yii. Naxan na i kenεn, naxan nafan i ma, na liga nxu ra.” ²⁶ Yosuwe na nan liga, a yi e ratanga Isirayila kaane ma alogo e nama e faxa. ²⁷ Yosuwe yi e findi wudi segene nun ige baane ra yamaan xa na loxonni, e nun Alatalaa saraxa ganden xa, a denaxan sugandima. Han to e mon na wanli.

10

Yengena Gabayon kaane xili ma

¹ Yerusalen mangana Adoni-Sedeki yi a me a Yosuwe bata Ayi taan suxu, a yi na raxori, a mon yi Ayi taan nun a mangan liga alo a Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. A mon yi a me a Gabayon kaane nun Isirayila kaane bata lanna raso e bode tagi e layirin xidi, a Gabayon kaane doxi e ye. ² Na yi a gaxu ki faji, bayo taa gbeen nan yi Gabayon na, alo manga taana nde. A yi gbo Ayi taan xa, a muxune birin sofa. ³ Yerusalen mangana Adoni-Sedeki yi xeraan nasiga a faladeni Xebiron manga Hohami nun Yaramuti manga Pirami nun Lakisi manga Yafiya nun Egilon manga Debiri xa, a naxa, ⁴ “E fa n fema, ε fa n mali Gabayon yengedeni, bayo e tan bata lanna raso e nun Yosuwe nun Isirayila kaane tagi.” ⁵ Amorine manga suulunne yi e malan: Yerusalen mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana e nun Egilon mangana. Ne nun e ganle yi siga, e sa e daaxadene yiton Gabayon taan yetagi. E yi na yenge folo.

⁶ Gabayon kaane yi xeraan nasiga a faladeni Yosuwe xa Giligali taani yamaan daaxadeni, a naxa, “I nama i ya konyine raberin. Fa nxu rakisi mafuren! Nxu mali, bayo Amorine mangan birin naxanye doxi geyane fari, ne bata e malan nxu xili ma!” ⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi keli Giligali taani, e nun a sofa yebaxine.

⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yeε ra, bayo n bata e so i yii. E sese mi tiye i yeε ra.” ⁹ Yosuwe yi sigan ti koεen birin na keli Giligali taani, a fa e raterena. ¹⁰ Alatala yi e kedi Isirayila yeε ra, Isirayila kaane yi sa e no Gabayon taani han! E yi siga e dinje e ra Beti-Xoron kiraan xon, e siga e faxe han Aseka taan nun Makeda taani. ¹¹ E yi e gima Isirayila kaane yeε ra waxatin naxan yi, godo Beti-Xoron geyaan na, ito nan liga e ra: Alatala yi siga balabalan keεe xungbene rayolonje e fari han Aseka taani. E yi raxori. Balabalan keεen muxun naxanye faxa, ne yi wuya dangu na muxune ra Isirayila kaane naxanye faxa silanfanna ra. ¹² Alatala Amorine so Isirayila kaane yii loxon naxan yi, Yosuwe yi falan ti Alatala xa Isirayila kaane yetagi, a naxa,

“Sogena, i raxara Gabayon xun ma.

I tan kiken fan xa i raxara Ayalon meremerεn xun ma.”

¹³ Sogen nun kiken yi e raxara han Isirayila yamaan yi e yaxune no. Feni ito sebexi Yasari a kedindin fan kui. Sogen yi a raxara kuyen tagiyani, a mi bira

sinma, a lu raxaraxi menni fayida ferijnen keden jloxon. ¹⁴ Xabu a foloni han to, loxo yo munma a liga alo na loxona, Alatala muxuna nde a maxandin nasuxu na kii nin amasoto Alatala nan yi yengen soma Isirayila xa. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xete Giligali taani yamaan daaxadeni.

¹⁶ Na manga suulunne yi e gi, e sa e luxun faranna ra Makeda taan dexon. ¹⁷ Muxune yi sa na fala Yosuwe xa manga suulunne yi denaxan yi, a e luxunxi faranna ra Makeda taan dexon. ¹⁸ Yosuwe yi a fala, a naxa, “E geme gbeene makutukutu, e sa e doxo faranna de ra. E kantan tiine doxo na. ¹⁹ Koni e tan nama dan menni de! E en yaxune sagatan, e kiraan bolon e ma. E nama so e taani de! Bayo Alatala e Ala bata e so e yii.” ²⁰ Yosuwe nun Isirayila kaane yi gbalogbeen nagodo e ma, fayida e yi e raxori fo muxu gixi keden kedenna naxanye sa so taa makantanxine yi. ²¹ Ganla birin yi xete boje xunbenli Yosuwe fema Makeda dexon yamaan daaxadeni. Muxu yo mi susu falan tiye Isirayila kaane xili ma.

²² Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gemene ba faranna de ra, e manga suulunne ramini na ra.” ²³ E yi manga suulunne ramini faranna ra, Yerusalen mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana, e nun Egilon mangana. ²⁴ E to fa mangane ra Yosuwe fema, Yosuwe yi Isirayila xemene birin xili. Sofa kuntigin naxanye siga yengeni, a yi a fala ne xa, a naxa, “E maso, e yi e sanne ti mangani itoe koeen fari.” E yi e maso, e yi e sanne ti e koeen fari. ²⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E nama kuisan, e nama gaxu, e wekilé, e yi e senbe so! Amasoto e yaxun naxanye birin yengema, Alatala ito nan ligama e ra e xa.”

²⁶ Yosuwe yi e faxa. A yi e singan wudi suulun koe ra, e yi lu singanxi menni han jinbanna ra. ²⁷ Sogen bira waxatini, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa e binbine ragodo wudin koe ra. E yi luxunxi faranna naxan na, e yi sa e bira menni. E yi geme gbeene doxo faranna de ra. Han to e mon menni.

²⁸ Yosuwe yi Makeda taan fan suxu na loxo yeteni. E yi taan muxune nun e mangan faxa silanfanna ra. A yi na muxune birin halagi, muxu yo mi lu a nii ra. A yi Makeda taan mangan liga alo a Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

²⁹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Makeda taani e siga Libina taani. E yi na yenge folo. ³⁰ Alatala yi na taan fan so e yii, e nun a mangana. Isirayila kaane yi taan muxune birin faxa silanfanna ra e nun muxun naxanye birin yi a kui. E mi muxu yo lu a nii ra menni. E yi na mangan liga alo e Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

³¹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Libina taani, e siga Lakisi taani. E yi daaxadeni ton na yetagi, e na yenge folo. ³² Alatala yi Lakisi taan so Isirayila kaane yii. Yengen xii firinde loxoni, e yi taan no, e taan muxune faxa silanfanna ra, e nun naxanye birin yi a kui, alo e Libina taan liga kii naxan yi. ³³ Nayi, Geseri taan mangana, Horami yi siga Lakisi taan malideni. Yosuwe yi e nun a ganla faxa, a mi muxu yo lu a nii ra.

³⁴ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Lakisi taani e siga Egilon taani. E yi e daaxadeni ton na yetagi, e yi na fan yenge folo. ³⁵ E yi na no na loxo yeteni, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e nun muxun naxanye birin yi a kui. Yosuwe yi na raxori na loxo yeteni alo a Lakisi taan liga kii naxan yi.

³⁶ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Egilon taani, e siga Xebiron taani, e yi na yenge folo. ³⁷ E yi na no, e taan muxune nun e mangan faxa silanfanna ra, e nun a rabilinna taane nun muxun naxanye birin yi e kui. E mi muxu yo lu a nii ra alo e naxan liga Egilon taani. Yosuwe yi na taan naxori fefe, e nun naxanye yi a kui.

³⁸ Yosuwe nun Isirayila kaane yi xεtε, e Debiri taan yεngε fɔlɔ. ³⁹ E yi taan nun a mangan nɔ, e nun taan naxanye na rabilinni. E yi e faxa silanfanna ra. Muxun naxanye birin na taane yi, e yi ne raxɔri, e mi muxu yo lu a nii ra. Yosuwe yi Debiri taan nun a mangan liga alo a Xebiron taan nun Libina taan nun a mangan liga kii naxan yi.

⁴⁰ Yosuwe yi na yamanan birin nɔ, geya yirene nun Negewi tonbonna nun Sefela geya yiren nun e mangane birin. A yi muxune birin naxɔri, naxanye birin yi yengima a mi muxu yo lu a nii ra alo Alatala Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi. ⁴¹ Yosuwe yi e yεngε keli Kadesi-Barineya taani han Gasa taana, e nun Gosen yamanan birin, sa dɔxɔ Gabayon taan na. ⁴² Yosuwe yi na taane nun e mangane nɔ sanɲa ma kedenni, bayo Alatala Isirayilaa Ala nan yi yεngεn soma Isirayila xa. ⁴³ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xεtε Giligali taani yamaan daaxadeni.

11

Yεngε gbeen Meromi xuden dε

¹ Xasori taa mangan Yabin to na mε, a yi xεraan nasiga Madon taa mangan Yobabo nun Simiron taan mangan nun Akisafa taa mangan ma, ² e nun mangan naxanye yi dɔxi geya yireni sogetede kɔmεn fɔxɔni, e nun naxanye yi Yuruden mεrεmεrene ma Kinεrεti Daraan yiifari fɔxɔni e nun naxanye yi Sefela geya yireni, e nun naxanye yi Dɔrɔ yamanan birin yi sogegododen binni, ³ e nun Kanan kaane ma naxanye sogeteden nun sogegododen binni, e nun Amorine nun Xitine nun Perisine nun Yebusun naxanye geyaani fari, e nun Xiwin naxanye Xerimon geyaani lanbanni Misipa yamanani. ⁴ E nun e ganle birin yi mini, e findi yama gbeen na, alo baa xɔn ɲεmεnsinna. E soone nun yεngε so wontorone fan yi wuya han! ⁵ Mangani itoe birin yi fa e malan, e yi e yamaan daaxadeni tɔn Meromi xuden dεxɔn ma, Isirayila kaane yεngε xinla ma.

⁶ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yεε ra de, bayo i yanyi tila, n ne birin soma nεn i yii, e faxaxin yi lu Isirayila kaane yetagi. I yi e soone san fasane bolon. I yi e yεngεso wontorone fan gan.”

⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi fa e raterεna Meromi xuden dε, e yi e yεngε. ⁸ Alatala yi e so Isirayila kaane yii. E yi e nɔ, e yi siga e makedε han Sidɔn taa gbeeni, han Misirefoti-Mayimi yi, han Misipe mεrεmεrεni sogeteden binni. E yi e birin faxa, e mi muxu yo lu a nii ra. ⁹ Yosuwe yi a liga alo Alatala a fala a xa kii naxan yi. A yi e soone san fasane bolon. A yi e yεngε so wontorone fan gan.

¹⁰ Na waxatini, Yosuwe xεtεmatɔɔn yi Xasori taan yεngε, a yi a mangan faxa silanfanna ra. Xasori taan nan yi yamanani itoe birin manga taan na. ¹¹ E yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e yi e raxɔri fefe. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi Xasori taan gan. ¹² Yosuwe yi na manga taane birin yεngε, a yi e mangane suxu. E yi e birin faxa silanfanna ra, e raxɔri, alo Alatala a walikεεn Musa a yamari e ma kii naxan yi. ¹³ Koni taan naxanye yi geyane fari, Isirayila kaane mi ne sese gan ba Xasori taan na Yosuwe naxan gan. ¹⁴ Seen naxan birin yi taane yi e nun e xuruseene, Isirayila kaane yi ne birin tongo. Koni e yi muxune birin faxa silanfanna ra, e raxɔri, e mi muxu yo lu a nii ra. ¹⁵ Alatala naxan yamari a walikεεn Musa ma, Musa fan yi na yamari Yosuwe ma. Yosuwe fan yi na rakamali. A mi ɲinan yamari yo xɔn Alatala naxan so Musa yii.

¹⁶ Yosuwe yi yamanani itoe birin tongo: geya yiren nun Negewi tonbonna nun Gosen yamanan birin nun Sefela geya yiren nun Yurudɛn baan mɛrɛmɛrɛne nun Isirayila bɔxɔn geyane han sa dɔxɔ Sefela ra. ¹⁷ Keli Xalaka geyaan ma naxan tema Seyiri geyane binni, han Baali-Gadi yi Liban mɛrɛmɛrɛne yi Xerimon geyaan lanbanni, a yi na mangane birin suxu. A yi e faxa. ¹⁸ Yosuwe bu nɛn mangani itoe yɛngɛ han! ¹⁹ Taa yo mi yi na naxan lanna raso e nun Isirayila kaane tagi, fɔ Xiwɛn naxanye yi dɔxi Gabayon nabilinni. E taan bonne birin suxu nɛn yɛngɛni. ²⁰ Amasɔtɔ Alatala nan yi Kanan kaane bɔɲɛne yixɔdɔxɔma alogo e xa Isirayila kaane yɛngɛ, Ala yi e halagi. E mi kininkinin e ma, e yi e raxɔri alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²¹ Na waxatini, Yosuwe yi siga. A yi Anakine yɛngɛ naxanye kelixi Xebiron geya yiren nun Debiri taan nun Anaba taan nun Yuda nun Isirayila geyane birin yi. Yosuwe yi e birin halagi e nun e taane. ²² Anaki bɔnsɔnna muxu yo mi fa lu Isirayila yamanani. E fa lu Gasa taan nun Gati taan nun Asadodi taane nin. ²³ Nayi, Yosuwe yi bɔxɔn birin tongo alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi. Yosuwe yi na bɔxɔn so Isirayila kaane yii e kɛɛn na, a yitaxun Isirayila bɔnsɔnne ra. Na xanbi ra, bɔɲɛ xunbenla yi lu yamanani, yɛngɛn yi jan.

12

E mangan naxanye nɔ

¹ Mangane ni i ra Isirayila kaane naxanye nɔ, e yi e yamanane tongo Yurudɛn baan sogeteden binni, keli Arinon xuden ma han sa dɔxɔ Xerimon geyaan na, sa Yurudɛn mɛrɛmɛrɛne fari sogeteden binni. E itoe nan nɔ:

² Amorine mangan Sixɔn naxan yi dɔxi Xɛsibɔn yi. A tan nan ma mangaya yi kelima Arinon xude wunla ma, Aroyeri taan yi dɛnaxan yi siga han Yaboko xudena Amoni yamanan danna. Galadi yamanan fɔxɔ kedenna fan yi na nan kui. ³ A tan nan mɔn yi Yurudɛn sogeteden binna mɛrɛmɛrɛne xun na, keli Kinɛrɛti Daraan ma han Araba Daraan naxan xili Fɔxɔ Ige Darana, sa dɔxɔ Beti-Yɛsimoti taan na, han Pisiga geyaan san bun yifari fɔxɔn binni.

⁴ E mɔn yi Ogo fan nɔ, Basan mangana, Refa bɔnsɔnna muxu dɔnxɛna nde. A yi dɔxi Asatarɔti nun Edere taane nin. ⁵ A tan nan yi mangayani keli Xerimon geyaan nun Salaka nun Basan yamanan birin yi siga han Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan danne nun Galadi yamanan bode fɔxɔna, siga han Manga Sixɔn ma mangayaan fɔɔdena, Xɛsibɔn taan mangana.

⁶ Musa Alatalaa walikɛɛn nun Isirayila kaane yi na mangane birin nɔ. Alatalaa walikɛɛn Musa yi e yamanan so Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yii, mɛnna yi findi e gbeen na.

⁷ Mangane ni i ra Yosuwe nun Isirayila kaane naxanye nɔ Yurudɛn baan sogegododen binni, keli Baali-Gadi taani Liban lanbanni han sa dɔxɔ Xalaka geyaan na naxan tema Seyiri geyane binni. Yosuwe yi bɔxɔni itoe birin so Isirayila bɔnsɔnne yii, a bɔnsɔnne birin yi e gbee kɛɛn sɔtɔ: ⁸ geya yamanan nun Sefela geya yiren nun Yurudɛn mɛrɛmɛrɛne nun geyane lanban yirene nun tonbon yirene nun Negewi tonbonna. Siyani itoe nan yi dɔxi na yirene yi: Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune.

⁹ E taa mangan naxanye nɔ, ne xinle ni itoe ra:
Yeriko mangana,

Ayi taan mangan naxan yi Beteli fɛma,

¹⁰ Yerusalɛn mangana,

Xebiron mangana,

¹¹ Yaramuti mangana, Lakisi mangana,

¹² Egilon mangana, Geseri mangana,

¹³ Debiri mangana, Gederi mangana,

¹⁴ Xoroma mangana, Aradi mangana,

¹⁵ Libina mangana, Adulan mangana,

¹⁶ Makeda mangana, Beteli mangana,

¹⁷ Tapuwa mangana, Xeferi mangana,

¹⁸ Afeki mangana, Lasarɔn mangana,

¹⁹ Madon mangana, Xasori mangana,

²⁰ Simiron Meron mangana,

Akisafa mangana,

²¹ Taanaki mangana, Megido mangana,

²² Kedesi mangana,

Yokanayimi mangan naxan yi Karemele yi,

²³ Dɔɔ mangan naxan yi Dɔɔ yamanani,

Goyin mangan naxan yi Giligali yi,

²⁴ e nun Tirisa mangana.

Na taane birin taa keden manga keden. E malanxina, manga tonge saxan e nun keden.

13

Taan naxanye lu e tongo daxina

¹ Yosuwe bata yi fori ki fajni. A siimayaan bata yi xɔnkuya, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I bata fori ki fajni, anu yamanan dɛnaxan masɔtɔtare luxi, mɛnna mɔn gbo. ² Filisitine nun Gesuri kaane bɔxɔne birin luxi, ³ keli Sixori xuden ma Misiran sogeteden binni, siga han Ekirɔn taana, sogetede kɔmɛnna ma. Na birin yatɛxi Kanan kaane gbeen nan na. Filisitine manga suulunne nan mangayani mɛnni Awi kaan naxanye Gasa taan nun Asadodi taan nun Asikalɔn taan nun Gati taan nun Ekirɔn taani. ⁴ Kanan kaane bɔxɔne fan luxi, keli Meyara taan ma Sidɔn kaane dɛnaxan yi, han Afeki taani han Amorine danna. ⁵ Gebala kaane bɔxɔne luxi e nun Liban bɔxɔn birin naxan sogeteden binni, keli Baali-Gadi taan ma, naxan Xerimon geyaan san binni, han Lebo-Xamata taana. ⁶ E nun Sidɔn kaan naxanye birin geyane fari, keli Liban yi han Misirefoti-Mayimi. N yetɛɛn na yamanane muxune kedima nɛn Isirayila kaane yeɛ ra. I xa na birin yitaxun Isirayila kaane ra e kɛɛn na, alo n na i yamarixi kii naxan yi. ⁷ Yamanani ito yitaxun Isirayila bɔnsɔn solomanaaninne ra, e nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna.”

Musa bɔxɔn naxanye yitaxun Yurudɛn sogeteden binni

⁸ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna nun Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna, ne bata yi e gbee kɛɛn sɔɔ, Alatalaa walikɛɛn Musa naxan fixi e ma Yurudɛn kidi ma sogeteden mabinni. ⁹ E bɔxɔn fɔlɔxi Aroyeri taan nan ma Arinon xuden dɛ, e nun taan naxan lanbanni, siga Medeba taan mabinna lanta yiren birin yi, han Dibon taana, ¹⁰ e nun Amori mangan Sixɔn ma taane birin naxan yi dɔxi Xesibɔn taani, siga han Amonine bɔxɔn danne, ¹¹ e nun Galadi taan nun Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan nun Xerimon geyaan birin, e nun Basan yamanan birin siga han Salaka. ¹² E nun Basan manga Ogo a yamanan fan yi findi e gbeen na, naxan dɔxɔ Asatarɔti taan nun Edere taani, naxan findi Refa bɔnsɔnna muxu dɔnxɛna nde ra. Musa bata yi na

mangane nɔ a e yamanane tongo. ¹³ Koni Isirayila kaane mi Gesuri kaane nun Maka kaane kedi. Han to e dɔxi Isirayila kaane tagi.

Lewi bɔnsɔnna kɛɛna

¹⁴ Musa mi bɔxɔ yo fi Lewi bɔnsɔnna ma, bayo saraxan naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na, Isirayilaa Ala, ne nan findi e tan gbee kɛɛn na alo a fala e xa kii naxan yi.

Ruben bɔnsɔnna bɔxɔna

¹⁵ Musa bata yi bɔxɔni itoe fi Ruben bɔnsɔnna ma, e yi yitaxun e xabilane ra: ¹⁶ Fɔlɔ Aroyeri taan ma Arinon xuden dɛ, e nun taan naxan na lanbanni, siga han Medeba taan mabinna lanta yirene, ¹⁷ han Xesibɔn nun a rabilinna taan naxanye birin lanta yirene yi. Na taane xinle ni itoe ra: Dibon, Bamoti-Baali, Beti-Baali-Meyɔn, ¹⁸ Yahasi, Kedemoti, Mefaati, ¹⁹ Kiriyatayimi, Sibima, Sɛrɛti-Saxari geyaan fari mɛrɛmɛrɛne tagi, ²⁰ Beti-Peyori, Pisiga tintin yirene, Beti-Yɛsimoti, ²¹ taan naxanye birin lanta yireni e nun Amori Manga Sixɔn naxan yi dɔxi Xesibɔn, na yamanan birin. Musa bata yi na mangan nɔ, e nun Midiyan mangani itoe: Efi, Rekemi, Suru, Xuru, e nun Reba. E yi dɔxi Sixɔn ma yamanan nin a mangayaan bun. ²² E yi bonne faxama waxatin naxan yi, Isirayila kaane yi Beyori a dii xɛmɛ yimatooon Balami fan faxa silanfanna ra. ²³ Yurudɛn baan nan findixi Ruben bɔnsɔnna bɔxɔn danna ra sogegododen mabinni. Na taane nun banxidene nan findixi Ruben bɔnsɔnna kɛɛn na, e yi yitaxun e xabilane ra.

Gadi bɔnsɔnna bɔxɔna

²⁴ Musa bata yi bɔxɔni itoe fi Gadi bɔnsɔnna ma, e yi yitaxun e xabilane ra: ²⁵ Yaasɛri yamanan nun Galadi rabilinna taan birin nun Amoni yamanan fɔxɔ kedenna siga han Aroyeri taan Rabaha taan yetagi, ²⁶ keli Xesibɔn ma han Ramati Misipe taan nun Betonimi taana, e nun keli Maxanayin taan ma siga han Debiri danna, ²⁷ e nun Beti-Harama taan nun Beti-Nimira taan nun Sukɔti taana, e nun Safon taan Yurudɛn baan dɛ, e nun Xesibɔn manga Sixɔn ma yamanan dɔnxɛna, e nun yamanan naxan Yurudɛn baan sogeteden binni han Kinɛrɛti Daraan bode fɔxɔna. ²⁸ Na taane nun e rabilinna taa xurine yi findi Gadi bɔnsɔnna kɛɛn na, e yi e yitaxun e xabilane ra.

Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna

²⁹ Musa yi bɔxɔni itoe fi Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna ma, Manase a diine fɔxɔ kedenna, e yi e yitaxun e xabilane ra: ³⁰ Basan bɔxɔn naxan birin yi Basan manga Ogo a yamanani, fɔlɔ Maxanayin taan ma han Yayiri taan nabilinne, taa tonge sennin, ³¹ e nun Galadi yamanan fɔxɔ kedenna nun Asatarɔti taan nun Edere taan naxanye findi Basan manga Ogo a manga taane ra. Ne birin yi yitaxun Manase a dii Makiri a diine fɔxɔ kedenna ra xabila yɛɛn ma.

³² Musa bata yi na kɛɛ bɔxɔne fi Isirayila kaane ma a yi Moyaba mɛrɛmɛrɛne ma waxatin naxan yi, Yurudɛn baan kidi ma Yeriko taan sogeteden binni. ³³ Koni Musa mi bɔxɔ yo fi Lewi bɔnsɔnna ma. Alatala Isirayilaa Ala yi findi e kɛɛn na alo a fala kii naxan yi.

14

Isirayila bɔnsɔnna bonne bɔxɔne

¹ Nunu a dii Yosuwe nun saraxarali Eleyasari nun xabila xunne yi Kanan bɔxɔni taxun Isirayila kaane ra e kɛɛn na ikii nin. ² Bɔxɔn yi yitaxun Isirayila

bənsən solomanaaninne nun bənsənna fuden fəxə kedenna ra masənsənna xən, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³ Bəxən naxan tan yi Yurudən baan sogeteden mabinni, Musa bata yi na fi bənsən firin dənəne nun bənsən fuden fəxə kedenna ma, koni a mi bəxə yo fi Lewi bənsənna ma yamaan ye. ⁴ Yusufu bənsənna bata yi yitaxun a findi bənsən firinna ra, Manase nun Eframi. Lewi bənsənna mi kēe yo sətə yamanani, fə taana ndee, e dəxə dənaxanye yi e nun e rabilinne xuruseene xa. ⁵ Isirayila kaane yi na yamanani taxun alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kalebi yi Xebiron bəxən sətə

⁶ Yuda bənsənna muxune yi siga Yosuwe fəma Giligali yi. Yefune Kenisi kaana dii Kalebi yi ne ye. Na yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Alatala naxan falaxi a muxu fəpi Musa xa en firinna fe yi Kadesi-Barineya yi, i na kolon. ⁷ N bata yi jēe tonge naanin sətə, Alatalaa walikēen Musa yi n xē keli Kadesi-Barineya yi siga Kanan yamanani, a n xa sa menna rakərəsi. N to yelin na ra, n yi dētege tinxinxin sa a xa. ⁸ Koni ngaxakedenna naxanye siga n fəxə ra na, ne yi yamaan tunnaxələ e ma, koni n tan lu Alatala nan tun fəxə ra, n ma Ala. ⁹ Na ləxəni, Musa yi a kələ ito ra, a naxa, ‘I sanna tixi dənaxanye birin yi, mēne findima nən i tan nun i ya diine kēen na waxatin birin, bayo i luxi Alatala nan tun fəxə ra, n ma Ala.’ ¹⁰ Awa, a jēe tonge naanin nun suulunna ni i ra xabu Alatala sa na fala Musa xa, en yi sigatini tonbonni waxatin naxan yi. To, n tan ni i ra, Alatala bata n ma siimayaan nasiga han jēe tonge solomasēe e nun suulun. ¹¹ Anu, to n mən kēnde ken alo Musa n xē ləxəni. Fangan mən n na iki, n yēngən so alo na waxatini. ¹² Nayi, i xa geya yireni ito fi n ma alo Alatala a falaxi n xa kii naxan yi na ləxəni. I a mē nən na ləxəni fa fala Anaki bənsənna nan mēni, e taane mən gbo, e makantanxi a fajin na. Alatala gbansan xa lu n xən, n na e kedima nən alo Alatala a fala kii naxan yi.”

¹³ Yosuwe yi duba Yefune a dii Kalebi xa, a Xebiron fi a ma a kēen na. ¹⁴ Na taan mən a diine yii han to, bayo Yefune Kenisi kaana dii Kalebi bira Alatala nan fəxə ra, Isirayilaa Ala. ¹⁵ A fələni nun, Xebiron yi xili nən “Kiriyați-Aruba” bayo Araba nan yi xili kanna ra Anaki bənsənna muxune tagi. Na xanbi ra, bəje xunbenla yi lu yamanani, yēngən yi jan.

15

Yuda bənsənna kēe bəxəna

¹ E bəxən naxan yitaxun Yuda bənsənna ra e xabila yēen ma, na yi sigē han Edən yamanan naninna binna Sini tonbonni, yamanan yiifanna binni pon! ² Yuda bənsənna bəxən yiifanna naninna fələxi Fəxə Ige Daraan yiifanna dēen nan na naxan yēe rafindixi Negewi tonbonna ma, ³ dangu Tali Geyaan yiifanna ma, dangu Sini tonbonni, te Kadesi-Barineya yiifanna ma, dangu Xesirən yi, te Adari yi, siga Karaka binni, ⁴ dangu Asimon yi, siga Misiran xuden ma a sa dan fəxə igen dē. E bəxən naninna nan na ra a yiifanna mabinni.

⁵ Sogeteden binni, Yuda bəxən naninna findixi Fəxə Igen Daraan dēen nan na, siga han Yurudən baan sa birama darani dənaxan yi.

A kəmenna ma, a naninna fələma Yurudən baan biraden nan ma Fəxə Ige Daraan ma, ⁶ te Beti-Xogala mabinni, dangu Beti-Araba kəmenna ma, te han Rubən a dii Bohan ma gēme yirena. ⁷ Na naninna yi sigaxi han Debiri taana, dangu Akori lanbanni, siga kəmenna ma Giligali binni, dənaxan Adumimi geya deden yetagi, xuden yiifanna ma. A dangu En-Seməsi igene dēxən ma sa

mini En-Rogeli ma. ⁸ Na naninna yi texi han Ben-Hinon lanbanna, Yebusune taan yiifanna ma. Na taan findixi Yerusalen nan na. A man yi texi han geyaan xuntagi, naxan Hinon lanbanna yetagi a sogegododen binni Refa lanbanna xunna ra a komenna binni. ⁹ Keli na geyaan fari, na naninna yi sigaxi han Nefetowa ige xunna ra, siga han taan naxanye Eferon geyaan fari, dangu Baala taan binni, denaxan xili Kiriyati-Yeyarin. ¹⁰ Keli menni siga sogegododen binni han Seyiri geyane binna, dangu Yeyarin geya dexon ma a komen foxoni, denaxan xili Kesalon, godo Beti-Semesi yi, dangu Timana yi. ¹¹ Na naninna yi sigaxi han Ekiron taan geyaan komen foxona, siga Sikiron taan binni, dangu Baala geyaan ma, sa dexo Yabaneeli ra, sa mini baan ma.

¹² Sogegododen binna, Foxo Ige Gbeen nan findixi na naninna ra. Yuda bansonna boxon danne nan na ra naxan yitaxun xabila yeen ma.

Kalebi a boxona Kitisane 1.11-15

¹³ Yosuwe yi Yuda bansonna boxona nde fi Yefune a dii Kalebi ma, alo Alatala a yamari kii naxan yi. A taa singen findi Kiriyati-Aruba taan na, naxan xili Xebiron. Araba yi findixi Anaki muxune benban nan na. ¹⁴ Kalebi yi Anaki bansonna muxu saxanne kedi. E yi xili Sesayi nun Aximan e nun Talamayi. ¹⁵ Na xanbi ra, Kalebi yi te Debiri taan xili ma, denaxan yi xili a singeni, Kiriyati-Seferi. ¹⁶ Kalebi yi a fala, a naxa, "Naxan na Kiriyati-Seferi taan yenge, a a no, n nan n ma dii teme Akasa fima nen na kanna ma." ¹⁷ Kalebi xunye Kenasi a dii xeme Otiniyeli yi Seferi taan yenge, a yi a no. Kalebi yi a dii teme Akasa fi a ma a jaxanla ra. ¹⁸ Akasa to dexo xeme taa ra Otiniyeli konni, a yi a radin a xa xete gbete maxodin a fafe ma. Akasa to godo a sofanla fari, Kalebi yi a maxodin, a naxa, "Nanfe ligaxi?" ¹⁹ A yi a yabi, a naxa, "Tin fe keden ma n xa, amasoto i bata boxon fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki i man xa tigi yiren fi n ma." Awa, a fafe yi geya fari tigne nun lanban yi tigne fi a ma.

Yuda boxona

²⁰ Yuda bansonna kee boxone ni i ra, e xabila yeen ma: ²¹ Taan naxanye yi Yuda boxon yiifari foxoni Negewi tonbonni, Edon yamanan danna dexon, ne xinle ni itoe ra: Kabaseeli, Ederi, Yaguru, ²² Kina, Dimona, Adada, ²³ Kedesi, Xasori, Yitinan, ²⁴ Sifi, Telemi, Beyaloti, ²⁵ Xasori-Xadata, Keriyoti-Xesiron, naxan findixi Xasori ra, ²⁶ Amama, Sema, Molada, ²⁷ Xasari-Gada, Xesimon, Beti-Pelati, ²⁸ Xasari-Suwali, Beriseba, Bisiyoteya ²⁹ Baala, Iyimi, Esemi, ³⁰ Elitoladi, Kesili, Xoroma, ³¹ Sikilaga, Madamanna, Sansanna, ³² Lebayoti, Siliximi, Ayin, e nun Rimon. E birin malanxina, taa moxoren nun solomanaanin, sa e banxidene fari.

³³ Taan naxanye yi Sefela geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Esetayoli, Sora, Asena, ³⁴ Sanowa, En-Ganimi, Tapuwa, Enama, ³⁵ Yaramuti, Adulan, Soko, Aseka, ³⁶ Saarayimi, Aditayimi, Gedera, e nun Gederotayimi. E birin malanxina taa fu nun naanin, e nun e banxidene.

³⁷ Senan, Xadasa, Migidali-Gadi, ³⁸ Dileyan, Misipe, Yokatili, ³⁹ Lakisi, Bosikati, Egilon, ⁴⁰ Kabon, Laxamasi, Kitilisi, ⁴¹ Gediroti, Beti-Dagon, Nama, e nun Makeda. E birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene.

⁴² Libina, Eteri, Asan, ⁴³ Yifita, Asena, Nesibi, ⁴⁴ Keyila, Akisibu, e nun Maresa. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁴⁵ Ekiron e nun a rabilinna taane nun banxidene, ⁴⁶ keli Ekiron taan nun a sogeteden binna ma han taan naxanye Asadodi dexon ma e nun e rabilinna

taadine, ⁴⁷ Asadodi taan nun a rabilinna taane nun banxidene, Gasa taan nun a rabilinna taane nun banxidene, han na yirena Misiran xuden nun Fɔxɔ Ige Gbeen birama e bode ma denaxan yi.

⁴⁸ Taan naxanye yi geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Samiri, Yatiri, Soko, ⁴⁹ Danna, Kiriya-Sanna naxan mɔn xili Debiri, ⁵⁰ Anaba, Esitemowa, Anima, ⁵¹ Gosen, Xolon, e nun Giloha. E birin malanxina taa fu nun keden, e nun e banxidene.

⁵² Arabu, Ruma, Eseyan, ⁵³ Yanimi, Beti-Tapuwa, Afeka, ⁵⁴ Xumeta, Kiriya-Aruba naxan mɔn xili Xebiron, e nun Siyoro. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁵⁵ Mayon, Karemele, Sifi, Yuta, ⁵⁶ Yeserele, Yokodeyan, Sanowa, ⁵⁷ Kayin, Gibeya, e nun Timana. E birin malanxina, taa fu, e nun e banxidene.

⁵⁸ Xalixuli, Beti-Suru, Gedori, ⁵⁹ Maarati, Beti-Anoti, e nun Elitekon. E birin malanxina, taa sennin, e nun e banxidene.

⁶⁰ Kiriya-Baali naxan mɔn xili Kiriya-Yeyarin, e nun Rabaha. E birin malanxina, taa firin, e nun e banxidene.

⁶¹ Taan naxanye yi tonbonni, e xinle ni itoe ra: Beti-Araba, Midin, Sekaka,

⁶² Nibisan, Fɔxɔ taana, e nun En-Gedi. E birin malanxina taa sennin, e nun e banxidene.

⁶³ Yuda bɔnsɔnna mi nɔ Yebusune kedε naxanye yi dɔxi Yerusalen taani. Han to Yebusune dɔxi nayi Yuda bɔnsɔnna tagi.

16

Efirami nun Manase bɔnsɔnna keε bɔxɔna

¹ E bɔxɔn naxan yitaxun Yusufu bɔnsɔnna ra, na danna yi fɔlɔxi Yuruden baan nan ma Yeriko taan sogeteden binni, Yeriko ticine denaxan yi. Na naninna yi danguxi tonbonni naxan Yeriko taan faxan na, siga Beteli geya yireni. ² A yi keli Beteli yi, siga Lusi, dangu Ataroti taani, Arakane yamanan denaxan yi. ³ Godo sogegodode binna ra Yefeletine yamanan danna ra siga han Beti-Xoron taan lanbanna rabilinna bɔxɔna, siga han Geseri yi, sa mini fɔxɔ igen ma. ⁴ Yusufu a diine Manase nun Efirami bɔnsɔnna nan na bɔxɔn sɔtɔ e keεn na.

⁵ Efirami a bɔxɔn ni i ra e naxan yitaxun xabila yeεn ma: E keε bɔxɔn danna yi sigaxi han Ataroti-Adari sogeteden binna, siga han Beti-Xoron taan faxa binna, ⁶ siga han fɔxɔ igena, siga Mikimetati binna ra kɔmenna ma, siga sogeteden binni Taanati-Silo yi, dangu Yanowa yi. ⁷ Keli menni godo han Ataroti nun Nara yi sa dɔxɔ Yeriko ra, sa mini Yuruden baan ma.

⁸ Keli Tapuwa, siga sogegododen binni han Kanna xudena, sa mini fɔxɔ igen ma. Efirami bɔnsɔn keε bɔxɔn nan na ra e xabila yeεn ma. ⁹ Efirami bɔnsɔnna yi taana ndee fan sɔtɔ Manase bɔnsɔnna bɔxɔni e nun e banxidene.

¹⁰ Efirami bɔnsɔnna mi Kanan kaane kedi Geseri yi. Han to ne fan dɔxi Efirami bɔnsɔnna tagi, koni e findixi konyine nan na.

17

Manase bɔnsɔnna keε bɔxɔna

¹ E bɔxɔn naxan yitaxun Yusufu a dii xeεε singen Manase bɔnsɔnna muxune ra e keεn na ni ito ra. Anu, Manase a dii xeεε singen Makiri naxan findi Galadi kaane benban na, na bata yi Galadi nun Basan bɔxɔn sɔtɔ nun bayo sofa fajin nan yi a ra. ² Manase bɔnsɔnna muxu dɔnxene fan yi keεn sɔtɔ xabila yeεn ma. Ne xinle ni itoe ra: Abiyeseri, Xeleki, Asireli, Siken,

Xeferi, e nun Semida. Yusufu a dii xemen Manase a diine nan ne ra xabila yeen ma.

³ Galadi a dii xemen Xeferi a dii xemen Selofexadi mi dii xeme yo soto, koni a dii temene soto nen. Manase a dii xeme Makiri nan Galadi soto. Selofexadi a dii temene xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xogala, Milika, e nun Tirisa. ⁴ E yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun kuntigine fema, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala a yamari nen Musa ma, a xa keen fi nxu ma nxu kon kaane ye.” Awa, e yi e keen fi e ma alo a liga e fafe ngaxakedenne xa kii naxan yi alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁵ Nayi, Manase bomsonna yi yire fu soto, ba Galadi nun Basan na, naxan yi Yuruden baan kidi ma. ⁶ Manase a dii temene keen soto na kii nin alo a dii xemene. Galadi yamanan yi findi Manase a dii xemen bonne gbeen na. ⁷ Manase a baxon yi folo Aseri baxon danna ma siga han Mikimetati taana Siken taan sogeteden binni, siga han Yamin, En-Tapuwa kaane daxodene binni. ⁸ Manase bomsonna nan gbee yi En-Tapuwa baxon na, koni Tapuwa taan yi findixi Manase bomsonna danna nan na. Efirami bomsonna nan gbee yi na ra. ⁹ Na danna yi sigaxi yiifanna mabinni han Kanna xudena. Manase a baxon danna yi findixi Kanna xuden komen foxon nan na han sa mini foxo igen ma, koni Efirami a taana ndee yi luxi Manase a taane tagi. ¹⁰ Efirami a baxon yi Kanna xuden yiifanna nan ma. Manase gbeen yi komenna ma. Manase a baxon yi danxi foxo igen ma, Aseri a baxon yi lu a komenna ma, Isakari a baxon yi lu a sogeteden binni. ¹¹ Manase bomsonna yi taana ndee soto Isakari nun Aseri a baxone ye. E xinle ni itoe ra: Beti-Seyan, Yibeleyami, Doro, En-Dori, Taanaki, e nun Megido nun e rabilinna banxidene. Yamana saxan nan na ra. ¹² Koni, Manase bomsonna mi no na taane tonge bayo Kanan kaane yi a ragidixi e xa lu daxi na yamanani. ¹³ Koni Isirayila kaane to senben soto, e yi Kanan kaane ti konyi wanle ra, koni e mi no e kedideni.

¹⁴ Yusufu bomsonna muxune yi Yosuwe maxodin, e naxa, “Nanfera i yamanan yire kedenni ito yitaxunxi nxu ra nxu keen na? Nxo muxune wuya, bayo Alatala bata barakan sa nxo fe yi han iki.” ¹⁵ Yosuwe yi e yabi, a naxa, “Xa e wuya Efirami geya yiren xa, e sa foton yirena nde masenge e yete xa Perisine nun Refa kaane yamanani.” ¹⁶ Yusufu bomsonna muxune yi a fala a xa, e naxa, “Geya yireni ito xurun nxu ma. Anu, yenge so wontoro wure daxine Kanan kaane birin yii, naxanye daxi lanbanni e nun naxanye daxi Beti-Seyan nun a banxidene, e nun naxanye Yesereli lanbanni.” ¹⁷ Yosuwe yi Yusufu bomsonna yabi, a naxa, “Efirami kaane nun Manase kaane, yama gbeen nan e ra, e senben fan gbo. E mi kee baxo yire keden xan tun sotoma, ¹⁸ koni e fotonna fan sotoma nen geya yireni. E na masenge, e yi na tonon soto. E nae Kanan kaane kedene hali yengeso wontoro wure daxine to e yii e senben fan gbo.”

18

Bomsan soloferen bonne baxone

¹ Isirayila yamaan yi e malan Silo taani. E yi Naralan Bubun ti menni. Yamanan yi lu e senben bun ma. ² Na waxatini, Isirayila bomsan solofere yi na, naxanye munma yi e kee baxon soto singen. ³ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, e fafane Ala baxon naxan soxi e yii, e na tongo feen bote rabama han waxatin mundun yi?” ⁴ E muxu saxan saxan sugandi bomsan yeen ma. N xa e rasiga yamanan matodeni. E xa e bomsanne kee baxone kiin sebe, e yi fa na dentege n xa. ⁵ E xa yamanani taxun daxode soloferen na. Yuda

bõnsõnna xa lu a bõxõni yifanna ma, Yusufu bõnsõnna yi lu a bõxõni kõmen fõxõni. ⁶ E na yelin na yamanani taxun_{ne} soloferen na, a sebe, e fa na yita n na, n yi masensenna ti Alatala en ma Ala yetagi, ne yi yitaxun e ra. ⁷ Koni Lewi bõnsõnna mi bõxõ yo sõtõma e tagi, bayo e gbee keen findixi Alatalaa saraxa rali wanla nan na. Gadi bõnsõnna nun Ruben bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna, ne fan bata yi e gbeen sõtõ Yuruden baan sogeteden binni alo Alatalaa walikēen Musa a fi e ma kii naxan yi.” ⁸ Na muxune yi keli, e siga. Yosuwe bata yi e yamari, a naxa, “E siga, e yamanan mato, e yi a kiin sebe. Na xanbi ra, e fa be Silo yi, n xa masensenna ti Alatala yetagi na yamanani taxun feen na.” ⁹ Na muxune yi keli, e yi yamanani siga. E yi na yamanan taane kiin sebe, e yi ne yitaxun yire soloferen na, e yi xete Yosuwe fema Silo daaxadeni. ¹⁰ Yosuwe yi masensenna ti Silo yi Alatala yetagi. A yi na yamanan birin yitaxun Isirayila bõnsõnne ra.

Bunyamin bõnsõnna kee bõxõna

¹¹ Bunyamin nan singe bõxõn sõtõ masensenna xõn e naxan yitaxun xabila yeen ma. E bõxõn yi lu Yuda bõnsõnna gbeen nun Yusufu a diine bõnsõnne gbeene longonna ra. ¹² Kõmen fõxõni, e bõxõn danna yi fõlõxi Yurudēn baan nan ma, dangu Yeriko ra kõmen fõxõni, te geyaan ma sogegododen binni, sa mini Beti-Aweni tonbonna ma. ¹³ Danna yi kelixi menna nin, sa dangu Lusi ra yifari fõxõn binni, denaxan xili Beteli, godo Ataroti-Adari yi, te geyaan fari, naxan Beti-Xoron taan lanban yiren yifanna ma. ¹⁴ E bõxõn sogegododen danna ni ito ra, keli geyaan ma Beti-Xoron yetagi, siga yifanna binni sa mini Kiriyati-Baali ma, denaxan mõn xili Kiriyati-Yeyarin. Na taan findi Yuda bõnsõnne nan gbee ra. E bõxõn danna nan na ra a sogegododen binni. ¹⁵ E bõxõn yifari fõxõn danna yi fõlõxi Kiriyati-Yeyarin nin, siga sogegododen binni sa mini tigi yiren ma Nefetowa ige xunna. ¹⁶ Na danna yi danguxi geyaan san binni Ben-Hinõn lanbanna yetagi, Refa kaane lanbanna kõmenna ma. Godo Ben-Hinõn lanbanni Yebusune fema yifanna ma, godo En-Rogeli yi. ¹⁷ Na danna yi sigaxi han kõmenna binni, dangu En-Semēsi yi, dangu Gelloti yi, Adumimi tintin yiren yetagi, godo han gemen naxan xili Bohan, Ruben a dii xemena nde nan xili yi na ra. ¹⁸ A mõn yi danguxi na geyaan kõmen fõxõni Araba yetagi, godo Araba kui, ¹⁹ dangu Beti-Xogala ra kõmenna binni, sa mini Yurudēn baan biraden ma Fõxõ Igen Daraan ma. Na bõxõn yifanna danna nan na ra. ²⁰ Yurudēn baan findixi Bunyamin xabilane bõxõn danna nan na sogeteden binni. Bunyamin bõnsõnna bõxõn danne birin nan na ra.

²¹ Taan naxanye fi Bunyamin bõnsõnna xabilane ma, ne ni i ra: Yeriko, Beti-Xogala, Emeki-Kesisi, ²² Beti-Araba, Semarayin, Beteli, ²³ Awi, Para, Ofara, ²⁴ Kefara-Hamoni, Ofini, e nun Geba. Ne birin malanxina, taa fu nun firin e nun e banxidene. ²⁵ Gabayon, Rama, Beroti, ²⁶ Misipe, Kefira, Mosa, ²⁷ Rekemi, Yiripeeli, Tarala, ²⁸ Sela, Elefi, Yebusu taan naxan mõn xili Yerusalēn, Gibeya, e nun Kiriyati. Ne birin malanxina, taa fu nun naanin e nun e banxidene. Bunyamin bõnsõnna xabilane kee nan na ra.

19

Simeyõn bõnsõnna kee bõxõna *Taruxune Singen 4.28-33*

¹ Bõxõn firinden i to yi findi Simeyõn bõnsõnna gbeen na masensenna xõn, a yitaxun xabila yeen ma. E kee bõxõn yi Yuda bõnsõnna bõxõn nan

tagi. ² Taan naxanye fixi Simeyɔn bɔnsɔnna ma, ne ni i ra: Bɛriseba, Seeba, Molada, ³ Xasari-Suwali, Bala, Esemi, ⁴ Elitoladi, Bɛtuli, Xoroma, ⁵ Sikilaga, Bɛti-Marakaboti, Xasari-Susa, ⁶ Bɛti-Lebayoti, e nun Saruxɛn. Ne birin malanxina, taa fu nun saxan, e nun e banxidene. ⁷ Ayin, Rimɔn, Eteri, e nun Asan, ne birin malanxina taa naanin, e nun e banxidene, ⁸ sa e rabilinna taane fari siga han Baalati-Beeri, dɛnaxan mɔn xili Rama-Negewi. Simeyɔn bɔnsɔnna xabilane kɛɛ bɔxɔn nan na ra. ⁹ Simeyɔn kɛɛ bɔxɔn ba Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn nan na, bayo Yuda bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔn yi gbo a xa. Na nan a liga, Simeyɔn bɔnsɔnna yi kɛɛ bɔxɔn sɔto Yuda bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔni.

Sabulon bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

¹⁰ Bɔxɔn saxandeni ito yi findi Sabulon bɔnsɔnna gbeen na masɛnsɛnna xɔn a yitaxun xabila yɛɛn ma. E kɛɛ bɔxɔn danna yi sigaxi han Saridi yi, ¹¹ dangu Marala yi sogegodode binni, sa dɔxɔ Dabeseti ra, siga xude dɛni Yokanayimi yɛtagi. ¹² Keli Saridi yi, siga sogeteden binni siga han Kisiloti-Taboro bɔxɔna, sa dɔxɔ Dabɛrati ra, siga Yafiya yi. ¹³ Keli mɛnni, dangu sogeteden binni, siga Gati-Xɛferi yi e nun Eta-Kasin yi, sa mini Rimɔn ma, bilin Neyya ma. ¹⁴ Na danna mɔn yi sigaxi han Xanatɔn kɔmɛn fɔxɔna, sa mini Yifita-Eli xuden ma. ¹⁵ E mɔn yi Katati nun Nahalali nun Simiron nun Yidala nun Bɛtɛlemi sɔto. Ne birin malanxina taa fu nun firin, e nun e banxidene. ¹⁶ Sabulon bɔnsɔnna xabilane kɛɛn nan na ra, e taane nun e banxidene.

Isakari bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

¹⁷ Bɔxɔn naanindeni ito yi findi Isakari bɔnsɔnna gbeen na masɛnsɛnna xɔn a yitaxun xabila yɛɛn ma. ¹⁸ E bɔxɔn danna yi sigaxi han taani itoe birin: Yɛsɛreli, Kesuloti, Sunemi, ¹⁹ Xafarayimi, Siyɔn, Anaxarati, ²⁰ Rabiti, Kisiyon, Abesi, ²¹ Remeti, En-Ganimi, En-Xada, e nun Bɛti-Pasɛsi. ²² Sa dɔxɔ Taboro nun Saxasima nun Bɛti-Sɛmesi ra, sa mini Yurudɛn baan ma. Ne birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene. ²³ Isakari bɔnsɔnna xabilane kɛɛ nan na ra, e taane nun e banxidene.

Aseri bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

²⁴ Bɔxɔn suulundeni ito yi findi Aseri bɔnsɔnna gbeen na masɛnsɛnna xɔn a yitaxun xabila yɛɛn ma. ²⁵ E danne yi sigaxi han taani itoe: Xɛlɛkati, Xali, Bɛten, Akisafa, ²⁶ Alameleki, Amada, Misala, sa dɔxɔ Karemele geyaan nun Sixori-Libanati xuden na sogegododen binni. ²⁷ Danna yi sigaxi sogeteden binni, Bɛti-Dagɔn yi, sa dɔxɔ Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔn nun Yifita-Eli lanbanna ra, siga kɔmɛn fɔxɔni sa dɔxɔ Bɛti-Emeki nun Neyeli ra, dangu Kabulu yi kɔmɛn fɔxɔni, ²⁸ siga han taani itoe: Abadon nun Rexobo nun Xamɔn e nun Kanna, siga han Sidɔn taa gbeena. ²⁹ Keli mɛnni, danna mɔn yi sigaxi han Rama nun Tire, taa makantanxina, siga Xosa binni, sa mini Fɔxɔ Igen ma Akisibu yamanani, ³⁰ sa Yuma nun Afeki nun Rexobo fari. Ne birin malanxina, taa mɔxɔɣɛn nun firin, e nun e banxidene. ³¹ Taani itoe nun e banxidene birin findixi Aseri bɔnsɔnna xabilane kɛɛ bɔxɔn nan na.

Nafatali bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔna

³² Bɔxɔn sennindeni ito yi findi Nafatali bɔnsɔnna gbeen na masɛnsɛnna xɔn a yitaxun xabila yɛɛn ma. ³³ Na bɔxɔn danna yi fɔlɔxi Xɛlefa taani, siga Saananimi taani wudi gbeen binni, dangu Adami-Nekebi nun Yabaneeli yi, siga Lakuma yi, sa mini Yurudɛn baan ma. ³⁴ Na danna yi sigaxi sogegododen binni han Asanoti-Taboro, sa mini Xukɔku taan ma, sa dɔxɔ Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔn na yiifanna ma, e nun Aseri bɔnsɔnna bɔxɔna sogegododen binni e nun Yuda bɔnsɔnna bɔxɔna, Yurudɛn baan yi lu a

sogeteden binni. ³⁵ E taa makantanxine xinle ni itoe ra: Sidima, Sere, Xamati, Rakati, Kinereṭi, ³⁶ Adama, Rama, Xasori, ³⁷ Kedesi, Edere, En-Xasori, ³⁸ Yirɔn, Migidali-Eli, Xoremi, Beti-Anata, Beti-Semeṣi. Ne birin malanxina, taa fu nun solomanaanin, e nun e banxidene. ³⁹ Nafatali bɔnsɔnna xabilane keɛn nan na ra, e taane nun e banxidene.

Dan bɔnsɔnna keɛ bɔxɔna

⁴⁰ Bɔxɔn soloferedeni ito yi findi Dan bɔnsɔnna gbeen na masensenna xɔn a yitaxun xabila yeɛn ma. ⁴¹ E keɛ bɔxɔn danne yi sigaxi han taane itoe: Sora, Esetayoli, Iri-Semeṣi, ⁴² Saalabin, Ayalɔn, Yitila, ⁴³ Elon, Timana, Ekirɔn, ⁴⁴ Eliteke, Gibetɔn, Baalati, ⁴⁵ Yehudu, Bene-Beraki, Gati-Rimɔn, ⁴⁶ Yarakɔn tiginne, Rakɔn e nun bɔxɔn naxan Yafa yetagi. ⁴⁷ Koni Dan bɔnsɔnna muxune mi nɔ e bɔxɔn masɔtadeni. Nayi, Dan bɔnsɔnna yi siga Lesemi yi, e sa mɛn kaane yenge, e yi e faxa. E yi dɔxɔ na, e na taan xili sa Dan, e benban xinla. ⁴⁸ Na taane nun e banxidene birin yi findi Dan bɔnsɔnna xabilane keɛ bɔxɔn na.

Yosuwe keɛ bɔxɔna

⁴⁹ E to yelin yamanani taxunje e keɛn na, Isirayila kaane yi Nunu a dii Yosuwe keɛn so a yi e tagi, ⁵⁰ alo Alatala a yamari kii naxan yi. Yosuwe taan naxan maxɔdin e ma, Timanati-Sera, e yi na so a yii Efirami geya yireni. Yosuwe mɔn yi taan ti, a dɔxɔ na. ⁵¹ Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bɔnsɔnne xabila kuntiginne yi yamanan yireni itoe yitaxun masensenna xɔn Alatala yetagi, Naralan Bubun so deɛn na, Silo yi. E yi yelin yamanani taxunje.

20

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun 19.1-14

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra, alo n na a fala i xa kii naxan yi fata Musa ra. ³ Xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, a mi yi waxi faxa ti feni, na kanna nɔe a giye nen, a siga menna nde yi, a ratange faxa muxun gbeɛɔxɔ muxun ma denaxan yi. ⁴ A na a gi, a na taana nde li, a xa sa ti taan so deɛn na, a yi a sɔnna dentege taan fonne xa. E yi a rasuxu taani, e a yigiya. ⁵ Xa faxa muxun gbeɛɔxɔ muxun siga faxa tiin fɔxɔ ra, e mi a soma a yii, bayo a mi a rakelixa a ma, a mi a faxa feni tɔnxi xɔnnantenyani. ⁶ A xa lu na taani han a yi makiti yamaan yetagi, e nun han saraxarali kuntigin naxan walima na waxatini, na yi faxa. Na xanbi ra, faxa tiin nɔe xete nen a banxini a konni, a kelixi denaxan yi.”

⁷ E yi taani itoe sugandi: Kedesi taan Galile yamanani Nafatali geya yireni, e nun Siken taana Efirami geya yireni, e nun Kiriyaṭi-Aruba taan denaxan mɔn xili Xebiron, Yuda geya yireni. ⁸ E yi taa gbeteɛne sugandi Yuruden baan kidi ma Yeriko sogeteden binni: Beṣeri taan naxan Ruben tonbonna lanta yireni, Ramoti taan naxan Galadi bɔxɔni, Gadi bɔnsɔnna denaxan yi, e nun Golan taan naxan Basan bɔxɔni, Manase bɔnsɔnna denaxan yi. ⁹ Na taane nan sugandi Isirayila kaane nun xɔɛne xa, alogo xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, na xa a gi, siga menni, a ratanga faxa muxun gbeɛɔxɔ muxun ma. Na kui, faxa muxun gbeɛɔxɔ muxun mi a faxe benun yamaan xa a makiti.

21

*Lewi bənsənnə taane
Taruxune Singen 6.54-80*

¹ Lewi bənsənnə denbaya xunne yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bənsənnə xabilane kuntigine fəma ² Silo yi Kanan yamanani, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala bata yi yamarin fi nun fata Musa ra, a nxu xa taane sətə nxu dəxəma dənaxanye yi, e nun e rabilinna bəxəne nxə xuruseene xa.” ³ Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe ba e gbee kee bəxən na. Taan ne nun e rabilinna bəxəne yi fi Lewi bənsənnə ma alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴ E to masənsənnə ti, a yi Kehati yixetene xabilane singe suxu. Saraxarali Haruna yixetene yi taa fu nun saxan sətə Yuda bənsənnə nun Simeyən bənsənnə nun Bunyamin bənsənnə bəxəne tagi. ⁵ Kehati yixetən bonne yi taa fu sətə Eframi bənsənnə nun Dan bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxəne tagi. ⁶ Gerisən yixetene xabilane yi taa fu nun saxan sətə Isakari bənsənnə nun Aseri bənsənnə nun Nafatali bənsənnə bəxəne tagi e nun Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxən tagi Basan yamanani. ⁷ Merari yixetene xabilane yi taa fu nun firin sətə Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Sabulon bənsənnə bəxəne tagi. ⁸ Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe nun e rabilinne bəxəne fi Lewi bənsənnə ma alo Alatala a yamari kii naxan yi fata Musa ra. ⁹ Taan naxanye fi e ma Yuda bənsənnə nun Simeyən bənsənnə bəxəne tagi, ne xinle ni itoe ra: ¹⁰ Kehati xabilani, Lewine ye, Haruna yixetene yi taani itoe sətə bayo masənsənnə e tan nan singe suxi: ¹¹ Kiriyati-Aruba, dənaxan mən xili Xebiron, e nun a rabilinna bəxəne Yuda geya yireni. Araba yi findixi Anaki benban nan na. ¹² Koni xeeene nun banxidəen naxanye taan nabilinni, ne bata yi so Yefune a dii Kalebi yii a keen na. ¹³ E taan naxanye fi saraxarali Haruna yixetene ma, ne ni i ra: Xebiron, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Libina, ¹⁴ Yatiri, Esitemowa, ¹⁵ Xolon, Debiri, ¹⁶ Ayin, Yuta, e nun Beti-Semesi, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa solomanaanin fata bənsən firinni itoe bəxəne ra. ¹⁷ E yi taani itoe sətə Bunyamin bənsənnə bəxəni: Gabayon, Geba, ¹⁸ Anatəti, Alamən, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ¹⁹ Haruna yixetene, saraxaraline taan naxanye sətə, ne malanxina taa fu nun saxan nan yi e ra e nun e rabilinne.

²⁰ Lewi bənsənnə muxun naxanye yi kelixi Kehati yixetene xabilan bonne yi, ne yi taane sətə Eframi bənsənnə bəxəni. ²¹ Ne ni i ra: Siken taana Eframi geya yireni, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Geseri, ²² Kibisayimi, Beti-Xoron, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa naanin. ²³ E naxanye sətə Dan bənsənnə bəxəni, ne ni i ra: Eliteke, Gibetən, ²⁴ Ayalən, Gati-Rimən, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ²⁵ E naxanye sətə Manase bənsənnə bəxəni, ne ni i ra: Taanaki, Gati-Rimən, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁶ Na taa fune nun e rabilinne yi findi Kehati yixetene xabilan bonne gbeen na.

²⁷ Lewine ye, Gerisən yixetene xabilane yi taani itoe sətə Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxəni: e Golan sətə Basan yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, e nun Besetera, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁸ E naxanye sətə Isakari bənsənnə bəxəni, ne ni i ra: Kisiyon, Daberati, ²⁹ Yaramuti, En-Ganimi, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁰ E naxanye sətə Aseri bənsənnə bəxəni, ne ni i ra: Misala, Abadon, ³¹ Xekəti, Rexobo, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa

naanin. ³² E naxanye soto Nafatali bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Kedesi Galile yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Xamoti-Dõrõ, Karatan, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa saxan. ³³ Gerisõn yixetene xabilane taa fu nun saxan soto nen e nun e rabilinne. ³⁴ Lewin naxanye luxi, Merari yixetene xabilane, ne naxanye soto Sabulon bõnsõnna bõxõn tagi, ne ni i ra: Yokanayimi, Karata, ³⁵ Dimina, Nahalali, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁶ E naxanye soto Ruben bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Beseri, Yahasi, ³⁷ Kedemoti, Mefaati, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ³⁸ E naxanye soto Gadi bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Ramoti naxan Galadi yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan magixi faxa ti feen na, Maxanayin, ³⁹ Xesibõn, Yaaseri, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ⁴⁰ Taan naxanye birin fi Lewi bõnsõnna muxu dõnxene ma, Merari yixetene xabilane yi, ne findi taa fu nun firin nan na. ⁴¹ Taan naxanye birin fi Lewi bõnsõnna muxune ma Isirayila kaane bõxõni, ne birin malanxina taa tonge naanin e nun solomasexe, e nun e rabilinne. ⁴² E taani itoe nun e rabilinne bõxõne nan soto.

⁴³ Alatala a kolõ yamanan naxan so feen na e benbane yii, a yi na birin fi Isirayila kaane ma. E yi na findi e gbeen na, e yi dõxõ na. ⁴⁴ Alatala yi bõje xunbenla fi e ma e rabilinna birin yi, alo a a kolõ e benbane xa kii naxan yi. Hali e yaxu yo mi nõ tiye e yee ra, Alatala yi e yaxune birin lu e sagoni. ⁴⁵ Alatala bata yi fala fañin naxanye birin ti Isirayila yamaan xa, na birin yi kamali, sese mi lu a ligataren na.

22

Saraxa ganden nafala fena Yurudẽn kidi ma

¹ Nayi, Yosuwe yi Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna xili. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa walikẽen Musa feen naxan birin yamari e ma, e bata na birin naba. E bata n fan ma yamarine birin suxu. ³ E mi e ngaxakedenne rabeñinxi waxati xunkuyeni ito yi han to. Alatala e Ala yamarin naxan so e yii, e bata na rakamali. ⁴ Iki Alatala e Ala bata bõje xunbenla fi e ngaxakedenne ma, alo a fala e xa kii naxan yi. Iki e siga e konni, e sa lu na yamanani Alatalaa walikẽen Musa naxan soxi e yii Yurudẽn kidi ma. ⁵ Nayi, e a liga e yeren ma, e yamarin nun sariyan suxu, Alatalaa walikẽen Musa naxanye soxi e yii, e yi Alatala e Ala xanu, e sigan ti a kirane birin xõn, e yi a yamarine suxu, e yi bira a fõxõ ra, e a batu e bõjen nun e niin birin yi.” ⁶ Yosuwe yi duba e xa, a yi a lu e siga e konne yi. ⁷ Musa bata yi kee bõxõn so Manase bõnsõnna fõxõ kedenna yii Basan yamanani. Yosuwe fan yi kee bõxõ gbetẽ so Manase bõnsõnna bode fõxõn yii Isirayila kaan bonne fema Yurudẽn sogegododen binni. Yosuwe to duba e xa, a yi e rasiga e konne yi. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E xete e konne yi e nun nafulu gbeena, e nun xuruse wuyaxin nun gbeti gbege nun xemaan nun sulan nun wurena e nun dugine. E nun e ngaxakedenne xa sa e yaxune se tongoxine yitaxun.”

⁹ Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna yi xete, e keli Isirayila kaane fema Silo yi, Kanan yamanani, e yi siga Galadi yamanani, Alatala yamanan naxan nagidi e ma fata Musa ra. ¹⁰ E to maso Yurudẽn baan na Kanan yamanani, Ruben bõnsõnna nun Gadi bõnsõnna nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna yi saraxa ganden nafala Yurudẽn baan de. Na saraxa ganden yi gbo han!

¹¹ Isirayila kaane to na feen me, e yi a fala, e naxa, “E mi a to, Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna bata saraxa ganden nafala Kanan bəxən danna ra, Yuruden baan dəxən Isirayila kaane binni.” ¹² Isirayila kaane to na me, e birin yi e malan Silo yi e yenge xinla ma. ¹³ Isirayila kaane yi saraxarali Eleyasari a dii Finexasi xε Galadi yamanani Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna fema. ¹⁴ Manga fu yi biraxi a fəxə ra, Isirayila bənsən yo bənsən manga keden. Denbaya xunne nan yi ne birin na Isirayila kaane xabilane yi. ¹⁵ E yi siga Galadi yamanani Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fema. E yi a fala e xa, e naxa, ¹⁶ “Alatalaa yamaan birin ito nan falaxi, ‘Nanfera ε tinxintareyaan ligaxi Isirayilaa Ala ra? Nanfera ε bata xεte Alatala fəxə ra to? Nanfera ε bata saraxa ganden nafala, ε murute Alatala xili ma to? ¹⁷ En bata yi kalan naxan ti Peyori yi, na xurun ba? Anu, han to en munma yelin təre na yulubin xafari feen ma hali Alatala to fitina furen sa a yamaan birin fari. ¹⁸ Anu, ε bata xεte Alatala fəxə ra to, ε Ala! Xa ε murute Alatala xili ma to, tila a xələma nən Isirayila yamaan birin ma. ¹⁹ Nayi, xa ε yamanan mi saripənxi, ε xεte Alatala yamanani, Alatala batuden tixi dənaxan yi, ε yi bəxə gbete tongo nxu tagi. Koni ε nama murute Alatala xili ma hanma nxu tan xili ma, ε yi saraxa gande gbete rafala, ba Alatalaa saraxa ganden na, en ma Ala. ²⁰ Sera a dii Akan to tinxintareyaan liga, a seene tongo tənna yi dəxi naxanye tongo fe ma, Alaa xələn godo Isirayila yamaan birin nan ma. A keden xa mi halagi a fe kalaxina fe ra.’ ”

²¹ Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna yi Isirayila xabilane mangane yabi, e naxa, ²² “Marigina Ala, Alatala nan keden a kolon! Marigina Ala, Alatala! Isirayila yamaan birin fan fama nən a kolondeni! Xa nxu feni ito ligaxi muruten nin hanma tinxintareyani Alatala xili ma, nxu nama kisi to ləxəni. ²³ Xa nxu saraxa ganden nafalaxi nən alogo nxu xa xεte Alatala fəxə ra, nxu yi saraxa gan daxine ba a fari hanma bogise saraxane hanma bəje xunbeli saraxane, Alatala yetən xa nxu makiti! ²⁴ Koni na mi a ra de! Nxu ito ligaxi nən bayo nxu yi xaminxi alogo tila ε diine nama a fala nxə diine ma, e naxa, ‘Nanse ε tan nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala? ²⁵ Alatala bata Yuruden baan findi en tagi danna ra. Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə muxune, sese mi fa ε tan xa Alatala yii!’ E diine a ligε nən nayi a nxə diine yi ba Alatala yεragaxuni. ²⁶ Nanara, nxu yi a fala, nxu naxa, ‘En keli, en xa saraxa ganden nafala. Koni saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye fe mi a ra.’ ²⁷ Na xa findi sereyaan nan na ε tan nun nxu tan tagi, e nun en yixetene hali en tan xanbi, fa fala nxu Alatala batuma nən nxə saraxa gan daxine nun nxə saraxane nun nxə bəje xunbeli saraxane ra a batuden yeteni. Nayi, ε diine mi fa a fale nxə diine ma, e naxa, ‘Sese mi fa ε tan xa Alatala yii.’ ²⁸ Nxu yi a fala, nxu naxa, xa e falani ito ti nxu xa tila, hanma nxə diine xa, nxu e yabima nən, nxu naxa, ‘E Alatalaa saraxa ganden maligan mato. Nxu fafane mi a rafalaxi saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye xan ma fe ra, koni alo sereyana ε tan nun nxu tan tagi.’ ²⁹ Nxu tan mi murute Alatala xili ma mume! Nxu mi xεte a fəxə ra to, nxu yi saraxa gande gbete rafala saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbete ye fe ra, ba Alatalaa saraxa ganden na, naxan nafalaxi en ma Ala batu bubun yetagi.” ³⁰ Saraxarali Finexasi nun yamaan mangane nun Isirayila xabila xunne to falani ito me, Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna saraxa ganden naxan nafalaxi, na yi rafan e ma

kati! ³¹ Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi yi a fala Ruben bənsəonna nun Gadi bənsəonna nun Manase bənsəonna fəxə kedenna xa, a naxa, “Nxu bata a kolon to a Alatala en tagi, bayo ε mi tinxintareyaan ligaxi Alatala ra. ε bata Isirayila kaane ratanga Alatalaa xələn ma.” ³² Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi nun mangane yi keli Galadi yi, Ruben bənsəonna nun Gadi bənsəonna yi dənaxan yi, e xεte Kanan yamanani, e yi dεntεgen sa Isirayila kaane xa. ³³ Dεntεgeni ito yi rafan Isirayila kaane ma, e yi barikan bira Ala xa. Ruben bənsəonna nun Gadi bənsəonna yengε feen naxan yi e xunni, e yi e yamanan kala, e mi fa na fe fala sənən. ³⁴ Ruben bənsəonna nun Gadi bənsəonna yi saraxa ganden xili sa, e naxa, Sereyana En Tagi Fa Fala A Alatala Nan Ala Ra.

23

Yosuwe a kawandi dənxeña

¹ Alatala bata yi bəne xunbenla fi Isirayila yamaan ma a e xunba e yaxune ma e rabilinni, waxati xunkuye yi dangu na xanbi ra. Yosuwe yi fori, a siimayaan yi xunkuya ayi han! ² Na waxatini, Yosuwe yi Isirayila kaane birin maxili, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine. A yi a fala e xa, a naxa, “N bata fori. N ma siimayaan bata xunkuya ayi han! ³ ε yetεen bata a to Alatala ε Ala feen naxanye birin ligaxi siyani itoe ra ε fe ra. Alatala ε Ala nan ε yengen soxi.”

⁴ “ε a mato, n yamanan naxanye yengεxi, n yi e nə, e nun siyaan naxanye mon luxi yamanani, n bata ne bəxəne birin yitaxun ε bənsəonne ra e keen na masensenna xən keli Yuruden baani han Fəxə Ige Gbeena sogegododen binni. ⁵ Alatala ε Ala e kedima nen ε yeε ra, a e ramini yamanani, ε yi dəxə e yamanani alo Alatala ε Ala a fala ε xa kii naxan yi.”

⁶ “ε senbe so han! Feen naxan birin sebexi Musaa sariya kitabun kui ε xa ne birin suxu. ε nama na kiraan fata yifanna ma hanma kəməna ma. ⁷ ε nama basan na siyane ra, naxanye luxi ε tagi. ε nama e alane xinle maxandi, ε nama ε kolə e yi. ε nama e batu, ε nama ε xinbi sin e xa. ⁸ Koni ε tan xa lu Alatala ε Alaa fe yi ken, alo ε bata a liga kii naxan yi han to.”

⁹ “Alatala bata siya gbeene nun senbεmane kedi e yeε ra. Anu, han to muxu yo mi nəxi tiye e yeε ra. ¹⁰ ε tan muxu keden yi muxu wuli nan kedima, bayo Alatala ε Ala nan yi yengen soma ε xa alo a fala ε xa kii naxan yi. ¹¹ Nayi, ε a liga e yeren ma, ε yi Alatala xanu ε Ala.”

¹² “Koni xa ε ε xun xanbin so Ala yi, ε yi bira siyani itoe fəxə ra naxanye luxi ε tagi, ε nun ne yi ε bode a dii temene futu, ε yi basan e ra, ¹³ ε xa a kolon Alatala ε Ala bama nen siyani itoe ragiyε ε bun. Koni e findima nen luti ratixine nun wosone ra ε hun, e nun bosana e fari, e nun janle naxanye e yeen səxənma ayi, han e yi halagi bəxə fajini itoe yi Alatala ε Ala naxanye soxi ε yii.”

¹⁴ “Dunuña muxune birin sigama dənaxan yi, n sigamaan ni i ra menni. ε a kolon ε bəneen nun ε niin birin yi, fa fala Alatala ε Alaa fala fajin naxanye tixi ε xa, na sese mi luxi a kamalitaren na. A falan birin bata kamali, keden mi kalaxi. ¹⁵ Koni Alatala ε Alaa fala fajine rakamalixi kii naxan yi, a mon fama nen a falane rakamalideni naxankatane ra, a ε rakolonxi naxanye ra, han a yi e halagi bəxə fajini ito yi, a dənaxan fixi ε ma. ¹⁶ Xa e layirin kala Alatala ε Ala naxan yamarixi e ma, e yi siga ala gbete batudeni, e yi ε xinbi sin e xa, Alatala xələma nen e ma, e yi halagi sinma bəxə fajini ito yi, a dənaxan fixi ε ma.”

24

Yosuwe yi yamaan kawandi

¹Yosuwe yi Isirayila bɔnsɔnne birin maxili a e xa malan Siken yi, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine, e birin yi fa Ala yetagi. ²Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘A fɔlɔni nun, ε benbane Tera nun a diine Iburahima nun Nahori, ne yi dɔxi Efirati Baan bode fɔxɔn nan na, e yi ala gbɛtene nan batuma. ³N yi ε fafe Iburahima tongo baan bode fɔxɔn na, n yi ti a yεε ra siga Kanan yamanan birin yi. N yi a yixetene rawuya ayi, n Isiyaga fi a ma. ⁴N yi Yaxuba nun Esayu fi Isiyaga ma. N yi Seyiri geya yiren fi Esayu ma, koni Yaxuba nun a diine tan yi godo Misiran yamanani. ⁵N yi Musa nun Haruna rasiga, n yi naxankata wuyaxi dɔxɔ Misiran kaane ma. Na xanbi ra, n yi ε ramini Misiran yamanani. ⁶N to ε benbane ramini Misiran yamanani, Misiran kaane yi ε benbane sagatan wontorone nun soone fari han Gbala Baani. ⁷ε benbane yi e xui ramini Alatala ma, a yi dimin naso ε nun Misiran kaane tagi. A yi baa igen nadin Misiran kaane xun ma. N naxan liga Misiran kaane ra, ε bata na to ε yεεn na. ε mɔn yi waxati xunkuye ti tonbonni.’”

⁸“N yi ε xali Amorine yamanani Yuruden sogeteden binni. E yi ε yenge, koni n yi e lu ε sagoni. ε yi e yamanan tongo, n yi e halagi ε yεε ra. ⁹Siporo a dii Balaki, Moyaba mangan fan yi keli, a yi Isirayila yenge. E yi Balami xili, Beyori a dii xemena, alogo a xa fa ε danga. ¹⁰Koni n mi tin Balami xuiin name, a falan yi findi duban na ε xa. N yi ε ba Balaki yii. ¹¹ε yi Yuruden baani gidi, ε fa Yeriko taani. Yeriko kaane yi ε yenge. Amorine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xitine nun Girigasane nun Xiwine nun Yebusune fan yi ε yenge, koni n yi e sa ε sagoni. ¹²A luxi alo n yi jurine nan nadinma e ma naxanye yi e kedima ε yεε ra e nun Amorine manga firinne. ε silanfanne nun ε xanle xa mi na ligaxi. ¹³N yi yamanan so ε yii ε mi naxan masεgexi, e nun taane ε mi naxanye tixi, ε dɔxi denaxan yi iki. Manpa bogi binle nun oliwi binle, ε mi naxanye sixi, ε ne nan donma iki.”

¹⁴“Nayi, iki ε gaxu Alatala yεε ra, ε yi a batu fetareyaan nun lannayani. ε benbane yi alan naxanye batuma Baa Gbeen kidi ma e nun Misiran yamanani, ε mε ne ra, ε yi Alatala batu. ¹⁵Koni xa a mi rafanɲε ma ε Alatala batu, ε waxi naxan batu feni, ε xa na sugandi to: ε benbane alan naxanye batuxi Baa Gbeen bode fɔxɔn na ba, hanma Amorine alane ε dɔxi naxanye yamana yi ba. Koni nxu nun n ma denbayana, nxu tan Alatala nan batuma.”

¹⁶Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu mi nxu mε Alatala ra mume, nxu yi ala gbɛtene batu! ¹⁷Amasɔtɔ Alatala nan en ma Ala ra. A tan nan en naminixi Misiran yamanani konyiyani, en tan nun en benbane. A tan nan kabanako fe gbeene liga en yεε xɔri, a yi en kantan en ma sigatiin birin yi, e nun siyane yε en yi danguma naxanye yamanaye yi. ¹⁸Alatala bata siyane birin kedi en yεε ra, hali Amarin naxanye yi dɔxi yamanani. Nxu fan Alatala nan batuma, bayo a tan nan en ma Ala ra.” ¹⁹Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “ε mi nɔε Alatala batue, bayo Ala sariɲanxin na a ra, Ala xɔxɔlɔnxin na a ra. A mi dijɲε ε matandine nun ε yulubine ma. ²⁰Xa ε mε Alatala ra waxatin naxan yi, ε yi ala gbɛtene batu, a kelima nɛn ε xili ma, a yi gbalon nafa ε ma, a yi ε birin naxɔri, hali a to fe faɲin ligaxi ε xa.” ²¹Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “En-en de! Nxu Alatala nan batuma.” ²²Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “ε bata findi ε yete sereyaan na fa fala ε tan nan Alatala sugandixi alogo ε xa a batu.” E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Nxu bata findi nxu serene ra.” ²³Yosuwe

mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Iki ε ala gbetene ba ε tagi. E yi ε bɔɔene lu Alatala xa, Isirayilaa Ala.” ²⁴ Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Nxu Alatala nan batuma en ma Ala, nxu yi a xuiin suxu.”

²⁵ Na bɔxɔni, Yosuwe nun yamaan yi layirin xidi. A yi tɔnne nun sariyane so e yii Siken yi. ²⁶ Yosuwe yi na feene birin sebe Ala Sariya Kitabun kui. A yi gɛme gbeen tongo, a yi a dɔxɔ wariin bun ma Alatala yire sariyanxin denaxan yi. ²⁷ Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E bata gɛmeni ito to? A findima sereyaan nan na en xili ma, bayo a luxi alo a bata falan birin me, Alatala naxan falaxi en xa. A findima sereyaan na ε xili ma, alogo ε nama ε me ε Ala ra.” ²⁸ Na xanbi ra, Yosuwe yi yamaan bejin, birin yi siga e kee bɔxɔne yi.

Yosuwe a sayana

Kitisane 2.6-9

²⁹ Na to dangu, Nunu a dii Yosuwe, Alatalaa walikεen yi faxa a jee keme jee fuun ma. ³⁰ E yi a maluxun a kee bɔxɔni Timanati-Sera yi Eframi geya yireni, Gaasa geyaan kɔmen bɔxɔni. ³¹ Isirayila yamaan yi Alatala batuma Yosuwe a siimayaan waxatin birin yi, e nun fonne siimayaan waxatin birin, naxanye luxi Yosuwe faxan xanbini, naxanye bata yi na wanle birin kolon Alatala naxan liga Isirayila kaane xa.

³² Isirayila kaane bata yi Yusufu xonna naxanye xali keli Misiran yi, e yi sa ne maluxun Siken yi Yaxuba denaxan sara Xamori a diine ma, Siken fafe, gbeti gbanan keme ra. Na yi findi Yusufu bɔnsɔnna keen na. ³³ Harunaa dii Eleyasari yi faxa. E yi a maluxun Gibeya yi a dii xεmen Finexasi a geyaan fari denaxan so a yii Eframi geya yireni.

Kitisane Kitisane Fe Taruxuna

Benun manga singen xa dɔxɔ Isirayila kaane xun na, kitisane nan yi tima Isirayila kaane yeɛ ra. Na waxatini, yaxune na yi e yigbeten, Ala yi muxu kendena nde rakelima nen alogo a xa Alaa yamaan nakisi. Na kanna mon yi mangayaan ligama nen Alaa yamaan xun na han waxati. Kitisani itoo taruxune nan yebaxi Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔde saxan: A singen feene nan falama lan Isirayila kaane dɔxɔ feen ma Kanan yamanani han Yosuwe faxa waxatina (Keli Kitisane sora 1.1 ma han 2.10). A firinden kui, Alaa yamaan luma tinxintareyaan nan lige Ala ra han Ala yi e so e yaxune yii. Na xanbi ra, e yi Ala maxandi malina fe ra, a yi muxuna nde sugandi, naxan finde e xunba muxun na. Na yeɛratine yi xili nen fa fala a kitisane. (Keli Kitisane sora 2.11 ma han 16.31). A saxanden taruxu firin nan yebama naxan a yitama fa fala Isirayila kaane bata e makuya Alaa sariyan na pon! (Keli Kitisane 17 ma han 21). Na yire saxandena a yitama a Alaa yamaan yi waxi lu feni mangana nde bun benun e xa lu e yete ma, e lu makuye Ala ra.

Isirayila kaane yi dɔxɔ Kanan yi

¹ Yosuwe faxa xanbini, Isirayila kaane yi Alatala maxodin, e naxa, “Nde singe kelima nxu ye be, siga Kanan kaane yengedeni?” ² Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda bɔnsɔnna muxune lan e siga, n bata yamanan so e yii.” ³ Yuda bɔnsɔnna muxune yi a fala e ngaxakedenne, Simeyon bɔnsɔnna muxune xa, e naxa, “Denaxan soxi nxu yii, en birin xa siga menni, en sa Kanan kaane yenge. Na xanbi ra, en birin mon sigɛ e konni denaxan soxi e yii.” Nayi, e nun Simeyon bɔnsɔnna muxune yi siga. ⁴ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga yenge sodeni, Alatala yi Kanan kaane nun Perisine sa e sagoni, e yi muxu wuli fu faxa Beseki taani. ⁵ E sa Adoni-Beseki li Beseki taani, e yi a yenge. Nayi, e yi Kanan kaane nun Perisine nɔ. ⁶ Adoni-Beseki yi a gi, koni e yi a sagatan, e sa a suxu, e yi a yii konkoribaan nun a san konkoribaan sege a ra. ⁷ Adoni-Beseki yi a fala, a naxa, “Manga yii konkoribaan bolonxin nun san konkoribaan bolonxi tonge solofere nan yi n ma donse donxen donna n ma tabanla bun nun, koni iki Ala bata n saren fi n kewanla ra.” E yi siga a ra Yerusalen yi, a sa faxa menni.

⁸ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Yerusalen taan xili ma, e yi na tongo, e yi a muxune faxa silanfanna ra, e teen so taan na.* ⁹ Yuda bɔnsɔnna muxune mon yi siga Kanan kaane fan yengedeni naxanye yi dɔxi geya yiren nun Negewi tonbon yiren nun geyadi yireni sogegododen binni.

¹⁰ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Kanan kaane xili ma naxanye yi dɔxi Xebiron taani, denaxan yi xili nun Kiriyati-Aruba. E yi Seŋayi nun Aximan nun Talamayi bɔnsɔnne muxune nɔ. ¹¹ E yi keli menni, e yi siga Debiri kaane fan xili ma. Debiri taan yi xili nen nun Kiriyati-Seferi. ¹² Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriyati-Seferi taan yenge, a yi a nɔ, n nan n ma dii temena Akasa fima nen na kanna ma.” ¹³ Kalebi xunyen Kenasi a dii xemena Otiniyeli yi taan yenge, a yi a nɔ. Kalebi yi a dii temena Akasa fi a ma a paxanla ra. ¹⁴ Akasa to dɔxɔ Otiniyeli xɔn, a yi Otiniyeli radin alogo a xa a fala Akasaa fafe xa a xa xee bɔxɔna nde so a yii. Akasa to godo a sofanla fari, Kalebi yi a

* **1:8:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

maxodin, a naxa, “Nanse xali i ma?” ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasoto i bata boxo xaren fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki, i mon xa tigne fi n ma.” Kalebi yi tigi yirene so a yii, ndee laben na ndee faxan na.

¹⁶ Musa bitanna Keni bomsonna muxune yi keli Tugu Taani, e nun Yuda bomsonna muxune. E birin yi sa boxo Yuda tonbonni Aradi taan yiifari foxoni yama gbete ye tagi.

¹⁷ Yuda bomsonna muxune nun e ngaxakedenne Simeyon bomsonna muxune yi siga Kanan kaane yengedeni Sefata taani. E yi na taan naxori, e yi menna xili sa Xoroma.† ¹⁸ Yuda bomsonna muxune mon yi Gasa taan nun a rabilinne no, e nun Asikalon taan nun a rabilinne nun Ekiron taan nun a rabilinne. ¹⁹ Alatala yi Yuda bomsonna muxune mali, e yi na geya yiren findi e gbeen na, koni e mi muxune no naxanye yi dxi lanbanni, bayo yenge so wontoron wure daxine nan yi ne yii.

²⁰ E yi Xebiron taan so Kalebi yii alo Musa a fala kii naxan yi. A yi Anaki a dii saxanne taane ba e yii.

²¹ Yebusu kaan naxanye yi dxi Yerusalen yi, Bunyamin bomsonna muxune mi boxon ba ne yii. Yebusu kaane dxi Yerusalen yi Bunyamin bomsonna muxune tagi han to.

²² Yusufu bomsonna muxune fan yi siga Beteli taan yengedeni, Alatala yi lu e xon. ²³ E xerane nan nasiga Beteli taan nakoxsideni singen. Beteli taan yi xili nen nun Lusi. ²⁴ Xerane yi xemena nde to kele taani, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu noe soe taani kii naxan yi, na yita nxu ra. Nxu hinanma i ra nen.” ²⁵ A yi na yita e ra. Nayi, Yusufu bomsonna muxune yi sa taan muxune birin faxa silanfanna ra, koni e yi na xemnen nun a denbayaan lu e nii ra. ²⁶ Na xanbi ra, na xemnen yi siga Xiti kaane yamanani. A sa taana nde ti menni, a yi na xili sa Lusi, na xinla mon menna xun ma han to.

²⁷ Manase bomsonna muxune mi Beti-Seyan kaane nun e rabilinna muxune kedi, e nun Taanaki kaane nun Doro kaane nun Yibeleyami kaane nun Megido kaane nun e rabilinne. Kanan kaane yi lu yamanani. ²⁸ Isirayila kaane to senbe soto, e Kanan kaane findi e konyine ra, koni e mi e kedi mumu. ²⁹ Efirami bomsonna muxune mi Kanan kaane kedi naxanye yi dxi Geseri taani. Kanan kaane mon dxi Efirami bomsonna muxune tagi Geseri taani. ³⁰ Sabulon bomsonna muxune mi Kitiron kaane kedi, e nun Nahaloli kaane. Kanan kaane yi lu Sabulon bomsonna muxune tagi, koni e yi lu konyiyani.

³¹ Aseri bomsonna muxune mi Ako kaane kedi, e nun Sidon muxune nun Axalaba kaane nun Akisibu kaane nun Xeleba kaane nun Afiki kaane nun Rexobo kaane. ³² Nanara, Aseri bomsonna muxune yi dxi Kanan kaane tagi yamanani.

³³ Nafatali bomsonna muxune mi Beti-Semesi kaane kedi, e mi Beti-Anata kaane kedi, e lu dxi Kanan yamanan muxune ye, koni Beti-Semesi kaane nun Beti-Anata kaane yi lu konyiyani.

³⁴ Amorine yi Dan bomsonna muxune lu geya yirene yi, e mi tin e xa godo lanbanni. ³⁵ Amorine yi wa lu feni Xeresi geyaan fari e nun Ayalon taan nun Salabimi taani. Koni na xanbi ra, Yusufu bomsonna muxune yi senben soto, e yi e no, e findi e konyine ra. ³⁶ Amorine yamanan danna yi foxi Tali Geyaan nan ma siga han Sela taan xanbi ra.

† 1:17: Xoroma, e kon xuini, na bunna nen fa fala “Halagina.”

2

Yama tinxintarena fe

¹ Alatalaa malekan yi keli Giligali yi, siga Bokin yi, a yi a fala, a naxa, “N bata ε ramini Misiran yi. N yi siga ε ra yamanani n na ε benbane tuli sa naxan na, n naxa, ‘N mi n ma layirin kale en tagi mumε. ² Koni, ε tan nama layirin xidi ε nun yamanani ito muxune tagi, ε yi e saraxa gandene kala.’ Koni, ε mi ε tuli mati n na. Nanfera ε ito ligaxi? ³ Nayi, n xa a fala ε xa, a n mi fa e kedima ε bun. E luma nen ε fema, e alane yi lu alo luti ratixine ε yeε ra.” ⁴ Alatalaa malekan to yelin falani itoe tiye Isirayila kaane xa, yamaan yi gbelegbele folo sununi. ⁵ E yi menna xili sa “Bokin,”* e yi saraxane ba Alatala xa menni.

Yosuwe a saya fena

⁶ Yosuwe yi yamaan naxete, Isirayila bɔnsɔnne muxune birin yi sa e ke bɔxɔn tongo. ⁷ Yamaan wali nen Alatala xa Yosuwe a siimayaan birin yi, e nun fonne siimayane yi naxanye luxi Yosuwe xanbini, naxanye Alatala wali xɔnne to Isirayila bɔnsɔnne muxune xa. ⁸ Nunu a dii xεmen Yosuwe, Alatalaa walikeεn faxa a yeε keε yeε mɔxɔnen nan ma. ⁹ E yi a maluxun a ke bɔxɔni Timanati-Xeresi yi, Efirami geya yireni, Gaasa geyaan kɔmenna ma. ¹⁰ A waxatin muxune birin yi faxa, mayixete gbete ye yi mini naxanye mi yi Alatala kolon, e nun a feen naxanye liga Isirayila bɔnsɔnne muxune xa.

¹¹ Nayi, Isirayila bɔnsɔnne muxune yi fe jaxin liga Alatala yeε ra yi, e yi Baali sawurane batu. ¹² E yi e mε Alatala ra, e benbane Ala naxan e ramini Misiran yi, e bira e rabilinna muxune alane fɔxɔ ra, e yi e xinbi sin ne bun, e yi Alatala raxɔlɔ. ¹³ E yi e mε Alatala ra, e yi Baali batu e nun Asitarate suxurene.

¹⁴ Alatala yi xɔlɔ Isirayila bɔnsɔnne muxune ma. A yi e sa kala tiine sagoni, a yi e so e yaxune yi naxanye yi e rabilinxi, e mi fa e yaxune nɔ sɔnɔn. ¹⁵ E na yi siga yεngeni waxati yo yi, Alatala mi yi nɔ fima e ma, alo Alatala a kɔlɔ e xa kii naxan yi. E yi lu sununi. ¹⁶ Nayi, Alatala yi kitisane rasiga e ma, naxanye e ba kala tiine yii. ¹⁷ Koni, e mi e tuli mati e kitisane ra, e lu Ala yanfe ala gbete ne batun xɔn naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,† e yi e xinbi sin e bun. E yi xete e benbane kiraan fɔxɔ ra mafuren naxanye yi Alatalaa yamarine suxi. ¹⁸ Alatala na yi kitisana nde rasiga e ma waxati yo yi, Alatala yi luma nen na kitisaan xɔn. Ala yi e ba e yaxune sagoni na kitisana siimayaan birin yi, bayo e kininkininna yi Alatala suxuma nen e yaxune fe ra, naxanye yi e jaxankataxi. ¹⁹ Koni, kitisaan to faxa, yamaan mɔn yi tantan dangi e benbane ra, e yi bira ala gbete ne fɔxɔ ra, e yi ne batu, e yi e xinbi sin e bun, e mi tin xete e fe jaxine nun bɔje xɔdeεen fɔxɔ ra.

²⁰ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Isirayila bɔnsɔnne muxune ma, a naxa, “Bayo siyani ito bata n ma layirin kala, n naxan tongo e benbane xa, bayo e mi n xuiin suxi, ²¹ n fan mi fa siya yo kedima e yeε ra sɔnɔn Yosuwe naxanye lu benun a xa faxa. ²² N na Isirayila bɔnsɔnne muxune kejaan fεsefesεma na kii nin, alogo n xa a kolon xa e n tan Alatala sagoon lige, alo e benbane a liga kii naxan yi.” ²³ Nayi, Alatala yi siyane lu yamanani Yosuwe naxanye lu na benun a xa faxa, a mi ne kedi sasani.

* **2:5:** Bokin, e kon xuini, na bunna neen fa fala “Wugalane.” † **2:17:** Na yanfan luxi nen alo yalunyana Ala yeε ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanlan a xa tinxin a xεmen xa kii naxan yi.

3

¹ Alatala siyani itoe nan lu dɔxi yamanani alogo Ala xa Isirayila bɔnsɔnne muxune keɲaan fɛsɛfɛsɛ naxanye mi yi na Isirayila kaane Kanan kaane yenge waxatin naxan yi. ² Ala yi waxi nɛn, mayixɛtɛ nɛnɛn naxanye munma yi yengen so singen, ne xa e maxaran yenge sodeni. ³ Siyani itoe nan lu yamanani: Kuntigi suulunna naxanye yi Filisitine xun na nun Kanan kaane nun Sidɔn kaane nun Xiwin naxanye yi dɔxi Liban geya yireni, keli Baali-Xerimon geya yiren ma siga han Lebo-Xamata taana.

⁴ Alatala Isirayila bɔnsɔnne muxune fɛsɛfɛsɛ ne nan xɔn, alogo a xa a kolon xa e Alatalaa yamarine suxe, a naxanye yamari e benbane ma fata Musa ra. ⁵ Isirayila bɔnsɔnne muxune yi lu dɔxi Kanan kaane nun Xiti kaane nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusu kaane tagi. ⁶ E yi e dii tɛmɛne tongo e ɲaxanle ra, e yi e dii tɛmɛne fi e ma, e yi e alane batu.

Isirayila kitisana, Otiniyeli

⁷ Naxan ɲaxu Alatala yeɛ ra yi, Isirayila kaane yi na liga, e yi ɲinan Alatala xɔn, e Ala, e yi Baali nun Asera batu. ⁸ Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma, a yi e lu Mesopotamiya kaane mangan Kusan-Risatayin sagoni. E yi lu Kusan-Risatayin bun ma ɲɛɛ solomasɛxe. ⁹ Isirayila kaane yi e xuiin namini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde fi Isirayila kaane ma naxan e rakisi, Kenasi a dii xɛmɛna Otiniyeli, Kalebi xunyɛna. ¹⁰ Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma. A yi findi Isirayila kitisana na. A yi siga yengeni. Alatala yi Mesopotamiya mangan Kusan-Risatayin sa Otiniyeli sagoni, a yi Kusan-Risatayin nɔ. ¹¹ ɲɛɛ tonge naanin, bɔɲɛ xunbenla yi lu yamanani han Kenasi a dii xɛmɛna Otiniyeli yi faxa.

Isirayila kitisana, Ehudu

¹² Isirayila kaane mɔn yi fe ɲaxin liga Alatala yeɛ ra yi. Nanara, Alatala yi Moyaba mangana Egilon sɛnbɛ so Isirayila kaane xili ma. ¹³ Egilon nun Amonine nun Amalekine yi e malan siga Isirayila kaane yengɛdeni, e sa Tugu Taan suxu. ¹⁴ ɲɛɛ fu nun solomasɛxe, Isirayila kaane dɔxi Moyaba mangana Egilon ma nɔɔn bun.

¹⁵ Isirayila kaane mɔn yi e xui ramini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde so e yii, Geraa dii xɛmɛna Ehudu, Bunyamin bɔnsɔnni. Kɔmɛnmaan nan yi a ra. Isirayila kaane yi finma sena ndee so a yii alogo a xa sa a so Moyaba mangana Egilon yii. ¹⁶ Ehudu yi silanfanna dɛ firin kannna nde rafala a yetɛ xa, a kuyana nɔngɔnna ye keden, a yi a xidi a yiifari ma danban ma wantanna bun ma. ¹⁷ A sa na finma seene so Moyaba mangana Egilon yii. Egilon yi findixi muxu fati bɛndɛ gbeen nan na. ¹⁸ Na finma seene yi muxun naxanye xun ma, Ehudu to yelin na soɛ mangan yii, a yi ne raxɛtɛ. ¹⁹ Koni, e to surexene yiren li Giligali yi, a tan yi xɛtɛ, a naxa, “Mangana! Wundo xɛrayana nde n yii i xa.” Mangan yi a fala a muxune xa, a naxa, “ɛ dundul!” Muxun naxanye birin yi a fɛma, ne birin yi mini. ²⁰ Nayi, Ehudu yi a maso mangan na, a dɔxi kore banxin kui, foye faɲin yi dɛnaxan yi a kedenna xili yi. Ehudu yi a fala, a naxa, “Alaa falana n xɔn lan i ma.” Egilon yi keli a dɔxɔdeni. ²¹ Nayi, Ehudu yi silanfanna botin a kɔmɛnna ra a yiifari ma danban ma, a yi Egilon kuiin sɔxɔn. ²² Silanfanna fɛɛn yetɛɛn yi so, Egilon fatin turen yi so silanfanna ma, bayo a mi silanfanna botin a kuiini.

²³ Nayi, Ehudu yi dɛɛn sɔxɔn a xun ma, a yi mini xanbi binni. ²⁴ A siga xanbini, mangana walikene yi fa Egilon matodeni, e yi a to a kore banxin dɛɛne yi sɔxɔnxi. E yengi yi a ma a mangan yi a yetɛ nan suturama banxini.

²⁵ E yi bu han, bayo mangan mi yi deɛn nabima, e yi deɛinna tongo, e na rabi. E yi e mangan faxaxin li saxi boɔɔni. ²⁶ E yi tixi waxatin naxan yi, Ehudu tan yi yanfanma tun, a dangu suxurene yiren na, a siga a giye Seyira taani. ²⁷ A to so mɛnni, a xɔtaan fe Eframi geyane yi. Isirayila kaane yi e malan a fema geyane ma, a yi findi e xunna ra. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E bira n foɔɔ ra, bayo Alatala bata Moyaba kaane sa e sagoni, e yaxune.” Na ma, e yi bira a foɔɔ ra, e yi Yuruden baan kirane suxu siga Moyaba binni, e mi fa tin muxu yo xa dangu. ²⁹ Na loɔɔni, e yi Moyaba senbemaan muxu wuli fu faha. Muxu yo mi a yimini. ³⁰ Moyaba kaane lu folo Isirayila kaane noɔn bun ma na loɔɔn nin. Na xanbi ra, yamanan yi lu boɛɛ xunbenli jɛɛɛ tonge solomasɛɛɛ.

Isirayila kitisana, Samagara

³¹ Ehudu danguxina, Anataa dii xɛmɛn Samagara nan fa. A yi Filisitine muxu kɛmɛ sennin faha jingɛ gbɛngbɛn wuren na. Na fan yi Isirayila rakisi.

4

Kitisa jaxanla Debora fe

¹ Ehudu faha xanbini, Isirayila kaane mɔn yi fe jaxin liga Alatala yeɛ ra yi. ² Alatala yi e sa Kanan mangan Yabin sagoni, naxan yi mangayani Xasori taani. A sofa kuntigin yi xili nɛn Sisera. A yi doxi Xaroseti-Hagoyin taan nin. ³ Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma, amasoto yɛngɛ so wontoron wure daxin kɛmɛ solomanaanin nan yi Yabin yii. Xabu jɛɛɛ moɔɔɔɛ, a Isirayila kaane jaxankatama.

⁴ Na waxatini, Lapidoto a jaxanla Debora, nabi jaxanla nan yi kitin sama Isirayila yamanani. ⁵ A yi doxi tugu binla nde nan bun Rama taan nun Beteli taan tagi Eframi geya yireni. E yi na yiren xili sa a Debora Tuguna. Isirayila kaane yi sigama nɛn a fema kitisadeni. ⁶ Loɔɔna nde, a yi Abinowan ma dii xɛmɛn Baraka xili, naxan yi kelixi Kedesi taani Nafatali yamanani. A yi a fala a xa, a naxa, “Alatala yamarini ito nan fixi i ma, Isirayila Ala, a naxa, ‘Siga Taboro geya yireni, e nun muxu wuli fu Nafatali bɔnsɔnni e nun Sabulon bɔnsɔnni. ⁷ N Yabin ma sofa kuntigin Sisera radinma nɛn i ma Kison baan de e nun a wontorone nun a ganla, n yi e sa i sagoni.’ ” ⁸ Baraka yi a fala Debora xa, a naxa, “Xa en birin na a ra, n sigɛ. Koni, xa en birin mi a ra, n mi sigama.” ⁹ A yi a yabi, a naxa, “En birin sigɛ, koni i mi binye sɔtama na yɛngɛni, amasoto Alatala fama Sisera sadeni jaxanla nan sago yi.” Debora yi keli, e nun Baraka yi siga Kedesi taani. ¹⁰ Baraka yi Sabulon bɔnsɔnna muxune nun Nafatali bɔnsɔnna muxune maxili Kedesi yi, muxu wuli fu yi bira a foɔɔ ra. Debora fan yetɛɛn yi siga a foɔɔ ra.

¹¹ Nba, Keni kaan Xeberi bata yi keli Keni kaan bonne fema, Musa bitanna Xobabi bɔnsɔnna, a bata yi sa a bubun ti wudi gbeen bun Saananimi yi Kedesi taan fema.

¹² Abinowan ma dii xɛmɛn Sisera yi a mɛ a Baraka bata fa Taboro geyaan ma. ¹³ Sisera yi yɛngɛ so wontoron wure daxin kɛmɛ solomanaanin nun a sofane birin malan Xaroseti-Hagoyin yi, e yi siga Kison baan de. ¹⁴ Nayi, Debora yi a fala Baraka xa, a naxa, “Keli, bayo Alatala Sisera sama nɛn i sagoni to. Alatala tixi i yeɛ ra.” Baraka yi godo Taboro geyaan ma, muxu wuli fu biraxi a foɔɔ ra. ¹⁵ A yi sa Sisera yɛngɛ, Alatala yi Sisera rafi Baraka yeɛ ra, a yi a wontorone nun a ganla birin halagi silanfanna ra. Sisera yi godo a wontoron kui, a yi a gi a sannu. ¹⁶ Baraka yi wontorone nun ganla

kedu han Xaroseti-Hagoyin yi. Siseraa ganla birin yi faxa silanfanna ra, hali muxu kedenna a mi lu.

¹⁷ Koni, Sisera yi a gi a sanni, a siga Keni kaan Xeberi a jaxanla Yayeli a bubuni, bayo bɔɲɛ xunbenla yi Xasori mangan Yabin nun Keni kaan Xeberi a denbayaan tagi. ¹⁸ Yayeli yi mini Sisera yɛɛ ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, so be, so n konni, hali i mi gaxu.” A yi so a bubuni, Yayeli yi a luxun bitinganna bun. ¹⁹ A yi a fala jaxanla xa, a naxa, “Yandi, n ki igeni, min xɔnla n na.” A yi nɔnɔ kundin nabi, a yi a ki nɔnɔni, a mɔn yi a xunna so. ²⁰ Sisera mɔn yi a fala jaxanla xa, a naxa, “Siga i ya bubun de ra. Xa muxuna nde fa i maxɔdin, a naxa, ‘Muxuna nde be ba?’ I xa na kanna yabi, i naxa, ‘ɛn-ɛn.’” ²¹ Koni, Xeberi a jaxanla Yayeli yi bubun wudi ralemunxina* nde tongo e nun deɛramana, a yi a maso a ra, a yi wudin gbangban a xunni, a sa mini bɔxɔni. Sisera xadanxin yi saxi, a xima, a yi a faxa. ²² Bayo Baraka yi Sisera sagatanma, Yayeli yi mini a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, i xɛmɛn naxan fenma, n xa fa a yita i ra.” A yi so a konni, a sa Sisera faxaxin li saxi na, wudin sɔtixi a xunni.

²³ Na lɔxɔni, Ala yi Kanan mangan Yabin nayarabi Isirayila kaane yɛɛ ra. ²⁴ Isirayila kaane yi senben sɔto Kanan mangan Yabin fari han e yi a raxɔri.

5

Deboraa betina

¹ Na lɔxɔni, Debora nun Baraka, Abinowan ma dii xɛmɛn yi betin ba e bode xɔn, e naxa,

² “Sofane yitɔnxi yɛŋɛ so xinla ma Isirayila yi, yamaan tinxi e xa siga yɛŋɛni, tantunna xa fi Alatala ma!

³ ɛ tan mangane! ɛ tan kuntigine, ɛ tuli mati!

N betin bama nɛn, n betin bama nɛn Alatala xa.

N na Alatala tantunma nɛn betini, Isirayilaa Ala.

⁴ Alatala, i to keli Seyiri yi, i to keli Edɔn yamanani, bɔxɔn yi xuruxurun,

kundaan yi findi igen na, tule gbeen yi fa.

⁵ Geyane yi xuruxurun Alatala yetagi, Sinayi geyana Alatala yetagi, Isirayilaa Ala.

⁶ Anataa dii xɛmɛn Samagara waxatini, Yayeli waxatini, kira gbeene bata yi rabeɲin, sigatine yi sigama kiradine nan xɔn.

⁷ Taane bata yi rabeɲin Isirayila yi. E yi kalaxi

han n tan Debora fa waxatin naxan yi, n yi fa findi Isirayila kaane nga ra.

⁸ E bata yi ala gbetene sugandi.

* **4:21:** Bubun wudi ralemunxin sifani ito findixi tami dungin nan na naxan yi gbangbanma bɔxɔni bubun bun tiine xidi seene ra.

Nayi, yengen yi keli e taane yi,
 koni, ye masansan wure lefana
 hanma tanban mi yi toε muxu kedenna yii
 muxu wuli tonge naaninna ye Isirayila yi.”

9 “N bɔɲɛna Isirayila sofa kuntigine fɔxɔ ra,
 e nun muxun naxanye tinxi e xa siga yengeni.
 Tantunna Alatala xa!

10 ε tan naxanye ε masiga tima sofali fixene fari,
 ε tan naxanye dɔxi dagine ma,
 ε tan naxanye sigan tima kirane xɔn,
 ε tuli mati 11 ige maxanle xuiin na
 ige ramaradene yi.

E Alatalaa tinxinyana fe falama,
 a wali fajine Isirayila kuntigine xa!
 Nayi, Alatalaa yamaan bata sa dɔxɔ taane so deεne ra.

12 E yi a fala, e naxa,
 ‘Xulun, xulun!

Debora, xulun!

Xulun, xulun! I βetin ba!

Xulun! Baraka, xulun!

Abinowan ma dii xεmεna,
 i sa fa i ya kasorasane ra!’

13 Nayi, naxanye lu e nii ra,
 ne yi siga kuntigine fɔxɔ ra,
 Alatalaa yamaan yi e malan n fεma,
 siga sofa kεndene xili ma.

14 Eframi bɔnsɔnna muxuna ndee yi fa
 naxanye Amalekine nɔ.

Bunyanin bɔnsɔnna muxune fan yi biraxi i fɔxɔ ra.
 Kuntigine yi keli Makiri yi siga yengeni.

Sofa kuntigine yi fa sa keli Sabulon bɔnsɔnni.

15 Isakari kuntigine yi bira Debora fɔxɔ ra,
 Isakari bɔnsɔnna muxune yi biraxi Baraka nan fɔxɔ ra,
 e godo lanbanni mafuren!

Koni, matandi gbeen yi lu Ruben bɔnsɔnni.

16 Nanfera i luxi sansanne kui
 i lu xuruseene wuga xuiin name?

Matandi gbeen yi lu Ruben bɔnsɔnni.

17 Galadi kaane yi lu Yuruden baan kidi ma!

Nanfera Dan kaane luxi kunkine deɔxɔn?

Aseri kaane yi lu dɔxi baan de,
 e lu dɔxi kunki tideni so deεne ra.

18 Sabulon bɔnsɔnna muxune tan yi tin sayaan ma yengeni,
 Nafatali bɔnsɔnna muxune fan na kiini xεεne ma.”

19 “Mangane fa nεn,

e yi yengen so.

Nayi, Kanan mangane yi yengen so Taanaki yi,

Megido ticine deɔxɔn,

koni, e mi gbeti yo tongo,

e mi sese sɔtɔ yengeni.

20 Sarene yi yengɛn so kore xonna ma,
e yi Sisera yengɛ e funfuni.

21 Kison baa igen yi en yaxune xali,
Kison baa igen naxan yi minima
xabu a fɔlɔni.

I wɛkile! En siga yengɛni!

22 Nayi, soone torone xuiin yi mini,
e danguma e giye,
e tunganma alo soo sɛnbɛmane.

23 Alatalaa malekana nde yi a fala, a naxa,
'Dangan Meroso taan xa,
ɛ a muxune danga,
bayo e mi fa walixi Alatalaa fe ra,
e mi fa Alatalaa sofa kɛndɛne malixi.'

24 Duban Yayeli xa dangu ɲaxanle birin na
Xeberi a ɲaxanla, Keni kaana!
Dubana a xa ɲaxanle tagi
naxanye dɔxi bubune kui!

25 Sisera bata igen maxɔdin,
a yi nɔnɔn so a yii!

A yi fɛnɛn so a yii igelengen fajin kui.

26 A yi wudi ralemunxin suxu a kɔmɛnna ra,
a yi a gbangban dɛɛramaan na a yiifanna ra,
a yi Sisera garin,
a yi a xunna sɔxɔn,
a yi a xunni koren,
a yi a yibɔ.

27 A yi bira a san bun,
a yi bira, a lu saxi a bun,
a yi bira a san bun,
a salaxun dɛnaxan yi a bira,
a lu mɛnna nin a faxa."

28 "Sisera nga yi a yɛɛn namini banxin foye soden na,
a yi a fala, a naxa,
'Nanfera, a yengɛ so wontoron bata bu,
a mi fama?

Nanfera a wontorone bata madiganɲɛ ayi?'

29 A kuntigi ɲaxalan xaxilimane yi a yabi ito ra
hali a tan fan yetɛn yi naxan mirixi, e naxa,

30 'Sofane seene nan tongoxi yengɛni,
yanyina nde e ne nan taxunma,
sofa keden, sungutun keden hanma firin.
E dugi kɛndɛne nan tongoxi Sisera xa,
dugi fajɲi sɔxɔnxine,
kɔɛ mafilin fajɲi sɔxɔnxine Sisera xa.' "

31 "Alatala, a yi lan nun,
i yaxune birin xa faxa
alo Sisera faxaxi kii naxan yi.
Koni, i rafan naxanye ma

ne xa lu alo sogen na te senbeni.”

Yamanan yi lu bɔɲɛ xunbenli ɲɛɛ tonge naanin.

6

Gedeyɔn

¹ Isirayila kaane mɔn yi fe ɲaxin liga Alatala yɛɛ ra yi. Nayi, Alatala yi e sa Midiyan kaane sagoni ɲɛɛ solofere. ² Midiyan kaane yi Isirayila kaane ɲaxankata. Na yi a liga Isirayila kaane yi sa dɔxɔ geya longonne nun faranne ra. ³ Isirayila kaane na yi sansine si waxati yo yi, Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane yi sa e yengɛma nɛn. ⁴ E yi fa dɔxɔ Isirayila yamanani, e yi e bɔxɔn sansine birin kala siga han Gasa taani, donseen nun yɛxɛene nun ɲingene nun sofanle, e mi sese luyɛ Isirayila yi. ⁵ E nɛma yi e xuruseene nun e bubune xalɛ Isirayila yi, e yi wuyama ayi nɛn alo tuguminne, e ɲɔgɔmɛne yi wuya han e yatɛn mi kolon, e yi fama nɛn yamanani, e kalan ti.

⁶ Midiyan kaane yi Isirayila findi yiigelitɔne ra, Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma. ⁷ E to e xui ramini Alatala ma lan Midiyan kaane ma, ⁸ Alatala yi nabina nde rasiga e ma. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N tan nan ɛ raminixi Misiran yi, n yi ɛ ba konyiyani. ⁹ N tan nan ɛ baxi Misiran kaane nɔɔn bun, e nun naxanye birin yi ɛ ɲaxankatama, n yi e kedi ɛ yɛɛ ra, n yi e yamanan so ɛ yii. ¹⁰ N yi a fala ɛ xa, n naxa, ‘N tan nan Alatala ra, ɛ Ala. ɛ nama Amorine alane batu yamanani ɛ dɔxi denaxan yl.’ Koni, ɛ mi ɛ tuli mati n na.”

¹¹ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi fa, a yi dɔxɔ kondɛn bun Ofara taani, Yosa gbeen yi denaxan na, Abiyeseri xabilan muxuna. A dii xɛmɛn Gedeyɔn yi murutun bɔnbɔma manpa ige badɛn yinla ra, alogo Midiyan kaane nama a to. ¹² Alatalaa malekan yi mini a xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala i tan sofa kɛndɛn xɔn!” ¹³ Gedeyɔn yi a yabi, a naxa, “N kanna, xa Alatala n xɔn, nanferfa ito ligama nxu ra? A wanle minɛn nxu benbane naxanye fe fala nxu xa, e to yi a falama, e naxa, ‘Alatala xa mi nxu raminixi Misiran yi ba?’ Iki, Alatala bata nxu rabɛɲin, a nxu sa Midiyan kaane sagoni!”

¹⁴ Alatala yi a yɛɛ rafindi a ma, a naxa, “Senben naxan i ra, ɛ nun na xa siga, i sa Isirayila kaane ba Midiyan kaane yii, n tan xa mi i rasigama ba?” ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n na Isirayila rakisima di? N xabilan naxan yi, na xurun Manase bɔnsɔnna yɛ, n tan nan mɔn dii dɔnxɛn na n baba a denbayani.” ¹⁶ Alatala yi a yabi, a naxa, “N luma nɛn i fɔxɔ ra, i yi Midiyan kaane birin faxa alo muxu kedenna.” ¹⁷ Gedeyɔn yi a yabi, a naxa, “Taxamasenna yita n na naxan a yitama a i tan nan falan tixi n xa. ¹⁸ N bata i mafan, i nama i masiga be ra han n mɔn yi fa i fɛma, n fa n ma saraxan sa i yetagi.” Ala yi a fala, a naxa, “N luma nɛn han i yi fa.”

¹⁹ Gedeyɔn yi sa sii diina nde faxa, a yi murutun kilo tonge saxan gan buru tetaren na. A yi suben sa sangatanna kui, a yi sube igen sa igelengenna kui, a fa e yita malekan na kondɛn bun ma. ²⁰ Alaa malekan yi a fala a xa, a naxa, “Suben nun buru tetaren sa gɛmɛn fari, i sube igen bɔxɔn e fari.” Gedeyɔn yi na liga. ²¹ Alatalaa malekan yi dunganna xunna sin suben nun buru tetarene yi gɛmɛn fari. Tɛɛn yi mini gɛmɛni a yi suben nun buru tetaren gan. Alatalaa malekan yi tunun a ma. ²² Gedeyɔn yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. Gedeyɔn yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, Alatala! N bata Alatalaa malekan to n yetagi!” ²³ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Lu bɔɲɛ xunbenli, i nama gaxu, i

mi fa faxama.”²⁴ Gedeyon yi saraxa ganden nafala Alatala xa menni, a yi na xili sa a “Alatala Nan Bɔɔɛ Xunbenla Ra.” Na mon Ofara yi han to, Abiyeseri xabilan muxune taana.

²⁵ Na kɔɛɛn yetɛɛn na, Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, “I fafe a turaan firinden tongo naxan jɛɛ solofere a ra. I yi Baali suxure saraxa ganden kala, i fafe gbeen denaxan na. Asera gbindonna naxan a fema, i yi na rabira.”²⁶ I yi saraxa gande fajin ti Alatala xa geyani ito xuntagi, i ya Ala. I yi turaan tongo, i tɛɛn so Asera gbindonna ra, i naxan nabiraxi, i yi turaan suben sa tɛɛni, a ba saraxan na.”²⁷ Gedeyon yi muxu fu tongo walikene ye, Alatala naxan falaxi, a yi na liga. Koni, bayo a yi gaxuxi a fafe a denbayaan ye ra e nun taan muxune, a mi tin a ligɛ yanyin na, fɔ kɔɛɛn na.²⁸ Taan muxune to keli xɔtɔnni, e yi a to Baali suxure saraxa ganden kalaxi, Asera gbindonna mi na naxan yi tixi a fema, turaan firinden fan bata yi ba saraxa gan daxin na saraxa ganden fari, denaxan ti.²⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Nde ito ligaxi?” E yi maxodinna ti, e fe xɔnfenna ti. E yi a fala e xa, e naxa, “Yosaa dii xɛmɛn Gedeyon nan a ligaxi.”³⁰ Nayi, taan muxune yi a fala Yosa xa, e naxa, “I ya dii xɛmɛn namini, nxu xa a faxa, bayo a bata Baali suxure kiden nabira, a yi Asera gbindonna rabira naxan yi tixi a fema.”³¹ Muxun naxanye yi tixi Yosa fema, a yi ne yabi, a naxa, “E tan nan Baali malima ba? Naxan yo na Baali mali, na kanna faxama nen benun xɔtɔnni. Xa ala nan Baali ra, a xa a yetɛ mali, bayo a batuden bata rabira.”³² Na lɔxɔni, e yi Gedeyon xili sa a Yerubali, e naxa, “Baali yetɛɛn xa a yenge.” E na fala nen bayo a bata Baali kiden nabira.*

Gedeyon yi Ala maxandi

³³ Midiyan kaane nun Amalɛkine nun sogeteden binna xuruse rabane birin yi e malan, e gidi Yuruden baan kidi ma, e sa e malan Yesɛɛreli lanbanni.

³⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Gedeyon ma, a yi xɔtaan fe, Abiyeseri xabilan yi fa, e bira a fɔxɔ ra.³⁵ A yi xɛrane rasiga Manase yamanan birin yi, alogo na muxune fan xa fa a fɔxɔ ra. A mon yi xɛrane rasiga Aseri nun Sabulon nun Nafatali yamanane yi, ne fan muxune yi siga e ralandeni.

³⁶ Gedeyon yi a fala Ala xa, a naxa, “I waxi Isirayila rakisi feni n tan nan xɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.”³⁷ Awa, n xa yeɛɛɛ kidi xabe daxina nde sa lonna ma. Xa xiila sa kidin nan tun na, bɔxɔn yi lu xaraxi, nayi n na a kolonma nen a i Isirayila rakisima nen n xɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.”³⁸ A yi na liga. Na xɔtɔn bode, a yi keli xɔtɔn, a yi kidini bundu, xiila naxan mini kidini, igelengenna ye keden.³⁹ Gedeyon yi a fala Ala xa, a naxa, “I nama xɔɔ n ma, koni n mon waxi a kolon feni kidin nan xɔn. Iki, kidin xa lu yixaraxi, xiila yi bɔxɔni kun.”⁴⁰ Ala mon yi na liga na kɔɛɛn na. Kidin gbansanna yi lu yixaraxi, bɔxɔn yi yikun.

7

Gedeyon yi Midiyan kaane nɔ

¹ Gedeyon naxan mon yi xili Yerubali, na nun yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra, e birin yi keli xɔtɔn xɔtɔn, e sa e malan Harodi tigin yireni. Midiyan kaane yi malanxi kɔmɛnna ma lanbanni Morɛ geyaan dɛxɔn.² Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, “I ya muxune wuya. Na ma, n mi waxi Midiyan kaane sa feni i sagoni, xanamu Isirayila kaane e yetɛ matɔxoma nen, e naxa,

* 6:32: Yerubali, e kon xuini, na bunna nen fa fala, “Baali xa a yenge.”

'Nxu tan nan nxu yete rakisixi.' ³ Nayi, sa ito fala i ya yamaan xa, i naxa, 'Xa naxan gaxuxi, a xuruxurunma, na kanna xa xete, a keli Galadi geyani keden na.' "Muxu wuli mɔxɔɲen nun firin yi xete, a yi lu muxu wuli fu ma.

⁴ Alatala yi a fala Gedeyɔn xa, a naxa, "Yamaan mɔn gbo. E xali igen de, n xa sa muxune sugandi i xa mɛnni, n na naxanye yita i ra, e nun ne yi siga. N na a fala naxan yo ma a nama siga, hali na kanna mi siga i fɔxɔ ra." ⁵ Nayi, Gedeyɔn yi yamaan xali baan de. Alatala yi a fala Gedeyɔn xa mɛnni, a naxa, "Naxanye birin e felenma igen ma, e yi e min alo barena, ne lu e danna, naxanye birin e xinbi sinma e yi e min, i yi ne fan lu e danna." ⁶ Muxu keme saxan yi e min e yiine ra, yamaan dɔnxɛn yi e xinbi sin, e yi e min. ⁷ Alatala yi a fala Gedeyɔn xa, a naxa, "N na e rakisima na muxu keme saxanne nan xɔn naxanye e minxi e yiine ra, n yi Midiyan kaane sa i sagoni. Muxu dɔnxɛne xa siga e konne yi." ⁸ Gedeyɔn yi Isirayila muxu dɔnxɛne fandane nun e xɔtane ba e yi, a yi e rasiga e konne yi. Koni, a yi na muxu keme saxanne lu a fema.

Midiyan kaane yi malanxi e labe ra nen.

⁹ Alatala yi a fala Gedeyɔn xa na kɔɛɛn na, a naxa, "Keli, i godo gali malandeni, bayo n na a sama nen i sagoni. ¹⁰ Xa i gaxu gode, e nun i ya walikɛɛn Pura xa siga gali malandeni. ¹¹ I yi i tuli mati e ra. Na xanbi ra, i wekilɛma nen, i sa e yenge." Nayi, e nun a walikɛɛn Pura yi siga han daaxaden so deɛn na. ¹² Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane bata yi e malan lanbanni, e wuya alo tuguminne, e jɔgɔmɛne yi wuya alo jemɛnsinna fɔxɔ igen de. ¹³ Gedeyɔn yi fa, a yi xemɛna nde xuiin me xiye yɛɛ a lanfaan xa, a naxa, "N funde burun nan toxi a firifire Midiyan kaane daaxaden tagi xiyei, a yi fa han a fa din bubun na, bubun yi maxete, a bira." ¹⁴ A lanfaan yi a yabi, a naxa, "Gedeyɔn ma yengen nan na ra, Yosaa dii xemɛna, Isirayila kaana. Ala bata Midiyan kaane sa a sagoni e nun gali malanden birin." ¹⁵ Gedeyɔn to na xiyei nun a bunna rame, a yi Ala batu, a yi xete Isirayila kaane gali daaxadeni, a naxa, "E keli, bayo Alatala bata Midiyan kaane gali daaxaden sa en sagoni."

¹⁶ A yi na muxu keme saxanne yitaxun dɔxɔde saxanna ra, a yi xɔtane so e birin yii e nun feɲɛ yigenle nun xayɛ xidi degene, feɲɛn sa soma naxanye xun na. ¹⁷ A yi a fala e xa, a naxa, "E yɛɛn tima n na nen, n na naxan liga, e fan yi na liga. N nɛɛn fa ganla daaxaden li tun, n na naxan liga, e na liga. ¹⁸ N na xɔtaan fe waxatin naxan yi, muxun naxanye birin n fɔxɔ ra, ne birin yi xɔtaan fe ganla daaxaden nabilinni, e sɔnxɔ, e naxa, 'Nxu yengen soma Alatala nun Gedeyɔn nan xa!'"

¹⁹ Muxu kɛmɛn naxanye lu Gedeyɔn fema, e nun ne yi maso gali daaxaden na kɔɛ tagini, kantan tiine masara waxatini. E yi xɔtane fe, feɲɛn naxanye yi e yii, e yi ne yibɔ. ²⁰ Muxu keme saxanne birin yi xɔtane fe daaxaden nabilinni, e yi feɲɛne yibɔ, e yi xayɛ xidi degene suxu e kɔmɛnne ra, xɔtane e yiifanne yi alogo e xa e fe, e yi sɔnxɔ, e naxa, "Nxu yengen soma Alatala nun Gedeyɔn nan xa!" ²¹ E birin yi lu e funfuni gali malanden nabilinni, gali malanden muxun birin yi e gi fɔlɔ, e gbelegbele, e yi e gi. ²² Nayi, muxu keme saxanne birin yi xɔtane fe, Alatala yi muxune radin e bode ma gali daaxadeni, e yi e bode yenge. Midiyan kaane yi e gi Beti-Sita taani, Serera taan binni, siga han Abeli-Mehola taani, Tabata taan dexɔn.

²³ Isirayila kaane yi e malan, Nafatali kaane nun Aseri kaane nun Manase kaane birin yi Midiyan kaane sagatan. ²⁴ Gedeyɔn yi xɛrane rasiga Eframi geya yiren birin yi a faladeni, a naxa, "E godo Midiyan kaane ralandeni, e yi kiraan suxu Midiyan kaane yɛɛ ra keli baan de siga han Beti-Bara." Eframi

kaane yi e malan e yi Yurudɛn baan xɔnna birin suxu siga han Beti-Bara. ²⁵ E yi Midiyan kaane kuntigi firinne suxu, Orebi nun Sebi, e yi Orebi faxa Orebi Gɛmɛn fari, e yi Sebi faxa Sebi a Manpa Ige Badeni. E mɔn yi lu Midiyan kaane sagatanɲɛ. E yi siga Orebi nun Sebi xunne ra Gedeyɔn xɔn Yurudɛn baan kidi ma.

8

Efirami kaane yi xɔb

¹ Efirami kaane yi a fala Gedeyɔn xa, e naxa, “Nanfera i ito ligaxi nxu ra? Nanfera i mi nxu xilixi Midiyan kaane yengɛdeni?” E yi a mafala. ² A yi e yabi, a naxa, “N nanse ligaxi naxan maliga ɛ kewanle ra? Bogi seen naxanye luxi bɔxɔne yi Efirami bɔnsɔnna muxune xa, na mi gbo dangu Abiyeseri xabilan muxune se xabane birin na ba?” ³ Ala bata yi Midiyan kaane kuntigine Orebi nun Sebi sa ɛ sagoni. N nɔɛ nanse ligɛ nayi naxan dangu ɛ gbeen na?” Gedeyɔn to na fala Efirami kaane xa, nde yi ba e xɔlɔn na.

Gedeyɔn Yurudɛn baan kidi ma

⁴ Gedeyɔn nun a fɔxɔrabira muxu kɛmɛ saxanne to Yurudɛn baan li, e yi baani gidi, e bata yi xadan, koni e mɔn yi lu sagatanna tiyɛ. ⁵ A yi a fala Sukɔti kaane xa, a naxa, “N bata ɛ mafan ɛ donseen so yamaan yii naxan biraxi n fɔxɔ ra, amasɔtɔ e xadanxi, anu n mɔn Midiyan mangane sagatanma Sebaxa nun Salamuna.” ⁶ Sukɔti kuntigine yi a yabi, e naxa, “Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya ganla yii nanfera?” ⁷ Nayi, Gedeyɔn yi e yabi, a naxa, “Nba, Alatala na Sebaxa nun Salamuna sa n sagoni waxatin naxan yi, n na ɛ ɲaxankatama nɛn tonbonna wudi yii ɲali kanne ra.” ⁸ A keli mɛnni, a siga Penuyɛli taani, a sa na maxandi kedenna ti Penuyɛli kaane fan ma. Penuyɛli kaane yi a yabi alo Sukɔti kaane a yabi kii naxan yi. ⁹ A fan yi a fala Penuyɛli kaane xa, a naxa, “N na nɔɔn sɔtɔ yengɛni, n xɛtɛ, n na ɛ taan sanganso makantanxin nabirama nɛn.”

¹⁰ Sebaxa nun Salamuna nun e ganla yi Karakoro taani, fɔ muxu wuli fu nun suulun ɲɔxɔn. Ne nan tun yi fa luxi sogeteden binna xuruse rabane sofa ganla ra. Bayo, muxu wuli kɛmɛ mɔxɔɲɛ bata yi faxa e ra yengɛni. ¹¹ Gedeyɔn yi siga xuruse rabane kiraan xɔn, Nobaya taan nun Yogboha taan sogeteden binni, a yi na sofa ganla ratɛrɛna, a yi e yengɛ. ¹² Sebaxa nun Salamuna yi e gi. Gedeyɔn yi e sagatan, a Midiyan kaane manga firinne suxu, sofa ganla birin yi xuya ayi.

¹³ Yosaa dii xɛmɛn Gedeyɔn yi fa sa keli yengɛni mini Xeresi geya ma kiraan xɔn. ¹⁴ A Sukɔti banxulanna nde suxu, a yi a maxɔdin, na yi Sukɔti kuntigine nun fonne xinle seɓɛ, muxu tonge solofere muxu solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a fa Sukɔti kaane fɛma, a naxa, “ɛ n konbi naxanye fe ra, ɛ naxa, “Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya muxu xadaxine yii nanfera?” Nba, iki, Sebaxa nun Salamuna ni i ra.” ¹⁶ Nayi, a yi Sukɔti taan fonne suxu, a siga e ra tonbonni. A sa e bɔnbɔ wudi yii maɲalixine ra, a Sukɔti kaane kewanla saran e ra. ¹⁷ A mɔn yi Penuyɛli taan sanganso makantanxin nabira, a yi taan muxune faxa.

¹⁸ Na xanbi ra, Gedeyɔn yi a fala Sebaxa nun Salamuna xa, a naxa, “ɛ muxun naxanye faxa Taboro yi, ne yi di?” E yi a yabi, e naxa, “E yi luxi nɛn alo i tan, e birin yi maligaxi manga diine nan na.” ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne nan yi e ra, ngaa diine. N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. Xa ɛ yi e lu e nii ra nun, n mi yi ɛ faxama nun.” ²⁰ A yi a fala a dii singen Yeteri

xa, a naxa, “Keli, i yi itoe faxa!” Koni Yeteri mi a silanfanna botin, amasoto a yi gaxuxi, bayo banxulanna nan mon yi a ra. ²¹ Sebaxa nun Salamuna yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “I tan yeteen xa keli, i yi nxu faxa! Bayo ‘xemen nan tun na lige.’ ” Nayi, Gedeyon yi keli, a yi Sebaxa nun Salamuna faxa. Se fajnin naxanye yi e jdogmene fari, a yi ne fan tongo.

Gedeyon faxa fena

²² Isirayila kaane yi a fala Gedeyon xa, e naxa, “Lu nxu xun na e nun i ya diin nun i mamandenna, bayo i bata nxu rakisi Midiyan kaane ma.”

²³ Gedeyon yi a fala e xa, a naxa, “N mi luyee xun na, n mi n ma diin luyee xun na. Alatala nan luma e xun na.”

²⁴ Gedeyon mon yi a fala e xa, a naxa, “N waxi sena nde maxodin feni e ra. E birin xa tunlaso keden keden so n yie se tongoxine yi yengeni.” Tunlaso xema daxine nan yi Midiyan kaane tunle ra, bayo Sumayila bonsonna muxune nan yi e ra. ²⁵ E yi a yabi, e naxa, “N xu e fiye i ma nen.” E yi dugini sa boxoni, e birin yi tunlaso keden keden woli dugin fari e naxan tongo yengeni.

²⁶ Tunlaso xema daxine binyen yi sigee han kilo maxaje, Gedeyon naxan maxodin. A mon yi jereene nun se fajine soto e nun Midiyan kaane mangane dugi fajine nun koe filin fajin naxanye yi e jdogmene koe. ²⁷ Gedeyon yi na xemaan nafala saraxarali domana nde ra, a yi a lu Ofara taani. Isirayila kaane birin yi fama mena nin na batudeni naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,* na yi findi maratantan seen na Gedeyon nun a denbayaan xa.

²⁸ Midiyan kaane yi yarabi Isirayila kaane yee ra, e mi fa e xunna rakeli sonon. Yamanan yi lu boje xunbenli jee tonge naanin Gedeyon ma siimayaan birin yi.

²⁹ Yosaa dii xemen Yerubali yi xete, a dexo a konni. ³⁰ Gedeyon dii tonge solofere nan soto, bayo jaxalan wuyaxi nan yi a yii. ³¹ A konyi jaxanla† naxan yi Siken taani, na fan yi dii keden soto a xa, a yi na diin xili sa Abimeleki. ³² Yosaa dii xemen Gedeyon faxa foriya fajin nin, e yi a maluxun a fafe Yowasa gaburun na Ofara taani, denaxan yi findixi Abiyeseri xabilan gbeen na.

³³ Gedeyon to faxa, Isirayila kaane mon yi Ala yanfa Baali suxurene xon naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi, e yi Baali-Beriti findi e ala ra.

³⁴ Isirayila kaane mi bira Alatala foxo ra, e Ala naxan e ba e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi. ³⁵ E mi hinanna yita Gedeyon ma denbayaan na naxan mon xili Yerubali, hali a to fe fajni wuyaxi raba Isirayila xa.

9

Abimeleki yi findi mangan na

¹ Yerubali a dii xemena Abimeleki yi siga Siken taani a nga xunyene nun a xabilan muxune birin fema, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata e mafan, e sa a fala Siken taan fonne birin xa, e naxa, ‘E waxi nen Yerubali a dii tonge soloferene birin xa findi mangan na e xunna ba, hanma muxu keden?’ E xa a kolon a e xabilan muxuna nde nan n na.” ³ A nga xunyene yi a falane birin nali Siken fonne ma, e yi tin birie Abimeleki foxo ra, bayo e xabilan muxuna nde nan yi a ra. ⁴ E Baali-Beriti batu banxin gbeti gbanan tonge solofere so

* **8:27:** Na luxi nen alo yalunyana Ala yee ra yi bayo Ala waxi nen a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanlan a xa tinxin a xemen xa kii naxan yi. † **8:31:** Konyi jaxanle sariyan sebexi Xoroayaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra naxan sotaxi a jaxanla ra.

a yii. Abimeleki yi fuyantenne nun mafu tiine saran na gbetin na, e bira a fɔxɔ ra. ⁵ A yi siga a fafe a banxini Ofara taani, a yi a tadane nun a xunyene faxa, Yerubali a dii tonge soloferene birin gɛmɛ kedenna fari. Yerubali a dii dɔnxɛn Yotami nan tun lu, amasɔtɔ na bata yi a luxun. ⁶ Siken kaane nun Beti-Milo kaane birin yi e malan wudi gbeen dɛxɔn gɛmɛn dɛxɔn naxan dɔxi Siken yi. E yi sa Abimeleki dɔxɔ mangan na mɛnni.

Yotami a sandana

⁷ Yotami yi na mɛ. A yi sa ti Garisimi geyaan xuntagi, a gbelegbele, a naxa, “Siken fonne, ε tuli mati n na, xa ε waxi Ala xa ε ramɛ. ⁸ Lɔxɔna nde, wudine siga nɛn a e xa sa e mangan dɔxɔ. E yi a fala Oliwi bili gbeen xa, e naxa, ‘Findi nxɔ mangan na.’ ⁹ Koni, Oliwi bili gbeen yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n turen na ba, naxan nafan Ala nun muxune ma, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹⁰ Nayi, wudine yi a fala xɔdɛ binla xa, e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹¹ Koni, xɔdɛ binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n ɲaxunna nun n bogi fajin na, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹² Nayi, wudine yi a fala manpa binla xa,* e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹³ Koni, manpa binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n igen na naxan findixi Ala nun muxune rasɛwa seen na, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹⁴ Nayi, wudine birin yi a fala kɔɲɔn xa, e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹⁵ Kɔɲɔn yi wudine yabi, a naxa, ‘Xa ε waxi n dɔxɔ feni mangan na ε xun na, ε fa girindin n nininna ra. Xanamu, tɛɛn minima nɛn kɔɲɔni a yi Liban warine gan.’ ”

¹⁶ “Nba, ε Abimeleki dɔxi mangan na lannayaan nun fetareyaan nin ba? ε fan nɛn Yerubali nun a denbayaan na ba? ε a wali fajɪ kolonxi ba? ¹⁷ N fafe yɛngɛn so nɛn ε xa, a yi lu sayaan dɛ, a yi ε ba Midiyan kaane yii. ¹⁸ ε tan bata keli n fafe a denbayaan xili ma to, ε yi a dii tonge soloferene faxa gɛmɛ kedenna fari, ε yi a konyi gilɛna dii xɛmɛna Abimeleki dɔxɔ mangan na Siken kaane xun na, bayo ε ngaxakedenna nan a ra. ¹⁹ Xa ε lannayaan nan ligan Yerubali nun a denbayaan na to fetareyani, Abimeleki xa findi ε sɛwan na, ε fan yi findi a sɛwan na. ²⁰ Xanamu, tɛɛn xa mini Abimeleki yi, a yi Siken kaane gan e nun Beti-Milo kaane, tɛɛn yi mini Siken nun Beti-Milo kaane yi, a yi Abimeleki gan!” ²¹ Na xanbi ra, Yotami yi a gi, a siga Bɛri taani, a sa lu dɛnaxan yi, a yi a masiga a tada Abimeleki ra.

Siken kaane yi murute

²² Abimeleki yi lu mangayani Isirayila xun na ɲɛɛ saxan. ²³ Nayi, Ala yi xaxili ɲaxin naso Abimeleki nun Siken kaane tagi, Siken kaane yi Abimeleki yanfa. ²⁴ E fe ɲaxin naxan liga Yerubali a dii tonge soloferene ra, na yi xɛtɛ e ma, e faxa feen goronna yi lu e ngaxakedenna Abimeleki xun ma naxan e faxa, e nun Siken kaane, naxanye a mali a tadane nun a xunyene faxa. ²⁵ Siken kaane yi muxune ti geyane fari a xili ma, na muxune yi sigatine goronne birin bama nɛn e yii kira yi. Abimeleki yi na mɛ.

²⁶ Lɔxɔna nde, Ebedi a dii xɛmɛn Gaala nun a tadane yi fa Siken taani. Siken kaane yi e lannayaan sa a yi. ²⁷ E yi siga e manpa bili nakɔne yi, e yi sa e manpa bogine bolon, e yi ɲaxaraxan naba. E yi so e gbee ala batu banxin kui, e yi donseen don, e yi e min, e yi lu Abimeleki dangɛ. ²⁸ Ebedi a dii xɛmɛn Gaala yi a fala, a naxa, “Nde Abimeleki ra, nde Siken kaane ra naxan a ligɛɛn xa wali Abimeleki xa? Yerubali a dii xɛmɛn xa mi a ra ba? A yamana kanna xa mi Sebulu ra ba? ε bira Xamori xabilan muxune fɔxɔ ra, bayo Xamori nan

* **9:12:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

Siken masegexi. En walima Abimeleki xa nanfera? ²⁹ Xa n tan nan yi Siken kaane xun na nun, n yi Abimeleki kedima nen. N yi a falama nen Abimeleki xa, n naxa, 'I ya ganla fari sa, en yenge.' "

³⁰ Ebedi a dii xemn Gaala naxan falaxi, yamana kanna Sebulu yi na me, a yi xolo. ³¹ A yi xerane rasiga wundoni Abimeleki ma a faladeni a xa, a naxa, "Ebedi a dii xemn Gaala nun a ngaxakedenne bata fa Siken yi, e taan muxune radinma i xili ma. ³² Nayi, keli kenen na, e nun yamaan naxan i foxo ra, e sa e luxun burunna ra. ³³ Xotanni, sogen na te, i fan yi keli, i yi taan yenge. Gaala nun a muxune na mini e xili ma, naxan na i kenen, i na liga e ra."

³⁴ Abimeleki yi keli kenen na e nun yamaan naxan birin yi a foxo ra, e sa e luxun Siken dexon, e yitaxunxi doxode naanin. ³⁵ Ebedi a dii xemn Gaala yi mini, a ti taan so den na. Nayi, Abimeleki nun a yamaan yi mini e luxundene yi. ³⁶ Gaala to yamaan to, a yi a fala Sebulu xa, a naxa, "Yamaan godoma keli geyane ma." Sebulu yi a yabi, a naxa, "Geyane nininne na a ra, muxune mi a ra." ³⁷ Gaala mon yi falan tongo, a naxa, "Yamana nde yati godomatxon na a ra geyane ma, ganla bonna fama sa keli yimato wudi gbeen kiraan binni." ³⁸ Sebulu yi a yabi, a naxa, "I ya fala jaxumene minen, i tan naxan yi a falama, i naxa, 'Nde Abimeleki ra, alogo en xa wali a xa?' I mi muxuni itoe xan najaxu ba? Nba, siga, i sa yengen so!" ³⁹ Gaala yi ti Siken kaane yee ra, a siga Abimeleki yengedeni. ⁴⁰ Abimeleki yi a kedi, muxu wuyaxi maxoloxin yi lu taan so den na. ⁴¹ Abimeleki yi sa ti Aruma taani. Sebulu yi Gaala nun a ngaxakedenne kedi Siken taani.

⁴² Na xoton bode, Siken kaane yi mini, e siga e xene ma. Abimeleki yi na me. ⁴³ Nayi, a yi a ganla tongo, a yi a yitaxun doxode saxanna ra, e yi e luxun burunna ra. A to muxune to mine taani, a yi e yenge. ⁴⁴ Abimeleki nun ganla doxode keden yi keli e yi e malan taan so den na, ganla doxode firin yi xee ma kaane yenge, e yi e birin faxesa. ⁴⁵ Yanyin birin na, Abimeleki taan yengema han a yi a no, a yi taan muxune faxesa. A yi taan kala, a yi foxon xuya na yiren birin yi. ⁴⁶ Na xibarun to sa Siken sanganso makantanxin muxune li, e yi sa e malan Beriti ala batu banxin yire makantanxini. ⁴⁷ Abimeleki to na me a ne birin bata e malan, ⁴⁸ a yi te Salamon geyaan fari, e nun yamaan naxan birin yi a foxo ra. Abimeleki yi bunbin tongo, a yi wudi yiina nde sege, a yi a sa a kenen ma. Na xanbi ra, yamaan naxan yi a foxo ra, a yi a fala ne xa, a naxa, "N naxan ligaxi e bata na to, e fan xa na liga mafuren!" ⁴⁹ Yamaan birin yi wudi yiine sege, e bira Abimeleki foxo ra. E sa wudi yiine malan yire makantanxin xon, e yi a gan, e nun seen naxanye birin yi a kui. E yi Siken sanganso makantanxin muxune birin faxesa, muxu wuli keden, xemene nun naxanle.

Abimeleki faxesa fena

⁵⁰ Abimeleki yi siga Tebesi taan xili ma. A yi Tebesi kaane yenge, a yi e no. ⁵¹ Sanganso makantanxina nde yi taa tagini, xemene nun jaxanle e gi, e sa e malan denaxan yi, e nun taan muxune birin, e yi na balan e xun ma, e te a xuntagi. ⁵² Abimeleki yi fa na yire makantanxin yengedeni, a yi a maso den na, alogo a xa teen so banxin na. ⁵³ Nayi, jaxanla nde yi se din geme gbeen sin Abimeleki xunni, a yi a xunni bo. ⁵⁴ Banxulanna naxan yi a yenge so seene maximalima, Abimeleki yi a fala na xa mafuren, a naxa, "I ya silanfanna botin, i yi n faxesa, alogo muxune nama a fala, e naxa, 'Naxanla nan a faxaxi.' " Banxulanna yi a soxon, a yi faxesa. ⁵⁵ Isirayila kaane to a to a Abimeleki bata faxesa, e birin yi xete e konne yi.

⁵⁶ Nayi, Ala yi Abimeleki saran a fe jaxine ra, a naxan liga a fafe ra, a yi a dii tonge soloferene faxa. ⁵⁷ Ala yi Siken kaane saran e fe xosixine birin na. Yerubali a dii xemen Yotami a dangan yi e suxu.

10

Kitisaan Tola

¹ Abimeleki faxa xanbini, Isakari bənsənnə muxuna nde Puwaa dii xemen Tola, Dodo mamandenna yi keli a xa Isirayila rakisi. A yi dəxi Samiri taani Efirami geya yireni. ² A yi findi Isirayila kitisaan na jee məxəjeen nun saxan. A yi faxa, e yi a maluxun Samiri yi.

Kitisaan Yayiri

³ Tola dangu xanbini, Galadi kaan Yayiri yi ti a jəxəni. A yi findi Isirayila kitisaan na jee məxəjeen nun firin. ⁴ Dii xeme tonge saxan nan yi a yii, naxanye yi e masiga tima sofali tonge saxan fari, e yi dəxi taa tonge saxan nin Galadi yamanani, dənaxanye mən xili Yayiri taane han to. ⁵ Yayiri yi faxa, e yi a maluxun Kamon yi.

Kitisaan Yefeta

⁶ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, Isirayila kaane mən yi na liga. E yi Baali sawurane nun Asitarate suxurene batu, e nun Arami kaane nun Sidən kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine alane. E yi e me Alatala ra, e mi fa a batu sənən. ⁷ Alatala yi xəlo Isirayila kaane ma, a yi e sa Filisitine nun Amonine sagoni. ⁸ E yi fəlo Isirayila kaane jaxankate na jeeen na han jee fu nun solomasexe, e yi Isirayila kaane birin tərə naxanye yi dəxi Yurudən məməməren sogeteden binni Galadi yi Amorine yamanani. ⁹ Amonine fan yi Yurudən baan gidi Yuda bənsənnə muxune nun Bunyamin bənsənnə muxune nun Efirami bənsənnə muxune xili ma. Isirayila kaane birin yi jaxankata han. ¹⁰ Nayi, Isirayila kaane yi Alatala maxandi, e naxa, “Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata nxu me nxə Ala ra, nxu yi Baali sawurane batu.” ¹¹ Alatala yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Misiran kaane nun Amorine nun Amonine nun Filisitine ¹² nun Sidən kaane nun Amalekine nun Mayon kaane to e jaxankata, e to n mafan, n mi yi e rakisi ba? ¹³ Koni, e yi e me n na, e yi ala gbetene batu. Na ma, n mi e rakise mume! ¹⁴ E siga, e bata seen naxanye yate e alane ra, e sa ne mafan, ne xa e rakisi e jaxankatani.” ¹⁵ Isirayila kaane yi Alatala yabi, e naxa, “Nxu bata yulubin tongo. Naxan na i kenen, na liga nxu ra, koni, yandi, tin, i xa nxu rakisi to!” ¹⁶ E yi ala xəjeene ba e tagi, e yi Alatala batu. Na ma, Ala yi kininkinin Isirayila kaa jaxankataxine ma. ¹⁷ Amonine yi sa e malan daaxadeni Galadi yi, Isirayila kaane yi sa e malan daaxadeni Misipa yi. ¹⁸ Nayi, yamaan nun Galadi kuntigine yi a fala e bode xa, e naxa, “Nde singe Amonine yenge fəle? Naxan na na liga, na kanna findima nen Galadi kaane mangan na.”

11

Kitisaan Yefeta

¹ Sofa kenden nan yi Galadi kaan Yefeta ra. Yalunden nan yi a nga ra, a fafe yi xili nen Galadi. ² Galadi a jaxanla dii xemene bari a xa nen. Na jaxanla diine to gbo, e yi Yefeta kedi, e naxa, “I mi nxu fafe keen se sətəma, bayo jaxalan gbete nan ma dii i tan na.” ³ Nayi, Yefeta yi a gi a ngaxakedenne

bun, a yi siga Tobo yamanani. Fuyantenna ndee yi e malan Yefeta fema, e yi bira a fəxə ra.

⁴ Waxatidi to dangu, Amonine yi Isirayila kaane yenge. ⁵ Na ma, Galadi fonne yi siga Yefeta fendeni Tobo yamanani. ⁶ E yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Fa, i fa findi nxə mangan na, en yi Amonine yenge.” ⁷ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “E tan xa mi n naxaxu ba, e yi n kedi n fafe konni? Nanfera e fama n fəxə ra iki a e kontəfilixi?”

⁸ Galadi fonne yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Nxu faxi i fema na nan yatigi ra, alogo en birin xa siga, i sa Amonine yenge, i findi nxə mangan na, e nun Galadi kaane birin.” ⁹ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “Xa en birin siga Amonine yengedeni, Alatala yi sa e sa n sagoni, n tan nan findima e mangan na na yi.” ¹⁰ Galadi fonne yi Yefeta yabi, e naxa, “Alatala nan en seren na! Nxu na ligama nen.” ¹¹ Yefeta yi bira Galadi fonne fəxə ra, e yi siga. Yamaan yi a findi sofa kuntigin na. Yefeta mən yi xete falane birin ma Alatala yetagi Misipa yi.

Yefeta yi xerane rasiga

¹² Yefeta yi xerane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, “Nanse xəli i ma nxu xa, i to fama nxə yamanan yengedeni?” ¹³ Amonine mangan yi Yefeta yabi, a naxa, “Isirayila kaane to mini Misiran yi konyiyani, e yi n ma bəxən tongo, keli Arinon baan ma siga Yaboko xuden ma han Yuruden baana. Iki, e ne raxete nxu ma bəje xunbenli.”

¹⁴ Yefeta mən yi xerane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, ¹⁵ “Isirayila kaane mi Moyaba bəxən tongoxi, e mi Amonine yamanan tongoxi. ¹⁶ E to yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi, e mini tonbon yiren nin siga han Gbala Baana siga Kadesi yi. ¹⁷ Nayi, Isirayila kaane yi xerane rasiga a faladeni Edən mangan xa, e naxa, ‘Tin nxu xa dangu i ya yamanani.’ Koni, Edən mangan mi tin. A fan yi xerane rasiga Moyaba mangan ma, na fan yi tondi, Isirayila kaane yi lu Kadesi yi. ¹⁸ Na xanbi ra, e yi siga tonbon kiraan xən. E yi Edən nun Moyaba yamanane mabilin, e sa lu Arinon baan dəxən, e mi so Moyaba yamanani, bayo Arinon yi findixi Moyaba danna nan na. ¹⁹ Isirayila kaane yi xerane rasiga Amorine mangan Sixən ma naxan yi mangayani Xesibən taani. Isirayila kaane yi a fala a xa, e naxa, ‘A lu nxu xa dangu i ya yamanani siga nxə yamanani.’ ²⁰ Koni, Sixən mi tin, a yi a ganla birin malan yenge so xinla ma, e yi sa e malan Yahasi yi, e sa Isirayila kaane yenge. ²¹ Alatala, Isirayilaa Ala yi Sixən nun a ganla birin sa Isirayila kaane sagoni, e yi e nə. Amorine yi dəxi bəxən naxanye birin yi, Isirayila kaane yi ne birin tongo, ²² keli Arinon baan ma siga han Yaboko xudena, keli tonbonni siga han Yuruden baana. ²³ Alatala, Isirayilaa Ala bata Amorine bəxən so Isirayila kaane yii, a yamana, i tan waxi na nan ba fe yi nxu yii ba? ²⁴ I ya ala Kemosi bəxən naxan soxi i yii, na i yii. Nayi, Alatala, nxə Ala bəxən naxan soxi nxu yii, na luma nen nxu yii. ²⁵ I mirixi a ma a i sənbən gbo Balaki xa ba, Siporo a dii xeməna, Moyaba mangana? Anu, a tan mi yenge gidixi Isirayila kaane ma! ²⁶ Xabu jee keme saxan, Isirayila kaane dəxi Xesibən nun a rabilinna taane yi, e nun Aroyeri nun a rabilinna taane, e nun taan naxanye birin Arinon baan de. Nanfera nayi han to e mi ne xunba? ²⁷ N tan xa mi haken ligaxi i ra, i tan nan fe jaxin ligaxi n tan na, i yi n yenge. Alatala xa kitin sa Isirayila kaane nun Amonine tagi.”

²⁸ Amonine mangan mi a tuli mati Yefeta a falane ra.

Yefeta a kolona

²⁹ Nayi, Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo Yefeta ma, a yi Galadi nun Manase yamanane yisiga, dangu Misipe taani Galadi yamanani, siga Amonine xili ma. ³⁰ Yefeta yi de xuiin tongo Alatala xa, a naxa, “Xa i Amonine sa n sagoni, ³¹ naxan yo mini n ma banxini a fa n nalandeni, n na xεε n konni xunna kenli sa keli Amonine yεngedeni, n na fima nεn Alatala ma, n yi a gan saraxan na.”

³² Yefeta yi siga Amonine yεngedeni, Alatala yi e sa a sagoni. ³³ A yi taa maɔɔɲε kala, folo Aroyeri taan ma siga han Miniiti taana, siga Abeli-Keramin ma. Ala yi Amonine rayarabi Isirayila kaane xa.

Yefetaa dii tεmεna fe

³⁴ Yefeta yi so a konni Misipa yi. A dii tεmεn yi mini a bodonɲε a ralandeni tanban xuiin ma. Na dii kedenna nan tun yi a yii, ba na ra, dii tεmε gbεε yi na, dii xεmε yo mi yi na. ³⁵ A to a to, a yi a domani bo, a naxa, “N bata yigitεε! I tan nan n tixi tɔrɔn ma. N bata de xuiin tongo Alatala xa, n mi na kale mumε.” ³⁶ A diin yi a fala a xa, a naxa, “Baba, i bata de xuiin tongo Alatala xa, a yi i yaxune Amonine sa i sagoni, na ma, a liga n na alo i de xuiin naxan tongoxi.” ³⁷ A mɔn yi a fala a fafe xa, a naxa, “Kike firin fi n ma alogo nxu nun n lanfane xa siga geyane fari, nxu sa wuga mεnni bayo n faxama nεn, n mi doxo xεmε taa ra.” ³⁸ A yi a yabi, a naxa, “Siga!” A yi kike firin fi a ma. E nun a lanfane yi sa wuga a fe ra geyane fari bayo a faxama nεn a mi doxo xεmε taa ra. ³⁹ Na kike firinne ɲanxin na, a mɔn yi fa a fafe fεma, a yi a de xuiin nakamali a fari. A munma yi xεmεn kolon.

Xabu na lɔxɔni, ito yi findi namunna ra Isirayila yi: ⁴⁰ Nεε yo ɲεε, Isirayila sungutunne sa Yefeta, Galadi kaana dii tεmεn wugama nεn xi naanin.

12

Yefeta nun Efirami kaane fe

¹ Efirami kaane yi e malan e siga Safon taani a faladeni Yefeta xa, e naxa, “Nanfera i danguxi, i siga Amonine yεngedeni i mi a fala nxu xa en birin yi siga? Nxu waxi ε nun i ya banxin gan feni.” ² Yefeta yi e yabi, a naxa, “Yεnge gbeen so nεn nxu nun n ma yamaan nun Amonine tagi, koni n to ε xili, ε mi n mali. ³ N to a to ε mi fama n malideni, n yi tin sayaan ma, n sa Amonine yεnge. Alatala yi e sa n sagoni. Nanfera nayi ε fa fama n xili ma to?”

⁴ Yefeta yi Galadi kaane birin malan Efirami kaane yεnge xinla ma. Galadi kaane yi Efirami kaane faxa yεngeni, ne naxanye yi a falama, e naxa, “E tan Galadi kaane, ε findixi muxu gixine nan na Efirami bɔnsɔnni siga Manase bɔnsɔnni!” ⁵ Na xanbi ra, Galadi kaane yi Yuruden baan kirane birin suxu Efirami kaane yεε ra. Xa Efirami muxu gixina nde yi wa dangu feni, Galadi kaane yi a falama nεn, e naxa, “Efirami kaan nan i tan na ba?” Na kanna yi e yabima nεn, a naxa, “En-εn.” ⁶ Nayi, e yi a falama a xa nεn, e naxa, “Xuini ito fala: Xiboleti.” Koni, na kanna fan yi a falama nεn, a naxa, “Siboleti” bayo a mi yi nɔε a fale a kiini. Nayi, Galadi kaane yi a suxuma nεn, e yi a kɔε raxaba Yuruden baan de. Na waxatini, e yi muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin naxɔri Efirami yi.

⁷ Yefeta lu nεn kitisani Isirayila yi ɲεε sennin. Na xanbi ra, Yefeta Galadi kaan yi faxa, e yi a maluxun Galadi taana nde yi.

Ibisan nun Elon nun Abadon

⁸ Yefeta dangu xanbini, Beɓele mi kaana Ibisan yi findi kitisaan na Isirayila yi. ⁹ A dii xεmε tonge saxan e nun dii tεmε tonge saxan nan sɔɔ, a yi a dii tεmε

tonge saxan fi bənsən gbete ye yi, a yi naxalan tonge saxan fen a dii xemene xa bənsən gbete ye yi. A lu nən kitisani Isirayila yi nɛɛ solofere. ¹⁰ Ibisani yi faxa, e yi a maluxun Betelemi yi.

¹¹ A tan danguxina, Elon Sabulon kaan yi findi kitisaan na Isirayila yi. A lu nən kitisani nɛɛ fu. ¹² Sabulon kaana Elon yi faxa, e yi a maluxun Ayalən taani Sabulon yamanani.

¹³ Na danguxina, Piraton kaan Hileli a dii xemena Abadon yi findi kitisaan na Isirayila yi. ¹⁴ A yi dii xeme tonge naanin nun mamanden tonge saxan soto naxanye yi e masiga tima sofali tonge solofere fari. A lu nən kitisani Isirayila yi nɛɛ solomasexe. ¹⁵ Hileli a diina Abadon yi faxa, e yi a maluxun Piraton yi Eframi yamanani Amalekine ge ya yireni.

13

Samisən bari fena

¹ Isirayila kaane mən yi fe naxin liga Alatala yee ra yi. Alatala yi e sa Filisitine sagoni nɛɛ tonge naanin.

² Xemena nde yi Sora taani Dan bənsənni, a yi xili Manowa. Gbantan nan yi a naxanla ra, dii yo mi yi a yii. ³ Alatalaa malekan yi mini a naxanla xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Gbantan nan i ra, dii mi i yii, koni, i fudikanma nən, i yi dii xemen bari. ⁴ Fəlo iki ma, i yete suxu, i nama dələn min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, ⁵ bayo i fudikanma nən, i dii xemen bari. A xunna mi bima, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nən Ala xa benun a xa bari waxatin naxan yi, a tan nan Isirayila xunbama Filisitine yii.” ⁶ Naxanla yi sa na fala a xemen xa, a naxa, “Alaa muxuna nde bata fa n fema, a yi luxi alo Alaa malekana nde, a yi magaxu han. N mi a maxədin a keliden ma, a mi a xinla fan fala n xa. ⁷ Koni, a fala n xa nən, a naxa, ‘I fudikanma nən, i dii xemen bari. Nayi, fəlo iki ma, i nama dələn min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nən Ala xa, benun a xa bari waxatin naxan yi han a faxa ləxona.’ ”

⁸ Nayi, Manowa yi Alatala maxandi, a naxa, “Marigina, i Alaa muxun naxan nafaxi, i mən xa a rafa n ma alogo a xa a yita nxu ra nxu lan nxu xa naxan liga diin xa naxan fama barideni.” ⁹ Ala yi Manowa xuiin name, Alaa malekan mən yi fa naxanla fema, a yi sa a li xeen ma, a xemen Manowa mi yi a fema. ¹⁰ A yi a gi mafuren, a sa a fala a xemen xa, a naxa, “Xemen naxan fa n fema na ləxoni, a mən bata fa!” ¹¹ Manowa yi keli, a bira a naxanla fəxo ra, e siga xemen fema, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan falan ti naxanli ito xa ba?” Malekan yi a yabi, a naxa, “Ōn, n tan nan yi a ra.” ¹² Manowa yi a fala a xa, a naxa, “I ya falane na kamali waxatin naxan yi, nxu lan nxu xa bira sariyan mundun fəxo ra lan diin ma?” ¹³ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “N naxan birin falaxi i ya naxanla xa, a xa na liga. ¹⁴ A nama manpa bogi yo don, a nama dələn min, a nama manpaan min, a nama donse haramuxi yo don, a xa n ma yamarine suxu ki fajɪ.” ¹⁵ Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “Tin, nxu xa sii dii suben jin i xa.” ¹⁶ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “Xa i kankan n ma, n mi i ya donseen donma, koni xa i wa saraxa gan daxin ba feni Alatala xa, i na lige nən!” Manowa mi yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ¹⁷ Nayi, Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “I xili di, alogo nxu xa i binya, i ya falan na kamali waxatin naxan yi?” ¹⁸ Alatalaa malekan yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n xinla maxədinma? Wundon nan na ra.” ¹⁹ Nayi, Manowa yi sii diin nun bogise saraxan tongo,

a yi saraxa gan daxin ba Alatala xa gεmεna nde fari. Kabanako fena nde yi liga Manowa nun a jaxanla yεtagi. ²⁰ Tεε dεgen yi tema waxatin naxan yi, Alatalaa malekan yi te tεε dεgeni. Nayi, Manowa nun a jaxanla yi bira, e yi e yεtagin lan bɔxɔn ma. ²¹ Alatalaa malekan mi fa a yεtε makεnεn Manowa nun a jaxanla xa. Nayi, Manowa yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ²² Manowa yi a fala a jaxanla xa, a naxa, “En faxama nεn! En bata Ala to!” ²³ A jaxanla yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala yi waxi en faxa feni, a mi yi en ma saraxa gan daxin nun en ma bogise saraxan nasuxuma nun, a mɔn mi yi feni itoe birin yitama en na nun, a mɔn mi yi tinjε en yi fe sifani itoe mε.”

²⁴ Jaxanla yi a dii xεmεn bari, a yi a xili sa Samisɔn. Diin yi gbo, Alatala yi barakan sa a fe yi. ²⁵ A to dɔxɔ daaxadeni Dan yamanani Sora taan nun Esetayoli taan tagini, Alatalaa Nii Sarijɔnɔn xini yi a wanla kε fɔlɔ a dunuɔa yi gidini.

14

Samisɔn yi Filisiti jaxanla dɔxɔ

¹ Samisɔn yi siga Timana taani, a yi sa jaxanla nde to Filisiti sungutunne yε. ² A to xεtε, a yi a fala a fafe nun a nga xa, a naxa, “N bata jaxanla nde to Timana yi Filisiti sungutunne yε, ε a fen n xa n ma jaxanla ra.” ³ A fafe nun a nga yi a yabi, e naxa, “Naxalan yo mi i ngaxakedenne dii tεmεne yε en ma yamani ba, fɔ i siga han Filisidine konni, Ala kolontarene, i sa jaxanla tongo mεnni?” Samisɔn yi a fala a fafe xa, a naxa, “A fen n xa n ma jaxanla ra, bayo a tan nan nafan n ma.” ⁴ A fafe nun a nga mi yi a kolon a na yi kelixi Alatala nan ma. Bayo Samisɔn yi yεngen nan fenma Filisidine ra. Na waxatini, Filisidine yi Isirayila kaane xun na.

⁵ Samisɔn nun a fafe nun a nga yi siga Timana yi. E to sa Timana manpa bili nakɔn li, yata sεnbεmana nde yi mini Samisɔn ma, a wurundunma. ⁶ Alatalaa Nii Sarijɔnɔn yi godo Samisɔn ma, a yiigenla yi yatani bɔ alo sii diin nan yi a ra. Koni, a mi na fala a fafe nun a nga xa. ⁷ Nayi, a siga, e nun jaxanla yi sa falan ti, a yi rafan a ma.

⁸ Waxatidi to dangu, Samisɔn mɔn yi keli, a xa siga Timana yi a jaxanla tongodeni, a yi dangu yatan binbin matɔε kira yi, a yi kumi jεrεne li sɔε yatan binbini, e bata yi e turen sa. ⁹ A yi nde tongo, a siga a donjε kira yi. Na xanbi ra, a to a fafe nun a nga fεman li, a yi nde so e yii, e yi a don. Koni, a mi a fala e xa a na kumin baxi yatan binbini.

¹⁰ Samisɔn fafe yi siga jaxanla konni. Samisɔn yi sεwa bandena nde yitɔn mεnni, bayo banxulanne yi na nan ligama. ¹¹ Filisidine to a to, e yi muxu tonge saxan sugandɔn yi a matideni. ¹² Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa sandana nde sa ε xa. Xa ε a bunna fala n xa xi solofere sεwa bande donni ito bun, n doma fajɔn tonge saxan sɔε ε yii, e nun tonge saxan gbεtεye. ¹³ Koni, xa ε mi nɔ a bunna fale, ε tan nan doma fajɔn tonge saxan soma n yii, e nun tonge saxan gbεtεye.” E yi a yabi, e naxa, “I ya sandan sa, nxu tuli matixi i ra.” ¹⁴ A yi a fala e xa, a naxa,

“Naxan seen donma,
donseen minixi na nin,
naxan sεnbε gbo,
jaxunna yi mini na yi.
Nanse na ra?”

Xi saxan, e mi nɔ a bunna fale. ¹⁵ Xi soloferede lɔxɔni, e yi a fala Samisɔn ma ɲaxanla xa, e naxa, “I ya xɛmɛn nadin, a xa sandan bunna fala nxu xa. Xanamu, nxu i ganma nɛn, ε nun i fafe a denbayaan birin. E nxu xilixi nɛn alogo ε xa fa nxu yii geli?” ¹⁶ Samisɔn ma ɲaxanla yi siga wugɛ, a sa a fala a xa, a naxa, “N mi rafan i ma, i mi n xanuxi, i bata sandan sa n kon kaane bun, koni i mi a bunna falaxi n tan xa.” A yi a yabi, a naxa, “N mi a bunna falaxi n fafe xa, n mi a falaxi nga xa, n xa na fala i tan nan xa ba?” ¹⁷ A yi lu wugɛ na xi solofere donse donna bun. Xi soloferede lɔxɔni, Samisɔn yi a bunna fala a xa, bayo a bata yi a xaxinla ye so, a sa a fala a kon kaane xa. ¹⁸ Taan muxune yi a fala Samisɔn xa xi soloferede lɔxɔni benun sogen xa bira, e naxa, “Nanse ɲaxun kumin xa, nanse sɛnhɛ gbo yatan xa?”

A yi a fala e xa, a naxa,
 “Xa ε mi yi xɛɛn bi n ma ɲinge sungutunna ra nun,
 ε mi yi sandan bunna kolonma nun.”

¹⁹ Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma, a yi siga Asikalɔn taani. A sa muxu tonge saxan faxa mɛnni, a yi e dugine tongo, a yi e so muxune yii naxanye sandan bunna fala. A xɔlɔxin yi xɛtɛ a fafe konni. ²⁰ E yi Samisɔn ma ɲaxanla so banxulanna yii naxan bata yi Samisɔn mati.

15

Samisɔn yi a gbeen ɲɔxɔ

¹ Waxatidi to dangu, murutu xaba waxatini, Samisɔn yi siga a ɲaxanla xɔn, yɛxɛɛ diina a yii. A yi a fala, a naxa, “N xa so n ma ɲaxanla banxini.” Koni, a ɲaxanla fafe mi tin a so. ² A yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “N yengi yi a ma a mi rafan i ma, n bata a so i lanfaan yii. Koni, a xunyen be, xa i na xɔn, i na tongo a ɲɔxɔn na.” ³ Samisɔn yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi n yatɛ kala tiin na iki, xa n fe ɲaxin liga Filisitine ra.” ⁴ Samisɔn yi siga. A yi sa xulumase kɛmɛ saxan suxu, a yi e xunle xidi e bode ra, a yi xaye xidin xidi e xunle ra. ⁵ A yi e radɛgɛ, a yi xulumaseene beɲin Filisitine murutu xɛene yi, e yi murutu tɔnsɔnne birin gan e nun e manpa bili nakɔne siga han oliwi bili xɛene.

⁶ Filisitine yi muxune maxɔdin, e naxa, “Nde ito ligaxi?” E yi e yabi, e naxa, “Samisɔn, Timana kaan bitanna, bayo a bata a ɲaxanla ba a yii, a yi a so a lanfaan yii.” Filisitine yi siga e sa na ɲaxanla nun a fafe gan. ⁷ Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “Bayo ε tan a ligama i kii nin, n mi diɲɛ fɔ n nan n gbeen ɲɔxɔ.” ⁸ A yi e yengɛ ki faɲi, a yi muxu wuyaxi faxa. Na xanbi ra, a sa dɔxɔ Etami faranna ra.

Samisɔn yi muxu wuli keden faxa

⁹ Nayi, Filisitine yi sa e malan Yuda kaane xili ma, e yi e sofa ganla ti Lehi rabilinni. ¹⁰ Yuda kaane yi e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ε faxi nxu xili ma?” E yi e yabi, e naxa, “Nxu faxi Samisɔn nan xidideyi, alogo a naxan ligaxi nxu ra, nxu fan xa na liga a ra.” ¹¹ Nayi, Yuda kaan muxu wuli saxan yi siga Etami faran dɛɛn na, e sa a fala Samisɔn xa, e naxa, “I mi a kolon a Filisitine fangan gbo en xa? I nanse ligaxi en na ito ra?” A yi e yabi, a naxa, “E naxan ligaxi n na, n fan na nan ligaxi e ra.” ¹² E a fala a xa, e naxa, “Nxu faxi i xididen nin, alogo nxu xa i so Filisitine yii.” Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “E kɔlɔ n xa a ε mi n faxama.” ¹³ E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i faxama, nxu waxi i xidi feen nan tun yi, nxu yi i so e yii.” E yi a xidi luti nɛnɛ firin na, e yi a ramini faranna ra.

¹⁴ Samisən to so Lehi yi, Filisitine yi gbelegbele a xili ma. Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo a ma. Lutin naxanye yi a yiine ma, ne yi lu alo e ganxin nan yi a ra, e yolon a yiine ra. ¹⁵ A yi sofanla nde faxaxin gbεgbε xɔri xinden to biraxi, a yi a tongo, a yi muxu wuli keden faxa na ra. ¹⁶ Samisən yi a fala, a naxa,
 “N na e faxa alo sofanle
 sofanla gbεgbε xonna ra.
 N bata muxu wuli keden faxa
 sofanla gbεgbε xonna ra.”

¹⁷ A to yelin falan tiyε, a yi na gbεgbε xonna rawoli ayi. E yi menna xili sa gbεgbε xɔri geyana.

¹⁸ Min xɔnla yi Samisən suxu, a yi Alatala maxandi, a naxa, “I tan nan kisi gbeeni ito fixi i ya walikεen ma. Iki, n fa faxama ige xɔnla nan ma, n faxε Ala kolontarene yii ba?” ¹⁹ Nayi, fanyen naxan yi Lehi yi, Ala yi na bɔ, igen yi mini. Samisən yi a min, a niin mɔn yi yifan a ma. E yi menna xili sa, a En-Hakore*, menna mɔn Lehi yi han to. ²⁰ Samisən yi kitin sa Isirayila yi Filisitine waxatini jεε mɔxɔjε.

16

Samisən Gasa taani

¹ Samisən yi siga Gasa taani, a sa jaxalan yalunxina nde to mɛnni, a so a konni. ² Gasa kaane yi a mε a Samisən bata fa na yi. E yi na rabilin, e yi dɔxɔ a yεε ra kɔena ngaan na taan nabilinna yinna so dεen na. E lu a fale e bode xa, e naxa, “Subaxani, en yi a faxa.” ³ Koni, Samisən yi lu saxi han kɔε tagin yi maso. Kɔε tagin to a li, a yi keli, a yi taan so dε balanxin suxu e nun a sɛnbɛfenne, a yi e nun e balan wurene tala bɔxɔni, a yi e sa a kɔε ma, a siga e ra Xebiron geyaan xuntagi.

Dalilaa yanfantenyana

⁴ Na danguxina, jaxanla nde yi rafan Samisən ma Soreki lanbanni, na jaxanla yi xili nɛn Dalila. ⁵ Filisitine kuntigi suulunne yi siga na jaxanla fεma, e sa a fala a xa, e naxa, “A rakunfa i ma, alogo i xa a kolon naxan a sɛnbɛn nagboxi ayi, alogo nxu xa nɔ a suxε kii naxan yi, nxu yi a xidi, nxu yi a sɛnbɛn ba a yi, nxu keden kedenna birin gbeti gbanan wuli keden kεmε soε i yii.” ⁶ Dalila yi a fala Samisən xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala n xa i sɛnbε gbeen fataxi nanse ra e nun mɔn i xidε naxan na, i sɛnbɛn yi jɔn.” ⁷ Samisən yi a yabi, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nɛnɛn kidi daxi solofere ra, naxanye munma xara singen, n sɛnbɛn jɔnma nɛn, n lu alo muxun bonne.” ⁸ Nayi, Filisitine kuntigine yi fa luti nɛnɛn kidi daxi solofere ra Dalila xɔn, naxanye munma yi xara singen. Dalila yi a xidi ne ra. ⁹ Anu, muxune yi malanxi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisən! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon, alo tɛen lutin bolonma kii naxan yi. Nayi, a sɛnbɛn binla mi kolon.

¹⁰ Dalila yi a fala Samisən xa, a naxa, “I bata n mayenden, i bata wulen fala n xa. Iki, n bata i mafan a fala n xa i xidε kii naxan yi.” ¹¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nɛnɛne ra naxanye munma rawali singen, n sɛnbɛn jɔnma nɛn nayi, n yi lu alo muxun bonne.” ¹² Dalila yi luti nɛnɛne tongo, a yi a xidi ne ra. Muxune mɔn yi tixi a xili ma banxini. Dalila yi a fala

* **15:19:** En-Hakore: a bunna nɛn fa fala “Tigin muxun xa naxan Ala maxandi.”

a xa, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon alo garin nan yi a yiine ma.

¹³ Dalila yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “Han to i n mayendenma, i wulen falama n xa. A fala i xide kii naxan yi.” A yi a fala a xa, a naxa, “I xa n xun seɣen denbɛxin kira soloferene dege geɣe sɔxɔn wudin na.” ¹⁴ Nayi, Dalila yi na liga, a yi e xidi wudin na. Na xanbi ra, a yi gbelegebele, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” Samisɔn yi xulun, a yi geɣe sɔxɔn wudin tala.

¹⁵ Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i a falaxi, i naxa, ‘I rafan n ma!’ Anu, i mi laxi n na? I bata n mayenden sanja ma saxan, i mi tin i senbe gbeen binla fale n xa.” ¹⁶ Dalila yi lu a tɔre na fala kedenna ra lɔxɔ yo lɔxɔ, a mi yi a danma han Samisɔn niin yi rajaxu a ma. ¹⁷ Nayi, Samisɔn yi a wundon fala a xa, a naxa, “Han to n xunna mi bi, bayo n tan nasarijanxin na a ra Ala xa benun n xa bari waxatin naxan yi. Xa n xunna bi, n senben janma nen, n lu alo muxun bonne.”

¹⁸ Dalila to a kolon a Samisɔn bata a wundon fala a xa, a yi sa na fala Filisitine kuntigine xa, a naxa, “Iki, e fa, bayo Samisɔn bata a wundon fala n xa.” E yi siga gbetin na e yii a konni e naxan ma fe fala a xa. ¹⁹ Dalila yi Samisɔn naxi a sanne fari, a yi muxune xili, e yi a xun seɣen denbɛxin kira soloferene bi, e yi a senben ba folɔ a yi. ²⁰ Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisɔn! Filisitine bata fa i xili ma!” A to xulun, a mirixi a ma, a naxa, “N na n sɔtɔma nen ito ra alo n darixi a ra kii naxan yi.” Koni, a mi yi a kolon a Alatala bata yi a masiga a ra. ²¹ Filisitine yi Samisɔn suxu, e yi a yeene rate a kui, e yi siga a ra Gasa taani, e yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra. E yi Samisɔn karahan a xa lu se din gemen firifire kaso banxini.

Samisɔn faxa fena

²² Na waxatini, xabu a xunna bi, a xun seɣene bata yi mini folɔ. ²³ Lɔxɔna nde, Filisitine kuntigine yi e malan alogo e xa e nɔ sɔtɔn sewan naba, e yi saraxa gbeen ba Dagɔn xa, e ala. E sigin sama, e naxa,

“Nɔ ala bata Samisɔn fi nxu ma
Filisitine yaxuna.”

²⁴ Yamaan to na to, e lu e ala matɔxe, e naxa, “Nɔ ala bata nxu yaxun sa nxu sagoni, naxan yi nɔxɔn yamanan tɔtɔma, a yi nxu faxa.” ²⁵ Bayo e yi sewaxi e lu a fale, e naxa, “En Samisɔn xili, a xa fa en ye ramaxa ayi!” E Samisɔn namini kasoon na, a lu sabaan soe e yetagi alogo e xa gele a ma. E sa a dɔxɔ senbeten firinne longonna ra. ²⁶ Banxulanna naxan yi Samisɔn yii rasuxuma, Samisɔn yi a fala na xa, a naxa, “N xali senbeten firinne dexɔn banxini ito tixi naxanye xunna, alogo n xa n digan e yi.”

²⁷ Banxin yi rafexi xemene nun jaxanle ra, Filisitine kuntigine birin yi na. Muxu wuli saxan jɔxɔn mon yi banxin xuntagi, xemene nun jaxanla, naxanye yi Samisɔn matoma a sabaan soma waxatin naxan yi. ²⁸ Nayi, Samisɔn yi Alatala mafan, a naxa, “N Marigina Alatala! N bata i mafan, i miri n ma. Ala! Senben fi n ma ito keden peeni, n xa n ye firinne jɔxɔn fi Filisitine ra!”

²⁹ Banxin yi tixi senbeten firinna naxanye xunna, Samisɔn yi a kɔmenna deten keden fari, a yi a yiifanna deten keden fari. ³⁰ Samisɔn yi a fala, a naxa, “Nxu nun Filisitine xa faxa!” A yi senbetenne tuntun a senben birin na, banxin yi bira kuntigine nun muxune fari naxanye yi na. E nun naxanye faxa e bode xɔn, ne yi wuya muxune xa dangu a bata yi naxanye faxa nun. ³¹ A ngaxakedenne nun a fafe a denbayaan birin yi siga a binbin tongodeni. E to

sig a ra, e sa a maluxun Sora nun Esetayoli tagi Manowa gaburun na, a fafe. A findi nen kitisaan na Isirayila yi $\eta\epsilon\epsilon$ $m\alpha\chi\alpha\eta\epsilon$.

17

Mike a suxure sawurane

¹ Xemena nde yi Eframi geya yireni nun, a yi xili nen Mike. ² Loxona nde, a yi a fala a nga xa, a naxa, “Muxuna nde i ya gbeti gbanan wuli keden kemēn tongo nen, i yi na kanna danga n ye xori, n tan nan a tongo, a n yii.” A nga yi a fala a xa, a naxa, “Alatala xa barakan sa n ma dii xemena fe yi.” ³ A yi na gbetin naxete a nga ma. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N waxi gbetini ito dentēge feni Alatala xa, alogo sawurana nde xa rafala i xa gbeti raxulunxi igen na. Iki, n bata a so i yii.” ⁴ A gbetin so a nga yii, a nga yi gbetin gbanan kemē firin tongo, a yi gbetin so wure raxulunna yii. Na yi sawurana nde rafala gbeti raxulunxin na. A yi sa a ti Mike a banxini. ⁵ Kidenā nde yi Mike konni. A bata yi batu sena nde rafala e nun suxure gbete ye, a yi a dii xemē keden findi e ki muxun na.

⁶ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kenēn feen nan ligama. ⁷ Lewi bōnsōnna banxulanna nde yi Betelēmi taani Yuda yamanani. ⁸ Na xemēn yi keli Betelēmi yi Yuda yamanani, alogo a xa sa dōxo yire gbete yi. A to yi sigama, a yi sa Eframi geya yiren li, siga han Mike a banxina. ⁹ Mike yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minen?” A yi a yabi, a naxa, “Lewi bōnsōnna muxun nan n na, keli Betelēmi taani Yuda yi, n dōxode fenna nin.” ¹⁰ Mike yi a fala a xa, a naxa, “Lu n konni, i findi n ma denbayana saraxaraliin na, n na i saren fiye gbeti gbanan fu ra $\eta\epsilon\epsilon$ ma, e nun dugina ndee nun donsena.” Lewi bōnsōnna muxun na yi so a konni. ¹¹ A yi tin luyē Mike konni, naxan a yengi dōxo a xōn alo a diina. ¹² Na banxulanna yi yigiya Mike konni, a findi a saraxaraliin na. ¹³ Mike yi a fala, a naxa, “Waxatina nde Alatala fa hinanma nen n na bayo Lewi bōnsōnna muxuna nde n konni saraxaraliyani.”

18

Dan bōnsōnna muxune Layisi yi

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi nun. Na waxatini mōn, Dan bōnsōnna muxune yi ke bōxo fenni e dōxe denaxan yi, bayo han na waxatini, ke bōxo mi yi e tan yii alo bōnsōnna bonne Isirayila yi. ² Dan bōnsōnna muxune yi xemē kendē suulun sugandi e ye, e yi e rasiga Sora nun Esetayoli yi yamanane matodeni, alogo e xa e rakōrōsi. Na muxune yi sa Eframi geya yiren li siga han Mike konni, e yi xi mēnni. ³ E to maso Mike a banxin na, e yi Lewi bōnsōnna banxulanna xuiin mē, e xete e sa a fala a xa, e naxa, “Nde faxi i ra be? I nanse ligan be? I nanse yi be?” ⁴ A yi e yabi, a naxa, “Mike bata ito nun ito raba n xa, a n saren fima, n mōn bata findi a saraxaraliin na.” ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “Ala maxōdin, alogo nxu xa a kolon nxu sigatiin naxan yi, xa na sōnōyama nen.” ⁶ Saraxaraliin yi e yabi, a naxa, “E siga bōne xunbenli, Alatala e fōxo ra e sigatini.”

⁷ Na xemē suulunne yi siga, e sa Layisi taan li. E sa muxune li mēnni naxanye yi bōne xunbenli nun makantanni, alo Sidōn kaane yi kii naxan yi. Muxu yo mi yi kuntigin mafalama e yamanani. Na muxune yi makuya Sidōn kaane ra, e hayu mi yi muxu yo ma. ⁸ Na muxu suulunne yi siga e ngaxakedenne fema Sora nun Esetayoli yi, e ngaxakedenne yi e maxōdin, e naxa, “E nanse toxi?” ⁹ E yi e yabi, e naxa, “E fa be! En sa Layisi kaane yēngē.

Nxu bata a to, e yamanan fan. E nama lu be ε mi sese ligama, ε mafura sigε na yamanan yεngεdeni!¹⁰ E na na li, ε yama fajin toma nεn na, e dɔxi bɔxɔ fajini. Ala na bɔxɔn soma ε yii nεn, sese mi dasama denaxan yi bɔxɔ xɔnna fari.”

¹¹ Nayi, Dan bɔnsɔnna muxu kεmε sennin yi keli Sora nun Esetayoli yi, e sigε e yεngε so seene ra e yii. ¹² E yi sa e malan Kiriyati-Yeyarin yi Yuda yi. Nanara, denaxan Kiriyati-Yeyarin xanbi ra, e menna xili sa, a Mahane-Dan* han to. ¹³ E to keli menni, e yi sigε Efirami geya yireni, sigε han Mike a banxina. ¹⁴ Nayi, na xεmε suulunna naxanye sigε Layisi yamanan matodeni, ne yi a fala e ngaxakedenne xa, e naxa, “E xa a kolon fa fala batu sena nde banxini ito kui, e nun sawurane nun suxure gbete naxan nafalaxi wure raxuluxin na. Iki, ε tan nan a kolon ε naxan ligama.” ¹⁵ E mɔn yi xεte menni, e so Lewi bɔnsɔnna banxulanna banxini, Mike konni, e yi a xɔntɔn. ¹⁶ Dan bɔnsɔnna muxu kεmε senninne yi tixi banxin so deen na, e yεngε so seene suxi e yii. ¹⁷ Xεmε suulunna naxanye sigε yamanan matodeni, ne yi so. E yi sawuran tongo, e nun batu seen nun suxure gbete ye nun suxure sawura gbeti daxina. Saraxaraliin nun muxu kεmε senninne yi tixi deen na. ¹⁸ A to bodene to sɔε Mike a banxini, a yi e to sawuran tonge, e nun batu seen nun suxure gbete ye nun suxure sawura gbeti daxina. Saraxaraliin yi e maxɔdin, a naxa, “E nanse ligan be?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Dundu! I nama fala ti, i bira nxu fɔxɔ ra, i findi nxɔ xabilan saraxaraliin na. Nanse rafan i ma, i findi saraxaraliin na muxu kedenna xa hanma Isirayila bɔnsɔnna nde xa?”

²⁰ Saraxaraliin yi sɛwa, a yi batu seen nun suxurene nun sawurane rasuxu, a bira yamaan fɔxɔ ra.

²¹ Dan bɔnsɔnna muxune yi kiraan suxu, e diidine nun e xuruseene nun e goronne tixi e yεε ra. ²² E bata yi makuya Mike a banxin na, Mike nun a dɔxɔ bodene yi e malan, e yi e sagatan. ²³ E yi gbelegbelema Dan bɔnsɔnna muxune fɔxɔ ra, ne yi xεte, e yi Mike maxɔdin, e naxa, “Nanse ligaxi? Ganli ito be nanfera?” ²⁴ A yi e yabi, a naxa, “N tan alan naxanye rafalaxi, ε bata ne nun n ma saraxaraliin tongo, ε yi fa e ra ε yii. Nanse fa luma n yii? Nanfera nayi ε n maxɔdinma, ε naxa, ‘Nanse ligaxi?’ ” ²⁵ Dan bɔnsɔnna muxune yi a fala a xa, e naxa, “I nama nxu tɔrɔ, xanamu muxuna ndee nxu yε, ne xɔlɔma nεn i ma, e yi i yεngε. Nayi, ε nun i ya denbayaan yi faxa.” ²⁶ Na xanbi ra, Dan bɔnsɔnna muxune mɔn yi e sigatiin fɔlɔ. Mike to a to a e sɛnbɛn yi gbo, a yi xεte a konni.

Dan nun a yire sarjɔnaxina fe

²⁷ Nayi, Dan bɔnsɔnna muxune yi sigε Mike a seene ra, a naxanye rafala, e nun saraxaraliin naxan yi a yii. E yi sa Layisi yεngε, e yi na yama bɔjε xunbelixin yεngε, e yi e taan gan. ²⁸ Layisi taan yi Beti-Rexobo lanbanna nin, a yi makuya Sidɔn na, fefe mi yi e nun muxu yo tagi. Nanara, muxu yo mi fa e malideni. Dan bɔnsɔnna muxune mɔn yi taan ti, e dɔxɔ na. ²⁹ E yi taan xili sa, a Dan taana, alo Dan xinla yi kii naxan yi, e benban naxan bari Isirayila yi. Koni taan yi xili nεn a singeni Layisi. ³⁰ Dan bɔnsɔnna muxune yi Mike a suxure sawurane ti e yεte xa. Yonatan, Gerisɔmi a dii xεmena, Musa mamandenna nun Yonatan ma dii xεmene yi findi saraxaraline ra Dan bɔnsɔnna xa han yaxune yamanan suxu waxatin naxan yi. ³¹ Mike sawuran naxanye rafala, e yi ne ti e yεte xa, e lu e batue Ala Batu Banxin waxatin naxan birin naba Silo yi.

* 18:12: Mahane-Dan, e kon xuini, na bunna nεen fa fala “Dan dɔxɔdena.”

19

Bunyamin kaane yulubina

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi. Lewi bənsəonna muxuna nde yi dɔxɔ Efirami geya yiren danna ra, na yi ɲaxanla nde tongo a konyi ɲaxanla ra * naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda yamanani. ² Koni, na konyi ɲaxanla yi tinxintareyaan liga, a yi keli a xɔn, a siga a fafe konni Betelemi taani Yuda yamanani. A sa lu mɛnni kike naanin, ³ a xɛmɛn yi keli a siga a fɔxɔ ra alogo e xa sa lan a xɛtɛ a ra. A walikɛ banxulanna nun sofali firin yi biraxi a fɔxɔ ra. ɲaxanla yi a rasɛnɛ a fafe a banxini, a fafe to a to, a yi a rasɛnɛ sɛwani. ⁴ A bitanna, sungutunna fafe yi a makankan, a yi lu a konni xi saxan. E yi e dɛge, e yi e min, e yi xi dando ti na.

⁵ Xi naaninde lɔxɔni, e yi keli xɔtɔn, Lewi bənsəonna muxun yi wa siga feni. Koni, sungutunna fafe yi a fala a bitanna xa, a naxa, “I dɛba buru dungina nde ra, na xanbi ra, i yi siga.” ⁶ E yi dɔxɔ, e yi e dɛge, e birin yi e min. Na xanbi ra, sungutunna fafe yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “Tin, i xi be, i sɛwa.” ⁷ Xɛmɛn yi keli a xa siga, koni bayo a bitanna yi kankanxi a ma, a mɔn yi xi na.

⁸ Xi suulunde lɔxɔni, xɛmɛn yi keli xɔtɔn a xa siga. Nayi, sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, i dɛba, i yi ɲinbanna mame.” E birin yi e dɛge. ⁹ Xɛmɛn yi keli a xa siga e nun a konyi ɲaxanla nun a walikɛ banxulanna. Sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Kɔɛ bata so, xi be, i sɛwa. Tila xɔtɔnni ɛ siga, i sa so i konni.” ¹⁰ Koni, xɛmɛn mi wa xi feni, a keli, a siga. A yi sa Yebusu taan li dɛnaxan mɔn xili Yerusalen, e nun a sofali firinne nun a goronne nun a konyi ɲaxanla. ¹¹ E masoɛ Yebusu taan na, yanyin bata yi yanfan, banxulanna yi a fala a kanna xa, a naxa, “En so Yebusu kaane taani, en sa xi na.” ¹² A kanna yi a yabi, a naxa, “En mi soma taa gbɛtɛ yi, Isirayila kaane mi dɛnaxan yi, en sa xima Gibeya nin.” ¹³ A mɔn yi a fala a walikɛ banxulanna xa, a naxa, “En maso yirena nde ra, Gibeya hanma Rama en sa xi mɛnni.” ¹⁴ E mɔn yi lu sigɛ, sɔgen birɛ, e bata yi maso Gibeya taan na, Bunyamin bənsəonna muxune yamanana. ¹⁵ Nayi, e yi siga mɛnni alogo e xa sa xi Gibeya yi. E yi so taani, e yi sa ti taan yama malandeni. Koni, muxu yo mi e rasɛnɛ a banxini alogo e xa xi na.

¹⁶ Xɛmɛ fonna nde yi fama sa keli a xɛɛn ma. Efirami geya yiren muxuna nde nan yi na ra, a yi dɔxi Gibeya nin, anu Bunyamin kaan nan mɛnna muxune ra. ¹⁷ Na yi xɔɲɛn to tixi taan yama malandeni. Xɛmɛ fonna yi a fala a xa, a naxa, “I sigan minɛn, i kelixi minɛn?” ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nxu sa kelixi Betelemi taan nin Yuda yamanani. Nxu sigama fɔ Efirami geya yiren danna ra, n konna dɛnaxan yi. N kelixi Betelemi taan nin Yuda yamanani, iki n sigama Alatala Batu Banxini. Koni muxu yo mi n nasɛnɛxi a konni. ¹⁹ Anu, nxɔ sofanle balo sɛxɛn nun murutuna nxu yii, burun nun minseen fan nxu yii, n tan nun n ma ɲaxanla nun n ma walikɛ banxulanna xa. Sese mi dasaxi nxu ma.” ²⁰ Xɛmɛ fonna yi a fala, a naxa, “Bɔɲɛ xunbenla xa taran i xɔn! Naxan na dasa i ma, n na soɛ i yii, i mi xima taan yama malandeni be.” ²¹ A yi e raso a banxini, a yi donseen sa sofanle bun. Sigatine yi e sanne maxa, na xanbi ra, e yi e dɛge, e yi e min.

²² E yi ɲaxaɲaxani waxatin naxan yi, taan muxuna ndee, fe ɲaxi rabane yi banxin nabilin, e lu dɛɛn makɔnkɔn han! E yi a fala xɛmɛ fonna xa, e naxa,

* 19:1: Konyi ɲaxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sɔtɔ a ɲaxanla ra.

“Banxi kannna! Xemen naxan soxi be, a ramini alogo nxu xa nxu makoon naba a ra alo jaxanla.”²³ Banxi kannna yi mini e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, na mi lanje! Yandi e nama fe xosixin liga, bayo xemeni ito bata so n ma banxini, e nama fe jaxini ito liga.”²⁴ N ma sungutun nasolonxin be, e nun xemena konyi jaxanla, n xa ne ramini e ma. Naxan na e kenen, e yi na liga ne ra. Koni, e nama sese jaxi liga xemen na.”²⁵ Koni, na muxune mi wa e tuli mati feni a ra. Nayi, Lewi bənsənnə muxun yi a konyi jaxanla suxu, a yi a ramini e ma tandeni. Na yi lu e yii kəena ngan na, e yi na karahan e kafu a xən han subaxani. Xətənni, e yi a raxete.

²⁶ Xətənnə to maso, jaxanla a xemen yi yigiyaxi xeme fonna naxan kon yi, jaxanla yi sa bira na deen na, han kuye yi ba. ²⁷ Xətənni, a kannna yi keli, a banxin deen nabi, alogo a xa siga. A yi a konyi jaxanla to biraxi deen na, a yiine saxi deen binni. ²⁸ A yi a fala a xa, a naxa, “Keli, en siga.” Koni, a mi a yabi. Nayi, xemen yi a binbin sa a sofanla fari, a siga a konni. ²⁹ A to so a konni, a filen tongo, a yi a konyi jaxanli bolon dungi dungin na dəxə fu nun firin, a yi a rasiga Isirayila bəxən birin yi. ³⁰ Naxanye birin na to, ne yi a fala, e naxa, “Han to ito jəxənnə munma liga singen xabu Isirayila kaane keli Misiran yamanani. En na en miri feni ito ma, en falan ti en bode xa.”

20

Yengen Bunyamin kaane xili ma

¹ Isirayila kaane birin yi e malan, keli Dan ma siga han Beriseba han Galadi yamanani, yamaan yi e malan alo muxu kedenna Alatala yetagi Misipa yi. ² Yama kuntigine Isirayila bənsənnə birin yi, ne yi ti Alaa yamaan yetagi, sofaan muxu wuli keme naanin fan yi na naxanye yi e sanni, silanfanne yi naxanye yii. ³ Bunyamin bənsənnə muxune yi a me a Isirayila kaane bata siga Misipa yi. Nayi, Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “E a fala, gbaloni ito e sətəxi di?” ⁴ Nayi, Lewi bənsənnə muxun naxan ma jaxanla faxa, na xemen yi falan tongo, a naxa, “Nxu nun n ma konyi jaxanla nan fa Gibeya taani Bunyamin yamanani, alogo nxu xa xi na. ⁵ Gibeya kaane yi keli n xili ma, n yi banxin naxan kui, e yi na rabilin kəeen na. E yi waxi n tan nan faxa fe yi, koni e sa dutunxi n ma konyi jaxanla nan ma, e yi a faxa. ⁶ Nayi, n yi n ma konyi jaxanla tongo, n yi a yisege dungi dungin na, n yi a rasiga Isirayila bənsənnə birin yi, bayo e bata fe xosixin liga Isirayila yi. ⁷ Iki, Isirayila kaane birin xa e bode to, e yi fena nde ragidi.”

⁸ Yamaan birin yi keli alo muxu kedenna, e naxa, “En tan sese mi sigama a konni. ⁹ En na ito nan ligama Gibeya taan na: En kelima nen a xili ma, en masensenna ti. ¹⁰ Bənsən yo bənsən, xa muxu keme na, en muxu fu tongoma nen, xa wuli keden na, en yi keme tongo, xa wuli fu na, en wuli keden tongoma nen, e sa fandane fen sofane xa naxanye sa Gibeya taan yengema Bunyamin yamanani alogo na taan xa raxəri alo a lan e kəwali jaxin ma kii naxan yi, e naxan liga Isirayila yi.” ¹¹ Nayi, Isirayila kaane birin yi e malan alo muxu kedenna siga Gibeya xili ma.

¹² Isirayila bənsənnə yi xerane rasiga a faladeni Bunyamin bənsənnə muxune birin xa, e naxa, “Gbaloni ito faxi e tagi di? ¹³ Fe jaxi rabaan naxanye Gibeya yi, e ne so nxu yii, nxu xa e faxa alogo gbalon naxan Isirayila yamani, na xa jan.” Koni, Bunyamin bənsənnə muxune mi e ngaxakedenne xuiin suxu.

14 Bunyamin bənsənnə muxune yi mini e taani, e sa e malan Gibeya yi alogo e xa Isirayila kaane yenge. 15 Bunyamin bənsənnə muxun naxanye tengε na ləxəni, naxanye mini e taane yi, muxu wuli məxəjən nun sennin, silanfanna yi naxanye yii, Gibeya muxune mi yi ne ye, naxanye yatən yi sigε han sofa keme solofere. 16 Na ganla ye, sofa yebaxi keme solofere yi e ye kəmenmaan yi naxanye ra, ne birin yi nəe lantanna wole nən hali xun sexe kedenna ma, e mi fula a ra. 17 E mən yi Isirayila bənsənnə bonne yatε, ba Bunyamin bənsənnə muxune ra, e yatεna: Muxu wuli keme naanin, silanfanna yi naxanye yii, e birin sofa. 18 Isirayila kaane yi keli, e siga Beteli yi, e sa Ala maxədin, e naxa, “Nxu nde singe rasige a xa sa Bunyamin bənsənnə muxune yenge?” Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda kaane nan singe sigama.”

19 Na xətən bode, Isirayila kaane yi sa e malan e daaxadeni Gibeya binni. 20 Na xanbi ra, e mən yi siga Bunyamin kaane yengedeni, e yi sa ti yenge so xinla ma Gibeya yetagi. 21 Bunyamin kaane yi mini Gibeya taani. Na ləxəni, e yi Isirayila kaan muxu wuli məxəjən nun firin faxa. 22 Isirayila yamaan mən yi e wekile, e sa ti yenge so xinla ma na yireni e yi sa tixi dənaxan yi ləxə singeni. 23 Isirayila kaane yi siga, e sa wuga Alatala yetagi han jınbanna. E yi Alatala maxədin, e naxa, “Nxu mən lan nxu sa Bunyamin kaane yenge ba, nxu ngaxakedenne?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E sa e yenge.” 24 Isirayila kaane mən yi siga Bunyamin kaane yengedeni ləxə firindeni. 25 Na ləxə firindeni, Bunyamin kaane yi mini Gibeya yi, e yi muxu wuli fu nun solomasexe faxa Isirayila kaane ra, silanfanna yi naxanye yii. 26 Nayi, Isirayila yamaan birin yi siga Beteli yi. E sa wuga mənni, e lu Alatala yetagi, e sun na ləxəni han jınbanna, e saraxa gan daxine nun bəje xunbeli saraxane ba Alatala yetagi. 27 Isirayila kaane yi Alatala maxədin. Na waxatini, Alaa Layiri Kankiraan yi mənna nin, 28 Haruna mamandenna, Eleyasari a dii xemen Finexasi nan yi tixi Alatala yetagi. E yi a fala, e naxa, “Nxu mən nəe Bunyamin kaane, nxu ngaxakedenne yenge ba, hanma nxu xa a lu na kiini?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E siga, bayo n na e sama nən ε sagoni tila.”

29 Nayi, Isirayila kaane yi sofane luxun Gibeya rabilinni. 30 Isirayila kaane yi siga Bunyamin kaane xili ma xi saxande ləxəni, e sa ti yenge so xinla ma Gibeya yi alo e yi darixi a ra kii naxan yi. 31 Bunyamin kaane yi mini yamaan yengedeni, e yi e masiga taan na, alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi Isirayila sofane faxa fəlo, e muxu tonge saxan faxa burunna ra Beteli nun Gibeya kiraan xən.

32 E yengi yi a ma a e bata Isirayila kaane nə alo e darixi a ra kii naxan yi. Koni Isirayila kaane yi a falama nən, e naxa, “En na en gi, en yi Bunyamin kaane mabandun burunna binni, en yi e makuya Gibeya ra.” 33 Isirayila sofane birin yi keli e tidene yi, e sa ti Baali-Tamara yi. Isirayila kaan naxanye yi luxunxi Geba binni, ne yi mini Bunyamin kaane xanbi ra e yengedeni Gibeya lanbanni. 34 Isirayila sofa kəndən wuli fuun yi siga Gibeya taan xili ma. Yengen yi jaxu ayi, koni Bunyamin kaane mi yi a kolon a na gbalona e sote. 35 Alatala yi Bunyamin kaane rayarabi Isirayila kaane xa, e yi sofa wuli məxəjən nun suulun sofa keme faxa na ləxəni.

36 Bunyamin kaane yi a kolon a e bata nə. Anu, Isirayila kaane e gi nən Bunyamin kaane yeε ra, bayo e yi laxi e sofa luxunxine ra Gibeya taan xili ma. 37 Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi so Gibeya taani mafuren, e taan yiren birin suxu, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra. 38 E nun Isirayila sofaan bonne yi lanxi taxamasenna nde nan ma. Muxun naxanye yi luxunxi,

ne yi lanma e xa tutin nate taan xun ma. ³⁹ Isirayila sofane to xεte e xanbi ra yengeni, Bunyamin kaane yi e muxu tonge saxan faxa, e yengi yi a ma, a e bata e nɔ alo e darixi a ra kii naxan yi. ⁴⁰ Koni na waxatini, tutin naxan yi findixi taxamasenna ra, na yi te fɔlɔ Gibeya taan xun ma. Bunyamin kaane yi e yεε raxεte, e tutin to tε taan xun ma. ⁴¹ Isirayila kaane yi xεte Bunyamin kaane xili ma. Bunyamin kaane yi gaxu, bayo e bata yi gbalon to fe e ma. ⁴² E yi e gi Isirayila kaane bun, e siga tonbonna binni, koni e mi tanga yengɛn ma. Bunyamin kaan naxanye yi fama taane binni, Isirayila kaan naxanye yi taane yi, ne yi ne faxa. ⁴³ Isirayila kaane yi Bunyamin kaane rabilin, e lu e kedε, e lu e faxε kira yi, e mi tin e yi e matabu han Gibeya sogeteden binni. ⁴⁴ Bunyamin sofa wuli fu nun solomasεε yi faxa. ⁴⁵ Bunyamin kaan bonne yi e gi siga tonbonna binni, siga Rimɔn fanyen binni. Ne muxu wuli suulun yi faxa kira yi, e yi a dɔnxεne kedi han Gidomi yi, e mɔn yi muxu wuli firin faxa e ra.

⁴⁶ Bunyamin kaan naxanye faxa na lɔxɔni, sofa wuli mɔxɔɲen nun suulun, sofa kɛnden gbansanna. ⁴⁷ Koni muxun naxanye e gi siga tonbonne binni, muxu kεmε sennin kisi nɛn ne yε e sa so Rimɔn fanye yireni, e lu mɛnni han kike naanin. ⁴⁸ Isirayila kaane yi xεte Bunyamin yamanani, e yi e muxune faxa silanfanna ra e nun xuruseen naxanye birin yi na. E yi tεɛn so taane birin na.

21

Naxanle Bunyamin bɔnsɔnna xa

¹ Isirayila kaane e malanɲe Misipa yi, e bata yi e kɔlɔ nun, e naxa, “Isirayila kaa yo nama a dii tɛmɛn fi Bunyamin bɔnsɔnna muxuna nde ma.” ² Yamaan yi fa Beteli yi e lu Ala yetagi han ɲinbanna. E wuga, e yi e xuini te, ³ e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, nanfera ito ligama Isirayila yi to, Isirayila bɔnsɔnna nde yi tunun?” ⁴ Na xɔtɔn bode, yamaan yi keli xɔtɔn, e yi saraxa gandena nde yitɔn mɛnni, e yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ba. ⁵ Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Isirayila bɔnsɔnne muxun mundun mi faxi Alatala yetagi be Isirayila bɔnsɔnne birin yε?” E bata yi e kɔlɔ fa fala, naxan yo mi fa Alatala yetagi Misipa yi, e na kannaxama nɛn. ⁶ Bunyamin kaane kininkininna yi Isirayila kaane suxu, e ngaxakedenne, e yi a fala, e naxa, “Bɔnsɔnna nde bata ba Isirayila ra to. ⁷ En nanse ligama Bunyamin kaane xa naxanye luxi, bayo en bata en kɔlɔ Alatala yi a en nama en ma dii tɛmɛne fi e ma e ɲaxanla ra?” ⁸ Nayi, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Muxuna ndee Isirayila bɔnsɔnne muxune yε ba naxan mi faxi Alatala yetagi Misipa yi?” E yi a kolon a Yabɛsi-Galadi kaan muxu yo mi yi faxi yamaan daaxadeni. ⁹ E yi yamaan yatε, e yi a to Yabɛsi-Galadi muxu yo mi yi na. ¹⁰ Nayi, yamaan yi xεmε kende wuli fu nun firin nasiga, e yi yamarini ito so e yii, e naxa, “E siga e sa Yabɛsi kaane birin faxa silanfanna ra Galadi yi, xεmɛne nun ɲaxanle nun diidine. ¹¹ E xεmɛne birin faxa, e nun ɲaxanla naxanye bata dɔxɔ xεmɛn xɔn.” ¹² E yi sa sungutun nasɔlɔnxin muxu kεmε naanin li Yabɛsi-Galadi yi naxanye munma yi xεmɛn kolon singen, e yi siga e ra daaxadeni Silo yi Kanan yamanani.

¹³ Yamaan birin yi xεrane rasiga lanna fe faladeni Bunyamin bɔnsɔnna muxune xa naxanye yi dɔxi Rimɔn fanye yireni. ¹⁴ Na waxatini, Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi xεte, Isirayila kaane yi ɲaxanle so e yii e naxanye lu e nii ra Yabɛsi-Galadi yi. Koni, e birin mi ɲaxanla sɔtɔ.

¹⁵ Isirayila kaane yi kininkinin Bunyamin bənsənnə muxune ma, bayo Alatala bata yi gbalon nagodo Isirayila bənsənnə muxune ma. ¹⁶ Yamaan kuntigine yi a fala, e naxa, “Naxalan mi fa Bunyamin bənsənni. En nanse ligama, alogo xəmən naxanye mi faxaxi ne xa naxanle sətə? ¹⁷ Bunyamin bənsənnə muxu dənxe ne xa yiwuya alogo bənsənnə nde nama raxəri Isirayila yi. ¹⁸ Koni, en mi nəe en ma dii təmən səe e yii e naxanle ra, bayo Isirayila kaane bata yi e kələ, e naxa, ‘Dangan na kanna xa naxan na a dii təmən fi Bunyamin kaana nde ma!’ ” ¹⁹ Nayi, e yi a fala, e naxa, “Sanla nde Alatala xa Silo taani nɛe yo nɛe Beteli taan kəmənna binni, kiraan sogeteden binni naxan Beteli nun Siken tagi, Lebona taan yiifanna ma.” ²⁰ Na xanbi ra, e yi yamarini ito fi Bunyamin kaane ma, e naxa, “E sa e luxun manpa bili nakəne yi. ²¹ E yi lu e yee rakəninɛ, nayi, Silo sungutunne na mini, siga e bodondeni, e mini manpa binle bun, e keden kedenna birin yi Silo sungutunna nde tongo, e yi e findi e naxanle ra, e siga Bunyamin yamanani. ²² Xa e fafane hanma e ngaxakedenne fa e mawuga nxu fəma, nxu a falə e xa, nxu naxa, ‘E kininkinin e ma, bayo nxu mi naxalan fenxi e xa yengeni. E tan xa mi e soxi e yii. Nayi, e mi findixi fe kalane ra.’ ” ²³ Bunyamin kaane yi na kawandi xuiin suxu, e yi naxalan wuyaxi sətə sungutunne ye naxanye yi sigama e bodondeni Silo yi. Na xanbi ra, e yi xətə e yamanani, e mən yi sa e taane ti, e dəxə na. ²⁴ Na waxatini, Isirayila kaan bonne yi keli yamani, e xətə e bənsənnə nun e xabilane yi, e sa dəxə e bəxəne yi.

²⁵ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kənən feen nan ligama.

Ruti Ruti a Fe Taruxuna

Ruti Moyaba kaana a fe taruxun nan ito ra. Ruti a fe taruxu ligaxi waxatin naxan yi, kitisane nan yi Isirayila yeeratine ra. Ruti yi a mame Nowemi fema. A siga nen Nowemi foxo ra a konni Isirayila yamanani. Ruti nun a mame Nowemi yi na waxatin naxan yi, a dɔxo nen a xeme singen xabilan muxuna nde xon ma. Ala yi a baraka, a dii xemena nde soto naxan yi xili Obedi. Taruxuni ito bata a yita en na fa fala Ala hinanma siyane birin muxune ra naxan na fa a ma, a findi a muxun na. Ruti findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbana nde soto muxun nan na. Amasoto Obedi nan Yese soto. Yese yi Manga Dawuda soto. Yesu nga kelixi Manga Dawuda bɔnsɔnna nin (Matiyu 1.5).

Elimɛleki Moyaba yamanani

¹ Kitisane yi Isirayila yamanani waxatin naxan yi, kame gbeen yi so yamanani. Nayi, xemena nde yi keli Betelemi taani, Yuda yamanani e nun a jaxanla nun a dii xeme firinne, e yi sa dɔxo Moyaba yamanani. ² Na xemen yi xili nen Elimɛleki. A jaxanla fan yi xili nen Nowemi. A dii xeme firinne fan xinle nan itoe ra, Malon nun Kiliyon. Efarata bɔnsɔnna nan yi e ra, Betelemi kaane Yuda yamanani. Elimɛleki nun a denbayaan yi siga Moyaba yamanani. E yi dɔxi Moyaba yamanani waxatin naxan yi, ³ Elimɛleki yi faxa. Nowemi yi findi kaja gilen na e nun a dii xeme firinne yi lu. ⁴ Nowemi a dii xemene yi Moyaba jaxanle futu. Naxanla boden yi xili Oropa, boden fan yi xili Ruti. Nba, e yi lu menni han jee fu joxon. ⁵ Na xanbi ra, a dii xeme firinne, Malon nun Kiliyon fan yi faxa. Nowemi keden peen yi lu amasoto a xemen nun a dii xemene bata yi faxa.

Ruti yi bira Nowemi foxo ra

⁶ Nowemi yi a me fa fala a Alatala bata a yamaan baraka Isirayila yamanani. Marigin bata balon so Isirayila kaane yii ki fajin. Nanara, Nowemi yi a yiton a keli Moyaba e nun a mamuxune. ⁷ Nowemi yi dɔxi denaxan yi a keli menni, a mamuxu firinne biraxi a foxo ra, e yi kiraan suxu xete Yuda yamanani. Koni e kira yi, ⁸ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “E xete, birin xa siga a nga konni. Alatala xa hinan e fan na alo e bata hinan n tan nun n ma diine ra kii naxan yi naxanye faxaxi. ⁹ Alatala xa xeme fajin fi e ma e nun bɔje xunbenla e banxine kui.”

Awa, Nowemi yi a jungu a mamuxune ma, koni e lu wuge e mame a fe ra. ¹⁰ E yi a fala e mame xa, e naxa, “En-en, en birin xa siga i kon kaane fema.”

¹¹ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “N mamuxune, a lan e xa xete e konni. Nanfera e waxi a xon ma en birin xa siga? E yengi a ma fa fala a n mon nɔe dii xemena nde bare nen naxanye e fute ba? ¹² E xete e konni amasoto n tan bata fori xeme taa ra dɔxon ma. Hali n na a fala n naxa n xeme gbete sote to kɛen na, n dii xemene bari, ¹³ e nɔe dɔxe han ne yi gbo ba? En-en, n mamuxune, e a kolon a na mi lige. Alatala bata n tan, Nowemi a dunuja ragidin xɔdɔxo ayi dangu e gbeen na.”

¹⁴ Nba, Oropa nun Ruti mon yi wuga folo. Awa, Oropa yi a jungu a mame ma, a xete a konni, koni Ruti tan mi tin xete. ¹⁵ Nanara, Nowemi yi a fala Ruti

xa, a naxa, “Ruti, Oropa bata siga a muxune fɛma e nun a gbee alane. I fan xa siga a fɔxɔ ra ε konni.”

¹⁶ Koni Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I nama a fala a n xa xεte i fɔxɔ ra. N mame, en birin xa siga. I na siga yire yo yi, en birin nan sigama na yi. I dɔxɔ yire yo yi, n fan dɔxɔn na nin. I ya muxune yi findi n ma muxune ra, i ya Ala yi findi n ma Ala ra. ¹⁷ I na faxa yire yo yi, n fan faxan menna nin, n maluxun menni. Xa sese en tan firinna fata, xa sayaan mi a ra, Alatala a tɔrɔn naxan jaxu dangu tɔrɔn birin na, na xa n li.”

¹⁸ Nba, Nowemi to a to a Ruti bata kankan a ma, a fɔ e firinna birin xa siga, Nowemi mi fa fala yo ti sɔnɔn.

¹⁹ E firinna birin yi siga han Betelemi taani. E soxina, taan birin yi kabε e fe ra, jaxanle yi lu a fale, e naxa, “Nowemi nan yati ito ra ba?”

²⁰ Nowemi yi e yabi, a naxa, “E nama n xili Nowemi, koni ε n xili ba ‘Sɔxɔlɛtɔna’ amasɔtɔ Ala Senβε Kanna bata tɔrɔn nafa n tan ma. ²¹ Nba, n tan Nowemi kelima be waxatin naxan yi, se wuyaxi yi n yii nun. Koni Alatala bata n naxεte be yi sese mi fa n yii sɔnɔn. Nanfera ε tan jaxanle n xilima a Nowemi?* Alatala bata yelin n yalage, Ala Senβε Kanna bata tɔrɔn nafa n ma.”

²² Nba, Nowemi nun a mamuxun Ruti fa kii nan na ra sa keli Moyaba yamanani fa Betelemi yi malo xaba waxatini.

2

Ruti yi siga Boosu a xεen ma

¹ Xεmena nde yi Nowemi a xεmen xabilani a xili Boosu. Muxu kenden nan yi a ra e nun nafulu kanna. E nun Elimelɛki yi xabila kedenna nin. ² Lɔxɔna nde, Ruti Moyaba kaan yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N xa siga malo xɔri yikentundeni. Waxatina nde, muxuna nde tinma nen n yi na liga.” Nowemi yi a yabi, a naxa, “N mamuxuna, awa siga.”

³ Nayi, Ruti yi siga xεena nde ma malo xɔri makentundeni walikene fɔxɔ ra. Boosu nan ma xεe yi na ra Elimelɛki xabila yi muxuna nde. ⁴ Ndedi ligaxina, Boosu fan yetεen yi fa keli Betelemi yi, a yi a fala walikene xa, a naxa, “Alatala xa lu ε xɔn.” E yi a yabi, e naxa, “Alatala xa i fan baraka.”

⁵ Boosu yi a walikε kuntigin maxɔdin, a naxa, “Naxalan sungutunna mundun ito ra?”

⁶ Kuntigin yi Boosu yabi, a naxa, “Naxalan xɔrɛn nan a ra naxan kelixi Moyaba yamanani, a faxi Nowemi nan fɔxɔ ra. ⁷ A n maxɔdin nen a xa bira n ma walikene fɔxɔ ra, alogo a xa e xɔri makentun. A wanla fɔlɔxi nen xabu xɔtɔnni, a baxi sigadeni nen iki a matabudeni gageni.”

⁸ Awa, Boosu yi siga Ruti fεma, a naxa, “N xa a fala i xa, i nama fa siga malo xɔri yikentundeni dεde yi sɔnɔn fɔ n ma xεen ma be. E nun jaxanli itoe xa lu walε be. ⁹ Bira walikene fɔxɔ ra, e nεma yire yo xabε, i siga e fɔxɔ ra menni. N bata yamarin fi n ma muxune ma a e nama i tɔrɔ. Awa, min xɔnla na i suxu waxati yo yi, i siga, i sa i min walikene min seen na.”

¹⁰ Ruti yi a xinbi sin Boosu bun ma, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i xaminxi n ma fe ra? Nanfera i hinanxi n tan xɔrɛn na?”

¹¹ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “N bata na feene birin mε i naxan nabaxi i mame xa xabu i ya xεmen faxa. N bata a kolon fa fala i bata i nga nun

* **1:21:** Nowemi bunna nen fa fala “Sewa muxuna.”

i fafe nun i ya yamanan bejin, i fa be yi, i fa so n ma muxune ye, i mi yi naxanye kolon a fəloni. ¹²Ruti, i bata naxan liga, Alatala xa i barayi. I yi duba kamalixin soto keli Alatala Isirayilaa Ala yii i faxi naxan fema i ratanga feen na.”

¹³Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, i fan n tan xa, i bata n bəjen xunbeli fala fajin na i naxan tixi n xa, amasoto hali i ya walike keden peena a fisa n tan xa.”

¹⁴Awa, dege waxatina a lixina, Boosu yi Ruti xili, a naxa, “Fa be, en birin xa fa en dege. Buruna nde tongo i yi a sin sabini.” Nba, Ruti nun walikene yi sa dəxo e nun Boosu. Boosu mən yi donse ganxina nde radangu Ruti ma. Ruti yi a dege han a lugo, a donse dənxen mən yi lu a yii. ¹⁵Nba, Ruti mən sigaxi na malo xəri makentundeni, Boosu yi yamarin fi a walikene ma, a naxa, “Ruti xa a xaba han xidine saxi denaxan yi. E nama a rayagi fe yo raba. ¹⁶Na na dangu, e mən xa maala nde ba xidine ra, e yi e rabejin bəxon ma, a yi e tongo. E nama fala yo ti a xili ma.”

¹⁷Awa, Ruti yi ferijən maala malanje han jinbanna ra. A yi a maala bənbə, a yi a liga fayida barama xungbeen ye firin jəxon. ¹⁸Ruti yi maali ito tongo, a siga a ra taani. A bata naxan birin malan, a sa na yita a mame ra. Ruti mən yi a donse dənxe so a mame yii. ¹⁹Nowemi yi Ruti maxədin, a naxa, “I sa maala nun donseni itoe birin malanxi minen yi? I yi walima nde a xee ma nun? Muxun naxan yi yengi dəxi i xən ma, Ala xa na kanna baraka!”

Awa, Ruti yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N yi sa walima na xemen nan ma xee ma naxan xili Boosu.”

²⁰Nowemi yi kabε, a naxa, “Alatala naxan ma hinan mi jəanje faxa muxune nun niiramane xa, na xa Boosu baraka.” Nowemi mən yi a fala Ruti xa, a naxa, “Na xemena, nxu bari boden na ra naxan en goronna tonge, a yi a yengi dəxo en xən ma.”

²¹Nanara, Ruti Moyaba kaan yi a fala Nowemi xa, a naxa, “Naxan dangu a birin na, Boosu mən yi a fala n xa a nxu nun a walikene xa lu maala nde xabe han e yelin waxatin naxan yi.”

²²Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, a lan e nun jəaxanle xa lu wale Boosu a xeen ma. Xa i sa wali muxu gbetene xeen ma, waxatina nde i tərəma nen.” ²³Awa, Ruti yi siga xeen ma, a lu wale Boosu walike jəaxanle fəxo ra han e yelin maala nun murutun birin malanje. Ruti mən yi lu a mame fema.

3

Ruti a xeme soto fena

¹Ləxəna nde, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, n xa xemen fen i xa alogo i xa səwa. ²I a kolon, na Boosu naxan tinxi e nun a walike jəaxanle yi wali, en nun na barixi nen. To jinbanna ra, Boosu sa a maala bənbəma nen. ³Awa, Ruti, sa i maxa, i latikənnəna nde so i ma. I yi i ya dugi fajine tongo, i yi i yiton. Na na dangu, i siga Boosu a malo bənbədeni. Koni a nama a kolon de a i na yi han a yelin a degedeni. ⁴Awa, a sa xima denaxan yi, i xaxili lu menna xən ma. Boosu na xi waxatin naxan yi, i siga, i sa a mafelenni te, i yi i sa a san laben na. I lan i xa naxan liga, a tan yeten na falama i xa nen.”

⁵Awa, Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I naxan yo fala n xa, n na nan ligama.”

⁶Nba, Ruti yi siga malo bənbədeni, a yi a liga alo a mame a yamarixi kii naxan yi. ⁷Boosu yelinxina a degedeni, a niin yi fan a ma. A sa a sa maala dəxon, a xi. Ruti yi siga na yi dəjin, a yi Boosu a mafelenni te, a yi a sa a san

laben na. ⁸ Kɔɛ tagini, Boosu yi matugan, a xulun, a yi a maxɛɛɛ, a yi a tɛrɛna ɲaxanla saxin na a san laben na. ⁹ Boosu yi a maxɔdin, a naxa, “Nde i tan na?”

Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, n tan na a ra. I yengi dɔxɔ n xɔn ma, i yi n goronna tongo, bayo ɛ nun Nowɛmi barixi nɛn. Nayi, yandi, n futu.”

¹⁰ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “Alatala xa i baraka. I naxan ligaxi iki, na bata a yita n na fa fala i bata nxɔ xabilan binya. Na binyen gbo dangu i mame gbeen na i bata naxan liga a xa. I nɔɛ banxulan ɲɔrɛna nde fenɲɛ hali a findi se kanna ra hanma yiigelitɔna, koni i mi tinxi na ma. ¹¹ Awa Ruti iki, i nama xamin, i na wa sese xɔn ma a fala n xa, n na a ligɛ i xa amasɔtɔ muxun birin i ya ɲaxalan faɲiyaan kolon taan kui. ¹² Nɔndin na a ra, fa fala nxu nun Nowɛmi barixin na a ra, koni xɛmɛ keden na, na nun Nowɛmi tagi so dangu n tan na. ¹³ Xi be to han tila xɔtɔnni, en na a matɔɛ xa a tinɲɛ i goronna tongɛ. Xa a tin, na lan. Koni xa a mi tin, n bata n kɔɔ habadan Alatala yi fa fala n tan, Boosu, i goronna birin tongɛ. Ruti, i sa han xɔtɔnni.” ¹⁴ Nanara, a yi a sa Boosu san laben na han xɔtɔnni. Koni a yi keli subaxani amasɔtɔ Boosu mi yi waxi a xɔn ma a muxɛ xa a kolon fa fala a yi na yi nun. ¹⁵ Benun Ruti xa siga, Boosu yi a fala a xa, a naxa, “I ya xunbeli domaan ba i ma, i yi a yifulun be yi.” Ruti yi a xunbeli domani sa. Boosu yi maala ligaseen yɛ tonge naanin e nun naanin ɲɔxɔn sa Ruti a xunbeli domani. Boosu yi Ruti rate a ma. A yi siga a ra taani. ¹⁶ Ruti a konna lixina, a mame yi a maxɔdin, a naxa, “N mamuxuna, nanse danguxi na?”

Ruti yi na feene birin yɛba a xa Boosu naxan ligaxi a xa. ¹⁷ Ruti mɔn yi a fala a mame xa, a naxa, “Boosu maali ito soxi n yii nɛn, a n yii genla nama fa i fɛma.”

¹⁸ Awa, Nowɛmi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Iki, diɲa han i yi a to a raɲanma kii naxan yi. Boosu mi dɔxɛ fɔ a feni itoe birin yitɔn.”

4

Boosu yi Ruti futu

¹ Boosu yi siga taan so dɛɛn na, a sa dɔxɔ na. A yi na waxatin naxan yi, Elimɛlɛki bari boden yetɛn yi fa, Boosu bata yi naxan ma fe fala Ruti xa nun. Boosu yi xɛmɛn xili, a naxa, “N xɔyina, fa, i fa dɔxɔ be.” A yi siga na yi a sa dɔxɔ. ² Awa, Boosu yi taan fori muxu fu xili alogo e fan xa fa dɔxɔ a fɛma. E to fa dɔxi na, ³ Boosu yi a fala a bari boden xa, a naxa, “Iki, Nowɛmi mɔn bata fa sa keli Moyaba yamanani, a waxi Elimɛlɛki a bɔxɔn mati feni, en bari bodena. ⁴ A lan i xa feni ito kolon. Awa, xa i waxi a sara feni, a sara fonni itoe yɛɛ xɔri. Koni xa i mi waxi a xɔn ma, i na fala n tan Boosu xa amasɔtɔ xa i mi a sarama, a lan n tan yi a sara.” Na xɛmɛn yi Boosu yabi, a naxa, “N tan a sarama nɛn.”

⁵ Boosu yi xɛmɛn yabi, a naxa, “Nba, na lanxi. Koni xa i bɔxɔni ito sara Nowɛmi ma, i Moyaba ɲaxanla Ruti fan dɔxɔma nɛn i ya ɲaxanla ra alogo bɔxɔn xa lu a xɛmɛn kɛɛni naxan faxaxi.”

⁶ Xɛmɛn yi Boosu yabi, a naxa, “N tinma nɛn nayi, i yi na xɛɛn sara amasɔtɔ xa n na tongo, a mi nɔɛ findɛ n kɛɛn na n ma diine xa. I tan xa a sara amasɔtɔ a mi lan n tan yi a sara.”

⁷ Nba, na waxatini benun muxune xa yelin sare sodeni hanma benun e xa e yii seene masara e bode yi, keden yi a sankidin bama nɛn a sannɪ yamaan tagi, a yi a so boden yii naxan a seen sarama a ma. Na waxatini Isirayila kaane yi a yitama nɛn nayi fa fala feen birin bata ɲan e tagi.

⁸ Nanara xεmεni ito yi a fala Boosu xa, a naxa, “I tan xa bɔxɔn sara.” Xεmεn yi a sankidin ba a sanni, a yi a so Boosu yii. ⁹ Awa, Boosu yi a fala yamaan fonne birin xa e nun muxun naxanye yi na yi, a naxa, “E birin bata findi seren na to fa fala a n bata Elimelεki nun Kiliyon nun Malɔn ma seene birin sara naxanye Nowεmi yii. ¹⁰ Naxan saxi na fari, Ruti Moyaba kaana, Malɔn ma kaɲa gilɛn bata findi n ma ɲaxanla ra. Nayi, faxa muxun kon kaane mi fulama a kεεn na. A xabilana fe sigama nεn yεεn na a muxun bonne ye e taani. E tan fonne bata findi seren na feni itoe yi.”

¹¹ Awa, kuntigine nun muxun bonne yi Boosu yabi, e naxa, “Awa, nxu bata findi seren na. Alatala xa i ya ɲaxanla liga alo Rakeli nun Leya naxanye dii wuyaxine bari, ne yi findi Isirayila yamaan na. Ala xa i findi se kanna ra Efarata bɔnsɔnna ye. I mɔn yi findi xili kan gbeen na Betεlemi taani. ¹² Alatala xa dii wuyaxi fi i ma fata na sungutunna Ruti ra, i xabilan yi gbo ayi alo Peresi mamandenne kii naxan yi Tamari naxan bari Yuda ma.”

Boosu nun a mamandenne

¹³ Awa, Boosu yi Ruti tongo, a findi a ɲaxanla ra. Alatala yi Ruti baraka, a yi fudikan, a yi dii xεmεn sɔɔ. ¹⁴ Nayi, ɲaxanle yi a fala Nowεmi xa, e naxa, “En xa Alatala tantun amasɔɔ a bata mamandenna fi i ma to naxan a yengi dɔxɔma i xɔn ma. Ala xa diidini ito findi xili kan gbeen na Isirayila yamanani. ¹⁵ I rafan i mamuxun ma. Ruti mɔn bata fe faɲin liga i xa hali dangu dii xεmε soloferε ra. Iki, Ruti bata mamandenna nde so i yii naxan i nii yifanma i ma, a yi i mali i ya foriyani.” ¹⁶ Awa, Nowεmi yi diin tongo, a yi a maso a ra, a yi a yengi dɔxɔ a xɔn ma.

¹⁷ E dɔxɔ bode ɲaxanle yi Ruti a dii xεmεn xili sa Obedi. E yi a fala muxun birin xa, e naxa, “Nowεmi bata mamandenna sɔɔ, dii xεmεn na a ra.” Awa, Obedi yi Yese sɔɔ. Yese fan yi Manga Dawuda sɔɔ.

¹⁸ E bɔnsɔnna muxune xinle ni itoe ra, keli Peresi ma han sa dɔxɔ Manga Dawuda ra.

Peresi nan Xesirɔn sɔɔ.

¹⁹ Xesirɔn yi Rami sɔɔ.

Rami yi Aminadabo sɔɔ.

²⁰ Aminadabo yi Naxason sɔɔ.

Naxason yi Salimon sɔɔ.

²¹ Salimon yi Boosu sɔɔ.

Boosu yi Obedi sɔɔ.

²² Obedi yi Yese sɔɔ.

Yese yi Dawuda sɔɔ.

Samuyeli Singena

Nabi Samuyeli nun Söli nun Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito xili saxi Nabi Samuyeli nan xun ma, naxan findi kitisa dōnxen na benun mangane xa dōxo Isirayila yi. Ala a findi nen a yamaan xunbaan na waxati xōdexene yi. A findi nen nabiin na, a mōn yi mangayaan naba Isirayila yi. Isirayila kaane mi yi fa e wasa soma kitisane yi, e yi wa a Ala xa manga keden dōxo Isirayila yi kitisane funfuni. Hali Samuyeli to yi tondima, a yi yamaan waxōn feen liga fata Alaa yamarin na, a mangan dōxo naxan yi findixi Söli ra. Anu mafuren, Söli yi fe jaxine liga fōl lan Ala ma han Ala yi ba a maliye. Nayi, Ala yi foningen Dawuda sugandi, naxan tima Söli funfuni. Dawuda yi findi Söli a walikēen na, na yi a xaran mangayaan wanle ma benun a xa findi mangan na. Koni, a yi a gi Söli bun ma naxan yi wama a faxa feni. Keli Samuyeli Singen sora 16 ma han a sora 30, Söli senben yi janma, koni Dawuda tan yi senben sōtōma. Kitabun yireni ito rajanma Söli faxa feen falan nan ma e nun a dii xemene.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen fa fala a Ala nan keden a yamaan mangan na. Yamanani, muxu yo mi nōe mangaya tinxinxin lige xa a mi a magodo senben Birin Kanna Alaa mangayaan bun a kiin yeteni.

Xanaa Ala Maxandina

¹ Xemena nde yi na naxan yi kelixi Ramatayin-Sofimi yi, Efirami yamanan geya yirena. A yi xili nen Elikana, Yeroxamaa diina. Elihu nan Yeroxama sōtō. Toxu nan Elihu sōtō. Sufi Efirami kaan nan Toxu sōtō. ² Naxalan firin yi Elikana yii, boden xili Xana, a firinden xili Peninna. Peninna bata yi diine bari, koni dii yo mi yi Xana yii. ³ Nee yo jee Elikana yi kelima nen a konni, a siga Alatala Senben Birin Kanna batudeni Silo taani, a mōn yi saraxan bama a xa. Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi menna nin, Alatalaa saraxaraline nan yi e ra.

⁴ Elikana na yi saraxan ba lōxōn naxan yi, a yi nde fima a jaxanla Peninna ma nen e nun a dii xemene nun a dii temene birin. ⁵ Koni a yi dōxōde firin nan soma Xana yii, bayo a yi rafan a ma, hali Alatala to a findi gbantan na. ⁶ Naxanla boden yi yengen gidima a ma nen waxatin birin, alogo a xa xōlō bayo Alatala bata a findi gbantan na. ⁷ Nee yo jee Xana na yi siga Alatalaa banxini, na fe kedenna yi ligama nen. A yengen gidi Xana ma han a wuga, a mōn mi yi sese donma. ⁸ Elikana a xemen yi a maxōdin, a naxa, “Xana, nanfera i wugama, i mōn mi i degema? Nanfera i xōlōxi? N tan mi fisa dii fu xa i tan yii ba?” ⁹ Lōxōna nde e yi Silo yi, donse donna to ba a ra, Xana yi siga Alatala Batu Banxin deen na Saraxarali Heli yi dōxi denaxan yi. ¹⁰ A bōjen yi xōlōxi, a Alatala maxandi, a wuga han! ¹¹ A a de ti, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, xa i yeen ti i ya walikena marayarabin na, xa n ma fe rabira i ma, i yi kininkinin n ma, i dii keden fi n ma, n na a fima i ma nen i ya walikēen na a siin birin yi, a xunna mi biye mume!” ¹² Xana yi Alatala maxandi waxati xunkuye, Heli yi a deen matoma. ¹³ Xana yi falan tima a bōjeni, a deen yi ramaxama koni sese mi yi mema. Heli yi a miri a dōlōn nan a xunni. ¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “I luma nen dōlō minni han waxatin mundun? Siga, i ba dōlōn minje.” ¹⁵ Xana yi a yabi, a naxa, “En-en n kanna, jaxalan tōxōxin

nan n na. N mi dolo minxi. N be yi n ma kontofinla nan taxudeyi Alatala ra. ¹⁶I nama n miri jaxalan jaxin na. N bata bu Ala maxande, bayo n taron nun sunun nin.” ¹⁷Nayi, Heli yi a fala, a naxa, “Siga boje xunbenli, Isirayilaa Ala xa na so i yii i naxan maxodinxi.” ¹⁸Xana yi a fala, a naxa, “I ya konyin xa i ya fanna soto.” Xana yi siga, a a dege. Xolon yi jan a yetagi. ¹⁹Xoton xoton, Elikana nun a denbayaan yi keli, e e xinbi sin Alatala yetagi, e mon yi xete e konni Rama yi.

Samuyeli a dii jareyana

Elikana yi a jaxanla Xana kolon jaxanla ra, Alatala yi a maxandin yabi. ²⁰Na waxatini, Xana yi fudikan, a diin bari, a yi a xili sa Samuyeli, bayo a tan naxa, “N na a maxodinxi Alatala nan na.” ²¹Na xanbi ra, Elikana mon yi siga Silo yi e nun a denbayana alogo e xa sa jeeen saraxan ba Alatala xa e nun a xa a de tiin nakamali. ²²Koni Xana mi siga, bayo a a fala nen a xemen xa, a naxa, “Diin na de ba waxatin naxan yi, n yi a xali alogo n xa a yita Alatala ra, a yi lu na yi waxatin birin.” ²³A xemena Elikana yi a yabi, a naxa, “A liga alo a rafan i ma kii naxan yi. Lu be han a yi de ba. Alatala xa a falan nakamali.” Nayi, Xana yi lu Rama yi a diin namindeni.

²⁴A to a de ba, hali a to yi xurun, a siga a ra Alatalaa banxini Silo yi e nun tura jee saxan nun murutu funin benbeli keden nun minse kundi keden. ²⁵E turaan kee raxaba, e diin xali Heli fema. ²⁶Xana yi a fala Heli xa, a naxa, “Naxanli ito fe rabiraxi i ma ba naxan yi tixi be loxona nde Alatala maxandideni? Nondin na a ra yati, n tan nan yi a ra. ²⁷N yi diin naxan maxodinma Alatala ma, a tan ni i ra. ²⁸N fan wama a fi feni Alatala ma a siin birin yi, Alatala nan gbee a ra.” E yi e xinbi sin Alatala bun ma.

2

Xana yi barikan bira Ala xa

¹Xana yi Alatala maxandi, a naxa, Sewana n bojeni Alatalaa fe ra. Alatala nan n xunnakelixi, n noe gele n yaxune ma nen, bayo n sewaxi i ya kisina fe yi.

²Muxu yo mi sarijan alo Alatala. En ma Ala keden peen nan en kantan fanyen na. Ala gbete mi na, ba i tan na.

³E nama waso falane ti. E nama konbin ti, bayo Alatala, Ala na a ra naxan feen birin kolon, a muxune kewanle birin makitima nen.

⁴Sofa senbemanee xanle bata kala, koni naxanye fanga mi gbo ne bata senben soto.

⁵Naxanye yi lugoxi nun ne donseen fenma, koni kamen yi naxanye ma nun ne mako mi fa wanla ma. Naxalan gbantan bata dii solofere bari,

koni naxan bata yi dii xeme wuyaxi bari,
na bata a kui jan.

⁶ Alatala faxan tima,
a kisin tima,
a muxun nasige laxira yi,
a a be na.

⁷ Alatala muxun fuxare, a a banne,
a nde ragode, a nde yite.

⁸ A fangatarene rakele nen burunburunni,
a toro muxun nakeli xubeni.
A e nun kuntigine radoxo
yire kedenni manga gbede ne ma.

Alatala nan baxo xonna beten saxi,
a tan nan a dexo a funfuni.

⁹ A muxu togondiyaxine yisuxuma nen
koni jaxudene loma ayi nen dimini,
bayo muxun mi noon sotoma fangani.

¹⁰ Alatala na galanna xuiin namini
a yaxune raxuyama ayi nen.
A tan nan kitisa gbeen na
han baxon danna.

A a yamaan mangan senben gboma ayi nen,
a a manga sugandixin fangan xun masama nen.

¹¹ Na xanbi ra, Elikana yi xete a konni Rama yi, koni Samuyeli yi lu walideni
Alatala xa, saraxarali Heli bun ma.

Heli a diine

¹² Fuyantenna nan yi Heli a diine ra, e mi yi Alatala kolon. ¹³ Saraxaraline
namunna nan yi ito ra lan yamaan ma: Xa muxuna nde saraxan ba,
saraxaralina walikenen yi a masoma nen suben jinmatoon na, wure binga
de saxanna a yii. ¹⁴ A yi a rasin goronna kui hanma tundena hanma gbete.
Wure bingaan na yi naxan birin soxon, na yi findima saraxaraliin nan gbee
ra. Isirayila kaan naxanye birin yi fama Silo batu banxini, na nan yi ligama.

¹⁵ Koni, waxatina nde, benun e xa turen gan, saraxaralina walikenen
yi fama nen a a fala saraxa baan xa, a naxa, "Fa suben gilin daxin na
saraxaraliin xa. A mi tinje i ya sube jinxin na, fo sube xindena." ¹⁶ Xa na
kana a fala a xa, a naxa, "Sube turen xa gan singen, na xanbi ra, naxan na
i kenen, i na tongo," walikenen yi a yabima nen, a naxa, "En-en, a so n yii iki,
hanma n xa a tongo fangan na."

¹⁷ Nayi, Heli a diine yi yulubi jaxin nan tongoma Alatala mabinni, bayo
saraxan naxan yi bama Alatala xa e mi yi binye yo saxi na ma. ¹⁸ Koni
Samuyeli tan yi walima Alatala yetagi a banxulan joreyani, a maxidixi taa
dugi saraxarali domani.

Samuyeli a denbayana fe

¹⁹ Jee yo jee, Samuyeli nga yi domadina nde degema nen, a a xali a diin
yee ra, e nun a xemen na yi siga Silo yi jeeen saraxan badeni waxatin naxan
yi. ²⁰ Heli yi dubama Elikana nun a jaxanla xa iki, a naxa, "Alatala xa
mamandenne fi i ma fata jaxanli ito ra, naxan luyee na diin joxoni a naxan
maxodin, a yi a fi Alatala ma." Na xanbi ra, e yi xete e konni.

²¹ Alatala yi Xana ki, a yi dii xεmε saxan bari e nun dii tεmε firin. Banxulan nɔrɛn Samuyeli yi gboma Alatala yetagi.

²² Heli naxan bata yi fori, na yi a kolon, a diine yi naxan ligama Isirayila kaane ra, a mɔn yi a kolon fa fala e nun naxanle yi kafuma naxanye yi walima Naralan Bubun dεen na. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ε fe sifani itoe ligama? Bayo n na e kεwali naxina fe mεma yamaan birin na. ²⁴ E lu n ma diine. N naxan mεma ε xun ma Alatala a yamaan xɔn, na magaxu. ²⁵ Xa muxuna nde a boden haken tongo, Ala nɔε na kitin sε nɛn, koni xa muxun yulubin liga Alatala ra, nde fa kitima?” Koni e mi e baba maxadi xuiin name bayo Alatala yi wama e faxa feni.

²⁶ Banxulan nɔrɛn Samuyeli yi gboma nɛn tun, a yi rafan Alatala nun muxune ma.

²⁷ Sayibana nde yi fa Heli fεma a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I benbane to yi konyiyani Misiran yi Firawona yii, n na n yete makenɛn nɛn e xa. ²⁸ Isirayila bɔnsɔnne birin tagi, n na i benba Haruna nan tongo alogo a xa findi saraxaraliin na, a wanla kε n ma saraxa ganden dεxɔn, a wusulanna gan, a yi saraxarali doamaan so n yetagi. Saraxane Isirayila kaane naxanye ralima n ma tεen na, n ne birin so nɛn i benbana denbayaan yii. ²⁹ Awa, nanfera ε yoxi n ma saraxane nun kiseene ma n naxanye yamarixi n ma banxini? Nanfera i bata i ya diine binya dangun tan na, ε yi ε yete ratura sube dungi fajine ra Isirayila kaane fama naxan na n xɔn, n ma yamana?’ ³⁰ Bayo a na kii nin, n tan Alatalaa falan ni ito ra, Isirayilaa Ala, n naxa, ‘N bata yi a fala i ya denbayaan xa, i bɔnsɔnna xa, han habadan ε findima nɛn n ma saraxaraline ra. Koni iki n na falama kenɛnni, na fe mi fa a ra. N ne binyama nɛn naxanye na n binya, koni naxanye na n naxaxu, n ne rapaxuma nɛn. Alatalaa falan nan na ra. ³¹ A mi fa buma, n yi i ya denbayaan kala, e nun i bɔnsɔnna birin alogo fori nama lu. ³² I tɔrɔn toma nɛn n ma banxini, feen birin yi liga ki fajni Isirayila yamaan xa, koni fori yo mi luyε i ya denbayani. ³³ Xa n mi naxan ba n batuden dεxɔn ma ε tan tagi, na luma nɛn alogo a xa xadan wugadeni e nun sɔxɔleni, koni i yixetene birin faxama nɛn benun e xa fori. ³⁴ I taxamasenna toma nɛn naxan ligama i ya dii firinne ra, Xofini nun Finexasi. E firinna birin faxama nɛn lɔxɔ kedenni. ³⁵ Na xanbi ra, n saraxarali tɔgɔndiyaxin fenjε, naxan n waxɔnna ligε. N yi a denbayaan nasabati. A ti n ma muxu sugandixin yεε ra waxatin birin yi. ³⁶ Muxu yo na lu i ya denbayani na fama nɛn a xinbin sindeni a bun ma alogo a xa gbetina nde sɔtɔ e nun buru dungina. A mɔn yi a fala, a naxa, Yandi, i xa tidena nde so n yii saraxaraline fεma alogo n xa nɔ balon sɔtɔdeni.’ ”

3

Alatala yi makenɛn Samuyeli xa

¹ Foningan Samuyeli yi walima Alatala xa Heli fεma, Alatala yi falan tima nɛn na waxatini keden keden, fe toone alo xiye, ne mi yi wuya. ² Na waxatini Heli yi saxi a konni, a yεene bata yi suxu fɔlɔ a ra, a mi yi nɔε se tɔε. ³ Samuyeli fan yi xima, a yi saxi Alatala Batu Banxini Alaa Kankiraan fεma. Benun subaxani, yire sarijanxin lenpun mɔn yi dεgεma waxatin naxan yi, ⁴ Alatala yi Samuyeli xili. A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ⁵ A a gi, a siga Heli fεma, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi, xete i si i sa.” Samuyeli mɔn yi sa a sa.

⁶ Alatala mən yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli!” Samuyeli mən yi keli a siga Heli fəma a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi n ma diina, si i sa.” ⁷ Samuyeli yeteen mi yi Alatala kolon, bayo a munma yi falan ti a xa han to.

⁸ Alatala mən yi Samuyeli xili a saxandeni, a mən yi keli a siga Heli fəma, a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a kolon a Alatala nan yi foningen xilima. ⁹ Heli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Siga, i si i sa. Xa i xili xuiin mə sənən, i xa a fala iki, i naxa, ‘Alatala, falan ti bayo i ya walikēen tuli matixi.’ ” Samuyeli yi sa a sa a funfuni.

¹⁰ Alatala yi fa, a ti na yi, a mən yi xinla ti, a naxa, “Samuyeli, Samuyeli!” Samuyeli yi a ratin, a naxa, “Falan ti, i ya walikēen tuli matixi.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “A mato, n feen ligama nən Isirayila yi, naxan yo na a mə a tuli madəxəma ayi nən. ¹² Na ləxəni n feene birin nakamalima nən Heli fari n naxan falaxi a xili ma e nun a denbayana. N mi sese luyə. ¹³ N bata yi a fala a xa, n naxa, n na a denbayaan makitima nən habadan! Amasətə a diine haken liga nən, a tan naxan yi na kolon, a mi e yikala na liga feen ma. ¹⁴ Nanara, n bata n kolə Heli a denbayaan xa, n naxa, ‘Saraxa ba, kise ba, sese mi a denbayaan haken janjə.’ ”

¹⁵ Samuyeli yi lu saxi han xətənni. A yi Alatala a banxin dəene rabi. Samuyeli yi gaxuma a fe toxin yəbə Heli xa. ¹⁶ Koni Heli yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli, n ma diina.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹⁷ Heli yi a maxədin, a naxa, “A falan mundun tixi i xa? Xa i Alaa fala keden peen luxun n ma, n wama nən tərən naxan xədəxə a birin xa, a xa na sa i fari.”

¹⁸ Nayi, Samuyeli yi a birin yəba a xa, a mi sese luxun a ma. Heli yi a fala, a naxa, “Alatala na a ra. Naxan nafa na ma a xa na liga.”

¹⁹ Samuyeli yi gboma waxatin naxan yi, Alatala yi a xən ma. A yi tin Samuyeli a falan birin xa kamali. ²⁰ Na nan a liga Isirayila yamanan birin yi a kolon keli Dan han Beriseba, a Alatalaa nabiin nan yi Samuyeli ra. ²¹ Alatala yi lu a yetə makēnenjə Silo yi, a mini Samuyeli xa, a falan ti.

4

Alaa Kankiraan yi suxu yengeni

¹ Samuyeli a falan yi rali Isirayila birin ma.

Isirayila kaane yi mini Filisitine yengedeni. E yi e malan Ebeni-Eseri dəxən ma, Filisitine yi malanxi Afeki yi. ² Filisitine yi e ganla ti yengə sodeni Isirayila kaane yetagi, yengen yi fələ. Filisitine yi Isirayila kaane nə, e yi muxu wuli naanin faxa na yengeni. ³ Muxu nejəne so waxatin naxan yi gali malandeni, Isirayila fonne yi a fala, e naxa, “Nanfera Alatala bata a lu to Filisitine xa en nə? Awa, en siga! En sa Alatalaa Layiri Kankiraan* tongo Silo yi. En nun na xa mini, a yi en nakisi en yaxune fangan ma.” ⁴ Nayi, e yi muxune rasiga Silo yi, ne yi fa Alatalaa Layiri Kankiraan na, Sənben Birin Kanna naxan dəxi maleka gubugubu kanne xun na. Saraxarali Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi Alaa Layiri Kankiraan xali.

⁵ Alatalaa Layiri Kankiraan so gali malandeni waxatin naxan yi, Isirayila birin yi sənəxə gbeeni te, bəxən yi xuruxurun. ⁶ Filisitine yi na mə e yi maxədinna ti, e naxa, “Nanse sənəxə sənəxə xui ito ra Heburu kaane malandeni?” E to a kolon a Alatalaa Kankiraan bata so, ⁷ Filisitine yi gaxu. E naxa,

* 4:3: 4.3Layiri Kankirana fe mən sebexi Xəryaan 25.10-22 kuu.

“Alana nde bata so e gali malandeni! Gbalo feen bata en li naxan munma yi liga en na nun! ⁸Gbalona en xa! Nde en nakise alani itoe ma naxanye Misiran kaane naxankataxi kiin birin yi tonbon yireni? ⁹E sɔbe so, e findi xemeɛne ra Filisitine! Xa na mi a ra, e findima nen Heburu kaane konyine ra alo e yi e konyiyani kii naxan yi. E tan xemeɛne xa yengen so sɔbeɛn na!”

¹⁰Nayi, Filisitine yi yengen nakeli, e yi Isirayila kaane nɔ, birin yi a gi a konni. Na yi findi kala gbeen na. Isirayila sofaan muxu wuli tonge saxan yi faxa. ¹¹Alaa Kankiraan yi xali, Heli a dii firinne yi faxa, Xofini nun Finexasi.

Heli sayana fena

¹²Na lɔxɔn yeteni, xemeɛna nde yi a gi yengen ma Bunyamin bɔnsɔnni Silo yi. A a dugine yibɔ sununi, a burunburunna sa a xunni. ¹³A fe, Heli yi dɔxi gbɛdeni kiraan dɛxɔn. A a yeɛ rakojinma bayo a bɔɔɛn yi dinma Alaa Kankirana fe ra. Xemen somatɔɔn taani, a yi na feen xibarun nali, taan birin yi gbelegebele. ¹⁴Heli to na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin me, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nanse sɔnxɔ xui ito ra?” Xemen yi fa Heli fema mafuren. ¹⁵Heli bata yi jɛɛ tonge solomanaanin jɛɛ solomasexe sɔɔ, a yeɛne bata yi danxu fefe. ¹⁶Xemen yi a fala Heli xa, a naxa, “N baxi kelideni yengen nin, n nan n gixi to yeteen nin.” Heli yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse ligaxi n ma diina?”

¹⁷Xeraan yi yabin ti, a naxa, “Isirayila kaane bata e gi Filisitine yeɛ ra, na findixi kala gbeen nan na en ma ganla ma. Mɔn, i ya dii firinne, Xofini nun Finexasi bata faxa. Filisitine bata Alaa Kankiraan tongo.”

¹⁸Xerana Alaa Kankirana fe fala waxatin naxan yi, Heli yi bira a xanbira-maan na taan so dɛɛn dɛxɔn. A kɔɛɛn yi gira, a faxa, bayo a yi belebele, a mɔn bata yi fori. A bata yi kitin sa Isirayila yi jɛɛ tonge naanin. ¹⁹A mamuxuna, Finexasi a naxanla fudikanna nan yi a ra. A yi wama a bari feni. A yi Alaa Kankiraan tongo feen me, e nun a tapɛ nun a xemen faxa fena, a yi a felen, a diin bari. Dii barin tɔɔne yi a nɔ. ²⁰A yi faxama waxatin naxan yi, naxanla naxanye yi a dɛxɔn ma, ne yi a fala a xa, e naxa, “I nama gaxu amasɔɔ i bata dii xemen bari.” Koni a mi a me, a mi sese fala. ²¹A yi a diin xili sa Ikabodi, a naxa, “Binyen bata naxan Isirayila yi.”[†] A na falaxi Alaa Kankiraan tongo feen nan ma e nun a tapɛ nun a xemen naxan fena. ²²A yi a fala, a naxa, “Binyen bata naxan Isirayila yi bayo Alaa Kankiraan bata tongo.”

5

Layiri Kankiraan Filisitine konni

¹Filisitine yi Alaa Kankiraan xali keli Ebeni-Eseri yi han Asadodi yi. ²E yi Alaa Kankiraan naso e gbee ala Dagɔn batu banxini, e a dɔxɔ Dagɔn sawuran fema. ³Na xɔtɔn bode, Asadodi kaane to keli, e Dagɔn sawuran li biraxi a yetagin ma bɔxɔni. A yi saxi Alatalaa Kankiraan fema. E mɔn yi a ti a funfuni. ⁴Na xɔtɔn bode, e keli sinma, e a to a Dagɔn sawuran mɔn bata bira bɔxɔni Alatalaa Kankiraan yetagi. A gbɔndin nan gbansan yi fa luxi bayo a xunna nun a yiine bata yi gira a ma. Ne yi saxi so dɛɛn na. ⁵Nanara, han to Dagɔn ma saraxaraline nun naxanye birin yi soma Dagɔn batu banxini Asadodi yi, e mi tima so dɛɛn yeteen na.

⁶Alatala yi a yiin nagodo Asadodi kaane xili ma e nun a rabilinna. A yi e tɔɔ a xɛxɛn nagodo e ra. ⁷Asadodi kaane to na to, e yi a fala, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan nama lu en konni, bayo a yiin bata godo en xili

[†] 4:21: Ikabodi bunna nen fa fala “Binyetareyana.”

ma e nun en ma ala, Dagɔn.”⁸ E yi Filisitine kuntigine maxili e konni e yi e maxodin, e naxa, “En nanse ligama Isirayilaa Alaa Kankiraan na?” E yi e yabi, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan xa xali Gati taani.” A yi xali Gati yi.⁹ Koni a so nɛn tun Alatala yi a yiin nagodo na taan muxune xili ma. Magaxu fe gbeen yi liga. Muxune birin, keli fonna ma han dii jɔɛna, xɛɛn yi godo e ra.¹⁰ Nayi, e yi Alaa Kankiraan xali Ekirɔn yi. Koni e so nɛn tun, Ekirɔn kaane yi sɔnxɔ gbeeni te, e naxa, “E bata fa Isirayilaa Alaa Kankiraan na en konni, alogo en xa faxa.”¹¹ E yi Filisiti kuntigine birin malan, e naxa, “E Isirayilaa Alaa Kankiraan naxɛte a yamanani. A nama en faxa, en nun en ma yamana.” Bayo taana ngaani, faxa jaxin nun gaxun nan yi a ra, Ala yiin yi jaxu e ra.¹² Muxun naxanye mi faxa, xɛɛn yi godo ne ra. Taa muxune mawuga xuiin yi te han kore xɔnna ma.

6

Layiri Kankiraan yi raxɛte

¹ Alatalaa Kankiraan to kike solofere ti Filisitine yamanani,² Filisitine yi e suxure ki muxune xili e nun e yiimatone, e naxa, “En nanse ligama Alatalaa Kankiraan na? E a fala nxu xa en na ito raxɛtema kii naxan yi a funfuni.”

³ E yi yabin ti, e naxa, “Xa e Isirayilaa Alaa Kankiraan naxɛte, e nama a kedenna raxɛte tun! E yangin saraxana nde fi Isirayilaa Ala ma. Nayi, e yi yalanjɛ nɛn, e yi a kolon Ala e tɔɔma naxan ma.”

⁴ Filisitine yi maxodinna ti, e naxa, “Nxu yangin saraxan mundun nasigama a ma?” E yi e yabi, e naxa, “Xɛɛ sawuran xɛma daxin suulun, e nun yɛɛ sawuran xɛma daxi suulun lan Filisiti kuntigine xasabin ma. Bayo fure siya kedenna nan e suxu, e nun e kuntigine.”⁵ E xɛɛ sawuran nun yelene sawuran nafala naxanye e yamanan kalama, e yi binyen fi Isirayilaa Ala ma. Waxatina nde a a xɔlɔn janyɛ nɛn e tan nun e alane nun e yamanan ma.⁶ Nanfera e bɔɔɔni xɔdɔxɔma, alo Misiran kaane nun Firawona e bɔɔɔni xɔdɔxɔ kii naxan yi? Ala to e jaxankata, e mi yi Isirayila kaane bejin ba, e siga? ⁷ Awa iki, e wontoro nɛnɛ keden nafala, e jinge nga firin tongo naxanye bunduma, xun xidi wudin munma xidi naxanye xunna ma. E jinge ngane xidi wontoron na, e yi e diine xidi sansanna kui.⁸ E Alatalaa Kankiraan tongo, e a dɔxɔ wontoron kui, e yi se xɛma daxine sa a fema kankirana nde kui, e naxanye bama yangin saraxan na a xa. Na xanbi ra, e yi wontoron bejin a siga.⁹ E lu a matoɛ. Xa jinge gilene Isirayila kiraan suxu, Beti-Semɛsi binni, na bunna nɛn a Ala nan gbaloni ito ragidixi, xanamu en na kolonjɛ, a a yiin xa mi fureni ito ragidixi en ma, koni a en sɔtɔxi na kii nin tun.”

¹⁰ E yi na liga. E yi jinge bundulaan firin tongo, e yi e xidi wontorone ra, e yi e diine raso sansanna kui.¹¹ E yi Alatalaa Kankiraan dɔxɔ a kui e nun yɛɛ sawuran nun xɛɛ sawura xɛma daxine yi naxan kui.¹² Ninge bundulane yi siga e tinxinni Beti-Semɛsi kiraan xɔn ma. E yi bira kira kedenna fɔxɔ ra e lu wugɛ. E mi siga e kɔmɛnna ma, e mi siga e yiifanna ma. Filisiti kuntigine yi bira wontoron fɔxɔ ra han Beti-Semɛsi danna ra.

¹³ Beti-Semɛsi kaane yi lanbanni murutu xabadeni. E to kankiraan to, e jaxan.¹⁴ Wontoron yi Yosuwe Beti-Semɛsi kaana a xɛɛn li, a yi ti geme belebelen fema. Yamaan yi wontoro wudine yibɔ, e jinge bundulane ba saraxa gan daxin na Alatala xa.¹⁵ Lewi bɔnsɔnna muxune yi Alatalaa Kankiraan nagodo e nun xɛma seene yi kankiraan naxan kui, e yi e sa geme gbeen fari. Na lɔxɔni, Beti-Semɛsi kaane yi saraxa gan daxine nun saraxa

gheteye ba Alatala xa. ¹⁶ Filisiti kuntigi suulunne to ne birin to, e xete Ekiron yi na laxon yeteni.

¹⁷ A tan ni i ra Filisitine xexe sawura xema daxin naxanye ba yangin saraxan na Alatala xa: Asadodi taan keden, Gasa keden, Asikalon keden, Gati keden, e nun Ekiron keden. ¹⁸ Yele sawura xema daxine fan xasabin yi na kii nin, taa keden keden, Filisitine kuntigine doxi naxanye xun na, taa makantanxine nun e banxidene. Na geme xungbena, e Alatalaa Kankiraan doxo naxan fari, a mon na yi han to Yosuwe Beti-Semesi kaana a xeen ma.

¹⁹ Koni Marigin yi Beti-Semesi kaana ndee faha han muxu tonge solofere, bayo e Alatalaa Kankiraan kui to nen. Yamaan yi sunu, bayo Alatala bata yi e toro ki faji. ²⁰ Na xanbi ra, Beti-Semesi kaane yi a fala, e naxa, “Nde noe tiye Alatala yetagi, Ala sarijanxina? En xa a kankiraan xali minen, a xa ba be?” ²¹ E xerane rasiga Kiriyaati-Yeyarin yi, e naxa, “Filisitine bata fa Alatalaa Kankiraan na, e fa a tongo, e a xali e konni.”

7

¹ Kiriyaati-Yeyarin kaane yi fa, e fa Alatalaa Kankiraan tongo, e a xali Abinadabo a banxini, naxan yi geyaan fari. Na xanbi ra, e yi Abinadabo a dii Eleyasari findi kantan muxuna.

Isirayila yi Filisitine no

² Alatalaa Layiri Kankiraan doxo xanbini Kiriyaati-Yeyarin yi, waxati xunkuye yi dangu, jee moxoje. Isirayila kaane yi e mawuga xuini te Alatala ma. ³ Nayi, Samuyeli yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa xetexi e bohen birin nan na Alatala fema, e ba ala xojene nun Asitarate suxurene batu, e fa Alatala ma, e a tan kedenna batu. Nayi, a e be Filisitine senben bun.” ⁴ Isirayila kaane yi Baali nun Asitarate suxurene ba e tagi, e yi Alatala batu. ⁵ Samuyeli yi a fala, a naxa, “E Isirayila birin malan Misipa yi, n na Alatala maxande e xa.”

⁶ E yi e malan Misipa yi, e igen ba, e yi a raboxon Alatala xa saraxan na. E sunna suxu na laxon. E yi e ti a ra, e naxa, “Nxu bata Alatala yulubin tongo.” Samuyeli yi findi Isirayila kaane kitisaan na Misipa yi.

⁷ Filisitine to a me a Isirayila kaane malanxi Misipa yi, e kuntigi suulun yi a ragidi a e xa sa e yenge. Isirayila kaane yi na me e gaxu Filisitine yee ra. ⁸ Isirayila kaane yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “I nama nxu rabepin. Lu Alatala maxande, en ma Ala, alogo a xa en nakisi Filisitine ma.” ⁹ Samuyeli yi yexee diin ba saraxa gan daxin na Alatala xa. A yi Alatala maxandi Isirayila xa, Alatala yi a yabi. ¹⁰ Samuyeli yi saraxa bani waxatin naxan yi, Filisitine yi fa Isirayila yengedeni. Na laxon Alatala yi galan xuiin namini Filisitine xili ma, a e ti kiraan xon, Isirayila kaane yi e no. ¹¹ Isirayila ganla yi keli Misipa yi, e Filisitine no, e yi e kedi han Beti-Kari xun ma. ¹² Samuyeli yi gemen tongo, a a doxo Misipa nun Seni tagi, a a xili sa “Mali Geme Na.” A yi a fala, a naxa, “Alatala bata en mali han be.” ¹³ Nayi, Filisitine yi yagi na, e mi fa xete Isirayila boxon ma mume! Alatala yi Filisitine yenge Samuyeli a siimayaan birin yi. ¹⁴ Filisitine bata yi taan naxanye rasuxu Isirayila kaane yii, ne yi xete Isirayila ma e nun e rabilinne, keli Ekiron han Gati yi. Boje xunbenla yi lu Amorine nun Isirayila kaane tagi.

¹⁵ Samuyeli yi findi Isirayila kitisaan na a siimayaan birin yi. ¹⁶ Nee yo jee, a yi danguma Beteli yi nen siga Giligali nun Misipa yi, a yi Isirayila makitima menne birin yi. ¹⁷ A mon yi xete a konni Rama yi, a yi kitin sama denaxan yi Isirayila xa. A bata yi saraxa ganden nafala Alatala xa denaxan yi.

8

Isirayila yi wa mangan dɔxɔ feni

¹ Samuyeli fori waxatin naxan yi, a a diine dɔxɔ Isirayila kitisane ra. ² A diin forimaan yi xili nen Yoweli, a firinden xili Abiya. E yi kitisani Beriseba nin. ³ Koni e kewanle mi yi ligaxi alo e baba. E yi biraxi gbetin nan fɔxɔ ra sɔtɔ kii jaxaxini. E yi dimi yi seene rasuxuma mayifuni, e yi kiti jaxin sama.

⁴ Nanara, Isirayila fonne birin yi e malan e siga Samuyeli konni Rama yi. ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “A mato, Samuyeli i tan bata fori, i ya diine mi luxi alo i tan. Nayi, mangan dɔxɔ nxu xun na alo a ligama yamanan bonne yi kii naxan yi.” ⁶ Samuyeli yi xɔlɔ ki faji e to a falaxi, e naxa, “Mangan so nxu yii a xa nxu kiti.” Samuyeli yi Alatala maxandi. ⁷ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Yamaan xuiin name e naxan birin falama i xa, bayo e mi e mexi i tan na. E e mexi n tan nan na alo e mangana. ⁸ Xabu n fa e ra sa keli Misiran yi, e xete nen n fɔxɔ ra e ala gbete batu. To, e mon na ligama i fan na. ⁹ Nanara, tin e mawuga xuiin ma koni i e rakolon sɔbeen na, i yi a fala e xa naxan findima mangana sariyan na e fari.”

¹⁰ Samuyeli yi Alatala falan birin ti yamaan xa naxanye yi a maxodinma mangan ma, ¹¹ a naxa, “Mangana sariyane findima itoe nan na e fari: A e dii xemene tongoma nen e findi sofane ra, e a yenge so wontorone ragi, e te soone fari xanamu e yi e gi a wontorone yee ra. ¹² Ndee findima nen kuntigin na sofa wuli keden xun na xanamu sofa tonge suulun xun na. Ndee gbete ye a xeen bima nen, ndee yi a xeen xaba. Ndee yi yenge so seene rafala e nun wontoro wali seene. ¹³ A e dii temene tongoma nen latikonon nafalane ra e nun kudi soone xanamu buru ganne. ¹⁴ A e xee senseen rasuxuma nen, e manpa bili nakone nun e oliwi bili xee ne, a e so a walikene yii. ¹⁵ A e siseene nun e bogi seene yaganna tongoma nen, a yi e so a kuntigine nun a walikene yii. ¹⁶ A e walike xemene nun jaxanle nun e jinge senseen nun sofanelle tongoma nen, e wanla ke a tan xa. ¹⁷ A e xuruse kurune yaganna tongoma nen, e tan yeteen yi findi a konyine ra. ¹⁸ Na lxoni e sɔnxoma nen e mangan xili ma e naxan sugandixi, koni na lxoni Alatala mi e yabima.”

¹⁹ Isirayila kaane yi tondi Samuyeli a falan name. E naxa, “En-en! Nxu wama mangana nde xa lu nxu xun na. ²⁰ Nxu fan yi lu alo yamanan bonne, nxɔ mangan yi sariyan sa, a ti nxu yee ra nxɔ yengene yi.” ²¹ Samuyeli yi Isirayila kaane falan birin name, a yi a fala Alatala xa. ²² Alatala yi Samuyeli yabi, a naxa, “E xuiin name, i yi mangan dɔxɔ e xun na.” Samuyeli yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E siga e konne yi.”

9

Sɔli yi Samuyeli kolon

¹ Muxu kendena nde yi Bunyamin bɔnsɔnni, a xili Kisu, Abiyeli a diina. Serori nan Abiyeli sɔtɔ. Bekorati nan Serori sɔtɔ. Bunyamin bɔnsɔnna nde Afiya nan Bekorati sɔtɔ. ² Diina nde yi Kisu yii naxan yi xili Sɔli. Dii xeme tofajin nan yi a ra. A jɔxɔ yo mi yi Isirayila yi. A xunna yi yite bonne birin xa.

³ Lɔxɔna nde Kisu a sofali gilene yi lɔ ayi. Kisu yi a fala a dii Sɔli xa, a naxa, “Walike keden tongo e sa sofanelle fen.” ⁴ A yi Efirami geyane yisiga, a Salisa yamanani siga, e mi e to. E dangu Saalimi mabinni, koni e mi sofanelle to. A mon yi dangu Bunyamin ma yamanani e mi sese to. ⁵ E Sufi yamanan

li waxatin naxan yi, Söli yi a fala a walikεεn xa, a naxa, “En xεte banxini, xanamu n baba jinanma nen sofanle e fe ra, a kontofili folo en ma fe ra.”

⁶ Walikεεn yi a yabi, a naxa, “A mato, sayibana nde taani ito yi en yεε ra, muxu kenden na a ra. A na naxan fala, a kamalima nen. En siga menni iki. Waxatina nde a kiraan yite en na nen en sigε naxan xon.” ⁷ Söli yi a fala a walikεεn xa, a naxa, “Koni xa en siga, en nanse xalima na sayiban yεε ra? Bayo donse yo mi fa en ma sagbane kui, sese mi en yii en naxan fiyε sayiban ma. Nanse en yii?” ⁸ Walikεεn yi a fala Söli xa, a naxa, “Wure gbeti fixen garamu saxan n yii, en na so a yii alogo a xa kiraan yita en na.”

⁹ Waxati danguxini Isirayila yi, xεmεn naxan yi sigama Ala maxodindeni a yi a falama nen, a naxa, “E fa, en siga fe toon konni.” Bayo en naxan ma to a “Nabina” a foloni e yi a falama nen na ma a “Fe toona.”

¹⁰ Söli yi a fala a walikεεn xa, a naxa, “Na lanxi. En siga.” E yi siga taani sayiban yi denaxan yi. ¹¹ E to yi tema taani, e sungutunne li menni siga ige badeni. E yi e maxodin, e naxa, “Fe toon be ba?”

¹² E yi e yabi, e naxa, “On, a i yεε ra, koni siga iki sa bayo a bata fa taani to amaxoto saraxa ba daxin na to yamaan xa geyaan ma saraxa badeni. ¹³ E na so taani waxatin naxan yi, ε a toε benun a xa te geyaan ma a degedeni saraxa badeni. Yamaan mi e degε fo a na fa bayo a tan nan saraxan dubama. Na xanbi ra, muxu xilixine yi e dege. E te iki sa! E a lima nen na.” ¹⁴ E yi te taani. E to yi soma taani, Samuyeli yi mini e ralandeni, a tematson geyaan ma saraxa badeni. ¹⁵ Benun na loxonni, Alatala bata yi Samuyeli rakolon nun, ¹⁶ a naxa, “Waxatini ito yi tila, n Bunyamin kaana nde yitama i ra nen. A masusan a sugandi feen na alogo a xa findi n ma yamana Isirayila yεεratiin na. A n ma yamaan nakisima nen Filisistine fangan ma. N bata n ma yamana toron to bayo, e wuga xuiin bata n li.”

¹⁷ Samuyeli to Söli to, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Xεmεn ni i ra, n naxan ma fe fala i xa. A tan nan tima n ma yamaan xun na.” ¹⁸ Söli yi a maso Samuyeli ra taan deen na, a naxa, “A fala n xa yandi, fe toona banxin minen yi?”

¹⁹ Samuyeli yi Söli yabi, a naxa, “N tan nan fe toon na. E siga n yεε ra geyaan ma saraxa badeni, bayo ε ε degema nen n xon to. Tila xotanni n na yelin i ya maxodinna ngaan yabe, n na a luyε i siga. ²⁰ I nama kontofili i ya sofali gilene fe ra naxanye loxi ayi a xii saxanna nan to. E bata to. Koni Isirayila kaane birin waxi nde xon ma, ba i tan nun i babaa denbayaan na?”

²¹ Söli yi yabin ti, a naxa, “Bunyamin bansonna xa mi n tan na, Isirayila banson xuridina? Bunyamin xabilan birin mi dangue n ma xabilan na ba? Nayi, nanfera i fe sifani ito falama n ma?”

²² Samuyeli yi Söli nun a walikεεn tongo, a e xali donse dondeni, a yi e daxo daxode xungbeni muxu tonge saxan joxon yi denaxan yi. ²³ Samuyeli yi a fala kudi soon xa, a naxa, “Fa suben na n naxan soxi i yii alogo i xa a daxo muxuna nde yεε ra.” ²⁴ Kudi soon yi sa danban nun sube gbetε tongo a yi e sa Söli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Na nan namaraxi i xa. A don bayo a yi daxi i tan nan yεε ra. N na a falaxi e xa nen, n naxa, ‘Xonena nde fama nen n xon.’” Nayi, Söli yi a dege na loxonni e nun Samuyeli. ²⁵ E yi godo taani keli geyaan ma saraxa badeni. Samuyeli nun Söli yi falan ti a banxin kεε ra. ²⁶ Na xon bode e keli subaxa. Samuyeli yi Söli xili, a naxa, “E xa e yiton, n xa sa ε ti kira yi.” Söli to keli, e nun Samuyeli yi mini. ²⁷ E to taan danna li, Samuyeli yi a fala Söli xa, a naxa, “I ya walikεεn yamari a xa siga yεεn na.” Na yi siga yεεn na. Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Ti be singen, n xa Alaa falan nali i ma.”

10

¹ Samuyeli yi ture saseen tongo a turen susan Sali xunni, a yi a sunbu, a naxa, “Alatala yeteen bata i masusan, a i findi a yamaan yeeratiin na. ² I na keli n fema to, i xeme firin lima nen Rakeli bilinganna yireni, Selisa taani Bunyamin yamanan danna ra. E ito falama nen i xa, e naxa, ‘I sigaxi sofanla naxanye fendeni, e bata to. I baba mi fa a mirima e ma, koni a kontofilixi e tan nan ma fe ra. A naxa: N xa nanse liga n ma diina fe ra?’ ³ I na keli menni, i sigama nen han Taboro wudi gbeena. Menni i lanma nen xeme saxan na, e sigama Ala batudeni Beteli yi. Na nde keden sii saxan xalima nen, buru saxan taranma nen a firinden yii, manpa kundi keden yi taran a saxanden yii. ⁴ E i xantonma nen e buru firin so i yii, i yi a rasuxu. ⁵ Na xanbi ra, i soma nen Gibeya-Elohimu taani, Filisitine ganla malanxi denaxan yi. I nema soma taani, i lanma nen nabi ganla ra keli geyaan ma saraxa badeni. Konden maxane nun tanban maxane nun xulen fene nun bolon maxane sigama e yee ra, nabine yi nabiya falane ti. ⁶ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin godoma i ma nen senbeni, i yi nabiya falane ti e xon. I maxetema nen, i findi muxu gbete ra. ⁷ Na taxamasenne birin na liga, i na naxan to a liga daxin na, i xa na liga bayo Ala i xon. ⁸ I sigama nen n yee ra Giligali yi, n ni i lima na alogo saraxa gan daxine xa ba e nun baje xunbeli saraxane. Koni, fo i xa n mame xii solofere, n na fa, n na fale i xa i lan i xa naxan liga.”

⁹ Sali keli nen Samuyeli fema tun, Ala yi xaxili gbete so a yii, taxamasenne itoe birin yi liga na lon yeteni. ¹⁰ Sali nun a walikene Gibeya li waxatin naxan yi, e yi nabi ganla li na. Alaa Nii Sarijanxin yi godo Sali ma, a yi sa e fari e nabiya falane yi. ¹¹ Naxanye birin yi a kolon a foloni, ne to a to nabine ye, a nabiya falane tima, e yi a fala e bode tagi, e naxa, “Nanse ligaxi Kisu a diin na? Sali fan bata findi nabiin na ba?” ¹² Menna muxuna nde yi yabin ti, a naxa, “Nde nabine baba ra?” Sandan minixi menna nin: “Sali fan nabine ye ba?”

¹³ A to yelin nabiya falane tiye, a siga geyaan ma saraxa badeni. ¹⁴ Sali soxo yi a fala Sali xa e nun a walikena, a naxa, “E yi sigaxi minen yi?” Sali yi a yabi, a naxa, “Sofali gilene fendeni. Koni nxu mi sese to, nxu yi siga Samuyeli fema.” ¹⁵ Sali soxo yi a fala, a naxa, “A yeba n xa Samuyeli naxan falaxi e xa.” ¹⁶ Sali yi a yabi, a naxa, “A fala nxu xa nen a sofali gilene bata to.” Koni a mi sese fala a xa a mangayana a fe yi Samuyeli naxan fala.

¹⁷ Samuyeli yi Isirayila yamaan xili Alatala yetagi Misipa yi. ¹⁸ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan Isirayila raminixi Misiran yi. N tan nan e xunbaxi Misiran kaane yii e nun yamanan bonna naxanye yi e jaxankataxi.’ ¹⁹ To e bata e me e Ala ra naxan e rakisi e torone nun e gbalone birin ma. E naxa, ‘Mangan doxo nxu xun na.’ Awa, e fa e yete yita Alatala ra banson yeen nun xabila yeen ma.”

²⁰ Samuyeli yi Isirayila bansonne birin xili, Bunyamin bansonna yi sugandi. ²¹ Awa, a yi Bunyamin bansonna birin xili xabila yeen ma, Matiri a xabilan yi sugandi. Donxen na, Kisu a dii xemen Sali yi sugandi. E yi a fen, koni e mi a to. ²² E mon yi Alatala maxodin, e naxa, “Xemeni ito bata fa be yi ba?” Alatala yi e yabi, a naxa, “A luxunxi goronne ye.” ²³ E yi e gi, e sa a ba na yi, a yi ti yamaan ye. A xunna yi yite bonne birin xa. ²⁴ Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, “E a mato, Alatala naxan sugandixi! A jaxon mi yamaan mumeen ye.” Yamaan birin yi sonxo, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi a ma!”

²⁵ Samuyeli yi mangaya sariyan yεba yamaan xa, a a seβε κεδin kui, a naxan sa Alatala fema. Dɔnxɛn na, a Isirayila kaane birin nasiga e konne yi. ²⁶ Sɔli fan yi siga a konni Gibeya yi. Muxu kendena ndee yi sa a mati Ala bɔɓɛ fajin sa naxanye yi. ²⁷ Koni fuyantenna ndee yi a fala, e naxa, “Xεmɛni ito nxu rakisima di?” E yi a rajaxu e mi sese fi a ma. Koni Sɔli yi a dundu.

11

Sɔli yi Yabesi taan xunba

¹ Nba, Amonine mangan Naxasi yi fa Yabesi-Galadi taan nabilin. Yabesi taan xεmɛne birin yi a fala a xa, e naxa, “Layirin xa xidi en tagi, nxu findi i ya konyine ra.” ² Amonin mangan Naxasi yi e yabi, a naxa, “Na bata fan, n bata tin lanna xa so en tagi, koni fɔ ito xa liga: N xa ε birin yiifari ma yεene sɔxɔɓɓɛ ayi, n yi Isirayila birin nayagi.” ³ Yabesi taan fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xii solofere fi nxu ma, alogo nxu xa xεrane rasiga Isirayila bɔxɔn birin yi. Xa muxe mi fa nxu rakisideni, nxu nxu yεte so i yii.” ⁴ Xεrane to siga Gibeya yi, Sɔli a taani, e feni itoe dentεge yamaan xa, birin yi a wuga xuini te.

⁵ Sɔli yi kelima xεen ma e nun a jingene, a maxɔdinna ti, a naxa, “Nanfera yamaan birin wugama?” E yi Yabesi kaane falan yεba a xa. ⁶ Sɔli to falani ito mε, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma senbeni, a yi xɔlɔ kati! ⁷ A yi jinge firin tongo, a yi e yisεge a dungin dungin na, a xεrane rasiga, a e xa ne xali Isirayila bɔxɔn birin yi. E naxa, “Naxan yo mi bira Sɔli nun Samuyeli fɔxɔ ra na kanna jingene ligama ikiini.” Yamaan yi gaxu Alatala yεε ra, e yi e malan alo muxu kedenna. ⁸ Sɔli yi e tengε Beseki yi, Isirayila xεmɛne muxu wuli kεmε saxan, Yuda xεmɛne muxu wuli tonge saxan. ⁹ Xεraan naxanye fa, e yi a fala ne xa, e naxa, “E sa ito fala Yabesi-Galadi muxune xa, ε naxa, ‘Benun sogen xa xɔlɔ tila ε kisin sɔtɔma nɛn.’ ” Xεrane to fa na fala Yabesi muxune xa, e yi jaxan. ¹⁰ E yi a fala Amoni kaane xa, e naxa, “Nxu nxu yεte soma nɛn ε yii tila, ε yi nxu raba ε waxɔn kiini.”

¹¹ Na xɔtɔn bode, Sɔli yi a ganli taxun dɔxɔde saxan. E so Amoni gali malandeni kɔε dɔnxɛn na. E yi Amonine faxa han sogen yi xɔlɔ. Muxu jεɓɓɛne yi xuya ayi hali muxu firin mi lu e bode fari.

¹² Yamaan yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Nde yi a falama a Sɔli nama lu en xun na? Fa na muxune ra, nxu xa e faxa!” ¹³ Koni Sɔli yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxu yo mi faxama to lɔxɔni, bayo Alatala bata Isirayila rakisi to.”

Sɔli a mangayana fe

¹⁴ Na xanbi ra, Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, “E fa be, en siga Giligali yi alogo en mɔn xa Sɔli a mangayana fe fala.” ¹⁵ Yamaan birin yi siga Giligali yi. E yi Sɔli findi mangan na Giligali yi Alatala yetagi. E bɔɓɛ xunbeli saraxane ba Alatala yetagi mɛnni. Sɔli nun Isirayila yamaan birin yi jaxanjaxan gbeen naba.

12

¹ Samuyeli yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “N bata ε xuiin name ε naxan birin falaxi. N bata mangan dɔxɔ ε xun na. ² Iki mangan ni i ra naxan tima ε yεε ra. N tan bata fori n xunxεɛn bata fuga. N ma diine fan be ε tagi. N bata ti ε yεε ra keli n dii jɔɓɓɛn ma han to. ³ N tan ni i ra, n tixi ε yetagi. E n yabi Alatala yetagi e nun a muxu sugandixina. N na nde a jinge tongo? N na nde a sofali tongo? N na nde jaxankata? N na nde tɔrɔ? N dimi yi seen nasuxu nde ra alogo n xa n yεen naxi a fe jaxin ma? Xa n na nde keden peen tongo

nen, n na raxetema nen.” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “I mi nxu jaxankataxi. I mi nxu toroxi. I mi se rasuxi muxu yo yii.” ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala nan e seren na, a muxu sugandixin nan e seren na to loxonni, a e mi sese to n yii.” E naxa, “Seren nan a tan na.”

⁶ Samuyeli mon yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala nan Musa nun Haruna tongo alogo e benbane xa mini Misiran yi. ⁷ Awa iki, e ti kitisadeni Alatala yetagi. Alatala fe fajin naxanye ligaxi e nun e benbane xa, n ne rabirama nen e ma. ⁸ Yaxuba fa xanbini Misiran yi, e benbane yi Alatala maxandi e mali feen na. Alatala yi Musa nun Haruna rafa, e e benbane ramini Misiran yi, e yi e radoxo be. ⁹ Koni e yi jinan Alatala xon, e Ala. Nanara, a yi tin e yi so Sisera yamarin bun, Xasori gali mangana. A mon yi e so Filisitine yii e nun Moyaba mangan yii, naxanye yi e yengema. ¹⁰ E mon yi Alatala maxandi, e naxa, ‘Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata Alatala rabejin nxu yi Baali nun Asitarate suxurene batu. Koni iki, nxu xunba nxu yaxune yii fa, nxu i batu.’ ¹¹ Awa, Alatala yi Yerubali rafa e nun Bedani nun Yefeta, donxen na n tan Samuyeli, alogo e xa xunba e yaxune yii naxanye e rabilinxu. E yi lu kantanna kui. ¹² Koni e to Amonine manga Naxasi to fe e xili ma, e yi a fala n xa, e naxa, ‘Nxu wama mangan xon, a xa nxu yamari.’ A yi luxi alo Alatala mi yi e mangan na. ¹³ Awa, e bata a soto e mangan naxan sugandixi, e bata naxan maxodin. Alatala bata mangan doxo e xun na. ¹⁴ Xa e gaxu Alatala yee ra, e yi a batu, xa e a xuiin name, xa e mi murute Alatalaa yamarine ma, nayi e nun e mangan xa bira Alatala foxo ra, e Ala. ¹⁵ Koni xa e mi Alatala xuiin name, xa e murute Alatalaa yamarine bun, nayi Alatala e yengema nen, alo a liga e benbane ra kii naxan yi. ¹⁶ Iki, e yiton e yi fe gbeen mato Alatala naxan ligama e yetagi. ¹⁷ To xa mi murutu xaba waxatin na ba? N na Alatala maxandima nen, a yi galanna nun tulen nagodo. Nayi, e e kala fe gbeen kolonma nen Alatala yee ra yi, e to mangan doxo feen maxodinxi.”

¹⁸ Samuyeli yi Alatala maxandi. Na loxon yeteni, Alatala yi galanna nun tulen nafa. Yamaan birin yi gaxu Alatala yee ra e nun Samuyeli. ¹⁹ Yamaan birin yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Alatala maxandi, i ya Ala, i ya walikene xa, alogo nxu nama faxa, bayo nxu bata mangan maxodin feen sa nxo yulubine birin fari.” ²⁰ Samuyeli naxa, “E nama gaxu. E bata fe jaxini ito birin liga, koni e nama xete Alatala foxo ra, e Alatala batu e bojnen ma feu! ²¹ E nama bira suxurene foxo ra fuyan! Naxanye mi noe maliin tiye, e mi marakisin tiye, bayo ala fuune nan e tan na. ²² Alatala mi a yamaan nabejinje a xili gbeena fe ra, bayo a tan yeten nan tinxi e findi a yamaan na. ²³ Alatala xa n fan natanga yulubi tongon ma, n tondi a maxandee xa! N na e xaranma nen kira fajin nun tinxinna ma. ²⁴ E gaxu Alatala yee ra tun! E a batu lannayani e bojnen ma feu! A mato, a fe gbeen naxanye ligaxi e xa. ²⁵ Koni xa e lu fe jaxin lige, e raxorima nen, e tan nun e mangan na.”

13

Isirayila yi murute Filisitine ma

¹ Söli findi mangan na a jee tonge saxanden nan ma, a yi jee tonge naanin nun firin ti mangayani Isirayila yi. ² Söli yi xeme wuli saxan sugandi Isirayila kaane ye. Wuli firin yi a fema Mikimasi yi e nun Beteli geyane fari. Wuli keden yi lu Yonatan fema Gibeya yi Bunyamin boxonni. A yi yama donxene rasiga e konne yi. ³ Loxona nde Yonatan yi fu Filisitine gali malanden ma naxan yi Geba yi. Filisitine yi na me. Söli yi xotaan fe boxon yiren birin yi.

A yi a fala, a naxa, “Heburune xa a me!” ⁴ Isirayila birin yi a me a Soli bata fu Filisitine gali malanden ma, a yi ranaxu Filisitine ma alo se kunxin xirina. Nayi, muxune birin yi maxili, e yi malan Soli fema Giligali yi. ⁵ Filisitine fan yi e malan Isirayila yenge xinla ma. Yenge so wontoro wuli saxan yi e yii e nun soo ragi wuli sennin, e nun sofaan naxanye yi wuya alo menensinna naxan baan de. E fa e malan Mikimasi yi, Beti-Aweni sogeteden binni. ⁶ Isirayila xemene to a to a e bata yigbeten, e nun feene bata xodxo e ganla ma, muxune yi siga e luxunje faranne ra, e nun fotonne yi, e nun gemme longonne nun yinle ra, e nun ige ramaradene yi. ⁷ Heburuna ndee fan yi Yuruden baani gidima siga Gadi nun Galadi yamanani. Soli mon yi Giligali yi, sofaan naxanye birin yi a foxo ra ne yi xuruxurunma gaxuni. ⁸ A yi Samuyeli mame xii solofere, han a waxatin naxan falaxi. Koni Samuyeli mi fa Giligali yi. Yamaan yi e makuya folo a ra, e xuya ayi.

Soli a kalana

⁹ Nayi, Soli yi a fala, a naxa, “E fa saraxa gan daxin na e nun boje xunbela saraxane.” A yi saraxa gan daxin ba. ¹⁰ A yi yelinma na saraxan be waxatin naxan yi, Samuyeli yi fa. Soli yi siga a ralandeni alogo a xa a xonton. ¹¹ Samuyeli yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi?” Soli yi a yabi, a naxa, “N na a toxi nen a yamana e masigama n na, e nun i fan mi faxi en lanma waxatin ma, Filisitine fan bata yi malan Mikimasi yi, ¹² nanara n yi mirixi, n naxa, ‘Filisitine fama nen n xili ma Giligali yi, n mon munma Alatala maxandi singen,’ na yi n karahan, n yeteen yi saraxan gan.” ¹³ Samuyeli yi a fala, a naxa, “I bata a liga alo xaxilitarena, i mi Alatalaa yamarin suxu, i ya Ala. Alatala yi a ligama nen nun i ya mangayaan yi lu Isirayila xun na habadan! ¹⁴ Koni iki, i ya mangayaan mi luma a ra. Alatala bata xemena nde fen naxan boje luxi alo a bojena, a yi a sugandi a yamaan yeeratiin na, bayo i mi Alatalaa yamarin suxi.” ¹⁵ Samuyeli yi keli Giligali yi a te Gibeya yi, Bunyamin yamanani. Yamaan naxan yi Soli foxo ra a ne tenge. Xeme keme sennin joxon yi na. ¹⁶ Soli a dii xemnen Yonatan nun yamaan naxan yi a foxo ra, ne yi dexo Geba yi, Bunyamin boxon ma. Filisitine yi malanxi Mikimasi yi. ¹⁷ Ganla dexo saxan yi mini Filisitine sofane malandeni alogo e xa yengen so. Gali keden yi siga Ofara binni Suwali yamanani. ¹⁸ Ganla boden yi siga Beti-Xoron binni. A saxanden yi siga yamanan danna binna ra Seboyin lanbanna xunna ra, tonbon yiren dexon.

¹⁹ Na waxatini, xabun mi yi toma Isirayila bexo yo ma, bayo Filisitine bata yi a fala, e naxa, “Heburu kaane nama silanfanna nun tanban nafala.”* ²⁰ Isirayila kaan birin yi sigama Filisiti xabun nan fema a jinge kenna deni tonden hanma kenna hanma bunbina, hanma bundena. ²¹ E yi gbeti gbanan keden nan fima jinge kenna deni ton feen na, e nun kenna. Koni a tagiun nan yi fima nama malan sena fe ra hanma bunbina hanma jinge gbengben wurena. ²² Nanara, yenge so baxoni, silanfanna nun tanban mi yi Soli nun Yonatan ma sofane yii. Fo mangan nun a diina. ²³ Filisiti gali keden yi sa Mikimasi kiraan suxu geya longonna ra.

14

Yonatan yi Filisitine yenge

* 13:19: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

¹ Loxona nde, Söli a diin Yonatan yi a fala a yenge so seene maxali banxulanna xa, a naxa, “Fa en gidi han Filisitine gali malandeni bode foxoni.” Koni Yonatan mi a baba rakolon.

² Söli yi Gibeya danna ra girenada wudin bun ma Migiron yi. Sofa keme sennin yi a fema. ³ Saraxarali domain yi Axiya nan yii na yi, Ikabodi tada Axituba a dii xemena. Finexasi nan Axituba soto. Heli, Alatalaa saraxaralina Silo yi, na nan Finexasi soto. Muxu yo mi yi a kolon a Yonatan bata mini.

⁴ Yonatan yi minima geya longonna nan na alogo a xa Filisitine gali malanden masoto. Na kiraan yi minixi geya tintinxi firinne nan longori ra, na kedenna yi xili Bosesi, boden xili Senne. ⁵ Geya keden komen foxoni Mikimasi binni, boden yifari foxoni Geba binni.

⁶ Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Fa, en siga han Filisiti Ala kolontarene gali malandeni. Waxatina nde Alatala en malima nen. Sese mi noe Alatalaa marakisın ye rase, hali yama xurudin na a ra, hanma a gbeena.” ⁷ Yenge so se maxanla yi a yabi, a naxa, “I mirixi naxan ma, na liga. Siga! N ni i foxo ra. En birin xaxili keden.” ⁸ Yonatan naxa, “Awa, fa en siga han xemeni itoe denaxan yi, e yi en to. ⁹ Xa e a fala en xa, e naxa, ‘E ti menni han nxu yi e ralan,’ en tima nen menni. En mi tema e fema na yi. ¹⁰ Koni, xa e a fala en xa, e naxa, ‘E te nxu fema,’ en tema nen, bayo na findima taxamasenna nan na a Alatala bata e so en yii.”

¹¹ E yi e yita Filisitine ra. Filisitine yi a fala, e naxa, “I yeen ti! Heburune bata mini folo yinle ra e luxunxi denaxanye yi.” ¹² E yi Yonatan nun a walikeen xili, e naxa, “E te nxu fema, nxu xa fena nde yita e ra.” Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Te n foxo ra, bayo Alatala bata e so Isirayila yii.” ¹³ Yonatan yi te a yiine kafue a sanne ma, a yenge so se maxanla biraxi a foxo ra. Yonatan yi lu Filisitine rabire a bun ma, a yenge so se maxanla yi e faxa. ¹⁴ Na yenge singeni Yonatan nun a yenge so se maxanla yi Filisiti muxu maxone joxondon faxa yire kedenni. ¹⁵ Gaxun yi so ganli. Naxan yo yi xee ne ma e nun ganla birin, naxan yo yi gali malande gbete yi, e nun naxanye yi minixi yengesodeni, gaxun yi ne birin suxu. Boxon yi xuruxurun. Na yi findi gaxun na fata Ala ra.

¹⁶ Söli a kantan muxun naxanye yi Gibeya yi, Bunyamin boxoni, ne yi ganla to xuye ayi yiren birin yi. ¹⁷ Söli yi a fala a sofane xa, a naxa, “E sofane maxili, a xa kolon naxan kelixi en ye.” E yi a kolon a Yonatan nun a yenge so se maxanla nan mi yi e ye. ¹⁸ Söli yi a fala Axiya xa, a naxa, “Alaa Kankiraan nafa.” Bayo na waxatini a yi Isirayila kaane nan yii. ¹⁹ Söli yi falan tima saraxaraliin xa waxatin naxan yi, sonxo sonxon mon yi gboma ayi Filisitine malandeni. Söli yi a fala saraxaraliin xa, a naxa, “A lu na.” ²⁰ Nayi, ganla naxan birin yi Söli foxo ra, ne yi malan e mini yenge sodeni. E yi a li Filisitine yi e bode yengema sonxo sonxo gbeeni. ²¹ Heburu naxanye yi Filisitine bun ma a singeni, naxanye yi basanxi e ra e gali malandeni, ne yi sa Isirayila fari Söli nun Yonatan mabinni. ²² Isirayila kaan naxanye birin yi luxunxi Efirami geyane yi, ne yi a me a Filisitine e gima, e fan yi lu e kede, e yi e yenge. ²³ Alatala yi Isirayila rakisi na boxoni, yengen yi siga han Beti-Aweni.

Söli a xaxilitareya kolona

²⁴ Isirayila kaane toro nen na boxoni bayo Söli bata yi tonni ito fala yamaan xa, a naxa, “Dangan na kanna xa xemnen naxan na donseen don benun jinbanna, benun n yi n gbeen joxo n yaxune ra.” Nanara, muxu yo munma yi donseen don ganli. ²⁵ E birin yi fotonna li, kumin yi boxonma denaxan yi.

²⁶ E soxin fətōnni, sofane yi kumin to mine, koni muxu yo mi se raso a de, bayo e birin yi gaxuxi dangan yee ra. ²⁷ Yonatan mi yi a kolon a baba bata yi a kolō yamaan xa. Nanara, dunganna naxan yi a yii, a na xunna rasiga, a yi a deten kumi dengbeni, a a don. Nayi, a yeen yi xon sege. ²⁸ Sofana nde yi a fala a xa, a naxa, “I baba ganla rakōlxi nen ki faji, a naxa, ‘Xa muxuna nde donseen don to, dangan na kanna xa.’ Nanara, sofane birin xadanxi.” ²⁹ Yonatan naxa, “N baba yamaan tōroma. A mato n fangan sōtōxi kii naxan yi xabu n kumini ito don. ³⁰ Xa sofane birin yi donseen donma to, e naxan tongoxi e yaxune konni, en yi Filisitine nōma nen dangu ito ra!”

³¹ E Filisitine nō na lōxōni keli Mikimasi siga han Ayalōn yi. Yamaan yi xadanxi han! ³² E yi e yaxune yii seene tongo, e xuruseene tongo e nun jingene nun jinge diine. E e faxa bōxōni, yamaan yi e nun wunla don. ³³ E yi a rali Sōli ma e naxa, “A mato yamaan Alatala yulubin tongoma, e suben nun a wunla don.” Sōli naxa, “E bata yanfan ti! E gemε gbeen makutukutu n mabinni iki sa!” ³⁴ A mōn yi a fala, a naxa, “E xuya ayi yamani, ε a fala e xa, a birin xa fa a jingen na xanamu a yexεena, a yi a faxa be. Na xanbi ra, ε yi e don alogo ε nama Alatala yulubin tongε, ε suben nun a wunla don.” Kōεen na, birin yi fa a jingen na alogo a xa a faxa mēnni. ³⁵ Sōli yi saraxa ganden nafala Alatala xa. Na findi saraxa gande singen nan na a naxan nafala Alatala xa.

³⁶ Sōli yi a fala, a naxa, “En godo Filisitine fōxō ra to kōεen na, en sa e yenge han xōtōnni. Keden nama lu a nii ra.” E yi a yabi, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” Koni, saraxaraliin naxa, “En na Ala maxōdin be.” ³⁷ Sōli yi Ala maxōdin, a naxa, “N xa godo Filisitine fōxō ra ba? I e soma Isirayila yii ba?” Koni na lōxōni a mi a yabi. ³⁸ Nanara, Sōli naxa, “E fa be, ganla yee ratine birin. En xa a kolon yulubin naxan ligaxi to. ³⁹ N bata n kolō habadan Alatala yi, Isirayila Rakisimana, hali xa n ma diin Yonatan nan a xunna ra, a faxama nen.” Muxu yo mi a yabi yamaan ye. ⁴⁰ A yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “E dangu fōxō kedenni, n tan nun n ma dii Yonatan xa lu fōxō kedenni.” Yamaan yi a fala Sōli xa, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” ⁴¹ Sōli yi a fala Alatala xa, Isirayilaa Ala, a naxa, “Nōndin yita n na.” Masensenna yi Yonatan nun Sōli suxu, yamaan yi ba a ye.* ⁴² Sōli naxa, “E masensenna ti nxu nun ma diin tagi.” Yonatan yi suxu. ⁴³ Sōli yi a fala Yonatan xa, a naxa, “A fala n xa i naxan ligaxi.” Yonatan yi a yabi, a naxa, “N kumi siyadi nan tongoxi n ma dunganna jōεen na, n na don. Fō n xa faxa?” ⁴⁴ Sōli naxa, “Ala xa tōrō jaxin sa n ma xa i mi faxa, Yonatan.” ⁴⁵ Koni sofane yi a fala Sōli xa, e naxa, “Yonatan lan a xa faxa ba? A tan xa mi a ra, naxan Isirayila rakisi gbeen ti? A mi faxε mumε! Nxu bata nxu kolō habadan Alatala yi, hali a xunsexe kedenna, a mi bire bōxōni, bayo Ala nan a mali a xa nōon sōtō to!” Nayi, sofane yi Yonatan xunba, a mi faxa. ⁴⁶ Sōli yi xete Filisitine fōxō ra, ne yi xete e konni.

⁴⁷ Sōli to mangayaan tongo Isirayila yi, a yi e yaxune yenge a rabilinni, Moyaba nun Amonine nun Edōn nun Soba mangane, e nun Filisitine. A na yi a yee rafindi denaxan ma, a yi nōon sōtōma nen na ma. ⁴⁸ Lōxōna nde, a yi keli a senbe gbeen, a yi Amalekine nō, a Isirayila xunba ne yii, naxanye yi a kalama.

⁴⁹ Sōli a dii xemene nan itoe ra: Yonatan nun Yisiwi nun Maliki-Suwa. A dii temε singen xili Merabi, a bolokadaan xili Mikali. ⁵⁰ Sōli a jaxanla yi xili nen Axinowami, Aximaasi a dii temena. A sofa kuntigin yi xili nen Abineri, Sōli

* **14:41:** Yurima nun Tumin masensen ti seene fe sebexi Xōrōyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

sɔxɔ Neri a dii xemena. ⁵¹ Kisu, Sɔli baba, e nun Neri, Abineri baba, Abiyeli a diin nan yi ne ra. ⁵² Yenge jaxin keli nen Filisitine xili ma Sɔli a mangayaan jeeene birin yi. Nanara, a nema fa senbemaan to hanma wekilɛdena, a bata a raso a ganli.

15

Isirayila yi Amalekine yenge

¹ Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Alatala n tan nan xexi i xunna masusandeni i sugandi xinla ma alo mangana Isirayila xun na, a yamana. Awa, i tuli mati Alatalaa falan na. ² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Amalekine to kiraan bolon Isirayila kaane yee ra e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi, n mi jinanxi na feen xon ma mume! ³ Awa iki, sa Amalekine yenge, e gbeen seen naxanye birin na, i yi ne kala fefe! I nama kininkinin, niimaseene birin faxa, xemene nun jaxanle, dii jorene nun dii futene, jingene nun yexene, jogomene nun sofanle.’”

⁴ Sɔli yi ganla maxili, a e tenge Telayimi yi. Sofaan san masiga tiin muxu wuli kemɛ firin yi na e nun Yuda xemɛ wuli fu. ⁵ Sɔli yi siga han Amaleki taani, a yi yengeni ton lanbanni. ⁶ A yi a fala Kenine xa, a naxa, “E e masiga, e keli Amalekine ye, alogo n nama e raxori e xon. Bayo e hinan nen Isirayila kaane ra, e to yi minima Misiran yamanani.” Kenine yi e masiga Amalekine ra.

⁷ Sɔli yi Amalekine yenge keli Xawila yi han Suru, Misiran sogeteden binna. ⁸ A yi Agaga Amalekine mangan jereen suxu, a yi a yamaan birin faxa silanfanna ra fefe! ⁹ Sɔli nun a ganla yi Agaga lu a nii ra e nun a xuruse senseene nun jingene nun yexene nun jinge diine nun yexee diine nun sube fajine birin. E mi tin ne faxe. Koni, naxanye mi yi fan, tonɔ mi yi naxanye ra, e ne faxa.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti Samuyeli xa, a naxa, ¹¹ “N nimisaxi Sɔli dɔxɔ feen na mangayani, bayo a bata a xun xanbi so n tan yi, a mi n ma falane ligama.” Samuyeli yi xolo, a xi Alatala maxande kɛna ngaan na. ¹² Samuyeli yi keli xoton! A siga Sɔli ralandeni. E yi a fala a xa a Sɔli bata yi siga Karemele yi, alogo a xa sa xunnayeren gemen dɔxɔ a yete xa. A mon bata yi kiraan suxu a godo Giligali yi. ¹³ Samuyeli yi sa a li na yi. Sɔli naxa, “Alatala xa i baraka. N bata Alatalaa falane suxu.” ¹⁴ Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nayi, yexee wuga xuiin mundun mema ito ra? Ningen mundun wuga xui ito ra?” ¹⁵ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Sofane nan faxi e ra sa keli Amalekine konni. E bata yexeen nun jinge senseene ba a ye alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala. Koni nxu a dɔnxene birin faxa nen.”

¹⁶ Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “A lu na kiini! N xa a fala i xa Alatala naxan falaxi n xa to kɛen na.” Sɔli yi a fala, a naxa, “A fala n xa.” ¹⁷ Samuyeli yi a fala, a naxa, “A singeni i yi i yete mirixi muxu xurin nan na, iki i bata findi Isirayila bɔnsɔnne mangan na. Alatala nan i masusanxi, i findi mangan na Isirayila xun na. ¹⁸ Anu, Alatala bata yi i xe fena nde ra, a naxa, ‘Sa Amalekine, yulubi kanne raxori fefe! Sa e yenge han i yi e jan fefe!’ ¹⁹ Nanfera i mi i tuli mati Alatalaa falan na? Nanfera i yenge yi seene tongo, i fe jaxin liga Alatala yetagi?”

²⁰ Sɔli yi Samuyeli yabi, a naxa, “N na Alatala xuiin name nen ki fajini! N bira nen a kiraan foxo ra a naxan yita n na, n yi Amalekine raxori fefe! Fo Agaga, e mangana, n yi fa a ra be. ²¹ Koni, sofane bata yexene nun jinge senseene ba yenge yi seene ye, naxanye fan e ne ba se kala daxine ye, alogo e xa ba

saraxan na Alatala xa, i ya Ala, Giligali yi be.”²² Samuyeli yi a fala, a naxa, “Saraxa ganxine nun saraxane Alatala kenene dangu a xuiin suxun na ba? En-en. Fala suxun dangu saraxane ra, yete magodon dangu konton turene ra.”²³ Awa, muruten fan findixi yulubin nan na alo yiimatona, matandin fan naxu alo suxure batuna. Bayo i bata i me Alatalaa falan na, a fan fa a mema i ra nen alo mangana.”

²⁴ Nayi, Söli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N bata Alatalaa falane matandi, e nun i ya falane. N gaxu nen yamaan yee ra, n yi a xuiin name.”²⁵ Iki n bata i mayandi, dija n yulubin ma, en birin xa xete alogo n xa Alatala batu.”²⁶ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “N mi fa fama i foxo ra, bayo i bata i me Alatalaa falan na, Alatala yi a me i ra alo Isirayila mangana.”²⁷ Samuyeli yi a firifiri alogo a xa siga, koni Söli yi a suxu a domaan lenben ma, a bo.”²⁸ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Alatala Isirayilaa mangayaan bama i yii na kiini to, a yi a so i ya muxuna nde yii, naxan dangu i tan na.”²⁹ Ala, Isirayila binyen naxan yi, a mi wule, a mi a miriyane maxetema, bayo adamadi mi a ra.”³⁰ Söli mon yi a yabi, a naxa, “N bata yulubin liga! Koni yandi, binyen sa n ma, fonne nun Isirayila yamaan yetagi, en birin xa xete n yi Alatala batu i ya Ala.”

³¹ Samuyeli nun Söli yi xete e bode xon, Söli yi Alatala batu.”³² Samuyeli yi a fala, a naxa, “E fa Agaga ra n xa, Amalekine mangana.” Agaga yi a maso a binni sewani, a yi a falama a yete ma, “Saya xolen bata nan yati!”³³ Koni Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna bata yi diine ba naxanle yii. Na kiini i nga a diin bama nen a yii.” Samuyeli yi Agaga yisege sege Alatala yetagi Giligali yi.

³⁴ Samuyeli yi xete Rama yi, Söli yi xete a konni Gibeya yi.”³⁵ Samuyeli mi fa Söli to han a faxesa, bayo a yi sunuxi a fe ra. Alatala yi nimisa Söli sugandi feen na mangan na Isirayila xun na.

16

Ala yi Dawuda sugandi

¹ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Han waxatin mundun yi i luyex sunuxi Söli a fe ra? N tan yeteen bata n me a ra alo mangana Isirayila xun na. I ya ture sa fenna rafe, n bata i rasiga Yese konni, Betelemi kaana. N bata mangana nde sugandi a dii xemene ye.”² Samuyeli yi a fala, a naxa, “N sigama di? Söli a feen mema nen, a yi n faxesa.” Alatala yi a fala, a naxa, “Ninge gilena nde xali i yii, i yi a fala, i naxa, ‘N faxi saraxa baden nin Alatala xa.’”³ Yese xili saraxa bani, n na a yite i ra i lan i xa naxan liga. N na naxan yita i ra, i yi na kanna masusan a sugandi feen na mangan na.”

⁴ Alatala naxan fala, Samuyeli yi na liga a siga Betelemi yi. Taan fonne birin yi fa a ralandeni e xuruxurunma gaxuni. E a maxodin, e naxa, “I faxi fe fajin nan na ba?”⁵ A yi a fala, a naxa, “On, herin na a ra. N faxi saraxa baden nin Alatala xa. E e rasarijan, e fa n fema saraxa badeni. A yi Yese fan nun a diine rasarijan a e xili saraxa bani.”

⁶ Ne fa waxatin naxan yi, Samuyeli to Eliyabi to, a yi a miri, a naxa, “Alatala a tan nan sugandixi yati!”⁷ Koni Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “I nama i miri a tofanna ma hanma a kuyana, bayo n mi a tan sugandixi. Alatala mi feene yatema adamadiine naxanye yatexi. Adamadiine a yetagin nan matoma, koni Alatala muxun bojen nan matoma.”⁸ Yese yi Abinadabo xili a a radangu Samuyeli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito

sugandixi.”⁹ Yese yi Sama radangu. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito fan sugandixi.”¹⁰ Yese a dii soloferene radangu Samuyeli yetagi, koni Samuyeli naxa, “Alatala mi itoe sese sugandixi.”

¹¹ Samuyeli mɔn yi Yese maxodin, a naxa, “Banxulanna se mi fa be?” Yese yi a yabi, a naxa, “Xurimaan nan luxi, koni a sa xuruse rabadeni.” Nayi, Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “A xa sa fen, en mi donse donna fɔlɔma a xanbi.”¹² Yese yi muxuna nde xe, a sa fa a ra. A fatin yi gbeeli, a yetagin yi rayabu, a ti kiin yi fan. Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Keli, i yi a masusan a sugandi feen na, bayo a tan na a ra.”¹³ Samuyeli yi ture sa fenna tongo a Dawuda xunna masusan a tadane tagi. Fɔlɔ na lɔxɔni, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Dawuda ma senbeni. Samuyeli yi keli, a siga Rama yi.

Dawuda yi wali Sɔli xa

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin bata yi mini Sɔli yi, yinna jaxin yi lu a tɔre fata Alatala ra.¹⁵ Sɔli a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Ninan jaxin nan i tɔroma keli Ala ma.¹⁶ Nxu kanna xa falan ti. I ya walikene i sagoni. Nxu xemena nde fenje naxan fatan kondenna maxe. Ninan jaxin na so i yi keli Ala ma, maxaseen yi maxa, na yi i bɔjeen nafan i ma.”¹⁷ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Awa, e maxase maxa fajina nde fen n xa, e yi fa a ra.”

¹⁸ Walike keden yi a fala, a naxa, “N bata Yese Betelemi kaana dii xeme keden to naxan fatan kondenna maxe. Sofa kenden na a ra, a wekile han! A falan tima ki faji, a mɔn tofan. Alatala a xɔn.”¹⁹ Sɔli yi xerane rasiga a faladeni Yese xa, a naxa, “I ya dii xemɛn Dawuda rafa n ma naxan xuruseene fɔxɔ ra.”²⁰ Yese yi sofali keden tongo, a burun nate a fari, e nun manpa kundi keden nun sii keden, a yi e birin so Dawuda yii Sɔli xa.²¹ Dawuda yi fa a ti Sɔli yetagi, a rafan a ma han a findi a yenge so se maxanla nde ra.²² Sɔli yi xeraan nasiga Yese ma, a naxa, “Tin, i xa Dawuda lu n yii, bayo a rafan n ma.”²³ Nayi, yinnan na yi so Sɔli yi keli Ala ma waxatin naxan yi, Dawuda yi kondenna tongoma nen a a maxa. Na yi Sɔli mafisama nen, a dundu, yinna jaxin yi mini ayi.

17

Filisitine yi keli Isirayila xili ma

¹ Filisitine yi e ganle malan yenge so xinla ma. E yi e malan Soko yi, naxan Yuda bɔxɔn ma. E yi e ganla malan Soko nun Aseka tagi, Efesi-Damimi yi.² Sɔli nun Isirayila muxune fan yi e ganla malan Ela lanbanni. E yi e ganla ti Filisitine yenge xinla ma.³ Filisitine yi tixi geyaan fari fɔxɔ kedenni, Isirayila kaane fan geyaan fari fɔxɔ kedenni. Lanbanna yi e tagi.

⁴ Fala ralina nde yi mini Filisitine ye, a a maso gali firinne tagi. A yi xili Goliyati, Gati kaan nan yi a ra. A yi kuya fɔ nɔngonna ye sennin nun yiin ye keden.⁵ Sula kɔmɔtin yi soxi a xun na, sula doamaan xali daxin yi a fatin kantanma naxan kilo tonge sennin liye.⁶ A sanne yi ye masansanxi sulan nan na. Sula silanfanna yi sɔtixi a fari.⁷ A tanban feen yi gbo alo gbindonna. Wuren naxan yi na jɔe ra, a kilo solofere liye. A ye masansan wure lefaan suxu muxun yi sigan tima a ye ra.⁸ A a xuini te, a falan nasiga Isirayila ganla ma, a naxa, “Nanfera e tixi yenge so xinla ma? Filisitina nde xa mi n tan na ba? E tan, Sɔli a konyine xa mi e ra ba? E muxu keden yita naxan gode n yengedeni.”⁹ Xa a nɔ n bɔnbe a n faxa, nxu findi e konyine ra. Xa n na a nɔ, n yi a faxa, e findi nxɔ konyine ra, e wali nxu xa.”¹⁰ Filisiti xemɛn mɔn yi a fala, a naxa, “N bata na xinla rasiga Isirayila ganle ma. Xeme keden xa mini, alogo

nxu xa nxu bode yenge.” ¹¹ Söli nun Isirayila kaane birin yi Filisiti xemena falane me, gaxu gbeen yi e suxu.

Dawuda yi Goliyati faxa

¹² Yese Efarata bõnsõnna dii xemen nan yi Dawuda ra, naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda bõxõn ma. Dii xeme solomasexe yi Yese yii. Söli waxatini, Yese bata yi findi fonna ra yamaan ye. ¹³ Yese a dii xeme singe saxanne bata yi siga Söli fõxõ ra yengeni. A singen yi xili Eliyabi, a firinden xili Abinadabo, a saxanden xili Sama. ¹⁴ Dawuda nan yi xurimaan na. Fori saxanne yi Söli fõxõ ra. ¹⁵ Dawuda yi sigama Söli konni a mõn yi xetema a babaa xuruseene rabadeni Betelemi yi.

¹⁶ Xii tonge naanin, xõtõnna nun jinbanna, Goliyati Filisiti xemen yi tima nen e yetagi. ¹⁷ Yese yi a fala a diin Dawuda xa, a naxa, “Donse xõri benbenla nun buru xun funi itoe tongo, i yi e xali i tadane xõn gali malandeni. ¹⁸ I mõn yi fene kundi funi itoe sanba e sofa kuntigin ma. I mõn yi a mato xa i tadane kende, i yi fa taxamasenna nde ra keli e ma. ¹⁹ E Söli fema Ela lanbanni e nun Isirayila xemene birin Filisitine yengedeni.”

²⁰ Dawuda yi keli xõtõn xõtõn. A xuruseene taxu xuruse kantanna nde ra, a a goronne tongo, a siga, alo Yese a yamari kii naxan yi. A so gali malandeni waxatin naxan yi, a yi ganla li tixi yenge so xinla ma, e yenge sõnxõni tema. ²¹ Isirayila nun Filisitine yi e ganle ti yenge so xinla ma, kenenni ²² Dawuda yi a goronne taxu goron kantanna ra, ganla yi tixi denaxan yi a siga a giye menni. A to so, a a tadane xõtõn. ²³ A yi fala tiini e ra waxatin naxan yi, Filisiti sofaan Goliyati Gati kaan yi a mafa a ganla ye ra. A mõn yi a xuini te, a xete a dari fe xinli ito ma. Dawuda yi a me. ²⁴ Isirayila kaane birin yi e masiga e to Goliyati to, bayo e yi gaxuxi a yee ra ki faji. ²⁵ Birin yi a falama, e naxa, “E bata xemeni ito to gode? A godoma Isirayila xili feen nan ma. Naxan na a faxa, mangan nafulu gbeen fiye a ma nen. A a dii temen fi a ma futun na, a mudu fiin ba a denbayaan xun ma Isirayila yi.”

²⁶ Xemen naxanye yi Dawuda fema, a a fala ne xa, a naxa, “Nanfe lige na kanna xa naxan na Filisitini ito faxa, a yagin ba Isirayila ma? Nde Filisiti Ala kolontareni ito ra naxan susuxi habadan Alaa ganle makonbe?” ²⁷ Yamaan yi xete falane ma, e naxa, “Ito nan ligama na kanna xa naxan na a faxa.” ²⁸ Eliyabi, a tadan forimaan to e nun sofane to batue, a xõlo Dawuda ma han! A yi a fala, a naxa, “Nanfera i faxi be? I ya xuruse kurudin taxuxi nde ra burunna ra? N ni i ya yete yigboon kolon, e nun i ya bõne naxiyana. I faxi yengeni gbeden nin.” ²⁹ Dawuda yi maxõdinna ti, a naxa, “N nanse ligaxi a jaxin na? N fala tiin nin gbansan!” ³⁰ A a xun xanbi so a tada yi a sofa gbete maxõdin na kii kedenni. Yamaan yi a yabi alo a singena.

³¹ E na falane me Dawuda ra waxatin naxan yi e sa ne dentege Söli xa. Söli yi a xili. ³² Dawuda yi a fala Söli xa, a naxa, “Muxu yo nama yigitenge Filisitini ito a fe ra. N tan, i ya walikẽn sigama nen a yengedeni.” ³³ Söli yi Dawuda yabi, a naxa, “I mi nõe Filisitini ito yenge, bayo banxulan jõren ni i ra, koni a tan, yenge soon na a ra xabu a dii jõrena.” ³⁴ Dawuda yi a fala Söli xa, a naxa, “N tan, i ya walikẽn yi n baba xuruseene nan nabama. Xa yatana hanma jarin nde yi fa, a yexee keden suxu, ³⁵ n yi n gima a fõxõ ra nen, n yi a bõnbõ, n yexeen ba a de ra. Xa a fa n xili ma, n yi a siguma nen a xabene ma, n na a bõnbõ, a faxa. ³⁶ I ya walikẽn yi yatan nun jarin faxama na kii nin, awa n Filisiti Ala kolontareni ito ligama na kiini nen. Amasõto, a bata habadan Alaa ganle makonbi. ³⁷ Alatala naxan n natangaxi yatan nun jarin yii xanle ma,

na mən n be Filisitini ito yii nən.” Nayi, Səli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga, Alatala xa lu i xən.”

³⁸ Səli yi Dawuda maxidi a yetena a dugine yi, a a maxidi a makantan domani, a sula kəmötin so a xun na. ³⁹ Dawuda yi Səli a silanfanna singan a tagi xidin na a dugine fari. A yi keli a xa siga. Koni a mi yi darixi e ra. A yi a fala, a naxa, “N mi nəe ito birin nasiga tiye, n munma fatan singe.” Dawuda yi e ba a ma. ⁴⁰ A dunganna suxu a yii, a gəme malaxunxin suulun sugandi xuden de. A e sa a yeXeε raba sagbaan kui. A lantanna a yii, a siga Filisiti sofaan xili ma.

⁴¹ Filisiti sofaan yi a maso Dawuda ra ndedi ndedi, a ye masansan wure lefana maxanla fan yi sigama a yeε ra. ⁴² A Dawuda mato, a yi a kolon a banxulan joren nan mən yi Dawuda ra, a fatin yi gbeeli, a yetagin yi tofan. Goliyati yi a rapaxu. ⁴³ Filisiti sofaan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Baredin nan n na ba? I to fama n xili ma ε nun dunganna?” A yi a danga a suxurene yi. ⁴⁴ A yi a fala, a naxa, “Fa be! N ni i suben soma nən xoline nun subene yii!” ⁴⁵ Dawuda yi a fala Filisiti sofaan xa, a naxa, “I fama n xili ma silanfanna nun tanban nun xanla nan na i yii, koni n tan fama i xili ma Alatala Senben Birin Kanna nan xili yi, Isirayila ganle Ala, i naxan konbixi. ⁴⁶ To, Alatala i soma nən n yii, n yi i nə, n ni i xunna bolonje a de. To, n Filisitine ganla muxune binbine soma nən xoline nun subene yii, dunupa muxune birin yi a kolon a Ala Isirayila yii. ⁴⁷ Yamani ito birin yi a kolon a Alatala mi marakisin tima silanfanna nun tanban barakani. Amasəto, Alatala nan gbee yengen na, a ε tan birin soma nən nxu yii.”

⁴⁸ Goliyati yi lu fe Dawuda binni, Dawuda yi a mafura, a a gi siga Filisiti sofaan nalandeni. ⁴⁹ Dawuda yi a yiin nagodo a sagbani, a gemen tongo, a a woli lantanna ra, a Filisiti sofaan golon a tigi ra. Gemen yi so Filisiti sofaan tigini, a bira a yetagin ma bəxəni. ⁵⁰ Na kiini, Dawuda yi Filisiti sofaan no lantanna nun gemen na, a a faxa, silanfana mi yi a yii. ⁵¹ Dawuda yi a gi han Filisiti sofaan dexən, a ti na. A Filisiti sofana silanfanna botin a tēni, a yi a faxa, a yi a xunna bolon a de.

Filisitine to a to, a e yenge so kuntigin bata faxa, e yi e gi. ⁵² Isirayila nun Yuda sofane yi sənəni te, e bira e fəxə ra, e e kedi han Gati nun Ekirən so deen na. Filisiti sofane binbine yi biraxi Saarayimi kiraan xən han Gati nun Ekirən. ⁵³ Isirayila kaane to xete Filisitine fəxə ra, e e gali malanden seene tongo. ⁵⁴ Dawuda yi Filisiti sofaan xunna tongo, a yi a xali Yerusalem taani. A sa Filisiti sofana yenge so seene sa a bubuni.

⁵⁵ Səli Dawuda to sigə waxatin naxan yi Filisiti sofaan nalandeni, a yi Abineri a gali xunna maxodin, a naxa, “Abineri, nde a dii banxulan joren ni ito ra?” Abineri yi a yabi, a naxa, “N bata n kəlo i niini, mangana, n mi a kolon.” ⁵⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “A ye fen, naxan ma dii banxulanni ito ra.” ⁵⁷ Dawuda keli xanbini Filisiti sofaan faxadeni, Abineri yi a tongo a siga a ra Səli yetagi. Filisiti sofaan xunna yi suxi Dawuda yii. ⁵⁸ Səli yi a fala a xa, a naxa, “Nde a dii i ra, banxulan jorena?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “I ya walikeen Yese a diin nan n na, Betelemi kaana.”

18

Yonatan nun Dawuda xəyiyana

¹ Səli yelin falan tiye Dawuda xa waxatin naxan yi, Yonatan nun Dawuda yi findi xəyimane ra. Yonatan yi Dawuda xanu alo a yetena. ² Na ləxən yeteni

Söli yi Dawuda makankan a fema, a mi tin a siga a babaa banxini. ³Yonatan yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, bayo a bata yi a xanu alo a yetena. ⁴Doma gbeen naxan yi a ma, a na ba, a a so Dawuda yii e nun a yenge so domana, e nun a silanfanna nun a xanla nun a tagi xidina. ⁵Söli na yi Dawuda rasiga dede, a feen sonyama nen. Söli yi tide matexin fi a ma yengesone xun na. Na yi rafan yamaan birin ma, hali Söli a kuntigine.

⁶Ganla xetematona, Dawuda to bata yelin Filisiti sofaan faxe, Isirayila taane birin naxanle yi mini Manga Söli ralandeni, e sigin sama, e e bodonma tanban xuiin nun maxase gbetene xuiin na, e sönxoma sewani. ⁷Naxanle yi e bode yabima naxanni, e naxa, “Söli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.”

⁸Söli yi na feen famu kii naxini a xolo kati! A yi a fala, a naxa, “E wuli fu nan soxi Dawuda yii, n tan wuli keden. A mi fa dasaxi sese ra fo mangayana.”

⁹Söli yi Dawuda rajaxu, folo na lxon ma.

¹⁰Na xoton bode, yinna naxin yi so Söli yi keli Ala ma. A yi waliyiya falane ti a banxin tagini. Dawuda yi kondenna maxama a xa alo a dari fena, Söli a tanban yi a yii. ¹¹Söli yi a tanban woli, a naxa, “N Dawuda sönxoma nen n na a sönxoxin lu banxin kanke.” Koni Dawuda yi keli a bun ma daxonja ma firin. ¹²Söli yi gaxu Dawuda yee ra, bayo Alatala bata yi a rabejin a lu Dawuda xon. ¹³Nanara, a yi Dawuda masiga a ra, a a findi sofa wuli fu kuntigin na. Dawuda yi lu sige yengeni gali xunna ra. ¹⁴Dawuda a feene birin yi sonyama, bayo Alatala yi a xon. ¹⁵Söli to a to a yi non sotoma tun, a gaxu a yee ra. ¹⁶Koni Dawuda yi rafan Isirayila nun Yuda birin ma, bayo a tan nan yi tima e yee ra e yengene yi.

¹⁷Söli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N ma dii teme singen ni i ra, Merabi. N na a fima nen i ma futun na. Koni i weskile han! I yi Alatala a yengene so.” Söli yi a miri, a naxa, “N mi n yiini tema a xili ma. Filisitine xa na liga!” ¹⁸Dawuda yi Söli yabi, a naxa, “Sese mi n tan na, sese mi n baba a bönöanna nun a denbayaan na Isirayila yi. Mangan xa findi n bitanna ra di?” ¹⁹Söli a dii teme Merabi fi waxatin to a li Dawuda ma, a yi fi Adiriyeli ma, Mehola kaana.

²⁰Awa, Mikali, Söli a dii temena, Dawuda yi rafan a ma. E to na fala Söli xa, na yi a ken. ²¹Söli yi a fala, a naxa, “N na a fima a ma nen, alogo a xa findi a suxu feren na, alogo Filisitine xa a faxa.” Söli mon yi a fala Dawuda xa a firindeni, a naxa, “I findima nen n bitanna ra to.”

²²Söli yi yamarini ito fi a walikene ma, a naxa, “E falan ti Dawuda xa luxunni. E a fala a xa, e naxa, ‘A mato i rafan mangan nun a kuntigine birin ma. Tin, i xa findi mangan bitanna ra.’ ” ²³E yi na fala Dawuda xa. Koni Dawuda yi yabin ti, a naxa, “E tan yee ra yi fe xurin na a ra ba? N findi mangan bitanna ra? Setaren nan n tan na, ton mi n na.” ²⁴Söli a walikene yi sa a yeba a xa Dawuda naxan falaxi. ²⁵Söli yi e yabi, a naxa, “E falan ti Dawuda xa, e naxa, ‘Mangan mako mi futu se ma, koni a xa sa Filisiti muxu keme banxulan a fa e kidin na, alogo a xa a gbeen joxo a yaxune ra.’ ” Söli a koteni, Dawuda yi faxama Filisitine barakan nin. ²⁶Söli a walikene yi sa na falane ti Dawuda xa. Dawuda yi wa a xon a xa findi mangan bitanna ra. Benun waxatin naxan falaxi, ²⁷Dawuda yi keli e nun a foxorabirane, a sa Filisiti xeme keme firin faxa. Dawuda yi fa e banxulan kidine ra, a yi a bereyaan defexin so mangan yii, alogo a xa findi mangan bitanna ra. Nayi, Söli yi a dii teme Mikali fi a ma a naxanla ra.

28 Söli to a to a Alatala Dawuda xón, Dawuda món yi rafan a dii Mikali ma, 29 Söli yi gaxu Dawuda yee ra dangu a fölon na. A yi findi a yaxun na a siin dönxen birin yi. 30 Na waxatini Filisitine kuntigine yi sigama yengeni Isirayila kaane xili ma. Ye yo ye, Dawuda yi nöön sötöma yengeni dangu Söli a kuntigin bonne ra. A xinla yi te.

19

Yonatan yi Dawuda xun mayenge

1 Söli yi a fala a dii Yonatan nun a kuntigine birin xa a Dawuda xa faxes. Koni Dawuda yi rafan Yonatan ma han! 2 A yi a rakolon, a naxa, “N baba Söli wama i faxes feni. A liga i yeren ma tila xötönni. I luxunden fen, i yi lu na yi. 3 N minima nen nxu nun n baba. Nxu tima nen xeen ma i luxunma denaxan yi. N ni i ya fe falama nen a xa. N na a kui feene kolon, n na a fala i xa.” 4 Yonatan yi Dawuda a fanna fala a baba Söli xa, a naxa, “I tan mangan na, i nama i ya walikeen Dawuda haken tongo, bayo a munma i hake tongo. A yetena a fajin nan ligaxi i xa han! 5 Fayida a niin nan fi Filisiti sofaan Goliyati faxes feni. Na löxöni, Alatala yi nö gbeen fi Isirayila birin ma, i yi a to, i sewa. Nanfera i haken lige, i söntaren wunla ramini töpöngeni, i Dawuda faxes fufafu?” 6 Söli yi Yonatan xuiin name, a kölo, a naxa, “N bata n kölo habadan Alatala yi, Dawuda mi faxama!” 7 Yonatan yi Dawuda xili, a na falane yeba a xa. A Dawuda xali Söli fema, Dawuda món yi lu a fema alo a föloni.

8 Yengen món yi fölo. Dawuda yi siga Filisitine yengedeni. A e nö fanga gbeen na, e e gi a yee ra. 9 Awa, yinna jaxin yi so Söli yi keli Alatala ma. A yi a konni, a tanban suxi a yii. Dawuda yi kondan maxani. 10 Söli yi kata Dawuda söxön feen na a tanban na, alogo a xa a söxönxin lu banxin kanke, koni Dawuda yi a masiga, tanban yi söti banxin kanke. Dawuda yi a gi na kööen na.

11 Söli yi sofane rasiga Dawuda a banxin nabilinden alogo a xa faxes xötönni. Koni Dawuda a jaxanla Mikali yi a rakolon a a fala a xa, a naxa, “Xa i mi i yete rakisi köeni ito ra, xötönni i faxama nen.” 12 A yi a ramini banxin foye soden na. Dawuda yi a gi. A a sölon na kii nin. 13 Na xanbi ra, Mikali yi suxurena nde tongo a a sa Dawuda a saden ma. A sii kidin sa a xun sade ra, a a sade dugin sa a ma. 14 Söli a xerane fa waxatin naxan yi Dawuda suxudeni, Mikali yi a fala e xa, a naxa, “A mi yalan.” 15 Söli món yi e rasiga a firinden. A a fala e xa, a naxa, “E fa a ra n xön a furema saden ma, alogo n xa a faxes.” 16 Xerane món yi xete, e fa suxuren to saden ma, siin kidin nan yi saden xunna ra. 17 Söli yi a fala Mikali xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi na kiini, i yi n yaxun lu a siga?” Mikali yi Söli yabi, a naxa, “A a fala n xa nen, a naxa, “Tin n xa siga, hanma n ni i faxes.”

18 Dawuda yi nö a giye, a siga Samuyeli konni Rama yi. Söli naxan birin liga a ra a na yeba a xa. Nayi, e birin yi siga e sa döxo Nayoti yi. 19 E yi a dentegge Söli xa a Dawuda Nayoti yi Rama dexön. 20 Söli yi sofane rasiga a suxudeni. Koni, ne to nabi ganla nde li nabiya fala tiini, Samuyeli yi tixi e yee ra, Alaa Nii Sarijanxin yi godo Söli a xerane ma, e fan yi nabiya falane ti fölo. 21 Na yi fala Söli xa, a sofa gbete ye rasiga. Ne fan yi waliyiyaan fölo. A món yi sofane xe a saxandeni, ne fan yi waliyiyaan fölo. 22 Dönxen na, Söli yeten yi siga Rama yi. A Seku ige ramaraden li, a maxödinna ti, a naxa, “Samuyeli nun Dawuda minen yi?” E a yabi, e naxa, “E Nayoti yi Rama dexön.” 23 Söli yi siga Nayoti binni Rama yi. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi fa a fan ma, Söli yi siga nabiya

falane tiyε han a so Nayoti yi. ²⁴ A yi a dugine ba, a nabiya falane ti Samuyeli yetagi. A ragenla yi lu saxi yanyin nun kœna ngaan na. Nanara, yamaan naxa, “Sœli fan bata findi nabiin na ba?”

20

Yonatan nun Dawuda

¹ Dawuda yi keli Nayoti yi Rama dexœn a sa Yonatan li. A a maxœdin, a naxa, “N nanfe ligaxi hanma n haken mundun ligaxi, hanma n yulubin mundun tongoxi i baba ma? Nanfera a wama n faxa feni?” ² Yonatan yi a yabi, a naxa, “A makuya na ra! I mi faxama! N baba mi fefe ligama a mi naxan falama n xa singen. Nanfera a ito luxunœn ma? Na mi a ra!” ³ Dawuda yi a kœlœ, a naxa, “I baba a kolon ki faji, a n bata rafan i ma. A a mirima iki, a naxa, ‘Yonatan nama ito kolon, a a tœrœma nen.’ Koni n bata n kœlœ habadan Alatala yi e nun i tan yi, a luxi ndedi n faxa.”

⁴ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan xœli i ma n na lige i xa.” ⁵ Dawuda yi a yabi, a naxa, “Tila, Kike Nenœn jaxa jaxan na a ra. A yi daxa n xa dœxœ mangan fema nxu yi nxu dege nxu bode xœn. Koni, a lu n xa siga, n yi n luxun xœœn ma han tila buda jinbanna ra. ⁶ Xa i baba a kolon a n mi be, i yi a fala, i naxa, ‘Dawuda n mayandixi nen a n xa tin a xa siga a taani Betelœmi yi, bayo jœœn saraxan nan sa bama a xabilan birin xa na yi.’ ⁷ Xa a a fala, a naxa, ‘Na lanxi,’ nayi i ya walikeœn natangaxi. Koni xa a mœœ, i xa a kolon a a waxi n tœrœ feen nin. ⁸ I ya hinanna yita i ya walikeœn na, bayo i bata layiri xidi n xa Alatala yetagi. Xa n bata findi hake kanna ra, i tan yetœœn xa n faxa. Nanfera i n xalima han i baba fema?”

⁹ Yonatan yi a yabi, a naxa, “Na mi lige mume! Xa n yi la a ra a n baba bata a jœnige a xa i faxa, n na a falama nen i xa.” ¹⁰ Dawuda yi a fala Yonatan xa, a naxa, “Nde n nakolonma xa i baba yabi jaxin so i yii?” ¹¹ Yonatan yi a fala, a naxa, “Fa be. En siga xœœn ma.” E mini, e siga e bode xœn. ¹² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N bata Alatala, Isirayilaa Ala findi n seren na, waxatini ito yi, tila buda n nan n baba kui feene kolonma nen. Xa i mœn nafan a ma, n tan nan na falama i xa. ¹³ Koni xa n baba wama i tœrœ feni, Alatala xa tœrœya jaxin sa n ma xa n mi a fala i xa, n yi i rasiga bœœ xunbenli. Alatala xa lu i xœn alo a lu n baba xœn kii naxan yi. ¹⁴ Koni i tan xa Alatalaa hinanna yita n na n siin birin yi, alogo n nama faxa. ¹⁵ I ya hinanna nama dan n bœnsœnna xa habadan, hali Alatala na i yaxune birin jan bœxœ xœnna fari.” ¹⁶ Nayi, Dawuda nun Yonatan yi layirin xidi, a naxa, “Alatala xa Dawuda gbeen jœxœ a yaxune ra.” ¹⁷ Yonatan mœn yi Dawuda rakœlœ a xanuntenyana fe ra bayo a yi a xanuxi alo a yetœœn niina.

¹⁸ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Tila, Kike Nenœn jaxa jaxan na a ra. E a kolonma nen a i mi be, bayo i dœxœdeni gelima nen. ¹⁹ Tila buda jinbanna ra, i sigama nen han i sa i luxun denaxan yi bode lœxœni i yi n legeden Eseli gœœn fema. ²⁰ N xalimakuli saxan wolima nen gœœn dexœn alo n seen nan matinxinma. ²¹ N banxulanna nde rasigama nen, n yi a fala a xa, n naxa, ‘Sa xalimakunle tongo.’ Xa n na a fala a xa, n naxa, ‘Xalimakunle i bun ma be binni, e tongo!’ Nayi, i fa, amasœtœ bœœ xunbenli i xa, fefe mi ligama i ra, n bata n kœlœ habadan Alatala yi. ²² Koni xa n na a fala banxulanna xa, n naxa, ‘A mato, xalimakunle makuya pon,’ nayi siga, bayo Alatala bata i rasiga. ²³ I nama jinan na feen xœn de en naxan falaxi, Alatala nan seren na i tan nun n tan tagi han habadan!”

²⁴ Nayi, Dawuda yi siga a luxundeni burunna ra. Kike Nenēn naxaxanaxan yi a li, mangan yi dōxō a dēgedeni ²⁵ alo mangan dari fena, a yi dōxō gbēden ma naxan xun xanbi soxi banxini, Yonatan yetagi. Abineri yi dōxō a dēxōn, koni Dawuda dōxōden yi gelixi. ²⁶ Na lōxōni Sōli mi sese fala, bayo a yi a miri, a naxa, “Dawuda mi nōxi fē fata sarijantareya fena nde ra. Sarijantareyaan nan finde a ra.” ²⁷ Koni na xōtōn bode, kiken xii firinden na, Dawuda dōxōden mōn yi gelixi. Sōli yi Yonatan maxōdin, a naxa, “Nanfera Dawuda mi faxi a dēgedeni to nun xoro yi, Yese a diina?” ²⁸ Yonatan yi Sōli yabi, a naxa, “Dawuda n mayandixi nēn a xa siga Betelemi yi. ²⁹ A a falaxi nēn, a naxa, ‘Yandi, a lu n xa siga, bayo n xabilan saraxa baani taani. N tada bata n xili na yi. Xa dē fanna nan en tagi, a lu n xa sa n tadane to.’ Nanara, a mi faxi mangana a donse dondeni.” ³⁰ Nayi, Sōli bōrēn yi te Yonatan xili ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Dii kalaxi murutexina! N na a kolon a i xōyin nan Yese a dii xēmēn na! I yagima nēn, i nga fan yi yagi naxan i barixi. ³¹ Amasōtō fanni Yese a dii xēmēni ito a nii ra, i ya fe mi sabate, i mōn mi nōe finde mangan na! Awa iki, i xa muxune xē, e xa sa fa a ra n xōn, amasōtō a faxa daxin na a ra!” ³² Yonatan yi Sōli yabi, a naxa, “A xa faxa nanfera? A nanfe ligaxi?” ³³ Sōli yi a tanban woli a xili ma alogo a xa a faxa. Nayi, Yonatan yi a kolon, fa fala a baba yi wama Dawuda faxa feni. ³⁴ A xōlōxi gbeen yi keli tabanla ra, a mi donse don na kiken xii firinden, bayo a yi sunuxi Dawudaa fe ra, a baba naxan nayarabi.

³⁵ Na xōtōn bode, Yonatan yi siga xēēn ma e nun Dawuda lanxi dēnaxan ma. Banxulanna nde yi biraxi a fōxō ra. ³⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “I i gi yēēn na i xalimakunle malan n waxanye wolima.” Banxulanna yi siga a giye, Yonatan yi xalimakuli keden woli alogo a xa dangu banxulanna ra. ³⁷ Banxulanna to Yonatan ma xalimakunla biraden li, Yonatan yi sōnxō a xanbi ra, a naxa, “Xalimakunla mi makuya i ra ba?” ³⁸ A mōn yi sōnxō, a naxa, “I mafura! Siga, iki sa! I nama i yiti de!” Banxulanna yi xalimakunla tongo, a fa a kanna fēma. ³⁹ Banxulanna mi yi sese famuma, Yonatan nun Dawuda nan tun yi na famuma. ⁴⁰ Yonatan yi a yēngē so seene so banxulanna yii, a naxa, “Siga, e xali taani.” ⁴¹ Banxulanna keli xanbini na, Dawuda yi mini a luxundeni gēmēn yifari fōxōn ma. A yi a xinbi sin Yonatan yetagi dōxōra ma saxan, a yetagin yi lan bōxōn ma. E yi e bode sunbu, e wuga, katarabi Dawuda ma. ⁴² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga bōrē xunbenli. A kolon, en bata en ma xoyiyaan nakōb Alatala xinli, en yi a fala, ‘Alatala nan seren na, i tan nun n tan tagi e nun n bōnsōnna nun i bōnsōnna tagi habadan!’ ”

21

¹ Dawuda yi keli a siga, Yonatan yi xete taani.

Dawuda yi a gi

² Dawuda yi siga Nobi yi saraxarali Aximeleki konni. Aximeleki yi fa xuruxurunjē gaxuni a ralandeni, a naxa, “Nanfera i keden na a ra? Nanfera muxe mi faxi i matideni?” ³ Dawuda yi saraxarali Aximeleki yabi, a naxa, “Mangan yamarin fixi n ma nēn, a naxa, ‘Muxu yo nama feni ito kolon e nun n xeraan naxan soxi i yii.’ Nanara, n yi a fala n sigati bonne xa, a e xa naralan n na yire gbete yi. ⁴ Awa, nanse i yii be? Buru suulun so n yii hanma i nōe naxan gbete sote.”

⁵ Saraxaraliin yi Dawuda yabi, a naxa, “Buru gbete mi n yii, koni buru ralixin be. Anu a mi nɔɛ donɔɛ xa i ya muxune mi e yete suxi waxati danguxini ito yi, e mi e maso naxanle ra.”

⁶ Dawuda yi a yabi, a naxa, “Ɔn yati, nxu danxin na a ra naxanle ma alo n darixi a lige kii naxan yi n na siga yengeni. N fɔxɔrabirane yenge so seene rasariɔnaxin na a ra, hali nxu mi Alaa wanla ra. To daxin sariɔn dangu na ra pon!” ⁷ Nayi, saraxaraliin yi buru ralixine so Dawuda yii. Amasoto gbete mi yi na fo Buru Rasariɔnaxin naxan bata yi ferijɛn Alatala yetagi a batu banxini, a yi masara buru nenɛn na.

⁸ Na lɔxɔni, Sɔli a yexɛɛ kantanne kuntigin naxan yi xili Dowegi Edɔn kaana, na yi na yi Alatalaa wanla ra.

⁹ Dawuda mɔn yi a fala Aximeleki xa, a naxa, “Tanba mi i yii be hanma silanfanna? Bayo mangana xerayaan yi mafuraxi han, n mi nɔxi waxati sote n yi n ma silanfanna tongo hanma yenge so se gbete.” ¹⁰ Saraxaraliin yi a yabi, a naxa, “Goliyati a silanfanna be, i Filisiti sofaan naxan faxa Ela lanbanni. A saxi saraxarali domaan xanbi ra, a mafilinxi dugina nde yi. A tongo xa i wama a xɔn, na kedenna nan nxu yii be.” Dawuda yi a yabi, a naxa, “A nɔxɔn mi na. A so n yii.”

Dawuda Gati taani

¹¹ Na lɔxɔni, Dawuda yi a gi Sɔli ma. A siga Akisi konni, Gati mangana. ¹² Koni Akisi a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Yamanan mangan Dawuda xa mi ito ra ba? Naxanle mi yi sigin sama ito xan xili xunna ba, e yi e bodon? E naxa, ‘Sɔli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu?’ ” ¹³ Dawuda yi falan ne sa a bɔɔni, a gaxu gbeen ti Akisi yee ra Gati mangana. ¹⁴ A yi a yete findi fatɔɔn na e yetagi. A yi e taani waxatin naxan yi, a yi fatɔyaan nan maligama, a sebenle ti deene ma, a a de igen namini a de xabene yi. ¹⁵ Akisi yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a mato! Xemeni ito xunna mi dɔxi! Nanfera e faxi a ra n fema? ¹⁶ Daxune nan dasaxi n ma ba, e to faxi ito ra n fema, a yi n findi a daxuyaana sereyaana na? A mi soma n konni de!”

22

Dawuda yi so Adulan faranna ra

¹ Dawuda yi keli Gati yi, a sa a luxun Adulan faranna ra. A tadane nun a babaa denbayaan to na me, e siga a fɔxɔ ra na yi. ² Muxun naxanye tɔɔxi, hanma donla naxanye ma, hanma naxanye murutexi, ne birin yi e malan a fema a findi e yeeratiin na. Na ma, xeme keme naanin nɔxɔndɔn yi lu a fɔxɔ ra.

³ Dawuda yi keli, a siga Misipe taani, Moyaba yi. A yi a fala Moyaba mangan xa, a naxa, “Tin n baba nun nga xa fa dɔxɔ i konni, han n yi a kolon Ala naxan ligama n na.” ⁴ Dawuda yi e xali Moyaba mangan konni, e lu na fanni Dawuda yi faran makantanxin na waxatin naxan yi.

⁵ Lɔxɔna nde Nabi Gadi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I nama lu faran makantanxin na. Siga Yuda yamanani.” Nayi, Dawuda yi keli, a siga Xereti fɔtɔnni.

Sɔli yi Nobu saraxaraline faxa

⁶ Sɔli yi Dawuda nun a fɔxɔrabirane fe xibarun me. Sɔli yi dɔxi tamaro wudi binla bun ma, Gibeya yi geyaan fari. A tanban yi suxi a yii, a kuntigine birin yi tixi a fema. ⁷ Sɔli yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, e tan Bunyamin kaane! Yese a dii xemen xene nun manpa bili nakone soe e yii ba? A e birin finde muxu wuli keden kuntigin na hanma muxu keme kuntigin na ba? ⁸ Awa,

nanfera ε birin n mayanfama? Muxu yo mi n nakolonma a n ma dii nun Dawuda bata layiri xidi, Yese a diina. Ε tan sese mi kontofilixi n ma fe ra? Ε mi n nakolonε fa fala n ma diin bata n ma walikεεn nadin n xili ma, a xa n legeden yanfani, alo a ligama kii naxan yi to?”

⁹ Koni, Dowegi Edon kaan naxan yi Soli a kuntigine ye, na yi a fala, a naxa, “N Yese a dii xεμεn to nen fe Nobi yi, Aximeleki fema, Axituba a dii xεμεna. ¹⁰ Aximeleki Alatala maxodin a xa nen, a fandane so a yii e nun sofaan Goliyati Filisiti kaana silanfanna.” ¹¹ Mangan yi muxune rasiga saraxaralina Aximeleki tongodeni Axitubaa diina, e nun a fafe xabilan birin. Ne nan yi saraxaraline ra Nobi yi. E birin yi fa mangan fema. ¹² Soli yi a fala, a naxa, “I tuli mati, Axitubaa dii xεμεna.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n kanna.” ¹³ Soli yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera ε yanfan soxi n ma, ε nun Yese a dii xεμεna? I donseen so nen a yii e nun silanfanna, i yi Ala maxodin a xa, alogo a xa keli n xili ma, a n legeden yanfani alo a ligama kii naxan yi to.” ¹⁴ Aximeleki yi mangan yabi, a naxa, “Koni, nde i ya walikεne ye naxan lannayaan nabama alo Dawuda, mangan bitanna, mangan kantan tiine kuntigina, e nun muxu binyena mangana a banxini? ¹⁵ A singen mi yi na ra n xa Ala maxodin a xa. A makuya na ra! Mangan nama n tan i ya walikεεn kansun hanma n baba xabilan muxuna nde, bayo n tan i ya walikεεn mi fefe kolon feni ito kui mumε!” ¹⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “I faxama nen yati, Aximeleki, ε nun ε fafe xabilan birin.” ¹⁷ Mangan yi a kantan tiine yamari, naxanye yi tixi a fema, a naxa, “Ε Alatalaa saraxaraline faxa, bayo ne fan Dawuda nan malima. E a kolon nen a Dawuda bata a gi, koni e mi n nakolon.” Koni Soli a walike yo mi tin a yiin dinε Alatalaa saraxaraline ra, a e faxa. ¹⁸ Nayi, mangan yi Dowegi Edon kaan yamari, a naxa, “I tan xa sa saraxaralini itoe faxa.” Dowegi yi a maso, a yi e faxa. Na lɔxonɪ, a yi muxu tonge solomasεxe e nun suulun faxa naxanye lan e xa saraxarali domain so. ¹⁹ Soli mɔn yi fu saraxaraline taan ma, Nobi. A yi yihadin sa xεμεne nun naxanle nun diidine nun dii pɔre ne fari e nun jingene nun sofanle nun ye xεεne birin.

²⁰ Abiyatari, Aximeleki a dii xεμεna, Axituba mamandenna, na yi mini. A a gi siga Dawuda fema. ²¹ A yi a fala Dawuda xa a Soli bata Alatalaa saraxaraline faxa. ²² Dawuda yi a fala Abiyatari xa, a naxa, “Na lɔxonɪ, n to Dowegi Edon kaan to na yi, n yi a kolon a a mi yi taganε Soli rakolonε a i fafe n malixi. Nayi, n tan nan findixi i baba xabilan birin faxan sabun na! ²³ Lu n fema be, i nama gaxu sese ra, bayo naxan wama i niin xɔn, na n fan gbeen xɔn. I rakantanma nen n fema.”

23

Dawuda yi Keyila taan nakisi

¹ Muxune yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Filisitine bata Keyila taan yεnge, e maale mujama lonne ma.” ² Dawuda yi Alatala maxodin, a naxa, “N xa siga Filisitini itoe yεngedeni ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, i Filisitine nɔma nen, i yi Keyila rakisi.” ³ Dawuda fɔxɔrabirane yi a fala a xa, e naxa, “A mato, gaxuna nxu yi be Yuda yi. Xa en siga Keyila yi Filisitine ganle yεngedeni, a jaxuma ayi nen!” ⁴ Dawuda mɔn yi Alatala maxodin. Alatala yi a yabi, a naxa, “Keli, i siga Keyila yi, bayo n Filisitine soma nen i yii.” ⁵ Nayi, Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi siga Keyila yi, e sa Filisitine yεnge. E yi e xuruseene tongo, a kala gbeen sa Filisitine fari. Na kiini, Dawuda yi Keyila kaane rakisi.

⁶ Abiyatari Aximeleki a dii xεmεn fa waxatini Dawuda fema Keyila yi, a fa nεn saraxarali domaan na Ala maxōdin sena.

Sōli yi bira Dawuda fōxō ra

⁷ Sōli yi rakolon Dawuda fa feen ma Keyila yi, a yi a fala, a naxa, “Ala bata a so n yii, bayo a bata fa so taana nde yi yinna soxi naxan ma, naxan so dεene balanxi wuren na.” ⁸ Sōli yi ganla birin xili yεngeni alogo e xa siga Keyila yi, e Dawuda nun a fōxōrabirane rabilin. ⁹ Dawuda to a kolon a Sōli bata kōtε naxini tōn a xili ma, a yi yamarin fi saraxarali Abiyatari ma, a xa fa saraxarali domaan na alogo Ala xa maxōdin. ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, n bata a mε a Sōli a yitōnma, a xa fa Keyila taan kaladeni n tan ma fe ra. ¹¹ Keyila muxune n soε Sōli yii ba? Sōli fama nεn taan kaladeni alo n na a mεxi kii naxan yi ba? Alatala, Isirayilaa Ala, yandi, n yabi.” Alatala yi a yabi, a naxa, “A fama nεn.” ¹² Dawuda mōn yi a fala, a naxa, “Keyila muxune nxu nun n fōxōrabirane soma nεn Sōli yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Ŋn, e a ligama nεn.” ¹³ Nayi, Dawuda nun a fōxōrabirane yi keli Keyila yi, muxu kεmε sennin nōxōndōn. E yi siga e xun xōn. Sōli to a mε a Dawuda bata a gi taani, a mi fa siga.

¹⁴ Dawuda yi sa dōxō Sifi tonbonna geyaan yire makantanxine yi. Yε yo yε, Sōli yi a fenma nεn tun, koni Ala mi tin a soε a yii. ¹⁵ Dawuda yi a toxi yati a Sōli yi sigama yεngeni alogo a xa a faxa, koni a lu Xoresa, Sifi tonbonni. ¹⁶ Nayi, Yonatan Sōli a dii xεmεn yi siga Dawuda fema Xoresa yi a a mali a xa fangan sōtō Ala yi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu sese ra, n baba Sōli mi nō sōtōma i suxu feen ma. I tan nan findima mangan na Isirayila yi, n tan yi findi i bundōxōn na. N baba yεtεna a kolon.” ¹⁸ E birin yi layirin xidi Alatala yεtagi. Dawuda yi lu Xoresa yi, Yonatan yi xεtε a konni.

¹⁹ Sifi kaane yi keli, e sa Sōli li Gibeya yi, e yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon a Dawuda luxunxi nxu konni yire makantanxine yi, Xoresa yi, Xakila geyaan fari, Yesimon yifari fōxōni? ²⁰ Nayi, fa nxu konni mangana, amasōtō i rafanna nan na ra. Nxu a soε mangan yii.” ²¹ Sōli yi a fala, a naxa, “Alatala xa ε baraka, ε to kininkininxu n ma. ²² Iki ε mōn xa siga fe yitōndeni, ε a fe xibarune kolon. E yi a kolon a darixi sigε kiraan naxanye xōn e nun muxun naxanye a toxi na yi. Bayo n bata a mε fa fala a kōta. ²³ E a luxundene birin nakōrōsi a darixi sigε dεnaxan yi. E mōn yi fa xibaru kēnden na n xōn. En birin sigε. Xa a yamanani, n na a feññε Yuda xabilane birin yi.” ²⁴ Sifi muxune yi keli e xεtε e konni Sōli yεε ra. Na waxatini Dawuda nun a fōxōrabirane yi Mayon tonbonni, Araba yamanani, Yesimon yifari fōxōni.

²⁵ Sōli nun a sofane yi siga Dawuda fendeni. Dawuda to a mε, a yi siga gεmε yireni, a sa dōxō Mayon tonbonni. Sōli to na mε, a bira Dawuda fōxō ra Mayon tonbonni. ²⁶ Sōli yi sigama geyaan fōxō kedenni, Dawuda nun a fōxōrabirane yi fōxō kedenni. Dawuda yi a gima a xa keli Sōli bun ma. Sōli nun a sofane yi kataxi Dawuda nun a fōxōrabirane rabilindeni alogo e xa e suxu. ²⁷ Koni xεra keden yi fa a fala Sōli xa, a naxa, “Fa mafuren! Filisitine bata so bōxōni.” ²⁸ Sōli yi xεtε Dawuda fōxō ra, a siga Filisitine ralandeni. Nanara, menna yi xili sa, “Mayitaxun Gεmena.”

24

Dawuda yi tondi Sōli faxε

¹ Dawuda yi keli na yamanani, a sa dōxō marakantan yirene yi En-Gedi yamanani. ² Sōli xεtε waxatin naxan yi sa keli Filisitine fōxō ra, e yi a fala a xa,

e naxa, “Dawuda En-Gedi tonbonni.” ³ Söli yi sofa ye**ƒ**axin wuli saxan tongo Isirayila ganla ye, a siga Dawuda nun a ƒaxarabirane fendeni, Sii Koto Gemene deƒon. ⁴ A yi danguma yeƒe kulana ndee deƒon ma, a yi faranna nde to na yi. Söli yi so taa fanna ma menni. Koni Dawuda nun a ƒaxarabirane yi luxunxi na faranna kui pon! ⁵ Dawudaa muxune yi a fala, e naxa, “Waxati falaxin ni ito ra Alatala xon, a to a fala i xa, a naxa, ‘N ni i yaxun soma nen i yii, i yi i waxon feen liga a ra.’” Nayi, Dawuda yi a maso Söli ra dojin! A yi a domain lenben xaba a ra. ⁶ Koni a to na liga, a yi nimisa han! Amasoto, a bata yi Söli a doma lenben xaba a ra. ⁷ A yi a fala a ƒaxarabirane xa, a naxa, “Alatala xa n natanga na fe sifan ligadeni n kanna ra, Alatalaa muxu sugandixina. N mi n yiin dinje a ra amasoto Alatala nan a sugandixi mangan na.” ⁸ Nayi, Dawuda yi a ƒaxarabirane maxadi alogo e nama Söli suxu. Söli yi mini faranna ra, a kiraan suxu. ⁹ Na xanbi ra, Dawuda yi keli a mini faranna ra. A yi lu sonxe Söli ƒoxo ra, a naxa, “Mangana, n kanna!” Söli to a xanbi rato, Dawuda yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan baxon ma.

¹⁰ Dawuda yi a fala Söli xa, a naxa, “Nanfera i tuli matima muxune ra naxanye a falama a n wama i toro feni? ¹¹ I bata a to i yeene ra a Alatala bata yi i so n yii to faranna ra. Ndee a fala nen a n xa i faha, koni n yi dija i ma, n yi a fala, n naxa, ‘N mi n yiini tema n kanna xili ma, amasoto Alatala nan a sugandixi.’ ¹² I yeen ti, baba, i ya doma lenben mato n yii. N bata i ya doma lenben xaba, koni n mi i faxaxi. A kolon, i la a ra, n sonna mi a ra, murute mi n yi. N mi hake ligaxi i ra. Koni i tan n niin ƒoxo ra, alogo i xa n faha. ¹³ Alatala xa kitin sa en tagi, Alatala xa n gbeen joxo i ra, koni n tan mi n yiin dinma i ra. ¹⁴ Sandan naxa, ‘Naxun kelima jaxulane nan ma.’ Nanara, n tan mi fe jaxin ligama i tan na. ¹⁵ Isirayila mangan kelixi nde xili ma? I biraxi nde ƒoxo ra? Bare faxaxin ba? N tan luxi i tan yeƒe ra yi nen alo dowena. ¹⁶ Alatala xa findi en ma kitin saan na, a kitin bolon i tan nun n tan tagi. A xa n mato, a yi n xun mayenge, a findi n ma kitisaan na, a n ba i yii.” ¹⁷ Dawuda yelin falan tiye waxatin naxan yi, Söli yi maxodinna ti, “I tan nan yati xui ito ra ba, n ma dii Dawuda?” Söli yi a xuini te a wuga.

¹⁸ A yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tinxin dangu n na, amasoto i bata fe fajin liga n xa, n tan bata i toro. ¹⁹ I bata fanna yita n na to, i naxan ligaxi n xa. Bayo Alatala bata yi n so i yii koni i mi n faha. ²⁰ Xa muxuna nde a yaxun li, a tinje a yi siga boje xunbenli ba? Alatala xa i saren fi i naxan ligaxi n xa to. ²¹ Iki, n na a kolon i mangayaan sotoma nen, Isirayila baxon birin yi lu i yii. ²² Awa, i kolon xa Alatala yi fa fala n na faha, i mi n yixetene faxe. I nama n xinla ba n xabilan muxune ye.” ²³ Dawuda yi a kolon Söli xa. Söli mon yi xete a konni, koni Dawuda nun a ƒaxarabirane yi te marakantan yireni.

25

Nabali yi tondi Dawuda maliye

¹ Samuyeli yi faha, Isirayila birin yi e malan a wugadeni. E a maluxun a doxodeni Rama yi. Na xanbi ra, Dawuda yi siga Paran tonbonni.

² Nafulu kan gbeena nde yi Mayon taani naxan yi walima Karemele yi. Yeƒe wuli keden e nun sii wuli keden yi a yii, a yi ne nan xabene maxabama Karemele yi. ³ Na xemen yi xili Nabali, a jaxanla xili Abigayili. Na jaxanla xaxinla yi fan, a yi tofan, koni a xemen yi ye xodoxo, a jaxu. A yi Kalebi bansonna nin. ⁴ Dawuda yi a me tonbonni a Nabali a yeƒene xaben maxabama. ⁵ A yi banxulan fu rasiga a ma, a a fala ne xa, a naxa, “E siga

Nabali fema Karemele yi. E a xontɔn n xa, ⁶ ε yi ito fala a xa, ε naxa, ‘Ala xa herin fi i ma. Ala xa herin fi i ya denbayaan ma. Ala xa herin lu i yii seene birin yi!’ ⁷ Dawuda bata a mε a yeεεε xabe maxabane i konni. E nun i ya xuruse rabane waxatin naxan birin tixi Karemele yi nxu fema, nxu mi sese jaxi liga e ra, e sese mi lɔxi ayi. ⁸ I nɔε i ya walikene maxɔdinjε, e a fale i xa. Nanara, Dawuda i maxandima, a naxa, “I ya fanna yita n ma banxulanne ra, amasɔto nxu faxi sali lɔxon nan ma fe ra.” Nayi, n bata i maxandi, nxu tan, i ya walikene ki e nun i ya dii Dawuda, i nɔε naxan sɔtε.’ ”

⁹ Dawuda fɔxɔrabirane to so, e yi na falane yeba Nabali xa Dawuda xili xunna. Na xanbi ra, e yi e dundu. ¹⁰ Koni Nabali yi Dawuda a walikene yabi, a naxa, “Nde Dawuda ra? Nde Yese a diin na? Konyi wuyaxi na to naxanye e gima e kanne konna ma. ¹¹ Nanfera n tan n ma burun nun n ma igen nun suben tonge, n naxan nafalaxi n ma yeεεε xabe maxabane xa, n yi a so muxune yii n yeεεεn mi naxanye kelide kolon?”

¹² Dawuda fɔxɔrabirane yi xεtε. E to so, e fa Nabali a falane birin dentεge. ¹³ Nayi, Dawuda yi a fala a fɔxɔrabirane xa, a naxa, “Birin xa a silanfanna singan a tagi xidin na.” E birin yi silanfanna xidi e tagi. Dawuda fan yi a gbeen tongo. Xεmε kεmε naanin jɔxɔn yi te a fɔxɔ ra. Kεmε firin yi lu goronne fema.

¹⁴ Nabali a walike keden yi fa a fala Abigayili xa, a kanna a jaxanla, a naxa, “Dawuda bata xεrane rasiga nxu kanna xɔntɔndeni sa keli tonbonni koni a e makonbixi nεn ki fajɔi! ¹⁵ Anu, muxuni itoe fan nεn nxu ra ki fajɔi, e mi fe jaxi yo liga nxu ra. Nxu waxatin naxan birin naba e dεxɔn ma burunna ra, nxɔ sese mi lɔ ayi. ¹⁶ Nxu waxatin naxan birin naba e fema xuruse rabadeni, e nxu kantan nεn alo sansanna kɔε nun yanyin na. ¹⁷ Awa iki, i miri ki fajɔi i lan i xa naxan liga, bayo tɔrɔn nan nagidixi en kanna ma e nun a denbayana ngaan ma. Fuyantenna na a ra, falan mi fa nɔε tiyε a xa.”

¹⁸ Abigayili yi a mafura, a buru kεmε firin tongo e nun manpa kundi firin, yeεεε yitɔnxin suulun, se kεsε gilinxin ligaseen ye suulun, bogise xare xɔnna ligaseen ye kεmε e nun xɔdε bogi xaren ligaseen ye kεmε firin. A yi e rate sofanle fari. ¹⁹ A yi a fala a walikene xa, a naxa, “E dangu n yeε ra, n xa bira ε fɔxɔ ra.” Koni, a mi sese fala a xεmεn Nabali xa. ²⁰ A yi dɔxi a sofanla fari, a godoma geyana nde lanbanni, Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi fa a mabinni, a yi naralan e ra. ²¹ Dawuda bata yi a fala, a naxa, “N bata xεmεni ito yii seene kantan tonbonni fufafu! Sese mi lɔxi ayi, koni a bata n ma wali fajɔin saren fi a jaxin na. ²² Nayi, benun tila xɔtɔnni xa n Nabali a banxulanna nde lu a konni, Ala xa tɔrɔ gbeen nagidi n ma!”

²³ Abigayili to Dawuda to, a godo a sofanla fari mafuren, a a xinbi sin Dawuda yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²⁴ A yi lu a san bun ma, a naxa, “Hakeni ito goronna xa lu n tan nan xun ma n kanna, n keden pe! Yandi tin, n xa falan ti i xa! A rame n naxan falama. ²⁵ N kanna, i nama Nabali fuyantenna rame. A luxi alo a xinla, a xili bunna nεεn ‘Kɔmɔna,’ seen nan soxi ayi. Koni, n tan i ya walikena, n mi banxulanne to n kanna naxanye rafa. ²⁶ Iki, n kanna, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i fan niini, Alatala nan i ratangaxi gbalon ma, alogo i nama faxan ti, i yi i yeεε gbeen jɔxɔ. Ala xa i yaxene birin liga alo Nabali e nun muxun naxanye birin waxi i tɔrɔ feni, n kanna. ²⁷ Tin n ma finmaseene ra n faxi naxanye ra n kanna xa, e xa yitaxun i fɔxɔrabirane ra. ²⁸ N bata i mayandi, dija n ma fe kalaxine ma. N na a kolon a Alatala mangayaan fima nεn i ya denbayaan ma, bayo n kanna Alatala a

yengene soma. Naxun nama taran i tan yi i siin birin yi. ²⁹ Adamadina nde bata keli i sagatandeni, a xa i faxa, koni Alatala, i ya Ala i kantanma nen, a i lu kendε muxune ye. Koni a yaxune niin nawolima ayi nen pon, alo a na a woli lantanna ra. ³⁰ Alatala na a fala fajine birin nakamali a naxanye tixi n kanna xa, a i findima nen Isirayila yeeratiin na. ³¹ Na waxatini n kanna nama nimisa, a tɔɔ a bɔɔneni, bayo a bata faxan ti fuyanni, a a yete gbeen ɲɔɔ. Alatala na a fanna yita n kanna ra, a walikε ɲaxanla a fe xa rabira a ma.”

³² Dawuda yi a fala Abigayili xa, a naxa, “N barikan birama Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan i rafaxi to n nalandeni. ³³ N bata i fan ma xaxilimayaan matɔɔ, n duba i xa. Bayo i tan nan n natanga faxa tiin ma, n mi n yete gbeen ɲɔɔ. ³⁴ Koni, n bata n kolɔ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan n natangaxi fe ɲaxin liga feen ma, xa i mi yi fa n nalandeni nun, benun tila xɔtɔnni Nabali a banxulanna keden mi yi luyε a nii ra.” ³⁵ Abigayili fa naxanye ra Dawuda yi tin ne ra, a a fala a xa, a naxa, “Xεte i konni bɔɔne xunbenli. A mato, n bata i xuiin name, n yi i ya falan nasuxu.”

³⁶ Abigayili Nabali feman li waxatin naxan yi, a yi ɲaxaɲaxan nabama a banxini alo mangane a rabama kii naxan yi. Nabali yi sewaxi, a xunna kelixi dɔlɔn na han! Nanara, a mi sese fala a xa han xɔtɔnni. ³⁷ Koni xɔtɔnni, Nabali xunna to dɔɔ, a ɲaxanla yi a fala a xa naxan danguxi. Nabali bɔɔnen yi din a fatin yi faxa a ma. ³⁸ Xii fu ɲɔɔɔn to dangu, Alatala yi Nabali bɔɔnbɔ a yi faxa.

³⁹ Dawuda yi a mε a Nabali bata faxa, a yi a fala, a naxa, “N barikan birama Alatala xa naxan n xun mayengexi marayarabini Nabali naxan sa n fari. A bata a walikεen natanga ɲaxun ma, a Nabali a ɲaxun naxεte a yete ma.” Dawuda yi xεraan nasiga Abigayili ma, a a xa findi a ɲaxanla ra.

⁴⁰ Dawudaa walikεne to Karemele li, e a fala Abigayili xa, e naxa, “Dawuda nan nxu rafaxi i fendeni alogo i xa findi a ɲaxanla ra.” ⁴¹ Abigayili yi a xinbi sin e yetagi, a yetagin yi lan bɔɔɔn ma, a naxa, “N tan ni i ra i ya konyi ɲaxanla, n yitɔnxi findideni i ya walikεen na, n yi i ya walikεne sanna maxa.” ⁴² Abigayili yi keli mafureen, a te sofaneli nde fari, sungutun suulun yi biraxi a fɔɔ ra, e nun Dawudaa xεrane yi siga, a findi a ɲaxanla ra.

⁴³ Dawuda bata yi Axinowami, Yeserele kaan fan tongo e birin yi findi a ɲaxanle ra. ⁴⁴ Koni, Dawudaa ɲaxalan singen tan, Mikali, Sɔli a dii tεmεna, a baba bata yi a fi futun na Paliti ma, Layisi Galin kaana a dii xεmεna.

26

Dawuda mɔn yi Sɔli niin natanga

¹ Sifi kaane yi siga Sɔli fema Gibeya yi, e a fala a xa, e naxa, “Dawuda luxunxi Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi.” ² Sɔli yi kiraan suxu siga Sifi tonbonni alogo a xa Dawuda fen e nun Isirayila sofa yetabi wuli saxon. ³ A yi a gali malandeni tɔn kiraan dεxɔn Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi. Dawuda yi dɔxi tonbonni. A to a kolon a Sɔli bata fa a fɔɔ ra, ⁴ a yi tegerenne rasiga alogo e xa Sɔli a feene rakɔɔsi. Ne yi a kolon a Sɔli bata so. ⁵ Nayi, Dawuda yi keli, a siga Sɔli a gali malandeni. A yi a to Sɔli yi saxi dεnaxan yi, e nun Abineri, Neri a dii xεmεna, a gali xunna. Sɔli yi xima gali malanden tagini, ganla yi a rabilinni.

⁶ Dawuda yi maxɔdinna ti, a a fala Xiti kaana Aximeleki nun Abisayi, Seruyaa dii xεmεna, Yowaba tada xa, a naxa, “Nde fe n fɔɔ ra han Sɔli a gali malandeni?” Abisayi yi a yabi, a naxa, “N tan fe i fɔɔ ra.” ⁷ Kɔεen na, Dawuda

nun Abisayi yi siga gali malandeni. E yi Söli li saxi, a xima, a tanban sötixi bəxəni a xun sade ra. Abineri nun sofane yi xima a rabilinni. ⁸ Abisayi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “To, Ala bata i yaxun so i yii. A lu n xa a səxən, n na a rakankan bəxəni n ma tanban yε keden peen na. N mi sinjε firin.” ⁹ Koni Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “I nama a faxa. Nde nε Alatalaa muxu sugandixin faxε, a mi yulubi tongo?” ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata n kəlo habadan Alatala yi. Alatala yetεen nan a faxama, a siimayaan yi dan, a faxa na kiini hanma a a faxa yεngeni. ¹¹ Koni Alatala xa n natanga a muxu sugandixin faxa feen ma. A tanban gbansanna tongo a xun sade ra e nun min ige sa sena. En siga.” ¹² Dawuda yi tanban nun ige sa seen tongo Söli xun sade ra, e siga. Muxu yo mi a to, hanma a fena nde kolon. Muxu yo mi xulun, birin yi xima, bayo Alatala bata yi xixəli gbeen nagodo e ma.

¹³ Dawuda yi dangu bode fəxən na, a ti geya xuntagi yire makuyeni, e tagi kuya ki fajil. ¹⁴ Dawuda yi ganla nun Abineri xili, Neri a diina, a naxa, “Abineri, i mi n yabε ba?” Abineri yi yabin ti, a naxa, “Nde i tan na, i tan naxan sənχəma mangan xilideni?” ¹⁵ Dawuda yi a fala Abineri xa, a naxa, “Xεmε mi i ra ba? I jəxən mi na Isirayila yi. Nayi, nanfera i mi mangan kantanma, i kanna? Muxuna nde bata fa mangan faxadeni, i kanna. ¹⁶ I naxan ligaxi ito ra a mi fan. N bata n kəlo habadan Alatala yi, i lan i xa faxa, ε to mi ε kanna kantanxi, Alatalaa muxu sugandixina. A mato iki, mangana a tanban nun a ige sa seen minen yi, naxanye yi a xun sade ra?”

¹⁷ Söli yi Dawuda xuiin kolon, a yi a fala, a naxa, “Dawuda, n ma diina, n ni i tan nan xui mεma ba?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tan nan yati a ra mangana, n kanna. ¹⁸ Nanfera n kanna biraxi a walikεen fəxə ra? N nanse ligaxi, fe jaxin mundun n kewanle yi? ¹⁹ Mangana, n kanna, yandi i ya walikena a falane ramε. Xa Alatala nan i radinma n xili ma, a xa tin saraxan na. Koni xa muxune na a ra, e xa danga Alatala yetagi, bayo e n kedima to, e n masiga Alatalaa bəxən na, e naxa, ‘Sa ala xəjεne batu.’ ²⁰ Koni n tan, n mi waxi faxa feni yireni naxan makuya Alatala batuden na. Isirayila mangan bata siga yεngeni bəxə yi kunla dərənna a fe ra, alo ganban fenjε kii naxan yi burunna ra.” ²¹ Söli yi a fala, a naxa, “N bata yulubin tongo. N ma dii Dawuda, i mən xa xεtε. N mi fa fe jaxin ligama i ra, bayo i n niin natanga to. N bata a liga alo xaxilitarena yati! N bata tantan gbeen ti.” ²² Dawuda yi yabin ti, a naxa, “Mangana a tanban ni i ra. I ya banxulanna keden xa fa a tongo. ²³ Alatala muxun birin ma tinxinyaan nun tğəndiyaan saren fima. To, Alatala i so nən n yii, koni n mi tin Alatalaa muxu sugandixin faxa feen ma. ²⁴ Bayo to, n bata i niin yate, Alatala xa n niin yate, a n xunba tərən birin ma.” ²⁵ Söli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Ala xa i baraka, n ma dii Dawuda. I fe gbeene ligama nən, i nən sətəma nən yati!” Dawuda yi siga a danna, Söli fan yi xεtε a konni.

27

Dawuda yi dəxə Filisitine konni

¹ Dawuda yi a miri, a naxa, “Ləxəna nde Söli n faxama nən. A lan n xa n gi, n siga Filisitine yamanani. Nayi, Söli mi n sagatanjε Isirayila bəxən birin yi, n mən yi n ba a yii.” ² Dawuda yi keli, e nun a fəxərabira kεmε senninna, a siga Akisi konni, Mawoki a dii xεmεna, Gati mangana. ³ E birin yi dəxə Gati yi, Akisi fεma. Birin nun a denbayaan nan yi a ra. Dawudaa jaxalan firinne

fan yi a fema, Axinowami Yeserele kaana, e nun Abigayili, Karemele kaana, Nabali a kaḡa gilena. ⁴ Sōli to a me a Dawuda bata sa a gi Gati yi, a yi ba fenḡe.

⁵ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Xa n nafan i ma, yirena nde xa so n yii banxidena nde ra, n dōxe denaxan yi. Amasōto nanfera i ya walikeen dōxe i fema manga taani?” ⁶ Na lōxon yeteni, Akisi yi Sikilaga so a yii. Nanara, han to Sikilaga findixi Yuda mangane gbeen na. ⁷ Dawuda yi lu Filisitine yamanani ḡe keden kike naanin. ⁸ Dawuda nun a fōxōrabirane yi yengen nakeli Gesuri kaane xili ma, e nun Girisi kaane nun Amalekine. Amasōto, ne siyane yi dōxi na bōxōni Suru binni siga han Misiran yi xabu waxati xunkuye. ⁹ Dawuda yi fuma na yamanana nde ma nen, ḡaxanla nun xemena, a mi sese lu a nii ra. A yi yexene nun ḡingene nun sofanle nun ḡōḡōmene nun dugine tongoma, a mōn yi xete Akisi fema. ¹⁰ Akisi yi a maxōdinma, a naxa, “E yengen nakelixa nde xili ma to?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “Yuda bōxōn yifari fōxōn xili ma” hanma “Yerameeline bōxōn yifari fōxōn xili ma,” hanma “Kenine bōxōn yifari fōxōn xili ma.” ¹¹ Xemen nun ḡaxanla, Dawuda mi yi sese luma a nii ra, naxan nōe fe Gati yi, bayo a yi a mirixi, a naxa, “E nōe feene fale nxu xili ma nen, e a fale, ‘Dawuda a liga ikiini.’ ” A yi a ligama na kii nin a waxatin naxan birin ti Filisitine yamanani. ¹² Nanara, Akisi yi laxi Dawuda ra han! Bayo a yi a mirixi nen, a naxa, “Dawuda bata Isirayila kaane raxōlo han! Nayi, a findima nen n ma walikeen na habadan!”

28

Sōli nun yimatona

¹ Na waxatini, Filisitine yi e sofane malan a findi gali kedenna ra siga Isirayila yengedeni. Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “A kolon ki fajni a e nun i fōxōrabirane luma nen n ma ganla ye.” ² Dawuda yi Akisi yabi, a naxa, “Nayi, i yetena a toma nen i ya walike naxan ligama.” Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Nayi, n na i tongoma nen n yeteen kantan muxun na n siin birin yi.”

³ Samuyeli bata yi faxa, Isirayila birin bata yi a saya feene liga, e yi a maluxun a taani Rama yi. Sōli bata yi koron bōnbōne nun yimatone kedi yamanani.

⁴ Filisitine yi e malan e fa kuru Sunemi yi. Sōli yi Isirayila birin malan Gilibowa yi. ⁵ Sōli Filisitine ganla to waxatin naxan yi, a gaxu, a bōḡen yi mini. ⁶ Sōli yi Alatala maxōdin, koni Alatala mi a yabi xiyeeni, a mi a yabi saraxaraline masensen ti seene yi,* a mi a yabi nabine xōn.

⁷ Sōli yi a fala a walikeen xa, a naxa, “E ḡaxanla nde fen n xa naxan falan tima barinne ra, alogo n xa sa a maxōdin.” A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Na nde sa En-Dōri.” ⁸ Sōli yi a maxidi alo muxu gbete, a doma gbete so. E nun a fōxōrabira frin yi so ḡaxanla konni kōeen na. A yi a fala a xa, a naxa, “N wama nen i xa barinna nde maxōdin n xa. N na naxan mataxamaseri i xa, i na ramini.” ⁹ Koni ḡaxanla yi a yabi, a naxa, “I a kolon ki fajni Sōli naxan ligaxi. A bata koron bōnbōne nun yimatone ḡan yamanani. I katama n mayenden feen nan na alogo n fan xa faxa ba?” ¹⁰ Sōli yi a kōlo Alatala yi, a naxa, “N bata n kōlo i xa habadan Alatala yi, fefe mi i sote feni ito yi.” ¹¹ ḡaxanla yi a fala, a naxa, “I waxi n xa nde yita i ra?” A yi a yabi, a naxa, “Samuyeli yita n na.”

* **28:6:** Yurima nun Tumin masensen ti seene fe seḡxi Xōyōaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

¹² Naxanla Samuyeli to waxatin naxan, a yi gbelegbele, a yi a fala Söli xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi? I tan nan Söli ra!” ¹³ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni i nanse toma?” Naxanla yi a fala Söli xa, a naxa, “N barinna nde nan toma mine bəxən bun.” ¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “A yetagin di?” A yi a yabi, a naxa, “Xeme fonna nan tema a mafilinxi dugini.” Söli yi a kolon a Samuyeli nan yi a ra, a xinbi sin, a yetagin yi lan bəxən ma. ¹⁵ Samuyeli yi a fala Söli xa, a naxa, “Nanfera i n ma matabuni kalaxi n ma? Nanfera i n xilixi, n te?” Söli yi a yabi, a naxa, “N tərəxi han! Filisitine n yengema, Ala bata n nabənin. A mi fa n yabima nabi yi, a mi n yabima xiye yi. N na i xilixi na nan ma alogo i xa fa a fala, n lan n xa naxan liga.” ¹⁶ Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxədinma? Bayo Alatala bata i rabejin, a findi i yaxun na. ¹⁷ Alatala bata n ma falan nakamali i ma. A bata mangayaan ba i yii, a a so Dawuda yii. ¹⁸ Bayo i mi Alatala xuiin name, i tondi Amalekine raxəre, nanara Alatala ito ligaxi i ra to. ¹⁹ Alatala i tan nun Isirayila soma nən Filisitine yii. Tila, i tan nun i ya dii xemene fama nən be n denaxan yi, Alatala yi Isirayila ganla so Filisitine yii.” ²⁰ Söli yi bira, a a yibandun bəxəni, gaxu gbeen yi a suxu Samuyeli a falane fe ra. Fangan yi jan a yi, bayo a mi yi donse yo donma yanyin nun kəeen na.

²¹ Naxanla yi fa Söli fema, a a to fa fala a gaxuxi han! A yi a fala a xa, a naxa, “A mato, i ya walikəen bata i xuiin name. Fayida, n na n niin fi nən i ya falane suxudeni. ²² Iki, i fan xa i tuli mati n na. N xa fa donseen na i xən, i yi a don alogo i fangan sətə benun i xa kiraan suxu.” ²³ Koni a tondi, a yi a fala, a naxa, “N mi sese donma.” A fəxərabirane nun naxanla yi kankan a ma, a yi e xuiin name. A keli bəxəni a dəxə saden ma. ²⁴ Naxanla yi jinge dii raturaxin faxa mafuren naxan yi ramaraxi a yii. A murutu fujin tongo, a a bənbə, a burun gan a rate setareyani. ²⁵ A yi ne so Söli nun a fəxərabirane yii, e yi e dege. E yi keli na kəeen na, e siga.

29

Filisitine yi Dawuda raxete

¹ Filisitine yi e ganla birin malan Afeki yi. Isirayila kaane tan yi e malan tigin dəxən Yesereleli yi. ² Filisitine mangane yi e ganla yebe sofa keme keme nun sofa wuli wuli yeen ma, siga yengedeni. Dawuda nun a fəxərabirane yi Manga Akisi matima, ne yi sigan ti xanbin na. ³ Filisitine kuntigine yi a fala, e naxa, “Nde Heburuni itoe ra?” Akisi yi Filisitine mangane yabi, a naxa, “Dawuda na a ra, Söli a kuntigina nde, Isirayila mangana. A n fema xabu to mi a ra. N mi fe yo toxi a ra sa keli a fa ləxən ma han to.” ⁴ Filisitine kuntigine yi xələ Akisi ma e yi a fala a xa, e naxa, “E xeməni ito raxete, a xa xete taani i tinxi a xa dəxə denaxan yi. A nama siga en ma yengeni, bayo a nəe maxete nən en xili ma yengeni. Xeməni ito a kannna dipan sətoma di, xa a mi en ma sofane xunne so a yii?” ⁵ En nama jinan a naxanla yi Dawuda ito nan xili sama sigini e bodon waxatin naxan yi, e naxa, ‘Söli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.’ ”

⁶ Akisi yi Dawuda xili a a fala a xa, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, xeme fəjin nan i tan na, a yi rafənjə n ma xa i lu n ma ganla ye. Bayo n mi fe yo toxi i ra keli i fa ləxən ma han to. Koni i rapaxu mangane ma. ⁷ Nayi, xete i konni bəje xunbenli, alogo i nama fefe liga naxan rapaxu mangane ma.”

⁸ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Koni n nanse ligaxi? I feen mundun toxi i ya walikəen na keli n fa ləxən ma han to, alogo n nama siga mangana, n

kanna yaxune yengedeni?” ⁹ Akisi yi Dawuda yabi, a naxa, “N na a kolon, a i rafan n ma alo Alaa malekana, koni Filisitine kuntigine bata a fala iki, a naxa, ‘A nama te nxu foxo ra yengeni.’” ¹⁰ Keli sinma tila e nun naxanye faxi i foxo ra. E siga xotanni kuye nema yiba.”

¹¹ Na xoton bode, Dawuda nun a foxorabirane yi keli sinma alogo e xa xete Filisitine yamanani. Filisitine tan yi siga Yeserele yi.

30

Dawuda yi Amalekine sagatan

¹ Xi saxande boxoni, Dawuda nun a foxorabirane yi sa Sikilaga li. A yi a li Amalekine bata yi yengen nakeli Yuda yiifari foxoni e nun Sikilaga xili ma. E bata yi Sikilaga taan kala, e a gan. ² E bata yi jaxanle suxu e nun naxanye birin yi taani, muxudin nun muxu gbeena. E mi muxu yo faxa, koni e bata yi e birin xali, e kiraan suxu. ³ Dawuda nun a foxorabirane to Sikilaga taan li, e yi a ganxin to. E jaxanle nun e dii xemene nun e dii temene bata yi suxu. ⁴ Nayi, Dawuda nun a foxorabirane birin yi lu wuge xui yitexin na han fanga mi lu e ra sonon e wuga. ⁵ Dawudaa jaxalan firinne bata yi xali, Axinowami Yeserele kaana e nun Abigayili Karemele kaana, Nabali a kaja gilena.

⁶ Dawuda yi lu saxoleni, bayo a foxorabirane yi a magolon feen falama. Xolon yi birin niini, birin ma dii jaxanle nun e dii xemene e fe ra. Koni Dawuda yi fangan soto Alatala yi, a Ala. ⁷ Dawuda yi a fala saraxarali Abiyatari xa, Aximeleki a dii xemena, a naxa, “Fa saraxarali domaan na n xon ma. Ala xa maxodin.” Abiyatari yi fa a ra. ⁸ Dawuda yi Alatala maxodin, a naxa, “N bire ganli ito foxo ra ba? N na a suxe ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Bira a foxo ra, i e suxuma nen yati, i yi muxu suxine xunba.” ⁹ Dawuda nun a foxorabira kemen sennin yi kiraan suxu. E Besori Baan li waxatin naxan yi, nde yi lu xanbin na menni. ¹⁰ Bayo muxu keme firin yi taganxi naxanye mi yi noe Besori xudeni gide. Dawuda nun muxu keme naaninna yi sagatanna ti.

¹¹ E Misiran kaana nde li xeen ma, e a xali Dawuda fema. E donseen so a yii e nun igena. ¹² E yi xode xarena nde so a yii e nun jaxundan xaren tonsen firin. A to yelin ne donje, a xaxili soto, bayo a bata yi yanyi saxan kee saxan ti a mi ige min a mi donse don. ¹³ Dawuda yi a maxodin, a naxa, “I kanna nde ra, i kelixi minen yi?” A yi a yabi, a naxa, “Misiran kaan nan n na, Amalekina nde a konyina. N kanna bata n furaxin nabejin a xii saxanna nan to. ¹⁴ Nxu bata yi fu Keretine boxon yiifari foxon ma, e nun Yuda boxona, e nun Kalebi boxon yiifari foxona. Nxu yi Sikilaga taan gan.” ¹⁵ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I noe n xale ganla yireni?” A yi a yabi, a naxa, “I na i kolon xa Ala yi a i mi n faxe e nun i mi n soe n kanna yii, n na e yiren yite i ra nen.” ¹⁶ Nayi, xemene yi Dawuda xali han Amalekine denaxan yi. E yi e li xuyaxi ayi boxon birin yi, e e degema, e e minma, e jaxanxi, na yenge yi se tongoxine fe ra e naxanye tongo Filisitine nun Yuda yamanani. ¹⁷ Dawuda yi e yenge keli subaxan ma han na xoton bode jingbanna, e sese mi a yimini, fo banxulan keme naaninna naxanye no e giye jogomene fari. ¹⁸ Amalekine naxanye birin suxu Dawuda yi ne xoya, katarabi a jaxalan firinne ma. ¹⁹ Muxu yo mi yi luxi, a xurin nun a xungbena, dii xemene nun dii temena, e nun yi seene, e naxanye birin tongo, na sese mi lu. Dawuda yi fa e birin na. ²⁰ A mon yi Amalekine yexene nun e jingene tongo. Naxanye yi na xuruseene xalima ne yi a falama, e naxa, “Dawuda yi se suxine ni i ra.”

²¹ Dawuda yi fa mɛnni xɛmɛ kɛmɛ firinne yi dɛnaxan yi naxanye yi taganxi, e lu xanbin na Besori Baan dɛ. E siga Dawuda nun yamaan nalandeni naxanye yi a fɔxɔ ra. Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi maso e ra, a yi e xɔntɔn. ²² Naxuden nun fuyantenna naxanye yi yamaan yɛ Dawuda fɔxɔ ra, ne yi falan tongo, e naxa, “Bayo e mi faxi en fɔxɔ ra, yɛngɛ yi seen naxanye xunbaxi sese mi yitaxunma e ra. Koni birin ma naxanla nun a diine yi so a yii, e e xali, e siga.” ²³ Koni Dawuda yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne ɛ nama a liga na kiini Alatala kiseene ra, a naxan fi en ma. Bayo a bata en kantan, a ganla so nxu yii naxan fa en xili ma. ²⁴ Nayi, nde ɛ xuiin namɛma feni ito yi? Naxan godoxi yɛngɛni e nun naxan dɔxi goronne dɛxɔn, e birin gbeen yɛlanma nɛn.”

²⁵ Na lɔxɔni Dawuda yi na findi sariyan na Isirayila xa. Na sariyan mɔn na han to.

²⁶ A to Sikilaga li, Dawuda yi yɛngɛ yi seen fɔxɔ kedenna rasiga Yuda fonne ma, a xoyine. A falani ito ti e xa, a naxa, “E gbeen ni i ra, seen naxanye tongoxi Alatala yaxune yii.”

²⁷ A a rasiga fonni itoe birin ma:
naxanye Betɛli nun Ramoti-Negewi
nun Yatiri yi,

²⁸ naxanye Aroyeri nun Sifimoti
nun Esitemowa yi,

²⁹ naxanye Rakali yi
e nun Yerameeli taa kaane
nun Keni taa kaane,

³⁰ naxanye Xoroma nun Bori-Asan
nun Ataki yi,

³¹ naxanye Xebiron yi,

e nun Dawuda nun a fɔxɔrabirane bata yi siga dɛnaxan birin yi.

31

Sɔli faxana

Taruxune Singen 10.1-12

¹ Filisitine yi Isirayila yɛngɛ. Isirayila kaane yi e gi, a gbegbe yi faxa Gilibowa geyaan fari. ² Filisitine yi xapɛ ayi Sɔli nun a diine xili ma. E yi Sɔli a dii xɛmɛne faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yɛngɛn yi wolon Sɔli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e yɛɛ ra han! ⁴ Sɔli yi a fala yɛngɛ so se maxanla xa, a naxa, “Iya silanfanna tongo i n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n masɔxɔn, e yi n tɔrɔ.” Koni a yɛngɛ so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Sɔli yi a silanfanna tongo a sɔnsɔn a dɛ. ⁵ Sɔli a yɛngɛ so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sɔnsɔn a silanfanna dɛ e birin yi faxa. ⁶ Sɔli nun a dii xɛmɛ saxanne nun a yɛngɛ so se maxanla nun a fɔxɔrabirane birin yi faxa e bode xɔn lɔxɔ kedenni na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanna fɔxɔ kedenni, e nun Yurudɛn baan fɔxɔ boden na, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima. E mɔn yi a to a Sɔli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabejin, e e gi. Filisitine yi fa dɔxɔ na.

⁸ Na xɔtɔn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sɔli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E Sɔli xunna bolon a dɛ, e a yɛngɛ so seene tongo. E yi na fe xibarun nasiga Filisiti yamanan birin yi e nun e suxure banxine yi e nun e yamaan tagi. ¹⁰ E yi Sɔli a yɛngɛ so seene sa Asitarate suxure banxin kui, e a binbin singan Beti-San taan yinna xɔn.

¹¹ Yabesi Galadi kaane to a me Filisitine naxan ligaxi Sali ra, ¹² e banxulan senbemaneyi keli, e sigan ti kaen birin na siga han Beti-San. E Sali nun a diine binbine tongo Beti-San yinna kanke. E yi xete Yabesi yi, e yi e gan menni.

¹³ E yi e xonne tongo, e e maluxun tamaro wudi binla bun ma Yabesi yi. E yi sunna suxu xii solofere.

Samuyeli Firindena Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito, Samuyeli Firinden Dawudaa mangayaan nan ma fe falama, naxan findixi Isirayila bəxən manga firinden na, naxan yi gbo e mangane birin xa. A feene rabaxi nən jee wuli keden benun Marigi Yesu xa bari. A fəloma Dawudaa wugan nan ma, a to Səli nun a dii xemen Yonatan faxa feen me, a mən a yitama nən Dawuda findi mangan na kii naxan yi keli Yuda bənsənni. Səli a dii xemen yi mangayaan liga kəmen fəxən bənsənnə xunna waxati dando yi. A to faxa, na bənsənnə yi bira Dawuda fəxə ra, e yi a sugandi mangan na. Nayi, Dawuda yi dəxə Isirayila bənsən fu nun firinne xunna. Samuyeli Firinden sora dənxe, ne fe dənxe nan falama lan Dawudaa mangayaan ma.

Kitabun yireni ito yi, Manga Dawuda yitaxi en na nən luxun mi naxan yi. A a gboon nun a sənben nan yitama en na, koni a kala xənnə fan mi luxunxi en ma, e nun gbalo feen naxanye a denbayaan sətə. Dawudaa taruxuna a yitama en na nən muxun sənben sətəma kii naxan yi, a na a ti a kala xənnə ra, a yi yulubi xafarin xandi Ala ma.

Dənxe na, a gbengbenna, Dawuda findi misali fajin nan na Isirayila yamaan xa waxati xədəxene yi, Ala naxan nafaxi a yamaan ma. Nayi, Ala yi de xuiin tongo Dawuda xa, fa fala “I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nən n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan sənben luma nən habadan.” (Samuyeli Firindena 7.16) Ala Yesu nan nafa na falan nakamalideni, Yesu yi yatə Dawudaa dii xemen na layiri nənən kui (Na feen sebəxi Matiyu 20.29-34 kui e nun 21.9).

Dawuda yi Səli faxa feen me

¹ Səli faxa xanbini, Dawuda Amalekine nəxina, Dawuda yi fa lu Sikilaga taani xi firin. ² Xi saxande ləxəni, banxulanna nde yi fa, sa keli Səli a gali malandeni. A dugine yibəxi, burunburunna a xunni sununa fe ra. A to Dawuda fəman li, a yi a xinbi sin bəxən ma. ³ Dawuda yi a maxədin, a naxa, “I kelixi minən?” A yi a yabi, a naxa, “N nan n gixi Isirayila ganla nan ma.” ⁴ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “A yeba n xa naxan danguxi.” Xemen yi a yabi, a naxa, “Isirayila sofa ganla bata a gi yengeni, sofa wuyaxi bata faxa. Hali, Səli nun a diin Yonatan bata faxa.” ⁵ Banxulanna naxan faxi xerayaan na, Dawuda mən yi na maxədin, a naxa, “I a kolonxi di, a Səli nun a dii xemen Yonatan bata faxa?” ⁶ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N yi Gilibowa geyaan nan fari, n yi Səli to, a tanban tixi a bun, a yi gbətənxi yaxune wontorone nun soo ragine xən. ⁷ A to a firifiri, a yi n to, a yi n xili. N yi a yabi, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ⁸ A yi n maxədin a nde n tan na. N yi a fala a xa a Amalekin nan n tan na. ⁹ Nayi, a yi n yamari a n xa fa a faxa, bayo a yi səxələxi, hali a mən to yi jere. ¹⁰ Nayi, n yi n maso a ra, n yi a faxa, bayo n yi a kolon a a mi yi kisima a biradeni. Na xanbi ra, mangana, n yi a mangaya taxamasenna ba a xun na. N yi a yirasoon ba a yiin na. N bata fa e ra i xən.”

¹¹ Dawuda yi a dugine yibə a ma. Naxanye birin yi a fəma, ne fan yi na liga. ¹² E yi saya feene liga, e wuga, e sun han jinbanna Səli nun a diin Yonatan ma fe ra e nun Alatala sofane nun Isirayila kaan naxanye faxaxi yengeni.

¹³ Na xanbi ra, Dawuda yi a fala banxulanna xa naxan faxi xeraan na, a naxa, “Nde i tan na?” A yi a yabi, a naxa, “Amalekin naxan dɔxi yamanani ito yi, na nan ma diin n tan na.” ¹⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “I mi gaxu mangan faxe Alatala bata yi naxan sugandi?” ¹⁵ Dawuda yi a sofa keden xili, a yi a fala, a naxa, “Siga, i yi sa a faxa.” Sofaan yi Amaleki kaan garin, a yi a faxa. ¹⁶ Dawuda yi a fala Amaleki kaan ma, a naxa, “I tan nan i faxa feen nagidixi, i yi i yete yalagi, i naxa, ‘N tan nan Alatalaa manga sugandixin faxaxi.’ ”

Dawuda yi e wuga

¹⁷ Dawuda yi saya sigini ito sa Sɔli nun a diin Yonatan xa. ¹⁸ A yi yamarin fi a Yuda kaane xa e maxaran na sigin ma naxan xili “Xalimakuli Sigina.” A seɓeɓi kedɩn kui naxan yi xili Tinxin Muxuna keɩdina.

¹⁹ Isirayila sofa keɩdene bata faxa a geyane fari.

A mato sofane faxaxi kii naxan yi!

²⁰ A nama fala Gati taani,

na xibarun nama fala Asikalɔn kirane xɔn,

alogo Filisitine sungutunne nama sewa,

alogo Ala kolontarene sungutunne nama ɲaxan.

²¹ Xiila nun tulen nama fa fa Gilibowa geyane fari,

xee sabatila nama fa lu e ma,

bayo sofane ye masansan wure lefane e rayagi menna nin,

Sɔli ye masansan wure lefana,

turen yi ba soe a ma.

²² Yonatan ma xalimakunla mi yi xetema

yaxu faxa daxin yetagi,

yaxun senben yetagi.

Sɔli a silanfanna yi a wanla rakamalima.*

²³ Sɔli nun Yonatan yi rafan yamaan ma ki fajni

e siimayaan birin yi,

hali e sayani, e mi fate.

E yi xulun singbinna xa,

e senben yi gbo yatan xa.

²⁴ Isirayila ɲaxanle, e Sɔli wuga.

A yi e maxidima nen dugi fajini,

a xemaan sa e dugine ra.

²⁵ A mato,

sofa senbemanе bata faxa yengeni!

Yonatan bata faxa geyane fari!

²⁶ N boɲen sunuxi i ya fe ra,

Yonatan, n tada, n xoyi kendenana.

I ya xanuntenyaan yi rafan n ma,

dangu ɲaxanle gbeen na.

²⁷ A mato, sofa senbemanе bata faxa!

Sofa fangamane bata raxori!

2

Dawuda yi findi Yuda mangan na

¹ Na feene dangu xanbini, Dawuda yi Alatala maxodin, a naxa, “N lan n xa siga Yuda taana nde yi ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “ɔn.” Dawuda yi a

* 1:22: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

maxodin, a naxa, “N sigan minen?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Xebiron yi.”² Dawuda yi siga e nun a jaxalan firinne, Axinowami, Yesereli kaana e nun Abigayili, Nabali Karemele kaana kaja gilena.³ A yi a foxorabirane fan nun e denbayane xali, e sa dɔxɔ Xebiron nabilinni.

⁴ Nayi, Yuda bɔnsɔnna muxune yi fa Xebiron yi alogo e xa Dawuda findi Yuda mangan na.

E to a fala Dawuda xa a Yabesi-Galadi kaane bata yi Sɔli maluxun,⁵ a yi xerane rasiga a faladeni e xa, a naxa, “Alatala xa ε baraka ε to Sɔli maluxunxi ε kanna, ε hinanna mayita a mabinni.”⁶ Ala xa Alatala fan ε suxu hinanna nun lannayani. N tan fan fanma ε ra nen, bayo ε na nan ligaxi.⁷ Iki, ε sɔbe so, ε wekilɛ. E kanna Sɔli bata faxa, Yuda kaane n tan nan sugandixi mangan na e xun na.”

Yiseboseti yi findi Isirayila mangan na

⁸ Abineri, Neri a dii xemena, Sɔli a sofa kuntigin bata yi Yiseboseti suxu. Yiseboseti, Sɔli a dii xemen nan yi a ra. Abineri yi a xali Maxanayin taani.⁹ A yi a dɔxɔ mangan na Galadi xun na e nun Asuri nun Yesereli nun Eframi nun Bunyamin nun Isirayila birin xun na.¹⁰ Yiseboseti, Sɔli a dii xemen finde Isirayila mangan na, a bata yi jee tonge solomasexe soto. A jee firin nan ti mangayani. Koni Yuda bɔnsɔnna bata yi bira Dawudaa mangayaan foxo ra.¹¹ Dawuda jee solofere e nun kike sennin nan ti mangayani Xebiron yi Yuda bɔnsɔnna xun na.

Yengen Yuda nun Isirayila tagi

¹² Neri a dii xemena Abineri nun Sɔli a dii xemen Yiseboseti a walikene yi keli Maxanayin taani, e siga Gabayon taani.¹³ Seruyaa dii xemen Yowaba nun Dawudaa walikene fan yi kiraan suxu. E yi naralan Gabayon ige dɔxɔdeni. Ndee yi lu ige dɔxɔden foxo kedenni, ndee fan yi lu foxo kedenni.¹⁴ Abineri yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Banxulanna ndee xa keli, e yengen so en yetagi.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “E xa keli.”¹⁵ Sofane yi keli, e yi tengɛ muxu fu nun firin yi Bunyamin bɔnsɔnni, Sɔli a dii xemen Yiseboseti xa, muxu fu nun firin yi Dawudaa walikene ye. E e maso e bode ra.¹⁶ Birin yi a yenge so boden suxu a xunna ma, a yi a sɔxɔn a jensenni silanfanna ra, e birin yi bira e bode xɔn. E na yiren xili sa, “Fanye Xɛena” Gabayon yamanani.¹⁷ Na lɔxɔni, yenge gheen yi keli. Dawudaa walikene yi Abineri nun Isirayila kaane nɔ na yengeni.

¹⁸ Seruyaa dii saxanne Yowaba nun Abisayi nun Asaheli nan yi menni. Asaheli yi xulun alo bolena,¹⁹ a yi Abineri sagatanma, a mi yi xetema a foxo ra, a mi siga a yiifanna ma hanma a komenna ma.²⁰ Abineri yi a xanbi rato, a yi a fala, a naxa, “I tan Asaheli nan a ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.”²¹ Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Siga yiifanna ma hanma komenna ma, i sa banxulanna nde yenge, i yi a yenge yi se tongoxine ba a yii.” Koni Asaheli mi yi waxi xete feni Abineri foxo ra.²² Abineri mon yi a fala Asaheli xa, a naxa, “Xete n foxo ra. Nanfe a lige n xa i bɔnbɔ, n yi i faxa? Na xanbi ra, n mi fa nae i tada Yowaba yetagi toe.”²³ Koni Asaheli mi tin kiraan masare. Nayi, Abineri yi a sɔxɔn a kuini tanban xunna boden na, tanban yi sa mini Asaheli fari. A bira, a faxa. Naxanye birin yi fama Asaheli faxaxin biradeni, ne yi ti menni.

²⁴ Yowaba nun Abisayi yi bira Abineri foxo ra. Sogen bira waxatin naxan yi, e yi fa Ama geyaan fari, Giyahi yetagi, Gabayon tonbonna kiraan xɔn.²⁵ Bunyamin sofane yi e malan Abineri xanbi ra, e findi ganla ra e ti geyaan

xun tagi. ²⁶ Abineri yi Yowaba xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Silanfanna luye faxan tiye tun ba? I mi a kolon a na rapanna jaxuma ayi nen? I luma han waxatin mundun, i mi a fala yamaan xa a e xa xete en ngaxakedenne foxo ra?” ²⁷ Yowaba yi yabin ti, a naxa, “N bata n kolo habadan Ala yi, xa i mi yi falan ti nun, n ma muxune mi yi xetema e foxo ra han tila xotanni.” ²⁸ Yowaba yi xotaan fe. A sofane yi xete Isirayila kaane foxo ra, e yi yengen dan.

²⁹ Abineri nun a sofane yi sigan ti kœna ngaan na Araba yamanani. E Yuruden baani gidi, e Bitiron birin yigidi e sa Maxanayin taan li. ³⁰ Yowaba xetexina Abineri foxo ra, a yi yamaan birin malan, Dawudaa walikēen muxu fu nun solomanaanin yi dasaxi e nun Asaheli. ³¹ Koni Dawudaa muxune bata yi muxu keme saxan e nun tonge sennin faxa Bunyamin bœnsœnna muxune nun Abineri a muxune ra. ³² E fa Asaheli ra, e yi a maluxun a fafe gaburun na Betlemi yi. Na xanbi ra, Yowaba nun a muxune yi sigan ti kœna ngaan na, e sa so Xebiron yi xœtœn deni.

3

Dawuda diin naxanye bari Taruxune Singen 3.1-4

¹ Yengen bu nen Sœli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi han! Dawuda senben yi gboma ayi nen tun, Sœli a denbayaan tan senben yi lu jannœ. ² Dawuda yi dii xemene sœto Xebiron taani. A dii singen yi xili nen Aminon, naxan nga yi Yesereli kaana Axinowami ra. ³ A diin firindena, Kileyabi, naxan nga yi Abigayili ra, Karemele kaan Nabali a kapa gilena. A diin saxandena, Abisalomi, naxan nga findi Gesuri taan Manga Talamayi a dii temen Maka ra. ⁴ A diin naanindena, Adoniya, naxan nga findi Xagiti ra, a diin suulundena, Sefati, naxan nga yi Abitali ra. ⁵ A dii sennindena, Yitireyami, Dawudaa jaxanla Egela a dii xemena. Diini itoe nan sœto Dawuda xa Xebiron yi.

Abineri yi a mœ Yiseboseti ra

⁶ Yengen waxatini Sœli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi, Abineri senben yi gbo ayi Sœli a muxune xun na. ⁷ Konyi jaxanla* nde yi Sœli yii naxan yi xili Risipa, Ayaa dii temena. Yiseboseti yi a fala Abineri xa, a naxa, “Nanfera e nun n baba konyi jaxanla sigaxi e sa kafu?” ⁸ Yiseboseti a falan yi Abineri xolo kati, a yi a yabi, a naxa, “I n mirixi Yuda bœnsœnna baren nan na ba? To, n walima tinxinna nin i baba Sœli a denbayaan xa, e nun a ngaxakedenne nun a xœyine, n mi i so Dawuda yii. I fa n mafalama jaxanli ito nan ma fe ra to? ⁹ Alatala xa tœro jaxin sa n fari xa n mi a liga Dawuda xa alo Alatala layirin tongoxi a xa kii naxan yi, ¹⁰ a to a fala, a a mangayaan bama nen Sœli a denbayaan yii, a yi Dawuda dœxo mangan na Isirayila xun na e nun Yuda, keli Dan ma han sa dœxo Beriseba ra.” ¹¹ Bayo Yiseboseti yi gaxuxi Abineri ye e ra, a mi nœ a fala keden peen yabe.

¹² Abineri yi xerane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “Nde gbee yamanan na? En layirin xidi en tagi, n na i maliye nen Isirayila birin yi lu i foxo ra.” ¹³ Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tinxi, n layirin xidi en tagi, koni n fe keden nan maxœdinx i ma, i mi fa n yetagin toma, fo i na fa Mikali ra, Sœli a dii temena, i nœma fe n fœma.” ¹⁴ Dawuda yi xerane rasiga a faladeni Sœli a dii xemen Yiseboseti xa, a naxa, “N ma jaxanla Mikali so n yii, n Filisiti xeme

* **3:7:** Konyi jaxanla sariyan sebxi Xœryaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sœto a jaxanla ra.

keɛme banxulan naxan futu se ra.” ¹⁵ Nayi, Yiseboseti yi sa Mikali ba a xεμεn Palitiiyeli yii, Layisi a dii xεμεna. ¹⁶ A xεμεn wugamatɔn yi bira a fɔxɔ ra han Baxurin taani. Nayi, Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Xεte i konni.” A yi xεte.

¹⁷ Abineri nun Isirayila fonne yi falan ti, a yi a fala e xa, a naxa, “E waxi nen Dawuda xɔn mangayani xabu to mi a ra, ¹⁸ awa, a liga waxatin ni i ra, amasɔto Alatala bata falan ti Dawudaa fe yi, a naxa, ‘N nan n ma yamaan xɔɔyama, Isirayila, n ma walikεen Dawuda nan xɔn Filisitine yii e nun yaxun bonne.’” ¹⁹ Abineri mɔn yi falan ti Bunyamin kaane fan xa. Na xanbi ra, a sa rali Dawuda ma Xebiron yi, naxan birin naxan Isirayila kaane ma e nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune ma. ²⁰ A yi fa Dawuda fεma Xebiron yi, muxu mɔxɔɲε biraxi a fɔxɔ ra, Dawuda yi donse donna ɲaxaɲaxani tɔn Abineri xa e nun muxun naxanye yi a fɔxɔ ra. ²¹ Abineri yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N kelima nen, n siga, n sa Isirayila birin malan n kanna sɛnben bun ma, mangana. E layirin fenma nen ε nun ne tagi, i mangayaan liga yiren birin yi alo i waxi a xɔn kii naxan yi.” Dawuda yi tin Abineri yi siga bɔɲε xunbenli.

Yowaba yi Abineri faxa

²² Na dangu xanbini, Yowaba nun Dawudaa muxune yi fa sa keli yεngeni, e yi fa yεnge yi se tongoxi wuyaxi ra e yii. Abineri mi yi fa Dawuda fεma Xebiron yi, bayo Dawuda tin nen a yi siga bɔɲε xunbenli. ²³ Yowaba fa waxatin naxan yi e nun ganla naxan yi a fɔxɔ ra, e yi a fala a xa a Neri a dii xεμεna Abineri bata yi fa mangan fεma, a yi a lu a siga bɔɲε xunbenli. ²⁴ Yowaba yi siga mangan konni, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nanse ligaxi? Abineri yi fa i konni, i yi a lu a siga bɔɲε xunbenli?” ²⁵ Anu, i a kolon a Neri a dii xεμεna Abineri faxi i yanfadeni alogo a xa i siga kiin nun i xεte kiin kolon e nun i naxan ligama.” ²⁶ Yowaba keli xanbini Dawuda konni, a yi xεrane rasiga Abineri ɲεɲε xɔn, ne yi sa a li fɔ Sira ige dɔxɔdeni, e sa fa a ra. Dawuda mi yi a kolon. ²⁷ Abineri xεte waxatin naxan yi Xebiron yi, Yowaba yi a xili taan so dεen dεxɔn, alo a wundo falan nan tima a xa. A yi a sɔxɔn mɛnni a kuini, alogo a xa a xunyena Asaheli gbee faxan ɲɔxɔ.

²⁸ Dawuda to a mε naxan danguxi, a yi a fala, a naxa, “Alatala a kolon n tan nun n ma mangayaan mi findixi Neri a dii xεμεna Abineri faxa feen sabun na mumε!” ²⁹ Na goronna xa dɔxɔ Yowaba nun a denbayaan xun ma. Muxuna nde xa lu Yowabaa denbayani korɔsilaan luyε naxan ma hanma dogonfonna, hanma naxan sigan tiyε dunganna ra, hanma e faxa silanfanna ra, hanma donse mi naxan yii.” ³⁰ Yowaba nun a tada Abisayi Abineri faxa na kii nin, amasɔto a bata yi e xunyena Asaheli faxa Gabayon yi yεngeni.

³¹ Dawuda yi a fala Yowaba xa e nun yamaan naxan yi biraxi a fɔxɔ ra, a naxa, “E ε dugine yibɔ, ε kasa benbɛli dugine ragodo ε ma sununi, ε Abineri saya feen liga.” Manga Dawuda yetεen yi bira binbin fɔxɔ ra. ³² E yi Abineri maluxun Xebiron yi. Mangan yi a xuini te, a wuga, yamaan birin yi wuga. ³³ Mangan yi saya sigin sa Abineri xa, a naxa, “Abineri yi lan ba a faxa alo xaxilitarena?”

³⁴ I yiine mi yi xidixi, i sanne mi yi xidixi.

Anu, i bata faxa alo muxu faxane na muxun natefena.”

Yamaan birin mɔn yi Abineri wuga. ³⁵ Na xanbi ra, e yi e maso Dawuda ra alogo e xa donseen so a yii, sogen mɔn yi na, koni Dawuda yi a kɔlɔ, a naxa,

“Ala xa tərɔya ɲaxin sa n fari xa n donseen don benun sogen bira waxatini.”
³⁶ Yamaan birin yi na kolon, na yi rafan birin ma. ³⁷ Nayi, Yuda yamaan birin nun Isirayila kaane yi a kolon a mangan xa mi yamarin fixi alogo Neri a dii xεmεna Abineri xa faxa. ³⁸ Dawuda mɔn yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a kolon ba fa fala a Isirayila kuntigi gbeena nde bata faxa to? ³⁹ Hali mangan to n na, n senben ɲanxin na a ra iki. Muxune itoe, Seruyaa dii xεmεne dangu n tan na. Alatala yetεen xa e tərɔ e to faxani ito tixi.”

4

Yiseboseti faxa fena

¹ Sɔli a dii xεmεn Yiseboseti to a mε a Abineri bata yi faxa Xebiron yi, a yii xudun yi tuyε ayi, gaxun yi Isirayila kaane birin suxu. ² Gali kuntigi firin yi Sɔli a dii xεmεn yii, Banaha nun Rekabu. Rimɔn Beroti kaan nan ma dii xεmε yi e ra, Bunyamin bɔnsɔnni. ³ Amasɔtɔ Beroti kaane yi yatexi nεn alo Bunyamin bɔnsɔnna, Beroti kaane bata yi fa, e dɔxɔ Gitayin taani, e dɔxi denaxan yi han to.

⁴ Sɔli a dii xεmεn Yonatan ma dii xεmεna nde yi na naxan yi lεbutεnxi. A ɲεε suulun nan yi a ra Sɔli nun Yonatan faxa feen xibarun yi fama waxatin naxan yi, sa keli Yesεreli taani. Na nan a liga, dii ngana nde yi a tongo mafuren, a yi bira, a yi findi sanmadɔntɔɔn na, a tan diin yi xili nεn Mefiboseti.

⁵ Beroti kaan Rimɔn ma dii xεmεne, Rekabu nun Banaha yi siga Yiseboseti konni soge xɔlɛni, e yi a li xiyε yanyin na. ⁶ E so han banxin tagini alo e yi murutun nan tongoma, e yi Yiseboseti sɔxɔn a kuini. Na xanbi ra, Rekabu nun a xunyεn Banaha yi e gi. ⁷ E soε banxini, mangana a matabun saden ma, e yi a sɔxɔn, e a faxa. E a xunna xaba a dε, e yi a xunna suxu e yii, e siga yire xunkuyeni Araba kiraan xɔn ma. ⁸ E yi Yiseboseti xunna xali Manga Dawuda fema Xebiron yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Yiseboseti xunna nan ito ra, Sɔli a dii xεmεna, i yaxuna, naxan yi wama i faxa feni. To, Alatala bata i gbeen ɲɔxɔ Sɔli nun a xanbin na.” ⁹ Dawuda yi a fala Beroti kaan Rimɔn ma dii xεmεne xa, Rekabu nun a xunyεn Banaha, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, a tan naxan n ba tərɔn birin yi. ¹⁰ Naxan a fala n xa, a naxa, ‘Sɔli bata faxa,’ naxan yi laxi a ra a a bata xibaru fajin nali n ma, n na a suxu nεn, n yi a faxa Sikilaga yi, alogo a xa na xibaru fajin saranna sɔtɔ. ¹¹ Naxudene muxu tinxinxin faxa waxatin naxan yi banxini a saden ma, iki n mi a wunla maxɔdinɲε ε ra ba, n yi ε ɲan bɔxɔn fari?” ¹² Dawuda yi yamarin fi a sofa banxulanne ma e xa Rekabu nun a xunyεn Banaha faxa. Na xanbi ra, e yi e yiine nun e sanne bolonɲε a ra, e yi e sɔngan Xebiron ige ramaradeni. E yi Yiseboseti xunna maluxun Neri a diina Abineri gaburun na Xebiron yi.

5

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na Taruxune Singen 11.1-9

¹ Isirayila bɔnsɔnne birin yi fa Dawuda fema Xebiron yi. E yi a fala, e naxa, “En wuli keden fasa keden. ² A fɔlɔni, Sɔli yi nxɔ mangan na waxatin naxan yi, i tan nan yi tixi Isirayila ganla yεε ra. Alatala bata yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yεeratiin na.’” ³ Nayi, Isirayila fonne birin yi fa mangan fema Xebiron yi, Manga Dawuda yi layirin tongo e xa Xebiron yi Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dɔxɔ feen na Isirayila mangan na.

⁴ Dawuda findi mangan na a jɛɛ tonge saxanden nan ma, a yi jɛɛ tonge naanin ti mangayani. ⁵ A yi mangayaan liga Yuda xun na Xebiron yi jɛɛ solofere kike sennin, a yi jɛɛ tonge saxan nun saxan ti mangayani Yuda nun Isirayila birin xun na Yerusalɛn yi.

Dawuda yi Yerusalɛn taan nɔ

⁶ Manga Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi siga Yerusalɛn xili ma. Yebusu kaan naxanye yi na yamanani, ne yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soɛ be, bayo hali danxutɔne nun sankalatɔne nɔɛ i kedɛ nɛn.” Nanara, e mirixi a ma, e naxa, “Dawuda mi nɔɛ soɛ be.” ⁷ Koni, Dawuda yi Siyon yinna suxu a senbeni, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁸ Na lɔxɔni, Dawuda yi a fala, a naxa, “Naxan yo waxi Yebusu kaane nɔ feni, fɔ na kanna xa siga kiraan nan xɔn naxan gixi sa lan igen ma alogo a yi e masɔɔ, Dawuda yi na ‘sankalatɔne nun danxutɔne’ rapaxu.” Nanara, a falama a “Danxutɔne nun sankalatɔne” mi soma Ala Batu Banxini. ⁹ Dawuda yi dɔxɔ taan yire makantanxini, a yi mɛn xili sa a Dawudaa Taana. Na xanbi ra, Dawuda yi mɛnna nun na rabilinna ti keli Milo gbgingbinna ma siga han taa tagini. ¹⁰ Nayi, Dawuda senben yi lu gbo ayi tun, bayo Alatala yi a xɔn, Ala Senben Birin Kanna.

Dawudaa mangayaan yi baraka

Taruxune Singen 14.1-2

¹¹ Tire taan mangan Xurami yi xɛrane rasiga Dawuda ma, e yi suman wudin xali na e nun wudi rawanle nun gɛmɛ masonle naxanye manga banxin ti Dawuda xa. ¹² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na, a yi a mangayaan senbe so masɔɔ a yamana Isirayila fe ra. ¹³ A keli xanbini Xebiron yi, Dawuda mɔn yi konyi naxanla* ndee nun naxanla ndee fen Yerusalɛn yi, a mɔn yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne sɔɔ. ¹⁴ Naxanye sɔɔ a xa Yerusalɛn yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ¹⁵ nun Yibixari nun Elisawa nun Nefegi nun Yafiya ¹⁶ nun Elisama nun Eliyada nun Elifeleti.

Dawuda yi Filisitine nɔ

Taruxune Singen 14.8-16

¹⁷ Filisitine yi a mɛ a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mɛ, a yi so yire makantanxini. ¹⁸ Filisitine yi fa, e xuya ayi Refa lanbanna birin yi. ¹⁹ Dawuda yi Alatala maxɔdin, a naxa, “N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soɛ n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, bayo n Filisitine soma nɛn i yii.” ²⁰ Nayi, Dawuda yi siga Baali-Perasimi yi, a Filisitine nɔ dɛnaxan yi. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n yaxune raxuya ayi n yɛɛ ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e mɛnna xili sa Baali-Perasimi.† ²¹ E yi e suxurene rabɛnin mɛnni, Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi e xali.

²² Filisitine mɔn yi te, e dɔxɔ Refa lanbanna birin yi. ²³ Dawuda mɔn yi Alatala maxɔdin. Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I nama te, dangu e xanbi ra, i yi i maso e ra fɔtɔnna dɛ. ²⁴ I na siga ti xuiin mɛ wudine kondene yi, i keli e yengɛdeni mafuren, bayo Alatala nan tima i yɛɛ ra, a Filisiti ganla nɔ i xa.” ²⁵ Alatala naxan yamari Dawuda ma, a na liga, a Filisitine nɔ, a lu e faxɛ keli Geba han sa dɔxɔ Geseri taan na.

* **5:13:** Konyi naxanle sariyan sebɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔɔ a naxanla ra. † **5:20:** 5.20Baali-Perasimi bunna nɛn fa fala, “Halagin Kanna.”

6

*E yi Layiri Kankiraan xali
Taruxune Singen 13.1-14*

¹ Dawuda mən yi Isirayila sofa sənβemane birin malan, muxu wuli tonge saxan. ² Na ganla yi biraxi a fəxə ra, a siga Baala taani Yuda yi, alogo a xa sa Alaa Kankiraan* tongo, Ala xinla nan na kankiraan ma, Alatala Sənβen Birin Kanna, naxan dəxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. ³ E yi Alaa Kankiraan sa wontoro nənən kui keli Abinadabo a banxini geyaən fari. Wusa nun Axiyo, Abinadabo a dii xəmene nan yi wontoro nənən nagima. ⁴ E yi a tongo Abinadabo a banxini geyaən fari, Axiyo yi sigama a yεε ra. ⁵ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi sewan mayitama Alatala ra, e maxaseen sifan birin maxama, alo bəlonna nun kondenna nun tanbanna nun karijanna nun maxase gbeteeye.

⁶ E to Nakon ma lonna li, Wusa yi a yiini bandun, a Alaa Kankiraan suxu, bayo jingene bata yi salaxun. ⁷ Nayi, Alatala yi xələ a ma han! A yi a faxa na xaxilitareya wanla fe ra. Wusa yi faxa mənni, Alaa Kankiraan fəma. ⁸ Alatala to Wusa niin ba, a faxa. Nayi, Dawuda yi xələ han, e yi mən xili sa “Wusa halagidena” han to. ⁹ Na ləxəni, Dawuda yi gaxu Alatala yεε ra, a yi a fala, a naxa, “Alatalaa Kankiraan soma di n konni?” ¹⁰ Nayi, a yi tondi Alatalaa Kankiraan xalə a konni, Dawudaa Taani. A yi a xali Obedi-Edən Gati kaana banxini. ¹¹ Alatalaa Kankiraan yi lu Obedi-Edən Gati kaana banxini kike saxan, Alatala yi barakan sa Obedi-Edən nun a denbayaan birin ma fe yi.

*Layiri Kankiraan Yerusalən yi
Taruxune Singen 15.25-16.3*

¹² E sa na fala Manga Dawuda xa a Alatala bata barakan sa Obedi-Edən ma denbayaan birin ma fe yi e nun a gbeen seen naxanye birin na masətə Alaa Kankirana fe ra. Nayi, Dawuda yi Alaa Kankiraan tongo Obedi-Edən yi, a siga a ra Dawudaa Taani səwani. ¹³ Alatalaa Kankiraan xali muxune na yi e sanna ye sennin tongo, Dawuda yi jinge keden nun jinge dii raturaxi keden nan bama saraxan na. ¹⁴ Dawuda yi a bodon a sənβen birin na Alatala yetagi, a yi maxidixi saraxarali domaan nan gbansan yi. ¹⁵ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi fa Alatalaa Kankiraan na Yerusalən yi, jaxaxaxan nun xətə xuine yi.

¹⁶ Alatalaa Kankiraan yi soma Dawudaa Taani waxatin naxan yi, Səli a dii tēmən Mikali yi a matoma banxin foye soden na, a yi Manga Dawuda to tuganjε ayi, a bodonma Alatalaa Layiri Kankiraan yetagi. Na ma, Mikali yi Dawuda rajaxu a bəjəni.

¹⁷ Na xanbi ra, e fa Alatalaa Kankiraan na, e yi a dəxə bubuni, Dawuda naxan yelan a xili yi, Dawuda yi saraxa gan daxine nun bəjε xunbeli saraxane ba Alatala xa. ¹⁸ Dawuda yelin saraxa gan daxine nun bəjε xunbeli saraxane bε waxatin naxan yi, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala Sənβen Birin Kanna xinli. ¹⁹ A mən yi donseene yitaxun Isirayila yamaan birin na, xəmən nun jaxanla, birin yi burun sətə e nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden. Na xanbi ra, birin yi siga a konni.

²⁰ Dawuda yi xetə a duba a denbayaan xa, Səli a dii tēmən Mikali yi mənni a ralandeni. A yi a fala, a naxa, “Binyen mundun yi a ra to Isirayila mangan to yi a yete yitama a walikε jaxanle nun a walikε xəmene ra, alo fuyantenna a

* 6:2: 6.2Alaa Layiri Kankirana fe mən sɛβɛxi Xəɔyaaan 25.10-22 kui.

lige kii naxan yi.” ²¹ Dawuda yi Mikali yabi, a naxa, “N na a ligaxi Alatala nan yetagi naxan n sugandixi i baba nun a denbayaan birin xa, a n findi Isirayila kuntigin na, a yamana, n nan n ma sewan yitaxi na nan na. ²² N wama nen n xa ranaxu dangu na ra, n yi n yete magodo n yete yetagi. Koni, walike naxanle n binyama nen i naxanye fe falaxi.” ²³ Söli a dii temen Mikali mi dii soto han a faxa.

7

Alaa layirin Dawuda xa Taruxune Singen 17.1-15

¹ Manga Dawuda yi so a manga banxin kui. Alatala yi a ratanga a yaxune birin ma naxanye yi a yamanan nabilinxi. ² Loxona nde, mangan yi a fala Nabi Natan xa, a naxa, “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alaa Kankiraan mon bubun nan kui.” ³ Sutan yi mangan yabi, a naxa, “Sa i rafan feene birin liga, bayo Alatala i xon.”

⁴ Koni na koeen na, Alatala yi falan ti Natan xa, a naxa, ⁵ “Sa a fala n ma walikeen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan xa mi batuden tima n xa n luma denaxan yi. ⁶ N yeteen munma lu n batu banxin kui singen, xabu n na Isirayila kaane ramini loxoni Misiran fari ma han to, koni n bata lu Isirayila kaane foxo ra bubun kui yiren birin yi. ⁷ N siga denaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane, n kuntigi wuyaxi doxo nen Isirayila xun na, n ma yamana, alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa, “Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?”’ ⁸ Nanara, i mon xa a fala n ma walikeen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruse rabayani alogo i xa findi Isirayila yeeratiin na, n ma yamana. ⁹ I sigan denaxan birin yi, n lu nen i xon, n yi i yaxune birin faxa i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye boxo xonna fari. ¹⁰ N yiren soma nen Isirayila yii, n ma yamana, e doxoma denaxan yi. E luma nen na, gaxu yo mi e suxe. Muxu naxi yo mon mi fa e naxankatama alo a foloni, ¹¹ n kitisane doxo Isirayila xun na waxatin naxan yi, n ma yamana. N na i ratangama nen i yaxun birin ma, i lu boje xunbenli. N tan, Alatala naxan fala tima i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹² I na faxa waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetena diina nde sugandi, a ti i loxoni mangayani, n yi a mangayaan senbe so. ¹³ Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan senbe so habadan. ¹⁴ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma dii xemen na. Xa a fe naxin liga, n na a fe naxin saranma nen a ra alo dii fafan diin natoronma kii naxan yi. ¹⁵ Koni, n ma hinanna mi janma a xa, alo n na a ba Söli ma kii naxan yi, n naxan makuya n na. ¹⁶ I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nen n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nen habadan.’ ” ¹⁷ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeba Dawuda xa.

Dawuda Ala maxandina Taruxune Singen 17.16-27

¹⁸ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa doxo Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin soto i naxan fixi nxu ma. ¹⁹ Koni, Marigina Alatala, i tan yee ra yi, na xurun. I mon layirine tongoma n ma denbayana yee ra sigana fe yi. Marigina Alatala, na lan a raba n tan xa ba, n tan adamadi doronna?”

20 “Marigina Alatala, n nɔɛ nanse sɛ a fari, bayo i tan yetɛna i ya walikɛɛn kolon? 21 I ya falana fe ra e nun fata i sagoon na, i bata fe gbeeni ito liga alogo i xa e yita i ya walikɛɛn na.”

22 “Marigina Alatala, i gbo. Muxu yo mi maliga i tan na. Ala gbete mi na ba i tan na, alo nxu bata yi a mɛ kii naxan yi ye yo ye. 23 Siya gbeten mundun dunuɲa yi naxan luxi alo Isirayila i ya yamana, i tan Ala naxanye raminixi konyiyani? I e xunba nen Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbete kedi i ya yamaan ye ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makenen. 24 I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxɔ Ala ra.”

25 “Iki, Marigina Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikɛɛn nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. 26 Nayi, i xinla binyama nen habadan. Muxune yi a fala, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna nan Isirayilaa Ala ra.’ Senben xa lu i ya walikɛɛn Dawudaa denbayani i yetagi. 27 I tan, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nen mangane ra n ɲɔxɔni. Nanara, i ya walikɛɛn bata wɛkilɛn sɔtɔ a maxandini ito ti i xɔn.”

28 “Marigina Alatala, i tan nan Ala ra, i na naxan fala, na ligama nen. Iki, i bata fala fajini ito ti i ya walikɛɛn xa. 29 Nayi, barakan sa n ma denbayana fe yi alogo n yixetene xa lu mangayani i yetagi habadan alo i bata layirin tongo kii naxan yi. Marigina Alatala, i ya barakan xa lu n ma denbayaan fɔxɔ ra habadan.”

8

Dawuda nɔ sɔtɔna yengeni Taruxune Singen 18.1-13

1 Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nɔ yengeni, a yi e rayarabi, a yi yamanan ba e yii.

2 A mɔn yi Moyaba kaane nɔ. Na xanbi ra, a yi e karahan a e xa e sa bɔxɔni, a yi yamaan maliga lutin na. Lutin ye saxon yo saxon, a yi lutin ye singen nun a firinden muxune faxama nen. A yi a ye saxanden muxune lu e nii ra. Xabu na, Moyaba kaane yi lu Dawuda nɔɔn bun ma, e lu mudun fiye.

3 Dawuda mɔn yi Rexobo a dii xɛmɛn Hadadeseri fan nɔ yengeni, Soba mangana, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. 4 Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden keme solofere suxu yengeni e nun sofa wuli mɔxɔɲɛ. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo keme ɲɔxɔndɔn a naxanye ramara. 5 Arami kaane to keli Damasi taani fa Soba mangan Hadadeseri malideni, Dawuda yi ne sofa wuli mɔxɔɲɛn nun firin faxa. 6 A yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani, Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. 7 Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine tongo, a siga e ra Yerusalen yi. 8 Manga Dawuda mɔn yi sula wuyaxi tongo Berotayi taani e nun Betaxa taani, Hadadeseri a taane.

9 Tohu, Xamata mangan yi a mɛ a Dawuda bata Hadadeseri a sofane birin nɔ yengeni. 10 A yi a dii xɛmɛn Yorami rasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xɔntɔn a nɔ sɔtɔna fe ra Hadadeseri yengeni, bayo Tohu nun Hadadeseri yi yengeni. Yorami yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana.

11 Manga Dawuda yi ne fi Alatala ma, alo a gbete fixen nun xɛmaan fi Ala ma kii naxan yi, a naxanye tongo siyane yii a naxanye nɔ. 12 Arami nun Moyaba

nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine. A mən yi seene fi Ala ma, a naxanye tongo yengeni Rexobo a dii xemen Hadadeseri yii, Soba mangana.

¹³ Dawuda xinla soto na kii nin, a yelin xanbini Arami kaane noe Foxo Lanbanni. A muxu wuli fu nun solomasexe faxa. ¹⁴ A yi yamana kanne lu Edon yi alogo na xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

*Dawudaa kuntigi gbeene fe
Taruxune Singen 18.14-17*

¹⁵ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kenden sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁶ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofa kuntigin na, Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁷ Axitubaa dii xemen Sadoki nun Abiyatari a dii xemena Aximeleki nan yi saraxaraline ra. Seraya nan yi sebeli tiin na. ¹⁸ Benaya, Yehoyadaa dii xemen nan yi Keretine nun Peltine foxo ra, saraxaraline nan yi Dawudaa dii xemene ra.

9

Dawuda yi fan Mefiboseti ra

¹ Loxona nde, Dawuda yi maxodinna ti, a naxa, “Soli a denbayaan muxuna nde mən luxi ba, alogo n xa hinan a ra Yonatan ma fe ra?” ² Walikena nde yi Soli a banxini nun, a xili Siba, e fa na ra Dawuda fema. Mangan yi a maxodin, a naxa, “Siba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan i ya walikenen na a ra.” ³ Mangan yi a fala, a naxa, “Muxe mi fa Soli a denbayani ba, n na Alaa hinanna yite naxan na?” Siba yi mangan yabi, a naxa, “Yonatan ma dii xeme keden mən na yi naxan sanne kalaxi.” ⁴ Mangan yi a fala, a naxa, “A minen?” Siba yi mangan yabi, a naxa, “A sa Amiyeli a dii xemen Makiri a banxini Lodebara yi.” ⁵ Dawuda yi muxuna nde rasiga a tongodeni Amiyeli a dii xemen Makiri a banxini Lodebara yi. ⁶ Soli mamandenna, Mefiboseti, Yonatan ma dii xemen fa waxatin naxan yi Dawuda konni, a bira boxoni Dawuda yetagi, a yetagin yi lan boxon ma. Dawuda yi a maxodin, a naxa, “Mefiboseti nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan nan yati a ra, mangana.” ⁷ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu. I baba Yonatan ma fe ra, n waxi hinan feni i ra. N na i taje Soli a boxon birin soma nen i yii, i mən yi i dege n ma tabanla ra.” ⁸ Mefiboseti yi a xinbi sin, a naxa, “Mangana, nanse i ya walikenen na, alogo i xa i yeen ti bare faxaxin na alo n tan?”

⁹ Mangan yi Siba xili, Soli a walikena, a yi a fala a xa, a naxa, “Soli nun a denbayaan gbeen seen naxan birin na, n ne soma nen i kanna Soli mamandenna yii, Mefiboseti.” ¹⁰ I tan nun i ya dii xemene nun i ya walikene, e boxon walima nen a xa, alogo e xa a denbayaan balo. Mefiboseti tan a degema nen n ma tabanla ra loxo yo loxo.” Dii xeme fu nun suulun yi Siba yii e nun walike maxone. ¹¹ Siba yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangan naxan birin yamarixi, n na ligama nen.” Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Mefiboseti a degema nen n ma tabanla ra, alo manga diina.” ¹² Dii xeme keden yi Mefiboseti yii, a xili Mika. Naxanye birin yi Siba a banxini, Mefiboseti a walikenen nan yi ne ra. ¹³ Bayo a yi godoma a san firinne birin ma, a yi dexo Yerusalem yi, alogo a xa no sigi a degedeni mangan konni a tabanla ra loxo yo loxo.

10

*Dawuda nun Amonine yengena
Taruxune Singen 19.1-19*

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan yi faxa, a dii xemen Xanun yi dɔxɔ a ɲɔxɔni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, “N hinanma nen Naxasi a dii xemen Xanun na, alo a fafe hinan n na kii naxan yi.” Dawuda yi xerane rasiga alogo e xa sa a fafe sayaan xɔntɔn. Dawudaa xerane to sa so Amonine yamanani, ³ Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e kanna, e naxa, “Ilaxi a ra a Dawuda muxune rafaxi i fafe saya xɔntɔnden nan tun yi ba? E mi faxi kɔten xan na ba alogo e xa taan nakɔrɔsi, lɔxɔna nde e yi nɔ a suxe?” ⁴ Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene fɔxɔ kedenna bi, a yi e domane raxaba e xɔrene yilanni, a yi e raxete. ⁵ E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a xera gbete ye rasiga e ralandeni, bayo e yi yagixi han! Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E lu Yeriko yi han e de xabene yi mini. Na xanbi ra, e fa so be.”

⁶ Amonine yi a to a e bata rajaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina. Nayi, e yi sofa wuli mɔxɔɲe tongo Arami kaan naxanye yi kelixi Beti-Rexobo nun Soba yi, e yi wuli keden tongo Maka mangana sofane ye, e nun wuli fu nun firin Tobo kaane ye. ⁷ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁸ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Arami kaan naxanye yi kelixi Soba nun Rexobo yi e nun Tobo nun Maka sofane fan yi sa e malan fɔxɔ kedenni burunna ra. ⁹ Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra, a yi a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma. ¹⁰ A yi sofa dɔnxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹¹ Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹² I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane, naxan nafan Alatala ma, a xa na liga.” ¹³ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi e yee ra. ¹⁴ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Nayi, Yowaba yi Amonine yenge feen dan, a xete Yerusalen yi.

¹⁵ Arami kaane to a to, a Isirayila bata e nɔ, e yi e senben malan. ¹⁶ Arami kaan naxanye yi Efirati baan kidi ma, Hadadeseri yi xerane rasiga ne ma. E yi fa Xelama yi. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, a Yuruden baan gidi, a siga Xelama yi. Arami kaane yi ti yenge so xinla ma Dawuda yee ra. E yenge. ¹⁸ Arami kaane yi e gi Isirayila kaane yee ra, Dawuda nun a ganla yi yenge so wontoro sofa muxu keme solofere faxa e nun soo ragi wuli tonge naanin, a mɔn yi sofa kuntigin Sofaki fan yenge, a yi a faxa menni. ¹⁹ Mangan naxanye birin yi Hadadeseri a nɔn bun ma, ne to a to a Isirayila bata e nɔ, e de fanna fen e ra. E yi lu Isirayila kaane nɔn bun ma. Xabu na dangu, Arami kaane mi fa susu Amonine maliye.

11

Dawuda nun Batiseba fe

¹ Ne nenɛn fɔlɔna, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Dawuda yi Yowaba nun a sofa wekilixine nun Isirayila ganla birin nasiga, alogo e xa sa Amonine yenge, e yi e manga taan Rabaha rabilin. Koni, Dawuda tan lu nen Yerusalen yi. ² Ninbanna nde ra, Dawuda yi keli a siga a

masiga tideni a manga banxin xun tagi, a sa a kondeni, a yi jaxanla nde to a maxe. A yi tofan han. ³ Dawuda yi xerane rasiga na jaxanla xibarun fendeni. E yi a fala a xa, e naxa, "Batiseba na a ra, Eliyami a dii temena, Yuriya Xiti kaana jaxanla." ⁴ Dawuda yi xerane rasiga a xilideni. A yi fa a konni, a yi a kolon jaxanla ra. A yi baxi yelinden i kike wanla ra. ⁵ Na jaxanla yi fudikan, a yi xeraan nasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, "N bata fudikan de."

⁶ Nayi, Dawuda yi xeraan nasiga Yowaba ma, a naxa, "Yuriya Xiti kaan nafa n ma." Yowaba yi Yuriya rafa Dawuda ma. ⁷ Yuriya yi siga Dawuda fema, a yi a maxodin Yowaba a fe ma, a yi a maxodin yamaan nun yengen kiin ma. ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala a xa, a naxa, "Siga i konni, i sa i matabu." Yuriya yi mini manga banxini, mangan yi finmaseene rasiga a ma. ⁹ Koni Yuriya yi a sa manga banxin deen na e nun a kanna walikéen bonne, a mi siga a banxini. ¹⁰ E to na fala Dawuda xa, a yi Yuriya maxodin, a naxa, "I mi kelixi sigati xunkuyen xan yi iki? Nanfera i mi sigama i konni?" ¹¹ Yuriya yi Dawuda yabi, a naxa, "Alaa Kankiraan nun Isirayila ganla nun Yuda kaane birin bubune nan kui, n kanna Yowaba nun i ya walikene fan burunna ra. N tan sigen n konni waxatini ito yi ba, n sa n dege, n yi n min, nxu nun n ma jaxanla yi kafu? N bata n kolɔ i yi, n mi na fe sifan lige mumɛ!" ¹² Dawuda yi a fala Yuriya xa, a naxa, "I mon xa lu be to, tila n yi i rasiga." Na ma, Yuriya yi lu Yerusalen yi han na xoton bode. ¹³ Dawuda yi a xili a xa a dege, a yi a min a tabanla ra, a yi manpaan min han a xunna yi keli a ra. Koni jinbanna ra, Yuriya yi mini, a yi sa a sa sena nde fari a kanna walikéen bonne fema, a mi siga a banxini.

¹⁴ Na xoton bode xotonni, Dawuda yi bataxina nde sebe Yowaba ma, a yi a so Yuriya yii. ¹⁵ A yi a sebe na bataxin kui, a naxa, "Yengen denaxan na jaxu, Yuriya ti mena yeen na, e yi e masiga a ra, alogo yaxune xa a faxa." ¹⁶ Nayi, Yowaba yi taan nabilin, a yi a kolon sofa senbemanen denaxan yi, a yi Yuriya ti menni. ¹⁷ Taan sofane yi mini e Yowaba yenge, e yi Dawudaa sofana ndee faxa. Yuriya Xiti kaan yi bira, a faxa. ¹⁸ Yowaba yi na feen nasiga Dawuda ma yengen danguxi kii naxan yi. ¹⁹ A yi xeraan ti yamarini itoe ra, a naxa, "I na yelin yengen kiin yebe mangan xa waxatin naxan yi, ²⁰ xa mangan xolo, a yi a fala, a naxa, 'Nanfera e masoxi taan na yenge sodeni? E mi a kolon a e bunna tima nen yinna xun tagi? ²¹ Nde Abimeleki faxaxi, Yerubeseti a dii xemen Tebesi taani? Jaxanla nde xa mi se din gemena nde ragodo a fari yinna xun tagi ba, a yi faxa?*' Nanfera e masoxi yinna ra?" Nayi, i yi a fala a xa, i naxa, 'I ya walikéen Yuriya Xiti kaan fan bata faxa.' "

²² Xeraan yi siga. A sa na birin yebe Dawuda xa alo Yowaba a fala a xa kii naxan yi. ²³ Xeraan yi a fala, a naxa, "Taan kantan tiine senben yi gbo nxu xa. E siga nen nxu xili ma burunna ra, nxu yi e kedi han taan so deen na. ²⁴ Xalimakuli kanne yi nxu mabun keli yinna xun tagi, nanara i ya sofana ndee yi faxa alo Yuriya, Xiti kaana." ²⁵ Dawuda yi a fala xeraan xa, a naxa, "Siga, i sa Yowaba rawekile, i yi a fala a xa, i naxa, 'I nama feni itoe yate fe jaxin na. Yenge yo yenge, faxan tima foxo firinna birin nin. Taan suxu ki fani, i yi a kala.' "

²⁶ Yuriyaa jaxanla na me waxatin naxan yi, a a xemen bata faxa, a yi sunu.

²⁷ Koni sunun waxatin to dangu a xun ma, Dawuda yi fa a ra a konni. A yi a findi a jaxanla ra, a yi dii xeme keden bari a xa.

* **11:21:** Na fe mon sebexi Kitisane 9.53 kui.

Dawuda feen naxan naba, na yi rapaxu Alatala ma.

12

Nabi Natan yi Alaa xolona fe fala

¹ Alatala yi Natan nasiga Dawuda ma. Natan yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Xeme firin yi taa kedenni, nafulu kannan nan yi boden na, bodena, yiigelitona. ² Xuruse xunxurin nun a xungbeen wuyaxi yi nafulu kannan yii. ³ Sese mi yi yiigelitona tan yii fo yexeedi keden, a naxan sara, a yi a baloma, a yi gboma a konni e nun a dii xemene. E birin yi donse kedenna nan donma e nun nonona, a yi xima a dexon nen. A yi luxi nen alo a dii temena. ⁴ Loxona nde, xorjen yi fa nafulu kannan konni, a mi tin a xuruse keden tonge, a yi a faxesa, koni a yi sa yiigelitona yexeedin tongo, a yi na faxesa a xorjen xa.”

⁵ Dawuda yi xolo na xemen ma han, a yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata n kolob habadan Alatala yi. Xemen naxan na ligaxi, a lan a faxesa. ⁶ Bayo a bata na liga, a mi kininkinin, a yexee mujaxin joxoma nen yexee naanin gbete ye ra.”

⁷ Nayi, Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tan nan na xemen na! Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan i sugandixi mangan na Isirayila xun na, n tan nan i baxi Soli yii!’ ⁸ N yi i kannan Soli a denbayaan lu i senben bun. N yi i kannan jaxanle so i yii. N yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan so i yii. Xa na yi xurun nun, n mon yi nde se na fari nen. ⁹ Nanfera nayi, i n tan, Alatalaa falane rabepinxi, naxan mi rafan n ma, i yi na liga? I bata Xiti kaan Yuriya faxesa yengeni, i yi a jaxanla findi i gbeen na, i yi a faxesa Amonine silanfanna ra. ¹⁰ Awa iki, silanfanna mi a masigama i ya banxin na, bayo i bata n rapaxu, e nun bayo i bata Yuriya Xiti kaana jaxanla tongo, i yi a findi i ya jaxanla ra.’ ¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N toryaan nafama nen i ya denbayaan xili ma. N yi i ya jaxanle tongo i yee xori, n yi e so i ya muxuna ndee yii, e yi kafu yanyin na. ¹² Bayo i bata a liga wundoni, n tan a rakamalima Isirayila birin nan yetagi yanyin na.’”

¹³ Dawuda yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata Alatala yulubin tongo.” Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Alatala bata i mafelu i yulubin na, i mi faxama. ¹⁴ Koni bayo i bata a liga yaxune yi Alatala mafala fata feni ito ra, diin naxan barixi, na faxama nen.” ¹⁵ Na xanbi ra, Natan yi siga a konni.

Dawudaa diin yi faxesa

Yuriyaa jaxanla diin naxan bari Dawuda ma, Alatala yi na rafura, a lu doyenje. ¹⁶ Dawuda yi Ala maxandi diin xa, a sun. A to so a konni, a xi saxi boxoni. ¹⁷ A banxin muxune yi a karahan alogo e xa a rakeli boxoni, koni a mi tin kele boxoni, a mi donse don e xon. ¹⁸ Xi soloferede boxoni, diin yi faxesa. Dawudaa walikene yi gaxu a fale a xa fa fala diin bata faxesa. Bayo e yi a falama nen, e naxa, “Diin to yi jeje, en yi falan ti a xa, koni a mi a tuli mati en na, iki en susuma a fale a xa di fa fala diin bata faxesa? A mi fe jaxina nde lige ba?” ¹⁹ Dawuda yi a walikene to kayekoyenje e bode tagi, a yi a kolon a diin bata faxesa. A yi e maxodin, a naxa, “Diin bata faxesa ba?” E yi a yabi, e naxa, “A bata faxesa.” ²⁰ Nayi, Dawuda yi keli boxoni. A yi a maxa, a latikononna sa a ma, a dugin masara, a mon yi siga Alatala batudeni, a yi a batu. Na xanbi ra, a yi siga a banxini, a yi a fala a e xa donseen so a yii, a yi a dege. ²¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “I naxan ligaxi, na bunna nanse ra? Diin to yi jeje, i sun, i wuga. Awa iki, diin bata faxesa, i bata keli, i yi i dege.” ²² A yi e yabi, a naxa, “Diin yi jeje waxatin naxan yi, n yi sunuxi, n wugama, bayo n yi mirixi a ma, n naxa, ‘Yanyina nde, Alatala kininkininma nen n ma, diin yi kisi.’” ²³ Iki, a

bata faxa, n sunma nanfera nayi? N nɔɛ a rakele ba? N tan sigama nɛn a fɛma, koni a tan mi fa fɛ n fɛma sɔnɔn.”

Muluku Sulemani bari fena

²⁴ Dawuda yi a naxanla Batiseba madɛndɛn, a yi siga a fɛma, a yi a kolon naxanla ra. A dii xɛmɛn bari, Dawuda yi a xili sa Sulemani. A yi rafan Alatala ma, ²⁵ nanara Nabi Natan yi a xili sa Yedideya,* Alatalaa fe ra.

Rabaha taan suxu fena

Taruxune Singen 20.1-3

²⁶ Na waxatini, sofa kuntigin Yowaba bata yi Rabaha suxu, Amonine manga taana. ²⁷ A yi xɛrane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata Rabaha yɛngɛ, n yi e ige baden suxu. ²⁸ Nayi, iki, gali dɔnxɛn malan, i fa taan nabilin, i a tongo i yete xa, n mi wama a tongo feni binyen birin yi lu n xa.” ²⁹ Dawuda yi gali dɔnxɛn malan, a fa Rabaha yɛngɛ, a yi a tongo. ³⁰ A yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin tongo na mangan xun na. Na mangaya taxamaseri kɔmɔtin xɛmaan binyen yi kilo tonge saxan liyɛ, a yi maxidixi gɛmɛ faji kɛndɛn nan na. E yi a so Dawuda xun na, mangan yi se wuyaxi tongo taani. ³¹ Dawuda yi muxune suxu, a yi e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun gɛmɛ bɔɔn nun wudi sɛgɛn nun bitikidi bɔnbɔna.† A na liga Amonine taan bonne birin yi. Na xanbi ra, a so Yerusalɛn yi e nun a ganla birin.

13

Aminon nun Tamari a fe

¹ Na xanbi ra, Dawudaa dii xɛmɛna Abisalomi xunyɛ dii tɛmɛna nde yi na naxan yi xili Tamari, a yi tofan han, na yi rafan Aminon ma, Dawudaa dii xɛmɛna. ² Aminon xaxinla bata yi keli han a fura Tamari a fe ra, a xunyɛna. A yi xɔdɔxɔ Aminon ma a xa fena nde liga a ra, amasɔtɔ sungutun nasɔlɔnxin nan mɔn yi a ra. ³ Koni Aminon lanfana nde yi na, a xili Yonadabo, Simeyaa dii xɛmɛna, Dawuda ngaxakedenna, kɔtaden nan yi Yonadabo ra nun. ⁴ A yi a fala Aminon xa, a naxa, “Nanfera xɔtɔn yo xɔtɔn i sunuxi, i tan, manga diina? I mi waxi a fala feni n xa ba?” Aminon yi a yabi, a naxa, “Tamari rafan n ma, n fafaxakedenna Abisalomi xunyɛna.” ⁵ Yonadabo yi a fala a xa, a naxa, “I yete rafura i yi i sa saden ma. I baba na fa i fɛma waxatin naxan yi, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tin, n xunyɛn Tamari xa fa donsena nde rafala n xa, a xa a rafala n yetagi, a yetɛɛn yi a so n yii, n yi a don.’”

⁶ A yi a yete rafura, a yi a sa. Mangan yi fa a todeni, Aminon yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xunyɛn Tamari xa fa buru firin nafala n yetagi, a yetɛɛn yi e raso n dɛ, n yi e don.” ⁷ Dawuda yi xɛraan nasiga na faladeni Tamari xa a konni, a naxa, “Siga i tada Aminon konni, i sa donseen nafala a xa.” ⁸ Tamari yi siga a tada Aminon ma banxini, a yi a li saxi. A yi se fujin tongo, a burun bɔnbɔ, a yi burun nafala a yetagi, a yi e gilin. ⁹ Na xanbi ra, a yi e ragodo alogo a xa e don, koni a mi tin. Aminon yi a fala a naxa, a naxa, “Muxune birin namini n ma banxini!” Muxune yi mini banxini. ¹⁰ Nayi, Aminon yi a fala Tamari xa, a naxa, “Fa donseen na n xi banxini, i yetɛɛn xa a raso n dɛ, n yi a don.” Tamari burun naxanye rafala, a ne xali a tada Aminon xi banxini. ¹¹ A yi e soma a yii waxatin naxan yi alogo a xa e don, a yi Tamari suxu, a yi a fala a xa,

* **12:25:** Yedideya bunna nɛɛn fa fala “Naxan nafan Alatala ma.” † **12:31:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

a naxa, “Tamari, fa be, en fa kafu.” ¹² A yi a yabi, a naxa, “En-en, n tada, i nama n nayagi, amasotɔ na mi ligama Isirayila yi. I nama na xaxilitareyaan sifan liga. ¹³ N sigan minen yi nxu nun n ma yagina? I luma nɛn nayi alo xaxilitarena Isirayila yi. Iki, n bata i mafan, a fala mangan xa, a mi tonde n soe i yii mumɛ.”

¹⁴ Koni a mi a tuli matixi na ra mumɛ, a yi a suxu senben na, e kafu. ¹⁵ Na xanbi ra, Aminon yi a rapaxu kati, dangu xanuntenyaan na naxan yi a bɔɔɛni lan a ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Keli be.” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “En-en, bayo i na n kedi, na rapaxuma ayi nɛn dangu a singen na i naxan ligaxi n na.” ¹⁷ Koni a mi a tuli matixi na ra mumɛ! Banxulanna naxan yi walima a xa, a yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Sungutunni ito masiga n konna ra. I yi banxin deɛn balan a fɔxɔ ra ki faji.” ¹⁸ Aminon ma walikeɛn yi a ramini tandeni, a deɛn balan a fɔxɔ ra.

Dugi yeɛ masunbuxin nan yi ragodoxi Tamari ma, bayo mangana sungutun nasolɔnxine yi na nan soma. ¹⁹ Tamari yi xuben so a ma, dugi yeɛ masunbuxin naxan yi a ma, a yi na yibo, a yi a yiin sa a xun ma, a siga wuge. ²⁰ A tada Abisalomi yi a maxodin, a naxa, “E nun i tada Aminon bata kafu ba? N magilena, iki i dunderu, i tada nan a ra, i nama feni ito sa i bɔɔɛni.” Tamari yagixin yi lu a tada Abisalomi a banxini, alo rapaxalan nabepinxina.

²¹ Manga Dawuda na birin me waxatin naxan yi, a xolo ki faji. ²² Abisalomi mi yi fa falan tima Aminon na, bayo a yi rapaxu a ma, amasotɔ a bata a magilen Tamari karahan, e kafu.

Abisalomi yi Aminon faxa

²³ Neɛ firin dangu xanbini, bayo yeɛɛɛ xabe xabane yi Abisalomi yii Baali-Xasori yi, Eframi dexɔn, a yi mangana diine birin xili. ²⁴ Abisalomi yi siga mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Mangana, yeɛɛɛ xabe xabane n konni. Tin, e nun i ya walikene xa sa lan rapaxaxani ito yi.” ²⁵ Mangan yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “En-en, n ma diina, nxu birin mi sigɛ, a findin goronna nan na i xun ma.” Abisalomi yi kankan na ma mangan xa, koni mangan mi wa siga feni, a yi sa duba a xa. ²⁶ Abisalomi yi a fala, a naxa, “Nba, tin, n tada Aminon tan xa fa n fɔxɔ ra.” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nanfera a sigama i konni?” ²⁷ Na xanbi ra, Abisalomi mon yi xidi a ma han, a rapan na, mangan yi a dii xemene nun Aminon bepɛn, e birin yi siga Abisalomi konni.

²⁸ Abisalomi yi yamarini ito fi a banxulanne ma, a naxa, “E liga ki faji, manpaan na Aminon bɔɔɛn nasɛwa waxatin naxan yi, n yi a fala e xa, n naxa, ‘E Aminon faxa.’ Nayi, e yi a faxa. Hali e mi gaxu, n tan xa mi e yamarixi ba? E soɔbe so ki faji.” ²⁹ Abisalomi a banxulanne yi Aminon suxu alo Abisalomi e yamari kii naxan yi. Mafuren, mangana diin bonne yi keli, e yi te e sofanle fari, e yi e gi. ³⁰ E mon yi kira yi, na xibarun yi sa Dawuda li, e naxa, “Abisalomi bata i ya diine faxa. Keden mi luxi a nii ra.” ³¹ Mangan yi keli, a yi a dugine yibo, a yi a sa bɔxɔni, a walikeɛn naxanye birin yi a dexɔn ma, ne fan yi e dugine yibo. ³² Koni Yonadabo, Simeyaa dii xemena, Dawudaa ngaxakedenna, na yi falan tongo, a naxa, “N kanna, i nama a miri a e bata i ya diine birin faxa. Aminon nan keden faxaxi. Abisalomi bata yi a nata xabu Aminon kafu rapaxa naba a xunyen rapaxalanmaan Tamari ra waxatin naxan yi. ³³ I nama a miri a i ya diine birin bata faxa. En-en, Aminon nan keden faxaxi.”

³⁴ Abisalomi yi a gi. Banxulanna naxan yi tixi kantan tideni, na yi a yeɛn nakeli, a yi gali gbeen to fe a xanbi ra Xoronayin kiraan xɔn, गयाan kanke

ra. ³⁵ Yonadabo yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangana diine fama. N naxan birin falaxi, na bata liga.” ³⁶ Yonadabo yi yelinma falan tiye waxatin naxan yi, mangana diine yi fa. E wuga, mangan fan nun a walikene birin yi wuga. ³⁷ Abisalomi bata yi a gi, a siga Talamayi konni, Amixudi a dii xemena, Gesuri mangana. Dawuda tan yi sunuxi a dii xemena Aminon ma fe ra.

³⁸ Abisalomi yi a gi, a siga Gesuri yamanani, a lu na han jee saxan. ³⁹ Manga Dawuda yi ba xoloxi Abisalomi ma, bayo a bata yi dija Aminon faxa feen ma.

14

Abisalomi man yi so Yerusalen yi

¹ Yowaba, Seruyaa dii xemen bata yi a kolon a Abisalomi xonla bata yi mangan suxu. ² Nayi, Yowaba yi jaxalan fe kolonna nde fen Tekowa taan kui. A yi a fala a xa, a naxa, “A liga alo i sunuxin na a ra. I saya dugine so, i nama latikononna sa i ma, i yete liga alo jaxanla naxan faxa muxun wugama xabu a rakuya.” ³ I siga mangan fema, i falani itoe ti a xa iki.” Nayi, Yowaba yi a fala a xa a lan a xa naxan fala. ⁴ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani, na yi siga fala tideni mangan xa. A bira boxoni, a yetagin yi lan boxon ma, a sonxo, a naxa, “Mangana, n mali!” ⁵ Mangan yi a maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon ma?” A yi a yabi, a naxa, “Kana gilennan na na, n ma xemen bata faxa. ⁶ Dii xeme firin n yii, e bata yenge xeen ma boden yi boden faxa, bayo muxe mi yi na yi, a yi e tagi ba. ⁷ Na ma, xabilan muxune birin bata keli n xili ma, e yi a fala n xa, e naxa, ‘Naxan faxan tixi, na so nxu yii. Nxu xa a faxa a ngaxakedenna fe ra a naxan faxaxi. Nxu waxi ke tongon nan faxa fe yi.’ Yigidi kedenna naxan luxi n xa, e na kalama nen, e yi n ma xemen xinla ralob ayi, sese mi lu boxo xonna fari.” ⁸ Mangan yi a fala jaxanla xa, a naxa, “Siga banxini. N yamarin fima nen i ya fe yi.” ⁹ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani na yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangana, n kannna, n tan nan kalan tixi e nun n babaa denbayana. Na yulubin nama lu mangan nun a mangayaan fari.” ¹⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “Xa muxuna nde falan ti i ma, fa na kannna ra n fema. A mi fa na joxon lige sonon.” ¹¹ A yi a fala, a naxa, “Mangan xa de xuiin tongo n xa a Marigina Ala xinli, alogo gbeerboxo tiin nama kalan nadangu ayi, n ma dii xemen naxan luxi a yi na fan faxa.” A yi a fala, a naxa, “N bata n kolob habadan Alatala yi, i ya diin xun saxe keden peen mi bire boxoni.” ¹² Naxanla yi a fala, a naxa, “Tin, i ya walike jaxanla xa fala keden peen ti i xa, i tan, n kannna, mangana.” A yi a fala, a naxa, “Falan ti.” ¹³ Naxanla yi a fala, a naxa, “Nanfera i feene rabama kiini ito yi Alaa yamaan xili ma, i falan tima alo i baxi naxan ligade iki, i bata i yete findi yulubi kannna ra, bayo i mi faxi Abisalomi ra sa keli yamanani a luxunxi denaxan yi. ¹⁴ Loxona nde en birin faxan nen, en luxi nen alo igen na boxon, a mi fa makoe. Anu, Ala mi mafura muxun niin be, a feene yitonma alogo naxan bata kedi, na mon xa a maso. ¹⁵ Iki, n fa ito birin falaxi mangan xa nen, bayo yamaan bata yi n magaxu. Nayi, n yi a fala, n naxa, ‘N na a falama nen mangan xa, nayi waxatina nde n naxan falama, a na ligama nen. ¹⁶ A tinma nen naxan waxi nxu raxori feni Alaa yamani, a yi nxu ba na yii, n tan nun n ma dii xemena.’ ¹⁷ Iki, n tan, i ya walike jaxanla naxa, ‘N kannna, mangana falan xa xaxilisaan fi n ma. Bayo n kannna, mangan luxi nen alo Alaa malekan naxan a fajin nun a jaxin kolon. Alatala, i ya Ala xa lu n xon ma.’” ¹⁸ Mangan yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama sese luxun n ma n naxan maxodinma i ma.” Naxanla yi a yabi, a naxa,

“Mangana, n kanna, falan ti.” ¹⁹ Mangan yi a maxodin, a naxa, “Yowaba xa mi ito birin falaxi i xa ba?” A yi a yabi, a naxa, “N bata n kolɔ mangan siini, mangana, n kanna, mɔndin na a ra. I ya walikɛɛn Yowaba nan n yamari, a falani itoe ti n xa n lan n xa naxanye fala i xa. ²⁰ I ya walikɛɛn Yowaba ito ligaxi nɛn alogo feene xa liga kii gbete yi. Koni n kanna xaxinla luxi nɛn alo Alaa malekana, a kolon naxan birin ligama bɔxɔ xɔnna ma.”

²¹ Mangan yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Nayi, n waxi na liga feni, siga, i sa fa banxulanna Abisalomi ra.” ²² Yowaba yi bira, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma, a duba mangan xa. A mɔn yi a fala, a naxa, “Mangana, n bata a kolon fa a i bata i ya fanna yita n na, amasɔtɔ i bata tin a ligadeni n naxan falaxi i xa.” ²³ Yowaba yi keli, a siga Gesuri yi. A sa fa Abisalomi ra Yerusalɛn yi. ²⁴ Koni mangan yi a fala, a naxa, “A xa xete a konni. A nama fa n yetagi.” Nayi, Abisalomi yi siga a banxini, a mi fa mangan yetagi.

²⁵ Isirayila birin yi, xɛmɛ tofaji mi yi na alo Abisalomi, keli a sansonle ma han a xun tagi, fe yo mi yi a ra. ²⁶ A yi a xunna maxabama jɛɛ rafanne nin bayo a yi binyama ayi nɛn. A xun seXene binyen yi dangu kilo firin na. ²⁷ Abisalomi dii xɛmɛ saxan nan sɔtɔ e nun dii tɛmɛ keden naxan yi xili Tamari, a yi tofan han.

²⁸ Abisalomi yi lu Yerusalɛn yi jɛɛ firin, a mi fa mangan yetagi. ²⁹ Lɔxɔna nde, a yi Yowaba xili, a xa siga a ra mangan fema, koni Yowaba yi tondi sigɛ a konni. Abisalomi mɔn yi a maxodin a firinden, koni Yowaba mi wa siga feni. ³⁰ Nayi, Abisalomi yi a fala a walikɛne xa, a naxa, “E bata Yowabaa funde xɛɛn to n gbeen dɛxɔn ma, e sa tɛɛn so a ra.” Abisalomi a walikɛne yi sa tɛɛn so xɛɛn na. ³¹ Mafuren, Yowaba yi siga Abisalomi konni, a yi a maxodin, a naxa, “Nanfera i tɛɛn soxi n ma xɛɛn na?” ³² Abisalomi yi Yowaba yabi, a naxa, “Bayo n bata yi a fala i xa nun a i xa fa, koni i mi tinxi. N yi waxi i rasiga feni mangan nan ma xɛrayani ito ra, fa fala ‘Nanfera n kelixi Gesuri yamanani? A yi lan nun n lu na yi mɔn.’ N waxi mangan yetagin to feni fa, xa fɛna n na, a xa n faxa.” ³³ Yowaba yi siga Abisalomi a xɛrayaan nalideni mangan ma. Mangan yi Abisalomi xili, a fa a fema, a yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. Mangan yi Abisalomi sunbu.

15

Abisalomi a murutɛna

¹ Na xanbi ra, Abisalomi yi wontoro keden tongo, e nun soone nun muxu tonge suulun, naxanye yi e gima a yɛɛ ra. ² A yi keli xɔtɔnni sinma, a ti taa yi kiraan dɛɛn na. Muxu yo nɛma yi dangue siga mangan konni kiti sadeni, Abisalomi yi na kanna xilima nɛn, a yi a maxodin, a naxa, “I kelixi taan mundun yi?” Na kanna yi a yabima nɛn, a naxa, “Manga diina, n kelixi Isirayila bɔnsɔnna nde nin.” ³ Abisalomi yi a falama nɛn na kanna xa, a naxa, “I ya fe fan, i tinxin, koni muxu yo mi mangan konni naxan a tuli matima i ra.” ⁴ Abisalomi yi a falama nɛn, a naxa, “Ee! Xa n yi nɔɛ finde kitisaan na nun yamanani ito yi! Yɛngɛn naxanye birin tagi hanma kiti sa daxina, ne yi fama nɛn n fema, n yi kiti kɛnden sa e tagi.” ⁵ Xa na kanna a maso a ra, a yi a xinbi sin a yetagi, Abisalomi yi a rakelima nɛn, a yi a sunbu. ⁶ Muxun naxanye birin yi sigama mangan fema kiti sadeni, Abisalomi yi na ligama nɛn, Abisalomi lu rafanɛ Isirayila muxune ma na kii nin.

⁷ Nɛɛ naanin dangu xanbini, Abisalomi yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xa siga Xebiron yi, alogo n layirin naxan tongoxi Alatala xa, n xa sa na

rakamali. ⁸ N yi Gesuri taani Arami yamanani waxatin naxan yi, n na layirin tongo nɛn, xa a n nafa Yerusalɛn yi, n saraxan bama nɛn Alatala xa Xebiron yi.” ⁹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga bɔɲɛ xunbenli.” Nayi, Abisalomi yi keli, a siga Xebiron yi.

¹⁰ Abisalomi yi xɛrane rasiga wundoni Isirayila bɔxɔn birin yi, e xa sa a fala, e naxa, “Ɛ na xɔtaan xuiin mɛ waxatin naxan yi, ɛ xa a fala, ɛ naxa, ‘Abisalomi nan yamanan mangan na Xebiron taani.’ ” ¹¹ Muxu kɛmɛ firin bata yi keli Yerusalɛn yi fa Abisalomi fɔxɔ ra, koni e yi biraxi a fɔxɔ ra xaxilitareyaan nin, e mi yi fefe kolon na feni. ¹² Abisalomi yi saraxan nalima waxatin naxan yi, a yi xeraan nasiga Giloha taani, Axitofeli Giloha kaan xilideni, Dawudaa maxadi tiina. Yanfan sɛnbɛn yi gbo ayi, muxune yi wuya ayi Abisalomi fɔxɔ ra.

Dawuda yi a gi Yerusalɛn yi

¹³ Dɔnɛn na, fala ralina nde yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Isirayila kaane bata bira Abisalomi fɔxɔ ra.” ¹⁴ Nayi, Dawudaa walikɛɛn naxanye yi a fɛma Yerusalɛn yi, a yi a fala ne xa, a naxa, “Ɛ keli, en na en gi, bayo fɛɛ mi sa luma na en yi en ba Abisalomi yii. Ɛ siga mafurɛn, xanamu, a tan a mafurama nɛn a gbalon sa taan birin fari silanfanna ra.” ¹⁵ Mangana walikene yi a fala, e naxa, “Mangana, nxu kannu, nxu i sagoni.” ¹⁶ Mangana muxune birin yi bira a fɔxɔ ra, a yi a konyi ɲaxalan* fu lu manga banxin kantandeni. ¹⁷ Mangan nun a fɔxɔrabirane birin mini taani waxatin naxan yi, e sa ti banxina nde dɛxɔn naxan makuya taan na ndedi. ¹⁸ Dawudaa walikene birin yi lu dangue a dɛxɔn, e nun Keretine nun Peletine nun Gati taan muxu kɛmɛ senninna naxanye bira a fɔxɔ ra, ne birin yi lu dangue mangan yetagi.

¹⁹ Mangan yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “Nanfera i fan fama n fɔxɔ ra? Xɛɛ, i lu Manga Abisalomi fɛma amasɔɔ xɔɲɛn nan i tan na, muxu kedixin nan i tan na keli i ya yamanani. ²⁰ I faxi xoro nin, n xa i xali n yii to ba? Anu n tan yetɛɛn mi a kolon n sigan dɛnaxan yi. I ngaxakedenne tongo, i xɛɛ. Alaa hinanna nun a tinxinna xa lu i xɔn.” ²¹ Koni, Itayi yi mangan yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun n ma mangan niini. Mangana, n kannu, n tan i ya walikɛɛn luma nɛn i fɔxɔ ra, i na siga dɛdɛ, xa a findi sayaan na hanma kisina.” ²² Nayi, Dawuda yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “En siga, dangu yɛɛn na!” Na ma, Itayi nun a sofane nun a denbayane birin yi siga.

²³ Yamanane muxune birin yi wugama, e gbelegbele, ganla nema danguma Dawuda yetagi. Mangan yetɛɛn yi Kadirɔn lanbanni gidi kiraan xɔn naxan sigama tonbonni. ²⁴ Sadɔki fan yi na, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi Alaa Layiri Kankiraan xalima.† E yi Alaa Kankiraan dɔxɔ, saraxarali Abiyatari yi lu saraxan naliyɛ han naxanye birin yi kelima taani, ne yi dangu ɲan. ²⁵ Mangan yi a fala Sadɔki xa, a naxa, “Alaa Kankiraan naxɛɛ taani. Xa n na Alatalaa hinanna sɔɔ, a n naxɛɛ, a tinna nɛn n Layiri Kankiraan to e nun a dɔxɔdena. ²⁶ Koni xa Ala a fala, a naxa, ‘I mi fa rafan n ma sɔnɔn,’ awa, n tan ni i ra naxan na rafan a ma a xa na liga n na.” ²⁷ Mangan mɔn yi a fala saraxarali Sadɔki xa, a naxa, “Xɛɛ taani bɔɲɛ xunbenli, ɛ nun i ya dii xɛmɛna Aximaasi nun Abiyatari a dii xɛmɛn Yonatan. ²⁸ N tan mabinni, n luma nɛn tonbonni baan gidideni, han n yi i ya xibarun sɔɔ i ya xɛrane ra.” ²⁹ Nayi, Abiyatari nun Sadɔki yi Alaa Kankiraan xali Yerusalɛn yi, a sa lu na.

* **15:16:** Konyi ɲaxanle sariyan sebexi Xɔɲyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔɔ a ɲaxanla ra. † **15:24:** 15.24 Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔɲyaan 25.10-22 kui.

³⁰ Dawuda wugamatɔɔn yi te Oliwi geyaan fari, a yɛtagin luxunxi, a sanni genla a ra. Naxanye birin yi tema a fɔxɔ ra, ne fan bata yi e yɛtagine luxun, e yi wugama. ³¹ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Axitofeli biraxi Abisalomi fɔxɔ ra yanfantenne ye.” Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, a liga Axitofeli maxadine xa findi fufafuun na.” ³² Dawuda geyaan xun tagin li waxatin naxan yi, Ala batuma denaxan yi, a yi a maxadi muxun Xusayi, Araka bɔnsɔnna muxuna nde to fɛ a ralandeni, a dugine yibɔxi, burunburunna a xunni. ³³ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nama fa n fɔxɔ ra, i findima nɛn n goronna ra. ³⁴ Xɛtɛ taani, i sa a fala Abisalomi xa, i naxa, ‘N bata findi i ya walikɛn na. A singeni, n wali nɛn i baba xa, koni iki, n waxi wali feni i tan nan xa.’ Na ma, i nɔɛ n maliyɛ Axitofeli a maxadi xuine kalɛ nɛn n xili ma. ³⁵ Saraxaraline, Sadɔki nun Abiyatari luma nɛn i fɛma. I na naxan birin to mangan banxini, i yi a fala saraxaralini Sadɔki nun Abiyatari xa. ³⁶ Sadɔki a dii xɛmɛna Aximaasi nun Abiyatari a dii xɛmɛn Yonatan firinne birin e fɛma, i na xibarun naxanye mɛ, i yi e rafa ne faladeni n xa.” ³⁷ Nayi, Dawuda xɔyin Xusayi xɛtɛ taani waxatin naxan yi, Abisalomi fan yi so Yerusalɛn yi.

16

Dawuda xɔyine nun a yaxune

¹ Dawuda bata yi dangu geyaan xuntagin na ndedi, Mefiboseti a walikɛn Siba yi fa a ralandeni. Sofali firin yi a fɔxɔ ra, buru kɛmɛ firin, bogise xɔnna xaren ligaseen yɛɛ kɛmɛ e nun xɔdɛ bogi xaren ligaseen yɛɛ kɛmɛ e nun manpa kundi keden yi naxanye fari. ² Mangan yi a fala Siba xa, a naxa, “I ito ligan di?” Siba yi a yabi, a naxa, “Sofanle findin denbaya maxali seen nan na, burune nun wudi bogine findima i ya sofane balon nan na, naxanye na tagan tonbonni, manpaan yi findi ne min seen na.” ³ Mangan yi a fala, a naxa, “I kanna dii xɛmɛn minɛn yi?” Siba yi a yabi, a naxa, “Mefiboseti bata lu Yerusalɛn yi, bayo a falaxi nɛn, a naxa, ‘Isirayila yamana n babaa mangayaan soma nɛn n yii to.’” ⁴ Mangan yi a fala, a naxa, “Mefiboseti gbeen naxan birin na, n bata na birin so i yii.” Nayi, Siba yi a xinbi sin bɔxɔni. A yi a fala, a naxa, “I nuwali Mangana, i bata hinan n na.”

⁵ Manga Dawuda to fa Baxurin taan fɛma, muxuna nde yi mini, e nun Sɔli birin yi bɔnsɔn kedenna nin, a xili Simeyi, Geraa dii xɛmɛna. A mini, a lu dangan tiyɛ. ⁶ A lu gɛmɛne wolɛ Dawuda ma e nun Manga Dawudaa walikɛne birin, hali yamaan nun sofa sɛnbɛmane to yi a yiiƴanna nun a kɔmɛnna ma. ⁷ Simeyi yi a dangama, a gbelegbele, a naxa, “Siga, siga, fuyantenna, faxa tiina! ⁸ I faxan naxanye tixi Sɔli a denbayani, Alatala i ratɔrɔnma nɛn ne birin na. I bata mangayaan ba Sɔli yii, nanara Alatala bata a so i ya dii xɛmɛna Abisalomi yii. Iki, i tan tɔrɔni bayo faxa tiin nan i ra.” ⁹ Nayi, Seruyaa dii xɛmɛna Abisayi yi a fala mangan xa, a naxa, “Nanfera bare faxaxini ito mangan dangama, n kanna? A lu n xa sa a xunna ba a dɛ.” ¹⁰ Koni mangan yi Abisayi yabi, a naxa, “I tan nun i tada Yowaba, ɛ gbee biran nanse yi? Xa a sa a li xɛmɛni ito n dangama bayo Alatala nan a yamarixi a xa n danga, muxu yo mi nɔɛ falan tiyɛ a ma.” ¹¹ Dawuda mɔn yi a fala Abisayi nun a walikɛne xa, a naxa, “Xa n ma diin waxi n faxa feni, a mi findɛ tɛrɛna fe ra xa Bunyamin kaani ito fan na liga. ɛ a lu na, a xa n danga, xa Alatala bata a yamari. ¹² Waxatina nde, Alatala n ma tɔrɔn toma nɛn. Nayi, a n ma dangan masarama nɛn duban na.”

¹³ Dawuda nun a fəxərabirane yi sigan waxatin naxan yi kiraan xən, Simeyi yi sigama e yelanni geyaan kanke ra, a mən yi lu e dange, a yi lu gemen nun benden wolə e ma. ¹⁴ Dənxən na, mangan nun a fəxərabirane yi Yurudən baan li. E bata yi xadan, e yi e matabu mənni.

Abisalomi Yerusalen yi

¹⁵ Abisalomi bata yi so Yerusalen yi e nun Isirayila yamaan birin, Axitofeli fan yi a fəxə ra. ¹⁶ Xusayi, Araka bənsəonna muxuna nde, Dawuda maxadi muxun fa waxatin naxan yi Abisalomi fəma, a gbelegbele, a naxa, “Tantunna mangan xa.” ¹⁷ Abisalomi yi Xusayi maxədin, a naxa, “I ya tinxinna ngaan nan na ra i xəyin Dawuda xa ba? Nanfera i mi sa a mati?” ¹⁸ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “N mi tinxi nən. Bayo Alatala nun Isirayila birin naxan sugandixi mangan na, n na nan fəxə ra. Nayi, n luma i tan nan fəxə ra. ¹⁹ N walima nde xa? A finde a dii xemen na ba? Bayo n bata yi wali i baba xa, n walima nən i fan xa.”

²⁰ Abisalomi yi a fala Axitofeli xa, a naxa, “E a fala e bode tagi en lan en xa naxan liga.” ²¹ Axitofeli yi Abisalomi yabi, a naxa, “Dawuda konyi naxanla* naxanye lu manga banxin kantandeni, e nun ne xa sa kafu. Nayi, Isirayila birin a kolonje a i bata rəjaxu i baba ma alo se kunxin xirina, i fəxərabirane yi senbe so.” ²² Nayi, e bubun ti Abisalomi xa manga banxin xuntagi, Abisalomi nun a babaa konyi naxanle yi sa kafu mənni Isirayila birin yetagi. ²³ Na waxatini, Axitofeli a maxadin yi suxi alo Ala yetena a fala kii naxan yi. Dawuda nun Abisalomi fan yi a maxadine suxuma kii kedenna nin.

17

Xusayi yi Axitofeli matandi

¹ Waxatidi to dangu, Axitofeli yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “Tin, n xa muxu wuli fu nun firin sugandi, n siga Dawuda fəxə ra to kəeen yeteen na. ² N sa a xadanxin lima nən, fanga mi fa a ra, n yi a suxu. Naxanye biraxi a fəxə ra, ne yi e gi. Nayi, n yi mangan kedenna faxa. ³ N yi yamaan birin mabandun i ma. I xemen naxan fenma, na na faxa, yamaan birin fama nən i ma, e lu bəje xunbenli.” ⁴ Na falan yi Abisalomi nun Isirayila fonne birin kəeen.

⁵ Na waxatini, Abisalomi yi yamarin fi, a naxa, “E mən xa Xusayi, Araka bənsəonna muxun fan xili alogo en xa a me a naxan falama.” ⁶ Xusayi yi fa Abisalomi fəma, Abisalomi yi a fala a xa, a naxa, “Axitofeli ito nan falaxi, a naxan falaxi a lan en yi na liga ba hanma en-en? I fan xa falan ti.” ⁷ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “Ito yi, Axitofeli mi maxadi fajni tixi. ⁸ I yetena i baba nun a muxune kolon ki fajni. Sofa kənden nan e ra, e magaxu alo yatan naxan ma diiye baxi a yii burunna ra. Yenge soon nan yi i baba ra, a mi luma yamaan fəma kəeen birin na. ⁹ Iki, a luxunxi yinla nde ra hanma yire gbete. Dawudaa ganla na en ma muxuna ndee faxa tun, na feen xibarun sigama ayi nən, e naxa a Abisalomi a ganla bata nə. ¹⁰ Na na liga, hali senbemaan naxanye luxi alo yatane en ma ganla ye, ne tunnaxələma e ma nən, bayo Isirayila kaane birin a kolon a yenge so fajni nan i baba ra, anu a fəxərabirane senben gbo. ¹¹ Nayi, n miriyani, Isirayila sofane birin xa e malan i fəma, keli Dan ma han sa dəxə Beriseba ra. Nayi, e wuyama ayi nən

* **16:21:** Konyi naxanle sariyan sebexi Xəyəyan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye sətə a naxanla ra.

alo baan jɛmensinna. Na xanbi ra, i yetɛɛn yi siga e yengɛdeni. ¹² A lu dɛdɛ, en na a suxɛ, en so a xunna alo xiila godon bɔxɔn ma kii naxan yi. E nun a muxune sese mi a yimine. ¹³ Xa a luxun taana nde yi en ma, Isirayila kaane birin fɛ lutin na, en yi na taan halagɛ, hali a gɛmɛdina, a mi luyɛ.” ¹⁴ Abisalomi nun Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Araka bɔnsɔnna muxu Xusayi a maxadi xuine dangu Axitofeli gbeene ra.” Alatala bata yi a ragidi nun a Axitofeli a maxadi xuiin xa kala alogo tɔrɔn xa Abisalomi li.

¹⁵ Axitofeli naxan fala Abisalomi nun Isirayila fonne xa, Xusayi yi na rali saraxaralina Abiyatari nun Sadɔki ma. ¹⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Iki, ɛ mafura xɛraan nasigɛ Dawuda ma. ɛ yi a fala a xa, a nama kɔɛɛn nadangu baan mɛrɛmɛɛni. A lan a xa baan gidi alogo a nama e nun a fɔxɔrabirane raxɔri.” ¹⁷ Yonatan nun Aximaasi yi tixi En-Rogeli yi. Walikɛ gilɛna nde yi fa a fala e xa, a e xa sa na fala Dawuda xa, bayo e mi yi susɛ soɛ taani e yi e yetɛ mayita. ¹⁸ Koni, banxulanna nde yi e to, a sa a fala Abisalomi xa. Nayi, e firinna birin yi siga mafurɛn, e sa so xɛmɛna nde a banxini Baxurin taani xɔɲinna yi naxan ma sansan kui, e sa e luxun mɛnna ra. ¹⁹ Naxanla yi bitinganna tongo, a yi a sa xɔɲinna dɛ ra, a sansi xɔri dinxin tongo a na sa mɛn fari alogo e nama sike sese ma. ²⁰ Abisalomi a walikɛne to na jaxanla banxin li, e yi a maxɔdin, e naxa, “Aximaasi nun Yonatan minɛn?” Naxanla yi e yabi, a naxa, “E bata dangu xuden na.” Walikɛne yi e fen, e mi e to, e yi xɛtɛ Yerusalɛn yi. ²¹ E keli xanbini na, Aximaasi nun Yonatan yi te xɔɲinna ra, e sa Manga Dawuda rakolon. E yi a fala Manga Dawuda xa, e naxa, “ɛ keli, ɛ mafura, ɛ baan gidi, bayo Axitofeli bata maxadin ti lan ɛ fe ma.” ²² Dawuda nun yamaan naxan yi a fɔxɔ ra, e keli benun subaxani, e birin yi Yurudɛn baan gidi. Keden mi lu naxan mi Yurudɛn baan gidi.

²³ Axitofeli to a to, a a maxadi xuiin mi suxi, a yi a sofanla tongo, a siga a konni a taani. A yamarine fi a denbayaan ma. Na xanbi ra, a yi a yetɛ singan, a yi faxa. E yi a maluxun a baba gaburun na.

Dawuda Maxanayin taani

²⁴ Dawuda yi siga Maxanayin taani, Abisalomi Yurudɛn baani gidi waxatin naxan yi e nun Isirayila ganla birin. ²⁵ Abisalomi bata yi Amasa findi sofa kuntigin na Yowaba funfuni. Amasa baba nan yi Yeteri ra, Isirayila kaan naxan Abigayili dɔxɔ, Naxasi a dii tɛmɛna, Yowaba nga Seruya xunyɛna.

²⁶ Abisalomi nun Isirayila kaane yi e gali malanden nafala Galadi yamanani.

²⁷ Dawuda to fa Maxanayin taani, Naxasi a dii xɛmɛn Sobi naxan yi kelixi Rabaha yi, Amonine manga taana, na nun Amiyeli a dii xɛmɛn Makiri, Lodebara kaana, e nun Galadi kaan Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi yi, ²⁸ ne yi fa seni itoe ra Dawuda yɛɛ ra: sadene nun goronne nun fɛɲɛne nun murutun nun fundenna nun murutu fujin nun sansi xɔri gilinxine nun konso togen nun togen siya gbɛtɛye nun ²⁹ kumin nun nɔnɔn nun yɛxɛɛne nun fɛnɛna. E fa ne birin na Dawuda nun a yamaan xa naxanye yi a fɔxɔ ra, alogo e xa e don, bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Kamɛn nun ige xɔnla bata yamani ito suxu tonbonni.”

18

Abisalomi faxa feen yengɛni

¹ Dawuda yi yamaan malan naxanye yi a fɔxɔ ra, a yi sofa kuntigine dɔxɔ naxanye muxu kɛmɛne nun muxu wuline xun na. ² Dawuda yi yamaan fɔxɔ singen nasiga Yowaba ma a yamarin bun, a yi a fɔxɔ firinden nasiga

Abisayi ma a yamarin bun, Seruyaa dii xemen Yowaba tada. Dawuda yi a foxo saxanden nasiga Itayi Gati kaan ma a yamarin bun. Mangan mon yi a fala yamaan xa, a naxa, “N fan wama siga feni e foxo ra.” ³ Koni, yamaan yi a fala a xa, e naxa, “I mi sigama. Bayo xa nxu nxu gi, yaxune mi nxu yatema, hali nxu foxo kedenna faxa, e mi na yatema. Koni, i tan dangu nxu tan sofa muxu wuli fu ra. Nanara, a lan i lu taani, i noe nxu maliye denaxan yi.” ⁴ Mangan yi e yabi, a naxa, “Naxan nafan e ma, n na nan ligama.” Sofane yi minima keme keme yeen nun wuli wuli yeen ma waxatin naxan yi, mangan yi ti taan so deen na. ⁵ Mangan mon yi a fala Yowaba nun Abisayi nun Itayi xa, a naxa, “N bata e mafan, e nama fe naxi yo liga Abisalomi ra, n ma diina.” Sofane birin yi a xuiin name na yamarin fiye kuntigine ma.

⁶ Dawudaa sofane yi mini siga Abisalomi a ganla yengedeni, yengen so Efirami fotonna nin. ⁷ Dawudaa ganla yi Abisalomi a ganla no, e yi muxu wuli maxone faxa e ra na loxoni. ⁸ Yengen yi so yamanan birin yi. Naxanye faxa fotonni, ne yi wuya dangu naxanye faxa yengeni.

⁹ Na waxatini, Abisalomi yi mini Dawudaa walikene ma. Abisalomi bata yi te sofanel fari. Sofanla yi so wari bili gbeen yiine bun, Abisalomi xunna yi kankan wari yiine longonna ra. A lu boxon nun kuyen tagi, sofanel yi mini a bun. ¹⁰ Xemena nde to na to, a fa na fala Yowaba xa, a naxa, “N bata Abisalomi to singanxi wariin bun.” ¹¹ Koni, Yowaba yi a fala xemen xa, a naxa, “I a to nen? Nanfera i mi a faxa keden na? N yi gbeti gbanan fu soe nen i yii e nun tagixidina nde.” ¹² Koni na xemen yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Hali i gbeti gbanan wuli keden so n yii, n mi tinje fe naxin lige mangana dii xemen na, bayo nxu birin a me nen manga yamarin i to fima i tan nun Abisayi nun Itayi ma, a naxa, ‘E xaxili lu Abisalomi xon, muxu yo nama fe naxin liga a ra.’” ¹³ Xa n yi na liga alo n mi sese mexi, n yi bonoma n niini nen, mangan yi n ma wulen kolonna nen, bayo sese mi luxune a ma. Nayi, i tan yeteen mi yi n xun mafale.” ¹⁴ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N mi n ma waxatin kalama i tan xon.” A yi tanba saxan tongo, a sa e soti Abisalomi kankeni a jenen singanxin na. ¹⁵ Sofa banxulan fuun naxanye yi Yowabaa yenge so seene maxalima, ne yi Abisalomi rabilin, e yi a rajan.

¹⁶ Na xanbi ra, Yowaba yi xotaan fe alogo yengen xa dan. Nayi, Dawudaa sofane yi xete Abisalomi a ganla foxo ra. ¹⁷ E yi Abisalomi tongo, e yi a woli yili gbeen na fotonni, e geme gbege malan a fari. Na waxatini, Abisalomi a sofane yi e gi, birin yi siga a konni. ¹⁸ Abisalomi yi kende waxatin naxan yi, a bata yi banxi gbeen ti Manga lanbanni, bayo a yi a mirima nen, a naxa, “Dii xeme mi fa n yii, n xinla luye naxan yii.” Nanara, a yi na banxin xili sa a yete xun ma, naxan mon xili bama han to a Abisalomi a banxina.

¹⁹ Aximaasi, Sadaki a dii xemen yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Tin, n xa n gi n sa a fala mangan xa Alatala kitin naxan nagidixi a ma, a yi a so a yaxune yii.” ²⁰ Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Xibaru faji rali mi i ra to, loxo gbete i sa xibaru faji naliye, koni to i mi a xale, bayo mangana dii xemen bata faxa.” ²¹ Yowaba yi a fala Kusi kaana nde xa, a naxa, “Siga, i naxan toxi, sa na fala mangan xa.” Kusi kaan yi a xinbi sin Yowaba bun ma, a yi a gi. ²² Aximaasi, Sadaki a dii xemen mon yi a fala, a naxa, “Sese liga, tin, n fan xa n gi Kusi kaan foxo ra.” Yowaba yi a fala, a naxa, “N ma diina, nanfera i waxi i gi feni? Na mi findima xibaru faji ra i tan xa.” ²³ Aximaasi mon yi a fala, a naxa, “Hali fefe liga, n waxi n gi feni.” Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Awa, i gi!” Aximaasi yi a gi mini Yuruden mere yi kirani, a sa dangu Kusi kaan na.

²⁴ Dawuda yi dɔxi dɛ firinne tagi. Kantan muxun yi siga yinna xun tagi, a yi a yɛɛn nasiga, a yi xɛmɛna nde kedenna to fɛ a giyɛ. ²⁵ Kantan muxun yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa. Mangan yi a yabi, a naxa, “Xa a kedenna nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” Na xɛraan yi masoma, ²⁶ kantan muxun mɔn yi muxu gbɛtɛ fan to gixi. A gbelegbele dɛ kantanna ra, a naxa, “Muxuna nde fan kedenna fama a giyɛ.” Mangan yi a fala, a naxa, “Na fan faan xibaru fajin nan na.” ²⁷ Kantan muxun yi a fala, a naxa, “Muxu singen luxi alo Aximaasi na a ra, Sadɔki a dii xɛmɛna.” Mangan yi a fala, a naxa, “Xɛmɛ fajin nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” ²⁸ Aximaasi yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nuwali.” A yi a xinbi sin mangan yɛtagi, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala, a naxa, “Barikan bira Alatala xa, i ya Ala, naxan i yɛngɛ faane soxi i yii, mangana, n kanna.” ²⁹ Mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Abisalomi yiyalan?” Aximaasi yi a yabi, a naxa, “N tan i ya walikɛɛn mayimaxa gbeen to nɛn Yowaba nxu nun i ya walikɛna nde rafa waxatin naxan yi, koni n mi yi a kolon fefe yi a ra.” ³⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “I masiga, i ti be.” Aximaasi yi a masiga, a lu tixi. ³¹ Kusi kaan fan yi fa. A yi a fala, a naxa, “Mangana, n kanna, n baxi xibaru fajin nan mɛdeyi, bayo Alatala bata i ya kitin sa to. Naxanye yi i yɛngɛma, a bata ne sa i sagoni.” ³² Mangan yi Kusi kaan maxɔdin, a naxa, “Sese mi Abisalomi sɔtɔxi ba?” Kusi kaan yi a yabi, a naxa, “Naxan na banxulanna sɔtɔxi, na xa i yaxune birin sɔtɔ, e nun naxanye birin murutɛxi i xili ma.”

19

Dawuda yi a dii xɛmɛn wuga

¹ Nayi, mangan yi kɔntɔfli, a yi te sangansoon kɔɛ ra taan yinna dɛɛn xun ma, a lu wuge. A yi lu sigamatini, a falama, a naxa, “N ma dii xɛmɛna Abisalomi! Hali n tan yi faxa i funfuni nun. N ma dii xɛmɛna Abisalomi, n ma dii xɛmɛna!” ² E yi na fala Yowaba xa, e naxa, “Mangan sunuxin luma Abisalomi wuge.” ³ Na lɔxɔn xunna kenla yi masara sunun na sofane birin xa. Bayo na lɔxɔni yamana a mɛ nɛn a mangan sunuxi a dii xɛmɛna fe ra. ⁴ Na lɔxɔn yɛtɛni, sofane luxunxin yi so taani alo sofa yagixin naxanye e gixi yɛngɛni. ⁵ Mangan bata yi a yɛtagin luxun, a gbelegbelema, a naxa, “N ma dii xɛmɛna Abisalomi! Abisalomi, n ma dii xɛmɛna, n ma dii xɛmɛna!” ⁶ Yowaba yi so mangan konni, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata i ya walikɛne birin nayagi to, naxanye i niin nakisixi, ɛ nun i ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne nun i ya jaxanle nun i ya konyi jaxanle birin. ⁷ I rapaxu naxanye ma, i bata ne rafan, i rafan naxanye ma, i yi ne rapaxu. Bayo i bata a yita to, a i ya gali mangane nun i ya walikɛ tinxinxine, a ne bɔtɛ mi i xa. N bata a to iki xa Abisalomi yi lu a nii ra nun to, nxu tan birin yi faxa na, na yi rafan i ma nun. ⁸ Nayi, keli, i mini, i falan ti i ya walikɛne xa. Bayo n bata n kɔlɔ Alatala yi, xa i mi mini muxu keden mi luyɛ i fɔxɔ ra to kɔɛɛn na, na jaxuma ayi nɛn dangu tɔrɔn na naxan birin bata liga keli i foningeya waxatin ma han iki.” ⁹ Nayi, mangan yi keli, a dɔxɔ taan so dɛɛn na. E na fala yamaan xa, e naxa, “Mangan dɔxi taan so dɛɛn na.” Yamaan birin yi fa mangan yɛtagi. Na waxatini, Isirayila ganla tan bata yi a gi. Birin bata yi siga e konni.

Dawuda xɛtɛ fena Yerusalɛn yi

¹⁰ Isirayila bɔnsɔnne birin nun yamaan birin yi matandin tima, e naxa, “Mangan bata en ba en yaxune yii, a tan nan en nakisi Filisitine ma, iki a bata a gi yamanani Abisalomi a fe ra. ¹¹ Anu, en Abisalomi naxan sugandixi

a xa findi en ma mangan na, na bata faxa. Nanfera nayi, ε mi Dawuda xilima, ε yi a dɔxɔ mangan na?" ¹² Manga Dawuda yi xεrane rasiga a faladeni saraxaraliin Sadaki nun Abiyatari xa, a naxa, "E falan ti Yuda fonne xa, ε naxa, 'Nanfera ε luun dɔnxen na mangan naxεtedeni a manga banxini? Anu, n tan yetena Isirayila kaane miriyane kolon. ¹³ Ngaxakedenmane nan ε ra, en wuli keden, fasa keden. Nayi, ε nama lu dɔnxen na xεtedeni mangan ma.' ¹⁴ E mon xa a fala Amasa xa, ε naxa, 'I ngaxakedenna xa mi n na ba? Xa n mi i findi sofa kuntigin na habadan Yowaba jɔxɔni, Ala xa n xa tɔrɔ gbeen sɔtɔ.' " ¹⁵ Dawudaa falane yi Yuda muxune birin kenεn, alo muxu kedenna nan yi e ra, e xεraan nasiga a faladeni mangan xa, e naxa, "E nun i ya walikene birin xa xεte be."

¹⁶ Mangan yi xεte han Yuruden baani, Yuda kaane yi siga Giligali yi alogo e xa sa mangan nalan, e yi a ragidi Yuruden baani. ¹⁷ Gera, Bunyamin kaan naxan keli Baxurin taani, na dii xεmen Simeyi yi na, na yi a mafura e nun Yuda muxune yi godo Manga Dawuda ralandeni. ¹⁸ Bunyamin kaan muxu wuli keden yi biraxi a fɔxɔ ra, Siba fan naxan yi walima Sɔli a denbayaan xa, e nun a dii xεmε fu nun suulunne nun a walikε mɔxɔjɛne. Ne yi fa Yuruden baan dε mangan yεε ra. ¹⁹ Kunkibane yi fa alogo e xa mangana denbayaan xali e nun naxan na mangan kenεn. Na to yelin Yuruden baan gide, Geraa dii Simeyi yi bira mangan yetagi. ²⁰ A yi a fala mangan xa, a naxa, "Mangan nama n suxu n haken na. N tan i ya walikεεn haken naxan liga i ra i mini lɔxɔni Yerusalen yi, jinan na xɔn, i tan mangana. ²¹ Mangana, n kanna, n na a kolon a n bata yulubin liga, koni i bata a to to, n singe nan faxi i ralandeni Yusufu bɔnsɔnna muxune birin yεε ra." ²² Nayi, Abisayi, Seruyaa dii xεmen yi falan tongo, a yi a fala, a naxa, "Simeyi mi lan a faxa ba, a to Alatalaa muxu sugandixin dangaxi?" ²³ Koni Dawuda yi a fala Abisayi nun a xunyen Yowaba xa, a naxa, "Seruyaa dii xεmεne, ε gbee biran nanse yi? Nanfera iki, ε n matandima? N mi waxi Isirayila kaa yo xa faxa to, n laxi a ra a n tan nan Isirayila mangan na to." ²⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, "I mi faxama." Mangan yi a kolɔ a xa.

²⁵ Mefiboseti, Sɔli a dii xεmen fan fa nen mangan nalandeni. A munma yi a sanne maxa, a mi a dε xabene bi, a mi a dugine xa, xabu mangan siga lɔxɔni han a xεte lɔxɔni bɔjɛ xunbenli. ²⁶ A to siga mangan yetagi keli Yerusalen yi, na yi a maxɔdin, a naxa, "Mefiboseti nanfera i mi sigaxi n fɔxɔ ra?" ²⁷ A yi a yabi, a naxa, "Mangana, n kanna, n ma walikεεn nan n yanfaxi, bayo n tan i ya walikena a fala nen, a naxa, 'N nan n ma sofanli tɔnma nen, n te a fari nxu nun mangan yi siga. Bayo sankalatɔɔn nan i ya walikεεn na.' ²⁸ Koni, a bata sa n tan i ya walikεεn mafala n kanna xa. Nayi, mangana, i luxi nen alo Alaa malekana. Naxan nafan i ma, na liga. ²⁹ Bayo muxun naxanye birin n fafe a denbayani, mangan yi lan nun a ne faxa, n kanna, hali na birin, i bata naxanye dεge tabanla ra i bata n tan i ya walikεεn basan ne ra. N fe tinxinxin mundun ligaxi n yi n kanna mafan?" ³⁰ Mangan yi a fala a xa, a naxa, "Nanfera i mɔn falan tima? N bata a ragidi a i tan nun Siba xa bɔxɔne yitaxun." ³¹ Nayi, Mefiboseti yi a fala mangan xa, a naxa, "A xa a birin tongo, amasɔtɔ n kanna, mangan bata so a banxini bɔjɛ xunbenli."

³² Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi taani Gladi yamanani, na fan godo nen Yuruden baani, e nun mangan yi gidi, a fan xεte nen a fɔxɔ ra baan kidi ma. ³³ Fonna nan yi a ra naxan bata yi jεε tonge solomasεxe sɔtɔ, nafulu kan gbee nan yi a ra, a tan nan yi mangan baloma, a yi Maxanayin taani waxatin

naxan yi. ³⁴ Mangan yi a fala Barasilayi xa, a naxa, “Fa n fɔxɔ ra Yerusalɛn yi, n nan n yengi dɔxɛ i xɔn ma.” ³⁵ Koni, Barasilayi yi mangan yabi, a naxa, “N mon jɛɛ yoli sɔtɛ alogo nxu nun mangan xa te nxu bode xɔn Yerusalɛn yi?” ³⁶ To n bata fori jɛɛ tonge solomasɛxɛ. N nɔɛ a fajin nun a jaxin kolonjɛ ba, n donseen naxan donma, n yi a min, n mi fa nɔɛ na jaxunna kolonjɛ, hanma xɛmɛne nun jaxanle sigi sa xuina. Nanfera n finde goronna ra i xun ma? ³⁷ I ya walikɛɛn sigama nɛn i fɔxɔ ra ndedi Yurudɛn baan kidi ma. Koni nanfera mangana, i n saranna fima maani ito ra? ³⁸ Nayi, a lu n xa xɛtɛ n ma taani, n sa faxa n baba nun nna gaburun dɛxɔn ma. Koni a mato, n ma dii xɛmɛn Kimihami ni i ra, a tan nan sigama i fɔxɔ ra, naxan na i kɛnɛn, i yi na liga a ra.” ³⁹ Mangan yi a fala, a naxa, “Kimihami xa fa n fɔxɔ ra, naxan nafan a ma, n na a ligɛ a xa, i na wa naxan yo xɔn ma n tan yii, n na ligɛ i xa.” ⁴⁰ Yamaan birin to Yurudɛn baani gidi, mangan fan yi gidi, mangan yi Barasilayi sunbu, a duba a xa, Barasilayi yi xɛtɛ a konni. ⁴¹ Mangan yi siga Giligali binni, Kimihami yi biraxi a fɔxɔ ra.

Yuda yamaan birin nun Isirayila yamaan fɔxɔ kedenna bata yi mangan nagidi Yurudɛn baani. ⁴² Koni Isirayila muxune yi fa mangan fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “Nanfera nxu ngaxakedenne Yuda kaane i ragidixi Yurudɛn baani, ɛ nun i ya denbayana, anu i ya sofane birin yi i fɔxɔ ra?” ⁴³ Yuda muxune birin yi Isirayila muxune yabi, e naxa, “Bayo nxu barin maso mangan na ɛ xa. Nanfera ɛ xɔlɔn na ra? Mangan nan nxu dɛgema ba? Hanma a seen nan fixi nxu ma?” ⁴⁴ Isirayila muxune yi Yuda muxune yabi, e naxa, “Nxu gbeen nan mangan na sanja ma fu, nxu gbeen nan Dawuda ra dangu ɛ ra. Nanara, ɛ nxu rajaxuxi? Nxu singe mi yi a fala a en ma mangan xa xɛtɛ ba?” Koni Yuda muxune yi falan ti a jaxin na dangu Isirayila muxune ra.

20

Seeba yi murutɛ Dawuda xili ma

¹ Xɛmɛ fuyantenna nde yi Giligali yi, a xili Seeba, Bikiri a dii xɛmɛna, Bunyamin kaana. Na yi xɔtaan fe, a gbelegebele, a naxa, “Sese mi en nun Dawuda tagi. En nun Yese a dii xɛmɛni ito mi malanxi sese ma. Isirayila kaane, birin xa siga a kon yi.”

² Nayi, Isirayila kaane yi xɛtɛ Dawuda fɔxɔ ra, e bira Seeba fɔxɔ ra, Bikiri a dii xɛmɛna. Koni, Yuda muxune yi lu e mangan fɔxɔ ra, e yi sa a mati keli Yurudɛn baani siga han Yerusalɛn yi.

³ Dawuda yi so a banxini Yerusalɛn yi. Mangan yi a konyi jaxalan fune tongo a naxanye lu banxin kantandeni. A yi e lu banxina nde kui naxan yi makantanxi ki fajɛ, koni e mi fa kafu sɔnɔn, e yi lu ramaraxi han e sayaan lɔxɔni, e lu alo kaja gilene.

⁴ Mangan yi a fala Amasa xa, a naxa, “Yuda sofane maxili, ɛ birin xa fa be yi benun soge saxan.” ⁵ Amasa yi sa na yamarin liga, koni mangan lɔxɔn naxan saxi a xa, a yi na radangu. ⁶ Nayi, Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “Seeba, Bikiri a dii xɛmɛn ɛ jaxin ligama en na nɛn dangu Abisalomi ra. I tan yetɛɛn xa i kanna walikɛne tongo, i yi Seeba sagatan, alogo a nama taa makantanxine li, a lɔ ayi e ma.” ⁷ Yowabaa muxune yi bira Abisayi fɔxɔ ra e nun Keretine nun Pɛlɛtine, e nun sofane birin. E birin yi mini Yerusalɛn yi alogo e xa Seeba sagatan, Bikiri a dii xɛmɛna.

⁸E to Gabayon gεmε gbeen yiren li, Amasa yi fa e yεε ra. Yowaba yi maxidixi a sofa dugine yi, e nun a tagixidina, silanfanna yi singanxi naxan na a tεeni. Yowaba yi masoma waxatin naxan yi, silanfanna yi ba fɔlɔ a tεeni. ⁹Yowaba yi a fala Amasa xa, a naxa, “Ngaxakedenna, i yiyalan?” A yi Amasa dε xaben suxu a yiifanna ra alo a yi a sunbuma nεn. ¹⁰Silanfanna naxan yi sɔtɔxi Yowaba kɔmenna ma, Amasa mi a yengi lu na xɔn ma. Yowaba yi a sɔxɔn a kuini na ra. Amasa fudi lutine yi sa bɔxɔni, Yowaba mi fa a yεε firinden sin a ma, a yi faxa. Yowaba nun a tada Abisayi yi keli Seeba xili ma, Bikiri a dii xεmεna.

¹¹Yowabaa sofa keden yi lu tixi Amasa binbin dεxɔn, a naxa, “Ndee Yowaba nun Dawuda a fe yi? Ne xa bira Yowaba fɔxɔ ra.” ¹²Na waxatini, Amasa bata yi a makutukutu a wunli kira tagini. Sofaan yi a rakɔrɔsi, a yi a to birin tixi na. Nayi, a yi Amasa binbin ba kiraan xɔn, a sa a sa xεen ma, a dugin so a xun na. ¹³A to a ba kiraan xɔn, birin yi bira Yowaba fɔxɔ ra, alogo e xa siga Bikiri a dii xεmen Seeba xili ma.

Seeba rananna

¹⁴Yowaba yi Isirayila bɔnsɔnne yamanan birin yigidi a sa Abeli-Beti-Maka taan li. Berimi kaane birin yi e malan, e bira a fɔxɔ ra. ¹⁵Yowaba nun a ganla yi Abeli-Beti-Maka taan yεnge, bayo Seeba yi na nin, e yi gbingbinna nde rate taan yinna xɔn. E yi lu yinna dinjε alogo a xa bira. ¹⁶Naxalan xaxilimana nde yi na taani, na yi gbelegbele, a naxa, “N bata ε mafan! E tuli mati! E tuli mati! E a fala Yowaba xa a xa fa han be, n waxi falan ti feni a xa.” ¹⁷Yowaba yi a maso, naxanla yi a maxɔdin, a naxa, “Yowaba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “ɔn, n tan nan yati a ra.” Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “Nba, i tuli mati n fala xuiin na.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “N tuli matixi.” ¹⁸Nayi, naxanla yi a fala, a naxa, “A fɔlɔni, muxune yi darixi a fale nεn, e naxa, ‘En maxɔdinna ti Abeli taani, en hayun fanma nεn.’” ¹⁹Nxɔ taan taa bɔjε xunbelixine nun taa tinxinxine nan yε Isirayila yi, koni i tan waxi na taan kala feen nin Isirayila yi, naxan findixi munanfan taa gbeen na Isirayila yi. Nanfera naxan Alatala gbeen na, i waxi na kala feni?” ²⁰Yowaba yi a yabi, a naxa, “N ma miriyaan makuya na ra, sese kala fe mi n kui, hanma n yi sena nde raxori. ²¹Na fe mi a ra mumε! Koni, xεmεna nde be, naxan sa kelixi Efirami geya yireni, a xili Seeba, Bikiri a dii xεmεna. Na bata murutε Manga Dawuda xili ma. E a keden peen yiiba n xa. Nayi, n ganla bama nεn taan dε ra.” Naxanla yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Awa, nxu a xunna wolima i ma nεn yinna fari ma.” ²²Naxanla yi sa falan ti taan muxune birin xa a xaxilimayani, e yi Bikiri a dii xεmen Seeba xunna bolon a dε, e yi a woli Yowaba ma. Yowaba yi xotaan fe, sofane yi e masiga taan na, birin yi siga e konne yi. Nayi, Yowaba yi xεte Yerusalen yi mangan fema.

Dawudaa kuntigine fe

²³Yowaba yi Isirayila ganle birin yamarima nεn Isirayila yi. Benaya, Yehoyadaa dii xεmεn nan yi Keretine nun Pεletine xun na. ²⁴Adoran nan yi karahan wanle xunna ra, e nun Yosafati, Axiludu a dii xεmεn nan yi mangana yenla ra. ²⁵Sebeli tiin nan yi Sewa tan na. Saraxaraliin nan yi Sadɔki nun Abiyatari ra. ²⁶Dawudaa saraxaralina nde nan yi Ira fan na, naxan yi kelixi Yayiri xabilani.

¹ Dawudaa mangayaan waxatini, jɛɛ saxan kamen yi so. Dawuda yi Alatala maxodin. Ala yi a yabi, a naxa, “Na ligaxi Sɔli nun a denbayana muxu faxan nan ma fe ra, e to Gabayon kaane faxa.” ² Mangan yi Gabayon kaane xili alogo a xa falan ti e xa. Isirayila bɔnsɔnna muxu mi yi Gabayon kaane ra, koni Amorine muxu dɔnxene nan yi e ra. Isirayila kaane bata yi e niin nakisin layirin tongo e xa. Koni hali na, Sɔli yi kataxi e faxa feen na bayo Isirayila nun Yuda yɛɛ rasigan xɔnla yi a ma.

³ Dawuda yi Gabayon kaane maxodin, a naxa, “N xa nanse liga ε xa? Kalan naxan tixi ε nɔɛ na yitɔnɲɛ di alogo ε xa duba Alatalaa yamaan xa?” ⁴ Gabayon kaane yi a yabi, e naxa, “Yɛngɛn naxan nxu nun Sɔli nun a denbayaan tagi, gbetin xa mi na yitɔnna, hanma xɛmana. Anu, a mi lan nxu yi muxun tagi faxa Isirayila yi.” Nayi, mangan yi a fala, a naxa, “Naxan xɔli ε ma, ε na fala n xa, n xa na liga ε xa.” ⁵ E yi mangan yabi, e naxa, “Bayo xɛmɛni ito yi waxi nxu halagi feni, a bata yi a nata nun, a xa nxu halagi, a yi nxu raxɔri Isirayila bɔxɔn ma. ⁶ Nayi, ε a bɔnsɔnna muxu solofere so nxu yii, nxu xa e singan Alatala yetagi Gabayon taani, Sɔli yi dɔxi taan naxan yi, Alatala mangan naxan sugandixi.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N na a soma ε yii nɛn.” ⁷ Mangan yi Mefiboseti ratanga, Yonatan ma dii xɛmɛna, Sɔli mamandenna, bayo Dawuda bata yi layirin xidi e nun Yonatan tagi Alatala xinli. ⁸ Koni, mangan yi Ayaa dii tɛmɛn Risipaa dii firinne, Aramoni nun Mefiboseti tongo, a naxanye bari Sɔli ma. A mɔn yi Sɔli a dii tɛmɛn Mikali a dii xɛmɛ suulunne tongo, a naxanye bari Barasilayi a diina Adiriyeli ma, Abeli-Mehola kaana. ⁹ E yi e so Gabayon kaane yii, ne yi e singan gɛyaan fari Alatala yetagi. Na muxu soloferene birin yi faxa sanɲa ma kedenni. E e faxa funde xaba lɔxɔ singen nin.

¹⁰ Risipa, Ayaa dii tɛmɛn yi bɛnbenla tongo, a yi a sa fanyen ma a yete xa. Keli se xaban falɔn ma han tule igen yi bira bɔxɔni, a xɔline kedima yanyin na, a subene kedi kɔɛɛn na alogo e nama dɔxɔ e binbine ma. ¹¹ Risipa, Ayaa dii tɛmɛna, Sɔli a konyi jaxanla naxan naba, e sa na fala Dawuda xa.

¹² Nayi, Dawuda yi sa Sɔli nun a dii xɛmɛn Yonatan xɔnne maxili Yabɛsi kaane ra Galadi yamanani, naxanye bata yi e ba e funfuni Beti-San yi, Filisistine e singan denaxan yi e Sɔli nɔ waxatin naxan yi Gilibowa yi. ¹³ Dawuda yi Sɔli nun Yonatan xɔnne tongo Yabɛsi yi. Muxu soloferen naxanye singan, e yi ne fan xɔnne malan. ¹⁴ E sa Sɔli nun a dii xɛmɛn Yonatan xɔnne maluxun Bunyamin yamanani Sela yi, Kisu gaburun na, Sɔli fafe. Mangan yamarin naxanye birin fi, e yi ne birin liga. Na xanbi ra, Ala yi hinan yamanan na.

Yɛngɛn Filisistine xili ma

Taruxune Singen 20.4-8

¹⁵ Filisistine mɔn yi Isirayila yɛngɛ. Dawuda nun a walikene yi godo, e yi Filisistine yɛngɛ. Xadanna yi so Dawuda fatini. ¹⁶ Isebi-Benobi, Refa* yixɛtɛna nde yi a nata a xa Dawuda faxa. Silanfɔn nɛnɛn yi singanxi a tagi xidin na e nun sulan yi tanban naxan jɔɛ ra naxan binyan yi dangue kilo saxan na. ¹⁷ Koni, Abisayi, Seruyaa dii xɛmɛn yi fa Manga Dawuda mali, a na Filisitin faxa. Nayi, Dawudaa muxune yi e kɔlɔ, e naxa, “I mi fa sigama nxu fɔxɔ ra yɛngɛni, alogo mangayaan nama ba Isirayila yi.”

¹⁸ Na xanbi ra, yɛngɛn mɔn yi keli Gobi yi Filisistine xili ma. Nayi, Xusa kaan Sibekayi yi Safi faxa, Refa yixɛtɛna nde nan yi na ra.

* **21:16:** yi findixi muxu kuyene bɔnsɔnna benban nan na.

¹⁹ Yenge gbete mon yi keli Gobi taani Filisitine xili ma. Betelemei kaan Yari a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati faxa, naxan ma tanba yi gbo alo gbindonna.

²⁰ Yenge gbete mon yi keli Gati taani. Menni, xeme kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin nun san soli sennin kan yi a ra, e birin malanxina moxoren nun naanin. Refa yixeten nan yi na fan na. ²¹ A yi Isirayila kaane konbi. Dawuda tada Simeyaa dii xemen Yonatan yi a faxa. ²² Na sofa naaninna naxanye yi kelixi Gati taani Refa bonsanni, Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

22

¹ Dawuda betini ito ba Alatala nan xa, Ala to a ba a yaxune birin yii e nun Sali yii.

² A yi a fala, a naxa,
Alatala nan n ma fanyen na,
n ma yinna, n natanga muxuna.

³ N ma Ala nan n ma geme gbeen na,
n na n luxunma naxan kui.
A tan nan n ye masansan wure lefaan na,
e nun marakisi tiina

naxan luxi
alo n ma faran makantanxina,
n nakisidena.

A tan nan n xunbama gbaloni.

⁴ Tantunna Alatala xa!

N na a xili,
a yi n nakisi n yaxune ma.

⁵ Sayaan bata yi a xunfanna radin n xunna ma
alo foxo igena,
a yi n magaxuma
alo baan xaxexina.

⁶ Sayaan bata yi n nabilin a yolonxonne ra.
A a lutine rati n ye ra.

⁷ N ma toroni,
n na Alatala xili nen,
n yi n xui ramini n ma Ala ma.
A yi n xuiin me a Batu Banxini,
a yi a tuli mati n gbelegebe xuiin na.

⁸ Nanara, boxon yi maxa.
Kuyen bun tiine yi yigisan,
e xuruxurun Ala xolon bun.

⁹ Tutun yi mini a jeni.

Halagi ti tee degen nun tee wolonne yi mini a de.

¹⁰ Ala yi kuyen nafulunje ayi
alo kolimona, a yi godo,
kunda yidimixina a sanne bun.

¹¹ A te maleka gubugubu kanna fari,
a tungan xulen,
a siga foyeni.

¹² A yi a luxun dimini,
naxan nabilinxi kunda gbeen na,
a yi yidimixi alo ige tilinxina.

13 Kɛnɛn gbeen yi minima a yɛɛ ra,
tɛɛ dɛgɛn yi minima naxan yi.

14 Alatala yi a kuye sarinna xuiin namini kore,
Kore Xɔnna Ala xuiin yi mɛ.

15 A yi a xalimakunle woli a yaxune ma,
a yi e raxuya ayi.
A yi galanna ragodo e ma,
e birin yi e gi.

16 Alatala to a kɔnkɔ e ma,
a xɔlɔn to keli alo foye gbeena,
fɔxɔ igen xɔnna yi mini kɛnɛnni
bɔxɔn bunna yi to.

17 Ala yi a yiini bandun keli kore,
a n suxu,
a yi n ba igen tilinxi yireni.

18 A yi n xunba n yaxu senbɛmane ma,
e nun n yɛngɛ faan naxanye yi maxɔdɔxɔ n xa.

19 E n yɛngɛ nɛn,
n yi tɔrɔxi waxatin naxan yi,
koni Alatala yi n mali.

20 A n ba nɛn gbaloni,
a yi n xɔrɔya,
a yi n nakisi
bayo n nafan a ma.

21 Alatala yi n kɔntɔnna fi n ma
bayo n bata tinxiŋɛ ayi a yɛɛ ra yi,
a n kɔntɔnna fi n ma
lan n yiine sariŋanna ma.

22 Bayo n bata lu Alatalaa kirane xɔn ma,
n mi n makuyaxi n ma Ala ra
alo muxu ŋaxine.

23 N bata a sariyane birin suxu,
n mi tondixi a tɔnne suxɛ.

24 N bata n yɛɛ ratanga hakɛn ma,
fɛ yo mi n na a yɛɛ ra yi.

25 Nanara, Alatala yi n kɔntɔnna fi n ma,
bayo n bata tinxiŋɛ ayi a yɛɛ ra yi,
n yiine sariŋanxi a yɛɛ ra yi.

26 Naxan na tinxiŋɛ ayi,
i ya tinxiŋyaan yitama nɛn na ra.
Fɛ mi naxan na,
i ya fetareyaan yitama nɛn na ra.

27 Naxan na sariŋanɛ ayi,
i ya sariŋanna yitama nɛn na ra.
Koni naxan yidɔxi,
i na suxu kiin kolon.

28 Bayo i tan nan yiigelitɔne rakisima,
i mɔn yi wasodene fe ragodo.

29 Alatala, i tan nan n ma keɛɛna ra.
I tan nan n ma dimini yalanma, Alatala.

30 En birin nɛma a ra,
n ganla yengema nɛn,
nxu nun n ma Ala nɛma a ra,
n tunganma nɛn yinna xun ma.

31 Alaa kirane kamalixi feu!
Alatalaa falane tinxin.
Naxanye na e luxun a yi,
a ne kantanma nɛn
alo ye masansan wure lefana e yeɛ ma.

32 Nde gbete Ala ra,
ba Alatala ra?
Nde en ma fanyen xodeɛɛn na,
ba en ma Ala ra?

33 Ala nan n makantanma fangani,
a tan nan kira kamalixin yitama n na.

34 A tan nan n naxulunma ayi mafuren
alo wondene,
a n nate geyane fari.

35 A bata n maxaran yengen ma,
nanara n naxi sulan xali xodeɛɛn bandunɛ.

36 I bata n nakisi
alo wure lefa ye masansanna,
i ya fanna n senben gboma ayi.

37 I bata kira gbeeni ton n xa
alogo n nama bira.

38 N bata bira n yaxune foxo ra,
n yi e halagi.

N mi tinxi xete e foxo ra
fo n na e raxori.

39 N na e raxori nɛn,
n yi e yibutuxun,
e mi fa kelima sonon,
e yi bira n sanna bun ma.

40 I senben soma n yii yenge so feen nan na,
i n yaxune xinbi sin n bun ma.

41 I n yaxune ragima n yeɛ ra,
naxanye yi n naxuxi,
n ne halagi.

42 E gbelegbelema malina fe ra,
koni e mi marakisima yo sotoma,
E Alatala xilima,
koni a mi e yabima.

43 N na e yilunburunma nɛn
alo gbangbanna,
foyen sigama naxan na.
N na e yiboma nɛn,
n yi e yibodon
alo bendena kiraan xon.

44 I n natangama yama murutεxin ma,
 i yi n findi siyane xunna ra.
 N mi muxun naxanye kolon,
 n nɔɔn sɔtɔma ne xun na.
 45 Xɔɲɛne n matɔxɔma,
 n nεεn fa falan ti tun,
 e bata n xuiin suxu.
 46 E yii xudi tuma ayi,
 e fa xuruxurunɲε,
 sa keli e yinne kui.

47 Alatala na!
 Tantunna xa fi n natangamaan ma!
 N nakisimana Ala xa batu!
 48 Ala nan n gbeeɲɔxɔ tiin na,
 naxan siyane sama n ma nɔɔn bun ma.
 49 A n natangama n yaxune ma.
 I xunnayerenna fima n ma
 n yaxune xun na,
 i yi n ba gbalotɔne yii.

50 Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
 Alatala, n yi i xinla binya betini.
 51 A nɔ gbeene fima nεn a mangan ma.
 A yi a hinanna yita a muxu sugandixin na,
 Dawuda nun a yixεtene han habadan.

23

Dawudaa fala dɔnxεne

¹ Dawudaa fala dɔnxεne nan itoe ra.
 Dawudaa falane ni itoe ra,
 Yese a dii xεmεna,
 xεmε tide kan gbeena falane,
 Yaxubaa Ala naxan masusanxi
 mangayaan xili yi,
 e nun Isirayilaa beti ba fajina.

² “Alatalaa Nii Sarijanxin falan tixi
 n tan nan xɔn,
 a falan soma n tan nan dε.
³ Isirayilaa Ala bata falan ti,
 Ala, Isirayila kantan fanyen bata a fala n xa, a naxa,
 ‘Mangan naxan na lu muxune xun na tinxinni,
 Ala yeεragaxuni,
⁴ na kanna luxi nεn
 alo xɔtɔnna kεnεnna,
 sogen na te xɔtɔnni
 kunda yo mi na,
 fata a wuyenna ra,
 sansine minima nεn bɔxɔn ma tulen fa xanbini.’

⁵ A mato, Ala naxan nabaxi n ma denbayaan xa,

a bata habadan layirin xidi n xa,
a naxan xidixi sariyane xɔn
naxanye a makantanma.

Yeyε a xunnayerenna fima n ma,
a yi n ma fe ragidixine rakamali.

⁶ Koni fuyantenne birin luxi nɛn,
alo wudi ɲali kanna
naxan nawolima ayi,
muxu yo mi e tongε a yiin na.

⁷ Muxun naxan nɛma a yiin dinɲε e ra,
na kanna wuren nan nawalima
hanma tanba wudi daxina,
e birin yi gan, e halagi sa!”

*Dawudaa sofa wɛkilɛxine fe
Taruxune Singen 11.10-47*

⁸ Dawudaa sofa wɛkilɛxine xinle ni itoe ra: Yosebi-Basebeti Takemɔni kaana, a yi Dawuda kantan muxu sofa fajine nan yε. A mɔn yi xili Adino Esini kaana, a tan nan muxu kɛmɛ solomasεxε faxa tanban na yεngε kedenni.

⁹ A firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wɛkilɛxi saxanne yε Dawuda fɔxɔ ra, naxanye e dε ɲaxu Filisitine ma naxanye yi malanxi yεngε so xinla ma. Isirayila sofa ganla yi xεtε xanbin na geyane fari, ¹⁰ koni Eleyasari a sɔbε so nɛn, a lu Filisitine faxε han xadanna yi xiin naso a yiini silanfanna fɛɛn ma. Na lɔxɔni, Alatala yi xunnayeren gbeen fi Isirayila ma. Sofaan bonne yi faxi faxa muxune seene nan tun tongdeyi Eleyasari fɔxɔ ra.

¹¹ Harara kaana Xage a dii xɛmɛn Sama fan yi na. Filisitine bata yi e malan Lehi yi, toge xɛɛna nde ma. Isirayila sofa ganla yi e gi Filisitine bun ma. ¹² Koni, Sama yi lu tixi xɛɛn tagi, a yi xεtε a Filisitine yεngε. Alatala yi xunnayeren gbeen fi Isirayila ma.

¹³ Lɔxɔna nde, murutu xaba waxatini, kuntigi tonge saxanne muxu saxan yi godo Dawuda fema Adulan faranna ra. Filisiti ganla yi malanxi Refa lanbanni waxatin naxan yi. ¹⁴ Dawuda yi a yire makantanxi fajini waxatin naxan yi, Filisiti ganla nde yi Betelemi yi.

¹⁵ Dawuda yi a waxɔn feen fala, a naxa, “Ige ramara yinla naxan Betelemi so dɛɛn na, nde nɔε fε na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?” ¹⁶ Nayi, na sofa wɛkilɛxi saxanne yi so fangani Filisitine daaxadeni. E sa igen ba ige ramara yinla ra Betelemi so dɛɛn na. E yi a xali Dawuda xɔn, koni mangan yi tondi a minɲε, a yi a bɔxɔn saraxan na Alatala yetagi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, “Alatala, gbalon na a ra n xa, xa n igeni ito min. A luxi nɛn alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan dε!” Nayi, a tondi a minɲε. Na sofa wɛkilɛxi gbee saxanne na nan liga.

¹⁸ Abisayi, Yowaba tada, Seruyaa dii xɛmɛn yi Dawuda makantan sofa kɛndene nan yε. A tan nan muxu kɛmɛ saxanna faxa a tanban na lɔxɔ kedenni. A fan yi xinla sɔtɔ alo na muxu saxanne. ¹⁹ A xunnayeren gbeen sɔtɔ nɛn dangu bonne ra. A yi findi muxu saxanne kuntigin na, koni a mi yi e yε.

²⁰ Benaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xɛmɛna, sofa wɛkilɛxi gbee nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi kε. A tan nan Moyaba sofa wɛkilɛxi firinne faxa. Lɔxɔna nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan

nan mən godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²¹ A tan nan mən Misiran sofa gbee magaxuxina nde faxa, tanban yi naxan yii. Benaya yi godo a fəxo ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²² Benaya, Yehoyadaa dii xəmən na nan liga. A yi xinla sətə alo sofa wəkilexi saxan singene. ²³ A yi binye gbeen sətə dangu sofa tonge saxanne ra, koni a mi yi sofa muxu saxan singene ye. Dawuda yi a findi a kantan muxu sofa tonge saxanne kuntigin na.

²⁴ Muxuni itoe fan yi na muxu tonge saxan ganla ye:

Asaheli, Yowaba tada,

Elexanan, Dodo Beteleme kaana dii xəmənə,

²⁵ Sama nun Elika, Harodi kaane,

²⁶ Xeleşi, Paliti kaana,

İkesi a dii xəmənə İra, Tekowa kaana,

²⁷ Abiyeseri, Anatoti kaana,

Mebunnayi, Xusa kaana,

²⁸ Salamən, Axoxi xabilan muxuna,

Maharayi Netofa kaana,

²⁹ Xelebi, Banaha Netofa kaana dii xəmənə,

İtayi, Bunyamin kaana keli Gibeya yi, Ribayi a dii xəmənə,

³⁰ Benaya, Piraton kaana,

Hidayi, keli Gaasa baa yireni,

³¹ Abi-Alabon, Aruba kaana,

Asamaweti, Baxurin kaana,

³² Eliyaba, Saalabon kaana,

Yasen ma diina nde, Yonatan,

³³ Sama, Harara kaana,

Axiyama, Sarari Harara kaana dii xəmənə,

³⁴ Elifeleti, Axasibayi a dii xəmənə,

Maka taa kaana nde mamandenna,

Eliyami, Giloha kaana Axitofeli a dii xəmənə,

³⁵ Xesirayi, Karemele kaana,

Paarayi, Araba kaana,

³⁶ Yigali, Natan Soba kaana dii xəmənə,

Bani, Gadi bənsənna muxuna nde,

³⁷ Amonin Seleki nun

Beroti kaan Naxarayi,

naxan yi Seruyaa dii xəmən Yowaba a yenge so seene maxalima nun

³⁸ İra nun Garebi, Yitiri xabilan muxune,

³⁹ e nun Yuriya, Xiti kaana.

E birin malanxina muxu tonge saxan e nun solofere.

24

Dawuda yi Isirayila yamaan yate

¹ Alatala mən yi xələ Isirayila kaane ma. A yi Dawuda radin e xili ma, a yi a fala, a naxa, “Siga, Isirayila nun Yuda muxune yate.”

² Nayi, mangan yi a fala sofa kuntigin Yowaba xa, naxan yi a fema, a naxa, “Sa Isirayila bəxən birin yisiga keli Dan ma han sa dəxo Beriseba ra. Yamaan xa yate, bayo n waxi muxune yaten kolon feni.” ³ Yowaba yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, Alatala i ya Ala xa yamaan nawuya ayi dəxəde keme, n kanna yeene yi a to. Koni nanfera, n kanna, i waxi na liga feni?” ⁴ Koni mangan yi kankan a yamarin ma dangu Yowaba nun kuntigi gbeene gbeen

na, e yi mini, e yi Isirayila yamaan yate. ⁵ E yi Yurudeŋ baan gidi, e sa a fɔlɔ Aroyeri taan ma e nun taan naxan baan de, dangu Gadi yi, siga Yaasɛri binni. ⁶ E siga Galadi yamanan nun Kadesi yi Xiti yamanani. E siga Dan yi e nun Sidɔn nabilinne. ⁷ E siga Tire taa rakantanxini, e nun Xiwine nun Kanan kaane taane birin yi. E sa a raŋan Yuda yiifari fɔxɔn ma Beriseba yi. ⁸ E yi yamanan birin yisiga na kiini, kike solomanaanin xi mɔxɔne, e sa Yerusalɛn li. ⁹ Yowaba yi yamaan yaten xasabin so mangan yi: Xɛmɛ wuli kɛmɛ solomasɛxɛ yi Isirayila yi naxanye yi nɔɛ yɛngɛn soɛ, wuli kɛmɛ suulun Yuda yi.

Dawudaa yulubin yi saran a ra

¹⁰ Dawuda bɔɲɛn yi raŋaxu a ma a yelin xanbini yamaan yate. Dawuda yi a fala Alatala xa, a naxa, “N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa diŋa n tan, i ya walikɛɛn yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga.”

¹¹ Alatala yi falan ti Dawuda kawandi muxun Nabi Gadi xa, a naxa, ¹² “Siga Dawuda fema, i sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala naxa iki: N bata tɔrɔ saxan nagidi i ma, keden sugandi. I na naxan sugandi, n na nan ligama i ra.’ ” ¹³ Gadi yi fa Dawuda konni, a fa ito fala a xa, a naxa, “Nɛɛ solofere kamɛn xa so i ya yamanani ba, hanma i yi i gi i yaxune yɛɛ ra kike saxan, hanma xi saxan furen yi so i ya yamanani? I miri, i yi a fala n xa n lan n xa sa naxan fala Ala xa naxan n xɛxi.” ¹⁴ Dawuda yi a yabi, a naxa, “N sɔxɔle gbeenɛ, koni n wɛkilɛxi n lu Alatalaa sagoni, benun n xa lu muxune sagoni, bayo Alatala kininkinin.”

¹⁵ Alatala yi furen nafa Isirayila yi keli na xɔtɔnna ma han waxati fixina, keli Dan ma han sa dɔxɔ Beriseba ra. Muxu wuli tonge solofere yi faxa yamanani. ¹⁶ Malekan yi a yiini bandun Yerusalɛn xun ma alogo a xa a kala, Alatala yi sunu na tɔrɔna a fe ra, maleka kala tiin naxan yi tixi yamaan tagi, a yi a fala na xa, a naxa, “A bata radangu ayi. I yiin naxɛte fa.” Alatalaa malekan yi Arawuna Yebusu kaana xɛɛn lonna nan dɛxɔn.

¹⁷ Malekan naxan yi yamaan naxɔrima, Dawuda na to waxatin naxan yi, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “N tan nan yulubin ligaxi. N tan nan kalan tixi, koni yamani ito nanse ligaxi? Nayi, i yiin xa lu yitexi n tan nun n ma denbayaan nan xili ma.”

Dawuda yi saraxa ganden nafala

¹⁸ Na lɔxɔ kedenni, Gadi yi fa Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga Yebusu kaana Arawunaa murutu lonna ma, i sa saraxa gandena nde rafala mɛnni Alatala xa.” ¹⁹ Gadi a falan ma, Dawuda yi siga mɛnni alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. ²⁰ Arawuna yi mangan nun a walikɛɛn to fe a ma, nayi Arawuna yi mini, a yi a xinbi sin mangan bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²¹ Arawuna yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, n kanna, mangan fama a walikɛɛn fema?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N bata fa alogo n xa i ya xɛɛn lonna sara i ma, n yi saraxa ganden nafala Alatala xa alogo furen xa masiga yamaan na.” ²² Arawuna yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan birin nafan i ma, na tongo, i yi a fi Ala ma. A mato, ɲingeni itoe finde nen saraxa gan daxine ra, ɲingen xɛɛ ra bɔnbɔ seni itoe nun xun xidi wudin yi findi yegen na. ²³ Mangana, n bata a birin so i yii. Alatala, i ya Ala xa tin i ya saraxan na.” ²⁴ Koni, mangan yi a fala Arawuna xa, a naxa, “I nama sese fi n ma. N waxi nɛn i xa a mati n ma. N mi saraxa gan daxi fixine bama Alatala xa n ma Ala.” Dawuda yi xɛɛn lonna nun ɲingene sara gbeti gbanan tonge suulun na.

²⁵ Dawuda yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa, a saraxa gan daxine nun bɔɔɛ xunbeli saraxane ba. Nayi, Alatala yi diɔa yamaan ma, furen yi masiga Isirayila yamaan na.

Mangane Singena Sulemani a Fe Taruxuna

Kitabun yire firinna naxanye xili “Mangane,” ne Isirayila mangane nan ma fe falama. Mangane Singen Sulemani a mangayaan taruxun nan ye**bama**, Dawudaa dii xemena, e nun manga singen naxanye fa a faxa xanbini.

Dawuda fori waxatin naxan yi, a mi yi fa mangayaan feene nɔɛ, a dii xeme firin yi keli alogo e xa ti a joxoni. Dɔnxen na, Sulemani nan findi mangan na. A mangayaan wali kendɛn findi Ala Batu Banxin nun manga banxin ti feen nan na. Koni a fe findima sunun nan na dɔnxen na bayo, a a dunɔja rananma tinxintareyaan nun suxure batun nin. Ala yi tin Isirayila yamanan xa yitaxun dɔxo firin. Yamanan sogeteden kɔmɛn fɔxɔn bɔnsɔnne mi tin Sulemani a dii xemena mangayaan ma, e yi manga gbete dɔxo. Na feen xanbi ra, han jee keme firin joxon, mangaya firin nan lu Isirayila bɔxoni e naxanye xili sa Yuda nun Isirayila. Waxatina nde, e lanxi, waxatina nde e yengeni.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen mangan lan a xa tinxiye ayi Ala yee ra yi kii naxan yi. Na tinxinna findixi herin nan na yamaan xa, anu Ala xuiin suxutareyaan nun suxure batun tan yamanan kalama nen, a yi gbalon naso a yi. Kitabun yireni ito kui, nabi wuyaxi mangane rakolonma Alaa sariyane ma. Naxan senben gbo e birin xa, na findi Eli nan na.

Dawudaa foriyana

¹ Manga Dawuda bata yi fori, a mi yi fa nɔɛ a fatini wolonje hali dugin felenxi a ma. ² A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Sungutun nasolonxina nde xa fen i tan xa, nxu kanna, mangana. A luma nen i fema, a yi a yengi dɔxo i xon, a yi a sa i fema. Nayi, i yi i fatini wolon!” ³ E yi e yee rakojin Isirayila yamanan birin yi, e dii teme tofanina nde to, naxan yi xili Abisagi, Sunami kaana. E fa na ra mangan fema. ⁴ Na sungutunna yi tofan han, a yi mangan dandanma, a yi walima a xa, koni e nun mangan mi kafu mumɛ.

Adoniya yi wa mangayaan xɔn

⁵ Nayi, Adoniya, Xagiti a dii xemen naxan sɔɔxi Dawuda xa, na yi falan ti folo, a naxa, “N tan nan findima mangan na!” A yi wontorona nde nun soo ragine nun muxu tonge suulun fen naxanye yi e gima a yee ra. ⁶ Xabu a da han to a fafe munma yi a ye gidi na feen ma fa fala ito ligaxi nanfera? Adoniya fan yi tofan han, Abisalomi raburunna nan yi a ra nun. ⁷ Adoniya nun Seruyaa dii xemen Yowaba nun saraxaralina Abiyatari yi falan ti, e yi Adoniya mali. ⁸ Koni, saraxaraliin Sadoki nun Benaya, Yehoyadaa dii xemen nun Nabi Natan nun Simeyi nun Reyi nun Dawudaa sofa wekilɛxine sese mi yi Adoniya fari.

⁹ Adoniya yi yexene nun jingene nun jinge dii raturaxine ba saraxan na geme salaxunxin fema En-Rogeli dexon, a yi a tada nun a xunylene birin xili, mangana dii xemene, e nun Yuda xemen naxanye birin yi walima mangan xa. ¹⁰ Koni, a mi Nabi Natan nun Benaya nun sofa wekilɛxine xili, e nun a xunyen Sulemani.

Natan nun Batiseba yi Dawuda mafan Sulemani a fe ra

¹¹ Nayi, Natan yi a fala Sulemani nga Batiseba xa, a naxa, “I mi a mexi ba, a Xagiti a dii xemena Adoniya bata findi mangan na, hali en kanna Dawuda mi a kolon?” ¹² Iki, n bata i mafan, tin n xa i kawandi, alogo i xa i yete rakisi e nun i ya dii xemen Sulemani. ¹³ Siga, i sa so Dawuda konni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘N kanna, mangana, i mi yi i kolob n xa ba, a i ya dii xemen Sulemani nan findima mangan na i joxoni? Nanfera Adoniya bata findi mangan na?’ ¹⁴ I mon nema falan tiye mangan xa waxatin naxan yi, n fan yi so, n ni i ya falan senbe so.” ¹⁵ Batiseba yi siga mangan konni. Mangan yi saxi a xi banxin kui, bayo a bata yi fori han. Abisagi, Sunami kaan nan yi walima mangan xa. ¹⁶ Batiseba yi a xinbi sin mangan yetagi. Mangan yi a maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon ma?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N kanna, i i kolob nen Alatala yi, i ya Ala, i ya walike jaxanla xa, fa fala a n ma dii xemen Sulemani nan findima mangan na i tan joxoni, a daxoma nen manga gbedeni. ¹⁸ Koni, Adoniya nan fa mangan na. Anu, n kanna, i tan mangan yeteen mi na kolon. ¹⁹ A bata turane nun jinge dii raturaxine nun yexee wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemene birin xili, e nun saraxaralina Abiyatari nun sofa kuntigin Yowaba, koni a mi i ya walikeen Sulemani tan xilixi. ²⁰ Iki, n kanna, mangana, Isirayila birin yeen fa tixi i tan nan na, alogo i xa a fala naxan findima mangan na i tan, n kanna joxoni. ²¹ Mangana, i na i sa waxatin naxan yi i benbane fema, n tan nun n ma dii xemen Sulemani suxuma nen alo fe kalane.”

²² Batiseba mon yi fala tiini mangan xa, Nabi Natan yi so. ²³ E yi a fala mangan xa, e naxa, “Nabi Natan ni i ra.” Natan yi fa mangan fema, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan boxon ma. ²⁴ Natan yi a fala mangan xa, a naxa, “N kanna, i tan nan a falaxi ba, a Adoniya xa findi mangan na i joxoni mangayani? ²⁵ Bayo, a sigaxi nen to a sa jingene nun jinge dii raturaxine nun yexee wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemene birin xili, e nun sofa kuntigine nun saraxaralina Abiyatari. E sa e dege, e min a yetagi, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Adoniya ma!’ ²⁶ Koni a mi n tan i ya walikeen xilixi, e nun saraxaraliin Sadaki e nun Yehoyadaa dii xemen Benaya e nun Sulemani, i ya walikena. ²⁷ Mangana, n kanna, i tan nan na ragidixi ba? Nanfera i mi n tan, i ya walikeen nakolonxi na kanna fe ma naxan daxoma i ya mangaya gbedeni i joxoni?”

²⁸ Nayi, Manga Dawuda yi a yabi, a naxa, “Batiseba xili n xa.” Batiseba yi fa, a fa a xinbi sin mangan yetagi. ²⁹ Mangan yi a kolob a xa, a naxa, “N bata n kolob habadan Alatala yi, Alatala naxan n malixi, a yi n ba gbaloni. ³⁰ N nan n kolob Alatala, Isirayilaa Ala yi naxan na, n naxa, ‘N na i ya dii xemen Sulemani nan findima mangan na n joxoni, a daxo n ma mangaya gbedeni.’ N na nan ligan to.” ³¹ Batiseba yi a magodo, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan boxon ma, a yi a fala, a naxa, “Binyen xa fi n kanna Manga Dawuda ma han habadan.”

*Sulemani a mangayaan yi ragidi
Taruxune Singen 29.21-25*

³² Manga Dawuda yi yamarine fi e ma, a naxa, “E saraxaraliin Sadaki nun Nabi Natan nun Yehoyadaa dii xemen Benaya xili.” E yi fa mangan yetagi. ³³ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E n ma muxune tongo, e yi n ma dii xemen Sulemani rate sofanla fari, e siga a ra Gihon tigni. ³⁴ Menni, saraxaraliin Sadaki nun Nabi Natan yi turen susan a xunna ma alogo a xa findi mangan na Isirayila xun na. E yi xotaan fe, e yi a fala, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Sulemani ma.’ ³⁵ E te a foxo ra, a xa fa daxo n ma mangaya gbedeni, a lu n

ɲɔxɔni. N bata yamarin fi fa fala a xa findi mangan na Isirayila nun Yuda xun na.” ³⁶ Yehoyadaa dii xεmεn Bεnaya yi mangan yabi, a naxa, “Amina! A xa liga alo n kanna, mangana Ala, Alatala a falaxi kii naxan yi! ³⁷ Amasɔɔ Alatala bata lu n kanna, mangan xɔn, a xa lu Sulemani xɔn, a yi a mangayaan nadangu n kanna Dawudaa mangayaan na.”

³⁸ Nayi, saraxaraliin Sadɔki yi siga Nabi Natan fɔxɔ ra, Yehoyadaa dii xεmεn Bεnaya nun Keretine nun Peletine yi Sulemani rate Manga Dawudaa sofanla fari, e yi siga a ra Gihon tigini. ³⁹ Saraxaraliin Sadɔki yi ture sa fenna tongo bubu saripanxini, a yi a susan Sulemani xunna ma. E yi xɔtaan fe, yamaan birin yi a fala, e naxa, “Binyen xa fi Manga Sulemani ma.” ⁴⁰ Yamaan birin yi bira a fɔxɔ ra, e xulenna fema, e lu sεwani, bɔxɔn yi xuruxurunma e sɔnxɔ sɔnxɔn yi.

Sulemani yi yafɛ Adoniya ma

⁴¹ Adoniya nun a muxu xilixin naxanye birin bata yi yelin e dεgɛ, ne yi e sɔnxɔ xuiin mε, Yowaba yi xɔtaan xui mε, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nanse sɔnxɔ taani?”

⁴² A mɔn yi fala tiini saraxaralina Abiyatari a dii xεmεn Yonatan yi fa, Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “I mafa, bayo xεmε kenden nan i ra, i faxi xibaru fajine nan na.” ⁴³ Yonatan yi Adoniya yabi, a naxa, “En-en de! Manga Dawuda bata Sulemani findi mangan na. ⁴⁴ A yi saraxaraliin Sadɔki rasiga a fɔxɔ ra e nun Nabi Natan e nun Yehoyadaa dii xεmεn Bεnaya nun Keretine nun Peletine, e yi a dɔxɔ mangana sofanla fari. ⁴⁵ Saraxaraliin Sadɔki nun Nabi Natan bata a xunna masusan, e a findi mangan na Gihon tigini. Na xanbi ra, birin yi te menni sεwani, taan yi yimaxa. E na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin nan mεxi. ⁴⁶ Sulemani yetεen bata dɔxɔ manga gbɛdeni. ⁴⁷ Mangana walikene bata fa dubadeni nxu kanna Manga Dawuda xa, e naxa, ‘I ya Ala xa Sulemani xinla gbo ayi dangu i xinla ra, a yi a mangayaan dangu i gbeen na!’ Mangan bata yi a xinbi sin a sadeni. ⁴⁸ Mangan mɔn yi a fala, a naxa, ‘N bata barikan bira Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan n ɲɔxɔ yibirani fixi n ma, a yi tin n yεen yi a to.’ ” ⁴⁹ Adoniya muxu xilixine birin yi gaxu na falane fe ra, e birin yi keli, e yi siga e danna. ⁵⁰ Adoniya yi gaxu Sulemani yεε ra, a fan yi keli, a siga, a sa saraxa ganden fenne suxu.

⁵¹ E fa a fala Sulemani xa, e naxa, “Adoniya bata gaxu Manga Sulemani yεε ra, a sa saraxa ganden fenne suxu, a naxa, ‘Manga Sulemani xa a kɔlɔ n xa to fa fala a mi n tan, a walikεen faxama silanfanna ra.’ ”* ⁵² Sulemani yi a fala, a naxa, “Xa a yetε findi muxu kenden na, hali a xunsexe keden mi birε bɔxɔni, koni xa fe ɲaxina nde to a feni, a faxama nen.” ⁵³ Manga Sulemani yi muxune rasiga a ragododeni saraxa ganden fari. Adoniya yi fa a xinbi sin Manga Sulemani yetagi, Sulemani yi a fala a xa, a naxa, “Siga i konni.”

2

Dawuda sago dɔnxεne

¹ Dawuda to a kolon a a sayaan waxatin bata yi maso, a yi a yamarine fi a dii xεmεn Sulemani ma, a naxa, ² “N sigamatɔɔn ni i ra birin sigadeni. I wekilε, i findi muxu kenden na! ³ I yi Alatala, i ya Alaa tɔnne nun a yamarine suxu e nun a kiti saxine nun a maxadi xuine alo a sεbexi Musaa sariya kedin kui kii naxan yi, alogo i xa nɔɔn sɔɔ i ya feene birin yi e nun i nεma dεde,

* 1:51: Silanfanna: Sofane yengeso dεgεmana.

⁴ alogo Alatala xa a fala xuiin nakamali n xa, a naxan falaxi, a naxa, ‘Xa i ya diine sigan ti ꞑꞑꞑ luun nun lannayani n yetagi, e bꞑꞑꞑ nun e niin birin na, i ꞑꞑꞑꞑ mi ꞑꞑꞑꞑ Isirayila mangayani mumɛ!’ ⁵ I yetena a kolon Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba feen naxan liga n na, e nun a naxan liga sofa manga firinne ra naxanye yi Isirayila ganle xun na, Abineri, Neri a dii xɛmɛn nun Amasa, Yeteri a dii xɛmɛna. A yi e faxa, a yi e yɛngɛ bꞑꞑꞑ xunbenla waxatini, a dugine rafexi e wunla ra. ⁶ I a raba i ya xaxilimayani, i mi tinma a xunxɛxɛn yi fixa, a faxa bꞑꞑꞑ xunbenli. ⁷ Hinan Barasilayi Galadi kaana diine ra, e xa findi muxune ra naxanye e degɛma i ya tabanla ra, amasꞑꞑ e fan na sifan liga nɛn n xa, n yi n gima i tada Abisalomi bun ma waxatini naxan yi. ⁸ I nama ꞑꞑꞑꞑ Simeyi xꞑꞑ naxan i fɛma, Geraa dii xɛmɛna, Bunyamin kaan naxan kelixi Baxurin taani. N to n gi lꞑꞑꞑ naxan yi Maxanayin taani, a danga ꞑꞑꞑꞑꞑꞑꞑ ti nɛn n xili ma. Koni n xɛtɛmatꞑꞑna, a godo nɛn n nalandeni Yurudɛn baan dɛ, n nan n kꞑꞑꞑ a xa Alatala yi, n naxa, ‘N mi fa i faxama silanfanna ra.’ ⁹ Koni, iki, i nama a ratꞑꞑꞑntaren lu bayo xɛmɛ xaxilimaan nan i ra, i a kolon i naxan ligama a ra. Hali a to bata fori, i a faxa, i a halagi.”

Dawuda yi faxa

Taruxun Singen 29.26-30

¹⁰ Dawuda to faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani Yerusalɛn yi. ¹¹ Dawuda ꞑꞑꞑ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, ꞑꞑꞑ solofere Xebiron taani, ꞑꞑꞑ tonge saxan e nun saxan Yerusalɛn taani. ¹² Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani yi dꞑꞑꞑ a ꞑꞑꞑꞑꞑꞑ mangayani. Xabu na waxatini, Sulemani a mangayaan yi sɛnbɛ so.

Sulemani yi a sꞑꞑꞑ Adoniya ra

¹³ Lꞑꞑꞑna nde, Adoniya, Xagiti dii xɛmɛn naxan sꞑꞑꞑꞑꞑ Dawuda xa, na yi siga Sulemani nga Batiseba fɛma. Batiseba yi a maxꞑꞑdin, a naxa, “I faxi n todeni fe fajin nan ma ba?” A yi a yabi, a naxa, “ꞑꞑ.” ¹⁴ Adoniya mꞑꞑꞑ yi a fala a xa, a naxa, “N waxi falan ti feni i xa.” A yi a yabi, a naxa, “A fala.” ¹⁵ A yi a fala, a naxa, “I mi a kolon a mangayaan yi daxa n tan nan xa ba! Isirayila birin yɛɛn yi tixi n tan nan na, alogo n xa findi mangan na. Koni, mangayaan bata radangu n xunyen ma, amasꞑꞑ Alatala nan a ragidixi a ma. ¹⁶ Iki, n fe keden nan maxꞑꞑdinma i ma, i nama tondi na ma n xa.” A yi a yabi, a naxa, “A fala.” ¹⁷ Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala Manga Sulemani xa bayo a mi tondima i yii. A xa Abisagi, Sunami kaan fi n ma, a findi n ma ꞑꞑꞑꞑꞑꞑ ra.” ¹⁸ Batiseba yi a yabi, a naxa, “Awa, na lanxi, n tan yetena a fale mangan xa i mabinna ra.”

¹⁹ Batiseba yi siga Manga Sulemani fɛma Adoniya xa. Mangan yi keli a siga a ralandeni, a yi a xinbi sin a nga yetagi. A dꞑꞑꞑ na, a yi manga gbɛdɛna nde dꞑꞑꞑ a yiiƒanna ma a nga xa. ²⁰ Batiseba yi a fala a xa, a naxa, “Maxꞑꞑdinna nde n xꞑꞑ ma, i nama tondi a ma n xa de!” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nna, n mi tondɛ a ma i xa mumɛ!” ²¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Abisagi, Sunami kaan xa findi i tada Adoniyaa ꞑꞑꞑꞑꞑꞑ ra.” ²² Manga Sulemani yi a nga yabi, a naxa, “Nanferi i Abisagi Sunami kaan maxꞑꞑdinma n na Adoniya xa? Nayi, hali i mangayaan maxꞑꞑdin a xa, bayo n tada na a ra! Mangayaan maxꞑꞑdin a tan nun saraxaralina Abiyatari nun Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba fan xa.”

²³ Nayi, Manga Sulemani yi a kꞑꞑꞑ Alatala yi, a naxa, “Xa n mi Adoniya bꞑꞑꞑ a niini maxꞑꞑdinni ito a fe ra, Alatala xa n natꞑꞑꞑꞑꞑ a xꞑꞑꞑ birin yi. ²⁴ Iki, n bata n kꞑꞑꞑ habadan Alatala yi, Alatala naxan n sɛnbɛ soxi, a yi n dꞑꞑꞑ n fafe Dawudaa mangaya gbɛdɛni, a mangayaan so n yii fata a layirin na:

To Adoniya fama nen faxadeni.” ²⁵ Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xemen Benaya rasiga, a sa Adoniya faxa.

Sulemani yi Abiyatari kedi

²⁶ Mangan mon yi a fala saraxaralina Abiyatari xa, a naxa, “Siga i ya bəxəni Anatəti yi, amasəto i lan nen i xa faxa, koni n mi i faxan to, amasəto i bata Marigina Alatalaa Kankiraan xali n fafe Dawuda ye ra, e nun amasəto e nun n fafe nan a tərəne birin xali.” ²⁷ Sulemani yi Abiyatari ba Alatalaa saraxaraliyani, alogo Ala naxan falaxi lan Heli a denbayana fe ma Silo taani, na xa kamali.*

Sulemani yi Yowaba faxa

²⁸ Naxan Adoniya nun Abiyatari sətəxi, Yowaba to na me, a sa a taxu Alatala batu bubuni, a saraxa ganden fenne suxu. Bayo, a bata yi sa nun Adoniya fari, koni a mi na raba a fəloni Abisalomi xa. ²⁹ E sa a fala Manga Sulemani xa, e naxa, “Yowaba bata sa a gi Alatalaa batu bubun kui, a lu saraxa ganden dexən.” Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xemen Benaya rasiga, a naxa, “Sa a faxa.” ³⁰ Benaya yi fa Alatala batu bubuni, a yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Mangan bata yamarin fi, a i xa mini.” Koni Yowaba yi a yabi, a naxa, “En-en! N faxan be nin.”

Benaya yi fa Yowabaa falan nali mangan ma. ³¹ Mangan yi a fala Benaya xa, a naxa, “A liga alo a falaxi kii naxan yi, a faxa, i yi a maluxun. Nanara, Yowaba faxan naxanye tixi, ne goronna mi luyə n xun ma e nun n fafe a denbaya xun ma. ³² Alatala a wunla haken luma a yeten nan xun ma, amasəto a bata Abineri, Neri a dii xeməna, Isirayila sofa kuntigin faxa e nun Amasa, Yeteri a dii xeməna, Yuda sofa kuntigina. Ne firinne birin muxu tinxinxu nan yi e ra dangu Yowaba ra. A ne birin faxaxi nen n fafe Dawuda mi a kolon. ³³ E wunle goronna luma nen Yowaba nun a yixetene xun ma han habadan. Koni fata Alatala ra bəje xunbenla luma nen Dawuda nun a yixetene nun a denbayaan nun a mangayaan ma han habadan.” ³⁴ Nayi, Yehoyadaa dii xemen Benaya yi xete Yowaba fəma, a yi sa a faxa, a yi a maluxun Yowaba konni tonbonni. ³⁵ Mangan yi Yehoyadaa dii xemen Benaya ti Yowaba jəxəni sofa kuntigin na. A yi Abiyatari ti Sadəki jəxəni saraxaraliin na.

Sulemani yi Simeyi faxa

³⁶ Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxina nde ti i yete xa Yerusalən yi, i dəxə be, i nama siga dede. ³⁷ Koni, a kolon, i na mini ləxən naxan yi, i na Kadirən lanbanni gidi, i faxama nen. Nayi, i wunla goronna luma i tan nan xun ma.” ³⁸ Simeyi yi mangan yabi, a naxa, “Na bata fan! N kannaxaxan falaxi, n na ligama nen.”

Simeyi yi lu Yerusalən yi waxati xunkuye. ³⁹ Koni jee saxan bun ma, Simeyi a walike firin yi e gi, e siga Akisi konni, Makaa dii xeməna, Gati mangana. Muxuna nde yi a fala Simeyi xa, e naxa, “I ya walikene sa Gati taani.” ⁴⁰ Simeyi yi keli, a yi a sofanelo tongo, a siga Gati taani Akisi konni a walikene fendeni. Simeyi yi sa fa a walikene ra keli Gati taani.

⁴¹ E yi a fala Sulemani xa a Simeyi bata yi keli Yerusalən yi, a siga Gati taani, koni a mon bata xete. ⁴² Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata yi i rakələ Alatala ye xəri, a i nama mini taani. N mon i maxadi nen, xa i

* 2:27: Na feen mon səbexi Samuyeli Singen 2.30-36 kui.

mini ləxə yo yi, i siga yirena nde yi, i faxama nən. Na waxatini, i n yabi nən, i naxa, ‘Na fan. N bata a me.’⁴³ Nanfera nayi, i bata i kolə feen naxan na Alatala yetagi, i mi na ratinmexi. I mən mi n ma yamarin suxi, n naxan so i yii?”⁴⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I a kolon i bəɲeni i fe ɲaxin naxan birin liga n fafe Dawuda ra. Alatala i saranma nən na fe ɲaxina fe ra.”⁴⁵ Koni Ala barakan sama nən n tan Manga Sulemani a fe yi, Dawudaa mangayaan yi sənbe so han habadan Alatala yetagi.”⁴⁶ Mangan yi a yamarin fi Yehoyadaa dii xəmən Benaya ma, a yi mini, a yi Simeyi faxa.

Sulemani a mangayaan sabati na kii nin.

3

Sulemani yi Misiran mangana dii tɛmən futu

¹ Sulemani nun Misiran mangan yi lan futun ma. A yi Misiran mangana dii tɛmən dəxə a ɲaxanla ra. A yi siga a ɲaxanla ra Dawudaa Taani Yerusalen yi han a yelin a banxin nun Alatala Batu Banxin nun Yerusalen rabilin yinna tiye.

² Na waxatini, yamaan yi saraxan bama taan kidene nin, bayo e munma yi banxi ti Alatala xinla binyama dɛnaxan yi. ³ Alatala yi rafan Sulemani ma, a lu a fafe Dawudaa namun feene lige. Koni, a yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi.

Sulemani yi fekolonna soto Taruxune Firinden 1.2-13

⁴ Mangan yi siga Gabayon taani saraxa badeni, amasoto taan kide kɛndɛn nan yi mɛnna dangu a birin na. Sulemani yi saraxa gan daxi wuli keden ba saraxa ganden fari Ala xa. ⁵ A to yi Gabayon taani, Alatala yi mini Sulemani xa xiyeni kɛɛn na. Ala yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xoli i ma, na maxodin, n na a soma i yii nən.” ⁶ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata hinan n fafe Dawuda ra, i ya walikɛna, amasoto a yi sigan tɪma i yetagi lannayaan nun tinxinna nun bɔɲɛ faɲiyaan nin. I bata dii xəmən so a yii naxan dəxi a mangaya gbɛdɛni to, i yi lu a xon hinan gbeeni. ⁷ Iki, Alatala, n ma Ala, i bata i ya walikɛn findi n fafe Dawuda ɲəxɔn na, koni banxulan ɲɔɛn nan n tan na, xaxili mi n ma. ⁸ N na i ya yamaan tagi i naxan sugandixi. Yama gbeɛn nan na ra, naxan mi nɔɛ tɛnge, a mi nɔɛ yate a wuyaan ma. ⁹ Nayi, xaxili faɲin fi n tan i ya walikɛn ma, n xa nɔ i ya yamaan makite, n nɔ a faɲin nun a ɲaxin tagi rabe! Amasoto nde nɔɛ yama gbeeni ito marɛ?”

¹⁰ Sulemani a maxodinni ito yi rafan Marigin ma. ¹¹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I mi siimaya xunkuyɛn maxodinxɪ i yete xa, i mi nafunla maxodinxɪ, i mi i yaxune faxa feen maxodinxɪ, i xaxinla nan maxodinxɪ kiti sa feen na. ¹² Nanara, n na ligama nən alo i a falaxi kii naxan yi. N xaxilimayaan nun fekolonna fima nən i ma, muxu yo munma naxan soto dangu i tan na. ¹³ I mi naxan maxodinxɪ, n mən na fan soma nən i yii, nafunla nun binyena i ya siimayaan birin yi. I maliga manga yo mi taranma na. ¹⁴ Xa i sigan ti n ma kiraan xɔn, i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, n na i ya ləxone xunkuyama ayi nən.”

¹⁵ Sulemani to keli, a kolon Ala nan falan tixi a xa xiyeni. A yi xete Yerusalen yi, a sa ti Marigina Layiri Kankiraan yetagi.* A saraxa gan daxine fi Ala ma, e nun bɔɲɛ xunbeli saraxane, a yi donse donni tɔn a walikɛne birin xa.

* **3:15:** 3.15Layiri Kankirana fe mən sebexi Xəɔyaan 25.10-22 kui.

Sulemani yi kitin sa xaxilimayani

¹⁶ Ləxəna nde, yalunde naxalan firin yi fa mangan konni, e xinbi sin a yetagi. ¹⁷ Naxalan keden yi a fala a xa, a naxa, “Yandi! N kanna, nxu nun naxanli ito yi banxi kedenna nin, n yi diin xali a fema banxini. ¹⁸ Xi saxan dangu xanbini, naxanli ito fan yi diin bari. Nxu yire kedenna nin, xəɲe yo mi yi nxu fema banxini, nxu firinna nan yi a ra. ¹⁹ Kəeɛn na, naxanli ito a diin yi faxa, bayo a saxi nən a fari. ²⁰ Nayi, kəe tagini, n yi xiin waxatin naxan yi, a yi keli, a n ma diin tongo n fema, a sa a sa a fema. A diin naxan yi faxaxi, a na sa n fema. ²¹ Xətənni, n yi keli alogo n xa xijən fi n ma diin ma, n yi a mato, a faxaxi. Koni, n na a mato ki fəɲi, n ma dii mi yi a ra n naxan barixi.” ²² Naxalan boden yi a fala, a naxa, “I wule! N ma diin nan jɛɛɛ, i ya diin nan faxaxi.” Koni, na singe naxa, “I wule! I ya diin nan faxaxi, n ma diin nan jɛɛɛ.” E falan ti na kiini mangan yetagi.

²³ Mangan yi a fala, a naxa, “Kedenna a falama, ‘N ma diin nan jɛɛɛ, i ya diin nan faxaxi,’ bodena a falama, ‘En-ɛn, i ya diin nan faxaxi, n ma diin nan jɛɛɛ.’ ” ²⁴ Nayi, a mən yi a fala, a naxa, “E fa silanfanna ra n xa.” E fa silanfanna ra mangan xa. ²⁵ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Diin naxan jɛɛɛ, ɛ na yiɛɛɛ a tagi, ɛ fəxə kedenna so a singen yii, fəxə kedenna fan boden yii.” ²⁶ Nayi, naxanla naxan ma diin yi jɛɛɛ, na yi kininkinin a diin ma, a yi a fala mangan xa, a naxa, “N kanna, diin naxan jɛɛɛ, ɛ na so a yii, ɛ nama a faxa.” Koni boden yi a fala, a naxa, “A mi luma i xa, ɛ a yiɛɛɛ.” ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Diin naxan jɛɛɛ, ɛ na so a singen yii, ɛ nama a faxa. A tan nan ma dii a ra.”

²⁸ Isirayila birin yi mangana kiti saxin na mɛ. E gaxu mangan yɛɛ ra, amasətə Alaa kolonna a yi, alogo a xa kiti kəndən sa.

4

Manga Sulemani a kuntigine

¹ Manga Sulemani nan yi mangan na Isirayila birin xun na.

² Kuntigin naxanye yi a wanla ra, ne ni itoe ra:

Asari, Sadəki a dii xəmɛna,
saraxaraliin nan yi na ra.

³ Elixorefi nun Axiya, Sisaa diine,
sɛbelitine nan yi ne ra,

Yosafati, Axiludu a dii xəmɛna,
mangana yenla nan yi na ra,

⁴ Benaya, Yehoyadaa diina,
sofa kuntigin nan yi na ra,
Sadəki nun Abiyatari,
saraxaraline nan yi ne ra,

⁵ Asari, Natan ma diina,
yamana kanne kuntigin nan yi na ra,
Sabudu, Natan ma diina,
saraxaraliin nan yi na ra
e nun mangan kawandi muxuna,

⁶ Axisari,
manga banxin walikene kuntigin nan yi na ra,
Abadaa dii xəmɛna Adoniran,
karahan wanle kuntigin nan yi na ra.

⁷ Yamana kan fu nun firin nan yi Isirayila xunna, naxanye yi lan e balon fen manga Sulemani nun a denbayaan birin xa. E birin yi na ligama nen kike keden jεεn bun ma.

⁸ E xinle ni itoe ra:

Xuru a diin nan yi Efirami geya yiren xun na.

⁹ Dekeri a diin nan yi Makasa nun Salabimi nun Beti-Seməsi nun Elon e nun Beti-Xanan taane xun na.

¹⁰ Xesede a diin nan yi Aruboti taan xun na, e nun Soko nun Xeferi yamanan birin.

¹¹ Abinadabo a diin nan yi Dɔɔɔ geya yamanan birin xun na. Sulemani a dii tεmεn Tafata nan yi a jaxanla ra.

¹² Axiludu a diin Baana nan yi Taanaki nun Megido taane xun na, e nun Beti-Seyan birin dεnaxan Saratan fεma Yesεreli bun ma, keli Beti-Seyan yi han Abeli-Mehola nun Yokemen.

¹³ Gebere a diin nan yi Ramoti taan xun na Galadi yamananani. Manase a diin Yayiri a taadine yi a yii Galadi yamananani, e nun Arigobi yamananani Basan geyaan fari mεnna bɔxɔn fan mɔn yi a yii, taa tonge sennin nabilinxin yinne ra naxanye dε yi balanxi sulan na.

¹⁴ Axinadaba, Yido a dii xεmεn nan yi Maxanayin yamanan xun na.

¹⁵ Aximaasi nan yi Nafatali yamanan xun na. A tan fan Sulemani a dii tεmεna nde nan tongo a jaxanla ra naxan xili Basamati.

¹⁶ Baana, Xusayi a dii xεmεn nan yi Aseri yamanan xun na e nun Beyaloti taana.

¹⁷ Yosafati, Paruyaa dii xεmεn nan yi Isakari yamanan xun na.

¹⁸ Simeyi, Elaa dii xεmεn nan yi Bunyamin yamanan xun na.

¹⁹ Gebere, Yuri a dii xεmεn nan yi Galadi bɔxɔn xun na, e nun Amori manga Sixɔn nun Basan manga Ogo, ne yamananane.

Yamana kan keden nan yi Yuda yamanan xun na.

²⁰ Yuda nun Isirayila muxune yi wuya han, e yi luxi alo baan jεmεnsinna. E e dεgema, e min, e sεwa.

5

¹ Sulemani mɔn yi yamananane birin nɔxi keli Efirati baan ma han Filisitine yamananani, siga han Misiran danna ra, e yi lu fε mudun na, e lu Sulemani a nɔɔn bun ma a siin sogen birin yi.

² Lɔxɔ yo lɔxɔ Sulemani mako yi dɔnseni itoe nan ma e nun a muxune xa: Murutu lunburunxin kilo wuli solomanaanin nun murutu fujin kilo wuli fu nun solomasεxε ³ nun jinge turaxi fu nun jingen mɔxɔjε gbεtε e naxanye raba sεxε yirene yi e nun xuruse xunxuri kεmε e nun sube gbεtεne alo xεnla nun bolen nun kulumεn nun tɔxε turaxine.

⁴ A mɔn yi Efirati baan sogegododena yamanan birin xun na, keli Tifisa taani han Gasat taana, mεnne mangane birin yi a nɔɔn nan bun. Bɔjε xunbenla yi a xa yiren birin yi. ⁵ Yuda nun Isirayila kaane, keli Dan ma han Bεriseba tonbonna, ne yi makantanna bun, birin yi dɔxi a manpa bogi nakɔɔn nun a xɔdε binle tagi bɔjε xunbenla nin Sulemani a mangayaan sogen birin yi.

⁶ Soo wuli fu nun firin yi Sulemani yii e nun soo sansanna wuli tonge naanin naxanye yi yεnge so wontorone bandunjε. ⁷ Yamana kanne yi Manga Sulemani balon nan fenma e nun naxan birin yi e dεgema a konni, birin yi kike keden nan tongoxi, e yi jɔxɔ sama na xɔn ma alogo sese nama dasa a ma.

⁸ E yi fama fundenna nun seχen na soo ragine soone nun yenge so wontoro soone xa mangan konni alo yatən naxan yamarixi e ma.

Sulemani a xaxilimayana fe

⁹ Ala yi fe kolonna nun xaxilimaya gbeen fi Sulemani ma, a fe kolonxine yi wuya alo baan jemensinna. ¹⁰ Sulemani a fe kolonna yi gbo sogeteden muxune birin ma kolonna xa e nun Misiran kaane birin ma kolonna xa. ¹¹ A fe kolonna yi gbo dangu muxune birin na, dangu Esira yixetena nde Etani ra, dangu Heman na e nun Kalikali nun Darada, Maxoli a diine. A xinla yi xuya ayi a dexən yamanane birin yi. ¹² A sanda wuli saxan nan sa, e nun beti wuli keden e nun suulun. ¹³ A yi wudine keɲane fala, keli Liban suman wudine ma han hisopi wudi xuridin naxan minima banxi kanken ma. A mən yi subene fan keɲaan fala e nun xoline nun bubuseene nun yexene. ¹⁴ Dunuɲa mangane birin yi muxune rafa sa keli siyane birin yi, alogo e xa Sulemani a fe kolonna rame a xinla ma, bayo e bata yi a xaxilimayana fe me nun.

Alaa banxin ti feen yi yitən

Taruxune Firinden 2.2-15

¹⁵ Xurami, Tire mangan yi a walikene rasiga Sulemani ma, bayo a bata yi a me, a e bata yi a sugandi mangan na a fafe ɲoxoni, anu Dawuda yi rafan Xurami ma waxatin birin.

¹⁶ Sulemani yi xeraan nasiga, a xa sa a fala Xurami xa, a naxa, ¹⁷ “I a kolon n fafe Dawuda mi naxi banxin tiye Alatala xa, a Ala xinla binyama denaxan yi. Na yi masoto yengene fe ra, a yaxune naxanye ti a xa han Alatala yi e sa a sanna bun ma. ¹⁸ Iki Alatala, n ma Ala bata matabun fi n ma yiren birin yi, yaxu mi fa n ma, yegba mi fa n ma! ¹⁹ N waxi banxin ti feni Alatala xili yi, n ma Ala, alo Alatala a fala n fafe Dawuda xa kii naxan yi, a naxa, ‘N na i ya diin naxan tima mangayani i ɲoxoni, na nan banxin tima n xinla ra.’ ²⁰ Yamarin fi sənən muxune xa Liban suman wudine sege n xa. N ma walikene fama nen i gbeene fema, n yi i ya walikene saren fi alo i wama a xon kii naxan yi, amasoto i a kolon muxu yo mi en ye naxan nɔe wudine sege alo Sidon kaane.”

²¹ A to Sulemani a falane me, Xurami yi sewa han, a yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa to, bayo a bata diin fi Dawuda ma naxan lugoxi xaxinla ra alogo a xa yama gbeeni ito mara!” ²² Xurami yi yabini ito rasiga Sulemani ma, a naxa, “N bata i ya xeraan me. Naxan birin nafan i ma suman wudine nun ɓɓone fe yi, n na lige i xa. ²³ N ma walikene e ragodoma nen sa keli Liban yamanani, e sa e xali ɓɓo igen de, e yi e raxidi, n yi e rasiga igen xun ma han i denaxan yire bama n xa. Menni, n yi e rafulun, i yi e tongo. N waxi naxan ma i tan yii, i donseen nafa n ma banxi kui kaane ma.”

²⁴ Xurami yi suman wudine nun ɓɓone so Sulemani yii alo a yi waxi a xon kii naxan yi. ²⁵ Sulemani tan yi murutun kilo miliyon sennin nun oliwi turen litiri wuli solomasexe nan soma Xurami yii a muxune balon na ɲee yo ɲee.

²⁶ Alatala yi kolonna fi Sulemani ma alo a fala a xa kii naxan yi. Lanni so Sulemani nun Xurami tagi. Nayi, e firinna birin yi layirin xidi e bode tagi.

Sulemani yi karahan wanle yitən

Taruxune Firinden 2.1 nun 2.16-17

²⁷ Manga Sulemani yi karahan walikene ba Isirayila muxune birin ye, e sigɛ han muxu wuli tonge saxan. ²⁸ A yi e yitaxun daxode saxan, muxu wuli fu nan yi walima kike kedenna bun Liban yi. Na xanbi ra, ne yi fa e konni wali gbete ra, bodene fan yi siga Liban yi. Nayi, e daxo yo daxo e walima kike keden

Liban yi, kike firin e konni. Adoniran nan yi kuntigin na karahan walikene xun na. ²⁹ Goron maxanla muxu wuli tonge solofere nan yi Sulemani yii, e nun geme masonla muxu wuli tonge solomasexe geya yireni. ³⁰ Na fari, yamana kanne kuntigin naxanye sugandixi karahan walikene yamari feene ra, ne sigama han wuli saxan keme saxan. ³¹ Mangan yi yamarin fi e xa geme masolixi xungbe fajine fen alogo e xa banxin beten sa. ³² Sulemani a walikene nun Xurami gbeene, e nun Gebala kaane yi gemene masoli, e wudine nun gemene yitan banxin ti feen na.

6

Ala Batu Banxin ti fena Taruxune Firinden 3.1-14

¹ Isirayila kaane mini xanbini Misiran yamanani, na jee keme naanin jee tonge solomasexeden nan yi a ra, Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti folo, a mangayaan jee naanindena Isirayila xun na Siwi kiken na, naxan findixi jeen kike firinden na. ² Manga Sulemani banxin naxan ti Alatala xa, na kuyana nongonna ye tonge sennin, a yigbona nongonna ye maxone, a yitena a ye tonge saxan. ³ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nongonna ye maxone, naxan nun banxin yetagini gboon yi lan. A kuyana Ala Batu Banxin de ra nongonna ye fu.

⁴ Mangan yi foye sode fajine rafala banxin ma. ⁵ A yi kore banxi radigilinxine ti banxin kanken nabilinni, pala gbeen nun pala rajanna ma, a yi konkone ti a rabilinni. ⁶ Kore banxin laberaxini gbona nongonna ye suulun, a tagixina nongonna ye sennin, a saxandena nongonna ye solofere, amasoto banxini gboon mi yi lan a yiren birin yi, alogo xalanbene nama so banxin kankeni. ⁷ A to yi Ala Batu Banxin tima, e geme masolixine nan nawali naxanye yi rafalaxi e malanxi denaxan yi. Deermanan mi rawali, bunbi mi rawali, wuremase yo xui mi mini banxin tideni.

⁸ Kore banxin xurin konkone so deen yi banxin yiifanna nan ma, e yi tema teden nan ma kore banxin tagixini, e nun kore banxi saxandeni. ⁹ Sulemani to yelin Ala Batu Banxin tiye, a yi a xunna so suman farinne nun suman xalanbene ra. ¹⁰ Kore banxin naxanye birin yi Ala Batu Banxin nabilinxi, a yi nongonna ye suulun doxo ne birin de, a yi e nun Ala Batu Banxin nabira e bode ma suman wudine ra.

¹¹ Alatala yi falan ti Sulemani xa, a naxa, ¹² "I Ala Batu Banxini ito tima, xa i sigan ti kiin lanxi n ma tonne ma, xa i n ma sariyane birin suxu, xa i n ma yamarine birin suxu, i yi bira e foxo ra, nayi, n layirin naxan tongoxi i fafe Dawuda xa, n na rakamalima nen i xa. ¹³ N luma nen Isirayila kaane tagi, n mi Isirayila rabejinma, n ma yamana."

¹⁴ Sulemani yi yelin Ala Batu Banxin tiye. ¹⁵ Walikene yi suman farinne sa banxin kanken kuixine ma, keli boxoni han kore, a yi wudin sa a kuiin ma, a yi fofa farinne sa banxin lonna ma. ¹⁶ A yi banxin kuiin rajanni taxun suman farinne ra keli boxoni han kore nongonna ye maxone, a men findi pala rajanna ra Ala Batu Banxin kui naxan yi xili yire sarijanxi fisamantenna. ¹⁷ Nongonna ye tonge naanin nan yi Ala Batu Banxin pala gbeen pala rajanna yetagi. ¹⁸ Suman wudin naxan yi banxin kui, ne yi rafalaxi se fuge sawura fajine nun kundi sawurane nan na, sumanna nan yi a birin na, geme yo mi yi toma.

¹⁹ Sulemani yi pala rajanni tɔn Ala Batu Banxin kui alogo a xa Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxɔ na. ²⁰ Pala rajanna yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔje, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔje, a yitena nɔngɔnna ye mɔxɔje. Sulemani yi xema fajɪ yilɛnlɛnxine sa a ma, a mɔn yi xema fajɪn sa saraxa ganden ma a denaxan nafala suman wudin na. ²¹ A xema fajɪ yilɛnlɛnxine sa banxin kuiin ma, a yi xema yɔlɔnxɔnne radangu pala rajanna yetagi, a xema yilɛnlɛnxine sa a ma. ²² A yi xema fajɪ yilɛnlɛnxine sa banxin birin ma, saraxa ganden naxan yi pala rajanna yetagi, a xema yilɛnlɛnxine sa na ma.

²³ A yi maleka gubugubu kan sawura firin yitɔn yire sarijanxi fisaman-tenna kui Oliwi wudin na, e yitena nɔngɔnna ye fu. ²⁴ Maleka sawura singen gubugubu keden yi kuya nɔngɔnna ye suulun, boden fan yi kuya nɔngɔnna ye suulun, keli a gubugubun boden xunna ma sa ti boden xunna ra, nɔngɔnna ye fu. ²⁵ Nɔngɔnna ye fu nan yi maleka sawura firinden fan na. Maleka sawura firinne kuyan nun e kiin birin yi lan. ²⁶ Nɔngɔnna ye fu nan yi maleka gubugubu kan sawura firinne birin yiteen na. ²⁷ Sulemani yi maleka sawurane ti pala rajanna tagini. E gubugubune yi raminixi. A singen gubugubun yi sigaxi han banxin kanken fɔxɔ kedenna, sawura firinden gabuteɛn fan yi sigaxi han banxin kanken fɔxɔ kedenna bonna. E gubugubune xunne yi dɔxi e bode ra banxin tagini. ²⁸ Sulemani yi xema yilɛnlɛnxine sa maleka sawurane ma.

²⁹ A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala Ala Batu Banxin kanken nabilinne birin yi, a fanna nun a kuina. ³⁰ A yi xemaan sa banxin lonna ma pala firinne birin yi.

³¹ A yi deɛn fɔxɔ firin kanna ti pala rajanna ma Oliwi wudine ra, a deɛn ti wudine yitaxun dɔxɔ suulun nan na. ³² Oliwi wudin nan yi deɛn fɔxɔ firinne ra. A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun jɔxɔnde sawura fajine rafala deɛn ma, a yi xema yilɛnlɛnxine sa deɛn ma, a mɔn yi xemaan sa maleka sawurane nun tugu bili sawurane ma. ³³ A mɔn yi pala gbeen de ti wudine liga na kiini Oliwi wudin na, koni deɛn ti wudine yi yitaxunxi dɔxɔ naanin nan na. ³⁴ Deɛn fɔxɔ firinne birin yi rafalaxi fɔfɔ farinne nan na naxanye yitaxunxi fɔxɔ firin firinna ra. ³⁵ A yi maleka gubugubu kan sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala deɛne ma, a yi xema bɔnbɔxin sa sawurane ma.

³⁶ A mɔn yi gɛme sansanna bilin saxan nafala, a suman wudin bilin keden sa a fari.

³⁷ A mangayaan jɛɛ naanindeni, Siwi kiken na, e yi Alatala Batu Banxin betɛn sa. ³⁸ A mangayaan jɛɛ fu nun kedendeni, Bulu kiken na, naxan findixi jɛɛn kike solomasɛxeden na, banxin wanle birin yi jan alo a yi lan kii naxan yi. Sulemani a ti jɛɛ solofere nan bun.

7

Sulemani a manga banxin tiina

¹ Sulemani mɔn yi a banxin ti, na bu nɛn jɛɛ fu nun saxan han a yi a rajan. ² A na banxi singen ti naxan xili Liban Fɔtɔnna Banxina, a kuyana nɔngɔnna ye keme, a yigbona nɔngɔnna ye tonge suulun, a yitena nɔngɔnna ye tonge saxan, a na ti suman senbetenna safa naanin fari. Suman xalanbene yi senbetenne kɔɛ. ³ Banxin kuiin yi xunna soxi suman farinne nan na, e saxi xalanbene ma naxanye yi senbetenne kɔɛ. Xalanbe tonge naanin e nun suulun nan yi a ra, fu nun suulun safa keden. ⁴ Banxin foye sodene safa

saxan nan yi a ra, na foye sodene fan yi yee rafindixi nen e bode ma saxan saxan. ⁵ Tongon naanin nan yi deene birin nun e ti wudine ma, e yi yee rafindixi e bode ma saxan saxan. ⁶ Na xanbi ra, a palaan folon ti senbetenne ra naxan kuya yi nongonna ye tonge suulun, a yigbona nongonna ye tonge saxan. Na yee ra a so deen palaan fan ti senbetenne ra, a yinbene rafala a ma. ⁷ A yi mangayaan gbede banxin ti, a yi kitin sama denaxan yi naxan xili Kiti Sa Banxina. A yi suman farinne sa banxin kuiin yirene ma, keli boxoni han banxin kuiin xunna sone.

⁸ A gbee banxina, a yeteen yi doxoma denaxan yi, na fan yi ti na kiini yin gbete kui, banxin boden xanbi ra. Sulemani yi na banxi sifan fan ti Misiran mangana dii temen xa a naxan tongo a jaxanla ra.

⁹ Banxine birin yi tixi geme faji yebaxine nan na keli a tandem ma han yin gbeena, gemen naxanye maligaxi, e bo seraan na, banxin kuiin nun a fanna, keli boxon ma han a xuntagi. ¹⁰ Banxin beten saxi geme xungbe fajine nan na, a gemena nde yigbona nongonna ye fu, ndee nongonna ye solomasexe. ¹¹ Banxin yi tixi geme xungbe fajine ra naxanye maligaxi, e bo alogo e xa lan e doxodene ma, e nun suman xalanbene. ¹² Geme gbeen bilin saxan nan findi yin gbeen sulunna ra, suman wudin bilin keden fan yi sa na fari alo Alatala Batu Banxini sansanna kui xiin tixi kii naxan yi, e nun a so deen palana.

Sulemani wanla naxanye so Xirami yii

Taruxune Firinden 2.10-13

¹³ Manga Sulemani yi xeraan nasiga Tire taani Xirami foxo ra. ¹⁴ Kapa gilen nan yi Xirami nga ra naxan kelixi Nafatali bomsanni. Tire kaan nan yi a fafe ra, a yi sulan nan nawalima. A yi lugoxi fekolonna nun xaxilimayaan nun lannin na sulan nawali feen na. A yi fa Manga Sulemani fema, a a wanle birin ke.

Ala Batu Banxi Senbeten Firinne

Taruxune Firinden 3.15-17

¹⁵ Xirami yi sulan naxulun a senbeten xungbe firin nafala, e yitena nongonna ye fu nun solomasexe, e rabilinna nongonna ye fu nun firin. ¹⁶ A yi sulan kondan firin yelan, alogo a xa e so senbetenne xun na, konde singen yitena nongonna ye suulun, kondan firinden yitena nongonna ye suulun. ¹⁷ A man yi sulan nafala yaladine ra e nun yolononne ra kondene maxidi seen na naxanye yi senbetenne xuntagi, solofere konde singen xa, e nun solofere kondan firinden xa. ¹⁸ A yi girenada wudi bogi sawurane rafala, safa firin nan yi yalane fari naxanye yi senbetenne kondene maxidixi. ¹⁹ Kondan naxanye yi senbetenne xuntagi so deen palaan kui, ne yi ligaxi alo gabala fugena, e yitena nongonna ye naanin. ²⁰ Kondan naxanye yi senbeten firinne xuntagi, ne keden kedenna yi rabilinxi girenada wudi bogi sawura keme firin nan na, a xungbe yiren naxanye yi rafalaxi yalaan dexon. ²¹ A yi na senbetenne ti Ala Batu Banxin so de palaan fema. A yi yifari ma senbetenna ti, a xili sa Yakini, a man yi komen ma senbetenna ti, a xili sa Boosu. ²² Ne kondene yi rafalaxi gabala fuge sawurane nan na. Na kiini Xirami yi yelin senbetenne rafale.

Ige ramarade gbeena fe

Taruxune Firinden 4.2-5

²³ Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nongonna ye fu, a yitena nongonna ye suulun. Nongonna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinje. ²⁴ Kundine sawurane yi a de kinkin bunna

rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nongonna ye keden yo keden bun. Kundi sawurane yi rafalaxi safa firin nan na, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi keden nan na. ²⁵ Ige ramaraden yi dɔxi turaan sawura sulan daxi fu nun firin nan fari, saxan ye rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan komenna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nen, e birin gbinding yi ige ramaraden nan bun ma. ²⁶ Yii kuiin ye kedenna nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli tonge solomasexe jɔxɔn nan yi sama a kui.

Sulan wontorone

²⁷ A yi ige maxali wontoro fu rafala sulan na. E birin kuya nongonna ye naanin, e yigbona nongonna ye naanin, e yitena nongonna ye saxan. ²⁸ Ige maxali wontorone yi rafalaxi i kii nin: Sula falafalane nan yi findixi wontorone gbinding na. Na falafalane yi sotixi sula gbelemene yi naxanye tixi wontoron tongon naaninne ma. ²⁹ Falafalan naxanye yi tixi sula gbelemene longonne ra, yatane nun turane nun maleka gubugubu kanne sawurane yi ne ma e nun gbelemene fan ma. Mesemesenne yi e rabilinxi. ³⁰ Sulan nan nafalaxi wontorone birin sanne ra. Na naanin nan yi e bun ma. E soxi sula gbelemen xun na. Ige ramara kundi sula daxin yi rafalaxi e birin kui, e suxi bun ti naanin na, e rafalaxi sula raxulunxin na, e bun ti mesemesenxine labe ra. ³¹ Ige maxali wontoron kui yili digilinxin nan yi rafalaxi a kui naxan yite han nongonna ye keden. Na nan yi findixi ige kundin dɔxɔden na. Kundin dɔxɔden deen digilinna, na yi gbo nongonna ye keden e nun a tagi. Kundin dɔxɔden naxan yi wontoron de kinkin faxa ra, mesemesenne yi rafalaxi ne ma. Na yirene mi yi digilixi, tongon naanin nan yi ne ra. ³² Wontorone sanne yi a falafalane bun ma, e soxi sula gbelemene xun na naxanye yi sotixi a bun ma. E sanne yigbona, nongonna ye keden e nun a tagi. ³³ E sanne yi rafalaxi alo yenge so wontorone sanne, e yi seene birin nafalaxi sula raxulunxin nan na. ³⁴ Wontorone birin, a suxu se naanin yi rafalaxi a ma a tongon naaninne yi. E nun wontorone yi rafalaxi e bode yi. ³⁵ Wure digilinxina nde yi rabilinxi ige kundi dɔxɔ yinla ma wontorone birin kui, a yikuyena nongonna ye keden. Ige ramara kundin nun a bun tiine nun wontoron kuiin birin yi rafalaxi kedenna nan na. ³⁶ Xirami yi maleka gubugubu kanne nun yatane nun tugu binle sawurane rafala a bun tiine nun a falafalane ma, e xanye denaxan birin yi e nun a yi e birin nabilin mesemesenne ra. ³⁷ Ige maxali wontorone yi rafalaxi na kii nin, e birin wure siya keden, e birin gbo kii keden, e birin keja keden.

Taruxune Firinden 4.6

³⁸ Xirami man yi ige ramara kundin sula daxi fu rafala, e yigbona nongonna ye naanin, litiri wuli keden e nun keme sennin yi se ne kui. A ige ramara kundi keden dɔxɔ wontorone birin kui. ³⁹ A yi ige maxali wontoron suulun lu Ala Batu Banxin yiifanna ma, a suulun lu a komenna ma. A yi ige ramara se xungbeen ti Ala Batu Banxin yiifanna sogeteden binni a tongonna ma.

Taruxune Firinden 4.7-5.1

⁴⁰ Xirami to ige ramara seene nun tee ko seene nun goronne rafala, a yi yelin wanle birin na, a naxanye folo Manga Sulemani xa Alatala Batu Banxini:

⁴¹ Senbeten xungbe firin,
e nun e konde firinne e xuntagi alo barama,
e nun yolɔnxɔn yalaan naxanye senbetenne kondene maxidi seene ra,

⁴² e nun girenada wudi bogi sawura kemε naaninna naxanye yi na yɔ̀ɔ̀nɔ̀n yala firinne ma naxanye yi saxi safa firin, e singan e kondene rabilinni e maxidi seen na, kondene naxanye yi luxi alo barama,

⁴³ e nun ige maxali wontoro fune nun ige kundine e xun tagi,

⁴⁴ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra,

⁴⁵ e nun goronne nun tεε kɔ seene nun wuli xuya goronne. Xirami muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ⁴⁶ Mangan sula raxulunxin nafala na seene ra bɔ̀xɔ̀ kui gexine nan kui, Yurudεn baan mεrεmεrεni Sukoti taan nun Saratan taan longonna ra. ⁴⁷ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatεn sulan xasabin kilon mi yi nɔε kolonjε.

⁴⁸ Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Alatala Batu Banxin xa, xεma saraxa ganden nun buru ralixin xεma tabanla ⁴⁹ nun xεma kεndε lεnpu dɔ̀xɔ̀ seen naxanye yεbaxi suulun fɔ̀xɔ̀ kedenni suulun bode fɔ̀xɔ̀ni yire sarijanxi fisamantenna yetagi e nun se fuge fajine sawurane e nun lεnpune nun se tongo se xεma daxine ⁵⁰ nun goronne nun lεnpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane nun wusulan gan se xεma daxine nun dεen singan se xεma daxine yire sarijanxi fisamantenna xa banxin kui e nun Ala Batu Banxin so dεen yetεen xa. ⁵¹ Sulemani a wanle birin nakamali na kii nin Alatala Batu Banxini. Sulemani yi muranne birin sa banxini a fafe Dawuda naxanye rasarijan, gbetin nun xεmaan nun se gbeteye. A yi ne ramara Alatalaa banxin nafunle yε.

8

Layiri Kankiraan fa fena Ala Batu Banxini

Taruxune Firinden 5.2-6.2

¹ Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bɔ̀nsɔ̀n kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan a fεma Yerusalen yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, dεnaxan mɔn xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.

² Isirayila xεmεne birin yi e malan Manga Sulemani fεma, Etanimi kiken na, naxan findixi jεεn kike solofereden na, sali waxatina.

³ Isirayila fonne birin to fa, saraxaraline yi fa Layiri Kankiraan na. ⁴ E yi Alatalaa Kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraline nun Lewi bɔ̀nsɔ̀nna muxune yi e xali. ⁵ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan naxan birin yi malanxi a fεma, e ti Layiri Kankiraan yetagi, e yi yεxεene nun jingene ba saraxan na, naxanye yi wuya han e xasabin mi yi nɔε kolonjε. ⁶ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a funfuni, banxin yire sarijanxi fisamantenni, maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁷ Amasɔ̀to maleka sawurane gubugubune yi bandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine xun ma. ⁸ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mɔn na han to. ⁹ Gεmε walaxa firinne nan tun yi kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi dεnaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹⁰ Saraxaraline mini yire sarijanxini waxatin naxan yi, kundaan yi Alatalaa banxin nafe. ¹¹ Kundana fe ra, saraxaraline mi yi nɔε e wanla rabe, amasɔ̀to Alatalaa nɔ̀rɔ̀n yi Alatalaa banxin nafexi.

¹² Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa,

“Alatala bata a ragidi
a xa dɔxɔ kunda yidimixini!

¹³ N bata banxi fajin ti
naxan findima i dɔxɔden na,
i luma denaxan yi habadan.”

*Ala Batu Banxin nasarijan fena
Taruxune Firinden 6.3-11*

¹⁴ Mangan yi a yeε rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba ne xa. ¹⁵ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ¹⁶ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini bɔxɔni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bɔnsɔnne xa, banxin tiye n xinla binya feen na denaxan yi, koni n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’* ¹⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹⁸ Alatala bata yi a fala n fafe Dawuda xa, a naxa, ‘Amasɔtɔ i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ¹⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fɔ i ya dii xemena, i yeteen naxan sɔtɔxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’”

²⁰ “Alatalaa layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda bɔxɔni, n yi dɔxɔ Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ²¹ N bata yirena nde yitɔn kankiraan xa, Alatala layirin denaxan yi, a naxan yitɔn e nun en benbane tagi, a to e ramini Misiran yamanani.”

*Sulemani Ala maxandina
Taruxune Firinden 6.12-40*

²² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ²³ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma i ya walikene xɔn naxanye sigan tima i yetagi e bɔɛn birin na. ²⁴ I bata i ya falan nakamali i ya walikene xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i deen na, i bata na rakamali i senbeni to. ²⁵ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mɔn xa i ya falan nakamali, i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I bɔxɔ yibirani mi janje n yetagi mumε Isirayilaa mangaya gbɛdeni, fanni i yixetene n ma kiraan suxuma, e sigan ti n yetagi alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ²⁶ Iki, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikene Dawuda xa, n fafe!”

²⁷ “Koni, Ala fa dɔxe dunuja yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi nɔe xanje a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ²⁸ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli mati i ya walikena maxandi xuine nun a mafanne ra. I tuli mati i ya walikena mafan xuine nun maxandi xuine ra a naxanye falama i xa to. ²⁹ I yeεn ti banxini ito ra kɔεen nun yanyin na, i a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nin!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikene naxan tima yireni ito mabinni. ³⁰ I ya walikene nun i ya Isirayila yamana maxandin nasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

³¹ “Xa muxuna nde a boden haken tongo, muxune yi a karahan, a xa fa a kɔlɔ i ya yire sarijanxin yetagi banxini ito kui. ³² Nayi, a xuiin name kore xɔnna ma, i yi fena nde liga, i yi kitin sa i ya walikene tagi. Naxan kalan tixi,

* **8:16:** Samuyeli Firinden 7.6

i na yalagi, i na goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tinxindena tinxinyaan yita, i yi a suxu a tinxinni.”

³³ “A nɔɛ ligɛ nɛn yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xɛtɛ i ma, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluum xandi i tan xɔn banxini ito kui,³⁴ nayi, i xa e xuiin namɛ kore xɔnna ma, i diɲa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxɔn ma i naxan so e benbane yii.”

³⁵ “A nɔɛ ligɛ nɛn kore xɔnna yi balan, tulen mi fa fɛ mumɛ, e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yɛɛ rafindi be ma, e i xandi, e yi i xinla binya, e xɛtɛ e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e tɔɔ,³⁶ nayi, i e xuiin namɛma nɛn kore xɔnna ma, i diɲama nɛn i ya walikɛne yulubine ma e nun i ya yamana Isirayila. I e xaran kira fɔɲin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

³⁷ “A nɔɛ ligɛ nɛn tɔɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamɛna hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara hanma e kun hanma tuguminne yi mini hanma supɛne hanma yaxuna nde na Isirayila kaane taa makantanxine rabilin yɛngɛni, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure ɲaxine. ³⁸ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔɔn nun e ɲaxankatan kolonma nɛn, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁹ Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kɛwanle ra, bayo i birin bɔɲɛ yi feen kolon, amasɔtɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔɲɛ yi feene kolon. ⁴⁰ Nayi, e gaxuma nɛn i yɛɛ ra waxatin birin yi e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

⁴¹ “Xɔɲɛn naxan mi findixi Isirayila kaana nde ra, i ya yamana, na fama nɛn be sa keli yamana makuyeni, i xinla a fe ra,⁴² bayo muxune a mɛma nɛn a i xinla nun i sɛnɛn gbo. A na fa salideni banxini ito mabinni,⁴³ i a yabi kore xɔnna ma, i dɔxɔdeni. Xɔɲɛn naxan birin maxɔdinma i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yɛɛ ra, alo i ya yamana Isirayila. E xa a kolon a banxini ito ratinmɛxi i tan nan xili yi n naxan tixi!”

⁴⁴ “A nɔɛ ligɛ nɛn Isirayila kaane yi siga e yaxune yɛngɛdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yɛɛ rafindi i ya taa sugandixin ma e nun Alatala Batu Banxin naxan tixi i xa. ⁴⁵ Nayi, i tuli mati kore xɔnna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

⁴⁶ “A nɔɛ ligɛ nɛn, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xɔɔn yitama e ra nɛn, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ⁴⁷ E na tubi i ma na yamanani e konyiyani denaxan yi, e xun xɛtɛ i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata hakɛn liga, nxu bata yulubin tongo, nxu bata fe ɲaxin liga,’⁴⁸ e xɛtɛ i ma e bɔɲɛn birin nun e niin birin yi e yaxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandi xuine rasiga i ma, e yɛɛ rafindixi yamanani ma i naxan so e benbane yii, e yɛɛ rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli. ⁴⁹ Nayi, e sanla nun mafanna yabi kore xɔnna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali. ⁵⁰ I ya yamaan mafeluma nɛn a yulubine ra e nun a fe ɲaxine birin i xili ma. Naxanye e suxi konyiyani, i yi e hinanna raso ne yi, alogo e xa kininkinin e ma. ⁵¹ Amasɔtɔ i ya yamaan nan e ra, i gbeena, i e ramini nɛn Misiran yamanani naxan luxi alo sulun tɛɛn† naxan wuren naxulunma.”

† 8:51: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛna.”

⁵² “I yεen xa lu i ya walikena maxandine ra, e nun i ya yamana Isirayilaa maxandine, alogo i xa nxu yabi nxo maxandine yi waxatin birin. ⁵³ Amasoto i bata nxu ba yamaan bonne birin ye baxon fari, alogo nxu xa findi i gbeen na, alo i a fala kii naxan yi fata Musa ra, i ya walikena, i to nxu benbane ramini Misiran yi. I tan Marigina Alatala!”

Duban yamaan xa

⁵⁴ Sulemani yelin maxandine nun mafanne birin tiye waxatin naxan yi, a yi keli Alatalaa saraxa ganden yetagi, a yi xinbi sinxi denaxan yi, a yiine yitexi kore. ⁵⁵ A tixi, a yi duba Isirayila yamaan birin xa a xuini texin na, a naxa, ⁵⁶ “Tantunna xa fi Alatala ma, naxan matabun fi Isirayila ma, a yamana, alo a e tuli sa kii naxan yi. A fala fajin naxanye birin ti fata Musa ra, a walikena, keden mi luxi a ligataren na. ⁵⁷ Alatala, nxo Ala xa lu en xon alo a lu en benbane xon kii naxan yi, a nama jinan en xon mumε, a en nabejin. ⁵⁸ Koni, a xa en bojen bandun a binni, alogo en xa sigan ti a kiraan birin xon ma. En yi a yamarine nun a tonne nun a sariyane suxu, a naxanye yamari en benbane ma. ⁵⁹ N maxandin naxanye tixi Alatala ma, en ma Ala, ne xa rabira a ma koeen nun yanyin na, alogo a xa en mali lxo yo lxo, ε tan nun n tan bayo a yamaan nan en na, Isirayila. ⁶⁰ Nanara, dunuja siyane birin xa a kolon a Alatala nan Ala ra, a gbete yo mi na. ⁶¹ Alatala xa lu ε bojeni, en ma Ala. E bira a sariyane foxo ra, ε yi a yamarine suxu, alo ε kii naxan yi to.”

Saraxane yi ba Alatala xa

Taruxune Firinden 7.4-10

⁶² Isirayila kaane birin yi fa mangan fema, e yi saraxane ba Alatala xa. ⁶³ Ninge wuli moxojen nun firin e nun yexee wuli keme moxoje, Sulemani yi ne koe raxaba Alatala xa boje xunbeli saraxan na. Mangan nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa banxin nabi na kii nin. ⁶⁴ Na lxonni, mangan yi sansanna rasarijan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun boje xunbeli saraxa subene turene fi Alatala ma sansanna kui. A na raba menni nen, bayo saraxa ganden naxan yi rafalaxi sulan na Ala Batu Banxin yetagi, na yi xurun. Saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa subene turene birin mi yi xanje menna fari.

⁶⁵ Sulemani yi sanla raba na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni, e yi e malan Alatala yetagi, en ma Ala, xi solofere. Na xanbi ra, e mon yi xi solofere sa na fari, a birin malanxina, xi fu nun naanin. ⁶⁶ Xi solomasexede lxonni, a yi yamaan bejin. E yi duba mangan xa, e siga e konni, e sewaxi e bojeni fe fajin birin na Alatala naxan nabaxi Dawuda xa, a walikena, e nun Isirayila a yamana.

9

Ala mon yi mini Sulemani xa

Taruxune Firinden 7.11-22

¹ Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, e nun a manga banxina, e nun a wa naxan birin liga feni, ² Alatala mon yi mini Sulemani xa a firinden, alo a mini a xa kii naxan yi Gabayon taani. ³ Alatala yi a fala a xa, a naxa,

“N bata i ya mafanna nun i ya maxandi xuiin nasuxu i naxan nalixi n ma. N bata banxini ito rasarijan i naxan tixi n xili yi habadan. N yeen nun n bojen luma nen tixi be ra habadan. ⁴ I tan xa sigan ti fetareyaan nun tinxinyani

n yetagi alo i fafe Dawuda. I feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tønne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii. ⁵ Nayi, n na i ya mangayaan nasabatima nən habadan Isirayila xun na, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n naxa, ‘I bənsənna mi janje i jəxəni Isirayila mangayani habadan.’ ⁶ Koni, xa i tan hanma i ya diine ε xun xanbi so n yi, xa ε mi n ma sariyane nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ε yii, xa ε siga ala gbete ye batudeni, ε xinbi sin e bun ma, ⁷ nayi, n na Isirayila kaane bama nən na bəxəni n naxan soxi e yii. N na n mēma nən n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na. Na ma, Isirayila findima nən yagi seen nun magele seen na yamanane birin tagi. ⁸ Hali banxini ito to rayabu iki, na waxatini, naxan yo na dangu a fēma, ne kabema nən, e yi kəntəfili. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ⁹ E yabima nən, e naxa, ‘Bayo e bata Alatala rabejin, e Ala, naxan e benbane ramini Misiran yamanani, e yi ala gbete ne xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tərəni itoe birin nafa e ma.’ ”

*Sulemani a wali sifa wuyaxine
Taruxune Firinden 8.1-18*

¹⁰ Jεε məxəjən bun ma, Sulemani yi banxi firinni itoe ti, Alatala Batu Banxin nun a manga banxina. ¹¹ Tire manga Xurami bata yi suman wudin nun fəfə wudin nun xəmaan so Sulemani yii, a yi wama naxan yo xən. Manga Sulemani yi taa məxəje so Xurami yii Galile yamanani. ¹² Xurami yi mini Tire taani taane matodeni Sulemani naxanye soxi a yii. Koni e mi rafan a ma. ¹³ Xurami yi a maxədin, a naxa, “Ngaxakedenna, i taan sifan mundunye soxi n yii be?” A yi e xili sa Kabulu yamanana, na xinla ne xun ma han to. ¹⁴ Anu, Xurami bata yi xəmaan kilo wuli saxan nasiga Sulemani ma.

¹⁵ Manga Sulemani bata yi karahan wanle yitən lan Alatala Batu Banxin ti feen nun a yetena banxin nun Milo gbingbinna nun Yerusalən yinna ma, e nun Xasori nun Megido nun Geseri taane. ¹⁶ Misiran mangan bata yi fa, a Geseri taan suxu yəngeni, a yi a gan, Kanan kaan naxanye yi dəxi taani, a ne faxa. A mən yi taan sa a dii tēmən fari siga a xεmε taa ra, Sulemani a jaxanla. ¹⁷ Sulemani mən yi Geseri taan ti, a mən yi Beti-Xoron taan laben ti, ¹⁸ e nun Baalati taan nun Tamari taan naxan yamanan tonbon yireni. ¹⁹ A mən yi taa gbete na ndee ti, a yi balone ramarama denaxanye yi, e nun yenge so wontorone nun soone yi luma taan naxanye yi. Sulemani wa naxan birin ti feni Yerusalən taani e nun Liban yamanan nun yire gbete, a yi yamanan naxanye birin xun na, a yi na birin ti.

²⁰ Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune muxu dənxen naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi yamanani. ²¹ E yixetən naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi nə naxanye faxe, Sulemani yi ne findi konyine ra, e na yi han to. ²² Koni, Sulemani mi fa Isirayila kaane ti konyiyaan na, bayo e yi findixi a sofane nan na, e nun a walikene nun a kuntigine nun a sofa kuntigine, e nun a wontoro ragine nun soo ragine kuntigine. ²³ Sulemani mən yi Isirayila kaan muxu kεmε suulun tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

²⁴ Misiran mangana dii tēmən yi keli Dawudaa Taani, a dəxə manga banxini Sulemani naxan tixi a xa. Na xanbi ra, Sulemani mən yi gbingbinna rafala a banxin nabilinni, a na xili sa Milo.

* **9:13:** Kabulu maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən fa fala “alo sese.”

²⁵ Sulemani yi saraxa gan daxin bama nen sanja ma saxan jeeen bun ma e nun boje xunbeli saraxane yire sarijanxini a naxan ti Alatala xa. A mon yi wusulanna ganma nen yire sarijanxin fari naxan yi Alatala yetagi. A yi Ala Batu Banxin nawalima na kii nin.

²⁶ Manga Sulemani yi kunkine yiton Esiyon-Gebere yi, Elati taan dexon, Gbala Baan de, Edan yamanani. ²⁷ Xurami a kunki ragiin naxanye yi baan kolon, a yi ne rasiga Sulemani a walikene fema kunkine kui. ²⁸ E siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin tongo, e fa e ra Manga Sulemani xon.

10

Saba Manga Naxanla yi fa Sulemani konni

Taruxune Firinden 9.1-12

¹ Saba manga jaxanla yi Sulemani mankana me Alatala fe yi. Nayi a yi fa Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni, a yi maxodin xodexene sa a bun ma. ² A yi fa Yerusalen yi e nun a foxorabira gbeene, jogomen naxanye yi latikononne nun xema gbegbe maxalima, e nun geme faji kendene. A yi siga Sulemani fema, naxan birin yi a bojeni, a yi na fala a xa. ³ Sulemani yi a maxodinne birin yabi, sese mi lu mangan mi naxan yeba a xa. ⁴ Saba manga jaxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁵ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra, e nun a rabilinna muxune ti kiine, e nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane, e nun a saraxa gan daxine a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenen han a yengin yi dasa. ⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, "Nondin nan yi a ra n naxan mexi n ma yamanani i kiin nun i ya fekolonna fe yi. ⁷ N mi yi laxi a ra benun n xa fa n yi a to n yeen na. E mi yi a tagiin yeteen falaxi n xa. N naxan birin mexi, i ya fekolonna nun i ya nafulu kanyaan dangu na ra. ⁸ Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema. ⁹ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i ti Isirayila mangan na. Bayo Isirayila rafan a ma habadan, nanara a i findixi mangan na alogo i xa kiti kendene sa tinxinni."

¹⁰ A yi xemaan kilo wuli saxan so mangan yii, e nun latikonon gbegbe nun boxo bun nafunle. Latikonon faji mi fa na sonon alo Saba manga jaxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹¹ Xurami a kunkin naxanye yi xemaan maxalima sa keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudi sifan gbegbe ra e nun boxo bun nafunle keli Ofiri yi.

¹² Manga Sulemani yi santali wudine findi Alatala Batu Banxin bun tiine ra, e nun manga banxin bun tiine. A mon yi na wudina nde rafala maxaseene ra alo kondenne nun bolonne, maxase maxane xa. Han to, e mi fa santali wudin to fe Isirayila yi na kiini.

¹³ Naxan birin yi rafan Saba manga jaxanla ma, a ne maxodin, Manga Sulemani yi ne so a yii. A yeteen yi se gbete ye fi a ma a mangayaan fanni. Na xanbi ra, manga jaxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

Sulemani a nafunle fe

Taruxune Firinden 9.13-28

¹⁴ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma jee kedenna bun ma, na gboon yi sige han kilo wuli moxoje. ¹⁵ Yulaya seene mudun yi saxi na nan fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbete ne yi e nun Arabune mangane nun yamana kanne yi fama mudun naxanye ra. ¹⁶ Manga Sulemani yi ye

masansan wure lefaan xεma daxin xungbeen kεmε firin nafala, xεmaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁷ A mɔn yi yε masansan wure lefaan xεma daxin xurin kεmε saxan nafala, xεmaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fɔtɔnna,” a yi sa e sa mɛnni. ¹⁸ Mangan yi sama jinna rafala manga gbεde gbeen na, a xεma igen sa a ma. ¹⁹ Tede sennin nan yi manga gbεden ma, a faxa binna yi radigilixi a xanbi ra nen, a yiine yi a fɔxɔ firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fεma. ²⁰ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin kɔmɛnna ma. Na jɔxɔnna munma liga yamana yo yi. ²¹ Xεmaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xεmaan nan yi Liban fɔtɔn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalan gbetin na, bayo Manga Sulemani waxatini, gbetin mi yi yatεxi sese ra.

²² Kunkin gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasiga baan xun ma Xurami a kunkine fɔxɔ ra. Nεε saxan yo jεε saxan kunkine yi xεtεma nen Isirayila yi, e rafexi xεmaan nun gbeti fixεn nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

²³ Manga Sulemani yi dangu bɔxɔn mangane birin na fata a nafulu kanyaana nun a xaxilimayaan na. ²⁴ Dunuɗa muxune birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bɔjɛni, e xa na rame. ²⁵ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xεma daxine nun dugine nun yengε so seene nun latikɔnne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin jεε yo jεε.

Taruxune Firinden 1.14-17 nun 9.25-28

²⁶ Sulemani yi yengε so wontorone nun soone malan, wontoro wuli keden kεmε naanin yi a yii e nun soo wuli fu nun firin, a yi ne lu taane yi a wontorone yi denaxanye yi e nun Yerusalen yi mangan fεma. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gεmεne, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xɔde binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ²⁹ Wontoron naxan yi kelima Misiran yamanani, na yi sarama gbeti gbanan kεmε sennin nan na. Soon tan yi sarama gbeti gbanan kεmε tonge suulun nan na. Na yula kedenne nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

11

Sulemani a jaxanle

¹ Manga Sulemani naxan Misiran mangana dii tεmɛn dɔxɔ, a mɔn jaxalan xɔjε wuyaxi dɔxɔ nen, naxanye yi fataxi Moyaba kaane nun Amonine nun Edɔn kaane nun Sidɔn kaane nun Xiti kaane ra. ² Ne yi kelixi siya gbεtene nin Alatala a fala Isirayila kaane xa naxanye fe yi, a naxa, “E nama siga e konni mumε, e mi fε ε konni mumε, waxatina nde e ε bɔjɛn firifirima nen e alane binni.”* Koni, Sulemani kankan ne nan ma marafanna xɔn. ³ A yi manga dii tεmɛn kεmε solofere sɔɔ jaxanla ra, e nun konyi jaxalan kεmε saxan a naxanye sɔɔ jaxanla ra.† Na jaxanle yi a bɔjɛn maxεtε. ⁴ Sulemani fori waxatini, a jaxanle yi a bɔjɛn xunsa ala gbεtene ma, a bɔjɛn birin mi lu

* **10:25:** Gbaxaloni itoe sɔɔma soon nun sofana na diin sɔɔ waxatin naxan yi. * **11:2:** Na feen

seβexi Xɔɔyaan 34.12 kui. † **11:3:** Konyi jaxanle sariyan seβexi Xɔɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔɔ a jaxanla ra.

Alatala, a Ala xa sɔnɔn, alo a fafe Dawuda bɔɲɛn yi kii naxan yi. ⁵ Sulemani yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala ɲaxalanmana, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala ɲaxina. ⁶ Sulemani yi fe ɲaxin liga Alatala yeɛ ra yi, a mi yi a xuiin suxi alo a fafe Dawuda. ⁷ Nayi, Sulemani yi taan kiden ti geyaan fari Kemosi xa denaxan Yerusalɛn yeɗagi, Moyaba kaane ala, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala ɲaxina. ⁸ A yi na liga a siya gbete ɲaxanle birin xa, naxanye yi wusulanna nun saraxan fima e alane ma.

⁹ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Sulemani ma. Bayo, a bata yi a xaxinla xun xanbi so Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan bata yi mini Sulemani xa sanɲa yi frin. ¹⁰ Alatala yi a yamarin fi a ma, a nama ala gbeteɛne batu, koni Sulemani mi a xuiin suxu, a yi ala gbeteɛne batu. ¹¹ Alatala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “Bayo i bata a liga iki, bayo i mi n ma layirin mafaxaxi, e nun n yamarin naxanye soxi i yii, n mangayaan bama i yii nɛn, n na a so i ya walikɛna nde yii. ¹² Koni i fafe Dawuda a fe ra, n mi tɔɔyani ito rakamalima i ya siimayani. N mangayaan bama i ya dii xɛmɛn nan yii. ¹³ A yeɗena, n mi yamanan birin bama a yii, koni n bɔnsɔn keden luma a yii nɛn, n ma walikɛn Dawudaa fe ra, e nun Yerusalɛn ma fe ra, n taan naxan sugandixi.”

Sulemani yaxune fe

¹⁴ Alatala yi Sulemani yaxun nadin a ma, naxan yi xili Xadada, Edɔn kaan naxan keli Edɔn mangan bɔnsɔnni. ¹⁵ Dawuda Edɔn yamanan nɔ waxatin naxan yi, sofa kuntigin Yowaba bata yi te muxu maluxundeni, xɛmɛn naxanye yi Edɔn yi, a ne birin faxa. ¹⁶ Yowaba nun a sofane lu nɛn Edɔn yi kike sennin, alogo e xa banxulanne nun xɛmɛne faxa. ¹⁷ Koni Xadada mɔn yi banxulan ɲɔɛyani. A tan nun Edɔn kaan naxanye yi a fafe a wanle ra, e nun ne yi e luxun, e siga Misiran yi. ¹⁸ E keli Midiyan yamanani, e siga Paran tonbonni, e Paran muxuna ndee bira e fɔxɔ ra, e fa Misiran yi Misiran mangan fɛma. Misiran mangan yi banxin so Xadada yii, a yi a balo, a bɔxɔne so a yii. ¹⁹ Xadada yi Misiran mangan kɛnɛn, han mangan yi a ɲaxanla xunyeɛn fi a ma, manga ɲaxanla Tapenesi xunyɛna. ²⁰ Tapenesi xunyeɛn yi dii keden sɔtɔ Xadada xa, a yi a xili sa Genubati. Tapenesi yi a maxuru Misiran mangana banxini, Genubati yi lu Misiran mangana banxini, mangana diine tagi. ²¹ Xadada to a mɛ Misiran yi a Dawuda bata yi faxa, e nun sofa kuntigin Yowaba, a yi a fala Misiran mangan xa, a naxa, “A lu n xa xɛte n ma yamanani.” ²² Misiran mangan yi a maxodin, a naxa, “I dasaxi nanse ra n fɛma be ba? Nanfera i kataxi xɛte feen na i ya yamanani?” A yi a yabi, a naxa, “Sese mi dasaxi n ma, koni a lu n xa xɛte.”

²³ Ala yi yaxu gbete rakeli Sulemani xili ma, a xili Reson, Eliyadaa dii xɛmɛn naxan a gi a kanna Hadadeseri, Soba mangan bun. ²⁴ Dawuda Hadadeseri a ganla halagi waxatin naxan yi, Reson bata yi ganla nde malan a yeɗe xa, a yi naxan xun na. E yi siga Damasi taani, e sa dɔxɔ mɛnni, e yi Damasi mangayaan tongo. ²⁵ A findi nɛn Isirayila yaxun na Sulemani a siimayaan birin yi, sa Xadada gbee fe ɲaxine fari. Reson ma mangayani Arami yamanani, a Isirayila ɲaxaxu nɛn.

Yerobowan ma muruteɛna

²⁶ Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan fan yi muruteɛ mangan xili ma Sulemani a walikɛna. Efirami bɔnsɔnna nan yi a ra naxan keli Sereda taani. Kaɲa gilɛn nan yi a nga ra, a xili Seruya. ²⁷ A muruteɛ mangan xili ma i kii nin. Sulemani yi Milo gbingsinna tima e nun a yi a fafe Dawudaa Taan nabilinna yinna yinla nde yitɔnma. ²⁸ Na waxatini, foningen wekilɛxi fangamaan nan

yi Yerobowan na. Sulemani to na banxulanna to wale, a yi a findi Yusufu bɔnsɔnna karahan walikene xunna dɔxɔn na. ²⁹ Lɔxɔna nde, Yerobowan bata yi mini Yerusalɛn yi, a yi naralan Nabi Axiya ra kira yi Silo kaana. E firinne yi e danna burunna ra. Doma nenɛn nagodoxi nabiin ma, ³⁰ Axiya yi na suxu a a yibɔ dungi fu nun firinna ra. ³¹ A yi a fala Yerobowan xa, a naxa, “Dungi fu tongo i yete xa. Amasɔtɔ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, ‘N yamanan bama nen Sulemani yii, n yi bɔnsɔn fu so i yii. ³² Koni, bɔnsɔn keden luma nen Sulemani yii n ma walikɛɛn Dawudaa fe ra, e nun Yerusalɛn ma fe ra, n taan naxan sugandixi Isirayila bɔnsɔnne birin ye. ³³ Amasɔtɔ e bata n nabɛjin, e yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala ɲaxalanmana e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mɔɔbɔkɔ, Amonine ala. E mi sigan tixi n ma kiraan xɔn, e mi n nafan feene ligaxi, e mi n ma yamarine nun n ma sariyane suxi, alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. ³⁴ N mi yamanan birin bama a yii, amasɔtɔ n na a luma nen mangayani a siin birin yi Dawudaa fe ra, n ma walikɛna, n naxan sugandixi, naxan n ma yamarine nun n ma sariyane suxu. ³⁵ Koni n sa mangayaan bama nen a dii xɛmɛn yii, n yi bɔnsɔn fu so i yii. ³⁶ n bɔnsɔn keden luma a dii xɛmɛn yii nen, alogo n ma walikɛɛn Dawudaa dii keden xa lu n yetagi mangayani Yerusalɛn yi, n taan naxan sugandixi alogo n xinla xa lu na. ³⁷ I tan, Yerobowan, n yamanan soma nen i yii alo i wama a xɔn kii naxan yi. I findima nen Isirayila mangan na. ³⁸ Xa i tuli mati n ma yamarin birin na, xa i bira kirane fɔxɔ ra n naxanye yitama i ra, xa i n nafan feene liga, xa i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo n ma walikɛɛn Dawuda a liga kii naxan yi, nayi n luma nen i xɔn. N bata i tuli sa, n na i bɔnsɔnne sabatima nen mangayani alo Dawuda gbeene. N na Isirayila bɔnsɔn fu soma i yii nen, ³⁹ alogo n xa Dawuda yixetene rayagi, koni n mi e rayagima habadan.’ ”

⁴⁰ Sulemani yi kata Yerobowan faxa feen na, koni Yerobowan yi a gi, a siga Misiran yi Sisaki fema, na yamanan mangana, a yi lu na han Sulemani yi faxa.

Sulemani yi faxa

Taruxune Firinden 9.29-31

⁴¹ Sulemani kɛwali dɔnxene nun a feen naxanye birin ligaxi e nun a xaxilimayana, ne birin sɛbɛxi a kɛwali kedin kui. ⁴² Sulemani ɲɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalɛn yi. ⁴³ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a diin Robowan nan ti a ɲɔxɔni mangayani.

12

Isirayila kaane yi murutɛ Robowan ma

Taruxune Firinden 10.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasɔtɔ Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan yi na xibarun mema waxatin naxan yi, a mɔn yi Misiran yi, a bata yi a gi a siga dɛnaxan yi a makuya Manga Sulemani ra, a yi dɔxi Misiran nin. ³ E yi muxune rasiga a kilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ “I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan goronni ito rayelefu nxu xun ma naxan binya nxu tungunna ma alo xun xidi wudin ɲingen xun ma, nxu tinxi nxu wali i xa.” ⁵ A yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu e fa n fema.” Yamaan yi siga.

⁶ Manga Robowan yi fonne maxɔdin naxanye yi a fafe Sulemani fɛma a siimayani, a yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ maxadin mundun fima n ma yamani ito yabin na?” ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i a yita e ra to, a i tinxi walideni yamaan xa, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nɛn i ya walikɛne ra habadan.”

⁸ Koni, Robowan yi fonne maxadi xuiin nabejin. A yi foningene maxɔdin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxɔdin, a naxa, “Muxuni itoe bata n maxɔdin a n xa goronna ndedi ba e xun ma, n fafe e jaxankataxi naxan na alo konyine. Ɛ n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?” ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxuni itoe e mawuga nɛn a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxɔdinma a i xa na goronna ndedi ba e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa,

‘N yii kirin gbo dangu n fafe tagin na.

¹¹ N fafe bata ɛ konyiyaan naxɔɔxɔ ayi.

N tan a raxɔɔxɔma ayi ɛ ma nɛn dangu na ra.

N fafe ɛ jaxankata bosaan nan na,

n tan ɛ jaxankatama tanle nan na.’ ”

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Robowan fɛma xi saxande lɔxɔni alo mangana a fala kii naxan yi, a xi saxan na dangu, e fa a fɛma. ¹³ Mangan yi yamaan yabi a xɔɔxɛn na. Fonne maxadi xuiin naxan fala a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi falan ti e xa iki fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,

“N fafe bata ɛ konyiyaan naxɔɔxɔ ayi.

N tan a raxɔɔxɔma ayi ɛ ma nɛn dangu na ra.

N fafe ɛ jaxankata bosaan nan na,

n tan ɛ jaxankatama tanle nan na.”

¹⁵ Na kiini mangan mi tin yamana maxandin na. Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tulisaan nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xɛmɛna, fata Nabi Axiya ra, Silo kaana.

Isirayila yamanani taxun fena

Taruxune Firinden 10.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a manga mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa,

“Sese mi fa en nun Dawuda tagi,

en nun Yese a dii xɛmɛni ito mi fa malanxi sese ma.

Isirayila muxune, ɛ xɛtɛ ɛ konni.

I tan, Dawuda yixɛtɛna, iki i yɛɛ rafindi i ya yamanan ma.”

E birin yi keli mɛnni, e siga e konne yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na.

¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Adoran nasiga naxan yi findixi karahan wanle kuntigin na. Koni Isirayila kaane birin yi a magɔɔn, e a faxa. Manga Robowan yi a mafura tedeni yɛngɛ so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalɛn yi. ¹⁹ Isirayila kaane murutɛ Dawudaa denbayaan xili ma na kii nin han to.

²⁰ Isirayila kaane birin to Yerobowan xɛtɛ feen mɛ, e yi a xili yamani, e a findi mangan na Isirayila birin xun na. Yuda bɔnsɔnna keden peen nan lu Dawudaa denbayaan fɔxɔ ra.

Taruxune Firinden 11.1-4

²¹ Robowan to so Yerusalɛn yi, a yi Yuda denbayane birin malan e nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune. Sofa wuli kɛmɛ tonge solomasɛxɛ nan yi na Isirayila yamaan yɛngɛ xinla ma alogo e xa fa e ra Sulemani a dii xɛmɛn

Robowan ma nɔn bun ma. ²² Koni Alaa falan yi fa sayiba Semaya li, a naxa, ²³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xεmεna, Yuda mangana, e nun Yuda denbayaan birin nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun yama dɔnxεn birin, i naxa, ²⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε nama fa ε Isirayila kaane yεngε, naxanye ε ngaxakedenne ra. ε tan birin xa xεtε ε konni, amasotɔ feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falan suxu, e yi xεtε alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Yerobowan yulubina

²⁵ Yerobowan yi Siken taan ti Efirami geyaan fari, a yi dɔxɔ na. Na xanbi ra, a mɔn yi keli mɛnni, a yi sa Penuyeli taan ti.

²⁶ Yerobowan yi a fala a bɔɓɛni, a naxa, “Iki, yamanan nɔe xεtε nɛn Dawudaa denbayaan ma ki fari. ²⁷ Xa yamaan te Yerusalɛn yi saraxane badeni Alatala Batu Banxini, yamani ito bɔɓɛ xun xεtεma nɛn a kanna ma, Robowan ma, Yuda mangana. E n faxama nɛn e xεtε Manga Robowan ma.”

²⁸ Nayi, mangan yi xaxili fen, a yi ɓingε dii sawura xεma daxin firin nafala, a yi a fala yamaan xa, a naxa, “ε bata bu tε Yerusalɛn yi. Isirayila kaane, ε alane ni i ra, naxanye ε raminixi Misiran yamanani.” ²⁹ A na ɓingε dii sawura keden ti Betɛli taani, a yi sa boden ti Dan yi. ³⁰ Na nan findi yulubin sabun na. Yamaan yi siga han Dan yi na ɓingε dii sawura keden yεtagi. ³¹ Yerobowan yi taan kide banxina ndee ti, a yi na kidene kii muxuna ndee sugandi naxanye mi yi kelixi Lewi bɔnsɔnni.

³² Yerobowan yi sanla nde yitɔn kike solomasεxɛden xi fu nun suulunde lɔxɔni, sanla naxan maligaxi alo naxan yi ligama Yuda yi. A yεtɛn yi saraxane rali saraxa ganden fari. A na nan liga Betɛli yi, a saraxan ba ɓingε dii sawurane xa a naxanye rafala, a yi kide kiina ndee sugandi mɛnne xa a dɛnaxanye ti taan kidene ra. ³³ A yi saraxane rali saraxa ganden fari a naxan yitɔn Betɛli yi, kike solomasεxɛden xi fu nun suulunde lɔxɔni, a kiken naxan sugandi a rafanna ra. A yi sanli tɔn Isirayila kaane xa, a yi te saraxa gandeni, a sa wusulanne gan.

13

Sayibana nde yi fa Betɛli taani

¹ Sayibana nde yi keli Yuda yi, a yi fa Betɛli taani Alatalaa yamarin bun ma. Na waxatini, Yerobowan yi tixi saraxa ganden wusulan gandeni. ² Sayiban yi Alatalaa falani ito ti saraxa ganden xa, a naxa, “I tan, Saraxa Gandena! I tan, Saraxa Gandena! I xa a ramε Alatala naxan falaxi, a naxa, ‘Dii xεmεna nde sɔtɔma nɛn Dawuda bɔnsɔnni, a xilima nɛn Yosiya. Yosiya taan kiden ki muxune ganma nɛn i fari naxanye wusulanna ganma i fari iki. A na muxune xɔnne ganma nɛn i fari.’ ”* ³ Na lɔxɔn yεtɛni, a yi taxamasenni ito ti, a naxa, “Alatalaa falan tixi taxamasenni ito nan xɔn: Saraxa gandeni ito yibɔma nɛn, xuben naxan a fari, na yi xuya ayi.”

⁴ Manga Yerobowan na sayibana falane mε waxatin naxan yi, a naxanye tixi Betɛli saraxa ganden xili ma, a yi a yiini bandun saraxa ganden xun ma, a yi a fala, a naxa, “ε a suxu!” Yerobowan a yiini naxan yibandun saraxa ganden xun ma, na yi xara ayi, a mi fa nɔ a raxetε a ma. ⁵ Saraxa ganden yi bɔ, xuben naxan yi a fari, na yi xuya ayi, alo sayibana a fala kii naxan yi Alatalaa falan xɔn. ⁶ Nayi, mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “Alatala

* **13:2:** Feni ito sa rakamalima Mangane Firinden 23.16 kui.

mayandi, i ya Ala, i yi maxandin ti n xa, alogo n xa nɔ n yiin naxete.” Sayiban yi Alatala maxandi, mangan yi a yiin naxete, a lu alo a singeni. ⁷ Mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “En birin xa siga n ma banxini, i yi sa donsena nde don, n yi sena nde fi i ma.” ⁸ Sayiban yi a fala mangan xa, a naxa, “Hali i ya banxin fɔxɔ kedenna so n yii, n mi sigɛ. N mi burun donjɛ mume, n mi igen minjɛ mume yireni ito yi, ⁹ amasɔɔ yamarini ito soxi n yii Alatalaa falan nan xɔn, a naxa, ‘I mi burun donjɛ mume, i mi igen minjɛ mume, e nun i xetematɔɔn mi xete kiraan xɔn i siga naxan xɔn ma.’ ” ¹⁰ A yi siga kira gbete xɔn ma, a mi xete a fa kiraan xɔn Beteli yi.

Sayibana xurutareyana

¹¹ Nabi xeme fonna nde yi na naxan yi dɔxi Beteli yi. A diine yi fa a fala a xa sayiban naxan birin ligaxi Beteli yi na lɔxɔni, e nun a falan naxanye ti mangan xa. E to na yeba e baba xa, ¹² e baba yi e maxɔdin, a naxa, “A siga kiraan mundun xɔn?” A diine a to nen sayiban naxan keli Yuda yi na sigaxi kiraan naxan xɔn. ¹³ Nayi, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofaneli tɔn n xa.” E yi sofaneli tɔn a xa, a yi te a fari. ¹⁴ A yi siga sayiban fɔxɔ ra, a yi sa a li dɔxi kondena nde nininna ra. A yi a maxɔdin, a naxa, “I tan nan sayiban na ba, naxan kelixi Yuda yi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ¹⁵ Nayi, nabiin yi a fala a xa, a naxa, “En siga n ma banxini, i yi donsena nde don.” ¹⁶ Koni sayiban yi a yabi, a naxa, “N mi nɔe xete i fema, n mi soe i konni. N mi burun donjɛ mume, n mi igen minjɛ i xɔn yireni ito yi. ¹⁷ Bayo Alatala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi burun donjɛ mume, i mi igen minjɛ, i mi xete kiraan xɔn i fa naxan xɔn.’ ” ¹⁸ Nabi fonna yi a yabi, a naxa, “Nabiin nan n fan na alo i tan, malekan bata falan ti n xa Alatala xinli, a naxa, ‘Fa a ra i fema i ya banxini, a xa donseen don, a yi igen min.’ ” Koni, na nabiin yi wulen nan falama. ¹⁹ Sayiban yi xete a fema, a yi burun don, a yi igen mi a banxini.

Sayiban yi faxa

²⁰ Nba, e yi dɔxi e degedeni waxatin naxan yi, nabi fonna naxan fa a ra banxini, Alatalaa falan yi fa na ma. ²¹ Nabiin yi sɔnxɔ sayiban mabinni naxan kelixi Yuda yi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata murute Alatalaa falan ma, i mi Alatalaa yamarin suxi, i ya Ala, a naxan so i yii. ²² I bata xete, i yi burun don, i yi igen min yireni ito yi, anu Ala na tɔnna sa i ra nen. Na ma, i faxama nen, i binbin mi maluxunma i benbane gaburun na.’ ”

²³ E yelin e dege waxatin naxan yi, e yi igen min, nabiin naxan fa a ra, na yi sofaneli tɔn a xa. ²⁴ Sayiban yi sigama e nun yatan yi naralan kira yi, na yi a faxa. A binbin yi lu saxi kiraan xɔn, sofaneli yi lu a fema, yatan yi lu tixi a binbin xun ma. ²⁵ Muxun naxanye yi danguma, ne yi a binbin to saxi kiraan xɔn ma, yatan tixi a binbin xun ma. Nabi fonna yi dɔxi taan naxan yi e to so menni, e yi a yeba menni. ²⁶ Nabiin naxan siga sayiban fɔxɔ ra kira tagi, na to a me, a yi a fala, a naxa, “Sayiban naxan murute Alatalaa yamarin ma, nanara, Alatala bata a so yatan yii, a yi a yibɔ, a faxa, alo Alatala a fala a xa kii naxan yi.” ²⁷ Nayi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofaneli tɔn n xa.” E yi a yitɔn a xa. ²⁸ Nabiin yi siga. A yi binbin li saxi kiraan xɔn, sofaneli nun yatan tixi binbin xun ma. Yatan mi binbin don, a mi sofaneli bɔ. ²⁹ Nabi fonna yi sayiban binbin tongo, a yi a sa sofaneli fari, a yi a xali taani, a yi a wuga, a maluxun. ³⁰ A yi a binbin sa a yete gaburun na, e yi a wuga, e yi a fala, e naxa, “Ngaxakedenna!” ³¹ A maluxun xanbini, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “N na faxa, sayiban maluxunxi gaburun naxan na, e yi n maluxun menni, e yi

n xonne sa a xonne dexon. ³² Amasoto a yi falan tima Alatala xinla nin naxan nakamalima Beteli saraxa ganden xili ma e nun taan kide banxine Samari taane yi.”

³³ Na feen dangu xanbini, Yerobowan mi xete a fe jaxi kiraan foxo ra mume. A mon yi siga kide kiine sugande taan kidene xa, naxanye birin yi waxi a xon e xa findi a ra. ³⁴ Na nan findi yulubin sabun na Yerobowan ma denbayaan xa, nanara e raxori e jan boxo xonna fari.

14

Yerobowan ma mangayaan nananna

¹ Na waxatini, Abiya, Yerobowan ma dii xemen yi fura. ² Yerobowan yi a fala a jaxanla xa, a naxa, “Keli, i maxidi alo muxu gbete alogo e nama a kolon a n ma jaxanla nan i ra, i siga Silo taani. Nabi Axiya menni, a tan nan a fala n xa a n findima nen yamani ito mangan na. ³ I buru fu tongo, e nun donsena nde, e nun kumi kundi keden, i sa so a konni, naxan diin sotoma, a na falama nen i xa.” ⁴ Yerobowan ma jaxanla yi na liga, a yi keli, a siga Silo yi, a so Axiyaa banxini.

Axiya mi yi fa nae seen toe, amasoto a bata yi fori. ⁵ Alatala bata yi a fala Axiya xa a Yerobowan ma jaxanla fama nen a maxodindeni a diina fe ra, amasoto a mi yalan. ⁶ Naxanla maso deen na waxatin naxan yi, Axiya yi a san xuiin me, a yi a fala, a naxa, “So, Yerobowan ma jaxanla, nanfera i waxi i yete findi feni muxu gbeten na? A na liga ki yo ki xibaru jaxin nan n yii i xa. ⁷ Siga, i sa a fala Yerobowan xa a Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i tongoxi nen yamani ito muxune tagi, n yi i doxo n ma yamanana Isirayila xun na, ⁸ n yi mangayaan ba Dawudaa denbaya yii, n yi a so i yii. Koni, i mi lu alo n ma walikene Dawuda. A tan n ma yamarine suxu nen, a sigan ti n foxo ra a boren birin na, naxan fan n yee ra yi, a na liga. ⁹ I fe jaxin ligama dangu naxanye birin fa i yee ra, i bata n naxolo amasoto i bata ala xorene rafala, i yi suxurene yelan wure raxulunxine ra, i yi n nawoli ayi i xanbi ra. ¹⁰ Nanara, n toron nafama nen Yerobowan ma denbayaan ma, Yerobowan gbeen naxan birin na, n na a raxorima nen boxon fari, konyi nun xorona Isirayila yi. N Yerobowan ma denbayaan makoma nen alo jamana, han a yi jan fefe. ¹¹ Yerobowan ma denbayaan muxun naxanye na faza taani, barene nan ne donna. Naxanye na faza burunna ra, xoline nan ne donna. Amasoto Alatala bata falan ti! ¹² I tan, keli, i siga i ya banxini. I neen fa i sanna ti i ya taani, i ya diin faxama nen. ¹³ Isirayila kaane birin a wugama nen, e yi a maluxun, amasoto a keden peen nan Yerobowan ma denbayaan muxun na naxan sama gaburun na, amasoto na kedenna nan Yerobowan ma denbayani Alatala fe fanin toxi naxan yi, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Alatala mangana nde doxoma nen Isirayila xun na naxan Yerobowan ma denbayaan naxorima. Na loxon nan a lixi to! ¹⁵ Nayi, Alatala Isirayila muxune yihadima nen, e yimaxama nen alo gbalan naxanye xuden de, a yamana fanini ito talama nen Isirayila kaane yii a naxan so e benbane yii. Alatala yi e raxuya ayi han Efirati baan kidi ma, amasoto e bata gbindonna bitin Asera kiden na, e yi Alatala raxolo. ¹⁶ A Isirayila rabepinna nen Yerobowan ma yulubine fe ra e nun Yerobowan Isirayila tixi naxan liga ra.”

¹⁷ Yerobowan ma jaxanla yi keli, a siga. A yi sa so Tirisa taani, a tima so deen na, diin yi faza. ¹⁸ E yi a maluxun, Isirayila birin yi a wuga, fata Alatalaa falan na a naxan ti Nabi Axiya xa, a walikena.

¹⁹ Yerobowan ke wali donxene, a yengen so kii naxan yi, a mangayaan liga kii naxan yi, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁰ A faxe, a bata yi jee moxonen nun firin ti mangayani, a dii Nadaba nan ti a joxoni.

Robowan

Taruxune Firinden 12.13-14

²¹ Sulemani a dii xemen Robowan mangayaan liga nen Yuda yi. A findi mangan na a jee tonge naanin e nun kedenden nan ma. A yi mangayaan liga jee fu nun solofere Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bansonne birin xa alogo a xinla xa lu na. A nga yi xili Nama, Amonina.

²² Yuda kaane yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi. Alatala yi xolo lan e yulubine ma e benbane munma yi naxan joxondon liga singen. ²³ E fan yi taan kidene yelan, e kide gemene ti, e Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ²⁴ Kide ki xeme yalundene yi lu yamanani. Alatala siyaan naxanye birin kedi a yi e doxoden so Isirayila yii, Isirayila kaane yi ne raliga e ke wali xosixine birin yi.

Taruxune Firinden 12.1-12

²⁵ Robowan ma mangayaan jee suulundeni, Misiran manga Sisaki yi keli Yerusalen xili ma. ²⁶ A yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A na ye masansan wure lefa xema daxine birin tongo Sulemani naxanye rafala. ²⁷ Nayi, e joxo yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefa sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deene kantanma, a yi a taxu ne kuntigine ra. ²⁸ Waxatin birin, xa mangan yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansanne xalima nen, na xanbi ra, e mon yi xete e ra e kantan ti banxini.

Taruxune Firinden 12.15-16

²⁹ Robowan ke wali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁰ Yengen lu nen Robowan nun Yerobowan tagi yeye.

³¹ Robowan to faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. Amonin nan yi a nga ra, a yi xili Nama. Robowan ma diina Abiyan nan ti a joxoni.

15

Abiyan, Yuda mangana

Taruxune Firinden 13.1-3

¹ Nebati a dii xemen Yerobowan ma mangayaan jee fu nun solomasexeden na, Abiyan yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi mangayaan liga Yerusalen yi jee saxan. A nga yi xili Maka, Abisalon ma dii temena. ³ Abiyan yi yulubin birin liga alo a fafe naxanye sifaye liga a yee ra, a mi Alatala xanu a boren ma feu, a Ala, alo a benba Dawuda boren yi kii naxan yi. ⁴ Alatala, a Ala yi dii xeme keden fi a ma naxan luma a joxoni alogo mangana denbayaan nama jan e nun mon Yerusalen xa lu yamanan manga taayani, koni a na liga Dawuda nan ma fe ra. ⁵ Bayo, naxan fan Alatala yee ra yi, Dawuda na liga nen, a mi a xun xanbi so a yamari yo yi a siimayaan birin yi, ba Xiti kaan Yuruya fe ra. ⁶ Yengen lu nen Robowan nun Yerobowan tagi, a siimayaan birin yi.

Taruxune Firinden 13.22-23

⁷ Abiyan ke wali donxene, e nun a naxan birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. Yengen so nen Abiyan nun Yerobowan tagi. ⁸ Abiyan to faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani, a dii xemena Asa nan ti a joxoni.

*Asa, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 14.1-2*

⁹ Yerobowan ma mangayaan ꞑꞑꞑ mɔxɔꞑꞑꞑdena Isirayila xun na, Asa yi findi mangan na Yuda yi. ¹⁰ A ꞑꞑꞑ tonge naanin e nun keden nan ti mangayani Yerusalen yi. A mame yi xili Maka, Abisalon ma dii temena. ¹¹ Naxan fan Alatala yee ra yi, Asa yi na liga, alo a benba Dawuda. ¹² A kide kii xeme yalundene ba nen yamanani, a benbane suxuren naxanye birin nafala, a yi ne birin nalo ayi.

Taruxune Firinden 15.16-18

¹³ Hali a mame Makaa ꞑaxalan mangaya tiden ba nen a yii, amasoto a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi a kiden kala, a yi a gan Kediron lanbanni. ¹⁴ Koni taan kidene mi raxori mumɛ, hali Asa bɔꞑꞑen birin to lu Alatala xa a siimayaan birin yi. ¹⁵ A fafe seen naxanye fi Ala ma, a yi ne nun a gbeene maxali Alatala Batu Banxini, gbeti fixen nun xemaan nun muranna sifa wuyaxi.

Taruxune Firinden 16.1-6

¹⁶ Yengen lu nen Asa nun Isirayila manga Basa tagi e siimayaan birin yi. ¹⁷ Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan senbe so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi. ¹⁸ Gbeti fixen nun xemaan naxan birin yi luxi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne birin tongo, a yi ne so a walikene yii, e yi ne xali Arami manga Ben-Hadada yee ra, Tabirimon ma dii xemena, Xesiyon mamandenna, naxan yi doxi Damasi taani. E xa a xerani ito yiba a xa, ¹⁹ e naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata fa xemaan nun gbeti fixen na i xa. Nayi, sa layirin kala e nun Isirayila manga Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.” ²⁰ Ben-Hadada yi tin Manga Asa fala xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Lyon yenge e nun Dan nun Abeli-Beti-Maka nun Kinereti yamanan birin e nun Nafatali yamanan birin. ²¹ Basa to na me, a yi ba Rama taan tiye, a yi lu Tirisa taani. ²² Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, muxu yo gbee mi ba a yi, alogo e xa gemene nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan senbe so feen na, Manga Asa yi ne rawali Geba taan tideni Bunyamin yi e nun Misipa taana.

Taruxune Firinden 16.11-17.1

²³ Asa kewali donxene, a wɛkilen birin e nun a naxan birin liga, a taan naxanye ti, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. A siimayaan napanna ra, furena nde yi a sanne suxu. ²⁴ Asa to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a benba Dawudaa Taani, a diin Yosafati nan ti a ꞑɔxoni.

Nadaba, Isirayila Mangana

²⁵ Yerobowan ma dii xemen Nadaba yi findi mangan na Isirayila yi, Manga Asaa mangayaan ꞑꞑꞑ firinden Yuda yi. Nadaba yi ꞑꞑꞑ firin nan ti mangayani Isirayila xun na. ²⁶ Naxan ꞑaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, a yi sigan ti alo a fafe naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, a fan yi na yulubi kedenna liga. ²⁷ Nayi, Axiyaa dii xemen Basa, keli Isakari bɔnsɔnni, na yi yanfan so mangan ma. Na waxatini, Nadaba nun Isirayila ganla doxi Gibeton taani, Filisistine denaxan yi, Basa yi Manga Nadaba faxa. ²⁸ Na liga Asaa mangayaan ꞑꞑꞑ saxanden nin Yuda yi. Basa yi mangayaan tongo. ²⁹ A to findi mangan na, a yi Yerobowan ma denbayaan birin faxa. Hali kedenna, a mi a lu a nii ra. E birin yi raxori fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikena Axiya xon, Silo

kaana. ³⁰ Na birin liga nɛn bayo Yerobowan bata yi yulubine liga e nun a mɔn yi Isirayila kaane birin nadin yulubin ligan ma, nanara Alatala, Isirayilaa Ala yi xɔlɔ han!

³¹ Nadaba kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sebɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ³² Yɛngɛn so nɛn Yuda Manga Asa nun Isirayila Manga Basa tagi e siimayaan birin yi.

Basa, Isirayila Mangana

³³ Asaa mangayaan jɛɛ saxanden Yuda xun na, Basa, Axiyaa dii xɛmɛn yi findi Isirayila birin mangan na Tirisa taani, a yi mangayaan liga jɛɛ mɔxɔjɛn nun naanin. ³⁴ A yi fe jɔxɛn liga Alatala yɛɛ ra yi. A yi sigan ti a jɔxɛn na alo Yerobowan, naxan Isirayila yamaan ti yulubi ligan ma.

16

¹ Alatala yi falan ti Nabi Yehu xa, Xanani a dii xɛmɛna, alogo a xa falani ito ti Basa xili ma, ² a naxa, “N na i rakelixi burunburunna nin, n yi i findi n ma yamana Isirayila mangan na. Koni bayo i bata sigan ti Yerobowan ma kiraan xɔn, i yi n ma Isirayila yamaan ti yulubin ma, e yi n naxɔlɔ e yulubine fe ra, ³ nanara, n na ε raxɔrima nɛn, i tan nun i ya denbayana, n na ε ligama nɛn alo Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan ma denbayana. ⁴ I ya denbayaan muxu yo faxa taani barene nan na donma, naxanye na faxa burunna ra, xɔline yi ne don.”

⁵ Basa kɛwali dɔnxɛne, a naxan liga, a wɛkilɛna, ne sebɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ⁶ A to faxa, e yi a maluxun Tirisa taani, a dii xɛmɛna Ela nan ti a jɔxɔni. ⁷ Nba, Alatala a falan naxan ti Basa nun a denbayaan xa na kii nin fata Nabi Yehu ra, Xanani a dii xɛmɛna, na masɔtɔ bun firin nan xɔn. A singena, naxan mi rafan Alatala ma, Basa nun a denbayaan na liga nɛn, e a raxɔlɔ e hakɛne ra, alo Yerobowan nun a denbayana. A firindena, Basa Yerobowan ma denbayaan naxɔri nɛn.

Ela, Isirayila mangana

⁸ Asaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun sennindena Yuda xun na, Basaa dii xɛmɛna Ela yi findi mangan na Isirayila xun na, a yi mangayaan liga Tirisa taani jɛɛ firin.

⁹ A walikɛɛn Simiri, yɛngɛ so wontorone fɔxɔ kedenna kuntigin yi yanfan so a ma. Na waxatini, Ela yi Tirisa taani, a yi a minma dɔlɔtɔyani, a yi Arasaa banxini, manga banxin kuntigina Tirisa yi. ¹⁰ Simiri yi fa, a yi Ela faxa, na liga Asaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun solofereden nin Yuda yi. Simiri yi mangayaan tongo. ¹¹ A to findi mangan na a dɔxɔ mangayaan gbɛdeni, a yi Basaa denbayaan birin naxɔri, a mi xɛmɛ yo lu a nii ra a ngaxakedenne nun a lanfane yɛ. ¹² Simiri yi Basaa denbayaan birin halagi, fata Alatala ra a falan naxan ti Basa xili ma Nabi Yehu xɔn, ¹³ na masɔtɔ Basa nun a dii xɛmɛna Ela yulubine nan xɔn e naxanye liga e nun e Isirayila ti naxanye liga fe ra, e Alatala raxɔlɔ suxure fufafune ra, Isirayilaa Ala.

¹⁴ Ela kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sebɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui.

Simiri, Isirayila Mangana

¹⁵ Asaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun soloferedeni Yuda yi, Simiri yi findi mangan na Isirayila yi, a yi xi solofere ti mangayani Tirisa taani.

Isirayila ganla yi yitɔnxɛ Gibɛtɔn taan xili ma, Filisitine dɔxi dɛnaxan yi. ¹⁶ Sofane yi a mɛ a Simiri bata yi yanfan so mangan ma a yetɛɛn bata a faxa.

Mafuren, Isirayila kaane birin yi lan a ma sofane daaxan kui, e yi kuntigina Omiri sugandi Isirayila mangan na. ¹⁷ Nayi, Omiri nun a ganla birin yi keli Gibetɔn taani, e yi sa Tirisa taan nabilin yengni. ¹⁸ Simiri to a to a taan bata yi suxu, a siga manga banxini, a manga banxin gan a xun ma. A faxa na kii nin ¹⁹ a yulubine fe ra a fe jaxin naxanye liga Alatala yee ra yi, a fe jaxin liga alo Yerobowan, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma.

²⁰ Simiri kewali dɔnxene, e nun a yanfan naxan so, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

²¹ Nayi, Isirayila yamaan yi taxun firinna ra. Yamaan fɔxɔ kedenna yi waxi Tibini, Ginati a dii xemɛn nan findi fe yi mangan na, fɔxɔ kedenna boden yi waxi Omiri nan xɔn. ²² Naxanye yi Omiri fɔxɔ ra ne yi nɔɔn sɔtɔ Ginati a diin Tibini fɔxɔrabirane ma. Tibini yi faxa, Omiri yi lu mangayani.

Omiri, Isirayila mangana

²³ Yuda Manga Asaa mangayaan jee tonge saxan e nun kedenna Yuda xun na, nayi Omiri yi findi Isirayila mangan na. A jee fu nun firin nan ti mangayani Isirayila xun na. A jee sennin singe liga Tirisa taani. ²⁴ Omiri yi Samari geyaan sara Semeri ma gbeti fixen kilo tonge solofere ra, a taan ti na geyaan fari, a yi a xili sa Samari, fata Semeri xinla ra, geyaan kannna.

²⁵ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, Omiri yi na liga dangu naxanye birin bata yi dangu. ²⁶ A fe jaxin liga alo Nebati a dii xemɛn Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. E yi Alatala, Isirayilaa Ala raxɔlɔ suxure fufafune fe ra.

²⁷ Omiri kewali dɔnxene, a naxanye liga, a wɛkilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁸ Omiri to faxa, e yi a maluxun Samari taani, a dii xemena Axabi nan ti a jɔxɔni.

Axabi, Isirayila mangana

²⁹ Manga Asaa mangayaan jee tonge saxan e nun solomasexedena Yuda xun na, Axabi, Omiri a dii xemɛn yi findi Isirayila mangan na, a yi jee mɔxɔjɛn nun firin ti mangayani Isirayila xun na Samari taani. ³⁰ Koni naxan mi rafan Alatala ma, Omiri a diina Axabi yi na liga dangu manga singene birin na. ³¹ Axabi yi dangu Nebati a dii xemɛn Yerobowan na yulubini. A yi Yesabele tongo jaxanla ra, Etabaali a dii temena, Sidɔn kaane mangana. Axabi yi tubi Baali suxuren ma, a yi a xinbi sin a yetagi. ³² A yi saraxa gandena nde rafala Baali xa Baali batu banxin kui a naxan ti a xa Samari taani, ³³ Axabi mɔn yi Asera kide gbindonna bitin. Axabi mɔn yi a jaxin liga dangu Isirayila mangane birin na naxanye dangu a yee ra, a yi Alatala raxɔlɔ, Isirayilaa Ala.

³⁴ Axabi waxatini, Beteli kaan Xiyele mɔn yi Yeriko taan ti. Koni Nunu a diin Yosuwe dangan naxan ti fata Alatala ra, na yi rakamali. Xiyele yi bɔnɔ a dii xemɛ singena Abirami yi, a to taan ti fɔlɔ. A bɔnɔ a bolokadaan Segubu yi, e to taan so deene ti.*

17

Nabi Eli

¹ Xemena nde yi na naxan yi kelixi Tisibi taani Galadi yamanani, a xili Eli, na yi a fala Axabi xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan ma walike n na, xiila mi se jee famatɔni itoe yi, tule mi fe, fɔ n na a yamari.” ² Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ³ “Keli be, i siga sogeteden binni,

* 16:34: Na feen sebexi Yosuwe 6.26 kui.

i luxun Keriti xuden dεxɔn, naxan Yurudɛn baan sogeteden binni. ⁴ I luma nɛn xude igen minjɛ, n yi xaxane yamari e xa fa donseen na i xa.” ⁵ Alatala naxan fala Eli xa, a na liga, a sa dɔxɔ Keriti xuden dε Yurudɛn baan sogeteden binni. ⁶ Xaxane yi fama burun nun suben na xɔtɔnna nun jinbanna ra, a lu xude igen minjɛ. ⁷ Koni waxatidi to dangu, xuden yi xara, amasɔtɔ tule mi fa yamanani.

Eli Sarepata taani

⁸ Nayi, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ⁹ “Keli i siga Sarepata taani, Sidɔn dεxɔn, i sa dɔxɔ na. N bata kaɲa gilɛna nde yamari a xa i balo.” ¹⁰ A yi keli, a siga Sarepata yi. A yi taan so dɛɛn lima, kaɲa gilɛna nde yi mɛnni yege fendeni. A yi a xili, a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, siga, i sa igedina nde ba n xa alogo n xa n min.” ¹¹ Naxanla yi siga, a sa igen ba. Eli mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, fa buru dungina nde ra n xa i yiin kui.” ¹² Naxanla yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, i ya Ala. Buru mi n yii, murutu fujin ligaseen yɛ keden peen nan n yii goronni e nun turen siyadi fɛjɛn kui. N yegen fema na nan ma, n sa na rafala nxu nun n ma dii xɛmɛn xa, nxu a don, na xanbi ra nxu faxa.” ¹³ Eli yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama gaxu sɔnɔn, sa, a liga alo i a falaxi kii naxan yi. Koni buru dungidi rafala n xa singen, i fa a ra n xɔn, na xanbi ra i yi nde rafala i yetɛ xa e nun i ya dii xɛmɛna. ¹⁴ Amasɔtɔ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Murutun naxan goronna kui na mi jɲanjɛ mume e nun turen sa fɛjɛn mi kui gele mume, han Alatala tulɛn nafama bɔxɔn fari lɔxɔn naxan yi.’ ” ¹⁵ Naxanla yi siga. Eli naxan falaxi, a yi na liga. Nayi, donseen yi lu a yii waxati xunkuye, a tan nun a dii xɛmɛn xa, e nun Eli fan. ¹⁶ Murutun naxan yi goronna kui, na mi jɲan mume! Ture fɛjɛn fan mi kui geli na waxatini mume, fata Alatalaa falan na Eli naxan ti.

Eli yi diin nakeli sayani

¹⁷ Na feene dangu xanbini, kaɲa gilɛna, banxi kannna dii xɛmɛn yi fura, a furen sɛnbɛn yi gbo ayi han a faxa. ¹⁸ Nayi, jaxanla na yi a fala Eli xa, a naxa, “Nanse fa i tan nun n tan tagi, Alaa muxuna? I faxi n konni Ala rakolondeni n yulubine nan ma ba alogo n ma diin xa faxa?” ¹⁹ Eli yi a yabi, a naxa, “I ya dii xɛmɛn so n yii.” A yi a tongo a nga yii, a te a ra sangansoon kɔɛ ra, a yi yigiyaxi dɛnaxan yi, a yi a rasa a saden ma. ²⁰ A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n ma Ala, i fe jaxin nabe kaɲa gilɛni ito ra ba, n yigiyaxi naxan konni, i yi a dii xɛmɛn faxa?” ²¹ Eli yi a sa diin fari sanja yi saxan, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, “Alatala, n ma Ala, n bata i mafan diini ito niin bira ayi.” ²² Alatala yi Eli a maxandin yabi. A yi dii niin bira ayi, a yengi. ²³ Eli yi diin tongo, a siga a ra labe ra banxini, a yi a so a nga yii, a naxa, “A mato, i ya dii jɛjɛ.” ²⁴ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon sɔnɔn a Alaa muxun nan i tan na, e nun Alatalaa falan naxan i dɛ, jɔndin na a ra.”

18

Eli nun Abadi

¹ Waxati xunkuye to dangu, tule fatareyaan jɛɛ saxandeni, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, “Siga, i sa ti Manga Axabi yetagi, amasɔtɔ n tulɛn nafama nɛn bɔxɔ xaren fari.” ² Eli yi siga alogo a xa sa ti Axabi yetagi.

Fitina kamɛn yi gbo Samari taani. ³ Axabi yi Abadi xili, a banxi kuntigina. Koni Abadi yi gaxu Alatala yɛɛ ra han! ⁴ Yesabele yi Alatalaa nabine faxama

waxatin naxan yi, Abadi yi nabi keme tongo, a yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, a yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ⁵ Axabi yi a fala Abadi xa, a naxa, “Siga yamanan tigne birin yi e nun xudene yi, yanyina nde sexena nde toma nen na yi, alogo en yi en ma soone nun gbaxalone* niin nakisi, en hayu mi fa luma sube faxes feen ma sɔnɔn.” ⁶ E yi yamanani taxun e ra, a yisiga xinla ma, Axabi kedenna yi siga kira keden xɔn, Abadi fan kedenna yi siga kiraan boden xɔn.

⁷ Abadi mɔn yi kira tagi singen, Eli yi fa a ralan. Abadi to a kolon, a xinbi sin a yetagi, a yetagi yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, n kannna Eli?” ⁸ A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra. Siga, i sa falan ti i kannna xa, i naxa, ‘Eli be.’” ⁹ Abadi yi a maxodin, a naxa, “N haken mundun ligaxi, alogo i xa n tan, i ya walikɛɛn so Axabi yii, a xa n faxes? ¹⁰ N bata n kolɔ habadan Alatala yi, siya mi na, yamana mi na, n kannna mi xɛraan nasigaxi denaxan yi i fendeni, e na a fala a xa, a i mi na yi, a yi yamanan nun siyaan nakɔlɔma nen xa e mi i toxi. ¹¹ Iki, i bata yamarin fi n ma a n xa sa a fala n kannna xa a Eli be. ¹² Nayi, n na keli i fema, Alatalaa Nii Sariɔnaxina i xalima nen yire gbete yi, n mi denaxan kolon. N na sa Axabi rakolon, a mi i to, a n faxama nen. Anu Alatala batu kenden nan n na xabu n ma dii jɔreyani. ¹³ E mi yi a fala i xa nun, n kannna, n naxan naba Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi? N nabi keme tongo nen n yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, n yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ¹⁴ Awa, iki, i a falama n xa a n xa a fala n kannna xa a Eli be yi. A n faxama nen!” ¹⁵ Koni Eli yi a yabi, a naxa, “N bata n kolɔ habadan Alatala yi, Alatala Senben Birin Kanna, n naxan batuma, n bata i xaxili ragidi, to yeteni n tima nen Axabi yetagi.”

Eli nun Axabi

¹⁶ Abadi yi siga Axabi ralandeni, feen naxanye danguxi, a ne yeba a xa. Axabi yi siga Eli yetagi. ¹⁷ Axabi to Eli to tun, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, i tan naxan tɔrɔyaan nafaxi Isirayila ma?” ¹⁸ Eli yi a yabi, a naxa, “N mi Isirayila tɔre mume! I tan nun i ya denbayaan na a ra, amasɔtɔɛ bata tondi Alatalaa yamarine suxe, ε yi Baali suxurene batu. ¹⁹ Iki Isirayila kaane birin malan n fema, Karemele geyaan fari, e nun Baali ki muxu keme naanin tonge suulunne, e nun Asera ki muxu keme naaninna naxanye e degema Yesabele a tabanla ra.”

Eli Karemele geyaan fari

²⁰ Axabi yi xɛrane rasiga Isirayila muxune birin ma, a yi suxure kiine malan Karemele geyaan fari. ²¹ Nayi, Eli yi a maso yamaan birin na, a fala e xa, a naxa, “E luma ε yete yifuyɛ han waxatin mundun yi? Xa Alatala nan Ala ra, ε bira a fɔxɔ ra. Koni, xa Baali na a ra, ε bira na fan fɔxɔ ra.” Yamaan mi a yabi sese ra. ²² Eli yi a fala yamaan xa, a naxa, “N kedenna nan luxi Alatalaa nabine ra. Baali ki muxun keme naanin tonge suulun nan be. ²³ E xa tura firin so nxu yii, Baali ki muxune xa tura keden sugandi e yete xa, e yi a yisege, e a sa yegene fari, hali tee mi sa, n fan yi turaan bonni sege, n yi a sa yegene fari, hali tee mi sa. ²⁴ E xa e ala maxandi a xinla ra, n fan yi Alatala maxandi a xinla ra. Ala sensenna maxandine rasuxe nen a teen nadege.” Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Nxu tinxi.”

²⁵ Nayi, Eli yi a fala Baali ki muxune xa, a naxa, “E tura keden sugandi, ε singe yi a yitɔn, amasɔtɔɛ tan nan wuya. Na xanbi ra, ε yi ε ala maxandi a

* **18:5:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

xinla ra, koni ε nama tεε sa ε yegene yi.” ²⁶ E turaan naxan so Baali ki muxune yii, e yi na tongo, e yi a yitɔn saraxan na, e yi Baali maxandi a xinla ra keli xɔtɔnni han yanyi tagini saraxan gan feen na. E yi sɔnxɔ, e naxa, “Baali nxu yabi!” E yi faren bodonma e kiden yεtagi e naxan ti, koni e mi yabi xui sɔtɔ. ²⁷ Yanyi tagin masoni, Eli yi lu e mageε, a naxa, “E gbelegebe jaxi ra! Ala to a tan na, yanyina nde i ya lima, a a mirima fena nde ma, hanma a wali gbete ra, xa na mi a ra, a sa safarin na, hanma a xima, a xulunma nεn.” ²⁸ Baali ki muxune yi gbelegebe e xuini texin na pore, e lu e maxɔε silanfanne nun tanbane ra han wunli mini e fatine ma alo e namunna kiina. ²⁹ Yanyi tagin to dangu, e lu feene falε han jinbanna saraxa ba waxatini. Koni Baali xui mi mε, e mi yabi sɔtɔ a ra, a taxamaseri mi to.

³⁰ Nayi, Eli yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E maso n na.” Yamaan birin yi e maso a ra. Eli yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan bata yi kala. ³¹ A yi gεmε fu nun firin tongo Yaxubaa dii xεmεne bɔnsɔn fu nun firinne yatεna. Alatala bata yi falani ito ti Yaxuba naxan xa, a naxa, “I xili bama nεn Isirayila.” ³² Eli yi saraxa ganden nafala Alatala xa na gεmε fu nun firinne ra. A yi folon ge saraxa ganden nabilinni, igen litiri tonge saxan jɔxɔn nɔε sε naxan kui. ³³ A yi yegene yelan, a turani xaba a dungi dungin na, a yi a sa yegene fari. ³⁴ A mɔn yi a fala, a naxa, “E fεjε naanin nafe igen na, ε yi a bɔxɔn saraxan nun yegene fari.” A yi a fala, a naxa, “E mɔn xa a liga keden.” E mɔn yi a liga a firinden. A yi a fala, a naxa, “E mɔn xa a liga a saxandeni.” E mɔn yi a liga a saxandeni. ³⁵ Igen yi dɔxɔ yire sarijanxin nabilinni han a folon nafe.

³⁶ Saraxan yi daxa a ba waxatin naxan yi, Nabi Eli yi a maso, a fala, a naxa, “Alatala, Ibrahima nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala. Muxune xa a kolon to, a i tan nan Ala ra Isirayila yi, a i ya walikεen nan n na, a n feni ito ngaan ligaxi i ya falan xɔn. ³⁷ N yabi, Alatala, n yabi, alogo yamani ito xa a kolon a i tan, Alatala nan Ala ra. Na kiini, i yi a liga, e tubi i ma e bɔjɛni.”

³⁸ Alatalaa tεen yi godo, saraxan nun yegene nun gεmεne nun bɔxɔna, a yi e birin gan, igen naxan yi folon na, a na xɔri. ³⁹ Yamaan birin na to waxatin naxan yi, e xinbi sin, e yεtagin yi lan bɔxɔn ma, e yi a fala, e naxa, “Alatala nan Ala ra! Alatala nan Ala ra!” ⁴⁰ Eli yi a fala e xa, a naxa, “E Baali suxure ki muxune suxu, e sese nama siga.” E yi e suxu. Eli yi e ragodo Kison xuden dε, a sa e kɔε raxaba menni.

Tulen mɔn yi fa

⁴¹ Eli yi a fala Axabi xa, a naxa, “Te, i dεge, i min, amasɔtɔ n tulen xuiin mεma.” ⁴² Axabi yi te, a sa a dεge, a min. Koni, Eli tan yi te Karemee geyaan xuntagi, a sa a felen dεnaxan yi han bɔxɔn ma, a yi a yεtagin lu a xinbine longonna ra, ⁴³ a yi a fala a walikεen xa, a naxa, “Te, i yεε rasiga fɔxɔ igen binni.” Walikεen yi te, a mato, a xεtε, a naxa, “Sese mi na.” Sanja yi solofere Eli a rasigama a matodeni. ⁴⁴ A sanja yi soloferedeni, walikεen yi a fala, a naxa, “Kundadin nan tema fɔxɔ igen binni, a xurun alo yii kuina.” Nayi, Eli yi a fala a xa, a naxa, “Siga i sa a fala Axabi xa, a a xa a soone yitɔn, a godo benun tulen xa a yεε rasa be.” ⁴⁵ Waxatidi, tulen yi fɔrɔ ayi, foyen yi fa, tule gbēen yi fa. Axabi yi te a wontoron kui, a siga Yεserele taani. ⁴⁶ Eli sigamatɔn yi a tagixidin xidi, Alatala sɛnben yi godo a ma, a siga a giyε mafuren, a yi dangu Axabi a wontoron na han Yεserele taan so dεna.

19

Eli yi a gi Horebe geyaan fari

¹ Eli naxan birin liga, Axabi yi na fala Yesabele xa, Eli a suxuren ki muxune birin faha silanfanna ra kii naxan yi. ² Yesabele yi xeraan nasiga Eli ma a faladeni a xa, a naxa, “Alane xa n suxu e jaxun birin yi, xa n mi i niin liga alo i e birin niine ligaxi kii naxan yi benun waxatini ito xa a li tila.” ³ Eli to na me, a keli a siga alogo a xa a niin nakisi. A yi fa Beriseba taani Yuda yamanani, a yi a walikeen lu menni. ⁴ Na xanbi ra, a sigan ti yanyi keden tonbonni, a sa dɔxɔ wudi bilidina nde bun ma, a yi a fala Ala xa, a naxa, “A bata radangu ayi! Iki Alatala, n niin tongo, amasɔɔ n mi dangu n benbane ra.” ⁵ A sa wudi binla bun, a xi. Malekana nde yi a yiin din a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i dege.” ⁶ A yeen nabi a dexɔn ma burun ganxin gemɛ wolonna ma, na saxi a fema, e nun igelengenna ye keden. A to yelin a dege, a min, a mɔn yi a sa. ⁷ Koni Alatalaa malekan mɔn yi fa, a yiin din a ra, a fala a xa, a naxa, “Keli i dege, amasɔɔ i sigadeni kuya.” ⁸ Nayi, Eli yi keli, a dege, a min, na donseen senben naxan fi a ma, a yi sigan ti xi tonge naanin kɔɛ tonge naanin han Horebe geyaan fari, Alaa geyana.

Eli Horebe geyaan fari

⁹ A sa so faranna nde ra menni, a kɔɛɛn nadangu na. Nayi, Alatala yi falan ti a xa, a naxa, “Eli, nanfera i be?” ¹⁰ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e me i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faha silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mɔn katama n fan faha feen na.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Mini, i ti geyaan fari Alatala yetagi. N tan danguma nen na yi.” Alatala yee ra, foye gbeen yi mini, a geyane raxuya ayi, a gemene yibo, koni Alatala mi yi foyeni. Foyen to dangu, bɔxɔn yi xuruxurun, koni Alatala mi yi bɔxɔ xuruxurunni. ¹² Bɔxɔn xuruxurunna danguxina, teen yi mini, koni Alatala mi yi teeni. Teen to dangu, jɔnunɔnunun xui jaxumedin yi mini. ¹³ Eli to na me a yi a yetagin luxun a doma gbeen bun, a mini, a ti faranna so deen na. A yi xuina nde me naxan a fala a xa, a naxa, “Nanfera i be Eli?” ¹⁴ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e me i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faha silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mɔn katama n fan faha feen na.” ¹⁵ Koni, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i xete keden na tonbonni, han Damasi taani, i na so, i turen susan Xasaye le xunna ma alogo a xa findi Arami mangan na. ¹⁶ I turen susan Nimisi a dii xemena Yehu fan xunna ma alogo a xa findi Isirayila mangan na, i mɔn yi turen susan Elise fan xunna ma a xa findi nabiin na i jɔxɔni, Elise naxan findixi Safati a dii xemena na naxan kelixi Abeli-Mehola yi. ¹⁷ Nayi, Ala yaxun naxanye na e sɔɔ Xasaye le silanfanna ra, Yehu yi ne faha. Naxanye na e sɔɔ Yehu a silanfanna ra, Elise yi ne faha. ¹⁸ Koni, n muxu wuli solofere luma nen Isirayila yi, naxanye mi e xinbi sinxi Baali bun, e mi a suxuren sunbu.”

Eli yi Elise sugandi a jɔxɔni

¹⁹ Eli yi siga menni, a yi Safati a dii xemena Elise li xee biini, e nun xee bi jingen mɔxɔnen nun naanin naxanye yi xidixi firin firin yeen ma. A tan nan yi a mɔxɔnen nun naanin firin dɔnxene rawalima. Eli yi a maso a ra, a doma gbeen woli a ma. ²⁰ Nayi, Elise yi a jingene lu na, a yi a gi Eli fɔxɔ ra, a naxa, “A lu yandi, n bata i mafan, n xa sa nga nun n fafe sunbu, n yi fa lu bire i fɔxɔ

ra.” Eli yi a yabi, a naxa, “Siga. N fena nde ligaxi i ra nen ba?” ²¹ Elise yi xεεε a xεεn ma, a yi fa a turaan firin tongo, a e ba saraxan na, a e suben jin jingene rawali wudin na, a na suben so muxune yii. Na xanbi ra, a keli, a bira Eli fεxε ra, a findi a walikεεn na.

20

Ben-Hadada yi Samari yenge

¹ Ben-Hadada, Arami mangan yi a ganla birin malan a fema. Manga tonge saxan e nun firin nan yi a fεxε ra, e nun e soone, e nun e yenge so wontorone, e sa Samari taan nabilin, e a yenge. ² A yi xεrane rasiga taani Axabi ma, Isirayila mangana. ³ E yi a fala a xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki, ‘I ya wure gbeti fixεn nun i ya xεmaan so n yii, e nun i ya naxalan fajine nun i ya dii fajine.’ ” ⁴ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “N bata i ya yamarine suxu, mangana, n kanna. N bata n yεεε so i yii e nun n gbeen naxan birin na.” ⁵ Xεrane mεn yi xεεε, e yi a fala Axabi xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki: ‘N bata a fala i xa, a i xa i ya wure gbeti fixεn nun i ya xεmaan so n yii, e nun i ya naxanle nun i ya diine. ⁶ Nayi, waxatini ito yi tila, n nan n ma walikεne rasigama nen i konni, e yi sa i ya banxin yegetere e nun i ya walikene banxine, naxan birin i yii a kεnden na e a tongoma nen, e a xali.’ ”

⁷ Isirayila mangan yi yamanan fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E a mato ki fajni xεmεni ito wama en ma tεrεn nan xεn, a bata yi xεraan nafa n ma naxanle nun n ma diine maxilideni n na e nun n ma wure gbeti fixεn nun n ma xεmana, n mi tondi a sese ma.” ⁸ Yamaan nun fonne birin yi a fala Axabi xa, e naxa, “I nama i tuli mati a ra, i nama tin.” ⁹ Mangan yi yabini ito ti Ben-Hadada a xεrane xa, a naxa, “E a fala mangan xa, n kanna, e naxa, ‘I naxan birin maxilixi n na a fεlεni, n na ligama nen, koni i naxan birin maxilixi iki n mi nεε na lige.’ ” Xεrane yi siga, e na yabin fala Ben-Hadada xa.

¹⁰ Ben-Hadada mεn yi xεraan nasiga a faladeni Axabi xa, a naxa, “Alane xa n natεrεn e naxun birin yi xa n burunburunna gbee lu Samari taani naxan n fεxεrabirane yiine rafe.” ¹¹ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “E Ben-Hadada rakolon sandani ito ma, e naxa, ‘Naxan a yitεnma yenge so xinla ma, na nama a kanba fε naxan bata yelin yengen soε.’ ”

¹² Ben-Hadada na yabin sεtεma waxatin naxan yi, e nun a mangane, e yi minma bubun kui, a yi a fala a walikεne xa, a naxa, “E yitεn.” E yi e yitεn taan xili ma.

Axabi a xunna yeren fεlεna

¹³ Koni nabina nde yi a maso Isirayila Manga Axabi ra, a yi fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata gali gbeeni ito to ba? To yεtεni n na a soma nen i yii, alogo i xa a kolon a n tan nan Alatala ra.’ ” ¹⁴ Axabi yi a maxεdin, a naxa, “Na fatama nde ra?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Fata sofa foningene ra yamana kanne naxanye yε matongoxi.’ ” Axabi mεn yi a maxεdin, a naxa, “Nde yengen fεlεma?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan.” ¹⁵ Nayi, Axabi yi sofa foningene malan a yεtagi yamana kanne naxanye yε matongoxi, naxanye yate yi kεmε firin tonge saxan e nun firin na. A mεn yi Isirayila ganla sofane fan malan a yεtagi, naxanye yate yi wuli solofere ra.

¹⁶ E yi mini yanyi tagini. Ben-Hadada yi a dεlεtεyani bubune kui e nun a manga tonge saxan e nun firinna naxanye fa a malideni. ¹⁷ Sofa foningene singe yi mini. Ben-Hadada yi xibarun fenne rasiga, alogo a xa a kolon feen

naxan danguma. E fa a fala a xa muxune bata mini Samari taani. ¹⁸ Ben-Hadada yi a fala, a naxa, “Xa e minixi bɔɔɛ xunbenla nan xilima, ε e ɲɛɲɛne suxu, xa e minixi yɛngɛ so xinla nan ma, ε e ɲɛɲɛne suxu.” ¹⁹ Sofa foningene nun ganla naxan yi biraxi e fɔxɔ ra, ne yi mini taani. ²⁰ Birin yi a gbee yaxu faxesa, Arami kaane yi e gi. Isirayila yi bira e fɔxɔ ra. Arami manga Ben-Hadada yi a yetɛ rakisi soon fari, e nun soo ragina ndee. ²¹ Isirayila mangan yi mini, a yi a soone faxesa, a wontorone kala, a yi bɔɔɔ gbeen sa Arami kaane ma.

²² Nayi, nabiin yi a maso Isirayila mangan na, a a fala a xa, a naxa, “I wekilɛ, i miri ki fajɪ, i lan i xa naxan liga, amasɔtɔ ɲɛɛ famatɔɔn waxatini ito yi, Arami mangan mɔn fama nɛn i yɛngɛdeni.”

Isirayila kaane mɔn yi Arami kaane nɔ yɛngɛni

²³ Arami mangana walikene yi a fala a xa, e naxa, “E ala, geyane ala na a ra, nanara e sɛnbɛn gbo en xa. Koni en na e yɛngɛ lanbanni, waxatina nde en sɛnbɛn gboma nɛn e xa mɛnni. ²⁴ Iki i mɔn xa ito liga. I xa i ya mangane ba ganla xun na, i yi yamana kanne dɔxɔ e ɲɔxɔni. ²⁵ I tan xa ganla nde malan naxan sɛnbɛn gbo alo i bɔɔɔxi naxan yi, a soone yatene xa lan e nun a yɛngɛ so wontorone yatene xa lan. Na xanbi ra, en yi e yɛngɛ lanbanni, en na a toɛ xa en sɛnbɛn mi gboɛ ayi e xa.” A yi e xuiin name, a na liga.

²⁶ Nɛɛ nɛnɛn to a li, na waxati kedenni, Ben-Hadada yi Arami kaane malan a yetagi, a te Afeki taani Isirayila yɛngɛdeni. ²⁷ Axabi fan yi Isirayila kaane malan a yetagi, e donseene sɔtɔ, e siga Arami kaane yɛngɛdeni. Isirayila kaane yi e ganla daaxaden nafala Arami kaane yetagi. Isirayila kaane yi maligaxi sii kuru firinna nan na, koni Arami kaane tan yi yamanan nafexi.

²⁸ Nabiin mɔn yi a maso, a yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Arami kaane to yi a falama fa fala Alatala, geyane ala na a ra, lanbanna ala mi a ra, nanara n yama gbeeni ito birin sama nɛn i sagoni, ε yi a kolon a Alatala nan n tan na.’ ” ²⁹ E lu malanxi e bode yetagi xi solofere. Xi soloferede lɔxɔni, yɛngɛn yi fɔlɔ, Arami sofaan naxanye yi e sanni, Isirayila kaane yi ne wuli kɛmɛ faxesa lɔxɔ kedenni. ³⁰ A dɔnxɛne yi e gi Afeki taani, wuli mɔxɔɲɛn nun soloferen naxan yi luxi, taan nabilinna yinna yi bira ne fari.

Na waxatini, Ben-Hadada yi a gi, a siga taani, a lu luxunxi banxin konkona nde kui. ³¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Nɔxu bata a mɛ a Isirayila yamaan mangane hinan han! Nɔxu xa kasa benbenla ndee xidi nɔxu ra, nɔxu lutina ndee xidi nɔxu kɔɛ ra, nɔxu siga Isirayila mangan fɛma. Yanyina nde, nɔxu na a mafan i xa, a mi i faxama.” ³² E yi kasa benbenle xidi e ra, e lutine xidi e kɔɛ ra, e siga Isirayila mangan fɛma. E yi a fala a xa, e naxa, “I ya walikɛɛn Ben-Hadada bata i mafan, a naxa, ‘N bata i mafan, n niin nakisi.’ ” Axabi yi yabin ti, a naxa, “A mɔn a nii ra? Ngaxakedenna na a ra.” ³³ Ben-Hadada a xɛrane yi a to a fala fajɪn nan yi na ra, e mafura a faladeni, e naxa, “I ngaxakedenna nan Ben-Hadada ra.” Axabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga, ε sa fa a ra n fɛma.” Ben-Hadada yi fa a fɛma, Axabi yi a rate a wontoron kui. ³⁴ Ben-Hadada yi a fala a xa, a naxa, “N fafe taan naxanye tongo i fafe yii, n ne raxɛtɛma nɛn i ma. I nɔɛ yulayaan nabe Damasi taani alo n fafe yi a rabama kii naxan yi Samari taani.” Axabi yi a fala a xa, a naxa, “N tan i bepinma nɛn, i siga, koni fɔ en layirin xidi.” A yi layirin xidi e tagi, a yi a bepin, a siga.

Nabiin yi Axabi a tantanna fala

³⁵ Nabi ganla nabina nde yi a fala a lanfaan xa, a naxa, “Alatalaa yamarin xɔn ma, n bata i mafan, n bɔnbɔ.” Koni na xɛmɛn yi tondi a bɔnbɛ. ³⁶ Nabiin

yi a fala, a naxa, “Bayo i mi Alatalaa yamarin suxi, i na keli n fema waxatin naxan yi, yatana i faxama nen.” Na xemen to keli a fema, yatana nde yi naralan a ra, a yi a faxesa.

³⁷ Nabiin yi xeme gbete li, a yi a fala, a naxa, “N bata i mafan, n bonbo.” Na xemen yi a bonbo, a yi a maxolo. ³⁸ Nabiin yi sa dexo mangana kiraan na, a yeen maxidi dugi dungin na alogo a nama a kolon. Na xanbi ra, a sa ti kiraan na Manga Axabi danguma denaxan yi.

³⁹ Mangan dangumatona, nabiin yi gbelegbele a foxo ra, a naxa, “N yi yengen waxatin naxan yi, muxuna nde yi mini kuruni a fa kasorasa keden na n xon, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Xemeni ito ramara n xa. Xa a gi, i tan nan findima a joxon na, xanamu, i gbeti fixen kilo tonge saxan nun naanin so n yii.’ ⁴⁰ Koni n yi yee gbaxi ayi be binna nun be binni waxatin naxan yi, xemen yi a gi.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “I ya kitin nan na ra, i yeteen bata a fala.” ⁴¹ Mafuren, nabiin yi dugi dungin ba a yee ma, Isirayila mangan yi a kolon a nabina nde na a ra. ⁴² Nayi, a yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo n xemen naxan faxesa fe ragidixi, i bata na bejin, i tan yeteen nan faxama a joxoni, i ya yamaan yi faxesa a yamaan funfuni.’” ⁴³ Isirayila mangan yi xete a konni Samari taani, a kontofilixi, a xaminxi.

21

Axabi yi tin Naboti faxan ma

¹ Na feene dangu xanbini, xemena nde yi Yesereli yi, a xili Naboti, manpa bili nakoon yi a yii Axabi a manga banxin dexon, Samari mangana. ² Loxona nde, Axabi yi a fala Naboti xa, a naxa, “I ya manpa xeen naxan n ma manga banxin fema, a so n yii, n xa a findi sabidi nakoon na, n manpa xee fajin gbete soe i yii, hanma xa a i kenen, n na sara gbeti fixen na.” ³ Koni Naboti yi Axabi yabi, a naxa, “Alatala xa n natanga n benbane keen soon na i yii.” ⁴ Axabi xoloxin monexin yi so banxini Naboti Yesereli kaana falana fe ra, a a mi a benbane keen soma a yii. A sa a sa, a yetagin luxun, a mi wa sese don fe xon. ⁵ A jaxanla Yesabele yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i niini jaxuxi i ma, i mi i degema mume?” ⁶ A yi a yabi, a naxa, “N falan tixi Naboti Yesereli kaan nan xa, n naxa, ‘I ya manpa xeen sara n ma gbetin na, xa i nu wa, n manpa xee gbete so i yii a joxon na.’” ⁷ Nayi, a jaxanla Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “Iki, i tan nan mangayani Isirayila yi ba? Keli i dege, i boren yi sewa, n tan Naboti Yesereli kaana manpa xeen soma nen i yii.”

⁸ A bataxine sebe Manga Axabi xinla ra a mangana taxamasenna sa e ma, Naboti taan naxan yi, a yi e rasiga na fonne nun a kuntigine ma. ⁹ A yi sebexi bataxine kui, a naxa, “E a fala yamaan xa soge keden sunna suxu, e Naboti dexo muxu gbee dexo deni yamaan tagi. ¹⁰ E xalabanten firin dexo a dexon naxanye a tojegema, a a bata Ala nun mangan danga. Na xanbi ra, e a xali taa xanbin na, e a magolon gemen na han a faxesa.”

¹¹ Yesabele yamarin naxan fi bataxine kui, Naboti a taan fonne nun kuntigine yi na liga. ¹² E yi a fala a yamaan xa sun, e Naboti dexo na yamaan yee ra, ¹³ xalabanten firinne fan yi fa, e dexo Naboti dexon. Na xalabanten firinne yi seren ba Naboti xili ma yamaan yetagi, e naxa, “Naboti bata Ala nun mangan danga.” Mafuren, e yi a xali taa xanbin na, e a magolon gemen na han a faxesa. ¹⁴ Nayi, taan kuntigine yi xeraan nasiga Yesabele ma, a Naboti magolonxi gemen nan na han a faxesa.

¹⁵ Yesabele na me waxatin naxan yi, a sa a fala Axabi xa, a naxa, “Naboti Yeserele kaan tondi manpa bili xeen naxan sare i ma gbeti na, na manpa bili xeen findi i gbeen na. A bata faxesa.” ¹⁶ Axabi a mexina, a Naboti bata faxesa, a yi siga a manpa bili nakoni, a findi a gbeen na.

Ala yi Axabi nun Yesabele yalagi

¹⁷ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ¹⁸ “Siga Axabi fema, Isirayila mangan naxan dxi Samari taani. A sa Naboti a manpa bili nakoni, a sigaxi naxan findideni a gbeen na. ¹⁹ Sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata xemena nde faxesa. I mon yi fa a yii seene tongo.’ Na xanbi ra, i mon xa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Barene Naboti wunla makonxi denaxan yi, barene i fan yeteen wunla makonma mena nin.’ ” ²⁰ Eli yi siga na xerani badeni Axabi xa. Axabi yi a fala a xa, a naxa, “I bata n to ba, i tan n yaxuna?” Eli yi a yabi, a naxa, “On, n bata i to. Amasoto naxan mi rafan Alatala ma, na rabaan bata i kenen. ²¹ Ala naxa, ‘N toron nafama i ma nen. N na i raloma ayi nen, xemen naxan birin Axabi a denbayani, n ne raxori. Naxanye i mabinni, ne birin bama i yii nen, konyine nun xone Isirayila yi. ²² N na i ya denbayaan suxuma nen alo n Nebati a dii xemen Yerobowan ma denbayaan suxu kii naxan yi, e nun Axiyaa dii xemen Basaa denbayana. N na ligama nen amasoto i bata n naxolo gbeen ti, i yi Isirayila kaane ti yulubin ma.’ ²³ Alatala mon yi falan ti Yesabele fan xili ma, a naxa, ‘Barene Yesabele donma nen Yeserele taan nabilinna yinna sanna xon ma. ²⁴ Axabi a denbayaan muxun naxanye na faxesa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxesa xeen ma, xoline nan ne donma.’ ”

²⁵ Muxu yo mi na naxan a ragidi a xa Alatala rapaxu feen naba alo Axabi. A paxanla Yesabele nan a radin. ²⁶ A yi haramu feene ligama, a yi suxurene batuma alo Amorine yi a ligama kii naxan yi, Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yee ra.

²⁷ Axabi to Eli a falane me, a yi a dugine yibo, a kasa benbenla so a ma sununi, a sun. E nun na kasa benbenla nan yi e sama, a yi sigan tima yete magodoni. ²⁸ Alatala yi falan ti Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ²⁹ “I bata a to Axabi a yete xurunxin n yetagi kii naxan yi? Bayo a bata a yete xurun n xa, n mi toro yaan nafama a waxatini, a fama a diina waxatin nin, n toro yaan nafa a denbayaan ma.”

22

Axabi yi wa Ramoti tongo feni

Taruxune Firinden 18.1-3

¹ Ne firin yi dangu, yengen mi so Arami nun Isirayila tagi. ² Ne saxandena, Yuda manga Yosafati yi siga Isirayila mangan fema. ³ Isirayila mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a kolon Ramoti taan Galadi yamanani, en gbeen na a ra! Nanfera en sikema a tongo feen na Arami mangan yii?” ⁴ A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I sigen foxo ra Ramoti taani Galadi yamanani yenge sodeni ba?” Yosafati yi Isirayila mangan yabi, a naxa, “I tan nun n tan keden na a ra, n ma yamaan nun i ya yamana, n ma soone nun i ya soone.”

Waliyine yi xunnayerenna fe fala

Taruxune Firinden 18.4-11

⁵ Na xanbi ra, Yosafati mon yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxodin singen.” ⁶ Isirayila mangan yi waliyine malan, keme naanin joxon, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yengen so Ramoti taani Galadi yamanani,

hanma en lan en yi a lu na?" E yi a yabi, e naxa, "Marigina a soma nen mangan yii." ⁷ Koni Yosafati yi a maxodin, a naxa, "Alatalaa nabi yo mi fa be yi ba, en nœ Alatala maxodinŋe naxan xon ma?" ⁸ Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, "Keden mon na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasoto a fe jaxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mumε! A xili Mikahu, Yimilaa dii xemena." Yosafati yi a fala a xa, a naxa, "Mangan nama falan ti na kiini." ⁹ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, "Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xemena."

¹⁰ Isirayila mangan nun Yuda manga Yosafati birin yi doxi e mangaya gbɛdene yi lonna ma Samari taan so deen na, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹¹ Sedeki, Kenan ma dii xemena bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I Arami kaane bonboma fenni itoe nan na han i yi e raxori.'" ¹² Waliyine birin yi feene fala, e naxa, "Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I non sotoma nen, Alatala a soma nen mangan yii."

Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala

Taruxune Firinden 18.12-27

¹³ Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, "Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yiton i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!" ¹⁴ Koni, Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata n kolɔ habadan Alatala yi, Alatala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa."

¹⁵ Mikahu to fa mangan fema, mangan yi a maxodin, a naxa, "En lan en sa Ramoti taan yenge Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?" Mikahu yi a yabi, a naxa, "Siga, i non sotoma nen, Alatala a soma nen mangan yii."

¹⁶ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, "N na i rakole Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa nondin nan gbansan fala n xa?" ¹⁷ Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantani muxu mi na, Alatala mon yi fa a fala, a naxa, 'Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xete a konni bɔɔsani!'" ¹⁸ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mumε! A fe jaxin nan tun falama."

¹⁹ Nayi, Mikahu mon yi a fala, a naxa, "I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to doxi a mangaya gbɛdeni, maleka ganla tixi a fema, a yiifanna nun a komenna ma." ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, 'Nde Axabi mayendenma alogo a xa siga Ramoti taan yenge deni Galadi yamanani, a faxesa?' Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbete fala. ²¹ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, 'N tan nœ a mayendenŋe nen.' Alatala yi a fala a xa, a naxa, 'Kiin mundun yi?' ²² A yi a yabi, a naxa, 'N minima nen, n wulen naso a waliyine birin de.' Ala yi a fala a xa, a naxa, 'I a mayendenma nen, i yi a no. Siga, i sa na liga.' ²³ Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin de. Alatala bata a ragidi a xa jaxankatan nafa i ma."

²⁴ Nayi, Kenan ma dii xemena Sedeki yi a maso, a yi Mikahu deen garin, a yi a magele, a naxa, "Alatalaa malekan sigaxi kiraan mundun xon, a to keli n fema, a wule falan ti i xa?" ²⁵ Mikahu yi a yabi, a naxa, "I na i luxun konkon kui i ya banxini loxon naxan yi, i a kolonma nen." ²⁶ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, "Mikahu suxu, i siga a ra Amon fema, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xemena." ²⁷ I yi a fala e xa, i naxa, 'Mangana ito nan falaxi, a naxa a e xa xemeni ito sa kasoon na, e yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xete kendeyani.'" ²⁸ Mikahu yi a fala, a naxa, "Xa i xete

keṇḍeyani nun, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi.” A mɔn yi a fala, a naxa, “E tan yamaan birin xa e tuli mati.”

*Manga Axabi yi faxa yengeni
Taruxune Firinden 18.28-34*

²⁹ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ³⁰ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gbete, n siga yengeni, koni i tan, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a maxete, a siga yengeni. ³¹ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yenge so wontoro kuntigi tonge saxan e nun firinna ma, a naxa, “E nama muxu yo yenge fo Isirayila mangan tun.” ³² Yenge so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi sɔnxɔn nate. ³³ Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila manga mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³⁴ Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan li makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, n namini yenge soden fari ma, amasoto n bata maxolo.” ³⁵ Yengen yi naxu ayi na lɔxɔni. Mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi, a faxa jinbanna ra. A maxolɔden wunla bata yi bɔxɔn a wontoron kuin birin yi. ³⁶ Sogen bira waxatini, e sɔnxɔ sɔnxɔni te ganla daaxadeni, e naxa, “Birin xa siga a taani, a konni.” ³⁷ Nayi, mangan yi faxa, e fa a binbin na Samari taani, e yi a maluxun.

³⁸ E to wontoron maxa Samari ige dɔxɔdeni, barene yi Axabi wunla kɔn, yalundene yi e maxa na, fata Alatalaa falan na.*

³⁹ Axabi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a sama jin manga banxin naxan ti, e nun a taan naxanye birin ti, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁴⁰ Axabi to faxa, a dii xemena Axasiya nan ti a jɔxɔni.

*Yosafati, Yuda mangana
Taruxune Firinden 20.31-21.1*

⁴¹ Asaa dii xemen Yosafati yi findi Yuda mangan na, Isirayila manga Axabi a mangayaan jee naaninden. ⁴² Yosafati findi mangan na a jee tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalen yi jee mɔxɔjen nun suulun. A nga yi xili nen Asuba, Silixi a dii temena. ⁴³ A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bejin, a fe fajin liga Alatala yee ra yi. ⁴⁴ Koni, a mi taan kidene kala, muxune mɔn yi lu sige saraxane badeni menne yi e nun wusulan ganden. ⁴⁵ Bɔje xunbenla yi lu Yosafati nun Isirayila mangan tagi.

⁴⁶ Yosafati kewali dɔnxene, a wekilen nun a yengene, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁴⁷ A yi kide kii xeme yalundene ba a yamanani, naxanye mɔn yi na xabu a fafe Asaa waxatini. ⁴⁸ Manga mi yi fa Edɔn yamanani na waxatini, fo Yuda mangana muxu sugandixin gbansan. ⁴⁹ Yosafati yi kunkin gbeene rafala, alogo e xa siga Ofiri yamanani xema feen na, koni e mi fa siga, bayo kunkine kala nen Esiyon-Gebere yi. ⁵⁰ Nayi, Axabi a dii xemena Axasiya yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I waxi nen n ma walikene xa siga i gbeene foxo ra kunkine kui?” Koni, Yosafati mi tin. ⁵¹ Yosafati to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xemen Yehorami nan ti a jɔxɔni.

Axasiya, Isirayila mangana

* 22:38: Na feen sebexi Mangane Singen 21.19 kui.

⁵² Axabi a dii xεmεna Axasiya yi findi Isirayila mangan na Samari taani, Yuda manga Yosafati a mangayaan ηεε fu nun soloferedeni. Axasiyaa mangayaan naba nεn ηεε firin Isirayila xun na. ⁵³ Naxan ηaxu Alatala γεε ra yi, a na liga nεn, a sigan ti a ηaxin na alo a fafe nun a nga e nun alo Manga Yerobowan, Nebati a dii xεmεna, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ⁵⁴ A yi Baali suxuren batu, a yi a xinbi sin a bun ma, a yi Alatala raxolo, Isirayilaa Ala, alo a fafe a liga kii naxan yi.

Mangane Firindena

Yuda nun Isirayila Mangane Fe Taruxuna

Mangane Firinden kitabu yireni ito kui, na Yuda nun Isirayila manga dɔnxene nan ma fe falama. A yire singena (keli Mangane Firinden sora singen ma han sora 7), na Isirayila kala feen nan falama en xa. Mangane nan yi dɔxi a xun na naxanye mi yi tinxin Ala yee ra yi. Ala yi tin Asiriya mangan Salamanasari xa Samari taan tongo yengeni, Isirayila manga taana. Na ligaxi nen jee keme solofere jee mɔxɔjen nun firin benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi. Asiriya mangan mɔn yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, a siga e ra konyiyani. Nabi Elise a fe taruxun yebaxi en xa sorani itoe yire wuyaxi kui, Eli a xarandiin naxan ti a jɔxɔni (Keli Mangane Firinden sora 2 ma han 13).

A yire firindena Isirayila yamanan yiifari fɔxɔn mangayaan nan ma fe yebama naxan xili Yuda, feen naxanye liga jee keme jee tonge saxanna bun ma Yuda lu xanbini a yete ma yamanan kɔmen fɔxɔn suxu xanbini yengeni. (Keli Mangane Firinden sora 18 ma han sora 25) Dɔnxen na, Babilɔn mangan Nebukadanesari yi fa Yerusalen tongo yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe jee solofere benun Marigi Yesu xa bari, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi Yuda yamanan muxu fisamantenne xali Babilɔn taani. Ala nan Isirayila kaane yulubine saran e ra na feen kui.

Eli yi Axasiyaa tantanna fala

¹ Axabi faxa xanbini, Moyaba kaane yi murute Isirayila kaane xili ma. ² Axasiya yi bira keli a kore banxin foye soden na Samari taani, a maxɔɔ. Nayi, a xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn taan mux-une ala, alogo a xa a kolon xa a yiyalanje a maxɔɔni. ³ Koni, Alatalaa malekan yi a fala Eli Tisibi kaan xa, a naxa, “Siga, i sa Samari mangana xerane ralan kira yi, i a fala e xa, i naxa, ‘Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera i sigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala?’” ⁴ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I naxan nabaxi, na feen ma, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi denaxan yi, i faxan menna nin.’” Eli yi sa na fala e xa.

⁵ Xerane yi xete Axasiya fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera e xetexi?” ⁶ E yi a yabi, e naxa, “Xemena nde nan texi nxu ralandeni, a yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E siga, e xete mangan fema naxan e rafaxi, e sa a fala a xa, a Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera nayi i xerane rasigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala? Nanara, i mi fa kelima i ya saden ma, i saxi denaxan yi, i faxan menna nin.’” ⁷ Axasiya yi e maxɔdin, a naxa, “Xemen yi kiin mundun yi naxan te e ralandeni a falani itoe ti e xa?” ⁸ E yi a yabi, e naxa, “Muxun nan yi a ra naxan yi maxidixi sube kidi xabe kannu ra e nun kidi tagixidina a tagi.” Axasiya yi a fala, a naxa, “Eli, Tisibi kaan nan na ra!”

Axasiya yi wa Eli suxu feni

⁹ Axasiya yi sofa tonge suulun nasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi te Eli fema गयाun xuntagi, a yi dɔxi denaxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo.” ¹⁰ Eli yi na kuntigin yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godo keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Teen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹¹ Axasiya mən yi sofa tonge suulun gbɛɛye rasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi a fala Eli xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godu mafuren.” ¹² Eli yi a yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, tɛɛn xa godu keli kore, a yi ɛ nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Alaa tɛɛn yi godu keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹³ Axasiya mən yi sofa tonge suulun e nun e kuntigin nasiga a saxandeni. Na kuntigin saxanden yi te, a to so, a xinbi sin Eli yetagi, a mafan, a naxa, “Sayibana, nxu nun n ma sofa tonge suulunna niin natanga. ¹⁴ N na a kolon, tɛɛn bata godu kore, a yi kuntigi firin fɔlɔne gan e nun e sofa tonge suulunne. Koni iki, n bata i mafan, n niin nakantan.” ¹⁵ Alatalaa malekan yi a fala Eli xa, a naxa, “Siga a fɔxɔ ra, i nama gaxu a yɛɛ ra.” Eli yi keli, a godu a fɔxɔ ra mangan fɛma. ¹⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, bayo i bata xɛrane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala, alo Ala mi fa Isirayila yi naxan maxɔdinɛ falan na, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi dɛɛnde, amasɔɔ i faxama nɛn.” ¹⁷ Axasiya yi faxa, fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa. Yorami yi ti a nɔxɔni Yosafati a dii xɛmɛn Yehorami a mangayaan nɛɛ firindeni Yuda yi. Dii xɛmɛ yo mi yi Axasiya yii. ¹⁸ Axasiya kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

2

Eli yi te kore

¹ Lɔxɔna nde Alatala yi fa Eli rate kore wuluwulu gbeeni. Na waxatini Eli nun Elise yi kelima Giligali yi. ² Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasɔɔ Alatala bata n xɛ han Betɛli taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xɛtɛma i fɔxɔ ra.” E birin yi siga Betɛli yi.

³ Betɛli taan nabi ganla yi fa Elise fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nɛn kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ɛ dundu.” ⁴ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasɔɔ Alatala bata n xɛ han Yeriko taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xɛtɛma i fɔxɔ ra.” E birin yi siga Yeriko yi.

⁵ Yeriko taan nabi ganla yi e maso Elise ra, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nɛn kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ɛ dundu.” ⁶ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasɔɔ Alatala bata n xɛ han Yuruden baani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xɛtɛma i fɔxɔ ra.” E firinna birin yi siga kiraan xɔn. ⁷ Nabiin muxu tonge suulun nabi ganla yɛ, ne yi bira Eli nun Elise fɔxɔ ra, e sa ti, e yi e yɛɛ rafindɛ e firinna mabinni, e e makuya e ra ndedi. E fan firinna yi ti Yurudɛn baan dɛ. ⁸ Eli yi a doma gbeen tongo a marɔmarɔ, a igen garin, a yitaxun be binna nun be binni, e firinna birin yi dangu yire yixareni.

⁹ E to dangu, Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “I waxi a xɔn, n xa nanse liga i xa, benun n xa ba i fɛma?” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata i mafan, n waxi i ya nabiyaa naxinla dɔxɔde firin nan sɔɔ fe yi.” ¹⁰ Eli yi a fala a xa, a naxa, “I fe xɔdɛxɛn nan maxɔdinxɛ n na na ra. Koni n bama i fɛma waxatin naxan yi, xa i n to, na ligama i xa nɛn, koni xa i mi n to, na mi ligama i xa.”

¹¹ E yi sigatini, e fala tiini, nanunna, wontoro tɛɛ kanna nun soo tɛɛ kanne yi so e tagi, Eli yi te kore wuluwulu gbeeni. ¹² Elise yi a matoma a gbelegbelema, a naxa, “N fafe, n fafe! I dangu Isirayilaa yɛngɛ so wontorone birin na e nun

a soone!” A mi fa a to sɔnɔn. Nayi, a yi a dugine suxu, a yi e yibɔ dungi firinna ra, ¹³ Elise yi doma gbeen tongo Eli naxan nabira. A xεtε, a ti Yurudɛn baan dε, ¹⁴ Eli doma gbeen naxan nabira, Elise yi na tongo, a baa igen garin, Elise yi maxɔdinna ti, a naxa, “Alatala, Eli a Ala minɛn yi iki?” A mɔn yi baa igen garin, na xanbi ra, baan yi taxun, Elise yi dangu.

¹⁵ Yeriko taan nabine ganla to a to wulani, e yi a fala, e naxa, “Eli a xaxinla Elise yi.” E yi siga a ralandeni, e xinbi sin a bun ma. ¹⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Xεmε sɛnbɛmaan muxu tonge suulun i ya walikεne yε, i waxi e xa sa i kanna fen? Yanyina nde Alatalaa Nii Sarijanxin bata a xali a sa a woli geyana nde fari hanma lanbanna nde kui.” Elise yi e yabi, a naxa, “E nama e rasiga.” ¹⁷ Koni, e yi a karahan han! A yi a fala e xa, a naxa, “E e rasiga.” E yi muxu tonge suulun nasiga naxanye Eli fen xi saxan, koni e mi a to mumε! ¹⁸ E to xεtε Elise fεma Yeriko taani, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi yi a fale ε xa, ‘E nama siga?’ ”

Elise Yeriko yi

¹⁹ Taan muxune yi a fala Elise xa, e naxa, “Nxu kanna, taan dɔxɔ kiin fan alo i a toxi kii naxan yi, koni igen kobi han a mi tinjε sansine yi soli.” ²⁰ Elise yi a fala e xa, a naxa, “E fa fɔxɔn na goron nɛnɛn kui, ε a so n yii.” E fa a ra. ²¹ Elise yi siga tigin xunna ra, a fɔxɔn woli igeni, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata igeni ito rasarijan, a mi fa muxune faxε, sansine fan nun fa solima nɛn.’ ” ²² Igen yi rasarijan, keli na lɔxɔni fata Elise a falan na.

²³ A kelimatɔɔn mɛnni siga Beteli yi, a yi tema kiraan xɔn, taa yi diidine yi fa, e yi a magele, e yi a fala a ma, e naxa, “Teli kanna siga! Teli kanna siga!” ²⁴ A yi xεtε, a e mato, a yi e danga Alatala xinli, sube xajε magaxuxi firin yi mini fɔtɔnni, e diidine tonge naanin e nun firin yibɔ. ²⁵ Elise yi keli mɛnni, a siga Karemele geyaan fari. Na xanbi ra, a xεtε Samari taani.

3

Yorami, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Yosafati a mangayaan jεε fu nun solomasεxɛdeni, Axabi a dii xεmɛn Yorami yi findi Isirayila mangan na Samari taani, a jεε fu nun firin mangayaan liga Isirayila xun na. ² Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, a na liga nɛn, koni a mi dangu a fafe nun a nga fe jaxine ra. A fafe kide gεmε Baali sawuran naxanye ti, a ne kala, ³ koni Nebati a dii xεmɛn Yerobowan yulubin naxanye liga, naxan Isirayila kaane ti yulubin ligan ma, a fan yi kankan ne ligan ma, a lu ne yi, a mi xεtε e fɔxɔ ra mumε!

Yorami yi Moyaba yεngε

⁴ Moyaba mangan Mesa, yεxεε kurune nan yi a yii. Nεε yo jεε, a yi lan a xa naxan so Isirayila mangan yii mudun na, na nan lanxi yεxεε diin wuli kεmε ma e nun yεxεε xungbe wuli kεmε e nun e xabena. ⁵ Axabi to faxa, Moyaba mangan yi murute Isirayila mangan xili ma. ⁶ Nayi, Yorami yi mini Samari taani, a Isirayila sofane birin malan. ⁷ A xεrane rasiga a faladeni Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “Moyaba mangan bata murute n xili ma. I waxi fa feni n fɔxɔ ra Moyaba yεngɛdeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “N sigama nɛn i fɔxɔ ra, i tan nun n tan keden na a ra, n ma sofane i ya sofane nan e ra, n ma soone i ya soone nan e ra.” ⁸ Yosafati mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “En

teen kiraan mundun xɔn?" Yorami yi a yabi, a naxa, "Edɔn tonbonna kiraan xɔn."

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan nun Edɔn mangan yi siga, e xi solofere sigan tixina, igen yi ɲan ganla yii e nun xuruseen naxanye yi biraxi e fɔxɔ ra. ¹⁰ Nayi, Isirayila mangan yi a fala, a naxa, "Ee! Alatala en tan manga saxanne xilixi nɛn, alogo a xa en sa Moyaba yamanan sagoni!"

¹¹ Koni Yosafati yi a fala a xa, a naxa, "Alatalaa nabi yo mi na en nɔɛ Alatala maxɔdinɲe naxan yi?" Isirayila mangana walikɛɛn yi a fala e xa, a naxa, "Elise be, Safati a dii xɛmɛna, naxan yi igen sama Eli yiiɛne ra." ¹² Yosafati yi a fala, a naxa, "Alatalaa falana Elise yi." Nayi, Isirayila mangan nun Yosafati nun Edɔn mangan yi godo a fɛma.

¹³ Elise yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, "Nanse i tan nun n tan tagi? Siga i fafe nun i ngaa nabine fɛma." Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, "ɛn-ɛn, amasɔɔ Alatala nan nxu tan manga saxanne xilixi alogo a xa nxu so Moyaba yii." ¹⁴ Elise yi a fala a xa, a naxa, "N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Sɛnben Birin Kanna, n walima naxan xa, xa n mi Yosafati binyaxi, Yuda mangana, i bɔtɛ mi yi taranna n xa. N mi yi i matoma. ¹⁵ Iki, ɛ fa maxase maxana nde ra n xɔn." Maxase maxan na maxaseen maxa waxatin naxan yi, Alatala sɛnben yi godo Elise ma. ¹⁶ A yi a fala, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'ɛ yili wuyaxi ge lanbanni.' ¹⁷ Amasɔɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'ɛ mi foyen toma, ɛ mi tulɛn toma mumɛ, koni lanbanni ito rafema nɛn igen na, ɛ yi ɛ min, ɛ tan nun ɛ xuruse xungbene nun ɛ xuruse xunxurine.'"

¹⁸ Koni fe di xuri nan na ra Alatala yii. A Moyaba yamanan soma nɛn ɛ yii. ¹⁹ ɛ taa fangamane birin kalama nɛn e nun taa rakantanxine, ɛ wudi fajine birin sɛgɛma nɛn, ɛ yi tigrine birin dutun, ɛ xɛɛne rafe gɛmɛne ra." ²⁰ Na xɔtɔn bode, saraxa ba waxatini, igen yi fa keli Edɔn yi, yamanan yi rafe igen na.

²¹ Moyaba kaane to a mɛ a mangane fama e yɛngɛdeni, naxanye birin bata yi a li yɛngɛ so seen tongoden ma, e ne birin xili, e ti yamanan dannar. ²² E to keli xɔtɔnni, sogen tixi igen na bɔxɔn fari ma, Moyaba kaane yi igen to wulani, a gbeeli alo wunla. ²³ E yi a fala, e naxa, "Wunla na a ra! Mangane bata e bode yɛngɛ, e nun e sofane, e yi e bode faxa. Iki, Moyaba kaane, ɛ keli, en sa e yii seene tongo!" ²⁴ E yi fa Isirayila ganla daaxadeni. Koni, Isirayila ganla yi keli, a Moyaba kaane yɛngɛ, e yi e gi ganla yɛɛ ra. Isirayila ganla yi bira e fɔxɔ ra han e sa so e yamanani, e yi Moyaba kaane nɔ. ²⁵ E taane kala, e birin yi gɛmɛ keden kedenna woli xɛɛ fajine yi, e xɛɛne rafe gɛmɛne ra, e yi tigrine birin dutun, e yi wudi fajine birin sɛgɛ. A rajanna, Kiri-Hareseti taan yinna nan tun yi fa a kiini, koni sofa lantan kanne fan yi fa na rabilin, e na fan yɛngɛ. ²⁶ Moyaba mangan to a to a a mi yɛngɛn nɔɛ, a yi silanfan kanna muxu kɛmɛ solofere tongo alogo a xa kirani ba han Edɔn mangan fɛma, koni e mi nɔ.* ²⁷ Nayi, a yi a dii singen tongo naxan yi lanma a xa ti a ɲɔxɔni, a yi a ba saraxan na taan yinna fari. Na xanbi ra, Moyaba kaane yi Isirayila kaane naxankata han Isirayila kaane yi keli na yi, e xɛtɛ e konni.

4

Elise yi kaɲa gilɛn mali

¹ Lɔxɔna nde kaɲa gilɛna nde yi fa Elise li, nabi ganla nabina nde nan yi a xɛmɛn na. A yi Elise mafan, a naxa, "I ya walikɛna, n ma xɛmɛn bata faxa, i a kolon a i ya walikɛn yi gaxuxi Alatala yɛɛ ra, koni doli kanna bata fa n

* **3:26:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso de gɛmana.

ma dii xεmε firin tongodeni, a xa e findi a konyine ra.” ² Elise yi a maxɔdin, a naxa, “N nɔε nanse ligε i xa? A fala n xa nanse i yii banxini?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Sese mi i ya walikεen yii banxini fɔ ture kundi keden.” ³ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i sa goron yigenle maxɔdin i dɔxɔ bodene ra, i nama ndedi maxɔdin de!” ⁴ I na so i konni, i dεen balan ε nun i ya diine xun ma, i turen sa goronne birin kui, naxanye na rafe i ne dɔxɔ e dan na.” ⁵ Nayi, jaxanla yi keli a fema. A dεen balan e nun a diine xun ma, e yi fa goronne ra, a yi e rafe. ⁶ Goronne birin to rafe, a yi a fala a dii xεmεn xa, a naxa, “Fa goron gbete ye ra.” Koni a diin yi a yabi, a naxa, “Goron mi fa na.” Turen yi ba minε. ⁷ Naxanla yi sa a fala sayiban xa. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, turen mati, i yi i ya donla fi, naxan na lu i yii, na i tan nun i ya diine rakisima nεn.”

Sunemi kaana diin yi keli sayani

⁸ Lɔxɔna nde Elise yi danguma Sunemi taani, jaxalan nafulu kannna nde yi menni, na yi a karahan a xa a dεge. A nεma yi dangue na waxati yo yi, a soma nεn a konni a dεge. ⁹ A yi a fala a xεmεn xa, a naxa, “N laxi a ra xεmεn naxan danguma en konni waxati yo waxati, Alaa muxu sarɔpanxin na a ra.” ¹⁰ En lan en xa konkodina nde ti a xa en ma sangansoon kɔε ra, en saden nun tabanla nun gbɛden nun lenpun dɔxɔ a xa na. A nɔε yigiye menni nεn a na dangu en konni.”

¹¹ Lɔxɔna nde Elise to fa Sunemi yi, a te konkoni koren na, a sa a sa na yi. ¹² A yi a fala a walikεen Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan xili.” Gexasi yi na jaxanla xili, a fa a fema. ¹³ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “A fala jaxanla xa, i naxa, ‘I bata fe wuyaxi raba nxu xa. Nxu nɔε nanse ligε i xa? Nxu xa falan ti mangan xa i ya fe yi hanma sofa kuntigina?’ ” Naxanla yi a yabi, a naxa, “N dɔxi n ma yamanan nan tagi, sese mi dasaxi n ma.” ¹⁴ Elise yi Gexasi maxɔdin, a naxa, “Nanse xa liga a xa?” Gexasi yi a yabi, a naxa, “Dii mi a yii, a xεmεn bata fori.” ¹⁵ Elise yi a fala, a naxa, “Naxanla xili.” Gexasi yi a xili, a yi fa, a so dεen na. ¹⁶ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Nεε famatɔni waxatini ito yi, i diin barima nεn, i a tongo i yii.” Naxanla yi a yabi, a naxa, “En-εn, n kannna, sayibana, i nama wulen fala i ya walikεen xa.”

¹⁷ Naxanla na yi fudikan, jεε famatɔni na waxati kedenni, a dii xεmεn bari, alo Elise a fala a xa kii naxan yi.

¹⁸ Diin yi gbo. Lɔxɔna nde, a yi siga a baba fema se xabane yireni, ¹⁹ diin yi a fala a baba xa, a naxa, “N xunna! N xunna!” A baba yi a fala a walikεen xa, a naxa, “A xali a nga fema.” ²⁰ Walikεen yi a tongo, a a xali a nga fema. Diin yi lu a nga xinbine fari han yanyi tagini. Na xanbi ra, a faxa. ²¹ Naxanla yi te, a sa diin sa sayibana saden ma, a dεen balan a xun ma, a mini. ²² A yi a xεmεn xili, a naxa, “N bata i mafan i ya walikε keden nun sofanla keden nafa n ma, n waxi siga feni sayiban fema mafuren. N fama.” ²³ A yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera i waxi siga feni a fema to? Kike Nεnεn hanma Matabu Lɔxɔn mi a ra.” A yi a yabi, a naxa, “Hali i mi kɔntɔfli.” ²⁴ A yi sofanli tɔn, a fala a walikεen xa, a naxa, “Ti sofanla yεε ra. En siga, i nama ti, xa n mi i yamari.”

²⁵ Nayi, e siga sayiban fema Karemele geyaan fari. Sayiban to a to fe wulani, a yi a fala a walikεen Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan fama. ²⁶ Iki i gi i sa a ralan, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tana mi i ma? I ya xεmεn nun i ya diina, tana mi e ma?’ ” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Tana yo mu.” ²⁷ Koni, a sayiban feman li waxatin naxan yi geyaan fari, a yi a sanne suxu. Gexasi yi wa a radin feni ayi. Koni, sayiban yi a fala a xa, a naxa, “A lu na, amasɔto a bɔjεn sunuxi, koni Alatala bata na feen luxun n ma, a mi a yitaxi n na.”

28 Nayi, jaxanla yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, n yi i maxɔdin diina nde ma nun? N mi yi a fala i xa, ‘I nama n yanfa?’ ”

29 Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “I tagi xidi, i n ma dunganna suxu i yii, i siga. Xa i naralan muxuna nde ra, i nama a xɔntɔn, xa muxuna nde i xɔntɔn, i nama a ratin. I xa n ma dunganna sa diin yetagi.” 30 Naxanla yi a fala, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, n mi sigama xa i tan mi a ra.” Nayi, Elise yi siga a fɔxɔ ra. 31 Gexasi bata yi siga e yeɛ ra, a bata yi dunganna sa diin yetagi, koni diin mi xui ramini, a mi a ramaxa. A xete Elise ralandeni, a na feen fala a xa, a naxa, “Diin mi xulunxi.”

32 Elise so banxini waxatin naxan yi, diin bata yi faxa, a saxi a saden ma. 33 Elise yi so, a deɛn balan e firinna ma, a yi Alatala maxandi. 34 A te, a yi a sa diin fari, a deɛn lan a deɛn ma, a yeɛne lan a yeɛne ma, a yiine lan a yiine ma, a a yibandun a fari, diin fatin yi wolon. 35 Elise mɔn yi so banxini, a so a masigani. Na xanbi ra, a te, a mɔn yi a yibandun a fari. Diin yi tison dɔxɔ solofere, a yeɛne yi rabi. 36 Elise yi Gexasi xili, a naxa, “Sunami kaan xili.” 37 Naxanla yi fa, a bira a bun ma, a xinbi sin bɔxɔni. A diin tongo, a mini.

Sabi dontarena

38 Elise yi xete Giligali taani, fitina kamen yi yamanani. Nabi ganla yi dɔxi a rabilinni. Elise yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “Tunden dɔxɔ teɛn ma, i donseen nafala nabi ganla xa.” 39 E tan nde keden yi siga burunna ra sabi de badeni, a yi sansina nde to burunna ra, a yi burunna janla bolon, a dugin nafe. A to so, a yi e yixaba dungi dugin na tunden kui, koni muxe mi a kolon naxan yi a ra. 40 A to na donseen so muxune yii, e a don, e lu gbelegbele, e naxa, “Sayibana, dabarin donseni!” 41 Elise yi yamarin fi, a naxa, “Fa murutu fɔɔina nde ra n xa.” A to fa a ra, Elise yi a sa donseni. A yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “A so muxune yii, e xa a don.” Sese jaxi mi fa luxi tunden kui.

Burun nawuyana ayi

42 Na waxati kedenni, xemena nde yi fa funde buru mɔxɔɔɔ ra e nun murutu keɛe nenɛn benbeli keden sayiban xa, sa keli Baali-Salisa yi. Burun yi rafalaxi funde nenɛn nan na. Elise yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “Donseene yitaxun yamaan na.” 43 A walikɛɛn yi a yabi, a naxa, “N nɔɛ a soɛ muxu keɛme yii di?” Koni, Elise yi a fala a xa, a naxa, “A so muxuni itoe yii, e xa a don, amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E e deɛema nen, a dɔnxɛn yi lu.’ ” 44 Nayi, a yi burune sa muxu keɛme yetagi, e e deɛge, a dɔnxɛn yi lu, alo Alatala a fala kii naxan yi.

5

Elise yi Naman nakendeya

1 Arami mangana gali kuntigin Naman yi rafan a kanna ma, binye gbeen yi saxi a yi, amasɔtɔ Alatala nɔɔn fi Arami kaane ma a tan nan xɔn. Koni xeme wekilɛxi gbeeni ito, dogonfontɔɔn nan yi a ra. 2 Na waxatini, Arami sofane bata yi fa dii temena nde ra konyiyani yengena nde xɔn sa keli Isirayila yamanani. Na nan yi Naman ma jaxanla walikɛɛn na.

3 Na dii temen yi a fala a kanna jaxanla xa, a naxa, “Nabiin naxan Samari taani, xa n kanna siga na fema, a a yiyalanma nen a dogonfonna ma.” 4 Isirayila dii temen naxan fala, Naman yi sa na fala a kanna xa, mangana. 5 Arami mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga Samari taani, n bataxin nasigama nen Isirayila mangan ma.” A yi siga, wure gbeti fixɛn kilo keɛme saxan

geyaan fanna li, Gexasi yi e tongo walikene yii, a e raso banxini, a walikene raxete, ne yi siga.

²⁵ A man yi siga a kanna fema. Elise yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minen, Gexasi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan, i ya walikenen mi sigaxi dede.” ²⁶ Koni Elise yi a fala a xa, a naxa, “I joxo a ma a n mi na xemen toxi n xaxinli a yi tuganma a wontoron kui waxatin naxan yi, a fa i ralandeni? Koni, dugi fafin nun gbetin nasuxu waxati mi a ra iki, hanma oliwi binle nun manpa binle* e nun xuruse xunxurin nun a xungbene nun konyi xemene nun konyi jaxanle. ²⁷ Nayi, Naman ma dogonfonna xetema nen i ma e nun i ya denbayana habadan.” Gexasi kelima Elise fema waxatin naxan yi, a fatin mafixaxi dogonfonna ra alo balabalan kesena.

6

Bunbi melenna yi bira igeni

¹ Nabi ganla yi a fala Elise xa, e naxa, “A mato nxu tan nun i tan, en na en malanma denaxan yi mennna xurun en ma. ² Xa i tin, nxu xa siga han Yuruden baan de, birin yi xalanbena nde fen menni, nxu yi malanden nafala menni en xa.” Elise yi e yabi, a naxa, “E siga.” ³ E tan nde yi a fala a xa, a naxa, “Tin i xa fa i ya walikene foxo ra.” A yi a yabi, a naxa, “N sigama nen.” ⁴ A yi siga e foxo ra. E to Yuruden baan li, e wudine sege. ⁵ E tan nde yi xalanbe segeni, a bunbi melenna yi bira igeni. A gbelegbele, a naxa, “N kanna, a xandixin na a ra!” ⁶ Sayiban yi a maxodin, a naxa, “A biraxi minen yi?” A yi a yita a ra. Nayi, Elise yi wudi yiina nde sege, a woli na yire kedenni, bunbi melenna yi te igen xun ma. ⁷ Elise man yi a fala, a naxa, “A tongo.” Na xemen yi a yiin nasiga, a tongo.

Arami sofane yeene yi danxu

⁸ Yengen yi Arami mangan nun Isirayila yamanan tagi, a yi sofa kuntigine malan, e xa e bode to. Na xanbi ra, a yi a ragidi a ganla xa daaxa denaxan yi. ⁹ Koni sayiban yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “I yete rakantan dangu feen na menni, amasoto Arami kaane fama menni.” ¹⁰ Isirayila mangan yi muxune rasiga mennna kantandeni, sayiban denaxan mataxamaseri a xa.

Na yi raba sanja ma wuyaxi, Elise yi Isirayila mangan nakolonma, na fan yi a joxo luma. ¹¹ Arami mangan yi yifu na feene fe ra, a a walikene xili, a fala e xa, a naxa, “E mi a fale n xa, nde walima Isirayila mangan xa en ye?” ¹² A walike keden yi a fala, a naxa, “Muxu yo, n kanna mangana. Koni, Nabi Elise naxan Isirayila yi, i falan naxanye tima i xi banxini, na nan ne falama Isirayila mangan xa.” ¹³ Mangan yi a fala, a naxa, “E siga, a sa denaxan yi, e sa mennna to, n xa a suxu.” E yi fa a fala a xa, e naxa, “A Dotan taan nin.” ¹⁴ A yi soone nun yenge so wontorone rasiga e nun gali gbeena, e sa so ke tagini e taan nabilin. ¹⁵ Sayibana walikenen yi keli xoton, a mini, ganla nde yi taan nabilinxi soone nun wontorone ra. Sayibana walikenen yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, en nanse ligama?” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “I nama gaxu, amasoto naxanye en foxo ra, ne wuya dangu naxanye e foxo ra.” ¹⁷ Elise yi Alatala maxandi, a naxa, “N bata i mafan, n ma walikenen yeene rabi alogo a xa toon ti.” Alatala yi walikenen yeene rabi, a geyane to rafexi soone nun yenge so wontoro tee kanne ra Elise rabilinni.

* **5:26:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonna alo manpana e gbee kiini.

18 Arami kaane yi godo Elise fema. A yi Alatala maxandi falani ito ra, a naxa, “Sofani itoe yεene danxu.” Alatala yi e yεene danxu, fata Elise a falan na. 19 Elise yi a fala sofane xa, a naxa, “Be xa mi kiraan na, taani ito mi a ra, ε bira n fɔxɔ ra, ε xεmεn naxan fenma, n xa ε xali na fema.” A yi e xali Samari taani. 20 E to so Samari taani, Elise yi a fala, a naxa, “Alatala muxuni itoe yεene rabi, e xa toon ti.” Alatala yi e yεene rabi, e a to, e Samari taan tagini. 21 Isirayila mangan to e to, a fala Elise xa, a naxa, “N fafe, n xa e faxa?” 22 Elise yi a yabi, a naxa, “I mi e faxama. I darixi na muxune faxε nen ba, naxanye suxi yεngeni? Burun nun igen so e yii, e xa e dεge, e min, na xanbi ra, i e lu e siga e kanna fema.” 23 Isirayila mangan yi donse gbeen so e yii, e e dεge, e e min, e siga e kanna fema. Arami ganle mi fa Isirayila bɔxɔn yεnge na waxatini.

Fitina kamena Samari taani

24 Na dangu xanbini, Arami manga Ben-Hadada yi a ganla birin malan, e sa Samari taan nabilin yεngeni. 25 Na marabilinna fe ra, fitina kamε gbeen yi so Samari yi, e yi na raxɔdɔxɔ ayi han sofali xun kedenna yi sarama gbeti gbanan tonge solomasεε, e nun ganba gbiin kilo tagi yi sarama gbeti gbanan suulan nan na.

26 Isirayila Mangan yi danguma yinna fari, jaxanla nde yi gbelegbele a ra, a naxa, “Mangana, n kanna, nxu rakisi!” 27 A yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala mi i rakisi, n tan i rakise nanse ra? Murutu dɔnxε mi fa na, minse dɔnxε mi na.” 28 Mangan mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn?” A yi a yabi, a naxa, “Naxanla nde nan a falaxi n xa, a naxa, ‘I ya diin ba. En na a don to, tila en yi n fan ma diin don.’” 29 Nxu bata n ma diin jin, nxu yi a don. Na xɔtɔn bode, n yi a fala a xa, n naxa, ‘I ya diin ba, en na a don.’ Koni a bata a diin luxun.” 30 Mangan to jaxanla falane mε, a a dugine yibɔ, a dangumatɔna yinna fari, yamaan yi a to a kasa bεnbεnla ragodoxi a ma sununi a domain bun. 31 Mangan yi a fala, a naxa, “Ala xa n tɔrɔ a jaxun birin yi xa Safati a dii xεmεna Elise xunna lu a dε to.”

Elise yi kamεn naɓanna fe fala

32 Anu Elise yi dɔxi a banxini, fonne yi dɔxi a fema. Mangan yi muxuna nde rasiga a fema. Koni benun xεraan xa so, Elise yi a fala fonne xa, a naxa, “E mato, faxa tiini ito muxun nafama n xunna segedeni n de! E tuli mati. Xεraan na fa, ε dεen balan, ε a radiɓɓe ayi dεen na. Yanla, en mi a kanna san xuiin mεma a xanbi ra ba?” 33 Elise mɔn yi fala tiini singen, xεraan yetεen yi ti dεen na, a yi mangan fala xuiin ti, a naxa, “Tɔrɔni ito birin kelixi Alatala nan ma, n mɔn fa nɔε n yigi tiyε nanse gbete mɔn na Ala yii?”

7

1 Elise yi a yabi, a naxa, “E tuli mati! E Alatalaa falan name! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Waxatini ito yi tila, murutu fupin kilo fu nun firinna sɔtɔma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mɔxɔɓɓen nun naaninna, gbeti gbanan keden Samari taan so dεen na.’” 2 Sofa kuntigin naxan nun mangan na a ra waxatin birin, na yi sayiban yabi, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “I a toma nen i yεene ra, koni i mi na donseen donma.”

Arami kaane yi keli e daaxadeni

3 Na waxatini, dogonfontɔ naanin yi dɔxi taan so dεen dεxɔn, naxanye a fala e bode xa, e naxa, “En luma be nanfera han en faxa? 4 Xa en na a fala a

en xa so taani ito kui, en faxama nɛn bayo fitina kamɛn na yi. Xa en lu be fan yi, na fan en faxama nɛn. En siga, en sa en yɛtɛ dɛntɛgɛ Arami kaane ganla daaxadeni, xa e en lu en nii ra, en kisi, xa e en faxesa, en faxesa.” ⁵ Nayi, jinbanna ra e yi siga Arami kaane ganla daaxadeni. E to ganla daaxaden li, muxu yo mi yi na. ⁶ Arami kaane ganla daaxadeni, Marigin bata yi wontorone nun soone gali gbeen xuiin namini mɛnni, Arami kaane bata yi a fala e bode xa, e naxa, “Isirayila mangan bata Xiti kaane mangan nun Misiran kaane mangan sare fi en xili ma, alogo e xa e ganle rafa en yɛngɛdeni.” ⁷ Ninbanna ra, e yi keli, e yi e gi, e yi bubune nun e soone nun e sofanle rabɛnin, e ganla daaxaden yi lu alo a yi kii naxan yi, e yi e gi alogo e xa e niine rakantan. ⁸ Dogonfontɔne bata yi so ganla daaxadeni danna ra, e so bubuna nde kui, e e dɛge, e e min, e gbetin nun xɛmaan nun dugine tongo, e sa e luxun. E mɔn yi fa so bubu gbɛtɛ kui, e seene tongo, e sa a luxun.

Samari taan yi xɔɔya

⁹ E mɔn yi a fala e bode xa, e naxa, “En mi a ligaxi alo a daxaxa kii naxan yi. Xibaru fajin lɔxɔn nan to, xa en dundu, en ti han xɔtɔnna kɛnɛnna, tɔɔnna en lima nɛn. En siga iki en sa manga banxin nakolon.” ¹⁰ E siga, e taan dɛɛn kantan tiine xili, e a fala e xa, e naxa, “Nxu bata so Arami ganla daaxadeni, muxu yo mi na, muxu xui yo mi mɛma na yi, soo xidixine nun sofali xidixine nan na, e nun bubu rabɛnin xine alo e kanne e luxi kii naxan yi.” ¹¹ Dɛɛ kantanne yi muxune xili, e yi e xɛ manga banxin kui. ¹² Mangan yi keli kɛɛn na, a yi a fala a walikɛne xa, a naxa, “Arami kaane naxan liga fe yi en na, n waxi na yɛba feni ɛ xa. Bayo e a kolon a kamɛna en ma, e bata keli ganla daaxadeni e sa e luxun burunna ra, e mirixi a ma, e naxa, ‘E na mini taani, en na e jɛjɛne suxu, en so taani!’ ” ¹³ Mangana sofa kuntigi keden yi a yabi, a naxa, “Soon naxanye luxi taani en suulun tongo ne yɛ, en muxune rasiga ne fari Arami kaane daaxan matodeni. Yanyina nde e faxama nɛn, koni e mɔn na lu be e tan nun Isirayila yamaan birin faxama nɛn.” ¹⁴ E yi yɛngɛ so wontoron firin nun soone tongo, mangan yi xɛrane rasiga Arami ganla xɔn fendeni, a naxa, “E siga, ɛ a mato.” ¹⁵ E yi siga Arami kaane fɔxɔ ra han Yurudɛn baani, kiraan birin yi rafexi dugine nun seene ra Arami kaane naxanye wolɛ ayi e xɔdɔxɔn kui. Xɛrane yi xɛtɛ, e yi a fala mangan xa.

¹⁶ Yamaan yi mini, e seene birin tongo Arami kaane ganla daaxadeni. Na waxatini, yamaan yi murutu fujin kilo fu nun firin sɔtɔma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mɔxɔjɛn nun naanin gbeti gbanan kedenna ra fata Alatalaa falan na. ¹⁷ Sofa kuntigin naxan nun mangan yi a ra waxatin birin, mangan bata yi dɛɛn kantan feen taxu na ra, koni yamaan yi na kuntigin yibodon dɛɛn na, a faxesa, alo sayibana a fala kii naxan yi mangan to siga a fɛma.* ¹⁸ Sayiban bata yi a fala mangan xa, a naxa, “Waxatini ito yi tila, murutu fujin kilo fu nun firinna sɔtɔma nɛn gbeti gbanan kedenna ra, e nun fundenna kilo mɔxɔjɛn nun naanin, gbeti gbanan kedenna ra Samari dɛɛn na.” ¹⁹ Anu, kuntigin sayiban yabi nɛn, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise fan yi a yabi, a naxa, “I a toma nɛn i yɛɛne ra, koni i mi na donseen donma.” ²⁰ Na feen nan a li, yamaan yi a yibodon dɛɛn na, a faxesa.

* 7:17: Na feen seɓexi Mangane firinden 7.2 kui.

8

Sunami kaana taruxun naƙanna

¹ Elise ƙaxanla naxan ma dii nii bira ayi, Elise yi a fala na xa, a naxa, “Keli, i siga, i tan nun i ya denbayana, denaxan na i kenɛn, i sa dɔxɔ mɛnni, amasɔɔ Alatala fitina kamɛn nafama nɛn yamanani jɛɛ solofere.” ² Ƙaxanli ito yi keli, a sayiban fala xuiin suxu. A yi siga, e nun a denbayana, a sa dɔxɔ Filisiti kaane yamanani jɛɛ solofere. ³ Jɛɛ solofere danguxina, ƙaxanla yi fa keli Filisitine yamanani, a sa a banxin nun a xɛene maxandi mangan na. ⁴ Mangan nun sayibana walikɛɛn Gexasi yi fala tiini, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, Elise fe gbeen naxanye birin liga, ne yɛba n xa.” ⁵ A yi ne yɛbama mangan xa waxatin naxan yi, Elise muxun nii bira ayi kii naxan yi, a ƙaxanla naxan ma dii rakeli, na yi fa mangan mafandeni a banxin nun a xɛena fe ra. Gexasi yi a fala, a naxa, “Mangana, n kanna, a tan ƙaxanla nan ito ra, e nun a diina, Elise naxan nakeli.” ⁶ Mangan yi ƙaxanla maxɔdin na feen na, ƙaxanla yi a yɛba a xa. Na xanbi ra, mangan yi a walikɛ gbeena nde yamari, a naxa, “N waxi nɛn sese ƙaxanli ito gbeen na, a birin xa raxɛte a ma, e nun a xɛɛn munanfanna birin, fɔlɔ a keli lɔxɔn ma be han to.”

Elise nun Xasaye

⁷ Elise yi siga Damasi taani. Arami manga Ben-Hadada yi furaxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Sayiban bata fa be.” ⁸ Mangan yi a fala Xasaye xa, a naxa, “Kisena nde tongo i siga sayiban fɛma, Alatala maxɔdin a tan yi, i yi a maxɔdin xa n yiyalanjɛ n ma fureni ito ma.” ⁹ Xasaye yi siga Elise fɛma, a kisen nde xali a yii. Se faƙin naxan birin yi a yii Damasi taani, a yi na ndee sa jɔgɔmɛ tonge naanin xun ma. A to so, a yi a yita Elise ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin Ben-Hadada, Arami mangan nan n nafaxi a faladeni i xa, a naxa, ‘N yiyalanma nɛn fureni ito ma ba?’ ” ¹⁰ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I yiyalanma nɛn.’ Koni, Alatala bata a fala n xa a faxama nɛn.” ¹¹ Sayiban yi a yɛɛn kankan Xasaye ra. Na xanbi ra, sayiban yi wuga. ¹² Xasaye yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, n kanna, i wugama?” Elise yi a yabi, a naxa, “Bayo n na a kolon i fe jaxin ligama nɛn Isirayila kaane ra, i tɛɛn soma nɛn taa sɛnbɛmane ra, i banxulanne faxama nɛn silanfanna ra, i yi e dii futene yibutuxun, i yi e jaxalan fudi kanne kuine rabɔ ayi.”

¹³ Xasaye yi a fala, a naxa, “Koni sɛnbɛtaren nan n tan i ya walikɛɛn na alo barena, n nɔɛ na feene ra di?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “Alatala bata a fala n xa a i findima nɛn mangan na Arami yamanani.” ¹⁴ Xasaye yi keli Elise fɛma, a fa a kanna fɛma. Ben-Hadada yi a maxɔdin, a naxa, “Elise nanse falaxi i xa?” Xasaye yi a yabi, a naxa, “A n yabixi nɛn a i yiyalanma nɛn.”

¹⁵ Na xɔtɔn bode, Xasaye yi bitinganna tongo, a yi a sin igeni, a so mangan yɛtagin xun na alogo a xa a niiraxinli gbɛtɛn a ma, mangan yi faxa. Xasaye yi ti mangan jɔxɔni.

*Yehorami, Yuda mangana
Taruxune Firinden 21.5-20*

¹⁶ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xɛmɛna mangayaan jɛɛ suulundeni, Yuda manga Yosafati a dii xɛmɛn Yehorami yi findi mangan na Yuda xun na, ¹⁷ a barin jɛɛ tonge saxan e nun firin ti waxatin naxan yi. A yi jɛɛ solomasɛɛɛ ti mangayani Yerusalɛn yi. ¹⁸ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasɔɔ a bata yi Axabi a dii tɛmɛna nde dɔxɔ. Naxan

ɲaxu Alatala yεε ra yi, a na liga nεn. ¹⁹ Koni Alatala mi wa Yuda yamanan kala feni Dawuda fe ra, a walikεna, amasɔɔ a layirin tongo nεn Dawuda xa, a ɲɔxɔn mi ɲanɲε mangayani habadan, a tan nun a diine.

²⁰ Yehorami waxatini, Edɔn kaane yi murutε Yuda xili ma, e yi mangana nde dɔxɔ e yεtε xa. ²¹ Yehorami yi siga Sayiri yi, e nun a yεngε so wontorone birin. Kɔε tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edɔn kaane yεngε naxanye bata yi e rabilin, e yi e nɔ. Koni, Yuda sofane yi e gi, e siga e konni. ²² Edɔn kaane yi lu murutεxi Yudaa nɔ sɔtɔn xili ma han to. Libina kaane fan murutε nεn na waxatini. ²³ Yehorami kεwali dɔnxεne, a naxanye birin ligaxi, ne seβexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁴ Yehorami to faxesa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasiya yi ti a ɲɔxɔni.

Axasiya, Yuda mangana Taruxune Firinden 22.1-6

²⁵ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xεmεna mangayaan ɲεε suulundeni, Yehorami a dii xεmεna Axasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ²⁶ Axasiya barin bata yi ɲεε mɔxɔɲε ti a findi mangan na waxatin naxan yi. A yi ɲεε keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga xili Atali, Isirayila manga Omiri a mamandenna. ²⁷ A sigati kiin yi lu alo Axabi a denbayana, a yi fe ɲaxin liga Alatala yεε ra yi alo Axabi a denbayana amasɔɔ e nun Axabi a denbayaan bata yi bira e bode yi lan futun ma. ²⁸ Axasiya yi siga Axabi a diin Yorami fɔxɔ ra yεngεni Xasayeke Arami mangan xili ma Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxɔɔ. ²⁹ Manga Yorami yi xεtε a fure dεene dandandeni Yeserele taani Arami kaane naxanye sa a ma Ramoti yi, a to yi Arami manga Xasayeke yεngεma. Yuda manga Yehorami a dii xεmεna Axasiya yi godo Yeserele yi Axabi a dii xεmεn Yorami matodeni, amasɔɔ a yi furaxi.

9

Yehu, Isirayila Mangana

¹ Nabi Elise yi nabi keden xili nabi ganla yε, a yi a fala a xa, a naxa, “I tagi xidi, i turen tongo. I siga Ramoti taani Galadi yi. ² I na so mεnni, i Yehu toma nεn, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna. I sa a tongo a lanfane tagi, i yi a xali a danna konko madunduxina nde kui. ³ I turen tongo, i yi a sa a xunni, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.’ Na xanbi ra, i banxin dεen nabi, i gi, i nama ti!” ⁴ Nabi foningen yi siga Ramoti taani Galadi yi. ⁵ A to so, gali kuntigine yi dɔxi. A yi a fala, a naxa, “Kuntigina, falana n xɔn ma i xa.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi fala ti feni nde xa nxu yε?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan, kuntigina.” ⁶ Yehu yi keli a so banxini, foningen yi turen sa a xunni, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata i sugandi Isirayila mangan na, Alatalaa yamana. ⁷ I Axabi a denbayaan faxama nεn, i kannna. N na n ma walikεne, n ma nabine wunla ɲɔxɔma nεn Yesabele ra, e nun Alatalaa walikεne birin wunla. ⁸ Axabi a denbayaan birin faxama nεn. Axabi gbeen naxan na, n na a birin naxɔrima nεn, konyin nun xɔrɔna Isirayila yi. ⁹ N na Axabi a denbayaan luma nεn alo Yerobowan ma denbayana, Nebati a diina, e nun Basaa denbayana, Axiyaa diina. ¹⁰ Barene Yesabele donma nεn Yeserele a bɔxɔni, muxu yo mi taranma na naxan a maluxunma.’ ” Na xanbi ra, foningen yi banxin dεen nabi, a gi.

¹¹ Yehu to mini siga a kanna walikene fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanse ligaxi? Nanfera daxuni ito faxi i fema?” Yehu yi e yabi, a naxa, “E muxu sifani itoe kolon e nun a nae naxan fale.” ¹² Koni e yi kankanje a ma, e naxa, “I wule! Nxu yabi.” A yi a fala e xa, a naxa, “A falan tixi n xa iki nun ikimaan nan na, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.’ ” ¹³ E birin yi e domane ba e ma mafuren, e yi e sa Yehu sanna bun ma tedene ma, e xotaan fe, e sonxo, e naxa, “Yehu nan mangan na!”

Yehu yi Manga Yorami faxa

¹⁴ Nayi, Yehu, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna, na yi yanfani ton Yorami xili ma. Na lixi nen Yorami nun Isirayila kaane birin yi Ramoti Galadi makantanma Xasaye ye ra, Arami mangana. ¹⁵ Manga Yorami bata yi xete a furene dandandeni Yesereli taani, Arami kaane a maxolon naxanye ti, a to yi Xasaye yengema, Arami mangana. Yehu yi a fala, a naxa, “Xa e waxonna na a ra, e nama tin muxu yo yi mini taani siga xibarun nalideni Yesereli yi.” ¹⁶ Yehu yi te a wontoron kui, a yi siga Yesereli yi, amasoto Yorami yi saxi menni e nun Yuda manga Axasiya bata yi godo a matodeni.

¹⁷ Kantan muxun naxan yi tixi Yesereli yinna xuntagi, na yi Yehu a ganla to fe. A yi a fala, a naxa, “N ganla nde toon fe.” Yorami yi a yamari, a naxa, “Soo ragina nde tongo i yi a rasiga e ye ra e maxodindeni xa bopnesaan na a ra.” ¹⁸ Soo rahiin yi siga Yehu ye ra, a fala Yehu xa, a naxa, “Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘Bopnesaan na a ra ba?’ ” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bopnesaan na i tan xa? Bira n foxo ra.” Kantan muxun yi a yeba Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a mi fama.” ¹⁹ Yorami mon yi soo rahi gbeta rasiga, na yi fa e fema, a yi a fala Yehu xa, a naxa, “Mangani ito nan falaxi, a naxa, ‘Bopnesaan na a ra ba?’ ” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bopnesaan na i tan xa? Bira n foxo ra.” ²⁰ Kantan muxun yi a yeba Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a fan mi fama. Muxuni ito wontoro rahi kiin ligaxi alo Yehu, Nimisi mamandenna, amasoto a ragima nen alo fatona.”

²¹ Nayi, Yorami yi a yamari a e xa a wontoroni ton. A to a yiton, Isirayila manga Yorami e nun Yuda manga Axasiya, e birin yi siga e wontorone kui Yehu ralandeni. E yi na ralan Naboti Yesereli kaana a xeen ma. ²² Yorami to Yehu to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bopnesaan na a ra ba?” Yehu yi a yabi, a naxa, “Bopnesana! I a kolon i nga Yesabele man ala gbetene batuma e nun a korayaan nabama!” ²³ Yorami yi soon firifiri, a gi, a fala Axasiya xa, a naxa, “Yanfana, Axasiya!” ²⁴ Koni Yehu yi a xanla tongo a Yorami bun a tungun longonna ra a fari. Xali ma kunla yi sa mini a sondonni, Yorami yi bira a wontoron kui, a faxa. ²⁵ Yehu yi a fala a sofa kuntigin Bidikari xa, a naxa, “A tongo, i sa a woli Naboti Yesereli kaana xeen ma, i joxo na xon ma i tan nun n tan yi soon fari loxon naxan yi a fafe Axabi foxo ra, Alatala yi gbaloni ito fala a ma: ²⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N Naboti nun a diine wunla toxi nen xoro, n na i ligama na kii nin xeeni ito yi. Alatalaa falan nan na ra!’ Nayi, a tongo i yi a woli ayi xeen ma, fata Alatalaa falan na.”

Yehu yi Axasiya faxa

Taruxune Firinden 22.7-9

²⁷ Yuda manga Axasiya to na to, a yi a gi Beti-Gan kiraan xon. Yehu yi a sagatan, a fa a fala a xemene xa a e fan xa Axasiya faxa. E yi a sonxon a wontoron kui, a yi tema Guri geyaan kiraan xon waxatin naxan yi Yibeleyami taan dexon. Axasiya yi a gi han Megido taani, a sa faxa na. ²⁸ A walikene yi a xali wontoron kui Yerusalen yi, e a maluxun a bilinganna kui a

benbane fema Dawudaa Taani. ²⁹ Axasiya bata yi findi mangan na Yuda yi, Axabi a diin Yorami a mangayaan ꞑɛɛ fu nun kedendeni.

Yesabele faja fena

³⁰ Yehu yi so Yesɛreli taani. Yesabele to na mɛ, a kalen sa a yɛɛn na, a xunɛxɛni tɔn, a ti foye soden na. ³¹ Yehu to yi danguma taan so dɛɛn na, Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “I bata fa bɔꞑɛ xunbenla ra ba, i tan naxan luxi alo Simiri naxan a kanna faja?” ³² Yehu yi a yɛɛ rafindi sangansoon foye soden ma, a yi a fala, a naxa, “Nde n tan xɔn? Nde?” Walikɛ firin hanma saxan manga banxini, ne yi e yɛɛ ragodo a ma keli sangansoon kɔɛ ra. ³³ Yehu yi a fala ne xa, a naxa, “ɛ a woli bɔxɔni!” E yi Yesabele woli bɔxɔni, a wunla yi banxin nun soone kasi, Yehu yi a yibutuxun a yengɛ so wontoron na. ³⁴ Yehu yi so, a a dege, a a min, a yi a fala, a naxa, “Mangana dii tɛmɛn nan yi ꞑaxalan dangatɔni ito ra, ɛ a maluxun betɛ.” ³⁵ E siga a maluxundeni, koni e a xun xɔnna nun a sanne nun a yii kuine nan tun to. ³⁶ E xɛtɛ a faladeni Yehu xa. Nayi, Yehu yi a fala, a naxa, “Alatala na nan fala fata Eli ra, a walikɛna, Tisibi kaana, fa fala barene Yesabele suben donma nɛn Yesɛreli a xɛɛn ma,* ³⁷ Yesabele binbin luma nɛn yɛɛn ma alo kuruna, nayi muxu yo mi nɔɛ a fale, fa fala ‘Yesabele na a ra.’ ”

10

Axabi a denbayaan halagi fena

¹ Axabi a diin muxu tonge solofere nan yi Samari taani. Yehu yi bataxine seɓɛ a e rasiga taan sofa kuntigine ma e nun fonne Yesɛreli taani Samari yi, e nun muxun naxanye Axabi diine maxuruma. A yi a seɓɛxi, ² “Iki, ɛ na kɛdini ito masɔɔ, bayo ɛ kanna diine ɛ fema e nun yengɛ so wontorone nun soone ɛ fema e nun taa rakantanxina nde nun yengɛ so seene ɛ yii, ³ nayi, ɛ ɛ kanna diina nde sugandi mangan na ɛ kanna diine yɛ naxan fisa e birin xa e nun naxan lan a xa findi mangan na, ɛ na ti mangayani. Na xanbi ra, ɛ n yengɛ, ɛ yi ɛ kanna denbayaan xun mayengɛ.” ⁴ Koni, e yi gaxu han, e a fala e bode tagi, e naxa, “Xa manga firin mi a nɔ, en tan a nɔɔn di?” ⁵ Manga banxin kuntigin nun taan kuntigin nun fonne nun muxun naxanye Axabi a diine maxuruma, ne yi xɛraan nasiga a faladeni Yehu xa, e naxa, “I ya walikɛne nan nxu ra, i na naxan yo fala nxu xa, nxu na nan ligama. Nxu mi muxu yo tima mangan na. Naxan nafan i ma, na liga.”

⁶ Yehu mɔn yi bataxin firinden seɓɛ e ma, a yi seɓɛxi naxan kui, a naxa, “Xa ɛ n tan nan xa, xa ɛ xuruxi n ma, ɛ kanna diine xunne seɓɛ e de, ɛ fa n fema Yesɛreli taani tila xɔtɔnni waxati kedenni ito yi.” Anu mangana diine muxu tonge solofere yi taan muxu gbeene konne nin, naxanye yi e maxuruma. ⁷ Bataxin to so, e yi mangana dii tonge solofere suxu, e yi e kɔɛ raxaba, e yi e xunne sa bɛnbenla kui, e yi e xali Yehu yɛɛ ra Yesɛreli yi. ⁸ Xɛraan yi fa Yehu rakolon, a yi a fala a xa, a naxa, “E bata fa mangana diine xunne ra.” Yehu yi a yamarin fi, a naxa, “ɛ e sa kuru firinna ra taan so dɛɛn na han xɔtɔnni.” ⁹ Xɔtɔnni, Yehu yi mini, a yi a yita yamaan birin na, a yi a fala e xa, a naxa, “ɛ tan nan tinxin. N tan bata yanfan so n kanna ma, n yi a faja. Anu, nde itoe birin faxaxi? ¹⁰ Nayi, ɛ bata a kolon, fa fala Alatalaa falan naxan yo tixi Axabi a denbayaan xili ma, na sese mi luma a rabataren na. Alatala bata ne rakamali a falan naxanye ti fata a walikɛna Eli ra.”

* 9:36: Na feen mɔn seɓɛxi Mangane Singen 21.23 kui.

¹¹ Naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Yesereleli yi, Yehu yi ne faxa, a kuntigine nun a xɔyine nun a kide kiine, a mi keden peen lu.

Yehu yi Axasiyaa denbayaan xeme ne faxa

¹² Na xanbi ra, Yehu yi keli a siga Samari taani. A to fa Beti-Ekedi yexee rabane malandena, ¹³ Yehu yi Yuda manga Axasiya kon kaane li na. A yi e maxodin, a naxa, “Nde e tan na?” E yi a yabi, e naxa, “Axasiya kon kaane nan nxu ra, nxu sigan mangana denbayaan xontɔndeni, e nun mangana ngaa denbayana.” ¹⁴ Yehu yi a fala a sofane xa, a naxa, “E e jɛɛne suxu.” E yi muxu tonge naanin jɛɛne suxu, e yi e kɔe raxaba, e yi e woli Beti-Ekedi xɔjinna ra, Yehu mi muxu yo lu a nii ra.

Yehu nun Yehonadabu

¹⁵ Yehu to keli mɛnni, a yi naralan Yehonadabu ra, Rekabu a diina, naxan fa a ralandeni. A yi a xɔntɔn, a a fala a xa, a naxa, “I bɔɔɛn sarijan n ma fe yi ba, alo n gbeen sarijan i ya fe yi kii naxan yi?” Yehonadabu yi a yabi, a naxa, “A na kii nin.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “Xa a na kii nin, i yiin so n yii.” Yehu yi a rate a fɛma a wontoron kui, ¹⁶ a yi a fala a xa, a naxa, “Fa n fɛma, n ma xanuntenyaan naxan Alatala xa, i na toma nɛn.” A yi a xali a yɛnge so wontoron kui.

¹⁷ Yehu to so Samari taani, naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Samari yi, a yi ne faxa, a yi e jan fefe fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa.

Baali kii muxune faxa fena

¹⁸ Na xanbi ra, Yehu yi yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Axabi walixi nɛn Baali xa ndedi, Yehu walima nɛn a xa han! ¹⁹ Iki, e Baali kii muxune birin xili n fɛma, a walikene nun a saraxaraline birin, keden nama lu, amasɔtɔ n waxi saraxa gbeen ba feni Baali ma. Naxan yo na lu a fataren na, na mi kisima.” Yehu yi wulen nan falama alogo a xa Baali a walikene faxa. ²⁰ A yi a fala, a naxa, “E sanla nde yitɔn Baali xa.” E a yitɔn. ²¹ Yehu yi xerane rasiga Isirayila birin yi, Baali a walikene birin yi fa, keden mi lu naxan mi fa, e so Baali a banxini, Baali a banxin yi rafe keli fɔxɔ kedenni han fɔxɔ kedenni. ²² Naxan yi dugi ramaraden kantanma, Yehu yi a fala na xa, a naxa, “Dugine ramini Baali a walikene birin xa.” Na yi dugine ramini e xa. ²³ Nayi, Yehu yi fa Baali a banxini e nun Rekabu a diin Yehonadabu. Yehu yi a fala Baali a walikene xa, a naxa, “E yee rakɔjin e rabilinni, e a mato, alogo Alatalaa walikɛɛn se nama lu be, koni Baali a walikene nan tun xa lu be.” ²⁴ E yi so saraxane nun saraxa gan daxine fideni Baali ma.

Yehu bata yi muxu tonge solomasɛɛ ti tandeni, a yi a falaxi naxanye xa, a naxa, “N muxun naxanye soma e yii naxan na a gbeen lu a siga, e tan nan faxama a jɔxɔni.” ²⁵ E to yelin saraxa gan daxine fideni, Yehu yi a fala sofane nun e kuntigine xa, a naxa, “E so, e e faxa, keden nama mini.” E yi e faxa silanfanna ra. Sofane nun e kuntigine yi e woli ayi mɛnni, e siga han taani Baali a banxini. ²⁶ E yi gɛmɛ ki daxine ramini Baali a banxin kui, e yi e gan. ²⁷ E yi Baali gɛmɛ ki daxin kala, e mɔn yi Baali a banxin fan nabira, e yi suturadene rafala, naxanye na han to. ²⁸ Yehu Baali kiina fe raxɔri Isirayila yi na kii nin. ²⁹ Koni a mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra, naxan Isirayila yamaan nadin jinge dii xema daxine batu feen ma Beteli nun Dan yi. ³⁰ Alatala yi a fala Yehu xa, a naxa, “Naxan fan n yee ra yi, i bata na liga. Naxan birin yi n sagoon na, i na liga Axabi a denbayaan na. Nanara, i ya diine luma nɛn mangayani Isirayila yi han i yixete naanindena.” ³¹ Koni,

Yehu mi sigan ti a xaxinla birin yi mumε Alatalaa sariyan xɔn, Isirayilaa Ala. Yerobowan Isirayila radin yulubin naxanye ma, a mi xεtε ne fɔxɔ ra mumε.

³² Na waxatini, Alatala yi nde ba fɔlɔ Isirayilaa bɔxɔn na, Xasayeke Arami kaane mangan yi e nɔ Isirayila danna birin na. ³³ Keli Yurudεn baani han sogeteden binni, a yi Galadi yamanan birin nɔ, Gadi kaane nun Rubεn kaane, e nun Manase kaane, keli Aroyeri taani Arinon xuden dεxɔn han Basan. ³⁴ Yehu kεwali dɔnxεne, a naxanye birin liga, a wεkilena, ne sεbexi Isirayila mangane taruxu kεdine kui. ³⁵ Yehu to faxa, e yi a maluxun Samari taani. A dii xεmen Yehowaxasi yi ti a nɔxɔni. ³⁶ Yehu nεε mɔxɔnεn nun solomasεxε nan ti mangayani Samari taani Isirayila xun na.

11

Atali, Yuda manga naxanla fe

Taruxune Firinden 22.10-12

¹ Atali, Manga Axasiya nga to a to, a diin bata faxa, a keli a yi yamarin fi a mangan bɔnsɔnna birin xa faxa. ² Koni e to yi e faxa feni, Yehoseba, Manga Yehorami a dii tεmεna, Axasiya xunyεn yi Axasiyaa dii xεmen Yowasa tongo, a yi a ba mangana diine ye, benun e xa e faxa. A yi a luxun konkona nde kui sadene yi dεnaxan yi e nun naxanla naxan diin masuxuma. A sa luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ³ A yi lu luxunxi Yehoseba fεma nεε sennin Alatala Batu Banxini. Atali nan yi mangayani na yamanani.

Yowasa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 23.1-21

⁴ Nεε solofere dangu xanbini, Yehoyada yi xεrane rasiga Kereti sofa kuntigine nun mangan makantan sofane xilideni, a yi fa e ra a fεma Alatalaa banxini. A yi layirin xidi e tagi, a yi e rakɔlɔ Alatalaa banxini, a yi mangana diin yita e ra. ⁵ Na xanbi ra, a yi yamarini itoe so e yii, a naxa, “ε ito nan ligama. Naxanye lanma e xa wali Matabu Lɔxɔni ε ye, ndee sigama mangana banxin nan kantande yi, ⁶ ndee Suri dεεn na, ndee dεεn naxan kantan tiine xanbi ra. ε birin luma ε masarε ikiini banxin kantandeni. ⁷ ε gali bode firinna, naxanye mi walima Matabu Lɔxɔni, ne kantanna tima Alatala Batu Banxini mangan yireni. ⁸ ε mangan nabilinma nεn yiren birin yi, yεngε so seene ε birin yii, naxan yo na a maso ε safan na, ε na faxama nεn. ε luma nεn mangan yireni, a nεma sigε yire yo yi.”

⁹ Saraxaraliin Yehoyadaa yamarin naxanye birin fi sofa kuntigine ma, e ne liga. E birin yi e sofane tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Lɔxɔni e nun naxanye yi a fɔlɔma Matabu Lɔxɔni, e siga saraxarali Yehoyada fεma. ¹⁰ Saraxaraliin yi tanbane nun ye masansan wure lefane so sofa kuntigine yii naxanye yi kelixi Manga Dawuda yii Alatala Batu Banxini. ¹¹ Sofane yi mangan nabilin yεngε so seene e birin yii, e ti fɔlɔ banxin yiifari fɔxɔni han a kɔmεn fɔxɔni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi. ¹² Saraxaraliin Yehoyada yi mangana diin maso, a yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin nun sereya kεdin so a yii. E yi a sugandi, e a findi mangan na, e yi e yiine bɔnbɔ, e naxa, “Ala xa sii xunkuyen fi mangan ma!”

¹³ Atali yi sofane nun yamaan xuiin mε, a yi fa yamaan fεma Alatalaa banxini. ¹⁴ A yi mangan to tixi sεnbetεnna dεxɔn so dεεn na, fata namunna ra. Sofa kuntigine nun xɔta fene yi tixi mangan fεma, yamaan birin yi sεwaxi, e yi xɔtaan fεma. Koni, Atali yi a domani bɔ a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁵ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin

fi sofa kuntigine ma naxanye yi sofa ganla xunna ra, a naxa, “E a ramini yamaan fari ma, naxan na bira a fɔxɔ ra, ε na faxa silanfanna ra.” Amasɔtɔ saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “E nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁶ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni soone soon kiraan naxan xɔn, e sa a faxa mɛnni.

*Yehoyadaa kiine yi masara
Taruxune Firinden 23.16-21*

¹⁷ Yehoyada yi layirin xidi Alatala nun mangan nun yamaan tagi, alogo na yamaan xa findi Alatalaa yamaan na, a mɔn yi lanna raso mangan nun yamaan tagi. ¹⁸ Yamanan yamaan birin yi so Baali batu banxini, e a kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Matan faxa saraxa ganden yɛtagi, Baali kii muxuna. Saraxarali Yehoyada yi kantan tiine dɔxɔ Alatala Batu Banxini. ¹⁹ A yi Kereti sofa kuntigin e nun sofane tongo, e nun yamanan yamaan birin, e yi mangan nagodo Alatala Batu Banxini, e so manga banxini kantan tiine so dɛɛn kiraan xɔn ma. Nayi, Yowasa yi dɔxɔ mangane gbɛdɛni. ²⁰ Yamanan yamaan birin yi sɛwani. Taan yi xunbeli Atali faxa xanbini silanfanna ra manga banxini.

12

*Yowasa, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 24.1-14*

¹ Yowasa findi mangan na a jɛɛ solofereden nan ma. ² Yehu a mangayaan jɛɛ soloferedeni, Yowasa yi findi mangan na, a yi jɛɛ tonge naanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Sibiya, Beriseba kaana. ³ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, Yowasa yi na liga saraxaraliin Yehoyadaa siimayaan waxatin birin yi, amasɔtɔ a bata yi a xuru a fajin na. ⁴ Koni, a mi taan kidene kala mume, yamaan mɔn yi saraxane bama, e wusulanne gan mɛnne yi.

⁵ Yowasa yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “Gbetin naxan fama Alatala Batu Banxini, ε lan ε yi na malan, gbetin naxan findixi dɛ ti gbetin na, hanma naxan jɛnigexi a fi. ⁶ Saraxaraline xa e seene rasuxu, ε yi e findi Ala Batu Banxini tɔn seen na, denaxan yo nɛma kalaxi.”

⁷ Anu, Manga Yowasaa mangayaan jɛɛ mɔxɔɗɛn nun saxandena a liyɛ, banxin denaxan yi lanma a xa yitɔn, saraxaraline munma yi na yitɔn singe. ⁸ Manga Yowasa yi saraxaraliin Yehoyada xili e nun saraxaraliin bonne, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera banxin denaxan lan a xa yitɔn ε mi mɛnni tɔnxɪ? Sɔnɔn, ε mi fa gbeti rasuxuma ε gbeti malanne yii, koni ε fama a ra nɛn a findi Ala Batu Banxini tɔn seen na.” ⁹ Saraxaraline yi lan a ma a e nama gbeti rasuxu yamaan na, e nun e nama findi banxini tɔn muxune ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi kankira keden tongo, a yi a dɛraganla sɔxɔn, a dɔxɔ saraxa ganden fɛma Ala Batu Banxin so dɛɛn yɪifari fɔxɔni. Saraxaraliin naxanye yi dɛɛn kantanma, muxune yi fama gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, ne yi na birin sama nɛn kankiraan kui. ¹¹ E na yi a to gbeti gbege bata sa kankiraan kui, mangana sebeli tiin nun saraxarali kuntigin yi gbetin yatɛma nɛn naxan bata yi so Alatala Batu Banxini, e yi a sa bɛnbenla kui. ¹² Na xanbi ra, e yi gbetin so wali kuntigine yii naxanye yi lanma e xa Alatala Batu Banxini tɔn. Na gbetin yi soma kamudɛɛne nun walikɛne nan yii naxanye yi walima Alatala Batu Banxini, ¹³ e nun banxi dɔxɔne nun gɛmɛ sonle. E mɔn yi wudin sara e nun gɛmɛ masolixine nun seen naxanye birin lan e xa findi Alatala Batu Banxini tɔn seen na. ¹⁴ Koni e fa gbetin naxan na Alatala Batu

Banxini, na mi findi gbeti fixε barama sara seen xan na, hanma filεne hanma saraxarali igelengenne, hanma xɔtane, hanma goronna xεma daxina hanma gbeti fixε daxina. ¹⁵ E yi na gbetin so walikεne yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹⁶ Naxanye yi walikεne saren fima, ne mi yi maxɔdinma sese ma, amasɔtɔ e yi walima tinxinna nin. ¹⁷ Yangin saraxa gbetin nun yulubi xafari saraxa gbetin mi yi xalima Alatala Batu Banxini. Saraxaraline nan gbee yi ne ra.

Yowasaa mangayaan naɲanna fe

Taruxune Firinden 24.23-27

¹⁸ Nayi, Arami mangan Xasayeleye yi siga Gati taan yεngɛdeni, a denaxan tongo. Xasayeleye yi a miri Yerusalɛn fan yεngε feen ma. ¹⁹ Koni, Yuda mangan Yowasa yi se sarinɲanxine birin tongo, a benbane bata yi naxanye rasariɲan, Yosafati nun Yehorami nun Axasiya, Yuda mangane, e nun a tan yeɛɛn bata yi naxanye rasariɲan. A mɔn yi xεmaan tongo naxan birin yi Alatala Batu Banxini nafulu ramaraden nun manga banxin nafulu ramaradeni. A yi na birin xali Arami mangan Xasayeleye yeε ra naxan mi siga Yerusalɛn yεngɛdeni.

²⁰ Yowasa kεwali dɔnxεne, a naxanye birin liga, ne seβexi Yuda mangane kεwali kɛdine kui. ²¹ A walikεne yi yanfan so a ma, e Yowasa faxa Beti-Milo yi, kiraan naxan godon Sila yi. ²² A walikεne yi a faxa, Simeyati a diin Yosabadi nun Someri a diin Yehosabadi. Yowasa yi faxa, e yi a maluxun a benbane fεma, Dawudaa Taani. A diina Amasiya yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

13

Yehowaxasi, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Axasiyaa diin Yowasaa mangayaan ɲεε mɔxɔɲεn nun saxandeni, Yehu a diin Yehowaxasi yi findi Isirayilaa mangan na Samari taani. A yi ɲεε fu nun solofere ti mangayani. ² Naxan ɲaxu Alatala yeε ra yi, a yi na liga. Nebati a diin Yerobowan yulubin naxanye liga, a fan yi ne liga, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a mi xεtε e fɔxɔ ra mume. ³ Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma han! A yi e so Arami manga Xasayeleye yii, e nun a diin Ben-Hadada. E yi lu Isirayila kaane xun na waxati wuyaxi. ⁴ Nayi, Yehowaxasi yi Alatala maxandi. Alatala yi a yabi, amasɔtɔ Arami mangan yi tɔrɔn naxan sama Isirayila fari a bata yi na to. ⁵ Alatala yi xunbana nde so Isirayila yii. Isirayila kaane yi ba Arami kaane yii, e lu e bubune kui alo a fɔlɔni. ⁶ Koni e mi xεtε Yerobowan ma denbayaan yulubine fɔxɔ ra mume, naxan Isirayila ti yulubin ma. E fan yi lu ne ligε. Hali Asera kide gbindonna lu nɛn bitinxi Samari taani. ⁷ Yehowaxasi a ganla bata yi kala fɔ soo ragiin muxu tonge suulun e nun yεngε so wontoro fu e nun sofa wuli fuun naxanye yi sigan tima e sanni. Arami mangan bata yi a ganla muxune raxɔri, a e lu alo burunburunna. ⁸ Yehowaxasi kεwali dɔnxεne, a naxanye birin liga, a wεkilena, ne seβexi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ⁹ Yehowaxasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani. A diin Yowasi yi ti a ɲɔxɔni.

Yowasi, Isirayila Mangana

¹⁰ Yuda mangan Yowasa ɲεε tonge saxandeni, Yowasi Yehowaxasi a diin yi findi Isirayila mangan na Samari taani. A ɲεε fu nun sennin ti mangayani. ¹¹ Naxan ɲaxu Alatala yeε ra yi, a yi na liga. A mi xεtε Nebati a diin Yerobowan ma yulubi yo fɔxɔ ra, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a yi lu a ligε. ¹² Yowasa kεwali dɔnxεne, a naxanye birin liga, a wεkilena, e nun Yuda manga Amasiya to yεngε, ne birin seβexi Isirayila mangane taruxu

kɛdine kui. ¹³Yowasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. Yerobowan yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

Nabi Elise kɛwali dɔnxɛne

¹⁴Saya furen yi Elise suxu. Benun a xa faxa, Isirayila manga Yowasi yi fa a fɛma, a yi wuga a fe ra, a naxa, “N baba! N baba! I tan dangu Isirayila yɛnge so wontorone nun a soo ragine ra!” ¹⁵Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xanla nun xalimakunle tongo.” A yi xali keden tongo e nun xalimakunle. ¹⁶Elise mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xanla bandun.” A to a bandun, Elise yi a yiine sa mangan yiine fari, ¹⁷a yi a fala a xa, a naxa, “Banxin sogetede binna foye soden nabi.” A yi a rabi. Elise yi a fala a xa, a naxa, “A woli.” A yi a woli. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xunba xalimakunla ni ito ra Alatala mabinni, xunba xalimakunla na a ra Arami kaane xili ma, i Arami kaane nɔma nɛn Afeki yi han i yi e raxɔri.” ¹⁸Elise mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xalimakunle tongo.” A yi e tongo. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Bɔxɔn garin.” A yi bɔxɔn garin dɔxɔ saxan, a yi a dan. ¹⁹Sayiban yi xɔlɔ a xili ma, a naxa, “A yi lan nun i xa a garin suulun hanma sennin. Nayi, i yi nɔɛ Arami kaane raxɔɛ nɛn. Koni iki, i e nɔma nɛn dɔxɔ saxan tun.”

²⁰Elise yi faxa, e yi a maluxun. Na ɲɛɛn kuyebani, Moyaba kaane ganle yi so yamanani. ²¹Lɔxɔna nde, Isirayila kaane yi muxuna nde maluxunma, nanunna e yi Moyaba ganla nde to, e yi binbin bira Elise gaburun na. Binbin yi sa Elise xɔnne li, a nii yi bira ayi, a ti a sanne xunna.

Isirayila yi Arami yɛnge

²²Xasaye, Arami mangan bata yi Isirayila tɔrɔ Yehowaxasi a siimayaan birin yi. ²³Koni Alatala yi kininkinin e ma, a yi e mafelu, a yi a yɛɛ rafindi e ma masɔtɔ a layirin xɔn e nun Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba tagi. A mi wa e halagi feni, han to a mi e rawoli ayi. ²⁴Xasaye, Arami mangan yi faxa, a diin Ben-Hadada yi ti a ɲɔxɔni. ²⁵Yehowaxasi a diin Yowasi yi taa tongoxine rasuxu Ben-Hadada ra, Xasaye a diina. Xasaye bata yi taani itoe tongo yɛngɛni Yowasi fafe Yehowaxasi yii. Yowasi yi a nɔ sanɲa ma saxan, a Isirayila taa tongoxine suxu yɛngɛni.

14

Amasiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 25.1-4 nun 25.11-12

¹Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi ɲɛɛ firinden, Yowasaa diina Amasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ²A findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun suulunden nan ma, a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Yehoyadan, Yerusalɛn kaana. ³Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, koni a tinxinyaan mi liga alo a benba Dawuda. A liga nɛn alo a fafe Yowasa a liga kii naxan yi. ⁴A mi taan kidene kala mume, yamaan mɔn yi saraxane bama mɛnne yi, e wusulanna gan na.

⁵Amasiyaa mangayaan to sɛnbɛ sɔtɔ, a walikɛɛn naxanye a fafe faxa, e yi ne faxa. ⁶Koni, a mi faxa tiine diine faxa, lan Musaa sariya kɛdina falan ma, Alatala yamarini ito fi dɛnaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yɛtɛ yulubin nan ma fe ra.”*

* 14:6: Sariyane 24.16

⁷ A yi Edon kaan muxu wuli fu faxa Fɔxɔ Lanbanni. Na yengeni, a yi Sela taan suxu, a yi a xili sa Yokatili, na xinla nan men xun ma han to.

Taruxune Firinden 25.17-28

⁸ Nayi, Amasiya yi xerane rasiga Isirayila mangan Yowasi ma, Yehowaxasi a diina, Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en fa yenge.” ⁹ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Liban tansinna nde xeraan nasiga nen a faladeni Liban suman wudin xa, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xemen ma futun na!’ Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonje. ¹⁰ I yete matoxoma a i bata Edon kaane no. I wasa so i ya binyeni, i lu i konni. Nanfera i mon fe jaxin foloma naxan sa rajanma kalan ma e nun Yuda yamaan birin xa?” ¹¹ Koni, Amasiya mi a tuli mati a ra. Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semesi taani Yuda yamanani. ¹² Isirayila kaane yi Yuda kaane no, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ¹³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semesi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi fa Yerusalen taani, a yi taan nabilinna yinna nongonna ye tonge naanin kala Yerusalen yinna ra, keli Efirami deen ma han Songen Ma dena. ¹⁴ Xemaan nun gbeti fixen nun se fajin naxanye birin yi Alatala Batu Banxin nun manga banxin nafulu ramaradene yi, a yi ne tongo, a mon yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

¹⁵ Yowasi kewali donxene, a naxanye birin liga, a wɛkilena, a to Yuda mangana Amasiya yenge, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶ Yowasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. A diin Yerobowan yi ti a joxoni.

¹⁷ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mon yi jee fu nun suulun soto siimayaan na. ¹⁸ Amasiya kewali donxene sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ¹⁹ E yanfan so a ma Yerusalen yi, a yi a gi siga Lakisi taani, koni e siga a fɔxɔ ra Lakisi yi, e sa a faxa menni. ²⁰ E yi a xali soone fari, e yi a maluxun Yerusalen yi a benbane fema Dawudaa Taani.

Taruxune Firinden 26.1-2

²¹ Yuda yamaan birin yi Asari tongo a jee fu nun senninna ma, e yi a findi Yuda mangan na a fafe Amasiya joxoni. ²² Asari yi Elati taan ti, a raso Yuda senben bun ma, Manga Amasiya faxa xanbini.

Yerobowan firindena, Isirayila Mangana

²³ Yuda mangan Yowasaa diina Amasiyaa mangayaan jee fu nun suulundeni, Isirayila mangan Yowasi a diin Yerobowan yi findi mangan na Samari taani. A yi jee tonge naanin e nun keden ti mangayani. ²⁴ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga, a mi xete Yerobowan ma yulubi yo fɔxɔ ra, Nebati a diina, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ²⁵ Yamanan bonne bata yi bɔxon naxanye ba Isirayila bɔxone ra, a tan nan ne suxu yengeni, a Isirayila yamanan danne sa keli Lebo-Xamata taan ma han sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Daraan na, fata Alatalaa falane ra Isirayilaa Ala, a naxanye ti Nabi Yunusa xa, Amitayi Gati-Xeferi kaana diina, a walikena. ²⁶ Alatala bata yi Isirayilaa tɔron to, konyin nun xɔrona. Muxu yo mi yi na naxan yi Isirayila maliye. ²⁷ Koni Alatala mi yi a ragidixi a yamanan naxori, nanara a yi a xunba fata Yerobowan na, Yowasi a diina.

²⁸ Yerobowan kewali donxene, a naxanye birin liga, a wɛkilena yengeni, e nun Damasi taan nun Xamata taan naso Isirayila senben bun ki naxan yi, naxanye bata yi findi Yuda gbeen na, ne birin sebexi Isirayila mangane

taruxu keɗine kui. ²⁹ Yerobowan yi faxa, e yi a maluxun a benbane feɗma, Isirayila mangane. A diin Sakari yi ti mangayani a ɲoxɔni.

15

Asari, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 26.3-4

¹ Isirayila manga Yerobowan ma mangayaan ɲee moxɔɲen nun solofereɗeni, Manga Amasiyaa diina Asari yi findi mangan na Yuda yi. ² A findi mangan na a ɲee fu nun senninden nan ma, a yi ɲee tonge suulun e nun firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalen kaana. ³ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi. ⁴ Koni a mi taan kidene kala mume, yamaan mon yi saraxane bama, e wusulanna gan menne yi. ⁵ Alatala yi dogonfonna ramini mangan ma, a lu a danna banxina nde kui han a faxa waxatina. A dii xemen Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoe a ra.

⁶ Asari kewali donxene, a naxanye birin liga, ne seɓexi Yuda mangane taruxu keɗine kui. ⁷ Asari yi faxa, e yi a maluxun a benbane feɗma Dawudaa Taani. A diin Yotami yi ti a ɲoxɔni.

Sakari, Isirayila Mangana

⁸ Asari a mangayaan ɲee tonge saxan e nun solomasexedeni Yuda yi, Yerobowan ma diin Sakari yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a yi a mangayaan liga kike sennin. ⁹ Naxan ɲaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. A mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine foxo ra mume, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ¹⁰ Yabesi a diin Salun yi yanfan so a ma, a yi Sakari faxa, a ti a ɲoxɔni. ¹¹ Sakari kewali donxene seɓexi Isirayila mangane taruxu keɗine kui. ¹² Na feene rakamali na kii nin alo Alatala a fala kii naxan yi Yehu xa, a naxa, "I ya diine luma nen mangayani Isirayila xun na han i yixeten naanindena."

Salun, Isirayila Mangana

¹³ Yuda manga Yusiya ɲee tonge saxan e nun solomanaanindeni, Salun ma diin Yabesi yi findi mangan na Yuda yi. A yi kike keden ti mangayani Samari taani. ¹⁴ Gadi a diin Menahemi yi keli Tirisa taani siga Yabesi a diin Salun xili ma Samari taani, a yi a faxa, a findi mangan na a ɲoxɔni. ¹⁵ Salun kewali donxene, a yanfan naxan so, ne seɓexi Isirayila mangane taruxu keɗine kui. ¹⁶ Na danguxina, Menahemi yi keli Tirisa taani, a sa Tifisa taan yenge, a yi na kaane birin faxa e nun a rabilinna muxune. A yi ɲaxalan fudi kanne birin kuiin nabɔ ayi. A na liga nen bayo e mi e taan deene rabixi a yee ra.

Menahemi, Isirayila mangana

¹⁷ Asari a mangayaan ɲee tonge saxan e nun solomanaanindeni Yuda yi, Gadi a diin Menahemi yi findi mangan na Isirayila yi. A yi ɲee fu ti mangayani Samari taani. ¹⁸ Naxan ɲaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mangayaan waxatin birin yi, a mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine foxo ra mume, naxan Isirayila ti yulubin ma. ¹⁹ Puli, Asiriya mangan yi fa Isirayila xili ma, Menahemi yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan so Puli yii, alogo a xa a mali a mangayaan senbe sodeni. ²⁰ Nafunla yi Isirayila kaan naxanye yii, Menahemi na gbetin ba ne nan yii, alogo a xa a so Asiriya mangan yii, e keden kedenna birin yi gbeti fixen kilo tagi nan bama mudun na. Nayi, Asiriya mangan yi xete, a mi lu yamanani.

²¹ Menahemi ke wali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²² Menahemi yi faxa, a diin Pekaxiya yi ti a joxoni.

Pekaxiya, Isirayila mangana

²³ Yuda mangana Asari a mangayaan jee tonge suulundeni, Menahemi a diin Pekaxiya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jee firin ti mangayani. ²⁴ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mi a xun xanbi so Nebati a diin Yerobowan ma yulubini, naxan Isirayila ti yulubin ma. ²⁵ Mangana sofa kuntigina nde nan yi Remaliyaa diin Peka ra. A yi yanfan so Manga Pekaxiya ma. A yi Galadi sofaan muxu tonge suulun tongo, a yi Pekaxiya faxa manga banxin yinna kui Samari taani, a yi Aragobi nun Ariyi fan faxa. Peka manga Pekaxiya faxa na kii nin, a ti a joxoni. ²⁶ Pekaxiya ke wali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Peka, Isirayila Mangana

²⁷ Yuda mangana Asari a mangayaan jee tonge suulun e nun firinden, Remaliyaa diin Peka yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jee moxone ti mangayani. ²⁸ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine foxo ra mume, naxan Isirayila ti yulubin ma.

²⁹ Isirayila mangan Peka waxatini, Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa, a yi Iyon taan nun Abeli-Beti-Maka taan nun Yanowa taan nun Kedesi taan nun Xasori taan suxu yengeni, e nun Galadi yamanan nun Galile yamanan nun Nafatali yamanan birin, a yi e muxune xali Asiriya yamanani konyiyani. ³⁰ Elaa diin Hoseya yi yanfan so Remaliyaa diin Peka ma, a yi a yenge, a yi a faxa. Yusiya diin Yotami a mangayaan jee moxonedeni, Hoseya yi ti Peka joxoni. ³¹ Peka ke wali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Yotami, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 27.1-7

³² Isirayila mangan Remaliyaa diin Peka mangayaan jee firinden, Yuda mangan Yusiya diin Yotami yi findi manga na. ³³ A findi mangan na a jee moxone nun suulunden nan ma. A jee fu nun sennin ti mangayani Yerusalem yi. A nga yi xili Yerusa, Sadaki a dii temena. ³⁴ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Yusiya. ³⁵ Koni, a mi taan kidene kala mume, yamaan mon yi lu saraxane be menne yi, e wusulanna gan. Yotami yi Alatala Batu Banxin So Deen Faxaraxiin ti.*

³⁶ Yotami ke wali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁷ Na waxatini, Alatala yi Arami mangan Resin nun Remaliyaa diin Peka rasiga folo Yuda xili ma. ³⁸ Yotami yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasi yi ti a joxoni.

16

Axasi, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 28.1-27

* 15:35: So deen naxan geyaan na.

¹ Remaliyaa diin Pekaa mangayaan ꞑꞑꞑ fu nun soloferedeni, Yuda mangan Yotami a diina Axasi yi findi mangan na. ² Axasi findi mangan na a ꞑꞑꞑ mɔxɔꞑɔɔden nan ma. A yi ꞑꞑꞑ fu nun sennin ti mangayani Yerusalɛn yi. Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a fajin nan liga. ³ A bira Isirayila mangane fe ꞑaxine fɔxɔ ra, a yi a yɛtɛna dii xɛmɛn ba saraxa gan daxin na, fata siyane fe xɔsixine ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra. ⁴ A yi saraxane ba, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nayi, Arami mangan Resin nun Isirayila mangan Peka, Remaliyaa diin yi te Yerusalɛn xili ma a yengɛdeni. E yi Axasi yengɛ, koni e mi a nɔ. ⁶ Na waxatin yɛtɛni, Arami Mangan Resin yi Elati taan naso Arami kaane sɛnɛn bun, a yi Yuda kaane kedi Elati yi. Edɔn kaane yi fa Elati yi, e mɔn dɔxi dɛnaxan yi han to. ⁷ Axasi yi xɛrane rasiga a faladeni Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere xa, a naxa, “I ya walikɛɛn nan n na, e nun i ya diina. Fa, i fa n ba Arami mangan nun Isirayila mangan yii, naxanye n yengɛma.” ⁸ Xɛmaan nun gbeti fixɛn naxanye yi Alatala Batu Banxini, Axasi yi ne tongo, e nun nafunla naxanye yi manga banxini, a yi sa e fi Asiriya mangan ma. ⁹ Asiriya mangan yi a xuiin suxu, a te Damasi taan xili ma, a a suxu yengɛni. A yi na muxune suxu, a yi e xali Kiri yi, a yi Resin faxa.

¹⁰ Manga Axasi yi siga Damasi taani Asiriya Manga Tigilati-Pilesere fɛma. Saraxa ganden naxan yi Damasi taani, a to na to, a yi siga na ti kiin sawuran birin na saraxaraliin Yuriya xɔn. ¹¹ Manga Axasi fa saraxa ganden sawuran naxan na sa keli Damasi taani, saraxaraliin Yuriya yi na sifan yɛtɛn ti. Saraxaraliin Yuriya yi a rafala benun Manga Axasi xa xɛtɛ. ¹² Mangan to fa sa keli Damasi taani, a yi saraxa ganden to, a yi a maso a ra. ¹³ A yi a saraxa gan daxin gan, a yi bogise saraxane ba, a yi a minse saraxan bɔxɔn, a yi bɔꞑɛ xunbeli saraxa subene wunle xuya saraxa ganden ma. ¹⁴ Saraxa gande sula daxin naxan yi tixi Alatala yɛtagi, a yi na ba a funfuni naxan yi tixi saraxa gande nɛnɛn nun Ala Batu Banxin tagi. A yi a ti saraxa gande nɛnɛn dɛxɔn sogeteden kɔmɛn fɔxɔni. ¹⁵ Manga Axasi yi yamarini ito fi saraxaraliin Yuriya ma, a naxa, “Saraxa gan daxine ba saraxa gande nɛnɛn fari xɔtɔnni, e nun saraxane ꞑinbanna ra e nun mangana saraxa gan daxin nun a bogise saraxan nun yamanan muxune birin ma saraxa gan daxine nun e saraxane nun e minse saraxane. Saraxa gan daxin nun saraxa subene birin wunle xuya saraxa gande nɛnɛn ma. Saraxa gande sula daxin tan, n tan nan na rawalima.” ¹⁶ Manga Axasi yamarin naxanye birin fi, saraxaraliin Yuriya yi ne birin liga.

¹⁷ Manga Axasi yi ige maxali wontorone kala, a yi e falafalane ba e ma e nun e kundine. A yi ige ramarade digilinxi gbeen nagodo naxan yi dɔxi sula tura sawurane fari. A yi a dɔxɔ gɛmɛn fari. ¹⁸ A yi Alatala Batu Banxin kuiin masara Asiriya mangana fe ra. Dɛnaxan yi rafalaxi mangan dɔxɔɔden na Alatala Batu Banxini Matabu Lɔxɔni, a yi na kala, e nun mangan yi soma dɛnaxan na. ¹⁹ Axasi kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ²⁰ Axasi yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. A diin Xesekiya yi ti a ꞑɔxɔni.

17

Hoseya, Isirayila Manga dɔnxɛna

¹ Yuda Manga Axasi a mangayaan ꞑꞑꞑ fu nun firinden, Elaa diin Hoseya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a ꞑꞑꞑ solomanaanin ti

mangayani. ²Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, koni Isirayila mangan naxanye dangu a tan yɛɛ ra, a mi lu alo ne. ³Asiriya mangan Salamanasari yi te a xili ma. Hoseya bata yi lu nɔɔn bun, a lu mudun fiye ɲɛɛ yo ɲɛɛ, ⁴koni Asiriya mangan yi yanfantenyaan to Hoseya yi naxan xɛrane rasiga Misiran mangan So ma, a a mi yi fa ɲɛɛn mudun fima Asiriya mangan ma. Nayi, Asiriya mangan yi yɔɔnɔnna sa a ma, a balan kasoon na. ⁵Na waxatini, Asiriya mangan yi yamanan birin yisiga, a te Samari taan xili ma, a denaxan nabilin yɛngɛni ɲɛɛ saxan. ⁶Hoseya ɲɛɛ solomanaanideni, Asiriya mangan yi Samari taan suxu, a Isirayila kaane xali konyiyani Asiriya yamanani. A yi e radɔxɔ Xala taani Xabori baan de Gosan yamanani e nun Mede taane yi.

Isirayila kala feen bunne

⁷Na liga ɲɛn amasɔɔ Isirayila kaane bata yi Alatala yulubin tongo, e Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, Misiran mangan bun, amasɔɔ e bata yi ala gbɛtɛne batu. ⁸E bata yi bira siyane namun feene fɔxɔ ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra, e nun Isirayila mangane namun feen naxanye yitɔn. ⁹Isirayila kaane bata yi fe ɲaxine liga Alatala ra luxunni. E yi taan kidene ti e taan yiren birin yi, keli kantan ti gbengben ma han sa dɔxɔ taa makantanxin na. ¹⁰E yi kide gemɛne ti, e yi Asera kide gbɛndonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ¹¹E wusulanna gan taan kidene birin yi alo siyane a ligama kii naxan yi Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra. E yi fe ɲaxine liga, e Alatala raxɔɔ naxanye ra. ¹²E yi suxurene batu, hali Alatala to bata yi a fala e xa, a naxa, “E nama ito liga.” ¹³Alatala yi Isirayila kaane nun Yuda kaane rakolon a nabine xɔn e nun muxun naxanye fe toone ti alo xiyena, a fala e xa, a naxa, “E xɛtɛ ɛ fe ɲaxine fɔxɔ ra, ɛ n ma yamarine nun n ma tɔnne suxu, ɛ sariyan birin suxu n naxanye soxi ɛ benbane yii, n yi a rasiga ɛ ma nabine xɔn, n ma walikɛne.”

¹⁴Koni e mi e tuli mati mume, e yi lu murutɛxi alo e benbane, naxanye mi la Alatala ra, e Ala. ¹⁵E yi e mɛ a tɔnne ra e nun a layirin naxan xidi e nun e benbane tagi, e nun a marakolonna naxan ti e ma. E bira e suxure fuune fɔxɔ ra, e tan yɛtɛɛn yi lu fuu. E yi e rabilinna siyane raliga, Alatala e danna sa naxanye raligan ma. ¹⁶E yi Alatalaa yamarine birin nabɛɲin, e Ala. E yi tura dii sawura firin nafala wure raxulunxin na, e yi Asera kide gbɛndonna bitin, e yi e xinbi sin sarene bun, e suxuren Baali batu. ¹⁷E yi e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne gan saraxane ra, e yi so yiimatooon nun kɔɛ ra feene yi. Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, e lu na ligɛ, e yi a raxɔɔ. ¹⁸Alatala yi xɔɔ Isirayila xili ma, a yi e ba a yɛtagi. Yuda bɔnsɔnna nan keden pe lu. ¹⁹Koni, hali na Yuda kaane mi Alatalaa yamarine suxu, e Ala. E yi bira Isirayilaa namun yitɔnxine fɔxɔ ra. ²⁰Alatala yi Isirayila bɔnsɔnne birin nawoli ayi, a yi e rayagi, a yi e so kala tiine yii. Dɔnxɛn na, a yi e kedi a yɛtagi pon! ²¹Amasɔɔ Isirayila kaane bata yi e masiga Dawudaa denbayaan na, e yi Nebati a diin Yerobowan findi mangan na, naxan e xun xanbi so Alatala yi, a Isirayila ti yulubi gbeen ligan ma. ²²Yerobowan yulubin naxanye liga Isirayila yi lu ne birin yi, e mi e xun xɛtɛ mume! ²³Alatala yi Isirayila kedi a yɛtagi, alo a fala kii naxan yi fata a walikɛne ra, nabine. Isirayila kaane yi makuya e yamanan na konyiyani Asiriya yamanani, e denaxan yi han to.

Samariya kaane fe fɔɔdena

²⁴Asiriya mangan yi fa muxune ra sa keli Babilɔn nun Kuta nun Awa nun Xamata taan nun Sefarawayimi taani, a yi e radɔxɔ Samari taane yi Isirayila kaane ɲɔxɔni. E yi Samari taane findi e gbeen na, e dɔxɔ e yi. ²⁵E to dɔxɔ

fəlo na, e mi yi gaxuma Alatala yεε ra, Alatala yi yatane rafa e xili ma, ne yi e muxuna ndee faxa. ²⁶ Muxune yi a fala Asiriya mangan xa, e naxa, “I faxi siyaan naxanye ra i fa e radəxə Samari taane yi, e mi yamanana ala batu kiin kolon. A bata yatane rafa e xili ma naxanye e faxama, amasəto e mi yamanana ala batu kiin kolon.” ²⁷ Asiriya mangan yi yamarini ito fi, a naxa, “E fa saraxarali keden na muxu suxine ye, a xa fa dəxə Samari yamanani, a yi e xaran yamanana ala batu kiin ma.” ²⁸ Nayi, saraxaraliin naxanye suxu Samari taani, na keden yi siga Beteli yi, a sa e xaran Alatala batu kiin ma.

²⁹ Koni, siya xəjən naxanye dəxə Samari yamanani, ne birin yi e gbee suxurene rafala e dəxə taane yi, e yi e ti taan kidene yi Samariya kaane naxanye rafala. ³⁰ Babilən kaane yi e gbee ala Sukəti-Benoti sawuran nafala. Kuta kaane yi e gbee ala Neragala sawuran nafala. Xamata kaane yi e gbee ala Asima sawuran nafala. ³¹ Awi kaane yi e gbee alane, Nibaxasa nun Tarataki sawurane rafala. Sefarawayimi kaane yi e diine gan saraxane ra e gbee alane xa, Adarameleki nun Anameleki. ³² E yi Alatala batuma, koni e mən yi suxure ki muxune dəxə e muxune ye. Ne nan yi walima e xa kide banxine yi geyane fari. ³³ E yi Alatala batuma, koni e mən yi e alane fan batuma, fata siyane namunne ra e kelixi dənaxanye yi.

³⁴ Han to e mən e namun fonne ligama. E mi gaxuma Alatala yεε ra mume, e mi a gelene nun a yamarine nun a sariyane nun a tənne suxu Alatala naxanye so Yaxuba yixetene yii, a mən naxan xili sa a Isirayila. ³⁵ Alatala mən bata yi layirin xidi e tagi, a yamarini ito fi, a naxa, “E nama ala gbətene batu mume, ε nama ε xinbi sin e bun, ε nama wali e xa mume, ε nama saraxan ba e xa mume. ³⁶ Koni, ε Alatala batu, naxan ε ramini Misiran yamanani a sənbe gbeeni. E lan ε xa ε xinbi sin a tan nan bun, ε saraxane ba a xa. ³⁷ E yi Ala gelene nun a tənne nun a sariyane nun a yamarine suxu, a naxanye seβexi ε xa, ε yi e liga, ε nama ala gbətε yo batu. ³⁸ N layirin naxan xidixi en tagi, ε nama jinan na xən, ε nama ala gbətε yo batu. ³⁹ Koni, ε Alatala batu, ε Ala. A tan nan ε bama ε yaxune birin yii.” ⁴⁰ Koni, e mi e tuli mati a ra, e yi lu e namun fonne yi.

⁴¹ Hali na muxune to yi Alatala batuma, e mən yi e suxurene fan batuma. Han to, e diine nun e mamandenne mən na ligama alo e benbane.

18

Xesekiya, Yuda mangana Taruxune Firinden 29.1-2

¹ Elaa diin Hoseyaa mangayaan jεε saxandeni Isirayila yi, Axasi a diin Xesekiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² Xesekiya findi mangan na a jεε məxəjən nun suulunden nan ma, a yi jεε məxəjən nun solomanaanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Abiya, Sakari a dii tēməna. ³ Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi. ⁴ A yi kidene kala geyane fari, a kide gēmene yibə, a Asera kide gbindonne rabira. Musa saji sawura sula daxin naxan nafala,* a na fan kala, bayo Isirayila kaane yi wusulanna ganma na nan yətagi na waxatini. Na saji sawuran yi xili nən Nehusatan. ⁵ Xesekiya yi a yigi sa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Yuda mangan naxanye dangi a yεε ra e nun naxanye bira a fəxə ra, a jəxən mi yi ne ye mume! ⁶ A lu Alatala fəxə ra, a mi xətε a fəxə ra mume, Alatala yamarin naxanye seβε Musa ma a ne suxu. ⁷ Alatala lu nən Xesekiya xən, a nəən sətə

* **18:4:** Saji sawurana fe mən seβexi Yatene 21.8-9 kui.

a wanla birin yi. A yi murute Asiriya mangan xili ma, a mi fa xuru a bun mumε. ⁸ A yi Filisitine nɔ siga han Gasade xɔn, a kantan ti gbengbene nun taa makantanxine fan suxu.

⁹ Manga Xesekiya jεε naaninden, Isirayila mangana Elaa diin Hoseya jεε soloferedeni, Asiriya mangan Salamanasari yi fa Samari taan xili ma. ¹⁰ A yi Samari taan suxu jεε saxanna yengen xanbini, Xesekiya jεε senninden, naxan findi Isirayila mangan Hoseya jεε solomanaaninden na. ¹¹ Asiriya mangan yi Isirayila kaane xali Asiriya yi konyiyani, a sa e radɔɔ Xala yamanan nun Xabori baan fema Gosan yamanani e nun Mede kaane taane yi. ¹² Na birin liga nen amasɔɔ Isirayila kaane mi Alatala xuiin name, e Ala, e naxan ma layirin kala, bayo e mi a xuiin suxu. Alatalaa walikeen Musa yamarin naxanye birin fi e ma, e mi ne liga.

Senakeribi yi Yuda yenge

¹³ Xesekiya mangayaan jεε fu nun naaninden, Asiriya mangan Senakeribi yi siga Yuda taa makantanxine xili ma, a yi ne birin suxu. ¹⁴ Yuda mangan Xesekiya yi xeraan nasiga Lakisi taani a faladeni Asiriya mangan xa, a naxa, “N bata kalan ti. I masiga n na. I na naxan fala n xa, n na lige.” Asiriya mangan yi gbeti fixen kilo wuli solomanaanin e nun xεmaan kilo kemε solomanaanin sa Yuda Mangan Xesekiya fari yanginna ra. ¹⁵ Gbeti fixen naxan birin yi Alatala Batu Banxini e nun nafulu ramaradene manga banxini, Xesekiya yi ne fi a ma. ¹⁶ Na waxatini, xεmaan naxanye yi saxi Alatala Batu Banxin deene nun de ti wudine ma, Yuda mangan Xesekiya yi ne tongo, a sa e so Asiriya mangan yii.

Senakeribi yi a kɔnkɔ e ma

Esayi 36.2-22 nun Taruxune Firinden 32.9-16

¹⁷ Asiriya mangan yi a kuntigine mangan nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli Lakisi taani, e nun a tande xunna nun a sofa kuntigina e nun gali gbeena. E yi fa Yerusalen yi, e sa ti ige ramarade faxaraxiin de xɔn ma, † dugi xane xεε ma kiraan na. ¹⁸ E yi mangan xili. Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxin kuntigin yi siga e fema, e nun sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xemen Yowa, mangana yenla.

¹⁹ Sofa kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “E a fala Xesekiya xa, ε naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ²⁰ I yengi a ma a feren nun senbena i yii, i yengen so, koni fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan saxi nanse yi han i murute n xili ma? ²¹ I ya lannayaan saxi Misiran yamanan nin, a men kaane xa ε mali. Na luxi nen alo muxun na la xayen na a dunganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxɔloma nen. Misiran mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma a ra. ²² Waxatina nde ε a falama nen n xa, ε naxa, ‘Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.’ Anu, Xesekiya xa mi Ala batudene kala geyane fari ba? A tan nan a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, ‘E Ala batuma saraxa badeni ito nan yetagi naxan Yerusalen taani.’ ²³ Iki, ε nun n kanna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soon wuli firin soε ε yii, xa ε nɔε soo ragine sɔte. ²⁴ E mi n kanna kuntigi keden nɔε, hali naxan xurun e birin xa. E lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. ²⁵ A yetena, n faxi yireni ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yeteen nan a falaxi n xa, a n xa yamanani ito yenge, n yi a raxɔri.’ ”

† 18:17: Ige ramaraden naxan geyaan na.

²⁶ Nayi, Eliyakimi, Xiliki a dii xεmεn nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasɔtɔ nxu a mεma. En nama falan ti Heburu xuini yamaan yi a mε naxanye taan nabilinna yinna xuntagi.” ²⁷ Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan gbansan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye dɔxi yinna xuntagi, ne fan xa a mε nεn bayo ne fan e gbiin donma nεn, e yi e xɔnla min ε xɔn yεngeni.”

²⁸ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “E manga gbeen xuiin name, Asiriya mangana! ²⁹ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi nɔε ε rakisε n ma mumε! ³⁰ Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a fala a Alatala ε ratangama nεn, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ³¹ E nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na mumε, amasɔtɔ Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: E bɔɲε xunbenla fen n na, ε xεtε n ma, birin a yii seene nun a bogiseene donɲε, birin yi a ige ramaraden igen min, ³² han n yi fa, n yi ε xali yamana gbete yi alo ε gbeena, murutun nun manpa bili nakɔne yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi, turen nun kumin yamanan naxan yi. Benun ε xa faxa be, ε sa siimayaan nan sɔtɔma mɛnni. Nayi, ε nama Xesekiya xuiin name mumε, amasɔtɔ Xesekiya ε mayendenma nεn a na a fala a Alatala ε xunbama nεn. ³³ Siya gbete ne alane Asiriya mangani kala nεn e yamanan suxu feen ma ba? ³⁴ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minεn? Sefarawayimi nun Hena nun Iwa, ne alane minεn? E Samari taan xunba nεn n yii ba? ³⁵ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii?’ ”

³⁶ Yamaan yi dundu, e mi fala yo ti, amasɔtɔ mangan bata yi yamarini ito fi, a naxa, “E nama a yabi.” ³⁷ Eliyakimi, Xiliki a dii xεmεna, mangana banxi kuntigin nun Sebena, sebeli tiina, e nun Yowa, Asafi a dii xεmεna, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fεma, e yi e dugine yibɔ e ma kɔntɔfinli, e sofa kuntigina falane ye ba a xa.

19

Xesekiya yi Nabi Esayi maxɔdin Esayi 37.1-9

¹ Manga Xesekiya to na mε, a yi a dugine yibɔ a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeli dugin nagodoxi e ma sununi, siga Nabi Esayi konni, Amɔsi a dii xεmεna. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: Kɔntɔfinla nun tɔrɔn nun yagi lɔxɔn nan to nxu xa, alo a falan kii naxan yi, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a ɲaxankatama nεn a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi a yamaan muxu dɔnxεne fe ra naxanye luxi e nii ra.”

⁵ Manga Xesekiyaa xεrane to siga Esayi fεma, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama ε kanna xa, ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mεxi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikεne n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nεn, a na xibarun mε waxatin naxan yi, a xεtεma nεn a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra mɛnni.’ ”

*Asiriya mangan mən yi a kənkə Yerusalən ma**Esayi 37.8-13, Taruxune Firinden 32.16-19*

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a mε a a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a mε a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A to na xibarun mε, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, ε naxa, ‘I laxi i ya Ala ra naxi ra, i yengi a ma a a nœ nen n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a mε Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi?’ ”

*Xesekiya yi Ala maxandi**Esayi 37.14-20*

¹⁴ Xesekiya yi kedı sebexin nasuxu xerane ra, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, naxan dœxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bœxœ xœnna mangayane birin xun na, i tan nan bœxœn nun kuyen daxi. ¹⁶ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falane rame, a sofa kuntigin naxan nafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁷ Alatala, nœndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxori, a yi e bœxœne kala. ¹⁸ E bata e alane woli tœni, bayo Ala mi yi e ra nun mumε! Muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gemε masolixine nan tun yi e ra. ¹⁹ Iki, Alatala, nœ Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo bœxœ xœnna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!” ²⁰ Nayi, Esayi, Amœsi a dii xemen yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mε i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²¹ Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa, ‘Siyon taa fajin bata i rajaxu, a i magelema.

Yerusalen kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²² I nde konbixi i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala sarijanxin xili ma!

²³ Fata i ya xerane ra,
i bata n tan Marigin konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xœn,

n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a suman wudi kuyene segeema nen,

e nun a fœfœ fajin fajine.

N sa a xuntagin najanna li

e nun a fœtœn fajina.

²⁴ N bata xœninne ge yamana gbetene yi,
n yi e ige min.

N Misiran baa igene birin xœrima nen

n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁵ Koni, i tan *Senakeribi*,
i mi a kolon
a n feni itoe yelanxi nen
to mi na ra?

N yi e yitɔn xabu waxati danguxine.
Iki, n bata yamarin fi,
a rakamali,
i xa taa makantanxine lu kalaxi
alo gɛmɛ malanxine.

²⁶ E muxune *senbe* mi na,
e gaxuxi, e yagixi.
E bata lu alo *xee* ma *sexene*
alo se sonle,
alo *sexen* fanyen ma
naxan xarama benun a xa gbo.

²⁷ Koni, n na a kolon,
i na *dɔxo*,
i na mini, i na so,
i na *xɔɔ* n xili ma.

²⁸ I bata *xɔɔ* n xili ma,
n yi i konbi ti xuiin *me*.
Nanara, n nan n ma wuren birama nen i *ɲɔeni*
n yi n ma karafen bira i *de* kidine yi.
I faxi kiraan naxan *xɔn*,
n yi i *raxete* na *xɔn*.’ ”

Taxamasenna yi so Xesekiya yii

Esayi 37.30-32

²⁹ “Ala yi a fala Xesekiya xa, a naxa, ‘Ito xa findi taxamasenna ra i xa:
Bogiseen naxanye solixi e *yete* ma,
ε bata ne don *ɲeeni* ito ra,
na nan *mɔn* ligama *ɲee* famatɔni,
koni *ɲee* saxandeni,
ε seen sima nen,
ε yi a xaba,
ε yi manpa binle si,*
ε yi e bogine don.

³⁰ Yuda *bɔnsɔnna* muxu *dɔnxen* naxanye na lu,
ne *mɔn* e salenne *raminima* nen
alo wudina, e bogi.

³¹ A *dɔnxene* minima nen Yerusalen yi,
a *dɔnxene* luma nen e nii ra Siyon geyane yi.
Alatala na nan ligama a xanuntenyani.’ ”

Senakeribi raqanna

Esayi 37.33-38 nun Taruxune Firinden 32.21-22

³² “Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya Mangan ma iki, a naxa,
‘A mi *soe* taani ito yi *mumɛ*!
A mi xalimakuli wolɛ be yi.
A mi makantan wure lefa tima a xa.

* **19:29:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

A mi gbingbinna ratema a xili ma.’

³³ Alatalaa falan ni ito ra.

‘A faxi kiraan naxan xɔn
a xetema nen na xɔn.

A mi soe taani ito yi mumε.

³⁴ N taani ito makantanma nen,

n yi a rakisi n tan ma fe ra

e nun Dawuda a fe ra, n ma walikεna.’ ”

³⁵ Na kɔεen na, Alatalaa malekan yi mini, a muxu wuli kemε tonge solo-
masεε wuli suulun faxa Asiriya kaane ganli. Yamaan to keli xɔtɔnni, e yi e
binbine to. ³⁶ Nayi, Asiriya mangan Senakeribi yi a ganla rakeli, a xete Niniwa
taani.

³⁷ Lɔxɔna nde, Senakeribi yi xinbi sinxi a ala Nisiroki batu banxini a
batudeni, a dii xemene Adarameleki nun Sareseri yi a faxa silanfanna ra, e
yi e gi siga Ararati yamanani. A dii Esaraxadon yi dɔxɔ a jɔxɔni.

20

Xesekiya a furena fe

Esayi 38.1-8

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amɔsi a diin yi fa a
fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yitɔn,
amasɔtɔ i faxamatɔɔn ni i ra, i mi fa siimaya sɔtama.’ ” ² Xesekiya yi a yεε
rafindi banxi kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala,
n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nen i yetagi lannayaan nun bɔne
fajiyani, naxan fan i yεε ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han!

⁴ Benun Esayi xa keli tanden ma, Alatala yi falan ti a xa iki, a naxa, ⁵ “Xete,
i yi a fala n ma yamaan mangan Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala,
Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mε, n bata i yεεgen
to. N na i rakendeyama nen, benun xi saxan, i siga Alatala Batu Banxini. ⁶ N
mɔn jεε fu nun suulun sama nen i ya siimayaan fari. N na i tan nun taani
ito xunbama nen Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nen, n ma fe ra, e
nun Dawudaa fe ra, n ma walikεna.’ ”

⁷ Na xanbi ra, Esayi yi a fala, a naxa, “E xɔde bogi yidinxina nde tongo.” E
yi na tongo, e a sa a furen de, Xesekiya yi kendeya.

⁸ Xesekiya bata yi a fala Esayi xa, a naxa, “N na a kolonma taxamasenna
mundun xɔn fa fala benun xi saxan a Alatala n nakendeyama nen, n siga
Alatala Batu Banxini?” ⁹ Esayi yi a yabi, a naxa, “Alatala naxa, i a kolonma
taxamasenna naxan xɔn a Alatalaa falan kamalima nen: I waxi nen ba,
nininna xa a maso hanma a masiga sanna ye fu teden ma?” ¹⁰ Xesekiya
yi a yabi, a naxa, “Na lige nen nininna yi siga yεen na sanna ye fu, koni n
wama nen a xa xete xanbin na sanna ye fu.” ¹¹ Nayi, Nabi Esayi yi Alatala
maxandi, naxan nininna raxete xanbin na sanna ye fu Axasi a banxin teden
ma, nininna bata yelin dangue denaxan na.

Babilɔn xεrane fe

Esayi 39.1-8

¹² Na waxatini, Babilɔn Manga Baladan ma dii xemεn Merodaki-Baladan
yi bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasɔtɔ a bata yi Xesekiya
fura feen mε. ¹³ Xesekiya yi xεrane rasεne, a yi a banxin kui seene birin yita
ne ra: gbeti fixen nun xεmana, wudi bogi ture fajine nun latikɔnɔnna nun a

yeŋge so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradeni. Sese mi lu Xesekiya banxini a mi naxan yita e ra e nun a bəxən birin.

¹⁴ Nabi Esayi mən yi fa Manga Xesekiya fəma, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minən?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilən.” ¹⁵ Esayi mən yi a maxədin, a naxa, “E i ya banxin to nən?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nən. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.” ¹⁶ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatalaa falan name! ¹⁷ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nən Babilən yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ E i ya dii xəmənə ndee tongoma nən, i yeteen naxanye sətoma, alogo e xa findi Babilən mangana banxin xəmə teğenne ra.” ¹⁹ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nən bəje xunbenla nun marakantanni n ma siimayani.”

Taruxune Firinden 32.32-33

²⁰ Xesekiya kəwali dənxe ne sebexi Yuda mangane taruxu kədine kui. A wəkiləna fe falama e nun a ige ramaraden naxan ge e nun a ige kiraan naxan ge siga igen na Yerusalən yi. ²¹ Xesekiya yi faxa. A dii xəmən Manase yi ti a jəxəni mangayani.

21

Manase, Yuda Mangana

¹ Manase findi mangan na a jee fu nun firinden nan ma, a jee tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalən yi. A nga yi xili Xefisiba. ² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A yi fe xəsixine liga alo siyane Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yee ra. ³ A mən yi kidene ti geyane fari a fafe Xesekiya dənaxanye kala, a yi saraxa ganden nafala Baali xa, a yi Asera kide gbindowna bitin, alo Isirayila manga Axabi a liga kii naxan yi, a yi a xinbi sin sarene bun, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala a fala dənaxan ma, a naxa, “N xinla luma Yerusalən nin.” ⁵ A yi sarene kiden ti Alatala Batu Banxini sansan frinne birin kui. ⁶ A yi a dii xəmən gan saraxan na, a yi kəerayaan liga, a yi so yiimatoni, a muxune dəxə naxanye yi jinanne maxədinma naxanye yi falan tima barinne ra. Naxan jaxu Alatala yetagi, a lu na ligə tun, a yi Ala raxələ. ⁷ A yi Asera kide gbindowna rafala, a na bitin Alatala Batu Banxini, Alatala a fala dənaxan ma Dawuda nun a diin Sulemani xa, a naxa, “N bata banxini ito sugandi e nun Yerusalən Isirayila bənsəonne yirene birin ye, n waxi n xinla lu feni dənaxan yi habadan. ⁸ N mi Isirayila kaane masige yamanan na, n naxan soxi e benbane yii, koni fə e xa n ma yamarine birin suxu e nun n ma sariyan birin n ma walikēen Musa naxan sebexi.” ⁹ Koni, yamaan mi e suxu mume, Manase yi findi sabun na e lə ayi, Isirayila kaane yi fe jaxin liga dangu siyane ra Alatala naxanye kedi e yee ra.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti a nabine xən, a naxa, ¹¹ “Yuda mangan Manase bata fe xəsixini itoe liga. A bata fe jaxin liga dangu Amorine ra waxati danguxine yi, a mən bata Yuda kaane ti yulubin ma a suxurene xən. ¹² Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, ‘N tərən nafama nən Yerusalən kaane nun Yuda kaane ma naxan yo na a me, a tuli madəxəma ayi nən. ¹³ N Yerusalən kalama nən alo n Samari taan nun Axabi a denbayaan kala kii naxan yi, n Yerusalən muxune raxərima nən alo ləxən bama goronna ma kii naxan yi a na yifitan, a maxete. ¹⁴ N nan n ma yama dənxe nabejinma nən

e yaxune yii, e yi e yii seene birin tongo, ¹⁵ bayo naxan jaxu n yetagi, e bata na liga, e yi n naxoḷo keli e benbane ramini loxon ma Misiran yamanani han to.”

¹⁶ Manase yi sontare wuyaxi faxa, han Yerusalen yi rafe binbine ra sa yulubin fari a Yuda kaane ti naxan ma naxan yi jaxu Alatala yeε ra yi.

¹⁷ Manase kewali donxene, a naxanye birin liga, a yulubin naxan liga, ne seβexi Yuda mangane taruxune kedine kui. ¹⁸ Manase yi faxa, e yi a maluxun nakoni naxan a banxin dexon, Yusaa nakoni. A dii xemena Amon yi ti a joxoni mangayani.

Amon, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 33.21-25

¹⁹ Amon findi mangan na a jee moxone nun firinden nan ma, a jee firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Mesulemeti, Xarusi a dii temena, naxan keli Yotoba taani. ²⁰ Naxan jaxu Alatala yeε ra yi, a na liga nen, alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. ²¹ A yi sigan ti a jaxin na alo a fafe, a yi suxurene batu a fafe naxanye batu, a yi a xinbi sin e bun ma. ²² A yi Alatala rabepin, a benbane Ala, a mi sigan ti Alatalaa kiraan xon. ²³ Manga Amon ma walikene yi yanfan so a ma, e yi sa a faxa a banxini. ²⁴ Koni, naxanye yanfan so Manga Amon ma yamanan muxune yi ne faxa, yamanan muxune yi a dii xemen Yosiya ti a joxoni. ²⁵ Amon kewali donxene, a naxanye birin liga, ne seβexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁶ E yi a maluxun a gaburun na, Yusaa nakoni. A dii xemen Yosiya yi ti a joxoni mangayani.

22

Yosiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 34.1-2

¹ Yosiya findi mangan na a jee solomasexeden nan ma, a jee tonge saxon e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yedida, Adayaa dii temena, Bosikati kaana. ² Naxan fan Alatala yeε ra yi, a Ala, a yi na liga, a sigan ti tinxinni alo a benba Dawuda, a mi kiraan fata siga yiifanni hanma komenni.

Sariya kedina fe

Taruxune Firinden 34.8-28

³ A mangayaan jee fu nun solomasexedeni, Manga Yosiya yi sebeli tiin Safan nasiga Alatala Batu Banxini, Asaliyaa dii xemena, Mesulan maman-denna. A yi a fala a xa, a naxa, ⁴ “Siga Xiliki fema, saraxarali kuntigina, a xa sa gbetin malan naxan soxi Alatala Batu Banxini e nun de kantanne naxan nasuxi yamaan yii. ⁵ Muxun naxanye Alatala Batu Banxin wanli kuntigine ra, a xa so ne yii. Ne yi a so Alatala Batu Banxini ton muxune yii: ⁶ yii ra walikene nun kamudere ne nun geme masonle, alogo e xa wudin nun geme masolixine sara, e banxini tonje naxanye ra. ⁷ Koni, gbetin naxan soma e yi, muxu yo nama e maxodin na rawali kii ma, bayo e walima tinxinna nin.” ⁸ Nayi, Xiliki, saraxarali kuntigin yi a fala sebeli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedin to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi na kedin so Safan yii, Safan yi a xaran. ⁹ Na xanbi ra, sebeli tiin Safan yi sa a fala mangan xa, a naxa, “Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, i ya walikene bata na so walike kuntigine yii alogo e xa Alatala Batu Banxini ton.” ¹⁰ Sebeli tiin Safan yi a fala mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki kedina nde soxi nen n yii.” Safan yi a xaran mangan yetagi.

E yi nabi naxanla maxodin

¹¹ Naxan yi sebexi sariya kedin kui, mangan to na me, a yi a dugine yibo a ma. ¹² Mangan yi yamarini itoe so saraxaraliin Xiliki yii e nun Safan a diina Axikan e nun Mikahu a diina Akibori nun sebeli tiin Safan nun Asaya, mangana walikena, a naxa, ¹³ “E sa Alatala maxodin nxu nun Yuda yamaan birin xa kedina fe ra naxan toxi. Alatala bata xolo gbeen ti en xili ma, amasoto yamarin naxanye sebexi kedini ito kui, en benbane mi ne suxi e yi e liga.”

¹⁴ Saraxarali Xiliki nun Axikan nun Akibori nun Safan nun Asaya yi siga nabi naxanla Xuluda fema. A yi doxi Yerusalen Taa Nenen nin. Dugi ramaran nan yi a xemen Salun na, Tikiwaa dii xemena, Xaraxasa mamandenna. ¹⁵ Xuluda yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala e xe muxun xa naxan e rafaxi n fema, ¹⁶ e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N toron nafama nen yireni ito fari e nun a muxune, fata kedin xuine birin na Yuda mangan naxan xaranxi. ¹⁷ Bayo e bata n nabejin, e wusulanna gan ala gbetene xa, e yi n naxolo e suxurene ra e naxanye rafalaxi, na ma, n ma xolon bata gbo ayi yireni ito xili ma, a mi janje mume!’ ¹⁸ Koni, e sa a fala Yuda mangan xa, naxan e rafaxi Alatala maxodindeni, e naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi falane fe yi i naxanye mexi, a naxa: ¹⁹ I to falani itoe mexi n naxanye tixi yireni ito nun a muxune xili ma, naxanye findi naxankatan nun dangan na, i yi sunu, i yi i magodo Alatala yetagi. Bayo i bata i ya dugine yibo i ma, i yi wuga n yetagi, n fan bata a me. Alatalaa falan ni i ra. ²⁰ Nanara, n na i luma nen i faxa baje xunbenli, i maluxun baje xunbenli i ya gaburun na, n naxankatan naxan nagodon yireni ito fari, i mi ne toma.’” E dentegeni ito sa mangan xa.

23

Yosiya yi lanna fen Ala ra

Taruxune Firinden 34.29-32

¹ Manga Yosiya yi Yuda fonne nun Yerusalen fonne birin malan a fema. ² A yi siga Alatala Batu Banxini, e nun Yuda xemene nun Yerusalen kaane birin nun saraxaraline nun nabine. Yamaan birin yi siga keli muxudine ma han muxu gbeene. A layiri kedin naxan to Alatala Batu Banxini, a na fala xuine birin xaran e yetagi. ³ Mangan yi tixi senbetenna xon Ala Batu Banxin so deen na, a lanna fen Alatala ra, a de xuiin tongo a xa bira Alatala foxo ra, a yi a yamarine nun a sariyane nun a tanne suxu a bajeen nun a niin birin na. A na layirin fala xui sebexine rakamali na kii nin. Yamaan birin yi so layirini.

Dinan matinxin fena Yuda yi

Taruxune Firinden 34.3-5

⁴ Mangan yi saraxarali kuntigin Xiliki yamari, e nun saraxaraliin bonne nun saraxaraliin naxanye yi deen kantanma, a e xa seene birin namini Alatala Batu Banxini naxanye rafalaxi Baali nun Asera nun sarene birin batu seene ra. Yosiya yi sa e gan Yerusalen fari ma xene ma Kediron lanbanni, a siga e xuben na Beteli yi. ⁵ Yosiya yi kiden ki muxune kedi, Yuda mangan yi naxanye doxi alogo e xa wusulanna gan kidene yi geyane fari Yuda taane nun Yerusalen rabilinni. Kiden ki muxuni itoe yi wusulanna gan Baali nun sogan nun kiken xa e nun sare kurune nun sarene birin xa. ⁶ Yosiya yi Asera kide gbindonna ramini Alatala Batu Banxini, a yi a xali Yerusalen fari ma Kediron lanbanni, a sa a gan menni, a yi a findi xuben na, a sa a xuben woli yamanan muxune gaburune fari. ⁷ A mon yi kiden ki xeme yalundene

banxine kala Alatala Batu Banxini, naxanle yi domane dege ma denaxan yi Asera batu seen na. ⁸ Yosiya yi Yuda taane saraxaraline birin maxili, a yi taan kidene raxosi, saraxaraline yi wusulanna ganma denaxanye yi, keli Geba ma han Beriseba, a yi taan kidene kala taan so deene ra, a gbengbenna, denaxan yi taan kuntigin Yosuwe a deen na taan so deen komenna ma. ⁹ Taan kiden ki muxune mi yi sigama Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, koni e yi buru tetaren donma alo saraxaraline. ¹⁰ Mangan yi Tofeti raxosi Ben-Hinon lanbanni, alogo muxu yo nama fa a dii xemen hanma a dii temen gan Molo ko suxure binya feen na. ¹¹ Yuda mangan soon naxanye findi sogan batu seene ra, Yosiya yi ne ba Alatala Batu Banxini so deen dexon. E yi sansanna nde nan kui kuntigin Natan-Meleki a banxin dexon. Na xanbi ra, Yosiya yi wontorone gan e yi sogan batun naxanye ra. ¹² Yuda mangane bata yi kiden ti Axasi a kore banxin xuntagi. Yosiya yi ne birin kala e nun Manase kiden naxanye ti Alatala Batu Banxini sansan firinne kui. A yi ne ba menni, a yi e kala, a yi e dungi dungine woli Kediron lanbanni. ¹³ Isirayila mangan Sulemani taan kiden naxanye ti Yerusalen sogeteden binni Maraxori Geyaan yiifanna ma, mangan yi ne raxori. Sulemani yi ne tixi Asitarate nan xa Sidon kaane ala e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Molo ko, Amonine ala. ¹⁴ Yosiya yi Asera kide gbindowne nun kide gemene kala, e yi denaxan yi a menna rafe muxu xonne ra.

Dinan matinxin fena Isirayila yi

¹⁵ Saraxa ganden nun taan kiden naxan yi Beteli yi, a yi ne fan nabira. Nebati a dii xemen Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, na nan na kiden nafala. Yosiya yi kiden gan han a findi xuben na. A mon yi Asera kide gbindowna fan gan.

¹⁶ Nayi, Yosiya yi a ye rakojin, a yi gaburune to geyaan ma menni, a yi walikene rasiga muxu xonne tongodeni gaburune ra, a sa e gan saraxa ganden fari alogo a xa men naxosi, fata Alatalaa falane ra sayiban naxanye fala lan feni itoe ma.* ¹⁷ Manga Yosiya yi a fala, a naxa, “N geme gbeen mundun toma ito ra?” Taan muxune yi a yabi, e naxa, “Sayiban gaburun na a ra, naxan keli Yuda yi, naxan falane ti Beteli saraxa ganden xili ma, i feen naxanye ligaxi iki.” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a lu menni, muxu yo nama a yiin din na sayiban xonne ra!” Nayi, e yi a xonne ramara menni e nun nabi bonna xonne naxan keli Samari taani.

Taruxune Firinden 34.6-7

¹⁹ Yosiya mon yi taan kide banxine birin kala naxanye yi Samari taane yi, Isirayila mangane naxanye ti, e yi Ala raxolo. Yosiya yi a liga alo a liga Beteli yi kii naxan yi. ²⁰ Yosiya yi taan kiden ki muxune birin ko raxaba e saraxa gandene fari, a yi muxu xonne gan ne fari. Na xanbi ra, a yi xete Yerusalen yi.

Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla

Taruxune Firinden 35.1,18-19

²¹ Mangan yi yamarini ito fi yamaan birin ma, a naxa, “E Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla† raba Alatala binya feen na, e Ala, alo a sebexi layiri kedindan kui kii naxan yi.” ²² Halagi Tiin Dangu Loxon Sanli ito sifan munma yi liga singen, keli kitisane waxatin ma Isirayila yi e nun Isirayila mangane nun

* **23:16:** Na sayibana fe mon sebexi Mangane Singen 13.2 kui. † **23:21:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa ko kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangue e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorayaan 12.1-13 kui.

Yuda mangane loxon birin yi. ²³ Manga Yosiya jee fu nun solomasexe nan yi a ra a Halagi Tiin Dangu Loxon Sanli ito rabe Yerusalen yi Alatala xa.

*Yosiyaa mangayaan nananna fe
Taruxune Firinden 35.20-36.1*

²⁴ Naxanye yi jinanne maxodinma e nun naxanye yi falan tima barinne ra, Yosiya yi ne birin faxa. A yi ke suxure nun suxure sawurane kala, e nun fe xosixin naxanye birin yi Yerusalen nun Yuda yamanani. A na liga nen alogo a xa sariyan nakamali naxanye kedin kui saraxaraliin Xilki naxan to Alatala Batu Banxini. ²⁵ Yosiya joxon munma yi lu na singen mangane ye, a bira nen Alatala foxo ra a bojen birin na, a niin birin yi, e nun a senben birin yi, fata Musaa sariyan birin na. A tan dangu xanbini, a maligan mi lu na mumel!

²⁶ Koni, Alatala mi xete a xolo gbeen foxo ra Yuda xili ma Manase a fe ra naxan a Alatala raxolo. ²⁷ Alatala yi a fala, a naxa, "N Yuda bama nen n yetagi alo n na Isirayila ba n yetagi kii naxan yi. N Yerusalen wolima ayi nen n taan naxan sugandi, e nun banxina n na a fala banxin naxan ma, n naxa, 'N xinla luma be nin.' " ²⁸ Yosiya kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

²⁹ A waxatini, Neko, Misiran mangan yi siga Asiriya Mangan xili ma Efirati baan binni. Manga Yosiya yi siga a ralandeni. Misiran mangan Neko to a to tun, a yi a faxa Megido taani. ³⁰ Yosiyaa walikene yi a binbin xali wontoron kui, e yi keli Megido taani siga Yerusalen yi, e sa a maluxun a gaburun na. Yamanan muxune yi a dii xemen Yehowaxasi tongo, e turen sa a xunni, e yi a findi mangan na a fafe joxoni.

*Yehowaxasi, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 36.2-4*

³¹ Yehowaxasi findi mangan na a jee maxojen nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Xamutali, Yereimi a dii temena, Libina kaana. ³² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ³³ Misiran Mangan Neko yi yoloxonna sa a ma Ribila taani, Xamata yamanani, alogo a nama fa mangayaan liga Yerusalen yi mumel, a yi mudu gbeti fixen kilo wuli saxan keme naanin nun xemaan kilo tonge saxan nun naanin sa yamanan fari. ³⁴ Misiran mangan Neko yi Yosiyaa dii xemena Eliyakimi dexo mangan na a fafe joxoni, a yi a xinla masara a Yehoyakimi. A yi Yehowaxasi suxu, a siga a ra Misiran yi, a sa faxa denaxan yi. ³⁵ Yehoyakimi yi gbetin nun xemaan so Misiran mangan yii, koni a yi mudu gbetin maxili yamanan na, fata Misiran mangana yamarin na, yamanan yamaan birin lan a xa gbetin nun xemaan naxan ba a na fala, a lan a xa naxan so Misiran mangan Neko yii.

*Yehoyakimi, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 36.5-8*

³⁶ Yehoyakimi findi mangan na a jee maxojen nun suulunden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Sebuda, Pedayaa dii temena, keli Ruma taani. ³⁷ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi.

24

¹ Babilon Mangan Nebukadanesari so yengeni Yehoyakimi waxatin nin. Yehoyakimi yi lu Nebukadanesari a non bun jee saxan, koni a mon murute nen Nebukadanesari xili ma. ² Nayi, Alatala yi Babilon kaane ganla rasiga

a xili ma, e nun Arami kaane nun Moyaba kaane nun Amonine ganle, a yi ne birin nasiga Yuda xili ma a kaladeni, fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikene xon, nabine. ³ Na fata Alatalaa yamarin nan tun na, naxan yi waxi Yuda ba feni a yetagi Manase a yulubine fe ra. ⁴ Manase bata yi sontare wuyaxi faxa, a yi Yerusalen rafe a fe jaxine ra. Alatala mi wa a mafelu feni mumε!

⁵ Yehoyakimi kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁶ Yehoyakimi yi faxa. A dii xemen Yoyakin yi ti a joxoni mangayani. ⁷ Misiran mangan mi fa mini a yamanani, bayo Babilon mangan bata yi a boxon birin tongo keli Misiran baani han sa dxo Efirati baan na.

Yoyakin, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 36.9-10

⁸ Yoyakin findi mangan na a jee fu nun firinden nan ma, a kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Nexusuta, Yerusalen kaana Elanatan ma dii temena. ⁹ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ¹⁰ Na waxatini, Babilon mangan Nebukadanesari a walikene yi siga Yerusalen xili ma, e yi taan nabilin yengeni. ¹¹ Babilon mangan Nebukadanesari yeteen yi fa taan yetagi, a walikene yi na yenge. ¹² Nayi, Yuda mangan Yoyakin yi siga, a sa a yete dentege Babilon mangan xa, e nun a nga nun a walikene nun a mangane nun a kuntigine. Yoyakin a mangayaan jee solomasexedeni, Babilon mangan yi a suxu. ¹³ Nebukadanesari yi nafunla birin ba Alatala Batu Banxini e nun manga banxin nafunle, Isirayila mangan Sulemani xema goronna naxanye birin nafala Alatala banxini, a ne kala, alo Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁴ Nebukadanesari yi Yerusalen kaane birin xali suxuni, kuntigine nun sofane, e birin malanxina muxu wuli fu sa yiirawanle nun xabune birin fari. A yiigelitone nan tun lu yamanani. ¹⁵ Nebukadanesari yi Yoyakin xali Babilon yi, a yi mangana nga suxu Yerusalen yi siga Babilon yi e nun mangana jaxanle nun a kuntigine nun a yamanan muxu gbeene. ¹⁶ Babilon mangan mon yi sofa kendene birin xali konyiyani Babilon yi, muxu wuli solofere e nun yiirawanle nun xabune, muxu wuli keden. ¹⁷ Babilon mangan yi Yoyakin sxo Matani findi mangan na a joxoni, a naxan xili masara a Sedeki.

Sedeki, Yuda Mangana

Yeremi 52.1-3 nun Taruxune Firinden 36.11-12

¹⁸ Sedeki findi mangan na a jee mxojen nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Xamutali, Yeremi a dii temena, Libina kaana. ¹⁹ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ²⁰ Na liga Alatala xolon nan ma fe ra Yerusalen nun Yuda xili ma, a yi waxi naxanye ba feni a yetagi.

Sedeki fan yi murute Babilon mangan xili ma.

25

Yeremi 39.1-7 nun 52.4-11

¹ Sedeki a mangayaan jee solomanaaninden kike fuden xi fude laxoni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, a yi daaxadeni ton a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ² E lu taan yenge han Manga Sedeki a mangayaan jee fu nun kedendena. ³ Na jeeen kike naaninden xi solomanaaninde laxoni, kamen yi gbo ayi taani, donse

mi yi fa yamanan muxune yii. ⁴ Nayi, Babilon ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Kɔɛɛ na, hali Babilon kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taa makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so dɛɛn na mangana nakɔɔn dɛxɔn. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni. ⁵ Koni, Babilon sofa ganla yi mangan sagatan, e sa a li Yeriko mɛɛmɛɛne yi, a ganla birin yi xuya ayi, e yi e masiga a ra. ⁶ E yi mangan suxu, e siga a ra Babilon mangan fɛma Ribila taani, e yi sa a makiti mɛnni. ⁷ E Sedeki a diine kɔɛ raxaba a yɛtagi, e mɔn yi Sedeki yɛɛne sɔxɔnɔɔɛ ayi, e yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, e siga a ra Babilon yi.

Yerusalen kala fena

Yeremi 39.8-10 nun 52.12-27 e nun Taruxune Firinden 36.17-21

⁸ Kike suulunden xi soloferede lɔxɔni, Babilon mangan Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan, Babilon mangana kuntigina nde yi so Yerusalen yi. ⁹ A yi tɛɛn so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kɛndene birin gan. ¹⁰ Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna fɔxɔ ra, ne yi Yerusalen yinne kala. ¹¹ Muxu dɔnxɛn naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, naxanye bata yi e yɛɛ sa Babilon mangan sagoni e nun yama dɔnxɛna. ¹² Koni mangan kantan muxune xunna yi yuigelitɔna ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xɛɛ biine.

¹³ Sula senbetenna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilon kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan na Babilon yi. ¹⁴ E yi tundene nun tɛɛ kɔ seene nun lenpu ratu seene nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁵ Mangan kantan muxune xunna mɔn yi wusulan gan seene nun wuli xuya goronne tongo, xɛma daxine nun gbeti fixɛ daxine birin. ¹⁶ Senbetɛn firinna nun ige ramara se gbeen nun ige maxali wontorone Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nɔɛ yate. ¹⁷ Senbetɛn kedenna yi mate nɔngɔnna yɛ fu nun solomasɛxɛ, kondɛn yi a xunna, naxan yi mate nɔngɔnna yɛ saxon, a kondɛn yi rayabuxi sula yɔlɔnxɔn yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Senbetɛn firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina.

¹⁸ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun dɛɛn kantan muxu saxanne. ¹⁹ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xɛmɛ suulun mangana muxune yɛ naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sebeli tiina, naxan yi sofa nɛnɛne xinle seɛɛma, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani. ²⁰ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilon mangan fɛma Ribila taani. ²¹ Babilon Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

Gedali, Yuda yamana kann

Yeremi 40.7-41.18

²² Babilon mangan Nebukadanesari yi Yuda yamanan muxu dɔnxɛne sa Gedali a yamarin bun ma, Axikan ma dii xɛmɛna, Safan mamandenna. ²³ Sofa kuntigine nun e sofane birin to na mɛ, a Babilon mangan bata Gedali findi yamana kann ra, e yi siga Gedali fɛma Misipa taani, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayeli nun Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun Tanxumeti a dii

xεμεν Seraya Netofa kaan nun Maka kaana dii xεμεν Yaasaniya, e nun e ganle. ²⁴ Gedali yi a kɔlɔ e nun e ganle xa, a naxa, “Ɛ nama gaxu sese ra Babilɔn kaane kuntigine fe ra, ε lu yamanani, ε wali Babilɔn mangan xa, ε herin sɔtɔma nεn.” ²⁵ Koni, jεεn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xεμεn Yisimayεli, Elisama mamandenna, mangan xabilan muxuna nde, na yi fa, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra, e yi Gedali faxa, e nun Yuda kaane nun Babilɔn kaan naxanye yi a fεma Misipa taani. ²⁶ Nayi, yamanan muxune birin, yiigelitɔne nun nafulu kanne, e nun sofa kuntigine yi keli, e siga Misiran yi, bayo e yi gaxuxi Babilɔn kaane yεε ra.

Yoyakin mini feen kasoon na

Yeremi 52.31-34

²⁷ Yuda mangan Yoyakin suxun jεε tonge saxan e nun soloferedeni, Babilɔn mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jεε fɔlɔni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jεεn kike fu nun firinden xi mɔxɔjεn nun soloferede lɔxɔni. ²⁸ A yi fala fajɔn ti a xa. Mangan bonna naxanye yi a fεma Babilɔn yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ²⁹ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dege mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁰ A makoon yi seen naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, mangan yi lu ne soε a yii a siimayaan birin yi.

Taruxune Singena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yire firinna naxanye xili “Taruxune,” ne Yuda bənsənnə mangane nan ma fe falama. Taruxune Singena Isirayila kaane benbane bari feen nan falama keli N Benba Adama ma han sa dəxə Dawuda sayaan waxatin na. Manga Dawuda fe taruxun nan Kitabun yireni ito kui, yanyina nde jεε wuli keden jəxən benun Yesu xa bari. Taruxune Singen nun Samuyeli Firinden nun Mangane Singen kitabu yirene e maliga yire wuyaxi yi.

Isirayila kaane benbane

¹ Adama nan Seti sətə. Seti yi Enosi sətə. Enosi yi Kenan sətə. ² Kenan yi Mahalaleli sətə. Mahalaleli yi Yarədi sətə. ³ Yarədi yi Xenəki sətə. Xenəki yi Matusela sətə. Matusela yi Lameki sətə. ⁴ Lemeki yi Nuhan sətə. Nuhan yi Semi nun Xami nun Yepeti sətə.

Dunuja Fəlon 10.2-20

⁵ Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomeεε nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Mesəki nun Tirasi.

⁶ Gomeεε a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

⁷ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi.

⁸ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi nun Misiran nun Puti nun Kanan. ⁹ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Səba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka. Raama diini itoe nan sətə: Saba nun Dedan. ¹⁰ Kusi yi Nimirodi bari. Na findi yεngeso belebelen nan na dunuja yi. ¹¹ Misiran yi diine sətə naxanye findixi Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane nun ¹² Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane nun Kafatoro kaane ra. Filisitine benbane nan Kafatoro kaane ra. ¹³ Kanan yi a dii singen Sidən sətə e nun gbətəye naxanye findixi Xitine nun ¹⁴ Yebusu kaane nun Amorine nun Girigasane nun ¹⁵ Xiwine nun Arakane nun Sini kaane nun ¹⁶ Arawada kaane nun Səmara kaane nun Xamata kaane ra.

Dunuja Fəlon 10.21-31 nun 11.10-27

¹⁷ Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

Arami a diine ni i ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Mesəki.

¹⁸ Arapaxadi yi Selaxa sətə. Selaxa yi Eberi sətə. ¹⁹ Eberi yi dii xεmε firin sətə. Keden xili Pełegi* bayo dunuja yitaxun a waxatin nin. A xunye n xili Yokatan.

²⁰ Yokatan ma diine ni i ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera nun ²¹ Hadoran nun Yusali nun Dikila nun ²² Ebali nun Abimaye nən nun Saba nun ²³ Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Yokatan ma diine nan ne ra.

²⁴ Semi yi Arapaxadi sətə. Arapaxadi yi Selaxa sətə. ²⁵ Selaxa yi Eberi sətə. Eberi yi Pełegi sətə. Pełegi yi Rewu sətə. ²⁶ Rewu yi Serugu sətə. Serugu yi Nahori sətə. Nahori yi Tera sətə. ²⁷ Tera yi Iburama sətə naxan findixi Iburahima ra.

Nabi Iburahimaa diine Dunuja Fəlon 25.12-16

* **1:19:** Pełegi bunna nēn fa fala “Mayitaxunna.”

²⁸ Iburahima yi Isiyaga nun Sumayila soto. ²⁹ Sumayilaa dii singen yi xili neŋ Nebayoti. Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ³⁰ Misema nun Duma nun Masa nun Xadada nun Tema nun ³¹ Yeturi nun Nafisi nun Kedema, Sumayilaa diine nan yi ne fan na.

Dunuŋa Fəlon 25.1-4

³² Iburahima a konyi ɲaxanla† Keturaa dii xemene xinle ni itoe ra a naxanye bari Iburahima xa: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki nun Suwa. Yokan yi Saba nun Dedan soto. ³³ Midiyan yi Efa nun Efere nun Xanoki nun Abida nun Elida soto. Keturaa diine nan e birin na.

Dunuŋa Fəlon 36.10-14

³⁴ Iburahima yi Isiyaga soto. Isiyaga yi Esayu nun Isirayila soto.

³⁵ Esayu a diine xinle ni itoe ra: Elifasi nun Reyuli nun Yewusi nun Yalami nun Kora.

³⁶ Elifasi a diine xinle ni itoe ra: Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami nun Kenasi nun Timina nun Amaleki.

³⁷ Reyuli a diine xinle ni itoe ra: Naxati nun Sera nun Sama nun Misa.

Dunuŋa Fəlon 36.20-28

³⁸ Seyiri a diine xinle ni itoe ra: Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana nun Dison nun Eseri nun Disan.

³⁹ Lotan yi Xori nun Homami soto. Lotan magilen yi xili neŋ Timina.

⁴⁰ Sobali yi Aliyan nun Manaxati nun Ebali nun Sefi nun Onan soto.

Sibeyon yi Aya nun Ana soto.

⁴¹ Ana yi Dison soto.

Dison yi Xamaran nun Eseban nun Itiran nun Keran soto.

⁴² Eseri yi Bilihan nun Saawan nun Yaakan soto.

Disan yi Yusu nun Aran soto.

Dunuŋa Fəlon 36.31-43

⁴³ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edon yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan soto waxatin naxan yi. Beyori a diin Bela yi findi manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ⁴⁴ Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ⁴⁵ Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ⁴⁶ Xusama to faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan Midiyan kaane no Moyaba boxoni. A taan yi xili neŋ Abiti. ⁴⁷ Xadada to faxa, Masareka kaan Samala yi findi mangan na. ⁴⁸ Samala to faxa, Sayuli yi findi mangan na, naxan yi kelixi Rehoboti taani baan de. ⁴⁹ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ⁵⁰ Baali-Xanan to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili neŋ Pawu. A ɲaxanla yi xili neŋ Mehetabeli, Matireɗi a dii temena, Mesahabi mamandenna.

⁵¹ Xadada to faxa, muxuni itoe nan findi Edon mangane ra: Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yeteti nun ⁵² Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon nun ⁵³ Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari nun ⁵⁴ Manga Magadiyeli nun Manga Irami. Ne nan yi Edon mangane ra.

† **1:32:** Konyi ɲaxanle sariyan sebexi Xorɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra a naxan soto a ɲaxanla ra.

2

Isirayila yixetene
Dunyuṅa Fəlon 35.23-26

¹ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra: Ruben nun Simeyon nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon nun ² Dan nun Yusufu nun Bunyamin nun Nafatali nun Gadi nun Aseri.

Ruti 4.18-22 Matiyu 1.3-6

³ Yuda a diine xinle ni itoe ra: Eri nun Onan nun Selaxa. Kanan kaa ṅaxanla nde nan na dii saxanne bari a xa, Suyaa dii temena. Yudaa dii singena Eri yi fe ṅaxin liga Alatala yeε ra yi. A yi a faxa na ma. ⁴ Yuda mamuxun Tamari yi Peresi nun Sera bari a xa. Yuda dii suulun soto na kii nin.

⁵ Peresi yi Xesiron nun Xamuli soto. ⁶ Sera yi dii suulun soto: Simiri nun Etani nun Heman nun Kalikoli nun Dara. ⁷ Karimi yi Akan soto, naxan tinxintareyaan liga Isirayila ra, a to se ratonxine tongo. ⁸ Etani yi Asari soto.

⁹ Xesiron yi Yerameeli nun Rami nun Kalebi* soto.

¹⁰ Rami yi Aminadabo soto. Aminadabo yi Naxason soto, naxan findi Yuda bonsonna kuntigin na. ¹¹ Naxason yi Salimon soto. Salimon yi Boosu soto. ¹² Boosu yi Obedi soto. Obedi yi Yese soto. ¹³ Yese a dii xemene xinle ni itoe ra: Eliyabi nan yi a dii singen na, a firindena Abinadabo, a saxandena Simeya, ¹⁴ a naanindena Nataneli, a suulundena Radayi, ¹⁵ a sennindena Osemi, a soloferedena Dawuda. ¹⁶ Yese a dii temene xinle ni itoe ra: Seruya nun Abigayili. Seruya yi dii xemε saxan soto: Abisayi nun Yowaba nun Asaheli. ¹⁷ Abigayili yi Amasa soto Yeteri xa, naxan fataxi Sumayila bonsonna ra.

¹⁸ Xesiron ma diin Kalebi a ṅaxanle Asuba nun Yeriyyoti, ne yi diini itoe bari Kalebi xa: Yesere nun Sobaba nun Aradon. ¹⁹ Asuba to faxa, Kalebi yi Efarata doxo, a yi Xuru bari a xa. ²⁰ Xuru yi Yuri soto. Yuri yi Besaleli soto. ²¹ Donxen na, Xesiron to ṅεε tonge sennin soto, a yi Galadi benban Makiri a dii temen doxo, a yi a kolon ṅaxanla ra. E yi Segubu soto. ²² Segubu yi Yayiri soto, naxan findi taa moxone nun saxan xun na Galadi yamanani. ²³ Koni, Gesuri kaane nun Arami kaane yi Yayiri taane tongo e nun Kenata taan nun a rabilinne, e birin malanxina taa tonge sennin. Makiri yixetene nan ne birin na, naxan Galadi masεge.

²⁴ Xesiron to faxa Kalebi-Efarata taani, a ṅaxanla Abiya yi Asexuri bari a xa, naxan Tekowa taan masεge. ²⁵ Xesiron ma dii singen Yerameeli a diine ni i ra: a dii singen Rami nun Buna nun Oreni nun Osemi nun Axiya. ²⁶ Yerameeli a ṅaxalan bodena Atara yi Onan bari. ²⁷ Yerameeli a dii singen Rami a diine xinle ni itoe ra: Masi nun Yamin nun Ekeri. ²⁸ Onan yi Samayi nun Yada soto. Samayi yi Nadaba nun Abisuri soto. ²⁹ Abisuri a ṅaxanla Abixali yi Axaban nun Molidi soto. ³⁰ Nadaba yi Seleda nun Apayimi soto. Seleda yi faxa diitareyani. ³¹ Apayimi yi Yisi soto. Yisi yi Sesan soto. Sesan yi Axalayi soto. ³² Samayi xunyen Yada yi Yeteri nun Yonatan soto. Yeteri yi faxa diitareyani. ³³ Yonatan yi Peleti nun Sasa soto. Yerameeli yixetene nan ne ra. ³⁴ Sesan mi dii xemε yo soto fo dii temene. A konyi xemεn Misiran kaan yi xili nen Yara. ³⁵ Sesan yi a dii temen fi a konyi xemεn Yara ma. A yi Atayi bari a xa. ³⁶ Atayi yi Natan soto. Natan yi Sabadi soto. ³⁷ Sabadi yi Efilali soto. Efilali yi Obedi soto. ³⁸ Obedi yi Yehu soto. Yehu yi Asari soto. ³⁹ Asari yi Xelesi soto. Xelesi yi

* 2:9: Kalebi mon xili nen Kelubayi.

Eleyasa sɔtɔ. ⁴⁰ Eleyasa yi Sisimayi sɔtɔ. Sisimayi yi Salun sɔtɔ. ⁴¹ Salun yi Yekamiya sɔtɔ. Yekamiya yi Elisama sɔtɔ.

⁴² Yerameeli xunyɛn Kalebi a dii singen yi xili Mesa. Mesa yi Sifi nun Maresa sɔtɔ, naxan findixi Xebiron kaane benban na. ⁴³ Xebiron yi Kora nun Tapuwa nun Rekemi nun Sema sɔtɔ. ⁴⁴ Sema yi Raxami sɔtɔ. Raxami yi Yorekami sɔtɔ. Rekemi yi Samayi sɔtɔ. ⁴⁵ Samayi yi Mayon sɔtɔ. Mayon yi Beti-Suru sɔtɔ. ⁴⁶ Kalebi a konyi ɲaxanla† Efa yi Xarani nun Mosa nun Gasɛsi bari a xa. Xarani yi Gasɛsi sɔtɔ. ⁴⁷ Yadayi a diine xinle ni itoe ra: Regemi nun Yotami nun Gesana nun Peleti nun Efa nun Saafi. ⁴⁸ Kalebi a konyi ɲaxanla Maka yi Seberi nun Tirana bari a xa. ⁴⁹ Maka mɔn yi Madamanna fafe Saafi bari e nun Sewa, Makabena nun Gibeya fafe. Kalebi a dii tɛmɛn yi xili Akasa.

⁵⁰ Kalebi yixɛtɛ gbɛtɛye nan itoe fan na. A ɲaxanla Efarataa dii singen Xuru a diine ni i ra: Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masɛgɛ, ⁵¹ Salima naxan Betelemi taan masɛgɛ e nun Xarefi naxan Beti-Gaderi taan masɛgɛ. ⁵² Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masɛgɛ, na yixɛtɛne ni i ra: Harowe nun Menuhoti kaane fɔxɔ kedenna nun ⁵³ Kiriyati-Yeyarin xabilan muxun naxanye findixi Yitirine nun Putine nun Sumane nun Miserayine ra. Ne nan findixi Sora taan muxune nun Esetayoli taan muxune ra. ⁵⁴ Salima yixɛtɛne ni i ra: Betelemi kaane nun Netofa kaane nun Atiroti-Beti-Yowaba kaane nun Manaxati kaane fɔxɔ kedenna nun Sorine nun ⁵⁵ sebelitine xabilan naxanye yi dɔxi Yabɛsa taani e nun Tiratine nun Simeyatane nun Sukatine. Kenine nan ne ra, naxanye fataxi Xamati ra, Rekabu a denbayaan benbana.

3

Manga Dawudaa diine Samuyeli Firinden 3.2-5

¹ Dawuda diin naxanye bari Xebiron taani, ne ni i ra. A dii singen yi xili nɛn Aminon, naxan nga yi findixi Yɛsɛrelɛ kaana Axinowami ra. A dii firinden yi xili Daniyɛli, naxan nga yi Karemele kaana Abigayili ra. ² A saxanden yi xili Abisalomi, naxan nga yi findixi Gesuri taan Manga Talamayi a dii tɛmɛn Maka ra. A naaninden yi xili Adoniya, naxan nga yi findixi Xagiti ra. ³ A suulunden yi xili Sefati, naxan nga yi findixi Abitali ra. A senninden yi xili Yitireyami, naxan nga yi Egela ra. ⁴ Dii senninni itoe barixi Xebiron taan nin Dawudaa mangayaan naba denaxan yi ɲɛɛ solofere kike sennin. A yi mangayaan naba Yerusalɛn taani ɲɛɛ tonge saxan ɲɛɛ saxan.

⁵ Amiyɛli a dii tɛmɛn Batiseba dii naaninni itoe nan sɔtɔ Dawuda xa Yerusalɛn yi: Simeya nun Sobaba nun Natan nun Sulemani. ⁶ Dawuda mɔn dii xɛmɛ solomanaanin gbɛtɛye sɔtɔ nɛn: Yibixari nun Elisawa nun Elifeleti nun ⁷ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁸ Elisama nun Eliyada nun Elifeleti. ⁹ Dawudaa dii xɛmɛne nan ne ra. Konyi ɲaxanle* diin naxanye bari a xa, ne ni ne yɛ. Tamari nan yi e magilɛn na.

Yuda Mangane

¹⁰ Sulemani nan Robowan sɔtɔ. Robowan yi Abiya sɔtɔ. Abiya yi Asa sɔtɔ. Asa yi Yosafati sɔtɔ. ¹¹ Yosafati yi Yehorami sɔtɔ. Yehorami yi Axasiya sɔtɔ. Axasiya yi Yowasa sɔtɔ. ¹² Yowasa yi Amasiya sɔtɔ. Amasiya yi Asari sɔtɔ.

† **2:46:** Konyi ɲaxanle sariyan seɓexi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sɔtɔ a ɲaxanla ra.

* **3:9:** Konyi ɲaxanle sariyan seɓexi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye sɔtɔ a ɲaxanla ra.

Asari yi Yotami soto. ¹³ Yotami yi Axasi soto. Axasi yi Xesekiya soto. Xesekiya yi Manase soto. ¹⁴ Manase yi Amən soto. Amən yi Yosiya soto. ¹⁵ Yosiya a dii singen findi Yoxanan nan na, a dii firindena, Yehoyakimi, a saxandena, Sedeki, a naanindena, Salun. ¹⁶ Yehoyakimi yi Yoyakin nun Sedeki soto.

¹⁷ Yoyakin naxan suxu konyiyani, na diine ni i ra: Selatili nun ¹⁸ Malakirami nun Pɛdaya nun Senasari nun Yekamiya nun Hosama nun Nedabiya. ¹⁹ Pɛdaya yi Sorobabeli nun Simeyi soto. Sorobabeli yi Mesulan nun Xananiya soto. Selomiti nan yi e magilen na. ²⁰ Pɛdaya mən yi dii suulun gbɛtɛye soto: Xasuba nun Oheli nun Bereki nun Xasadiya nun Yusabi-Xeseda. ²¹ Xananiya yixɛtɛne ni i ra: Pɛlati nun Yɛsaya nun Rɛfayaa diine nun Aranan ma diine nun Abadi a diine nun Sekani a diine. ²² Sekani dii senninni itoe nan soto: Semaya nun Xatusi nun Yigali nun Bariya nun Neyaraya nun Safati. ²³ Neyaraya dii saxanni itoe nan soto: Eliyowenayi nun Xisikiya nun Asirikami. ²⁴ Eliyowenayi dii solofereni itoe nan soto: Hodafiya nun Eliyasibi nun Pɛlaya nun Akubu nun Yoxanan nun Delaya nun Anani.

4

Yuda xabila gbɛtɛye

¹ Yuda yixɛtɛne ni i ra: Peresi nun Xesirən nun Karimi nun Xuru nun Sobali. ² Sobali a diin Reyaya yi Yaxati soto. Yaxati yi Axumayi nun Lahadi soto. Sorane xabilane fataxi ne nan na. ³ Yɛsɛreli nun Yisema nun Yidibasi nan Etami taan masɛgɛ. E magilen yi xili Haseleliponi. ⁴ Penuyɛli nan Gedori taan masɛgɛ. Xuru a diina Eseri nan Xusa taan masɛgɛ. Efarataa dii singen Xuru nan Bɛtɛlemi taan masɛgɛ. ⁵ Asexuri yi Tekowa taan masɛgɛ, ɲaxalan firin yi naxan yii, Xela nun Nara. ⁶ Nara yi Axusami nun Xeferi nun Temeni nun Axasetari bari a xa. ⁷ Xela yi Sɛrɛti nun Soxara nun Etenani ⁸ nun Kosi bari a xa. Kosi yi Anubi nun Sobeba soto, e nun Harumi a dii Axaraxeli xabilane.

⁹ Yabɛsa yi binyen soto dangu a ngaxakedenne ra. A nga a xili sa nɛn Yabɛsa bayo a naxa, “N bata a xali tɔrɔni.”* ¹⁰ Yabɛsa yi Isirayilaa Ala maxandi, a naxa, “Yandi, n baraka! I yi n ma bɔxɔn fari sa. I sɛnbɛn xa lu n xɔn, i n natanga tɔrɔn ma alogo fe xɔlɛn nama n soto.” Ala yi a duban yabi.

¹¹ Suxa ngaxakedenna Kelubu yi Mexiri soto. Mexiri yi Eseton soto. ¹² Eseton yi Bɛti-Rafa nun Paseya nun Texinna soto. Texinna nan Naxasa taan masɛgɛ. Ne findixi Reka kaane nan na.

¹³ Kenasi yi Otiniyeli nun Seraya soto. Otiniyeli yi Xatati nun Meyonotayi soto. ¹⁴ Meyonotayi yi Ofara soto. Seraya yi Yowaba soto, yirawanle benbana, naxanye yi dɔxi Yirawanle Lanbanni. ¹⁵ Yefune a diin Kalebi yi Iru nun Ela nun Namɛ soto. Ela yi Kenasi soto.

¹⁶ Yehaleleli a diine ni i ra: Sifi nun Sifa nun Tiriya nun Asarɛli.

¹⁷ Esiraa diine ni i ra: Yeteri nun Meredi nun Efere nun Yalon. Meredi a ɲaxanla nde yi Mariyama nun Samayi nun Yiseba bari. Yiseba nan Esitemowa taan masɛgɛ. ¹⁸ Misiran mangana dii tɛmɛn Biti naxan yi dɔxi Meredi xɔn ma, na nan na diine bari. Meredi mən yi Yahudiya ɲaxanla nde dɔxɔ, na diine ni i ra: Yarɛdi naxan Gedori taan masɛgɛ e nun Xeberi naxan Soko taan masɛgɛ e nun Yekutiyeleli naxan Sanowa taan masɛgɛ. ¹⁹ Hodiya ɲaxanla naxan findixi Naxami magilen na, na yixɛtɛne yi findi Garimi kaane

* 4:9: Yabesa maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛn fa fala “Xɔlɛna.”

ra naxanye yi dɔxi Keyila taani e nun Maka kaan naxanye yi dɔxi Esitemowa taani.

²⁰ Simon ma diine ni i ra: Aminon nun Rinna nun Ben-Xanan nun Tilon.

Yisi a diine ni i ra: Soxeti nun Ben-Soxeti.

²¹ Yudaa diin Selaxa yixetene ni i ra: Eri naxan Leka taan masεε, e nun Laada naxan Maresa taan masεε, e nun xabilan naxanye yi dugi sɔxɔnne ra Beti-Asibeya yi, e nun ²² Yokimi nun Koseba kaane nun Yowasa nun Sarafa naxan yi Moyaba nun Yasubi-Lεxemi xun na. Fe fonne nan ne ra. ²³ Ne yixetene yi findi feɲε rafalane ra mangan xa Netayimi nun Gedera taane yi.

Simeyɔn yixetene

Yosuwe 19.2-10

²⁴ Simeyɔn yixetene ni i ra: Nemuweli nun Yamin nun Yaribi nun Sera nun Sayuli. ²⁵ Sayuli yi Salun sɔtɔ. Salun yi Mibisan sɔtɔ. Mibisan yi Misema sɔtɔ. ²⁶ Misema yi Xamuweli sɔtɔ. Xamuweli yi Sakuru sɔtɔ. Sakuru yi Simeyi sɔtɔ. ²⁷ Simeyi yi dii xεmε fu nun sennin sɔtɔ e nun dii tεmε sennin. A ngaxakedenne mi dii wuyaxi sɔtɔ. E xabilan muxune mi wuya ayi alo Yuda bɔnsɔnna muxune. ²⁸ E yi dɔxi taani itoe nin: Beriseba nun Molada nun Xasari-Suwali nun ²⁹ Bila nun Esemi nun Toladi nun ³⁰ Betuyeli nun Xoroma nun Sikilaga nun ³¹ Beti-Marakaboti nun Xasari-Susimi nun Beti-Biri nun Saarayimi. E yi lu na taane yi han Dawudaa mangayaan waxatini. ³² E mɔn dɔxɔ nɛn taa suulun gbeteɲe yi: Etami nun Ayin nun Rimɔn nun Token nun Asan ³³ e nun e rabilinne siga han Baalati taani. E dɔxɔdene nun e benbane nan ne ra naxanye seβexi e bɔnsɔn kedin kui.

³⁴ Simeyɔn bɔnsɔnna xabilane kuntigine xinle ni itoe ra: Mesobabo nun Yameleki nun Amasiyaa diin Yosahi nun ³⁵ Yoweli nun Yosibiyi a diin Yehu, Seraya mandanna, Asiyeli tolobitana, e nun ³⁶ Eliyowenayi nun Yaakoba nun Yesohaya nun Asaya nun Adiyeli nun Yesimiyeli nun Benaya nun ³⁷ Sifeyi a diin Sisa. Alon nan Sifeyi sɔtɔ. Yedayana Alon sɔtɔ. Simiri nan Yedayana sɔtɔ. Semayana Simiri sɔtɔ.

³⁸ Xabilane kuntigine nan ne ra. E denbayane gbo ayi nɛn han! ³⁹ E yi siga han Gedori taan lanbanna sogeteden binna balo yire fendeni e xuruseene xa. ⁴⁰ E sa seXe yire fajine to mɛnni xuruseene xa. Na bɔxɔne yi gbo, bɔɲε xunbenla na. Xami bɔnsɔnna muxuna ndee yi na nun. ⁴¹ Muxun naxanye xinle seβe itoe ra, ne nan siga Yuda Manga Xesekiyaa waxatini, e sa Xami bɔnsɔnna muxune nun Meyunin bɔnsɔnna muxune banxine birin kala, e yi e raxɔri alogo e xa dɔxɔ na, balo fajin yi denaxan yi e xuruseene xa. ⁴² Simeyɔn bɔnsɔnna muxu kεmε suulun yi siga Seyiri geya yireni. E yεεratine yi findixi Yisi a diine nan na: Pelati nun Neyaraya nun Refaya nun Yusiyeli. ⁴³ E yi sa Amaleki dɔnxene faxa, naxanye e gi yεngɛn bun. E dɔxi mɛnni han to.

5

Rubɛn yixetene

¹ Rubɛn nan findi Isirayila dii singen na, koni e nun a fafe a ɲaxanla nde bata yi kafu, nanara dii singe tiden yi ba a yii, a so Isirayilaa diin Yusufu a diine yii. Na nan a liga, e a foriya tiden ba a yii bɔnsɔn kedin ma. ² Yuda senβen sɔtɔ nɛn a ngaxakedenne tagi, a yixetena nde yi findi mangan na, koni dii singe tiden lu nɛn Yusufu yii.

³ Isirayilaa dii singen Rubɛn yi Xanɔki nun Palu nun Xesirɔn nun Karimi sɔtɔ.

⁴ Yoweli yi Semaya soto. Semaya yi Gogo soto. Gogo yi Simeyi soto. ⁵ Simeyi yi Mike soto. Mike yi Reyaya soto. Reyaya yi Baali soto. ⁶ Baali yi Beera soto. Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere yi Ruben banson xunna Beera suxu koniyani.

⁷ Bera ngaxakedenne ni i ra xabila yeen ma alo e xinle sebexi e banson kedin kui kii naxan yi: e kuntigin Yeyiyeli nun Sakari nun ⁸ Asasi a diin Bela, Sema mamandenna, Yoweli tolobitana. E yi dxi Aroyeri nin siga han Nebo geyaan na sa dxo Baali-Meyon na. ⁹ Sogeteden binni, e yi siga, e sa dxo tonbonna dexan han Efirati xuden na. Bayo e xuruseene bata yi wuya ayi e yii Galadi yamanani. ¹⁰ Ruben bansonna yi Hagarine yenge Manga Soli waxatini, e yi e no, e yi dxo e banxine yi Galadi yamanan sogeteden binni.

Gadiyixetene

¹¹ Gadi bansonna muxune yi dxi Ruben bansonna muxune nan dexan ma Basan yamanani siga han Salaka taana. ¹² Yoweli nan yi e kuntigi singen na Basan yamanani, a firindena, Safami. Na xanbi ra, Yanayi nun Safati. ¹³ E ngaxakedenne muxu solofere ni i ra denbaya yeen ma: Mikeli nun Mesulan nun Seeba nun Yorayi nun Yakan nun Siya nun Eberi. ¹⁴ Abixali a diine nan ne ra. Xuri nan Abixali soto. Yarowa nan Xuri soto. Galadi nan Yarowa soto. Mikeli nan Galadi soto. Yesisayi nan Mikeli soto. Yado nan Yesisayi soto. Busi nan Yado soto. ¹⁵ Abidiyeli a diina Axi, Guni mamandenna yi findi e xabilane xunna ra. ¹⁶ Gadi bansonna muxune yi dxi Galadi yamanan nun Basan yamanan nun e rabilinne nin siga han Saron danna. ¹⁷ Muxuni itoe xinle yi sebexi e banson kedin kui Yuda Manga Yotami nun Isirayila Manga Yerobowan waxatini.

¹⁸ Ruben bansonna muxune nun Gadi bansonna muxune nun Manase bansonna muxune foxo kedenna, ne sofane xasabin lan muxu wuli tonge naanin wuli naanin keme solofere tongo sennin nan ma. E birin yi fatan yenge sodeni. Yee masansan wure lefaan nun silanfanna* nun xanla yi e birin yii. ¹⁹ E yi Hagarine nun Yeturine nun Nafisine nun Nodabone yenge. ²⁰ E yi Ala maxandi yengeni, a yi e mali, e yi Hagarine nun e xoyine birin no. Ala yi e xuiin name bayo e yi e yigi saxi a tan nin. ²¹ E yi e yaxune xuruseene suxu, jogome wuli tonge suulun nun yexeen nun sii wuli keme firin wuli tonge suulun, e nun sofali wuli firin. E yi muxu wuli keme fan suxu. ²² E yi e yaxu wuyaxi faxesa bayo na yengen yi kelixi Ala nan ma. E yi lu dxi na han Isirayila yamaan suxu koniyani waxatin naxan yi.

Manase bansonna yixetene

²³ Manase bansonna foxo kedenna yi dxi yamanani keli Basan yamanan ma siga han Baali-Xerimon taana, Seniri geyaan san bun, denaxan mon xili Xerimon geyana. E yi wuya han! ²⁴ E denbayane xunne ni i ra: Efere nun Yisi nun Eliyeli nun Asiriyeli nun Yeremi nun Hodafiya nun Yaxadiyeli. Sofa kendene nan yi na denbaya xunne ra e nun xili kanne. ²⁵ Koni, e yi tinxintareyaan liga e benbane Ala ra, e yi Ala yanfa men kaane alane xon Ala bata yi muxun naxanye raxori e yee ra, feen naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi. ²⁶ Nayi, Isirayilaa Ala yi Asiriya Manga Puli radin e ma naxan mon xili Tigilati-Pilesere. E yi fa Ruben bansonna nun Gadi bansonna nun Manase bansonna foxo kedenna suxu koniyani. A yi siga e ra Xala nun Xabori nun Hara yi Gosan baan de, e mon denaxanye yi han to.

* **5:18:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Lewi yixetene

²⁷ Lewi yi Gërisõn nun Kehati nun Merari soto. ²⁸ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyele soto. ²⁹ Amirama yi dii xeme firin soto, Haruna nun Musa e nun dii teme keden, Mariyama. Haruna yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara soto. ³⁰ Eleyasari yi Finexasi soto. Finexasi yi Abisuwa soto. ³¹ Abisuwa yi Buki soto. Buki yi Yusi soto. ³² Yusi yi Seraxaya soto. Seraxaya yi Merayoti soto. ³³ Merayoti yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁴ Axituba yi Sadaki soto. Sadaki yi Aximaasi soto. ³⁵ Aximaasi yi Asari soto. Asari yi Yoxanan soto. ³⁶ Yoxanan yi Asari soto, naxan findi saraxaraliin na Ala Batu Banxini Yerusalen yi Sulemani naxan ti. ³⁷ Asari yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁸ Axituba yi Sadaki soto. Sadaki yi Salun soto. ³⁹ Salun yi Xiliki soto. Xiliki yi Asari soto. ⁴⁰ Asari yi Seraya soto. Seraya yi Yehosadaki soto. ⁴¹ Alatala to Yuda nun Yerusalen kaane rasiga konyiyani Nebukadanesari xon, Yehosadaki fan yi Yusu.

6*Lewi yixete gbete*

¹ Lewi yi Gërisõn nun Kehati nun Merari soto. ² Gërisõn yi Libini nun Simeyi soto. ³ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyele soto.

⁴ Merari yi Maxali nun Musi soto.

Lewi xabilane benbane ni i ra:

⁵ Gërisõn xabilani: Gërisõn yi Libini soto. Libini yi Yaxati soto. Yaxati yi Sima soto. ⁶ Sima yi Yowa soto. Yowa yi Yido soto. Yido yi Sera soto. Sera yi Yeyaterayi soto.

⁷ Kehati xabilani: Kehati yi Aminadabo soto. Aminadabo yi Kora soto. Kora yi Asiri soto. ⁸ Asiri yi Elikana soto. Elikana yi Ebiyasafi soto. Ebiyasafi yi Asiri soto. ⁹ Asiri yi Taxati soto. Taxati yi Yuriyeli soto. Yuriyeli yi Yusiya soto. Yusiya yi Sayuli soto.

¹⁰ Elikana xabilani: Elikana yi Amasayi nun Aximoti ¹¹ nun Elikana soto. Elikana yi Sofayi soto. Sofayi yi Naxati soto. ¹² Naxati yi Eliyabi soto. Eliyabi yi Yeroxama soto. Yeroxama yi Elikana soto. Elikana yi Samuyeli soto. ¹³ Samuyeli a diine ni i ra: a dii singena Yoweli e nun Abiya.

¹⁴ Merari xabilani: Merari yi Maxali soto. Maxali yi Libini soto. Libini yi Simeyi soto. Simeyi yi Wusa soto. ¹⁵ Wusaha yi Simeya soto. Simeya yi Xagiya soto. Xagiya yi Asaya soto.

Beti baane Ala Batu Banxini

¹⁶ Dawuda yi Lewi bõnsõnna muxuna ndee dõxõ beti ba kuntigine ra Alatala Batu Banxini Layiri Kankiraan* fa menni waxatin naxan yi. ¹⁷ Ne nan yi betine bama Ala Batu Bubun yetagi, Naralan Bubuna han Manga Sulemani Alatala Batu Banxin ti Yerusalen yi waxatin naxan yi. E yi e wanla kema alo e yi yamarixi e ma kii naxan yi.

¹⁸ Na beti baane nun e diine xinle ni itoe ra:

Kehati xabilani: Yoweli nan beti baan Heman soto. Samuyeli nan Yoweli soto. ¹⁹ Elikana nan Samuyeli soto. Yeroxama nan Elikana soto. Eliyeli nan Yeroxama soto. Towa nan Eliyeli soto. ²⁰ Sufi nan Towa soto. Elikana nan Sufi soto. Maxati nan Elikana soto. Amasayi nan Maxati soto. ²¹ Elikana nan Amasayi soto. Yoweli nan Elikana soto. Asari nan Yoweli soto. Sofoni nan

* **6:16:** 6.16Layiri Kankirana fe mon sebexi Xorõyaan 25.10-22 kui.

Asari soto. ²² Taxati nan Sofoni soto. Asiri nan Taxati soto. Ebiyasafi nan Asiri soto. Kora nan Ebiyasafi soto. ²³ Yisehari nan Kora soto. Kehati nan Yisehari soto. Lewi nan Kehati soto. Isirayila nan Lewi soto.

²⁴ Heman mali muxun naxan yi tixi a yiifanna ma, na yi findixi Asafi nan na. Bereki nan Asafi soto. Simeya nan Bereki soto. ²⁵ Mikeli nan Simeya soto. Baaseya nan Mikeli soto. Malakiya nan Baaseya soto. ²⁶ Etini nan Malakiya soto. Sera nan Etini soto. Adaya nan Sera soto. ²⁷ Etani nan Adaya soto. Sima nan Etani soto. Simeyi nan Sima soto. ²⁸ Yaxati nan Simeyi soto. Gerison nan Yaxati soto. Lewi nan Gerison soto.

²⁹ Naxan kelixi Merari xabilan nin, na yi tixi a komenna nan ma. A yi xili Etani. Kisi nan Etani soto. Abidi nan Kisi soto. Maluku nan Abidi soto. ³⁰ Hasabi nan Maluku soto. Amasiya nan Hasabi soto. Xiliki nan Amasiya soto. ³¹ Amasi nan Xiliki soto. Bani nan Amasi soto. Semeri nan Bani soto. ³² Maxali nan Semeri soto. Musi nan Maxali soto. Merari nan Musi soto. Lewi nan Merari soto.

³³ E ngaxakedenne Lewi bənsənni, ne yi Ala Batu Bubun wanla bonne nan kema Alaa banxini. ³⁴ Haruna nun a diine nan yi saraxa gan daxine bama saraxa ganden fari, e mən yi wusulanna fan ganma saraxan na wusulan saraxa ganden fari. E yi na wanle birin kema yire sarjənxi fisamantenna nin Ala solona feen na Isirayila kaane xa, alo Alaa walikēen Musa a yamari kii naxan yi.

³⁵ Haruna yixetene ni i ra: Haruna yi Eleyasari soto. Eleyasari yi Finexasi soto. Finexasi yi Abisuwa soto. ³⁶ Abisuwa yi Buki soto. Buki yi Yusi soto. Yusi yi Seraxaya soto. ³⁷ Seraxaya yi Merayoti soto. Merayoti yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁸ Axituba yi Sadoki soto. Sadoki yi Aximaasi soto.

Lewi bənsənna taane

Yosuwe 21.4-39

³⁹ E taane xirle ni itoe ra Haruna yixeten naxanye yi Kehati xabilani, ne doxo denaxanye yi. E singe nan bəxon soto bayo masensenna e tan nan singe suxu. ⁴⁰ Xebiron nun a xuruse rabadene yi findi e gbeen na Yuda bəxon ma, ⁴¹ koni Xebiron xene nun a banxidene yi findi Yefune a diin Kalebi gbeen na. ⁴² Harunaa diine yi Xebiron soto, naxan findi marakisi taana nde ra, e nun Libina nun a rabilinne nun Yatiri nun Esitemowa nun a rabilinne, e nun ⁴³ Xilen nun Debiri nun e rabilinne nun ⁴⁴ Asan nun Beti-Seməsi nun e rabilinne. ⁴⁵ Lewi bənsənna taan naxanye soto Bunyamin bənsənna bəxoni, ne ni i ra: Gabayon nun Geba nun Alemeti nun Anatoti nun e rabilinne. E yi taa fu nun saxanni itoe yitaxun e xabilane ra.

Yosuwe 21.5-8

⁴⁶ Kehati yixeten bonne yi taa fu soto masensenna xon Efirami bənsənna bəxon nun Dan bənsənna bəxon nun Manase bənsənna foxo kedenna bəxoni. ⁴⁷ Gerison yixetene yi taa fu nun saxan soto e xabila yeen ma Isakari bənsənna bəxon nun Aseri bənsənna bəxon nun Nafatali bənsənna bəxon nun Manase bənsənna foxo kedenna bəxoni naxan yi Basan yamanani. ⁴⁸ Merari yixetene yi taa fu nun firin soto masensenna xon Ruben bənsənna bəxon nun Gadi bənsənna bəxon nun Sabulon bənsənna bəxoni.

⁴⁹ Isirayila kaane taane nun e rabilinne fi Lewi bənsənna ma na kii nin. ⁵⁰ E na taane fi e ma masensenna nan xon naxanye yi Yuda nun Simeyon nun Bunyamin bənsənne bəxone yi.

⁵¹ Kehati xabilan bonne yi taane soto Efirami bənsənna bəxoni. ⁵² E yi marakisi taan Siken fi e ma Efirami geya yireni, e nun Geseri nun ⁵³ Yokemen nun Beti-Xoron nun e rabilinne, e nun ⁵⁴ Ayalon nun Gati-Rimon nun e

rabilinne. ⁵⁵ E yi Aneri nun Bileyami nun e rabilinne sɔtɔ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. Kehati xabilan bonne taane nan ne ra.

⁵⁶ Gerisɔn yixetene taane ni i ra: Golan nun a rabilinna Basan yamanani, e nun Asatarɔti nun a rabilinna Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni. ⁵⁷ E taan naxanye sɔtɔ Isakari bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi nun Daberati nun ⁵⁸ Ramoti nun Anemi nun e rabilinne. ⁵⁹ E taan naxanye sɔtɔ Aseri bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Masala nun Abadon nun ⁶⁰ Xukɔku nun Rexobo nun e rabilinne. ⁶¹ E taan naxanye sɔtɔ Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi taan Galile bɔxɔni, e nun Xamɔn nun Kiriyaayimi nun e rabilinne.

⁶² Lewi bɔnsɔn dɔnxene, Merari yixetene taane ni i ra: Rimono nun Taboro nun e rabilinne Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔni. ⁶³ E taan naxanye sɔtɔ Ruben bɔnsɔnna bɔxɔni Yuruden kidi ma Yeriko sogeteden binni, ne ni i ra: Beseri tonbonni e nun a rabilinne nun Yahasi nun ⁶⁴ Kedemoti nun Mefaati nun e rabilinne. ⁶⁵ E taan naxanye sɔtɔ Gadi bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Ramoti nun a rabilinne Galadi bɔxɔni e nun Maxanayin nun ⁶⁶ Xesibɔn nun Yaaseri nun e rabilinne.

7

Isakari yixetene

¹ Isakari dii naanin nan sɔtɔ: Tola nun Puwa nun Yasubu nun Simiron. ² Tolaa diine ni i ra: Yusi nun Refaya nun Yeriyeleli nun Yamayi nun Yibisami nun Samuyeli. Muxuni itoe nan findi e xabila xunne ra. Sofa kenden muxu wuli mɔxɔɲen nun firin kemɛ sennin nan xili yi sebexi e bɔnsɔn kedin ma Manga Dawudaa waxatini.

³ Yusi yi Yisraxiya sɔtɔ. Yisraxiyaa diine ni i ra: Mikeli nun Abadi nun Yoweli nun Yisiya. Muxu suulunni itoe findi xabila xunne nan na. ⁴ Sofa kenden muxu wuli tonge saxan muxu wuli sennin nan yi e xabilani e bɔnsɔn kedin kui, bayo e ɲaxanle nun e diine yi wuya han! ⁵ Isakari xabilane birin yi, sofa wuli tonge solomasexe wuli solofere nan xili yi sebexi e bɔnsɔn kedin ma.

Bunyamin yixetene

⁶ Bunyamin yi Bela nun Bekeri nun Yediyayeli sɔtɔ. ⁷ Belaa dii suulunne ni i ra: Esibon nun Yusi nun Yusiyeleli nun Yerimoti nun Yiri. Xabila xunne nan yi e ra. Sofaan muxu wuli mɔxɔɲen nun firin tonge saxan e nun naanin nan xili yi sebexi e bɔnsɔn kedin ma. ⁸ Bekeri a diine ni i ra: Semira nun Yowasa nun Eliyeseri nun Eliyowenayi nun Omiri nun Yeremoti nun Abiya nun Anatɔti nun Alemeti. Bekeri a diine nan yi ne ra, ⁹ e denbayane xunne nan yi e birin na. Sofaan muxu wuli mɔxɔɲe muxu kemɛ firin nan xili yi sebexi e bɔnsɔn kedin ma.

¹⁰ Yediyayeli yi Bilihan sɔtɔ. Bilihan ma diine ni i ra: Yewusi nun Bunyamin nun Ehudu nun Kenan nun Satan nun Tarasisi nun Axisaxari. ¹¹ Yediyayeli a diine birin findi e denbayane xunne nan na. Sofaan muxu wuli fu nun solofere muxu kemɛ firin nan xili yi sebexi e bɔnsɔn kedin ma.

¹² Yiri yi Supimi nun Xupimi sɔtɔ. Axeri yi Xusimi sɔtɔ.

Nafatali yixetene

¹³ Nafatali yi Yaxaseeli nun Guni nun Yeseri nun Salun sɔtɔ. Nafatali nga yi xili nen Bila.

Manase yixetene

14 Manase a diine ni i ra: Asireli nun Makiri. Manase a konyi naxanla* Arami kaan nan ne bari a xa. Makiri yi Galadi soto. 15 Makiri yi naxanla fen Xupimi nun Supimi muxune ye. Makiri magilen yi xili nen Maka. Manase a diin boden yi xili nen Selofexadi, a dii temene nan tun soto. 16 Makiri a naxanla Maka yi diin bari, a yi a xili sa Peresa. A xunyen yi xili Seresi. Peresa yi Yulami nun Rekemi soto. 17 Yulami yi Bedani soto. Galadi a diine nan ne ra, Makiri a diina, Manase mamandenna. 18 Galadi magilen Hamoleketi yi Isihodi nun Abiyeseri nun Maxala bari. 19 Semida yi Axiyani nun Siken nun Likixi nun Aniyama soto.

Efirami yixetene

20 Efirami yixetene ni i ra: Efirami yi Sutela soto. Sutela yi Bereda soto. Bereda yi Taxati soto. Taxati yi Eleyada soto. Eleyada yi Taxati soto. 21 Taxati yi Sabadi soto. Sabadi yi Sutela soto. Gati kaane yi Efirami a dii firin gbete ye faxa, Eseri nun Eleyadi, e to siga Gati kaane xuruseene mujadeni. 22 E fafe Efirami yi sunu e faxa feen na waxati xunkuye. A kon kaane yi fa a madenden. 23 Na xanbi ra, a yi a naxanla kolon naxanla ra, a naxanla yi fudikan. A to diin bari, a yi a xili sa Beriya bayo a denbayaan yi toroxi. 24 Efirami yi dii temen soto, a yi a xili sa Seera. Beti-Xoron taan naxan गयाan fari e nun naxan lanbanni, Seera yi ne ti e nun Yuseni-Seera taana. 25 Beriya yi Refa soto. Refa yi Resefa soto. Resefa yi Tela soto. Tela yi Taxani soto. 26 Taxani yi Ladana soto. Ladana yi Amixudi soto. Amixudi yi Elisama soto. 27 Elisama yi Nunu soto. Nunu yi Yosuwe soto.

28 E yi doro Beteli yi e nun a banxidene naxanye yi a rabilinxi, e nun Naran taan sogeteden binni nun Geseri nun a banxidene sogegododen binni, e nun Siken nun a banxidene siga han Aya nun a banxidene. 29 Manase bansonna taane ni i ra: Beti-Seyan nun Taanaki nun Megido nun Doro nun e banxidene. Isirayilaa diin Yusufu yixetene dori na taane nin.

Aseri yixetene

30 Aseri yi Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya soto. E magilen yi xili Sera. 31 Beriya yi Xeberi nun Malikili soto. Malikili nan Birsayiti taan masexe. 32 Xeberi yi Yefeleti nun Someri nun Xotami soto. E magilen yi xili Suya. 33 Yefeleti yi Pasaki nun Bimali nun Asefati soto. Yefeleti a diine nan ne ra. 34 Semeri yi Axi nun Roga nun Xuba nun Arami soto. 35 Semeri xunyen Helemi a diine ni i ra: Sofaxa nun Yimena nun Selesi nun Amali. 36 Sofaxaa diine ni i ra: Suwa nun Xaraneferi nun Suwali nun Beri nun Yimira nun 37 Beseri nun Hodo nun Samima nun Silesa nun Itiran nun Beera. 38 Yeteri yi Yefune nun Pisepa nun Ara soto. 39 Yula yi Ara nun Xaniyeli nun Risiya soto. 40 Aseri a diine nan ne birin na, denbaya xunne, muxu gbeene, sofa kendene, kuntigi fajine. Sofaan muxu wuli moroxjen nun sennin nan xili yi sebexi e banson kedin kui.

8

Bunyamin yixete gbete ye

1 Bunyamin ma diine ni i ra: a dii singena Bela, a firindena Asibeli, a saxandena Axara, 2 a naanindena Noxa, a suulundena Rafa. 3 Bela a diine ni i ra: Adari nun Gera nun Abihudi nun 4 Abisuwa nun Naman nun Axowa nun 5 Gera nun Sefufani e nun Xurami. 6 Denbaya xunne Ehudu yixetene ye

* 7:14: Konyi naxanle sariyan sebexi Xoroyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a naxanla ra.

Geba taani naxanye kedi, e siga Manaxati yi, ne xinle ni itoe ra: ⁷ Naman nun Axiya nun Gera. Gera nan ti e yeε ra, a yi Yusa nun Axixudi soto.

⁸ Saxarayin yi a me a jaxalan firinne ra, Xusimi nun Baara. Na xanbi ra, a yi diine soto Moyaba yamanani. ⁹ A jaxanla Xodesi a diine ni i ra: Yobabo nun Sibiya nun Mesa nun Malakama ¹⁰ nun Yewusi nun Sakiya nun Mirima. A diine nan ne ra naxanye findi denbaya xunne ra.

¹¹ A jaxanla Xusimi yi Abitubu nun Elipaali bari a xa. ¹² Elipaali a diine ni i ra: Eberi nun Misami nun Semedi, naxan Ono nun Lodi nun e banxidε ne ti, e nun ¹³ Beriya nun Sema naxanye findi denbaya xunne ra Ayalon taani, e yi Gati kaane kedi.

¹⁴ Beriya a diine ni i ra: Axiyo nun Sasaki nun Yeremoti nun ¹⁵ Sebadiya nun Aradi nun Ederi nun ¹⁶ Mikeli nun Yisepa nun Yoxa.

¹⁷ Elipaali a diine ni i ra: Sebadiya nun Mesulan nun Xisiki nun Xeberi nun ¹⁸ Yisemerayi nun Yisiliya nun Yobabo.

¹⁹ Simeyi a diine ni i ra: Yakimi nun Sikiri nun Sabidi nun ²⁰ Eliyenayi nun Siletayi nun Eliyeli nun ²¹ Adaya nun Beraya nun Simirati.

²² Sasaki a diine ni i ra: Yisepan nun Eberi nun Eliyeli nun ²³ Abadon nun Sikiri nun Xanan nun ²⁴ Xananiya nun Elan nun Anatotiya nun ²⁵ Yifideya nun Penuyeli.

²⁶ Yeroxamaa diine ni i ra: Sameserayi nun Sexaraya nun Atali nun ²⁷ Yaaresiya nun Eli nun Sikiri.

²⁸ Denbaya xunne nan yi ne birin na naxanye xili yi sebexi e bõnsõn kedin kui. Ne yi dõxi Yerusalen taan nin.

Taruxune Singen 9.34-44

²⁹ Yeyiyeli yi dõxi Gabayon taan nin a denaxan masege. A jaxanla yi xili nen Maka. ³⁰ A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³¹ Gedori nun Axiyo nun Sekeri nun ³² Mikiloti, naxan findi Simeya fafe ra. E fan yi dõxi Yerusalen taan nin e kon kaane tagi.

³³ Neri yi Kisu soto. Kisu yi Sõli soto. Sõli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali soto. ³⁴ Yonatan yi Meribaali soto. Meribaali yi Mike soto. ³⁵ Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi soto. ³⁶ Axasi yi Yehowada soto. Yehowada yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri soto. Simiri yi Mosa soto. ³⁷ Mosa yi Bineya soto. Bineya yi Rafaha soto. Rafaha yi Eleyasa soto. Eleyasa yi Aseli soto. ³⁸ Aseli a dii senninne xinle ni itoe ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a dii xemene nan ne birin na. ³⁹ Aseli xunyena Esekaa diine ni i ra: a dii singena Yulami, a firindena Yewusi e nun a saxandena Elifeleti. ⁴⁰ Sofa kenden nan yi Yulami a diine ra. E yi fatan xalimakunla wole. E diine nun mamandenne yi wuya han muxu kemε tonge suulun.

Bunyamin bõnsõnna muxune nan yi ne birin na.

9

¹ Isirayila kaane birin xinle yi sebexi e bõnsõn kedin ma Isirayila Mangane Kedin kui.

Yerusalen kaane Neyemi 11.3-19

Yuda bõnsõnna muxune bata yi xali konyiyani Babilon yamanani fata e tinxintareyaan na. ² Naxanye singe xete e dõxodeni e konne yi, Isirayila kaana ndee nan yi ne ra, e nun saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune nun Ala Batu Banxin walikene.

³ Muxuna ndee Yuda nun Bunyamin nun Eframi nun Manase bənsənnə yi, ne yi fa dəxə Yerusalən taani. ⁴ Amixudi nan Yutayi sətə. Omiri nan Amixudi sətə. Yimiri nan Omiri sətə. Bani nan Yimiri sətə Peresi xabilani Yuda bənsənni. ⁵ Silo kaan naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne ni i ra: Asaya, dii singena, e nun a diine. ⁶ Sera xabilan muxun naxan dəxə na, na ni i ra: Yewəli. Yuda bənsənnə muxu keme sennin tonge solomanaanin nan yi dəxi Yerusalən yi.

⁷ Bunyamin bənsənnə muxun naxanye yi dəxi na, ne ni i ra: a singena Salu. Mesulan nan Salu sətə. Hodafiya nan Mesulan sətə. Hasenuwa nan Hodafiya sətə.

⁸ E nun Yibineya, Yeroxamaa diina.

E nun Ela, Yusi a diina. Mikiri nan Yusi sətə.

E nun Mesulan. Səfati nan Mesulan sətə. Reyuli nan Səfati sətə. Yibiniya nan Reyuli sətə.

⁹ Bunyamin bənsənnə muxune lan muxu keme solomanaanin tonge suulun e nun sennin nan ma naxanye yi səbexi e bənsən kədin kui. Denbaya xunne nan yi xeməni itoe birin na.

¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne ni i ra: Yədaya nun Yehoyaribu nun Yakın nun ¹¹ Asari. Xiliki nan Asari sətə. Mesulan nan Xiliki sətə. Sadəki nan Mesulan sətə. Merayoti nan Sadəki sətə. Axituba nan Merayoti sətə. Axituba nan yi Alaa banxin wanla xun na. ¹² Adaya fan yi na. Yeroxama nan Adaya sətə. Pasaxuri nan Yeroxama sətə. Malakiya nan Pasaxuri sətə. Masayi nan Malakiya sətə. Adiyeli nan Masayi sətə. Yasera nan Adiyeli sətə. Mesulan nan Yasera sətə. Mesilemiti nan Mesulan sətə. Imeri nan Mesilemiti sətə. ¹³ Saraxaraliin naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne denbaya xunne lanxi muxu wuli keden keme solofere tonge sennin nan ma. Alaa banxin walikə kenden nan yi e birin na.

¹⁴ Lewi bənsənnə muxun naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne ni i ra: Xasubu a diin Semaya, Asirikami mamandenna, Merari kaan Hasabi tolobitana, ¹⁵ e nun Bakibakari nun Xeresi nun Galali nun Mikaa diin Matani, Sikiri mamandenna, Asafi tolobitana, ¹⁶ e nun Semayaa diin Abadi, Galali mamandenna, Yedutun tolobitana, e nun Asaa diin Bereki, Elikana mamandenna, naxan yi Netofa banxidene yi.

¹⁷ Ala Batu Banxin so dəen kantan muxune ni i ra: Salun, naxan yi e xun na e nun Akubu nun Talamən nun Aximan nun e ngaxakedenne. ¹⁸ Salun yi Mangan So Dəen kantanma Ala Batu Banxini sogeteden mabinni han to. Lewi bənsənnə daaxaden kantan muxune nan yi e benbane ra nun. ¹⁹ Kore a diin nan yi Salun na. Ebiyasafi nan Kore sətə. Kora nan Ebiyasafi sətə. Salun nun a ngaxakedenne nan yi Ala batu bubun dəene kantanma alo e benbane yi Alatalaa yamaan daaxaden kantanma kii naxan yi. ²⁰ Eleyasari a diin Finexasi nan yi so dəen kantan tiine xunna ra a singeni nun. Alatala yi a xən. ²¹ Naralan Bubun so dəen kantan muxun nan yi Meselemiyaa diin Sakari ra nun.

²² Muxu keme firin muxu fu nun firin nan sugandi kantan tiine ra. Ne nan xili səbexi e bənsən kədin ma e taane yi. Dawuda nun fe toon Samuyeli nan na lannaya wanla so e benbane yii. ²³ E tan nun e diine nan yi Alatala batuden so dəene kantanma naxan mən yi xili Ala Batu Bubuna. ²⁴ A so dəen kantan muxuna ndee yi tixi a sogeteden nun a sogetoden nun a koməna nun a yiifanna ma. ²⁵ E ngaxakedenna naxanye yi e taane yi, ne yi fama e malideni yeyə xii solofere. ²⁶ Anu, Lewi bənsənnə muxu naaninna naxanye yi so dəen kantan ti kuntigine ra, ne yi Alaa banxin nafunla ramaradene

nan kantanma. ²⁷ E yi xima Alaa banxin nabilinna nin alogo e xa menna makantan, e yi a so deene rabi xotanni.

²⁸ Saraxa raba seene kantan tiine nan yi ndee ra e ye Ala Batu Banxini, e tan nan yi e yatema e nema rasoe e nun e nema e ramine. ²⁹ Ndee yi se donxene marama yire sarijanxini, e nun murutu fujin nun manpaan nun turen nun wusulanna nun latikonanna. ³⁰ Saraxaraline nan yi latikonanne basanma. ³¹ Salun ma dii singen Matitiya, Lewin naxan keli Kora xabilani, na nan yi burun ganma naxan yi bama saraxan na. ³² E ngaxakedenna ndee Kehati xabilani, ne nan yi burun doxoma tabanla fari Matabu Loxone birin yi.

³³ Lewi denbaya xunna naxanye yi betin bama, ne yi doxo Ala Batu Banxin kui. Wali gbete yo mi yi e ma, bayo e yi walima waxatin birin koeen nun yanyina. ³⁴ Lewi denbaya xunne nan yi ne ra, naxanye xinle yi sebexi e banson kedin kui. E yi doxi Yerusalen nin.

Soli xabilana

³⁵ Yeyiyeli yi doxi Gabayon taan nin a denaxan masege. A naxanla yi xili nen Maka. ³⁶ A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³⁷ Gedori nun Axiyo nun Sakari nun Mikiloti. ³⁸ Mikiloti yi Simeyami soto. E yi doxi e kon kaane nan dexon ma Yerusalen yi. ³⁹ Neri yi Kisu soto. Kisu yi Soli soto. Soli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali soto. ⁴⁰ Yonatan yi Meribaali soto. Meribaali yi Mike soto. ⁴¹ Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi soto. ⁴² Axasi yi Yara soto. Yara yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri soto. Simiri yi Mosa soto. ⁴³ Mosa yi Bineya soto. Bineya yi Refaya soto. Refaya yi Eleyasa soto. Eleyasa yi Aseli soto. ⁴⁴ Aseli a dii senninne ni i ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a diine nan yi ne ra.

10

Manga Soli a sayana

Samuyeli Singen 31.1-13 nun Samuyeli Firinden 1.4-12

¹ Filisitine yi Isirayila yenge. Isirayila kaane yi e gi, e wuyaxi yi faxa Gilibowa geyaan fari. ² Filisitine yi xape ayi Soli nun a diine xili ma. E yi Soli a dii xemene faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yengen yi wolon Soli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e ye ra han! ⁴ Soli yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, "I ya silanfanna tongo, i yi n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n toro, e yi n faxa." Koni a yenge so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Soli yi a silanfanna tongo a sanson a de. ⁵ Soli a yenge so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sanson a silanfanna de, e birin yi faxa. ⁶ Soli nun a dii xeme saxanne nun a denbayaan birin faxa e bode xon ma na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanni, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima e nun Soli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane robejin, e yi e gi. Filisitine yi fa doxo na.

⁸ Na xoton bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Soli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E yi a yii seene birin tongo, e yi Soli xunna nun a yenge so seene xali. E yi na xibarun nasiga Filisitine yamanan birin yi, e suxure batudene nun e yamani. ¹⁰ E yi Soli a yenge so seene sa e alane batu banxin kui. E yi a xunna singan e ala Dagon batu banxin kui. ¹¹ Yabesi-Galadi kaane to a me Filisitine feen naxanye birin ligaxi Soli ra, ¹² e xeme senbemanne birin yi keli, e Soli nun a diine binbine tongo. E yi xete e ra, e sa e xonne maluxun kondan bun Yabesi yi. Yabesi kaane yi sunna

suxu xii solofere. ¹³ Sɔli faxa a tinxintareyaan nan ma Alatala mabinni. A mi Alatalaa falan suxu, a sa muxuna nde maxɔdin naxan falan tima barinne ra. ¹⁴ A mi Alatala maxɔdin. Na ma, Alatala yi a faxa, a yi Sɔli a mangayaan fi Yese a diin Dawuda ma.

11

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na Samuyeli Firinden 5.1-3

¹ Isirayila kaane birin yi fa Dawuda fema Xebiron taani, e yi a fala a xa, e naxa, “En wuli keden fasa keden. ² Waxati danguxine yi, hali Manga Sɔli a waxatini, i tan nan yi Isirayila sofa gali xunna ra. Alatala, i ya Ala yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yɛeratiin na.’”

³ Isirayila fonne birin yi fa mangan fema Xebiron yi. Dawuda yi layirin tongo e xa Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dɔxɔ feen na Isirayila mangan na, alo Alatala a fala Nabi Samuyeli xa kii naxan yi.

Samuyeli Firinden 5.6-10

⁴ Manga Dawuda nun Isirayila kaane yi siga Yerusalɛn taani, naxan mɔn yi xili Yebusu. Yebusune yi dɔxi na nin. ⁵ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soɛ be.” Koni, Dawuda yi Siyon taa makantanxin masɔtɔ, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁶ Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Naxan singen na Yebusune yɛngɛ, n na kanna findima nɛn sofa mangan na.” Seruyaa diin Yowaba nan singe yɛngɛn so, a yi findi sofa mangan na. ⁷ Dawuda yi dɔxɔ taa makantanxini, nanara e yi mɛn xili sa a Dawudaa Taana. ⁸ Dawuda yi mɛnna nun na rabilinna ti keli Milo gbingsinna ma han sa dɔxɔ yinna ra. Yowaba fan yi taan dɔnxɛni tɔn. ⁹ Dawuda sɛnben yi gbo, bayo Alatala Sɛnben Birin Kanna yi a xɔn.

Dawudaa sofa wekilɛxine

Samuyeli Firinden 23.8-39 nun Taruxune Singen 27.2-15

¹⁰ Dawudaa sofa wekilɛxine kuntigine ni i ra, naxanye yi a malima Isirayila birin mangayaan fendeni, alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi. ¹¹ Dawudaa sofa wekilɛxine ni i ra: Xakimoni xabilan muxuna nde Yasobeyami, naxan findi e xunna ra. A bata yi muxu kɛmɛ saxan faxa tanban na yɛngɛ kedenni. ¹² A firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wekilɛxi saxanne yɛ. ¹³ A tan nan Dawuda mali Filisitine yɛngɛdeni Pasi-Damimi yi. Sofane bata yi e gi Filisitine bun nun. Funde xɛɛna nde yi na, ¹⁴ Eleyasari nun a sofane Filisitine yɛngɛ mɛnni. Alatala yi nɔ gbeen fi Isirayila yamaan ma.

¹⁵ Sofa wekilɛxi tonge saxanne muxu saxan yi siga Dawuda fema Adulan faran yireni. Anu, Filisitine yi tixi Refa lanbanni. ¹⁶ Na waxatini, Dawuda yi dɔxi yire makantanxini, Filisiti ganla nde fan yi dɔxi Betelemi yi. ¹⁷ Dawuda yi a waxɔn fena nde fala, a naxa, “Ige ramara yinla naxan Betelemi so dɛɛn na, nde nɔɛ fɛ na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?” ¹⁸ Na sofa wekilɛxi saxanne yi dangu Filisitine naninna ra. E sa igen ba ige ramara yinla ra Betelemi so dɛɛn na. E to fa na ra Dawuda xɔn, a yi tondi a minjɛ. A yi a bɔxɔn saraxan na Alatala xa. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ala xa n natanga igeni ito minna ma. A luxi nɛn alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan dɛ.” Na ma, a yi tondi ige minjɛ. A sofa wekilɛxi saxanne na nan liga.

²⁰ Yowaba tada Abisayi nan yi na senbema saxanne xunna ra. Na nan xeme keme saxan faxa a tanban na yengeni. Xili kanna nan yi a ra alo na sofa senbema saxanne. ²¹ A binyen soto nen dangu ne ra, koni a mi e ye hali a to yi findixi e mangan na.

²² Benaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xemena, sofa wekilexi gbeen nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi ke. A tan nan Moyaba sofa wekilexi firinne faxa. Loxona nde, xunbela gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mon godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²³ Loxona nde, a yi Misiran kaa senbema nde faxa naxan kuyan yi sig'e han kanke ye firin e nun nde. Tanban yi na Misiran kaan yii naxan yi gbo alo gbindowa. Benaya yi godo a foxo ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²⁴ Yehoyadaa diin Benaya na fe gbeene nan liga. A fan xili gbeen soto na kii nin alo na sofa wekilexi saxanne. ²⁵ A yi binyen soto dangu sofa wekilexi tonge saxanne ra, koni a mi yi na sofa senbema saxanne ye. Dawuda yi a findi a kantan sofane xunna ra.

²⁶ Sofa wekilexi gbete ye ni i ra: Yowaba xunyena Asaheli nun Dodo a diina Elexanan, Betelami kaan nun ²⁷ Harori kaan Samoti nun Pelon kaan Xelasi nun ²⁸ Ikasi a diina Ira, Tekowa kaan nun Anatoti kaana Abiyeseri nun ²⁹ Xusa kaan Sibekayi nun Axoxi xabilan muxuna nde Ilayi nun ³⁰ Netofa kaan Maharayi nun Banahaa diin Xeleda Netofa kaan nun ³¹ Ribayi a diina Itayi, naxan keli Gibeya Bunyamin banson boxoni nun Piraton kaan Benaya nun ³² Xurayi naxan keli Gaasa folo yireni e nun Aruba kaana Abiyeli nun ³³ Baxurin kaana Asamaweti nun Saalabon kaana Eliyaba nun ³⁴ Gison kaan Hasemi a diine nun Harara kaan Sage a diin Yonatan nun ³⁵ Harara kaan Sakaraa diina Axiyama nun Yuru a diina Elifala nun ³⁶ Mekera kaan Xeferi nun Pelon kaana Axiya nun ³⁷ Karemele kaan Xesero nun Esibayi a diin Narayi nun ³⁸ Natan ngaxakedenna Yoweli nun Hagari a diin Mibixari nun ³⁹ Amonin Seleki nun Beroti kaan Naxarayi, Seruyaa diin Yowabaa yenge so se maxanla nun ⁴⁰ Ira nun Garebi, Yitiri xabilan muxune nun ⁴¹ Xiti kaan Yuriya nun Axalayi a diin Sabadi nun ⁴² Siisaa diina Adina, Ruben bansonna mangana, sofa tonge saxan yi naxan foxo ra e nun ⁴³ Makaa diin Xanan nun Mitini kaan Yosafati nun ⁴⁴ Asataroti kaan Wusiya nun Xotami a diine Saama nun Yeyiyeli, Aroyeri kaane nun ⁴⁵ Simiri a diine Yediyayeli nun a xunyen Yoxa Tisi kaana e nun ⁴⁶ Maxawi kaana Eliyeli nun Elinama a diine Yeribayi nun Yosawiya e nun Moyaba kaan Yitima nun ⁴⁷ Eliyeli nun Obedi nun Mesoba kaan Yaasiyeli.

12

Sofaan naxanye Dawuda foxo ra

¹ Dawuda yi luxunxi Kisu a diin Sali ma Sikilaga yi waxatin naxan yi, sofa kendene yi fa a foxo ra a malideni yengesodeni. ² Bunyamin bansonna muxune nan yi ne ra, Sali ngaxakedenne. Ndee yi fatan xalimakunle wole, ndee yi fatan lantanne wole, e yiifanne nun e komenne ra. ³ E kuntigin Axiyeseri nun a xunyen Yowasa Gibeya kaan Semaa diine nan yi ne ra. Yesiyeli nun Peleti, Asamaweti a diine, e nun Beraka nun Anatoti kaan Yehu yi sofani itoe ye e nun ⁴ Gabayon kaan Yisemaya naxan findi sofa gbeen na sofa wekilexi tonge saxanne ye, a fan yi findi kuntigin na e tagi. ⁵ Yeremi nun Yaxasiyeli nun Yoxanan nun Gedera kaan Yosabadi nun ⁶ Elusayi nun Yerimoti nun Beyalaya nun Semaraya nun Xarufu kaan Sefati fan yi ne ye.

⁷ Kora xabilan muxune, Elikana nun Yisiya nun Asareli nun Yoweseri nun Yasobeyami fan yi e ye, ⁸ e nun Yeroxamaa diine Yowela nun Sebadiya keli Gedori yi.

⁹ Gadi bənsəna sofana ndee fan yi siga Dawuda fəma tonbonni a yire makantanxini. Sofa wekiləxin nan yi ne ra, e fatan yengen soe, ye masansan wure lefane nun tanbane yi e yii. E sənben yi gbo alo yatane, e yi xulun alo xənla naxanye e gima geyane fari. ¹⁰ E xinle ni itoe ra: e kuntigina Eseri, a firindena Abadi, a saxandena Eliyabi, ¹¹ a naanindena Misemanna, a suulundena Yeremi, ¹² a sennindena Atayi, a soloferedena Eliyeli, ¹³ a solomasəxedena Yoxanan, a solomanaanindena Elesabada, ¹⁴ a fudena Yeremi, e nun a fu nun kedendena Makabanayi. ¹⁵ Gadi kaani itoe yi findixi sofa xunne nan na. Naxan yi xurun e ye, na sənben yi gbo muxu keme xa. Naxan yi gbo e ye, na sənben yi gbo muxu wuli keden xa. ¹⁶ Ne yi Yuruden xuden gidi a yi fexi waxatin naxan yi, kike singeni, e fa lanbanna muxune kedi sogeteden nun sogegododen mabinni.

¹⁷ Bunyamin kaana ndee nun Yuda kaana ndee yi siga Dawuda fəma a yire makantanxini. ¹⁸ Dawuda yi e ralan, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa e faxi bəne xunbanta nin alogo e xa fa n mali, en luma nen xaxili kedenni. Koni, xa e faxi n yanfaden nin n yaxune xa, n tan naxan mi fe naxi yo ligaxi, en benbane Ala xa na to, a yi a kitin sa.” ¹⁹ Na waxatini, Alaa Nii Sarijanxin yi godo Amasayi ma, naxan yi findixi sofa tonge saxanne xunna ra. A yi a fala, a naxa, “Nxu i sagoni, Dawuda!

Nxu i sagoni, Yese a diina!

Ala xa bəne xunbenla fi Dawuda ma,

Ala xa bəne xunbenla fi i ma,

e nun naxanye i malima.

Bayo, i ya Ala nan i malima.”

Nayi, Dawuda yi e rasene, a yi tidene so e yii a sofa kuntigine ye.

²⁰ Manase bənsəna sofana ndee yi fa Dawuda fəma, e nun Filisitine yi sigama Səli yengedeni waxatin naxan yi. Koni, Dawuda nun a muxune mi fa Filisitine mali yengesodeni na waxatini bayo Filisiti kuntigine e raxete nen, e yi a fala, e naxa, “Xa Dawuda mən kafu a kari fonna Səli ma, en birin faxama nen.” ²¹ E to na fala, Dawuda yi xete Sikilaga yi. Manase muxun naxanye bata yi bira a fəxo ra, ne xinle ni itoe ra: Adena nun Yosabadi nun Yediyayeli nun Mikeli nun Yosabadi nun Elihu nun Siletayi. Kuntigin nan yi ne birin na sofa wuli keden xun na Manase bənsəna muxune ye. ²² Sofa kəndene nan yi ne birin na, naxanye yi Dawuda malima yenge sodeni. E yi findixi sofa kuntigine nan na a ganli. ²³ Muxune yi fama nen Dawuda malideni ləxo yo ləxo. A sofa ganla gbo ayi na kii nin alo maleka ganla.

Sofaan naxanye fa Dawuda fəxo ra

²⁴ Sofaan yatəni ito nan fa Dawuda fəma Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda mali, a yi findi mangan na Səli naxani alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi:

²⁵ Yuda bənsəni, sofa wuli sennin keme solomasəxe. Ye masansan wure lefan nun tanban yi e birin yii.

²⁶ Simeyon bənsəni, sofa wuli solofere keme. E birin sofa kende.

²⁷ Lewi bənsəni, sofa wuli naanin keme sennin, ²⁸ e nun Yehoyada naxan findi yēratiin na Haruna naxani, na nun a sofa wuli saxan keme solofere.

²⁹ Sadəki, banxulan sofa kenden nun a xabila kuntigine, muxu məxənen nun frin.

³⁰ Bunyamin bənsənni, Səli ngaxakedenne, sofa wuli saxan, naxanye bata yi lu Səli fəxə ra han na waxatina.

³¹ Efirami bənsənni, sofa wuli məxəjə keme solomasexe. Sofa kende xili kanne nan yi e birin na.

³² Manase bənsənni, sofa wuli fu nun solomasexe naxanye yi sugandixi alogo e xa Dawuda dəxə mangan na.

³³ Isakari bənsənni, kuntigi keme firin e nun e ngaxakedenne birin e yamarin bun ma. E bata yi a kolon Isirayila yi lan a xa naxan liga na waxatini.

³⁴ Sabulon bənsənni, sofa wuli tonge suulun naxanye yi fatan yenge sodeni yenge so seene birin na. E yi Dawuda malima e bəjən birin na.

³⁵ Nafatali bənsənni, sofa kuntigin wuli keden, e nun sofa wuli tonge saxan e nun solofere. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi ne birin yii.

³⁶ Dan bənsənni, sofa wuli məxəjən nun solomasexe keme sennin. E yenge so seene yi e yii.

³⁷ Aseri bənsənni, sofa wuli tonge naanin. Sofa kenden nan yi e ra, yenge so seene yi e yii.

³⁸ Sofaan naxanye keli Yuruden kidima sogeteden binni, Ruben nun Gadi nun Manase bənsənni, ne lan muxu wuli keme wuli məxəjə nan ma. Yenge so seen sifan birin yi e yii.

³⁹ Sofani itoe naxanye birin tin sigə yengeni, ne bata yi fa Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda dəxə mangan na Isirayila xun na. Sike yo mi yi e yi. Isirayila kaane birin bata yi na ragidi. ⁴⁰ E yi lu menni Dawuda fəma xi saxan, e yi e dege, e yi e min. E ngaxakedenne bata yi donseen nafala e xa. ⁴¹ E dəxə bodene fan yi fa donseen na keli Isakari nun Sabulon nun Nafatali bəxəne yi sofanle nun jəgəməne nun gbaxalone* nun jingene fari. E yi fa goronna sifan birin na, donseen nun murutu fajin nun xədə xaraxine nun manpa bogin xaraxine nun manpaan nun turen nun xuruse xunxurin nun a xungbene. E yi fa a gbege ra bayo Isirayila kaane birin yi səwaxi.

13

Layiri Kankiraan yi xali Samuyeli Firinden 6.1-11

¹ Dawuda yi falan ti sofa kuntigine xa naxanye yi sofa wuli nun sofa keme xun na e nun a kuntigine birin. ² Na xanbi ra, Dawuda yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa na lan ε ma, xa na fataxi Alatala nan na, en ma Ala, en xerane rasiga en ngaxakedenne ma Isirayila bəxən birin yi. En yi saraxaraline nun Lewine fan xili, naxanye Isirayila taane nun a rabilinne yi alogo en birin xa lu yire kedenni. ³ En mən xa fa en ma Alaa Kankiraan na en dəxən, bayo Səli a mangayaan waxatini, en mi siga a fəxə ra.” ⁴ Na yi yamaan birin kenen bayo e birin yi laxi a ra fe fajin nan na ra.

⁵ Dawuda yi Isirayila kaane birin malan, keli Sixori xuden ma Misiran yamanani sa dəxə Lebo-Xamata ra alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo Kiriya-Yeyarin yi. ⁶ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi siga Baala taani Yuda yi, dənaxan mən xili Kiriya-Yeyarin alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo. Alatala gbeen nan yi na ra, Alatala naxan dəxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. A xinla nan na kankiraan ma. ⁷ E yi Alaa Kankiraan tongo Abinadabo konni, e yi a dəxə goron maxali wontoro nenən kui. Wusa nun

* 12:41: Gbaxaloni itoe sətəma soon nun sofanla na diin sətə waxatin naxan yi.

Axiyo nan yi na wontoron nagima. ⁸ Dawuda nun Isirayila kaane yi sɛwa ki faɲi Ala yetagi, e yi bɛtin ba bɔlɔnne nun kondenne nun tanbanne nun kariɲanne nun xɔtane ra.

⁹ E to lonna li Kidon yi, Wusa yi kankiraan suxu a yiin na alogo a nama bira, bayo ɲingen naxanye yi wontoron bandunma, ne salaxun nɛn. ¹⁰ Alatala yi xɔɔ Wusa ma, a yi a faxa keden na, bayo a mi yi lan a xa a yiin din na kankiraan na. Wusa faxa na kii nin Ala yetagi.

¹¹ Dawuda yi xɔɔ bayo Alatala bata Wusa faxa. Nanara, a yi mɛn xili sa “Wusa halagidena” han to. ¹² Na lɔxɔni, Dawuda yi gaxu Ala yɛɛ ra, a yi a yetɛ maxɔdin, a naxa, “N na Alaa Kankiraan nasoma n konni di?” ¹³ Nayi, Dawuda mi fa kankiraan xali a konni Dawudaa Taani. A yi sa a raso Gati kaana Obedi-Edon ma banxini. ¹⁴ Alaa Kankiraan yi lu Obedi-Edon konni kike saxan. Na ma, Alatala yi barakan sa a seene birin yi.

14

Dawudaa denbayana

Samuyɛli Firinden 5.11-16 nun Taruxune Singen 3.5-8

¹ Tire taan mangan Xurami yi xɛrane rasiga Dawuda ma, e nun suman wudin nun kamuderene nun gɛmɛ masonle manga banxin tideni Dawuda xa. ² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na. A a kolon, Ala luma a mangayaan yite a yamana Isirayila nan ma fe ra. ³ Dawuda yi ɲaxalan gbɛtɛye dɔxɔ Yerusalɛn yi. A mɔn yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne sɔtɔ. ⁴ Naxanye sɔtɔ a xa Yerusalɛn yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ⁵ nun Yibixari nun Elisawa nun Elipeleti nun ⁶ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁷ Elisama nun Beeliyada e nun Elifeleti.

Dawuda yi Filisitine nɔ

Samuyɛli Firinden 5.17-25

⁸ Filisitine yi a mɛ a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila birin xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mɛ, a yi mini e yɛɛ ra. ⁹ Filisitine yi fa yɛngɛni Refa lanbanni. ¹⁰ Dawuda yi Ala maxɔdin, a naxa, “N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soɛ n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, n ne soma nɛn i yii.”

¹¹ Nayi, Dawuda nun a sofane yi siga Baali-Perasimi yi, e sa Filisitine nɔ yɛngɛni. Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala bata n yaxune raxuya ayi n yɛɛ ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e mɛnna xili sa Baali-Perasimi.* ¹² Filisitine yi e suxurene rabeɲin mɛnni, Dawuda yi yamarin fi a e xa gan.

¹³ Filisitine mɔn yi fa yɛngɛ sodeni Refa lanbanni. ¹⁴ Dawuda mɔn yi Ala maxɔdin. Ala yi a yabi, a naxa, “I nama siga e yetagi, koni e mabilin, i siga han xɛrɛxɛrɛnne sa dɛnaxan yi. I sa dɔxɔ e yɛɛ ra mɛnni. ¹⁵ I na sigati xuiin mɛ wudine kondenne yi, i keli e yɛngɛdeni, bayo Ala nan tima i yɛɛ ra, a Filisiti ganla nɔ i xa.” ¹⁶ Dawuda yi a liga alo Ala a yamari kii naxan yi. E yi Filisitine yɛngɛ keli Gabayon yi sa dɔxɔ Geseri ra. ¹⁷ Nayi, Dawuda yi xinla sɔtɔ yamanane birin yi. Alatala yi a liga siyane birin yi gaxu Dawuda yɛɛ ra.

* **14:11:** 14.11Baali-Perasimi bunna nɛn fa fala, “Halagin Kanna.”

15

Alaa Layiri Kankiraan siga fena Yerusalen yi

¹ Dawuda yi banxine ti a yeṭe xa Dawudaa Taani. A yi yirena nde yitɔn Alaa Kankiraan xa, a yi bubun ti a xa.* ² Dawuda yi yamarin fi a muxu yo nama Alaa Kankiraan maxali fɔ Lewi bɔnsɔnna muxune, bayo Alatala e tan nan sugandixi na ma. E tan nan yi lan e wali a yeṭagi habadan. ³ Dawuda yi Isirayila birin malan Yerusalen yi Alatalaa Kankiraan naso feen na a yireni a denaxan yitɔnxi a xa.

⁴ Dawuda yi Haruna yixetene nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan:

⁵ Kehati yixetene ye, muxu keṃe muxu mɔxɔɲe. Yuriyeli nan yi e xunna ra.

⁶ Merari yixetene ye, muxu keṃe firin muxu mɔxɔɲe. Asaya nan yi e xunna ra.

⁷ Gɛrison yixetene ye, muxu keṃe muxu tonge saxan. Yoweli nan yi e xunna ra.

⁸ Elisafan yixetene ye, muxu keṃe firin. Semaya nan yi e xunna ra.

⁹ Xebiron yixetene ye, muxu tonge solomasexe. Eliyeli nan yi e xunna ra.

¹⁰ Yusiyeli yixetene ye, muxu keṃe muxu fu nun firin. Aminadabo nan yi e xunna ra.

¹¹ Dawuda yi saraxaraline Sadɔki nun Abiyatari xili, e nun Lewine Yuriyeli nun Asaya nun Yoweli nun Semaya nun Eliyeli nun Aminadabo. ¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan Lewi bɔnsɔn muxune denbaya xunne ra. E yeṭe rasariɲan, e tan nun e muxune. E siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. N denaxan yitɔnxi a xa, e a xali mɛnni. ¹³ Bayo e mi yi na a singeni, na ma, Alatala, en ma Ala halagin nagodo nen en ma, amasɔtɔ en mi bira a sariyan fɔxɔ ra.” ¹⁴ Nayi, Saraxaraline nun Lewine yi e yeṭe rasariɲan benun e xa siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. ¹⁵ Lewine yi Alaa Kankiraan suxu a tongo tamine ma, e a dɔxɔ e tungunne fari alo Musa a yamari kii naxan yi fata Alatalaa falan na.

¹⁶ Dawuda yi a fala Lewi kutigine xa, a e xa beti baana ndee sugandi e muxune ye naxanye betin bama maxaseene ra sewani, e kondenne nun bɔlɔnne nun kariɲanne maxa. ¹⁷ Lewine yi Yoweli a diin Heman sugandi, e nun a ngaxakedenne Bereki a diina Asafi nun Kusayaa diina Etani, naxan yi Merari yixetene ye. ¹⁸ Lewi gbete ye nan yi de kantanne ra e tan ma yamarin bun: Sakari nun Ben nun Yasiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Benaya nun Maaseya nun Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edɔn e nun Yeyiyeli. ¹⁹ Heman nun Asafi nun Etani nan yi betin bama, e kariɲan sula daxine maxa. ²⁰ Sakari nun Asiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Maaseya nun Benaya nan yi kondenne maxama e xuini texin na. ²¹ Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edɔn nun Yeyiyeli nun Asasiya yi kondenna luti solomasexe daxine nan maxama. ²² Lewi bɔnsɔnna muxun Kenaniya yi findixi beti baane yeeratiin nan na Alaa Kankiraan maxalideni. A yi na wanla kolon ki fajɪ. ²³ Bereki nun Elikana nan yi kantan tiine ra Alaa Kankiraan dexɔn, ²⁴ e nun Obedi-Edɔn nun Yexiya. Saraxaraline Sebaniha nun Yosafati nun Nataneli nun Amasayi nun Sakari nun Benaya nun Eliyeseri nan yi xɔtane fema Alaa Kankiraan yeṭagi.

Layiri Kankiraan so fena taani
Samuyeli Firinden 6.12-23

* 15:1: 15.1Alaa Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xorɔyaan 25.10-22 kui.

²⁵ Nayi, Dawuda nun Isirayilaa fonne nun sofa kuntigin naxanye yi dɔxi sofa wuli xun na, ne birin yi ti kiraan xɔn alogo e xa sa Alatalaa Layiri Kankiraan mati sɛwani keli Obedi-Edɔn konni. ²⁶ Ala yi Lewi bɔnsɔnna muxune mali Alatalaa Layiri Kankiraan xalideni. E tura solofere nun yɛɛɛ kontonna solofere ba saraxan na. ²⁷ Dawuda yi maxidixi taa dugi doma fajine nin, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi Layiri Kankiraan maxalima e nun bɛti baane nun bɛti ba kuntigin Kenaniya. Dawuda man yi saraxarali domana nde fan nagodo a ma. ²⁸ Isirayila kaane birin yi siga Alatalaa Layiri Kankiraan na sɛwani. Ndee yi fenne nun xɔtane fema, ndee yi karijanne maxama, ndee yi kondenne nun bɔlɔnne maxama.

²⁹ Sɔli a dii tɛmɛn Mikali yi tixi banxin foye soden na, a Isirayila kaane to fɛ Alatalaa Layiri Kankiraan na Dawudaa Taani. A to Manga Dawuda to a bodonjɛ sɛwani, a yi a rajaxu a bɔjɛni.

16

Dawuda Ala tantun fena

¹ Na xanbi ra, e yi fa Alaa Kankiraan na, e fa a dɔxɔ bubun kui, Dawuda naxan nafalaxi a dɔxɔden na. E yi saraxa gan daxine nun bɔjɛ xunbeli saraxane ba Ala xa. ² Dawuda to yelin na saraxane bɛ, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala xinli. ³ Na xanbi ra, a yi burun nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden so Isirayila kaane birin yii, xɛmɛn nun jaxanla.

⁴ A yi Lewina ndee sugandi alogo e xa wali Alatalaa Kankiraan yɛtagi, e Alatala maxandi, e barikan bira Isirayilaa Ala xa, e a tantun. Ne xinle ni itoe ra: ⁵ Asafi, naxan findi e kuntigin na e nun Sakari, naxan findi kuntigi firinden na e nun Yeyiyɛli nun Semiramoti nun Yɛxiyeli nun Matitiya nun Eliyabi nun Benaya nun Obedi-Edɔn nun Yeyiyɛli. Kondenne nun bɔlɔnne yi e yii. Karijanne yi Asafi yii. ⁶ Saraxaraline, Benaya nun Yaxasiyeli yi xɔtane fema Alaa Layiri Kankiraan yɛtagi.

⁷ Dawuda bɛtini ito so Asafi nun a muxune yii na lɔxɔn nin a singeni alogo e xa Alatala tantun.

Yaburin 105.1-15

⁸ ɛ Alatala tantun.

ɛ yi a maxandi.

A bata naxan liga,

ɛ na fala siyane xa.

⁹ ɛ bɛtin ba a xa,

ɛ yi a tantun bɛtine yi,

ɛ yi a kabanako feene birin fala.

¹⁰ ɛ ɛ kanba a xili sarijanxini.

Naxanye birin Alatala fenma,

ne xa sɛwa.

¹¹ ɛ ɛ yɛɛ rafindi Alatala nun a sɛnbɛn ma,

ɛ lu a fɛnjɛ waxatin birin.

¹² A wali fajin naxanye ligaxi

e nun a kabanako feene

nun a kitin naxanye saxi,

ne fe xa rabira ɛ ma,

¹³ ɛ tan Isirayila bɔnsɔnna,

a walikene,

ε tan Yaxubaa diine,
Ala naxanye sugandixi.

14 A tan nan Alatala ra,
en ma Ala.

A tan nan bəxən birin kitisaan na.

15 A nəxə luma a layirin xən ma nən han habadan,
e nun a falane fe han mayixete wuli keden,

16 e nun a layirin naxan xidi
e nun Ibrahima tagi,
a yi a kələ Isiyaga xa.

17 A mən yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xən,
a findi habadan layirin na Isirayila kaane xa.

18 A yi a fala, a naxa,
“N Kanan yamanan soma nən
ε nun i yixetene yii ε keen na.”

19 E mi yi wuya nun.
Xəpə dando nan tun yi e ra na yamanani.

20 E yi kelima nən siyana nde ye
e siga nde gbete ye,
e keli yamanana nde yi
e siga nde gbete yi.

21 Koni, a mi tinjə muxu yo xa e naxankata.
A mangane rakolon nən e fe yi, a naxa,

22 “E nama fefe liga n ma muxu sugandixine ra.
E nama fefe naxi liga n ma nabine ra.”

Yaburin 96

23 Dunuḡa muxune birin xa bətin ba Alatala xa.
E yi lu a raliye waxatin birin yi
fa fala a bata en nakisi.

24 E a binyena fe fala siyane birin xa,
ε yi a kabanako feene rali muxune birin ma.

25 Alatala gbo,
a lan a xa matəxə han!
A lan a xa binya dangu alane birin na.

26 Siyane alane birin findixi ala fuune nan na,
koni Alatala tan bata koren da.

27 A rabilinxi nərən nun gboon nan na.
A konna rafexi sənben nun sewan nan na.

28 E tan dunuḡa siyane birin,
ε fa Alatala tantun,
ε yi a tantun a binyen nun a sənbenə fe ra.

29 E fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.
E fa kiseene ra a yetagi.

E Alatala batu a nərə sarijanxini.

30 Dunuḡa muxune,
ε xuruxurun a yetagi.
Dunuḡa a kiini, a mi yigisanma.

31 Kore xənna nun bəxə xənna xa sewa han!

E yi a fala siyane xa,
 a Alatala nan mangan na.
³² Fəxə igen xa a xuini te
 e nun seen naxanye a xəɛ ra.
 Burunna xa səwa
 e nun a yi seene birin.
³³ Fətənnə wudine xa sənχə səwani,
 e sənχə Alatala yetagi,
 amasətə a fama nən.
 A fama nən a kitin sa dunuŋa yi.

Yaburin 106.1, 47-48

³⁴ E Alatala tantun amasətə a fan.
 A hinanna luma nən habadan!

³⁵ E a fala Ala xa, ɛ naxa,
 “Ala, nxu rakisi,
 nxu ratanga siya gbətene ma,
 alogo nxu xa i xili sariŋanxin tantun,
 na yi findi nxu kanba xunna ra.”

³⁶ Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa Ala
 habadan han habadan!

Nayi, yamaan yi a fala, e naxa,
 “Amina! Tantunna Alatala xa.”

³⁷ Dawuda yi Asafi nun a ngaxakedenne yamari a e xa wali Alatalaa Layiri
 Kankiraan yetagi waxatin birin. ³⁸ A yi Yedutun ma diina Obedi-Edən nun
 Xosa nun a muxu tonge sennin muxu solomasɛxɛ yamari a e xa so dɛɛn
 kantən. ³⁹ Saraxaraliin Sadəki nun a ngaxakedenne yi lu Alatalaa Batu
 Bubuni naxan yi tixi taan kideni Gabayon yi. ⁴⁰ E yi lu saraxa gan daxine bɛ
 Alatala xa xətənnə nun ɲinbanna alo a səbɛxi Alatalaa sariyani kii naxan yi,
 a naxan soxi Isirayila kaane yii. ⁴¹ Heman nun Yedutun nun muxun naxanye
 yi sugandixi, ne fan yi na alogo e xa Alatala tantun, bayo a hinanna luma nən
 habadan! ⁴² Heman nun Yedutun yi xətane fema, e yi kariŋanne maxama
 alogo e xa bɛtin ba Ala xa. Yedutun ma diine nan yi na dɛ kantanne ra.

⁴³ Na xanbi ra, yamaan birin yi siga e konni. Dawuda fan yi xɛtɛ a konni
 dubadeni a denbayaan xa.

17

*Alaa layirina Dawuda xa
 Samuyɛli Firinden 7.1-17*

¹ Dawuda to yelin soɛ a manga banxin kui, a yi a fala Nabi Natan xa, a naxa,
 “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alatalaa Layiri
 Kankiraan mən bubun nan kui.” ² Natan yi Dawuda yabi, a naxa, “I rafan
 feene birin liga, bayo Ala i xən.”

³ Na kəɛn na, Ala yi a fala Natan xa, a naxa, ⁴ “Siga, a fala n ma walikɛɛn
 Dawuda xa fa fala Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tan mi batuden tima n
 xa n luma dənaxan yi. ⁵ N yetɛɛn munma lu n batu banxi kui singen, xabu
 n na Isirayila kaane ramini ləxəni Misiran fari ma han to, koni n yi bubun
 nan kui yiren birin yi. ⁶ N siga dənaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane,
 n yɛɛrati wuyaxi dəxə nən n ma yamana Isirayila xun na alogo e xa n ma
 yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa:
 Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?’ ”

⁷“Nanara, i mən xa a fala n ma walikεεn Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruseene fəxə ra kantan tideni alogo i xa findi n ma yamana Isirayila yεεratiin na. ⁸I siga yiren naxan birin yi n lu nən i xən, n yi i yaxune birin faxa i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye bəxə xənnə fari. ⁹N yiren soma nən n ma yamana Isirayila yii e dəxəma dənaxan yi. E luma nən na, gaxu yo mi e suxε. Muxu jaxi yo mən mi fa e jaxankatama alo bodeni, ¹⁰n kitisane dəxə n ma yamana Isirayila xun na waxatin naxan yi. N ni i yaxune birin sa i sanna bun. N naxan falama i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹¹I na faxa waxatin naxan yi, i siga i benbane fəma, n yi i yetena diina nde sugandi a ti i jəxəni mangayani, n yi a senben xun masa. ¹²Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan nasabati habadan. ¹³N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma diin na. N mi n ma hinanna masigama a ra alo n naxan liga manga singen na. ¹⁴N na a findima nən n ma yamana mangan na, a mangayaan mi kalε habadan.’ ”

¹⁵Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yεba Dawuda xa.

*Dawudaa Ala maxandina
Samuyeli Firinden 7.18-29*

¹⁶Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dəxə Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin sətə i naxan fixi nxu ma. ¹⁷Koni, Ala, i tan yεε ra yi, sese mi na ra! I bata de xuiine tongo lan i ya walikena denbayana tila ma. Marigina Alatala, i bata n yatε alo muxu fisamantenna. ¹⁸N tan Dawuda, n nəε nanse fale i xa xunna kenli ito a fe ra i naxan fixi i ya walikεεn ma? I tan yetena i ya walikεεn kolon. ¹⁹Alatala, i bata fe gbeeni ito ragidi i ya walikena fe ra fata i sagoon na alogo i xa i senbe gbeen mayita. ²⁰Alatala, i jəxəni mi na, ala gbete mi na ba i tan na. Nxu bata na kolon. ²¹Siya gbeten mundun dunuɲa yi naxan luxi alo i ya yamana Isirayila, Ala naxanye raminixi konyiyani? I e xunba nən Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbete kedi i ya yamaan yεε ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla make nən. ²²I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxə Ala ra.”

²³“Iki, Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikεεn nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁴Na rakamali alogo i xinla xa binya han habadan. Muxune a falama nən nayi, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Ala naxan Isirayila xun na, a findixi Isirayilaa Ala nan na.’ Senben xa lu i ya walikεεn Dawudaa denbayaan xa i yetagi. ²⁵N ma Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nən mangane ra n jəxəni. Nanara, i ya walikεεn bata susu fe i yetagi i maxandideni. ²⁶Alatala, i tan nan Ala ra. Iki, i bata fala fajini ito ti i ya walikεεn xa. ²⁷I bata a ragidi a i xa barakan sa n ma denbayani alogo n bənsənnə xa lu mangayani i yetagi habadan. Bayo, i tan, Alatala nan barakan nagidixi n ma denbayaan ma, barakan luma nən a fəxə ra habadan.”

18

*Dawuda nə sətəna yengeni
Samuyeli Firindena 8.1-14*

¹Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nə yengeni, a yi e rayarabi, a yi Gati taan nun a rabilinne ba e yii.

² A yi Moyaba kaane fan nɔ yengeni, e yi lu a yamarin bun ma, e lu mudun soe a yii.

³ Dawuda mɔn yi Soba mangan Hadadeseri fan nɔ yengeni Xamata mabinni, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi.

⁴ Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden nun soo ragi wuli solofere nun sofa wuli mɔxɔne ba a yii. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo keme jɔxɔndɔn a naxanye ramara.

⁵ Arami kaane yi keli Damasi taani, e yi fa Soba mangan Hadadeseri malideni, koni Dawuda yi e sofa wuli mɔxɔnen nun firin faxa. ⁶ Dawuda yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani. Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷ Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine xali Yerusalen yi. ⁸ A yi sula gbege tongo keli Hadadeseri a taane yi, Tibati nun Kun. Sulemani yi na rawali a findi ige ramara se gbeen na e nun senbetenne nun saraxa ganden waliseene.

⁹ Xamata mangan Tohu yi a me a Dawuda bata Soba mangan Hadadeseri a sofane birin nɔ yengeni, ¹⁰ a yi a dii xemen Hadoran nasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xɔntɔn a nɔ sɔtɔna fe ra Hadadeseri yengeni, bayo Manga Tohu nun Manga Hadadeseri yi yengeni. A mɔn yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana. ¹¹ Manga Dawuda yi na birin fi Alatala ma, e nun gbeti fixen nun xemana a naxan tongo siyani itoe birin yii: Edɔn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine.

¹² Seruyaa diina Abisayi yi Edɔn kaa wuli fu nun solomasexe faxa Fɔxɔ Lanbanni. ¹³ A yi yamana kanne lu Edɔn yi alogo na birin xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

Dawudaa kuntigine

Samuyeli Firinden 8.15-18

¹⁴ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kendɔn sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁵ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofane kuntigin na. Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁶ Axitubaa dii xemen Sadaki nun Abiyatari a dii xemena Abimeleki nan yi saraxaraline ra. Sawesa nan yi sebeli tiin na. ¹⁷ Yehoyadaa dii xemen Benaya nan yi Keretine nun Pleti kaane xun na. Manga Dawudaa diine nan yi mangan bundɔxɔne ra.

19

Dawuda nun Amonine yengena

Samuyeli Firinden 10.1-5

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan Naxasi yi faxa, a diin yi dɔxɔ a jɔxɔni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, “N hinanma nen Naxasi a dii xemen Xanun na, bayo a fafe hinan nen n na.” Dawuda yi xerane rasiga Xanun ma a fafe sayaan xɔntɔn tideni. Dawudaa xerane yi sa so Amonine yamanani Xanun fema saya xɔntɔndeni. ³ Koni, Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e naxa, “I laxi a ra a Dawuda a muxune rafaxi i fafe saya xɔntɔnden nan tun yi ba? E mi faxi kɔten xan na ba alogo e xa taan nakɔsi, lɔxɔna nde e yi nɔ a suxe?”

⁴ Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene bi, a yi e domane raxaba e xɔrene yilanni, a fa e raxete Dawuda ma. ⁵ E fa xerane fe dentegen sa

Dawuda xa, a yi muxune xε a xεrane fɔxɔ ra, bayo e yi yagixi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E lu Yeriko yi han ε de xabene yi mini. Na xanbi ra, ε fa so be.”

Samuyeli Firinden 10.6-19

⁶ Amonine to a kolon a e bata rapaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina, Xanun yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan e nun naanin fi Arami kaane ma, naxanye yi Mesopotamiya yamanani, e nun Maka nun Soba yamanani alogo e xa fa e yenge so wontorone nun e soo ragine ra. ⁷ Na ma, e yi fa yenge so wontoron wuli tonge saxan nun firin na. Maka mangan nun a yamaan fan yi fa, e fa e malan Medeba taan yetagi. Amonine fan yi mini e taane yi alogo e xa Dawuda yenge. ⁸ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁹ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Mangan naxanye fa e malideni, ne yi tixi e danna burunna ra.

¹⁰ Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra e nun a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma. ¹¹ A yi sofa donxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹² Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹³ I tunnafan, en na en wεkile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane. Alatala xa a rafan feen liga.”

¹⁴ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi a yee ra. ¹⁵ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Yowaba fan yi xete Yerusalen yi.

¹⁶ Arami kaane to a kolon a Isirayila bata e no yengeni, e yi xerane rasiga Arami kaane ma naxanye yi Efirati baan kidi ma. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, e yi fa Yuruden baan gidi, e siga Arami kaane yengedeni. ¹⁸ Arami kaane mon yi e gi Isirayila kaane bun. Dawuda yi e yenge so wontoro sofaan muxu wuli solofero faxa, e nun e sofaan muxu wuli tonge naanin naxanye yi sigama e sanni. A yi sofa kuntigin Sofaki fan faxa. ¹⁹ Hadadeseri a walikene to a kolon a Isirayila kaane bata e no yengeni, e yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, e yi lu a yamarin bun. Xabu na, Arami kaane mi fa tin Amonine maliye sonon.

20

*Dawuda Amonine nun Filisitine yenge fena
Samuyeli Firinden 11.1 nun 12.26-31*

¹ Neenenen folon na, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Yowaba nun a sofa wεkilexine yi sa Amonine yenge. Koni, Dawuda tan yi lu Yerusalen yi. Yowaba yi Rabaha taan suxu, a menna kala. ² Nayi, Dawuda yi fa mangaya taxamaseri komotin ba Amonine mangan xun na, naxan xemaan binyen yi dangue kilo tonge saxan na. Geme fapi kenden fan yi a ma. Na mangaya taxamaseri komotin yi so Dawuda xun na, a yi funma se wuyaxi tongo taani.

³ Yamaan naxan yi na, Dawuda yi ne xali, a yi sa e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun geme bonon nun wudi sigena. A Amonine taane birin ma fe liga na kii nin. Na xanbi ra, Dawuda nun a sofane yi xete Yerusalen yi.

⁴ Na danguxina, Isirayila kaane nun Filisitine yi sa yenge Geseri yi. Na yengeni, Xusa kaan Sibekayi yi Sipayi faxa. Refa yixetena nde nan yi Sipayi ra. Na yi Filisitine yagi.

⁵ Isirayila kaane nun Filisitine mən yi yenge. Yayiri a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati xunyən Laxami faxa na waxatin nin. A senben yi gbo han, a tanban yi gbo alo gbindonna.

⁶ Yenge gbete yi keli Gati taani. Xeme kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin sennin yi a ra e nun san soli sennin sennin, e birin malanxina, mɔɔɔɔn nun naanin. Refa yixetena nde nan yi na fan na. ⁷ A to Isirayila makonbi, Dawuda tada Simeyaa dii xemen Yonatan yi a faxa. ⁸ Xemeni itoe birin yi fataxi Refa yixetene nan na Gati taani. Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

21

Isirayila yamaan yaten sebe fena

Samuyeli Firinden 24.1-9

¹ Setana yi keli Isirayila xili ma, a yi Dawuda radin a xa Isirayila kaane tengɛ. ² Dawuda yi a fala Yowaba nun a sofa kuntigine xa, a naxa, “E siga, e xa Isirayila kaane tengɛ, keli Beriseba ma, sa dɔɔɔ Dan yamanan na. E fa na yaten dentegɛ n xa.” ³ Yowaba yi a yabi, a naxa, “Alatala xa Isirayila yamaan nawuya ayi dɔɔɔ keme. Mangana, n kanna, i ya walikene xa mi ne birin na ba? Nanfera i fe sifani ito mɔɔɔɔnxi? Nanfera i waxi a xon ma Isirayila yamaan xa yulubin tongo?” ⁴ Koni, mangan xuini mi yi matande. Nanara, Yowaba yi mini, a yi Isirayila bɔɔɔn birin yisiga, a fa xete Yerusalen yi. ⁵ A yi yamaan yaten fala Dawuda xa. Isirayila kaane yaten ni i ra: xeme silanfan kanna miliyon keden wuli keme. Yuda kaane yaten ni i ra: xeme silanfan kanna wuli keme naanin muxu wuli tonge solofere. ⁶ Koni, Yowaba mi Lewi nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune tengɛ, bayo mangana yamarin mi yi rafanxi a ma. ⁷ Yamarini ito yi rapaxu Ala ma. A yi Isirayila jaxankata.

Ala yi Dawuda yulubin saran a ra

Samuyeli Firinden 24.10-17

⁸ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, “N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa dija n tan, i ya walikɛn yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga.”

⁹ Alatala yi a fala Manga Dawudaa fetoon Gadi xa, a naxa, ¹⁰ “A fala Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Fe saxan ni i ra. Keden sugandi, n xa na liga i ra.’ ” ¹¹ Gadi yi siga Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi i xa, a naxa, ¹² ‘Naxankatan mundun lan a xa sa i ma: jɛɛ saxan fitina kamena, hanma yaxune yi e halagi silanfanna ra kike saxan, hanma Alatala xa a halagi ti malekan nafa e ma, naxan Isirayila yamaan naxɔrima Alaa silanfanna nun fure jaxin na xii saxan.’ Iki, a fala n xa n lan n xa sa naxan fala n kanna xa naxan n xexi.” ¹³ Dawuda yi Gadi yabi, a naxa, “N bɔɔn sunuxi han! A lan n xa n yete lu Alatala yii bayo a kininkininna gbo, na fisa benun n xa lu adamadiine sagoni.” ¹⁴ Alatala yi fure jaxin nadin Isirayila yamaan ma han muxu wuli tonge solofere yi faxa Isirayila yamanani.

¹⁵ Ala yi malekan xe Yerusalen yi, a xa sa na kala. A yi na kalama waxatin naxan yi, Alatala yi a to, a yi nimisa na halagina fe ra. A yi a fala na malekan xa naxan yi a kalama, a naxa, “Na bata lan. E lu na fa.” Alatalaa malekan yi tixi Oronan, Yebusu kaana lonna nan ma. ¹⁶ Dawuda yi a yeɛ rakeli, a Alatalaa malekan to tixi kuyen nun bɔɔɔn lan tagini, a silanfanna baxi a teeni, a yeɛ rafindixi Yerusalen ma. Dawuda nun fonne yi kasa benbeli dugin nagodo e ma sununi, e yi bira, e yi e yetagin lan bɔɔɔn ma. ¹⁷ Dawuda yi a

fala Ala xa, a naxa, “N tan xa mi yamarin fixi ba a Isirayila yamaan xa tɛngɛ? N tan nan yulubin ligaxi, n tan nan fe kobini ito ligaxi. Yamaan tan nanse ligaxi? Alatala, n ma Ala, n tan nun n ma denbayaan halagi, i ya yamaan lu na.”

*Dawuda yi Oronan ma lonna sara
Samuyeli Firindena 24.18-25*

¹⁸ Alatalaa malekan yi a fala Gadi xa, a a xa a fala Dawuda xa, fa fala a xa sa saraxa gandena nde rafala Alatala xa Oronan Yebusu kaana lonna ma. ¹⁹ Dawuda yi siga mɛnni alo Gadi a fala a xa kii naxan yi Alatala xinla ra. ²⁰ Oronan yi murutu bɔnbɔni lonna ma, a yi a firifiri, a yi malekan to. A dii naaninne yi e luxun. ²¹ Na waxatini, Dawuda fan yi a maso. Oronan to a to, a yi keli lonna ma, a sa a xinbi sin Dawuda bun ma, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma. ²² Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, “Lonni ito so n yii alogo n xa saraxa ganden nafala Alatala xa. N na a saren defexin soɛ i yii alogo fure jaxin xa ba yamaan ma.” ²³ Oronan yi Dawuda yabi, a naxa, “Mangana, a tongo. N kannu xa a rafan feen liga a ra. N bata jingeni itoe fan so i yii, e xa findi saraxa gan daxin na. Ningena xɛɛ ra bɔnbɔ seene yi findi saraxan gan yegen na, murutuni ito fan xa findi bogise saraxan na. N bata ito birin fi i ma.” ²⁴ Koni, Manga Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, “ɛn-ɛn, n waxi a sara feni a saren defexin nan na. N mi seen bama saraxan na Alatala xa n mi naxan saraxi. N mi nɔɛ saraxa gan daxin bɛ n mi naxan sare fixi.” ²⁵ Nayi, Dawuda yi xɛmaan kilo solofere so Oronan yii na lonna fe ra. ²⁶ Dawuda yi saraxa ganden nafala mɛnni Alatala xa, a fa saraxa gan daxine nun bɔjɛ xunbela saraxane ba. A yi Alatala maxandi, Alatala yi a yabi tɛɛn na naxan godo saraxa ganden ma keli kore.

²⁷ Nayi, Alatala yi falan ti malekan xa, a yi silanfanna raso a tɛɛni. ²⁸ Na waxatini, Dawuda yi saraxane bama Oronan Yebusu kaana lonna nan ma, bayo a bata yi a kolon a Alatala a yabima mɛnna nin. ²⁹ Na waxatini, Musa Alatala Batu Bubun naxan nafala tonbonni, na yi na taan kideni Gabayon yi, e nun saraxa gandena, saraxa gan daxine yi bama denaxan yi. ³⁰ Koni, Dawuda mi yi sigɛ mɛnni Ala maxɔdindeni, bayo a yi gaxuxi Alatalaa malekana silanfanna yɛɛ ra.

22

¹ Dawuda yi a fala, a naxa, “En Marigina Alatalaa banxin ti be, e nun saraxa gandena, Isirayila saraxa gan daxine bama a xa denaxan yi.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

² Dawuda yi yamarin fi a xɔjɛn naxanye dɔxi Isirayila yamanani, a ne xa malan. A yi ne findi gɛmɛ masonle ra Ala Batu Banxin ti feen na. ³ Dawuda yi wure gbege feen, naxanye findima banxin gbangban seene nun dɛɛn singan seene ra. A yi sula gbege fan fen naxan yatɛ mi yi nɔɛ kolonjɛ. ⁴ Sidɔn kaane nun Tire kaane yi Dawuda mali suman wudi fajin gbege fendeni. ⁵ Dawuda yi a fala, a naxa, “N ma diin Sulemani munma kɔxɔ singen, a mɔn mi wanla kolon. Banxin naxan tima Alatala xa, na lanma a xa tofanjɛ ayi, a rayabu siyane birin yɛtagi.” Na ma, Dawuda se gbege malan nɛn na banxin ti feen na benun a xa fasa.

⁶ Dawuda yi a diin Sulemani xili, a yi a fala a xa fa fala a xa banxin ti Alatala xa, Isirayilaa Ala. ⁷ Dawuda yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma diina, n bata yi a miri n bɔjɛni, n xa banxin ti Alatala xa, n ma Ala, ⁸ koni Alatala

a fala nen n xa, a naxa, 'I bata muxu wuyaxi faxa yenge wuyaxi yi, i nama banxin ti n xa. Yenge soon nan i ra, i bata faxa gbege ti n yetagi. ⁹ Koni, i diina nde sotoma nen, naxan findima bɔɔɛ xunbeli muxun na, n matabun fima naxan ma a yaxune fe ra. A xili bama nen Sulemani. Isirayila yamaan luma nen bɔɔɛ xunbenli tun a siimayaan birin yi. ¹⁰ A tan nan banxin tima n xa n xinla binyama denaxan yi, a yi findi n ma diin na, n fan yi findi a fafe ra. A mangayaan sabatima nen Isirayila xun na habadan.' ”

¹¹ “Iki, n ma diina, Alatala xa lu i xɔn alogo i xa nɔ Alatalaa banxin tiye, i ya Ala, alo a a fala kii naxan yi lan i tan ma. ¹² Alatala xa fekolonna nun xaxili fajin fi i ma a na i findi mangan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani alogo i xa Alatalaa sariyan suxu, i ya Ala. ¹³ Feen birin sɔɔɔyama i xa nen, xa i Alatalaa sariyan nun a yamarine suxu, a naxanye soxi Musa yii Isirayila xa. I wɛkile, i sɛnɛ so! I nama kuisan, i nama gaxu fefe ye ra! ¹⁴ N bata wɛkile n yi xɛmaan kilo miliyɔn saxan e nun kilo wuli kɛmɛ naanin malan Alatala Batu Banxin ti feen na. N mɔn bata wure gbeti fixɛn kilo miliyɔn tonge saxan e nun naanin malan. Sulan nun wuren bata gbo ayi han a yaten mi nɔɛ kolonɛ. N bata wudin nun gemɛn fan fen. I mɔn xa nde sa e fari. ¹⁵ Walikɛ wuyaxi i yii naxanye fatan gemɛn masole, e nun naxanye fatan sawurane rafale gemɛn nun wudine ma, e nun yirawanla naxanye wanla sifan birin kolon. ¹⁶ Xɛmaan nun wure gbeti fixɛn nun sulan nun wurena i yii han a dangu ayi. Keli i ya wanla fɔlɔ keden na. Alatala xa i mali.”

¹⁷ Dawuda yi a fala Isirayila kuntigine birin xa, a e xa fa a diin Sulemani mali. A yi a fala e xa, a naxa, ¹⁸ “Alatala, ɛ Ala mi luxi ɛ xɔn ba? A mi bɔɔɛ xunbenla fixi ɛ ma yamanan birin yi ba? A bata be kaane sa n sagoni. Yamanan bata lu Alatala nun a yamaan bun ma. ¹⁹ ɛ Alatala, ɛ Ala fen ɛ bɔɔɛn nun ɛ niin birin na. ɛ siga, ɛ sa yire sarijanxin ti Marigina Alatala xa, ɛ Ala, alogo ɛ xa fa Alatalaa Layiri Kankiraan nun a se sarijanxine raso Ala Batu Banxini, Alatala xinla binyama denaxan yi.”

23

Lewi bɔnsɔnna muxune

¹ Dawuda to yelin fore, a yi a diin Sulemani dɔɔɔ Isirayila mangan na. ² A yi Isirayila kuntigine nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan. ³ E yi Lewi bɔnsɔnna muxune tɛnge, naxanye bata yi jɛɛ tonge saxan sɔɔ. E yaten yi siga han muxu wuli tonge saxan e nun solomasɛɛ. ⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata muxu wuli mɔɔɔɔɛn nun naanin sugandi alogo e xa e yengi lu Alatala Batu Banxin wanle xɔn. Muxu wuli sennin xa findi kitisane ra. Muxu wuli naanin yi findi dɛ kantan muxune ra. ⁵ Muxu wuli naanin yi findi Alatala tantun muxune ra maxaseene ra, n naxanye rafalaxi a tantun seen na.”

⁶ Dawuda yi Lewi bɔnsɔnna muxune yitaxun Lewi a diine denbaya yeɛn ma. Lewi a diine nan itoe ra: Gerisɔn nun Kehati nun Merari.

⁷ Gerisɔn ma diine nan itoe ra: Ladana nun Simeyi.

⁸ Ladanaa diine nan itoe ra: Yɛxiyɛli, a dii singen nun Setama nun Yowɛli. E birin malanxina muxu saxan.

⁹ Simeyi a diine nan itoe ra: Selomiti nun Xasiyɛli nun Haran. E birin malanxina muxu saxan. Ladanaa denbaya xunne nan ne ra.

¹⁰ Simeyi a diine nan itoe ra: Yaxati nun Sisa nun Yewusi nun Beriya. Simeyi a dii naaninne nan ne ra. ¹¹ Yaxati nan dii singen na. Sisa nan dii

firinden na. Koni, Yewusi nun Beriya mi dii wuyaxi sɔtɔ. Na ma, e yi e diine yatɛ denbaya kedenna ra e bɔnsɔn kɛdin ma.

¹² Kehati a diine nan itoe ra: Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeɓeli. E birin malanxina muxu naanin.

¹³ Amirama a diine nan itoe ra: Haruna nun Musa. Haruna yi rasarijan Ala xa alogo a xa lu wale yire sarijanxi fisamantenni, e nun a bɔnsɔnna muxune han habadan, alogo e xa wusulanna gan saraxan na Alatala xa, e yi wali a yetagi, e mɔn yi lu dubɛ muxune xa Ala xinli han habadan. ¹⁴ Musa tan findi Alaa muxun nan na. A diine yi lu Lewi bɔnsɔnna muxune ye.

¹⁵ Musaa diine nan itoe ra: Gɛrisɔmi nun Eliyeseri.

¹⁶ Gɛrisɔmi a diin nan ito ra: Sebuweli nan yi a dii singen na.

¹⁷ Eliyeseri a diine nan itoe ra: Rexabiya nan yi a dii singen na. Eliyeseri mi dii xɛmɛ gbɛtɛ sɔtɔ, koni Rexabiya dii wuyaxi sɔtɔ nɛn.

¹⁸ Yisehari a diine nan itoe ra: Selomiti nan yi a dii singen na.

¹⁹ Xebiron ma diine nan itoe ra: Yeriya nan yi a dii singen na, Amari a firindena, Yaxasiyeli a saxandena, e nun Yekameyami a naanindena.

²⁰ Yusiyeɓeli a diine nan itoe ra: Mike nan yi a dii singen na, Yisiya a firindena.

²¹ Merari a diine nan itoe ra: Maxali nun Musi. Maxali a diine nan itoe ra: Eleyasari nun Kisu. ²² Eleyasari faxa nɛn, a mi dii xɛmɛ yo lu, koni a dii tɛmɛne tan lu nɛn. Kisu a diine yi e dɔxɔ e jaxanle ra. ²³ Musi a diine nan itoe ra: Maxali nun Ederi nun Yeremoti. E birin malanxina muxu saxan.

²⁴ Ne nan findi Lewi yixɛtɛne ra naxanye findi bɔnsɔnna denbaya xunne ra, e keden kedenna birin xinle sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin kui. E yi walima nɛn Alatala Batu Banxin kui e barin na yi jɛɛ mɔxɔɗɛn sɔtɔ. ²⁵ Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala bata bɔɗɛ xunbenla fi a yamaan ma. A bata fa dɔxɔ Yerusalɛn yi habadan. ²⁶ Lewine mi fa Alaa Batu Bubun nun a muranne xalima yire gbɛtɛ yi sɔnɔn.” ²⁷ Fata Dawudaa yamari dɔnxɛne ra, Lewi bɔnsɔnna muxune tɛngɛ nɛn naxanye barin bata yi jɛɛ mɔxɔɗɛn sɔtɔ. ²⁸ Lewi bɔnsɔnna muxune nan yi Haruna yixɛtɛne malima Alatala Batu Banxin wanle ra. E tan nan yi a sansanna kuiin nun a banxin kuiin masuxuma, e mɔn yi seene rasarijanma, e yi wali xunxurine kɛ Ala Batu Banxini. ²⁹ E yi burune rafalama naxanye ralima Ala ma, e murutu fuɗɗin din naxan findima bogise saraxane ra, e buru ratetaren nafala, e nun donseen sifan birin. E tan nan mɔn yengi yi dɔxi ligaseene birin xɔn, sikenle nun ligaseen naxanye seen kuyen maligama. ³⁰ E yi lanma e xa siga Alatala tantundeni xɔtɔnna nun jinbanna lɔxɔ yo lɔxɔ. ³¹ E mɔn yi saraxa gan daxine bama Alatala xa Matabu Lɔxɔne ma e nun Kike Nɛnɛn sanle yi, e nun sali gbɛtɛye ma. E yi lanma e xa wali Alatala xa a sariyan xɔn. ³² E tan nan yi Naralan Bubun nun yire sarijanxin masuxuma. E yi Alatala batuden wanle birin kɛma e ngaxakedenna Haruna yixɛtɛne yamarin nan bun.

24

Saraxaraline yitaxun fena

¹ Haruna yixɛtɛne yi yitaxunxi a dii naaninne nan na. A diine nan itoe ra: Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara. ² Nadaba nun Abihu singen nan faxa benun e fafe xa faxa. E mi dii yo sɔtɔ. Eleyasari nun Itamara nan yi saraxaraline ra. ³ Eleyasari yixɛtɛna nde Sadɔki e nun Itamara yixɛtɛna nde Aximeleki yi Dawuda mali Harunaa diine yitaxundeni alogo e xa ti wanle ra.

⁴ Kuntigi wuyaxi yi to Eleyasari yixetene ye dangu Itamara yixetene ra. Nanara, e yitaxun ikiini: Denbaya xunna muxu fu nun sennin Eleyasari yixetene ye. Denbaya xunna muxu solomasexε Itamara yixetene ye. ⁵ E yi masensenna ti alogo e xa e yitaxun, e yi e ti e wanle ra. Na ma, Eleyasari yixetena ndee nun Itamara yixetena ndee birin yi findi yire sarijanxin kuntigine ra e nun kuntigine Ala xa. ⁶ Nataneli a diin Semaya, Lewi bənsəna muxun nan yi e xinle sebema mangan nun kuntigine nun saraxaraliin Sadəki nun Abiyatari a diina Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne yetagi e nun Lewi bənsəna muxune birin. E yi denbaya keden sugandi Eleyasari yixetene ye, e mən yi keden sugandi Itamara yixetene ye.

⁷ Denbayane sugandi masensenna xən ikiini: A singen Yehoyaribu nan suxu, a firindena Yeday, ⁸ a saxandena Xarimi, a naanindena Seyorimi, ⁹ a suulundena Malakiya, a sennindena Miyamin, ¹⁰ a soloferedena Hakəsi, a solomasexedena Abiya, ¹¹ a solomanaanindena Yosuwe, a fudena Sekani, ¹² a fu nun kedendena Eliyasibi, a fu nun firindena Yakimi, ¹³ a fu nun saxandena Xupa, a fu nun naanindena Yesebeyabi, ¹⁴ a fu nun suulundena Biliga, a fu nun sennindena Imeri, ¹⁵ a fu nun soloferedena Xesiri, a fu nun solomasexedena Hapisəsi, ¹⁶ a fu nun solomanaanindena Petaxi, a məxəjedena Esekiyeli, ¹⁷ a məxəjen nun kedendena Yakin, a məxəjen nun firindena Gamulu, ¹⁸ a məxəjen nun saxandena Delaya, a məxəjen nun naanindena Maasiya.

¹⁹ A yi lan e xa Alatala Batu Banxin wanle suxu na kii nin alo e benba Haruna a yamari e ma kii naxan yi alo Alatala, Isirayilaa Ala bata yi a yamari a ma kii naxan yi.

Lewi bənsəna muxu gbete ye fe

²⁰ Lewi bənsəna muxu gbeten naxanye sugandi, ne nan itoe ra: Amiramaa diine ye: Subayeli. Subayeli a diine ye: Yexedeya. ²¹ Rexabiya a diine ye: Yisiya, a dii singena. ²² Yisehari a diine ye: Selomiti. Selomiti a diine ye: Yaxati. ²³ Xebiron ma diine: a dii singen Yeriya nun a dii firindena Amari nun a dii saxanden Yaxasiyeli nun a dii naaninden Yekameyami. ²⁴ Yusiyele a diin Mike. Mike a diine ye: Samiri. ²⁵ Mike xunyen Yisiya. Yisiyaa diine ye: Sakari. ²⁶ Merari a diine ye: Maxali nun Musi e nun a diin Yaasiyaa diine. ²⁷ Merari mamandenne, Yaasiyaa diine: Sohami nun Sakuru nun Ibiri. ²⁸ Maxali a diina Eleyasari. Eleyasari mi dii yo sətə. ²⁹ Kisu a diine ye: Yerameeli. ³⁰ Musi a diine ye: Maxali nun Ederi nun Yerimoti. Lewi bənsəna muxune nan yi ne ra denbaya yēn ma.

³¹ E fan sugandi masensenna nan xən alo e ngaxakedenne, Haruna yixetene. Na liga Manga Dawuda nun Sadəki nun Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne nun Lewi bənsəna muxune nan yetagi. Na ma, denbayaan muxune birin yi suxi ki kedenna nin keli dii singen ma han a rananna.

25

Beti baane

¹ Dawuda nun sofa kuntigine yi muxuna ndee sugandi Asafi nun Heman nun Yedutun ma diine ye alogo e xa nabiyā falane ti betini bələnna nun kondenna nun karijanne ra. Na muxune xinle ni itoe ra naxanye yi na wanla kema. ² Asafi a diine ye: Sakuru nun Yusufu nun Netaniya nun Asarəla. Ne yi Asafi a yamarin nan bun. Asafi fan yi nabiyā falane tima betini

mangana yamarin bun. ³ Yedutun ma diine ye: Gedali nun Seri nun Esayi nun Simeyi nun Hasabi nun Matitiya. E birin malanxina muxu sennin. E yi lu e fafe Yedutun ma yamarin bun. Yedutun yi nabiya falane tima, a bəlonna maxa, a Alatala matəxə, a yi a tantun.

⁴ Heman a diine ye: Bukiya nun Matani nun Yusiyeḷi nun Sebuweli nun Yerimoti nun Xananiya nun Xanani nun Eliyata nun Gidaliti nun Romanti-Eseri nun Yosobekasa nun Maloti nun Hotiri e nun Maxasiyoti. ⁵ Muxuni itoe birin yi findixi Heman ma diine nan na naxan yi fetoon tima mangan xa fata Ala ra alo xiyena. Ala yi Heman sənben gbo ayi, a yi dii xeme fu nun naanin nun dii teme saxan fi a ma. ⁶ Ne birin yi e fafe a yamarin bun ma, e betine ba kariḵanne nun kondenne nun bəlonne ra Alatala Batu Banxin wanla ra. Asafi nun Yedutun nun Heman yi mangana yamarin nan bun ma. ⁷ Muxuni itoe nun e kon kaan naxanye xaranxi beti ba feene ma Alatala xa naxanye yi fatan, ne birin malanxina, muxu keme firin muxu tonge solomasexe e nun solomasexe. ⁸ E birin yi masensenna tima alogo e xa ti wanle ra, dii pəren nun fonna, karaməxən nun xarandiina.

⁹ Masensenna naxan ti, na yi Yusufu singe suxu Asafi xabilani.

A firindena, Gedali nun a ngaxakedenne nun a diine, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁰ A saxandena, Sakuru nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹¹ A naanindena, Yisiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹² A suulundena, Netaniya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹³ A sennindena, Bukiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁴ A soloferedena, Yesarela nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁵ A solomasexedena, Yesaya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁶ A solomanaanindena, Matani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁷ A fudena, Simeyi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁸ A fu nun kedendena, Asareḷi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁹ A fu nun firindena, Hasabi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁰ A fu nun saxandena, Subayeli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²¹ A fu nun naanindena, Matitiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²² A fu nun suulundena, Yeremoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²³ A fu nun sennindena, Xananiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁴ A fu nun soloferedena, Yosobekasa nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁵ A fu nun solomasexedena, Xanani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁶ A fu nun solomanaanindena, Maloti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁷ A mɔxɔɲɛdena, Eliyata nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁸ A mɔxɔɲɛn nun kedendena, Hotiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁹ A mɔxɔɲɛn nun firindena, Gidaliti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³⁰ A mɔxɔɲɛn nun saxandena, Maxasiyoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³¹ A mɔxɔɲɛn nun naanindena, Romanti-Eseri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

26

Ala Batu Banxin kantan tiine

¹ De kantanne yitaxunxi ikiini: Keli Kore xabilani, Kore a diin Meselemiya Asafi a denbayani. ² Meselemiya yi dii xemene sɔtɔ: Sakari nan yi a dii singen na, Yediyayeli a firindena, Sebadiya a saxandena, ³ Yataniyeli a naanindena, Elan a suulundena, Yehoxanan a sennindena, e nun Eliyehowenayi a soloferedena.

⁴ Obedi-Edɔn fan yi dii xemene sɔtɔ: Semaya nan yi a dii singen na, Yehosabadi a firindena, Yowa a saxandena, Sakara a naanindena, Nataneli a suulundena, ⁵ Amiyeli a sennindena, Isakari a soloferedena, e nun Pewule-tayi a solomasexɛdena. Ala bata yi barakan sa Obedi-Edɔn ma fe yi.

⁶ A dii singen Semaya yi dii xemene sɔtɔ naxanye findixi yɛɛratine ra e denbayane xun na bayo e senben yi gbo. ⁷ Semayaa diine nan itoe ra: Otini nun Refayeli nun Obedi nun Elesabada. Xeme wekilixin nan yi e ngaxakedenne Elihu nun Semakiya ra. ⁸ Obedi-Edɔn yixetene nan yi na muxune ra. E tan nun e diine nun e ngaxakedenne birin yi findixi muxu kɛndene nan na, e senben yi gbo Alaa wanli. Obedi-Edɔn yixetene birin malanxina muxu tonge sennin e nun firin.

⁹ Muxu kɛnden nan yi Meselemiyaa diine nun a ngaxakedenne fan na. E birin malanxina muxu fu nun solomasexɛ. ¹⁰ Merari a diin Xosa yi dii xemene itoe bari: Simiri, naxan fafe a findi a ngaxakedenne xunna ra hali dii singen to mi yi a ra, e nun ¹¹ Xiliki, a firindena e nun Tebaliya, a saxandena e nun Sakari, a naanindena. Xosaa diine nun a ngaxakedenne birin malanxina muxu fu nun saxan.

¹² De kantanne yi yitaxunxi na kii nin. E kuntigine nun e ngaxakedenne birin yi Alatala Batu Banxin wanla ra. ¹³ E yi masensenna tima nen alogo e xa a kolon naxan lan a xa deen naxan kantan. Muxu gbeene nun muxudine birin yi na kii nin denbayane birin yi.

¹⁴ Masensenna yi Selemiya suxu lan banxin sogeteden binna deen ma. Kɔmen binna deen masensenna yi a diin Sakari suxu, naxan findixi maxadi ti xaxilimaan na. ¹⁵ Masensenna yi Obedi-Edɔn suxu lan yiifari fɔxɔn deen ma. Se ramara banxin masensenna yi a diine fan suxu. ¹⁶ Banxin sogegododen binna deen masensenna yi Supimi nun Xosa suxu, e nun deen naxan xili Saaleketi naxan yi rabima kiraan binni naxan tema गयाan ma. Kantan muxune yi yɛɛ rafindixi e bode ma. ¹⁷ Lewi muxu sennin yi sogeteden binni, muxu naanin kɔmenna ma, muxu naanin yiifanna ma, muxu naanin se ramara banxini. ¹⁸ Sansanna binni, naxan sogegododen binni, muxu naanin

yi ti na kiraan de, muxu firin mon yi ti sansanna so deen yeteen na. ¹⁹ De kantanne yi yebaxi na kii nin Kora nun Merari yixetene ye.

²⁰ Lewi bonsanna muxuna nde Axiya nan yi yengi dxi nafunla nun se sarijanxine xon ma naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini. ²¹ Ladana yixetene Gerison xabilani, ne denbaya xunne nan itoe ra: Yexiyeli nun ²²Yexiyeli a diine Setama nun a xunyen Yoweli. Ne nan yi yengi dxi nafunle xon naxanye yi ramaraxi Alatala Batu Banxini.

²³ Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli xabilane yi, muxuni itoe nan ti wanle ra: ²⁴Musaa diin Gerisomi yixetena nde Sebuweli nan yi se ramara banxin feene xun na. ²⁵ A benba Gerisomi xunyena Eliyeseri yi Rexabiya soto, Rexabiya yi Esayi soto, Esayi yi Yorami soto, Yorami yi Sikiri soto, Sikiri yi Selomiti soto. ²⁶ Selomiti nun a ngaxakedenne nan yi yengi dxi nafulu sarijanxin xon ma, Manga Dawuda nun xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbeteeye seen naxanye fixi Ala ma. ²⁷ E seen naxanye birin tongoxi yengeni, e na ndee findi Alatala Batu Banxin masuxu seene ra. ²⁸ Selomiti nun a ngaxakedenne mon yi e yengi dxo nafunla xon ma, Nabi Samuyeli nun Kisu a diin Soli nun Neri a diina Abineri nun Seruyaa diin Yowaba naxan fi Ala ma.

²⁹ Yisehari xabilan muxuni itoe nan ti wanla ra: Kenaniya nun a diine nan yi yengi dxi kiti sa feene xon ma Isirayila yamaan xun na. ³⁰ Xebiron xabilan muxun naxanye ti wanla ra: Hasabi nun a ngaxakedenne nan yi yengi dxi Isirayila yamanan xon ma Yuruden sogegododen binni. Xeme kenden muxu wuli keden muxu keme solofere nan yi e ra, naxanye yi walima Alatala nun mangan xa. ³¹ Yeriya nan yi Xebiron xabilane xunna ra, fata xinle sebe kiin na e bonsan kedin ma. Dawudaa mangayaan je tonge naanideni, muxune yi bonsan kedine fefefese, e fa a kolon a xeme kende gbeena ndee yi Xebiron xabilane muxune ye Yaaseri taani Galadi yamanani. ³² Yeriya nun a ngaxakedenne, xeme kenden muxu wuli firin muxu keme solofere nan yi e ra. Denbaya xunne nan yi a birin na. Manga Dawuda yi e findi Ruben nun Gadi nun Manase bonsan xunne ra Ala nun mangana feene birin yi.

27

Isirayilaa sofane fe

¹ Isirayila kaan naxanye wali mangana ganli, ne nan itoe ra, xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbeteeye. E yitaxunxi muxu wuli mxarjen nun naanin yeen nan ma. Neen kike yo kike gali keden yi fama nen walideni mangan xa.

² Sabadiyeli a diin Yasobeyami nan yi gali singen kuntigin na jeen kike singeni. Muxu wuli mxarjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ³ Sabadiyeli yi findixi Peresi yixetena nde nan na. A tan nan findi ganla birin kuntigin na jeen kike singeni.

⁴ Axoxi xabilan muxuna nde Dodayi yi findi gali kuntigin na jeen kike firinden. Mikiloti yi findi a sofa kuntigin na. Muxu wuli mxarjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁵ Saraxarali Yehoyadaa diin Benaya yi findi gali kuntigin na jeen kike saxanden. Muxu wuli mxarjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁶ Benaya nan yi Dawudaa sofa wexilexi tonge saxanne xunna ra. A diina Amisabadi yi a ganla nin.

⁷ Yowaba xunyena Asaheli yi findi gali kuntigin na jeeen kike naanindeni. A diin Sebadiya nan ti a joxon na. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁸ Samehuti Yisira kaan yi findi gali kuntigin na jeeen kike suulundeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁹ Ikési a diina Ira Tekowa kaan yi findi gali kuntigin na jeeen kike sennindeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁰ Eframi bənsənnə muxuna nde Xeləsi Pelon kaan nan yi findi gali kuntigin na jeeen kike soloferedeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹¹ Sera xabilan muxuna nde Sibekayi Xusa kaan yi findi gali kuntigin na jeeen kike solomasexedeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹² Bunyamin bənsənnə muxuna nde Abiyeseri Anatoti kaan yi findi gali kuntigin na jeeen kike solomanaanindeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹³ Sera xabilan muxuna nde Maharayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jeeen kike fudeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁴ Eframi bənsənnə muxuna nde Benaya Piraton kaan yi findi gali kuntigin na jeeen kike fu nun kedendeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁵ Otiniyeli xabilan muxuna nde Xelidayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jeeen kike fu nun firindeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁶ Kuntigin naxanye yi Isirayila bənsənnə xun na, ne ni i ra:

Rubən bənsənnə xun na, Sikiri a diina Eliyeseri.

Simeyən bənsənnə xun na, Makaa diin Sefati.

¹⁷ Lewi bənsənnə xun na, Kemuyeli a diin Hasabi.

Haruna yixetene xun na, Sadoki.

¹⁸ Yuda bənsənnə xun na, Dawuda tada Elihu.

Isakari bənsənnə xun na, Mikeli a diina Omiri.

¹⁹ Sabulon bənsənnə xun na, Abadi a diin Yisemaya.

Nafatali bənsənnə xun na, Asiriyeli a diin Yerimoti.

²⁰ Eframi bənsənnə xun na, Asasiyaa diin Hoseya.

Manase bənsənnə fəxə kedenna xun na, Pedayaa diin Yoweli.

²¹ Manase bənsənnə fəxə kedenna fan xun na Galadi yamanani, Sakari a diin Yido.

Bunyamin bənsənnə xun na, Abineri a diin Yaasiyeli.

²² Dan bənsənnə xun na, Yeroxamaa diina Asareli.

Isirayila bənsən kuntigine nan ne ra.

²³ Dawuda mi xemene tenge, naxanye barin munna yi jee moxojen ti bayo Alatala bata yi a fala a Isirayila kaane wuyama ayi nen alo sarene kore.

²⁴ Seruyaa diin Yowaba bata yi Isirayila kaane yatə fəlo, koni a mi a rajan masəto Alaa xəlon ma lan Isirayila yamaan ma. Na yatən mi sebe Dawudaa taruxu kedine kui.

Mangana kuntigi gbete ye fe

²⁵ Adiyeli a diina Asamaweti nan yi mangana nafulu kantanna ra.

Yusiyaa diin Yonatan nan yi nafulu kantanna ra banxidene nun taa gbeteene nun kantan ti banxi matexine yi. ²⁶ Kelubu a diina Esiri nan yi xee biine xunna ra. ²⁷ Ramati kaan Simeyi nan yi manpa bili nakə feene xun na.

Sefami kaan Sabidi nan yi manpa bili bogine nun manpa feene xun na.

²⁸ Gederi kaan Baali-Xanan nan yi oliwin nun burunna xode binle fe xun na yamanan lanbanni.

Yowasa nan yi ture feen xunna ra.

²⁹ Sitirayi Saron kaan nan yi jingene fe xunna ra Saron yamanani.

Adalayi a diin Safati nan yi jingene fe xunna ra lanban yirene yi.

³⁰ Sumayila bənsənna muxuna nde Obili nan yi jəgəməne fe xunna ra.

Yexedeya Meronoti kaan nan yi sofanle fe xunna ra.

³¹ Yasisi nan yi siine nun yexene fe xunna ra, Hagari bənsənna muxuna. Na muxune nan yi yengi dəxi Manga Dawuda sətə seene xən ma.

Dawuda bundəxəne

³² Manga Dawuda səxə Yonatan findi a kawandi muxun nun a sebeli tiin nan na, a fekolonna yi gbo.

Xakimoni a diin Yexiyeli nan yi mangana dii xemene masuxu muxun na.

³³ Mangana kawandi muxun nan yi Axitofeli fan na.

Mangan xəyi nan yi Xusayi ra, Araka bənsənna muxuna nde. ³⁴ Benayaa diin Yehoyada nun Abiyatari nan lu Axitofeli jəxəni. Yowaba nan yi mangana gali kuntigin na.

28

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tən

¹ Dawuda yi Isirayila kuntigine birin malan Yerusalen yi. Bənsən xunne nun gali kuntigin naxanye yi walima mangan xa, ne yi fa, e nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kemə xun na. Kuntigine fan yi fa naxanye yi goronne nun xuruseene xun na, mangan nun a diine gbeen yi naxanye ra, e nun manga banxin kuntigine nun sofa wəkiləxine nun sofa kəndene birin.

² Manga Dawuda yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, n ma yamana, ε tuli mati n xuiin na! N yi waxi banxina nde ti feni Alatalaa Layiri Kankiraan dəxə denaxan yi, en ma Ala san tidena, n yi n yitən a ti feen na. ³ Koni, Ala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi banxin tima n xa, bayo sofaan ni i ra, i bata muxune faxa.’ ⁴ Koni, Alatala, Isirayilaa Ala bata n sugandi n bənsənna birin tagi alogo n xa findi Isirayila mangan na habadan, bayo a bata Yuda bənsənna sugandi kuntigin na, a yi n fafe a denbayaan sugandi Yuda bənsənna, a yi n tan sugandi n fafe a denbayani, a yi n dəxə mangan na Isirayila xun na.

⁵ Iki, a bata dii wuyaxin naxan fi n ma, a bata Sulemani sugandi ne ye alogo a xa a dəxə n jəxəni mangan na Alatala xa Isirayila xun na. ⁶ A bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I ya dii xemən Sulemani nan n batu banxin tima e nun n ma yinne, bayo n bata a tan nan sugandi, a findima nən n ma diin na, n yi findi a fafe ra. ⁷ N mangayani tənma a xa nən naxan luma habadan, xa a n ma yamarine nun n ma sariyane suxu alo to.’ ⁸ Nayi, iki, Isirayila kaane birin yətagi, Alatalaa yamana, e nun en ma Ala yətagi naxan tuli tixi en na, ε səbe so Alatala en ma Alaa yamarine xaranna ma, ε yi e suxu. Nayi, ε luma nən yamana fajini ε denaxan yi, ε mən yi a lu e kəen na ε yixetene xa. ⁹ I tan, n ma dii xemən Sulemani, kata Ala kolondeni n walixi naxan xa, a batu i bəjən ma feu e nun i niin birin na. Alatala i bəjəne yi feene birin fəsefəsəma, a muxune miriyane birin kolon. Xa i a fen, a tinma nən n yi a to. Koni xa i i mē a ra, a

mema i ra nen habadan. ¹⁰ Iki, i nɔɛ a kolonɔɛ nen a Alatala bata i sugandi alogo i xa a batu banxin ti a xa, denaxan findima a yire sariɔanxin na. Nayi, i sɔbɛ so, i wanla ke.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti kiin kedɛn so Sulemani yii

¹¹ Dawuda yi yire sariɔanxin ti kiin kedɛn so Sulemani yii, e nun banxin naxanye tima a rabilinni e nun gbeti ramaraden nun konkon naxan mate e birin xa hanma denaxan a kui, e nun Layiri Kankiraan dɔxɔma denaxan yi. ¹² A mɔn yi wama denaxanye birin ti feni, a yi ne fan ti kiin kedɛn so a yii, Alatala Batu Banxin yinne nun banxin naxanye tima yinna xɔn a rabilinni, e nun nafulu ramaradene Ala Batu Banxini, e nun se sariɔanxine ramaradene. ¹³ A yi saraxaraline nun Lewine xinle seɓen fan so a yii, e nun walikeɛn naxanye yi lanma e yi wanle rakamali Alatala Batu Banxini, e nun seen naxanye yi rawalima na kui. ¹⁴ A yi xɛma seene birin binyan xasabin yita a ra, e nun gbeti fixɛ seene binyana, birin nun a rawali kiina, ¹⁵ lenpu dɔxɔ se xɛma daxine nun lenpu xɛma daxine nun lenpu dɔxɔ se gbeti fixɛ daxine nun lenpu gbeti fixɛ daxine binyane, birin nun a rawali kiina, ¹⁶ e nun xɛma tabanle birin binya xasabina, burune yi sama naxanye fari Ala Batu Banxini, e nun gbeti fixɛ tabanle, ¹⁷ e nun sube tongo se xɛma daxine nun wuli xuya goron xɛma daxine nun igelengen xɛma daxine birin binyana e nun xɛma barama daxine nun barama gbeti fixɛ daxine birin binyana, birin nun a rawali kiina. ¹⁸ A mɔn yi wusulan ganden ti kiin kedɛn so a yii, e nun a xɛma fajin binyan xasabina. A mɔn yi wontoron nafala kiin kedɛn fan so a yii, naxan yi tixi maleka gubugubu kan sawura xɛma daxine bun naxanye gabuteye yi bandunxi Alatalaa Layiri Kankiraan xun ma. ¹⁹ Nayi, Dawuda yi a fala, a naxa, “Itoe birin seɓexi kedɛn kui n naxan sɔtɔxi Alatala ra. Ala nan kolonna fi n ma n banxin ti kiini ito seɓe kedini.” ²⁰ A mɔn yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma dii xemena, i wekile, i senɓe so, i wanla ke. I nama kuisan, i nama gaxu! Amasɔtɔ Marigina Alatala, n ma Ala luma nen i xɔn. A mi i rabeɔinɔɛ mumɛ! A i malima nen han i yelin wanli ito birin nakamale Alatala Batu Banxina fe yi. ²¹ Saraxaraline nun Lewine fan mɔn i fema Ala Batu Banxin tideni. Muxu ɔenige fajine fama nen i malideni wanli ito ra, kuntigine nun yamaan birin luma nen i ya yamarin bun.”

29

Kiseene Ala Batu Banxin ti feni

¹ Manga Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “N ma diin Sulemani, Ala naxan sugandixi, na munma kɔxɔ, a mi wanla kolon singen. Wanla naxan be, a gbo, bayo banxini ito mi tima muxune xan xa fɔ Marigina Alatala. ² N bata n senɓen birin nawali alogo n xa Ala Batu Banxin ti feni tɔn. N bata xɛmaan nun gbeti fixɛn nun sulan nun wuren nun wudin nun gemɛ tofajin nun dayimu daxon sifan birin nun gemɛ fajin fixɛ gbegbe malan. ³ N naxan birin yitɔn yire sariɔanxin ti feen na, n bata n ma xɛmaan nun n ma gbeti fixɛn fan sa na fari n sɔtɔ seene ye bayo n na n sɔbɛ soxi Ala Batu Banxina fe ma. ⁴ Na yatene ni i ra: xɛmaan kilo wuli kemɛ wuli firin naxan keli Ofiri yi e nun gbeti fixɛ fajin kilo wuli kemɛ firin wuli tonge saxan e nun solomaseɛ. Na sama banxi kankene nan ma. ⁵ Xɛmaan nun gbeti fixɛni itoe sama seene nan ma a lan e xa sa naxanye ma e nun yiirawanle yii funfune birin. Iki, nde en tan ye naxan ɔenigen tonge Alatala xa to?”

⁶ Denbaya xunne nun Isirayila bənsən xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun mangana wali xunne, ne birin yi jenenigen tongo wanli ito xili yi. ⁷ E yi fa finmaseni itoe ra Ala Batu Banxin ti feen na: xemaan kilo wuli keme wuli tonge solofere kilo solomasexe e nun naanin, e nun gbeti fixen kilo wuli keme saxan wuli tonge naanin e nun sulan kilo wuli keme sennin wuli fu nun firin e nun wuren kilo miliyən saxan wuli keme naanin. ⁸ Birin yi geme tofajine so Gerisən yixeten Yexiyeli yii, Alatala Batu Banxin nafulu ramarana. ⁹ Yamaan yi sewa na jenenige ma seene fe ra, bayo e bata na liga e bəjen birin na Alatala xa. Manga Dawuda fan yi sewa na fe ra.

Dawuda Ala maxandina

¹⁰ Dawuda yi Alatala tantun yamaan birin yetagi. A yi a fala, a naxa, “Nxu benba Isirayilaa Ala, Alatala, tantunna i xa habadan han habadan.

¹¹ I tan, Alatala, gboon nun senben nun binyen nun mangayaan nun tantunna birin i xa. Seen naxan birin kore xonna nun bəxə xonna ma, i tan nan gbee ne birin na. I tan, Alatala nan mangan na. I tan nan dunuɲa birin xun na.

¹² Bannayaan nun xunna kenla fataxi i tan nan na. I tan nan feen birin xun na, senben nun fangan birin i tan nan yii. Senbena i tan nan na i muxune fe yite, i yi e senbe so.”

¹³ “Iki, nxə Ala, nxu i tantunma, nxu yi i xili magaxuxin binya.

¹⁴ Nanse n tan na? Nanse n ma yamaan na naxan a lige nxu yi nɔ finmaseen sifani itoe fiye? A birin kelixi i tan nan yii. Nxu naxan soma i yii, na birin kelixi i tan nan singe yii.

¹⁵ Nxu findixi xəjɛne nan na i yee ra yi, alo nxu benbane yi kii naxan yi. Nxə siimayaan luxi nen dunuɲa yi alo nininna naxan danguma. Yigi yo mi nxu xa.

¹⁶ Alatala, nxə Ala, finmase fajini itoe birin kelixi i tan nan yii, nxu naxan malanxi alogo nxu xa banxin ti i xili sarɲanxin binyama denaxan yi. I tan nan gbee na birin na.”

¹⁷ “N ma Ala, n na a kolon a i muxune bəje yi feene kolon, tinxinyaan mən nafan i ma. N bata saraxani ito jenenige i xa n bəje tinxinxini.

N mɔn bata a to sɛwani
i ya yamaan fan be
alogo e xa jɛnige ma saraxane ba i xa.

¹⁸ Alatala, nxu benbane Ibrahima
nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala,
i xa xaxinli ito sa i ya yamaan bɔjɛni
alogo e xa lu i fɔxɔ ra habadan.

¹⁹ I xa n ma diin Sulemani mali
alogo a fan xa lu i ya yamarine nun i ya sariyane fɔxɔ ra,
a lu i ya tɔnne fɔxɔ ra a bɔjɛn ma feu!
A mɔn yi banxini ito ti n naxan ti fe yitɔnxi.”

Sulemani yi ti Dawuda jɔxɔni

²⁰ Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “Tantunna Alatala xa, ε Ala.”
Yamaan birin yi Alatala tantun, e benbane Ala, e fa e yigodo, e e xinbi sin
Alatala nun mangan yetagi. ²¹ Na xɔtɔn bode, Isirayila kaane yi saraxane ba
Alatala xa. E saraxa gan daxi gbege ba, tura wuli keden nun konton wuli
keden e nun yeɛɛ dii wuli keden. E mɔn yi minse saraxane nun saraxa gbete
wuyaxi ba Isirayila birin ma fe ra. ²² Na lɔxɔni, e yi e dege, e yi e min Alatala
yetagi sɛwa gbeeni. E mɔn yi Dawudaa diin Sulemani dɔxɔ mangan na a
firinden. E yi turen sa a xunni Alatala yetagi, a xa findi e yeɛratiin na. E yi
Sadaki fan dɔxɔ saraxaraliin na. ²³ Sulemani yi dɔxɔ Alatalaa manga gbɛɛni,
a findi mangan na a fafe Dawuda jɔxɔni. A yi xunna kenla sɔtɔ, Isirayila birin
yi a yamarin suxu. ²⁴ Kuntigine nun sofa wekilɛxine nun Manga Dawudaa
dii xɛmɛne birin yi de xuiin tongo a e luma nen Manga Sulemani a yamarin
bun ma. ²⁵ Alatala yi Sulemani a fe yite Isirayila muxune birin yetagi. A yi a
mangayani te dangu Isirayila manga singene birin na.

Dawuda saya fena

Mangane Singen 2.10-12

²⁶ Yese a diin Dawuda yi mangayaan liga Isirayila birin xun na. ²⁷ A
jɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, jɛɛ solofere Xebiron
taani, jɛɛ tonge saxan e nun saxan Yerusalɛn taani. ²⁸ A siimaya xunkuyen
sɔtɔ nɛn, a laxiraya foriya fajin nun sɛwani. Herisige kanna nan yi a ra, a
binyen fan sɔtɔ nɛn. A dii Sulemani yi findi mangan na a jɔxɔni. ²⁹ Manga
Dawuda kewanle, a fɔlɔna han a rajanna, ne birin sebexi fetoon Samuyeli
nun Nabi Natan nun fetoon Gadi e kedine kui. ³⁰ Kedini itoe a mangayaan
nun a wekilɛn nan ma fe falama e nun feen naxanye liga a waxatini Isirayila
yamanan nun yamana gbɛtene yi.

Taruxune Firindena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔ firin. Keli a sora singen ma han a sora solomanaaninna, na Dawudaa dii xemɛn Manga Sulemani a mangayaan nan ma fe falama. Keli a sora fuu ma han a sora tonge saxan e nun senninna, na Sulemani yixetene mangayane nan ma fe falama Yuda yamanani Isirayila yamanan yifari fɔxɔni, han Nebukadanesari Yerusalɛn suxu waxatin naxan yi. Yuda yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Babilɔn taani konyiyani.

Sulemani a xaxilimayana fe Mangane Singen 3.1-15

¹ Dawudaa dii xemɛn Sulemani a mangayaan sabati nen han! Alatala, a Ala lu nen a xɔn, a yi a findi manga binyaxin na. ² Sulemani yi Isirayila yamaan birin maxili, gali kuntigin naxanye yi muxu wuli xun na e nun naxanye yi muxu kemɛ xun na, e nun Isirayila muxu gbeene nun denbaya xunne birin. ³ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin yi sa e malan taan kideni Gabayon taani, amasɔtɔ e nun Alaa Naralan Bubun yi tixi mɛnna nin, Musa, Alatalaa walikɛɛn bubun naxan ti tonbonni. ⁴ Koni, Dawuda bata yi siga Alaa Layiri Kankiraan* na Kiriyati-Yeyarin taani, a denaxan yitɔn a xili yi, amasɔtɔ a bata yi bubuna nde ti Yerusalɛn yi nun. ⁵ Besalɛli, Yuri a dii xemɛna, Xuru mamandenna, na saraxa ganden naxan nafala sulan na, na fan yi tixi mɛnna nin Alatala Batu Bubun yetagi Gabayon taani. Sulemani nun yamaan yi e malan mɛnni Alatala maxɔdin xinla ma. ⁶ Sulemani siga saraxa gande sula daxin dɛxɔn mɛnna nin Alatala yetagi a yi saraxa gan daxin wuli keden ba Ala xa Naralan Bubuni. ⁷ Na lɔxɔn yetɛɛn kɔɛɛn na, Ala yi mini Sulemani xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma, na maxɔdin, n na a soma i yii nen.” ⁸ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata n fafe Dawuda, i ya walikɛɛn suxu hinanni, i yi n findi mangan na a jɔxɔni. ⁹ Iki, Marigina Alatala, i layirin naxan tongo n fafe xa, na rakamali, amasɔtɔ i bata n findi mangan na yama gbeen xun na naxan wuya alo burunburunna. ¹⁰ Yandi, xaxili fajin nun fe kolonna fi n ma, alogo n xa nɔ i ya yamaan makite. Xa na mi a ra, nde nɔɛ i ya yama gbeeni ito marɛ?” ¹¹ Ala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “I mi nafunla maxɔdinxɔ, i mi binye maxɔdinxɔ, i mi a falaxi a i yaxune xa faxa, i mi siimaya xunkuyen maxɔdinxɔ. Koni i xaxilimayaan nun fekolonna nan maxɔdinxɔ alogo i xa nɔ n ma yamaan matinxɔnɛ, n ni i findixi mangan na naxan xun na. ¹² Nanara, n xaxilimayaan nun fekolonna soma i yii nen. N mɔn yi nafunla nun binyen nun seen birin fi i ma, manga yo munma naxan sɔtɔ singen, gbete mɔn mi naxan sɔtɔma ba i tan na.”

¹³ Sulemani yi keli taan kideni Gabayon yi Naralan Bubun yi denaxan yi, a xete Yerusalɛn yi, a yi lu mangayani Isirayila yi.

Sulemani sɛnbɛna fe Taruxune Firinden 9.25-28 nun Mangane Singen 10.26-29

¹⁴ Sulemani yi yenge so wontorone nun sofane malan, wontoro wuli keden kemɛ naanin e nun sofa wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalɛn yi, a yi a dɔnxɛne rasiga taane yi a wontorone yi ramarama denaxanye yi. ¹⁵ Xɛmaan

* **1:4:** 1.4Layiri Kankirana fe mɔn sebxɔ Xɔryaan 25.10-22 kui.

nun gbeti fixen yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudine fan yi wuya alo burunna xode binla naxanye yi yamanan lanban yireni. ¹⁶ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ¹⁷ Wontoron naxan yi kelixi Misiran yamanani, na yi sarama gbeti fixen kilo sennin nan na. Soon yi sarama gbeti fixen kilo keden e nun a tagiin nan na. Na yulane nan mon yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

Sulemani yi Ala Batu Banxin ti feni ton

¹⁸ Sulemani yi yamarin fi a e xa Alatala Batu Banxin ti a xinla binya feen na, e nun manga banxina a tan Sulemani xa.

2

¹ Manga Sulemani yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, gemme sonle muxu wuli tonge solomasexe, muxu wuli saxan kemme sennin e kantan tiine ra.

² Sulemani yi xeraan nasiga Tire mangan Xurami ma, a naxa, “I naxan liga n fafe Dawuda xa, na liga n fan xa, i fofone rasiga naxan ma alogo a xa banxin ti a yete xa. ³ N waxi banxin ti feni Alatala xa, n ma Ala, a xinla binya feen na alogo nxu xa saraxane rali a ma, e nun wusulan xiri fani gan daxine a yetagi, e nun burun nalixina a yetagi, e nun saraxa gan daxine xotonna nun jinbanna ra, e nun Matabu Loxone yi, e nun kike nenen sanle ma, e nun Alatala en ma Alaa sali loxone birin yi. Na nan daxa a liga Isirayila yamanani waxatin birin. ⁴ N waxi Ala Batu Banxin naxan ti fe yi, a lanma nen a findi banxi gbeen na, amasoto nxo Ala gbo alane birin xa. ⁵ Koni nde noe banxin tiye a xa? Hali kore xonna nun a gbona, a mi noe xanji a yi. Nde n tan na naxan a lige n tan yi banxin ti a xa? N saraxa ganden nan tun tima a xa. ⁶ Nayi, yiirawanla nde rafa n ma, naxan fatan xemaan nun gbeti fixen nun wuren nafale. A mon fatan gesen wurundunje, a fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadaxine rafale. A xa fa sa n ma yiirawanle fari n fafe Dawuda naxanye sugandi Yerusalen taan nun Yuda yamanani. ⁷ I mon xa Liban sumanne rafa n ma e nun fofone nun xarinne, bayo n na a kolon a i ya walikene fatan Liban wudine sege. Nayi, n ma walikene nun i ya walikene noe wale nen e bode yi, ⁸ e yi wudi wuyaxi yitan n xa, bayo n waxi banxi gbeen nan ti fe yi Ala Batu Banxin na. ⁹ I ya walikene naxanye wudine sege ma e yi e yibolon, n murutu fupin kilo wuli sennin nan soma ne yii e nun fundenna kilo wuli sennin e nun manpaan litiri kemme solomasexe e nun turen litiri kemme solomasexe.”

Mangane Singen 5.15-26 nun 7.13-14

¹⁰ Tire mangan Xurami yi Sulemani a falan yabin sebe kedini, a naxa, “Alatala to a yamaan xanuxi, a bata i findi mangan na e xun na.” ¹¹ Xurami mon yi a fala a xa, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma, Isirayilaa Ala, naxan boxon nun kore xonna daxi, a yi dii xaxilimaan fi Manga Dawuda ma naxan Alatala Batu Banxin tima e nun manga banxina a yete xa. ¹² Iki, n muxuna nde rasigama i ma naxan xaxili gbo, a fatan wale. Xirami-Abi nan na ra, ¹³ a nga kelixi Dan bonsonna nin, Tire kaan nan a fafe ra. A fatan xemaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun gemen wale. A mon fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadaxin nafale. A mon fatan wanla sawuran sifan birin nafale, a noe seene birin nafale nen muxune naxanye maxodinje a ra. E nun i ya yii ra walikene xa sa wali e bode xon e nun i fafe Dawuda gbee muxu sugandixine. ¹⁴ Iki, n kannu, tin i xa murutun

nun fundenna nun turen nun manpaan nasiga i ya walikεne ma, i naxanye fe falaxi. ¹⁵ Nxu sa Liban wudine sege ma nen han i waxi xasabin naxan xon ma. Nxu yi e rasiga i ma igen xun ma han Yafa taani, i sa e tongo menni, i siga e ra Yerusalen yi.⁹

Mangane Singen 5.27-32

¹⁶ Xorɛn naxanye birin yi Isirayila yamanani, Manga Sulemani yi ne birin yate alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. Muxu wuli kemε wuli tonge suulun wuli saxan kemε sennin. ¹⁷ A yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, muxu wuli tonge solomasεεε gemε masonle ra geyaan ma, muxu wuli saxan kemε sennin kantani tiine nun yamaan nawali muxune ra.

3

Ala Batu Banxin ti fena

Mangane Singen 6.1-38

¹ Manga Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti folo Yerusalen yi Moriya geyaan fari, denaxan yita a fafe Dawuda ra, a fafe Dawuda denaxan yiton Oronan Yebusu kaana lonna ma. ² A banxin ti folo a mangayaan jee naaninden kiken firinden nan ma. ³ Sulemani yi Ala Batu Banxin beten sa, a kuyana nongonna ye tonge suulun e nun naanin, a yigbona nongonna ye moxore. ⁴ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nongonna ye moxore, a kuyan nun banxini gboon yi lan, banxini teena nongonna ye moxore. Sulemani yi xema yilenlɛnxine sa na birin ma. ⁵ A yi farinne kankan banxin pala gbeen kankene birin ma, a yi xema fanin sa farinne ma, a yi tugu deen nun yoloxondi sawurane rafala xemani. ⁶ A yi banxin natofan gemε fanine ra, xemaan tan yi kelima Parabayimi nin. ⁷ A yi xema yilenlɛnxine sa Ala Batu Banxin ma, e nun a xalanbene nun a de wudine nun a deene. A yi maleka sawurane soli banxi kankene ma.

⁸ Palaan naxan xili yire sarjɛnxi fisamantenna, a yi na ti Ala Batu Banxini, naxan nun banxini gboon yi lan, a kuyana nongonna ye moxore. A yi xema fani yilenlɛnxine sa na palaan ma, kilo wuli moxoreen nun keden. ⁹ Kilo tagiin nan yi a gbangan lantuman xema daxin keden kedenna birin binyan na. A mon yi xema yilenlɛnxine sa banxin faxa binna birin ma.

¹⁰ A yi maleka sawuran firin ti banxin yire sarjɛnxi fisamantenni, a xema yilenlɛnxine sa ne fan ma. ¹¹ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nongonna ye moxore. Sawura singen gubugubu keden yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han Ala Batu Banxin kankena, a gubugubun boden fan yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹² Na sawura firinden gubugubu keden fan yi kuya nongonna ye suulun, a fan yi sigaxi han banxi kanken foxo kedenna bonna, a gubugubu boden fan yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹³ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nongonna ye moxore. E yi tixi e sanne xun na, e yee rafindixi palaan ma.

¹⁴ A yi gari makadanxin nun a gbeela nun a mamiloxin soxon e bode ra ye masansan dugin na, maleka sawurane yi rafalaxi ne ma.

Saraxa gandena

Mangane Singen 7.15-22

¹⁵ A yi senbeten firin ti banxin yetagi, naxanye yi kuya nongonna ye tonge saxan e nun suulun. E xunna so kondene yi kuya nongonna ye suulun. ¹⁶ A yi

yol̄n̄x̄onne rafala, a yi e singan sen̄betenne ra. A girenada wudi bogi sawura kem̄e rafala, a yi e singan yol̄n̄x̄onne ra. ¹⁷ A yi sen̄betenne ti Ala Batu Banxin tanden ma, keden yiifanna ma, keden kom̄enna ma, yiifari ma xii yi xili Yakin, kom̄en ma xiina Boosu.

4

¹ A yi saraxa ganden nafala sulan na, a kuyana nonḡonna ye m̄ox̄ɔɔɛ, a yitena nonḡonna ye fu.

Ige ramarade gbeena
Mangane Singen 7.23-26

² Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilixi gbeen nafala, a yigbona nonḡonna ye fu, a yitena nonḡonna ye suulun. Nonḡonna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilin̄ɔɔ. ³ Ninge sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nonḡonna ye keden yo keden bun. Ninge sawurane yi rafalaxi safa firin nan ma, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi kedenna nan na. ⁴ Ige ramaraden yi d̄oxi tura sawura sula daxi fu nun firin nan fari, saxan yeɛ rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kom̄enna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nen, e birin gbindicin yi ige ramaraden nan bun ma. ⁵ Yiin ye keden nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi nen alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli kem̄e wuli m̄ox̄ɔɔɛ j̄ox̄on nan yi sama a kui.

Mangane Singen 7.38-39

⁶ A yi ige kundi fu rafala, a yi suulun d̄ox̄o yiifanna ma, suulun kom̄enna ma maxaden na, e nun saraxa gan daxine rasariɔandena. Ige ramarade gbeen nafala saraxaraline nan ma fe ra e maxaden na. ⁷ A yi lenpu d̄ox̄o seen xema daxin fu rafala alo a yi yitaxi kedini kii naxan yi, a yi e d̄ox̄o Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kom̄enna ma. ⁸ A yi tabali fu rafala, a yi e ti Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kom̄enna ma. A m̄on yi wuli xuya goronna xema daxi kem̄e rafala. ⁹ A yi yinna nde rafala saraxaraline xa, a m̄on yi yin gbeena nde rafala e nun a so deene, a yi sulan sa deene ma. ¹⁰ A yi ige ramara se gbeen d̄ox̄o Ala Batu Banxin yiifanna ma sogeteden binni. ¹¹ Xirami yi ige ramara seene nun teɛ k̄o seene nun goronne rafala.

Xirami yi yelin wanle birin na, a naxanye fol̄o Manga Sulemani xa Ala Batu Banxini: ¹² Sen̄beten xungbeen firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yol̄n̄x̄on yalane sen̄betenne kondene maxidi seene ra, ¹³ e nun girenada wudi bogi sawura kem̄e naaninna naxanye yi na yol̄n̄x̄on yala firinne ma naxanye yi saxi safa firinna ma e singan kondene rabilinni e maxidi seene ra, kenden naxanye yi luxi alo barama, ¹⁴ e nun ige maxali wontorone nun ige kundine e xun tagi, ¹⁵ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra, ¹⁶ e nun xube k̄o seene nun sube tongo seene.

Xirami-Abi muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ¹⁷ Mangan na seene rafala sula raxulunxin na d̄ox̄o kui gexine nan kui, Yuruden baan mer̄emer̄eni Suk̄oti taan nun Sereda taan longonna ra. ¹⁸ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yaten sulan xasabin kilon mi yi n̄ɔɔ kolon̄ɔɔ.

¹⁹ Sulemani m̄on yi seni itoe birin nafala Ala Batu Banxin xa, xema saraxa gandena e nun tabanle buru ralixin yi sama naxanye fari. ²⁰ Xema lenpu

dəxə seene nun xema lənpune, naxanye yi lanma e radεε yire sarıjanxi fisamantenna yetagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi,²¹ wudi fuge sawurane nun lənpune nun lənpu suxu se xema kəndε daxine.²² Filene nun wuli xuya goronne nun ige min seene nun dεene yire sarıjanxin so dεen nun Ala Batu Banxin so dεen na, xemaan nan yi ne birin ma.

5

¹ Manga Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, a fafe Dawuda bata yi seen naxanye birin dεntεε Ala xa nun, a yi fa ne birin na Ala Batu Banxini, gbetin nun xemaan nun seene birin. A yi e sa nafulu ramarani Ala Batu Banxini.

Layiri Kankiraan fa fena Mangane Singen 8.1-13

² Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bənsən kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan Yerusalen yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan mən xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.³ Isirayila xemene birin yi e malan mangan fema kike solofereden na, sali waxatini.⁴ Isirayila fonne birin to fa, Lewi bənsənna muxuna ndee yi fa kankiraan na.⁵ E yi kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarıjanxin naxanye yi a kui. Saraxaraliin naxanye yi Lewi bənsənni, ne nan e xali.⁶ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin malanxina a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi. E yi yeXεene nun jingene ba saraxan na, e yi wuya han e xasabin mi yi nœ kolonje.⁷ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a yireni, banxin yire sarıjanxi fisamantenni maleka sawurane gubugubune bun ma.⁸ Amasəto maleka sawurane gubugubune yi yibandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine nan xun ma.⁹ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarıjanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mən na han to.¹⁰ Walaxa firinne nan tun yi Layiri Kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe गयाan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹¹ Saraxaraline yi minima yire sarıjanxini waxatin naxan yi, saraxaraliin naxanye birin yi na, ne birin bata yi rasarıjan hali e to mi yi yεbaxi e yitaxun kii ma.¹² Lewi bənsənna beti bani itoe nan yi tixi Ala Batu Banxin saraxa ganden yiifanna ma, Asafi nun Heman nun Yedutun nun e diine nun e xabilane. E yi maxidixi taa dugi fajine nin. E karijanne nun kondenne nun bəlonne suxi e yii, saraxaraliin muxu keme firin nan yi tixi e fema naxanye yi xətane fema.¹³ Xəta fene nun beti baane to e malan Alatala batudeni, e yi a tantun, e yi xətane fe, e karijanne maxa e nun maxase gbεεye, e naxa, “Ala fan, a hinanna luma nen habadan!” Na waxatin yeteni, Alatalaa banxin yi rafe kundaan na.¹⁴ Saraxaraline mi yi nœ luyε na e wanla ra, bayo kundaan yi gbo, amasəto Alatalaa nərən bata yi Alaa banxin nafe.

6

Ala Batu Banxin nasarıjan fena Mangane Singen 8.12-21

¹ Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, “Alatala bata a ragidi a xa dəxə kunda yidimixini!

² N bata banxi fajin ti

naxan findima i dɔxɔden na, i tan Ala,
i luma denaxan yi habadan.”

³ Mangan yi a yeε rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba e xa. ⁴ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ⁵ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lɔxɔni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bɔnsɔnne xa, banxin tiye n xinla binya feen na denaxan yi, n mi mangan sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na. ⁶ Koni iki, n bata Yerusalɛn sugandi alogo n xinla xa lu na yi, n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’ ⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ⁸ Alatala bata yi a fala n fafe xa, a naxa, ‘Amasɔɔ i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fɔ i ya diina, i naxan sɔɔxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’ ”

¹⁰ Sulemani mɔn yi a fala, a naxa, “Alatala layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda jɔxɔni, n yi dɔxɔ Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹¹ N bata sa Layiri Kankiraan dɔxɔ mɛnni. Alatala layirin naxan xidi e nun Isirayila kaane tagi, na taxamasenna nan saxi a kui.”

Manga Sulemani Ala maxandina Mangane Singen 8.22-53

¹² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore. ¹³ Sulemani bata yi gbingbinna rafala wure gbeela ra tanden tagi, a yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yite nɔngɔnna ye saxan. A te na fari, a yi a xinbi sin Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ¹⁴ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xɔnna ma hanma bɔxɔ xɔnna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma nen i ya walikene xa naxanye sigan tima i yetagi e bɔɔɛn birin na. ¹⁵ I bata i ya falan nakamali i ya walikɛɛn xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i deɛn na, i bata na rakamali i senbɛni to. ¹⁶ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mɔn xa a liga i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I jɔxɔ yibiran mi jɔnɔɛ n yetagi mume Isirayilaa mangaya gbɛɛni, xa i ya diine n ma kiraan suxu, e sigan ti n yetagi tinxinni, e n ma sariyan suxu alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ¹⁷ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikɛɛn Dawuda xa! ¹⁸ Koni, Ala fa dɔxe muxune tagi dunuɔa yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi nɔɛ xajɛ a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ¹⁹ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli matima i ya walikɛna maxandine nun a mafanne ra, i tuli mati i tantun xuine nun maxandi xuine ra i ya walikɛɛn naxanye tima i xa to. ²⁰ I yeɛne ti banxini ito ra kɛɛn nun yanyin na. I a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nen!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikɛɛn naxan tima yireni ito mabinni. ²¹ I ya walikɛɛn nun i ya Isirayila yamana maxandine rasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

²² “Xa muxuna nde a boden hakɛn tongo, a yi nɔɔn sa a ma, a rakɔɔ, a xa fa a kɔɔ i ya yire sarijanxin yetagi banxini ito kui. ²³ I a xuiin name kore, i tin, i ya walikɛne kitin sa, i yi fe kalan yalagi, i yi a fe kalan goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tɔɔɛɛlana kitin sa, i yi a suxu a tɔɔɛɛni.”

24 “A nœ ligε nen yaxun yi i ya Isirayila yamaan nœ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xεte, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i yetagi banxini ito kui, 25 nayi, i xa e xuiin namε kore, i dijna i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bœxœn ma i naxan so e tan nun e benbane yii.”

26 “A nœ ligε nen kore xœnna yi balan, tulen mi fa fe mume e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yeε rafindi be ma, e yi i xandi, e yi i xinla binya, e xεte e yulubine fœxœ ra, bayo i bata e jaxankata, 27 nayi, i e xuiin namεma nen kore, i dijnama nen i ya walikεne yulubine ma e nun i ya Isirayila yamana. I yi e xaran kira fajin ma e daxa e xa bira naxan fœxœ ra. I tulen nafa bœxœn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

28 “A nœ ligε nen tœrœyana nde fan yi fa, alo fitina kamena hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara, e kun hanma tuguminne yi mini hanma sujene hanma yaxune na Isirayila kaane tœrœ waxatin naxan yi han e taa makantanxine yi, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure jaxine. 29 Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tœrœn nun e jaxankatan kolonma nen, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. 30 Nayi, i yi e yabi i dœxœdeni kore xœnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bœjε yi feen kolon, amasœtœ i tan nan keden pe adamadiine bœjε yi feene kolon. 31 Nayi, e gaxuma nen i yeε ra, e lu i ya kiraan xœn ma waxatin birin yi, e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

32 “Xœjœn naxan mi findixi i ya Isirayila yamaan muxun na, na fama nen be sa keli yamana makuyeni, i xili gbeen nun i senbe gbeena fe ra. A na fa salideni banxini ito mabinni, 33 i a yabi kore xœnna ma, i dœxœdeni. Xœjœn na naxan birin maxœdin i ma, i xa na so a yii, alogo dunuƣa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yeε ra, alo Isirayila i ya yamana. E xa a kolon a banxi radaxaxin ni ito ra i tan xinli n naxan tixi!”

34 “A nœ ligε nen Isirayila kaane yi siga e yaxune yengedeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yeε rafindi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xa. 35 Nayi, i tuli mati kore xœnna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

36 “A nœ liga nen, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xœlœn yitama e ra nen, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. 37 Koni, e na tubi yamanani e konyiyani denaxan yi, e xεte i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata yulubin tongo, nxu bata haken liga, nxu bata fe jaxin liga,’ 38 e xεte i ma e bœjœn birin na, e niin birin yi e suxu muxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandine rasiga i ma, e yeε rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yeε rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli, 39 nayi, e sanla nun mafanne yabi kore xœnna ma i dœxœdeni, i fa e mali, i yi i ya yamaan mafelu e yulubine ra.”

40 “N ma Ala, i yeεn nakeli, i yi i tuli mati i maxandi xuiin na yireni ito yi, nxu na i xandi waxatin naxan yi.”

Yaburin 132.8-10

41 “Marigina Alatala, keli,
i fa i dœxœdeni,
i tan nun i ya Layiri Kankirana,
i senben naxan yi.

Marigina Alatala,
i ya saraxaraline rabilin kisin na
alo domana,
i ya tinxin muxune xa sɛwan sɔtɔ,
bayo i tan fan.

⁴² Marigina Alatala,
i nama i ya manga sugandixin nabɛɛn,
i miri i ya walikɛɛn Dawudaa tinxinyaan ma.”

7

Saraxa baxine Alatala xa

¹ Sulemani yelin Ala maxandɛ waxatin naxan yi, tɛɛn yi keli kore xɔnna ma, a godo, a yi saraxane gan, Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Banxin nafe. ² Saraxaraline mi yi fa nɔɛ sɔɛ Alatala Batu Banxini sɔnɔn, amasɔtɔ Alatalaa nɔrɔn bata yi a batu banxin nafe ken! ³ Isirayila kaane birin tɛɛn to kelɛ kore xɔnna ma waxatin naxan yi, a yi Alatala Batu Banxin nafe, e yi e xinbi sin, e yi e yɛtagin lan bɔxɔn ma, e yi Alatala tantun, e naxa, “A fan, a hinanna luma nɛn habadan!”

Mangane Singen 8.62-66

⁴ Mangan nun yamaan birin yi saraxane ba Alatala xa. ⁵ Ninge wuli mɔxɔɓɛn nun firin e nun xuruse xunxuri wuli kɛmɛ wuli mɔxɔɓɛ, Manga Sulemani yi ne kɔɛ raxaba Ala xa. Na kiini mangan nun yamaan birin yi Ala Batu Banxin nabi. ⁶ Saraxaraline yi e wanla ra, Lewi bɔnsɔnna muxune fan ma maxaseene yi e yii Manga Dawuda naxanye rafala Alatala tantun seene ra. E yi Alatala tantun Dawudaa bɛti xuine ra, e naxa, “A hinanna luma nɛn habadan!” Saraxaraline yi xɔtane fema nɛn e yɛtagi, yamaan birin tixi.

⁷ Nayi, Sulemani yi yinna rasariɓan Ala Batu Banxin yɛtagi, a yi saraxa gan daxine nun bɔɓɛ xunbeli saraxane turene fi Alatala ma yinna kui. A na raba mɛnni nɛn, bayo a bata yi saraxa gande sula daxin naxan nafala, na yi xurun, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun turene birin mi yi xanɓɛ mɛnna fari.

⁸ Sulemani yi sanla raba xi solofere na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni. ⁹ Sanla xi solomasɛxɛde lɔxɔni, e yi malanna ti, bayo e bata yi saraxa ganden nasariɓan nun xi solofere, e mɔn yi sanla fan yetɛɛn naba xi solofere. ¹⁰ Kike solofereden xi mɔxɔɓɛn nun saxande lɔxɔni, Sulemani yi muxune raxɛtɛ e konni. Alatala bata yi naxan liga Dawuda nun Sulemani nun a yamana Isirayila birin xa, e yi sɛwaxi na fe ra han!

Ala mɔn yi mini Sulemani xa

Mangane Singen 9.1-9

¹¹ Sulemani yi yelin Alatala Batu Banxin tiyɛ na kii nin e nun manga banxina. A naxan birin miri a xa a liga Alatala Batu Banxini e nun a yetɛna manga banxini, a yi nɔ ne birin ligɛ. ¹² Alatala yi mini Sulemani xa kɔɛɛn na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i ya maxandi xuiin nasuxu, n bata yireni ito sugandi n yetɛ xa n batu banxin nun saraxa ganden na. ¹³ A nɔɛ lige nɛn n kore xɔnna balan, tulen mi fa fɛ mume, hanma n tuguminne yamari e siseene raxɔri bɔxɔn ma, hanma n fitina furen nasiga n ma yamaan ma. ¹⁴ Na waxatini, xa n xinla yamaan naxan yi, n ma yamana, xa ne e yetɛ magodo, xa e n maxandi, xa e n fen, e yi e xun xanbi so e fe ɓaxine yi, nayi n nan

n tuli matima nēn e ra kore xōnna ma, n yi e yulubine xafari, n yi yamanan nakēndeyā. ¹⁵ Fōlō iki ma, n na n yēēn tima e ra nēn, n yi n tuli mati e maxandi xuiin na e na naxan naba yireni ito yi. ¹⁶ N bata banxini ito sugandi, n na a rasarijan, alogo n xinla xa lu a yi habadan. Nayi, n nan n yēēn nun n xaxinla tima nēn na ra habadan. ¹⁷ I tan, xa i sigan ti n yetagi alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, i feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tōnne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii, ¹⁸ nayi, n ni i ya mangayaan nasabatima nēn, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n to a fala a xa, n naxa, 'I bōnsōnna mi janjē i jōxōni Isirayila xun na habadan.' ¹⁹ Koni, xa i xun xanbi so n yi, xa i i mē n ma sariyane nun n ma yamarine ra, n naxanye soxi i yii, xa i siga ala gbēteye batudeni, i xinbi sin e bun ma, ²⁰ nayi, n na Isirayila kaane bama nēn n ma bōxōni n naxan soxi e yii, n yi n mē n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na, na yi findi yagi feen nun magele feen na yamananane birin tagi. ²¹ Hali banxini ito to rayabu iki, n na n mē a ra waxatin naxan yi, dangu muxune birin kabema a ma nēn. E yi a fala, e naxa, 'Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?' ²² E yabima nēn fa fala, 'Bayo e bata Alatala rabejin, e benbane Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, e yi ala gbētene xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tōrōni itoe birin nafa e ma.' "

8

Sulemani a wali sifa wuyaxine Mangane Singen 9.10-28

¹ Jēē mōxōjē bun ma, Sulemani yi Alatala Batu Banxin nun a manga banxin ti. ² Xurami taan naxanye soxi a yii, Sulemani mōn yi xēte ne tiin ma, a yi Isirayila kaane dōxō e yi. ³ Na xanbi ra, Sulemani yi siga Xamata-Soba taan xili ma, a na tongo. ⁴ Tadamori taan naxan yamanan tonbon yireni, a mōn yi na ti e nun taan naxanye findi se ramaradene ra Xamata yamanani. ⁵ Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun Beti-Xoron taan naxan lanbanni, a yi ne fan ti taa rakantanxine ra, a yinne rabilin naxanye ma, a dēēne ti e ma naxanye balanma. ⁶ A mōn yi Baalati taan ti e nun taa gbēteye a yi balone ramarama dēnaxanye yi, e nun yēngē so wontorone nun soone yi taan naxanye yi. Sulemani wa naxanye birin ti feni Yerusalēn taan nun Liban yamanani, e nun a yi dōxi yamanan naxanye birin xun na, a na birin liga. ⁷ Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusun naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi dōxi Isirayila yamanani. ⁸ E diin naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi naxanye raxōri, Sulemani yi ne findi konyi walikene ra, e na yi han to. ⁹ Koni Sulemani mi Isirayila kaane ti konyi wanle ra a xa, bayo e findixi sofane nun sofa kuntigine nun a wontorone nun a soone ragi muxune nan na. ¹⁰ Manga Sulemani mōn yi Isirayila kaan muxu kemē firin muxu tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

¹¹ Sulemani yi Misiran mangana dii tēmēn tongo Dawudaa Taani, a siga a ra manga banxini a naxan tixi a xa, bayo a bata yi a fala, a naxa, "N ma jaxanla mi luma Isirayila mangan Dawudaa banxini, amasōtō Alatalaa Layiri Kankiraan soxi dēnaxan yi, mēn findixi yire sarijanxin nan na."

¹² Nayi, Sulemani yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa ganden fari a naxan nafala Alatala Batu Banxin so dēēn palaan yetagi. ¹³ A yi saraxane bama lōxō yo lōxō alo Musa a yamari kii naxan yi a xa a liga waxatin

birin, Matabu Lɔxɔne nun kike nɛnɛn sanle nun sali lɔxɔ saxanne ɲɛɛ yo ɲɛɛ, Buru Tetaren Sanla* nun Xunsagine Sanla nun Bubu Kui Sanla.† 14 A yi saraxaraline dɔxɔ kuru yɛɛn ma alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi, Lewi bɔnsɔnna xɛmɛne yi findixi bɛti baane nan na Ala xa e nun e wali saraxaraliin xa alo a yi daxa kii naxan yi lɔxɔ yo lɔxɔ. Sulemani mɔn yi muxune ti Ala Batu Banxin dɛɛne kantandeni, a ito birin liga nɛn bayo Alaa muxun Dawuda bata yi a yamari na kiini. 15 E mi mangana yamarine matandi mumɛ lan saraxaraline nun Lewine ma, hanma feen naxanye yi lanxi Alaa nafulu ramaraden ma. 16 Sulemani wanle birin kɛ na kii nin, keli Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ lɔxɔn ma han a ɲan. Alatala Batu Banxin wanle ɲan na kii nin.

17 Nayi, Sulemani yi siga Esiyon-Gebere kunki tiden nun Elati taani naxanye yi fɔxɔ igen dɛ, Edɔn yamanani. 18 Xurami yi kunkine rasiga Sulemani ma, fata Xurami a kunki ragine ra naxanye yi fɔxɔ igen kolon ki fajɲi. Ne nun Sulemani a walikene yi siga Ofiri yamanani, e sa xɛmaan kilo wuli fu nun frin kilo kɛmɛ kilo mɔxɔɲɛ tongo, e fa e ra Manga Sulemani xɔn.

9

Saba manga ɲaxanla a xɔɲeyana Mangane Singen 10.1-13

1 Saba yamanan Manga ɲaxanla yi Sulemani mankana mɛ. Nayi, a yi fa Yerusalɛn yi Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni. Muxu wuyaxi yi biraxi a fɔxɔ ra e nun ɲɔgɔmɛn naxanye yi latikɔnonne nun xɛmaan nun munanfan gɛmɛne maxalima. A yi siga Sulemani fɛma, naxan birin yi a bɔɲɛni a yi ne fala a xa. 2 Sulemani yi a maxɔdinne birin yabi, sese mi lu a mi naxan yeba a xa. 3 Saba manga ɲaxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, 4 e nun donseen naxanye yi a tabanla ra e nun a rabilinna muxune ti kiine nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne marabɛribane nun a saraxa gan daxine, a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kɛnɛn han a yengin yi bolon. 5 A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan mɛxi n ma yamanani lan i ya falane nun i ya fekolonna ma. 6 N mi yi laxi a ra benun n xa fa, n fa a to n yɛɛn na. E mi yi a tagiin yetɛɛn falaxi n xa. N naxan birin mɛxi, i ya fekolonna dangu na ra. 7 Sɛwana i ya muxune xa, sɛwana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramɛma. 8 Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i dɔxɔ a manga gbɛdeni alo mangana Alatala xa, i ya Ala. Bayo Isirayila rafan i ya Ala ma, a waxi a mali feni habadan, nanara a i findixi mangan na Isirayila xun na alogo i xa kiti kɛndɛn sa tinxinni.” 9 ɲaxalan mangan yi xɛmaan kilo wuli saxan so mangan yii e nun latikɔnɔnna gɛgbɛ, e nun munanfan gɛmɛne. Latikɔnɔn fajɲi munma yi to nun singen alo Saba manga ɲaxanla naxan so Manga Sulemani yii.

10 Xurami a walikene nun Sulemani a walikene yi xɛmaan maxalima keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudin sifa gɛgbɛ ra e nun munanfan gɛmɛne sa keli Ofiri yi. 11 Manga Sulemani santali wudine findi te seene nan na Alatala Batu Banxini, e nun te seene mangana banxini, e nun maxaseene,

* **8:13:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lɛbɛn mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔɲɔyaan 12.15 kui. † **8:13:** Bubu Kui Sanla fe sɛbɛxi Saraxaraline 23.33-38 kui.

alo kondenne nun bəlonne maxa se maxane xa. Ne jəxən munma yi to nun Yuda yi.

¹² Naxan birin yi rafan Saba manga jaxanla ma a ne maxədin, Manga Sulemani yi ne so a yii. Manga Sulemani yeteen seen naxanye so Saba manga jaxanla yii, ne yi gbo dangu a fa naxanye ra. Na xanbi ra, manga jaxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

Sulemani a nafunle

Mangane Singena 10.14-29

¹³ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma jee kedenna bun ma, na gboon yi sigē han kilo wuli məxəje. ¹⁴ Yulaya seene mudun fan yi saxi ne fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbetene yi. Arabi mangane nun yamana kanne fan yi fama xemaan nun gbeti fixen na Sulemani xən. ¹⁵ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xema daxin xungbeen keme firin nafala, xemaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁶ A mən yi ye masansan seen xema daxin xurin keme saxan nafala, xemaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fətonna,” a yi sa e sa menni. ¹⁷ Mangan yi sama jinna rafala manga gbede gbeen na a xema igen sa a ma. ¹⁸ Tede sennin nan yi manga gbeden ma e nun san tiden xema daxin keden, a yiine yi a fəxə firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fema. ¹⁹ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin yi kəmenna ma. Na jəxəonna mi yi yamana yo yi. ²⁰ Xemaan nan yi Manga Sulemani a igelengene birin na. Xemaan nan yi Liban fəton banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalama wure gbeti fixen na, bayo Manga Sulemani waxatini wure gbeti fixen mi yi yatexi munanfan se ra. ²¹ Kunki gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasigama baan xun ma Xurami a walikene yi naxanye ragima. Nee saxan yo jee saxan kunkine yi xetema nen Isirayila yi, e rafexi xemaan nun gbeti fixen nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

²² Manga Sulemani yi dangu bəxən mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²³ Dunuɲa mangane birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bəjeni e xa na me. ²⁴ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikəonəne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin jee yo jee. ²⁵ Soo kula wuli naanin nan yi Sulemani yii soone nun yenge so wontorone xa, e nun soo wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalen taani, a yi a dənəne rasiga taane yi naxanye yi yitənxi e xili yi. ²⁶ Fəle Efirati baan ma, siga Filisitine yamanan ma han sa dəxə Misiran danna ra, a tan nan yi mēne mangane birin xun na. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xode binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun yamana gbete ye nin.

Sulemani yi faxa

Mangane Singen 11.41-43

²⁹ Manga Sulemani kewanle birin, keli a fəlon ma han a rapanna, ne birin sebeɲi Nabi Natan kewali kedin kui e nun Silo kaana Axiya nabiya fala kedin kui, e nun Yido fetona a fetone yi lan Nebati a dii Yerobowan ma fe

* 9:24: Gbaxaloni itoe sətəma soon nun sofanelna na diin sətə waxatin naxan yi.

ma. ³⁰ Sulemani ꞑεε tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi. ³¹ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fεma a fafe Dawudaa Taani, a dii xεμεη Robowan yi ti a ꞑαχoni mangayani.

10

Isirayila kaane yi murute Mangane Singen 12.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasεε Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xεμεη Yerobowan mεn yi Misiran yamanan nin, a to a gi Manga Sulemani bun ma, a sa dαχo denaxan yi. A na xibarune mε waxatin naxan yi, a mεn yi xεεε sa keli Misiran yi. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fεma, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ “I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan nde ba na goronna ra nxu tungunna ma naxan binya alo xun xidi wudina ꞑingen ma, nxu tinxi nxu wali i xa.” ⁵ Robowan yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu ε fa n fεma.” Yamaan yi siga. ⁶ Manga Robowan yi fonne maxodin naxanye yi a fafe Sulemani fεma a siimayani, a yi e maxodin, a naxa, “E maxadin mundun tiyε yamani ito yabin na?” ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i fan e ra, xa i e yisuxu, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nen i ya walikεne ra habadan.” ⁸ Koni Robowan mi fonne maxadi xuiin suxu. A yi foningene maxodin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxodin, a naxa, “Muxuni ito bata n maxodin a n xa ndedi ba goronna ra e xun ma n fafe e ꞑaxankataxi naxan na. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?” ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxune e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxodinxi nen a i xa ndedi ba goronna ra e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa, ‘N yii kirin gbo n fafe tagin xa.

¹¹ N fafe bata ε konyiyaan naxαdαχo ayi, koni, n tan a raxαdαχoma ayi ε ma nen dangu na ra.

N fafe ε tεrε bosaan nan na,
koni n tan ε tεrεma tanle nan na.’ ”

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Manga Robowan fεma xi saxande lαχoni alo mangana a fala kii naxan yi, a naxa, “Xi saxan na dangu, ε fa n fεma.” ¹³ Mangan yi ne yabi a xαdεxεn na. Fonne maxadi xuiin naxan ti a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi e yabi fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,

“N fafe bata ε konyiyaan naxαdαχo ayi,
koni, n tan a raxαdαχoma ayi ε ma nen dangu na ra.

N fafe ε tεrε bosaan nan na,
koni, n tan ε tεrεma tanle nan na.”

¹⁵ Na kiini, mangan mi tin yamana maxandin ma. Marigina Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tuli sa xuiin nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xεμεηna, fata Nabi Axiya, Silo kaan na.

Isirayila yamanani taxun fena Mangane Singen 12.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a mangan mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa,
“Sese mi fa en nun Dawuda tagi,
nxu nun Yese a dii xεμεηni ito mi fa malanxi sese ma!
Isirayila muxune, ε xεεε ε konne yi!

I tan, Dawuda bõnsõnna, iki i ya mangayaan naba i ya yamanani!” Isirayila kaane birin yi keli mēni, e siga e konne yi.

¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na. ¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Hadoran nasiga naxan yi findixi karahan walikene kuntigin na. Koni Isirayila kaane yi a magõlõn, e yi a faxa. Manga Robowan yi a mafura soe yenge soe wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalen yi. ¹⁹ Isirayila kaane murute Dawuda bõnsõnna xili ma na kii nin han to.

11

Robowan, Yuda Mangana Mangane Singen 12.21-24

¹ Robowan to so Yerusalen yi, a yi Yuda bõnsõnna muxune malan e nun Bunyamin bõnsõnna muxune, sofa wuli kemε wuli tonge solomasεε, alogo e xa Isirayila bõnsõnne yenge, e yamanan lu Robowan ma nõn bun ma. ² Koni Alatalaa falan yi fa sayiban Semaya ma, a naxa, ³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xemena, Yuda mangana, e nun Isirayila kaane birin Yuda nun Bunyamin yi, i yi a fala e xa, i naxa, ⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa Isirayila kaane yenge, naxanye findixi ε ngaxakedenne ra. E tan birin xa xete ε konne yi, amasotõ feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falane suxu, e yi xete Yerobowan yengen fõxõ ra.

⁵ Robowan yi dõxõ Yerusalen yi. A yi taa makantanxina ndee ti Yuda yi. ⁶ A yi Betelēmi nun Etami nun Tekowa taane ti, ⁷ e nun Beti-Suru nun Soko nun Adulan, ⁸ e nun Gati nun Maresa nun Sifi, ⁹ e nun Adorayin nun Lakisi nun Aseka, ¹⁰ e nun Sora nun Ayalõn nun Xebiron taane Yuda nun Bunyamin yamanane yi. Ne nan findi taa rakantanxine ra. ¹¹ Robowan yi na taane rabilin yinne ra e nun donse ramaradene, e nun turen nun manpana. ¹² Ye masansan wure lefane nun tanbane yi na taane birin yi, a yi ne findi taa senβemane ra. A tan nan gbee yi Yuda nun Bunyamin ra.

¹³ Saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxun naxanye yi Isirayila yamanani, ne fan yi fa kafu Robowan ma. ¹⁴ Lewine yi e konna nun e seene rabejin, e siga Yuda nun Yerusalen yi, bayo Yerobowan nun a diine bata yi tondi e xa wali Alatala xa. ¹⁵ Yerobowan yi kide kiine sugandi alogo e xa saraxane ba taan kidene yi kotõ sawurane nun jinge dii sawurane xa, a naxanye rafala. ¹⁶ Bõnsõnna naxanye birin yi Isirayila yamanani, naxanye yi Alatala fenma, Isirayilaa Ala, ne yi bira Lewine fõxõ ra siga Yerusalen yi alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa, e benbane Ala. ¹⁷ Na yi a liga Yuda yamanan yi senβe sotõ, e yi Sulemani a dii xemen Robowan mali jεε saxan, bayo e lu nen tinxinni Dawuda nun Sulemani a kiraan xõn jεε saxan.

Robowan ma denbayana fe

¹⁸ Robowan yi Mahalati futu. Mahalati fafe nan yi Dawudaa dii xemen Yerimoti ra, a nga yi xili Abixali, Eliyabi a dii temena, Yese a mamandenna. ¹⁹ Mahalati yi dii xemene bari a xa, Yewusi nun Semaraya nun Sahan. ²⁰ Ba na ra, a mõn yi Abisalomi a dii temen Maka futu. A yi Abiya nun Atayi nun Sisa nun Selomiti sotõ a xa. ²¹ Abisalomi a dii temen Maka yi rafan Robowan ma dangu a jaxalan bonne nun a konyi jaxanle birin na.* Naxalan futuxin fu nun solomasεε nan yi a yii e nun konyi jaxalan tonge sennin naxanye findi

* **11:21:** Konyi jaxanle sariyan sebexi Xõrõyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sotõ a naxanla ra.

a jaxanle ra, a yi dii xεmε mαxαjnen nun solomasεxe sαtα e nun dii tεmε tonge sennin. ²² Robowan yi tide singen so Makaa dii xεmεna Abiya yii, a yi a findi kuntigin na a diine birin xun na, bayo a yi waxi a findi feni mangan nan na. ²³ Robowan yi xaxinla sαtα, a yi a dii xεmεne raxuya ayi Yuda nun Bunyamin yamanan xun xαn taa rakantanxine birin yi. A yi donse gbege so e yii, a yii jaxalan wuyaxi futu e xa.

12

Misiran mangan Sisaki yi Yerusalen yenge Mangane Singen 14.25-28

¹ Robowan to yelin finde mangan na, a senben sαtα, e nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa sariyan nabepin.

² Bayo e mi yi tinxinx Alatala yεε ra yi, Misiran mangan Sisaki yi keli Yerusalen xili ma, Robowan ma mangayaan jεε suulundeni. ³ Yenge so wontoron wuli keden kεmε firin e nun soo ragiin muxu wuli tonge sennin nan yi a yii, e nun sofa wuyaxi, Libiya kaane nun Sudan kaane nun Suki kaane nun Kusi kaan naxanye bira a fαxα ra keli Misiran yamanani. ⁴ A yi Yuda taa rakantanxine suxu siga han Yerusalen. ⁵ Nayi, Nabi Semaya yi fa Robowan nun Yuda kuntigine fema Yerusalen yi, e yi malanxi denaxan yi Sisaki yengedeni. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo ε bata ε mε n na, n fan bata n mε ε ra, n yi ε so Sisaki yii.’ ” ⁶ Isirayila kuntigine nun mangan yi e ti e yulubine ra, e yi a fala, e naxa, “Yoona Alatala xa.” ⁷ Alatala to a to a e bata e yetε magodo, Alatala yi falan ti Semaya xa, a naxa, “Bayo e bata e yetε magodo, n mi fa e halagima sαnαn, n na e ratanga ferεn fima e ma nen benun waxati, n ma xαlαn mi fa Yerusalen lima sαnαn fata Sisaki ra. ⁸ Koni e luma nen Sisaki a nααn bun, alogo e xa a kolon fa fala, wanla n tan xa e nun wanla dunuαa mangane xa, ne keden mi a ra.”

⁹ Misiran mangan Sisaki yi siga Yerusalen xili ma. A yi Alatala Batu Banxini nafunle birin tongo, e nun manga banxin daxine. A yε masansan wure lefa xεma daxine tongo Sulemani naxanye rafala. ¹⁰ Nayi, e jαxα yibirana, Manga Robowan yi yε masansan wure lefaan sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deεne kantanma, a yi e taxu ne kuntigine ra. ¹¹ Waxatin birin mangan nεma yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi yε masansan wure lefane xalima nen mangan fema. Na xanbi ra, e mαn yi xεte e ra e kantan ti banxini.

¹² Bayo Robowan bata yi a yetε magodo, Alatala mi fa lu xαlαxi a ma, alogo a nama a halagi. Fe fajina nde mαn yi Yuda yi nun.

Mangane Singen 14.21-24

¹³ Robowan yi a mangayaan liga Yerusalen yi senbemayani. Robowan findi mangan na a jεε tonge naanin e nun kedenden nan ma, a yi jεε fu nun solofere ti mangayani Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bαnsαnne birin xa, alogo a xinla xa lu a yi. A nga yi xili nen Nama, Amonin nan yi a ra. ¹⁴ Robowan fe jaxin nan liga, bayo a mi a ragidi a bαjεni, a xa Alatala fen.

Mangane Singen 14.29-31

¹⁵ Robowan ma kεwanle, keli a fαlαn ma han a rajanna, ne seβexi Nabi Semayaa kedine kui e nun fetoon Yido a kedine kui. Yengen yi Robowan nun Yerobowan tagi yεye. ¹⁶ Robowan yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xεmεna Abiya yi ti a jαxαni mangayani.

13

*Abiya, Yuda Mangana
Mangane Singen 15.1-2*

¹ Yerobowan ma mangayaan ꞑEE fu nun solomasEXEden na, Abiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi a mangayaan liga Yerusalen yi ꞑEE saxan. A nga yi xili nen Mikahu, Yuriyeli a dii tEmena nde, naxan yi kelixi Gibeya taani.

Yengen so nen Abiya nun Yerobowan tagi. ³ Yenge so senbEmane nan yi Abiya yii, sofa wuli kEmE naanin nan yi a yii. Yerobowan tan yi kata, a yi sofa kenden muxu wuli kEmE solomasEXE soto.

⁴ Abiya yi te Semarangin geyaan fari Efirami geya yireni. Abiya yi keli, a gbelegbele, a naxa, “E tuli mati n na, Yerobowan nun Isirayila kaane birin! ⁵ E mi a kolon ba fa fala a Alatala, Isirayilaa Ala bata Isirayila mangayaan so Dawuda nun a diine yii layirin xon naxan mi kalE mumE? ⁶ Koni Nebati a dii xEmen Yerobowan, Dawudaa dii xEmen Sulemani a kuntigina nde bata yi murute a kanna xili ma. ⁷ Fuyantenna ndee bata yi e malan a fema. E yi murute Robowan xili ma. Sulemani a dii xEmen Robowan yi dii ꞑREyani waxatin naxan yi, a munma yi xaxili soto singen, a senben mi yi na a xa e yenge. ⁸ Iki, e waxi Alatalaa yamanan yenge feni, denaxan Dawudaa diine yii. Sofa gali gbeen nan e ra, jinge dii sawura xema daxine e yii, Yerobowan naxanye rafalaxi e xa, e findi e alane ra. ⁹ Koni, e bata Alatalaa saraxaraline kedi, Harunaa dii xEmene nun Lewi bonsonna muxune, e yi saraxaraline fen e yete xa alo yamanan bonne. Naxan yo na fa jinge diin nun konton solofere ra alogo a xa findi kide kiin na, na nœ findE kide kiin na e wule alane xa. ¹⁰ Koni Alatala nan nxu tan ma Ala ra, nxu nun mi nxu mexi a ra. Harunaa dii xEmene nan Alatalaa saraxaraline ra, Lewine fan walima e fema. ¹¹ Xotonna nun jinbanna, loxo yo loxo, nxu saraxa gan daxine bama Alatala xa, nxu yi wusulanna gan a xa, nxu yi burun sa Alaa tabanla ra, nxu lenpu xema daxine radEge jinbari yo jinbari. Nxu Alatalaa yamarine suxi, nxo Ala. Koni, e tan bata e me a ra. ¹² Ala, nxo Ala nun a saraxaraline nxu xon, e doxi nxu xun na. Ala saraxaraline yetEen xotane fema nen alogo yamaan xa keli, siga yengeni e xili ma. Isirayila kaane, e nama Alatala yenge, e benbane Ala, amasoto e mi a nœ mumE!”

¹³ Abiya mon yi fala tiini, Yerobowan yi a sofa ganla nde rasiga Yuda sofa ganle xanbi ra alogo ndee xa lu e yEE ra, ndee yi lu e xanbi ra. ¹⁴ Yuda sofane yi xete e xanbi ra. Koni, e yi a to a yengen yi e yEE ra, a yi e xanbi ra, e yi Alatala maxandi, saraxaraline yi yenge so xotaan fe. ¹⁵ Yuda sofane yi gbelegbele. Na to liga, Ala yi Yerobowan nun Isirayila kaane birin kedi Abiya nun Yuda kaane yEE ra. ¹⁶ Isirayila sofane yi e gi Yuda sofane bun ma. Ala yi a liga Yuda sofane yi Isirayila sofane no. ¹⁷ Abiya nun a muxune yi Isirayila kaane kasari, e yi muxu wuli kEmE suulun faxa Isirayila sofane ye. ¹⁸ Yuda sofane yi Isirayila sofane no na waxatini, amasoto e yi laxi Alatala nan na, e benbane Ala.

¹⁹ Abiya yi lu Yerobowan sagatanꞑE, a yi a taana ndee tongo a yii, Beteli nun a rabilinna taane, Yesana nun a rabilinna taane nun Eferon nun a rabilinna taane. ²⁰ Fanga mi fa lu Yerobowan na Abiya waxatini. Donxen na, Alatala mon yi a yenge, a yi a faxa. ²¹ Koni Abiya tan senben soto nen. A yi ꞑaxalan fu nun naanin futu. A yi dii xEmE moxorenen nun frin soto e nun dii tEmE fu nun sennin.

Mangane Singen 15.7-8

²² Abiya ke wali donxene, a naxanye birin liga e nun a falane, ne birin sebexi Nabi Yido a kedine kui. ²³ Abiya yi faxesa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Asa yi ti a joxoni mangayani. Yamanan yi lu baje xunbenli a waxatini je fu.

14

Asa, Yuda Mangana Mangane Singen 15.11-12

¹ Naxan yi fan, a tinxin Alatala yee ra yi, a Ala, Asa yi na liga. ² A yi ala gbetene saraxa gandene kala e nun taan kidene, a ne kala, a kide gemene yibo, a yi Asera kide gbindonne rabira. ³ A yi yamarin fi Yuda kaane xa a e xa lu Alatala foxo ra, e benbane Ala, e yi a sariyane nun a yamarine suxu. ⁴ A yi taan kidene nun wusulan gandene ba Yuda taane birin yi, yamanan yi lu baje xunbenli a waxatini.

⁵ A yi taa rakantanxine ti Yuda yi, yamanan yi lu baje xunbenli, muxu yo mi a yenge na waxatini, amasoto Alatala baje xunbenli fi nen a ma. ⁶ A yi a fala Yuda kaane xa, a naxa, “En taani itoe ti, en yi e rabilin yinne ra, de balan daxine naxanye ma. Yamanan mon en gbeeyani iki, amasoto en bata Alatala fen, en ma Ala, a yi baje xunbenli fi en ma yiren birin yi.” Nayi, e yi taane ti, e sabati.

⁷ Sofa wuli keme saxan nan yi Asa yii Yuda yi. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii. Sofa wuli keme firin wuli tonge solomasexe nan keli Bunyamin bonsanni, ye masansan wure lefa xurudine nun xalimakunle yi e yii, sofa kenden nan yi e birin na.

⁸ Kusi kaan Sera nun a ganla muxu miliyon keden yi keli e xili ma, e nun yenge so wontoro keme saxan, e yi siga han Maresa taani. ⁹ Asa yi mini a ralandeni, e nun a ganla yi ti yenge so kii ma Sefata lanbanni Maresa dexon. ¹⁰ Asa yi Alatala maxandi, a Ala, a naxa, “Alatala, i nbe senbetaren maliye nen alo senbe kannu. Fa nxu mali, Alatala, nxo Ala. Amasoto nxu yengi i tan nan ma, anu nxu faxi i xinla nin gali gbeeni ito xili ma. Alatala, i tan nan nxo Ala ra. I nama tin muxu yo xa nxu no.” ¹¹ Alatala yi Kusi kaane no Asa nun Yuda kaane xa, Kusi kaane yi e gi. ¹² Asa nun a ganla yi e kedi han Gerari taani, Kusi kaa wuyaxi yi faxesa, fayida muxe mi lu, amasoto e halagi nen Alatala nun a ganla yetagi. Asa nun a yamaan yi se wuyaxi tongo. ¹³ E yi Gerari rabilinna taane birin halagi, bayo e muxune birin bata yi gaxu Alatala yee ra, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ E yi xuruse kulane fan kala, e yi xuruse xunxuri wuyaxi tongo e nun jogomene. Na xanbi ra, e yi xete Yerusalen yi.

15

Asa

¹ Alaa Nii Sarijanxin yi godo Odedi a dii xemena Asari ma. ² A yi siga Asa fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Asa nun e tan Yuda kaane nun Bunyamin bonsanna muxune, e tuli mati n na. Alatala e xon xa e lu a foxo ra. Xa e a fen, e a toma nen, koni xa e xun xanbi so a yi, a mema nen e ra. ³ Xabu waxati xunkuye, Isirayila kaane lu nen, e mi bira Ala yeteen foxo ra, saraxarali mi yi na naxan yi e xaranje, sariya fan mi yi na. ⁴ Koni, e xete nen Alatala ma, Isirayilaa Ala, e toro waxatini, e yi a fen, a yi a yete yita e ra. ⁵ Na waxatini, muxune mi yi sigama sigatini baje xunbenli, bayo kontofinle yi yamanan birin yi. ⁶ Siyane yi kelima siyane xili ma, taane yi keli taane xili ma, amasoto

Ala bata yi naxankatan sifan birin nagodo e ma. ⁷ Koni iki, ε tan xa ε sɔbε so, ε nama xadan, amasɔtɔ ε kɔntɔnna sɔtɔma nɛn.”

⁸ Manga Asa to na nabiyi falane mε, Nabi Asari naxan ti, Odɛdi a dii xεmɛna, Asa yi a sɔbε so, a yi suxurene ba Yuda yamanan nun Bunyamin yamanan birin yi, e nun a taan naxanye tongo Efirami geya yireni. A yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan yi Alatala Batu Banxin so dɛɛn palaan yɛtagi. ⁹ A yi Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune birin malan e nun muxun naxanye sa kelixi Efirami bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna yε, e fa dɔxɔ Yuda yamanani, bayo Isirayila kaan wuyaxi bira nɛn Asa fɔxɔ ra, e to a to a Alatala, a Ala yi a xɔn. ¹⁰ Asaa mangayaan jɛɛ fu nun suulunden kike saxandeni, e birin yi e malan Yerusalɛn yi. ¹¹ Na lɔxɔni, e fa xuruseen naxanye ra keli yɛngɛni, e yi ne birin ba saraxan na Alatala xa, jinge kɛmɛ solofere e nun yɛxɛɛ wuli solofere. ¹² E yi layirin xidi a e xa Alatala fen, e benbane Ala, e bɔjɛn nun e niin birin na. ¹³ Xa naxan yo mi Alatala fen, Isirayilaa Ala, muxudin nun muxu gbeena, xɛmɛn nun naxanla, na kanna yi lan nɛn a faxa. ¹⁴ E yi e kɔlɔ Alatala xa e xuini texin na, e nun butu xuiin nun xɔta xuini. ¹⁵ Yuda kaane birin yi sɛwa na kɔlɔna fe ra, bayo e layirin xidi e bɔjɛn birin nan na, e yi Alatala fen sɛwani, a yi a yɛtɛ yita e ra. Alatala yi bɔjɛ xunbenla fi e ma yamanan birin yi.

Mangane Singen 15.13-15

¹⁶ Manga Asa yi a mame Makaa naxalan mangaya tiden ba a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbɛndonna bitin. Asa yi na gbɛndonna rabira, a yi a gan Kediron lanbanni. ¹⁷ Koni, Asa mi taan kidene kala Isirayila yi, hali a to yi Ala fɔxɔ ra a bɔjɛn ma feu, a siimayaan birin yi. ¹⁸ A fafe bata yi seen naxanye dentɛgɛ Ala xa e nun a tan yɛtɛɛn bata yi naxanye dentɛgɛ Ala xa, a yi ne birin maxali Ala Batu Banxini, gbeti fixɛn nun xɛmaan nun se sifa wuyaxi.

¹⁹ Yɛngɛ mi so Yuda yi han Asaa mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun suulundena.

16

Asa yi yɛngɛn nakeli Basa xili ma

Mangane Singen 15.16-22

¹ Asaa mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun sennindeni, Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan sɛnbɛ so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi.

² Gbeti fixɛn nun xɛmaan naxan yi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne tongo, a yi e rasiga Damasi taani alogo e xa so Arami manga Ben-Hadada yii. ³ A mɔn yi xɛraan nasiga a faladeni, a naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata xɛmaan nun gbeti fixɛn nasiga i ma. Nayi, sa layirin kala ε nun Isirayila mangan Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.”

⁴ Ben-Hadada yi tin Manga Asa xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Iyon taan nɔ e nun Dan nun Abeli-Mayin, e nun Nafatali taane birin seene yi ramarama dɛnaxanye yi. ⁵ Basa to na mε, a yi ba Rama taan tiyɛ. ⁶ Nayi, Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, e yi gɛmɛne nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan sɛnbɛ so feen na, Asa yi ne rawali Geba nun Misipa taane tideni.

Asa yi Xanani sa kasoon na

⁷ Na waxatini, Xanani yi siga Asa fεma, Yuda mangana. Fetoon nan yi Xanani ra. A yi a fala Asa xa, a naxa, “Bayo, i bata i yigi sa Arami mangani, i mi i yigi saxi Alatala yi, i ya Ala, i bata fula Arami mangana ganla ra. ⁸ Kusi kaane nun Libiya kaane gali gbeen to malan waxati danguxine yi, e nun wontorone nun soo ragi wuyaxine, Alatala ne so nen i yii, bayo i yigi sa nen a yi. ⁹ Alatala dunuƴa yiren birin yitoma, a xa na muxune fen naxanye bɔɣen mumεen luxi a xa, alogo a xa e senbe so. I bata xaxilitareyaan liga feni ito yi, bayo fɔlɔ to ma, i soma nen yεngene yi.”

¹⁰ Asa yi xɔlɔ fetoon ma han, a yi a sa kasoon na, amasɔtɔ a yi xɔlɔxi a ma lan na feen ma. Na waxatin yεteni, Asa yi a yamaan muxuna ndee ɣaxankata fɔlɔ.

*Asaa mangayaan danna
Mangane Singen 15.23-24*

¹¹ Asa kεwanle, keli a fɔlɔn ma han a rajanna, ne seβexi Yuda nun Isirayila mangane kεdine kui. ¹² Manga Asaa mangayaan ɣεε tonge saxan e nun solomanaaninden na, fure ɣaxin yi Asa sanne suxu, koni hali a to yi furaxi, a mi Alatala fen, a lu seribane nan tun fenɣε. ¹³ Asa yi faxa a mangayaan ɣεε tonge naanin e nun kedenna ma. ¹⁴ E yi a maluxun a gaburu gexin na, a naxan ge Dawudaa Taani. E yi a sa sadena nde ma naxan yi maxidixi se fajine ra, e ture xiri ɣaxumεn so a ma alo a yi lan kii naxan yi, e yi wusulan gbege gan a binya feen na.

17

Yosafati, Yuda Mangana

¹ Asaa dii xεmεn Yosafati yi dɔxɔ a ɣɔxɔni mangayani. A yi senben sɔtɔ Isirayila xili ma. ² A yi sofane rasiga Yuda taa rakantanxine birin yi, a yi yamana kanne dɔxɔ a yamanani, e nun a fafe Asa taan naxanye birin tongo Eframi kaane yii. ³ Alatala yi lu Yosafati xɔn, bayo a lu nen a benba Dawudaa kiraan xɔn. A mi Baali suxuren batu, ⁴ a a fafe a Ala batu nen, a yi a yamarine suxu. Isirayila kaane yi naxan ligama, a tan mi tin na ma. ⁵ Alatala yi a mangayaan senbe so, Yuda kaane birin yi fama nen finmaseene ra Yosafati xɔn. A yi nafunla nun binye gbeen sɔtɔ. ⁶ A yi lu Alatala batu dεxunni, na nan a liga, a yi taan kidene kala, a yi Asera kide gbindonne birin naxɔri Yuda yi.

⁷ A mangayaan ɣεε saxanden ma, a yi a kuntigini itoe rasiga Yuda taane yi e muxune xarandeni: Ben-Xayili nun Abadi nun Sakari nun Nataneli e nun Mikahu. ⁸ A yi Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee fan nasiga e fɔxɔ ra: Semaya nun Netaniya nun Sebadiya nun Asaheli nun Semiramoti nun Yehonatan nun Adoniya nun Tobiya e nun Tobadoniya. Saraxarali firin fan yi e fɔxɔ ra: Elisama nun Yehorami. ⁹ E yi sa Yuda kaane xaran sariyane ma naxanye seβexi Alatalaa sariya kedin kui. E yi Yuda birin yisiga yamaan xarandeni.

Yosafati senben naxan sɔtɔ

¹⁰ Alatala yεεragaxun yi Yuda yamanan nabilinna taane birin suxu, e mi susu Yosafati yεge. ¹¹ Filisitine yi fa gbeti fixen nun se wuyaxi ra Yosafati xɔn, Arabune yi fa konton wuli kεmε solofere kεmε solofere ra e nun kɔtɔ wuli kεmε solofere kεmε solofere. ¹² Yosafati a mangayaan yi lu sabate kati. A yi taa makantanxine nun se ramaradene ti Yuda yamanani. ¹³ Se gbege yi ramaraxi a xɔn Yuda taane yi, e nun sofa kεndene Yerusalen yi. ¹⁴ E yatεne ni i ra bɔnsɔn yεen ma:

Yuda bənsənni, Adena, gali kuntigin yi sofa wuli keme saxan nan xun na.

¹⁵ Gali kuntigin Yehoxanan nan fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli keme firin wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁶ Sikiri a dii xemena Amasiya fan yi tugunxi na ra, naxan a yete dentege Alatala xa, a yi sofa wuli keme firin nan xun na.

¹⁷ Bunyamin bənsənni, Eliyada, sofa kenden yi sofa wuli keme firin nan xun na naxanye yi xalimakunla wolima.

¹⁸ Gali kuntigin Yehosabadi fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli keme wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁹ Sofaan naxanye yi walima mangan xa ne nan itoe ra, mangan naxanye rasiga Yuda taa rakantanxine yi.

18

Yosafati nun Axabi

Mangane Singen 22.1-4

¹ Yuda mangan Yosafati yi binyen nun nafunla soto, e nun Manga Axabi yi findi bitanmane ra. ² Ne dando to dangu, a yi siga Axabi fema Samari taani, Axabi yi yexee wuyaxi nun pinga wuyaxi ke raxaba Yosafati nun a foxorabirane donseen na. Na xanbi ra, a yi a fala Yosafati xa, a e birin xa siga Ramoti kaane yengedeni Galadi yamanani. ³ Axabi, Isirayila mangan yi a fala Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, "I sigen foxo ra Ramoti taani Galadi yamanani yenge sodeni ba?" Yosafati yi a yabi, a naxa, "I tan nun n tan birin keden, n ma yamaan nun i ya yamana, nxu birama nen i foxo ra siga yengeni."

Waliyine yi no sotonna fe fala

Mangane Singen 22.5-12

⁴ Koni, Yosafati mon yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, "Alatala maxodin singen." ⁵ Nayi, Isirayila mangan yi waliyine malan, keme naanin foxon, a yi a fala e xa, a naxa, "En lan en sa yengen so Ramoti taani Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?" E yi a yabi, e naxa, "Ala a soma nen mangan yii."

⁶ Koni, Yosafati yi a maxodin, a naxa, "Alatala nabi yo mi fa be yi, en no Alatala maxodin naxan xon?" ⁷ Axabi, Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, "Keden mon na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasoto a fe jaxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mume! A xili Mikahu, Yimilaa dii xemena." Yosafati yi a fala a xa, a naxa, "Mangan nama falan ti na kiini."

⁸ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, "Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xemena."

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan Yosafati birin yi doxi lonna ma Samari taan so deen na, e mangaya gbedene yi, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiaan nabama e yetagi. ¹⁰ Sedeki, Kenan ma dii xemen bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I Arami kaane bonboma fenni itoe nan na han i yi e raxori.' "

¹¹ Waliyine birin yi feene fala, e naxa, "Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I non sotoma nen, Alatala a soma nen mangan yii."

Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala

Mangane Singen 22.13-28

¹² Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, "Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yiton i siga alo e tan. I fan

yi sa fe fajin fala!" ¹³ Koni Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata n kolo habadan Alatala yi, n ma Ala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa."

¹⁴ Mikahu to fa mangan fema, mangan yi a maxodin, a naxa, "En lan en sa Ramoti taan yenge Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?" Mikahu yi a yabi, a naxa, "Siga, i non sotoma nen. Men kaane soma nen i yii." ¹⁵ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, "N na i rakole Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa jondin nan gbansanna fala n xa?" ¹⁶ Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na. Alatala mon yi fa a fala, a naxa, 'Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xete a konni boje sani!' " ¹⁷ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mume! A fe jaxin nan tun falama."

¹⁸ Nayi, Mikahu mon yi a fala, a naxa, "I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to doxi a mangaya gbedeni, maleka ganla tixi a yiifanna nun a komenna ma. ¹⁹ Alatala naxa, 'Nde Isirayila mangan mayendenma, Axabi, alogo a xa siga Ramoti taan yengedeni Galadi yamanani, a faxa?' Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbete fala. ²⁰ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, 'N tan nje a mayendenje nen.' Alatala yi a fala a xa, a naxa, 'Kiin mundun yi?' ²¹ A yi a yabi, a naxa, 'N minima nen, n wulen naso a waliyine birin de.' Ala yi a fala a xa, a naxa, 'I a mayendenma nen, i yi a no. Siga, i sa na liga.' ²² Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin de. Alatala bata a ragidi a xa jaxankatan nafa i ma."

²³ Nayi, Kenan ma dii xemen Sedeki yi a maso, a Mikahu deen garin, a yi a magele, a naxa, "Alatalaa malekan minixi kiraan mundun xon, keli n tan yi, a wule falan ti i xa?" ²⁴ Mikahu yi a yabi, a naxa, "I na i luxun konkon kui i ya banxini loxon naxan yi, i a kolonma nen." ²⁵ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, "Mikahu suxu, i siga a ra Amon fema, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xemena. ²⁶ I yi a fala e xa, i naxa, 'Mangana ito nan falaxi, a naxa a e xa xemeni ito sa kasoon na, e yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xete kendeyani.' " ²⁷ Mikahu yi a fala, a naxa, "Xa i xete kendeyani, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi." A mon yi a fala, a naxa, "E tan yamaan birin xa e tuli mati."

Manga Axabi yi faxa yengeni *Mangane Singen 22.29-35*

²⁸ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ²⁹ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N xa n maxidi alo muxu gbete, n siga yengeni, koni i tan xa, i maxidi i ya mangaya dugine yi." Nayi, Isirayila mangan yi a maxete, a siga yengeni. ³⁰ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yenge so wontoro kuntigine ma, a naxa, "E nama muxu yo yenge fo Isirayila mangan tun." ³¹ Yenge so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, "Isirayila mangan nan ito ra." E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi xinla ti a mali feen na. Alatala yi a mali, a yi Yosafati ratanga ne ma. ³² Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila mangan mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³³ Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan fatin mageli yirena nde li makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, "I firifiri, i n namini yenge soden fari ma, amasoto n bata maxolo." ³⁴ Yengen yi jaxu ayi na loxoni. Isirayila mangan tixin yi lu a yenge

so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi han jinbanna ra, a yi faxa soqe godon na.

19

Yosafati yi kitisane dɔxɔ Yuda yi

¹ Yuda mangan Yosafati yi xεte bɔɲe xunbenli Yerusalɛn yi. ² Fe toon Yehu, Xanani a dii xεmɛn yi mini a ralandeni. A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I muxu ɲaxin maliin nanfera? Alatala yaxune rafan i tan ma ba? Na ma, Alatala bata xɔɔ i ma. ³ Koni hali na, fe fajina nde mɔn i yi, bayo, i bata Asera kide gbindonne raxɔri i ya yamanani, i yi Alaa falan suxu.”

⁴ Manga Yosafati yi lu Yerusalɛn yi. Na waxatini, a yi lu yamanani sigɛ, keli Beriseba taan ma siga han Efirami geya yirena, a falama Isirayila kaane xa, a e xa fa Alatala ma, e benbane Ala. ⁵ A yi kitisane dɔxɔ Yuda yamanan taa rakantanxine birin yi. ⁶ A yi a fala kitisane xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma, amasɔtɔ ε mi kitin sama muxune xan xili yi, koni ε a sama Alatala nan xili yi. A tan yetɛɛn luma nɛn ε xɔn ε nɛma kitin bolonɲe waxatin naxan yi. ⁷ Nayi, Alatala yɛɛragaxun xa lu ε yii, ε a liga ε yeren ma feene yi, bayo Alatala, en ma Ala mi tinɲe tinxintareyaan ma kitini, a mi tinɲe muxune xa rafisa e bode xa, a mi tinɲe ε dimi yi seene rasuxu mayifuni.”

⁸ Na kiini, Yosafati mɔn yi Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline nun Isirayila bɔnsɔn xunne dɔxɔ Yerusalɛn yi, alogo e xa kitin sa Alatala xinli, e yi yengɛne ɲan yamaan tagi. ⁹ A yi e yamari, a naxa, “E kitin sa Alatala yɛɛragaxun nun tinxinni. ¹⁰ E ngaxakedenna naxanye taa gbɛtɛne yi, ne na fa kiti yo ra ε xɔn, xa a findi faxa feen na, hanma yengɛna, hanma sariyana fe, hanma yamarina fe, ε e rakolon alogo e nama bira Alatala ra, a yi xɔɔ ε nun ε ngaxakedenne ma. E na nan ligama alogo ε tan yetɛɛn nama bira Alatala ra. ¹¹ Saraxaraline kuntigina Amari ε xun na Alatalaa feene yi. Yuda bɔnsɔn kuntigin Sebadiya, Yisimayɛli a dii xεmɛna ε xun na mangana feene birin yi. Lewine fan ε fema sebeli tiine ra. E ε yixɔdɔxɔ, ε wali, Alatala xa lu na kanna xɔn naxan walima a fajin na.”

20

Yosafati a Ala maxandina

¹ Na to dangu, Moyaba kaane nun Amonine nun Mayon kaana ndee yi fa Yosafati yengɛdeni. ² Xɛrane yi fa Yosafati fema, e fa a fala a xa, e naxa, “Gali gbeen fama i yengɛdeni sa keli Fɔxɔ Ige Daraan xanbi ra Arami yamanan binni, e bata fa han Xasasɔn-Tamari taani,” dɛnaxan mɔn xili En-Gedi.

³ Yosafati yi gaxu han a yi Alatala maxandi, a mɔn yi yamarin fi a birin xa sunna suxu Yuda yamanani. ⁴ Yuda kaane birin yi fa keli yamanan taan birin yi Alatalaa maxandideni, e yi e malan Alatala maxandideni. ⁵ Yosafati yi keli, a ti Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin tagi Alatala Batu Banxin sansan nɛnɛn yetagi. ⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala, nxu benbane Ala, i tan Ala kore xɔnna ma, i tan nan yamanane birin xun na. Muxu yo mi nɔɛ tiye i yɛɛ ra. ⁷ I tan, nxɔ Ala xa mi yamanani ito muxune kedi Isirayila yamaan yɛɛ ra ba, i yi a so i ya yamaan yi, i xanuntenna lburahima bɔnsɔnna muxune? ⁸ E yi dɔxɔ a yi, e yi yire sariɲanxin ti, e yi a fala, e naxa, ⁹ ‘Xa fe ɲaxina nxu sɔtɔ alo fe xɔlɛna hanma yengɛna hanma fitina furene hanma fitina kamɛna, nxu fama nɛn i yetagi banxini ito yi, amasɔtɔ i xinla banxini ito nin. Nxu yi i xili nxɔ tɔrɔni, i yi nxu rame, i yi nxu mali.’ ”

10 “Iki, Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geyaan muxune bata fa nxu yengedeni. Koni Isirayila kaane keli Misiran yamanani waxatin naxan yi, i mi tin Isirayila kaane xa yamanani itoe halagi. Nanara, nxu benbane yi kira gbete tongo, e mi e halagi. 11 A mato, e nxu saranma naxan na to, e fama e fa nxu kedi bəxən ma i naxan soxi nxu yii. 12 Nxə Ala, i mi i ya kitin yite e ra ba? Amasotə fanga mi fa nxu ra yamani ito xili ma naxan fa nxu yengema, nxu nun mi a kolon nxu naxan ligama, koni nxu yeen tixi i ra.”

Ala yi nə sətən nagidi Yuda ma

13 Yuda yamaan birin yi ti Alatala yetagi, hali e diidine nun e jaxanle nun e mamandenne. 14 Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yaxasiyeli ma yamaan tagi, Lewi bənsənna muxuna nde nan yi a ra Asafi xabilani, Sakari a dii xeməna. Sakari fafe yi xili nən Bənaya, na fan fafe yi xili Yeyiyəli, na fan fafe yi xili Matani. 15 Yaxasiyeli yi a fala, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalən kaane nun i tan Manga Yosafati, ε liga e yeren ma! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama gaxu, ε nama xuruxurun gali gbeeni ito yeε ra, bayo ε yenge mi yengeni ito ra, koni Ala nan ma yenge a ra. 16 Tila, ε siga e xili ma. E na te Sisi geya yiren ma, ε sa e lima nən lanbanni Yeruyeli tonbonna yetagi. 17 E hayu mi e yenge feen ma. E fa, ε fa ti be, ε Alatalaa maliin sətoma nən. Yuda kaane nun Yerusalən kaane, ε nama gaxu, ε mini e yetagi tila, Alatala ε malima nən!’ ”

18 Yosafati yi a xinbi sin, a yetagin yi lan bəxən ma, Yuda kaane nun Yerusalən kaane birin yi e xinbi sin Alatala yetagi. 19 Lewi bənsənna muxuna ndee Kehati nun Kora xabilane yi, ne yi keli, e yi Alatala tantun e xuini texin na, Isirayilaa Ala.

20 E yi keli xətən, e siga Tekowa tonbonni. E yi minima waxatin naxan yi, Yosafati yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalən kaane, ε tuli mati n na! E la Alatala ra, ε Ala, ε senben sətoma nən. E səbe so, ε la Alaa nabine ra, ε nən sətoma nən.”

21 Yosafati nun yamaan yi lan a ma, a yi beti baane sugandi Alatala xa alogo e xa lu betin be a nərə sarijanxin matəxədeni ganla yeε ra, e naxa, “E Alatala tantun, bayo a hinanna luma nən habadan!”

22 E yi betine nun tantunna fəloma waxatin naxan yi, Alatala yi tantanna raso Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geya fari kaane tagi, naxanye yi faxi Yuda xili ma, ne yi e bode yenge. 23 Amonine nun Moyaba kaane yi Seyiri geyaan muxune yenge, e yi e faxa han e yi e raxəri. E to yelin Seyiri geyaan muxune faxe, e yi lu e bode faxe.

24 Yuda kaane ganla to fa yire matexina nde yi tonbon yiren xun ma, e yi e yeε rafindi e yaxune ganla ma, koni muxu faxaxine nan tun yi biraxi. Muxu yo mi mini ayi. 25 Yosafati nun a sofane yi siga, e lu e seene kalε, e yi xuruse wuyaxi li na e nun nafunla nun dugine nun se fəpine. E yi e tongo han e yi e dənxen lu na. E yi xi saxan ti e seene tongoma, bayo seene yi wuya han! 26 Xi naaninde ləxəni, e yi e malan Beraka lanbanni, e yi barikan bira Alatala xa mənni, nanara, e yi mən xili sa a Beraka lanbanna han to.*

27 Yosafati yi ti Yuda kaane nun Yerusalən kaane yeε ra, e xete Yerusalən yi səwani, amasotə Alatala bata yi e ralugo sewan na e yaxune xun na. 28 E yi so Yerusalən yi e xulenne nun xətane fema, e bələnne maxama, e siga han Alatala Batu Banxini. 29 Alatala yeεragaxun yi so yamanane muxune birin

* 20:26: Beraka bunna nən fa fala “Barikana.”

yi, e to a mε a Alatala bata Isirayila yaxune yεngε. ³⁰ Yosafati a yamanan yi lu bɔɔɛ xunbenli, a Ala yi bɔɔɛ xunbenla fi a ma yiren birin yi.

Yosafati a mangayaan danna

Mangane Singen 22.41-50

³¹ Yosafati yi findi mangan na Yuda xun na. A findi mangan na a ɲεε tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalen yi ɲεε mɔxɔɲεn nun suulun. A nga yi xili nεn Asuba, Silixi a dii tεmεna. ³² A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan beɲin, a fe faɲin liga Alatala yεε ra yi. ³³ Koni, a mi taan kidene kala, yamaan munma yi bira Ala fɔxɔ ra singen, e benbane Ala.

³⁴ Yosafati kεwali dɔnxεne, keli a fɔlɔn ma han a raɲan na, ne seβexi Xanani a dii xεmεn Yehu a kedin kui, naxan seβexi Isirayila mangane kedine kui.

³⁵ Na xanbi ra, Yuda manga Yosafati nun Isirayila mangan yi lu fe kedenni, Axasiya naxan yi fe ɲaxine rabama. ³⁶ E yi lan e kunki gbeene rafala, e kunkine rafala Esiyon-Gebere nin. ³⁷ Koni Maresa kaan Dodafaa dii xεmεna Eliyeseri yi nabiyi falane ti Yosafati xili ma, a naxa, “Bayo ε nun Axasiya bata kafu, Alatala i ya wanla kalama nεn.” Kunkine yi kala, e mi nɔ sigε yire makuyeni.

21

¹ Yosafati yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xεmεn Yehorami yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

Yehorami, Yuda mangana

Mangane Firinden 8.17-24

² Yehorami xunyene ni i ra, Yosafati a dii xεmεne: Asari nun Yεxiyeli nun Sakari nun Asarayahu nun Mikeli e nun Sefati. Isirayila mangan Yosafati nan ma dii xεmεye yi e birin na. ³ E fafe Yosafati bata yi se faɲi wuyaxi so e yii gbeti fixε daxin nun xεma daxin nun se faɲi gbεteye, a mɔn yi Yuda taa rakantanxine sa ne fari, koni a yi Yehorami lu a ɲɔxɔni mangayani bayo na nan yi dii xεmε singen na. ⁴ Yehorami yelin dɔxe mangan na a fafe a yamanani waxatin naxan yi, a senben sɔtɔ, a yi a xunyene birin faxa silanfanna ra e nun Isirayila kuntigina ndee.* ⁵ Yehorami findi mangan na a ɲεε tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi ɲεε solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. ⁶ A wali kiin yi ɲaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasɔtɔ a bata yi Axabi a dii tεmεna nde dɔxɔ. Naxan ɲaxu Alatala yεε ra yi, a na liga nεn. ⁷ Koni hali na, Alatala mi tin Dawuda bɔnsɔnna raxɔɛ, amasɔtɔ a layirin tongo nεn Dawuda xa, a ɲɔxɔn mi ɲaɲɲε mangayani habadan, a tan nun a diine. ⁸ Yehorami waxatini, Edɔn kaane yi murute Yuda xili ma, e yi mangana nde dɔxɔ e yεte xa. ⁹ Yehorami nun a sofa kuntigine nun a yεngε so wontorone birin yi siga. Kɔε tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edɔn kaane yεngε naxanye bata yi e rabilin, e yi e nɔ. ¹⁰ Edɔn kaane yi lu murutexi Yuda nɔ sɔtɔn xili ma han to. Libina kaane fan murute nen na waxatini, amasɔtɔ Yehorami bata yi a mε Alatala ra, a benbane Ala.

¹¹ Yehorami yi kidene rafala Yuda geyane fari, a yi Yerusalen kaane nun Yuda kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo ɲaxanla na a xεmεn yanfa yalunyaan kiraan xɔn.

* 21:4: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

¹² Nabi Eli yi bataxin seβε Yehorami ma, a naxa, “Alatala, i benba Dawudaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I mi luxi tinxinni alo i fafe Yosafati nun Yuda mangana Asa. ¹³I yi bira Isirayila mangane fɔxɔ ra. I bata Yuda kaane nun Yerusalen kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi. I bata i xunyε xεmεmane faxa i fafe a denbayani, naxanye yi fisa i tan xa. ¹⁴Nanara, Alatala tɔɔn nafama nεn i ya muxune ma, i ya diine nun i ya jaxanle nun i gbeen seen naxanye birin na, ¹⁵a yi fure jaxin nafa i ma, na furen jaxuma ayi i ra nεn han i fudi xunxurine yi mini keɛɛnni.’ ”

¹⁶ Filisitine nun Arabun naxanye yi dɔxi Kusi kaane fεma, Alatala yi ne radin Yehorami xili ma. ¹⁷E yi siga Yuda kaane xili ma, e yi so yamanani. Seen naxanye birin yi manga banxini, e yi ne birin tongo, e yi mangana diine nun a jaxanle suxu, e siga e ra. A dii xεmε dɔnxεna Axasiya nan keden lu na.

¹⁸ Na birin to dangu, Alatala yi kui fure yalantaren nafa a ma. ¹⁹ A furen yi siga gboε ayi, han a jεε firinden dɔnxεn na, Yehorami a furen senben yi gbo ayi, a fudi xunxurine yi mini keɛɛnni. A yi faxa jaxankata gbeeni. A muxune mi wusulan gan a binya feen na, alo e a liga a benbane xa kii naxan yi. ²⁰ Yehorami findi mangan na a jεε tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi jεε solomaseXe ti mangayani Yerusalen yi. A yi faxa. Muxu yo mi nimisa. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni a mi maluxun mangane gaburune ra.

22

Axasiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 8.25-29

¹ Yerusalen kaane yi Yehorami a dii dɔnxεna Axasiya dɔxɔ mangan na a fafe jɔxɔni. A tadane birin bata yi faxa Arabune xɔn naxanye so Yuda sofane gali daaxadeni. Nayi, Yehorami a dii xεmεna Axasiya yi findi mangan na Yuda yi. ² Axasiya findi mangan na a jεε tonge naanin e nun firinden nan ma, a yi jεε keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nεn Atali, Omiri mamandenna. ³ A fan wali kiin yi jaxu ayi alo Axabi a denbayana, bayo a nga yi a tima fe jaxin nan na. ⁴ Naxan jaxu Alatala yeε ra yi, a na liga nεn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi, bayo ne findi a kawandi muxune nan na a fafe faxa xanbini, e yi a ti halagin ma. ⁵ E kawandi xuiin ma, Axasiya yi siga Isirayila mangana Axabi a dii xεmεn Yorami fɔxɔ ra Arami mangan Xasayeleyengedeni Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxɔɔ. ⁶ A yi xεte a maxɔɔdene dandandeni Yesereleli taani, Arami kaane a maxɔɔ denaxanye ma Ramoti yi, a to yi Arami mangan Xasayeleyengema. Yuda mangan Yehorami a dii xεmεna Axasiya yi xεte Yorami matodeni, Axabi a dii xεmεn Yesereleli yi, bayo a mi yi yalan.

⁷ Ala yi a liga, Axasiya yi siga Yorami fεma a halagi feen ma. Axasiya to fa, e nun Yorami yi siga Nimisi a dii xεmεn Yehu fεma, Alatala Axabi a denbayaan naxori feen yamarin so naxan yii. ⁸ Yehu yi Axabi a denbayaan halagin waxatin naxan yi, a yi sa Yuda kuntigina ndee nun Axasiya ngaxakedenna ndee li na, naxanye yi walima Axasiya xa, a yi e birin faxa. ⁹ A yi Axasiya fan fen, e yi sa a li luxunxi Samari taani. E yi siga a ra Yehu fεma, e yi a faxa. E yi a maluxun, bayo e yi a falama nεn, e naxa, “Yosafati a dii xεmεn nan a ra, naxan Alatala fen a bɔjεn ma feu!” Muxu yo mi fa lu mangayani Axasiya xabilani.

*Atali, Yuda mangana fe
Mangane Firinden 11.1-3*

¹⁰ Axasiya nga Atali to a to a dii xemɛn bata faxa, a yi Yuda manga bɔnsɔnna muxune birin faxa. ¹¹ Koni Manga Yehorami a dii tɛmɛn Yehoseba yi Axasiyaa dii xemɛn Yowasa tongo mangana diine yɛ wundoni naxanye yi lan e faxa. A yi sa a luxun xi banxina nde kui e nun dii ngana nde. Saraxarali Yehoyadaa ɲaxanla Yehoseba na liga nɛn, bayo Axasiya xunyen nan yi a ra. A a luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ¹² ɲɛɛ sennin a luxunxi e fɛma Ala Batu Banxini. Atali nan yi yamanan xun na na waxatini.

23

*Yowasa, Yuda Mangana
Mangane Firinden 11.4-16*

¹ ɲɛɛ solofere dangu xanbini, Yehoyada sɛnɓɛn yi gbo ayi, a yi layirin xidi e nun gali kuntigini itoe tagi naxanye yi dɔxi sofa kɛmɛ xun na: Yeroxamaa dii xɛmɛna Asari nun Yehoxanan ma dii xemɛn Yisimayɛli nun Obedi a dii xɛmɛna Asari nun Adayaa dii xemɛn Maaseya, e nun Sikiri a dii xɛmɛna Elisafati. ² E yi Yuda yamanan birin yisiga, e yi Lewi bɔnsɔnna muxune malan naxanye yi Yuda yamanan taane yi e nun Isirayila xabila xunne. E yi fa Yerusalɛn yi, ³ yamaan birin yi layirin xidi e nun mangan tagi Ala Batu Banxini. Yehoyada yi a fala e xa, a naxa, “Mangana dii xemɛn findima nɛn mangan na alo Alatala a falaxi kii naxan yi lan Dawudaa diine ma. ⁴ ɛ ito nan ligama: Saraxaraline nun Lewin naxanye lanma e xa wali Matabu Lɔxɔni, ndee xa Ala Batu Banxin dɛɛn kantan, ⁵ ndee yi lu manga banxini, ndee yi sa ti so dɛɛn na dɛnaxan xili Yesodi. Yamaan birin xa fa Alatala Batu Banxin yinna kui. ⁶ Muxu yo nama so Alatala Batu Banxini, ba saraxaraline nun Lewine ra naxanye walima na lɔxɔni. Ne nan lanma e so, bayo e sariɲan. Yamaan birin xa Alatalaa sariyani ito suxu. ⁷ Lewine xa mangan nabilin yɛnge so seene suxi e yii, muxu yo so banxini, e xa na kanna faxa. Mangan nɛma soɛ, a nɛma minɛ, ɛ xa lu a dɛxɔn.”

⁸ Saraxaraliin Yehoyada yamarin naxanye fi, Lewine nun Yuda kaane birin yi ne suxu. E birin yi e muxune tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Lɔxɔni e nun naxanye yi a fɔlɔma Matabu Lɔxɔni, bayo saraxaraliin Yehoyada mi matabu waxati fi e sese ma.

⁹ Manga Dawudaa tanbane nun a yɛ masansan wure lefaan naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini, Yehoyada yi ne birin so sofa kuntigine yii. ¹⁰ A yi yamaan birin ti, e yɛnge so seene suxi e yii, e ti fɔlɔ banxin yiifari fɔxɔni han a kɔmɛn fɔxɔni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi alogo e xa mangan nabilin. ¹¹ E yi mangana dii xemɛn maso, e yi manga kɔmɔtin so a xun na, e yi layiri kɛdin so a yii. E yi a dɔxɔ mangan na, Yehoyada nun a dii xɛmɛne yi a ratinmɛ, e yi a fala, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi mangan ma!” ¹² Atali yi yamaan gi xuiin mɛ e mangan tantunma, a yi fa yamaan fɛma Alatala Batu Banxini, ¹³ a yi mangan to tixi sɛnɓɛtɛnna xɔn so dɛɛn na. Sofa kuntigine nun xɔta fene yi tixi mangan fɛma, yamaan birin yi sɛwaxi, e xɔtan fɛma, sigi saane nun maxase maxane sigi sani. Nayi, Atali yi a domani bɔ a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁴ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi gali xunna ra, a naxa, “ɛ a ramini yamaan fari ma! Naxan na bira a fɔxɔ ra, ɛ na faxa silanfanna ra.” Amasɔɔ saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “ɛ nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁵ E

yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni deen naxan yi xili Soona, e sa a faxa menni.

*Yamananan kiine yi masara
Mangane Firinden 11.17-20*

¹⁶ Yehoyada yi layirin xidi a tan mangan yeteen nun yamaan tagi alogo e xa findi Alatalaa yamaan na. ¹⁷ Muxune yi sa so Baali batu banxini, e yi a birin kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Baali ki muxun Matan fan faxa saraxa ganden yetagi. ¹⁸ Yehoyada yi Alatala Batu Banxin kantan feen wanla lu Lewi bõnsõnna muxune ma, Manga Dawuda bata yi wanla taxun naxanye ra Alatala Batu Banxini alogo e xa saraxa gan daxine ba Alatala xa, alo a sebexi Musaa sariya kedini kii naxan yi, e nun Dawuda a falaxi kii naxan yi, a e xa a liga sewani beti xuine yi. ¹⁹ Yehoyada mõn yi kantan tiine ti Alatala Batu Banxin deen ra alogo sarijantare yo nama so. ²⁰ Yehoyada mõn yi sofa kuntigine nun fonne nun yamana kanne malan e nun yamaan birin. A yi mangan tongo Alatala Batu Banxini, a siga a ra manga banxini mini So Deen Faxaraxiin na,* e yi sa Yowasa doxo manga gbedeni. ²¹ Yamanan muxune birin yi sewa, boje xunbenla yi lu taani Atali faxa xanbini silanfanna ra.

24

*Yowasa, Yuda Mangana
Mangane Firinden 12.1-17*

¹ Yowasa findi mangan na a jee solofereden nan ma, a yi jee tonge naanin e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Sibiya, Beriseba kaana. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, Yowasa yi na liga saraxarali Yehoyadaa siimayaan birin yi. ³ Yehoyada yi jaxalan firin futu Yowasa xa, a yi dii xemene nun dii temene soto.

⁴ Na xanbi ra, Yowasa yi a ragidi a xa Alatala Batu Banxini ton. ⁵ A yi saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune malan, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yuda taane birin yi, e sa gbetin nasuxu Isirayila kaane birin na jee yo jee alogo en xa Ala Batu Banxini ton. E na feni fura.” Koni Lewi bõnsõnna muxune mi na feene mafura. ⁶ Mangan yi saraxaraline kuntigin Yehoyada xili, a yi a maxodin, a naxa, “Nanfera i mi Lewine karahanxi a e xa mudun maxodin Yuda kaane nun Yerusalen kaane ra Alatalaa walikēen Musa nun Isirayila yamaan naxan maxodinxi e ma Layiri Sereya Bubuna fe yi?” ⁷ Naxalan jaxina Atali foxo ra birane bata yi Ala Batu Banxin deen kala. Se sarijanxin naxanye yi Alatala Batu Banxini, e yi ne tongo, e yi e findi Baali batu seene ra. ⁸ Nayi, Manga Yowasa yi a fala, a e xa kankirana ndee rafala mudu sa seen na, e sa a doxo Alatala Batu Banxin deen na. ⁹ E yi xibaruna nde rali Yerusalen nun Yuda yamanan birin yi, naxan yi a falama, a birin xa fa mudun na Alatala xon alo Alatalaa walikēen Musa a yamari kii naxan yi Isirayila yi tonbonni. ¹⁰ Kuntigine nun yamaan yi lu fe mudune ra sewani gbeti ramara kankiraan kui han a yi rafe. ¹¹ Lewine yi gbeti kankiraan xalima waxatin naxan yi, alogo mangana walikene xa a kui to xa gbeti gbegeba a kui, mangana sebeli tiin nun saraxaraline kuntigina walikēen bundoxon yi fama nen, e fa gbeti kankiraan kui ba, e mõn yi a tongo e xete a ra a funfuni. E yi ferijenma gbetin nasuxe na kii nin loxo yo loxo. ¹² Mangan nun Yehoyada yi na gbetin soma Alatala Batu Banxin wali muxune nan yii, naxanye yi muxune tima geme sonla nun xalanbe wanla nun wure wanla

* 23:20: So deen naxan geyaan na.

nun sulan wanla ra alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹³ Walikene yi wanla raba alo a yi lan kii naxan yi. E yi Ala Batu Banxin liga alo a yi kii naxan yi a singeni. E yi a yiton ki fajni. ¹⁴ E to yelin banxini tɔnje, e yi gbeti danxen xali Manga Yowasa nun Yehoyada xɔn. E yi seni itoe sara Alatala Batu Banxin xa: sali seene nun saraxa gan seene nun igelengenne nun se gbete ye, a xema daxine nun gbeti fixe daxine. E lu nen saraxa gan daxin be Alatala Batu Banxini Yehoyadaa siimayaan birin yi.

Yowasaa tinxintareyana fe

¹⁵ Yehoyada yi fori, a faxa a jee keme jee tonge saxanna ma. ¹⁶ E yi a maluxun Dawudaa Taani mangane fema, bayo a fe fajin naba nen Isirayila yi Ala binya feen na e nun a batu banxina. ¹⁷ Yehoyada faxa xanbini, Yuda muxu gbeene yi fa Manga Yowasa fema a tantundeni. Mangan yi a tuli mati e ra. ¹⁸ E yi Alatala Batu Banxin nabenin, e benbane Ala, e yi Asera kide gbindonne nun suxurene batu. Alatala yi xɔɔ Yerusalen nun Yuda kaane ma. ¹⁹ Alatala yi nabine rasiga e ma alogo e xa sa e raxete a ma. Nabine yi sa sereyaan ba e xa, koni e mi e tuli mati. ²⁰ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi godo saraxaraliin Yehoyadaa dii xemen Sakari ma, a yi ti yamaan yetagi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala naxa iki: Nanfera e mi Alatalaa yamarine suxuma? E mi sabatima, bayo e bata e me Alatala ra. A fan a mema e ra nen.” ²¹ E yi yanfan so a ma, mangan yi e yamari, e yi a magɔɔn Alatala Batu Banxin yinna kui. ²² Sakari fafe Yehoyada bata yi hinanna naxan birin yita Manga Yowasa ra, na sese mi yi fa a kui. A yi a dii xemen faxa. Sakari faxamatɔn yi a fala, a naxa, “Alatala xa feni ito to, a yi i makiti a ra.”

Yowasaa mangayaan danna Mangane Firinden 12.18-22

²³ Jee danxen na, Arami kaane sofane yi siga Yowasa yengedeni. E yi fa Yerusalen nun Yuda yamanani. E yi kuntigine birin faxa, e yi e seene birin tongo, e siga e ra Damasi mangan xɔn. ²⁴ Arami kaane sofane mi yi wuya, koni Alatala yi tin a e xa sofa gali senbemaan naxari, bayo Yuda kaane bata yi e me Alatala ra, e benbane Ala. Alatala Yowasa makiti na kii nin. ²⁵ Arami kaane to xete, e yi Yowasa furaxin lu naxankata gbeeni, a walikene yi yanfan so a ma Yehoyadaa diina fe ra, e yi sa a faxa a saden ma. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni e mi a maluxun mangane gaburune ra. ²⁶ Itoe nan yanfan so a ma: Amoni naxanla naxan yi xili Simeyati, na dii xemen Sabadi nun Moyaba kaa naxanla naxan yi xili Simiriti, na dii xemen Yehosabadi. ²⁷ A dii xemene xinle nun waliyiya falan naxanye ti a xili ma e nun Ala Batu Banxini tɔn fena a xɔn, ne birin sebexi mangane kedine kui. A dii xemena Amasiya yi ti a naxani mangayani.

25

Amasiya, Yuda Mangana Mangane Singen 14.1-7

¹ Amasiya findi mangan na a jee mɔxɔnen nun suulunden nan ma. Jee mɔxɔnen nun solomanaanin a mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Yehoyadan, Yerusalen kaana. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, koni a mi a sɔbe so Alatala fe yi naxi ra. ³ Amasiyaa mangayaan to senbe soto, a yi na kuntigine faxa naxanye a fafe faxa. ⁴ Koni a mi e diine faxa, lan Musaa sariya kedin ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama

diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yεte yulubin nan ma fe ra.”*

⁵ Amasiya yi a yamanan muxune malan denbaya yεen ma, Yuda bɔnsɔnna muxune nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, a yi sofa kuntigine dɔxɔ e xun na naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na. A yi muxune yate keli jee mɔxɔɲen ma han e nun nde. E yatena, muxu wuli keme saxan, naxanye yi nɔ sigε yεngeni, naxanye yi tanban nun ye masansan wure lefaan nɔe. ⁶ A mɔn yi sofa muxu wuli keme tongo Isirayila yi, naxanye yi sare fima gbeti fixen kilo wuli saxan na. ⁷ Koni Alaa sayibana nde yi fa falan ti mangan xa, a naxa, “Mangana, Isirayila sofane mi lan e siga i fɔxɔ ra, bayo Alatala mi Isirayila kaani itoe xɔn, Efirami bɔnsɔnna muxune. ⁸ Xa e siga i fɔxɔ ra, hali i senben sɔtɔ yεngeni, Ala i rabejinma nen i yaxune yii, bayo mali senbena Ala nan keden pe ra, a tan nan mɔn nɔe muxun nabire.” ⁹ Amasiya yi Alaa sayiban yabi, a naxa, “N gbeti fixen kilo wuli saxanna naxan soxi Isirayila sofane yii, n fa nanfe ligan na yi?” Alaa sayiban yi a yabi, a naxa, “Alatala nɔe gbete soe i yii nen naxan dangu na ra.” ¹⁰ Amasiya yi sofane raxete naxanye sa kelixi Efirami yi, e yi xete e konne yi. Koni, e yi xɔlɔ Yuda kaane ma, e xɔlɔxi gbeen yi xete e konne yi. ¹¹ Amasiyaa mangayaan yi senben sɔtɔ a yamanani. E nun a ganla yi siga Fɔxɔ Lanbanni, a sa muxu wuli fu faxa naxanye yi kelixi Seyiri geya yireni. ¹² Yuda kaane yi muxu wuli fu suxu e ye, e siga e ra geya gbeen xuntagi. E yi e radinje ayi gemen xuntagi, e birin yi faxa.

¹³ Amasiya bata yi Isirayila sofaan naxanye raxete, alogo e nama lan yεngeni, ne yi Yuda taane yenge keli Samari taani han Beti-Xoron, e yi muxu wuli saxan faxa, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ Amasiya yi fama waxatin naxan yi sa keli yεngeni, a sa Edɔn kaane nɔ yengen naxan yi, a yi fa Seyiri kaane suxurene ra a yii, a yi e ramara a yii, a lu e batue, a lu wusulanna ganje e xa. ¹⁵ Nayi, Alatalaa yi xɔlɔ Amasiya ma, a yi sayibana nde rasiga a faladeni a xa, a naxa, “Nanfera i yamani ito alane batuxi, naxanye mi nɔ e yamaan badeni i yii?” ¹⁶ Sayiban mɔn yi fala tiini, Amasiya yi a yabi, a naxa, “N tan nan i findixi n kawandi muxun na ba? A lu. I waxi nen n xa i bɔnbɔ ba?” Sayiban yi a dundu, koni a mɔn yi a fala, a naxa, “N na a kolon Ala bata yelin a ragide a xa i halagi, bayo i bata ito lige, i mi n ma falan suxi.”

Yuda kaane yi Isirayila yenge

Mangane Firinden 14.8-20

¹⁷ Yuda mangana Amasiya yelin falan tiye a kawandi muxune xa waxatin naxan yi, a yi xerane rasiga a faladeni Yowasi xa, Yehowaxasi a dii xemena, Isirayila mangan Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en xa yenge.” ¹⁸ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Tansinna nde yi Liban yamanani, a xeraan nasiga a faladeni suman wudina nde xa Liban yamanani, a naxa, ‘Iya dii temen fi n ma dii xemen ma futun na!’ Na xanbi ra, Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonje. ¹⁹ I yete matɔxɔma, i wasoma, a i bata Edɔn kaane nɔ. Koni iki, lu i konni! Nanfera i mɔn fe paxin folɔma naxan sa rajanma kalan ma ε nun Yuda yamaan birin xa?” ²⁰ Koni Amasiya mi a tuli mati a ra, fata Ala waxɔn feen na, alogo e nun a sofane xa sa e yaxune sagoni, amasɔtɔ a bata yi a yee rafindi Edɔn suxurene ma. ²¹ Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga, e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semesi taani Yuda yamanani. ²² Isirayila kaane

* 25:4: Sariyane 24.16

yi Yuda kaane nɔ, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ²³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Seməsi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi siga a ra Yerusalen yi, a yi nongonna ye tonge naanin kala Yerusalen yinna ra, keli Efirami deen ma han Songen ma dena. ²⁴ Xemaan nun gbeti fixen nun se fajin naxanye birin yi Ala Batu Banxini, e nun naxanye yi Obedi-Edon ma nɔɔn bun, a yi ne birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A mɔn yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

*Amasiyaa mangayaan danna
Mangane Firinden 14.17-20*

²⁵ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mɔn yi jee fu nun suulun sɔtɔ siimayaan na. ²⁶ Amasiya kewali dɔnxene, keli a fɔlɔn ma han a rajan na, ne birin sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kewali kedine kui. ²⁷ Na xanbi ra, Amasiya yi a masiga Alatala ra, e yi yanfan so a ma Yerusalen yi, a yi a gi, a siga Lakisi taani, koni e yi siga a fɔxɔ ra Lakisi yi, e sa a faxa menni. ²⁸ E yi a binbin xali soone fari, e sa a maluxun Yuda Taani a benbane fema.

26

*Yusiya, Yuda Mangana
Mangane Firinden 14.21-22*

¹ Yuda kaane birin yi Yusiya dɔxɔ mangayani a fafe Amasiya jɔxɔni. Yusiya barin jee fu nun sennin nan yi a ra. ² A fafe faxa xanbini, a mɔn yi Elati taan ti, a mɔn yi a raxete Yuda yamanan fari.

Mangane Firinden 15.2-3

³ Yusiya findi mangan na a jee fu nun senninden nan ma, a yi jee tonge suulun e nun firin naba mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalen kaana. ⁴ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi.

⁵ A yi lu Alaa kiraan xɔn Sakari a siimayaan birin yi, naxan yi feene toma fata Ala ra. Fanni a yi Alatala fenma, Ala nɔɔn fima a ma feen birin yi. ⁶ A yi mini Filisitine yengedeni, a yi Gati taan yinne birin nabira e nun Yaben taan nun Asadodi taana. Na xanbi ra, a yi taane ti Asadodi fema e nun yire gbete ye yi Filisitine tagi. ⁷ Ala yi a mali Filisitine yengedeni e nun Arabun naxanye yi dɔxi Guri-Baali taani. Ala mɔn yi a mali Meyunin bɔnsanna muxine yengedeni. ⁸ Amonine yi mudun soma Yusiya nan yii, a xinla yi siga han Misiran yamana na, bayo a senben yi gbo. ⁹ Yusiya yi makantan sangansona ndee ti Yerusalen yinna xɔn. A yi kedenna ti Songenna so deen dexɔn, keden Lanban ma deen dexɔn, keden yinna songenna nde dexɔn. A yi e makantan. ¹⁰ Na xanbi ra, a mɔn yi makantan banxi matexina ndee ti tonbonni, a yi xɔjin wuyaxi ge, bayo xuruse wuyaxi yi a yii xuruse sansanna nun meremerene yi. Xee biine nun sansi siine fan yi a yii geya longonne ra, bayo xe biin yi rafan a ma. ¹¹ Gali kenden yi Yusiya yii, e yi e yitaxun gali yeen ma fata xasabin na sebeli tiin Yeyiyeli nun fe xunmatoon Maaseya naxanye yate Xananiyaa yamarin bun, mangana kuntigina nde. ¹² Sofa kuntigin naxanye yi denbaya xunne ra, ne yi lanxi muxu wuli firin muxu keme sennin nan ma. ¹³ Sofaan muxu wuli keme saxan wuli solofere keme suulun nan yi e yamarin bun naxanye yi mangan malima a yaxune yengedeni. ¹⁴ Yusiya yi ye masansan wure lefane nun tanbane nun wure kɔmɔtine nun tagi xidine nun xalimakunle nun lantan gemene so sofane birin yii. ¹⁵ Yusiya yi yenge so sena

ndee rafala Yerusalen yi fata fekolonna ndee ra naxanye yi nœ xalimakunle nun geme belebelene wole. A yi e ti makantan sangansone fari taan yinna xuntagi e nun yinna songenne ma. Yusiya xinla yi siga ayi pon, bayo a mali kenden soto nen han a mangayaan yi sabati.

¹⁶ Koni, Yusiya to senben soto a mangayani, a yi waso ayi. Na feen nan napan kalan ma a xa. A yi tinxintareyaan liga Alatala, a Ala yee ra yi. Loxona nde, a yi so Alatala Batu Banxini alogo a xa wusulanne gan wusulan saraxa ganden fari. ¹⁷ Saraxaralina Asari nun Alatalaa saraxarali gbeteye muxu tonge solomasexe yi so a foxo ra wékileni. ¹⁸ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusiya, i tan xa mi lan i wusulanne gan Alatala xa, fo saraxaraline Haruna xabilani naxanye yi rasarijanxi lan na feen ma. Mini yire sarijanxini, bayo tinxintaren nan i ra, na mi findima binye ra i xa Marigina Alatala yee ra yi.” ¹⁹ Yusiya yi tixi, wusulan gan daxin suxi a yii, a yi xolo saraxaraline ma. Na sasani, dogonfonna yi mini a tigi ra saraxaraline yetagi Alatala Batu Banxin wusulan ganden dexon. ²⁰ Saraxaraline kuntigina Asari nun na saraxarali gbetene birin yi a mato, e yi dogonfonna to a tigi ra. E yi a ramini tandeni mafuren, a tan yatigin yi a mafura minideni bayo Alatala bata yi a yulubin saran a ra.

²¹ Yusiya yi lu a danna banxini dogonfonna a ma han a yi faxa. A mi yi fa nœ soe Alatala Batu Banxini. A dii xemen Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoe a ra. ²² Yusiya kewali donxene, keli a folon ma han a rapan na, Nabi Esayi, Amosi a dii xemen ne birin sebe nen. ²³ Yusiya yi faxa, e yi a maluxun a danna xena nde ma a benbane fema, a mi yi makuya mangane gaburune ra, bayo e yi a falama nen, e naxa, “Dogonfonton nan a ra.” A dii xemen Yotami yi dexo a joxoni mangayani.

27

Yotami, Yuda Mangana Mangane Firinden 15.32-38

¹ Yotami findi mangan na a jee maxojen nun suulunna nan ma. A yi jee fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Yerusa, Sadaki a dii temena. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, alo a fafe Yusiya a liga kii naxan yi. Koni, a mi so Alatala Batu Banxini. Yamaan mon mi yi tinxin. ³ A tan nan Alatala Batu Banxin So Deen Faxaraxini ton,* a mon yi nde dexo Ofeli yinna de. ⁴ A yi taane ti Yuda yamanan geya yirene yi e nun sanganso makantanxine foton yirene yi. ⁵ A yi Amonine mangan yenge, a yi e no. Na jeen na, Amonine yi gbeti fixen kilo wuli saxan so a yii, e nun murutun kilo wuli saxan e nun fundenna kilo wuli saxan. E mon ne nan so a yii jee firinden nun a saxandeni. ⁶ Yotami yi senben soto, amasoto a yi tinxin Alatala yee ra yi, a Ala.

⁷ Yotami kewali donxene, a yengen naxanye so e nun a feene birin, ne sebexi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. ⁸ Yotami findi mangan na a jee maxojen nun suulunna nan ma. A yi jee fu nun suulun ti mangayani Yerusalen yi. ⁹ Yotami yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xemena Axasi yi ti a joxoni.

* **27:3:** So deen naxan geyaan na.

28

*Axasi, Yuda Mangana
Mangane Firinden 16.1-20*

¹ Axasi findi mangan na a jee moxɔɔɛden nan ma, a yi jee fu nun sennin ti mangayani Yerusalem yi. Naxan fan Alatala yee ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a fajin nan liga. ² Axasi yi sigan ti a jaxin na alo Isirayila mangane a liga kii naxan yi, a yeteen yi suxure sawura wure daxine rafala Baali xa. ³ A yi saraxane ba Ben-Hinɔn lanbanni, a yi a dii xemene gan saraxan na, a yi na siyane raliga e fe xɔsixine yi, Alatala naxanye kedi yamanani, a e yamanan so Isirayila kaane yii. ⁴ Mangan yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nanara, Alatala, a Ala yi a ganla sa Arami mangan sagoni. Arami kaane yi e yenge, e yi muxu wuyaxi suxu konyiyani, e siga e ra Damasi taani. A ganla mon yi sa Isirayila mangan fan sagoni, na yi bono gbeen sa e ma. ⁶ Remaliyaa dii xemen Peka yi a liga sofaan muxu wuli keme wuli moxɔɔɛ yi faxa Yuda yamanani loxo kedenni. Amasoto e bata yi e me Alatala ra, e benbane Ala. ⁷ Efirami bɔnsɔnna sofa kenden Sikiri yi mangana dii xemen Maaseya faxa e nun Asirikami manga banxin kuntigina e nun Elikana mangan fe rafala bode singena. ⁸ Isirayila kaane yi muxu wuli keme firin suxu konyiyani Yuda kaane ye, jaxanle nun dii xemene nun dii temene. E mon yi se wuyaxi tongo, e siga na seene ra Samari taani.

⁹ Koni, Alatalaa nabina nde yi menni naxan yi xili Odedi. Na yi mini sofane ralandeni sa keli Samari taani. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, e benbane Ala bata xolo Yuda kaane ma, a yi e sa e sagoni, anu, e tan bata halagin nagodo e ma han e gbelegbele xuiin yi te han kore xonna ma. ¹⁰ Iki, e waxi e xa na Yuda kaane nun Yerusalem kaane findi e konyi xemene nun e konyi gilene ra. Koni, e fan mi findixi yulubitone ra Alatala yee ra yi ba, e Ala? ¹¹ Nayi, e tuli mati n na, e mon xa Yuda muxu suxini itoe raxete e konni, bayo Alatala xoloxi e ma ki fajii.” ¹² Nayi, Efirami muxu gbeena nde, alo Yehoxanan ma dii xemena Asari nun Mesilimoti a dii xemen Bereki nun Salun ma dii xemen Yexisikayi nun Xadilayi a dii xemena Amasa, ne yi xolo sofane ma naxanye yi sa yengeni. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “E nama fa konyini itoe ra be, bayo en findima nen yulubitone ra Alatala yee ra yi. E waxi en yulubine nan fari sa fe yi ba? En yulubine bata gbo ayi, Ala bata xolo gbeen ti Isirayila kaane ma.” ¹⁴ Nayi, sofane yi muxu suxine nun se tongoxine birin naxete kuntigine nun yamaan birin yetagi. ¹⁵ E muxun naxanye xili fala, ne yi keli, e yi dugine ragodo muxu suxi ragenle birin ma, e dugine nun sankidine so e yii, e donseene nun igen so e yii, e yi e furene dandan, naxanye mi yi noe sigan tiye, e yi ne dɔxo sofanle fari, e siga e ra e ngaxakedenne fema Yeriko yi, Tugu Taana. Isirayila kaane mon yi xete Samari taani.

¹⁶ Na waxatini, Manga Axasi yi xeraan nasiga Asiriya mangan ma alogo a xa fa a mali. ¹⁷ Edon kaane mon yi Yuda kaane yenge, e yi muxuna ndee suxu. ¹⁸ Na waxatin yeteni, Filisitine yi yengen nakeli lanban yi taane nun Negewi taane ma Yuda yi. E yi Beti-Semesi taan tongo, e nun Ayalon nun Gediroti taane nun Soko nun Timana nun Ginso taane nun e rabiliin taane, e yi dɔxo e yi. ¹⁹ Alatala Yuda yamanan nayarabi na kii nin Isirayila mangana Axasi a fe ra, naxan Alatalaa yamaan ti tantanna ma, e yi yulubin tongo. ²⁰ Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa Axasi fema, koni benun a xa a mali, a yi a yenge.

²¹ Axasi bata yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nun kuntigine nafunle, a yi e fi Asiriya mangan ma. Koni na tɔnɔ mi lu a ma.

²² Hali Axasi yi kontɔfilixi waxatin naxan yi, a mɔn lu nɛn tinxintareyani Alatala yɛɛ ra yi. ²³ A yi saraxane ba Damasi alane xa, a na tɔrɔn masɔtɔxi naxanye xɔn, bayo a yi a mirima nɛn, a naxa, “Bayo, Arami mangana alane a malima, n fan xa saraxane ba e xa alogo e xa n mali.” Koni, na nan naɓan kala ma a ra, e nun Isirayila birin. ²⁴ Axasi yi Alatala Batu Banxin seene birin malan, a yi e kala. A yi Alatala Batu Banxin dɛɛne balan, a yi kidene rafala Yerusalen taan yiren birin yi. ²⁵ A yi taan kidene rafala Yuda taane birin yi alogo a xa saraxane ba ala gbɛtɛne xa. Na ma, Alatala, a benbane Ala yi xɔlɔ a ma kati!

²⁶ A kɛwali dɔnxɛne, a feene birin, keli a fɔlɔn ma han a rapɔanna, ne seɓɛxi Yuda mangane nun Isirayila mangane kɛdine kui. ²⁷ Axasi yi faxa, e yi a maluxun Yerusalen taani, koni a tan mi maluxun Isirayila mangane gaburun na. A dii xɛmɛn Xesekiya yi ti a naɓɔni.

29

Xesekiya, Yuda mangana Mangane Firinden 18.1-3

¹ Xesekiya findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɓɛn nun suulunna nan ma, a yi jɛɛ mɔxɔɓɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nɛn Abiya, Sakari a dii tɛmɛna. ² Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi.

³ A tan nan Alatala Batu Banxin nabi a mangayaan jɛɛ singen kike singen ma, a yi a dɛɛne yitɔn. ⁴ A yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan yamaan malandeni sogeteden binni. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tuli mati n na, ɛ tan Lewine. Ɛ yɛtɛ rasariɓan, ɛ yi Alatala Batu Banxin nasariɓan, ɛ benbane Ala, ɛ yi se xɔsixine ramini yire sariɓanxini ito kui. ⁶ Bayo en benbane fe xɔsixine raba nɛn, naxanye rapaxu Alatala ma, en ma Ala, e yi na liga, e yi e mɛ a ra, e yi e xun xanbi so Alatalaa yire sariɓanxini. ⁷ E yetɛɛn yi Ala Batu Banxin so dɛɛne balan, e yi lɛnpune ratu, e mi wusulan gan, e mi saraxa gan daxine ba Isirayilaa Ala xa yire sariɓanxini. ⁸ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Yuda kaane nun Yerusalen kaane ma, a yi gbalon nun sunun nun yagin nagodo e ma alo ɛ a toma kii naxan yi. ⁹ Nanara, en benbane faxa yɛngeni, en ma dii xɛmɛne nun en ma dii tɛmɛne nun en ma naɓanle yi lu konyiyani. ¹⁰ Iki, n waxi layirin xidi feni en nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala. ¹¹ Iki, ngaxakedenne, ɛ ba tunnaxɔlɔn ma, bayo Alatala ɛ tan nan sugandixi alogo ɛ xa ti a yetagi a wanla ra, ɛ findi a walikɛne ra, ɛ yi wusulanne gan a xa.”

¹² Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxuni itoe yi fa:

Kehati xabilani:

Amasayi a diin Maxati nun Asari a diin Yoweli.

Merari xabilani:

Abidi a diin Kisu nun Yehaleleli a diina Asari.

Gerisɔn xabilani:

Simaa diin Yowa nun Yowaa diina Eden.

¹³ Elisafan xabilani:

Simiri nun Yeyiyeli.

Asafi xabilani:

Sakari nun Matani.

¹⁴ Heman xabilani:

Yexiyeli nun Simeyi.

Yedutun xabilani:

Semaya nun Yusiyeli.

¹⁵ E yi e bənsənnə muxune birin malan. E yelin xanbini e rasarijanje, e fa Alatala Batu Banxin nasarijan alo mangana e yamarixi kii naxan yi, e nun Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁶ Saraxaraline yi so Alatalaa yire sarijanxini a rasarijandeni. E se xəsixin naxanye birin li Alatala Batu Banxini, e yi ne birin namini, Lewi bənsənnə muxune yi se xəsixine tongo e sa e woli Kedirən lanbanni. ¹⁷ E Alatala Batu Banxin nasarijan fələ kike singen xi singe ləxən nin. Xi solomasexede ləxəni, e yi so Alatala Batu Banxin so deen palaan ma, e mən yi xi solomasexə wali ke a rasarijandeni. E yi yelin kike singen xi fu nun senninden ma.

¹⁸ Na xanbi ra, e mən yi siga Manga Xesekiya konni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Alatala Batu Banxin birin nasarijan e nun saraxa ganden nun a seene birin e nun buru rasarijanxin sama tabanla naxan fari e nun a seene birin. ¹⁹ Manga Axasi seen naxanye birin naxosi a tinxintareyani a mangayaan waxatini, nxu bata ne birin nasarijan, nxu yi e sa Alatala yetagi.”

Xesekiya mən yi saraxane ba

²⁰ Manga Xesekiya yi keli xətən, a yi taan kuntigine malan, e siga Alatala Batu Banxini. ²¹ E yi siga tura solofere nun konton solofere nun yexex dii solofere nun kətə solofere ra mangana denbayaan nun yire sarijanxin nun Yuda kaane yulubi xafarin na alogo e xa rasarijan. Mangan yi a fala saraxaraline xa, Haruna yixetene, a e xa e ba saraxan na Alatalaa saraxa ganden fari. ²² Saraxaraline yi jingene kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. E mən yi kontonne kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. Na xanbi ra, e yi yexex diine kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. ²³ E mən yi siga kətə kəe raxaba daxine ra yulubi xafari seen na mangan nun yamaan birin yetagi, ne yi e yiine sa e ma. ²⁴ Nayi, saraxaraline yi kətəne kəe raxaba, e yi e wunla bəxən saraxa ganden ma alogo Isirayila kaane birin yulubine xa xafari. Mangan nan na saraxa sifa firinne yamarin fi alogo yamaan birin yulubin xa xafari. ²⁵ Mangan yi Lewi bənsənnə muxune lu Alatala Batu Banxini, karijanne nun kondenne nun bələnne yi suxi naxanye yii alo Dawuda nun mangana fetoon Gadi nun Nabi Natan a yamari kii naxan yi, bayo Alatalaa yamarin nan yi a ra, a nabine naxan nali muxune ma. ²⁶ Lewi bənsənnə muxune yi ti, Dawudaa maxaseene suxi e yii. Saraxaraline fan yi na, xətane suxi e yii. ²⁷ Manga Xesekiya yi a fala, a e xa saraxa gan daxin ba saraxa ganden fari. E nema yi saraxan gan fəle waxatin naxan yi, e yi betin ba Alatala xa xəta xuiin nun Isirayila manga Dawudaa maxaseene ra. ²⁸ Yamaan birin yi e xinbi sin, e lu betin be, e xətaan fema han saraxa gan daxin birin yi yelin ganje. ²⁹ E to yelin saraxa gan daxin be, mangan nun a yamaan naxan birin yi a fəxə ra, e birin yi e xinbi sin, e yi Ala tantun. ³⁰ Na xanbi ra, Manga Xesekiya nun a kuntigine yi Lewi bənsənnə muxune yamari a e xa Alatala tantun Dawudaa beti xuine nun fetona Asafi a beti xuine ra. E yi betin ba səwani, e yi e xinbi sin, e Alatala tantun.

³¹ Manga Xesekiya yi a fala, a naxa, “Bayo iki e bata dentegə Alatala xa, e fa e saraxane nun barika bira saraxane ra Alatala Batu Banxini.” Yamaan yi fa e saraxane nun barika bira saraxane ra, e nun muxu bəje fajine birin yi fa saraxa gan daxine ra. ³² Yamaan fa saraxa gan daxin naxanye ra, ne yatən yi

sigā han jinge tonge solofere e nun yεxεε dii kεmε firin e nun konton kεmε, ne birin saraxa gan daxine Alatala xa. ³³ E mōn yi jinge kεmε sennin e nun kontonne nun kōtō wuli saxan ba saraxa gbεtēne ra. ³⁴ Koni saraxaraline mi yi wuya, e mi yi nōε saraxa gan daxine birin budε. Nanara, e ngaxakedenne Lewi bōnsōnni, ne yi fa e mali han wanla yi jian, han saraxaraliin bonne yi rasarijan. E ngaxakedenne Lewi bōnsōnni, ne yi kataxi e rasarijan feen nan na dangu saraxaraline ra. ³⁵ Saraxa gan daxin yi wuya, sa bōjε xunbeli saraxane turene fari, e nun minse saraxane nun saraxa gan daxine.

Alatala Batu Banxin nasarijan na kii nin. ³⁶ Ala bata yi naxan birin yitōn yamana fe ra, Manga Xesekiya nun yamaan birin yi sēwa na ra, amasōtō na feene liga nēn mafurēn.

30

Xesekiya yi sanla raba

¹ Manga Xesekiya yi xεrane rasiga Yuda yamanan yiren birin yi. A mōn yi bataxine sεbε Efirami nun Manase kaane ma, alogo e xa fa Alatala Batu Banxini Yerusalēn yi, e fa Alatala tantun, Isirayilaa Ala, Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla* rabadeni. ² Mangan nun a kuntigine nun yamaan birin bata yi lan a ma Yerusalēn yi a e xa Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla raba jεen kike firinden ma. ³ Bayo saraxarali wuyaxi mi yi sarijanxi na waxatini, yamaan mōn munma yi malan Yerusalēn yi singen, e mi yi nōε na sanla rabε singen. ⁴ Bayo mangan nun yamaan lanma feen nan yi a ra, ⁵ e yi a ragidi, a xa rali Isirayila birin ma, keli Beriseba taan ma han Dan yamanani alogo muxune xa fa Yerusalēn yi, e fa Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla raba mēni Alatala xa, Isirayilaa Ala. Amasōtō yamaan mi yi fa na sanla rabama e bode xōn alo a yi sεbεxi kii naxan yi. ⁶ Xεrane yi siga mangan nun a kuntigine bataxine ra Isirayila nun Yuda yamanan yiren birin yi, alo mangana a yamarixi kii naxan yi. E naxa, “E tan Isirayila kaane, ε xεtε Alatala ma, Iburahimaa Ala, Isiyagaa Ala, Isirayilaa Ala alogo a mōn xa xεtε ε ma, ε tan yamaan muxu dōnxēn naxanye luxi ε nii ra, ε tan naxanye tangaxi Asiriya mangane ma. ⁷ E nama lu alo ε fafane, alo ε ngaxakedenne, naxanye mi yi tinxinxī Alatala yεε ra yi, e benbane Ala, naxan e ba gbalon dε alo ε a toma kii naxan yi. ⁸ Nayi, ε nama tuli maxōdōxō ayi alo ε benbane. E fa Alatala ma, ε fa a yire sarijanxini, a dēnaxan nasarijanxi han habadan, ε wali Alatala xa, ε Ala, alogo a xōlō gbeen xa xεtε ε fōxō ra. ⁹ Xa ε fa Alatala ma, muxun naxanye ε ngaxakedenne suxu konyiyani, ne kininkinimma nēn e ma, e mōn yi xεtε yamanani ito yi. Alatala hinan, ε Ala, a fan, a mi a yetagin luxunma ε ma, xa ε xεtε a ma.” ¹⁰ Xεrane yi siga taane yi Efirami yamanan nun Manase yamanani han Sabulon yamanani. Koni, muxune yi lu e magelε. ¹¹ Koni, Aseri bōnsōnna muxuna ndee nun Manase bōnsōnna muxuna ndee nun Sabulon bōnsōnna muxuna ndee yi e yetε magodo Ala xa, e tin sigε Yerusalēn yi. ¹² Ala yi muxune bōjεn masara Yuda fan yi, e mangan nun a kuntigine yamarin suxu, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

* **30:1:** Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nēn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kōε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xōrōyaan 12.1-13 kui.

13 Yama gbeen yi fa Yerusalen yi Buru Tetaren Sanla† rabadeni kike firinden. Yamaan yi gbo han! 14 Suxure batuden naxanye yi Yerusalen yi, e yi ne birin kala e nun e wusulan gandene, e yi ne woli Kedirɔn lanbanni. 15 Neen kike firinden xi fu nun naaninde lɔxɔni, e yi xuruseene kɔe raxaba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline yi yagi han, e yi e yete dentegɛ Ala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala Batu Banxini. 16 Birin yi a wali suxu alo e yi lan kii naxan yi, fata Alaa walikɛɛn Musaa sariyan na. Xuruseen naxanye ba saraxan na, Lewine yi lu ne wunla soɛ saraxaraline yii, e yi lu a xuyɛ saraxa ganden ma. 17 Muxu wuyaxi mi yi sarijanxi yamaan ye, e mi noɛ saraxane bɛ Alatala xa. Nayi, Lewine yi lu xuruseene kɔe raxabɛ e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. 18 Muxu wuyaxi yi na, Eframi kaane nun Manase kaane nun Isakari kaane nun Sabulon kaane ye naxanye mi yi sarijanxi. Anu, e Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene don nɛn, e sariyan kala na nan xɔn. Na ma, Xesekiya yi duba e xa, a naxa, “Alatala naxan fan, na xa diɲa e yulubin ma. 19 Ala xa diɲa muxune birin ma naxanye Alatala, e benbane Ala fenxi e bɔɲen ma feu, hali e mi yi sarijanxi.” 20 Alatala yi Xesekiya xuiin name, a yi diɲa yamaan ma. 21 Nayi, Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne yi Buru Tetaren Sanla raba sɛwa gbeeni xi solofere. Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline yi lu Alatala tantunɲɛ e sɛnben birin na e maxaseene ra. 22 Xesekiya yi Lewine wali fajɲi xɔntɔnna ti, naxanye yi walima Alatala xa ki fajɲi. E saraxa subene don xi solofere, naxanye yi baxi bɔɲɛ xunbeli saraxane ra, e yi Alatala tantun, e benbane Ala.

23 Yamaan birin mɔn yi lan a ma, a e xa xi solofere sa sali lɔxɔne fari, e mɔn yi sanla raba sɛwani xi solofere, 24 bayo Yuda mangan Xesekiya bata yi binye gbeen fi yamaan ma, a yi e fanda tura wuli keden na e nun xuruse wuli solofere. Kuntigine fan bata yi tura wuli keden nun xuruse wuli fu ba sa mangan gbeene fari. Saraxarali wuyaxi bata yi rasarijan. 25 Yuda kaane nun saraxaraline nun Lewine nun Isirayila kaan naxanye yi kelixi yire gbeteɲe yi e nun xɔɲɛn naxanye yi dɔxi Isirayila kaane nun Yuda kaane ye, ne birin yi lu sɛwani e bode xɔn ma. 26 Sɛwa gbeen yi lu Yerusalen kaane yi. Xabu Isirayila Manga Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani waxatini, na ɲɔxɔn munma yi liga Yerusalen yi singen. 27 Saraxaraline nun Lewine yi keli, e duba yamaan xa, e Ala maxandi, Ala yi e xuiin mɛ a konni ariyanna yi.

31

Xesekiya yi Ala Batu Banxin wanli tɔn

1 Na danguxina, muxun naxanye birin yi Isirayila yi, ne birin yi siga Yuda taane yi, e yi kide gɛmɛne kala, e yi Asera kide gbɛndonne rabira. E yi taan kidene kala, e nun e suxure saraxa gandene Yuda yamanan birin yi e nun Bunyamin nun Eframi nun Manase bɔnsɔnne yamanane yi. Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi siga e konni.

2 Xesekiya yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune yitaxun, a yi birin ti a wali ra. E tan nan yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane bama. E tan nan mɔn yi findixi Alatalaa walikɛne ra, e yi Alatala tantunma, e yi betine ba Alatala xa a banxin so dɛɛn na. 3 Mangan yi a sɔtɔ sena ndee ba saraxa gan daxine ra, saraxan naxanye yi ganma xɔtɔnna nun ɲinbanna ra

† 30:13: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyaane yi burun donma lɛben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔɲayaana 12.15 kui.

e nun Matabu ɓɔxɔne nun kike nenen nun sali ɓɔxɔne ma, alo a seɓexi kii naxan yi Alatalaa sariyani. ⁴ Xesekiya yi a fala Yerusalɛn kaane xa a e xa fa seene mudun na saraxaraline nun Lewine xa, alogo e xa Alatalaa sariyan nabatu a kiin ma. ⁵ Na falan me yiren birin yi waxatin naxan yi, Isirayila kaane birin yi e murutu xabaxi singene nun manpa bogi singene nun ture baxi singene nun kumi ture singene nun sansi singene nun e yaganne birin so fɔɓ saraxaraline nun Lewine yii. ⁶ Na kiini, Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi dɔxi Yuda taane yi, ne fan yi lu fe e xuruse xurin nun a xungbene yaganne ra e xɔn, e nun e se sariɗanxine yaganna naxanye yi dɛntɛgɛxi Alatala xa, e Ala, e yi se wuyaxi malan. ⁷ E yi se wuyaxi malan fɔɓ jɛɛn kike saxandeni, e yi yelin jɛɛn kike solofereden ma. ⁸ Xesekiya nun a kuntigine yi fa na seene matodeni, e yi Alatala tantun, e yi duba a yamaan xa, Isirayila kaane. ⁹ Xesekiya yi saraxaraline nun Lewine maxɔdin na seene fe ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraline kuntigina Asari, Sadɔki bɔnsɔnni, na yi a yabi, a naxa, “Xabu nxu fa fɔɓ seene ra Alatala Batu Banxini, nxu donseen sɔto nen nxu lugo, nxu yi a dɔnxɛn gbege lu, amasɔɓ Alatala duba nen a yamaan xa, a dɔnxɛn naxanye luxi ne nan itoe ra.”

¹¹ Xesekiya yi yamarin fi a e xa donse ramaradene rafala Alatala Batu Banxini. Nayi, e yi donse ramaradene rafala. ¹² E yi fa na finmaseene nun yaganne nun se sariɗanxine birin na mɛnni. Lewi bɔnsɔnna muxuna nde yi na naxan yi xili Konani, e yi finmaseene taxu na ra, e yi a ngaxakedenna Simeyi fan findi a bundɔxɔn na. ¹³ Xɛmɛn naxanye yi xili Yɛxiyeli nun Asasiya nun Naxati nun Asaheli nun Yerimoti nun Yosabadi nun Eliyeli nun Yisimaki nun Maxati nun Bɛnaya, ne nan yi yamaan xunmatone ra Konani nun a xunyen Simeyi bun ma alo Manga Xesekiya nun saraxarali Asari a yamari kii naxan yi. Asari yi findi Ala Batu Banxin kuntigi gbeen na. ¹⁴ Yiminaa dii xɛmɛn Kore, Lewi bɔnsɔnna muxun naxan yi Sogeteden dɛɛn kantanma, a tan nan yi jɛnige ma saraxane rasuxuma naxanye yi fima Ala ma. A mɔn yi yaganne yitaxunma Alatala Batu Banxini e nun se sariɗanxi gbɛteye. ¹⁵ Saraxaralini itoe yi dɔxi saraxarali taan* naxanye yi, ne yi a mali: Eden nun Menayamin nun Yosuwe nun Semaya nun Amari nun Sekani. E yi seene yitaxun mɛnne yi e ngaxakedenne ra, fonna nun dii jɔɛna alo a yi lan kii naxan yi, ¹⁶ fɔɓ dii xɛmɛne ma naxanye xili seɓexi e bɔnsɔn kedin ma fɔɓ e jɛɛ saxanna ma, e nun naxanye birin yi soma Alatala Batu Banxini ɓɔxɔ yo ɓɔxɔ e wanla ra alo a yi yamarixi kii naxan yi fata e yeɓa kiin na. ¹⁷ Saraxaraline xinle yi seɓexi e bɔnsɔn kedin kui fata e denbayane ra, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune fɔɓ e jɛɛ mɔxɔɗɛn ma, alo e yi yamarixi wanla de kii naxan yi fata e yeɓa kiin na, ¹⁸ e nun e denbayane birin xinle yi seɓexi e bɔnsɔn kedin kui, e jaxanle nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne nun e muxune birin, bayo e tan bata yi rasariɗan Alaa wanla ra. ¹⁹ Haruna yixɛtɛne, saraxaralina ndee yi dɔxi banxidene ra saraxarali taane rabillinne yi. Muxuna ndee yi sugandixi taane birin yi alogo e xa donseene xali e xa e nun Lewi bɔnsɔnna xɛmɛne birin naxanye xinle yi seɓexi e bɔnsɔn kedin kui.

²⁰ Xesekiya na nan liga Yuda taane birin yi, a fe fajin liga tinxinna nun lannayani Alatala yɛɛ ra yi, a Ala. ²¹ A wali wuyaxi ke nen Ala Batu Banxina fe yi, a yi Alaa sariyan nun a yamarin suxu a fajin na. A yi Ala fen a bɔɗɛn ma feu, a yi sabati.

* **31:15:** Saraxaraline taane fe seɓexi Yosuwe 21.1-45 kui.

32

Asiriya Mangan yi a kɔnkɔ e ma

¹ Xesekiya lannaya wanle dangu xanbini, Asiriya mangan Senakeribi yi so Yuda yi, a yi taa makantanxine yenge, a yi a ragidi a xa e findi a gbeen na. ² Manga Xesekiya to a to Senakeribi bata fa Yerusalen yengedeni, ³ Xesekiya nun a kuntigine nun sofane yi lan a ma a e xa taa xanbi ra tigine birin dutun. ⁴ Yamaan yi e malan, e yi tigine birin dutun taa xanbin na, e nun ige dangudena nde bɔxɔn bun ma. E yi a fala, e naxa, “Asiriya kaane nama ige yo li be.” ⁵ Xesekiya yi a wekile, a yi taan yinna yire kalaxine ti, a mɔn yi sangansone ti yinna xuntagi, a mɔn yi yin gbete ti a fari ma. A yi Milo gbingbinna rafala Dawudaa Taani. A yi yenge so wuyaxi nun ye masansan wure lefa wuyaxi sɔɔ a ganla xa. ⁶ A yi sofa kuntigine dɔxɔ yamaan xun na. A muxune birin malan taan yama malandeni taan so deen na. A yi a fala e xa, a naxa, ⁷ “E wekile, e senbe so! E nama kuisan, e nama gaxu Asiriya kaane mangan yee ra e nun yamaan naxan a fɔxɔ ra amasɔɔ senben naxan en tan na, na gbo a gbeen xa. ⁸ Adamadi senben nan a tan na, anu Alatala nan en tan fɔxɔ ra, en ma Ala, naxan en malima en ma yengene yi.” Yamaan yi Yuda mangan Xesekiya a falane suxu. ⁹ Na danguxina, Asiriya mangan Senakeribi nun a ganla birin yi siga Lakisi taan xili ma. Na waxatini, Senakeribi yi sofa kuntigina ndee rasiga Yerusalen yi. A yi xeraan nasiga Yuda mangan Xesekiya ma, e nun Yuda kaane birin Yerusalen yi, a naxa, ¹⁰ “Asiriya mangan Senakeribi ito nan falaxi, a naxa, ‘E yigi saxi nanse yi, naxan a ligaxi e mɔn dɔxi Yerusalen yi yengen tagi?’ ¹¹ Xesekiya xa mi e radinma ba alogo kamen nun ige xɔnla xa e faxa, a nɛma a fale, a naxa, ‘Alatala, en ma Ala en natange Asiriya mangan ma ba?’” ¹² Xesekiya nan i ya Alaa saraxa gandene nun a kidene kalaxi, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “E xinbi sinma saraxa ganden keden peen nan yetagi, e yi saraxane gan menni.” ¹³ E mi a kolon ba, nxu naxan liga muxune nun yamanan bonne ra, n tan nun n benbane? Na siyane alane nɔ nen e yamanan muxune xunbe ba? ¹⁴ Awa, n benbane yamanan naxanye kala, yamanan mundun ma ala a rakisi? Nayi, e Ala nɔe e rakise ba? ¹⁵ Na ma, Manga Xesekiya nama e mayenden, a yi e radin na kiini. E nama e yigi sa a yi, bayo siya yo ala hanma yamana yo ala mi nɔxi a yamaan natange n benbane ma. Nayi, e alane fan mi nɔe e be n fan yii mumel’ ”

*Senakeribi yi Ala rayelefu**Mangane Firinden 19.8-13 nun Esayi 37.8-13*

¹⁶ Na xanbi ra, Asiriya mangan mɔn yi fala naxin ti Marigina Alatala ma, e nun a walikeen Xesekiya. ¹⁷ Asiriya mangan yeteen bata yi Alatala, Isirayilaa Ala konbi kedin sebe nun, a naxa, “Siyaa bonne alane mi nɔxi e yamanan muxune ratange n ma kii naxan yi, Xesekiya Ala fan mi nɔe a yamaan natange n ma na kii nin.” ¹⁸ A yi falan ti a xuini texin na Heburu xuini, alogo Yerusalen yamaan naxan yi yinna xuntagi, a xa gaxun naso ne yi, a yi nɔ taan finde a gbeen na. ¹⁹ E lu falan tiye Yerusalen Ala ma alo e yi falan tima siya gbete ala rafalaxine nan ma bɔxɔ xɔnna fari.

*Ala yi Asiriya mangan nɔ**Mangane Firinden 19.35-37 nun Esayi 37.36-38*

²⁰ Nayi, Manga Xesekiya nun Nabi Esayi, Amosi a dii xemen yi e xuiin namini fɔlɔ Ala ma lan feni ito ma. ²¹ Na ma, Alatala yi malekana nde xe

naxan sa Asiriya mangana sofa kendale birin naxori a gali doxodeni, e nun mangane nun kuntigi gbeene. Nayi, mangan yagixin yi xete a yamanani. A sa so a gbee ala batu banxini, a dii xeme ne yi sa a faxesa menni. ²² Alatala Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane rakisi na kii nin Asiriya manga Senakeribi senben ma, a mon yi e ratanga e rabilinna siyane birin ma. ²³ Muxu wuyaxi yi fa saraxane ra Alatala xon Yerusalen yi, e nun kise fajine Yuda mangan Xesekiya xa. Xabu na loxoni, siyane birin yi a binya.

Xesekiya mangayaan xunsona

²⁴ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. A yi Alatala maxandi, Ala yi a yabi, a yi kabanako feen liga alogo a xa a kolon a kende yaan soto ma nen. ²⁵ Koni Xesekiya mi findi wali faji kolon na, a yi waso ayi a boneni. Ala yi xolo a ma, e nun Yuda nun Yerusalen. ²⁶ Nayi, Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane birin yi e xun xete Alatala ma. Na ma, Alatalaa xolon mi fa e li Xesekiya siimayani.

²⁷ Manga Xesekiya yi nafunla nun binye gbeen soto. A yi gbeti fixen nun xemaan nun boxo bun nafunle nun latikononne nun ye masansan wure lefane nun se fajine birin namaradene rafala. ²⁸ A yi murutun nun manpaan nun ture ramaradene rafala, e nun xuruseen sifan birin namaradene. ²⁹ A yi taana ndee ti, Ala yi xuruse wuyaxi fi a ma e nun nafulu gbege. ³⁰ Manga Xesekiya nan Gihon tigi ige kiraan masara, a yi a xun ti Dawudaa Taan sogegododen binni. Xesekiya no soto nen a feene birin ma. ³¹ Koni, loxona nde Babilon mangane to xerane rasiga a ma xibaru fendeni lan kabanako feen ma naxan danguxi a yamanani, Ala yi a lu a yete yii a mato xinla ma alogo a xa a bone yi feene birin kolon.

³² Manga Xesekiya kewali donxene, a tinxinyaan naxan liga, ne sebexi Amosi a dii xemen Nabi Esayi a kediri kuu lan a fe toxine ma alo xiyena, naxan sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui. ³³ Manga Xesekiya yi faxesa. Dawuda yixetene gaburun denaxan yitonxi muxu gbeene xa, e yi sa a maluxun menni. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi fa a saya xontondeni. A dii xemen Manase yi findi mangan na a boxoni.

33

Manase, Yuda Mangana Mangane Firinden 21.1-18

¹ Manase findi mangan na jere fu nun firinna nan ma, a yi jere tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalen yi. ² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, Manase yi na liga. Alatala siyaan naxan kedi Isirayila yamaan yee ra, a yi so ne fe xosixine yi.

³ A fafe Xesekiya taan kiden naxanye kala, a tan mon yi ne rafala. A yi saraxa ganden nafala Baali xa, a mon yi Asera kide gbindonne bitin, a yi a xinbi sin sarene birin xa, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala bata a fala denaxan ma, a naxa, "N xinla luma nen Yerusalen yi habadan." ⁵ A yi sarene kidene ti Alatala Batu Banxin yin firinne kui. ⁶ A yi a diine ba saraxa gan daxin na Hinon lanbanni suxurene xa. A yi so yiimato feene nun woyimeyaan nun kora feene yi. A yi muxune maxodin naxanye falan tima barinne ra. A yi fe xosixi gbege liga Alatala yee ra yi, a yi a raxolo. ⁷ A yi sa a suxure rafalaxi sawurana nde boxo Ala Batu Banxini. Anu, Ala a fala nen Dawuda xa e nun a dii xemen Sulemani, a naxa, "N xinla luma n batu banxini ito nin habadan e nun Yerusalen, n denaxan sugandixi Isirayila

bənsənnə birin yə. ⁸ Xa Isirayila kaane n ma yamarine birin suxu, n naxan soxi ε benbane yii fata Musa ra, n mi tinjε mume e yi kedi yamanani ito yi.”

⁹ Koni, Manase yi a liga Yuda kaane nun Yerusalən kaane yi yulubin tongo. E yi fe xəsixine liga dangu siyane ra Alatala naxanye halagı Isirayila bun.

¹⁰ Alatala yi falan ti Manase nun a yamaan xa, koni e mi e tuli mati a ra.

¹¹ Nayi, Alatala yi Asiriya yamanan mangana gali kuntigine rafa e xili ma, e yi Manase suxu, e karafen bira a ma, e yi a xidi sula yələnxənnə ra, e siga a ra Babilən yi. ¹² A tərəni, a yi Alatala maxandi, a Ala, a yi a yetε magodo a benbane Ala xa. ¹³ A yi a mafan, Alatala yi a maxandi xuiin nasuxu. A yi a maxandin yabi, a mən yi xεtε a ra Yerusalən yi a mangayani. Nayi, Manase yi a kolon a Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na danguxina, Manga Manase mən yi Dawudaa Taan nabilin yinna yirena nde ti, a yi a mate ayi, keli Gihon tigin ma lanbanni, siga sogegododen binni han taan so deen naxan xili Yεxε Dena, a yi Ofeli geyaan nabilin. A mən yi sofa kuntigine dəxə Yuda taa makantanxine birin yi.

¹⁵ A yi xəjε suxurene nun sawurane ba Alatala Batu Banxini, a yi ne birin kala. A bata yi suxure saraxa ganden naxanye rafala geyaan fari, Alatala Batu Banxin yi denaxan yi e nun Yerusalən yi, a yi ne birin kala. A yi e woli taan fari ma. ¹⁶ A mən yi saraxa ganden nafala Alatala xa, a yi bəjε xunbeli saraxane nun barika bira saraxane ba. A yi a fala Yuda kaane xa a e xa bira Alatala fəxə ra, Isirayilaa Ala. ¹⁷ Yamaan mən yi saraxane bama taan kidene yi, koni e yi e bama Alatala nan tun xa, e Ala.

¹⁸ Manase kəwali dənxene, a Ala maxandina, e nun nabiin naxanye yi falan tima a xa Alatala Isirayilaa Ala xinli, ne birin seβexi Isirayila mangane kədine kui. ¹⁹ A Ala maxandina, e nun Ala a yabi kii naxan yi, a tinxintareyaan nun a yulubina, taan kidene a naxanye ti, e nun a Asera kide gbindonna naxanye bitin, e nun a suxure sawuran naxanye ti benun a xa a yetε magodo, ne birin seβexi Hosayi a taruxu kədine kui. ²⁰ Manase yi faxa, e yi a maluxun a konni. A dii xεmənə Amən yi findi mangan na a jəxəni.

Amən, Yuda Mangana

Mangane Firinden 21.19-26

²¹ Amən findi mangan na a jεε məxəjən nun firinden nan ma, a yi jεε firin ti mangayani Yerusalən yi. ²² Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, a yi na liga alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. Amən yi saraxane bama suxurene birin xa, a fafe naxanye rafala, a yi ne batu. ²³ Koni, a mi a yetε magodo Alatala xa alo a fafe Manase a liga kii naxan yi, bayo Amən findi nən yulubi kan gbeen na. ²⁴ A walikene yi yanfan so a ma, e sa a faxa a banxini. ²⁵ Koni naxanye birin yanfan so Manga Amən ma, yamanan muxune yi ne birin faxa, yamanan muxune yi a dii xεmənə Yosiya dəxə a jəxəni mangayani.

34

Yosiya, Yuda Mangana

Mangane Firinden 22.1-2

¹ Yosiya findi mangan na a jεε solomasεxeden nan ma, a yi jεε tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalən yi. ² Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga, a yi a benba Dawuda sənna tongo. A lu tinxinyaan kiraan xən.

³ A mangayaan jεε solomasεxedeni, hali a mən to yi xurun, a lu nən a benba Dawudaa Ala batuε. A jεε fu nun firinna, a yi taan kidene kala fələ Yuda nun Yerusalən yi, e nun Asera kide gbindonne nun wure raxulunxi sawurane.

4 A yi Baali saraxa gandene kala. Wusulan ganden naxanye yi tixi e fari, a yi ne fan kala, a yi Asera kide gbindonne raxori, e nun suxure sawurane. A ne birin findi dungi dunge ra, a ne raxuya ayi muxune gaburune fari naxanye saraxane ba e xa. 5 A yi kide ki muxune xonne gan e suxure saraxa ganden fari. A Yuda nun Yerusalen rasarijan na kii nin. 6 A mon yi siga Manase yamanani e nun Efirami bansonna nun Simeyon bansonna nun Nafatali bansonna e nun boxon naxanye yi e rabilinxi. 7 A yi suxure saraxa gandene nun Asera kide gbindonne kala menne yi, a yi suxure findi burunburunna ra, a yi wusulan gandene birin kala Isirayila yi. Na xanbi ra, a mon yi xete Yerusalen yi.

*Saraxaraline yi sariya kedin to
Mangane Firinden 22.3-10*

8 Yosiyaa mangayaan jee fu nun solomasecedeni, a yi muxuni itoe rasiga yamanan nun Ala Batu Banxin nasarijandeni: Asaliyaa dii xemen Safan nun taa mangan Maaseya nun Yehowaxasi a dii xemen Yowa, mangana yenla, e xa sa Alatala Batu Banxini ton, mangana Ala. 9 E sa saraxarali kuntigin Xiliki li a konni. Yamaan fa gbetin naxan na Ala Batu Banxini e nun Lewine kantan tiine gbetin naxan malan Efirami nun Manase nun Isirayila yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, e nun Yuda nun Bunyamin bansonne, e yi ne so a yii. E yi xete Yerusalen yi. 10 Naxanye yi findixi Alatala Batu Banxini ton feen yerratine ra, a na gbetin so ne yii. Ne yi a so walikene yii e saranna ra, naxanye yi walima Alatala Batu Banxini. 11 Ne yi na gbetin so geme masonle nun kamuderene yii alogo e xa gemene nun xalanbene sara banxine xa Yuda mangane naxanye rabepin, e kala. 12 Na walikene yi wanla ke tinxinni. Lewi bansonna muxune Yaxati nun Abadi Kehati xabilani, ne yi e xun na e nun Merari nun Sakari Mesulan xabilani. Na Lewine birin yi fatan maxaseen maxe. 13 E tan nan yi goron maxanle xunna e nun walikene xunmatone a ra walidene birin yi. Sebali tiin nan yi Lewi muxuna ndee ra e nun taruxu sebene nun kantan tiine.

14 Yamaan fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, e yi na tongoma waxatin naxan yi, saraxaraliin Xiliki yi Alatalaa sariya kedin to a naxan so Musa yii. 15 Nayi, Xiliki yi a fala sebali tiin Safan xa, a naxa, "N bata sariya kedin to Alatala Batu Banxini." Xiliki yi sariya kedin so Safan yii. 16 Safan yi siga a ra Manga Yosiya konni, Safan yi a fala a xa, a naxa, "I nxu ti wanla naxan na, nxu bata na birin ke. 17 Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, e bata na tongo e yi a so wali kuntigine yii." 18 Sebali tiin Safan yi sa ne birin yebe mangan xa, a naxa, "Saraxaraliin Xiliki sariya kedin so nen n yii." Na xanbi ra, Safan yi a xaran mangan yetagi. 19 Mangan to sariya falane me na kedin kui, a yi a domani bo a ma. 20 Mangan yi yamarin so Xiliki yii e nun Safan ma dii xemena Axikan nun Mike a dii xemena Abadon nun sebali tiin Safan nun mangana walikena Asaya, a naxa, 21 "E sa Alatala maxodin n xa, e nun muxun naxanye luxi Yuda nun Isirayila yi lan kedi toxini ito a fe ma, bayo Alatalaa xolon gbo en xili ma, amasoto en benbane mi Alatalaa falan suxu mumε alo a sebexi kii naxan yi kedini ito kui." 22 Xiliki nun mangana muxu sugandixine yi siga nabi jaxanla Xuluda fema. Xasara naxan yi dugine kantanma, na mamandenna Salun ma jaxanla, Tokehati a dii xemena. Na jaxanla yi doxi Yerusalen Taa Neneneni. E yi e lanma xuiin fala a xa. 23 A yi a fala e xa, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala e xe muxun xa, 24 e naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: N toron nafama

nen yireni ito nun a muxune xili ma, alo danga feene seβexi kii naxan yi kedini ito kui naxan xaranxi Yuda mangan yetagi. ²⁵ Bayo, e bata e xun xanbi so n yi, e yi saraxane nun wusulanne gan suxurene xa alogo e xa n naxoβe e kewanle xon. Nayi, n ma xolon gbo taani ito xili ma, a mi jaxnje mume! ²⁶ E mon xa a fala Yuda mangan xa, naxan e xexi Alatala maxodindeni, Isirayilaa Ala, a Alatala ito nan falaxi lan falane ma e naxanye mexi, a naxa, ²⁷ 'Bayo i bata gaxu, i yi i yete magodo Ala xa, i to falani itoe me naxanye ti yireni ito nun a muxune xili ma, i yi xete n ma, bayo i bata i ya dugine yibo i ma, i yi wuga n yetagi, n bata a me. Alatalaa falan ni i ra. ²⁸ N ni i rasuxuma nen i benbane fema, i rasene ma nen boje xunbenli i gaburun na, bayo i tan mi na torone toma n naxanye rafama yamanani ito nun a muxune xili ma waxati famatone yi.' " E yi sa na yabin nali mangan ma.

*Ala batu ki fajina Yosiya xon
Mangane Firinden 23.1-3*

²⁹ Manga Yosiya yi Yuda nun Yerusalen fonne birin malan. ³⁰ Na xanbi ra, mangan yi siga Alatala Batu Banxini, Yuda kaane nun Yerusalen kaane nun saraxaraline nun Lewi bansonna muxune nun yamaan birin biraxi a foxo ra, muxudin nun muxu gbeena. Alaa layirin kedin naxan to Alatala Batu Banxini, a yi na kui feen xaran birin tuli matixin na. ³¹ Mangan yi ti a tideni Alatala yetagi, a yi layirin tongo Alatala xa, a xa a yamarine nun a sariyane nun a tonne suxu a bojen nun a niin birin yi, alo a seβexi layiri kedin kui kii naxan yi. ³² A yi Bunyamin bansonna muxune nun Yerusalen kaane birin naso na layirin bun. Yerusalen kaane yi na layirin suxu alo Ala a yamarixi kii naxan yi, e benbane Ala. ³³ Yosiya yi danna sa fe jaxine birin na naxanye sa kelixi yamana gbetene yi, naxanye yi findixi Isirayila kaane gbeene ra. A yi muxune birin karahan Isirayila yi a e xa Alatala batu, e Ala. A lu nen Alatala, e benbane Ala foxo ra a dunuja yi gidin birin yi.

35

*Yosiya yi sanla raba
Mangane Firinden 23.21-23*

¹ Yosiya yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* raba Alatala xa Yerusalen yi jeeen kike singen xi fu nun naaninde loxon, e yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla saraxa subene kee raxaba. ² Yosiya mon yi saraxaraline ti e wanla ra, a yi e sobe so Alatala Batu Banxin wanla dexunni. ³ A yi a fala Lewi bansonna muxune xa, naxanye yi Isirayila birin naxaranma, naxanye yi rasarijanxi Alatalaa wanla dexunni, a naxa, "E sa Layiri Kankiraan doxo Alatala Batu Banxini Isirayila Manga Dawudaa dii xemen Sulemani naxan tixi. E mi fa a maxalima e tungunne ma iki. Nayi, e wali Alatala e Ala xa e nun Isirayila, a yamana. ⁴ E yi e yitaxun denbaya yeen nun wali xunde yeen ma, alo Isirayila manga Dawuda a seβexi kii naxan yi, e nun a dii xemen Sulemani. ⁵ E birin xa sa ti yire sarijanxini, e yeba yamaan bansonne yeen ma. ⁶ E Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla saraxa yexee diine faxes ngaxakedenne xa, e yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi fata Musa ra."

* **35:1:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxes kee kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorjyaan 12.1-13 kui.

⁷ Yosiya yi jinge wuli saxan ba yamaan birin xa e nun xuruse xunxuri wuli tonge saxan Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla saraxan na. Na birin ba mangana xuruseene nan na. ⁸ A kuntigine fan jɛnigen ma, ne fan yi xurusena nde ba yamaan nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune xa. Ala Batu Banxin kuntigine Xiliki nun Sakari nun Yexiyeli, ne yi xuruse wuli firin keme sennin ba Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla fe ra e nun jinge keme saxan. ⁹ Konani nun Semaya nun Nataneli nun a ngaxakedenne nun Hasabi nun Yeyiyeli nun Yosabadi, ne yi xuruse wuli suulun e nun jinge keme suulun so Lewine yii Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla fe ra.

¹⁰ Sanla feene raba i kiini: saraxaraline nun Lewine yi lu tixi wali xunde yeen ma, alo mangana a yamari kii naxan yi. ¹¹ E Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla saraxa xuruseene kɔe raxabe, saraxaraline yi lu marasariɲanna tiye xuruseene wunla ra Lewine yi naxan soma e yii, Lewine nan yi na saraxa subene budoma. ¹² E yi saraxa gan daxine ba a ra, e naxanye soma muxune yii alogo e xa e yita Alatala ra, alo a seɓexi Musaa kedine kui kii naxan yi, e jingene fan liga na kii nin. ¹³ E yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla saraxa subene sa tɛeni, alo e darixi a ra kii naxan yi. Marasariɲan saraxa se gbɛtene, e yi ne jin tundene nun goronne kui, e yi e taxun yamaan na mafuren. ¹⁴ Na danguxina, e yi e nun saraxaraline gbeen nafala, bayo saraxaraline, Haruna yixetene lu nen wale han kɔeen na, e yi saraxa gan daxine ba e nun saraxa sube turene. Na nan a liga Lewine yi e donseen nafala e nun Haruna yixetene xa, saraxaraline. ¹⁵ Asafi yixeten naxanye yi betin bama, ne yi e wanle kema nen alo Dawuda a yamari kii naxan yi, e nun Asafi nun Heman nun mangana fetoon Yedutun. Kantan muxune birin yi e wanla de. E mi keli e wali xundene yi mume, bayo e ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnna muxune yi donseen nafalama e xa. ¹⁶ Na loxon, wanle birin liga na kii nin alogo Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla xa raba Alatala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa gandeni, alo Yosiya a yamarixi kii naxan yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye yi na yi, ne yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba na waxatini. E man yi Buru Tetaren Sanla† raba xi solofere bun ma. ¹⁸ Sa fɔlo Nabi Samuyeli waxatin ma, Halagi Tiin Dangu Loxon Sali yo munma yi raba singen naxan yi luxi alo na. Yosiya nun saraxaraline nun Lewine nun Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne birin yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba. Isirayila manga yo munma yi na sifan naba singen. ¹⁹ Na Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla raba Yosiyaa mangayaan jee fu nun solomasɛxen nan ma.

*Yosiyaa mangayaan naɲanna
Mangane Firinden 23.24-30*

²⁰ Na birin dangu xanbini, Yosiya yelin xanbini Ala Batu Banxini tɔɲɛ, Misiran mangan Neko yi siga Karakemisi taan yengedeni Efirati baan dexon. Yosiya yi mini a ralandeni. ²¹ Neko yi xerane rasiga Yuda mangan ma, a naxa, “Nanse en tagi? N mi sigama i tan xan yengedeyi de, n sigan yama gbete nan yengedeyi. Koni, Ala naxa a n xa siga mafuren. I nama Ala yenge de naxan n malima alogo a nama i halagi.” ²² Koni, Yosiya mi xete a fɔxo ra, a yi a maxidi alo muxu gbete alogo a xa siga a yengedeni. A mi a tuli mati Neko a falan na, naxan yi kelixi Ala ma. A fa a yengedeni Megido fixe yireni. ²³ Xalimakuli wonle yi a soxon, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E n xali,

† 35:17: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sariɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔryaan 12.15 kui.

amasoto n maxoloxi naxi ra.” ²⁴ A walikene yi a ragodo a yenge so wontoron kui, e a rate a wontoron firinden kui, e siga a ra Yerusalen yi. A yi faxa, e yi a maluxun a benbane gaburun na. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi sunu Yosiyaa faxa feen na. ²⁵ Nabi Yeremi yi Yosiyaa saya feen sunu betini ton. Han to, naxanle nun xemene birin Yosiyaa saya feen sunu betin bama, bayo a bata findi namun feen na Isirayila yamanani. Na betine sebexi Sunu kedine kui.

²⁶ Manga Yosiyaa kewali donxene, a tinxinyana, fata Alatalaa sariya kedin na, ²⁷ keli a fe taruxun folon ma han a rajanna, ne sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui.

36

Yehowaxasi, Yuda Mangana Mangane Firinden 23.30-24.17

¹ Yamanan muxune yi Yosiyaa dii xemene Yehowaxasi dexo mangan na Yerusalen yi a fafe noxoni. ² Yehowaxasi findi mangan na a nee moxorenen nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. ³ Misiran mangan Neko yi fa a ba mangayani Yerusalen yi, a yeteen yi mudu fiin sa yamanan ma, gbeti fixen kilo wuli saxan e nun xemaan kilo tonge saxan. ⁴ Misiran mangan yi Yehowaxasi ngaxakedenna Eliyakimi dexo mangayani Yuda xun na Yerusalen yi, a yi a xinla masara Yehoyakimi. Neko yi Yehowaxasi tongo, a siga a ra Misiran yamanani.

Yehoyakimi, Yuda mangana Mangane Firinden 23.36-24.7

⁵ Yehoyakimi findi mangan na a nee moxorenen nun saxanden nan ma, a yi nee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A yi fe naxin liga Alatala, a Ala yee ra yi. ⁶ Babilon mangan Nebukadanesari yi sa a yenge, a yi a xidi yoloxonna ra, a siga a ra Babilon yamanani. ⁷ Nebukadanesari yi Alatala Batu Banxini seene birin tongo, a sa e sa a manga banxini Babilon yi. ⁸ Yehoyakimi kewali donxene mangayani, a fe xosixin naxanye raba e nun feen naxan liga a ra, ne birin sebexi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. A dii xemene Yoyakin yi ti mangayani a noxoni.

Yoyakin, Yuda Mangana Mangane Firinden 24.8-17

⁹ Yoyakin findi mangan na a nee solomasexeden nan ma, a yi kike saxan xi solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. Naxan naxu Alatala yee ra yi, a yi na liga.

¹⁰ Nee nenene folon na, Manga Nebukadanesari yi siga a ra Babilon yi e nun Alatala Batu Banxin kui seene. A yi a ngaxakedenna Sedeki dexo mangayani Yuda nun Yerusalen xun na.

Sedeki, Yuda Mangana Mangane Firinden 24.18-20

¹¹ Sedeki findi mangan na a nee moxorenen nun kedenden nan ma, a yi nee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. ¹² Naxan naxu Alatala yee ra yi, a Ala, a yi na liga. A mi a yete magodo Nabi Yeremi xa, naxan yi falan tima Alatala xinli.

Konyiyana Babilon yamanani Mangane Firinden 25.1-21

¹³ Manga Nebukadanesari Sedeki rakolɔ nɛn Ala yi. Koni hali na, a murute nɛn Manga Nebukadanesari yetɛɛn xili ma. Sedeki yi a tuli maxɔdɔxɔ, a yi a bɔɔnɛni xɔdɔxɔ benun a xa fa Alatala ma, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Saraxarali kuntigine nun yamaan birin yi so fe xɔsixi rabani, alo siyaan bonne a raba kii naxan yi. E yi Alatala Batu Banxin naxɔsi, a naxan nasarijan Yerusalɛn yi.

¹⁵ Alatala, e benbane Ala bata yi nabi wuyaxi rasiga e ma dɔxɔ wuyaxi alogo e xa sa a fe fala e xa. ¹⁶ Koni fɔ e to Alaa xɛrane magele, e mi tin a falan suxe, e yi nabine magele han Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma, xɔlɔn naxan mi yi janjɛ.

¹⁷ Nayi, Ala yi Babilɔn mangan nadin e ma, a yi e banxulanne faxa silanfanna ra yire sarijanxini. Banxulanna nun sungutunna nun xɛme fonna nun jaxalan fonna hali naxanye bata yi fuga, Ala ne birin so nɛn Nebukadanesari yii. ¹⁸ Nebukadanesari yi Ala Batu Banxin seene birin tongo, a xurin nun a xungbena. Alatala Batu Banxin nafunle nun mangana nafunle nun a kuntigine nafunle, a siga ne ra Babilɔn yi. ¹⁹ E yi tɛɛn so Ala Batu Banxin na, e yi Yerusalɛn taan yinna rabira. E tɛɛn so banxi fajine birin na, e yi se fajine birin kala. ²⁰ Naxanye lu e nii ra, Nebukadanesari yi siga ne birin na Babilɔn yi, e findi a konyine ra e nun e diine han Perise yamanan sɛnbɛn sɔtɔ waxatin naxan yi. ²¹ Alatalaa falan kamali na kii nin, a naxan fala Yeremi xa, a naxa, "Yamanan luma nɛn matabuni, a lu rabɛɔnxi jɛɛ tonge solofere. Na findima waxatin jɔxɔn nan na a yi lan nun a xa matabun sɔtɔ fata sariyan na naxan mi suxu."*

Ala Batu Banxin mɔn yi ti

Esirasi 1.1-3

²² Perise mangan Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xɔn. Perise mangan yi falan nali, a yi a seɛɛ a yamanan yiren birin ma, a naxa,

²³ "Perise mangan Kirusi naxa iki,
 'Alatala, Ala Naxan Kore,
 na bata yamanan birin so n yii dunuɔa yi,
 a bata n yamari
 a n xa a batu banxin ti Yerusalɛn yi Yuda yi.
 A yamaan muxun naxanye ra e yɛ,
 Alatala, e Ala xa lu ne xɔn,
 ne xa siga.' "

* **36:21:** Yeremi 25.11 nun Saraxaraline 26.34-35

Esirasi Esirasi a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito nun Neyemi nun Taruxune kitabun yirene birin waxati kedenna nan ma fe falama. E birin seβexi xaxili kedenna nun wali kedenna nin. Esirasi Kitabun yirena feene ligaxi Taruxune Firindena feene xanbi ra. Esirasi a taruxun fɔlɔn waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin nun Yerusalɛn taan bata yi kala yɛngeni nun. Yamaan fɔxɔ kedenna bata yi suxu yɛngeni nun, e xali konyiyani Babilɔn taani.

Perisene to sɛnβɛn sɔtɔ, e Manga Kirusi yamarin fi nɛn Yahudiyane ma, a e mɔn xa sa Ala Batu Banxin ti Yerusalɛn taani (Esirasi 1). A lixi, na yamarin bata Nabi Yereimi a nabiya falana ndee rakamali. Na feen seβexi Yereimi 25.1-14 kui. A feen mɔn seβexi Daniyɛli 9.2 kui. Daniyɛli mɔn Yesu fa waxatina fe falaxi nɛn nabiya falani. A waxati saxin fɔlɔxi Manga Kirusi a yamarin ito waxatin nan ma. Na feen seβexi Daniyɛli 9.25 kui. Fata mangana yamarin ito ra, Isirayila kaa wuyaxi yi xɛtɛ Yerusalɛn yi naxanye bata yi suxu yɛngeni (Esirasi 2). E wali singen Yerusalɛn yi, e yi saraxa ganden nafala, e yi Ala Batu feene fɔlɔ mɛnni (Esirasi 3). E yi e yitɔnma Ala Batu Banxin yɛtɛɛn ti feen na waxatin naxan yi, yaxune yi e matandi fɔlɔ, e kɛdine rasiga Perise mangane ma. A rajanna, Perise mangane mɔn yi na yamari kedenna fi, yamaan yi banxin ti. (Keli Esirasi 4 ma han 6)

A yire firindena a yebama Saraxaralina Esirasi Yahudiyane dina feene yitɔn kii naxan yi Yerusalɛn yi alogo e mɔn xa Ala Batu a kiini (Keli Esirasi 7 ma han 10).

Kirusi yi Isirayila kaane mali Taruxune Firinden 36.22-23

¹ Perise yamanan manga Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yereimi xa. Perise mangan yi falani ito rali, a yi a seβɛ a yamanan yiren birin ma, a naxa, ² “Perise manga Kirusi naxa iki, ‘Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanan birin so n yii dunuɔna yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalɛn taani Yuda yi. ³ A yamaan muxun naxanye ra ε yɛ, e Ala xa lu ne xɔn, ne xa xɛtɛ Yerusalɛn taani Yuda yi, e sa Alatala Batu Banxin ti na, Isirayilaa Ala. Ala nan a ra naxan Yerusalɛn yi. ⁴ Isirayila yamaan muxu dɔnɔxɛn naxanye luxi e nii ra, ne nɛma dɔxi dɛdɛ yi, mɛn kaane xa e mali e yi seene fi e ma, gbeti fixɛn nun xɛmaan nun se gbɛtɛye nun xuruseene, e yi jɛnige ma saraxane fi Ala Batu Banxina fe yi naxan Yerusalɛn yi.’ ”

⁵ Nayi, Yuda nun Bunyamin denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune, e nun Ala xaxinla fi naxanye birin ma, ne yi e yitɔn, e xa siga Alatala Batu Banxin tideni Yerusalɛn yi. ⁶ Naxanye birin yi e rabilinni, ne birin yi fa mali seene ra, gbeti fixɛn nun xɛmaan nun se gbɛtɛye nun xuruseene nun se fajine, e nun jɛnige ma saraxane. ⁷ Nebukadanesari seen naxanye tongo Alatala Batu Banxini Yerusalɛn yi, a sa ne sa a gbɛɛ ala batu banxini, Manga Kirusi yɛtɛɛn yi ne raxɛtɛ. ⁸ Perise yamanan manga Kirusi a yamarin bun, gbeti ramaran Mitiredati yi ne ramini. Mitiredati yi Ala Batu Banxin seene yatɛ Sɛsɛbasari xa, Yuda mangana dii xɛmɛna, a yi e birin tɛngɛ. ⁹ E yatɛn nan ito ra: goronna xɛma daxin tonge saxan e nun goronna gbeti fixɛ daxin wuli keden e nun filɛ mɔxɔjɛn nun solomanaanin e nun

¹⁰ igelengenna xεma daxin tonge saxan e nun a gbeti fixε daxin kεmε naanin e nun fu, e nun se gbetεye, ne fan wuli keden. ¹¹ Se xεma daxine nun a gbeti fixε daxine birin malanxina, wuli suulun kεmε naanin. Muxu suxine yi tema waxatin naxan yi, Sesebasari fan yi te e birin na na waxatini keli Babilon yi siga Yerusalen yi.

2

Muxu suxin naxanye xεtε Neyemi 7.6-72

¹ Babilon mangan Nebukadanesari bata yi Yuda yamanan muxun naxanye suxu, a siga ne ra Babilon yi, e mon yi xεtε e taane yi Yerusalen nun Yuda yi, ne nan itoe ra ² naxanye xεtε e nun Sorobabeli: Yosuwe nun Neyemi nun Seraya nun Relaya nun Marodoke nun Bilisan nun Misipari nun Bigiwayi nun Rexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan yatεn nan itoe ra, xεmεne gbansan:

³ Parosi xabilana: Muxu wuli firin kεmε tonge solofere e nun firin,

⁴ Sefati xabilana: Muxu kεmε saxan tonge solofere e nun firin,

⁵ Ara xabilana: Muxu kεmε solofere tonge solofere e nun suulun,

⁶ Yosuwe nun Yowaba yixεtεne Paxata-Moyaba xabilani: Muxu wuli firin kεmε solomasεxε fu nun firin,

⁷ Elan xabilana: Muxu wuli keden kεmε firin tonge suulun e nun naanin,

⁸ Satu xabilana: Muxu kεmε solomanaanin tonge naanin e nun suulun,

⁹ Sakayi xabilana: Muxu kεmε solofere tonge sennin,

¹⁰ Bani xabilana: Muxu kεmε sennin tonge naanin e nun firin,

¹¹ Bebayi xabilana: Muxu kεmε sennin mαxαjεn nun saxan

¹² Asagada xabilana: Muxu wuli keden kεmε firin mαxαjεn nun firin,

¹³ Adonikami xabilana: Muxu kεmε sennin tonge sennin e nun sennin,

¹⁴ Bigiwayi xabilana: Muxu wuli firin tonge suulun e nun sennin,

¹⁵ Adin xabilana: Muxu kεmε naanin tonge suulun e nun naanin,

¹⁶ Xesekiya yixεtεne Ateri xabilani: Muxu tonge solomanaanin e nun solomasεxε,

¹⁷ Besayi xabilana: Muxu kεmε saxan mαxαjεn nun saxan,

¹⁸ Yora xabilana: Muxu kεmε fu nun firin,

¹⁹ Xasun xabilana: Muxu kεmε firin mαxαjεn nun saxan,

²⁰ Gibari xabilana: Muxu tonge solomanaanin e nun suulun,

²¹ Betεlemi taan muxune: Muxu kεmε mαxαjεn nun saxan,

²² Netofa taan muxune: Muxu tonge suulun e nun sennin,

²³ Anatoti taan muxune: Muxu kεmε mαxαjεn nun saxan,

²⁴ Asamawεti taan muxune: Muxu tonge naanin e nun firin,

²⁵ Kiriyati-Yeyarin taan muxune nun Kefira kaane nun Beroti kaane: Muxu kεmε solofere tonge naanin e nun saxan,

²⁶ Rama nun Geba taane muxune: Muxu kεmε sennin mαxαjεn nun keden,

²⁷ Mikimasi taan muxune: Muxu kεmε mαxαjεn nun firin,

²⁸ Betεli nun Ayi taane muxune: Muxu kεmε firin mαxαjεn nun saxan,

²⁹ Nebo taan muxune: Muxu tonge suulun e nun firin,

³⁰ Magbiki taan muxune: Muxu kεmε tonge suulun e nun sennin,

³¹ Elan bonna xabilana: Muxu wuli keden kεmε firin tonge suulun e nun naanin,

³² Xarimi xabilana: Muxu kεmε saxan mαxαjε,

³³ Lodi nun Xadidi nun Ono taane muxune: Muxu keme solofere moxojen nun suulun,

³⁴ Yeriko taan muxune: Muxu keme saxan tonge naanin e nun suulun,

³⁵ Sena taan muxune: Muxu wuli saxan keme sennin tonge saxan,

³⁶ Saraxaraline: Yosuwe yixetene Yedaya xabilani: Muxu keme solomanaanin tonge solofere e nun saxan,

³⁷ Imeri xabilana: Muxu wuli keden tonge suulun e nun firin,

³⁸ Pasaxuri xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge naanin e nun solofere,

³⁹ Xarimi xabilana: Muxu wuli keden fu nun solofere.

⁴⁰ Lewi bansonna muxune: Yosuwe xabilan nun Hodafiya yixetene Kadamile xabilani: Muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴¹ Beti baane: Asafi xabilani: Muxu keme moxojen nun solomasexe.

⁴² Kantan muxune Ala Batu Banxini: Salun xabilan nun Ateri xabilan nun Talamon xabilan nun Akubu xabilan nun Xatita xabilan nun Sobayi xabilana, e birin malanxina: Muxu keme tonge saxan e nun solomanaanin.

⁴³ Ala Batu Banxin walikene xabila yeen ma: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁴ Kerosi nun Siyaha nun Padon nun ⁴⁵ Lebana nun Xagaba nun Akubu nun ⁴⁶ Xagabi nun Sanlayi nun Xanan nun ⁴⁷ Gideli nun Gaxara nun Reyaya nun ⁴⁸ Resin nun Nekoda nun Gasami nun ⁴⁹ Yusa nun Paseya nun Besayi nun ⁵⁰ Asana nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵¹ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵² Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵³ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁴ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁵ Sulemani a walikene xabilane yi: Sotayi yixetene nun Sofereti yixetene nun Peruda yixetene nun ⁵⁶ Yaala yixetene nun Darakon yixetene nun Gideli yixetene nun ⁵⁷ Sefati yixetene nun Xatili yixetene nun Pokereti-Hasebayin yixetene nun Ami yixetene.

⁵⁸ Ala Batu Banxin walikene nun Sulemani a walikene yixetene malanxina: Muxu keme saxan tonge solomanaanin e nun firin.

⁵⁹ Muxu suxine nan itoe ra naxanye fa sa keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi naxanye mi nae a yite a e denbayane nun e xabilane kelixi Isirayila nin: ⁶⁰ Delaya xabilan nun Tobiya xabilan nun Nekoda xabilan ye: Muxu keme sennin muxu tonge suulun e nun firin.

⁶¹ Saraxaraline ye: Xobaya yixetene nun Hakosi yixetene nun Barasilayi yixetene fan yi na kii nin. E yi xemeni ito xili bama Barasilayi bayo a bata yi Galadi kaan Barasilayi a dii temena nde futu. ⁶² E yi e benbane taruxu kedin fen, koni e mi a to. E yi e ba saraxaraliyani, e yi e yate sarijantarene ra. ⁶³ Yamana kannu yi e yamari a e nama se sarijanxine don han saraxaralina nde yi soto naxan masensenna tiye Yurima nun Tumin na.*

⁶⁴ Yamaan birin malanxina muxu wuli tonge naanin e nun firin keme saxan tonge sennin, ⁶⁵ e walike xemene nun e walike jaxanle mi yi ne ye, naxanye xasabin yi lanxi muxu wuli solofere keme saxan tonge saxan e nun solofere ma. Beti ba xemene nun jaxanle muxu wuli firin fan mi yi ne ye.

⁶⁶ So keme solofere tonge saxan e nun sennin nun gbaxalo† keme firin tonge naanin e nun suulun fan yi e yii e nun ⁶⁷ jogome keme naanin tonge saxan e nun suulun nun sofali wuli sennin keme solofere moxoje.

* **2:63:** Yurima nun Tumin masensen ti seene fe sebexi Xoroyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon. † **2:66:** Gbaxaloni itoe sotama soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi.

⁶⁸ Denbaya xunna muxu wuyaxi, e to Alatala Batu Banxin li Yerusalen yi, e yi μ enige ma saraxane ba Ala Batu Banxin ti feen na alogo a $m\grave{o}n$ xa ti a tideni. ⁶⁹ E yi e nafunla ba wanla fe yi lan e $f\acute{e}r\acute{e}n$ xasabin ma, e birin malanxina xεmaan gbanan wuli tonge sennin wuli keden e nun wure gbeti $f\acute{i}x\acute{e}n$ kilo wuli firin $k\acute{e}m\acute{e}$ suulun, e nun saraxarali domaan $k\acute{e}m\acute{e}$. ⁷⁰ Saraxaraline nun Lewi $b\acute{o}n\acute{s}\acute{o}nna$ muxune nun yamanan muxune nun $b\acute{e}t\acute{i}$ baane nun kantan tiine nun Ala Batu Banxin walikεne yi $d\acute{o}x\acute{o}$ e taane yi, Isirayila kaane birin fan yi e taane yi.

3

Saraxa ganden ti fe na

¹ $N\acute{e}n$ kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi $d\acute{o}x\acute{o}$ e taane yi. Nayi, yamaan yi e malan xaxili kedenni Yerusalen yi. ² Yosadaki a dii $x\acute{e}m\acute{e}n$ Yosuwe nun a ngaxakeden saraxaraline nun Selatili a dii $x\acute{e}m\acute{e}n$ Sorobabeli nun a xabilan muxune $m\acute{o}n$ yi saraxa ganden nafala Isirayilaa Ala xa alogo e xa saraxa gan daxine ba, alo a $s\acute{e}b\acute{e}x\acute{i}$ Nabi Musaa sariya kedin kui kii naxan yi. ³ E yi gaxuxi e rabilinna siyane $y\acute{e}e$ ra, koni e $m\acute{o}n$ yi saraxa ganden $b\acute{e}t\acute{e}n$ sa, e a rafala a yire fonni, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa, e nun $x\acute{o}t\acute{o}n$ ma saraxa gan daxine nun μ inbanna xiine. ⁴ E yi Bubu Kui Sanla* raba alo a $s\acute{e}b\acute{e}x\acute{i}$ kii naxan yi, e yi saraxa gan daxine $y\acute{a}t\acute{e}n\acute{e}$ ba naxanye lan sali $\acute{l}\acute{o}x\acute{o}n\acute{e}$ ma alo a $s\acute{e}b\acute{e}x\acute{i}$ kii naxan yi. ⁵ Na danguxina, e lu saraxa gan daxine $b\acute{e}y\acute{e}$, kike $n\acute{e}n\acute{e}n$ saraxa gan daxine nun sanla naxanye birin nabama Alatala xa, e nun naxanye birin yi μ enige ma saraxane bama Alatala xa. ⁶ Kike solofereden xi singeni, e yi saraxa gan daxine ba $f\acute{o}l\acute{o}$ Alatala xa. Anu, na waxatini, Alatala Batu Banxin munma yi $b\acute{e}t\acute{e}n$ sa singen.

⁷ E yi gbetin so $g\acute{e}m\acute{e}$ sonle nun kamuderεne yii, e $m\acute{o}n$ yi donseene nun minseene nun turen so Sidon kaane nun Tire kaane yii alogo e xa sa fa suman wudine ra igen xun ma sa keli Liban yi siga han Yafa, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamari kii naxan yi. ⁸ $N\acute{e}e$ firinden kike firinden e so xanbini Ala Batu Banxini Yerusalen yi, Selatili a dii $x\acute{e}m\acute{e}n$ Sorobabeli nun Yosadaki a dii $x\acute{e}m\acute{e}n$ Yosuwe nun e ngaxakedenna bonne yi wali $f\acute{o}l\acute{o}$, saraxaraline nun Lewine e nun naxanye birin fa Yerusalen yi, sa keli konyiyani, e yi Lewine ti Alatala Batu Banxin wanle xun na naxanye bata yi $\mu\acute{e}e$ $m\acute{o}x\acute{o}p\acute{e}$ e nun nde $s\acute{o}t\acute{o}$. ⁹ Lewi $b\acute{o}n\acute{s}\acute{o}nna$ muxun naxanye a ragidi a e xa Ala Batu Banxin walikεne xun mato a ra, ne ni i ra: Yosuwe nun a dii $x\acute{e}m\acute{e}n\acute{e}$ nun a ngaxakedenne nun Kadamile nun a dii $x\acute{e}m\acute{e}n$ naxanye yi findixi Yuda kaane ra Hodawiya xabilani, e nun muxune Xenadada xabilani, ne dii $x\acute{e}m\acute{e}n\acute{e}$ nun e $x\acute{u}n\acute{y}\acute{e}n\acute{e}$. ¹⁰ Walikεne to Alatala Batu Banxin $b\acute{e}t\acute{e}n$ sa, e yi saraxaraline lu e danna, e maxidixi saraxaraliya dugine yi, $x\acute{o}t\acute{a}n\acute{e}$ suxi e yii. E nun Lewine nan yi tixi na naxanye yi Asafi xabilani, kari μ anne suxi naxanye yii alogo e xa Alatala tantun alo Isirayila manga Dawuda a yita kii naxan yi. ¹¹ E yi e bode yabima Alatala batu xuiin nun a tantun xuiin nin falani itoe ra, e naxa, “Amas $\acute{o}t\acute{o}$ a fan, a hinanna luma $n\acute{e}n$ Isirayila xa habadan!” Yamaan birin yi gbelegebelema, e Alatala tantunma, bayo e bata yi Alatala Batu Banxin $b\acute{e}t\acute{e}n$ sa. ¹² Koni, saraxarali wuyaxi yi na, e nun Lewi $b\acute{o}n\acute{s}\acute{o}nna$ muxune nun denbaya xunna naxanye bata yi fori, naxanye banxi singen to,

* 3:4: Bubu Kui Sanla fe $s\acute{e}b\acute{e}x\acute{i}$ Saraxaraline 23.33-38 kui.

ne yi wugama e to yamaan to Ala Batu Banxi nenēn bēten sē. Muxu wuyaxi fan yi gbelegbelema sēwani. ¹³ Yamaan mi yi fa nōe wuga xuiin nun sēwa xuiin tagi rabē, bayo yamaan yi gbelegbelema, e gbelegbele xuiin yi siga pon!

4

Ala Batu Banxin ti fena

¹ Yuda bōnsōnna nun Bunyamin bōnsōnna yaxune yi a mē a muxun naxanye kelixi konyiyani, ne Alatala Batu Banxin tima, Isirayilaa Ala. ² E fa Sorobabeli nun denbaya xunne fēma, e yi a fala e xa, e naxa, “En birin nan a tima, bayo, nxu fan en ma Ala batuma alo ε tan, nxu saraxane bama a xa xabu Asiriya mangana Esaraxadon waxatini, naxan faxi nxu ra be.” ³ Koni Sorobabeli nun Yosuwe nun Isirayila denbaya xunna bonne yi e yabi, e naxa, “En birin xa mi Ala Batu Banxin tima nxō Ala xa, nxu tan nan Alatala Batu Banxin tima a xa, Isirayilaa Ala, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” ⁴ Nayi, yamanan muxune yi Yuda muxune tunnaxōlō fōlō e ma, e lu e magaxuε, alogo e xa e yikala Ala Batu Banxin tideni. ⁵ E yi gbetin so manga gbeen kawandi muxune yii alogo e xa na wanla raxetε xanbin na. Na yi līga keli Perise yamanan mangan Kirusi a mangayaan yanyin birin ma han sa dōxō Dariyusi a mangayaan waxatīna, Perise mangana.

Yamanan muxune yi Yuda muxune magi

⁶ Asuyerusu a mangayaan fōlō waxatini, e yi kedin sebē Yuda kaane nun Yerusalēn kaane xili ma. ⁷ Arataserekēsi a mangayaan waxatini, Bisilan nun Mitiredati nun Tabele nun e lanfa dōnxene yi bataxin sebē Perise yamanan mangana Arataserekēsi ma. Bataxin yi maxetε Arami xuini, a sebē Arami kaane sebenla nin.

⁸ Yamana kannā Rexun nun sebeli tiin Simisayi nan bataxin sebē Manga Arataserekēsi xa Yerusalēn kaane xili ma, e ito nan sebē singen, e naxa, ⁹ “Yamana kannā Rexun nun sebeli tiin Simisayi nan bataxini ito sebēxi e nun e lanfa dōnxene nun Din kaane nun Afarasataka nun Tarapele nun Afarasā nun Ereki nun Babilon kaane nun Suse kaane nun Deha kaane nun Elan kaane, ¹⁰ e nun yamanan bonne muxune, muxu gbeena Osinapari naxanye suxu a siga e ra Samari taane yi, e nun yiren naxanye Efrati baan sogegododen binni.” ¹¹ Na muxune nan bataxini ito sebē, e a rasiga Manga Arataserekēsi ma, e naxa, “Manga Arataserekēsi, i ya walikēen naxanye dōxi Efrati baan sogegododen binni, ne i xōntōn. ¹² Manga, a kolon a Yahudiyān naxanye kelixi i konni e fa nxu yε Yerusalēn yi, ne taa murutēxi naxin nan tima. E mōn yinna soma taan ma. E mōn taan banxine bēten sama. ¹³ Mangan xa a kolon, xa e na taan ti, e yinna so a ma, e mi fa mudun fima sōnōn, e mi e xun saren fima, na mi fama fandan mangan na. ¹⁴ Anu, bayo nxu nxu dēgema i ya mangayani, nxu mi nōe tinjε muxune xa mangan napaxu, nanara, nxu faxi xibaruni itoe ra i xōn ¹⁵ alogo i ya muxune xa feene fεsεfεsε i benbane kēdine kui yamananā fe taruxune sebēxi dēnaxan yi. I a toε mangane kēdine kui fa fala taani ito findixi taa murutēxin nan na, taan naxan muxune mangane nun yamananē tōrōma, naxanye murutēxi xabu waxati xōnkuyε. Taani ito kalaxi na nan ma fe ra. ¹⁶ Mangana, nxu a falama i xa nēn, xa taani ito ti, yinna yi so a ma, na ma, i mi fa dēdē sōtε Efrati baan sogegododen binna yirene yi.”

¹⁷ Manga Arataserekēsi yi yabini ito rasiga, a naxa, “Yamana kannā Rexun nun sebeli tiin Simisayi nun e lanfa dōnxēn naxanye dōxi Samari yamanan

nun Efirati baan sogegododen binna yire gbetene yi, n bata ε xontɔn. ¹⁸ E bataxin naxan nafaxi nxu ma, a bata xaran n yeε xori. ¹⁹ N bata feene xɔnfen yamarin fi, n bata a kolon fa fala taani ito murutema mangane xili ma xabu waxati xɔnkuye, muxu murutexine nan e ra. ²⁰ Manga senbemane lu nen Yerusalen yi, naxanye yi yamanan birin nɔxi Efirati baan sogegododen binni, mudun nun xun saren nun yamanani gidi saranna yi soma naxanye yii. ²¹ Na ma, ε yamarin fi muxuni itoe e wanla xa dan alogo taani ito mɔn nama ti xa n tan mi yamarin fi. ²² E nama feni ito xɔnberin de, alogo tɔrɔn nama gbo ayi mangan ma.”

²³ Manga Arataserekesi a bataxin xaran nen yamana kannna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nun e lanfaan dɔnxene yeε xori tun, e yi siga Yahudiyane fema Yerusalen yi mafuren, e sa danna sa e wanla ra nɔɔn nun yengeni. ²⁴ Nayi, Ala Batu Banxin wanla yi han Yerusalen yi han Perise yamanan mangan Dariyusi a mangayaan jεε firindena.

5

Alaa Banxin wanla mɔn yi fɔlɔ

¹ Nabi Xage nun Nabi Sakari, Yido yixeten yi nabiyi falane ti Isirayilaa Ala xinli Yahudiyane xa naxanye yi Yuda nun Yerusalen yi.* ² Nayi, Selatili a dii xemen Sorobabeli nun Yosadaki a dii xemen Yosueu yi keli, e Ala Batu Banxin ti fɔlɔ Yerusalen yi. Alaa nabine fan yi e malima. ³ Na waxatini, yamana kannna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Setara-Bosenayi nun e lanfane yi siga e fema, e yi e maxodin, e naxa, “Nde ε yamarixi a ε xa banxini ito ti e nun a yinna?” ⁴ E mɔn yi e maxodin, e naxa, “Muxun naxanye banxini ito tima, ne xili di?” ⁵ Koni, Ala yi a jɔxɔ luxi Yahudiyane fonne xɔn. E mi wanli kala e ma alogo e xa sa dentegena nde sa Dariyusi xa han e yi kedina nde sɔɔ a ra lan wanla fe ma.

⁶ Baan binna yamana kannna Tatenayi nun Setara-Bosenayi nan kedin nasiga e nun e lanfane, yamana kuntigin naxanye yi Efirati baan sogegododen binna xun na. E kedini ito nan nasiga Manga Dariyusi ma. ⁷ Ito nan yi seɓexi, a naxa,

“Manga Dariyusi, Ala xa bɔjε xunbenla fi i ma! ⁸ Mangan xa a kolon fa fala nxu bata siga han Yuda yamanani, siga han Ala Batu Banxini, Ala naxan gbo. Muxune a tima gεmε masolixine nan na, wudine yi sa yinne xuntagi. Wanla rabama a fajin na, a mɔn mafuraxi e yii. ⁹ Nxu fonne maxodin nen, nxu naxa, ‘Nde ε yamarixi e mɔn xa banxini ito ti?’ ¹⁰ Nxu mɔn yi e maxodin e xinle ma, nxu yi e yeeratine singe xinle seɓe alogo nxu xa e fala i xa. ¹¹ E nxu yabixi ito nan na, e naxa, ‘Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna Alaa walikene nan nxu ra. Ala Batu Banxini ito naxan ti bata bu, nxu mɔn na tima nen. Waxati danguxine yi, Isirayila manga gbeena nde a ti nen, a yi a rajan. ¹² Koni nxu benbane to Ala raxɔlɔ, Ala Naxan Kore, Ala yi e sa Babilɔn mangan Nebukadanesari, Kalidi kaan sagoni. Na yi na banxin kala, a yi yamaan suxu, a siga e ra Babilɔn yi. ¹³ Koni, Kirusi a mangayaan jεε singeni Babilɔn yi, Manga Kirusi mɔn yi Ala Batu Banxin ti feen yamarin fi. ¹⁴ Manga Kirusi mɔn yi seene birin tongo naxan yi Ala Batu Banxini nun a fɔlɔni, xεmaan nun gbeti fixena. Nebukadanesari bata yi ne ba Ala Batu Banxini Yerusalen yi, a siga e ra a gbee ala batu banxini Babilɔn yi. Manga Kirusi nan e tongo, a yi e so Seɓbasari yii, a naxan dɔxɔ yamana kannna ra Isirayila yamanani. ¹⁵ A yi

* 5:1: Na feen mɔn seɓexi Nabi Xage 1.1 kui e nun Nabi Sakari 1.1 kui.

a fala a xa, a naxa, “Seni itoe tongo, i sa e sa Ala Batu Banxini Yerusalen yi. Ala Batu Banxin mɔn xa ti a funfuni.” ¹⁶ Na Sesebasari yi fa Ala Batu Banxin beten sa Yerusalen yi. Xabu na waxatini han to, banxin mɔn tima, a munma rajan.’”

¹⁷ “Iki, xa a rafan mangan ma, muxune xa fe xɔnfenna ti Babilon mangana kedɪ ramaradeni alogo a xa kolon xa Manga Kirusi yamarin fi nen fa fala Ala Batu Banxin mɔn xa ti Yerusalen yi. Mangan mɔn xa a waxɔn feene fala nxu xa lan feni ito ma.”

6

Manga Dariyusi a yamarina

¹ Nayi, Manga Dariyusi yi fe xɔnfenna yamarin fi lan Babilon kedɪ ramarden ma. ² E yi sa kedɪ mafilinxina nde to Ekabatana manga taani Mede yamanani, a yi seɓexi naxan ma fa fala:

³ Manga Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni, a yi yamarini ito fi Ala Batu Banxina fe yi Yerusalen yi, a naxa, “Ala Batu Banxin xa ti alogo saraxane xa ba a xa mɛnni, a xa beten sa ki fajɪ. A xa mate ayi nɔngɔnna ye tonge sennin, a yigbona nɔngɔnna ye tonge sennin. ⁴ Gɛmɛ gbeen masolixin bilin saxan xa ɔxɔ e nun wudin sanja ma keden. Mangan nan wali saren fima. ⁵ Nebukadanesari xema seene nun gbeti fixe seen naxanye tongo Ala Batu Banxini Yerusalen yi, a siga e ra Babilon yi, ne mɔn naxetema nen e funfuni Ala Batu Banxini Yerusalen yi, e sa tongo denaxan yi Alaa banxini.”

⁶ Nayi, Manga Dariyusi yi a seɓe, a naxa, “Baan binna yamana kanna Tate-nayi nun Setara-Bosenayi nun e tan, e lanfane, yamana kuntigin naxanye daxi Efirati baan sogegododen binni, feni ito mi e matoxi. ⁷ E tin Ala Batu Banxin wanla xa siga yeɛn na. Yahudiya yamana kanna nun Yahudiya fonne xa Ala Batu Banxin ti a funfuni. ⁸ N yamarini ito nan soma e yii, e sa Yahudiya fonne malima kii naxan yi Ala Batu Banxin tideni: Se saren naxanye bama mudun na sa keli Efirati baan sogegododen binni so mangan yii, ne xa so muxuni itoe yii, alogo wanla nama dan. ⁹ Naxan fan saraxa gan daxin na Ala yetagi, Ala Naxan Kore, tura bulanne nun kontonne nun yeɛɛɛ diine e nun murutun nun fɔxɔn nun manpaan nun turena alo a yitaxi kii naxan yi Yerusalen saraxaraline xɔn, e xa ne so e yii na kiini lɔxɔ yo lɔxɔ, ¹⁰ alogo e xa saraxa xiri fajine ba Ala xa naxan kore, e yi Ala maxandi mangan nun a diine xa. ¹¹ Awa, xa muxu yo falani ito kala, xalanbe keden xa botin a banxini, na kanna yi sɔti a de, a banxin yi kala fefe. ¹² Ala naxan a xinla luxi Yerusalen yi, na Ala xa na kanna halagi naxan na n ma yamarini ito bejin a banxini ito kala, xa a findi mangan na hanma muxu yo. N tan Dariyusi bata yamarini ito fi, a xa liga a kiini.”

¹³ Nayi, yamana kanna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Setara-Bosenayi nun e lanfane birin yi na yamarin suxu Manga Dariyusi naxan nafaxi.

Ala Batu Banxin nanan feen naxanaxana

¹⁴ Yahudiya fonne yi nɔ sɔto banxin tideni, alo Nabi Xage nun Yido mamanan-na Nabi Sakari a fala kii naxan yi. E yi banxin ti, e yelin, alo Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi e nun Kirusi nun Dariyusi nun Arataserekesi, Perise mangane. ¹⁵ Banxin yi rajan Ada kiken xi saxande lɔxɔni, Manga Dariyusi a mangayaan jɛɛ senninden. ¹⁶ Isirayila kaane nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun muxu suxi dɔnxene yi Ala Batu Banxin nabi seɓwani.

¹⁷ E yi tura keme nun konton keme firin nun yexee dii keme naanin ba banxin nasarijan seen na, e nun kotō fu nun firin Isirayila kaane birin ma yulubi xafari saraxan na, lan Isirayila bōnsōnne yaten ma. ¹⁸ E yi saraxaraline fan dōxo lan e yeba kiin ma, e nun Lewi bōnsōnna muxune fata e yitaxun kiin na Yerusalen yi Alaa wanla ra, alo a seḅexi Musaa kedīn kui kii naxan yi.

Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla

¹⁹ Muxun naxanye sa kelixi konyiyani, ne yi Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla* raba kike singen xi fu nun naaninde lōxonī. ²⁰ Saraxaraline nun Lewi bōnsōnna muxune bata yi e bode rasarijan sanla xili yi, e birin yi sarijan. Lewi bōnsōnna muxune yi yexee diine kōe raxaba Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla fe ra muxu suxi fonne birin xa, e nun e ngaxakeden saraxaraline xa, e nun e tan yetēn xa. ²¹ Muxun naxanye birin bata yi xete siyane fe sarijantarene fōxo ra, e yi Alatala fen, Isirayilaa Ala, ne nun Isirayila kaan naxanye xete sa keli konyiyani, e birin yi Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla donseene don e bode xōn. ²² E Buru Tetaren Sanla† raba sēwani xi solofere, bayo Alatala bata Manga Asiriya bōjēn masara a yi e mali Ala Batu Banxin wanli, Isirayilaa Ala.

7

Saraxaralina Esirasi

¹ Na feene dangu xanbini, Perise mangana Arataserekesi waxatini, Esirasi fan yi fa, Serayaa dii xēmēna. Asari nan Seraya soto. Xiliki nan Asari soto. ² Salun nan Xiliki soto. Sadōki nan Salun soto. Axituba nan Sadōki soto. ³ Amari nan Axituba soto. Asari nan Amari soto. Merayoti nan Asari soto. ⁴ Seraxaya nan Merayoti soto. Yusi nan Seraxaya soto. Buki nan Yusi soto. ⁵ Abisuwa nan Buki soto. Finexasi nan Abisuwa soto. Eleyasari nan Finexasi soto. Saraxarali kuntigin Haruna nan Eleyasari soto. ⁶ Na Esirasi yi siga Babilōn yi. Seḅeli tiin nan yi a ra, naxan yi xaranxi Musaa sariyana fe ma ki fajni, Alatala, Isirayilaa Ala naxan soxi Musa yii. Mangan yi a waxōn feene birin naba a xa, bayo Alatala, Isirayilaa Ala yi a fōxo ra. ⁷ Isirayila kaana ndee nun Lewi bōnsōnna muxuna ndee nun ḅeti baane nun kantani tiine nun walikene Ala Batu Banxini, ne fan birin yi siga Yerusalen yi Manga Arataserekesi a mangayaan jee solofereden ma. ⁸ Esirasi yi fa Yerusalen yi mangana mangayaan jee solofereden kike suulunden ma. ⁹ A keli Babilōn yi kike singen xi singe lōxonī, a sa so Yerusalen yi kike suulunden xi singe lōxonī, bayo a Ala yi a fōxo ra a fanni. ¹⁰ Esirasi bata yi Alatalaa sariyan xaran feen nun a suxu feen sa a bōjēni, a yi Isirayila yamaan xaran tōnne nun sariyane ma.

Manga Arataserekesi a bataxina

¹¹ Manga Arataserekesi bataxini ito nan so Esirasi yii, saraxaraliin nun seḅeli tiin naxan yi yamarine nun tōnne seḅema, Alatala naxanye fala lan Isirayila fe ma. Mangan yi falani ito rasiga, a naxa, ¹² “Mangane mangana Arataserekesi naxa saraxaralina Esirasi xa, naxan yi Alaa sariyan kolon

* **6:19:** Halagi Tiin Dangu Lōxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kōe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xōrōyaan 12.1-13 kui. † **6:22:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lēben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xōrōyaan 12.15 kui.

naxan kore: ¹³ N bata yamarin so i yii, yamaan naxan birin Isirayila yi, saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune nun naxanye birin n ma yamanani naxanye waxi siga feni Yerusalen yi, a lu e birin xa siga i fõxõ ra. ¹⁴ Mangan nun a kawandi muxu soloferene nan i rasigaxi Yuda nun Yerusalen yi alogo i xa siga i ya Alaa sariyan na i yii, i menna rakarõsi xa na sariyan suxi. ¹⁵ I siga gbetin nun xemaan na mangan nun a kawandi muxune naxan j̄enigexi e xa ba saraxan na Isirayilaa Ala xa, naxan dõxi Yerusalen yi. ¹⁶ I mon yi siga wure gbeti fixen nun xemaan na i na naxan sõtõ Babilõn yi, e nun j̄enige ma saraxane yamaan nun saraxaraline naxanye bama e Ala Batu Banxin xa Yerusalen yi. ¹⁷ Na ma, i nõe turane nun kontonne nun yeXeene sare nen na gbetin na, e nun seen naxanye birin lanma e findi bogise saraxane nun minse saraxane ra, i yi e ba e Ala Batu Banxin saraxa ganden fari Yerusalen yi. ¹⁸ E nun i ngaxakedenne na naxan nagidi lan gbetin nun xema dõnxene fe ma, e na liga, alo e Ala wama a xõn kii naxan yi. ¹⁹ Seen naxanye so i yii e Ala Batu Banxin nawali feen na, i fa ne ra Ala Batu Banxini Yerusalen yi. ²⁰ I xa gbetin tongo mangana gbeti ramaradeni, i makoon naxan ma naxan lanj̄e se gbete ye saren ma, i naxanye rawalima e Ala Batu Banxini. ²¹ N tan Manga Arataserekesi bata yamarini ito fi Efirati baan sogegododen binna gbeti ramarane birin ma. Saraxaralina Esirasi, sebeli tiin naxan Alaa sariyan xaranma, Ala Naxan Kore, na na naxan yo maxõdin, e xa a so a yii, ²² han gbeti fixen kilo wuli saxon, murutun kilo wuli tonge saxon, manpaan litiri wuli naanin, turen litiri wuli naanin e nun a na wa fõxõn xasabin naxan xõn. ²³ Ala Naxan Kore, na naxan birin yamarixi, na birin xa liga a kiini kore xõnna Ala Batu Banxina fe yi, alogo a xõlõn nama godõ mangana yamanani nun a muxune ma. ²⁴ Nanara, nxu a falama e xa a e nama mudun nun muxu dangumatõõn saren nasuxu saraxaraline nun Lewi bõnsõnna muxune nun beti baane nun kantan tiine nun Ala Batu Banxi walikene nun Ala Batu Banxini ito muxu yo ra. ²⁵ I tan Esirasi, fata i ya Alaa fekolonna ra, a naxan fixi i ma, i xa kitisane dõxõ naxanye kitin se yamaan birin ma Efirati baan sogegododen binni, naxanye birin Alaa sariyan kolon. Naxanye mi a kolon, i ne xaran a ma. ²⁶ Naxan yo mi i ya Alaa sariyan suxu e nun mangana sariyana, na kanna yalagima nen, a faxa, hanma a kedi yamanani, hanma a yiiseene yi ba a yii, hanma a yi sa kasoon na.”

²⁷ Tantunna Alatala xa, en benbane Ala, naxan xaxinla fixi mangan ma, a yi binye sifani ito fi Ala Batu Banxin ma Yerusalen yi, ²⁸ a yi a hinanna yita n na mangan nun a kawandi muxune nun a kuntigi senbẽmane birin yetagi! Alatala to yi n senbẽ soma, n ma Ala, n yi Isirayila kuntigine malan alogo nxu birin xa siga.

8

Esirasi fõxõrabirane

¹ Denbaya xunne nun e fõxõrabirane xinle sebexin ni ito ra, naxanye bira n fõxõ ra keli Babilõn yi Manga Arataserekesi waxatini.

² Gerisõmi, Finexasi yixetene ye,
Daniyeli, Itamara yixetene ye,
Xatusi, Dawuda yixetene ye,

³ Sekani a dii xemẽn Sakari, Parosi yixetene ye, e nun muxu kemẽ tonge suulun nan yi a ra naxanye xinle yi sebexi, xemẽne gbansan.

⁴ Paxata-Moyaba yixetene ye, Seraxayaa dii xemẽna Eliyehowenayi e nun muxu kemẽ firin, xemẽne gbansan.

- ⁵ Satu yixetene ye, Yaxasiyeli a dii xemen Sekani e nun muxu keme saxan, xemene gbansan.
- ⁶ Adin yixetene ye, Yonatan ma dii xemena Ebedi e nun muxu tonge suulun, xemene gbansan.
- ⁷ Elan yixetene ye, Atali a dii xemen Yesaya e nun muxu tonge solofere, xemene gbansan.
- ⁸ Sefati yixetene ye, Mikeli a dii xemen Sebadiya e nun muxu tongo solo-masexe, xemene gbansan.
- ⁹ Yowaba yixetene ye, Yexiyeli a dii xemena Abadi e nun muxu keme firin muxu fu nun solomasexe, xemene gbansan.
- ¹⁰ Bani yixetene ye, Yosifi a dii xemen Selomiti e nun muxu keme tongo sennin, xemene gbansan.
- ¹¹ Bebayi yixetene ye, Sakari, Bebayi a dii xemena e nun muxu moxorjen nun solomasexe, xemene gbansan.
- ¹² Asagada yixetene ye, Hakatan ma dii xemen Yoxanan e nun muxu keme muxu fu, xemene gbansan.
- ¹³ Adonikami yixeten muxu donxene ye, Elifeleti nun Yeyiyeli nun Semaya, e nun muxu tonge sennin, xemene gbansan.
- ¹⁴ Bigiwayi yixetene ye, Yutayi nun Sakuru e nun muxu tonge solofere, xemene gbansan.

Xete fena Yerusalem yi

¹⁵ Baan naxan danguma Ahawa taan dexon, n yi muxuni itoe malan menni, nxu lu na xi saxan. N yi yamaan nun saraxaraline yee to, koni n mi Lewi bomsonna muxu yo to e ye. ¹⁶ Nayi, n yi yeeratini itoe xili, Eliyeseri nun Ariyele nun Semaya nun Elanatan nun Yaribi nun Elanatan boden nun Natan nun Sakari nun Mesulan, e nun xaran tiine Yoyaribi nun Elanatan. ¹⁷ N yi e rasiga Manga Yido konni, naxan dxi Kasifiya yi, n yi a fala e xa e lanma e xa naxan fala Yido nun a ngaxakedenne xa Ala Batu Banxin walikenen naxanye yi dxi Kasifiya yi alogo e xa fa nxu foxo ra e nxu mali Ala Batu Banxini. ¹⁸ Bayo en ma Ala yi nxu malima, e yi fa Serebi ra nxu xa, xeme xaxilimana Maxali yixetene ye, Isirayilaa diin Lewi mamandenna nde, a tan nun a xunyene nun a dii xemene, e muxu fu nun solomasexe. ¹⁹ E mon yi fa Hasabi ra e nun Yesaya Merari yixetene ye, e nun a ngaxakedenne nun a dii xemene, muxu moxore. ²⁰ E mon yi fa Ala Batu Banxin walikenen bomsen muxuna ndee ra muxu keme firin muxu moxore. Dawuda nun a kuntigine bata yi na bomsonna muxune sugandi naxanye yi walima Lewi bomsonna muxune foxo ra, ne birin xinle yi sehexi.

²¹ N yi a fala, a birin xa sunna suxu Ala yetagi Ahawa baan dexon, alogo a xa lu nxu xon sigatini nxu nun nxo diine nun nxo seene birin. ²² N yi yagima nen a faladeni mangan xa a xa sofane nun soo ragine bira nxu foxo ra e yi nxu ratanga nxu yaxune ma kira yi, bayo nxu a fala nen mangan xa, nxu naxa, “Nxo Ala muxune birin malima naxanye a fenma, koni a xolon luma nen muxune ma naxanye e mema a tan na.” ²³ Nxu sunxi na nan ma, nxu yi Ala maxandi, a yi nxu yabi. ²⁴ N yi saraxarali kuntigin muxu fu nun firin sugandi Serebi nun Hasabi e nun e ngaxakedenne, muxu fu. ²⁵ N yi gbeti fixen yate e yee xori, e nun xemaan nun seene, mangan naxanye ba e nun a kawandi muxune nun a kuntigine nun Isirayila kaan naxanye birin yi na lan en ma Ala Batu Banxina fe ma. ²⁶ N yi gbeti fixen kilo wuli moxore so e yii, e nun gbeti fixe seen naxanye yi lanje kilo wuli saxan ma e nun xemaan kilo wuli saxan, ²⁷ nun igelengenna xema daxin moxore naxanye yi

lanɲe kilo solomasεε ma e nun sula xuruxi goron firin naxanye yi fan alo xεmana. ²⁸N yi a fala e xa, n naxa, “E bata findi Alatala gbeen na, seni itoe fan bata rasariɲan Ala gbeen na. Gbeti fixeni ito nun xεmaan findixi ɲenige ma saraxan nan na Alatala xa, en benbane Ala. ²⁹E liga ε yeren ma, ε yengi dɔɔ itoe xɔn ma han ε sa e yiliga kuntigine nun Lewi bɔnsɔnna muxune yetagi, e nun Isirayila denbaya xunne Alatala Batu Banxini konkone kui Yerusalen yi.” ³⁰Saraxaraline nun Lewine yi gbeti fixen nun xεmaan nun seene rasuxu naxanye bata yi yiliga alogo e xa rasiga Yerusalen yi en ma Ala Batu Banxini.

³¹Nxu yi keli Ahawa baan de siga Yerusalen yi kiken xi fu nun firinna ma. En ma Ala yi lu nxu xɔn, a yi nxu ratanga nxu yaxune nun fe ɲaxin sifan birin ma kira yi. ³²Nxu to so Yerusalen yi, nxu yi nxu matabu xi saxon. ³³Xi naaninde bɔxɔni, gbetin nun xεmaan nun seen naxanye yiliga nxɔ Ala Batu Banxini, ne yi so saraxaraliin Yuriyaa dii xεmen Meremoti yii. Finexasi a dii xεmena Eleyasari yi a fema e nun Yosabadi a dii xεmen Yosuwe e nun Binuwi a dii xεmen Nowadi, Lewi bɔnsɔnna muxune. ³⁴E to e birin yatε, e yi e yiliga, e yi e birin malanxin binyen xasabin sεε. ³⁵Muxu suxi fonne, naxanye fa sa keli konyiyani, ne yi tura fu nun firin ba saraxa gan daxin na Isirayilaa Ala xa Isirayila kaane birin ma fe ra, e nun konton tonge solomanaanin e nun sennin, e nun yεxεε tonge solofere e nun solofere. E mɔn yi kɔɔ fu nun firin ba yulubi xafari saraxan na. Ne birin saraxa gan daxin na Alatala xa. ³⁶Na xanbi ra, e yi mangana yamarine rali mangan bundɔxɔne ma, e nun Efirati baan sogegododen binna yamana kanne, ne yi yamaan mali lan Ala Batu Banxina feene ma.

9

Naxalan xɔɲene futu fena

¹Na ɲan xanbini, kuntigine yi fa n fema, e yi a fala, e naxa, “Isirayila yamaan nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune mi e makuyaxi siya gbetene muxune ra. E fe xɔsixin ligama alo Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Yebusune nun Amonine nun Moyaba kaane nun Misiran kaane e nun Amorine. ²Bayo, e bata ne dii tεmεne futu e yetε xa e nun e dii xεmεne xa, e bɔnsɔn sariɲanxin sunbu e rabilinna siyane muxune ra. Kuntigine nun kitisane nan singe na tinxintareyaan ligaxi.”

³N to na mε, n yi n ma domani bɔ n ma, n yi n xunsεxεne nun n de xabene matala, n sunuxin yi dɔɔ. ⁴Naxanye birin yi gaxuxi Isirayila Alaa falan yεε ra, ne birin yi dɔxi n nabilinni lan na muxune tinxintareyaan ma naxanye sa kelixi konyiyani. N tan sunuxin yi lu dɔxi han ɲinbanna saraxa ba waxatini.

⁵ɲinbanna saraxa ba waxatini, n yagixin yi keli, n ma dugini bɔxi, n yi n xinbi sin, n yi n yiine ti Alatala, n ma Ala xa, ⁶n yi Ala maxandi, n naxa, “N ma Ala, n yagixi, n mi nɔε n xunna rakele i tan n ma Ala yetagi, bayo nxɔ fe ɲaxin bata gbo ayi nxu xun ma. Nxu yulubine bata te han kore. ⁷Xabu nxu benbane waxatini han to, nxu findixi yulubi rabane nan na, nxɔ yamaan yi haken liga. Nanara, nxu tan nun nxɔ mangane nun nxɔ saraxaraline findixi konyine ra manga xɔɲene bun, yεngεn nun suxun nun halagin nun yagini, alo a kii naxan yi to. ⁸Koni, Alatala, nxɔ Ala, i baxi hinande nxu ra iki, i yi nxu tan ndee lu e nii ra, i yi luden so nxu yii yire sariɲanxini, alogo nxɔ Ala xa nxu yεene rabi, a yi nxu nii yifan nxu ma nxɔ konyiyani. ⁹Hali konyin to nxu ra, i tan nxɔ Ala mi nxu rabeɲinxi nxɔ konyiyani. I bata hinan nxu ra Perise mangan yetagi, i nxu lu nxu nii ra, alogo nxu xa Ala Batu Banxin ti, denaxanye kalaxi nxu yi mεnne yitɔn, i yi matabuden fi nxu ma Yuda nun

Yerusalen yi. ¹⁰ Nxo Ala, nxu fa nanse fale i xa na xanbi ra? Nxu bata nxu me i ya yamarine ra, ¹¹ i bata a fala nxu xa fata nabine ra, i ya walikene, i naxa, “E soma yamanan naxan yi, e dxo a yi, yamana xosixin nan na ra na yamanane muxune kewali xosixine xon, e bata yamanan birin nafe e fe xosixine ra. ¹² Nayi, e nama e dii temene fi e dii xemene ma, e nama e dii temene fan fen e dii xemene xa. E nama lanna raso e nun ne tagi, e nama e mali e xa herin sotō. Nayi, e senben sotōma nen, e yamanan muxune yi donse fajine don, e mon yi yamanan lu e diine xa e keen na han habadan!” ¹³ Nxo Ala, na feene birin nxu sotōxi nen amasotō nxo fe xosixine nun nxo yulubi jaxine xon. Koni, i mi nxu saranxi nxo fe jaxine ra alo a yi lan kii naxan yi, i mon bata tin nxu xa lu nxu nii ra. ¹⁴ Nxu lan nxu mon xa lu i ya yamarine kale ba? Nxu lan nxu xa bira na yamanan muxune foxo ra naxanye fe xosixini? I ya xolon mi gode nxu ma ba, a yi nxu raxori, muxu yo mi lu? ¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala, i tinxin, bayo nxu mon nxu nii ra to. Nxu tan nan ito ra i yetagi nxu nun nxo yulubine, muxu yo mi yi noe luye a nii ra i yetagi.”

10

E yi e siya gbete jaxanle kedi

¹ Esirasi yi xinbi sinxi waxatin naxan yi Ala Batu Banxin yetagi, a wugama, a Ala maxandima a ti e yulubine ra, Isirayila kaane yi e malan a fema, xemene nun jaxanle nun diidine, yamaan birin yi lu wuge. ² Nayi, Yexiyeli a dii xemene Sekani Elan xabilani, na yi falan tongo, a yi a fala Esirasi xa, a naxa, “Nxu bata tinxintareyaan liga en ma Ala yee ra yi, nxu yi jaxalan xone futu, naxanye yi findixi siya gbete muxune ra. Hali na, yigin mon Isirayila ma lan na feen ma. ³ En na jaxanle nun e diine kedi, en layirin xidi en nun Ala tagi, alo n kanna a falaxi kii naxan yi en nun naxanye birin xuruxurunma en ma Alaa yamarine ra. En xa a liga alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁴ Keli, bayo feni ito i tan nan matoxi. Nxu birama nen i foxo ra. I wekile, i a liga.”

⁵ Nayi, Esirasi yi keli, a yi saraxarali kuntigine nun Lewine nun Isirayila kaane birin nakolo, a baxi naxan falade, e birin xa na liga. E yi e kolo a xa. ⁶ Na xanbi ra, Esirasi yi mini Ala Batu Banxini, a yi siga Eliyasibi a dii xemene Yehoxanan ma banxini. A to yi menni, a mi donse don, a mi ige min, bayo a yi sunuxi muxu suxi fonne tinxintareyana fe ra.

⁷ E yi yamarin nawanga Yuda nun Yerusalen birin yi, naxan yi a falaxi a muxu suxine birin xa e malan Yerusalen yi. ⁸ Naxan yo mi fa benun xi saxon, a yiiseene birin nasuxuma nen a ra, a tan yeteen yi kedi yamaan ye alo kuntigine nun fonne a falaxi kii naxan yi.

⁹ Yuda nun Bunyamim xemene yi e malan Yerusalen yi na xi saxanna bun ma. Kike solomasexeden xi mxone nan yi a ra. Yamaan birin yi malanxi yama malandeni Ala Batu Banxin yetagi, e gaxuxin xuruxurunma lan na feen ma, e nun tulena fe ra. ¹⁰ Saraxaralina Esirasi yi keli, a naxa, “E bata tinxintareyaan naba e to jaxalan xone dxo, e mon yi Isirayila yamaan findi yulubi tongone ra. ¹¹ Iki, e ti e yulubine ra Alatala yetagi, e benbane Ala, e yi a sagoon liga! E masiga yamanan muxune nun jaxalan xone ra.” ¹² Yamaan birin yi yabin ti e xuini texin na, e naxa, “On! Nxu lanma nen nxu a liga alo i a falaxi kii naxan yi. ¹³ Koni yamaan gbo, tule waxatin na ra. Nxu mi noe luye tandeni be, bayo xi keden hanma xi firin wali xa mi ito ra, muxu wuyaxi bata yulubin liga feni ito yi. ¹⁴ Nxo kuntigine xa lu be yamaan birin xinla ra. Naxanye birin jaxalan xone dxo nxo taane yi, ne xa fa waxati saxine ma,

e nun taan fonne nun taan kitisane, e yi na feen sa a kiini han Ala xɔɔ gbeen yi jan, a makuya en na lan feni ito ma.”

¹⁵ Koni, Asaheli a dii xemɛn Yonatan nun Tikiwaa dii xemɛn Yaxasiya yi na feen yenge. Lewi bɔnsɔnna muxuna nde Sabetayi nun Mesulan yi ne mali.

¹⁶ Koni muxu suxi fonne yi tin Esirasi a falan ma. Saraxaralina Esirasi yi denbaya xunna ndee sugandi denbaya yɛɛn ma, e yi e birin xinla fala. E yi dɔxɔ na kike fuden lɔxɔ singen ma alogo e xa na feen mato. ¹⁷ Kike singen lɔxɔ singen ma, e yi yelin xemɛne kitin sɛ naxanye birin jaxalan xɔɔne dɔxɔ.

Yulubitɔne

¹⁸ Saraxaraline yɛ, naxanye jaxalan xɔɔne dɔxɔ, ne nan itoe ra:

Yosadaki a dii xemɛn Yosuwe nun a xunyene xabilan muxune yɛ, Maaseya nun Eliyeseri nun Yaribi e nun Gedali. ¹⁹ E yi a ragidi a e xa e mɛ e jaxanle ra, e yi kontonna ba yangin saraxan na e yulubina fe ra.

²⁰ Imeri xabilani, Xanani nun Sebadiya.

²¹ Xarimi xabilani, Maaseya nun Eli nun Semaya nun Yexiyeli e nun Yusiya.

²² Pasaxuri xabilani, Eliyowenayi nun Maaseya nun Yisimayeli nun Nataneli nun Yosabadi e nun Elasa.

²³ Lewi bɔnsɔnna muxune yɛ, Yosabadi nun Simeyi nun Kelaya naxan mɔn xili Kelita e nun Petaxi nun Yuda e nun Eliyeseri.

²⁴ Beti baane yɛ Lewi bɔnsɔnni, Eliyasibi.

Dɛ kantanne yɛ Lewi bɔnsɔnni, Salun nun Telemi e nun Yuri.

²⁵ Isirayila kaa gbeteɛye: Parosi xabilani, Ramiya nun Isiya nun Malakiya nun Miyamin nun Eleyasari nun Malakiya e nun Benaya.

²⁶ Elan xabilani, Matani nun Sakari nun Yexiyeli nun Abidi nun Yeremoti e nun Eli.

²⁷ Satu xabilani, Eliyowenayi nun Eliyasibi nun Matani nun Yeremoti nun Sabadi e nun Asisa.

²⁸ Bebayi xabilani, Yehoxanan nun Xananiya nun Sabayi e nun Atalayi.

²⁹ Bani xabilani, Mesulan nun Maluku nun Adaya nun Yasubu nun Seyala e nun Yeremoti.

³⁰ Paxata-Moyaba xabilani, Adana nun Kelala nun Benaya nun Maaseya nun Matani nun Besaleli nun Binuwi e nun Manase.

³¹ Xarimi xabilani, Eliyeseri nun Yisiya nun Malakiya nun Semaya nun Simeyɔn ³² nun Bunyamin nun Maluku e nun Semarang.

³³ Xasun xabilani, Matenayi nun Matata nun Sabadi nun Elifeleti nun Yeremayi nun Manase e nun Simeyi.

³⁴ Bani xabilani, Maadayi nun Amirama nun Yuweli ³⁵ nun Benaya nun Bedeya nun Keluhi ³⁶ nun Waniya nun Meremoti nun Eliyasibi ³⁷ nun Matani nun Matenayi nun Yaasu ³⁸ nun Bani nun Binuwi nun Simeyi ³⁹ nun Selemiya nun Natan nun Adaya ⁴⁰ nun Makanadebayi nun Sasayi nun Sarayi ⁴¹ nun Asareli nun Selemiya nun Semarang ⁴² nun Salun nun Amari e nun Yusufu.

⁴³ Nebo xabilani, Yeyiyeli nun Matitiya nun Sabadi nun Sebina nun Yadayi nun Yoweli e nun Benaya.

⁴⁴ Ne birin bata yi jaxalan xɔɔne dɔxɔ nun, ndee bata yi diine bari.

Neyemi

Neyemi a Fe Taruxuna

Neyemi findi Yahudiyana nde nan na Esirasi a waxatini. Muxu dinaxin nan yi Neyemi ra. Perisene mangan naxan xili Arataserekesi, na kuntigi kendena nde nan yi Neyemi ra. Neyemi mangan mafan nen alogo a xa tin a siga Yerusalen taani alogo a xa sa feene yiton lan a konna siga feen ma yeen na. A to na li, hali yaxuna ndee to yi katama e xa a yee rati, a kon kaan muxu wuyaxi a mali nen. E yi Yerusalen taan nabilinna yinna ti. Neyemi mon yi Esirasi mali dina sali gbeena nde yi, Esirasi Alaa sariya kitabun xaran naxan yi. Lewine yi lu a yee yamaan xa alogo e xa a famu, nayi e yi e sobe so Alaa fe yi. Neyemi yi yamanan doxo kiina nde yeba. A yi taan nabilinna yinna ti sewa sanla raba, a mon yi yamaan nakota sariyan suxu kiin ma.

Neyemi Ala maxandina

¹ Xakaliyaa dii xemen Neyemi a falane.

Kisilewi kiken na, Arataserekesi a mangayaan jee doxodenedeni, n yi Suse manga taani. ² Ngaxakedenna Xanani nun muxuna ndee yi fa sa keli Yuda yi. N yi e maxodin Yahudiyane fe ma, yaxune naxanye suxu, e siga e ra konyiyani, e jeeene mon yi xete Yerusalen yi, e nun lan Yerusalen ma fe ma. ³ E yi n yabi, e naxa, “Suxu muxun naxanye lu e nii ra, na ndee bata fa doxo Yuda yamanani, koni e yigitegexi, e yagixi. Yerusalen taan nabilinna yinne yirena ndee bata bira, teen yi taan so deene birin gan.”

⁴ N to na falane me, n yi doxo, n wuga, n yi sunu xi wuyaxi, n yi sun, n yi Ala maxandi, Ala Naxan Kore, ⁵ n naxa, “Alatala, Ala Naxan Kore, naxan gbo, a magaxu, i tan naxan i ya layirin nun i ya hinanna luma i xanuntenne xa naxanye i ya yamarine suxuma, ⁶ i tuli mati, i yi i yeen ti n na, i yi i ya walikena maxandi xuiin name. N ni i maxandima waxatini ito yi i ya walikene xa, Isirayila kaane, keeen nun yanyin na, n yi n ti Isirayila kaane yulubine ra bayo nxu bata yulubin liga i ra nxu nun n ma denbayana, nxu bata yulubin liga. ⁷ Nxu bata fe jaxin liga i ra, nxu mi i ya yamarine nun i ya tonne nun i ya sariyane suxi i naxanye so i ya walikenen Musa yii. ⁸ I ya falana fe xa rabira i ma, i naxan so i ya walikenen Musa yii, i naxa, ‘E na tinxintareyaan naba waxatin naxan yi, n na e raxuyama ayi nen siyane ye. ⁹ Koni, xa e xete n ma, xa e n ma yamarine suxu, e yi e liga, nayi, hali e sa doxo xonna danna ra, n sa fama e ra nen yireni n denaxan sugandixi alogo n xinla xa lu na.’* ¹⁰ I ya walikene nun i ya yamaan nan e ra, i naxanye xunbaxi i senbe gbeeni. ¹¹ Marigina, i tuli mati n tan, i ya walikena maxandi xuiin na, e nun i ya walikenen naxanye sewaxi gaxuma i xinla yee ra! N ma feene rasonyo to, n tan i ya walikena, i yi a liga xemeni ito xa kininkinin n ma n na siga a yetagi.”

Na waxatini, n tan nan yi yengi saxi mangan minseene xon ma.

2

Neyemi Yerusalen yi

¹ Nisan kiken na, Arataserekesi a mangayaan jee doxodenedeni, manpaan yi doxi mangan yetagi, n yi a tongo, n yi a so mangan yii. N yi sunuxi a yetagi,

* 1:9: Na feen sebexi Sariyane 30.1-5 kui.

naxan joxon munma yi liga n na singen. ² Mangan yi a fala n xa, a naxa, “I yetagini foroxi nanfera? Anu, i mi furaxi. Waxatina nde bɔɲe raforen ni ito ra.” N yi gaxu han. ³ koni n yi mangan yabi, n naxa, “Mangan xa lu a nii ra habadan! N yetagini foroxi nen bayo n benbane gaburune sa taan naxan yi, menna birin bata halagi, teen yi na taan so deene birin gan.” ⁴ Mangan yi a fala n xa, a naxa, “Nanse xoli i ma, n xa a liga i xa?” N yi Ala maxandi naxan kore, ⁵ n yi mangan yabi, n naxa, “Xa mangan tin, xa n tan i ya walikēen nafan i ma, n nasiga Yuda yamanani. N benbane gaburune sa taan naxan yi, n mon xa sa na ti.” ⁶ Mangana jaxanla yi doxi a fema, mangan yi n maxodin, a naxa, “I ya sigatiin buma han waxatin mundun yi, i xeten waxatin mundun yi?” Mangan yi tin n xa siga, nayi n yi n xete waxatin fala a xa. ⁷ N mon yi a fala mangan xa, n naxa, “Xa mangan tinne, a xa kedine so n yii siga Efirati baan sogegododen binna yamana kanne ma, alogo e xa a lu n dangu siga han Yuda yi, ⁸ i mon yi kedi keden so n yii Asafi xa, naxan mangana fotonne kantanma, alogo a xa xalanbe wudine so n yii, n sa yire makantanxin deene ti Ala Batu Banxin dexon, e nun taan yinne nun n sa luma banxin naxan kui.” Mangan yi ne so n yii, bayo Ala yi n xon.

⁹ N yi siga yamana kanne fema naxanye yi Efirati baan sogegododen binni, n yi mangana kedin so e yii. Mangan bata yi sofa kuntigine nun soo ragine bira n foxo ra. ¹⁰ Sanbalata, Horoni kaan nun Amonina nde Tobiya, a walikēen to na me, e yi xolo kati a nanfera muxuna nde fama a fa Isirayila kaane mali.

Neyemi yinne mato

¹¹ N yi so Yerusalen yi, n yi xi saxan ti na. ¹² Nayi, nxu nun muxuna ndee yi keli kōeen na, n mi a fala muxe xa n ma Ala bata yi naxan yita n na a n xa a liga Yerusalen xa. N keden peen nan yi doxi sofanla fari. ¹³ N yi mini Lanbanna so deen na koe tagini siga Sube Magaxuxi Tigin nun Neje deen binna ra, n yi lu Yerusalen taan nabilinna yinne matoe. N yi taan yinna to kalaxi, a yire wuyaxi yi biraxi, teen bata yi deene gan nun. ¹⁴ N yi dangu Tigin so deen nun mangana ige ramaraden dexon, koni n ma soon mi a dangude soto. ¹⁵ N yi te xuden xon kōeen na, n siga taan yinne matoe Kediron lanbanna binni. Na xanbi ra, n mon yi so Lanbanna so deen na, n xete na kii nin.

¹⁶ Taan kuntigine mi yi a kolon n yi sigaxi denaxan yi e nun n yi naxan ligama. Han na waxatini, n munma yi sese fala Yahudiyane nun saraxaraline nun taa kanne nun kuntigine nun tide kan gbete ye xa. ¹⁷ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “E bata a to en toron naxan yi iki! Yerusalen bata kala, teen bata a so deene gan! E fa, en fa Yerusalen taan nabilinna yinne ti. Nayi, en mi fa yagima sonon.” ¹⁸ N yi a yeba e xa Ala n mali kii naxan yi, e nun mangan falan naxan ti n xa. E yi a fala, e naxa, “En siga, en sa taan ti!” Nayi, e yi e bode senbe so na wali fajina fe yi.

¹⁹ Horoni kaan Sanbalata nun Amonin Tobiya a kuntigin nun Arabun Gesen to na me, e yi nxu magele, e yi nxu rajaxu. E yi a fala, e naxa, “E nanse ligama ito ra? E murutema mangan nan xili ma ba?” ²⁰ N yi e yabi, n naxa, “Ala non fima nen nxu ma, Ala Naxan Kore. Nxu tan, a walikēne, nxu kelima nen, nxu yi a ti. Koni e tan, e mi kee soton taani ito yi, e mi sariya se be, e fe mi fa rabirama muxe ma Yerusalen taani!”

3

¹ Saraxarali kuntigina Eliyasibi nun a ngaxakeden saraxaraline yi keli walideni. E mɔn yi YeXeene So Deni tɔn. E yi a rasarijan, e yi a deene ti a ma. E yi taan yinna ti siga han sangansoon naxan yi xili Keme, e yi na rasarijan. E mɔn yi taan yinna ti siga han Xananeli Sangansona. ² Yeriko kaane fan yi walima menna deXɔn, e nun Sakuru, Yimiri a dii xemena. ³ Sena kaane yi taan so deni tɔn denaxan xili YeXe So Dena. E de wudine ti, e deene sa e ma e nun e balan wurene. ⁴ Yuriyaa dii xemen Meremoti fan yi walima na yiren deXɔn, Hakɔsi mamandenna. Bereki a dii xemen Mesulan fan yi walima na yiren deXɔn Mesesabele mamandenna, e nun Banahaa dii xemen Sadaki. ⁵ Tekowa taan muxune fan yi walima na deXɔn ma. Anu, taan muxu gbeene tondi wale nen walike kuntigine yamarin bun.

⁶ Yoyadaa dii xemen Paseya nun Besodiya dii xemen Mesulan yi De Fonni tɔn. E yi a deen wudine ti, e yi a balan wurene sa. ⁷ Gabayon kaan Melatiya fan yi yinna yirena nde yitɔnma na deXɔn ma, e nun Meronoti kaan Yadon nun Gabayon kaa gbete ye nun Misipa kaane. E birin yi walima yamana kanna nan bun Efirati baan sogegododen binni. ⁸ Xaraha dii xemen Yusiye li fan yi yinna yirena nde yitɔnma na deXɔn e nun Xananiya, latikɔnɔn nafalana nde.

E yi siga wale han Yerusalen yinna yigbo yirena. ⁹ Xuru a dii xemen Refaya fan yi yirena nde yitɔnma na deXɔn, Yerusalen bɔXɔn fɔXɔ kedenna yirena nde kuntigina. ¹⁰ Xarumafaa dii xemen Yedaya fan yi walima a banxin yetagi, Xasabaneyaa dii xemen Xatusi fan yi yinna yirena nde yitɔnma na deXɔn. ¹¹ Xarimi a dii xemen Malakiya nun Paxata-Moyabaa dii xemen Xasubu fan yi walima yire gbete ye yi siga han sangansoon naxan xili Buru Gandena. ¹² Haloxesi a dii xemen Salun nun a dii temene fan yi yinna yirena nde yitɔnma na deXɔn, Yerusalen bɔXɔn fɔXɔ kedenna yirena nde kuntigina.

¹³ Xanun nun Sanowa kaane yi Lanbanna So Deni tɔn. E yi a deen wudine ti, e yi a balan wurene sa. E mɔn yi nɔngɔnna ye wuli keden fan yitɔn taan yinni, siga han Xuruse Neje Dena. ¹⁴ Rekabu a dii xemen Malakiya, Beti-Hakeremi kuntigin yi Xuruse Neje Deni tɔn. A yi a deen wudine ti, a yi a balan wurene sa. ¹⁵ Kola-Xose a dii xemen Salun, Misipa kuntigin yi Tigi Deni tɔn, a yi a ti, a yi a xunna soon so a xun na, a yi a deen wudine ti, a yi a balan wurene sa. A mɔn yi taan yinni tɔn Selaxa ige ramaraden deXɔn, denaxan mangana nakɔn fema, siga han tedene, denaxan sigama Dawudaa Taani.

¹⁶ Dɔnxen na, Asabuku a dii xemen Neyemi, Beti-Suru fɔXɔ kedenna kanna yi siga yinni tɔnje Dawudaa gaburun binni siga han ige malanden binna, siga han mangana sofane banxina. ¹⁷ A xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune yi walima Bani a dii xemen Rexun bun ma. Hasabi, Keyila fɔXɔ kedenna kuntigin fan yi taan yinni tɔnma a dingirani. ¹⁸ A ngaxakedenne fan yi walima a xanbi ra, Xenadadaa dii xemen Bawayi, Keyila fɔXɔ kedenna bonna kuntigin bun. ¹⁹ Misipa kuntigin Yosuwe a dii xemena Eseri fan yi yire gbete yitɔn, keli yenge so seene malan banxin yetagi, siga han denaxan xili Songenna.

²⁰ Sabayi a dii xemen Baruku fan yi yire gbete yitɔn a xanbi ra, keli Songenna ma siga han saraxarali kuntigina Eliyasibi a banxin de ra. ²¹ Yuriyaa dii xemen Meremoti, Hakɔsi mamandenna fan yi yire gbete yitɔn a xanbi ra, keli Eliyasibi a banxin so deen ma siga han a danna. ²² Saraxaraliin naxanye sa keli Yerusalen rabillinne yi, ne fan yi walima men xanbi ra. ²³ Ne fan xanbi ra, Bunyamin nun Xasubu yi walima menni e banxine yetagi. Ananiyaa dii xemen Maaseyaa dii xemena Asari fan yi walima menni ne

xanbi ra a banxin dεxɔn ma. ²⁴ Xenadadaa dii xεmεn Binuwi fan yi yire gbete yitɔn na xanbi ra, keli Asari a banxin ma siga han yinna songenna nde.

²⁵ Yusayi a dii xεmεn Palala fan yi walima na yinna songenna yεtagi e nun sanganso kuyen manga banxin yεtagi kantan tiine sansanna dεxɔn. Parosi a dii xεmεn Pedayay fan yi walima a xanbi ra. ²⁶ Ala Batu Banxin walikεεn naxanye yi dɔxi Ofeli geyaan ma, ne fan yi siga yinni tɔnjε han sangansoon songenna ma, dεεn naxan xili Ige So Dena sogegododen binni. ²⁷ Tekowa kaane fan yi yinna yire gbete yitɔn ne xanbi ra, keli sangansoon songenna ma siga han Ofeli yinna.

²⁸ Dεεn naxan yi xili Soona, saraxaraline fan yi walima na faxan na e banxine yεtagi. ²⁹ Imeri a dii xεmεn Sadɔki yi walima e xanbi ra a banxin yεtagi. A xanbi ra, Sεkani a dii xεmεn Semaya fan yi walima mεnni, naxan yi dεεn kantanma naxan yi xili Sogeteden So Dena. ³⁰ E xanbi ra, Selemiyaa dii xεmεn Xananiya nun Salafaa dii xεmεn senninden Xanun yi mεnni, ne fan yi yire gbete yitɔn yinna ma. Bereki a dii xεmεn Mesulan fan yi ne xanbi ra, a banxin yεtagi.

³¹ A xanbi ra, xεma wanla Malakiya fan yi walima mεnni, siga han Ala Batu Banxin walikεne nun yulane banxina Mifikadi dεεn yεtagi, siga han sangansoon naxan sa yinna songenna ma. ³² Xεma wanla bonne nun yulane fan yi yinni tɔn keli sangansoon songenna ma siga han Yεxεεne So Dena.

Yaxune yi wa wanla kala feni

³³ Sanbalata to a mε a nxu mɔn yinna tima, a yi xɔlɔ han! A yi Yahudiyane magle. ³⁴ A yi a fala a ngaxakedenne nun Samari kaa sofane yεε xɔri, a naxa, “Yahudiya fangatareni itoe nanse ligama? En tinjε e xa na liga ba? E nɔε saraxan bε ba? E a rajanjε to ba? E mɔn nɔε gemε maluxunxine ramine ba naxanye bεnden nun se ganxine bun ma?” ³⁵ Amonina nde Tobiya yi a dεxɔn ma, na yi a fala, a naxa, “Hali e ti, xa xulumasena nde sigan ti a fari, e gemε yinna birin kalama nεn!”

³⁶ Nayi, n yi Ala maxandi, n naxa, “Nxɔ Ala, i tuli mati nxu ra, amasɔtɔ nxu yaxune bata nxu rajaxul! I marayarabin naxete e ma, i yi e rasiga konyiyani.

³⁷ I nama dijɔa e hakεne ma, e yulubine nama ba i yεtagi, amasɔtɔ e bata yinna ti muxune makonbi.”

³⁸ Nxu yinni tɔn na kii nin han a yiteyaan tagi taan nabilinni. Yamaan yi na wanla suxu e sɔbεεn na.

4

¹ Koni, Sanbalata nun Tobiya nun Arabune nun Amonine nun Asadodi kaane to a mε a Yerusalen rabilinna yinna ti feen sigama yεεn na, e nun a muxune bata yi a yire biraxine yitɔn fɔlɔ, e yi xɔlɔ kati. ² E lan a ma a e birin xa sa Yerusalen yengε, e na kala.

³ Nayi, nxu bata nxɔ Ala maxandi, nxu yi kantan tiine dɔxɔ kɔεεn nun yanyin na alogo e xa nxu ratanga e ma. ⁴ Anu, Yuda kaane yi a falama nεn, e naxa, “Nxɔ walikεne sεnbεn bata jan, gemε biraxine maxali daxin mɔn gbo, nxu mi nɔε yinna tiye.” ⁵ Nxu yaxune yi a falama nεn, e naxa, “Yahudiyane mi a kolonjε, e mi a famunjε han en yi so e tagi, en yi e faxa, en yi e wanli kala.” ⁶ Anu, Yahudiyani naxanye yi dɔxi nxu yaxune rabilinni, ne fa nεn, e fa nxu rakolon na feen ma han dɔxɔja ma fu, e naxa, “E fa en yengema nεn sa keli yiren birin yi.” ⁷ Nanara, n yi muxuna ndee dɔxɔ yinna xanbirane yi dεnaxanye so jajaxun, n yi yamanan muxune dɔxɔ bɔnsɔn yεεn

ma, e silanfanne nun tanbane nun xanle ra e yii.* ⁸ N to e ti kiin mato, n yi falan ti taan fonne nun kitisane xa e nun yamaan naxan birin yi na, n naxa, “E nama gaxu en yaxune yeε ra. A xa rabira ε ma fa fala Marigin senben gbo, a magaxu. E yengen so ε ngaxakedenne nun ε dii xemene nun ε dii temene nun ε jaxanle nun ε doxodene xa.”

⁹ Nxu yaxune yi a me fa fala nxu bata rakolon, a Ala bata e fe nataxin kala. Nxu birin yi xete yinni, birin yi sa a wanla de suxu. ¹⁰ Keli na loxon ma, n ma walikene foxo kedenna nan yi fa walima, foxo kedenna yi tanbane nun ye masansan wure lefane nun silanfanne nun xanle suxu e yii, e yi e tagi xidi. Kuntigine yi Yuda kaane birin makantanma, ¹¹ naxanye yi yinna tima. Naxanye yi goronne maxalima hanma, e yi goronne kui sa, ne yi walima e yii kedenne nan na, e yi yenge so seen suxu e yii kedenna ra. ¹² Naxanye yi a tima, ne birin ma silanfanne yi xidixi e tagi nen, e yi walima na kii nin. Xemen naxan yi xotaan fema, na yi biraxi n foxo ra. ¹³ N yi a fala fonne nun kitisane nun yamaan donxen xa, n naxa, “Wanla gbo, wulani kuya, en bata xuya ayi yinna xuntagi, en bata masiga en bode ra. ¹⁴ E nema dede, xa ε xotaan fe xuiin me, ε malan nen fema. En ma Ala yengen soma nen en xa.” ¹⁵ Nxu siga wanla ma na kii nin, tanban suxi yamaan foxo kedenna yii keli subaxan ma han sarene yi mini kore. ¹⁶ Na waxatini, n mon yi a fala yamaan xa, n naxa, “Xemene birin xa xi Yerusalen yi e nun a walikena, en kantanna ti kosen na, en yi wali yanyin na.” ¹⁷ Nxu mi yi nxo dugine bama mumε, n tan ba, ngaxakedenne ba, n ma walikene ba, muxun naxanye yi n kantanma ba, birin ma yenge so seen nun a min igen nan tun yi suxi a yii.

5

Neyemi yi yigelitane mali

¹ Loxona nde, yamanan xemena ndee nun e jaxanle yi e mawuga e ngaxakedenne Yahudiyane fari, ² ndee naxa, “Nxu nun nxo dii xemene nun nxo dii temene wuya. Nxu wama nen nxu xa balon soto alogo nxu xa nxu dege, nxu lu nxu nii ra.” ³ Ndee fan yi a fala, e naxa, “Nxu bata nxo xene nun nxo manpa binle* nun nxo banxine doxo tolimani alogo nxu xa balon soto fitina kameni.” ⁴ Gbeteye fan naxa, “Nxu bata gbetin tongo donla ra nxo xene nun nxo manpa binle xun yi, alogo nxu xa mudun fi naxan lan a so mangan yii. ⁵ Anu, nxu nun nxu ngaxakedenne birin keden, nxo dii xemene luxi nen alo e gbeene, koni a mato nxu nxo dii xemene nun nxo dii temene matima konyine ra, nxo dii teme wuyaxiye bata findi konyine ra, nafulu mi nxu yii, nxo xene nun nxo manpa binle mon bata findi muxu gbeteye gbeen na.”

⁶ N to e mawuga xuiin me, n yi xolo han! ⁷ N yi a ragidi n xa taan muxu gbeene nun kitisane maxadi, n yi a fala e xa, n naxa, “E tonon fenma ε ngaxakedenne ra nanfera!” N yi malan gbeen maxili e fe ra. ⁸ N mon yi a fala e xa, n naxa, “En bata en ngaxakeden Yahudiyane xun ba, naxanye yi saraxi siya gbetene xon konyine ra. Iki, ε tan yeten nan fa ε ngaxakeden Yahudiyane matima e Yahudiya bodene ma.” E mi fala soto e naxan tiye, e yi e dundu. ⁹ N mon yi a fala, n naxa, “E naxan ligama, na mi fan. E mi noε sigan tiye Ala yee ra yi gaxuni ba, alogo siya gbeteye nama en nayelevu, en yaxune? ¹⁰ N tan fan nun ngaxakedenne nun n ma walikene, nxu fan muxune doli nen gbetin nun donseni. Nayi, e lanma e xa naxan naxete, en nama na maxili. ¹¹ E sa e xene

* **4:7:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. * **5:3:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

raxetε e ma to yeteni, e nun e manpa binle nun e oliwi binle nun e banxine. E nama tɔnɔ maxili e ra gbetin nun murutun nun minseen nun turen fari.”
 12 E yi yabin ti, e naxa, “Nxu e raxetεma e ma nen, nxu mi fa sese maxodinma e ma, i naxan falaxi nxu na liga.”

Nayi, n yi saraxaraline xili, alogo e xa e kɔɔ e yεε xɔri. 13 Na xanbi ra, n yi n ma doma gbeen lenbeni maxa, n yi a fala, n naxa, “Ala xa muxune birin yimaxa na kiini naxanye na e fala xuiin kala, a yi e bɔnɔ e denbayane nun e seene yi, alogo e yiigenla xa lu!” Yamaan birin yi Alatala tantun, e yi sɔnxɔ, e naxa, “Ala xa na liga, amina!” Dɔnxen na, yamaan yi a falan suxu.

14 Xabu n dɔxɔ lɔxɔni yamana kanna ra Yahudiyane xun na Yuda yamanani, xabu Manga Aratasεεkesi a mangayaan jεε mɔxɔjedena han jεε tonge saxan e nun firindena, n tan nun ngaxakedenne nxu mi sese ba mudun na naxan soma yamana kanna yii. 15 Yamana kanna naxanye dangun n tan yεε ra, ne yi donseene nun manpane rasuxuma nen yamaan na e nun gbeti gbanan tonge naanin. Hali yamana kanne xɔyine yi yamaan tɔrɔma. Koni, n tan to yi gaxuxi Ala yεε ra, n mi na sifan liga. 16 Koni, n tan yetεen wali nen taan yinna tideni, n mi xεε yo sara n yete xa, anu n ma walikene birin yi yinna tiin fari. 17 Anu, muxu kεmε tonge suulun nan yi e degema n konni Yahudiyane nun kuntigine yε, ba muxune ra naxanye yi fama sa keli yamanan nabilinna siya gbetene yε. 18 Ninge keden nun yεxεε yebaxi sennin nan yi faxama n xa lɔxɔ yo lɔxɔ e nun tɔxena ndee. Xi fu yo xi fu, manpa fajɔ gbege yi rafalama n xa nen. Koni, hali na, n mi mudun maxili n tan yamana kanna xa, bayo wanla yi xɔdɔxɔ yamaan ma.

19 N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na bayo n bata wali fajin ke yamaan xa.

6

Yaxune mɔn yi fa e xili ma

1 Sanbalata nun Tobiya nun Arabun Gesen nun nxu yaxun bonne yi a mε a n mɔn bata taan yinna ti, a dεdε mi fa kalaxi. Na waxatini, n munma yi dεene ti singen. 2 Sanbalata nun Gesen yi xεrane rafa a faladeni n xa, e naxa, “Fa en fa en bode to Kefirimi yi Ono lanbanni.” E bata yi a ragidi a e xa fe jaxin liga n na. 3 Koni, n yi e yabi, n naxa, “Wanla n yii han! N mi nɔε sige. Nanfera wanla xa rati be, n siga ε fema?” 4 E na xεraan nafa n ma dɔxɔja ma naanin, n fan yi e yabi na kii kedenni. 5 Sanbalata mɔn yi a walikεen nasiga na fala kedenna ra a suulundeni, kedi rabixin yi suxi naxan yi. 6 Ito nan yi seβexi a kui, a naxa, “Siya gbetene ito nan falama, anu Gesen fan a falama, a jɔndin na a ra, e naxa a i tan nun i ngaxakeden Yahudiyane waxi murutε feni. I taan yinna tima na nan ma. A luxi alo i waxi findi feni Yahudiyane mangan nan na. 7 I yetεen bata nabine dɔxɔ alogo e xa i ya fe fala Yerusalen yi fa fala a i bata findi mangan na Yuda yi. Perise mangan mi buma na mɔdeni. Nayi, fa en fa batu.” 8 N yi a yabi, n naxa, “Muxe mi na falane tima. Nɔndi mi i ya falane ra! I tan nan tun ne mirixi, i yi e fala!” 9 Na muxune birin yi wama nxu ragaxu feen nin, e naxa, “E sɛnbɛn janma nen, e mi wanla rajanma.” Koni, n yi Ala maxandi, n naxa, “Ala, iki, n sɛnbε so.”

10 N yi sige Delayaa dii xεmεn Semaya konni, Mehetabeli mamandenna, bayo a mi yi nɔε fe n konni. A yi a fala n xa, a naxa, “En birin xa siga Yire Sarijanxini Ala Batu Banxin kui, en sa a dεene balan en xun ma, amasɔtɔ i yaxune fama nen i xili ma, e fama kɔεen nan na i faxadeni.” 11 N yi a yabi, n

naxa, “Na muxu mi n tan na naxan a gima! N tan muxu sifan nœ soe Ala Batu Banxini ba, n lu n nii ra? N mi soma Ala Batu Banxini n luxundeni!” ¹² N yi a kolon fa fala a mi yi Alaa falan xan nalima n ma. Koni, a yi na falama n xa nen, amasoto Sanbalata nun Tobiya bata yi a saranna fi alogo a xa fa falan ti n xa na kiini. ¹³ A na liga nen alogo n xa gaxu a ye ra, n yi a maxadi xuiin suxu, n yi yulubin tongo. Nayi, e yi nœ n xili kale nen, n yi yagi.

¹⁴ N ma Ala, Tobiya nun Sanbalata naxan ligama n na, na xa rabira i ma, e nun nabi naxanla Nowadi nun nabiin bonna naxanye kata n magaxudeni.

¹⁵ Taan yinna yi rajan Elulu kiken xi mœxœnen nun suulunde lœxœni, xi tonge suulun e nun firinna bun. ¹⁶ Nxu yaxune to a me, e nun siyaan naxanye birin yi nxu rabilinxi, ne yi gaxu, e yi yagi e to a to a wanla bata yi rajan alo nxœ Ala sagoon kii naxan yi.

¹⁷ Na waxatine yi, Yuda muxu gbeene yi bataxine sebema Tobiya ma waxatin birin, Tobiya fan yi e yabima. ¹⁸ Yuda kaan wuyaxi bata yi e kœlo a xa, amasoto Sekani bitanna nan yi a ra, Araa dii xemena, e nun a dii xemœn Yehoxanan bata yi Mesulan ma dii temœn tongo, Bereki a dii xemœna. ¹⁹ E yetœen yi a xili fajin fala n ye xœri, e yi n ma falane rali a ma. Tobiya fan yi kedine rasigama alogo a xa n magaxu.

7

Yerusalœn makantan fœna

¹ Taan yinna to yelin tiye, n yi a deene ti a ma, kantan tiine nun beti baane nun Lewi bœnsœnna muxune yi ti e wanle ra. ² N yi Yerusalœn kuntigiyaan taxu ngaxakedenna Xanani ra e nun Xananiya, Yerusalœn yire makantanxin kuntigina. Lannaya muxu gbeœn nan yi Xananiya ra, e nun Ala yœragaxu muxuna dangu bonne ra. ³ N yi a fala e xa, n naxa, “Yerusalœn deene mi rabima fœ sœgen na te, a mœn balanma nen wurene ra jinbanna ra benun kantan tiine xa siga. Yerusalœn kaane yi ti kantan tidœni, ndœe yi siga taan kantan tidœne yi, bonne yi lu e konne kantanœe.”

⁴ Taan yi gbo, koni yamaan mi yi wuya, banxine fan munma yi jœxœ yiti singen. ⁵ N ma Ala yi a sa n bœœni a n xa fonne malan e nun kitisane nun yamaan birin alogo n xa muxune yate. N yi bœnsœn kedina ndœ to, muxun naxanye singe xœte sa keli konyiyani, n yi ito to sebœxi na ma:

Esirasi 2.1-70

⁶ Babilœn mangan Nebukadanesari siga muxun naxanye ra konyiyani, ne wuyaxi yi xœte Yerusalœn nun Yuda yi, birin yi siga a ta a yi. ⁷ E yi xœte e nun Sorobabeli nun Yosuwe nun Neyemi nun Asari nun Raamiya nun Naxamani nun Marodoke nun Bilisan nun Misipereti nun Bigiwayi nun Nexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan xemœne yatœn ni i ra:

⁸ Parosi xabilani, muxu wuli firin muxu kœme muxu tonge solofere e nun firin.

⁹ Sefati xabilani, muxu kœme saxan muxu tonge solofere muxu firin.

¹⁰ Ara xabilani, muxu kœme sennin muxu tonge suulun e nun firin.

¹¹ Paxata-Moyaba xabilani, Yosuwe nun Yowaba yixetene ye, muxu wuli firin kœme solomasœxe muxu fu nun solomasœxe.

¹² Elan xabilani, muxu wuli keden muxu kœme firin muxu tonge suulun e nun naanin.

¹³ Satu xabilani, muxu kœme solomasœxe muxu tonge naanin e nun suulun.

¹⁴ Sakayi xabilani, muxu kœme solofere muxu tonge sennin.

15 Binuwi xabilani, muxu keṃe sennin muxu tonge naanin e nun solomasexɛ.

16 Bebayi xabilani, muxu keṃe sennin muxu məxəjɛn nun solomasexɛ.

17 Asagada xabilani, muxu wuli firin muxu keṃe saxan muxu məxəjɛn nun firin.

18 Adonikami xabilani, muxu keṃe sennin muxu tonge sennin e nun solofere.

19 Bigiwayi xabilani, muxu wuli firin muxu tonge sennin e nun solofere.

20 Adin xabilani, muxu keṃe sennin muxu tonge suulun e nun suulun.

21 Ateri xabilani, Xesekiya yixɛtene ye, muxu tonge solomanaanin muxu solomasexɛ.

22 Xasun xabilani, muxu keṃe saxan muxu məxəjɛn nun solomasexɛ.

23 Besayi xabilani, muxu keṃe saxan muxu məxəjɛn nun naanin.

24 Xarifi xabilani, muxu keṃe muxu fu nun firin.

25 Gabayon kaane ye, muxu tonge solomanaanin muxu suulun.

26 Betelɛmi kaane nun Netofa kaane ye, muxu keṃe muxu tonge solomasexɛ muxu solomasexɛ.

27 Anatəti kaane ye, muxu keṃe muxu məxəjɛn nun solomasexɛ.

28 Beti-Asamaweti kaane ye, muxu tonge naanin muxu firin.

29 Kiriyaṭi-Yeyarin kaane nun Kefira kaane nun Beroti kaane ye, muxu keṃe solofere muxu tonge naanin muxu saxan.

30 Rama kaane nun Geba kaane ye, muxu keṃe sennin muxu məxəjɛn nun keden.

31 Mikimasi kaane ye, muxu keṃe muxu məxəjɛn nun firin.

32 Beteli kaane nun Ayi kaane ye, muxu keṃe muxu məxəjɛn nun saxan.

33 Nebo bonna muxune ye, muxu tonge suulun muxu firin.

34 Elan bonne xabilan muxune ye, muxu wuli keden muxu keṃe firin muxu tonge suulun e nun naanin.

35 Xarimi xabilani, muxu keṃe saxan muxu məxəjɛ.

36 Yeriko kaane ye, muxu keṃe saxan muxu tonge naanin e nun suulun.

37 Lodi kaane nun Xadidi kaane nun Ono kaane ye, muxu keṃe solofere muxu məxəjɛn nun keden.

38 Sena kaane ye, muxu wuli saxan muxu keṃe solomanaanin muxu tonge saxan.

39 Saraxaraline ye:

Yeḏaya xabilani Yosuwe a denbayani, muxu keṃe solomanaanin muxu tonge solofere muxu saxan.

40 Imeri xabilani, muxu wuli keden muxu tonge suulun muxu firin.

41 Pasaxuri xabilani, muxu wuli keden muxu keṃe firin muxu tonge naanin e nun solofere.

42 Xarimi xabilani, muxu wuli keden muxu fu nun solofere.

43 Lewi bənsənnə muxune ye:

Yosuwe xabilani, Kadamile nun Hodawi yixɛtene ye, muxu tonge solofere e nun naanin.

44 Beti baane:

Asafi xabilani, muxu keṃe muxu tonge naanin e nun solomasexɛ.

45 Kantan muxune:

Salun nun Ateri nun Talamən nun Akubu nun Xatita nun Sobayi yixɛtene ye, muxu keṃe muxu tonge saxan e nun solomasexɛ.

46 Ala Batu Banxin walikene:

E benbane nan itoe ra: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁷ Kerosi nun Siya nun Padon nun ⁴⁸ Lebana nun Xagaba nun Salamayi nun ⁴⁹ Xanan nun Gideli nun Gaxara nun ⁵⁰ Reyaya nun Resin nun Nekoda nun ⁵¹ Gasami nun Yusa nun Paseya nun ⁵² Besayi nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵³ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵⁴ Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵⁵ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁶ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁷ Sulemani a walikene yixetene ye: Sotayi nun Sofereti nun Perida nun ⁵⁸ Yaala nun Darakon nun Gideli nun ⁵⁹ Sefati nun Xatili nun Pokereti-Hasebayin nun Amən.

⁶⁰ Ala Batu Banxin walikene birin malanxina e nun Sulemani a walikene: muxu keme saxan muxu tonge solomanaanin muxu firin.

⁶¹ Muxuni itoe nan keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi, koni ne mi e xabilane kolon naxan a yite fa fala Isirayila kaan nan e ra:

⁶² Delaya nun Tobiya nun Nekoda yixetene ye, muxu keme sennin muxu tonge naanin e nun firin.

⁶³ Saraxaralina ndee yi na: Xobaya nun Hakosi nun Barasilayi yixetene. Barasilayi bata Galadi kaan Barasilayi a dii temen dɔxɔ, na nan xili te a xun ma.

⁶⁴ E yi kata e xabilane fendeni bənsən kedine kui, koni e mi e to. E yi e ba saraxarali wanla ra.

⁶⁵ Yamana kannna yi yamarin fi a muxu yo nama se sarixanxine don e ye han saraxaralina nde yi sətɔ naxan masensən ti seene rawale, Yurima nun Tumin.*

⁶⁶ Yamaan birin malanxina, muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin muxu keme saxan muxu tonge sennin.

⁶⁷ E walike xemene nun e walike jaxanle mi yi ne ye, ne muxu wuli solofere muxu keme saxan tonge saxan e nun solofere nan yi a ra. Beti ba xemen nun a jaxanle, muxu keme firin tonge naanin e nun suulun yi e ye. ⁶⁸ Nəgəmen keme naanin tonge saxan e nun suulun, sofanla wuli sennin keme solofere e nun mɔxɔje fan yi na.

⁶⁹ Denbaya xun wuyaxi seene fi nen wanla fe yi. Yamana kannna yi xemaan kilo solomasexe e nun a tagi nun igelengen tonge suulun e nun saraxarali domain keme suulun tonge saxan fi wanla fe yi. ⁷⁰ Denbaya xunne yi xemaan kilo keme kilo tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden kilo keme ba.

⁷¹ Isirayila yamaan muxu dənxe ne yi xemaan kilo keme tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden ba e nun saraxarali domain tonge sennin e nun solofere.

⁷² Saraxaraline nun Lewi bənsənnna muxune nun kantan tiine nun beti baane nun Ala Batu Banxin walikene nun Isirayila yamaan birin yi dɔxɔ e taane yi.

Esirasi yi sariyan xaran yamani

Jεen kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi dɔxɔ e taane yi.

8

¹ Yamaan birin yi e malan yama malandeni Ige Deen na alo muxu kedenna. E yi a fala sebeli tiina Esirasi xa a xa fa Musaa sariya kedın na, Alatala sariyan naxan yamari Isirayila kaane ma. ² Saraxaralina Esirasi yi fa sariya kedın na

* **7:65:** Yurima nun Tumin masensən ti seene fe sebxı Xorəyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

yamaan birin yeṭagi, xεμεn nun ɲaxanla, naxanye birin yi nɔε falan famunɲe e naxan mεma. Kike solofereden xi singen nan yi a ra.

³ Keli xɔtɔnni han yanyi tagini, Esirasi na sariya kedin xaranma yamaan yeṭagi Ige Dεen na, xεmεne nun ɲaxanle nun naxanye birin yi a famuma. Yamaan birin yi tuli matixi sariya kedin xaran xuini na. ⁴ Sebɛli tiina Esirasi yi tixi wudi gbɪngbinna nan fari, naxan yi rafalaxi na feen ma. Matitiya nun Sema nun Anaya nun Yuriya nun Xiliki nun Maaseya yi tixi a fεma a yiifanna ma. Pεdaya nun Mikayeli nun Malakiya nun Xasun nun Xasabadana nun Sakari nun Mesulan tixi a kɔmεnna ma. ⁵ Esirasi yi kedin nabi yamaan birin yeṭagi, a tixi e birin xun ma, a to kedin nabi, yamaan birin yi keli. ⁶ Esirasi yi Alatala tantun, Ala naxan gbo, yamaan yi lu e yiine yitε kore, e yi a yabi, e naxa, “Amina! Amina!” Nayi, e birin yi e xinbi sin, e yeṭagine yi lan bɔxɔn ma, e yi Alatala batu. ⁷ Lewi bɔnsɔnna muxune, Yosuwe nun Bani nun Serebi nun Yamin nun Akubu nun Sabetayi nun Hodiya nun Maaseya nun Kelita nun Asari nun Yosabadi nun Xanan nun Pelaya, ne yi lu yamaan tixin xaranɲe sariyan ma. ⁸ Ne yi lu Alaa sariya kedin xaranɲe yamaan xa, e lu a yebe e xa alogo e birin xa nɔ a famunɲe.

⁹ Nayi, yamana kanna Neyemi nun Esirasi naxan yi saraxaraliyaan nun sebɛli tiini, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi yamaan xaranma, ne yi a fala yamaan xa, e naxa, “Lɔxɔni ito bata rasariɲan Alatala xa, ε Ala. E nama lu sunuxi, ε lu wuge.” Bayo yamaan birin yi wugama nen, e nεma yi sariya kedin xaran xuini namεma. ¹⁰ Neyemi yi a fala e xa, a naxa, “E sa donse faɲin don, ε yi minse faɲin min, ε siga ndee ra muxune xa se mi naxanye yii, amasɔto to lɔxɔn bata findi lɔxɔ sariɲanxin na en Marigin xa. E nama ε yeṭε rasunu, bayo Alatalaa sεwan nan findixi ε senben na.” ¹¹ Lewi bɔnsɔnna muxune yi yamaan birin masabari, e naxa, “E sabari, amasɔto to lɔxɔn sariɲan, ε nama ε yeṭε rasunu!”

¹² Yamaan birin yi siga e degeden nun e mindeni. Se mi yi naxanye yii, e yi ndee so ne yii. E lu sεwa gbeenɪ, bayo e bata yi falane famu naxanye yeɓa e xa.

Bubu Kui Sanla

¹³ Na xɔtɔn bode, Isirayila denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewine birin yi e malan sebɛli tiina Esirasi fεma alogo e xa sariya falane ramε. ¹⁴ Alatala sariya kedin naxan so Musa yii, a yi sebexi na kui fa fala, Isirayila kaane yi lanma e lu bubune kui Bubu Kui Sanla waxatini ɲεen kike solofereden na. ¹⁵ E lan e yi na rali birin ma e taane yi e nun Yerusalen yi, e naxa, “E mini geya yireni, ε fa Oliwi bili yii taa kui xiine nun burunna xiine nun miriti bili yiine nun tugu yiine nun wudi yii ɲingixine ra alogo ε xa fa Bubu Kui Sanla raba alo a sebexi kii naxan yi.”* ¹⁶ Nayi, Isirayila yamaan yi mini, e siga ɲɔxɔnde fendeni, alogo e xa fa Bubu Kui Sanla raba e banxine de ra hanma e sansanne kui, hanma Ala Batu Banxin sansanne kui, e nun yama malandene yi Ige Dεen nun Eframi Dεen na. ¹⁷ Muxun naxanye birin yi malanxi na, naxanye yi faxi sa keli konyiyani, ne birin yi bubune ti, e dɔxɔ e bubune yi. Keli Nunu a dii xεμεn Yosuwe a waxatin ma han na waxatini, Isirayila kaane munma yi na fe sifan liga singen, sεwa gbeen yi lu e tagi.

¹⁸ E lu Alaa sariya kedin xaranɲe lɔxɔ yo lɔxɔ keli xi singen ma han lɔxɔ dɔnxεna. E yi sanla raba xi solofere, yamaan yi e malan xi solomasεxedeni, alo sariyana a falaxi kii naxan yi.

* **8:15:** Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

9

Eyi e ti e yulubin na

¹ Kiken xi mɔxɔŋɛde lɔxɔni, Isirayila kaane yi e malan, e sun, e kasa benbeli dugine ragodo e ma, e burunburunna sa e xunne yi sunu taxamasenne ra.

² Naxanye yi findixi Isirayila kaane ra, ne yi e masiga xɔŋɛne ra, e yi e ti e yulubine ra e nun e benbane gbeene. ³ E to keli, e ti, e yi Alatala, e Alaa sariya kedin xaran waxati xunkuye. Yanyin na, e yi e xinbi sin Alatala yɛtagi, e Ala, e mɔn yi e ti e yulubine ra han waxati xunkuye. ⁴ Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee yi keli, e te gbingshinna fari, Yosuwe nun Bani nun Kadamile nun Sɛbaniha nun Bunni nun Serebi nun Bani nun Kenani. Ne yi e xuini te Alatala ma, e Ala. ⁵ Lewi bɔnsɔnna muxune, Yosuwe nun Kadamile nun Bani nun Xasabaneya nun Serebi nun Hodiya nun Sɛbaniha nun Petaxi yi a fala, e naxa, “E keli, en Alatala, en ma Ala tantun habadan han habadan!”

E yi Ala maxandi, e naxa,
 “Nxu i xili binyen tantunma,
 tantunna naxan dangu binyen nun tantunna birin na!

⁶ I tan nan keden pe Alatala ra,
 i tan naxan ariyanna nun kore xɔnna nun sarene birin daxi,
 i bɔxɔ xɔnna nun a yi seene birin da,
 e nun baane nun e yi seene birin.
 I yi niin bira niimaseene birin yi,
 malekane birin e xinbi sinma i tan nan bun.

⁷ I tan Marigina Alatala,
 i tan nan Iburama sugandi,
 i yi a ramini Yuru taani Babilɔn yamanani,
 i yi a xili sa, Iburahima.

⁸ I yi a to a denkelɛyaxi i ma a bɔŋɛni,
 i yi layirin xidi e tagi
 a i xa Kanan kaane nun Xitine nun Amorine
 nun Perisine nun Yebusune
 nun Girigasane yamanan so a bɔnsɔnna yii.
 I de xuiin nakamali nen bayo i tinxin.”

⁹ “I nxu benbane jaxankatan to nen Misiran yi,
 i yi e gbelegbele xuiin me Gbala Baan de.

¹⁰ I yi taxamasenne nun kabanako feene yita Firawona
 nun a walikene nun a yamanan muxune birin na.
 Amasɔto i a kolon
 e nxu benbane suxu kii naxan yi wasoni.
 I yi xinla sɔto naxan gbo han to.

¹¹ I yi baa igeni taxun e yee ra,
 e yi baani gidi a yixaren na,
 koni i tilin igen nadin nen
 e sagatan muxune xun ma
 alo gemena igen xɔnna ma.

¹² I yi kundaan ti e yee ra yanyin na,
 i yi te degɛn ti e yee ra kɔeen na
 naxan yi kirani yalanma e yee ra.

¹³ I godo nen keli kore,
 i falan ti e xa Sinayi geyaan fari.
 I yi i gelene fala e xa naxanye tinxin,
 e nun jɔndin sariyan nun tɔnne

nun yamarin naxanye fan.

¹⁴ Fata i ya walikεεn Musa ra,
i yi i ya Matabu Lɔxɔ sariɲanxin nun
i ya yamarine nun sariyane nun tɔnne yita e ra.

¹⁵ Kamεn to e suxu,
i yi donseen nagodo e ma keli kore.
Min xɔnla to e suxu,
i yi igen namini fanyeni,
i yi a fala e xa a e xa so yamanani
i kɔlɔ naxan so fe ra e benbane yii.

¹⁶ Koni nxu benbane murutε nεn wasoni,
e mi i ya yamarine suxu.

¹⁷ E mi tin e suxε,
e ɲinan i ya kabanako feene xɔn
i naxanye liga e xa,
e yi e bɔɲεni xɔdɔxɔ e murutεni,
e yi a nata
a e xa yεεrati gbete sugandi,
e xεte e konyiyani Misiran yi.*
Koni i tan mi i mε e ra.

Ala nan i tan na
naxan muxune mafeluma e yulubine ra.
I diɲa, i kininkinin,
i mi xɔlɔn xulεn,
i ya hinanna gbo.

¹⁸ E yi ɲinge di sawura wure daxin nafala e yetε xa,
e naxa, ‘En ma Ala nan ito ra,
naxan en naminixi Misiran yi.’
E yi fala ɲaxine ti i ma.

¹⁹ Koni i ya kininkinin gbeeni,
i mi e rabeɲin tonbonni.
Kundaan lu nεn e yεε ra kiraan xɔn yanyin na,
tε dεgen yi lu e yεε ra kɔεεn na.

²⁰ I yi i ya Nii fajin naso e yi
alogo a xa e xaran,
i yi i ya Manna donseen† so e yii,
e nun igena,
min xɔnla to e suxu.

²¹ I yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma
tonbonni ɲεε tonge naanin,
sese mi dasa e ma,
e dugine mi kala,
e sanne mi kusin.

²² I yamanane nun siyane so nεn e yii,
i yi e rabilinna yamanane birin sa e sagoni.
E yi Xεsibɔn mangan Sixɔn ma yamanan tongo e gbeen na,
e nun Ogo a yamanana, Basan mangana.

²³ I yi e diine rawuya ayi
alo sarene kore xɔnna ma,
i yi e raso yamanani, i kɔlɔ

* **9:17:** Yatene 14.4 † **9:20:** Manna dɔnsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

e benbane xa dɛnaxan ma fe yi.

²⁴ E yixɛtɛne yi so mɛnni,
e dɔxɔ na yamanani,
i yi na yamanan muxune rayagi e yetagi,
Kanan kaane, i yi e sa e sagoni,
e mangane nun e yamanane muxune,
alogo e xa e raba e waxɔnna ra.

²⁵ E yi taa makantanxine tongo
e nun bɔxɔ fajina,
e yi banxine tongo
naxanye yi rafexi se fajin sifan birin na,
e nun xɔɔɔinne nun manpa binle
nun oliwi binle nun wudi bogila wuyaxine,
e yi e don, e yi lugo, e yi gbo,
e yi lu heri gbeeni.”

²⁶ “Koni, e keli nɛn
e yi murutɛ i xili ma.
E yi e xun xanbi so i ya sariyane yi,
e yi nabine faxa,
naxanye yi e mabandunma i ma,
e yi Ala rayelefu gbeene ti.

²⁷ Nayi, i yi e sa e yaxune sagoni,
ne yi e tɔrɔ.
Koni e ɲaxankatan waxatini,
e xui ramini nɛn i ma,
i yi e xuiin namɛ kore xɔnna ma,
i yi e yabi i ya kininkinin gbeeni,
i yi e xunba muxune fi e ma,
naxanye e ba e yaxune yii.

²⁸ Koni, e xɔrɔyaan sɔtɔ nɛn tun,
e mɔn yi fe ɲaxine liga fɔlɔ i yɛɛ ra.
Nayi, i yi e rabeɲin e yaxune yii,
e yi e nɔ.

Koni, e mɔn yi e xui ramini i ma,
i yi e xuiin namɛ kore xɔnna ma
i ya kininkinin gbeeni,
i mɔn yi e rakisi sanɲa ma wuyaxi.

²⁹ I yi e mabandun i ya sariyan ma,
koni e yi findi wasodene ra,
e mi e tuli mati i ya yamarine ra.
E yi yulubin liga
e i ya kiti saxine kala,
anu naxan na e suxu,
na kanna nii rakisin sɔtɔma nɛn e xɔn.

E yi murutɛ,
e tondi e tuli matiyɛ i tan na.

³⁰ I ti nɛn e bun ma ɲɛɛ wuyaxi,
i yi e rakolon i ya Nii Sariɲanxin na nabine xɔn,
koni e mi e tuli mati.

Nayi, i yi e sa e yamana gbɛtɛye sagoni.

³¹ I ya kininkinin gbeeni,

i mi e raxɔri, i mi e rabeyin,
bayo Ala dijɔxi kininkininxin nan i tan na.”

³² “Iki, nxɔ Ala, Ala gbeena,
senbɛmana, i tan naxan magaxu,
i tan naxan i ya layirin nakamalima
i ya hinanni,
fe xɔlɛn naxanye nxu sɔtɔxi,
e nun nxɔ mangane nun nxɔ nabine
nun nxɔ saraxaraline nun nxu benbane nun yamaan birin,
i nama ne yatɛ fe fuune ra,
sa fɔlɔ Asiriya mangane waxatin ma han to.

³³ Feen naxanye birin nxu sɔtɔxi,
i tan tinxin ne birin yi,
bayo i ya lannayaan yita nɛn,
koni nxu tan fe jɔxin nan liga.

³⁴ Nxɔ mangane nun nxɔ kuntigine
nun nxɔ saraxaraline
nun nxu benbane mi i ya sariyane suxu,
e mi i ya yamarine suxu,
e nun i ya maxadi xuine,
i yi naxanye falama e xa.

³⁵ E yi e yamanani
waxatin naxan yi hɛri gbeeni
i naxan so e yii,
yamana sabatixi gbeeni
i naxan sa e sagoni,
e mi i batu,
e mi xɛtɛ e kɛwali jɔxine fɔxɔ ra.

³⁶ To, nxu bata findi konyine ra yamanani
i naxan so nxu benbane yii
alogo e xa balo na bogiseene nun a se fajine ra.

³⁷ A seene bata findi mangane gbeene ra
i nxu saxi naxanye sagoni
masɔtɔ nxu yulubine xɔn.
Nxu nun nxɔ xuruseene bata lu e sagoni,
nxu lu jɔxankata gbeeni.”

10

Sariyan suxu fena yamaan xɔn

¹ “Amasɔtɔ na feene birin xɔn, nxu tan Isirayila kaane bata lan feni ito ma,
nxu yi a seɛ, nxɔ kuntigine nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye nxu yɛ, e
nun nxɔ saraxaraline yi e yii fɔxɔn sa a ma.”

² Muxun naxanye e yii fɔxɔn sa a ma, ne xinle ni itoe ra: Yamana kannu
Neyemi, Xakaliyaa diina e nun Sedeki nun ³ Seraya nun Asari nun Yeremi
nun ⁴ Pasaxuri nun Amari nun Malakiya nun ⁵ Xatusi nun Sebaniha nun
Maluku nun ⁶ Xarimi nun Meremoti nun Abadi nun ⁷ Daniyeli nun Gineton
nun Baruku nun ⁸ Mesulan nun Abiya nun Miyamin nun ⁹ Maasiya nun
Biligayi nun Semaya. Saraxaraline nan yi ne ra.

¹⁰ Lewine yɛ:

Asani a dii xεμεη Yosuwe nun Xenadadaa diine Binuwi nun Kadamile ¹¹ e nun e ngaxakedenne: Sebaniha nun Hodiya nun Kelita nun Pelaya nun Xanan ¹² nun Mika nun Rexobo nun Hasabi ¹³ nun Sakuru nun Serebi nun Sebaniha ¹⁴ nun Hodiya nun Bani nun Beninu.

¹⁵ Yamaan kuntigine ye: Parosi nun Paxata-Moyaba nun Elan nun Satu nun Bani nun ¹⁶ Bunni nun Asagada nun Bebaya nun ¹⁷ Adoniya nun Bigiwayi nun Adin nun ¹⁸ Ateri nun Xesekiya nun Asuru nun ¹⁹ Hodiya nun Xasun nun Besayi nun ²⁰ Xarifi nun Anatoti nun Nebayi nun ²¹ Magapiyasi nun Mesulan nun Xesiri nun ²² Mesesabele nun Sadoki nun Yaduwa nun ²³ Pelati nun Xanan nun Anaya nun ²⁴ Hoseya nun Xananiya nun Xasubu nun ²⁵ Haloxesi nun Pilixa nun Sobeki nun ²⁶ Rexun nun Xasabana nun Maaseya nun ²⁷ Axiya nun Xanan nun Anan nun ²⁸ Maluku nun Xarimi nun Banaha.

²⁹ Yamaan dαnxεη birin yi sa e fari, saraxaraline nun Lewine nun taan de kantanne nun beti baane nun Ala Batu Banxin walikene nun muxun naxanye birin xεte nxu rabilinna siyane foxo ra, e bira Alaa sariyan foxo ra, e yi e mali, e jaxanle nun e dii xεμεηe nun e dii tεμεη naxanye birin yi nεe feen famunje. ³⁰ E birin yi sa e ngaxakedenne fari, e kuntigine. E yi e kolɔ a e xa Alaa sariyan suxu, a walikεεη Musa naxan nalixi nxu ma, nxu yi nxu Marigina Alatalaa sariyane nun yamarine birin suxu. ³¹ Nxu bata yi de xuiin tongo a nxu nama nxo dii tεμεηe fi siya gbεteηe ma naxanye dαxi nxo yamanani, nxu mαn mi e dii tεμεηe tongoma jaxanle ra nxo dii xεμεηe xa. ³² Na muxune yulane na fa Matabu Lαxαni hanma lαxα sarijαnxine yi, nxu nama yulaya se yo sara ne ma hanma donseene. Nxu yi bαxαn fan lu a yi a matabu jεε soloferedeni, nxu mi xεεη bima na jεεη na, nxu donle fan nakala ayi.

³³ Nxu bata sariyan sa fa fala nxu xa gbeti fixεη garamu naanin fi jεε yo jεε, a findi nxo Ala Batu Banxin nawali seen na. ³⁴ A xa findi buru rasarijαnxin saren na, e nun bogise saraxane nun saraxa gan daxine nun saraxan naxanye bama Matabu Lαxαne ma e nun kike nεnεη sanle hanma sali lαxα gbεteye ma. A tan nan mαn findima saraxa gbεteye saren na saraxa sarijαnxine nun yulubi xafari saraxane ra Isirayila xa, e nun wanle birin en ma Ala Batu Banxini.

³⁵ Nxu tan saraxaraline nun Lewine nun yamaan bata masεnsenna ti alogo a xa kolon muxune lanma e xa fa yegen na waxatin naxan yi Ala Batu Banxin denbaya yεεη ma jεε yo jεε alogo a xa gan Alatalaa saraxa gandeni, en ma Ala, alo a seβexi kii naxan yi sariyani. ³⁶ Nxu bata de xuiin tongo a nxu xa fa nxo bαxαn bogise singene nun wudi bogi singene ra Alatala Batu Banxini, ³⁷ nxu yi fa nxo dii singene nun nxo xuruseene dii singene ra Ala yetagi, alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Nxu fa nxo jingene dii singene nun yεxεne nun siine dii singene ra Ala Batu Banxini. Nxu yi e so saraxaraline yii naxanye walima Ala Batu Banxini. ³⁸ Nxu mαn yi siga nxo sansi singene ra saraxaraline xαn Ala Batu Banxin se ramaradeni, e nun bogise saraxane nun wudi bogine nun manpa nεnεη nun turena. Bαxαn bogiseene yaganna yi findi Lewine gbeen na. E tan nan yati e rasuxuma taane birin yi nxu denaxanye bima. ³⁹ Harunaa yixεtεna nde luma nεη Lewine foxo ra e nεma sigε yaganne tongodeni waxatin naxan yi. Lewine yi na yaganna dαxαde fuden xali Ala Batu Banxin gbeti ramaradeni. ⁴⁰ Isirayila kaane nun Lewine sigama nεη e murutune nun manpa nεnεne nun turen yaganne ra Ala Batu Banxin se ramaradeni, yire sarijαnxin goronne denaxan yi, Ala Batu Banxin saraxaraline nun de kantanne nun beti baane fan luma menna nin.

Na kiini, en mi en ma Ala Batu Banxin nabepinma.

11

Yuda kaan naxanye fa dɔxɔ Yerusalɛn yi

¹ Yamana kanne yi fa dɔxɔ Yerusalɛn yi. Yamaan dɔnxɛn yi masɛnsɛnna ti alogo muxu fu yɛ, muxu keden xa fa dɔxɔ Yerusalɛn yi, taa rasariɲanxina. Muxu fu yɛ, muxu solomanaanin nɔɛ luyɛ nɛn e kon taane yi. ² Yamaan yi barika bira na muxune xa naxanye birin tin e xa fa dɔxɔ Yerusalɛn yi.

³ Yamana kanni itoe nan fa dɔxɔ Yerusalɛn yi, koni Isirayila kaana ndee nun saraxaraline nun Lewine nun Ala Batu Banxin walikɛne nun Sulemani a banxin walikɛne denbayane, ne yi lu e taani Yuda yi, birin yi lu a kon yi.

Taruxune Singen 9.3-17

⁴ Yuda kaana ndee nun Bunyamin kaana ndee fa dɔxɔ nɛn Yerusalɛn yi.

Yuda bɔnsɔnna muxune yɛ: Ataya. Yusiya nan Ataya sɔtɔ. Sakari nan Yusiya sɔtɔ. Amari nan Sakari sɔtɔ. Sɛfati nan Amari sɔtɔ. Mahalaleli nan Sɛfati sɔtɔ Peresi xabilani. ⁵ Maaseya fan fata Yuda bɔnsɔnna nan na. Baruku nan Maaseya sɔtɔ. Kola-Xose nan Baruku sɔtɔ. Xasaya nan Kola-Xose sɔtɔ. Adaya nan Xasaya sɔtɔ. Yoyaribi nan Adaya sɔtɔ. Sakari nan Yoyaribi sɔtɔ Silo xabilani. ⁶ Peresi yixɛtɛn naxanye yi dɔxi Yerusalɛn yi, sofa kɛndɛne: muxu kɛmɛ naanin muxu tonge sennin e nun solomasɛxɛ.

⁷ Bunyamin bɔnsɔnna muxune yɛ: Salu. Mesulan nan Salu sɔtɔ. Yowedi nan Mesulan sɔtɔ. Pɛdaya nan Yowedi sɔtɔ. Kolaya nan Pɛdaya sɔtɔ. Maaseya nan Kolaya sɔtɔ. Itiyeli nan Maaseya sɔtɔ. Yɛsaya nan Itiyeli sɔtɔ. ⁸ Salu nun a fɔxɔrabirane nan yi a ra, Gabayi nan Salayi. Xɛmɛne gbansanna, muxu kɛmɛ solomanaanin muxu mɔxɔɲɛn nun solomasɛxɛ nan yi Yerusalɛn yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune ra. ⁹ Sikiri a diin Yoweli nan yi e sofa kuntigin na, Hasɛnuwaa dii xɛmɛn Yuda nan yi taan kuntigi firinden na.

¹⁰ Saraxaraline yɛ: Yoyaribi a dii xɛmɛn Yɛdaya nun Yakɪn nun ¹¹ Xiliki a diin Seraya. Mesulan nan Xiliki sɔtɔ. Sadɔki nan Mesulan sɔtɔ. Merayoti nan Sadɔki sɔtɔ. Axituba nan Merayoti sɔtɔ. Axituba yi findixi Ala Batu Banxin kuntigin nan na. ¹² Ne nun e walikɛne yi muxu kɛmɛ solomasɛxɛ muxu mɔxɔɲɛn nun firin nan xun na naxanye yi walima Ala Batu Banxini. Yeroxamaa diina Adaya yi findixi denbaya xunna nan na. Pelaliya nan Yeroxama sɔtɔ. Amasi nan Pelaliya sɔtɔ. Sakari nan Amasi sɔtɔ. Pasaxuri nan Sakari sɔtɔ. Malakiya nan Pasaxuri sɔtɔ. ¹³ Adaya nun a ngaxakedenne, muxu kɛmɛ firin muxu tonge naanin e nun firinna findi denbaya xunne nan na. Asarɛli a diina Amasasayi fan findi kuntigin nan na. Axasayi nan Asarɛli sɔtɔ. Mɛsilimɔti nan Axasayi sɔtɔ. Imeri nan Mesilemoti sɔtɔ. ¹⁴ Sofa kɛndɛn muxu kɛmɛ muxu mɔxɔɲɛn nun solomasɛxɛ nan yi Amasasayi nun a ngaxakedenne yɛ. Hagedolimi a diin Sabadiyeli nan yi e yamaan xunna ra.

¹⁵ Lewi bɔnsɔnna muxune yɛ: Xasubu a diin Semaya. Asirikami nan Xasubu sɔtɔ. Hasabi nan Asirikami sɔtɔ. Bunni nan Hasabi sɔtɔ. ¹⁶ Sabetayi nun Yosabadi Lewi kuntigine yɛ, ne nan yi wanle kɛma naxanye yi Ala Batu Banxin fari ma. ¹⁷ Mikaa diin Matani fan yi na. Sabidi nan Mika sɔtɔ. Asafi nan Sabidi sɔtɔ. Asafi nan yi barika bira bɛtin bama sali waxatini. Bakabukiya fan yi na naxan yi findixi kuntigi firinden na a ngaxakedenne yɛ, e nun Samuwaa diina Abada, Galali mamandenna, Yedutun tolobitana. ¹⁸ E birin malanxina, Lewi bɔnsɔnna muxune, muxu kɛmɛ firin muxu tonge solomasɛxɛ e nun naanin nan yi taa sariɲanxini.

¹⁹ De kantanne ye: Akubu nun Talamon nun e ngaxakedenna naxanye yi deene kantanma, muxu keme muxu tonge solofere e nun firin.

²⁰ Isirayila kaa donxene, saraxaraline nun Lewi bansonna muxune, ne yi doxi Yuda taane nin e benbane baxone yi. ²¹ Ala Batu Banxin walikene yi doxi Ofeli geyaan nan fari. Sixa nun Gisipa nan yi e kuntigine ra.

²² Bani a diin Yusi nan yi Lewine xun na Yerusalen yi. Hasabi nan Bani soto. Matani nan Hasabi soto. Mika nan Matani soto Asafi bansonni. Asafi yixetene yi findixi Ala Batu Banxin beti baane nan na. ²³ Beti baane yi mangana yamarin nan bun e nun sariyana lan lxo yo lxo betin ma. ²⁴ Mesesabele a diin Petaxi, Yudaa diin Sera yixetene ye, na nan yi Isirayila yamaan xunna ra Perise mangan dexon.

Yahudiyane Yerusalen fari ma

²⁵ Yuda bansonna muxuna ndee yi sa doxo banxidene nun taadine yi: Kiriyati-Aruba nun Dibon nun Yekabaseli nun e rabilinne taane yi, ²⁶ e nun Yosuwe nun Molada nun Beti-Peleti taane nun ²⁷ Xasari-Suwali nun Beriseba nun e rabilinne taane, ²⁸ e nun Sikilaga nun Mekona nun a rabilinna taane yi, ²⁹ e nun En-Rimon nun Sora nun Yaramuti taane nun ³⁰ Sanowa nun Adulan nun e rabilinne taane nun Lakisi nun a xene nun Aseka taan nun a banxidene. Nanara, e yi doxi Beriseba yi siga han Hinon lanbanna.

³¹ Bunyamin bansonna muxun naxanye sa keli Geba yi, ne yi doxi Mikimasi nun Aya nun Beteli taane nun e rabilinne nun ³² Anatoti nun Nobi nun Ananiya nun ³³ Xasori nun Rama nun Gitayin nun ³⁴ Xadidi nun Seboyin nun Nebalati nun ³⁵ Lodi nun Ono taane nun Yiirawanle Lanbanna nin.

³⁶ Yuda yamanan Lewi bansonna muxuna ndee yi doxi Bunyamin yamanan nin.

12

Saraxaraline nun Lewi bansonna

¹ Saraxaralini itoe nun Lewi bansonna muxuni itoe nun Selatili a diin Sorobabeli nun Yosuwe nan xete sa keli konyiyani yamana gbete yi: Seraya nun Yeremi nun Esirasi nun ² Amari nun Maluku nun Xatusi ³ nun Sekani nun Rexun nun Meremoti ⁴ nun Yido nun Gineton nun Abiya ⁵ nun Miyamin nun Maadiya nun Biliga ⁶ nun Semaya nun Yoyaribi nun Yedaya ⁷ nun Salu nun Amoki nun Xiliki nun Yedaya. Xemeni itoe nun e ngaxakedenne nan findi saraxarali kuntigine ra Yosuwe waxatini.

⁸ Lewi bansonna muxune nan yi itoe ra: Yosuwe nun Binuwi nun Kadamile nun Serebi nun Yuda nun Matani. Matani nun a muxune nan yi barika bira betine bama. ⁹ E ngaxakedenne Bakabukiya nun Yunni yi tixi e yetagi Ala batu waxatini.

Saraxarali kuntigine yixetene

¹⁰ Yosuwe yi Yoyakin soto, Yoyakin yi Eliyasibi soto, Eliyasibi yi Yoyada soto. ¹¹ Yoyada yi Yonatan soto, Yonatan yi Yaduwa soto.

¹² Yoyakin yi saraxarali kuntigiyani waxatin naxan yi, muxuni itoe nan yi saraxaraline denbayane xunne ra:

Meraya, Serayaa denbaya xunna e nun Xananiya, Yeremi a denbaya xunna

¹³ Esirasi, Mesulan ma denbaya xunna e nun Yehoxanan, Amari a denbaya xunna

¹⁴ e nun Yonatan, Maluku a denbaya xunna e nun Yusufu, Sebanihaa denbaya xunna

15 e nun Xarimi, Adanaa denbaya xunna
 e nun Xelekayi, Merayoti a denbaya xunna
 16 e nun Sakari, Yido a denbaya xunna
 e nun Mesulan, Gineton ma denbaya xunna
 17 e nun Sikiri, Abiyaa denbaya xunna
 e nun Mowadi, Miniyamin ma denbaya xunna
 18 e nun Samuwa, Biligaa denbaya xunna
 e nun Yehonatan, Semayaa denbaya xunna
 19 e nun Matenayi, Yoyaribi a denbaya xunna
 e nun Yusi, Yedayaa denbaya xunna
 20 e nun Kalayi, Salayi a denbaya xunna
 e nun Eberi, Amoki a denbaya xunna
 21 e nun Hasabi, Xiliki a denbaya xunna
 e nun Nataneli, Yedayaa denbaya xunna.

22 Eliyasibi nun Yoyada nun Yoxanan nun Yaduwa waxatini, Lewi bənsəna muxune denbaya xunne nun saraxaraline xinle sebe nən Perise kaan Dariyusi a mangayaan waxatini.

23 Lewi bənsəna muxune denbaya xunne fan xinle sebe nən taruxu kedine kui han Eliyasibi a diin Yoxanan waxatina. 24 Hasabi nun Serebi nun Kadamile a diin Yosuwe nan yi Lewi bənsən xunne ra. Ala batu waxatini, e yi tima nən e ngaxakedenne yetagi, e Ala tantunma, e barikan bira Ala xa e ti yeən ma alo Dawuda, Alaa muxuna a yamarixi kii naxan yi. 25 Matani nun Bakabukiya nun Abadi nun Mesulan nun Talaman nun Akubu nan yi Ala Batu Banxin se ramaraden de kantanne ra. 26 E yi walima Yosuwe a dii xemen Yoyakin waxatin nin, Yosadaki mamandenna, e nun yamana kanna Neyemi waxatin nun saraxaraliin nun sebeli tiina Esirasi waxatini.

Sewana Yerusalen yinna fe yi

27 Yerusalen yinna to yelin nafale, e yi sa Lewine tongo alogo e mən xa fa dɔxɔ Yerusalen yi e lan ɲaxaɲaxani bayo Yerusalen yinna bata yelin tiye, e yi Ala tantun beti ba kariɲanne nun kondenne nun bəlonne ra. 28 Beti baane yi e malan keli Netofa banxidene ra Yerusalen rabilinna nun 29 Beti-Giligali taan nun Geba nun Asamaweti yamanane yi. Beti baane bata yi taane ti Yerusalen rabilinni. 30 Saraxaraline nun Lewine yi e yete rasariɲan, e yamaan fan nasariɲan, e nun taan deene nun a yinna.

31 N yi yamarin fi a Yuda kuntigine xa te yinna xuntagi. N yi beti baane yitaxun firinna ra. A singen yi siga yiifanna ma yinna xuntagi Xuruse Neje Deen binni. 32 Hosaya nun Yuda kuntigine fɔxɔ kedenna biraxi e fɔxɔ ra, 33 e nun Asari nun Esirasi nun Mesulan nun 34 Yuda nun Bunyamin nun Semaya nun Yereji 35 e nun saraxaraline diine, xɔtaan yi naxanye yii e nun Yonatan ma diin Sakari. Semaya nan Yonatan sɔɔ. Matani nan Semaya sɔɔ. Mikahu nan Matani sɔɔ. Sakuru nan Mikahu sɔɔ. Asafi nan Sakuru sɔɔ. 36 A ngaxakedenne fan yi a fɔxɔ ra: Semaya nun Asareli nun Milalayi nun Gilalayi nun Maayi nun Nataneli nun Yuda nun Xanani. Dawuda, Alaa muxuna beti ba seene yi e yii. Sebeli tiina Esirasi nan yi tixi e yeə ra. 37 E to Tigi Deen li, e yi te Dawudaa Taan kiraan xɔn, te yinna xuntagi, Dawudaa banxin xun ma, siga han Ige Deəna sogeteden binni.

38 Beti baane dɔxɔden firinden yi siga kəməna ma. Nxu nun yama dənɲen yi bira e fɔxɔ ra yinna xuntagi. Nxu yi dangu Buru Ganden Sangansoon na siga han yinna yigbo yirena, 39 han Efirami Deen xanbi ra, siga han De Fonna,

dangu YeXe Deen na, han Xananeli Sangansona e nun sangansoon naxan xili KeMe han YeXeene So Dena. E yi ti Kantan Ti Deen na.

⁴⁰ Na xanbi ra, beti ba doxo firinne yi ti Ala Batu Banxini. Nxu nun kuntigine yi ti naxanye yi n foxo ra, e nun ⁴¹ saraxaraline: Eliyakimi nun Maaseya nun Miniyamin nun Mikahu nun Eliyowenayi nun Sakari nun Xananiya. E xotane suxi e yii. ⁴² Maaseya nun Semaya nun Eleyasari nun Yusi nun Yehoxanan nun Malakiya nun Elan nun Eseri fan yi na. Yesiraxiya nan yi beti baane yeeratiin na. ⁴³ Muxune yi saraxa wuyaxi ba na loxoni, e sewa, bayo Ala bata yi sewa fe gbeen nagidi e ma. Naxanle nun diidine fan yi sewa, Yerusalen sewa xuiin yi mema yire makuyeni.

⁴⁴ Na loxoni, e yi muxune doxo se ramaradene xunna bogise singene nun yaganne yi ramarama denaxanye yi. E yi e ti ne malanna ra, yamanan taane birin yi, naxan lanma a so saraxaraline nun Lewine yii Ala kiseen na. Yuda kaane yi sewaxi bayo saraxaraline nun Lewine birin yi e wanla ra. ⁴⁵ E lu Alaa wanla ke, e nun marasarijan wanla, e nun beti baane nun kantan tiine alo Dawuda nun a dii xemen Sulamani a yamari kii naxan yi. ⁴⁶ Bayo waxati danguxini, Dawuda nun Asafi waxatini, beti ba kuntigine yi na e nun betine Ala tantun xinla ma. ⁴⁷ Sorobabeli nun Neyemi waxatini, Isirayila kaane birin yi seene soma nen beti baane nun kantan tiine yii alo a yi lan kii naxan yi loxo yo loxo. E yi e yagan sarijanxine soma nen Lewine yii, Lewine fan yi nde so Haruna yixetene yii.

13

Neyemi kewali donxene

¹ Na waxatini, e yi Musaa sariya kedind xaran yamaan xa, e yi a to sebexi fa fala, Amonine nun Moyaba kaane mi lan e so Alaa yamani mume,* ² amasoto waxati danguxini, e mi Isirayila kaane yisuxu, e mi donseen nun igen so e yii, e yeteen yi Balami saren fi alogo a xa e danga. Koni, en ma Ala yi dangan maxete duban na.† ³ Yamaan to sariya kedind xaran xuiin name, e yi xajene birin kedi Isirayila kaane ye.

⁴ Benun na xa liga, saraxaralina Eliyasibi naxan yi walima en ma Ala Batu Banxin se ramaradene yi, naxan mon yi findixi Tobiya ngaxakedenna ra, ⁵ na bata yi banxin kuiin yire belebelena nde yiton Tobiya xa, bogise saraxane nun wusulanna nun goronne yi ramaraxi denaxan yi nun, e nun murutun yaganna nun manpaan nun turena, naxan yi findixi Lewi bomsonna muxune gbeen na, e nun beti baane nun kantan tiine nun saraxaraline.

⁶ N mi yi Yerusalen yi na waxatini na feene lige, amasoto n bata yi xete Babilon mangana Arataserekesi fema, a mangayaan jee tonge saxan e nun firinden ma. Na xanbi ra, n yi mangan maxodin, a yi tin n xa siga, ⁷ n yi xete Yerusalen yi. N yi fe jaxin to Eliyasibi naxan naba, a to palana nde so Tobiya yii Alaa banxin yinna kui. ⁸ Na yi n xolo ki faji. N yi Tobiya yiiseene birin namini palaan fari ma. ⁹ N yi yamarin fi a e xa palane rasarijan, n mon yi Ala Batu Banxin seene doxo e funfune yi, e nun bogise saraxane nun wusulanne.

¹⁰ N mon yi a me a Lewine mi e gbee saraxane sotoxi, n mon yi a me fa fala Lewine nun beti baan naxanye yi walima Ala Batu Banxini, ne bata xete e xene ma. ¹¹ N yi kuntigine maxadi, n naxa, “Nanfera Ala Batu Banxin bata rabejin?” N yi Lewine nun beti baane malan, n yi birin ti a funfuni. ¹² Nayi, Yuda kaane birin yi fa yaganna nun murutun nun turen na se ramaradeni.

* **13:1:** Na feen sebexi Sariyane 23.4-6 kui. † **13:2:** Na feen sebexi Yatene 22.1-6 kui.

¹³ N yi se ramaraden taxu saraxaraliin Selemiya nun sebeli tiin Sadoki nun Lewina nde ra naxan xili Pedayu. N yi Sakuru a diin Xanan findi e mali muxun na, Matani mamandenna, bayo birin yi laxi e ra. E tan nan yi salonni taxunma e ngaxakedenne ma.

¹⁴ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, n ma, n naxan nabaxi lannayani n ma Alaa banxin xa alogo i xa batu. I nama i me n na.

¹⁵ N muxune to na waxatin nin sali loxoni Yuda yamanani, e manpa bogine yibutuxunma. Nde yi bogise xidine rasoma, e xidixi sofanle fari, e nun wudi bogi igen nun manpa bogine nun xodene nun goronna sifan birin, siga Yerusalen yi Matabu Loxoni. N yi a fala e xa a e nama fa donseene mati na loxoni. ¹⁶ Tire kaane fan yi doxi menni, naxanye fan yi fama yexen nun sare seen sifan birin na, e yi e mati Yuda kaane ma Yerusalen yi sali loxoni. ¹⁷ N mon yi Yuda fonne maxadi, n naxa, "Fe jaxini ito bunna nanse ra, e yi Matabu Loxon naxosi?" ¹⁸ E benbane fan mi ito xan liga ba? Ala bata fe jaxini itoe birin nafa en nun taani ito ma. E tan mon a xolon fari sama Isirayila xili ma, e yi Matabu Loxon sarijanna kala."

¹⁹ Na xanbi ra, benun Matabu Loxon xa a li, dimin nema Yerusalen deene li tun, n yi yamarin fi, a deene xa ragali, e nama fa rabi fo Matabu Loxon na dangu. N yi n ma walikena ndee doxo deene ra, alogo muxune nama so goronne ra Matabu Loxoni. ²⁰ Na ma, sare matine nun sare soone yi kosen nadangu Yerusalen fari ma sanja ma keden hanma sanja ma firin. ²¹ N yi e rakolon, n naxa, "Nanfera e kosen nadanguma yinna fari ma? Xa e mon a liga, n na e suxuma nen." Xabu na loxoni, e mi fa fa Matabu Loxoni saron. ²² N mon yi yamarin fi Lewine ma a e xa e rasarijan, e fa deene kantan alogo e xa Matabu Loxon findi loxo sarijanxin na.

Na feen ma, n ma fe xa rabira i ma, n ma Ala, i yi n kantan i ya hinan gbeeni.

²³ Na waxatini, Yuda kaana ndee bata yi jaxanle doxo naxanye yi kelixi Asadodi nun Amoni nun Moyaba siyane ye. ²⁴ E diine foxo kedenna yi Asadodi xuiin falama ba xui gbeteye ra, koni e mi yi noe Heburu xuiin fale. ²⁵ N yi e maxadi, n yi e dangu, n yi ndee bonbo, n yi e xunsaxene matala, n yi e rakolo Ala yi, n naxa, "E nama e dii temene so siya gbetene yii e jaxanle ra, e nama siya gbetene dii temene tongo e nun e dii xemene xa. ²⁶ Isirayila mangan Sulemani mi yulubin liga na kiin xan yi ba? A joxon manga mi yi na siyane ye, a yi rafan a Ala ma. Ala bata yi a findi mangan na Isirayila birin xun na. Koni hali na, siya gbetene jaxanle a ti nen yulubin ma. ²⁷ N xu fa a me iki fa fala a e fe jaxi sifani ito ligama, fe jaxi gbeena en ma Ala ra, e yi siya gbet jaxanle doxo."

²⁸ Yehoyadaa dii xemena nde, saraxarali kuntigina Eliyasibi mamandenna yi findixi Horoni kaan Sanbalata bitanna nan na. N yi a kedi n yetagi. ²⁹ E fe xa rabira i ma, n ma Ala, bayo e bata saraxarali wanla sarijanna kala, e nun saraxaraline nun Lewine layirina.

³⁰ N na e birin nasarijan nen xojene seene birin ma, n mon yi saraxaraline nun Lewine ti e wanle ra. ³¹ N mon na liga nen saraxa yegene ra waxati saxini, e nun bogise singene.

N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na.

Esita Esita a Fe Taruxuna

Yahudiya jaxalan dii temena nde nan ma fe taruxu ito ra naxan yi xili Esita. A liga Perise yamanani nin jee keme naanin jee tonge solomasexe benun Yesu xa bari. Na waxatini Yahudiyane yi Perise yamanani nun. Ala bata yi a ragidi a Isirayila kaane xa suxu yengeni e yulubine fe ra, e yaxune yi siga e ra Perise yamanani. Esita nun a siyaan nan ma fe taruxu ito ra.

Yahudiyane yaxune yi kata e birin naxori feen na bayo e mi yi tinna e xinbi sinje e yetagi, koni Ala mi tin e xa e raxori. Ala yi a liga Esita yi rafan Perise mangan ma, a findi Naxanle Mangan na.

Bayo a Yahudiya bodene rafan a ma, a kata, a yi maliin ti, a yi a muxune rakisi, e mi fa raxori nayi sonon. Yahudiyane yi sanla nde yiton naxan a rabire e ma fa fala e kisi nen e yaxune ma. E na sanla xili bama nen Purimi.

Fasita yi tondi mangana xinla ma

¹ Mangana nde yi na nun naxan yi xili Asuyerusu. A tan nan yi mangayani keli Indiya yamanani han sa dexo Kusi yamanani na. Yamana keme maxojen nun solofere nan yi a ra. ² Na waxatini, Asuyerusu yi dxi mangayani Suse taani denaxan yi findixi yamana kan taan na.

³ A mangayaan jee saxandeni, a yi a kuntigine birin xili donse don malanni. Sofa mangan naxanye yi Perise nun Mede yi nun, e nun muxu gbeene nun yamana kanne, ne birin yi fa a yetagi. ⁴ A yi a fangan nun a binyen nun a nafulu kanyaan yita yamaan na kike sennin.

⁵ Na danguxina, xii solofere bun ma, mangan yi donse don malanni ton muxun birin xa a manga banxin tanden ma muxudine nun muxu gbeene xa naxanye Suse manga taani. ⁶ Tanden yi maxidi ki faji. Tanden yi rabilinxi geme fixe senbetenne ra. Gbeti wurene singanxi na senbetenne ra. E yi taa dugi luti mamiloxin nun a fixene xidi na ra. Tanden lonna yi rafalaxi geme faji fixene nun a gbeele nun a mamiloxine nun a fixe mayiloxine nan na. Saden naxanye rafalaxi xemaan nun gbetin na, e ne ti menni. ⁷ Dolon yi fima muxune ma xema igelengenne nan kui. Mangan yi dolon fima yamaan ma nii yifanna nin. ⁸ Birin yi a minma nen alo a rafan a ma kii naxan yi. Mangan yi a walikene yamari a e xa yamaan nafaan feen naba.

⁹ Mangana jaxalan Bate Fasita fan bata yi donse donni ton jaxanle xa Manga Asuyerusu a mangaya banxini.

¹⁰ Donse donna malanna xii soloferedeni, Manga Asuyerusu to sewa dolon na, a yi a xeme tegenxi* solofereni itoe xili: Məhuman, Bisita, Harabona, Bigita, Abagita, Setara, e nun Karakasi. ¹¹ A yi a fala e xa a e xa sa fa Baten Fasita ra a dexon ma a mangaya komotin soxi a xunna. Mangan yi waxi a xon ma nen a xa a jaxanla tofanna mayita a mangane nun a yamaan na, bayo a yi tofan han. ¹² Koni mangana xerane sigaxi na Baten Fasita fema, e to mangana xerani ba a xa, a tondi fe. Na yi mangan xolo ki faji.

¹³ Awa, alo mangan dari fena, a yi a fekolonne maxodin naxanye sariyan nun taan dexo kiin kolon. ¹⁴ Mangana lannayaan yi Perise kaan nun Mede

* **1:10:** Xeme tegenna: Na waxatini, mangane yi xemena ndee tegenna nen alogo e xa e yengi dexo mangana feene xon, e mi bira mangana jaxanle foxo ra.

kaan kuntigi gbee solofere naxanye yi, naxanye yi a kawandima, ne nan itoe ra: Karasena, Setara, Adamata, Tarasisi, Meresi, Marasena, e nun Memukan.¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Manga Asuyerusu bata n ma xerane rasiga Baten Fasita ma, koni a mi n ma yamarin suxi. Sariyan nanse falaxi n lan n xa naxan liga Baten Fasita ra?”

¹⁶ Memukan yi a fala mangan nun a kuntigine xa, a naxa, “Baten Fasita mi fe jaxin ligaxi mangan xan keden na koni mangana kuntigine nun a yamaan birin yamanani. ¹⁷ Naxanle na na me a jaxalan mangan bata a xemen bote raba, yamanan jaxanle birin fan e yoma e xemene ma nen. Naxanle luma a fale nen, e naxa, ‘Manga Asuyerusu xeraan nasiga nen Baten Fasita ma alogo a xa fa a dexon koni a mi tin.’ ¹⁸ Awa, Perise nun Mede kuntigine jaxanle na na me a Baten Fasita na nan ligaxi, e mi fa e xemene binyama sonon. Na findima nen xolon nun yagin na e xemene ma. ¹⁹ Xa a sa mangan kenenje, a xa yamarin fi fa fala Baten Fasita nama fa ti a yetagi sonon. A tiden xa so jaxalan gbete yii naxan fisa a tan xa. Yamarin fi, a xa sebe, a xa sa na tonne fari naxanye Perise nun Mede yamanani alogo a nama fa maxete mume! ²⁰ Mangana, i na i ya fala xuini itoe rali i ya yamanan birin ma, jaxanla birin fa a xemen binyama nen nayi, keli a xungbeen ma han a xurina.”

²¹ Na yamarin yi rafan mangan ma, e nun a kuntigine birin, mangan yi a liga alo Memukan a fala kii naxan yi. ²² Mangan yi kedin nasiga a taane birin yi e gbee sebenla nun e gbee xuine yi, alogo xemen birin xa findi a denbayaan kuntigin na e nun birin xa a kon xuiin fala.

2

Esita yi findi Mangana Baten na

¹ Na danguxina, mangan bonen godo xanbini, a a miri folo na feen ma Bate Fasita naxan ligaxi a ra e nun a fan sariyan naxan saxi lan a ma. ² Awa, mangan bundoxona ndee yi a fala a xa, e naxa, “Sungutunna nde xa fen i xa naxan tofan han! ³ Yamarin fi i ya bonon birin yi a kuntigine xa fa dii teme tofajine birin na i ya jaxanle banxini. Suse manga taani. Na dii temene birin xa lu na xeme tegexin yii naxan xili Hege naxan jaxanle xun na. Na xemen xa a yengi dexo e xon ma a yi maratofan seene so e yii. ⁴ Nayi, dii temen naxan na rafan i ma ne ye, na yi findi baten na Fasita funfuni.” Na falan yi Mangan kenen, a yi na liga.

⁵ Yahudiyana nde yi Suse manga taani nun naxan yi xili Marodoke, Yayiri a dii xemen nan yi a ra. Simeyi nan Yayiri soto. Kisu nan Simeyi soto. Kisu kelixi Bunyamin bonsonna nin. ⁶ Babilon mangan Nebukadanesari Yuda manga Yoyakin nun muxum naxanye suxu Yerusalen yi, a yi ne nan ye. ⁷ Marodoke nan yi Hadasa xuruma naxan mon xili Esita. A soto a dii temena. Esita fafe nun a nga bata yi faza. Sungutunni ito yi tofan han! A nga nun a fafe to faza, a yi lu alo Marodoke a diina.

⁸ Mangan yamarin fi xanbini, e fa dii teme wuyaxi ra Suse manga taani, Esita yi ne ye nun. A tan Esita fan yi lu mangan konni Hege bun ma naxan mangana jaxanle xun na. ⁹ Esita a fe yi rafan Hege ma han! A yi hinan a ra. Nanara, a yi fati rayabu seene so folo a yii, e nun donse fajina. Hege yi Esita lu yire fajini jaxanle tagi, a yi dii teme solofere yeba mangan konni naxanye luma wanla ke Esita xa.

¹⁰ Koni Esita mi tin muxu yo xa a kolon a kelixi siyaan nun xabilan naxan yi, amasoto Marodoke bata yi yamarin fi a ma nun fa fala a nama na fala.

¹¹ Marodoke yi sigama nen mangan konna dexon lxo yo lxo alogo a xa a kolon Esita yi kii naxan yi e nun e yi naxan ligama a ra.

¹² Sungutunni itoe birin yi lan e siga Manga Asuyerusu konni keden keden ye ma e na yelin e yitonje kike fu nun firinna bun. Kike sennin e ture fajin soma e ma. Na xanbi ra, e latikononna nun jaxanle rayabu seen sifan birin so e ma kike sennin mon. ¹³ Sungutunna naxan siga waxatin na a li mangan konni, a sese maxodin na nan yi soma a yii. ¹⁴ Naxan nema yi sigē mangan konni, a yi sigama jinbanna nan na. Na xoton bode, a siga jaxanle banxi gbete yi, a gberijenne ye. Sasigasi yi a yengi daxoma e xon denaxan yi. Naxan na keli mangan konni, a mi fa sigama na yi sonon fo xa a rafan mangan ma, a yi a xili a xinla ma.

¹⁵ Nba, Marodoke sxo Abixali a dii temena Esita, Marodoke yi naxan xuruma, na gbee waxatina a lixina siga mangan konni, a mi sese xali fo Hege seen naxanye fe fala a xa. Muxu yo yi Esita to, a rafanje a ma. ¹⁶ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan je soloferē kike fudeni, naxan xili Tebeti kikena, e fa Esita ra Manga Asuyerusu fema a konni. ¹⁷ Esita yi rafan mangan ma, dangu sungutunne birin na. A mangana fanna nun a hinanna soto dangu sungutunna bonne birin na! Nanara, mangan yi mangaya taxamaseri komotin so Esita xun na, a yi a findi batēn na Fasita funfuni. ¹⁸ Awa, mangan yi donseen nafala a kuntigine nun a muxune birin xa Esita a fe ra. A yi na lxon findi Matabu Lxon na a yamanan birin yi. A yi yamaan ki mangayaan hinanni.

Marodoke yi mangan nakisi

¹⁹ Awa, sungutunne mon yi malan a firindeni. Na waxatini, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so deen na. ²⁰ Han na waxatini, Esita munma yi a xabilan nun a siyana fe fala muxe xa alo Marodoke a yamari kii naxan yi. Esita yi a falan suxu alo a to yi a maxuruma waxatin naxan yi.

²¹ Lxona nde, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so deen na. Mangana kuntigi firinna naxanye yi xili Bigitana nun Teresi, ne nan yi mangan konna kantanma. Ne yi xolo Manga Asuyerusu ma, e kata folo a faxes feen na. ²² Marodoke yi a me, a yi a fala Esita xa, mangana batena. Esita yi Marodoke a falan nali mangan ma. ²³ E folo na feen ye fenje, e fa a to fa fala jondin na a ra. Nayi, e yi na xeme frinne singan wudin na, e faxes. Na birin yi sebe yamanan fe fori taruxu kedin kui Mangan ye xori.

3

Yahudiyane faxes feen yi yiton

¹ Na dangu xanbini, Manga Asuyerusu yi Hamadata Agaga kaana dii xemen Haman tiden mate dangu kuntigine birin na. ² Mangana walikēen naxanye birin yi a banxini, ne birin yi e xinbi sinma nen Haman bun e yi a binya, alo mangan bata yi a yamari kii naxan yi. Koni, Marodoke tan mi tin na lige. ³ Mangana Walikēen bonne yi a maxodin, e naxa, “Nanfera i mi mangan fala xuiin suxuma?” ⁴ Lxo yo lxo kuntigine yi Marodoke maxodinma nen, koni a mi yi e xuiin danxunma. Nayi, e yi a fala Haman xa alogo e xa a kolon xa a kankanje a kejan ma bayo a bata a fala a Yahudiyān nan a ra. ⁵ Haman a toxina fa fala a Marodoke mi tinma a xinbi sinje a tan bun ma, a yi xolo katil! ⁶ A mon a kolonxina fa fala Yahudiyān nan Marodoke ra, a yi a miri a bje ni, a a nama Marodoke keden peen faxes. Nanara, Haman yi feren fen folo alogo a xa Yahudiyane birin halagi naxanye yi Asuyerusu yamanan birin yi.

⁷ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan $\eta\epsilon\epsilon$ fu nun firinden kike singen naxan xili Nisan kikena, Haman yi yamarin fi fa fala masensenna naxan xili Puri, a e xa na bira a xa, alogo e xa Yahudiyane faxa waxatin kolon, fe yitoxine lanma kiken naxan ma e nun a $\lambda\alpha\chi\alpha$ na. A kike fu nun firinden suxu naxan xili Ada kikena.

⁸ Haman yi a fala Manga Asuyerusu xa, a naxa, “Siyana ndee na, e xuyaxi ayi i ya yamanan yiren birin yi, e namunna nun muxu yo a namun keden mi a ra. E mi yamanan yamarine suxuma. Awa, a mi lan i xa ne lu na.

⁹ Mangana, xa i sa tin $\eta\epsilon$, i xa yamarin fi fa fala ne xa halagi. Xa i tin ne halagi feen ma, n tan gbetin gbananna wuli fu $\sigma\epsilon$ i ya gbeti ramaradeni ne xa naxanye na lige.”

¹⁰ Mangan yi a wuren ba a yiin na, a taxamasenna, a yi a so Hamadata Agaga kaana dii Haman yii, Yahudiyane yaxuna. ¹¹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nun na gbetin na, i tan nan gbее e ra. Nanara, i $\eta\epsilon\epsilon$ n waxi feen naxan liga fe yi e ra, i na liga.”

¹² A kike singen xii fu nun saxande $\lambda\alpha\chi\alpha$ ni, Haman yi mangana sebeli tiine malan alogo e xa a yamarine sebe yamana kanne nun taa mangane birin ma siyane birin yi e sebenle nun e xuine yi. Awa, na kedine yi sebe Manga Asuyerusu yete ϵ n xinla ra. E mon yi a mangayaan taxamasenna wuren funfun sa a ma. ¹³ Xerane yi siga kedini itoe ra mangana yamanan birin yi. E yamarin fi a yamaan xa Yahudiyane birin naxari $\lambda\alpha\chi$ kedenni, kike fu nun firinden xii fu nun saxande $\lambda\alpha\chi\alpha$ ni, naxan xili Ada kikena. E yi e faxa, dii $\eta\alpha\sigma\epsilon$ n nun fonna nun η axanle nun diidine birin, e yi e yii seene tongo. ¹⁴ Awa, na sariyan kedini yi rawuya, a xaran yamanan yamaan birin xa alogo e xa e yitox na $\lambda\alpha\chi\alpha$ n ye ϵ ra.

¹⁵ Mangana xerane yi siga e giye, Suse manga taan yiren birin yi xera ralideni. Na xanbi, Mangan nun Haman yi $\delta\alpha\chi\delta\alpha$ mindeni, koni Suse taan muxune tan yi wugama.

4

Marodoke yi falan ti Esita xa

¹ Marodoke feni ito birin me waxatin naxan yi, a yi a dugine yibo a ma, a yi kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi. A mon yi xuben so a ma, a mini taa tagini, a sunuxin yi a wuga xuini te, a gbelegebele. ² A yi siga han mangana banxin $\delta\epsilon\chi\alpha$ n, a yi ti men η i. Muxu yo mi yi lan a so men η i a maxidixi kasa benbeli dugini. ³ Yamanan birin yi, mangana falan nun yamarin na yi so denaxan yi, Yahudiyane yi sunuma nen men η i. E yi sunuma nen e wuga, muxu wuyaxi yi e maxidima benbenla nin, e yi e sa xubeni.

⁴ Esita a walike η axanle nun xeme tegenne yi fa Marodoke a fe fala a xa, na yi Esita yigitege kati! Esita yi dugine rasiga Marodoke ma alogo a xa kasa benbeli dugin ba a ma. Koni Marodoke mi tin. ⁵ Esita yi Hetaka xili, mangana xeme tegenna naxan yi findixi walike ϵ n na Esita fema, a yi na xe alogo a xa sa a kolon Marodoke sunuxi naxan na. ⁶ Hetaka yi sa Marodoke li tixi taan yama malandeni mangan konna de ra. ⁷ Marodoke yi na feen birin fala Hetaka xa naxan ligaxi, a mon yi a fala a xa Haman mangan tuli saxi gbetin naxan na, alogo a xa Yahudiyane birin faxa. ⁸ Marodoke mon yi na kedini so Hetaka yii naxan xaraxi Suse yi, lan Yahudiyane faxa feen ma. Marodoke yi waxi a xon ma nen a xa a so Esita yii, a mon yi dentegen sa Esita xa alogo Esita xa sa mangan mafan, a dija a muxune ma. ⁹ Awa, Hetaka yi xete, a sa Marodoke falane yeba Esita xa.

¹⁰ Awa, Esita mən yi Hetaka xε Marodoke ma, a yi a fala a xa, a naxa, ¹¹ “Mangana walikene nun muxun naxanye birin mangana yamanani, ne birin a kolon a muxu yo muxu, xεmεn nun ɲaxanla, naxan na siga mangan fεma a banxini xa a mi a xilixi, sariyan wama nεn na kanna xa faxa. Koni naxan keden a ligε na kanna mi faxa, fɔ mangana a xεma dunganna ti a xa. Koni a bata kiken ti mangan mi n tan xili.”

¹² Marodoke yi Esita a ɲungu xuiin mε. ¹³ A fan yi a yabi, a naxa, “I nama i miri fa fala i tan Esita keden peen kisima nεn Yahudiyane tagi, bayo i mangan konni. ¹⁴ Xa i dundu i dεεn ma waxatini ito yi, waxatina nde Yahudiyane sabu gbete sɔtɔn nεn e kisi, koni i tan nun i babaa denbayaan naxɔrima nεn. Nde a kolon? Waxatina nde, xa i mi findixi mangana batεn na lɔxɔni ito xan ma fe ra?”

¹⁵ Awa, Esita fan yi Marodoke yabin nasiga a ma, a naxa, ¹⁶ “Siga, i sa Yahudiyane birin malan Suse yi, ε sunna suxu n xa. E nama ige min, ε nama ε dege kɔε saxan, yanyi saxan. N tan Esita nun n ma walikε ɲaxanle fan sunna suxuma nεn. Na na dangu, n sigan mangan fεma nεn hali xa n tɔnna kala. Xa a lan a yi, n xa faxa, n xa faxa.” ¹⁷ Marodoke yi siga, a yi a liga alo Esita a yamari kii naxan yi.

5

Esitaa donse donna malanna

¹ Sunna xii saxande lɔxɔni, Esita yi a maxidi a ɲaxalan manga dugine yi, a sa ti tanden ma manga banxin dε ra. Mangan yi dɔxi manga gbɛdeni, a yεε rafindixi banxin so dεεn ma. ² Mangan to Esita to a tixi tandeni, a fe yi rafan a ma ki fani, na ma, mangan yi a xεma dunganna ti a xa. Esita yi sa a yiin din mangana xεma dunganna ra. ³ Mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Nanfe ligaxi? I waxi nanse xɔn ma? N na soε i yii nεn hali i waxi n ma yamanan fɔxɔn kedenna nan xɔn.”

⁴ Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa a sa i kenεn, n waxi a xɔn ma ε nun Haman xa fa donse dondeni n konni to, n naxan nafalaxi ε xa.”

⁵ Mangan yi xεraan nasiga Haman ma, a xa fa mafuren alogo e firinna xa sa Esita waxɔn feen liga. ⁶ Nayi, mangan nun Haman yi siga Esita donseen dondeni. E yi dɔlɔ minni waxatin naxan yi, mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xɔn ma a fala n xa, n xa na liga i xa. Nanse xɔli i ma? Hali i waxi n ma yamanan fɔxɔ kedenna nan xɔn, n na a soε i yii.”

⁷ Esita yi mangan yabi, a naxa, “N waxi naxan xɔn ma, ⁸ xa mangan tinɲε, a yi n ma maxandin yabi, Mangan nun Haman mən xa fa n konni donse dondeni tila n naxan nafalama, nayi n mangan yabε.”

Haman yi wa Marodoke faxa feni

⁹ Awa, Haman sεwaxin yi keli na yi na lɔxɔni. Koni a to yi danguma mangana banxin dε ra, a yi Marodoke to. Marodoke mi keli, a mi xuruxurun a yεε ra. Na yi Haman xɔlɔ a xili ma kati! ¹⁰ Koni Haman yi a bɔɲen suxu, a siga a konni. Menni, Haman yi a lanfane nun a ɲaxanla Serεsi, xili. ¹¹ Haman yi a kanba fɔlɔ a lanfane nun a ɲaxanla yetagi, a nafulu kanna nan a tan na, a dii wuyaxi a yii, a mangan bata a tiden mate, a tan dangu mangana kuntigine nun mangana muxu gbeene birin na.

¹² Haman yi lu a kanbε, a naxa, “Naxan dangu na birin na, Mangana Bate Esita bata n tan Haman xili, a nxu nun mangan xa sa nxu dege nxu bode xɔn ma. Nxu mən sigama na nan ma tila nxu nun mangana. ¹³ Koni fanni, n mən

Marodoke toma dɔxi mangana banxin de ra, Yahudiyana, sese mi na ra n tan Haman xa.”

¹⁴ A paxanla Seresi nun a lanfane yi a fala Haman xa, e naxa, “Muxu singandena nde rafala naxan nongonna ye tonge suulun liye. Nayi, tila xotanni i yi a fala mangan xa, a a xa Marodoke singan menni, a xa faxa, alogo i sewaxin xa siga mangan matideni donse dondeni.” Awa, na falan yi Haman kenen, a muxu singanden nafala.

6

Haman yi Marodoke binya

¹ Na kosen na, mangan mi no xiye. Nayi, a yi a fala a e xa fa yamanan taruxu kedin na, e yi a xaran a yetagi. ² E denaxan xaran, e yi a to menni fa fala Mangana kuntigi firinna naxanye yi a banxin deen kantanma, Bigitana nun Teresi, ne manga Asuyerusu faxa feni ton nen, koni Marodoke yi na feen namini kenen. ³ Awa, mangan yi maxodinna ti, a naxa, “En binyen mundun fi Marodoke ma e nun a kontonna?” Mangana walikene yi mangan yabi, e naxa, “Fefe munma raba a xa singen.” ⁴ Mangana mon yi maxodinna ti, a naxa, “Nde n ma banxini?”

Na yi a li, Haman yi baxi sode mangana genla kui. A bata yi fa a faladeni mangan xa, a xa Marodoke singan na singan tideni a naxan yitonxi Marodoke xili ma. ⁵ Nanara, mangana walikene yi mangan yabi, e naxa, “Haman nan be.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “A xa so.” ⁶ Haman yi so, mangan yi a maxodin, a naxa, “Nanse lige muxun xa mangan waxi naxan binya feni ki faji?” Haman yi a miri a yete ma, a naxa, “Awa iki, mangan waxi a xon ma a xa muxun mundun binya ki faji? Muxu gbete mi na fon tan.” ⁷ Haman yi mangan yabi, a naxa, “Mangan waxi muxun naxan binya feni, ⁸ a lan mangaya dugin xa so na kanna yii, i tan mangan yeteen bata naxan nagodo i ma e nun soona i bata dɔxo naxan fari, a xunna soxi mangaya taxamaseri komotin na. ⁹ Mangana, i ya kuntigi gbeena nde xa na dugine tongo a yi e ragodo na kanna ma mangan waxi naxan binya feni, a dɔxo soon fari, a yi a radangu taan yiren birin yi. Na muxu gbeen xa siga falani ito tiye, a naxa, ‘E a mato mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.’”

¹⁰ Nayi, mangan yi a fala Haman xa, a naxa, “I mafura, i sa dugine tongo e nun soona, i yi e ragodo Marodoke ma, na Yahudiyana. I naxan birin falaxi, i yi na birin liga Marodoke xa, naxan dɔxi manga banxin so deen na. I nama ninan sese ma i naxan birin falaxi.” ¹¹ Na xanbi ra, Haman yi sa dugine tongo e nun soona. A yi mangana dugine ragodo Marodoke ma. Marodoke to te soon fari, Haman yi ti Marodoke yee ra siga taa tagini. A siga a fale yamaan xa, a naxa, “E a mato, mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.”

¹² Marodoke yi xete manga banxin so deen na. Koni Haman tan yi siga a konni mafuren, a yetagin luxunxi amasoto a yi sunuxi kati! ¹³ Feen naxanye liga a ra, a yi ne birin fala a paxanla Seresi nun a lanfane xa. Haman ma paxanla nun a fekolonne yi a fala a xa, e naxa, “Marodoke, Yahudiyana nan a ra. Na nan a toxi, i mi noe a ra. I fama yagideni a yee ra, na yeteen bata fɔbɔ!”

¹⁴ E mon yi fala tiini, mangana xerane yi fa, a Haman xa siga mafuren donse dondeni Mangana Batena Esita naxan nafalaxi.

7

¹ Mangan nun Haman yi siga Esita donse dondeni. ² Na lɔxɔ firindeni, e yi dɔlɔ minni, mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xɔn ma a fala n xa alogo n xa na liga. Nanse xɔli i ma? Hali, i wa n ma yamanan bode fɔxɔn nan xɔn ma, n na a soɛ i yii.”

³ Koni Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa i tin, xa a rafan i ma, n waxi feen naxan xɔn ma, na nan ito ra: N tan Esita nun n ma muxune xa kisi. ⁴ Bayo n tan nun n ma muxune bata sara alogo nxu xa halagi, nxu faxa, nxu mɔn yi raxɔri. Xa nxu yi sara nɛn konyiaan gbansanna xili yi, n yi dunduma nɛn nun, bayo na mi yi finde fe ra nun, n yi mangan yɛ mɔ ayi.”

⁵ Manga Asuyerusu yi Esita maxɔdin, a naxa, “Nde a ra, naxan susuxi fe sifani ito mire? Na kanna minɛn yi?”

⁶ Esita yi a yabi, a naxa, “Haman nan nxu tɔrɔ muxun nun nxu yaxun na, na muxu jaxina!”

Nayi, gaxu gbeen yi Haman suxu mangan nun Esita yɛtagi. ⁷ Mangan xɔlɔxin yi keli donse dondeni, a yi mini tandeni. Awa, Haman to a to fa fala mangan bata fe jaxin nagidi a fe yi, a yi lu xanbin na Esita mafandeni alogo a niin xa kisi. ⁸ Haman a mafelenxi waxatin naxan yi Esita dɔxɔ seen ma, mangan yi so, a sɔnxɔ, a naxa, “Wan! Xɛmeni ito fa waxi n ma batɛn Esita nan mafu fe yi n yɛɛ xɔri n ma banxini?” Benun mangan xa yelin fala tiyɛ, e bata Haman xunna so. ⁹ Mangana kuntigina nde yi na naxan yi xili Harabona, na yi a fala mangan xa, a naxa, “Haman yɛtɛɛn bata singan tiden nafala a banxin dɛxɔn ma a Marodoke mangana muxu fajin singanɲɛ dɛnaxan yi. Na wudin mateen fɔ nɔngɔnna yɛ tonge suulun.” Awa, mangan yi yamarin fi, a naxa, “Haman xa sa singan na yi.”

¹⁰ Nayi, Haman yi singan na singan tideni a naxan nafala Marodoke faxa feen na. Awa, na ligaxina, mangan bɔɲɛn yi xunbeli.

8

Yahudiyane xunna kenla

¹ Na lɔxɔn yɛtɛni, Manga Asuyerusu yi Yahudiyane yaxu Haman yii seene birin so Esita yii. Marodoke yi siga mangan fɛma, bayo Esita bata yi a fala mangan xa fa fala a tan nun Marodoke barixi nɛn. ² Mangan yi a taxamaseri yiisolirasoon ba a yiin na, a naxan taxu Haman na, a yi a so Marodoke yii. Esita yi Marodoke lu Haman ma seene xun na.

³ Esita yi a sa mangan bun ma, a wugama, a yi a mafan alogo a xa Haman Agaga kaana fe jaxi yitonxin kala Yahudiyane xili ma. ⁴ Mangan yi a xɛma dunganna ti Esita xa. Nayi, Esita yi keli, a yi ti a yɛtagi. ⁵ Esita naxa, “Mangana, xa i bata tin, xa i ya fe n ma fe yi, xa a lanxi i ma, xa n nafan i ma, yandi, i xa kɛdin seɛ naxan Haman ma yamarine kalama. Hamɛdata a dii xɛmɛna Agaga kaan yamarin naxan fi Yahudiyane faxa feen na i ya yamanan birin yi, na nama liga. ⁶ N tan mi nɔɛ tinɲɛ n bɔnsɔnna yi tɔrɔ, a raxɔri.”

⁷ Awa, Manga Asuyerusu yi Esita nun Yahudiya Marodoke yabi, a naxa, “Ɖ mato, n bata Haman faxa bayo a Yahudiyane faxa feni tɔn nɛn. N mɔn bata Haman ma seene so Esita yii. ⁸ Iki, ɛ xa seɛbenla ti lan Yahudiyane feen ma, naxan yo na ɛ kɛnɛn, n tan mangan xinli, ɛ yi n ma taxamasenna sa a ma. Bayo, kɛdin naxan seɛxi mangan xinli mangaya taxamasenna yi sa a ma na mi kale mume.”

⁹ Na lɔxɔn yɛtɛni, e yi yamanan seɛli tiine birin xili, kike saxanden xii mɔxɔɲɛn nun saxande lɔxɔn nin, kiken naxan xili Sifan kikena. Mangana

sebeli tiine yi Marodoke a yamarine sebe siga Yahudiyane nun yamana kanne nun kuntigine birin ma na yamana kan taa keme moxone nun solofere birin yi, keli Indiya yamanani han sa daxo Kusi yamanani. Siyane birin yi kedin seboxin soto e sebenla nun e xuiin nin, Yahudiyane fan yi a soto e gbee sebenla nun e xuini. ¹⁰ Kedini itoe yi sebe mangan xinli, a yi a taxamasenna sa e ma. A yi xerane rasiga kedini itoe ra soo fapine fari naxanye ramaraxi e danna mangan xon ma.

¹¹ A yi seboxi nen Mangana kedini ito kui fa fala Yahudiyane xa e malan taan birin yi, e yi e yete xun mayenge. Xa siya gbete yo waxi e yenge feni, e tan Yahudiyane fan xa ne yenge, e yi e faxa e nun e jaxanle nun e diine. Yahudiyane xa ne birin faxa, e yi e yii seene tongo. ¹² Na yamarin yi lanxi xii keden nan ma Manga Asuyerusu a yamanan birin yi, Ada kiken xii fu nun saxande laxon, jeen kiken fu nun firindena. ¹³ Na yamarin yi mini yamanan birin yi alogo siyane birin xa a kolon fa fala a bata findi sariyan na alogo Yahudiyane fan e yitonje e yaxune yengedeni kii naxan yi. ¹⁴ Awa, mangan to yamarin fi, xerane yi daxo soone fari, e yi siga e giye mafuren alogo yamarin xa xaran Suse manga taani.

¹⁵ Marodoke yi mini mangana banxini, manga dugin doma mamiloxin fixen nagodoxi a ma, mangaya xemaan taxamasenna fan soxi a xunna, doma xungbe mamiloxin fan a ma. Awa, muxun naxanye birin Suse yi, e sewa kati, e sonxo sonxo sewani. ¹⁶ Na laxon yi findi sewa laxon nun no soto laxon na Yahudiyane xa. ¹⁷ Mangana sariyan so yamanan nun taan naxanye birin yi Yahudiyane yi sewan soto menne yi, e yi e malan jaxajaxani. Nanara, muxu wuyaxi yi e yete findi Yahudiyani na yamanani amasoto e bata gaxu e yee ra.

9

Yahudiyane yaxune faxa fena

¹ Kike fu nun firinden naxan xili Ada, na xi fu nun saxande laxon to a li, mangana yamarin yi lan a xa folo laxon naxan yete yi. Na laxon, Yahudiyane yaxune yi mirixi fa fala a Yahudiyane luma nen e sebenen bun ma. Koni, feene yi maxete, Yahudiyane yi non soto e yaxune ma. ² Yahudiyane yi e malan Manga Asuyerusu yamanan taan birin yi e yaxune yengedeni. Nayi, muxune birin yi gaxu Yahudiyane yee ra, muxu yo mi fa a ti e yee ra yenge sodeni.

³ Hali boxon mangane nun kuntigine nun yamanan kanne nun mangan joxon yibirane birin yi Yahudiyane mali amasoto e yi gaxuxi Marodoke yee ra. ⁴ Marodoke bata yi findi kuntigi gbeen na manga banxini, e nun a xili fapin bata yi lan yamanan birin na amasoto a sebenen yi gboma ayi nen tun!

⁵ Nanara, Yahudiyane yi e yaxune faxa silanfanna ra, e yi e jan.* E wa naxan liga fe yi e yaxune ra, e na liga.

⁶ Yahudiyane yi muxu keme suulun faxa Suse manga taani. ⁷ E mon yi Pansandata nun Dalifon nun Asipata nun ⁸ Porota nun Adaliya nun Aridata nun ⁹ Paramasata nun Arisayi nun Aridayi nun Fayesata birin faxa. ¹⁰ Ne nan Hamadataa dii Haman ma dii xeme fuune ra, Yahudiyane yaxuna. Koni, e mi ne yii seene tongo.

¹¹ Na lxo yeteni, e mangan nakolon muxun naxan beraya faxa Suse manga taani. ¹² Mangan yi a fala Esita xa, a naxa, "Yahudiyane bata muxu keme suulun faxa Suse manga taani sa Haman ma dii xeme fu fari. E noxi nanse

* 9:5: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

lige yamanan bodene yi? Koni, xa i mɔn waxi fena nde xɔn ma, i a sɔtɔma nɛn. I waxi nanse xɔn? N na rabama i xa nɛn.”

¹³ Awa, Esita yi a yabi, a naxa, “Xa i bata tin, Yahudiyān naxanye Suse yi, ne mɔn xa to jɔxɔn liga tila. Haman ma dii xɛmɛne binbine xa singan wudin na.” ¹⁴ Mangan yi yamarin fi a na xa liga alo Esita a falaxi a xa kii naxan yi. Na yamarin yi rawanga Suse taani. E Haman ma dii xɛmɛne binbine singan. ¹⁵ Kiken naxan xili Ada, na xii fu nun naaninde lɔxɔni, Suse taan Yahudiyane mɔn yi e malan, e muxu kɛmɛ saxan faxa taani, koni e mi e sese tongo.

¹⁶ Yahudiyān bonna naxanye yi mangana a yamana gbɛtɛne yi, ne fan yi e malan e yɛtɛ xun mayɛngɛdeni. E yi e yɛtɛ sɔtɔ e yaxune ra. Yahudiyane yi e yaxun muxu wuli tonge solofere e nun suulun faxa. Koni ne fan mi e sese tongo. ¹⁷ Na ligaxi Ada kiken xii fu nun saxande lɔxɔn nin. A xii fu nun naaninde lɔxɔni, e yi e matabu. Yahudiyane yi na findi sanla nun sɛwa lɔxɔn na. ¹⁸ Yahudiyān naxanye yi Suse yi, ne yi yɛngɛn so a xii fu nun saxanden nun a naaninden, ne yi e matabu a xii fu nun suulunde lɔxɔni. Na lɔxɔn yi findi sanla nun sɛwa lɔxɔn na. ¹⁹ Nanara, Yahudiyān naxanye yi banxidɛne ra, ne Ada kiken xii fu nun naaninden findixi sɛwa nun sali lɔxɔn na. E mɔn yi kiseene so e bode yii.

Purimi Malanna bunna

²⁰ Awa, Marodoke yi na feene birin sɛbɛ a yi e rasiga Yahudiyane birin ma Manga Asuyerusu a yamanane yi naxanye maso e nun naxanye makuya. ²¹ A yi a sɛbɛ, a yamaan xa Ada kiken xii fu nun naaninde nun a xii fu nun suulunde lɔxɔn findi sanla ra jɛɛ yo jɛɛ ²² bayo Yahudiyane e yɛtɛ sɔtɔxi e yaxune ra ne lɔxɔne nan ma. E sunun nun e nimisan findi e ma sɛwan nun bɔjɛ xunbenla ra kiken i to nan na. Nanara, a falaxi a e xa sumunna ti sɛwani ne lɔxɔne ma, e yi e bode ki, e mɔn yi tɔrɔ muxune ki.

²³ Yahudiyane yi Marodoke a yamarin suxu, a findi e namunna ra jɛɛ yo jɛɛ ²⁴ bayo Yahudiyane yaxun Hamɛdata Agaga kaana dii xɛmɛn Haman e raxɔri feni tɔn nɛn. A bata yi koronna bira, naxan xili Puri, alogo a xa e halagi a yi e raxɔri. ²⁵ Koni Esita bata yi siga mangan fɛma, mangan yi kɛdin sɛbɛ alogo Haman fe jaxin naxan yitɔn Yahudiyane xili ma, na xa xɛtɛ a tan ma. Haman nun a dii xɛmɛne birin yi singan wudin ma. ²⁶ Nanara, e lɔxɔni itoe xili bama Purimi naxan fataxi koronna xinla ra, “Purimine.” Fata Marodoke a kɛdin xuiin na, e nun feen naxanye liga e tan yɛtɛɛn na, ne yi findi e seren na, ²⁷ nanara Yahudiyane soqe firinni itoe findixi namunna ra e tan nun e bɔnsɔnna birin xa e nun muxun naxanye e yɛtɛ findima Yahudiyane ra. E xa lɔxɔni itoe suxu jɛɛ yo jɛɛ alo Marodoke bata e yamari kii naxan yi. ²⁸ Nanara, Yahudiyane yixɛtɛn denbayaan birin yi, e nun taan nun yamanan birin yi, e xa lɔxɔni itoe sumunna raba e ma naxan xili Purimi, alogo e fe danguxin nama jinan e mamandenne ra.

²⁹ Awa, Abixali a dii tɛmɛna Esita nun Yahudiyān Marodoke yi kɛdin firinden sɛbɛ e nɔ sɔtɔn birin xɔn Purimi sanla a fe ra. ³⁰ E yi kɛdine rasiga Yahudiyane birin ma naxanye Manga Asuyerusu a yamana kan taa kɛmɛ mɔxɔjɛn nun soloferen birin yi. E yi e xɔntɔn bɔjɛ xunbenla nun e xaxili saana fe ra. ³¹ Kɛdin mɔn yi a fala Yahudiyane xa, a e xa Purimi lɔxɔne suxu e lɔxɔne yɛtɛni alo Marodoke nun Esita e yamarixi kii naxan yi. E yɛtɛɛn yi sun suxun nun maxandin lɔxɔn nagidi e tan nun e bɔnsɔnna ma. ³² Esita yamarin naxanye fi lan Purimi Matabu Lɔxɔni itoe a fe ma, ne yi sɛbɛ kɛdin kui.

10*Marodoke a na sɔtɔna fe*

¹ Manga Asuyerusu yi wali xɔdɛxɛne sa muxune ma keli a yamanani han sa dɔxɔ fɔxɔ igen dɛxɔnna ra. ² Mangan kɛwanla naxanye birin a sɛnbɛn nun muxu gbeeyaan mayitama, e nun a Marodoke tiden mate kii naxan yi, ne sɛbɛxi Perise nun Mede mangane kɛdine kui. ³ Marodoke Yahudiyɛn yi findi Manga Asuyerusu a manga singen na. A findi muxu kɛndɛn na Yahudiyane xa, a mɔn yi rafan Yahudiyɛn bodene ma, bayo a yi walima a siyana bɔɔɛ xunbenla nun a yɛɛ rasigan nan ma fe ra.

Yuba Nabi Yubaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Yuba nan ma fe taruxun yebama. A a tinxinna nan ma fe singe falama. Yuba findi denkeleya muxun nan na e nun nafulu kanna a dunuɲa yi gidini. Koni Setana yi Ala maxɔdin xa a tinxinyaan mi yi fataxi a nafulu kanyaana. Ala yi tin Setana xa Yuba mato xa a denkeleye yuigelitoyani. A yii seene nun a diine nun a kendeɲaan birin yi ba a yii.

Nayi, Yuba nun a xoyine yi lu e bode matandɛ fa fala a tɔrɔxi naxan na. A xoyine yi a fala a Yubaa yulubine nan a ligaxi a tɔrɔxi. Yuba xoyine dunuɲa muxune xaxinle nan falama hali Ala gbeene mi ne ra! Yuba xoyine mi yi laxi a ra xa tinxin muxun na tɔrɔ sifan sɔte. Yuba xoyi saxan yi kata alogo e xa a xaxili ragidi fa fala tɔrɔn naxan a fari, na fataxi yulubina nde nan na a naxan ligaxi. Nayi, fe matandi gbeen yi fɔlɔ fala ɲaxume wuyaxi naxan yi. A xoyi saxanne yi lu muxune miriyane fale naxanye nun ɲɔndin maliga, koni Yuba tan yi e matandi Ala keɲana fe yi, a mɔn naxa a a tan mi sese ligaxi a ɲaxin na.

Yubaa falane yi, Marigi Yesu a fe falama benun a xa liga bayo Yuba a falama a xunbamana nde na yi naxan Ala solonama muxune xa. Na feen seɓɛxi Yuba 9.33 nun 16.19-21 nun 19.25 kui e nun Yuba 17.3.

Muxu gbeɛ fan yi basan falan na naxan xili Elihu. Na fan Yuba matandi nɛn. A yi a fala a Ala tɔrɔn nafama muxun ma nɛn alogo a xa a sɔnna yita a ra, anu muxu yo mi lan a xa Ala maxɔdin na ma.

Dɔnɔɔn na, Ala yeɛɛn yi falan ti. Koni a mi tin maxɔdinne yabɛ Yuba nun a xoyine maxɔdinna naxanye ti. Benun na, Ala nan Yuba maxɔdin dunuɲa da feene ma. Nayi, Yuba yi a Ala kolon dunuɲa da mangan na. Nayi, muxun lan a xa lu denkeleyaan nun tinxinna fari hali a tɔrɔxi.

A raɲanna ra, Ala naxa, a Yuba nan keden a fe falaxi a kiini. Yuba bɔnɔ seen naxanye birin yi, a yi ne ɲɔxɔn dɔxode firin so a yii. Na feen seɓɛxi Yuba 42.7-17 kui.

Yuba nun a denbayana fe

¹ Xɛmɛna nde yi Yusu yamanani, a yi xili Yuba. Fɛ mi yi na xɛmɛn na, muxu faɲin nan yi a ra, a yi gaxuxi Ala yeɛ ra, a yi fe ɲaxin matangama. ² A dii xɛme solofere nun dii tɛmɛ saxan nan sɔtɔ. ³ Yeɛɛn wuli solofere yi a yii, e nun ɲɔgɔmɛn wuli saxan nun tura kɛmɛ suulun nun sofali gilɛ kɛmɛ suulun e nun walikɛ wuyaxi. Muxu gbeen nan yi xɛmɛni ito ra dangu sogeteden muxune birin na.

⁴ A dii xɛmɛne yi e malanma e bode kon yi donse dondeni waxatin birin, e yi xɛraan nasigama e magile saxanne ma nɛn alogo e xa fa e dɛge, e min e bode xɔn. ⁵ Donse don lɔxɔne na yi dangu, Yuba yi a diine xilima nɛn alogo a xa e rasariɲan. A yi kelima nɛn xɔtɔn, a yi saraxa gan daxin ba e birin xa, amasɔtɔ Yuba yi mirixi a ma fa fala, “Waxatina nde, n ma diine bata yulubin tongo, e fala ɲaxin ti Ala ma e bɔɲeni.” Yuba yi na nan ligama waxatin birin.

⁶ Lɔxɔna nde, malekane yi fa e malan Alatala yeɛtagi, Setana* fan yi fa e ye. ⁷ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “Ikelixi minɛn?” Setana yi Alatala yabi, a naxa, “N kelixi bɔxɔn xun xɔn, n masiga tideni.” ⁸ Alatala yi a fala Setana xa,

* 1:6: Setana bunna nɛn fa fala “Muxu magina” hanma “Tɔɲɛgelana.”

a naxa, “I bata n ma walikεεn Yuba rakɔɔsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bɔxɔn fari, sɔntaren nun muxu fajin na a ra, naxan gaxuxi Ala yεε ra, a fe jaxin matangama.” ⁹ Setana yi Alatala yabi, a naxa, “Yuba gaxuxi Ala yεε ra nen tun ba? ¹⁰ I mi a makantanxi ba, e nun a denbayaan nun a seene birin? I bata barakan sa a feene yi, a xuruseene mɔn wuyama ayi yamanani. ¹¹ Koni, xa i i yiini bandun, i yi a din a seene ra, a i dangama nen.” ¹² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “N bata a yii seene birin sa i sagoni, koni i nama i yii din a gbindin na.” Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi.

¹³ Lɔxɔna nde, Yubaa dii xεmεne nun a dii tεmεne yi e dεgema, e manpaan minma e tadaa banxini, ¹⁴ xεrana nde yi fa Yuba li, a yi a fala a xa, a naxa, “Turane yi xεε biini, sofali gilene yi e dεgema e dεxɔn, ¹⁵ Sabe kaane bata e suxu, e siga e ra, e bata i ya walikεne faxa. N keden peen nan minixi ayi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁶ A mɔn yi fala tiini, walikε gbete yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alaa tεεn bata godo keli kore, a yi yεxεene nun walikεne gan, e birin yi faxa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁷ A mɔn yi fala tiini, walikε gbete fan yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Babilɔn kaane malanxin gali saxanna ra, e bata i ya jɔgɔmεne suxu, e siga e ra, e yi i ya walikεne faxa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.” ¹⁸ A mɔn yi fala tiini, walikε gbete yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya dii xεmεne nun i ya dii tεmεne yi e dεgema, e yi manpaan minma e tadaa banxini. ¹⁹ Nanunna, foye gbeen yi fa keli tonbonni, a yi banxin fɔxɔ naaninne birin tuntun, a yi bira e fari, e birin bata faxa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.”

²⁰ Nayi, Yuba yi keli, a yi a domani bɔ, a yi a xunna bi. Na xanbi ra, a yi bira bɔxɔni, a xinbi sin Ala yetagi, ²¹ a naxa, “N magenla nan minixi nga kuini, n magenla nan mɔn sigama laxiraya yi. Alatala nan e fixi n ma, Alatala nan e tongoxi. Alatala xinla xa tantun.”

²² Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo. A mi fala jaxi yo ti Ala ma.

2

Yubaa tɔɔyaan firindena

¹ Lɔxɔna nde, malekane mɔn yi fa e malan Alatala yetagi, Setana fan yi fa e yε Alatala yetagi. ² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minεn?” Setana yi a yabi, a naxa, “Bɔxɔn xun xɔn, n masiga tideni.” ³ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikεεn Yuba rakɔɔsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bɔxɔn fari, sɔntaren nun muxu fajin na a ra, naxan gaxuxi Ala yεε ra, a fe jaxin matangama. A mɔn tinxinyani tun, anu i n nadinma a n xa a tɔɔ a sɔntareyani.” ⁴ Setana yi a fala Alatala xa, a naxa, “Muxun yεtεεn nan a fatin na! Muxun naxan birin sɔtɔma, a findima a dunuɔa yi gidin kɔntɔnna nan na. ⁵ Koni, xa i yiini bandun, i yi a din a xɔnne nun a fati bεnden na, a fala jaxin tima nen i ma kεnenni.” ⁶ Alatala yi Setana yabi, a naxa, “Awa, n bata a sa i sagoni, koni i nama a faxa de.”

⁷ Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi. Na xanbi ra, a yi sete jaxine ramini Yuba fatin birin ma, keli a sanne kui han a xun tagi. ⁸ Yuba yi feɔɔ feɔɔenna tongo a xɔlin seen na, a dɔxɔ tεε xubeni. ⁹ A jaxanla yi a fala a xa, a naxa,

“I luma nɛn i ya tinxinni ba? Fala ɲaxin ti Ala ma, i xa faxa!” ¹⁰ Koni, a yi a yabi, a naxa, “I falan tima alo ɲaxalan xaxilitarena! En heɾin nasuxuma Ala yii, nanfera en mi tɔrɔn nasuxɛ?” Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo a fala xuiin xɔn.

A xɔyi saxanne fe

¹¹ Yuba xɔyi saxanne yi a tɔrɔne birin ma fe me naxanye a sɔtɔ, e yi fa sa keli e yamanane yi, Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara. E yi lan a ma a e xa sa e xɔyiyaan yita Yuba ra, e yi a madɛndɛn. ¹² E to sa a to wulani, fayida e mi a kolon. E yi gbelegbele, e yi e dugine yibɔ, e burunburunna sa e xunne yi. ¹³ E yi lu dɔxi a fema bɔxɔni xi solofere, kɔɛ solofere. Muxu yo mi sese fala a xa, amasɔtɔ e bata yi a to, a yi tɔrɔxi kii naxan yi.

3

Yubaa falane

¹ Na xanbi ra, Yuba yi a deni bi, a yi a bari lɔxɔn danga. ² Yuba yi a fala, a naxa,

³ “N bari lɔxɔn xa raxɔri,
e nun kɔɛna

muxune a fala waxatin naxan yi,
e naxa, ‘Dii xɛmɛn bata bari!’

⁴ Na lɔxɔn xa findi dimin na,
Ala mako nama lu a ma kore,
kɛnɛnna nama fa mini a ma sɔnɔn.

⁵ Dimi gbeen xa a suxu,
kunda fɔrɛn yi godo na lɔxɔn ma,
han dimin yi sogen suxu.

⁶ Na kɔɛɛn xa findi dimi gbeen na,
a nama fa yate ɲɛɛn lɔxɔne ye
a nama fa lu kikene yi.

⁷ Na lɔxɔn xa findi gbantan na,
sɛwa xui nama lu a yi.

⁸ Naxanye gbalo lɔxɔne fe falama,
naxanye fatan ige yi sube ɲaxin naxulunɲɛ,
ne xa na lɔxɔn danga.

⁹ A subaxa ma sarene xa yidimi,
a yengi xa lu kɛnɛnna xɔn,
koni a nama a to,
a nama xɔtɔnna to.

¹⁰ Amasɔtɔ, a mi sese ligaxi
alogo n nama sɔtɔ,
a bata n lu, n yi sɔxɔlɛni ito sɔtɔ to.”

¹¹ “Nanfera n mi faxa n to bari?
Nanfera n mi faxa n xali lɔxɔni?”

¹² Nanfera n bata xinbi firinna li n yeɛ ra
n nasuxudeni,
e nun xijɛne alogo n xa xijɛn min?

¹³ Xa n yi faxa nun,
a lima nɛn nun
n saxi n ma gaburun na bɔɲɛ xunbenli,

nayi, n yi xima nɛn xaxili sani nun
¹⁴ manga fonne fɛma, bɔxɔn kuntigine,
 naxanye banxi fajine tixi
 naxanye kalaxin bata lu iki,
¹⁵ e nun kuntigi fonne fɛma,
 xɛmaan yi naxanye yii,
 naxanye e banxine rafe gbeti fixɛn na.
¹⁶ Xanamu, a yi lan nun n mi balo,
 alo diin naxan faxaxi barixi,
 a mi kɛnɛnna to.
¹⁷ Bayo, muxu naxine mi fa walima gaburun na,
 muxu xadaxine e matabuma dɛnaxan yi.
¹⁸ Kasorasane fan birin yi bɔɔɛ xunbenla sɔtɔ,
 e mi fa naxankata tiin xuiin mɛma sɔnɔn.
¹⁹ Sɛnbɛtaren nun sɛnbɛ kanna na,
 konyin yi xunba a kanna ma.

²⁰ Nanfera Ala,
 i kɛnɛnna fima tɔɔ muxune ma?
 Nanfera i siimayaan fima muxu nimisaxine ma,
²¹ naxanye faxan mamɛma,
 a mi fama,
 naxanye sayaan fenma dangu nafunla ra?
²² Bayo e yi luma nɛn sɛwani
 e na siga laxira yi,
 e bɔɔɛn yi xunbelima nɛn
 e na maluxun waxatin naxan yi.
²³ Nanfera muxun luyɛ a nii ra
 naxan mi kira yo toma a sigɛ naxan xɔn,
 Ala yɛtɛɛn naxan saxi sansanna kui?
²⁴ N ma tɔɔne bata findi n balon na,
 n gbelegbele xuiin minima alo igena.
²⁵ N gaxuxi naxan birin yɛɛ ra,
 na nan n sɔtɔn be.
 N yi gaxuxi tɔɔn naxanye yɛɛ ra,
 ne nan n fari be.
²⁶ N mi fa raxaraxi,
 n mi bɔɔɛ xunbelixi,
 n mi n matabuma,
 n kɔntɔfilixi yɛyɛ.”

4

Elifasi a falan Yuba xa

¹ Nayi, Teman kaana Elifasi yi falan tongo, a naxa,
² “Xa n falan ti i xa,
 i nɔɛ diɔɛ na ma ba?
 Koni, nde nɔɛ a dundɛ?
³ A mato,
 i bata muxu wuyaxi xaran,
 i yi sɛnbɛtarene madɛndɛn,
⁴ naxanye yi birama,

i ya falan yi ne rakeli,
naxanye san yi xadanma,
i yi ne mali.

⁵ Iki, na bata i fan sɔtɔ,
anu i bata yigitege.

A to i tan li, i yi kontɔfli.

⁶ I ya lannanteyaan xa lu i ya Ala yεεragaxuni,
i ya fetareyaan yi findi i yigin na.”

⁷ “Awa, i miri,
sɔntaren mundun bata halagi?
Muxu fajin mundun bata raxɔri?

⁸ N naxan nakɔrsixi,
naxanye hake feene ligama e nun
naxanye naxankatan tima,
ne na saranna sɔtɔma nen.

⁹ Alaa foyen nan e halagima,
a xɔbn tɛen yi e gan.

¹⁰ Ala yatane wurundun xuiin nadunduma,
a yi yata sɛnbɛmane jinne gira.

¹¹ Nayi, yatan faxama donsetareyaan nan na,
yatana diine yi xuya ayi.”

¹² “Xibarun bata fa n ma
alo wundona,
n tunla bata nunununun xuiin mɛ.

¹³ Xiyene nɛma fe kɔɛn na,
xixɔnla nɛma muxune fari,

¹⁴ gaxu gbeen yi n suxu,
n xɔnne birin yi xuruxurun.

¹⁵ Yinnan yi dangu n yetagi,
n fati ma xaben yi ramaxa.

¹⁶ Sena nde yi tixi n yetagi,
n mi yi naxan kolon,
a nininna yi n yεε ma.

Na yi madundu,
na xanbi ra n yi xuina nde mɛ, a naxa,

¹⁷ ‘Adamadiin tinxinje ayi dangu Ala ra ba?

Muxun sarijanje ayi
dangu a Dali Marigin na ba?

¹⁸ Xa Ala mi laxi a walikene ra,
xa a fe naxin to a malekane yi,

¹⁹ a fa lɛ muxune ra nayi ba,
naxanye bɛnde banxine kui,
naxanye fatiye findixi bɛnden na,
naxanye yibutuxunje
alo laxaturane?

²⁰ E faxɛ nen lɔxɔ kedenni.
E halage nen habadan,
muxe mi kontɔfli e fe ra.

²¹ E bubune xidi lutine bata bolon,
e faxama nen e fekolontareyani.’ ”

5

1 “Iki, xinla ti i mali feen na!
Muxuna nde na ba naxan i yabε?
I falan tima maleka sarijanxin mundun xa?”

2 Fe matandin nan xaxilitaren faxama.
Xaxələnya gbeen yi kəmən faxa.

3 N xaxilitaren to nən sabatε,
koni dangan so nən a banxini xulen.

4 Mali ti yo mi a diine xa,
e bata yalagi taan kitisadeni,
muxu yo mi e xunba!

5 Kamətəne a sansi bogine donma.
Hali naxanye janle tagi,
e yi ne birin tongo,
yiigelitane yi a yiiseene tongo.

6 Hakən mi kelima bəxən xan yi,
səxələn mi solima bəxəni.

7 Muxun daxi səxələn nan xili yi,
alo tεε budone to tunganma ayi.”

8 “Xa n tan na yi a ra nun,
n yi Ala nan maxandima,
n yi n ma kəntəfinla yita Ala ra.

9 A feen naxanye ligama ne gbo,
e mi yεε toε,
a kabanako feene dan mi na.

10 A tulen nafama bəxən fari,
a igen nafa xεene ma.

11 Muxun naxanye magodoxi,
a ne yite.
Naxanye sunuxi,
a kisin fi ne ma.

12 A muxu kətaxine miriyane kalama,
e mi nə sətəma e feene yi.

13 A xaxilimane suxuma
e yetəna kətene nan xən,
kətadene fe yitənxine kalama nən xulen.

14 E soma dimini yanyi tagin nin,
e tantanma yanyi tagini
alo kəεen na a ra.

15 Koni, a tan tərə muxun natangama fala janxin ma
naxan luxi alo silanfanna,*

a e rakisi sənbe kanna ma.
16 Nayi, yigin sənβetaren xa,
koni fala mi tinxintaren dε.”

17 “Nayi, sεwan na kanna xa
Ala na naxan natərən!
I nama i mε Ala sənbe Kanna a xurun na.

18 Amasətə a tan nan maxələn tima,
a yi dandanna ti.

* 5:15: Silanfanna: Sofane yεngeso degemana.

A tan nan faxan tima,
a mən yi marakisin ti.

¹⁹ A i rakise nən tərən ma
dɔxɔɲa ma sennin,
a i ratanga fe ɲaxin ma
dɔxɔɲa ma solofere.

²⁰ A i rakisima nən
faxan ma fitina kaməni,
a i rakisi silanfanna ma yengəni.

²¹ A i ratangama nən fala ɲaxin ma,
i mi gaxuma halagin waxatini.

²² Halagin nun fitina kamən bɔtɛ mi luma i xa,
i mi gaxuma burunna subene yɛɛ ra.

²³ Gəme mi taranma i ya xɛɛn ma,
hali burunna subene,
yengɛ mi luma ɛ nun ne tagi.

²⁴ Bɔɲɛ xunbenla luma nən i konni.

I na i ya xuruseene xun mato a ra,
i a lima nən sese mi dasaxi.

²⁵ I ya diine wuyama ayi nən,
i yixɛtəne yigboma ayi nən alo sɛxɛna.

²⁶ I faxama foriyaan nin,
alo murutuna a xaba waxatini.”

²⁷ “Nxo fe xɔnfenna xun soon nan na ra.
I tuli mati na ra, i xaxili sɔɔ.”

6

Yubaa yabina Elifasi xa

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,

² “N yi wama nən
n ma sunun yatən xa kolon,
n ma tərən yi sa sikeela kanke ra.

³ A yi binyama ayi nən
dangu baan ɲemənsinna ra.
Nanara, n ma falan bata radangu ayi.

⁴ Nɔndin na a ra,
Ala Sənbɛ Kanna bata n sɔxɔn
a xalimakunle ra,

e xɔlən yi so n niini,
n bata gaxu gbalone yɛɛ ra
Ala naxanye rafama n xili ma.

⁵ Burunna sofanla luyɛ wugɛ sɛxɛ sabatixini ba?
Ningen wugɛ sɛxɛ xɔnla ma sɛxɛni ba?

⁶ Donseen naxan mi ɲaxun,
na donɲɛ ba xa fɔxɔ mi a yi?
Silon xinden ɲaxun muxun dɛ ba?

⁷ N mi yi waxi
n yiin din feni na donseene ra.
N ma tərən bata findi donseen na n xa
naxan mi ɲaxun!”

8 “N waxi nɛn
 n ma maxɔdinna xa yabi,
 Ala yi n waxɔn feen liga n xa.
 9 A xa Ala kenɛn, a yi n faxa.
 A xa a yiini bandun, a yi n naɲan.
 10 Nayi, n bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma nɛn,
 n sɛwa n ma tɔɔɲantareni,
 bayo n mi n mɛma Ala sariɲanxina falane ra.
 11 N sɛnbɛn bata ɲan,
 n yi yigitɛgɛ.
 N naɲanna findima nanse ra,
 n to luma n nii ra?
 12 N sɛnbɛn luxi nɛn
 alo gɛmɛ xɔdɛxɛn ba?
 N fati bɛndɛn findixi sulan nan na ba?
 13 N mali se yo mi fa n yii,
 hali a xuridina, a mi fa n yii.”

14 “Muxun naxan yigitɛgɛni
 na lan a hinanna sɔtɔ a xɔyine ra,
 hali a na a mɛ Ala Sɛnbɛ Kanna yɛɛragaxun na.
 15 Anu, n xɔyine tan bata n yanfa
 alo baa igen na xara tonbonni,
 alo baa wunle na xara.
 16 Xunbeli waxatin naɲanni,
 e findima nɛn fufaan na,
 e rafe ige xunbenla nun ige dundun na.
 17 Soge furen na, e xɔri,
 sogen na te, e xara xulɛn.
 18 Yulane kiraan beɲinma
 siga na ige fendeni,
 e siga tonbonni, e faxa.
 19 Tema kaa yulane igen fenma,
 Saba kaa sigatiine tan
 ne laxi a ra a igen na yi.
 20 Koni, e yagima nɛn
 bayo e bata e yigi sa na yi,
 e na na li, e sunuma nɛn.
 21 Ɛ luxi nɛn
 alo na igen tonbonni n tan xa.
 Ɛ na n ma tɔɔn to, ɛ gaxuma nɛn.
 22 N bata ɛ maxɔdin kisena nde ma ba?
 N bata ɛ maxɔdin
 a ɛ xa finmase yifuxina nde fi muxuna nde ma n xa ba?
 23 N bata ɛ maxɔdin
 a ɛ xa n ba yaxun yii ba?
 N bata ɛ maxɔdin
 a ɛ xa n xunba n ɲaxankata muxune yii ba?”

24 “Ɛ n xaran, nayi, n xa n dundu.
 N naxan kalaxi, ɛ na fala n xa.
 25 Fala faɲine mi muxun tɔɔma,

koni ε mafalane tɔnɔn nanse ra?

26 Ε waxi n ma falane nan matandi fe yi
alo yigitarena fala fuune.

27 Ε muxu sifan suse masensenna tiye
alogo ε xa kiridin sɔtɔ ε konyin na,
ε yi sa ε xɔyi kendɛn mati konyiyani!”

28 “Iki, ε yeε ra findi n ma,
n wulen fale ε yetagi ba?

29 Ε xεte na falan fɔxɔ ra,
n bata ε mafan,
ε nama findi tinxintarene ra.

Ε mɔn xa xεte, ε miri,
n ma tinxinyaan nan a bunna ra.

30 Tinxintareya falana n dε ba?
N mi nɔε fe ɲaxin kolonje ba?”

7

Yuba yi a tɔrɔna fe fala Ala xa

1 “Adamadina dunuɲa yi gidin xɔdɔxɔ
alo sofa wanla ganli,

a siimayana
alo karahan walikeεn gbeena,

2 alo konyina,
nininna xɔnla naxan ma,
alo walikeεn naxan a saren mamεma.

3 Na kiini, n keεn bata findi fuun na
n ma siimayani,
kɔεne yi rafe sɔxɔlene ra n tan xa.

4 N na n sa, n yi a fala, n naxa,
‘N kelima waxatin mundun yi?’
Kɔεεn mi ɲanma,

n lu n maxete n ma saden ma
han xɔtɔnni.

5 Kunle nun bendena n fatin ma
alo dugina,
setene sɔxɔnma n fatin birin ma,
a kun.

6 N ma siimayaan mafura dangue
dangu geεε sɔxɔnna kinaan na,
a danguma yigitegeni.”

7 “Ala, a xa rabira i ma,
a n ma siimayaan mi buma,
n mi fa herin toma n yeεn na sɔnɔn.

8 Yeεn naxan n matoma,
na mi fa n toma sɔnɔn,
i n fenma nɛn, koni n mi fa na sɔnɔn.

9 Kundaan naxan danguma,
na ɲanma nɛn.
Na kiini, muxun naxan na siga laxira yi,
na mi fa xεtema sɔnɔn.

10 A mi fa xεtεma a banxini sɔnɔn,
a konna mi fa a kolonma sɔnɔn.”

11 “Nanara, n mi fa n dunduma sɔnɔn,
n falan tima nɛn n niin ɲaxankatani.
N nan n mawugama nɛn n niin xɔlɛni.

12 Nanfera i kantani muxun dɔxi n xili ma?
N tan magaxu ba, alo fufana,
hanma ige yi sube xajɛna nde?

13 N na a falama, n naxa,
‘N sadena n masabarima nɛn,
n xiden yi n mali n ma mawugani suxε.’

14 Nayi, i n magaxuma xiyene yi,
i n xibaruma kuisan feene nan ma.

15 A yi rafanɲε n ma nun, n faxa.

Sayaan fisa n xa
benun n xa lu doyenɲε tun.

16 N ma siimayaan bata rajaxu n ma,
n mi waxi a xɔn n xa lu n nii ra habadan.
Nayi, xεtε n fɔxɔ ra,
amasɔtɔ n ma siimayaan mi xunkuya.”

17 “Nanse adamadiin na
alogo i xa feni itoe birin liga a ra,
han i yi i yengi dɔxɔ a xɔn ma iki,

18 han i yi lu fε a xɔn xɔtɔn yɔ xɔtɔn,
i yi lu a fεfεfεε waxatin birin?

19 I xun xanbi soma n yi
waxatin mundun yi?
I a luma waxatin mundun yi
n yi n dεgen nagerun?

20 Hali n bata yulubin liga,
n nɔε nanse ligε i ra,
i tan naxan adamadiine rakɔrɔsima?
Nanfera i n yatεxi se kala daxin na?
N goronna i tan xun ma di?

21 Nanfera i mi n ma matandine mafeluyε,
i n hakεne ba n ma?
Iki, n na n sama nɛn burunburunni,
i n fenma nɛn, n mi fa na.”

8

Bilidadaa fala singena Yuba xa

1 Suxa kaan Bilidada yi falan tongo, a naxa,

2 “Han waxatin mundun yi,
i luyε i fala xuini?

Han waxatin mundun yi,
i fala xuine finde foye ɲaxin na?

3 Alaa sariyan kale ba?

Ala sɛnbe Kanna tinxinna kale ba?

4 I ya diine yulubin liga nɛn a ra,
Ala yi e saran e murutε feene ra.

5 Koni, xa i tan Ala fen,
 xa i Ala senbe Kanna maxandi,
 6 xa i sarɔɔn, xa i fanɔɔ ayi,
 a i malima nen,
 a i raxete i funfuni.
 7 I kii fonna mi yi sese ra,
 i kii nen nen findima nen binye gbeen na.
 8 Nayi, mayixete danguxine maxodin,
 i xaxili doxo e benbane xaxilimayaan xon.
 9 Amasoto, en barixi xoroni,
 en mi sese kolon,
 en ma siimayaan luxi nen
 alo nininna.
 10 Koni, e i xaranma,
 e falan tima i xa e xaxilimayani.”

11 “Gbalan sole daraan xanbi ba?
 Gbalan sabate igen xanbi ba?
 12 Hali a xindena,
 a mi segexi,
 a xare sinma saxon bonne yee ra
 xa a mi igeni.
 13 Na nan ligama muxune birin na
 naxanye jinanma Ala xon.
 Naxanye mi Ala kolon,
 ne yigin janma nen,
 14 e yigin kalama nen
 alo simisamana yalana.
 15 A yigi sama a banxin nin,
 koni a mi sensen,
 a kankanxi a yiiseene ma,
 koni e mi luma.
 16 A luxi nen
 alo wudi xinden soken na,
 naxan a yiine yibandunma nakoon xun ma.
 17 A salenne godoxi
 han e sa so gemeni,
 a sa gemen kuiin li.
 18 Koni, xa a ba a tideni,
 mena boxona a mema a ra nen,
 a naxa, ‘N tan munma i tan to.’
 19 E sewan janma na kii nin
 naxanye jinanma Ala xon,
 gbeteye fan yi mini e funfuni.
 20 A mato,
 Ala mi sontaren nawolima ayi,
 a mi fe jaxi rabane senbe soma.
 21 Ala i ragelema nen,
 a yi sewan sa i yi.
 22 I yaxune yagima nen,
 jaxudene yi jan.”

9

Yubaa yabina

- 1 Yuba yi a yabi, a naxa,
 2 “Nɔ̄ndin na a ra,
 n na a kolon a na kii nin,
 anu adamadiin nɔ̄e tinxiŋɲe ayi di
 Ala yeɛ ra yi?
 3 Xa muxuna nde waxi Ala matandi feni,
 hali Ala a maxɔ̄din sanɲa ma wuli keden,
 a mi a yabe hali keden pe.
 4 Fekolonna nun senben birin a tan nan xa.
 Nde nɔ̄e Ala mande,
 na feen mi saran a ra?
 5 A geyane bama e funfuni,
 a mi e rasogin,
 a yi e raxuya ayi a xɔ̄loni.
 6 A bɔ̄xɔ̄n naxuruxurunma a dɔ̄xɔ̄deni,
 a yi bɔ̄xɔ̄n bunne raxuruxurun.
 7 A na falan ti sogen xa,
 sogen mi tema,
 a yi sarene ratagan dege.
 8 A tan nan keden koren daxi,
 a sigan ti fɔ̄xɔ̄ igen mɔ̄rɔ̄nne fari.*
 9 A bata Kanko Gbee sare kurun
 nun Donso sare kurun
 nun Dii Temɛ Solofere sare kurun
 nun yiifari fɔ̄xɔ̄n sarene da.†
 10 A fe gbeene ligama
 muxun mi naxan famunɲe,
 a kabanako feene liga
 naxanye mi nɔ̄e yate.
 11 A danguma n deɔ̄n ma,
 n mi a toma.
 A lɔ̄ma ayi, n mi a yigbema.
 12 A naxan xasunxi fangani,
 nde nɔ̄e na be a yii?
 Nde suse a maxɔ̄dinɲe,
 fa fala, ‘I nanse ligama?’
 13 Ala mi xetema a xɔ̄lon fɔ̄xɔ̄ ra,
 hali ige yi ninginangan Raxabi
 nun a walikene xinbi sinxi Ala bun ma.”
 14 “Nayi, n tan nɔ̄e a yabe nanse ra?
 N falan mundun tiye a yetagi?
 15 Hali n tinxiŋ, n mi a yabe,
 n na n makiti muxun nan mafanma.
 16 Hali n na a xili, a yi a ratin,
 n mi le a ra xa a tuli matiyɛ n xuiin na.
 17 Amasɔ̄ɔ̄ a bata n halagi foye ɲaxin na,

* 9:8: Igen mɔ̄rɔ̄nne: alo foyen na so igeni. † 9:9: Men kaane yi sare kurune yatexi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

a yi n ma fure deene rawuya ayi,
bun mi naxan ma.

¹⁸ A mi tinma n yi yengi a fajin na,
koni a n nalugoma xalen nan na.

¹⁹ Nde senbe gbo dangu birin na,
xa a tan mi a ra?

Nde n xilima kiti sadeni,
xa a tan mi a ra?

²⁰ Hali n yi tinxin,

a n yalagima nen n ma falane xon.

Hali sontaren nan yi n na,
a yi n yite sonmaan na.

²¹ Sontaren nan n na,
koni n mi fa n yete yatexi,
n bata n me n niin na,

²² a birin keden,
nanara n na a falama fa fala
a Ala sontaren naxorima nen
alo muxu jaxina.

²³ Xa gbalon fa, a faxan ti sa,
Ala sontarene taro yaan magelema nen.

²⁴ A dunu ja sama muxu jaxine sagoni,
a yi kitisane yene raxi.

Xa a tan mi a ra,
nde fa a lige?"

²⁵ "N ma siimayaan mafura dangue
dangu gilaan na,
n ma loxone e gima,
n mi herin toma,

²⁶ e mafura alo kunki gbala daxina igeni,
alo singbinna naxan sinma suben ma.

²⁷ Xa n na a fala, n naxa,
'N xa jinan n ma mawugan xon,
n yi n ma sunun lu na, n yi n sobe so,'

²⁸ n gaxuma nen n ma taron birin yee ra,
bayo n na a kolon

a i mi n yate sontaren na,
²⁹ n kolonma tinxintaren nan na i yee ra yi.

Nanfera n na n yete xadanma fuuni?

³⁰ Xa n na n maxa safunna ra,
xa n na n yiine raxa libin na,

³¹ i n nasinma nen loxon xofe ra,
n yi rapaxu n ma dugine yeteen ma.

³² Muxu mi a tan na alo n tan,
n mi nae a yabe,
hanma nxu siga kiti sadeni.

³³ Tagi yiton muxu mi nxu tagi,
naxan nae a yiin se nxu firinna birin ma[†]

³⁴ naxan a dunganna be n fari,

[†] 9:33: Tagi yiton muxuna fe mon sebexi Yuba 16.19-21 nun Yuba 19.25 kui.

alogo a nɔɔn nama fa n magaxu.
 35 Nayi, n yi falan tima nɛn,
 n mi gaxu a yɛɛ ra.
 Koni n bata a kolon a n kedenna na a ra.”

10

Yuba mɔn yi yabin ti

- 1 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
 “N ma siimayaan bata rajaxu n ma,
 n mi fa n ma mawugane danma sɔnɔn,
 n na n ma sɔxɔlɛn falama nɛn.
 2 N na a falama nɛn Ala xa, n naxa:
 I nama n yalagi,
 a yita n na nanfera i xɔlɔxi n ma.
 3 Naxankatan findɛ fe fajin na i tan xa ba?
 I yɛɛ wali xɔnna rawolɛ ayi ba?
 I yi muxu jaxine feene rasabati?
 4 I toon tima i muxu yɛene nan na ba,
 i toon tima nɛn alo adamadiine ba?
 5 I ya siimayaan luxi nɛn
 alo adamadiine gbeen ba?
 I ya lɔxɔne luxi nɛn
 alo muxune gbeen ba?
 6 Nanfera i yi n hakɛne fenma,
 i yi n yulubine xɔnfen?
 7 Anu, i a kolon a muxu jaxi mi n na,
 muxu yo mɔn mi nɔɛ n nakise i yii.
- 8 I tan nan n daxi,
 i yiine yi n nafala,
 koni iki, i waxi n naxɔri feni.
 9 N ma fe xa rabira i ma,
 a i n nafalaxi nɛn
 alo bɛndɛ yi sena,
 i mɔn waxi n naxɛɛ feen nin bɛndɛni ba?
 10 I n nafala nɛn nga fatini,
 alo nɔnɔn naxan findin fɛnɛn na.
 11 I yi fati bɛndɛn nun fati kidin sa n ma,
 i yi n nafala xɔnne nun fasane ra.
 12 I mɔn yi siimayaan fi n ma,
 i hinan n na,
 i yi n niin nakantan.
- 13 Koni, i yi wundo feni ito luxunxi i bɔjɛni,
 n na i ya miriyani ito kolon,
 14 fa fala xa n yulubin liga,
 i nɔɛ n toɛ nɛn,
 i mɔn mi dijɛ n hakɛn ma.
 15 Xa muxu jaxin nan n na nun,
 gbalona n xa!
 Hali n tinxin,

n mi nɔɛ n xunna rakeɛ,
 n tan naxan nafexi yagin nun tɔrɔn na.
 16 Xa n nan n xunna rakelɪ,
 i n kedima nɛn alo yatana,
 i mɔn yi i ya kabanako feene ragodo n xili ma han!
 17 I mɔn i ya gbalone rakelima n xili ma,
 i ya xɔlɔn xun masama n xili ma,
 i ya ganle biraxi e bode fɔxɔ ra
 n yɛngɛ xinla ma.”

18 “Nanfera i naminixi nga kuini?
 Hali n yi faxa nun, muxu yo mi n to,
 19 n lu alo n mi da,
 n ba nga kuini,
 n sa maluxun gaburun na.
 20 N ma lɔxɔne mi fa wuya sɔnɔn,
 nayi, a lu, n xa sɛwa ndedi,
 21 benun n xa siga yamanani
 xɛtɛ mi dɛnaxan yi,
 dɛnaxan nafexi dimin nun sayaan nininna ra,
 22 yamana yifɔrɛna alo dimina,
 sayaan nininna nun kalan dɛnaxan yi,
 kɛnɛna luxɪ dɛnaxan yi alo dimina.”

11

Sofara yi falan ti Yuba xa

1 Nama kaan Sofara yi falan tongo, a naxa,
 2 “Fala wuyaxini itoe yabi mi na ba?
 Falan nan tun yoon fima muxun ma ba?
 3 Muxune dundɛ i ya fala naxine bun ma ba?
 I magelen tiyɛ ba, muxɛ mi i rayagi?
 4 I a falama, i naxa,
 ‘N ma fekolonna sarijan,
 fɛ yo mi n na Ala yetagi.’
 5 Koni, xa Ala yi waxi falan ti feni nun,
 xa a yi a dɛni biyɛ a falan ti i xa nun,
 6 xa a yi a fekolonna wundone fala i xa,
 naxanye fan xaxinla xa,
 nayi, i yi a kolonma nɛn
 a Ala mi i hakɛne birin saranxi i ra.”
 7 “I nɔɛ Ala miriyane kolonɲɛ?
 I nɔɛ Ala sɛnbɛ Kanna sɛnbɛn danna kolonɲɛ?
 8 A mate dangu kore xɔnna ra.
 I nanse ligɛ? A tilin laxira xa.
 I nanse famuma?
 9 A kuya dangu bɔxɔn na,
 a gbo dangu fɔxɔ ige baan na.
 10 Xa Ala fa muxune suxɛ,
 xa a e xili kiti sadeni,
 nde nɔɛ a matandɛ?”

- 11 Amasətə, Ala fuyantenne kolon,
a na haken to,
a mi a yeen naxiyε a ma.
- 12 Koni, kəmən mi nεe finde xaxilimaan na,
alo sofali xuruxin to mi bare burunna ra.”
- 13 “I bəjen nafindi Ala ma,
i yiin ti a tan xa,
14 i mε i hake ne ra,
i nama tin tinxintareyaan yi so i konni.
- 15 Nayi, fe mi luma i ra,
i xunna kenla sətəma nen,
i findi muxu kendən na,
i mi fa gaxuma sese ra.
- 16 I jinanma nen i ya səxələne ra,
i jinanma nen e xən
alo igen naxan danguma xude wunla ra.
- 17 I ya siimayaan makenenma nen
alo yanyi tagina,
a dimin yi lu alo xətənna.
- 18 I lannayaan sətəma nen,
bayo i yigin sətəma nen,
Ala i rakantanma nen
i lu bəje xunbenli.
- 19 Muxu yo mi fa i raxulunje i ya xixənli,
muxu wuyaxi fama nen i xandideni.
- 20 Koni, yaxudene yeen danxuma nen,
e yigin kalama nen,
e yengi fa tixi sayaan nan na.”

12

Yuba yi Sofara yabi

- 1 Yuba yi a yabi, a naxa,
2 “Nəndin na a ra,
muxuyaana kolonna birin ε yi,
fekolonna janma nen ε faxa xanbini.
- 3 Koni, xaxilimayana nde n fan yi,
alo ε tan, ε mi dangu n na,
nayi nde mi nεe feni itoe birin kolonje?
- 4 N bata findi magele seen na n xəyine xa,
n tan naxan yi Ala maxandima, a yi n yabi.
Muxu tinxinxi kamalixin bata findi magele seen na.
- 5 E tan, muxu herixine tərə muxune rajaxuxi,
na luxi nen alo muxun na salaxun,
ε mən yi a radinje ayi.
- 6 Bəje xunbenla mafu tiine konne yi,
naxanye Ala rafenma, ne makantanni,
e e yete senben nan yatəxi e gbee ala ra.”
- 7 “Koni, subene maxədin,
e i xaranje nen.

Xoline maxədin kore xənnə ma,
e a falə i xa nən.

⁸ Falan ti bəxən na, a i xaranjə nən,
yexene baani, e a falə i xa nən.

⁹ Ne birin ye, nde mi a kolon fa fala
naxan birin daxi,
a Alatala wanla nan na a ra?

¹⁰ Dali seene birin niine a tan nan yii,
e nun yengin naxan muxune birin yi.

¹¹ Tunla falane tagi rabaan kolon,
alo deen donseen jaxunna kolonma kii naxan yi.

¹² Fekolonna fama foriyaan nan xən,
xaxilimayaan fama simaya xunkuyen nan xən.”

¹³ “Koni Ala nan gbee fekolonna nun senben na.
Maxadin nun xaxilimayana a tan nan yii.

¹⁴ Ala na naxan kala,
muxu yo mi na yitəjə,
a na naxan sa kason na,
muxu yo mi na xəɔye.

¹⁵ Xa a mi tin tulen xa fa,
furun yi ti,
koni a na tulen bejin,
bəxən yi kala.

¹⁶ Senben nun kolonna a tan nan yi,
yanfantenne nun muxu yanfaxine birin a tan nan bun.

¹⁷ A tan nan a ligama
yamaan kawandi muxune yi sigan ti
e san yigenla ra,
a yi kitisane findi daxune ra.

¹⁸ A tan nan mangane senben bama e ra,
a yi kasorasa dugin nagodo e ma.

¹⁹ A tan nan saraxaraline fan nasigama
e san yigenla ra,
a yi nɔya kendene kala.

²⁰ A tan nan falan bama fala tiine yi,
a yi xaxilimayaan ba fonne yi.

²¹ A tan nan tərən nafama kuntigine ma,
a yi senbemane senben kala.

²² A tan nan dimi yi feene raminin kenenni,
naxanye yi laxira yi, a yi ne makenen.

²³ A tan nan siyane rawuyama ayi,
a yi e raxəri.

A siyane ragbo ayi,
a yi e raxuya ayi.

²⁴ A xaxinla ba yamaan kuntigine ma,
a yi e rabejin tonbonni kira mi denaxan yi.

²⁵ E lu dimini kenen mi denaxan yi,
a yi e xun magi e ra alo dəl minna.”

13

Yuba yi wa falan ti feni Ala xa

¹ Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
 “A mato, n yɛɛn bata na birin to,
 n tunla bata na birin mɛ,
 n yi a famu.

² Ɛ naxan kolon,
 n fan na kolon,
 ɛ mi dangu n na.

³ Koni, n tan waxi
 falan ti feni Ala ƛɛnɛ Kanna nan xa,
 n waxi n xa n mawuga Ala xa.

⁴ Koni ɛ tan wulen nan tun sama nɔndin ye ma,
 ɛ birin findixi dandan ti fuyanne nan na.

⁵ Xa ɛ yi ɛ dundɛ nun,
 na yi findɛ ɛ fekolonna ra nɛn.

⁶ Ɛ n ma mawugan name,
 ɛ tuli mati n ma mawuga xuiin na.

⁷ Ala makoon luyɛ ɛ tinxintareyaan ma ba,
 ɛ wulene fala Ala mali feen na?

⁸ Ɛ waxi ɛ sa feni Ala nan fari n xili ma ba?
 Ɛ Ala nan xun mafalama ba?

⁹ A na ɛ miriyane yate,
 na fanɲɛ ɛ ra ba?
 Ɛ nɔɛ a yanfɛ ba alo muxuna?

¹⁰ Nɔndin naxan na,
 ɛ na kitin sa yɛtagin ma hali wundoni,
 Ala falan tima nɛn ɛ xili ma.

¹¹ Ɛ mi gaxuma a binyen yɛɛ ra ba?
 A magaxun mi ɛ suxe ba?

¹² Ɛ sandane luxi nɛn
 alo xubena,
 ɛ xun mafala falane kalama nɛn
 alo bɛndɛna.”

¹³ “Ɛ dundu, ɛ n lu!
 N xa falan ti
 hali sese n sɔɔ.

¹⁴ Nanfera n nan n fati bɛndɛn xinɲɛ n ɲinne ra,
 nanfera n tinɲɛ sayaan ma?

¹⁵ Xa Ala wa, a xa n faxa,
 n yengi mi fa sese ma
 koni n waxi n sigati kiin xɔnba feni
 a tan nan yɛtagi.

¹⁶ Na yɛtɛɛn findima n ma kisin nan na,
 bayo Ala kolontare yo mi tima a yɛtagi.

¹⁷ Ɛ tuli mati n ma falan na a fanin na,
 n ma fe ye xaranna xa so ɛ tunla ma.

¹⁸ N bata n xun mafala feni tɔn,
 n na a kolon a nɔndina n tan nan xa.

¹⁹ Nde waxi n xun maxidi feni?

Nayi, xa ɲɔndi mi n xa,
n tinxi n yi n dundu, n faxa.”

²⁰ “N ma Ala,
fe firin gbansan masiga n na,
nayi, n mi luxunɲɛ i ma:

²¹ I ya xɔlɔn masiga n na,
i ya magaxun nama fa n suxu sɔnɔn.

²² Na xanbi ra, falan ti n xa,
n ni i yabe,
hanma n yi falan ti, i yi n yabi.

²³ Yoli n hakeɛne nun n yulubine yatɛn na?
N ma murute feene nun n ma yulubine yita n na.

²⁴ Nanfera i yeɛtagin luxunma n ma,
i yi n yatɛ i yaxun na?

²⁵ I n tan nan magaxuma ba,
n tan naxan luxi
alo ɲɔxɔndena foyen sigan naxan na?

I n tan nan sagatanma ba,
n tan naxan luxi
alo malo dagi xarena?

²⁶ I fe xɔlɛne seɛɛma n xili ma,
i n ma dii ɲɔɛyaan hakeɛn goronna dɔxɔ n xun ma.

²⁷ I n sanne sama kutun na,
i yeɛn tixi n sigati kiin birin na,
hali n san funfune,
i e birin nakɔɔsima.

²⁸ Koni, adamadiine kunma
alo wudi kalaxi,
alo xiine dugin kala kii naxan yi.”

14

Yuba mɔn yi yabin ti

¹ Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“Adamadiin minixi ɲaxanla nin,
a siimayaan mi xunkuya,
a rafexi lanbaranna nan na,

² a luxi nɛn
alo wudi fugen naxan minima,
a xara, alo nininna, a mi buma.

³ N ma Ala,
i yeɛn tima n tan nan na ba
naxan luxi alo adamadiin bodene?
I kitin nasoma en tan nan tagi ba?

⁴ Nde nɔɛ se sariɲanxin be se haramuxini?
Muxu yo.

⁵ I bata muxuna siimayaan danna ragidi,
i yi a siimayaan kikene yatɛ,
a mi dangue naxanye ra
i naxanye saxi.

⁶ Nanara, i yeɛn ba muxun na,
a xa a matabu,

alogo a xa a waxatin naɗan boɗe xunbenli
alo walikeɛn yanyin naɗanma kii naxan yi.”

7 “Yigin wudin tan ma,
bayo a na sege, a maɗn yi mini,
a boɗɗon mi ɗanma,

8 hali a salenna fori boɗɗoni,
a xun dungin yi faxa boɗɗoni,

9 igen neɛn fa sa a ma tun,
a maɗn bata a mabun,
a yi a ɗingine ramini
alo a yi kii naxan yi a foɗoni.

10 Koni, xa muxun faxa,
a senben bata ɗan.
Muxun na faxa, a sigan minen?

11 Igen ɗanma nen baani,
xudene yi xara.

12 Muxun na faxa,
a ɗanma na kii nin,
a mi fa kelima soɗon,
fanni kore xonna na,
a mi xulunma,
a mi kelima a xixonli.”

13 “Xa i yi tinɗe n luxunɗe laxira yi nun,
n yi lu na han i ya xolon yi ɗan!
I maɗn yi waxatin nagidi n ma,
n ma fe rabirama i ma waxatin naxan yi.

14 Koni muxun naxan bata faxa,
na maɗn keɗe ba?
N diɗama nen n ma wali waxatin bun,
han i fa n naxulunma waxatin naxan yi.

15 Nayi, n ni i yabe, i na n xili,
i na wa n to feni,
i tan naxan n daxi.

16 Anu iki, i n sigati kiin birin yatexi.
Koni na waxatini,
i mi fa n yulubine yatema,

17 i n ma murute feene luxunma nen benbenla kui,
i yi n hakeɛne mafelu.”

18 “Koni, hali geyane,
nde luma be e ra waxatin birin
han e xuya ayi,
hali fanyene,
e bama e funfuni a xunxuri yeɛn ma,

19 igen luma nde be gemene ra,
baa walaxine yi boɗɗon tongo,
i fan adamadiine yigin kalama na kii nin.

20 I muxune yengema habadan,
e yi faxa,
i yi e yetagin masara, i yi e kedi.

21 Xa binyena e diine ma,
 e mi na kolon.
 Xa e rayarabi, e mi na yigbema.
 22 A tan nan tun a tɔrɔn kolon,
 a sunuxi a yete nan tun ma fe ra.”

15

Elifasi a falan firindena: Ala jaxudene saranma nen e kewanle ra

1 Teman kaana Elifasi mɔn yi falan tongo, a naxa,
 2 “Fekolonna lan a yi yabin ti
 naxan tɔnɔ mi na ba,
 naxan findixi fala fuun na?
 3 I lan i yi i xun mafala fala buntarene ra ba,
 naxanye tɔnɔ mi na?
 4 I Ala yεragaxun kalama muxune yi,
 i e Ala maxandi feene xunna kalama.
 5 I i hakene nan ma fe falama.
 Fala jaxine nan i de.
 6 N tan mi a ra,
 i fala xuiin nan i yalagixi.
 I deen nan i seren na.

7 I singe nan barixi adamadiine birin yee ra ba?
 I singe nan daxi benun geyane xa da ba?
 8 I Ala wundo falane rame nen ba?
 I tan nan keden fe kolon ba?
 9 I nanse kolon,
 nxu mi naxan kolon?
 I nanse famuma,
 nxu mi naxan famuma?
 10 Xun sexe fixe ne na,
 fonne nxu ye,
 naxanye fori i fafe xa.
 11 Ala i ralimaniyama falan naxanye ra,
 i makoon mi ne ma ba,
 nxu fala faɲin naxanye tima?
 12 Nanfera i bɔɲen tema?
 Nanfera i yeen xun sinma,
 13 i niin nafɔrɔ Ala xili ma,
 i na fala sifane ti?

14 Nanse adamadiin na,
 a yi a yete yate sariɲanden na?
 Naxan minixi jaxanli,
 na finde tinxinden na ba?
 15 Hali a malekane,
 Ala mi lannayaan saxi ne yi.
 Hali kore xonna,
 a mi sariɲan a yee ra yi.
 16 A xa lannayaan sa muxun tan yi di nayi,
 naxan jaxu, naxan yanfan tima,
 tinxintareyaan nafan naxan ma

alo igen min daxina?”

17 “N xa a yeɓa i xa, i tuli mati.

N xa a yeɓa n naxan toxi,

18 fekolonne naxan falaxi,

e nun e benbane,

naxanye mi sese luxunxi e ma,

19 Ala yamanan so naxanye gbansan yii,

xɔŋe yo munma yi so naxanye ye.”

20 “Naxuden luma kɔntɔfinla niŋ a siimayaan birin yi,
naxankata tiina waxatin yatɛxin na a ra.

21 A wurundun xui magaxuxine mɛma,

bɔŋe xunbeli waxatini,

halagin yi fa a tan ma.

22 A mi laxi a mini feen na sɔnɔn dimini,

a faxama yeŋgeŋ nin.

23 A donseen fenma,

koni a sɔte minɛn?

A kolon a faxan lɔxɔna a mamɛma.

24 Kɔntɔfli feene nun kuisan feene a magaxuma nɛn,

e wuyaxi yi fa a xili ma

alo mangana ganla nan sigan yeŋgeŋi.

25 Ne feene birin a sɔtɔma nɛn

bayo a bata susu Ala ra,

a murute Ala Senbe Kanna xili ma.

26 A keli nɛn Ala xili ma a tengbesenyani,

a ye masansan wure lefa gbeen tixi a yeɛ ma.

27 A yeɛtagin tuyanxi,

a gbingin gbo,

28 koni a luma nɛn taa rabeŋinxine yi,

banxi kui genle yi,

naxanye kalamato a ra.

29 Na kanna mi fa heŋin sɔtɔma,

a nafunla mi sabatima,

a fɔxɔn mi fa luma bɔxɔn fari sɔnɔn.

30 A mi tangama sayaan ma,

a luma nɛn

alo teɛn wudi dungin naxan ganma,

Ala de foyen yi a xali wulani.”

31 “A yigin saxi fuyanten feene nin,

koni a yeɛte nan yanfanma,

bayo fuyantenyaaŋ nan findima a saranna ra.

32 Na kamalima nɛn benun a xa faxa,

alo wudin naxan mi fa a maŋingima.

33 A luxi nɛn alo manpa binla*

naxan a bogine rayolonma e mɔn xinde,

hanma alo oliwi binla

naxan fugeye yolonma a ra.”

* 15:33: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

34 “Na ligama nen
 bayo dii mi barima Ala kolontarene denbayane yi,
 yanfan banxin naxanye kui,
 ne findima teen balon nan na.
 35 Səxələ feene e yi,
 na yi findi fe jaxine ra,
 e yanfani tən e bəjəni.”

16

Yubaa yabina: Sereyana nde n xa kore xonna ma

- 1 Yuba yi a yabi, a naxa,
 2 “N bata fala sifani ito me dəxə wuyaxi,
 ε birin findixi madendən ti jaxine nan na.
 3 Danna fuyanten falani itoe ma ba?
 Nanse ε tərəma ε to n yabima na kiini?
 4 N fan yi nəε falan tiyε nen alo ε tan,
 xa ε tan nan yi n tan na nun.
 Nayi, n yi falane tima nen ε xili ma nun,
 n yi n xunni maxa ε magele xinla ma,
 5 n yi ε senbε soma nen n ma falane ra,
 n yi ε madendən ε tərəni n ma fala fajine xən.”
- 6 “Koni, n ma falane mi nəε n tan madendənɲε n ma tərəni.
 Xa n na n dundu,
 na fan mi se bε n ma tərən na.
 7 Iki, Ala bata n senben jan yati!
 A bata n ma denbayaan birin halagi.
 8 A bata n fatin mafasa,
 na yi findi sereyaan na n xili ma.
 A to n naxəsixi,
 na yi findi n magi xunna ra.
 9 Ala n yibəma a xələni,
 a n yenge,
 a jinne raxinma n xili ma,
 n yenge faan yi a yeε jaxin ti n na.
 10 Muxune e dəni bima n xili ma,
 e n konbi, e n deen bənbə,
 e malan n xili ma.
 11 Ala bata n so tinxintarene yii,
 a bata n so jaxudene yii.
- 12 N yi bəjə xunbenla nin,
 Ala bata fa n kaladeni.
 A bata n suxu n xanbi ra,
 a n nabira bəxəni.
 A bata n lu
 alo xalimakunla sa sətima seen naxan yi,
 13 a xalimakuli wonle bata n nabilin.
 Ala n səxənma n gbingini,
 a mi kininkininma,
 a n bəjəen sa bəxəni.

14 A fama n xili ma alo sofana,
a n ɲaxankata, a lu n maxɔɛ.”

15 “N bata kasa benbeli dugin nagodo n ma sununi,
n mi naxan bama,
n lu xun sinxi burunburunni.

16 Wugan bata n yɛɛn gbeeli,
sayaan singanxi n yɛtagi.

17 Anu, n mi fe ɲaxi yo ligaxi,
n ma Ala maxandin yi sariɲan.”

18 “I tan Bɔxɔna, n faxamatɔɔn ni i ra,
i nama n wunla ye maluxun.
N wuga xuiin xa me han habadan.

19 Iki yɛɛni, serena nde n xa kore,
naxan seren bama n xa mɛnni.*

20 N xɔyine n magelema,
koni n yɛɛn tixi Ala nan na n ma wugani.

21 Na kanna Ala solonama muxun xa,
alo adamadina a xɔyin xun mafalama kii naxan yi.

22 Koni, n ma siimayaan bata a danna li,
n sigama nen kiraan xɔn,
xɛɛ mi deɲaxan yi.”

17

Yuba yigin yi kala

1 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“N yengin dasama,
n ma siimayaan yi ɲan,
gaburun dɔxi n yɛɛ ra.

2 Magele tiine n nabilinni yati,
e fa fuma n ma, n mi nɔɛ xiye.”

3 “Ala, i bata tolimaan naxan maxɔdin n ma,
i yɛɛɛn xa na so n yii.

Xa i tan mi a ra,
nde gbɛɛ n ma donla goronna tongɛ?

4 Bayo i bata xaxinla birin ba n xɔyine yi,
na ma, i nama tin e xa nɔɔn sɔɔ.

5 E luxi nen
alo muxun naxan yanfan soma a xɔyine xili ma,
na yi findi tɔɔn na a diine xa.”

6 “Muxune n magelema e sigine yi,
e degen namini n yɛtagi.

7 N yɛɛne bata yidimi sununi,
n fati bendɛn bata yelefu ayi alo a nininna.

8 Muxu fajine na n to,
n kiin yi e ratɛɛna,
sɔntarene xɔlɔma n ma,

* 16:19: Na serena fe mɔn sebexi Yuba 19.25 nun Yuba 9.33 kui.

e yi n yatε Ala kolontaren na.

⁹ Koni, tinxin muxune xa lu e kiraan xɔn,
naxanye sarijan, ne senben sɔtɔma nɛn.

¹⁰ Koni ε tan, ε xeεε, ε mɔn xa fa.
N mi fekolon toma ε ye.

¹¹ N ma siimayaan bata jan,
n ma wanle bata kala,
n waxɔn feene bata kala.

¹² N xɔyine a falama, e naxa,
a kɛεεn findima nɛn a yanyin na,
fitirin na so, e fala a subaxan na a ra.

¹³ N xa n yigi sa laxira yi tun ba,
n na n sama dimini dɛnaxan yi?

¹⁴ N falan tima nɛn n gaburun xa
alo a tan nan n fafe ra.
N falan ti kunle xa
alo e tan nan nga nun n magilɛn na.

¹⁵ Nayi, n yigin minɛn?

Nde n yigin toε?

¹⁶ Yigin laxira yi ba,
nxu birin na siga nxu sa nxu sa burunburunni?"

18

Bilidadaa falan firindena: Fe naxi rabane saranna

¹ Suxa kaan Bilidada mɔn yi falan ti, a naxa,

² "I falan danma waxatin mundun yi?
Xaxili fen, na xanbi ra, en falan tiye.

³ Nanfera i nxu yatεxi xuruseene ra?
Nanfera i nxu mirixi xaxilitarene ra?

⁴ Yuba, i tan nan i yeεε maxɔlɔxi i ya xɔlɔni.
I laxi a ra a muxune dunuɲa rabɛɲinma
i tan ma fe ra ba?

Fanyen xa keli a dɔxɔdeni i ya fe ra ba?"

⁵ "Naxudena tεε dεgɛn tuma nɛn,
a tanden yalanna yi jan.

⁶ Kεnɛnna yi findi dimin na a konni,
a lɛnpun yi tu a xun ma."

⁷ "A madiganma nɛn a sigatiin senbeni,
a feene a rabirama nɛn.

⁸ A sanne suxuma nɛn yalaan na,
a sin yinla ra.

⁹ A suxuma a san tinban nan ma,
gbatun yi a suxu.

¹⁰ Lutin natixi a yeεε ra bɔxɔn nin,
wosona a kiraan xɔn.

¹¹ Gaxun luma ayi nɛn yiren birin yi,
a bira a san funfun fɔxɔ ra."

- 12 “A tan naxan senbe yi gbo,
a senben bata jan,
gbalon bata maso a ra.
- 13 Furen bata a fati kidin kala,
saya furen bata a salen seene kun a ma.
- 14 Sayaan bata a suxu a konni,
a yigi saxi denaxan yi,
a yi a xali manga magaxuxin fema.
- 15 Muxu gbeɛ nɔɛ dɔxɛ nen a konni sɔnɔn,
a gbee mi fa a ra,
seri fujin bata sa a konna birin ma.*
- 16 A bata lu
alo wudin salenne na xara a bun,
a deene yi xara a ma.”
- 17 “A funfun birin bata jan bɔxɔn fari,
a xinla mi fa falama kiraan xɔn sɔnɔn.
- 18 A bata radin dimini keli kenenna ma,
a yi jan dunuja yi.
- 19 Dii yo mi a yii,
mayixete yo mi a xanbi ra,
muxu yo mi fa a konni sɔnɔn.
- 20 Muxun naxanye sogeteden binni,
ne kabema nen a rananna ma,
muxun naxanye sogegododen binni,
gaxun yi ne suxu.
- 21 Tinxintarena denbayaan luma na kii nin,
Ala kolontaren nan kon na ra.”

19

Yuba yi Bilidada yabi

- 1 Yuba yi a yabi, a naxa,
2 “Ɛ luma n jaxankate
han waxatin mundun yi,
ɛ n sɔxɔle ɛ falane ra?
3 Ɛ bata n konbi
han sanja ma fu,
ɛ mi yage n tɔre sɔnɔn ba?
4 Hali n bata tantan,
n ma tantanna goronna luma n tan nan xun ma.
5 Xa ɛ ɛ yete yite n xili ma,
ɛ yi n mafala n yagi feen na,
6 nayi, ɛ xa a kolon
a Ala nan tɔroni ito ragidixi n ma,
a n mafilin a yalani.
7 Xa n gbelegbele tɔroni ito bun,
n mi yabi sɔtɔma.
N na xinla ti n mali feen na,
kiti kenden mi se.

* 18:15: Na seri fujin sama faxa muxun konna ma nen alogo na xa rasarijan.

8 Ala bata kiraan suxu n yεε ra,
n mi nœ dangue,
a yi dimin naso n ma kiraan xœn.

9 A bata n ma binyen ba n yi,
a yi n ma xunna kenla ba n yi
naxan yi luxi
alo manga komœtina n xa.

10 A bata n kala yiren birin yi,
n naxœrima nœn.
A bata n yigin kala
alo wudin talaxina.

11 A bata xœlo n xili ma han,
a yi n yatε a yaxun na.

12 A yεngesone bata e malan,
e fa n xili ma,
e yi n konna rabilin.”

13 “A bata ngaxakedenne masiga n na,
naxanye n kolon,
ne bata siga ayi pon.

14 N kon kaane bata n nabœjin,
n lanfane yi jinan n xœn.

15 N ma muxune
nun n ma walikε jaxanle birin n yatεxi
alo xœjœna,
n bata findi xœjœn na e yεε ra yi.

16 N na n ma walikœœn xilima,
koni a mi n yabima,
hali n na a mafan.

17 N ma jaxanla mi fa tinjœ n dœœn xirin ma,
n ma fe bata rajaxu n ma denbayaan ma.

18 Hali dii jœœene,
n najaxu e birin ma,
n na keli, e n mafala.

19 N najaxu n xœyi kœndene birin ma,
hali naxanye rafan n ma,
ne bata e xun xanbi so n yii.

20 N bata doyen,
n kidin nun n xœnne nan gbansan fan n ma.

21 N xœyine,
ε kininkinin n ma,
ε kininkinin n ma,
bayo Ala œnben bata n jaxankata!

22 Nanfera ε n sagatanma alo Ala?
Ɛ munma wasa n jaxankatadeni ba?”

23 “N yi waxi a xœn ma nun
n ma falane yi œβε,
e yi sa kœdini,

24 e yi œβε yœxœ lefaan ma wure jœœ ralemunxin na,
e yi kœœnden fanyen ma han habadan!

25 N na a kolon

a n xunbamana a nii ra.

Dɔnxɛn na, a kelima nɛn,

a ti bɔxɔ xɔnna ma.*

26 Hali n fati kidin birin na kun fureni,

n gbindin sa Ala toma nɛn.

27 N na a toma nɛn,

n na a tan nan toma,

gbɛɛ mi a ra.

N kunfaxi na waxatin xɔn!

28 Ɛ a falama, ɛ naxa,

‘En na a sagatanma di?

En fa fɛɛn mundun toma a ra

a yalagi xunna ra?’

29 Anu, ɛ yi lan nɛn,

ɛ gaxu silanfanna yɛɛ ra,

amasɔto Ala ɛ saranma nɛn ɛ naxankatane ra sayaan na.

Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Ala kitin na.”

20

Sofaraa yabin firindena: Naxudene xunna kenla mi buma

1 Nama kaan Sofara mɔn yi a fala, a naxa,

2 “N xaminxi ɛ miriyane fe yi

na nan n karahanma,

n xa yabin ti,

n mi fa nɔɛ diɲɛ.

3 N bata n konbi xuine mɛ,

koni, n yabin tima nɛn xaxilimayani.

4 I mi a kolon ba, waxatin birin,

xabu adamadiine lu bɔxɔn fari,

5 a naxudene xunna kenla mi buma,

a Ala kolontarene sɛwan nɛn mafuren?

6 Hali a te han kore,

hali a xunna sa so kundani,

7 a lɔma ayi nɛn habadan

alo a gbiina.

Naxanye yi a toma,

ne a falama nɛn, e naxa,

‘A minɛn?’

8 A danguma nɛn alo xiyena,

a funfun yi lɔ ayi,

a nɛn nɛn

alo xiyen kɔɛɛn na.

9 Muxun naxan yi a matoma,

na mi fa a matoma sɔnɔn,

hali a dɔxɔden mi fa a toma sɔnɔn.

10 A diine karahanxin yi yiigelitɔne yii raxɛɛɛ,

e tan yɛɛɛn yi a nafunle raxɛɛɛ na muxune ma.

11 Hali a siimayaan to munma yi xunkuya,

a yi sa a gaburun na.”

* 19:25: Na xunbamana fe mɔn sɛbɛxi Yuba 9.33 nun 16.19-21 kui.

12 “Fe ɲaxin ɲaxun a de
 alo sukana,
 a naxan luxunma a lenna bun,
 13 a naxan madunxunma a de,
 a mi waxi naxan xa ɲan,
 14 koni a donseen kunma nen a kui,
 a findi fɔdɔgɔɔn xɔlen na.
 15 A bata nafunle magerun,
 koni a e baxunma nen,
 Ala e raminima nen a kui.
 16 A yi fɔdɔgɔɔn xɔlen nan madunxunma,
 saɲin xɔlen nan a faxama.
 17 Kumin nun nɔnɔn gbo yamanani
 alo baa igena,
 koni a mi fa na toma sɔnɔn.
 18 A tɔnɔn naxan sɔtɔxi,
 a na raxetema nen,
 a mi a donma,
 a mi fa a yulaya seene tɔnɔn sɔtɔma sɔnɔn.
 19 Na birin ligama nen
 bayo a yiigelitɔne ɲaxankata nen,
 a yi e rabɛɲin,
 a yi banxina nde tongo
 a mi naxan tixi.”

20 “A mi yi wasama a kunfani,
 nanara, a nafunla sese mi yi luma.
 21 Muxu yo mi tangama a kunfan ma,
 koni a herin mi buma.
 22 A kɔntɔfilima nen
 hali a herini,
 tɔɔyaan sifan birin yi fa a ma.
 23 A na a kuiin nafe,
 Ala a xɔlɔn nafama nen a xili ma,
 a godoma nen a ma alo tulena,
 a findi a balon na.
 24 Xa a gi wure silanfanna bun,
 xalimakuli sula daxin nan sa a yisɔxɔnma.
 25 A xalimakunla botinma nen a fatini,
 naxan ɲɔɛ bata sa a bɔɲen sɔxɔn,
 koni sayaan magaxuna a suxuma nen.
 26 A nafulu ramaraden nafema
 dimi gbeen nan tun na.
 Tɛɛn yi fa a halagideni
 muxɛ mi naxan nadɛgɛxi,
 muxun naxanye mɔn na lu a konni,
 tɛɛn yi ne fan gan.
 27 Kore xɔnna a hakene raminima nen kenɛnni,
 bɔxɔ xɔnna yi keli a xili ma.
 28 A nafunle yi makuyama a ra nen,
 Ala na a xɔlɔn nagodo a xili ma lɔxɔn naxan yi.
 29 Ala fe ɲaxi rabane ɲaɲanma na kii nin,

Ala na nan findixi a keɛn na.”

21

Yuba yi Sofara yabi: Nanfera ɲaxudene herini?

- ¹ Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
² “Ɛ tuli mati,
 ɛ tuli mati n ma falan na,
 ɛ n nalimaniyama na kiini.
³ Ɛ tin n xa falan ti,
 n na falan ti,
 nayi, ɛ nɔɛ n magele nɛn.
⁴ N na n mawugama adamadiine nan xɔn ba?
 Ɛn-ɛn de! Nanfera nayi,
 ɛ waxi a xɔn a n xa diɲa?
⁵ Ɛ na ɛ miri n ma fe ma,
 ɛ kabɛma nɛn,
 ɛ yi ɛ yiin sa ɛ dɛ ra,
 ɛ yi ɛ dundu.
⁶ Feen naxan birin n sɔtɔxi,
 n na n miri ne ma,
 n kuisanma nɛn,
 n fatin yi xuruxurun n ma.”
- ⁷ “Nanfera ɲaxudene mɔn e nii ra?
 Nanfera e siimayaan buma?
 Nanfera e sɛnbɛn sɔtɔma?
⁸ E yi e yixɛtɛne to sabaɛ e dɛxɔn ma,
 e yi e mamandenne to.
⁹ Feene birin lanxi e yii,
 e mi gaxuma,
 Ala mi e ratɔɔnma.
¹⁰ E turane e ɲinge gilene rawuyama ayi waxatin birin,
 e ɲingene diine barima,
 e mi faxama.
¹¹ E diine e gima na xun xɔn
 alo xuruse diine, e yi e bodon.
¹² E sigin sama kondenna nun tanban xuini,
 xulen xuiin nafaɲ e ma.
¹³ E na e siimayani dangu a faɲin na,
 e siga laxira yi bɔɲɛ xunbenli.”
- ¹⁴ “Anu, e a falama Ala xa,
 e naxa, ‘I masiga nxu ra,
 nxu mi waxi i ya kirane kolon feni.
¹⁵ A lan nxu yi findi Ala sɛnbɛ Kanna konyine ra ba?
 Ala mafanna tɔnɔn findɛ nanse ra nxu xa?”
¹⁶ E laxi a ra a herin kanna e tan nan na,
 koni, e fe yitɔnxine raɲaxu n ma.”
- ¹⁷ “Ɛ bata ɲaxudene lɛnpun to tuyɛ sanɲa ma yoli?
 Ɛ bata e to gbaloni ba?
 Ɛ bata Ala to e ratɔɔnɲɛ a xɔlɔni ba?”

18 E luxi nɛn ba
alo foyen sɛxɛn naxan xalima,
alo wuluwunla xuben naxan yitema?
19 Ɛ a falama, ɛ naxa,
'Ala ɲaxudene hakɛne saranna ramaraxi e diine nan xa.'
Koni, e hakɛne yi lan a xa saran e yɛtɛɛn nan na,
alogo e xa a kolon.
20 A yi lan e yɛtɛɛn yi e halagin to,
e yi Ala sɛnbɛ Kanna xɔlɛn min.
21 A denbayaan bɔtɛ mundun fa a tan xa
a faxa xanbini?
22 Nde nɔɛ Ala xaranɲɛ fe kolonna ma,
a tan naxan malekane makitima?
23 Muxuna nde faxama hɛri gbeen nin,
kɔntɔfili yo mi a ma,
a bɔɲɛn xunbelixi,
24 a tuyanxi,
sɛnbɛn mɔn a ra.
25 Muxu gbɛtɛ bɔɲɛn sunuxin yi faxa,
a mi fe fajɪ yo sɔtɔ hali keden pe.
26 Koni, e firinna birin sama bɛnden nin,
kunle yi e don."

27 "N bata ɛ miriyane kolon ki fajɪ,
ɛ feen naxanye yitɔnxi n xili ma.
28 Ɛ a falama nɛn,
ɛ naxa, 'Muxu gbeeni ito,
a banxin minɛn?
Naxuden konna go?
E mi fa na.'
29 Koni, ɛ mi dangu muxune maxɔdinxi ba?
Ɛ mi laxi e sereyaan na ba?
30 Gbalon na fa,
fe ɲaxi rabane yi kisi,
Alaa xɔlɔn na fa,
a mi sese ligama e tan na.
31 Nde e raxɔlɛ e fe raba kiin ma?
Nde e saren fiyɛ e kɛwanle ra?
32 E na e maluxun,
muxune yi e yengi dɔxɔ e gaburune xɔn,
33 mɛrɛmɛrɛn bɛndɛ yelefuxine yi sa e fari.
Dunuɲa muxune birin birama nɛn e fɔxɔ ra,
gali gbeen yi siga e yɛɛ ra.
34 Nanfera nayi ɛ n masabarima fala fuune ra?
Yanfa falane nan tun ɛ yabine ra."

22

Elifasi a falan saxanden Yuba xa: Hake kanna nan Yuba ra yati!

1 Teman kaana Elifasi mɔn yi falan ti, a naxa,
2 "Adamadiin tɔnɔna Ala ma ba?
Hali xaxilimana,

a tɔnɔn luma a yɛɛ nan tun ma.

³ I na tinxin_{ɲɛ} ayi,
na tɔnɔna Ala sɛnbɛ Kanna nan ma ba?
Xa fɛ mi i sigati kiin na,
na munanfanna a ma ba?

⁴ I mirixi a ma ba
a Ala i ratɔrɔnma nɛn,
a i xali kiti sadeni,
i to gaxuxi a yɛɛ ra?

⁵ I ya fe ɲaxine mi gbo ba?
I hakɛne dan mi na.

⁶ I yi tolimaan tongoma i ngaxakedenne yii fuun nin,
i yi e dugine ba e ma,
i yi e magenla lu.

⁷ I mi yi igen soma muxun yii
min xɔnla naxan ma,
i yi tondi donseen soɛ kamɛtɔn yii.

⁸ Yamanan yi sɛnbɛmaan nan yii,
wasoden nan yi dɔxi yamanani.

⁹ I yi kaɲa gilene raxɛtɛma nɛn e yii genla ra,
i yi kiridine ɲaxankata.

¹⁰ Nanara, i rabilinxi luti ratixine ra,
gaxun yi i suxu xulɛn.

¹¹ Nayi, i mi dimini ito toma ba,
i mi fufani ito toma ba
naxan i rabilinxi?"

¹² "Ala mi kore xɔnna xan ma ba?
Sarene mato kore, e mate pon!

¹³ I a falama, i naxa,
'Ala nanse kolon?
A nɔɛ kitin sɛ kunda dimin xanbi ra ba?

¹⁴ Kundana a yɛɛ ma,
a mi sese toma,
a nɛma kore xɔnna rabilin_{ɲɛ}.'

¹⁵ I mɔn waxi lu feni kira fonni ito xɔn ba,
muxu ɲaxine sigan tima naxan xɔn?

¹⁶ E faxan nɛn
benun e waxatin xa li,
alo fufa gbeen banxi kanken xalima kii naxan yi.

¹⁷ E yi a falama nɛn Ala xa,
e naxa, 'I masiga nxu ra.
Ala sɛnbɛ Kanna nan i tan na,
koni i nɔɛ nanse ligɛ nxu ra?'

¹⁸ Anu, Ala nan e banxine rafe nafunla ra.
Ee! ɲaxudene fe yitɔnxine raɲaxu n ma!

¹⁹ Tinxindene na e to gbaloni, e sɛwa.
Sɔntarene e magelema nɛn, e naxa,

²⁰ 'En yaxune bata raxɔri!
Tɛɛn yi e yiiseene halagi.' "

²¹ "Lanna xa lu ɛ nun Ala tagi,

nayi, i bəɲɛ xunbenla sətɔma nɛn,
i hɛrin sətɔ.

²² Ala i xaranma naxan ma,
i na suxu,
i yi a falane sa i bəɲɛni.

²³ Xa i mən fa Ala sɛnbɛ Kanna ma,
a mən i sɛnbɛ soma nɛn.

I xa tinxintareyaan masiga i konna ra,

²⁴ i xa i ya xɛma faɲin woli ayi bəxɔni,
hanma i sa a bira xude yi gɛmɛne longonna ra.

²⁵ Ala sɛnbɛ Kanna nan xa findi i ya nafunla ra,
alo xɛmaan nun gbeti fixɛ gbeena i xa.

²⁶ Nayi, i sɛwan sətɔma nɛn Ala sɛnbɛ Kanni,
i xunna kenla sətɔ Ala yetagi,

²⁷ i yi a maxandi, a yi i yabi,
i yi i dɛ ti xuine rakamali.

²⁸ Xa i fena nde ragidi,
Ala a rakamalima nɛn i xa,
kɛnɛna luma nɛn i ya kiraan birin xɔn.

²⁹ Ala na muxuna nde rayagi,
i a falama nɛn
a Ala na ligaxi nɛn
bayo wasoden nan na kanna ra,
koni, naxan na a yetɛ magodo,
Ala na rakisima nɛn.

³⁰ Ala nan sɔntarene xunbama,
nanara, xa i sariɲan,
a i xunbama nɛn.”

23

Yubaa yabina Elifasi xa: Yuba mi fa Ala toma

- ¹ Yuba mən yi falan ti, a naxa,
² “N ma mawugan mən findixi murutɛn nan na to,
n yiin saxi n dɛ ra,
koni n wuga xuiin mən minima.
³ Xa n yi a kolon nun Ala dɛnaxan yi,
n yi sigama nɛn han a konni,
⁴ n yi n ma mawugan yita a ra,
n yi n xɔnba fala wuyaxi ti a xa.
⁵ Nayi, n yi a kolonma nɛn
a n yabima falan naxan na,
n yi a famu
a naxan falama n xa.
⁶ A yi keɛ n xili ma a sɛnbɛ gbeeni ba?
ɛn-ɛn de, a yi a tuli matima nɛn n na.
⁷ A yi a kolonma nɛn
a muxu faɲin nan falan tima a xa.
Nayi, n yi tangama nɛn kitin ma habadan.”

⁸ “Koni, n na siga sogeteden binni,
a mi na,

n mi a toma sogegododen binni,

⁹ n na a fen n kɔmɛnna ma,

n mi a toma,

n na xɛtɛ n yiifanna mabinni,

n mi a toma.

¹⁰ Anu, a n ma kiraan kolon.

A na n fɛsɛfɛsɛ tɔrɔni,

n sarijanxin minima nɛn

alo xɛmana.

¹¹ N biraxi a san funfun nan tun fɔxɔ ra,

n lu a kiraan xɔn,

n mi keli a xɔn.

¹² N mi tondi a yamarine suxɛ,

n na a falane birin namara nɛn n bɔɾɛni.

¹³ Koni, a na fena nde ragidi,

nde a ligɛ a na masara?

A na wa naxan xɔn, a na liga.

¹⁴ A naxan nagidixi n ma,

a na nan nakamalima,

anu a mɔn na fe sifa wuyaxin nagidixi n ma yɛɛn na.

¹⁵ Nanara, n gaxuma Ala yɛɛ ra.

N na n miri, n gaxu a fe yi.

¹⁶ Ala bata n tunnaɔlo n ma,

Ala sɛnbɛ Kanna bata n nafe gaxun na.

¹⁷ Koni hali dimin to so n ma,

a yi n nabilin,

hali n mi fa sese toma,

n mi n dundu.”

24

Yuba mɔn yi falan ti: Nanfera Ala mi jaxudene makitima?

¹ “Nanfera Ala sɛnbɛ Kanna mi kiti waxatine saxi?

Nanfera naxanye a kolon

ne mi a toma keɛɛ muxu jaxine xili ma?

² Muxu jaxine xɛ bɔxɔne danne fari sama,

e xuruseene mujama,

e yi e raba,

³ e kiridin nan ma sofali suxuma,

e kaɾa gilɛn nan ma jinge makankanma tolimani,

⁴ e tɔrɔ muxune radinma ayi kiraan xɔn,

yamanan yiigelitɔne birin e luxunma e bun.”

⁵ “Yiigelitɔne sigama e wanla ra nɛn,

e sa e donseen fen burunna ra,

e sa e diine balon fen

alo burunna sofanle tonbonni.

⁶ E sa e xuruseene balon fen

muxu gbɛtɛye xɛɛne ma,

e lu jaxudene manpa bogi dɔnxɛne makentunɾɛ.

⁷ E ragenle nan xima kɔɛɛn na,

dugi mi e ma,

bitingan mi e yii xunbenla ra.

8 Tulen naxan fama geyane fari,
na e bɔnbɔma xunbenli,
banxi mi e yii,
e saxi fanyene nan ma.”

9 “Muxu ɲaxine yiigelitɔna diin tongoma a yii doli saranna ra,
hali kiridina,
e xasunma xiɲɛn na a nga yii.

10 Yiigelitɔne ragenla nan sigama,
dugi mi e ma,
hali e to malo xidine maxali,
kamɛna e ma,

11 e oliwi turen bama muxu gbɛtɛne sansanne kui,
e walima manpa rafaladeni,
koni e mi nɔɛ sese minɲɛ.

12 Muxune faxamatɔɔn wugama taani,
muxu maxɔɔxine wugama e mali feen na,
anu na fe mi findɛ tɛɛna fe ra Ala xa.”

13 “Ƙɛɛɲyaan naɲaxu muxu ɲaxine ma,
kira yiyalanxin mi rafan e ma,
e mi sigama a xɔn.

14 Faxe tiin kelima sogen godo waxatin nin,
a yi yiigelitɔɔn nun tɔɔ muxun faxe,
a muɲan ti kɔɛɛn na.

15 Yalunden ɲinbanna nan mamɛma,
a a falama nɛn, a naxa,
‘Muxu yo mi n toma,’
a yi a yetagin luxun.

16 Muɲaden banxin dɛɛn kalama kɔɛɛn nan na,
yanyin na, a yetɛ mabalan a konni,
a mi kɛɛnna kolon.

17 Na muxune yanyin fɔɔma sogen godo waxatin nin,
e bata dari kɔɛɛn magaxu feene ra.”

18 “Koni ɛ tan a falama, ɛ naxa,
‘Naɲuden xalima nɛn
alo se yelefuxina igen xun ma,
a dɔxɔden yi findi yire dangaxin na bɔxɔn fari,
a mɔn mi fa walima a manpa bili xɛɛn ma.

19 Balabalan kɛsɛne xuyama ayi kii naxan yi sogen na,
yulubi kanne sigama na kii nin laxira yi.

20 Hali naxanye e barixi,
ne ɲinanma nɛn e xɔn,
e findi donseen na kunle xa,
e fe falan mɔn yi dan.
Nanara, tinxintareyaan kalama nɛn
alo wudin na bira.’ ”

21 “ ‘Na muxune ɲaxalan gbantane tɔɔxi nɛn,
e mi kaɲa gilɛne mali.

22 Koni Ala nɔɛ senbɛmane raxɔɛ a senbɛni nɛn,

a na keli, a muxu jaxine halagi.

²³ Ala ne luma bɔɔɛ xunbenla nun marakantanni,
koni a yɛɛn tima nɛn e sigati kiin na.

²⁴ Na muxune sabatima nɛn waxati di,
koni na xanbi ra, e lo ayi,
e kɔnkɔrɔnma nɛn
alo jɔxɔnde xarena,
e xun sinma nɛn
alo se tɔnsɔnna xaba daxina.’ ”

²⁵ “Xa a mi na kiini,
nde n matandɛ,
a n ma falan nakala ayi?”

25

Bilidadaa falan saxandena: Adamadiine mi tiye Ala yetagi

¹ Suxa kaan Bilidada yi Yuba yabi, a naxa,

² “Sɛnbɛn nun magaxuna Ala nan yi,
a tan nan bɔɔɛ xunbenla rafama
han kore xɔnna ma.

³ Nde nɔɛ a ganla yatɛ?
A sogen mi tema nde xun ma?

⁴ Adamadiin nɔɛ tinxiɔɔɛ di Ala yɛɛ ra yi?
Naxan barixi jaxanla xɔn,
na rasarijanma di?

⁵ Hali kiken mi fixa Ala yɛɛ ra yi,
hali sarene mi sarjan.

⁶ Adamadiine tan di nayi,
naxanye tide xurun
alo kɔnɛne nun kunle?”

26

Yubaa yabin Bilidada xa: I n yabima fuun nin

¹ Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,

² “I fatan sɛnbɛtarene maliye yati!
I bata fa fangatarene malideni!

³ I fatan fekolontaren kawandɛ,
i yi a maxadi han!

⁴ Koni i ya falane tima nde xa?
I falani itoe tongoxi nde yii?”

⁵ “Faxa muxune niine xuruxurunma Ala yɛɛragaxuni laxira yi,
naxanye bɔxɔ bun igene bun.

⁶ Ala yɛɛn laxira yiren birin na,
hali sayani muxɛ mi e luxuɔɔɛ a tan ma.

⁷ Ala nan kore xɔnni fulunxi na yigenla xun ma,
a bɔxɔn singan na yigenli.

⁸ Ala tulɛn namarama kundani,
koni kundane mi kalama igen binyen bun.

⁹ A yi a mangaya gbɛdɛn luxun,
a yi a kundaan sa a yɛɛ ma.

10 Ala yi digilinna sa fɔxɔ igen xun ma,
naxan dan findixi kɛnɛnna nun dimin naralanden na.

11 Kore xɔnna sɛnbɛɛnne xuruxurunma,
e kabɛ Alaa xɔlɔn ma.

12 Ala bata fɔxɔ igene nɔ a sɛnbɛni,
a yi ige yi ninginangan Raxabi faxa a xaxilimayani.

13 A foyen bata kore xɔnna fixa,
a bata ige yi sube jaxin faxa a yiin na,
sajin naxan a gima.

14 A wali xurine nan itoe ra,
nxu a jununjunun xuiin nan tun mɛma.
Nayi, nde nɔɛ a sɛnbɛn galan xuiin kolonjɛ?”

27

Yuba mɔn yi yabin ti: Sɔntaren nan n na

1 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,

2 “N bata n kɔlɔ habadan Ala yi,
naxan tondixi n ma kitin sɛ,
Ala Sɛnbɛ Kanna

naxan n niin nafexi xɔlɛn na,

3 xa n niin mɔn n yi,
xa Alaa foyen mɔn soma n jɔɛni,

4 n bata n kɔlɔ
n dɛɛn mi tinxintareya falan tiyɛ,
wule yo mi minɛ n dɛ.

5 Na miriyaan makuya n na,
n xa jɔndin fi ɛ ma.

Han n yi faxa,
n mi n ma fɛtareya wanle kale,

6 n luma nɛn tinxinni,
n mi a bejinjɛ mume,
n xaxinla mi n yalagɛ n ma simayani mume!”

7 “N yaxun nan lan a yate jaxuden na,
naxan kelima n xili ma,
na xa yate tinxintaren na!

8 Ala kolontarena a yigin sama nanse yi,
Ala na a niin ba a yi?”

9 Tɔrɔn na fa a ma,
Ala a gbelegbele xuiin name ba?

10 A sewan sɔtɛ Ala Sɛnbɛ Kanna yii ba?
A Ala maxandɛ waxatin birin ba?”

11 “Iki, n na Ala sɛnbɛn yitama nɛn ɛ ra,
n mi Ala Sɛnbɛ Kanna miriyane luxunma ɛ ma.

12 ɛ birin bata a to ki fajɪ,
nayi, nanfera ɛ yetɛ luma fe fuune yi?”

13 “Ala nan kɛɛni ito ramaraxi jaxuden xa,
jaxankata tiin naxan sɔtɔma Ala Sɛnbɛ Kanna yii fa fala:

14 Xa e diine wuya,

e faxama yengen nin,
 donseen yi dasa e yixetene ma.
 15 Naxanye na lu e xanbi ra,
 furen yi ne faxa,
 e kaja gilene mi e wugama.
 16 Hali e gbeti fixen mako
 alo burunburunna,
 e nun dugina alo borona,
 17 tinxin muxune nan e dugine ragodoma e ma,
 sontarene nan e gbeti fixeni taxunma e ra.
 18 E banxine kala naxun
 alo dondoli xuyenna,
 alo kantan muxuna bubuna.
 19 E sama nen nafulu kanyani,
 koni a danna nan na ra,
 e na xulun,
 e lima nen sese mi na.
 20 Gaxuna e ratenama nen
 alo fufana,
 wuluwunla yi e xasun koenen na.
 21 Sogeteden foyen yi e tongo,
 a yi e xali wulani,
 a yi e ba e daxodeni,
 22 a yi e radinje ayi kininkinintareyani,
 e yi e gi a senben bun ma.
 23 Yamaan yi e yii bonbo e magele feen na,
 muxune yi kolin e daxode fonne birin kala kii ma.”

28

Fekolonna wundona

1 “Nandin na a ra,
 gbeti wure fixen geden na,
 xemaan fan nasarinanden na,
 2 wuren bama benden nin,
 wure gbeela fan bama gemen nin.
 3 Wuren fen muxune kenenna raminima dimin nin boxon bun,
 e godoma wuren fenje han a dandena,
 e wuren fen naxan luxunxi dimini boxon bun.
 4 Wuren fen muxune yili tilinxine gema burunna ra,
 muxu gbeti yo mi sigedenaxan yi,
 e makuya muxu gbetene ra,
 e singanxin nan walima e yinle ra lutine ra.
 5 Boxo xonna donseen fima en ma,
 koni, a bunni maxaxi alo teen nan a ganxi.
 6 Geme mamiloxi fajine toma fanye yirene nin,
 xema fujin toma benden nin.”
 7 “Dugane mi na boxo bun kirane kolon,
 segen yeen mi ne toma,
 8 burunna sube yo munma siga e xon,
 yata yo munma dangu e xon.

9 Koni, muxun susuma fanyen ge,
 a yi geyane ge han e danna,
 10 a folon gema fanyene yi,
 a yi se kɛndɛne birin to a yɛɛn na,
 11 a yi xude xunne xɔri,
 naxan luxunxi,
 a yi na ramini kɛɛnni.”

12 “Koni, fekolonna minɛn yi?
 Xaxilimayaan dɔxi minɛn yi?
 13 Adamadiine mi a saren kolon,
 a mi niiramane ye bɔxɔ xɔnna fari.
 14 Fɔxɔ ige gbeena a falama,
 a naxa, ‘A mi n tan yii.’
 Baan fan a falama,
 a naxa, ‘A mi n tan yii.’
 15 Fekolonna mi sɔte xɛmaan xɔn,
 a mi sare gbeti fixɛn na,
 16 xɛmaan naxan kelima Ofiri yamanani,
 a mi sɔte na ra,
 hanma onixi gɛmɛ tofajina,
 hanma gɛmɛ mamiloxi fajina.
 17 A mi se xɛmaan ma,
 a mi se kilasi gɛmɛ fixe fajin ma,
 a mi masare xɛma fajin goronna ra.
 18 A dangu korala gɛmɛ tofajin
 nun gɛmɛ gbete ra
 naxan fixa alo dayimuna.
 Fekolonna dangu bɔxɔ bun nafunla birin na.
 19 Topasi gɛmɛ fajin
 naxan keli Kusi yamanani,
 a mi se na ma,
 a mi misale xɛma sensenna ma.”

20 “Nayi, fekolonna kelima minɛn yi?
 Xaxilimayaan dɔxi minɛn yi?
 21 A luxunxi niiramane birin ma,
 hali xɔliin naxanye kore xɔnna ma,
 ne mi a toma.
 22 Sayaan nun laxira yi a fala,
 e naxa, ‘Nxu a xinla nan gbansan mɛxi.’ ”

23 “Koni, Ala a kiraan kolon,
 a tan nan keden a dɔxɔden kolon,
 24 bayo a tan nan toon tima
 han bɔxɔn danna,
 a seen birin toma kore xɔnna bun.
 25 A tan foyen senben danna saxi,
 a yi igene danna sa,
 26 a yi tulen danna sa,
 a yi galanna kiraan sa.
 27 Nayi, Ala yi fekolonna to,

a yi a fεsefεse, a yi a makeηen.

²⁸ Na xanbi ra,

a yi a fala adamadiine xa, a naxa,

‘Marigin yeεragaxun nan findixi fekolonna ra!

Xaxilimayaan nan fe ηaxin matangan na!’ ”

29

Yubaa xun mafalana: Waxati danguxine yi ηaxun

¹ Yuba mən yi falan ti, a naxa,

² “Xa n yi luyε nun

alo waxati danguxine yi,

na yi lanηε!

Na waxati danguxine yi,

Ala yi yengi dɔxi n xɔn nun,

³ a lenpun yi degeηma n xun ma,

n yi sigan tuma a keηenna nin

hali kɔεen na.

⁴ N yi kende,

Alaa xanuntenyaan yi n konni.

⁵ Na waxatini,

Ala Senbe Kanna mən yi n xɔn,

n ma diine birin mən yi n dexɔn,

⁶ n yi n sanne maxama nɔnɔn feηen nan na,

hali turen yi minima fanyeni n xa!

⁷ Na waxatini,

n na yi mini siga taan so deηen na,

n sa n ma gbεden dɔxɔ yamaan malandeni,

⁸ banxulanne yi n to,

e yi xεtεma nən,

fonne yi keli,

e lu tixi n yeηagi,

⁹ kuntigine yi e falan dan,

e dundu,

¹⁰ mangane yi e falane dan,

e lenne yi xidi e de kankeni.

¹¹ Muxu yo na yi n ma falane me,

na kanna yi a falama nən n ma a dubadiina.

Muxu yo na yi n to,

a yi n matɔxɔ,

¹² amasɔtɔ n yi yiigelitɔne ratangama

naxanye yi e mawugama n xa,

n yi kiridine ratanga

muxu yo mi naxanye malima.

¹³ Saya furen yi muxun naxanye ma,

ne yi dubama n tan nan xa,

n yi kaηa gilεn nasεwama.

¹⁴ Tinxinyaan yi ragodoxi n ma

alo n ma domana,

kiti kenden nan yi findixi n ma dugin nun n ma kɔmɔtin na.

¹⁵ N tan nan yi findixi danxutɔɔn yeεne ra,

n tan nan yi madɔntɔɔn sanne ra.

16 N yi findixi tɔrɔ muxune fafe ra,
n yi xɔɲene xun mayenge kitini.
17 N tan nan yi tinxintarene senben kalama,
n yi e se tongoxine ba e yii.

18 Nayi, n yi a fala n yete ma,
n naxa, 'N faxama nen sabatini,
n ma lɔxɔne gboma ayi nen
alo memensinna,
19 n luma nen alo wudina,
naxan salen sinxi igeni,
xiila sama naxan yii ra kɔɛɛn na.
20 N ma binyen gboma ayi nen,
n senben mi janma mume,
a lu alo xali bandunxina.' ”

21 “Na waxatini,
muxune yi e tuli matima n na sabarini.
N na yi e kawandi,
e yi e dundu.
22 N na yi falan ti,
e mi yi a matandima.
N ma falane yi luxi nen e xa
alo tulen naxan godoma bɔxɔ xaren ma.
23 E yi n mamema nen
alo e tulen mamema kii naxan yi,
e deene yi lu yibixi n bun
alo muxun naxanye tulen mamema soqe furen na.
24 E na yi yigitεε,
n yi e ralimaniya,
e mi yi wama fula feni n ma fanna ra.
25 N tan nan yi dɔxi e xun na,
n kiraan yita e ra,
alo mangana a ganla xun na,
alo muxun naxan tɔrɔ muxune masabarima.”

30

Yubaa xun mafalana: Tɔɔya waxatin bata fa

1 “Koni iki,
n bata findi magele seen na diidine xa,
naxanye babaye yi ranaxu n ma,
han n mi yi tinɲe
e lu n ma barene ye
n ma xuruseene kantandeni.
2 E babane yi nɔɛ nanse lige n xa e senbeni?
E senben birin bata yi jan.
3 Kamɛn nun tɔrɔn bata yi e raxadan,
e yi donseen fenma tonbonna nin,
4 e yi donseen fenma fɔtɔnne nin burunna ra,
budemaan nan tun yi e yii balon na.
5 E yi kedixi muxune ye,
muxune gbelegbele e fɔxɔ ra

alo muɲadene nan yi e ra.

⁶ E yi e banxine tima geya kankene nan na,
e nun yili yirene nun faran yinle ra.

⁷ E yi wugama fɔtɔndine nin
alo sofanle,
e yi sa e sa ɲanle yi.

⁸ Xaxilitarene nan ne ra,
xili mi e ra,
naxanye yi kedima gbelemen na yamanani.”

⁹ “Koni iki,
n bata findi magele seen na e sigine yi,
e lu n konbɛ tun.

¹⁰ N naɲaxu e ma,
e masigama n na.
E mi sikɛma dɛgen naminɛ n yetagi.

¹¹ Bayo Ala bata n sɛnben kala,
a yi n nayarabi,
e mi fa yagima feen ligɛ n na.

¹² Muxu kobine kelima n xili ma n yiifanna ma,
e katama n nabiradeni e sanne ra,
e n yɛngɛma
alogo e xa n halagi.

¹³ E bata n ma kirane kala.
Birin kataxi gbalon xa n sɔɔ,
e mako mi muxu yo ma na feni.

¹⁴ E fa n yɛngɛma
alo sofane na fu taan ma
e yinna rabira.

E mi sikɛma fadeni n xili ma
n ɲaxankata waxatini.

¹⁵ Gaxun bata n nabilin,
n ma binyen bata siga
alo foyen nan a xalixi,
n ma herin waxatin bata dangu
alo kundana.”

¹⁶ “Iki, n niin bama n yi.
Tɔɔ loxɔne bata n li.

¹⁷ Xɔlɛna n suxuma kɔɛɛn na
han n xɔnne,
naxan dan mi na.

¹⁸ Ala n suxuma a sɛnben birin yi n ma domaan ma,
a yi n yidɛtɛn
alo doma kɔɛɛn naxan muxune kɔɛni dɛtɛnma.

¹⁹ A bata n woli boroni.
N bata lu
alo xuben nun burunburunna.”

²⁰ “N ma Ala, n na i xilima,
koni i mi n yabima.
N tima i yetagi,
koni i n matoma nɛn gbansan.

21 I bata i yeε xɔdɔxɔ n ma,
i n yenge i senben birin na.

22 I bata n lu foyeni, a lu sigε n na.
Wuluwunla n xalima na xun xɔn.

23 N na a kolon a i n xalima sayaan nin,
niiramane birin sigama denaxan yi.”

24 “N mi yi tɔrɔ muxune mali ba,
naxanye n xili e naxankatani?

25 Naxanye yi tɔrɔxi,
n mi wuga ne xɔn ba?

N bɔɲen mi yi sunu yiigelitɔne fe ra ba?

26 N yengi yi fe fajine nan ma,
koni fe naxine bata fa.

N yi kenenna nan mamema,
koni dimin bata fa.

27 Xabu tɔrɔna n sɔtɔ,
n kui seene jinma.

28 N sigan tiin dimin nan tun yi,
n mi sogen toma mume!

N tima yamaan tagi,
n yi e mafan n mali feen na,

29 n wuga xuiin minima alo kankone,
alo dangaranfulene.

30 N fati kidin bata fɔrɔ n ma,
a yi koyen.

Fati mawolonna bata n xɔnne yili.

31 N ma kondenna bata findi sunu sigi sa seen na,
n ma xulenna yi findi wuga seen na.”

31

Yubaa xun mafalan danna

1 “Nxu nun n yeεne bata layirin xidi fa fala
n nama sungutunna mato kunfani.

2 Xa n na liga,

Ala nanse rafε n ma keli kore?

Ala Senbe Kanna keεn mundun nafama n ma keli kore?

3 Halagin mi fama hake kanne xan xɔn ba?

Gbalon mi fama hake kanne xan xa ba?

4 Ala mi n sigati kiin toma ba?

A mi n san funfune birin yatεn kolon ba?”

5 “Na ma, n sigan ti nen fuyantenyani ba?

N sanne yi birama yanfan nin ba?

6 Ala xa n sa sikeli tinxinxin fari,
a yi n ma fetareya wanle to.

7 Xa n keli nen a kiraan xɔn,
xa n bɔɲen yi bira n yeεn fɔxɔ ra,
xa xɔsi yo yi lu n yiine ra,

8 nayi, n naxan sixi,
gbete xa na don,

muxune yi n ma sansine matala na bɔxɔn ma.”

9 “Xa n bɔɣɛn kunfa nɛn ɲaxanla nde xɔn,
xa n dɔxɔ nɛn n dɔxɔ bodena ɲaxanla yɛɛ ra,
10 nayi, n ma ɲaxanla xa lu xɛmɛ gbɛtɛ bun,
e nun xɛmɛ gbɛtɛye yi kafu.

11 Amasɔtɔ xa n yi na liga nun,
n ma yalunyaan yi findima fe haramuxin nan na,
na yi findi hakeɛn na kitisane naxan natɔɔɲɛ.

12 N ma kalan yi findin tɛɛn na
naxan yi n ganma han a n halagi fefe,
a yi n hɛrisigɛn birin kala.”

13 “N tondi nɛn kiti kɛndɛn sɛ n ma walikene xa ba,
e mawuga n fari waxatin naxan yi?

14 Xa n yi na liga nun,
n nanse ligɛ Ala na keli waxatin naxan yi?

A na na feen fɛsɛfɛsɛ,
n na a yabima nanse ra?

15 Amasɔtɔ a tan Ala keden peen nan nxu birin daxi,
e tan nun n tan nxu ngane kui.”

16 “N tondi nɛn tɔɔ muxune maxɔdinna yabɛ ba?
N kaɲa gilene lu nɛn e yigitɛɛni ba?

17 N kedenna donseen don nɛn ba,
n mi se so kiridine yii?

18 Anu, xabu n foninge waxatini,
n lu nɛn kiridine masuxɛ
alo e fafane.

Xabu n da,
n na n yengi dɔxi kaɲa gilene xɔn.

19 N yiigelitɔɔn to nɛn ba,
dugi mi yi naxan yii,

hanma tɔɔ muxuna marabɛnna yi naxan ma,
20 n mi yi e marabɛri ba n ma yɛxɛɛ xabe dugi binyene ra,
alogo e xa duba n xa?

21 Xa n na n yiini te nɛn kiridin xili ma,
bayo n kitisane maliin sɔtɔma nɛn,

22 nayi, n tungunna xa ba n fanna ra,
n yii tɔnsɔnna yi bolon n tɔnxɔnna ra.

23 N mi yi na ligɛ bayo n gaxuxi Alaa gbalon yɛɛ ra,
n mi nɔɛ tiyɛ a yetagi a nɔɔɔni
xa n yi na liga nun.”

24 “N yi n yigin sa xɛmani ba?

N yi a fala, n naxa,
‘I tan nan n kantan seen na?’
ɛn-ɛn de!

25 N sɛwa nɛn n ma hɛrigɛ gbee kanyaan na ba,
n nafunla naxanye sɔtɔ?

26 N to sogen to xɔlɛ,
hanma n to kiken nayabuxin to kore xɔnna ma,

27 n bɔɲɛn mi kunfa wundoni.

N mi e batu mumɛ.

28 Xa n yi na liga nun,
na yi findima nɛn hakɛn na
kitisane naxan natɔɔɲɛ,
nayi n bata yi Ala rame nun
naxan kore xɔnna ma.”

29 “N sewa nɛn n yaxuna jaxankatan na ba?

N na n bodon nɛn ba,
fe jaxine to a li?

30 N mi n yaxune danga
alogo Ala xa e faxa,
bayo n mi tiɲɛ yulubin tongɛ n fala xuine xɔn.

31 Naxanye birin yi fama n konni,
ne yi a falama nɛn, e naxa,
‘Muxun birin lugoma suben na Yuba konni.’

32 Xɔɲɛn mi yi xima tandeni mumɛ,
n yi n ma dɛɛn nabima nɛn dangu muxune xa.

33 N na n ma murute feene luxun nɛn ba
alo adamadi gbeteɣe?

N na n hakɛne luxun n yeɣe yi ba?

34 N yi gaxuxi yamana falan nan na ba?

I laxi a ra

a n yi gaxuxi denbayane marajaxun nan yeɣe ra ba,
han n yi n dundu, n lu n konni?

35 A yi rafanɲɛ n ma
n ma mawuga xuiin yi rame!

N ma fala dɔnxɛne ni i ra,
n na n yii fɔxɔn sama naxan ma,
Ala Senbe Kanna xa n yabi.
Xa n yaxun yi mawuga kedɛn sebe n xili ma,
na yi rafanɲɛ n ma.

36 N yi a sama nɛn n tungunna ma,
n yi a so n xunna alo manga kɔmɔtina.

37 N nan n sigati kiin yebama nɛn a xa,
n yi fa a yetagi alo kuntigina.”

38 “N ma bɔxɔn yi gbelegbele n xili ma ba?

N ma xɛene yi e mawuga n fari ba?

39 N yi muxune bogi seene don ba,
n mi e saren fi?

N yi e kanne tɔɔ ba?

40 Xa n yi na liga nun,
nayi, janle xa sabati n ma xɛene ma,
benun murutun xa sabati,
seɣɛn yi sabati,
benun fundenna xa sabati.”

Yubaa falane danna ni ito ra.

32

Elihu a falana

¹ Elifasi nun Bilidada nun Sofara yi ba falan tiye Yuba xa, bayo a yi a yete mirixi tinxinden nan na. ² Nayi, Elihu yi xolo, Busi kaan Barakeli a dii xemen naxan Rami xabilani. A xolo Yuba xili ma, amasoto a yi a falama nen a a tinxin Ala yetagi. ³ A mon yi xolo xeme saxanne ma, bayo e mi yabi fajin sotoxi Yuba ra, na feen yi lu alo Ala nan findixi fe kalan na. ⁴ Bayo e yi fori a xa, Elihu yi a sabari, a munma yi falan ti Yuba xa. ⁵ Koni Elihu to a to yabi mi yi fa xeme saxanna ne de, a yi xolo.

⁶ Nayi, Elihu, Busi kaan Barakeli a dii xemen yi falan ti, a naxa,
 “N tan nan mon foningeyani,

fonna nan e tan na,
 nanara n yi xuruxurunma,
 n gaxu n ma kolonna yite e ra.

⁷ N yi a mirixi nen, n naxa,
 ‘Fonne nan lanma e falan ti,
 fonne nan lan e fekolonna xaranna ti.’

⁸ Koni jondin naxan na,
 naxan xaxinla fima muxun ma,
 niin nan na ra,
 naxan kelima Ala senbe Kanna niiraxinli.

⁹ Siimayaan xa mi tun fama fekolonna ra,
 kiti kenden kolonna mi fama foriwaan xan xon tun.

¹⁰ Nanara, n na a falama, n naxa,
 ‘Yuba, i tuli mati n fan na.
 N fan xa n ma kolonna yita i ra.’ ”

¹¹ “Han iki, n bata e falane rame,
 n yi waxi e fe kolon falane nan name fe yi,
 han e yi e falane yeba.

¹² N na n tuli matixi nen e ra ki faji,
 koni e tan sese a fala mi Yuba kenexi,
 e tan sese mi a falane yabixi a fajin na.

¹³ E nama a fala, e naxa,
 ‘Nxu bata yabin soto fekolonni fa fala
 Ala nan keden non sote Yuba ma,
 muxun mi a ra.’

¹⁴ Yuba mi a falane tixi n tan xan xili ma,
 n mi a yabima alo e tan.”

¹⁵ “Yuba, i lanfane bata tunnaxolo e ma,
 e mi fa i yabima,
 fala mi fa e xon.

¹⁶ N mon xa lu sabarixi ba,
 hali e to mi fa fala tima,
 bayo e bata e dundu,
 e mi fa yabi tima?

¹⁷ N fan waxi n ma yabin ti feni.
 N fan waxi n ma kolonna yita feni,

¹⁸ bayo fala gbegbe n kui,
 n xaxinla n nadinma n xa falan ti,

19 na bata n bɔɔɛn nate,
alo manpa nɛnɛn naxan wuyenna a sa seen balanxini bɔma.
20 N xa falan ti, nanara a godɛ,
n xa n deni bi, n yi n ma yabin fi.
21 N mi muxu yo rafisama a bode xa.
N mi muxu yo matɔxɔma.
22 A yetɛna, n mi fatan muxu matɔxɛ,
xanamu, naxan n daxi
na yi n faxama nɛn mafurɛn.”

33

Elihu a falane: Ala muxune maxadima tɔɔyaan nan xɔn

1 Elihu mɔn yi a fala Yuba xa, a naxa,
“Yuba, iki i tuli mati n ma falane ra,
i tuli mati n ma falane ra ki fajɪ.
2 N nan n deni bima,
n falan ti i xa.
3 N ma falane n ma bɔɔɛ fajɪyaan nan makɛnɛnma,
n na n ma kolonna ɲɔndin nan falama i xa.
4 Alaa Nii Sariɲanxin nan n daxi,
Ala sɛnbɛ Kanna niiraxinla nan niin biraxi n yi.
5 N yabi, xa i nɔɛ,
i yitɔn, i fa n yabi n yetagi.
6 En birin lan Ala yetagi,
n fan baxi bɛndɛn nin.
7 Nayi, i nama gaxu n tan yɛɛ ra,
n mi i ɲaxankatama.”

8 “Koni, i fala xuiin mɔn n tunla ma,
n bata i ya falane mɛ dɔxɔ wuyaxi,
9 i naxa, ‘Fɛ yo mi n na,
murutɛde mi n na Ala ma.
N sariɲan, hake mi n ma.
10 Anu, Ala mɔn fɛɛn toma n na,
a n yatɛxi a yaxun na.
11 A n sanne sama kutun na,
a yɛɛn tixi n sigati kiin birin na.’ ”

12 “Koni, na feen ma,
n xa a fala i xa, ɲɔndi mi i xa,
amasɔɔ Ala dangu adamadiin birin na.
13 Nanfera i a matandima,
a to mi a dɛntɛgɛma i xa?
14 Anu, Ala falan tima muxune xa kii wuyaxi,
koni e mi e tuli matima a ra.
15 A falan tiin muxune xa xiyene
nun fe toni kɔɛɛn na.
Xixɔli gbeen na dangu muxune ma,
e nɛma saxi e sɔdene ma,
16 nayi, Ala yi feene yita muxune ra,
a yi e rakolon,

17 alogo a xa muxune ba e wali jaxine yi,
a yi e ratanga wason ma.

18 Nayi, Ala muxun niin natangama nen gaburun ma,
a yi a rakisi laxira yi.”

19 “Ala mon muxun natonma ton na,
naxan a rakankanma a sadeni,
a xonne yi lu a xole.

20 Nayi, donseen yi rajaxu a ma,
hali donse jaxumene.

21 A yi doyen mafuren, a yi xosi,
han a xonna naxanye mi yi toma,
ne yi mini kenenni.

22 A yi maso gaburun na,
a niin yi so saya malekane yii.”

23 “Koni, na yi lan
xa Alaa malekana nde fa a fema,
naxan finde tagi yiton keden peen na wuli kedenna ye,
a kira tinxinxin yita a ra.

24 Malekan yi kininkinin a ma, a naxa,
‘Ala, i nama tin a xa godo gaburun na,
n bata a xunbaan soto.’

25 Nayi, na muxun fatin mon yi a dii jore senben soto,
a mon yi senben soto
alo a foninge waxatina.

26 Nayi, na muxun na falan ti Ala xa,
a yi a yabi,
a yi fa gbelegbele Ala yetagi sewani,
amasoto Ala bata a tinxinyaan saren fi a ma.

27 A luma sigin se nen yamaan yetagi,
a naxa, ‘N yulubin tongo nen,
n yi sariyan kala,
koni Ala mi na saranxi n na.

28 Ala bata n niin natanga gaburun ma,
n luma nen kenenna nin.’ ”

29 “Ala na birin ligama,
a ligama nen sanja ma wuyaxi muxune xa,

30 alogo a xa e niin natanga gaburun ma,
alogo e xa lu e nii ra kenenni.”

31 “Yuba, i tuli mati n na ki faji!
I dundu, n xa falan ti i xa.

32 N yabi,
xa falana nde i xon, falan ti,
amasoto n waxi i ya tinxinyaan to feni.

33 Xanamu, i tan nan lan
i tuli mati n na,
i dundu,
n xa i xaran fekolonna ma.”

34

Tinxinna kanna nan Ala ra

- 1 Nayi, Elihu mən yi falan ti, a naxa,
 2 “Fekolonne, ε n ma falane rame,
 3 tan xaxilimane, ε tuli mati n na!
 3 Bayo, muxun tunla nɔε falane fεsεfεsε nɛn,
 alo a dεen to nɔε donse fajin kolonje.
 4 En birin xa kiti kenden fen,
 en na a kolon en bode tagi naxan fan.”
- 5 “Yuba bata yi a fala,
 a naxa, ‘N tinxin,
 koni Ala mi tinxi kiti kenden se n xa.
 6 Yoona n tan nan xa,
 koni n yatexi wuleden nan na.
 N ma furen mi yalanma,
 hali n to mi murutexi Ala ma.’ ”
- 7 “Muxun mundun na
 naxan luxi alo Yuba?
 A magelen tima
 alo a igen minma kii naxan yi,
 8 a birama fe jaxi rabane fɔxɔ ra,
 e nun jaxudene sigan tima,
 9 bayo Yuba bata yi a fala,
 a naxa, ‘Muxun mi sese sɔtoma,
 a na kata e nun Ala xa lan.’ ”
- 10 “Nayi, xaxilimane,
 ε tuli mati n na!
 Ala mi jaxu mume!
 Tinxintare mi Ala senbe Kanna ra mume!
 11 Ala muxune saranma e kewanla nan na,
 a birin suxu a sigati kiin xɔn.
 12 Nɔndin nan na ra,
 Ala mi fe jaxin ligama!
 Ala senbe Kanna mi kiti kenden kalama!
 13 Nde Ala dɔxi bɔxɔn xun na?
 Nde dunɔja birin taxuxi a ra?
 14 Xa Ala yi mirixi a yete nan tun ma,
 a yi a niin namara a yete xa,
 15 nayi, daliseene birin yi faxama nɛn sanja ma kedenni,
 adamadiine mən yi xete bendeni.”
- 16 “Yuba, xa i xaxinla na,
 ito rame,
 i tuli mati n fala xuine ra.
 17 Kiti kenden najaxu naxan ma,
 na nɔε mangayaan lige ba?
 I suse tinxinden yalage ba,
 a tan naxan senbe kanna ra?
 18 Ala nan keden pe nɔε suse a fale mangan xa,

a naxa, 'Fuyantenna!'

Ala nan tun a faɛ kuntigine xa,

a naxa, 'Naxudene!'

¹⁹ Ala mi kuntigine rafisama e bode xa,
a mi yiigelitɔn nun nafulu kanna tagi rasaxi,
amasɔɔ a tan nan e birin daxi.

²⁰ E birin faxama nɛn.

Kɔɛ tagini, Ala na e yigisan,
e raxɔri, sɛnbɛmane fe yi godo.

Na mi fatama muxu yo ra."

²¹ "Ala yɛɛn tixi muxune sigati kiin birin na,

a e san funfune birin yatɛma.

²² Dimi yo mi fa na,

fe ɲaxi rabane nɔɛ e luxunɲɛ naxan yi.

²³ Ala mako mi fa muxune kɛɲaan fɛsɛfɛsɛn ma,
benun a xa e xali kiti sadeni.

²⁴ A hayu mi fa sɛnbɛmane fenna ma,
benun a xa e kala,

a mɔn yi muxu gbɛtɛ dɔxɔ e funfuni.

²⁵ Nɔndin nan na ra, a e kɛwanle kolon.

Kɔɛ kedenna ra, a yi e ba, a yi e faxa.

²⁶ A e ɲaxankatama nɛn yamaan yɛtagi
alo fe ɲaxi rabane,

²⁷ bayo e bata xɛtɛ Ala fɔxɔ ra,

e yi a sariyane birin beɲin.

²⁸ E yi yiigelitɔne ɲaxankata

han e yi e xuini te Ala ma.

Nayi, Ala yi tɔrɔ muxune wuga xuiin nameɛ."

²⁹ "Koni, xa Ala lu dunduxi,

nde a yalagɛ?

Xa a a yɛtagin luxun,

nde nɔɛ a tɔɛ?

Anu, a mɔn luma muxune nun siyane birin xun na nɛn

³⁰ alogo Ala kolontaren nama dɔxɔ mangayani,
naxan findima kalan na yamaan xa."

³¹ "A nɔɛ ligɛ nɛn,

muxuna nde yi a fala Ala xa, a naxa,

'N bata kalan ti,

koni n mi fa fe ɲaxin ligama sɔnɔn.

³² N mi naxan toma, na yita n na.

Xa n bata tinxintareyaan liga,

n mi fa a ligama sɔnɔn.'

³³ Ala lan a xa na kanna ratɔrɔn
fata i miriyaan na ba?

I tan naxan Ala rasɔtɔma,

i tan naxan tondixi Ala ra.

I tan nan lan i yi a yɛba,

n tan mi a ra,

i miriyaan fala."

34 “Xaxilimane a falama nɛn n xa,
 e nun fekolonna
 naxanye n xuiin namɛma, e naxa,
 35 ‘Yuba falan tima fekolontareyaan nin,
 xaxilimaya mi a falane ra.’
 36 A lan Yuba yi lu kitin de
 han a danna,
 bayo a falan tima alo fe ɲaxi rabana.
 37 A mɔn muruten sama a yulubin fari,
 a Ala magelema en yetagi,
 a falane mi ɲanma Ala xili ma.”

35

Elihu a falane: Fe fuun nan Yubaa falane ra

1 Nayi, Elihu mɔn yi falan ti, a naxa,
 2 “I laxi a ra a ɲɔndina i xa ba?
 I yi a fala, i naxa,
 ‘N tinxin Ala yeɛ ra yi.’
 3 Koni, i mɔn a falama,
 i naxa, ‘N to mi yulubi ligaxi,
 na tɔnɔn nanse ra n tan xa?’ ”
 4 “Awa, n tan nan i yabima,
 e nun i xɔyin naxanye i fɛma.
 5 I yeɛn ti kore, i kundaan mato,
 e mate i xun ma pon!
 6 Xa i yulubin liga,
 na sa Ala tɔre mɛnni ba?
 I ya muruten na gbo ayi,
 na nanse lige a ra?
 7 Xa i tinxin, na nanse fima Ala ma?
 A nanse sɔtɔma i yii na ma?
 8 I ya fe ɲaxine muxune nan tun tɔrɔma,
 i ya tinxinyaan munanfanna muxune nan ma.”
 9 “Naxankatan na gbo ayi yamaan ma,
 e mawugama nɛn.
 Senbɛmaan na e tɔrɔ,
 e xui ramini malina fe ra.
 10 Koni, muxu yo mi a fale, a naxa,
 ‘Ala minɛn, a tan naxan n daxi?
 A muxune rawɛkilɛma e bɛtin ba dimini,
 11 a en xaranma burunna subene keɲane xɔn.
 A fekolonna fi en ma xɔline kiine xɔn.’
 12 Na muxune gbelegbelema malina fe ra,
 koni Ala mi e yabima,
 bayo e tan findixi fe ɲaxi rabane nun wasodene nan na.
 13 E gbelegbelema fuyan,
 Ala mi e ramɛma,
 Ala Senbɛ Kanna mi a tuli matima e xuiin na.
 14 A i xuiin namɛma di nayi,
 i tan naxan a falama a i mi a toma?”

I yi a fala a i bata i ya kitin so a yii,
 i a tan nan mamεma!
¹⁵ Iki, bayo Alaa xɔlɔn munma fa,
 e nun a mi a tuli matixi murutε falane ra,
¹⁶ nayi, Yuba luma a fala fuun nan tun tiye,
 a yi fekolontare falane rawuya ayi.”

36

Elihu a falane: Ala adamadiine xaranma kii naxan yi

- ¹ Elihu mɔn yi siga falan ma, a naxa,
² “I mɔn xa tin ndedi, n xa i xaran,
 amasɔtɔ fala gbege mɔn n xɔn
 n naxan fale i xa Ala fe ra.
³ N nan n ma kolonna fenma yire makuyen nin,
 n yi yoon fi Ala ma naxan n daxi.
⁴ Wule mi n ma falane ra mumε.
 N tan naxan be i ye tagi,
 n ma fekolonna kamalixi.”
- ⁵ “Ala sɛnbɛn gbo yati,
 a mi muxu yo rawolima ayi.
 A sɛnbɛn gbo a xaxilimayaan xɔn.
⁶ A mi ɲaxudene luma e nii ra.
 A kiti kɛndɛn sama yiigelitɔne xa.
⁷ A mi a xun xanbi soma tinxin muxune yi,
 koni a e fe yitema nɛn,
 a yi e dɔxɔ manga gbɛdene yi habadan.
⁸ Xa e xidixi yɔlɔnxɔnne ra,
 xa e tɔrɔni,
⁹ Ala e kɛwanle nan makɛnma e xa na kiini,
 e nun e murutε feene
 e naxanye ligaxi wasoni.
¹⁰ A yi e xaran,
 a e xa e tuli mati e xuru falane ra,
 a yi e yamari,
 a e xa xetε e hakɛn fɔxɔ ra.
¹¹ Xa e tuli mati,
 e yi a yamarin suxu,
 e siimayaan danguma hɛrin nin,
 e yi e dunuɲa yi gidin ɲan sɛwani.
¹² Xa e mi a rame,
 e faxama nɛn yeŋɛni,
 e halagi e fe kolontareyani.”
- ¹³ “Ala kolontarene nan xɔlɔn namarama,
 e mi Ala maxandima malina fe ra
 hali a na e ratɔrɔn.
¹⁴ E faxama e foningeyaan nin,
 e siimayaan yi raɲan yagin ma yalundene tagi.
¹⁵ Koni, Ala tɔrɔ muxune rakisima
 e tɔrɔn nan xɔn,
 a yi e rakolon ɲaxankatan xɔn.

16 A i tan fan bama nen tɔɔni,
a yi dɔxɔde rafulunxin fi i ma,
a yi i ya tabanla rafe donse fajine ra.”

17 “Koni iki,
kitin naxan nagidixi fe ɲaxi rabane xili ma,
na bata i sɔtɔ,
Ala to a kiti kɛndɛn sa i xili ma,
a yi i yalagi.

18 Nayi, xɔlɔn nama i radin
i yi fe kobin liga,
i nama xɛtɛ Ala fɔxɔ ra
bayo na saren gbo.

19 I ya nafunle i bɛ tɔɔni ba?
Hali i sɛnbɛ gbeen mi nɔɛ i maliyɛ iki.

20 A xɔli nama i suxu kɔɛɛn xa so,
alogo i xa muxune ba e konne yi.

21 A liga i yeren ma!
I nama fa haken liga sɔnɔn,
i bata yi gbalon sɔtɔ na fe ra.

22 I xa a kolon
a Alaa binyen gbo a sɛnbɛni.
Nde nɔɛ xaranna tiyɛ alo a tan?

23 Nde kiraan yitaxi a ra?
Nde nɔɛ a faɛ, a naxa,
‘I bata tinxintareyaan liga?’ ”

24 “I nama ɲinan Alaa wanle matɔxɔn ma,
muxune birin naxanye fe falama e bɛtine yi,
25 adamadiine birin nɔɛ naxanye toɛ,
e yi e mato wulani.

26 Ala gbo yati,
en mi a gboon danna kolon,
a siimayaan dan mi na.

27 A na igen nate wuyenni kore,
a yi na findi tulen na mɛnni.

28 Na tulen yi keli kundane yi,
a godo adamadiine ma.

29 Nde nɔɛ kundaan nafala kiin kolonyɛ,
e nun galanna godon kii naxan yi keli kore?

30 A mato, a kuyen ɲin masɔxɔnna raminima a rabilinni,
a fɔxɔ igen nafema
han dimin yi so a tilinna ma.

31 A yamaan makitima na tulen nan xɔn,
a donse gbegbe fi e ma.

32 A galanna tongoma a yii firinne nan na,
a yi a ragodo a na wa dɛnaxan xɔn.

33 A kuye sarinna a fa feen nan mayitama,
hali xuruseene a fa feen kolon.”

37

1 “Nanara, n bəɲɛn xuruxurunma,
a keli a sadeni.

2 Ɛ tuli mati,

ε tuli mati kuye sarinna ra
naxan findixi Ala xuiin na,
a sɔnxɔ xuiin naxan minima a dɛ.

3 Ala a galanna ragodoma keli kore,
a yi a ragodo dunuɲa birin xun xɔn.

4 Na xanbi ra, a sɔnxɔ,
a yi a xui gbeen namini
alo kuye sarinna,
a mi fa galanni tima
a na a xui ramini.

5 A kabanako feene rabama a sɔnxɔ xuiin xɔn,
en mi nɔɛ naxanye famuɲɛ.”

6 “Ala yi balabalan kɛsɛne yamari,
a naxa, ‘Ɛ godo bɔxɔni,’
a yi tulen nagodo, tule gbeen yati.

7 A yi muxune wanle ratima na kii nin
alogo ne birin xa a wanla kolon.

8 Hali burunna subene soma nɛn faranne kui,
e lu e yinle ra.

9 Kala ti foyen yi keli sogeteden yiifanna ma,
xunbenla yi keli kɔmɛn fɔxɔni.

10 Ala niiraxinla nan ige xundin naminima,
igen xunmaan yi xɔdɔxɔ alo wurena.

11 A yi kundane rafe tule igen na,
e nun kuye ɲin masɔxɔnna,
a yi e raxuya ayi yiren birin yi.

12 A tan nan e rasigama
alo a ragidixi kii naxan yi
alogo e xa a yamarin birin nakamali,
dunuɲa birin yi.

13 Nayi, Ala a waxɔnna nan ligama bɔxɔn fari,
a yi muxune ratɔrɔn
hanma a yi hinan e ra.”

14 “Yuba, i tuli mati ito ra.
Ti, i maɲɔxɔn Alaa kabanako feene ma!

15 I a kolon ba
Ala e yamarima kii naxan yi?

I a kolon ba
a galanna ragodoma kii naxan yi kundani?

16 I a kolon ba
e singanxi kii naxan yi foyeni?
Kabanako feni itoe findixi fekolon kamalixina wanla nan na.

17 Koni i tan,
i luma kuye wolonxini i ya dugine yi,
foyen nɛma bɔxɔn gaɲɛ waxatin naxan yi.

18 I nɔɛ Ala maliyɛ kuyen dadeni ba

naxan xɔdɔxɔ alo wure kikenaxa?

¹⁹ Yuba, a yita nxu ra

nxu nɔɛ naxan fale Ala xa.

Sese mi makeɛnɛnxi nxu xa,

nxu dimin nin.

²⁰ N mi waxi n xa falan ti Ala xa.

Muxu mundun waxi Ala xa a raxɔri?

²¹ Muxu yo mi nɔɛ a yeɛn tiye sogen na,

a na te kore,

foyen na kundaan ba a yeɛ ma.

²² Na ki kedenni,

Alaa kenɛnna fama

sa keli sogeteden kɔmɛn fɔxɔni

naxan luxi alo xɛmana,

nɔrɔn gbeen yi Ala rabilin.

²³ Ala Senbe Kanna nan a ra,

en mi nɔɛ en masoɛ naxan na,

a senben gbo, a kiti kendene gbo,

a mi muxu tinxinxine jaxankatama.

²⁴ Nanara, muxune gaxuma a yeɛ ra,

koni a tan yetɛɛn mi na muxune yatɛxi

naxanye e yetɛ yatɛxi xaxilimane ra.”

38

Alaa yabin Yuba xa

¹ Nayi, Alatala yi Yuba yabi wuluwulu gbeeni, a naxa,

² “Nde i tan na

naxan n ma fe ragidixine yidimima

a xaxilitareya falane xɔn?

³ Keli, i yitɔn alo xɛme wekilɛxina,

n xa i maxɔdin, i yi n yabi.”

⁴ “I yi minɛn yi

n to yi bɔxɔn bɛtɛn sama?

A yeɛba n xa, xa i jɔndin kolon.

⁵ Nde dunuɔa danne sa,

i na kolon ba?

Nde lutini bandun a yi a maliga?

⁶ Bɔxɔ xɔnna bɛtɛn saxi nanse fari?

Nde a tongon gɛmɛn dɔxi,

⁷ xɔtɔn ma sarene to yi bɛtine bama,

Alaa malekane to yi gbelegbelema sɛwani?”

⁸ “Nde fɔxɔ igen balanxi

alogo a xa a raxara a dɔxɔdeni,

a to yi minima a dadeni?

⁹ N yi kundaan findi a dugin na,

n yi kunda fɔrɛn findi a mafilin dugin na,

¹⁰ n nan n ma sariyan sa a ma,

n yi a danne sa,

n to yi deɛne nun balan seene sama a ma.

¹¹ N yi a fala fɔxɔ igen xa, n naxa,

'I fama nɛn han be, i nama dangu be ra.
I mɔrɔn gbeene danma be nin yati.' **

12 "I bata yamarin fi xɔtɔnna ma
i ya siimayani ba,
hali sanja ma keden pe?
I bata a miniden yita subaxan na ba,
13 alogo a xa bɔxɔn suxu a danne ma,
a yi a yimaxa, a yi jaxudene kedi?

14 Sogen na te, a yi bɔxɔni yalan,
a yigbe alo yii fɔxɔn bendɛni,
a kenenna yi so dunuja xun na
alo dugina.

15 Koni, jaxudene kumama nɛn e waxatin na,
e senben yi kala."

16 "I bata siga ba
han fɔxɔ igen xunna?
I bata i masiga ti fɔxɔ igen tilinna ma?

17 Laxira so dɛɛne yita nɛn i ra ba?
I sayaan so dɛɛne to nɛn ba?"

18 "I bɔxɔna gboon yatɛn kolon ba?

A fala n xa,
xa i na feene birin kolon.

19 I kenenna dɔxɔden kolon?
I a kolon dimin konna denaxan yi?

20 I nɔɛ e be e yirene yi?
I e konna kiraan bayen kolon?

21 I lan i yi a kolon,
to mi i tan naxan da."

22 "I bata siga
han ige xundin namaran denaxan yi ba?
I bata balabalan kesene ramaradene to ba?

23 N ne dɔxi gbalon waxatine nan yɛɛ ra,
e nun sɔnxɔ nun yɛngɛ lɔxɔne.

24 I a kolon ba
kenenna minin kiraan naxan xɔn?
I a kolon ba
sogetede foyen kelima denaxan yi?"

25 "Nde kiraan nabaxi tule igen xa?
Nde kiraan yitaxi kuye sarinna ra?

26 Nde tulen nafama bɔxɔn fari
muxu yo mi denaxan yi,
e nun tonbonni
muxe mi dɔxi denaxan yi?

27 Nde igen nafama yire xarene ma,
alogo sɛxɛn xa sabati?"

* 38:11: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

28 “Tulen fafe na ba?
Nde xiila barixi?
29 Ige xundina nga na ba?
Nde xunbenla barixi?
30 Igen xɔdɔxɔma alo gɛmɛna,
ige xundin yi sa fufaan xun ma.”

31 “Nde nɔɛ sare kuru Dii Tɛmɛ Soloferene yɔlɔnxɔnna tugunɔɛ?
I tan nɔɛ sare kuru Donsona lutin fulunɔɛ ba?†
32 I nɔɛ sare kurune raminɛ e waxatini ba,
i yi sare kuru Kanko Gbeen nun a diine rasiga ti?
33 I a kolon ba
yanban seene koreni sigama sariyan naxanye ma?
I tan nan yanban seene sɛnbɛn nawalima bɔxɔn ma ba?”

34 “I xuiin tɛ han kundane ma kore xɔnna ma ba,
i yi e yamari a tulen xa fa i ma?
35 I tan nan kuye sarinne rasigama ba,
e yi a fala i xa,
e naxa, ‘Nxu tan ni i ra?’
36 Nde fekolonna saxi muxun bɔɔɛni?
Nde xaxilimayaan fixi a ma?
37 Nde nɔɛ kundaan yatɛ a xaxilimayaan xɔn?
Nde nɔɛ ige sa seene xun sinɔɛ kore,
38 gbangbanna yi findi boron na,
bɔxɔn kobelene yi dɔxɔ e bode ra?”

Ala nan subene birin kannara

39 “I tan nan donseen soma yata gilen yii ba?
I tan nan kamɛn bama yata sɛnbɛmane ma ba,
40 e nɛma sa e yinla kui,
hanma e nɛma luxunxi subene yɛɛ ra?
41 Nde donseen soma xaxaan yii,
a diine na e xuini te Ala ma,
a na siga na xun xɔn donse fendeni?”

39

1 “I a kolon ba
bolen diin xalima waxatin naxan yi?
I xɛnle toma ba, e nɛma diin xalɛ?
2 I e kuiin maxali waxatin yatɛma ba?
I e dii xali waxatin kolon ba,
3 e na e felen e dii xalin tɔrɔni,
e yi e diin xali?
4 E diine sɛnbɛn sɔtɔma,
e gbo xunnabani.
Na xanbi ra, e keli e ngane fɛma,
e mi fa fama sɔnɔn.”

5 “Nde burunna sofanla xunnabaxi?
Nde a fulunxi?

† 38:31: Mɛn kaane yi sare kurune yatɛxi nɛn alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

⁶ N bata tonbonna findi a dɔxɔden na,
fɔxɔ bɔxɔn yi findi a konna ra.

⁷ A na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin mɛ taane yi,
a gele,
a mi soo ragiin xuiin mɛ mume!

⁸ A sigama a dɛgɛdeni geyane nan fari,
dɛnaxan xinde, a yi mɛn fen.”

⁹ “Burunna jingen tinjɛ findɛ i ya walikɛɛn na ba?
A xiye i ya xuruseene balon sa seen dɛxɔn ba?

¹⁰ I nɔɛ a xidɛ
alogo a xa i ya xɛɛn bi ba?

A xɛɛ rabɔnbɔ seen bandunjɛ i fɔxɔ ra mɛrɛmɛrɛne yi ba?

¹¹ I yigin sɛ a yi ba,
bayo a sɛnbɛn gbo?
I ya wali xɔdɛxɛne luyɛ a ma ba?

¹² I yengi sɛ a ma ba?
A fɛ i ya se xabaxine ra i xa,
a fa e sa i ya lonna ma?

¹³ Dangaranfulene gabutene yitema sɛwani,
koni e mi nɔɛ tujanjɛ
alo xɔliin bodene.

¹⁴ A xɛlɛne luma biraxi bɔxɔn nan ma,
a yi e lu burunburun wolonni.

¹⁵ A mi mirixi a ma
fa fala e nɔɛ yibɔɛ nɛn,
a burunna subena nde tiyɛ e yi nɛn.

¹⁶ A jaxu a diine ra
alo a tan xa mi e xalixi,
a mi gaxuma
fa fala a bata tɔɔ fuuni e xalideni.

¹⁷ Ala bata a kuma fe kolonna ra,
a mi xaxili fixi a ma.

¹⁸ Koni, a na keli a gideni,
a gelema nɛn soon nun soo ragiin ma.”

¹⁹ “I tan nan sɛnbɛn fima soon ma ba?
I tan nan a kɔɛ ma xabene saxi ba?

²⁰ I nɔɛ a ratujanjɛ alo supɛna?
A gbelegbele xuiin magaxun nan tima.

²¹ A bɔxɔni sɔxɔnma a torone ra lanbanni,
a sɛwaxi a fangan na,
a sigama ganla yɛɛ ra yɛngɛni.

²² Gaxun bɔtɛ mi a xa,
a mi kuisanna kolon,
a mi xɛtɛma a xanbi ra silanfanna yɛɛ ra.

²³ Xalimakuli sa seen nun tanban gbeen nun a xurin naxan xidixi a fari,
ne xuiin minima a nɛma a giyɛ.

²⁴ A kunfaxin tunganma, a siga.
Xɔtaan na fe,
a mi fa nɔɛ tiyɛ yɛngɛni.

²⁵ Xɔta xuiin na mini,

a gbelegbele sewani,
 a yengɛn xirin mema
 hali a nɛma sa wulani,
 e nun kuntigine gbelegbele xuiin nun yengɛ so xuina.”

26 “Seɛn tunganma i ya xaxilimayaan nan xɔn ba,
 a yi a gabutene yibandun sogeteden yiifanna binni?”

27 Singbinna tunganma i ya yamarin nan bun ba,
 a yi a tɛɛn sa geya matexine fari?

28 A yigiyaxi gɛmɛ yirene nin,
 a yire makantanxine nin geyane xuntagi.

29 A a donseen fenma mɛnna nin
 a nɛma dɔxi,
 a yi sa a to yire makuyeni.

30 Binbine denaxan yi, a mɛnna nin,
 a diine baloma wunla nan na.”

40

1 Alatala mɔn yi a fala Yuba xa, a naxa,
 2 “I tan naxan Ala senbe Kanna yalagima,
 i mɔn luyɛ a matandɛ?
 I tan naxan Ala mafalama,
 i nɔɛ a yabɛ?”

Yuba yi Ala yabi

3 Yuba yi Alatala yabi, a naxa,

4 “Sese mi n tan na.
 N nɔɛ i yabɛ nanse ra?
 Fɔ n na n yiin sa n de ra,
 n yi n dundu.

5 N bata falan ti,
 n mi fa yabi tima.
 N bata a radangu ayi,
 n mi fa sese falama.”

Alaayabina

6 Alatala yi Yuba yabi wuluwulu gbeeni, a naxa,

7 “Keli, i yitɔn alo xɛmɛ wɛkilexina,
 n xa i maxɔdin, i yi n yabi.

8 I waxi a fala feen nin ba
 fa fala a n mi kiti kɛnden sama?
 I waxi n yalagi feen nin ba,
 i yi yoon fi i yetɛ ma?

9 I senben gbo alo Ala ba?
 I xuiin findɛ kuye sarinna ra ba
 alo Ala gbeena?”

10 “I yetɛ maxidi binyen nun gboon na,
 i yi i maxidi nɔɔn nun xunnayerenna ra.

11 I ya xɔlɔn nasiga muxune ma,
 i wasodene birin nagodo sanja yi kedenni.

12 I wasodene birin nagodo sanja yi kedenni yati,
 i jaxudene birin halagi

e denaxanye yi,

¹³ i yi ne birin maluxun,
i yi e balan gaburun kui.

¹⁴ Nayi, xa i yi na liga nun,
n tan yeteen yi i mataxoma nen,
bayo i yete senben yi i rakisima nen.”

¹⁵ “Malinna mato, sube magaxuxina.

N tan nan a daxi
alo n ni i daxi kui naxan yi.
A se xen donma alo jingena.

¹⁶ A senbena a tagin nin.

A senbena a fudi ma fasane nin.

¹⁷ A xunla xodoxo alo sumanna,
a danba subene fasane yibalanxi ken!

¹⁸ A xonne fan luxi alo sulana,
a jensen xonne luxi alo wurena.”

¹⁹ “A findixi Alaa dalise fisamantenna nan na.

N tan, a da mangan nan keden noon sotoma a ma silanfanna ra.

²⁰ A balon sotoma geyane fari,
burunna subene birin denaxan yi.

²¹ A sama wudine nan bun,
a yi a luxun dara yi gbalane bun,

²² a matabuma wudine nininna nan na,
wudin naxanye xuden de,
ne yi a rabilin.

²³ Xa igen gbo ayi, a mi gaxuma,
hali Yuruden baa igen fa han a de,
a luma nen xaxili sani.

²⁴ Xa a yene rabixi,
nde noe a suxe?

Nde noe a suxe,
a wuren bira a jone ni?

Ige yi sube jaxina

²⁵ I ige yi sube jaxin suxe konna ra ba?

I a suxe a lenna ma ba i ya lutin na?

²⁶ I gbalan sote a joneen kui ba,
i yi a gbegeben soxon wuren na?

²⁷ I mirixi a ma
a kankanye i mafanna ma ba,
a fala fajine ti i xa?

²⁸ A layirin xide e tagi ba,
a finde i ya konyin na habadan?

²⁹ I sabaan soe a ra ba alo xolina?
I lutin xide a sanna ra ba,
i yi a so i ya dii temene yii?

³⁰ Yexe suxune a matiye loxon ba,
e a yitaxunye yulane ra?

³¹ I noe a kidin kale xalimakunle ra ba?
I noe a xunna soxonje kulundene ra ba?

32 Nayi, hali i yiin din a ra a yenge xinla ma
sanɲa ma keden pe,
i mi fa na ɲɔɔɔn ligama sɔnɔn.”

41

1 “Muxun naxan waxi a xa a nɔ,
na a yete nan madaxuma.
Muxu yo na a to tun,
na birama neɛn a xanbiramaan na.

2 Muxu yo mi suse yengen bage a ma,
nayi nde suse tiye n yetagi?

3 Nde a doli n ma,
alogo n xa a fi?
N tan nan gbee dunuɲa seene birin na!”

4 “N mɔn xa falan ti ige yi sube ɲaxin salen seene ma,
e nun a senbe magaxuxin nun a fati faɲina.

5 Nde nɔe a kidin be a ma?
Nde nɔe a xanle sɔɔɔɲe
naxanye xɔdɔɔɔ alo wurena?

6 Nde nɔe a gbeɲbeni biye?
Muxune gaxuma a ɲinne nan yeɛ ra.

7 A xali xɔdeɔene safa wuyaxi nan a fari,
e dɔxi e bode ra a fari
alo ye masansan wure lefane.

8 E saxi e bode fari,
hali foyen mi nɔe dangue.

9 E tugunxi e bode ra,
e bode suxi,
e mi nɔe be e bode ra.”

10 “Ige yi sube ɲaxin na tison,
kenenna yi mini,
a yeene luxi alo subaxana.

11 Tee degen minima a de,
tee wolonne tunganma.

12 A ɲɔe tutin tema,
alo tunde wolonna,
alo seɔe tutina.

13 A ɲɔe foyen ticine radegema,
tee degen yi mini a de.

14 Senbena a kɔeen nin,
gaxun nan sigama a yeɛ ra.

15 A fati kidin ɲixiriɲixirine wuya,
e bata xɔdɔɔɔ ayi a ma,
sese mi bama a ma.

16 A bɔɲen xɔdɔɔɔ alo gemena,
a xɔdɔɔɔ alo se kunba gemena.”

17 “A na keli, alane yi gaxu,
e yigitegixin yi xete.

18 Silanfanna mi sese ligama a ra,

hanma tanba xurin nun degeemaan nun tanba gbeena.

¹⁹ Wuren luxi nen a tan xa

alo seXena,

sulana alo wudi kunxina.

²⁰ A mi a gima xalimakunla yee ra,

lantani gemene findixi se dagin nan na a tan xa.

²¹ Gbelemen luxi nen a tan xa

alo seXena,

a gelen tanban woli xuiin ma nen.

²² A kui kidin luxi nen

alo gеме ralemunxine,

alo xee rabonbo seen naxan bubuma boroni.”

²³ “A na sin foxo igen tilinna ma,
igen yi a ramini alo a teen nan ma.

A foxo igeni maxama nen

alo seri igen teen ma.

²⁴ A funfuni yalanxin nan luma a xanbi ra igeni,

a lu alo fonna xun seXen na mini fufaan fari.

²⁵ A kanna mi muxu yo ra boxo xonna fari.

Dali seen na a ra naxan mi gaxuma.

²⁶ A yaxu senbema yo na keli,

a yeen yoma na kanna ma nen,

bayo a tan nan sube xajene birin ma mangan na.”

42

Yubaa yabi dɔnxena

¹ Yuba yi Alatala yabi, a naxa,

² “N na a kolon a i noe feen birin na,

i noe i waxon feene birin nakamale.

³ I yi n maxodin, i naxa,

‘Nde i tan na,

naxan n ma fe ragidixine yidimima

a xaxilitareya falane xon?’

Awa, n yi feene falama nen,

n mi yi naxanye famuma a farin na.

⁴ I yi a fala n xa, i naxa,

‘I tuli mati, a lu n xa falan ti,

n xa i maxodin, i yi n yabi.’

⁵ Awa, n bata yi i ya fe me,

iki n yeen bata i to.

⁶ Nanara, n nan n yete yalagima,

n dɔxo burunburunna nun xubeni nimisani.”

Yubaa taruxun naɗanna

⁷ Alatala yelin xanbini falane tiye Yuba xa, Alatala yi a fala Elifasi, Teman

kaan xa, a naxa, “N ma xolon bata keli i xili ma e nun i lanfa firinne, amasoto

e mi n ma fe falaxi tinxinni alo n ma walikeen Yubaa ligaxi kii naxan yi. ⁸ Iki,

e tura solofere nun konton solofere tongo, e siga n ma walikeen Yuba fema, e

yi saraxa gan daxin ba e yete xa. N ma walikeen Yuba n solonama nen e xa, n

yi a maxandi xuiin nasuxu, n mi e suxu e xaxilitareyani. E mi n ma fe falaxi

tinxinni, alo n ma walikeen Yubaa ligaxi kii naxan yi.” ⁹ Teman kaana Elifasi

nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara yi siga, e yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi, Alatala yi Yubaa maxandi xuiin nasuxu.

¹⁰ Yuba yelin maxandin tiye a lanfane xa waxatin naxan yi, Alatala mən yi a raxete a kii fonni. Seen naxanye yi Yuba yii nun, Ala yi ne daxode firin so a yii. ¹¹ Yuba tada xememane nun a magilene birin yi fa a xontən e nun muxun naxanye birin yi a kolon, e yi sewa banden don a xən a konni, e yi kininkinin falane ti a xa, e yi a masabari lan gbalon ma Alatala naxan birin saxi a fari. E birin yi a ki gbetin nun xema yiisolirasone yi. ¹² Alatala mən yi barakan sa Yuba siimaya dənxi ni dangu a fəlon na, a yi yexee wuli fu nun naanin sətə, jəgəme wuli fu nun sennin, jinge wuli keden, e nun sofali wuli keden. ¹³ A mən yi dii xeme solofere sətə e nun dii teme saxan. ¹⁴ A yi a singen xili sa Yemima, a firindena Kesiya, a saxandena Keren-Hapuku. ¹⁵ Naxalan tofajin mi yi toe yamanani alo Yubaa dii temene. E fafe Yuba yi keen so e birin yii alo e tada xememane. ¹⁶ Na xanbi ra, Yubaa siimayaan yi siga han jee keme jee tonge naanin, a yi a yixetene to han a daxode naanindena. ¹⁷ Na xanbi ra, Yuba yi faxa foriyani, a wasaxina a siimayaan na.

Yaburina Nabi Dawudaa Bεtine

Isirayila manga Dawuda nan Kitabun yireni ito sebexi naxan xili “Nabi Dawudaa Yaburina.” Sora yo sora βeti keden na a ra muxune yi naxan bama Ala batu waxatine yi. Yamaan yi salima waxatin naxan yi, e Ala batu, e yi βetina ndee bama nεn Ala Batu Banxin kui. Denkeleya muxu kedenna fan yi nε nεn βetine βe a konni a nεma Ala maxandε waxatin naxan yi. βetini itoe findixi Ala matεxεn nun Ala maxandin nan na.

βeti kεmε tonge suulun nan malanxi Kitabun yireni ito kui Isirayila fonne yi naxanye bama salideni. Dawuda mi na ndee sebexi, koni e malanxi a xinla bun bayo a tan nan a wuyaxi seβε, a mεn yi muxune yamari e xa βetine yitεn a mangaya waxatini.

Iki a yitaxunxi dεxεde suulun nan na. Yaburin Yire Singena: Keli a sora 1 ma han 41. A Yire Firindena: Keli a sora 42 ma han 72. A Yire Saxandena: Keli a sora 73 ma han 89. A Yire Naanindena: Keli a sora 90 ma han 106. A Yire Suulundena: Keli a sora 107 ma han 150.

Yaburin sora kεmε tonge suulunna yε, falana nde sebexi sora kεmε nun nde xunna ra naxan e keliden yitama en na hanma e ba kiina hanma maxa seen naxanye lan e ma. Falan bun tiina nde mεn sebexi ndee tagini naxan e ba kiin yebama. Ne bunne mi fa kolon ki fajni bayo e seβen bata jεε wuli saxan ti fayida.

βeti siya fu nun firin nan kolonxi Nabi Dawudaa Yaburin kui:

1) Tantun βetin naxanye Alaa gboon nun a fanna fe falama. (Misaala: sora 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113, 114, 117, 135, 136, 145-149)

2) Alaa mangayana fe βetine, naxanye a falama e naxa, “Mangan nan Alatala ra.” (Misaala: 47, 93, 96 han 99)

3) Mangana βetine, Ala maxandina mangan xa hanma mangana Ala maxandina. (Misaala: 2, 18, 20, 21, 45, 72, 89, 101, 110, 144)

4) Ala Batu Banxini so βetine. (Misaala: 15, 24)

5) Isirayila kaane yi Higi yisiga βetini itoe nan bama e nεma yi sigε sanla nde rabadeni Yerusalen taani. (Misaala: 84, 91, 121, 122)

6) Siyon geyaan βetini itoe findixi yiren matεxεn nan na denaxan sugandixi Ala Batu Banxin tiden na Yerusalen taani. (Misaala: 46, 48, 76, 87, 132)

7) βetini itoe findixi kawandin nan na tinxin muxune xa. (Misaala: 14, 50, 53, 75, 81, 95)

8) βetini itoe findixi xaranna nan na denkeleya yamaan xa. (Misaala: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133)

9) Yamaan βetini itoe bama tεrε waxatin nin, naxanye findixi Ala maxandin na jaxankatani. (Misaala: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137)

10) Tεrεn sifan birin nε a ligε nεn denkeleya muxun yi fa Ala ma. Mawuga βetini itoe nan wuya Yaburin kui. (Misaala: 5-7, 13, 17, 22, 25, 26, 28, 31, 35, 38, 39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63, 64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143)

11) Denkeleya muxuna Ala nuwali sama wali fajin kolon βetini itoe nan na, a na a xunba hanma a na a yulubin xafari. (Misaala: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118)

12) Denkeleya muxun limaniya βetini itoe nan bama, a yi a seβan nun a bεjε xunbenla mayita. (Misaala: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139)

Marigi Yesu fan Yaburin tantun βetine ba nɛn. (Maraka 14.26) A mɔn nde a fe fala nɛn a xaranna kui. (Maraka 12.10 nun 36) A mɔn yi nde fala a Ala maxandini. (Maraka 15.34, e nun Luka 23.46)

Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe sɛβɛxi Yaburin yire wuyaxi yi. Yesu a tɔrɔne sɛβɛxi yireni itoe yi: Yaburin 22 e nun Yaburin 69. Na feene fan sɛβɛxi Matiyu yire wuyaxi yi, alo Matiyu 27.34-48. Yesu keli fena sayani e nun a binyena fe sɛβɛxi yireni itoe yi: Yaburin 16, nun Yaburin 110 e nun Yaburin 118. Xɛra Piyɛri ne nan ma fe falaxi Kɛwanle sora 2 nun 4 kui. Yaburi Kitabun yirena fe falaxi Ningila Yesu kui dangu dɔxɔɗa ma kɛmɛ ra.

Kitabun yireni ito nɔɛ dɛnkɛleya muxune maliyɛ nɛn ki faɗi. A fe firin yitama en na. A singena, a lanma en xa Ala matɔxɔ, bayo a xanuntenyaan nun a sɛnβɛn gbo. A ɗɔxɔn mi na. A firindena, a lanma adamadin xa a tɔrɔn birin yita Ala ra alogo a xa en madɛndɛn. Ala waxi a xɔn en xa en kui feene yita a ra.

Dawudaa Yaburin findixi Isirayila kaane Ala maxandine nun Marigi Yesu Ala maxandine nun dɛnkɛleya muxu singene Ala maxandine nan na. (Xɛrane 4.24-26) Yaburin mɔn nɔɛ findɛ nɛn en fan ma Ala maxandine ra en na e fala Ala xa waxatin naxan yi.

Yaburin Yire Singena: Keli Sora 1 ma han 41

1

Kira firinna

¹ Sɛwan na kanna xa,
naxan mi muxu ɗaxine maxadi xuine suxuma,
naxan mi birama yulubitɔne kiraan fɔxɔ ra,
naxan mi a sama magele tiine fari.

² Na kanna sɛwama nɛn
Alatalaa sariyan suxudeni,
a a xaxili lu Alaa sariyan xɔn kɔɛɛn nun yanyin na.

³ A sabatima nɛn
alo wudi binla naxan xude dɛni,
a bogima nɛn a waxatini,
a dɛɛne mi xarɛ.
Na kanna na fefe suxu,
a sɔnɔyama nɛn a xa.

⁴ Koni muxu ɗaxine mi na kiini mume,
e luxi nɛn
alo foyen se dakin naxan xalima.

⁵ Nanara, muxu ɗaxine yalagima nɛn kiti sa waxatini,
yulubitɔne mi tiyɛ tinxin muxune yɛ.

⁶ Alatala a ɗɔxɔ luma nɛn tinxin muxune xɔn,
koni muxu ɗaxine kiraan sigama gbalon nin.

2

Alaa manga sugandixina

¹ Nanfera siyane murutema?
Nanfera yamanane muxune yanfa fuune soma?

² Dunuɗa mangane bata tondi,
kuntigine bata e malan

Alatala nun a muxu sugandixin xili ma.

³ E naxa, “En xa en yeƙe ba e nɔɔn bun,
en xa en xunna ba e yamarin bun.”

⁴ Marigin naxan ariyanna yi
na gelema e ma.

⁵ A fitinaxin yi falan ti e xili ma,
a e magaxu a xɔlɔni,

⁶ a naxa, “N bata n ma mangan dɔxɔ
n ma geya sarijanxin fari Siyon yi.”

⁷ Mangan fan naxa,
“Alatala bata naxan nagidi,

n na a ralima nen:

a naxa n na,

‘N ma dii xemɛn nan i tan na.

N bata findi i fafe ra to.

⁸ N maxɔdin,

n siyane soma nen i yii i keɛn na,

bɔxɔn danne birin yi findi i gbeen na.

⁹ I e nɔma nen mangaya wure dunganna ra,
i yi e rayensenje ayi alo fejena.’ ”

¹⁰ Nayi, ɛ tan mangane,

ɛ xaxili fen.

Ɛ tan dunuɗa kuntigine,

ɛ kawandin name.

¹¹ Ɛ Alatala batu, ɛ gaxu a yeɛ ra,

ɛ sewa, ɛ xuruxurun.

¹² Ɛ dii xemɛn mafan,

alogo a nama xɔlɔ, a yi ɛ raxɔri.

Bayo, a bɔɗen mafura te.

Seƙwan ne xa, naxanye e yigiya a ma.

3

Ala nan marakisi tiin na

¹ Dawudaa betina, a to a gi a dii Abisalomi bun.

² Alatala, n yengeƙfane bata wuya ayi.

E gbege bata keli n xili ma!

³ E n ma fe falama,

e naxa, “Ala mi a malima.”

Beti xuini te.

⁴ Koni, Alatala,

i tan nan n ma ye masansan wure lefaan na.

I binyen fima n ma,

e nun xunna kenla.

⁵ N na n xuini tema Alatala ma,

a yi n yabi keli a geya sarijanxini.

Beti xuini te.

⁶ N na n sa, n yi xi, n yi xulun

bayo Alatala n kantanma.

⁷ N mi gaxuε yaxu wuli wuyaxin yεε ra,
naxanye n nabilinxi yiren birin yi.

⁸ Alatala keli! N nakisi, n ma Ala.

N yaxune birin dεεne bɔnbɔ,
i yi muxu ɲaxine ɲinne magira.

⁹ Marakisi Tiin nan Alatala ra!
Ala xa a yamaan baraka.

Beti xuini te.

4

Yigi sana Alayi

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa. A xa ba maxase luti kanne ra.

² N ma Ala tinxinxina,

n na i xili, i xa n yabi.

N ma tɔrɔni, i xa n mali.

Kininkinin n ma,

i yi n ma maxandin name.

³ ε tan adamadiine,

ε n ma binyen findima yagin na

han waxatin mundun yi?

ε fatama fe fuune nun wulene ma

waxatin mundun yi?

Beti xuini te.

⁴ ε xa a kolon,

a Alatala bata muxu tɔgɔndiyaxine sugandi a yetε xa.

N na Alatala maxandi,

a n xuiin mεma nεn.

⁵ ε gaxu, ε fata yulubi ligan ma.

ε na ε sa, ε raxara,

ε bɔɲεn namiri.

Beti xuini te.

⁶ ε saraxan ba Ala xa tinxinni.

ε yigin sa Alatala yi.

⁷ Muxu wuyaxi naxa,

“Nde hεrin yitε en na?

Alatala, i nɔrɔn xa godo nxu ma!”

⁸ Koni i bata n bɔɲεn nasεwa han,

dangu se xaba waxatin lugon sεwan na.

⁹ N na n sa,

n xima bɔɲε xunbenla nin,

amasɔtɔ i tan Alatala nan tun n makantanma.

5

Ala xa en natanga

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.

² Alatala, i tuli mati n fala xuine ra,

i yi i tuli mati n kutun xuiin na.

³ N ma Ala nun n ma mangana,

i tuli mati n ma wuga xuiin na.

N ni i tan nan maxandima.

⁴ Alatala, xɔtɔnni i n xuiin namεma.
Xɔtɔnni, n na n yitama i ra,
n yi i ya yabin mamε.

⁵ Ala mi i tan na
fe ɲaxin nafan naxan ma.
I mi tinɲε muxu ɲaxi yo ra i yetagi.

⁶ Wasodene mi tiyε i yetagi.
I fe ɲaxi rabane birin naɲaxuma nεn.

⁷ I wuledene halagima nεn.
Alatala faxa tiine nun yanfantenne raɲaxuma nεn.

⁸ Koni n tan soma nεn i konni
i ya hinan gbeen xɔn ma,
n ni i batuma nεn i ya Banxi Sariɲanxini.

⁹ Alatala, ti n yeε ra i ya tinxinni n yaxune e fe ra.
I ya kiraan yita n na.

¹⁰ N mi lε n yaxune fala xui yo ra,
e waxi fe kalan nan tun xɔn ma.
E kɔε yinle rabixi alo gaburuna,
yanfa falane nan e lenne ma.

¹¹ Ala, e yalagi,
e kɔtene xa findi e yeε bira xunna ra.
E kedi i yetagi e matandine fe ra,
bayo e bata murute i ma.

¹² Koni ne birin xa ɲaxan,
naxanye e luxunxi i yi.
E xa βetin ba sewani habadan!
Na muxune ratanga
i xinla rafan naxanye ma,
e yi sewa i ya fe ra!

¹³ Alatala, i tinxin muxune barakama nεn,
i yi e rabilin fanna ra
i yi e ratanga
alo ye masansan wure lefana.

6

Ala maxandin tɔrɔ waxatini

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa. A xa ba maxase luti kanne ra e
nun kondenna luti solomasεε kanna ra.

² Alatala, i nama n maxadi xɔloni!
I nama fitina n xili ma,
i n ɲaxankata!

³ Alatala, kininkinin n ma,
n bata xadan!
Alatala, n nakεndεya,
bayo fanga mi fa n na.

⁴ N niin tɔrɔxi han!
Alatala, han waxatin mundun yi?

⁵ Alatala, fa n kantan.
 N niin nakisi i ya hinanni.
⁶ Muxe mi e mire i tan ma sayani.
 Nde nɔɛ i tantunɔɛ laxira yi?
⁷ N bata xadan kutundeni,
 n ma sadeni kunxi yɛɛgen na kɔɛ yo kɔɛ,
 n wugama han n ma xunbunsaan yi yikun.
⁸ Sunun bata n yɛɛni fɔɔ.
 Wugan bata n yɛɛne buturun n yaxune fe ra.

⁹ Ɛ makuya n na,
 ɛ tan fe ɲaxi rabane!
 Bayo Alatala n wuga xuiin mɛma.
¹⁰ Alatala bata n ma mayandi xuiin mɛ,
 Alatala mɔn bata n ma maxandin suxu.
¹¹ N yaxune birin yagima nɛn,
 e yarabi.
 E kuisanxin xɛtɛma nɛn mafuren!

7

Ala maxandin malina fe ra

¹ Dawudaa mawugan betina, a naxan baxi Alatala xa Kusi Bunyamin kaana fe ra.
² Alatala n ma Ala,
 n bata n luxun i yi.
 N xunba, i yi n nakisi
 ne birin ma naxanye n fɔxɔ ra.
³ Yaxune nama n yibɔ alo yatana,
 naxan ma se suxi mi xunbɛ.
⁴ Alatala n ma Ala,
 e n kansunma naxan na,
 xa n sɔnna na a ra,
⁵ xa n bata fe ɲaxin dɔxɔ muxun na,
 nxu nun naxan dɔxi bɔɲɛ xunbenli,
 xa n bata n yɛngɛfaan muɲa tɔɲɛɛni,
⁶ nayi, i xa tin n yaxune xa n kedi,
 e yi n suxu,
 e yi n mabodon,
 e yi n fatin lu saxi gbangbanni.

Beti xuini te.

⁷ Alatala keli i ya xɔlɔni,
 keli n yaxu xaɲɛne xili ma.
 Keli, n ma Ala,
 i sariya kenden sa!
⁸ Siyane malanxin xa i rabilin,
 i mangayaan liga e xunna.
⁹ Alatala xa siyane makiti.
 Alatala, i xa n ma kitin sa n ma tinxinni,
 bayo fɛ yo mi n na.
¹⁰ Danna sa muxu ɲaxine gbalone ra!
 I xa tinxin muxune ratanga,

i tan Ala tinxinxina,
i tan naxan muxun bɔɲɛne nun sɔndɔmɛne rakɔrɔsima.

¹¹ Ala nan n yɛ masansan wure lefaan na.

A muxu sɔndɔmɛ fajine rakisima nɛn.

¹² Ala nan kitisa tinxinxin na.

Ala na a ra naxan xɔlɔma waxatin birin.

¹³ Xa muxu ɲaxin mi tubi Ala ma,

a silanfanna raxanxanma nɛn,*

a yi a xanla ba a woli xinla ma.

¹⁴ Ala bata a faxa ti seene tongo,

a a xalimakunle findi tɛɛn na.

¹⁵ Naxan lugoxi tinxintareyaan na,

a mɔn nafexi gbalon na,

a rajanna nan wulen na.

¹⁶ A yinla gema a a ratilin,

a yɛtɛɛn yi bira a kui.

¹⁷ A tɔrɔn nun gbalon nakeli,

ne yi xɛtɛ a ma.

¹⁸ N na Alatala tantunma a tinxinna fe ra.

N bɛtin bama nɛn Kore Xɔnna Alatala xinli.

8

Alaa binyena adamadiin xa

¹ Dawudaa bɛtina, beti baane kuntigin xa. A xa ba Gati kaane kondenna ra.

² Nxu Marigina Alatala,

i tan nan xili gbee kannu ra bɔxɔn birin yi!

I bata i ya nɔrɔn nate

han kore xɔnna ma!

³ I bata diidine nun dii ɲɔrɛne yamari

e yi i matɔxɔ

alogo i yaxune xa e dundu,

e nun yɛngɛfane nun gbeeɲɔxɔ tiine.

⁴ N na koren mato

i naxan nafalaxi i yiin na,

kiken nun sarene

i naxanye dɔxi e yirene yi, n naxa,

⁵ “Nanse daɲɔxɔn na,

i to i yengi dɔxi a xɔn?

Nanfera i ɲɔxɔ luxi adamadiin xɔn?”

⁶ I a dɔxi nɛn,

a nɔrɔn yi maso malekane ra.

I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

⁷ I bata yamarin so a yii

i ya dali seene birin xunna.

I bata seen birin lu a sanna bun:

⁸ alo xuruse kurune nun ɲinge kurune

nun burunna subene

* **7:13:** Silanfanna: Sofane yɛngeso degemana.

⁹ nun xoline nun yeχene
e nun niimaseen naxanye fɔxɔ igeni.

¹⁰ Nxu Marigina Alatala,
i tan nan xili gbee kanna ra bɔxɔn birin yi!

9

Barika birana Ala xa

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa. A xa ba alo “Dii Xeme Faxan” βetina.

² Alatala, n ni i tantunma nen n bɔɲen ma feu!

N ni i ya kabanako feene yebama nen.

³ N ɲaxanma nen n sewa i ya fe ra.

Kore Xonna Ala,
n tantun βetin bama i xa nen.

⁴ N yaxune xetema e giye nen i ye ra,
e dagalanɲe ayi, e ɲan.

⁵ Bayo i bata n xun mayenge kitin bolon,
i bata dɔxɔ i ya mangaya gbedeni,
i yi kitin sa tinxinni.

⁶ I bata falan ti siya gbetene xili ma,
i mɔn yi muxu ɲaxine raxori,
muxe mi fa e mirima e xinle ma sɔnɔn habadan!

⁷ Yaxune bata ɲan fefe,
i bata e taane kala.

ɲinan bata ti e ma feu!

⁸ Koni Alatala nan mangan na habadan,
a mangaya gbeden dɔxi kiti sa xinla ma.

⁹ A dunuɲa makitima tinxinni.

A sariya kendɛn sama yamane xa.

¹⁰ Muxu yigbetɛnxine faran makantanxin nan Alatala ra,
e luxundena tɔɔ waxatine yi.

¹¹ Naxanye i tan kolon,
ne e yigi sama i yi nen,
bayo naxan na i fen,
Alatala, i mi i me na ra mume!

¹² E Alatala tantun βetin na,
naxan dɔxi Siyon yi, a manga taani!
E a wali fajine rali siyane ma!

¹³ Ala nan wuli bɔxɔnxin gbeɲɔxɔ tiin na.
A mi ɲinanɲe a xɔn ma.
A yengi dɔxi yiigelitɔne wuga xuiin xɔn ma.

¹⁴ Alatala, kininkinin n ma!

A mato
n yaxune n nayarabima kii naxan yi,
i tan naxan n bama faxan de.

¹⁵ Nanara, n ni i tantunɲe Siyon kaane yetagi,
n yi sewa i ya marakisina fe ra.

16 Siyane bata yinla ge,
e bira a kui,
e bata e suxu e yete luti ratixine ra.
17 Alatala bata a yete yita a kiti kendene xon ma.
Muxu jaxin tan suxuma a kewanle nan na.

Maxase xuina. Beti xuini te.

18 Muxu jaxine sigama laxira yi,
e nun siyaan naxanye birin e mexi Ala ra.
19 Ala mi tɔɔ muxune rabejinje mumε!
Yiigelitone mi yigitεge ma.

20 Alatala, keli!
Adamane nama nɔɔn sɔɔ!
Siyane xa makiti i yeε xori!
21 Alatala, gaxun nagodo e ma!

E xa a kolon fa fala daɔɔxɔɔn nan tun e ra.

Beti xuini te.

10

Ala maxandina malina fe ra

1 Alatala, nanfera i makuyaxi nxu ra?
I luxunma nxu ma tɔɔ waxatine yi nanfera?
2 Muxu jaxine bata waso ayi,
e mɔn yiigelitone besɛnxɔnyama.
A e suxu a kɔtene ra.
3 A kanbama a nata jaxine yi.
Kumadena Alatala rajaxuma,
a a mε a ra.
4 Muxu jaxina a falama de jaxun na, a naxa,
“Ala mi muxe yulubine saranma e ra!
Ala mi na!”
A a miriyaan birin nan na ra.
5 A feen birin nasɔnyama.
A mi i ya kitine suxuma,
a mɔn yoma a yaxune ma.
6 A a falama a yete ma, a naxa,
“N mi fule mumε,
n mi luyε tɔɔni mumε!”
7 A deen nafexi dangane nun wulene
nun fala xui xɔlene nan na.
A fe jaxin nun tɔɔ feen nan tun falama.
8 A a luxunma banxidene ra,
a sɔntarene legedenma e faxa feen na.
A yeε masama fangatarene ma wundoni.
9 A legedenna tima a luxundeni
alo yatana.
A saxi, a yiigelitone legedenma,
a e suxu a lutin na,
a e bubu, a e xali.
10 Fangatarene e felenma e bira,
e lu a nɔɔn bun ma.

11 A yi a fala a yeƙe ma, a naxa,
 “Ala a fe mi a yi!
 A bata a yeƙe raxi. A mi n toƙe!”

12 Alatala, keli! I fangan mayita, Ala!
 I nama jinan yiigelitɔne ma!

13 Nanfera muxu jaxina Ala rajaxuma,
 a yi a fala a yeƙe ma, a naxa,
 “Ala mi n jaxankate?”

14 Koni i tan Ala,
 i tɔrɔn nun sɔxɔɓɛn toma yati!
 I xaxili luma nen ne xɔn ma mali xinla ma.
 Fangatarene bata e yeƙe taxu i tan na.
 Kiridi mali tiin nan i tan na.

15 Muxu jaxin fangan kala,
 i yi a jaxankata a fe jaxine fe ra
 han i yi a raxɔri.

16 Alatala nan mangan na habadan.
 Suxure batune raxɔrima nen a bɔxɔn ma.

17 Alatala, i yiigelitɔne maxandi xuiin meɓa nen,
 i yi e bɔjɛn sɛnbɛ so.
 I yi e wuga xuiin name.

18 I xa sariya kɛnden sa kiridine xa
 e nun muxu jaxankataxine.
 Nanara, daɓɔxɔn mi fa magaxun tiye sɔnɔn.

11

Alatala en yigina

1 Dawudaa betina beti baane kuntigin xa.
 N bata Alatala findi n luxunden na.
 I mɔn a falama n xa nanfera
 nayi fa fala, “Tugan alo xɔlina,
 i siga geyaan ma,

2 amasɔɔ a mato,
 muxu jaxine bata e xanle ba,
 e e xalimakunle ti muxu sɔndɔme fajine ra
 e bun xinla ma dimini.

3 Xa sariya mi fa na,
 tinxin muxune nɔɛ nanse lige?”

4 Alatala a Batu Banxi Sarijɔnɔxini.
 Alatala a manga gbɛɛni ariyanna yi.
 A adamadiine xun matoma a ra
 a e rakɔrɔsima a yeƙe na.

5 Alatala tinxin muxune nun muxu jaxine rakɔrɔsima.
 Gbalo feen nafanxi naxanye ma,
 a ne rajaxuma a niin birin yi nen.

6 A tee wolonna nun dole tee nagodoma nen muxu jaxine ma.
 A tɔrɔma foye wolonna ra nen.

7 Alatala tinxin,
 tinxinyaan nafan a ma.

Muxu fajine a yeṭagin toma nɛn.

12

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa. A xa ba kondenna luti solo-masεχɛn na.

² Alatala, nxu mali,
bayo muxu tɔgɔndiyaxine bata ɲan.
Denkelɛya muxu yo mi fa adamadiine ye.

³ Birin wulen falama a boden xa.
E e bode yanfa wule matɔxɔn xɔn.

⁴ Alatala, na muxune dɛɛn suxu
naxanye wule matɔxɔn tima,
e nun muxu dɛ rajaxuxine,

⁵ naxanye a falama, e naxa,
“Nxu nɔɔn sɔtɔma nxu fala xuine nan xɔn.
Nxu dɛɛn fatan han!
Nde nxu nɔɛ?”

⁶ Awa, Alatala naxa,
“Bayo yiigelitɔne ɲaxankataxi,
e nun tɔrɔ muxune wugama,
nba iki, n bata keli,
n na e ratangama nɛn
naxanye rajaxuxi.”

⁷ Alatalaa falane,
fala sariɲanxin nan e ra
alo gbeti fixɛna
naxan nasɛnsɛnxi sulun tɛɛn* na
han sanɲa ma solofere.

⁸ Alatala, i nxu kantanyɛ,
i nxu ratanga muxu sifani itoe ma habadan.

⁹ Na muxu ɲaxine e kanbama yiren birin yi
bayo Adamadiine fe fuune yatɛxi.

13

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa.

² Alatala, han waxatin mundun yi?
I ɲinanɲɛ n xɔn han habadan?
I yeṭagin luxunɲɛ n ma han waxatin mundun yi?

³ N niin xa tɔrɔ,
n bɔɲɛn yi fɛriɲɛn sunuxi
han waxatin mundun yi?
N yaxuna n fari
han waxatin mundun yi?

⁴ Alatala n ma Ala,
n mato, i n yabi.
N fangan xun masa,
xa na mi a ra, n faxama nɛn.

* 12:7: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

⁵ N yaxun yi a fala,
a naxa, “N bata a nɔ.”
N yaxune sɛwama nɛn
n na bira waxatin naxan yi.

⁶ N tan n yigin saxi i ya hinanna nin,
sɛwana n bɔɲɛni i ya kisina fe ra.
Alatala, n bɛtin bama i xa nɛn
amasɔtɔ i bata fe fajin liga n xa.

14

Muxuna ɲaxuyana *Yaburin 53.1-6*

¹ Dawudaa bɛtina bɛti baane kuntigin xa.
Xaxilitarena a falama a bɔɲɛni,
a naxa, “Ala mi na.”
E birin yifu,
e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a fajin nabama.
² Alatala a yɛɛn nagodoma adamadiine ma
keli ariyanna yi,
a xa a to,
xa nde na naxan xaxili sɔtɛ,
a yi Ala fen.

³ Koni birin bata kiraan bɛɲin,
e ɲaxu ayi.
Muxu yo mi a fajin nabama
hali muxu keden pe!

⁴ Fe ɲaxi rabane mi fe kolon ba?
E n ma yamaan tɔnɔn donma
alo donsena,
koni e mi Alatala xandima mume!

⁵ Awa nayi, e gaxuma nɛn,
e xuruxurun.
Amasɔtɔ Ala tinxin muxune xɔn.

⁶ E tan fe ɲaxi rabane yigelitɔne
fe yitɔnxine kalama
koni Alatala nan e maratangaden na.

⁷ Nde keɛ Siyon yi a Isirayila rakisi?
Alatala mɔn na a yamaan sɛnbɛ so,
Yaxuba bɔnsɔnna sɛwama nɛn,
Isirayila yi ɲaxan!

15

Alaa muxuna

¹ Dawudaa bɛtina.
Alatala nde nɔɛ luyɛ i ya yire sariɲanxini?
Nde luyɛ i ya geya sariɲanxin fari?

² Fɛ mi naxan kɛwanle ra,

a tinxin, a ɲɔndin falama
fata a sɔndɔmɛn na.

³ A mi bonne xili kalama,
a mi fe ɲaxi yo ligama a dɔxɔ boden na,
a mɔn mi a rayagima.

⁴ Ala bata naxanye ɲaɲaxu,
a mɛma nɛn ne ra.

Koni a Alatala yɛɛragaxu muxune binyama nɛn.

Hali a tɔrɔ,

a fala xuiin nakamalima nɛn.

⁵ A muxune dolima

koni e mi se sama a fari a raxɛtɛdeni.

A mi dimi yi seene rasuxuma

alogo a xa wulen sa sɔntaren xun ma.

Naxan na feni itoe liga,

na mi mamaxɛ mumɛ.

16

Ala maxandina yigina fe ra

¹ Dawuda Ala maxandi fajina.

Ala, n kantan,

bayo n bata n luxun i yi.

² N bata a fala Alatala xa, n naxa,

“N Marigin nan i tan na.

Se fajɪ gbɛtɛ mi n yii ba i tan na.”

³ N sɛwaxi

yamanan muxu sariɲanxi gbeene nan ma fe ra.

⁴ Naxanye suxurene batuma,

ne tɔrɔyaan gboma ayi nɛn.

Koni n tan mi saraxan bɛ e xa,

n dɛ mi e xinle fale.

⁵ Alatala, i tan nan keden pe n yii,

i maragidi fajin fima n ma.

N ma dunuɲa yi gidina i tan nan yii.

⁶ Ala naxan soxi n yii,

na rafan n ma,

n bata sɛwa n ma kɛɛ sɔtɔxin na.

⁷ N barikan birama Alatala xa

naxan n kawandima.

Hali kɔɛɛn na, n xaxili sɔtɛ.

⁸ N xaxili Alatala xɔn ma waxatin birin,

bayo a n dɛxɔn ma,

sese mi n mamaxɛ.

⁹ Nanara, n bɔɲɛn sɛwaxi,

n niin yi yifan n ma,

n yi n matabu bɔɲɛ xunbenli.

¹⁰ Amasɔtɔ, i mi i mɛ n na,

n siga laxira yi.

I mi tinɲɛ

i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun gaburun kui.

¹¹ I nii rakisi kiraan yitama n na nɛn,

nanara n sɛwama nɛn i yɛtagi han!

Nii fanna mi janyɛ i dɛxɔn ma habadan!

17

Sontarene Ala maxandina

¹ Dawudaa Ala maxandina.

Alatala, n ma maxandin name tinxinyana fe ra.

I tuli mati n wuga xuiin na!

I tuli mati n ma maxandi xuiin na,

wule mi naxan yi.

² I n xun mafala kitin bolon

amasɔɔ naxan tinxin,

i na kolon.

³ I na n bɔɲɛni feene fɛsɛfɛsɛ,

i na n nakɔɔsi kɔɛɛn na,

i na n kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ,

i mi fɛ yo toɛ n na.

N mi tinɲɛ

fala jaxin yi mini n dɛ

⁴ alo muxu gbɛtɛne kewanle kii naxan yi.

N bata i ya yamarin suxu.

N mɔn mi biraxi gbalotɔne kirane fɔxɔ ra.

⁵ N sigan tima i ya kirane nan xɔn ma tun,

han iki, n munma dagalanɲɛ ayi singen.

⁶ Ala, n na i maxandima

amasɔɔ i n yabima nɛn,

nanara i firifiri n xɔn ma,

i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.

⁷ I ya kabanako hinanna yita nxu ra,

i tan naxan muxune rakisima e yaxune ma

naxan na a luxun i yi.

⁸ N natanga alo i yɛɛne.

N luxun

alo tɔxɛ diin soma a nga gabutɛne bun ma kii naxan yi.

⁹ Nanara, muxu jaxine mi n liyɛ,

n yaxu jaxin naxanye n nabilinni.

¹⁰ Kininkinin yo mi e yi,

e falan tima yandan na.

¹¹ E bata fa n fɔxɔ ra iki,

e n nabilinni.

E yɛɛne tixi n na e fɛɛn fenma

e n nabira bɔxɔni.

¹² E ligaxi alo yatana

xɔɔyi se xɔnla naxan na,

alo yata gbeen naxan n legedenma luxunni.

¹³ Keli Alatala!

N yaxune yɛngɛ, i yi e nɔ.

N natanga muxu jaxine ma i ya silanfanna ra.

¹⁴ Alatala, n natanga na dunuɲa muxu sifane ma

naxanye e kɔntɔnna sɔtɔma e siimayani.

E ralugo na kɔntɔnna ra ken

i naxan namaraxi e xa,
 e diine fan xa wasa a ra,
 a dɔnxɛn mɔn yi lu e mamandenne xa!
 15 Koni n na i yetagin toma nɛn tinxinni,
 n na xulun, n wasa i yetagin na.

18

Barika birana nɔ sɔtɔna fe ra Samuyeli Firinden 22.1-51

1 Alatalaa walikɛɛn Dawudaa βetin βeti baane kuntigin xa. A βetini ito baxi nɛn Alatala to a ba a yaxune birin yii e nun Sɔli yii.

2 Alatala n fangana, n bata i xanu!

3 Alatala nan n kantan fanyen na,
 n ma yinna, n xunba muxuna.
 N ma Ala nan n kantan gɛmɛ gbeen na,
 n na n luxunma naxan yi.

A tan nan n ye masansan wure lefaan na,
 e nun marakisi tiina
 naxan luxi
 alo n ma faran makantanxina.

4 Alatala xa tantun!

N na a xili,
 a yi n nakisi n yaxune ma.

5 Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
 halagin bata yi lu n xun ma nun
 alo ige xunfanna.

6 Laxira gbalon bata yi n nabilin nun.
 Biliganna bata yi a lutin nati n yeɛ ra nun.

7 N na Alatala xili nɛn n ma tɔrɔni,
 n yi n xuiin te n ma Ala ma malina fe ra.
 A yi n xuiin mɛ a Batu Banxini,
 a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

8 Nanara, bɔxɔn yi xuruxurun,
 a yimaxa, geyane bunne yi siga,
 e xɛtɛ, e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.

9 A liga alo tutin nan minima a pɔɛ yinla ra.
 Halagi ti tɛɛ dɛgɛn nun tɛɛ wolonne yi mini a dɛ.

10 A yi kuyeni bɔ firinna ra, a godo
 a sanne tixi kunda fɔrɛn fari.

11 A te maleka gubugubu kanna fari,
 a tungan xulɛn,
 a siga foyeni.

12 A a luxun dimini,
 kunda fɔrɛn nun tule igen yi a rabilin kore.

13 Kundaan yi mini a nɔrɔni.
 Balabalan kɛsɛne nun galanna yi godo.

14 Alatala yi a galanna xuiin namini keli kore,
 Kore Xɔnna Ala yi a xuiin namini.

15 A yi a xalimakunle woli a yaxune ma
 a e raxuya ayi.
 A e birin nagi kuye sarinna ra.

16 Alatala to falan ti e xili ma,
 a sɔnxɔ e ma xɔlɔni,
 fɔxɔ igen xɔnna yi mini kenɛnni
 bɔxɔ xɔnne yi to.

17 Ala yi a yiini bandun keli kore,
 a n suxu, a yi n ba igen tilin yireni.
 18 A n xunba n yaxu senbɛ kanne yii,
 n yengefaan naxanye fangan yi gbo n xa nun.
 19 E n yenge nɛn,
 n yi gbaloni waxatin naxan yi,
 koni Alatala yi n natanga.
 20 A n ba nɛn gbalɔ yireni,
 a n nakisi amasɔtɔ n tan a kenɛnxi.
 21 Alatala bata n kontɔnna fi n ma tinxinyani,
 a n saren fi amasɔtɔ n kewanle sarijan.
 22 N bata sigan ti Alatala a kirane xɔn,
 n mi n makuyaxi Ala ra.
 23 N bata a kitine birin suxu,
 n mi tondixi a tɔnne suxɛ.
 24 Fɛ yo mi n na a yɛɛ ra yi,
 bayo n bata n yetɛ ratanga haken ma.
 25 Nanara, Alatala bata n kontɔnna fi n ma
 amasɔtɔ n tinxin,
 n kewanle sarijan a yɛɛ ra yi.

26 Naxan na tinxin i xa,
 i tinxinma nɛn na kanna xa.
 Fɛ yo mi naxanye ra,
 i ya fetareyaan yitama nɛn ne ra.
 27 I sarijanma nɛn ne xa
 naxanye na sarijan,
 koni i jaxuma nɛn na muxune ra
 naxanye yaxu.
 28 Bayo i tan nan yiigelitɔne rakisima,
 i mɔn yi wasodene ragodo.
 29 Alatala, i tan nan kenɛnna fima n ma,
 n ma Ala, i yi n ba dimini.
 30 N ganla yengeɛma nɛn i tan barakani.
 I tan yi, n tunganma yinna xun ma.
 31 Alaa kirane kamalixi feu!
 Alatalaa falane tinxin.
 Naxanye na e luxun a yi,
 a ne kantanma nɛn alo wure lefana.

32 Alatala nan keden Ala ra.
 Nde en kantan fanyen na,
 ba en ma Ala ra?
 33 A tan nan Ala ra
 naxan fangan fima n ma
 naxan n kantanma kira yi.
 34 A n sanne senbɛ soma nɛn

alo xɛnla, a n nate geyane fari.

³⁵ A bata n maxaran yɛngɛn ma,
nanara n nɔxi sultan xali xɔdɛxɛn bandunɲɛ.

³⁶ I bata n yɛ masansan wure lefaan so n yii,
i yi n nakisi.

I bata i yengi sa n xɔn ma,
i ya maliin bata n nagbo.

³⁷ I kirani tɔn n xa
alogo n nama bira.

³⁸ Koni n biraxi n yaxune fɔxɔ ra,
n yi e suxu.

N mi xɛtɛ e fɔxɔ ra han e ɲan.

³⁹ N na e rabirama nɛn
han e mi fa keɛ sɔnɔn,
e yi bira n sanna bun ma.

⁴⁰ I sɛnbɛn soma n yii yɛngɛ so feen nan na,
i n yaxune sa n bun ma.

⁴¹ I a liga
n yaxune yi e gi n bun ma,
n bata ne kala naxanye yi n naɲaxuma.

⁴² E wugama nɛn malina fe ra,
koni muxu yo mi e rakisɛ.

E Alatala xilima nɛn
koni a mi e yabima.

⁴³ N na e yilunburunma nɛn
alo gbangbanna

foyen sigama naxan na.

N mɔn yi ti e fari
alo bɛndɛna kiraan xɔn.

⁴⁴ I bata n natanga yama murutɛxin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.

N mi yi muxun naxanye kolon,
n bata nɔɔn sɔtɔ ne xun na.

⁴⁵ Xɔɲɛne e xinbi sinma n bun ma iki,
e na n fala xuiin mɛ,
e yi a suxu.

⁴⁶ E yii xudin tuma ayi,
e fa xuruxurunɲɛ keli e yinne ra.

⁴⁷ Alatala na yi!

Tantunna xa fi n natangamaan ma!

N nakisimana Ala xa batu!

⁴⁸ A tan Ala nan n gbeen ɲɔxɔma,
naxan siyane luma n sɛnbɛn bun ma.

⁴⁹ A n natangama n yaxune ma.
I tan nan n natɛxi n yaxune xun ma,
i mɔn yi n xunba gbalotɔne yii.

⁵⁰ Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
Alatala, n na i xinla tantunma nɛn bɛtini.

⁵¹ Ala nɔ sɔtɔn nagidima a mangan ma han!

A a hinanna yita a muxu sugandixin na,
Dawuda nun a yixetene habadan.

19

Alaa nɔɔn nun a sariyana

¹ Dawudaa betina, beti baane kungin xa.

² Kore xonna nan Ala a nɔɔn mayitama.

Koren nan Ala a wanla makeɛnema.

³ Yanyin kawandin bama loxo yo loxo.

Dimin xaxili fima koe yo koe.

⁴ Xui yati mi a ra,

falane fan mi a ra.

Tunla mi e xuiin mema.

⁵ Koni, hali na,

e fala xuiin boxon birin lima,

e falane yi siga han dunuɗa danna.

Ala nan banxin nafalaxi sogen xa kore.

⁶ Sogen minima nen

alo xemen naxan minima a banxini

siga futu xidideni,

alo fangamaan naxan sigan tima a yetena a kiraan xon.

⁷ A minima sogetedeni,

a sa jan sogegododeni.

Sese mi luxunɗe a xolon ma.

Beti xuini te.

⁸ Alatalaa sariyan kamalixi,

a muxun nii yifanma a ma.

Nondin nan Alatalaa maxadi xuine ra.

E xaxilitarene findima xaxilimane ra.

⁹ Alatala fe ragidixine tinxin.

A muxun boɗɗen nasewama nen.

Alatalaa yamarine nɔɔxi.

A muxun xaxinla rabima nen.

¹⁰ Alatala a yeragaxun sarijan.

A buma habadan.

Nondin nan Alatalaa kitine ra,

e tinxin feu!

¹¹ E fisa xemaan xa,

e fan xema fajine birin xa.

E jaxun kumin xa,

dangu kumi xinden na.

Beti xuini te.

¹² I ya walikeen xaxili sotoma nen e xon.

A tonon gbegbe sotoma nen e xon.

¹³ Nde noe a yetena tantanne birin kolonɗe?

I xa n ma hake luxunxine mafelu.

¹⁴ N natanga tondin ma,

a nama n no.

Nayi, n findima muxu defexin na nen

naxan mi matandi jaxin tiye.

¹⁵ Falan naxanye minima n de,

e nun miriyaan naxanye n bɔɲɛni,
Alatala xa ne rasuxu sɛwani,
n kantan fanyena
e nun n xunbamana.

20

Ala xa mangan baraka

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala xa i yabi
i tɔɔni waxatin naxan yi.
Yaxubaa Ala xa i ratanga.

³ Ala xa a maliin nagodo i ma
keli a yire sariɲanxini,
a xa i mali keli Siyon Geyaan fari.

⁴ Ala xa i ya kiseene birin nasuxu,
a mɔn yi sɛwa i ya saraxa gan daxine birin na.

⁵ Ala xa i bɔɲɛn waxɔn feene so i yii,
a mɔn yi i ya fe yitɔnxine birin nasabati.

⁶ Nanara, nxu sɔnxɔɛ sɛwani i ya nɔ sɔtɔna fe ra.
Nxu yi en gbee taxamaseri dugine rate Ala xinli.
Alatala xa tin i ya maxandin birin ma.

⁷ N na a kolon yati,
Alatalaa muxu sugandixin nakisima nɛn.
A a yabima nɛn
keli a ariyanna sariɲanxini,
a yi a rakisi a sɛnbɛn na.

⁸ Ndee yigin sama e yɛngɛ so wontoroni,
bonne yi e yigin sa e soone yi,
koni en tan yigin saxi Alatala xinla nin,
en ma Ala.

⁹ Na kanne tantanma nɛn e bira,
koni en tan kelima nɛn, en ti ken!

¹⁰ Alatala xa mangan nakisi!
I xa nxu yabi,
nxu na i maxandi waxatin naxan yi!

21

Ala tantunna mangan xɔn

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, mangan bata sɛwa i fangan na.
A sɛwan gbo bayo i bata a rakisi.

³ A waxi naxan xɔn, i tinxi na ma.
I bata a maxandin yabi.

⁴ I bata a rasɛnɛ duba fajine ra,
i mɔn yi xɛma mangaya taxamasenna so a xun na.

⁵ A maxɔdinna ti nɛn a siimayana fe ra,
i yi sii xunkuyen so a yii,
naxan luma habadan.

⁶ A binyen bata gbo ayi fata i ya marakisin na.

Beti xuini te.

Beti xuini te.

I nɔ̀ɔ̀n nun xunnayerenna fixi nɛn a ma.

⁷ I a barakama habadan!

I a ralugoma sɛwan na i yetagi.

⁸ Bayo Mangan yigin saxi Alatala nin,
a kantanxi Kore Xɔ̀nna Ala hinanna nan baraka yi.

⁹ I tan i yaxune birin suxuma nɛn.

Naxanye i rajaxuxi,

i ne suxuma nɛn i fangan na.

¹⁰ I na mini kɛnɛnni waxatin naxan yi,

i e janma nɛn alo sulun tɛna.*

Alatala xɔ̀lxina e halagima nɛn
tɛn yi e gan.

¹¹ I e yixɛtɛne raxɔ̀rima nɛn dunɔ̀na yi,
e nun e bɔ̀nsɔ̀nne adamadiine yɛ.

¹² Hali e fe jaxini tɔ̀n i xili ma,
e mɔ̀n yi e miri kɔ̀tɛ jaxine ma,
e fulama nɛn.

¹³ Bayo, i na i ya xalimakunle ti e ra,
e e xun xanbi soma nɛn, e yi e gi.

¹⁴ Alatala xa batu a sɛnbɛ gbeena fe ra.
Nxu bɛtin bama nɛn,
nxu yi i tantun i fangana fe ra.

22

Wugan nun tantunna

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba alo bɛtin naxan xili:
“Xɔ̀tɔ̀nna Xeli Gilɛna.”

² N ma Ala! N ma Ala!

I n nabɛjinxi nanfera?

Nanfera i ya marakisin makuyaxi n na?

Nanfera i mi n kutun xuiin namema?

³ N ma Ala, n ni i xilima yanyin na,
koni i mi n yabima.

Hali kɔ̀ɛɛn na, n mi n dunde.

⁴ Koni i tan sarijan,

i ya mangaya gbɛɛn nabilinxi Isirayilaa tantunna ra.

⁵ Nxu bɛnbane yigin saxi i tan nan yi.

E e yigin sa i yi,
i yi e ratanga.

⁶ E to e xui ramini i ma,
i yi e xɔ̀ɔ̀ya.

E yigin saxi i yi,
nanara, e mi yagixi.

⁷ Koni daɔ̀xɔ̀ mi fa n tan na sɔ̀nɔ̀n.

N ligaxi nɛn alo kunla
adamadiin naxan najaxuxi
yamaan naxan bɔ̀tɛ raba.

⁸ Naxanye na n to,

* **21:10:** Sulun tɛn mɔ̀n falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛna.”

e yo n ma.

E yi e deen betexun,
e e xunne yimaxa.

⁹ E naxa, “A tan naxan Alatalaa fe yi,
Alatala a ratangama ba?

Xa a rafan Alatala ma,
a xa a xunba.”

¹⁰ Koni i tan nan n naminixi nga kuini,
i yi n sa nga kanken ma.

¹¹ Xabu n bari loxoni,
n taxuxi i ra.
N ma Ala nan i ra,
xabu n yi nga kuini waxatin naxan yi han iki.

¹² I nama i makuya n na.

Torɔn bata maso n na,
muxu yo mi na yi
naxan n maliye.

¹³ N yaxune n nabilinxi
alo turane,
alo Basan yamanan tura xarɛne.

¹⁴ E deene yibixi alo yatane,
e wurundunma n ma,
e xa n yibo.

¹⁵ N fangan bata jan
alo ige boxonxina.
N xonne birin bata ba e bode ra.
N boɛen bata liga
alo dolen na yilo.

¹⁶ N fangan bata jan feu!
N lenna xaraxin bata kankan n de.
I bata n sa faxa bendeni.

¹⁷ Muxu naxi ganla bata n nabilin
alo barene.

E bata n yiine nun n sanne mabo.

¹⁸ N xonne birin kenenni.
E yeene kankanxi n na.

¹⁹ E bata masensenna ti n ma dugine fe ra,
e xa e yitaxun e bode tagi.

²⁰ Alatala, i nama i makuya n na!
N ma senbemaan nan i tan na.
N mali iki sa!

²¹ N niin xunba silanfanna yii.
N natanga bareni itoe ma.

²² N nakisi yatani itoe ma.
N nakisi burunna turaan fenne ma.

²³ N na i xinla ralima nen ngaxakedenne ma.
N ni i matoxo nen yamaan ye.

²⁴ E tan naxanye gaxu Alatala yeɛ ra,
e a matoxo.
E tan Yaxuba bonsonna,

ε a binya.

Ɛ tan Isirayila kaane,

ε gaxu a yεε ra.

²⁵ Bayo, a mi a mεxi yiiigelitōne tōrōne ra,
a mi a rabejinma.

A mi a yetagin luxunma a ma.

Ɖ a a xandi xuiin name.

²⁶ N ni i tantunma yamaan malan gbēeni.

N na n ma dε ti xuine rakamalima nεn

i yεε ragaxu muxune yεε xōri.

²⁷ Yiiigelitōne xa e dεge,
e lugo.

Naxanye Alatala fenma,

ne xa a matōxō.

Ala xa siimayaan fi ε ma habadan!

²⁸ Bōxōn danna muxun birin

e xaxili luma nεn Alatala xōn,

e yi e yεε rafindi a ma.

Siyane bōnsōnne birin a batuma nεn.

²⁹ Bayo, Alatala nan mangan na siyane xun na.

³⁰ Nafulu kanne fan fama nεn e dεgedeni,

e a batu.

Naxanye birin xεtεma bεndeni,

ne xinbi sinma nεn a bun ma,

naxanye mi nōε e niin nakisε.

³¹ Waxati famatōon muxune walima a xa nεn

Marigina a fe falama nεn mamandenne xa.

³² A tinxinyaan fama nεn nalideni muxune ma

naxanye munma bari,

Ala bata na ragidi.

23

Alatala nan n kantanma

¹ Dawudaa bεtina.

Alatala n masuxuma

alo xuruse rabana a xuruseene kantanma kii naxan yi.

Nanara, n mi dasε sese ra.

² A matabuden fi n ma

sεxε jingi fajin dεnaxan yi.

A yi siga n na

ige xunbenla dεxōn ma.

³ A bata n nii yifan n ma.

A n xalima kira tinxinxin xōn ma nεn

a xinla fe ra.

⁴ Hali n so sayaan tilinna dimin xōrε ra,

n mi gaxuε sese yεε ra

amasōtō i tan Ala n xōn ma.

I ya gbengbetenna n nakantanma

i ya dunganna n gbengbenma.

⁵ I bata donseen nafala n xa

n yaxune yεε xōri,

i yi n masuxu

alo xɔŋɛ binyena,
i turen sa n xunni.
I bata n ma igelengenna rafe
han a bɔxɔŋɛ a ma.

⁶ Yati, i ya fanna
nun i ya hinanna birama n fɔxɔ ra nɛn
n siin sogen birin yi.
N luma nɛn Alatalaa banxin kui
han n siin soge dɔnxɛna.

24

Manga binyena

¹ Dawudaa bɛtina.
Alatala nan gbee bɔxɔn nun ayi seene birin na
e nun dunuɲa nun muxun naxanye birin dɔxi a yi.
² Amasɔtɔ a tan nan bɔxɔn dɔxi igen tagi.
A yi a dɔxɔ igene fari.

³ Nde lan a te Alatala geyaan fari?
Nde tiyɛ a yire sariɲanxini?
⁴ Naxanye sariɲan e kɛwanle nun e sɔndɔmɛne yi,
naxanye mi suxurene batuma,
xanamu naxanye mi e kɔlɔma wuleni,
⁵ Alatala ne barakama nɛn.
Marakisi Tiina Ala yoon fima e ma nɛn.
⁶ Muxu sifani itoe nan Ala fenma,
naxanye Yaxubaa Ala yetagin fenma.

Beti xuini te.

⁷ Yinna* dɛɛne xa rabi fefe,
dɛ fonne xa rabi mumɛ,
nanara Manga Binyen soɛ.
⁸ Nde Manga Binyeni ito ra?
Alatala na a ra
fangamaan nun sɛnbɛmana!
Alatala na a ra
naxan sɛnben gbo yɛngɛni.
⁹ Yinna dɛɛne xa rabi fefe,
dɛ fonne xa rabi mumɛ,
nanara Manga Binyen soɛ.
¹⁰ Nde Manga Binyeni ito ra?
Alatala sɛnben Birin Kanna,
a tan nan manga binyen na.

Beti xuini te.

25

Maxandina maratanga fena

¹ Dawuda gbeena.
Alatala, n bata i maxandi n niin birin na.
² N ma Ala,

* **24:7:** Ala Batu Banxin nabilinna yinna nan na ra.

n yigin saxi i tan nan yi.
 N nama yagi.
 I nama tin n yaxune yi n nɔ,
 e sɛwa.

³ Naxan na a xaxili ti i ra,
 na kannna mi yarabima mumɛ!
 Koni naxanye yanfan soma,
 ne yagin sɔtɔma nɛn.

⁴ Alatala, kiraan yita n na,
 i xa n xaran i ya kiraan ma.

⁵ N xa sigan ti i ya nɔndini,
 n xaran.
 Amasɔtɔ n nakisima Ala nan i tan na.
 N xaxili tixi i ra ferijɛn gbɛn!

⁶ Alatala, i xaxili lu i ya kininkininna nun hinanna xɔn
 bayo e yi na xabu a fɔlɔni.

⁷ I nama i miri n ma foningeya yulubine nun matandine ma!
 N suxu i ya hinanni,
 amasɔtɔ i fan, Alatala.

⁸ Alatala fan, a mɔn tinxin,
 nanara a yulubi kanne xaranma a kirane ma.

⁹ Naxan a yɛtɛ magodoma,
 a a sariyan nabirama na ma.
 A mɔn a xaranma a sagoon na nɛn.

¹⁰ Naxanye a layirin maxadine suxi,
 Alatala hinan,
 a mɔn lannayaan nabama
 ne nan xa kiin birin yi.

¹¹ Alatala, n hakɛne mafelu i xinla a fe ra,
 amasɔtɔ a gbo.

¹² Nde gaxuma Alatala yɛɛ ra?
 A kiraan yitama na kannna ra
 a lan a xa sigan ti naxan xɔn.

¹³ Na kannna sabatima nɛn a siimayani,
 bɔxɔn yi findi a diine kɛɛn na.

¹⁴ Alatala a wundone makenɛnma nɛn
 a yɛɛ ragaxu muxune xa.
 A a layirin yitama e ra nɛn.

¹⁵ N yɛɛn tixi Alatala ra waxatin birin,
 bayo a tan nan n natangama suxu yalaan ma.

¹⁶ Ala, yandi, kininkinin n ma
 amasɔtɔ n kedenna na a ra,
 n tɔrɔxi.

¹⁷ Nii yifɔrɛn bata n yili,
 n namini na tɔrɔni.

¹⁸ I miri n ma tɔrɔne
 nun n ma sɔxɔlene ma,
 i yi n ma yulubine xafari.

¹⁹ A mato, n yaxune wuya,

e n naɲaxuxi kati!

²⁰ N niin nakantan,
i yi n xunba.
N nama yarabi,
amasotɔ n bata n luxun i yi.

²¹ N ma fetareyaan
nun tinxinyaan xa n kantan
amasotɔ n xaxili tixi i tan nan na.

²² Ala, i xa Isirayila xunba a tɔɔne birin yii!

26

Sɔntarena Ala maxandina

¹ Dawuda gbeena.
Alatala, n ma kitin sa
amasotɔ fɛ yo mi n kewanle ra,
n yigin mɔn i yi feu!

² Alatala, n fɛsɛfɛsɛ,
i yi n mato,
n sɔndɔmɛn nun bɔɲɛn nakɔɔsi.

³ I ya hinanna n yi waxatin birin yi,
n sigan tima i ya lannayani!

⁴ N tan mi n magodɛ fuyantenne fɛma,
nxu nun nafigine mi fe kedenni.

⁵ Fe ɲaxi raba yamaan mi rafan n ma.
N mi dɔxɛ muxu ɲaxine fɛma.

⁶ Alatala, n bata n yiin naxa sɔntareyani,
n yi so i batudeni,

⁷ n barikan bira i xa n xui yitexin na,
n yi i ya kabanako feene fala.

⁸ Alatala, i ya banxin nafan n ma,
i nɔɔn dɛnaxan yi.

⁹ I nama nxu nun hake kanne faxa nxu bode xɔn,
i nama nxu nun faxa tiine raɲanna findi kedenna ra.

¹⁰ Na muxune fe ɲaxin ligama,
e dimi yi seene rasuxu mayifuni.

¹¹ Koni, n tan, fɛ yo mi n kewanle ra.
N xunba, i diɲa n ma!

¹² N tixi tinxinni ken!
N na Alatala tantunma nɛn a yama gbeeni.

27

Marakisi Tiina Alatala

¹ Dawuda gbeena.
Alatala nan n ma kɛnɛnna nun n ma kisin na.
N xa gaxu mundun yɛɛ ra?

Alatala nan n ma dunuɲa yi gidin
xun mayɛngɛ muxun na.
Nde n magaxuɛ?

² Muxu ɲaxine na keli n xili ma

alogo e xa n halagi,
yaxune na n yenge,
e tan nan dagalanma ayi nen,
e bira.

³ Hali sofa ganla na n nabilin,
n bɔɔɛn susuma nen.
Hali yenge gbeen na keli n xili ma
n yigin tixi.

⁴ N bata Alatala maxodin fe keden ma.
N fe keden peen nan fenma.
N lu Alatalaa banxin kui
han n siin soge danna.
N Alatala wali fajin kolon,
n yi lu a batuε a banxini.

⁵ Amasɔɔ a n namarε nen
a banxini tɔɔ waxatini.
A n luxunɛ nen a Batu Banxini.
A n natema nen geyaan xuntagi.

⁶ A xunna kenla fima n ma nen
n yaxune tagi.
N saraxane bama nen Ala Batu Banxini,
n sɔnxɔ sewani.
N betin bama nen,
n na Alatala tantun.

⁷ Alatala, i tuli mati n xuiin na,
n na i xili waxatin naxan yi.
Kininkinin n ma, i yi n yabi!

⁸ N bɔɔɛn waxi i fen feni.

Alatala, n ni i fenma,
⁹ i nama i yetagi luxun n ma!
I nama i ya walikεen kedi xɔɔni.
I bata findi n mali muxun na.

I nama n nabɛjin,
i nama i mε n na,
n nakisimana Ala.

¹⁰ Hali nga nun n fafe n nabɛjin,
Alatala n yisuxuma nen.

¹¹ Alatala, n xaran sigati kiin ma.
Ti n yεε ra kira fajin xɔn ma,
amasɔɔ n yaxune wuya.

¹² I nama n so n yaxune yii,
amasɔɔ wule serene bata keli n xili ma,
e e kɔnkɔma n ma.

¹³ N mɔn laxi ito ra:
n na Alatalaa nemaan toma nen dunuɔa yi.

¹⁴ I xaxili ti Alatala ra!
I sɛnbε so! I bɔɔɛn xa limaniya!
I xaxili ti Alatala ra!

28

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawuda gbeena.

Alatala n ma fanyena,
n bata i xili.

I tuli mati n na!

Xa i mi n yabi,

n sama laxira faxa muxune fari nɛn.

² N ma mayandi xuiin mɛ malina fe ra,
n bata n yiini te

i Batu Banxin yire sariɲanxin mabinni.

³ I nama nxu nun muxu ɲaxine yalagi nxu bode xɔn,
fe ɲaxi rabane naxanye fala faɲine tima
koni maraɲaxuna e bɔɲene yi.

⁴ E kɛwanle saranna fi,

e nun e wali ɲaxine

e bata naxanye liga.

A liga e ra naxan lan e kɛwanle ma.

E lan e xa naxan sɔtɔ, na so e yii!

⁵ E xaxili mi luxi Alatalaa wanle xɔn ma,

hanma a yiine bata naxan da.

Nanara, a e kalama nɛn

a e ɲan habadan.

⁶ Barikan bira Alatala xa,

a bata n ma mayandi xuiin mɛ.

⁷ Alatala nan n sɛnbɛn na.

A n xun mayɛngɛma

alo wure lefana.

N yigin saxi a fari,

bayo a n malima.

Nanara, n bɔɲɛn bata rafe sɛwan na.

N na a tantunma nɛn betine yi.

⁸ Alatala nan a yamaan sɛnbɛn na,
e nun yigiya kantaxina a muxu sugandixin xa.

⁹ I ya yamaan nakisi,

i mɔn yi e baraka.

Findi e gbɛngbɛn muxun na,

i yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma habadan!

29

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

¹ Dawudaa betina.

Ɛ tan malekane,

ɛ fa Alatala tantun,

ɛ a tantun a binyen nun a sɛnbɛna fe ra.

² Ɛ binyen fi Alatala ma a xinla fe ra,

ɛ Alatala batu a nɔɔ sariɲanxini.

³ Alatala xuiin mɛma fɔxɔ igene yi,

Ala binye kanna sarinma,

Alatala a xuiin nasigama ige gbeene xun ma.

⁴ Alatala xuiin sɛnbɛn gbo,
Alatala xuiin nɔɔxi.

⁵ Alatala xuiin suman binle yigirama,
hali sumunna naxanye Liban yamanani.

⁶ Ala Liban geyane ratuganma
alo jinge diina,

e nun Siriyon geyana
alo burunna jingena.

⁷ Alatala xuiin sigama ayi
alo kuye sarinna.

⁸ Alatala xuiin tonbon yirene yimaxama,
a Kadesi tonbonni maxa.

⁹ Xɛnle diin xalima Alatala xuiin ma,
a mɔn yi warine dɛene rayolon,
yamaan birin sɔnxɔma a Batu Banxini,
e naxa, “Binyen xa fi a ma!”

¹⁰ Alatala dɔxi fufane xun na.

A mangayaan na habadan!

¹¹ Alatala nan sɛnbɛn fima a yamaan ma,
a bɔɔɛ xunbeli barakan sa e yi.

30

Barika birana Ala xa

¹ Dawudaa bɛtina. Sigi sarijanxina. Batu Banxin nasarijan bɛtina.

² Alatala, n ni i batuma,
amasɔtɔ i bata n yite.

I mi tin

n yaxune yi e xunnayeren n xun na.

³ Alatala n ma Ala,
n ni i mafan nɛn malina fe ra,
i yi n nakɛndɛya.

⁴ Alatala i n niin masiga nɛn laxira ra,
i n faxamatɔɔn nakisi.

⁵ Alatalaa tɔgɔndiya muxune birin xa bɛtin ba a xa!
Ɛ a matɔxɔ a wali sarijanxine fe ra!

⁶ Bayo, a xɔlɔn mi xunkuya,
koni a marafanna luma nɛn muxun siin sogen birin.
Wuga xuiin minima nɛn kɔɛɛn na,
koni sɛwan fama nɛn xɔtɔnni.

⁷ N yi laxi n ma hɛrin na waxatin naxan yi
n naxa, “Sese mi n yimaxɛ!”

⁸ Alatala, n to yi i ya xanuntenyani,
i n lu nɛn fangani alo geyana.

Koni i to i yɛtagin luxun n ma,
na yi n kɔntɔfli.

⁹ N yi i tan Alatala xili,
n yi Marigin mafan,

¹⁰ n naxa, “N na faxa,

i tɔnɔn mundun sɔtɔma nayi?
 N na sa gaburun kui,
 tɔnɔn mundun na ra?
 Faxa muxune nɔɛ i tantunɲɛ ba?
 E nɔɛ i ya lannayaan matɔʒɛ ba?

¹¹ Alatala, i tuli mati n na,
 i kininkinin n ma!
 Alatala, n mali!”

¹² I bata n ma nimisan maxɛɛ sewan na.
 I n makininkininna ba n ma,
 i yi n nabilin sewan na.

¹³ Nanara, n mi n dunde,
 n betin bama i xa nɛn.
 Alatala n ma Ala,
 n barikan birama i xa nɛn habadan!

31

Yigi sa fena Ala fari *Yaburin 71.1-3*

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, n bata n luxun i yi.
 I nama tin n yi yarabi!
 N natanga i ya tinxinyana fe ra.

³ I tuli mati n na,
 i yi n xunba iki sa!
 Fɪndi n yigiya gɛmɛn na,
 e nun n makantan yinna.

⁴ N ma gɛmɛ gbeen nun
 n ma yinna nan i tan na.
 Ti n yɛɛ ra,
 i yi n maxaran i xinla a fe ra.

⁵ N natanga na luti ratixin ma n yɛɛ ra,
 bayo i tan nan n xun mayɛngɛma.

⁶ N bata n niin so i yii,
 n xunba Alatala, lannaya Ala.

⁷ N bata ne rɔɲaxu
 naxanye suxure fufafune batuma,
 koni n tan yigin saxi Alatala nan fari.

⁸ N sewama nɛn,
 n ɲaxan i ya hinanna fe ra,
 bayo, i bata n ma tɔrɔne to,
 i n sɔndɔmɛna sɔxɔlɛn kolon.

⁹ I mi n soxi n yaxune yii,
 koni i n xɔrɔyaxi nɛn.

¹⁰ Alatala, kininkinin n ma,
 amasɔtɔ n tɔrɔni.
 N bata xadan wugɛ.
 Sunun bata n niin nun n fatin natagan.

¹¹ Sunun bata n ma dununɲa yi gidin ɲan,
 wugan yi nde ba n siin na.

N fangan bata jnan n yi n ma tərone fe ra.

N xonne bata yelefu ayi.

¹² N yaxune birin,
katarabi n dɔxɔ bodene ma,
ne n nayarabima.

N xoyine bata gaxu n yeε ra,
e na n to kiraan xon ma,
e e gi n yeε ra.

¹³ E birin bata jninan n xon ma
alo n faxaxin na a ra.

N bata lu alo feje kalaxina.

¹⁴ N bata yaxu wuyaxi kɔye kɔye n xuiin me,
gbalona n nabilinni.

E feene yitɔnma lan n faxa feen ma.

¹⁵ Alatala, n tan yigin saxi i tan nin,
n naxa, “I tan nan n ma Ala ra.”

¹⁶ N ma waxatine i sagoni.

N natanga n yaxune ma
naxanye n beεn xonyama.

¹⁷ I nɔrɔn xa godo i ya walikεεn ma,
n nakisi i ya hinanni.

¹⁸ Alatala, n bata n xui ramini i ma,
i nama tin n yi rayarabi.

Ala xa muxu jaxine yarabi,
Ala xa e dunduxin nagodo laxira yi.

¹⁹ Na wule xeεene radundu,
na wasode yandaxine birin
naxanye fala jaxin tima tinxin muxune ma.

²⁰ I ya nεmaan makabe,
i bata naxan namara i yeεragaxu muxune xa!
Muxun birin ye tagi,

i ya fanna fima ne ma nen
naxanye luxunxi i yi.

²¹ I bata e yigiya i fεma,
i e kantanma muxune fe yitɔnxine ma.
I bata e ratanga wule xeεene ma.

²² Barikan bira Alatala xa!
N yi rabilinxi yaxune ra waxatin naxan yi
n ye nge xinla ma,
a yi a hinanna yita n na.

²³ N ma gaxuni, n yi a fala,
n naxa, “I bata n kedi i ye tagi.”
Koni n to n xuiin namini i ma
malina fe ra,
i yi n ma mayandi xuiin me.

²⁴ E tan tɔgɔndiya muxune birin xa Alatala xanu!
Alatala denkeleya muxune ratangama nen,
koni a yandadene sare fima nen
alo a lan kiinde.

25 Ɛ tan naxanye birin yigi saxi Alatala fari,
 Ɛ sɛnbɛn so, Ɛ bɔɲɛ ragidi.

32

Yulubi xafari fena

1 Dawudaa fala ɲaxumɛna.

Sɛwan na kanna xa
 naxan ma matandine bata mafelu
 naxan yulubine bata xafari.

2 Sɛwan na adaman xa
 Alatala bata diɲa naxan hakɛn ma
 e nun mayifu mi naxan yi.

3 N to munma yi n ti n hakɛne ra nun,
 fɛriɲɛn gbɛn kutunne yi n nayelefuma.

4 I ya tɔrɔn yi n fari kɔɛɛn nun yanyin na.
 Fangan yi ɲan n na
 a liga alo n tonbon yiren nin.

Beti xuini te.

5 Awa, n yi n ti n yulubine ra i xa.

N mi n ma hake yo luxun i ma.

N naxa, “N na n tima nɛn
 n ma matandine ra Alatala xa.”

Awa, i yi n hakɛne nun yulubine birin ba n ma.

Beti xuini te.

6 Nanara, muxu tɔgɔndiyaxine birin xa i mafan a waxatini,
 alogo fufaan na fa,
 a nama e li.

7 N luxunden nan i tan na.
 I tan nan n natangama tɔrɔn ma,
 yamaan birin yi xɔɔya bɛtine ba.

Beti xuini te.

8 Nanara, n na Ɛ xaranma kiraan ma

Ɛ birɛ naxan fɔxɔ ra.

N na Ɛ kawandima,
 n yi n yengi sa Ɛ xɔn.

9 I nama findi daxun na
 alo soona hanma sofanla
 naxanye mi sigɛ
 fɔ karafen na bira e ma.

10 Muxu ɲaxine tɔrɔn gbo.

Koni naxanye e yigi saxi Alatala yi,
 a ne rabilinma nɛn hinanna ra.

11 Ɛ tan tinxin muxune xa ɲaxan Alatala a fe ra,
 Ɛ sɛwa, Ɛ bɛtin ba,
 Ɛ tan muxu sɔndɔmɛ fajine.

33

Tantun bɛtina

1 Ɛ bɛtin ba sɛwani Alatala xa,
 ɛ tan naxanye tinxin!

Muxu fajine lan e xa a tantun.

2 Ɛ barikan bira Alatala xa bɔlɔnna ra,
 ɛ barikan bira a xa kondenna ra.

3 Ɛ bɛti nɛnɛn ba a xa.
 Ɛ maxa seene maxa ki fajɪ,
 ɛ yi ɛ xuini te a ma.

4 Nɔndin nan Alatalaa falan na.
 A kɛwanle birin kamalima tinxinna nin.

5 Tinxinyaan nun sariya suxun nafan Alatala ma,
 dunuɲa birin wasaxi a hinanna ra.

6 Alatala kore xɔnna daxi a fala xuiin barakan nin,
 e nun yanban seene a dɛ xuiin na.

7 A fɔxɔ igene birin malanma yire kedenni,
 a fufane ramara.

8 Bɔxɔn birin xa gaxu Alatala yɛɛ ra!
 Dunuɲa muxune birin xa a binya!

9 A falan nan tixi,
 dunuɲa yi da.

A yamarin fi,
 seen birin yi taran na.

10 Alatala siyane natane kalama nɛn.
 A mi tinɲɛ siyane yi e miriyane rawali.

11 Koni Alatalaa fe ragidixine luma nɛn habadan!
 A miriyane yi lu habadan!

12 Sɛwan na siyaan xa
 naxan ma Ala findixi Alatala ra.

Sɛwan na muxune xa
 Alatala bata naxanye sugandi!

13 Alatala a yɛɛ ragodoma keli ariyanna yi,
 a muxune birin mato.

14 Keli a mangaya yireni,
 a dunuɲa muxune birin xun mato a ra.

15 A e sɔndɔmɛne rafixa,
 a a xaxili lu e kɛwanle birin xɔn.

16 Manga yo mi kisɛ a ganla sɛnbɛn ma.
 Sofa yo mi ratangɛ a fangan xɔn.

17 Xunba se mi soon na yɛngɛni,
 a fangan na gbo ki yo ki,
 a mi marakisin tiyɛ.

18 Koni Alatala yɛɛn tixi a yɛɛragaxu muxune ra,
 naxanye e xaxili tixi a hinanna ra.

19 A ne rakisima sayaan ma nɛn,
 a mɔn yi e niine rakisi fitina kamɛn ma.

20 En xaxili tixi Alatala nan na.
 A tan nan en mali muxun na

e nun en ye masansan wure lefana.

²¹ En bɔɲɛne sɛwaxi a tan nan ma fe ra,
bayo en bata en yigi sa a xili sariɲanxini.

²² Alatala, i ya hinanna xa lu nxu xɔn
bayo nxu nxu yigi saxi i tan nin.

34

Ala fan

¹ Dawuda gbeena. A to a yete findi fatɔɔn na Abimeleki fema, naxan a kedi.

² N barikan birama Alatala xa waxatin birin,
n lu a tantuɲɛ!

³ N na Alatala matɔxɔma n sɔndɔmeni.

Tɔɔ muxune yi a me, e ɲaxan.

⁴ En xa Alatala gbona fe fala!
En na a xinli te en bode xɔn!

⁵ N bata Alatala xandi,
a yi n yabi,
a gaxun birin ba n yi.

⁶ Naxanye yeɛn tixi a tan na,
ne sɛwama nɛn,
e mi yarabe mume!

⁷ N tan yiigelitɔna n xui ramini nɛn Alatala ma,
a yi n xuiin me,
a yi n nakisi gbalon ma.

⁸ Alatalaa malekana a yeɛragaxu muxune rabilinma nɛn,
a yi e kantan.

⁹ A mato,
i a kolonɲɛ a Alatala fan.
Sɛwan na kannu xa
naxan na a luxun i tan yi.

¹⁰ E gaxu Alatala yeɛ ra,
e tan a yama sariɲanxina,
bayo naxan na gaxu a yeɛ ra,
na makoon fanma nɛn.

¹¹ Hali yatane,
kamɛna e suxuma nɛn,
koni naxanye Alatala fenma,
ne mi dase se faɲi yo ra.

¹² N ma diidine, e fa,
e fa e tuli mati n na.
N xa e xaran Alatala yeɛragaxun ma.

¹³ Ndee waxi siimayaan xɔn?
Ndee waxi siimaya xunkuyen nun sɛwan xɔn?

¹⁴ Nayi, e fala ɲaxine yiba,
e nun wulena.

¹⁵ E e xun xanbi so fe ɲaxini,
e fe faɲin liga.
E bɔɲɛ xunbenla fen,

ε lu a fəxə ra.

¹⁶ Alatala yεen muxu tinxinxine ra,
a tuli matixi e xuiin na.

¹⁷ Alatala xun xanbi soxi fe ɲaxi rabane yi.

E na faxa,
ɲinan tima e xən nɛn sinma!

¹⁸ Tinxin muxune na e mawuga Alatala xa,
a tuli matima e ra nɛn,
a e xunba e tərɔne birin yi.

¹⁹ Alatala luma nɛn ne xən
naxanye bɔɲɛn kalaxi.

A yigitεgɛtɔne rakisi.

²⁰ Tɔrɔ wuyaxi tinxin muxun lima nɛn,
koni Alatala a bama nɛn e birin yi.

²¹ Ala a xɔnne birin kantanma nɛn,
hali keden, a mi girε.

²² Fe ɲaxin nan muxu ɲaxin faxama.

Tinxin muxune yaxune yalagima nɛn.

²³ Alatala a walikεne niin xunbama nɛn.

Naxan na a luxun a yi,
na mi yalagε mumε!

35

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawuda gbeena.
Alatala, n kiti muxun makiti.
I n yεngɛfaan yεngε.

² Keli, i ya wure lefane tongo
i fa n mali.

³ I ya tanban nun bunbini te ne xili ma
naxanye n fəxə ra.

A fala n xa,
a i tan nan n nakisima.

⁴ Ala xa ne rayagi a e rayarabi,
naxanye katama n faxa feen na!
Naxanye fe ɲaxine yitɔnma n xili ma,
Ala xa ne ye yifu a e raxεtε!

⁵ E xa liga
alo foyen sigama se dagin naxan na.
Alatalaa malekan xa e kedi.

⁶ Ala xa e kirani fɔrɔ,
a salaxunɲε ayi,

Alatalaa malekan yi e sagatan.

⁷ E lutin natixi nɛn n yεε ra fuu!
E yili ratilinxin ge n suxu feen na.

⁸ Nanara, e xa e tεrɛna halagin na,
e suxu e luti ratixin na,
e bira, e faxa.

⁹ Nayi, n niin sɛwama nɛn Alatala ra.

N ɲaxan a marakisina fe ra.

¹⁰ N na fale n bɔɲɛn ma feu!

N naxa, “Muxu yo mi luxi
alo i tan Alatala.

I yiigelitɔne ratangama fanga kanne ma.

I tɔɔ muxune ratanga ne ma
naxanye e yigbɛɛnxi.”

¹¹ Muxu ɲaxine n kansunma.

E sɔnne sama n na,
n mi naxanye fe kolon mumɛ!

¹² E n ma fanna ɲɔɔ a ɲaxin na.

N yifuxin yi lu.

¹³ Koni e yi furaxi waxatin naxan yi,

n yi n maxidima sunun nin.

N yi n yetɛ magodo sun suxuni.

N ma maxandi xuiin to mi yabi,

¹⁴ n sunuxin yi lu e fe ra

alo n xɔyina hanma

alo ngaxakedenna nan yi e ra nun.

N xun sinxin yi lu nimisani

alo n nga nan yi a ra.

¹⁵ Koni tɔɔn to n tan li,

e birin yi ɲaxan.

E e malan n xili ma.

N yeɲgeɲfane,

n mi yi naxanye kolon,

ne yi lu n tɔɔɛ tun!

¹⁶ E n naɲaxu, e n magele.

E e ɲinne raxinma n xili ma.

¹⁷ Marigina, i yeɛn sama e xɔn

han waxatin mundun yi?

N niin natanga e yeɲgeɲi,

i n nakisi yatani itoe ma!

¹⁸ Nayi, n barikan birama nen i xa yamani.

N ni i matɔɔɔ e birin yetagi.

¹⁹ I nama tin

n yaxu wuledene yi ɲaxan n ma fe ra.

Naxanye n naɲaxuxi fuuni,

ne nama gele n ma.

²⁰ E mi ngaxakedenya fala tima,

fɔ e yi bɔɲɛ xunbelitɔne kansun wulen na.

²¹ E feene falama n xun ma,

e sɔnɔɔ, e naxa,

“Yɔ! I naxan ligaxi nxu bata a to!”

²² Alatala, i tan bata ne to,

nayi, i nama i dundu.

Marigina, i nama i makuya n na!

²³ Marigina, keli, i yi n xun mayengeɛ.

N ma Ala, n ma yeɲgeɲ so.

²⁴ Alatala n ma Ala,

yoon fi n ma bayo i tinxin.

I nama tin

n yaxune yi ɲaxan n ma fe ra.

²⁵ I nama tin e yi a fala, e naxa,

“Yo! Nxu bata a manɔ!

Nxu yi waxi na nan tun xɔn ma!”

²⁶ Muxun naxanye sewama n tɔɔ feen na,

Ala xa ne rayagi, a e yifu.

Ala xa ne rayagi, a yi e rayarabi

naxanye e yete yitema n ma.

²⁷ Naxanye waxi n xɔɔyaxin to feni,

ne xa sɔnxɔ sewani,

e naxa, “Alatala gbo!

A bata sewa a walikɛna yeɛ ra sigan na.”

²⁸ Nayi, n ni i ya tinxinyana fe falama nen,

n yi i tantun ferijɛn gbɛn!

36

Muxu ɲaxina

¹ Alatalaa walikɛɛn Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Yulubin falan tima muxu ɲaxin xa a bɔɲɛni.

A mi gaxuma Ala yeɛ ra mume!

³ Bayo a lugoxi a yete ra

a mi nɔɛ a yulubine kolonɲɛ,
a a mɛ e ra.

⁴ A falane ɲaxu,

wulen nan gbansan e ra.

A mi fa xaxilimaya feeye rabama.

A mi fe faɲi ligama.

⁵ A nɛma saxi a saden ma,

a fe ɲaxine mirima,

a kira kobine natama,

a mi a mɛma fe ɲaxi yo ra.

⁶ Alatala, i ya hinanna gbo

han ariyanna,

i ya lannayaan gbo han kore.

⁷ I ya tinxinna gbo alo geyane.

I ya kiti sa kiin tilin alo fɔxɔ igena.

Daɲɔxɔne nun subene i tan nan yii, Alatala.

⁸ Ala, i ya hinanna kɛnde han!

Adamadiine birin luxunden sɔtɔma nen i yi

alo tɔxe diine e nga gabutene bun kii naxan yi.

⁹ E lugoma i ya donse gbeen nan na.

E e min i ya fanni alo xudena.

¹⁰ Niin binla i tan nan yi.

Nxu bata kɛnɛnna to i ya kɛnɛnna xɔn.

¹¹ I xa hinan ne ra

naxanye i kolon.

I ya tinxinyaan yita sɔndɔmɛ faɲi kanne ra.

¹² I nama tin yandadene yi n yeɛge,

hanma muxu ɲaxine yi n kedi.

¹³ A mato,
fe ɲaxi rabane bata bira.
E saxi, e mi nɔɛ keɛ.

37

Muxu ɲaxin nun muxu faɲin kɔntɔnna

¹ Dawuda gbeena.
I nama xamin muxu ɲaxine ra.
I nama i sa fe ɲaxi rabane ma.

² E tununma nɛn xulɛn
alo sɛXɛ xarena.
E faxama nɛn
alo si seen naxan bata lisi a ra.

³ I yigin sa Alatala yi,
i yi fe faɲin naba.
Nayi, i luyɛ yamanani nɛn,
i yi sabati bɔɲɛ xunbenli.

⁴ I xa sɛwa Alatala yi
nanara a i bɔɲɛn waxɔn feene lige i xa.

⁵ Bira Alatalaa kiraan nan xɔn.
I yigin sa a yi.
Nanara a i maliyɛ.

⁶ I ya tinxinyaan
nun sariya suxun makeɛnɛnma nɛn
a tan barakani alo yanyi tagi sogena.

⁷ I xa diɲa, i Alatala legeden.
I nama xamin na muxune ra
naxanye sabatima,
naxanye e fe yitɔnxine rasɔnɔyama a ɲaxin na.

⁸ I nama xɔɔ, i nama fitina,
i nama xamin.

Ne i birama tɔɔni nɛn.
⁹ Muxu ɲaxine ɲanma nɛn,
koni naxanye e yigin sama Alatala yi,
bɔxɔn luma ne nan xa.

¹⁰ A mi buma muxu ɲaxine yi tunun.
Ɛ ɛ yɛɛ rakɔɲinma e ma nɛn,
koni ɛ mi e tɔɛ.

¹¹ Naxanye limaniyaxi,
bɔxɔn luma ne xa nɛn, e yi sabati,
e bɔɲɛ xunbenla sɔtɔ.

¹² Muxu ɲaxin fe ɲaxin nan yitɔnma tinxin muxun xili ma,
a a ɲinne raxin a xili ma.

¹³ Koni Marigin gelema muxu ɲaxine ma,
amasɔtɔ a a kolon,
e fitina lɔxɔn mi fa buma.

14 Muxu ɲaxine bata e silanfanne botin,
e e xanle ba,
e xa yiigelitɔne nun tɔɔ muxune yenge,
e xa muxu fajine faxa.

15 Koni, e sɔxɔnma e gbee silanfanne nan na.
E xanle yi gira.

16 Se xurin naxan tinxin muxun yii,
na fisa muxu ɲaxine bannayaan xa.

17 Amasɔɔ muxu ɲaxine senben kalama nen,
koni Alatala tinxin muxune ratangama nen.

18 Alatala yengi dɔxi sɔntarene xɔn.
E keɛn luma nen habadan.

19 E mi tɔɛ waxati xɔdɛxene yi.
Fitina kamɛn na so,
e tan lugoma nen.

20 Koni muxu ɲaxine faxama nen.
Alatala yaxune yi tunun
alo xɛɛn fugene.

E lɔma ayi nen alo tutina.

21 Muxu ɲaxin donla tongoma nen,
a mi a fiye.

Koni tinxin muxun kiin tima fonisireyaan nin.

22 Ala naxanye barakama,
bɔxɔn luma ne xa nen.

Koni a naxanye dangama,
ne ɲanma nen.

23 Alatala nan muxun sigati kiin nagidima
a lu na kiraan xɔn
naxan nafan a ma.

24 Xa a dagalanɲɛ ayi,

a mi bire,
amasɔɔ Alatala a malima.

25 Dii mɛsɛn nan yi n na,
koni iki n bata fori.

N siin bata waxati xunkuye sɔɔ.

Koni n munma tinxin muxun nabeɲinxin to singen,
hanma a diine yi donseen maxandi.

26 A kiin tima fonisireyaan nan na waxatin birin yi,
a mɔn bonne dolima.

Dubana a diine xa.

27 ɛ xun xanbi so fe ɲaxini,

ɛ fe fajin naba,

nanara i mamandenne luyɛ bɔxɔn ma habadan!

28 Amasɔɔ sariya suxun nafan Alatala ma.

A mi a muxu tɔgɔndiyaxin nabeɲinɲɛ.

A a kantanma nen habadan.

Koni muxu ɲaxine mamandenne tan ɲanma nen.

29 Tinxin muxune bəxən sətəma nən
alo keena, e lu na yi habadan.

30 Tinxin muxun xaxilimaya falane nan tima.
Sariyan nan a falan na.

31 A Alaa sariyan namarama a bəneni nən.
A mi tantanma a fe yi mume!

32 Muxu naxin tinxin muxun legedenma
a faxa feen nan na.

33 Koni Alatala mi a luyə a yaxune senben bun ma.
A mi tiŋe a yalagi feen ma,
a na kiti waxatin naxan yi.

34 E xaxili ti Alatala ra,
e yi lu a kiraan xən.
A e yitema nən,
a yamanan so e yii.
E a toma nən nayi muxu naxine bata nən.

35 N yi muxu naxina nde kolon nun,
gbalotən nan yi a ra
naxan bata yi sabati
alo wudi gbeena.

36 Koni a danguxi nən,
a lə ayi feu!
N yi a fen, koni n mi a to.

37 I xaxili lu səntaren xən.
I yeen sa muxu fajin xən.
Bəne xunbelitən mayixetene sətəma nən.

38 Koni yulubi kanne kalama nən feu!
E bənsənna birin yi raxəri.

39 Alatala tinxin muxune rakisima nən.
E yigiya makantanxin nan a tan na tərə waxatine yi.

40 Alatala e malima nən a e ratanga.
A e ratanga muxu naxine ma nən,
a e rakisi,
amasotə e luxunxi a yi.

38

Tərə muxuna maxandina

1 Dawudaa betina. Maxandina.

2 Alatala, i nama n maxadi xəlōni!
I nama fitina n xili ma,
i n naxankata.

3 I bata n maxələ i ya xalimakunla ra.
I yi n nabira.

4 Kendeɣa mi fa n fatini i ya xələna fe ra.
N gbindin mi yalan n yulubina fe ra.

5 N hakene bata gbo ayi n xun ma

han a radangu ayi,
alo goronna naxan binya n mi a nœ.

⁶ N ma korone bata kun,
e xirin yi mini.
Amasɔɔ daxun nan yi n na nun.

⁷ N bɔɔɛn bata kala
han n yi n xun sin.
N lu wuge n bɔɔɛni fɛriɔɛn gbɛn!
⁸ N fatin birin wolonxi n ma kati!
Kɛndɛya yo mi fa n fatini.

⁹ N bata yelefu bɔɔɔn ma,
n bata kala feu!
N bɔɔɛn tɔɔɔxi, n kutunma,
amasɔɔ n sɔɔɔlexi.

¹⁰ Marigina, n naxan fenma,
i na kolon.
I bata n kutun xuiin birin mɛ.

¹¹ N bɔɔɛn dinma,
n fangan bata ɔan.
N yɛtagin bata yitɔɔn.
¹² N xɔɔyine nun n dɔɔɔ bodene mi fa fama n fɛma
amasɔɔ n ma furen xɔn.
Hali n kon kaane bata e makuya n na.

¹³ Naxanye waxi n faxa feni,
ne bata lutin nati n yɛɛ ra.
Naxanye waxi n maxɔɔ feni,
ne n kala feen falama.
E mi xadanma fe ɔaxi yitɔɔndeni.

¹⁴ N bata liga alo tuli xɔɔrina,
n mi fe mɛma.
N bata liga alo bobona,
n mi fala tima.
¹⁵ N bata liga
alo muxun naxan mi yabin tiyɛ
amasɔɔ a mi fe mɛma.

¹⁶ Koni Alatala, n xaxili tixi i tan na.
I n yabima nɛn, Marigina n ma Ala.

¹⁷ N naxa, “I nama tin
n yaxune yi e xunnayeren n na,
e nama ɔaxan n ma tɔɔn na.”

¹⁸ N biramatɔɔn na a ra.
N xɔɔɛni waxatin birin.
¹⁹ N bata n ti n hakɛne ra,
n yulubine bata n naxamin kati!

²⁰ N yaxune tan kɛndɛ,
e yixɔɔɔɔ.
E wuya

naxanye n naɔaxuxi fuu!
²¹ Naxanye fe faɔin saranma fe ɔaxin na,

ne n tərəma,
amasətə n tan a fajin nan fəxə ra.

²² Alatala, i nama n nabərin.
N ma Ala, i nama i makuya n na.

²³ N Marigina, n nakisimana,
n mali iki sa!

39

Tərə muxun ti fena a hakən na

¹ Dawudaa bətina, bəti baane kuntigin xa, Yedutun xa.

² N bata a fala, n naxa,
“N na n kəwanle rakərəsima nən,
alogo n də xuiin nama n bira yulubini.
N mi fa fala yo tiyə muxu jaxine yēē xəri.”

³ N yi n dundu,
n yi n naxara,
n mi yi fala yo tima
hali fe fajina,
koni n ma səxələn yi siga fari se tun!

⁴ N bəjən yi wolon n kui.

N to yi n mirima a ma,
a yi n kuiin gan fələ
alo tēna.
N yi falan ti fələ, n naxa,

⁵ “Alatala,
n siin soge dənxe n yita n na
e nun a yatə saxina.
I xa n nakolon
a n ma siimayaan mi buma.”

⁶ I tan nan n ma ləxəne yatən nadungixi ayi.
Sese mi n siin waxatin na
i yēē ra yi.
Adamadiin birin buma nən
alo foyedin gbansan!

Bəti xuini te.

⁷ Nininna nan gbansan a tan na.
Muxuna a masigama,
a feen ligama koni fuyan!
A nafunla malanma,
koni naxan a sətə a xanbi
a mi na kolon.

⁸ Marigina, n fa n xaxili tima nanse ra nayi?
N na n yigin sama i tan nan yi.

⁹ N nakisi n yulubin birin ma.
I nama tin daxune yi gele n ma.

¹⁰ N yi dunduxi nən.
N mi yi fala yo tima.
Amasətə i tan nan ito ligaxi n na.

¹¹ I ya furen ba n ma,
benun i xa n najan tərəni.

12 I muxun maxadima a hake_na fe ra
 i yi a hake_n saran a ra.
 I muxuna nafunle kalama alo xiine.
 Adamadi yete_n ligaxi ne_n alo foyedina.

Beti xuini te.

13 Alatala, n ma maxandi xuiin me.
 I yi i tuli mati n ma mawuga xuiin na.
 N na wuga, i nama i dundu.
 I ya xɔ_nen nan tun n tan na sigatini,
 alo n benbane yi kii naxan yi.

14 N yiba singen
 alogo n xa sewa benun n xa dangu,
 benun n xa faxa.

40

Tantun Betina

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

2 N di_na ne_n Alatala maliin legedendeni,
 a yi a tuli mati,
 a yi n ma mawuga xuiin me.

3 A n ba yili jaxin na,
 a n ba boron nun bendeni.
 A yi n ti fanyen fari,
 a san tide fajin fi n ma.

4 A yi n xaran beti ne_nen ma,
 n na en ma Ala tantunma naxan na.
 Muxu wuyaxi na toma ne_n
 e yi gaxu a ye_n ra,
 e mɔ_n yi e yigin sa Alatala yi.

5 Sewan na kanna xa,
 naxan na a yigi sa Alatala yi,
 naxan mi kidene batuma,
 naxan mi a sama suxure batune ma.

6 I ya wali fajine wuya ayi!
 Alatala, n ma Ala, i jɔ_xɔ_n mi na!
 I bata kabanako fe wuyaxi yitɔ_n nxu xa!
 N mi nɔ_e e fe fale,
 e yatɔ_n bata gbo ayi!

7 I mi waxi saraxan nun kiseen xɔ_n gbansan,
 fɔ_i i n tunle raba ayi.
 I mi yi saraxa gan daxine
 nun yulubi xafari saraxane gbansan fɔ_xɔ_e ra.

8 Nanara, n naxa, “N tan ni i ra.
 N bata fa.

N ma fe sebexi Kitabuni.

9 N ma Ala, i sagoon nafan n ma!
 I ya sariyan namaraxi n bɔ_neni.”

10 N tinxinyaan nalima ne_n i ya yamani.
 Alatala, i a kolon,
 n mi n dunde.

11 N mi i ya tinxinyaan namaraxi n kedenna xa.
 N ni i ya ꞑəndin nun marakisina fe falama nən.
 N mi i ya hinanna nun i ya lannayaan luxunꞑe yamaan ma.

12 I nama tondi kininkininꞑe n ma, Alatala.
 I ya hinanna nun lannayana n marama nən waxatin birin.

Ala maxandina malina fe ra
Yaburin 70

13 Amasəɔ, n ma tərɔne bata wuya
 han e mi yatɛ!
 N hakene bata n suxu,
 n mi fa se toma.
 E wuya dangu n xunseɛɛene ra.
 Bɔꞑe yixədeɛe mi fa n yi sənən.

14 Yandi, Alatala, n nakisi!
 Alatala, fa n mali iki sa!

15 Ala xa ne yarabi
 naxanye katama n faxa feen na,
 a e ye yifu fefe!
 Ala xa ne raxete marafeyani
 n ma tərɔyaan nafanxi naxanye ma.

16 Ala xa ne ratereɛna e yagin na,
 naxanye a falama n ma,
 e naxa, “Yo! I suxi yati!”

17 Naxanye birin i tan fenma,
 i xa ne birin nasɛwa.
 I ya kisin xənla naxanye ra,
 ne xa lu a fale,
 e naxa, “Alatala gbo!”

18 Koni, yiigelitəən nun tərɔ muxun nan n tan na.
 N Marigin nama ꞑinan n xən.
 I tan nan n maliin nun n ma maratanga tiin na.
 Ala, i nama buye ayi.

41

Furetəna Ala maxandina

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

2 Səwan na kanna xa
 naxan yengi dəxi senbetarene xən.
 Alatala na kanna xunbama tərɔ waxatine yi nən.

3 Alatala a ratangama nən
 a a niin nakisi.
 A a barakama nən bəxən ma.
 A mi a luye a yaxune senben bun ma.

4 Alatala a malima nən,
 furen na a li waxatin naxan yi,
 a a rakendeya.

5 N na a fala nən, n naxa,
 “Alatala, diɲa, i n nakendeya,
 bayo n bata yulubin liga i ra.”

⁶ N yaxune fala ɲaxine tima n ma,
e naxa, “A faxama waxatin mundun yi,
a xinla yi lo ayi?”

⁷ Naxanye fama n xɔntɔndeni,
ne fala faɲine nan tima n xa nafigiyani.
Koni, a dɛntɛgɛ ɲaxini tɔnma n ma fe ra,
a yi mini a ralideni yiren birin yi.

⁸ Naxanye birin n naɲaxuxi,
ne kɔyɛkɔyɛnma e bode xa n ma fe ra.
E mirixi a ɲaxin nan ma n ma fe yi.

⁹ E naxa, “Fure ɲaxin bata a suxu!
A mi fa keɛ a sadeni feu!”

¹⁰ Hali n lanfa faɲina,
n yi laxi naxan na,
nxu nun naxan yi donseen donma nxu bode xɔn,
na bata keli n xili ma.

¹¹ Alatala, kininkinin n ma,
i yi n nakeli sɔnɔn,
nanara n na n yaxune donla saranɲɛ.

¹² N na a kolon
fa fala n bata i kɛnɛn
bayo e mi n nɔɛ.

¹³ I n malima nɛn
amasɔtɔ n tinxin.
I yi n lu i yɛtagi habadan!

¹⁴ Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa Ala!
Habadan han habadan! Amina! Amina!

Yaburin Yire Firindena: Keli Sora 42 ma han 72

42

Yigi sana Alayi

¹ Koraa diine fala ɲaxumɛna. Beti baane kuntigin xa.

² Ala, i xɔnla n niin suxuma
alo ige xunbenla xɔnla xɛnla suxun kii naxan yi.

³ Habadan Ala xɔnla n niin suxuma nɛn
alo min xɔnla.

N sigama waxatin mundun yi
n sa ti Ala yɛtagi?

⁴ N wugama kɔɛɛn nun yanyin na.
N baloma yɛɛgen nin.

N yaxune n maxɔdinma waxatin birin
e naxa, “I ya Ala minen yi?”

⁵ Waxati danguxine fe na rabira n ma,
n bɔɲɛn yi kala.

Nxu nun yamaan nan yi sigama Alaa banxini,
n yi tima e yɛɛ ra,

e sɛwaxin sɔnxɔma,
e barikan birama Ala xa ɲaxan nin.

⁶ Nanfera n niin sɔxɔɛxi?

Nanfera n bɔɔɛn sunuxi?
 N xa n yigi sa Ala yi.
 N mɔn a tantunma nɛn.
 N kisi muxun nun n ma Ala nan a ra.

⁷ Koni iki, n niin sɔxɔlexi,
 nanara n na n mirima i ma Yurudɛn bɔxɔni,
 Xerimon geyane xuntagi,
 e nun Misari geyaan ma.

⁸ Fufaan sama fufaan fari n xili ma,
 igen xuxu xuiin yi gbo ayi a surundeni.
 I xunfan gbeene radangu n xun ma,
 gbalon yi keli n xili ma alo walanna.

⁹ Alatala xa a hinanna mayita yanyin a
 alogo n yi xi betin bɛ a xa kɔɛɛn na.
 N ma dunuɔa yi gidin Ala nan maxandima.

¹⁰ N na a falama n natangamana Ala nan xa,
 n naxa, “Nanfera i jɔinanxi n xɔn ma?
 Nanfera n luma tɔɛ n yaxune yii?”

¹¹ N niin tɔɔxi n yaxune xɔn
 amasɔɔ e ferijɛnma n maxɔdinɔɛ nɛn,
 e naxa, “I ya Ala minɛn?”

¹² Nanfera n niin sɔxɔlexi?
 Nanfera n bɔɔɛn sunuxi?
 N xa n yigin sa Ala yi.
 N mɔn a tantunma nɛn
 n ma Ala, n nakisimana.

43

¹ Ala, yoon fi n ma,
 i n xun mayɛngɛn so dɛnkɛlyatare yamaan xili ma.
 N natanga wuledene nun muxu ɔaxine ma!

² N kantam muxun nan i tan na.
 Nanfera i n nabejinma?
 Nanfera n sunuxin luma tɔɛ muxu ɔaxine xɔn?

³ I ya kɛɛnna nun i ya ɔɔndin nafa n ma!
 E xa ti n yɛɛ ra,
 siga i ya geya sarijanxin fari i yetagi.

⁴ Nayi, n sigama nɛn Alaa saraxa ganden dɛxɔn,
 Ala naxan findixi n ma sɛwan nun n ma ɔaxanna ra.
 N na n ma bɔbɔnna maxa
 n tantun betin ba i tan Ala xa,
 n ma Ala.

⁵ Nanfera n niin sɔxɔlexi?
 Nanfera n bɔɔɛn sunuxi?
 N xa n yigin sa Ala yi.
 N mɔn a tantunma nɛn
 n ma Ala, n nakisimana.

44

Maratangana Ala maxandina

1 Koraa diine fala ɲaxumɛna, beti baane kuntigin xa.

2 Ala, nxu bata a mɛ nxu tunle ra.

Nxu benbane bata yi a fala nxu xa nun,
i fe gbeen naxanye liga e xa na waxatini,
lɔxɔn naxanye bata xunkuya.

3 I tan nan siya denkelɛyatarene kedi i senbeni,
i mɔn yi nxu benbane radɔxɔ na.
I siya gbɛtɛne raxuya ayi nɛn,
i yi nxu benbane rasabati.

4 E mi na bɔxɔn sɔtɔxi e silanfanne xa ra!
E mi a nɔxi e yetɛ fangan xan xɔn.
E a nɔxi i yetɛ fangan nan xɔn ma,
i fangana, e nun i lu fena e xɔn,
bayo e rafan i ma.

5 N ma mangan nun n ma Ala nan i tan na.
I tan nan nɔ sɔtɔn nagidima Yaxuba bɔnsɔnna xa.

6 Nxu nxu yaxune raxɛtɛma i tan nan baraka yi.
Nxu e nɔ i xinli.

7 N yigin mi saxi n ma xanla xan yi.

N ma silanfanna mi a ra
naxan nɔɔn fima n ma.

8 Koni i tan nan nɔɔn fima nxu ma nxu yaxune ma.
I tan nan ne rayarabima,
naxanye nxu rajaxuxi.

9 Nxu Ala nan matɔxɔma waxatin birin,
nxu i tan nan xili tantunma habadan!

Beti xuini te.

10 Koni iki, i bata i mɛ nxu ra,
i yi nxu rayarabi.

I mi fa minima nxɔ ganle fɔxɔ ra sɔnɔn.

11 I bata nxu ragi nxu yaxune yeɛ ra,
e yi nxu yii seene birin tongo.

12 I bata nxu rabeɲin
alogo e xa nxu faxa alo yeXeɛne.
I bata nxu raxuya ayi yamana gbɛtɛne ma.

13 I bata i gbee muxune mati sare xurin na
alo dɛ mi seen naxan na.

14 I bata nxu rayarabi nxu dɔxɔ bodene yetagi,
nxu rabilin muxune yi nxu makonbi,
e nxu magele.

15 I bata nxu findi gelema seen na siyane ye.
E e xunne yimaxama nxu mageledeni.

16 N feyani waxatin birin.
N bata yagi

17 xɔnnantenne falane xɔn
naxanye n beɛɛnxɔnyama,
e nun n yaxun naxanye e gbeen ɲɔxɔma n na.

18 Ito birin ligaxi nxu ra nɛn,

hali nxu to mi jinanxi i xɔn ma,
hanma nxu yi i ya layirin kala.

¹⁹ Nxu mi xetexi i fɔxɔ ra.
Nxu munma yi fata i ya kiraan na.

²⁰ Koni hali na,
i nxu lu nɛn kankone bun.
I nxu rabɛɛn banban dimini.

²¹ Xa nxu yi jinan nxɔ Ala xinla ma nun,
nxu yi ala gbetene batu,

²² i yatin yi na kolonma nɛn nun
amasɔɔ i nxu miriya wundone kolon.

²³ Koni e nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijɛn gbɛn!
E nxu ligama
alo yɛxɛɛn naxan faxa daxi a ra!

²⁴ Xulun Marigina! Nanfera i xima?
Keli, i nama i mɛ nxu ra habadan!

²⁵ Nanfera i i yetagin luxunma nxu ma?
I nama jinan nxɔ tɔɔne nun marayarabine xɔn!

²⁶ Nxu niine bata bira gbangbanni,
nxu gbindin mi fa nɔɛ keɛ bɔxɔn ma.

²⁷ Keli, i fa nxu mali!
Nxu xunba i ya hinanna nin!

45

Mangana jaxalandin ti betina

¹ Koraa diine fala jaxumɛna, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “Fuge Fajine.” Xanuntenya sigina.

² Fala fajine bata n bɔɔnɛn nasɛwa.
Nanara, n betini ito bama mangan xa.
N dɛni xaxi betina fe ra
alo sɛbɛli ti fajina xayen kii naxan yi.

³ I tofan adamadiine birin xa,
i fatan fala jaxumɛn tiyɛ,
bayo Ala i barakama nɛn habadan!

⁴ I ya silanfanna sɔti i dɛxɔn, sɛnbɛmana.
Xunnayerenna nun binyena i tan nan xa!

⁵ Siga soon fari xunnayerenni,
i sa nɔɔn ti
jɔndin nun yetɛ magodon nun tinxinyana fe ra.
I fangan xa fe magaxuxine makɛnɛn!

⁶ I ya xalimakuli ralemunxine xa i yaxune bɔɔnɛne yisɔxɔn.
Siyanɛ birama nɛn i sanne bun.

⁷ Ala, i luma nɛn i ya mangaya gbɛdɛni habadan!
I ya mangaya taxamasenna nan tinxinyaan na.

⁸ Tinxinna nan nafan i ma.
A jaxin mi rafan i ma.
Na nan a toxi Ala, i ya Ala bata i sugandi.
A mɔn bata i ya sɛwan fari sa

dangu bonne ra.

⁹ Latikɔnɔnna nun se xiri ɲaxumene i ya dugine yi.
Maxa se maxane i rasumunma mangane banxine yi
naxanye maxidixi sama ɲinne ra.

¹⁰ Mangane dii temene ɲaxalandi tiine ye.
I ya batɛn tixi i ya mangaya gbɛɛn yii fari fɔxɔni.
A maxidi seene rafalaxi xema fajin nan na.

¹¹ Mangana ɲaxalandina,
i tuli mati n ma falan na.
Ninan i kon kaane nun i bari bodene xɔn ma.

¹² I xɔnla bata mangan suxu i ya tofanna fe ra.
I ya kuntigin na a ra, i xa a binya.

¹³ Tire kaane fama kiseene ra i xa nen.
Nafulu kanne i ya fanna fenma nen.

¹⁴ Binyen birin mangana dii temen xa mangayani.
A doma gbeen nafalaxi xema dugin nan na.

¹⁵ E nun a doma rayabuxin nan sigan mangan fema
ɲaxalandi tiine biraxi a fɔxɔ ra a tideni.

¹⁶ E so mangana genla ma sewan nun ɲaxan nin.

¹⁷ I tan mangana,
i dii xeme wuyaxi sɔtɔma nen
naxanye luma mangayani i benbane funfuni.
I e findima kuntigine ra nen bɔxɔn birin xun na.

¹⁸ N ni i findima xili kanna ra habadan.
Muxun birin i matɔxɔma nen
habadan han habadan.

46

En fangana Ala nan na

¹ Koraa diine Ala tantun sigina, beti baane kuntigin xa. Sungutunne xa a ba.

² Ala nan en yigiyaan na
e nun en fangana.

A yitɔnxi mali ti feen na tɔrɔ waxatine birin yi.

³ Nanara, hali bɔxɔn xuruxurun,
geyane yi bira fɔxɔ ige tilinxine yi,
en mi gaxue.

⁴ Hali fɔxɔ igene xuxu,
geyane fan yi yimaxa gbaloni
en mi gaxue.

Beti xuini te.

⁵ Xudena Alaa taani
naxan a muxune rasewama
naxan findixi Kore Xɔnna Ala dɔxɔde sariɲanxin na.

⁶ Ala na taani,
a mi yimaxe mume!
Kuye nɛma yiba,
Ala bata taan mali,

⁷ siyane yi sɔnxɔn nate,

mangayane yi yimaxa.
Ala na a xuiini te,
bɔxɔn yi xuruxurun.

⁸ Alatala Ɗɛnbɛn Birin Kanna nan en xɔn.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makantanxin na.

Beti xuiini te.

⁹ Ɛ fa Alatala a wanle mato,
a gbalon naxanye rakelixi bɔxɔn ma.

¹⁰ A yɛngɛne jɛnma
han bɔxɔn danna birin yi.
A xanle yigirama,
a tanbane kala,
a yi yɛ masansan wure lefane gan.

¹¹ A yi a fala, a naxa,
“Ɛ ɛ raxara,
ɛ yi a kolon a n tan nan Ala ra.
N batuma nɛn siyane tagi.
N yi batu bɔxɔn birin yi.”

¹² Alatala Ɗɛnbɛn Birin Kanna en tan nan xɔn.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makantanxin na.

Beti xuiini te.

47

Ala fisamanten mangana

¹ Koraa diine betina, beti baane kuntigin xa.

² Ɛ tan, siyane birin xa ɛ yiin bɔnbɔ,
ɛ sɔnxɔ, ɛ xuiini te sɛwani Ala xa!

³ Alatala, Kore Xɔnna Ala magaxu han!
Manga gbeen na a ra dunujɛna birin xun na!

⁴ A bata nɔɔn fi en ma siyane xun na,
a yamane raso en ma nɔɔn bun.

⁵ A bɔxɔn sugandi nɛn nxu xa,
Yaxuba bɔnsɔnne sabatima
ɗɛnaxan yi,
a naxanye xanuxi.

Beti xuiini te.

⁶ Ala bata dɔxɔ a mangaya gbɛɗeni.
Yamaan sɔnxɔma sɛwani,
xɔta xuine yi mini Alatala xa.

⁷ Tantun betin ba Ala xa,
betine ba han!
Tantun betin ba en ma mangan xa,
betine ba han!

⁸ Ala nan mangan na dunujɛna birin xun na,
ɛ a tantun betini.

⁹ Ala dɔxi a manga gbɛɗɛ sarɛnɛnɛnini,
a mangayaan nabama siyane xun na.

¹⁰ Siyane mangane sama nɛn
Ibrahimaa Alaa yamaan fari.
A tan nan gbee dunujɛna ganle birin na.
Ala gbo han!

48

Siyon Ala gbee taana

- ¹ Koraa diine betina. Sigi sariɲanxina.
² Alatala gbo,
 a lan a xa matɔxɔ
 a gbee taani geya sariɲanxin fari.
³ Siyon, Alaa geyana,
 a mate, a tofan,
 dunuɲa birin sɛwama a fe ra.
 A mate
 alo bɔxɔne birin manga taana
 Manga Gbeen dɔxi dɛnaxan yi.
⁴ Ala a yengi sama nɛn a taa makantanxin xɔn,
 a bata a yɛtɛ findi a kantanmaan na.
⁵ Mangane to e malan Siyon yɛngɛ xinla ma,
⁶ e yi a to, e kabɛ,
 e gaxu, e yi e gi.
⁷ Xuruxurunna nun kuisanna yi e suxu na,
 alo ɲaxanla kuiin na keli a ra,
⁸ alo kunkibane na kɔntɔfili foye gbeena fe ra.
⁹ Ala kabanako feen naxanye ligaxi,
 nxu bata ne mɛ.
 Iki, nxu bata nɛ to Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna taani.
 A na taan nakisima nɛn habadan!

Beti xuini te.

- ¹⁰ Nanara, Ala nxu nxu mirima i ya hinanna ma i Batu Banxini.
¹¹ I tan xili kanna tantunma dunuɲa yiren birin yi.
 I mangayaan ligama tinxinyaan na.
¹² Yamaan xa ɲaxan Siyon geyaan fari,
 Yuda taa kaane xa sɛwa
 i ya kitisana fe ra!
¹³ Ɛ bilin Siyon ma,
 ɛ yi a kondene yate.
¹⁴ Ɛ ɛ xaxili lu a yinna xɔn ma,
 ɛ mɔn yi a sangansone mato,
 nanara ɛ a fale mayixɛtɛ famatɔne xa,
 ɛ naxa, ¹⁵ “Ala ito,
 nxɔ Ala na a ra habadan!
 A tima nxu yɛɛ ra nɛn han a raɲanni.”

49

Nafulu fuyanna fe

- ¹ Koraa diine betina, beti baane kuntigin xa.
² Ɛ ito mɛ, ɛ tan siyane,
 ɛ tuli mati
 ɛ tan muxun naxanye birin dunuɲa yi.
³ Fanga kanne nun tɔrɔ muxune,
 nafulu kanne nun yiigelitɔne,
 birin xa a tuli mati.

4 N fekolonna falane nan tima,
n mirine xaxili fajin nan fima.

5 N na n xaxinla rasigama sandan nan xon,
n yi a yeba, n nema n ma bɔɔnna maxe.

6 Nanfera n gaxuma gbalo lɔxone yeε ra,
hake kan yanfantenne n nabilinma waxatin naxan yi?

7 E yigin saxi e se kanyaan nan ma,
e mon yi e kanba e nafulu kanyani.

8 Muxun mi nɔe a boden xunbe.
A mi nɔe a niin saren soε Ala yii.

9 Amasoto muxun niin xunbaan xɔdɔxɔ!
A mi nɔe a saren fiye,

10 alogo a xa bu habadan, a mi faxa.

11 Amasoto, en birin a kolon xaxilimane fan faxama
e nun daxune nun komone.

E birin e nafunle luma muxu gbete ne nan yii.

12 Gaburun yi findi e habadan banxin na,
e luma denaxan yi, dan mi naxan na,
hali bɔxon to yi e yii e yete ra.

13 Muxuna gboon mi a rabuye.
A fan faxama nen alo subene.

14 Muxun naxanye laxi e yete ra fuyan nin,
e sigaden nan na ra,
naxanye wasaxi e nafunle ra,
ne rananma na kii nin.

Beti xuini te.

15 E rasigama laxira yi nen
alo yeεen nananna to faxan na.
Sayaan yi e gbindine don.

Muxu fajine non sɔtoma nen e xun na sinma,
e tofanna yi kala,
e siga gaburuni.

16 Koni Ala n niin xunbama nen laxira yi yati!
A yi n xali.

Beti xuini te.

17 Muxun na nafunla soto,
a nafunli gbo ayi,
i nama gaxu,

18 bayo a mi sese xalima a yii laxira yi.
A herisigen mi birama a fɔxɔ ra.

19 Hali duba diin nan yi a ra a dununa yi gidini,
hali a to matɔxɔxi,
a yi sabatixi waxatin naxan yi,

20 a sama a benbane fari nen laxira yi.
Ne mi fa dununa toma sonon.

21 Nafulu kanna naxan xaxili xurun,
na maliga xuruseen nan na,
naxan faxamato a ra.

50

Saraxan naxan Ala kenen

1 Asafi a betina.

Fangamana, Marigina Alatala falan tima,
a dunuƙa muxune birin maxili,
sa fɔlɔ sogetedeni
han sa dɔxɔ sogegododen na.

2 Alaa nɔrɔn mayilenma keli Siyon yi
na taa kamalixi tofajina.

3 En ma Ala fama,
a mi dunduxi.

Kala ti tɛɛ gbeena a yɛɛ ra,
foye gbeena a rabilixi.

4 A koren nun bɔxɔn xilima
e xa findi seren na a yamaan makitideni.

5 A yi a fala, a naxa,
“N ma muxu tɔgɔndiyaxine malan n fɛma,
naxanye layirin xidixi n xɔn ma saraxa baan na.”

6 Koren xonna a tinxinyaan nalima nen,
bayo Ala yɛtɛɛn nan kitisaan na.

Bɛti xuini te.

7 “N ma yamana, ε ε tuli mati,
n falan tima nen.

Isirayila, n na ε maxadima,
bayo Ala nan n tan na, ε Ala.

8 N mi ε maxadima ε saraxane xan ma fe ra.
Ɛ saraxa gan daxine bama n xa waxatin birin.

9 Koni, n mi turaan xa tongoma ε sansanne yi
xanamu kɔtɔn naxan ε kulane yi.

10 Amasɔtɔ n gbeen nan burunna subene birin na.
N gbeen nan jingene ra
naxanye geya wuli wuyaxine ma.

11 N tan nan xɔline ngaan kanna ra
naxanye geyane ma
e nun niimaseen naxanye birin fixene ma.

12 Xa kamɛn yi n suxun nen nun,
n mi na fale i xa,

amasɔtɔ n tan nan gbee dunuƙa
nun ayi seene birin na.

13 N jinge suben donjɛ ba?
Ɛn-ɛn de!

Xanamu n siin wunla min?
Ɛn-ɛn de!

14 Nanara, barika biran xa findi ε saraxan na Ala xa.
Ɛ ε dɛ ti xuine rakamali Kore Xonna Ala xa.

15 N xili tɔrɔ waxatini.
N ni i kantanma nen, i yi n binya.”

16 Koni Ala a falama muxu jaxine xa nen,
a naxa, “Nanfera ε xɛtɛma n ma tɔnne falan ma,

ε yi n ma layirina fe fala,
 17 koni n ma xaranna mi rafan ε ma?
 Ε mexi n ma falane ra!
 18 Ε nun muɗadene na a ra.
 Ε nun yalundene na a ra.
 19 Ε fala ɗaxin nan tun tima.
 Ε wulen nan tun falama.
 20 Ε ngaxakedenne kansunma waxatin birin yi.
 Ε katama e ɗɗɛɗɛdeni.
 21 Ε bata ito birin liga
 n mi fala ti.
 Nanara, ε mirixi a n fan ligaxi
 alo ε tan.
 Koni iki, n na ε maxadima,
 n yi a yeɓa ε xa.”

22 “Iki, ε ito famu,
 ε tan naxanye Ala ɓɓe rabaxi.
 Xa na mi a ra,
 n na ε raxɔrima nεn.
 Muxu yo mi ε xunɓe.
 23 Naxan na saraxa baan findi barika biran na,
 na nan n binyaxi.
 Naxan na siga kira fajin xɔn,
 n na Ala kisin yitama nεn na ra.”

51

Yulubi ratina

1 Dawudaa ɓetina, ɓeti baane kuntigin xa. ² A naxan ba Nabi Natan to fa a
 feɓa a yalunyaan ligaxina e nun Batiseba.
 3 Ala, diɗa n ma i ya hinanna nin.
 N ma matandine mafelu
 i ya kininkinin gbeen!
 4 N haɓene birin ba n ma.
 I yi n yulubine xafari.
 5 N na n ma matandine kolon.
 N na n mirima n yulubine ma waxatin birin.
 6 N na i tan nan keden yulubi tongoxi.
 N naxan nabaxi,
 na ɗaxu i yeε ra yi.
 Nanara, i na falan ti,
 i tan nan tinxin,
 i na kitin sa, i yoon soɗɓ.
 7 N barixi haɓen nin yati!
 Yulubi kanna nan yi n na
 xabu nga fudikan na a ra.
 8 I waxi ɗɗɛndin nan xɔn ma n sɔndɔmeni yati!
 I n xaranma fekolonna ma n ɓɗɗeni.
 9 N yulubin ba n ma
 nanara n sarijanɗe.

⁶ Ee! Wuledena!
Fala xələne rafan i ma!

⁷ Nanara, Ala i raxərıma nən habadan!
A i suxuma nən,
a i ba i konni.
A i bama nən kəndə muxune ye dunuḡa yi.

⁸ Tinxin muxune ito toma nən,
e gaxu.
Nayi, e gelema i ma nən,
e naxa, ⁹ “Na xəmən mato,
naxan mi Ala findi a kantanmaan na.
Koni a yigin saxi a nafulu gbeen nin.
A fangan sətəxi a boden kalan nan xən.”

¹⁰ Koni, n tan luxi nən
alo Oliwi wudin naxan sabatima Alaa banxini.
N yigin saxi a hinanna nin
habadan han habadan!

¹¹ N ni i tan Ala tantunma nən
i ya wanla a fe ra habadan!
N ni i xinla binyama nən
i ya təgəndiya muxune ye,
bayo i tan fan!

53

Muxuna ɲaxuyana

Yaburin 14.1-7

¹ Dawudaa fala ɲaxuməna, beti baane kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.

² Xaxilitarena a falama a bəɲnɛni,
a naxa, “Ala mi na.”
E birin yifu,
e haramu feene ligama.
Muxu yo mi a faɲin nabama.

³ Ala a yeɛn nagodoma adamadiine ma
keli ariyanna yi,
a xa a to xa nde na
naxan xaxili sətɛ, a Ala fen.

⁴ Koni birin bata kiraan fata,
e ɲaxu ayi.
Hali keden pe mi a faɲin ligama.

⁵ Fe ɲaxi rabane mi fe kolon ba?
E n ma yamaan tənən donma
alo donsena,
koni e mi Ala xandima mume!

⁶ Awa nayi, gaxun ne suxuma nən
e tan naxanye mi yi gaxuma.
Ala e kalama nən,
a e rayarabi
bayo e raɲaxu a ma.

Beti xuini te.

Beti xuini te.

7 Nde keɛ Siyon yi a Isirayila rakisi?
Ala mən na a yamaan senbe so,
Yaxuba bənsənna sɛwama nɛn,
Isirayila yi naxan!

54

Ala maxandin maratanga feen na

1 Dawudaa fala naxumɛna, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.
2 Dawuda bɛti naxan ba, Sifi kaane to siga Sɔli fɛma e naxa, “Dawuda luxunxi nxu tagi.”
3 Ala, n nakisi i senben na.
N xun mafala kitin bolon!
4 Ala, n ma maxandi xuiin name.
I tuli mati n fala xuine ra!
5 Xɔɲene bata keli n xili ma.
Gbalotone katama n faxa feen na.
E mi e mirima Ala ma.

Bɛti xuini te.

6 Koni Ala nan n mali muxun na.
Marigin nan n niin kantanma.
7 A n yaxune fe naxine raxɛtɛ e ma.
E halagi amasɔtɔ i lannayaan nabama.
8 Nayi, n nɛnige ma saraxan bama i xa nɛn,
n yi i tan Alatala tantun amasɔtɔ i fan.
9 Bayo, i tan nan n baxi n ma tɔɔne yi,
n yi n yaxune biraxin to.

55

Muxu yanfaxina Ala maxandina

1 Dawudaa fala naxumɛna, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.
2 Ala, n ma maxandi xuiin name.
I nama i xun xanbi so n ma mawugani!
3 I tuli mati n na,
i yi n yabi.
Xaminna bata n suxu
han n kuisan
4 n yaxune fala xuine fe ra.
Muxu naxine n yigbɛɛnma,
e n tɔɔma.
E bata xɔɔ n ma,
e yi n naraxu.
5 N bata kɔntɔfli.
Sayaan gbalon bata n xun matugan.
6 Gaxun nun xuruxurunna bata n suxu.
Gbalon yi n nabilin.
7 Xa gabutɛɛn yi n ma nun
alo ganbana,
n yi tuganma nɛn nun
n sa dɔxɔden fen.
8 N yi n gima nɛn,

n siga yire makuyeni.
N yi lu burunna ra.

⁹ N yi maratangaden fenma nɛn mafurɛn
n keli foye gbeen nun gbalon bun.

¹⁰ Muxu ɲaxine raxuya ayi, Marigina,
e fala xuine yifu!
Bayo, n gbalon nun yɛngɛn toma taani han!

¹¹ Kɔɛɛn nun yanyin na,
e taan nabilinma,
hakɛn nun yɛngɛne nan taani.

¹² Kala tiin gboma ayi taani.
Bɛsɛnɔɲyaan nun mayifuun nan taani.

¹³ Xa yaxun nan tun yi n makonbima nun,
n yi diɲama a bun ma nɛn.
Xa n naɲaxu muxun nan tun yi a yeɛ yigboma n ye nun,
n yi n luxunma a ma nɛn nun.

¹⁴ Koni i tan na a ra, n lanfana,
n bodena, n xɔyi kendɛna!

¹⁵ En ma lanfamayaan yi ɲaxun Alaa banxini
en yi sigan tima yamaan ye waxatin naxan yi.

¹⁶ Sayaan xa n yaxune raterɛna,
e kendɛn yi siga laxira yi.
Bayo fe ɲaxina e yi e konni.

¹⁷ Koni n bata Ala xili,
Alatala n nakisima nɛn.

¹⁸ N ma mawugan nun kutun xuina a lima nɛn.
Xɔtɔnna nun yanyin nun ɲinbanna ra,
a n xuiin mɛma.

¹⁹ A n niin natangama,
n yi keli yɛngɛni hɛrini
hali n yaxune to yi wuya!

²⁰ Habadan mangana Ala a tuli matima nɛn,
a yi n yaxune rabira.

Amasɔɔ e bata tondi tube.
E mɔn mi gaxuxi Ala yeɛ ra.

²¹ N lanfana a xɔyine yɛngɛma.
A a layiri xidixine kalama.

²² A fala xuiin ɲaxun fɛnɛn xa
koni maraɲaxuna a bɔɲɛni.
A fala xuine salaxun alo turena.
Koni e sɛgɛn tima
alo silanfan xɛnɛna.

²³ I ya kɔntɔfinle lu Alatala ma.
A i malima nɛn.
A mi tiɲɛ tinxin muxun yi bira mume!

²⁴ Koni i tan, Ala,
i na muxu faxane nun wuledene faxama nɛn
benun e siin tagiin xa a li.

Beti xuini te.

Beti xuini te.

N tan mabinni,
n na n yigi sama i tan nin.

56

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa maxandi jaxumena. Beti baane kuntigin xa: a xa ba alo betin naxan xili, “Ganban Wudi Makuyeni” a naxan ba Filisitine to a suxu Gati taani.

² Ala, kininkinin n ma
amasoto e n yengema.

N yaxune n besenxonyama ferijnen gben!

³ Ferijnen gben n yaxune n yengema.

N yengefane bata wuya ayi,
e waso.

⁴ N na gaxu waxatin naxan yi,
n na n yigi sama i tan nan yi.

⁵ N na Alaa fala kamalixine matoxoma,

n yi n yigi sa a yi,

nanara n mi gaxue mume!

Dajoxon doronna nanse lige n na?

⁶ Ferijnen gben n yaxune n toroma.

E n jaxankata feni tonma waxatin birin!

⁷ E e malanma luxundene yi,

e yeene tixi n na, n neen dede.

E yengi a ma e n faxe.

⁸ I nama tin e rakisi feen ma e fe jaxine ma.

Ee! Ala! I xoloxin xa na muxune rabira.

⁹ N ma sunun yate.

N yeegen a fe xa rabira i ma.

I xaxili mi dxi e xon ba?

¹⁰ N na i xili waxatin naxan yi,

n yaxune xetema n foxo ra nen,

n yi a kolon a Ala n xon.

¹¹ N na Ala matoxoma a falane fe ra!

N na Alatala matoxoma!

¹² N yigi saxi Ala nin,

n mi gaxue mume!

Adamadiin nanse ligama n na?

¹³ Ala, n de xuiin naxan tongoxi,

n na a rakamalima nen.

N na barika bira saraxan bama i xa nen.

¹⁴ Amasoto i bata n ba sayani,

i yi n natanga biran ma.

Nanara, n sigan tima Ala yetagi

n ma siimayani.

57

Ala maxandina malina fe ra
Yaburin 108.1-5

¹ Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili, “I Nama Halagin Ti” Dawuda naxan ba a to a gi Soli bun, a sa a so faran yinla ra.

² Kininkinin n ma!

Ee! Ala! Kininkinin n ma!

Amasoto n niin marakisin fenma i tan nan yii.

N xa luxunden soto i gabuteen bun,
 han yihadin yi dangu.

³ N bata Kore Xonna Ala maxandi naxan n ma feene rasonyama.

⁴ A n yabima nen keli ariyanna yi,
 a n nakisi.

A ne mafalama nen
 naxanye n yengema.

Beti xuini te.

Alaa hinanna nun a lannayaan yitama n na nen.

⁵ Yatane bata n nabilin,
 n saxi adamadi jaxine tagi.

E jinne ligaxi nen
 alo tanbane nun xalimakunle.

E lenne ligaxi nen
 alo silanfan xenxene.

⁶ Ala, i ya binyen xa mayita kore xonna ma,
 a yi boxon nafe!

⁷ E bata yalaan nati n yee ra n suxu xinla ma,
 e yi n nayagi.

E bata yinla ge n yee ra,
 koni e tan yeteen bata bira a kui.

Beti xuini te.

⁸ Ala, n xaxili ragidixi yati!

N betin bama nen, n yi i tantun!

⁹ N xulunma nen sinma,
 n yi n ma bolonna nun kondenna maxa!
 N kurunma betin be nen subaxa!

¹⁰ Marigina, n ni i tantunma nen siyane ye.
 N betin bama i xa nen bonsonne tagi.

¹¹ I ya hinanna gbo han ariyanna.
 I ya lannayaan texi han kore xonna.

¹² Ala i ya binyen xa mayita kore xonna ma,
 a yi boxon nafe!

58

Ala nan kitisa tinxinin na

¹ Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I Nama Halagin Ti.”

² E tan muxu gbeene,
 e falane mi tinxin feu!

Ɛ nɔɛ adamadiine makite tinxinni ba?

³ Ɛn-ɛn de! Tinxintareyana ɛ bɔɲɛni,
ɛ gbalon nakelima bɔxɔn ma.

⁴ Xabu e bari waxatini, e ɲaxu.

Wuledene lɔxi ayi xabu e bari lɔxɔni.

⁵ E xɔlɛn luxi nɛn alo saɲin xɔlɛna,
alo fɔdɔgɔɔn naxan mi saɲi suxun xuiin mɛma,

⁶ naxan n mi a kanna xuiin namɛma.

Saɲi suxun na fatan kiki,

a mi nɔɛ a suxɛ.

Beti xuini te.

⁷ Ala, i xa e ɲinne magira e de!

Alatala, i xa na yatane dɛɛn kala!

⁸ E xa ɲan alo igen naxan bɔxɔnma.

E tanbane xa yelefu ayi.

⁹ E xa liga

alo korosiraan naxan fati tununma ayi lingini,

alo diin naxan faxaxi barixi, a mi sogen to.

¹⁰ Tansin xindena hanma a xarena,
ne ganma nɛn tunden bun.

Foyen ɲaxudene fan xalima nɛn,

a e raxɔri.

Beti xuini te.

¹¹ Tinxin muxune ɲaxanma nɛn

bayo a gbeen ɲɔxɔma nɛn.

E fama e sanna maxadeni nɛn

muxu ɲaxine wunla ra.

¹² Nayi, adamadiine yi a fala,

“Ala tinxin muxune saren fima yati!

Ala na yatigi, naxan dunuɲa makitima!”

59

Ala maxandina marakisina fe ra

¹ Dawudaa maxandi ɲaxumɛna, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I Nama Halagin Ti,” a naxan ba Sɔli to sofane xɛ e xa sa e luxun Dawuda yɛɛ ra a banxini a faxa xinla ma.

² N ma Ala, n xunba n yaxune yii.

N natanga ne ma

naxanye kelixi n xili ma!

³ N xunba fe ɲaxi rabane yii.

N nakisi na muxu faxane ma!

⁴ A mato,

e n legedenma n faxa feen na.

Sɛnbɛmane e malanma n xili ma.

N mi i matandixi,

n mi yulubi ligaxi, Alatala.

⁵ N sɔnna mi a ra,

koni e yitɔnxi e xa n yɛngɛ.

Keli, i fa n mali!

Yandi n mato!

⁶ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
Isirayilaa Ala, keli!

I yi siya denkelɛyatarene fe ɲaxine saran e ra.
I nama diɲa yanfanten ɲaxine ma mumɛ!

Beti xuini te.

⁷ E fama ɲinbanna ra.

E xaɲɛ alo barene taan xun xɔn.

⁸ I tuli mati e konbi ti xuine ra.

E lenne luxi nen e de
alo silanfanne,

e mɔn a falama, e naxa,

“Nde nɔɛ en ma falan mɛ?”

⁹ Koni Alatala, i gelema e ma.

I siya denkelɛyatarene birin magelema.

¹⁰ Ala n senbena,

n xaxili tixi i tan nan na.

I tan nan n ma faran makantanxin na.

¹¹ N ma hinantenna Ala,

a tima n yeɛ ra nen.

A a liga,

n na n yeɛn nagodo n yaxune ma.

¹² Koni, i nama e faxa,

Marigina, nxu ye masansan wure lefana.

Nanara, n ma muxune mi ɲinanɲɛ.

E raxuya ayi i senbeni,

i yi e nɔ.

¹³ Bayo yulubi falane e de

e xa suxu e yetena wasona fe ra!

Bayo e dangane tima

e wulene falama,

¹⁴ e ɲan i ya xɔlɔni!

E ɲan fefe! Sese nama lu!

Nayi, birin a kolonma nen fa fala

Ala mangayaan nabama Yaxuba bɔnsɔnna xun na

han bɔxɔn danna birin.

Beti xuini te.

¹⁵ E fama ɲinbanna ra.

E xaɲɛ alo barene taan xun xɔn.

¹⁶ Barene nɛma donse fenni,

xa e mi lugo,

e wurundunma nen.

¹⁷ Koni n tan i senben matɔxɔma nen betini.

Xɔtɔnni, n na n ma beti xuini tema nen

i ya hinanna fe ra.

Bayo, n ma faran makantanxin nan i tan na,

n na n yigiyama denaxan yi tɔrɔ waxatine yi.

¹⁸ N senbena,

n betin bama i xa nen.

I tan Ala nan n ma faran makantanxin na

n ma hinantenna Ala.

60

Ala maxandina nɔ ti fena

Yaburin 108.7-14

¹ Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane kuntigin xa, a xa ba alo betin naxan xili: “Gabalán Fugaxina Sereyana.” A xa ba xaran feen na. ² Dawuda betini ito nan ba a to Arami kaane yenge naxanye keli Mesopotamiya yamanan nun Soba yamanani, Yowaba yi xete, a Edon kaa wuli fu nun firin faxa Fɔxɔ Lanbanni.

³ Ala, i bata i me nxu ra,
i yi gbalon nakeli nxu ma.

I bata xɔlɔ nxu ma.

Koni iki, i mɔn xa nxu yitɔn.

⁴ I bata bɔxɔn naxuruxurun,
a yibɔ.

I mɔn xa a tugun a bode ra,
a nama xuya ayi.

⁵ I bata waxatine raxɔbɔxɔ i ya muxune ma.
Nxu dagalanma ayi

alo nxu minxin na a ra.

⁶ Koni naxanye gaxuxi i yee ra,
i bata taxamasenni te ne xa,

naxan e ratangama xalimakunle ma.

Beti xuini te.

⁷ I xa i xanuntenne kantan
i yi e rakisi i senbeni.

I yi nxɔ maxandin yabi.

⁸ Ala bata falan ti a yire sarijanxini,

a naxa, “N nɔɔn tima nen,

n Siken taani taxun,

n yi Sukoti lanbanna danne sa.

⁹ N tan nan gbee Galadi bɔxɔn nun Manase ra.

Eframi kaane findixi n ma yengesone nan na.

Yuda luxi nen

alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰ Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan na.

N tan nan Edon yamanan kanna ra.

N yenge sonxoni tema Filisiti yamanani.”

¹¹ Ala, nde sigama n na na taa makantanxini?

Nde tima n yee ra siga Edon yi?

¹² Ala, i tan xa mi i mexi nxu ra ba?

I mi fa nxɔ ganla fɔxɔ ra sonon ba?

¹³ Nxu mali yaxune yengedeni!

Sese mi adamana maliin na.

¹⁴ Koni Ala na lu en xɔn,

en nɔɔn sɔtɔma nen.

A tan nan en yaxune halagima.

61

Ala, n xa lu i fɛma

¹ Dawudaa βetina, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

² Ala n ma mawuga xuiin mɛ.

I tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³ N yigitɛgɛxin bata n xui ramini i ma wulani.

N xali na geyaan fari

naxan mate n xa.

⁴ Amasɔtɔ i tan nan n yigiyaden na,

e nun yinna

naxan n natangama n yaxune ma.

⁵ N waxi lu feni i konni waxatin birin yi.

N xa luxunden sɔtɔ i gabutene bun ma.

Beti xuini te.

⁶ Ala, i bata n dɛ ti xuine mɛ.

I bata na kɛɛn so n yii

i naxan namaraxi i ya yɛɛragaxu muxune xa.

⁷ Ala xa mangan siin xun masa,

a xa bu han!

⁸ Ala xa mangan sabati a yɛtagi habadan!

A ratanga i ya hinanna nun i ya lannayaan nin.

⁹ Nanara, n tantun βetin bɛ i xinli waxatin birin,

n yi n dɛ ti xuine rakamali lɔxɔ yo lɔxɔ.

62

Ala nan bɔɲɛ xunbenla fima

¹ Dawudaa βetina, beti baane kuntigin xa Yedutun xa.

² N bɔɲɛn saxi Ala nan baraka yi,

a tan nan n nakisima.

³ A tan kedenna nan n kantan fanyen na,

n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.

Yaxune mi n nɔɛ mumɛ!

⁴ Han waxatin mundun yi,

ɛ luyɛ fuyɛ muxune ma?

Ɛ tan e rabirama

alo banxi xɔnna hanma langa fonna?

⁵ E waxi muxune ragodo feni tun,

keli a binyeni.

E e yoron wuleni.

E duban tima e dɛni,

koni e dangan tima e bɔɲɛni.

Beti xuini te.

⁶ N bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma Ala nan xɔn.

A tan nan n yigin na.

⁷ A tan nan n kantan fanyen na,

n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.

Yaxune mi n nɔɛ mumɛ!

⁸ N ma kisin nun n ma binyena Ala nan yii.

N kantan fanyen sɛnbɛmaan nan Ala ra.
N ma yigiyana a tan nan na.

⁹Yamana, ε ε yigin sa a yi waxatin birin!
ε yi ε kɔntɔfinle so Ala yii,
amasɔtɔ en yigiyaden nan Ala ra.

Bɛti xuini te.

¹⁰Adamadiine ligaxi nɛn alo foyedina.
A xungbeen nun a xurina, sese mi e ra.
Hali e rate sikeela fari, e yelevu.
E malanxin yelevu foyedin xa.

¹¹I nama i yigin sa gbalo feene yi.
I nama i waso se muxaxini.
Hali nafunla gbo i yii han,
i nama i yigin sa a yi!

¹²Ala luma a fale,
fa fala a tan nan gbee fangan na.

¹³I gbeen nan hinanna ra, n Marigina.
Bayo i tan muxun kɔntɔnna fima nɛn
alo a kɛwanla.

63

Alaa hinanna fisa siimayaan xa

¹Dawudaa bɛtina, a yi Yuda tonbon yireni waxatin naxan yi.

²Ala, n ni i fenma,
n ma Ala nan i tan na.
I xɔnla n sɔndɔmɛn na.
I xɔnla n fati bɛndɛn ma
alo min xɔnla n suxuma
tonbonni ito yi kii naxan yi,
bɔxɔ magenla, ige mi dɛnaxan yi.

³N xa i to i ya yire sariɲanxini.
N yi i sɛnbɛn nun binyeni gbɛ.

⁴I ya hinanna fisa siimayaan xa.
Nanara, n na i batuma.

⁵N barikan birama i xa nɛn
n ma siimayaan birin yi,
n na n yiine yite i maxandideni.

⁶N nii yifanma n ma nɛn,
alo n na wasa donse hagiɛne ra.
N yi i tantun sɛwa bɛtine yi.

⁷N nɛma saxi n ma saden ma,
n na n mirima i ma.
N xaxili luma i xɔn nɛn kɔɛɛn birin na.

⁸Amasɔtɔ i tan nan n mali muxun na,
n sɛwa bɛtin ba i nininna bun ma.

⁹N bata kankan i ma,
i yiin nan n natangama.

¹⁰Naxanye katama n faxa feen na,
ne faxama nɛn.

¹¹E faxama silanfanna ra nɛn yɛngeni,

kankone yi e binbine don.

¹² Nayi, Mangan sewama nen Ala yi.
Naxanye e koloma Ala xinli,
ne a mataxoma nen.
Koni wuledene deene raxutuma nen.

64

Ala maxandin maratangana fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Ala, i tuli mati n ma mawuga xuiin na!
N bata gaxu n yaxune yee ra.
N niin natanga!

³ N luxun muxu jaxine ma
naxanye e bode toma wundoni,
e nun fe jaxi raba ganla.

⁴ E lenne xanxan alo silanfanna.
Fala jaxine minima e de
alo xalimakuli ralemunxina.

⁵ E e xanle tima sontaren na wundoni.
E mafura bunna tiye, e mi gaxuma.

⁶ E e bode rawekilema kewali jaxin ma.
E e bode toma,
e lutine ratima denaxan yi.

E naxa, "Nde nae e toe?"
⁷ E tinxintareyani tonma, e naxa,
"En ma kote yitonxin mi fule mumel!"
Muxun kui feene kolon naxol!

⁸ Koni Alaa xalimakunle wolima e ma nen,
a e li keden na.

⁹ E gbee fala xuine xetema e ma nen,
e yi halagi.
Naxan yo na e to,

ne e xunne yimaxama nen e mageledeni.
¹⁰ Nayi, gaxun adaman birin suxuma nen.

E e xaxili lu Ala a wanla xon,
e yi a fe rabaxine famu.

¹¹ Tinxin muxune xa sewa Alatala yi,
e yi a findi e luxunden na.
Muxu sondome fajin birin xa a mataxo.

65

Tantunna nun barika birana

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. Sigi sarijanxina.

² Ala, a lan yamaan yi i tantun Siyon yi,
nxu mon yi nxu de ti xuine rakamali.

³ I tan naxan maxandi xuine ramema,
muxun birin fama nen i fema.

⁴ Hakene to senben soto nxu xun ma
i yi nxo matandine mafelu.

⁵ Sewan ne xa,

i bata naxanye sugandi
 e xa lu i konni!
 Nxu bata lugo i ya banxin fe fajine ra,
 i Batu Banxi Sarijanxina.

⁶ I nxo maxandin yabima
 kabanakoon nan na tinxinni.
 Ala nxu rakisimana,
 boxon danna muxun birin yigina i tan nan na,
 e nun naxanye foxo igen kidi ma pon!

⁷ I senben bata geyane da
 bayo fangamaan ni i ra.

⁸ I bata baan xuini ti,
 i yi a walanne raxara.
 I man yi siyane masabari.

⁹ Dunuja birin gaxuma i ya kabanakone yee ra.
 Keli sogetedeni han sogegododeni,
 e birin betin bama i xa sewani.

¹⁰ I yengi dxi boxon xon
 i yi tule igen sa a ma, han a ramo.
 Alaa xuden nafexi igen na,
 alogo donseen xa soto.
 I tan nan na ragidixi.

¹¹ I tule gbeen nafama xee bixine ma
 boxon yi xunbeli, a yogon igen na.
 I tan barakan sama xeni, a sabati.

¹² Xee xaba waxatini,
 i ya fanna warama ayi nen.
 I na dangu denaxan yi,
 menna yi sabati.

¹³ Fixene fanma e nun fiile.
 Geyane rayabuma nen han!

¹⁴ Xuruseene yiriwama nen fixene ma.
 Lanbanne yi rafe siseene ra.
 Na birin yi findi beti ba xunna ra
 e nun sewa sonxona.

66

Barika birana Ala xa

¹ Sigi sarijanxina. Tantun betina. Beti baane kuntigin xa.
 Dunuja muxun birin xa sonxo sewani Ala xa!

² E a xinla binya betin ba!
 E tantun gbeen fi a ma!

³ E a fala Ala xa,
 "I ya kabanako wanle magaxu!
 I senben gbo han!
 Nanara, i yaxune gaxuxin felenxi i bun ma.

⁴ Muxun birin i batuma dunuja yi,
 e tantun betin ba i xa.
 E i xinla tantunma betini."

5 Ɛ fa be!

Ɛ a mato Ala bata naxan liga!
A wanle magaxu adamadiine yε han!

6 A fɔxɔ igen findi nεn yire yixaren na,
en benbane yi gidi baan tagi e sanni.
Nayi, en xa naxan a tan yi.

7 A mangayaan nabama a senβeni habadan!
A yεεn tixi siyane ra,
nanara muxu yo nama murute.

Beṭi xuini te.

8 Siyane, ε barikan bira en ma Ala xa!
Ɛ a tantun xuini te!

9 A bata siimayaan fi en ma,
a mi tin en yi bira.

10 Ala i nxu rasarijanma
sulun tεeni alo wure gbetina.*

11 I a liga nεn nxu yi suxu,
i mɔn yi goron gbeen sa nxu xun ma.

12 I tin nεn nxu yaxune yi ti nxu fari.
Nxu yi dangu ige tilinxin nun tεeni.
Koni, i fa nxu ra dahamu bɔxɔni.

13 N fama saraxa gan daxin na nεn i ya banxini.
N bata dε xuiin naxan tongo i xa,
n na rakamalima nεn.

14 Dε ti xuini itoe falaxi nεn
n yi tɔrɔni waxatin naxan yi.

15 N sube turaxine bama saraxa gan daxin na nεn,
n yi kontonne ba,
e tutin yi te kore.
N turane nun kɔtɔne fan bama nεn.

Beṭi xuini te.

16 Ɛ fa be! Ɛ ε tuli mati,
ε tan naxanye birin gaxu Ala yεε ra.
A bata naxan liga n xa,
n na a falama ε xa nεn.

17 N bata a xili malina fe ra,
n yi a batu n dε xuiin na.

18 Xa hakεn yi ramaraxi n bɔnβeni nun,
Margin mi yi a tuli matima n xuiin na nun.

19 Koni Ala yatin bata n name,
a a tuli mati n ma maxandi xuiin na.

20 N barikan birama Ala xa
amasɔtɔ a mi a mεxi n ma maxandi xuiin na.
A mi a hinanna baxi n yii.

* 66:10: Sulun tεen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tεena.”

67

Siyane birin xa Ala tantun

¹ Tantun βetina, βeti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra. Sigi sariɲanxina.

² Ala xa kininkinin en ma,
Ala xa en baraka.
Ala nɔɔɔn xa godo en ma.

Beti xuini te.

³ Nanara, dunuɲa birin i ya kiraan kolonɲe,
siyane birin yi i ya marakisin kolon.

⁴ Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

⁵ Muxune xa ɲaxan,
e βetin ba sɛwani,
amasɔɔ i siyane makitima tinxinna nin.
I tixi dunuɲa muxune birin yɛɛ ra.

Beti xuini te.

⁶ Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

⁷ Nayi, bɔɔɔn donse gbege fima.
Ala, en ma Ala en barakama nɛn.

⁸ Ala en barakama nɛn,
bɔɔɔn danna muxun birin yi gaxu a yɛɛ ra.

68

Alaa nɔna Isirayila xa

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa. Sigi sariɲanxina.

² Ala xa keli,
a yi a yaxune raxuya ayi.
Naxanye a raɲaxuxi,
ne yi e gi a bun.

³ E kedi,
alo foyen sigama tutin na kii naxan yi.
E xa ɲan Ala yetagi
alo dolen na lo tɛɛni.

⁴ Koni tinxin muxune xa ɲaxan,
e sɛwa Ala yetagi.
E xa gele ɲaxanni.

⁵ βetin ba Ala xa,
a xinla xa tantun βetini.
Naxan fama kundani,
ɛ na rasɛnɛ!
A xili nɛn Alatala.

En xa en sɛwa xuini te a yɛɛ ra!

⁶ Ala naxan a kon sariɲanxini,
kiridine fafe na a ra,
kaɲa gilene xun mayɛngɛn na a ra.

⁷ Ala denbayaan fima denbayatarene ma,
A kasorasane xɔɔyama,
e mini βetin bɛ.

Koni murute muxune luma bɔxɔ yidunduxin nin.

⁸ Ala, i to ti i ya yamaan ye ra,
i siga na tonbon yireni.

Beti xuini te.

⁹ Bɔxɔn yi xuruxurun,
koren yi rabi Ala ye ra,
Sinayi Geyana Ala,
Isirayilaa Ala.

¹⁰ Ala, i tule gbeen nafa nen,
i ya bɔxɔn mɔn yi xete a kiini.

¹¹ I ya yamaan yi dɔxɔ na,
I yi yiigelitɔne ki i ya nemana fe ra.

¹² Marigin bata feni ito xibarun fi,
ɲaxalan gali gbeen yi siga a ralideni, e naxa,

¹³ “Mangane nun sofane e gima!
E e gima!

Nxu tan ɲaxanle yi yenge yi se tongoxine yitaxun.

¹⁴ E tan naxanye fan luxi xuruseene dexɔn,
e a me,

Ala a yamaan suturama nen
alo ganba tofajina

naxan gabuteye rafalaxi gbetin nun xema fajin na.”

¹⁵ Ala Senbe Kanna to na mangane raxuya ayi,
e yolon alo balabalan kesena Geya Foren ma.

¹⁶ Basan yamanan geyane gbo!
Yire matexi wuyaxi e ma.

¹⁷ Nanfera e Alaa geya sugandixin matoma xɔxɔlonni,
Ala yeteen dɔxi denaxan yi?

Alatala luma denaxan yi habadan!

¹⁸ Marigin bata fa a yire sariɲanxini
keli Sinayi Geyaan ma
e nun a yenge so wontoro wuli wuyaxi.

¹⁹ Marigina Alatala, i bata te kore,
muxu suxine biraxi i fɔxɔ ra.
I yi kiseene rasuxu adamadiine ra,
hali muxu murutexine,
i yi dɔxɔ na yi.

²⁰ Barikan xa bira Marigin xa lɔxɔ yo lɔxɔ,
en ma goronna saxi naxan xun ma,
Ala en nakisimana.

Beti xuini te.

²¹ En ma Ala, Ala na a ra
naxan muxune rakisima.
En Marigina Alatala na a ra
naxan en bama sayani.

²² Ala yatina a yaxune xunne yibɔma nen
naxanye kankanxi e sɔnne ma.

²³ Marigin bata a fala, a naxa,
“N fama nen e yaxune ra keli Basan yi.
N fama e ra nen sa keli fɔxɔ igen xɔnna ma

24 alogo ε xa ε sanne sin e wunli
ε barene fan yi e wunla kɔn han e wasa.”

25 Ala, nxu bata i ya yamaan famatɔɔn to.
I ya yamaan soma yire sarijanxini
i tan n ma Ala nun n ma mangana.

26 Bɛti baane yεɛn na,
maxa se maxane xanbin na,
sungutunne wɔsɔwɔsɔnne maxama ne tagi.

27 Barikan bira Ala xa a malan gbeeni.
Isirayila bɔnsɔnna birin xa Alatala tantun.

28 Bunyamin bɔnsɔnna,
dɔnxε ra barin tixi e yεε ra.
Yuda bɔnsɔnna mangane fan fama,
e sɔnxɔma e nun Sabulon mangane
nun Nafatali mangane.

29 Ala, i sɛnbɛn nagodo,
i sɛnbɛn mayita, Ala,
alo waxati danguxini.

30 I Batu Banxin Yerusalɛn taani,
mangane fama kiseene ra i xa na yi.

31 I xa falan ti Misiran bɔxɔn xili ma
naxan nun sube xajɛn maliga sɛxɛni.
Misiran luxi nɛn alo tura ganla
siya gbɛtɛne biraxi naxan fɔxɔ ra
alo jinge diine.

E ragodo han e fa mudu gbɛtin na.
Na siya yɛngɛ ralanne raxuya ayi!

32 Xɛrane kelima nɛn Misiran yamanani,
Kusi kaane yi e yiine ti Ala xa a maxandideni.

33 Dunuɲa yamanane,
ε bɛtin ba Ala xa,
ε Marigin tantun bɛtini.

Bɛti xuini te.

34 A masiga tima kore xɔnna ma
xabu waxati xunkuye.
A galan xuiin naminima fangani.

35 E Ala sɛnbɛna fe rali,
a mangayaan nabama Isirayila xun na.
A sɛnbɛn kore xɔnna ma.

36 Ala na mini a Yire Sarijanxini,
a magaxu han!
Isirayilaa Ala sɛnbɛn fima a yamaan ma nɛn
e nun fangana.
Barikan xa bira Ala xa!

69

Sɔxɔle maxandina

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba alo bɛtin naxan xili: “Fuge Fajine.”

- 2 Ala, n nakisi!
Igen bata te han n kœœn bun ma.
- 3 N bitinma boro tilinxini.
San tide yo mi na yi.
N tilinna xœœ ra.
N na n maminma fufani.
- 4 N bata xadan xili tideni n mali feen na.
N kœœ yinla nan fa n xœœma.
N yœœne bata xadan,
e bata bu i yœœ ra kira yi.
- 5 Naxanye n najaxuxi fuuni,
ne wuya dangu n xunœœœn na.
A gbegbe wama n faxa feni,
naxanye n yaxuyaxi fuu!
N mi naxan mujaxi n na raxœœ ba?
- 6 N yi daxuyani kii naxan yi,
i na kolon
Ala, n œœnna mi luxunxi i tan ma.
- 7 Marigina Alatala Senbœœn Birin Kanna,
n nama ne rayagi
naxanye yigi saxi i yi.
Isirayilaa Ala,
n nama findi ne yarabi muxu ra,
naxanye i batuma!
- 8 E n konbima i tan nan ma fe ra.
N bata yagi han!
- 9 N bata liga
alo xœœœna ngaxakedenne xa,
alo fa muxuna n xabilani.
- 10 I ya banxina fe xaminna n ma,
han a n ganma alo œœœna.
Nanara, e i konbin naxanye tima,
ne n tan nan lima.
- 11 N na wuga, n yi sunna suxu,
yamaan yi n konbi.
- 12 N na kasa dugin nagodo n ma sununi,
yamaan yi sabaan so n na.
- 13 Naxanye batuma taan so dœœn na
ne n nafœœyama.
Dœœ minne sigin sama, e n magele.
- 14 Koni Alatala, n na i tan nan maxandima.
I ya hinan gbeen waxatin ni i ra n xa.
Ala, n yabi i ya marakisi barakaxini.
- 15 N xunba, n nama bitin boroni.
N xunba n yaxune yii, n ba tilinni.
- 16 I nama tin fufaan yi sa n xun ma.
I nama tin n yi n mamin tilinni,
hanma n bitin gaburun na.
- 17 N ma Alatala, n yabi
i ya hinanna nun i ya fanni.

I firifiri n binni i ya kininkinin gbeeni.

18 I nama i yεtagin luxun i ya walikεεn ma.

N yabi iki sa! Bayo n tɔrɔxi.

19 Fa n fεma i yi n nakisi.

N xunba n yaxune yii.

20 I a kolon n konbima kii naxan yi,

n na yagima, n na yarabima.

I n yaxune birin toma.

21 Konbin bata n bɔɳεn kala

han n yigitεgε.

N yengi yi kininkininna a fe ma nun

koni se mi na.

N yengi yi madεndεnna nan ma nun,

koni n mi se to.

22 E dabarin sama n ma donseni.

Mi n xɔnla to n suxu,

e minse xɔlεn so n yii.

23 Ala xa e ɲaxaɲaxane findi luti ratixin na e yeε ra.

Ala xa e hεrin findi e suxu xunna ra.

24 E yeεne xa rafɔrɔ ayi,

e yi danxu!

E fanne xa ba a ra waxatin birin!

25 I xa fitina e xili ma,

i ya xɔlɔ gbeen yi e li.

26 E dɔxɔden xa kala.

Muxe nama lu e bubune kui.

27 Bayo, i naxanye tɔrɔxi,

e ne ɲaxankatama.

I naxanye ɲaxankataxi,

e ne fe falama sεwani.

28 I xa e magi e hakεne birin na.

E nama i ya kisin sɔtɔ mumε!

29 Ala xa e xinle ba nii rakisin kitabun kui.

E nama basan tinxin muxune xinle ra.

30 Koni n xɔleni, n mɔn yigitεgεxi.

Ala, i ya marakisin xa n natanga!

31 N na Ala xinla matɔxɔma βetini nεn.

N yi a gboon nali,

n barikan bira a xa.

32 Na Alatala kεnεnma nεn

dangu ɲinge baan na a xa,

dangu tura kamalixin baan na saraxan na.

33 Yiiigelitɔne a toma nεn, e sεwa.

Ɛ tan naxanye Ala fenma,

Ala xa siimayaan fi ε ma.

34 Alatala tuli matixi tɔrɔ muxune ra.

A mi ɲinanma muxu suxine xɔn

a gbeen naxanye ra.

35 Koren nun bɔxɔn nun fɔxɔ igena

e nun e yi seene,
 e birin xa Ala matɔxo.
³⁶ Ala Siyon taan nakisima nen.
 A Yuda taane tima nen.
 A mɔn yi a yamaan nadɔxo na yi,
 e mɔn yi findi a gbeen na.
³⁷ Na findima a walikene mamandenne keen na nen.
 Naxanye Ala xanuxi, ne yi lu na yi.

70

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 40.13-17

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. Maxandina.
² Ala, n nakisi!
 Alatala, fa n mali iki sa!
³ Ala xa ne yarabi
 naxanye n faxa feni tɔnma,
 e yifu.
 Ala xa ne raxete marafeyani
 n ma tɔrɔn nafanxi naxanye ma.
⁴ E yagixin xa xete naxanye a falama,
 e naxa, “Yɔ! I suxi!”
⁵ Naxanye birin i tan fenma,
 i xa ne birin nasewa.
 Naxanye waxi i ya kisi feen xɔn,
 ne xa lu a fale,
 “Ala gbo!”
⁶ Koni, yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun nan n tan na.
 Ala, fa n fema mafuren!
 I tan nan n malimaan nun n natangamaan na.
 Alatala, i nama buye ayi.

71

Fonna Ala maxandina

Yaburin 31.1-4

¹ Alatala, i tan nan n luxunden na.
 I nama tin n yi yagi!
² N natanga i yi n xunba
 amasɔɔ i tinxin.
 I tuli mati n na i yi n nakisi!
³ Ala, findi n kantan fanyen na,
 n luxundena,
 n luma sigɛ denaxan yi.
 Yamarin fi, i yi n nakisi.
 Amasɔɔ, n kantan fanyen nun
 n ma yinna nan i tan na.
⁴ N ma Ala,
 n natanga muxu maxine senben ma,
 i n ba hake kanne nun gbalotɔne yii.
⁵ N Marigina Alatala,
 n yigin na i tan na.

N bata n yigin sa i yi
xabu n dɪi ɲɔɛyani.

⁶ I n masuxi

xabu n yi n nga kui waxatin naxan yi.
I tan nan a liga n yi bari,
nanara n ni i tantunma.

⁷ N findixi misaala nan na a wuyaxi xa,
amasɔɔ n yigiya senbemaan nan i tan na.

⁸ N ni i tantunma nɛn fɛriɲɛn gbɛn!
N yi i ya nɔɔɔn matɔɔɔ.

⁹ I nama i mɛ n na
amasɔɔ iki, n bata fori.

I nama n nabɛɲin
amasɔɔ n fangan bata ɲan.

¹⁰ N yaxune n mafalama.

Naxanye waxi n faxa feni,
ne e bode toma.

¹¹ E naxa, “Ala bata a rabɛɲin.

En siga a fɔɔɔ ra en yi a suxu.
A xunba muxu mi na yi.”

¹² Ala, i nama i makuya n na.

N ma Ala, i mafura, i fa n mali!

¹³ Ala xa ne yarabi, e ɲan,
naxanye n kansunma.

Ala xa ne yagi, e xun nagodo
naxanye waxi n maxɔɔ feni.

¹⁴ N xaxili tixi i ra tun!

N mɔn sigama i tantunɲɛ tun!

¹⁵ N ni i ya tinxinyaan matɔɔɔma nɛn fɛriɲɛn gbɛn!

E nun i ya marakisina,
hali n to mi e birin kolon.

¹⁶ Marigina Alatala,

n fama i senbɛn barakani,

n ni i tan keden peen nan ma tinxinyaan matɔɔɔma.

¹⁷ Ala, xabu n xurun waxatin naxan yi,
i n xaran nɛn.

N mɔn i ya kabanakone matɔɔɔma tun!

¹⁸ Ala, iki, n bata fori,
n xunseɛɛn fan bata fuga.

Koni i nama n nabɛɲin

fɔ n xa i senbɛn nali iki muxune ma,

n yi i ya fangana fe yeɛba

mayixete famatɔne birin xa.

¹⁹ Ala, i ya tinxinyaan bata kore li!

I bata kabanako fe wuyaxi liga.

Nde ligaxi alo i tan?

²⁰ Hali i to tɔɔɔn nun xɔɔɔ gbeen nafa n ma,

i mɔn n niin naxetema n yi nɛn.

Hali n sa gaburun tilinxini bɔɔɔn bun,

i n natema nɛn mɔn.

21 I n ma xunnayerenna ragboma ayi nɛn,
i mɔn yi n madɛndɛn.

22 N na i tantunma nɛn kondenna ra
i ya lannayana fe ra, n ma Ala.
N tantun bɛtin bama i xa nɛn bɔlɔnni,
Isirayila Sarijantɔna.

23 N sɔnxɔma nɛn sɛwani
n nɛma bɛti baani waxatin naxan yi
amasɔɔ i bata n xunba.

24 N ni i ya tinxinyaan matɔxɔma nɛn fɛriɲɛn gben!
Amasɔɔ naxanye yi waxi n tɔrɔ feni,
ne bata yagi, e yarabi.

72

Ala maxandina mangan xa

1 Sulemani gbeena.
Ala, mangan xaran i ya kitisa kɛndɛn na.
I ya tinxinyaan yita n tan mangana diin na.

2 Nanara, a i ya yamaan makite tinxinni.
A sariya kɛndɛn sa yiigelitɔne xa.

3 Ala xa bɔxɔn nasabati yamaan xa.
Ala xa tinxinyaan sabati yamanani.

4 Mangan xa sariya kɛndɛn sa yiigelitɔne xa.
A xa tɔrɔ muxune diine rakisi,
a yi e yɛngɛfane rayensenɲɛ ayi.

5 I ya mangayaan xa magaxu ayi
han mamandenne mamandenne
fanni sogen tema
fanni kiken mɔn dɛgɛma.

6 Mangan fanna xa liga
alo tulena xɛene ma,
a xa liga
alo tule igen nɛn fɛ bɔxɔn ma.

7 Tinxin muxune xa sabati mangan waxatini.
Ala xa hɛri gbeen fi fanni kiken dɛgɛma.

8 A mangayaan gboma ayi nɛn
sa fɔlɔ sogeteden na
han sa dɔxɔ sogegododen na.
Fɔlɔ Efirati baan ma
han sa dɔxɔ bɔxɔn danna ra.

9 Naxanye wulani
ne e xinbi sinma a bun ma nɛn.
A yaxune e sama bɔxɔn ma nɛn a bun ma.

10 Tarasisi mangane fama kiseene ra nɛn a fɛma
e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne.
Saba nun Sɛba mangane mudun fima a ma nɛn.

11 Mangan birin e xinbi sinma a bun ma nɛn.
Siyane birin wanla kɛma a xa nɛn.

12 A tɔrɔ muxune xunbama nɛn
naxanye na a xili,

e nun yiigelito rabejinxine.

¹³ A kininkininma senbetarene nun toro muxune ma nen.
A toro muxune niin nakisi.

¹⁴ A e xoro yama nen mayigbetenna nun gbalon ma,
bayo a e yatexi.

¹⁵ Ala xa mangan bu!

Ala xa xemaan fi a ma keli Saba yamanani.
Yamaan xa Ala maxandi a xa waxatin birin!
E xa duba a xa ferijnen gben!

¹⁶ Ala xa donseen wara ayi boxoni.

Geyane xa rafe siseene ra.
E xa bogi alo naxanye Liban yamanani.
Taa kaane xa sabati alo sexena.

¹⁷ Ala xa mangan findi xili kannu ra habadan!

A xinla xa bu alo sogena.
Siyane birin duban sotoma nen a barakani.
E fan yi duba a xa.

¹⁸ Barikan xa bira Marigina Alatala xa,
Isirayilaa Ala!

A tan keden peen nan kabanako feene ligama.

¹⁹ Barikan xa bira a xa habadan!

Ala xa dunuɓa birin nafe a binyen na!
Amina! Amina!

²⁰ Yese a dii xemen Dawuda maxandine danna ni i ra.

Yaburin Yire Saxandena: Keli Sora 73 ma han 89

73

Alaa tinxinyana fe

¹ Asafi a betina.

Ala fan Isirayila ra han!
A fan boɓe sarijanxi kanne ra.

² Koni fayida n bata yi tantan,
n kiraan bejin.

³ Amasoto n yi wasodene maxaxolonma nun
n muxuɓaxine sabatixin to waxatin naxan yi.

⁴ E mi kontofilixi sese ra mume!
E fatine fan, e kendε.

⁵ E mi saxolexi sese ra alo bonne.
Adamadiine torone mi e tan lima.

⁶ Nanara, wasona e yi
alo jeren muxune koε.
Gbalona e yi alo domaan muxune ma.

⁷ Turena e fatini
han e yetagin bata yikusin.
Feɓaxin nan e boɓeni han!

⁸ E gelen muxune ma,
e falaɓaxine ti.

E muxuneɓaxankatama wasoni.

⁹ E falaɓaxine tima Ala ma,

e de jaxu falane dunuƙa birin yi.

¹⁰ Nanara, yamaan biraxi e fɔxɔ ra,
e falane xɔnla yi e suxu
alo igen min daxina.

¹¹ E naxa, “Ala nanse kolon?
Kore Xɔnna Ala nɔɛ na kolonƙe di?”

¹² Muxu jaxine na kii nin.
E bɔƙɛn saxi waxatin birin,
e lu nafunla sɔtɛ tun!

¹³ Nayi, n luxi tinxinyani nɛn fuu!
N yi n yetɛ rasariƙan fuyan!

¹⁴ N tɔrɔxi lɔxɔ yo lɔxɔ!
I n haƙɛn saranma n na xɔtɔn yo xɔtɔn!

¹⁵ Xa n yi falan ti alo e tan,
nayi, n yi i ya muxune yanfama nɛn nun.

¹⁶ Nanara, n yi kata feni ito famudeni,
koni, a yi xɔdɔxɔ n ma.

¹⁷ Han n so Alaa yire sariƙanxini waxatin naxan yi,
n yi n miri e raƙan kiin ma.

¹⁸ Ala, i e tima yire salaxunxin nin,
e birama deɗaxan yi, e kala.

¹⁹ Nba, e halagima nɛn mafuren,
gbalon yi e jan sasa!

²⁰ E luxi nɛn alo xiyena
naxan jinanma muxun na xɔtɔnni.
Marigina, i na keli waxatin naxan yi,
e tununma nɛn.

²¹ N bɔƙɛn yi sɔxɔlɛxi waxatin naxan yi,
n niin yi sunuxi,

²² n yi daxuyaƙan nun xaxilitareyani.
N yi luxi i yɛɛ ra yi alo subena.

²³ Koni hali na,
n yi i fɔxɔ ra waxatin birin,
i yi n yii rasuxu,

²⁴ i ti n yɛɛ ra i ya maxadine xɔn,
i yi n nasuxu binyen nin.

²⁵ Nde n malima kore xɔnna ma,
ba i tan na?

Bayo i bata lu n xɔn,
n fa waxi nanse gbɛtɛ xɔn dunuƙa yi?

²⁶ N fati bendɛn nun n niin taganƙe nɛn,
koni Ala nan n niin senben na
e nun n keɛna habadan!

²⁷ Naxanye e makuyaxi i ra,
ne yatin halagima nɛn.
Naxanye e mexi i ra, i yi ne raxɔri.

²⁸ Koni a rafan n tan ma,
n yi n maso Ala ra.

N bata Marigina Alatala findi n yigiyaan na,
alogo n xa i ya wali fajine birin nali!

74

Ala xa Isirayila xunba

¹ Asafi a fala jaxumena.

Ala, nanfera i mexi nxu ra habadan?
Nanfera i xoloma i ya yama kantaxin ma?

² I xaxili lu i ya yamaan xon ma,
i naxan xunba xabu waxati xunkuye,
bonsonna naxan findixi i gbeen na.
I nama jinan i daxoden Siyon Geyaan xon.

³ I xun ti taa xonni ito ra.
Nxu yaxune bata kala gbeen ti yire sarijanxini.

⁴ Nxu yi naralanma i ra denaxan yi,
I yaxune sewaxin bata sonxon nate menni.
E yi e taxamasenne yite na yi.

⁵ E liga menni alo xee segene
naxanye foton wudine sege ma e bunbine ra.

⁶ E na sawura wudi tofajine birin kala
e bunbine nun e degemane ra.

⁷ E teen so i ya Yire Sarijanxin na,
a gan fefe.
E yi i xinla batuden naharamu.

⁸ E yi a mirixi, e naxa,
“En ne birin naxorima nen feu!”
E yi Ala batudene birin gan yamanani.

⁹ Nxu mi fa kabanako taxamasenne toma.
Nabi yo mi fa na sonon.
Nxu mi a kolon na buma han waxatin mundun.

¹⁰ Ala, i yaxune i magelen danma waxatin mundun yi?
E luma i xili kale nen ba,
han habadan?

¹¹ I tondixi nxu maliye nanfera?
I yiini bandun, i yi e raxori!

¹² Ala, i tan nan nxo mangan na
xabu a foloni.

I tan nan marakisi tiin na dunu na yi.
¹³ I tan nan foxo igene yitaxun i senbeni.
I mon yi ige yi sube jaxine xunne yibo.

¹⁴ I tan nan ige yi sube magaxuxin xunne kala.
I yi a so burunna subene yii donseen na.

¹⁵ I tan nan tigine nun xudene ramini.
I tan nan baane yixara.

¹⁶ I tan nan gbee yanyin nun kosen na.
I bata sogen nun kiken daxo e yirene yi.

¹⁷ I tan nan dunu na danne rafalaxi.
I soqe furen nun jemene da.

¹⁸ Koni Alatala, i xaxili lu ito xon ma:

i yaxune gelema i ma!

Xaxilitarene i xili kalama!

¹⁹ I nama i ya yamaan naberin

alo ganbana sube xarɛne yii!

I nama ninan i ya muxune xɔn mumɛ,

naxanye tɔrɔxi.

²⁰ I xaxili lu i ya layirin xɔn ma,

bayo bɔxɔn yire yi fɔrene rafexi gbalotɔne ra.

²¹ I nama tin muxu jaxankataxine yi yarabi,

alogo yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xa i xinla matɔxɔ.

²² Ala, keli i yi i yɛɛ xun mayɛngɛ!

I xaxili lu a xɔn,

a xaxilitarene i magelema ferinɛn gbɛn!

²³ I nama ninan i yaxune sɔnxɔ xuini ma,

i yɛngɛfane e xuini tema mumɛ!

75

Ala nan kitisaan na

¹ Asafi a betina, beti baane kuntigin xa, a xa ba alo betin naxan xili, “I Nama Halagin Ti.” Sigi sarijanxina.

² Ala, nxu bata i tantun.

Nxu i tantunma han!

Nxu i maxandima i xinli,

nxu yi i ya kabanakone fe fala.

³ I naxa, “N bata kiti sa bɔxɔn sa.

N kiti fajin sama nen.

⁴ Bɔxɔn xuruxurunma waxatin naxan yi,

a niimaseene birin yi xuruxurun,

n tan nan a san bundɔxɔn xɔdɔxɔma ayi ken!

Beti xuini te.

⁵ N bata a fala wasodene xa,

‘Ɛ nama ɛ yɛɛ yigbo!’

N bata a fala muxu jaxine xa,

‘Ɛ nama ɛ kanba ɛ sɛnbɛn xɔn!

⁶ Ɛ nama ɛ kanba ɛ sɛnbɛn xɔn

kore xɔnna xili ma!

Ɛ nama waso falane ti!’ ”

⁷ Amasɔtɔ xun mayɛngɛn mi kelima

sogeteden binna xan na

hanma sogegododen binni hanma burunna ra.

⁸ Ala nan kitin sama.

A yi nde yalagi, a yi nde yoo sa.

⁹ Amasɔtɔ igelengenna suxi Alatala yii,

a rafexi a xɔlɛn na

alo dɔlɔ xɔdɛxɛna.

A a xɛlɛma nen,

muxu jaxine birin yi a min han a jan.

¹⁰ Koni n na a fe falama nen betine yi habadan!

N yi tantun betin ba Yaxubaa Ala xa!

¹¹ A muxu jaxine birin fangan kala,

a tinxin muxune xunna keli.

76

Nə tiin nan Ala ra

¹ Asafi a bətina, bəti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra. Sigi sarıñanxına.

² Yuda kaane Ala kolon.
A xinla binyaxi Isirayila yi.

³ A konna Salemi taan nin,
a dəxi Siyon Geyaan nin.

⁴ A a yaxune xalimakunle yigira menna nin,
e nun yε masansan wure lefane nun e silanfanne
nun e yenge so seene birin.

Bəti xuini te.

⁵ Ala, i tan nan senben birin kanna ra,
i nərəxi dangu habadan geyane ra.

⁶ Sofa wəkiləxine birin bata bira,
e yii seene yi tongo yenge ni.
E fa saya xixənlə nin.

Na sofa yo mi fa a yiini maxama.

⁷ Yaxubaa Ala, i na falan ti xələni,
soone nun soo ragine yi bira, e faxa.

⁸ I tan nan magaxu, Ala.
I na xələ, nde nəe tiyε i yεε ra.

⁹ I to kitisa xuiin namini keli kore,
yamanan muxune yi gaxu,
e yi e dundu,

¹⁰ i to keli kiti bolondeni
alogo i xa yiigelitəne rakisi.

Bəti xuini te.

¹¹ Hali muxune na xələ i ma,
na rəjanma tantunna nan ma i tan xa.

Naxanye na mini i ya xələn bun,
ne xaxili sətəma nən.

¹² I na i dε ti Alatala xa, i ya Ala,
i xa a rakamali.

Yamanan naxanye birin be rabilinni,
ε Alatala ki!

A lan birin xa gaxu a yεε ra!

¹³ A tan kuntigi wasoxine ragodoma nən,
a yi dunuɣa mangane magaxu.

77

Madəndenna tərə waxatini

¹ Asafi a bətina, bəti baane kuntigin xa, Yedutun xa.

² N bata n xuini te Ala ma.
N bata n ma mawuga xuini te,
a xa n xuiin name.

³ N yi tərəni waxatin naxan yi,

n Marigin maxandi nen.
 Kœen birin na, n yi n yiini te Ala ma,
 koni n mi madænden.
 4 Alaa fe to rabira n ma, n kutun.
 N to n miri a ma, n xaxinla yi yifu.

Beti xuini te.

5 N yi xi n yeε ra yi.
 N xaminxi, n mi fala tima.
 6 Nayi, n yi n miri waxati danguxine ma
 e nun jœε xunkuyene.
 7 Betine yi rabira n ma kœen na.
 N yi n miri n bœeni,
 n maxodinna ti n xaxinli iki:
 8 “Marigina a mema nxu ra nen ba,
 han habadan?
 Nxu mi fa a kœenma ba?
 9 Marigina hinanna bata jan ba,
 han habadan?
 A tulisaan bata jan ba,
 han habadan?
 10 Ala bata jinan hinanna xon ma ba?
 Ala bata a kininkininna jan a xoloni ba?”

Beti xuini te.

11 N yi a fala, n naxa,
 “Naxan n tœrœma, na ni ito ra:
 Kore Xœnna Ala mi fa a fangan yitama
 alo a fœni.”
 12 Alatala,
 n xa i ya kewanle rabira n yetε ma.
 I ya kabanako fe fonne yi rabira n ma.
 13 N xa n miri i ya wanle ma.
 N yi n xaxili lu i ya wali gbeene xon ma.

14 Ala, i ya kiraan sarijan.
 Batu se yo mi gbo alo Ala.
 15 Ala nan i tan na
 naxan kabanako wanle kœma.
 I bata i senben mayita siyane tagi.
 16 I bata i ya yamaan xunba i senbeni,
 Yaxuba nun Yusufu bœnsœnne.

Beti xuini te.

17 Ala, igene to i to,
 e yi xuruxurun.
 Tiline yi xuruxurun.
 18 Tulen yi godo keli kore.
 Galanna yi a xuiin namini kore.
 Kuyen yi a jinna masœxon yiren birin yi.
 19 I ya kuye sarinna xuiin yi gbo ayi.
 I ya kuyena jin masœxonna yi dunuja birin yiyalan.
 Bœxon yi xuruxurun, a yi yimaxa.

²⁰ I ya kiraan yi fɔxɔ igeni.

I gidi baa tilinxini, i san fɔxɔne mi toɛ.

²¹ I yi Nabi Musa nun Haruna ti i ya yamaan yɛɛ ra
alo xuruse rabaan tima yɛxɛɛ kurun yɛɛ ra kii naxan yi.

78

Ala nun a yamana fe

¹ Asafi a fala ɲaxumɛna.

N ma muxune,

ɛ ɛ tuli mati n ma xaranna ra,

ɛ yi n ma fala xuine rame.

² N sandane nan sama.

N wundo fonne nan yɛbama.

³ En bata feen naxanye mɛ,

en yi e to,

en fafane feen naxanye falaxi en xa,

⁴ en mi ne luxunɲɛ en ma diine ma.

En Alatala matɔxɔ feene

nun a sɛnbɛn nun a kabanako feene

falama en mamanden famatɔne xa.

⁵ A bata tɔnne so Yaxuba bɔnsɔnna yii.

A mɔn yi sariyan so Isirayila yii.

A en fafane yamari,

a e xa e diine xaran na ma,

⁶ alogo muxu famatɔne xa e kolon.

Hali diin naxanye munma bari singen,

ne fan yi a fala e diine xa.

⁷ Nayi, e fan e yigi sama Ala fari nɛn.

E mi fa ɲinanma a wanle xɔn ma,

e yi a yamarine suxu.

⁸ Nayi, e mi luma

alo e benbane yi kii naxan yi nun.

Tengbesendene nun murutɛdene nan yi ne ra nun

naxanye mako mi yi Alaa fe yi,

e mi yi tɔgɔndiyaxi Ala ma.

⁹ Xanla yi Efirami bɔnsɔnna muxun naxanye yii,

ne e gi nɛn yengɛn lɔxɔni.

¹⁰ E Alaa layirin nabeɲin,

e tondi a sariyan suxe.

¹¹ E ɲinan nɛn Ala kɛwanle xɔn,

a kabanako feen naxanye yitaxi e ra.

¹² A kabanako feene liga nɛn

e benbane yɛɛ xɔri

Misiran yamanani, Soyan yi.

¹³ A yi fɔxɔ igeni taxun a tagi

a yi e ragidi.

A yi a liga igene yi mate ayi e bode fari

alo banxi kankena.

¹⁴ A ti e yɛɛ ra yanyin na kundani.

A mɔn yi ti e yεε ra kɔεεn na tεε dεgeni.

¹⁵ A fanyeni bɔ tonbonni,
a yi tigin namini, e yi e min.

¹⁶ A yi xuden namini gεmεne yi,
igen yi godo alo baana.

¹⁷ Koni e lu yulubin ligε a ra,
e murutε Kore Xɔnna Ala ma tonbonni.

¹⁸ E yi a nata, a e xa Ala bunba,
e yi e waxɔn donseen maxɔdin Ala ra.

¹⁹ E yi Ala mafala, e naxa,
“Ala nɔε donseen namine tonbonni ito yi ba?”

²⁰ A to gεmεn bɔ,
igen nan mini ayi yati,
koni a nɔε burun nun suben soε a muxune yii ba?”

²¹ Na ma, Alatala e xuiin mεxina, a fitina.

A yi xɔlɔ Isirayila ma,
tεεn yi mini Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.*

²² Amasɔtɔ e mi yi laxi Ala ra,
e mi yi e yigi saxi a marakisini.

²³ Koni a yi kuyen yamari,
a koren dεεne xa rabi,

²⁴ a yi Manna donseen nagodo e ma,
a ariyanna donseen so e yii.†

²⁵ Adamadiine yi malekane burun don.
Ala yi donseen nasiga e ma han e lugo.

²⁶ Ala yi foyen nafa keli sogetede binna ra.
A mɔn yi foyen namini yifanna ma a sɛnbɛn na.

²⁷ A yi xɔline ragodo e ma
naxanye yi wuya alo haan mεɲɛnsinna.

²⁸ E yi yolon e daaxaden tagi e bubune rabilinni.

²⁹ Yamaan yi e dεge han e lugo.
E yi waxi naxan xɔn ma Ala na so nɛn e yii.

³⁰ Koni benun e xa wasa, donseen mɔn yi e dε,

³¹ Ala yi xɔlɔ e ma, a yi e sɛnbεmane faxa,
Isirayila banxulanne.

³² Hali na birin to liga,
e mɔn lu nɛn yulubin ligε!
Hali a to kabanako feene liga e mi dɛnkɛleya.

³³ Nayi, a yi e dunuɲa yi gidin lu fuuni,
han e yi faxa kuisanni.

³⁴ A to ndee faxa,
a dɔnxεne yi tubi,
e yi Ala fen sɔbεεn na.

³⁵ A yi rabira e ma
fa fala Ala nan e kantan fanyen na,
a Kore Xɔnna Ala nan yi e xunba muxun na.

* **78:21:** Na feen sɛbɛxi Yatene 11.1 kui. † **78:24:** Manna donsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

36 Koni e falane mi yi fixaxi,
e yi wulen nan falama a xa.

37 E mako mi yi Alaa fe yi,
e mi yi tinxinxī Ala layirini.

38 Koni bayo a kininkinin,
a yi e hakene mafelu.

A mi e halagi.

A xɔlɔn lu dɔxɔŋa ma wuyaxi,
a mi fitina e xili ma.

39 A a kolon fa fala daŋɔxɔn nan tun e ra,
e siimayaan luxi neɛn alo foyedina
naxan danguma a mi xete.

40 E murute Ala ma neɛn tonbonni saŋŋa ma wuyaxi.
A yi sunu e fe ra burunna ra saŋŋa ma wuyaxi!

41 E yi Ala bunbama ye yo ye.

E yi a liga Isirayilaa Ala Sariŋanxin yi xɔlɔ.

42 E ŋinan neɛn a seɛbe gbeen xɔn,

e nun a e xunba e yaxune yii lɔxɔn naxan yi.

43 E ŋinan neɛn a taxamasenne xɔn Misiran yi,
e nun a kabanako feen naxanye liga Soyan yi.

44 A yi e baane findi wunla ra.

Ige yo mi yi na nun

Misiran kaane yi naxan minjɛ.

45 A tugetuge xɔlene rasiga e ma
naxanye e don.

Xunjɛne fan yi e bɔxɔn kala.

46 A e siseene so sujɛne yii.

A bogiseen birin so tuguminne yii.

47 A yi e wudi binle kala balabalan keɛene ra.

A yi e xɔde binle kala xunbenla ra.

48 A yi e ŋingene faxa balabalan keɛene ra.

Galanna yi e xuruseene faxa.

49 A fitinaxin yi a xɔlɔ ŋaxin

nun a bɔjɛ teen nun a maraŋaxun nagodo e ma.

Halagi ti ganla nan yi ne ra.

50 A mi xete a xɔlɔn fɔxɔ ra,

a mi tin e niine yi rakisi,

a yi e faxa fitina furene ra.

51 A yi dii sarane faxa Misiran denbayaan birin yi.

Xami a denbayane dii singene birin

naxanye singe e fangan mayita.

52 A yi fa a yamaan na

keli Misiran yi alo xuruse kuruna.

A yi e kantan burunna ra.

53 A yi ti e yeɛ ra, sese mi e sɔtɔ,

nanara e mi gaxu.

Koni fɔxɔ igen yi a ragali e yaxune ma.

54 A yi fa e ra a bɔxɔ sariŋanxini

na geyaan ma a naxan sɔtɔ a seɛben xɔn.

55 A siya gbɛtɛne kedi nɛn a yamaan yɛɛ ra,
a yi e bɔxɔne yitaxun e ra.

A yi Isirayila bɔnsɔnne rasabati e konne yi.

56 Koni e yi murutɛ Kore Xɔnna Ala ma,
e yi a bunba.

E mi e xaxili lu a maxadi xuine xɔn,

57 e yi e masiga a ra,

e yanfan ti alo e benbane.

E mi fa tinxinxi

alo xalimakuli yidɔxina.

58 E Ala raxɔlɔ nɛn e suxure batudene ra.

E yi Ala raxɔxɔlɔn e ala sawurane xɔn.

59 Ala to na mɛ, a yi xɔlɔ han!

Nanara, a yi a mɛ Isirayila ra feu!

60 A yi a banxin nabɛɲin naxan Silo yi,

a yi dɔxi adamadiine tagi dɛnaxan yi nun.

61 A yi tin a sɛnbɛ kankiraan yi suxu.

A nɔrɔn misaala yi so yaxune yii.

62 A yi tin a muxune yi faxa silanfanna ra,

a yi a xɔlɔ gbeen nagodo a muxune ma.

63 Tɛɛn yi e banxulanne gan,

han ɲaxalan dii ti sigine yi dan na fe ra.

64 Saraxaraline yi faxa silanfanna ra.

Koni yɛngɛn mi tin kaɲa gilene yi e wuga.

65 Dɔnxɛn na, Marigin yi keli

alo a yi xiin nɛn.

A yɛngɛn so

alo sofa sɛnbɛmaan na manpaan min.

66 A mɔn yi a yaxune kedi.

A yi e rayarabi habadan!

67 A yi a mɛ Yusufu bɔnsɔnna ra.

A mi Efirami bɔnsɔnna sugandi.

68 A Yuda bɔnsɔnna nan sugandi

e nun a Siyon Geyaan naxan xanuxi.

69 A yi a Yire Sariɲanxin ti mɛnni

alo kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna

naxanye na habadan!

70 A yi a walikɛɛn Dawuda sugandi.

A yi a ba yɛxɛɛ kulan dɛxɔn.

71 A yi a tongo xuruse kantandeni,

a yi a findi a yamaan kantanmaan na,

Yaxuba bɔnsɔnna,

a gbee muxune Isirayila.

72 Dawuda yi a ɲɔxɔ lu e xɔn ma ɲɛnige fajini.

A ti e yɛɛ ra ki fajɪ.

79

Ala maxandina Yerusalen taan xunba feen na

¹ Asafi a beƙina.

Ala, siya gbeteƙene bata i ya boƙon yenge,
e so.

E bata i Batu Banxi Sariƙanxin naharamu.

E bata Yerusalen findi taa xonna ra.

² E bata i ya walikene binbine so xoline yii
e yi e don.

I ya muxu toƙondiyaxine binbine bata lu burunna subene bun.

³ E bata e wunla ramini Yerusalen birin yi
alo igen boƙonma.

Muxu yo mi luxi

naxan faxa muxune maluxunƙe.

⁴ Nxu rabilinna siyane fala jaxin tima nxu ma,
e nxu makonbi, e nxu magele.

⁵ Alatala, i luma xoloxi nxu ma nen
han waxatin mundun?

I ya xolon luma nen alo tenna
han waxatin mundun yi?

⁶ I ya xolon nagodo siyane ma
naxanye mi i batuma,

e nun yamanan naxanye mi i xinla binyama.

⁷ Amasoto e bata Yaxuba bansonna no,
e a boƙon kala.

⁸ I nama nxu toro nxu benbane hakeƙene fe ra.

I ya kininkininna xa nxu ralan iki sa!

Amasoto nxu makona a ma han!

⁹ Ala, nxu rakisi muxuna,
nxu mali i xinla binya feen na!

Nxu xunba,

i yi nxu mafelu nxu yulubine ra

i xinla a fe ra.

¹⁰ Nanferi siyane maxodinna tima,
e naxa, "E Ala minen?"

A yita siyane ra nxu yee xori

a i ya walikene faxa feen joxoma nen.

¹¹ I tuli mati suxu muxune kutun xuiin na.

Naxanye yalagin bun,

ne ratanga i senbe gbeen na.

¹² Na siyane konbin naxanye ti i ma Marigina,

ne saranna fi na ra doko solofere.

¹³ Nanara, nxu tan i ya yamana,

i naxan kantanma

alo i ya xuruse kuruna,

nxu i tantunƙe na yi habadan,

nxu i matoko waxati famatone birin yi.

80

Ala xa en ma yamanan natanga

¹ Asafi a βetina βeti baane kuntigin xa, sereyana, a xa ba alo βetin naxan xili:
“Fuge Fajine.”

² Isirayila kantan muxuna,
i tuli mati nxu ra.
I tan naxan tixi Yusuflu bɔnsɔnna yεε ra
alo xuruse kuruna,
i tan naxan dɔxi maleka gubugubu kanne tagi,
i yεε makenen nɔrɔni.

³ I senben yita
Eframi nun Bunyamin nun Manase bɔnsɔnne ra.
Keli, i fa nxu rakisi!

⁴ Ala, i mɔn xa nxu senbe so,
i nɔrɔn nagodo nxu ma,
alogo nxu xa kisi.

⁵ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
i luma xɔlɔxi i ya yamaan ma
han waxatin mundun
i tondi a maxandin yabe?

⁶ I bata e balon findi sɔxɔlen na,
i yi e igelengenne rafe yεegen na.

⁷ I bata nxɔ bɔxɔn findi yengε so xunna ra
nxu rabilinna siyane xa.
Nxu yaxune nxu magelema.

⁸ Ala Senben Birin Kanna,
i mɔn xa nxu senbe so,
i nɔrɔn nagodo nxu ma,
alogo nxu xa kisi!

⁹ I fa nɛn wudi binla ra
sa keli Misiran yamanani.
I siyaan bonne kedi,
i yi na wudi binla si e bɔxɔni.

¹⁰ I yi yirena nde yitɔn a rasoliden na.
A salenne yi godo pon!
A yi yamanan nafe.

¹¹ A nininna yi so geyane xun na.
A yiine yi so suman wudi gbeene xun na.

¹² A yiine yi sigama han fɔxɔ igen xun ma,
e mɔn yi sigaxi han baan xun ma.

¹³ Nanfera i a langan kalaxi?
I tin dangu muxune birin yi a bogine muɲa?

¹⁴ Segune yi keli fɔtɔnni, e a kala,
burunna subene yi a don.

¹⁵ Senben Birin Kanna Ala, i mɔn xa fa.
I yεε ragodo nxu ma keli ariyanna yi,
i yi nxu mato.

I ya yamaan nakisi
naxan findixi na wudi binla ra!

16 I tan yεtεen naxan sixi,
 i xa na ratanga!
 A luxi nen
 alo i tan yεtεen diin naxan nagboxi.
 17 E bata a sege, e a gan,
 i ya yamaan kalama i ya xolon bun ma.
 18 I yengi lu mangan xon ma
 i tan yεtεen naxan doxi,
 i tan yεtεen diin naxan nagboxi.
 19 Nxu mi fa nxu xun xanbi soma i yi sonon.
 Nxu rakisi nanara nxu i tantunje.
 20 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
 i mon xa nxu senbe so,
 i noron nagodo nxu ma,
 alogo nxu xa kisi!

81

Ala nan en malima

1 Asafi gbeena, beti baane kuntigin xa. A xa ba Gati kaane kondenna ra.
 2 Sonxo sewani en ma Ala xa,
 en senbena.
 E xuini te Yaxubaa Ala xa!
 3 E beti baan folo,
 e tanbanne maxa,
 e nun bolonna nun kondenna.
 4 Kike nen en na te,
 e nun kiken na koxo,
 e xotaan fe en ma sali loxone yi.
 5 Sariyan nan ito ra Isirayila xa.
 Yaxubaa Alaa yamarin nan ito ra.
 6 A a so Yusufu a denbayaan yii nen
 a Misiran yamanan yenge waxatin naxan yi.
 En yi xuina nde me
 en mi yi naxan kolon,
 7 A naxa, “N bata goronne ba e xun ma.
 E bata goron binyen doxo.
 8 E yi toroni waxatin naxan yi,
 e yi n xili n yi e xunba.
 N yi e yabi foye gbeeni.
 N yi e kepanan fεsefεe Meriba igene yi.”

Beti xuini te.

9 “N ma yamana,
 e e tuli mati n ma maxadi xuine ra.
 Isirayila, xa e yi n xuiin name nun!
 10 E nama Ala gbete batu!
 E nama e xinbi sin ala gbete yo xa!
 11 Alatala nan n tan na,
 e Ala naxan faxi e ra
 sa keli Misiran yamanani.
 E e deene yibi, n xa e ralugo.

- 12 Koni n ma yamaan mi e tuli matixi n na.
Isirayila mi tin n na.
- 13 Nayi, n yi e lu e tengbesenyani,
e yi bira e waxɔn feene fɔxɔ ra.
- 14 Xa n ma yamaan yi n xuiin name nun,
xa Isirayila yi bire n ma kirane fɔxɔ ra nun,
15 n yi e yaxune yarabima nen nun mafuren!
N yi e yengɛfane halagima nen.
- 16 Naxanye Alatala rapaxuxi
ne gaxuxine yi e felenma nen a bun ma.
E tɔɔn mi yi janma habadan!
- 17 N yi e baloma nen malo fajin nun kumin na.”

82

Ala nan mangan na

- 1 Asafi a betina.
Ala dɔxi a manga gbɛdeni,
a tan nan kitin sama senbɛmane tagi.
A yi a fala, a naxa,
- 2 “E luma kitin se tinxintareyani
han waxatin mundun,
ɛ yi lu muxu jaxine rafise bonne xa?
- 3 E xa senbetarene nun kiridine xun mayengɛ kitin sa,
ɛ yi tinxin yiigelitɔne nun muxu jaxankataxine xa.
- 4 E xa senbetarene nun tɔɔn muxune ratanga,
ɛ e xunba muxu jaxine yii.”
- 5 “E mi fe kolon,
ɛ xaxili mi na,
ɛ sigan tima dimin nin,
bɔxɔn bunne birin xuruxurunma.
- 6 N bata yi a fala, n naxa,
‘Alane nan ɛ tan na.
Kore Xɔnna Alaa diine nan ɛ birin na.’
- 7 Koni ɛ faxama nen
alo adamadiin bonne,
ɛ bira alo kuntigin bonne.”
- 8 Ala, keli, i fa dunuɔa makiti,
bayo i tan nan gbee siyane birin na.

Beti xuini te.

83

Isirayilaa Ala maxandina e yaxune to yi e tɔɔma

- 1 Sigi sarijanxina. Asafi a betina.
- 2 Ala, i nama i dundu.
Ala, falan ti, i nama i raxara!
- 3 A mato, i yaxune bata keli.
Naxanye i rapaxuxi, ne bata murutɛ.
- 4 E feene yitɔnma wundoni i ya yamaan xili ma.
I naxanye ratangaxi,

e sama e bode fari ne xili ma.

⁵ E naxa, “En sa e raxōri,
alogo Isirayila xinla xa tunun dunuᵓa yi.”

⁶ E bata lan a ma,

e xa e malan i xili ma,

⁷ Edōn kaane nun Sumayila bōnsōnna muxune

nun Moyaba kaane nun Hagari kaane

⁸ nun Gebala kaane nun Amonine nun Amalekine
nun Filisitine e nun Tire kaane.

⁹ Asiriya yamanan fan bata sa e fari,
alogo e xa Loti bōnsōnna muxune mali.

Beti xuini te.

¹⁰ A liga e ra

alo i a liga Midiyan kaane ra kii naxan yi,
alo i a liga Sisera nun Yabin na Kison xudeni
kii naxan yi.

¹¹ E faxa nēn En-Dōri yi,
e yi kun bōxōn fari.

¹² A liga e kuntigine ra
alo i Orebi nun Sebi liga kii naxan yi.

E mangane birin xa lu
alo Sebaxa nun Salamuna,

¹³ naxanye yi a falama, e naxa,
“Nxu xa Alaa bōxōne tongo nxu gbeen na.”

¹⁴ Ala, e liga

alo wuluwunla na sēxe xarene tongo,
alo foyen na se daḡin xali,

¹⁵ alo tēn fōtōnna ganma kii naxan yi,
alo tēn tema geyane ma kii naxan yi.

¹⁶ E kedi i ya tule gbeen na.

E magaxu i ya foye gbeen na.

¹⁷ Alatala, e rayagi,
han e yi i xinla fen.

¹⁸ E xa lu yagin nun kuisanni habadan.
E xa yigitēē, e raxōri.

¹⁹ E xa a kolon

fa fala i tan Alatala,

i tan keden peen nan Kore Xōnna Ala ra,
naxan mangayaan ligama dunuᵓa birin xun na.

84

Ala Batu Banxini siga betina

¹ Koraa diine tantun betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba Gati kaane kondenna ra.

² Alatala Sēnben Birin Kanna,
i luden nayabu n yi han!

³ Alatalaa banxin xōnla n na han!
N bōᵓēn nun n fati bēndēn sēwa betin bama
Habadan Ala xinla nan ma fe ra.

⁴ Hali tuntunne bata e tεεne sa i ya banxini, debelenne fan bata na findi e konna ra, alogo e diine xa maso i ya saraxa ganden na Alatala Senben Birin Kanna, n ma mangan nun n ma Ala.

⁵ Sewan na kanne xa naxanye luma i ya banxini! E i matoxoma nen waxatin birin!

Beti xuini te.

⁶ Sewan na kanne xa naxanye senben kelima i tan yi, naxanye xun tixi Ala Batu Banxin na.

⁷ E nema danguma Baka lanbanni, menna yi lu e xa alo tigi yirene. Tule singen na fa, darane yi fe.

⁸ E senben yi siga fari se, han e yi ti Ala yetagi Siyon yi.

⁹ Alatala, Ala Senben Birin Kanna, n ma maxandi xuiin name. Yaxubaa Ala, i tuli mati n na.

Beti xuini te.

¹⁰ Ala, nxo mangan mato, nxu ye masansan wure lefana. I ya muxu sugandixin nasuxu!

¹¹ Soge kedenna i Batu Banxini, na dangu xii wuli keden na yire gbete yi. A fisa n xa lu tixi i ya banxin so deen na gbansan benun n xa sabati muxu naxine konne yi.

¹² Marigina Alatala luxi nen en xa alo en ma sogen nun en ye masansan wure lefana. Alatala nan hinanna nun binyen fima en ma. Naxanye sigati kii kamalixi, a herin fima nen ne ma.

¹³ Alatala Senben Birin Kanna, sewan na kanne xa naxanye e yigin sama i tan yi.

85

Ala xa baje xunbenla fi en ma

¹ Koraa diine tantun betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, i bata yi hinan i ya yamanan na. I bata yi Yaxuba bomsonna senbe so.

³ I bata yi i ya muxune hakene mafelu, i yi e yulubine xafari.

Beti xuini te.

⁴ I bata yi i ya xolon jan, i yi xete i ya xolo gbeen foxo ra.

⁵ Ala, nxu rakisi muxuna, i mon xa nxu senbe so.

I nama fa lu xɔɛ nxu ma.

⁶I luma xɔɔxi nxu ma nɛn ba
han habadan?

I ya xɔɔn luma nɛn
han mayixɛɛ nun mayixɛɛ?

⁷I mi fa nxu rakisima ba,
alogo i ya yamaan mɔn xa sɛwa i ya fe ra?

⁸Alatala, hinan nxu ra,
i yi nxu rakisi.

⁹N waxi n tuli mati feni Ala ra, Alatala.
A bɔɔɛ xunbenla nan ma fe falama a yamaan xa,
a muxu tɔgɔndiyaxine,
xa e mi fa xɛɛ e xaxilitareyaan ma sɔnɔn.

¹⁰A fama a yɛɛragaxu muxune rakisideni iki sa!
A binyen yi lu en ma yamanani.

¹¹Hinanna nun lannayana e bode xɔn ma.
Tinxinyaan nun bɔɔɛ xunbenla yi rakafu.

¹²Lannayaan sabatima nɛn bɔxɔni,
tinxinna yi godo keli kore.

¹³Alatala hɛrin fima nɛn en ma yati,
en ma bɔxɔn sansine yi sabati.

¹⁴Tinxinyaan tima nɛn Marigin yɛɛ ra,
a kirani tɔn a xa.

86

Ala maxandina malina fe ra

¹Dawudaa Ala maxandina.

Alatala, i tuli mati n na,
i yi n yabi.

Amasɔɔ yigelitɔɔn nun tɔɔ muxun nan n na.

²N niin natanga,
amasɔɔ n tɔgɔndiyaxi i ma.
I tan n ma Ala, i ya walikɛɛn nakisi,
naxan a yigi saxi i tan yi.

³N Marigina, kininkinin n ma!
N fɛriɔɔnma i tan nan maxandɛ.

⁴Marigina, i ya walikɛɛn nasɛwa,
amasɔɔ n na n niin taxuxi i tan nan na.

⁵Marigina, i tan fan! I diɔa!
Naxan na i maxandi,
i hinanma nɛn na ra han!

⁶Alatala, i tuli mati n ma maxandi xuiin na,
n ma mawuga xuiin name.

⁷N nɛma tɔrɔni,
n yi i maxandi,
amasɔɔ i yabin tima.

⁸Marigina, ala yo mi luxi alo i tan.
I ya wanle ɔɔxɔn mi na.

⁹Marigina, i siyaan naxanye birin daxi,
ne fama nɛn,
e yi e xinbi sin i yɛtagi,

e yi i xinla binya.

¹⁰ Amasotɔ i tan gbo,
i kabanako feene rabama.
I tan keden peen nan Ala ra.

¹¹ Alatala, i ya kiraan yita n na
alogo n xa sigan ti i ya nɔndini.
Na fe keden peen sa n bɔɲɛni,
alogo n xa i xinla binya.

¹² Marigina, n ma Ala,
n ni i tantunma nɛn n bɔɲɛn ma feu!
N yi i xinla binya habadan!

¹³ I bata hinan n na han!
I yi n niin natanga sayaan ma.

¹⁴ Ala, wasodene bata keli n xili ma,
gbalotɔ ganla waxi n faxa feni,
e miriya yo mi sigama i tan ma.

¹⁵ Koni Marigina, i tan nan Ala ra
naxan kininkinin,
i diɲa, i mi xɔlɔn xulɛn,
i ya hinanna nun i ya lannayaan gbo.

¹⁶ I yɛɛ rafindi n ma,
i yi hinan n na.
Sɛnbɛn fi n ma, n tan i ya walikɛna.
N nakisi, n tan i ya walikɛ naxanla diina.

¹⁷ A yita n na, a i fan,
alogo naxanye n naxaxuxi,
ne xa a to, e yagi.
Amasotɔ i tan Alatala bata n mali,
i yi n madɛndɛn.

87

Siyane birin yigin Yerusalem nin

¹ Koraa diine tantun bɛtina. Sigi sariɲanxina.
Ala bata a taan ti Geya Sariɲanxin fari.

² Siyon taan nafan Alatala ma
Yaxuba bɔnsɔnna taane birin xa.

³ Muxune Alaa taan matɔxɔma han!

Beti xuini te.

⁴ Ala naxa,
“N Misiran kaane nun Babilɔn kaane sama nɛn
n kolon muxune fari e nun Filisiti kaane
nun Tire kaane nun Kusi kaane.”

N yi a fala, n naxa,
“Itɔe fan barixi Siyon taan nin.”

⁵ E a falama nɛn Siyon taan ma
fa fala siyani itɔe fan barixi mɛnna nin,
Kore Xɔnna Ala yetɛɛn yi a rasabati.

⁶ Alatala na siyane xinle sebɛ,

a a falama nɛn ndee ma, a naxa,
 “Itoe fan barixi Siyon taan nin.”

Bɛti xuini te.

⁷E bodonma nɛn, e bɛtin ba.
 E naxa, “Nxu yigin birin i tan nin.”

88

Mawugana malina fe ra

¹Sigi sariɲanxina. Koraa diine tantun bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba xulenna ra. Esira yixɛtɛna nde Heman ma fala ɲaxumɛna.

²Alatala, Ala naxan n nakisima,
 kɔɛɛn nun yanyin na,
 n gbelegbelema i tan nan na.

³N ma maxandi xuiin xa i li.
 I tuli mati n ma mawuga xuiin na!

⁴Tɔɔ wuyaxi bata n niini li,
 sayaan bata maso n na.

⁵E n yatɛma
 alo naxanye sigama gaburun na.
 N fangan birin bata ɲan.

⁶E bata n nabɛɲin faxa muxune yɛ,
 alo muxu faxaxine gaburun na,
 alo i bata ɲinan naxanye xɔn,
 i mi fa sese ligama naxanye xa.

⁷I bata n woli ayi bilingan tilinxin na dimi gbeeni.

⁸I ya xɔlɔn bata gbo ayi n ma,
 i n yigbɛtɛnma i sɛnbɛn na.

Bɛti xuini te.

⁹I bata n xɔyine makuya n na,
 i bata n findi se ɲaxin na e yɛɛ ra yi.
 N balanxi, n mi nɔɛ minɛ.

¹⁰N yɛɛne bata wasa tɔɔn na,
 n ni i xilima lɔxɔ yo lɔxɔ,
 Alatala, n na n yiine yibandunma i tan nan ma.

¹¹I kabanako feen ligɛ faxa muxune xa ba?
 Faxa muxune keɛ ba,
 e yi i tantun?

Bɛti xuini te.

¹²Muxuna i ya hinanna fe falɛ gaburun kui ba?
 I ya lannayana fe falɛ halagi yireni ba?

¹³I ya kabanako feene toɛ dimini ba?
 Ninan tima binbine xɔn denaxan yi,
 i ya tinxinyaan kolonɲɛ mɛnni ba?

¹⁴Alatala, n bata i xili, n mali.
 N ni i maxandima xɔtɔn yo xɔtɔn.

¹⁵Alatala, nanfera i i mɛxi n na?
 Nanfera i i yetagi luxunxi n ma?

¹⁶Xabu n dii ɲɔɛna,

n yi tɔrɔni.

N yi masoxi sayaan na.

Gaxun bata n yili,

n yigitɛgɛ.

¹⁷ I ya xɔlɔ gbeen bata godɔ n ma.

I n kuisan gbeen naxan ti,

na bata n halagi.

¹⁸ Kuisanne n nabilinxi waxatin birin

alo fufana, e bata n nabilin yiren birin yi.

¹⁹ I bata n lanfane nun n xɔyine makuya n na.

N fa dimin nan tun kolon.

89

Ala nun Dawudaa layirina

¹ Esira yixɛtɛna nde Etani a fala naxumɛna.

² N bɛtin bama nɛn waxatin birin

Alatala hinanna fe ra,

n yi i ya tinxinna fe fala

mayixɛtɛne nun mayixɛtɛne xa.

³ N yi a fala

a i ya hinanna luma nɛn habadan,

a i ya tinxinyaan buma nɛn

alo kore xɔnna.

⁴ I naxa, “N bata layirin xidi

n ma muxu sugandixin xa,

n bata n kɔlɔ n ma walikɛɛn Dawuda xa,

⁵ n naxa, ‘N ni i yixɛtɛne findima nɛn

mangane ra waxatin birin,

n yi e mangayaan lu han habadan.’ ”

⁶ Alatala, malekan naxanye ariyanna yi

ne tantun bɛtin bama i ya kabanakone fe ra,

e nun i ya tinxinyana fe ra.

⁷ Alatala, i tan nɔxɔn mi na kore xɔnna ma.

Nde luxi alo Alatala, alane yɛ?

⁸ Ala magaxu maleka sarijanxine malanni,

naxanye a rabilinxi,

a makabɛ ne birin yɛɛ ra yi.

⁹ Alatala, Ala sɛnbɛn Birin Kanna,

nde luxi alo i tan?

I sɛnbɛn nun i ya tinxinyana i rabilinxi.

¹⁰ I tan nan fɔxɔ igen sɛnbɛn natima,

a walanne na te, i tan nan e ragodoma.

¹¹ I tan nan Misiran halagixi,

i tan nan i yaxune raxuya ayi i sɛnbɛn na.

¹² I tan nan gbee kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ra.

I tan nan dunuɓa daxi

e nun a yi seene birin.

¹³ I tan nan kɔmɛn fɔxɔ nun yiifari fɔxɔn daxi.

Taboro nun Xerimon geyane sɔnxɔma sɛwani

i ya fe ra.

Beti xuini te.

14 I sɛnbɛn gbo!

I fangan magaxu han!

15 I ya mangayaan sɛnbɛ soxi
tinxinyaan nun sariya kɛndɛn nan na.
Hinanna nun nɔndina i kɛwanle birin yi.

16 Sɛwan na kanne xa
naxanye i batuma bɛtini,
e sigan ti kɛnɛnni i yɛtagi, Alatala.

17 E naxanma nɛn i xinli waxatin birin,
e i ya tinxinyaan binya.

18 I tan nan findixi e binyen nun e sɛnbɛn na,
i yi nxu xunna keli i ya fanni.

19 Amasɔɔ Alatala nan nxu xun mayɛngɛn na,
nxɔ mangan nan Isirayilaa Ala Sarijanxin na.

20 Lɔxɔna nde,
i ya tɔgɔndiya muxune fe toon ti nɛn
alo xiye,

i yi a fala e xa, i naxa,
“N bata sɛnbɛn fi sofana nde ma,
n bata banxulanna nde sugandi yamaan yɛ.

21 N bata Dawuda to, n ma walikɛna.
N yi n ma ture sarijanxin susan a ma.

22 N ma fangan luma a yi nɛn,
n yi a sɛnbɛ so.

23 A yaxune mi a nɔɛ mumɛ,
tinxintaren mi a rayarabɛ mumɛ.

24 N na a yɛngɛfane halagima nɛn a yɛɛ xɔri,
naxanye a rajaxuma,
n yi ne yɛngɛ.

25 N ma tinxinna nun n ma hinanna luma nɛn a xɔn,
a sɛnbɛn sɔɔ n xinli.

26 N na a mangayaan nasigama nɛn
han fɔxɔ igena,
a yi nɔɔn ti baane xun na.”

27 “A n xilima nɛn, a naxa,
‘I tan nan n Fafe ra, n ma Ala,
n kantan fanyen naxan n nakisima.’

28 N na a findima nɛn n ma dii singen na,
naxan gbo mangane birin xa bɔxɔ xɔnna fari.

29 N hinan a ra habadan!
N layirin naxan xidi nxu tagi,
na mi kale mumɛ!

30 N na a yixɛtɛna nde luma nɛn mangayani habadan!
Fanni kuyen daxi,
a mangayaan daxi.”

31 “Xa a yixɛtɛne mi tin n ma sariyan suxɛ,
xa e mi bira n ma sariyane fɔxɔ ra,

32 e yi n ma tɔnne kala,

e tondi n ma yamarine suxe,
³³ nayi, n na e murute feene saranma e ra nen dunganna ra,
 n yi e naxankata e hakene fe ra.
³⁴ Koni n ma hinanna luma nen Dawuda xon,
 n mi n ma tinxinyaan kalama.
³⁵ N mi n ma layirin kale.
 N na a tuli saxi naxan na,
 n mi na maxete.
³⁶ N bata n kolb n ma sarijanni
 n mi wulen falama Dawuda xa,
³⁷ a yixetene luma nen habadan,
 a mangayaan buma nen n yetagi
 alo sogena.
³⁸ A buma nen mangayani habadan
 alo kikenan,
 naxan kore xonna ma taxamasenna ra waxatin birin.”

Beti xuini te.

³⁹ Koni i bata i me a ra,
 i yi a masiga i ra!
 I bata xolb i ya manga sugandixin ma han!
⁴⁰ I bata i ya layirin kala i naxan xidi
 e nun i ya walikene tagi.
 I bata a mangaya taxamasenna rabira boxoni.
⁴¹ I bata a taan yinne birin nabira.
 I yi a yire makantanxine findi taa xonne ra.
⁴² Dangu muxune birin a mujama,
 a dexo bodene bata a rajaxu.
⁴³ I bata a yengefane senben gbo ayi.
 I yi a yaxune birin nasewa.
⁴⁴ I bata a yenge so seene senben jan.
 I tondi a maliye yengeni.
⁴⁵ I bata a noron ba a yii,
 i yi a mangaya gbeden nabira boxoni.
⁴⁶ I bata a banxulanyaan waxatini kala a ma,
 i yi a rayagi han!

Beti xuini te.

⁴⁷ Alatala, i mon i luxunma nen nxu ma
 han waxatin mundun?
 I ya xolon luma gbo ayi
 alo teena han waxatin mundun?
⁴⁸ A xa rabira i ma
 a n ma siimayaan mi fa xunkuya.
 I adamadiine birin daxi nen tun ba?
⁴⁹ Nde luma a faxataren na,
 a yi a yete ratanga sayaan ma?

Beti xuini te.

⁵⁰ Marigina, i ya hinanna minen,
 naxan yi na nun,
 i i kolb naxan na Dawuda xa i ya tinxinni?
⁵¹ Marigina,
 i miri i ya walikene yagin ma,

e nun yamaan naxanye birin goron n xun ma.

⁵² Alatala, i yaxune bata nxu rayagi,
e biraxi i ya muxu sugandixin fɔxɔ ra yiren birin.

⁵³ Barikan xa bira Alatala xa habadan!

Amina! Amina!

Yaburin Yire Naanindena: Keli Sora 90 ma han 106

90

Nabi Musaa betina

¹ Nabi Musa, Alaa xerana maxandina.
Marigina, i tan nan findixi nxu yigiyaden na,
keli waxati danguxine ma han habadan.

² Benun geyane xa da,
benun bɔxɔ xɔnna nun dunuɲa yeteen xa da,
xabu a fɔlɔni, han to,
han habadan i tan nan Ala ra.

³ I tan nan muxune raxetema bendeni,
i yi a fala, i naxa,
“Adamadiine, ε xεtε ε kelideni.”

⁴ Bayo jεε wuli kedenna luxi nen i yεε ra yi
alo xii keden danguxina,
alo kɔε kedenna.

⁵ I tan nan muxun niin bama,
a dangu alo xɔtɔn ma xixɔnla,
alo sεxεn naxan solima.

⁶ Xɔtɔnni, a jɪngi, a sabati,
jinbanna na maso,
a lisi a ra, a xara.

⁷ I ya xɔlɔna nxu yigitεgεma nen,
a yi nxu jan.

⁸ I bata nxu hakεne sa i yetagi.
I bata nxɔ wundo yulubine birin sa kenenni.

⁹ Nxu siin janma nen i ya xɔlɔn bun ma.
Nxu nxɔ siimayaan toon janjε
alo kutunna.

¹⁰ Yanyina nde nxɔ siimayana,
jεε tonge solofere nan tun a ra.

Xa a xunkuya ayi,
jεε tonge solomasεxε.

Koni lanbaranna nun tɔrɔn nan ne birin na.
A janma nen xulen, nxu faxa.

¹¹ Nde nɔε i ya xɔlɔn sɛnben kolonjε,
a yi i binya

lan i ya xɔlɔn yatɛn ma?

¹² Nxu xaran nxɔ siimayaan tεngε,
alogo nxu xa sigan ti fe kolonni.

¹³ Alatala, i ya xɔlɔn janma waxatin mundun yi?
Kininkinin nxu tan i ya konyine ma.

¹⁴ Nxu ralugo i ya hinanni xɔtɔn yo xɔtɔn.

Nanara, nxu betin be,
nxu sewa nxu siin birin yi.

¹⁵ Nxu bata lu yagini waxati xunkuye.

Awa, iki sewa jeeene fi nxu ma
nxu naxan xasabi ligaxi tarɔni.

¹⁶ Nxu tan i ya konyine xa i ya wali gbeene to.
Nxɔ diine xa i ya binye magaxuxin to.

¹⁷ Marigina nxɔ Ala,

i ya fanna xa lu nxu xɔn.

Nxɔ wanle rasɔnɔya nxu xa,
yandi nxɔ wanle rasɔnɔya nxu xa.

91

Ala nan en yigiya kenden na

¹ Naxan na yigiya Kore Xɔnna Ala ma,
na bata lu Ala Senbe Kanna makantanna bun.

² N na a falama Alatala xa nen, n naxa,
“N yigiyaden nun n kantan yinna nan i tan na.
N ma Ala nan i tan na
n yigin saxi naxan yl.”

³ A i ratangama nen luti ratixine birin ma,
e nun faxa furene.

⁴ A i ratangama nen,
i yi i luxun a yi,

alo tɔxe ngana a gabutene soma
a diine xun na kii naxan yi.

A lannayaan yi findi i ye masansan wure lefaan na.

⁵ I mi gaxun kɔeen gbalon yee ra,
hanma xalimakunla
naxanye wolima yanyin na.

⁶ I mi gaxue fitina furene yee ra
naxanye i lima dimini,
hanma fure jaxin naxanye faxan tima yanyin na.

⁷ Muxu wuli kedenna faxama nen i dexɔn ma,
muxu wuli fu yi bira i rabilinni,
koni fefe mi lige i tan na.

⁸ I i yeen tima nen tun,
i yi muxu jaxine saranna to.

⁹ N bata n yigiya i tan ma Alatala.

I na Kore Xɔnna Ala findi i luxunden na,

¹⁰ fe jaxi yo mi i liye.

Gbalo yo mi masoe i konna ra.

¹¹ Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi
alogo e xa i kantan i ya sigatiin birin yi.

¹² E yi i tongo
alogo i nama i sanna din gemε yo ra.

¹³ I tima yatane nun sajine fari nen.

I yi yata senbemane nun saji jaxine yibodon.

¹⁴ Ala naxa, “N na kanna rakisima nen
bayo a n xanuxi.

N na ratangama nen

bayo a n kolon Ala ra.

¹⁵ A na n xili, n na a yabima nen.

N luma a xon ma nen tɔɔni.

N na a xunbama nen,

n yi binyen sa a ma.

¹⁶ N yi siimaya xunkuye fajin fi a ma,

n yi a yita a ra

a n tan nan a rakisima.”

92

Tantun betina

¹ Tantun betina. Sigi sarijanxina. A xa ba Matabu Lɔxoni.

² A lan Alatala yi tantun.

Kore Xonna Ala,

a lan betin xa ba i xa,

³ i ya hinanna fe yi fala xɔɔn yo xɔɔn,

i ya tinxinna fe yi fala kɔɔ yo kɔɔ,

⁴ betine yi ba i xa kondenna nun bɔɔn xuiin na.

⁵ Alatala, i kewanle bata n nasewa.

N sewa betin bama nen i ya wanle fe ra.

⁶ Alatala, i ya wanle gbo de!

I miriyane tilin han!

⁷ Xaxilitaren mi ito kolon.

Daxun mi ito famuma.

⁸ Fa fala, muxu naxin kelima nen

alo sexe naxina,

fe naxi rabane birin sabatima nen,

koni habadan halagin nan e yee ra.

⁹ Amasɔɔ i tan Alatala nan feen birin xun na habadan.

¹⁰ I yaxune ni i ra, Alatala,

i yaxune ni i ra, e halagima!

Fe naxi rabane birin xuyama ayi nen.

¹¹ I bata n senben gbo ayi

alo burunna jingena,

i yi ture fajin susan n ma.

¹² N na n yengefane yarabixin toma.

N na n yaxune wuga xuiin mema.

¹³ Koni tinxin muxune sabatima nen

alo tugu binla.

E senben gboma ayi nen

alo suman binle Liban yamanani

¹⁴ alo wudin naxanye sixi Alatalaa banxini.

E sabatima nen en ma Alaa banxini.

¹⁵ E mɔn bogima

hali e to bata kɔɔ.

E rafexi igen na, e xinde.

¹⁶ Na bata Alatalaa tinxinna yita.

A tan nan n kantan fanyen na,

fe naxi yo mi a tan yi.

93

Ala nan mangan na

- ¹ Alatala nan mangan na,
a rabilinxi nɔrɔn nun fangan nan na.
Nanara, bɔxɔn dɔxi ken,
a mi yigisanma.
- ² Ala, xabu a fɔlɔni,
i ya mangayaan na.
I na yi habadan!
- ³ Alatala, baane e xuini tema,
baane e xuini tema han!
Baane bata walanɲe ayi.
- ⁴ Alatala senben gbo kore xɔnna ma!
A gbo fɔxɔ igen mɔrɔnne xa.*
A dangu fɔxɔ igen xunfan gbeen na.
- ⁵ Alatala, i ya maxadi xuine luma nen habadan!
Sarijanna lanxi i ya banxin nan ma, han habadan!

94

Ala nan birin ma kitisaan na

- ¹ Ala naxan gbeerɔxɔ tiin na, Alatala,
i tan Ala naxan gbeerɔxɔ tiin na,
i xa i yete makenen.
- ² Dunɔɲa kitisana, keli,
i yi wasodene saran e kewanle ra.
- ³ Alatala, muxu ɲaxine luma ɲaxanɲe
han waxatin mundun?
- ⁴ Fe ɲaxi rabane e yete matɔxɔma kanba falane yi.
- ⁵ Alatala, e bata i ya muxune yigbeten.
E bata i ya yamaan nayarabi.
- ⁶ E kaɲa gilene nun kiridine nun xɔɲene faxama.
- ⁷ E yi a fala, e naxa,
“Alatala mi nxu toma.
Yaxubaa Ala mi a ɲɔxɔ luxi a xɔn.”
- ⁸ E a liga e yeren ma
e tan xaxilitarene,
e tan daxune,
e xaxili sɔtɔma waxatin mundun?
- ⁹ Ala naxan en tunle rafalaxi,
a tan mi fala xuiin mema ba?
Ala naxan en yeene rafalaxi,
a tan mi toon tiin ba?
- ¹⁰ A tan naxan siyane birin xuruma,
a mi e fe saranma e ra ba,
a tan naxan muxune xaranma fe kolonna ma?
- ¹¹ Alatala muxune miriyane kolon,
a sese mi ne ra.

* 93:4: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

12 Alatala, sɛwan na kannu xa
 i naxan xuruma,
 i naxan xaranma i ya sariyan xɔn.
 13 I matabun fi a ma tɔɔ lɔxɔne yi,
 han yinli ge muxu ɲaxine yɛɛ ra.
 14 Alatala mi a muxune rabɛɲinma,
 a mi a mɛma a kɛɛn na.
 15 Kitine mɔn sama nɛn tinxinni,
 sɔndɔmɛ faɲi kanne birin tinma nɛn na ma.

16 Nde tiyɛ n xɔn muxu ɲaxine xili ma?
 Nde kelɛ,
 a ti n xɔn fe ɲaxi rabane xili ma?
 17 Xa Alatala mi yi n mali nun,
 n niin yi bama nɛn mafuren!
 18 N to yi a falama, n naxa,
 “N birama nɛn!”
 Alatala, i yi n mali i ya hinanni.
 19 N na kuisan,
 i ya hinanna n niin lugoma nɛn sɛwan na.

20 I mako mi kitisa tinxintarene ma,
 naxanye muxune ɲaxankatama e tɔnne yi.
 21 E e malanma tinxin muxune xili ma,
 e yi sɔntarene yalagi, e faxa.
 22 Koni Alatala bata findi n ma faran makantanxin na.
 N ma Ala nan n kantan fanyen na
 n nan n luxunma naxan yi.
 23 A e hakɛne saranma e ra nɛn.
 Alatala en ma Ala e raxɔrima nɛn e fe ɲaxine ma.

95

Tantun betina

1 ɛ fa, en xa fa sɛwa bɛtin ba Alatala xa!
 En sɔnxɔ sɛwani Ala xa,
 en kantan fanyena, en nakisimana.
 2 En fa a yɛtagi, en barikan bira a xa.
 En yi a tantun sɛwa bɛtine yi.
 3 Amasɔtɔ Alatala nan Ala gbeen na.
 A tan nan manga gbeena alane birin xun na.
 4 A tan nan gbee bɔxɔn bunne nun geyane xuntagine ra.
 5 A tan nan gbee fɔxɔ igen na,
 bayo a tan nan a daxi.
 A tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi.
 6 ɛ fa, en fa en xinbi sin,
 en yi Ala batu.
 En xa en xinbi sin Alatala bun
 naxan en daxi.
 7 Amasɔtɔ a tan nan en ma Ala ra.
 En findixi a yamaan nan na
 alo a xuruse kurun naxan nabama.

Xa ε Ala fala xuiin me to,
 8 ε nama ε bɔɲeni xɔɔxɔ
 alo ε benbane Meriba yi,
 alo e naxanye liga na waxatini Masa yi tonbonni.*
 9 E n matandi nɛn mɛnni,
 e yi n mato,
 hali e to bata yi n kewanle to.
 10 N xɔɔ na waxati muxune ma ɲɛɛ tonge naanin,
 n yi a fala, n naxa,
 “Yamani ito bɔɲɛn makuya n na,
 e mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra.”
 11 Nayi, n yi n kɔɔ n ma xɔɔni n naxa,
 “E mi soɛ n ma matabudeni mume!”

96

Ala nan mangane birin xun na Taruxune Singen 16.12-33

1 Bɛti nɛnɛn xa ba Alatala xa!
 Dunuɲa muxune birin xa bɛtin ba Alatala xa.
 2 Bɛtin xa ba Alatala xa,
 a xinla yi tantun!
 E yi lu a raliyɛ waxatin birin yi
 fa fala a bata en nakisi.
 3 E a binyena fe fala siyane birin xa,
 ε yi a kabanako feene rali muxune birin ma.
 4 Alatala gbo,
 a lan a xa matɔxɔ han!
 A lan
 a xa binya dangu alane birin na.
 5 Siyane alane birin findixi ala fuune nan na,
 kɔni Alatala tan bata koren da.
 6 A rabilinxi nɔrɔn nun gboon nan na.
 A yire sariɲanxin nafexi sɛnbɛn nun binyen nan na.
 7 E tan dunuɲa siyane birin,
 ε fa Alatala tantun,
 ε yi a tantun a binyen nun a sɛnbɛna fe ra.
 8 E fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.
 E fa kiseene ra a Batu Banxini.
 9 E Alatala batu a nɔrɔ sariɲanxini.
 Dunuɲa muxune,
 ε xuruxurun a yetagi.
 10 E yi a fala siyane xa,
 a Alatala nan mangan na.
 Nanara, dunuɲa a kiini,
 a mi yigisanma.
 Ala siyane makitima tinxinna nin.
 11 Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna xa sɛwa han!
 Fɔxɔ igen xa a xuini te

* 95:8: Na fe mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 17.7 kui.

e nun seen naxanye a xɔɛ ra.
 12 Burunna xa sɛwa e nun a yi seene birin.
 Fɔtɔnna wudine birin xa sɔnxɔ sɛwani,
 13 e sɔnxɔ Alatala yɛtagi,
 amasɔtɔ a fama nɛn.
 A fama nɛn a kitin sa dunuɲa yi.
 A dunuɲa muxune makitima nɛn tinxinni,
 a siyane kiti a ɲɔndini.

97

Ala nan keden pe mangan na

1 Alatala nan mangan na!
 Dunuɲa xa ɲaxan!
 ɛ sɛwa ɛ tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔne!
 2 A rabilinxi kundaan nun dimin nan na.
 A mangayaan sɛnbɛ soxi tinxinyaan nun sariya kɛndɛn nan na.
 3 Tɛɛna a yɛɛ ra,
 naxan a yaxune ganma a rabilinni.
 4 A kuyen na a ɲinna masɔxɔn,
 dunuɲa birin yi yalan.
 Bɔxɔn yi a to a xuruxurun.
 5 Geyane xuyama ayi Alatala yɛtagi,
 dunuɲa birin Marigina,
 alo kumi dolen na xulun.
 6 Koren xɔnna a tinxinyaan nalima nɛn,
 siyane birin yi a binyen to.
 7 Suxure batune yagima nɛn,
 naxanye suxurene matɔxɔma.
 Alane birin e xinbi sinma nɛn a bun.
 8 Siyon kaane a mɛma nɛn e sɛwa.
 Yuda taane yi ɲaxan i ya kiti saxine fe ra, Alatala.
 9 Alatala, i tan nan Kore Xɔnna Ala ra
 dunuɲa birin xun na.
 I tan gbo dangu alane birin na.
 10 Alatala rafan naxanye ma,
 fe ɲaxin xa ɲaɲaxu ne ma.
 A tɔgɔndiya muxune kantanma nɛn,
 a yi e xunba muxu ɲaxine yii.
 11 Kɛnɛnna minima nɛn tinxin muxune xa,
 muxu sɔndɔmɛ fɔɲine sɛwama nɛn.
 12 ɛ tan naxanye birin tinxin,
 ɛ sɛwa Alatala a fe ra,
 ɛ a xili sariɲanxin tantun.

98

Ala nan mangan na

1 Tantun bɛtina.
 ɛ bɛti nɛnɛn ba Alatala xa.
 A bata kabanako feene liga!

- A en nakisima a senben nun a sarijanna nan xon.
² Alatala bata a marakisin nun tinxinna yita siyane ra.
³ A mi jinanxi a hinanna nun a tinxinna xon
 Isirayila yamaan xa.
 Baxon danne birin bata a to
 a en ma Ala bata en nakisi.
- ⁴ Dunuja muxune birin xa sonxo sewani Alatala xa.
 E sewaxin yi sonxo han,
 e yi a tantun betini!
⁵ E tantun betine ba Alatala xa bolonna ra!
 E bolonna nun tantun beti xuini te!
⁶ E xotane nun fenne fe.
 E sonxo sewani mangan xa, Alatala.
- ⁷ Foxo igen xa a xuini te
 e nun seen naxanye birin a xore ra.
 Dunuja muxune birin xa e xuini te.
⁸ Baane xa e xuini te
 alo yii bonbo xuina!
 Geyane xa sonxo sewani e bode xon!
⁹ E sewa Alatala yetagi,
 amasoto a fama nen.
 A fama nen, a kitine sa dunuja yi.
 A dunuja muxune makitima nen tinxinni,
 a siyane kiti a jondini.

99

Ala nan mangane birin xun na

- ¹ Alatala nan mangan na.
 Siyane xuruxurunma.
 A mangaya gbeden maleka gubugubu kanne tagi.
 Baxon xuruxurunma.
² Alatala gbo Siyon yi!
 A tan nan siyane birin xun na.
³ Birin xa i xinla tantun
 naxan gbo, a magaxu.
 Ala sarijan han!
⁴ Mangan Ala senben gbo!
 Sariya kenden nafan a ma.
 I tan nan tinxinyaan daxi.
 I tan nan sariya kenden
 nun tinxinna saxi Yaxuba bonsenni.
⁵ E Alatala batu, en ma Ala.
 E yi e xinbi sin a manga gbeden san bun.
 A sarijan!
- ⁶ Nabi Musa nun Haruna yi a saraxaraline ye.
 Samuyeli yi a maxandi muxune ye.
 E yi Alatala maxandima,
 a yi e yabi.
⁷ A yi falan tima e xa nen

keli kundani.

E yi na maxadi xuine nun tønne suxuma,
a yi naxanye soma e yii.

⁸ Alatala nɔ Ala,
i tan yɛɛɛn nan yi e yabima,
i findi Ala dijɔxin nan na e xa,
koni i e fe jaxine saran e ra nɛn.

⁹ E Alatala en ma Ala batu,
ɛ xinbi sin a geya sarijanxin bun.
Amasɔɔ Alatala en ma Ala sarijan.

100

Tantun Betina

¹ Tantun bɛtina, barika birana.
Dunuja muxune birin xa sɔnɔ sɛwani Alatala xa.

² E Alatala batu sɛwani.
E fa a yɛtagi, ɛ sɛwa bɛtine ba a xa!

³ E a kolon a Alatala nan Ala ra.
A tan nan en daxi.

A tan nan gbee en na.
A yamaan nan en tan na,
alo a xuruseen naxanye rabama.

⁴ E nɛma soma a Batu Banxini,
ɛ barikan bira a xa!
E a tantun a tanden ma!

E a tantun,
ɛ barikan bira a xa.

⁵ Amasɔɔ Alatala fan,
a hinanna luma nɛn habadan!
A tinxinyaan luma nɛn
habadan han habadan!

101

Mangana de xui tongona Ala xa

¹ Dawudaa bɛtina.
N bɛtini ito bama
i ya hinanna nun i ya sariya kɛnden nan ma fe ra.
Alatala, n tantun bɛtin bama i tan nan xa.

² N katama nɛn
n xa lu kira kamalixin xɔn.
I fama n fɛma waxatin mundun yi?
N sigan ti tinxinni n ma banxini.

³ N mi tinjɛ fe jaxin ma mume!
N denkeleyatarene kewanle rajaxuma nɛn.
N xu mi sese malanjɛ.

⁴ N mi finde tinxintaren na.
N mi fe jaxi yo rabɛ.

⁵ Naxanye muxune mafalan wundoni,
n ne dɛɛn suxuma nɛn.
Naxanye muxune matoma a jaxin na wasoni,
n mi dijɛ ne ma mume!

⁶ N na n yɛɛn tima nɛn muxu tɔgɔndiyaxine ra yamanani,

alogo e xa lu n fεma.
 Naxan na sigan ti tinxinni,
 na luma nεn n ma wanla ra.
 7 Yanfanten yo mi luyε n konni.
 Wule fala yo mi luyε n yεtagi.
 8 Xɔtɔn yo xɔtɔn
 n muxu jaxine bama nεn yamanani,
 n fe jaxi rabane birin kedima nεn Alatalaa taani.

102

Tɔrɔ muxuna Ala maxandina

- 1 Tɔrɔ muxuna Ala maxandina sɔxɔlɛni, a a mawuga Alatala xa.
 2 Alatala, i tuli mati n ma maxandin na.
 I n ma mawuga xuiin name!
 3 I nama i yεtagin luxun n ma
 n nεma tɔrɔni waxatin naxan yi!
 I tuli mati n na.
 N na i xili,
 n yabi mafurεn!
 4 Amasɔtɔ, n siin janmatɔɔn ni i ra
 alo tutina.
 N fatin ganma alo tεε wolonna.
 5 N bɔrɛn xaraxi alo sεxεna.
 Donse xɔli mi fa n na sɔnɔn.
 6 Kutunna bata n doyen.
 7 N bata liga
 alo toxorona tonbonni,
 alo kutunxunban taa xɔnni.
 8 N mi xima.
 N bata lu yεε radunduni
 alo xɔliin banxin fari.
 9 N yaxune n konbima fεriɔrɛn gbεn,
 e fala xɔlɛn ti n ma,
 e n xinla findi danga ti seen na.
 10 N xube fuɔin nan donma.
 N yεεgen bata basan n min igen na.
 11 Amasɔtɔ i ya xɔlɔna fe ra,
 i bata n tongo i yi n woli ayi.
 12 N siin janmatɔɔn ni i ra
 alo nininna jinbanna ra.
 N bata liga alo sεxε xarena.
 13 Koni Alatala,
 i tan nan mangan na habadan!
 Mayixetene nun mayixetene i ya fe falama nεn.
 14 I kelima nεn i kininkinin Siyon taan ma.
 I diɔna waxatin bata a li a ma.
 Waxati saxi yεtεen ni ito ra.
 15 Hali taani ito gεmεne rafan nxu tan i ya walikεne ma.
 A gbangbanna yεtεen kininkininna nxu ma.
 16 Siyane birin gaxuma Alatala yεε ra nεn.

Dunuḡa mangane birin yi gaxu i ya binyen yεε ra.

¹⁷ Alatala mɔn na Siyon ti waxatin naxan yi,
a yi a yεte makɛnɛn a binyeni.

¹⁸ A a yεε ra findi muxu ramɛxine ma,
a yi a tuli mati e maxandi xuiin na.

¹⁹ Na xa seβε mayixete famatɔne xa,
alogo yama famatɔn xa Alatala matɔxɔ.

²⁰ Alatala bata a yεε ragodo
keli a yire sarijanxini kore xɔnna ma.

A bata a yεε ragodo dunuḡa ma
keli ariyanna yi.

²¹ Muxun naxanye kasoon na
a bata ne kutun xuine mε.

A bata na muxu yalagixine xɔɔya,

²² alogo e xa Alatala xinla fala Siyon yi,
e yi a tantun Yerusalem taani,

²³ siyane nun yamanane birin na e malan waxatin naxan yi Alatala batudeni.

²⁴ Marigin bata n senben ḡan n ma siimayani,
a yi n siin ḡan.

²⁵ N yi a fala, n naxa,
“N ma Ala, i nama n faxa.

N munma fori. I tan luma nɛn habadan!

²⁶ I bɔxɔ xɔnna da nɛn,
xabu a fɔlɔni.

I yii fɔxɔn nan kore xɔnna ra.

²⁷ Ne birin danguma nɛn,
koni i tan luma nɛn na.

Ne birin forima nɛn,
e kala alo dugina,

i yi e masara.

²⁸ Koni i tan luma nɛn i kiini waxatin birin.

I ya siimayaan mi ḡanḡe mumε!

²⁹ Nxu tan i ya walikene diine luma nɛn i fema,
e yixetene fan yi sabati i yetagi.”

103

Alaa hinanna

¹ Dawuda gbeena.

N xa Alatala tantun n niin birin na!

N xa a xili sarijanxin tantun n bɔḡɛn ma feu!

² N xa Alatala tantun n niin birin na!

N nama ḡinan a wali fajɔi yo xɔn.

³ A tan nan n mafeluma n hakɛn birin na.

A tan nan n nakɛndeyama furen birin ma.

⁴ A tan nan n natangama sayaan ma,

a yi n nakamali hinanna nun kininkininni.

⁵ A tan nan siimaya fajɔin fima n ma,

alogo n mɔn xa fangan sɔtɔ

alo singbinna.

⁶ Alatala tinxin,
a tan nan kiti kenden sama muxu jaxankataxine xa.

⁷ A bata a feene yita Nabi Musa ra,
a yi a kewanle yita Isirayila yamaan na.

⁸ Alatala kininkinin, a dija.
A mi xolon xulen. A hinanna gbo.

⁹ A xoloxin mi en mafale yeye!
A mi luyε xoloxi han habadan!

¹⁰ A mi en suxuma en yulubine ra.
A mi en saranma en hakene ra.

¹¹ A hinanna gbo a yεεragaxu muxune yεε ra yi,
alo kore xonna makuya boxo xonna ra kii naxan yi.

¹² A bata en yulubine ba en ma,
a yi e makuya en na
alo sogeteden nun sogegododen tagi kuya kii naxan yi.

¹³ Alatala kininkininma a yεεragaxu muxune ma nen
alo fafan kininkininma a diine ma kii naxan yi.

¹⁴ A en da kiin kolon,
a kolon fa fala en kelixi benden nin.

¹⁵ Muxuna siimayaan luxi nen alo sexena,
a sabatima nen alo sexε fugena,

¹⁶ koni foye wolonna na sa a ma a xara ayi,
a yi jan hali a funfuna,
a mi luma na.

¹⁷ Koni Alatalaa hinanna luma nen
a yεεragaxu muxune xa habadan han habadan.
A tinxinna yi lu e diine diine xa,

¹⁸ xa e a layirin suxu,
e yi e miri a fe ragidixine ma
alogo e xa e rakamali.

¹⁹ Alatala bata a mangaya gbeden nafala kore xonna ma.
A tan nan mangayani seene birin xunna.

²⁰ ε Alatala tantun, ε tan malekane.
ε tan naxanye senbe kanne ra,
naxanye a falane ligama,
naxanye a fala xuine suxuma.

²¹ ε Alatala tantun,
ε tan a ganle kore xonna ma,
ε tan, a walikεen naxanye a sagoon ligama.

²² ε Alatala tantun,
ε tan a dali seene birin,
ε na lu dedε a mangayaan bun.
N xa Alatala tantun n niin birin na!

104

Daala Mangan tantun fena

¹ N xa Alatala tantun n niin birin na!
Alatala n ma Ala, i tan gbo de!

I tan maraberi baxi nɔɔn nun ghoon nan na.

² A bata a yete rabilin kenenna ra
alo doma gbeena.

A yi kore xonna yifulun
alo senkena.

³ A bata a banxin ti igene fari kore xonna ma,
a yi kundane findi a masiga ti wontoron na,
a sigan tiin foyen nin.

⁴ A foyen findi a xeraan na,
a teen findi a walikenn na.

⁵ A bɔxɔn beten sa ki faji.

A mi yigisanje mumɛ.

⁶ I bata tilinna radin bɔxɔn ma
alo domana,
igene yi te han geyane xuntagi.

⁷ Koni e yi e gi i ya xɔlɔn bun,
e yi e gi i ya galanna xuiin ma.

⁸ E yi godo lanbanne yi keli geyane ma,
han i yiren naxan yitɔnxi e xa.

⁹ I yi naninna sa
e mi dangue naxan na mumɛ,
alogo e nama fa sa bɔxɔn xun ma.

¹⁰ I tigi igene ragima xude wunle xɔn
dangu geya longonne ra.

¹¹ Burunna subene birin fa e minma menna nin,
burunna sofanle fan yi fa min xɔnla ba na yi.

¹² Xɔline e teenne sama xude deen nin,
e yi sɔnxɔe wudine kɔe ra.

¹³ A yi tulen nafa geyane fari keli kore,
i kewanle yi bɔxɔni li.

¹⁴ A yi sexen namini xuruseene xa,
e nun sansine muxune xa,
alogo e xa balon sɔɔ bɔxɔni,

¹⁵ e nun manpaan naxan e rasewama,
e nun turen naxanye e fatin nayabuma ayi,
e nun donseen naxanye e senbe soma.

¹⁶ Hali Alatalaa wudi binle fan igen sɔɔma
e makoon naxan ma,
Liban yamanan suman wudine
Ala naxanye sixi.

¹⁷ Xɔlidine e teenne sama menna nin.
Xɔli xungbene fan yi e teenne sa na fɔfɔ binle yi.

¹⁸ Xenle fan luma geya matexine fari,
fanye ra siine yi e luxun gemɛ yinle ra.

¹⁹ I bata kiken da waxatine yate feen na.
Sogena a godo waxatin kolon.

²⁰ I dimin da alogo kɔeen xa so,
burunna subene birin e masiga tima waxatin naxan yi.

21 Yata sɛnbɛmanɛ wurundunma
e balon fendɛni

e e balon maxɔdinma Ala ma.

22 Sogɛn na tɛ waxatin naxan yi,
e mɔn yi xɛtɛ,
e sa e sa e yinle ra.

23 Nayi, muxunɛ yi mini,
e siga e wanle ra han jinbanna ra.

24 Alatala, i kɛwanle gbo,
I nɛ birin daxi fɛ kolonna nin.
Bɔxɔn nafɛxi i ya dali seene nan na.

25 Fɔxɔ igen mato, a gbo.
Niimaseen sifan birin a yi,
a xurin nun a xungbena,
naxanye mi nɔɛ yatɛ kɔnin.

26 Kunkine sigama a tan nan xun ma.
E nun igɛ yi subɛ magaxuxine
i naxan daxi alogo e xa sabaan so a yi.

27 E birin yengi i tan nan ma donse feen ya,
e makoon na bira a ma waxatin naxan yi.

28 I donseen soma e yii nɛn,
e yi a don.

I donseen so e yii
han e yi wasa.

29 I na i xun xanbi so,
e yigitegɛ.

I na e niin ba, e yi faxa.
E xɛtɛ bɛndɛni e kelixi dɛnaxan yi.

30 Koni i na niin bira e yi waxatin naxan yi,
e da, seen birin yi findi a nɛnɛn na bɔxɔn fari.

31 Alatalaa binyen xa lu habadan!

Alatala xa sɛwa a kɛwanle fɛ ra!

32 Ala na bɔxɔn mato, a xuruxurun.
A na a yiin din geyane ra,
e tutin yi mini.

33 Fanni n nan n nii ra,
n bɛtin bama nɛn Alatala xa.
N tantun bɛtin bama n ma Ala xa nɛn n siin birin yi.

34 N ma bɛtin xa a kɛnɛn.
Amasɔtɔ n ma sɛwan kelima Alatala nin.

35 Ala xa yulubi kanne jan bɔxɔni.
Ala xa muxu jaxine ratunu.

N xa Alatala tantun n niin birin na!
Tantunna Ala xa!

105

*Ala nun a yamana fɛ
Taruxunɛ Singɛn 16.8-22*

1 ɛ Alatala tantun. ɛ yi a maxandi.

A bata naxan liga, ε na fala siyane xa.

² Ε βετιν ba a xa,

ε yi a tantun βετινε yi,

ε yi a kabanako feene birin fala.

³ Ε ε kanba a xili sarijanxini.

Naxanye birin Alatala fenma,
ne xa σεwa.

⁴ Ε ε yeε rafindi Alatala nun a σεnβεν ma,

ε lu a feηηε waxatin birin.

⁵ A wali fajin naxanye ligaxi

e nun a kabanako feene

nun a kitin naxanye saxi,

ne fe xa rabira ε ma,

⁶ ε tan Ibrahima βονςonna,

a walikεne,

ε tan Yaxubaa diine,

Ala naxanye sugandixi.

⁷ A tan nan Alatala ra, en ma Ala.

A tan nan βοxον birin kitisaan na.

⁸ A ηοxο luma a layirin xον ma ηεν

han habadan,

e nun a falane fe han mayixετε wuli keden,

⁹ e nun a layirin naxan xidi e nun Ibrahima tagi,

a yi a κολ Isiyaga xa.

¹⁰ A μον yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xον,

a findi habadan layirin na Isirayila kaane xa.

¹¹ A naxa, “N Kanan yamanan soma ηεν

ε nun i yixεtene yii ε κεεν na.”

¹² E mi yi wuya nun.

Xοηε dando nan tun yi e ra na yamanani.

¹³ E yi kelima ηεν siyana nde ye

e siga nde gbεε ye,

e keli yamanana nde yi

e siga nde gbεε yi.

¹⁴ Koni a mi tinηε

muxu yo xa e ηaxankata.

A mangane rakolon ηεν e fe yi, a naxa,

¹⁵ “ε nama fefe liga n ma muxu sugandixine ra.

ε nama fefe ηaxi liga n ma nabine ra.”

¹⁶ Ala yi fitina kamεn naso e yamanani,

a yi e donseen birin ηan.

¹⁷ Koni Ala yi xεμεna nde rasiga a yamaan yeε ra.

Yusufu nan yi na ra

naxan mati konyiyani.

¹⁸ E yi yονηxonna sa a sanne ma,

e wuren bira a κεε.

¹⁹ Han na waliyiya falane yi kamali

a naxanye ti.

Alatalaa falan yi a yita

a a ηονdi.

- 20 Nanara, mangan yi a bejin,
naxan yi siyane xun na,
na yi a xarɔya.
- 21 A yi Yusufu lu a yamanan xun na.
A yi lu mangan yii seene birin xun na,
- 22 alogo a xa a kuntigine matinxin a waxonna ra,
a yi na fonne xaran fe kolonna ma.
- 23 Nayi, Isirayila yi fa Misiran yi,
Yaxuba yi dɔxɔ Xami bɔnsɔnna yamanani.
- 24 Ala yi dii wuyaxi fi a muxune ma.
E senben yi gbo ayi dangu e yaxune ra.
- 25 A yi Misiran muxune bɔɓɓen masara,
Isirayila yamaan yi ranaxu e ma.
E yi a walikene ranxankata feni tɔn.
- 26 A yi a walikene Musa rasiga e ma
e nun Haruna, a naxan sugandixi.
- 27 E yi Alaa taxamaseri magaxuxine liga e ye,
e a kabanako fe wanle ke
Xami bɔnsɔnna yamanani.
- 28 Ala yi dimin naso na yamanani.
E mi yi nɛ na yamarin matande.
- 29 A yi e igene findi wunla ra,
e yexene birin yi faxa.
- 30 E yamanan birin yi findi xunɓene ra.
Mangana banxin birin yi rafe xunɓene ra.
- 31 Ala yi xenne nun sosone yamari,
e yi mini yamanan birin yi.
- 32 A yi balabalan kesene ragodo e ma,
Galanna yi godo a yamanan birin yi.
- 33 Ala yi e manpa binle* kala
a yi yamanan wudine birin magira.
- 34 A yi tuguminne fan yamari,
e yi fa,
sunɓen naxanye mi yi nɛ yate.
- 35 E yi yamanan se ɓingine birin don.
E yi e donseen birin don.
- 36 Ala yi e dii singene birin faxa yamanani,
naxanye findixi e yixete senben na.
- 37 A yi Isirayila yamaan namini Misiran yamanani,
e gbetin nun xɛmaan xali,
muxu yo mi bira e bɔnsɔnne ye.
- 38 Misiran kaane yi sɛwa e keli feen na,
bayo e yi gaxuxi e yee ra han!
- 39 Ala yi kundaan so a muxune xun na.
N yi tee degen ti e yee ra
alogo a xa e lu kenenni.

* 105:33: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

⁴⁰ E Ala maxɔdin,
a yi dɔmɛne nun donseene ragodo e ma
keli kore, e lugo.

⁴¹ A yi fanyen bɔ, igen yi mini a yi,
a yi godo tonbonni alo xude wunla,

⁴² bayo a fala sariɲanxina fe rabira nɛn a ma
a naxan ti Iburahima xa, a walikɛna.

⁴³ A yi a yama sugandixin namini Misiran yi,
e ɲaxan, e sɔnxɔ sɛwani.

⁴⁴ A yi siya gbɛtɛne bɔxɔn so e yii,
e yama gbɛtɛne wali xɔnna sɔtɔ e kɛɛn na,

⁴⁵ alogo e xa a tɔnne suxu,
e yi a sariyan birin suxu.

Tantunna Alatala xa!

106

Alaa fanna a muxune xa

Taruxune Singen 16.34-36

¹ Tantunna Ala xa!

Ɛ Alatala tantun amasɔtɔ a fan.

A hinanna luma nɛn habadan!

² Nde nɔɛ Alatalaa wali gbeene birin ma fe fale?

Nde nɔɛ tantunna birin fiye a ma?

³ Sɛwan na kanne xa

naxanye a sariyane suxuma,

naxanye fe tinxinxin ligama waxatin birin.

⁴ Alatala, i nɛma i ya yamaan maliye waxatin naxan yi,

i xaxili lu n xɔn ma.

I yi n fan mali

i nɛma e rakise waxatin naxan yi,

⁵ alogo n xa i ya yama sugandixin sabatixin to,

alogo nxu nun i ya muxune xa sɛwa

nxu bode xɔn ma,

nxu birin yi nxu yetɛ matɔxɔ sɛwani.

⁶ Nxu bata yulubin liga

alo nxu benbane a liga kii naxan yi.

Nxu bata hakene nun fe ɲaxine raba.

⁷ Nxu benbane to yi Misiran yamanani,

ne mi yi i ya kabanako fe wanle yatɛxi.

E ɲinan nɛn na waxatine birin xɔn ma

i yi hinanma e ra waxatin naxanye yi.

E yi murute Gbala Baan de.

⁸ Koni a yi e rakisi a xili binyena fe ra,

alogo a sɛnbe gbeena fe xa kolon.

⁹ A yi falan ti Gbala Baan xili ma,

a yi xara ken!

A yi e ragidi igen tilinxi yire xareni

alo tonbonna.

¹⁰ Ala yi e rakisi na muxune ma

naxanye yi e raɲaxuxi.

A yi e xunba e yaxune yii.

11 E yenge faane yi faxa igeni.
Muxu yo mi lu.

12 Nayi, e yi la a fala xuine ra,
e yi tantun betine ba a xa.

13 Koni Ala naxan ligaxi,
e jinan na xon mafuren,
e mi a mamε a yi feene rakamali,

14 Xoyin yi e suku tonbonni
e yi Ala bunba boxo xareni.

15 E naxan maxodin,
Ala yi na so e yii,
koni a yi furen fan nafa e ma.

16 E yi Nabi Musa maxoxolon folo,
e nun Haruna naxan nasarijanxi Alatala xa.

17 Boxon den yi rabi a Datan gerun.
A yi Abirami nun a muxune ye maluxun.

18 Ten yi e ganla gan,
a yi muxu jaxine suku.

19 E yi xemaan nafala jinge dii sawura suxuren na Horebe Geyaan ma,
e yi seen batu naxan nafalaxi wuren na.

20 E yi Ala binyen masara jinge dii sawuran na
naxan sexen donma.

21 E jinan Ala xon
naxan e rakisixi
naxan wali gbeene ke Misiran yamanani.

22 A kabanako feene liga Xami bomsanna yamanani,
e nun fe magaxuxine Gbala baani.

23 Ala yi a fala a e raxorima nen,
fo a muxu sugandixin Musa a ti a yetagi
alogo a xa xete a xolon foxo ra,
alogo a nama e birin halagi.

24 Awa, e yi e me na boxo fajin fan na
amasoto e mi yi laxi a falan na.

25 E yi lu a mafale e bubune kui.
E mi Alatalaa falan name.

26 Nanara, a yi a kolo e xili ma,
a e luma nen tonbonni e faxa,
27 a yi e yixetene raxuya ayi siyane ye,
a yi e raxuya ayi yamanane yi.

28 Alaa yamaan Baali-Peyori li waxatin naxan yi,
e yi saraxane don
naxanye yi bama ala fuune xa.

29 E kewanle yi Ala raxolo e ma
fure jaxin yi godo e ma.

30 Koni Finexasi yi keli,
a yi na feen dan,
na furen yi dangu.

31 Ala yi na yate tinxinna ra a xa

waxati famatɔne yi han habadan.

³² E yi Ala raxɔɔ Meriba igene de,
Musa yi tɔɔn sɔɔ e fe ra.

³³ E yi a liga Musa xɔɔxin yi falan ti xaxilitareyani.

³⁴ E mɔn mi siya gbɛtene faxa
Alatala tɔnna sa naxanye fe yi.

³⁵ E yi basan siyane ra,
e yi lu e namunne lige.

³⁶ E yi e suxurene batu.

Na nan findi e rabira xunna ra.

³⁷ E yi e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne ba saraxane ra jinanne xa.

³⁸ E diidine faxa naxanye mi fefe kolon.

E ne ba saraxane ra Kanan suxure kidene yi,
bɔxɔn yi xɔsi na faxane fe ra.

³⁹ E yi e yeɛ xɔsi e kɛwanle xɔn.

E suxure feene yi lu alo yalunyana Ala mabinni.*

⁴⁰ Nanara, Alatala yi xɔɔ a yamaan ma.

E yi rajaxu a ma.

⁴¹ A yi e rabejin siyane yii,
e yi rajaxu naxanye ma,
ne yi nɔɔn sɔɔ e xun na.

⁴² E yaxune yi e jaxankata,
e yi e rayarabi e senbeni.

⁴³ A yi a muxune xunba sanja ma wuyaxi,
koni e yi lu murute,
e lu kankanje e hakene ma.

⁴⁴ Koni, a to e wuga xuiin me,
a yi e tɔɔyaan to.

⁴⁵ A yi a miri a layirina fe ma.

A yi dija a hinanna a fe ra.

⁴⁶ Ala yi a liga a naxanye a yamaan suxi
ne yi kininkinin e ma.

⁴⁷ Alatala nxɔ Ala, nxu rakisi.

I mɔn xa fa nxu ra keli siya gbɛtene ye,
alogo nxu xa i xili sarijanxin tantun,
na yi findi nxu kanba xunna ra.

⁴⁸ Barikan xa bira Alatala xa,
Isirayilaa Ala habadan han habadan!
Yamaan birin xa a ratin “Amina.”
Tantunna Ala xa!

Yaburin Yire Suuludena: Keli Sora 107 ma han 150

107

Ala tantun bayo a fan

* **106:39:** Na luxi nen alo yalunyana Ala yeɛ ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanla lan a xa tinxin a xemen xa kii naxan yi.

- ¹ E Alatala tantun bayo a fan!
 A hinanna luma nen habadan!
² Alatala e tan naxanye birin xunbaxi,
 e a fala,
 a e tan naxanye xunbaxi e yaxune yii,
³ a faxi e tan naxanye ra
 sa keli yamana gbete ne yi,
 sa keli sogeteden nun sogegododen binni,
 e nun kame n faxon nun yiifari faxon ma.
- ⁴ Ndee bata yi lo ayi tonbon magaxuxini,
 e mi yi fa kiraan toma siga taani
 muxune dxi denaxan yi.
⁵ Kame n nun min xonla yi e suxu,
 e yigitege.
⁶ Awa, e yi taroni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e xunba e taroni.
⁷ A yi ti e yee ra siga kira tinxinxin xon ma.
 A siga e ra taani
 muxune dxi denaxan yi.
⁸ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
⁹ A min xonla bama muxune ra,
 a yi kametone ralugo donse fajine ra.
- ¹⁰ Ndee yi dimin nun baje raforen nin,
 e naxankataxin xidixi yolonxonna ra kasoon kui.
¹¹ Amasoto e bata yi murute Alaa falane ma,
 e mi yi Kore Xonna Alaa maxadi xuine suxi.
¹² Taron yi e xadan,
 e dagalanje ayi,
 muxu yo mi e mali.
¹³ Awa, e yi taroni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e rakisi taron ma.
¹⁴ A yi e ba dimin nun baje raforeni.
 A yi e yolonxonne yibolon.
¹⁵ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
¹⁶ A wure deene gira,
 a yi wure gbelemene kala.
- ¹⁷ Xaxilitaren nan yi ndee ra.
 E yi taroma
 e matandine nun e hakene nan ma fe ra.
¹⁸ E na donseen to,
 e baje masiga ayi.
 E yi maso sayaan na.
¹⁹ Awa, e yi taroni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e rakisi taron ma.

- 20 A yi falan ti, a e rakendɛya.
A yi e ratanga gaburun ma.
- 21 E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
- 22 E xa barika bira saraxane ba Ala xa
e yi a wali fajine fe fala,
e sɔnɔ sɛwani.
- 23 Ndee yi siga fɔxɔ igen xun ma kunkin kui,
e yulayaan naba fɔxɔ igen xun ma.
- 24 E yi Alatalaa wanle to,
a kabanako feene liga tilinna xun ma.
- 25 A yi foye gbeen yamari,
a yi fa fɔlɔ.
Fɔxɔ igen yi walanɲe ayi.
- 26 Igen mɔɔnne yi lu kunkini tɛ pon,
a mɔn yi lu a ragodɛ tilinna ma.
E bata yi kɔntɔfili, e yigitɛgɛ.
- 27 E xun yi magi e ra,
e dagalanɲe ayi
alo muxun na a min.
E kɔtɛn birin yi findi fe fuun na.
- 28 Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
e yi e xui ramini Alatala ma.
A yi e ba e tɔrɔni.
- 29 A yi a liga foye gbeen yi a raxara.
Walanna yi a raxara fɔlɔ.
- 30 Fɔxɔ igen to a raxara,
e yi sɛwa.
A yi fa e ra e sodeni
e yi waxi dɛnaxan xɔn.
- 31 E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
- 32 E xa a batu yamaan malanni.
E mɔn xa a matɔxɔ fonne malanni.
- 33 A tan nan baane masarama tonbonna ra,
a yi tigrine findi bɔxɔ xaren na.
- 34 A bɔxɔ fajin findi bɔxɔ kalaxin na
fɔxɔn dɛnaxan yi na kaane ɲaxuyana fe ra.
- 35 A mɔn yi tonbonna maxɛtɛ daraan na,
a yi bɔxɔ xaren findi tigi yiren na.
- 36 A yi fa kamɛtɔne ra, e dɔxɔ na,
e taan ti e luyɛ dɛnaxan yi.
- 37 E yi xɛɛne bi,
e manpa binle si,
e yi tɔnɔ gbeen sɔtɔ e yi.
- 38 A yi a yamaan baraka,
e yi wuya ayi,
a mi tin se yi ba e ɲingene ra.
- 39 A yamaan yatɛn to xurun fɔlɔ

e rayarabin nun tɔrɔn nun ɲaxankatan bun,

⁴⁰ a yi na kuntigine raɲaxu

naxanye a yamaan lu,

e siga wulaan xun xɔn kira mi denaxan yi.

⁴¹ Koni a yi tɔrɔ muxune ba e tɔrɔni,

a yi e denbayane rawuya ayi

alo e xuruseene.

⁴² Tinxin muxune yi na to,

e sewa,

koni muxu ɲaxine yi e dundu.

⁴³ Naxan na findi xaxilimaan na,

a xa a yengi lu feni itoe birin xɔn,

a yi Alatalaa hinanna kolon.

108

Ala maxandina malina fe ra lan yaxune fe ma

Yaburin 57.8-12 nun Yaburin 60.7-14

¹ Dawudaa betina. Sigi sariɲanxina.

² Ala, n ma binyena,

n xaxili ragidixi yati!

N betin bama nen, n yi i tantun!

³ N xulunma nen sinma,

n yi n ma bɔlanna nun kondenna maxa!

N kurunma betin be nen subaxa!

⁴ Alatala, n ni i tantunma nen siyane ye.

N betin bama i xa nen bɔnsɔnne tagi.

⁵ I ya hinanna gbo han ariyanna.

I ya lannayaan texi han kore xɔnna.

⁶ Ala,

i ya binyen xa mayita kore xɔnna ma,

a yi bɔxɔn nafe!

⁷ I xanuntenne xunba,

i yi e rakisi i senbeni.

I yi n yabi.

⁸ Ala bata falan ti a yire sariɲanxini,

a naxa, “N nɔɔn tima nen,

n Siken taani taxun,

n yi Sukɔti lanbanna danne sa.

⁹ N tan nan gbee Galadi bɔxɔn nun Manase ra.

Eframi kaane findixi n ma yengɛsone nan na.

Yuda luxi nen

alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰ Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan na.

N tan nan Edɔn yamanan kanna ra.

N yenge sɔnxɔni tema Filisiti yamanani.”

¹¹ Ala, nde sigama n na na taa makantanxini?

Nde tima n yeɛ ra siga Edɔn yi?

¹² Ala, i tan xa mi i mexi nxu ra ba?

I mi fa nxɔ ganla fɔxɔ ra sɔnɔn ba?

¹³ Nxu mali yaxune yengɛdeni!

Sese mi adamana maliin na.

¹⁴ Koni Ala na lu en xɔn,
en nɔɔn sɔtɔma nɛn.

A tan nan en yaxune halagima.

109

Tɔrɔ muxuna mawugana

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.

Ala, n naxan tantunma, i nama lu dunduxi!

² Amasɔtɔ muxu jaxine nun wuledene n mafalama.

E wulene sama n xun ma.

³ E mɔn fala jaxine tima lan n ma.

E n yengɛma na kiini fuu!

⁴ N tan e xanuxi,
e tan n tɔjɛɛma.

Koni n tan Ala maxandima.

⁵ E n ma fe fajin saranma fe jaxin na,
e n ma xanuntenyaan saran xɔnnantenyaaan na.

⁶ E a falama n ma e naxa,
“Gbalɔ feen xa sa a xun ma,
muxuna nde yi a tɔjɛɛɛ.

⁷ A na makiti, a yi yalagi.

A Ala maxandi xuine yi yatɛ hakɛn na.

⁸ Ala xa a siin jɔn mafurɛn,
muxu gbɛtɛ yi a tiden tongo.

⁹ Ala xa a diine findi kiridine ra,
a jaxanla yi findi kaɔa gilɛn na!

¹⁰ Ala xa a diine findi sigatine nun xandi tiine ra,
e yi makuya e banxi xɔnne ra.

¹¹ Ala xa a doli faan siga a yii seene birin na,
xɔjɛne yi a wali xɔnne birin tongo.

¹² Ala xa muxɛ nama fa hinan a ra sɔnɔn,
hanma muxɛ yi e yengi dɔxɔ a kiridine xɔn ma.

¹³ Ala xa a yixɛtɛne birin halagi,
e xinle yi lɔ ayi habadan.

¹⁴ Alatala xa a xaxili lu a benbane hakɛne xɔn ma.
Alatala nama a nga yulubine xafari mumɛ!

¹⁵ Alatala xa a yengi lu e hakɛne xɔn ma waxatin birin,
koni Ala xa jɔnan xa ti e fe xɔn ma fefe!

¹⁶ Bayo xɛmɛni ito mi findixi hinanten na
a yi yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune jaxankatama,
han a yi muxu sunuxin faxa.

¹⁷ Danga tiin yi rafan a ma,
Ala xa ne raxɛtɛ a ma.

A mi yi rafan a ma
a xa duba muxɛ xa,
Ala xa duban masiga a ra.

¹⁸ A yi rabilinxi a danga xuine ra
alo a dugina.

Ala xa a gbee dangana a li

alo igena a fatin ma,
e nun alo turena a xonne yi.

¹⁹ A dangane xa lu a fari
alo a dugina a ma.
E lu a ma waxatin birin
alo a tagi xidina.”

²⁰ Alatala xa n tɔɲεε muxune saran na kii nin
e nun naxanye n mafalama.

²¹ Awa, Marigina Alatala,
n mali i xili binyena fe ra.
Amasɔɔ i ya hinanna gbo,
n xunba.

²² Yiigelitɔɔn nun tɔɔ muxun nan n na,
n niin sunuxi.

²³ N tununmaan ni i ra
alo nininna ɲinbanna ra.
E n kedima alo suɲena.

²⁴ N xinbi xudine bata tuyε ayi sun suxuni.
N bata doyen, n xosi.

²⁵ E na n to, e yi e xunni maxa,
e n magele.

²⁶ Alatala n ma Ala, n mali,
i n nakisi i ya hinanni,

²⁷ alogo e xa a kolon
a i tan Alatala nan na ligaxi i senbeni.

²⁸ E tan n dangama nen,
i tan yi barakan sa n ma fe yi.
E na keli n xili ma, e yagima nen,
n tan, i ya walikεen yi sɛwa.

²⁹ Ala xa n tɔɲεε muxune yalagi.
Ala xa yagin so e xunna alo dugina.

³⁰ N nan n xuini tema nen,
n na Alatala tantun han!
N yi a matɔɔ yamani.

³¹ Amasɔɔ a keli nen
a ti tɔɔ muxun xɔn,
a yi a rakisi a yalagi muxune ma.

110

Alaa manga sugandixina

¹ Dawudaa betina.

Alatalaa falan ni ito ra n marigin xa,
a naxa, “Dɔɔ n yiifanna ma,
han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”

² Alatala xa i ya mangayaan senben gbo ayi
fɔɔ Siyon ma,
i yi i yaxune nɔ i rabilinni.

³ I na i ya ganla xili,
i ya yamana a sɔbe soma nen.

I ya banxulanne yi fa i ma xunna kenla nun sariɲanni

alo xiila subaxani.

⁴ Alatala bata a kɔlɔ,
a mi a xuiin maxetema, a naxa,
“Saraxaraliin nan i ra habadan,
alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”

⁵ Marigina i xɔn.

Xa a xɔlɔ lɔxɔn naxan yi,
a mangane halagima nɛn.

⁶ A siyane makitima nɛn,
binbine yi lu yiren birin yi.

A dunɔɔna mangane birin nɔma nɛn.

⁷ Mangana a minma nɛn xudeni kira yi,
a xunna keli.

111

Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!

N na Alatala tantunma nɛn n bɔɔɔn ma feu,
muxu fajine nun yamaan ye.

² Alatala kɛwanle gbo!

E rafan naxanye ma,
ne maɔɔxɔnma e ma.

³ A kɛwanle magaxu, e gbo.

A tinxinyaan luma nɛn habadan.

⁴ A bata a kabanako feene rabira en ma.
Alatala diɔa, a kininkinin.

⁵ A balon fima nɛn a yeeragaxu muxune ma.
A mi jinanma a layirin xɔn mumɛ!

⁶ A bata a sɛnben yita a muxune ra,
a yi xɔɔene bɔxɔn so e yii.

⁷ Nɔndin nun sariya kɛndena a kɛwanle yi.
Lannayana a fe ragidixine birin yi.

⁸ E na waxatin birin,
lannayaan nun tinxinna nan e ra.

⁹ A bata a muxune xɔɔya,
a yi habadan layirin xidi e xɔn ma.

A xinla sarɔjan, a magaxu.

¹⁰ Fe kolonna fɔlɔma Alatala yeeragaxun nan ma.
Xaxilimaan nan ne ra naxanye na ligama.
Tantunna a xa habadan!

112

Muxu fajina sɛwana fe

¹ Tantunna Ala xa!

Sɛwan na kanna xa
naxan gaxuma Alatala yeɛ ra,
a yamarine yi rafan a ma.

² A diine sɛnben sɔtɔma nɛn yamanani.

Muxu fajine yixetene duban sɔtɔma nɛn.

³ E herin nun nafunla sɔtɔma nɛn,

e sabatima nen tinxinyani habadan.

⁴ Kenenna tima nen muxu fajine ma dimini,
naxanye kininkinin e man tinxin.

⁵ A lan muxune xa donla so fonisireyani,
a yi a feene raba tinxinni.

⁶ Bayo tinxin muxun mi tantanɛ mume!
Yamaan mi jinanyɛ a fe xon habadan!

⁷ A mi gaxun xibaru jaxina fe ra.

A xaxili ragidi,
a yigi saxi Alatala nan fari.

⁸ A boɛn mi xuruxurunma,
a mi gaxuma.

Donxen na,
a a yaxune biraxin toma nen.

⁹ A tan nan tɔɔ muxune kima fonisireyani.

A tinxinyaan luma nen habadan!

A senben xun masama nen binyeni.

¹⁰ Muxu jaxin na na to,

a xoloma nen,
a sunu, a yi a jinna raxin.

Muxu jaxin waxon feene kalama nen.

113

Ala nan tɔɔ muxune malima

¹ Tantunna Ala xa!

Ɛ tan Alatalaa walikene,

ɛ a matɔxɔ,

ɛ Alatala xinla matɔxɔ!

² Alatala xinla xa tantun
fɔlɔ iki ma han habadan!

³ Sa fɔlɔ sogeteden mabinna ma
han sa dɔxɔ sogegododen binna ra,
birin xa Alatala xinla matɔxɔ.

⁴ Alatala nan siyane birin xun na.
A binyen tema han kore xonna.

⁵ Nde luxi alo Alatala,
a tan naxan dɔxi ariyanna yi,

⁶ a tan naxan a yigodoma,
a kore xonna nun bɔxɔ xonna mato?

⁷ A senbetarene rakelima,
a tɔɔ muxune ba e tɔɔni.

⁸ A yi e radɔxɔ muxu gbeene fema a yamani.

⁹ A gbantan findi dii barin na,
a yi a findi dii nga sewaxin na.

Tantunna Alatala xa!

114

Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla

¹ Isirayila to mini Misiran yamanani,

Yaxuba yixεεne to keli yamanani
 e yi xɔŋeyani denaxan yi,
²Yuda yi findi Alaa yama sarijanxin na.
 Isirayila yi findi a gbeen na.

³Fɔxɔ igen to a to, a yi a gi,
 Yuruden Baan yi xεε a xanbi ra.

⁴Geyane yi tugan alo kontonne
 yire matexine fan yi tugan
 alo yεxεε diine.

⁵Fɔxɔ igena, nanfera i i gima?

Yuruden baana,
 nanfera i xεεma i xanbi ra?

⁶ε tan geyane, nanfera ε tuganma
 alo kontonne,
 ε tan yire matexine,
 nanfera ε tuganma alo yεxεε diine?

⁷Bɔxɔn xa xuruxurun Marigin yεε ra,
 Yaxubaa Ala.

⁸A tan naxan fanyene findi darane ra,
 a yi gεmε gbeen findi tigin na.

115

Binyen xa fi Ala nan keden ma *Yaburin 135.15-20*

¹Alatala, nxu tan mi a ra de!
 I tan nan xili xa binya
 i ya hinanna nun lannayana fe ra.
 Nxu tan mi a ra!

²Nanfera siyane maxɔdinna tima,
 e naxa, "E Ala go?"

³En ma Ala ariyanna yi.
 Naxan nafan a ma,
 a na nan ligama.

⁴Gbetin nun xεmaan nan tun e tan ma suxurene ra!
 Muxune nan ne rafalaxi.

⁵E dε na, koni e mi fala tima.
 E yεεne na, koni e mi sese toma.

⁶E tunle na, koni e mi fefe mεma.
 E jɔεεn na, koni e mi sese xiri mεma.

⁷E yiine na, koni e mi nɔε seen suxε.
 E sanne na, koni e mi nɔε sigan tiye.
 E mi nɔε xui yo ramine.

⁸Naxan na e rafala,
 a a yigin sa e yi,
 na fan luma nεn alo e tan.

⁹ε tan Isirayila yamana,
 ε yigin sa Alatala nin,
 a tan nan ε malima

alo yε masansan wure lefana.

¹⁰ ε tan saraxaraline,
ε yigin sa Alatala nin,
a tan nan ε malima
alo yε masansan wure lefana.

¹¹ ε tan a yεε ra gaxu muxune,
ε yigin sa Alatala nin,
a tan nan ε malima
alo yε masansan wure lefana.

¹² Alatala a ɲɔxɔ luma en xɔn ma nɛn,
a en baraka.

A Isirayila yamaan barakama nɛn
e nun a saraxaraline.

¹³ Alatala a yεε ra gaxu muxune birin barakama nɛn,
muxudine nun muxu gbeene.

¹⁴ Alatala xa diine fi ε nun ε diine ma.

¹⁵ Alatala xa ε baraka
naxan koren nun bɔxɔn daxi!

¹⁶ Alatala nan gbee ariyanna ra,
koni a bata bɔxɔn taxu adamadiine ra.

¹⁷ Faxa muxune xa mi Alatala tantunma de!

¹⁸ Koni en tan nan barikan birama a xa
iki e nun habadan.

Tantunna Alatala xa!

116

Muxu rakisixina Ala tantunna

¹ N bata Alatala xanu
amasɔtɔ a n ma maxandi xuiin namɛma.

² N na a xili waxati yo yi,
a a tuli matiyε n na.

³ Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
n bata yi maso gaburun na nun,
gaxun nun kuisanna bata yi n li nun,

⁴ n yi Alatala maxandi a xinla ra,
n naxa, "Alatala, n nakisi!"

⁵ Alatala diɲa, a tinxin.
En ma Ala kininkinin han!

⁶ Alatala muxu bɔɲε fixene nan natangama.
N sɛnbɛn bata yi ɲan,
a yi n nakisi.

⁷ N bɔɲɛn xa xunbeli,
amasɔtɔ Alatala bata fe faɲin liga n xa.

⁸ Ala bata n niin natanga sayaan ma.
A bata n yεεgen fitan n yetagi.

A mi tinxi n bira.
⁹ N sigan tima nɛn Alatala yetagi dunuɲa yi.

¹⁰ N denkeleyaxi,

nanara n yi falan ti,
n naxa, “N tɔrɔxi ki fajil!”

¹¹ N yi gaxuni waxatin naxan yi,
n yi a fala, n naxa,
“Adamadiine birin wule!”

¹² N fa nanse soma Alatala yii
lan na fe fajine birin ma
a bata naxanye liga n xa?

¹³ N minse saraxan bama nɛn a xa a marakisina fe ra
n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁴ N nan n dɛ xuine rakamalima nɛn
yamaan birin yɛɛ xɔri
n naxanye tongo Alatala xa.

¹⁵ Alatalaa tɔgɔndiya muxuna nde na faxa
na a tɔrɔma nɛn han!

¹⁶ Alatala, i ya walikɛɛn nan n na,
i ya walikɛ naxanla naxan barixi.
I bata n naxɔrɔya.

¹⁷ N barika bira saraxan bama i xa nɛn
n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁸ N nan n dɛ xuine rakamalima nɛn
yamaan birin yɛɛ xɔri
n naxanye tongo Alatala xa,

¹⁹ Alatalaa banxin tanden ma,
Yerusalɛn taani.

Tantunna Alatala xa!

117

Ala tantun fena

¹ Siyane birin xa Alatala tantun!
Yamane birin xa a batu!

² Amasɔtɔ a hinanna gbo han!
Alatalaa lannayaan mi njanma habadan!

Tantunna Alatala xa!

118

Barika birana Ala xa

¹ Alatala xa tantun amasɔtɔ a fan.
A hinanna luma nɛn habadan!

² Isirayila muxune xa a fala, e naxa,
“A hinanna luma nɛn habadan!”

³ Alaa saraxaraline xa a fala, e naxa,
“A hinanna luma nɛn habadan!”

⁴ Alatala yɛɛ ra gaxu muxune xa a fala,
e naxa, “A hinanna luma nɛn habadan!”

⁵ N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
n yi n xui ramini Alatala ma.
A yi n yabi, a n xɔrɔya.

6 Alatala n xɔn, n mi gaxuε mumε!
Adamadiine nɔε nanse ligε n na?

7 Alatala n xɔn, a tan nan n malima.
N na n yaxune biraxin toma nɛn.

8 A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
benun a xa a yigin sa adamadiine yi.

9 A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
benun a xa a yigin sa mangane yi.

10 Siyane birin bata yi n nabilin yεngeni nun,
koni n na e birin halagi nɛn Alatala barakani!

11 E yi n nabilinxi yiren birin yi nun,
koni n na e birin halagi nɛn Alatala barakani!

12 E so nɛn n xun na
alo kumi jεjεne,
koni e raxɔri nɛn mafuren
alo tɛɛn na sεxε xaren gan,
n yi e halagi Alatala barakani.

13 E yi n nadinma nɛn
alogo n xa bira,
koni Alatala yi n mali.

14 Alatala nan n senben na,
n ma βetina.
A tan nan n nakisixi.

15 Muxu tinxinxine bata e sεwa xuini te
kisina fe ra, e naxa,
“Alatala senben gbo!

16 Marigin bata nɔn ti a senbeni!
Alatala senben gbo!”

17 Nayi, n mi faxama,
n luma nɛn n nii ra,
n yi a fala Alatala naxan ligaxi n xa.

18 Alatala bata yi n saran n hakεne ra,
koni a mi tinxi n faxa.

19 Alaa banxin dεεne xa rabi n xa.
N xa so, n yi Alatala tantun.

20 Alatalaa banxin dεɛn ni i ra,
tinxin muxune soon dεɛn naxan na.

21 Ala, n ni i tantunma nɛn,
amasɔɔ i bata n yabi,
bayo i bata n nakisi.

22 Banxi tiine e mε gemen naxan na,
na bata findi banxin gεmε fisamantenna ra.

23 Alatala nan na ligaxi,
kabanako feen nan na ra en yεε ra yi.

24 Alatala toon lɔxɔn nan nagidixi,
en jaxan, en sεwa a fe ra.

25 Alatala, fa nxu rakisi,

Alatala, tin, nxu xa nɔɔn ti.
 26 Naxan fama Alatala xinli,
 Ala xa na baraka!
 Nxu dubama ε xa Alatalaa banxini.
 27 Alatala nan Ala ra,
 a bata en lu a kɛnɛnyani.
 Ε ɲɔxɔnde dɛɛne suxu ε yii,
 ε fa sanla raba
 siga han saraxa ganden nabilinni.
 28 I tan nan n ma Ala ra,
 n ni i tantunma nɛn.
 I tan nan n ma Ala ra,
 n ni i batuma nɛn.
 29 Ε Alatala tantun, bayo a fan.
 A hinanna luma nɛn habadan!

119

Sɛwana Alaa sariyana fe ra

1 Sɛwan na kanne xa
 fe mi naxanye kɛwanle ra,
 naxanye sigan tima Alatalaa sariyan xɔn.
 2 Sɛwan na kanne xa
 naxanye birama a maxadi xuine fɔxɔ ra,
 naxanye a fenma e bɔɲɛn ma feu!
 3 E mi fe ɲaxin ligan mume!
 E sigan tima Alaa kiraan xɔn ma.
 4 Ala, i bata i ya fe ragidixine so nxu yii
 alogo e xa suxu ki fajɲi.
 5 A yi lan nun, n sigati kiin xa tinxiɲɛ ayi
 alogo n xa i ya tɔnne suxu.
 6 N na n xaxili lu i ya yamarine birin xɔn ma,
 n mi yagɛ mume!
 7 N na i tantunma nɛn n bɔɲɛ fixɛn na,
 n nɛma i ya kiti tinxinxine fe xaranɲɛ.
 8 N na i ya tɔnne suxuma nɛn.
 I nama n nabeɲin mume!
 9 Banxulanna a kɛwanle rasariɲanma di?
 Fɔ a xa i ya falan nan suxu.
 10 N kataxi
 n xa i fen n bɔɲɛn ma feu!
 I nama tin n yi i ya yamarine beɲin.
 11 N bata i dɛ xuiin namara n bɔɲɛni,
 alogo n nama yulubin liga i tan na.
 12 Alatala, n barikan birama i xa.
 N xaran i ya tɔnne ma.
 13 N nan n xuiini tema nɛn,
 n xɛtɛ i ya kiti saxine ma.
 14 N sɛwaxin nan i ya maxadi xuine suxuma,
 alo n na nafulu gbeen sɔɔ.

15 N na n mirima i ya fe ragidixine ma,
n yi i ya xaranne fεsεfεsε.

16 I ya tɔnne n kεnεnxi.

N mi jinanɲε i ya falan xɔn ma mumε!

17 Fe fajin liga i ya walikεεn xa,
alogo n xa lu n nii ra,
n yi i ya falan suxu.

18 N yεεne rabi
alogo n xa i ya sariyan magaxune to.

19 Xɔɲεn nan n na dunuɲa ito yi!
I nama i ya yamarine luxun n ma.

20 A rafan n ma
n xa lu i ya kiti saxine bun waxatin birin.

21 I falan tima nεn muxu dangaxi wasoxine xili ma
naxanye e masigama i ya yamarine ra.

22 Marayagin nun maraɲaxun ba n ma,
bayo n bata i ya maxadi xuine suxu.

23 Mangane bata e malan n xili ma,
koni n tan i ya walikεna a mirima i ya tɔnne nan ma.

24 I ya maxadi xuine n kεnεnxi,
e tan nan n maxadima.

25 N saxi burunburunni.
Siimayaan fi n ma,

alo i a falaxi kii naxan yi.

26 N bata n ti n kεwanle ra,
i yi n yabi.

N xaran i ya tɔnne ma.

27 N mali n xa i ya fe ragidixine kolon,
alogo n xa n miri i ya kabanako feene ma.

28 N niin wugama sɔxɔlεni.

N nakeli alo i a falaxi kii naxan yi.

29 Wulen masiga n na,
i yi n xaran i ya sariyan ma i ya hinanni.

30 N bata wa a xɔn, n xa tɔgɔndiya,
n yi tin i ya kiti saxine ma.

31 Alatala, n bata bira i ya maxadi xuine fɔxɔ ra.
I nama tin, n yi yagi.

32 N biraxi i ya yamarin kiraan fɔxɔ ra.
Amasɔɔ i bɔɲε xunbenla fima n ma.

33 Alatala, n xaran i ya tɔnne bunne ma,
alogo n xa e suxu waxatin birin.

34 Xaxinla fi n ma,
alogo n xa i ya sariyan suxu n bɔɲεn ma feu!

35 N ti i ya yamarine kiraan xɔn,
amasɔɔ na n kεnεnxi.

36 I ya maxadi xuine sa n bɔɲεni,
alogo n nama bira nafunla fɔxɔ ra.

37 N xun xanbi so fe kobine yi,

alogo n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiraan xɔn.

38 I dɛ xuiin naxan tongoxi i yɛɛragaxu muxune xa,
na rakamali n tan i ya walikɛɛn xa.

39 N natanga yagine ma
n gaxuma naxanye yɛɛ ra.
Amasɔtɔ i ya kiti saxine fan.

40 N waxi i ya fe ragidixine suxu feni han!
N xa siimayaan sɔtɔ i ya tinxinni.

41 Alatala, i ya hinanna xa n li.
N nakisi alo i dɛ xui tongoxi kii naxan yi.

42 N xa nɔ n konbi muxune yabideni,
bayo n na n yigi saxi i ya falan nin.

43 Tin n xa lu ɲɔndin falɛ waxatin birin,
amasɔtɔ n xaxili tixi i ya kitin nan na.

44 N ni i ya sariyan suxuma nɛn waxatin birin,
habadan han habadan.

45 N luma nɛn xɔɔyani,
Amasɔtɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.

46 N ni i ya maxadi xuine fe falama mangane xa nɛn.
N mi yagɛ na ra mumɛ!

47 I ya yamarine n kɛnɛnxi,
e rafan n ma.

48 N na n yiine tima i ya yamarine bun ma nɛn,
e rafan n ma.

N yi lu n mirɛ i ya tɔnne ma.

49 I xaxili lu i ya falan xɔn ma
n tan i ya walikɛna fe yi,
bayo i bata yigin fi n ma.

50 N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
i n madɛndɛn nɛn
amasɔtɔ n bata kisi i dɛ xuiin ma.

51 Wasodene n magelema han,
koni n mi i ya sariyan fataxi mumɛ.

52 Alatala, n na n mirima i ya kiti saxine ma.
Waxati danguxine yi,
ne nan yi n madɛndɛnma.

53 N na muxu ɲaxine to
naxanye e mɛma i ya sariyan na,
n xɔlɔma nɛn han.

54 I ya tɔnne findixi bɛti ba xunna nan na n xa,
n xɔɲeyani dɛnaxan yi.

55 Alatala, n na n mirima i ma kɔɛɛn na,
alogo n xa i ya sariyan suxu.

56 N gbeen findixi i ya fe ragidixine suxu feen nan na.

57 Alatala, n gbeen findixi naxan na,
na ni ito ra,
i ya falan suxu feen na a ra.

58 N ni i maxandima n bɔɲɛn ma feu!

Kininkinin n ma,
alo i bata de xuiin tongo kii naxan yi.
⁵⁹ N bata n miri n yete keɲaan ma,
n waxi bira feni i ya maxadi xuine fɔxɔ ra.
⁶⁰ N ni i ya yamarine suxuma neɛn mafureɛn,
n mi buma.
⁶¹ Muxu ɲaxine bata lutin nati n yeɛ ra,
koni n mi ɲinanma i ya sariyan xɔn ma.
⁶² N kelima neɛn kɔɛ tagini i tantundeni
i ya kiti tinxinxine fe ra.
⁶³ N xɔyine nan i yeɛragaxu muxune ra,
e nun naxanye i ya fe ragidixine suxuma.
⁶⁴ Alatala, dunuɲa rafexi i ya hinanna nan na,
n xaran i ya tɔnne ma.

⁶⁵ Alatala, i bata i ya falan nakamali,
i fe faɲin naba n tan i ya walikeɛn xa.
⁶⁶ N xaran xaxilimayaan nun fe kolonna ma,
amasɔtɔ n laxi i ya yamarine ra.
⁶⁷ Benun n xa tɔrɔ waxatin naxan yi,
n bata yi tantan,
koni iki, n bata i ya falan suxu.
⁶⁸ I fan, i kewanle fan!
N xaran i ya tɔnne ma.
⁶⁹ Muxu wasoxine bata wulen sa n xun ma.
Koni i ya fe ragidixine suxi n xɔn ma
n bɔɲɛn ma feu!
⁷⁰ E bɔɲɛne mi fan,
koni i ya sariyana n tan keɛnɛnxi.
⁷¹ A rafan n ma, n tɔrɔ,
alogo n xa nɔ i ya tɔnne kolonɲɛ.
⁷² I ya sariyan nafan n tan ma
dangu xeɛmaan nun gbetin wuli wuyaxin xa.

⁷³ I tan nan n daxi,
i yi n namara,
nayi xaxinla fi n ma,
alogo n xa i ya yamarine xaran.
⁷⁴ I yeɛragaxu muxune seɛwama neɛn
e na n to waxatin naxan yi,
a n laxi i ya falan nan na.
⁷⁵ Alatala, n na a kolon
a i tinxin kiti sadeni.
I n nayagi neɛn amasɔtɔ i tinxin.
⁷⁶ I ya hinanna xa n nii yifan n ma
alo i de xuiin tongoxi
n tan i ya walikeɛn xa kii naxan yi.
⁷⁷ Kininkinin n ma
alogo n xa lu n nii ra,
amasɔtɔ i ya sariyana n keɛnɛnxi.
⁷⁸ Ala xa muxu wasoxine rayagi,

yo mi naxanye xa,
naxanye n tərɔma.

Koni n na n mirima i ya fe ragidixine nan ma.

⁷⁹ Ala xa a yεεragaxu muxune maso n na,
naxanye birin i ya maxadi xuine kolon.

⁸⁰ N xa i ya tønne suxu n bɔɔɛn ma feu,
alogo n nama yagi.

⁸¹ Ala, n bata xadan i mamɛdeni n nakisi feen na.
N bata n yigi sa i ya falani.

⁸² N yεεne bata bu i yεε ra kira yitoε
i dε xuina fe ra,
n yi a fala, n naxa,
“I n malima waxatin mundun yi?”

⁸³ N bata liga
alo manpaan sa labana tεen xun ma
naxan xaraxi ayi.

Koni hali na,
n mi ɲinanxi i ya tønne xɔn.

⁸⁴ N mɔn xa i legeden han waxatin mundun yi?
I na muxune makitima waxatin mundun yi
naxanye n beεenxɔnyama?

⁸⁵ Muxu wasoxin naxanye mi i ya sariyan suxi
ne bata yinla ge n yεε ra n suxu feen na.

⁸⁶ I ya yamarine birin tinxin.
Muxune n tɔɔɛgεma, n mali.

⁸⁷ A yi fa luxi ndedi n xa faxa,
koni n mi i ya fe ragidixine rabeɲinɲε mumε!

⁸⁸ N nakisi i ya hinanni,
alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

⁸⁹ Alatala, i ya falan luma nɛn habadan.
A luma nɛn ariyanna yi habadan.

⁹⁰ I ya tinxinyaan luma nɛn mayixεtεne birin xa.
I bata bɔxɔn dɔxɔ a dɔxɔdeni.

A mɔn luma menna nin.

⁹¹ Seene birin mɔn daxi i ya maragidini han to,
bayo e birin walima i xa.

⁹² Xa i ya sariyan mi yi n kenɛnxi nun,
n yi faxama nɛn n ma tɔɔni.

⁹³ N mi ɲinanɲε i ya fe ragidixine xɔn mume,
amasɔtɔ i n nakisixi e tan nan xɔn.

⁹⁴ Bayo n ni i ya fe ragidixine fenma,
i tan nan gbee n na, n nakisi.

⁹⁵ Muxu ɲaxine n legedenma n faxa feen na.

Koni n na n ɲɔxɔ luma nɛn i ya maxadi xuine xɔn.

⁹⁶ N bata a kolon danna feen birin ma,
koni i ya yamarin tan dan mi na.

⁹⁷ I ya sariyan nafan n ma han!
N na n mirima a ma fεriɲɛn gbɛn!

98 I ya yamarina n findima xaxilimaan na dangu n yaxune ra, bayo a n yii waxatin birin.

99 N dangu n karamɔxɔne birin na, amasɔto n luma n mirɛ i ya maxadi xuine ma.

100 Xaxinla naxan n ma na gbo xɛmɛ fonne gbeen xa, amasɔto n ni i ya fe ragidixine suxi.

101 N bata tondi sigɛ kira ɲaxin birin xɔn, alogo n xa i ya falan suxu.

102 N mi n masigama i ya kiti saxine ra, amasɔto i tan yeɛɛn nan n xaranma.

103 I de xuine ɲaxun kumin xa.

104 N xaxinla sɔtɔma i ya fe ragidixine nin, nanara mayifu fe yo mi fa rafan n ma.

105 I ya falan findixi kenenna nan na n sanna bun ma, naxan n siga kirani yalanma.

106 N de xuiin naxanye tongoxi i xa, n bata n kɔlo n ne rakamalima nen, n yi i ya kiti tinxinxine suxu.

107 Alatala n ma mantɔɔne bata gbo ayi han. N nakisi alo i a fala n xa kii naxan yi.

108 Alatala, n ma tantun xuiin nasuxu, i yi n xaran i ya kiti saxine ma.

109 N niin gbalon de waxatin birin, koni n mi ɲinanma i ya sariyan xɔn.

110 Muxu ɲaxine bata lutin nati n yeɛ ra, koni n mi n masigama i ya fe ragidixine ra.

111 I ya maxadi xuine nan n keɛn na habadan, e tan nan n bɔɲɛn nasewama.

112 N bata a ragidi n bɔɲɛni n xa i ya tɔnne suxu, han n faxa.

113 Nafigne mi rafan n ma, koni i ya sariyan tan nafan n ma.

114 N ye masansan wure lefaan nan i tan na. N bata n yigi sa i ya falani.

115 E tan fe ɲaxi rabane, e e masiga n na, alogo n xa n ma Alaa yamarine suxu.

116 N senbe so alo i bata a fala kii naxan yi, i nama n yigitɛɛ.

117 Findi n yigin na alogo n xa kisi, n yi i ya tɔnne binya waxatin birin.

118 Naxanye e masigama i ya tɔnne ra, i ne makuyama i ra nen,

bayo e yanfan nan tun tima.

119 I muxu ɲaxine birin wolima ayi nɛn kurun na,
nanara i ya maxadi xuine rafanxi n ma.

120 N bata gaxu i yeɛ ra,
n xuruxurun.

I ya kiti saxine bata n magaxu han!

121 N tinxinna nun sariya kɛndɛn ligama,
i nama n nabɛɲin n yaxune yii.

122 I ya walikɛɛn xaxili ragidi
a i fe fajin ligama a xa nɛn,

i nama tin
wasodene xa n ɲaxankata sɔnɔn.

123 N yeɛne bata bu i yeɛ ra kira yitoɛ n nakisi feen na,
alo i dɛ xui tinxinxin naxan tongo n ma fe yi.

124 N suxu i ya hinanni,
i yi n xaran i ya tɔnne ma.

125 Xaxinla fi n ma
amasɔtɔ i ya walikɛɛn nan n na,
alogo n xa i ya maxadi xuine kolon ki fajɲi.

126 Alatala, i ya wanla kɛ waxatin nan ito ra,
amasɔtɔ yamana i ya sariyan kalama.

127 Nanara, i ya yamarine rafan n ma xɛma fajin xa.

128 Nanara, n biraxi i ya fe ragidixi tinxinxine fɔxɔ ra.
Mayifu feene mi rafan n ma.

129 Kabanako feen nan i ya maxadi xuine ra.
Nanara, n na e suxuma n niin birin na.

130 I ya falane nan kɛnɛnna fima,
e tan nan xaxinla fima xaxilitaren ma.

131 I ya yamarine xɔnla n suxuma
alo min xɔli gbeen naxan n dɛɛn naxarama.

132 I yeɛ rafindi n ma, i yi kininkinin n ma,
alo i darixi a ligɛ kii naxan yi muxune xa
i xinla rafan naxanye ma.

133 N sigati kiin sɛnbɛ so i dɛ xui tongoxine xɔn,
i nama tin fe ɲaxi yo xa n nɔ.

134 N xunba ɲaxankatatiine ma,
alogo n xa i ya fe ragidixine suxu.

135 I nɔrɔn xa godo i ya walikɛɛn ma,
i yi n xaran i ya tɔnne ma.

136 N yeɛgen minima alo baana,
amasɔtɔ yamaan mi i ya sariyan suxuma.

137 Alatala, i tinxin,
i ya kiti saxine fan tinxin.

138 I ya maxadi xuine fixi tinxinna nun lannayaan nin.

139 N na a to,
n yaxune ɲinanma i fala xuiin xɔn,
na xɔlɔma n ma nɛn han!

140 I mi i dɛ xuiin kale mumɛ!

E rafan n tan i ya walikεεn ma.

141 N mi yatεxi bonne ye,
e bata n naɲaxu,

koni n mi ɲinanma i ya fe ragidixine xɔn.

142 I ya tinxinyaan luma nεn habadan!
Nɔndin nan i ya sariyan na.

143 Tɔrɔn nun kuisanna bata n yili,
koni i ya yamarine n keɛnxi.

144 I ya maxadi xuine tinxin waxatin birin.
Xaxinla fi n ma
alogo n xa siimayaan sɔɔ.

145 N bata n xui ramini i ma n bɔɲεn birin na.

Alatala n yabi
alogo n xa i ya tɔnne suxu!

146 N bata n xui ramini i ma.
N nakisi

alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

147 N kurunma i maxandε, n mali.
N yigi saxi i ya falan nin.

148 N xima n mirε i de xui tongoxine ma nεn.

149 Alatala, i hinan.

N xuiin name,
alogo n xa siimayaan sɔɔ i ya kiti saxin xɔn.

150 N nabilinna muxune biraxi fe ɲaxine fɔxɔ ra,
e yi e masiga i ya sariyan na.

151 Koni i tan Alatala, i maso n na.

Nɔndin nan i ya yamarine birin na.

152 N na a kolon xabu waxati xunkuye
a i ya maxadi xuine luma nεn habadan.

153 Ala, n ma tɔrɔn mato i yi n xunba,
amasɔɔ n mi ɲinanxi i ya sariyan xɔn.

154 N xun mayεngε kitin sa,
i yi n xunba,

n yi siimayaan sɔɔ
alo i a falaxi kii naxan yi.

155 Muxu ɲaxine tan mi kisima,
amasɔɔ e mi biraxi i ya tɔnne fɔxɔ ra.

156 Koni Alatala, i ya kininkininna gbo,
n xa siimayaan sɔɔ i ya kiti saxine xɔn.

157 N yaxune wuya
naxanye n beɛsɛnɔnyaxi,

koni n mi i ya maxadi xuine beɲinma.

158 N na i ya fala suxutarene to,
na n xɔɔma nεn.

159 Alatala, a mato i ya fe ragidixine rafan n ma,
n xa siimayaan sɔɔ i ya hinanni.

160 Nɔndin nan i ya falan birin na.
I ya kiti tinxinxine luma nεn habadan!

- 161 Mangane bata n jaxankata fu,
koni n gaxuma i tan nan keden ma fala yεε ra.
- 162 N sεwaxi i dε xui tongoxine fe ra,
alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.
- 163 Wulen mi rafan n ma,
koni i ya sariyan nafan n ma.
- 164 N ni i tantunma nεn
dɔxɔɲa ma solofere lɔxɔ yo lɔxɔ
i ya kiti tinxinxine fe ra.
- 165 Bɔɲε xunbeli gbeen na kanne xa
i ya sariyan nafan naxanye ma,
sese mi na kanne ratantanɲε.
- 166 Alatala, n yigi saxi i tan nan ma marakisi yi,
n luma nεn i ya yamarine suxε.
- 167 N na i ya maxadi xuine suxuma nεn n niin birin na,
bayo e rafan n ma ki fajɪ.
- 168 N bata i ya fe ragidixine
nun i ya maxadi xuine suxu,
i n kεwanle birin kolon.
- 169 Alatala, n ma mawuga xuiin xa i li.
Xaxinla fi n ma
alo i a falaxi kii naxan yi.
- 170 I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
i yi n nakisi
alo i bata dε xuiin tongo kii naxan yi.
- 171 N ni i tantunma nεn waxatin birin,
amasɔtɔ i bata n xaran i ya tɔnne ma.
- 172 N βetin bama nεn
lan i dε xui tongoxina fe ma,
amasɔtɔ i ya yamarine birin tinxin.
- 173 N mali i sεnhεn nin,
amasɔtɔ n bata i ya fe ragidixine nan sugandi.
- 174 Alatala, i ya marakisin xɔnla n na!
I ya sariyana n kεnεnxi.
- 175 N xa siimayaan sɔtɔ
alogo n xa i matɔxɔ,
i ya kiti saxine yi n mali.
- 176 N bata tantan kiraan ma
alo yεxεεn naxan lɔxi ayi.
Fa n tan i ya walikεεn fen,
amasɔtɔ n mi jɪnanxi i ya yamarine xɔn.

120

Ala maxandina malina fe ra

- ¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina.
N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
n yi n xui ramini Alatala ma,
a yi n yabi.
- ² Alatala n nakisi wuledene nun yanfantenne ma.
- ³ ε tan wuledene,

Ala nanse ligama ε ra,
a ε saranma nanse ra?

⁴ A lan a xa ε tɔrɔ
sofane xalimakunle nun tεε wolonne nan na.

⁵ Tɔrɔn na a ra n tan xa,
n lu ε tagi, ε tan Meseki kaane,
n dɔxɔ ε yε
alo Kedari bɔnsɔnna muxune wulaan kui.

⁶ N bata bu muxune tagi
bɔɲε xunbenla mi rafan naxanye ma!

⁷ N na bɔɲε xunbenla fe fala,
e tan yi yεngɛn so.

121

Ala nan en natanga muxun na

¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina.
N bata n yεε rate geyane ma,
n naxa, “N ma maliin kelima minen yi?”

² N ma maliin kelima Alatala nan ma
naxan ariyanna nun dunuɲa daxi.

³ A mi tinɲε, i yi bira.
I kantanmaan mi xiyε mumε.

⁴ Isirayila kantanmaan mi kinsanɲε,
a mi xiyε.

⁵ Alatala i kantanma,
a i dεxɔn ma alo i nininna.

⁶ Sogen mi fefe ligε i ra yanyin na,
kiken fan mi fefe ligε i ra kɔεen na.

⁷ Alatala i kantanma nen fe ɲaxin birin ma,
a yi i niin natanga.

⁸ Alatala i kantanma nen i ya sigan nun xεteni,
fɔlɔ iki ma han habadan.

122

Yerusalen matɔxɔ βetina

¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina, Dawuda gbeena.
Sewan na a ra n xa, e na a fala n xa,
“En siga Alatalaa banxini!”

² Iki, en tixi Yerusalen so dεen na.

³ Yerusalen tixi ki fajɲi
a banxine tugunxi e bode ra.

⁴ Alatalaa yamaan sigama menna nin bɔnsɔn yεen ma,
alo a sariyana a falaxi Isirayila xa kii naxan yi,
alogo e xa sa a xinla tantun.

⁵ Mangane kitin sama menna nin
Dawudaa manga gbɛden ma.

⁶ ε Ala maxandi bɔɲε xunbenla fe ra Yerusalen xa.
Ala xa bɔɲε xunbenla fi a rafan muxune ma.

⁷ Ala xa bɔɲε xunbenla lu taani.

Ala xa herin fi taa yi kaane ma.

⁸Ngaxakedenne nun n xoyine fe ra, n naxa,
“Ala xa bɔɔɛ xunbenla fi Yerusalen ma.”

⁹N taana bɔɔɛ xunbenla nan fenma
Alatalaa banxina fe ra, en ma Ala.

123

Ala xa hinan en na

¹Ala Batu Banxi yisiga betina.

I tan naxan dɔxi kore xonna ma,
n na n yeɛ ratema i tan nan ma,

²alo konyine e yeɛn tima e kanna ra kii naxan yi,
alo walike ɲaxanla yeɛne luma tixi a kanna ra kii naxan yi.

En na en yeɛne tima
en ma Ala ra na kii nin, Alatala,
en yi a hinanna mameɛ.

³Hinan nxu ra, Alatala, hinan nxu ra,
amasoto e nxu rapaxuxi han!

⁴Nxu niin bata wasa feɛ kanne nun
wasodene magele xuine ra.

124

Ala nan a muxune ratangama

¹Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda gbeena.

Xa Alatala mi yi ti en xon nun,
Isirayila muxune fan xa a fala, e naxa,

²“Xa Alatala mi yi ti en xon nun
yaxune yi en yeɛngema waxatin naxan yi,”

³e yi en ɲeɲen gerunma neɛn nun
e xolo en xili ma waxatin naxan yi.

⁴Nayi, walanna yi sigama en na neɛn nun,
fufaan yi en mamin,

⁵ige xunfan gbeen yi sa en xun ma.

⁶En barikan bira Alatala xa,
a mi tinxi en yaxune yi en ɲan.

⁷Nxu bata nxu soto
alo xalina a sotoɲa xali suxuna lutin na kii naxan yi.
Lutin bata bolon, nxu xoroɲa!

⁸En ma maliin kelima Alatala nan yii
naxan ariyanna nun dunuɲa daxi.

125

Alaa muxune rakisi fena

¹Ala Batu Banxi yisiga betina.

Naxanye e yigi sama Alatala yi,
na kanne ligaxi neɛn alo Siyon Geyana,
naxan luma a funfuni habadan,
a mi mamaxe mume!

² Yerusalen rabilinxi geyane ra kii naxan yi,
Alatala fan a muxune rabilinma na kii nin,
keli to ma han habadan!

³ Amasotɔ tinxintarene mi luyɛ
tinxin muxune yamanan xun na mume,
alogo tinxin muxune fan nama fe ɲaxin liga.

⁴ Alatala, fe faɲin naba na kanne xa
naxanye fan e nun naxanye sɔndɔmɛn fan.

⁵ Koni, naxanye kira tinxintarene fɔxɔ ra,
Alatala xa ne nun fe ɲaxi rabane ɲan
e bode xɔn ma.

Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi Isirayila ma.

126

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Alatala mɔn faxina en tan muxu suxine ra Siyon taani,
a liga nɛn en yɛɛ ra yi
alo xiyeɛ na a ra!

² En gele nɛn han,
en yi sɛwa bɛtine ba!

Siyaan bonne yi a falama nɛn, e naxa,
“Alatala bata fe gbeene liga e xa.”

³ Alatala bata fe gbeene liga en xa,
en birin bata sɛwa.

⁴ Alatala, i mɔn xa nɔxɔ yamanan sɛnbɛ so
alo tulen fama igen na
xude wuli yixaren na kii naxan yi.

⁵ Naxanye sansiin wolima e wugama,
ne sɔnxɔma nɛn sɛwani se xabadeni.

⁶ Naxanye sigama wugɛ sansi wolideni,
ne xɛtɛma geɛ nɛn malo xidine ra e xun ma.

127

Ala wali faɲi kolonna

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Sulemani gbeena.

Xa Alatala xa mi banxin tima,
banxi tiine wali fuun nan kɛma.
Xa Alatala xa mi taan makantan,
taa kantanne fe fuun nan xun na.

² Ɛ kurunma walideni fuyan,
ɛ kɔɛ rasoma fuyan,
ɛ balon sɔtɔma tɔrɔn nin.

Anu, Ala balon soma a xanuntenne yii nɛn,
e saxi.

³ Alatala diine fima muxune ma nɛn e kɛɛn na.
E findixi kɔntɔnna nan na
Alatala naxan fima.

⁴ Xɛmɛn dii xɛmɛn naxanye sɔtɔma banxulanyani,

ne ligaxi nɛn
 alo xalimakunla sofaan yii kii naxan yi.
⁵ Sɛwan na xɛmɛn xa
 xalimakuli wuyaxin naxan yii.
 E nun a yaxune na kiti, a mi yagima.

128

Duban Ala yɛɛragaxu muxune xa

¹ Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.
 Sɛwan na kanne xa
 naxanye gaxuma Alatala yɛɛ ra,
 naxanye birama a kiraan fɔxɔ ra.
² I wali xɔnna i makone fanma nɛn.
 I sɛwama nɛn i mɔn yi sabati.
³ I ya naxanla diine barima nɛn
 alo wudi bili bogilana.
 I ya dii xɛmɛne i ya tabanla rabilinma nɛn
 alo oliwi wudi binle.
⁴ Muxun naxan gaxuma Alatala yɛɛ ra,
 na kanna dubani itoe nan sɔtɔma.
⁵ Alatala xa barakan sa i ya fe yi
 keli Siyon yi!
 Ala xa i Yerusalɛn sabatixin to
 i siin birin yi!
⁶ Ala xa i i mamandenne to!
 Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi Isirayila ma.

129

Ala maxandina Isirayila yaxune xili ma

¹ Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.
 E n yengɛma xabu n dii nɔrɛ waxatini,
 Isirayila kaane fan xa a fala, e naxa,
² “E en yengɛma xabu en dii nɔrɛ waxatini,”
 koni e mi en nɔ.
³ E bata n fanna makorondon,
 alo xɛn bi daxina.
⁴ Koni Alatala tinxin,
 a bata nxu nun muxu naxine tagi bolon.
⁵ Muxun naxanye Siyon naxaxuxi,
 Ala xa ne yagixin naxɛtɛ.
⁶ E xa liga
 alo sɛxɛn naxan solima banxin fari,
 sogen yi a xara ayi.
⁷ Muxun naxan a xabama
 hali yii fe kedenna a mi a sɔtɔma,
 hali xidi kedenna
 a raxidi muxun fan mi a sɔtɔma.
⁸ Dangu muxune mi a falama e xa,
 e naxa, “Alatala xa barakan sa ɛ fe yi.”

Hanma e naxa,
 “Nxu dubama ε xa Alatala xinli.”

130

Ala maxandina malina fe ra

- ¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina.
 Alatala, n bata n xui ramini i ma tɔrɔni.
² Marigina, n xuiin name,
 i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.
³ Alatala, xa i nxu suxu nxu hakene ra,
 Marigina, nde luma a yalagitaren na?
⁴ Koni i tan nan nxu mafeluma nxu hakene ra,
 nxu yi gaxu i yεε ra.
⁵ N yengi saxi Alatala nan ma,
 n niin taxuxi a ra,
 n xaxili tixi a falan nan na.
⁶ N yengi tixi Marigin na
 alo taa kantanne yengi kuye yibaan ma kii naxan yi.
⁷ Isirayila, i yengi ti Alatala ra,
 amasɔtɔ a hɪnan, a nɔε i xunβε nεn.
⁸ A tan nan Isirayila rakisima a hakεn birin ma.

131

Ala maxandina limaniyani

- ¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina, Dawuda gbeena.
 Alatala, n mi fa waso, n mi kanba.
 N mi fa n xaxinla rasigama feene ma sɔnɔn,
 naxanye gbo dangu n na,
 naxanye magaxu n yεε ra yi.
² Koni n bata n xaxinla raxara,
 n yi n sabari, n nui yifanxi n ma
 alo dii jɔrεna a nga fεma.
³ Isirayila, i yengi ti Alatala ra
 fɔlɔ to ma han habadan!

132

Dawudaa taan nan Alatala dɔxɔden na Taruxune Firinden 6.41-42

- ¹ Ala Batu Banxi yisiga βetina.
 Alatala, Dawudaa fe xa rabira i ma,
 e nun a tɔrɔne birin.
² A tan nan a kɔlɔ Alatala xa,
 a yi a dε ti Yaxubaa Ala Sɛnbεmaan xa.
³ A naxa, “N mi soma n konni,
 n mi n sama n ma saden ma,
⁴ n mi tinjε n yi kinsan hanma n yi xi,
⁵ han n yiren fen Alatala xa,
 Yaxubaa Ala Sɛnbεmaan luma dεnaxan yi.”

⁶ Nxu bata a fe mε Efarata yi,
nxu bata a to Yaari taan nabilinni.

⁷ E naxa, “En siga Alaa banxini,
en yi en xinbi sin a san bun.”

⁸ Alatala, keli, i fa i dɔxɔdeni,
i tan nun i ya kankirana,
i senben naxan yi.

⁹ Ala xa i ya saraxaraline findi tinxin muxune ra,
i ya tɔgɔndiya muxune yi sɔnxɔ sɛwani.

¹⁰ I nama i ya manga sugandixin nabɛjin,
i ya walikεen Dawuda fe ra.

¹¹ Alatala bata a kɔlɔ Dawuda xa,
a mi a kalε mumε! A naxa,
“N ni i ya dii xεmεna nde nan sugandima,
a ti i funfuni mangan na.

¹² Xa i ya dii xεmεne n ma layirin suxu,
e nun n ma maxadi xuine,
n na e xaranma naxanye ma,
e diine fan dɔxɔma nεn
i ya mangaya gbɛdeni han habadan.”

¹³ Alatala bata Siyon sugandi a dɔxɔden na.

¹⁴ A bata a fala, a naxa,
“N luma be nin habadan.
N waxi mangayaan liga feni be nin.

¹⁵ N baraka gbeen sama nεn Siyon ma baloni,
n donseen so a tɔrɔ muxune birin yii.

¹⁶ N kisin fima nεn a saraxaraline birin ma,
a tɔgɔndiya muxune yi sɔnxɔ sɛwani.

¹⁷ N mangana nde raminima nεn
Dawuda yixεtene yε mεnni,
na yi lu n ma manga sugandixin funfuni.

¹⁸ N na a yaxune rayagima nεn,
koni a mangayaan taxamasenna nɔrɔma nεn han!”

133

Ngaxakedenyana fe

¹ Ala Batu Banxi yisiga bεtina, Dawuda gbeena.
Fe fajin na a ra e nun sɛwana,
ngaxakedenne na lu e bode xɔn bɔɓε xunbenli.

² A luxi nεn alo ture xiri jaxumεn
naxan sama Haruna xunni,
a godo a dε xaben ma
han a domaan kɔεen xɔn.

³ A luxi nεn alo xiila
naxan kelin Xerimon geyaan fari
godo Siyon geyaan ma.

Amasɔtɔ Alatala habadan nii rakisin duban nagodoma menna nin.

134*Ala tantun fena*

- ¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatalaa walikene birin xa a tantun,
naxanye birin xima a batuε a banxini,
ε fa a tantun.
² Ε ε yiine yite yire sariḡanxini,
ε Alatala tantun!
³ Alatala xa i baraka keli Siyon yi,
a tan naxan kore xonna nun bɔxɔ xonna daxi.

135*Tantun betina**Yaburin 115.4-11*

- ¹ Tantunna Ala xa!
Ε Alatala xinla tantun!
Ε tan Alatalaa walikene, ε a tantun.
² Ε tan naxanye tixi Alatalaa banxini
naxanye en ma Alaa banxin tanden ma.
³ Tantunna Ala xa! Amasɔɔ Alatala fan.
Ε a tantun betine yi, amasɔɔ a diḡa.
⁴ Alatala nan Yaxuba sugandixi a yete xa,
a yi Isirayila findi a gbeen na.
⁵ N na a kolon fa fala Alatala gbo,
en Marigin gbo alane birin xa.
⁶ Kore xonna nun bɔxɔ xonna ma,
fɔxɔ igene nun yire tilinxine birin yi,
naxan na rafan Alatala ma,
a na nan ligama.
⁷ A bata foyen nun tulen nakeli bɔxɔn danna ra,
a kuye sarinna ramini e nun tulena,
a foyen nakeli a ramaradeni.
⁸ A yi dii singene
nun xuruse dii singene faxa Misiran yamanani.
⁹ A yi kabanako feene liga ε tan Misiran kaane tagi,
Firawona nun a kuntigine birin xili ma.
¹⁰ A siya wuyaxine halagi,
a yi manga senbεmane faxa,
¹¹ sa fɔɔ Amorine Manga Sixɔn ma,
e nun Basan Manga Ogo
e nun mangan naxanye birin Kanan yamanani.
¹² A yi e bɔxɔne so Isirayila yii e keen na,
a findi a yamaan keen na.
¹³ Alatala, i xinla fe luma nen habadan!
Mayixetene nun mayixetene e xaxili luma i xon ma nen.
¹⁴ Alatala a muxune xun mayenge kitin sama nen.
A kininkinin a walikene ma.
¹⁵ Gbetin nun xεmaan nan tun siyane suxurene ra!

16 E deen na, koni e mi fala tima.
 E yene na, koni e mi sese toma.
 17 E tunle na, koni e mi fefe mema.
 Niiraxili yo mi e yi.
 18 Naxan na e rafala, a a yigin sa e yi,
 na fan luma nen alo e tan.
 19 E tan Isirayila yamana, e Alatala tantun.
 E tan saraxaraline, e Alatala tantun.
 20 E tan Lewi bənsənnə, e Alatala tantun.
 E tan a yeraḡaxu muxune, e Alatala tantun.
 21 Barikan bira Alatala xa Siyon yi,
 a tan naxan luma Yerusalem taani.
 Tantunna Ala xa!

136

Barika birana Isirayilaa Ala xa

1 E Alatala tantun amasotə a fan.
 A hinanna luma nen habadan!
 2 E alane Ala tantun.
 A hinanna luma nen habadan!
 3 E marigine birin Marigin tantun.
 A hinanna luma nen habadan!
 4 A tan nan keden pe kabanako feene ligama.
 A hinanna luma nen habadan!
 5 A bata ariyanna rafala a xaxilimayani.
 A hinanna luma nen habadan!
 6 A bata bəxən ti tilinne fari.
 A hinanna luma nen habadan!
 7 A bata yanban seene da kore xənnə ma.
 A hinanna luma nen habadan!
 8 Sogen mangayaan ligama yanyin nan na.
 A hinanna luma nen habadan!
 9 Kiken nun sarene mangayaan ligan kəeen nan na.
 A hinanna luma nen habadan!
 10 A yi Misiran kaane dii singene faxa.
 A hinanna luma nen habadan!
 11 A ti Isirayila muxune yee ra
 keli Misiran yamanani.
 A hinanna luma nen habadan!
 12 A na liga a senbe gbeen nan na.
 A hinanna luma nen habadan!
 13 A yi Gbala Baani taxun a tagi.
 A hinanna luma nen habadan!
 14 A yi a muxune ragidi a tagi, Isirayila kaane.
 A hinanna luma nen habadan!
 15 A yi Firawona nun a sofane radin Gbala Baani.
 A hinanna luma nen habadan!
 16 A ti a muxune yee ra tonbonni.
 A hinanna luma nen habadan!
 17 A yi manga gbeene faxa.
 A hinanna luma nen habadan!
 18 A yi manga senbemanə faxa.
 A hinanna luma nen habadan!
 19 A yi Amordine manga Sixən faxa.

A hinanna luma n̄en habadan!

²⁰ A yi Basan kaane manga Ogo faxa.

A hinanna luma n̄en habadan!

²¹ A yi e b̄ox̄on so a yamaan yii e k̄een na.

A hinanna luma n̄en habadan!

²² A yi findi Isirayila k̄een na, a walik̄ena.

A hinanna luma n̄en habadan!

²³ A j̄ox̄o lu n̄en en tan ȳigelit̄one x̄on.

A hinanna luma n̄en habadan!

²⁴ A yi en x̄or̄oya en yaxune ma.

A hinanna luma n̄en habadan!

²⁵ A tan nan donseen soma niimaseen birin yii.

A hinanna luma n̄en habadan!

²⁶ E Ala tantun naxan kore!

A hinanna luma n̄en habadan!

137

Isirayila muxu suxine fe

¹ N̄xu yi d̄oxi Babil̄on xude d̄eene yi waxatin naxan yi n̄xu wugama, n̄xu yi lu n̄xu mir̄e Siyon ma.

² N̄xu yi n̄x̄o b̄ol̄onne singan na yamanan wudi tofaj̄ine ra.

³ Muxun naxanye n̄xu suxu, ne yi b̄etine max̄odin n̄xu ma.

N̄xu j̄axankata muxune yi s̄ewa b̄etine max̄odin n̄xu ma, e naxa, “E Siyon b̄etina nde ba n̄xu xa.”

⁴ N̄xu tan b̄etin bama Alatala xa di x̄oj̄e taani?

⁵ Xa n̄ j̄inan i x̄on Yerusal̄en, Ala xa n̄ ȳiifanna faxa n ma.

⁶ Xa n̄ j̄inan i tan x̄on, xa n̄ mi lu Yerusal̄en yat̄e n ma s̄ewan birin yi, Ala xa n̄ d̄een suxu!

⁷ Alatala, Ed̄on kaane fe xa rabira i ma, e yi naxan falama Yerusal̄en suxu l̄ox̄oni, e naxa, “E a kala, e taan nax̄ori fefe!”

⁸ I tan Babil̄on taana, i halagima n̄en fefe! S̄ewan na kanna xa naxan i ya donla saranma alo i a ligaxi n̄xu ra kii naxan yi,

⁹ naxanye e dii futene tongoma e yi e yiḡol̄on fanyen ma.

138

Ala tantun fena

¹ Dawuda gbeena.

Ala, n̄ bata i tantun n̄ b̄oj̄eni fefe!

N̄ b̄etin bama Ala yetagi.

² N na n̄ xinbi sinma i ya Banxi Sarij̄anxin yetagi, n̄ yi i xinla tantun i ya hinanna nun i ya lannayana fe ra. Amasot̄o i bata i d̄e xuiin nafisa i xinla yet̄een xa.

3 N ni i xili waxatin naxan yi,
i n yabi nen,
i yi n senbe so, i n xaxili ragidi.

4 Alatala, dunuja mangane birin i tantunma nen,
e na i ya falane me waxatin naxan yi.

5 Alatala, e i kewanle mataxoma nen betini,
amasoto i ya binyen gbo.

6 Hali Alatala to mate,
a yengi dxi muxu dijaxine xon,
koni a yeen tixi wasodene ra wulani.

7 Xa n sigan tima toroni,
i n nakisima nen,
i yi n yaxune yenge i senbeni,
n kisi i senben xon.

8 Alatala feene rajanma a fajn nan ma n xa.
Alatala i ya hinanna luma nen habadan!
I nama i wali xonne rabenin.

139

Alajaxo luxi adamadiine xon

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

Alatala, i bata n feselese, i n kolon.

2 I n sa waxatin nun n keli waxatin birin kolon.
Hali i makuya n na, i n ma miriyane birin kolon.

3 I a kolon n nema sigatini
hanma n nema saxi,
i n kewanle birin kolon.

4 Alatala, benun n xa falan ti waxatin naxan yi,
n naxan falama i na kolon ki faji.

5 I n nabilinni,
n yee ra e nun n xanbi ra.
N ni i tan nan yii.

6 Na fe kolonna magaxu n tan yee ra yi.
A dangu n na, n mi noe a yigbe mumel!

7 N noe sigel minen,
n yi n luxun i ya Nii Sarijanxin ma?
N sigan minen yi, n keli i tan yetagi?

8 Xa n te ariyanna yi, i na yi.
N na siga laxira yi, i na yi.

9 Hali n siga han sogetedeni,
hanma n sa daxo faxo igen xanbi ra,

10 i tima nen n yee ra menna fan yi,
i mi n nabeynye mumel!

11 Xa n na a fala, n naxa,
“N xa n luxun dimini.

Kenenna xa findi koenen na n nabilinni.”

12 Koni sese mi dimin na i tan yee ra yi,
koeni yalan alo yanyina i tan yee ra yi.
Dimin nun yanyin birin lan i tan xa.

¹³ I tan nan n sɔndɔmɛn daxi,
i tan nan n saxi nga fatini.

¹⁴ Ala, n ni i tantunma,
amasɔtɔ n da kiin magaxu,
i kɛwanle magaxu.

N na a kolon n niini ki fajɪ.

¹⁵ N fati bɛndɛn mi yi luxunxi i tan ma,
i to yi n nafalama suturani
i yi n dama nga kui waxatin naxan yi.

¹⁶ I yi n toma benun n fatin xa yelin nafalɛ.
I bata yi n ma siimayaan xasabin seɓɛ i ya kitabun kui,
benun a xa fɔlɔ waxatin naxan yi.

¹⁷ Ala, i ya miriyane famu raxɔlɔ n xɔn.
E xasabin wuya!

¹⁸ Xa n na e yate, e wuya meɾɛnsinna xa.
N na xulun waxatin naxan yi,
n mɔn luma i tan nan fɛma.

¹⁹ Ala, a yi lan nun i xa muxu ɲaxine faxa!
Faxa tiine, ɛ masiga n na.

²⁰ E fala ɲaxine tima, e i xili kala.
I yɛngɛfane i xinla falama fuun nin.

²¹ Alatala, n mi muxune raɲaxue ba
naxanye i raɲaxuma?

N bata n mɛ na muxune ra
naxanye murutɛxi i xili ma.

²² E mi rafan n ma mumɛ!
N bata e yate yaxune ra.

²³ Ala, n fɛsɛfɛsɛ i yi n bɔɾɛni feen kolon.
N mato, i yi n ma miriyane kolon.

²⁴ A mato, xa n kira ɲaxin nan xɔn,
i siga n na habadan kira fajɪn xɔn ma.

140

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Dawudaa ɓetina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, n xunba muxu ɲaxine yii.
N natanga gbalotɔne ma.

³ E fe ɲaxi yitɔnna nin waxatin birin.
E yɛngɛ ralanna nin lɔxɔ yo lɔxɔ!

⁴ Fala xɔlene nan e lenne ma
alo saɲina.

E fala xuine xɔlɔ alo koson xɔlena.

Beti xuini te.

⁵ Alatala, n natanga muxu ɲaxine sɛnbɛn ma.
N nakisi gbalotɔne ma,
naxanye kataxi n nabira feen na.

⁶ Muxu wasoxine bata lutin nati n yɛɛ ra.
E bata e gbatune rati kiraan xɔn ma n suxu xinla ma.

Beti xuini te.

⁷ N bata a fala Alatala xa n naxa,
“N ma Ala nan i tan na.

Alatala n ma maxandi xuiin name!”

⁸ Marigina Alatala, n nakisi senbena,
i n xun mayengema yenge so waxatini.

⁹ Alatala, i nama tin

muxu jaxine waxon feen yi liga.

I nama tin e fe nataxine yi kamali,
e yi waso ayi.

Beti xuini te.

¹⁰ I nama tin n yaxune yi non soto.

Ala xa n yaxune gbalofalane so e xun na.

¹¹ Ala xa tee wolonne baxon e ma.

Ala xa e woli ayi teeni.

Ala xa e woli yinla kui

e mi noe te naxan na.

¹² Nafigine mi luma yamanani.

Ala xa yihadin so gbalotone xun na.

¹³ N na a kolon

a Alatala kiti kendon sama toro muxune xa,

a yi yigelitone xun mayenge kitin sa.

¹⁴ Tinxin muxune i tantunma nen yati!

Muxu fajine yi lu i yetagi.

141

Ala maxandina jinbanna ra

¹ Dawudaa betina.

Alatala, n bata n xui ramini i ma,
fa n mali mafuren!

N na i xili, i tuli mati n na.

² N ma maxandin xa lu
alo wusulanna i yetagi.

N yiine yitexin xa liga
alo jinbari ra saraxana.

³ Alatala i yengi doko n fala xuiin xon,
i yi n den kantan.

⁴ I nama tin n bajeen yi lu fe jaxini,
n nama fe jaxine liga nxu nun fe jaxi rabane.

Nxu nama nxu dege nxu bode xon.

⁵ N tinma nen tinxin muxun yi n bonbo,
bayo hinanna na a ra.

A rafan n ma, a yi n kawandi.

Na luxi nen alo turen na susan n xunni.

N mi tonde na ma.

Koni n na Ala maxandima nen
fe jaxi rabane wanle xili ma.

⁶ E mangane radinma nen geyaan san bun fanyene ma,

muxu ɲaxine yi a kolon nayi
a ɲəndin nan n ma falane ra.

⁷ Xɛɛn bima kiin de,
bɔxɔn yi buxa,
nxu xɔnne xuyama ayi na kiini laxira so deɛn na.

⁸ Marigina Alatala,
n yeɛn tixi i tan nan na.
N na n luxunma i tan nin,
i nama tin n faxa.

⁹ N natanga na lutine ma
e naxanye ratixi n yeɛ ra
e nun fe ɲaxi rabane wosone.

¹⁰ Ala xa muxu ɲaxine suxu
e yetɛna luti ratixine ra,
koni n tan xa dangu bɔɲɛ xunbenli.

142

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa fala ɲaxumɛna, a yi faranna ra waxatin naxan yi. Ala maxandina.

² N na n xui raminima Alatala ma,
n yi a mafan.

³ N na n kɔntɔfli feene birin fala a xa,
n yi n ma tɔrɔne birin yita a ra.

⁴ Wɛkilɛn na ɲan n yi,
i tan n sigaden kolon.
N sigan tima kiraan naxan xɔn,
e bata woson nati n yeɛ ra na xɔn ma.

⁵ N deɛxɔn to,
muxune mi e ɲɔxɔ luma n tan xɔn.
Luxunde yo mi fa n tan ma.
Muxu yo mi kɔntɔfilixi n ma fe ra.

⁶ Alatala, n ni i tan nan mafanma.
N naxa, “I tan nan n luxunden na.
I tan nan findixi n gbeen na bɔxɔ xɔnna fari.”

⁷ I tuli mati n ma mawuga xuiin na.
Amasɔɔ n bata xadan.
N xunba n sagatan muxune yii.
Amasɔɔ e sɛnbɛn gbo n xa.

⁸ N namini kasoon na,
alogo n xa i xinla tantun.
Tinxin muxune yi n nabilin
bayo i bata fe faɲin naba n xa.

143

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa bɛtina.
Alatala, n ma maxandi xuiin name!
I tuli mati n xuiin na.
N yabi i ya tinxinna nun i ya hinanna nin.

² I nama n tan i ya walikεεn makiti,
bayo muxu yo mi tinxin i tan yεtagi.

³ N yaxuna n sagatanma,
a yi n nabira bɔxɔni,
a yi n lu dimini
alo muxu singe faxaxine.

⁴ Wεkilεn bata jan n yi,
n sεnbe mi fa na sɔnɔn.

⁵ N na n mirima waxati danguxine ma.
I feen naxanye birin nabaxi,
n na n mirima ne ma,
n na n mirima i kεwanle ma.

⁶ N na n yiine tima i tan nan xa.
N niin xaraxi i yεtagi
alo bɔxɔ xarena.

Beti xuini te.

⁷ Alatala, n yabi iki sa!
N niin janmatɔɔn na a ra.
I nama i yεtagin luxun n ma.
Xanamu n sama faxa muxune fari nεn.

⁸ Benun xɔtɔnni,
i xa n yabi i ya hinanni.
Amasɔtɔ n na n yigi saxi i tan nin.
A yita n na
n lan n xa sigan ti
kiraan naxan xɔn.

Amasɔtɔ n na n niin taxuxi i tan nan na.

⁹ Alatala, n xunba n yaxune yii.

N na n luxunxi i tan nan fεma.

¹⁰ N xaran i sagoon ligan ma,
bayo n ma Ala nan i ra.

I ya Nii fajin xa n xali bɔxɔ fajini.

¹¹ Alatala siimayaan fi n ma i xinla fe ra.
I xa n ba tɔrɔni i ya tinxinni.

¹² N yaxune de xidi i ya hinanni.
N yεngefane halagi,
amasɔtɔ i ya walikεεn nan n na.

144

Mangana Ala maxandina

¹ Dawuda gbeena.
Barikan bira Alatala xa,
n kantan muxuna,
naxan n maxaranma yεnge sodeni.

² A tan nan hinanma n na,
n ma yinna,
n ma faran makantanxina,
n xunba muxuna,
e nun n yε masansan wure lefana.
N na n luxunma a tan nin.
A tan nan siyane luma n sanna bun.

³ Alatala, nanse muxun na
alogo i xa i joxo lu a xon?

Nanse adamadiin na
alogo i xa i miri a ma?

⁴ Adamadiin luxi nen alo foyedina.

A siimayaan luxi nen
alo nininna naxan danguma.

⁵ Alatala, kuyen tintin, i godo.

I yiin din geyane ra,
e tutin xa te.

⁶ Kuye sarinne rasiga,
i yi yaxune raxuya ayi.

I ya xalimakunle woli,
i yi e kedi.

⁷ I yiin nagodo keli kore,

i yi n ba tilinna ma.

N ba xone senben bun

⁸ naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.

⁹ Ala, n beti nenen bama nen i xa,

n yi i tantun kondenna ra.

¹⁰ A tan nan mangane rakisima.

A tan nan a walikεεn Dawuda rakisima silanfanna ma.

¹¹ N xunba,

i n ba xone senben bun ma,

naxanye wulen falama,

naxanye mi e fala xuine rakamalima.

¹² Ala xa en ma dii xεmεne rasabati

alo wudi binle.

Ala xa en ma dii temene xa tofanje ayi

alo gεmε senbeten nayabuxin

naxanye manga banxine bun.

¹³ Ala xa en ma sagane rafe donseen sifan birin na.

Ala xa en ma xuruseene rawuya ayi xεεn ma,

doxona ma wuli keden han wuli fu.

¹⁴ Ala xa en ma jingene rasabati.

Ala xa en tanga yengen ma

alogo muxe nama suxu,

wuga xuiin yi te taani.

¹⁵ Sewan na yamaan xa,

na feene ligama naxanye xa.

Sewan na yamaan xa,

naxanye Ala findixi Alatala ra.

145

Tantun betina

¹ Dawuda Ala tantunna.

N ma Ala, n ma mangana,

n ni i batuma.

N barikan birama i xa nen

habadan han habadan.

² Lɔxɔ yo lɔxɔ n barikan birɛ i xa.
N ni i xinla tantunma nɛn
habadan han habadan.

³ Alatala gbo, a lan a yi tantun.

A gboon dan mi na.

⁴ Mayixɛtɛne birin xa i ya wanle fe fala
mayixɛtɛ famatɔne xa,
e yi i kɛwanle fe yɛba e xa.

⁵ E i ya binye gbeen nun nɔrɔna fe fala.

N luma nɛn n mirɛ i ya kabanako wanle ma.

⁶ E xa i sɛnbɛ magaxuxina fe fala.

N tan i ya gbona fe falama nɛn.

⁷ E xa i ya nɛmana fe fala,

e yi i ya tinxinna fe rali sɛwani.

⁸ Alatala diɲa, a kininkinin,

a mi xɔlɔn xulɛn, a hinanna gbo.

⁹ Alatala fe fajin nabama muxun birin xa.

A kininkininma a daala birin ma.

¹⁰ Alatala, i ya dali seene birin i tantunma nɛn.

I ya tɔgɔndiya muxune birin barikan birama i xa nɛn.

¹¹ E i ya mangayaan binyena fe falama nɛn.

E mɔn yi i sɛnbɛna fe yɛba

¹² alogo muxun birin xa i kɛwanle kolon,

e nun i ya mangayaan binye gbeena.

¹³ I ya mangayaan findixi habadan mangayaan nan na.

I sɛnbɛn luma nɛn mayixɛtɛne nun mayixɛtɛne xun na.

Ala a dɛ xuine birin nakamalima,

a hinan a daala birin na.

¹⁴ Alatala ne malima nɛn

naxanye biraxi,

a yi muxune rakeli

naxanye felenxi.

¹⁵ Birin yɛɛn tixi i tan nan na

alogo i xa donseen so e yii a waxatini.

¹⁶ I tan nan i yiin nabima,

i yi donseen so niimaseene birin yii.

¹⁷ Alatala feen birin ligama tinxinna nin.

A hinan a kɛwanle birin yi.

¹⁸ Alatala maso na muxune ra

naxanye a xilima,

naxanye birin a xilima ɲɔndini.

¹⁹ A a yɛɛragaxu muxune rafan feene ligama nɛn,

a e xuiin mɛ, a yi e rakisi.

²⁰ Alatala muxune kantanma

a rafan naxanye birin ma.

Koni a muxu ɲaxine birin halagima nɛn.

²¹ N na Alatala tantunma nɛn.

Dali seene birin xa a xili sarijanxin tantun
habadan han habadan!

146

Ala nan senbetarene kantanma

- 1 Tantunna Ala xa!
N xa Alatala tantun n niini fefe!
2 Fanni n na n nii ra,
n na Alatala tantunma nen.
Fanni n daxi,
n na n ma Ala tantunma nen betini.
3 E nama e yigi sa mangane yi,
adamadiine nan ne ra.
E rakisi feƐ yo mi ne xa.
4 E na faxa, e xetema nen bendeni.
E fe yitɔnxine birin kalama na lɔxɔn yeteƐn nin.
5 Sewan na kanna xa,
Yaxubaa Ala muxun naxan malima,
naxan a yigin sama Alatala yi, a Ala.
6 A tan nan ariyanna nun dunuƙa daxi
e nun e yi seene birin.
A tinxinyaan luma nen han habadan.
7 A tan nan kiti kenƊen sama muxu ƙaxankataxine xa,
a donseen so kametone yii.
Alatala nan kasorasane xunbama.
8 Alatala nan danxutone yeƐne rabama ayi.
A tan nan muxu mafelɛnxine rakelima.
Tinxin muxune rafan Alatala ma.
9 Alatala nan xɔƙeƆne kantanma.
A kaƙa gilene nun kiridine mali.
Koni a muxu ƙaxine fe yitɔnxine kalama nen.
10 Alatala nan habadan mangan na.
Siyon, a tan nan i ya Ala ra
habadan han habadan.

Tantunna Ala xa!

147

Ala tantun fena

- 1 Tantunna Alatala xa!
A lan tantun betin xa ba en ma Ala xa.
Fe faƙin nan a tantunna ra e nun sewana.
2 Alatala mɔn Yerusalɛn tima nen.
A mɔn fama na muxu suxine ra nen
Isirayila kaan naxanye bata yi xuya ayi nun.
3 A muxune dandan
naxanye bɔƙeƆye kalaxi.
A yi e maxɔɔdene maxidi.
4 A tan nan sarene xasabin nagidima,
a yi e birin xili sa.
5 Nxu Marigin gbo,

a senben magaxu.

A xaxilimayaan dan mi na.

⁶ Alatala muxu limaniyaxine malima nen.

Koni a muxu jaxine rabirama nen baxoni.

⁷ E barika bira betin ba Alatala xa.

E tantun betin ba en ma Ala xa bolonna ra.

⁸ A tan nan kundani fulunxi kore xonna ma.

A yi tulen nafa baxoni.

A yi sexen nasoli geyane ma.

⁹ A xuruseene balon nagidi e ma.

A xoline dege

e na e xui ramini a ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Soo kendene xa mi a kenema.

A mi sewama muxun senben fan na.

¹¹ Koni naxanye gaxuxi Alatala yee ra,

e xaxili tixi a hinanna ra,

ne nan a rasewama.

¹² Yerusalen kaane, e Alatala binya.

Siyon kaane, e Ala tantun.

¹³ Amasoto a bata taan so deen senbe so,

a yi taa yi kaane baraka.

¹⁴ A tan nan boje xunbenla fima e yamanan ma,

a balo fadin fi e ma.

¹⁵ A yi a de xui tongoxine rafa baxon ma,

a falan yi siga ayi mafuren.

¹⁶ A kundani fulun

alo dugi fixena,

a ige xundin xuya baxon ma

alo xubena,

¹⁷ a balabalan kesen nagodo.

Nde noe a xunbenla raxanye?

¹⁸ Koni a falan ti nen,

ige xundin yi xuya ayi.

A foyen nafa, igene yi godo.

¹⁹ A yi a falane makenen Yaxuba bionsonna xon.

A bata tonne nun sariyane sebe Isirayila xa.

²⁰ A mi na joxonna ligaxi siya gbete yo xa.

E mi a sariyane kolon.

Tantunna Alatala xa!

148

Daala birin xa Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!

E tan naxanye kore xonna ma,

e Alatala tantun.

E tan naxanye kore,

e a tantun.

² E tan a malekane birin xa a tantun.

E tan a ganla birin,

e a tantun.

3 Sogen nun kikena, ε a tantun.
 Ε tan saren naxanye yilenma,
 ε a tantun.

4 Ε a tantun,
 ε tan naxanye ariyanna yi,
 e nun ε tan
 igen naxanye kore walaxan fari.

5 Ε Alatala xinla tantun!
 Amasɔɔ e daxi a yamarin nan bun ma.

6 A yi e ti e funfuni habadan han habadan.
 A yi yamarin fi
 naxan mi matandε mume.

7 Ε Alatala tantun bɔxɔ xɔnna fari,
 ε tan ige yi sube magaxuxine,
 ε tan fɔxɔ igen tilinne,

8 kuye sarinna, balabalan keεena,
 kundaan nun ige xundina,
 foye gbeen naxan a falan suxu,

9 ε tan geyane nun yire matexine,
 wudi bogilane nun sumanne birin,

10 burunna subene nun xuruseene,
 xɔline nun bubu seene,

11 bɔxɔn mangane nun siyane birin,
 ε tan kuntigine
 nun kitisaan naxanye birin bɔxɔn ma,

12 banxulanne nun sungutunne,
 xεmε fonne nun dii jɔrene,

13 ε birin xa Alatala xinla tantun!
 A xili keden peen nan binyaxi.

A tan nan nɔɔn nabama bɔxɔn nun koren xun na.

14 A bata a tɔgɔndiya muxune sεnbε so.
 Isirayila muxune rafan a ma han!

Tantunna Alatala xa!

149

Tantun βetina

1 Tantunna Ala xa!
 Ε βeti nεnεn ba Alatala xa.
 Ε a tantun a tɔgɔndiya muxune malanni.

2 Isirayila muxune, ε sεwa,
 a tan nan ε daxi.
 Siyon muxune xa jaxan e mangan na.

3 E xa e bodon,
 e yi Ala tantun,
 e tanbanna nun bɔlɔnna maxa a xa.

4 Alatalaa muxune a keεεnxi,
 naxanye limaniyaxi,
 a ne rakisima nεn.

5 Tɔgɔndiya muxune xa jaxan,
 e binyen fi Ala ma,
 e sɔnxɔ sεwani e sadene ma.

⁶ E xa lu Ala tantun_{ne},
 e yi silanfan de firin kannu suxu e yii,
⁷ e e gbeen _{no}xo siyane ra,
 e siya gbete_{ne} _{na}xankata.
⁸ E yi _{yo}lonxonna sa e mangane ma,
 e yi e kuntigine xidi wuren na.
⁹ E yi e _{na}xankata
 alo e yalagi feen se_{be}xi kii naxan yi.
 A to_gandiya muxune birin ma xunna kenla nan na ra.

Tantunna Alatala xa!

150

E Ala tantun

¹ Tantunna Alatala xa!
 E Ala tantun a yire sari_{na}xini,
 e a se_nben tantun kore xonna ma.
² E a tantun a wali gbeene fe ra.
 E a tantun bayo a gbo han!
³ E a tantun xota xuiin na.
 E a tantun bolonna nun kondenni.
⁴ E a tantun tanbanni
 e nun se_wa fare bodonni.
 E a tantun maxa se luti kanne nun xulenne ra.
⁵ E a tantun kari_{na}ne ra.
 E a tantun kari_{na}n xui gbeene ra.
⁶ Niimaseene birin xa Alatala tantun!
 Tantunna Ala xa!

Sandane Muluku Sulemani a Sandane

Kitabun yireni ito findixi sanda wuyaxi malanxin nan na e nun xaranne lan fe kolonna ma. E birin malanxi Muluku Sulemani a mangayaan waxatin nin, naxan yi yatɛxi fe kolon gbeen na Isirayila yamanani. Muluku Sulemani a fe kolonna fataxi Ala nan na bayo a na nan maxandi Ala ra a findi mangan na waxatin naxan yi. (Mangane Singen 3.9) Na fe kolonna yi siya gbɛtɛne mabandunma Ala ma amasɔtɔ Sulemani xinla sɔtɔ nɛn dunuɲa yi han yamanan gbɛtɛye mangane yi lu fɛ e tuli matideni a fe kolonna falane ra. (Mangane Singena 10.24) Anu, sandani itoe naxa, “Fe kolonna fɔlɔma Alatala yɛɛragaxun nan ma.” (Sandane 9.10) Nayi, manga yo yi fama a tuli matideni Sulemani a sandane ra, na Isirayilaa Alaa fe nan mɛma. Sandani itoe en xaranɲɛ dunuɲa yi gidi kii tinxinxin ma nɛn to naxan Ala kɛnɛɲɛ.

Sandane tɔnɔna

¹ Dawuda dii xɛmɛn Sulemani a sandane, Isirayila Mangana.

² Sandani itoe sɛbɛxi nɛn
alogo muxune xa fe kolonna nun xurun sɔtɔ
e yi xaxilimaya falane famu

³ alogo e xa xuru, e xaxili sɔtɔ
e tinxinna nun kiti sa kɛndɛn nun fe fajin liga,

⁴ fe kolontarene yi e ɲɔxɔ lu,
foningene yi kolonna sɔtɔ,
e feene yɛ fen.

⁵ Fe kolonne xa itoe rame,
e yi e fe kolonna fari sa,
xaxilimane yi fatan muxune maxadɛ

⁶ alogo e xa sandane nun taline bunna kolon
e nun fe kolonne wundo falane
nun e maxɔdin tilinxine.

⁷ Xaxilimayaan fɔlɔma Alatala yɛɛragaxun nan ma.
Fe kolonna nun xurun naɲaxu xaxilitarene nan ma.

⁸ N ma diina,
i fafe nɛma i xuru falane tiyɛ,
i tuli mati a ra,
i nama i ngaa kawandi falane beɲin.

⁹ E luxi nɛn
alo mangaya kɔmɔtina i xunna
alo ɲɛrɛna i kɔɛ i maxidi seen na.

¹⁰ N ma diina,
xa yulubitɔne kata i mayendendeni,
i nama tin de!

¹¹ Xa e a fala i xa,
e naxa, “Fa nxu fɔxɔ ra!
En sa dɔxɔ muxuna nde yɛɛ ra,

en yi a faxa.

En sa fu sɔntarena ndee ma,

¹² en yi e ɲɛɲɛne rala ayi

alo gaburun muxun gerunma kii naxan yi,
e gbindin birin alo en tan nan yi sayaan na.

¹³ En se faɲi kɛndɛn sifan birin sɔtɔma nɛn
en yi en ma banxine rafe se tongoxine ra.

¹⁴ Nɲu na seene yitaxun,

i fan i gbeen sɔtɔma nɛn,
en ma gbetine birin yi malan
gbeti sase kedenna kui.”

¹⁵ N ma diina,

i nama bira ne fɔxɔ ra mumɛ!

I nama bira ne kiraan fɔxɔ ra de!

¹⁶ E gima siga fe ɲaxin nabadeni,
e mafura wunla ramine.

¹⁷ Naxan na lutin nati xɔline yɛɛ ra

xɔline yɛɛn tixi a ra,

a na ligan nɛn fufafu.

¹⁸ Muxu sifani ito lutin natima e yetɛ nan yɛɛ ra,

e yanfan soma e yetɛ nan ma.

¹⁹ Awa, naxanye kunfama se muɲaxine xɔn,
ne niin luma na nin.

Xaxilimayaan falan tima

²⁰ Xaxilimayaan* falan tima kirane xɔn,

a xuini te yamaan malandeni,

²¹ a sɔnxɔma kira xunne ma

yamaan gbo dɛnaxan yi,
a kawandin ba taan so dɛɛne ra.

²² A naxa, “Ɛ tan fe kolontarene,

fe kolontareyaan nafaɲɛ ɛ ma

han waxatin mundun yi?

Ɛ tan magele tiine,

magelen nafaɲɛ ɛ ma

han waxatin mundun yi,

xaxilitarene yi kolonna raɲaxu?

²³ N na ɛ sɔnna fala,

ɛ n xuiin name.

Nayi, n nan n ma niin sa ɛ yii,

n yi n ma falane makeɲɛn ɛ xa.

²⁴ Koni bayo n bata ɛ xili,

ɛ tondixi n ma xinla ratinɲɛ,

n yi n yiini bandun ɛ xa,

ɛ mi a suxu,

²⁵ ɛ yi ɛ mɛ n ma maxadi xuine birin na

n yi ɛ sɔnna fala ɛ xa,

ɛ mi na yatɛ,

²⁶ nayi, gbalon na ɛ sɔtɔ,

* **1:20:** xaxilimayana: Sandani ito kui, xaxilimayaan bata findi muxun na naxan adamadiine kawandima alogo e xa fe kolonna sɔtɔ.

n fan gelema ε ma nen.
 Fe magaxuxin na ε soto,
 n yi ε magele.
 27 Fe magaxuxin fama ε ma nen
 alo tule gbeena,
 gbalona ε sotoma
 alo foye gbeen na keli,
 toroƿaan nun nii yiforen yi ε yili.”

28 “Na waxatini,
 ε n xilima nen ε malideni
 koni n mi ε yabima,
 ε yi n fen koni ε mi n toma.
 29 Amasoto ε bata kolonna rapaxu,
 ε yi ε me Alatala yεeragaxun na,
 30 bayo ε mi tin n ma maxadi xuine rame,
 n to ε sonna fala ε xa,
 na yi rapaxu ε ma.
 31 E sigati kiin saranna sotoma nen,
 ε wasa ε kewanle ra.
 32 Amasoto fe kolontarene faxama nen e dina suxutareyani,
 xaxilitarene yi halagi e bote rabani.
 33 Koni naxan na a tuli mati n na,
 na ratangama nen a lu boje xunbenli
 toron mi a magaxuma.”

2

Fekolonna luxi nen alo nafulu luxunxina

1 N ma diina, xa i n ma falane suxu,
 xa i n ma yamarine suxu,
 2 xa i fe kolonna xaranne rame,
 i yi kata e famudeni,
 3 xa i xaxilimayaan fen,
 i yi i xui ramini a famun feen na,
 4 xa i a fen alo gbetina,
 i yi a xon fen alo nafulu luxunxina
 5 nayi, i Alatala yεeragaxun famuma nen
 i yi Ala kolonna soto.
 6 Amasoto Alatala nan fekolonna fima,
 kolonna nun xaxilimayaan fataxi a falane nan na.
 7 A muxu fapine malima,
 naxanye sigan tima fetareyani,
 a ne ye masansanma
 alo wure lefana e rabilinni.
 8 Naxanye sigan tima tinxinni,
 a ne ratangama.
 A yi a muxu toƿondiyaxine kantan.
 9 Xa i n xuiin name,
 i tinxinna nun kiti sa kenden
 nun fe fapin nun kira fapin birin famuma nen.
 10 Amasoto fe kolonna luma nen i yi,

kolonna yi i nii yifan i ma.

¹¹ I na feene ye fen,
na i ratangama nen
famun yi i kantan.

¹² E yi i xunba kewali jaxin kiraan ma,
e i ratanga wuledene falane ma

¹³ naxanye kira tinxinxin berinma
e siga kira yidimixine xon

¹⁴ naxanye sewan fe jaxin ligadeni,
e yi jaxan fe jaxin na tinxintareyani

¹⁵ naxanye sigati ki mi tinxin,
e kewanle kobi.

¹⁶ I xunbama jaxalan yalunxin yii na kii nin.

Muxu gbete na jaxanla mi nae i rakunfe fala jaxumene ra,

¹⁷ jaxanla naxan bata a me a xemen na
a doxo xemen naxan xon a sungutun waxatini
a yi jinan na futu layirin xon
a naxan xidi Ala yetagi.

¹⁸ A kewanle findima bonon nan na a ma,
a sigati kiin yi a xali sayani.

¹⁹ Naxan na siga a konni,
na mi fa xetema
a mi fa nii rakisin kiraan masotoma mumel!

²⁰ I sigama muxu fajine kiraan xon na kii nin,
i lu tinxinyaan fari.

²¹ Amasoto muxu fajine siimayaan sotoma nen yamanani.
Fe mi muxun naxanye ra,
ne luma nen yamanani.

²² Koni muxu jaxine bama nen yamanani,
yanfantenne yi raxori.

3

Fe kolonna tənəna

¹ N ma diina,
i nama jinan n ma xaranna xon,
i xa n ma yamarine suxu,
² amasoto e i ya siimayaan xonkuyama ayi nen,
i ya boje xunbeli jee ne yi fari sa.

³ Hinanna nun lannayaan nama jan i yi,
e bira i ke jee na,
i e sa i bojeni.

⁴ Nayi, i marafanna nun xili fajin sotoma nen,
Ala nun muxune ra.

⁵ I yigin sa Alatala yi i bojen ma feu!
I nama la i ya xaxilimayaan na.

⁶ I xa Ala kolon i ya feene birin yi,

a tan yi i ya kirane matinxin.

⁷ I nama i yeƽe yate fe kolonna ra.

Gaxu Alatala yeƽe ra,

i masiga fe ɲaxin na.

⁸ Na findima neƽen kendeƽyaan na i fatini,

a yi i xonne seƽbe so.

⁹ Alatala binya i yii seene ra

e nun i ya bogi se xabaxi singene.

¹⁰ Nayi, i ya sagane rafema neƽen kenken,

i ya kundine yi rafe manpaan neƽeƽen na
han e boƽƽan a ma.

¹¹ N ma diina,

Alatala neƽma i xure,

i nama yo na ma.

A neƽma i soƽna yite i ra,

i nama xolo.

¹² Amasoto Alatala a xanuntenne xuruma,

alo dii fafan nafan dii xemeƽa.

¹³ Seƽwan na kanna xa,

naxan na fekolonna soto,

naxan na famunna soto.

¹⁴ Amasoto a toƽƽan gbo

dangu gbetin na,

a seen naxanye sotoƽa,

ne fisa xemaan xa.

¹⁵ A fan dangu boƽƽo bun nafunla ra,

i waxon se yo mi noƽe se a ma.

¹⁶ A siimaya xonkuyen fima muxun ma,

a nafunla nun binyen fi a ma.

¹⁷ A kirane birin fan,

boƽƽe xunbenla nan ne ra.

¹⁸ Naxanye fekolonna fenma

a findixi siimaya wudin nan na ne xa.

Naxanye a sotoƽa,

seƽwan ne xa.

¹⁹ Alatala boƽƽon nafalaxi fe kolonna nan xon,

a famun yi kuyen da,

²⁰ tilinne rabixi a kolonna nan ma,

kundane yi xiila rafa.

²¹ N ma diina,

xaxilimayaan namara,

i feene ye fen,

i lu na fari waxatin birin.

²² Na findima neƽen siimayaan na i niin xa,

a lu alo ɲeƽeƽa i koƽe.

²³ Nayi, i sigan tima neƽen xaxili sani i ya kiraan xon,

i mi i sanna radinɲe sese ra.

²⁴ I na i sa, i mi gaxue.

I neƽma saxi, i ya xixonla ɲaxunma neƽen.

25 I nama gaxu fe magaxuxi yo yεε ra
 naxan fe sanja ma kedenni,
 hanma gbalon naxan muxu jaxine sɔtɔma,
 26 amasɔtɔ Alatala findima nɛn i ya xaxili ragidin na.
 A i sanne ratanga luti ratixine birin ma.

27 I nama tondi fe fajin nabε muxune xa,
 naxanye daxa e a sɔtɔ,
 xa fεɛna i xa.

28 Xa sena i yii iki,
 i nama a fala i adamadi boden xa,
 i naxa, “Siga, tila i fa,
 n na a soma i yii!”

29 I nama fe jaxini tɔn i adamadi boden xili ma,
 a nεma dɔxi i fεma lannayani.

30 I nama muxun kansun
 xa yo mi i xa,
 a mi fe jaxi ligaxi i ra.

31 I nama gbalotɔɔn maxɔxɔlɔn,
 i nama a kira yo sugandi.

32 Amasɔtɔ muxu jaxin mi rafan Alatala ma,
 koni Alaa wundo feene muxu fajine nan xa.

33 Alatala dangan muxu jaxina denbayaan fɔxɔ ra,
 koni a barakan sama nɛn tinxin muxune konni.

34 A magele ti wasoxine magelema nɛn,
 koni a hinanma nɛn yεtε magodone ra.

35 Fekolonne binyen nan sɔtɔma e kεεn na,
 koni xaxilitarene yagi gbeen nan sɔtɔma.

4

Fe kolonna sɔtɔ fena

1 N ma diine,
 ε n tan fafana maxuru falane rame.
 E liga ε yeren ma
 alogo ε xa xaxilimayaan kolonna sɔtɔ.

2 N yi n ma fe kolon kɛndɛn so ε yii.
 E nama n ma xaranna woli ayi.

3 N yi n baba konni waxatin naxan yi,
 n nga n nafan nɛn han alo dii kedenna.

4 N baba yi n xaranma ikiini, a naxa,
 “N ma falane rame ki fajni,
 i n ma yamarine suxu, alogo i xa kisi.

5 Fekolonna nun xaxilimayaan fen,
 i nama jinan n ma falane xɔn.
 I nama ne sese xɔn bejin.

6 I nama fekolonna rabejin,
 a i kantanma nɛn,
 a xa rafan i ma, a i ratangama nɛn.

7 Fekolonna fəɓɓn findixi xaxili fenna nan na.
Hali i sətə seene birin fi,
alogo i xa xaxilimayaan sətə.

8 Fekolonna ramara,
a i findima nən muxu gbeen na,
i yii firinna dəxə a bun,
a binyen fima i ma nən.

9 A luma nən
alo i xunna na maxidi hinanna ra,
alo manga kəmətɪ mayilənxin na so i xun na.”

10 I tuli mati n ma diina,
i tin n ma falan ma,
i jɛɛ wuyaxi sətəma nən i ya siimayaan na.

11 N bata i xaran fe kolonna kiraan ma,
n na i matinxinma sigati ki tinxinxin ma.

12 Nayi, i sanna mi raxidɛ siga tideni,
i mi birɛ i gideni.

13 I xurun naxan sətəxi,
na ramara,
kankan a ma
amasətə i ya siimayaan binla na a ra.

14 I nama ti muxu jaxine kiraan xən,
i nama bira fe jaxi rabane fəxə ra.

15 I masiga e kiraan na.
I nama dangu a xən.
A matanga,
i dangu yire gbɛɛɛ.

16 Muxu jaxin mi nɔɛ xiye,
xa a mi fe jaxin liga.
Xixɔnla a gima e ma nən,
xa e munma muxun nabira.

17 Amasətə e baloma fe jaxin nan na,
gbalon nafan e ma
alo e na dɔɓn min.

18 Tinxin muxune sigati kiin fixa
alo kuye yi yalanna subaxani,
kɛnɛnna naxan sigan mine
han yanyin yi defe.

19 Koni muxu jaxine sigati kiin findixi dimin nan na.
E mi na seen toma
naxan e rabirɛ.

20 N ma diina,
n ma falane fe liga i yeren ma
i yi i tuli mati n xuiin na.

21 I nama jinan e xən,
koni e ramara i bɔjɛni.

22 Naxanye birin e sətəma
e siimayaan nun kɛndɛyaan nan fima ne ma.

23 I bɔjɛn suxu dangu seen birin na,

amasotō siimayaan binla nan na ra.

²⁴ I dēen natanga wulen ma,
i dēen nama yanfa falane ti.

²⁵ I yēen xa lu tixi i yē ra,
i matoon ti tinxinni i yetagi.

²⁶ I dangu kirani tən, a yelan,
i xa siga kira kēndene nan tun xən.

²⁷ I nama kiraan fata yiifanna ma
hanma kōmenna ma.
I masiga fe jaxin na.

5

Iyete ratanga yalunyaan ma

¹ N ma diina,
n ma fe kolonna fe liga i yeren ma,
i tuli mati n ma xaxilimaya falane ra

² alogo i xa feene ye fen,
i lu falan tiye fe kolonni.

³ Yalunden jaxanla fala xuiin jaxun nen
alo kumina,
a fala xuine masalaxun
alo turen fatin ma.

⁴ Koni dənxen na,
se xōlen nan na jaxanla ra
alo menla,
a maxōlōn tima nen
alo silanfan de firin kanna.*

⁵ A sigati kiin sa tixi sayaan nan ma,
a tinxixi gaburun nan na.

⁶ A mi tima siimayaan kiraan xən,
a bata tantanna kiraan tongo,
anu a mi a kolon.

⁷ N ma diina, nayi n xuiin name,
i nama n fala xuine rawoli ayi.

⁸ Siga kiraan xən
naxan makuya na jaxalan sifan na
i nama i maso a banxin dēen na

⁹ alogo i nama i ya binyen nadangu muxu gbetene ma,
kininkintaren yi i ya siimayaan kala

¹⁰ muxune yi lugo i ya nafunla ra,
i ya wanla tōnōn yi lu muxu gbete xa.

¹¹ Dōnxen na, i fatin na xunna kala,
i fasa, i lu kutunje,

¹² i a falama nen, i naxa,
“A mi yi rafan n ma nun
muxun xa n xuru,

naxan na yi n sōnna fala,
na yi rajaxuma n bōjen ma nen han!

¹³ N mi yi n karamōxōne falane ramema,

* 5:4: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

n mi yi n tuli matima e xaranna ra.

¹⁴ Iki, n bata fa rafan a naxin na mafuren yamaan birin yetagi.”

Iya naxanla xanu

¹⁵ Igen min naxan namaraxi i konni† naxan minima i yete gbee xojinna ra.

¹⁶ I nama lu i gbee tigi igen‡ naxuye ayi taa yi kirane xon a din yamaan malandene ra.

¹⁷ A xa findi i kedenna gbeen na! E nun muxu gbete nama a taxun i mi naxanye kolon.

¹⁸ Ala xa barakan sa i ya tigina fe yi, i yi sewa na naxanla xon i naxan doxo i ya foningeya waxatini

¹⁹ naxan nayabu alo xenla, a fan alo bolena. I wasa so a tan nin waxatin birin. A marafanna nama ba i rasewe mumε!

²⁰ N ma diina, nanfera gbete a naxanla xonla i suxuma? Nanfera i marafanna fenma naxalan gbete ra i mi naxan kolon?

²¹ Amasoto Alatala muxun birin sigati kiin toma, a kewanle birin nakotsima.

²² Muxu naxin kewali naxine nan a suxuma a yulubine yi a xidi alo lutina.

²³ Naxan mi nœe a yete xure, na a yete faxama nen. A daxuya gbeena a raloma ayi nen.

6

Marakolon falane

¹ N ma diina, xa i bata de xuiin tongo i muxu gbete na donla goronna tongo, xa i bata layirin xidi muxu gbete na fena nde yi, ² xa i bata i xunna raso fena nde yi i fala xuiin xon xa i bata suxu i ya tuli sa xuine xon,

³ nayi i xa ito nan liga alogo i xa i yete ba a yi, i to bata bira doli kanna ra. Siga, i sa i yete magodo, i yi i adamadi boden mafan han!

⁴ I nama i matabu, i nama i yeen naxi,

† **5:15:** igen naxan i konni: Na bunna nen fa fala i ya naxanla xa rafan i ma benun i xa yalunyaan liga. ‡ **5:16:** A na a fala fa fala “Tigi igen nama raxuya ayi kirane xon” na bunna nen i nama bira naxanle foxo ra, na yi a liga, i ya diine yi xuya ayi muxune konni yamaan ye fata i ya yalunyaan na.

⁵ fanni i munma xunba a yii,
alo bolena a yeƽe sɔtɔma donson na kii naxan yi,
alo xɔliin naxan a yeƽe bama luti ratixin na.

Marakolonna lan salayaan ma

⁶ I tan muxu narixina,
sa dondonla mato.
I miri a fe raba kiin ma,
i yi fekolonna nde sɔtɔ.

⁷ Manga yo mi dondonla xun na,
a xun mato muxu mi na,
kuntigi mi a ma.

⁸ Anu, a donseen namarama a waxatini,
a balon malanma se xaba waxatini.

⁹ I tan muxu narixina,
i luma saxi han waxatin mundun yi?
I kelima xixɔnli waxatin mundun yi?

¹⁰ I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,
i yi i yiine filin e bode ma ndedi,

¹¹ yiigelitɔyaan yi бага i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo muɲadana.

Xaxilitaren naɲanna

¹² Muxun naxan wule falane tima
fuyantenna na a ra,
muxu xaxilitarena.

¹³ A yeƽene magirama bodene yanfadani,
a lanfane rakolon a sanne ra wundoni,
a yiine maliga.

¹⁴ Tinxintareyaan nan a bɔɲeni.
A fe ɲaxini tɔnma waxatin birin,
a yeŋeƽene rakelima.

¹⁵ Nanara, gbalona a sɔtɔma nɛn xulen,
a halagi sanɲa ma kedenni a yigiteƽe.

Naxan mi rafan Ala ma

¹⁶ Se sennin nan na
naxanye ɲaɲaxu Alatala ma,
han se solofere
a mi tiɲe naxanye ma mumɛ:

¹⁷ Yeƽe wasoxine,
wule fala lenne,
sɔntarene faxa yiine,

¹⁸ bɔɲen naxan kɔte ɲaxini tɔnma,
sanna naxanye e mafurama siga fe ɲaxi ligadeni,

¹⁹ wule seren naxanye wulen falama,
e nun muxun naxan yeŋeƽene rakelima ngaxakedenmane tagi.

Marakolonna lan yalunyaan ma

²⁰ N ma diina,

i fafe a yamarine suxu,
i nama i nga xaranna rawole ayi.

²¹ E sa i xaxinli habadan,
e bira i kœ alo jœœna.

²² E tima nen i yœ ra i ya sigatine yi.
E i kantanma nen i ya xixœnli,
i na keli, e yi i kawandi.

²³ Amasœto yamarini itoe luxi nen
alo lenpuna,
xaranni ito findixi kenenna nan na.
I xuru falan naxan i œnna yitama i ra,
na i tima siimayaan kiraan nan œn.

²⁴ E i ratangama nen jaxalan yalunxin ma
e nun muxu gbœœna jaxanla fala jaxumœne.

²⁵ I nama kunfa na jaxalan sifan œn a tofanna ma.
I nama tin a i rakunfa a mato fajin œn.

²⁶ Amasœto yalunden na feen yatœma
buru xun kedenna saren nan na,
muxu gbœœ jaxanla i niin nan fœœ ra.

²⁷ Muxun nœ œœn œœ nen a yibaan kui
hali a dugin birin mi gan ba?*

²⁸ Muxun nœ sigan tiyœ œœ wolonne fari
hali a sanne mi gan ba?

²⁹ Na luxi nen
alo muxun na bira muxu gbœœna jaxanla fœœ ra,
a na a yiin din a ra,
na feen saranma a ra nen.

³⁰ Yamaan mi mujaden najaxuma
xa a seen mujaxi alogo a xa kœœn ba.

³¹ Koni hali na, a na suxu,
fœ a xa a se mujaxin jœœn fi
dœœ solofere a yanginna ra,
a yii seene birin yi jœn a konni.

³² Koni œœœn naxan na yalunyaan liga
na xaxili mi na.
Naxan na a liga,
a waxi a yetœ halagi feen nin.

³³ A bœnbœma nen, a rayarabi,
a yagin mi bama a ma.

³⁴ Amasœto œœœœœna œœœn naxajœœma ayi nen,
a œœma a gbeen jœœœ,
a mi kininkininœœ.

³⁵ A mi yangin yo rasuxœ,
a mi dijœœ,
hali i yanginna fixin na gbo ki yo ki.

* **6:27:** œœna: œœœn saxi yalunyaan nan ma be. Na bunna œœœn fa fala yalunyaan muxuna dunujœ yi gidin birin nan kalama alo œœœn dugin ganma kii naxan yi.

7

Marakolonna lan ɲaxalan yalunxina fe ma

1 N ma diina, n ma falane suxu.

I n ma yamarine suxu.

2 N ma yamarine suxu

alogo i xa kisi.

N ma xaranne mara i bɔɲɛni

alo i ye keɛene makantanma kii naxan yi.

3 E xidi i yiin na,

i yi e sa i bɔɲɛni.

4 Fe kolonna suxu alo i magilɛna,

xaxilimayana alo i kon kaana.

5 E i ratangama nɛn yalunde ɲaxanla ma,

e nun muxu gbɛtɛna ɲaxanla marakunfa falane.

6 Lɔxɔna nde,

n yi tixi n ma banxi foye soden na

n yi tanden matoma,

7 n foninge keden nakɔrɔsi banxulan fe kolontarene ye.

Xaxili mi yi na banxulanna ma.

8 A yi danguma kiraan xɔn,

dɛnaxan maso ɲaxanla nde konna kira fataden na

a yi danguma a banxin mabinni.

9 Sogen godomatɔn nan yi a ra,

kɔɛna a li waxatin naxan yi,

dimin yi so.

10 ɲaxanla yi mini a ralandeni,

a maxidixi alo yalundena,

kɔtɛ ɲaxin yi a bɔɲɛni.

11 Xurutaren nan yi a ra

naxan mi yagima,

a mi luyɛ a konni mumɛ!

12 Waxatina nde, a sa kirane xɔn

waxati gbɛtɛ a sa yama malandene yi,

a dɔxi xɛmɛne yeɛ ra kira xunne birin na.

13 A yi na banxulanna suxu,

a yi a sunbu.

A yi a fala a xa a yeɛni yalanxin na, a naxa,

14 “N bata yi dɛ xuiin tongo

n xa bɔɲɛ xunbeli saraxan ba Ala xa.

To n bata a ba, na suben sa banxini.

15 Nanara, n bata mini i ralandeni.

N yi i tan nan fenma,

anu n bata i to!

16 N bata n ma sadeni tɔn bitingan faɲine ra,

Misiran yamanan taa dugine.

17 N bata mirihi latikɔnɔnna sa a ma,

e nun wudi ige xiri ɲaxumɛn

nun sinamon wudi ige xiri ɲaxumɛna.

18 Fa be, en fa kafu han xətənni,
en lu marafanna ɲaxunni!

19 N ma xεmεn mi banxini,
a bata siga yire makuyeni sigatini.

20 A bata a gbeti saseen xali,
a rafexi,
a mi fama fə kiken na kəxə.”

21 A to fatan falan tiyε,
a yi a mabandun,
a yi a rakunfa

a fala ɲaxumene xən.

22 Saɲɲa ma kedenni,

a yi bira a fəxə ra

alo ɲingen naxan sigama a kəε raxabadeni,

alo daxun naxan xidima

alogo a xa xuru,

23 han xalimakunla yi a bəɲen səxən,

alo xəliin naxan so luti ratixin na,

a mi a kolon a niin nan bama.

24 Nanara, n ma diine,

ε tuli mati,

ε n ma fala xuine fe liga ε yeren ma.

25 Ε bəɲen nama mayenden

ε bira na ɲaxalan sifan fəxə ra,

ε lə ayi a kirane xən.

26 A bata muxu wuyaxi rabira.

A bata xεmεn yatεn naxanye faxa,

ne nun gali sεnbεmaan xasabin lan.

27 A banxin findixi gaburun kira yisoxin nan na
siga laxira yi.

8

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

1 Fe kolonna* luxi nεn
alo muxun naxan xinla tima,
fe famunna xa mi a xuini tema iki ba?
Ε mi a mεεn ba?

2 Fekolonna tixi yire matexine
nun kira xunne nan na alo muxuna.

3 A sənχəma taan kirane
nun a so dεεne ra, a naxa,

4 “N na ε tan yamaan nan xilima.

N falan tima adamadiine birin nan xa.

5 Ε tan fe kolontarene, ε ɲəxə lu.

Ε tan xaxilitarene, ε findi xaxilimane ra.

6 Ε tuli mati bayo n ma falan kendε.

N fala faɲine nan tima ε xa.

* 8:1: fe kolonna: Sandane yireni ito kui, a luxi nεn alo fe kolonna yetεen bata findi muxun na alogo a xa yamaan kawandi.

7 N dεεn jɔndin nan falama,
bayo wule falane rajaxu n ma.

8 N dε falane birin tinxin,
e sese mi findixi wulen na hanma yanfana.

9 E birin fixa xaxilimaan yeε ra yi.
Naxanye bata kolonna sɔtɔ,
ne e yatεxi jɔndin nan na.

10 E n ma xaranna fen dangu gbetin na,
e nun kolonna dangu xe ma kεndεn na.

11 Amasɔtɔ fe kolonna fisa bɔxɔ bun nafunla xa.
A dangu muxun waxɔn seene birin na.”

12 “N tan, fe kolonna, n feene famuma.
N muxun malima a xa kolonna sɔtɔ
a yi feene ye fen.

13 Alatala yeεragaxun kui,
fɔ i fe jaxin rajaxu.

N tan, n wason nun yeε yigboon nun
kεwali jaxine nun wule falane rajaxuxi.

14 N gbeen nan maxadin nun miriya kεndεn na.
N tan nan xaxilimaya yeεεn na.
N tan nan gbee sɛnβen na.

15 Mangane mangayaan ligama n tan nan baraka yi,
kuntigine yi tɔnne dɔxɔ tinxinni.

16 Yamana kanne nun muxu gbeene
kiti tinxinxin sama n tan nan xɔn.

17 N nafan naxanye ma,
n fan ne rafanma nεn.
Naxanye n fenma,
ne n toma nεn.

18 N nafunla nun binyen fima e ma nεn,
e nun hεrisigεn naxanye buma e nun tinxinyana.

19 N ma finma seene dangu xe ma kεndεn na,
N tɔnɔn naxan fima,
na dangu gbeti kεndεn na.

20 N kira tinxinxin nan xɔn,
kiti kεndεn sama naxan xɔn.

21 N nafan naxanye ma
n kεεn soma nεn ne yii,
n yi e banxine rafe nafunla ra.

22 Alatala n tan nan da a wali fɔlɔn na,
benun a wali singe bodene, to mi na ra.

23 N nafala nεn xabu waxati fɔlɔne,
benun dunujɔ yeεεn xa da.

24 N barε, fɔxɔ ige yo mi yi na,
tigi mi yi na igene yi mine dεnaxan yi.

25 Benun geyane xa dɔxɔ,
benun geyadine xa malan, n yi da.

26 Ala munma yi bɔxɔn nun burunne da,
hanma a gbangbanna xɔri singena.

27 A to yi kuyen dama, n yi na,

a to yi koren danna keɛndenma tilinna ma,

²⁸ a to kundane sa kore,
a yi senben fi tilin igene xunne ma,

²⁹ a yi danna sa fɔxɔ igen ma
alogo igene nama dangu na ra
a yi bɔxɔn beten sa.

³⁰ Na waxatini n yi walima a deɛɔn
alo a yii rafala kuntigin na.

N yi sewaxi bɔxɔ yo bɔxɔ a yetagi,
n naxan a fe ra

³¹ n naxan a dunuja dakin na,
a bɔxɔna.

N yi sewa adamadiine fe yi.”

³² “Iki, n ma diine, ε tuli mati n na.

Sewan na kanna xa,
naxan na bira n ma kiraan fɔxɔ ra.

³³ N nema ε xuru falane tiye,
ε tuli mati,

ε yi fe kolonna sɔɔ,
ε nama ε me a ra.

³⁴ Sewan na kanna xa
naxan na n xuiin name,
naxan na lu n konna de ra bɔxɔn birin
a n ma banxin deen kantan.

³⁵ Amasɔɔ naxan na n sɔɔ,
na bata siimayaan sɔɔ,
a mɔn yi Alatala kenɛn.

³⁶ Koni naxan munma n to,
na a yete nan tɔɔma.

Naxan na n naxaxu,
sayaan nan nafa na ma.”

9

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

¹ Fe kolonna* bata senbeten solofere masoli,
a banxin ti alo muxuna.

² A bata suben jin,
a minseen nafala,
a donseene dɔxɔ tabanla ra.

³ A bata a walike naxanle rasiga
e xa sa a xili xuini ito rawanga taan yire matexini, e naxa,

⁴ “E tan fe kolontarene,
ε fa dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,
a falani ito ti ne ma, a naxa,

⁵ “E fa n ma donseene don,
ε n ma minseen min n naxan nafalaxi.

⁶ E xete ε fe kolontareyaan fɔxɔ ra,
ε kisima nen,

* **9:1**: fe kolonna: Falani ito kui, fe kolonna bata findi muxun na a yamaan kawandi.

nayi ε ti xaxilimayaan kiraan xɔn.”

Xaxilimaan nun wasodena

⁷ Naxan na magele tiin maxadi,
na konbin nan sɔtɔma.
Naxan na muxu ɲaxin sɔnna fala a xa,
na tɔrɔma nɛn.

⁸ I nama magele tiin sɔnna fala
alogo a nama i ɲaxu,
koni i na fe kolonna sɔnna fala a xa,
a i xanuma nɛn.

⁹ I na fe kolonna maxadi,
na nde sama nɛn a fe kolonna fari.
I na tinxin muxun xaran,
na a fekolonna nan xun masama.

¹⁰ Fe kolonna fɔlɔma Alatala yεεragaxun nan ma.
Muxu sariɲanxine fe kolonna findixi xaxilimayaan nan na.

¹¹ N tan fe kolonna,
n na i siin sogene rawuyama ayi nɛn,
n yi ɲεεna ndee sa i ya siimayaan fari.

¹² Xa i findi fe kolonna ra,
i tan nan a saranna sɔtɔma.
Xa i findi magele tiin na,
i tan nan tɔrɔ sɔtɔma.

¹³ Xaxilitareyaan luxi nɛn
alo ɲaxanla naxan sɔnxɔma.
Xurutaren na a ra
naxan mi sese kolon.

¹⁴ A dɔxi a banxin dɛ ra,
taan yire matexini.

¹⁵ A lu dangu muxune xile mɛnni
naxanye sigama e yεε ra tinxinni.

¹⁶ A naxa, “ε tan fe kolontarene,
ε dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,
a ne nan xilima.

¹⁷ A naxa, “Minseen naxan muɲaxi
na nan ɲaxun,
donseen naxan donxi luxunni
na nan ɲaxun.”

¹⁸ E mi a kolon a faxa muxune nan mɛnni,
a na ɲaxanla a muxu xilixine sigan laxirani.

10

Muluku Sulemani a sandane

¹ Sulemani a sandane ni itoe ra:
Dii fe kolonna a fafe rasewama nɛn,
koni dii xaxilitarena a nga tɔrɔma nɛn.

² Nafunla sɔtɔxina a ɲaxin na,
na tɔnɔ mi na,

koni tinxinyaan muxun xunbama sayaan nin.

³ Alatala mi tinxin muxune luyε kamεn na,
koni a muxu ɲaxine fe nataxine kalama.

⁴ Muxun naxanye mi walima,
ne yiigelitɔyaan nan xilima,
koni muxun naxanye tan walima,
ne nafunla nan sɔtɔma.

⁵ Muxun naxan se xabaxine malanma a waxatini,
xaxilimaan nan na kanna ra,
koni naxan xima se xaba waxatini,
yagin nan na kanna xa.

⁶ Tinxin muxune barakan nan xilima e yeεε ma.
Koni muxu ɲaxine fala xuine gbalo feene nan luxunma.

⁷ Tinxin muxune fe na rabira muxune ma,
e dubama nεn e xa,
koni muxu ɲaxine xili kalama nεn
alo se kunxina.

⁸ Fe kolonna muxun naxan bɔɲeni,
na tinma nεn yamarine ma.
Koni xaxilitare falane muxun naxan dε,
bɔnɔn na kanna xa.

⁹ Fε mi muxun naxan sigati kii ra,
na kanna ratangaxi.
Koni naxan sigan tima tinxintareyaan kiraan xɔn,
na fe makeεεnma nεn.

¹⁰ Muxun naxan a yeεεn magirama bodene yanfadeni,
na yamaan nan tɔrɔma.
Koni xaxilitare falane muxun naxan dε,
bɔnɔn na kanna xa.

¹¹ Tinxin muxuna falane fama nii rakisın nan na.
Koni muxu ɲaxine fala xuine gbalo feene nan luxunma.

¹² Xɔnnantenyaa yεngεne nan nakelima,
koni xanuntenyaa hakεne birin nan ɲanma.

¹³ Fe kolonna famuma xaxilimana falane nin,
koni xaxili mi muxun naxan ma,
bosaan nan na kanna xa.

¹⁴ Fekolonne kolonna nan namarama,
koni xaxilitarene falan kalan nan tima xulen.

¹⁵ Nafulu kanna sɔtɔ seene nan a ratangama
alo taa makantanxina.
Koni yiigelitɔyaan nan senβetarene kalama.

16 Tinxin muxune saranna nan nii rakisin na.
Koni muxu jaxina a sətə seene nan tongoma,
a yulubin liga.

17 Muxun naxan a xuru falane ramema,
na sigan nii rakisin kiraan nan xən.
Koni, muxun naxan sən falama a xa,
a mi a suxu, na loma ayi nən.

18 Nafigin nan xənnantenyaa luxunma.
Koni xaxilitaren nan xili kala falane raxuyama ayi.

19 Falan na wuya ayi,
hakeɛn fan mi janma.
Nayi, xaxilimaan nan a deɛn suxuma.

20 Tinxin muxuna falane dangu gbeti gbeen na.
Koni muxu jaxin bəje yi feen tənən mi na.

21 Tinxin muxuna falan tənən muxu gbegbe ma,
anu, xaxilitarene faxama
bayo e mi e mirima.

22 Nafunla sətəma Alatala barakan nin.
A mi tərəya yo sama a fari.

23 Fe jaxi ligan findixi sabaan nan na xaxilitaren yii.
Koni xaxilimayaan findixi sɛwan nan na xaxilimaan yii.

24 Muxu jaxin gaxuma naxan yeɛ ra,
na a sətəma nən.
Koni tinxin muxun tan a waxən feene nan sətəma.

25 Foye gbeen neɛn fa dangu,
muxu jaxine bata raxəri,
koni tinxin muxun luma nən habadan.

26 Muluxunna jinne ramuluxunma,
tutin fan yeɛne tərəma,
muxu narixin fan na kii nin a xe muxun xa.

27 Alatala yeɛragaxun muxune siimayaan xənkuyama ayi,
koni muxu jaxine siin janma nən sinma.

28 Tinxin muxune xaxili tixi sɛwan nan na,
koni muxu jaxine yigin kalama nən.

29 Alatalaa kiraan findixi yigiyaden nan na tinxin muxune xa,
koni a fe jaxi rabane kalama nən.

30 Sese mi tinxin muxun nabire,
koni muxu jaxine mi nəɛ luyɛ yamanani.

31 Xaxilima falane minima tinxin muxun nan de.
Koni wule falane lenne xabama a ra nen.

32 Xa tinxin muxun falan ti,
fanna na a ra,
koni muxu jaxine deen fe jaxin nan falama.

11

1 Sikeela naxan muxun mayendenma
na findixi fe jaxin nan na Alatala yee ra yi.
Koni ligase senseenne a keenxi.

2 Wason fama marajaxun nan na.
Koni yete magodon fama fe kolonna nan na.

3 Muxu fajine fetareya wanle nan e tima kira fajin xon.
Koni yanfantenne tinxintareyaan nan e halagima.

4 Sese mi nafunla ra Ala kiti sa laxoni.
Koni tinxinna nan muxune xunbama sayaan ma.

5 Santarene tinxinyaan nan e kiraan fixama.
Koni fe jaxin nan muxu jaxin nabirama.

6 Muxu fajine tinxinyaan nan e xunbama,
koni kunfa jaxine findima luti ratixin nan na yanfantenne yee ra.

7 Muxu jaxin na faxa,
a yigin birin bata kala,
a xaxili tixi senben naxan na,
na bata lo ayi.

8 Muxu tinxinxin xunbama nen a toroyani,
na torooyaan yi sa muxu jaxin sot a funfuni.

9 Ala kolontarena a adamadi bodene halagima a fala xuiin nan na.
Koni tinxin muxune xunbama e fe kolonna nan xon.

10 Xa tinxin muxune sewa,
taan birin nan jaxanma.
Koni muxu jaxine na faxa,
jaxajaxan nan na ra.

11 Taan sabatima muxu fajine duban nan xon.
Koni a kalama nen muxu jaxine de xuiin ma.

12 Naxan na a adamadi boden najaxu,
na xaxili mi na.
Koni xaxilimana a dunduma nen.

13 Mafala tiin wundo feene nan naminima keenni.
Koni lannaya muxuna e ramarama nen.

14 Xa maxadin mi na,
yamaan birama nɛn.
Koni kisin na a ra
xa kawandi muxune wuya ayi.

15 Naxan na a bodena donla goronna tongo,
na tɔrɔma nɛn yati.
Koni naxan na tondi na dɛ xui sifane ma,
na kanna luma makantanna nin.

16 Naxalan fajin binyen nan sɔtɔma.
Koni xajɛden tan nafunla nan sɔtɔma.

17 Lannaya muxuna a yɛtɛ nan malima.
Koni kininkinintarena a yɛtɛ nan tɔrɔma.

18 Muxu jaxine walima nɛn fuu!
Koni naxan na tinxinyaan liga,
na saran kɛndɛn nan sɔtɔma.

19 Tinxinyaan fama nii rakisin nan na.
Koni naxan na lu fe jaxin fɔxɔ ra,
na faxama nɛn.

20 Muxu bɔɲɛ jaxine mi rafan Alatala ma.
Koni fɛ mi naxanye sigati ki ra,
ne nan a kɛnɛnxi.

21 Muxu jaxine saranma nɛn e kɛwanle ra.
Koni tinxin muxune xunbama nɛn.

22 Naxalan tofajin na findi xaxilitaren na,
na luxi nɛn alo xɛma wuredin xɔsɛn jɔɛɛn na.

23 Tinxin muxun waxɔn feen nan fe fajin na,
koni muxu jaxine natan nan xɔlɔn na.

24 Muxuna ndee kiin tima
e findi nafulu kanne ra,
gbetɛye yi kuma ayi,
e findi yiigelitɔne ra.

25 Muxun naxan luma dubɛ bonne xa,
na bannama nɛn.
Naxan bonne nii yifanma e ma,
na fan nii yifanma a ma nɛn.

26 Naxan na maala malan,
a tondi a matiye,
yamaan na dangama nɛn.
Koni naxan na a mati,
yamaan dubama nɛn na fan xa.

27 Naxan na fe fajin fen
na rafaɗ muxune ma.
Koni naxan na fe ɗaxin fen,
na yati a sɔtɔma nɛn.

28 Naxan na la a nafunle ra,
na birama nɛn.
Koni tinxin muxune sabatima nɛn
alo ɗaxɔɗdena.

29 Naxan na a denbayaan tɔrɔ
na mi keɛ sɔtɔma fɔ foyena.
Xaxilitarene luma nɛn fe kolonne konyiyani.

30 Tinxin muxune keɓwanle luxi nɛn
alo siimaya wudina.
Fe kolonna naxan yi,
na muxune niin nan nakisima.

31 Tinxin muxuna a saranna sɔtɔma dunuɗa yi,
e faxi fa muxu ɗaxine nun yulubi kanne.

12

1 Xurun nafaɗ naxan ma,
fe kolonna faɗ nafaɗ na kanna ma.
Naxan mi tinɗe bonne xa a sɔnna fala a xa,
xaxilitaren nan na kanna ra.

2 Muxu fajin Alatala keɓɓɓma.
Koni Alatala kotade ɗaxin yalagima nɛn.

3 Muxun mi sabatima fe ɗaxin xɔn.
Koni tinxin muxune salenne bitinma nɛn ken.

4 ɗaxalan keɗɗen nan a xeɓɓena xunna kenla ra.
Koni ɗaxalan yagitaren luxi nɛn a xeɓɓen xa
alo xɔri xɔle furena.

5 Tinxin muxune miriyane findixi kiti keɗɗen nan na.
Koni muxu ɗaxine fe yitɔnxine yanfan nan tima.

6 Muxu ɗaxine falane findixi faxa ti woson nan na.
Koni muxu fajine de xuina e xunbama nɛn.

7 Muxu ɗaxine na bira,
e raxɔrima nɛn.
Koni tinxin muxune denbayaan sabatima nɛn.

8 Muxun matɔxɔma a xaxilimayaan nan ma fe ra.
Koni naxan bɔɗe ɗaxu,
na rapaxuma nɛn.

9 A fisa walikε keden yi lu i yii,
i lu muxudiyani,
benun i xa i yetε findi muxu gbeen na,
donseen yi dasa i ma.

10 Tinxin muxuna a yengi dɔxɔma a xuruseene xɔn nɛn.
Koni kininkinin mi muxu ɲaxine yi mumε!

11 Naxan na a bɔxɔn nawali,
na lugoma nɛn.
Koni naxan na bira fe fuune fɔxɔ ra,
na xaxili mi na.

12 Muxu ɲaxine kunfama se muɲaxine nan xɔn.
Koni tinxin muxune salenne sabatin nɛn.

13 Muxu ɲaxina hake falane a suxuma nɛn
alo luti ratixina.
Koni tinxin muxun futuxuluma nɛn tɔɔyaan yii.

14 Muxun fala xuiin nan a ralugoma se fajine ra,
a wali xɔnna yi findi a saranna ra.

15 Xaxilitarena a yetε sigati kiin nan yatexi kira kɛnden na.
Koni fe kolonna nan a tuli matima maxadi xuine ra.

16 Xaxilitarena a xɔlɔn mayitama nɛn mafuren.
Koni xaxilimaan yagi feen suturama nɛn.

17 Naxan na sereyaan ba ɲɔndini,
na tinxinna nan fenma.
Koni wule seren yanfan nan tima.

18 Naxan na falan ti a xunna yi,
na muxune bɔɲɛn nan kalama
alo degeɛmaan nan segeɛn tima.
Koni fe kolonne falane dandanna nan tima.

19 ɲɔndin luma nɛn habadan.
Koni wulen sii mi na.

20 Naxanye fe ɲaxine yitɔnma,
yanfan nan ne bɔɲɛni.
Koni sewan na kanna xa
naxan bɔɲɛ xunbenla rasoma.

21 Fe ɲaxi yo mi tinxin muxune liye.
Koni fe ɲaxin nan muxu ɲaxin sɔtɔma han a wasa.

22 Wule falane mi rafan Alatala ma.
Koni ɲɔndi falane rafan a ma.

23 Xaxilimana a kolonna luxunma nɛn.

Koni xaxilitarene e daxuyaan nawangama nɛn.

²⁴ Naxanye walima a xɔdɛxɛn na,
ne mangayaan sɔtɔma nɛn.
Koni salantenna rajanma konyiyaan nin.

²⁵ Kɔntɔfinla muxun bɔɓɛn tɔrɔma nɛn.
Koni fala fajina a rasewama nɛn.

²⁶ Tinxin muxun findixi yɛɛratiin nan na a xɔyin xa.
Koni muxu ɓaxine kirana e ralɔma ayi nɛn.

²⁷ Salantenna na mini donsoyani,
a mi sube gan daxin sɔtɛ.
Koni naxan walima a xɔdɛxɛn na,
na se kɛndɛn nan sɔtɔma.

²⁸ Siimayaan sɔtɔma tinxinna kiraan nan xɔn.
Na kiraan mi tinxinxi sayaan na.

13

¹ Diine fafe nɛma e xuru falane tiye
xaxilimane e tuli matima a ra nɛn.
Koni magele tiin na maxadi,
a mi na ramɛma.

² Muxun balo fajin sɔtɔma a fala xuine nan xɔn.
Koni tinxintarene kunfaxi gbalon nan xɔn.

³ Naxan na a dɛɛn suxu,
na a niin natangama nɛn.
Naxan falan tima ɓaxi ra,
na bɔnɔn nan fenma a yetɛ xa.

⁴ Muxu narixin kunfama seene xɔn
anu sese mi a yii.
Koni naxanye walima,
ne wasama nɛn feu.

⁵ Wulen naraxu tinxin muxun ma.
Koni muxu ɓaxin xunna godon nun yagin nan xilima a yetɛ ma.

⁶ Fɛ mi naxan sigati ki ra,
tinxinyaan na rakantanma nɛn.
Koni fe ɓaxin nan yulubitɔɔn nabirama.

⁷ Muxuna nde a yetɛ findima se kanna ra,
anu sese mi a yii.
Muxu gbɛtɛ a yetɛ findima setaren na,
anu nafulu gbeena a yii.

⁸ Muxuna nafunla nɔɛ a xunbɛ nɛn.

Anu, muxune mi e kɔnkɔma yiigelitɔɔn tan ma.

⁹ Tinxin muxune luma sɛwan nin kɛnɛnyani.
Koni muxu ɲaxine luxi nɛn alo lɛnpun na tu.

¹⁰ Wason yɛngɛne nan nakelima.
Koni naxanye e tuli matima maxadi xuine ra,
fe kolonyaana ne nin.

¹¹ Seen naxanye sɔtɔxi a ɲaxin na mafuren,
ne sigan ɲaɲɲe nɛn.
Koni naxanye sɔtɔxi a faɲin na ndedi ndedi,
ne xun masama nɛn.

¹² Yigi makuyen muxun tunnaɔlɔma a ma nɛn.
Koni muxun waxɔn feen na liga a xa,
na a nii yifanma a ma nɛn
alo siimaya wudin yɛtɛna.

¹³ Naxan na a mɛ maxadi xuiin na,
na kanna a saranna sɔtɔma nɛn.
Naxan fan na yamarin suxu,
na fan a saranna sɔtɔma nɛn.

¹⁴ Fe kolonne xaranna fama nii rakisin nan na,
a muxun ba sayaan lutin na.

¹⁵ Xaxilimaan muxune kɛnɛn.
Koni yanfantenna kiraan mi raɲanma a ma.

¹⁶ Xaxilimaan feen ligama a kolonna nan xɔn.
Koni xaxilitarena a daxuyaana nan nawangama.

¹⁷ Xɛra ɲaxin birama kɔntɔfinla nin.
Koni xɛra tinxin dandanna nan tima.

¹⁸ Naxan mi a tuli matiyɛ a xuru falane ra,
na yiigelitɔyaana nun yagin sɔtɔma nɛn.
Koni naxan na a tuli mati a sɔnna fala muxune ra,
na binyama nɛn.

¹⁹ Muxun waxɔn feen na liga,
na a nii yifanma a ma nɛn.
Koni a mi rafan xaxilitarene ma,
e xɛtɛ fe ɲaxin fɔxɔ ra.

²⁰ Naxan nun fekolonne sigan tima,
na fe kolonna tima nɛn.
Koni xaxilitarene xɔyine tɔrɔma nɛn.

²¹ Tɔrɔyaana yulubitɔɔn nan fɔxɔ ra.
Koni hɛrin nan tinxin muxun saranna ra.

22 Muxu fajin keɛn luma a mamandenne yɛɛ ra nɛn.
Koni yulubitɔna nafunle sa findima tinxin muxune nan gbee ra.

23 Yiigelitɔne xɛɛn naxan bima na donse gbeen nan fima.
Koni kiti sa kobina a birin naminima nɛn.

24 Naxan mi a diin bulanma a sɔnne ma,
na kanna diin mi rafan a ma.
Koni naxan a diin xanuxi,
na kanna a xuruma nɛn.

25 Tinxin muxuna a deɣema nɛn han a lugo.
Koni muxu ɲaxin luma nɛn kamɛn na tun.

14

1 ɲaxalan xaxilimana a denbayani tɔnma nɛn,
koni xaxilitarena a gbeen kalama nɛn a yeɛ ra.

2 Naxan sigati kiin fan,
na gaxuma Alatala nan yɛɛ ra.
Koni naxan sigan tima tinxintareyani,
na Ala ɲaxuma nɛn.

3 Wason nan sabatixi xaxilitaren de,
koni fekolonne falane e rakantanma nɛn.

4 Xa tura mi na, sagani gelima nɛn,
bayo ɲingen fangan nan xɛɛ biin tɔnɔn gboma ayi.

5 Sere tinxinxin mi wulen falama,
koni wule seren wulen nan falama.

6 Magele tiin fe kolonna fenma nɛn,
a mi a toma.
Koni fe kolonna sɔtɔn mi raxɔɔ xaxilimaan xɔn.

7 I makuya xaxilitaren na,
amasɔtɔ fe kolonna falan mi a de.

8 Xaxilimana a mirima a sigati kiin nan ma,
na nan a fe kolonna ra.
Koni xaxilitaren yanfan naxanye soma,
ne nan a daxuyaana na.

9 Tagi yitɔnna bɔte mi xaxilitarene xa,
koni ɲɛnige fajiyaana toma muxu fajine nan tagi.

10 Muxun nan a bɔɲɛn xɔɔ feen kolon,
muxu gbete mi nɔɛ a sewan fan kolonɲɛ.

11 Muxu ɲaxine banxin kalama nɛn.
Koni muxu fajine bubun sabatima nɛn.

12 Kirana nde tinxin adamadiin yεε ra yi,
koni a raŋanma sayaan nan ma.

13 Muxun gele nen, a bɔɔɛn tɔɔxi,
dɔnɔɛn na sɛwan yi findi sunun na.

14 Denkɛɛyataren wasama nen a kɛwanle tɔnɔn na,
koni muxu faɔin fisa a xa.

15 Fe kolontaren la fena ngaan na,
koni xaxilimana a mirima nen a sigati kiin ma.

16 Fekolonna gaxun fe ɔaxin na nen,
a masiga a ra,
koni xaxilitaren susuma a ra nen,
a so a yi.

17 Naxan xɔlɔn mafuren,
na xaxilitareyaan nan ligama,
kɔtade ɔaxin naɔaxu muxune ma.

18 Kɔmɔyaan nan fe kolontarene yii e kɛɛn na,
koni kolonna luxi
alo xaxilimane mangaya taxamaseri kɔmɔtina.

19 Muxu ɔaxine e mafelenma muxu faɔine nan bun ma,
fe ɔaxi rabane yi lu tinxin muxune dɛɛn na.

20 Yiigelitɔɔn naɔaxu hali a lanfane ma,
koni nafulu kannna xɔyine wuya.

21 Naxan a adamadi boden naɔaxuma,
hake kannna nan na ra.
Koni sɛwan na kannna xa
naxan kininkininma yiigelitɔne ma.

22 Naxanye fe ɔaxini tɔnma,
ne mi lɔma ayi ba?
Koni naxanye fe faɔin mirima,
hinanna nun lannayaan ne nan xa.

23 Tɔnɔn wali xɔdɛɛ birin yi
koni falan gbansanna fama yiigelitɔyaan nan na.

24 Nafunla luxi nen
alo fekolonne mangaya taxamaseri kɔmɔtina,
koni xaxilitarene daxuyaan naɔanma daxuyaan nan ma.

25 Sere ɔɔndi falan muxune niine rakisima,
koni wule seren yanfan nan soma.

26 Naxan gaxuxi Alatala yεε ra,
na ratangaxi,

yigiyadena a diine xa.

27 Siimayaan binla nan Alatala yεεragaxun na,
a muxun bama nεn sayaan lutin na.

28 Yamaan na gbo ayi,
mangana binyen nan na ra,
yamaan na xuruηε ayi,
kalan nan na ra mangan ma.

29 Naxan diηa, na famunna gbo.
Koni naxan xəlɔn xulεn,
na a xaxilitareyaan nan mayitama.

30 Bɔηε xunbenla nan kεndεyaan na fatin xa.
Koni xɔxəlɔnna findixi furen nan na fatini.

31 Naxan na sεnbεtarene ηaxankata,
na e da mangan nan naηaxuxi.
Koni naxan na hinan tɔrɔ muxune ra,
na bata Ala binya.

32 Muxu ηaxina wali ηaxin nan a rabirama,
koni hali sayaan tinxin muxun li,
a yigiyaden sɔtɔma nεn.

33 Fe kolonna xaxilimaan nan bɔηε yi,
koni hali xaxilitarene ye, a makεnεnxi.

34 Tinxinyaan nan yamanan nasabatima,
koni yulubin findixi yagin nan na siyane ma.

35 Walikε xaxilimaan nafan mangan ma,
koni naxan marayagin tima,
a xəlɔma nεn na ma.

15

1 Yabi fajin xəlɔn ηanma nεn,
koni fala xəlεn xəlɔn fari saan nεn.

2 Fe kolonne falane kolonna nan sεnbε soma,
koni daxuya falan nan minima xaxilitaren dε han!

3 Alatala yeεn yiren birin na,
a muxu ηaxine nun muxu fajine rakɔrɔsima.

4 Fala fajin luxi nεn alo siimaya wudina,
koni yanfantanya falan muxun niin nan tɔrɔma.

5 Xaxilitaren fafe a kawandi xuiin mi rafan a ma,
koni naxan a tuli matima a sɔnna fala muxun na,
xaxilimaan nan na ra.

6 Nafulu gbeen luma nen tinxin muxuna banxini,
koni muxu jaxine soto seen fama kontofinla nan na.

7 Fe kolonne falane kolonna nan naxuyama ayi,
koni xaxilitarene bojen mi na kiini.

8 Muxu jaxine saraxan findixi haramun nan na Alatala xa,
koni muxu fajine maxandin nafan Alatala ma.

9 Muxu jaxine kiraan najaxu Alatala ma.
Koni naxan tinxinna fenma na rafan a ma.

10 Naxan na kiraan bejin,
na kanna xuruma nen ki xodexeni.
A mi rafan naxan ma a sonna xa fala,
na kanna faxama nen.

11 Alatala laxira nun yahannama yiren birin toma,
e faxi fa naxan muxun bojeni!

12 Maxadin mi rafan magele tiin ma,
a mi sigama fekolonne fema.

13 Sewan yetagini yalanma nen,
koni nii yiforen fama boje kalan nan xon.

14 Xaxilimaan kolonna nan fenma a bojeni.
Koni daxuya falan nan tun xaxilitaren de.

15 Yigelitone siimayaan findixi toron nan na,
koni naxan boje sewaxi,
na luma jaxanxi nen waxatin birin.

16 A fisa i ndedi soto i lu Alatala yeragaxuni,
benun i xa nafulu gbeen soto kontofinli.

17 Bogi seene gbansanna donna fisa xanuntenmane tagi,
dangu jinge raturaxin suben donna ra xonnantenyani.

18 Muxu boje gbeen yengen nan nakelima.
Koni muxu djaxin tan yengen naxunbelima nen.

19 Muxu narixina kiraan nafexi janle nan na,
koni muxu fajina kiraan malaxun nen.

20 Dii xaxilimana a baba rasewama nen,
koni xaxilitarena a nga xurunma nen.

21 Xaxilitareyaan findixi sewan nan na xaxilitaren xa,
koni xaxilimana kiraan tinxin nen.

22 Maxaditareyaan nan fe yitonxine kalama,
koni e sonoyama nen xa maxadi tiine wuya.

23 Sɛwan na ra muxun xa,
a na yabi faɲin ti.
Falan naxan tima a waxatini,
na tɔnɔn gbo han!

24 Xaxilimana dunuɲa yi gidin kiraan tema nɛn
han kore xɔnna,
a yi a tanga laxira ma.

25 Alatala wasodene banxine rabirama nɛn,
koni a kaɲa gilɛna bɔxɔn danne luma nɛn e kiini.

26 Miriya ɲaxine mi rafan Alatala ma,
koni fala faɲine sariɲan.

27 Tɔnɔ sɔtɔ ki ɲaxin nafan naxan ma,
na kanna gbalon nan nasoma a denbayani,
koni naxan mi dimi yi seene rasuxuma mayifuni,
na siimayaan sɔtɔma nɛn.

28 Tinxin muxuna a mirima nɛn,
benun a xa yabin ti,
koni muxu ɲaxin fala ɲaxin nan tima han!

29 Alatala makuya muxu ɲaxine ra,
koni a tinxin muxune maxandi xuine ramɛma nɛn.

30 Yɛɛ yiyalanna muxune bɔɲɛn nan nasɛwama,
xɛrayaan fala faɲin muxun sɛnbɛ soma nɛn.

31 Naxan na a tuli mati maxadi xuine ra
naxanye muxun nakisima,
na kanna luma nɛn fe kolonne yɛ.

32 Naxan na tondi xurɛ,
na mi rafan a yɛtɛn ma,
koni naxan na a tuli mati a sɔnna fala muxune ra,
na xaxinla nan sɔtɔma.

33 Fe kolonna sɔtɔma Alatala yɛɛragaxun nin,
yɛtɛ magodon nan fama binyen na.

16

1 Adamadiin feene natama a bɔɲɛni nɛn,
koni Alatala nan feene ragidima.

2 Muxuna kirane birin sariɲan a yɛtɛ yɛɛ ra yi,
koni Alatala nan muxun kui feene fɛsɛfɛsɛma.

3 I ya wanle taxu Alatala ra,
alogo e xa sɔnɔya.

4 Bunna Alatala kewanle birin na,
hali muxu jaxina,
a daxi gbalo loxon nan yee ra.

5 Muxu wasoxine rapaxu Alatala ma,
a e fe jaxin saranma e ra nen yati.

6 Muxun haken mafeluma hinanna nun lannayaan nan xon.
Muxuna a masigama fe jaxin na Alatala yee ragaxun nin.

7 Xa muxun sigati kiin nafan Alatala ma,
a lanna rasoe hali e nun a yaxune tagi.

8 A lan ndedi yi lu i yii tinxinni,
benun ton gbeena tinxintareyani.

9 Muxuna a siga kiraan natama a baje ni nen,
koni Alatala nan a sanna tidene ragidima.

10 Mangana Alaa falane nan tima,
a mi kitin se tinxintareyani.

11 Sikeli tinxinxine birin fataxi Alatala nan na.
A tan nan wali xori ligaseene birin na.

12 Kewali jaxine mi rafan mangane ma,
bayo tinxinna nan e mangayaan senbe soma.

13 Tinxin muxuna falan nafan mangane ma,
jondi falan nafan e ma.

14 Mangana xolon faxan nan tima,
koni xaxilimaan fatan a raxunbele.

15 Mangan na sewa,
siimayaan na a ra,
a fanna luxi nen
alo kundaan naxan fama tulen na.

16 Fe kolonna soton tonon gbo
dangu xemaan na pon!
Xaxilimayaan soton fisa gbetin xa ki faji!

17 Muxu fajine kiraan mi sigama fe jaxin mabinni.
Naxan na a yengi daxo a sigati kiin xon,
na a niin nakantanma nen.

18 Kalan fama wason nan xon.
Naxan na a yete yite,
na fe godomatson nan na ra.

19 A fisa i lu magodoni yiigelitone ye,
benun e nun wasodene xa se mujaxine yitaxun.

20 Naxan na a miri ki fajɪ,
na herin sɔtɔma nɛn.
Sɛwan na kanna xa
naxan na a yigi sa Alatala yi.

21 Fekolonna naxanye bɔɓɛ yi
a falama nɛn ne ma a xaxilimane,
fala fajɪn xaxinla nan xun masama.

22 Siimayaan binla nan xaxilimayaan na xaxilimane xa.
Xaxilitareyaan nan xaxilitarene jaxankatan na.

23 Fe kolonne bɔɓɛn nan fala fajɪn naminima e dɛ,
xaxilimaya falane nan e dɛ.

24 Fala fajɪne findixi kumin nan na,
e jaxun muxun niini
e soma han muxun xɔnne alo senna.

25 Kirana nde tinxin adamadiin yɛɛ ra yi,
koni a rajanma sayaan nan ma.

26 Walikɛɛn kuiin nan a rawɛkilɛma wanla ma,
kamɛn yi a karahan a xa lu walɛ.

27 Fuyantenna fe jaxini tɔnma,
a dɛɛn muxune ganma alo halagi ti tɛɛna.

28 Muxu jaxin matandi feene nan nakelima,
nafigin fan xɔyimane yitaxunma nɛn.

29 Gbalotɔna a adamadi boden nakunfama nɛn,
a yi a ti kira jaxin xɔn.

30 Naxan a yɛɛn magirama,
na fe jaxini tɔnma.
Naxan a dɛ kidin xinma,
na bata yelin fe jaxin ligɛ.

31 Xunsexe fixɛne luxi nɛn
alo mangaya kɔmɔti binyena,
naxan sɔtɔma tinxinyaan kiraan xɔn.

32 Muxu dijaxin fisa yɛnge so sɛnbemaan xa.
A fisa muxun xa a yɛte suxu,
benun a xa taana nde suxu.

33 Masɛnsɛn ti seene bama adamadina yiibaan nin,
koni Alatala nan a feene birin nagidima.

17

¹ A fisa buru dungin xaren yi lu i yii xaxili sani

benun banxin xa rafe suben na lantareyani.

² Walikε xaxilimaan fisa wali kanna diin xa,
naxan yagi feen nabama.
Na walikε sifan keεn sotoma neN na denbayani.

³ Gbetin nun xemaan nasensεnma sulun teεn nan na,*
koni Alatala nan adamadiine bojεn feεfeεema.

⁴ Fe jaxi rabaan fala jaxin nan namεma.
Wule falana a tuli matima fala xoleN nan na.

⁵ Naxan na yiigelitooN magele
na bata yiigelitone dali mangan nayelevu.
Naxan na sewa a bodena toroN na,
na feen saranma na kanna ra neN.

⁶ Mamandenne findixi fonne xunna kenla nan na.
Fafane fan findixi diine xunnayerenna nan na.

⁷ Yetε yigbo falane mi daxa komoN de,
wulen fan mi lan mangan de.

⁸ Finma seen luxi neN
alo xiriyana a fi muxun xa.
A na siga deDe, a feene sojoyama neN.

⁹ Naxan muxune mafeluma e hakeN na,
na xanuntenyaan nan fenma.
Koni naxan luma muxune hakene fe rabire e ma,
na xoyimane taxunma neN.

¹⁰ Maxadi keden peen xaxilimaan maliye
dangu bosaaN ye keMe ra xaxilitaren ma.

¹¹ Fe jaxi rabaan muruteN nan tun fenma,
koni xera kininkinintaren sigama neN a xili ma.

¹² A fisa i naralan sube xajeN na
naxan ma diiye baxi a yii,
benun i xa naralan xaxilitaren na a xaxilitareyani.

¹³ Naxan na fe fajin joxo fe jaxin na
fe jaxin mi a masige na kanna banxin na mume.

¹⁴ Fe matandi rakenla luxi neN
alo i na igen nati gbiligbinla bo a ra.
A yi fisa i yi na feen lu na,
benun yengeN xa bira ayi.

¹⁵ Naxan yoon fima kala tiin ma

* **17:3:** Sulun teεn moN falama yirena nde yi fa fala “Furu teεna.”

e nun naxan tinxin muxun yalagima
ne firinna sese mi rafan Alatala ma.

¹⁶ Gbetin tɔnɔn nanse ra xaxilitaren yii?
A mi na rawalima fe kolonna sɔtɔ feen na.
A xaxili yo mi na.

¹⁷ Muxun xɔyina a xanuxi waxatin birin.
Muxuna ngaxakedenna daxi tɔrɔ waxatine nan ma fe ra.

¹⁸ Xaxilitaren nan muxu gbetɛna donla goronna tongoma,
a yi a yeɛɛ dɔxɔ tolimani a xa.

¹⁹ Yeŋgɛn nafan naxan ma,
hakɛn fan nafan na kanna ma.
Naxan na a yeɛɛ yigbo,
na gbalon nan fɔxɔ ra.

²⁰ Bɔɓɛ ɲaxin mi hɛrin sɔtɔma.
Naxan fala tinxintaren tima,
na biran tɔrɔn nin.

²¹ Naxan na xaxilitaren bari,
na yagima nɛn,
kɔmɔn baba mi sɛwama.

²² Bɔɓɛ sɛwaxin kendɛyaan nan nasɔnɔyama,
koni nii fɔrɛn fatin soma a ra nɛn.

²³ Muxu ɲaxin dimi yi seen nasuxuma mayifuun nin
a kiti ɲaxin sa.

²⁴ Xaxilimaan biraxi fe kolonna nan fɔxɔ ra,
koni xaxilitarena a yeɛne rasigama bɔxɔn nan xun xɔn.

²⁵ Dii xaxilitarena a baba raxɔlɔma nɛn
a findi xɔlɛn na a nga xa.

²⁶ A mi lan tinxin muxun xa yangin.
Sariya mi a ra muxu kendɛn yi bulan.

²⁷ Naxan na a dɛɛn suxu,
na bata fe kolonna sɔtɔ.
Xaxilimaan sabari nɛn.

²⁸ Hali xaxilitaren yatɛxi fekolonna ra,
xa a sabari.
Xaxilimana a dɛɛn suxɛ nɛn.

18

¹ Muxun naxan a danna,
na tɔnɔn fenma a yeɛɛ nan xa.
A bɔɓɛn tema nɛn xaxilimaya falane birin ma.

² Fe famunna bōte mi xaxilitaren xa,
fō a yete miriyane fala fena.

³ Muxu ᵑaxin na fa,
marᵑaxun fan yi fa.
Konbin fama yagin nan na.

⁴ Adamadiine falane luxi nēn
alo tilinna,
koni fe kolonna luxi nēn
alo tigi igen naxan tema ayi.

⁵ A mi lan muxu ᵑaxin xa rafisa bodene xa,
hanma muxun yi tondi kiti kēden se tinxin muxun xa.

⁶ Xaxilitarena falane fe matandin nan nakelima,
a bōnbō a de xuiin ma.

⁷ Xaxilitaren dēna a halagima nēn,
a fala xuine findixi luti ratixin nan na a xa.

⁸ Nafigina falane luxi nēn
alo donse ᵑaxumēn
naxan godon muxun kui.

⁹ Naxan tunnaᵑōbō a wanli
na nun se kalan birin muxu keden.

¹⁰ Alatala xinla muxun natangama
alo yin barakaxina,
tinxin muxuna a gima nēn a siga a kui,
a lu makantanni.

¹¹ Nafulu kannā kēen findixi a taa makantanxin nan na.
A miriyani, yinna na a ra naxan mi nōe kale.

¹² Muxuna wasona a xalin kalan nan ma,
koni binyen sōtōma yete magodon nan xōn.

¹³ Naxan yabin tima benun a xa a tuli mati,
daxuyaana nan na ra, e nun yagina!

¹⁴ Muxuna limaniyaana nan a malima a fureni.
Koni xa a nii yifōrō a ma,
nde a rasewama?

¹⁵ Xaxilimaan fe kolonna nan sōtōma a bōᵑēni.
Fekolonne e tuli matima fe kolonna nan na.

¹⁶ Finma seen kiraana nan nabima a fi muxun yēe ra,
siga muxu gbeene fēma.

¹⁷ Naxan singe na a yaxaseri masa,
na maliga yo kannā ra,

han a yengɛfaan yi fa maxɔdinna ti.

¹⁸ Masensenna sɔnxɔ sɔnxɔne raxunbelima nɛn,
a yengene jan senbɛmane tagi.

¹⁹ Xa muxuna a ngaxakedenna konbi
na bɔjɛn xɔdɔxɔma ayi nɛn a ma
dangu taa makantanxin yinna ra.
Fe matandine xɔdɔxɔ manga banxin dɛɛn balan wurene xa.

²⁰ Muxun fala xuiine nan balon sɔtɔma a xa.
Falan naxan minima a dɛ,
na nan a ralugoma.

²¹ Sayaan nun siimayaan binla findixi falan nan na.
A rafan naxan ma, na a tɔnɔn sɔtɔma nɛn.

²² Naxan na jaxanla sɔtɔ,
na bata hɛrin sɔtɔ,
a Alatala fanna nan sɔtɔxi.

²³ Yiigelitɔɔn falan tima mafanna nin,
koni nafulu kanna yabi xɔdɛxɛn nan tima.

²⁴ Xɔyi wuyaxi nɔɛ finde nɛn bɔnɔn na muxun ma.
Koni xɔyina nde na,
na lannayaan dangu ngaxakedenna ra.

19

¹ A fisa muxun yi findi yiigelitɔɔn na fetareyani,
benun a xa findi wule fala xaxilitaren na.

² Wɛkilɛn tɔnɔn mi na fe kolonna xanbi.
Naxan na san mafura ayi, na sinma nɛn yinla ra.

³ Adamadina a sigati kiini dɔxɔma a xaxilitareyaan nan xɔn,
a fa xɔlɔ Alatala ma.

⁴ Nafunla muxun xɔyine rawuyama ayi nɛn,
koni yiigelitɔɔn xɔyina a makuyama a ra nɛn.

⁵ Wule serena fe saranma a ra nɛn.
Naxan wulen falama,
na mi xunbama.

⁶ Muxu wuyaxi kuntigin mafanma.
Naxan muxune kima,
na xɔyin nan birin na.

⁷ Xa yiigelitɔna ngaxakedenne birin a rapaxuma,
a xɔyine e makuyama a ra nɛn dangu ne ra!
Hali a lu e fɔxɔ ra, a e mafan han,
e mi fa toma.

8 Naxan na findi xaxilimaan na,
na niin nafan a ma.
Naxan na xaxinla fen,
na bata herin soto.

9 Wule serena fe saranma a ra nen.
Wule falan halagima nen.

10 A mi daxa xaxilitaren xa lu jaxunni,
konyin fan mi lan a kuntigine yamari.

11 Xaxilimaan dija.
Xunna kenla na a ra a xa,
a na muxuna nde mafelu a haken na.

12 Mangana xolon luxi nen
alo yatan wurundun xuina,
a hinanna fan luxi nen
alo xiila sexen ma.

13 Gbalon nan dii xaxilitaren na a baba yii.
Naxanla a yenge xunxurine luxi nen
alo igen na lu dindinjɛ banxini.

14 Banxin nun herisigen fataxi muxun fafe keen nan na,
koni Alatala nan jaxalan xaxilimaan soma a yii.

15 Narin xixonla nan biran muxun na,
koni kamen muxu narixin suxuma nen.

16 Naxan na sariyan suxu,
na a niin nan nakantanma,
koni naxan na sigan ti a jaxin na,
na faxama nen.

17 Naxan na hinan senbetaren na,
na Alatala nan dolima,
a saranna soma a yii nen.

18 I ya diin xuru,
bayo i yigin na nan na.
I nama tin a xa faxa.

19 Bɔɲɛ gbee kanna lan a yanginna fi.
I na a xunba, i bata a rawekile kalan ma.

20 I tuli mati kawandi xuine ra,
i xurun soto,
alogo i xa findi fekolonna ra.

21 Miriya wuyaxi nan muxun bɔɲɛni,
koni Alatala a fe ragidixin nan nakamalima.

22 Muxun waxi hinanna nan xon,

anu, yiigelitɔɔn fisa wule falan xa.

²³ Alatala yεεragaxun siimayaan nan fima.
Na ma, muxun lugoxin yi a sa, a mi tɔrɔ.

²⁴ Muxu narixina a yiin sinma donse goronna kui nɛn,
koni a tagan a rasoε a dε.

²⁵ I na magele tiin bɔnbɔ,
fe kolontaren xaxili sɔtɔma nɛn.
I na xaxilimaan maxadi,
a kolonna sɔtɔma nɛn.

²⁶ Naxan a baba rayarabima,
a yi a nga kedi,
na kannna fama yagin nun yarabin nan na.

²⁷ N ma diina,
i na tondi i xuru falane rame,
i yεε masigama kolonna falane nan na.

²⁸ Wule seren gelema kiti kendɛn ma nɛn,
tinxintareya falan nan muxu jaxin dε.

²⁹ Yanginne saxi magele tiine nan xa,
e nun bɔnbɔn xaxilitarene xa.

20

¹ Manpaan muxun findin magele tiin nan na,
dɔlɔn sɔnxɔn nan biran muxun na,
dɔlɔ minna mi finde xaxilimaan na mumε!

² Mangana xɔlɔn luxi nɛn
alo yatan wurundun xuina,
naxan na mangan bɔjɛn nate,
na kannna a niin nan halagima.

³ Binyen na a ra muxun xa
naxan na a masiga yɛngɛn na,
koni xaxilitaren birin mafura soε yɛngɛni.

⁴ Muxu narixin mi xεεn bima a waxatini xunbenla a fe ra,
anu, se xaba waxatini,
a balon fenma nɛn, koni sese mi na.

⁵ Muxun bɔjɛ yi feene luxi nɛn
alo igena xɔjɛnna ra,
koni xaxilimaan fatan na igen bε.

⁶ Muxu wuyaxi e yεε hinanna fe falama,
koni nde nɔε lannaya muxun toε?

⁷ Tinxin muxun sigan tima fetareyaan nin,

sewana a diine xa a xanbi ra!

⁸ Mangan nema dɔxi a mangaya gbɛdɛni kiti sadeni
a fe ɲaxine birin nakɔɔsima.

⁹ Nde nɔɛ a fale, a naxa,
“N bata n bɔɲɛn natanga fe ɲaxin ma,
n bata n nasariɲan yulubin birin ma?”

¹⁰ Sikeli tinxintaren nun liga se tinxintarena,
na sese mi rafan Alatala ma.

¹¹ Foningen sɔnna kolonma a kewanla nan xɔn
xa fe mi a kewanle ra, a tinxin.

¹² Tunla naxan feen mɛma,
e nun yɛ naxan seen toma,
Alatala nan ne birin daxi.

¹³ I nama i yete lu xixɔnli
alogo i nama findi yiigelitɔɔn na.
Xa i lu i yee ra yi,
i lugoma nen balon na ki faɲi.

¹⁴ Saresona a falama nen,
a naxa, “A mi fan, a mi fan!”
A mɔn yi sa a yete matɔxɔ a se saraxina fe ra.

¹⁵ Xɛmaan nun bɔxɔ bun nafunla wuyaxi dunuɲa yi,
koni dɛɛn naxan fe kolonna falan tima,
na tɔnɔn gbo e birin xa.

¹⁶ Naxan na donla tongo i yii muxu gbete xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domain tongo a ɲɔxɔni.
Tolimaan maxɔdin a ma,
xa a rabaxi xɔɲɛn nan xa.

¹⁷ Balon naxan sɔtɔn wulen xɔn,
na ɲaxun muxun dɛ.
Koni ndedi na liga, a luma nen
alo a dɛɛn nafexi gɛmɛ xɔnna nan na.

¹⁸ Maxadi xuine rame
alogo i waxɔn feene xa kamali.
Xa i sigama yɛngɛni, xaxinla fen.

¹⁹ Muxu mafalane wundo feene nan makenɛnma,
nayi, naxan falan tima ɲaxi ra,
i nama lu na fɔxɔ ra.

²⁰ Naxan a fafe nun a nga rayarabima,
na lenpun tuma nen a lu dimini.

21 Keen naxan sotoxi sinma
na mi fama barakadeni donxen na.

22 I nama a fala, i naxa,
“N fe jaxin jaxoma nen.”
I yigin sa Alatala yi, a i rakisima nen.

23 Liga se tinxintarene rajaxu Alatala ma.
Sikeli tinxintaren mi fan.

24 Alatala nan adamadiine san tidene ragidima,
nayi muxun nae a sigaden kolonye di?

25 Naxan na de xuiin tongo bote rabani,
a xa sena nde fi Ala ma,
na luxi alo a suxi nan fa a ra
a na a miri na fe ma na xanbi ra.

26 Manga xaxilimaan muxu jaxine raxuyama ayi nen
alo maala na yife,
a yi e jaxankata alo malo bonbona.

27 Adamadiin niin findixi lenpun nan na a xa,
Alatala naxan fixi a ma
alogo a xa a bonnen kui fe tilinxine feselese.

28 Hinanna nun lannayaan mangan makantanma nen,
a mangayaan sabatima a hinanna nan xon.

29 Fangan nan banxulanne xunna kenla ra.
Xun sexe fixen nan fonne binyen na.

30 Maxobdene nan son jaxin dandan senna ra,
bonbon nan sondomen matinxinma.

21

1 Mangan bonnen luxi nen
alo xude wunla Alatala yii,
denaxan na a keenen,
a yi a rasiga menni.

2 Muxuna kirane birin tinxin a yete yete ra yi,
koni Alatala nan bonnen kui feene feselesema.

3 Tinxinyaan nun kiti kenden saan nafan Alatala ma
dangu saraxane ra.

4 Yee rawason nun yete yiteen nan findixi
muxu jaxine kenenna ra,
anu yulubin nan ne ra.

5 Tunnafan muxuna miriyane findima munanfanna nan na,

koni naxan feene rabama mafurani,
na sigama yiigelitɔyaan nin.

⁶ Nafunla naxanye sɔtɔxi wuleni
ne findixi fe fu butarene nan na muxune xa
naxanye sayaan fenma.

⁷ Muxu ɲaxine gbalone e ralɔma ayi nɛn,
bayo e bata tondi kiti kɛndɛn ma.

⁸ Yulubitɔne biraxi kira yifuxin nan fɔxɔ ra,
koni sɔntarene sigati kiin tinxin nɛn.

⁹ A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun ε nun ɲaxalan yeŋge gidin xa lu banxin kui.

¹⁰ Muxu ɲaxin kunfaxi fe ɲaxin nan xɔn,
hali a xɔyin mi kininkininna sɔtɛ a ra.

¹¹ Xa magele tiin saran a fe ɲaxin na,
fe kolontarene fekolonna sɔtɔma nɛn.
Koni muxun na xaxilimaan xaran tun,
a kolonna fari sama nɛn.

¹² Tinxinna Kanna muxu ɲaxina denbayaan nakɔrɔsima nɛn,
a yi e radinɲe ayi e tɔrɔni.

¹³ Naxan na a tunla dutun
sɛnbɛtaren gbelegbele xuiin bun,
a tan fan gbelegbelema nɛn,
a mi yabi sɔtɔ.

¹⁴ Finmaseen na so muxun yii wundoni
na xɔlɔn maxunbelima nɛn.
Muxun na dimi bun seen ba suturani,
na xɔlɔ gbeen nan ɲanma.

¹⁵ Sɛwan na a ra tinxin muxun xa,
kiti kɛndɛn na sa.
Koni gbalon na a ra fe ɲaxi rabane xa.

¹⁶ Naxan na keli xaxilimayaan kiraan xɔn,
na sa a matabun faxa muxune nan ye.

¹⁷ Mananmanantɔɔn setareyaan kolonma nɛn.
Naxan na lu dɔlɔn nun ɲaxunna fɔxɔ ra,
na mi findɛ nafulu kanna ra mume!

¹⁸ Muxu ɲaxin nun yanfannena gbalon nan sɔtɔma,
tinxin muxun nun muxu fajine yi xunba na ma.

¹⁹ A fisa i dɔxɔ tonbonni,
benun ε nun ɲaxalan yeŋge gidin xɔlɔxin xa dɔxɔ.

20 Nafulu kɛndɛn nun ture fajin namaraxi fekolonne konne yi,
koni xaxilitarena a gbeene birin donma nɛn.

21 Naxan na bira tinxinyaan nun hinanna fɔxɔ ra,
na siimayaan nun tinxinna nun binyen sɔtɔma nɛn.

22 Fekolonne nɔɛ kurugbane taan tongɛ nɛn,
e yi e taan nabilinna yinna kala,
e yigi saxi naxan yi.

23 Naxan na a dɛɛn nun a falan suxu,
na a niin nakantanma gbalon nan ma.

24 Feene birin magele wasode yetɛ yigboon yii.
A feen birin ligama yanda gbeen nin.

25 Muxu narixine waxɔn feene nan e faxama,
amasɔtɔ e tondima walɛ.

26 E kunfaxi e waxɔn seene xɔn waxatin birin,
koni tinxin muxune kiin tiin fonisireyaan nin.

27 Se haramuxin nan muxu ɲaxine saraxane ra.
E na a ba bun kobina nde ma, e ɲaxu dangun na ra.

28 Wule seren halagima nɛn,
koni naxan a tuli matima ki fajɪ,
na fala tixine luma nɛn habadan.

29 Muxu ɲaxina a wɛkilɛn yitama a yetagin nan ma,
koni muxu fajin sigati kiin nan a wɛkilɛn yitama.

30 Fe kolonya mi na, xaxilimaya mi na,
maxadi fala mi na naxan nɔɛ xeɛ Alatala xili ma.

31 Yɛngɛ so soone yitɔnma nɛn
lan yɛngɛn lɔxɔn ma,
koni kisin fataxi Alatala nan na!

22

1 Xili fajɪyaan fisa nafulu gbeen xa,
hinanna fisa gbetin nun xɛmaan xa.

2 Nafulu kanna nun yiigelitɔɔn birin lan,
bayo Alatala nan e birin daxi.

3 Xaxilimaan na gbalon to fɛ,
a luxunden fenma nɛn,
koni fe kolontarene dangun nɛn tun,
ɲaxankatan yi e sɔtɔ.

4 Nafunla nun binyen nun siimayaan sɔtɔma
yetɛ magodon nun Alatala yɛɛragaxun nan xɔn.

⁵ Nanle nun luti ratixine nan muxu ᵐaxine kiraan xɔn,
koni naxan waxi a niin nakantan feni,
na a masigama a ra nɛn.

⁶ Dii ᵐɔrɛn ti kiraan xɔn naxan lanᵐe a ma,
nayi hali a findi fonna ra, a mi keɛ a xɔn.

⁷ Nafulu kanna yiigelitɔɔn yamarima,
doli kanna konyin nan doli tongon na.

⁸ Naxan na seen si tinxintareyani,
na tɔrɔn sɔtɔma nɛn se xaba waxatini,
amasɔtɔ a nɔ sɔtɔ dunganna kalama nɛn.

⁹ Muxu ᵐenige faᵐin barakan sɔtɔma nɛn,
amasɔtɔ a baloni taxunma e nun sebetaren tagi.

¹⁰ Magele tiin kedi,
sɔnɔ sɔnɔn fan ᵐanma nɛn,
e nun yɛngɛn nun konbina.

¹¹ Bɔᵐe faᵐin naxan ma,
fala faᵐina a dɛ,
mangan xɔyin nan na ra.

¹² Fe kolonna Alatala nan yii,
koni a yanfantenna falani fuma nɛn.

¹³ Muxu narixina falama nɛn, a naxa,
“Yatan tandeni, a n faxama nɛn kira yi!”

¹⁴ Yalunde ᵐaxanle fala xuine findixi yili tilinxin nan na,
Alatala xɔlɔxi naxanye ma, ne sinma nɛn na ra.

¹⁵ Xaxilitareyaan dii ᵐɔrɛn bɔᵐeni,
koni a na xuru bosaan na,
na a masigama a ra nɛn.

¹⁶ Naxan na senbetaren nawali
alogo a xa nafunla sɔtɔ,
e nun naxan na nafulu kanna ki,
ne e yɛtɛ yiigelima nɛn.

Fekolonne falane

¹⁷ I tuli mati, i fekolonne falane rame,
i xaxili lu n ma xaranna xɔn.

¹⁸ Amasɔtɔ a lan i yi e ramara i sɔndɔmeni,
e nama ba i dɛ mumɛ,

¹⁹ alogo i xa i yigin sa Alatala yi.

N waxi i tan yɛtɛn xaran fe yi to.

²⁰ N mi maxadi fala tonge saxan xan seɓexi i xa ba,
maxadine nun fe kolonna falane,

²¹ alogo i xa fe kɛndɛne nun ᵐɔndi falane kolon,

i yi i xe muxun yabi jɔndi falane ra?

²² I nama senbetaren nawali,
fanga to mi a ra,
i nama yiigelitɔɔn jaxankata kitisadeni.

²³ Amasɔɔ Alatala e xun mayengen soma nen,
a yi e yiigelitɔne niin ba.

²⁴ I nama bɔje gbee kanna findi i xɔyin na,
i nama bira yenge gidin fɔxɔ ra

²⁵ alogo i nama a sigati kiin tongo,
i yi suxu luti ratixin na.

²⁶ I nama de xuiin tongo muxu gbetena donla fe ra,
i yete dɔxɔ tolimani na ma.

²⁷ Xa se mi i yii i naxan fiye,
e fa i tan nan ma sade bama i bun.

²⁸ I nama bɔxɔn danna taxamaseri gemene ba e funfuni
i benbane naxanye dɔxi xabu to mi na ra.

²⁹ Muxun naxan fatan a wanla ra
na walima mangane nan fema,
a mi luyɛ muxudine ye.

23

¹ Xa e nun kuntigina nde dɔxɔma e degedeni,
naxan i yetagi,
na rakɔɔsi ki fajɪ.

² Xa i fudi jaxu,
i yete suxu a xɔdeɛen na de!

³ I nama mila a donse fajɪne xɔn,
bayo yanfa so donseene nan ne ra.

⁴ I nama i yete raxadan nafunla fɔxɔ ra,
i xaxili ba na xɔn.

⁵ I nema fa i yeen ti nafunla ra
a bata jan!
Amasɔɔ gabutene minima a ma nen,
a tungan, te kore alo singbinna.

⁶ I nama muxu yetagi yifɔrena balon don,
i nama kunfa a donse fajɪne xɔn.

⁷ Bayo i a lima nen,
a bata fena nde nata,
a naxa, “I dege, i min.”
Koni na mi a bɔjɛni!

⁸ I naxan donxi,
i a baxunma nen,
i bɔnɔ i ya fala fajɪne yi.

9 I nama fala ti xaxilitaren xa,
bayo i ya xaxilimaya falane bōte mi a xa.

10 I nama bōxōn danna taxamaseri gēme singene ba e funfuni.

I nama se ba kiri diine xēene ra,

11 amasōto Ala fangan gbo e xunbadeni,
a e xun mayengen soma nen i xili ma.

12 I xaxinla rabi i xuru falane ma.

I tuli mati fekolon falane ra.

13 I nama diin nafutuxulu a xurun ma,
xa i a bōnbō, a mi faxama.

14 I na diin xuru bosaan na,
i a niin nakisima nen sayaan ma.

15 N ma diina,
xa fekolonna lu i bōjēni,
nayi, n fan bōjēn sēwama nen.

16 N sōndōme yētēn jaxanma nen,
i na fala fajin ti.

17 I nama yulubitōne maxōxōlōn i bōjēni
koni gaxu Alatala yee ra waxatin birin yi.

18 Nayi, i yigin sōtōma nen waxati famatōne yi,
i mi yigitēge mume!

19 I tan n ma diina, i tuli mati,
i findi fekolonna ra,
i yi i bōjēn lu kira fajin xōn.

20 I nama lu dōlo minne ye,
e nun naxanye suben donma,
e a radangu ayi.

21 Amasōto fudimane nun dōlo minne yiigelima nen,
e tunnaōlōn yi marabēna ti e ma.

22 I tuli mati i baba ra,
a tan naxan i sōtōxi.

I nama yo i nga ma a foriyani.

23 Nōndin nun fe kolonna nun xurun nun xaxilimayaan fen,
i nama ne masara sese ra.

24 Tinxin muxun baba jaxanma nen,
dii fekolonna sōto muxun luma nen sēwani.

25 Ala xa sēwan fi i baba nun i nga ma,
i bari muxun yi jaxan!

26 N ma diina, i xaxili ti n na,
i yēen ti n ma misaala ra.

27 Amasōto jaxalan yalunden muxun nabirama nen
alo yili tilinxina,
muxu gbētēna jaxanla magaxu
alo xōjin naxurina.

28 A dōxōma nen muxune yee ra

alo mafu tiina.
A xεmε wuyaxi findi yanfantenne ra.

29 Tɔɔna nde xa?
Nimisana nde xa?
Matandine nde fɔxɔ ra?
Mawugane nde xɔn?
Maxɔɔde fufafune nde ma?
Nde yεε gbeelixi?

30 Dɔɔ minne nan na kiini,
naxanye sa dɔɔ fajine fenma,
e xa e mato.

31 I nama i yεεn ti dɔɔ to fajɪ gbeela ra,
a yiyalanxi igelengenna kui waxatin naxan yi
godo xinla ma muxun kɔε ra ki fajɪ.

32 Bayo na xanbi ra, a xɔɔma i ra nεn
alo saɲin na muxun xin
a i gan alo koson xin dεna.

33 I fe magaxuxine toma nεn
i yi lu fala yifuxine tiyε.

34 I xun magima i ra nεn
alo muxun naxan saxi kunkin kui fɔxɔ igen tagi,
kunkin xuntagi yeteni.

35 I luma a falε nεn, i naxa,
“E bata n garin,
anu a mi n xɔɔxi!
E bata n mabɔnbɔ,
anu n mi fe kolonxi a yi!
N fa xulunma waxatin mundun yi?
Dɔɔ xɔnla mɔn n ma!”

24

1 I nama mila muxu ɲaxine fe xɔn.
E ye lu xɔnla nama i suxu.

2 Amasɔɔ e gbalo feen nan yitɔnma e bɔɲeni,
fe ɲaxin nan minima e dε.

3 Banxin tima fe kolonna nan xɔn,
a sabatima xaxinla nan xɔn.

4 Banxin nafema herisigε kεndene nun se fajine ra
fe kolonna sabun nin.

5 Fe kolonne sεnbεn gbo han!
Kolonna muxun naxan yi,
na fangan xun masama nεn.

6 Amasɔɔ fɔ muxun xa a miri ki fajɪ
benun a xa mini yεngε sodeni.
Nɔɔn sɔɔma maxadi muxu wuyaxi nan baraka yi.

7 Xaxilimayaan gbo xaxilitaren ma,
a mi falan tiyε taan fonne malanni.

8 Naxan fe jaxini tɔnma,
na xilima nɛn a kɔtɛ jaxin kannna.

9 Xaxilitareyana miriyane findixi yulubin nan na.
Magele tiin na jaxuma nɛn muxune tagi.

10 Xa wɛkilen jan i yi gbalon lɔxɔni,
sese mi i fangan na.

11 Muxune xunba naxanye xalima e faxadeni,
i yi muxune rakisi naxanye faxamatɔ a ra.

12 Xa i a fala, i naxa,
“Nxu mi yi a kolon,”
naxan bɔɔɛne fɛɛfɛsɛma,
na mi jɔndin kolon jɛ ba?
Naxan i niin kantanma,
na mi a kolon ba?

13 N ma diina,
kumina nde kɔn bayo a fan.
Kumi dɛngben jaxun i dɛ.

14 Fe kolonna fan na kii nin i niin xa.
Xa i a sɔtɔ,
i hɛrin sɔtɔma nɛn yɛɛn na,
i mi yigitɛɛma.

15 Muxu jaxine,
ɛ nama dɔxɔ muxune yɛɛ ra
e suxu xinla ma tinxin muxun konni,
ɛ fu a dɔxɔden ma.

16 Bayo tinxin muxun nɔɛ birɛ nɛn dɔxɔɔna ma solofere
a mɔn yi keli.
Koni muxu jaxine birama nɛn gbaloni keden na.

17 I nama jaxan xa i yaxun bira.
Xa a dagalan jɛ ayi,
i nama sɛwa i bɔɔɛni

18 alogo Alatala nama na to,
na yi rajaxu a ma,
a yi ba xɔlɔxi i yaxun ma.

19 I nama xɔlɔ muxu jaxine fe ra,
i nama mila e seene xɔn.

20 Amasɔtɔ fe jaxi rabaan mi hɛrin lima a yɛɛ ra.
Muxu jaxine lɛnpun tuma nɛn.

21 N ma diina, gaxu Alatala yɛɛ ra
e nun mangana,
i nama lu muxu murutɛxine yɛ.

22 Amasɔtɔ e tɔrɔn kelima nɛn san jna ma kedenni.
Nde nɔɛ a kolon jɛ
Ala nun mangan halagin naxan nagidima?

Fekolonne fala gbɛtɛne

²³ Fekolonne mən ito nan falaxi:
A mi lan muxune xa rafisa e bode xa kiti sadeni.

²⁴ Naxan na a fala muxu ɲaxin ma,
a naxa, “I tinxin,”
yamaan nan na kanna dangama,
siyane yi xɔlɔ a xili ma.

²⁵ Koni naxan na muxu ɲaxin yalagi,
na lanxi.
Duba gbeen nan na kanna xa.

²⁶ Yabi tinxinxin ɲaxun
alo marafan sunbuna.

²⁷ I ya wanle rakamali tanden ma,
i yi i ya xɛɛne yitɔn,
na xanbi ra i fa i ya banxin ti.

²⁸ I nama i adamadi boden tɔɲɛgɛ,
i wulen nan sama a xun ma ba?

²⁹ I nama a fala, i naxa,
“A to bata a liga n na,
n fan xa a ɲɔxɔn liga a ra,
n muxun birin saren fima a wanla nan na.”

³⁰ N dangu nɛn muxu narixina nde a xɛɛn dɛxɔn ma,
xaxilitarena nde nakɔ yirena.

³¹ Xalone bata yi mini yirena ngaani,
sɛxɛ ɲaxine yi xɛɛn birin ma,
a gɛmɛ sansanna bata yi bira.

³² N to na to,
n yi a rakɔrɔsi,
n yi na feen sa n bɔɲɛni,
n yi xurun sɔtɔ.

³³ I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,
i yi i yiine filin e bode ma ndedi,

³⁴ yiigelitɔyaan yi бага i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo muɲadana.

25*Sulemani a sanda gbɛtɛne*

¹ Sulemani a sanda gbɛtɛne nan itoe ra, Yuda Mangan Xesekiyaa muxune
naxanye sɛbɛxi.

² Alaa binyen findixi feene luxunna nan na,
mangane binyen yi findi feene yɛ fenna ra.

³ Koren mateen nun bɔxɔn tilinna nun mangane kui feene,
muxun mi nɔɛ ne sese fɛsɛfɛsɛ.

4 Xa i wure gbeti fixen gbiin ba,
xabun nae goron tofajin nafale nen.

5 Xa i muxu jaxine ba mangan nabilinni,
a mangayaan sabatima nen tinxinna xon.

6 I nama i yete yigbo mangan yetagi,
i nama ti muxu gbeene tideni.

7 Amasoto a fisa mangan xa a fala i xa,
a naxa, "Te be n fema,"
benun a xa i rayagi kuntigina nde yetagi
i yeen naxan na.

8 I nama mafura i mawuge muxun fari kitisadeni.
I nanse lige donxen na,
xa a yoon soto i ma.

9 Yoon fen i adamadi boden xun ma kitisadeni,
koni i nama muxu gbetena wundo feen make nen

10 alogo naxan na a me,
na nama i konbi,
i yi xili jaxin soto habadan.

11 Xema sawurane nun gbeti se tofajine,
ne fan alo fala fajina.

12 Fekolonne maxadi xuiin luxi nen
a rame muxun xa
alo tunla soon xema daxin tunla ra
hanma maxidi seen xema daxina a ma.

13 Xera tinxinxina a xe muxun nii yifanma a ma nen
alo foye fajina se xaba waxatini.

14 Naxan na a yete matoxo a finma seene fe ra
anu a mi muxun kima,
na luxi nen alo kundaan nun foyen
naxanye mi tulen nafama.

15 Muxu dijaxin nae kitisaan mabanduɲe nen.
Fala jaxumene fan nae xonna kale nen.

16 Xa i kumin to,
naxan i luge, na nan don,
alogo i nama a radangu ayi,
i yi a baxun.

17 I nama lu sigi i bodena banxini ye ye,
alogo i ya fe nama xoli ba a ra,
a i rajaxu.

18 Muxun naxan wulen sama a adamadi boden xun ma,
na luxi nen alo silanfanna nun gbelemen
nun xalimakuli nae ralemunxina.

19 I mi i yigin se yanfantenni tɔrɔ waxatini,
alo jin xɔɛn nun san kalaxina.

20 I na sigin sa muxu sunuxin yetagi,
na xɔɛn luxi nɛn
alo i na domain ba muxun ma xunbenli,
hanma i muluxunna sa furen de.

21 Xa kamɛna i yaxun ma,
donseen so a yii.
Xa min xɔɛnla a ma,
igen so a yii,

22 bayo na luma a xa nɛn
alo i tɛɛ wolonne nan malanma a xunna ma,
Alatala nan i saranma.

23 Foyen naxan kelima sogeteden kɔmɛnna ma,
na tulen nafama nɛn.
Yanfa falane fan muxun yetagini xɔɔma.

24 A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun ε nun ɲaxalan yengɛ gidin xa lu banxini.

25 Xibaru fajin na keli yamana gbɛɛ yi,
na ɲaxun alo ige xunbenla muxu xadaxin xa.

26 Tinxin muxun naxan gaxun muxu ɲaxin yɛɛ ra
na yifu nɛn alo tigin dunduxina
hanma xɔɲin ige ɔɔxina.

27 A mi lan i yi kumi gbeen kɔn.
I na binyen fan fen i yetɛ xa,
binye mi na ra.

28 Muxun naxan mi a yetɛ suxuma,
na kanna mi nɔɛ a yetɛ xun mafale
alo taan naxan nabilin yinna bata bira.

26

Xaxilitarene fe

1 Xunbenla mi fama kuye wolon waxatini.
Tulen mi fama sogɛ furen na.
Na ma, xaxilitaren fan mi lan a binyen sɔɔ.

2 Xa muxun danga xun mi na
danga tixin fulama nɛn a ra
alo tuntunne na e futuxulu,
alo debellenne na tujan.

3 Bosaan lan soon ma,
lutin fan lan sofanla ma,
xaxilitaren fan bɔnbɛ nɛn
alogo a xa xuru.

⁴ I nama xaxilitaren yabi a xaxilitareyani
alogo i nama lu alo a tan.

⁵ Xaxilitaren yabi a xaxilitareyana fe ra
alogo a nama a yete yate fekolonna ra.

⁶ Muxun na xaxilitaren nasiga xerayaan na
kalan na a ra
alo i na i sanna sege a ra
hanma i se xolen min.

⁷ Sandan ton mi xaxilitaren ma,
alo fanga to mi lebutenna sanne ra.

⁸ I na binyen fi xaxilitaren ma,
na luxi nen
alo i na gemen maxidi lantanna kui a wolideni.

⁹ Xaxilitarena sandan xolo nen
alo wudi jali kanna dolo minna yii.

¹⁰ Naxan na xaxilitaren ti wanla ra
hanma dangu muxuna,
na kanna kalan nan tima
alo muxun naxan xalimakunla wolima a xunna yi.

¹¹ Baren xetema a baxunna ma.
Xaxilitaren fan xetema a xaxilitareyaan ma.

¹² I na muxun to naxan a yete yatexi fekolonna ra,
yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.

¹³ Muxu narixina a falama nen, a naxa,
“Yatan kiraan xon, yata xajen taani!”

¹⁴ Banxin deen nabima,
a ragalima.
Muxu narixin fan luma a maxete a sadeni na kii nin.

¹⁵ Muxu narixina a yiin sinma donse goronna kui nen,
koni a tagan a rasoε a de.

¹⁶ Muxu narixina a yete yatema fekolonna ra
dangu xaxilima solofere ra
naxanye yabi fajni tima.

¹⁷ Dangu muxun na sunbu muxu gbetene yengen na,
na luxi nen alo muxun na baren tunle suxu.

¹⁸ Daxun naxan teen nun xalimakunle wolima faxa ti xinla ma,
¹⁹ na luxi nen
alo muxun naxan wulen falama a boden xa,
a fa a fala, a naxa,
“N yi sabaan nan na.”

20 Yegen na ɲan,
 tɛɛn tuun nɛn.
 Muxu mafalan na dan,
 yɛngɛne fan yi xunbeli.

21 Nafigin yɛngɛn nagboma ayi nɛn
 alo tigenna tɛɛ wolonna fari,
 alo yegen tɛɛn dɛ.

22 Nafigina falane luxi nɛn
 alo donse ɲaxumɛn
 naxan godon muxun kui.

23 Muxun naxan dɛ ɲaxun,
 a bɔɲɛn ɲaxu,
 na luxi nɛn
 alo wure gbeti kobin naxulunxin na so fɛɲɛn ma.

24 Xɔnnantenna a kɛɲaan luxunma a falane nan xɔn
 koni yanfantenyaan nan a bɔɲɛni.

25 Xa a fala faɲin ti, i nama la a ra,
 bayo fe haramuxi solofere nan a bɔɲɛni.

26 A kɔtɛn nɔɛ a xɔnnantenyaan luxunɲɛ nɛn
 koni a fe ɲaxin makɛnɛnma nɛn yamani.

27 Yaxu yinla ge muxun nan sinma a kui.
 Gɛmɛn xɛtɛma a makutukutu muxun nan kanke.

28 Wule falan muxune nan naɲaxuma
 a naxanye tɔɔma.
 Wulen matɔxɔ falane kalan nan tima.

27

1 I nama i yɛtɛ matɔxɔ tila yi,
 amasɔtɔ i mi a kolon
 naxan sa ligama na lɔxɔni.

2 Muxune xa i tantun,
 koni i tan nama a fala.
 Na lan muxu gbetɛ ma,
 koni a mi lan i tan dɛ.

3 Gɛmɛn binya,
 mɛɲɛnsinna rabinya,
 koni xaxilitarena tandi falan dangu ne ra.

4 Xɔlɔn ɲaxu,
 bɔɲɛ teen magaxu,
 koni nde nɔɛ tiyɛ xɔxɔlɔnna sɛnbɛn yɛɛ ra?

5 A fisa muxun sɔnna xa fala a xa kɛnɛnni,
 benun xanuntenyaan xa lu luxunxi.

6 I nɔɛ lɛ i xɔyina fala xɔlene ra nɛn,
koni i yaxuna i masunbuma nɛn han!

7 Naxan lugoxi,
na nan a mɛma kumin na,
koni hali naxan xɔlɔ,
na jaxun kamɛtɔɔn dɛ.

8 Xɛmɛn naxan a mɛma a konna ra,
na luxi nɛn
alo xɔliin na a mɛ a tɛɛn na.

9 Latikɔnɔnna nun wusulanna muxun bɔjɛn nan nasɛwama,
i xɔyina fanna dangu i yetɛ miriyane ra.

10 I nama i xɔyin nabejin,
hanma i baba xɔyina.
I nama siga i ngaxakedenna fɛma gbalɔ waxatini,
i dɔxɔ boden fisa i ngaxakeden makuyen xa.

11 N ma diina, findi fekolonna ra,
i n bɔjɛn nasɛwa.
Nayi, naxan na n nayagi,
n nɔɛ na yabɛ nɛn.

12 Xaxilimaan na gbalon to fɛ,
a luxunden fenma nɛn,
koni fe kolontarene dangun nɛn tun,
jaxankatan yi e sɔtɔ.

13 Naxan na donla tongo i yii muxu gbete xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domaan tongo a jɔxɔni.
Tolimaan maxɔdin a ma,
xa a raba xɔjɛn nan xa.

14 Duban xui yitexin na xɔtɔn xɔtɔnni,
na yatema dangan nan na.

15 Naxanla a yɛngɛ xunxurine luxi nɛn
alo tule igen na lu dindinjɛ banxini.

16 A ramaran naxɔlɔ alo foyena,
alo muxun na turen sa a yiin kui.

17 Wuren nan wuren nalemunma,
muxun nan muxuni tɔnma.

18 Wudi binla masuxu muxun nan a bogin donma.
Naxan na a kanna masuxu,
na binyama nɛn.

19 Muxuna a yetɛ yetagin nininna nan toma igeni.
Muxun bɔjɛn fan a yetɛ keɗaan nan yitama.

20 Laxira nun yahannama mi wasama.
Muxun yeene fan mi ne wase.

21 Gbetin nun xemaan nasensenna sulun teeni,*
koni muxun kejaan fesefesema a tantun kiin nan xon.

22 Hali i xaxilitaren din wunla kui
se kesene tagi wulin diin na,
a mi be a xaxilitareyani.

23 I ya xuruseene kolon ki faji,
i yi i joxo lu i ya xuruse kurune xon,
24 amasoto nafunla mi luma habadan,
mangayaan mi marama i ya denbayaan xa
mayixeten nun mayixeteni.

25 I na sexene lanfun,
i yi e ramara xuruseene xa,
sexene nen mon yi mini,
i geya ma sexene malan xuruseene balon na,
26 nayi, yexene xabene findima i ya dugine ra nen,
kontonne yi findi gbetin na i xeen sarama naxan na.

27 Siine nonon yi gbo ayi, a i wasa,
a findi i ya denbayaan balon na
e nun i ya walike jaxanle.

28

1 Muxu jaxina a gima nen
hali muxe mi a foxo ra,
koni tinxin muxun tan susu
alo yata senbema.

2 Xa yamanan dugurenne murute,
kuntigine wuyama ayi nen na yi.
Koni manga xaxilimaan naxan fe kolon,
na a ligama nen yamaan yi e raxara.

3 Yigelitoon naxan senbetarene jaxankatama
na luxi nen
alo kala ti tulen naxan mi balo luma na.

4 Naxanye sariyan bejinma
ne muxu jaxine nan tantunma,
koni naxanye sariyan suxuma
ne xoloma nen e ma.

5 Muxu jaxine mi kiti kenden kolon
koni naxanye Alatala fenma
ne a birin famuma.

6 Yigelitoon naxan sigan tiin tininni,

* 27:21: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

na fisa nafulu kannna xa
naxan kira yifuxin xɔn.

⁷ Naxan na sariyan suxu,
dii xaxilimaan nan na ra,
koni naxan na lu fuyantenne ye,
na fama yagin nan na a baba ma.

⁸ Naxan na dahamu gbeti donla tɔnɔ gbeene xɔn
na a malanma muxu gbetɛn nan xa
naxan hinanma sɛnbɛtarene ra.

⁹ Xa muxuna nde a tunla ba sariyan na
alogo a nama a mɛ,
hali a na sali,
na yeɛɛn haramuxi.

¹⁰ Naxan na muxu fajine xali kira jaxin xɔn,
na biran yinla nan na a naxan gexi.
Koni fe mi naxan na,
na herin nan sɔtɔma a keɛn na.

¹¹ Nafulu kannna a mirixi nen a fe kolon,
koni yiigelitɔ xaxilimana a keɲaan nakɔrɔsima nen.

¹² Tinxin muxune na nɔɔn sɔtɔ,
binye gbeen na a ra,
koni xa muxu jaxine keli,
birin a luxunma nen.

¹³ Naxan na a hakene luxun,
na mi herin sɔtɔma.
Koni naxan na a ti e ra,
a xete e fɔxɔ ra
Ala kininkininma na ma nen.

¹⁴ Sewan na kannna xa
naxan gaxun Ala yeɛ ra,
koni naxan na a bɔɲeni xɔdɔxɔ
na birama tɔrɔni.

¹⁵ Yatan naxan wurundunma
e nun kanko gbeen naxan fɔnma muxun ma,
na luxi nen
alo muxu jaxina yama sɛnbɛtaren xun na.

¹⁶ Manga xaxilitaren tinxintare wanle wuya.
Koni herisigen naxan sɔtɔxi wulen xɔn,
na rapaxu naxan ma,
na siimayaan xunkuyama ayi nen.

¹⁷ Faxa ti goronna muxun naxan xun ma,
na a gima nen han a sa a gaburun li.
Muxu yo nama a rati!

18 Naxan na sigan ti fetareyani,
na kisima nen.
Koni naxan na tinxintareyaan liga,
a kira firinna suxu
na birama nen na nde kedenna xon.

19 Naxan na a boxon nawali,
na lugoma nen.
Koni naxan na bira fe fuune foxo ra,
na wasama yiigelitoyaan nan na.

20 Lannaya muxun wasaxi barakan nan na.
Koni naxan kunfaxi bannayaan xon,
na saranma nen na feen na.

21 A mi lan i muxune rafisa e bode xa,
anu, muxun haken sotoma buru dungin xon.

22 Naxan kuma,
na kunfaxi bannayaan nan xon,
a mi a kolon a toron nan fama a ma.

23 Naxan na muxun sonna fala a xa,
na rafaanma nen na kanna ma nen donxen na
dangu muxun na
naxan a matoxoma wuleni.

24 Naxan na a baba nun a nga muja,
a yi a fala, a naxa,
"Fe jaxi mi na ra,"
na findixi halagi tiin foxorabiran nan na.

25 Naxan a yete yigboma,
na yengene nan nakelima.
Koni naxan na a yigin sa Alatala yi,
na sabatima nen.

26 Naxan na a yigi sa a yete xaxinli
xaxilitaren nan na ra.
Koni naxan sigan tima fe kolonni,
na kisima nen.

27 Naxan yiigelitone kima,
sese mi dase na ma.
Koni naxan na a yeen naxi e ma,
na danga gbeen nan sotoma.

28 Xa muxu jaxine keli,
birin a luxunma nen.
Koni xa e halagi,
tinxin muxune nan wuyama ayi.

29

¹ Muxun naxan tondin maxadi xuine suxe,
na halagima nen mafuren,
a mi yelanje.

² Xa tinxin muxune wuya,
yamaan sewama nen.
Xa muxu jaxine noon soto,
yamaan wugama nen.

³ Fe kolonna rafan muxun naxan ma
na a baba rasewama nen.
Koni naxan biraxi yalundene foxo ra,
na bonoma nen a soto seene yi.

⁴ Mangana a yamanan nasabatima kiti kenden nan xon,
koni naxan dimi yi seene rasuxuma mayifuni,
na a kalama nen.

⁵ Naxan na a adamadi boden matoxo wuleni,
na lutin nan natima a sanna bun.

⁶ Muxu jaxina matandine findixi luti ratixin nan na a xa,
koni tinxin muxuna a sewa xuini tema nen.

⁷ Tinxin muxun senbetarene xun mayenge kitine kolon.
Koni muxu jaxin mi na xaxinla sotoma.

⁸ Magele tiine taani maxama nen,
koni fekolonne xolon nan naxunbelima.

⁹ Fekolonna nun xaxilitaren na so kitini,
xa a xolo hanma xa a gele,
a mi xaxili sa sotoma.

¹⁰ Sontaren mi rafan faxa tiin ma,
koni muxu fajine sontaren niin nakantanma nen.

¹¹ Xaxilitarena kui feene birin falama nen,
koni fekolonna tan e ramarama nen.

¹² Mangan na a tuli mati wule falane ra,
a kuntigine birin findima muxu jaxine nan na.

¹³ Yiigelitoon nun jaxankata tiin
naralan fe kedenna ma,
Alatala nan e firinna birin yeene rabima.

¹⁴ Mangan naxan senbetarene makitin lannayani,
na mangayaan luma sabate nen han habadan.

¹⁵ Bosaan nun maxadi falane nan fe kolonna fima diin ma
koni diin naxan luxi a yete ma,
na a nga rayagima nen.

16 Muxu ɲaxine na wuya ayi,
hakɛn nan gboma ayi.
Koni tinxin muxune ne biraden toma nɛn.

17 I na i ya diin xuru,
a bɔɲɛ xunbenla fima i ma nɛn,
a nii yifanna fi i ma.

18 Xa Alaa fe mi makɛnɛn yamaan xa,
e mi fa danma fe yo ra.
Sɛwan na kanna xa naxan na sariyan suxu!

19 Konyin mi maxadima falane gbansanna ra,
bayo hali a mɛ, a mi a suxɛ.

20 I na muxun to naxan falan tima
benun a xa a miri,
yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.

21 Naxan na fan a walikɛɛn na ɲaxi ra a dii ɲɔɛyani,
donxɛn na a sa findima finsiriwanla nan na.

22 Bɔɲɛ gbee kanna yengɛn nan nakelima.
Xɔɔɔden hakɛne nan nagboma ayi.

23 Muxuna a wasona a biran yagin nin.
Koni muxu xuruxin binyen nan sɔtɔma.

24 Muɲaden na a seene yitaxun
e nun muxun naxan na,
na niin mi rafan a ma.
Na kanna rakɔɔɔma nɛn dangan xɔn ma,
koni a mi a fe mayitɛ.

25 Adamadiin yɛɛragaxun findixi luti ratixin nan na,
koni naxan na a yigi sa Alatala yi,
na ratangama nɛn.

26 Muxu wuyaxi kiraan fenma siga mangan fɛma.
Koni muxun kiti kɛndɛn sɔtɔma Alatala nan yii.

27 Tinxintarene ɲaɲaxu tinxin muxune ma,
muxu fajine ɲaɲaxu muxu ɲaxine ma.

30

Aguri a sandane

1 Yakɛ a dii xɛmɛna Aguri a waliyiya falane.

A fala nɛn Itiyeli nun Yukala xa, a naxa:

2 Xaxilitaren nan n na
dangu muxun birin na.
Adamadi xaxili mi n ma.

³ N mi fe kolonna sətəxi,
n mi Ala Sarijanxina kolonna sətəxi.

⁴ Nde texi kore xonna ma,
a mən yi godo?

Nde foyen malanxi a yiine kui?

Nde igen naxudu a domani?

Nde bəxən danne birin nafalaxi?

A xili di, a diin fan xili di?

I na kolon ba?

⁵ Alaa falane birin sarijan.

Naxanye e luxunma a yi,

a ne ye masansanma nən.

⁶ I nama sese sa a falane fari

alogo a nama i maxadi,

i yi kolon wule falan na.

⁷ N fe firin nan maxədinma i ma, Ala.

I nama tondi e ma n xa,

benun n xa faxa!

⁸ Fuyanteyaan nun wulen masiga n na.

I nama bannayaan fi n ma hanma yiigelitəyana,

fə n mako donseen naxan ma

⁹ alogo n nama lugo jaxi ra,

n na n me i ra

n yi a fala, n naxa, “Nde Alatala ra?”

Hanma n findi yiigelitəən na,

n yi mujan ti,

n yi n ma Ala xili kala.

¹⁰ I nama walike mafala a kanna xa

alogo a nama i danga,

a hakən yi lu i ma.

¹¹ Muxuna ndee na

naxanye e baba dangama,

naxanye mi dubama e nga xa,

¹² naxanye sarijan e yete yeə ra yi

anu, e xəsin mi baxi e ma

¹³ naxanye yeə rawaso

e muxune matoma yete yigboni,

¹⁴ naxanye jinne luxi alo silanfanne

e gbəgbəne maxələn tima alo filəne,

alogo e xa yiigelitəne raxəri bəxən fari

e tərə muxune jan adamadiine ye.

¹⁵ Dii firin yi nusun yii

naxanye yi a falama tun,

e naxa, “N ki! N ki!”

Se saxan nan na

naxanye mi wasama mume,

han se naanin naxanye mi a fale,
e naxa, “Na lan.”

¹⁶ E tan ni i ra:

Laxira nun gbantan nun
bɔxɔn naxan mi wasama igen na,
e nun tɛɛn naxan mi a falan mumɛ,
a naxa, “Na lan.”

¹⁷ Muxun naxan yɛɛ yoma a baba ma,
naxan tondima a nga xuiin suxɛ,
xude xɔn xaxane a yɛɛne gema nɛn a kui,
dugane yi e don.

¹⁸ Se saxan na
naxanye dangu n na,
han naanin
n mi naxanye famuxi.

¹⁹ E tan ni i ra:

Singbinna kirana kore,
sajina kirana gɛmɛn fari,
kunkina kirana fɔxɔ igen xun ma,
e nun banxulanna kirana sungutunna konni.

²⁰ Naxalan yalunden keɲaan ni ito ra:

A na a dɛge,
a a dɛɛn nasugusugu,
a yi a fala, a naxa,
“N mi sese ligaxi a ɲaxin na.”

²¹ Bɔxɔn xuruxurunma se saxan bun,
han naanin a mi tiyɛ naxan bun.

²² E tan ni i ra:

Konyin na findi mangan na,
kɔmɔn na lugo donseen na,
²³ ɲaxalan naɲaxuxin na futu,
e nun konyi gilɛn na a kanna kɛɛn tongo.

²⁴ Sube naanin xurun bɔxɔn ma
koni e tan nan fekolonna sɔtɔxi:

²⁵ Dondonle fanga mi na,
koni e e donseen namarama a waxatini.

²⁶ Fanye ra siine sɛnbɛ mi na,
koni e sodene rafalaxi gɛmɛne nin.

²⁷ Manga mi tuguminne xun na,
koni e birin minima e gali yɛ ma.

²⁸ Dangene suxɛ nɛn yiin na,
koni e toma manga banxine kui.

²⁹ Se saxan na naxanye rayabu,
han naanin naxanye sigati kiin tofan.

³⁰ Yatana, susulaan subene tagi,
naxan mi a gima muxu yo bun,

³¹ donton kanbaxina, hanma kɔtɔna,

e nun mangana a ganli.

³² Xa i bata i yete yigbo xaxilitareyani,
xa i bata kote ni ton,
nayi, i deen suxu.

³³ Amasoto muxun na nonon naxi,
na nan findin fenen na,
i na muxun jodeen din,
wunla nan minima,
i mon na xolon nakeli,
na rananma yengen nan ma.

31

Manga Lemuyeli a sandane

¹ Manga Lemuyeli a sandane. A nga a xaran waliyiya falan naxanye ma.

² N ma diina,
n nanse falama i xa?
N nanse falama i xa,
n diin naxan barixi,
n naxan sotoxi Ala barakani?
³ I nama i senbe lu naxanle yii.
I fangan nama jan ne foxo ra
naxanye mangane raloma ayi.

⁴ I tan Lemuyeli,
a mi daxa mangane xa,
a mi daxa mangane yi manpaan min,
kuntigine mi lan e bira dolon foxo ra
⁵ alogo e minxin nama jinan tonne xon,
e fa muxu naxankataxine yanfa kitini.

⁶ E dolon lu na muxune xa
naxanye halagima,
naxanye niin nafexi xolen na,
e manpaan lu ne xa.

⁷ Ne na e min,
e jinanma e yiigelitoyaan xon nen,
e toroyaan mi fa rabirama e ma.

⁸ Detarene xun mafala,
i muxu noxine birin mali e kitine yi.

⁹ I falan ti, i kitin sa tinxinni,
i yiigelitone nun toro muxune xun mayenge kitini.

Naxalan fajina

¹⁰ Nde nae naxalan fajin sote?
A tonon dangu boxo bun nafunle ra.

¹¹ A xemen xaxili tixi a tan nan na,
a munanfanna mi janyje mum!

¹² A fe fajin nan ligama a xa,
a jaxin mi a ra,
a siin sogen birin yi.

13 A yeXeE xabe garin nun geSe futu garin nan fenma
a e rafala dugin na seWani.

14 A faan balon na nen sa keli wulani
alo yulaya kunkine.

15 A kurunma nen subaxa,
a kudin so a denbayaan xa,
a fa a walike jaxanle ti e wanle ra.

16 A na miri Xeena nde ma, a yi a soTo,
a nakoon sa a toNo soToxine gbetin na.

17 A wanle de suxuma tunnafanna nin.
A wali a yiin na senbeni.

18 A a kolon a feene sonoyama nen,
a lenpun mi tuma keEn na.

19 A gesen wurundun a yiin na,
a gesen soxon dugin na.

20 A yiine doxon yiigelitone bun.
A yiin ti toNo muxune xa.

21 A mi gaxun xunbenla fe ra a denbayaan xa,
amasoto e birin maraberi baxi dugi fajin nan na.

22 A bitinganne rafalama,
a maraberi baxi taa dugin nun dugi mamiloxine nan na.

23 A xemen yatexi fonne malanni,
a doxoma taan fonne ye.

24 A taa dugi domane rafalama,
a e mati,
a tagi xidine rafala yulane xa.

25 Senben nun binyena a ma
alo domana.
A na a miri waxati famatone ma,
a gele.

26 A falan tima fe kolonna nin,
a muxune xaran hinan falane ma.

27 A yengi doxi a denbayana feene xon,
a mi narin kolon.

28 A diine kelima nen,
e a fala a ma a dubadena.

A xemen fan yi keli,
a yi a tantun,

29 a naxa, "Ke wali fajin jaxalan wuyaxi yi,
koni i tan, i dangu e birin na."

30 Marayabun yanfan tima,
tofanna danguma,
koni jaxanla naxan gaxuma Alatala yeE ra
na nan lan a tantun.

31 E saranna so a yii,
a wanle xa findi a tantun xunna ra taani.

Karamxon Mangana Fe Kolon Falane

Kitabun yireni ito mi a sebe muxun xinla falaxi koni a findixi Muluku Sulemani nan na fata a falatide singen na. A sebe muxun katama a xa adamadiine dunuƙa yi gidin bunna fefesefe. A falama, a dunuƙa fe wuyaxi findixi fe fufafune nan na. A yelinxina dunuƙa feene fefesefe, a yi a falani so, a naxa, “Gaxu Ala yee ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na.” (Karamxon 12.13)

Dunuƙa feene luxi nen fuu

¹ Karamxon na falane nan itoe ra, Dawudaa dii xemen naxan findixi mangan na Yerusalen yi.

² N tan karamxon naxa:
Fe fuune fe fuune fari,
fe fuyanne konin, e birin fe fuu!

³ Muxun wanla naxan birin nabama dunuƙa yi,
na tonon nanse ra a ma?

⁴ Mayixetena nde danguma,
mayixetena nde barima,
koni boxo xonna tan a kiini han habadan!

⁵ Sogen tema, a godoma,
a mon yi a mafura xete a tedeni.

⁶ Foyen sigama yiifanna ma,
a xetema komenna ma,
a firifirima, a firifiri
han a mon yi xete a kelideni.

⁷ Baa igene birin sa sinma boxo igen nan ma,
koni boxo igen mi rafema mumɛ!
Igene mon luma xete e kelidene yi xude xunne yi.

⁸ Feene birin muxun xadanma
han a mi nae a fale!
Yeen mi wasama toon tiye,
tunla mi wasama fe ramedeni.

⁹ Naxan yi na nun,
na nan mon na,
naxan bata yi liga,
na nan mon ligama,
fefe nene mi na dunuƙa yi.

¹⁰ Muxune a falama sena nde ma,
fa fala, “A mato, a nenen na a ra!”
Anu, na yi na nun,
xabu benun en xa da.

¹¹ Ninan tima nen fe danguxine xon.
Hali fe famatone ninanma muxune ra nen
naxanye barima e xanbi waxati famatone yi.

Karamxon na xaxilimayana

¹² N tan, karamxon na, n bata findi Isirayila Mangan na Yerusalen yi. ¹³ N bata a ragidi n boneni, n xa feene birin fefesefe, n yi e rakowasi n ma fekolonna

xon feen naxanye birin ligama dunuɗa yi. Ala bata adamadiine ti ɗaxankata wanla nan na! ¹⁴ Feen naxanye ligama dunuɗa yi, n bata ne birin to, e birin findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁵ Naxan dalinxi na mi nɔɛ ratinxinɗe.

Naxan dasaxi, na mi nɔɛ yate.

¹⁶ N yi a fala n yete ma, n naxa, “N tan bata fekolon gbeen soto dangu muxun bonne birin na naxanye bata yi mangayaan liga n yee ra Yerusalen yi. N bata xaxilimayaan nun fekolonna gbege famu.” ¹⁷ N kataxi nen n xa fekolonna famu, e nun xaxilitareyaan nun daxuyana. Koni n yi a kolon, na fan birin luxi nen alo muxun na kata foyen sagatandeni. ¹⁸ Bayo, fekolonna gbegebeen fama xaminna nan na, xaxinla nema gboma ayi, boɗe raforen fan gboma ayi.

2

Fatin nafan feene luxi nen fuyan

¹ N yi a fala n yete ma, n naxa, “En siga, n xa sa a mato xa ɗaxaɗaxan fan.” Koni hali na fan findixi fe fuun nan na. ² N yi a fala, n naxa, “Daxuyaan nan gele ma feene ra, ɗaxaɗaxan tonon nanse ra?” ³ N yi a ragidi n boɗeni, a n xa n yete rasewa dolon minna nin, n yi n sobe so xaxilitareyaan ma, anu n yi matoon nan tima fekolonna xon, han n yi a kolon xa na nan fan adamadiin na, a na liga a siimayani dunuɗa yi.

⁴ N bata wali gbeene ke. N banxine ti nen n yete xa, n manpa bili nakone si, ⁵ n yi nakone nun langane yiton, n yi wudi bogilaan sifan birin si e yi. ⁶ N bata ige ramaradene rafala alogo n xa n ma wudidine ige sa nakoni. ⁷ N konyi xemene nun konyi gilene soto nen, e diine bari n konni. Xuruse xungbeen nun a xunxurin fan yi n yii dangu muxune birin na naxanye yi n yee ra Yerusalen yi. ⁸ N gbetin nun xemaan gbege ramara nen n yete xa, e nun mangane nun yamanane nafulu kendene. Yeli xemene nun yeli gilene yi n yii. N mon yi xemene rafan fe kenden soto, ɗaxalan wuyaxi. ⁹ N findi nen muxu gbeen na dangu muxune birin na, naxanye bata yi dangu n yee ra Yerusalen yi. Anu, n yi matoon nan tima n ma fekolonna xon. ¹⁰ N yeen kunfa sese xon, n mi tagan na sote. N mi n me n waxon fe yo ra, bayo n ma wanle birin yi n boɗen nasewama, na nan yi findixi n saranna ra n ma wanle birin yi. ¹¹ Anu, na xanbi ra, n yi n miri n wali xonne birin ma, e nun n tonon naxan soto e kedeni, n yi a to fa fala a birin findixi fe fuun nan na, alo muxun na kata foyen sagatandeni, e tonɔ yo mi luma dunuɗa yi.

Fekolonna nun xaxilitareyaan fan luxi nen fuyan

¹² Nayi, n yi wa fekolonna famu feni, e nun daxuyaan nun xaxilitareyana. Muxun naxan findima mangan na n ɗaxoni, na nɔɛ nanse lige? Fo naxan bata yi liga nun. ¹³ N yi a to fa fala fekolonna fisa xaxilitareyaan xa, alo kenenna to fisa dimin xa. ¹⁴ Amasoto xaxilimaan yeen na alogo a xa seen to, koni xaxilitaren tan sigan tiin dimin nin. Anu, n tan a kolon yati, a marajan kii kedenna nan e firinna birin mamema. ¹⁵ N yi a fala n yete ma, n naxa, “Xa xaxilitaren najan kiin nan n fan mamema, nayi, na tonon nanse ra, xa n findi fekolonna ra?” N yi a fala n yete ma, n naxa, “Na fan findixi fe fuun nan na.” ¹⁶ Bayo muxune ɗinanma xaxilima danguxin xon sinma alo xaxilitarena. Fanni boɗone danguma, ɗinan tima a xon. Xaxilimaan faxama nen alo xaxilitarena! ¹⁷ Nayi, dunuɗa yi gidin yi raxaxu n ma, bayo toɗoyaan

nan adamadiine wanla ra e naxan birin ligama dunuɲa ito yi. Fe fuun nan a birin na, alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁸ N ma wanle birin yi raɲaxu n ma n naxanye keɣi dunuɲa yi, bayo fɔ n xa e tɔɔn lu n xanbi ra muxun yii. ¹⁹ Nde a kolon xa na kanna findɛ xaxilimaan na hanma xaxilitarena? Anu, n naxan birin sɔtɔxi dunuɲa yi n ma wanla nun n ma xaxilimayani, a na sɔtɔma nɛn. Fe fuun nan mɔn na fan na! ²⁰ Nayi, n yi tunnaɣɔlɔ fɔlɔ n ma lan wali xɔdɛxɛne birin ma n naxanye ligaxi dunuɲa ito yi. ²¹ Amasɔtɔ, muxun naxan fatan, na nɔɛ wale fekolonna nun xaxilimayani, a keɛn yi findi muxun gbeen na naxan mi walixi. Na fan findixi fe fuun nan na e nun kala gbeena. ²² Muxun nanse sɔtɔma fata a wali xɔdɛxɛne nun a kɔntɔfinle birin na dunuɲa ito yi? ²³ A siimayaan birin findixi tɔɔn nun sɔxɔlɛn nan na. Bɔɲɛ sa mi a xa hali kɔɛɛn na. Fe fuun nan na fan na.

²⁴ Sese mi fan adamadiin na fɔ a xa a dege, a yi a min, a herin sɔtɔ a wanli. Koni, n na a toxi nɛn fa fala na fan kelima Ala nan ma, ²⁵ bayo, nde nɔɛ a dege, hanma a sɛwa, xa Ala mi tin? ²⁶ Muxun naxan na Ala keɛnɛn, a yi xaxinla fi na kanna ma e nun fekolonna nun sɛwana. Koni, a yulubi kanna tan tima wanla ra nɛn alogo a xa nafunla malan, a yi a ramara muxu gbete yeɛ ra naxan Ala keɛnɛnxi. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

3

Feen birin nun a waxatin na a ra

¹ Feen birin nun a waxati saxin na a ra, waxatin feen birin ma dunuɲa yi.

² Muxun bari waxatin na, a faxa waxatin na.

Soli seen si waxatin na, a tala waxatin fan na.

³ Faxa ti waxatin na, dandan waxatin fan na.

Banxin kala waxatin na, a ti waxatin fan na.

⁴ Wuga waxatin na, gele waxatin fan na.

Sunu waxatin na, bodon waxatin fan na.

⁵ Geɛne woli waxatin na, e matongo waxatin na.

Sunbun waxatin na, sunbutareyaan waxatin fan na.

⁶ Seen fen waxatin na, a tunun waxatin na.

Seen namara waxatin na, a rabeɲin waxatin fan na.

⁷ Seni bɔ waxatin na, a madɛge waxatin na.

Dundu waxatin na, fala ti waxatin fan na.

⁸ Marafanna waxatin na, maraɲaxun waxatin fan na.

Yeɲge waxatin na, bɔɲɛ xunbeli waxatin fan na.

⁹ Walikεεn tɔnɔn mundun sɔtɔma a wanli? ¹⁰ N bata a to Ala bata adamadiine ti ɲaxankata wanla naxan na. ¹¹ Ala bata seen birin da alogo e xa lan e waxatin ma. A mɔn yi a ragidi habadan feene xa lu adamadiine bɔɲeni. Anu, e mi nɔε Ala kεwanle yεε tɔε keli e fɔlɔden ma han e ɲaɲanna. ¹² N yi a kolon fa fala, sese mi fan muxun na fɔ a xa ɲaxan, a fe fajin liga a dunuɲa yi gidini. ¹³ Muxun birin xa a dege, a yi a min, a yi hεrin sɔtɔ a wanli. Ala bata na nan nagidi muxune ma. ¹⁴ N na a kolon Alaa wanle birin luma nεn habadan, sese mi sama a fari, sese mi bama a ra. Ala na feene ligaxi nεn alogo muxune xa gaxu a yεε ra. ¹⁵ Feen naxanye ligama, e nun naxanye fama ligadeni, ne bata yi liga nun. Ala nan fe danguxine raminima dunuɲa yi mɔn.

Sayaan nan birin ɲaɲanna ra

¹⁶ N mɔn fe gbete toxi dunuɲa yi. Kiti sa kεnden yi lan denaxan yi, ɲaxuyaan nan mɛnni. Tinxinna yi lan denaxan yi ɲaxuyaan nan mɛnni. ¹⁷ N yi a fala n yete ma, n naxa, “Ala tinxin muxun nun ɲaxuden makitima nεn, bayo feen birin nun a waxati saxin na a ra, kεwanla birin nun a dingiraan na a ra.”

¹⁸ N yi a fala n yete ma lan adamadiine ma, n naxa, “Ala muxune keɲaan nan fεsεfεsεma alogo e tan yetεεn xa a kolon a e luxi nεn alo subene. ¹⁹ Bayo muxune nun subene ɲaɲanna birin keden, e birin faxama nεn. Nii kedenna nan e birin yi. Na kui, muxun mi dangu suben na. Fe fuun nan ne birin na. ²⁰ E birin sigama yire kedenna nin. E birin kelixi burunburunna nin, e birin xεten burunburunna nin. ²¹ Nde a kolon xa adamadiine niin tema kore nεn, subene niin yi godo bɔxɔn bun?” ²² N bata a to sese mi lan adamadiin xa fɔ a yi ɲaxan a wanle yi, a gbeen na nan na. Bayo muxe mi faxa muxun naxεte alogo a xa a to naxan ligama a xanbi.

4

Dunuɲa ito mi fan

¹ N mɔn yi ɲaxankatane birin to naxanye ligama dunuɲa yi, muxu ɲaxankataxine wugama, muxu yo mi e madεndenma! Fangana e ɲaxankata muxun nan na, muxu yo mi e masabarima. ² N tan naxan fale, faxa muxune nan e ɲaxun yi dangu niiramane ra, e tan to bata faxa. ³ Koni naxan munma da, na fisa ne firinna xa, bayo a munma fe ɲaxine to naxanye ligama dunuɲa yi.

⁴ N bata a to a muxune xadanna nun e wali xɔnne birin fataxi e xɔxɔɔɲyaan nan na lan e adamadi bodene ma. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni. ⁵ Xaxilitaren tondima wale, kamεn yi a kala. ⁶ Koni a fisa muxun yi mɔndɔ kedenna sɔtɔ bɔɲε xunbenli benun a xa mɔndɔ firinna sɔtɔ ɲaxankata wanli naxan nun foye sagatanna lan.

Kedenyaan mi fan

⁷ N mɔn fe fu sifana nde toxi nεn dunuɲa yi. ⁸ N muxuna nde toxi nεn, a keden pe, muxe mi a fɔxɔ ra. Dii mi a yii, a ngaxakeden mi na, anu, dan mi yi a wanla ma. Hali a mi wasama nafunla ra. A yi maxɔdinna ti, a naxa, “N fa walima nde xa, n yi n niin kuma hεrin na?” Fe fuun nan na fan na, ɲaxankata wanla.

⁹ Muxu firinna fisa muxu kedenna xa, bayo e saran fajin sɔte nεn e wanli. ¹⁰ Bayo, xa boden bira, bodena a rakele nεn, koni gbalon na kanna xa naxan keden a ra. Xa a bira, muxu gbete mi na naxan a rakele! ¹¹ Na kiini, xa muxu firinna e sa, xunbenla mi e suxe, koni naxan keden saxi, xunbenla bε na ma

di? ¹² Yaxun naxan muxu kedenna nœ yengeni, muxu firinna tan tiye na yaxun yee ra nen. Luti saxanna denbexin mi bolonje xulen!

Mangayana

¹³ Dii joren yiigelitœon xaxilimaan dangu Manga forixi xaxilitaren na naxan mi fa nœ kawandi xuiin name. ¹⁴ Bayo, na dii joren nœ mine nen kasoon na a findi mangan na, muxun mœn nœ bare nen yiigelitoyani a findi a bari taan mangan na. ¹⁵ N bata adamadiine birin to biraxi dii jœreni ito fœxo ra dunuja yi naxan fama dœxœdeni mangan funfuni. ¹⁶ Na yamaan dan mi yi na, a yi tixi naxanye yee ra. Na birin, a mi rafaŋje mayixete famatœne ma. Na fan findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

I nama falan nadangu ayi

¹⁷ A liga i yeren ma i na siga Alaa banxini waxatin naxan yi. I maso i tuli matideni benun i xa saraxan ba alo xaxilitarene, bayo e nœma fe jaxin ligama, e mi a kolon.

5

¹ I nama de mafura ayi, i bœren nama wolon, i falan ti Ala yetagi, bayo Ala kore xœnna nan ma, i tan dunuja nin. Nayi, i ya falan nama radangu ayi. ² Amasœto muxun na xamin, a xiye sama nen xulen. Na kiini, falan na wuya ayi, xaxilitareya falane yi keli. ³ Xa i de xuiin tongo Ala xa, i nama bu a rakamalideni, bayo xaxilitarene mi Ala kenenje. Nayi, i de xuiin nakamali i naxan tongoxi. ⁴ A fisa i nama de xuiin tongo, benun a xa lu a rakamalitaren na. ⁵ I nama tin i deen xa i gbindin birin bira yulubini. I nama a fala xeraan xa fa fala tantanna nan yi i de xuiin na. Nanfera i falan tiye naxan Alaa xœlon nakelima, a yi i wali xœnne kala? ⁶ Bayo xiylene na wuya ayi, fe fuune e yi. Falan fan na kii nin. Nayi, gaxu Ala yee ra.

Mangane yamaan jaxankatama

⁷ Xa i a to yamanana nde yi, muxune yiigelitœne jaxankatama, kiti kœnden nun tinxinyaan bata ba na, na nama i raterœna, bayo kuntigi gbeene nan kuntigine xun mayengœma, kuntigi gbete mœn ne fan xun na. ⁸ Birin nan bœxon bogiseene tongoma, hali manga yeten tœnœn sœtœma xœene ma.

Nafunla luxi nen fuyan

⁹ Gbetin nafan naxan ma, na mi wasama gbetin na mume! Nafulu gbeen nafan naxan ma, na mi a sœte. Fe fuun nan mœn na fan na! ¹⁰ Nafunla nœma gboma ayi, a don muxune fan yi wuya ayi. A tœnœn mundun se kanne ma nayi ba a mato feen na? ¹¹ Walikœna xixœnla jaxun, xa a donse gbeen don, hanma ndedi, koni nafulu kanna se kanyaani mi tinje a yi xi. ¹² N bata gbaloni ito to dunuja yi: Muxun naxanye nafunla ramarama e yetœna tœryœaan yee ra. ¹³ Na nafunla kalama fe xœdœœn nin. A diin naxan barixi, na mi sese sœto. ¹⁴ Muxun barima nen a magenla, a mœn xœten na kii nin. A mi sese xalima a wanla tœnœn na, a mi sigama sese ra a yii. ¹⁵ Gbalon nan mœn na fan na. A xœtema nen alo a faxi kii naxan yi. Nayi, a tœnœn mundun sœtœma, a to walixi foyen nan fœxo ra? ¹⁶ Anu, a mœn a siimayaan birin nabama dimin nin, lanbaranna nun sœxœlen nun nii yigbetœna denaxan yi.

¹⁷ N na ito nan toxi: A fan muxun xa, a yi a dege, a yi a min, a yi herin sœto a wanle birin yi dunuja yi a siimayani Ala naxan fixi a ma. A gbeen na nan na. ¹⁸ Xa Ala nafunla nun seen fi muxun ma, a mœn yi tin na kanna xa nœ e donje,

a yi a wasa so a gbeeni, a sewa a wanli, Ala nan na fixi a ma. ¹⁹ Na kannna mi a mire a siimayaan danna ma jaxi ra bayo Ala bata a bɔɔɛn nasewa.

6

¹ N gbalo fena nde toxi nen dunuja yi, naxan adamadiin tɔɔma han!
² Muxuna nde na yi, Ala nafunla nun herisigen nun binyen fixi naxan ma, sese mi dasaxi naxan ma, a waxi naxan birin xɔn, koni Ala mi tinxi a xa a nafunla don, muxu gbete yi e don. Na nan findixi fe fuun na e nun gbalo gbeena. ³ Xa muxuna nde dii keme bari nun, a mɔn yi siimaya xunkuyen sɔɔ, a na fori ki yo ki, na birin tɔnɔn nanse ra a ma, xa a mi sewan sɔɔ a se kanyani, a yi maluxun binyeni? N na a fale nen, n naxa, “Diin naxan faxa a nga kui, na fisa na kannna xa.” ⁴ Bayo na diin daxi nen fuu, a mɔn dangun dimin nin, a xinla yi lu wundoni. ⁵ Hali na diin mi sogen toxi, a mi fefe kolonxi, na bɔɔɛ xunbelixi dangu bonna ra. ⁶ Hali a jee wuli firin sɔɔ siimayaan na, xa a mi sewan sɔɔ a se kanyani, na tɔnɔn nanse ra? E birin mi sigama yire kedenna xan yi ba?

⁷ Adamadina wanla birin kema a dege feen nan na, anu a mi wase mumɛ!
⁸ Nanse fekolonna danguxi xaxilitaren na? Yiigelitɔn na sigati ki kendɛn kolon a dunuja yi gidini, na tɔnɔn nanse ra? ⁹ Yeeɛn bata seen naxan to, na fisa se xɔnla xa muxun naxan mirixi. Fe fuun nan mɔn na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

Fekolonne maxadina

¹⁰ Seen birin xinla na. Adamadiin findixi naxan na, na kolonxi. Naxan senben dangu a tan na, a mi nɔɛ na matande. ¹¹ Falan nema gboma ayi, fe fuune fan wuyama ayi. En nanse sɔɔma na yi? ¹² Awa, nde a kolon naxan fan adamadiin xa a dunuja yi gidini, a nema a siimaya yi genli, naxan danguma alo nininna? Nde nɔɛ a fale adamadiin xa naxan ligama a xanbi dunuja yi a na faxa waxatin naxan yi?

7

Fekolonna

¹ Xili kanyaan fisa latikɔnɔn kendɛn xa, muxun faxa lɔxɔn dangu a bari lɔxɔn na.

² A fisa i siga jandeni
 benun i xa siga sewa bande dondeni,
 bayo sayaan muxune birin yee ra,
 niiramane birin lan
 e yi xaxili sɔɔ na ma.

³ Sɔxɔlɛn fisa gelen xa,
 bayo yetagin na yifɔɔ,
 na muxun xaxinla maliye nen.

⁴ Fekolonne bɔɔɛn darixi janden nan na,
 koni xaxilitarene bɔɔɛn darixi jaxaxaxa yiren nan na.

⁵ A fisa muxun yi fekolonna maxadin nameɛ,
 benun a xa xaxilitarene sigin nameɛ.

⁶ Bayo xaxilitarene gele xuiin luxi nen
 alo janla budo xuiin teeɛni tunden bun.
 Fe fuun nan na fan na.

⁷ Fekolonna na jaxankatan ti,

na a findima xaxilitaren nan na,
dimi yi seene na rasuxu mayifuni,
na muxun bəjen natantanma nen.

⁸ Feen najanna dangu a folon na.
A fisa muxun yi sabari
benun a xa waso ayi.

⁹ I nama mafura xole,
bayo bəje gbeen xaxilitarene nin.

¹⁰ I nama a fala, i naxa,
“Nanfera waxati danguxine fisa iki xa?”
Bayo na maxodinna mi kelixi fekolonna xan yi.

¹¹ Fekolonna nun keen tonon birin lan,
bayo a muxune malima dunuɲa yi.

¹² I na lu fekolonni,
na i ratangama nen alo gbeti kanyana,
i na fe kolon,
na fekolonna i luma nen i nii ra.

¹³ Alaa wanla mato:
A na naxan yidəxo,
nde nəe a ratinxinje?

¹⁴ I xa sewa waxati fajini,
i yi i miri tərɔ waxatini,
bayo Ala nan e firinna birin daxi.
Nanara, adamadiin mi nəe sese yee toe fe famatone fe yi.

¹⁵ N bata feen birin to n ma dunuɲa yi gidi fufafuni.
Tinxin muxuna ndee halagima e tinxinyani,
ɲaxudena ndee yi siimaya xunkuyen sɔto e ɲaxuyani.

¹⁶ I nama i ya tinxinyaan nadangu ayi,
i nama i yete findi fekolon gbeen na.
Nanfera i yete rahalagima?

¹⁷ I nama ɲaxuyaan nadangu ayi,
i nama findi xaxilitaren na.
Nanfera i faxe

benun i ya waxatin xa a li?

¹⁸ A lan i yi kedenna suxu
hali i mi boden beɲin,
bayo naxan na gaxu Ala yee ra
na feen birin yiminima nen.

¹⁹ Fekolonna xaxilimaan senbe soma nen
dangu yamana kan fu ra taani.

²⁰ Tinxin muxu yo mi dunuɲa yi
naxan fe fajin ligama a mi yulubi liga.

²¹ I nama i tuli mati falan birin na,

alogo i nama i ya walikεεn xuiin με,
a i rayelefuma.

²² Bayo i a kolon i bɔɾɛni,
i tan yetεεn bata muxune rayelefu sanɾa ma wuyaxi.

²³ N bata na feene birin fεsεfεsε fekolonna xɔn,
n yi a fala, n naxa,
“N fekolonna sɔtɔma nεn,”
koni a mɔn makuya n na.

²⁴ Sese a ra, a makuya pon!
A tilin mumε! Nde nɔε a toε?

²⁵ Nayi, n bata kata fekolonna famu feen nun a fεsεfεsε feen
nun a fen feen na e nun feene bunna,
alogo n xa a famu a xaxilitareyaan nan ɾaxuyaan na,
fa fala daxuyaan mi fan.

²⁶ N bata a kolon
a ɾaxanla naxan luxi alo luti ratixina,
naxan bɔɾɛ findixi yalaan na,
naxan yiine luxi alo yɔlɔnxɔnna,
na xɔlɔ dangu sayaan na!
Muxun naxan Ala kenεnxi,
na tangama nεn a ma,
koni yulubi kannna a suxuma nεn a ra.

²⁷ N tan, karamɔxɔna,
n na ito nan toxi,
n to feene fεsεfεsεxi keden keden yeεn ma,
alogo n xa feene bunna yeε to.

²⁸ N mɔn feene ye fenma,
koni n munma a yeε to singen.
N xεmε kendε kedenna nan toxi xεmε wuli keden ye,
koni n mi ɾaxalan kendε keden peen toxi ɾaxanle ye.

²⁹ Koni, n na ito nan to:
Ala adamadiine da nεn, e fan,
koni e tan bata kɔtε wuyaxi fen.

8

¹ Nde luxi alo fekolonna,
naxan nɔε feene bunne fεsεfεsε?
Muxuna fekolonna a yetagini yalanma nεn,
a yetagi yifɔrεn yi tunun.

Mangana yamarin suxu fena

² N yi a fala, n naxa,
“Mangana yamarin suxu,
i to bata i kɔlɔ Ala xa.”

³ I nama mafura i makuyε mangan na,
i nama kankan fe ɾaxin ma,
bayo naxan nafan a ma,
a na nan ligama.

⁴ Mangan sese fala,

seɓben na nan na.

Nayi, nde nɔɛ a fale a xa,
fa fala, “I nanse ligama?”

⁵ Naxan na a yamarin suxu,
na mi fe jaxin kolonma.

Fekolonna mangana waxati saxin nun a kiti saxin kolonma nɛn.

⁶ Amasɔto feen birin nun a waxatin nun a kiti saxin na a ra,
bayo adamadiine fe jaxin gbo e ma.

⁷ A mi a kolon feen naxan fama,
nayi nde nɔɛ a fale a xa
naxan sa ligama?

⁸ Adamadiin xa mi niin kanna ra
alogo a xa a makankan,
fanga yo mi a ra a sayaan lɔxon fari.

Yengen matanga fere mi a xa,
jaxuyaan fan mi muxu jaxi yo xunbama.

Adamadiine dunuɗa yi gidina

⁹ N bata na birin to, n yi n miri muxune kewanle birin ma dunuɗa yi. Waxatini ito yi, muxun nɔyaan nan ligama a adamadi boden xun na, a yi a jaxankata. ¹⁰ N mɔn muxune toxi jaxudene maluxunje. Yamaan sigama, e xetema sa keli yire sarijanxini, e jinan taani na muxu janxin yi naxan ligama. Fe fuun nan na fan na. ¹¹ Muxune to mi ratɔronma e kewanle ra sasani, nanara fe jaxi rabaan xɔnla adamadiine bɔjɛni han! ¹² Hali yulubitɔɔn fe jaxi keme liga, a siimayaan mɔn yi xunkuya ayi, n na a kolon, herina Ala yee ragaxu muxune nan xa, bayo e gaxuxi a yee ra. ¹³ Koni herin mi muxu jaxin xa! Seen nininna buma muxu jaxina siimayaan xa, amasɔto a mi gaxuxi Ala yee ra.

¹⁴ Fe fu gbete fan ligama dunuɗa yi: Tinxin muxuna nde rajanna yi lanje muxu jaxin nan ma, muxu jaxina nde fan rajanna yi lanje tinxin muxun nan ma. N na fale nɛn, n naxa, fe fuun nan na fan na. ¹⁵ Nayi, n sewan nan matɔɔma, amasɔto sese faji mi fa adamadiin xa dunuɗa yi, fo a a dege, a yi a min, a yi jaxan. Na nan a malima a wanli a siimayani Ala naxan nagidixi a ma dunuɗa yi. ¹⁶ N to kata fekolonna famu feen na, n yi muxune kewanle rakɔɔsi dunuɗa yi, bayo adamadiin luma a yee ra yi yanyin nun kɔeen na, ¹⁷ n yi Ala wali xonna to. Adamadiin mi nɔɛ feene yee toɛ naxanye ligama dunuɗa yi. Adamadiin naxan fenma tɔroni, a mi na toɛ, hali fekolonna yengi a ma a a fe kolon, a mi nɔɛ a yee toɛ.

9

Muxune birin najanma kii kedenna nin

¹ N bata n miri feni itoe birin ma, n yi a rakɔɔsi fa fala, tinxin muxune nun fekolonne nun e kewanle birin Ala nan yii. Adamadiin mi a kolon xa xanuntenyaan nan a yee ra hanma xɔnnantenyana. ² Birin najanma kii kedenna nin. Tinxin muxun nun muxu jaxin birin najanna keden, muxu faji ba, muxu sarijanxin ba, haramuden ba, muxun naxan saraxan bama e nun naxan mi saraxan bama, a na kii nin muxu fajin nun yulubitɔɔn xa, naxan a kolɔma e nun naxan gaxuma a kolɔ.

³ Na nan fe jaxin na feene ye naxanye ligama dunuɗa yi. Marajan kii kedenna nan birin mamema. Fe jaxin nan muxune bɔjɛni han! Daxuyana

e bəjəni e siimayaan birin yi. Na xanbi ra, e sa faxa muxune fari. ⁴ Yigin niiramane birin xa. Hali baren jəjəni fisa yatan faxaxin xa. ⁵ Niiramane a kolon a e faxama nən, koni faxa muxune mi sese kolon. Saran mi fa e xa, amasətə jinan bata ti e xən. ⁶ E xanuntenyaan nun e xənnantenyaan nun e xəxələnyaan bata jan, sese mi fa e xa feene yə naxanye ligama dunuɟa yi. ⁷ Nayi, sa i ya donseen don ɟaxanni, i yi i ya manpaan min bəjə xunbenli, bayo Ala bata yelin i kəwanle birin nasuxə. ⁸ Sewa dugine xa lu i ma waxatin birin, turen yi lu i xunni waxatin birin. ⁹ I ɟaxan i ya dunuɟa yi gidini i ya ɟaxanla fəma i naxan xanuxi, i ya siimaya fufafuun birin yi Ala naxan nagidixi i ma dunuɟa yi, i siin soqe fuune birin, bayo i gbeen na nan na i ya dunuɟa yi gidini, i nəma i ya wali xədəxən kəma dunuɟa yi. ¹⁰ I nəe naxan yo lige, na liga i səbən nan na, bayo i na sa gaburun na, wali mi na, miriya mi na, xaxilimaya mi na, fekolon mi na.

¹¹ N mən bata feni ito to dunuɟa yi: Gilaan mi a ra naxan singe soma, sənβəma mi na ra naxan nən sətəma yəngeni, fekolonna mi na ra naxan donseen sətəma, xaxilimaan mi na ra naxan nafunla sətəma, muxu xaranxin mi a ra naxan marafanna sətəma, bayo waxatine nun yəgbane sa birama ayi e birin nan ma. ¹² Awa, muxun mi a kolon feen naxan a yəe ra. A luxi nən alo yəxən naxanye mayendenma, e suxu yalaan na, hanma xəliin naxanye suxuma luti ratixin na, waxati ɟaxin bagama nən adamadiine ma mafurən, a e ratəfəna.

Fe kolonna nan fisa

¹³ N mən xaxilimayaan misaala nde toxi nən dunuɟa yi, naxan n naterəna. ¹⁴ Taadina nde yi na nun, a muxune mi yi wuya. Manga sənβəmana nde yi siga a xili ma, a yi a rabilin yəngeni, a yi yəngə so seene yitən a xili ma han! ¹⁵ Fekolon yigelitəna nde yi na taani nun, naxan taan xunba a fekolonna xən. Koni muxu yo mi a yengi dəxə na yigelitəən xən.

¹⁶ Nayi, n yi a fala, n naxa, “Fe kolonna dangu sənβən na.” Anu, muxune e məxi na yigelitəna fekolonna ra, e mi e tuli mati a falane ra. ¹⁷ Fe kolonne falan naməna maraxarani, na dangu mangan sənχə xuiin na xaxilitarene yə. ¹⁸ Fekolonna dangu yəngə so seene ra, koni yulubitə keden peen nəe fe fajɟi gbeɟbe kalə nən.

10

Xaxilitareyaan bənəna

¹ Tugetugene faxaxin nəe latikəənna xiri ɟaxue nən. Na kiini xaxilitareyana ndedi nəe fekolonna nun binyen kalə nən.

² Fekolonna xaxinla sigan kira fajɟin nan xən, koni xaxilitaren xaxinla sigan kira ɟaxin nan xən.

³ Xaxilitaren nəma sigan tima kiraan xən, xaxili mi a ma. Birin a xaxilitareyaan toma.

⁴ Xa kuntigin xələ i xili ma, i nama keli i ya walideni, bayo maraxaran yulubi gbeen nan matangama.

⁵ N fe ɟaxina ndee toxi dunuɟa yi, tantanna naxanye fata mangan na:

⁶ Fekolontarene tide gbeene sotoma,
senbe kanne yi lu tide xurine yi.

⁷ N bata konyine to soone fari,
mangane yi sigan ti e sannu alo konyine.

⁸ Naxan na yinla ge,
a birama nen na ra.
Naxan na yinna rabira,
sajin nan na xinma.

⁹ Naxan na gemene maxete,
na a maxoloma nen e ra,
naxan wudin boma,
na noe a maxole nen.

¹⁰ Xa bunbi melenna de mi a yi,
a mi raxanxanxi,
fo i xa i senben xun masa nen,
koni fekolonna feen noe dangu na ra.

¹¹ Naxan fatan sajin suxe,
na tonon nanse ra
xa sajina a xin
benun a xa a suxu?

Xaxilimayaan nun daxuyana

¹² Fekolonna falane rafexi hinanna nan na,
koni xaxilitarena falane bonon nan tima a ma.

¹³ A falane folon xaxilitareyaan nan ma,
a rajan daxuya jaxin ma.

¹⁴ Xaxilitaren falane rawuyama ayi nen.

Adamadiin mi a kolon
naxan fama ligadeni.
Nde a fale a xa
naxan fa ligama a xanbi?

¹⁵ Xaxilitarena wanla a xadanma nen,
bayo a yeteen mi a kolon
a siget taani kii naxan yi.

¹⁶ Yamanan naxan manga findixi foningen na,
gbalon na xa,
e nun naxan ma kuntigiye e waxatin birin nadanguma donse dondeni.

¹⁷ Sewan na yamaan xa
naxan manga findixi muxu binyene diin na,
naxan ma kuntigiye e degema a waxatini,
e makoon naxan ma,
e mon mi manpaan minna radangu ayi.

¹⁸ Muxu narixina xalanben fonma nen.
Xa a mi wale, tulen soma nen a banxini.

¹⁹ Muxune sewa bande donna tima jaxajaxani,
manpaan yi e niini fan e ma.

Gbetin nan feen birin yabin na.

²⁰ I nama mangan danga,
hali i miriyani,
i nama nafulu kannu danga i ya banxin kui,
bayo a luyε nen
alo xoliin nan sa i xuiin nalgama a xa,
a yi i ya falane yeba a xa.

11

Iya nafunla raso fe wuyaxi yi i baraka feen na

¹ I ya balon xuya igen xun ma, amasoto waxati xunkuyen na dangu, i mon a toma nen. ² I yii seene yitaxun muxu solofere hanma muxu solomasεεε ra, bayo i mi a kolon gbalon naxan sa fama yamanani.

³ Igen na gbo kundani, a findima tulen nan na baxoni. Xa wudin bira be binni hanma men binni, a luma a biraden nan ma. ⁴ Naxan gaxuxi foyen nun tulen fa feen na, na mi noε sansiin siye, a mon mi a xabe.

⁵ I to mi foyen siga kiin kolon, i mon mi a kolon diin gboma a nga kui kii naxan yi, na kiini, i mi noε dali manga Ala kewanle fan famunje.

⁶ Sansi xonna xuya, folo xotoni han jinbanna, i nama i ya wanla rati. I mi a kolon i wali xonna denaxan sonoyama hanma xa i wali xonne birin fanma nen.

⁷ Kenenna fan, lu fena dunuja yi, na jaxun. ⁸ Adamadiin na siimayaan soto han jeε wuyaxi, a lan a xa sewa e birin na. Koni a xa a miri fa fala dimin waxatine gboma ayi nen. Fe famatone luxi nen alo foyena.

⁹ I tan naxan dii joreyani, jaxan i ya dii joreyaan waxatini, i sewa i bɔjɛni. I bira i bɔjɛ yi feene foxo ra, e nun i na seen naxanye to. Koni, a kolon fa fala Ala i kewanle birin makitima nen. ¹⁰ Nayi, xaminna ba i bɔjɛni, torɔyaan masiga i fatin na amasoto dii joreyaan nun fangan danguma nen fuyan!

12

Foriyaan nun sayana

¹ I Dali Marigina fe xa rabira i ma i nema dii joreyani waxatin naxan yi, benun toro lɔxone xa fa, waxatin yi maso, i a falama naxan yi, i naxa, “N mi jaxun yo toma,” ² benun soken nun kenenna nun kiken nun sarene xa yidimi, kundaan yi fa tulen dangu xanbini. ³ Na lɔxoni, banxi kantanne xuruxurunma nen, xeme senbɛmane yi e felen, jaxanle yi ba seen dinje bayo e mi fa wuya, naxanye seen matoma foye soden na, ne yi lu dimini.* ⁴ Nayi, deen foxo firinna naxanye rabima kiraan ma, ne balanma nen, se din xuiin yi siga xurunje ayi. Muxun kelima nen xoliin wuga xuiin ma, koni sigisane birin yi siga xadanje ayi. ⁵ Yire matexin yi magaxu folo ayi, gaxun yi lu kiraan xon. Xun seεene yi fixa alo wudin na fuga. Fatin yi binya ayi alo sunen na sin baxoni. Kunfa mi fa na, bayo adamadiin fa sigama a habadan banxin nin, wugalaane yi dangu kiraan xon a jan feen na. ⁶ Alaa fe xa rabira i ma benun gbeti wure luti daxin xa fulun, xema kundin yi kala, fejen yi yibo tigi yinla

* **12:3:** A sandan nan sama be lan foriyaan ma. A falan tima wundoni lan fati yirene nan ma alo yiine nun fanna nun jinne nun yeene nun tunle nun deen nun xun seεene. Misaala: Naxanle nan sama jinne ma sandani ito yi.

ra, ige kundin lutin yi bolon a bira xojinna ra, ⁷ benun benden xa xete boxoni a kelixi denaxan yi, niin yi xete Ala ma naxan a fixi.

⁸ Nanara, n tan karamoxo naxa: Fe fuune fe fuune fari, fe fuyanne konin, e birin fe fuu!

Falani sona

⁹ Karamoxoni ito findixi fekolonna nan na, koni a mon yamaan xaranxi nen. A mon yi a miri sanda wuyaxin ma, a ne yiton, a e yeba. ¹⁰ Karamoxoni ito bata kata fala fajine yiton feen na, a yi e sebe a kiin yeteni, jondi falane nan e ra. ¹¹ Fekolonne falane luxi nen alo xuruse gbengben dunganne, e fala seboxine yi baraka alo wudi bitinxine, yeerati kedenna nan e fixi. ¹² N ma diina, i nama sese sa e fari. Kedi seben dan mi na, kedi xaranna gbeen fati benden xadanma nen. ¹³ Awa, feni itoe birin bata me. E fala yisoxin ni i ra: Gaxu Ala yee ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na. ¹⁴ Amasoto Ala adamadiine kewanle birin makitima nen, hali naxanye luxunxi, a fajin nun a jaxina.

Marafanna Falane Muluku Sulemani Fala Naxumεn Naxanye Sebε

Xεμεν nun a naxanla e bode xanuma kii naxan yi, Ala nan na feen nagidixi adamadiine ma. Na feen sebexi Dunuηa Fɔlɔn sora 2.23-25 kui. Xanuntenya sigine nun fala naxumεne nan sebexi Kitabun yireni ito yi lan xεμεν nun a naxanla marafanna fe ma. Yanyina nde, Muluku Sulemani nun a naxanla nan falani itoe sebexi e bode ma.

Kitabun yireni ito kui, xεμεν nun naxanla marafanna falane nan tima e bode tagi. Yirena ndee, e bode fenma, e yi e bode to, e lo ayi e bode ma, e lu e bode feηε fala naxumεne yi. Muxu gbεtεne falane fan sebexi alogo falan xa naxun.

Muxuna ndee bata Kitabun yireni ito xaran misaala ra, wundo falan naxan xanuntenyana fe yebama lan Ala nun a yamaan tagin ma.

¹ Sulemani a sigi fisamantenna.

Xanuntenyana

Naxanla falana a xεμεn xa:

² N sunbu marafan sunbuni!
Amasoto i ya xanuntenyaan naxun dangu manpaan na.

³ I ya latikɔnɔnna xirin naxun.

I xinla luxi nεn
alo latikɔnɔnna naxan xiri sigama ayi.
Nanara, i rafan sungutunne ma.

⁴ N suxu n yiin ma!

En na en gi!
Mangan bata n xali a konni.
Nxu naxanma,

nxu sewa i ya fe ra,
nxu i ya xanuntenyaan matɔxɔma nεn dangu manpaan na.
Yoon sungutunne xa,
i rafan e ma!

⁵ Yerusalen sungutunne,
n fatin nan gbeelixi,
koni n nayabu
alo Kedari kaane bubu fɔrene,
alo Sulemani a dugin naxanye singanxi a banxini.

⁶ Koni, i nama n mato,
n to gbeelixi.
Sogen nan n fatin gbeelixi.
Nгаа dii xεmεne nan xɔlɔxi n ma,
e yi n findi manpa bili nakɔ kantanna ra.
Koni n mi n yengi luxi n yetεna nakɔɔn xɔn.

⁷ A fala n xa,
i tan naxan nafan n ma n bɔηeni,
i fa i ya xuruse kurun nabama dεnaxan yi,
hanma i e luma dεnaxan yi yanyi tagini
alogo n nama lu i feηε na xun xɔn
alo naxalan kobina

i xɔyine xuruse kurune dɛnaxan yi.

Xɔyine falana:

⁸ Xa i mi na kolon,
i tan naxan tofan ɲaxanle birin xa,
siga i ya sii diine rabe yɛxɛɛ kurune funfun xɔn,
xuruse kantanne bubune dɛxɔn.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

⁹ N nafan ɲaxanla,
i luxi nɛn n yɛɛ ra yi
alo soo gile fajin naxanye Misiran mangana yɛnge so wontoron bandunma.
¹⁰ I xadene rayabu tunlasone longonna ra,
i kɔɛɛn nayabu ɲɛrɛni.
¹¹ En tunlaso xɛma daxine rafalama nɛn i xa,
naxanye rayabuxi gbeti wuredine ra.

ɲaxanla falana a xɛmɛn xa:

¹² Mangan yi a dɛgema waxatin naxan yi,
n ma latikɔnɔnna xiri fajin yi sigama a ma.
¹³ N nafan muxun luxi nɛn n xa
alo mirihi latikɔnɔnna se sa seen kui
naxan singanxi n xijɛ longonna ra.
¹⁴ N nafan muxun luxi n xa nɛn
alo se fuge fajine
keli manpa bili nakɔne yi En-Gedi yamanani.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

¹⁵ I rayabu, n nafan ɲaxanla,
i rayabu han!
I yɛɛne rayabu alo ganbane.

ɲaxanla falana a xɛmɛn xa:

¹⁶ N xanuntenna, i tofan,
i rayabu han!
En saden findixi sɛxɛ xindene nan na.
¹⁷ Suman yiine nan en xunna soon na,
fofo binle yi findi banxi kankene ra en xa.

2

Xɛmɛn nun ɲaxanla tofanna

ɲaxanla falana a xɛmɛn xa:

¹ N luxi nɛn
alo se fuge fajin naxanye Sarɔn yamanani,
gabala fugene mɛrɛmɛrɛne yi.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

² N nafan ɲaxanla luxi sungutunne tagi nɛn
alo gabala fugen sɛxɛ ɲali kanne tagi.

ɲaxanla falana a xɛmɛn xa:

³ N nafan xεmεn luxi banxulanne tagi nεn
alo mangon binla fɔtɔn yi wudine tagi.

A rafan n ma n dɔxɔ a nininna ra,
a rafan n ma
alo wudi bogi ɲaxumεna n dε.

⁴ A bata n xali sumun yireni.
A xanuntenyaan luxi nεn n xa
alo taxamasenna.

⁵ E n sεnbε so se bogine ra,
ε yi n bɔɲεn maxunbeli mangon bogine ra,
bayo xanuntenyaan furena n ma.

⁶ A kɔmεn ma yiina n xunna bun,
a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁷ Yerusalεn sungutunne,
n bata ε rakɔɔ bolene nun burunna xεnle yi,
ε nama xanuntenyaan nakeli,
ε nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

⁸ N bata n xanuntenna xuiin mε!
A fama tugaɲε ayi geyane xun tagi,
a a gima yire matexine xun tagi.

⁹ N xanuntenna a gima
alo bolena hanma xεli sεnbεmana.
A mato,

a tixi en konna sansanna xanbi ra.
A yεεn nasoma banxin foyesoden na,
a yεε masama wure sansanna yinle ra.

¹⁰ N xanuntenna falan tima n xa, a naxa,
“Keli, n xanunten tofajina, fa en siga!

¹¹ Bayo ɲεmεn ɲanmatɔɔn ni i ra,
tulen bata ɲan, a bata siga.

¹² Se fuge fajine bata wara ayi bɔxɔni,
sigi sa waxatin bata a li,
kolokondene xuiin minima burunna ra.

¹³ Xɔdε binla bata a bogi singene ramini fɔɔ,
manpa binle* bata fuga,
e xiri fajin naminima.
N xanuntenna, keli, fa en siga.”

Xεmεna falana a ɲaxanla xa:

¹⁴ N ma ɲaxanla,
i nama i luxun
alo ganbana gεmε yinle ra geyaan kanke.
I yεtagin yita n na,
i xuiin namini n xa a mε,
amasɔtɔ i xuiin ɲaxun, i tofan.

Xεmεna falana a muxune xa

¹⁵ E xulumaseene suxu nxu xa,
xulumase xurin naxanye nxɔ manpa bili fugaxine kalama.

* **2:13:** Wudi binla nde na yi, mεn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

Naxanla falana a xεμεη xa:

¹⁶ N gbeen nan n xanuntenna ra,
a fan gbeen nan n na,
a nεma a xuruseene rabama sansi fugaxine tagi.

¹⁷ N xanuntenna,
benun kuye xa yiba,
dimin yi siga, xεεε,
i i gi alo bolena
alo xεli εηnbεmaan gεmε geyane fari.

3*Naxanla xiye sana a xεμεη fen feen na*

¹ N nεma saxi n ma saden ma kαεεη na,
n kataxi n xanuntenna to feen na,
n na a fenma, koni n mi a toma.

² Nayi, n kelima ηεη,
n yi taan nabilin,
n yi siga taan yama malandene nun kirane xαη,
n yi n bαηηεηη nafan muxun fen.

N na a fenma, koni n mi a toma.

³ Taan kantan muxune yi fa n li,
n yi e maxαdin, n naxa,
“E mi n bαηηεηη nafan muxun toxi ba?”

⁴ N dangu e ra ηεη tun,
n yi n bαηηεηη nafan muxun to,
n yi a suxu,

n mi fa a beηin sαηαη,
han n yi sa a raso ngaa banxini,
nga fudi tongo n na dεnaxan yi.

⁵ Yerusalεη sungutunne,
n bata ε rakαb bolene nun burunna xεηle yi,
ε nama xanuntenyaan nakeli,
ε nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

⁶ Nde ito ra naxan kelima tonbonni,
naxan tema alo tutina,
alo mirihi nun wusulanna xirina,
e nun latikαηαηηη xiri ηaxumεηη sifan birin?

⁷ Sulemani maxali saden nan a ra,
sofa tonge sennin a rabilinxi,
Isirayila sofa kεndεne nan e birin na.

⁸ Silanfanna e birin yii*
e birin darixi yεngεηη na.

Silanfanna xidixi e birin tagi,
alogo e xa makantanna ti kαεεηη na.

⁹ Manga Sulemani a saden nafalaxi Liban yamanan wudine nan na.

¹⁰ A bun tiine rafalaxi wure gbetin nan na,
xεmaan nan a bundαxαηηη na.
Yerusalεη sungutunne a dαxα seen nafalaxi
dugi mamiloxin nan na xanuntenyani.

* **3:8:** Silanfanna: Sofane yεngεso degemana.

11 Ɛ mini, Siyon taan sungutunne,
 ɛ Manga Sulemani nun a manga kɔmɔtin mato
 a nga naxan soxi a xun na a ɲaxalandin mati lɔxɔni,
 a bɔɲɛn sɛwa lɔxɔna.

4

Xɛmɛna ɲaxanla luxi nɛn alo a nakɔ yirena

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

1 I rayabu,

n nafan ɲaxanla, i rayabu.

I yɛɛne rayabu alo ganbane

hali dugin soxi i yɛtagin xun na.

I xun sɛxɛn saxi a ma

alo sii kurun nɛma gode Galadi geyaan ma.

2 I ɲinne fixa alo yɛxɛɛ kurun

naxan xabe baxi maxabadeni

naxanye kelima e maxadeni.*

E lanxi e boden ma firin firin yɛɛn ma

alo gulunne, e keden pe mi baxi.

3 I dɛ kidine luxi alo luti gbeela,

i dɛɛn tofan han!

I xaden nayabu

alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi

hali dugin bata so i yɛtagin xun na.

4 I kɔɛɛn maxidixi

alo Dawudaa sangansona,

sofane yɛngɛ so wure lefa wuli kedenna singanxi naxan na

alo ɲɛɛna i kɔɛ ra.

5 I xiɲɛ firinne rayabu

alo bolen dii gulun firinne,

naxanye e dɛgema sansi fugaxine tagi.

6 N sigama nɛn na mirihi latikɔnɔnna nun wusulanna yireni

han kuye yiba, dimin yi siga.

7 N xanuntenna, i rayabu,

fɛ yo mi i ra.

8 N ma ɲaxalandi masuxina,

fa n fɔxɔ ra

keli Liban yamanani Amana geyaan xuntagi,

Xerimon geyaan nun Seniri geyaan xuntagi,

yatane xiin dɛnaxan yi,

burunna ɲarine geyane.

9 I n bɔɲɛn nadinma,

i tan sungutunna,

n ma ɲaxalan masuxina,

i na i yɛɛn ti n na keden pe

i n bɔɲɛn nadinma nɛn.

Hali i ya ɲɛɛn xɔri keden pe,

a na ligɛ n na.

10 I ya xanuntenyaan ɲaxun,

* 4:2: Mɛn kaane yɛxɛɛne xaben gbo nɛn han! A nɔɛ finde dugin na.

i tan sungutunna,
 n ma ɲaxalan masuxina,
 i ya xanuntanyaan ɲaxun
 dangu manpa fajin na,
 i ya latikɔnɔnna xirin ɲaxun
 dangu se xiri ɲaxumene birin na.

¹¹ N ma ɲaxalan masuxina,
 i deɛn ɲaxun alo kumina,
 nɔnɔn nun kumin nan i lenna bun,
 i ya dugine xirin luxi nen
 alo Liban wudi xiri ɲaxumene.

¹² I tan sungutunna,
 n ma ɲaxalan masuxina,
 i luxi nen alo n ma nakɔ masansanxina,
 n ma tigina,
 n ma ige miniden naxan namaraxi n keden peen xa.

¹³ I fan
 alo sansi fajin sixi nakɔn naxan yi,
 alo girenada binla
 naxanye bogi fajine raminima,
 e nun henna binle
 nun naradi sansi xiri fajina,
¹⁴ naradin nun sansi fuge neri fujiramaan
 nun gbala xiri ɲaxumene
 nun sinamon wudi xiri ɲaxumene,
 e nun wusulanna kelixi wudin naxanye birin ma
 e nun mirihi latikɔnɔnna nun wudi ige xiri ɲaxumene
 nun sansi xiri ɲaxumene fajine birin.

¹⁵ I luxi nen alo nakɔ yi tigina,
 alo xude xunna naxan godoma
 keli Liban geyane ma.

ɲaxanla falana a xemen xa:

¹⁶ Foye fajin xa fa
 sa keli kɔmenna nun yiifanna ma,
 e yi n ma nakɔn xiri fajin nasiga ayi
 alogo n nafan muxun xa fa so a nakɔni,
 a yi a bogise fajine don!

5

Xemena tofanna

Xemena falana a ɲaxanla xa:

¹ N fama n ma nakɔni,
 i tan sungutunna,
 n ma ɲaxalan masuxina,
 n xa sa n ma mirihi latikɔnɔnna nun wusulanna ba,
 n yi n ma kumi dengben nun kumin don,
 n yi n ma manpaan nun n ma nɔnɔn min.

Xoyine falana:

Nxu xoyine, e min,

ε xunne xa magi a ra xanuntenyani.

Naxanla xiyen naxan saxi lan a xεmεn ma:

² N bata yi xi,
koni n bɔɲεn mi yi xima.
N yi n xanuntenna xuiin nan mεma dεεn na.

Xεmεna falana a ɲaxanla xa:

Dεεn nabi n xa, i tan sungutunna,
n ma ɲaxalandi masuxina,
n ma ganbadina,
fε mi ɲaxanla naxan na.
Xiila bata n xunni kun
n xun sεxεn bata yikun kɔε ra kundaan bun.

Naxanla falana a xεmεn xa:

³ N bata n ma domaan ba n ma,
n fa a ragodoma n ma di?
N baxi n sanne maxadeni nεn,
n fa e malɔxɔma di?
⁴ N xanuntenna bata a yiin naso dεεn yalenna ra,
n fatin yi xuruxurun.
⁵ N to keli
n xa dεεn nabi n xanuntenna xa,
mirihi latikɔnɔnna yi n yiine nun yii sonle ra,
han a lu dindinɲε bɔxɔni
e nun dεεn balan seen ma.
⁶ N yi dεεn nabi n xanuntenna xa,
koni n xanuntenna bata yi a xun xanbi so,
a dangu.
A fala xuiin yi godoma n niini,
n yi a fen, n mi a to,
n yi a xili han,
koni a mi n yabi.
⁷ Kantan tiin naxanye taan nabilinma,
ne yi fa n li,
e yi n bɔnbɔ,
e yi n maxɔɔ,
e yi n ma xunbeli domaan ba n ma,
e tan naxanye taan nabilinna yinna kantanma.
⁸ Yerusalεn sungutunne,
ε kɔɔ n xa.
Xa ε n xanuntenna to,
ε nanse falama a xa?
Ɛ a fala a xa, fa fala
a fe xanuntenyaan furena n ma.

Xɔyine falana:

⁹ I tan ɲaxanla
naxan tofan ɲaxanle birin xa
i xanuntenna fan e birin xa di?
I xanuntenna fisa gbεtεye xa kiin mundun yi,

naxan a ligaxi i nxu rakəɓma na kiini?

Naxanla falan lan a xemen ma:

¹⁰ N xanuntenna fatin fixa,
a gbeeli,

a rayabu muxu wuli fuun ye.

¹¹ A xunna luxi alo xema kendena,
a xunsexe saxi a ma,
e foro alo xaxaan xabena.

¹² A yene rayabu
alo ganbane xuden de.

E fixa alo nonna,
e mayilenma alo dayimuna.

¹³ A xadene luxi
alo sansi xiri jaxume nakona,
naxanye xiri jaxumen tema.

A de kidine luxi alo gabala fugene
mirihi latikononna minima denaxan yi.

¹⁴ A yiine rayabu
alo yiiraso xema daxon
naxanye rayabuxi kirisoliti geme fajine ra.
A fatin luxi alo sama jin xuruxina
safiri geme fajin saxin naxan ma.

¹⁵ A sanne luxi nen
alo senbeten geme fixe daxon
naxanye tixi xema fajin fari.
A tofan alo Liban yamanana,
a tixi alo sumanna.

¹⁶ Naxunna nan tun a de,
a fatin birin nayabu.
N xanuntenna na kii nin,
n foxorabiran na kii nin,
e tan Yerusalen sungutunne.

6

Naxanla tofanna

Xoyine falana:

¹ I tan jaxanla
naxan tofan birin xa,
i xanuntenna sigaxi minen?
I xanuntenna a xun tixi minen na,
alogo nxu fan xa sa a fen i xa?

Naxanla falana:

² N xanuntenna bata siga a nakoni,
sansu xiri jaxume yireni
alogo a xa a xuruseene raba menni,
a yi sansi fugaxina ndee malan.

³ N xanuntenna gbeen nan n na,
n fan gbeen nan a ra,
a nema a xuruseene rabama sansi fugaxine tagi.

Xεμενα falana a naxanla xa:

⁴ N nafan naxanla,
i rayabu alo Tirisa taana,
i rayabu alo Yerusalen taana,
koni i magaxu alo sofa ganla.

⁵ I yeεn ba n na
alogo e nama n xaxinli fu.
I xunsεxen saxi a ma
alo sii kurun nεma gode Galadi geyaan na.

⁶ I jinne fixa
alo yeξεε kurun naxanye kelima e maxadeni.
E lanxi e boden ma
firin firin yeεn ma alo gulunne.
E keden pe mi baxi e bode ma.

⁷ I xaden nayabu
alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
hali dugin bata so i yetagin xun na.

⁸ Mangan nεe naxalan manga tonge sennin sote nεn,
e nun konyi naxalan tonge solomasεxe,
e nun sungutun wuyaxi
naxanye xasabi mi nεe kolonje,

⁹ koni n tan naxalan keden peen nan kolon.
N ma ganbadin na a ra,
fe mi naxanla naxan na.

A keden peen nan a nga yii dii temen na.
A nga a tan nan nafisaxi a diine birin xa.
Sungutunne to a to,
e a sewana fe fala nεn,
mangana naxanle nun mangana konyi naxanle fan yi a matoxo.

¹⁰ E naxa, "Nde ito ra
naxan fama alo subaxana,
a rayabu alo kikena,
a mayilenma alo sogena,
koni a magaxu alo sofa ganla?"

¹¹ N bata siga nakoni kantin yireni,
alogo n xa sa se solixine mato xuden δε,
alogo n xa a to xa manpa binle maɱingima,
xa girenada wudine bata fuga.

¹² Anu n mi a kolon naxan a ligaxi,
n fa n yetε rasoxi yamaan kuntigine yεngε so wontorone tagi.

7*Naxanla nun xεμεna xanuntenyana**Xoyine falana:*

¹ I xun xεte, i xun xεte,
i tan Sulami kaana!
I xun xεte, i xun xεte
alogo nxu xa i mato.
Nanfera i Sulami kaan matoma
alo gali firinna nεma e bodonma?

Xεμενα falana a naxanla xa:

- ² I sanne rayabu
i ya sankidine kui,
i tan xοϝ naxanla!
I danbane rayabu
alo yiirafalan ηερεn naxan nafalaxi.
- ³ I xuli fundin luxi ηεν
alo lenge radigilinxina,
minse xiri ηaxumεν mi ηanma δεnaxan yi.
I kuiin luxi ηεν
alo murutu malanxina
naxan nabilinxi gabala fugene ra.
- ⁴ I xιηε firinne luxi ηεν
alo bolen dii gulun firinne.
- ⁵ I κωεεn μερεndeηxi ηεν
alo sanganso sama ηin daxina.
I γεεne mayilenma
alo Xεsibοηn dara igena,
Bati-Rabimi so δεεn δεxοη.
I ηοεεn fan alo Liban sangansoon
naxan tixi Damasi taan binni.
- ⁶ I xunna ratinxinxi i gbindin δε
alo Karemele geyana,
i xun σεxεne mayilenma
alo mangane dugi mamiloxine.
Mangan mi ηοε a γεεn be e ra.
- ⁷ I rayabu, i tofan han,
n xanuntenna, n ma σεwa xunna.
- ⁸ I kuya alo tugu binla,
i xιηεne luxi alo tugu bogi tοηsοηne.
- ⁹ Nanara, n na a falama, n naxa,
“N tema ηεν tugu binla κωε ra,
n yi a bogine suxu.”
I xιηεne luxi ηεν
alo ηaxundan tοηsοηne,
i δε foyen xirin luxi ηεν
alo mangοη mοεεn xirina.
- ¹⁰ I δεεn xirin luxi ηεν
alo manpa xiri ηaxumεna.

Naxanla falana a xεμεn xa:

- Na manpaan xa lu n xanuntenna nan xa,
a godo a δε kidine nun a ηinne ma.
- ¹¹ N xanuntenna nan gbee n na
a waxi n tan nan xοη.
- ¹² N xanuntenna,
fa en siga burunna ra,
en κωεne radangu banxidene ra.
- ¹³ Xοtοηni en kurun sigε manpa bili nakοηe yi,
en sa a mato
xa e solima, xa e fugama,
xa girenada binle fugama.

Menni, n sa n ma xanuntenyaan yita i ra.
 14 Marafan bogi binle e xiri fajine raminima,
 bogise fajine birin en dexon.
 N xanuntenna,
 n fe fajine birin namaraxi i tan nan xa
 a fonne nun a nenene.

8

Xanuntenyaan senben gbo

Naxanla falana a xemen xa:

¹ Xa ngaxakeden xememaan nan yi i ra nun,
 naxan nga xijen minxi,
 n yi sa i ralanma nen nun,
 n yi i sunbu tanden ma,
 muxu yo mi n najaxu.

² N yi i xalima nen nun,
 n sa i raso ngaa banxini.
 I yi n xaran xanuntenyaan ma.
 I yi n ma manpa xiri jaxumen min,
 n ma girenada bogine igene.

³ A komen ma yiina n xunna bun,
 a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁴ Yerusalen sungutunne,
 n bata e rakolo,
 e nama xanuntenyaan nakeli,
 e nama a raxulun,
 benun a waxatin xa a li.

Xoyine falana:

⁵ Naxanla mundun fama ito ra
 sa keli tonbonni,
 a singanxi a xanuntenna ra?

Naxanla falana a xemen xa:

N bata i raxulun mangon binla bun,
 i bari ngana i fudi tongoxi denaxan yeteni.

⁶ N ma fe sa i bojeni
 alo taxamasenna i yiin na,
 bayo xanuntenyaan senben gbo
 alo sayana.

Xaxolonna jaxu alo laxira,
 a degen xolo
 alo habadan tee degena.

⁷ Ige gbeene mi noe xanuntenyaan janye.

Baa igene mi noe a xale.

Xa muxuna nde yi kate a banxin kui seene birin masare xanuntenyaan na,
 muxe mi yi tinje a rasuxe.

Xoyine falana:

⁸ Nxu xunye jaxalanmana nde na,
 naxan xijeye munma te singen.
 En nanse ligama en xunye jaxalanmaan xa,

en na a futu feen fala loxon naxan yi?

⁹ Xa a luxi

alo taan nabilinna yinna

naxan mi rabima,

nxu a binyama nen gbeti gbeen na.

Koni xa a luxi

alo deen naxan nabima keden na,

nxu a balanma suman farinne nan na.

Naxanla falana a xemen xa:

¹⁰ N tan luxi nen

alo taan makantan yinna,

n xipene luxi alo sangansona.

N luxi nen n ma xemen yee ra yi

alo naxanla naxan fama boje xunbenla ra a xa.

¹¹ Manpa bili nakona nde yi Sulemani yii Baali-Hamon yi,

a yi a taxu muxuna ndee ra.

E birin yi fama gbeti gbanan wuli keden nan na a bogine saren na.

¹² N ma nakona n tan nan xa.

A n yii.

Na gbeti gbanan wuli kedenna i tan nan xa Sulemani,

i yi kemε firin so a kantan muxune yii.

Xemena falana a naxanla xa:

¹³ I tan naxan doxi nakoni,

n lanfane tuli matixi i ra.

I xuiin namini n xa a me.

Naxanla falana a xemen xa:

¹⁴ N xanuntenna, i gi,

alo bolena hanma xeli senbemaan geyane fari

sansi xiri naxumene denaxan yi.

Esayi

Nabi Esayi Alaa Falan Naxan Sebɛ

Heburu xuini, Nabi Esayi xinla bunna nɛɛn fa fala, “Alatala nan marakisi tiin na.” Falani ito nan findixi Kitabun yireni ito falan xunna ra, bayo xaranni ito kui, en na a toma nɛn fa fala, a Alatala, Isirayilaa Ala mɔn yigin nun kisin fima a yamaan ma.

Nabi Esayi a sebɛni ito yitaxunxi dɔxɔ saxan nan na lan Isirayila yamana fe taruxun waxatine ma. A yire singena keli sora 1 han 39, na lanxi feene nan ma naxanye danguxi keli jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge naaninna ma han jɛɛ kɛmɛ solofere benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Nabi Esayi nan yi Alaa falan nalima Yerusalɛn yi. Misiran yamanan senbɛn yi gbo Isirayila sogeteden yiifanna ma. Asiriya yamanan senbɛn yi gboma ayi a kɔmɛn fɔxɔni. Isirayila yi lu mangaya senbɛma firinne longonna ra. Nayi, yɛngene yi lu keɛ Isirayila nun Yuda nun yamana gbɛtɛye tagi. Tɔrɔ waxatini ito yi, Esayi yi a falama Isirayila kaane xa nɛn a e xa la Ala ra e yi e lannayaan sa a yi.

A yire firindena keli sora 40 han 55, na xili nɛn waxatina nde yi a “Isirayila madɛndɛnna.” Ala xuiin naxanye mɛnne yi, ne yamaan madɛndɛnna nɛn a yi e senbɛ so. A mi luxi alo a yire singena. Na waxatini, Asiriya kaane mi yi fa findixi yamanan senbɛmaan na fɔ Babilɔn kaane. Ne yi Yerusalɛn taan suxu yɛngeni jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomasɛɛ nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, e yi siga a dugurenne fɔxɔ kedenna ra konyiyani. Nabi Esayi yi muxu suxine ralimaniya Alaa falane xɔn. A naxa a Ala mɔn a yamaan naxɛtɛma nɛn a yamanani alo a to e ramini Misiran yi a fɔlɔni.

Kitabun yireni ito kui, waliyiya falana ndee tima lan “Alatalaa walikɛɛn” ma. (Na sebɛxi sora 42.1-7 nun 49.1-6 nun 50.4-9 nun 52.13 han 53.12 kui). Na kannu, waxatina nde a luxi nɛn alo Ala yɛtɛna, waxatina nde alo yamaan naxan Alaa falan suxi, waxatina nde yi mɔn, a luxi nɛn alo Perise mangan Kirusi. Na falana ndee Yesu fa feen yɛbaxi nɛn jɛɛ kɛmɛ wuyaxi benun a xa bari katarabi Esayi sora 53 ma.

Esayi yire saxandena sora 55 han 66, na lanxi muxu suxine xɛtɛ waxatin nan ma Yuda yamanani jɛɛ kɛmɛ suulun tonge saxan nun solomasɛɛ benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Perisene yi nɔɔn sɔtɔ Babilɔn yamanani. Nayi, Yuda kaane yi fa nɔɛ xɛtɛ nɛn Yuda yi. Perisene mangan Kirusi kɛdin sebɛ nɛn na waxatini naxan a ragidi a Isirayila kaane mɔn xa Ala Batu Banxi nɛnɛn ti. Muxu suxin xɛtɛna a konni, na mi findixi fe bɔrɔxɔxi ra bayo taan kalaxin nan yi a ra. Na nan na ra, Esayi yi xibaru fajin nali tɔrɔ muxuni itoe ma naxanye bata tunnaɔlɔ e ma. Marigi Yesu Esayi a falane nan tongoxi alogo a xa a yɛtɛ fa xunna yɛba. Na sebɛxi Luka 4.16-21 kui.

¹ Feni itoe makɛnɛn Amɔsi a dii xɛmɛna Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalɛn ma, Yusiya nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya Yuda mangane waxatine yi.

Yama murutɛxina fe

² Kore xɔnna, ito rame!
Bɔxɔ xɔnna, i tuli mati!
Amasɔtɔ, Alatala falan tima, a naxa,
“N bata diine ragbo,

n yi e maxuru,
 koni e bata murute n ma.
³ Ningena a kannā kolon,
 sofanla a kolon
 a kannā a dēgema dēnaxan yi,
 koni Isirayila mi sese kolon,
 n ma yamaan mi sese famuma.”

⁴ Gbalon yama yulubitōni ito xa,
 siyaan naxan hakene goronna binya,
 fe naxi rabane bōnsōnna,
 dii tinxintareni itoe!
 E bata Alatala rabejin,
 e yi e mē Isirayilaa Ala Sarijanxin na,
 e xun xanbi so a yi.

⁵ E wama a mōn xa ε bōnbō minen ma,
 ε to luma murute a ma?
 E xunna birin bata findi furen na,
 ε bōnen birin sōxōlexi.

⁶ Keli ε sanna ma han ε xunna,
 sese mi kende.

Maxōlodene nun bōnbō fōxōne nun fure dēene ε fatin birin ma,
 muxē mi naxanye dandanma,
 muxē mi e maxīdima,
 muxē mi turen tima e dē.

⁷ E yamanan luxi nen
 alo tonbon naxina,
 ε taane bata gan.
 Xōjene ε yamanan sansine kalama ε yee xōri.
 E bōxōn bata halagi,
 a lu alo yaxune na dangū a yi.

⁸ Siyon taan nan keden pe luxi
 alo bubun manpa bili nakōni
 alo gagen kōkunba xēni
 alo yaxune na taan nabilin a yenge xinla ma.

⁹ Xa Alatala Senben Birin Kanna
 mi yi muxē lu a nii ra en konni nun,
 en yi luma nen nun alo Sodoma taana,
 en liga alo Gomora taana.

¹⁰ E Alatalaa falan name,
 Sodoma mangane!
 E tuli mati en ma Alaa sariyan na,
 Gomora kaane!

¹¹ Alatala naxa,
 “E saraxa wuyaxine tōnōn mundun n ma?
 E bata yexēene gan n xa saraxan na
 e nun xuruse raturaxine turena,
 han n yi wasa na feene ra.
 Turane nun yexēe diine nun kōtōne wunla mi fa n kēnenxi sōnōn!

¹² E na fa n yetagi,
 nde a falaxi
 ε xa fa n batu banxin tanden mabodon gbansan?

13 Ɛ ba fe kiseene ra n xɔn,
 naxanye tɔnɔ mi na,
 ɛ wusulanna tutin haramuxin na a ra n yeɛ ra yi.
 Ɛ kike nɛnɛn sanle rabama
 e nun Matabu Lɔxɔne,
 ɛ malanne tima.
 Ɛ haken naxanye ligama malanne yi,
 ne bata n yili.

14 Ɛ kike nɛnɛn sanle nun ɛ malanne bata n niin tɔɔ.
 Goronna nan e ra n xun ma,
 n bata xadan e bun.

15 Ɛ na ɛ yiine yite n maxandideni,
 n mi n yeɛn tima ɛ ra.
 Hali ɛ n maxandi han,
 n mi n tuli matiye ɛ ra.
 Wunla ɛ yiin birin na.

16 Ɛ maxa, ɛ yete rasarijan,
 ɛ yi ɛ kewali jaxine ba n yetagi,
 ɛ ba fe jaxine lige.

17 Ɛ xaran fe fajin ligan ma,
 ɛ tinxinna fen,
 ɛ jaxankata tiine ti kira fajin xɔn.
 Ɛ yi kiridine xun mayenge kitin bolon,
 ɛ kapa gilene xun mafala kitini.”

18 Alatala naxa,
 “Ɛ fa,
 en fa feene fɛsɛfɛsɛ en bode xɔn.
 Hali ɛ yulubine luxi alo wunla,
 e fixama nɛn alo balabalan keɛna.
 Hali e to gbeeli iki,
 e mɔn sarijanma nɛn
 alo dugi fixɛna.

19 Xa ɛ xuru,
 ɛ n ma falan name,
 ɛ nɔɛ yamanan bogise fajine donje nɛn.

20 Koni xa ɛ tondi,
 xa ɛ lu murute n xili ma
 silanfanna nan ɛ faxama,”* Alatala de xuiin nan na ra.

21 Taa tinxinxin findixi taa yalunxin na di?
 Kiti kenden yi Yerusalen yiren birin yi a fɔloni nun.
 Tinxin muxune nan yi dɔxi na.
 Koni iki, faxa tiine nan na yi.

22 Yerusalen kaane,
 ɛ gbetin bata findi wuren gbiin na,
 igen bata basan ɛ dɔlɔ fajin na.

23 Muxu muruteɛxine nan ɛ kuntigine ra
 e nun muɗadene bata malan.
 Dimi yi seene rafan e ma mayifuni
 e yi e gi kiseene fɔxɔ ra.

* 1:20: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

E mi kiridine xun mayenge kitin bolonma.
Kaɗa gilene kitine boɗe mi e xa.

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna,
Isirayilaa Ala Senbema falan ni ito ra,
a naxa, “Gbalona e xa!
N nan n yete sotoma nen n yengefane ra.
N nan n gbeen jaxoma nen n yaxune ra.

²⁵ Yerusalen kaane,
n kelima nen e xili ma.
N na e rasarijanma nen
alo wuren gbiin na ba teen na,
a maxa safunna ra.
N yi e fe jaxine birin ba e yi
alo yaxon bama wureni kii naxan yi.

²⁶ N man kitisa fajine fima e ma nen
alo a foloni,
e kawandi muxune yi lu
alo a singene.
Na xanbi ra, a fa falama e ma nen nayi,
a taa tinxinxina, lannaya yirena.”

²⁷ Siyon taan xunbama nen kiti kenden xon.
A muxun naxanye na fa Ala ma,
ne xunbama nen tinxinyaan xon.

²⁸ Koni murutene nun yulubitone halagima nen e bode xon.
Naxanye na e me Alatala ra,
ne fe bata dan.

²⁹ Nayi, e yagima nen e wudi binle fe ra,
e yi naxanye batuma
e nun e nakoyiren naxanye sugandi e kidene ra.

³⁰ Amasot e luma nen
alo wudin naxanye de yolonma,
hanma alo ige mi nakoon naxanye yi.

³¹ E senbema luma nen
alo sexe xarena,
e kewanle yi findi tee fuluxaan na
naxan teen soma,
e nun e wanle yi gan e bode xon,
muxu yo mi na teen natu.

2

Alaa geyana fe

Mike 4.1-3

¹ Feni itoe makenen Amosi a dii xemena Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma.

² Waxati famatani
Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
na danguma nen geyane birin na,
a lu geyane birin xun ma,
siyane birin yi lu fe a ma han!

³ Siya wuyaxine fama nen,

e a fala, e naxa,
 “E fa, en siga,
 en te Alatalaa geyaan ma,
 Yaxubaa Alaa banxini.
 A xa en xaran a sigati kiine ma,
 alogo en xa bira a kirane fəxə ra.”
 Amasəto sariyan minima nən Siyon yi.
 Alatalaa falan minima nən Yerusalən yi.
 4 A findima nən kitisaan na siyane tagi.
 A yengene janma nən yama wuyaxi tagi.
 E e silanfanne bənbəma nən
 e yi e rafala jinge kenne ra,
 e tanbane yi rafala wəlitene ra.
 Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbete xili ma.
 Yengen mi fa maxaranje mume.
 5 Yaxuba yixetene, e fa,
 en sigan ti Alatalaa kenenni!

Alatalaa ləxən findixi kitisa ləxən nan na

6 Ala, i bata i me i ya yamaan na,
 Yaxuba bənsəna,
 bayo koron bənbəne waraxi ayi
 naxanye sa kelixi sogeteden mabinni,
 yiimatone fan bata wuya ayi
 alo naxanye Filisitine konni.
 I ya yamaan nun siya gbete ne bata so feene yi.
 7 Yamanan nafexi gbeti fixen nun xemaan nan na,
 a nafunla mi nəe yate.
 Yamanan nafexi soone nan na,
 a yenge so wontorone mi nəe yate.
 8 Yamanan nafexi suxurene nan na.
 Muxune e xinbi sinma e yii fəxən nan bun ma,
 e tan yeteen seen naxanye rafalaxi.
 9 Nayi, muxune birin e mafelenma nən,
 e fe yi magodo.
 Ala, i nama e rakeli de!
 10 E sa e luxun fanyene bun,
 e so bəxən bun ma
 alogo e xa e gi Alatala bun ma
 naxan magaxu,
 e nun a binje gbeen nərəna!

11 Adamadi yee rawasoxine xun sinma nən,
 wasodene yi mafelen.
 Alatala nan keden ma fe yitema na ləxəni.
 12 Amasəto Alatala senben Birin Kanna ləxən mamema
 a kelima wasodene nun yete yigbone xili ma ləxən naxan yi,
 a yi ne ragodo naxanye e yete yitema.
 13 A kelima nən Liban suman kuyene birin xili ma
 e nun Basan yamanan warine birin
 14 e nun geya gbeene nun yire matexine birin,
 15 e nun kore banxine nun makantan yinne birin,

16 e nun Tarasisi kaane kunki gbeene nun gise fajine birin.

17 Wasodene mafelenma nɛn,
yɛtɛ yigbone fe yi godo.

Alatala nan keden ma fe yitema na lɔxɔni.

18 Suxurene birin yi lɔ ayi.

19 Muxune soma nɛn faranne nun yinle ra
alogo e xa e luxun Alatala ma,

naxan magaxu,
e nun a binye gbeen nɔrɔna
a na keli bɔxɔni maxadeni.

20 Na lɔxɔni,

muxune e suxure gbeti daxine nun
xɛma daxine rawolima ayi nɛn sulumene nun tuyene bun
e suxuren naxanye rafalaxi e batu seen na.

21 E soma nɛn fanye longonne nun yinle ra
alogo e xa e gi Alatala ma,

naxan magaxu
e nun a binye gbeen nɔrɔna
a na keli bɔxɔni maxadeni.

22 Nayi, ɛ xɛtɛ adamadiine fɔxɔ ra

nii raxili keden peen nan fa e nun sayaan tagi.

Nayi, nanse e tan na?

3

Ala Yuda rabejinma nɛn

1 Marigina Alatala Sɛnben Birin Kanna balon nun fɛrɛn birin bama nɛn
Yerusalɛn kaane nun Yuda kaane birin yii.

A donseene nun igene birin ba na
2 e nun sofa kɛndɛne nun yɛngɛsone
nun kitisane nun nabine
nun yiimatone nun fonne birin,

3 e nun sofa kuntigine nun muxu gbeene
nun kawandi tiine nun yii rafalane,
e nun woyimɛ yɛbaxine.

4 Ala naxa,
“N diidine findima nɛn e mangane ra,
naxanye mangayaan nabama e waxɔnna ra.”

5 Muxune e bode jaxankatama nɛn yamani,
birin yi lu a dɔxɔ boden xili ma
diidine yi jaxu fonne ra
fuyantenne yi jaxu muxu binyene ra.

6 Muxuna nde a ngaxakedenna suxuma nɛn a fafe xabilani,
a yi a fala a xa, a naxa,
“Dugi fajin mɔn i yii,
findi en ma mangan na,
i ti yama kalaxini ito yɛɛ ra!”

7 Bodena a yabima nɛn na lɔxɔni,
a naxa, “ɛ mali fɛrɛn mi n xa.
Donse mi n konni,
marabɛri ba mi na.

I nama n findi yamaan mangan na de!”

⁸ Yerusalen kalamatoon ni i ra,
Yuda yamanan bata bira.
Amasoto e bata murute Alatala binyen xili ma,
e a matandima e falane nun e kewanle yi.

⁹ E yetagin kiin gbansanna e xun maxidima.
Kenen ma feen nan fa e yulubine ra
alo Sodoma kaane,
e mi fa e fe luxunma.
Gbalon na kanne xa,
amasoto e halagin nan yitonma e yete xa na ra!

¹⁰ E noe a fale nen,
e naxa, “Tinxin muxune nan herini.
E kewanle tonon soto ma nen.

¹¹ Koni gbalon muxu jaxine xa!
Feene birin xodaxoma ayi nen e ma.
Amasoto, e saranma nen e kewanle ra.”

¹² Ala yi a fala, a naxa,
“Diidine nan n ma yamaan jaxankata tiine ra,
jaxanle nan e xun na.
N ma yamana,
e yeratine e raloma ayi nen,
e yi e kirani fu e ma.”

Ala yeratine makiti fena

¹³ Alatala bata keli,
a yitonxi kitin xili ma,
a bata keli siyane makitideni.

¹⁴ Alatala a yamaan fonne nun a kuntigine makitima, a naxa,
“E tan nan n ma nakoon kalaxi,
n ma yamana.

E yi e banxine rafe yiigelitone seene ra.

¹⁵ Nanfera e n ma yamani lunburunma.

Nanfera e yiigelitone jaxankatama?”

Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

¹⁶ Alatala naxa,
“Siyon sungutunne bata e yete yite.

E sigan tima e koeni texin na
e muxune rakunfa e yene ra.
E sigan tima dajin dajinna ra,
e lu e san koe rasone xuiin namine.”

¹⁷ Marigin Siyon kaa sungutunne findima nen teli kanne ra,
Alatala yi e xunne magenle lu.

¹⁸ Na lxoni, Marigina e ratofan seene bama nen e yii: San koe rasone nun
jerene nun maxidi seen naxanye digilin foloxi alo kikena ¹⁹ e nun tunla soone
nun yii koe rasone nun koe mafiline ²⁰ e nun labaranne nun jere yolonxonne
nun tagixidi denbexine nun latikononne nun e kantam seene, ²¹ e nun yii soli
rasone nun jore raso wurene, ²² nun sali dugi fajine nun doma gbeene nun

gubane nun gbeti sa seene e yii, ²³ e nun mato kikene nun doma yelefuxin tofajine nun kœ raxidine nun tungun mafelenne.

²⁴ E latikœnœnne xirin masarama nœn se kunxin xirin na, e tagi xidin yi masara lutin na. E xun dœnbœxi fajine gbananma nœn, sunu dugine nun bœnbœnle yi ragodo e ma dugi fajine funfuni. Yagin larune yi sa e ma tofanna funfuni.

²⁵ Yerusalœn kaane, œ xœmœne faxama nœn silanfanna ra, œ sofane yi faxa yœngeni.

²⁶ Nayi, taan birin e wugama nœn, e sunu. A muxune halagixin yi lu dœxi bœxœni.

4

¹ Na lœxœni, jaxalan solofere xœmœ kedenna suxuma nœn e a fala a xa, e naxa, “Nxu donseen nun marabœri baan fenjœ nxu yœtœ xa, alogo tun nxu xa yatœ i ya jaxanle ra, i yi nxœ yagin ba!”

² Na lœxœni, Alatala se faji nœrœxina nde rasolima nœn yamani. Yamanan bogi seene yi findi Isirayila muxu dœnxœne kanba xunna nun binyen na.

³ Nayi, naxanye na lu Yerusalœn yi, naxanye mœn na lu e nii ra Siyon yi, a falama nœn ne ma, a “Muxu Rasarijanxine,” Ala bata naxanye birin xili sebe alogo e xa nii rakisin sœtœ Yerusalœn yi. ⁴ Marigina Nii Sarijanxin yi kiti kœnden nun tœœn nafa Yerusalœn yi, a jaxanle rasarijan e fe xœsixin ma. A Siyon taan nasarijan faxa ti wuli funfune ma. ⁵ Na xanbi ra, Alatala kundaan nun tutin naminima nœn Siyon geyaan nun a yama malanxin xun ma. Kœœœn na, a findi tœœ dœgœ gbeen na. A nœrœn yi lu e birin xun ma alo xunna soona, ⁶ alo yigiyaden naxan nininna fima kuye wolon waxatini yanyin na e nun soden nun luxundena, tule gbeen na fa.

5

Isirayila yamanan luxi nœn alo Alaa nakœna

¹ N xa sigin sa n xanuntenna xa, n xœyina manpa bili nakœna fe ra. Manpa bili nakœna nde yi n xanuntenna yii geyaan sabati yireni.

² A bœxœn wali nœn a yi gœmœne ba a yi, a yi sansi yœbaxine si na yi. A yi gbengben ti kantan tœden na. A yi dœlœ ige baden ge fanyeni. A yengi yi manpa bogi fajine nan ma a nakœni, koni a manpa bogi xœlœne nan sœtœxi.

³ Nayi, n xanuntenna naxa, “œ tan naxanye dœxi Yerusalœn yi, œ tan Yuda kaane, œ tan nan kitin sama nxu nun n ma nakœœn tagi.

4 N yi lan nun n xa nanfe gbete liga n ma nakoon xa,
n munma naxan liga a xa singen?

N yengi yi bogi fajine nan ma nun,
nanfera nayi, a bogine birin xolo?

5 Iki, n xa a fala e xa
n fama naxan ligadeni n ma manpa bili nakoon na:
N na a sansanna kalama nen,
xuruseene yi a madon.

N na a rabilinna yinna rabirama nen
dangu muxune yi a yibodon.

6 N na a findima baxo rabejinxin na nen,
a mi fa masege, a mi biye.
Sexe jaxine nun janle minima nen a ma,
n yi tanna doko kundane ma
a e nama tulen nafa a ma.”

7 Alatala Senben Birin Kanna manpa bili nakoon lanxi
Isirayila yamaan nan ma.

Nakoon naxan yi rafan a ma nun han,
Yuda yamaan nan yi na ra.

Alatala yengi yi kiti kenden nan ma a yamani
koni a gbalon nan lixi na.

A yengi yi tinxinyaan nan ma,
koni a gbelegbele xuiin nan mexi na.

8 Gbalon na kanne xa
naxanye banxine tima e bode fari,
e xene tugun e bode ra
han e baxon birin tongo,
e yi doko kedenyani yamanani.

9 N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani ito nan mexi, a naxa,
“N bata n kolo,

banxi wuyaxini itoe kalama nen.
Banxi gbee fajini itoe kui genla yi lu.

10 Manpa bili nakoon naxan gbo
han jingen xi fu tiye naxan bideni,
na mi manpa litiri tonge naanin namine.
Naxan na murutun kilo keme bi,
na kilo fu nan tun xabama.”

11 Gbalon na kanne xa
naxanye kurunma,
e e gi dolon foxo ra,
naxanye xima e ye ra yi dol mindeni,
han e xunna yi keli.

12 E degema e banden don jaxajaxane yi
bolon xuiin nun kondon xuini
e nun tanban xuiin nun xulen xuiin nun dolna.
Anu, e mi Alatala kewanle rakosima
e mi a wanle toma.

13 Nanara, Ala naxa,
“N ma yamaan sigama nen konyiyani,
bayo e mi waxi sese kolon feni.

E muxu gbeene faxama kamɛn nan na,
yamaan yi halagi ige xɔnla ma.”

¹⁴ Nanara, laxira a dɛni bima nɛn pon,
a yi a so dɛ gbeeni bi
dan mi naxan na
muxu gbeene nun e yamaan birin yi godo mɛnni
e nun e sɔnxɔ ratene nun e mananmanantɔne birin.

¹⁵ Muxune birin mafelenma nɛn,
adamadiine fe yi godo,
wasodene yi e xun sin.

¹⁶ Alatala sɛnbɛn Birin Kanna fe yitema nɛn
a kiti kɛndɛn xɔn.
Ala sariɲanxina a sariɲanna mayitama nɛn
a tinxinyaan xɔn.

¹⁷ Nayi, taa kalaxini ito findima nɛn
yɛxɛɛne rabaden na,
e fa e dɛge na,
xɔɲɛne yi e balon sɔtɔ nafulu kanne banxi xɔnne yi.

¹⁸ Gbalon na kanne xa
naxanye hakɛne e xidixi wulen xɔn
alo lutina,
e bubu e fɔxɔ ra.
E e yulubin bandunma e fɔxɔ ra
alo yɔlɔnxɔnna wontoron bandunma kii naxan yi.

¹⁹ E a falama, e naxa,
“Ala xa a mafura,
a xa a wanla kɛ xulɛn
alogo nxu xa a to.
A feen xa yiso,
Isirayilaa Ala Sariɲanxina fe ragidixine xa rakamali,
nxu yi a fe kolon.”

²⁰ Gbalon na kanne xa,
naxanye a falama,
a fe ɲaxin fan,
a fe faɲin ɲaxu,
naxanye kɛnɛnna yatɛma dimin na,
dimin yi yate kɛnɛnna ra,
naxanye xɔlɛn yatɛma a ɲaxumɛn na,
ɲaxunna yi yate xɔlɛn na.

²¹ Gbalon na kanne xa
naxanye e yɛtɛ findixi fe kolonne ra
e yi e yɛtɛ yate xaxilimane ra!

²² Gbalon na kanne xa
naxanye tunnafan dɔlɔ mindeni,
naxanye fatan dɔlɔ minseene basanɲɛ!

²³ E fe kalan beɲinma se feen na
koni e mi tinma sɔntarena kitin sɛ.

²⁴ Nanara, e luma nɛn

alo tɛɛn sɛxɛn naxan ganma,
 alo sɛxɛ xaren naxan ɲanma tɛɛ dɛɛni.
 E salenne kunma nɛn,
 e fugene yi siga ayi
 alo gbangbanna.
 Amasɔɔ e bata e mɛ Alatalaa sariyan na,
 Sɛnbɛn Birin Kanna.
 E bata Isirayilaa Ala Sariɲanxina falan nabɛɲin.

²⁵ Nanara, Alatala bata xɔɔ a yamaan ma han!
 A bata a yiini bandun e xili ma,
 a yi e ɲaxankata.
 Geyane xuruxurunma,
 binbine biraxi na xun xɔn
 alo ɲaman kiraan xɔn.

Koni hali na birin,
 Alatalaa xɔɔn mi ɲan,
 a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

²⁶ Ala bata taxamasenni te
 alogo siya makuyene xa a to,
 a yi siyana nde xili kolinni
 sa keli bɔxɔn danna ra.
 E mi e to fɛ e giye?
 E xulun de!

²⁷ Muxu yo mi xadanxi e ye,
 e sese mi e madiganma,
 xixɔnla mi muxu yo ma,
 e birin bata xulun.
 Sofa yo mi a tagixidin fulunxi,
 e sese a sankidi luti mi bolonxi.

²⁸ E xalimakunle ɲɔene ralemunxi,
 e xanle birin bandunxi.
 E soone torone xɔɔxɔ
 alo gɛmɛna,
 e wontorone sanne firifirima
 alo wuluwunla.

²⁹ E sofane sɔnxɔ xuiin magaxu
 alo yatana,
 e wurundunma alo yata sɛnbɛmane,
 e xajɛxin xɔɔyi seen suxuma,
 e yi a xali.
 Muxu yo mi nɔɛ a bɛ e yii.

³⁰ Na lɔxɔni,
 e sɔnxɔni tema nɛn na yi
 alo fɔxɔ igen na walanɲɛ ayi.
 Nayi, naxan na a yeɛn ti yamanan na,
 na dimin nun yigiteɛɛn nan toma a yi,
 kundaan yi lu kɛnɛna ye ma.

¹ Manga Yusiya faxa jɛɛni, n Marigin to nɛn dɔxi mangaya gbɛdɛ matexini pon! A doma gbeen lenbene yi Ala Batu Banxin nafexi. ² Maleka gubugubu kanne yi a xun ma. Gubugubu sennin nan yi e keden kedenna birin ma. Gubugubu firinna e yetagin yɛɛ maluxunxi, firinna e sanne yɛɛ maluxunxi, firin yi lu e tugan seen na. ³ E yi e xui raminima e bode ma, e naxa,

“A sarijan, a sarijan,
Alatala Senben Birin Kanna sarijan!
Bɔxɔn birin nafexi a binyen nan na.”

⁴ Ala Batu Banxin dɛɛn ti wudine nun a so dɛɛn lonna yetɛɛn yi lu xuruxu-runjɛ e xuiin ma, na yi rafe tutin na.

⁵ N yi a fala, n naxa, “Gbalona n xa, n bata halagi! Amasɔtɔ muxun nan n na naxan dɛ haramuxi, n dɔxi yamaan yɛ, fala haramuxin minima naxanye dɛ. Anu, n bata mangan to n yɛɛn na, Alatala Senben Birin Kanna.” ⁶ Koni maleka gubugubu kanna nde keden yi tugan, a fa n binni, tɛɛ wolonna suxi a yii, a naxan tongo saraxa ganden fari tɛɛ kɔ seen na. ⁷ A yi tɛɛ wolonna din n dɛɛn na, a yi a fala, a naxa, “Iki, bayo ito bata din i dɛɛn na, i haken bata xafari, solonaan bata ti i yulubin jan feen na.”

⁸ Nayi, n yi Marigin xuiin mɛ maxɔdinna tiyɛ, a naxa, “N na nde rasigama? Nde sigɛ nxu xa?” N yi a yabi, n naxa, “N tan ni i ra, n nasiga.”

⁹ A mɔn yi a fala, a naxa,
“Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa,
‘E tuli matima nɛn han,
koni ɛ mi fefe famuma.
ɛ seen matoma nɛn han,
koni ɛ mi a yigbɛma.’”

¹⁰ E bɔjɛn naxɔdɔxɔ ayi,
i yi e tunle xɔri,
i e yɛɛne raxi.
Xanamu, e yɛɛne toon tima nɛn,
e tunle yi falan mɛ,
e xaxinle yi feen famu,
e yi xɛtɛ n ma,
e kɛndɛyaan sɔtɔ.”

¹¹ N yi maxɔdinna ti, n naxa,
“Marigina, han waxatin mundun yi?”

A yi n yabi, a naxa,
“Han taane na halagi waxatin naxan yi,
e muxu yo mi lu,
e banxine yi kui geli,
xɛɛne yi kala,
e findi bɔxɔ rabɛjɛnxine ra,

¹² han Alatala yi muxune masiga a ra
han yamanan yi rabɛjɛn fefe!”

¹³ Xa muxune yatɛn yaganna jɔxɔn na lu yamanani,
tɛɛn mɔn xɛtɛma nɛn na raxɔrideni.
Koni wudi gbeene dungine nun wari dungine luma bɔxɔni
kii naxan yi e na sɛgɛ waxatin naxan yi,
bɔnsɔn sarijanxina nde fan luma yamanani na kii nin
alo wudi dungin naxan sa marjingima.

7

Esayi yi Alaa falan nali Axasi ma

¹Yotami a dii xεmεna Axasi, Yusiya mamandenna, Yuda Mangan waxatini, Arami manga Resin nun Remaliyaa dii xεmεn Peka, Isirayila mangan yi siga Yerusalen yengε xinla ma, koni e mi a nɔ. ²Muxune yi a fala Axasi xa Dawuda yixεtεna, e naxa, “Arami kaane nun Efirami bɔnsɔnna muxune bata e malan ε xili ma.” Mangan nun a yamaan bɔɲεn yi maxa na feen ma alo foyen wudine yimaxama kii naxan yi.

³Nayi, Alatala yi a fala Esayi xa, a naxa, “E nun i ya dii xεmεn Seyari-Yasubu* xa mini Axasi ralandeni ige ramaraden faxaraxiin xunna ra, † dugi xane xεε ma kiraan xɔn. ⁴A fala a xa, i naxa, ‘A liga i yeren ma, i raxara, i nama gaxu. I nama tunnaxɔɔ i ma muxu firinni itoe xɔɔ gbeena fe ra, Resin ‡ Arami kaan nun Remaliyaa dii xεmεna. Yegen tumatɔɔn nan tun ne firinna ra. ⁵N na a kolon Arami kaane nun Efirami bɔnsɔnna muxune nun Remaliyaa dii xεmεn bata a nata a e xa fe ɲaxin liga i ra. E naxa, ⁶“En siga Yuda yamanani xili ma! En sa mɛn kaane yigitege! En yi e yamanani taxun, en yi Tabele a dii xεmεn dɔxɔ mangan na e xun na.” ⁷Koni Marigina Alatala ito nan falaxi,

Na mi lanɲε, na mi ligama.

⁸Amasɔɔ Damasi findixi Arami manga taan nan tun na.

Resin findixi Damasi mangan nan tun na.

Benun ɲεε tonge sennin e nun suulun,

Efirami bɔnsɔnna kalama nɛn,

a mi fa yatε yamaan na.

⁹Samari findixi Efirami manga taan nan tun na.

Remaliyaa dii xεmεn findixi Samari mangan nan tun na.

Xa ε mi denkeleya,

ε mi tiye!’ ”

Diin barima naxan xili Emanuweli

¹⁰Alatala mɔn yi falan ti Axasi xa, a naxa, ¹¹“Taxamasenna nde maxɔdin bɔxɔn bun hanma kore xɔnna ma Alatala ma, i ya Ala.” ¹²Koni Axasi yi a yabi, a naxa, “N mi sese maxɔdinma, n mi Alatala bunbama.” §

¹³Nayi, Esayi yi a fala Axasi xa, a naxa, “E tuli mati, Dawuda yixεtεne! E muxune tunnaxɔɔma e ma, koni ε mi ε wasa soxi na yi. E mɔn n ma Ala fan tunnaxɔɔe a ma ba? ¹⁴Nayi, Marigin yetεεn taxamasenna yite ε ra: sungutun nasɔɔnɲin fudikanma nɛn, a yi dii xεmεn bari. A yi xili sa ‘Emanuweli,’ na bunna nɛεn fa fala, ‘Ala en tagi.’ ¹⁵A baloma fεnεn nun kumin nan na, han a yi nɔ fe ɲaxin nun a fajin tagi rabe. ¹⁶Anu benun na diin xa nɔ fe ɲaxin nun a fajin tagi rabe, i gaxuxi manga firinna naxanye yεε ra, ne yamanane rabeɲinma nɛn. ¹⁷Koni Alatala ɲaxankata lɔxɔne rafama nɛn i tan xili ma, e nun i ya yamaan nun i babaa denbayaan xili ma. Na lɔxɔne ɲɔxɔn munma lu na singen xabu Isirayila nun Yuda yamanane fata. Na fatama Asiriya mangan nan na.”

¹⁸Na lɔxɔni,

* **7:3:** Seyari-Yasubu bunna nɛn Heburu xuini fa fala “Yamaan muxu dɔnxene xεtεma nɛn sa keli konyiyani.” † **7:3:** Ige ramaraden naxan geyaan na. ‡ **7:4:** Arami kaane mangan nan Resin na. § **7:12:** Na feen seɓexi Sariyane 6.16 kui.

Alatala tugetugene xilima nen kolinni
sa keli Nila baan biradeni fɔxɔ igen ma Misiran yi
e nun kumi jɛjɛn naxanye Asiriya yamanani.

19 E birin fama nen
e fa dɔxɔ folone ra xudene xɔn,
e nun gɛmɛ bɔxine kanke ra,
e nun wudi dungine nun darane birin yi.

20 Na lɔxɔni,
Marigina Asiriya mangan findima nen a walikɛn na,
a findi dɛ xabe biin na
keli Efirati baan kidi ma
a yi ɛ xunne nun ɛ sanne mabi,
hali ɛ dɛ xabene birin.

21 Na lɔxɔni,
muxuna nde jinge keden nun sii firin namarama nen.

22 E yi nɔnɔ gbegbe fi muxune ma
e fɛnɛn yi don.
Muxun naxanye birin na lu yamanani,
ne baloma fɛnɛn nun kumin nan na.

23 Na lɔxɔni,
manpa bili wuli keden xɛɛn naxan ma
naxanye sarama gbeti gbanan wuli keden na
menna findima janle nun tansin xɛɛn nan na.

24 Muxune sigama nen menni xanle nun xalimakunle ra e yii,
amasɔtɔ sɛxɛn nun janle nan luma bɔxɔn ma.

25 Muxune gaxuma nen janle nun tansinne yɛɛ ra,
muxu yo mi fa sigɛ geyane fari
denaxanye yi bima jinge kenna ra nun.
Mɛn yi findi jinge rabaden na,
yɛxɛene yi na yibodon.

8

Asiriya yamanan yi findi Alaa walikɛn na

1 Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Walaxa belebelena nde tongo, i yi sɛbɛnla ti
a ma naxan nɔɛ xaranjɛ, i naxa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. A Tongo Mafuren.’”
2 N yi walaxan yita sereya tinxinxi firin na: Saraxarali Yuriya nun Sakari,
Yeberekiyaa dii xɛmɛna.

3 Na xanbi ra, n yi n ma jaxanla kolon jaxanla ra, nabi jaxalanmana. A
yi fudikan, a yi dii xɛmɛn bari. Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A xili sa,
‘Nafunle Suxu Keden Na. E Tongo Mafuren.’”
4 Amasɔtɔ, benun i ya diin xa
fatan a falɛ ‘baba’ hanma ‘n na,’ Asiriya mangana muxune Damasi taan nun
Samari taan nafunle tongoma yɛngɛni nen.”

Asiriya kaane fama nen

5 Alatala mɔn yi a fala n xa, a naxa:
6 Yamani ito tondixi Silowa baa ige fajin ma,
e tunnaxɔlɔxi e ma Manga Resin* yɛtagi e nun

* 8:6: Arami kaane mangan nan Resin na.

Remaliyaa dii xemena.

7 Nayi, Marigina Efirati baa ige walanxi gbeen nadinma nen e xili ma alo fufana,

Asiriya mangan nun a senbe gbeen nan na ra.

Efirati baan fema nen

han a boxon a ma.

8 Fufaan danguma nen Yuda yamanan naxore,

a sa yiren birin xun ma,

a te han a koeen bun.

A fa han

a sa e yamanan yiren birin xun ma.

Ala en tagi!†

Siyane mi nae sese ra Ala yamaan xili ma

9 Siyane, e gbelegbele,

e gaxu!

E tuli mati,

e tan naxanye sa yamana makuyene yi!

E yiton yengen xili ma,

e yigitegema nen!

10 E na yenge feene yiton,

e kalama nen!

E na falan ti, a mi kamalima!

Amasoto Ala nxu tagi.‡

Ala yera gaxun nan fan

11 Alatala bata a yii senbe gbeen sa n ma, a yi n maxadi, a n nama yamani ito raliga. A yi a fala n xa, a naxa:

12 Yamani ito feen naxanye yatema yanfan na

e tan nama ne birin yate yanfan na de!

E nama gaxu e gaxu feene yee ra

e nama xamin ne fe yi de!

13 E xa Alatala Senben Birin Kanna nan tun kolon sarijanden na,

e lan e xa na nan binya,

e lan e xa gaxu a tan nan yee ra.

14 Amasoto Ala findima nen yire sarijanxin na

e nun gemena Isirayila yama firinne xa,

yamana e sanna radinma gemen naxan na,

a findi e rabira gemen na.

A findima nen luti ratixin na

Yerusalem kaane yee ra,

a e suxu.

15 E wuyaxi e sanna radinma nen,

e bira, e fe yi kala.

E suxuma nen lutin na,

e mi nae e fulunje.

Nabiin yigina fe

16 N yi na sereyaan namara n yi,

n yi xaranni ito balan,

† 8:8: Heburu xuini, a sebexi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.10 kui. ‡ 8:10: Heburu xuini, a sebexi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.8 kui.

n na fala n ma xarandiine nan tun xa.

¹⁷ N na Alatala mamema
naxan bata a yεtagin luxun Yaxuba bɔnsɔnna ma.
N nan n yigi sama Ala nin.

¹⁸ Nxu nun n ma diine nan ito ra,
Alatala naxanye fixi n ma.
Nxu findixi taxamasenne nun marakolon seene nan na
Isirayila yi, fata Alatala Senben Birin Kanna ra
naxan dɔxɔden Siyon geyaan fari.

¹⁹ Ndee a falama, e naxa, “E barin kiine nun yiimatone maxɔdin, naxanye wundo feene kɔyεkɔyεnma, e falan ti e dε bun ma. A mi daxa yamaan xa e gbee alane maxɔdin ba? Muxune mi barinne xan maxɔdinma jεjε muxune xa ba?” ²⁰ E ne yabima nεn, ε naxa, “Fɔ en xa xεε Alaa sariyan nun a fala xuike nan ma.” Xa naxan mi falan tima na kiini, na kanna mi kεnenna toma.

Naxankata dimina

²¹ Muxune yigitεgεxin nun e kamεtɔne
e masiga tima nεn yamanan xun xɔn ma.
Kamεn na e suxu jaxi ra,

e xɔlɔma nεn,
e sa e mangan nun e Ala danga.
E yεεn tima nεn koren na,

²² na xanbi ra e yi bɔxɔn mato.
Koni e tɔrɔn nun dimin nun bɔjε rafɔrε gbeen nan tun toma.
E yi rawoli dimi gbeeni.

Kεnεn gbeen toma nεn

²³ Anu, naxanye yi luxi na tɔrɔni,
ne dimin jɔnma nεn.
Waxati danguxini,
Ala yagin nan nagidi
Sabulon yamanan nun Nafatali yamanan ma.
Koni waxati famatɔni,
kiraan naxan sigama baan ma,
Yurudεn baan kidi ma,
a na rafema nεn binyen na
e nun siya gbεtene yamanana, Galile.

9

¹ Yamaan naxan sigan tima dimini,
ne bata kεnεn gbeen to.
Naxanye dɔxi dimi gbeeni,
kεnenna bata mini ne ma!

² Ala i bata yamaan nawuya ayi,
i yi e sεwan nagbo ayi.
E sεwaxi i yεtagi
alo muxune nεma sεwε se xaba waxatini,
alo e jaxanma kii naxan yi
e nεma yεngε yi se tongoxine yitaxunjε.

³ Amasɔtɔ i ya yamaan tɔrɔma goron tongo wudin naxan bun
e nun wure gbelemεn naxan saxi e tungunna ma
e nun e jaxankata muxune bosana,

i bata ne birin kala
alo i a liga kii naxan yi

Midiyane nɔ ɔxɔni.*

⁴ Yaxune sankidin naxanye
birin yɛngɛ yirene yibodonma
e nun dugin naxanye birin bata sin wunli
ne birin ganma nɛn
alo yegen tɛɛni.

⁵ Amasɔɔ diina nde bata bari en xa,
dii xɛmɛn bata sɔɔ en xa.

Mangayaan luma nɛn a tan xa.

A xili bama nɛn a,
“Kabanako Kawandi Tiina,

Ala Sɛnbɛmana,

Habadan Fafe,

Bɔɲɛ Xunbeli Mangana.”

⁶ A mangayaan nun bɔɲɛ xunbenla

sigama gbɔɛ ayi nɛn

dan mi naxan na.

A dɔxɔma nɛn Dawuda mangaya gbɛɛni
a yamanan xun na.

A yi a sɛnbɛ so,

a yi a masuxu kiti kɛndɛn nun tinxinni,

keli to ma han habadan.

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna na ligama a xanuntenya gbeen nin.

Alaa xɔɔna fe

⁷ Marigin bata falan ti Yaxuba bɔnsɔnna xili ma,
na yi Isirayila yamaan sɔɔ.

⁸ Yamaan birin a kolonma nɛn.

Efirami bɔnsɔnna muxune nun Samari kaane birin yi falan tima wason nun
yɛtɛ yigboni, e naxa,

⁹ “Yinna bitikidine bata bira,†

en na a ti gɛmɛ masolixine ra.

Xɔɔɛ binle bata kala,

en na e masara sumanne ra.”

¹⁰ Nayi, Alatala Asiriya kaane radinma nɛn Isirayila kaane ma, Manga Resin‡
yɛngɛfane.

A bata e yaxune sɛnbɛ so.

¹¹ Arami kaan naxanye sogeteden binni,

e nun Filisiti kaan naxanye sogegododen binni,

ne nan Isirayila kaane raxɔrima feu!

Koni hali na birin,

Alaa xɔɔn mi ɲan,

a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

¹² Nayi, Alatala bata a yamaan ɲaxankata,

koni e mi e xun xɛtɛxi a ma,

* **9:3:** Midiyane nɔ feen mɔn sɛbɛxi Kitisane 6 han 8 kui. † **9:9:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Biridikina.” ‡ **9:10:** Arami kaane mangan nan Resin na. Asiriya kaane nan Manga Resin yaxune ra. Na feen sɛbɛxi Mangane Firinden 16.8-9 kui.

e mən mi Alatala Sənbən Birin Kanna fenxi.

¹³ Nayi, Alatala İsirayila yamanan birin naxərıma nən
ləxə keden peeni,

fələ a xunna ma han a xunla,
fələ tugu binle ma han gbalane.

¹⁴ Fonne nun kuntigine nan a xunna ra,
nabiin naxanye wule xaranna tima,
ne nan a xunla ra.

¹⁵ Yamani ito yəeratine nan e raləma ayi,
e muxun naxanye matinxinma,
ne fan yifuxi.

¹⁶ Nanara, Marigin mi səwaxi a foningene ra,
a mi kininkininma a kiridine nun a kəja gilene ma.
Amasətə Ala kolontarene nun
muxu naxine nan e birin na,
e fala naxin nan tun tima.

Koni hali na birin,
Alaa xələn mi nən,
a yiin mən yi lu yitexi e xili ma.

¹⁷ Naxuyaən muxune ganma yati,
alo tən naxan nənle nun səxene birin nənma,
a yi tən so fətənna nənansanne ra,
e tutin yi lu təkore.

¹⁸ Alatala Sənbən Birin Kanna xələ gbeen
bata tən so yamanan birin na.
A luxi nən
alo tən yamaan nan ganma,
muxu yo mi kininkininma a ngaxakedenna ma.

¹⁹ Muxune donseen tongoma yiifanna ma,
kamən mi ba e ma.
E yi e balon fen e kəmənna ma,
e mi wasa.

Birin baloma a lanfaan nan na.
²⁰ Manase bənsənna baloma Efirami bənsənna ra,
Efirami bənsənna baloma Manase bənsənna ra,
e tan bənsən firinne yi keli Yuda bənsənna xili ma.

Koni hali na birin,
Alaa xələn mi nən,
a yiin mən yi lu yitexi e xili ma.

10

Gbalon Yuda taane xili ma

¹ Gbalon na kanne xa
naxanye tənne dəxəma hakəni,
naxanye sariyane səbema bodene tərə xinla ma,
² e tondi sənbətarene xun mayəngə kitin sə.
Yiigelitən naxanye n ma yamaan yə,
e mi ne kitin sama.
E kəja gilene kansunma,

e kiridine muja.

³ E fe saranna na e soto boxo naxan yi,
 gbalon na fa sa keli wulani,
 e nanse ligama?
 E e gima siga nde kon yi
 alogo e xa maliin soto?
 E nafunle luma minen?
⁴ Fo e mafelen kasorasane tagi,
 hanma e bira boxoni binbine ye.

Koni hali na birin,
 Alaa xolon mi jan,
 a yiin man yi lu yitexi e xili ma.

Gbalona Asiriya kaane xili ma

⁵ Ala naxa,
 “Gbalona Asiriya yamanan xa,
 naxan findixi bosaan na n yii n ma xolona fe ra!
 N ma fitinan dunganna a tan nan yii.

⁶ N na a sofane rasigama nen
 Ala kolontare siyaan xili ma.
 N yi e radin yamaan xili ma
 naxanye n naxoloma
 e xa sa men kaane yii seene suxu,
 e yi e nafunle tongo,
 e yi e yibodon
 alo borona kiraan xon!

⁷ Koni Asiriya kaane mi na feen to na kiini.
 E tan e miri na fe ma kii gbeten.
 E tan yi waxi halagi nan tun ti feni,
 e yi siya wuyaxine raxari fefe!

⁸ Amasoto e naxa,
 ‘N ma sofa kuntigine mi findixi mangane xan na ba?

⁹ N mi Kalano taan suxi
 alo Karakemisi taan ba?
 N mi Xamata taan ligaxi
 alo Arapada taan ba?
 N mi Samari taan ligaxi
 alo Damasi taan ba?*

¹⁰ N bata suxure batu yamanani itoe suxu,
 naxanye suxurene yi fisa Yerusalen
 nun Samari yamanan gbeene xa.

¹¹ N naxan liga Samari yamanan nun a suxurene ra,
 n mi noe na lige Yerusalen nun a suxurene ra ba? ”

¹² Koni Marigin na yelin a wanle birin nakamale Siyon geyaan fari e nun
 Yerusalen yi, a Asiriya mangan fan saranma nen a yete yiteen nun a ye
 rawason na. ¹³ Amasoto na mangan yi a falama nen, a naxa,
 “N feni itoe birin ligaxi
 n fangan nun n ma fe kolonna nin,
 amasoto xaxilimaan nan n na.

* **10:9:** Asiriya kaane bata yi taani itoe suxu. E sebe kiina a yitaxi, a e luma e masoe Yerusalen taan nan na.

N bata yamanane danne kala,
 n yi e nafunle muja,
 n mangane ba e dɔxɔdene yi
 alo senbemaan yetena.

¹⁴ N bata siyane nafunle tongo
 alo muxun xɔli tɛɛn tongon kii naxan yi.
 N bata bɔxɔ xɔnna seene birin malan
 alo muxun xɔli xeɛ rabejinxine matongon kii naxan yi.
 E sese mi nɔxi e gabutɛni tɛ,
 hanma e de xanli bi, e wuga.”

¹⁵ Bunbin nɔɛ a yetɛ matɔxɛ
 dangu a rawali muxun na ba?
 Serana a yetɛ matɔxɛ
 dangu a rawali muxun na ba?
 Bosaan nɔɛ a tongo muxun nawale ba?
 Dunganna nɔɛ muxun tongɛ ba?

¹⁶ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 yama hiyabuxini ito radoyenma nen.
 Halagi ti tɛɛ gbeen yi so e binyen na.

¹⁷ Isirayilaa kenenna,
 Ala yetɛɛ findima nen tɛɛn na.
 E sarijantɔɔn yi findi tɛɛ degɛn na,
 a Asiriya yamanan janle
 nun a seɛɛne birin gan,
 e jan lɔxɔ kedenni.

¹⁸ A fɔtɔn gbeene raxɔrima nen fefe
 e nun wudin naxanye birin bogima.
 A yamanan halagi
 alo furemaan nɛma doyenje.

¹⁹ Wudi dɔnxɛn naxanye na lu Asiriya fɔtɔnne yi
 hali dii janɛna,
 a nɔɛ e yatɛn seɛɛ nen.

Yamaan muxu dɔnxɛne fe

²⁰ Na lɔxɔni, Isirayila yamaan muxu dɔnxɛn naxanye na lu e nii ra Yaxuba
 bɔnsɔnni, ne mi fa e lannantenyaa sama e janankata muxune yi sɔnɔn. E fa
 e lannayaan sama Alatala nin, Isirayilaa Ala Sarijanxina. ²¹ Yamaan muxu
 dɔnxɛne xɛtɛma nen Ala senbemaan ma, Yaxuba bɔnsɔnna muxu dɔnxɛne.
²² Anu, Isirayila kaane, hali ε yamaan wuya ayi alo meɛɛnsinna naxan fɔxɔ
 igen de, hali na, e dɔnxɛdin nan tun xɛtɛma. Halagin bata ragidi, naxan
 gboma ayi, a mɔn tinxin. ²³ Marigina Alatala Senben Birin Kanna bata
 halagin naxan nagidi, a na rakamalima nen yamanan birin yi.

Ala a yamaan xunbama nen

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N
 ma yamana, ε tan naxanye dɔxi Siyon yi, ε nama gaxu Asiriya kaane yeɛ ra!
 E ε bɔnbɔma nen dunganna ra, e yi gbengbetenni te ε xili ma alo Misiran
 kaane yi a ligama kii naxan yi nun. ²⁵ Koni benun waxati, n ma xɔlɔn janma
 nen ε xili ma. N fitinaxin yi keli e kaladeni.” ²⁶ Alatala Senben Birin Kanna
 bosaan tongoma nen Asiriya kaane xili ma, alo a keli Midiyan kaane xili ma

kii naxan yi Orebi fanye yireni. A a dunganni bandunma nɛn baan xun ma, alo a liga Misiran yamanani kii naxan yi.

²⁷ Na bɔxɔni,
a goronna bama nɛn ε tungunna ma,
e goron tongo wudin naxan sa ε kɔɛ ma konyiyani,
ε xungboma nɛn han na yi gira, a bira.

Yaxune yi maso Yerusalen ra

²⁸ E bata Ayati taan li.
E danguma Migiron nin,
e yi e goronne lu Mikimasi taani.†
²⁹ E danguma geya longori ra kiraan nan xɔn
e a fala, e naxa,
“En xi Geba yi.”
Rama kaane xuruxurunma gaxuni.
Sali a taan Gibeya muxune bata e gi.
³⁰ Galin kaane, ε gbelegebele!
Layisa kaane, ε tuli mati!
Anatɔti kaane, ε makininkinin de!
³¹ Madimena kaane bata xuya ayi,
Gebimi kaane e luxunden fenma.
³² To, yaxune sa tima nɛn Nobi yi,
e yi e yiini te,
e yi e kɔnkɔ Siyon taa faɲin geyaan xili ma,
Yerusalen geyana.

³³ Marigina Alatala Senben Birin Kanna
wudi yii gbeene segeɛma nɛn senbeni.
Wudi kuyene yi rabira bɔxɔni.
Naxanye kondeye mate han,
a ne ragodoma nɛn.

³⁴ A fɔtɔnna ɲansanne segeɛma nɛn bunbin na,
Liban fɔtɔnne yi bira Senbe Kanna bun.

11

Manga nɛnɛn Dawuda bɔnsɔnni

¹ Dii xɛmɛn minima nɛn Yese bɔnsɔnni*
alo wudi ɲingin minima
wudi dungin ma kii naxan yi.

Na sabatima nɛn fata a salenne ra.

² Alatalaa Nii Sariɲanxin luma nɛn a yi,
fe kolonna nun xaxilimayaan sɔtɔma niin naxan xɔn,
kawandi kɛnden nun senben sɔtɔma niin naxan xɔn,
Alatala kolonna nun a yeɛragaxun sɔtɔn niin naxan xɔn.

³ A niin sama nɛn Alatala yeɛragaxun fari.
A mi kitin sama yetagin ma.

A mi feene ragidima muxune fala xuiin xɔn.

⁴ Koni a senbetarene makitima nɛn tinxinni.
Yiigelitɔɔn naxanye yamanani,

† **10:28:** Yaxune ganla yi fe nɛn Yerusalen yengɛdeni kirani ito xɔn. A bunna nɛn fa fala “Yaxune bata maso.” * **11:1:** Yese nan Dawuda fafe ra. Na sebɛxi Samuyɛli Singena 16.18-19 kui.

a yi ne feene ragidi ɲɛnige faɲini.
A yamanan muxune garinma nɛn falan na
alo bosana.

A fala xuine yi muxu ɲaxine faha.

⁵ Tinxinyaan nun tɔgɔndiyaan luma nɛn a yi
alo tagi xidin muxun tagi waxatin birin.

⁶ Nayi, kankon nun yɛxɛɛ diin luma nɛn e bode xɔn,
burunna ɲarin nun siin yi e sa yire kedenni,
turadin nun yatan nun xuruse turaxin yi lu e bode xɔn,
diidina nde yi ti e yɛɛ ra.

⁷ ɲinge gilɛn nun kanko gbeena e dɛgema nɛn,
e diine yi sa e sa yire kedenni.
Yatan yi sɛxɛn don alo ɲingena.

⁸ Dii ɲɔrɛn sabaan soma nɛn saɲin soden dɛxɔn,
diin yi nɔ a yiin nasɔɛ koson yinla ra.

⁹ Fe ɲaxi mi fa luma na, gbalo mi na
Alatalaa geya sariɲanxin birin fari.
Amasɔtɔ Alatala kolonna yamanan nafema nɛn,
alo fɔxɔ igena a folon nafema kii naxan yi.

¹⁰ Na lɔxɔni,
diin naxan minixi Yese bɔnsɔnni
na luma tixi nɛn
alo taxamasenna yamane yɛɛ ra.
Siyane fama nɛn a fɛma,
a dɔxɔden yi lu mayilenɲɛ binyeni.

Muxu suxine xɛtɛ fena

¹¹ Na lɔxɔni,
Marigin mɔn a yiini bandunma nɛn
alogo a xa a yamaan muxu dɔnxɛne xunba:
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani
e nun Misiran yamanan lanbanna nun a faxan na,
e nun Kusi nun Elan nun Babilɔn yamananane yi,
e nun Xamata yamanan nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yi.

¹² A taxamasenna tima nɛn siyane xa,
a Isirayila kaane malan
naxanye yi suxi yɛngɛni.
Yuda bɔnsɔnna muxun naxanye xuyaxi ayi
dunuɲa xun xɔn, a yi ne malan
sa keli bɔxɔn tongon naaninne birin yi.

¹³ Nayi,
Efirami bɔnsɔnna mi fa Yuda bɔnsɔnna maxɔxɔlɔnma.
Yuda bɔnsɔnna yaxune raxɔrima nɛn,
Efirami mi fa Yuda maxɔxɔlɔnma,
Yuda mi fa findima Efirami yaxun na sɔnɔn.

¹⁴ E birin sigama nɛn yɛngɛni
sogegododen binni Filisitine geyane fari,
e sa sogeteden binna muxune nafunle tongo yɛngɛni.
Edɔn nun Moyaba yamananane yi lu e sɛnbɛn bun,
Amonine yi xuru e ma.

¹⁵ Alatala igen ɲanma nɛn Misiran fɔxɔ ige yireni,

a yi a yiini bandun Efirati baan xun ma,
 a yi na baani taxun xude solofere ra
 a de foye gbeen na,
 muxune yi no a gide,
 e mi e sankidine ba.

¹⁶ Kiraan luma nen a yamaan xa
 naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani.
 A luma nen alo a liga e benbane xa kii naxan yi
 e to mini Misiran yamanani.

12

Yama rakisixin yi Ala tantun

¹ I a falama nen na loxoni, i naxa,
 "Alatala, n ni i tantunma.
 I yi xoloxi n ma,
 koni i ya xolon bata xete n foxo ra,
 i yi n madendɛn.

² Ala nan n nakisixi yati.
 N na n yigi sama a tan nin,
 n mi fa gaxuma.
 Alatala nan n fangan na.
 Alatala nan n ma beti ba xunna ra.
 N nakisimana a tan nan na."

³ E kisin sotoma nen sewani
 alo e igen bama tigi yinla ra kii naxan yi.

⁴ Na loxoni, e a falama nen, e naxa,
 "E tantunna fi Alatala ma,
 e xui ramini a ma a xinli,
 e a kewanle rali siyane tagi
 e a rabira muxune ma a xinla gbo kii naxan yi.

⁵ E betin ba Alatala xa bayo a bata fe gbeene rakamali.
 E e fe fala dunuɲa muxune birin xa!"

⁶ Siyon kaane, e sonxo sewani,
 e gbelegbele naxanni!
 Amasoto, Isirayilaa Ala Sarijanxin gbo,
 naxan e tagi!

13

Babilon taan nqananna bata maso

¹ Waliyiya falan ni ito ra naxan makeenen Amosi a dii xemena Esayi xa lan
 Babilon taan ma.

² Ala naxa,
 "E taxamasenna ti geya mabaxin fari.
 E gbelegbele
 alogo e xa sofane rakolon.
 E yiine maliga
 alogo e xa so taan muxu gbeene so deene ra.

³ N tan nan yamarin fixi muxune ma
 naxanye rasarijanxi n xa.
 N bata n ma sofa yebaxine xili,

naxanye sɛwama n ma nɔ sɔtɔn na,
alogo e xa n ma xɔlɔn mayita.”

4 Ɛ tuli mati sɔnxɔ xuini ito ra geyane fari
yama gbeen nan xui a ra.

Ɛ tuli mati,
yamanane bata yimaxa
alo siyane na e malan.
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan
a ganli tɔnma yɛngɛ so xinla ma.

5 Alatala fama e nun
ganla naxan a xɔlɔn naxuyama ayi
sa keli bɔxɔn yire makuyeni
sa keli kore xɔnna danna ra.
E yamanan birin kalama nɛn.

6 Ɛ gbelegbele sununi,
amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso.
A fama alo halagi ti gbalona,
fata Ala Sɛnbɛ Kanna ra.

7 Nanara, birin bata xadan,
muxune bata tunnaxɔlɔ e ma.

8 Gaxun bata e suxu,
xɔlɛn sifan birin e fari.
Muxune e fatine yimaxama xɔlɛn bun
alo naxanla tinna ma.
E birin xaminxina e bode matoma.
E yɛtagine yifɔrɔxi.

9 A mato, Alatalaa lɔxɔn fama,
kininkinintare lɔxɔna,
fitinan nun xɔlɔ gbeen naxan yi,
alogo bɔxɔ xɔnna xa raxɔri,
a findi tonbonna ra
a yi yulubitɔne halagi a yi.

10 Saren naxanye kore e nun e sare kurune,
ne mi fa dɛgɛn sɔnɔn.
Sogen nɛn fa te,
a bata yidimi,
kiken mi fa dɛgɛma sɔnɔn.

11 Ala naxa, “N dunuyɔa muxune
kɛwali naxine saranma e ra nɛn,
n yi muxu naxine hakene saran e ra.
N yi yɛtɛ yitene wason dan,
n yi nɔ kanne yandan kala.

12 N muxune xuruma nɛn bɔxɔni
han e mi fa toma xulɛn
alo xɛma fajina,
e to raxɔlɔma ayi nɛn
alo xɛmaan naxan sa kelima Ofiri yamanani.”

13 Nanara, n kore xɔnni maxama nɛn,
bɔxɔ xɔnna yi xuruxurun, a ba a funfuni

Alatala Senben Birin Kanna fitinana fe ra
a xolon na keli laxon naxan yi alo tenna.

¹⁴ Nayi, muxune birin sigama nen e konne yi
birin yi a gi siga a yamaan fema
alo xenla naxan sagatanma,
alo xuruse raba mi yexeen naxanye foxo ra.

¹⁵ E na muxu yo to,
na kanni saxonma nen tanban na,
E na naxan yo suxu,
na kanna faxama nen silanfanna ra.

¹⁶ E dii futene yi yibutuxun e yetagi,
e banxi kui seene yi tongo,
muxune yi fu e naxanle ma e yetagi.

¹⁷ Ala naxa,
“N Mede kaane rakelima nen e xili ma
gbetin bote mi siyaan naxan xa,
e mon mi sewama xemaan na.

¹⁸ E banxulanne yi faxa Mede kaane xalimakunle ra,
e mi kininkininma dii futene ma,
e naxu diidine ra.”

¹⁹ Babilon naxan findixi taa tofajin na yamanane ye,
naxan findixi Babilon kaane binyen nun e kanba xunna ra,
Ala na taan halagima nen
alo Sodoma taan nun Gomora taana.

²⁰ Muxu yo mi fa daxonma a yi,
a yigenla luma nen
han mayixete nun mayixete.
Hali Arabu sigatine yati mi dangue a yi,
hali xuruse rabane mi fa e xuruseene xalima na.

²¹ Koni burunna subene nan daxonma na,
xutunxunbane yi e banxine rafe.
Dangaranfulene yi lu na yi,
kotone yi na findi e bodonden na.

²² Kankone wuga xuiin yi lu mine a yire makantanxine yi,
barekodane yi so a manga banxine kui.
Babilon gbee waxati saxin bata maso.
A siimayaan mi fa xunkuya.

14

Isirayila kaane xete fena

¹ Alatala kininkininma nen Yaxuba yixetene ma. A mon Isirayila yamaan sugandima nen, a mon yi e radoxo e boxoni. Xone ne yi sa e fari, e findi Yaxubaa yamaan na.

² Siyaan bonne fama nen Isirayila kaane tongodeni, e siga e ra Alatalaa yamanani. Isirayila yamaan yi siyane findi e konyine ra, xemnen nun naxanla. Na kiini, muxun naxanye e findi konyine ra, e fan yi ne findi e konyi ra, e findi e naxankata muxune kanne ra.

Babilon mangan saya sigina

³ Isirayila kaane, bɔxɔna nde, Alatala matabun fima nen ε ma ε tɔrɔne nun ε lanbaranne nun ε konyiya xɔdɛxen ɲan xanbini. ⁴ Na waxatini, ε sigi ɲaxumɛni ito sama nen, ε Babilɔn mangan magele, ε naxa, Ee! En ɲaxankata muxun mi fa na!

A gbalon bata ɲan!

⁵ Alatala bata muxu ɲaxine bosaan sɛnbɛn kala.

A bata nɔ sɔtɔ dunganna kala

⁶ naxan yi siyane mabɔnbɔma xɔlɔni

a ye wuyaxi,

dan mi naxan na,

naxan fitinaxin yi nɔɔn tima yamanane xun na

a gbalon sa e fari

naxan dan mi na.

⁷ Iki, yamanan birin bata lu bɔɲɛ xunbenli,

muxune gbelegbelema sɛwani.

⁸ Hali fɔfɔne nun Liban sumanne sɛwaxi

i kala feen na, e a falama,

e naxa, “Xabu i binbin maluxun,

muxu yo mi fa fama nxu sɛgɛdeni.”

⁹ Faxa muxune e ramaxama nen bɔxɔn bun ma

fa i ralandeni,

i nɛma fe waxatin naxan yi,

dununɲa ito muxu gbeene birin.

Naxanye yi siyane mangane ra,

ne birin kelima nen.

¹⁰ E falan ti, e naxa,

“I fan bata findi fangataren na

alo nxu tan.

Iki, i bata lu alo nxu tan!”

¹¹ E bata ε nun i ya wason

nun i ya bɔlɔn xuiin birin nagodo gaburun na.

Kɔnɛne nan i saden na i bun ma,

kunle yi findi i ya bitinganna ra.

¹² Ee! I bata bira sa keli kore

i tan tagalan saren naxan dɛgɛma subaxani!

I bata woli bɔxɔni,

i tan naxan yi siyane rabirama!

¹³ I yi a falama i yeɛɛ ma, i naxa,

“N tema nen kore xɔnna ma,

n sa n ma mangaya gbɛdɛn dɔxɔ mɛnni

Alaa sarene faxa ra.

N sa dɔxɔ alane tagi,

e malanma geyaan naxan ma sogeteden kɔmɛnna ma.

¹⁴ N tema nen kundane fari,

N yi lu alo Kore Xɔnna Ala.”

¹⁵ Koni e bata sa i sa fɔ gaburun xɔnna ma

i lu laxira yili tilinxin na.

¹⁶ Naxanye na i to,

ne i matoma nen ki fajɪ.

E miri i ya fe ma,

e yi a fala, e naxa,

“Xeme ni ito xa mi yi boxon naxuruxurunma ba,
a yi yamanane yimaxa?”

17 Ito xa mi dunuɓa findi tonbonne ra ba
a yi taane kala,
a tondi kasorasane beɓɓɓe?”

18 Nɔndin na a ra,
siyane birin mangane maluxunxi binyen nin
e keden kedenna birin yi lu e gaburune ra.

19 Koni i tan bata woli ayi i ya gaburun fari ma
alo wudi yii xaren biraxina.

Faxa muxune bata sa i yee ma,
naxanye faxaxi silanfanna ra
naxanye bata sa gemene fari yinla ra.
I bata lu alo binbi yibodonzina.

20 Koni i tan mi maluxunma alo ne
amasoto i bata i ya yamanan kala,
i yi i ya yamaan naxori.
Bonsɔn naxina fe mi fa falama habadan.

21 E a diine faxa feni ton
lan e benbane gbalo feene ma.
E nama fa keli,
e yi boxon birin findi e gbeen na,
e dunuɓa rafe e taane ra.

22 Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa,
“N kelima nen Babilon taan xili ma,
n yi a xinla ralɔ ayi
e nun a muxun naxanye na lu e nii ra
e nun e diine nun e yixetene birin.”

Alatalaa falan nan na ra.

23 N taani ito findima nen dara yiren na
gbalane denaxan yi e nun sagalene dingirana.
N yi Babilon taan makɔ halagi ti silanden na.
Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

24 Alatala Senben Birin Kanna bata a kɔlɔ, a naxa,
“N bata feen naxan yiton,
na ligama nen.
N bata naxan nagidi,
na kamalima nen.

25 N Asiriya kaane halagima nen n ma yamanani,
n yi e raxori n ma geyane fari.
E konyiyaan bama nen n ma yamaan xun ma,
e goronna yi ba e tungunna fari.”

26 Ala na nan nagidixi dunuɓa birin xili ma,
a yiini texi siyane birin xili ma na kii nin.

27 Xa Alatala Senben Birin Kanna fena nde ragidi,
nde nɔe a yikalɛ?
A na a yiini te,
nde nɔe a raxete a funfuni?

Waliyiya falana Filisitine xili ma

28 Waliyiya falani ito tixi Manga Axasi faxa jeen nan na.

29 Ɛ tan Filisitine,
 e yi ɛ bɔnbɔma bosaan naxan na,
 na bata kala,
 koni ɛ nama sɛwa na ra.
 Amasɔtɔ koson minima nɛn saɲi faxaxin bɔnsɔnni,
 ninginangan yi mini koson bɔnsɔnni naxan tuganma.

30 Tɔrɔ muxu gbeene,
 ne donseen sɔtɔma nɛn,
 sɛnbɛtarene yi e matabu bɔɲɛ xunbenli.
 Koni ɛ tan Filisitine,
 n na ɛ bɔnsɔnna halagima fitina kamɛn nan na.
 Naxanye na lu e nii ra,
 ne birin yi faxa.

31 Ɛ tan taa makantanxine,
 ɛ wuga xuini te!
 Taan muxune, ɛ gbelegbele!
 Filisiti yamaan bata tunnaɔlɔ e ma,
 amasɔtɔ tɛɛ tutin fama nɛn
 sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.
 Muxu yo mi baxi yaxune ganla safane ra.

32 Filisitine xɛrane yabin findin nanse ra?
 “Alatala nan Siyon taan tixi,
 a yamaan yigelitɔne yigiyade faɲin sɔtɔma de naxan yi.”

15

Waliiya falan Moyaba xili ma

1 Waliiya falana Moyaba yamanan xili ma:
 Ari taan bata raxɔri Moyaba yamanani
 a kala kɔɛ kedenna ra.
 Kiri taan bata raxɔri Moyaba yamanani
 a kala kɔɛ kedenna ra.
 2 Dibon kaane tema e suxure kide matexine yi
 e wugama.
 Moyaba kaane gbelegbelema Nebo nun Medeba taane yi.
 Muxune birin bata e xunne nun e de xabene bi sununi.
 3 Sunu dugine nun bɛnbɛnle ragodoxi e ma kirane xɔn ma.
 E gbelegbelema e banxine fari
 e nun e yama malandene yi,
 e birin wugama han!
 4 Xɛsibɔn nun Eleyale kaane
 gbelegbelema mali muxu feen na.
 E xuiin sa mɛma fɔ Yahasi taani.
 Nanara, Moyaba sofane gbelegbelema,
 e bata tunnaɔlɔ e ma.

5 N gbelegbelema Moyaba kaane fe ra.
 A muxune bata e gi siga han Soyari taani,
 siga han Egilati-Selisiya taani.
 E tema wugɛ Luxiti geyaan na.
 E wuga xuini tema e kalana fe ra Xoronayin kiraan xɔn.

6 Nimirimi daraan bata xɔri
 sɛxene bata xara,

Ƨɔxɔndene bata ɧan.
 Sese xinde mi fa na.
 7 Nanara, muxune e se dɔnxene tongoma
 naxanye luxi e yii,
 e nɔxi naxanye ramare,
 e yi siga e ra Wudi Tofaɧin Xuden kidi ma.
 8 Sɔnxɔ xuiin minima Moyaba yamanan birin yi.
 E wuga xuiin minima
 sa keli fɔ Egilayimi taani,
 sa keli fɔ Elimi xɔɧin yireni.
 9 Xuden naxan danguma Dimɔn yi,
 na bata findi wunla ra.
 Ala naxa,
 “N mɔn gbalɔ nenene rasigama nen Dimɔn yi.
 N yatana nde rafama nen Moyaba muxu gixine xili ma,
 e nun naxanye na lu e yamanani.”

16

Moyaba Yerusalen xandima nen

1 Moyaba mangane yi a fala, e naxa,
 “E yeɣɣene rasiga Yuda yamanan mangan ma,
 sa keli Sela tonbonni,
 siga Siyon geyaan fari.”
 2 Moyaba ɧaxanle bata baan gididen li Arinon yi.
 E luxi nen alo xɔliin naxanye e gixi,
 naxanye kedixi,
 e makuya e tɣen na.
 3 Moyaba kaane yi a fala Yerusalen kaane xa, e naxa,
 “Nɣu maxadi,
 i fena nde ragidi.
 Yanyi tagi sogen bun,
 i nininna xa so nɣu xun na
 alo kɔena, i nɣu kantana.
 Nɣɔ muxu gixine luxun,
 i nama gi muxune yanfa de!
 4 A lu nɣɔ muxu gixine xa e dɔxɔ e konni,
 dɔxɔden so e yii e ratange halagi tiin ma denaxan yi.
 Naxan nɣu ɧaxankatama,
 na mi luma habadan,
 halagin fama nen a dandeni.
 Naxan nɣu yengema,
 na kelima nen yamanani.
 5 Nayi, i ya mangayaan senben sɔtɔma nen hinanna xɔn,
 Dawuda yixetena nde yi mangayaan naba lannayani,
 kitisaan naxan kiti kenden fenma
 naxan sɔbe soxi tinxinna ma.”

Yerusalen mi nɔe Moyaba maliye

Jeremi 48.29-36

6 Nɣu bata Moyaba kaane wasona fe me
 naxan gbo han,
 e nun e yete yigboon

nun e wason nun e yete yitena.

Koni e yete matəxəma fuun nin.

⁷ Nanara, Moyaba kaane gbelegbelema sununi

e yamanana fe ra,

e birin e wuga xuini tema.

E kutunma nimisani Kiri-Hareseti taa kalaxina fe ra.

E bata tunnaxəb e ma fefe!

⁸ Xesibon xene bata kala,

alo Sibima manpa binle.*

Siyane manganə bata manpa bili yebaxine yibodon

naxanye bogine yi sigama han Yaaseri taani,

e xuya tonbonna xun xonna ra,

e yiine yi sigaxi han Fəxə Daraan kidi ma.

⁹ Nanara, n wugama Yaaseri kaane xon

Sibima manpa binle fe ra.

Ee! Xesibon taan nun Eleyale taana!

N na n yegen nagboma ayi nen e ma!

Yengen xuiin bata mini e manpa bili nakone yi,

e nun e se xaba daxine yi.

¹⁰ Sewan nun naxanaxan bata n n wudi bili nakone yi.

Sigi sa xuiin nun sewa xuiin mi fa mema

nəxə manpa bili nakone yi.

Muxu yo mi fa manpa bogine igen bama,

n bata danna sa sewa xuiin na.

¹¹ Nanara, n bənen wugama Moyaba fe ra.

N ma mawuga xuiin luxi nen

alo bəlon xuina sununi.

N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra.

¹² Nxu Moyaba yamaan toma xadanje

e suxure kide matexine yi,

e yi so e suxure banxine yi maxandi tideni,

koni na tənə yo mi na.

¹³ Alatala bata yi na fala Moyaba kaane xili ma. ¹⁴ Iki Alatala naxa, “Benun

ne saxan yate xa dangu, Moyaba muxu gbeene nun a yama gbeen yarabima nen, fangatare dando gbansan yi lu e nii ra ne ye.”

17

Damasi nun Isirayila

¹ Waliyiya falana Damasi taan xili ma:

Damasi taan kalamatəon ni i ra,

a taa xonna yi lu

alo gemene e bode fari.

² Aroyeri yamanan taane luma nen nabəjinx

e findi xuruseene konna ra.

E luma nen na,

muxu yo mi e yigbetenma.

³ Taa makantan yin yo mi fa luma Efirami yamanani sənən.

Mangayaan bama nen Damasi taani.

Arami yamanan muxu dənxen naxanye luma,

* **16:8:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

ne binyen mi dangue Isirayila kaane binyen na.
Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

⁴ Nayi, na lɔxɔni,
Yaxubaa binyen xurunma nen.
A yamaan yi lu doyenɲe.

⁵ A luma nen
alo sansine na yelin malanɲe se xaba waxatini
alo a xaba muxun na a tɔnsɔn xabaxine malan a yii
alo e na tɔnsɔnne makentun Refa lanbanni.
⁶ A tɔnsɔn dɔnxɛna ndee luma nen a kentun daxin na,
alo oliwi bogine na rayolon tamin na,
a xɔri firin saxan yi lu a kondeni,
naanin suulun ɲɔxɔn yi lu a yii bogixine ra.
Alatalaa falan nan na ra, Isirayilaa Ala.

⁷ Na lɔxɔni,
muxune yeene luma e da mangan nan na,
e ye rafindi Isirayilaa Ala Sariɲanxin ma.
⁸ E mi fa e ye rasige suxure kidene yi mumɛ,
e naxanye rafalaxi e yiine ra.
E mi fa Asera kide gbindonne matoɛ mumɛ,
e nun e wusulan gandene,
e yete yii fɔxɔne.

⁹ Na lɔxɔni, e taa makantanxin naxanye rabɛɲinma Isirayila kaane bun, ne
birin yigenla luma nen alo fɔtɔnna hanma geyaan kondena.

¹⁰ Amasɔtɔ i bata ɲinan Ala xɔn i rakisimana.
I mi i yengi dɔxi i kantan fanyen xɔn, i ya Ala.
Nanara, i bata nakɔɔn nafala a faɲin na,
i yi sansi xɔɲene si.

¹¹ I e si lɔxɔn naxan yi,
hali e na soli na lɔxɔni,
na xɔtɔnna yeteni i ya si seen yi fuga,
koni a xaba waxatin na a li,
a lɔma ayi nen,
furen nun sɔxɔle ɲantaren na fa lɔxɔn naxan yi.

¹² Ee! Siya wuyaxine sɔnxɔma
alo fɔxɔ igen xuxu xuiin kii naxan yi.
Ee! Yamanane muxune xajɲema ayi
alo baa ige gbeen na walanɲe ayi.

¹³ Siyane sɔnxɔ xuiin luxi nen
alo fɔxɔ ige gbeen xuxu xuina.
Marigin na a kɔnkɔ e ma,
e e gi, siga yire makuyeni.
E kedima nen
alo foyen na se dagine xali geyaan fari
alo sexe xaren kala ti foyeni.

¹⁴ Gaxu gbeen na a ra ɲinbanna ra,
benun xɔtɔnni, e mi fa na!
Na nan na muxune sɔtɔma
naxanye nxɔ seene birin tongoma.

Na nan e sɔtɔma naxanye fuma nxu ma.

18

Falan Kusi yamanan xili ma

¹ Gbalon yamanan xa,
tuguminne gabutene xuiin gbo de naxan yi
Kusi yamanan baane xun ma!*

² Men kaane xerane rasigama baan xɔn kunkine kui
naxanye rafalaxi gbala xidine ra.

Ɛ siga ɛ konne yi ɛ tan xera sɔnɔyaxine.

Ɛ siga ɛ siyaan fema naxan muxuye kuya,
e fatin mayilenma,

naxan magaxu be nun yiren birin yi,
siya senbemani ito naxan nɔɔn tima,
baane wuya naxan ma yamanayi.

³ Ɛ tan dunuɔa muxune birin,

ɛ tan naxanye bɔxɔ xɔnna fari,

e na taxamasenni te geyaan fari,
ɛ a mato!

Ɛ na xɔtaan fe xuiin me waxatin naxan yi,
ɛ tuli mati!

⁴ Amasɔtɔ Alatala bata a fala n xa,
a naxa, “N waxi feene rakɔrɔsi feni,
n lu raxaraxi n dɔxɔdeni ti,

alo wuyenna naxan minima yanyin na,
alo xiila wuyenna bɔxɔn ma kuye wolon waxatini.”

⁵ Amasɔtɔ benun se xaba waxatin xa a li,
fugene yolonma nen,

e yi findi tɔnsɔnne ra,

ne yi mɔ fɔlɔ,

muxune yi e yii bogitarene xaba filen na,
e nun e sonle nun e deene.

⁶ Kusi kaane fan nabejinma na kii nin xɔline xa
geyane fari e nun burunna subene.

Segeene e yibɔma nen soqe furen na,

sube xajene fan yi e don jemɛn na.

⁷ Nayi, muxune fama nen finmaseene ra

Alatala Senben Birin Kanna xɔn,

keli siyaan fema naxan muxuye kuya,

e fatin mayilenma,

e magaxu be nun yiren birin yi,

siya senbemani ito naxan nɔɔn tima,

baane wuya naxan ma yamanayi.

E fama nen na finmaseene ra Siyon geyaan fari

Alatala Senben Birin Kanna xinla binyama de naxan yi.

19

Falan Misiran yamanan xili ma

* **18:1:** Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan de fati forene bɔxɔni.

¹ Waliyiya falana Misiran yamanan xili ma:
Alatala ni i ra, a fama kundani Misiran yi mafuren!
Misiran kaane suxurene xuruxurunma nen a ye ra,
Misiran kaane yi tunnaxɔɔ e ma.

² Ala naxa, “N Misiran kaane radinma
e bode xili ma nen, e yi e bode yenge,
birin yi keli a ngaxakedenmaan xili ma,
birin yi keli a xoyin xili ma,
taane yi keli e bode xili ma,
mangayane yi keli mangayane xili ma.

³ Misiran kaane tunnaxɔɔma e ma nen,
n yi mayifuun bira e feene yi.
E suxurene maxɔdinma nen,
e nun barinne nun yiimatone nun kɔeramuxune.

⁴ N Misiran sama nen kininkinintarena nde sagoni,
manga ye xɔde xen yi lu a xun na.”
Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

⁵ Nila baan xarima nen,
baan wunla yi xara fefe!

⁶ Baane xirin yi mini,
xudene yi xurun Misiran yi,
e birin yi xara.

Gbalane lisima a ra nen,
⁷ se xene yi xara Nila baan xɔn
han a biradena fɔxɔ igen ma.
Xe en naxanye bixi Nila baan xɔn,
ne xarama ayi nen,
foyen yi siga e ra, sese mi fa luma.

⁸ Ye xɛ suxune kutunma nen, e sunu,
naxanye birin konna birama Nila baani.
Yala wonle fan senben yi jan.

⁹ Naxanye gesene wurundunma,
ne yagima nen.
Naxanye dugine rafalama e nun naxanye e sɔxɔnma,
ne yigite gema nen.

¹⁰ Yamanan muxu kendene fangan janma nen,
walikene yi kontɔfili.

¹¹ Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra,
Misiran mangan kawandi muxune
a kawandima xaxilitareyaan nin
e naxa, “Fekolonna nde nan ma dii n tan na,
a singe ra mangane diina nde.”
E nɔe suse na fale mangan xa di?

¹² Nayi, Misiran mangana,
i ya xaxilimane minen?
Alatala Senben Birin Kanna naxan nagidixi
lan i ya yamanan ma,
e xa i xaran na ma.

¹³ Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra.
Nofi taan mangane tantanma.
Misiran yamana kanne nan a ralɔma ayi.

14 Alatala bata niina nde raso e yi naxan e xun magima e ra alogo Misiran kaane xa tantan e feen birin yi alo dɔɔ minna na dingɛɛ ayi baxundeni.

15 Misiran muxu gbeen nun a muxudina, muxu yo mi fa sese ligama naxan fan, a na findi muxu binyen na hanma a binyetarena.

Misiran yamanan naɲanna fe

16 Na lɔxɔni, Misiran kaane luma nɛn alo ɲaxanle. E xuruxurunma nɛn gaxuni, Alatala Sɛnben Birin Kanna na a yiini te e xili ma waxatin naxan yi. 17 Yuda yamananana fe findima fe magaxuxin nan na Misiran kaane xa. Muxune na a fe fala e yɛɛ xɔri, e gaxuma nɛn na feen yɛɛ ra Alatala Sɛnben Birin Kanna bata naxan nagidi e ma.

18 Na lɔxɔni, Heburu xuiin fama nɛn faladeni Misiran taa suulunna ndee yi, e muxune yi e kɔɔ a e bata findi Alatala Sɛnben Birin Kanna gbeen na. Na taan keden xili bama nɛn a Taa Halagixina.

19 Na lɔxɔni, saraxa ganden fama nɛn ludeni Alatala xa Misiran yamanan tagini, gɛmɛ gbeena nde yi dɔxɔ yamanan danna ra naxan Alatalaa fe rabirama muxune ma. 20 Na nan findima taxamasenna nun seren na fa fala Alatala Sɛnben Birin Kanna Misiran yi. Misiran kaane na e xui ramini Alatala ma e ɲaxankata muxune fe ra waxatin naxan yi, a Marakisi Tiin nafama nɛn e ma, naxan e xun mayɛngɛma a yi e xunba. 21 Alatala a yetɛ yitama nɛn Misiran kaane ra. Na lɔxɔni, Misiran kaane Alatala kolonna nɛn. E yi a batu, e saraxane nun bogise saraxane ba a xa. E yi dɛ xuine tongo Alatala xa, e yi e rakamali. 22 Alatala Misiran kaane ɲaxankatama nɛn fitina fena nde xɔn, koni a e yiyalanma nɛn, e yi xɛtɛ Alatala ma, a yi e maxandi xuiin name, a yi e yiyalan.

23 Na lɔxɔni, kiraan kelima nɛn Misiran yi siga Asiriya yamanani. Asiriya kaane sigama nɛn Misiran yi, Misiran kaane yi siga Asiriya yi. E birin yi Ala batu e bode xɔn. 24 Na lɔxɔni, Isirayila findima nɛn Misiran nun Asiriya yamananane saxanden na dunuɲa duban sɔtɔma naxanye xɔn. 25 Alatala Sɛnben Birin Kanna dubama nɛn e xa, a naxa, “N bata barakan sa n ma yamaan Misiran ma fe yi, e nun Asiriya yamananana, n yii fɔxɔna e nun Isirayila, n ma bɔxɔna.”

20

Falan Misiran nun Kusi xili ma

1 Asiriya mangan Sarigon a sofa kuntigin nasiga ɲɛɛn naxan na Asadodi taan xili ma Filisiti yamanani, a yi a yɛngɛ, a yi a tongo, 2 na waxatin yetɛni, Alatala yi falan ti Esayi xa Amosi a dii xɛmɛna, a naxa, “Sunu dugin naxan xidixi i tagi, na ba, i yi i ya sankidine ba.” Esayi yi a falan suxu, a magenla yi lu sigan tiyɛ, sankidi mi a sanni.

3 Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “A ɲɛɛ saxanna ni i ra n ma walikɛna Esayi sigan tima a magenla, sankidi mi a sanni. Taxamasenna nan na ra e nun marakolonna Misiran yamanan nun Kusi yamanan xa,* 4 fa fala Asiriya mangan Misiran kaane nun Kusi kaane suxuma nɛn yɛngɛni, a e xali konyiyani. A dii ɲɔrɛne nun fonne magenle nan xalima, sankidi mi e sanni,

* 20:3: Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan dɛ fati fɔrɛne bɔxɔni.

e xɔɛ magenle yi findi yagin na e xa. ⁵ Nayi, muxun naxanye e yigi saxi Kusi yi hanma naxanye yi Misiran matɔxɔma, ne gaxuma nɛn, e yagi. ⁶ Na lɔxɔni, muxun naxanye dɔxi fɔxɔ igen de, ne a falama nɛn, e naxa, 'Nxu yi yigi saxi naxanye fari, a mato naxan ligama ne ra. Nxu yi waxi siga feni nxu luxundeni e konni, alogo nxu xa maliin sɔɔ, nxu yi xunba Asiriya mangan ma. Nayi, nxu fa nɔɛ kise di?' "

21

Falan Babilɔn yamanan xili ma

¹ Waliyyi falan ni i ra tonbonna xili ma fɔxɔ igen de.*

Yaxun fama nɛn
sa keli tonbonni yamana magaxuxini
alo kala ti foyen nɛma fe yiifari ma tonbonna makɔɛ.

² Ala bata fe magaxuxin yita n ala.
Yanfantenma bata keli yanfa sodeni.
Halagi tiin bata halagin ti fɔlɔ.
Elan kaane, ε siga yɛngeni!

Mede kaane ε taan nabilin!†
Muxune yi kutunma e bun ma,
koni n fa danna sama nɛn na ma!

³ Nanara, n tagin xuruxurunma.
N naxankataxi
alo naxanla tinna ma.

N naxan mɛma,
na bata n gaxu ki fajni!
N naxan toma,
na bata n kɔntɔfili.

⁴ Wɛkile mi fa n yii,
n xuruxurunma gaxuni.
N yi jinbanna nan mamɛma nun
alogo n xa bɔɔɛ xunbeli,
koni kɔɛɛn fan bata magaxu ayi.

⁵ Donseen bata rafala,
dagine bata yisa,
muxune dɔxi e degedeni,
e minma.
Kuntigine, ε keli!
ε yɛngɛ so seene yitɔn.

⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa,
"Sa kantani tina nde ti,
a na naxan to, a na fala i xa.

⁷ Xa a yɛngɛ so wontorone to,
soone naxanye bandunma,
soo ragine dɔxi sofanle fari,
ndee fan dɔxi jɔgɔmɛne fari,
a xa a liga a yeren ma ki fajni."

* **21:1:** Tonbonna: A Babilɔn nan ma fe falama na ra. † **21:2:** Elan kaane nun Mede kaane yi Babilɔn kaane xɔyine nan na benun e xa e yenge, e yi e nɔ.

⁸ Kantan tiin xa sɔnxɔ, a naxa,
 “N Marigina, n tixi yinna xuntagi ferijɛn gben!
 N nan n ma kantan tideni kɛena ngaan na.

⁹ E a mato, xɛmɛna nde fama yɛngɛ so wontoron kui
 soo firin naxan bandunma.
 Na yi a xuini te, a naxa,
 ‘Babilɔn taan bata kala!
 A bata kala!
 E ala sawurane birin bata bira
 e xuya ayi bɔxɔnl.’ ”

¹⁰ N ma yamana,
 ε tan naxan bata bɔnbɔ
 alo murutun lonna ma,
 n na nan mɛxi Alatala Senben Birin Kanna ra, Isirayilaa Ala,
 n yi a rali ε ma.

Falana Edɔn yamanan xili ma

¹¹ Waliyiya falan ni i ra Duma taan xili ma.
 Xuina nde minima Seyiri yamananani,
 a naxa, “Kantan tina, kɛɛɛn di?
 Kantan tina kɛɛɛn di?”

¹² Kantan tiin yi a yabi,
 a naxa, “Xɔtɔnna a lima nɛn,
 kɛɛɛn fan yi so.
 Xa i mɔn waxi maxɔdinna ti feni,
 maxɔdinna ti.
 Waxati gbɛtɛ, i mɔn yi fa.”

Alaa falana Arabi xili ma

¹³ Waliyiya falan ni i ra Arabi yamanan xili ma.
 E xima nɛn Arabi burunna ra,
 Dedan bɔnsɔnna, sigatiine tonbonni.

¹⁴ E tan Tema kaane,
 ε sa fa igen na muxune xa
 min xɔnla naxanye ma
 ε fa balon na muxu gixine xa.

¹⁵ Muxune bata e gi silanfanna bun
 silanfanne yi texi e xili ma,
 xanle bandunxi e xili ma,
 e gixi yɛngɛn gbalon bun.

¹⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa, “Benun jɛɛ keden yate, Kedari
 bɔnsɔnna[†] binyen birin janma nɛn. ¹⁷ Muxu wuyaxi mi fa luma e nii ra e
 xali wonle ye, Kedari yɛngɛsone.” Alatala, Isirayilaa Ala nan na falaxi.

22

Yerusalɛn taana fe

¹ Waliyiya falan ni i ra Lankɛnɛmaya Lanbanna xili ma.
 Yerusalɛn kaane,
 nanfera ε tema banxine xuntagi?

² Nanfera sɔnxɔ sɔnxɔn bata keli ε taani,
 a yimaxa,

[†] **21:16:** Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi Dunuɗa Fɔlɔn 25.13 kui.

sumunna taan naxan yi yeƷe?

Ʒ faxa muxune mi faxaxi silanfanna ra,
e mi faxaxi yengeɛni.

³Ʒ kuntigine birin bata e gi,
xalimakuli wonle yi e findi kasorasane ra.
Ʒ muxune birin bata yi e gi yaxune yeƷ ra,
e yi e birin suxu, e yi e xali.

⁴Nanara, n yi a fala, n naxa,

“Ʒ yeƷ ba n na,

Ʒ n lu na, n xa wuga xɔleni.

N ma yamaan bata kala,
koni hali Ʒ mi kata n masabarideni.”

⁵Amasɔto,

Marigina Alatala Senben Birin Kanna
bata magaxun nun mantɔɔn nun mayibasanna rafa
en ma LanƷemaya Lanbanni.

Taan nabilinna yinna bata kala!

Xili ti xuiin minima malina fe ra geyaan ma.

⁶Ʒ Elan yamanan ganle bata xalimakunle tongo
e nun yenge so wontorone nun soone.

Kiri yamanan sofane e ye masansan wure lefane yitɔnma.

⁷Ʒ meremeren fajine bata rafe yenge so wontorone ra,
soo ragine yitɔnxi e xa yengeɛn foɔ Ʒ taan so deene ra.

⁸Ʒuda yamanan mi fa makantanxi sɔnɔn.

Na loxɔni,

i yeƷ raxetema nen yenge so seene ma
banxini naxan xili “Ʒɔɔn Yi Banxina.”

⁹Ʒ yi yalenne to Dawudaa Taan makantan yinna ma
Ʒ yi igen namara ige ramarade xurini yengeɛn yeƷ ra.

¹⁰Ʒ Yerusalen taan banxine yate,

Ʒ ndee rabira

alogo Ʒ xa makantan yinna senbe so.

¹¹Ʒ yi ige ramaraden nafala yin firinne longonna ra
ige ramarade fonna igen xa.

Koni naxan na feene birin xunna ra,

Ʒ mi Ʒ yeƷ rafindixi na ma.

A yi e yitɔnma to mi na ra,
koni Ʒ mi yi na kanna toma.

¹²Marigina Alatala Senben Birin Kanna

a falaxi na loxɔn nin,

a Ʒ xa wuga, Ʒ gbelegbele,

Ʒ yi Ʒ xunne bi,

Ʒ yi kasa benbeli dugine so sununi.

¹³Anu, sewan nun jaxajaxan nan be iki!

Muxune jingene koƷ raxabama,

e yeƷene faxama,

e suben donma, e manpaan minma.

Ʒ a falama, Ʒ naxa,

“En na en dege, en yi en min,

bayo en faxan nen tila!”

¹⁴ N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani ito nan mexi, a naxa, “E hakeni ito mi xafarima han e faxa!” Marigina Alatala Senben Birin Kanna na nan falaxi.

Marakolonna lan Sebena fe ma

¹⁵ Marigina Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siga, i sa mangana muxuni ito li, Sebena, naxan manga banxina feene xun na, i yi a fala a xa, i naxa,

¹⁶ ‘Nanse i xa be?

I ya muxun mundun be,

i to gaburun gema i yete xa be?

I matabude donxen nafalama i yete xa geyaan fari

i gaburun ge i yete xa fanyeni!

¹⁷ I tan senbemana,

Alatala i wolima ayi nen pon!

A yi i suxu ken,

¹⁸ a yi siga i mafilinfilinje

alo se radigilinxina

a i woli yamana gbeeni.

I sa faxama menna nin,

e nun i ya wontoro fapine yi lu na,

i tan naxan i kanna denbayaan nayagima!’ ”

¹⁹ Ala naxa,

“N ni i kedima nen i ya walideni,

n yi i ba i tideni.

²⁰ Na loxoni,

n nan n ma walikena Eliyakimi xilima nen,

Xiliki a dii xemena.

²¹ N ni i ya dugine ragodo a ma,

n ni i ya tagi xidin xidi a tagi,

n ni i senben so a yii.

A findima nen Yerusalen kaane fafe ra

Yuda yamaan birin ye.

²² N Dawudaa manga banxin dejinna soma nen a yii.

A na naxan nabi,

muxu yo mi noe a balanje.

A na naxan balan,

muxu yo mi noe a rabiye.

²³ N na a bitinma nen

alo bitin wudina yire kendeni,

a yi binyen fi a fafe a denbayaan ma.

²⁴ A denbayaan muxu binyene birin luma nen singanxi a ra,

alo wudi yiin singanxi a binla ra kii naxan yi,

alo goron xunxurine nun baramane

nun ige sa seene doxoma e bode fari kii naxan yi.”

²⁵ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “Na loxoni, gbangban wudin talama nen naxan yi bitinxi yire kendeni. A kalama nen, a yi bira. Nayi, goronna naxan yi singanxi a ra, na yi halagi.” Alatala na nan falaxi.

¹ Waliyiya falana Tire taan xili ma:

Ɛ tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui fɔxɔ igen xun ma,
 ɛ gbelegbele sununi amasɔɔ Tire taan bata kala,
 banxi yo mi fa na,
 kunki tide mi fa na.

E bata na xibarun mɛ,
 fata Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔn na.

² Ɛ dundu, ɛ tan naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ,
 ɛ tan naxanye bata fɔxɔ igeni siga

ɛ Sidɔn taan yulane findi nafulu kanne ra.

³ Sansiin naxanye yi bima baan dɛ Sihori yi,
 fɔxɔ igen kidi ma pon,
 e fa ne ra e taani.

Sansiin naxanye yi xabama Nila baan xɔn,
 ne yi findixi Sidɔn taan tɔnɔn nan na.

Na yamanan bata yi findi siyane lɔxɔ tiden na.

⁴ Sidɔn kaane, ɛ yagi,
 baan xɔn yire makantanxina.

Bayo fɔxɔ igen * bata a mɛ ɛ ra, a naxa,
 “N mi dii barin tɔroyane sɔtɔxi,
 n mi dii barixi.

N mi dii xɛmɛye ragboxi,
 n mi dii tɛmɛ maxuruxi.”

⁵ Xibaruni ito na Misiran yamanan li,
 e yigitɛgɛma nɛn Tire taana fe ra.

⁶ Ɛ fɔxɔ igeni gidi han Tarasisi taani,
 ɛ gbelegbele sununi ɛ tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔ yidɔxɔne.

⁷ Ɛ naxanaxa taan nan ito ra ba,
 naxan masɛgɛ xabu waxati xunkuyene yi
 naxan muxuye bata yi siga
 e sa dɔxɔ yire makuyene yi?

⁸ Nayi, nde na feen nataxi Tire taan xili ma,
 naxan yi mangayane yitaxunma yamananane yi nun?
 Kuntigin nan yi a yulane ra,
 xili kan gbeene dunuɲa yi.

⁹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan na ragidixi,
 alogo a xa ne fe magodo
 naxanye wasoxi e tofanna fe ra,
 alogo a xa bɔxɔn muxu yitexine rayagi.

¹⁰ Nayi, Tarasisi kaane,
 ɛ bɔxɔn bi,
 alo e a ligama Nila baan dɛ kii naxan yi,
 amasɔɔ kunki tide mi fa na ɛ kunkine xa.

¹¹ Alatala bata a yiini te baan xili ma,
 a bata yamananane yimaxa.
 A bata yamarin fi Kanan yamanan xili ma,
 a taa makantanxine xa kala.

¹² A bata a fala, a naxa,

* 23:4: Fɔxɔ igen yi findixi Sidɔn kaane gbee ala naxalanmana nde nan na.

“E tan Sidon kaane,
 ε sumunna bata jan.
 Yaxune bata fu ε taa tofajin ma.
 Keli, ε foxo igeni gidi,
 siga Sipiri foxo ige tagi boxoni.
 Hali na, matabu yo mi ε xa.”

¹³ Babilon yamanan mato,
 yamaan naxan mi yi sese ra,
 Asiriya kaane bata yi naxan findi burunna subene gbeen na.
 E e sanganso makantanxine ti nen a yi,
 e yi a banxine kala,
 a findi taa xonna ra.

¹⁴ E tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui foxo igen xun ma,
 ε gbelegbele sununi
 amasoto ε yire makantanxin bata kala.

¹⁵ Na waxatini, jinan tima nen Tire taan xon jee tonge solofere, na lanxi mangana nde nan ma siimaya ma. A ligama Tire taan na nen alo a liga yalunden na kii naxan yi sigini ito yi, a naxa,

¹⁶ Bolonna tongo, i a maxa,
 i sigi wuyaxi sa,
 i taani siga i tan jaxalan majinanxina
 alogo i ya fe xa rabira muxone ma.

¹⁷ Jee tonge solofere na dangu, Alatala Tire taana fe ragidima nen. A mon yi a saran haramuxin soto folo, a yalunyaan naba boxo xonna yamanane birin xon. ¹⁸ Koni a soto seen nun a saren haramuxin luma Alatala nan xa. E mi malanma, e mi ramarama. E soma muxune nan yii naxanye luma Alatala yetagi alogo e xa balo gbeen nun maraberi ba fajin soto.

24

Alatala boxon birin halagima nen

¹ Alatala boxon birin halagima nen,
 a yi a raxori.

A boxo xonna kalama nen,
 a yi a muxune birin naxuya ayi.

² Na marajan ki kedenna nan saraxaraliin nun a yamaan xa,
 e nun kuntigin nun a walikeen xa,
 e nun banxi kannu nun a walike jaxanla xa,
 e nun sare matiin nun sare soon xa,
 e nun doli tongo nun doli soon xa,
 e nun donla naxan ma
 e nun seen soma naxan yii.

³ Boxo xonna kalama nen fefe,
 a yigenla yi lu

amasoto Alatala bata na fala.

⁴ Boxon sunuxi, a xaraxi.

Dunuja sigama kale,
 a muxu gbeene fan yi doyen.

⁵ Adamadiine bata boxo xonna raharamu.

E mi Alaa sariyane suxi,
 e yi a tonne bejin.

E bata habadan layirin kala

e nun Ala tagi.

⁶ Nanara, Alaa dangan bata bəxə xənna suxu,
a muxune yi e yulubin yanginna sətə.
A muxune ganma,
e wuyaxi mi lu.

⁷ Manpa nənən bata xara,
manpa binle yi lisi a ra.
Naxanye bəjə yi səwaxi,
ne wugama.

⁸ Səwan tanban xuine bata dan,
naxanaxa xuine bata jan,
səwan bəlon xuine bata dan.

⁹ Muxune mi fa manpaan minma sigini.
Manpane bata xələ ayi
e min muxune də.

¹⁰ Taa rabejinxin bata kala.
Banxine birin nagalixi,
muxu yo mi fa nəe soe.

¹¹ Muxune gbelegebelema manpa feen na kirane xən.
Səwan bata findi bəjə rafəren na.
Naxanaxan bata jan yamanani.

¹² Banxi xənne nan tun fa luxi taani,
taan so dəen bata kala,
a biraxin yi lu na.

¹³ A ligama na kii nin bəxəni siyane tagi,
se wuyaxi mi luma,
alo oliwi bogine na yelin malanjə,
alo manpa binle xəri bolon waxatini.

Dunujə muxune naxanma

¹⁴ Naxanye luxi e nii ra,
ne e xuini tema,
e sənə səwani e Alatalaa binyen nali.
E gbelegebelema naxanaxani keli sogegododen binni.

¹⁵ E naxa,
“Sogeteden binna yamanane,
ε Alatala binya!
ε Alatala xinla tantun
fəxə ige tagi bəxəne yi,
Isirayilaa Ala!”

¹⁶ Nxu bəti xuine məma nən bəxən danne birin yi:
“Binyena Ala tinxinxin xa!”
Koni n tan naxa,
“N bata lə ayi, n bata lə ayi,
gbalona n xa!
Yanfantenne yanfan soma!
Yanfana!

Yanfantenne yanfan soma!”
¹⁷ Gaxun nun yili gbeen nun luti ratixine
ε tan bəxə xənna muxune yəe ra.

¹⁸ Naxan na a gi gbelegebele xuiin bun gaxuni,
na yi sin yinla ra.
Xa naxan te yinla ra,

na yi a suxu lutin na.
Kore xonna deene birin nabima nen
tulen yi fa,
boxo xonna bunne birin yi xuruxurun.

¹⁹ Boko xonni bama nen,
a xuya ayi, a yolon,
baxon bata yimaxa fefe!

²⁰ Baxon dingenna ayi nen
alo dolo minna,
a tintin alo gagen foye gbeen bun.
A bira a Ala matandine goronna bun
a mi fa nae keke.

²¹ Na bokoni,
Alatala senbema ganla saranma e kewanle ra nen
naxanye baxon nun kuyen lan tagini
e nun boko xonni ito mangane.

²² E malanma nen yili gbeen na
alo kasorasane.
E balan kasoon na.
Waxati xunkuye na dangu,
e fa e dentege.

²³ Kiken nun sosen yagima nen.
Amasoto Alatala Senben Birin Kanna
findima nen mangan na Yerusalen yi,
Siyon गयाan fari.
A binyen yi makenen taan fonne birin yetagi.

25

Wali fani kolon betina

¹ Alatala! N ma Ala ni i ra!
N ni i tantunma nen,
n yi i xinla binya.

I bata i ya kabanako feene rakamali,
i naxanye ragidixi i ya tinxinyani
xabu to mi na ra.

² I bata taan lu
alo gema malanxine,
i bata taa makantanxin findi taa xonna ra.
Taa mi fa xopene taa fangamaan na,
a mi fa tima sonon.

³ Nanara, yama senbemane i binyama nen
siya gbalotone taane yi gaxu i yee ra.

⁴ Luxunden nan i tan na yigelitone xa,
senbetarene luxundena
e na bira lanbaranni,
e nun yigiyadena tule gbeen bun,
e nun nininna soge xolen bun.

Muxu maxine xolon luxi nen
alo tule foye gbeen na doko sansanni,

⁵ alo sosen wuyenna tonbonna ma.
I xopene sonko xuiin danma,
alo kundaan nininna wuyenni suxuma kii naxan yi,

i gbalotone na soto sigin danma na kii nin.

Sewa bandena siyane birin xa

⁶ Alatala Senben Birin Kanna naxanaxani tonma geyani ito fari,
a lu alo sube turaxi donna
nun manpa faji minna,
suben nun manpa fisamantenne yetena.

⁷ Geyani ito fari,
a sunu dugin bama nen
yamanane muxune birin yetagin xun na,
e nun kasangenna naxan siyane birin ma.

⁸ A sayaan halagima nen habadan!
Marigina Alatala yi muxune birin yetegen fitan e yetagi.
A yi yagin ba a yamani boxon yiren birin yi.
Alatala nan na falaxi.

Moyaba yamanan kalana fe

⁹ Na boxoni, e a falama nen,
e naxa, "En ma Ala ni i ra!
En na en xaxili tixi a tan nan na,
a yi en nakisi!
Alatala ni i ra!
En xaxili tixi a tan nan na.
En naxan,
en sewa a marakisina fe ra!"

¹⁰ Alatala bata a yengi lu geyani ito xon!
Anu, Moyaba yamanan bata kala
alo sexen naxan yibodonxi jere yinla ra.

¹¹ Men kaane yiine yitexi
alo muxun naxan a bama igeni.
Koni hali e to kataxi,
Marigina e ragodoma nen e wasoni.

¹² Moyaba kaane,
Marigina e yamanan makantan yinne rabirama nen,
a e rabirama nen boxoni,
a yi e findi burunburunna ra.

26

Ala tantun betina

¹ Na boxoni, Yuda yamanan muxune betin bama nen, e naxa,
"Nxu bata taa makantanxi fajin soto.

Ala bata a rabilin marakisina na
alo yinna
a xa nxu makantan.

² E taan so देने rabi,
yama tinxinxin xa so
naxanye luxi togondiyani.

³ Naxanye yugon fan,
i tan Ala nan boje xunbeli kenden nagidima ne ma,
amasoto e yigi saxi i tan nin.

⁴ E yigi sa Alatala yi habadan,
bayo Alatala nan e habadan kantan fanyen na,
e Alatala.

5 Muxun naxanye dɔxi yire matexini,
 a ne ragodoma nɛn,
 a yi e taa matexin kala,
 a yi a halagi bɔxɔ xɔnna ma,
 a a findi burunburunna ra.

6 Sɛnbɛtarene a yibodonma nɛn,
 a lu yiigelitɔne san tidene bun.”

7 Tinxin muxuna kiraan tinxin nɛn.
 I tan Ala fajin kiraan malaxunma nɛn tinxin muxun xa.

8 Alatala, nxu xaxili tixi i tan nan na
 i ya kiti saxine kiraan xɔn ma.
 Nxu niin makoon naxan ma,
 nxu lu i xinla fale,
 nxu lu nxu mire i ma.

9 I xɔnla n niin yetɛɛn suxuma kɔɛɛn na,
 n ni i fenma n sɔndɔmɛn birin na.
 I na kiti kendɛn sa bɔxɔni
 dunuɲa muxune yi tinxinyaan kolon.

10 Xa i hinan muxu ɲaxine ra,
 e mi tinxinyaan kolonɲe.
 Hali yamana fajini,
 e tinxintareyaan nan nabama,
 e mi Alatalaa gboon toma.

11 Alatala, i yiini texi e xili ma,
 koni e mi a toma.
 Anu, e i ya xanuntenya gbeen toma nɛn
 i ya yamaan xa, e yi yagi.
 Tɛɛn naxan i yaxune raxɔrima,
 na xa e gan.

12 Alatala i bɔɲɛ xunbenla fima nxu ma,
 i tan nan nxɔ feene birin nakamalima nxu xa.

13 Alatala, nxɔ Ala,
 kari gbɛtɛne nxu nɔ nɛn,
 naxanye mi findixi i tan na,
 koni nxu i tan nan keden pe xili binyama.

14 Ne bata faxa,
 e mi fa xɛtɛma sɔnɔn.
 E bata findi yiyane ra,
 e mi fa kelima sɔnɔn.
 I bata e kɛwanle saran e ra,
 i yi e halagi,
 i yi e funfun birin naxɔri.

15 Alatala, i bata nxɔ bɔxɔn fari sa,
 i bata a fari sa.
 I bata i ya binyen mayita,
 i yi yamanan danne masiga.

16 Alatala, muxune e yeɛ rafindima i tan nan ma tɔrɔni.
 I na e xuru mantɔrɔni,
 e yi xɛtɛ i xandɛ e dɛ bun.

17 Alatala, nxu lu nɛn i yetagi,

alo naxanla nɛma wugama sɔxɔlɛni tinna ma.

¹⁸ Nxu fan na sɔxɔlɛn sifan sɔtɔxi nɛn,
nxu wuga,
koni nxu foyen nan tun barixi.
Nxu mi kisin fixi bɔxɔ xɔnna ma
nxu mi muxu nɛnɛne raminixi dunuɲa yi.

Faxa muxune kelima nɛn

¹⁹ Ɛ faxa muxune niin birama e yi nɛn,
e yi keli.

Ɛ tan naxanye saxi burunburunni,
ɛ xulun, ɛ sɔnɔ sɛwani.
Marigina, i xiila rafama bɔxɔn ma
alo kɛnɛnna,
faha muxune yi keli gaburun na.

²⁰ N ma yamana, ɛ so ɛ konni,
ɛ dɛɛn balan ɛ fɔxɔ ra.
Ɛ luxun waxatidi,
han Alaa xɔlɔn yi dangu.

²¹ Amasɔtɔ Alatala nan minima a dɔxɔdeni
a yi bɔxɔn muxune hakene saran e ra.
Bɔxɔ xɔnna muxu faxaxine wunla makɛnɛnma nɛn,
a yi ba muxune wunla luxunɲɛ
naxanye faxaxi a fari.

27

Nɔ sɔtɔna ige yi sube naxin fari

¹ Na lɔxɔni, Alatala a silanfan wure xɔdɛɛn tongoma nɛn
naxan gbo, a sɛnbɛn gbo,
a yi keli ige yi sube naxin xili ma
ige yi sube naxina,
sajin naxan a gima,
ige yi sube naxina,
saji tinxintarena.
A yi fɔxɔ ige yi ninginanga gbeen faha.

Marigin nun a nakɔna fe

² Ɛ manpa bili nakɔn matɔxɔma nɛn sigini
na lɔxɔni,
naxan bogiye naxun han!

³ “N tan, Alatala,
n tan nan manpa bili nakɔni ito kantani muxun na.
N na a ige sama nɛn waxatin birin,
n yi a kantani kɔɛɛn nun yanyin na
alogo muxu yo nama fe naxin liga a ra.

⁴ N mi fa xɔlɔxi a ma.
Koni xa n tansinne nun njanle li na,
n na e yɛngɛma nɛn,
n yi e gan.

⁵ Koni xa naxan a yigiyaden fen n tan yi,
na kanna xa bɔɲɛ xunbenla raso nxu nun a tan tagi,
a xa bɔɲɛ xunbenla yatin naso nxu nun a tan tagi!”

Ala fama nɛn a yamaan mafeludeni

⁶ Waxati famatɔne yi,
Yaxubaa yamana a salenne raminima nɛn,
Isirayila bɔnsɔnna yi a sonle nun a fugene ramini.
A dunuɲa rafe a bogine ra.

⁷ Ala a yamaan bɔnbɔxi nɛn ba,
alo a e bɔnbɔ muxune bɔnbɔxi kii naxan yi?
A a yamaan faxaxi nɛn ba
alo a na kanne faxa kii naxan yi
naxanye yi e faxama nun?

⁸ Ɛn-ɛn de, koni a e makitixi nɛn
a yi e kedi,
a siga e ra konyiyani.
A e kedi a kala ti foyen nan na,
alo sogeteden foye gbeena.

⁹ Yaxuba bɔnsɔnna hakɛn mafeluma ikii nin,
ito nan Isirayila bɔnsɔnna yulubi xafarin mayitama:
e na e kide saraxa gandene birin findi burunburunna ra,
e Asera kide gbindonne nun wusulan gandene ba tixi.

¹⁰ Muxu yo mi fa luma taa makantanxini.
A luma nɛn nabeɲinxi
alo tonbonna.
Ninge diine yi fa e de madondeni a yi,
e yi na findi e matabuden na.
E yi a wudi ɲingine madon.

¹¹ Wudi yiine na xara,
e girama nɛn,
ɲaxanle yi e gan.
Amasɔɔ yama xaxilitaren nan ito ra.
Nanara,
e da mangan mi fa kininkininma e ma.
Ala naxan e daxi,
na mi hinanma e ra.

Isirayila suxu muxune xɛtɛ fena

¹² Na lɔxɔni,
Alatala a sansi xabaxine bɔnbɔma nɛn
keli Efirati baan ma
han sa dɔxɔ Misiran xuden na,
ɛ birin yi malan keden keden yɛɛn ma,
ɛ tan Isirayila kaane.

¹³ Na lɔxɔni,
xɔta xui gbeen minima nɛn.
Muxun naxanye lɔxi ayi Asiriya yamanani,
e nun naxanye kedi Misiran yi,
ne birin fama nɛn,
e fa Alatala batu geya sariɲanxin fari Yerusalɛn yi.

¹ Gbalon Samari taan xa,
 naxan maligaxi manga kòmòtin na
 naxan findixi Efirami yamanan dóló minne xunna kenla ra,
 naxanye nórón luxi
 alo se fugen yolonmatóna,
 taan naxan mérémeré jingixin xun ma,
 dólón bata naxan muxuye kala.

² A mato,
 Marigina waliké senbemaan fama nèn,
 alo balabalan kése ne foye gbeeni
 alo tulen foye kala tiin naxan fama fufaan na
 a yi taan nagodo bóróni a fangani.

³ Taan naxan luxi
 alo mangaya kòmòtina,
 naxan findixi Efirami dóló minne xunna kenla ra,
 na yibodonma nèn.

⁴ Taan naxan nórón luxi
 alo fugen yolonmatóna
 naxan tixi mérémeré jingixin xun ma,
 na luma nèn
 alo xóde bogi singen naxan mómá
 benun se xaba waxatin xa a li.
 Muxu yo na a to,
 na kanna a bama nèn kedenna,
 a yi a don sa!

⁵ Na lóróni,
 Alatala Senben Birin Kanna nan findima manga kòmòtin na a yamaan muxu
 dónxéne xa
 naxanye na lu e nii ra,
 alo mangaya taxamaseri nórónxina.

⁶ A xaxinla fima nèn kitisane ma
 alogo e xa kiti kèndèn sa.
 A yi fangan fi muxune ma
 naxanye yaxune kedima taan so dèen na.

Dóló minne yi Nabi Esayi magele

⁷ Hali e saraxaraline nun e nabine tantanma dólón xón.
 Manpaan bata e xunna firifiri.
 Manpaan bata e ratantan.
 Dólón bata e xaxinli fu,
 manpaan yi e xunna firifiri.
 E nema fe toon tima alo xiyena,
 e tantanma,
 e nema kitin sé,
 e a feni fu.

⁸ E tabanle birin nafexi e baxunna ra,
 e yiren birin xósixi.

⁹ Na dóló minne maxódinna tima, e naxa,
 “Esayi ito waxi nde xaran feyi?
 A a falane yébama nde xa?
 Diidin naxanye baxi xijén na ba?

Dii futen naxanye deen baxi badeni xijen na ba?

10 Bayo a naxa,
 ‘Tonne tonne fari,
 tonne tonne fari.
 Sonne sonne fari,
 sonne sonne fari.
 Ndee be, ndee na.’ ”

11 Awa, nayi, Ala fa falan tima yamani ito xa
 xɔɔene falane nun xui gbetene nan xɔn,
 e mi naxanye famuma.

12 Anu, a bata yi a fala e xa nun, a naxa,
 “Matabuden nan be ra,
 xa naxan xadanxi,
 na xa fa a matabu be.
 Bɔɔe xunbeli yiren nan be ra.”
 Koni e tondixi e tuli matiyɛ.

13 Nayi, Alatala falan tima e xa na kii nin yati, a naxa,
 “Tonne tonne fari,
 tonne tonne fari.
 Sonne sonne fari,
 sonne sonne fari.
 Ndee be, ndee na,”
 alogo e nɛma sigan tiyɛ,
 e xa bira e xanbiramaan na,
 e maxɔɔ,
 e yi e suxu lutin na,
 e sa kasoon na.

Marigin yi banxin beten sa Yerusalen yi

14 Ɛ tan magele tiin naxanye Yerusalen yamaan xunna,
 ɛ tuli mati Alatalaa falan na!

15 Ɛ a falama, ɛ naxa,
 “Nxu bata layirin xidi nxu nun sayaan tagi,
 nxu bata lanna raso nxu nun laxira tagi.

Xa gbalon fa,
 a mi nxu konna lima,
 amasɔɔ nxu bata wulene findi nxu yigiyaden na,
 nxu yi mayifu falane findi nxu luxunden na.”

16 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N bata gemena nde dɔɔɔ Siyon taani
 alo banxin tongon gɛmɛ faji yɛbaxina.

Naxan na denkeleya a ma,
 na mi yimaxɛ mume!”

17 N kiti kendɛn nun tinxinyaan findima
 n ma banxin ti se tinxinxine nan na,
 koni balabalan kesene ɛ yigiyaden makoma nen,
 ɛ wulene,
 igen yi sa ɛ luxunden xun ma.

18 Layirin naxan ɛ nun sayaan tagi,
 na yi kala.
 Lanna naxan ɛ nun laxira tagi,
 na mi fa luma na.
 Gbalon na fa waxatin naxan yi,

a yi ε halagi.

¹⁹ A na fa waxati yo yi,

a ε xalε a yii,

bayo a danguma nεn xɔtɔnna nun yanyin nun kɔεεn na.

Gaxun nan tun a ra,

a xuiin bunna na famu waxatin naxan yi.

²⁰ Saden xurunma ayi nεn saden na,

bitinganna yi dungi ayi mafelenna ra.

²¹ Alatala mɔn kelima nεn

alo a liga kii naxan yi Perasimi geyaan fari.

A bɔɲεn tema nεn

alo a liga kii naxan yi Gabayon lanbanni,*

alogo a xa a wanle rakamali

naxanye makabε,

a kεwali magaxuxine.

²² Awa iki, ε magelen dan.

Xanam, ε xidi yɔlɔnxɔnne mɔn gbεtenma nεn ε yi.

Marigina Alatala Senben Birin Kanna na nan falaxi n xa,

a bata a ragidi a xa yamanan birin halagi.

Xεε bi feen sandane

²³ E tuli mati n xuiin na.

E xaxili lu n ma falane xɔn.

²⁴ Xεε biin na wa sansiin si feni,

a luun bɔxɔn biin nan tun fari waxatin birin yi ba?

A luma a bɔxɔn nawalε nεn ba,

a buxa dan mi naxan na?

²⁵ Koni a na yelin a bɔxɔni tɔɲɲε waxatin naxan yi,

a mi sabi dε daxine xan sima na xanbi ra ba?

A mi sabi seene siyε ba

e nun sorontonna?

A mi maala nun fundenna wolε e xεene yi ba,

a sansi gbεtεye si xεεn dε?

²⁶ A Ala nan na tagi raba kiin yitaxi a ra,

a yi a xaran a liga kiin ma.

²⁷ Sabidε daxine mi bodonma jingen xεε ra bɔnbɔ seen na,

muxu yo mi wontoron sanne radanguε

sabi se xun xurine fari e bɔnbɔ seen na,

koni ndee bɔnbɔma gbelemεn nan na,

muxune yi nde bodon.

²⁸ Fɔ sansi kεsene xa din nεn e findi fuɲin na

benun burun xa sɔtɔ.

Nayi, muxun mi luma a bɔnbε han habadan.

Hali e wontoron nun a bandun soone radangu a fari,

na mi a kεsene findε a fuɲin na.

²⁹ Na feene fataxi Alatala Senben Birin Kanna nan na,
kabanako kawandi tiin naxan ma fe kolonna gbo han!

* **28:21:** Dawuda Filisitine nɔ nεn yεngeni Ala senben xɔn Perasimi geyaan fari e nun Gabayon yi. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.20 kui.

29

Təɔn nun yigin Yerusalən xa

¹ Gbalona Ariyele taan xa, Ariyele!*

Manga Dawudaa ganla taan naxan nabilin yengeni!
 Ɛ sanle birin nabama e kiini ꞑɛɛ yo ꞑɛɛ,

² koni n na Ariyele taan yengema nɛn.

Ɛ wugama nɛn, ɛ sunu,

ɛ taan yi lu n xa

alo saraxan ganma denaxan fari.

³ N nan n ma ganla tima nɛn ɛ taan nabilinni.

N yi ɛ mini kiraan bolon ɛ ma yengɛ so seene ra.

N yi yire makantanxine yitɔn ɛ xili ma.

⁴ Ɛ fe yigodoma nɛn han a lu

alo ɛ xuiin kelima bɔxɔn nan bun ma.

Ɛ xuiin yi xurun mini burunburunni.

Ɛ xuiin luma minɛ nɛn bɔxɔni,

alo barinne ꞑunꞑunun xuiin bendɛn bun.

⁵ Ɛ yaxu yamaan luma nɛn

alo xubena,

ɛ tɔɔ muxune ganla luma nɛn

alo foyen sɛxɛn naxan xalima.

Sanɔa ma kedenni, mafuren,

⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fama i malideni

galan xuiin nun bɔxɔ xuruxurunna nun xui gbeen

nun kala ti foyen nun tule foye gbeen

nun halagi ti tɛɛ dɛgɛ gbeen nin.

⁷ Ariyele kaane,

yamanan naxanye ganle ɛ yengema,

ne danguma nɛn alo xiyena.

Naxanye birin yi fuma ɛ ma

e ɛ taan nabilin yengeni,

ne ꞑanma nɛn

alo xiyen kɔɛɛn na.

⁸ Kamɛn muxun naxan ma,

na xiye sama nɛn, a dɛgema,

koni a na xulun,

a lima nɛn,

kamɛn mɔn a ma.

Min xɔnla muxun naxan ma,

na xiye sama nɛn, a minma,

koni a na xulun,

a a li, a kɔɛ yinla raxaraxi,

a fanga mi na.

A ligama na kii nin yamanane muxune xa

naxanye Siyon geyaan yengema.

Yamaan mi xaxili sɔtɔxi

⁹ Ɛ kabɛ, ɛ ɛ dundu!

Ɛ findi danxutɔne ra,

* **29:1:** Ariyele findixi Yerusalən taan xili ghetɛ nan na be. Dawuda Yerusalən taan yengɛ feen sebexi Samuyeli firinden 5.6-9 kui.

ε nama seen to.
 Ε xunna xa firifiri,
 koni hali ε mi manpaan min.
 Ε dingenje ayi siga tideni,
 koni hali a mi findi dɔlon funfun na.

¹⁰ Amasɔɔ Alatala bata ε xaxinli fu,
 a mi tinxi ε nabine xa fe toon ti,
 a dugin so ε fe toone xun na.

¹¹ Fe makeɛnɛnɛnini itoe birin bata lu ε tan xa alo fala seβexine keɔdi mafil-
 inxini, naxan balanxi taxamasenna ra. Ε a so muxu xaraxina nde yii, ε yi a
 fala a xa, ε naxa, “Ito xaran nxu xa yandi.” A ε yabima nɛn, a naxa, “N mi nɔɛ
 a xaranje, keɔdin balanxin na ra.” ¹² Hanma ε xa a so xarantarena nde yii, ε
 naxa, “Ito xaran nxu xa yandi!” A ε yabima nɛn, a naxa, “N mi nɔɛ seβenla
 xaranje!”

¹³ Marigin naxa,
 “Yamani ito maso n na e falane xɔn.
 E n binyama e deɛn nin,
 koni e bɔjeɛn makuya n na pon!
 Binyen naxan e yi lan n ma,
 na fataxi adamadiine yamari xaraxine nan gbansan na!

¹⁴ Nanara, n mɔn luma nɛn yamani ito rateɛne kabanako feene ra.
 E fe kolonne fe kolonna tununma nɛn,
 e xaxilimane xaxinla yi lo ayi.”

¹⁵ Gbalon na kanne xa
 naxanye kata gbeen tima
 alogo e xa e fe yitɔnxine luxun Alatala ma wundoni.
 E wanle kema dimini,
 e yi a fala, e naxa,
 “Nde nɔɛ en toɛ?
 Nde en ma fe kolonje?”

¹⁶ Anu, ε bata tantan fefe!
 Nde feje rafalan yate feje bendɛn na?
 Muxun yii fɔxɔna a fale a rafala muxun ma ba,
 a naxa, “I tan mi n nafalaxi?”
 Fejena a fale feje rafalan ma ba,
 a naxa, “I mi sese kolon?”

Ala a yamaan kiin masarama nɛn

¹⁷ Benun waxatidi,
 Liban fɔtɔnna findima nɛn bogise wudi bili nakɔɔn na,
 na bogise wudi bili nakɔne yi lu alo fɔtɔnna.

¹⁸ Na loxɔni,
 naxan seβexi keɔdin kui,
 tuli xɔrine na mema nɛn.
 Danxutɔne yi mini dimi gbeeni,
 e yi seen to.

¹⁹ Tɔɔ muxune sewa gbeen sɔtɔma nɛn Alatala yi,
 yigelitɔne yi naxan Isirayilaa Ala Sarijanxini.

²⁰ Amasɔɔ gbalotɔne tununma nɛn,
 magele tiine yi lo ayi.
 Naxanye katama haken ligadeni bonne ra,

ne halagima nɛn,

²¹ naxanye wulen sama muxune xun ma kitisadeni,
e yi lutin nati muxune yɛɛ ra kitini,
e yoo kanna tɔɲɛɛ.

²² Nanara, Alatala naxan Iburahima xunba,
na ito nan falaxi Yaxubaa yamaan xa, a naxa,
“Yaxuba bɔnsɔnna mi fa rayarabima,
a mi fa yagima sɔnɔn.

²³ Amasɔtɔ e tan nun e diine n kɛwanle toma nɛn,
e yi n xili sariɲanxin binya,
e yi n tan Yaxubaa Ala Sariɲanxina sariɲanna kolon,
e gaxu n yɛɛ ra, n tan Isirayilaa Ala.

²⁴ Naxanye yi lɔxi ayi e miriyane xɔn,
ne xaxinla sɔtɔma nɛn,
matandi tiine yi xaranna sɔtɔ.”

30

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Gbalona ɛ tan dii murutɛxine xa!

ɛ feene yitɔnma
naxanye mi kelixi n tan ma.
ɛ layirine xidima

naxanye mi fataxi n ma Nii Sariɲanxin na.
ɛ yulubine sama e bode fari.

² ɛ sigama Misiran yamanani,
koni ɛ mi n maxɔdinma.

A xɔnla ɛ ma Misiran mangan xa ɛ kantan,
ɛ yi yigiyaden fen Misiran sɛnbɛn bun alo nininna!

³ Koni Misiran Mangana makantanna findima ɛ xa yagin nan na.
ɛ yigiyaden naxan fenma Misiran kaane fɛma
na yi ɛ yigin kala.

⁴ Kuntigine bata sa Soyan taan li,
xɛrane bata Xanesi taan li.

⁵ Koni e birin nayagima nɛn
bayo na yamanan tɔnɔ yo mi e ma.

Misiran kaane mi ɛ malima,
e mi munanfan yo fima ɛ ma.

E yagin nun yarabin nan tun nalima ɛ ma.”

Isirayila xɛrane Misiran yi

⁶ Waliyiya falana subene xili ma Negewi tonbonni:
E xɛrane danguma gbalo yiren nun tɔɔ yiren nin

yata xɛmɛne nun yata gilɛne dɛnaxan yi,
e nun fɔdɔgɔne nun saɲi ɲaxin naxanye tuganma.

E nafunle maxalima sofanle nan fari
e nun e sɔtɔ seene ɲɔgɔmɛne fari,
sanbane nan ne ra na yamanan xa
naxan tɔnɔ mi na.

⁷ E sigama Misiran yi
naxan ma maliin findima fe fuun na,
sese mi a ra!

Nanara, n na a xili bama Ninginanga Narixina.

Marakolonna lan waxati famatona fe ma

⁸ Marigin yi a fala Esayi xa, a naxa,
 “Iki, feni itoe seɓe keɗina nde kui
 Yerusalɛn kaane yetagi e nun walaxan fari
 alogo a xa lu na waxati famatone yi
 habadan han habadan.”

⁹ Yama murutɛxin nan ito ra,
 diidi wule falane,
 diidin naxanye tondima Alatala sariyan name.

¹⁰ E a falama fe toone xa, e naxa,
 “Ɛ nama fa fe toon ti sɔnɔn!”
 E a falama nabine xa, e naxa,
 “Ɛ nama nɔndin makeɛɛn nxu xa!
 Ɛ fe fajin nan ma fe fala nxu xa.

Ɛ nxu rafan feene fala nxu xa,
 hali a findi wulen na.

¹¹ Ɛ keli kira fajin xɔn,
 ɛ a bejin.

Ɛ ba Isirayilaa Ala Sarijanxina fe yeɓe nxu xa!”

¹² Nanara, Isirayilaa Ala Sarijanxina ito nan falaxi, a naxa,

“Ɛ to ɛ mema n ma falane ra
 ɛ yi ɛ yigi sa ɛ muxu naxankata feene
 nun ɛ muxu mayanfa feene yi,

¹³ nayi, na haɛn luma ɛ xa nɛn
 alo taan makantan yin matexin na bo fɔlo!
 Menna na tintin,
 a birama nɛn sa!

¹⁴ A yiboma nɛn a xunxurin na
 alo feɓe goronna,
 a yensenɓe ayi kininkinintareyani,
 hali a dungi xungbena a mi toɛ a dungine ye
 naxan finde tɛɛ ko seen na
 hanma ige sege sena.”

Yigi sana Ala yi

¹⁵ Marigina Alatala Isirayilaa Ala Sarijanxin naxa,

“Ɛ na ɛ xun xɛte n ma,
 ɛ raxara, ɛ kisin sɔtoma na nin.

Ɛ na ɛ sabari, ɛ yigi sa n yi,
 ɛ senben sɔtoma na nin.”

Koni na xɔli mi ɛ ma.

¹⁶ Ɛ a falama, ɛ naxa,
 “Nxu nxu gima nɛn soone fari!”

Nayi, ɛ ɛ gima nɛn yati!

Ɛ naxa, “Nxu nxu gima nɛn soo xulumene fari!”

Nanara, ɛ sagatan muxune fan xulunma ayi nɛn kati!

¹⁷ Ɛ muxu wuli kedenna e gima nɛn ɛ yaxun muxu kedenna bun,
 yaxun muxu suulun pe na e kɔnkɔ ɛ ma,
 ɛ birin ɛ gima nɛn.

Naxanye na lu ɛ tagi,

ne luma nɛn kedenyani
alo taxamaseri dugin wudi kuyen ɲɔɛ ra geyaan xuntagi.

Marakisi waxatina

18 Anu, Alatala ɛ mamɛma
alogo a xa hinan ɛ ra,
a kelima nɛn a yi a kininkininna yita ɛ ra.
Ala naxan kiti kɛndɛn sama,
na nan Alatala ra.
Sɛwan na kanne xa
naxanye e xaxili tima a ra.

19 Ɛ tan Siyon kaane,
ɛ tan naxanye dɔxi Yerusalɛn yi,
ɛ mi fa wugama sɔnɔn!
Ɛ na ɛ xui ramini a ma,
a hinanma ɛ ra nɛn han!
A na ɛ xuiin mɛ tun,
a ɛ yabima nɛn.

20 Marigin tɔrɔyaan nun mayigbetenna ragidi nɛn ɛ ma
ɛ donseen nun ɛ min igen na.
Koni ɛ karamɔɔ mi fa a luxunma ɛ ma,
ɛ a toma nɛn ɛ yɛɛn na.

21 I na siga yiifanna ma hanma kɔmɛnna,
i fala xuiin mɛma nɛn i xanbi ra, a naxa,
“Kiraan ni ito ra, siga a xɔn!”

22 Ɛ suxure gbeti daxine nun a xɛma daxine
yatɛma nɛn se haramuxine ra,
e woli ayi alo ɲamana,
i yi a fala e ma, i naxa, “Xɔsina.”

23 Nayi, Ala tulɛn nafama nɛn i ya sansi sixine ma,
bɔxɔn yi balo faɲi gbeen fi i ma.
Na lɔxɔni,
i ya xuruseene sa e dɛ madonma nɛn
xuruse rabade gbeene yi.

24 Ɔngene nun sofanla naxanye xɛɛn bima,
ne yi balo ɲaxumɛn don
fɔxɔn saxi naxan yi
naxan sama e bun se kɔ seen nun sansi yife seen na.

25 Faxa gbeen tima lɔxɔn naxan yi,
taan makantan sangansone na bira waxatin naxan yi,
folone nun xudene rafema nɛn
geya gbeene nun yire matexine birin yi.

26 Kiken dɛgɛma nɛn
alo sogena na lɔxɔni,
sogen dɛgɛn yi gbo ayi dɔxɔ solofere
dangu a ki fonna ra.
Na lɔxɔni,
Alatala a muxune maxɔbdene dandanma nɛn,
a yi e fure dɛɛne yiyalan,
a tan yetɛɛn naxanye maxɔbɔ.

Ala Asiriya yɛngɛma nɛn

27 A mato, Alatala senben fama sa keli wulani,
a fama xolo gbeen nun jaxankatan nan na,
a fitinaxin yi falan ti
alo teen naxan halagin tima.

28 A nii raxinla luxi nen
alo baan na walanje ayi
naxan boxonma a ma
a te han muxun kosen bun.
Nayi, a siyane yimaxama nen a halagi ti segedenna ra.
A yi karafen bira xone yamane deni,
naxan e rasigama
yireni denaxan xoli mi e ma.

29 E tan Yerusalen kaane,
e betin bama nen
alo sali boxon kosen.
E bone sewama nen
alo muxune nema sigexulen xuini Alatalaa geyaan fari,
Isirayila kantan fanyena Ala.
30 Alatala a xui gbeen naminima nen
a yi a senbe gbeen makenen.
A yi a xolo gbeen nagodo
alo halagi ti teen gbeen,
tule ige gbeen nun galanna nun balabalan kesene yi godo.

31 Asiriya kaane na Alatala xuiin me,
e xuruxurunma nen gaxuni a bosaan bun ma.
32 Alatala ne xuruma bosaan yen naxanye birin na,
ne ligama tanbanna nun bolon xuiin nin,
a nema e yengema a senbeni.

33 Teeni tonxi xabu to mi na ra!
A yitonxi mangan xili yi yili gbee tilinxin na,
yege gbeen nun teen gbeen naxan na.
Alatala nii raxinla nan minima
alo dole teen xudena,
a na teen nadenge.

31

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

1 Gbalon ne xa
naxanye sigama Misiran yi maliin fendeni,
naxanye xaxili tixi soone ra,
naxanye e yigi sama yenge so wontorone yi,
bayo e wuya,
e nun soo ragine,
bayo e senben gbo,
koni e mi e yee rafindima Isirayilaa Ala Sarijanxin ma,
e mi Alatala fenma!

2 Anu, a tan fan fe kolon,
a noe gbalon nafenen.
A mi a falan maxetema.
A kelima nen muxu jaxine yamaan xili ma,
hake kanne mali muxune.

³ Misiran kaane findixi adamadiine nan na,
Ala mi e ra.
E soone mi findixi niin xan na,
subene nan tun e ra.
Alatala na a yiini te naxan xili ma,
naxan na na kanna mali,
na salaxunma nɛn,
a fan naxan malima,
na kanna yi bira,
e firinna birin yi halagi e bode xɔn.

Marigin Yerusalɛn kantanma nɛn

⁴ Alatala bata a fala n xa, a naxa,
“N tan Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna godoma nɛn
n yi yɛngɛn so Siyon गयाan fari
e nun a yire matexine yi
alo yatan wurundunma a se suxin ma kii naxan yi,
alo yata sɛnbɛmaan na xuruseen suxu.
Hali xuruse rabane birin keli a xili ma,
a mi gaxuma e sɔnxɔ sɔnxɔn yɛɛ ra,
hali e to wuya,
a mi tunnaxɔlɔma a ma.
⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna Yerusalɛn kantanma nɛn,
alo xɔliin naxanye e firifirima e tɛɛn xun ma a kantandeni.
A a kantanma nɛn,
a yi a xunba.
A a ratangama nɛn,
a yi a xɔrɔya.”
⁶ E tan Isirayila kaane,
ɛ xun xɛtɛ a ma,
ɛ murutɛxi a tan naxan ma fefe!
⁷ Na lɔxɔni,
ɛ birin ɛ mɛma nɛn ɛ suxure gbeti daxine
nun a xɛma daxine ra,
ɛ tan yulubitɔne yii fɔxɔne.

⁸ Asiriya kaane faxama nɛn silanfanna ra
naxan mi findixi muxun gbeen na.
Silanfanna naxan mi fataxi adamadi yo ra,
na e raxɔrima nɛn.
E gima nɛn silanfanna bun,
e banxulanne yi findi konyine ra.
⁹ Naxan e kantanma, na gaxuxin yi a gi.
E kuntigine gaxuma nɛn
e na e yaxune taxamasenna to.
Alatalaa falan nan na ra
naxan ma tɛɛn dɛgɛma Siyon yi,
sulun tɛɛn* naxan yii Yerusalɛn yi.

32

Mangaya tinxinxina

* **31:9:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

1 A mato, mangana nde mangayaan nabama nen tinxinni,
kuntigine yi kuntigiyaan liga kiti kenden xon.

2 E muxune birin luma nen
alo yigiyaden foyen bun
alo luxunden kala ti foyen bun,
alo igena kiraan tonbonni,
alo geme gbeen nininna boxo yixareni.

3 Yee kanne yee mi fa luma raxixi,
tuli kanne yi e tuli mati.

4 Muxun naxanye xaxili mi doxi,
ne xaxinla nun kolonna sotoma nen,
de masuxune yi falan ti a tinxinni e de mafuraxin na.

5 Nayi, a mi fa falama xaxilitarene ma a xaxilimane,
fe jaxi rabane mi fa yatema muxu gbeene ra.

6 Amasoto xaxilitaren xaxilitareya falan nan tima.

E hake feene yitonma e boneni,
e lu Ala kolontareya wanle ke,
e lu fala jaxine tiye Alatala ma.
E kametone luma kamena,
min xonla naxan ma,
e na kuma igeni.

7 Fe jaxi rabane wanle jaxu.
E fe jaxine yitonma
alogo e xa yiigelitone halagi wulene xon,
hali yoon toro muxune xa e kitini.

8 Koni muxu fajine fe fajine nan yitonma
e yi lu e jenige fajiyani.

Marakolonna lan jaxanle ma

9 E tan jaxanla naxanye luxi xaxili sani,
e keli, e tuli mati n na!
E tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi feu,
e tuli mati n ma falan na!

10 Benun jee keden e nun nde,
e tan naxanye xaxili ragidixi,
e yimaxama nen,
bayo se bogi bolon daxine janma nen,
sansu xaba daxine yi dasa se xaba waxatini.

11 Nayi, e gaxu,
e tan jaxanla naxanye xaxili sani,
e kontofili, e tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi.
E dugine ba e ma,
e yi kasa benbeli dugine xidi e tagi sununi.

12 E kanken makudun, e wuga
xee tofajine nun manpa bili sabatixine fe ra,

13 e nun n ma yamana boxona,
firin jali kanne nun tansinne bata sabati denaxan yi.
E wuga banxi fajine fe ra
sewan yi denaxanye yi
e nun sumunna yi taan naxan yi yeye.

14 Amasotō manga banxin nabejinma nēn,
 taa yimaxaxini ito yigelima nēn,
 a yire makantanxine nun sangansone yi findi
 banxi xōnne ra han habadan,
 e nun burunna sofanle magidena,
 e nun xuruseene de madondena,
 15 han Alaa Nii Sarijanxin yi godo nxu ma keli kore,
 tonbonna yi findi wudi bili nakōon na,
 wudi bili nakōon yi findi fōtōonna ra.
 16 Nayi, kiti kēnden luma nēn tonbonni,
 tinxinna yi lu wudi bili nakōni.
 17 Tinxinyaan yi bōje xunbenla raso.
 Tinxinyaan tōnōn yi findi sabarin nun makantanna ra habadan.
 18 N ma yamaan dōxōma nēn bōje xunbeli yireni,
 dōxōde makantanxine yi,
 matabu fajin denaxanye yi.
 19 Hali balabalan kesene fōtōonna kalama nēn,
 taan mumēen yi fōn,
 20 sēwan luma nēn ε tan xa.
 ε tan ε sansine sima nēn xudene birin de,
 ε yi ε jingene nun sofanle lu e sagoni.

33

Gbalon halagi tiin xa

1 Gbaloni i xa,
 i tan naxan halagin tima
 i tan naxan munma halagin sōtō singen,
 i tan naxan bonne yanfama
 muxe munma i tan naxan yanfa singen!
 I na yelin halagin tiye waxatin naxan yi,
 i fan yi halagi.
 I na yanfantenyaan dan waxatin naxan yi,
 muxune yi i fan yanfa.
 2 Alatala, hinan nxu ra!
 Nxu xaxili tixi i tan nan na.
 Findi nxu fangan na xōtōn yo xōtōn,
 i nxu rakisi tōrō waxatini!
 3 Siyane na i xuiin me,
 e yi e gi.
 I nēen fa keli,
 yamanane muxune bata xuya ayi.
 4 ε tan siyane,
 ε seen naxanye tongoxi yengēni,
 muxune bata fu na ma
 alo tuguminne na so.
 Muxune dutunma ne ma
 alo supē setēna.
 5 Alatala na feene birin xun ma
 bayo a dōxi kore xōnna ma.
 A bata sariyan nun tinxinna raso Siyan taan yiren birin yi.

6 I tan, Alatalaa yamana,
i luma nen makantanni.
Xaxilimayaan nun Ala kolonna findixi kisin nan na,
e nun Marigin binyana
na nan findixi i ya nafunla ra.

Ala kelima nen yaxune xili ma

7 Sofa wεkilexine nan gbelegbele xui ito ra kirane xon.
Boje xunbenla rali muxune yi xete wuge xoleni.

8 Kirane bata rabegin,
muxu yo mi fa danguma kirane xon.
Yaxun bata layirin kala,
a yi taane rapaxu,
a mi muxu yo binyaxi.

9 Yamanan bata lu sununi,
a kalama.
Liban yamanan bata yagi,
a fotonna bata xara.
Saron meremeren luxi
alo tonbonna,
Basan nun Karemele yamanane wudine deene yi yolon.

10 Alatala naxa,
“Iki, n bata keli.
Iki, n na n ma binyen mayitama nen.
Iki, n na n ma fe yitema nen.

11 E feen naxanye yitonma,
ne luxi nen
alo se dagina hanma sexena.
E yeteen yengin yi findi teen na
naxan e raxorima.

12 Siyane ganma nen
e lu alo xuben sulun teeni,*
alo tansinne na masεge,
e gan.”

13 E tan naxanye makuya,
e tuli mati n naxan ligaxi.
E tan naxanye maso,
e n senben yatεn kolon.

14 Yulubitone bata gaxu Siyon yi,
xuruxurunna bata so Ala kolontarene yi.
E maxodinna tima, e naxa,
“Nde luyε halagi teeni ito dexon en ye?
Nde noε luyε habadan tee wolonni ito dexon en ye?”

15 Fo naxan sigan tima tinxinni,
a pondin fala,
naxan a mema tonone ra
naxanye sotaxi gbaloni,
naxan mi tinma dimi yi seen nasuxe mayifuni,
a tunla ba muxune ra

* 33:12: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

naxanye faxa ti feene yitɔnma,
a yɛɛn ba fe ɲaxine ra.

¹⁶ Na kanna fe luma nɛn
alo a na dɔxɔ yire matexini,
geyaan faran makantanxin yi findi a luxunden na.
A donseen nun igen mi dasama.

Yerusalɛn yi xunba

¹⁷ I mangan toma nɛn i yɛɛn na a nɔrɔ gbeeni,
i yi yamanan danne to masigaxi pon!

¹⁸ Nayi, i mirima nɛn i ya ɲaxankata danguxine ma,
i yi a fala, i naxa,
“Na kuntigine minɛn
naxanye yi mudun nasuxuma
e nun naxanye yi makantan yinna xun matoma a ra?”

¹⁹ I mi fa na yama wasoxin toma sɔnɔn,
xɔɲɛn naxanye fala xuine mi nɔɛ famunɲɛ,
xɔɲɛn naxanye fala xui mi mɛma a fajin na.

²⁰ Siyon taan mato,
en sanle rabama taan naxan yi.
Ɛ yɛɛn tima nɛn Yerusalɛn ra,
bɔɲɛ xunbeli yirena,
a lu alo bubun naxan mi fa wayanma,
naxan wudiye mi fa talama
naxan lutiye mi fa fulunma sɔnɔn.

²¹ Alatala a yɛtɛ yitama en na Ala ƛɛnbɛmaan na mɛnna nin.
Xudene nun baa gbeene luma nɛn mɛnni,
yɛngɛ so kunkine mi dangue dɛnaxan yi.
Kunki gbeene mi dangue na mume!

²² Amasɔtɔ Alatala nan en ma kitisaan na.
Alatala nan en ma sariyasaan na.
Alatala nan en ma mangan na.
A tan nan en nakisima.

²³ Koni yaxune luxi nɛn
alo kunkin naxan lutiye bata fulun,
foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn
ne mi fa xidixi sɔnɔn,
ne fan singanxi wudi kuyen naxan na,
na mi fa suxi.

Nayi, e se tongoxi gbeen yɛngɛni,
na yitaxunma nɛn
hali sankalatɔne e gbeen xalima nɛn.

²⁴ Nayi, Yerusalɛn kaa yo mi a fale,
e naxa, “N mi yalan.”
Na taan muxune hakɛne mafeluma nɛn.

34

Edɔn makitina

¹ Siyane, ɛ maso,
ɛ yi ɛ tuli mati.
Siyane, ɛ a liga ɛ yeren ma!

Bɔxɔ xɔnna xa a mɛ,
 e nun a yi seene birin,
 e nun dunuɲa nun naxanye birin minima a yi.
 2 Amasɔtɔ Alatalaa xɔlɔn godoma nɛn siyane birin fari,
 a fitinan yi godo e ganle birin ma.
 A bata halagin nagidi e birin ma.
 A tinma nɛn e birin yi faxa.
 3 E faxa muxune luma nɛn biraxi bɔxɔn ma
 e binbine xirin yi mini han,
 e wunle yi sa e geyane birin ma.
 4 Sare kurune* birin kalama nɛn
 alo se kunxina,
 kuyen yi mafilin alo kɛdina,
 sare ganla birin yi yolon
 alo manpa binla dɛ xarene
 alo xɔdɛ bili bogi xaraxine.

5 Ala naxa, “N ma silanfanna bata sarene wunla ramini han!
 A godoma nɛn Edɔn kaane ma,
 a yi e makiti,
 n halagin nagidixi yamaan naxan ma.”

6 Wunla bata so Alatalaa silanfanna yiren birin ma
 a madole muxu turen na.
 A luxi nɛn
 alo kontonne nun kɔtɔne wunla saraxabadeni,
 alo e turen naxan e gbɔngini.
 Bayo Alatala saraxa gbeen bama nɛn Bosara taani
 Edɔn kaa wuyaxi yi faxa yɛngeni.

7 E yɛɛratine fangan gbo
 alo burunna ɲingene,
 koni e fan faxama nɛn bonne xɔn,
 e nun ɲingene nun turane.
 E yamanan nafema nɛn wunla ra,
 e turen yi radin bɔxɔn ma.

8 Bayo, gbeeɲɔxɔ lɔxɔn nan na ra Alatala xɔn,
 gbeeɲɔxɔn ɲɛɛn nan na ra
 Siyon taan xun mayɛngɛna fe yi.

9 Edɔn yamanan baane findima nɛn dolen na.
 A xuben yi maxɛtɛ dole tɛɛn na,
 e bɔxɔn yi findi dolen ganmatɔɔn na.

10 Kɔɛɛn nun yanyin na,
 a tɛɛn mi tuma,
 a tutin yi lu tɛ kore habadan!
 E yamanan yi lu rabɛɲinxi
 han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ,
 muxun mi fa dangue na yi mumɛ!

11 Na yi findi xutunxunbane nun sagalene konna ra,
 toxorone nun xaxane yigiyadena.
 Ala yi a lu a yitɔntaren nun a yigenla ra
 alo a dunuɲa da waxatin naxan yi.

* 34:4: Mɛn kaane yi sarene batuma na waxatini.

12 A muxu gbeene mi fa luma na,
naxanye mangan dɔxε,
a kuntugine birin ɲanma nɛn.

13 Wudi ɲali kanne solima e manga banxine kui nɛn,
sεxε ɲaxine nun tansinne yi a yire makantanxine rasuxu,
a findi kankone nun dangaranfulene konna ra,

14 burunna subene nun kankone naralandena,
burunna kɔtɔne yi lu wugε e bode ma mɛnni.
Kɔε ra yinnan Liliti yi dɔxɔ na bɔɲε xunbenli.

15 Saɲin fan a soden toma na nin,
a yi a xεlene bira,
a yi e rasεge,
a a diine malan a nininna bun.
Sεgene fan e malanma na nin.

16 Xa ε Alatalaa kedin kui to,
ε ito xaranma nɛn na, a naxa,
“Subeni itoe sese mi dasama na yi,
birin nun a lanfaan nan fama,
bayo Ala bata na yamarin fala.
A Nii Sariɲanxin nan e malanma.

17 A tan nan e dɔxɔdene ragidima.
A tan nan e yirene maliga,
a yi e yitaxun.

Na yamanan findima nɛn e gbeen na han habadan,
e yi lu na han mayixεtɛn nun mayixεtɛ.”

35

Yerusalen xunba fena konyiyani

1 Tonbonna nun bɔxɔ xaren sɛwama nɛn!
Burunna ɲingima nɛn sɛwani
a fuga alo gabala fugena.

2 Fugene luma nɛn burunna yiren birin yi.
Burunna ɲingine yiriwama nɛn ɲaxanni.
A sɔnxɔ sɛwani!

Liban yamanan nɔrɔn sifan bata fi a ma,
e nun Karemele geyaan nun Sarɔn mεrεmεrɛna.
Nayi, muxune nɔε Alatalaa binye gbeen toε nɛn,
en ma Alaa nɔrɔna.

3 ε muxu xadanxine rawεkile.
Naxanye xinbiye xuruxurunma,
ε ne sɛnbε so.

4 Naxanye bɔɲε bata mini,
ε a fala ne xa, ε naxa,
“ε wεkile, ε nama gaxu,
ε Ala famaani ni i ra ε gbeen ɲɔxɔdeni.
Ala ε yaxune saranna fima nɛn,
a tan yetεen yi fa ε rakisideni.”

5 Nayi, danxutɔne seen toma nɛn,
tuli xɔrine yi feen mε.

⁶ Nayi, sankalatone yi tungan^{ne} ayi
alo xenle,
bobone yi s^on^xoⁿ nate se^wani.
Amas^ot^o tigi ige gbeen minima nen tonbonni,
baane yi mini b^ox^o xareni.
⁷ Nemensin wolonxin findima nen daraan na,
min x^oli yiren yi masara tigi yirene ra.
Kankone yi xima denaxanye yi nun,
gbalan nun tanbinna yi sabati menni.

⁸ Kira gbeen luma menna nin
naxan xili bama
a “Sariⁿanna Kirana.”
Muxu haramuxine mi sigan tima a x^on
fo a xa findi ne nan gbee ra
naxanye na bira a fo^xo ra.
Xaxilitare yo mi na x^on sigε.
⁹ Yatane mi luma menni,
sube xaⁿeⁿe mi fe na mumε!
E mi toε na!
Alaa muxu xunbaxine nan sigan tima menni.
¹⁰ Alatala na naxanye x^or^oya,
ne fama menna nin.
E fama nen gbeleghbe^ε naxanaxani Siyon taani,
habadan se^wan yi e yetagini yalan.
Naxanaxan nun se^wan luma nen e yi,
sunun nun kutunna yi jan fefe!

36

*Asiriya mangan yi a k^onk^o Yerusalen xili ma
Mangane Firinden 18.13,17-37 e nun Taruxune Firinden 32.9-19*

¹ Xesekiyaa mangayaan^{ne} fu nun naanindeni, Asiriya mangan Senakeribi
yi siga Yuda taa makantanxine xili ma, a yi e birin suxu. ² Asiriya mangan yi
a sofa kuntigin nun a gali senbemaan nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalen
yi keli Lakisi taani. Sofa kuntigin yi fa Yerusalen yi, a sa ti ige ramaraden
faxaraxiin dex^on,* dugi xane xεε ma kiraan na.
³ Nayi, Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxi kuntigin yi mini a ralandeni
e nun sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xemen Yowa, mangana yenla. ⁴ Sofa
kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “E a fala Xesekiya xa, ε naxa, ‘Asiriya manga
gbeena ito nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ⁵ I yengi a ma a ferεn nun
senbena i yii, i yengen so, koni fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan saxi
nanse yi han i murute n xili ma? ⁶ I ya lannayaan saxi Misiran nin, a men
kaane xa ε mali. Na luxi nen alo muxun na la xayen na a dunganna ra naxan
girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxoloma nen. Misiran
mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma a ra. ⁷ Waxatina nde ε
falama nen n xa, ε naxa, “Alatala, nx^o Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.” Koni,
Xesekiya bata yi Ala batudene kala geyaan fari, a yi a fala Yuda kaane nun
Yerusalen kaane xa, a naxa, “E xinbi sinma nen yire sariⁿanxini ito yetagi.”
⁸ Iki, ε nun n kannna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soo wuli firin

* 36:2: Ige ramaraden naxan geyaan na.

soe ε yii, xa ε nœe soo ragine sœte. ⁹ Ε mi n kanna walikεεn keden peen nœe, hali naxan xurun e birin xa. Ε lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. ¹⁰ A yetena, n faxi yamanani ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yetεεn nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxori.’ ”

¹¹ Nayi, Eliyakimi nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasœto nxu a mεma, nxu mi falan tima Heburu xuini yamaan yi a mε naxanye yinna xuntagi.” ¹² Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye dœxi yinna xuntagi, ne fan xa a mε nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xœnla min ε xœn yengeni.”

¹³ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “Ε manga gbeen xuine rame, Asiriya mangana! ¹⁴ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘Ε nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi nœe ε rakise n ma mume. ¹⁵ Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a fale a Alatala ε ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ¹⁶ Ε nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na mume, amasœto Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: Ε bœne xunbenla fen n na, ε xεte n ma, birin a yii se nun a bogise donje, birin yi a igε ramaraden igen min, ¹⁷ han n yi fa, n yi ε xali yamana gbete yi alo ε gbeena, murutun nun manpa bili nakœne yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi. ¹⁸ Nayi, ε nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a fala a Alatala ε xunbama nen. Siya gbetene alane Asiriya mangani kala nen e yamanan suxu feen ma ba? ¹⁹ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen? Sefarawayimi alane minen? E Samari xunba nen n yii ba? ²⁰ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di?’ ”

²¹ Naxanye birin yi na, ne yi dundu, e mi yabi keden peen ti, amasœto Manga Xesekiyaa yamarin nan yi na ra. ²² Xiliki a dii xεmεna Eliyakimi, mangana banxi kuntigin nun sebεli tiin Sebena nun Asafi a dii xεmεn Yowa, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fεma, e dugine yibœxi e ma sununi, e sofa kuntigina falane yeβa a xa.

37

Xesekiya yi Nabi Esayi maxœdin Mangane Firinden 19.1-13

¹ Manga Xesekiya to na mε, a yi a dugine yibœ a ma, a kasa benbεli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebεli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbεli dugin nagodoxi e ma sununi siga Nabi Esayi konni, Amœsi a dii xεmεna. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: ‘Kœntœfinla nun tœrn nun yagi lœxn nan to ra nxu xa, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a jaxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi yama dœnxεna fe ra.’ ”

⁵ Manga Xesekiyaa xεrane to siga Esayi fεma, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “Ε ito nan falama ε kanna xa, ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mœxi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikεne n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun mε waxatin naxan yi, a xεtεma nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

Asiriya mangan mən yi a kənkə Yerusaleŋ ma

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a mε a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a mε a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A na fe mexina, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, ε naxa, ‘I laxi i ya Ala ra naxi ra, i yengi a ma a nε nən n tan Asiriya mangani kale Yerusaleŋ yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a mε Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nən na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba nən ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamananane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minən yi?”

Xesekiyaa Ala maxandina

Mangane Firinden 19.14-19

¹⁴ Xesekiya yi kedi sebxin nasuxu xerane yii, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, ¹⁶ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, naxan dōxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bōxō xonna mangayane birin xun na, i tan nan bōxōn nun kuyen daxi. ¹⁷ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falani itoe birin name, a sofa kuntigin naxanye rafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁸ Alatala, jōndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxori, a yi e bōxōne kala. ¹⁹ E bata e alane woli tēni, bayo Ala mi yi e ra nun mumε, muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gēme masolixine nan tun yi e ra. ²⁰ Iki, Alatala, nō Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo bōxō xonna yamananane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!”

Senakeribi a fe yi kala

Mangane Firindena 19.20-37 Taruxune Firinden 32.20-21

²¹ Nayi, Esayi, Amosi a dii xemen yi xeraan nasiga a faladene Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mε i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²² Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa, ‘Siyon taa fajin bata i rajaxu, a i magelema.

Yerusaleŋ kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²³ I nde konbixi

i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala Sarijanxin xili ma!

²⁴ Fata i ya xerane ra,

n tan Marigina, i bata n konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xōn,

n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a wudi kuyene sege ma nən,

e nun a suman wudi fajni fajine.

N sa a xuntagin najanna li

e nun a fōtōn fajina.

²⁵ N bata xōninne ge yamana gbētene yi,
n yi e igen min.

N Misiran baa igene birin xōrima nēn
n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁶ Koni, i tan Sēnakēribi,
i mi a kolon

a n feni itoe yelanxi nēn
to mi na ra?

N yi e yitōn xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,
a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi
alo gēmē malanxine.

²⁷ E muxune sēnhē mi na,
e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xēē ma sēxēne
alo se sonle,

alo sēxēn fanyen ma
naxan xarama benun a xa gbo.

²⁸ Koni, n na a kolon,
i na dōxō,

i na mini, i na so,
i na xōlō n xili ma.

²⁹ I bata xōlō n xili ma,
n yi i konbi ti xuiin mē.

Nanara, n nan n ma wuren birama nēn i jōēni
n yi n ma karafen bira i dē kidine yi.

I faxi kiraan naxan xōn
n yi i raxētē na xōn.’

³⁰ Ala ito nan falaxi

i tan Xesekiya xa, a naxa,

‘Ito xa findi taxamasenna ra i xa:

Bogiseen naxanye solixi e yētē ma,

ε bata ne don jēēni ito ra,

na nan mōn ligama jēē famatōni,

koni jēē saxandeni,

ε sēn sima nēn, ε yi a xaba,

ε yi manpa binle si,

ε yi e bogine don.

³¹ Yuda bōnsōnna muxu dōnxēn naxanye na lu,

ne mōn e salenne raminima nēn

alo wudina, e bogi.

³² A dōnxēne minima nēn Yerusalēn yi,

a dōnxēne luma nēn e nii ra Siyon geyane yi.

Alatala Sēnben Birin Kanna na nan ligama a xanuntenyani.’ ”

Sēnakēribi raqanna

³³ Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya Mangan ma iki, a naxa,

“A mi soē taani ito yi mume!

A mi xalimakuli wolē be yi.

A mi makantan wure lefa tima a xa.

A mi gbingbin natema a xili ma.”

³⁴ Alatalaa falan ni ito ra. A naxa,
 “A faxi kiraan naxan xɔn
 a xεtεma nεn na xɔn.
 A mi soε taani ito yi mumε.

³⁵ N taani ito makantanma nεn,
 n yi a rakisi,
 n tan ma fe ra
 e nun Dawuda a fe ra, n ma walikεna.”

³⁶ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi mini, a muxu wuli kεmε tonge solo-
 masεxε wuli suulun faxa Asiriya kaane ganli. Yamaan to keli xɔtɔnni, e yi
 e binbine to. ³⁷ Nayi, Asiriya mangan Senakeribi yi a ganla rakeli, a xεtε
 Niniwa yi. ³⁸ Lɔxɔna nde, Senakeribi yi xinbi sinxi a ala Nisiroki batu banxini
 a batudeni, a dii xεmεne Adarameleki nun Sareseri yi a faxa silanfanna ra, e
 yi e gi siga Ararati yamanani. A dii Esaraxadon yi dɔxɔ a jɔxɔni.

38

Xesekiyaa furena fe

Mangane Firinden 20.1-11 e nun Taruxune Firinden 32.24-26

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amɔsi a diin yi fa a
 fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yitɔn,
 amasɔtɔ i faxamatɔɔn ni i ra, i mi fa siimaya sɔtama.’ ” ² Xesekiya yi a yεε
 rafindi banxin kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala,
 n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nεn i yεtagi lannayaan nun bɔjε
 fariyani, naxan fan i yεε ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han.

⁴ Nayi, Alatala yi falan ti Esayi xa, a naxa, ⁵ “Siga, i sa a fala Xesekiya xa, i
 naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi
 xuiin mε, n bata i yεεgen to. N mɔn jεε fu nun suulun sama nεn i ya siimayaan
 fari. ⁶ N ni i tan nun i ya taan xunbama nεn Asiriya mangan yii, n taani ito
 kantanma nεn.’ ”

⁷ Esayi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala taxamasenni ito nan yitama i ra,
 alogo i xa a kolon fa fala Alatala naxan falaxi, a na ligama nεn, a naxa, ⁸ ‘N
 nininna raxεtεma nεn xanbin na Axasi a banxin teden ma sanna ye fu.’ ”
 Nayi, nininna yi xεtε xanbin na banxin teden ma sanna ye fu.

Xesekiyaa Ala maxandina

⁹ Yuda mangan Xesekiya betini ito nan sεbe, a to fura, a yi keli furen ma.

¹⁰ N yi a falama nεn, n naxa,
 “N nεen fa n ma siimayaan tagiin li tun,
 n sigama nεn laxira so dεene ra
 n yi bɔnɔ n ma siimayaan bɔxɔ dɔnxεne yi!”

¹¹ N mɔn yi a falama nεn, n naxa,
 “N mi fa Alatala toma sɔnɔn
 niiramane tagi bɔxɔ xɔnna fari, Alatala!
 N mɔn mi fa muxu yo toma sɔnɔn
 muxune ye dunɔja yi!”

¹² N fati bεndεna n niin yigiyadeni ito bata kala,
 a makuya n na
 a lu alo xuruse rabana bubuna.
 N bata n ma siimayaan mafilin
 alo gεsε wurundunxina.
 N ma gεsεn bata bolon.

Xɔtɔnna nun jinbanna tagi,
 i n naɲanma nɛn!
 13 N bata n naxara han xɔtɔnɛni,
 koni alo yatana,
 a bata n xɔnne birin yixin.
 Yanyin nun kɔɛɛn na,
 i bata n naɲan.
 14 N wuga xuiin mini nɛn
 alo tuntunna nɛma tunganɲɛ,
 n lu kutunɲɛ alo ganbana.
 N yɛɛne lu nɛn tixi kore tɔrɔni,
 n yi lu a fale, n naxa,
 ‘Marigina, n ɲaxankataxi,
 n mali!’ ”

15 N fa nanse falama?
 A bata falan ti n xa.
 A tan yetɛɛn nan feni ito ligaxi.
 N sigan tima nɛn yetɛ magodoni n ma siimayaan birin yi
 n niin sɔxɔlɛni ito a fe ra.
 16 Marigina, siimayaan sɔtɔma i ya fanna nin,
 n mɔn n nii ra a tan nan xɔn.
 I bata n senbɛ so,
 i yi n nakɛndɛya.
 17 N ma tɔrɔyaan bata maxɛtɛ bɔɲɛ xunbenla ra.
 I tan nan n niin masigaxi sayaan na,
 n to rafanxi i ma,
 i yi i xun xanbi so n yulubine birin yi.
 18 Laxira xa mi i tantunma.
 Sayaan xa mi i matɔxɔ bɛtin bama.
 Faxa muxune nɛma sama gaburun na,
 ne yengi mi fa i ya lannayaan ma.
 19 Koni naxanye e nii ra, niiramane,
 ne nan i tantunma alo n tan to.
 Fafane i ya lannayana fe falama nɛn e diine xa.

20 Alatala bata n nakisi!
 Nayi, nxu nxɔ maxaseene xuiin naminima nɛn
 Alatala Batu Banxini nxu siin sogen dɔnxɛn birin yi.
 21 Esayi bata yi a fala, a naxa, “Ɛ xɔdɛ bogi yidinxina nde tongo, ɛ a sa a
 furen dɛ, a yalanma nɛn.” 22 Xesekiya bata yi a fala, a naxa, “N na kolonma
 taxamasenna mundun xɔn fa fala a n sigama Alatala Batu Banxini?”

39

Babilɔn xɛrane Mangane Firinden 20.12-21

¹ Na waxatini, Babilɔn Manga Baladan ma dii xɛmɛn Merodaki-Baladan yi
 bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasɔtɔ a bata yi a fure feen
 nun a kɛndɛyana fe mɛ nun. ² Xesekiya yi xɛrane rasɛnɛ, a yi a banxin kui
 seene birin yita e ra: gbeti fixɛn nun xɛmana, wudi bogi ture faɲine nun
 latikɔnɔnna nun a yɛngɛ so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu

ramaradeni. Sese mi lu Xesekiya banxini a mi naxan yita e ra e nun a bɔxɔn birin.

³ Nabi Esayi mɔn yi fa Manga Xesekiya fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minɛn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilɔn.” ⁴ Esayi mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “E i ya banxin to nɛn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nɛn. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.”

⁵ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan name! ⁶ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nɛn Babilɔn yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ⁷ E i ya dii xɛmɛna ndee tongoma nɛn, i yɛtɛɛn naxanye sɔtɔma, alogo e xa findi Babilɔn mangana banxin xɛmɛ tɛgenne ra.” ⁸ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nɛn bɔɔɛ xunbenli e nun marakantanni n ma siimayani.”

40

Alaa yamaan xunba fena

¹ Ɛ Ala naxa,
“Ɛ n ma yamaan madɛndɛn,
ɛ a madɛndɛn!
² Ɛ Yerusalen kaane ralimaniya,
ɛ a rali e ma,
a e ɲaxankata wanle bata ɲan.
A e bata mafelu e haken na,
e bata yelin e yulubine saranna sɔtɛ
Alatala yii han dɔxɔ firin!”

³ Muxuna nde xuiin minima, a naxa,
“Ɛ kirani tɔn Alatala yɛɛ ra tonbonni,
ɛ kira tinxinxin nafala en ma Ala xa burunna ra!”

⁴ Ɛ folone birin naxutu,
ɛ geyane nun yire matexine birin wuru.
Yire tintinxine yi matinxin,
gɛmɛ yirene yi findi lantane ra.

⁵ Nayi, Alatalaa binyen minima nɛn kenɛnni,
daala birin yi a to!”
Alatala dɛ xuiin nan na ra.

⁶ Muxuna nde a falama,
a naxa, “I xui ramini!”
N yi a fala, n naxa,
“N xa nanse fala?”
A naxa, “Adamadiine birin luxi nɛn
alo sɛxɛna
e binyen birin yi lu alo se fugena.

⁷ Alatala dɛ foyen na dangu sɛxɛne fari,
e xarama nɛn,
e fugene yi yolon.
Yamaan luxi nɛn alo sɛxɛna yati!

⁸ Sɛxɛne xarama nɛn,

e fugene yi yolon,
koni en ma Alaa falan luma neɛn habadan.”

Xibaru fajina fe

⁹ E tan Siyon kaan naxanye sa xibaru fajin xerayani bama,
ε te geya matexin fari,
ε xuini te han,
ε tan Yerusalen kaan naxanye sa xibaru fajin xerayani bama.
E xuini te, ε nama gaxu.

E a fala Yuda yamanan taane xa,
ε naxa, “E Ala ni i ra!”

¹⁰ A mato,
Marigina Alatala fama fangani.
A mangayaan nabama a seɛnbeni.
A fama a yama xunbaxin na,
a naxan soɔxi a koɛntonna ra.

¹¹ A a yamaan masuxuma
alo xuruse rabana.
A yeɛɛɛ diine tongoma neɛn a yii,
a yi e xali a yii kanke,
a ti e ngane yeɛ ra a fanni.

Ala dangu seen birin na

¹² Nde foɔɔ igene saxi a yiin kui,
a yi e maliga,
a kore xonna danne maliga a yiin na?
Nde boɔɔn benɛn yatexi deben kui,
a geyane yiliga sikeela ra,
a yire matexine binyan yatɛn kolon ligaseen xɔn?

¹³ Nde Alatala miriyane kolon?
Nde noɛ finde a kawandi muxun na,
a yi a rakɔta?

¹⁴ Ala nde maxoɔdinxɔ a maxadi feen na,
alogo a xa xaxinla soɔɔ?
Nde a xaranxi kiti keɛnde saan ma?
Nde a xaranxi fekolonna ma?
Nde xaxilimayaan kiraan yitaxi a ra?

¹⁵ Siyane luxɔ neɛn
alo igen dindinna palanna kui.
E mi yatexi se ra
alo gbangbanna na sa sikeela fari.
Foɔɔ ige tagi boɔɔne yelefu
alo gbangbanna naxan tema.
¹⁶ Liban yamanan subene birin xurun saraxan na
naxan yi daxa nun a ba Ala xa,
a wudine mi wuya
naxanye finde saraxa gan teɛn yegene ra.

¹⁷ Sese mi siyane ra a yeɛ ra yi!
Ala ne yatexi fufafuun nan na.
A yigenla fisa e xa!

¹⁸ E waxi Ala sa feni nde ma?
E sawuran mundun yite

e nun naxan maliga?

¹⁹ Xabun nan sawuran nafalama suxuren na,
 xe ma wanla yi xe maan sa a ma,
 a yi koe bira yobnaxon wure gbeti daxine rafala.

²⁰ Yiigelitson naxan mi noe na sote a gbee ala xa,
 na kanna wudi xode xen nan sugandima,
 a yi xabu kesuxin fen,
 na yi suxuren nafala a xa
 naxan mi kalama.

²¹ E mi a kolon ba?

E mi a mexi ba?

A mi ralixi e ma ba,

xabu a foloni?

Baxon beten saxi kii naxan yi,

e munma na famu ba?

²² A tan nan dxi baxo xori digilinxin xun ma,
 muxune fan luxi a yee ra yi nen
 alo supene.

A kore xonni fulunma
 alo dugi yelefuxina xunna soon na,
 alo gagen a daxoden na.

²³ A tan nan kuntigine senben kalama,

e lu fuyan,

a yi baxo xonna kitisane lu fuu.

²⁴ E luxi nen alo sansina.

E neen fa si tun,

e na woli xeen ma tun,

salen yete mi e binle ma singen,

Alaa foyen yi fa e ma, e xara,
 wuluwunla yi e xali alo se dagina.

²⁵ Ala sarijanxin naxa,

“E n misalima nde ma,

nxu nun naxan lan?”

²⁶ E yee ne rate kore,

e a mato!

Nde na seene daxi?

Nde e ganla defexin naminima,

a yi e birin xili e xinla ra?

Fata a fanga gbeen nun a senbe magaxuxin na,
 keden peen mi dasama.

Ala nan fangan fima muxune ma

²⁷ Yaxuba bonsonna,

nanfera e a falama,

Isirayila yixetene,

nanfera e a falama, e naxa,

“Nxo kiraan bata luxun Alatala ma,

nxo Ala mi fa nxu xun mafala kitin sama?”

²⁸ I mi a kolon ba?

I mi a mexi ba?

Alatala nan habadan Ala ra,

naxan bəxən danne birin daxi.
 A mi xadanma, a mi taganma.
 A xaxilimayaan mi nə fəsefəse!
²⁹ A fangan fima muxu xadaxine ma,
 a muxu taganxine sənben xun masa.
³⁰ Banxulanne yeteen xadanma,
 e tagan,
 foningene yi bira xadanni.
³¹ Koni naxanye xaxili tixi Alatala ra,
 ne mən sənben sətəma nən.
 E tuganma nən alo singbinna,
 e yi e gi, e mi xadan,
 e lu sigan tiye, e mi tagan.

41

Ala nun suxurene fe

¹ Ala naxa,
 “E tan fəxə ige tagi bəxən muxune,
 ε dundu alogo ε xa n xuiin name.
 E tan yamanane muxune,
 ε wəkilen sətə,
 ε maso, ε falan ti.
 En kitin sa en tagi.
² Nde muxuna nde rakelixi sogeteden binni,*
 a yi a xili,
 a xa lu tinxinna fəxə ra?
 Nde siyane soxi a yii
 a mangane xuru a bun,
 a silanfanna yi e findi burunburunna ra
 a xanla yi e findi se dagin na
 foyen naxan xalima!
³ A muxune sagatanma yengeni,
 a mən yi dangu bəne xunbenli kiraan xən
 a munma yi a sanna ti dənaxan yi.
⁴ Nde feni itoe rakamalixi,
 a tan naxan yi mayixetene maxilima
 xabu a fəlni?
 N tan Alatala nan a fəlnə na,
 n mən luma nən a rajanni.”
⁵ Fəxə ige tagi bəxəne muxune bata a to,
 e gaxu,
 bəxən danne muxune xuruxurunma,
 e birin bata keli, e fama.
⁶ Birin a bode malima,
 birin a falama a lanfaan xa,
 a naxa, “I wəkile!”
⁷ Yii rafalan fan xabun sənbe soma,
 naxan wuren malaxunma,
 na xabun nawəkilema,

* **41:2:** Yanyina nde, a Kirusi nan ma fe falama be, Perisene mangan naxan Babilon kaane nə yengeni.
 Na feen mato Taruxune Firinden 36.22-23 kui.

a yi a fala suxuren nafala kiin ma,
 a naxa, “A lanxi.”
 A yi suxuren gbangban
 alogo a nama bira.

Marigin yi Isirayila xunba

⁸ Koni ε tan, Isirayila yixεtεne,
 n ma walikεne,
 Yaxuba yixεtεne,
 n naxanye sugandixi,
 ε tan Iburahima bɔnsɔnna,
 n xɔyina,

⁹ n sa ε tan nan fenxi bɔxɔn danne ra,
 n sa ε tan nan xilixi bɔxɔn tongonne ra,
 n na a falaxi ε tan nan xa, n naxa,
 “N ma walikεεn nan ε ra,
 n bata ε sugandi,
 n mi n mεxi ε ra.”

¹⁰ Nayi, ε nama gaxu
 amasɔtɔ n na ε xɔn.
 Ε nama kɔntɔfli,
 amasɔtɔ ε Ala nan n na.
 N na ε sɛnbɛn gboma ayi nɛn,
 n yi ε mali,
 n yi ti ε bun sɛnbɛn nun tinxinni.

¹¹ Naxanye birin yi kelixi ε xili ma,
 ne yagima nɛn e xun sin!
 Naxanye yɛngɛn nakelixi ε xili ma,
 ne luma nɛn fufafu, e raxɔri.

¹² Ε ε yɛngɛfane fenma nɛn,
 koni ε mi fa e toma sɔnɔn!
 Naxanye yi ε yɛngɛma,
 ne luma nɛn fuu.

¹³ Amasɔtɔ n tan nan Alatala ra,
 ε Ala,
 naxan ε yiifari ma yiin suxuma,
 n yi a fala ε xa,
 n naxa, “Ε nama gaxu,
 n tan nan ε malima.”

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Ε tan Yaxuba bɔnsɔnna,
 ε tan naxanye luxi alo kunla,
 ε nama gaxu,
 ε tan Isirayila muxudine,
 n tan nan ε malima,
 n tan Isirayilaa Ala Sarijanxin naxan ε xunbama.

¹⁵ A mato, n bata i findi jingen xεε ra bɔnbɔ seen na
 wure jin wuyaxin naxan ma
 naxanye nɛnε a ra, e jɔε raminixi.
 I geyane wuruma nɛn,
 i yi e raxuya ayi,
 i yi yire matexine liga
 alo se dagina.

16 I e yifema nɛn,
foyen yi siga e ra,
wuluwulu gbeen yi e raxuya ayi.
I tan ɲaxanma nɛn Alatala yi,
i yi i kanba Isirayilaa Ala Sariɲanxini.”

Tonbonna findima ige yiren na

17 Yiiigelitɔne nun tɔrɔ muxune igen fenma,
koni sese mi na!

Miɛn xɔnla bata e lenna maxara.

Koni n tan,

Alatala, n na e yabima nɛn,

n tan, Isirayilaa Ala,

n mi e rabeɲinɲe mume!

18 N baa igen nafama nɛn yire matexi magenle fari,

n yi ige xunne ramini mɛɛmɛɛɛne tagi,

n tonbonne findi darane ra,

bɔxɔ xaren yi findi tigi yiren na.

19 N suman binle nun kasiya binle sima nɛn tonbonni,

e nun miriti binle nun oliwi binle.

Ige mi yiren naxanye yi,

n fɔfɔne nun gbinɲene nun xarinne si mɛnne yi e bode xɔn,

20 alogo e xa a to, e yi a kolon,

e yi a rakɔrɔsi,

e birin yi a famu

a Alatala nan feni itoe birin ligaxi,

a Isirayilaa Ala Sariɲanxin nan e rakamalixi.

Suxurene tɔnɔ mi na

21 Alatala naxa,

“Ɛ fa ɛ xun mafala kitini.”

Yaxubaa Mangan naxa,

“Ɛ fa ɛ xɔn ba.”

22 Ɛ suxurene xa fa a fala en xa

naxan fama ligadeni.

Ɛ a fala nxu xa feen naxanye bata liga,

alogo nxu xa nxu miri e ma,

nxu yi e rajan kiin kolon.

Xanamu, ɛ a yita nxu ra

naxan fama ligadeni.

23 Ɛ waxati famatɔne fe fala nxu xa.

Nayi nxu a kolonma nɛn

a alane nan ɛ ra.

Ɛ fena nde liga,

xa a findi a fajin na

hanma a ɲaxina,

alogo nxu birin xa na to,

gaxun yi nxu suxu.

24 Koni na yigenla fisa ɛ xa,

ɛ wanle mi sese ra.

Naxan na ɛ sugandi,

muxu haramuxin nan na kannara.

25 N bata muxuna nde rakeli sogeteden kɔmɛnna ma,
a fama nɛn sa keli sogeteden binni
naxan n maxandima.

A mangane yibodonma alo borona,
alo fɛɲɛ rafalan fɛɲɛ bɛndɛni bodonma kii naxan yi.

26 Nayi, nde bata yi na feen fala a fɔloni,
alogo en xa a kolon?

Nde a fala benun a xa liga,
alogo en xa a fala, en naxa,
“A ɲɔndi”?

Muxu yo mi sese fala,
feni ito mi falaxi benun a xa liga,
muxe mi ɛ fala yo mɛxi.

27 Koni n singe nan a fala Siyon taani,
n naxa, “A mato, e tan ni i ra!”

N bata xɛrana nde fi Yerusalɛn ma,
naxan fama xibaru faɲin na.

28 Anu n mi kawandi muxu yo toxi suxureni itoe ye,
n na maxɔdinna ti,
e mi n yabima.

29 A mato sese mi e ra.

E wanle mi sese ra.

E suxurene findixi foyen nun fe fuun nan na.

42

Alaa walikɛna

1 N ma walikɛn ni i ra,
n naxan sɛnbɛ soma,
n naxan sugandixi,
naxan n kɛnɛxi.

N na n ma Nii Sariɲanxin sama nɛn a yi,
a yi kiti kɛndɛn sa siyane xun na.

2 A mi sɔnɔ sɔnɔɛ,
a mi a xuini tɛ,
a mi falan tiyɛ taan xun xɔn,

3 a mi xaye yidɔxini girɛ.
A mi lɛɲpun tumatɔɔn natuyɛ.
Koni, a kiti kɛndɛn sama nɛn ɲɔndin xɔn.

4 A mi xadanma,
a mi tunnaɔlɔma a ma,
han a yi fa kiti kɛndɛn na bɔxɔ xɔnna fari,
han fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune fan yi e yigi sa a sariyani.

5 Alatala ito nan falaxi, Ala
naxan kore xɔnna daxi,
a yi a yibandun,
naxan bɔxɔn nun a yi seene daxi,
a niiraxinla bira adamadiine yi
naxanye dɔxi a yi,
a niin bira ne yi

naxanye sigan tima a fari, a naxa,

6 “N tan Alatala,

n tan nan i xilixi tinxinni,
 n yi i suxu i yii ma,
 n yi i makantan,
 n yi n yengi lu i xɔn.

N ni i findi n ma yamaan layirin xidi muxun na
 e nun keɛɛnna siyane xa,
 7 alogo i xa danxutɔne yeɛne rabi,
 i yi suxu muxune ramini kasoon na,
 i yi kasorasane xɔɔya,
 e mini dimini.”

8 “Alatala nan n tan na,
 n xinla nan na ra.
 N mi n ma binyen soma gbetɛ yii.
 N mi n ma tantunna fiye suxurene ma.

9 Fe singene bata yelin kamale,
 n fe neɛne nan ma fe ralima ε ma
 benun e xa fɔɔ,
 n xa ε rakolon ne ma.”

Beti neɛna

10 E beti neɛn ba Alatala xa,
 bɔxɔn danne birin xa a tantun betini,
 ε tan naxanye sigama fɔxɔ igen xun ma
 e nun a yi seene birin,
 fɔxɔ ige tagi bɔxɔne nun e muxune birin.

11 Tonbonna nun a taane xa e xuini te,
 e nun Kedari bɔnsɔnna* dɔxɔdene!
 Sela kaane xa gbelegbele sɛwani,
 e xa sɔnxɔ ɲaxaɲaxani geyane xuntagi!

12 Binyen xa fi Alatala ma!
 A xa tantun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne birin yi!

13 Alatala minima neɛn alo sofa wekilɛxina,
 a bɔɲɛn tema neɛn alo yengɛ so sɛnbɛmana.
 A sɔnxɔma neɛn yaxune xili ma yengɛni,
 a yi e nɔ.

14 Xabu waxati xunkuye,
 n dunduxi,
 n naxaraxi, n na n yetɛ suxi.
 Koni iki, n sɔxɔlɛxi
 alo ɲaxanla neɛma tinna ma,
 n gbelegbelema,
 n kutunma ɲaxankatani.

15 N geyane nun yire matexine kalama neɛn
 n yi e se ɲingine birin xara.
 N baane findima neɛn tonbonne ra
 n yi darane xɔri.

16 N danxutɔne rasigama neɛn kiraan xɔn
 e mi naxan kolon.
 E yengi mi kiraan naxanye ma,

* 42:11: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi Dunuja Fɔɔn 25.13 kui.

n yi ti e yeε ra ne xɔn,
 n yi dimin findi keɛnna ra e yetagi,
 n gεme yirene findi lantaan na e xa.
 N na nan ligama,
 n mi e rabejinjεe mumε!

¹⁷ Koni naxanye e yigi sama suxurene yi,
 e yi a fala sawurane xa,
 e naxa, “Nɔ alane nan ε ra,”
 ne xεtεma nen e xanbi ra,
 e yagi.

Isirayila yama tondixina

¹⁸ ε tan tuli xɔrine, ε tuli mati!
 ε tan danxutɔne, ε yeεn ti,
 ε seen to!

¹⁹ Danxutɔna nde ra,
 xa n ma walikεen xa mi a ra?
 Tuli xɔrina nde ra
 alo n xεraan naxan nasigaxi?
 Danxutɔna nde ra,
 alo n bɔje xunbenla fixi naxan ma?
 Danxutɔna nde ra,
 alo Alatalaa walikεna?

²⁰ I bata fe gbegbe to,
 koni i mi e famuxi.
 I tunle rabixi,
 koni e mi feen mεma!

²¹ Alatalaa tinxinna fe ra,
 a bata a keɛnen,
 a xa a sariyan gboon nun a nɔɔn makεnen.

²² Anu, yama yiigelitɔ halagixini ito mato!
 E bata e birin suxu,
 e birin balanxi yinle ra,
 e birin saxi kason na.
 E yii seene bata suxu yeɛgeni,
 muxε mi na naxan e xunbε.
 E yetεen bata findi se suxin na yeɛgeni,
 muxε mi na naxan a fale,
 a naxa, “Ne raxεtε!”

²³ Nde a tuli matima ito ra ε ye?
 Nde a ligama a yeren ma,
 to xanbi ra, a yi a tuli mati?

²⁴ Nde Yaxuba bɔnsɔnna soxi a yaxune yii,
 a Isirayila so halagi tiine yii?
 Alatala xa mi a ra,
 en naxan yulubi tongo,
 en mi tin birε naxan ma kira fɔxɔ ra
 en tondi a sariyane suxε?

²⁵ Nayi, a yi a xɔlɔ gbeen nagodo e fari
 alo tεna
 e nun yeɛgen gbalone.
 A yi e gan,
 koni e mi sese famuxi,

a yi e rax̄ori,
koni e mi na feen yatε e b̄ɔɲeni.

43

Alatala nan Isirayila xunbama

¹ Ala naxan i daxi,
Yaxuba b̄ons̄onna,
naxan i rafalaxi,
Isirayila b̄ons̄onna,
Alatala ito nan falaxi iki,
a naxa, “I nama gaxu,
amas̄ot̄o n bata i xunba!
N bata i xili i xinla ma.
N tan nan gbee i ra!

² Xa i danguma f̄ox̄o igeni,
n luma n̄en i x̄on.
Xa i danguma baane yi,
i mi i mamin̄ɲε.
Xa i danguma t̄εeni,
a mi i gan̄ɲε,
t̄εε d̄εgen mi i rax̄orε.

³ Amas̄ot̄o Alatala nan n na,
i ya Ala,
Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
i rakisimana.
N bata Misiran yamanan fi i xunbaan na,
n yi Kusi yamanan nun Seba yamanan findi i ɲox̄on na.

⁴ Bayo i yat̄exi n x̄on,
i binyaxi n yεε ra yi,
n bata i xanu.
N bata muxune findi i ɲox̄on na,
n yi yamane fi i niin xunbaan na.”

⁵ “I nama gaxu,
amas̄ot̄o n luma n̄en i x̄on.
N fama n̄en i yix̄etene ra
sa keli sogeteden binni,
n yi sa e malan
keli sogegododen binni.

⁶ N na a falama n̄en k̄om̄enna binna xa,
n naxa, ‘E b̄er̄in!’
N yi a fala yiifanna binna xa,
n naxa, ‘I nama e makankan!’
Fa n ma dii x̄em̄ene ra
sa keli yire makuyeni,
e nun n ma dii t̄em̄ene
sa keli b̄ox̄on danne ra,

⁷ n xinla falama naxanye birin xun ma
n naxanye daxi n ma binyena fe ra,
n naxanye rafalaxi,
n yi e da.”

8 Yamani ito ramini
naxanye danxuxi,
anu e yeene fan,
tuli xarini itoe,
naxanye tunle fan.

9 Siyane birin xa e malan e bode xon,
yamanane muxune birin!
Nde na fe falaxi e ye
benun a xa liga?
Nde fe fonne ralixi en ma?
E xa fa e serene ra,
e yi a mayita a yoona e xa!
En xa e xuiin name,
alogo muxune xa a fala,
e naxa, “E ndi!”

10 Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “E tan nan n serene ra,
ε tan naxanye findixi n ma walikene ra,
n naxanye sugandixi
alogo ε xa n kolon,
ε yi la n na.

N tan yi na yi
benun suxure yo xa rafala,
ala gbete yo mi na n tan xanbi.

11 N tan nan Alatala ra,
n tan yati!
Ba n tan na,
marakisi ti gbete yo mi na.

12 N tan nan feene makenema,
n muxune rakisi, n yi ε rakolon!
Ala xone mi a ra
naxan ε tagi fo n tan!
Nayi, n serene nan ε ra,
fa fala n tan nan Ala ra.”
Alatalaa falan nan na ra.

13 “N tan yatigin nan na ra
xabu a foloni!
Muxu yo mi naε muxun be n yii.
N na naxan liga,
nde naε a rakale ayi?”

Alaa kininkininna

14 Alatala ito nan falaxi, naxan ε xunbama, Isirayilaa Ala Sarijanxina, a
naxa,

“N muxuna nde rasigama nen
Babilon yamanan xili ma,
ε tan ma fe ra.
N yi Babilon muxu gixine kunkine kala,
e yi e mamin,
e yi e kanbama naxanye yi nun.

15 Alatala nan n tan na,
ε Ala sarijanxina,

naxan Isirayila daxi, ε mangana.”

¹⁶ Alatala ito nan falaxi,
naxan kiraan sama baa igen xonna ma,
dangu ige gbeene yi,

¹⁷ naxan yenge so wontorone nun soone rasiga yengeni,
e nun ganla nun sofa wekilaxine e bode xon,
e yi e sa,
e mi fa kelima sonon,
e yi tu alo saraban na jan.

¹⁸ A naxa:
Fe singene nama fa rabira ε ma,
ε ninan fe fonne xon!

¹⁹ ε a mato,
n fe nenan nan ligama!
Na bata a folo iki,
ε mi a kolon ba?
N kiraan sama nen tonbonni,
n yi baane ramini baxo xareni.

²⁰ Burunna subene n binyama nen,
kankone nun dangaranfulene,
amasoto n bata igen namini tonbonni,
n yi baane ramini baxo xareni,
alogo n ma yamaan xa e min,
n naxan sugandixi.

²¹ N yamaan naxan nafalaxi,
na n tantunma nen.

Ala yamaan makitima

²² ε tan Yaxuba bansonna,
ε mi n tan xan xilixi!

ε tan Isirayila kaane,
ε bata ε tunnaxolo ε ma n tan mabinni.

²³ ε mi ε yexene nun ε siine baxi n xa saraxa gan daxin na.
ε saraxane mi findixi n ma binyen na.

N mi saraxane findixi goronna ra ε xun ma,
n mi ε raxadanxi wusulan saraxane badeni.

²⁴ ε mi gbeti yikalaxi n xa,
alogo ε xa latikononna sara n xa,
ε saraxa subene turen mi n wasaxi.
Koni ε yulubine bata findi goronna ra n xun ma
ε yi n naxadan hakene xon.

²⁵ Koni n tan nan keden pe ε hakene xafarima,
n tan yetena fe ra.

N mi fa n mirima ε yulubine fe ma sonon.

²⁶ Fe danguxine rabira n ma.

En kiti feni ito yeba en bode xa.

ε falan ti, ε yi ε yete xun mafala.

²⁷ ε benban nan singe yulubin liga,
ε fala radangune yi murute n xili ma.

²⁸ Nanara, n bata yire sarijanxin kuntigine yate muxu haramuxine ra,
n yi halagin nagidi Yaxuba yixetene ma,

n yi marayarabin nagidi Isirayila kaane ma.

44

Alatala nan keden Ala ra

¹ Koni iki, Yaxuba bɔnsɔnna,
n ma walikene,
ε tuli mati,
n na Isirayila naxan sugandixi!

² Alatala ito nan falaxi,
naxan i daxi,
naxan i rafalaxi i nga kui,
naxan i malima, a naxa,
“E nama gaxu, n ma walikene,
Yaxuba bɔnsɔnna,
i tan Isirayila tinxinxina
n naxan sugandixi.

³ Bayo n ni igen nafama nɛn bɔxɔ xareni
n yi xudene radangu tonbonni.
N na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn i bɔnsɔnne ma,
n yi barakan sa i yixetene fe yi.

⁴ E sabatima nɛn
alo seɣene burunna ra,
alo wudi fajine xudene dɛ.

⁵ Muxuna nde a falama nɛn,
a naxa, ‘Alatala nan gbee n na,’
boden yi a fala,
a a xili nɛn ‘Yaxuba,’
gbete yi a sebe a yiin ma,
fa fala ‘Alatala gbeena,’
a yi a yete xili ba a ‘Isirayila.’ ”

Naxanye suxurene rafalama

⁶ Alatala ito nan falaxi,
Isirayila Mangan naxan a xunbama,
Alatala Senben Birin Kanna naxa,
“N tan nan a folon nun a rajanna ra.

Ba n tan na,
Ala gbete mi na.

⁷ Nde luxi alo n tan?
Na kanna xa a xuini te!
A xa a yeba n xa,
naxan birin bata dangu
xabu n singe ra muxune da waxatin naxan yi!
A mon xa fe famatone fe fala,
naxanye fama ligadeni!

⁸ E nama gaxu,
ε nama xuruxurun,
n mi yi ε rakolonxi feni ito ma ba,
n yi a rali ε ma
xabu to mi na ra?
N serene nan ε tan na.
Ala gbete na,
ba n tan na ba?

Ɛ kantan fanye gbete yo mi na,
ba n tan na.
N mi gbete kolon.”

⁹ Naxanye birin suxurene rafalama,
fuyantenne nan ne birin na,
e se rafalaxi fisamantenne tɔnɔ yo mi na.
E yete serene nan e ra:
E mi se toma, e mi fe kolon,
e mɔn luma nen yagini.

¹⁰ Muxun na alana nde rafala
hanma suxurena nde,
na tɔnɔ mi na.

¹¹ Na kanna nun a sifan birin yagima nen.
Suxuren nafala muxune findixi adamadiine nan tun na.
E birin xa e malan,
e xa e maso.
E gaxuma nen,
e yagi e bode xɔn.

¹² Xabun nɛma bunbin xabuma,
a walima te wolonne nan na,
a yi a rafala deɛramaan na.
A a rawalima a senben nan na
koni kamen na a suxu,
a senben yi nan,
min xɔnla yi a suxu, a xadan.

¹³ Kabintan lutin sama nen wudin ma,
a yi lutin funfun naba a ma,
a yi a masoli wali seen na,
a yi a radigilin,
a yi a rafala muxu sawuran na,
a lu adamadiyaan nɔrɔn birin yi
alogo a xa a ti a batu banxini.

¹⁴ A sumanne nan segeɛma
hanma xarinne hanma warine
a naxanye raluxi fɔtɔnni,
e gbo.

Xanamu, a fɔfɔna nde tongo,
a tan yeteen naxan sixi,
tule igen yi sa a ma, a gbo.

¹⁵ Adamadiine na wudina ndee ganma yegen na,
e yi nde tongo,
e yi e maxara a ra.
E na nan ndee mɔn tongoma,
e yi kudin so,
e mɔn yi ndee tongo,
e yi e gbee alana nde rafala,
e yi e xinbi sin a bun,
e suxuren nafala, e yi a batu.

¹⁶ E yi a wudi dɔnxɛn findi yegen na,
a gan,
e yi suben jin ndee ra,
e yi a gan ndee ra,

e yi a don han e lugo.
 A mən yi a maxara,
 a yi a fala, a naxa,
 “N na n maxarama,
 n tɛɛ dɛgɛn toma yati! ”
¹⁷ A wudin dɔnxɛna,
 a yi na rafala a gbee ala ra,
 a suxurena,
 a yi a xinbi sin a yɛtagi,
 a yi a batu, a naxa,
 “N xunba,
 bayo i tan nan n ma ala ra!”

¹⁸ E mi fe kolon,
 e xaxili mi na,
 e yɛɛne raxixi
 alogo e nama sese to.
 E mi nɔɛ e mirɛ,
 e feene famu.

¹⁹ Muxune mi e mirima,
 e xaxinla sɔtɔ,
 e mi feene yɛɛ toɛ
 alogo e xa a fala, e naxa,
 “N bata wudina ndee gan,
 n kudin so a ra,
 n yi suben gan ndee ra,
 n yi a don.

N lan n xa a dɔnxɛn findi se haramuxin na ba,
 n yi n xinbi sin yegen bun?”

²⁰ E kankanma naxan ma,
 xuben nan gbansan na ra.
 E bɔɔnɛn bata tantan,
 a e ralɔ ayi.
 E niin mi xunbama,
 e mi a falama, e naxa,
 “Seen naxan n yii ito ra,
 wulen xa mi a ra ba?”

Tinxinna Ala xa

²¹ Yaxuba bɔnsɔnne,
 na feen xa rabira ɛ ma!
 Amasɔtɔ n ma walikɛɛn nan ɛ ra,
 Isirayila kaane!
 N na ɛ rafalaxi nɛn
 alogo ɛ xa findi n ma walikɛne ra,
 Isirayila kaane,
 n mi jinanma ɛ xɔn.

²² N bata ɛ hakene ba ɛ ma
 alo kundaan kore xɔnna ma
 e nun ɛ yulubine
 alo kundaan xɔtɔnni.
 Ɛ xun xɛtɛ n ma,
 amasɔtɔ n bata ɛ xunba.

²³ Kore xɔnna, gbelegbele sɛwani,

amasotɔ Alatala bata wali!
 Bɔxɔn bunna, sɔnxɔ sɛwani,
 geyane, ε xuini te
 e nun ε tan fɔtɔnne nun wudine birin.
 Amasotɔ Alatala bata Yaxuba yixetene xunba,
 a yi a binyen mayita Isirayila yi.

²⁴ Alatala ito nan falaxi,
 a tan naxan i xunbama,
 naxan i rafalaxi
 xabu i i nga kui, a naxa,
 “N tan, Alatala,
 n bata feen birin liga,
 n tan nan keden kore xɔnni fulunxi,
 n tan yetɛɛn nan bɔxɔ xɔnna saxi.

²⁵ N tan nan waliyine wule mantaxane kalama,
 n yi yiimatone findi daxune ra,
 n yi fekolonne raxetɛ xanbin na
 n yi e xaxilimayaan findi xaxilitareyaan na.

²⁶ N na n ma walikɛna falane rakamalima nɛn.
 N ma xɛrane na fe famatɔɔn naxanye rali,
 n na a rakamalima nɛn.
 N bata a fala Yerusalɛn ma, n naxa,
 ‘Muxune mɔn dɔxɔma nɛn a yi,
 Yuda taane mɔn tima nɛn,
 n mɔn yi taa kalaxine yitɔn.’

²⁷ N nɔɛ a fale tilinna ma,
 n naxa, ‘Xara,
 n xa i ya igen xɔri.’

²⁸ N yi a fala Kirusi ma,
 n naxa, ‘N ma xuruse rabana!
 A n waxɔn feene birin ligama nɛn.’
 N na a fala Yerusalɛn ma,
 n naxa, ‘A mɔn xa ti!’
 E nun Ala Batu Banxin ma,
 n naxa, ‘A mɔn xa betɛn sa!’ ”

45

Ala yi Kirusi findi a walikɛn na

¹ Alatala ito nan falaxi a muxu sugandixin xa,
 a naxa, “Kirusi, n naxan yii suxi,
 alogo n xa siyane magodo a yetagi,
 n yi mangane yɛngɛ so seene ba e ma,
 n yi dɛɛn fɔxɔ firinne rabi a yɛɛ ra,
 alogo taan so dɛɛne nama fa ragali sɔnɔn,
² n tan yetɛɛn tima nɛn i yɛɛ ra,
 n yi gbingbinne malaxun,
 n yi sulan dɛɛne kala,
 n yi dɛɛne balan wurene bolon.

³ N bɔxɔ bun nafunla soma nɛn i yii,
 e nun nafulu luxunxina,
 alogo i xa a kolon
 fa fala a n tan nan Alatala ra,

naxan i xilima i xinla ra,
n tan Isirayilaa Ala.

⁴ N bata i xili i xinla ma,
n yi tide binyen fi i ma,
n ma walikeen Yaxuba yixetene fe ra,
Isirayila kaane, n naxanye sugandixi,
koni i mi n kolon.

⁵ Alatala nan n tan na,
gbete mi na.
Ba n tan na, Ala gbete mi na.
N bata i yiton yengen xili yi,
hali i to mi n kolon,

⁶ alogo muxune xa a kolon,
keli sogen teden ma han a gododena,
fa fala ba n tan na,
se gbete mi na.
N tan nan Alatala ra,
gbete mi na.

⁷ N tan nan kenenna daxi,
n yi dimin da,
n yi baje xunbenla fi,
n yi taron nafa.
N tan Alatala nan feen birin ligama.”

⁸ “Tulen xa a yiton kore,
tinxinna yi godo alo tulena!
Baxon xa rasonya
alogo kisin xa mini alo sansina,
e nun tinxinyaan yi sabati e bode xon!
N tan Alatala nan ne birin daxi.”

⁹ Gbalon na kanna xa
naxan yengen nakelima a dali marigin ma,
muxun naxan luxi
alo fejena fejene tagi.
Feje bendena a fale a rafala muxun ma ba,
a naxa, “I nanse ligama?”
hanma a naxa,
“Sese mi i ya wanla ra!”

¹⁰ Gbalon na kanna xa
naxan a falama a fafe ma,
a naxa, “I nanse barixi ito ra?”
hanma a naxa a nga ma,
“I diin barin nanfera?”

¹¹ Alatala ito nan falaxi,
Isirayilaa Ala Sarijanxina,
naxan Isirayila daxi, a naxa,
“E tan nan n maxodinma fe famatone ma,
lan n ma diine fe ma,
e yi yamarine so n yii lan n yii foxon ma?”

¹² N tan nan boxononna rafalaxi
n adamadiine da a fari!
N tan yeteen nan kore xonni fulunxi.

N tan nan a sarene birin yamarima.

¹³ N tan nan Kirusi rakelixi n ma tinxinyana fe ra,
n yi a ti kira yitoxin xon.

A n ma taan tima nen.

N ma muxun naxanye yi suxi yengeneni,

a ne bejinma nen,

e mi e xun saren fi.”

Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Misiran kaane nun Kusi yamanan yulaya seene,
na Sabe kaa muxu kuyene wanle tonon luma nen i xa.

E fama nen i konni,

e findi i gbeen na,

e bira i foxo ra,

e xidixi e bode ra,

e yi e xinbi sin i yetagi

e yi i maxandi, e naxa,

‘Ala i tan nan xon.

Ala gbete mi na,

sese mi ala gbete ye ra!’ ”

¹⁵ I tan Isirayilaa Ala, Marakisi Tiina,

i findixi Ala luxunxin nan na.

¹⁶ Suxure rafalane birin yagixi,

e xun sinxi,

e birin xun sinxin sigama e bode xon.

¹⁷ Koni Isirayila kaane tan kisin sotoma Alatala nan na habadan.

E mi fa yarabe, e xun sin mumε!

¹⁸ Amasoto Alatala ito nan falaxi,

a tan naxan kore xonna daxi,

a tan Ala, naxan boxo xonna daxi,

naxan a beten saxi, a mi a magenla lu,

koni a yi a da alogo muxune xa lu a yi.

A naxa, “N tan nan Alatala ra,

gbete mi na.

¹⁹ N mi falan tixi luxunna xan yi,

dimini boxon yirena nde yi.

N mi a falaxi Yaxuba yixetene xa,

n naxa, ‘E n fen fuyan!’

N tan Alatala,

n jondin nan falama,

n fe fajin nan nalima.”

Siyane tubi fena Ala ma

²⁰ “E tan siyane muxu gixine,

e fa e malan,

e birin yi e maso be!

Xaxilitarene nan wudi suxurene tongoma,

e yi batu seene maxandi

naxanye mi noe e rakise.

²¹ E falane ti, e yi e xonba.

E bode kawandi!
 Nde muxune rakolonxi feni ito ra
 xabu a fɔlɔni?
 Nde bata yi a rali nun
 xabu to mi na ra?
 N tan Alatala mi a ra ba?
 Ba n tan na, Ala gbete mi na,
 Ala naxan tinxin,
 Marakisi Tiina.
 Ba n tan na, gbete mi na.
 22 E yee rafindi n ma, e xa kisi,
 e tan naxanye birin bɔxɔn danne ra!
 Bayo Ala nan n na,
 gbete mi na.
 23 N bata n kɔlɔ n yeteni,
 n yeteen bata fala tinxinxini ito ti,
 falan naxan mi maxetema, n naxa,
 'Xinbin birin sinma nen n bun ma,
 lenna birin yi a kɔlɔ n yi.
 24 E naxa: Tinxinna nun senbena Alatala nan keden pe yi.'
 Naxanye birin yi xɔlɔxi a ma,
 ne birin yagixin fama nen a fema.
 25 Isirayila kaane birin tinxinna sɔtɔma nen Alatala xɔn,
 e yi e kanba Ala yi.

46

Babilɔn suxurene halagi fena

1 Beli suxuren bata a xinbi sin,*
 Nebo suxuren yi a felen.
 Ningene nan e suxurene maxalima.
 E yi e dɔxɔma e xun ma nen sali waxatine yi,
 koni iki e bata findi goronna ra sube xadaxine xun ma.
 2 E bata e felen e bode xɔn,
 e yi e xinbi sin,
 e mi nɔe e suxurene rakise
 naxanye findixi goronna ra
 bayo e tan yeteen sigama konyiyani.
 3 Yaxuba yixetene, e tuli mati n na,
 e tan Isirayila yamaan muxu dɔnxene,
 e tan naxanye goron n xun ma
 xabu e nga kui,
 xabu e xijen minma!
 4 N luma na ki kedenna nin
 han e fori waxatini.
 N tima nen e bun ma
 han e xun sexene yi fixa.
 N bata na liga,
 n mɔn waxi e xali feni,
 n ti e bun, n yi e xɔɔya.

* 46:1: Babilɔn kaane gbɛe alane nan yi Beli nun Nebo ra.

5 E n misalixi nde ra?
 Nxu nun nde lan?
 E nxu nun nde saxi nxu bode ma,
 nxu nun naxan maliga?

6 Muxune e xεmane fima,
 e gbeti fixεni liga sikeela fari,
 e xabun saren fi
 alogo a xa ala sawurana nde rafala,
 e xinbi siηε naxan bun ma,
 e yi a batu.

7 E a tongo e tungunna ma,
 e a maxali,
 e sa a dɔxɔ a dɔxɔdeni.
 A mi nɔε kele a funfuni!
 Hali e xui ramini a ma,
 a mi e yabima.
 A mi e ratangama e kɔntɔfinle ma.

8 Feni ito xa rabira ε ma,
 ε yi ε wεkilε!
 E tan muxu murutεxine,
 ε miri na ma ε bɔηεni.

9 Feen naxanye danguxi a fɔlɔ fɔlɔni,
 ne xa rabira ε ma.
 Amasɔtɔ Ala nan n na,
 gbetε mi na!
 Ala nan n na,
 sese mi maliga n na!

10 Naxan fama ligadeni a rajanna ra,
 n na ralima a fɔlɔn nin.
 Naxan munma liga,
 n na fe falama xabu waxati xunkuye.
 N naxa, n ma fe ragidixin nakamalima nεn.
 N wama naxan birin xɔn,
 n yi na liga.

11 N bata sεnbεmana nde xili,
 sa keli sogeteden binni,
 naxan luxi alo singbinna
 alogo a xa n ma fe ragidixin nakamali,
 sa keli yamana makuyeni.
 N naxan falaxi, n yi na rakamali,
 n na naxan yitɔn, n yi na liga.

12 E tuli mati n xuiin na,
 ε tan muxu bɔηε xɔdεxεne,
 ε tan naxanye makuya tinxinna ra!

13 N ma tinxinyaan somatɔɔn ni i ra!
 A mi fa makuya.
 N mi fa buma, n kisin nafa.
 N kisin nasoma nεn Siyon taani,
 n yi n ma nɔrɔn fi Isirayila ma.

47

Babilon taan kala fena

¹ Keli i ya mangaya gbɛɗɛni
i dɔxɔ bɔxɔni, Babilon taa faɲina.
Babilon kaane, ɛ dɔxɔ bɔxɔni!
A mi fa falama a ma sɔnɔn
a taa ɲaxumɛ tofaɲina.

² Ɛ se din seene tongo alo konyine,
ɛ yi sansi keɛene findi a fuɲin na.
Ɛ doma gbeene mate,
ɛ danbane xa to, ɛ xudene gidi.

³ Ɛ ragenla toma nɛn,
ɛ yagixin yi to.
N nan n gbeen ɲɔxɔma nɛn,
muxu yo mi n yikalɛ.

⁴ Isirayilaa Ala Sariɲanxin nan en xunbama,
a xili nɛn Alatala Senben Birin Kanna.

⁵ Ɛ dɔxɔ, ɛ dundu,
ɛ siga dimini,
ɛ tan Babilon kaane!
A mi fa falama a ma sɔnɔn
a yamanane mangana.

⁶ N xɔlɔ nɛn n ma yamaan ma,
n bata yi n keɛn nayarabi,
n yi e rabeɲin ɛ yii.
Ɛ mi kininkininxi e ma,
ɛ konyi wanle ragboxi ayi hali fonne fari.

⁷ Ɛ yi a falama nɛn, ɛ naxa,
“N luma nɛn mangayani habadan!”
Koni ɛ mi na feene yatɛxi
ɛ mi ɛ mirixi feene raɲan kiin ma.

⁸ Nayi, Babilon taana,
i tan naxan luxi alo ɲaxalan ɲaxina,
i tuli mati ito ra iki.
Ɛ tan Babilon kaan naxanye dɔxi makantanni,
ɛ tan naxanye a falama, ɛ naxa,
“Nxu tan, nxu ɲɔxɔn mi na,
nxu mi finde kaɲa gilene ra mume,
nxɔ diine mi faxɛ mume!”

⁹ Na fe firinne ɛ sɔtɔma nɛn lɔxɔ kedenni
saɲa ma kedenni,
ɛ diine yi faxa,
ɛ findi kaɲa gilene ra.
Ne defexin ligama nɛn ɛ ra,
hali ɛ kɔɛ ra feene to gboxi ayi,
hali ɛ tirin feene senben yi gbo!

¹⁰ Ɛ bata ɛ yigi sa ɛ fe ɲaxine yi.

Ɛ yi a falama nɛn ɛ yɛtɛ ma, ɛ naxa,
 “Muxu yo mi nxu toma!”

Ɛ xaxilimayaan nun ɛ fekolonna bata ɛ xunna firifiri.

Ɛ yi a falama ɛ bɔɔɛni nɛn, ɛ naxa,
 “Nxu tan, nxu ɲɔxɔn mi na!”

¹¹ Gbalon fama nɛn ɛ ma
 ɛ mi naxan nadangu xiriya kolon.
 Halagin godoma nɛn ɛ ma,
 ɛ mi naxan nadangu saraxan nɔɛ.

Yihadin fama nɛn ɛ ma sanɲa ma kedenni,
 ɛ xaxili mi naxan ma.

¹² Nayi, ɛ lu ɛ tirin feene fari
 e nun ɛ kɔɛraya fe wuyaxine,
 ɛ yi ɛ yɛtɛ yixadanma naxanye fɔxɔ ra
 xabu ɛ dii ɲɔɛ waxatina!

Yanyina nde,
 ɛ tɔnɔn sɔtɔma e yi nɛn,
 yanyina nde
 ɛ muxune magaxuma e yi nɛn.

¹³ Ɛ bata ɛ yɛtɛ yixadan suxurene maxɔdindeni.
 Awa, nayi, muxun naxanye xibarune toma sarene yi,
 ne xa keli, e fa ɛ rakisi,
 e tan naxanye sarene rakɔɔsima
 e fe famatɔne fala kike yo kike!

¹⁴ E luma nɛn
 alo se dagina, tɛɛn yi e gan.
 E niin mi tangama na tɛɛ deɛɛn ma.
 Anu a mi findima tɛɛ wolondin xan na de
 burun ganma naxan na,
 muxuna a maxare naxan na!

¹⁵ Ɛ yixadanma muxun naxanye fɔxɔ ra
 xabu ɛ dii ɲɔɛ waxatina,
 ne rapanna ligama na kii nin,
 ɛ tɔɔma naxanye fe ra.
 E birin sigama nɛn e xun xɔn e tantanni,
 e tan sese mi ɛ rakise mume!

48

Ala fe nɛnɛne ralima

¹ Ɛ tan Yaxuba yixetɛne,
 ɛ tuli mati ito ra,
 ɛ tan naxanye xili Isirayila
 ɛ tan naxanye barixi Yuda bɔnsɔnni,
 ɛ tan naxanye ɛ kɔbɔma Alatala xinli
 ɛ tan naxanye Isirayilaa Ala maxandima,
 koni ɲɔndin nun tinxinyaan mi a ra!

² Amasɔtɔ ɛ xili saxi taa sarɲanxin nan xun ma.

Ɛ yengi saxi Isirayilaa Ala nan ma
 naxan xili Alatala Ɛnben Birin Kanna.

³ Feen naxanye danguxi,
 n bata yi ne fala xabu waxati xunkuye.
 N yɛtɛɛn nan ne ralixi,

n yi muxune rakolon ne ra,
na xanbi ra, sanja ma kedenni,
n yi e liga, e yi rakamali.

⁴ Amasoto n na a kolon nen
a yama tengbesenxin nan e ra,
e koeni balanxi alo wure gbelemena,
e tigin xoda xo alo sulana.

⁵ Nanara, n feni itoe fala e xa
xabu waxati xunkuye,
n yi e rakolon e ra benun e xa liga,
alogo e nama a fala, e naxa,
“Nxo suxurene nan e ligaxi,
nxo sawurana hanma nxo ala wure daxin nan e yamarixi.”

⁶ E bata feni itoe me,
e yi e birin to rakamale!
E fan mi e tiye e ra e deni ba?

Iki, n fa e rakolonma fe nenene nan ma,
naxanye luxunxi,
e mi naxanye kolon.

⁷ N baxi e yitendeni nen,
fe fonne mi e tan na.
Benun to, e munma yi e sese a fe me nun,
alogo e nama a fala,
e naxa, “Nxu yi na kolon.”

⁸ Anu, e mi yi sese mexi,
e mi yi sese kolon.
E tunla munma yi a me singen waxati danguxine yi.
Bayo n yi a kolon a yanfantenne nan e ra.
Xabu e yi e nga kui,
a yi falama e ma a muxu murutexine.

⁹ N bata n ma xoleni suxu n xinla fe ra.
N bata dija e ma n tantunna fe ra,
alogo n nama e halagi.

¹⁰ N bata e rasensen teen na
alo gbeti wurena sulun teeni.*
N mi yi e rasoxi sulun teen xan yi de,
koni n yi e rasoxi jaxankata yinla nan na.

¹¹ N bata keli ito ligadeni n yetena fe ra,
n na a ligama n yeteen yatin nan ma fe ra!
Amasoto n tinje di,
n xinla yi rayelefu?
N mi n ma binyen fiye gbete ma.

¹² Yaxuba bonsonna,
e tuli mati n na!
Isirayila kaane, n naxanye xilixi!
N tan na a ra,
n tan nan a folon nun a rajanna ra.

¹³ N tan nan boxo xonna beten saxi,

* 48:10: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

n yiifanna yi kore xɔnni fulun.
N na e xili, e fama nɛn mafuren!

14 Ɛ birin xa ɛ malan, ɛ tuli mati!
Nde feni ito falaxi suxurene ye?
Muxuna nde rafan Alatala ma.
Na a waxɔn feene ligama nɛn Babilɔn taan na,
a yiini tema nɛn Babilɔn kaane xili ma.†

15 N tan nan keden pe falan tixi,
n mɔn yi a xili, n yi a rafa.
A wanla sɔnɔyama nɛn!

16 Ɛ maso n na, ɛ tuli mati ito ra.
Xabu a fɔlɔni, n mi falan ti wundoni.
Xabu feni itoe fɔlɔna, n yi be.
Iki, Marigina Alatala bata nxu nun a Nii Sarijanxin xe.

17 Alatala ito nan falaxi,
naxan i xunbama,
Isirayilaa Ala Sarijanxina, a naxa,
“Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan i xaranma i yeƐ munanfanna ma,
naxan tima i yeƐ ra,
a siga i ra kiraan xɔn
naxan lanɓe i ma.

18 Xa i yi n ma yamarine rame nun,
i ya bɔɓe xunbenla yi luma nɛn nun
alo baana,
i ya tinxinna yi lu
alo fɔxɔ igen walanna,

19 i yixɛtɛne yi wuya ayi
alo ɓemɛnsinna
i ya diine yi gbo ayi
alo ɓemɛnsin xɔnne.

I xinla mi be n yeƐtagi mume!”

20 Ɛ mini Babilɔn yamanani,
Ɛ ɛ gi Babilɔn kaane ma!
Ɛ gbelegbele seƵwani, ɛ fa a rali,
a xa rawanga!

Ɛ a fe raxuya ayi han bɔxɔn danne,
ɛ a fala, ɛ naxa, “Alatala bata a walikɛɛn Yaxuba bɔnsɔnna xunba!”

21 Min xɔnla mi e suxuma,
a na ti e yeƐ ra, dangu tonbonni.
A igen naminima nɛn fanyeni e xa.

A fanyen bɔma nɛn,
ige gbeen yi mini keden na.

22 Alatala naxa,
“Bɔɓe xunbeli mi muxu ɓaxine xa!”

49

Marigina walikɛɛn nan kenɛnna ra siyane xa

† 48:14: Perise mangan Kirusi nan fama Babilɔn kaane yengedeni.

¹ Ɛ tuli mati n na,
 fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune.
 Yamana makuyene,
 ɛ ito rame.

Benun n xa bari,
 Alatala bata yi n xili.

² A bata n deen lu
 alo silanfan xexena,
 a yi a yiin nininna ti n xun ma,
 a yi n findi xalimakuli jɔe ralemunxin na,
 a n luxun a xalimakuli saseni.

³ A yi a fala n xa, a naxa,
 “N ma walikeen nan i ra, Isirayila,
 n ma binyen luma naxan yi.”

⁴ Koni n tan yi a fala, n naxa,
 “N bata n yete yixadan fufafu,
 n bata n fanganani kala fuyan,
 n mi se sɔtɔxi.

Koni Alatala n ma kitin sama nen.
 N saranna n ma Ala nan yii.

⁵ Awa iki, Alatala bata falan ti,
 a tan naxan n daxi nga kui
 alogo n xa findi a walikeen na,
 alogo n xa Yaxuba bɔnsɔnna raxete a ma,
 alogo Isirayila kaane mɔn xa malan a fema,
 n bata binyen sɔtɔ Alatala yetagi.
 Amasɔtɔ n ma Ala nan findixi n fangan na.

⁶ A bata a fala n xa, a naxa,
 ‘I findi fena n ma walikeen na
 alogo i mɔn xa Yaxuba bɔnsɔnna rakeli,
 i yi Isirayila yamaan muxu dɔnxene raxete n ma,
 na xurun.
 N ni i findima nen kenenna ra siyane xa,
 alogo n ma marakisin xa makenen
 siga han bɔxɔn danne ra.’ ”

Isirayila yamaan muxu dɔnxene xete fena

⁷ Alatala naxan i xunbama,
 Isirayilaa Ala Sarijanxina,
 na nan ito falaxi i xa,
 i tan naxan najaxuxi,
 i tan naxan yatexi muxu haramuxin na yamaan xɔn,
 i tan naxan findixi kuntigine konyin na,
 a naxa, “Mangane i toma nen,
 e yi keli,
 kuntigine i toma nen,
 e yi e xinbi sin i bun ma Alatalaa fe ra
 naxan tinxin,
 Isirayilaa Ala Sarijanxina
 naxan i sugandixi.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N ma marafanna waxatin na a li,
 n ni i yabima nen!

I rakisin waxatin na a li,
 n ni i malima nɛn.
 N na i ramarama nɛn,
 n yi i findi layiri xidi muxun na
 alogo yamanan mɔn xa yitɔn
 bɔxɔn kɛɛ rabeɲinxine mɔn yi yitaxun,
⁹ alogo a xa fala kasorasane xa
 fa fala, ‘E mini!’
 e nun naxanye luxi dimini
 fa fala, ‘E mini kɛnɛnni!’
 E nɔɛ e dɛgɛ nɛn kirane xɔn
 alo xuruse kuruna,
 e xuruse rabaden toɛ nɛn geyane birin fari.

¹⁰ Kamɛn mi fa e suxuma sɔnɔn,
 min xɔnla mi e suxɛ.
 Kuye wolonna nun sogen mi e tɔrɛ mumɛ,
 bayo naxan kininkininma e ma,
 na tima nɛn e yɛɛ ra,
 a yi e xali tigi yirene yi.
¹¹ N na n ma geyane birin findima nɛn kirane ra,
 n ma kirane mɔn yi yitɔn.

¹² E mato, e fama
 sa keli yire makuyeni,
 ndee kelima sogeteden kɔmɛnna binni,
 ndee sogegododen binni,
 ndee sa kelima Sinimi yamanani.”

¹³ Kore xɔnna, gbelegbele sɛwani!
 Bɔxɔ xɔnna, ɲaxan!
 Geyane, ɛ sɛwa xuini te!
 Bayo, Alatala a yamaan madɛndɛnma,
 a kininkininma a tɔrɔ muxune ma.

Yerusalɛn taan mɔn tima nɛn

¹⁴ Siyon kaane yi a falama nɛn,
 e naxa, “Alatala bata nxu rabeɲin,
 Marigin bata ɲinan nxu xɔn.”

¹⁵ Ala naxa,
 “Naxanla ɲinanɲɛ a diin xɔn ba,
 naxan xɲɛn na?
 A mi kininkiniɲɛ a dii barixin ma ba?
 Hali a tan ɲinanɲɛ a xɔn,
 n tan mi ɲinanɲɛ i xɔn mumɛ!

¹⁶ N bata i xinla kɛrɛndɛn n yiine kui,
 n na n ɲɔxɔ lu taan makantan yinne xɔn ma waxatin birin.

¹⁷ I ya diine xɛtɛma e giyɛ i ma nɛn,
 i kala muxun naxanye yi i halagima,
 ne e gima i ma nɛn.

¹⁸ I yɛɛ rakɔɲin i rabilinni,
 i ya diine birin bata e malan,
 e fama i fama.
 Habadan Ala nan n na,
 n bata n kɔlɔ n yɛtɛni,

e findima nɛn i maxidi seen na
alo jɛrɛna i kɔɛ ra
alo jaxalandina a maxidima kii naxan yi.”

Alatalaa falan nan na ra!

¹⁹ Hali taa xɔnne nun bɔxɔ rabejinxine
nun yire kalaxine to gbo yamanani iki,
e sa xurunma ayi nɛn dɔxɔden na i ya yamaan xa.
Naxanye yi i halagima,
ne makuyama i ra nɛn.

²⁰ E diin naxanye baxi i yii,
ne mɔn a falama nɛn i xa,
e naxa, “Yireni ito xurun nxu ma,
dɔxɔdena nde fen nxu xa,
nxu xa ba yigbetɛnxi.”

²¹ Nayi, i a falama nɛn i bɔrɛni,
i naxa, “Nde itoe barixi n xa?
Diine yi baxi n yii nun,
n yi luxi alo gbantana.
N bata yi xali konyiyani,
n namɛxin nan yi a ra!
Nde diini itoe maxuruxi?
N kedenna bata yi lu,
koni diini itoe sa kelixi minɛn?”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na n yiin maligama nɛn siyane xa,
n na n ma taxamasenni tema nɛn yamanane xa,
e yi fa i ya dii xɛmɛne ra e yii kanke,
e yi i ya dii tɛmɛne maxali e tungunne ma.

²³ Mangane nan i ya diine maxuruma i xa
mangane jaxanle yi i ya dii tɛmɛne balo i xa.
E yi e xinbin sin i yɛtagi,
e yɛtagin yi lan bɔxɔn ma,
e yi i san ma bɔxɔne makɔn.
I a kolonma nɛn nayi,
a Alatala nan n tan na,
naxanye e xaxili tixi n tan na
ne mi yagima.”

²⁴ Sofaan seen naxan tongoxi yɛngeni,
na bɛ a yii ba?

Naxankata tiina muxu suxin nɔɛ a futuxulɛ ba?

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Sofana se tongoxin bama nɛn a yii yati,
jaxankata tiina muxu suxin yi a futuxulu.
N na i yɛngɛfane yɛngɛma nɛn,
n yi i ya diine rakisi.

²⁶ Naxanye yi jaxu i ra,
n yi ne radin e bode ma
e balo e bode suben na,
e yi e bode wunla min
alo manpa nɛnɛna.
Nayi, adamadiine birin a kolonma nɛn
a Alatala nan n na,

i rakisimaan naxan i xunbama,
Yaxubaa Ala Senbema.”

50

Ala nan a yamaan nakisima

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Futu kala kedin minen
n na n mexi ε nga ra naxan xon?
Hanma n na ε matixi n doli faane ma naxan xon?
ε matixi ε hakene nan ma fe ra
ε nga ramexi ε matandine nan ma fe ra.
² N to fa, nanfera muxe mi yi be?
N to xinla ti, nanfera,
muxe mi n yabi?
N yiin dungi nayi ba,
a yi muxune xunba?
Senbe mi n na ba,
n yi muxune xoroya?
Anu, n baa igen xarima,
n na n konko a ma,
n yi baane findi tonbonna ra,
e yexene yi kun,
bayo ige mi na,
e birin yi faxa min xonla ra.
³ N yi dimin naso kore
alo sunu dugina.”

Marigina walikena

⁴ Marigina Alatala bata n xaran
alogo n xa a kolon
n naxan fale muxu xadanxine xa,
e senben soto.
A n naxulunma xoton yo xoton,
alogo n xa a falan name
alo a xarandiina.
⁵ Marigina Alatala bata n tunle rabi,
n tan fan mi murutexi a ma,
n mi xetexi xanbin na.
⁶ N na n fanna ti nen n bonbo muxune xa,
n yi n deen ti ne xa
naxanye n de xabene matalama.
N mi n yetagin baxi konbin nun degen bun.
⁷ Koni Marigina Alatala n mali nen,
nanara n mi rayarabi.
N bata n yetagin findi fanyen na,
n to a kolon a n mi fama yagideni.
⁸ Naxan yoon fima n ma,
na bata maso.
Nde waxi n xun maxidi feni nayi?
En kitin yeba en bode xa!
Nde mi tinxi n ma yoon ma?
A xa fa n xili ma!
⁹ Marigina Alatala n malima nen.

Nayi, nde n yalagima?
E birin kalama nen
alo dugi fonna, kunle yi e don.

¹⁰ Nde a tuli matiyε Alaa walikεen na Alatala yeεragaxun ma?
Naxan yo sigan tuma dimini,
kenenna dasaxi naxan ma,
na xa a yigi sa Alatala yi,
a yi a xaxili ti a Ala ra!

¹¹ Koni ε tan naxanye teene soma,
ε yi tanba radεgexine tongo,
nba ε sigan ti ε yetena tee degen ma,
ε tanban naxanye radεgexi.
E fa ito nan sotoma:
ε faxama soxolen nin.

51

Kisin naxan dan mi na

¹ E tuli mati n na,
ε tan naxanye tinxinyaan foxo ra,
ε tan naxanye Alatala fenma!
E yeen ti fanyen na,
ε minixi naxan yi,
e nun gemena ε baxi denaxan yi.
² E yeen ti Iburahima ra, ε fafe,
e nun Saran, naxan ε barixi.*
Amasoto n Iburahima xili waxatin naxan yi,
dii mi yi a yii nun.
Koni n barakan sa nen a fe yi,
n yi mayixete wuyaxi fi a ma.
³ Alatala Siyon taan masabarima na kii nin,
a yi kininkinin a yire kalaxine birin ma.
A yi a tonbonna lu
alo Eden nakona.†
A boxo xarene yi lu alo Alatalaa nakona.
Sewan nun paxanna luma nen a yi,
beti xuine nun sigi xuine yi me a yi.
⁴ Ala naxa, “E tan n ma yamana,
ε tuli mati n na!
E tan n ma yamanan muxune,
ε n xuiin name,
bayo n sariyan fima nen,
n ma kiti kenden yi findi kenenna ra siyane xa.
⁵ N ma tinxinyaan somatōn ni i ra,
n ma marakisin yi makenen.
N kiti kenden nafama nen siyane ma n senben xon.
Foxo ige tagi boxone yi e yigi sa n yi,
e yi e xaxili ti n senben na.
⁶ E yee rate kore,
ε mon xa boxon mato.

* **51:2:** Iburahima nun Saran ma fe sebexi Dunuja Folon 17.14 kui. † **51:3:** Eden nakona fe sebexi Dunuja Folon 2.8-9 kui.

Kore xonna loma ayi nen alo tutina,
 bɔxɔ xonna yi jan alo dugina,
 a muxune yi faxa alo tugetugene.
 Koni n ma marakisin luma nen habadan,
 n ma tinxinyaan mi janje mume!

7 E tuli mati n na,
 e tan naxanye tinxinna kolon.
 E tan yamaan naxan n ma sariyan namaraxi e bojeni!
 E nama gaxu muxune mafala xuine yee ra,
 e nama gaxu e konbine yee ra.

8 Bayo, e fatin kalama nen,
 kunle yi e don,
 alo domaan xiine bun,
 koni n ma tinxinna luma nen habadan,
 n ma marakisin yi lu mayixete nun mayixetene xa.”

9 Keli Ala, keli! I senbe so!
 Alatala, i fangan nakeli
 alo bɔxɔ singene,
 alo waxati danguxine yi!
 I tan xa mi Misiran yamanan kala ba,
 i yi na ige yi ninginangani sɔxon?

10 I tan xa mi baa gbeen igen xara ba,
 tilin gbeen yi xori.

I tan xa mi kiraan sa baan xonna ma[‡]
 alogo i ya muxu xunbaxine xa gidi?

11 Alatala na naxanye xɔɔya,
 ne xetema nen.
 E fama nen gbelegbele naxanaxani Siyon taani,
 habadan sewan yi e yetagini yalan.
 Naxanaxan nun sewan luma nen e yi,
 sunun nun kutunna yi jan fefe!

12 N tan keden peen nan e ralimaniyama.

Nanfera e gaxuma muxune yee ra,
 naxanye faxama?

Adamadiine rananna luma nen
 alo sɛxena.

13 I bata ninan Alatala xon naxan i daxi,
 naxan kore xonni fulunxi,
 a bɔxɔ xonna beten sa!

I luma nen gaxuni waxatin birin i naxankata tiin bun ma
 alo a na a yiton i halagi xinla ma!

Koni naxankata tiina fitinan minen?
 14 A gbee mi fa luxi kasorasane xa bejin.

E mi faxama kasoon na,
 donseen mi fa dasama e ma sɔnon.

15 Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan fɔxɔ igeni maxama,
 a mɔɔnne yi xuxu. §

‡ 51:10: Na feen sebexi Xɔɔyaan 14.21 kui.

§ 51:15: Igen mɔɔnne: alo foyen na so igeni.

A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

¹⁶ N bata n ma falan naso i de
n yi n yiin nininna ti i xun ma.
N tan naxan kore xonna sa a funfuni,
n yi baxo xonna beten sa,
n yi a fala Siyon kaane xa, n naxa,
“N ma yamaan nan e tan na.”

Ala Yerusalen senbe soma nen

¹⁷ E xulun, e xulun!
Yerusalen kaane e keli!
E tan naxanye e minxi Alatalaa xolon dolo lengenna ra
e tan naxanye a xolo igelengenna rafexin minxi
han e yi a jan,
a yi e xunna firifiri!

¹⁸ E diin naxanye birin barixi,
keden mi na naxan tiye e yee ra.
E diin naxanye birin maxuruxi
keden mi na naxan e yii rasuxe.

¹⁹ Toron bata e soto firin firin yeen ma:
gbalon nun halagina
fitina kameen nun yengena.
Anu, nde i ralimaniye,
nde i masabare?

²⁰ E banxulanne bata bira baxon ma kira xunne birin na,
e fugaxi a ra
alo bolen na a suxu lutin na,
e saxi Alatalaa xolon bun,
e Ala bata a konko e ma.

²¹ Nanara, i tuli mati n na,
taa toroxina,
i tan naxan xunna firifirixi,
koni i mi dolo minxi!

²² Marigina Alatala ito nan falaxi,
i ya Ala,
naxan a yamaan xun mayengema, a naxa,
“N ni igelengenna bama nen i yii
naxan i xun magima a ra,
n ma xolo igelengenna.
I mi fa a minma sonon.

²³ N na a soma nen muxune yii
naxanye yi i toroma,
naxanye yi a falama i ma, e naxa,
‘I felen nxu xa dangu!’
I yi i fanna ti e xa alo baxona
alo kirana dangu muxune xa.”

52

Yerusalen xunba fena

¹ E xulun, e xulun Siyon kaane!
E mon xa senben soto.
Yerusalen taa sarijanxin muxune,

ε dugi fajine tongo!

Bayo, xɔɲɛ sariɲantaren mi fa soma ε konni.

² Ε yikunkun,

ε gbangbanna ba ε ma Siyon kaane,

Ε mɔn xa keli,

ε dɔxɔ ε funfu fonni.

Ε lutine ba ε kɔε,

ε tan Yerusalɛn taan muxu suxine!

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Bayo ε matixi nɛn,

ε sare mi fi,

ε mɔn xunbama nɛn, se mi fi.”

⁴ Marigina Alatala mɔn ito nan falaxi, a naxa,

“N ma yamaan sigaxi nɛn Misiran yamanani singen,

a sa lu konyiyani,

koni dɔnxɛn na,

Asiriya kaane nan e ɲaxankata.”

⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Iki, n fa nanse ligama?

N ma yamaan bata xali konyiyani,

e mi sara.

Naxanye bata nɔɔn sɔtɔ e xun na,

ne sɔnxɔma,

e n xinla rayelefuma waxatin birin.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Nanara, n ma yamana n xinla kolonma nɛn,

nanara e a kolonma nɛn na lɔxɔni,

a n tan nan falan tixi,

n naxa, ‘N tan ni i ra!’ ”

⁷ Xɛra fajɪ yibane faan lanxi geyane fari han,

naxanye bɔɲɛ xunbenla fe ralima,

naxanye fama sɛwa feen xibarun na,

naxanye marakisina fe falama,

naxanye a falama Siyon kaane xa,

e naxa, “Ε Ala nan mangan na!”

⁸ Ε tuli mati ε taan kantan muxune xuiin na!

E xuini tema,

e birin yi sɔnxɔ sɛwani,

bayo e Alatala toma fɛ Siyon taani e yɛtagi.

⁹ Ε xuini te,

ε gbelegbele sɛwani ε bode xɔn ma,

Yerusalɛn taa kalaxin muxune!

Bayo Alatala a yamaan masabarima,

a Yerusalɛn taan xunbama nɛn.

¹⁰ Alatala bata a yii sariɲanxin sɛnbɛn makɛnɛn

siyane birin yɛtagi,

bɔxɔn danne birin en ma Alaa marakisin toma nɛn.

¹¹ Ε siga, ε siga, ε mini na yi!

Ε nama din se sariɲantare yo ra!

Ε masiga e ra, ε yi sariɲan

ε tan naxanye Alatalaa goronne maxalima!

12 E mafuraxin nama mini,
 ϵ nama siga ϵ giye,
 bayo Alatala tixi ϵ ye ra.
 Isirayilaa Ala m on luma n en ϵ xanbi ra ϵ kantandeni.

Alatalaa walikena

13 N ma walikena fe sabatima n en ,
 a fe yi mate, a yi tide gbeen s ot ,
 a binyen s ot ,

14 hali a fe to findixi t er ena feen na muxu wuyaxi xa,
 bayo a ye tagin mi yi fa luxi alo muxuna,
 a kiin mi yi fa maliga adamadiin na.

15 Anu, a siya wuyaxine rasarijanma n en wuli raxuyaxin x on .
 Falan yi jan mangane de a ye tagi,
 bayo e bata feen to naxan munma yi fala e xa,
 e munma yi naxan me nun,
 e yi na famu.

53

1 Feen naxan nalixi en ma, nde laxi na ra?
 Alatala a senben make nen nde xa?

2 Alaa walik een sabati n en a ye tagi
 alo sansi sonla,
 alo wudi salenna
 naxan minima b ox o xareni.
 A mi yi tofan,
 a mi yi n or xi
 naxan a lig e en yabu a ra.
 A to ki yo mi yi en mabandunma.

3 A yi raxaxuxi n en ,
 muxune yi e me a ra.
 Muxu s ox lexin nan yi a ra
 naxan bata yi dari t or on na,
 muxe mi yi wama naxan mato feni.
 A yi raxaxuxi,
 en mi yi a yatexi se ra.

4 Anu, a en ma furene s ox len nan tongo,
 a yi a ti en ma t or one ra.
 Koni, en yi mirixi a ma
 fa fala a Ala nan a rat or onxi,
 a yi a jaxankata,
 a yi a rayarabi.

5 Anu, muxune a s ox on en yulubine nan ma fe ra,
 a yi rahalagi en hakene fe ra.
 Marat or onna naxan b or ne xunbenla fiye en ma,
 na yi sa a fari,
 en kende yaan s ot xi a max ol one nan x on .

6 En birin bata yi lo ayi,
 alo xuruseene,
 birin yi sigama a gbee kira nan x on ,
 koni Alatala yi en birin hak en goronna d ox o a tan xun ma.

7 E a jaxankata nen,
 e a rayarabi, a mi sese fala.
 A yi lu alo yexee diin naxan xalima a faxadeni,
 alo yexeen naxan a dunduma
 e nema a fati ma xabene maxabe,
 a mi sese fala.

8 A xali nen gbaloni, a makiti,
 koni nde yi kontofilixi na feen na
 a waxatin muxune ye?
 Amasoto a ba nen jeye muxune ye
 jaxankatan yi sa a fari n ma yamaan yulubine fe ra.

9 A gaburun lu nen muxu jaxine ye,
 a maluxun nafulu kanne fema,*
 hali a to mi gbalo fe yo liga
 a mi yanfa fala yo ti.

10 Alatala tin nen a xa halagi xoleni,
 bayo xa a niin ba tagi yitonna saraxan nan na,
 a mayixetene toma nen
 a siimayaan yi xunkuya ayi
 Alatala yi a sagoon nakamali a xon.

11 A niin soxolene dangu xanbini,
 a kenenna toma nen, a wasa.
 A kolonna xon,
 n ma walike tinxinxin muxu wuyaxi ratinxinma nen
 a yi e hakene goronna tongo.

12 Nanara, n tide gbeen soma a yii nen,
 a yi yenge se tongoxine yitaxun e nun senbemanе.
 Amasoto a tin nen a sayaan ma,
 a yate nen alo fe jaxi rabane,
 a yi muxu wuyaxi yulubin goronna tongo
 a yi solonaan ti hake kanne xa.

54

Yerusalen mi fa rabejinx

1 I tan Yerusalen taan naxan luxi alo gbantana,
 i xa sewa, i tan naxan mi dii barixi!*

I xa jaxan i sonxo sewani,
 i tan naxan mi dii soton xolen kolon.
 Bayo jaxalan nabejinxina diine wuyama ayi nen
 dangu xeme taa ra doxon gbeene ra.
 Alatala naxa na kiini.

2 I ya bubuni gbo, i yi a fari sa han!
 I nama sike,
 i ya bubun lutine rakuya ayi,
 i yi a senbetenne xon din.

3 Amasoto e sabatima nen yiifanna nun komenna ma,
 yamanane yi findi e yixetene gbeen na,
 e yi taa yigenle rafe.

* 53:9: Na feen sebexi Matiyu 27.57-60 kui.

* 54:1: Yerusalen taan yatexi gbantan na nen bayo a
 muxune bata yi siga konyiyani yengen xon.

4 Ɛ nama gaxu,
 amasoto ɛ mi yagin sotoɛ.
 Ɛ nama kontofili amasoto ɛ mi rayagima,
 koni ɛ jinanma nen ɛ dii jareyaan yagin xon
 ɛ mi fa ɛ mirima ɛ kaɲa gileyaan yagine ma sɔnɔn.

5 Amasoto naxan ɛ daxi,
 na luxi nen alo ɛ xemen nan na ra.
 A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.
 Isirayilaa Ala Sarijanxin nan ɛ xunbama.
 A xili nen bɔxon birin ma Ala.

6 Amasoto Alatala mon ɛ xilima nen
 alo jaxanla naxan yi rabejixi,
 naxan sunuxi!
 Muxun mi nɛ a foninge waxatin jaxanla rame!
 Ɛ Ala naxa na kiini.

7 N na ɛ rabejin nen waxatidi,
 koni n mon yi ɛ xon suxu kininkinin gbeeni.

8 N na n yetagin luxun nen ɛ ma waxatidi,
 n ma xolo gbeeni.
 Koni n kininkininma ɛ ma nen
 n ma habadan hinanni.
 Alatala na nan falaxi naxan ɛ xunbama.

9 Ala naxa, “N na a ligama nen to
 alo Nuhan waxatini,
 n na n kolo waxatin naxan yi fa fala
 fufa gbeen mi fa sama bɔxo xonna xun ma sɔnɔn.
 N mon bata n kolo na kiini,
 n mi fa xoloma ɛ xili ma sɔnɔn,
 n mi fa n konkoma ɛ ma sɔnɔn.

10 Hali geyane xuruxurun,
 hali yire matexine yimaxa,
 n ma hinanna mi a makuyɛ ɛ ra,
 n ma bɔɲɛ xunbeli layirin mi kale en tagi.”
 Alatala naxa na kiini,
 naxan kininkininxi ɛ ma.

Ala mon Yerusalen tima nen

11 Yerusalen taa tɔɔxina,
 foye gbeen naxan yimaxaxi,
 muxu yo mi naxan madendɛnxi!

Awa, n tan, Ala, n mon Yerusalen taan tima nen gɛmɛ tofajine ra,
 n mon yi a beten sa gɛmɛ mamiloxi fajine ra.

12 N taan makantan sangansone findima nen gɛmɛ gbeeli fajine ra,
 n yi taan so dɛene ti gɛmɛ fixɛ mayilɛnxine ra
 n taan nabilinna yinna ti bɔxo bun nafunle ra.

13 Ɛ diine birin findima nen Alatalaa xarandiine ra,
 ɛ bɔɲɛ xunbenla yi gbo ayi.

14 Ɛ sabatima nen tinxinyani.
 Naxankatan masigama ɛ ra nen.
 Ɛ mi fa gaxuma sese yɛɛ ra,
 gaxun masigama ɛ ra nen,
 a mi fa a masoma ɛ ra.

15 Xa muxune ε yenge,
 na mi kelixi n tan ma,
 naxan yo na ε yenge,
 na birama nen ε sanna bun!
 16 A mato, n bata xabun da,
 naxan tigen ten nafema,
 naxan yenge so seen nafalama a kiini.
 Koni n tan nan mon halagi tiin daxi
 naxan a kalama.

17 Yenge so se yo na rafala ε xili ma,
 na mi fefe lige ε ra.
 Naxan yo na ε tɔɔge kitisadeni,
 ε yoon sɔtoma na ma nen.
 Alatalaa walikene na nan sɔtoma e keen na,
 n bata na kitin sa e xun mayengen na.
 Alatalaa falan nan na ra.

55

Alaa marakisin sare mi na

1 Min xɔnla ε tan naxanye birin ma,
 ε birin xa fa, igen ni i ra!
 Hali gbeti mi ε yii, ε fa,
 ε fa donseen sara, ε a don!
 E fa minseen nun nonn sara,
 gbeti mi fima, a sare mi fima.

2 Nanfera ε seen sarama
 donse mi naxan na?
 Nanfera ε yete yixadanma seene fe ra
 naxanye mi ε wasama?
 Nayi, ε tuli mati n na ki faji,
 ε yi donse kendon don,
 donse naxumene yi ε nii yifan ε ma.

3 E tuli mati, ε fa n ma,
 ε n xuiin name,
 ε nii rakisin sɔtoma nen.
 N habadan layirin xidima en tagi nen,
 alo n hinanna nun tininna naxan yita Dawuda ra.

4 N bata Dawuda findi seren na siyane xa,
 e nun mangana siyane xun na.

5 E siyana ndee xilima nen
 ε mi naxanye kolon,
 siyaan naxanye mi ε kolon,
 ne yi e gi e fa ε fema
 Alatalaa fe ra,
 ε Ala Isirayilaa Ala Sariɔanxina,
 naxan xunnayerenna fima ε ma.

6 E Alatala fen
 a tinma ε xa a to waxatin naxan yi.
 E a xili,
 a maso ε ra waxatin naxan yi.

7 Muxu naxin xa xete a kiraan fɔxɔ ra,

hakε kanna xa a miriyane lu,
a tubi Alatala ma,
naxan kininkininma a ma,
en ma Ala naxan a mafeluma hinanni.

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Bayo n ma miriyane mi ε miriyane ra,
ε kirane mi lanxi n ma kiraan ma.

⁹ Kore xonna matexi bɔxɔn xun ma kii naxan yi,
n fan ma kirane fisa ε kirane xa na kii nin
n ma miriyane fan yi fisa ε miriyane xa na kiini.”

¹⁰ Tulen nun balabalan keεene godoma keli kore
anu, e wuyenna mi tε kore

fɔ bɔxɔ xɔnni kun,
e yi seene rasoli, e sabati
e yi findi sansi bogine ra xεε biine xa,
e findi donseen na kamεtɔne xa.

¹¹ N ma falan fan na kii nin
naxan minima n de.

A yigenla mi xεε n ma,
fɔ a n waxɔn feen liga,
a n ma fe ragidixin nakamali,
n na a rasigaxi naxan na.

¹² ε minima konyiyani sεwan nin,
ε yi rafa bɔɲε xunbenli,
geyane nun yire matexine sɔnxɔma nεn ɲaxanni ε yεε ra,
burunna wudine birin yi e yiine bɔnbɔ.

¹³ Nali yirene yi findi fɔfɔ yirene ra,
tansin yirene yi findi miriti wudi xiri ɲaxume yirene ra.
Na findima nεn xinla ra Alatala xa,
habadan taxamasenna
naxan mi kalama mumε!

56

Ala Batu Banxin siyane birin xa

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“ε kiti kεndεn sa,
ε tinxinyaan liga,
amasɔtɔ n ma marakisin bata maso
n ma tinxinyaan makeεnmatɔn ni i ra.

² Sεwan na kanna xa
naxan na ligama,
adamadiin naxan na suxuma,
a yi Matabu Lɔxɔn binya,
a mi a rayelefu,
a yi a yiin ba fe ɲaxin birin yi.”

³ Xɔɲεn naxan findima Alatala gbeen na,
na nama a fala, a naxa,
“Alatala n bama nεn a yamaan yε!”

Hanma xeme tēgenna* yi a fala, a naxa,
 “Wudi xaren nan tun n tan na!”

⁴ Amasotō Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Naxanye n ma Matabu Loxon binyama
 e yi n nafan feen sugandi,
 e lu n ma layirin bun ki fajni,

⁵ n yirena nde luma nen e xa n Batu Banxin nun a yinna kui,
 n yi e xinle sebe menni
 alogo jinan nama ti e xon.

Na tonona e ma dangu dii xemene nun dii temene ra.

N xinla naxan fima e ma,
 na luma nen habadan,
 sese mi a be na.

⁶ Xojen naxanye findixi Alatala gbeen na,
 alogo e xa a batu,

Alatala xinla rafan naxanye ma,
 naxanye birin Matabu Loxon binyama,
 e mi a rayelefu,

e lu n ma layirin bun ki fajni,

⁷ n ne xalima nen n ma geya sarjnanxin fari,

n yi e rasewa n xinla maxandi banxini.

E saraxa gan daxine nun e saraxane rasuxuma nen

n ma saraxa ganden fari,

amasotō n ma banxin xili bama nen,

Ala maxandi banxina siyane birin xa.”

⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra,

a tan naxan Isirayila muxu suxine malanma, a naxa,

“N bata ndee malan,

n mon gbete ye malanma nen sa ne fari.”

Mangajaxine fe

⁹ E tan burunna subene,

e tan foton yi subene, e fa e dege!

¹⁰ Isirayila xun makantanne bata findi danxutone ra,

e mi sese kolon,

e bata findi bare bobone ra,

naxanye mi noe wonwonje.

E luma saxi nen, e lu xiye se,

xixonla yi rafan e ma.

¹¹ Barene nan ne ra naxanye seni boma,

naxanye mi wasama mumē!

Xuruse rabane nan ne ra

naxanye mi sese famuma.

E birin sigama e gbee kiraan nan xon.

Birin biraxi a yete tonon nan foxo ra.

¹² E naxa, “E fa, nxu xa sa dolon fen!

En dolon min han en xunna yi keli!

Tila fan luma nen alo to,
 bayo a gbege mon luxi.”

* **56:3:** Xeme tēgenna: Na waxatini, mangane yi xemena ndee tēgenma nen alogo e xa e yengi daxo mangana feene xon, e mi bira mangana jaxanle foxo ra. Be a sunuxi bayo a kolon a xinla loma ayi nen, a to mi diin barima.

57

1 Tinxindene halagima,
koni muxu yo mi a mirima na feen ma.
Lannaya muxune faxama,
muxu yo mi a famuma fa fala
tinxindene faxama nɛn
alogo e xa ba gbalo famatɔn yɛɛ ra.

2 Bayo naxanye sigan tima ɲɔndini,
ne soma bɔɲɛ xunbeli yiren nin,
e matabuden sɔtɔ.

3 Ɛ tan kɔɛramuxu diine, ɛ maso be,
yalunde bɔnsɔnna,
naxan yalunyaan ligama!

4 Ɛ nde magelema,
ɛ dɛɛn bandunma nde ma
ɛ lɛnna raminima nde ma?
Ɛ mi findixi dii murutɛxine xan na ba,
wule fala bɔnsɔnne,

5 Ɛ tan naxanye kunfan nagboma ayi wudine kideni,
e nun wudi yifɔtɔnxine birin bun,
ɛ tan naxanye ɛ diine kɔɛ raxaban darane kideni,
e nun gɛmɛ longonne ra?

6 Gɛmɛ malaxunxine nan ɛ kɛɛn na ɛ xude kidene yi,
ɛ gbeen ne nan na Isirayila kaane!
Ɛ minse saraxane bɔxɔnxi ne nan xa,
ɛ yi bogi se saraxane ba e xa.
N nɔɛ diɲɛ na birin bun ba?

7 Ɛ sa ɛ sadene tixi geya matɛxine nan fari,
ɛ tema mɛnna nin ɛ sa saraxane ba.

8 Ɛ bata ɛ suxurene singan ɛ banxin dɛɛn nun a ti wudine xanbi ra.
Ɛ bata ɛ masiga n na,
ɛ ragenla yi lu,
ɛ te ɛ sade xungbeen ma,
ɛ nun muxune yi lanna raso ɛ tagi
a rafan ɛ ma ɛ nun naxanye xa kafu,
ɛ yi lu ne matɔɛ.

9 Ɛ bata siga turen na manga gbeen kideni,*
ɛ yi latikɔnɔnna ragbo ayi.
Ɛ bata ɛ xɛrane rasiga pon,
ɛ yi godo han laxira yi.

10 Ɛ bata ɛ yixadan na sigatine yi han,
koni ɛ mi a fala,
ɛ naxa, “A lu na!”
Ɛ mɔn ɛ sɛnhɛ soxi, ɛ mi xadanxi.

11 Nayi, ɛ yi gaxuxi nde yɛɛ ra,
naxan a liga, ɛ n yanfa,
n ma fe mi fa rabiraxi ɛ ma,
ɛ mɔn mi ɛ mirima n ma?
N to dunduxi xabu to mi a ra,

* 57:9: Waxatina nde, Manga gbeeni ito findixi suxurena nde nan na.

na nan a ligaxi,
 ε mi fa gaxuma n yεε ra ba?
 12 Koni n na ε gbee tinxinna
 nun ε kewanle raminima nen kenenni.
 E tɔnɔ mi luma ε ma.
 13 E na ε xui ramini malina fe ra,
 ε suxure kurun xa ε xunba!
 Foyena e birin xalima nen,
 foyedi xurun yi e tongo a siga e ra.
 Koni naxan na a yigiya n tan yi,
 na yamanan sɔtɔma nen a keen na,
 n ma geya sariɲanxin yi findi a gbeen na.

Ala a yamaan nakendeyama nen

14 A falama nen nayi, fa fala,
 “E kirani tɔn ki faɲi,
 ε kiraan kalaxi yirene birin nafala n ma yamaan yεε ra.”
 15 Amasɔtɔ kore xɔnna Ala matexina ito nan falaxi,
 naxan na yi habadan,
 naxan xili sariɲan, a naxa,
 “N dɔxi yire matexi sariɲanxin nin,
 koni n mɔn muxu ɲaxankataxine xɔn
 naxanye e yeε magodoxi
 alogo n xa muxu nii sɔxɔlexine rasεwa.
 16 N mi luma yalagin tiye waxatin birin,
 n mi luyε xɔlɔxi habadan,
 bayo muxune niin bama nen n yetagi nayi,
 n naxanye daxi, ne yi raxɔri.
 17 N bɔɲen bata te Isirayila kaane ma
 lan e hake tongoxine fe ma mileni,
 n yi e ɲaxankata,
 n yi n yetagin luxun e ma n ma xɔlɔni.
 Anu, e tengbesenxin bata lu e bɔɲena kiraan xɔn.
 18 N bata e kewanle to,
 koni n na e yiyalanma nen,
 n yi ti e yeε ra, n mɔn yi e madenden,
 e nun naxanye sunuxi e fɔxɔ ra.
 19 N tantun falan sama nen e de.
 Bɔɲe xunbeli defexin yi lu muxune xa
 naxanye makuya e nun naxanye maso!
 N na e rakendeyama nen.”
 Alatala naxa na kiini.
 20 Koni muxu ɲaxine luxi nen
 alo fɔxɔ igen naxan walanxi ayi
 naxan mi nɔe a raxare
 naxan walanye boron nun lɔxɔn nakelima.

21 N ma Ala naxa,
 “Bɔɲe xunbeli mi muxu ɲaxine xa!”

- ¹ Sɔnxɔ i xuini texin na!
 I xuini te han alo xɔta xuina,
 i n ma yamana murutena fe rali e ma,
 i yi Yaxuba yixetene yulubina fe fala e xa!
² E waxi n tan nan fen fe yi lɔxɔ yo lɔxɔ,
 e sɔbe soxi n ma kiraan kolon feni,
 alo yamaan naxanye yi tinxinyaan ligama
 naxanye mi e mexi e Alaa kiti kendene ra.
 E n maxodinma
 a n xa kiti tinxinxine sa e xa.
³ E naxa, “Nxu sunna suxuma nanfera,
 xa i mi a toma?
 Nxu nxu yete tɔrɔma nanfera,
 xa i mi na yatexi?”
 Anu, ε na sunna suxu lɔxɔn naxan yi,
 ε ε rafan feene nan ligama,
 ε yi ε walikene naxankata.
⁴ E nema sunni,
 sɔnxɔ sɔnxɔn nun yengene na a ra,
 ε bɔnbɔn ti a naxin na.
 Koni xa ε sunna suxu alo to,
 ε xuiin mi Ala lima.
⁵ N na ε xaranxi na sunna sifan nan ma ba
 alogo tun muxun xa a yete tɔrɔ lɔxɔna nde yi,
 alogo tun muxun xa a xun sin
 alo sekena,
 a yi sunu dugine ragodo a ma,
 a yi a sa xubeni.
 E na nan ma ba, a sunna,
 lɔxɔn naxan nafan Alatala ma?
⁶ N na ε xaranxi sun suxu kiini ito nan ma:
 E yɔlɔnxɔn naxine ba muxune ma,
 ε konyine fulun,
 ε muxu naxankataxine xɔɔya
 ε xun xidi wudine birin kala.
⁷ Feni itoe xa mi a ra ba:
 E donsani taxun ε nun kametone ra,
 ε yigelitone yigiya ε konni,
 yigiyade mi naxanye yii,
 ε dugin so muxune yii,
 marabenna naxanye ma,
 ε ba ε xun xanbi soε ε ngaxakedenne yi?
⁸ Nayi, ε yanbanma nɛn
 alo kuye bamatona
 ε yi kendeya mafuren,
 ε tinxinyaan yi ti ε yeε ra,
 Alatalaa binyen yi ε kantan ε xanbi ra.
⁹ Nayi, ε xinla tima nɛn,
 Alatala yi ε yabi,
 ε xui raminima nɛn a ma,
 a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra!”
 Xa ε konyiya feene masiga ε konna ra,

ε ba ε yii sonla tiyε bonne ra,
 ε ba fala ɲaxine tiyε,
¹⁰ xa ε ε yetε fi kamεtone fe ra,
 ε muxu ɲaxankataxine ralugo,
 nayi, ε yanbanma nen dimini,
 keεen yi lu ε xa alo yanyi tagina.

¹¹ Alatala tima nen ε yeε ra waxatin birin,
 a yi ε rawasa tonbonni,
 a yi ε fati benden senbe so.
 Nayi, ε luma nen alo nakε ige saxina,
 alo tigin naxan mi xarama.

¹² Yire kalaxi fonne mon tima nen ε barakani,
 ε benbane banxi kalaxine mon yi beten sa,
 a yi fala ε ma, a “Yinna yinle yiton muxun naxanye kirane nun dεxεdene rafalama.”

Matabu Lεxεna fe

¹³ Xa i yetε suxu Matabu Lεxεn kala feen ma,
 i ba i yetε rafan feene ligε n ma lεxε sariɲanxini,
 xa i a fala Matabu Lεxεn ma,
 a “sewa lεxεna,”
 i yi a fala Alatalaa lεxε sariɲanxin ma,
 a “lεxε binyena,”
 i yi a binya,
 i mi siga i yetε a kiraan xεn,
 i mi i yetε rafan fe liga
 hanma i fala fuune ti,
¹⁴ nayi, i sewama nen Alatala yi,
 n yi i rate bεxεn yire matexine fari,
 n yi i balo i benba Yaxuba keεen na.
 Alatala dε xuiin nan na ra.

59

Yulubin naxanye ε masigama Alatala ra

¹ Alatala yiin mi dungi,
 a yi ε rakisi.
 Tuli xεri mi a ra
 naxan mi ε xuiin name.
² Koni ε hakene nan ε masigama ε Ala ra,
 ε yulubine nan a yetagin luxunma ε ma,
 naxan a ligama a mi ε xuiin name ma.
³ Bayo faxa ti wunla ε yiine ra,
 ε yiine hake feene yi,
 wulena ε dε,
 tinxintareya falan nan ε lenna ma.

⁴ Muxu yo mi a mawugama tinxinni,
 muxu yo mi kitin ye bama ɲondini,
 muxune yigi saxi e fala fuune nun wule falane nin.
 Fe kobin muxune kui
 alo e fudi kanna na a ra,
 e yi lu hakene bare.

5 E koso xelene birama,
e yalane yitɔnma muxune yee ra
alo simisamana.

Naxan na e xelene don,
na yi faxa,
anu xa keden ba,
saji jaxin nan minima a kui.

6 E fan mi yalani tɔnma dugin xan na de,
e mi nae e ragenla luxunje e yii foxone ra.
Hakene nan ne ra,
gbalon nan tun e yiine ra.

7 E sanne e rasigan fe jaxini mafuren!
E mafura sɔntarene wunla ramine,
e miriyane jaxu,
gbalon nun kalan nan e kirane xɔn.

8 E mi baɗe xunbenla kiraan kolon.
Kiti kendɛn mi e kiraan xɔn.
E kira yifuxine nan nafalama e yete xa,
naxan yo na siga e xɔn,
na mi baɗe xunbenla sɔtoma.

Alaa yamaan yi e ti e yulubine ra

9 Nanara, kiti kendɛn makuya en na
tinxinna mi a masoma en na.
En yengi kenenna ma,
koni en dimin nin!
Kenenna na,
koni en sigan tima banban dimin nin.

10 En tantanma
alo danxutone nɛma sigan tiye banxin xɔn,
a luxi alo en yee mi na,
en tantanma.
En na en sanna radinma yanyin na
alo fitirin na a ra.
En luxi nen
alo faxa muxune niiramane ye.

11 En sɔnxɔma alo kanko xarjene,
en kutunma alo ganbane.
En yengi a ma kiti kendɛn xa sa en xa,
koni na mi ligama!
En yengi kisin ma,
koni a makuya en na!

12 Amasɔɔ nxɔ matandine gbo i tan Ala yetagi,
nxɔ yulubine sereyaan bama nxu xili ma,
nxɔ matandine nxu foxo ra,
nxu nxu hakene kolon:

13 Nxu bata murute,
nxu Alatala yanfa,
nxu yi nxu masiga nxɔ Ala ra.
Nxu gbalo feene nun murute feene nan falama,
nxu wulene fala nxu bata naxanye yitɔn nxu baɗeni.

14 Nanara, nxu nxu mɛma kiti kendɛn na,

tinxinyaan yi masiga nxu ra pon!
Lannayaan bata kala yamani,
ɲɔndi fala mi na.

¹⁵ Lannayaan bata lo ayi,
naxan na a me fe ɲaxin na,
na yi findi muxu kansun daxin na.

Ala fama Yerusalen yi

Alatala yi a to a kiti kenden mi fa na mumɛ,
na yi rapaxu a ma.

¹⁶ A yi a to a muxu faɲi keden peen mi na.

Na yi a raterɛna
fa fala a solona muxu mi na.
Nayi, a yetɛɛn yi marakisin ti,
a tinxinyaan yi findi a mali seen na.

¹⁷ A yi tinxinyaan findi a kanke ye masansanna ra,
a yi kisin findi a xunna makantan wure komotin na,
a gbee ɲoxɔn yate a dugin na,
a yi a yete rabilin a xanuntenya gbeen na
alo doma gbeena.

¹⁸ A muxune birin kewanla saranma e ra nen,
a yi fitinan nagidi a yenge faane ma
a yi a gbeen ɲoxo a yaxune ma,
a yi ige tagi boxone saran
alo a lan e ma kii naxan yi.

¹⁹ Nayi, muxune gaxuma nen Alatala xinla yee ra
sa keli sogeteden ma
han sa doxo sogegododen na.
Yaxune na fa alo baana,
Alatala de foyena e radinma ayi nen.

²⁰ Xunba tiin fama nen Siyon taani Yaxuba yixetene xa
naxanye na xete e Ala matandine boxo ra.
Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Alatala naxa, “N ma layirin ni ito ra nxu nun ne tagi: N ma Nii Sariɲanxin
naxan e ma, e nun n ma falane n naxanye rasoxi e de, ne mi bama e de, e
mon mi bama e diine de, e mon mi bama e diine yixetene de keli iki ma han
habadan!” Alatala naxa na kiini.

60

Alatalaa binyen Yerusalen yi

¹ E keli, e yanban,
amasoto e kenenna bata fa.
Alatalaa binyen bata te
alo sogena, a degema e xun ma.

² E a mato, dimin bata sin boxon ma
e nun dimin gbeen yamanane xun ma,
koni Alatala bata mini kenenni e tan xun ma,
a binyen yi godo e ma.

³ Siyane sigan tima e kenenni
e mayiyalanna yi kenenna fi mangane ma
alo sogen tematona.

4 Ƴ ƳƳƳ rakojin Ƴ rabilinni:

birin e malanma, e fama Ƴ fama.
Ƴ dii xemene fama sa keli yire makuyeni,
Ƴ dii temene maxalima muxune yii kanke.

5 Ƴ na a to, Ƴ sewan gboma ayi nen,
Ƴ bajeɗɗen dinma nen sewani, Ƴ jaxan,
bayo fɔxɔ igen nafunle e xun sama Ƴ ma nen,
siyane nafunle yi fa Ƴ ma.

6 Naɗɗɗɗe kurune luma nen Ƴ yamanan birin yi,
Midiyan nun Efa bɔnsɔnne naɗɗɗɗe kendene.
Muxune birin fama nen xemaan nun wusulanna ra Ƴ xɔn
sa keli Saba yamanani,
e fa Alatalaa binyen naliye.

7 Kedari* bɔnsɔnna xuruse kurune birin malanma nen Ƴ konni,
Nebayoti bɔnsɔnna xuruseene luma nen Ƴ sagoni,
e ba saraxa gan daxine ra n ma saraxa ganden fari,
e yi rafan n ma.
N yi a liga n ma banxi nɔrɔxin yi nɔrɔ han!

8 Ndee ne ra
naxanye tunganma alo kundana,
alo ganban naxanye tunganma siga e teen ma?

9 Ige tagi bɔxɔne yigi saxi n tan nin,
Tarasisi kunkine sigama kunkin bonne ƳƳƳ ra,
sa fa Ƴ diine ra sa keli yire makuyeni
e nun e gbeti fixen nun e xemana Alatalaa xinla fe ra, Ƴ Ala,
Isirayilaa Ala Sarijanxina,
naxan nɔrɔn fixi Ƴ ma.

10 Xɔjeɗɗe mɔn Ƴ taan makantan yinna tima nen,
e mangane yi findi Ƴ walikene ra,
bayo n na Ƴ jaxankata nen n ma xɔlɔ gbeeni,
koni n kininkininma nen Ƴ ma n ma hinanni.

11 Ƴ taan so deene luma nen nabixi habadan,
e mi balanje kɔeen na e mi balanje yanyin na,
alogo siyane nafunle xa so Ƴ konni,
e nun e mangane nun e fɔxɔ ra birane.

12 Bayo, siyaan nun yamanan naxanye mi wale Ƴ tan xa,
ne halagima nen.
E raxarima nen fefe!

13 Liban yamanan binyen fama nen Ƴ konni,
fɔfɔne nun gbinjeɗɗe nun xarinne birin
alogo e xa fa n ma yire sarijanxin nayabu,
alogo n xa n san tiden binyen nagbo ayi.

14 Ƴ jaxankata muxune diine fama nen,
e fa e felen Ƴ yetagi,
muxun naxanye Ƴ rajaxuxi,

* 60:7: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi Dunuja Fɔlɔn 25.13 kui.

ne birin yi fa e xinbi sin ε bun ma.
 E yi a fala ε ma,
 a “Alatalaa taana,
 Isirayilaa Ala Sariḡanxina taana, Siyon.”

15 Ε yi rabeḡinxi, ε raḡaxu,
 muxu yo mi yi fa danguma ε konni.
 Iki, n xunna kenla fima ε ma nen habadan,
 n yi ε findi sewa xunna ra mayixete nun mayixetene xa.

16 Ε siyane nun e mangane nafunle donma nen,
 nayi, ε yi a kolon
 a n tan nan Alatala ra
 naxan ε rakisima,
 ε xunbamana, Yaxubaa Ala Senbεmana.

17 N xemaan nafama nen ε ma sulan ḡoxoni,
 e nun wure ghetina wure foren ḡoxoni.
 N sulan nafama ε ma nen wudin ḡoxoni,
 e nun wuren na gemen ḡoxoni.
 N yeeratine nun kuntigine fi ε ma
 naxanye boḡe xunbenla nun tinxinyaan nasoma.

18 Gbalona fe mi fa mema ε yamanani,
 hanma kalana hanma halagina ε boxon danne ra,
 ε yi ε taan makantan yinna xili sa “Marakisina,”
 ε yi ε taan so deene xili sa “Tantunna.”

19 Sogen xa mi fa findima kenenna ra ε xa yanyin na,
 hanma kike degena koenen na,
 koni Alatala nan fa findima kenenna ra ε xa habadan,
 ε Ala yi findi ε binyen na.

20 Sogen mi fa birama ε konni sonon,
 kiken mi fa godoma ε konni,
 bayo Alatala nan findima kenenna ra ε xa habadan
 ε sunu loxone yi ḡan.

21 Nayi, tinxin muxune nan tun fa luma ε yamanani,
 yamanan findima nen e gbeen na habadan.
 E tan findima nen n ma sansi sonla ra,
 n naxan sixi n yiine ra,
 alogo e xa n ma binyen makeenen.

22 Naxan xurun ε tagi,
 na muxu wuli keden naminima nen,
 muxudina ε tagi,
 na bonsonna yi findi siya senbεmaan na.
 N tan Alatala,
 n na feene rabama nen mafuren,
 e waxatin na a li.

61

Marakisi xerana

¹ Marigina Alatalaa Niina n yi,

bayo Alatala bata n sugandi,
 a n xa Xibaru Faḥḥin nali yiigelitōne ma,
 a bata n nasiga
 a n xa muxu bōḥe kalaxine mali,
 a n xa xōḥya feen kawandin ba suxu muxune xa,
 e nun kasorasane beḥin fena.

² N yi Alatalaa hinan ḥeena fe rali
 e nun en ma Ala gbeeḥōḥō lōḥōna,
 alogo n xa muxu sunuxine madēndēn,

³ naxanye wugama Siyon taani,
 n yi ne ralimaniya.
 Benun e xa xuben sa e xunni sununi,
 n yi mangaya kōmōti faḥḥin so e xun na,
 n sewa turen sa e xunni
 benun a xa findi sunun na,
 n tantun dugin nagodo e ma
 benun a xa findi xaxili kalan na,
 alogo muxune xa a fala e ma misaala ra
 fa fala muxu tinxinxine alo warine,
 Alatala muxun naxanye rasabatixi
 alogo a binyen xa makeḥēn.

⁴ E mōn singe ra fonne taa xōnne tima nēn,
 e yire kalaxi fonne yitōn
 e yi taa rabeḥinxine ti,
 deḥaxanye kalaxi
 xabu mayixete danguxine.

⁵ Xōḥene findima nēn e xuruse rabane ra,
 siya gbeteḥene diine yi findi e xee biine nun manpa bili nakō walikene ra.

⁶ Koni a falama e tan ma nēn,
 a Alatalaa saraxaraline,
 a fala e ma,
 a en ma Ala batu muxune.
 E baloma nēn siyane nafunle ra,
 e yi e kanba e binyeni.

⁷ Benun e xa yagi,
 e seene dōḥode firin sōtōma nēn.
 Benun e xa rayarabi,
 e gbelegbelema nēn sewani e keena fe ra.
 E yi keēn dōḥode firin sōtō e yamanani
 e yi habadan sewan sōtō.

⁸ Bayo, kiti kēndēn nafan n tan Alatala ma,
 muḥan nun tinxintareyaan naḥaxu n ma.
 N na e saranma nēn n ma tinxinni,
 n yi habadan layirin xidi en tagi.

⁹ E bōnsōnna kolonma nēn siyane tagi,
 e yixeteḥene yi kolon yamanan muxune birin ye.
 Naxan yo na e to,
 a a kolonma nēn
 a Alatalaa duba diine nan e ra.

Ala wali faḡi kolon betina

¹⁰ N sewama nen Alatala yi,
n niin yi sewa n ma Ala yi,
bayo a bata n maxidi marakisi dugine yi,
a yi tinxinyaan nagodo n ma
alo domana,

alo xemen jaxalandi kanna a xunna maxidima kii naxan yi alo saraxaralina
alo jaxalandina a maxidi seene soma kii naxan yi.

¹¹ Marigina Alatala tinxinyaan nun tantunna ramini nenen siyane birin
yetaḡi

alo boxon soli seene ramini kii naxan yi,
alo nakon sansine ramini kii naxan yi.

62*Yerusalen taan nakisi fena*

¹ Siyon taana fe ra,
n mi n dunduma,
Yerusalen ma fe ra,
n mi n naxarama,
han a tinxinyaan yi makenen
alo sogan tematona,
a marakisin yi mayilen
alo xaye xidi degene dimini.

² Nayi, siyane e tinxinna toma nen
mangane birin yi e binyen to,
e yi xili nenen soto,

Alatala na naxan fala a deen na.

³ E findima nen manga komoti mayilengin na Alatala yii,
e nun mangaya taxamaseri namuna e Ala yii.

⁴ A mi fa falama e ma sonon,
fa fala "Yama rabejinxina."

A mi fa falama e boxon ma sonon
fa fala "Boxo raxorixina."

Koni e xili bama nen
fa fala "N nafan yirena,"

a fala e boxon ma
fa fala "Naxalan futuxina."

Bayo e rafan Alatala ma,
a findima nen e boxon kanna ra.

⁵ E diine e yamanan masuxuma nen
alo banxulanna sungutunna futuma kii naxan yi,
e yi findi sewan na e Ala xa
alo jaxalandina a xemen nasewama kii naxan yi.

⁶ Yerusalen kaane, n bata kantan tiine doxo e taan makantan yinna xuntagi,
kosen nun yanyin na,
e mi e dunduma.

E tan naxanye taana fe rabirama Alatala ma
e nema a maxande,
e nama e matabu de!

⁷ E mon nama tin
a fan xa a raxara

han a yi Yerusalen rasabati,
bɔxɔ xɔnna muxune birin yi a tantun.

⁸ Alatala bata a kɔlɔ a yiifanna nun a senbe gbeeni, a naxa,
“N mi fa ε bogi seene soma ε yaxune yii e balon na mume,
xɔɲεne mi fa ε manpa nenεn minɲε mume,
ε wali xɔnna.

⁹ Koni naxanye bogi seene xabama,
ne nan e donma
e Alatala tantun,
naxanye na manpa bogine malan,
ne nan e igen minma
n ma yire sariɲanxin yinna kui.”

¹⁰ E mini,
ε mini taan so deene ra!
E kirani tɔn yamaan yee ra!
E kiraan nafala,
ε a rafala, ε gemene ba a xɔn,
ε taxamasenni te, a siyane xa fa.

¹¹ E a mato, Alatala a xuiin naminima
han bɔxɔn danne ra,
a naxa, “E a fala Siyon kaane xa,
ε naxa, ‘E a mato,
ε rakisimaan fama!
E a mato, a fama
e nun a muxu sɔtɔxine,
a kɔntɔnna biraxi a fɔxɔ ra.’ ”

¹² A falama nen ne ma
a “Yama Sariɲanxina,
Alatalaa Muxu Xunbaxine.”
A falama nen ne ma
a “Ala Yamaan Naxan Xɔn Fenxi,
Taan Naxan Mi Fa Rabɛɲinxi.”

63

Ala gbeɲɔxɔ lɔxɔna

¹ Nde ito ra
naxan fama sa keli Edɔn yamanani,
naxan keli Bosara taani,
dugi gbeela ragodoxi a ma,
a maxidixi dugi mayilɛxini,
a sigan tima xunna kenli,
a senben binyeni?
Ala naxa, “N tan na a ra,
naxan falan tima tinxinni
naxan muxune rakisima a senbeni.”

² Nanfera i ya dugine gbeeli
alo naxanye manpa bogine yibodonma manpa ige badeni?

³ Ala naxa, “N kedenna nan yi manpa bogine yibodonma manpa ige badeni
siyane muxu yo mi yi n fɛma.
Nayi, n yi e yidin n ma xɔlɔni,
n fitinaxin yi e yibodon,

e wunla yi xuya n ma dugine ra,
e yi gbeeli.

⁴ Bayo gbeeṛṛṅṅo lṅṅona fe yi n bṅṅeni.
N ma yamaan xunba ṅṅen bata a li.

⁵ N muxune fen nṅn,
koni muxu yo mi fa n mali!
N kabε na feen ma,
fa fala muxu yo mi fa n senβε so.
Nayi, n yeṅṅen yiin nan marakisini tṅn,
n ma xṅṅn yi findi n senβen na.

⁶ N yi yamanane yibodon n ma xṅṅni,
n fitinaxin yi e halagi,
n yi e wunla xuya bṅṅn ma.”

Marabirana Alaa wali faṅine ma

⁷ N na Alatala hinan wanle rabirama nṅn muxune ma,
a lan a xa tantun naxanye fe ra,
Alatala feen naxanye birin ligaxi en xa,
a fanna Isirayila yamaan xa naxan gbo,
a naxan birin ligaxi a kininkininna nun a hinan gbeeni.

⁸ Bayo, a bata yi a fala, a naxa,
“N ma yamaan nan e ra yati,
n ma diin naxanye mi n yanfε!”

A yi findi e rakisimaan na.

⁹ E tṅṅne birin yi a fan tṅṅ,
malekan naxan a yeṅagi,
na yi e rakisi.

A yeṅṅen yi e xunba a xanuntenyaan nun a kininkininni.
A tan nan e tongo,
a e mali waxati danguxine birin yi.

¹⁰ Koni e murute nṅn,
e yi a Nii Sariṅṅanxin nafṅṅo a ma.

A yi findi e yaxun na,
a tan yeṅṅen yi e yeṅε.

¹¹ Nayi, waxati danguxine fe yi rabira a yamaan ma, Musaa waxatina,
e yi a fala, e naxa,

“Ala minṅn naxan e ragidi baani,
e nun a yamaan yeṅratine?
A minṅn,

naxan yi a Nii Sariṅṅanxin nagodoma e tagi?

¹² Naxan a yii senβemaan makenṅn Musa xa,
a yi lu a xṅn,
a yi igeni taxun e yeṅagi,
alogo a xinla xa lu habadan.

¹³ Nde yi tixi e yeṅ ra dangu tilinna xṅṅna ma?
E mi e sanna radin
alo soon nṅma a giye tonbonni.

¹⁴ Alatalaa Nii Sariṅṅanxin yi e xali matabuni
alo xuruseen naxan godoma lanbanni.
I tixi i ya yamaan yeṅ ra na kii nin
i yi xili binyen sṅṅo.”

Yamana Ala maxandina

¹⁵ Ala, i yεε masa nxu ma keli kore,
i nxu mato,
sa keli i dɔxɔde sariɲanxi nɔrɔxini.

I ya xanuntenya gbeen nun i senbε gbeen minen?
Nxu mi fa i ya marafanna nun i ya kininkininna toma.

¹⁶ Anu, i tan nan nxu fafe ra!
Hali xa nxu benba Iburahima mi nxu kolon,
xa nxu benba Isirayila fan mi nxu kolon,
i tan Alatala, i tan nan nxu fafe ra,
i xili nεn, Nxu Xunbamana
xabu to mi na ra.

¹⁷ Nanfera Alatala,
i nxu makuyama i ya kiraan na,
i nxu bɔɲɛni xɔdɔxɔ
alogo nxu nama gaxu i yεε ra?
I mɔn xa fa i ya walikene fe ra,
i kεε bɔnsɔnna fe ra.

¹⁸ Yamanan findixi nεn i ya yama sariɲanxin gbeen na waxatidi tun,
nxu yaxune yi i ya yire sariɲanxini bodon.

¹⁹ Xabu waxati xunkuye
nxu luxi nεn
alo i mi yi muxun naxanye kari ra,
e nun i xinla mi falama naxanye xun ma.
Xa i yi kuyeni bɔε nun,
xa i yi godε nun,
geyane yi yimaxama i bun ma nεn.

64

¹ Alo tεε dεgεn tεε wolonna ganma kii naxan yi,
igen yi a ramini tεen ma,
i yaxune i xinla kolonma na kii nin,
siyane birin yi xuruxurun i yεtagi.

² I fe magaxuxine liga nεn,
nxu yengi mi yi naxanye ma
i godo nεn,
geyane yi yimaxa i yεε ra.

³ Xabu a rakuya, a munma kolon,
tuli yo munma a mε,
yεεn munma a to singen,
fa fala alana nde na,
ba i tan na
muxuna a yigi sε naxan yi,
a yi a mali.

⁴ I muxuni suxuma
naxan tinxinna ligama sεwani,
naxan a xaxili luma i ya kiraan xɔn.
Koni i bata xɔlo
bayo nxu luxi yulubin nan ligε waxatin birin.
Nayi, nxu kisima di?

⁵ Nxu birin bata lu
alo se haramuxine,
nxu kewali tinxinxine birin luxi

alo dunkobi xəsixina.
 Nxu birin xarama ayi
 alo jəxənde xarene,
 nxu yulubine nxu xalima alo foyena.
 6 Muxu yo mi na naxan i xinla xandima,
 a yi kata, a bira i fəxə ra.
 Bayo i bata i yetagin luxun nxu ma,
 i yi nxu lu halagini nxu yulubine fe ra.

7 Anu, Alatala, i tan nan nxu fafe ra.
 Feje benden nan nxu tan na,
 feje rafalan nan i tan na.
 I tan nan yii fəxə nxu tan birin na.
 8 Alatala, i nama xələ han a dangu ayi,
 nxu yulubine fe nama rabira i ma han habadan.
 Yandi, nxu mato,
 i ya yamaan nan nxu birin na!
 9 I ya taa sarıjanxine bata findi tonbonne ra.
 Siyon taan bata findi tonbonna ra,
 Yerusaleñ taan bata findi yire rabejinxin na.
 10 Nə Ala Batu Banxi sarıjanxi nərxina,
 nxu benbane yi i tantunma denaxan yi,
 teen bata na gan.
 Nxu rafan se kəndene birin bata kala.
 11 Alatala, tərəni ito birin yi,
 i mən mi fe ligama?
 I mən luma dunduxi nən,
 i yi nxu ratərən han a dangu ayi ba?

65

Kiti famatəna

1 Naxanye mi yi n maxədinma,
 n bata n yete yita ne ra.
 Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to.
 Yamaan naxan mi yi n maxandima n xinli,
 n yi a fala ne xa, n naxa,
 “N tan ni i ra! N tan ni i ra!”
 2 N na n yiini bandunma yama murutəxin xa ferijən gbən,
 naxanye sigan tima kiraan xən
 naxan mi fan,
 e lu e yete miriyane fəxə ra.
 3 Yamaan na a ra
 naxan n naxələma n yetagi
 e saraxane bama kide nakəne yi
 e wusulanne gan saraxa gande bitikidi daxine fari,*
 4 e dəxəma gaburu yirene yi,
 e kəen nadangu faranne ra,
 e xəse subene don.
 Donse haramuxine nan e goronne kui.

* 65:3: Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

5 E a falama, e naxa,
 “I masiga, i nama i yiin din n na,
 n ma sariɲanna nɔɔn gbo i ma.”
 Na falana n tɔɔma
 alo tɛɛ tutina n ɲɔɛni,
 tɛɛn naxan luma dɛgɛ waxatin birin.

6 Koni ito nan sɛbɛxi n yɛtagi:
 N mi n dundɛ na feene ma mumɛ,
 n na e saranma nɛn a dɛfexin na yati!

7 N na e hakɛne yatɛma nɛn
 e nun e benbane hakɛne!
 E to wusulanna gan saraxan na geyane fari
 e n naxɔɔ yire matexine fari,
 n na e saranma nɛn e kɛwali fonne ra a dɛfexin na.
 N tan Alatala naxa na kiini.

8 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Ige ɲaxumɛn na to manpa bogi tɔnsɔnna naxan yi,
 muxune a falama nɛn, e naxa,
 ‘I nama a kala,
 bayo se faɲina nde a yi!’

N tan fan a ligama na kii nin n ma walikɛne fe ra,
 alogo e birin nama halagi.

9 N mayixɛtɛna nde raminima nɛn Yaxuba bɔnsɔnni,
 n yi n ma geyane findi Yuda bɔnsɔnna ndee gbeen na,
 n naxanye sugandixi,
 e yi findi ne kɛɛn na,
 n ma walikɛne yi dɔɔɔ e yi.

10 Sarɔn yamanan yi findi xuruse rabaden na,
 Akori lanbanna yi findi ɲinge kurune saden na
 n ma yamaan xa naxan n fenma.”

11 “Koni ɛ tan naxanye ɛ mɛma Alatala ra,
 ɛ ɲinan n ma geya sariɲanxin xɔn,
 ɛ yi donseene rafala Gadi suxuren xa
 ɛ yi igelengenɛ rafe dɔɔ basanxine ra Meni suxuren xa,

12 n sayaan nan nagidima ɛ ma silanfanna ra.

ɛ birin ɛ xinbi sinma nɛn,
 ɛ kɔɛ raxaba,
 bayo n bata xinla ti,
 ɛ mi n yabi,
 n falan ti, ɛ mi ɛ tuli mati n na.
 Naxan ɲaxu Ala yɛɛ ra yi,
 ɛ yi na liga,
 naxan mi rafan n ma,
 ɛ yi na sugandi.”

13 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
 a naxa, “N ma walikɛne e dɛgema nɛn,
 koni kamɛna ɛ tan suxuma nɛn.
 N ma walikɛne e minma nɛn,
 koni min xɔnla ɛ tan suxuma nɛn.

N ma walikene sewama nen,
koni e tan yarabima nen.

14 N ma walikene e xuini tema nen jaxanni
e bɔɔnen sewaxin na,
koni e tan, e xuini tema nen sɔxɔlen nin,
e bɔɔne kalaxin na,
e gbelegbele nii rafɔreni.

15 E xinla findima nen danga ti seen na n ma muxu sugandixine xa, e naxa,
'Marigina Alatala xa i fan faxa alo ne!'
Koni n ma walikene tan xili gbete sɔtɔma nen.

16 Naxan na duban ti yamanani,
na duban tima nen Ala jɔndin kanna xɔn ma.
Naxan na a kɔlɔ yamanani,
na a kɔlɔma Ala jɔndin kanna nin,
bayo jinan tima nen tɔrɔ danguxine xɔn ma,
e bama nen n yetagi.

17 Amasɔtɔ n kore xɔri nen nen nun bɔxɔ xɔri nen nen dama nen,
jinan yi ti waxati danguxin xɔn,
miri mi fa tima a xɔn mume!

18 Koni e sewama nen han habadan,
e lu jaxanni na fe ra n naxan dama.
Bayo, n Yerusalen dama sewan nan xili yi
a muxune yi lu jaxanni.

19 N Yerusalen findima nen sewan na n xa
n yi jaxan n ma yamani.
Wuga xuiin nun gbelegbele xuiin mi fa mema a yi sɔnɔn.

20 A mi fa ligama mɛnni
diin bari nen nen yi faxa,
a na xii dando ti,
hanma fonne mi e siimayaan defe,
bayo muxun naxan mi forixi e tagi,
na mi faxe jee kemɛn xanbi.
Yulubi kanna naxan ma siimayaan mi danguma jee kemɛn na,
na yatɛma dangatɔɔn nan na.

21 E banxine tima nen,
e dɔxɔ e kui,
e sansine sima nen,
e yi e bogine don.

22 E mi fa banxine tima,
muxu gbete yi dɔxɔ e kui.
E mi fa sansine sima,
muxu gbete yi e bogin don,
bayo n ma muxune siimayaan luma nen
alo wudina,
n ma muxu sugandixine sewama nen e wali xɔnne fe ra.

23 E mi fa walima fuuni,
e mi fa diine barima,
gbalon yi e sɔtɔ,
bayo e findima yamaan nan na
Alatala barakan sama naxanye fe yi,
e tan nun e yixetene.

24 Nayi, benun e xa n maxandi,
 n bata e yabi,
 e nema falan ti, n bata e xuiin name.
 25 Kankon nun yeƷeƷe diina e deƷema neƷ e bode xɔn,
 yatan seƷen donma neƷ alo Ʒingena,
 burunburunna yi findi saƷin balon na.
 E mi fe Ʒaxi yo ligama,
 kala yo mi fa tiye n ma geya sarijanxin yire yo yi!”
 Alatala naxa na kiini.

66

Ala batu ki kendeƷa

1 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Kore xɔnna nan n ma manga gbedeƷen na,
 boƷɔn yi findi n san tiden na.
 E noe banxin mundun tiye n xa,
 n ma matabuden finde minen na?
 2 N tan nan seni itoe birin daxi,
 e yi lu na.
 Nayi, n na n yeƷen tima muxun sifani ito nan na:
 toɔ muxun naxan niin soƷoƷexi,
 naxan xuruxurunma gaxuni n ma falan bun.”
 Alatalaa falan nan na ra.

3 Naxan na Ʒingen ba saraxan na
 na yatema neƷ alo muxu faxana,
 naxan na yeƷeƷen ba saraxan na,
 na luxi neƷ alo a baren nan faxama,
 naxan na bogi se saraxan ba,
 na luxi neƷ
 alo a xɔseƷen wunla nan nalima n ma,
 naxan na wusulanna gan,
 na luxi neƷ
 alo a suxuren nan kima,
 na muxune birin biraxi e yete kirane nan foƷo ra,
 e haramu feene yi rafan e ma.
 4 N fan fe xɔdeƷen nan nagidima e ma.
 N na e gaxu feen nafama neƷ e ma,
 bayo n bata xinla ti,
 muxu yo mi a ratin,
 bayo n bata falan ti,
 muxu yo mi a tuli mati n na.
 Koni naxan naƷaxu n ma,
 e yi na liga,
 naxan yo mi rafan n ma,
 e yi na sugandi.

Ala a yamaan madendenma neƷ

5 E tuli mati Alatalaa falan na,
 e tan naxanye xuruxurunma gaxuni a falan bun ma.
 A naxa, “E ngaxakedenne ito nan falaxi,
 e raƷaxu naxanye ma,
 naxanye e mema e ra n xinla fe ra,

e naxa, ‘Alatala xa a binyen mayita,
nxu yi ε sɛwan to!’
Koni e tan nan yagima.

⁶ Sɔnxɔ xuiin minima nɛn taani!
Gbelegebele xuiin yi mini Ala Batu Banxini!
Alatala nan a yaxune saranma e kɛwanle ra.”

⁷ “Benun a kuiin xa keli a ra,
a bata diin xali,
benun a xa diin barin xɔlɛn kolon,
a bata a dii xɛmɛn bari!

⁸ Nde bata na fe sifan mɛ singen?
Nde bata na fe sifan to singen?
Yamanan tiyɛ lɔxɔ kedenni ba?
Siyana nde nɔɛ sɔtɛ lɔxɔ kedenni ba?
Anu, Siyon taan luxi nɛn
alo ɲaxalan fudikanna,
a kuina a xɔlɔ fɔlɔxi nɛn tun,
a yi a yamaan bari!”

⁹ Alatala naxa,
“N tan dii bari waxatin nafɛ ba,
diin mi bari?
Xa n tan nan diin barin nagidixi,
n tondɛ na ma ba?”
Ɛ Ala naxa na kiini.

¹⁰ Ɛ ɲaxan Yerusalɛn kaane xɔn,
a xa findi ε sɛwa xunna ra,
a rafan ε tan naxanye birin ma!
Ɛ ɲaxan Yerusalɛn kaane xɔn han,
ε tan naxanye birin sunuxi a fe ra.

¹¹ Amasɔɔ, a luma nɛn alo ε nga,
ε yi a xijɛn min, a yi ε madɛndɛn.
Ɛ lugoma nɛn,
ε yi a fanna nun a binyen kolon.

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N bɔɲɛ xunbenla rasigama Yerusalɛn ma nɛn alo baana,
e nun siyane nafunla alo fufana.
Ɛ xijɛn minma nɛn, ε yi banba,
ε masugusugu xinbin fari,

¹³ alo muxuna nga a madɛndɛnma kii naxan yi,
n fan ε madɛndɛnma na kii nin.
Ɛ madɛndɛnma nɛn Yerusalɛn taani.”

¹⁴ Ɛ na toma nɛn,
ε bɔɲɛn yi lu sɛwaxi,
ε mɔn yi sabati alo sɛxɛna.
Alatala a sɛnbɛn yitama nɛn a walikene ra,
a yi a xɔlɔn yita a yaxune ra.

¹⁵ Bayo Alatala fama tɛɛn nan na,
a yɛngɛ so wontorone luxi
alo wuluwunla,
alogo a fitinaxin xa a xɔlɔn nakamali

a kɔnkɔ xuiin yi rakamali tɛɛ dɛgɛ gbeen na.

¹⁶ Alatala muxune birin makitima nɛn

tɛɛn nun silanfanna ra.

Alatala muxu faxaxine rawuyama ayi nɛn.

¹⁷ Naxanye e yitɔnma,

e yetɛ rasarijan

alogo e xa siga kide nakɔne yi,

e biraxi e bode fɔxɔ ra,

siga nakɔn tagini,

e tan naxanye xɔsɛ subene nun sulumɛne nun haramu seene donma,

ne birin halagima nɛn e bode xɔn.

Alatalaa falan nan na ra.

Ala siyane birin malanma nɛn

¹⁸ Ala naxa, “N na e kɛwanle nun e miriyane kolon. Siyane nun xuine birin

malan waxatin bata a li. E fama nɛn, e yi n ma binyen to. ¹⁹ N taxamasenna

sama nɛn e tagi: yamaan muxu dɔnxɛn naxanye luxi e nii ra, n na ndee

rasigama nɛn siyane ma, siga Tarasisi kaane nun Pulone ma e nun Ludu

kaane, xali woli kɛndɛne. Ndee mɔn yi siga Tubali nun Gireki yamanani e

nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔ makuyene, naxanye mi n xinla fe mɛxi, naxanye mi

n ma binyen toxi, e yi n ma binyena fe fala siyane tagi. ²⁰ E fama nɛn ɛ

ngaxakedenne birin na, keli siyane birin yi, e findi kiseene ra Alatala xa, e

fa soone fari e nun wontorone nun wontoro xunna soxine kui e nun sofanle

nun jɔgɔmɛne fari, fa n ma geya sarijanxin fari Yerusalɛn yi. Alatala naxa na

kiini. E fama e ra nɛn alo Isirayila kaane fama e bogi se saraxane ra Alatala

Batu Banxini kii naxan yi goron sarijanxine kui. ²¹ N mɔn e tan ndee findima

nɛn saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune ra.” Alatala naxa na kiini.

²² “Ɛ xinla nun ɛ yixɛtɛne luma nɛn n yetagi

alo kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri nɛnɛn luma n yetagi kii naxan yi,

n fama naxanye dadeni.”

Alatalaa falan nan na ra

²³ “Nayi, kike nɛnɛ yo kike nɛnɛ,

Matabu Lɔxɔ yo Matabu Lɔxɔ,

adamadiine birin fama nɛn,

e fa e xinbi sin n bun ma.”

Alatala naxa na kiini.

²⁴ “E na mini,

e yi muxune binbine to,

naxanye murutɛxi n xili ma.

Kunla naxanye e donma,

ne mi faxɛ mume,

tɛɛn naxan e ganma,

na mi tuyɛ mume!

Adamadiine birin yi kabɛ e tɔɔyaan ma.”

Yeremi

Nabi Yeremi Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Yeremi keden peen nan tin Alaa fala xodekene raliye yamaan ma a waxatini Yerusalen yi, hali muxune birin to keli a xili ma. Yeremi mon yi foningeyani waxatin naxan yi, Ala yi a findi a fala raliin na Yerusalen taani (Yeremi 1.4-9) fo jee keme sennin jee moxojen nun sennin joxon benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi, Yuda mangan Yosiyaa mangayaan waxatini. A lu nen na wanli jee tonge naanin bun ma. Na waxatine yi lu sige xodeke.

Asiriya kaane nan senbe yi gbo na rabilinna siyane birin xa nun. Koni, Yeremi waxatini, e yi e gi folo Babilon kaane senben bun. Yuda mangan Yosiyaa fan kata na nin, a yi Isirayila yamanan yire fonna ndee tongo yaxune bata yi denaxanye suxu yengeni nun. Koni jee keme sennin jee solomanaanin benun Marigi Yesu xa bari, Misiran mangan sofa ganla nde rasiga nen Asiriya yamanan malideni Babilon kaane yengedeni. Yosiyaa to wa ne yenge deni, e yi a faxa. (Taruxune Firinden 35.20-24) Misiran kaane yi Yosiyaa dii xemen xali, e yi Yehoyakimi findi mangan na a funfuni. (Taruxune Firinden 36.4-5) Jee keme suulun jee tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilon kaane yi fa Yerusalen taan yengedeni, e yi yamaan foxo kedenna suxu, e siga e ra e nun e mangan Yoyakin, naxan yi baxi tideni a baba Yehoyakimi funfuni. (Mangane Firinden 24.10-12) E yi Sedeki findi Yuda mangan na. Manga kobi senbetare kanna nan yi a ra. Donxen na, a yi a yete lu muruteni Babilon kaane xili ma. (Taruxune Firinden 36.13) Na feen yi jaxu ayi. Babilon mangana ganla yi Yerusalen taan nabilin jee keden benun e xa taan suxu yengeni, jee keme suulun jee tonge solomasexe e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. E yi Manga Sedeki suxu, e yi Ala Batu Banxin gan, e siga yamaan muxu kendene ra e yii koniyani. (Taruxune Firinden 36.17-21)

Babilon kaane yi Gedali doxo yamana kanna ra, koni e keli xanbini menni, muxune yi a faxa. Yuda muxu mafutuxuluxine yi e gi, e sa doxo Misiran yamanani. Ne yi Nabi Yeremi xali e xon, a sa faxa menni.

Nabi Yeremi a kawandini, a yamaan nakolon nen a fo e xa xete Ala ma alogo e xa tanga gbalon ma. Yamaan yi lu e se Misiran kaane fari alogo e xa e mali Babilon kaane yengedeni. Nabi Yeremi yi a fala, a e mi lan e xa na liga, fo e xa tin Babilon mangane non nan ma e yulubin saranna ra. Na ma, e yi a fala a Yeremi bata sa yaxune fari, e yi a jaxankata. Anu, a yi a yamaan xanuxi han! A a dunuja yi gidin liga na fe firinna toro yaan kui, Ala xeraya xodexen naxan so a yii, e nun xanuntenyaan naxan yi a bojeni lan a yama toroxin ma. Na nan a liga, a yi lu a mawuge Ala xa. Na feen sebexi Yeremi 11.18 han 12.6 e nun 15.10-21 nun 17.14-18 nun 18.18-23 nun 20.7-18 kui.

Koni ba a yamaan halagi feen na a naxan toxi fe e tinxintareyana fe ra, a mon marakisina nde toma e yee ra, naxan findixi layiri nenen na naxan mon sa xidima e nun Ala tagi. (Yeremi 31) Marigi Yesu layiri nenen nan ma fe falaxi nayi fayida jee keme sennin benun a xa bari. Na feen sebexi Heburune 8.8-12 kui.

Yeremi sora 2 han a moxojen nun naanindeni, nabina kawandine fesefesexi menne nin. Yeremi sora 25 folon na, Yeremi a kawandine fala yisoxin sebexi menna nin. Sora 26 han a tonge naanin nun suulundeni, ne Yeremi a taruxuna ndee sebexi. Sora 46 han a tonge suulun nun kedendeni,

ne kawandin nan bama lan siya xɔɲene ma. Sora tonge suulun nun firinden findixi taruxun nan na, lan Yerusalɛn suxu feen nun a kala feen ma.

Marigi Yesu misalixi kawandi ba tinxinxi ɲaxankataxin Yeremi nan ma. (Matiyu 16.14) Marigi Yesu nan a falaxi a Nabi Yeremi layiri nɛnɛn naxan ma fe falaxi, a a tan nan na falan nakamalima, a yi na layiri nɛnɛn xidi a yete wunla xɔn. Na feen seɓɛxi Luka 22.20 nun Kɔrɛnti Singena 11.25 kui.

¹ Yeremi a falan ni ito ra, Xiliki a dii xɛmɛna, saraxaralina nde Anatɔti taani Bunyamin yamanani.

² Alatala falan ti nɛn a xa Yuda mangana Amɔn ma dii xɛmɛn Yosiyaa mangayaan ɲɛɛ fu nun saxandeni. ³ A mɔn yi falan ti a xa Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan waxatini han Yosiyaa dii xɛmɛn Sedeki a mangayaan ɲɛɛ fu nun kedenden kike suulundeni. Yerusalɛn kaane suxu waxatin nan yi na ra.

Nabi Yeremi xili fena Ala xɔn

⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

⁵ “Benun i nga xa fudikan i ra,
n yi i kolon.
Benun a xa i bari,
n bata yi i sugandi,
n bata yi i findi nabiin na siyane xa.”

⁶ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina, Alatala! N mi fatan falan tiye, bayo banxulan ɲɔrɛn nan n na.” ⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“I nama a fala,
‘Banxulan ɲɔrɛn nan n na’
bayo i sigama nɛn muxune birin ma,
n na i rasigama naxanye ma,
n na naxan yo fala i xa,
i yi na fala.

⁸ I nama gaxu e yɛɛ ra,
amasɔto, n na i fɔxɔ ra,
n ni i xunbama nɛn.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ Na xanbi ra, Alatala yi a yiin sa n deɛn ma. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “N bata n ma falan sa i de. ¹⁰ N bata i dɔxɔ siyane nun mangane xun na to, alogo i xa e fe kala, i e rabira, i e halagi, i e raxɔri, i mɔn yi e ti, i yi e xɔn bitin.”

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “Yeremi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N na Amandi wudi yiin nan toma.” * ¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “I bata a to ki fari, bayo n yengi n ma falan xɔn, n yi a rakamali.” ¹³ Alatala mɔn yi falan ti n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N tunden nan toma a ramine sogeteden kɔmɛnna binni.” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“Gbalon sa kelima kɔmɛnna binna nin,
siga yamanan birin yi.

¹⁵ Bayo n fama nɛn kɔmɛnna binna yamanane birin maxilideni,
e yi fa,
e birin yi fa e manga gbɛdeɛne dɔxɔ Yerusalɛn so deɛne ra,
taan makantan yinne nun Yuda taane birin xili ma,”

* **1:11:** Amandi wudin xinla bunna nɛn fa fala “I yengi dɔxɔ a xɔn.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ A mən yi a fala, a naxa,
 “N na e makitima nən,
 lan e fe ɲaxine birin ma,
 bayo e bata n nabɛɲin,
 e yi wusulanna gan ala gbɛtɛne xa,
 e yi e xinbi sin e ala rafalaxine bun.

¹⁷ I tan xa keli, i tagi xidi,
 n yamarin naxanye birin soxi i yii,
 i yi ne birin nali e ma.
 I nama gaxu e yɛɛ ra,
 alogo n nama i ragaxu e yɛɛ ra.

¹⁸ Fɔɔ to ma,
 n bata i dɔxɔ yamanan birin xun na
 alo taa makantanxina,
 alo wure sɛnbɛtɛnna,
 alo yinna sula daxina,
 Yuda mangane nun a kuntigine nun
 saraxaraline nun yamanan muxune birin xili ma.

¹⁹ E i yɛngɛma nən, koni e mi i nɔma,
 bayo n ni i fɔxɔ ra, n yi i kantan,”
 Alatalaa falan nan na ra.

2

Isirayila yamana fe ɲaxina

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Sa falani ito ti Yerusalɛn kaane xa,
 i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi,
 a naxa: N bata n miri ε ma
 ε yi kii naxan yi ε foningeyaan xanuntenyani.
 N yi rafan ε ma alo ɲaxalandi futuxina.
 E yi bira n fɔxɔ ra tonbonni,
 ε yi n fɔxɔ ra bɔxɔ xarenɪ.

³ Isirayila kaane yi rasariɲanxi Alatala xa.
 E yi findixi a se bogi singen nan na,
 naxan yo na yi e don,
 na feen yi saran e ra,
 gbalon yi godo na kannu ma.’ ”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁴ E tuli mati Alatalaa falan na,
 Yaxuba yixɛtɛne,
 ε tan, Isirayila yamaan denbayane birin!

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “E benbane tinxintareyaan mundun toxi n yi,
 naxan a ligaxi
 e yi makuya n na?

E biraxi suxure fufafune fɔxɔ ra,
 e yɛtɛɛn yi findi fufafune ra.

⁶ E mi a fala, e naxa,
 ‘Alatala minen?
 A bata nxu ramini Misiran yi,
 a fa nxu ra tonbonni,

bɔxɔ xaren folon gbo denaxan yi,
naxan luma tuletareyaan nun dimi gbeeni,
muxu yo mi danguma denaxan yi,
muxu yo mi dɔxi denaxan yi.’

⁷ N bata fa ε ra yamana fajini
alogo ε xa wudi bogi fajine don.

Koni, ε bata fa,
ε fa n ma yamanan naxɔsi
ε yi n keεn findi se xɔsixin na.

⁸ Saraxaraline mi a fala,
e naxa, ‘Alatala minεn?’
Sariya kanne fan mi n kolon,
kuntigine murutεxi n xili ma,
nabine yi lu Baali a fe fale,
e biraxi suxure fufafune fɔxɔ ra.

⁹ Nanara, n mɔn ε makitima nεn,
n yi ε mamandenne makiti.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ A mɔn yi a fala, a naxa,
“E siga fɔxɔ ige tagi bɔxɔn Sipiri yi,
ε sa a mato!
E xεrane rasiga Kedari bɔnsɔnna yamanani,
e xa sa na rakɔrɔsi ki faji,
ε a mato xa na fe sifan ligama na!

¹¹ Yamana nde a alane masaraxi ba?
Hali e to mi findixi ala kεndεne ra.
Koni, n ma yamaan tan bata a binyen masara
suxure fufafune ra.

¹² Kore xɔnna xa sunu
lan na ma,
a xa kutun, a yi xara.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹³ A mɔn yi a fala, a naxa,
“N ma yamaan bata yulubi firin tongo.
E bata e mε n na,
n tan naxan findixi siimaya ige tigin na,
e yi sa e gbee ige ramaradene rafala,
naxanye yibɔxi, e minima.

¹⁴ Isirayila kaane bata findi konyine ra iki ba?
Hanma e barixi konyiyaan nin ba?
Nanfera e findixi se tongo daxine ra?

¹⁵ Yatane kelima e xili ma,
e wurundunma e xili ma,
e yi e bɔxɔn naxɔri,
muxu mi fa e taa ganxine yi sɔnɔn.

¹⁶ Hali Nofi kaane nun Tapanese kaane nɔɔn sɔtɔma ε xun na.

¹⁷ Na birin mi ligaxi ε ra naxi ba,
bayo ε bata ε mε Alatala ra, ε Ala,
a yi ε tima kira fajin xɔn ma waxatin naxan yetε yi?

¹⁸ E fa sigan nanfera Misiran yi iki?

Ɛ sigama Nila baa igen nan mindeyi?
 Ɛ sigan nanfera Asiriya yi?
 Ɛ sigama Efirati baa igen nan mindeyi ba?
 19 Ɛ saren xa fi Ɛ fe ɲaxin na,
 Ɛ yanfantenyaan yi xεte Ɛ ma.
 Ɛ a mato!
 Ɛ yi a kolon a fe ɲaxin na ra,
 naxan xɔɔ Ɛ ra.
 Ɛ bata Ɛ mε Alatala ra, Ɛ Ala,
 gaxu yo mi lu Ɛ yi n tan yeε ra.”
 Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

20 A mɔn yi a fala, a naxa,
 “To mi na ra,
 Ɛ murutexi n xili ma,
 Ɛ yi en tagin kala,
 Ɛ yi a fala, Ɛ naxa,
 ‘Nxu bata mini konyiyani!’
 Ɛ yi suxurene batu geya matexine birin fari,
 Ɛ nun wudi gbeene birin bun!
 Na luxi nen
 alo yalunyana Ala yeε ra yi.*
 21 N bata yi Ɛ rasabati
 alo manpa bili faɲin naxan kende.
 Nanfera Ɛ masaraxi,
 Ɛ findi manpa bili kalaxin na?
 22 Hali Ɛ Ɛ maxa libin na,
 Ɛ yi Ɛ maxa safun wuyaxi ra,
 Ɛ hakene luma nen n yetagi.”
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.

23 A mɔn yi a fala, a naxa,
 “Nanfera Ɛ a falama, Ɛ naxa,
 ‘N mi xɔsixi, n mi Baali batuxi?’
 Ɛ funfune mato lanbanni,
 Ɛ xa a kolon Ɛ naxan nabaxi,
 alo ɲɔgɔmɛn naxan a masiga tima na xun xɔn.
 24 Ɛ luxi nen alo burunna sofali gilɛn
 naxan darixi tonbonna ra naxan sigama
 alogo e nun a xεmεne xa sa kafu.
 Nde nɔε a raxete?
 Naxanye birin a fenma,
 ne nama e yete yixadan,
 bayo e a toma nen a waxatini.
 25 Ɛ a liga Ɛ yeren ma,
 alogo Ɛ nama xadan,
 Ɛ san yigenla yi lu,
 min xɔnla yi Ɛ suxu!

* 2:20: Suxure batun luxi alo yalunyana bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xεmεna a ɲaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba Ala ra, e bata a yanfa nayi alo ɲaxanla na a xεmen yanfa yalunyaan xɔn.

Koni ε yi a fala,
 ε naxa, 'A mi lanje!
 Bayo ala xɔje ne rafan nxu ma,
 nxu waxi bira feni e faxɔ ra.'

²⁶ Isirayila yamaan yagixi,
 alo muɗaden na suxu a yagi,
 e nun e mangane nun e kuntigine
 nun e saraxaraline nun e nabine,
²⁷ e tan naxanye a falama wudin ma,
 e naxa, 'Nxu fafe nan i ra!
 E a fala gemen xa, e naxa,
 'I tan nan nxu barixi!
 E bata e xun xanbi so n yi,
 e mi e yetagin tixi n xa,
 koni, e nema tɔroni,
 e naxa, 'Keli, i nxu mali!'

²⁸ Nayi, ε alane minen,
 ε naxanye rafalaxi ε yete xa?
 E xa keli,
 xa e nɔε ε rakise ε tɔrɔ waxatini!
 Yuda kaane, ε gbee alane wuya
 alo ε taane.

²⁹ Nanfera ε ε mawugama n fari?
 E birin bata murute n xili ma,"
 Alatalaa falan nan na ra.

³⁰ A mɔn yi a fala, a naxa,
 "N bata ε diine ratɔron fuuni,
 e mi tinxi xure,
 ε yetena silanfanna bata nabine faxes,†
 alo yatan naxan halagin tima.

³¹ E tan, iki muxune,
 ε Alatalaa falan yate!
 N findi nen tonbonna ra Isirayila xa ba
 hanma dimi yamanana?

Nanfera n ma yamana a falama,
 e naxa, 'Nxu bata xɔɔya,
 nxu mi waxi xete feni i ma?'

³² Sungutunna jinanye a tunla sone ma ba?
 Naxalandin jinanye a futu dugi tagi xidin ma ba?
 Anu, n ma yamaan bata jinan n xɔn
 xabu waxati xunkuye.

³³ E fatan sigε ε yangane fendeni!‡
 Hali naxanla naxan naxu e birin xa,
 ε mɔn nɔε na xaranye nen yanfantenyaan ma.

³⁴ Sɔntare yiigelitɔne niin wunla bata sa ε dugi lenbene ma,
 ε naxanye faxaxi
 alo ε e lixi ε banxin deen kale.

† **2:30:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. ‡ **2:33:** Naxanla a xemen yanfama a yangane xɔn
 kii naxan yi, Isirayila kaane fan bata Ala yanfa e suxurene xɔn na kiini.

Koni hali na birin,

³⁵ ε naxa,

‘Sɔntaren nan nxu tan na!

A xa ba xɔlɔxi nxu ma.’

Bayo, ε bata a fala

a ε mi yulubi ligaxi,

n na ε kitima nɛn.

³⁶ Nanfera ε kiraan masarama xulɛn?

Ɛ yagima nɛn Misiran kaane yɛɛ ra,

alo ε yagixi Asiriya kaane yɛɛ ra kii naxan yi.

³⁷ Ɛ minima nɛn mɛnna fan yi,

ε yiine saxi ε xun ma yagini

bayo naxanye ε malima,

Alatala a mɛma nɛn ne ra,

ε mi nɔɔn sɔtɔma e xɔn.”

3

Isirayilaa suxure batu feen luxi nɛn alo yalunyana

¹ Ala yi a fala, a naxa,

“Xa muxuna nde a mɛ a jaxanla ra,

na jaxanla yi sa dɔxɔ xɛmɛ gbete xɔn,

na xɛmɛn mɔn na jaxanla fenje ba?

Na mi finde fe xɔsixin na yamanani ba?

Ɛ tan bata suxure wuyaxi batu,

naxanye luxi n yɛɛ ra yi

alo ε yangane,

ε tan mɔn nɔɛ xɛte n tan ma ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

² A mɔn yi a fala, a naxa,

“Ɛ yɛɛn ti geyane ra,

yiren mundun na

ε mi ala gbetene batuxi dɛnaxan yi?

Ɛ yi dɔxi nɛn kira xunne ma

alo jaxanla naxan a yangane legedenma,

alo sigatine tonbonni.

Ɛ bata yamanan naxɔsi

ε fe jaxine nun ε yalunya suxurene xɔn.

³ Nayi, n mi tinxi tulen yi fa,

je mɛn tulen mi faxi.

Koni, ε yetagin luxi alo yalundena,

ε tondima ε tiye ε yagi feen na.

⁴ Iki, ε n xili,

ε naxa, ‘N fafe!

I tan nan yi nxu xɔyin na

nxu dii jɔre waxatini!

⁵ I luma xɔlɔxi nxu ma

han waxatin mundun yi?

I luyɛ xɔlɔxi ba han habadan?”

Ɛ yi na nan falama,

koni, ε mɔn yi fe jaxin sifan birin ligama.”

Isirayilaa tinxintareyaan nun Yudaa yanfantenyana

⁶ Alatala yi a fala n xa Manga Yosiyaa waxatini, a naxa, “I bata a to Isirayila kaane naxan ligaxi? E bata siga geyane birin fari e nun wudi gbeene birin bun, e sa kidene batu mēne yi alo yalunden naxan yanga wuyaxin suxi. ⁷ N yi laxi a ra nun, e yelin xanbini feni ito birin ligε, e xun xεtεma nēn n ma. Koni, e mi e xun xεtεxi. Na ma, Isirayila magilen Yuda yanfantenna fan yi na to. ⁸ Hali n to n mεxi Isirayila ra a yalunya fe ra, n yi e ramε futu kala kεdin so e yii, koni Yuda yanfantenna mi gaxuxi. Yuda kaane fan siga nēn e sa suxurene batu alo yalunya. ⁹ E yalunya kunfa gbeeni, Isirayila kaane bata yamanan naxəsi, e yi yalunyaan liga e to e suxure gεmε daxine nun e suxure wudi daxine batu. ¹⁰ Koni hali na birin, Yuda kaane mi e xun xεtεxi n ma e bɔɾɛn birin na, e yi wulen nan falama,” Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ Alatala mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Isirayilaa tinxintareyani, a tinxin dangu Yudaa yanfantenna xa. ¹² Siga, i sa falani itoe ti sogeteden kɔmenna ma, i naxa,

‘Alatalaa falan ni ito ra.

Isirayila tinxintarena,

ε xun xεtε!

N mi fa ɲaxuma ε ra sɔnɔn,

bayo n tinxin,

n mi luma xɔɔxi habadan.

Alatalaa falan nan na ra.

¹³ E ti ε hakene ra tun,

bayo ε murutεxi Alatala nan xili ma, ε Ala.

E yi ala xɔɾɛne batu wudi gbeene birin bun,

ε mi ε tuli mati n na.’ ”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Dii murutεxine, ε xεtε n ma, bayo n tan nan ε kanna ra. N muxu keden sugandima nēn taana nde yi, n yi muxu firin sugandi denbayana nde yi, n siga ε ra Siyon taani. ¹⁵ N yi yεεratine so e yii naxanye bɔɾɛn luxi alo n bɔɾɛna, e yi lu ε xun na xaxilimayaan nun fe kolonni.” ¹⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “E na wuya ayi waxatin naxan yi yamanani, Alatalaa Layiri Kankirana* fe mi fa falama na waxatini, muxune mi fa e mirima na ma sɔnɔn. A fe mi fa falama, a fe mi fa kolonma nayi, gbεtεye mi rafalama. ¹⁷ Na waxatini, a falama nēn Yerusalen taan ma, a Alatalaa manga gbεdena. Siyane birin fama nēn a ma Alatala xinli Yerusalen yi. Nayi, e mi fa birama e bɔɾɛ yi fe ɲaxine fɔxɔ ra sɔnɔn e tengbesenyani.”

¹⁸ “Na lɔxɔne yi, Yuda muxune nun Isirayila yamaan sigan tima nēn e bode xɔn. E birin mɔn yi fa sa keli sogeteden kɔmenna yamanani, e fa yamanani n denaxan so e benbane yii e kεen na.”

Yamaan xεtε fena

¹⁹ Ala mɔn yi a fala,

a naxa, “N mirixi a ma a

n xa ε yatε n ma diine ra,

n yi bɔxɔ faɲin fi ε ma,

denaxan fan dangu siyane birin kεen na.

N yi laxi a ra

a ε n xilima nēn fafe,

ε mi fa ε xun xanbi soma n yi.

²⁰ Anu, ε bata n yanfa,

* 3:16: 3.16Layiri Kankirana fe mɔn sεbεxi Xɔɾɔyaan 25.10-22 kui.

ε tan Isirayila yamana
alo naxalan yalunxina a xεmen yanfama kii naxan yi!"
Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Ala mɔn yi a fala, a naxa,
"Xuina nde minima geyane fari,
Isirayila kaane mayandi xuine.
E wugama bayo e bata kiraan bejin,
e bata ninan Alatala xɔn, e Ala.

²² Muxu murutexine,
ε xun xεε,
n na ε furene dandanma nen."

Muxune yi a yabi, e naxa,
"Nxu tan ni i ra, nxu bata fa i ma,
bayo i tan nan Alatala ra, nxɔ Ala.

²³ Nɔndin na a ra,
xuiin naxanye minima geyane ma kidene yi,
wulen nan ne ra.

Nɔndin na a ra,
Isirayila marakisin sɔtɔma Alatala nan yii, nxɔ Ala.

²⁴ Yagin bata nxu benbane wanla kala
xabu nxu dii jɔrε waxatini,
e nun e xuruse xunxurine nun e jingene
nun e dii xεmεne nun e dii tεmεne.

²⁵ Nxɔ yagin nan findixi nxu sa seen na,
nxɔ marafeyaan yi findi nxɔ bitinganna ra,
bayo nxu bata yulubin sɔtɔ Alatala ra, nxɔ Ala,
nxu nun nxu benbane,
keli nxu dii jɔrε waxatin ma han to,
nxu mi nxu tuli mati Alatala xuiin na, nxɔ Alaa."

4

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

"Isirayila kaane,
xa ε xun xεε n ma,
xa ε xεε n ma,
xa ε ε suxurene ba n yεtagi,
xa ε ba sigε na xun xɔn,

² xa ε kɔɔ n tan habadan Alatala yi,
jɔndin nun kiti kɛnden nun tinxinni,
nayi, siyane duban sɔtɔma nen n tan Ala ra,
e yi e kanba n yi."

³ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi Yuda bɔnsɔnna muxune nun Yerusalen
kaane xa, a naxa,

"ε xε nenεne sεgε,
ε nama sansiin si janle tagi.

⁴ ε kafiri bɔjεne xa sarijan
alo denkelεyataren na tubi Alatala ma,
a banxulan,
ε tan Yuda bɔnsɔnna muxune nun Yerusalen kaane,
ε tubi
alogo n ma xɔɔn nama godo ε ma

ε kewali naxine fe ra
alo teen naxan halagin tima
naxan mi noe ratuye.”

Yaxune fama

5 “E falani ito rali Yuda yamanani,
ε yi a rawanga Yerusalen taani,
ε naxa, ‘E xotaan fe yamanan birin yi!’
E a fala ε xuini texin na,
ε naxa, ‘E malan, en na en gi,
sa so taa makantanxine yi!’

6 E yengen taxamasenni te Siyon kaane xa!
E gi, ε nama ε ti de!
Bayo n gbalon nun halagi gbeen nafama nen
sa keli sogeteden komenna ma.”

7 Yatan bata mini a yinla ra!
Muxun naxan yamananane halagima,
na bata kiraan suxu.
A bata mini a konni,
a xa fa ε yamanan kala,
a ε taane raxori,
muxu yo mi fa lu e yi.

8 Nanara, ε kasa benbeli dugine so sununi,
ε wuga, ε gbelegbele,
bayo en mi tangama Alatalaa xolo gbeen ma.

9 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na laxonni,
mangan nun kuntigine tunnaxoloma e ma nen,
saraxaraline yi yigitεε.
Nabine yi kabε.”

10 Nayi, n yi a fala, n naxa,
“Ee! Marigina, Alatala!
I bata yamani ito nun Yerusalen kaane mayenden,
i to a fala, i naxa,
‘E baje xunbenla sotoma nen!’
Anu, silanfanna yitonxi
nxu koe raxaba xinla ma.”

11 Na waxatini, Ala a falama nen yamani ito nun Yerusalen kaane xa, a
naxa,
“Foye wolonna fama n ma yamaan ma
keli geyane ma tonbonni,
a mi fama se fintandeni,
a mi se yebama.

12 Foye gbeen nan a ra
naxan sa kelixi menni n ma yamarin bun.
Iki, n tan nan kitin sama n ma yamaan xili ma.”

13 Yamaan naxa, “A mato!
Yaxune nan itoe ra,
e tema alo kundana!
E yenge so wontorone fama

alo wuluwunla.

E soone xulun singbinna xa.

Gbalona en xa,

bayo en naxɔrimatɔɔn ni i ra!”

¹⁴ Ala naxa, “Yerusalɛn kaane,

ε fe ɲaxin ba ε bɔɲɛni,

alogo ε xa kisi!

Ɛ miriya ɲaxine ramarama ε yi

han waxatin mundun?

¹⁵ Bayo, falana nde fama

sa keli fɔ Dan yamanani,

a halagin nan ma fe ralima

sa keli Efirami geyane fari.

¹⁶ Ɛ siyane rakolon ito ma,

ε a fala Yerusalɛn kaane xa, ε naxa,

Sofa ganla fama sa keli yire makuyeni,

e xa fa fu taane ma.

E yɛnge so sɔnxɔni tema Yuda taane xili ma.

¹⁷ E Yerusalɛn taan nabilinma nɛn yɛngeni

alo xɛ kantanne,

bayo a bata murutɛ n xili ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ Ɛ sigati kiin nun ε kɛwanle saren nan na ra.

Ɛ fe xɔlɛn ni ito ra,

a xɔbɔ mumɛ!

A soma nɛn fɔ ε bɔɲɛni.

Yeremi a kuisanna lan gbalo famatɔɔn ma

¹⁹ N kuisanxi! N kuisanxi!

N kutunma tɔɔyaan ma.

Kɔntɔfinla bata n bɔɲɛni li.

N bɔɲɛn dinma,

n mi nɔɛ n dundɛ!

Bayo n bata xɔtaan fe xuiin mɛ,

e nun yɛnge so sɔnxɔ xuine.

²⁰ Fitina fena nde nɛma raliyɛ,

gbetɛ sa fama,

bayo halagin bata so yamanan birin yi.

N ma bubune birin bata kala,

e nun n ma banxine birin sanɲa ma kedenni.

²¹ N yɛngɛn taxamasenna toma singanxi

han waxatin mundun yi?

N xɔta xuiin mɛma

han waxatin mundun yi?

²² Ala naxa,

“Xaxilitarene nan n ma yamaan na,

e mi n kolon.

Dii kɔmɔne nan e ra,

xaxili yo mi e ma.

E fatan fe ɲaxin nan tun ligɛ,

e mi a kolon fe fajin nabama kii naxan yi.”

23 “N to n yeen ti boxo xonna ra,
a yitontareyaan nun a yigenla yi lu.
N to n yeen ti kore xonna ra,
kenenna yi jan a yi.

24 N to n yeen ti geyane ra,
e yi xuruxurun
yire matexine birin yi yimaxa.

25 N to n yeen ti e ra,
muxu yo mi fa lu na,
xaline birin yi e gi.

26 N to n yeen ti yamana sabatixin na,
a yi findi tonbonna ra,
a faane birin kalaxin yi lu
n tan Alatala fitinaxin yee ra
n ma xolona fe ra.”

27 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yamanan birin kalama nen,
koni n mi e raxorima.

28 Na ma, boxo xonna sunuma nen,
kore xonna fan yi yiforo,
bayo n na a fala nen,
n mi fa nimisama.
N bata a feen nagidi,
n mi fa xetema a foxo ra.”

Yerusalen luma nen halagin bun

29 Taan muxune birin e gima nen
soo ragine nun xalimakuli wonle fa xuiin bun,
muxuna ndee yi sa e luxun jansanne yi,
ndee yi so gemε gbeene longonna ra,
taan nabepinxin yi lu a yete ma.
Muxu yo mi fa luma a yi.

30 E tan naxan ma taa kalaxi,
ε fa nanse ligama?
E fa dugi mamiloxine ragode ε ma ba,
ε yi xema maxidi seene so,
ε ε yetagine yiton?

Siyaan naxanye yi ε rakunfama
alo ε yangane,
ε mi fa rafan ne ma!
E waxi ε faxa feni.

31 Bayo, n gbelegebele xuina nde mema
alo jaxanla nema dii barini,
e nun kutun xuina
alo jaxanla nema a dii singen bare.

Siyon kaane nan xui ne ra,
e kutunma,
e yiine yibandunma,
e yi a fala, e naxa,
“Gbalona nxu xa!
Muxu faxane nxu niin bamatoon ni i ra.”

5

Mayifuna Yerusalen yi

1 “Siga Yerusalen kirane xon,

i a rakorosi ki faji,

i a feene fεεfεε.

I a yirene birin yito.

Xa i muxu keden peen to

naxan tinxinna nun jondin foxo ra,

n dijama nen Yerusalen kaane ma na yi.

2 Hali e na a fala, e naxa,

‘N bata n kolob habadan Alatala yi!’

e kolobma wulen nan fari.”

3 Alatala, i mi lannaya muxun xan fenma ba?

I bata e jaxankata,

koni e mi fe kolonxi ayi,

i wa nen e raxori feni,

koni e mi xurun sotaxi na yi.

E ye xodoxo alo fanyena,

e tondi e xun xete i ma.

4 N yi n miri, n naxa,

“Yigelitone nan ne ra,

e feene ligama xaxilitareyaan nin,

bayo e mi Alatalaa kiraan

nun e Alaa kiti saxine kolon.

5 N sigama nen yeratine fama,

n sa falan ti ne xa.

E tan Alatalaa kiraan kolon,

e nun Alaa kiti saxine.”

Koni, a li,

e tan fan birin bata murute Ala ma,

e tondi xure a bun.

6 Nanara, yatan minima fotonni,

a fu e ma.

Kankon kelima burunna ra,

a yi e yibo.

Narin doxoma e yee ra e taane dexon,

alogo naxan yo na mini,

a yi na yibo a dungi dungin na.

Bayo, muxuni itoe Ala matandin bata gbo ayi,

e yanfantenyaan bata radangu ayi.

7 Ala yi a fala, a naxa,

“N dijama e ma di nayi?

E diine bata e me n na,

e yi e kolob alane yi

naxanye mi ala yo ra.

N tan nan yi e balon soma e yii,

koni e yi yalunyaan naba,

e birin yi e gi

sigaya yalundene banxine yi.

8 E luxi nen alo soo xeme kendena,

a nema wuge a gileen foxo ra,

birin a lanfana naxanla fɔxɔ ra.

⁹ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?

N mi n gbeen nɔxɛ na yama sifan na ba?"

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ "Ɛ te e nako sansanne ra,

ε yi e rabira,

koni ε nama e raxɔri!

Ɛ wudi yiine ba e binle ma,

bayo Alatala gbee mi fa e ra.

¹¹ Bayo, Yuda yamaan nun Isirayila yamaan bata n yanfa mume!"

Alatalaa falan nan na ra.

¹² E bata e mε Alatala ra,

e yi a fala, e naxa,

"A mi na!

Tɔrɔn mi fa fama en ma sɔnɔn,

En mi fa yengɛn toma,

en mi kamεma.

¹³ Foyen nan tun nabine ra,

Ala mi falan tima e xɔn.

Nayi, e naxan falama,

na xa e tan nan sɔɔ."

¹⁴ Nanara, Alatala,

Ala sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi,

a naxa, "Bayo ε bata na falan ti,

n bata n ma falan sa i tan Yereimi de,

falan naxan luxi alo tɛɛna,

yamani ito findima yegen nan na,

na tɛɛn naxan ganma."

¹⁵ Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, "Ɛ tan Isirayila yamana,

n siyana nde rafama nɛn ε xili ma

sa keli yire makuyeni,

siya barakaxin nan a ra,

naxan na yi xabu waxati xunkuye,

ε mi naxan xui mεma,

ε mi naxan ma falan yɛɛ toma.

¹⁶ E xalimakunle faxan tima han!

E muxune birin findixi sofa wɛkilɛxine nan na.

¹⁷ E fama ε se xabaxine nun ε donseene birin naxɔrideni nɛn,

e nun ε dii xɛmɛne nun ε dii tɛmɛne,

e nun ε xuruse xunxurine nun a xungbene,

e nun ε manpa binle* nun ε xɔdɛ binle.

E yi e taa makantanxine kala yɛngɛni

ε yigi saxi taan naxanye yi."

¹⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, "Koni hali na waxatini, n mi ε raxɔrima fefe. ¹⁹ Nayi, muxune na maxɔdinna ti, e naxa, "Nanfera, Alatala, en ma Ala ito birin ligama en na?" I tan Yereimi yi e yabi, i naxa, "Bayo ε bata ε mε a ra. Ɛ yi ala xɔɔɛne batu ε yamanani. Nayi, ε sa walima nɛn xɔɔɛne xa yamana gbɛtɛni dɛnaxan mi findixi ε konna ra.'" "

* **5:17:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

Yamana murutεna fe

20 “E ito fala Yaxuba bɔnsɔnna muxune xa,
ε a fala Yuda yamanani, ε naxa,

21 E tuli mati ito ra,
ε tan yama xaxilitaren miritarena!
E yεεne na,
koni ε mi sese toma!
E tunle na,
koni ε mi sese mεma!

22 Alatalaa falan ni ito ra.
E mi gaxuma n yεε ra ba?
E mi xuruxurunε gaxuni n yεtagi ba?
N tan nan baan nεmεnsinna findixi fɔxɔ igen danna ra,
a mi nɔε naxan yigide habadan.
A walanne tema,
koni e mi a nɔε,
e xuxu xuiin minima,
koni e mi danguma a ra.

23 Koni yamani ito muxune tengbesen,
e murutεxi e bɔnεni,
e xun xanbi so, e siga.

24 E mi e mirima, e naxa,
‘En xa gaxu Alatala yεε ra,
en ma Ala,
naxan tulen nafama a waxatini,
tule singen nun tule dɔnxεna,
naxan se xaba waxatine ragidixi en xa.’

25 E hakene nan ne baxi e kiini.
E yulubine yi ε munanfanna kala.

26 Bayo muxu naxine n ma yamaan yε,
alo xɔli suxun naxanye xɔline mameλεnma,
e lutine ratima muxune yεε ra.

27 E banxine rafexi muxune se kansunxine ra
alo xɔli suxun xɔli sa seen nafema kii naxan yi.
E findixi sεnbεmane nun nafulu kanne ra na kii nin.

28 E fatin bata fanε ayi,
e tuyanxi.
Dan yo mi e fe naxine ma.
E mi kiridine xun mafalama kitini.
E nafunla sɔtɔma tun!
E mi tɔrɔ muxune xun mayεngε kitine bolonma.

29 N mi lan
n xa e saran na fe sifane ra ba?
N mi n gbeen nɔxε na yama sifan na ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

30 “Fe naxin bata so yamanani
naxan magaxu mume!

31 Nabine wule nabiya falane nan tima.
Saraxaraline nɔyaan ligama e yεtε sεnbεn nan xɔn.
Anu, a rafan n ma yamaan ma na kiini.

Koni a rajanna na a li,
ε nanse ligama nayi?”

6

Gbalon Yerusalen xili ma

¹ Bunyamin bɔnsɔnna muxune, ε gi!
Ɛ keli Yerusalen yi!

Ɛ xɔtaan fe Tekowa taani!
Ɛ yengen taxamasenni te Beti-Hakeremi taani!

Bayo, gbalogbeen fama
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,
halagi magaxuxin na a ra.

² Siyon taan naxan tofan,
a rayabu,
n na raxɔrima nɛn!

³ Sofa ganla fama a ma nɛn
alo xuruse rabane nun e xuruseene,
e yi e bubune ti a rabilinni,
e birin yi lu e konna kantanɲɛ.

⁴ E yi a fala, e naxa,
“Ɛ keli, ε a yenge feni tɔn!
Ɛ keli, en na a yenge yanyin nan na!

Anu, sogen bata godogodo.
Ninbanna bata a li,
nininne bata siga fɔlo iki.

⁵ Nanara, ε keli,
en na a yenge kɔɛɛn na.
En sa a banxi fajine kala.”

⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa, “Ɛ wudine sege,
ε gbingbinne rate

Yerusalen taan makantan yinna xɔn.*
Taani ito lan a kewanle yi saran a ra,
bayo muxu naxankatanxine bata gbo ayi taani.

⁷ Fe naxine minima taani ito yi
alo igen minima xɔninna ra kii naxan yi.

Fala yo mi mema a yi
fo gbalogbeen nun halagi feene.
N na a tɔrɔn nun a furene nan tun toma n yetagi.

⁸ Yerusalen kaane,
ε a liga ε yeren ma,
alogo n nama n masiga ε ra,
n yi ε konna findi bɔxɔ rabɛninxin na,
muxe mi nɔɛ dɔxe denaxan yi.”

Yamaan naxan mi a tuli matiye

⁹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
“E Isirayila yamaan muxu dɔnxene tongo ma nɛn
alo manpa bogi tɔnsɔnne na makentun.

* **6:6:** Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi gbingbinni itoe nan xɔn, e taan yenge.

Ɛ mɔn xa dangu ndee suxε
alo se bogi malanne na xεtε nakɔɔn yirena nde ma.”

10 N falan tima nde xa?
N na ndee rakolonma
alogo e xa e tuli mati n na?
Ɖεnkεyɛtare tunle nan e ma,
e mi nɔε falan mε.
Alatalaa falan luxi nεn e xa
alo konbina,
e mi e rafan fe yo toma a yi.

11 Koni n tan bɔɔn bata rafe Alatalaa xɔlɔn na,
n mi fa nɔε a ramare.

Ala naxa,
“N ma xɔlɔn xuya diine ma kiraan xɔn,
e nun foningen naxanye malanxi na yi.
Xεmεne nun ɲaxanle birin suxuma nεn e bode xɔn,
e nun fonne nun muxu kɔbɔkɔbɔxine.
12 E banxine yi findi muxu gbεtεye gbeene ra,
e nun e xεene nun e ɲaxanle,
n na keli yamanan muxune xili ma waxatin naxan yi.”
Alatalaa falan nan na ra.

13 “Bayo keli muxudin ma
han muxu gbeene,
e birin kunfaxi e tɔnɔn nan xɔn.
Keli nabiin ma han saraxaralina,
e birin wulen falama.

14 E mi n ma yamana furen dandanma e sɔbe ra.
E luma a falε nεn, e naxa,
‘Bɔɔn xunbenla! Bɔɔn xunbenla!’
Koni, bɔɔn xunbeli mi na.

15 E yi lanma nεn e yagi e xɔsi feene ra,
koni, e mi yagima hali!
E mi yagin yεεεn kolon!
Nanara, naxanye faxama,
e nun nε nan faxama.
N na e kεwanle saranma e ra nεn,
e yi bira bɔxɔni.”
Alatalaa falan nan na ra.

16 Alatala ito nan falaxi,
a naxa, “Ɖ ti kirane xɔn,
ε yi e mato.
Ɖ maxɔdinna ti lan singe ra kirane fe ma,
ε naxa, ‘Kira fajin minεn?’
Ɖ yi siga na xɔn.
Ɖ matabuden sɔtɔma nεn na yi ε niin xa.
Koni ε yi a fala, ε naxa,
‘Nxu mi sigama na kiraan xɔn.’

17 N bata ε xun makantan muxune ti,
n naxa, ‘Ɖ tuli mati xɔtaan xuiin na de!’

Koni, ε yi n yabi, ε naxa,
 ‘Nxu mi nxu tuli matima!’

¹⁸ Nanara, ε tan siyaan bonne,
 ε tuli mati!

Ε birin xa a kolon
 feen naxan danguma e konni.

¹⁹ Dunuᵓa muxune, ε tuli mati!

N tan nan gbalon nafama yamani ito xili ma,
 naxan findixi e miriyane saranna ra.

Bayo e mi e tuli matixi n ma falane ra,
 e yi e mε n ma sariyan fan na.

²⁰ N hayun mundun wusulanna ma

naxan kelixi Saba yamanani?

Hanma se xiri ᵓaxumεn naxan kelixi yire makuyeni?

Ε saraxa gan daxine mi n keεnxi,
 ε saraxane mi rafan n ma.”

²¹ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“N gemene sama nεn yamani ito yeε ra,

e sanne radinma naxanye ra,

fafane nun e diine,

e nun e dεxε bodene nun e xoyine,

e birin yi bira halagini.”

Yaxune fama

²² Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Ganla fama nεn keli sogeteden kεmenna binni.

Yama senbεmaan fama nεn

sa keli fε bεxεn danna ra.

²³ Xalimakunle nun tanbane e yii,

e yeε xεdεxε, e mi kininkinin.

E xuiin gbo alo fεxε igen xuina,

e nεma fama e soone fari.

E yεbaxin fama safa yeεn ma

yεngε so xinla ma,

e fama ε tan Siyon kaane nan xili ma.”

²⁴ Yamaan naxa,

“Nxu bata na feen xibarun mε,

nxu senben yi ᵓan.

Kuisanna bata nxu suxu,

a xεlen luxi

alo ᵓaxanla dii barimatεna.

²⁵ Ε nama mini taani siga burunna ra.

Ε nama siga kirane xεn,

bayo yaxun nun a silanfanna kira yi.

Gaxun yiren birin yi.

²⁶ N ma yamana, ε kasa benbeli dugin so sununi,

ε ε sa xubeni, ε gbelegbele

alo muxuna dii xεmε kedenna na faxa,

bayo naxan muxune birin halagima,

na fa en naterεnama nεn.

²⁷ N bata i tan Yeremi dεxε

alogo i xa n ma yamaan keᵓaan feεfeεεε,

alo xabun naxan wuren matoma,
alogo i xa e sigati kiin nakarasi,
i yi a mato.

²⁸ E birin findixi muxu murutexi tengbesenxine nan na,

nafigin naxanye xadaxo

alo wuren nun sulana.

Kala tiine nan e birin na.

²⁹ Xabun teen nafema nen

alogo teen xa yoxon ba wureni,

koni a katama wuren nasensendeni fuun nin,

bayo wuren gbiin mi tinma be a yi.

³⁰ E luxi nen

alo wure gbetin naxan lan a woli ayi,

bayo Alatala bata a me e ra.”

7

Dina fufafuna fe

¹ Alatala falani ito nan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Sa ti Alatalaa banxin so deen na, i yi falani ito rali menni, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na! E tan, Yuda kaan naxanye soma deni itoe ra, e yi Alatala batu.’ ³ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Alaa ito nan falaxi, a naxa, ‘E sigati kiin nun e kewanle masara. Nayi, n tinma nen e lu daxi yireni ito yi. ⁴ E nama e yigi sa wule falane yi, bayo e a falama, e naxa, ‘Alatala Batu Banxin ni ito ra! Alatala Batu Banxina! Alatala Batu Banxina!’ ⁵ Xa e sigati kii nun e kewanle masara, xa e bode suxu kiti kendeni, ⁶ xa e mi xajen jaxankata, e nun kiridin nun kaja gilena, xa e mi sontarene faja be, xa e mi bira ala gbetene foxo ra, e yi e yete toro, ⁷ nayi, n tinje nen, e lu daxi be yi, n yamanan naxan soxi e benbane yii habadan han habadan.’ ”

⁸ “Koni, e yigi saxi wule falane nin naxanye ton mi na. ⁹ E mujan tima, e faxan tima, e yalunyaan ligama. E kolon wulen fari, e wusulanna ganma Baali suxuren xa, e ala gbetene batuma, e mi naxanye kolon. ¹⁰ Na xanbi ra, e mon yi fa ti n yetagi n batu banxin kui n xinla binyama denaxan yi. E yi a fala, e naxa, ‘Nxu bata xunba.’ E bata xunba alogo e xa lu xosi feene rabe ba? ¹¹ Nayi, n xinla binyama banxin naxan yi, e na yatexi mafu tiine luxunden nan na ba? N tan yeena e ra de!” Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Nayi, e siga n ma yire fonni Silo taani n xinla yi binyama denaxan singe yi.* E sa a to n naxan ligaxi a ra, lan n ma yamana fe jaxin ma, Isirayila kaane. ¹³ E yi feni itoe birin ligama waxatin naxan yi, n tan, Alatala yi lu falan tiye e xa ye yo ye. Koni, e mi tinxi n xuiin name. N bata e xili, e mi tinxi n natinje. Nayi, n tan Alatalaa falan ni ito ra. ¹⁴ E yigi saxi n Batu Banxini ito naxan yi, n denaxan soxi e nun e benbane yii n xinla binyaden na, n na a suxuma nen alo n Silo taan suxi kii naxan yi. ¹⁵ N na e kedima nen n yetagi, alo n na n mexi e ngaxakedenne ra kii naxan yi, Efirmi bonsonna muxune.”†

Ala mi Yeremi xuiin name

* **7:12:** Filisistine bata yi Silo taan kala na waxatini. Ala Batu Bubun yi tixi menna nin. Na feen sebexi Yosuwe 18.1 kui e nun Samuyeli Singen 4.12-18 kui. † **7:15:** Efirmi bonsonna nan yi gbo Isirayila boxon komef foxon bonsonne tagi. Na bonsonne tunun nen yengene yi jee keme benun Yeremi xa kawandin ba fol. Ala e raxori nen lan e suxure batu feene ma.

16 “I tan Yeremi nama n madijɔa e fe ra. I nama n mafan, i nama n maxandi. I nama n solona e xa, bayo n mi i xuiin namɛma. 17 I mi a toxi ba e naxan ligama Yuda taane nun Yerusalɛn kirane xɔn? 18 Diidine yegen fenma, fafane tɛɛn sama e ra, ɲaxanle taminna ramulanma alogo e xa burudine rafala Kore Xɔnna ɲaxalan Mangan kiden xa, e yi minse saraxane rabɔxɔn ala gbɛtɛne xa, e yi n naxɔlɔ. 19 E n tan nan tɔrɔma ba? E mi e yetɛ xan tɔrɔma ba, e yi e yetɛ rayagi?” Alatalaa falan nan na ra. 20 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fitinaxina n ma xɔlɔn nagodoma nɛn be ma, e nun a muxune nun a xuruseene, e nun a wudine nun a bogi seene. Taan ganma nɛn, a tɛɛn mi nɔɛ ratuyɛ.”

Yamaan mi a tuli mati

21 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E saraxa gan daxine sa ε saraxan bonne fari, ε tan yi e subene don! 22 Bayo, n to ε benbane ramini Misiran yi, n mi yamarine soxi e yii lan saraxa gan daxine nun saraxan bonne xan ma na lɔxɔni! 23 Koni, yamarin nan ito ra n naxan so e yii: E tuli mati n xuiin na, alogo n xa findi ε Ala ra, ε yi findi n ma yamaan na. N na ε yamari feen naxanye birin ma, ε sigan ti na kiraan xɔn, ε yi hɛrin sɔtɔ.† 24 Koni, e mi tin n xuiin namɛ, e mi e tuli mati. E yi bira e bɔɲɛ yi fe ɲaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. E yi xɛtɛ xanbin na, benun e xa siga yɛɛn na. 25 Xabu ε benbane mini lɔxɔni Misiran yi han to, n na n ma walikɛne rasigama ε ma, nabine, lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin birin. 26 Koni, ε mi tinxi n xuiin namɛ, ε mi ε tuli mati n na. E yi tengbesɛnyɛ ayi, ε fe ɲaxin naba dangue ε benbane ra.”

27 “I tan Yeremi na falani ito birin ti e xa, e mi e tuli matima i ra, e mi i yabɛ sese ma. 28 Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘E findixi yamaan nan na naxan mi Alatala xuiin namɛma, naxan tondixi xurɛ ε Ala ma. Lannayaan bata lɔ ayi ε ma, na mi fa ε falane yi.’ ”

Faxa Ti Lanbanna fe

29 Ala naxa,
 “E xunsexe kuyen naxan ε rasarijanma n xa,
 ε na maxaba, ε yi a woli ayi. §
 E lu ε mawugɛ yire matexi yigenla fari,
 bayo Alatala bata a mɛ iki waxatin muxune ra
 a yi e rabɛɲin
 e tan naxanye a raxɔlɔ.”

30 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Yuda kaane bata fe ɲaxin liga n yɛɛ ra yi. E bata e suxure xɔsixinɛ dɔxɔ banxini, n xinla binyama dɛnaxan yi, e yi na sarijanma kala. 31 E bata Tofeti kidene ti Ben-Hinɔn lanbanni, alogo e xa e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne gan mɛnni. N mi naxan yamarixi, n mi sa mirixi naxan ma.”

32 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, lɔxɔna nde fama, muxune mi fa mɛnna xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinɔn lanbanna.’ Koni e fa na xili bama nɛn ‘Faxa Ti Lanbanna.’ Muxune yi maluxun Tofeti yi, han na yi rafe. 33 Yamani ito binbine yi findi xɔline balon na e nun burunna subene. Muxu yo mi e kedɛ. 34 N danna sama nɛn sɛwa sigine nun ɲaxan sigine

† 7:23: Na feen seɓexi Xɔrɔyaan 19.5 kui. § 7:29: Na waxatini, muxune yi e kɔlɔma, e yi e xunseɓɛn lu kuyɛ ayi han e yi e falan nakamali. Na feen seɓexi Yatene 6.5-9 kui.

nun jaxalandi ti sigine ra xεmεn nun a jaxanla xa Yuda yamanani e nun Yerusalεn taane yi, bayo yamanan kalama nεn.”

8

Danxutɔ yamana

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatini, e Yuda mangane nun kuntigine xɔnne bama nεn gaburun na, e nun a saraxaraline nun a nabine nun Yerusalεn kaane birin. ² E yi e sa sogen na, e lu raxuyaxi ayi kike dεgen nun sare ganla birin bun, naxanye yi rafan e ma, e yi naxanye batuma, e bira naxanye fɔxɔ ra, e yi xibarune sɔtɔma naxanye ra, e xinbi sin naxanye bun. E xɔnne mi fa malanma, e mi maluxunɲε, e birin findima nεn lɔxɔn na bɔxɔn fari. ³ Sayaan xɔnla yama jaxini ito muxu dɔnxεne suxuma nεn, n na e raxuya ayi dεnaxanye birin yi.” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

Alaa yamaan tondi fena

⁴ Yeremi, a fala yamaan xa, i naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Muxun birε ba, a mi keli?

Muxuna a xun xanbi soε ba,
a mi fa a xun xεtε?

⁵ Nanfera nayi,
Yerusalεn yamani ito xun xanbi soxi,
e lu e masigε n na waxatin birin?

E tantanni han,
e tondixi e xun xεtε n ma.

⁶ N tuli matixi e ra ki fajɪ
koni e falan mi lanma.
E sese mi nimisama e fe jaxine ra,
e mi a falama, e naxa,
“N nanfe ligaxi?”

E birin gixin sigama e xun xɔn
alo soon naxan sigan yεngeni.

⁷ Hali yaya xɔnla naxan kore,
na a xεtε waxatine kolon.
Hali ganban nun tuntunna
nun saɲi xɔnla e xεtε waxatine yatεxi.
Koni n ma yamaan mi Alatalaa kiti saxine kolon.’ ”

Karamɔxɔ tantanxine

⁸ “Nayi, ε nɔε a fale di, ε naxa,
‘Nxu bata fe kolonna sɔtɔ,
bayo Alatalaa sariyana nxu yii?’
Anu, karamɔxɔne wule sεbεnle tima
alogo na xa findi wulen nan na.

⁹ Fe kolonni itoe yagima nεn,
e yigitεgε, e suxin na a ra
bayo e bata e mε Alatalaa falan na.
Fe kolonna sifan mundun fa e yii sɔnɔn?”

¹⁰ Ala naxa, “Nanara,
n na e jaxanle soma nεn gbεtεye yii,
muxu gbεtεye yi e xεεne ba e yii.
Bayo keli muxudin ma han muxu gbeene,

e birin kunfaxi e yeƳe tɔnɔn nan xɔn,
keli nabine ma han saraxaraline,
e birin wulen falama.

¹¹ E mi n ma yamana furen dandanma e sɔbɛɛn na.

E luma a faƳe nɛn, e naxa,
‘Bɔɓɓe xunbenla! Bɔɓɓe xunbenla!’
Koni, bɔɓɓe xunbeli mi na.

¹² E yi lanma nɛn e yagi e xɔsi feene ra,
koni, e mi yagima hali!
E mi yagin yeƳɛɛn kolon!

Nanara, naxanye faxama,
e nun ne nan faxama.
N na e kɛwanle saranma e ra nɛn,
e yi bira bɔxɔni.”

Alatala naxa na kiini.
¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N wama nɛn n xa danna sa e ra,
manpa bogi mi fa luma na,
xɔɔɛ bogi mi luma na,
e wudine dɛɛne xarama ayi nɛn.
N seen naxanye soxi e yii,
na bama e yii nɛn.”

¹⁴ Yamaan naxa,
“Nanfera en luma dɔxi?
Ƴ malan!
En na en gi,
siga taa makantanxine yi,
en sa halagi mɛnni!
Bayo Alatala, en ma Ala bata halagin nagidi en ma,
a ige xɔlɛne fi en ma,
bayo en bata yulubin liga a ra.

¹⁵ En yengi yi bɔɓɓe xunbenla nan ma,
koni en mi sese faɓi sɔtɔma.
En yi marakɛndɛyaan nan mamɛma,
koni fe magaxuxin nan fama.

¹⁶ En bata yaxune soone xuiin mɛ Dan bɔxɔn mabinni,
bɔxɔn birin bata yimaxa e soo kɛndene wuga xuiin ma!
E fama,
e yamanan nun a seen birin naxɔri,
e nun taan nun a muxune.”

¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N saɓine rasigama nɛn ɛ xili ma
naxanye seri mi na,
e yi ɛ maxin.”

Nabina mawuga xuina

¹⁸ N yi wama n ma tɔrɔni suxu feni,
n bɔɓɓɛn sunuxi n kui.

¹⁹ N ma yamaan wuga xuiin nan ito ra
sa keli yire makuyeni.
E naxa,

“Alatala mi fa Siyon taani ba?

A mangan mi fa na yi ba?”

Ala naxa,

“Nanfera e n naxɔɔɔxi e suxurene ra,
e nun xɔɔɔne batu se fufafune?”

²⁰ Se xaba waxatin bata ɲan,
kuye wolon waxatin fan bata dangu,
koni han to en mi rakisixi!

²¹ N ma yamana tɔrɔna n tɔrɔma,
n sunuxi, n kuisanxi.

²² Seri mi fa Galadi yamanani ba?

Dandan ti mi fa na?

Nanfera nayi,

n ma yamana furen mi yalanma?

²³ Xa iɛe xunna nan yi n xunna ra nun
xa n yɛɛ yinle yi findixi tigin nan na nun,
n yi Siyon faxa muxune wugama nɛn kɔɛ nun yanyin birin na.

9

Mayifuun yamanan yiren birin yi

¹ Xa n yi yigiyaden sɔtɔ burunna ra nun,
n yi n mɛma nɛn n ma yamaan na,
n yi n masiga e ra!

Bayo e birin yalunde,
yanfanten ganla nan e ra.

² Alatalaa falan nan na ra, a naxa,
“E lenne yitɔnxi nɛn e xa wulen fala
alo xanla xalimakunle wolima kii naxan yi.
E mi nɔɔn sɔtɔn yamanani ɲɔndi falan xan xɔn,
koni e fe ɲaxin nan tun nabama.
E mi n kolon.

³ Birin xa a xɔyina fe liga a yeren ma.
Muxu yo nama a yigi sa a ngaxakedenne yi,
bayo muxune ngaxakedenne birin findixi yanfantenne nan na,
muxune xɔyine birin yi findi nafigine ra.

⁴ E birin e bode mayendenma,
muxe mi ɲɔndin falama.

E bata e xaran wulen ma ki fajɛni.

E yi e yɛɛ yixadan hake ligadeni.

⁵ Yeremi, i dɔxi yanfantenne nan tagi.
E tondixi n kolonɛ e yanfantenyaan nin.”
Alatalaa falan nan na ra.

⁶ Nanara, Alatala sɛnben Birin Kanna naxa,
“N na e rasariɲanma nɛn,
alo xabun wuren naxulunma kii naxan yi
n yi e keɲaan fɛsɛfɛsɛ,
bayo n fa n ma yamaan suxe di?

⁷ E lenne maxɔɔn tima
alo faxa ti xalimakunla,
e yanfa falane nan tun tima.

E bɔɲɛ xunbeli falane tima e adamadi bodene xa,
koni e luti ratixini tɔnma e bɔɲɛni.

⁸ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?
N mi n gbeen ɲɔxɛ na yama sifan ma ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

Wuga waxatina fe

⁹ N wugama nɛn,
n gbelegbele sununi geyane fari.
N na n mawugama
xuruse rabade kalaxine nan ma fe ra,
bayo e bata gan,
muxu yo mi fa danguma e yi.
Xuruseene wuga xuiin mi fa minima na yi sɔnɔn.
Xoline nun burunna subene birin bata e gi, e siga.

¹⁰ N Yerusalɛn taan luma nɛn
alo gɛmɛ malanxine,
kankone kurudena,
n Yuda taane raxɔri,
muxu yo mi lu e yii.

¹¹ Xaxilimaan mundun feni itoe yɛɛ toɛ?
Xa Alatala bata falan ti a xa,
a xa na yɛba!
Nanfera yamanan bata kala,
a raxɔri alo burunna,
muxu yo mi danguma dɛnaxan yi?

¹² Alatala naxa, “Na feene ligaxi nɛn bayo e bata e mɛ n ma sariyan na, n naxan so e yii, bayo e mi e tuli matixi n xuiin na, e sigan ti a ma. ¹³ E biraxi e bɔɲɛ yi feene fɔxɔ ra e tengbesenyani, e nun Baali suxurene alo e fafane e xaranxi a ma kii naxan yi.” ¹⁴ Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N dabarin nun ige xɔlɛn fima yamani ito ma nɛn e balon na. ¹⁵ N yi e raxuya ayi siyane yɛ, e nun e benbane mi naxanye kolon, n yɛngɛn bira e fɔxɔ ra han n yi e birin naxɔri.”

¹⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa, “ɛ miri!
ɛ sa ɲaxalan wugalane fen,
e xa fa!
Naxanla naxanye fatan gbelegbeledeni sununi,
ɛ ne fen de!

¹⁷ E xa e mafura fɛ,
e fa e wuga xuiini te en ma fe ra,
han en fan yi wuga,
en yɛɛgen yi godo
alo xude igena.

¹⁸ Bayo wuga xuiin minima Siyon taani,
e naxa, ‘En bata halagi feu!
Yagin bata gbo en ma!
Fɔ en xa keli nɛn yamanani,
bayo e bata en ma banxine rabira!’ ”

¹⁹ Nayi, ɲaxanle,
ɛ tuli mati Alatalaa falan na,

a naxan falama a deen na,
 ε yi na rame!
 Ε ε dii temene xaran wugan ma,
 ε bode xaran mawugan ma!

²⁰ Bayo sayaan bata so en ma banxine foye sodene ra,
 siga han en ma banxi fajine kui,
 en ma diidine yi faxa kirane xon,
 en ma foningene yi faxa yama malandene yi.

²¹ Yeremi, a fala iki, i naxa,
 “Alatalaa falan ni ito ra, fa fala
 ‘Binbine luma nen yiren birin yi
 alo naman xeen ma,
 alo malo xidine xeen xun xon malo xaban foxo ra,
 koni e malan muxu mi na!’ ”

Ala kolonna nan fe kolon kenden na

²² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Fe kolonne nama e kanba e fe kolonni.
 Senbemaan nama a kanba a senbeni.
 Nafulu kannu nama a waso
 a nafulu kanyani.

²³ Koni xa naxan a kanbama,
 na xa a kanba ito nin:
 fa fala, a bata n famu,
 a yi n kolon.
 A xa n kolon Alatala ra,
 naxan hinanna nun kiti kenden
 nun tinxinyaan nabama dunuɗa yi
 bayo na fe sifane nan nafan n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

Denkeyatarene yamaan ye

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Laxone fama, n muxune saranma
 e kewanle ra waxatin naxan yi, naxanye birin banxulanxi e fati benden
 mabinni koni e mi tubixi e boɗeni, ²⁵ alo Misiran kaane nun Yuda kaane nun
 Edon kaane nun Amonine nun Moyaba kaane, naxanye birin doxi tonbonni,
 naxanye e xunne dexon bima. Amasoto Ala kolontarene nan siyani ito
 ra. Isirayila yamaan birin fan luxi nen alo banxulantarene denkeyaan
 mabinni.”

10

Ala suxurene halagi fena

¹ Isirayila yamana, ε tuli mati Alatalaa falan na lan ε ma! ² Alatala ito nan
 falaxi, a naxa,
 “E nama bira siya gbetene kirane foxo ra.
 E nama gaxu taxamasenne yee ra
 naxanye toma kore,
 alo siya gbetene.

³ Bayo yamanane namunne findixi fe fuune nan na.
 E wudin segema fotanni,
 yii rawali keen yi a masoli soden na.

⁴ E yi a rayabu wure gbeti fixen nun xemaan na,
 e yi a gbangban

alogo a nama bira.

⁵ Na suxurene luxi nen
alo xoli magaxu seen naxan tixi xeen ma,
e mi fala tima, fo e maxali,
bayo e mi noe sigan tiye hali ndedi.
E nama gaxu e yee ra,
bayo e mi noe sese naxi rabe,
e mon mi noe a fapin fan nabe.”

⁶ Alatala, i tan noxon mi na!

I gbo, i xinla senben gbo.

⁷ Nde mi gaxue i tan yee ra,
i tan siyane mangana?

E lan e gaxu i yee ra
bayo i noxon mi na siyane fekolonne ye,
hanma e yamanane birin yi.

⁸ E birin xaxilitare,
e birin fekolontare.

E xaranxi fe fuun nan ma,
wudi batuna.

⁹ E fama na wure gbetine ra
sa keli Tarasisi yamanani,
e nun xemane sa keli Yufasi yi,
xabun nun xema rawanla yi e rafala suxuren a,
e yi a maxidi dugi mamiloxine nun a gbeele yi.
Muxu kesuxine wali xonna nan tun ne ra.

¹⁰ Koni Alatala nan Ala noandin kannu ra.

A tan nan habadan Ala ra,
habadan mangana.
Baxo xonna xuruxurunma a tan nan ma xolo bun,
yamanane mi suse naxan ma xolo yee ra.

¹¹ Yeremi, a fala e xa, i naxa,

“Wule alani itoe,
e tan naxanye mi kore xonna nun baxo xonna daxi
ne tununma nen baxo xonna fari,
e nun kore xonna bun.”

Yeremi 51.15-19

¹² Ala nan baxo xonna daxi a senbeni,
a yi dununa beten sa a fe kolonna xon,
a kore walaxani bandun a xaxilimayani.

¹³ A na a xui ramini,
tulen yi a malan kore,
a kundaan nafa,
sa keli baxon danne ra.
A yi galanna nun tulen nafa,
a foyen namini a ramaradeni.

¹⁴ Muxune birin bata findi xaxilitarene nun fekolontarene ra.
Xema rawanle birin yagixi
lan e sawura rafalaxine fe ma,
bayo wulen nan e suxurene ra,

nii yo mi e yi.

¹⁵ Fe fuun nan e ra,
wali magelexina.

E halagi waxatin na a li,
e raxarima nen.

¹⁶ Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi alo e tan.

Bayo a tan nan seen birin daxi.

A tan nan gbee Isirayila bonsonne ra.
A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

Halagi famatona fe

¹⁷ E yiiseene malan bon ma,
e tan naxanye rabilinxi yengeni!

¹⁸ Amasoto Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N yamanan muxune wolima ayi nen
alo lantan gemena.

N yi e yigbeten
alogo e xa suxu yengeni.”

¹⁹ Yamaan naxa,
“Gbalona nxu xa!

Nxu maxoloxi!

Nxo furen den mi yiyalanje!

Nxu tan nan yi a falama, nxu naxa,

‘Nxo furen na a ra,

nxu a raxanje!’

²⁰ N ma bubun bata kala,
a lutine birin bata a bejin!

N ma diine bata keli n fema,
e mi fa na.

Muxu yo mi fa n yii
naxan mon n ma bubun tiye,
hanma a yigiyaden ti n xa.”

²¹ Bayo yamaan yeratine xaxili mi na.

E mi Alatala fenma.

Nanara, e mi sabatixi.

E yamaan birin bata raxuya ayi.

²² E tuli mati xui magaxuxini ito ra,

a fama muxune yimaxe

sa keli sogeteden komenna binni.

A Yuda taane findima nen yire rabejinxine ra
a e findi kankone kurudene ra.

Yeremi Ala maxandina

²³ Alatala, n bata a kolon fa fala
adamadiin gbee mi a dunuya yi gidin na.

Muxun mi a sanna tidene ragidima.

²⁴ Alatala, n xuru

alo a lan kii naxan yi

koni hali i mi n suxu i ya xolon

alogo i nama n halagi.

²⁵ I ya xolon nagodo siya gbetene ma

naxanye mi i kolon,

e nun yamanan naxanye mi i xinla binyama!
Bayo e i ya yamaan halagima,

Yaxuba bɔnsɔnna,
e a raxɔrima han,
e a bɔxɔne kalama.

11

Yamaan bata layirin kala

¹ Alatala yi falani ito ti Yeremi xa, a naxa, ² “Ɛ tuli mati layiri falani itoe ra, ɛ yi e fala Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane xa! ³ A fala e xa, fa fala Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Dangan na kannna xa naxan mi layiri falani itoe ramɛma. ⁴ N falan naxanye sɛbɛxi ɛ benbane ma, n na e ramini waxatin naxan yi Misiran yamanani dɛnaxan luxi alo sulun tɛɛn* naxan wuren naxulunma.’ N na a fala nɛn e xa, n naxa, ‘Ɛ n xuiin namɛ, ɛ yi n ma yamarine birin suxu. Nayi, ɛ findima nɛn n ma yamaan na, n yi findi ɛ Ala ra. ⁵ Nayi, n na n kɔlɔ feen naxan ma ɛ benbane xa, n na rakamalima nɛn, fa fala a n yamanana nde soma ɛ yii nɛn kumin nun nɔnɔn gbo dɛnaxan yi. Ɛ mɛnna nin to.’ ” N yi a yabi, n naxa, “Amina, Alatala!”

⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Falani ito rali Yuda taane birin yi e nun Yerusalɛn kirane birin xɔn, i naxa, ‘Ɛ tuli mati layiri falane ra, ɛ yi e suxu! ⁷ Bayo n na ɛ benbane maxadi nɛn ki fajɔi, xabu n na e ramini lɔxɔni Misiran yamanani han to. N lu e maxadɛ n sɔbɛɛn na, n naxa, “Ɛ n xuiin namɛ!” ⁸ Koni e mi n xuiin namɛ, e mi e tuli mati. E birin yi bira e bɔɔɛ yi fe ɲaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. Nayi, n yi layirini ito falane birin nakamali e xilli ma, n na e yamari naxan liga fe ra koni e mi tin a suxɛ.’ ”

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane bata yanfan so n ma. ¹⁰ E bata xɛtɛ e benbane hakeni, naxanye tondi n ma falan namɛ, e bira ala gbɛtene fɔxɔ ra, e yi e batu. Isirayila yamaan nun Yuda yamaan bata e mɛ n ma layirin na, n naxan xidi nxu nun e benbane tagi.”

¹¹ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nɛn e ma, e mi minɛ naxan yi. E n xilima nɛn, koni n mi e xuiin namɛma. ¹² Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane sa alane maxandima nɛn, e wusulanna gan naxanye xa, koni nɛ mi e rakisɛ gbalon waxatini mume! ¹³ Ɛ tan Yuda kaane, ɛ gbee alane wuya alo ɛ taane! Ɛ tan Yerusalɛn kaane, ɛ bata wusulan gandene ti Baali suxurene kidene ra, e wuya alo kiraan naxanye taani. Na mayagi del’ ¹⁴ Yeremi, i nama n maxandi yamani ito xa, i nama n mafan, i nama n solona e xa, bayo e na n maxandi waxatin naxan yi lan e tɔrɔna fe ma, n mi e xuiin namɛma.”

Ala a yamaan kalama nɛn

¹⁵ “N xanuntenne mɔn fa nanse ligama n ma banxini?
E kɔtɛ ɲaxi wuyaxi yitɔnma.

Ɛ saraxa subene nɔɛ ne saranna masigɛ ɛ ra nɛn ba,
hali ɛ to sɛwama fe ɲaxi rabadeni?

¹⁶ Alatala bata yi i xili sa fa fala a
‘Oliwi bili yifɔtɔnxin naxan bogiye rayabu,
koni a fa tɛɛn nan soma a ra,
a yiine yi raxɔri tɛɛn xui gbeeni.”

¹⁷ Alatala sɛnbɛn Birin Kanna naxan ɛ fe fɔlɔxi, na nan tɔrɔn nafaxi ɛ ma, lan Isirayila yamaan nun Yuda yamana fe ɲaxi rabaan ma, e to wusulanna gan Baali suxuren xa, e yi a raxɔlɔ.

* **11:4:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸ Alatala bata muxune fe nataxin makɛnɛn n xa, n yi a kolon. A bata e kɛwanle yita n na. ¹⁹ N yi luxi nɛn alo e xuruseen naxan xalima a faxadenni. N mi yi a kolon e feen naxanye yitɔnxi n xili ma, e naxa, “En wudini ito kala a bogixi waxatin naxan yi! En na a ba jɛjɛ muxune ye, jɛnan xa ti a xinla xɔn!”

²⁰ Koni kitisa tinxinxin nan Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ra naxan muxun bɔjɛn nun sɔndɔmɛn kɛnaan fɛsɛfɛsɛma.

Tin, n xa i to i gbeen jɔxɛ e ra

bayo n bata n xun mayɛngɛ feen lu i tan ma.

²¹ Nanara, Alatala ito nan falaxi Anatɔti kaane xili ma, naxanye waxi n faxa feni, naxanye a falama, e naxa, “I nama fa nabiya falane ti Alatala xinli, xanamu, nxu i faxama nɛn!” ²² Nanara, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N na e saranma nɛn e kɛwanle ra. E banxulanne faxama nɛn yɛngeni, fitina kamɛn yi e dii tɛmɛne nun e dii xɛmɛne faxa. ²³ E muxu yo mi luyɛ a nii ra, bayo n gbalon nafama nɛn Anatɔti kaane ma, n na e saran e kɛwanle ra jɛɛn naxan na.”

12*Nanfera muxu jaxine herixi?*

¹ Alatala, i tinxin na ma,
kitin xa so en tan tagi.

Koni n waxi i maxɔdin feni
lan i ya kiti saxina nde a fe ma:
Nanfera muxu jaxine hiyabuxi?
Nanfera yanfantenne bɔjɛ xunbelixi?

² I bata e ti, i yi e sɛnbɛ so.
E sabatima, e wanle kɛ.
I ya falana e dɛ waxatin birin,
koni e bɔjɛ makuya i ra.

³ Anu, i tan Alatala, i n kolon.
I n toma,
i n bɔjɛ yi feene fɛsɛfɛsɛma lan i ma.
Muxu jaxine lu e danna
alo xuruseen naxanye sigama e faxadenni,
i yi e ramara halagin lɔxɔn yeɛ ra.

⁴ Yamanan luma sunuxi
han waxatin mundun,
sɛxɛne yi lu xaraxi xɛɛne ma?
Amasɔto a muxune jaxu,
subene nun xɔline raxɔrima.
Bayo e a falama, e naxa,
“A mi en nananna toma.”

Alaa yabina

⁵ Xa ɛ nun adamadiine ɛ gima,
i yi tagan,
ɛ nun soone xa ɛ gi di nayi?
Xa i xaxili mi ragidixi
fo i nɛma bɔjɛ xunbeli yireni,
i nanse ligama i na so fɔtɔnni

Yurudεn baan dε?

⁶ Bayo, i ngaxakedenne nun i fafe a denbayaan fan i yanfama, e fan sɔnxɔma i xili ma i xun xanbi ra. I nama la e ra, e na fala fajine ti i xa waxatin naxan yi.

Ala a Batu Banxin nun a yamaan nabɛjin fena

⁷ Ala naxa,

“N bata n mε n ma banxin na,
n yi n ma yamanan nabɛjin.
N naxanye xanuxi han,
n bata ne so e yaxune yii.

⁸ N ma yamaan luxi nεn n tan yεε ra yi
alo yatan fɔtɔnni,
e bata sɔnxɔ n na,
nanara n yi e rapaxu.

⁹ N ma yamaan mi luxi n tan yεε ra yi ba,
alo wunla minima sεgεn naxan ma,
sεgεn bonne e malanxi naxan ma a dondeni?
ε burunna subene birin malan,
e xa fa e dεge!

¹⁰ Xuruse raba wuyaxi* bata n ma nakɔɔn kala,
e yi n ma xεεni bodon,
e yi n nafan xεεn findi tonbonna ra.

¹¹ E bata a findi yire rabɛjinxin na,
a xaraxi, a raxɔrixi n yεtagi.
Yamanan birin naxɔrixi,
a kɔntɔfili mi muxu yo ma.”

¹² Halagi ti ganla fama tonbonna yire matexine yi,
bayo Alatalaa silanfanna yamanan birin naxɔrima nεn,
yεngεn yi a danne birin li.
Muxu yo mi fa luma bɔɔpε xunbenli.

¹³ E bata sansine si,
koni e sa tansinne nan sɔtɔma.
E tɔrɔma walideni,
koni e mi tɔnɔ sɔtɔma.
ε yagi lan ε wanla saranna fe ma
bayo Alatala bata xɔlɔ ε ma han!

Alaa falana lan Isirayila rabilinna yamananane ma

¹⁴ Alatala ito nan falaxi a yamaan nabilinna yamana jaxine xili ma, a naxa, “E bata e yiin din n ma yamanan na, n naxan soxi Isirayila kaane yii e kεεn na. Nayi, n fa na siyane bama nεn e yamananane yi, n yi Yuda kaane ba e tagi. ¹⁵ N na yelin na siyane bε e yamananane yi, n mɔn kininkininma e ma nεn, n mɔn yi e birin naxεtε e kεε bɔxɔne yi, e dɔxɔ e yamananane yi. ¹⁶ Xa e lu n ma yamana kirane fɔxɔ ra, e yi e kɔlɔ n xinli, e naxa, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi!’ alo e yi n ma yamaan xaranma a ma kii naxan yi nun, e yi e kɔlɔ Baali suxurene yi. Nayi, e sabatima nεn n ma yamaan tagi. ¹⁷ Koni xa e mi e tuli mati, n na yama sifan bama nεn na, n yi a raxɔri.” Alatalaa falan nan na ra.

* **12:10:** Xuruse rabaan xuruseene yεε ra, na misalixi yεεratine nan na yamaan yεε ra.

13

Yeremi nun tagi xidina

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa taa dugi tagi xidina nde sara, i yi i tagi xidi a ra. Koni, i nama a sin igeni de.” ² N yi tagi xidin sara alo Alatala a falaxi kii naxan yi, n yi a xidi n tagi.

³ Alatala mən yi falan ti n xa, a naxa, ⁴ “I tagi xidin naxan saraxi i yi a xidi i tagi, a tongo i siga Efirati baan binni, i sa a luxun fanye yinla ra mənni.”

⁵ Nayi, n yi siga, n sa a luxun Efirati baan deχən, alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi. ⁶ Na waxati xunkuyen to dangu, Alatala mən yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga Efirati baan binni, i sa tagi xidin tongo, n na i yamari naxan luxun fe ra.” ⁷ Nayi, n yi siga Efirati baan binni, n sa na yiwulen, n tagi xidin sa deηaxan yi, n yi a tongo mənni, koni tagi xidin bata yi kala, a tənə mi yi fa na sənən.

⁸ Alatala yi falan ti n xa iki, ⁹ “N tan Alatala ito nan falaxi, n naxa, ‘N Yuda kaane wason kalama na kii nin e nun Yerusalen kaane waso gbeena. ¹⁰ Yama ηaxini ito naxan tondima n ma falan name, naxanye biraxi e bəηe yi feene fəχə ra e tengbesenyani, e nun ala gbətene, e yi e batu, e yi e xinbi sin e bun, ne luma nən alo tagi xidini ito, naxan tənə mi fa na! ¹¹ Awa, n bata yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan birin tugun n na alo tagi xidin xidima muxun tagi kii naxan yi alogo e xa findi n ma yamaan na, e yi n xinla matəχə, e n tantun, e n binya. Koni e mi e tuli mati.’ ” Alatalaa falan nan na ra.

Manpa kundine fe

¹² “Yeremi, sa ito fala e xa, i naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, a manpa kundine birin lanma nən e xa rafe manpaan na.’ E i yabima nən, e naxa, ‘Alo nxu mi na kolon ba, a manpa kundine lan nən e rafe manpaan na?’ ¹³ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: n yamanani ito muxune birin luma nən alo dələ minna naxanye lugoxi dələn na, hali a mangan naxanye dəxi Dawudaa mangaya gbədəni, e nun a saraxaralane nun a nabine, e nun Yerusalen kaane birin. ¹⁴ N na e xusinma nən e bode ra, e yi kala alo kundine,* diine nun fafane birin. N mi muxu yo ratangə, n mi kininkininma, n mi hinarηe e ra, sese mi a ligə n tagan e halagə.’ Alatalaa falan nan na ra.”

Ɛ tuli mati

¹⁵ Ɛ n xuiin name, Ɛ tuli mati!

Ɛ nama fa Ɛ yete yite,

bayo Alatala nan falan tima.

¹⁶ Ɛ binyen fi Alatala ma, Ɛ Ala,

benun a xa dimin naso,

Ɛ yi Ɛ sanne radin geya yidimixine yi.

Ɛ yengi kenenna nan ma,

koni Ala yi a masara sayaan dimin na,

a yi findi dimi gbeen na.

¹⁷ Xa Ɛ mi Ɛ tuli mati,

n wugama nən wundoni Ɛ wasona fe ra.

N yegen minima nən han,

n yeen xonna yi rafe yegen na,

bayo Alatalaa yamaan sigama nən konyiyani.

* **13:14:** Ala muxuni itoe yatexi manpa kundine misaala nan na be.

Alaa falana lan mangana denbayaan ma

18 A fala mangan nun jaxalan mangan xa,
i naxa, “E dɔxɔ bɔxɔni,
bayo ε mangaya taxamaseri kɔmɔti nɔrɔxin bata bira.”

19 Negewi yamanan taane balanma nɛn,
muxu yo mi fa na
naxan e rabiye.
Yuda kaane birin sigama konyiyani,
e birin bata xali.

Yerusalɛn bata xunna kala

20 I yeɛn nakeli,
i muxune mato naxanye fama
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.
Xuruse kurun minɛn
naxan taxu i ra,
i yi i kanbama xuruseen naxanye yi?†

21 E bata naxanye radari
e xa findi ε xɔyine ra,
ε nanse falama,
ne na keli ε xili ma e dɔxɔ ε xun na.
I mi tɔrɛ nayi ba
alo jaxanla naxan diin barima?

22 Xa ε na fala, ε naxa,
“Nanfera ito n sɔtɔma?”
E xa a kolon,
a muxune fuma ε ma nɛn,
e yi ε rayagi ε hake wuyaxi saranna ra.

23 Fati fɔrɛn nɔɛ a fatin masarɛ ba,
hanma burunna jarin yi a fatin makatunxi yirene maxɛtɛ a ma?
Na ma, ε fan mi nɔɛ fe fajin ligɛ,
ε to darixi fe jaxin na.

24 N na ε raxuyama ayi nɛn
alo foyen se dagin naxan xalima tonbonni.

25 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N bata ito nan nagidi ε ma
bayo ε bata jinan n xɔn,
ε yi ε yigi sa wule alane yi.

26 N na ε rayagima nɛn
alo jaxanla dugin na mate a ra
han a yetagi, alogo a ragenla xa to.

27 N bata ε yalunyaan nun ε kunfa feene to,
ε tɔnɔn fenma yalunyani yagitareyani!
N bata ε fe xɔsixine to geyane fari
e nun burunna ra.
Gbalona ε xa Yerusalɛn kaane!
E mɔn luma nɛn sarɔnantareyani
han waxatin mundun?”

† 13:20: Xuruse rabaan xuruseene yeɛ ra, na misalixi yeɛratine nan na yamaan yeɛ ra.

14

Fitina furuna fe

- ¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa lan fitina furuna fe ma, a naxa,
² “Yuda kaane sunuxi,
 e taane bata kala,
 e muxune gbelegbelema bɔxɔni,
 e wuga xuini tema Yerusalɛn taani.
³ Muxu gbeene muxudine rasigama ige badeni.
 E sigama ige ramaradeni,
 e mi ige sɔtɔ.
 E yigitɛgɛxin yi xɛtɛ e kundine kui genla ra,
 e yi e xunna so yagini.
⁴ Bɔxɔn bata xara
 bayo tulen mi fama yamanani,
 nayi xɛɛ biine yaɣixin yi e xunna so.
⁵ Hali xɛnla a dii xali nɛnɛn nabɛɛnma burunna ra,
 bayo sɛxɛ xinde mi na.
⁶ Burunna sofanle tema geyane fari,
 e yi foyen tongo alo kankone.
 E yɛɛ rakɔɛnma,
 bayo sɛxɛ mi na.”

- ⁷ Nxu hakɛne seren bama nxu xili ma,
 koni Alatala, nxu mali i xinla fe ra!
 Bayo nxɔ tinxintareyaan gbo,
 nxu bata yulubin liga i ra.
⁸ I tan, Isirayila yigina,
 naxan a rakisima ɲaxankata waxatini,
 nanfera i luyɛ
 alo xɔɲɛn dangumatɔna yamanani,
 alo sigatiin naxan xii kedenna tima be?
⁹ Nanfera i luxi
 alo sofaan na a tɛɛna yengɛn na,
 naxan mi nɔɛ marakisin tiyɛ?
 Anu, Alatala, i nxu yɛ,
 i xinla falama nxu xun ma.
 I nama i mɛ nxu ra!

- ¹⁰ Alatala ito nan falaxi lan a yamana fe ma,
 a naxa, “Na xun xɔn sigan nafan e ma,
 e mi e raxarɛ yire kedenni.
 Nanara, Alatala mi e rasuxuma,
 a mi ɲinanma e hakɛne xɔn,
 a e saranma nɛn e yulubine ra.”

- ¹¹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama n maxandi yamani ito herina fe ra. ¹² Hali e sunna suxu, n mi n tuli matiyɛ e wuga xuiin na. Hali e saraxa gan daxine nun bogise saraxane ba, n mi e rasuxɛ, bayo n waxi e halagi feni yengɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen na.” ¹³ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! E nabine luma a falɛ e xa, e naxa, ‘E mi yengɛn toma, fitina kamɛn mi ɛ konna liyɛ. Ala bɔɲɛ xunbeli kɛndɛn fima nɛn ɛ ma be.’ ” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Na nabine wulen nan falama n xinli. N tan xa mi

e rafaxi. N mi yamari soxi e yii, n mi fala tixi e xa. E nabiya falane tima wule fe toone nan xɔn alo xiyena. Ne fataxi yiimato feene nun suxure batu feene nun e yete bɔɲe mayendexine nan na.” ¹⁵ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan nabine fe ma naxanye falan tima a xinli, a naxa, “N mi ne xexi, koni e a falama, e naxa, ‘Yengen nun fitina kamen mi soe yamanani ito yi.’ Nanara, n na nabine faxama nen yengen nun fitina kamen xɔn. ¹⁶ E nabiya falan tima yamaan naxan xa, ne binbine rabejinma nen Yerusalen kirane xɔn fitina kamen nun yengeni. Muxu yo mi luma naxan e maluxunɲe, e tan nun e naxanle nun e dii xemene nun e dii temene. N na e fe naxin naxetema nen e ma.”

¹⁷ “Falani ito ti e xa, i naxa,
 ‘N yegen minima kɔe nun yanyin na,
 a mi danma,
 bayo gbalogbeen bata godo n ma yama fajin ma,
 a naxankataxi han!

¹⁸ Xa n siga burunna ra,
 n muxu faxaxine toma menni
 silanfanna naxanye faxaxi.
 Xa n siga taani,
 fitina kamen bata muxune rafura menni.
 Nabine nun saraxaraline yamanani sigama
 koni e mi sese famuma.’ ”

¹⁹ Yamaan naxa,
 “I bata i me Yuda kaane ra ba fefe?
 I niin bata a me Siyon taan na ba?
 Nanfera i nxu naxankatama
 han nxu mi fa kende yaan sotoma?
 Nxu yengi yi bɔɲe xunbenla ma,
 koni nxu mi sese fajin sotoma.
 Nxu yi marakende yaan nan mamema,
 koni fe magaxuxin nan fama.

²⁰ Alatala, nxu bata nxɔ fe naxine kolon,
 e nun nxu benbane hakene,
 bayo nxu bata yulubin liga i ra.

²¹ I xinla fe ra,
 i nama nxu rajaxu.
 I nama i ya mangaya gbede noroxina fe magodo!
 I miri layirin ma en tagi,
 i nama a kala.

²² Siyane ala fufafuna ndee nae tulen nafɛ ba?
 Hanma koren nan tulen nagodoma a yete ma ba?
 En-en de!
 I tan Alatala na a ra, nxɔ Ala!
 Nxu yigi saxi i yi,
 bayo i tan nan na feene birin ligama.”

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Hali Musa nun Samuyeli fa ti n yetagi n solonadeni yamani ito xa, n mi kininkininɲe e ma. E kedi n yetagi, e xa siga!

² Xa e a fala i xa, e naxa, ‘Nxu xa siga minen?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Sayaan nagidixi naxanye ma,
ne sayaan sɔtɔma nɛn!

Naxanye faxama silanfanna ra,
ne faxama nɛn!

Fitina kamɛn nagidixi naxanye ma,
ne kamɛma nɛn!

Konyiyaan nagidixi naxanye ma,
ne xalima nɛn konyiyani!’ ”

³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N fitina feen sifa naanin nan nafama e xili ma: silanfanna yi e faxa, barene yi e yibɔ, xɔline nun burunna subene yi e don, e yi e ɲan. ⁴ N na e findima nɛn fe magaxuxin na bɔxɔ xɔnna yamanane birin xa, lan Yuda mangan Xesekiyaa dii xɛmɛn Manase kɛwanle ma a naxanye rabaxi Yerusalɛn taani.”

Ala mi fa kininkininma

⁵ Ala naxa, “Nayi, nde kininkininma e tan Yerusalɛn kaane ma?

Nde a mawugama e fe ra?

Nde danguma e xɔntɔnɲe?”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“E bata e mɛ n na,
e lu xɛtɛ xanbin na.

Nayi, n na n yiini tema nɛn e xili ma,
n yi e halagi,

bayo e kininkinin mi fa n yi.

⁷ N na e fintanma nɛn

alo se dagina yamanan taane so dɛɛne birin na.

N yi e diine ba e yii,

n yi n ma yamaan halagi

bayo e mi e xun xanbi soxi e kɛwanle yi.

⁸ N na a ligama nɛn kaɲa gilene yi wuya ayi

alo baan ɲɛmɛnsinna.

N halagi tiin nafama nɛn e banxulanne ngane ma yanyi tagini,

saɲa ma kedenni,

ɲaxankatan nun kui sanna yi e li.

⁹ Naxan bata dii solofere bari,

na furama nɛn, a faxa.

Kɔɛɛn yi so a ma yanyin na,

a yagi, a xun sin.

Naxanye na lu e nii ra,

e yaxune yi fa ne raxori e silanfanne ra.”

Alatalaa falan nan na ra.

Nabina mawugana

¹⁰ Yeremi naxa,

“Nna, gbalona n xa

bayo i bata n bari.

Yamanan muxune birin n matandima,

e yi n yɛnge!

Doli so mi n na,

n mən mi doli tongoxi,
koni birin n dangama.”

11 Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“N na i xunbama nən
alogo i xa fe faɲin sɔtɔ yati!
N na i yaxune rafama nən
i mafandeni tɔrɔn nun gbalon waxatini yati!

12 Muxun nɔɛ wureni bolonɲɛ a yiin na ba,
wuren naxan kelixi sogeteden kɔmɛnna ma hanma sulana?

13 Yuda kaane, n na ɛ hɛrisigene nun ɛ nafunle fima ɛ yaxune ma nən e yengɛ
yi se tongoxine ra,
masɔtɔ ɛ yulubine xɔn ɛ yamanan birin yi.

14 N bata ɛ so ɛ yaxune yii e konyine ra
ɛ yi siga yamanani ɛ mi dɛnaxan kolon.
N bata tɛɛn so ɛ xili ma n ma xɔlɔni.”

15 Yeremi naxa, “I tan, Alatala,
i feene birin kolon.
I miri n ma, i yi n mali,
i yi n gbeen ɲɔxɔ n ɲaxankata muxune ra!
I nama n faxa,
i tan naxan mi xɔlɔma xulɛn!
A kolon, n yagin masɔtɔma i tan nan ma fe ra!

16 I ya falane na yi n li tun,
n yi e rasuxuma nən alo donsena,
bayo i ya falane nan n nasɛwama,
n yi ɲaxan n bɔɲɛni.
Amasɔtɔ i xinla bata fala n xun ma,
Alatala, Ala sɛnɓɛn Birin Kanna!
17 N mi dɔxi fuyantenne tagi batudeni.

N yi luxi n danna nən
bayo i sɛnɓɛn yi n fari,
bayo i n nafexi i ya xɔlɔn na.

18 Nanfera nayi n ma tɔrɔn dan mi na?
Nanfera n ma furen mi yalanma?
I luyɛ n xa
alo tigin naxan xɔrima ba,
muxun mi nɔɛ a xaxili tiyɛ naxan na?”

19 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Xa i xun xɛtɛ n ma,
n mən i tima nən i ya wanla ra n yɛtagi.
Xa i fala kɛndɛne ti,
i fala fuune lu na,
i falan tima nən nayi
alo n yɛtɛɛn dɛ xuina.

E tan nan fa xɛtɛma i ma,
koni i tan xa mi xɛtɛma e tan ma de!
20 N na i findima nən yinna wure daxin na nayi,
yamani ito yɛtagi,
naxan mi nɔɛ rabirɛ.
E i yengɛma nən,

koni e mi i nɔɛ sese ma,
 bayo n na i fɔxɔ ra,
 n ni i rakisi, n yi i xɔrɔya.”
 Alatalaa falan nan na ra.

²¹ “N na i xunbama nɛn muxu ɲaxine yii,
 n yi i xɔrɔya gbalotɔne sɛnbɛn ma.”

16

Gbalon lɔxɔna fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “I nama ɲaxanla futu. I nama dii xɛmɛ sɔto hanma dii tɛmɛna yireni ito yi.” ³ Bayo Alatala ito nan falaxi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne xili ma naxanye barima be, e nun dii ngaan naxanye e barima, e nun fafan naxanye e sɔtɔma yamanani ito yi, a naxa, ⁴ “E faxama nɛn furenɪ. E sayaan mi wuge, e mi maluxunɲɛ. E luma nɛn alo ɲaman bɔxɔn ma. Yɛngɛn nun fitina kamɛn nan e raxɔrima. E binbine yi findi balon na xɔline nun burunna subene xa.”

⁵ Bayo, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “I nama so ɲande banxini. I nama siga saya yirene yi sununi. I nama e wuga. Bayo n bata n ma bɔɲɛ xunbenla ba yamanani ito yi e nun n ma hinanna nun n ma kininkininna.” Alatalaa falan nan na ra. ⁶ “Muxu gbeene nun muxudine birin faxama nɛn yamanani ito yi. E sayaan mi wuge, e mi maluxunɲɛ, muxɛ mi a yetɛ maxabɛ sununi hanma a xunna bi e fe ra. ⁷ Tamin mi yitaxunma muxu sunuxine ra e madɛndɛn xinla ma. E mi minseen soma sunu muxune yii, e yi e madɛndɛn, hali e fafe hanma e nga nan faxaxi.”

⁸ “I nama so banxina nde yi sɛwa donse donna dɛnaxan yi, i yi dɔxɔ muxune fema i dɛgedeni, i yi i min. ⁹ Bayo Alatala sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N danna sama nɛn sɛwa sigine nun ɲaxan sigine nun ɲaxalandi ti sigine ra xɛmɛn nun a ɲaxanla xa yireni ito yi, waxatini ito yi i yɛɛ xɔri.’”

¹⁰ “I na falani ito birin ti yamani ito xa waxatin naxan yi, e a falama nɛn i xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala gbalɔ gbeeni itoɛ birin nagidixi nxu ma? Nxu kalan mundun tixi? Nxu yulubin mundun ligaxi Alatala ra, nxɔ Ala?’ ¹¹ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: N na ligaxi nɛn bayo ɛ benbane e mɛ nɛn n na, e bira ala gbɛtɛne fɔxɔ ra, e yi e xinbi sin e bun, e yi e batu, e yi e mɛ n tan na, e mi n ma sariyan suxu. ¹² Anu, ɛ tan bata fe ɲaxin naba dangu ɛ benbane ra. ɛ birin biraxi ɛ bɔɲɛ yi fe ɲaxine nan fɔxɔ ra e tengbesenyani, ɛ mi ɛ tuli matima n na. ¹³ N na ɛ kedima nɛn yamanani ito yi. N yi ɛ rasiga yamanani ɛ nun ɛ benbane mi dɛnaxan kolon. ɛ sa ala gbɛtɛne batu mɛnni kɔɛɛn nun yanyin na, bayo n mi fa hinanɲɛ ɛ ra mumɛ!’”

Konyine xɛtɛ fɛna

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, muxɛ mi a falɛ lɔxɔn naxanye yi, a naxa, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!’ ¹⁵ Koni a a falama nɛn, a naxa, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini kɔmɛn fɔxɔn yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi!’ Bayo n mɔn fama nɛn e ra na bɔxɔni, n dɛnaxan so e benbane yii.”

¹⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N yamani ito yaxu wuyaxi xilima nɛn e xili ma, e fa e suxu alo yɛxɛ suxune. E fa e sagatan geyane nun yire matexine nun gɛmɛ yinle birin yi alo donsone. ¹⁷ Bayo n yɛɛna e kewanle birin na, e mi

luxunxi n ma. E hakene mi luxunje n ma. ¹⁸ N na e hakene nun e yulubine saranma nen e ra doxo firin, bayo e bata n ma yamanan naharamu, e bata n kee boxon nafe e sawura niitarene nun e suxure xosixine ra.”

Ala keden peen kolon fena

¹⁹ Alatala, n senbena,
n ma faran makantanxina,
n na n yigiyama denaxan yi toro waxatine yi,
siyane fama nen i tan ma
keli boxon danne birin na,
e yi a fala, e naxa,

“Wulen nan findixi nxu benbane keen na,
suxure fufafuun naxanye toro mi na.

²⁰ Adamadiine noe alane rafale e yete xa ba?
A rabama, koni ala xa mi ne ra!”

²¹ Nayi, Alatala naxa,
“Nanara, n na a yitama nen e ra ito yi,
n na n fangan nun senben yitama nen e ra,
e yi a kolon, a n xili nen Alatala.”

17

Murutsdene yalagi fena

¹ Yuda kaane yulubine kerendenxi wure sebeli ti seen nan na,
naxan xodoxo alo dayimuna.
E sebei e boje walaxan nan ma,
e nun e saraxa gandene fenne ma.

² Nayi, e diine luma nen e mire e saraxa gandene ma,
e nun e Asera kide gbindonne wudi yifotoxine fema,
e nun geya matexine fari.

³ E tan seen naxanye batuma n ma geyaan ma e nun burunne ra,
ne nun e herisigene nun e nafunle birin soma nen
e yaxune yii e yenge se tongoxine ra
e nun e taan kidene,
masoto e yulubine xon e yamanan birin yi.

⁴ E tan yeteen nan fama keen nabejindeni,
n naxan soxi e yii.
N yi e findi konyine ra e yaxune xa yamanani
e mi denaxan kolon,
bayo e bata n ma xolon teen nadege.
A e ganma nen han habadan.

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Dangan na kanna xa
naxan a yigi sama adamadiine yi,
naxan a xaxili tixi muxune ra,
a yi a xun xanbi so Alatala yi a bojeni.

⁶ Na kanna luxi nen
alo wudi dungin tonbonni.
A tan mi herin toe.
A doxoma nen tonbonna yire yixareni,
foxon denaxan yi boxo rabejinxini.

⁷ Koni, duban na kanna xa

naxan a yigi saxi Alatala yi,
Alatala findixi naxan yigi ra.

⁸ A luxi nɛn
alo wudin naxan sixi igen de,
a salenne sigama igen bun.
Wuyenna mi a tɔrɔma,
a deɛne xinde yeɛɛ.
Furun na ti jɛɛna nde ra,
na mi a tan tɔrɔma
a bogin mi janma.”

⁹ “Muxun bɔjɛna a mayendenma
dangu seen birin na.
A furen mi dandanjɛ!
Nde nɔɛ a famunjɛ?

¹⁰ N tan Alatala,
n muxune bɔjɛn fɛsɛfɛsɛma,
n yi e sɔndɔmɛn nakɔrɔsi,
alogo n xa birin saren fi a kɛwanle ra,
lan a sigati kiin ma.

¹¹ Muxun naxan nafulu sɔtɔ ki mi fan,
na luxi nɛn
alo dɔmɛn naxan xɛlɛne rasɛgɛma,
a mi naxanye biraxi.
A nɛma a dunuɲa yi gidin tagini,
a fuxari.

A rajanna, a lu alo xaxilitarena.”

¹² En ma banxi sarijanxin findixi Alaa mangaya gbɛde nɔrɔxin nan na
naxan ma fe yitexi xabu a fɔlɔni.

¹³ I tan Alatala, Isirayila yigina,
naxanye birin e mɛma i ra,
ne yagima nɛn.
Naxanye e masigama i ra,
ne sa luma burunburunna nin,
bayo e bata e mɛ Alatala ra,
siimaya ige tigina.

¹⁴ Alatala, n nakɛndɛya,
alogo n xa yiyalan.
N nakisi, alogo n xa kisi,
bayo n ni i tan nan tantunma.

¹⁵ E a falama n xa, e naxa,
“Alatalaa falane mi kamalima ba?
A xa e rakamali fa.”

¹⁶ N tan mi tondixi findɛ yeɛratiin na i fɔxɔ ra.
N fan mi yi waxi tɔrɔ lɔxɔni ito xa a li.
I na kolon.

N ma falane birin kɛnɛnni i yetagi.

¹⁷ Nayi, i nama kui sanna ragidi n ma.
I tan naxan findixi n luxunden na gbalon lɔxɔni.

¹⁸ N jaxankata muxune xa yagi,
koni i nama n tan lu yagini!

E tan nan xa magaxu,
 koni n tan nama gaxu.
 Gbalon lɔxɔn nafa e tan nan ma
 i xa e halagi gbalon na dɔxɔɔa ma firin.

Matabu Lɔxɔn nasariɔnna

¹⁹ Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, “Siga, i sa ti taan so deɛn na, naxan xili ‘Yamaan So Dena’ Yuda mangane danguma denaxan yi e nɛma soma hanma e nɛma mine. I mɔn xa ti Yerusalɛn taan so deɛne birin na. ²⁰ I yi a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na, Yuda mangane nun Yuda yamaan birin, e nun Yerusalɛn kaane birin, e tan naxanye soma dɛni itoe ra. ²¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: E a liga e yeren ma! E nama goron tongo Matabu Lɔxɔni, e yi a raso Yerusalɛn deɛne ra. ²² E nama goron namini e konne yi Matabu Lɔxɔni. E nama wali yo ke. Koni e Matabu Lɔxɔn nasariɔn, alo n na a yamari e benbane ma kii naxan yi. ²³ Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli mati n na. E yi e tengbesen, e tondi n xuiin name, e mi tin xure. ²⁴ Alatalaa falan ni ito ra. Xa e n xuiin name ki faji, xa e mi goron naso taan so dɛni itoe ra Matabu Lɔxɔni, e Matabu Lɔxɔn nasariɔn, e mi wali yo ke, ²⁵ nayi mangane nun kuntigine soma nɛn dɛni itoe ra, naxanye dɔxi Dawuda ɔxɔni a manga gbɛdɛni. E tema nɛn wotorone nun soone fari, e tan nun e kuntigine, e so e nun Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane. Muxune luma nɛn taani ito yi han habadan! ²⁶ Muxune fama nɛn sa keli Yuda taane yi e nun Yerusalɛn rabilinna taane nun Bunyamin yamanan nun geya yiren sogegododen binni e nun geyaan bonne nun Negewi tonbonni, alogo e xa fa saraxa gan daxine nun saraxa gbɛtɛye nun bogise saraxane nun wusulanne nun barika bira saraxane ba Alatalaa banxini. ²⁷ Koni xa e mi e tuli mati n na, e yi Matabu Lɔxɔn nasariɔn, xa e goronna raso Yerusalɛn taani Matabu Lɔxɔni, nayi, n tɛɛn soma nɛn taan deɛne ra naxan mi nɔɛ ratuyɛ, a yi taan banxi fajine gan.’ ”

18

Fɛɛɛ rafalana fe

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Keli, i siga fɛɛɛ rafalan konni, i sa n ma falan mɛma mɛnna nin.” ³ N yi siga fɛɛɛ rafalan konni, n yi a li fɛɛɛna nde rafale. ⁴ Koni fɛɛɛn naxan yi a yii, a yi naxan nafalama fɛɛɛ bɛnden na, fɛɛn yi na ra. Nayi, a mɔn yi xɛtɛ a ma, a fɛɛɛ gbɛtɛ rafala na fɛɛɛ bɛnden na, alo a yi rafan a ma kii naxan yi. ⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁶ “E tan Isirayila yamana, n fan mi nɔɛ na fe sifan lige e ra ba, alo fɛɛɛ rafalana? Isirayila yamana, e fan luxi n yii nɛn alo fɛɛɛ bɛnden fɛɛɛ rafalan yii.” Alatalaa falan nan na ra. ⁷ “Waxatina nde yi, n na a falama nɛn a siyana nde hanma yamanana nde xa kala, hanma a halagi, hanma a raxɔri. ⁸ Koni n falan tixi siyaan naxan xili ma, xa na xɛtɛ a fe ɔxɔ ra, nayi n ɔxɔnatan naxan nagidixi e ma, n xɛtɛma nɛn na feen ɔxɔ ra, na mi fa e sɔtɔma. ⁹ Waxatina nde, n yi a fala a siyana nde hanma yamanana nde xa ti, a sabati. ¹⁰ Koni xa na siyaan fe ɔxɔn naba n yɛɛ ra yi, a mi n xuiin name, nayi n fe fajin naxan nagidixi e ma, n na xunbama nɛn e ra, na mi fa lige.”

¹¹ “Iki, Yeremi, falan ti Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E a mato, n gbalona nde rafama e ma, n fena nde yitɔnna e xili ma. Nayi, e xɛtɛ e fe ɔxɔ ra! E birin xa e sigati kiin nun e kewanle maxɛtɛ!’ ¹² Koni e a falama nɛn, e naxa, ‘A mi lanɔɔ! Fɔ nxu xa lu nxu miriyane lige, birin yi bira a bɔɔɛ yi fe ɔxɔ ra tengbesenyani.’ ”

Isirayila bata jinan a Ala xon

13 Nanara, Alatala ito nan falaxi,
a naxa, “Maxadinna ti siyane ye.
Nde bata fe sifani ito me singe?

Isirayila yama fajin bata fe magaxuxin liga.

14 Ige xundin janje Liban geyane gemε gbeene fari ba?
Ige xunbenla janje xudeni ba
naxan fama sa keli na yire makuyeni?

15 Anu, n ma yamaan bata jinan n xon!

E wusulanna ganma saraxan na suxure fufafune xa,
naxanye e ratantanma e sigati kiini,

e yi e ba e kira fonna xon,
e yi e ti kira yitantarene xon.

16 E bata e yamanan findi yire rabejinxin na,
muxune kabεma naxan ma
e kolin a ma han habadan.

A fe dangu muxune birin yigitεεma nen,
e xunni maxa.

17 N na e raxuyama ayi nen e yaxune bun
alo sogeteden foyena.

N na n yeen bama e ra nen,
n yi n xun xanbi so e yi e gbalon waxatini.”

Yanfan Yeremi xili ma

18 Muxune a falama, e naxa, “E fa be, en fa yanfan so Yeremi ma! Bayo saraxaraline sariya xaranna, na mi janma alo Yeremi a falan kii naxan yi, fekolonne maxadi xuine fan mi janje, nabine falane mi janje. E fa, en fa a mafala yamani alogo a xa tɔrɔ. En nama en tuli mati a fala yo ra!”

19 Alatala, i tuli mati n na!

I tuli mati n yaxune xuiin na n xili ma!

20 Fe fajin lan a saran a jaxin na ba?

Anu e bata n faxa yinla ge n yeε ra.

Koni, a kolon

a n bata ti i yetagi i solonadeni e xa
alogo i ya xɔlon xa masiga e ra.

21 Na ma, i xa fitina kamεn nagidi e diine ma,
i yi sayaan nagidi e ma yεngeni,
e jaxanle yi findi kaja gilene ra
naxanye diiye baxi e yii.

E xεmene xa sayaan sɔtɔ,
e banxulanne yi faxa yεngeni!

22 Gbelegbele xuiin xa mini e banxine yi,
i na fa sofa ganla ra e xili ma sanja ma kedenni.

Bayo e bata yinla ge n xili ma,
e yalaan nati n yeε ra.

23 I tan Alatala,

i e yanfantenyane birin kolon,
e naxanye yitoxi n faxa xinla ma.

I nama e hakεne mafelu,
i nama i yeen ba e yulubine ra!

E xa bira i yetagi!
Keli e xili ma, i ya xɔɔ waxatin xa a li!

19

Fɛɛ kalaxina fe

¹ Alatala yi ito fala, a naxa, “Sa fɛɛna nde sara fɛɛ rafalan konni, i yi yamaan fonne nun saraxaraline xili. ² I siga Ben-Hinɔn lanbanni, denaxan sa fɛɛ So Dɛɛn binni, i sa falani itoe rali mɛnni n naxanye tima i xa. ³ I yi a fala, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda mangane nun Yerusalɛn kaane! Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N gbalon nagodoma nɛn be ma, naxan yo na a fe mɛ, na kanna tuli madɔxɔma ayi nɛn. ⁴ Amasɔɔ e bata e mɛ n na! Muxun mi fa be kolonma bayo e bata be findi wusulan ganden na ala gbɛtɛne xa, e mi naxanye kolon, e benbane mi e kolon, Yuda mangane mi e kolon, e yi be rafe sɔntarene wunla ra. ⁵ E yi kidene rafala Baali suxurene xa alogo e xa e diine gan mɛnni Baali xa, n mi naxan yamarixi, n mi naxan ma fe falaxi, n mi sa mirixi naxan ma.’ ”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, lɔxɔna nde fama, muxune mi fa be xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinɔn lanbanna.’ Koni e fa be xili bama nɛn ‘Faxa Ti Lanbanna.’ ⁷ N fa Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane fe yitɔnxine kalama be nin. N yi e faxa e yaxune silanfanne ra naxanye waxi e raxɔri feni. N yi e binbine lu xɔline nun burunna subene bun. ⁸ N taani ito findima nɛn yire rabeɛɛnɛn na, muxune kabɛma naxan ma e kolin a ma. Naxan yo nɛma dangue be, na kanna yigitɛgɛma nɛn a kolin a yire kalaxine ma. ⁹ N yaxune rafama nɛn naxanye waxi e raxɔri feni, e taan nabilin yɛngɛni. Na kamɛn gbama nɛn han e yi e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne suben don, e yi e bode sube don.”

¹⁰ “Na xanbi ra, i xa fɛɛni bɔ muxune yetagi naxanye biraxi i fɔxɔ ra, ¹¹ i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N yamani ito nun taani ito halagima kiini ito nin, alo fɛɛn kalama kii naxan yi, naxan mi nɔɛ yitɔɛ. E binbine maluxunma nɛn Tofeti yi han na yi rafe. ¹² N yireni ito ligama na kii nin, e nun a muxune, n mɔn yi taani ito fan liga alo Tofeti yireni ito. Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Yerusalɛn banxine nun Yuda mangane banxine raharamuma nɛn alo Tofeti yire haramuxini ito, e yi wusulanna ganma banxin naxanye xuntagi sarene birin xa, e minse saraxane rabɔxɔn ala gbɛtɛne xa denaxanye birin yi.’ ”

¹⁴ Yereimi yi fa, sa keli Tofeti yi Alatala a rasiga denaxan yi nabiya falane tideni. A yi ti Alatala Batu Banxin tanden ma, a yi a fala yamaan birin xa, a naxa, ¹⁵ “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nɛn taani ito xili ma e nun a rabilinna taane birin, n bata gbalo feen naxanye birin ma fe fala e xili ma, bayo e bata tondi e tuli matiye n ma falane ra tengbesenyani.’ ”

20

Yereimi xidi fena

¹ Saraxaralina Imeri a dii xɛmɛn Pasaxuri, kuntigin naxan yi Alatala Batu Banxin xun na, na to Yereimi a nabiya falane mɛ, ² a yi Nabi Yereimi bɔnbɔ, a sa a sa kutun na Alatala Batu Banxin dɛxɔn Bunyamɛn So Dɛɛn Faxaraxiin binni. ³ Koni na xɔtɔn bode, Pasaxuri to Yereimi beɛnin, Yereimi yi a fala a xa,

* **20:2:** So dɛɛn naxan गयाan na.

a naxa, “Alatala mi i xili saxi Pasaxuri, koni a bata i xili sa ‘Gaxun Yiren Birin Yi.’ ⁴ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gaxun nasoma nɛn ε nun i xoyine birin yi. E yaxune i xoyine faxama nɛn i yεε xori. N Yuda kaane birin sama nɛn Babilɔn mangan sagoni, a yi e suxu a siga e ra konyiyani Babilɔn taani, hanma a e faxa silanfanna ra. ⁵ N taani ito nafunle birin sama nɛn ε yaxune sagoni, e wali xɔnne nun e se fajine, e nun Yuda mangane nafunle birin. E yi e tongo yengeni, e siga e ra Babilɔn taani. ⁶ I tan Pasaxuri e nun muxun naxanye birin i ya banxini, ε sigama nɛn konyiyani Babilɔn taani, i sa faxa na, i maluxun na, e nun i wule nabiya falane ti i xoyin naxanye birin xa.’ ”

Nabina mawugana

⁷ Alatala i bata n mayenden,

n lu mayendenni.

I bata n suxu senbeni,

i yi n nɔ feu!

Muxune yoma n ma waxatin birin,

e birin n magelema.

⁸ Bayo n nɛma falan tiyε yeyε,

fɔ n gbelegbele,

n yi gbalon nun halagina fe fala!

Nayi, e n konbima,

e n magele waxatin birin Alatalaa falana fe ra.

⁹ Koni xa n na a fala nun, n naxa,

“N mi fa n mirima Alaa fe ma,

n mi fa falan tima a xinli sɔnɔn,”

a falan luma nɛn n yi nayi

alo tɛɛn nan n bɔɲɛn ganma,

alo n tɛɛn nan namaraxi n xɔnne yi,

n xadan a yisuxε, n mi nɔ.

¹⁰ Bayo n muxu wuyaxi xuiin mɛma n mafale.

E n xili bama

“Gaxuna yiren birin yi.”

E naxa, “E a tɔɲεgε!

En na a tɔɲεgε.”

N xoyine n matoma,

xa n tantanɲε, e naxa,

“Waxatina nde,

a mayendenma nɛn.

Nayi, en yi a nɔ,

en yi en gbeen ɲɔxɔ a ma.”

¹¹ Koni Alatala bata lu n xɔn

alo sofa senbɛmana.

Nanara, n ɲaxankata muxune tantanma nɛn,

e mi n nɔε sese ma.

E fulama n na nɛn,

na yi e yagi han!

A findi marafɛyaan na e xa han habadan,

ɲinan mi tiyε naxan xɔn.

¹² Alatala Senben Birin Kanna i tan nan tinxin muxun keɲaan fεsεfesema,

i muxun bɔɲɛn nun a sɔndɔmɛn toma.

Tin, n xa i to i gbeen ɲɔxε e ma

bayo n bata n xun mayengε feen lu i tan ma.

13 Ɛ bɛtin ba Alatala xa,
 ɛ Alatala tantun.
 Bayo a tɔrɔ muxune xunbama nɛn muxu jaxine yii.

14 Dangana n bari lɔxɔn xa.
 Nga n xalixi lɔxɔn naxan yi,
 na mi findixi duba lɔxɔ ra.

15 Dangana na kanna xa
 naxan sa xibaru fajina fe rali n fafe ma fa fala
 dii xɛmɛn bata bari a xa,
 a yi sɛwa na ma.

16 Na kanna xa lu alo taane
 Alatala naxanye kalaxi kininkinintareyani.
 A xa gbelegbele xuiin mɛ xɔtɔnni,
 a yi yɛngɛ so sɔnxɔ xuiin mɛ yanyin na.

17 A yi lan nun
 a xa n faxa nga kui,
 alogo nga kuiin xa findi n gaburun na
 n yi lu na yi habadan.

18 Nanfera n minixi nga kuini
 n yi tɔrɔn nun xɔlɛn kolon
 n yi n ma siimayaan birin naba yagini?

21

Falana lan Yerusalen suxu feen ma

1 Alatala yi falan ti Yeremi xa, Manga Sedeki to Malakiyaa dii xɛmɛn Pasaxuri rasiga a ma e nun saraxaraliin Sofoni, Maaseyaa dii xɛmɛna. E yi a fala Yeremi xa, e naxa, ² “Alatala maxɔdin nxu xa, bayo Babilɔn mangan Nebukadanesari bata nxu yɛngɛ fɔlɔ. Waxatina nde Alatala nxu maliyɛ nɛn, a yi a kabanako fena ndee raba nxu xa, alogo yaxuni ito xa a masiga nxu ra.”

³ Yeremi yi e yabi, a naxa, “Ɛ a fala Sedeki xa, ɛ naxa, ⁴ ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Babilɔn mangan nun Babilɔn kaan naxanye ɛ taan makantan yinna rabilinxi yɛngɛni iki, ɛ ne yɛngɛma yɛngɛ so seen naxanye ra, n ne raxɛtɛma ɛ tan nan ma, n yi ɛ yaxuni itoe malan taani ito kui. ⁵ N tan yɛtɛna ɛ yɛngɛma nɛn, n fitinaxin yi n sɛnben nun n fanga gbeen yita ɛ ra n ma xɔlɔn nun n ma bɔɲɛ teeni. ⁶ Naxanye birin taani ito yi, n ne jaxankatama nɛn, a muxune nun a xuruseene, e birin yi faxa fitina fureni. ⁷ Alatalaa falan ni ito ra! Na na dangu, naxanye na lu e nii ra fitina furen nun yɛngɛn nun fitina kamɛn xanbi ra, n ne birin sama nɛn Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni, Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine nun taani ito muxune birin, n yi e lu e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni. A e faxama nɛn silanfanna ra, a mi kininkinin e ma, a mi hinan e ra sese ma.’ ”

⁸ “Yeremi, a fala yamani ito xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Ɛ a mato, n bata siimayaan kiraan nun sayaan kiraan yita ɛ ra. ⁹ Naxan yo na lu taani ito kui, silanfanna nun fitina kamɛn nun fitina furen nan na kanna faxama. Koni naxan na mini, a yi sa a yetɛ dentɛgɛ Babilɔn kaane xa, naxanye ɛ rabilinxi yɛngɛni, na kanna kisima nɛn, a tan yi lu a nii ra bɛtɛ. ¹⁰ Bayo n na n yɛɛ rafindima nɛn taani ito ma a jaxin na, a fajin mi a ra. A sama nɛn Babilɔn mangan sagoni, a yi a gan.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

Alaa falana lan Yuda mangana denbayaan ma

11 “Yeremi, a fala Yuda mangana denbayaan xa, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na.
 12 Dawuda bɔnsɔnna, Alatala ito nan falaxi, a naxa: E kiti kɛndɛn sa xɔtɔn yo xɔtɔn, e yi muxu kansunxin ba ɲaxankata tiin yii, alogo n ma xɔlɔn nama godo e ma e fe ɲaxine fe ra alo tɛɛn naxan e ganma naxan mi nɔɛ ratuye.
 13 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: N bata keli e xili ma, e tan naxanye dɔxi lanbanni, e tan naxanye dɔxi fanyen ma fiila ma, e tan naxanye a falama, e naxa, “Nde nɔɛ fɛ nxu xili ma? Nde nɔɛ soɛ nxu luxunden kui?”
 14 N na e saranma e kɛwanle ra nɛn. N tɛɛn soma nɛn e fɔtɔnne ra, a yi e rabilinna birin gan.’
 Alatalaa falan nan na ra.”

22

Kitina manga ɲaxine xili ma

1 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Siga Yuda mangana banxini, i sa falani ito ti na, i naxa, 2 I tan Yuda mangana, i tan naxan dɔxi Dawudaa mangaya gbɛdɛni, i tuli mati Alatalaa falan na, i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan birin, naxanye soma deni itoe ra! 3 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E kiti kɛndɛne sa, e tinxinna raba. E muxu kansunxine xunba e ɲaxankata muxune yii. E nama ɲaxu xɔɲɛne nun kiridine nun kaɲa gilene ra, e nama gbalo feen liga, e nama sɔntaren faxa yireni ito yi. 4 Bayo xa e falani ito suxu ki faji, mangan naxanye dɔxi Dawudaa mangaya gbɛdɛni, ne soma nɛn banxini ito tanden so dɛɛne ra, e dɔxi wontorone kui e nun soone fari, e tan nun e kuntigine nun e yamana. 5 Koni xa e mi falani itoe suxu, n bata n kɔlɔn yɛtɛni, banxini ito findima nɛn banxi xɔnna ra.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

6 Bayo, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangana banxin ma, a naxa, “Banxini ito rayabu n tan yɛɛ ra yi alo Galadi yamanana, alo Liban geyaan xuntagina. Koni n na a findima nɛn tonbonna ra yati, alo taa rabɛɲinxina.

7 N halagi tiine rasigama nɛn a xili ma, e birin nun e yɛngɛ so seene e yi a suman sɛnbɛtɛnne sɛgɛ a bun, e yi e gan.”

8 “Siya wuyaxine danguma nɛn taani ito dɛxɔn. E yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala taa gbɛeni ito ligaxi iki?’ 9 Muxune e yabima nɛn nayi, e naxa, ‘Bayo e bata e mɛ Alatala, e Alaa layirin na, e yi e xinbi sin ala gbɛtɛne bun, e yi e batu.’ ”

Manga Salun wuga fena

10 E nama manga faxaxin wuga,

ε nama sunu Manga Yosiyaa fe ra,
 koni fɔ e bata mangan naxan xali konyiyani,
 ε na nan wuga,
 bayo a mi fa xεtεma sɔnɔn!
 A mi fa a konna toma sɔnɔn!

¹¹ Bayo Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yosiya a dii xεmɛn Salun ma, naxan yi a fafe Yosiya ɲɔxɔni mangayani, naxan bata keli be, a naxa, “A mi fa xεtεma sɔnɔn! ¹² Koni e a xalixi konyiyani denaxan yi, a sa faxama mɛnna nin. A mi fa yamanani ito toma sɔnɔn!”*

Alaa falana Yehoyakimi xili ma

¹³ “Gbalon na kanna xa,
 naxan a banxin tima tinxintareyani,
 a yi a banxi kuine fari sa kansun ti kitini,
 a yi a muxu boden ti konyi wanle ra,
 a mi a saren fi.

¹⁴ A a falama, a naxa,
 ‘N banxi gbeen tima nɛn n yεtε xa
 naxan konkone gbo mumε!’
 A yi foye sodene rafala a ma,
 a suman farinne sa banxin kankene yi,
 a yi a kasi a gbeela ra.

¹⁵ I mangayani nɛn ba,
 bayo suman wudin nafan i ma?
 I fafe mi yi a dεgema ba, a yi a min?
 Koni na yi tinxin, a kiti kɛnden kolon,
 nanara a feene birin yi lanxi.

¹⁶ A yi yiiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xun mafalama kitini,
 nanara a feene birin yi lanxi.
 Muxun mi n kolonma na kiin xan yi ba?”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Koni i yεεne nun i bɔɲɛn tixi i yεtεna tɔnɔn nan tun na,
 i yi sɔntarene faxa,
 i muxune ɲaxankata,
 i e kansun.”

¹⁸ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yehoyakimi ma Yosiyaa dii xεmɛna, a naxa,
 “Muxune mi a saya feen wugε, e naxa,
 ‘Ee! Ngaxakedenna xεmɛn nun ɲaxanla,
 en nu tɔrɔ de!’

E mi a saya feen wugε, e naxa,
 ‘Ee! N kanna! Ee! Mangana!’

¹⁹ A tan saya feen ligama nɛn
 alo sofanla gbeena,
 a binbin bubuma nɛn,
 a sa woli ayi Yerusalɛn fari ma.”

Yerusalɛn yagin nun yarabina fe

* **22:12:** 22.12 Yuda mangan Yosiyaa dii xεmɛn Salun nan ma fe falaxi be naxan mɔn xili Yehowaxasi. Misiran mangan nan Yosiyaa faxa yɛngeni. Salun kike saxan nan naba mangayani, benun Misiran mangan xa a suxu, a siga a ra Misiran yi konyiyani. Na feen sebexi Mangane Firinden 23.29-34 kui.

20 “Ɛ te Liban geyaan xuntagi,
 Ɛ gbelegbele!
 Ɛ xuiin xa siga han Basan yamanana!
 Ɛ gbelegbele Abarimi geyane xuntagi!
 Bayo Ɛ xoyine birin bata xunna kala.

21 N falan ti nƐn Ɛ xa,
 benun Ɛ kɔntɔfili waxatin xa a li.
 Ɛ yi a falama nƐn, Ɛ naxa,
 ‘Nxu mi nxu tuli matima.’
 Ɛ yi na kii nin xabu Ɛ dii jɔƐƐ waxatini.
 Ɛ mi n xuiin name.

22 Ɛ yƐƐratine bata lɔ ayi foyeni,
 Ɛ xoyine birin yi xali konyiyani.
 Ɛ yagima nƐn na waxatini,
 Ɛ lu marafeyani,
 masɔtɔ Ɛ fe jaxine xɔn.

23 I tan naxan dɔxi Liban fɔtɔnni†
 i tan naxan dɔxi suman wudi banxin kui,
 i gbelegbelema nƐn,
 tɔrɔn na i sɔtɔ waxatin naxan yi,
 jaxankatana alo jaxanla naxan dii barini!”

Alaa falana Yehoyakimi a dii Yoyakin xili ma

24 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N tan Habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala i tan Yuda mangan Yoyakin, † Yehoyakimi a dii xemena, hali i yi findixi n ma taxamaseri yiisolirasoon nan na n yiifanni, n yi i bƐ nƐn na. 25 N na i sama nƐn i yaxune sagoni naxanye waxi i faxa feni, i gaxuma naxanye yƐƐ ra, Babilɔn mangan Nebukadanesari e nun Babilɔn kaane. 26 N na i wolima ayi nƐn yamana gbɛteni, e nun i nga naxan i barixi. Ɛ yi faxa yamanani Ɛ mi barixi dɛnaxan yi. 27 Ɛ kon yamanan xɔnla Ɛ suxuma nƐn han! Koni Ɛ mi fa xɛtɛma mumɛ!”

28 Yamaan naxa, “Nayi, Yoyakin bata findi goron kalaxin nan na ba, se ramexina? Nanfera e nun a diine wolima ayi nƐn yamana gbɛte yi e mi dɛnaxan kolon?”

29 Yamanana, n ma yamanana, n ma yamanan muxune, Ɛ tuli mati Alatalaa falan na. 30 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xemeni ito xinla xa se bƐ alo naxan mi dii barixi, alo muxun naxan ma dunɔjɔna yi gidin findixi bɔnɔn na, bayo a bɔnɔn yo mi nɔƐ dɔxe Dawudaa mangaya gbɛdeni, a yi lu Yuda yamanan xun na.”

23

YƐƐrati jaxine nun Marakisi Ti Mangana

1 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Gbalon na yƐƐratine xa, naxanye n ma yamaan naxuyama ayi, e e ralɔ ayi!” 2 Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan yƐƐratine ma naxanye a yamaan masuxuma, a naxa, “Ɛ bata n ma yamaan naxuya ayi, Ɛ yi e kedi, Ɛ mi Ɛ yengi dɔxi e xɔn. Nayi, n na Ɛ kɛwali jaxine saranma Ɛ ra nƐn.” Alatalaa falan nan na ra. 3 “N na n ma yamaan muxu donxene malanma nƐn keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi

† 22:23: Manga banxin yi xili saxi Liban fɔtɔnna xun ma nƐn, a to tixi suman wudine ra keli Liban yamanan fɔtɔnne yi. Na feen sebexi Mangane Singen 7.2 kui. † 22:24: Yoyakin ma fe sebexi Mangane Firinden 24.8-16 kui.

denaxanye yi, n mɔn yi fa e ra e yireni. E yi sabati mɛnni, e wuya ayi. ⁴ N yi yεerate lu e xun na naxanye e masuxuma ki faɲi, naxanye mi fa gaxue, e mi yilanyilanɲε. N ma yamaan muxu yo mi dase e ra.” Alatalaa falan nan na ra.

⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, n manga tinxinxin naminima Dawuda bɔnsɔnni waxatin naxan yi alo wudi ɲingin na mini wudin ma, a mangayaan naba xaxilimayani, a yi kiti kɛndɛn sa, a tinxinyaan liga yamanani.

⁶ Yuda bɔnsɔnna rakisima nɛn a waxatini, Isirayila kaane yi lu bɔɲε xunbenli. E a xili bama nɛn fa fala, ‘En ma tinxinna, Alatala.’ ”

⁷ Nanara, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, muxe mi a fale lɔxɔn naxanye yi, fa fala, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!’ ⁸ Koni a a falama nɛn, a naxa, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini kɔmɛn fɔxɔn yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi!’ Na waxatini, e mɔn dɔxɔma nɛn e bɔxɔni.”

Nabi wuledene

⁹ Falana lan nabine ma: N bɔɲɛn bata kala n kui, n fatin birin xuruxurunma. N bata lu

alo n xunna kelixi manpaan nan na, masɔɔ Alatala nun a fala sariɲanxina fe ma.

¹⁰ Bayo, yamanan bata rafe yalundene ra. Yamanan bata yi xara dangan xɔn. Xuruse rabadene birin bata kala. Muxune mafura fe ɲaxin nabe, e sɔbe soxi tinxintareyaan nan tun ma.

¹¹ “Nabine nun saraxaraline birin, e sese mi fa sariɲan!

N fa e kɛwali ɲaxine toma hali n ma banxini.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Nanara, e kiraan masalaxunma nɛn, a yidimi, e yi radin, e bira. Bayo n gbalon nafama nɛn e ma, n na e kɛwanle saran e ra ɲεε naxan na.” Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalɛn nabine ɲaxu Samari nabine xa

¹³ N bata fe magaxuxine to Samari taan nabine ye, e nabiya falane ti Baali suxuren sɛnbɛn xɔn ma, e yi n ma yamana Isirayila ralɔ ayi.

¹⁴ Koni Yerusalɛn nabine ye, n fe ɲaxine nan toxi. E yalun,

wulen yi findi e siga seen na.
 E fe ɲaxi rabane rawekilema,
 alogo muxu yo nama xete fe ɲaxin fɔxɔ ra.
 E birin luxi n yeɛ ra yi
 alo Sodoma kaane,
 Yerusalɛn kaane luxi
 alo Gomora kaane.*

¹⁵ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi lan nabini itoe ma, a naxa,
 “N dabarin nun ige xɔlɛn fima yamani ito ma nen e balon na,
 bayo sariɲantareyaan soxi yamanan yiren birin yi
 Yerusalɛn nabine nan xɔn.”

¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
 “E nama ε tuli mati nabine falane ra
 naxanye nabiya falane tima ε xa.
 E ε mayendenma nen,
 e ε xibaru fata e yeɛ miriyane ra,
 koni Alatala de xuiin mi na ra.

¹⁷ N mi rafan naxanye ma,
 e a falama ne xa, fa fala,
 Alatala naxa,
 ‘E bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma nen.’
 Naxanye biraxi e bɔɲɛ yi feene fɔxɔ ra tengbesenyani,
 e a falama ne xa, e naxa,
 ‘Fefe ɲaxi mi ε sɔtɛ.’

¹⁸ Koni nde yi tixi Alatala yetagi
 alogo a xa fe toon ti,
 a yi a falan me?
 Nde bata a tuli mati,
 a yi a falan name?”

¹⁹ Alatala gbalon soma nen muxu ɲaxine xun na
 alo foye kala tiina.
 A xɔlɔn ɲaxankatan yi fa e ma
 alo wuluwunla.

²⁰ Alatalaa xɔlɔn mi xetema e fɔxɔ ra
 fɔ feene kamali
 Ala naxanye birin nagidixi a bɔɲɛni.
 E xaxili sɔtɔma nen na feene xɔn waxati famatɔne yi.

²¹ Ala naxa,
 “N tan mi nabini itoe xɛxi,
 koni e gixin sigama xɛrayaan na.
 N mi fala tixi e xa,
 koni e nabiya falane tima.

²² Xa e yi tixi n yetagi nun,
 e yi n ma falan nalima nen n ma yamaan ma nun
 e yamaan ba e kira ɲaxine xɔn,
 e yi e raxete e kewali ɲaxine fɔxɔ ra.”

Ala dunuɲa yiren birin yi

²³ Alatalaa falan ni ito ra,

* **23:14:** Sodoma nun Gomora taane fe sebexi Dunuɲa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

a naxa, “Ala xa mi n na ba,
naxan maso ε ra?
Ala nan mɔn n na yire makuyene fan yi.”

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Muxun nɔε a luxunɲε wundo yireni ba,
alogo n nama a to?
N mi bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna rafexi ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

Naxanye wule xiyene fe falama

²⁵ “N bata nabine fala xuiin mε naxanye nabiya falane tima n xinli wulen fari, e naxa, ‘N bata xiyε sa, n bata xiyena nde to.’ ²⁶ Nabine bɔɲεne luma e tiyε wule falan na nabiyani han waxatin mundun, e yi mayenden falane ti fata e yetε bɔɲε yi feene ra? ²⁷ E yengi a ma a e n xinla rajinanɲε nεn yamaan na e xiyene xɔn e naxanye falama e bode xa, alo e benbana jinanxi n xinla ra kii naxan yi Baali suxurene fe ra. ²⁸ Xa nabii naxan xiyε saxi, na xa a xiyen yεba. Xa n ma falan naxan yi, na kanna xa a rali a ɲɔndin kiini.”

Alatalaa falan ni ito ra. A naxa, “Malo kεsεn nun malo dagin lanɲε e bode ma di?” ²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N ma falan mi luxi ba alo tεεna, alo sinben naxan fanyen bɔma? ³⁰ Nanara, n bata keli nabini itoe xili ma naxanye falane muɲama e bode ma, e mɔn naxa a ne fataxi n tan nan na.” Alatalaa falan nan na ra. ³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye e yetε dε xuiin findima n ma falan na.” ³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye wule xiyene yεbama, naxanye falane tima e xunna ayi, e yi n ma yamaan nalɔ ayi e wulene xɔn. Anu, n tan mi e rasigaxi, n mi e yamarixi, e tɔnɔ yo mi yamani ito ma,” Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan findε goronna ra ba?

³³ Alatala naxa, “Xa yamani ito hanma nabina nde hanma saraxaralina nde i maxɔdin, a naxa, ‘Waliyiya falan mundun tixi nxu xili ma keli Alatala ma?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Waliyiya falan mundun? Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N na n mεma nεn ε ra.”’ ³⁴ Xa nabina nde hanma saraxaralina nde hanma muxu gbεtε a fala, a naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,’ n na kanna kεwanla saranma nεn a ra e nun a denbayana. ³⁵ ε a falama ε bode xa, ε naxa, ‘Alatala yabin mundun tixi?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’ ³⁶ Koni ε nama fa waliyiya falana fe fala Alatala xun ma sɔnɔn, bayo birin waliyiya falan findixi e gbee falan nan na. ε habadan Alaa falane maxεtεma na kii nin, Alatala Senben Birin Kanna, en ma Ala, ³⁷ ε lu a fale nabina nde xa, ε naxa, ‘Alatala i yabixi nanse ra?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’ ³⁸ Xa e mɔn a fala, ε naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma.’ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Amasɔtɔ ε a falama, ε naxa, “Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,” hali n to a falaxi a ε nama na fala, ³⁹ nayi, n jinanma nεn ε xɔn fefe, n yi ε kedi n yetagi, ε tan nun ε taana n dεnaxan so ε nun ε benbane yii. ⁴⁰ N yi habadan yagin sa ε fari, habadan marafeyaan naxan mi jinanɲε muxune ra mumε!’”

24

Xɔdε debe firinne nun yamana fe

¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari yelin xanbini Yehoyakimi a dii xεmεn Yoyakin suxε, Yuda mangana, e nun a kuntigine nun yiirawanle nun xabune,

a siga e ra konyiyani Babilon taani keli Yerusalen taani, Alatala yi debe firin yita n na Alatala Batu Banxin yetagi, e rafexi xode bogine ra. ² Debe kedenna yi rafexi xode bogi fajine ra alo bogin naxanye bolonma xode malan waxati singeni. Koni deben boden xodene mi yi fan, e mi yi nae donje. ³ Alatala yi a fala, a naxa, “Yeremi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “Xode bogine. Xode bogi fajine na, naxanye fan han! A jaxine fan na naxanye kalaxi han e mi nae donje.”

⁴ Alatala yi falan ti n xa. ⁵ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “I xode bogi fajini itoe toxi kii naxan yi, n Yuda muxune fan yisuxuma na kii nin, n naxanye rasiga Babilon kaane yamanani. ⁶ N na n joxo luma nen e xon ki faji, n xete e ra yamanani ito yi. N na e senbe soma nen, n mi fa e halagima. N na e sima nen, n mi fa e talama. ⁷ N baje fajn fima nen e ma alogo e xa a kolon a Alatala nan n tan na. Xa e xete n ma e baje birin na, e findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xode bogi jaxini itoe tan, naxanye kalaxi han e mi nae donje, n Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine suxuma na kii nin e nun Yerusalen yamaan muxu donene, naxanye luxi yamanani, e nun naxanye daxi Misiran yamanani. ⁹ E fe magaxuma ayi nen e findi gbalon misaala ra baxon yamanane muxune birin xa. N na e raxuya ayi denaxanye birin yi, men kaane e mafalama nen, e yi yo e ma, e yi e magele, e e danga. ¹⁰ N na e raxorima nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na han e jan yamanani n denaxan so e yii e nun e benbane.”

25

Nee tonge solofere konyiyana

¹ Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yuda yamaan birin ma, Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan jee naanindeni Yuda yamanani, naxan mon findixi Nebukadanesari a mangayaan jee singen na Babilon yi. ² Nayi, Nabi Yeremi yi falan ti Yerusalen kaane nun Yuda yamaan birin xa, a naxa, ³ “Xabu Amon ma dii xemen Yosiyaa mangayaan jee fu nun saxandena, Yuda mangana, han to, na jee moxaje nun saxanna nan ito ra Alatala falan tima n xa, n fan a falama e xa yeye, koni e mi e tuli matixi n na. ⁴ Alatala bata a walikene birin nafa e ma waxatin birin, nabine, koni e mi e xuiin name, e mi e tuli mati e ra. ⁵ E yi a falama nen, e naxa, ‘E birin xa xete e kira jaxine nun e kewali jaxine foxo ra, alogo e xa lu boxoni Alatala denaxan soxi e nun e benbane yii, habadan han habadan. ⁶ E nama bira ala gbetene foxo ra, e yi e xinbi sin e bun, e yi e batu. E nama n naxolo batu seene ra e naxanye rafalaxi. Nayi, n mi sese jaxi ligama e ra.’ ⁷ Koni e mi e tuli mati n na, e yi n naxolo batu seene ra e naxanye rafala, e yi torayan nafa e yete ma.” Alatala falan nan na ra. ⁸ Na ma, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Bayo e mi e tuli matixi n ma falan na, ⁹ n yamanan muxune birin xilima nen keli sogeteden komenna ma e nun Babilon mangan Nebukadanesari, n ma walikena. N na e rafama nen yamanani ito nun a muxune nun a rabilinna siyane birin xili ma, alogo n xa e raxori fefe. N yi e fe findi fe magaxuxin na muxune kabema naxan ma, e kolin e ma, e nun yire rabejinxin na han habadan. Alatala falan nan na ra. ¹⁰ N danna sama nen sewa sigine nun jaxan sigine nun jaxalandi ti sigine ra xemen nun a jaxanala xa, e nun se din xuine nun lenpu degene. ¹¹ Yamanani ito birin kalama nen, a raxori, siyani itoe yi findi konyine ra Babilon mangan xa jee tonge solofere.”

12 “Koni na ƶEE tonge soloferene na ƶan waxatin naxan yi, n Babilɔn mangan nun a yamaan hakene saranma e ra nen, n Babilɔn kaane yamanan findi yire rabeɲinxin na habadan. Alatalaa falan nan na ra. 13 N feen naxanye birin fala na yamanan xili ma, n na birin ligama nen a ra, feen naxanye birin sebexi kitabuni ito kui, Yeremi naxanye fala siyane birin xili ma. 14 Bayo Babilɔn kaane fan luma nen siya senbɛmane nun manga gbeene bun, n yi e fan kewanle nun e wali xɔnne saran e ra.”

Alaa xɔlɔ igelengenna fe

15 Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi n xa, a naxa, “Yeremi, igelengenni ito rasuxu n yii, naxan nafexi n ma xɔlɔn na, i yi a so siyane birin yii, n na i rasigaxi naxanye fema, alogo e xa a min. 16 E na a min, e xunna firifirima nen, e lu alo dɔlɔ minna silanfanna yee ra, n yengen naxan nasigama e ma.”

17 N yi igelengenna rasuxu Alatala yii, n yi a so siyane birin yii, alogo e xa a min, Alatala n nasiga naxanye ma. 18 N na a so Yerusalɛn nun Yuda taane muxune yii, a mangane nun a kuntigine, alogo mɛnne xa findi yire kalaxine ra, muxune kabɛma naxanye ma, e kolin e ma, e yi a danga alo a kii naxan yi to. 19 N mɔn yi a so Misiran mangan yii e nun a bundɔxɔne nun a kuntigine nun a yamaan birin, 20 e nun siyaan naxanye basanxi e ra. N yi a so Yusu yamanan mangane birin yii, e nun Filisiti yamanan taa mangane birin, Asikalɔn taan nun Gasa taan nun Ekirɔn taana e nun naxanye na lu e nii ra Asadodi taani. 21 N yi a so Edɔn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine yii, 22 e nun Tire taan nun Sidɔn taan mangane birin, e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne mangane baan kidi ma. 23 N yi a so Dedan kaane nun Tema kaane nun Busi kaane yii e nun muxun naxanye birin e xunne dexɔn bima. 24 N yi a so Arabi mangane birin yii, e nun siya basanxin naxanye dɔxi tonbonni, 25 e nun Simiri mangane nun Elan mangane nun Mede yamanan mangane birin 26 e nun sogeteden kɔmɛn fɔxɔn mangane birin, naxanye maso, naxanye makuya, bɔxɔ xɔnna yamanane birin. Ne xanbi ra, Sesaki* mangan fan a minna nen.

27 Ala ito nan falaxi, a naxa, “Yeremi, a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala naxa, “E n ma xɔlɔ igelengenni ito min, a e xunna firifirima nen alo dɔlɔna, e yi baxun, e bira. E mi fa kelima sɔnɔn yengena fe ra n naxan nafama e xili ma.” ’ 28 Xa e tondi igelengenna rasuxe i ra, e yi e min, nayi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Fɔ e xa a min, e a min! 29 Bayo, xa n gbalon fɔlɔma taan nan ma n xinla binyaxi denaxan yi, nayi, e fan kewanle mi saranye e ra ba? E mi tange na ma sese ma. Bayo n yengen nasigama nen bɔxɔ xɔnna muxune birin xili ma,” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.’ ”

30 “I tan xa nabiyi falani itoe birin ti e xili ma, i naxa, ‘Alatala sɔnxɔ xuiin bata keli kore, a bata a xui ramini a dɔxɔde sariɲanxini! A xɔlɔ xuiin naminima a muxune ma. A sɔnxɔma alo naxanye manpa bogini bodonma alogo e xa a igen ba, a sɔnxɔma bɔxɔ xɔnna muxune birin xili ma.

31 A xuiin sigama han bɔxɔn danna, bayo kitina Alatala nun siyane tagi, e nun adamadiine birin kitima nen.

* 25:26: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nen fa fala “Babilɔn taana.”

A muxu jaxine faxama nen silanfanna ra,
Alatalaa falan nan na ra.”

³² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
“Gbalon bata keli
naxan luma sigε
keli siyana nde yi siga gbete yi,
alo foye kala tiin naxan bata sa keli boxon danne ra.”

³³ Na loxoni, Alatala muxu faxaxine binbine luma nen yiren birin yi, keli
boxon foxo kedenni han bode foxoni. Muxu yo mi e sayaan wugama, e binbine
mi malanma, e mi maluxunma. E binbine yi lu boxon ma alo jamana.

³⁴ E tan yeratine, ε wuga,
ε gbelegbele,
ε yi ε makutukutu
ε tan naxanye yamaan xun na!
Bayo ε koε raxaba waxatin bata a li.
E birama nen, ε fe yi kala
alo feje fajin na raxuya ayi.

³⁵ Sigade mi fa yeratine xa
e gima denaxan yi.

Luxunde yo mi fa e xa
e tan naxanye yamaan xun na.

³⁶ E yeratine wuga xuiin name,
yamaan kuntigine gbelegbele xuina,
bayo Alatala e boxon kalama.

³⁷ Langa sabatixine yidunduxi Alatalaa xolo magaxuxin bun.

³⁸ Ala bata a yamanan nabepin
alo yatan na a dingiraan masara,
e yamanan yi kala halagi tiin bun a xolo gbeeni.

26

Muxune yi e kanko Yeremi ma

¹ Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan folo waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ² Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Sa ti Alatalaa banxin yinna kui, i falan ti Yuda yamanan taane muxune xa naxanye birin fa e xinbi sinma Alatalaa banxini. N na i yamari falan naxan birin ti feen na, i xa na birin fala e xa, i nama sese ba a ra. ³ Waxatina nde, e tuli matima nen, e birin yi xete e kira jaxine foxo ra. Nayi, n gbalon naxan nagidixi e ma e fe jaxine fe ra, n xetema nen na feen foxo ra, na mi fa e soto.

⁴ A fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa ε mi ε tuli mati n na, xa ε mi n ma sariyane suxu, n naxanye soxi ε yii, ⁵ ε yi n ma walikene xuiin name, nabine, n naxanye rasigaxi ε ma waxatin birin, ε mi tin ε tuli matiyε naxanye ra, ⁶ nayi, n banxini ito kalama nen alo Silo taana, * n yi taani ito findi danga taan na boxon siyane birin tagi.’ ”

⁷ Saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi Yeremi xuiin mε falani itoe tiyε Alatalaa banxini. ⁸ Yeremi yi yelinma falane tiyε waxatin naxan yi Alatala a yamari naxanye fala fe ra, saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi a suxu, e naxa, “I faxama nen yati! ⁹ Nanfera i nabiya falane tima

* **26:6:** Silo taana fe sebxi Yeremi 7.12 kui.

Alatala xinli fa fala banxini ito kalama nɛn alo Silo taana, taani ito yi kala, a findi yire rabejinxin na?" Yamaan birin yi e malan Yereimi rabilinni Alatalaa banxini.

¹⁰ Yuda yamanan kuntigine to na feene me, e yi keli mangana banxini, e sa dɔxɔ Alatalaa banxini denaxan xili "So De Nɛnɛna." ¹¹ Nayi, saraxaraline nun nabine yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, e naxa, "Xɛmɛni ito a kitin xa lan sayaan ma! Bayo a bata nabiya falane ti taani ito xili ma, alo e fan yetɛna a mexi kii naxan yi!"

¹² Yereimi yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, a naxa, "E falan naxanye birin mexi, Alatala nan n nafaxi a n xa fa na nabiya falane ti banxini ito nun taani ito xili ma. ¹³ Iki, e sigati kiin nun e kɛwanle maxɛɛ, e yi e tuli mati Alatala ra, e Ala. Nayi, Alatala gbalon naxan nagidixi e xili ma, a xɛɛma nɛn na feen fɔxɔ ra, na mi fa e sɔtɔma. ¹⁴ N tan fa e sagoon nin. Naxan fan e yeɛ ra yi, a tinxin, e na liga n na. ¹⁵ Koni, e xa a kolon nɛn, xa e n faxa, sɔntaren faxa feen goronna luma nɛn e xun ma, e tan nun taani ito nun a muxune, bayo Alatala nan n nafaxi yɔ, alogo n xa falani itoe ti e xa."

¹⁶ Kuntigine nun yamaan birin yi a fala saraxaraline nun nabine xa, e naxa, "Hali xɛmɛni ito a kitin mi lan sayaan ma! Bayo a falan tixi en xa Alatala nan xili yi, en ma Ala." ¹⁷ Yamanan fonna ndee yi keli, e yi a fala yamaan malanxin birin xa, e naxa, ¹⁸ "Yuda mangan Xesekiya waxatini, Moreseti kaan Mike a fala nɛn Yuda yamaan birin xa, a naxa, 'Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Siyon taani buxama nɛn alo xɛɛna,

Yerusalɛn findima nɛn taa xɔnna ra.

Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma,

na findima nɛn fɔtɔnna yire matexin na." †

¹⁹ Yuda mangan Xesekiya nun Yuda yamaan birin Mike faxa nɛn na ma ba? Xesekiya mi gaxu Alatala yeɛ ra ba, a yi Alatala mafan? Nayi, Alatala gbalon xunba nɛn e ra, a yi naxan nagidixi e ma. En fe jaxin nan nafama en yetɛ ma, xa en xɛmɛni ito faxa!"

Mangan yi nabi Yuriya faxa

²⁰ Xɛmɛna nde fan yi na naxan yi nabiya falane tima Alatala xinli, naxan ma falaye yi luxi alo Yereimi a falane, Semaya Kiriyati-Yeyarin kaana dii xɛmɛn Yuriya. A fan nabiya falane ti nɛn taani ito nun yamanani ito xili ma.

²¹ Yehoyakimi nun a sofa kuntigine nun a kuntigine birin to na falane me, mangan yi wa a faxa feni. Koni, Yuriya to na feen me, a yi gaxu, a yi a gi, a siga Misiran yamanani. ²² Manga Yehoyakimi yi muxune rasiga Misiran yi, Akibori a dii xɛmɛna Elanatan e nun muxuna ndee. ²³ E sa Yuriya suxu Misiran yi, e sa fa a ra Manga Yehoyakimi xɔn, a yi a faxa silanfanna ra, e sa a binbin woli ayi yamaan yiigelitɔne gaburu yireni.

²⁴ Anu, na waxatini, Safan ma dii xɛmɛna Axikan Yereimi ratanga nɛn alogo e nama a lu yamaan sagoni, e yi a faxa.

27

Yuda kaane lan e xuru Babilɔn mangan ma

¹ Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan fɔlɔ waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yereimi xa. ² Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa,

† 26:18: Mike 3.12

“Gbelemene rasege, i lutine ti e ra goron tongo seen na, i e sa i kœ ma. ³ I mæn yi e rasiga Edøn mangan nun Moyaba mangan nun Amoni mangan nun Tire mangan nun Sidøn mangan ma e xerane xøn e naxanye rafaxi Yerusalen yi Yuda Manga Sedeki fema. ⁴ I yi n ma yamarin nali e ma, alogo e xa sa a fala e kanne xa, i naxa, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, e sa ito fala e kanne xa, e naxa, ⁵ ‘N tan nan bœxœ xœnna daxi n senbe gbeeni, e nun muxune nun suben naxanye a fari. Naxan na n kenen, n yi bœxœ xœnna so na yii. ⁶ Iki n fa e yamanane birin sama nen Babiløn mangan Nebukadanesari sagoni, n ma walikena. N mæn burunna subene sama nen a sagoni. ⁷ N siyane birin sama nen a nœn bun e nun a diin nun a mamandenna nœn bun, han a waxati saxin yi a li, a fan ma yamanan yi sa lu siya senbemanen nun manga gbeene nœn bun. ⁸ Xa siyana nde hanma yamanana nde mi xuru Babiløn mangan Nebukadanesari ma, a mi tin Babiløn mangana konyiyaan xa lu a xun ma alo goron tongo gbelemena, n na siyaan kewanla saranma a ra nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, han n yi yelin e halage Babiløn mangan xœn.’ Alatalaa falan nan na ra. ⁹ E tan nama e tuli mati e nabine nun e yiimatone nun e xiyene nun e koron bœnbœne nun e kœeramuxune ra, naxanye a falama e xa, e naxa, ‘E mi luma Babiløn mangana nœn bun.’ ¹⁰ Bayo, e wulen nan falama e xa, naxan e masigama e bœxœn na. N na e kedima nen e yamanani, n yi e raxori. ¹¹ Koni siyaan naxan na tin Babiløn mangana konyiyaan yi sa a fari alo goron tongo gbelemena, a xuru a ma, n matabun fima nen na ma a yete bœxœni, a yi a bi, a lu dœxi na,” Alatalaa falan nan na ra.

¹² N na nan fala Yuda mangan Sedeki fan xa, n naxa, “E tin Babiløn mangana konyiyaan xa sa e fari alo goron tongo gbelemena, e xuru e nun a yamaan ma, e kisima nen. ¹³ Nanfera e nun i ya yamaan lanma e faxa yengen nun fitina kamen nun fitina fureni, alo Alatala a falaxi kii naxan yi siyane xa naxanye tondin xure Babiløn mangan ma? ¹⁴ E nama e tuli mati nabine ra, naxanye a falama e xa, e naxa, ‘E mi luma Babiløn mangana nœn bun!’ Bayo, e wule nabiya falane nan tima e xa. ¹⁵ N tan mi e xœxi, e wulen nan falama n xinli. Nayi, n na e kedima nen e yamanani, e nun e nabiin naxanye falane tima, e birin yi raxœri.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ N ni ito nan fala saraxaraline nun yamaan birin xa, n naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama e tuli mati e nabine ra naxanye a falama e xa, e naxa, “Alatalaa banxin muranne famatœn ni i ra sa keli Babiløn yi!” Bayo e wule nabiya falane nan tima e xa. ¹⁷ E nama e tuli mati ne ra. E xuru Babiløn mangan ma, e yi kisi. Nanfera e waxi taani ito kala feni? ¹⁸ Xa nabiin nan e ra, xa Alatalaa falana e yi, nayi e xa Alatala Senben Birin Kanna mafan alogo muranna naxanye fa luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana banxin nun Yerusalen yi, a ne fan nama xali Babiløn yamanani. ¹⁹ Bayo Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi lan senbetenne ma, e nun ige ramaraden nun ige maxali wontorone nun muran gbeten naxanye luxi taani ito yi, ²⁰ Babiløn mangan Nebukadanesari mi naxanye tongo a Yehoyakimi a dii xemen Yoyakin xali konyiyani waxatin naxan yi, Yuda mangana, e nun Yuda yamanan nun Yerusalen taan muxu gbeene birin a siga naxanye ra konyiyani Babiløn yi, ²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi yati muranne xili ma naxanye luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana manga banxini e nun Yerusalen taani, a naxa, ²² “Ne tongoma nen, e xali Babiløn yi, e sa lu na yi han n na keli lœxœn naxan yi, n mæn yi e rafa be.”

Alatalaa falan nan na ra.’ ”

28

Yeremi nun wule nabina fe

¹ Na jεε kedenna ra, Yuda mangan Sedeki a mangayaan jεε naaninden kike suulunden lɔxɔna nde yi, Gabayon kaana Asuru a dii xεmεn Nabi Xananiya yi falan ti n xa Alatalaa banxini saraxaraline nun yamaan birin yεε xɔri, a naxa, ² “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilon mangan goron tongo gbelemεn naxan sama muxune kɔε ma, n fama na kaladeni nεn!’ ³ Benun jεε firin, n mɔn xεtεma nεn muranne birin na be Alatalaa banxini, Babilon mangan Nebukadanesari naxanye tongoxi be, a siga e ra Babilon yi. ⁴ N mɔn xεtεma nεn Yuda mangan na, Yoyakin Yehoyakimi a dii xεmεna, e nun Yuda muxu suxine birin, naxanye sigaxi Babilon yi, bayo Babilon mangan goron tongo gbelemεn naxan sama muxune kɔε ma, n fama na kaladeni nεn!’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵ Nabi Yeremi yi Xananiya yabi saraxaraline nun yamaan birin yεε xɔri naxanye yi Alatalaa banxini. ⁶ Nabi Yeremi naxa, “Amina! Alatala xa na liga! Alatala xa i fala xuine rakamali, a yi xεtε Alatalaa banxin muranne nun muxu suxine ra be sa keli Babilon yi. ⁷ Koni i tuli mati falani ito ra n naxan falama ε nun yamaan birin xa: ⁸ Nabiin naxanye fa benun i tan nun n tan xa fa, xabu a fɔloni, ne nabiyi falane ti nεn lan yεngεn nun gbalon nun fitina furene fe ma yamana wuyaxi nun mangaya gbeene xili ma. ⁹ Koni xa nabina nde bɔjε xunbenla fe fala, fɔ a falan xa kamali nεn benun muxune xa a kolon a Alatala nan a xεxi.”

¹⁰ Nayi, nabi Xananiya yi goron tongo gbelemεn ba Nabi Yeremi kɔε ma, a yi a yigira. ¹¹ Xananiya yi a fala yamaan birin yεε xɔri, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilon mangan Nebukadanesari nɔɔn naxan sama siyane birin fari alo goron tongo gbelemεna, benun jεε firin, n na kalama na kui nin.’ ” Nabi Yeremi yi siga.

¹² Nabi Xananiya yelin xanbini goron tongo gbelemεni girε, a naxan ba Nabi Yeremi kɔε ma, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Sa a fala Xananiya xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata wudi gbelemεni gira, koni i fa wure gbelemεn nan sɔtɔma a funfuni. ¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N goron tongo wure gbelemεn sama nεn siyani itoe birin kɔε ma, alogo e xa lu Babilon mangan Nebukadanesari a nɔɔn bun, e lu wale a xa, n mɔn burunna subene sama nεn a sagoni.’ ”

¹⁵ Nabi Yeremi yi a fala Nabi Xananiya xa, a naxa, “Xananiya, i tuli mati! Alatala mi i xεxi, anu i bata yamani ito mayenden alogo e xa e yigi sa wulene yi. ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i jɔnna nεn bɔxɔ xɔnna fari, i faxama nεn jεεni ito ra, bayo i ya falane yamaan namurutεma Alatala ma.’ ” ¹⁷ Nabi Xananiya yi faxa na jεεn kike solofereden na.

29

Kεdin yi rasiga muxu suxine ma

¹ Nabi Yeremi a falan ni i ra a naxan sebε kεdin kui Yerusalεn taani, a yi a rasiga fonne ma naxanye xali konyiyani, e nun saraxaraline nun nabine nun yamaan dɔnxεn birin, Nebukadanesari naxanye susu Yerusalεn yi a siga e ra konyiyani Babilon yi. ² A lixi, Manga Yoyakin nun a nga nun mangan bundɔxɔne nun Yuda kuntigine nun Yerusalεn kuntigine nun yiirawanle

nun xabune fan bata yi mini Yerusalen yi siga konyiyani. ³ A kedin taxu nen Safan ma dii xemena Elasa nun Xiliki a dii xemen Gemariya ra, Yuda mangan Sedeki naxanye xe Babilon mangan Nebukadanesari ma. Kedin kui falan ni i ra:

⁴ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi muxu suxine birin xa, n naxanye rasiga konyiyani keli Yerusalen yi siga Babilon yi, a naxa, ⁵ “E banxine ti, e dɔxɔ e kui. E nakone si, e yi e bogine don. ⁶ E jaxanle futu, e yi diine sɔɔ. E jaxanle fen e dii xemene xa, e yi e dii temene fi xeme taa ra, alogo e fan xa diine bari. E wuya ayi e dingirani, e yatɛn nama xurunje ayi de! ⁷ E bɔje xunbenla raso taani, n na e xalixi konyiyani denaxan yi, e yi Alatala maxandi na taan xa, bayo e bɔje xunbenla sɔtoma na nan xɔn.”

⁸ Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E nama tin, nabine nun yiimatone xa e mayenden naxanye e tagi. E nama e tuli mati e xiyene ra! ⁹ Bayo e wule nabiya falane nan tima e xa n xinli. N tan mi e xexi,” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ Koni Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Babilon yamanana nɔ sɔtɔn na jee tonge solofere ti, n na e malima nen, n yi n ma fala fajin nakamali e xa, n xete e ra be. ¹¹ Bayo n na a kolon n feen naxanye yitɔnxi e xa. N bɔje xunbenla nan yitɔnxi e xa, tɔɔyaan mi a ra, alogo n xa yigin lu e ma waxati famatone yi.” Alatalaa falan nan na ra. ¹² “Nayi, e na n xili, e yi fa n maxandi, n na e yabima nen. ¹³ E na n fen, e n toma nen, xa e n fen e bɔjen birin na.” ¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra. “N tinma nen e xa n to, n yi xete e ra keli konyiyani, n yi e malan keli siyane nun yirene birin yi, n na e raxuya ayi denaxanye yi, n yi xete e ra be, n na e kedixi denaxan yi siga konyiyani.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Na ma, e a falama nen, e naxa, “Alatala bata nabine fi nxu ma Babilon yi!”

¹⁶ Koni Alatala ito nan falaxi lan mangan ma naxan dɔxi Dawudaa manga gbedeni, e nun yamaan naxan birin dɔxi Yerusalen taani ito yi, e ngaxakedenna naxanye mi siga e dɔxɔ ra konyiyani, ¹⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N yengen nun fitina kamen nun fitina furen nafama e ma nen, n yi e lu alo xode bogi kalaxin naxanye mi nɔe donje. ¹⁸ N na e sagatanma nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, n yi e fe findi fe magaxuxin na bɔxɔn yamanane birin xa, e yi findi danga taan misaala ra, e fe yi yamanane birin muxune yigitεε, e yi kabε e ma, e kolin e ma, e e konbi, n na e raxuya ayi denaxanye birin yi.” ¹⁹ Alatalaa falan ni ito ra. “Na ligama nen bayo e mi e tuli matixi n ma falan na, n na n ma walikene rasigaxi e tan naxanye ma waxatin birin, nabine. Anu e fan mi e tuli matixi,” Alatalaa falan nan na ra.

²⁰ Koni e tan xa e tuli mati Alatalaa falan na, e tan muxu suxine birin, n bata e tan naxanye rasiga keli Yerusalen yi siga Babilon yi!

²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Kolayaa dii xemena Axabi nun Maaseyaa dii xemen Sedeki ma, naxanye wule nabiya falane tima e xa, a naxa, “N na e sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, a yi e faxa e yee xori. ²² Yuda kaan naxanye birin siga konyiyani Babilon yi, ne birin dangan misaala tongoma muxu firinni itoe nan ma sɔnɔn, e naxa, ‘Alatala xa i lu alo Sedeki nun Axabi, Babilon mangan naxanye gan!’

²³ Bayo e bata xaxilitareyaan liga Isirayila yi. E bata yalunyaan liga e muxu bodene jaxanle xɔn, e yi falan ti n xinli wulen fari, anu, n tan xa mi yamarin fixi e ma. N na kolon, na feen seren nan mɔn n na.” Alatalaa falan nan na ra.

²⁴ A fala Nexelan kaan Semaya xa, i naxa, ²⁵ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, i bata kedine sebe Yerusalen kaane birin ma, e nun Maaseya a dii xemen Sofoni saraxaralina, e nun saraxarali gbeteeye birin, i ito nan sebexi Sofoni ma, i naxa, ²⁶ ‘Alatala bata i findi saraxaraliin na Yehoyada joxoni alogo i xa i yengi dxo Alatalaa banxin feene xon. Na ma, muxu yo na a yete findi nabiin na daxuyani, i lan i xa a sa kutun na, i a koeen xidi yolonxonna ra. ²⁷ Nanfera nayi, i mi i konkoma Yeremi Anatoti kaan ma, naxan a yete findixi nabiin na e tagi? ²⁸ A yeteen bata kedin nasiga nxu ma Babilon yi, a naxa: E buma nen menni de! Nayi, e banxine ti, e dxo e kui. E nakone si, e yi e bogine don.’ ”

²⁹ Saraxarali Sofoni yi na kedin xaran Nabi Yeremi xa. ³⁰ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ³¹ “Xeraan nasiga a faladeni muxu suxine birin xa naxanye Babilon yi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi Semaya Nexelan kaan xili ma, a naxa, “Bayo Semaya nabiya falane tima e xa, anu, n tan mi a xexi, a yi e mayenden alogo e xa e yigi sa wuleni.” ³² Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Semaya Nexelan kaan nun a bonsonna kewanle saranma e ra nen. A bomsonna muxu yo mi luye yamani ito ye, a mon mi fe fapin toma n naxan ligama n ma yamaan xa, bayo a falane yamaan namurutema Alatala ma.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

30

Ala man Isirayila yamanani tonma nen

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N falan naxanye tixi i xa, e birin sebe kedin kui.’ ³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Lxone fama, n Yuda nun Isirayila muxu suxine raxetema waxatin naxan yi, n fa e ra yamanani n naxan so e benbane yii, e yi dxo a yi,’ Alatala naxa na kiini.”

⁴ Alatala falani itoe nan ti lan Isirayila nun Yuda yamanane ma, a naxa,

⁵ “Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘En gbelegbele xuiin mema.

Gaxun nan na ra,
baje xunbeli mi fa na.

⁶ E maxodinna ti,
xa xemen nxe diin bare!
Nanfera nayi,
xemene birin e tagin suxi
alo jaxanla nema dii barini?

Nanfera birin yetagini tjonxi?

⁷ Gbalo lxo gbeen nan a ra!

A joxon mi na.

Waxati xodexen nan na ra Yaxuba bomsonna xa,
koni e xunna minima a yi nen,
e kisi.’ ”

⁸ “Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘Na lxonni, n goron tongo wudine kalama nen, a ba e koe ma, n yi e xidi lutine yibolon, n yi e ba xone konyiaan bun. ⁹ E yi wali Alatala xa e Ala, e nun Dawuda yixetena, e mangana, n naxan fima e ma.’

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
‘E tan Yaxuba yixetene,
n ma walikene, e nama gaxu,
Isirayila kaane, e nama kuisan!

Bayo, n na ε rakisima nεn,
 n yi sa ε ba yire makuyeni,
 n yi ε bɔnsɔnna ba yamanani
 e sa konyiyani dεnaxan yi.
 Yaxuba bɔnsɔnna muxune mɔn xεtεma nεn,
 e yi lu maraxaran nun bɔɲε xunbenli.

E mi fa yimaxε sɔnɔn!

11 Bayo, n luma nεn ε xɔn,
 alogo n xa ε rakisi.
 N siyane birin naxɔrε nεn,
 n na ε raxuyaxi ayi naxanye yε,
 koni n mi ε tan naxɔrima.
 N na ε xuruma nεn
 alo a lan kii naxan yi,
 bayo n mi ε yatεma sɔntarene ra.’
 Alatalaa falan nan na ra.”

12 “Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 ‘E ɲaxankatan mi dandanɲε,
 ε furen magaxu.

13 Muxu yo mi ε xun mafalama,
 ε fure dεεn dandan muxu mi na,
 a seri mi ε tan yii.

14 E xɔyine birin bata ɲinan ε xɔn,
 e mi fa ε fenma sɔnɔn.

Bayo, n bata ε ɲaxankata alo yaxuna,
 n yi ε hake gbeene nun ε yulubi wuyaxine saran ε ra a ɲaxin na.

15 Nanfera ε wugama ε ɲaxankatan
 nun ε tɔɔyaan bun naxan mi nɔε dandanɲε?
 N na ligaxi ε ra ε hake gbeene nun ε yulubi wuyaxine nan ma fe ra.’ ”

16 “ ‘Koni naxan yo na wa ε raxɔri feni,
 na fan naxɔrima nεn.

ε yaxune birin xalima nεn konyiyani.
 Naxanye birin fuma ε yiiseene ma,
 muxune fuma ne fan yiiseene ma nεn.
 Naxanye ε suxuma yengeni,
 ne fan birin suxuma nεn yengeni.’

17 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 ‘Koni n mɔn ε rasabatima nεn,
 n yi ε rakendεya ε furene ma,
 bayo e a falama ε ma nεn a yama ramεxina,
 muxε mi a yengi dɔxi naxan xɔn, Siyon taana.’

18 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 ‘N mɔn Yaxuba bɔnsɔnne yigiyadene rasabatima nεn,
 n kininkinin e dɔxɔdene ma.

Taa xɔnna mɔn tima nεn a funfuni.
 Manga banxin mɔn yi ti a yireni.

19 Beti xuiin nun sεwa xuiin minima nεn e tagi.
 N na e rawuyama ayi nεn,
 e mi fa xurunɲε ayi mume!
 N binyen fima nεn e ma,

e mi fa rayelefue sɔnɔn.

²⁰ E diine luma nɛn alo a fɔlɔni,
e yamaan luma nɛn n yetagi.
N yi e ɲaxankata muxune kɛwanle saran e ra.

²¹ E mangan minima e tan nin,
e tan nde nan tima e yɛɛ ra.
N yi na kanna maso n na,
a yi a maso n na,
bayo muxun mundun suse a masoɛ n na a yetɛ ra?
Alatalaa falan nan na ra.

²² ‘E findima nɛn n ma yamaan na,
n yi findi ɛ Ala ra.’ ”

²³ Alatala gbalon soma nɛn muxu ɲaxine xun na
alo foye kala tiina.

A xɔlɔn ɲaxankatan yi fa e ma
alo wuluwunla.

²⁴ Alatalaa xɔlɔn mi xɛtɛma e fɔxɔ ra
fɔ feene rakamali
Ala naxanye birin nagidixi a bɔɲɛni.
E xaxili sɔtɔma nɛn na feene xɔn waxati famatɔne yi.

31

Isirayila kaane xɛtɛ fena

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatini, n findima nɛn Isirayila xabilane birin ma Ala ra, e yi findi n ma yamaan na.” ² Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Yama dɔnɔxɛn naxanye luxi e nii ra yɛngɛn xanbini,
ne n ma hinanna toma nɛn tonbonni,
Isirayila yamaan yi matabun sɔtɔ.”

³ Alatala a yetɛ yita nɛn n na wulani,
a naxa, “N bata ɛ xanu habadan!
Nanara, n ma hinanna mi ɲanma ɛ xa.

⁴ Isirayila yama fajina,
n mɔn ɛ rasabatima nɛn,
ɛ yamanan mɔn tima nɛn.
E mɔn ɛ tanbanne maxama nɛn
ɛ yi siga bodonlane fɔxɔ ra ɲaxaɲaxani.

⁵ E mɔn manpa bili nakɔne sima nɛn Samari geyane fari.
Xɛɛ biine sansine sima nɛn,
e yi e bogine sɔtɔ.

⁶ Bayo lɔxɔna nde fama,
kantani tiine e xui ramini
Efirami yamanan geyane ma waxatin naxan yi, e naxa,
‘E keli, en siga Siyon taani Alatala fɛma, en ma Ala.’ ”

⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E xuini te sɛwani Yaxuba bɔnsɔnna fe ra,
E ɲaxan e fe ra e tan naxanye siyane xun na!
E xui ramini, ɛ yi Ala tantun, ɛ naxa,
‘Alatala, i ya yamaan nakisi,
Isirayila muxu dɔnɔxɛne.’ ”

8 N xεtεma nεn e ra
 sa keli kαmεn fαxαn yamanani,
 n yi e malan sa keli bαxαn danne ra.
 Danxutαne nun sankalatαne e γε,
 ηaxalan fudi kanne nun naxanye dii barini, e birin.
 Yama gbeen nan xεtεn be.

9 E fama nεn wugε,
 e lu n maxandε,
 n yi ti e γεε ra,
 siga xudene δε, kira yitαnxin xαn,
 e mi e sanna radιηε δεnaxan yi,
 bayo Isirayila yamaan fafe nan n na,
 Efirami bαnsαnna luxi nεn
 alo n ma dii singena.”

10 Siyane, ε tuli mati Alatalaa falan na,
 ε sa a rali
 fα fαxα ige tagi bαxα makuyene yi!
 ε naxa,
 “Naxan Isirayila yamaan naxuyaxi ayi,
 na e malanma nεn.

A e kantanma nεn
 alo xuruse rabaan nun a xuruse kuruna.

11 Bayo, Alatala bata Yaxuba yixεtεne xαpαya,
 a yi e xunba muxune yii
 naxanye sεnbεn gbo e xa.

12 E fama nεn,
 e xuini te ηaxαηaxani Siyon geyaan xuntagi.
 E sεwama nεn Alatalaa nεmaan birin na,
 murutun nun manpa nεnεn nun turen
 nun γεxεene nun siine nun ηingene.

E nii yifanma e ma nεn
 alo igen saxi nakααn naxan ma,
 e mi fa yigitεγε mumε!

13 Nayi, sungutunne sεwama nεn e bodondeni,
 e nun banxulanne nun fonne birin.

N yi e sunun findi sεwan na,
 n yi e madεndεn,
 n yi e rasεwa e ηaxankatan xanbini.

14 N yi saraxaraline ralugo sube turaxine ra
 n ma yamaan yi wasa n ma nεmaan na,”
 Alatalaa falan nan na ra.

15 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani.
 Rakeli nan a diine wugama.
 A mi tinηε a xa masabari
 amasαtα e birin bata faxa.”

16 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “ε wuga xuiin nun e γεεgen dan,
 bayo ε kewanle saren fima nεn,
 ε diine fama nεn
 sa keli yaxune konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “E yigin sətoma nən waxati famatəne yi, bayo ε diine mən xetema nən e konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ N bata Efirami bənsənnə wuga xuiin mε, e naxa,

“Ala, i bata nxu xuru kari xədəxəni

alo turaan naxan mi suxi,

nxu yi xuru ki fajni.

I mən xa nxu raxete,

nxu xetema nən,

bayo i tan nan Alatala ra, nxə Ala.

¹⁹ Nxu nxu xun xanbi so nən i yi,

koni na xanbi ra,

nxu yi nimisa.

Nxu yelin xanbini xaxinla sətε,

nxu yi xələ nxu yetε ma,

nxu yagi, nxu yi nxu xun sin,

bayo nxu bata kalan ti nxu dii jəre waxatini han!”

²⁰ Ala naxa, “Efirami bənsənnə mi findixi n nafan diin xan na ba,

n diin naxan nafisama bonne xa?

Bayo n nema falane tiye a ma,

a fe rabirama n ma.

Nanara, n bəjen bata kala a fe ra,

a kininkininna yi n suxu han!”

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ E taxamasenne ti kiraan xən,

ε wudine bitin kiraan de

alogo muxune nama kira gbeen fata

e lan e xa bira naxan fəxə ra.

Isirayila yama fajina,

ε mən xa xete, ε xete ε taane yi.

²² N ma dii murutεxine,

ε luma na xun xən sigani

han waxatin mundun yi?

Bayo Alatala fe nənən naminima nən bəxə xənnə fari,

jəxanla fama nən xəmən fendeni.*

Ala mən Yuda nun Isirayila yitəmma nən

²³ Alatala Sənben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N na xete e muxu suxine ra waxatin naxan yi, a mən falama nən Yuda yamanan

nun a taane yi, e naxa, ‘Alatala xa barakan sa tinxin yirena fe yi geya sarijanxina.’ ²⁴ Xee biine nun xuruse rabane dəxəmma nən Yuda yamanani

e nun a taane birin. ²⁵ Bayo n muxu xadanxine nii yifanma e ma nən, n yi muxu nii kalaxine ralugo.”

²⁶ Na waxati yeteni, n yi xulun, n yi a kolon a n ma xixənla yi jəxun han!

²⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Ləxəne fama, n mən muxune nun xuruseene rasabatima nən Isirayila nun Yuda yamanane yi, e wuya ayi alo

* **31:22:** Waxatina nde, Ala waxi a xən ma nən a Isirayila yamaan xa a tan Ala fen. Anu, e dari fe mi yi na ra hali Isirayila yamaan to findixi Ala gbeen na layiri xidin xən alo xəmən nun jəxanla futun xidima kii naxan yi.

muxun na sansiin xuya xεεn ma. ²⁸ Benun to, n na n yεεn ti nεn e ra alogo n xa e xunna kala, n yi e tala, n yi e halagi, n yi e raxōri, n yi gbalon nafa e ma. Koni iki, n mōn n yengi dōxōma nεn e xōn alogo n xa e yamanan ti, n yi e si,” Alatalaa falan nan na ra. ²⁹ A mi fa falama na lōxōni fa fala, Fafane bata naxundan xindene don,

koni e diine nan ninye ramuluxun.†

³⁰ Koni birin faxama a yetε haken nan ma fe ra. Muxu yo naxundan xindene don, na kanna yetεεn nan ninye ramuluxunma.

Layiri nenena fe

³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Na lōxōne fama, n layiri nenεn xidima‡
nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

³² A mi ligama

alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi,
n to e yī rasuxu n yi e ramini Misiran yamanani.

Bayo e n ma layirin kala nεn

hali n to findi e kanna ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ “Koni layirin ni i ra,

n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.”

Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Na waxatin na dangu,

n na n ma sariyane sama nεn e xaxinli,

n yi e seβε e bōnεni.

N findima nεn e Ala ra,

e yi findi n ma yamaan na.

³⁴ Muxu yo mi fa a boden maxaranma,

muxu yo mi a fale a ngaxakedenna xa,

a naxa, ‘I xa Alatala kolon,’

bayo e birin n kolonma nεn,

keli muxudin ma han muxu gbeena.

Bayo n dijama nεn e hake ne ma

n yi e yulubine xafari.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁵ Alatala ito nan falaxi,

a tan naxan sogen da

alogo a xa kenεnna fi yanyin na,

e nun kiken nun sarene kōεεn na,

naxan fōxō igeni maxama,

a mōrōnne yi xuxu,§

naxan xili Alatala Se nben Birin Kanna, na naxa,

³⁶ “Fanni dunuɲa da kiin sariyani itoe n yetagi,

Isirayila yixεtene fan yatεma nεn siyaan na n yεε ra yi.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Xa kore xōnna nōε maligε,

xa bōxō xōnna bunne nōε kolonε,

† **31:29:** Na feen mōn sebexi Nabi Esekiyeli 18.2 kui. ‡ **31:31:** Layiri nenena fe sebexi Luka

22.20 nun Kōrenti Singen 11.25 nun Kōrenti Firindena 3.6 nun Heburune 8.8-12 kui. § **31:35:** Igen

mōrōnne: alo foyen na so igeni.

nayi, n fan n mema nen Isirayila bonsonna ra e kewanle fe ra,”
Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalen taa nenena fe

³⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, taani ito mɔn tima Alatala xa waxatin naxan yi, keli Xananeli Sangansoon ma han sa dɔxɔ Songen Ma Deen na. ³⁹ Taan dan nenɛn fɔlɔma menna nin siga tinxinni han Garebi geyana, sa dangu Gowa binni. ⁴⁰ Binbine nun xubene bɔxɔnma lanbanna naxan yi e nun gbingbinna naxanye sigama han Kedirɔn xudeni siga han taan so deen tongonna so deen naxan xili Soone Dena, sogeteden binni, menne birin nasarijanma nen Alatala xa. Yire yo mi fa kale na hanma a raxɔri.”

32

Yeremi yi xɛna nde sara

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, Yuda manga Sedeki a mangayaan jɛɛ fudeni, Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ fu nun solomasɛɛden nan yi a ra nun.

² Babilɔn yamanan sofa ganla bata yi Yerusalen taan nabilin nun na waxatini, e yi taan yengɛma. Nabi Yeremi yi saxi kasoon na kantan tiine banxin sansanna kui Yuda mangan konni. ³ Yuda mangan Sedeki bata yi a balan mɛnni, a naxa, “Nanfera i nabiya falani itoe tima? I yi a fala, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N taani ito sama nen Babilɔn mangan sagoni, a yi a tongo. ⁴ Yuda mangan Sedeki mi tangama Babilɔn kaane ma de! N na a sama nen Babilɔn mangan sagoni yati, a yi falan ti a xa kenen nun kenen, a yi a yetagi to. ⁵ Babilɔn mangan sigama nen Sedeki ra Babilɔn yi, a sa luma denaxan yi han n na keli a malideni waxatin naxan yi. Xa ε Babilɔn kaane yengɛ, ε mi nɔ sɔtɔma de!” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

⁶ Yeremi a falan ni ito ra, a naxa, “Alatala falan ti nen n xa, a naxa, ⁷ I sɔxɔ Salun ma dii xɛmɛn Xanameli fama nen i fema, a yi a fala i xa, a naxa, ‘N ma xɛɛ bɔxɔn sara n ma, naxan Anatɔti taani, bayo i tan daxa ke sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na.’ ⁸ Nayi, n sɔxɔ a dii xɛmɛn Xanameli yi fa n fema kantan tiine banxin sansanna kui alo Alatala a fala kii naxan yi. Xanameli yi fa a fala n xa, a naxa, ‘N ma xɛɛ bɔxɔn sara n ma naxan Anatɔti taani, Bunyamin yamanani, bayo i tan daxa ke sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na. A sara!’ N yi a kolon fa fala Alatalaa falan nan yi kamalixi na ra. ⁹ Nayi, n yi n sɔxɔ a diin Xanameli a xɛɛ bɔxɔn sara a ma naxan Anatɔti taani, n yi gbeti gbanan fu nun solofere so a yii. ¹⁰ N yi a sara kedini tɔn, n yi n ma taxamasenna sa a ma, n yi serene xili, n gbetin maliga sikeela ra. ¹¹ N yi a sara kedin tongo, n ma taxamasenna yi naxan ma, sariyane yi seɓɛxi naxan kui, e nun kedi gbete naxan mi yi balanxi taxamasenna ra. ¹² N yi a sara kedin so Neriya dii xɛmɛn Baruku yii Maxiseya mamandenna. N na liga n sɔxɔ a dii xɛmɛn Xanameli yɛɛ xɔri, e nun seren naxanye e yii fɔxɔn sa xɛɛ bɔxɔn sara kedin ma, e nun Yahudiyin naxanye birin yi kantan tiine banxin sansanna kui. ¹³ N yi yamarini ito so Baruku yii e yɛɛ xɔri, n naxa, ¹⁴ ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, bɔxɔn sara kedini itoe tongo, naxan balanxi n ma taxamasenna ra e nun naxan nabixi, i sa e sa fejenana nde kui, e mi kale denaxan yi. ¹⁵ Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, lɔxɔna nde, muxune mɔn banxine nun xɛɛ bɔxɔne nun manpa bili nakɔ bɔxɔne sarama nen yamanani ito yi.’ ”

16 “N to bəxən sara kədin so Neriya dii xəmen Baruku yii, n yi Alatala maxandi, n naxa, 17 ‘Marigina Alatala, i tan naxan kore xənna nun bəxə xənna daxi i senbē gbeeni, kabanako fe yo mi xədxə i tan yii. 18 I ya hinanna mayitama nən muxune xa han mayixete wuli keden, koni i fafane hakene saranna e diine ra nən. Ala, i gbo, Ala senbemaan nan i tan na naxan xili Alatala Senben Birin Kanna. 19 I ya fe ragidixine gbo, i kewanle magaxu. I yēena adamadiine birin sigati kiin na, alogo i xa birin saran a kewanle ra, saranna naxan lan a wali xənne ma. 20 I yi kabanako feene nun taxamasenne ligama xabu nxu yi Misiran yamanani waxatin naxan yi han to, i ne liga Isirayila kaane ye e nun adamadiine birin, i yi xinla sətə naxan gbo han to. 21 I bata Isirayila i ya yamaan namini Misiran yamanani taxamasenne nun kabanako feene nun senbē gbeen nun nən nun fe magaxuxine xən. 22 I yamanani ito so nən e yii, i bata yi i kələ naxan so fe ra e benbane yii, kumin nun nən gbo yamanan naxan yi. 23 E bata fa, e fa dxə a yi. Koni, e mi e tuli matixi i xuiin na, e mi bira i ya sariyan fəxə ra, e mi i ya yamarine suxi. Nanara, i jaxankatani ito birin nafaxi e ma. 24 Yaxune bata gbingbinne rate taan yinna xən alogo e xa dangu a xun ma. Taan fama nən ludeni Babilon kaane sagoni, naxanye a yengema, silanfanna nun fitina kamən nun fitina furen yi taan kala. I naxan falaxi, na bata kamali, a tan ni ito ra. 25 Marigina Alatala, i a fala n xa nən, i naxa, “Xee bəxən sara gbetin na serene yee xəri.” Anu, taan sa luma Babilon kaane nan sago yi.”

Alatala yi Yeremi yabi

26 Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, 27 “Alatala nan n tan na, niiramane birin ma Ala. Kabanako fena nde na yi ba, naxan xədxə n tan yii? 28 Nanara, n tan, Alatala, n ni ito nan falama, fa fala taani ito sama Babilon kaane nun Babilon mangan Nebukadanesari sagoni nən, e yi a tongo. 29 Babilon kaan naxanye taani ito yengema, ne soma nən taani ito yi, e tēn so a ra, e a gan, e nun a banxine e wusulanna gan Baali xa naxanye xuntagi, e minse saraxane rabəxən ala gbetene xa denaxanye yi, e yi n naxələ. 30 Bayo xabu e dii jərə waxatine yi Yuda kaane nun Isirayila kaane mi sese ligaxi fə fe jaxina n yee ra yi, e lu n naxələ e suxure rafalaxine xən, Alatalaa falan nan na ra. 31 Bayo taani ito muxune bata n naxələ, e n bəjən nate, keli a ti bəxən ma han to. Nayi, n fa a bama nən n yetagi. 32 Yuda kaane nun Isirayila kaane bata n naxələ e kəwali jaxine xən, e tan nun e mangane nun e kuntigine nun e saraxaraline nun e nabine, e nun Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin. 33 E bata e xun xanbi so n yi, e mi e yee rafindixi n ma. Anu, n yi e xaranma waxatin birin, koni e mi tin e tuli matiyē, e xurun sətə. 34 E yi e suxurene dxə n ma banxini n xinla binyama denaxan yi, e yi a raharamu. 35 E yi kidene rafala Baali xa Ben-Hinən lanbanni, alogo e xa e diine gan saraxan na Mələkə xa. N mi e yamari naxan ma, n mi sa mirixi naxan ma. E bata xəsi fe sifani itoe liga, e yi Yuda bənsənna ti yulubin ma.”

36 “Iki, e fa a falama taani ito ma nən, e naxa, ‘A sama nən Babilon mangan sagoni! E a noma nən yengən nun fitina kamən nun fitina furen xən!’ Nanara, n tan Alatala, Isirayilaa Ala, n fa ito nan falama, n naxa, 37 ‘N na e malanma nən yati, sa keli yamanane birin yi, n na e raxuyama ayi denaxanye yi n ma xələ gbeeni nun ma bəjē teeni. N nən xetema e ra nən be, n yi tin e dxə bəjē xunbenli. 38 E findima nən n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. 39 N yi xaxili kedenna fi e ma. E lu kira kedenna xən, alogo e xa gaxu n yee ra habadan, alogo e nun e diine xa lu herini. 40 N yi habadan layirin xidi n tan nun e tan tagi, n mi e rabəjəni mume. N luma nən fe fajin lige e xa, n yi n yee ragaxun

sa e bɔɔɛni, alogo e nama e xun xanbi so n yi. ⁴¹ N sɛwama nɛn fe fajin liga feen na e xa. N yi e rasabati yamanani ito yi yati, n bɔɔɛn nun n niin birin na.’ ” ⁴² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fe fajin naxan falaxi lan e fe ma, n na ligama e xa nɛn alo n ɲaxankatani itoe birin nafaxi yamanani ito xili ma kii naxan yi. ⁴³ E mɔn xɛɛ bɔxɔne sarama nɛn yamanani ito yi na waxatini, e a falama dɛnaxan ma, e naxa, ‘Yire raxɔrixin nan a ra, muxu mi na, sube mi na, a bata sa Babilɔn kaane sagoni.’ ⁴⁴ Xɛɛ bɔxɔne sarama nɛn gbetin na, e sara kɛdine yi yelan, muxune yi e taxamasenne sa e ma sereyane yɛɛ xɔri Bunyamin yamanani e nun Yerusalɛn rabilinna taane nun Yuda taane nun geya yire taane nun sogegododen binna geya yire taane nun Negewi yamanan taane yi. Bayo, Alatala mɔn e yamanan nasabatima nɛn. Alatalaa falan nan na ra.”

33

Yerusalɛn kisi fena

¹ Alatala mɔn yi falan ti Yeremi xa a firindeni, a yi balanxi kantan tiine sansanna kui waxatin naxan yi. A naxa, ² “Alatala ito nan falaxi, a tan naxan feene ligama, a tan naxan feene yitɔnma, a e ragidi, a xili Alatala, a tan naxan a falama, a naxa, ³ ‘N maxandi, n na i yabima nɛn. N fe gbeene yɛbama nɛn i xa, wundo fe luxunxine i mi naxanye kolon.’ ⁴ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan taani ito banxine ma e nun Yuda mangane banxine, naxanye bata rabira alogo e xa yaxune yɛnge naxanye tema yinna fari yɛngɛni, a naxa, ⁵ ‘Yamaan na Babilɔn kaane yɛnge waxatin naxan yi, banxini itoe rafema nɛn muxune binbine ra n naxanye faxama n ma xɔɔ gbeeni. N na n yɛtagin luxunma nɛn taani ito muxune ma e kɛwali ɲaxine fe ra. ⁶ Koni, n mɔn taani ito rasabatima nɛn, n yi a muxune rakɛndɛya, n yi bɔɔɛ xunbenla nun lannayaan fi e ma han! ⁷ N Yuda muxu suxine nun Isirayila muxu suxine raxɛtɛma nɛn keli konyiyani, n mɔn yi e rasabati alo a fɔɔni. ⁸ N yi e rasarijan e hakene birin ma e yulubin ligaxi n na naxanye xɔn. N na e hakene birin mafeluma nɛn e n yulubin tongoxi naxanye xɔn, naxanye findixi murutɛ feene ra n xili ma. ⁹ Nayi, taani ito findima nɛn sɛwan na n xa, e nun tantunna nun binyena bɔxɔ xɔnna siyane birin tagi, e na fe fajine birin mɛ waxatin naxan yi n naxanye ligama e xa. E kuisanma nɛn e gaxu lan na fe fajine nun bɔɔɛ xunbenla birin ma n naxanye fima e ma.’ ”

¹⁰ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E tan a falama yireni ito ma, e naxa, ‘Yire raxɔrixin na a ra, muxu mi fa na, xuruse mi na.’ Anu, Yuda taani itoe nun Yerusalɛn kirani itoe naxanye rabɛɲinxi iki, muxune nun xuruseene mi fa dɛnaxanye yi iki, ¹¹ sɛwa sigine nun ɲaxarɲaxa sigine mɔn sama nɛn mɛnne yi e nun ɲaxalandi ti sigine xɛmɛn nun a ɲaxanla xa, e nun naxanye sigama bɛtin bɛ barika bira saraxane badeni Alatalaa banxini, e naxa, “En Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna tantun, bayo Alatala fan, a hinanna luma nɛn habadan.”

Bayo n mɔn yamanan nasabatima nɛn alo a fɔɔni, Alatala naxa na kiini.”

¹² “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Yamana raxɔrixini ito, muxune nun xuruseene mi fa dɛnaxan yi, bɔxɔna nde xuruse rabane mɔn xuruse rabaden nun matabuden sɔtɔma nɛn e xuruse kurune xa mɛnna taane birin yi. ¹³ Xuruseene mɔn luma nɛn e kantan muxune dɛxɔn geya yire taane nun sogegododen geya yire taane nun Negewi yamanan taane

nun Bunyamin yamanan nun Yerusalen rabilinna taane birin yi, e nun Yuda taane yi.’ Alatala naxa na kiini.”

Ala a falan nakamalima nen Dawuda bõnsõnna xa

¹⁴ “Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Lõxõne fama, n fala fajine rakamalima lõxõn naxanye yi, n naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma. ¹⁵ Na lõxõne nun na waxatini, n tinxinden naminima nen Dawuda bõnsõnni, alo wudi jingin na mini wudin ma, a yi kiti kenden nun tinxinyaan naba yamanani. ¹⁶ Yuda yamaan nakisima nen na lõxõne yi, bõje xunbenla yi so Yerusalen yi. E a xili bama nen fa fala, “En ma tinxinna, Alatala.” ¹⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa: Dawuda jõxõ yi biran mi dase mume naxan dõxe Isirayila yamaan manga gbedeni.* ¹⁸ Lewi saraxaraline jõxõ yi biran mi dase mume naxan saraxa gan daxine be, a bogise saraxane tutin nali, a saraxane ba lõxõ yo lõxõ.’ ”

¹⁹ Alatala yi falan ti Yeremi xa. A naxa, ²⁰ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e nõe layirin kale nxu nun yanyin nun kõeen tagi, kõeen nun yanyin yi ba mine e waxatini nun, ²¹ nayi, n ma layirin nõe kale nxu nun n ma walikëen Dawuda fan tagi nen, a bõnsõnna muxun yi dasa naxan dõxe a jõxõni a manga gbedeni. Nayi, n ma layirin mõn nõe kale nxu nun Lewi saraxaraline tagi nen naxanye n ma wanla ra. ²² N na n ma walikëen Dawuda yixetene rawuyama ayi nen, e nun Lewi bõnsõnna muxun naxanye n ma wanla ra alo kore xõnna saren naxanye mi nõe yate, alo baan jemensinna naxan yaten mi kolõje.’ ”

²³ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁴ “I mi a toxi ba, yamani ito naxan falama? E naxa, ‘Alatala bata a me a yama sugandixi firinne ra.’ Nayi, e n ma yamaan nañaxuma, e mi fa e yatexi siya ra.”

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xa layirin mi yi nxu nun yanyin nun kõeen tagi nun, xa n mi yi kore xõnna nun bõxõ xõnna da kiin sariyane sa nun, ²⁶ nayi, n yi nõe n me nen Yaxuba yixetene nun n ma walikëen Dawuda yixetene ra, n yi tondi a bõnsõnna muxuna nde sugande alogo a xa lu Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba yixetene xun na. Bayo n mõn e yamanan nasabatima nen, n yi kininkinin e ma.”

34

Alaa falana Sedeki xa

¹ Babilõn mangan Nebukadanesari nun a sofa ganla nun yamanan naxanye birin yi a nõõn bun ma e nun siyane birin yi Yerusalen nun a rabilinna taane birin yengema waxatin naxan yi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala naxa, sa falan ti Yuda mangan Sedeki xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N taani ito sama nen Babilõn mangan sagoni, a yi a gan. ³ I tan mi tangama a ma, koni a i suxuma nen yati, i lu a sagoni, i Babilõn mangan toma nen i yeen na, a yi falan ti i xa kenen nun kenen, a yi siga i ra Babilõn yi. ⁴ Koni Yuda mangan Sedeki, i tuli mati Alatalaa falan na! Alatala falani ito nan tixi lan i ma, a naxa, i mi faxe yengeni sese ma. ⁵ I faxan bõje xunbenla nin. I saya feen ligama nen alo i benbane gbeene liga kii naxan yi, manga danguxine, muxune yi wusulanna gan i ya binyen mayita feen na, e i wuga, e naxa, “Ee! Nxu kannu bata faxa!” N tan Alatala nan na falaxi.’ Alatalaa falan nan na ra.”

* **33:17:** Na feen mõn sebexi Samuyeli Firinden 7.12-16 nun Mangane Singen 2.4 nun Taruxune Singen 17.11-14 kui.

⁶ Nabi Yeremi yi na falane birin nali Yuda mangan Sedeki ma Yerusalen yi. ⁷ Na waxatini, Babilon mangana ganla yi Yerusalen yengema e nun Yuda taan bonne birin, a li Lakisi taan nun Aseka taan nan tun yi fa luxi Yuda taa makantanxine ra.

Konyine xorɔyana fe

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan Sedeki yelin xanbini layirin xide e nun Yerusalen yamaan tagi, alogo e xa konyine xorɔya. ⁹ Birin yi xorɔyaan fima a konyi Heburu kaane ma, alogo muxu yo nama fa a Yahudiyar boden nawali alo konyina. ¹⁰ Kuntigine nun yamaan naxanye na layirin xidi, ne yi tin e konyine bejin feen ma alogo e nama fa lu konyiyani. E yi tin na ma, e yi e bejin. ¹¹ Koni na xanbi ra, e mon yi e miriyaan masara, e yi e konyine maxili, e bata yi naxanye bejin, e yi e karahan alogo e mon xa findi konyine ra.

¹² Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N layirin xidi nen nxu nun e benbane tagi, n na e ramini waxatin naxan yi Misiran yi konyiyani. N yi a fala e xa, n naxa, ¹⁴ “Xa e ngaxakedenna Heburuna nde a yete mati e ma konyin na, a walima nen e xa jee sennin. A jee soloferedeni e xa a xorɔya.”* Koni e benbane mi n xuiin suxu, e mi e tuli mati n na. ¹⁵ E tan bata yi e kewanle masara waxati danguxini itoe yi, naxan fan n tan yee ra yi, e yi na liga, e birin yi xorɔyaan fi e ngaxakedenne ma. E layirin xidi nen n yetagi, n ma banxini n xinla binyama denaxan yi. ¹⁶ Koni e bata xete e fe ragidixin foxo ra, e yi n xinla kala, e to e konyine maxili, e bata yi naxanye bejin nun, e bata yi naxanye lu e xa siga, e mon yi e karahan a e xa findi e konyine ra.’ ”

¹⁷ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E to mi n binyaxi, e tondi xorɔyaan fiye e ngaxakedenne ma e adamadi bodene. Nayi, n xorɔyaan sifana nde fima e ma nen, e fa xorɔyani ito nan sotoma, naxan a lige e faxa silanfanna nun fitina furen nun fitina kameni, han e fe yi boxo xonna yamanane birin muxune magaxu.’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ ‘Muxun naxanye n ma layirin kalaxi, naxanye mon mi tin layirin nakamale e yeteen naxan xidi n yetagi, n na e suxuma nen alo e jinge diin naxan yisegen firinna ra, e yi dangu a dungine tagi layiri xidin dangan misaala ra.’[†] ¹⁹ Yuda nun Yerusalen kuntigine nun mangan bundoxone nun saraxaraline nun yamanar muxun naxanye birin danguxi na jingen dungine tagi, ²⁰ n ne sama nen e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, e binbine yi findi xoline nun burunna subene balon na. ²¹ N Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine sama nen e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, Babilon mangana sofa ganla, naxanye e masigaxi e ra. ²² N yamarin fima nen, n yi e raxete be taani ito xili ma. E taan yengema nen, e yi a tongo, e yi a gan. N yi Yuda taane raxari, e findi boxo rabejinxin na.’ Alatalaa falan nan na ra.”

35

Yeremi nun Rekabu bɔnsɔnne fe

¹ Alatala bata yi falani ito ti Yeremi xa Yuda mangan Yosiyaa dii Yehoyakimi a mangayaan waxatini, a naxa, ² “Siga Rekabu bɔnsɔnne fema, i yi e

* **34:14:** Na feen sebexi Xorɔyaan 21.2 nun Sariyan 15.12-15 kui. † **34:18:** Men kaane yi xuruseni segema nen firinna ra, e yi dangu a dungi firinne tagi layirin misaala ra fa fala xa naxan mi layirin nakamali, na kanna xa liga alo xuruseen naxan yisegexi ito ra. Na feen sebexi Dunuja Folan 15.9-18 kui.

xili, e xa fa Alatalaa banxin kuiin yirena nde yi, i manpaan so e yii, alogo e xa a min.”

³Nanara, n yi Yaasaniya tongo, Xabasiniyaa dii xεμεη Yeremi a dii xεμεηna, e nun a ngaxakedenne nun a diine nun Rekabu b̄ons̄onna birin. ⁴N yi siga e ra Alatalaa banxini, Alaa muxun Yigidali a dii xεμεη Xanan ma dii xεμεηe yi walima banxin konkon naxan kui, kuntigine banxin kuiin yiren dεx̄on, Salun ma dii xεμεη Maaseyaa waliden konkon xun ma, naxan yi so dεen kantanma. ⁵N yi fεr̄ene d̄ox̄o Rekabu b̄ons̄onna muxune yεtagi e rafexi manpaan na e nun igelengenne. N yi a fala e xa, n naxa, “E manpana nde min!” ⁶E yi n yabi, e naxa, “Nxu mi manpaan minma, bayo nxu benba Rekabu a dii xεμεη Yonadabo nxu yamari n̄en, a naxa, ‘E nama manpaan min mume, ε tan nun ε yixεtene, ⁷ε nama banxi ti, ε nama sansi si, ε nama manpa bili si, seni itoe mon nama lu ε yii. Koni ε luma bubune nin ε dunuɲa yi gidin birin yi, alogo ε xa bu yamanani ε d̄ox̄oma x̄ɔɲeyani denaxan yi.’ ⁸Nxu benba Rekabu a dii xεμεη Yehonadabu nxu yamari feen naxanye ma, nxu bata ne suxu. Nxu mi manpaan minma nx̄o simayani mume, nxu tan ba, nx̄o ɲaxanle ba, nx̄o dii xεμεηe ba, nx̄o dii tεmeηe ba, ⁹nxu mi banxi tima, nxu so a kui, nxu gbee mi finde manpa bili nak̄o ra, hanma xεηna hanma langana. ¹⁰Nxu luma bubune nan kui, nxu bata nxu benba Yonadabo a yamarine birin suxu ken! ¹¹Koni Babil̄on mangan Nebukadanesari to yamanan yenge, nxu a fala n̄en, nxu naxa, ‘En siga Yerusalen yi, en na en gi Babil̄on kaane nun Arami kaane sofa ganle bun.’ Nayi, nxu yi d̄ox̄o Yerusalen yi.”

¹²Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³“Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, sa a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, i naxa, ‘E mi xaxili s̄ote ba? E mi n ma falane suxe ba?’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴‘Rekabu a dii xεμεη Yehonadabu bata yi yamarin fi a diine ma, a e nama manpaan min. E bata a yamarin suxu. E mi a minxi han to. Han to, e mi manpaan min bayo e bata e benbana a yamarin suxu. Anu, n tan falan tima ε xa yeɲe, koni ε mi n xuiin suxi. ¹⁵N na n ma walikene rasigama ε ma yeɲe, nabine, alogo e xa a fala ε xa, e naxa, “E x̄ete ε kira ɲaxin f̄ox̄o ra, ε kεwanle maxete, ε nama bira ala gbeteηe f̄ox̄o ra, ε yi e batu. Nayi, ε luma n̄en yamanani n naxan soxi ε nun ε benbane yii.” Koni ε mi ε tuli mati n na, ε mi n xuiin name. ¹⁶Rekabu a dii xεμεη Yehonadabu yixeteηe bata e benbana a yamarin suxu, koni yamani ito mi n xuiin suxi!’ ¹⁷Nanara, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama n̄en Yuda kaane nun Yerusalen kaane ma, n feen naxanye birin fala e xili ma. Amas̄ot̄o n bata falan ti e xa, e mi n xuiin namexi, n yi e xili, e mi n yabi.’ ”

¹⁸Yeremi yi a fala Rekabu b̄ons̄onna muxune xa, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E bata ε benba Yehonadabu a yamarine suxu, ε bira a yamarine birin f̄ox̄o ra, ε yi e birin liga,’ ¹⁹Na ma, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Rekabu a dii xεμεη Yonadabo yixeteηa ndee luma n̄en wale n yεtagi, e mi ɲaɲɲe mume!’ ”

36

Yehoyakimi yi ked̄in gan

¹Yuda mangan Yosiya a dii xεμεη Yehoyakimi a mangayaan ɲεε naanin-den̄i, Alatala yi falani ito ti Yeremi xa, a naxa, ²“K̄edi maffilinxina nde tongo, i yi n ma falane birin seβe n bata naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma e nun siya gbeteηe birin xabu n falan ti f̄ol̄o i xa l̄ox̄on naxan

yi Yosiyaa waxatini han to. ³ Waxatina nde, Yuda kaane a famuma nɛn n fe ɲaxin naxan nagidixi e xili ma, e birin yi xɛtɛ e kira ɲaxin fɔxɔ ra. Nayi, n na e yulubine nun e hakene mafeluyɛ nɛn.”

⁴ Yeremi yi Neriyaad dii xɛmɛn Baruku xili. Alatala bata yi falan naxanye birin ti a xa, Yeremi yi ne fala, Baruku yi ne seɓɛ kɛdin kui. ⁵ Na xanbi ra, Yeremi yi yamarin fi Baruku ma, a naxa, “E tɔnna nan dɔxi n ma mɛnni, n mi nɔɛ sigɛ Alatala Batu Banxini. ⁶ Nayi, i tan xa siga Alatalaa banxini. N na Alatalaa falan naxanye tixi i xa, i naxanye seɓɛ, i sa ne xaran yamaan yɛtagi sun suxu lɔxɔni. I e xaran Yuda kaane xa naxanye fama sa keli e taane yi. ⁷ Nayi, waxatina nde, e Alatala mafanma nɛn, e birin yi xɛtɛ e kira ɲaxin fɔxɔ ra. Bayo Alatalaa xɔlɔn nun a fitinan gbo yamaan xili ma.” ⁸ Nabi Yeremi Neriyaad dii xɛmɛn Baruku yamari feen naxanye birin ma, a yi ne liga, a yi sa Alatalaa falane xaran kɛdini Alatala Batu Banxini.

⁹ Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan ɲɛɛ suulunden kike solomanaanindeni, e yi lɔxɔ keden sugandi a Yerusalɛn kaane xa sunna suxu na lɔxɔni Alatala yɛtagi e nun Yuda kaan naxanye birin fa Yerusalɛn yi sa keli Yuda taane yi. ¹⁰ Baruku yi Yeremi a falane birin xaran kɛdini Alatala Batu Banxini yamaan birin yɛtagi. A yi dɔxi seɓɛli tiin Gemariyaa konkon nin, Safan ma dii xɛmɛna, dɛnaxan yi sansanna kui naxan faxan na Alatala Batu Banxin so dɛ nɛnɛn na.

¹¹ Gemariyaa dii xɛmɛn Mikahu, Safan mamandenna to Alatalaa falane birin name naxanye yi seɓɛxi na kɛdin kui, ¹² a yi siga seɓɛli tiin dɔxɔdeni manga banxini kuntigine birin yi malanxi dɛnaxan yi, seɓɛli tiina Elisama nun Semayaa diin Dɛlaya nun Akibori a diina Elanatan nun Safan ma diin Gemariyaa nun Xananiyaa diin Sedeki, e nun kuntigin bonne birin. ¹³ Mikahu yi na falane birin yɛba e xa, a naxanye mɛ, Baruku yi kɛdin xaranma waxatin naxan yi yamaan birin yɛtagi.

¹⁴ Nayi, kuntigine yi Netaniyaa dii xɛmɛn Yehudi rasiga, Kusi a dii xɛmɛn Selemiyya mamandenna, a xa sa a fala Baruku xa, a naxa, “I kɛdin naxan xaranxi yamaan birin yɛtagi, na tongo, i fa!” Neriyaad dii xɛmɛn Baruku yi na kɛdin tongo, a siga e fɛma. ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I magodo, i yi a xaran nxu xa.” Baruku yi a xaran e xa. ¹⁶ E to na falane birin mɛ, e gaxuxin yi e bode mato, e yi a fala Baruku xa, e naxa, “Nxu falani itoe birin yɛbama nɛn mangan xa.” ¹⁷ Nayi, e yi Baruku maxɔdin, e naxa, “A fala nxu xa, i falani itoe birin seɓɛxi kii naxan yi. Yeremi nan dɛ xui itoe ra ba?” ¹⁸ Baruku yi e yabi, a naxa, “A falani itoe tixi n xa a xuini texin nan na, n yi e seɓɛ kɛdini ito kui duba igen na.” ¹⁹ Kuntigine yi a fala Baruku xa, e naxa, “Siga, ɛ nun Yeremi xa sa ɛ luxun, muxu yo nama a kolon ɛ dɛnaxan yi.”

²⁰ E yi kɛdin lu Elisama seɓɛli tiina konkoni, e siga mangan fɛma a tanden ma, e sa falane birin yɛba mangan xa. ²¹ Mangan yi Yehudi rasiga kɛdin tongodeni. Yehudi yi sa a tongo Elisama seɓɛli tiina konkoni, a yi fa a xaran mangan yɛtagi e nun kuntigin naxanye birin yi mangan fɛma. ²² Nɛɛn kike solomanaaninden nan yi a ra, mangan yi dɔxi a xunbeli waxatin banxini, tɛɛn yi dɛgɛma wuren kui a yɛtagi. ²³ Yehudi na yi kɛdin yire saxan hanma naanin xaran, mangan fan yi na kɛdin yiren xabama a ra nɛn seɓɛli tiina fiɛdin na, a yi na woli tɛɛni wuren kui, han kɛdin birin yi gan ɲan. ²⁴ Nayi, mangan nun a kuntigine birin yi na falane birin name, e mi gaxu hali, e mi e dugine yibo e ma nimisani. ²⁵ Anu, Elanatan nun Dɛlaya nun Gemariyaa mangan mafan nɛn alogo a nama kɛdin gan, koni a mi a tuli mati e ra.

²⁶ Mangan yi yamarin fi Yerameeli ma, mangana dii xεmεna nde, e nun Asiriyeli a dii xεmεn Seraya nun Abadele a dii xεmεn Selemiya, a e xa sebeli tiin Baruku nun Nabi Yeremi suxu. Koni Alatala yi e raluxun.

Alaa falana mangan xili ma

²⁷ Baruku bata yi Yeremi a falan naxanye seβε, mangan to na kedn gan, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁸ “I mɔn xa kedn gbetε tongo. Falan naxanye yi kedn singen ma, Yuda mangan Yehoyakimi naxan ganxi, i mɔn xa ne seβε kedn. ²⁹ I mɔn xa a fala Yuda mangan Yehoyakimi xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, i tan nan kedn ganxi, i naxa, “Nanfera i falani itoe seβεxi a Babilɔn mangan fama nεn, a yi yamanani ito kala, a yi a muxune nun a xuruseene birin naxɔri?” ³⁰ Nanara, Alatala ito nan falaxi Yuda mangan Yehoyakimi xili ma, fa fala a bɔnsɔnna muxu yo mi dɔxɔma Dawudaa manga gbεdeni, a yetεεn binbin nabεjinna nεn sogen na yanyin na e nun xunbenla ra kɔεen na. ³¹ N na a kεwali jaxine saranma nεn a ra e nun a diine nun a kuntigine. N gbalon nafama e tan nun Yerusalen kaane nun Yuda kaane birin ma nεn, n feen naxanye birin fala e xili ma, bayo e mi e tuli matixi n na.’”

³² Yeremi yi kedn mafilinxi gbetε tongo, a yi a so Neriya dii xεmεn Baruku yii, sebeli tiina. Baruku yi falane birin seβε Yeremi naxanye fala a xa, naxanye yi kedn singen kui, Yuda mangan Yehoyakimi naxan gan. A mɔn yi na fala sifa wuyaxi gbetεye sa ne fari.

37

Yeremi yi sa kasoon na

¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari yi Yosiyaa dii xεmεn Sedeki dɔxɔ mangan na Yehoyakimi a dii xεmεn Yoyakin jɔxɔni Yuda yamanan xun na.

² Alatala falan naxan ti Nabi Yeremi xa, a tan ba, a kuntigine ba, yamanan muxune ba, e sese mi na rame.

³ Anu, na waxatini Manga Sedeki bata yi Selemiyaa dii xεmεn Yehukali nun saraxaraliin Maaseya dii xεmεn Sofoni xε a faladeni Nabi Yeremi xa, a naxa, “Alatala en ma Ala maxandi nxu xa.”

⁴ Na waxatini Yeremi yi sigan nun xεtεn nabama yamaan tagi. A munma yi sa kasoon na singen. ⁵ Misiran mangana ganla bata yi mini Misiran yamanani. Babilɔn kaan naxanye yi Yerusalen rabilinxi a yengεdeni, ne yi na feen mε, e yi e masiga Yerusalen ra.

⁶ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa, a naxa, ⁷ “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E sa a fala Yuda mangan xa naxan ε xεxi n maxɔdinden, ε naxa, “Misiran mangana ganla naxan minixi ε malideni, ne xεtεma nεn e konni Misiran yamanani. ⁸ Nayi, Babilɔn kaane mɔn fama nεn, e yi taani ito yengε, e yi a nɔ, e a gan.” ⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama ε yetε mayenden, ε yi a miri a Babilɔn kaane makuyama ε ra nεn! Bayo e mi sigama. ¹⁰ Hali ε Babilɔn kaane sofa ganla birin nɔ, naxanye ε yengεema, hali muxu maxɔlxine nan gbansan lu e faxataren na, e birin kelima nεn, e mini e bubune kui, e yi taani ito gan.’”

¹¹ Babilɔn kaane sofane yi makuyaxi Yerusalen ra waxatin naxan yi lan Misiran mangana ganla fe ma, ¹² Yeremi yi wa mini feni Yerusalen yi siga Bunyamin yamanani, alogo a xa sa kεεna nde tongo a konni. ¹³ A to taan so dεεn li denaxan xili Bunyamin dena, mini taani, kantan ti kuntigin naxan xili Yiriya, Selemiyaa dii xεmεna, Xananiya mamandenna, na yi Nabi Yeremi rati, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata sa Babilɔn kaane fari!” ¹⁴ Yeremi yi a yabi,

a naxa, “Nɔndi mi na ra, n mi sɛ Babilɔn kaane fari sese ma!” Koni Yiriya mi a tuli mati a ra. A yi Yeremi suxu, a siga a ra kuntigine fɛma. ¹⁵ Kuntigine xɔlɔxin yi a bonbɔ, e yi a sa kasoon na Yonatan ma banxini, sɛbɛli tiina, bayo e bata yi mɛn findi kaso banxina nde ra. ¹⁶ E Yeremi raso yinla nde ra kaso banxin bun, a sa balan mɛnni, a yi bu na han!

¹⁷ Lɔxɔna nde, Manga Sedeki yi xɛraan nasiga a tongodeni. E to fa a ra mangan konni, mangan yi a maxɔdin wundoni, a naxa, “Alatala bata falana nde ti i xa iki ba?” Yeremi yi a yabi, a naxa, “Ɔn, a naxa a i sama nɛn Babilɔn mangan sagoni.” ¹⁸ Yeremi mɔn yi a fala Manga Sedeki xa, a naxa, “N hakɛn mundun ligaxi i ra, hanma i ya kuntigine hanma yamana, naxan a ligaxi i n saxi kasoon na?” ¹⁹ E nabine sa minɛn yi iki, naxanye yi nabiya falane tima e xa, e naxa, ‘Babilɔn mangan mi fama e tan nun yamanani ito yɛngɛdeni?’ ²⁰ Iki, mangana, n kannna, yandi, i tuli mati n na, i xa tin n ma falan ma. I nama n naxɛtɛ sɛbɛli tiin Yonatan ma banxini, alogo n nama faxa mɛnni.” ²¹ Manga Sedeki yi yamarin fi a e xa e yengi dɔxɔ Yeremi xɔn kantani tiine banxin sansanna kui, e yi lu buru xun keden soɛ a yii lɔxɔ yo lɔxɔ keli buru ganne yireni han taan burun birin na nɔn lɔxɔn naxan yi. Yeremi lu na kii nin kantani tiine banxin sansanna kui.

38

E yi Yeremi ragodo yinla ra

¹ Yeremi yi falan naxanye tima yamaan xa, Matan ma dii xɛmɛn Sɛfati nun Pasaxuri a dii xɛmɛn Gedali nun Selemiyaa dii xɛmɛn Yukala nun Malakiyaa dii xɛmɛn Pasaxuri yi ne birin namɛ. A yi a falama, a naxa, ² “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxan yo lu taani ito yi, na kannna faxama yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen nin, koni naxan na keli taani ito yi, a sa a yɛtɛ dɛntɛgɛ Babilɔn kaane xa, na kannna kisima nɛn, a tan yi lu a nii ra bɛtɛ. A kisima nɛn.’” ³ Alatala mɔn ito nan falaxi, a naxa, “Taani ito sama nɛn Babilɔn mangan sagoni yati, a yi a tongo.”

⁴ Kuntigine yi a fala mangan xa, e naxa, “Xɛmɛni ito xa faxa! Bayo sofaan naxanye luxi taani ito yi, a ne tunnaɔlɔma e ma e nun yamaan birin, a lu fala sifani itoe tiyɛ e xa. Xɛmɛni ito mi yamaan munanfanna xan fenma, fɔ a kala fena.” ⁵ Manga Sedeki yi e yabi, a naxa, “N bata a lu e yii. N tan mangan mi nɔɛ e yɛɛ ratiyɛ.” ⁶ Nayi, e yi Yeremi tongo, e sa a rasin mangana dii xɛmɛn Malakiyaa ige ramara yinla ra kantani tiine banxin sansanna kui, e Yeremi ragodo mɛnni lutin na. Ige mi yi fa na kui, koni boron yi na. Yeremi yi bitin boroni.

⁷ Koni Ebedi-Meleki Kusi kaan naxan yi findixi kuntigin na mangana banxini, na yi a mɛ a e bata Yeremi rasin ige ramara yinla ra. Mangan yi tixi taan so dɛɛn na dɛnaxan xili Bunyamin. ⁸ Ebedi-Meleki yi mini manga banxini, a yi a fala mangan xa, a naxa, ⁹ “Mangana, n kannna, muxuni itoe bata fe nɔnaxin liga Nabi Yeremi ra, e sa a woli ige ramara yinla ra. A faxama nɛn kamɛn na nayi, bayo buru mi fa taani.” ¹⁰ Mangan yi Ebedi-Meleki Kusi kaan yamari, a naxa, “Muxu tonge saxan tongo, i sa Nabi Yeremi rate ige ramara yinla ra, benun a xa faxa.” ¹¹ Ebedi-Meleki yi muxune tongo, e siga mangana banxin kui yirena nde yi gbeti ramaraden bun ma, e sa dunkobine nun dugi fori kalaxine tongo mɛnni, e yi sa e ragodo Yeremi ma lutin na. ¹² Ebedi-Meleki Kusi kaan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Dunkobin nun dugi fori kalaxini itoe raso i ganla bun ma, i lutine xidi e fari.” Yeremi yi na liga.

13 E yi Yeremi bandun lutine ra, e yi a rate ige ramara yinla ra. Yeremi yi lu kantan tiine banxin sansanna kui.

Sedeki nun Yeremi e bode tona

14 Manga Sedeki yi xεrane rasiga Nabi Yeremi tongodeni. E yi fa a ra mangan fεma Alatala Batu Banxin so dε saxanden na. Mangan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N fe keden nan maxɔdinma i ma, i nama sese luxun n ma.” 15 Yeremi yi Sedeki yabi, a naxa, “Xa n na a fala i xa, i mi n faxε ba? N na i kawandi, i mi a suxε sese ma.” 16 Manga Sedeki yi a kɔlɔ Yeremi xa wundoni, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, a tan naxan niin biraxi en yii, n mi i faxε, n mɔn mi i sε muxune sagoni naxanye waxi i faxa feni.” 17 Nayi, Yeremi yi a fala Sedeki xa, a naxa, “Alatala, Ala sεnben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i mini i yi i yetε dentεgε Babilɔn mangana sofa ganla kuntigine xa, i kisima nεn, taani ito mi ganje, ε nun i ya denbayaan yi kisi. 18 Koni, xa i mi i yetε dentεgε Babilɔn mangana sofa ganla kuntigine xa, taani ito sama nen Babilɔn kaane sagoni, e yi a gan, i tan nun mi tangε e ma.’ ” 19 Manga Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N gaxuxi Yahudiyane nan yεε ra naxanye saxi Babilɔn kaane fari. N gaxuxi nεn, xa Babilɔn kaane mi n soε ne yii, e yi n naxankata.” 20 Yeremi yi a yabi, a naxa, “E mi i soε ne yii. I tuli mati Alatalaa falan na, n naxan falama i xa. Nayi, i hεrin sɔtɔma nεn, i niin yi kisi. 21 Koni xa i tondi i yetε dentεgε e xa, Alatala falani ito nan makenenxi n xa, a naxa 22 ‘Naxanla naxanye birin luma Yuda mangana banxini, ne raminima nεn Babilɔn mangana kuntigine yetagi, e yi a fala i xa, e naxa: I yi laxi i xɔyin naxanye ra, ne bata i mayenden, e yi i nɔ. I bata bitin boroni, e tan yi i rabεjin.’ ”

23 “Naxanle nun e diine birin xalima nen Babilɔn kaane fεma, i tan fan mi tangama e ma. Babilɔn mangana i suxuma nεn, a yi taani ito gan.” 24 Nayi, Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Muxu yo nama en ma falani itoe fe mε. Nayi, i mi faxε. 25 Xa kuntigine a mε a n bata falana nde ti i xa, e fa i maxɔdinma nεn na falan ma, e naxa, ‘A fala nxu xa, mangan naxan falaxi i xa, i nama sese luxun nxu ma, xa na mi a ra, nxu i faxama nεn.’ 26 I xa a fala e xa nεn, i naxa, ‘N mangan mafanxi nεn alogo a nama n nasiga Yonatan ma banxini alogo n nama faxa menni.’ ”

27 Kuntigine birin yi fa Yeremi fεma, e yi a maxɔdin. A yi e yabi alo mangana a yamari kii naxan yi. E yi Yeremi lu na, bayo muxu yo mi na falane mεxi. 28 Yeremi yi lu kantan tiine sansanna kui han Yerusalen suxu lɔxɔna.

Yerusalen suxu kiina a taruxun ni ito ra:

39

Yerusalen suxu fena yεngeni

Mangane Firinden 25.1-12 nun Yeremi 52.4-16

1 Yuda mangan Sedeki a mangayaan jεε solomanaaninden kike fudeni, Babilɔn mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, e yi a rabilin. 2 Sedeki a mangayaan jεε fu nun kedenden kike naaninden xi solomanaaninde lɔxɔni, e yi taan yinna yirena nde rabira. 3 Nayi, Babilɔn mangana kuntigine birin yi e maso, e yi dɔxɔ gbεdεne yi Taa Tagin so dεen na, Neragala-Sareseri nun Samigara-Nebu nun Sarasekimi, mangan bundɔxɔne kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbεna e nun Babilɔn mangana kuntigin bonne birin. 4 Yuda mangan Sedeki nun sofane birin to e to, e yi e gi, e mini mangana nakɔɔn kiraan xɔn taan so dεen na kɔεen na naxan makantan

yin firinne tagi, siga Araba tonbonna lantaan kiraan xɔn. ⁵ Koni, Babilɔn sofa ganla yi e sagatan e sa Sedeki li Yeriko mɛfɛmɛrɛne yi. E yi a suxu, e siga a ra Babilɔn manga Nebukadanesari fɛma Ribila taani Xamata yamanani, a yi sa a makiti mɛnni. ⁶ Babilɔn mangan yi Sedeki a diine kɔɛ raxaba a yɛtagi Ribila taani. A mɔn yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxa. ⁷ A yi Sedeki yɛene sɔxɔnjɛ ayi, a yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilɔn yi. ⁸ Babilɔn kaane yi mangana banxin nun muxune banxine birin gan, e yi Yerusalɛn taan makantan yinne rabira. ⁹ Yamaan muxu dɔnxɛn naxanye lu taani, Babilɔn mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne suxu a siga e ra konyiyani Babilɔn yi e nun naxanye bata yi e yɛtɛ dɛntɛɛ a xa e nun yamaan dɔnxɛn birin. ¹⁰ Koni yiigelitɔn naxanye yi yamaan yɛ, sese mi yi naxanye yii, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne lu Yuda yamanani, a yi manpa bili nakɔne nun xɛene fi e ma.

¹¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari bata yi yamarini ito fi mangan kantan muxune xunna Nebusaradan ma lan Yeremi ma, a naxa, ¹² “Sa a tongo, i yi i yengi dɔxɔ a xɔn, i nama sese jaxi dɔxɔ a ra, koni a na naxan fala, i na liga a xa.” ¹³ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan nun Nebusaradan mangan bundɔxɔne kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena nde e nun Babilɔn kuntigine birin ¹⁴ yi xɛrane rasiga Yeremi tongodeni kantan tiine banxin sansanna kui, e yi a taxu Axikan ma diin Gedali ra, Safan mamandenna, alogo a xa siga a ra a konni. A sa lu a kon kaane yɛ.

¹⁵ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a yi kantan tiine banxin sansanna kui waxatin naxan yi, a naxa, ¹⁶ “Sa falani ito ti Ebedi-Meleki Kusi kaan xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata jaxankatan nan ma fe fala taani ito xili ma a fajin mi naxan na. Awa, iki n fama na rakamalideni nen i yɛɛ xɔri. ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra. Na lɔxɔni, n na i makantanma nen, i mi sɛ muxune sagoni i gaxuxi naxanye yɛɛ ra. ¹⁸ N na i rakisima nen, i mi faxɛ silanfanna ra sese ma. Bayo i bata i yigi sa n yi, i luma nen i nii ra,” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

40

Yeremi yi xɔrɔya

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yelin xanbini a bejinjɛ Rama taani. Bayo a bata yi Yeremi li xidixi yɔlɔnxɔnna ra mɛnni Yerusalɛn nun Yuda muxu suxine yɛ e yi sigama naxanye ra Babilɔn yi konyiyani.

² Mangan kantan muxune xunna yi Yeremi tongo, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala, i ya Ala gbaloni ito nan ma fe fala be xili ma. ³ Alatala naxan fala, a bata na rakamali, bayo ɛ bata yulubin liga Alatala ra, ɛ mi ɛ tuli matixi a xuiin na, feni ito yi liga ɛ ra. ⁴ Iki, n yɔlɔnxɔnna bama nen i yiine ma. Xa i tinjɛ fɛ n fɔxɔ ra Babilɔn yi, fa. N na n yengi dɔxɛ i xɔn. Xa a mi i kenɛnxi, i fa n fɔxɔ ra Babilɔn yi, hali i mi fa. I nɔɛ sigɛ nen yamanan yiren birin yi, dɛnaxan na i kenɛn i siga mɛnni.” ⁵ A to mi a yabi sinma Nebusaradan mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Babilɔn mangan bata Gedali findi Yuda yamanan xunna ra, xɛtɛ na fɛma, Axikan ma dii xɛmɛna, Safan mamandenna. I sa dɔxɔ yamaan yɛ a fɛma, hanma dɛnaxan na i kenɛn, i siga mɛnni.” Mangan kantan muxune xunna yi donseene nun kiseene fi a ma, a yi a bejin. ⁶ Yeremi yi siga Axikan ma dii xɛmɛn Gedali fɛma Misipa taani, a yi lu a fɛma yamaan yɛ naxanye luxi yamanani.

Yamana kanna Gedali faxa fena

Mangane Firinden 25.22-26 nun Yeremi 41.1-3

⁷ Sofa kuntigine nun e sofaan naxanye mɔn yi burunne ra, ne birin to a mɛ, a Babilɔn mangan bata Axikan ma dii xɛmɛn Gedali findi yamana kanna ra, a yi yamanan xɛmɛne nun ɲaxanle nun diidine taxu a ra, yiigelitɔɔn naxanye mi xali konyiyani Babilɔn yi. ⁸ Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli nun Kareyaa dii xɛmɛne Yoxanan nun Yonatan nun Tanxumeti a dii xɛmɛn Seraya, e nun Netofa kaana Efayi a diine nun Maka kaana dii xɛmɛn Yaasaniya, ne nun e ganle yi siga Gedali fɛma Misipa taani. ⁹ Axikan ma dii xɛmɛn Gedali, Safan mamandenna yi a kɔlɔ e nun e ganle xa, a naxa, “E nama gaxu wale Babilɔn kaane xa, e lu yamanani, e wali Babilɔn mangan xa, e herin sɔtɔma nɛn. ¹⁰ N luma nɛn Misipa taani Babilɔn kaane yɛɛ ra, naxanye fama en ma. E tan xa manpa bogine bolon, e bogiseene xaba, e turene ba, e yi e ramara, e lu e taane yi, e dɛnaxanye tongoxi.”

¹¹ Na ma, Yahudiyani naxanye birin yi Moyaba yamanan nun Amonine yamanan nun Edɔn yamanani e nun yamana gbɛtɛye birin yi, ne yi a mɛ a Babilɔn mangan bata yamaan muxun dɔnɛne lu Yuda yamanani, a yi Axikan ma dii xɛmɛn Gedali findi yamana kanna ra e xunna, Safan mamandenna. ¹² Yahudiyane yi fa, sa keli yiren birin yi, e yi raxuyaxi ayi dɛnaxanye yi, e yi fa Yuda yamanani Gedali fɛma Misipa taani, e yi manpa bogine nun bogiseene malan han a gbo ayi.

¹³ Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi burunne ra, ne yi fa Gedali fɛma Misipa taani. ¹⁴ E yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon ba, a Amonine mangan Baalisi bata Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli rafa alogo a xa fa i faxa?” Koni Axikan ma dii xɛmɛn Gedali mi la e ra. ¹⁵ Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan yi a fala Gedali xa wundoni Misipa taani, a naxa, “Tin n xa sa Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli faxa. Muxu yo mi a kolonma. Nanfera i tinma a xa i faxa, Yahudiyani itoe birin yi raxuya ayi naxanye i rabilinni, Yuda yamaan dɔnɛn yi lɔ ayi?” ¹⁶ Axikan ma dii xɛmɛn Gedali yi Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan yabi, a naxa, “I nama na liga de! Bayo i naxan falama Yisimayɛli xun ma, wulen nan na ra.”

41

Gedali faxa fena

¹ Nɛɛn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli, Elisama mamandenna mangan xabilan muxuna nde, naxan yi mangana kuntigina nde ra, na yi fa Axikan ma dii xɛmɛn Gedali fɛma Misipa yi, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra. E yi e dege e bode xɔn ma mɛnni Misipa taani. ² Nayi, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli nun na muxu fune yi keli sanja ma kedenni, e yi Axikan ma dii xɛmɛn Gedali faxa silanfanna ra, Safan mamandenna, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ yamanan xun na.

³ Yisimayɛli mɔn yi Yahudiyane birin faxa, naxanye yi Gedali fɛma Misipa taani, e nun Babilɔn kaane sofaan naxanye yi na.

⁴ Gedali faxa lɔxɔn xɔtɔn bode, muxu yo munma yi a kolon, ⁵ muxu tonge solomasɛxɛ yi fa sa keli Siken nun Silo nun Samari taane yi, naxanye de xabeye yi bixi, e dugine yibɔxi, e yɛtɛ maxabaxi sunuri taxamasenna ra, alogo e xa fa bogise saraxane nun wusulanna ba saraxan na Alatalaa banxini. ⁶ Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli yi mini e ralandeni Misipa taani. A siga wugɛ. A to e li, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa so Axikan ma dii xɛmɛn Gedali konni.” ⁷ Koni e to so taani, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli nun a

fɔxɔrabirane yi e kɔɛ raxaba, e yi e birin woli ige ramaraden yinla ra. ⁸ Koni muxu fu yi e ye, ne yi a fala Yisimayeli xa, e naxa, “I nama nxu faxa, bayo donseene luxunxi nxu xɔn xɛne ma, murutun nun fundenna nun turen nun kumina.” Nayi, a mi ne faxa e ngaxakedenne xɔn. ⁹ Yisimayeli Gedali a muxune binbine woli ige ramara yinla naxan na, Manga Asa nan na rafala, alogo a xa taan xun mayenge Isirayila mangan Basa ma.* Netaniyaa dii xɛmen Yisimayeli yi mɛn nafe binbine ra. ¹⁰ Na danguxina, Yisimayeli yi Misipa kaane suxu, mangana dii tɛmɛne nun yamaan naxan birin yi luxi na yi, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xɛmena. Netaniyaa dii xɛmen Yisimayeli yi keli, a xa siga e ra konyiyani Amonine yamanani.

¹¹ Netaniyaa dii xɛmen Yisimayeli fe jɔaxin naxan liga, Kareyaa dii xɛmen Yoxanan yi na mɛ e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a fɔxɔ ra. ¹² E yi ganla birin tongo e siga Netaniya a dii xɛmen Yisimayeli yɛngɛdeni, e sa a li dara gbeen de Gabayon taani. ¹³ Yisimayeli yi sigama yamaan naxan na, ne to Kareyaa dii xɛmen Yoxanan to, e nun sofa kuntigin naxanye yi a fɔxɔ ra, e birin yi sewa. ¹⁴ Yisimayeli muxun naxanye birin suxu Misipa taani, a siga e ra konyiyani, ne yi xɛte Yoxanan ma, Kareyaa dii xɛmena. ¹⁵ Koni Netaniyaa dii xɛmen Yisimayeli nun a muxu solomasɛɛ yi nɔ e giye Yoxanan yɛɛ ra, e siga Amonine yamanani. ¹⁶ Kareyaa dii xɛmen Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi a fɔxɔ ra, ne yi ti yamaan yɛɛ ra naxanye yi luxi e nii ra, Netaniyaa dii xɛmen Yisimayeli naxanye suxu Misipa taani Axikan ma dii Gedali faxa xanbini, sofane nun jɔaxanle nun diidine nun kuntigine, a naxanye xali Gabayon taani. ¹⁷ E yi siga, e sa ti Kimihami yigiyadeni, Betɛlɛmi taan dexɔn, alogo e xa siga Misiran yamanani, ¹⁸ e makuya Babilɔn kaane ra, e yi gaxuma naxanye yɛɛ ra, bayo Netaniyaa dii xɛmen Yisimayeli bata yi Gedali faxa, Axikan ma dii xɛmena, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ yamanan xun na.

42

Muxu gixine yi Yeremi maxɔdin

¹ Sofa kuntigine nun Kareyaa dii xɛmen Yoxanan nun Hosayaa dii xɛmen Yesani nun yamaan birin, muxudin nun muxu gbeen birin yi e maso, ² e yi a fala Nabi Yeremi xa, e naxa, “Yandi, tin, i yi Alatala, i ya Ala mafan nxu xa, i yi a mafan yama dɔnxɛni ito xa. Bayo nxu yi wuya, koni iki nxu muxu dando nan luxi, alo i a toma kii naxan yi. ³ Alatala, i ya Ala xa kiraan yita nxu ra, nxu lanma nxu xa bira naxan fɔxɔ ra, e nun nxu lanma nxu xa naxan liga.” ⁴ Nabi Yeremi yi a fala e xa, a naxa, “N bata a mɛ. N na Alatala maxandima nɛn, e Ala, alo e a falaxi kii naxan yi. Alatala na e yabi naxan na, n na birin falama nɛn e xa, n mi sese luxunje e ma.” ⁵ E yi a fala Yeremi xa, e naxa, “Alatala xa findi sere tinxinxi jɔndi falan na nxu xili ma, xa nxu mi Alatala i ya Alaa falane birin suxu a naxanye tima i xa lan nxu ma! ⁶ Xa a findi a paxin na hanma a fajina, nxu Alatala xuiin suxuma nɛn, en ma Ala, nxu i xɛxi naxan fɛma alogo nxu xa herin sɔɔ, Alatala, en ma Alaa fala suxun xɔn.”

⁷ Xi fu to dangu, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ⁸ Yeremi yi Kareyaa dii xɛmen Yoxanan xili, e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a fɔxɔ ra, e yamaan birin, muxudin nun muxu gbeena. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, e n xɛxi naxan ma alogo n xa sa a mafan e xa, a naxa, ¹⁰ Xa e

* 41:9: Na feen sebcxi Mangane Singen 15.9-24 kui.

lu dōxi yamanani ito yi, n na ε rasabatima nēn, n mi ε fe kale, n yi ε si, n mi ε tale mume, bayo n bata sunu lan gbalon ma, n naxan ligaxi ε ra.’ ¹¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E nama gaxu Babilon mangan yeε ra, ε gaxuxi naxan yeε ra iki. E nama gaxu a yeε ra, bayo n luxi ε xōn nēn alogo n xa ε rakisi, n yi ε xunba a yii. ¹² N kininkininma nēn ε ma, a fan yi kininkinin ε ma, a yi ε raxete ε yamanani.’ ¹³ Koni xa ε a fala, ε naxa, ‘Nxu mi luma yamanani ito yi!’ Xa ε mi ε tuli mati Alatala ε Alaa falan na, ¹⁴ xa ε a fala, ε naxa, ‘En-ēn, nxu sigama Misiran yamanan nin, nxu mi fa yengēn toε dēnaxan yi, nxu mi fa yenge so xōtaan fe xuiin mēma dēnaxan yi, donseen mi fa dasama nxu yii dēnaxan yi. Nxu luma mēna nin!’ ¹⁵ Nayi, Yuda muxu dōnxene, ε tuli mati Alatalaa falan na! Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa ε a ragidi yati, a ε xa siga Misiran yamanani, xa ε sa dōxo nayi xōneyani, ¹⁶ nayi, ε gaxuxi yengēn nun fitina kamēn naxanye yeε ra, ne sa ε sōtōma nēn Misiran yamanani, ε yi faxa mēni. ¹⁷ Naxanye birin waxi siga feni Misiran yamanani, e sa dōxo na, ne faxama yengēn nun fitina kamēn nun fitina furen nin, e sese mi luye e nii ra, e sese mi gbaloni minima n naxan nasigama e xili ma.’ ¹⁸ Alatala Senben Birin Kanna mōn ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘N ma xōlōn nun n ma fitinan godoxi Yerusalēn kaane ma kii naxan yi, n ma xōlōn godoma ε ma na kii nin, xa ε siga Misiran yamanani. E findima nēn danga yamaan misaala ra, ε fe yi muxune yigitεε, e yi ε yalagi, e ε konbi. E mi fa yireni ito toε mume!’ ”

¹⁹ “Yuda yamaan muxu dōnxene, Alatala bata a fala ε xa, a ε nama siga Misiran yamanani. E xa a kolon ki fajni, a n bata ε rakolon to! ²⁰ E tantanni ito sa findima ε faxa xunna nan na, ε to n xēxi Alatala fēma, ε Ala, ε naxa, ‘Alatala en ma Ala maxandi nxu xa. Alatala en ma Ala na naxan yo fala, i na fala nxu xa, nxu a ligama nēn.’ ²¹ Awa, n bata fa ε yabi to, koni ε mi ε tuli matima Alatalaa falan na, en ma Ala, a naxanye birin falaxi n xa lan ε ma. ²² Awa iki, ε xa a kolon. E faxama nēn yengēn nun fitina kamēn nun fitina furen i ε sigan dōxōdeni dēnaxan yi.”

43

Eyi Yeremi xali Misiran yi

¹ Yeremi yelinxina falane raliye yamaan birin ma, Alatala e Alaa falane birin, alo Alatala e Ala a yamari a ma kii naxan yi, ² Hosayaa dii xēmēna Asari nun Kareyaa dii xēmēn Yoxanan nun a yamaan wasodene birin yi a fala Yeremi xa, e naxa, “I wule! Alatala, en ma Ala mi i rafaxi a faladeni, fa fala, ‘e nama siga Misiran yi ε sa dōxo na.’ ³ Koni Neriyya dii xēmēn Baruku nan i radinxi nxu ma alogo nxu xa sa Babilōn kaane sagoni, e yi nxu faxa hanma e siga nxu ra konyiyani Babilōn yi.” ⁴ Kareyaa dii xēmēn Yoxanan nun sofa kuntigine nun yamaan birin yi tondi e tuli matiye Alatalaa falan na, fa fala e xa dōxo Yuda yamanani. ⁵ Kareyaa dii xēmēn Yoxanan nun sofa kuntigine birin yi Yuda yama dōnxen tongo naxanye bata yi fa dōxo Yuda yamanani sa keli siyane birin tagi, e yi raxuyaxi ayi dēnaxanye birin yi ⁶ e nun xēmēne nun paxanle nun diidire nun mangana dii tēmēne, Babilōn mangan kantan muxune xunna Nebusaradan muxun naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xēmēna, Safan mamandenna, e nun Nabi Yeremi nun Baruku, Neriyya dii xēmēna. ⁷ E yi siga Misiran yamanani, bayo e mi tin e tuli matiye Alatala xuiin na, e yi sa Tapanese taan li.

Falana lan Misiran ma

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa Tapanese taani, a naxa, ⁹ “Geme xungbena ndee tongo i yi e bitin bendeni Misiran mangana banxin so deen na Tapanese taani Yuda kaane ye xori. ¹⁰ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N xeraan nasigama nen Babilon mangan Nebukadanesari foxo ra, n ma walikena. N yi a manga gbeden doxo gemeni itoe fari n naxanye luxunxi, e yi xunna soni bandun nininna ra mangan xun ma be. ¹¹ A fama nen, a Misiran yamanan yenge. Sayaan nagidixi naxanye ma, ne yi faha. Konyiwaan nagidixi naxanye ma, ne yi siga konyiyani. Silanfanna ragidixi naxanye ma, ne yi faha silanfanna ra. ¹² A yi teen so Misiran yamanan suxure kidene ra, a yi e gan, a siga e suxurene ra. A yi Misiran yamanan no alo xuruse kantanna a domaan tongoma kii naxan yi, a mon yi xete boje xunbenli. ¹³ A Beti-Semesi senbeten geme daxine fan kala Misiran yi, a yi Misiran kaane suxurene kide banxine gan.’ ”

44

Alaa falana Yahudiya gixine xili ma Misiran yi

¹ Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yahudiyane birin ma Misiran yamanani naxanye yi doxi Migidoli taan nun Tapanese taan nun Nofi taani e nun Misiran yamanan faha binna, a naxa, ² Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E bata a to n jaxankatan naxan saxi Yusalen fari, e nun Yuda taane birin. To, e bata kala hali muxuna, a mi fa e yi ³ amasoto e fe jaxin xon e naxan ligaxi e to n naxolo, e sa wusulanna gan ala gbetene xa, e yi e batu, e tan nun e tan nun e benbane mi naxanye kolon. ⁴ N yi n ma walikene rafama e ma ye ye, nabine, e yi a falama, e naxa, ‘E xete xosi feni itoe foxo ra naxanye mi rafan Ala ma.’ ⁵ Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli mati, e mi xete e fe jaxine foxo ra, e mi ba wusulanna ganje ala gbetene xa. ⁶ Nayi, n ma xolo gbeen yi godo, a yi fitinan nafa Yuda taane birin ma, e nun Yusalen kirane, e yi kala, e yi raxori, alo e kii naxan yi to.”

⁷ Iki, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “Nanfera e fe jaxi sifani ito ligama e yete ra, e yi xemen nun jaxanla nun dii joren nun dii futene raxori Yuda yamaan ye, muxu yo mi lu? ⁸ E n naxoloma e batu se rafalaxine ra, e wusulanna gan ala gbetene xa Misiran yamanani ito yi e fa yigiyaxi denaxan yi. E waxi e yete raxori feen nin, e findi danga yamaan misaala ra doxo xonna siyaan bonne xa, e lu e konbe. ⁹ E bata jinan e benbane kewali jaxine xon ba, e nun Yuda mangane nun e jaxanle nun e nun e jaxanle kewali jaxine, e naxanye liga Yuda yamanan nun Yusalen taani? ¹⁰ Han to muxu yo munma nimisa, a gaxu, a n ma sariyan nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi e nun e benbane yii.”

¹¹ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata a ragidi, n xa gbalon liga e ra, n yi Yuda yamaan birin naxori. ¹² Yuda kaan naxanye luxi e nii ra, naxanye a ragidixi e xa sa doxo Misiran yamanani, ne birin naxorima nen Misiran yamanani, e birin yi faha yengen nun fitina kameni muxudin nun muxu gbeena. E findima nen danga yamaan misaala ra, e fe yi muxune yigitege, e yi e yalagi, e e makonbi. ¹³ N na e kewanle saranma nen e ra e tan naxanye doxi Misiran yi, alo n Yusalen kaane kewanle saran e ra kii naxan yi yengen nun fitina kameni nun fitina furen na. ¹⁴ Muxu yo mi luye a nii ra Yuda muxu donxene ye, naxanye bata sa doxo Misiran yamanani, e sese mi e futuxule alogo e xa xete, e doxo Yuda yamanani, bayo e mi xetema, fo e muxu gixi dando gbansan.”

¹⁵ Xεμεν naxanye birin yi a kolon a e jaxanle yi wusulanna ganma ala gbetene xa, e nun jaxanla naxanye birin yi tixi na yama gbeen malanni, e nun yamaan naxan birin yi dɔxi Misiran nun Misiran yamanan faxa binni, ne yi Yeremi yabi, e naxa, ¹⁶ “Nxu mi fa waxi i ya falan name feni, i naxan tima fata Alatala ra. ¹⁷ Koni nxu waxi nxu de xuiin nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xɔnna Naxalan Mangan xa, nxu yi minse saraxane rabɔxon a xa alo nxu nun nxu benbane nun nxɔ mangane nun kuntigine yi a ligama kii naxan yi a fɔloni Yuda taane yi, e nun Yerusalɛn kirane xɔn. Na waxatini, donseene yi nxu yii nun, nxu yi jaxunni, nxu mi yi jaxankataxi. ¹⁸ Koni xabu nxu ba wusulanna ganɲe Kore Xɔnna Naxalan Mangan xa, nxu ba minse saraxane rabɔxonɲe a xa, seene birin yi dasa nxu ma, yengen nun fitina kamɛn yi nxu jaxankata.”

¹⁹ Jaxanle mɔn yi a fala, e naxa, “Nxu yi wusulanna ganma Kore Xɔnna Naxalan Mangan xa waxatin naxan yi, nxɔ xεmene mi yi na kolon ba? E yi a kolon a nxu yi burudine ganma a maligan na, nxu yi minse saraxane rabɔxon a xa.”

²⁰ Nayi, Yeremi yi a fala yamaan xa, xεμεn nun jaxanla, yamaan naxan birin na yabin so a yii, a naxa, ²¹ “E wusulanna naxanye ganxi Yuda taane nun Yerusalɛn kirane xɔn, ε tan nun ε benbane nun ε mangane nun ε kuntigine nun yamaan birin, Alatala mi a xaxili luxi na xɔn ba, a yi a miri na ma a bɔɲeni? ²² Alatala mi yi fa nɔε ε kɛwali jaxine nun ε xɔsi feene raxanɲe waxatin naxan yi, ε yamanan yi kala, a yi raxori, a findi danga yiren misaala ra, muxu yo mi dɔxi naxan yi, alo a kii naxan yi to. ²³ Bayo ε bata wusulanna gan suxurene xa, ε yi yulubin liga Alatala ra, bayo ε mi ε tuli matixi Alatala xuiin na, ε mi a sariyane nun a yamarine nun a maxadi xuine suxu, nanara, gbaloni ito ε lixi, alo a kii naxan yi to.”

²⁴ Yeremi yi a fala yamaan xa, e nun jaxanle birin, a naxa, “E tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda kaan naxanye Misiran yamanani. ²⁵ Alatala Sɛnben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nun ε jaxanle naxan falaxi ε dɛɛn na, ε bata na liga. E a fala nɛn, ε naxa, “Nxu waxi nxu de xuine nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xɔnna Naxalan Mangan xa, nxu minse saraxane rabɔxon a xa.” Nba, ε naxan falaxi, ε na liga. E de xuiin nakamali!’ ²⁶ Koni, ε tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda kaan naxanye dɔxi Misiran yamanani! Alatala naxa, ‘N bata n kɔlɔ n xili gbeeni, Yuda kaa yo mi fa a kɔlɔma n xinli sɔnɔn, naxanye dɔxi Misiran yi. E sese mi fa a falama, e naxa, “N bata n kɔlɔ Habadan Marigina Alatala yi.” ²⁷ Bayo n na n yɛɛn tima e ra nɛn alogo e xa gbalon sɔtɔ, koni herin mi a ra. Yuda kaane birin naxɔrima nɛn yengen nun fitina kamɛni, naxanye dɔxi Misiran yamanani, han eɲan. ²⁸ Muxu dando nan tun yengeni minima, e keli Misiran yamanani siga Yuda yamanani. Nayi, Yuda yamaan muxu dɔnxɛn naxanye faxi dɔxɔdeni Misiran yamanani, ne birin a kolonma nɛn, xa e tan nan ma fala jɔndin na hanma n ma falana.’ ²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Ito nan fa findima taxamasenna ra ε xa fa fala n fama nɛn ε kewanle sarandeni ε ra yireni ito yi alogo ε xa a kolon a n kɔnkɔ falane kamalima nɛn yati, lan ε jaxankata feen ma.’ ³⁰ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N Misiran mangan Xofira sama nɛn a yaxune sagoni, naxanye waxi a faxa feni, alo n Yuda mangan Sedeki sa Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni kii naxan yi, a yaxun naxan yi waxi a faxa feni.’ ”

Yeremi yi Baruku madenden

¹ Yuda mangan Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan jee naanin-deni, Nabi Yeremi yi falani ito ti Neriyaa dii xemen Baruku xa, a Yeremi a falane sebe kedini waxatin naxan yi, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan i ma, Baruku, a naxa, ³ ‘I yi a falama, i naxa, “Gbalona n xa! Bayo Alatala bata jaxankatan sa n ma soxalen fari, n bata xadan kutundeni, n mi matabu yo soṭoma.” ’ ⁴ Nanara, Alatala yi a fala n xa a n xa ito fala i xa, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N naxan tixi, n na rabirama nen. N naxan sixi, n na talama nen, yamanani ito kōnin. ⁵ Nayi, i tan muxu gbeeyaan nan fenma i yeṭe xa ba? I nama a fen! Bayo n gbalon nafama nen birin ma. Koni, n na i rakisima nen, i na siga dede yamanani.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

46*Alaa falana lan Misiran ma*

¹ Alatala falani itoe nan ti Nabi Yeremi xa lan siyane ma:

² A ito nan fala lan Misiran yamanan nun Misiran mangan Neko a ganla ma, Babilon mangan Nebukadanesari naxan no yengeni Efirati baan de Karakemisi taani, Yuda mangan Yehoyakimi a mangayaan jee naanindeni, Yosiyaa dii xemena.

³ “E ye masansan wure lefa xungbene nun a xurine yiton!
E maso, e yengen so!

⁴ E soone yiton,

soo ragine xa te e fari!

E xunna makantan wure komotine so,

e ti e yirene yi!

E tanbane yiton!

E kanke ye masansanne ragodo e ma!

⁵ Nanfera, n fa e gaxuxin nan toma iki?

E xetema e xanbi ra,

e sofane bata faxa.

E xetema e giye!

E e gima, e mi e xanbi rato.

E gaxuxin yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Hali xulunlane mi no e giye!

Hali fangamane mi no e futuxule!

E sanna radinma,

e sa bira

fo kōmen foxon yamanani Efirati baan de.”

⁷ “Nde ito ra naxan tema

alo Nila baana,

naxan igeye boxonma a ma

a findi fufaan na?

⁸ Misiran nan tema

alo Nila baana,

naxan igeye boxonma a ma

a findi fufaan na.

A a falama, a naxa,

‘N tema nen,

n sa bɔxɔn birin xun ma,
n yi taane nun e muxune birin naxɔri.'

⁹ Soo ragine, ε te yengɛni!

Wontoro ragine ε fɔn e ma!

Sofane, ε mini ε ye masansan wure lefane ra,

ε tan Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu kaan xali wonle!"

¹⁰ "Marigina Alatala Senben Birin Kanna nan gbee na bɔxɔn na,
a gbeen ɲɔxɔma a yaxune ra bɔxɔn naxan yi.

Silanfanna faxan tima nen na bɔxɔni

han a wasa wunla ra,

bayo a luxi nen

alo saraxana Marigina Alatala Senben Birin Kanna xa,

kɔmɛn fɔxɔn yamanani Efirati baan de.

¹¹ Misiran yama fajina,

ε siga Galadi yamanani ε sa senna fen.

Koni ε dandan ferene fenma fuyan,

seri mi fa ε yiyalanɲe sɔnɔn.

¹² Siyane bata i ya yarabina fe me.

I gbelegbele xuiin bata bɔxɔn birin suxu.

Amasɔto sofane tema e bode fari,

e birin yi bira."

Babilɔn mangan yi Misiran yengɛ

¹³ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan Babilɔn mangan
Nebukadanesari fa feen ma Misiran yamanan yengɛdeni:

¹⁴ "Ɛ a rawanga Misiran yamanani,

Migidoli kaane xa a me,

Nofi kaane nun Tapanese kaane xa a me!

A fala e xa, ε naxa,

'Ɛ keli, ε yitɔn,

bayo yengɛn bata ε konna li!'

¹⁵ Nanfera ε sofane bata raxɔri?

E mi tiye,

bayo Alatala bata e radin bɔxɔni.

¹⁶ A muxu wuyaxi rabirama nen.

E tema nen e bode ma,

e bira, e naxa,

'En keli, en xete en konne yi,

en bari taane!

En na en masiga halagi ti yengɛni ito ra!'

¹⁷ E a falama nen menni, e naxa,

'Misiran mangani ito a sɔnxɔn gbo de!

Koni na waxatin bata a dan! "

¹⁸ Mangana falan ni ito ra

naxan xili Alatala Senben Birin Kanna,

a naxa, "Habadan Ala nan n na,

n bata n kɔlɔ n yeteni,

fa fala muxuna nde fama

naxan senben gbo

alo Taboro geyana geyane tagi,
alo Karemele geyana baan dεxɔn.

¹⁹ Misiran kaane, ε goronne yitɔn
ε siga konyiyani!

Bayo Nofi taan findima nɛn yire magenla ra,
a ganma nɛn,
muxu yo mi luma a yi.

²⁰ Misiran yamanan findixi jinge fajin nan na.
Sigin fama nɛn a xili ma
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.

²¹ Misiran kaane bata xɔɲε sofa yɛbaxine ramara e ganli
naxanye masuxi e xɔn
alo tura raturaxine.

Hali ne fan e xun xεtɛma nɛn,
e gi e bode xɔn.

E mi tiyε e funfuni yɛngɛn lɔxɔni,
bayo gbalon lɔxɔn bata fa e ma,
n na e kɛwanle saranma e ra lɔxɔn naxan yi.

²² Misiran kaane e gima nɛn
e yaxu sɛnbɛmane bun
alo saɲina.

E fama e xili ma nɛn
e nun bunbine,
alo naxanye wudine sɛgɛma.

²³ Alatalaa falan ni ito ra,
e a fɔtɔnna sɛgɛma nɛn,
hali muxun mi nɔε soε fɔtɔnna naxan na
bayo e wuya alo tuguminne,
e yatɛn mi nɔε kolonɲε.

²⁴ Yagin nan a ra Misiran yamana fajin xa.
A bata sa yamaan sagoni,
naxanye sa kelixi kɔmɛnna ma.”

²⁵ Alatala sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala naxa, “N kelima nɛn No taana
ala xili ma, Amɔn e nun Misiran yamanan nun a mangan nun a alane nun
a kuntigine e nun naxanye birin e yigi sama Misiran mangani. ²⁶ N na
e sama nɛn e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, Babilɔn mangan
Nebukadanesari nun a kuntigine. Na xanbi ra, muxune mɔn yi dɔxɔ Misiran
yi alo a fɔlɔni,” Alatalaa falan nan na ra.

Isirayila xunbana fe

Yeremi 30.10-11

²⁷ “E tan Yaxuba yixɛtene,
n ma walikene, ε nama gaxu,
Isirayila kaane, ε nama kuisan!

Bayo, n na ε rakisima nɛn,
n yi sa ε ba yire makuyeni,
n yi ε bɔnsɔnna ba yamanani
e sa konyiyani dɛnaxan yi.

Yaxuba bɔnsɔnna muxune mɔn xεtɛma nɛn,
e yi lu maraxaran nun bɔɲε xunbenli.
E mi fa yimaxε sɔnɔn!

28 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 ‘E tan Yaxuba yixetene,
 n ma walikene, e nama gaxu,
 bayo n luma nen e xon.
 N siyane birin naxore nen,
 n na e raxuyaxi ayi naxanye ye,
 koni n mi e tan naxorima.
 N na e xuruma nen
 alo a lan kii naxan yi,
 bayo n mi e yatema sontarene ra.’ ”

47

Nabiya falana Filisitine xili ma

1 Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan Filisitine ma, benun Misiran mangan xa Gasa taan yenge:

2 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Walanne bata keli sogeteden komenna ma,
 e luma nen alo fufana,
 e sa yamanan xun ma,
 e nun naxanye birin a yi,
 e nun taane nun e muxune.
 Yamaan sonxoma nen,
 yamanan muxune birin yi gbelegbele.

3 Soone torone xuiin minima nen,
 yaxune yenge so wontorone gi xuine yi me.
 Fafane mi e diine danxunma na boxoni
 bayo e tunnaxoloma e ma nen fefe!

4 Amasoto Filisiti yamanan birin naxori boxon bata a li,
 han muxu yo mi lu
 naxan Tire taan nun Sidon taan maliye.
 Bayo Alatala Filisiti kaane halagima nen,
 yamaan donxen naxan sa kelixi Kafatoro foxo ige tagi boxoni.

5 Gasa kaane e xunna bima nen sununi,
 Asikalon taan yi yidundu.
 E tan yamaan muxu donxen naxanye doxi meremerene yi,
 e luma e yete maxabe sununi
 han waxatin mundun yi?

6 E a falama nen, e naxa,
 ‘Ee! Alatalaa silanfanna luma nxu faxe
 han waxatin mundun yi?
 A xa so a tenni,
 a danna sa faxan na,
 a raxara fa.’

7 Koni a xa a raxara di?
 Bayo Alatala nan yamarin fixi
 a yengen xa keli Asikalon taan nun baan binna xili ma. ”

48

Nabiya falana Moyaba xili ma

1 Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Moyaba yamanan ma, a naxa,
 “Gbalon Nebo taan xa,

bayo a bata kala!
 Yarabin na a ra Kiriyaƴayimi taan xa,
 e bata a suxu yengeni!
 Yarabina e yire makantanxin xa e nun yigiteƴena.

² Tantunna mi fa Moyaba yamanan xa,
 bayo e fe ƴaxine nan yitɔnma a xili ma Xesibɔn taani,
 e naxa, ‘En siga,
 en sa a raxɔri siyane ye!’
 E tan Madimen kaane fan,
 e taani dunduma nen
 bayo yengena e foxo ra.

³ Gbelegbele xuiin tema nen Xoronayin taani!
 Halagin na a ra!
 A birin kalama nen!

⁴ Moyaba yamanan kalama nen!
 A diine gbelegbele xuiin mema nen.

⁵ E tema wuge nen Luxiti geyaan ma.
 E godoma nen gbelegbele Xoronayin taani ƴaxankatana fe ra.

⁶ E gi! Birin xa a niin makata!
 E luxun alo wudi dungin burunna ra!

⁷ Amasɔɔ e yigi saxi e kewanle nun e nafunle nin,
 e fan suxuma nen yengeni,
 e suxuren Kemosi fan yi xali konyiyani
 e nun a ki muxune nun e kuntigine.

⁸ Halagi tiin soma nen e taane birin yi,
 taa yo mi luye.
 Bɔnbɔn kuine kalama nen,
 meremerene yi halagi,
 bayo Alatala na nan falaxi.

⁹ E Moyaba mali
 a xa a gi alo xɔliin na tugan.
 A taane yigelima nen,
 muxu yo mi luma e yi.

¹⁰ Dangan na kannna xa
 naxan na Alatalaa wanla rabepin.
 Dangan na kannna xa
 naxan tondima yengen soe!”

¹¹ “Moyaba yi bɔɲe xunbelixi
 xabu a dii ƴɔɛ waxatini,
 alo manpaan na ramara
 alogo a xa siga ƴaxunɲe ayi.
 A mi baxi a yamanani,
 a siga gbete yi,
 a mi sigaxi konyiyani.
 Nanara, a mɔn ƴaxun a kiini,
 a xirin mi masaraxi.”

¹² Koni, Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “Lɔxɔne fama,
 n muxune rafama e ma lɔxɔn naxanye yi,
 e yi e ba e yamanani
 siga yamana gbete yi.

E yi e yamanani geli,
e yi a xunna kala.

¹³ Moyaba yagima nen Kemosi suxurena fe ra,
alo Isirayila yamaan yagi kii naxan yi

Beteli kidena fe ra,
e yi e yete taxuxi naxan na.*

¹⁴ E a falama di nayi, e naxa,
‘Sofa fajine nan nxu ra,
yenge so wekilexine?’

¹⁵ Moyaba yamanan kalama nen,
tutin yi te a taane yi.

E sigama a banxulan fajine ra nen e faxadeni,”
Mangana falan nan na ra,
naxan xili Alatala senben Birin Kanna.

¹⁶ Moyaba halagi waxatin bata a li,
gbalon mafuraxin fama a xili ma.

¹⁷ E tan a rabilinna muxune,
e a wuga,
e tan naxanye birin a xili gbeen kolon!
E naxa, “Ee! Senbe gbee sifani ito bata kala!
Mangaya gbeeni ito bata halagi!”

¹⁸ “E tan Dibon kaane,
e keli e binyeni,
e godo han
e sa doxo boxo xareni,
bayo Moyaba yamanan kala muxun fama nen e xili ma.
A e taa makantanxine kalama nen.

¹⁹ Aroyeri kaane,
e ti kiraan matodeni,
muxu gixi dangumatwon naxanye e futuxuluxi,
e ne maxodin,
e naxa, ‘Nanfe ligaxi?’

²⁰ Yagin nan a ra Moyaba xa,
bayo a bata yigitege.
E xuini te! E gbelegbele!
E a rali Arinon xuden de
a Moyaba bata kala!”

²¹ “Kitin bata keli yamanan xili ma
naxan lantani,
a bata fa Xolon nun Yahasi nun Mefaati xili ma,
²² e nun Dibon nun Nebo nun Beti-Dibilatayimi,
²³ e nun Kiriyatayimi nun Beti-Gamulu nun Beti-Meyon,

²⁴ e nun Keriyoti nun Bosara,
e nun Moyaba yamanan taane birin,
naxanye maso, naxanye makuya.

²⁵ Moyaba senben bata kala,
a fangan bata ba a ra,”
Alatalaa falan nan na ra.

* **48:13:** Na feen sebexi Mangane Singen 12.28-29 kui.

26 “E Alaa xɔlɔn dɔlɔn so a yii,
a xa a xun magi a ra
bayo a bata murute Alatala xili ma!
Moyaba xa a makutukutu a baxunni,
birin yi gele a ma.

27 E tan xa mi yi Isirayila yamanan magelema ba?
E a toxi suxi muḡadene nan ye ba,
e to e xunne yimaxama a mageledeni,
e na a fe fala?

28 E tan Moyaba kaane,
e taane rabeḡin,
e sa dɔxɔ fanye yinle ra,
e ganbane raliga
naxanye e teen sama geḡe longonne ra.”

Nabi Esayi 16.6-12

29 “Nxu bata Moyaba kaane wasona fe me
naxan gbo han,
e nun e yete yigboon nun e wason
nun e yete yitena, e nun e yandana.”

30 Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “N na wasona fe kolon,
koni e yete matɔxɔma fuun nin.”

31 “Nanara, n Moyaba wugama,
n gbelegbelema sununi Moyaba birin xa.
N kutunma Kiri-Hareseti kaane fe ra.

32 N wugama Sibima manpa binle fe ra
dangu Yaaseri kaane ra,
bayo e yiine bata yi siga
han baan xanbi ra,
e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi ma.
Koni halagi tiin bata e bogi fajine kala.

33 Sewan nun ḡaxaḡaxan bata ḡan
Moyaba wudi bili nakone nun xeeḡe yi.
N bata manpa igen ḡan manpa ige badene yi,
muxu yo mi fa manpa bogi igen bama sewani.
Yenge so sonxɔ xuiin nan fa meḡa na yi.

34 Xesibon kaane gbelegbele xuiin sigama
han Eleyale taani,
e xuiin sa meḡa han Yahasi taani,
keli Soyari taan ma
siga han Xoronayin taani,
siga Egilati-Selisiya taani,
bayo hali Nimirimi daraan fan bata xori.

35 N Moyaba yamanan naxorima nen,
e tan naxanye saraxane bama taane suxure kidene yi
e wusulanna gan e alane xa,”
Alatalaa falan nan na ra.

36 “Nanara, n boḡen wugama Moyaba fe ra.
N ma mawuga xuiin luxi nen
alo xulen xuina sununi.
N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra,

bayo e nafunla naxan malan,
na bata tunun.

³⁷ Bayo muxune birin bata e xunne bi,
e birin yi e de xabene bi sununi,
e yi e yiine birin maxaba,
e kasa benbɛli dugine so sununi.

³⁸ Saya feen nan tun fa mɛma Moyaba banxine
nun a yama malandene yi,
bayo n bata Moyaba yamanan kala
alo fɛɲɛna

muxe mako mi fa naxan ma,”
Alatalaa falan nan na ra.

³⁹ Ee! E ɲaxankataxi!

E gbelegbelema han!

E yagixin bata e xun xanbi so!

Moyaba yamanana fe findima magelen
nun gaxu xunna ra nɛn a rabilinna birin xa!

⁴⁰ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E yaxun sinma nɛn e ma alo singbinna
naxan a gabutɛne yifulunma Moyaba xun ma.

⁴¹ Keriyoti suxuma nɛn, a yire makantanxine yi tongo.

Moyaba sofane bɔɲɛn luma nɛn na lɔxɔni
alo ɲaxanla naxan dii barini.

⁴² Moyaba kalama nɛn,
a mi fa findima siyaan na sɔnɔn,
bayo a bata murutɛ Alatala xili ma.

⁴³ Ɛ tan Moyaba kaane,
gbalon nun yinla nun luti ratixina ɛ yɛɛ ra.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁴ “Naxan na a gi gbalon bun,
na yi sa sin yinla ra!

Naxan na te yinla ra,
na yi sa a suxu luti ratixin na.

Bayo n Moyaba kaane kɛwanle saranma e ra ɲɛn naxan na,
na a limatɔɔn ni i ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁵ “Muxu gixine taganxin yigiyaan fenma nɛn Xɛsibɔn taani,
koni tɛɛn minima nɛn Xɛsibɔn taani,
tɛɛ dɛgen yi mini Sixɔn ma manga banxini,
a Moyaba kaane xunna kala,
a yi gbalotɔni itoe gan.

⁴⁶ Gbalona ɛ tan Moyaba kaane xa!
Kemosi suxurena yamaan bata tunun,
bayo ɛ diine bata xali konyiyani.

⁴⁷ Koni waxati famatɔni,
n mɔn Moyaba muxu suxine raxetɛma nɛn.
Na kitin nan saxi Moyaba sanna.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹ Alatala ito nan falaxi Amonine xili ma, a naxa,
 “Dii mi fa Isirayila kaane yii sɔnɔn ba?
 Kεε tongo yo mi fa e xa sɔnɔn ba?
 Nanfera nayi,
 Amonine dɔxi Isirayila taane yi?
 Nanfera Mɔlɔkɔ suxurena yamaan bata Gadi yamanan tongo?”

² Nanara, Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “Lɔxɔne fama,
 n yengε sɔ sɔnxɔ xuiin natema lɔxɔn naxanye yi
 Amonine taan Rabaha xili ma,
 a yi findi taa xɔnna ra,
 a rabilinna taane yi gan.
 Nayi, Isirayila kaane yi e kedi muxune kedi,”
 Alatala naxa na kiini.

³ “Xεsibɔn kaane, ε gbelegbele,
 bayo Ayi taan bata kala!
 Rabaha kaane ε sunu xuini te,
 ε kasa bεnbeli dugine ragodo ε ma,
 ε wuga.
 Ε gi taan makantan yinna yiren birin yi
 bayo yaxune bata fa ε suxuren Mɔlɔkɔ suxudeni,
 e siga a ra konyiyani,
 e nun a ki muxune nun a kuntigine.

⁴ Nanfera ε kanbama ε lanbanne nun e xεene yi,
 e to rafexi bogise xaba daxine ra?
 Ε tan Raba kaane,
 yama murutεxina,
 ε tan naxanye ε yigi saxi ε nafunle yi
 ε naxa, “Nde nɔε nxu yengε?” ”

⁵ Marigina, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa,
 “N fe magaxuxin nafama nɛn ε xili ma,
 sa keli ε rabilinne birin yi,
 ε birin yi kedi,
 muxu yo mi muxu gixine xun lanjε.

⁶ Koni na na dangu,
 n mɔn Amonine muxu suxine raxεtεma nɛn,”
 Alatalaa falan nan na ra.

Nabiya falana lan Edɔn ma

⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi Edɔn yamanan xili ma, a naxa,
 “Fekolonne bata dasa Teman yamanani ba?
 Maxadi tiine mi fa na xaxilimane yε ba?
 E fe kolonna bata kala ba?

⁸ Ε xεtε ε giyε,
 ε luxun faran yinle ra,
 ε tan Dedan kaane!
 Bayo n gbalon nafama nɛn Esayu yixεtεne xili ma,
 n na e kεwanle saran e ra waxatin naxan yi.”

Nabi Abadi 1.5-6

⁹ “Xa muxune fa ε nakɔni ε manpa bogine muɗadeni,
 e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?
 Xa muɗadene fa i konni kɔεεn na,
 e mi e waxɔnna xan tongoma ba?”

10 Nba, n tan Ala Esayu yixetene yii seene birin naxarima nen,
n yi e luxundene birin namini kenenni.

E mi fa nɔe e luxunɔe.

E bɔnsɔnna nun e ngaxakedenne
nun e dɔxɔ bodene birin halagima nen,
muxu yo mi lu Esayu bɔnsɔnni.

11 E e kiridine lu na,
n na n yengi dɔxe e xɔn.

E kaɔa gilene xa e yigi sa n yi.”

12 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N tan mi naxanye yalagixi kitini, xa ne karahan xɔlo igelengenna mindeni, e tan yatɛ sɔntaren na nayi ba? En-en de! E mi suxuma sɔntarene ra de! E a minma nen yati!” 13 Bayo Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata n kɔlo n yeteni, fa fala Bosara taan naxarima nen, a rayarabi, a danga, a halagi. A taane birin kalama nen habadan!”

Nabi Abadi 1.1-4

14 N bata xerayana nde a fe me fata Alatala ra,
xeraan bata rasiga siyane ma,

a xa sa a fala, a naxa,

“E keli, e sa Edɔn kaane yenge!

E keli e sa yengɛn so!”

15 Ala naxa, “Edɔn kaane,
n na e senben xurunma nen siyane birin xa.

Birin e rapaxuma nen.

16 E to muxune magaxuma,

wason naxan e bɔɔeni,

na bata e ratantan

e tan naxanye dɔxi faran yinle ra,

e nun geyane fari.

Hali e e ten sa kore alo singbinna,

n na e ragodoma nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

17 “Edɔn yamanan kalama nen, naxan yo na dangu a dexɔn ma, ne yigitɛɛma nen, e kabɛ, e kolin a fitina feene ma.” 18 Alatala yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi fa luyɛ be. Adamadi yo mi dɔxe a yi alo Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane halagi kii naxan yi.

19 N luma nen alo yatan

naxan xapɛxin minima fɔtɔnni Yuruden baan de,

a siga sube fendeni yire fajini.

N Edɔn kaane kedima nen e yamanani sanɔa ma kedenni,

n naxan sugandixi,

n sa na dɔxɔ na yi.

Bayo, nde maliga n tan na?

Nde n yamarɛ?

Xuruse rabaan mundun n yeɛ ratiyɛ?”

20 Nanara, e tuli mati Alatalaa fe ragidixin na lan Edɔn kaane ma,
e nun a feen naxanye yitɔnxi Teman kaane xili ma!

E luma nen

alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,

e dɔxɔden yi yigeli yati!

21 E kala xuiin bɔxɔni maxama nen,
e gbelegbele xuiin yi siga han Gbala Baana.

²² A luma nɛn alo singbinna nan tema a sa sin e ma, a yi a gabutɛne yifulun Bosara taan xun ma. Na lɔxɔni Edɔn sofane bɔɾɛn luma nɛn alo ɾaxanla naxan dii barini.

Nabiya falana lan Damasi ma

²³ Falana lan Damasi taan ma:
“Xamata kaane nun Arapada kaane bata yagi,
bayo e bata xibaru ɾaxina fe mɛ.

E bata kɔntɔfli,
e yimaxa alo baan na walanɾɛ ayi.

²⁴ Damasi kaane sɛnbɛn bata ɾan,
e bata e xun xanbi so,
e waxi e gi feni.

Gaxun nun kuisanna nun xɔɛn bata e suxu,
alo ɾaxanla naxan dii barini.

²⁵ Taa xili kanni ito fa rabeɾinxi di,
n ma sɛwa taana?”

²⁶ “A banxulanne birama nɛn taan xun xɔn yati! A sofane birin yi faxa na lɔxɔni,” Alatala sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra. ²⁷ “N tɛɛn soma nɛn Damasi taan makantan yinne ra, a yi Ben-Hadada manga banxin gan.”

Nabiya falana Arabune xili ma

²⁸ Alatala ito nan falaxi Kedari bɔnsɔnna nun Xasori mangayane xili ma Babilɔn mangan Nebukadanesari naxanye yengɛ a yi e nɔ, a naxa,
“Ɛ keli, ɛ Kedari bɔnsɔnna yengɛ!

Ɛ sogeteden yamanan muxune halagi!

²⁹ Ɛ e xuruse kurune nun e kidi bubune tongo e yii,
e nun e yigiyadene nun e goronne nun e ɾɔgɔmɛne birin.

Muxune sɔnxɔn natema nɛn e ma,
e naxa, ‘Gaxun yiren birin yi!’ ”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Ɛ tan Xasori kaane,
ɛ gi mafuren!

Ɛ sa ɛ luxun faran yinle ra!

Bayo Babilɔn mangan Nebukadanesari bata yengɛni tɔn ɛ xili ma.

³¹ Ɛ keli, ɛ fu siyani ito ma
naxan dɔxi bɔɾɛ xunbenli.

A taane so dɛɛne mi nɔɛ balanɾɛ,
e mi sɔxɔnxi,

e dɔxi e danna nɛn,”

Alatalaa falan nan na ra.

³² “Yaxune e ɾɔgɔmɛne tongoma nɛn yengɛni,

e nun e xuruse kuru wuyaxine.

Naxanye e xunne dɛxɔn bima,

n ne raxuyama ayi nɛn foyeni,

n gbalon nafa e ma

keli yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ Xasori taan findima nɛn kankone kuruden na,

yire rabeɾinxina han habadan.

Muxu yo mi dɔxe a yi,

adamadi yo mi luyɛ na.

Nabiya falana Elan xili ma

³⁴ Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa lan Elan yamanan ma Yuda mangan Sedeki a mangayaan folo waxatini, a naxa,

³⁵ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
“N Elan yamananana xanli girama nen,
naxan findixi e senben binla ra.

³⁶ N foye naanin nafama nen Elan xili ma
keli kore xonna tongon naaninne ma,
n yi e raxuya ayi foyeni.

Yamana yo mi luyε
Elan muxu gixine mi sigan denaxan yi.

³⁷ N Elan kaane rayarabima nen e yaxune yeε ra
naxanye waxi e faxa feni.
N gbalon nafama nen e ma n ma xolo gbeeni,
n yi yengen bira e foxo ra,
han n yi e ranan.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁸ “N Elan mangan nun a kuntigine halagima nen,
n yi n ma manga gbeden dexo na,”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁹ “Koni waxati famatoni,
n fama nen Elan muxu suxine ra,”
Alatalaa falan nan na ra.

50*Babilon kalama nen*

¹ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa lan Babilon nun a rabilinna taane
ma, a naxa,

² “E xibaruni ito rali siyane ma,
ε a rawanga!

E taxamasenni te,
ε a fe rali birin ma,
ε nama sese luxun,
ε a fala, ε naxa,

‘Babilon taan suxuma nen!
Yarabin na a ra Beli suxuren xa,
Merodaki suxuren gaxuma nen!
Yarabin na a ra e alane sawurane xa,
gaxuna e suxurene suxuma nen!’

³ Bayo siyana nde fama nen a yengedeni
sa keli sogeteden komenna ma,
a e yamanan naxorima nen,
muxu yo mi lu a yi.

Muxune nun xuruseene birin e gima nen.”

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Na laxone nun na waxatini,
Isirayila kaane nun Yuda kaane fama nen e bode xon,
e siga wuge,
e Alatala fen, e Ala.

⁵ E maxodinna tima nen Siyon kirana fe yi,
e yi e yeε rafindi men binna ma,

e yi e yeƧe findi Alatala gbeen na habadan layirin xɔn
naxan mi jinanma muxune ra mumɛ!

⁶ N ma yamaan yi luxi nɛn
alo xuruse tununxine.

E xuruse rabane bata yi e ralɔ ayi,
e yi lu sigɛ geyane nun yire matexine xun xɔn
e jinan e matabuden ma.

⁷ Naxan yo na yi e to,

a yi e faxa,

e yi a fala, e naxa,

‘Nxu mi kala tixi,

bayo e bata yulubin liga Alatala ra,

tinxinna kannna, Alatala,

e benbane yigina.’ ”

⁸ “Ɛ gi, ɛ keli Babilɔn yi,

ɛ keli Babilɔn kaane yamanani,

ɛ lu alo kɔtɔne xuruse kurun yeɛ ra.

⁹ Bayo n siya gbeene rakelima nɛn,

n na e malan,

n yi e radin Babilɔn taan xili ma

sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.

E taan yeŋgeɛma nɛn,

e yi a tongo.

E xalimakunle mi fulɛ mumɛ

alo sofa yeƧbaxin to mi xeƧe a yii genla ra keli yeŋgeɛni.

¹⁰ E fuma Babilɔn taan ma nɛn,

a kala muxune birin yi wasa,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ “Ɛ seƧa, ɛ jaxan,

ɛ tan naxanye fuma n ma yamaan ma!

Ɛ tugaɲɛ ayi seƧani

alo jinge diin seƧɛn de.

Ɛ jaxan xuiin xa gbo ayi

alo soo kenden wuga xuina.

¹² Koni ɛ nga yarabima nɛn,

naxan ɛ barixi,

na yagima nɛn.

Ɛ findima siya dɔnxɛn nan na siyane birin tagi,

ɛ yamanan yi findi burunna nun yire xaren nun tonbonna ra.

¹³ Muxu yo mi fa luma a yi sɔnɔn,

bayo Alatala a findima nɛn yire magenla ra a xɔlɔni.

Naxan yo na dangu Babilɔn yi,

na kannna yigitɛgeɛma nɛn,

a kolin a kala kii ma.”

¹⁴ “Ɛ ti Babilɔn yeŋge xinla ma a rabilinna birin yi,

ɛ tan xali wonle!

Ɛ a bun,

ɛ xalimakunle birin woli a ma!

Bayo a bata yulubin liga Alatala ra.

¹⁵ Ɛ yeŋge so sɔnxɔn nate a ma yiren birin yi!

E minima nɛn e yɛtɛ dɛntɛgɛdeni
e yiine yitexi.

A sangansone birama nɛn,
a taa makantan yinne yi kala.
Bayo Alatala bata a gbeen ɲɔɔ.
Ɛ gbeen ɲɔɔ a ma!

Ɛ a liga a ra
alo a ligaxi bonne ra kii naxan yi.

16 Ɛ sansi siine nun bogise xabane raxɔri e bode xɔn Babilɔn yi.
Halagi tiina silanfanna fama nɛn,
birin xa xɛtɛ a konni,
birin xa a gi, siga a yamanani.”

17 “Isirayila yamaan bata findi xuruse tununxin na
yatane naxan kedixi.

Asiriya mangan nan singe yi a yɛngɛma.
Dɔnxɛn na, Babilɔn mangan Nebukadanesari nan a halagi.”

18 Nanara, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa,
“N Babilɔn mangan nun a yamanan muxune kɛwanle saranma e ra nɛn alo
n Asiriya mangan liga kii naxan yi.

19 Koni, n mɔn xɛtɛma nɛn Isirayila ra
alo xuruse kuruna a sansanni,
e yi e dɛge Karemele geyaan nun Basan yire matexin fari.
E lugoma nɛn Efirami geya yiren nun Galadi yamanani.”

20 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na lɔxɔne nun na waxatini,
muxune Isirayila yamaan hakɛne funfun fenma nɛn,
koni a sese mi luma na.
E Yuda yamaan yulubine xɔn fenma nɛn,
koni sese mi tɔɛ.

Bayo n na yamaan muxu dɔnxɛn naxanye lu e nii ra,
n ne yulubine xafarima nɛn.”

21 “Ɛ fu Meratayin yamanan ma,
e nun Pekodo kaane!

Ɛ e sagatan, ɛ e birin naxɔri.
N na ɛ yamarixi naxan birin na,
ɛ ne liga.”

Alatalaa falan nan na ra.

22 “Yɛngɛ so sɔnxɔne nan tun tema yamanani.
Naxankata gbeen na a ra.

23 Ee! Yamanan naxan sɛnbɛ gbo a birin xa,
na bata kala, a halagi!

Ee! Babilɔn bata findi yamana rabɛɲinxin na!

24 Babilɔn kaane,
n bata lutin nati ɛ yɛɛ ra,
ɛ yi ɛ suxu a ra,
benun ɛ xa a fe kolon.

E yi ɛ li na, e yi ɛ suxu,
amasɔtɔ ɛ bata n tan Alatala yɛngɛ.

25 Alatala bata a yɛngɛ so seene ramini e ramaradeni a xɔlɔni.
Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna wanla kɛma nɛn
Babilɔn kaane yamanani.

26 Ɛ fa a xili ma keli yire makuyene yi.
 Ɛ a sagane rabi,
 ɛ yi a nafunle yitaxun
 alo sansi keɛene
 ɛ yi e birin kala,
 sese nama lu a yii.

27 Ɛ a turane birin faxa,
 ɛ e birin xali e faxadeni!
 Gbalon na a ra e xa,
 bayo e loxon bata a li,
 e kewanle saranma e ra waxatin naxan yi.”

28 “Muxu gixine xuiin nan ito ra,
 naxanye minixi yengeni Babilon yi,
 e fa a rali Siyon taani
 a Alatala en ma Ala bata a gbeen noxo a batu banxina fe ra.

29 Ɛ xali wonle xili e xa fa Babilon xili ma,
 naxanye fatan xalimakunla wole.
 Ɛ daaxadene yiton a rabilinni,
 muxu yo xun nama mini ayi.
 Ɛ e saranna fi e kewanle ra,
 ɛ a liga e ra
 alo e a liga bonne ra kii naxan yi!
 Bayo a bata murute Alatala xili ma,
 Isirayila Sarijandena.

30 Nanara, yaxune a banxulanne faxama nen taan yama malandene yi,
 a sofane birin yi halagi na loxon,”
 Alatalaa falan nan na ra.

31 Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa,
 “Ɛ tan yete yigbone,
 n bata keli ɛ xili ma.
 Ɛ kewanle saranma ɛ ra waxatin naxan yi,
 na bata a li.

32 Yete yigbone e sanna radinma nen,
 e bira,
 muxu yo mi e rakelima.
 N teen soma nen e taane ra,
 a yi e rabilinne birin gan.”

33 Alatala Senben Birin Kanna yi falan ito ti, a naxa,
 “Isirayila kaane nun Yuda kaane birin jaxankataxi.
 Muxun naxanye e suxi konyiyani,
 ne tondixi e bejinje.

34 Koni e xunbamaan senben gbo,
 a xili nen Alatala Senben Birin Kanna.
 A e xun mayengema nen
 alogo a xa boje xunbenla soto e yamanan xa,
 a yi Babilon kaane yimaxa.”

35 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Yengen kelima nen Babilon kaane xili ma!
 Yengen kelima nen muxune birin xili ma

naxanye d̄oxi Babil̄on yi,
e nun e kuntigine nun e fekolonne.

³⁶ Yenḡen kelima n̄en e yiimatone xili ma,
e yi findi daxune ra!

Yenḡen kelima n̄en e sofane xili ma,
e yi lu gaxuni!

³⁷ Yenḡen kelima n̄en e soone nun e yenḡe so wontorone xili ma,
e nun siya basanxine birin xili ma
naxanye d̄oxi a yi,
e sofane yi lu alo ɲaxanle!

Yenḡen kelima n̄en e nafunle xili ma,
e birin yi ba e yii!

³⁸ Ala xa igen ɲan e xudene yi,
e x̄ori!

Bayo suxure yamanan nan a ra,
e xaxinla bata ɲan gaxu feene bun.

³⁹ Nanara, burunna subene nun kankone luma n̄en Babil̄on yi,
a findi dangaranfulene konna ra.

Muxu yo mi fa luma a yi,
a yigelima n̄en
han mayix̄et̄en nun mayix̄et̄e,

⁴⁰ alo Ala Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane halagi kii naxan yi.

Muxu yo mi fa luma a yi,
adamadi yo mi fa d̄ox̄e na,”
Alatalaa falan nan na ra.

⁴¹ “Yamaan fama n̄en
sa keli sogeteden k̄om̄enna ma,
siya gbeen nun manga senb̄emane fama n̄en
sa keli f̄o b̄ox̄on danna ra.

⁴² E sofane fama n̄en xanle nun d̄eḡemane ra e yii.
E ɲaxu,

e mi kininkininna kolon.
E xuiin minima n̄en alo f̄ox̄o igena,
e n̄ema fama e soone fari.

E fama n̄en safa ȳeen ma,
e yenḡen so e bode x̄on
alo muxu kedenna.

E fama Babil̄on taa faɲin nan yenḡede yi!

⁴³ Babil̄on mangan to na feen xibarun m̄e,
a gaxu, a fangan yi ɲan
alo ɲaxanla naxan dii barini.

⁴⁴ N luma n̄en alo yatan
naxan x̄aɲ̄exin minima f̄ot̄onni Yurud̄en baan d̄e,
a siga sube fendeni yire faɲini.

N ne kedima n̄en e yamanani sanɲa ma kedenni,
n naxan sugandixi,
n sa na d̄ox̄o na.

Bayo, nde maliga n tan na?

Nde n yamar̄e?

Xuruse rabaan mundun n ȳe ratiye?”

45 Nanara, ε tuli mati Alatalaa fe ragidixin na Babilɔn xili ma,
a feen naxanye yiṭɔnxi Babilɔn kaane yamanan xili ma.

E luma nɛn
alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,
e dɔxɔden yi yigeli yati!

46 Dunuɲa muxune na a mɛ
a Babilɔn bata suxu yɛngɛni,
siyane yimaxama nɛn,
e gbelegbele xuini te.

51

1 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N kala ti foyen nafama nɛn Babilɔn
nun Lebo-Kamayi* muxune birin xili ma.

2 N xɔɲɛne xɛma nɛn Babilɔn xili ma
naxanye a fintanma alo maala,
a muxune birin yi kedi
alo se dagina.

Bayo e fuma nɛn a ma
keli yiren birin yi gbalon lɔxɔni.

3 E xalimakunle woli ε yaxune xalimakuli wonle xili ma,
e nun wasodene kanke ye masansanne ragodoxi naxanye ma!
E nama diɲa e sofa yo ma!
E e sofa ganla birin faxa.

4 E maxɔlɔxine xa lu biraxi Babilɔn yamanan xun xɔn,
e sɔxɔnxin yi lu saxi Babilɔn taan kirane xɔn.

5 Bayo Ala mi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan nabeɲinxi,
Alatala Senben Birin Kanna,
hali e yamanan to rafexi yulubine ra Isirayilaa Sariɲanden yeε ra yi.

6 E gi, ε mini Babilɔn yi,
birin xa a niin makata,
alogo ε nama faxa Babilɔn kaane hakene fe ra!
Bayo Alatala gbeeɲɔxɔ waxatin bata a li,
Ala Babilɔn kaane saranma nɛn
alo a lan e ma kii naxan yi.

7 Babilɔn yi findixi xɛma igelengenna nan na Alatala yii,
dunuɲa muxune birin xunna firifiri naxan kui dɔlɔ ra.
Siyane bata a dɔlɔn min,
e xunne yi keli e ra.

8 Babilɔn taan bata kala,
a bata kala!
E gbelegbele a fe ra!
E senna fen naxan sama a furen dɛ!
Waxatina nde, a yalanma nɛn.

9 ‘Nxu wa nɛn Babilɔn dandan feni,
koni a mi nɔɛ yiyalanɲɛ.
Nayi, en na a rabeɲin.
Birin xa siga a konyi.
Bayo kitin naxan nagidixi a xili ma,

* 51:1: Lebo-Kamayi findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛn fa fala “Babilɔn kaane.”

na feen bata te han kore xonna.’
 10 ‘Alatala bata en xun mayenge kitin sa.
 E fa, en sa Alatala,
 en ma Ala kewanla yeba Siyon taani.’ ”

11 “E xalimakunle ralemun!
 E wure lefane tongo!
 Alatala bata Mede mangane radin Babilon xili ma
 bayo a bata a kala feen nagidi.
 Alatala a gbeen joxoma nen a batu banxina fe ra.

12 E taxamasenne yite
 alogo muxune xa siga yenge sodeni
 Babilon taan makantan yinne xon!
 E xun makantan muxune fari sa,
 e yi kantan tiine ti!

E sofane yiton yaxune xili ma!
 Bayo Alatala naxan nagidixi,
 a na rakamalima nen
 a naxan falaxi lan Babilon kaane ma.
 13 E tan naxanye dxi baa gbeene de
 nafulu gbeena e tan naxanye yii,
 e rajanna bata a li,
 danna fa sama e siimayaan na nen.”

14 Alatala Senben Birin Kanna bata a kolɔ a yete yi, a naxa,
 “N taani ito rafema nen yaxune ra yati,
 e wuya alo tuguminne,
 e yi e no soto xuini te e xili ma sewani.”

Nabi Yeremi 10.12-16

15 “Ala nan boxo xonna daxi a senbeni,
 a yi dunuja beten sa a fe kolonna xon,
 a kore walaxani bandun a xaxilimayani.

16 A na a xui ramini,
 tulen yi a malan kore,
 a kundaan nafa,
 sa keli boxon danne ra.
 A yi galanna nun tulen nafa,
 a foyen namini a ramaradeni.

17 Muxune birin bata findi xaxilitarene nun fekolontarene ra.
 Xema rawanle birin yagixi
 lan e sawura rafalaxine fe ma,
 bayo wulen nan e suxurene ra,
 nii yo mi e yi.

18 Fe fuun nan e ra,
 wali magelexina.
 E halagi waxatin na a li,
 e raxorima nen.

19 Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi
 alo e tan.
 Bayo a tan nan seen birin daxi.
 A tan nan gbee Isirayila bonsonne ra.
 A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.”

Babilɔn taan naɣanna fe

20 “Babilɔn kaane, ε lu nɛn n xa
alo sinbena, yɛngɛ so se fajina,
n yi siyane raxuya ayi ε ra,
n yi yamanane kala ε xɔn.

21 N soone nun soo ragine raxuyaxi ayi ε tan nan na,
e nun yɛngɛ so wontorone nun a ragi muxune,

22 e nun xɛmɛne nun ɲaxanle,
e nun fonne nun dii ɲɔɛne,
e nun banxulanne nun sungutunne,

23 e nun xuruseene nun xuruse rabane,
e nun xɛɛ biine nun e ɲingene,
e nun yamana kanne nun kuntigine.

24 Babilɔn taan nun a muxune fe ɲaxin naxanye ligaxi Siyon taan na,
n na kɛwanle saranma nɛn e ra ε yetagi,”

Alatalaa falan nan na ra.

25 “N kelima nɛn ε xili ma, Babilɔn kaane.

ε tan naxanye maxɔdɔxɔ kala tideni
alo geyana,

ε tan naxanye bɔxɔn birin halagima!

N na n yiini bandunma nɛn ε xili ma,

n yi ε taan makutukutu

keli gɛmɛne xuntagi

n yi ε konna findi geya ganxin na,”

Alatalaa falan nan na ra.

26 “Gɛmɛ mi sɔtɛ ε konni,

naxan findɛ banxin tongon ma gɛmɛ kenden na

banxin nɔɛ bɛtɛn sɛ gɛmɛn naxan na.

Amasɔɔ ε konna luma nɛn kalaxi han habadan,”

Alatalaa falan nan na ra.

27 “ε taxamasenni te yamanani!

ε xɔtaan fe siyane tagi!

ε siyane yitɔn, e xa a yɛngɛ,

ε Ararati nun Minni nun Asikenasi yamanane xili a yɛngɛdeni!

ε sofa ganle kuntigin dɔxɔ

a xa yɛngɛn xun mato a ra Babilɔn xili ma!

ε soone rasiga a xili ma

naxanye wuya alo tuguminne.

28 ε siyane yitɔn, e xa sa a yɛngɛ,

Medene mangane nun e yamana kanne nun e kitisane birin

e nun yamanan naxanye birin e nɔɔn bun ma.

29 Alatala yɛngɛn naxan yitɔnxi Babilɔn kaane xili ma,

na na rakamali waxatin naxan yi,

a Babilɔn yamanan findi yire yigenla ra

muxu yo mi luma dɛnaxan yi habadan,

nayi bɔxɔ xɔnna xuruxurunma nɛn,

a yimaxa.

30 Babilɔn sofane bama nɛn yɛngɛn sɔɛ,

e so e yire makantanxine yi,

e sɛnbɛn na ɲan.

E luma nɛn alo ɲaxanle.

Tɛɛn soma nɛn e taan banxine ra,
e taa makantanxin yinne so dɛɛne birin kalama nɛn.

³¹ Xɛrane gixin fama nɛn xɛrane fɔxɔ ra
a faladeni Babilɔn mangan xa,
fa fala yaxune bata e taan yiren birin tongo yɛngɛni,

³² kirane bata suxu,
tɛɛ dara yirene ganma,
gaxun bata sofane suxu.”

³³ Amasɔɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa,
“Babilɔn taan malaxunma nɛn
alo se bɔnbɔ lonna
a nɛma yibodonma waxatin naxan yi.
Se xaba waxatina a limaan ni i ra a xa.”

³⁴ Yerusalɛn kaane a falama, e naxa,
“Babilɔn mangan Nebukadanesari bata en naxɔri,
a yi en ma taani maxa
alo goron kui genla.
A bata en gerun alo ninginangana,
a lugo en yii se fajine ra,
a mɔn yi en baxun.”

³⁵ Siyon kaane a falama, e naxa,
“Babilɔn kaane gbalon naxan saxi en fari,
Ala xa na sa e fan fari!”
Yerusalɛn kaane a falama, e naxa,
“Babilɔn kaane faxan naxanye ti en konni,
Ala xa na wunla goronna lu e xun ma.”

³⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na ε xun mayɛngɛma nɛn,
n na ε gbeen ɲɔxɔma nɛn,
n yi Babilɔn yamanan baa gbeen xɔri,
n yi a baan xunna xara.

³⁷ N Babilɔn taan kalama nɛn,
a findi gɛmɛ malanxine ra,
e nun kankone kurudena.
A fe yi magaxu ayi,
muxune yi kolin a kala kii ma.
Muxu yo mi dɔxɛ a yi.

³⁸ A muxune xajɛ alo yatane,
e wurundunma alo yata sɛnbɛmane.

³⁹ Koni e na kunfa ɲaxi ra,
n donse donna yitɔnma nɛn e xa
e yi n ma xɔlɔn dɔlɔn min
han e xunna yi keli e ra,
e yi xi habadan,
e mi fa keɛ mume!”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁰ “N yi e xali
alo yɛxɛɛ diine na siga e faxadeni,
alo kontonne nun kɔtɔne.”

41 “Ee! Sesaki† taan suxuma nɛn!
A tan naxan matɔxɔma bɔxɔ xɔnna taane birin ye!
Ee! Babilɔn taan naxɔrima nɛn siyane tagi!”

42 “Fɔxɔ igen sama nɛn Babilɔn bɔxɔn xun ma,
a mɔrɔnne yi dangu a fari.‡

43 A taane kalama nɛn,
a findi bɔxɔ xaren nun tonbonna ra,
muxu yo mi dɔxe yamanan naxan yi,
adamadi yo mi dangue denaxan yi.

44 N Beli suxuren jaxankatama nɛn,
Babilɔn taana ala.

A naxan gerunxi,
n na bama a de nɛn.

Siyane mi fa luma sigɛ a ma sɔnɔn.
Babilɔn taan makantan yinne yatin birama nɛn.

45 N ma yamana, ɛ mini a yi,
birin xa a niin makata!
Ɛ masiga Alatalaa xɔlɔ gbeen na!

46 Ɛ nama tunnaɔlɔ ɛ ma,
ɛ nama gaxu feene yee ra
naxanye xinla mɛma yamanani!
Bayo fena nde xinla mɛma nɛn to fari,
fe gbete xinla yi mɛ faraxi.

E naxa, a gbalon na a ra yamanani, hanma
mangana nde bata keli nde xili ma.

47 Nanara, lɔxɔne fama,
n Babilɔn suxurene jaxankatama lɔxɔn naxanye yi.

N na e yamanan birin nayarabima nɛn
a faxa muxune binbine birin yi lu biraxi taan xun xɔn.

48 Naxanye birin kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma,
ne e xuini tema nɛn Babilɔn xili ma sewani,
bayo halagi tiine fama nɛn a xili ma
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

49 “Babilɔn taan kalama nɛn Isirayila faxa muxune fe ra
alo muxune bata faxa dunuya yiren birin yi
Babilɔn taana fe ra kii naxan yi.

50 Ɛ tan naxanye mi faxaxi yengeni,
ɛ gi, ɛ nama ti de!

Ɛ nɛma sa yamana makuyeni,
ɛ miri Alatala ma,
Yerusalɛn ma fe yi lu ɛ bɔɛni!”

51 Yamana a falama nɛn, e naxa,
“En yagi nɛn,

en to konbi ti xuine mɛ,

yagin yi lu en yetagi,

bayo xɔɛne bata so yire sarɔnaxine yi Alatalaa banxini.”

52 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Lɔxɔne fama,

† 51:41: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛn fa fala “Babilɔn taana.” ‡ 51:42: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

n suxureni itoe ɲaxankatama lɔxɔn naxanye yi,
muxu maxɔlɔxine kutun xuiin yi mini e yamanan birin yi.

⁵³ Hali Babilɔn taan te tiye

han kore xɔnna,

a yire makantanxine yi so raxɔlɔ ayi,

n halagi tiine rafama nen a xili ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁵⁴ “Gbelegbele xuiin tema nen Babilɔn taani,

gbalo gbeen naba xuiin mema nen Babilɔn kaane yamanani.

⁵⁵ Bayo Alatala Babilɔn kalama nen,

a yi a xui gbeen dan.

Yaxune fa xuiin minima nen

alo fɔxɔ igen mɔxɔnne xuxu xuina,

e yi sɔnxɔ alo kuye sarinna.

⁵⁶ Halagi tiin fama nen Babilɔn taan xili ma,

a yi a sofane suxu, a yi e xanle kala.

Bayo Ala nan Alatala ra

naxan a gbeen ɲɔxɔma,

a muxune birin saran e kewanle ra.

⁵⁷ N na n ma xɔlɔn dɔlɔn fima a kuntigine

nun a fe kolonne ma nen

han e xunne yi keli e ra,

e nun a yamana kanne nun a kitisane nun a sofane,

e yi xi habadan,

e mi fa keke sɔnɔn!”

Mangana falan nan na ra,

naxan xili Alatala Senben Birin Kanna.

⁵⁸ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,

“Babilɔn taan makantan yin gbeene rabirama nen,

a taan so de gbeene yi gan.

Nayi, siyane e yete yixadanma fuyanna nin,

yamanane muxune wali xɔnne sa luma teen nin.”

⁵⁹ Nabi Yeremi na falane nan xeraya so Neriya dii xemɛn Seraya yii,

Maxiseya mamandenna, kuntigi gbeena nde, a to siga Babilɔn yi e nun Yuda

mangan Sedeki, na mangayaan ɲee naaninden ma. ⁶⁰ Gbalon naxan birin yi

lanma a xa Babilɔn sɔtɔ, Yeremi yi ne birin sebe kedini kui, a falan naxanye

birin sebe lan Babilɔn ma. ⁶¹ Yeremi yi a fala Seraya xa, a naxa, “I na so

Babilɔn yi waxatin naxan yi, falani itoe birin xaran i xuini texin na, ⁶² i yi

a fala, i naxa, ‘Alatala, i tan yetɛɛn nan falan tixi be xili ma alogo a xa kala,

alogo muxune nun dali seene nama fa lu a yi sɔnɔn, a findi yire rabeɲinxin

na han habadan!’ ⁶³ I na yelin kedini ito xaranɲe, i gemɛn xidi a ra, i yi a woli

Efirati baan tagi. ⁶⁴ Na xanbi ra, i naxa, ‘Awa, Babilɔn taana fe godoma ikiini,

a mi a sɔte gbalon na mumɛ, Ala naxan nafama a xili ma. A yamaan taganma

nen.’ ”

Yeremi a falane danna ni ito ra.

52

Babilɔn mangan yi Sedeki suxu

Mangane Firinden 24.18-20 nun Taruxune Firinden 36.11-16

¹ Sedeki findi mangan na a jɛɛ mɔxɔŋɛn nun kedenden nan ma, a yi jɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Xamutali Yeremi a dii tɛmɛna, Libina kaana.

² Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ³ Na liga Alatala xɔlɔn nan ma fe ra Yerusalɛn nun Yuda xili ma, a yi wama naxanye ba feni a yɛtagi. Sedeki fan yi murutɛ Babilɔn mangan xili ma.

Yeremi 39.1-10 nun Mangane Firinden 25.1-21 nun Taruxune Firinden 36.17-20

⁴ Sedeki a mangayaan jɛɛ solomanaaninden kike fuden xi fude lɔxɔni, Babilɔn mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalɛn xili ma, e yi daaxadeni tɔn a yɛtagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ⁵ E lu taan yɛngɛ han Manga Sedeki a mangayaan jɛɛ fu nun kedendena.

⁶ Na jɛɛn kike naaninden xi solomanaaninde lɔxɔni, kamɛn yi gbo ayi taani, donse mi yi fa yamanan muxune yii. ⁷ Nayi, Babilɔn ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Kɔɛɛn na, hali Babilɔn kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taan makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so dɛɛn na mangana nakɔɔn dɛxɔn. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni.

⁸ Koni, Babilɔn sofa ganla yi mangan sagatan, e sa Manga Sedeki li Yeriko mɛɛmɛɛɛne yi, a ganla birin yi xuya ayi e masiga a ra. ⁹ E yi mangan suxu e siga a ra Babilɔn mangan fɛma Ribila taani, Xamata yamanani, a yi sa a makiti mɛnni. ¹⁰ Babilɔn mangan yi Sedeki a diine kɔɛ raxaba a yɛtagi, a mɔn yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxa Ribila taani. ¹¹ A yi Sedeki yɛɛne sɔxɔnjɛ ayi, a yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilɔn yi, a sa a sa kasoon na han a faxa.

Yerusalɛn kala fena

Mangane Firinden 25.8-21 nun Yeremi 39.8-10

¹² Kike suulunden xi fude lɔxɔni, Babilɔn mangan Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxan yi walima Babilɔn mangan xa, na yi fa Yerusalɛn yi. ¹³ A yi tɛɛn so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalɛn banxine birin. A yi banxi kendɛne birin gan. ¹⁴ Babilɔn sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna fɔxɔ ra, ne yi Yerusalɛn yinne birin kala.

¹⁵ Yiigelitɔna ndee nun yamaan muxu dɔnxɛn naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, e nun yiirawali dɔnxɛne, e nun naxanye bata yi e yɛtɛ sa Babilɔn mangan sagoni. ¹⁶ Koni Nebusaradan yi yiigelitɔna ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xɛɛ biine.

¹⁷ Sula senbetɛna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilɔn kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan birin na Babilɔn yi. ¹⁸ E yi tundene nun tɛɛ kɔ seene nun lɛnpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxon naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁹ Mangan kantan muxune xunna mɔn yi baramane nun wusulanna gan wurene nun wuli xuya goronne nun tundene nun lɛnpu dɔxɔ seene nun se sa lefane nun minse saraxa rabɔxɔn goronne tongo, a xɛma daxine nun se gbeti fixɛ dachine birin. ²⁰ Senbetɛn firinna nun ige ramara se gbeen nun turaan sawura fu nun firinna naxanye yi tixi a bun e nun ige maxali wontorone Manga Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxon nan

yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nœ yate. ²¹ Senbeten kedenna yi mate nongonna ye fu nun solomasexe, lutin nongonna ye fu nun firin nan yi a rabilinje, a kui genla nan yi a ra, a yigboon yi yii soli naanin sa liye. ²² Konden yi a xunna, naxan yi mate nongonna ye suulun, a konden yi rayabuxi sula yolnxon yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Senbeten firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina. ²³ Girenada wudi bogin sawura tonge solomanaanin e nun sennin nan yi rafalaxi senbetenna dexonne ma. E birin malanxina, girenada wudi bogin sawura keme nan yi sula yalaan nabilinni.

²⁴ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun deen kantan muxu saxanne. ²⁵ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xeme solofere mangana muxune ye naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sebeli tiina, naxan yi sofa nenene xinle sebema, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani.

²⁶ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilon mangan fema Ribila taani. ²⁷ Babilon Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

²⁸ Nebukadanesari muxun naxanye suxu, a siga e ra konyiyani, ne nan itoe ra: A mangayaan je soloferedeni, a siga Yahudiyani muxu wuli saxan muxu moxoren nun saxan nan na. ²⁹ Nebukadanesari a mangayaan je fu nun solomasexedeni, a siga muxu keme solomasexe muxu tonge saxan e nun firin nan na, a naxanye suxu Yerusalen yi. ³⁰ Nebukadanesari a mangayaan je moxoren nun saxandeni, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan siga Yahudiyani muxu keme solofere muxu tonge naanin nun suulun nan na konyiyani. E birin malanxina, muxu wuli naanin muxu keme sennin.

*Babilon Yoyakin xaraya fena
Mangane Firinden 25.27-30*

³¹ Yuda mangan Yoyakin suxun je tonge saxan e nun soloferedeni, Babilon mangana Ewili-Merodaki a mangayaan je foloni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jeen kike fu nun firinden xi moxoren nun suulunde lxonni. ³² A yi fala fajin ti a xa, mangan bonna naxanye yi a fema Babilon yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ³³ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dege mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁴ A makoon yi seen naxanye ma lxo yo lxo, Babilon mangan yi lu ne soe a yii a siimayaan birin yi han a faxa lxon naxan yi.

Mawuga Xuine

Mawuga Falane Lan Yerusalen Kala Fe Ma

Mawuga xuini itoe findixi muxuna nde jande sigin nan na lan Yerusalen taan kala feen ma. Yanyina nde, Nabi Yeremi nan a seɓɓxi a to Yerusalen kala feen to. Nεε keɓe suulun jεε tonge solomasεε e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilon mangan Yerusalen taan suxu nen yengenɩ. A yi tεen so taan na, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi mangan suxu e nun yamanan muxune fɔxɔ kedenna, a siga e ra a yamanani. Yuda yamanan yi jɔan.

Mawuga xuini itoe kui, fala jaxumε tiina nde wugama Yerusalen taan kala feen na e nun Yuda yamanan naxɔri fe ma. Gbalo gbeen naxan a yamaan sɔɔ, a wugama na nan ma.

Gbalon naxan Alaa yamaan sɔɔxi, Isirayila kaane kala xonna nan na ra. Koni e laxi a ra fa fala Alaa hinanna gbo dangu a xolon na. Nanara, e luma a maxandε. (Mawuga Xuine 3.22-23)

Yerusalen taan luxi nen alo kaɓa gile rabejinxina

¹ Ee! Yerusalen bata rabejin,
taani ito naxan yi rafexi nun.
Ee! A bata lu alo kaɓa gilena!
A tan naxan yi findixi taa senbemaan na siyane ye,
a tan naxan yi findixi manga taan na yamanane xun na,
a bata findi konyin na to.

² A kɛen jɔnma wuge,
a yeegen bata a xadene maxa.
A xanuntenne mi fa a madendenna.
A xoyine birin bata e me a ra,
e findi a yaxune ra!

³ Yuda yamaan birin bata xali konyiyani,
e jaxankataxi, e rayarabixi.
E bata sa dɔxɔ siya gbetene konni
e mi matabu yo sɔɔma.
E sagatan muxune birin bata sa e li tɔrɔni.

⁴ Sunun nan Siyon taan kirane xon,
bayo muxu yo mi fa fama a sanle yi.
Taan so deene birin bata kala,
a saraxaraline e kutunma,
a sungutunne sunuxi.

Siyon taan bata rafe sɔxɔle gbeen na!

⁵ A yengefane bata senben sɔɔ a xun na.
A yaxune bata lu bɔje xunbenli.
Bayo Alatala bata taan muxune lu sununi
masɔɔ e Ala matandi wuyaxine xon.
Yaxune bata e diine suxu siga e ra konyiyani,
e yengefane yi siga e ragbengberje.

⁶ Siyon taana binyen birin bata kala.
A kuntigine bata e gi alo xenle
naxanye mi e degede sɔɔma,
e xadanxin sigama e giye donsone bun.

⁷Yerusalen kaane nema na xun xɔn sigama tɔrɔni,
e mirima e waxati danguxin nafunle birin ma.

A yamaan to sa a yaxune sagoni,
muxu yo mi fa a mali.

A yaxune yi a matoma nen,
e gele a kala kiin ma.

⁸Yerusalen kaane bata yulubin liga han!
Nanara, taan bata findi yire xɔsixin na.

Naxanye birin yi a binyaxi,
ne fa a rayelefuma nen.

A bata lu
alo e muxu ragenla nan toma,
naxan kutunma tɔrɔni,
a a makuya.

⁹A xɔsin bata sa a domaan na.
A mi a mirixi a rajan kii ma.

A kala feen bata a ratereɛna.
Muxu yo mi a madendenma.

A a falama, a naxa,
“Alatala, n ma tɔrɔn mato,
bayo n yaxun bata nɔɔn sɔtɔ.”

¹⁰A yengefane bata a nafunle birin tongo.
A bata siya gbeteɛne to soe a yire sarijanxini

i tɔnna dɔxɔ naxanye ma,
a e nama so i ya yamaan malanni.

¹¹Taan muxune birin kutunma,
e donseen fenma,
e e se kendene masarama balon na
alogo e xa lu e nii ra.

E a falama, e naxa, “Alatala, a mato,
i yi a rakarasi
n nayarabixi kii naxan yi.

¹²Ɛ tan naxanye birin dangun kiraan xɔn,
feni ito mi e sɔtɔxi.

Ɛ a mato ki fajɪ
xa sɔxɔleni ito sifan muxu gbete ma,
alo sɔxɔlen naxan n halagima.
Alatala nan a saxi n fari a xɔlɔ gbeen lɔxɔni.

¹³A bata teeɛn nagodo
keli kore n xonne gan xinla ma.

A bata yalaan nati n yee ra,
a yi n naxete xanbin na,
a yi n findi muxu raberinxin na
n lu furaxi waxatin birin.

¹⁴A bata n yulubine xidi n koeeɛn ma
alo goron tongo gbelemena.

A bata e maxidi,
a yi e singan n koɛ.
Marigin bata n senben jan,
a yi n sa muxune sagoni,
n mi nɔe tiye naxanye yee ra.

15 Sofa kenden naxanye birin yi n yii,
 Marigin bata a me ne birin na.
 A bata ganla malan n xili ma
 alogo e xa n ma sofa banxulanne halagi.
 Marigin bata Yuda yamani butuxun ki faji.

16 Nanara, n wugama,
 yegen bata n yen xonna rafe.
 Naxan nae n madendenje,
 a yi n niini fan n ma,
 na bata a makuya n na.
 N ma diine bata yigitage,
 bayo yaxune bata non soto.”

17 Siyon kaane bata e yiini bandun muxune ma
 koni muxu yo mi e madendenma.
 Alatala bata yamarin fi
 Yaxuba bנסonna rabilinna siyane ma
 a e xa a yenge.
 Yerusalen taan bata findi se xosixin na e tagi.

18 Yamaan yi a fala,
 e naxa, “Alatala nan tinxin,
 bayo nxu bata murute a ma.
 Nayi, e tuli mati, e tan siyane birin,
 e n ma soxolen mato.
 Nxo dii sungutunne nun nxo dii banxulanne bata siga konyiyani.

19 Nxu bata nxu xoyine xili,
 e yi nxu yanfa.
 Nxo saraxaraline nun nxo fonne birin bata faxa taani,
 e yi donseen fenma waxatin naxan yi
 alogo e xa lu e nii ra.

20 Alatala, a mato,
 nxu jaxankataxi kii naxan yi,
 han nxu kuine e raminima.
 Nxu bojen bata kala nxu kui,
 bayo nxu bata murute i ma mume!
 Nxo diine bata faxa silanfanna ra tandeni*
 sayaan nan mon a ra banxini.

21 Muxune nxu kutun xuiin mema,
 koni muxu yo mi nxu madendenma.
 Nxu yaxune birin bata nxo soxolena fe me!
 Ala, i naxan ligaxi nxu ra,
 e sewaxi na nan na.
 I bata loxon nafa,
 i naxan ma fe fala.
 Tin nxu yaxune xa lu
 alo nxu tan!

22 E fe jaxine birin mato,
 e birin xa saran e ra
 alo i nxu saranxi nxu yulubine ra kii naxan yi!
 Nxu kutunma waxatin birin,

* 1:20: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

nxu bəɲɛn tərɔxin na ra yati.”

2

Ala bata a yamaan kala

¹ Ee! Marigin bata a xəlɔn nagodo Siyon taan ma alo kundana,
a yi Isirayilaa binyen nadin bəxɔni
keli kore xəɲna ma!

A san tidena fe mi rabiraxi a ma a xəlɔn ləxɔni.

² Marigin bata Yaxuba bənsɔnna dɔxɔdene birin naxɔri,
a mi kininkinin!

A fitinaxin bata Yuda yamanan taa makantanxine birin kala.

A bata e mangayaan nun e kuntigine birin nabira
a yi e rayarabi.

³ A bata Isirayila yamaan sɛnbɛn birin kala a xələ gbeeni.
Yaxun to so,

a mi tin a yamaan maliye.

Koni a xəlɔn luxi nɛn

alo a tɛɛ gbeen nan nakeli Yaxuba bənsɔnna xili ma
naxan a rabilinna birin gan.

⁴ A bata a xanla bandun alo yaxuna,
a yi a yiifanni te e xili ma alo yengefana.

Muxun naxanye birin nayabu, a yi ne birin faxa.

A bata a xəlɔn nagodo Ala Batu Banxin ma Siyon taani
alo tɛɛna.

⁵ Marigin bata lu alo yaxuna.

A bata Isirayila yamanan naxɔri.

A bata a manga banxine birin naxɔri,

a yi a taa makantanxine birin kala.

A bata wugan nun sunun nagbo ayi Yuda bənsɔnna xa.

⁶ A bata so a sansanna kui karahanni,
a yi en nun a tan naralanden kala.

Alatala bata sali ləxɔne nun Matabu Ləxɔne rəɲinan Siyon kaane ra,
a fitinaxin yi a mɛ mangane nun saraxaraline ra a xəlɔni.

⁷ Marigin bata a mɛ a saraxa ganden na,

a yi a yire sarijanxin nabɛɲin.

A bata taan manga banxine lu yaxune yii.

Yaxune bata e sɔnxɔ xuini te Alatalaa banxini

alo sali ləxɔn nan yi a ra nun.

⁸ Alatala bata a ragidi

a xa Siyon taan makantan yinne rabira.

A bata lutin bandun alogo a xa e birin sa yelanni

a mi a yetɛ ratangama a raxɔri feen ma.

A bata taan makantan yinne radinɲɛ ayi, e birin yi bira.

⁹ Taan so dɛɛne bata godo bəxɔn bun.

Ala bata e balan wurene bolon, e kala.

A mangan nun a kuntigine bata xali siya gbɛtɛne konni,
sariya mi fa na sɔnɔn!

Hali a nabine yetɛɛn mi fa fe toon tima sɔnɔn fata Alatala ra.

¹⁰ Siyon taan fonne dɔxi bəxɔni, e birin dunduxi.

E bata burunburunna sa e xunni,

e sunu dugine ragodo e ma.

Yerusalɛn sungutunne bata e xun sin bəxɔn ma.

11 N yεεne bata xadan wuge,
 n kuina a raminiima.
 N bɔɔɛn bata kala
 masotɔ gbalon ma naxan n ma yamaan sɔtɔxi.
 Bayo diidine nun dii futene fugama a ra taan yama malandene yi.

12 E e ngane maxɔdinma, e naxa,
 “Donseen nun minseen minen?”
 E fugama a ra taan yama malandene yi
 alo muxu maxɔɔxine,
 e niin bama e ngane yii kanke.

13 N mi fa a kolon n naxan fale ε xa.
 Yerusalen kaane, n na ε sama nanse ma?
 N na ε misale seen mundun ma, n yi ε madenden,
 ε tan Siyon taa fajɔi kaane?

Bayo i ya tɔɔɔn gbo alo fɔxɔ igena.
 Nde nɔε i dandanɛ?

14 E nabine wule fe toone nun fe fuune nan tun yeɔbaxi ε xa alo xiyene.
 E mi ε hakene makenenxi ε xa alogo ε xa ratanga konyiyaan ma.
 E waliyiya wule falane nun yanfa falane nan tun tixi ε xa.

15 Dangu muxune birin e yiin bɔnbɔma ε fe ra,
 e kolin ε kala kiin ma,
 e yi e xunni maxa Yerusalen kaane magele feen na.
 E yi a fala, e naxa, “A yi falama taani ito nan ma ba,
 fa fala a taan naxan ma tofanna kamalixi,
 bɔxɔn birin seɔwa xunna?”

16 E yaxune birin deni bixi ε xili ma han!
 E kolinma ε kala kiin ma, e yi e jinne raxin ε xili ma
 e naxa, “Nxu bata e gerun!

Nxu yi lɔxɔni ito nan mamεma yɔ!
 A bata a li, nxu bata a to!”

17 Alatala naxan nagidi,
 a bata na liga.

A bata a falan nakamali,
 a feen naxan yamari xabu a fɔlɔni.
 A bata halagin ti kininkinintareyani.

A bata tin
 ε yaxune yi e xunnayeren ε xun na,
 a yi ε yaxune senben fari sa.

18 Yamaan bata e wuga xuini te
 Marigin ma e bɔɔɛn ma feu!
 Hali ε taan yinna, a xa a yεεgen namini
 kɔεen nun yanyina alo baa igena.
 E nama ε matabu, ε yεεgen nama dan de!

19 E keli, ε gbelegbele kɔena ngaan na.
 E yi ε bɔɔɛ yi feen fala Marigin yetagi alo ε igen nan bɔxɔnma.
 E yiine ti a xa alogo a xa ε diidine rakisi
 naxanye fugama a ra kamen ma kira xunne ma.

20 Alatala, a mato, i yi a rakɔɔsi
 i ito jɔxɔnna ligaxi muxun naxanye ra!

Naxanle lan ba, e xa e bari diine don
e dii jɔrɛn naxanye xanuxi?

A lan ba, i ya saraxaraline nun i ya nabine xa faxa
Marigina yire sarijanxini?

²¹ Diidine nun fonne birin biraxi bɔxɔni kirane xɔn.
N ma sungutunne nun n ma banxulanne bata faxa yengeni.

I bata faxan ti i ya xɔlɔ gbeen lɔxɔni,
i yi muxune kɔɛ raxaba hinantareyani.

²² I bata gaxun nafa n ma sa keli yiren birin yi,
alo yamaan na maxili sali lɔxɔni.

Alatalaa xɔlɔn lɔxɔni,
muxu yo mi a yimini,
muxu yo mi lu a nii ra.

N naxanye xanuxi, n diidin naxanye maxuru,
n yaxune bata ne raxɔri.

3

Yigitɛgɛn nun yigina fe

¹ Muxun nan n na,
naxan jaxankatan toxi
Alaa xɔlɔn sɛnbɛn bun ma.

² A n gbɛngbɛn nɛn a yɛɛ ra,
a yi n nasiga ti dimini,
kɛnɛn mi dɛnaxan yi.

³ A luma a sɛnbɛn nakeɛ n tan xili ma waxatin birin!

⁴ A bata n fatin nun n fati kidin mafasa,
a yi n xɔnne gira.

⁵ A bata n nabilin xɔlɛn nun jaxankatane ra feu!

⁶ A bata n lu dimini,
alo muxun naxanye bata faxa
to mi na ra.

⁷ Ala bata n nabilin yinna ra,
n mi fa nɔɛ mine,
a yi n xidi yɔlɔnxɔn binyene ra.

⁸ Hali n xinla ti n mali feen na han,
a mi a tuli matima n ma maxandin na.

⁹ A bata kiraan bolon n yɛɛ ra gɛmɛ fɛrɛnne ra,
a yi n ti kira yifuxin xɔn.

¹⁰ Ala luxi nɛn n xa
alo kanko gbeen naxan dɔxi n yɛɛ ra,
alo yatan na a luxun fɔtɔnni,

¹¹ a yi n ba kiraan xɔn,
a n yibɔ,
a yi n lu halagixi.

¹² A bata a xanla bandun
a yi a xalimakunle xun ti n na.

¹³ A xalimakunle bata n gbingin sɔxɔn.

¹⁴ N bata findi magele seen na n ma yamaan birin xa,

n magele feen bata findi muxune sigi sa xunna ra ɓɔɔ yo ɓɔɔ.

¹⁵ Ala bata n nalugo sansi xɔlene ra,
a dabari igen findi n minseen na.

¹⁶ A bata n karahan
n yi n jinne kala gɛmɛ xɔnne ra,
a yi n yibodon burunburunni.

¹⁷ A bata n ba bɔɓɛ xunbenli,
herin yetɛɛn yi jinan n na.

¹⁸ N yi fa a fala, n naxa,
“Siimaya mi fa n xa sɔnɔn,
hanma n yigi yi tixi seen naxanye birin na fata Alatala ra.”

¹⁹ N ma jaxankatana fe xa rabira i ma,
n lu na xun xɔn kii naxan yi,
n dabari igen nun se xɔlɛn naxanye sɔɔ.

²⁰ N na n miri ne ma,
n niin yi rafɔɔ.

²¹ Koni miriyani ito nan fa n bɔɓɛni
alogo n xa yigin sɔɔ:

²² Alatalaa hinanna mi janna,
a kininkininna mi a danna liye.

²³ Ala mɔn xɛtɛma e ma xɔtɔn yo xɔtɔn.
I ya lannayaan gbo han!

²⁴ N na a falama nɛn n bɔɓɛni,
n naxa, “Alatala nan n kɛɛn na
nanara, n yigi saxi a yi.”

²⁵ Alatala fan muxun na,
naxan a xaxili tixi a ra,
naxan a fenma.

²⁶ A lan muxun xa Alatalaa kisin mame maraxarani.

²⁷ A lan adamadiin xa xuru tɔɔyaan bun
fɔɓ a foninge waxatin ma.

²⁸ Xa Ala a ragidi a ma,
a lan a yi dɔɔɔ a danna sabarini,

²⁹ a yi a xinbi sin a yetagi burunburunni.
Waxatina nde a mɔn yigin sɔtɔma nɛn.

³⁰ A xa a dɛɛn ti a bɔnbɔ muxun xa,
a yi wasa yarabin na!

³¹ Amasɔɔ, Marigin mi a mɛma adamadiine ra han habadan.

³² Hali a tɔɔn nafa e ma,
a kininkininna e ma nɛn
bayo a hinanna gbo.

³³ Alaa jɛnigen mi a ra,
a xa adamadiine tɔɔ
a yi e jaxankata.

34 Xa muxune yamanan kasorasane birin yibutuxun,

35 xa kiti kenden mi sama adamadiin xa

Kore Xonna Ala yee xori,

36 xa kitisane mi tin muxun xun mayenge kitin se,

Marigin mi na toma ba?

37 Nde noe fena nde fale,

a yi liga,

xa Marigin mi na feen yamari?

38 Gbalon nun herin firinna birin mi fataxi

Kore Xonna Ala fala xuiin xan na ba?

39 Nayi, xa muxun bata yulubine liga,

a lu a nii ra,

na kanna xa a mawuga nanfera?

40 En na en sigati kiine rakorasi,

en yi e fefefese,

en yi xete Alatala ma.

41 En Ala maxandi en boren ma feu,

en yi en yiine ti Ala xa kore xonna ma.

42 Yamaan yi Ala maxandi, e naxa,

“Nxu bata i matandi,

nxu yi murute i ma,

i fan mi tinxi nxu mafeluye!”

43 “I bata i yete rabilin xolon na

alo domana, i yi nxu sagatan

i yi faxan ti kininkinintareyani.

44 I bata i yete luxun kundani

alogo nxo maxandi xuine nama i li.

45 I bata nxu lu

alo jaman kurun na,

alo se kunxina siya gbetene tagi.”

46 “Nxu yaxune birin deni bixi nxu xili ma han!

47 Fe magaxuxine nun yili gexine nan tun nxu yee ra,

e nun kalan nun gbalona.”

48 N yeen xonna bata rafe yee gen na

gbalona fe ra

naxan n ma yamaan sotoxi.

49 N yee gen minima

dan mi naxan na,

n mi matabu sotoma,

50 han Alatala yi a yee ragodo n ma

keli kore xonna ma, a n mato.

51 N yee ne n xoloma

n na n ma taan sungutunne birin toma toroxi.

52 Naxanye n yaxuyama fuyan,

ne bata n sagatan

alo e yi xoliin nan foxo ra.

53 E bata n ɲɛɲɛn nagodo yili tilinxin na,
e yi ɣɛmɛne ragodo n xun ma.

54 Igen yi sa n xun ma,
n yi a fala,
n naxa, “N bata ɓ ayi!”

55 Alatala, n na i xili nɛn yili tilinxin kui.

56 I bata n gbelegbele xuiin mɛ,
i nama i tunla ba n xili ti xuiin na malina fe ra.

57 N to i xili, i yi i maso n na
i yi a fala,
i naxa, “I nama gaxu!”

58 Marigina, i bata n xun mayɛngɛ kitini,
i yi n niin xunba.

59 Alatala, i bata a to,
n ɲaxankataxi kii naxan yi.
N ma kitin sa n xa!

60 I bata a to,
e e gbeen ɲɔxɔma n na kii naxan yi,
e feen naxanye birin yitɔnxi n xili ma.

61 Alatala, i bata e konbi ti xuine mɛ,
e nun e feen naxanye birin yitɔnxi n xili ma,

62 e falan tima n xili ma,
e n mafala feɲɲɛn gbɛn!

63 E mato, e nɛma dɔxi,
e nɛma tixi,
n magele feen bata findi e sigi sa xunna ra.

64 Alatala, e kɛwanle saran e ra,
alo a lan e fe raba kiin ma kii naxan yi.

65 E bɔɲɛne raxɔdɔxɔ ayi,
i ya dangan yi lu e ma.

66 Alatala, e sagatan i ya xɔlɔni
i yi e raxɔri dunuɲa yi!

4

Yerusalɛn kala fena

1 Ee! Xɛmaan mi fa mayilenma!

Xɛmaan naxan yi fan,
na mi fa yanbanma!

Bɔxɔ bun nafunla naxanye yi rasariɲanxi Ala xa,
ne bata raxuya ayi kira xunne ra!

2 Siyon kaan naxanye yi yatɛxi dangu xɛmaan na
hali naxan nun e gbindin binyan lan,

ne bata fa yatɛ feɲɛne ra,
naxanye rafalaxi bendɛn na,
feɲɛ rafalan naxanye rafalaxi!

3 Hali kankone e xiɲɛn tima e diine xa
e diine yi e xiɲɛn min,

koni n ma yamaan tan bata lu
alo dii nga ɲaxina,

alo dangaranfulene tonbonni.*

⁴ Dii futene lenna kankanma e de kankeni ige xɔnla ma.

Diidine donseen maxɔdinma,
koni muxu yo mi se soma e yii.

⁵ Naxanye yi e baloma donse ɲaxume fajine ra,
kamen nan fa ne halagima taan xɔn.

Naxanye gboxi ɲaxunni,
ne ɲamani yegelenma e yiine ra.

⁶ N ma yamaan haken gbo dangu Sodoma kaane† yulubin na.

Na taan halagi sarɲa ma kedenna nin
muxu yo mi a yiin din a ra.

⁷ En ma kuntigine fatine yi sarɲan dangu balabalan kesen na,
e fati kidin yi fixa dangu nɔnɔn na.

E fatin yi mayilenma dangu gɛme gbeeli fajine ra
e yetagine yi tofan

alo gɛme mamiloxi fajine.

⁸ Koni iki, e yetagine forɔ tigenna xa,
e mi fa kolon kirane xɔn.

E kidin nan tun fa bɔlixɪ e xɔnne ma,
e fati kidine fasaxi e ma alo firinne.

⁹ Muxun naxanye faxaxi yengɛni
ne fisa muxune xa

naxanye faxaxi kamen na
donse xɔnla naxanye ɲaxankatama,
naxanye doyenma donsetareyani.

¹⁰ Gbalon godo n ma yamaan ma waxatin naxan yi,

hali dii ngane ɲɛnigene to yi fan,
e e diine gan nɛn, e yi e don.

¹¹ Alatala bata a xɔlɔn mayita han a danna,

a fitinaxin bata yelin a xɔlɔ gbeen nagode.

A bata tɛɛ gbeen nadɛgɛ Siyon taani
naxan taan ganxi han bɔxɔna.

¹² Bɔxɔn mangane nun dunɲa muxu yo mi yi laxi a ra

a yaxune nun yengɛfane yi nɔɛ soɛ nɛn

Yerusalɛn taan so deɛne ra.

¹³ Na ligaxi taan nabine yulubine nan ma fe ra

e nun a saraxaraline hakenɛ

naxanye tinxin muxune faxa taani.

¹⁴ Iki e tununxin nan sigan tima taan xun xɔn alo danxutɔne.

Wunla bata e sarɲanna kala
han yii mi fa diɲɛ e dugine ra.

¹⁵ Muxune yi lu sɔnxɔɛ e famatɔɔn na,

e naxa, “E masiga nxu ra,
ɛ tan muxu sarɲantarene!

* **4:3:** Mɛn kaane dangaranfulene yatexi dii nga ɲaxine nan na bayo e xelene bɔxɔn nan fari ma. Na feen mɔn seɓexi Yuba 39.13-18 kui. † **4:6:** Sodoma findixi taan nan na fe ɲaxin yi gbo denaxan yi Ala naxan halagi tɛɛn xɔn. Na feen mɔn seɓexi Dunɲa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

Ɛ masiga, Ɛ masiga!
 Ɛ nama Ɛ yiin din sese ra de!”
 E lu e giye,

e mi a kolon e sigɛ dɛdɛ.
 Koni hali siya gbɛtɛne a falama nɛn, e naxa,
 “E mi nɔɛ luyɛ nxu konni.”

¹⁶ Alatala yɛtɛɛn bata e raxuya ayi
 a mi fa a ɲɔxɔ luma e xɔn mumɛ!
 Nayi, muxu yo mi fa saraxaraline binyama,
 muxu yo mi hinanma yamaan fonne ra.

¹⁷ Nxu yɛɛne xadan nɛn nxu mali muxu fendeni fuuni.
 Nxu yi tixi nxɔ kantan tidene yi,
 nxu siyaan mame
 naxan mi yi nɔɛ nxu rakise.

¹⁸ Yaxune yi nxu mamɛɛnma nxu sigadene birin yi
 alogo nxu nama mini taan xɔn.
 Nxɔ dunuɲa ɲaɲanna bata yi maso,
 nxɔ siimayaan ɲanmatɔɔn nan yi a ra,
 nxu ɲaɲanna bata yi fa yati!

¹⁹ Nxu sagatan muxune yi mafura singbinna xa kore.
 E nxu kedi nɛn geya longonne ra,
 e yi dɔxɔ nxu yɛɛ ra tonbonni.

²⁰ E yi Alatalaa muxu sugandixin[†] suxu
 naxan yi luxi alo nxu niin yɛtɛna,
 nxu yi nxu mirixi naxan ma fa fala
 nxu yi nɔɛ dɔxɛ nɛn a nininna bun siyane yɛ.

²¹ Edɔn kaane, Ɛ sɛwa, Ɛ ɲaxan,
 Ɛ tan naxanye dɔxi Yusu yamanani.
 Igelengenni ito radanguma Ɛ tan fan ma nɛn,
 Ɛ yi a dɔɔ xɔɛn min,
 Ɛ xun magi a ra,
 Ɛ ragenla yi lu.

²² Siyon kaane, Ɛ kɛwanle bata yelin saranyɛ Ɛ ra.
 Ɛ mi fa xalima konyiyani sɔnɔn!
 Koni, Ɛ tan Edɔn kaane,
 Ala Ɛ hakɛn saranma nɛn Ɛ ra,
 a yi Ɛ yulubine ramini kɛnɛnni!

5

Isirayila kaane Ala maxandina

¹ Alatala, feen naxan nxu sɔtɔxi,
 i nama ɲinan na xɔn.

I yɛɛn ti,
 i yi a to e nxu rayarabima kii naxan yi.

² Nxɔ kɛɛ bɔxɔn bata findi xɔɲɛne gbeen na,
 nxɔ banxine bata lu muxu gbɛtɛye xa.

³ Nxu fafane mi fa be,
 nxu bata findi kiridine ra.

[†] **4:20:** Muxu Sugandixini ito findixi mangan nan na.

Nxu ngane bata lu alo kaᵑa gilene.

⁴Nxu mi fa nɔɛ nxɔ igene minɲɛ

fɔ nxu a sara,

hali nxɔ yegene

fɔ nxu xa e sara nɛn.

⁵Muxun naxanye nxu tɔɔma,

ne nxu kɔɛɛn suxi.

Nxu bata xadan,

matabu mi nxu xa.

⁶Nxu nxu yiin tima Misiran yamanan nun Asiriya yamanan xa
alogo nxu xa donseene sɔɔ.

⁷Nxu fafane bata yulubin liga,

e mi fa be.

Nxu tan nan fa e hakɛn goronna tongoma.

⁸Konyine bata findi nxu kanne ra,

muxu yo mi na naxan nxu bɛ e yii.

⁹Nxu sayaan nan dɛ,

nxu na mini donse fendeni

bayo mafu tiine burunna ra.

¹⁰Kamɛn bata nxu suxu

han nxu fatin yi gan

alo nxu nɛma wonson tɛɛni.

¹¹Nxu yaxune bata fu ɲaxanle
nun sungutunne ma Siyon taan nun Yuda taane yi.

¹²E yeɛɛn bata kuntigine singan,

e mi binye yo sama fonne ma.

¹³Diidine walima se dinden.

Banxulanne yegene maxalima han e tagan.

¹⁴Fonne mi fa e malanma taan so dɛɛn na,

diidine fan mi fa sigi sama.

¹⁵Sewan bata ɲan nxu bɔɲɛni,

nxɔ sumunne bata findi sunun na.

¹⁶Xunna kenla bata ba nxu yii.

Gbalona nxu xa,

bayo nxu bata yulubin liga.

¹⁷Nanara, nxu bɔɲɛn tɔɔxi,

nxu mi fa fefe yigbɛma.

¹⁸Siyon geyaan bata findi yire rabeɲinxin na

e nun kankone kurudena.

¹⁹Koni, Alatala,

mangan nan i tan na habadan,

i ya mangayaan sɛnɛn luma nɛn

han mayixɛɛ nun mayixɛɛ.

²⁰Nanfera i ɲinanɲɛ nxu xɔn han habadan?

I nxu rabeɲinɲɛ nxu siin birin yi ba?

²¹Alatala, nxu raxɛɛ i ma,

nxu fan yi xɛɛ i ma yati!

Nxu yi kii naxan yi a fɔlɔni,

i mɔn xa nxɔ fe yitɔn na kiini.

²² I bata i me nxu ra ba fefe?
I xoloxi nxu ma han a dangu ayi ba?

Esekiyeli

Nabi Esekiyeli Alaa Falan Naxan Sebe

Esekiyeli yi findixi saraxaraliin nan na Ala Batu Banxini Yerusalen taani. Babilon kaane to Yerusalen suxu yengeni, Esekiyeli fan yi Isirayila muxu suxine ye naxanye xali Babilon taani konyiyani jee keme suulun jee tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. A lixi Daniyeli bata yi xali Babilon taani konyiyani yenge gbete xon jee solomasexe benun Esekiyeli xa siga. Fayida, Esekiyeli suxun jee naanin joxon danguxina, Ala yi a xili alogo a xa findi a nabiin na. Nayi, Esekiyeli yi lu Alaa falan naliye Isirayila kaa suxine ma naxanye yi xone ra Babilon yamanani konyiyani. A mon yi falana ndee ti lan Yahudiyane ma naxanye lu Yerusalen taani. Na xanbi ra, Yerusalen taan yi halagi yenge gbete yi, a gan. Yerusalen taan nun Ala Batu Banxin kala xanbini jee keme suulun jee tonge solomasexe e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Esekiyeli yi muxune senbe so falane ti lan na feen ma.

Kitabun yireni ito yitaxunxi doxode naanin nan na. A singen feene yebama naxanye Isirayila kaane sonne nan yitama e ra, benun yaxune xa Yerusalen rabilin yengeni (Esekiyeli sora 1 han 24). A firinden feene nan yebama Ala naxanye ligama siya xone ra, naxanye Isirayila kaane yanfa, e yi e jaxankata (Esekiyeli sora 25 han 32). A saxanden findixi falane nan na naxanye ti Yerusalen kala xanbini yengeni. E findixi yigi sa kawandi falane nan na Isirayila kaane xa (Esekiyeli sora 33 han 39). A naaninden banxin nan ma fe falaxi naxan fama tideni Ala Batu Banxin na, Esekiyeli fe toon ti naxan ma fe yi alo xiyena (Esekiyeli sora 40 han 48).

Esekiyeli fe to wuyaxi ti nen alo xiyena. A mon kawandi wuyaxi ba nen, a feene liga naxanye findi taxamasenne ra alogo a xa jandin yita muxune ra. A binye gbeen fi nen Ala Batu Banxin ma, koni a mon a yitama muxune ra fa fala a Ala nae a yete makenenje nen hali Babilon taani (misaala ra Esekiyeli sora 11.16). A naxa a muxun birin kewanla goronna a yete xun ma (Esekiyeli sora 18). Nayi, a lan birin xa a yete a dunuja yi gidi kiin masara. Esekiyeli waxatini, Alaa yamaan yi kalaxi yengene xon, koni a a falaxi a yamaan mon fama nen kelideni alo faxa muxune kelima sayani kii naxan yi (Esekiyeli sora 37). Na bunna neen, a mon yamaan naxetema nen e yamanani (Esekiyeli sora 11.14-20 nun 36.1-38).

Ala yi a yete makenen

¹ N ma siimayaan jee tonge saxanden kike naaninden xi suulunde loxon, n yi muxu suxine ye Kebari baan de konyiyani waxatin naxan yi, kore xonna yi rabi, n yi fe toone ti keli Ala ma alo xiyene. ² Kiken xii suulunden nan yi a ra, Manga Yoyakin suxun jee suulunden na, ³ Alatala yi falan ti saraxaraliin Busi a dii xemena Esekiyeli xa Kebari baan de Babilon kaane yamanani. Alatala senben godo a ma menna nin.

⁴ N na n yeen nakeli, n yi foye gbeen to kele sogeteden kamen foxon binni e nun kunda gbeen nun tee degge gbeena. Kenen gbeen nan yi minima kundani a rabilinni. Teen yi a tagiyani naxan yi mayilenma alo wuren na gbeeli teeni.

⁵ Dalise naanin yi a tagi naxanye yi luxi alo adamadina.

⁶ Anu, yetagi naanin nun gubugubu naanin nan yi e birin ma. ⁷ E sanne yi tinxin, e luxi alo jingen torona, e mon yi mayilenma alo sulan xuruxina.

⁸ Muxu yiin yi e gubugubu naaninne keden kedenna birin bun ma. E naaninne birin yiine yi minixi tongon naaninne birin yi alo e yetagine nun e gubugubune. ⁹ E gubugubu xunne yi dɔxi e bode ra. E nɛma yi sigɛ, e mi yi e firifirima, koni e birin yi sigama a tinxinna nin. ¹⁰ E birin yetagi naanin: A singen yi maliga muxun yetagin na. Yata yetagin nan yi e naaninna birin ma e yiifanna ma e nun tura yetagina e naaninna birin ma e kamenna ma e nun singbin yetagina e naaninna birin ma. ¹¹ E yetagine yi na kii nin. E gubugubun firinne ratexi koren binni, ne yi dɔxi e bode ra. E gubugubu firinna bonne yi e gbindin yɛɛ maluxunma. ¹² E birin yi sigama a tinxinna nin e yɛɛ ra. Nii Sarijanxin na yi siga denaxan yi, ne yi sigama mɛnni, hali e mi e firifiri. ¹³ Na daliseene yi luxi nɛn alo tɛɛ wolonna, e yi dɛgɛma alo xaye xidin dɛgene. Tɛɛn yi a firifirima daliseene tagi, a mayilenma, galanna minima a yi. ¹⁴ Daliseene gixin yi fama, e xɛtɛ, alo kuyen jin masɔxɔnna.

¹⁵ N to na daliseene to, n yi san digilinxi keden kedenna to e birin ma naxan yi a gima bɔxɔn ma alo wontoro sanna dalise naaninne dɛxɔn yetagi naanin yi naxanye ma. ¹⁶ Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gɛmɛ fajina. E birin yi maliga. E yi rafalaxi nɛn alo san digilinxin kankanxina san digilinxi gbɛtɛ kui. ¹⁷ E nɛma sigɛ, e yi nɔɛ sigɛ e fɔxɔ naaninne birin ma nɛn hali e mi e firifiri. ¹⁸ E san digilinxi kuixine yi gbo, e magaxu han, yɛnɛn yi e san dingilixi kuixine rabilinne birin yi. ¹⁹ Daliseene nɛma yi sigɛ, e sanni itoe fan yi sigama e dɛxɔn nɛn. Xa daliseene yi tuganma bɔxɔn ma, e sanne fan yi tuganma nɛn. ²⁰ Nii Sarijanxin na yi siga denaxan biri ra, daliseene fan yi sigama mɛn binna nin, e sanni itoe fan yi te e fɔxɔ ra, bayo daliseene niine yi e sanne fan yi. ²¹ E nɛma yi sigɛ hanma e ti, hanma e tugan bɔxɔn ma, e sanne fan yi na nan ligama, amasɔɔ daliseene niine yi e fan yi.

²² Sena nde yi yibandunxi daliseene xun ma naxan nun kore walaxan yi maliga, a yi mayilenma alo balabalan kɛsɛna, a yi magaxu han! ²³ Na kore walaxa maligan bun ma, daliseene birin gubugubu firinne yi tixi e bode xa, firinna bonne yi e gbindin yɛɛ maluxunma. ²⁴ Daliseene nɛma yi sigɛ, n yi e gubugubune xuiin mɛma nɛn alo ige walanna xuina, hanma Ala Senbɛ Kanna xuina hanma sofa ganla sɔnxɔ xuina. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nɛn.

²⁵ Fala ti xuina nde yi minima nɛn kore walaxan fari naxan yi e xun ma. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nɛn. ²⁶ Kore walaxan naxan yi e xun ma, manga gbɛdɛn yiyana nde yi na fan fari. Na yi mayilenma alo safiri gɛmɛ fajina, adamadiin maligana nde yi dɔxi na manga gbɛdɛni kore pon! ²⁷ N yi tɛɛ wolonna to a fatin xun binni alo wuren naxan mayilenma, a rabilinxi tɛɛn na. Tɛɛn yiyaan nan yi a labe binni, a yi rabilinxi kɛnɛnyaan na. ²⁸ A nɔɔn yi luxi nɛn alo sengunna naxan minima kuyen ma tule waxatini. A rabilinna yi yalanxi na kii nin. Alatalaa binyen maligan misaala nan yi a ra. N to a to, n bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma, n yi fala ti xuiin mɛ.

2

Ala yi Esekiyeli xɛ

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, keli, i ti i sanne xunna, n xa falan ti i xa.” ² A to na fala n xa tun, Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nati n sanne xunna. Naxan yi falan tima n xa, n yi n tuli mati na ra. ³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n tan nan i rasigama Isirayila kaane ma. Siya murutɛxin nan ne ra naxanye murutɛxi n xili ma. E nun e benbane mɔn murutɛxi n

xili ma han to. ⁴ N ni i rasigama na muxune nan ma naxanye tengbesenxi, e tuli maxɔdɔxɔ. I xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ ⁵ Xa e a rame, hanma e mi a rame, bayo siya murutɛxin nan e ra, e a kolonma nen a nabina nde e ye. ⁶ I tan adamadina, i nama gaxu e ye ra, i nama gaxu e falane ye ra. E luma nen i rabilinni alo ɲanle nun tansinne, alo i dɔxi tanle nan fari, koni hali na, i nama gaxu yama murutɛxini ito nun e falane ye ra. ⁷ Xa e a rame hanma e mi a rame, fo i xa n ma falane ti e xa nen, bayo murutɛdene nan e ra. ⁸ Adamadina, n naxan falama i xa, i tuli mati na ra, i nama findi murutɛden na alo yama murutɛxini ito! I deni bi, i donseen don n naxan soma i yii!”

⁹ N yi yiina nde to yibandunxin n binni, kedi mafilinxina nde a kui. ¹⁰ A yi a yifulun n yetagi, sebenla yi a fɔxɔ firinne birin ma. Sunu falane nun mawuga falane nun gbalɔ falane nan yi sebexi a ma.

3

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, naxan i yetagi, na don! Kedi mafilinxini ito don, i sa falan ti Isirayila yamaan xa.” ² Nayi, n yi n deni bi, a yi na kedi mafilinxin naso n de a don xinla ma. ³ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i dege han i lugo! I kuiin nafe kedi mafilinxini ito ra!” Nayi, n yi a don, a yi ɲaxun n de alo kumina.

⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, siga Isirayila yamaan fema, i sa n ma falane ti e xa! ⁵ N mi i rasigama yamaan xan fema naxan xui gbeten falama naxan famu raxɔɔ, koni n na i rasigama Isirayila yamaan nan ma. ⁶ N mi i rasigama siya wuyaxine fema naxanye xui gbetene falama naxanye famu raxɔɔ, i yeteen mi naxanye mema. Xa n yi i rasigama ne nan ma nun, e yi e tuli matiyɛ nen i xuiin na. ⁷ Koni, Isirayila yamaan mi waxi i xuiin name feni, bayo e mi waxi n fan xuiin name feni, amasɔɔ Isirayila yamaan birin tuli maxɔdɔxɔ, e tengbesen. ⁸ Nayi, n ni i fan ye xɔdɔxɔma ayi nen alo e tan, i yi i kankan e ye ra. ⁹ N ni i ye xɔdɔxɔma ayi nen dangu dayimun na naxan xɔdɔxɔ fanyen xa. Na ma, i nama gaxu e ye ra, yama murutɛxini ito a fe nama i kuisan.”

¹⁰ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i tuli mati falani itoe birin na ki fani, n naxanye falama i xa, i yi e ramara i bɔɲeni! ¹¹ Siga i kon kaa muxu suxine fema, xa e a rame, a fala e xa, hali xa e mi a rame, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’”

¹² Alaa Nii Sariɲanxin yi n yite, n yi sɔnxɔ xui gbeena nde me n xanbi ra, naxan a fala, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma a dɔxɔdeni!” ¹³ N mɔn yi daliseene gubugubune xuiin me naxanye yi bɔnbɔma e bode ra, e nun san digilinxine xuina, naxanye yi e dexɔn ma e nun sɔnxɔ xui gbeena. ¹⁴ Alaa Nii Sariɲanxin yi n yite, a siga n na. N niin sɔxɔlexin yi siga xɔleni, bayo Alatala senben yi n fari a xɔdexɛn na. ¹⁵ N yi sa so muxu suxine konni, naxanye yi dɔxi Teli-Abiba yi, Kebari baan de. N yi sa dɔxɔ e konni xi solofere, n yigitɛgɛxi e tagi.

Esekiyeli findi fena kantan muxun na

¹⁶ Xi solofere xanbi ra, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁷ “Adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon n xa. ¹⁸ N na a fala muxu ɲaxin ma, n naxa, ‘I faxama nen.’ Xa i mi a rakolon, xa i mi falan ti a xa, fa fala a xa xete a kira ɲaxin fɔxɔ ra alogo a xa kisi, na muxu ɲaxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma

i tan nan xun ma. ¹⁹ Koni, xa i na muxu jaxin nakolon, a mi xete a kewali jaxine nun a kira jaxin foxo ra, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

²⁰ “Xa tinxin muxuna nde fan a xun xanbi so a tinxinyani, a yi tinxintareyaan liga folo, n yi sena nde sa a yee ra naxan a rabire, na kanna faxama nen. I to mi a rakolonxi, a faxama nen a yulubin ma. A tinxinyaan naxan liga, jinan tima nen na xon, a wunla goronna yi lu i tan xun ma. ²¹ Koni i na tinxin muxun nakolon alogo a nama yulubin liga, xa a mi yulubin liga, a kisima nen, i to a rakolonxi, i fan bata i niin natanga na yi.”

Esekiyeli deen yi suxu a ra

²² Alatala senben mon yi godo n ma menni. A yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga lanbanni, n sa falan tima i xa menna nin.” ²³ Nayi, n yi keli, n siga lanbanni, n yi a to a Alatalaa noron yi na yi alo n na a to kii naxan yi Kebari baan de. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nakeli, n yi ti n sanne xun na. A yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa so i ya banxini, i deen balan i xun ma. ²⁵ I tan adamadina, muxune lutin tima i ra nen, e yi i xidi, i mi fa noe mine e tagi. ²⁶ N ni i lenna xidima nen i de kankeni, alogo i nama falan ti, i yi e maxadi, hali muxu murutexine nan e ra. ²⁷ Koni, n na falan ti i xa, n ni i deen fulunma nen, alogo i xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ Xa naxan waxi a rame feni, na xa a rame. Xa naxan mi waxi a rame feni, na nama a rame, bayo muxu murutexine nan e ra.”

4

Yerusalen suxu fena yengeni

¹ “Iki, i tan adamadina, bitikidin* tongo i yi a daxo i yetagi, i yi Yerusalen taan sawuran kerenden a fari. ² I yi a liga alo ganla na a rabilin yengeni, i yi yire makantaxine ti a rabilinni, i gbingbinne rate taan makantan yinna xon,† i daaxadene yiton ganle xa taan xili ma, i yenge so seene ti a rabilinni naxanye a so deene kale. ³ Na xanbi ra, i xa tunde dutunna nde tongo i yi a ti yinna misaala ra e nun taan tagi, i yi i yee rafindi a ma. Taan nabilinxin nan na ra yengeni, i tan nan a yengema. Na xa findi taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁴ “Na xanbi ra, i sa i sa i komenna ma, i yeteen yi Isirayila yamaan haken goronna tongo. Fanni i saxi i komenna fari, i e haken goronna tongoma. ⁵ N laxone yaten nagidima i ma nen naxan lanje e hakene jeene yaten ma. Nayi, i Isirayila yamaan haken goronna tongoma nen xi keme saxan xi tonge solomanaaninna bun ma. ⁶ I na yelin na ra, i mon xa i sa i yiifanna fari, i yi Yuda bonsonna hakene goronna tongo xi tonge naanin, xi keden je keden hakena fe ra. ⁷ I yee rafindi Yerusalen sawuran fan ma naxan nabilinxi yengeni, i yi i yim magenla yibandun a xili ma, i yi nabiya falane ti a xili ma. ⁸ N na i xidima nen alogo i nama no i maxete i taan yenge feen misaala mayitama waxatin naxan birin yi.”

⁹ “I xa maala nun fundenna nun togen nun murutun nun sansi kesε gbete ye tongo, i yi e birin sa goron kedenna kui, i yi lu e rafale burun na i balon na xi keme saxan e nun xi tonge solomanaaninna bun ma. ¹⁰ I garamu keme

* **4:1:** Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † **4:2:** Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi na gbingbinne nan xon, e taan yenge.

firin nan maligama lɔxɔ kedenni i balon na. I na nan donma na waxatin birin yi. ¹¹ I igen litiri keden nan minma lɔxɔ kedenni. I na nan minma na waxatin birin yi. ¹² I na donseen nafalama nɛn alo funde burun ganma kii naxan yi, koni i a ganma adamadiine gbiin† tɛɛn nan na muxune birin yetagi.” ¹³ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane donse haramuxine donma ikii nin siyane ye, n na e kedima naxanye tagi.”

¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! N tan munma n niin naharamu singen de! Keli n dii jɔɔɛ waxatin ma han to, n munma sube yifaxin don hanma burunna subene naxan faxaxi. Han to, n munma sube haramuxi yo raso n dɛ singen!” ¹⁵ A yi n yabi, a naxa, “Awa, n bata tin, i xa jinge gbiin tongo muxu gbiin jɔxɔni, i yi i ya burun gan na ra.” ¹⁶ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n donseene birin janma nɛn Yerusalen yi. A muxune e lɔxɔ yo lɔxɔ sɔlɔnna maligama nɛn, e yi a don kɔntɔfinli, e yi e lɔxɔ yo lɔxɔ min igene maliga, na yi e yigitɛɛ. ¹⁷ Nayi, burun nun igen janma nɛn e yii, e birin yi yigitɛɛ, e lu doyenɛ e hakene fe ra.”

5

Ala kelima nɛn Isirayila xili ma

¹ “I tan adamadina, silanfan xɛnɛn tongo,* i yi i xun sɛxɛne nun i dɛ xabene bi na ra, i yi e yiliga sikeela kui, i yi e yitaxun dɔxɔ saxanna ra. ² I nɛma Yerusalen taan yɛngɛ feen misaala mayita waxatin naxan yi, na na jan, i yi i xunɛxɛne dɔxɔde kedenna gan taani. I yi a dɔxɔ firinden tongo, i yi a bɔnbɔ i ya silanfanna ra taan nabilinni. I yi a dɔxɔde saxanden naxuya ayi foyeni, bayo n tan Isirayila kaane sagatanma nɛn n ma silanfanna ra. ³ Koni i xunɛxɛ dando tongo ne ye, i yi e raxudu i ya domain lenbeni. ⁴ I mɔn xa ndee ba ne fan na, i yi e woli tɛɛni. Nayi, tɛɛn kelima nɛn menni a Isirayila yamaan birin li.”

⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalen taan ligama na kii nin, n taan naxan ti siyane tagi, n naxan nabilinxi yamana xɔɔɛne ra. ⁶ Bayo a muxune bata murutɛ n ma sariyane nun n ma tɔnne bun, e fe jaxine yi gbo ayi dangu e rabilinna siyane nun yamanane ra. Mɛn kaane bata e mɛ n ma sariyane ra, e mi n ma tɔnne suxi.”

⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Bayo ɛ bata findi yamaritarene ra dangu ɛ rabilinna siyane nun yamanane ra, bayo ɛ mi n ma tɔnne nun n ma sariyane suxi, hali ɛ rabilinna siyane sariyane ɛ mi ne suxi.” ⁸ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalen kaane, n tan yetɛɛn kelima nɛn ɛ xili ma! N na n ma kiti ragidixine rakamalima nɛn ɛ xili ma siyane birin yetagi. ⁹ N feene ligama nɛn ɛ ra ɛ kɛwali xɔsixine fe ra, n munma naxanye sifa liga singen, a jɔxɔn nun mi fa ligama. ¹⁰ Nanara, fafane e diine donma nɛn ɛ tagi, diine yi e fafane don. N na n ma kiti ragidixine rakamalima nɛn ɛ xili ma, naxanye na lu e nii ra, n yi ne raxuya ayi foyeni.” ¹¹ Nanara, Marigina Alatala falan ni ito ra, a naxa, “N tan habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yetɛni, bayo ɛ bata n ma yire sarijanxin naxosi ɛ suxurene birin na e nun ɛ kɛwali xɔsixine, n fan n masigama nɛn ɛ ra, n mi fa kininkininma ɛ ma, n tan mi fa ɛ muxu yo ratangama. ¹² ɛ yitaxunxin dɔxɔ saxanna ra, kedenna faxama nɛn fitina furen nun fitina kamɛni taani, a firinden yi faxa

† **4:12:** Taan na rabilin yɛngɛni, yegen dasama nɛn nanara burun gan feen falaxi muxu gbiin tɛɛn na yireni ito yi alo yegena. * **5:1:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

silanfanna ra taan fari ma, n yi a saxanden naxuya ayi foyeni, n yi e sagatan silanfanna ra.”

¹³ “Nayi, n ma xolon janna nen, n yi ba fitinaxi e xili ma, n na yelin n gbeen joxe waxatin naxan yi. E a kolonma nen nayi a n tan Alatala nan falan tixi n sobeen yeteen na, amasoto n bata n ma xolon birin nagodo e ma han a danna. ¹⁴ N na e konna findima nen taa xonna ra e rabilinna siyane naxan nayarabima, dangu muxune birin yi a to. ¹⁵ N fitinaxin na n ma kiti ragidixine rakamali e xili ma n ma xoloni waxatin naxan yi, n yi e maxadi a xodexen na, e rabilinna siyane e makonbima nen, e yi e magele, e findi misaala ra, e fe yi e yigitege. N tan Alatala nan falan tixi.”

¹⁶ “N fitina kamen nafama nen e xili ma, a yi e halagi, n mon yi lu na kamen fari se. E donse donxene birin janna nen. ¹⁷ N fitina kamen nun sube xajene rafama nen e xili ma, naxanye e diine faxama. Fitina furen nun faxan yi wara ayi e taani, n yi yengen nafa e xili ma. N tan Alatala nan falan tixi.”

6

Suxure batune fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yee rafindi Isirayila geyane ma, i nabiyi falane ti e xili ma, ³ i naxa, ‘Isirayila kaan naxanye geya yirene yi, e Marigina Alatala falan name. Marigina Alatala ito nan falaxi muxune xili ma naxanye doxi geya yirene nun yire matexine nun xude deene nun lanban yirene yi, a naxa: N yengen nafama nen e xili ma, n yi e taane kidene raxori. ⁴ E saraxa gandene kalama nen, e wusulan gandene yi rayensenje ayi, n yi e faxa e suxurene yetagi. ⁵ N na Isirayila kaane binbine luma nen biraxi e suxurene yetagi, n yi e xonne raxuya ayi e saraxa gandene rabilinne yi. ⁶ E na doxo dede yi, e taane raxorima nen, e taane kidene yi kala, e saraxa gandene yi raxori, e suxurene yi kala, e yi jann, e wusulan gandene yi rabira, e yii foxone birin yi lo ayi. ⁷ Muxu wuyaxi faxaxin luma nen biraxi e tagi. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸ Koni n na e tan ndee luma nen e nii ra yengen xanbini, ne yi xuya ayi siyane ye yamanane birin yi. ⁹ Nayi, e na xali denaxanye yi siyane ye konyiyani, n ma fe rabirama nen e muxu gixine ma menni, e n nasunu kii naxan yi e yanfanten bojene yi, naxanye e masiga n na, e nun e yeen naxanye e rakunfa suxurene xon. Nayi, e fe rapaxuma e tan yeteen ma nen e kewali jaxine nun e fe xosixi rabana fe ra. ¹⁰ E a kolonma nen nayi a Alatala nan n na, a n mi falan tixi e xa fuun xan yi, fa fala a n yi gbaloni ito rafama nen e xili ma.’ ”

¹¹ “Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa: I yiini bonbo, i sanni din, i yi a fala, i naxa, “Gbalona!” bayo Isirayila yamaan faxama nen silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen i fe jaxine nun kewali xosixine fe ra e naxanye birin ligaxi. ¹² Naxanye makuya, ne faxama fitina furen nin. Naxanye maso, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye na lu e nii ra, ne faxama nen fitina kameni. N sigama nen han n ma xolon danna e xili ma. ¹³ E a kolonma nen, a Alatala nan n na, e muxu faxaxine na lu biraxi e suxurene tagi waxatin naxan yi e saraxa gandene rabilinni yire matexine birin fari e nun geyane birin xuntagi, e nun wudi yifotonxine nun wari gbeene birin bun, e yi wusulan xiri jaxumene ganma e suxurene xa denaxanye yi. ¹⁴ N na n yiini bandunma nen e xili ma, n yi yamanan findi yire rabepinxin na, keli tonbonna ma han Dibila yi, e doxodene birin. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

7

Gbalo famatona fe

¹ Alatala falani ito nan ti n xa, a naxa,

² “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi Isirayila kaane xili ma, a naxa,

‘A danna nan fa ito ra!

A danna bata a li yamanan tongon naaninne birin yi!

³ Awa iki, a danna bata a li ε ma.

N na n ma xolon nafama nen ε ma.

N na ε makitima nen lan ε sigati kiin ma,

n yi ε saran ε kewali xosixine ra.

⁴ N mi kininkininma ε ma,

n mi ε ratangama,

amasoto n na ε sigati kiin nun ε kewali xosixine saranma nen ε ra.

Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.’

⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

‘Gbalon fama,

gbalon naxan joxon mi na!

⁶ Feene danna nan na ra!

A danna bata a li!

A kelima nen ε xili ma! A fama!

⁷ E tan yamanan muxune,

ε waxatin bata a li!

Waxati saxin bata a li ε ma,

a laxon bata maso!

Kontofinla na a ra!

Sewa xui mi fa tema geyane fari sonon!

⁸ Iki, n mi fa buma,

n na n ma xolon nagodo ε ma,

n ma bonjeteen sigama nen

han a danna ε xili ma.

N na ε makitima nen

lan ε sigati kiin ma,

n yi ε saran ε kewali xosixine ra.

⁹ N mi kininkininma ε ma,

n mi ε ratangama,

amasoto n na ε sigati kiin nun ε kewali xosixine saranma nen ε ra.

Nayi, ε a kolonma nen

a n tan Alatala,

n tan nan ε jaxankatama.’ ”

¹⁰ Laxon bata a li,

a bata a li!

E waxatin bata a li!

Bonbo ti dunganna bata a majingi!

Wason bata sabati ayi!

¹¹ Gbalon bata keli,

a findi muxu jaxine jaxankata dunganna ra.

E sese mi fa luma,

e nafulu mi luma,

e mi fa wuyama ayi,

e noro mi fa luma.

12 Waxatin bata a li,
 lɔxɔn bata maso!
 Sare soon nama fa sɛwa,
 sare matiin nama fa sunu,
 bayo xɔlo gbeen fama yamaan birin xili ma.

13 Sare matiin naxan matixi,
 a mi na sɔtɔma
 hali a mɔn lu a nii ra,
 bayo fe toon naxan tixi lan yamaan ma
 alo xiyena, na mi kalama,
 muxu yo mi a niin natangɛ
 masɔɔ e hakene xɔn.

14 Xɔtaan fema nɛn,
 feen birin yi yitɔn,
 koni muxu yo mi sigama yɛngeni
 bayo n ma xɔlɔn bata godo yamaan birin xili ma.

15 Yɛngɛn taan nabilinma nɛn,
 fitina furen nun fitina kamɛn yi so a yi!
 Naxanye burunna ra,
 ne yi faxa silanfanna ra.
 Naxanye taani,
 fitina kamɛn nun fitina furen yi ne halagi.

16 Naxanye na e futuxulu,
 ne sa e luxunma nɛn geyane fari,
 e lu kutunɲe e yɛtɛ hakɛne fe ra
 alo ganban naxanye lanbanni.

17 E birin fangan ɲanma nɛn,
 e birin xinbi xudine yi tu ayi,
 e lu alo igena.

18 E e maxidima nɛn kasa bɛnbɛli dugine yi sununi,
 kuisanna yi e birin suxu,
 e yagi han,
 e birin yi e xunne bi sununi.

19 E e wure gbetine wolima ayi nɛn kirane xɔn,
 e yi e mɛ e xɛmane ra
 alo se haramuxina.
 Bayo e gbetine nun e xɛmane mi nɔɛ e xunbɛ Alatalaa xɔlɔn lɔxɔni.
 Ne mi fa e wasɛ,
 e mi e ralugɛ,
 bayo ne nan e biraxi hakɛni.

20 E bata waso ayi e nafunle xɔn
 e yi suxure xɔsixi haramuxine rafala e ra.
 Nanara, n tan Ala ne findima nɛn se xɔsine ra e xa.

21 N na e birin findima nɛn yɛngɛ se tongoxine ra xɔɲene xa,
 fuyantenne yi e ba e yii yɛngeni,
 e yi na raxɔsi.

22 N na n xun xanbi soma nɛn e yi,
 muxune yi n ma yire kɛndɛna sariɲanna kala,
 mafu tiine yi so a kui,
 e yi a sariɲanna kala.

23 Yɔlɔnxɔnne rafala,

bayo faxan bata wara ayi yamanani,
gbalon yi gbo ayi taani.

²⁴ Siyaan naxanye jaxu e birin xa,
n ne rafama nen,
e yi e banxine tongo e yii.
N senbeman wason janna nen,
e yire sarijannxine sarijanna yi kala.

²⁵ Kuisan waxatine na fa,
e baje xunbenla fenma nen,
koni e mi a toe!

²⁶ Gbalon sama nen gbalon fari,
xibaru jaxine yi sa xibaru jaxine fari.
E fe toon maxadinma nen nabine ma fata Ala ra,
koni saraxaraline bama nen muxune xarajne sariyan ma,
fonne fan yi ba maxadin tiye.

²⁷ Mangan sunuma nen,
manga diin yi yigitege,
yamanan muxune birin yiine yi xuruxurun gaxuni.
N na e sigati kiin saranma nen e ra,
n yi e kiti e kiti saxine xon,
e yi a kolon a Alatala nan n na.

8

Suxurene Ala Batu Banxini

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee senninden kike senninden xi suulunde loxon, n yi daxi n ma banxini, Yuda bansonna fonne yi daxi n yetagi, Marigina Alatala senben yi godo n ma.

² N yi dajoxona nde to naxan yi maliga teen na. Denaxan yi luxi alo a tagina han a sanne, teen yiyaan nan yi na ra. Keli menna ma man han a xunna, na yi luxi alo teen na wuren gbeeli. ³ Denaxan yi luxi alo a yiina, a yi na yibandun, a yi n suxu n xun sexen ma. Alaa Nii Sarijannxin yi n nate boxon nun koren lantagini, a yi n xali fe tooni fata Ala ra alo xiyena, a siga n na Yusalen yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin so deen na naxan yi yee rafindixi sogeteden komen foxon ma suxuren yi daxi denaxan yi naxan Ala raxoloma fata a xanuntenya gbeen na lan a yamaan ma. ⁴ Isirayilaa Alaa noron yi menni, alo n na a to kii naxan yi lanbanni.

⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i yee rasiga komenna binni.” N yi n yee rasiga, n yi sa na suxuren to naxan Ala raxoloma, a daxi saraxa ganden kiraan so deen komen foxoni. ⁶ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i bata a to e naxan ligama, Isirayila yamaan fe xosixi gbeen naxanye ligama be, feen naxanye n masigama n ma yire sarijannxin na? Koni i man fe xosixi gbee gbeteye toma nen.”

⁷ Nayi, a yi n xali Ala Batu Banxin yinna so deen na. N yi yinla nde to yinna ma. ⁸ Ala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, yinla raba yinna ma.” N yi yinla raba yinna ma, so deen yi taran a ma. ⁹ A yi a fala n xa, a naxa, “So menni, i sa e fe xosixi haramuxine mato e naxanye ligan be.” ¹⁰ N yi so, n yi a mato, bubuseene nun sube xosixin sifan birin sawuran yi na, e nun Isirayila yamana suxurene birin sawurane yi rafalaxi yinna kui a kanke yiren birin ma. ¹¹ Isirayila yamaan fonne muxu tonge solofere yi tixi na sawurane yetagi. Safan ma dii xemen Yaasaniya yi ne ye. Wusulan gan seen

yi suxi e birin yii, wusulanna tutin yi tema han! ¹² A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i bata a to ba, Isirayila yamaan fonne naxan ligama dimini? E birin e gbee suxure batu konko yi. E a falama, e naxa, ‘Alatala mi nxu toma. Alatala bata yamanan nabepin!’ ” ¹³ A yi a fala n xa, a naxa, “I mən e toma nen fe xəsixi gbee gbeteeye lige.”

¹⁴ A yi n xali Alatalaa banxin so deen na kəmen fəxəni. Naxanle yi dəxi menni naxanye yi Tamusi suxuren sayaan wugama.* ¹⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i a toma ba? I mən fe xəsixi gbeteeye toma nen naxanye dangu itoe ra.”

¹⁶ A yi n xali Alatalaa banxin yinna kui xiini, Ala Batu Banxin so deen na, so deen palaan nun saraxa ganden longonna ra. Xeme məxəpən nun suulan jəxən yi menni, e xun xanbi soxi Alatala Batu Banxini, e ye rafindixi sogeteden binna ma. E yi e xinbi sinma sogen mabinni a batudeni. ¹⁷ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i feni itoe toma ba? Fe xəsixini itoe xurun ba, Yuda yamaan naxanye ligan be? Anu, e mən yamanan nafema gballo feene ra, e yi lu n naxəle. I mi e toma wudi yiin maso e jədeen na e namunne xən ba? ¹⁸ Nanara, n fan e saranma nen n ma xələ gbeeni. N mi kininkinima e ma, n mi e ratangama. E n xilima nen e xui yitexin na, koni n mi n tuli matima e ra.”

9

Yerusalen ratəron fena

¹ Na xanbi ra, n yi a me a fale a xuini texin na, a naxa, “E tan naxanye taani ito muxune kəwanle saranma e ra, e maso, birin xa a yenge so seen tongo taan xili ma.” ² Nayi, n yi xeme sennin to fe sa keli faxa ra so deen binni naxan yi ye rafindixi kəmen fəxən ma. Halagi ti yenge so seen yi suxi e birin yii. Xemena nde yi e tagi naxan yi maxidixi taa dugini, sebeli ti seene yi singanxi a tagi xidin na. E yi fa ti saraxa gande sula daxin de xən. ³ Isirayilaa Alaa nəron yi keli maleka gubugubu kanne sawurane xun ma, a yi denaxan yi, a yi siga banxin deen na. Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, sebeli ti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, ⁴ Alatala yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Dangu Yerusalen taan tagi, i yi taxamasenna sa muxune birin tigi ra naxanye wugama, e kutunma lan fe xəsixine fe ma Yerusalen kaane naxanye ligama.” ⁵ A yi a fala bonne xa n ye xəri, a naxa, “E tan xa bira a fəxə ra taani, e muxune faxa, e nama kininkinin, e nama dija muxe ma! ⁶ E fonne nun banxulanne nun sungutunne nun di jərene nun jaxanle birin faxa, e yi e raxəri. Koni taxamasenna muxun naxanye birin ma, e ne lu na. E a fələ n ma yire sarijanxin ma!” E yi a fələ fonne ma, naxanye yi Ala Batu Banxin yetagi. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “E n Batu Banxin naharamu, e yi a yinna kuine rafe muxu faxaxine ra! E siga!” E yi siga, e sa faxan ti fələ taani.

⁸ E yi faxan tima waxatin naxan yi, n kedenna nan yi fa luxi menni, n yi bira, n yetagin yi lan bəxən ma, n yi gbelegbele, n naxa, “Marigina Alatala, i Isirayila muxu dənxe birin naxərma nen ba, i to i ya xələn nagodoma Yerusalen ma?” ⁹ A yi n yabi, a naxa, “Isirayila yamaan nun Yuda yamaan hakene gbo han! Yamanan nafexi e muxu faxaxine wunla nan na, taan nafexi tinxintareyaan nan na. Amasəto e yi a falama nen, e naxa, ‘Alatala bata yamanan nabepin. Alatala mi fa sese toma.’ ¹⁰ N fan mi fa kininkinima e ma, n mi fa e ratangama. N na e kəwali jaxine saranma nen e ra.” ¹¹ Xemen

* **8:14:** Babilən kaane nan yi Tamusi batuma. E yi laxi a ra, a alana nde na a ra naxan faxama soge furen na, a niin mən yi bira a yi jemen na.

naxan yi maxidixi taa dugini, sebeliti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, na yi fa a fala, a naxa, “I n yamarixi naxan ma, n bata na liga.”

10

Ala man yi a yete yita

¹ N yi n yeen nakeli, n yi manga gbeden yiyaan to kore walaxa maligan fari naxan yi maleka gubugubu kanne xun ma. A mayilenma alo safiri gemena.

² Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, Ala yi a fala na xa, a naxa, “Sa so san digilixine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne labe ra, i yi i yine rafe tee wolonne ra, i sa e woli taan xun xon.” N yi xemen to sigemenni.

³ Maleka gubugubu kanne yi tixi Ala Batu Banxin dexon sogeteden yifari foxoni na muxun yi fama waxatin naxan yi. Kundaan yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin nafexi. ⁴ Alatala noron yi keli maleka gubugubu kanne xun ma, a siga Ala Batu Banxin so deen na. Banxin yi rafe kundaan na, yinna kuiin yi rafe Alatala noron kenenna ra. ⁵ Malekane gubugubune xuiin yi siga mine han yinna fari ma xiina. Na yi luxi alo Ala Senbe Kanna xuina, a nema falan tiye.

⁶ Xemen naxan yi maxidixi taa dugini, a to na yamari, a naxa, “Teen tongo san digilixine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne tagi,” xemen yi sa ti san digilixina nde dexon alo wontoro sanna. ⁷ Nayi, maleka gubugubu kan keden yi a yiin nasiga teen ma naxan yi maleka gubugubu kanne longonna ra. A yi tee wolonne tongo, a yi e sa xemen yii naxan yi maxidixi taa dugini. Na yi tee wolonne tongo, a mini. ⁸ Sena nde yi malekane gubugubune bun ma alo muxu yiina.

⁹ N yi a matoma, n yi san digilixi naanin to maleka gubugubu kan keden kedenne dexon alo wontoro sanna. Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti game fajina. ¹⁰ E birin yi maliga. E yi rafalaxi nen alo san digilixin kankanxina san digilixi gbete kui. ¹¹ E nema sigere, e yi noe sigere foxo naaninne birin ma nen hali e mi e firifiri. Maleka gubugubu kanne yi xun tixi denaxan biri ra, san digilixine yi sigama men binna nin, hali e mi e firifiri. ¹² Yee ne nan yi maleka gubugubu kanne fatin birin ma, e fanna nun e yine nun e gubugubune birin e nun e san digilixi naaninne. ¹³ N yi a me e na sanne xilima, a “wuluwunle.” ¹⁴ Yetagi naanin nan yi malekane birin ma. A singen yi maligaxi maleka gubugubu kanna yetagin nan na, a firindena, muxu yetagina, a saxandena, yata yetagina, a naanindena, singbin yetagina. ¹⁵ Maleka gubugubu kanne yi te. Daliseene nan yi ne ra n naxanye to Kebari baan de. ¹⁶ Maleka gubugubu kanne nema yi sigere, e san digilixine fan yi sigama nen e foxo ra. Malekane na yi e gubugubune yite alogo e xa tugan boxon ma, e san digilixine mi yi kelima e dexon. ¹⁷ E na yi ti, e sanne fan yi tima nen. E na yi tugan, e sanne fan yi tugan, amasoto niin naxan yi daliseene yi, na yi e fan yi.

Ala noron yi keli a Batu Banxini

¹⁸ Alatala noron yi keli Ala Batu Banxin so deen na, a sa ti maleka gubugubu kanne xun ma. ¹⁹ Nayi, maleka gubugubu kanne yi e gubugubune yifulun, e tugan boxon ma n ye xori, e san digilixine fan yi te e foxo ra. E yi sa ti Alatala banxin yinna so deen na sogeteden binni. Isirayilaa Ala noron yi lu e xun ma kore. ²⁰ Daliseene nan yi e ra n naxanye to Isirayilaa Ala bun ma Kebari baan de, n yi a kolon a maleka gubugubu kanne nan yi e ra. ²¹ Yetagi naanin nan yi e birin ma, e nun gubugubu naanin. Sena nde yi e

birin gubugubune bun ma alo muxu yiina. ²² E yetagine yi maliga daliseene yetagine ra n naxanye to Kebari baan de. E birin yi sigama e ye ra e tinxinna nin.

11

Yerusalen makitima nen

¹ Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a n xali Alatalaa banxin deen na, deen naxan yi ye rafindixi sogeteden ma. N yi muxu moxojen nun suulun to tixi deen na, yamaan yeratina ndee yi ne ye, Asuru a dii xemen Yaasaniya nun Benayaa dii xemen Pelati. ² Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, muxuni itoe nan fe jaxine yitonma, e maxadi jaxin ti taani ito yi. ³ E a falama, e naxa, ‘Banxine mi tiye be iki singen! Taan makantan yinna luxi nen alo tundena, en tan namaraxi a kui alo suben tunden kui!’ ⁴ Nanara, Adamadina, nabiyi falan ti e xili ma, nabiyi falan ti!”

⁵ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo n ma. A yi a fala, a n xa falani ito ti, a naxa, “Isirayila yamana, e luma a fale, e naxa, ‘E Alatala xuiin name,’ anu, n na e miriyaan kolon! ⁶ E bata faxan ti taani ito yi han kirane bata rafe binbine ra.” ⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E faxan naxanye tixi taan xun xon, na faxa muxune nan luxi alo suben naxan namaraxi tundeni, taan nan tunden na koni n fa e tan kedima a yi nen. ⁸ E to gaxuxi yengen ye ra, n yengen nan nafama e xili ma,” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹ “N na e kedima nen taani, n yi e sa xone sagoni, n yi n ma kiti ragidixine rakamali e xili ma. ¹⁰ E faxama nen silanfanna ra, n yi e makiti Isirayila boxon danna ra. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ¹¹ Taan makantan yinna mi findima tunden na e tan xa, e fan mi ramarama a kui alo subena, bayo n na e makitima nen Isirayila boxon danna ra. ¹² Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, e tan naxanye mi n ma sariyane nun n ma tonne suxi, e yi bira e rabilinna siyane namunne foxo ra.”

¹³ Nayi, n yi nabiyi falane tima waxatin naxan yi, Benayaa dii xemen Pelati yi faxes. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma, n yi gbelegbele, n naxa, “Ee! Marigina Alatala, i fa Isirayila yama donxen naxorima nen ba?”

Ala man yamaan muxu suxine malanma nen

¹⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁵ “Adamadina, naxanye doxi Yerusalen yi, ne a falama i ngaxakedenne xa, i ya denbayaan muxune, Isirayila yamaan naxan birin bata xali konyiyani, e naxa, ‘E lu makuyaxi Alatalaa dingiraan na, bayo a boxoni ito fixi nxu tan nan ma nxu keen na!’ ¹⁶ Na ma, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Hali n to e rasigaxi siyane ye pon, n yi e raxuya ayi yamanane yi, n luma nen e xon menni alo e yi yire sarijanxini nun.’ ¹⁷ Na ma, a fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na e malanma nen sa keli siyane ye, n yi e maxili yamanane yi, e raxuyaxi ayi denaxanye yi, n yi Isirayila yamanan so e yii.’ ¹⁸ E mon xetema nen menni, e yi suxurene nun batu se xosixine birin naxori a yi. ¹⁹ N yi xaxili kedenna lu e birin ma, n yi nii nen sa e yi, n boje xodexe yaan ba e yi naxan luxi alo gemena, n yi boje fapin fi e ma ²⁰ alogo e xa n ma tonne nun n ma sariyane suxu. Nayi, e yi findi n ma yamaan na, n findi e Ala ra. ²¹ Koni naxanye kuxaxi e suxurene nun batu se xosixine xon e bojeni, n na kanne kewali jaxine saranma nen e ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²² Maleka gubugubu kannu naxanye nun san digilixine yi a ra, ne yi e gubugubune yifulun, Isirayila Ala non yi e xun ma kore. ²³ Alatala non yi

ba taan xun ma, a sa ti geyaan xun ma naxan yi Yerusalen sogeteden binni. ²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n nate, a xete n na muxu suxine fema Babilon kaane yamanani fe tooni alo xiyena fata Alaa Nii Sarijanxin na. N yi fe toon naxan tima alo xiyena, na yi dan. ²⁵ Alatala feen naxanye birin yita n na, n yi ne birin fala muxu suxine xa.

12

Muxu gbeteƷe xalima nen konyiyani

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i doxi yama murutexin nan tagi. E yeen na, alogo e xa seen to, koni e mi a yigbema. E tunla na, alogo e xa feen me, koni e mi a famuma, amasoto yama murutexin nan e ra. ³ Nanara, i tan Adamadina, i ya goronne yiton i a liga alo i sigama konyiyaan nin yanyi tagini yamaan ye xori. Keli be i siga yire gbete yi e ye xori. Waxatina nde, e a kolonma nen a yama murutexin nan e ra. ⁴ I ya goron yitonxine ramini e ye xori yanyin na, i tan yi mini jinbanna ra e ye xori alo naxanye sigama konyiyani. ⁵ Yinla raba yinna ma e ye xori, i yi i ya goronne ramini menna ra, ⁶ i yi e tongo i tungunna ma e ye xori, i yi e xali fitirin ma. I xa i yetagin xunna so alogo i nama yamanan mato, bayo n na i findima nen taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁷ N yamari naxan na, n yi na liga. N yi n ma goronne ramini yanyin na siga konyiyani. Ninbanna ra, n yi yinla raba yinna ma n yin na, n yi n ma goronne ramini fitirin ma, n yi a tongo n tungunna ma e ye xori.

⁸ Xotanni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹ “Adamadina, Isirayila yama murutexin mi yi i maxodin ba, fa fala, ‘I nanse ligama?’ ¹⁰ E yabi, fa fala, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Nabiya falani ito tixi Yerusalen mangan nun Isirayila yamaan birin nan xili ma naxanye luxi menni.’ ¹¹ A fala e xa, i naxa, ‘N findixi e rakolon feen taxamasenna nan na. N naxan ligaxi, na nan nakamalima e ma, e yi suxu yengeni, e siga konyiyani.’ ¹² Mangan naxan e ye, na a goronne tongoma nen a tungunna ma fitirin ma, a mini taani. Yinla nan nabama a xa yinna ma, a yi mini menna ra. A yi a yetagin xunna so alogo a nama yamanan mato. ¹³ N na n ma yalaan natima nen a ye ra, a yi a suxu n ma luti ratixin na, n yi a xali Babilon taani, Babilon kaane yamanani, a mi denaxan toma a yeen na,* a yi sa faxa na. ¹⁴ N na a rabilinna muxune birin naxuyama ayi nen e nun a ganle, n yi e sagatan silanfanna ra. ¹⁵ Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na e raxuya ayi siyane ye e nun yamanane yi. ¹⁶ Koni n muxuna ndee ratangama nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen ma alogo e xa sa e ti e kewali xosixine ra e deni siyane birin xa e na siga denaxanye yi. Nayi, na kanne a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, i nema i degema i xuruxurun, i yi igen min gaxun nun kuisanni. ¹⁹ I a falama nen yamanan muxune xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi lan Yerusalen kaane ma naxanye luxi Isirayila yamanani, a naxa: E degema kuisanna nin, e yi igen min yigitegeni, amasoto e yamanan nun a yi seene birin naxorima nen a muxune gbalone fe ma. ²⁰ Muxune janma nen taane yi, yamanan yi findi yire rabepinxin na. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

Alatalaa falan kamalima nen

* **12:13:** A falan tima Manga Sedeki suxu feen nan ma. A mi Babilon toma bayo Babilon kaane a yeene kalama nen. Na feen sebexi Mangane Firinden 25.4 nun Yeremi 52.7 kui.

²¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ²² “Adamadina, nanfera ε sandani ito falama ε tagi Isirayila bəxən ma, fa fala, ‘Waxatin danguma, koni fe toon naxanye tima alo xiyena, ne sese mi rakamalima.’” ²³ A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata danna sa sandani ito ra, a mi fa falama Isirayila yi sənən.” ’ Koni a fala e xa, i naxa, ‘Fe toone birin nakamali waxatin bata maso. ²⁴ Fe to fuu yo mi fa falama Isirayila kaane tagi alo xiyena, yiimatone mi fa muxune rafan feene falama e xa wuleni. ²⁵ Bayo n tan Alatala, n falan tima nən, na yi rakamali keden na. E tan yama murutəxina, na ligama nən ε waxatini. N falan tima nən, n yi a rakamali.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁶ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁷ “Adamadina, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘A fe toon naxan tixi, iki fe mi na ra, a nabiya falan tima lan waxati famatəne nan ma naxanye makuya pon!’” ²⁸ Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, “N na fala yo ti sənən, na rakamalima nən keden na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

13

Alaa falan wule nabine xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, nabiya falan ti Isirayilaa nabine xili ma naxanye nabiya falane tima iki, i yi a fala ne xa naxanye e bəje yi feene tun falama, i naxa, ‘E Alatala xuini name!’” ³ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalon nabi xaxilitarene xa, naxanye e yete xaxili yi feene falama, anu e mi fe to yo tixi keli Ala ma. ⁴ Isirayila kaane, ε nabine luxi nən alo kankone banxi xənnə yi! ⁵ E mi e masoxi yinna yire biraxine ra alogo e xa Isirayila yamaan makantan yinna yinle rafaxa, a yi lu tixi yəngeni Alatalaa xələn ləxəni. ⁶ Wulen nan e fe toone ra, pəndi mi e yiimato falane yi. E a falama, e naxa, “E tuli mati Alatalaa falan na.” Koni Alatala xa mi e xəxi. Anu, e wama e falane xa rakamali. ⁷ E fe toon naxanye tima, fe fuun xa mi ne ra ba? E wule falan naxanye tima yiimatoni, wulen xa mi ne ra ba? E a falama, ε naxa, “E Alatalaa falan name!” Anu, n mi fala tixi.’ ”

⁸ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo wulen nan ε falane nun ε fe toone ra, n bata keli ε xili ma.’” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹ ‘N sənben kelima nən nabine xili ma naxanye fe to fuune tima, e yi wule falane ti yiimatoni. E mi dəxəde sətəma n ma yamaan malanni, e xinle mi sebəma Isirayila kaane xili sebə kədin kui, e mən mi Isirayila yamanan lima. Nayi, ε a kolonma nən a Marigina Alatala nan na.’ ”

¹⁰ “ ‘E n ma yamaan naləma ayi, e naxa, “Bəje xunbenla be,” anu bəje xunbeli mi na. Bonne nəma yinna tima naxan biramatə a ra, e tan bənde fixen nan soma a ma. ¹¹ Nayi, a fala na yinna maso muxune xa, a na yinna birama nən! Tule gbeen fama nən, balabalan kəsene yi godo, foye gbeen yi fa. ¹² Yinna na bira, muxune mi ε maxədinjəe nayi ba, fa fala, “E a masoxi bənde fixen naxan na, na minən?” ’ ”

¹³ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N fitinaxin kala ti foyen nafama nən, n tule gbeen nafa n ma xələ gbeeni, balabalan kəsə jaxine yi godo halagi tideni. ¹⁴ E bənde fixen soxi yinna naxan ma, n na rabirama nən bəxəni, a bunne yi mini kənenni. A na bira, ε fan halagima nən a xən. Nayi, ε a kolonma nən a Alatala nan n na. ¹⁵ N sigama nən han n ma xələ danna na yinna xili ma e nun naxanye a masoxi. Nayi, n yi a fala ε xa, n naxa, “Yin mi fa na, nabiiin naxanye a masoxi ne fan mi fa na, ¹⁶ Isirayila nabiiin naxanye

yi bɔɔɛ xunbenla fe falama Yerusalɛn kaane xa e fe to fuune xɔn, anu bɔɔɛ xunbeli mi yi na! Marigina Alatalaa falan nan na ra.” ’ ”

17 “Adamadina, i yeɛ rafindi Isirayila yamaan sungutunne ma naxanye e yete bɔɔɛ yi falane tima nabiya falane ra. Nabiya falane ti e xili ma, 18 i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona ɛ xa ɛ tan naxanye yii kɔɛ rasone deɛma, ɛ yi e so ɛ yii kɔɛne birin na tirin ti seene ra, ɛ yi dugine deɛge naxanye soma muxune yetagine xun na fonne nun dii ɔɔɛne birin alogo ɛ xa senben sɔɔɛ e niine ma! Ɛ n ma yamaan muxune niin tirinɛ ba, ɛ yi ɛ yete niine ratanga? 19 Ɛ n ma sariɔanna rayelefuma n ma yamaan yetagi fundenna yiin ye dandona fe ra hanma buru dungina ndee fe ra. Ɛ to wulene falama n ma yamaan xa naxanye mafura wule falane rame, ɛ muxune faxama naxanye mi lan e faxa, ɛ ndee lu e nii ra naxanye yi lan nun e faxa.’ ”

20 “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen ɛ tirin ti seene xili ma ɛ muxune suxuma naxanye ra alo xɔline. N na e bama nen ɛ yii, n yi na kanne niine xunba ɛ naxanye suxuma alo xɔline. 21 N na ɛ dugine bama nen ɛ yetagine xun na, n yi n ma yamaan xunba ɛ yii, ɛ mi fa muxune tirinɛ ɛ senbene xɔn sɔɔɛn. Nayi, ɛ a kolonma nen a Alatala nan n na. 22 Bayo ɛ bata tinxin muxune bɔɔɛn kala ɛ wulene xɔn, n tan mi yi waxi naxanye tɔɔɛ feni, ɛ yi muxu ɔaxine senbe so alogo e nama xete e kira ɔaxine fɔxɔ ra, e yi kisi. 23 Na feene ma, ɛ mi fa wule fe to yo tima alo xiyena, ɛ mi fa ɛ yiimatoma. N na n ma yamaan xunbama nen ɛ yi. Nayi, ɛ a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

14

Isirayila xa a me suxurene ra

1 Isirayila fonna ndee yi fa n fema e fa dɔxɔ n yetagi. 2 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 3 “Adamadina, suxurene fe bata muxuni itoe bɔɔɛn nɔ. Seen naxan e birama hakeni, e na nan dɔxɔma e yete yeɛ ra. N tinɛ nayi, e xa n maxɔdin fena nde ma ba? 4 Nayi, falan ti e xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Suxure feen na Isirayila kaan naxan bɔɔɛ nɔ, a yi seen dɔxɔ a yete yeɛ ra naxan a birɛ hakeni, na xanbi ra a mɔn yi fa nabiin fema, n tan Alatala yeteen nan na kanna yabima alo a lan a suxure wuyaxine ma kii naxan yi 5 alogo n mɔn xa Isirayila kaane bɔɔɛne sɔɔɛ naxanye birin e mexi n na e suxurene fe ra.” ’ 6 Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ɛ xun xete, ɛ xete ɛ suxurene fɔxɔ ra, ɛ me ɛ kewali xɔsixine birin na. 7 Xa Isirayila kaana nde hanma xɔɔɛn naxan dɔxi Isirayila yi, xa na a me n na, suxure feen yi a bɔɔɛn nɔ, a yi seen dɔxɔ a yete yeɛ ra naxan a birɛ hakeni, a mɔn yi siga nabiin fema alogo a xa n maxɔdin fena nde ma, nayi, n tan Alatala yeteen nan a yabima. 8 N kelima nen na kanna xili ma, n yi a findi misaala ra, yamaan naxan mafalama. Ɛ yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

9 “Xa nabiin tin muxune yi a ratantan a tan yeteen yi nabiya falan ti na kanna xa, nayi n tan Alatala nan a radinxi tantanni. N na n yiini tema nen a xili ma, n yi a raxɔri n ma yamana Isirayila kaane ye. 10 E birin nan na haken goronna tongoma, nabiin nun naxan a maxɔdinxi, ne firinna birin haken lan. 11 Nayi, Isirayila kaane mi fa e masige n na, e mi fa e yete raxɔse e yulubine birin xɔn. Nayi, e findima nen n ma yamaan na, n findi e Ala ra,’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Muxu yo mi nɛ yamaan natange Alaa kitin ma

¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹³ “Adamadina, xa yamanana nde tinxintareyaan liga, e n yulubin tongo, xa n na n yiini te a xili ma, n yi donseen nadasa e ma, n fitina kamen nafa e ma, n yi muxune nun xuruseene raxori, ¹⁴ hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, ne yi e yete niine nan tun natange e tinxinyaan xon.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵ “Hanma xa n mon burunna sube xajene radin yamanan ma, e yi diidine birin faxa, yamanan yi findi yire rabejinxin na muxu yo mi fa danguma denaxan yi masoto na sube xajene fe ra, ¹⁶ hali xa na tinxin muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kolon n yeteni, ne mi yi noe hali e dii xemen hanma e dii temen natange, koni na muxu saxanne tan tange nen, yamanan yi findi yire rabejinxin na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Hanma xa n yengen nafa na yamanan xili ma, xa n na a fala, n naxa, ‘Yengen xa dangu yamanan yiren birin yi!’ xa n muxune nun e xuruseene raxori menni, ¹⁸ hali xa na tinxin muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kolon n yeteni, e mi noe e dii xemen hanma e dii temen natange. E tan nan gbsansan tangama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁹ “Hanma xa n fitina furen nafa na yamanani, n yi faxan nafa e ma n ma koloni, alogo muxune nun xuruseene xa raxori, ²⁰ hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, n tan habadan Alatala, n bata n kolon n yeteni, e mi noe e dii xemen hanma e dii temen natange. E yete niine nan tun natange e tinxinyaan xon.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Amasoto, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Hali n to bata n ma kiti xodexe naaninne rasiga Yerusalen xili ma, yengen nun fitina kamen nun burunna sube xajene nun fitina furena, alogo e xa muxune nun xuruseene raxori, ²² hali na birin, muxuna ndee luma nen e nii ra. Xemene nun jaxanla ndee xunna minima ayi nen. E na e sigati kiin nun e kewanle to, na e masabarima nen lan gbaloni itoe birin ma n naxanye rafaxi Yerusalen ma. ²³ E masabarima nen, e na e sigati kiin nun e kewanle to waxatin naxan yi. Nayi, e a kolonma nen a n mi feni itoe rabaxi fuun xan na taan xili ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

15

Sandana lan jaxundan binla ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, jaxundan binla yatexi muxune xon dangu wudin bonne ra ba? A yiine tonon gbo dangu foton yi wudin bonne ra ba? ³ I na wudin tonge ba i yi sena nde rafala a ra? I a nde finde bitin wudina nde ra ba, i sena nde xidi a ma? ⁴ A na sa teeni yegen na, teeni yi a xun firinne gan, a fa a tagin suxu, a tonon fa na ba? ⁵ Nayi, xa a tonon mi yi na benun a xa gan waxatin naxan yi, teena a gan xanbini, a fa rafale sena nde ra ba?”

⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata Yerusalen kaane findi se gan daxin na alo n jaxundan binla findixi yegen na foton yi wudin bonne tagi kii naxan yi. ⁷ N kelima nen e xili ma. Hali e to bata yi mini teeni nun, teen na n fa e halagima. N na keli e xili ma waxatin naxan yi, nayi e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸ N yamanan findima nen yire rabejinxin na, bayo a muxune bata tinxintareyaan liga,” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

16

Yerusalen taan misali fena dii rabejinxin ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, Yerusalen kaane kewali xosixine fe fala e xa. ³ A fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi Yerusalen taan xili ma, a naxa: Kanan baxon nan yi i benbane gbeen na, i barixi mena nin. Amarin nan yi i fafe ra, i nga, Xiti kaana.’ ⁴ I barixi baxon naxan yi, i xuli fundin mi xaba, i mi maxa alogo i xa sarijan, foxon mi sugusugu i ma, i mi mafilin dugini.† ⁵ Muxu yo mi kininkinin i ma, a yi na fe kedenna nde liga i xa, a yi i ratanga. I woli ayi nen burunna ra i bari boxoni, amasoto i rapaxu nen muxune ma.’”

⁶ “Koni, n yi danguma i dexon ma, n yi i to i ramaxe i wunli, n yi a fala i xa, n naxa, “Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra! Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra!” ⁷ Na xanbi ra, n yi i rasabati alo sexene burunna ra. N yi i ragbo, i yi koxo, n yi i rayabu ayi, i xijene yi te, i xun sexene yi mini. Koni i ragenla nan mon yi a ra singen. ⁸ Loxona nde, n yi danguma i dexon ma, n yi i mato, n yi a to i bata a li i muxu xanu waxatin ma, n yi n ma domain lenben so i xunna, n yi i ba i ragenla ra, n yi n kolo i xa, n yi layirin xidi en tagi, i yi findi n gbeen na.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁹ “N bata i maxa. Wunla naxan yi i ma, n yi na ba i ma, n yi ture xiri jaxumen susan i ma. ¹⁰ N bata i maxidi taa dugi doma boxonxini, n yi kidi sankidin so i sanni, n yi i maraberi ba taa dugi fajini, n dugi fajin nagodo i ma naxan saren xodoxo. ¹¹ N yi i maxidi marayabu se fajine yi, n yi yii rasone so i yiine ra, n yi jeren bira i koe. ¹² N wuredin sa i joden na, n yi tunla sone so i tunle ra, n yi manga komoti fajin so i xun na. ¹³ Nayi, i yi maxidi xemaan nun wure gbeti fixen na, taa dugi boxonxin nun dugi sare xodexene yi findi i maraberi baan na. I yi balo murutu fujin fajin nun kumin nun oliwi turen na. I yi tofajne ayi, alo a lan jaxalan mangan ma kii naxan yi. ¹⁴ I xinla yi siyane birin li masoto i ya tofanna ma, bayo i yi rayabu han fata i maxidi se fajine ra, n ni i rayabu naxanye yi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁵ “Koni i yi i yigi sa i ya tofanni. I ya xili gbeeyan yi findi feren na i xa, i findi yalunden na. I yi lu yalunyaan lige dangu muxune birin xon, i findi e gbeen na.† ¹⁶ I bata i ya dugine tongo, i yi suxure kidene rayabu e ra, i yi yalunyaan naba menne yi naxan boxon munma yi liga, anu a boxon mi fa ligama sonon. ¹⁷ N tunla so xema daxin nun wure gbeti fixe daxin naxanye so i yii, i yi ne findi i ya suxure xememane ra, i yi n yanfa, i yalunyaan liga. ¹⁸ I bata i ya taa dugi boxonxine tongo, i yi i ya suxurene maxidi e yi, i yi n ma turen nun n ma wusulanna ba saraxan na e xa. ¹⁹ N donseen naxanye so i yii, murutu fujin nun oliwi turen nun kumina, n yi i baloma naxanye ra, i yi ne ba saraxane ra na suxurene xa alogo e gan xirin xa rafan e ma. I na nan ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

* **16:3:** Kanan kaane nan yi doxi Yerusalen yi benun Isirayila bonsonna muxune xa a tongo yengeni. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.6-9 kui. † **16:4:** Ala Yerusalen taan nun a muxune misalima diin nan ma be. Senbe yo mi yi Alaa yamaan xa benun Ala xa a fi e ma. Na xanbi ra, a yi e findi yamana senbemaan na. Na xanbi ra, e mon yi a yanfa suxure batuni. Na nan misaali ito bunna ra.

† **16:15:** A suxure batun misalixi yalunyaan nan na be bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi jaxanla nun xemen tagi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a jaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba a tan na, e bata a yanfa nayi alo jaxanla na a xemen yanfa yalunyaan xon.

20 “I yi i ya dii xemene nun i ya dii temene tongo, i naxanye bari n xa, i yi e gan saraxan na suxurene xa alogo e xa findi e donseene ra! I mi yi i wasa soe i ya yalunyani ba? 21 I bata n ma diine koe raxaba, i yi e gan saraxan na suxurene xa! 22 Anu, i kewali xosixine ligama yalunyani waxatin naxan yi, i mi i miri i ya dii joreyaan waxatin ma, i ragenla yi a ra waxatin naxan yi, i yi i ramaxama i wunli waxatin naxan yi.”

23 “Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Gbalona! Gbalona e xa, bayo e yelin xanbini na fe jaxine birin lige 24 e bata gbingbinna rafala kiden na, e yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi. 25 E bata yire matexine rafala kidene ra taan kira xunne birin na. E yi e tofanna findi fe xosixin na, e yi e fatin lu dangu muxune birin sagoni, e yalunya feene yi siga gboe ayi. 26 E bata yalunyaan liga Misiran kaane xon, e dexo bode fati fajine, e yi e yalunyaan nadangu ayi, e yi n naxolo. 27 Nayi, n yi keli e xili ma, n yi nde ba e boxon na, n yi e sa e yaxu kunfadene sagoni, Filisitine taane, naxanye yati yi yagixi e yagitareya kewanle ra. 28 Koni e mon yi yalunyaan naba Asiriya kaane xon, bayo e munma yi wasa singen yalunyaan na, anu, hali na, e mi wasa. 29 Nayi, e yi e yalunyaan nadangu ayi, e Babilon kaane sa a fari, naxanye findixi yulane ra, anu, na fan mi e wasa.’”

30 “Nayi, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E yugon kobi de, e to bata feni itoe birin liga, naxanye findixi yalunde jaxalan gbeen kewanle ra! 31 Anu, e to gbingbinna rafala kira xunne birin na, e yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi, e mi yi luxi alo yalundena, bayo e mi yi gbetin nasuxuma e yangane ra. 32 E tan luxi nen alo jaxalan yalunxin naxan xeme gbete ye rafisama a xemen yeten xa a mi naxanye kolon. 33 Yalunde jaxanle birin sena nde rasuxuma e yangane yii. Koni e tan luxi nen alo jaxanla na a yangane ki alogo e xa fa, sa keli yiren birin yi, e yi kafu. 34 E yalunyaan nun jaxanla bonne yalunyaan keden mi a ra. Muxu yo mi a gima e foxo ra e kisena a yii. E tan nan e yangane kima, se mi so e yii.’”

35 “Nanara, i tan naxan luxi alo yalunde jaxanla, i tuli mati Alatala fala xuiin na! 36 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo i bata i ya nafunle birin yikala, bayo i bata i ragenla lu i ya yalunyaan xon i yangane yii e nun i ya suxurene nun i ya fe xosixine birin, i yi i ya diine wunla ba saraxan na e xa, 37 na ma, n na e nun i yangane birin malanma nen yire kedenni, naxanye yi rafan i ma e nun naxanye yi rajaxu i ma, n na e birin malanma nen i xili ma, n yi i rageli, e birin yi i ragenla to. 38 N na i kitima nen alo a lan yalunde jaxanle nun muxu faxane ma kii naxan yi. N yi i wunla ramini n ma xolo gbeen nun n ma xanuntunyaan kalan xoxolonna. 39 N na i sama nen i yangane sagoni, e yi i ya kide gbingbinne nun i ya suxure batude matexine kala, e yi i ya dugine ba i ma, e yi i rayabu se fajine tongo, e yi i ragenla lu. 40 E yi yamaan nadin i ma, e yi i magalon, e yi i masoxon silanfanna ra, 41 e yi ten so i ya banxine ra, e yi i makiti jaxalan wuyaxi yetagi. N danna sama nen i ya yalunyaan na, i mi fa i yangane saranna fiye sonon! 42 N sigama nen han n ma xolon danna i xili ma, n ma xanuntunyaan kalan xoxolonyaan yi a masiga i ra. N na n sabarima nen, n mi fa xoloma i ma. 43 N na i kewali jaxine saranma nen i ra, bayo i mi i xaxili luxi i ya dii meseyaana waxatina fe ma, i yi n naxolo feni itoe birin xon. I mi yagitareyaan xan saxi i kewali xosixi gbete ye fari ba?’” Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

44 “Nayi, sandasane birin sandani ito falama nen i ma, e naxa, “Dii temen fama a nga nan ma.” 45 I ngaa dii temen nan i ra yati, naxan a xemen naraxuxi

e nun a diine. E nun i ngaxakeden jaxalanmane birin keden, naxanye e xemene nun e diine rapaxuxi. Xiti kaan nan yi i nga ra, Amarin nan yi i fafe ra. ⁴⁶ I tada jaxalanmaan naxan yi dɔxi i kɔmenna ma, na findixi Samari taan nan na e nun a muxune. I xunyen jaxalanmaan naxan yi dɔxi i yiifanna ma, Sodoma taan^S nan na ra e nun a muxune. ⁴⁷ I bira nen e kirane fɔxɔ ra yati, i fan yi e raliga e kɛwali xɔsixine yi, koni i mi danxi na ma gbansan, i tan sigati kiin yi jaxu ayi dangu e tan gbeen na i ya feene birin yi. ⁴⁸ Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni, e nun i ya muxune naxan ligaxi, i ngaxakeden jaxalanmaan Sodoma nun a muxune mi na sifan ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴⁹ “ I ngaxakeden jaxalanmaan Sodoma taan hakɛni itoe nan ligaxi: A muxune yi waso ayi, e to yi herini, kɔntɔfli mi yi e ma. E mi yi yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune malima. ⁵⁰ E yi e yete yigboma, e fe xɔsixine liga n yetagi. N to na to, n yi e raxɔri! ⁵¹ Samari taan muxune mi i yulubin tagiin yatin ligaxi. I bata fe xɔsixine liga naxanye dangu e gbeene ra pon, han i ngaxakeden jaxalanmane Sodoma taan nun Samari taan muxune yi lu alo tinxin muxune, xa e yulubine sa i gbeene ma. ⁵² I tan naxan yi i ngaxakeden jaxalanmane yalagima, iki, i fan ma yalagin waxatin bata a li, masɔtɔ i yulubine xɔn, i yete raxɔsixi naxanye xɔn dangu e tan na, naxanye a ligaxi e tinxinɛ ayi dangu i tan na. I fan yagima nen, i yi rayarabi, bayo i bata i ngaxakedenne lu alo tinxin muxune, e na sa i ma.’ ”

⁵³ “ N mɔn Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune rasabatima nen, e nun e tan fan e xɔn ma ⁵⁴ alogo i xa rayarabi, i yagi lan i kɛwanle birin ma, naxanye e rawekilexi. ⁵⁵ I ngaxakeden jaxalanmane, Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune mɔn xetema nen e kii fonni, i fan nun i ya muxune yi xete e kii singeni. ⁵⁶ I yi i wasoma waxatin naxan yi, i mi yi fala jaxine tima Sodoma taan xili ma ba, ⁵⁷ benun i ya jaxuyaana xa kolon waxatin naxan yi. Iki, Arami kaane nun e rabilinna muxune nun Filisiti muxun naxanye i rabilinni, ne fa i tan nan makonbima, e i rapaxu. ⁵⁸ I fa i ya yagitareyaan nun i kɛwali xɔsixine saranna nan sɔtɔma iki,’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵⁹ “Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N na a ligama i ra nen alo a lan i ma kii naxan yi, i tan naxan mi n kɔlɔ xuiin yatexi, i yi layirin kala. ⁶⁰ Koni, n na n xaxili luma nen layirin xɔn, n naxan xidi en tagi i dii mɛɛ waxatini, n yi habadan layirin xidi en tagi.’ ⁶¹ I kɛwanle fe rabirama i ma nen, i yi yagi, i na i tada jaxalanmane nun i xunye jaxalanmane rasene waxatin naxan yi, n yi e so i yii i ya dii temene ra, hali e to mi fataxi layirin na n naxan xidixi en tagi. ⁶² N na n ma layirin xidima nen en tagi, nayi, i a kolonma nen a Alatala nan n na, ⁶³ alogo i ya fe jaxine xa rabira i ma, i yi yagi, i deen yi suxu i ra i ya yagini, n na i yulubine birin xafari waxatin naxan yi, i naxanye birin ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

17

Singbin firinne nun manpa binla fe sandana

§ 16:46: Ala Sodoma taan halagi nen teen na a muxune yulubine fe ra. Na feen sebexi Dunuja Fɔlɔn 19.1-29 kui. * **16:60:** Marigi Yesu layirin naxan xidi e nun denkeleya yamaan tagi, na nan habadan layirini ito rakamalin na. Na feen sebexi mɔn Esekiyeli 37.26 nun Esayi 55.3 nun Yeremi 32.40 nun Mاتي 26.28 kui.

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 2 “Adamadina, misaala nde fala, sandana nde sa Isirayila yamaan xa. 3 I yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Singbinna nde yi na nun naxan gbo,*
a gubugubune kuya,
a xabene kuya,
e yi maɲingixi.

Na singbinna yi siga Liban yamanani,
a sa dɔxɔ suman binla nde kondeni.

4 Wudi yiin naxan mate a birin xa,
a yi na bolon,
a siga a ra yula yamana nde yi,

a sa a dɔxɔ yulane taani.†

5 Na xanbi ra, a mɔn yi Isirayila yamanan sansi gbete tongo,
a sa a si sansi xɔri mafedena nde yi

ige gbeen de alo wudi fajina igen nafan naxan ma.‡

6 Na sansiin yi gbo,
a yi findi manpa bili sabatixin na,
koni a mi yi kuya,
a yiine yi tixi singbinna binni,
koni a salenne yi lu a bun ma.
A yi kɔxɔ,
a yi lu a yiine raminε,
a yifɔtɔn.

7 Koni singbin gbee gbete mɔn yi na nun,§
naxan gubugubune yi kuya,
a xabene gbo.

Na manpa binla* yi a yibandun a binni
e nun a salenne,
a yi a yiine yibandun a binni
alogo a xa a ige sa.

8 Anu a yi sixi bɔxɔ fajin nin ige gbeen de
alogo a xa a yiine ramini,
a yi bogi,
a yi findi manpa bili fajin na.” ’ ”

9 “A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
A sabate ba?

Singbin singen mi a binla tale ba,
a yi a bogine bolon,
alogo a xa xara,
a sonle birin yi lisi a ra?

* **17:3:** Singbinni ito findixi Babilɔn mangan Nebukadanesari misaala nan na naxan Yerusalem tongo yengeni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui. † **17:4:** Nebukadanesari siga nɛn Yuda mangan Yoyakin na Babilɔn taani yulane wuya denaxan yi. Nayi, wudi yii matexin findixi Yuda mangan nan na. Wudin yetɛn findixi Dawuda yixetene nan na. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui. ‡ **17:5:** Sansi gbete findixi Yuda mangan Sedeki misaala nan na, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ mangan na Yoyakin jɔxɔni. A mɔn yi murute Babilɔn mangan ma, a yi suxu yengeni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.17 kui. § **17:7:** Singbin gbee gbete findixi Misiran yamanan mangan nan na. Yuda mangan Sedeki yi Misiran mangan mafanma a xa a mali Babilɔn yamanan yengedeni. Na feen sebexi Yereimi 37.7-8 nun 44.30 kui. * **17:7:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

Nayi, a mako mi fanga gbeen ma,
 a mako mi muxu wuyaxi ma
 naxan a talɛ a ɲan na fefe!
¹⁰ A yi bitinxi a faɲin na,
 koni iki a nɔɛ sabatɛ ba?
 Sogeteden foyen na fa,
 na a xarama nɛn fefe!
 A yi bitinxi bɔxɔni dɛnaxan yi,
 a yi xara mɛnni.’ ”

Sandan bunna

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹² “Nba, yama murutɛxini ito maɔɔdin iki, i naxa, ‘Ɛ mi na sandan bunna kolon ba?’ A fala e xa, i naxa, ‘Babilɔn mangan bata siga Yerusalɛn yi, a sa mangan nun a kuntigine suxu, a e xali Babilɔn taani. ¹³ A yi muxuna nde sugandi mangane bɔnsɔnna muxune yɛ, a yi layirin xidi e tagi, a yi na kanna rakɔɔ. A mɔn yi yamanan yɛeratine xali konyiyani ¹⁴ alogo yamanan xa lu nɔɔn bun ma, a nama fa sɛnben sɔtɔ sɔnɔn, a yi na layirin suxu, alogo e nama halagi. ¹⁵ Koni na manga nɛnɛn bata murutɛ a xili ma, a yi a xɛrane rasiga Misiran yamanani alogo e xa sa soone nun sofa gali gbeen so a yii. Muxun naxan na ligaxi, na fe sɔnɔyɛ ba? Na kanna a futuxulɛ Babilɔn mangan bun ba? A to layirin kala, a mi nɔɛ a futuxulɛ a bun sese ma!’ ”

¹⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kɔɔ n yetɛni! Yuda mangani ito faxama Babilɔn mangana yamanan nin, naxan a findixi mangan na. Amasɔtɔ a bata a kɔɔ xuiin kala, a mi layirin nakamalixi e tagi. ¹⁷ Misiran mangan mi nɔɛ a xun mayɛngɛ hali e nun a gali sɛnbɛmaan nun a sofa wuyaxine. Babilɔn kaane gbɛngbinne ratema nɛn taan makantan yinna xɔn e yi taan yɛngɛ e muxu wuyaxi faxa. ¹⁸ Bayo, Yuda mangan bata a mɛ a kɔɔ xuiin na, a yi layirin kala. A to a kɔɔ, a yi na feene birin liga, a mi a futuxulɛ a bun mume!” ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kɔɔ n yetɛni, fa fala a mɛxi a kɔɔ xuiin na n tan nan yetagi, a n ma layirin nan kalaxi. Nayi, n na a kɛwali ɲaxine saranma nɛn a ra. ²⁰ N na n ma yalaan soma nɛn a xun na, a yi a suxu n ma lutin na, n yi a xali Babilɔn yi, n yi sa a makiti mɛnni lan a tinxintareyaan ma a naxan liga n na. ²¹ A sofa gixine birin faxama nɛn silanfanna ra, naxanye na lu e nii ra, ne yi xuya ayi yiren birin yi. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a n tan Alatala nan falan tixi.”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N tan yetɛɛn nan suman wudin konde yi yiina nde tongoma, n yetɛɛn yi sa a bitin geya gbee matexina nde xun tagi. ²³ N sa a bitinma geyaan nan fari naxan mate Isirayila yamanani, a yi a yiine ramini, a yi bogi, a findi suman bili faɲin na. Xɔliin sifan birin e tɛɛn sama nɛn a yi, e lu a yiine nininna bun. ²⁴ Nayi, burunna wudine birin a kolonma nɛn, a n tan Alatala nan wudi matexin nabirama, n yi a magodoxini te. N wudi xinden xara, n yi wudi xaren maɲingi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nɛn.”

18

Ala birin kitima a kɛwanla xɔn

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Nanfera ɛ xɛtɛma sandani ito ma Isirayila yamanani, ɛ naxa,
 Fafane bata ɲaxundan xindene don,

koni e diine nan jinnye ramuluxunxi.*”

³“Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolō n yeteni, ε mi fa xetema sandani ito ma sōnōn Isirayila yamanani! ⁴N tan nan gbee adamadiine birin niin na, diin nun a fafana, n gbeen nan e firinna birin na. Naxan na yulubin tongo, na nan faxama.”

⁵“Xa a sa a li, muxuna nde tinxin, a kiti kenden nun tinxinyaan ligama, ⁶a mi donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a mi a xaxili tixi Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena jaxanla rakunfama, a mi a masoma jaxanla ra a nema a kike wanli waxatin naxan yi, ⁷a mi muxe jaxankatama, a tolimaan naxetema a kanna ma, a mi mujan tima, a donseen soma kametone yii, marabenna naxan ma, a dugin so na yii, ⁸a mi tōnō sama donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tōnō gbeen fenma muxune ra, a tinxintareyaan matanga, a kiti kenden sama muxune tagi, ⁹a n ma tōnne nun n ma sariyane suxuma lannayani. Awa, tinxin muxun nan na kanna ra. Na kanna luma nen a nii ra.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰“Koni xa na kanna diina nde bari, na yi findi mafu tiin na, a faxan ti hanma a yi na fena nde liga a ngaxakedenna nde ra, ¹¹hali diin fafe mi feni itoe sese ligaxi, xa a diin donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a bodena jaxanla rakunfama, ¹²a jaxu yiigelitone nun tōrō muxune ra, a mujan tima, a mi muxune tolimaan naxetema e ma. A xaxili tixi suxurene nan na, a fe xōsixine ligama, ¹³a donla soma, a tōnōn sa a fari, a tōnōn gbeen fenma muxune ra. Na kanna luyε a nii ra ba? En-en de! A mi luyε a nii ra. A to bata fe xōsixini itoe liga, yamaan na kanna faxama nen. A tan nan a yetε faxa feen nagidixi.”

¹⁴“Koni xa a sa a li, na fan yi diina nde bari, na diin yi a fafe to yulubini itoe birin lige, koni, hali a to bata e to, a mi na fe sifan liga, ¹⁵a mi donse ralixine don kidene yi geyane fari, a mi a xaxili ti Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena jaxanla rakunfa, ¹⁶a mi jaxu muxu yo ra, a mi tolimaan nasuxuma donle fe ra, a mi muja ti, a donseen so kametone yii, a dugin so muxune yii marabenna naxanye ma, ¹⁷a tinxintareyaan matanga, a mi tōnōn sa donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tōnō gbeen fen muxune ra, a n ma sariyane nun n ma tōnne suxu, na kanna mi faxε a fafe hakene fe ra de! A luma nen a nii ra. ¹⁸A fafe nan muxune jaxankata, a yi a ngaxakedenna muja. Naxan mi fan, a na liga a yamaan ye. Nayi, na nan yati faxama a hakene fe ra.”

¹⁹“Anu, ε n maxodinma, ε naxa, ‘Nanfera fafan haken goronna mi luma a diin xun ma?’ Bayo a diin bata kiti kenden nun tinxinyaan liga, a yi n ma tōnne birin suxu. A yati luma nen a nii ra. ²⁰Naxan na yulubin liga, na nan faxama. Diin mi a fafana haken goronna tonge, fafan fan mi a diin haken goronna tonge. Tinxin muxuna tinxinna saranna fima a tan nan ma, muxu jaxin fan ma jaxuyaan yi saran a ra.”

²¹“Koni, xa muxu jaxin xete a yulubine birin fōxō ra, a naxanye ligaxi, xa a n ma tōnne birin suxu, a kiti kenden nun tinxinyaan liga, a luma nen a nii ra. A mi faxama. ²²A yulubin naxanye birin ligaxi, jinan tima nen ne birin xōn. A luma nen a nii ra a tinxinyana fe ra, a naxan ligaxi. ²³Muxu jaxin na faxa, na nan n nasewama ba? A na xete a kewanle fōxō ra, a yi kisi, na nan n nasewama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²⁴“Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan fōxō ra, a yi tinxintareyaan liga fōlō, a yi na fe xōsixine liga muxu jaxin naxanye ligama, na kanna luyε a nii ra ba?”

* 18:2: Na feen mōn sebexi Yeremi 31.29 kui.

A tinxinyana fe mi fa rabirama muxune ma sɔnɔn, a naxan liga. A faxama nɛn a tinxintareyaan nun a yulubine fe ra a naxanye ligaxi.”

²⁵ “Anu, ε a falama, ε naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Isirayila yamana, iki ε tuli mati! N ma kiraan nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidɔxi ba? ²⁶ Xa tinxin muxun xεtε a tinxinyaan fɔxɔ ra, a yi tinxintareyaan liga, a faxama nɛn. A faxama nɛn bayo a bata tinxintareyaan liga. ²⁷ Xa muxu ɲaxin xεtε a fe ɲaxin fɔxɔ ra, a bata naxan liga, a yi kiti kendɛn nun tinxinyaan liga, a niin nakisima nɛn. ²⁸ Xa a na feene yεε to, a xεtε a murutε feene birin fɔxɔ ra, a naxanye ligaxi, a luma nɛn a nii ra, a mi faxama. ²⁹ Anu, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Isirayila yamana, n ma kirane nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidɔxi ba?”

³⁰ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, Isirayila yamana, n na ε birin makitima nɛn ε kewanle xɔn. E xun xεtε, ε xun xanbi so ε murutε feene yi alogo sese nama ε bira hakɛni. ³¹ E mε ε murutε feene birin na ε naxanye ligama, ε bɔɲε nɛnɛnε sɔtɔ, nii nɛnɛn yi sa ε yi. Isirayila yamana, nanfera ε tinma ε xa halagi? ³² Muxun na faxa, na mi n nasɛwama. Nayi, ε xun xεtε, ε yi lu ε nii ra!” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

19

Sunu sigina lan mangane ma

¹ Ala nan a falaxi a n xa sunu sigini ito sa Isirayila kuntigine xa fa fala,

² “I nga findixi yata gile kendɛn nan na yatane tagi.

A yi saxi yata senbɛmanε nan tagi a diine maxurudeni.

³ A yi a dii xεmε keden maxuru*
naxan findi yata xεmε senbɛmaan na.

A yi fatan a se suxine yibɔε,

a yi muxune fan donma.

⁴ Siyane yi a xinla mε,

e yi sa a suxu yinla ra,

e wuren bira a ɲɔɛni,

e yi siga a ra Misiran yamanani.

⁵ Yata gilɛn to a kolon,

a a yi a diin legedenma fuun nin,

a yigi mi yi fa a ma,

a yi a dii gbɛtɛn sugandi,

a yi na fan findi yata xεmε senbɛmaan na.†

⁶ A yi a masigama yatane tagi,

bayo a yi findixi yata xεmε senbɛmaan nan na.

A yi fatan a se suxuni bɔε,

a yi muxune fan donma,

⁷ a fu e kaɲa gilene ma,

a yi e taane findi yire rabeɲinxine ra.

Yamanan muxune birin yi yilanyilan a wurundun xuiin ma.

⁸ A rabilinna siyane yi keli a xili ma

yiren birin yi,

e yi yalaan nati a yεε ra,

* **19:3:** Yata xεmε senbɛmani ito findixi Manga Yehowaxasi nan na naxan ma fe seβexi Mangane Firinden 23.31-34 kui. † **19:5:** Yata xεmε senbɛmani ito findixi Yuda mangan Yoyakin nan na naxan ma fe seβexi Mangane Firinden 24.15 kui.

e yi a suxu yinla ra.

⁹E yi wuren bira a jɛɛni,

e yi a balan wure sansanna kui,

e yi siga a ra Babilɔn mangan fɛma,

e yi a sa kasoon na

alogo a wurundun xuiin nama fa mɛ sɔnɔn Isirayila geyane fari.”

Sunu sigina lan manpa binla ma

¹⁰“I nga yi luxi nɛn

alo manpa binla a yi tixi igen nan dɛ.

A yi bogixi,

a yifɔtɔnxi bayo igen yi gbo.

¹¹A yiine yi sabatixi,

e yi nɔɛ rafalɛ mangaya taxamaseri dunganne ra nɛn.

A yi tixi wudine xun ma,

a kuya wudine birin xa

a yiine fan yi wuya.

¹²Koni a tala nɛn xɔlɔni,

a rawoli ayi bɔxɔni.

Sogeteden foyen yi a bogine xara

a yii fajine yi ba a ma,

e xara, tɛɛn yi e gan.

¹³Iki, a fa tixi tonbonna nin bɔxɔ xareni

min xɔnla dɛnaxan yi.

¹⁴Tɛɛn bata a yiine li,

a yi a dɛene nun a bogine gan.

A yii sabatixi yo mi fa a ma sɔnɔn,

naxan nɔɛ rafalɛ manga dunganna ra.”

Sunu sigin nan na ra naxan daxa a sa alo wuga sigine lan e xa sa kii naxan yi.

20

Isirayila murutɛ fena Ala ma

¹Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jɛɛ solofereden kike suulunden xi fude bɔxɔni, Isirayila yamaan fonna ndee yi fa Alatala maxɔdindeni. E dɔxɔ n yetagi.

²Nayi, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ³“Adamadina, falan ti Isirayila yamaan fonne xa, i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Ɛ faxi n maxɔdinden nin ba? Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni! N mi tinjɛ mumɛ ɛ yi n maxɔdin,’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴“I e makitɛ nɛn ba? Adamadina, i e makitɛ? Nayi, e benbane kɛwali xɔsixine yita e ra! ⁵A fala e xa, i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila sugandi lɔxɔn naxan yi, n na n kɔlɔ nɛn n yiini texin na Yaxuba yixetene xa, n yi n yete yita e ra Misiran yamanani, n yi n kɔlɔ e xa n yiini texin na, fa fala Alatala nan n na, ɛ Ala. ⁶Na lɔxɔni, n na n kɔlɔ nɛn e xa n yiini texin na, a n na e raminima nɛn Misiran yamanani, n siga e ra yamanani n naxan fenxi e xa, nɔnɔn nun kumin gbo yamanan naxan yi, naxan fan yamanan birin xa. ⁷Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, ‘Ɛ birin xa e mɛ suxurene ra naxanye ɛ yɛɛ rakunfama! Ɛ nama ɛ yetɛ raharamu Misiran suxurene xɔn! Alatala nan n na, ɛ Ala.’ ”

8 “Koni e bata murute n xili ma, e mi tinxi n xuiin name feni. E mi tinxi e me e suxurene ra naxanye e yeε rakunfama. E mi Misiran suxurene bejinxi. Nayi, a xonla yi n suxu n xa n ma xolon nagodo e ma, n ma xolon yi siga han a danna e xili ma Misiran yamanani. 9 Koni n mi na ligaxi n xinla fe ra, alogo n xinla nama rayelefu siyane ye e dxi naxanye tagi, n na n yete makenen Isirayila yamaan xa naxanye yeε xori, n to e ramini Misiran yamanani.’ ”

10 “N yi e ramini Misiran yi, n siga e ra tonbonni. 11 N yi n ma tonne so e yii, n yi e rakolon n ma sariyane ra, bayo naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen e xon. 12 N mon yi n ma Matabu Loxone ragidi e ma alogo e xa findi taxamasenne ra nxu tagi, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan e rasarijanma.’ ”

13 “Koni Isirayila yamaan murute nen n xili ma tonbonni. E mi n ma tonne suxu, e yi e me n ma sariyane ra, anu, naxan na e suxu, na nii rakisin sotoma nen e xon. E yi n ma Matabu Loxone rayelefu mumε. A xonla yi n suxu n xa n ma xolon nagodo e ma tonbonni, n yi e raxori. 14 Koni n mi na liga n xinla fe ra alogo n xinla nama rayelefu siyane ye, n na e ramini Misiran yi naxanye yeε xori. 15 N tan nan mon n kolε e xa tonbonni n yiini texin na, a n mi tima e yeε ra siga yamanani n naxan soxi e yii, nonon nun kumin gbo yamanan naxan yi, yamanan naxan fan yamanane birin xa, 16 bayo e bata e me n ma sariyane ra e nun n ma tonne, e yi n ma Matabu Loxone rayelefu. E boren yi e suxurene nan foxo ra. 17 Koni n yi kininkinin e ma, n mi e halagi, n mi e raxori tonbonni.’ ”

18 “N yi a fala e diine xa tonbonni, n naxa: ε nama bira ε benbane namunne foxo ra, ε nama e yamarine suxu, ε nama ε yete raharamu e suxurene xon de! 19 Alatala nan n na, ε Ala. ε n ma tonne nun n ma sariyane suxu ki faji! 20 ε n ma Matabu Loxone rasarijan, alogo e xa findi taxamasenne ra en tagi a kolonma naxanye xon a Alatala nan n na, ε Ala.’ ”

21 “Koni e diine bata murute n xili ma tonbonni. E mi n ma tonne nun n ma sariyane suxi, e mi e ligaxi, anu, naxan na e suxu na nii rakisin sotoma nen e xon. E yi n ma Matabu Loxone rayelefu. Nayi, a xonla yi n suxu, n xa n ma xolon nagodo e xili ma, n ma xolon yi siga han a danna e xili ma tonbonni. 22 Koni n bata xete n ma xolon foxo ra n xinla fe ra, alogo a nama rayelefu siyane tagi, n na e ramini Misiran yi naxanye yetagi. 23 N tan nan mon n kolε e xa tonbonni n yiini texin na e raxuya feen na ayi siyane ye, fa fala n na e raxuyama ayi nen yamanane yi 24 bayo e mi n ma sariyane suxi, e yi e me n ma tonne ra, e yi n ma Matabu Loxone rayelefu, e yi kunfa e fafane suxurene xon. 25 N tan nan mon tonne so e yii naxanye mi yi fan, e nun sariyane e mi yi kise naxanye xon. 26 N yi tin e xa raharamu e dii singene fe ra, e yi naxanye bama saraxan na. * N na ligaxi nen alogo e xa yigitεε, e yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

27 “Nanara, adamadina, falan ti Isirayila kaane xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε benbane mon n nayelevu nen, e yi e me n na kii gbete yi: 28 N na e xali nen yamanani, n na n kolε e xa n yiini texin na naxan so fe ra e yii, koni e yi e yeεn ti geyane nun fatonne ra, e saraxane ba menne yi, e yi e kiseene fi ne ma, e n naxolε naxanye xon, e yi e wusulan fajine gan, e yi e minse saraxane raboxon na. 29 N yi a fala e xa, n naxa, “Nanse kide matexini ito ra ε sigan denaxan yi?” E yi men xili sa “Kide Matexina” han to.’ ”

* 20:26: Na feen sebexi Xoroyaana 13.1-2 nun 13.12-13 kui. Muxuna ndee yi e dii singene bama saraxan na, anu na mi yi na sariyan bunna ra.

³⁰ “Na ma, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E fan mi e yete raharamuma ba alo e benbane? E fan mi n yanfama e suxurene xon ba alo yalundena a xemen yanfama kii naxan yi?’ ³¹ E nema e kiseene ralima, e yi e diine gan saraxan na, e mon e yete raharamuma e suxurene birin xon han to. Nayi, Isirayila yamana, n tinje ba, e yi n maxodin? Habadan Ala nan n na, n bata n kolon yeteni, fa fala n mi tinje e yi n maxodin.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³² “Naxan e borjeni, na mi ligama, e na a fala, e naxa, ‘Nxu waxi lu feni alo siyaan bonne, alo xabila gbete yamanane yi, nxu yi wudine nun gemene batu.’ ³³ Marigina Alatalaa falan ni i ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolon yeteni! N mangayaan nabama nen e xun na, n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xolon nagodo. ³⁴ N kelima nen n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xolon nagodo, n yi e ramini siyane ye, n yi e malan sa keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi denaxanye yi. ³⁵ N na e xalima nen tonbonni, e masiga siyaan bonne ra, n sa e kiti menni yee nun yee. ³⁶ N na e makitima nen alo n na e benbane makiti kii naxan yi Misiran tonbonni.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³⁷ N na e findima nen n ma xuruse kurun na, e yi lu n ma dunganna bun, n yi e masuxu n ma layirin xon n naxan xidixi en tagi. ³⁸ N muxu murutexine bama nen e ye naxanye n matandima. E sa yamanan naxanye yi iki konyiyani, n na e raminima nen ne yi, koni e mi fa soma Isirayila yamanani de! Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.

³⁹ “E tan, Isirayila yamana, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E siga, birin xa sa a suxuren batu! E na yelin na matoe waxatin naxan yi, e fa n xuiin suxuma nen, e yi ba n xili sarijanxin nayelefue e kiseene nun e suxurene xon fefe!’ ⁴⁰ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Bayo Isirayila yamaan birin n batuma nen n ma geya sarijanxin fari, Isirayila geya matexina, naxanye birin na lu yamanani, n ne rasenema nen menni, n yi e saraxane nun e kise fajine rasuxu e nun e na seen naxanye birin nasarijan n xa. ⁴¹ N na e ramini siyane ye waxatin naxan yi, n yi e malan sa keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi denaxanye yi, na waxatini, n na e rasenema nen alo n saraxa xiri jaxumen nasuxuma kii naxan yi, n yi n ma sarijanna mayita e xon siyane yetagi. ⁴² Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na e xali Isirayila yamanani waxatin naxan yi, n na n kolon yiini texin na yamanan naxan so fe ra e benbane yii. ⁴³ E sa e mirima nen e kewanle nun e fe xosixine birin ma menni, e yete raharamuxi naxanye xon, e yagi e kewali jaxine ra ki faji! ⁴⁴ Nayi, Isirayila yamana, e a kolonma nen a Alatala nan n na, bayo n mi e suxuma alo a lan e sigati ki jaxin nun e kewali yifuxine ma kii naxan yi, koni n na e fe suxuma nen alo a lan n xinla binyen ma kii naxan yi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

21

Alaa falan Yuda yamaan xili ma

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yee rasiga sogeteden yiifari foxoni, i yi yiifari foxon yamanan muxune maxadi! Nabiya falane ti yiifari foxon binna fatonna xili ma! ³ A fala yiifari foxon binna fatonna muxune xa, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N teen nasigama nen e xili ma naxan wudi xindene nun wudi xarene birin ganma, a degen mi tuye mume! Muxune birin ganma nen keli yiifari foxon binna ma sa doko komen foxon na. ⁴ Nayi, birin a kolonma nen

a n tan Alatala nan tēen nadegēxi, a mi tuyē mume!’ ” ⁵ Nayi, n yi a fala Ala xa, n naxa, “Marigina Alatala, muxune bata a fala fālō n ma, nayi, a n sandan nan gbansan sama.”

⁶ Alatala mōn yi falan ti n xa, a naxa, ⁷ “Adamadina, i yēē rafindi Yerusalēn ma, i yire sarījanxine muxune maxadi, i nabiya falane ti Isirayila yamanan xili ma. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nēn ε xili ma, n yi n ma silanfanna botin a tēeni, n yi tinxin muxune nun muxu jaxine birin faxa e bode xōn yamanani. ⁹ Bayo n tinxin muxune nun muxu jaxine birin halagima nēn. Na ma, n na n ma silanfanna botinma nēn a tēeni muxune birin xili ma, keli yiifanna ma han kōmēnna. ¹⁰ Nayi, muxune birin a kolonna nēn a n tan Alatala nan n ma silanfanna botinxi a tēeni. Anu, n mi fa a rasoma sōnōn.’ ”

¹¹ “Nayi, adamadina, i kutun i bōjēn kalaxin na sōxōlēni, i wuga e yētagi! ¹² Nayi, xa e fa i maxōdin, e naxa, ‘Nanfera i wugama?’ i yi e yabi, i naxa, ‘Bayo, fe xōdēxēna nde a fe mēma nēn, muxune birin bōjēn yi kala, e fangan yi jan, e niin yi fōrō e ma, e birin xinbin xudin yi tuyē ayi. Na feen xibarun famaani ni ra! A fama nēn ligadeni iki sa! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁴ “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, ‘Marigina ito nan falaxi, a naxa:

Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan,
a wuren mayilenma.

¹⁵ A raxanxanxi halagin nan xili ma yati,
a wuren dēgēma, a mayilenma
alo kuyen jin masōxōnna.

En lan en xa sēwa ba?

Anu, n ma diina mangaya dunganna yoma wudine birin ma.

¹⁶ N bata a ragidi a silanfanna wuren xa mayilen,
muxuna nde yi a rawali.

A bata raxanxan,
a wuren mayilenma

alogo a xa so faxa tiin yii!

¹⁷ Adamadina, gbelegbele, i wuga,

bayo silanfanna bata yitōn n ma yamaan xili ma,
e nun Isirayila kuntigine birin.

Kuntigine nun n ma yamaan birin bata wolē ayi silanfanna bun!

Na ma, i yēte makudun xōlēni.’ ”

¹⁸ “ ‘Bayo fēsefēsēn na a ra: Nanse ligē xa mangaya dunganna mi nōē luyē,
naxan yoma bonne ma? Marigina Alatalaa falan nan na ra!’ ”

¹⁹ “Adamadina, i nēma nabiya falan tima e xa,

i yiin bōnbō, keden, firin, saxan.

Silanfanna misaala na a ra

naxan faxan tima,

faxa ti silanfan gbeen nan a ra

naxan e rabillinma.

²⁰ N bata faxa ti silanfanna rafa taan so dēene birin na,

alogo e xa salaya ayi yēngēni,

e muxu faxaxine yi wuya ayi!

Silanfanni ito mayilenma

alo kuyen jin masōxōnna

a yitɔnxi halagin nan xili yi.

²¹ I tan silanfan xɛnɛna,

faxan ti yiifanna ma,

i faxan ti kɔmɛnna ma,

i na i firifiri dɛnaxan biri ra!

²² N fan n yiin bɔnbɔma nɛn,

n yi n ma xɔlɔn nagodo.

N tan Alatala nan falan tixi.”

Yerusalɛn taan yɛngɛ fɛna

²³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, kira firin nafala misaala ra, Babilɔn mangana silanfanna sigama naxanye xɔn. Kira firinna ne birin xa keli yamana keden nin. Sɛbɛnla ti, i kirane sigadene mataxamaseri, i yi taxamasenne ti kira xunne ra naxanye taane xinle falama kirane sigama dɛnaxanye yi. ²⁵ Kira keden nafala alogo silanfanna xa siga Amonine taan xili ma naxan xili Rabaha. Bonna xa siga Yuda yamanan nun Yerusalɛn taan xili ma, taa makantanxina. ²⁶ Bayo Babilɔn mangan bata a ti kira xunna ra kira firinne longonna ra, alogo a xa a yimato, a feene fɛsɛfɛsɛ, a yi masɛnsenne ti xalimakunle ra, a yi a suxurene maxɔdin, a yi suben bɔjɛn mato yimatonni. ²⁷ A bata masɛnsenna ti, a Yerusalɛn suxu. A yɛngɛ so seene rafalama nɛn naxanye taan so dɛene kalɛ, a yamarin fi a taa yi kaane xa halagi, a ganla yi yɛngɛ so sɔnxɔni te. A yɛngɛ so seene rasigama nɛn taan so dɛene xili ma, a gbɛngbin gbeen nafala taan yinna xɔn, a sanganso makantanxine ti taan nabilinni a yɛngɛ feen na. ²⁸ Yerusalɛn kaane na feene yatɛma yimato fe fuune nan na, e tan naxanye bata e kɔlɔ e xa lu Babilɔn mangan bun. Koni Babilɔn mangana e hakɛna fe rabirama e ma nɛn, naxan a ligama a yi e suxu yɛngeni. ²⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo ɛ murutɛ feene bata ɛ hakɛne fe rabira n ma, ɛ yi ɛ yulubine makɛnɛn ɛ kɛwanle birin yi, ɛ to ɛ fe rabiraxi n ma na kiini, ɛ yaxun fa ɛ nɔma nɛn yɛngeni.’ ”

³⁰ “ ‘I tan Isirayila manga haramuxina, muxu jaxina, i ya waxatin bata a li, i ya hakene saranma i ra waxatin naxan yi.’ ³¹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Namun ba i xunni, i manga kɔmɔtin ba. Feene birin masarama nɛn! Naxan magodoxi, na yitema nɛn, naxan matexi, na yigodoma nɛn. ³² Taa xɔnna! Taa xɔnna yati! N Yerusalɛn taan findima nɛn taa xɔnna ra. Koni na feene mi ligama fɔ na kanna na fa n kiti sa sɛnbɛn nagidixi naxan ma.’ ”

³³ “I tan, adamadina, nabiya falane ti, i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi Amonine xili ma lan e konbi tixine fe ma, a naxa,

‘Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan,

a wuren mayilenma.

A raxanxanxi halagin nan xili ma yati,

a wuren dɛgɛma,

a mayilenma alo kuyen jin masɔxɔnna.

³⁴ Hali ɛ to ɛ yigi saxi xiye fuune nun wulede yimato falane yi, silanfanni ito ɛ muxu jaxine kɔɛ raxabama nɛn, naxanye waxati bata a li, e hakɛne saranma e ra waxatin naxan yi. ³⁵ ɛ silanfanne raso e tɛene yi. ɛ daxi dɛnaxan yati yi, n na ɛ makitima mɛnna nin, ɛ binla yamanan naxan yi.’ ”

³⁶ “N na n ma xɔlɔn nagodoma ɛ ma nɛn, n yi n ma fitina feene ragodo ɛ xili ma, n yi ɛ sa gbalotɔne sagoni naxanye fatan halagi tideni. ³⁷ Tɛɛn nan ɛ

halagima, ε wunla yi lu bɔxɔn ma ε yamanani, muxu yo mi fa a mirima ε fe ma sɔnɔn. N tan Alatala nan falan tixi.”

22

Yerusalen kaane gbalone fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i e makite nen ba? I gbaloto taani ito makite? Nayi, e kewali xɔsixin yita e ra! ³ A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yerusalen kaane, ε faxan tima taani ito yi, naxan fama gbalon na ε xili ma, ε suxurene batuma, naxan taan haramuma. ⁴ E bata ε yete findi yulubi kanne ra ε faxa tixine xɔn. E bata suxurene naxanye rafala, ne bata ε raxɔsi. Nayi, ε bata ε waxatini so, ε siimayaan yi dungi ayi. Nanara, n tinma nen siyane yi lu ε konbe, yamanane birin yi ε magele. ⁵ Naxanye maso e nun naxanye makuya, ne birin ε magelema nen, amasoto ε xinla bata kala, ε kɔntɔfinle bata gbo ayi.’ ”

⁶ “Isirayila kuntigine birin e senben nawalima ε konni alogo e xa faxan ti. ⁷ E bata fafane nun ngane rapaxu ε konni, e xɔpene kansun, e rapaxu kiridine nun kapa gilene ra. ⁸ Naxan nasarijanxi n xa, ε mema na ra. E n ma Matabu Lɔxone rayelefuma. ⁹ Muxune nafiyaan nabama ε konni alogo e xa faxan ti. Muxune e degema kidene yi geyane fari ε konni, e yi yalunyaan liga. ¹⁰ E nun e fafane rapaxanle kafuma ε konni, e nun rapaxanla yi kafu a kike wanla waxatini a mi sarijan waxatin naxan yi. ¹¹ E konni, muxuna ndee yalunyaan ligama a bodena rapaxanla xɔn, muxu gbete ye nun e diine rapaxanle yi kafu. Gbete ye nun e magilen yi kafu, a fafe a dii temena. ¹² Muxune dimi yi seene rasuxuma mayifuni ε konni, e faxan ti. E gbetin dolima muxune ma, ε tɔnɔ gbeen fen e ra, ε muxu boden yii seen kansunma, ε jinan n tan xɔn, Marigina Alatala falan na ra.”

¹³ “Koni n xɔlxina n yiin bɔnbɔma nen ε xili ma ε to tɔnɔn fenxi tinxintareyani, e nun ε mɔn faxan naxanye tixi. ¹⁴ E wekilen nɔe senben sote ba, n na keli ε xili ma bɔxɔn naxan yi? N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen. ¹⁵ N na ε raxuyama ayi nen siyane ye yamanane birin yi, n yi danna sa ε xɔsi feene ra. ¹⁶ E tan yeteen nan ε rayarabima siyane yetagi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Isirayila yamaan bata lu n tan yete ra yi alo wuren gbiina, e birin bata findi wure gbeela nun sulan nun wure fɔren nun yɔxɔn na naxanye xulunma sulun teeni.* E birin bata kobi ayi alo wuren gbiina wure gbeti fixeni. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε birin bata lu alo wuren gbiina, n na ε malanma nen Yerusalen taani. ²⁰ N fitinaxina ε malanma nen n ma xɔlɔni alo wure gbeti fixen nun wure gbeela nun wuren nun yɔxɔn nun sulan malanma kii naxan yi yinla ra teen yi sa e fari alogo e xa xulun. N na ε malanma taani nen, ε yi lu alo wuren na raxulun. ²¹ N na ε malanma nen ε bode fari, n yi teen nafe ε xili ma, ε yi raxulun taa tagini alo yɔxɔna. ²² Alo gbeti fixen xulunma kii naxan yi yinla ra, ε fan naxulunma na kii nin taa tagini. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, naxan a xɔlɔn nagodoxi ε xili ma.”

²³ Alatala mɔn yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E yamanan mi sarijan. Tule igen mi sama a ma n ma xɔlɔn godo lɔxɔni.’ ²⁵ A nabine yanfan soma alo yata xapen naxan a donseni boma, e

* **22:18:** Sulun teen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu teen.”

baloma muxune ra, e nafunla nun se kɛndɛne tongoma, e kaɲa gilɛne rawuya ayi taani. ²⁶ Yamanan saraxaraline n ma sariyan kalama. Seen naxanye rasariɲanxi n xa, e ne raxɔsima. E mi se radaxaxine nun se haramuxine tagi rabama, e mɔn mi yamaan xaranma alogo e xa se sariɲanxine nun se sariɲantarene tagi raba. E mi e ɲɔxɔ luxi n ma Matabu Lɔxɔne binya feen xɔn, nayi yamaan yi n nayelevu. ²⁷ Yamanan kuntigine luxi nɛn alo kankon naxanye e donsɛni bɔma. E muxune wunla raminima, e faxan ti alogo e xa tɔnɔn sɔtɔ tinxintareyani. ²⁸ Yamanan nabine e kɛwanle matɔxɔma alo muxun na bɛndɛ fixɛn so banxin ma. E fe to fuune tima alo xiyena, e wule falane ti yimatonɛ, e naxa, ‘Marigina Alatalaa falan name!’ Anu, Alatala mi fala tixi. ²⁹ Yamanan muxune yamaan ɲaxankatama, e muɲan tima, e ɲaxu yuigelitɔne nun tɔrɔ muxune ra, e xɔɲɛn kansunma tinxintareyani. ³⁰ N bata muxun fen e ye naxan e taan nabilinna yinna tiye, naxan tiye n yetagi yinna yalenna ra, a n mafan yamanana fe ra, alogo n nama e raxɔri, koni n mi muxu keden peen toxi. ³¹ Nayi, n na n ma xɔlɔn nagodoma e fari nɛn, n yi e raxɔri n ma xɔlɔn tɛɛn na, n yi e kɛwanla goronna dɔxɔ e xun ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

23

Samari nun Yerusalɛn taane tinxintareyana fe sandana

¹ Alatala yi falan ti n xa iki, a naxa, ² “Adamadina, ɲaxalan firin yi na nun, naxanye nga keden yi a ra. ³ Ne findi yalundene nan na Misiran yamanani, e yalunyaan liga fɔlɔ e foningeya waxatin nin. Muxune e xɪɲɛne masuxu na nin, e yi e sungutun xɪɲɛne rasa. ⁴ Forimaan yi xili Ohola, xurimaan yi xili Oholiba. E yi findi n gbeene ra, e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne bari. Misaali ito yi, Ohola luxi nɛn alo Samari taana Oholiba yi lu alo Yerusalɛn taana.”

⁵ “Koni Ohola yalunyaan liga nɛn hali n gbeen to yi a ra. A yi kunfa a yangane xɔn, Asiriya kaane, a dɔxɔ bodene, ⁶ naxanye yi maxidixi dugi mamiloxine yi, yamana kanne nun kuntigine. Banxulan faɲine nan yi e birin na, e nun soo ragine. ⁷ A yalunyaan liga nɛn Asiriya yeɛratine birin xɔn, a yi n yanfa, a na muxune birin ma suxurene batu a kunfa naxanye xɔn. ⁸ A yi lu yalunyaan ligɛ xabu a sa naxan fɔlɔ Misiran yamanani, bayo e nun mɛn xɛmɛne bata yi kafu a foningeya waxatini, e yi a sungutun xɪɲɛne rasa, e yi yalunyaan liga a xɔn. ⁹ Nanara, n na a lu a yangane yii, Asiriya kaane, a kunfa naxanye xɔn. ¹⁰ Ne yi a mageli fefe,* e yi a dii xɛmɛne nun a dii tɛmɛne tongo, e yi a tan faxa silanfanna ra, a yi findi misaala ra ɲaxanle xa bayo Asiriya kaane bata a kitin sa.”

Yerusalɛn taan fan yi Ala yanfa

¹¹ “A xunye Oholiba yi na birin to, koni a tan kunfa nɛn, a yi tinxintareyaan liga dangu a tada Ohola ra, a yalunyaan liga a xa. ¹² A fan yi kunfa Asiriya kaane xɔn, yamana kanne nun kuntigine, a dɔxɔ boden naxanye marabɛri baxi ki faɲi, e nun soo ragine. Banxulan faɲine nan yi e birin na. ¹³ N yi a to fa fala a fan bata a yetɛ raxɔsi, e firinna birin bata lu kira kedenna xɔn. ¹⁴ Anu, a tan mɔn yi a yalunyaan nadangu ayi. Lɔxɔna nde, Oholiba yi muxu sawurane to banxi kankena nde ma. Babilɔn kaane nan sawura yi ne ra

* **23:10:** Misaali ito kui, a to a mageli fe falama, na bunna nɛn fa fala a Asiriya kaane fu nɛn Samari taan ma, e yi a seene birin tongo yengɛni. Asiriya kaane nan Samari taan kala ɲɛɛ kɛmɛ solofere ɲɛɛ mɔxɔɲɛ benun Yesu xa bari.

naxanye dugiye gbeeli, ¹⁵ tagi xidine yi ne tagi, namu fajina e xunni. E birin yi maliga Babilon sofa mangane ra naxanye barixi Babilon yamanani. ¹⁶ A to ne to, a yi kunfa e xon, a xerane rasiga e ma Babilon yamanani. ¹⁷ Nayi, Babilon kaane yi fa a konni, e yi e sa, e kafu. E yi a raxosi e yalunyani. A to yelin naxose e xon, a yi e rajaxu. ¹⁸ A bata a yalunyaan mayita, a yi a ragenla lu, n tan Ala yi n masiga a ra, alo n na n masiga a tada ra kii naxan yi. ¹⁹ Koni a yi lu a yalunyaan fari se alogo a sungutin waxatin yalunyana fe xa rabira a ma, a naxan liga a yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. ²⁰ A yi kunfaxi a yangane xon menni naxanye xemyaan luxi alo sofanla gbeena, naxanye yi sobe soxi kafunaxoyani alo soone.”

²¹ “Nayi, i mon bata a liga folo alo i ya foningeya yagitareya waxatina, i to yi a luma Misiran kaane yi i xijene masuxu, e yi i sungutin xijene rasa.

²² Nanara, i tan Oholiba,† Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na i yangane rakelima nen i xili ma, naxanye bata rajaxu i ma. N ne rafama nen i xili ma sa keli yiren birin yi, ²³ Babilon kaane birin nun Pekodo kaane nun Sowa kaane nun Kowa kaane nun Asiriya kaane birin, banxulan fajin naxanye birin findixi yamana kanne nun kuntigine nun sofa mangane nun yeeratine ra. Soo ragine nan e birin na. ²⁴ E fama nen i xili ma yenge so seene ra e yii, e nun yenge so wontorone nun gi seene e nun gali gbeena. E i rabilinma nen yengeni, e ye masansan wure lefa xungbeen nun a xurini te i xili ma, e yenge so wure komotin so e xunna. N na i luma nen e sagoni alogo e xa i makiti fata e sariyan na. ²⁵ N na n ma xolo gbeen nagodoma i xili ma nen, i to bata n yanfa, n yi a lu e fitnaxin yi i jaxankata. E i josen nun i tunle xabama nen na, e yi i yixetene faxa silanfanna ra. E i ya dii temene nun i ya dii xemene suxuma nen, teen yi i yixetene gan. ²⁶ E i ya dugine tongoma nen, e nun i ya maxidi se fajine birin. ²⁷ Nayi, n danna sama nen i ya yagitareyaan nun i ya yalunya feene ra i naxanye foloxi Misiran yamanani. I mi fa i xaxili tima ne ra sonon. Misiran ma fe mi fa rabirama i ma sonon.”

²⁸ “Amasoto Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Naxanye rajaxu i ma, i masiga naxanye ra, n na i sama nen ne sagoni. ²⁹ E i suxuma nen marajaxuni, e yi siga i wali xonne birin na. E yi i ragenla lu marabenni, e yi i rayarabi i ya xaxilitareyaan nun i ya yagitareyaan nun i ya yalunyani. ³⁰ Na ligama i ra nen, masoto i bata n tan Ala yanfa, i yalunyaan liga siyane birin xon, i yi e suxurene batu. ³¹ I bata bira i tadaa kiraan foxo ra, nayi, n xolo igelengenna naxan so a yii, n na soma nen i fan yii.”

³² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

I tada a minxi xolo igelengenna naxan na,

i fan i minma nen na ra.

Igelengen gbeen na a ra

naxan kui tilin.

Muxune gelema nen i ma,

e yi i magele amasoto a rafexi ken!

³³ Sununa i xun magima i ra nen

alo i na dolon min.

Yigitegen nun halagin igelengenna nan a ra,

n naxan so i tada Samari taan yii.

³⁴ Koni i a minma nen i yi a kui geli,

i yi a xin, i a yilbo,

† 23:22: Yerusalem taan luxi nen alo Oholiba jaxalan yalunxina misaali ito kui.

i yi i kanken mabə a fεrεnne ra.

Amasətə n tan bata na fala,

Marigina Alatala falan nan na ra.”

³⁵ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Amasətə i bata jinan n xən, i yi n nawoli ayi i xanbi ra, i ya yagitareyaan nun i ya yalunyaan goronna tongoma nən.”

³⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i Ohola nun Oholiba makite ba? Nayi, e kεwali xəsixine yita e ra. ³⁷ Amasətə e bata n yanfa, e yalunyaan liga, e yi faxan ti, e yi suxurene batu. E diin naxanye barixi n xa, e bata ne gan saraxane ra suxurene xa, e lu alo suxurene donseene. ³⁸ A mato e mən naxan ligaxi: E bata n ma yire sarijanxin naxəsi, na waxati kedenni, e yi n ma Matabu ləxən nayelegu. ³⁹ E e diine ba saraxan na e suxurene xa ləxən naxan yeteni, e yi siga n ma yire sarijanxini, e yi sa na raxəsi. E na nan ligaxi n ma banxini. ⁴⁰ E mən xεrane rasiga nən muxune fendeni sa keli yire makuyeni, e yi fa, i yi i yεene rayabu, i yi i maxidi e xa. ⁴¹ I yi dəxə sade fajini, tabanla yi dəxi naxan yetagi, i yi n ma wusulanna nun n ma turen dəxə a fari.”

⁴² Yama gbeen xuiin yi minima jaxanli ito rabilinni, naxanye bəje xunbelixi. Muxu ganla nun Sabe kaane yi fa, sa keli tonbonni naxanye yirasone sa sungutun firinne yiin na, e yi mangaya kəmətin so e xun na. ⁴³ Nayi, n yi a fala na jaxanla xa naxan bata a yete raxadan yalunyani, n naxa, “Awa, iki a xa lu e yalunyani, bayo yalunden nan a tan na! ⁴⁴ Xεmεne fama a ma alo yalunde jaxanla. Muxune fama Ohola nun Oholiba ma na kii nin, na yagitare jaxanle. ⁴⁵ Koni tinxin muxune e makitima nən alo jaxalan yalunxine makitima kii naxan yi, alo muxun naxanye faxan tixi, amasətə yalunden nan e ra e nun faxa tiine.”

⁴⁶ Amasətə Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yamaan xa siga e xili ma, e yi e rayarabi, e yi e yiiseene tongo. ⁴⁷ Na yamaan xa e magəlon, e yi e faxa silanfanna ra. E e dii xεmεne nun e dii tεmεne faxama nən, e yi e banxine gan. ⁴⁸ Na kiini, n danna sama nən yamanan muxune yagitareyaan na. Nayi, jaxanle birin xaxinla sətəma nən, e mi fajaxalan firinni itoe yalunyaan sifan lige sənən. ⁴⁹ E fama ε yagitareyaan saranna nan sətədeyi. N na ε yulubine nun ε suxure batu feene goronna dəxəma nən ε xun ma. Nayi, ε a kolonma nən a Marigina Alatala nan n na.”

24

Yerusalen yi sa tunden ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε solomanaaninden kike fuden xi fude ləxəni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, ləxəni ito sebe, too ləxən yetena, amasətə Babilən mangan Yerusalen taan nabilinma yεngeni to yeteen nin. ³ Sandan sa yama murutεxini ito xa, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Tunden dəxə tεen ma,

a dəxə, i igen sa a kui.

⁴ I sube dungine sa a kui,

danba subene nun balaxa sube dungi fajine.

A rafe xəri jaxumεne ra.

⁵ Yεxεε fajin suben yeba,

i yi a xənne malan tunden xərən ma,

e birin xa jin han e butuxun,

bayo hali a xonne,
e birin lan nen e jin.’ ”

⁶ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Gbalona ε tan faxa ti taan muxune xa,
ε tan naxanye luxi
alo xarinxorinna bata tunden naxan suxu,
naxan funfu mi nœ be a ma.

Xonne birin nate a kui keden keden yeen ma,
e sese mi tangama halagin ma masensenna xon.

⁷ Amasoto e muxune wunla naxan naminixi,
na mon e taan ma singen.

E wunla radinxi nen fanyen fari kenenni.

E mi a radinxi boxon xan fari,
alogo burunburunna xa sa a yee ma.

⁸ N fan bata xolo,
n yi n gbeen joxo,

n yi e wunla radin fanyen fari kenenni
alogo a nama ye maluxun.’ ”

⁹ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Gbalona ε tan faxa ti taan muxune xa!
Amasoto n wonson gbeen nafalama nen!

¹⁰ E yegen malan,

ε teen sa e ra,
ε suben jin han!

ε sabine sa a fari.
Xonne xa gan fefe!

¹¹ Na xanbi ra, ε tundeni genla doxo teen ma,
han a wolon,

a wuren yi gbeeli,
a gbiin yi xulun,

a xarinxorinna yi gan a ma fefe!

¹² Koni na katane sese ton mi na,
bayo a rafexi xarinxorinna nan na,
naxan mi nœ be a ma.

Hali teena, a mi nœ!

¹³ Yerusalen kaane, ε yagitareyaan bata ε xosi.

Amasoto n wa nen ε rasarijan feni,
koni ε mi tin.

Nayi, ε mi fa rasarijanje ε xosi feene ma
fo n ma xolon na a danna li ε xili ma.’ ”

¹⁴ “N tan Alatala nan falan tixi. Na nu ligama nen. N na a rabama nen, n mi dijama sese ma, n mi kininkininma, n mi nimisama. I kitima nen lan i sigati kiin nun i kewanle ma.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Esekiyeli a naxanla saya fena

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁶ “Adamadina, muxun naxan fan i yee ra yi dangu e birin na, n na niin bama nen sanja yi kedenni. Anu, i nama sunu, i nama wuga, i yeegeen nama mini. ¹⁷ I kutunma wundon nin, i nama i ya faxa muxun saya feen liga. I ya namun xa lu xidixi i xunni, i ya sankidine xa lu soxi. I nama i de xabene luxun sununi, i nama muxune saya xonton donseene don.”

¹⁸ Nayi, n falan ti nɛn yamaan xa xɔtɔnni, n ma jaxanla yi faxa jinbanna ra. Na xɔtɔn bode, naxan yamarixi n ma, n yi na liga. ¹⁹ Muxune yi a fala n xa, e naxa, “I feen naxan ligama ito ra, i mi na bunna fale nxu xa ba, a lanxi nxu ma kii naxan yi?” ²⁰ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “Alatala bata falan ti n xa iki, a naxa: ²¹ A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N nan n ma yire sarijanxin sarijana kalama nɛn, ε wekilen sɔtɔma naxan yi, ε yete mataxɔma naxan yi, naxan fan ε yeε ra yi dangu yire gbete ra, ε niin naxan fari. Nayi, ε dii xɛmɛne nun ε dii tɛmɛn naxanye luxi Yerusalɛn yi, ne faxama nɛn silanfanna ra. ²² Na waxatini, ε a ligama nɛn alo n tan. ε mi ε dɛ xabene luxunje sununa fe ra, ε mi muxune saya xɔtɔn donseene donje, ²³ ε namun luma xidixi ε xunni nɛn, ε yi ε sankidine lu soxi, ε mi e saya feen nabe, ε mi wuge. Koni ε doyenma nɛn, ε lu kutunje ε hakene fe ra. ²⁴ Esekiyeli findima nɛn taxamasenna ra ε xa. A bata naxan liga, ε na ligama nɛn yati! Na na liga waxatin naxan yi, ε a kolonma nɛn a Marigina Alatala nan n na.’ ”

²⁵ “Adamadina, n na e yire sarijanxin ba e yii lɔxɔn naxan yi, e wekilen sɔtɔma naxan yi, e sɛwa xunna nun e binya xunna, dɛnaxan fan e yeε ra yi dangu yire gbete ra, e bɔjɛn nafan yire kɛndɛna, n na na yiren nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne ba e yii, ²⁶ na lɔxɔni, muxu gixina nde keden fama nɛn i fɛma na feen xibarun nalidɛni. ²⁷ Na waxatini, i dɛɛn fulunma nɛn, ε nun na muxu gixin yi falan ti, i mi fa luma boboyani sɔnɔn. Nayi, i findima nɛn taxamasenna ra yamaan xa, e yi a kolon a Marigina Alatala nan n na.”

25

Alaa falana Amonine xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yeε rafindi Amonine ma, i yi nabiyi falan ti e xili ma. ³ A fala Amonine xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na. Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε bata gele n ma yire sarijanxin ma a sarijana to bata kala, e nun Isirayila yamanan ma a raxɔri waxatin naxan yi, e nun Yuda kaane ma e xali konyiyani waxatin naxan yi, ⁴ na ma, n na ε soma nɛn sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na. E fama nɛn e daaxadene nun e bubune tideni ε tagi. E tan nan ε wudi bogine donma, e yi ε nɔnɔne min. ⁵ N na ε manga taan Rabaha findima nɛn jɔgɔmɛne rabaden na, n yi Amoni yamanan findi xuruseene kuruden na. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

⁶ “‘Amasɔɔ, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo gbalon naxan Isirayila sɔtɔxi, ε bata sɛwa na fe ra ε bɔjɛn jaxiyaan birin na, ε yi ε yiin bɔnbɔn, ε yi ε sannɛn din, ⁷ na ma, n na n yiini bandunma ε xili ma nɛn, n yi ε sa siyane sagoni, e yi lu fuyɛ ε ma. N na ε bama nɛn siyane ye, n yi ε raxɔri yamanan yi, n yi ε halagi. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

Alaa falan Moyaba xili ma

⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Moyaba kaane nun Seyiri kaane bata a fala, e naxa, ‘Yuda yamaan bata lu alo siyaan bonne!’ ⁹ na ma, n tinma nɛn Moyaba yamanan danna makantan taane birin xa kala keden keden yeɛn ma, taan naxanye findixi yamanan binyen na alo Beti-Yesimoti nun Baali-Meyon nun Kiriyatayimi. ¹⁰ N Moyaba yamanan soma nɛn sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na alo n Amonine liga kii naxan yi. Nayi, waxati famatɔni, muxu yo mi fa a mirima Amonine ma

siyane ye, ¹¹ n mən yi n ma kiti ragidixine rakamali Moyaba yamanan fan xili ma. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na.”

Alaa falana Edən xili ma

¹² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Edən kaane to e gbeen 𐤎𐤃𐤁 Yuda yamaan ma 𐤎𐤃𐤁 ra, e findi nən yulubi tongo gbeene ra. ¹³ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nən Edən yamanan xili ma, n yi a muxune nun a xuruseene raxəri, n yi e birin halagi keli Teman taan ma han Dedan taana, e birin yi faxa silanfanna ra. ¹⁴ N na n gbeen 𐤎𐤃𐤁ma nən Edən yamanan ma Isirayila kaane xən, n ma yamana, e yi Edən suxu alo a lan n ma xələn nun n ma fitinan ma kii naxan yi. Nayi, e n ma gbeer𐤎𐤃𐤁 kolonma nən.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan Filisitine xili ma

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Filisitine bata e gbeen 𐤎𐤃𐤁 mara𐤎𐤃𐤁uni e bə𐤎 ma feu, alogo e xa Yuda halagi e habadan xənnantenyani, ¹⁶ na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nən Filisitine xili ma, n Kereti kaane 𐤎𐤃𐤁ma nən, naxanye na lu baan de, n yi ne raxəri. ¹⁷ N fitinaxina n gbeen 𐤎𐤃𐤁ma e ra nən, n yi e 𐤎𐤃𐤁ankata han! Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na, n na n gbeen 𐤎𐤃𐤁 e ma waxatin naxan yi.”

26

Alaa falan Tire taan xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na 𐤎𐤃𐤁 fu nun kedenden xi singe ləxəni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, bayo Tire kaane Yerusalən magele nən, e naxa:

‘Siyane birin yi danguma taan naxan yi,
na bata kala yati!

A to bata findi taa xənna ra,
nxu tan nan fa nafulu gbeen sətəma!’

³ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa: N bata keli ε xili ma,

ε tan Tire kaane!

N siya wuyaxine rafama nən ε xili ma

alo fəxə igen mərənne tema kii naxan yi.*

⁴ E Tire taan makantan yinna kalama nən,
e yi a sangansone rabira.

N na a burunburunna makəma nən,
han n yi a findi gəme magenla ra.

⁵ A yi findi yala ratiden na yeXe suxune xa fəxə igen tagi.

N tan nan falan tixi.

A sama nən siyane sagoni,
e yi lu fuyε a ma.

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁶ A banxidεn naxanye burunna ra,
ne muxune faxama silanfanna nan na.

Nayi, e a kolonma nən,
a Alatala nan n na.”

* **26:3:** Igen mərənne: alo foyen na so igeni.

⁷ Amasotō Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Nebukadanesari rafama nēn Tire taan xili ma sa keli kōmēn fōxōni, Babilōn mangana, mangane mangana, e nun a soone nun a yēngē so wontorone nun a soo ragine nun gali gbeena.

⁸ Banxidēen naxanye burunne ra, a yi ne muxune faxa silanfanna ra. A yire makantanxine tima nēn ε taan nabilinni, a yi gbingbinna rate ε taan nabilinna yinna xōn, a sofane yi e yē masansan wure lefane yite ε xili ma.

⁹ A yēngē so seene rafama nēn ε taan makantan yinna rabiradeni, a wali ε sangansone rabira a wali seene ra.

¹⁰ A soo kurun gboma ayi nēn han a yi gbangbanna so ε xunna, ε taan yinne yi xuruxurun a yēngē so wontorone nun a giseene san xuine bun, e na so ε taan so dēene ra waxatin naxan yi alo nō tiine soma yinna yalenne ra kii naxan yi.

¹¹ A soone sanne ε kirane birin yibodonma nēn, a yi ε muxune faxa silanfanna ra, a ε gēmē senbetēn gbeene rabira bōxōni.

¹² E nafunle tongoma nēn, ε sare seene yi findi yēngē yi se tongoxine ra, e yi ε taan yinne rabira, e yi ε banxi fajine kala, e yi ε taan gēmēne nun a wudine nun a burunburunna woli fōxō igeni.

¹³ N danna sama nēn ε sigi xuine ra, ε konden xuiin mi fa mē mūmē!

¹⁴ N na ε taan findima nēn fanye magenla ra, ε konna yi findi yala ratiden na yēxε suxune xa, a mi fa tima sōnōn.

N tan Alatala nan falan tixi.”

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi Tire taan xa, a naxa: Hali fōxō ige tagi bōxōne muxune, ne mi xuruxurunje gaxuni ba, e na ε konna kala feen xinla mē, muxu faxamatone na lu kutunje bōxōn naxan yi, faxa gbeen na ti ε konni bōxōn naxan yi? ¹⁶ Kuntigin naxanye birin fōxō igen dē, ne kelima nēn e manga gbedene yi, e yi e gubane rate e ma, e yi e dugi sōxōnxine ba e ma. Gaxun yi e suxu e dōxō bōxōni, e lu yigitēgēxi waxatin birin, masotō ε kalana fe ra. ¹⁷ E sunu sigini ito sama nēn ε xa, e naxa, ‘Ee! E konna bata kala!

E taa xili kanni ito, fōxō igeni siga muxune dōxōdena, taan naxan senbe yi gbo baan xun ma, ε tan naxan yi ε rabilinna muxune birin magaxuma!

¹⁸ Iki, fōxō ige tagi bōxōne muxune xuruxurunma nēn gaxuni, ε taan na kala bōxōn naxan yi.

E gaxuma nēn ε halagi feen na.’ ”

¹⁹ “Amasotō, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε konna findi taa xōnna ra waxatin naxan yi, a fan yi lu alo taa kalaxine, n na fufaan nafa ε xili ma waxatin naxan yi, ige gbeen yi sa ε konna xun ma, ²⁰ nayi n na ε nun

muxu danguxine rabirama nen e bode xon ma naxanye godoma gaburun na. N sa e radoxoma nen boxo xonna ma, denaxan luxi alo yire kalaxi fonna, e nun naxanye godoma laxira yi, e mi fa doxoma e konni sonon. N yi binyen fi niiramane yamanan ma. ²¹N na e rajanna fe magaxuma ayi nen, e mi fa luma na mumε! Muxune e fenma nen, koni e mi fa toma sonon! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

27

Sunu sigina Tire taan xa

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, sunu sigin sa Tire taan xa, ³ i a fala Tire taan muxune ma, naxanye doxi boxo igen de, naxanye nun boxo ige tagi yamananane birin yulayaan nabama e bode tagi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

ε tan Tire kaane, e a falama, e naxa,
“Nxu konna rayabu han!”

⁴ E mangayaan sigaxi

han boxo igen tagi.

Muxun naxanye e konna tixi,
ne a ti kiin nakamalixi nen mumε!

⁵ E bata e taan ti alo kunkina.

ε kunkin dexonne rafalaxi Seniri yamanan fofone nan na.

Foyen kunkin nasigama dugin naxanye xon,
ne xidixi suman wudine nan na
sa keli Liban yamanani.

⁶ Kunkibane kunkin nagima wudin naxanye ra,
ne rafalaxi Basan yamanan warine nan na,
kunkin lonna rafalaxi xarin wudin nan na
naxan nayabuxi sama jinne ra,
sa keli Sipiri boxo ige tagi yamanani.

⁷ Foyen kunkin nasigama dugin naxanye xon,
taa dugi soxonxine nan ne ra
sa keli Misiran yamanani,

e tan nan mon findixi e taxamaseri dugine ra.
ε kunkin xunna soon nafalaxi dugi mamiloxin
nun a gbeela nan na

sa keli Elisaha boxo ige tagi boxoni.

⁸ Sidon kaane nun Arawada kaane nan yi e kunkine bama,
Tire kaa xaxilimane nan yi e ragima.

⁹ Gebala fonne nun fe kolonne yi e konni
alogo e xa e kunkin kaladene yiton.

Kunki ragine birin yi e kunkine ratima e konna nin,
naxanye birin boxo igen xun ma
alogo e xa e sare seene sara.

¹⁰ Perise kaane nun Ludu kaane nun Puti kaane nan yi findixi e sofane ra,
e yenge sone nan yi e ra,

e yi e ye masansan wure lefane
nun wure komotine singanma e konna nin,
e yi findi e binye xunna ra.

¹¹ Arawada kaane nun e sofane birin yi tixi

e taan nabilinna yinna xuntagi kantan tiine ra.

Gamada kaane yi tixi e taan makantan sangansone xuntagi,

e yi e ye masansan wure lefane singan ε yinna rabilinni.
E tan nan yi ε taan tofanna defema.’ ”

12 “ ε nun Tarasisi kaane yi yulayaan nabama ε nafulu gbeena fe ra, e fa wure gbeti fixen nun wuren nun sulan nun yoxo gbege ra ε xa yulayani. 13 ε nun Gireki kaane nun Tubali kaane nun Meseki kaane yi yulayaan nabama ε bode tagi, e yi fa konyine nun muran sula daxine ra ε yulaya seene jaxon na. 14 Beti-Togarama kaane nan yi fama soone ra ε xa yulayani, naxanye walima e nun naxanye ragima yengeni e nun gbaxalone.* 15 ε nun Dedan kaane yi yulayaan nabama ε bode tagi, ε yulaya seene yi sigama foxo ige tagi boxo wuyaxi yi, e yi ε yulaya seene saren fima sama jinne nun wudine nan na. 16 Arami kaane yi se wuyaxi sarama ε ma, e yi ε yulaya seene sarama gemε fajine nun dugi mamiloxine nun dugi soxonxine nun taa dugine nan na, e nun foxo ige bun nafunle nun gemε gbeeli fajine. 17 Yuda nun Isirayila yamanane fan yi yulayaan ligama ε xon, e yi Miniti kaane murutun nun burune nun kumin nun turen nun senna soma ε yii yulaya seen na. 18 ε nun Damasi kaane yi yulayaan nabama, e yi ε se rafalaxin gbege sarama e nun nafunla sifan birin, e yi ε saren fima Xelibon kaane manpaan nun yexεε xabe dugi fixen nan na. 19 Dan kaane nun Gireki kaane yi wure rafalaxin nun sinamon fuge xarene nun xaye xiri jaxumene soma ε yii yulayani sa keli Yusali yi. 20 Dedan nan yi fama soone maxidi dugine ra ε xon yulayani. 21 Arabi kaane nun Kedari kuntigine birin yi yulayaan ligama ε tan nan xon. ε yi ε yexεene nun kontonne nun kotone sarama e konna nin. 22 ε nun Saba nun Raama yulane yi yulayaan ligama ε bode tagi. E tan nan yi fama latikononna sifan birin nun boxo bun nafunle nun xεmane ra yulayani. 23 Xarani kaane nun Kane kaane nun Eden kaane nun Saba yulane nun Asuri kaane nun Kilimada kaane yi yulayaan ligama ε tan nan xon. 24 E yi se fajine sarama ε ma yulayani, e fa doma tofajine nun a mamiloxine nun dugi soxonxine ra e nun dugi binye majingixine ra naxanye sama boxoni e nun lutin naxanye denbexi ki faji.’ ”

25 “ ‘Kunki gbeene nan yi ε yulaya seene maxalima.

ε yi wasaxi nafunla nun binyen na foxo igen tagi.

26 ε kunkibane yi ε xalima foxo ige gbeen tagi,
koni sogeteden foyen sa ε kunkin kalama nen
foxo igen tagiyani sa pon!

27 ε kunkin na kala laxon naxan yi,
ε nafunle nun ε sare seene nun ε yulaya seene
nun ε kunki kanne nun ε kunki ragine nun ε kunki rafalane
nun ε yulane nun ε sofane
nun muxun naxanye birin ε kunkin kui,
ne birin godoma nen baan xonna ma.

28 Muxun naxanye birin dōxi igen de,
ne xuruxurunna nen gaxuni ε kunki ragine gbelegbe xuiin ma.

29 Kunkibane birin godoma nen e kunkine kui.
Kunki kanne nun kunki ragine birin tima nen igen de,

30 e yi e xuini te,

e wuga saxaleni ε fe ra
e yi burunburunna sa e xunni sununi,

* 27:14: Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi.

e yi e makutukutu xubeni,

³¹ e yi e xunne bi ε fe ra,

e yi e maxidi kasa bɛnɛli dugine yi sununi,

e yi e mawuga ε fari nii yifɔɛn nun nimisa gbeeni.

³² E mawugama nɛn ε fari e tɔɔni,

e yi gbelegbele ε xinla ra, e naxa,

“Nde yi luxi alo Tire taani ito naxan kalaxi,

fɔɔɔ igen yi naxan nabilinxi?”

³³ E yulaya seene to yi fama

sa keli baan ma

ε yi siya wuyaxine nan baloma

ε se kanyaan nun ε yulaya seene xɔn,

ε yi bɔxɔn mangane findima nafulu kanne ra.

³⁴ Koni ε na kala baa igeni,

ε godo igen bun

ε yulaya seene nun ε muxune birin naxɔrima nɛn ε xɔn.

³⁵ Fɔɔɔ ige tagi bɔxɔne muxune birin yigitegema nɛn ε fe ra,

e mangane yi xuruxurun gaxuni,

kuisanna yi e yetagine masara.

³⁶ Naxanye yulayaan nabama siyane tagi,

ne kolinma nɛn ε fe ra,

bayo ε rajanna magaxuma ayi nɛn.

Ɛ mi fa luma na sɔnɔn!’ ”

28

Alaa falan Tire mangan xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, a fala Tire mangan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa:

I waso ayi nɛn,

i yi a fala, i naxa,

“Alana nde nan n na,

n dɔxi alane dɔxɔden nin fɔɔɔ igen tagini!”

Koni i tan, muxun nan i ra,

ala mi i ra,

anu i bata i yete xaxinla yate Ala xaxinla ra.

³ I fe kolon Daniyeli xa ba?

Wundo fe yo mi luxunxi i tan ma ba?

⁴ I bata nafunla sɔɔ i ya fe kolonna nun i ya xaxilimayaan xɔn,

i xɛmaan nun gbetin malan i ya nafulu ramaradeni.

⁵ I bata tɔnɔ gbeen sɔɔ i ya yulaya xaxinli,

i yi findi wasoden na na nafulu kanyani.

⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Bayo i yete miriyaan yatexi Ala miriyaan nan na,

⁷ n xɔɔɔne rafama nɛn i xili ma,

naxanye naxu siyane birin xa.

E silanfanna tongoma nɛn i ya fe kolon fajin xili ma

e yi i ya nɔɔn kala.

⁸ E i radinma nɛn gaburun na,

i yi faxa xɔɔni fɔɔɔ igen tagini.

⁹ Nayi, i mɔn a fale i faxa muxune yetagi ba,

fa fala a ala nan n na?

I fa kolonma muxun nan na i faxa muxune yii,
ala mi i ra.

¹⁰I faxama yarabin nin xɔɲene yii,
alo Ala kolontarene faxama kii naxan yi.
Amasɔtɔ n tan bata falan ti.
Marigina Alatalaa falan nan na ra.' ”

¹¹Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹²“Adamadina, sunu sigin sa Tire mangan
ma! I xa a fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
I yi findixi muxu defexin misaala nan na,
i yi lugo fe kolonna ra,
i ya tofanna yi defexi.

¹³I yi Eden nakɔɔn nin,
Alaa nakɔna.

Geme fajin sifan birin yi i rayabuxi:
saridon gemen nun topasi gemen nun dayimu gemen
nun kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemen
nun safiri gemen nun esikaribukili gemen nun emerodi gemena.
I yi maxidixi xemane ra
naxanye radaxa i xa xabu i da lɔxɔni.

¹⁴I yi luxi nen alo kantan ti malekan
naxan gabuteye yi yifulunxi.
N na i ti nen Alaa geya sarɔɲanxin fari,
i yi menna nin,
i masiga tima geme tee wolonne tagi.

¹⁵Fe mi yi i sigati kiin na
xabu i da lɔxɔni
han tinxintareyaan yi so i yi.

¹⁶I ya yulayaan tɔnɔn ma,
i yi rafe gbalon na,
i yi yulubin liga.
Nayi, n na i kedima nen Alaa geya sarɔɲanxin fari
n yi i ralɔ ayi,
i tan naxan yi luxi alo kantan ti malekan
naxan yi geme tee wolonne tagi.

¹⁷I bata waso ayi i bɔɲeni
masɔtɔ i ya tofanna xɔn,
i bata i ya fe kolonni fu i ya binyen xɔn.
Nayi, n na i rabirama nen bɔxɔni,
n yi i findi yee ramaxa seen na mangane xa.

¹⁸I bata i ya yire sarɔɲanxine raxɔsi i ya hake wuyaxine
nun i ya tinxintareyaan xɔn yulayani.
Na ma, n teen naminima nen i xili ma i konni,
a yi i gan,

n yi i findi xuben na bɔxɔn fari
muxune birin yetagi naxanye i matoma.

¹⁹Naxanye birin yi i kolon siyane ye,
ne birin yigitegema nen i ya fe ra,
i rapanna magaxuma ayi nen.
I mi fa luma na sɔnɔn!’ ”

Alaa falan Sidɔn taan xili ma

²⁰ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²¹ “Adamadina, i yεε rafindi Sidon taan ma, i nabiya falan ti a xili ma! ²² I a fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N bata keli ε xili ma Sidon kaane!

N binyama nen ε konni!

ε a kolonma nen a Alatala nan n na,

n na n ma kiti ragidixine rakamali ε xili ma waxatin naxan yi

n yi n ma sarijanna mayita ε konni.

²³ N fitina furen nafama nen ε xili ma

n yi tin muxune xa faxa ε taan kirane xon ma,

faxa muxune yi lu biraxi ε konni,

yengεn yi lu keε ε xili ma ε rabilinna birin yi.

Nayi, e a kolonma nen

a Alatala nan n na.’ ”

²⁴ “ ‘Nayi, Isirayila rabilinna siyane mi fa a tōre alo janla naxan sōxonna tima alo tansinne. Nayi, e a kolonma nen a Marigina Alatala nan n na.’ ”

²⁵ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila yamaan malan waxatin naxan yi keli siyane yε, e raxuyaxi ayi denaxanye yi, n na n ma sarijanna mayitama e xon nen siyane yεtagi. E dōxoma nen e bōxonni, n naxan so n ma walikεεn Yaxuba yii. ²⁶ E luma nen bōje xunbenli, e banxine ti, e manpa binle si. E luma nen bōje xunbenli, n na n ma kiti ragidixine rakamali e rabilinna siyane xili ma waxatin naxan yi, naxanye birin yi e rapaxuxi, e yi a kolon a Alatala nan n na, e Ala.’ ”

29

Alaa falan Misiran xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fuden kike fuden xi fu nun firinde lōxonni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yεε rafindi Misiran mangan ma, i nabiya falan ti a xili ma e nun Misiran yamanan birin.

³ I a fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N kelima nen i xili ma,

i tan Misiran mangana,

i tan naxan luxi

alo ige yi sube magaxuxin

naxan saxi Nila baan biradene tagi,

i tan naxan a falama, i naxa,

“N tan nan gbee Nila baan na,

n tan nan a daxi n yεε xa.”

⁴ Koni, n karafen birama nen i gbεgbene yi,

n yi Nila baa igen yεxene singan i xanle ra,

n yi i ba Nila baa biradene tagi

ε nun Nila baa yi yεxen naxanye birin e singanma i xanle ra.

⁵ N na i wolima ayi nen tonbonni,

i tan nun i ya baa yi yεxene birin,

ε sa bira xεε bōxone yi.

ε mi malanyε, ε mi tongε.

N na i findima nen balon na burunna subene nun xoline xa.

⁶ Misiran kaane birin a kolonma nen nayi

a Alatala nan n na,

bayo, i findi nen mali tiin na Isirayila yamaan xa wuleni

alo muxun na la xayen na a dunganna ra.

⁷ E to i suxu, i yi gira,

i e tungunne birin mabo.
E to e digan i yi, i yi gira,
i yi e gbingin ba a ra.’ ”

⁸ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N yengɛn nakelima nɛn i xili ma, n yi tin i ya muxune nun i ya xuruseene yi faxa silanfanna ra i konni. ⁹ Misiran yamanan findima nɛn tonbonna nun yire rabejinxin na. Nayi, muxune a kolonma nɛn a Alatala nan n na. Bayo i bata a fala, i naxa, “N tan nan gbee Nila baan na, n tan nan a daxi,” ¹⁰ nanara, n kelima nɛn ε nun Nila baan biradene xili ma, n yi Misiran yamanan findi yire kalaxin na, a findi tonbonna nun yire rabejinxin na, keli Migidoli taan ma siga han Sinimi yamanan, siga han Kusi yamanan danna. ¹¹ Muxun mi fa a sanna tima a yi, hanma subena han jɛɛ tonge naanin. ¹² N Misiran yamanan findima nɛn yamana rabejinxine yire rabejinxin na, a taane yi findi taa rabejinxine ra taa xɔnne yɛ jɛɛ tonge naanin. N Misiran kaane raxuyama ayi nɛn siyane yɛ, n yi e rasiga ayi yamana wuyaxi xun xɔn.’ ”

¹³ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Nɛɛ tonge naanin na dangu, n Misiran kaane malanma nɛn keli siyane yɛ e na raxuya ayi naxanye yɛ. ¹⁴ N mɔn xɛtɛma nɛn Misiran yamanan suxu muxune ra Misiran yamanan faxa binni, e benba yamanan, e sa yamana magodoxin ti menni. ¹⁵ A findima nɛn mangaya magodoxin na mangayane birin xa, a mi fa a yetɛ yitema siyaan bonne xun na sɔnɔn. N na a raxurunma ayi nɛn alogo a nama siyane nɔ sɔnɔn. ¹⁶ Nayi, a mi fa findɛ Isirayila kaane yigin na mume, alogo a xa findi Isirayila kaane hakɛn nabira seen na e ma, e naxan liga e to bira Misiran kaane fɔxɔ ra malina fe ra. Nayi, e a kolonma nɛn a Marigina Alatala nan na.’ ”

Babilɔn mangan Misiran yamanan tongoma nɛn

¹⁷ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jɛɛ mɔxɔjɛn nun solofereden kike singen xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Babilɔn mangan Nebukadanesari bata a sofa ganla karahan, a e xa wali a xɔdɛxɛn na Tire taan xili ma, e birin bata findi teli kanne ra, e birin tungunne makotenxi, koni e nun a ganla mi sese sɔtɔxi Tire taani e saren na e wanli Tire taani. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Misiran yamanan soma nɛn Babilɔn mangan Nebukadanesari yii, a yi a nafunle birin xali, a yi a seene tongo yengɛni, ne yi findi a ganla saren na. ²⁰ N Misiran yamanan soma nɛn a yii a kɔntɔnna ra, amasɔtɔ e nun a ganla bata wali n xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²¹ Na lɔxɔni, n na Isirayila yamaan sɛnben xun masama nɛn. I tan Esekiyeli, n falan sama nɛn i dɛ yamaan tagi na waxatini, nayi e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

30

Alatalaa xɔlɔn Misiran xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

ɛ gbelegbele, ε naxa,

‘Ee! Naxankata lɔxɔn fama!’

³ Amasɔtɔ lɔxɔn bata maso,

Alatalaa lɔxɔn bata maso,

kundaan nun gbalon lɔxɔn siyane xa.

⁴ Yengɛn soma nɛn Misiran yamanani.

Kɔntɔfinla soma nɛn Kusi yamanani.

Muxune faxama nɛn Misiran yi,
e nafunle yi xali,
e banxine yi rabira,
sese mi luma.”

⁵ Misiran kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu kaane nun Arabi kaane nun Libiya kaane nun n ma yamaan muxuna ndee faxama nɛn silanfanna ra e bode xɔn.

⁶ “Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Misiran yamanan xɔyine kalama nɛn,
a wason nun sɛnben yi ɲan.

Keli Migidoli ma siga han Sinimi yamanana
muxune faxama nɛn silanfanna ra e konni.
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁷ A taane findima nɛn yamana rabeɲinxine yire rabeɲinxin na,
a taane yi lu taa xɔnne ye.

⁸ Nayi, e a kolonma nɛn
a Alatala nan n na,
n na tɛɛn so Misiran yamanan na waxatin naxan yi,
a foxɔ ra birane birin yi gan.”

⁹ Na lɔxɔni, n ma xɛrane sigama nɛn kunkine kui, e sa Kusi yamanani maxa
a bɔɲɛ xunbenli. E kuisanma nɛn Misiran yamanana gbalon lɔxɔni, amasɔto
na lɔxɔna a lima nɛn yati!

¹⁰ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
N Misiran yama gbeen naxɔrima nɛn
Babilɔn mangan Nebukadanesari xɔn.

¹¹ A tan nun a ganla
naxanye ɲaxu siyane birin xa,
ne nan nasigama yamanan kaladeni.
E sa e silanfanne botinma nɛn Misiran yamanan xili ma
e yi yamanan nafe faxa muxune ra.

¹² N Nila baa igen xɔrima nɛn,
n yi yamanan mati muxu ɲaxine ma.
N tinma nɛn xɔɲɛne yi yamanan kala,
e nun seen naxanye birin a yi.
N tan Alatala nan falan tixi.”

¹³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
N suxurene halagima nɛn,
n yi batu seene ɲan Nofi taani.

Kuntigi yo mi fa luma Misiran yamanani,
n yi gaxun naso yamanan birin yi.

¹⁴ N Misiran yamanan faxa binna raxɔrima nɛn,
n yi tɛɛn so Soyan taan na,
n yi n ma kiti ragidixine rakamali No taan ma.”

¹⁵ “N na n ma xɔlɔn nagodoma nɛn Sin taani,
Misiran yamanan taa makantanxina,
n yi No taana gali gbeen birin halagi.

¹⁶ N tɛɛn soma nɛn Misiran yamanan na,
Sin taan yi yimaxa gaxuni.
No taan nabilinna yinna rabirama nɛn,
yaxune yi Nofi taan tongo yanyin na.

¹⁷ Hon taan nun Pi-Beseti taan banxulanne faxama nɛn silanfanna ra,

taan muxune yi xali konyiyani.

¹⁸ Lɔxɔ yidimixin na a ra Tapanese taan xa n na Misiran yamanan senben kala lɔxɔn naxan yi, a wasoma a fangan naxan yi, na yi jan.

Kundaan soma nen taan xun na, a banxidene muxune yi xali konyiyani.

¹⁹ N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen Misiran ma, e yi a kolon a Alatala nan n na.”

Babilɔn mangan Alaa wanla kema Misiran yamanan xili ma

²⁰ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun kedenden kike singen xi soloferede lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²¹ “Adamadina, n bata yi Misiran mangan yiini gira. Muxu yo munma a dandan singen, a yiin munma maxidi alogo a xa yalan, a fangan sɔɔ, a fa nɔ silanfanna tonge. ²² Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli Misiran mangan xili ma, n mɔn a yiine yigirama nen, a yiin naxan fan, e nun a yigiraxina, n yi a silanfanna rabira a yii. ²³ N Misiran kaane raxuyama ayi nen siyane ye, n yi e rayensenje ayi yamanan xun xɔn. ²⁴ Koni n Babilɔn mangan yiine senbe soma nen, n yi n ma silanfanna so a yii, n yi Misiran mangan yiine yigira, a yi lu kutunje a yetagi alo muxu maxɔlɔxin faxamatɔna. ²⁵ N Babilɔn mangan yiine senbe soma nen, koni Misiran mangan tan senben janma nen. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n ma silanfanna so Babilɔn mangan yii waxatin naxan yi, a yi a yite Misiran yamanan xili ma. ²⁶ N Misiran kaane raxuyama ayi nen siyane ye, n yi e rayensenje ayi yamanan xun xɔn. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

31

Misiran mangan luxi nen alo suman bili gbeena

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun kedenden kike saxanden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, a fala Misiran mangan nun a ganla xa, i naxa:

I maliga nde ra i ya gboni?

³ I miri feni ito ma:

Asiriya yamanan yi luxi nen alo suman bili gbeena Liban yamanani, naxan yiye yi sabatixi a fajin na,

a yi fɔtɔnxi ki fajin,

a yi kuya, a konden yi texi

dangu fɔtɔn yi wudine birin na.*

⁴ Igen bata yi a rasabati,

bɔxɔ bun ige tilinxin bata yi a ragbo.

Igen yi danguma a salenne nan longori ra,

sigarunna wudine birin ma.

⁵ Nanara, a yi kuya burunna wudine birin xa,

a deene bata yi sabati,

a yiine yi kuya

fata ige gbeen na

naxan yi a rasabatima.

* **31:3:** Wudi kuyeni itoe findixi dunuja mangane misaala nan na.

⁶ Xoline birin yi e teɛn sama a yiine nin, burunna subene birin yi fa e diine xalima a tan nan bun, siya gbeene birin yi fa yigiya a nininna bun.

⁷ A yi rayabu a gboyani, a yiine yi yiriwaxi, bayo a salenne yi godoxi bɔxɔn bun ma igeni pon!

⁸ A mi yi suman wudi yo ninin bun Alaa nakɔni. Fɔfɔ yo de mi yi fan a deɛne xa nun, wudi gbete mi yi maliga a yiine ra. Wudi yo mi yi maliga a ra a tofanni Alaa nakɔni.

⁹ N bata yi a ratofanɲe ayi a yii sabatixine xɔn, han wudine birin yi fa a maxɔxɔlɔnma Eden nakɔni, Alaa nakɔna.”

¹⁰ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Wudini ito to kuyaxi ayi, a kondeni yi te fɔtɔn yi wudine birin xa, nanara, a wasoxi ayi han! ¹¹ N yi a sa siyane mangan sagoni alogo a xa a suxu a ɲaxun yatɛn na. N bata n me a ra. ¹² Xɔɲɛn naxanye ɲaxu siyane birin xa, ne yi a sege, e yi a rabeɲin. A yiine yi lu biraxi geyane nun lanbanne yi. A deɛne bɔxin yi lu yamanan folone birin na. Siyane birin yi keli a nininna bun, e a rabeɲin.

¹³ Xoline birin yi fa dɔxɔ a yii biraxine fari, burunna subene birin yi e malan a yiine fari.”

¹⁴ “Nayi, ige de yi wudi yo mi fa suse, a kuya alo a tan, sese konde mi fa tema fɔtɔn yi wudin bonne xa. Nayi, wudi yo mi fa lan a igen sɔtɔ han a kuya alo na. Amasɔtɔ sayaan nan nagidixi e birin ma, e siga bɔxɔn bun faxa muxune tagi, e nun naxanye birin godoma gaburun na.”

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A siga laxira yi bɔxɔn naxan yi, n na a saya sunun namini nɛn, n tigi ige tilinxine nun a xude igene balan a fe ra, n yi a ige gbeene rati. N yi Liban yamanani dimi a fe ra, burunna wudine birin yi xara a fe ra. ¹⁶ N siyane birin naxuruxurun nɛn gaxuni a bira xuiin ma, n na a ragodo laxira yi waxatin naxan yi, e nun faxa muxune yi godo gaburun na. Nayi, Eden nakɔn wudi fajin naxanye birin bata yi godo bɔxɔn bun, Liban bɔxɔn wudi tofaji fisamantenna naxanye birin yi rasabatixi ige gbeene xɔn dunuɲa yi nun, ne yi madɛnden. ¹⁷ Naxanye yi yigiyaxi a nininna bun, a xɔyine siyane ye, e nun ne fan godo nɛn gaburun na e bode xɔn, e sa sa ne fari naxanye faxa yengeni.”

¹⁸ “E nun nde maliga Eden nakɔn wudine ye lan e binyen nun e gboon ma? Anu, i fan sigama laxira yi, e nun Eden nakɔn wudine birin. I sa sama nɛn Ala kolontarene tagi bɔxɔn bun ma, naxanye faxaxi silanfanna ra. Misiran mangan nun a yamaan birin naɲanma na kii nin! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

32

Sunu sigin Misiran nun a mangan xa

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ɲɛɛ fu nun firinden kike fu nun firinden xi singe bɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, sunu sigin sa Misiran mangan xa. A fala a xa, i naxa: I luxi nɛn alo yata senbɛmaan siyane tagi, alo ige yi sube magaxuxin fɔxɔ igeni, naxan a masiga tima a baa gbeeni. I i ya igene dunduma i sanne ra, i yi e walanne raxaɲe ayi.”

³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N na n ma yalaan soma nɛn i xun na,
nxu nun yama gbeen malanxina,
e yi i bandun n ma yalaan na.

⁴ N na i ratema nɛn xaren na,
n yi i radin xɛɛne ma,

n yi xɔline birin lu e dɔxɔ i fari,
burunna subene birin yi lugo i suben na.

⁵ N na i suben naxuyama ayi nɛn geyane fari,
n yi lanbanne rafe i binbin sube dɔnxɛn na.

⁶ N yamanan birin ige sama nɛn i wunla ra,
han a geyane birin xude wunle yi rafe.

⁷ I niin na ba waxatin naxan yi,
n kore xɔnni fɔrɔma nɛn,
n yi sarene yidimi,
n yi kundaan sa sogen yɛ ma
kiken mi fa dɛgɛma.

⁸ N yanban seene birin yidimima nɛn i ya fe ra,
n yi dimi gbeen nasin i ya yamanan birin yi,
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁹ N siya wuyaxine rakɔntɔfilima nɛn,
n na i kala feen xibarun nali siyane ma waxatin naxan yi
hali i mi yamanan naxanye kolon.

¹⁰ N yama wuyaxi yigitɛgɛma nɛn i ya fe ra,
e mangane yi xuruxurun gaxuni i ya fe yi,
n na n ma silanfanni te e yɛtagi waxatin naxan yi.
Birin xuruxurunma nɛn gaxuni a yɛtɛ niin na waxatin birin,
i na faxa lɔxɔn naxan yi.”

¹¹ “Amasɔɔ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Babilon mangana silanfanna fama nɛn i xili ma.

¹² N na i ya gali gbeene faxama nɛn sofa wɛkilexine silanfanna ra.
Siyaan naxan jaxu a birin xa,
ne Misiran yamananana wason kalama nɛn,
a ganle birin yi faxa.

¹³ N na a xuruseene birin naxɔrima nɛn Nila baa ige gbeene dɛ.
Muxune sanne mi fa na igene yimaxama sɔnɔn
xuruseene torone mi fa e dunduma.

¹⁴ Nayi, n yi a lu e igene yi e raxara,
e xudene yi lu godɛ yɛtɛtɛnna alo turena,
Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ N na Misiran yamanan naxɔri waxatin naxan yi,
yamanani seene birin yi ba a yi,
n yi a muxune birin faxa,
nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

¹⁶ “Sunu sigin nan na ra, a nu sama nɛn. Siyane sungutunne sunu sigini ito
sama nɛn Misiran yamanan nun a yamaan birin xa, Marigina Alatalaa falan
nan na ra.”

Sunu sigina lan yamanane fe ma

17 Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ƚεε fu nun firinden kike fu nun firinden xi fu nun suulundena, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 18 “Adamadina, gbelegbele Misiran kaane ganle fe ra, i wuga xuiin xa e nun siya sɛnbemane xali laxiraya yi, faxa muxune sigama denaxan yi.

19 A fala e xa, i naxa,
‘I rayabu dangu nde ra?
Godo, i fa i sa Ala kolontarene fɛma!’

20 E luma nɛn faxa muxune yɛ
naxanye faxaxi silanfanna ra.
Silanfanni tɔnxi!

E nun e ganle birin xa xali.

21 Sofa sɛnbɛma danguxine falan tima a ma nɛn laxira yi,
e nun a fɔxɔrabirane, e naxa,
‘E bata godo be, e saxi Ala kolontarene fɛma
naxanye faxaxi yɛngeni.’ ”

22 “Asiriya mangan mato mɛnni e nun a ganle birin,
a rabilinxi a muxune ra
naxanye faxaxi silanfanna ra.

23 E gaburune danna sa bɔxɔn nan bun pon, laxira xɔnna ma,
mangan gaburun nabilinni.
E birin faxaxi yɛngɛn nin,
e tan naxanye yi muxune magaxuma dunuɲa yi.”

24 “Elan fan mangan mato mɛnni,
e nun a ganle birin a gaburun nabilinni.
E birin faxaxi silanfanna nan na yɛngɛni,
e bata maluxun Ala kolontareyani,
e tan naxanye yi muxune magaxuma dunuɲa yi,
e bata rayagi,
e nun naxanye birin godoma yili gbeen na.

25 A saden bata rafala faxa muxune tagi
e nun a ganle birin a gaburun nabilinni.
Na Ala kolontarene birin bata faxa silanfanna ra.
Bayo e yɛragaxun bata yi xuya ayi dunuɲa xun xɔn,
anu iki e bata rayagi,
e nun naxanye sigama yili gbeen na,
e sa sa faxa muxune tagi.”

26 “Mesɛki mangan fan na
e nun Tubali mangan nun e ganle birin e gaburune rabilinni.
Na Ala kolontarene birin faxaxi silanfanna nan na,
bayo e bata dunuɲa muxune birin magaxu.

27 E nun sofa kɛndɛne mi saxi yire kedenna xan yi ba,
naxanye birin faxaxi Ala kolontarene yɛ?
E ganla birin bata siga laxira yi
e nun e yɛngɛ so seene.

E silanfanne saxi e xunne bun.

E yulubine goronna bata lu e xɔnne fari,

bayo sofani itoe yɛragaxun bata yi xuya ayi dunuɲa muxune yɛ!

28 I tan Misiran mangan fan kalaxin sama nɛn Ala kolontarene yɛ,

naxanye faxaxi silanfanna ra!”

²⁹ “Edon yamaan mato, a mangane nun a kuntigin naxanye senbe yi gbo, koni e bata sa faxesa muxune ye, naxanye faxaxi silanfanna ra! E saxi Ala kolontarene ye, naxanye godon yili gbeen na.”

³⁰ “Komen foxon kuntigine birin mato menni, e nun Sidon kaane birin naxanye faxaxi, e yagixi, hali e sofane to yi muxune magaxuma. Na Ala kolontarene saxi faxesa muxune ye naxanye faxesa silanfanna ra. E yagixi e nun naxanye godoma yili gbeen na.”

³¹ “Misiran mangan nun a ganla birin na na faxesa muxu wuyaxine to, na a masabarima nen a ganla fe ra naxanye faxesa silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³² Bayo n tinxi a xa yamanane magaxu dunuḡa yi, Misiran mangan nun a ganle birin fan e sama nen Ala kolontarene ye, e nun naxanye faxaxi silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

33

Ala yi Esekiyeli findi kantan muxun na

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, falan ti i ya yamaan xa! A fala e xa, i naxa: N na yengen nakeli yamanan xili ma waxatin naxan yi, e yi muxuna nde sugandi, a yi findi kantan muxun na, ³ xa na kanna yaxune to fe yamanan yengedeni, a yi xotaan fe, a yamaan nakolon, ⁴ nayi, xa naxan na xota xuiin me, a mi a yate, a faxesa feen goronna luma a tan nan xun ma. ⁵ Naxan na tondi a tuli matiyen na xota xuiin na, a faxesa feen goronna luma a tan nan xun ma. Naxan na a tuli mati a fe xuiin na, na a niin natangama nen. ⁶ Koni xa kantan muxun yaxune to fe, a mi xotaan fe, xa a mi yamaan nakolon, yaxune yi fa muxuna nde faxesa, na kanna faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma nen kantan muxun xun ma.”

⁷ “Nayi, i tan adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon n xa. ⁸ N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, ‘Muxu jaxina, i faxama nen,’ xa i mi na fala muxu jaxin xa, i yi a rakolon fa fala a xa xete a kira jaxin foxo ra alogo a xa kisi, na muxu jaxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma. ⁹ Koni xa i muxu jaxin nakolon alogo a xa xete a kewanle foxo ra, koni a mi tin, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

Muxu jaxin na tubi a nii rakisin sotoma nen

¹⁰ “Adamadina, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa: E luma a fale, e naxa, ‘Nxo muruten nun nxu yulubine goronna gbo nxu xun ma, nxu kalama e bun. Nxu nae kise di?’ ¹¹ A fala e xa, i naxa: Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni! N mi waxi muxu jaxin xa faxesa, n waxi nen a xa xete a kewanle foxo ra, a yi kisi. E xun xete, e xete e kewali jaxine foxo ra. Isirayila yamana, nanfera e tinxi e xa halagi?’ ”

¹² “I tan adamadina, a fala i ya yamaan xa, i naxa: Tinxin muxuna tinxinyaan mi a rakise a na murute n ma foxon naxan yi. Muxu jaxina jaxuyaan fan mi a halage, xa a sa xete a jaxuyaan foxo ra. Xa tinxin muxun yulubin liga folo foxon naxan yi, a tinxinya fonna mi a niin natangama. ¹³ Xa n na a fala tinxin muxun xa, n naxa, ‘I kisima nen,’ xa a yigi sa a tinxinyani, a yi fe jaxin liga, a tinxin wali yo mi fa yatema. A halagima nen a fe jaxina fe ra a naxan ligaxi. ¹⁴ N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, ‘I faxama nen,’ xa a xun xanbi so a yulubini, a yi kiti kenden nun tinxinyaan liga folo, ¹⁵ a tolimaan naxete, a mon yi seen naxete a naxan mujaxi, a yi yamarine suxu

muxun kisin naxanye xɔn, a mi fa fe ɲaxi yo liga, na kanna kisima nɛn, a mi faxama. ¹⁶ Ninan tima nɛn a yulubi fonne birin xɔn. A bata kiti kɛnden nun tinxinyaan liga fɔlɔ, na kanna kisima nɛn.”

¹⁷ “Anu, i ya yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Koni e tan nan ma kira mi lanxi. ¹⁸ Xa tinxin muxuna a xun xanbi so a tinxinyani, a yi fe ɲaxin liga fɔlɔ, a faxama nɛn na ma. ¹⁹ Xa muxu ɲaxina a xun xanbi so a ɲaxuyani, a yi kiti kɛnden nun tinxinyaan liga fɔlɔ, a kisima nɛn na fe ra. ²⁰ Anu, Isirayila yamana, ε a falama, ε naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Nayi, n na ε keden kedenna birin makitima nɛn ε kewanle ra.”

Isirayila yamanan kala fena

²¹ Nxu xali konyiyani waxatin naxan yi, na ɲεε fu nun firinden kike fuden xi suulunde lɔxɔn nan yi a ra, Yerusalɛn muxu gixina nde yi fa a fala n xa, a naxa, “Taan bata kala!” ²² Koni Alatala bata yi a yiin sa n ma ɲinbanna ra benun na muxu gixin xa fa n fɛma xɔtɔnni. N dɛɛn bata yi fulun, bobo mi yi fa n na.*

²³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, muxun naxanye dɔxi Isirayila yamana kalaxini, ne a falama, e naxa, ‘Ibrahimahima kedenna nan yi a ra, anu, a yamanan birin tongo nɛn a kɛɛn na. En tan to wuya, yamanan bata fi en tan ma en gbeen na yati!’ ²⁵ Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε suben donma naxan mi kɔɛ raxabaxi, ε xaxili tixi suxurene ra, ε faxan tima, ε lan ε yi yamanan sɔtɔ nayi ba?’ ²⁶ ε laxi ε silanfanne nan na, ε fe haramuxine ligama, ε yalunyaan ligama, ε lan ε yi yamanan sɔtɔ nayi ba?’ ²⁷ I ito nan falama e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala, naxanye luxi e nii ra Yerusalɛn taa kalaxini, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye e gixi burunna ra, n na e luma subene nan xa, e yi e don. Naxanye luxunxi gɛmɛ longonne nun faranne ra, fitina furen nan ne faxama. ²⁸ N yamanan findima nɛn yire rabeɲinxin na. A sɛnben naxan yi findixi a muxune waso xunna ra, n na ɲanma a yi nɛn. Isirayila geyane yigelima nɛn, muxu yo mi dangue e yi. ²⁹ E a kolonma nɛn nayi a Alatala nan n na, n na yamanan findi yire rabeɲinxin na e fe xɔsixine fe ra e naxanye ligaxi.’ ”

³⁰ “I tan adamadina, i ya yamanan muxune i ya fe falama taan nabilinna yinne xɔn e nun banxine dɛ ra, e a falama e bode xa, e naxa, ‘ε fa a rame, falan naxan kelixi Alatala ma!’ ³¹ N ma yamaan sigama i fɛma, e dɔxɔ i yetagi i xuiin namɛdeni. E i xuiin namɛma, koni e mi a suxuma. Bayo e fala faɲine nan tima, koni kunfan nan e bɔɲɛni e xa tɔnɔn fen tinxintareyani. ³² I ya fe bata findi e xa sigin na, naxan fan, a ɲaxun. E i ya falane ramɛma, koni e mi e suxuma. ³³ Koni na feene na rakamali, anu e waxatin bata a li, e a kolonma nɛn nayi, a nabina nde yi e ye.”

34

Falana Isirayila mangane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, falan ti Isirayila yamaan yɛɛratine xili ma naxanye luxi alo xuruse kantanne. I naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona Isirayila yɛɛratine xa naxanye e ɲɔxɔ luxi e yete gbansanna xɔn. Xuruse kantanne mi lan e xa xuruse kurun naba ba?’ ³ Anu, ε ε xuruse kurun turen donma, ε ε maxidima xuruse xabe

* **33:22:** Na bobo feen seɓexi Esekiyeli 3.26 nun 24.27 kui.

dugine yi, ε xuruse turaxine kœe raxabama, ε yi e don, koni ε mi ε jɔxɔ luma xuruseene xɔn. ⁴ Naxanye xadanxi, ε mi ne senbe soma. Naxanye furaxi ε mi ne dandanma. Naxanye maxɔlɔxi, ε mi ne maxidima. Naxanye bata siga na xun xɔn, ε mi ne malanma. Naxanye lɔxi ayi, ε mi ne xɔn fenma, koni ε dɔxi yamaan xun na jaxankatan nun jaxuyaan nin. ⁵ E bata xuya ayi bayo xuruse raba mi na. E to raxuyaxi ayi, e bata findi burunna subene balon na. ⁶ N ma xuruseene bata xuya ayi geyane nun yire matexine birin fari. E bata xuya ayi bɔxɔn birin xun xɔn, koni muxe mi na naxan a yengi dɔxɔma e xɔn, a yi e fen.’ ”

⁷ “ ‘Nanara, ε tan yeeratine, ε tuli mati Alatalaa falan na! ⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yeteni. Bayo yeerati mi n ma yamaan masuxuma, e yi lu alo xuruse rabejinxine, bayo ganle fuma n ma yamaan ma, e lu alo burunna subene balona, bayo n ma xuruse rabane mi sigaxi n ma xuruseene fendeni, bayo xuruse rabane e jɔxɔ luxi e yete nan gbansan xɔn, e mi n ma xuruseene raba, ⁹ nanara, ε tan yeeratine, ε tuli mati Alatalaa falan na! ¹⁰ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli yeeratine xili ma! N na n ma yamaan bama nen e yii. N mi fa tinma e yi n ma yamaan lu alo xuruse rabejinxine, alogo xuruse rabane nama fa e jɔxɔ lu e yete gbansanna xɔn. N na n ma xuruseene xunbama nen e yii, e mi fa findima e balon na sɔnɔn.’ ”

¹¹ “ ‘Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yeteen nan n yengi dɔxɔma n ma yamaan xɔn, n yi e masuxu ¹² alo xuruse raba fajina a yengi dɔxɔma a xuruseene xɔn kii naxan yi, e nɛma raxuyaxi ayi waxatin naxan yi. N na n ma xuruseene masuxuma na kii nin, n yi sa e xunba yirene yi e yi xuyaxi ayi denaxanye yi na waxati yidimixini kundani. ¹³ N na e raminima nen siyane ye, n yi e malan sa keli yamana wuyaxi yi, n yi e xali e yamanani. N na n yengi dɔxɔma nen e xɔn Isirayila geyane fari, e nun xudene de e nun yamaan dɔxɔdene birin yi yamanani. ¹⁴ N na e rabama nen yire fajini, Isirayila yamanan geya matexine yi findi e rabaden na. E sa e matabuma mɛnne nin e rabade fajini, e yi e dege yire sabatixine yi Isirayila geyane fari. ¹⁵ N tan yetena n ma xuruseene rabama nen, n yi matabun fi e ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Xuruseen naxan lɔxi ayi, n na fenma nen. Naxan sigaxi na xun xɔn, n mɔn fama nen na ra. Naxan maxɔlɔxi, n yi na dandan. Naxan xadanxi, n yi na senbe so. Koni naxan turaxi e nun naxan senben gbo, n ne faxama nen. N na n ma xuruseene rabama kiti kenden nin.’ ”

¹⁷ “ ‘E tan naxanye luxi alo n ma xuruse kuruna, Marigina Alatala ito nan falaxi ε xa, a naxa: n mɔn kitin sama nen xuruse nun xuruse tagi, e nun kontonna nun kɔtɔn tagi. ¹⁸ Na mi ε kenɛnxi ba, ε lu e dege yire fajini? Naxan don daxi a ra, ε mɔn waxi na nan yibodon feyi ε sanna ra ba? E mi ε wasa soε ige sarijanxin minni ba? E mɔn waxi a dɔnxɛn dundu feen nin ba? ¹⁹ N ma xuruseene lan ba, e donseen don ε naxan yibodonxi, e yi igen min ε bata naxan dundu ε sanna ra?’ ”

²⁰ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yeteen kitin sama nen xuruse turaxin nun xuruse xɔsixin tagi. ²¹ Bayo, ε bata xuruse xadanxine tuntun e jinginna nun e tungunna ra, ε lu e kudunje ε fenne ra han e yi e kedi, ²² n na n ma xuruseene rakisima nen alogo e yii seene nama fa lu yaxune sagoni. N kitin sama nen xuruseene tagi. ²³ N xuruse raba keden pe dɔxɔma nen e xun na, naxan e rabama, n ma walikeen Dawuda. A e masuxuma nen,

a yi findi e yeeratiin na. * 24 N tan Alatala findima nen e Ala ra, n ma walikeen Dawuda yi findi e yeeratiin na. N tan Alatala nan falan tixi. 25 N boje xunbeli layirin xidima nen nxu nun ne tagi, n yi yamanan sube xajene raxori, alogo e xa daxo burunna ra makantanni, e yi xi fotonne yi. 26 N na e nun n ma yire sarijanxin nabilinna barakama nen, n yi tulen nafa a waxatini, e yi findi duba tulene ra. 27 Wudine bogima nen xene ma, boxon yi sansi bogine ramini. Yamaan luma nen boje xunbenli e yamanani. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na e konyiyaan kala waxatin naxan yi, n yi e xunba muxune yii naxanye e maxankatama. 28 Siyane mi fa e yii seene tongoma sonon, sube xajene mi fa e donma sonon. E luma nen boje xunbenli, muxu yo mi fa e magaxuma. 29 N xee fajine yitonma nen e xa naxanye xili minima, fitina kame yo mi fa e toroma yamanani. Siyane mi fa e rayage sonon. 30 Nayi, e a kolonma nen a n tan Alatala e xon, e Ala. E mon yi a kolon a e tan nan findixi n ma yamaan na, Isirayila kaane. Marigina Alatalaa falan nan na ra. 31 E tan adamadiine luxi nen alo n ma xuruse kuruna, e tan naxanye daxi n ma xuruse rabadeni. N tan nan e Ala ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

35

Nabiya falana Edon kaane xili ma

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa: 2 “Adamadina, i yee rafindi Seyiri geyaan ma, i yi nabiya falan ti a xili ma! 3 A fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N bata keli e xili ma

e tan naxanye Seyiri geya yireni.

N na n yiini bandunma nen e xili ma,

n yi e konna findi yire rabexinxin na feu!

4 N na e taane kalama nen,

e konna yi findi yire rabexinxin na.

Nayi, e a kolonma nen

a Alatala nan n na.”

5 “Amasoto e bata habadan xonnantenyaa namara, e yi Isirayila kaane lu e faha silanfanna ra, gbalon fa e ma waxatin naxan yi, e e hakene saranna defexin soto waxatin naxan yi. 6 Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni! N na e sama nen faha tiin sagoni,

a yi lu e sagatanje. Bayo faha tiin mi rajaxuxi e tan ma, faha tiin luma nen e sagatanje. 7 N Seyiri geya yiren findima nen yire rabexinxin na fefe! Naxan yo na dangu na yi, n yi na kanna faha. 8 N na e geyane rafema nen muxu faxaxine ra. Naxanye faxama silanfanna ra, ne birama nen e yire matexine nun e meremere nun e xudene birin yi.

9 N na e konna findima nen yire rabexinxin na habadan,

muxu yo mi fa daxoma e taane yi.

Nayi, e a kolonma nen

a Alatala nan n na.”

10 “Bayo e bata a fala, e naxa, “Isirayila nun Yuda yama firinni itoe nun e yamanane findima nen nxu gbeen na, nxu yi daxo e yi.” Anu, Alatala fan yi na yi! 11 Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni. E xolon nun xoxolonna naxan yitaxi Isirayila kaane ra e xonnantenyani, n na e suxuma nen na ra! N na n yete makenenma nen e xa,

10 “Bayo e bata a fala, e naxa, “Isirayila nun Yuda yama firinni itoe nun e yamanane findima nen nxu gbeen na, nxu yi daxo e yi.” Anu, Alatala fan yi na yi! 11 Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni. E xolon nun xoxolonna naxan yitaxi Isirayila kaane ra e xonnantenyani, n na e suxuma nen na ra! N na n yete makenenma nen e xa,

* 34:23: Na feen mon sebexi Yoni 10.16 kui.

n na ε makiti waxatin naxan yi. ¹² Nayi, ε a kolonma nən a n tan Alatala bata ε fala naxine birin mε Isirayila geya yirene xili ma, ε naxanye falaxi, ε naxa, “E konna bata halagi, a yi findi nxu balon na.” ¹³ E bata ε yete yite n tan xili ma ε falane yi, ε yi konbine ti n xili ma, n tan yeten yi e mε.’ ”

¹⁴ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yamanane birin na lu sewani waxatin naxan yi, n na ε konna tan naxorima nən fefe! ¹⁵ E sewa nən Isirayila yamaan keε bəxən kala feen na, n ma yamana. Nayi, n na ε fan konna ligama na kiini nən. Seyiri geya yiren findima nən yire rabejninxin na, e nun Edən yamanan birin. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na.’ ”

36

Isirayila yamaan mən xetema nən e bəxəni

¹ “Adamadina, nabiya falan ti Isirayila geyane xa! A fala e xa, i naxa, ‘Isirayila geyane, ε tuli mati Alatalaa falan na! ² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo yaxune bata gele ε ma, e naxa, “Yo! Habadan geyani itoe bata findi nxu tan nan gbee ra!” ’ ³ Nayi, nabiya falan ti, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε rabilinna muxune birin bata kata ε raxorideni, e yi ε naxankata alogo ε xa findi siya gbete ye gbeen na, muxune yi ε magele, e yi ε xili kala, ⁴ nanara, Isirayila geyane, ε tuli mati Marigina Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi lan geyane nun yire matexine nun xudene nun mεmεmεne nun yire kalaxine nun taa rabejninxine fe ma, ε rabilinna siya gbete ne bata fu naxanye ma, e mən yi ε magele. ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata falan ti siya gbete ne xili ma n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa, e nun Edən taane birin xili ma, naxanye n ma yamanan findixi e gbeen na naxaxaxa gbeen nun xənnantenyani, e yi a xuruse rabadene tongo!’ ⁶ Nanara, nabiya falan ti Isirayila yamanan fe yi. A fala geyane nun yire matexine nun xudene nun mεmεmεne xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Siyane bata ε makonbi han! Nayi, n xələxin falan tima e xili ma nən n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa. ⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata n kələn yiini texin na, fa fala ε rabilinna siyane e yete nan nayagima e konbine xən.’ ”

⁸ “E tan Isirayila geyane, ε jingima nən, ε yi ε bogin namini Isirayila kaane xa, n ma yamana, bayo na feene fa waxatin bata a li. ⁹ N fama nən ε fεma, n na n yete rafindima nən ε ma, ε tan geyane bima nən, ε yi e si. ¹⁰ N muxune rawuyama ayi nən ε fari, Isirayila yamaan birin. Muxune dəxəma nən taane yi, e mən yi yire kalaxine ti. ¹¹ N muxune nun xuruseene rawuyama ayi nən ε tan geyane fari. E wuyama ayi nən, e yi diine bari. N mən tinma nən muxune yi dəxə ε tan geyane fari alo a fələni, n yi ε rasabati alo waxati danguxine yi. Nayi, ε a kolonma nən a Alatala nan n na. ¹² N na a ligama nən muxune yi sigan ti ε tan geyane yiren birin yi, Isirayila kaane, n ma yamana, ε yi findi e keε bəxən na, ε mi fa findima e diine faxa xunna ra sənən.’ ”

¹³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo a falama ε ma fa fala ε tan geyane bata muxune halagi, ε yi findi e yetena yamana diine faxa xunna ra, ¹⁴ nanara, ε mi fa muxu yo halagima sənən. E mi fa findima ε yamana diine faxa xunna ra sənən. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵ E mi fa siyane konbi ti xuiin mεma sənən, siyane mi fa ε rayarabima sənən, ε mi fa ε yamaan nabirama sənən! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

16 Marigina Alatala yi a fala n xa, a naxa, 17 “Adamadina, Isirayila kaane yi d̄oxi e yamanani waxatin naxan yi, e a sarijanna kala nen e fe raba kiine nun e kewanle x̄on, e fe raba kiin yi findi fe x̄osixin na n ye ra yi alo jaxanla n̄ema kike wanli. 18 Nayi, n na n ma x̄ol̄on nagodo nen e xili ma e to faxan tixi yamanani, e yi a sarijanna kala e suxurene x̄on. 19 Nanara, n na e raxuyaxi ayi siyane ye yamanane birin yi, n yi e makiti e sigati kiin nun e kewanle x̄on. 20 E na yi siga denaxanye birin yi siyane ye, e yi n xili sarijanxin sarijanna kalama nen bayo muxune yi a falama e ma nen, e naxa, ‘Alatalaa yamaan nan e ra, anu e kelixi a yamanan nin.’ 21 Nanara, n yi wa n xili sarijanxin natanga feni e ma, Isirayila yamaan yi naxan sarijanna kalama siyane tagi e siga denaxanye yi.”

22 “Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mi ito ligama e tan Isirayila yamaan xan ma fe ra, koni n na a ligama n xili sarijanxin nan ma fe ra e naxan sarijanna kalaxi siyane tagi e siga denaxanye yi. 23 N na n xili gbeen sarijanna mayitama nen, e naxan sarijan kalaxi siyane ye. Nayi, siyane a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n ma sarijanna mayita e x̄on waxatin naxan yi siyane yetagi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

24 “N na e bama nen siyane ye, n yi e malan keli yamanane birin yi, n yi e xali e b̄ox̄oni. 25 N na e rasarijanma nen ige sarijanxin na, n yi a xuya e ma, e yi rasarijan. N na e rasarijanma nen e fe x̄osixine nun e suxure feene birin ma. 26 N b̄or̄e nen̄en fima nen e ma, n yi nii nen̄en sa e yi. N b̄or̄e x̄odexen bama nen e yi alo gem̄ena, n yi b̄or̄e fajin sa e yi. 27 N na n ma Nii Sarijanxin sama nen e yi, n yi a liga, e yi bira n ma t̄onne f̄ox̄o ra, e n ma sariyane suxu, e yi e liga. 28 E dox̄oma nen yamanani n naxan so e benbane yii, e yi findi n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. 29 N na e rakisima nen e fe x̄osine birin ma. N bogi seene raminima nen, n yi a rawuya ayi, kamen mi fa e suxe s̄on̄on! 30 N wudi bogine nun sansine rawuyama ayi nen alogo e nama fa rayarabi kameni s̄on̄on siyane ye. 31 Nayi, e sigati ki jaxin nun e kewali jaxine fe rabirama nen e ma, e yi nimisa e hakene nun e kewali x̄osixine fe ra ki fajni! 32 N mi na ligama e tan xan ma fe ra, e xa a kolon Isirayila yamana! E yagi e kewanle fe ra ki fajni! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

33 “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na e rasarijan e hakene birin ma b̄ox̄on naxan yi, n m̄on taane rafema nen, yire kalaxine m̄on yi ti, 34 x̄e kalaxine m̄on yi bi alogo e nama lu rabej̄inxi dangu muxune yetagi. 35 E a falama nen nayi, e naxa, “Yamanani ito naxan yi kalaxi, a bata lu alo Eden nak̄ona. Taan naxanye yi kalaxi, e yi rabej̄in, na taa x̄onne m̄on bata ti, e findi muxune d̄ox̄ode makantanxine ra.” 36 Nayi, siyaan naxanye na lu e rabilinni, ne a kolonma nen a n tan Alatala nan bata yire kalaxine ti, n m̄on yi x̄e rabej̄inxine bi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen.”

37 “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N m̄on tinma nen Isirayila yamaan xa n fen, n yi e mali. N muxune rawuyama ayi nen alo xuruseene. 38 Taa kalaxine rafema nen muxune ra alo xuruse kurune Yerusal̄en yi sali b̄ox̄one yi naxanye bata rasarijan Ala xa. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹ Alatala senben yi so n yi, a Nii Sarijanxin yi n xali lanbanna nde tagi, denaxan yi rafexi faxa muxune xonne ra. ² A yi n nasiga ti e tagi na yiren birin yi, anu e yi gbo na han, e bata yi xara ayi fefe!

³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, xonni itoe niin mon noe bire e yi ba?” N yi a yabi, n naxa, “Marigina Alatala, i tan nan keden pe na kolon!” ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti xonni itoe xa! A fala, i naxa, ‘Xori xaraxine, e Alatalaa falan name!’ ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi xonni itoe xa, a naxa: N niin birama e yi nen, e yi keli sayani! ⁶ N na e fasane sama nen e ma, n fati benden nun e fati kidin sa e ma, n mon yi e niin bira e yi alogo e xa keli sayani. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’”

⁷ N yi nabiya falan ti xonne xa alo a yamarixi n ma kii naxan yi. N yi nabiya falan tima waxatin naxan yi, xuina nde yi mini, alo se ramaxa xuina, xonne yi e maso e bode ra. ⁸ N yi a to fasane bata sa xonne ma, fati benden yi sa e ma, fati kidin yi e ye maluxun, koni e nii mi yi e yi singen.

⁹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti foyen xa! Adamadina, nabiya falan ti a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan foyena, keli boxon tongon naaninne yi, i fa so faxa muxuni itoe yi alogo e xa keli sayani.’” ¹⁰ N yi nabiya falan ti alo a yamari n ma kii naxan yi. Niin yi bira e yi, e mon yi keli sayani, e ti e sanne xunna. Gali senbemaan nan yi a ra naxan yi gbo mum!

¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Isirayila yamaan birin nan xori itoe ra. E luma a fale, e naxa, ‘Nxu xonne bata xara. Yigi yo mi fa nxu xa! Nxu bata lo ayi!’” ¹² Nanara, nabiya falan ti, i a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na e gaburune rabima nen, n yi e rate yinla ra, e tan n ma yamana. N mon fama nen e ra Isirayila yamanani. ¹³ E a kolonma nen nayi, n ma yamana, a Alatala nan n na, n na e gaburune rabi waxatin naxan yi, n yi e rate! ¹⁴ N na n ma Nii Sarijanxin birama e yi nen, e yi keli sayani, n mon yi e doxo e yamanani. Nayi, e a kolonma nen a n tan Alatala nan falan tixi, n yi a liga. Alatalaa falan nan na ra.’”

Ala mayitaxunna bama nen Isirayila nun Yuda tagi

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁶ “Adamadina, yegena nde tongo i yi ito kerenden a fari, fa fala Yuda gbeena e nun Isirayila kaan naxanye a foxo ra. I mon xa yege gbete tongo, i ito kerenden a ma fa fala Eframi a yegena, Yusufu gbeena e nun Isirayila yamaan naxanye birin a foxo ra. ¹⁷ Yegene ratugun alogo e xa findi yege kedenna ra i yii. ¹⁸ Xa i ya yamanan muxune i maxodin, e naxa, ‘I mi ito bunna falama nxu xa ba?’” ¹⁹ I xa e yabi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Yusufu a yegen tongoma nen, naxan Eframi yii, e nun Isirayila bonsonna naxanye a foxo ra, n yi a tugun Yudaa yegen na, e findi yege kedenna ra. E findima nen kedenna ra n yii.’”

²⁰ “I sebenla kerendenma yegen naxanye fari, ne xa lu suxi i yii e yetagi. ²¹ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila kaane bama nen siya gbete tagi e sigaxi denaxanye yi, n yi e malan keli yiren birin yi, n yi e raxete e yamanani. ²² N na e findima nen yama kedenna ra yamanani, Isirayila geyane fari, manga kedenna yi lu e birin xun na, e mi fa findima siya firinna ra, e mon mi fa yitaxune mangaya firinna ra. ²³ E mi fa e yete raxosima e suxurene nun e batu se haramuxine nun e murute feene xon. N na e rakisima nen e yulubi rabadene birin ma, n yi e rasarijan. E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ²⁴ N ma walikeen Dawuda nan findima e mangan na, xuruse raba keden peen yi lu e ye ra. E n ma

sariyane nun n ma tønne suxuma nēn, e yi e liga. ²⁵ E dōxōma nēn yamanani n dēnaxan soxi n ma walikēēn Yaxuba yii, ε benbane dōxō dēnaxan yi. E dōxōma nēn mēnni, e tan nun e diine nun e diine diine han habadan, n ma walikēēn Dawuda yi findi e mangan na habadan! ²⁶ N bōjē xunbeli layirin xidima nēn nxu nun ne tagi, a findi habadan layirin na. N na e rasabatima nēn, n yi e rawuya ayi, n yi n ma yire sarijanxin lu e tagi habadan! ²⁷ N dōxōden luma nēn e tagi, n findi e Ala ra, e findi n ma yamaan na. ²⁸ Nayi, siyane a kolonma nēn a n tan Alatala nan Isirayila rasarijanxi, n na n ma yire sarijanxin lu e tagi waxatin naxan yi habadan.’ ”

38

Nabiya falan Manga Gogo xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yēē rafindi Manga Gogo Magogo kaan ma, Meseki nun Tubali* manga gbeena, i nabiya falan ti a xili ma. ³ A fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meseki nun Tubali manga gbeena. ⁴ N karafen birama nēn i dēni, n yi i karahan, n yi i ramini i konni ε nun i ya ganla birin, e nun i ya soone nun i ya soo ragine, naxanye yēngē so seene yēbaxi, e nun sofa gali gbeena yē masansan wure lefa gbeen nun a xurin suxi naxanye yii naxanye fatan yēngēn soē silanfanna ra. ⁵ Perise kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane fan sigama nēn i fōxō ra, yē masansan wure lefaan nun wure kōmōtin naxanye yii. ⁶ E nun Gomēē kaane nun e sofa ganle birin, e nun Beti-Togarama kaane, naxanye keli kōmēn fōxōni, e nun e ganle birin, e nun siya wuyaxine sigama nēn i fōxō ra.’ ”

⁷ “Keli, i yi i yitōn, ε nun gali gbeen naxanye birin i fōxō ra, bayo i tan nan dōxi e birin xun na. ⁸ Lōxōna nde, n na a ragidima i ma nēn jēē wuyaxi dangu xanbini, i siga na yamanan xili ma naxan muxuye futuxuluxi silanfanna bun ma, naxanye kelixi yamana wuyaxi yi, e sa e malan Isirayila geyane fari naxanye bata yi lu rabejinxi xabu waxati xunkuye. E birin bata keli siyane yē, e yi lu dōxi bōjē xunbenli. ⁹ E nun e ganle birin kelima nēn e nun siya wuyaxine, ε yi fa e yamanan alo tule gbeena, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma.’ ”

¹⁰ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Na lōxōni, miriyane soma nēn i bōjēni, i yi kōtē jaxini tōn. ¹¹ I a falama nēn, i naxa, “N sa fuma nēn yamana makantantaren ma, n yi muxune yēngē naxanye bōjē xunbelixi, e lanni, naxanye dōxi taane yi yinna mi naxanye rabilinni, naxanye taan so dēēyē mi balanma wurene ra. ¹² N na e yi seene tongoma nēn yēngēni, n yi e nafunle mūja.” Muxune mōn bata dōxō taa xōnna naxanye yi, i sa fuma nēn ne ma, yamaan naxan naminixi siya gbētene yē, naxanye bata xuruseene nun nafunla sōtō, naxanye dōxi dunūja tagini. ¹³ Saba nun Dedan nun Tarasisi yulane nun e sofa sēnbemane birin a falama nēn i ma, e naxa, “I faxi yēngē yi se tongoden nin ba? I ya ganla malanxi nafunla nan mūjadeyi ba, alogo e xa gbētini nun xēmaan xali, e yi xuruseene nun nafunla tongo, e yi se wuyaxi tongo yēngēni?” ’ ”

¹⁴ “Nanara, adamadina, nabiya falan ti. A fala Gogo xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Isirayila kaane na lu bōjē xunbenli lōxōn naxan yi, n ma yamana, i na kolonma nēn. ¹⁵ I fama nēn, i sa keli i dōxōdeni

* **38:2:** Tubali nun Meseki a fe sebexi Dunūja Fōlōn 10.2-3 nun Esekiyeli 27.13 kui. Gogo nun Magogo findixi Alaa yamaan yaxune misaala nan na. E fe mōn sebexi Lankenemaya 20.8 kui.

sogeteden kōmēn fōxōni pon, ε nun siya wuyaxin naxanye i fōxō ra, e birin dōxi soone fari, yama gbeena, gali sēnbēmana. ¹⁶ I sa fuma nēn Isirayila kaane ma, n ma yamana, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma. Waxati famatōni, n na i rafama nēn n ma yamanan xili ma alogo siyane xa n kolon, n na n ma sarijanna mayita i tan xōn e yetagi waxatin naxan yi.’ ”

¹⁷ “ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N falan ti i tan nan ma fe yi Isirayila nabine xōn waxati danguxine yi ba, n ma walikene? Na waxatini, e nabiyā falane ti nēn jēε wuyaxi bun, fa fala a n na i rasigama nēn n ma yamaan xili ma. ¹⁸ Na lōxōni, Gogo fama nēn Isirayila yamanan xili ma, n bōjēn yi te, n xōb han! Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁹ N fitinaxina a ragidi nēn n ma xōb gbeeni, fa fala na lōxōni bōxōn xuruxurun gbeen tima nēn Isirayila yi. ²⁰ Yēεne nun xōline nun burunna subene nun niimaseene birin xuruxurunma nēn gaxuni n yetagi, e nun muxun naxanye birin bōxō xōnna fari. Geyane godoma nēn, tintin yirene birin yi wuru, yinne birin yi bira bōxōni. ²¹ N yēngēn nakelima nēn Manga Gogo xili ma n ma geyane birin fari. Birin silanfanna tongoma nēn a ngaxakedenna xili ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²² N Gogo makitima nēn fitina furen nun sayaan na, n tule gbeen nun balabalan kēεene nun dole tēεn nafa a xili ma e nun a ganle nun siya wuyaxin naxanye a fōxō ra. ²³ N na n ma gboon nun n ma sarijanna mayitama nēn, n yi a liga siya wuyaxine yi n kolon. Nayi, e a kolonma nēn a Alatala nan n na.’ ”

39

Fala gbεε Manga Gogo xili ma

¹ “Adamadina, nabiyā falan ti Manga Gogo xili ma, a fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meseki nun Tubali manga gbeena. ² N na i karahanma nēn, i yi keli i ya yamanani sogeteden kōmēnna ma pon, n yi i xali Isirayila geyane fari. ³ N na i ya xanla ragarinma ayi nēn, a bira i kōmēnni, n yi i ya xalimakunle rayolon i yiifanni. ⁴ I faxama nēn Isirayila geyane fari, i tan nun i ya ganle nun siyaan naxanye birin i fōxō ra. N yi i binbin lu xōline nun burunna subene bun e balon na. ⁵ I faxama nēn burunna ra, bayo n tan bata a fala. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁶ N tēεn nafama nēn Magogo yamanani, e nun na kanne konni naxanye birin dōxi ige tagi bōxōne yi bōjēε xunbenli. Nayi, e a kolonma nēn a Alatala nan n na. ⁷ N na a ligama nēn Isirayila kaane yi a kolon a n xinla sarijan. N mi fa n ma yamaan luyε sōnōn e yi n xinla sarijanna kala. Nayi, siyane a kolonma nēn a n tan Alatala nan sarijan Isirayila yamanani.’ ”

⁸ “ Marigina Alatalaa falan ni ito ra: Na feene fama nēn, e yi rakamali. N falan tixi na lōxōn nan ma fe yi. ⁹ Nayi, Isirayila kaane minima nēn taani, e yi yaxune yēngē so se biraxine matongo, e yi e gan yegen na, yε masansan wure lefa xurin nun a xungbene, e nun xanle nun xalimakunle nun yēngē so dunganne nun tanbane. Ne mi gan jianjēε han jēε solofere. ¹⁰ E mi yege fenjēε burunna ra, e mi se sege fōtōnne yi, bayo yaxune yēngē so seene nan ganma yegene ra. Naxanye e yii seene tongo yēngēni, e fan ne yii seene tongoma nēn yēngēni. Naxanye e nafunla ba e yii, e fan yi ne nafunla ba e yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹¹ “ Na lōxōni, n sigatene lanban yiren findima nēn gaburu soon na Manga Gogo xa Isirayila yamanani fōxō ige daraan sogeteden binni. A kiraan bolonma nēn dangu muxune yēε ra bayo Gogo maluxunma mēnna nin e nun

a ganla birin, menna yi xili sa Gogo a ganla lanbanna. ¹² Isirayila yamana e maluxunma nen kike solofere alogo yamanan xa rasarijan. ¹³ Yamanan muxune birin e maluxunma nen, na yi findi xunna kenla ra e xa, n na n ma binyen makenen laxon naxan yi. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹⁴ “Muxune sugandima nen, e yi yamanani siga binbine fendeni waxatin birin. Muxu faxaxin naxanye boxon fari ma, muxu gbete ye yi dangu ne maluxunje. Na foloma nen kike solofere na dangu, e yi boxon nasarijan na kiini. ¹⁵ Na muxun naxanye danguma yamanani, na nde keden na muxune xonne to, a taxamasenna tima nen menni alogo gaburu geene xa sa e maluxun Gogo a ganla meremereni. ¹⁶ E mon taana nde xili sama nen menni fa fala “Galiya.” Yamanan nasarijanma na kii nin.’ ”

¹⁷ “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A fala xoliin sifan birin xa, e nun burunna subene birin, i naxa, ‘E e malan, e fa, e malan sa keli yiren birin yi, e fa n ma saraxa suben dondeni, n tan yeteen naxan bama e xa. Saraxa gbeen nan na ra Isirayila geyane fari! E suben donma nen, e yi wunla min. ¹⁸ E sofa wekilixine subene donma nen, e yi dunuja mangane wunla min, naxanye faxaxi alo kontonne nun yexene nun kotone nun turane, e birin naturaxi alo Basan yamanan xuruseene. ¹⁹ E turen donma nen n ma saraxani n naxan bama e xa, e wasa a ra. E wunla minna nen alo dalona han e xun magi a ra. ²⁰ E lugoma nen soone suben nun soo ragine suben na n ma donse dondeni, e nun sofa wekilixine nun yenge sone sifan birin suben na.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²¹ “N na n ma binyen mayitama nen siyane tagi, siyane birin yi n ma kiti saxin to, n na n senben nagodo e xili ma waxatin naxan yi. ²² Nayi, keli na laxon ma han waxati famatona, Isirayila yamana a kolonma nen a Alatala nan n na, e Ala. ²³ Nayi, siyane a kolonma nen a Isirayila kaane yulubine nan ma fe a ligaxi e sigaxi konyiyani, e to tinxintareyaan liga n na, n yi n yetagin luxun e ma, n yi e sa e yaxune sagoni alogo e xa e faxa yengeni. ²⁴ N na e saranma nen e fe xosixine nun e murute feene ra, n yi n yetagin luxun e ma.”

²⁵ “Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Iki, n mon xetema nen Yaxuba bomsanna muxu suxine ra, n kininkininma nen Isirayila kaane birin ma, n yi n sobe so alogo birin xa n xili sarijanxin binya. ²⁶ Nayi, e jinanma nen e yagin xon e nun e tinxintareyaan naxanye birin ligaxi n na. E mon luma nen makantanni e boxoni, muxune mi fa e yimaxama. ²⁷ N na e ramini siyane ye waxatin naxan yi, n na e malan sa keli e yaxune yamanane yi, n na n ma sarijanma mayitama nen e xon siya wuyaxine yetagi. ²⁸ Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, e Ala, amasoto hali n to e raxuyaxi ayi siyane tagi konyiyani, n mon e malanma nen e konni, n mi e sese luma na. ²⁹ N mi fa n yetagin luxunma e ma nayi sonon, bayo n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen Isirayila yamaan fari. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

40

Ala yi a Batu Banxi nenena fe makenen Esekiyeli xa

¹ Nxo konyiyaan jee moxonjen nun suulunden kike singen xi fude laxoni, Yerusalen taan kalan jee fu nun naanindeni, na laxon yeteni, Alatala yi n tongo, a yi siga n na na yi. ² Ala yi n xali Isirayila yamanani fe tooni alo xiyena. A yi n nate geya matexina nde fari banxine yi tixi naxan sogeteden yiifari foxoni alo taana. ³ A yi n xali menni, n yi daxoxona nde to, a kiin luxi

alo wure gbeela. Taa dugi lutin yi suxi a yii e nun tamina, se maliga sena. A yi tixi dena nde ra. ⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i yeen ti, i tuli mati, i yengi sa feni itoe birin xon n naxanye yitama i ra, amasoto i faxi be na nan ma, i yi sa a fala Isirayila yamaan xa i na naxan birin to.”

Alaa Banxi nenin yinna so dena

⁵ N yi a to, yinna nde yi Ala Batu Banxin nabilinxi a yiren birin yi. Se maliga tamin yi suxi na muxun yii a kuya nongonna ye sennin, koni na tamin nongonne yi kuya nongonna yeen xa. Nongonna keden e nun yii kuiin ye keden nan yi e kuyan na nun. A yi yinni gboon maliga, e nun se maliga tamin kuyan yi lan. A yiteen fan nun se maliga tamin kuyan yi lan. ⁶ Na xanbi ra, a yi siga yinna so den na denaxan yi ye rafindixi sogeteden ma. A yi te tedene ma so mena kui. A yi yinna so den fari binna maliga, na kuyana, se maliga tamin ye keden. ⁷ Konkodine nan yi rafalaxi yinna so den kanke, kantan tiine yi tiye yiren naxanye yi. Ne birin yi kuya se maliga tamin ye keden keden, e yigbona, a ye keden. Nongonna ye suulun nan yi kantan tiine konkodine longonne ra. So den mini den yinna kuiin ma, na yi kuya se maliga tamin ye keden. ⁸ Na muxun mon yi na so de palaan maliga naxan yi yinna kuiin binni: ⁹ A yi kuya nongonna ye solomasexe. A banxin kankeni gbona, nongonna ye firin. Na so de palaan yi a kui nen, a ye rafindixi Ala Batu Banxin ma. ¹⁰ Yinna so den naxan yi sogeteden binni, kantan tiine konkoxanne nan yi rafalaxi a so den kanke a foxo firinna birin yi. Ne birin yi lan. E birin yi tagi kuya kii kedenni. ¹¹ A yi deni gboon maliga, nongonna ye fu, a kuyana, nongonna ye fu nun saxan. ¹² Sansandina nde yi tixi kantan tiine konkone yetagi, a yitena nongonna ye keden. Kantan muxune konkone tan yigbona nongonna ye sennin, e kuyana, a ye sennin. ¹³ A yi so den yiren maliga, keli sansandi kedenna koden ma han gbete bode foxoni, na yigbona, nongonna ye moxojen nun suulun. ¹⁴ A yi so den palaan maliga kantan tiine konkone yetagi, na kuyana, nongonna ye tonge sennin. Na yi sa danxi yinna so den kui xiin nan ma. ¹⁵ Keli yinna so den fari ma xiin ma han so den kui xiin palana, nongonna ye tonge suulun. ¹⁶ Foye sodene nan yi palaan banxi kankene birin ma wure sansanne tixi naxanye ma kantan tiine konkone yiren birin yi. Ndee fan yi so den palaan ma. Banxi kanken naxanye yi kantan tiine konkone longonne ra, tugu yii sawurane nan yi kerendenxi ne rayabu seen na.

Ala Batu Banxin yinna kuina

¹⁷ A yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui. Na yinna kuiin nabilinna yitoxi gemede doxine nan na boxon ma a lonna ra, a yi rabilinxi konkone tonge saxan nan na naxanye yi doxi yinna ra. ¹⁸ A kuiin nabilinna birin yi doxi gemede malaxunxine nan na alo lonna. A rabilinna yi magodo yinna kuiin tagiyaan xa. ¹⁹ A yi a kuyan maliga, keli yinna fari ma xiin so den palaan yetagin ma han Ala Batu Banxin yinna kui xiina. Na yi lan nongonna ye keme ma sogeteden mabinna nun a komen foxon fan xa.

Komen foxon yinna so dena

²⁰ Yinna so den naxan yi ye ra findixi sogeteden komenna ma, a yi na kuyan nun a yigboon maliga. ²¹ Kantan muxune konkone, saxan be binni, saxan be binni, e nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so den palana, ne nun yinna so den boden birin yi lan, a kuyana nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye moxojen nun suulun. ²² Na so den foye sodene nun a kantan tiine konkone nun a tugu yii sawura kerendenxine,

ne birin nun so dēen boden gbeene yi lan naxan yi yēē ra findixi sogeteden binna ma. San tide solofere nan yi deden na a so dēen palaan yetagi. ²³ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dēna nde yi yinna kōmēn fōxōn so dēen yetagi, alo a yi kii naxan yi sogeteden mabinni. Na muxun yi na kuyan maliga keli yinna fari ma xiin so dēen ma han yinna kui xiin so dēna, nōngōnna yē kēme.

Yinna yiifari fōxōn so dēna

²⁴ A yi ti n yēē ra siga yinna yiifari fōxōn mabinni, n yi so dē gbetē to naxan yi yēē rafindixi yiifari fōxōn ma. A yi a yirene maliga, na fan yi lan bonne ma. ²⁵ Foye sodene yi yinna so dēen nun a so dē palaan yiren birin ma alo bonne yi kii naxan yi. A kuyana, nōngōnna yē tonge suulun, a yigbona nōngōnna yē mōxōrēn nun suulun. ²⁶ San tide solofere nan yi deden na a so dēen palaan yetagi. Banxi kanken yi rayabuxi tugu yii sawura kērendēnxine nan na kantan tiine konkone longonne ra. ²⁷ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dēna nde fan yi yiifari fōxōni. Na muxun yi a kuyan maliga keli yinna kui xiin so dēen ma han yinna fari ma xiin so dēna, nōngōnna yē kēme.

Yinna kui xiin so dēene

²⁸ Na xanbi ra, a yi fa n na Ala Batu Banxin yinna kui xiini, n so a yiifari ma so dēen na. A yi so dēen maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ²⁹ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so dēen palana, ne nun so dēen bonne birin yi lan. Foye sodene yi so dēen nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, nōngōnna yē tonge suulun, a yigbona, nōngōnna yē mōxōrēn nun suulun. ³⁰ So dēene palaan naxanye yi yinna ma, ne yi kuya nōngōnna yē mōxōrēn nun suulun, e yigbona nōngōnna yē suulun. ³¹ So dēen palaan yi yēē rafindixi yinna fari ma xiin nan ma, a sēnbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kērendēnxine nan na. San tide solofere nan yi deden na.

³² Na xanbi ra, a yi fa n na yinna kui xiin sogeteden mabinni, a yi so dēen maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ³³ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so dēen palana, ne nun so dēen bonne birin yi lan. Foye sodene yi so dēen nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, nōngōnna yē tonge suulun, a yigbona, nōngōnna yē mōxōrēn nun suulun. ³⁴ A so dēen palaan yi yēē rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A sēnbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kērendēnxine nan na. San tide solofere nan yi deden na.

³⁵ Na xanbi ra, a yi fa n na kōmēn fōxōn so dēen na, a yi a maliga. E nun bonne birin yi lan. ³⁶ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so dēen palana, ne nun so dēen bonne birin yi lan. Foye sodene yi a yiren birin ma. A kuyana, nōngōnna yē tonge suulun, a yigbona, nōngōnna yē mōxōrēn nun suulun. ³⁷ A so dēen palaan yi yēē rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A sēnbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kērendēnxine nan na. San tide solofere nan yi deden na.

Saraxane yitōnma konkōn naxanye kui

³⁸ Konkona nde yi sansanna so dē palane kui saraxa xuruse gan daxine yi maxama denaxan yi. ³⁹ Tabali firin firin yi so dēen palaan fōxō firinna birin yi xuruseene yi kōē raxabama dē naxanye yi alogo ē xa ba saraxa gan daxin na hanma yulubi xafari saraxana hanma yangin saraxana. ⁴⁰ Tabali firin firin mōn yi so dēen palaan be binna nun be binni deden dēxōn yinna kui xiin kōmēn fōxōn so dēen na. ⁴¹ Nayi, tabali naanin yi so dēen be binni, naanin be binni, e birin malanxina tabali solomasēxē xuruseene yi kōē raxabama

denaxanye yi. ⁴² Tabali naanin gbete ye fan yi na yi naxanye rafalaxi geme masolixine ra saraxa gan daxine fe ra, e birin kuyana nongonna ye keden e nun a tagi, e yigbona nongonna ye keden nun a tagi, e yitena nongonna ye keden. Waliseene nan yi ne fari xuruseene ke raxabama naxanye ra alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma saraxa gbete. ⁴³ Banxin kanken yi rayabuxi a rabilinna birin yi sawura kendenxine nan na naxanye rabinya yi yiin ye keden liye. Tabanle yi rafalaxi saraxa subene nan ma fe ra.

Saraxaraline konkone

⁴⁴ Konkofirin yi yinna kui xiin kui, kedenna komen foxon so deen dexon, a ye rafindixi yinna kuiin ma, kedenna yifari foxon so deen dexon a ye rafindixi yinna kuiin ma. ⁴⁵ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Konkon naxan yinna kui xiin komen foxoni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye Ala Batu Banxin feene xun na. ⁴⁶ Konkon naxan yinna kui xiin yifari foxoni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye saraxa ganden feene xun na. Sadaki* yixetene nan ne ra, Lewi bongsanna muxune. Ne gbansanna nan ne e masoe Alatala yetagi e a wanle ke.” ⁴⁷ Na xanbi ra, a yinna kui xiin kuiin maliga. A kuyana nongonna ye keme, a yigbona nongonna ye keme. Saraxa ganden yi Ala Batu Banxin yetagi.

Ala Batu Banxina

⁴⁸ A yi fa n na Ala Batu Banxin tanden ma, a yi a so deen palaan maliga. A senbetenne yigboon nabinyana nongonna ye suulun suulun. A deni gbona nongonna ye fu nun naanin. Banxi kanken naxanye yi so deen be binna nun be binni, ne kuyana nongonna ye saxon saxon. ⁴⁹ Nayi, Ala Batu Banxin so deen palaan birin yigboon yi nongonna ye moxoje nan na, a kuyana nongonna ye fu nun firin keli deen ma siga yeen na. Te yi tima san tidene nan fari. Senbeten keden keden nan yi tixi so deen be binna nun be binni.

41

¹ Na muxun yi n xali banxin kui yire sarijanxi singeni. A yi a senbetenne maliga, a foxo kedenna yigboon nongonna ye sennin, a foxo kedenna boden fan nongonna ye sennin. ² Banxin deni gbona, nongonna ye fu, banxi kanken naxanye deen be binna nun be binni, nongonna ye suulun suulun. A mon yi banxin kui yire sarijanxi singen maliga, a kuyana nongonna ye tonge naanin, a yigbona nongonna ye moxoje.

³ A yi so banxin kui yire sarijanxi firinden, a yi a so deen senbetenne maliga, e firinna birin yigbona, nongonna ye firin firin. A so deni gbona nongonna ye sennin. Banxi kanken naxan yi deen be binna nun be binni, nongonna ye solofere solofere. ⁴ A yi banxin kuiin yire sarijanxi firinden kuyan maliga, nongonna ye moxoje, a yigbona nongonna ye moxoje. A yi a fala n xa, a naxa, “Yire Sarijanxi Fisamantenna ni ito ra.”

⁵ A yi Ala Batu Banxin kanken maliga, a yigbona nongonna ye sennin. Konkodine yi banxin kui a rabilinna birin yi, e yigbona nongonna ye naanin. ⁶ Konkodin naxanye yi banxin kui a rabilinni, ne mon yi e bode fari kore banxiramaan na han dexo saxon, a dexo yo dexo konkodi tonge saxon saxon. Konkodine nan yi banxi kanken kui xiine senbe soma. E yi nde bama banxi kanken fari ma xiini gboon na, koni e mi yi se bama banxi kanken kui xiini gboon na. ⁷ Konkodine yigboon yi sigama fari se, e nema tema bayo a yi tema

* 40:46: Sadaki a fe sebexi Mangane Singen 2.35 kui.

nde be banxi kanken na. Muxune yi nae te te seene ma keli boxoni, sa te kore banxin firindeni han a saxandeni.

⁸N yi a to a banxin yirena nde yi konkodine ma e bun ti seen na, na yigbona se maliga tamin ye keden, naxan yi lanxi nongon kuyen ye senninna ma. ⁹Konkodine banxi kanken fari ma xiini gboon yi nongonna ye suulun nan na. Yirena nde magenla yi Ala Batu Banxin ¹⁰nun saraxaraline banxine tagi, na yigbona nongonna ye maxone Ala Batu Banxin nabilinna birin yi. ¹¹Deene yi konkodina ndee ma naxanye yi rabiyen lan na yiren ma, kedenna komefen foxon ma, kedenna yiifari foxon ma. Sigatidena nde yi lu banxin nabilinna birin yi, na yigbona nongonna ye suulun.

¹²Banxina nde yi yee rafindixi yinna kuiin ma a sogegododen binni, na yigbona nongonna ye tonge solofere. Na banxin kankeni gboon yi nongonna ye suulun nan na a rabilinna birin yi. Banxin kuyana nongonna ye tonge solomanaanin. ¹³Na muxun yi Ala Batu Banxin maliga, a kuyana nongonna ye keme. Yire magenla nun banxin bonna fan nongonna ye keme. ¹⁴Yinna kui xiin sogetede binna fan, nongonna ye keme. Ala Batu Banxin yi lu na tagiyani.

¹⁵Na muxun yi banxin maliga naxan yee yi rafindixi yinna kuiin ma Ala Batu Banxin xanbi ra. Banxin nun banxi kui yiren naxanye a foxo firinna birin yi, na birin malanxin kuyana nongonna ye keme.

Ala Batu Banxin yire sarijanxi singen nun a firindena e nun a so de palaan naxan yee yi rafindixi yinna kuiin ma ¹⁶e nun e de yirene nun e foye sode yixurine nun banxine kui yiren naxanye na yire saxanne rabilixi, farinne yi saxi na banxi kankene birin ma e rayabu seen na han e so deene. Banxi lonna nun banxi kanken yi rayabuxi farinne nan na siga han foye sodene. Foye sodene fan yi nae balanhe nen. ¹⁷Banxin yire sarijanxi firinden so deen xun ma e nun yire sarijanxi firinne rabilinne banxi kankene birin ma, ¹⁸maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yiine sawurane yi masolixi menne nan ma. Tugu yii sawurane yi solixi maleka gubugubu kan sawurane longonne ra. Yetagi firin firin nan yi maleka gubugubu kan sawurane ma. ¹⁹Yetagi keden yi luxi alo adamadiin gbeena naxan yi yee rafindixi tugu yii kedenna ma. Yetagin bonna yi luxi alo yatan yetagin naxan yi yee rafindixi tugu yiin bonna ma. Ne yi solixi Ala Batu Banxin yiren birin ma. ²⁰Keli banxin yire sarijanxi singen lonna ma siga han a so deen xun ma, maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane nan yi solixi banxi kanken ma.

²¹Yire sarijanxi singen de rati wudine yi rafalaxi tongon naanin nan ma, fe mi yi naxanye ti kiin na. Yire Sarijanxi Fisamantenna de rati wudine fan yi na kii nin. ²²Se ralixine boxo se tabanla yi na yi, a yitena nongonna ye saxan, a foxo firinne birin yigbona, nongonna ye firin firin. A tongonne nun a bun tiin nun a dexonne yi rafalaxi wudin nan na. Na muxun yi a fala n xa, a naxa, "Tabanla ni ito ra, naxan Alatala yetagi." ²³Yire sarijanxi singen nun Yire Sarijanxi Fisamantenna firinne birin, de firin nan yi tixi e so deen na. ²⁴E de firinne yi rabima yiifanna nun komenna nan ma. ²⁵Maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane yi solixi yire sarijanxi singen deen ma alo naxanye yi banxi kankene ma. Wudi xunna soon yi rafalaxi so de palaan so deen xun ma. ²⁶Foye sode yixurine yi so de palaan dexonne ma wure sansanna naxanye ma, tugu yii sawurane yi solixi banxi kanken ma foye sodene foxo firinne birin yi. Wudi xunna soon yi rafalaxi konkodine fan yetagi.

42

Saraxaraline banxine

1 Na muxun yi ti n yee ra kōmen fōxōni, mini yinna kui xiin fari ma, a fa n na banxin dōxōn ma naxan yi yinna kōmen fōxōn yetagi yinna kui xiin xōn ma. 2 Na banxin kuyana nōngōnna ye keme, a yigbona nōngōnna ye tonge suulun, a deen yi rabima kōmen fōxōn nan ma. 3 Nōngōnna ye mōxōje yi luxi Ala Batu Banxin nabilinni, geme dōxine fan yi yinna fari ma xiin de a lonna ra. Banxini ito yi menne nan longori ra. Kore banxin dōxode saxan nan yi a ra Ala Batu Banxin kore banxin yetagi. 4 Konkon naxanye yi kore banxine kui, sigatiden yi danguma ne birin tagi banxin kui. Sigatideni gbona, nōngōnna ye fu, a kuyana nōngōnna ye keme. Konkone yi rabima kōmen fōxōn nan ma. 5 Konkon naxanye yi kore banxin faxa ra xiine kui, ne yi yixurun dangu a laberaxine ra bayo sigatidene yi nde baxi e yigboon na dangu firinna bonne ra. 6 Konkon naxanye yi kore banxin xuntagi, senbeten yo mi yi ne ma alo e yi yinna ma kii naxan yi. E mōn yi yixurun dangu kore banxin singen nun a firinden konkone ra. 7 Konkon naxanye yi rafalaxi banxini yinna fari ma xiin mabinni, ne yi danxi banxin tagiyaan nin, e kuyana nōngōnna ye tonge suulun. 8 Konkon naxanye yi yinna mabinni banxin kui, ne kuyana nōngōnna ye tonge suulun, koni konkon naxanye yi yire sarijanxin mabinni, ne kuyana nōngōnna ye keme. 9 So yi tima banxin sogeteden mabinna nin keli yinna fari ma xiin binni siga labe ra konkone kui.

10 Yiifari fōxōni, banxina nde fan yi yinna fari ma xiin yetagi Ala Batu Banxin yinna kui xiin ma, konkone fan yi na banxin kui. 11 Sigatidena nde yi konkone tagi. Na banxin nun banxin naxan yi kōmen fōxōni, ne firinna birin kuyan nun e yigboon yi lan e nun e so deene nun e yeba kiina. Yiifari fōxōn banxin so deene 12 nun kōmen fōxōn banxin konkone so deene birin yi lan. So yi tima konkone longonna ra sigatiden nan xōn keli sogeteden binni.

13 Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Banxin naxanye kōmen fōxōn nun yiifari fōxōni, naxanye rabima Ala Batu Banxin yinna kui xiin kuiin binni, saraxaraline nan gbee ne ra, naxanye walima Alatala yetagi, e saraxa sarijanxi fisamantenne subene donma denaxan yi. Na saraxa sarijanxi fisamantenne ramarama menne yi nen alo bogi se saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane bayo na yirene sarijan. 14 Saraxaraline na so yire sarijanxin longonne ra, e mi nōe mine, siga yinna fari ma xiin kui fō e na e saraxaraliya wali dugine ba e ma, e yi e lu na bayo ne sarijan. Ne lan nen e xa dugi gbeteeye ragodo e ma benun e xa siga yamaan yirene yi.”

15 A yelinxina Ala Batu Banxin kuiin yirene malige, a yi siga n na, mini sogeteden so deen na, a yinna fari ma xiin maliga. 16 A yi yinna sogeteden mabinna maliga se maliga tamin na, a kuyana nōngōnna ye keme suulun. 17 A yi yinna kōmen fōxōn maliga se maliga tamin na, a kuyana nōngōnna ye keme suulun. 18 A yi yinna yiifari fōxōn maliga se maliga tamin na, a kuyana nōngōnna ye keme suulun. 19 A yi yinna sogeteden binna maliga se maliga tamin na, a kuyana nōngōnna ye keme suulun. 20 A yinna fari ma xiin yirene birin maliga na kii nin, a kuyan nun a yigbona, nōngōnna ye keme suulun. A yi rabilinxi yinna nan na alogo se sarijanxine nun se gbeteeye xa fata.

43

¹ Na muxun yi n xali so deen binni, naxan yi yee rafindixi sogeteden binna ma. ² Nayi, n yi Isirayilaa Alaa naron to fe sa keli sogeteden binni. A xuiin yi luxi alo ige walanna xuina, baxon yi mayilenma a naron na. * ³ N yi fe toon nan tima alo xiyena. Na yi luxi nen alo n fe toon naxan ti Ala to yi fama taan kaladeni. Na fe toone mon yi luxi alo n naxan to Kebari baan de.† Nayi, n yi bira, n yetagin yi lan baxon ma. ⁴ Alatalaa naron yi so deen na naxan yi sogeteden binni. ⁵ Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui xiini. Alatalaa naron yi banxin nafexi.

⁶ Na muxun yi tixi n fema waxatin naxan yi, n yi muxuna nde xuiin me naxan yi falan tima banxini. ⁷ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n ma manga gbeden luma be nin. N na n sanna tima be nin. N luma nen be Isirayila kaane tagi habadan. Isirayila yamaan nun e mangan mi fa n xili sarijanxin sarijananna kalama e yalunyaan xon saron, e nun e mangane binbine xon e suxure batudene yi. ⁸ E daxoden so deen yi rafalaxi n daxoden so deen nan dexon, e yi e banxin de rati wudine ti n ma banxin de rati wudine dexon. Yin keden peen nan gbansan yi nxu tagi, nayi e bata n xili sarijanxin sarijananna kala e kwali xosixine xon. Nanara, n yi e raxori n ma xoloni. ⁹ Iki e fa e yalunyaan masigama nen n na, e nun e mangane binbine, n yi lu e tagi habadan.”

¹⁰ “Adamadina, Ala Batu Banxini ito ti kiin yeba Isirayila kaane xa alogo e xa yagi e hakene ra, e yi e miri na banxin ti kiin ma. ¹¹ Xa e yagi e kewanle birin na, i xa banxini ito ti kiin yeba e xa, a yirene tima e bode xon kii naxan yi e nun a mini deene nun a so deene, a birin ti kiin nun a sariyane nun a tonne birin. Feni itoe birin sebe e xa alogo e xa a ti kiine rakamali, e yi a tonne birin suxu. ¹² Alaa banxin sariyan ni ito ra: Geyaan xuntagin nun a rabilinna birin sarijan han! Banxin sariyan nan na ra.”

Saraxa gandena fe

¹³ “Saraxa ganden nafala kiin ni i ra. A yebaxi nongon kuyen yeen nan ma, nongonna naxan kuya nongonna yeteen xa: yii kuiin yee keden nan saxi nongon keden fari. Folon naxan yi saraxa ganden nabilinni, na yi ratilin nongonna ye keden, a yigbona nongonna ye keden, a jinginna yi lanxi nongonna tagiin nan ma a rabilinni. Saraxa gandeni teen ni i ra: ¹⁴ a yi rafalaxi nen alo tedene keli saraxa ganden bundaxon bunna ma han a daxo singena, nongonna ye firin. Na yireni gbona nongonna ye keden. Keli a daxo singen ma han a firindena, nongonna ye naanin. Na yireni gbona nongonna ye keden. ¹⁵ Saraxa ganden xunna fan yi mate na birin xa a tagiyani nongonna ye naanin, teen yi saraxane ganma denaxan yi. Feri naanin yi tixi a tongon naaninne ma. ¹⁶ Teen ganma denaxan yi, na yi kuya nongonna ye fu nun firin, a yigbo nongonna ye fu nun firin, tongon naanin nan yi a ma. ¹⁷ Denaxan yi na laben na, na fan yi kuya nongonna ye fu nun naanin, a yigboon fan nongonna ye fu nun naanin. A jinginna yi mate a xa a rabilinni nongonna tagi. Na yi yinla lu a fari a rabilinni naxan yigbo nongonna ye keden. Saraxa ganden teden yi yee rafindixi sogeteden binna nan ma.”

¹⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Sariyane ni i ra lan saraxa ganden ma, a na ti laxon naxan yi, alogo saraxa gan daxine xa ba menni, yulubi xafari wunla yi xuya na. ¹⁹ I xa

* **43:2:** Esekiyeli bata yi Alaa naron to sige sogeteden binni. Iki, a mon bata a to fe sa keli menni. Na feen mon sebexi Esekiyeli 10.19 nun 11.23 kui. † **43:3:** Yerusalem kala feen sebexi Esekiyeli 9.1 kui. Kebari baana fe sebexi Esekiyeli 1.1-3 kui.

tura bulan keden so Lewi bənsənna saraxaraline yii, naxanye findixi Sadəki yixetene ra, naxanye walima n yetagi alogo a xa ba yulubi xafari saraxan na. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ I xa a wunla nde tongo, i yi a sa saraxa ganden feri naaninne ma, i yi nde sa na laben na saraxa ganden dəxə firinden tongon naaninne ma e nun a jinginna fari na rabilinni. Nayi, i saraxa ganden nasarijanma nən, i yi Ala solona a fe yi. ²¹ Turaan naxan baxi yulubi xafari saraxan na, i xa na tongo, i yi a gan yirena nde yi, yire sarijanxin fari ma denaxan yəbaxi lan na feen ma.”

²² “Xi firindeni, i yi kətən ba yulubi xafari saraxan na fe mi naxan na, saraxa ganden yi rasarijan alo a liga turaan na kii naxan yi. ²³ I na yelin a rasarijanjə, i xa tura bulanna ba saraxan na fe mi naxan na e nun kontonna, fe mi naxan na, naxan tongoxi xuruse xunxurine yə. ²⁴ I xa e rali Alatala ma, saraxaraline yi fəxən xuya e fari, e yi e ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ²⁵ I xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na ləxə yo ləxə xi solofere, i mən yi tura bulan keden nun konton keden ba saraxan na keli xuruse xunxurine yə, fe mi naxanye ra. ²⁶ Ala xa solona saraxa gandena fe yi xi solofere alogo a xa rasarijan, a yi ratinmə. ²⁷ Na ləxəne na dangu, fələ xi solomasəxəde ləxən ma, saraxaraline xa ε saraxa gan daxine nun bəjə xunbeli saraxane ba saraxa ganden fari, n yi ε yisuxu, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

44

Sariyane lan Alaa Banxina fe ma

¹ Na muxun yi n xali yire sarijanxin yinna fari ma xiin so deen binni, naxan yi yee rafindixi sogeteden binna ma. A yi ragalixi. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Deni ito luma ragalixi nən, a mi rabima. Muxu yo mi dangun be, amasətə Alatala bata so be ra, Isirayilaa Ala. A luma nən balanxi. ³ Koni mangan tan nəe dəxə nən be alogo a xa a dege Alatala yetagi. A soma so deen palaan nan xən, a mən minima mən nan na.”

⁴ Na muxun yi n naso kəmen ma deen na Ala Batu Banxin yetagi. N yi na mato, n yi Alatalaa nərən to, a yi Alatalaa banxin nafexi. N yi bira, n yetagin yi lan bəxən ma. ⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, a liga i yeren ma, i yeen ti ki fajni, i tuli mati, i yi n ma falane birin name lan Alatalaa banxin tənne nun a sariyane fe ma. A liga i yeren ma naxanye daxa e so banxini e nun naxanye nəe minə yire sarijanxini. ⁶ A fala Isirayila yama murutəxin xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata wasa ε kəwali xəsixine ra, Isirayila yamana. ⁷ E bata tin siya gbətene xa so n ma yire sarijanxin kui, Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, alogo e xa n ma banxin naharamu. E yi donseene nun turen nun wunla ralima n ma waxatin naxan yi, ε yi n ma layirin kala ε kəwali xəsixine xən. ⁸ E mi ε yengi dəxi wanle xən n ma se rasarijanxine fe yi, koni ε siya gbətəye nan tixi wanla ra ε jəxəni n ma yire sarijanxini. ⁹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xəjə yo mi soma n ma yire sarijanxini Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, hali xəjən naxan dəxi Isirayila kaane tagi.’ ”

¹⁰ “ ‘Lewi kaan naxanye e masiga n na, Isirayila kaane e mē n na waxatin naxan yi, e yi e xun xanbi so n yi, e bira suxurene fəxə ra, ne e həkən goronna tongoma nən. ¹¹ Nanara, e nəe walə nən n ma yire sarijanxini, e yi e yengi dəxə n ma banxin yinna so deene xən, e yi wali banxini, e yi xuruseene kəe raxaba saraxa gan daxine ra e nun saraxa gbətəye yamaan xa, e ti yamaan yee ra, e wali e xa. ¹² Koni, bayo e yi suxurene kima yamaan xa nun, e yi Isirayila

yamaan bira hakeni, nanara, n bata n kolō n yiini texin na, fa fala e haken goronna luma nen e xun ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Nayi, e mi fa nœ e masoε n na, e yi saraxarali wanle ke, e yi duba naxan na nun. E mi fa nœ e masoε n ma se rasarijanxine ra hanma n ma saraxa sarijanxi fisamantenne. Nayi, e yagima nen lan e kewali xosixine ma. ¹⁴ Anu, n na n Batu Banxin wanle soma nen e yii, wanla naxanye birin lan a ke, e ne birin kema nen.’ ”

¹⁵ “Koni Lewi bōnsōnna saraxaraliin naxanye mōn findixi Sadōki yixete ne ra, naxanye e yengi dōxō n ma wanle xōn n ma yire sarijanxini, Isirayila kaane to yi e masigama n na, ne e masoma n na nen, e yi wali n yetagi. E tima nen n yetagi, e xuruse turen nun wunla rali n ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ E tan nan soma n ma yire sarijanxini, e tan nan e masoma n ma tabanla ra alogo e xa lu n ma wanla ke, e yi e yengi dōxō n ma wanla xōn. ¹⁷ Nayi, e na so Ala Batu Banxin yinna kui xiin deene ra, e xa e maxidi taa dugine yi. E nama ye xee xabe dugin so, e nema wale n Batu Banxin yinna kui xiin deene ra waxatin naxan yi hanma banxin kui. ¹⁸ E taa dugi namune soma nen e xun na, e yi taa dugi wantanne so. E nama tagixidi xidi e tagi kuye wolonna fe ra. ¹⁹ E nema sigε yinna fari ma xiini, yamaan denaxan yi, e dugin naxanye soxi walideni, e xa ne sa yire sarijanxin palaan kui, e yi dugi gbete ye so e ma, alogo yamaan xa ratanga e dugi rasarijanxine ma.’ ”

²⁰ “Saraxaraline nama e xunna bi mume, koni e xa e xunna maxaba benun e xun se xen xa kuya ayi. ²¹ E sese nama dōlon min benun e xa so Ala Batu Banxin yinna kui xiin kui. ²² Saraxarali yo nama kaɲa gilēn futu hanma jaxanla naxan nun a xemen fataxi. E xa Isirayila kaa sungutunna nan futu hanma saraxaralina nde a kaɲa gilena.’ ”

²³ “Naxan sarijan e nun naxan mi sarijan, saraxaraline xa yamaan xaran na tagi rabaan ma, e xa a yita e ra naxan haramuxi e nun naxan daxa. ²⁴ Xa kitin muxuna ndee tagi, saraxaraline xa kitin sa e tagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi. E xa n ma sariyane nun n ma tōnne suxu lan n ma sali lōxōne birin ma, e yi n ma Matabu Lōxōne rasarijan. ²⁵ Saraxaraliin mi lan a yete a sarijanna kala muxuna nde binbin xōn, fō xa a li a baba hanma a nga nan faxaxi hanma a diina nde hanma a ngaxakeden xemena hanma a magilena nde naxan mi futuxi. ²⁶ Na xanbi ra, fō a mōn xa a yete rasarijan, a yi legedenna ti han xi solofere benun a xa a wanla fōlō. ²⁷ A na so walideni yire sarijanxin yinna kui xiini lōxōn naxan yi, a xa yulubi xafari saraxan ba a yete a fe ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

²⁸ “Saraxaraline keeni ito nan sōtōma: N tan nan findima e keen na. E nama sese so e yii e gbee bōxōn na Isirayila yamanani bayo n tan nan findima e keen na. ²⁹ E bogi se saraxane nan donma, e nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane nun seen naxanye birin nalixi Ala ma Isirayila yamanani. Ne nan findima e gbee na. ³⁰ Saraxaraline nan gbee ε sansi bogi singene ra e nun seen naxanye birin baxi kiseene ra n xa Isirayila kaane nafunle ra. Muxune xa e bogi se dinxī singene so e yii alogo n xa barakan sa e denbayane fe yi. ³¹ Koni saraxaraline nama xōline nun subene don naxanye faxaxi e yete ma hanma burunna suben naxanye faxaxi.’ ”

45

Bōxōni taxun fena

¹ “Yamanan na yitaxun Isirayila bōnsōnne tagi waxatin naxan yi, ε yirena nde lu Alatala xa bōxō sarijanxin na, a kuyana nōngōnna ye wuli mōxōjen

nun suulun, a yigbona nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛ. A birin nasarijanma nen. ² Na kui, bɔxɔna nde luma nen yire sarijanxin xa naxan tongon naaninne kuyan lan, nɔngɔnna ye keme suulun. Bɔxɔ magenla xa lu yire sarijanxin nabilinni nɔngɔnna ye tonge suulun. ³ Na bɔxɔ sarijanxin kui, yirena nde xa lu a danna, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. Yire sarijanxin tima menna nin, yire sarijanxi fisamantenna.”

⁴ “Yire sarijanxin nan menna ra yamanani. Saraxaraline nan gbee menna ra naxanye wanla ra yire sarijanxini, naxanye walima Alatala yetagi. E banxine luma menna nin, a mɔn yi findi bɔxɔ sarijanxin na yire sarijanxin xa. ⁵ Yirena nde mɔn luma nen Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen na naxanye walima Ala Batu Banxini, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun, a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. A findima nen e keɛn na alogo e xa taane ti e dɔxɔdene ra. ⁶ Yire gbete luma nen a danna taan gbeen na bɔxɔ sarijanxin dexɔn, a yigbona nɔngɔnna ye wuli suulun, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun, na yi findi Isirayila yamaan birin gbeen na.”

⁷ “Bɔxɔna nde mɔn luma nen a danna mangan xa fɔlɔ bɔxɔ sarijanxin ma sa dɔxɔ fɔxɔ igen na sogegododen binni, a mɔn yi fɔlɔ bɔxɔ sarijanxin bode fɔxɔn ma sa dɔxɔ yamanan danna ra sogeteden binni. A bɔxɔn nun Isirayila bɔnsɔn kedenna gbeen birin kuyan xa lan, keli yamanan danna ma sogegododen binni han sogeteden binna. ⁸ Mɛn nan findima a keɛ bɔxɔn na Isirayila yamanani. Nayi, n ma kuntigine mi fa n ma yamaan jaxankatama sɔnɔn, koni e yamanan luma nen Isirayila yamaan yii, birin nun a bɔnsɔnna keɛ bɔxɔna.”

Kuntigin lan a xa naxan liga

⁹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E bata a radangu ayi, Isirayila kuntigine. E gbalon nun jaxankatan dan, e kiti kɛnden nun tinxinna liga. E ba n ma yamaan kansunɲɛ! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁰ “E sikeli tinxinxin nawali. E Efa ligase kamalixine rawali, e se maliga barama defexin nawali. ¹¹ E Efa ligaseen nun e se maliga baraman xa lan nen. Efa liga se fu nun homeri liga se keden xa lan.* Se maliga barama fu nun homeri liga se keden xa lan e bode ma. Ne firinna birin yatɛn xa fata homeri liga seen nan na. ¹² Gbeti gbanan keden nun gerasi gbanan mɔxɔɲɛ xa lan. Gbeti gbanan tonge sennin yi lan ‘mine’ gbanan keden ma.”

¹³ “E itoe nan bama e se xabaxine ra Ala kiseen na: E na homeri liga seen ye keden malan, e Efa liga seen ye keden tongo, a yitaxun dɔxɔde sennin, i keden ba a ra, xa murutu xabaxin na a ra hanma fundenna. ¹⁴ Turen tan, na se maliga barama keme na malan, e keden ba a ra. Homeri liga se ye kedenna nun ‘kori’ liga se ye keden xa lan. Ne firinna birin lanma se maliga baraman ye fu nan ma. ¹⁵ E mɔn xa yeɛɛɛ keden tongo, hanma sii keden xuruse keme firin ye Isirayila kaane xuruse rabade sabatixine yi, e findi bogi se saraxane nun saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona yamaan xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Yamanan muxune birin xa fa na kiseen na Isirayila kuntigin xɔn. ¹⁷ Mangan nan daxa a fa saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun minse saraxane ra sali waxatine yi, kike nenene nun Matabu Lɔxɔne ma e nun sali waxatin naxanye birin saxi Isirayila yamaan xa. A tan nan lan a fa yulubi xafari saraxane nun bogise

* 45:11: Homeri liga se keden yi lanxi litiri keme naanin litiri tonge suulun nan ma.

saraxane nun saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona Isirayila yamaan xa.”

¹⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Kike singen xi singe lɔxɔni, i xa tura bulanna tongo fe mi naxan na, i yi yire sariɲanxin nasariɲan. ¹⁹ Saraxaraliin xa na yulubi xafari saraxan wunla nde tongo, a yi a so Alaa banxin de rati wudine ma e nun saraxa ganden tongon naaninne bundɔxɔne ma e nun yinna kui xiin de rati wudine ma. ²⁰ Kiken xi soloferede lɔxɔn fan ma, i mɔn yi na liga muxune xa naxanye haken ligaxi, e mi a rakelixi a ma hanma e mi a kolon. Ala Batu Banxin nasariɲanma na kii nin.”

²¹ “Kike singen xi fu nun naaninde lɔxɔni, ε yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† raba. Xi solofere sanla nan na ra, ε burune don buru rateseen‡ mi saxi naxanye yi. ²² Mangan xa turaan ba yulubi xafari saraxan na a yete yulubina fe ra na lɔxɔni e nun yamanan muxune birin xa. ²³ Xi solofere sanla bun ma, a xa tura solofere ba saraxa gan daxin na Alatala xa e nun konton solofere, fe mi naxanye ra xi soloferene bun, e nun kɔɔ keden yulubi xafari saraxan na, lɔxɔ yo lɔxɔ. ²⁴ A xa murutun kilo tonge saxan saxan nun turen litiri sennin sennin sa turane nun kontonne birin fari bogise saraxan na.”

²⁵ “Kike solofereden xi fu nun suulunde lɔxɔni, Bubu Kui Sanla waxatini, a mɔn xa fa na seene ra yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun ture saraxane ra.”

46

Mangan nun sali waxatine fe

¹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Alaa banxin yinna kui xiin deen naxan yeε rafindixi sogeteden binna ma, na luma nen balanxi xi sennin bun ma wanla kema lɔxɔn naxanye yi, koni a rabima nen Matabu Lɔxɔn nun kike nenɛn sanla ma. ² Mangan lan a xa keli yinna fari ma xiin kui, a so so deen palaan xɔn, a yi ti de rati wudin deɔxɔn. Saraxaraline xa mangana saraxa gan daxin ba e nun a bɔɲɛ xunbeli saraxane. Mangan xa a xinbi sin so deen yeteɛn na, na xanbi ra, a yi mini, koni deen nama ragali han jinbanna. ³ Yamanan muxune xa e xinbi sin Alatala yetagi na so de kedenna ra Matabu Lɔxɔn nun kike nenene sali lɔxɔne ma. ⁴ Mangan yeɔεε dii sennin nan bama Alatala xa saraxa gan daxin na Matabu Lɔxɔne yi, e nun konton keden fe mi naxanye ra. ⁵ A xa murutun kilo tonge saxan sa konton kedenna fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenɛn, a xa na sa yeɔεε diine fari bogise saraxan na. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁶ Kike nenɛn sali lɔxɔni, a xa tura bulan keden ba saraxan na, e nun yeɔεε dii sennin nun konton keden, fe mi naxanye ra. ⁷ A xa murutun kilo tonge saxan saxan sa turaan nun kontonna fari bogise saraxan na, a murutun xasabin sa yeɔεε diine fari naxan na a kenɛn. A yi turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁸ Mangan nɛma soε, a xa so so de palaan deen nan na, a mɔn yi mini na yire kedenni.”

⁹ “Yamanan muxune na fa Alatala yetagi sali lɔxɔne yi, naxan na so kɔmɛn ma deen xɔn, a yi a xinbi sin, na xa mini yiifari ma deen na. Naxan na so yiifari ma deen xɔn, na xa mini kɔmɛn ma deen na. So tixi kiraan naxan xɔn, mini

† **45:21:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔyaan 12.1-13 kui. ‡ **45:21:** buru rate sena: Leɓenna na a ra naxan burun nagboma yai.

nama ti na xɔn. Koni, mini tima gbete nan xɔn. ¹⁰ Yamaan na so, mangan fan xa so, a yi mini e fɔxɔ ra, e na mini waxatin naxan yi. ¹¹ Sali lɔxɔne nun sɛwa malanne yi, murutun kilo tonge saxan saxan xa sa turane nun kontonne fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kɛnɛn, a xa na sa yɛxɛɛ diine fari. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari.”

¹² “Xa mangan jɛnige ma saraxan bama Alatala xa hanma saraxa gan daxina hanma bɔjɛ xunbeli saraxana, dɛɛn naxan yɛɛ rafindixi sogeteden binna ma, na xa rabi a xa, a yi a saraxa gan daxin ba hanma a bɔjɛ xunbeli saraxana alo a ligama Matabu Lɔxɔni kii naxan yi, na xanbi ra a yi mini, e yi dɛɛn balan a fɔxɔ ra. ¹³ Yɛxɛɛ diin jɛɛ kedenna xa ba saraxa gan daxin na Alatala xa lɔxɔ yo lɔxɔ, fɛ mi naxan na. A xa ba xɔtɔn yo xɔtɔn. ¹⁴ Xɔtɔn yo xɔtɔn murutu fuɲi kilo suulun xa ba Alatala xa bogise saraxan na naxan namulanxi turen litiri firin na. Lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa ba feni ito xa findi habadan sariyan nan na. ¹⁵ Yɛxɛɛ diin nun bogise saraxan nun turen xa ba saraxa gan daxin na xɔtɔn yo xɔtɔn han habadan.”

¹⁶ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa mangan sena nde tongo a kɛɛni, a yi a fi a diina nde ma, na bata findi na diin kɛɛn na, a findima a yixetene kɛɛn nan na. ¹⁷ Koni xa a sena nde tongo a kɛɛni, a yi a fi a konyin ma, na konyin gbeen nan na ra han xɔrɔya jɛɛn na a li, na xanbi ra a yi a raxete mangan ma. Mangana diine nan gbee a kɛɛn na. ¹⁸ Mangan nama sese tongo yamaan kɛɛni, a nama sese ba e gbeen na. A naxan soma a diine yii kɛɛn na, a xa na tongo a gbeeni, alogo muxu yo gbee nama ba a yii n ma yamani.”

¹⁹ Na xanbi ra, so dɛɛn naxan yi so de gbeen dɛxɔn naxan yɛɛ rafindixi kɔmɛn fɔxɔn binna ma, na muxun yi n tan Esekiyeli raso menna ra siga kongo sarijɔnaxine kui dɛnaxan namaraxi saraxaraline xa. A yi banxin kuiin yirena nde yita n na sogegododen binni. ²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “Yiren nan na ra saraxaraline yangin saraxane nun yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane jinma dɛnaxan yi alogo e nama e ramini yinna fari ma xiin kui, alogo yamaan xa ratanga e sarijɔnna ma.”

²¹ Na xanbi ra, a yi n xali yinna fari ma xiin kui, a yi n nadangu a tongon naaninne matodeni. N yi sansandina nde to rafalaxi yinna tongon naaninne birin ma. ²² Na sansandine birin kuyana nɔngɔnna yɛ tonge naanin, e yigbona nɔngɔnna yɛ tonge saxan. E naaninne birin gboon yi lan. ²³ E birin yi rabilinxi gɛmɛ sansanna nan na, kudi sodene yi rafalaxi sansanna xɔn. ²⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Kudi sodene nan itoe ra Alaa banxina wali kɛɛne saraxa subene jinma dɛnaxanye yi yamaan xa.”

47

Tigin misaala Ala Batu Banxini

¹ Na muxun mɔn yi n xali Ala Batu Banxin so dɛɛn na. Igen yi minima banxin so dɛɛn bun ma siga sogeteden binni, bayo banxin yi yɛɛ rafindixi sogeteden binna nan ma. Igen yi minima banxin bun ma yiifari fɔxɔni, a dangu saraxa ganden yiifari fɔxɔni. ² A yi n namini kɔmɛn fɔxɔn dɛɛn na, a yi n xali yinna fari ma han yinna fari ma xiin so dɛɛn naxan sogeteden binni. Igen yi minima dɛɛn yiifari fɔxɔni.

³ Na muxun to mini sogeteden binni, lutin yi suxi a yii, a yi nɔngɔnna yɛ wuli keden yate. A yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n wɔsɔxɔn nan ma. ⁴ A mɔn yi nɔngɔnna yɛ wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n xinbin nan ma. A mɔn yi nɔngɔnna yɛ wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. A

yi n suxuma n tagin nan ma. ⁵ A mən yi nəngənna ye wuli keden yate, fufaan nan yi a ra, n mi yi nəe naxan yigide, amasəto igen bata yi te han fə n xa n ba nən igeni, muxe mi yi nəe a yigide.

⁶ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i na toxi ba?” A mən yi xete n na, a n xali fufaan de. ⁷ A xetexina n na, n yi wudi wuyaxi to igen de a fəxo firinne birin na. ⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Igeni ito sigama nən sogeteden binni sa godo Araba yamanan binni sa bira Fəxo Ige Daraan ma. A na bəxən Fəxo Ige Darani waxatin naxan yi, dara igen sarijanma nən. ⁹ Fufaan na denaxan birin li niimaseene warama ayi nən.* Ye xene fan wuyama ayi nən, bayo igeni ito mənna lima nən, fəxo igen yi sarijan. Nayi, igeni ito na dangu denaxan birin yi, seene birin luma nən e nii ra mənne yi. ¹⁰ Nayi, ye xəe suxune tima nən igen de. Keli En-Gedi ma han sa dəxo En-Egilami ra, e yalane yibandunma nən. Na ye xene findima nən ba gbeen ye xən sifan birin na. ¹¹ Koni a dəxən dara yirene nun a xudedine mi rasarijanma, e luma nən alogo fəxən xa sətə. ¹² Wudi bogilaan sifan birin solima nən fufaan de kinki firinne ra. E deene yi lu xindexi ayi tun, e bogine mi janje mume! E bogima nən kike yo kike, bayo igen naxan e yi, na kelima yire sarijanxin nin. E bogin findima nən donseen na, e deene yi findi senna ra.”

Yamanan danne

¹³ Marigina Alatalaa ito nan falaxi, a naxa, “Yamanan danne ni i ra, e naxan yitaxunna Isirayila bənsən fu nun firinne ra e keen na. Yusufu yixetene yire firin nan sətəma. ¹⁴ E keden kedenna birin a sətəma nən e keen na alo n na n kəlo kii naxan yi n yiini texin na fa fala a n na a soma nən e bebane yii. Nayi, yamanani ito findima nən e keen na. ¹⁵ Yamanan danne ni i ra: Sogeteden kəməna binni, keli fəxo ige gbeen ma, siga Xetilən taan kiraan xən, dangu Lebo-Xamata ra han Sedadi, ¹⁶ siga Berota nun Sibirayimi ma (naxan Damasi taan bəxən nun Xamata taan bəxən tagi) siga Xaseri-Hatikon ma Xawuran yamanan danna binni. ¹⁷ Nayi, danna sa fələma fəxo igen nan ma siga han Xasari-Enan, Damasi taan danna, Safon kəməna binna, siga Xamata taan danna ma. Yamanan kəmə n fəxən danna nan na ra. ¹⁸ Sogeteden binna danna kelima Xawuran yamanan danna nun Damasi taan danna nan tagi, dangu Yuruden baan xən Galadi yamanan nun Isirayila yamanan tagi siga han Tamari taana Fəxo Ige Daraan de. Yamanan danna nan na ra sogeteden binni. ¹⁹ Sogeteden yiifanna binna danna, sa keli Tamari taan ma han sa dəxo Meriba igene ra Kadesi yamanani, dangu Misiran baan xən han sa bəxən fəxo ige gbeen ma. Yamanan danna nan na ra yiifanna binni. ²⁰ Fəxo ige gbeen nan yamanan danna ra sogegododen binni, keli yiifanna ma siga han Lebo-Xamata taana kəmə n fəxəni. Yamanan sogegododen binna danna nan na ra.”

²¹ “E yamanani ito yitaxun e ra fata Isirayila bənsə nne ra. ²² E xa a yitaxun e tagi keen na masənenna xən. A xa yitaxun e ra e nun xəjen naxanye dəxi e tagi, naxanye bata diine sətə. E yatema nən e ye alo Isirayila diine. E keeni taxunma nən e ra Isirayila bənsə nne tagi. ²³ Nayi, xəjen na dəxo bənsə nna naxan ye, na nan a keen soma a yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

* **47:9:** Fəxən yi Fəxo Ige Darani ito yi han! Ye xene mi yi nəe luye e nii ra a yi.

1 “Bõnsõnne xinle ni itoe ra e nun e kee bõxõne. Dan bõnsõnna muxune gbeen luma yamanan sogeteden kõmen fõxõn danna binna nin. A danna minima kiraan nan denaxan danguma Xetilon taani siga han Lebo-Xamata taani han Xasari-Enan yi han Damasi taan danna kõmen fõxõni Xamata taan dexõn, keli yamanan sogeteden danna ma sa dõxõ sogegododen danna ra Dan bõnsõnna gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na ra. 2 Dan bõxõn danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na Aseri bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 3 Aseri bõxõn danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Nafatali bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 4 Nafatali danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Manase bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 5 Manase danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Eframi bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 6 Eframi danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Ruben bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 7 Ruben danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, Yuda bõnsõnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na.”

8 “Yuda danna, keli sogeteden ma sa dõxõ sogegododen na, e xa bõxõna nde lu a danna menni naxan kuyan nun bõnsõnna bonne birin gbeen kuyan lan, a yigbona, nõngõnna ye wuli mõxõjnen nun suulun. Yire sarijnanxin xa lu a tagi. 9 E denaxan bama na bõxõn na Alatala xa, na kuyama ayi nen nõngõnna ye wuli mõxõjnen nun suulun, a yigbona nõngõnna ye wuli fu. 10 Saraxaraline nan gbee na bõxõ sarijnanxin na. Nõngõnna ye wuli mõxõjnen nun suulun na a ra kõmenna ma, a ye wuli fu nan a yigboon na sogegododen binni, a ye wuli fu nan a yigboon na sogeteden binni, a ye wuli mõxõjnen nun suulun a yiifanna ma. Alatalaa yire sarijnanxin xa lu a tagi. 11 Saraxaraliin naxanye rasarijanxi Sadõki yixetene ye, ne nan gbee a ra, naxanye n ma wanla kema ki faji e nun naxanye mi e yete ralõxi ayi, alo Lewi bõnsõnna muxune a liga kii naxan yi Isirayila kaane yi e yete ralõma ayi waxatin naxan yi. 12 E gbeen findima menna nan na, denaxan sarijan yirene birin xa bayo a baxi bõxõ ratinmexin nan na. E bõxõn tugunma Lewine bõnsõnna bõxõn danna nan na. 13 Lewi bõnsõnna muxune gbeen luma nen saraxaraline gbeen danna ra. E firinna birin kuyan findima nõngõnna ye wuli mõxõjnen nun suulun nan na, a yigbona nõngõnna ye wuli fu. 14 E nama e bõxõn mati, e nama a masara gbete ra, a nama fi, amasõto bõxõ fisamantenna na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa.”

15 “Denaxan luma, naxan yigbo nõngõnna ye wuli suulun, a kuya nõngõnna ye wuli mõxõjnen nun suulun, men mi rasarijanma. Taan nan tima a tagi, taan muxune yi a rabilinna findi banxidene nun xuruse rabadene ra. 16 Taan danne ni i ra: Nõngõnna ye wuli naanin keme suulun kõmenna ma, a ye wuli naanin keme suulun yiifanna ma, a ye wuli naanin keme suulun sogeteden binni e nun a ye wuli naanin keme suulun sogegododen binni. 17 Bõxõ magenle xa lu taan nabilinni nõngõnna ye keme firin tonge suulun. 18 Bõxõ dõnxena nde luma nen bõxõ sarijanxin sogeteden binni e nun a sogegododen binni, e firinna birin, nõngõnna ye wuli fu. Menna bogise xabaxine findima muxune nan balo ra naxanye walima taan xa. 19 Muxun naxanye walima taan xa naxanye menna bima, ne fatama Isirayila bõnsõnne birin nan na. 20 Bõxõ sarijanxin nun taana bõxõn na malan, na kuyan nun a yigboon xa findi nõngõnna ye wuli mõxõjnen nun suulun nan na.”

21 “Bəxə sarıjanxin nun taana bəxəna, e firinna birin danne kuyana nəngəonna yə wuli məxəjən nun suulun. Bəxə dənxeəna ndee luma nən keli na sogeteden danna ma sa dəxə yamanan sogeteden danna ra, a dənxeəna ndee mən yi lu keli na sogegododen danna ma sa dəxə yamanan sogegododen danna ra. Na bəxə dənxeəna xa findi mangan nan gbee ra. Na bəxəne nun Isirayila bənsənnə bəxən kuyan birin lan. Bəxə sarıjanxin nun Alaa yire sarıjanxin luma a tagin nin. 22 Nayi, Lewi bənsəonna muxune bəxən nun taan gbeen luma mangana bəxən nan tagi. Mangana bəxən luma Yuda bənsəonna bəxən danna nun Bunyamin bənsəonna bəxən danna nan tagi.”

23 “Bənsən dənxeəne kəe bəxəne nan itoe ra: Keli sogeteden ma han sa dəxə sogegododen na, Bunyamin bənsəonna gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 24 Bunyamin bənsəonna bəxən danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Simeyən bənsəonna gbeen yi tugun na də, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 25 Simeyən bəxən danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Isakari bənsəonna gbeen yi tugun na də, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 26 Isakari bəxən danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Sabulon bənsəonna gbeen yi tugun na də, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 27 Sabulon danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Gadi bənsəonna gbeen yi tugun na də, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. 28 Gadi bənsəonna bəxən danna findima yamanan danna nan na yifari fəxəni, fələ Tamari taan ma siga Meriba igene ma Kadesi yi, siga Misiran xuden xən han sa bəxən fəxə ige gbeen ma. 29 Ə yamanani ito yitaxunma Isirayila bənsənnə muxune ra məsənsəna nan xən, a findi e kəe bəxəne ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Yerusalən taan so dəene

30 “Yerusalən taan so də fu nun firinne ni i ra. Taan kəməni fəxən kuyana, nəngəonna yə wuli naanin kəmə suulun. 31 Taan so dəene xili sama Isirayila bənsənnə nan xun ma. Də saxan kəməna ma: Rubən gbeen də keden, Yuda gbeen də keden, Lewi gbeen də keden. 32 Taan sogeteden binna kuyana, nəngəonna yə wuli naanin kəmə suulun. Mən fan də saxan: Yusufu gbeen də keden, Bunyamin gbeen də keden, Dan gbeen də keden. 33 Yifari fəxən kuyana, nəngəonna yə wuli naanin kəmə suulun. Mən fan də saxan: Simeyən gbeen də keden, Isakari gbeen də keden, Sabulon gbeen də keden. 34 Sogegodode binna kuyana, nəngəonna yə wuli naanin kəmə suulun. Mən fan də saxan: Gadi gbeen də keden, Aseri gbeen də keden, e nun Nafatali gbeen də keden. 35 A rabilinna birin, nəngəonna yə wuli fu nun solomasəxə. Sa fələ na waxatin ma, taan yi xili sa, a ‘Alatala na yi.’ ”

Daniyeli

Nabi Daniyeli Alaa Falan Naxan Sebε

Babilon mangan faxi Isirayila bɔxɔni yenge sodeni jεε kεmε sennin benun Yesu xa bari. E yi Nabi Daniyeli suxu a dii jɔreyani yengeni, e siga a ra Babilon yi. Nabi Daniyeli yi findi Babilon mangane fekolonna nde ra. Ala senben soxi a yii, a xa xiyene nun wundo feene bunna fala mangane xa. Ala mɔn bata dunuɗa fe famatɔ wuyaxin lankeɗemaya Daniyeli xa. A ne sebε Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito Yahudiya banxulan muxu naanin nan ma taruxun yεbama en xa naxanye lu tinxinyani e Ala xa Babilon Manga Nebukadanesari yεtagi. Taruxu sennin nan a yire singen kui (sora 1 han sora 6), naxanye a yitama en na Yahudiyane yi limaniyaxi kii naxan yi beɗenxɔnyani. Misaala ra, en Daniyeli a taruxun toma be, mangana kuntigine a woli yatane bun ma waxatin naxan yi (sora 6).

Ala fe to naanin nan yitama Daniyeli ra alo xiyena Daniyeli sora 7 han sora 12 kui naxanye dunuɗa wundo feene makeɗenma Daniyeli xa. Fe tooni itoe Yahudiya yamana taruxun nan yitama alo xiyena, siya wuyaxine yi naxanye tɔrɔma, han Ala mɔn yi e mali, e yi dɔxɔ e bɔxɔni.

Daniyeli feen naxanye toxi fata Ala ra, na yirena ndee Yesu fa waxatin nan yεbama jεε kεmε wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Misaala ra, mangan xiye naxan ma fe sebεxi Daniyeli sora firindenɩ, na gεmεna nde a fe falaxi naxan keben, muxu yii mi naxan bɔxi. Na yi findi taxamasenna ra naxan Marigi Yesu fa waxatin nun a fa kiin yitama bayo gεmεn godoxi yirena nde fari naxan findixi Romi kaane mangayana fe taxamasenna ra. A mɔn naxa a na gεmεn yi findi geya belebelen na naxan bɔxɔna ngaan nafe. Na bunna nεen, fa fala Marigi Yesu faxi Romi kaane mangaya waxatini, a denkeleya yamaan mɔn sabatima siyane birin tagi han to alo na xiyena a yitaxi kii naxan yi.

Daniyeli 9.25 fan Yesu fa waxatina fe falama. Malekana a falaxi Daniyeli xa mɛnni fa fala a jεε kεmε naanin jεε tonge solomasεxε nun saxan nan tima yamarina nde xanbi ra benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa, a yi faxa. Na yamarina fe sebεxi Esirasi 7.11 kui. Yerusalen taan tixi yamarin naxan ma, na yi fixi yanyina nde jεε kεmε naanin tonge suulun nun solomasεxε benun Marigi Yesu xa bari hanma yanyina nde jεε kεmε naanin tonge naanin nun suulun fata jεεne tεnge kii firinna ra muxune yi darixi naxanye rawale na waxatine yi. Nayi, Kitabuna falan na kamalixi Yesu barin to jεε mɔxɔjεen nun suulun ti, xanamu, a barin to jεε tonge saxan nun solomasεxε ti. Yesu faxa nεn, a keli sayani yanyina nde a barin to jεε tonge saxan nun saxan ti. Na bunna nεen, fa fala Daniyeli waliyiya falani ito Marigi Yesu faxa waxati yeten falaxi yanyina nde jεε kεmε suulun jɔxɔn benun Yesu xa bari.

Kitabun yireni ito nun Lankeɗemaya kitabun yirena ndee maliga han! E firinna birin waxatin birin denkeleya muxune nan senbe soma, e xa lu denkeleyani, hali kontɔfili feen nun tɔrɔyaan sifan birin e sɔtɔ.

Daniyeli nun a lanfane Babilon yi

¹ Yehoyakimi a mangayaan jεε saxandena, Yuda yamanani, Babilon mangan naxan yi xili Nebukadanesari, na nun a muxune yi siga, e sa fu Yerusalen

taan ma, e yi a rabilin yengesone ra. ² Marigin nan tinxi Yehoyakimi suxu feen ma, Yuda Mangana, e nun Ala Batu Banxin muran nasarijanxine tongo feen ma. Manga Nebukadanesari yi ne xali Babilon yamanani, a yi se xonne ramara a gbee suxure banxin nafulu ramaradeni. ³ Mangan yi a fala a muxu gbeen xa, naxan xili Asipenasi, a naxa, a xa sa Isirayila foningena ndee ye matongo, naxanye kelixi manga banxini xanamu xabila hiyabuxine yi. ⁴ A xa xaxilima xaraxine ye matongo naxanye kendε, e tofan. E xa kota alogo e xa no wanla ke mangana banxini. E luma nen e xaranje Babilon xuiin nun a sebenle ma. ⁵ Mangan mon yi e soqe keden balon tongo, keli a gbee donseene yi e nun a gbee dolone yi. E xaranma nen jee saxan bun ma, na xanbi ra, e yi fa lu wanla ke mangan xa. ⁶ Yuda kaan naxanye yi na muxune ye, ne xili: Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli, e nun Asari. ⁷ Mangana tande xunna yi xili nen sa e xun ma. A yi Daniyeli xili sa a “Belitisasari.” A yi Xananiya xili sa “Sadiraki.” A yi Mikayeli xili sa “Mesaki.” A yi Asari xili sa “Abedinego.”

⁸ Daniyeli yi a miri, a nama a yete raharamu mangana a donseene ra e nun a dolon na.* Nanara, a yi tande xunna mafan a e nama a karahan a a yete raharamu. ⁹ Ala yi a ragidi, tande xunna yi hinan Daniyeli ra, a mon yi kininkin a ma. ¹⁰ Tande xunna yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “N gaxuxi mangan yee ra, n kanna, naxan bata ε donna nun ε minse feen nagidi. Xa a i to, i fatin baxi i ra i lanfane tagi, n xunna loma ayi nen ε fe ra.” ¹¹ Daniyeli yi a fala na xa, tande xunna naxan tixi Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli nun Asari xunna doxon na, a naxa, ¹² “Se bogine nun igen gbansanna fi nxu ma, i xa nxu mato nayi han xi fu. ¹³ Na xanbi ra, i nxu nun nxu lanfane fatin sama e bode ma nen naxanye mangana a donseen donma, i nxo donse feen yabe nayi alo i naxan toxi.” ¹⁴ Nanara, a tin na ma, a yi e mato xi fu bun ma. ¹⁵ Xii fu danguxina, a yi a to e kendε, e fatin fan, dangu mangana donseen don muxune ra. ¹⁶ Nanara, e xunna doxon yi se bogine fi e ma, mangana donseen nun a dolon doxon na.

¹⁷ Ala yi lonnin fi foninge naaninni itoe ma a e xa fe sebexin birin bunna famu, e nun fekolonna. Daniyeli yi noe xiyene bunne fale e nun fe toone alo xiyena. ¹⁸ E waxatin jan yanyi naxan yi mangan naxan sa, tande xunna yi e yita Nebukadanesari ra. ¹⁹ E birin nun mangan yi e bode to, foningene ye, muxu yo mi a kenε alo Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. Ne yi so a wanli. ²⁰ Mangana e maxodin fefe ma lan xaxilimayaan nun fe kolonna fe ma, a yi a to e yabine yi dangu a woyimene nun a jinan kanne gbeen na doxona ma fu, naxanye yi a yamanani. ²¹ Daniyeli yi lu na yi han Kirusi a mangayaan jee singena.

2

Mangana xiyena fe

¹ Nebukadanesari a mangayaan jee firindena, a yi xiye sa. A xaxinla yi jaxamin han xixonla yi a bejin. ² A yi woyimene nun jinan kanne nun komo kanne nun yiimatone xili alogo e xa a xiyen bunna fala a xa. Ne yi malan, e ti a yetagi. ³ Mangan yi a fala ne xa, a naxa, “N xiyena nde nan saxi, naxan bata n xaxinla jaxamin. A xonla n ma, n xa na xiyen bunna kolon.”

⁴ Na yiimatone yi mangan yabi Arami xuini, e naxa, “Nxu kanna, Ala xa siin fi i ma. I ya xiyen yeba nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁵ Mangan yi

*

1:8: Haramun nan yi mangana donseene ra bayo e yi ralima mangana suxurene nan ma.

a fala yiimatone xa, a naxa, “N bata yelin a natε fa fala xa ε mi n ma xiyeni ito fala n xa e nun a bunna, n na ε yibolonma nεn dungi dungi yεεn ma, ε banxine fan yi kala fefe!” ⁶ Koni xa ε mɔn nɔ n ma xiyen nun a bunna faladeni n xa, ε kise wuyaxi sɔtɔma nεn n yii, e nun kɔntɔnne nun xunnayeren gbege. Nanara, ε xa xiyen nun a bunna fala n xa.”

⁷ E mɔn yi a fala mangan xa, e naxa, “Mangana, i ya xiyen fala nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁸ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon, ε katama n xa dija han waxati gbete bayo ε a kolon n ma fe ragidixin mi kale. ⁹ Koni, xa ε mi n ma xiyen fala n xa, naxankata kedenna sama ε birin fari nεn. E faxi wulen nun yanfantenya falan nan tideyi n xa han n ma miriyaan yi maxete. Nanara, ε n ma xiyen fala n xa, nayi n na a kolonna nεn fa fala ε nɔε a bunna fale nεn.”

¹⁰ Yiimatone yi a yabi, e naxa, “Nxɔ mangana, na muxu yo mi dunɔnani ito yi naxan nɔε na lige naxan xɔli i ma. Na manga yo mi na, hali a fangan nun a senben na gbo kii yo ki, na munma fe sifani ito maxɔdin woyimene nun jinan kanne nun yiimatone ma singen. ¹¹ I naxan maxɔdinxɔ, na xɔdɔxɔ. Muxu yo mi nɔε na yabin soε i yii fɔ alane, koni ne mi dɔxi adamadiine tagi.”

¹² Nayi, mangan yi xɔlɔ, a bɔjɛn yi te han! A yamarin fi fa fala a Babilɔn fekolonne birin xa faxa. ¹³ Mangana falan yi rawanga, fekolonne yi fa fama faxadeni nεn. Nayi, e Daniyeli fen e nun a lanfane alogo e fan xa faxa.

Ala yi xiyen lankenemaya

¹⁴ Daniyeli yi a xuiin namini jɔxɔ luun nun xaxilimayaan na Ariyoki ma mangan kantan muxune xunna, naxan yi faan kiraan xɔn ma siga Babilɔn fekolonne faxadeni. ¹⁵ A Ariyoki maxɔdin, a naxa, “Nanfera mangan bata sariya xɔdεxe sifani ito sa.” Ariyoki yi na feen yeɓa Daniyeli xa. ¹⁶ Nanara, Daniyeli yi siga mangan fεma, a yi a mayandi alogo a xa waxatin fi a ma, a xa nɔ a xiyen nun a bunna fale mangan xa.

¹⁷ Daniyeli yi siga banxini, a feni ito birin yeɓa a lanfane xa, Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. ¹⁸ A yi e mafan a e xa Ala maxandi naxan kore, a xa kininkinin e ma, a xa fe luxunxini ito yita e ra alogo e nama Daniyeli nun a lanfane faxa Babilɔn fekolonna bonne xɔn. ¹⁹ Nanara, Daniyeli yi fe toon ti kɔεεn na alo xiyena, fe luxunxin yi lankenemaya a xa. Daniyeli yi Ala tantun naxan kore, ²⁰ a naxa,

“Ala xinla xa tantun habadan habadan!
Amasɔtɔ a tan nan gbee kolonna nun senben na.

²¹ A tan nan waxatin nun a keɓane maxetεma:

A tan nan mangane bama.

A tan nan mangane dɔxɔma.

A fekolonna fima fekolonne ma,

a lɔnnin fima xaxilimane ma.

²² A fe tilinxɔ luxunxine lankenemayama.

A dimi yi feen kolon,

bayo kenenna a yii.

²³ N benbane Ala,

n na i tantunma,

n yi i batu

fekolonna nun fangana a fe ra

i naxan fixi n ma.

I bata n nakolon na ra,

nxu naxan maxɔdinxi i ma,
i bata nxu rakolon mangana xiyen na.”

Daniyeli yi mangana xiye saxin nun a bunna fala

²⁴ Na xanbi ra, Daniyeli yi siga Ariyoki fema, mangan yamarin fi naxan ma a xa Babilɔn fekolonne faxa. A sa a fala a xa iki, a naxa, “Hali i nama Babilɔn fekolonne faxa. Siga n na mangan yɛtagi. N xa a xiyen bunna fala a xa.” ²⁵ Mafuren, Ariyoki yi siga Daniyeli ra mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata muxu keden to na Yuda kaa suxine yɛ, naxan xiyen bunna fale mangan xa.” ²⁶ Mangan yi Daniyeli maxɔdin naxan xili Belitisasari, a naxa, “I tan nɔɛ xiyen nun a bunna fale n xa ba?”

²⁷ Daniyeli yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, i fe luxunxin naxan maxɔdinxi fekolonne nun jinan kanne nun woyimene nun yiimatone ma, ne sese mi nɔɛ i ya xiyen nun a bunna fale i xa. ²⁸ Koni Ala na yi, naxan kore xɔnna ma. A nɔɛ fe luxunxine yɛ mayalanɲɛ. A bata Manga Nebukadanesari rakolon naxan ligama waxati famani. Awa, i ya xiyen nun i ya fe toone ni i ra i naxanye to i ya saden ma. ²⁹ I yi saxi waxatin naxan yi, mangana, i yi lu i mirɛ fe famatɔne ma. Awa, naxan fe luxunxine yɛ mayalanma, na bata i rakolon fe famatɔne ra. ³⁰ N tan ma binni, fe luxunxini ito mi yɛ mayalanxi n xa fa fala n tan fekolon dangu ndenden na, koni alogo a bunna xa fala mangan xa, i yi i sondonna miriyane kolon.”

³¹ “Mangana, i fe toon nan tixi naxan findixi sawura belebelen na. Na sawura yi gbo kati! A yi mayilenma, a yi tixi i yɛtagi, a keɲaan yi magaxu han! ³² Xɛmaan yɛtɛɛn nan yi sawuran xunna ra, a kanken nun a yiine gbeti wuren nan e ra, a kuiin nun a tagina, sulana.* ³³ A danbane yi rafalaxi wure fɔren na, a sanne wure fɔren nun bende ganxina. ³⁴ I yi a matoma waxatin naxan yi, gemena nde yi keben muxu yii mi naxan bɔxi, a fa bɔnbɔ na sawuran sanna ra wure fɔren nun bende ganxin denaxan yi. A yi e rayensen. ³⁵ Awa, a wure fɔre yo, a bende ganxi yo, a sulan yo, a wure gbeti yo, a xɛma yo, na birin yi lunburunɲɛ ayi, e yi findi burun burunna ra alo se dagin naxan yifema soqe furen na. Foyen yi a xali a funfu yo mi lu na. Awa na gemen naxan fa bɔnbɔ na sawuran na, na yi findi geya belebelen na, a bɔxɔna ngaan nafe.”

³⁶ “Xiyen ni i ra. Nxu a bunna fan falama nen mangan xa. ³⁷ N kanna, mangane mangan ni i tan na. Amasɔto Ala nan mangayaan nun senben nun fangan nun xunnayerenna fixi i ma, Ala Naxan Kore. ³⁸ A tan nan i dɔxi muxune nun subene nun xɔline xun na, e nɛma dede yi, a yi nɔɔn fi i ma ne birin xun na. I tan nan xɛma xunna ra. ³⁹ I tan na dangu, mangaya gbeten kelima nen naxan senben xurun i gbeen xa. Na xanbi, mangayaan saxanden ligama nen alo sulana, na yi nɔɔn sa bɔxɔn birin ma. ⁴⁰ Mangaya naaninden fama nen, na xɔdɔxɔ alo wurena. Wuren seen birin yensenma, a a lunburun. Na mangayaan fan bonne yensenma na kii nin, a yi e lunburun. ⁴¹ I a sanne nun a san sonle toxi rafalaxi wuren nun bende ganxin basanxin na kiin de, na yamanani taxunma nen, koni wuren xɔdɔxɔn jɔxɔndɔnna taranma a yi nen, bayo i wuren nun bende ganxin basanxin nan toxi. ⁴² Nanara, alo a

* **2:32:** A xunna findixi Babilɔn kaane mangayaan nan na. Na feen sebexi Yeremi 51.7 kui. A kanken nun a yiine findixi Perise kaane gbeen na Manga Kirusi naxan fɔlɔɲɛ kemɛ suulun tonge saxan nun solomanaanin benun Yesu xa bari. A kuiin nun a tagi findixi Gireki kaane mangayaan na Manga Alesandire bun ma ɲɛ kemɛ saxan benun Yesu xa bari. A danbane nun a sanne findixi Romi kaane mangayaan nan na. Yesu faxi waxatin naxan yi, Romi kaane nan yi mangane ra bɔxɔn yire wuyaxi xun na.

san sonle yi rafalaxi wuren nun bende ganxin basanxin na kii naxan yi, na yamanan baxo kedenna fangan gboma ayi nen, bode baxon yi xetunje ayi. ⁴³ I wuren nun bende ganxin basanxin nan toxi, bayo na muxune katama nen e xa malan, koni e mi malanje alo wuren nun bende ganxin to mi basanje.”

⁴⁴ “Na mangane waxatini, Ala Naxan Kore, na mangayana nde rafama nen naxan mi kale habadan!† Na mangayaan mi danguma yamana gbete nnon bun. A yamanan bonne raxuyama ayi nen, a yi e raxori, koni a fan yeteen luma nen habadan. ⁴⁵ Na bunna nen, alo i gemen naxan toxi kebenje geyaan fari muxun yii mi dinxi naxan na, a fa wuren nun sulan nun benden nun gbete wuren nun xemaan yensen. Ala bata a yita mangan na naxan fama ligadeni yeen na. Nondin nan xiyeni ito ra, muxune lan e xa la a bunna fan na.”

Mangan yi Daniyeli binya

⁴⁶ Nba, Manga Nebukadanesari yi a xinbi sin Daniyeli bun ma, a yetagin yi lan baxon ma. A yamarin fi a e xa saraxane ba a xa, e nun wusulanna.

⁴⁷ Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “E Ala nan alane Ala ra. E nun mangane gbee marigina naxan wundo feene lankenemayama. Bayo i bata no wundo feni ito ye mayalaje.”

⁴⁸ Mangan yi Daniyeli mate, a banna se wuyaxi so a yii. A yi a doko Babilon yamanan birin xun na, a yi a findi mangan na Babilon fekolonna birin xun na. ⁴⁹ Daniyeli yi mangan mafan, a xa Babilon baxon fe yeban so Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yii. Daniyeli yeteen yi lu Manga Nebukadanesari a tanden ma wanla ra.

3

Mangan yi suxuren nafala

¹ Manga Nebukadanesari yi sawura xemaan nafala. A kuyan nongonna ye tonge sennin lixi. A yigbona, nongonna ye sennin. A sa a ti Dura Lanbanni, Babilon yamanani. ² Manga Nebukadanesari yi baxone mangane nun baxo kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun baxon kuntigine ngaan xili alogo e xa fa sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ³ Awa, baxone mangane nun baxo kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun baxon kuntigine ngaan yi e malan na sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafala. E ti sawuran yetagi Manga Nebukadanesari naxan nafala.

⁴ Mangana fe rawangan yi sarin fangan na, a naxa, “Siyane nun bansonne birin naxanye xuine birin falama, naxan yamarixi e ma, na ni ito ra: ⁵ E na xotaan nun xulenna nun saronna nun kondenna nun bolonna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin me waxatin naxan yi, e bira baxoni, e yi sawura xemaan batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ⁶ Xa naxan yo mi bira a bun ma, a yi a batu, na rawolima ayi nen sulun teeni* keden na!”

⁷ Nanara, siyane birin to xotaan nun xulenna nun saronna nun kondenna nun bolonna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin me, siyane nun

† **2:44:** Marigi Yesu a denkeleya yamaan naxan folo, na findixi mangayani ito ra naxan buma habadan. Daniyeli a falani ito a yebaxi fa fala a Yesu yi lan a xa fa Romi kaane mangayaan waxatini. A faxi na waxatin nin. Yesu a denkeleya yamaan nan sabatima dununa yiren birin yi fata falani ito ra. Na feen mato Daniyeli 2.35 kui. A mon buma habadan ariyanna yi. * **3:6:** Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

bənsəonne birin naxanye xuine birin falama, ne yi bira sawura xemaan bun ma, e yi a batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

⁸ Na waxatin yeteni, yiimatona ndee yi fa, e xa Yahudiyane kansun. ⁹ E yi a fala Manga Nebukadanesari xa, e naxa, “Ee! mangana! I xa bu dunuᵇa yi. ¹⁰ Nxu kanna, i bata yi yamarin fi, a muxune birin xa bira sawura xemaan bun ma, e yi a batu, e na xotaan nun xulenna nun sərənna nun kondenna nun bələnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mē waxatin naxan yi. ¹¹ Nayi, naxan yo mi tin birē a bun, a yi a batu, na kanna wolima nēn sulun tēeni. ¹² Koni Yahudiyana ndee na yi, i tan yetēen Babilon bəxən fe yēbaan soxi naxanye yii, Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego. I ya yamarin bəte mi ne xa. Ee! Mangana! E mi i ya alane batuma, e mi i ya sawura xemaan fan batuxi i naxan nafalaxi.”

¹³ Nebukadanesari bəᵇnēn yi te a xələ! A yi yamarin fi, e xa fa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego ra. Sofane yi fa na xemēne ra a yetagi. ¹⁴ Nebukadanesari yi a fala e xa, a naxa, “Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego, ᵇəndin na a ra ba? E mi n ma alane batuma, ε mən mi sawura xemaan batuma, n naxan nafala? ¹⁵ Awa, iki, ε na xotaan nun xulenna nun sərənna nun kondenna nun bələnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mē sənən, ε bira, ε yi sawura xemaan batu n naxan nafalaxi. Koni xa e mi a batu, ε rawolima nēn sulun tēeni keden na! Ala mundun na yi naxan ε bama n yii?”

¹⁶ Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi a fala, e naxa, “Ee! Manga Nebukadanesari! Nxu mi waxi nxu yete makata fe yi i yetagi. ¹⁷ Xa na rabε, nxə Ala, nxu walima naxan xa, na nəε nxu ratangε. A nxu ratangama sulun xəᵇnēn ma nēn e nun i yiin ma. ¹⁸ Hali a mi na ligε, mangana, a kolon a nxu mi i ya alane batuma, nxu mi i ya sawura xemaan batuε i naxan nafalaxi.”

E woli fena tēeni

¹⁹ Nayi, Nebukadanesari yi mənē han! A yetagin yi masara Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yēε xəri. Nebukadanesari yi yamarin fi e xa sulun† nawolon dəxəᵇna ma solofere dangu e yi darixi a ra kiin de. ²⁰ A yi a yengēsona ndee yamari naxanye maxəᵇxə a gali diine yε, e xa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego xidi, e yi e rawoli sulun tēε xəᵇnēni. ²¹ Na xemε saxanna yi xidi, e maraberi baxi e dugine nun e wantanne nun e namune yi, e nun e domaan birin. E yi woli sulun tēε xəᵇnē tagi. ²² Sofaan naxanye Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego woli tēeni, tēen yi ne faxa bayo mangan bata yi yamarin fi a xa wolon ᵇaxi ra. ²³ Koni Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego, ne saxanna xidixin yi bira sulun tēε xəᵇnēni.

²⁴ Manga Nebukadanesari yi gaxu, a tugaᵇnē ayi, a keli. A yi a fala a maxadi tiine xa, a naxa, “En mi muxu saxan xidixin xan wolixi tēen tagi ba?” E mangan yabi, e naxa, “Ōn Mangana!” ²⁵ A mən naxa, “Anu, n muxu naanin kan toma, e mi xidixi. E sigan tima tēen tagi, tərəya yo mi e ma. E naaninden kəᵇnaan maliga malekan na.”

Mangan yi Ala binya

²⁶ Nebukadanesari yi a maso sulun xəᵇnēn de ra, a naxa, “Sadiraki! Mesaki! Abedinego! Ala Matexina walikene, ε mini, ε fa be.” Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi keli tēen tagi. ²⁷ Bəxəne mangane nun bəxə kanne nun yamana kanne yi e maso e ra. E yi a to, tēen mi nə yo sətəxi na xemēne fatin ma. E xunxεne mi ganxi, e dugine mi kalaxi. Tēen xiri mi dəxi e ma.

† 3:19: Sulunna mən fale fa fala furuna.

²⁸ Nebukadanesari yi a fala, a naxa, “Tantunna Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala xa! A tan nan a malekan nafaxi, a yi a walikene ratanga. E bata la a ra han, e yi mangana a yamarin kala. E yitɔnxi faxa feen ma, benun e xa ala gbetɛ batu, ba e Ala ra. ²⁹ A mato fa, n yamarin naxan fima: xa muxu yo Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala rafɛya, a na taran siya yo yi, yamana yo yi, xui yo yi, na kanni segeɛma dungi dungi yeɛn nan ma, a banxin yi findi kurun na, bayo ala yo mi na naxan nɔɛ makantan sifani ito ra alo a tan.”

³⁰ Nanara, mangan yi Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a fe mate Babilɔn yamanani. ³¹ Manga Nebukadanesari yi xɛrane rasiga siyane nun banɔnne birin ma naxanye xuine birin falama, dunuɲa yiren birin yi, a naxa, Bɔɲɛsa gbeen xa lu ɛ xa.

³² A findixi n xa fe faɲin nan na, n xa taxamasenne nun kabanako feene yeɛba ɛ xa Ala Matexin naxanye ligaxi n xa.

³³ A taxamasenne gbo, a kabanako feene seɲben gbo. A mangayana, habadan mangayaan na a ra. A nɔyaan luma nɛn mayixɛɛ nun mayixɛɛ.

4

Mangan xiyen firindena

¹ N tan Nebukadanesari, n yi bɔɲɛ xunbenla nun ɲaxunna nin n ma mangaya banxini. ² N yi xiye sa naxan n magaxuxi. Miriyane yi soma n yi n ma saden ma, n xaxinla fe toone yi n kuisan han! ³ Nanara, n bata yamarin fi, e xa fa Babilɔn fekolonne ra n fɛma alogo e xa n ma xiyen bunna fala n xa. ⁴ Woyimene nun ɲinan kanne nun yiimatone nun kɔmɔ kanne faxina, n yi n ma xiyen yeɛba e xa, koni e sese mi nɔ a bunna fale n xa. ⁵ A rapanna, Daniyeli fan yi fa n fɛma naxan mɔn yi xili Belitisasari naxan xili luxi alo n ma ala xinla. Ala sariɲanxine niina a tan yi. N yi n ma xiyen yeɛba a xa, ⁶ n naxa, “Belitisasari, woyimene kuntigina, n na a kolon fa fala ala sariɲanxine niina i tan yi. Wundo fe yo mi xɔɔxɔ i tan yii. Fe toone bunna fala n xa, n xiye saxi naxanye ra.”

⁷ “Awa, n xaxinla toon naxan tixi, na ni i ra, n to yi saxi n ma saden ma, n yi n yeɛ rakɔɲinma, n yi a to:

Wudi bili gbee keden tixi bɔxɔn tagi,
naxan yi mate han!

⁸ Na wudin yi gbo,
a magaxu ayi,
a kondɛn yi texi nɛn han kuyena.
A yi toma bɔxɔn danna birin na.

⁹ A ɲɔxɔndene yi fan,
a bogine yi wuya han!
Birin balon yi a kɔɛ ra.
Burunna subene yi fama a nininna bun.
Xɔline yigiyaxi a yiine kɔɛ ra.
Daliseene birin yi e donna sɔtɔma a bogin nan xɔn.

¹⁰ N xaxinla tooni,

n naxan to n ma saden ma,
 n yεεn tixi,
 n yi marakantan ti sarijanxina nde keden to gode
 keli kore xonna ma.

¹¹ Na yi sɔnxɔ fangan na,
 a falan ti iki, a naxa,
 ‘E wudini ito rabira,
 ε yi a yiine sege,
 ε yi a nɔxɔndene ba a ma,
 ε yi a bogine raxuya ayi.
 Subene xa e giye a bun,
 xɔline yi keli a yiine yi.

¹² Koni ε xa a dungin nun a salenne lu bɔxɔni
 ε yi a xidi wuren nun sula yɔlɔnxɔnna ra,
 a yi lu xεεn ma sεxεn xɔre ra.
 A xa yikun xiila ra,
 a yi a balo sεxεn na
 alo subene.

¹³ A adamadi xaxinla maxεtεma nεn,
 sube xaxinla yi so a yii.
 Nεε solofere danguma a xun ma nεn.

¹⁴ Marakantan muxune nan sariyani ito ragidixi,
 maleka sarijanxine nan yamarini ito fixi
 alogo daale xa a kolon
 fa fala Ala Matexin nɔɔn nabama
 adamadiine mangayaan fari.
 A a soε muxε yii naxan na rafan a ma,
 hali muxune birin dangu naxan na.’ ”

¹⁵ “N tan Manga Nebukadanesari, n xiyeen naxan sa, na nan na ra. Awa, i tan Belitiasari, i xa n xiyeen bunna fala n xa, bayo n ma bɔxɔn fe kolonne, ne sese mi nɔxi a bunna fale n xa. Koni i tan nɔε bayo ala sarijanxine niina i tan yi.”

Daniyeli yi xiyeen yεba

¹⁶ Awa, Daniyeli naxan xili Belitiasari, na yi a raxunbeli waxatidi, a miriyane yi a kuisan. Mangan yi a fala, a naxa, “Belitiasari, xiyeen nun a bunna nama i kuisan.” Belitiasari yi a yabi, a naxa, “N kannna, a yi lan nun, xiyeen xa findi i yaxune gbeen na, a bunna yi lu i sangarɔxɔne xa. ¹⁷ I wudi bili gbeen toxi gboε, a maxɔdɔxɔ ayi, naxan konden texi han kuye, naxan yi toma bɔxɔn danna birin yi, ¹⁸ naxan nɔxɔndene fan, naxan bogi wuya, naxan daliseen birin baloma, burunna subene e sama naxan bun ma, xɔline e tεεn sama naxan yiine yi.”

¹⁹ “Ee! Mangana! Na wudin ni i tan na. Bayo, i bata gbo i findi sεnbe kannna ra. I ya gboon bata te han kuye e nun i ya nɔɔn bata dunuɔa danna birin li. ²⁰ I tan mangan mɔn yi kantan ti sarijanxine keden to gode keli kuye, a naxa, ‘E wudini ito rabira, ε a kala, koni ε dungin nun a salenne lu bɔxɔni. Koni ε a maxidi wure yɔlɔnxɔnna nun sulan yɔlɔnxɔnni xεεn ma sεxεn xɔre ra. A xa yikun xiila ra. A xa lu burunna subene xɔn ma han jεε solofere yi dangu a xun ma.’ ”

²¹ “Ee! Mangana! N xa a yεba i xa Ala Matexin naxan nagidixi n kannna mangan ma. ²² I kedima nεn adamadiine tagi, i sa i damake burunna subene ye. I i degema sεxεn nan na alo jingene. I mɔn yikunma xiila ra

nɛn jɛɛ solofere bun ma, han i yi a kolon a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan xun na. A mangayaan fima muxun ma naxan na a kɛnɛn. ²³ Wudi dungin nun a salenne lu feen yamarin fan bunna na, a i ya mangayaan naxɛtɛma i ma nɛn i na a kolon, a nɔɔn naxan yi, na kuye. ²⁴ Nanara, Mangana, n ma maxadin xa rafan i ma: Danna sa i yulubine ra, i xa tinxin. I ya tantanne lu na, i xa kininkinin tɔrɔ muxune ma. Yanyina nde yi, i luyɛ bɔjɛ xunbenli nɛn.”

²⁵ Na feen birin yi kamali Manga Nebukadanesari ma. ²⁶ Kike fu nun firin to dangu, a yi a masiga tima manga banxin sangansoon kɔɛ ra Babilɔn yi, ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Babilɔn gbo de! N tan nan a tixi manga yigiyaden na n sɛnbɛn fangan na n ma xunnayerenna nun n ma binyen xa!”

²⁸ Falan mɔn yi mangan dɛni singen, fala xuina nde yi keli kuye, a naxa, “Manga Nebukadanesari, falani ito tima i tan xa. Mangayaan sɛnbɛn bata ba i yii to. ²⁹ I kedima nɛn muxune tagi, i sa i damakɛ burunna subene tagi, i yi sɛxɛn don alo jingene, jɛɛ solofere bun ma han i na a kolon waxatin naxan yi a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan fari. A a so muxɛ yi naxan na a kɛnɛn.” ³⁰ Na waxatin yɛtɛni, na fala xuiin yi kamali Manga Nebukadanesari xili ma, a yi kedi adamadiine yɛ, a sɛxɛn don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a xunseɛn yi mini alo singbin xabena. A san xanle yi kuya ayi alo xɔliin gbeena.

³¹ Waxatin naxan saxi na danna to a li, n tan Nebukadanesari, n yi n yɛɛn nate kuye, n xaxinla yi xɛtɛ n ma. N na Ala Matexin batu, n yi a tantun, n yi a binya naxan na yi habadan! Naxan ma nɔɔn findixi habadan nɔɔn na e nun naxan ma mangayaan ligama mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ xun na. ³² Sese mi dunɔja muxune sɛnbɛn na Ala yɛɛ ra yi. Naxan na a kɛnɛn, a na nan ligama maleka ganla ra e nun muxune bɔxɔn ma. Muxu yo mi na naxan a yiin yɛɛ ratiyɛ, a a fala, a naxa, “I nanfe ligama?”

³³ Na waxatin yɛtɛni, n xaxinla yi xɛtɛ n ma, n ma mangayaan xunnayerenna nun n ma nɔɔn mirinna fan yi xɛtɛ n ma. N ma maxadi tiine nun n ma muxu gbeene mɔn yi n xili, n dɔxɔ n ma mangaya gbɛdɛni. N ma gboon yi siga xun mase. ³⁴ Iki, n tan Nebukadanesari, n na a batuma, n na a yite, n na a binya, kore xɔnna mangana yoona a xa a kɛwanla birin yi, a kirane tinxin. A nɔɛ muxune magodɛ nɛn naxanye e yɛtɛ yitema.

5

Sebeli magaxuxina

¹ Lɔxɔna nde, Manga Belisari yi jaxanjaxani tɔn a muxu gbee wuli kedenna xa. A yi lu dɔlɔn minjɛ e xɔn. ² Dɔlɔn to a suxu, Belisari yi yamarin fi a e xa fa igelengenna xɛma daxin nun gbeti daxin na, a baba Nebukadanesari kelixi naxanye ra Ala Batu Banxi gbeeni Yerusalen taani. Mangan yi waxi a min feni ne ra e nun a jaxanle nun a konyi jaxanle* nun a muxu gbeene. ³ Nayi, e yi fa xɛma igelengenne ra naxanye sa tongo Ala Batu Banxini Yerusalen taani. Mangan nun a muxu gbeene nun a jaxanle nun a konyi gilene yi e min ne ra. ⁴ E dɔlɔn min waxatin naxan yi, e yi lu alane batuɛ, xɛmaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun wudin nun gɛmɛ alane.

⁵ Na waxatin yɛtɛni, muxun yii sonle yi mini kɛnɛnni lenpu dɛgen ma. E sɛbenla ti manga banxin kanke. Mangan yi yiini ito to naxan yi sɛbenla tima. ⁶ Mangan yetagin yi maxɛtɛ, a miriyane yi a kuisan, a tagi xudine yi ba a yi,

* 5:2: Konyi jaxanle nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a jaxanla ra.

a xinbine yi lu bənbə e bode ra. ⁷ A yi gbelegbele fangan na, a e xa fa jinan kanne nun yiimatone nun kəmə kanne ra. A yi a fala Babilon fekolonne xa, a naxa, “Naxan na sebenli itoe xaran, a yi a bunna fala n xa, na maxidima nen manga dugin na, xema jeren yi bira a kəe, a mən yi mangaya tiden saxanden sətə bəxəni ito yi.” ⁸ Mangana a fekolonne birin yi so, koni e mi nə sebenla xaranjə, e yi a bunna fala mangaxa. ⁹ Na nan a liga, Manga Belisari mən yi gaxu han, a yetagin yi maxete, a muxu gbeene yi kui yifu.

¹⁰ Mangana nga to mangan nun a muxu gbeene sənə xuiin mē, a so jaxaxaxa banxini. A yi a fala, a naxa, “Mangana, i xa bu han! I ya miriyaye nama i kuisan. I yetagi nama maxete. ¹¹ Muxuna nde i ya bəxəni, ala sarijanxine xaxinla a yi. I baba waxatini, a yi feene fixen toma, a xaxinla fan, a fekolonna nun alane gbeen lan. Nanara, i baba Manga Nebukadanesari yi a findi woyimene nun jinan kanne nun yiimatone nun kəmə kanne kuntigin na. I baba mangan yeteen na liga nen. ¹² Bayo, nii fisamantenna nun lənnin nun xaxilimayaan Daniyeli yi, mangan naxan xili sa Belitisari. Xiyene bunna kolonna fan ayi. A mən sandane yebama, a maxodin xədexene yabima. Nanara, e xa Daniyeli xili. A noma nen a bunna faladeni i xa.”

Daniyeli yi na sebenla xaran

¹³ Nayi, e fa Daniyeli ra mangan yetagi. Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan na Daniyeli ra n baba faxi naxan na sa keli Yuda yi? ¹⁴ N bata i ya fe me a alane niina i tan yi e nun i feene fixen toma. Xaxinla nun fekolonna i tan yi naxan jəxən mi na. ¹⁵ E baxi fadeni nen fekolonne nun jinan kanne ra n fema alogo e xa sebenli ito xaran, e yi a bunna fala n xa, koni e mi nəxi a bunna faladeni! ¹⁶ N bata a mē a i nəe feene bunne yebe nen, i yi maxodin xədexene yabi. Iki, xa i nə sebenli ito xaranjə, i n nakolon a bunna ma, i maxidima manga dugin na nen, xema jeren yi bira i kəe, i yi findi bəxən mangan muxu saxanden na.”

¹⁷ Daniyeli yi a fala mangan xa, a naxa, “I ya kiseene ramara i yete xa, i ya finmaseene fi gbete ma. Hali na, n sebenla xaranma nen mangan xa, n yi i rakolon a bunna ma. ¹⁸ Ee! Mangana! Ala Matexin nan mangayaan nun gboon nun xunnayerenna nun nənən fixi i baba Nebukadanesari ma. ¹⁹ Nanara, siyane nun bənsəne birin naxanye xuine birin falama, ne gaxuxi a yee ra. A na wa a xən, a muxun faxa. A na wa, a a rakisi. A na wa naxan yite fe yi hanma a yigodo fe yi, a na liga. ²⁰ Koni a yanda waxatin naxan yi, a bəjen yi xədəxə han a waso ayi. Ala yi a ba a mangaya gbədēni, a a binyen ba a yii. ²¹ A kedi adamane ye, a xaxinla yi lu alo subene gbeena. A yi lu burunna sofanle fəxə ra, a yi sexen don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a kolon a Ala Matexin nan nənə nabama adamane mangayaan xun na. A muxe nan findima mangan na, a na wa naxan xən.”

²² “I tan, a diina Belisari, i yi na birin kolon, koni i mi i yete magodo. ²³ I bata i yete yite Marigin xili ma naxan kore, i yi Ala Batu Banxina igelengene maxili i yetagi. E yi dələn min e ra, i tan nun i ya muxu gbeene nun i ya jaxanle nun i ya konyi jaxanle. I yi alane batu, gbetin nun xemaan nun sulan nun wuren nun wudin nun gemē alane, naxanye mi se toma, e mi fe mēma, kolon mi e yii. I mi Ala binyaxi i ya niiraxinla nun i ya dunuḡa yi gidin naxan yii. ²⁴ Na nan a toxi, a yiini ito rafaxi naxan sebenli ito tixi.”

²⁵ “A tan ni i ra keden keden yeen ma naxan sebei: MENE MENE TEKELI PARISIN. ²⁶ Falani itoe bunna ni i ra: ‘MENE’ na bunna nen fa fala ‘Yatena.’

Ala bata i ya mangayaan ləxən yatε,
a danna sa a ra.

²⁷“TEKELI” na bunna nεεn fa fala ‘A maliga.’

I ratexi sikeela nan na, a li, i yelefu.

²⁸‘PARISIN’ na bunna nεεn ‘Mayitaxunna.’

Bayo i ya bəxəni taxunma nεn,

a yi so Mede kaane nun Perise kaane yii.”

²⁹Sasa, Belisari yi yamarin fi a Daniyeli xa maxidi manga dugin na, xεma jεrεn yi bira a kəε, a yi yamarin fi, a xa rawanga a bata yamanan mangayaan tiden saxanden sətə. ³⁰Na kəεn yεtεεn na, e Babilən manga Belisari faxa.

6

Daniyeli nun yatane fe

¹Dariyusi Mede kaan mangayaan sətə a jεε tonge sennin e nun firin nan ma. ²Dariyusi yi a ragidi a xa bəxəne manga kεmε e nun məxəjεn ti a gbee yamanan xun na. ³A yi manga gbee saxan dəxə e xun na bəxəne mangane fa dentεgen sama naxanye xa alogo mangana tənəne xa xun makantan. Daniyeli yi na manga saxanne yε. ⁴Awa, Daniyeli yi dangu manga gbee firinna bodene ra e nun bəxəne mangan birin bayo nii fisamantenna yi a tan yi. Nanara, mangan yi wa a dəxə feni bəxən birin xun na. ⁵Awa, manga gbee bodene nun bəxəne mangane yi fεrεn fen fələ a təjεgε feen na lan bəxəna feene ma. Koni e mi kii yo sətə, e mi mayifu yo to a tan ma binna ra bayo a tinxin. Nanara, e mi kalan to a yi hanma mayifuna. ⁶Awa, na muxune yi a fala, e naxa, “En mi fεrε yo sətε Daniyeli təjεgε feen ma xa a mi fata a Alaa sariyana feen na.”

⁷Na manga gbeene nun bəxəne mangane birin yi siga mangan fεma e bode xən. E yi falan ti, e naxa, “Manga Dariyusi xa siimayaan sətə habadan!

⁸Yamanan manga gbeene nun bəxə kanne nun bəxəne mangane nun maxadi tiine nun yamana kanne birin tinxi a mangana sariya keden xa rawanga naxan fama tənni ito sadeni: Xii tonge saxanna bun ma, naxan na ala yo maxandi hanma muxu gbεtε ba i tan na, mangana, na xa woli yatane yinla ra. ⁹Ee! Mangana! Iki, tənni ito yisarin, i yi i ya taxamasenna sa alogo a xa findi maxεtεtaren na alo Mede kaane nun Perise kaane sariyan to mi maxεtε.” ¹⁰Nanara, Manga Dariyusi yi a taxamasenna sa tənna sεben fari.

¹¹Awa, Daniyeli to a kolon a feni ito bata yisarin, a yi te a sangansoon kəε ra naxan foye suxuden dεene yi rabixi Yerusalən binni. Dəxəja ma saxan sogen ma, a yi a xinbin sinma, a Ala maxandi, a a tantun alo a yi a ligan kiin de a singeni.

¹²Na muxune birin yi siga Daniyeli konni, e so, e Daniyeli li a Ala mafanjε, a yi Ala maxandima. ¹³Nayi, e siga mangan fεma, e yi mangana tənna fe fala a xa, e naxa, “I mi yi tənna nde yisarin naxan a fala a xii tonge saxanna bun ma, muxu yo a xui ramini ala gbεtε ma a xandideni hanma muxu gbεtε ba i tan na, mangana, na wolima yatane yinla ra nεn?” Mangan yi e yabi, a naxa, “Nəndin nan a feen na, fata Mede kaane nun Perise kaane gbee sariyan na naxan mi maxεtε.”

¹⁴E mən yi a fala, e naxa, “Ee! Mangana! Daniyeli, Yuda muxu suxina nde, na mi i tan yatεxi sese ra hanma i ya tən yisarinxina. A Ala maxandin nabama dəxəja ma saxan sogen ma.” ¹⁵Mangan to na mε, a yi kəntəfili kati, a yi a ragidi a bəjεni a xa Daniyeli rakisi. Han sogen bira waxatini, a katama a xa a rakisi. ¹⁶Koni na muxune birin yi fa mangan fεma, e yi a fala mangan xa,

e naxa, “A kolon, mangana, Mede kaane nun Perise kaane sariyan mi tinje a tōri saxin nun lanma xui sebexina mangan xōn, na xa maxete.”

¹⁷ Nanara, mangan yi yamarin fi a Daniyeli xa woli yatane yinla ra. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “I ya Ala, i naxan batuma sōnōyani, na xa i rakisi.” ¹⁸ E yi fa gemena nde ra, e a dōxō yinla de ra, mangan yi a mataxamaseri a yiirasoon na e nun a muxu gbeene yiirasone ra alogo fefe nama maxete Daniyeli ma binni. ¹⁹ Na xanbi ra, mangan yi siga a banxini, a yi xi sunni, a konyi jaxalan yo mi fa a fema, xixōli mi a suxu.

²⁰ Subaxa, mangan yi keli, a yi siga sasa yatane yinla de ra. ²¹ A to maso yinla ra, a yi Daniyeli xili a xui sōxōlexin na. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “Daniyeli, habadan Alaa walikena! I ya Ala, i naxan batuma sōnōyani, na nōxi i rakise yatane ma nen ba?”

²² Daniyeli yi a yabi, a naxa, “Mangana, i xa siimayaan sōtō habadan! ²³ N ma Ala bata a malekan nafa, a fa yatane deen balan. E mi fe jaxi ligaxi n na, bayo n findixi sōntaren nan na a yetagi, hali i fan yetagi. Ee! Mangana! N mi fe jaxi yo rabaxi.”

²⁴ Nayi, mangan yi sewa han, a yi yamarin fi a e xa Daniyeli rate yinla ra. Daniyeli yi rate yinla ra, e mi maxōlōde yo to a ma, amasōtō a yi denkeleyaxi a Ala ma. ²⁵ Mangan yi yamarin fi a muxun naxanye Daniyeli tōregexi, a ne xa woli yatane yinla ra, e tan nun e diine nun e jaxanle. Benun e xa yinla xōnna li, yatane yi e kutukutu, e yi e xōnne yilunburun.

²⁶ Na xanbi ra, Manga Dariyusi yi sebenla ti siyane nun bōnsōnne birin ma naxanye xuine birin falama naxanye bōxōna ngaan ma, a naxa, “Bōje xunbeli gbegbe xa lu e xōn ma! ²⁷ N bata yamarin fi n ma bōxōn birin yi, binyen xa fi Daniyeli a Ala ma, yamaan yi gaxu a yee ra.

Bayo habadan Ala na a ra.

A neen habadan.

A mangayaan mi kalama habadan.

A nōn luma nen han a rajanna.

²⁸ A tan nan maratangan nun marakisin tima,

a mantaxane nun kabanako feene ligama

kuyen nun bōxōn ma.

A tan nan Daniyeli ratangaxi yatane fangan ma.”

²⁹ Na xanbi ra, Daniyeli yi sabati Dariyusi mangayaan bun ma, e nun Kirusi Perise kaana mangayaan bun ma.

7

Daniyeli a fe to singena alo xiyena: Sube naaninne

¹ Belisari a mangayaan jee singena Babilōn yi, Daniyeli yi xiye sa, a fe toon ti a xaxinli, a yi a saden ma waxatin de. Na xanbi ra, a yi xiyeen nun a fe xōnne sebe. ² Daniyeli yi a fala, a naxa, “N na a to nen n ma kōe ra tooni, foyene sa kelima kuyen tongon naaninne yi, e e radin fōxō ige gbeen xun ma.”

³ “Sube magaxuxi naanin yi mini fōxō igeni, e sese keden mi yi a ra. ⁴ A singe ra xiin yi luxi alo yatana, a gubugubune alo singbin. N yi a matoma, e a gubugubune ba a ma, e a rakeli, e a ti a sanne xunna alo adama. Muxun sōndōmen yi so a yii.”

⁵ “Sube firinden luxi alo kanko belebelena. A saxi a fōxō kedenna ma. Nensen xōri saxan yi a de, a e xinma. E yi a fala a xa, e naxa, ‘Keli, i xōoyi se gbeen don.’ ”

6 “Na xanbi, n yi a matoma, n yi gbete to alo tagi suxu ɲari. Xɔli gubugubu naaninna a fari, a xunna fan naanin. Nɔɔn yi so a yii. 7 Na xanbi ra, n yi a matoma n ma kɔɛ ra tooni, n yi suben naaninden to naxan mamirin, a magaxu e nun a maxɔdɔɔ han a dangu ayi. Wure ɲin belebelene yi a dɛ ra, a yi a se suxine donma, a yi e laxunma, a dɔnxɛne bira a sanne bun. A tan nun sube fɔlɔne sese keden mi yi a ra, feri fu nan yi a ma. 8 N yi n mirima a fenne ma waxatin naxan yi, n yi a to, a feri xuridina nde yi mini e tagi, a feri fɔlɔyixi saxanne yi tala a yɛɛ ra. Awa, yɛɛ firin yi na fenna ma alo adaman yɛɛna e nun dɛna naxan yi falan tima dɛ ɲaxun na.”

9 N yi lu a matoe,
gbɛdɛne yi dɔɔɔ.
Habadan Siin Kanna yi fa dɔɔɔ.
A dugine yi fixa alo nɔnɔna,
a xunseɛɛn luxi alo garina,
a gbɛdɛn luxi alo tɛɛ dɛɛɛ,
sanna digilinxine yi dɛɛma a gbɛdɛn ma
alo wonson tɛɛna.

10 Baan yi minima a yetagi
a dɛɛma tɛɛn na.
Muxu wuli wuline yi a batuma,
yatɛtaren yi tixi a dɛxɔn.
Nayi, kitisane yi e magodo,
e kitabune rabi.

11 N yi lu a matoe:
Waso falane fe ra
fenna yi naxan falama,
e sube naaninden faxa n yɛɛ xɔri.
E yi a binbin woli tɛɛni, a gan.

12 “Suben bonne fangan yi ba e yi,
koni nde yi sa e siimayaan fari han waxatina nde.

13 N yi a matoma n ma kɔɛ ra tooni,
a mato: adamadi maligan yi fa
sa keli kore kundani.
A yi a maso Habadan Siin Kanna binni,
e a maso a ra.

14 Sɛnbɛn nun xunnayerenna nun mangayaan yi so a yii,
alogo siyane nun bɔnsɔnne birin xa a batu
naxanye xuine birin falama.
A nɔɔna, habadan nɔɔn na a ra
naxan mi danguma mumɛ!
A mangayaan mi kale habadan!”

15 “N tan Daniyeli, n xaxinla yi ɲaxamin n kui, n ma fe toone yi n kuisan.
16 N yi n maso na muxuna nde ra, n yi a maxɔdin feni ito xunna yetɛɛn na.
17 A yi a bunna fala n xa, a naxa, ‘Sube magaxuxi naaninni itoe mangaya naaninna nan mayitaxi naxanye kelima dunuɲa yi. 18 Koni Ala Matexina muxu sariɲanxine mangayaan sɔtɔma nɛn, mangayaan yi lu e yii habadan, han habadanne habadanna.’ ”

19 “Na xanbi, n yi wama fixɛn sɔtɔ feni sube naanindena fe yi naxan nun suben bonne keden mi yi a ra, naxan yi magaxu, wure ɲinne yi naxan dɛ ra. A san xanle luxi alo sulana, a yi a se suxine donma, a e laxun a a dɔnxɛne mabodon. 20 N mɔn yi wama feri fune fe kolon feni, e nun fenna naxan mini,

a yi saxan nabira e ye, na fenna naxan yeε firin yi a ma e nun naxan de yi yeε yigbo falane tima, a mɔn yi ligaxi alo a gbo bonne birin xa.”

²¹ “N yi a matoma, a yi muxu sarijanxine yengema, a nɔ deen sɔtɔ e ma. ²² Han Habadan Siin Kanna yi fa, a xa yoon fi Ala Matexina muxu sarijanxine ma. Waxatin yi a li, muxu sarijanxine yi mangayaan sɔtɔ.”

²³ “A yi falan ti n xa, a naxa, ‘Sube naanindena, mangayana nde nan na ra naxan taranma dunuja yi, naxan nun mangayaan bodene keden mi a ra. A bɔxɔna ngaan sɔtɔma nen, a a yibodon, a a lunburunje ayi.’ ²⁴ Feri fune findixi manga fuun nan na naxanye kelima yamanani ito ma. Nde gbete kelima nen e tan xanbi ra, e nun a fɔlɔne keden mi a ra, a manga saxan nagodoma nen. ²⁵ A fala jaxine tima nen Ala Matexin ma, a yi muxu sarijanxine kasari, a wama nen a xa waxatine nun sariyan masara. Muxu sarijanxine yi lu a bun ma waxati saxan nun a tagi bun ma. ²⁶ Na xanbi ra, kitin fama nen, e nɔɔn bama a yii nen, e a kala, e a raxɔri habadan. ²⁷ Mangayaan nun nɔɔn nun gboon naxan yamana makuyene yi, ne soma nen Ala Matexina yama sarijanxin yii. A mangayana, habadan mangayaan na a ra, nɔ kanna ngaana a batuma nen, e a yamarine suxu.”

²⁸ “Bataxin danna ni ito ra. N tan Daniyeli, n kuisan nen n ma miriyane ra, n yetagin yi maxete. N yi falani itoe ramara n bɔjeni.”

8

Daniyeli a fe toon firindena alo xiyena: kontonna nun kɔtɔna

¹ Manga Belisari a mangayaan jeε saxandena, n tan Daniyeli, n mɔn yi fe toon ti alo xiyena. ² N yi a matoma na toon kui, a liga n yeε ra yi alo n Suse taani, Elan yamanan manga taana, Wolayi xuden de. ³ N yi n yeεn nakeli, n yi kontonna to, a tixi xuden dexɔn ma. Feri kuye firin yi a ma, koni naxan minixi dɔnxen na, na kuya boden xa. ⁴ N yi kontonna to a fenne wole sogegododen binni e nun kɔmen fɔxɔn nun yiifari fɔxɔn binni. Muxu yo mi yi nɔe a ratange a senben ma. A yi a waxɔn feen nabama tun, a senben sigan gboε ayi.

⁵ N yi n marɔxɔnma na ma waxatin naxan yi, nanunna yi, kɔtɔna nde yi fa sa keli sogegododeni, a yi bɔxɔna ngaani sigama, a sanne mi yi dinma bɔxɔn na. Feri magaxuxi keden yi kɔtɔni ito xunna ma. ⁶ A fa han konton ferri firin kanna yireni, n naxan to xuden dexɔn. A fɔjen a ma a fangan birin na. ⁷ N yi a to a masoε kontonna ra. A a kɔnkɔ a ma, a a garin, a a ferri firinne gira. Hali kontonna mi fanga sɔtɔ, a kɔtɔn nati. Kɔtɔn yi a rabira bɔxɔni, a yi a bodon, muxu yo mi nɔ a be a yii.

⁸ Kɔtɔn senben yi gbo ayi han! Koni a senben to gbo ayi, a ferri gbeen yi gira. Feri rayabuxi naanin yi mini a funfuni, e xunne tixi bɔxɔn tongon naaninne ra.

⁹ Ne ye, ferri xurin yi mini keden ma, naxan senben yi gboma ayi yiifari fɔxɔn binna nun sogeteden binna nun na yamanan mabinni naxan tofan.

¹⁰ A mɔn yi keli kore xɔnna ganla xili ma, a yi na fɔxɔ kedenna nde rabira bɔxɔni e nun sarene. A yi e yibodon. ¹¹ A yi keli kore gali manga yeteen xili ma, a lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ba a yii, a yire sarijanxin nabira. ¹² Fata a murute jaxin na, na ganla nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan yi lu a senben bun ma. Fenna yi jɔndin woli bɔxɔni. A yi nɔ deen sɔtɔ a kewanla ngaan ma.

¹³ N yi maleka keden fala ti xuiin me, maleka gbete yi a fala fala tiin xa, a naxa, “Fe toxini itoe buma han waxatin mundun yi lan lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan

nun murute halagi tiina fe ma, e nun yire sarijanxin nun ganla yibodonna fe?”

¹⁴ A yi n yabi, a naxa, “Ɔo jinbanna nun xoton wuli firin keme saxan na dangu. Na xanbi ra, yire sarijanxin mon yi rasarijan.”

Fe toon firinden bunna alo xiyena

¹⁵ N tan Daniyeli, n yi fe tooni ito matoma, n mon yi a famunna fenma, daala nde yi ti n dexon ma naxan nun muxun maliga. ¹⁶ N mon yi muxu xuiin me Wolayi xuden tagi, a yi sonxo, a naxa, “Baraka Yibirila, muxuni ito rafamu fe toon bunna ra.” ¹⁷ A yi a maso n dingirani. A to maso, n gaxu, n bira, n yetagin yi lan boxon ma. Koni a naxa n na, “A famu, adamadina, fa fala fe tooni ito waxati rajanna nan gbee a ra.” ¹⁸ A falan tima n xa waxatin naxan yi, n yi fuga a ra, n yetagin yi lan boxon ma, koni a a yiin din n na, a n nakeli.

¹⁹ A mon yi a fala n xa, a naxa, “N xa i rakolon naxan fama ligadeni xolon jan waxatini, bayo waxatina nde saxi a janna ma. ²⁰ I kontonna naxan toxi feru firinna a xun ma, Mede nun Perise mangane nan ne ra. ²¹ Koto maxabexin tan, Gireki boxon mangan nan na ra. Feru gbeen naxan yi a yeene longonna ra, e manga singen nan na ra. ²² Fenna to gira, feru naanin yi mini a funfuni naxan findixi mangaya naanin na naxanye kelima a boxoni, koni e mi fanga sotoma alo a tan.”

²³ “E mangayaan na jan, murutelane na jaxu ayi, manga de jaxuxi yii radon tiina nde kelima nen. ²⁴ A senben gboma ayi nen, koni a tan yeten fangan mi a ra. A kala magaxuxine tima nen, a yi no deen soto a kewanle yi, a senbene halagi e nun siya sarijanxina. ²⁵ A lugoxi koten na, a noma nen bonne yanfadeni. A wasoma nen a sondonni, a muxu wuyaxi raxarima nen naxanye yengin yi a ma, e makantanxi. A kelima nen Mangane Mangan xili ma, koni a kalama nen, hali adama fangan mi a raba. ²⁶ Ninbanna nun xoton ma fe toxin naxan ito ra, jondin na a ra. Fe tooni ito ramara wundoni, amasoto a waxati yikuyene nan ma fe falama.”

²⁷ “N tan Daniyeli, n yi lu soge wuyaxi, n fangan janxi, n furaxi. Na xanbi, n keli, n yi n togbu mangan hayune ra. N yi kontofinla nin, lan na fe toxin ma, bayo n mi yi a famuma.”

9

Daniyeli Ala maxandina

¹ Dariyusi, Asuyerusu a diina, keli Mede bansonni, na yi findi mangan na Babilon yamanani. ² A mangayaan jee singeni, n tan Daniyeli, n yi a kolon Kitabun xon ma, a a daxa jee tonge solofere xa kamali Yerusalen taan kala xanbini, fata jee yaten na Alatala naxan fala Nabi Yereji xa.* ³ Nanara, n yi sunna suxu, n kasa dugin nagodo n ma, n yi xuben so n xunna ma, n yi n yee rafindi Marigina Ala ma, alogo n xa a maxandi, n yi a mafan. ⁴ N yi Alatala maxandi, n ma Ala, n yi ito rali a ma, n naxa:

“Marigina Ala, i gbo, i magaxu. I tan nan i ya layirin nun hinanna ramaraxi i rafan muxune xa, naxanye i ya yamarine suxi. ⁵ Nxu bata yulubin liga, nxu bata tantan, nxu bata findi son kanne ra, nxu bata murute i tan xili ma, nxu yi nxu xun xanbi so i ya yamarine nun i ya sariyane yi. ⁶ Nxu mi i ya walikene, nabine xuiin namexi, naxanye falan ti i xinla ra nxo mangane xa, e nun nxo manga xunxurine nun nxu babane nun nxo yamanan muxune

* 9:2: Yereji 25.11-12

birin. ⁷ I tan, Marigina, i tinxin. To ləxəni, yagina nxu tan nan xa Yuda muxune nun Yerusalən kaane e nun Isirayila yamaan birin, naxanye maso e nun naxanye makuya e nun naxanye yamanane birin yi. I tan nan e rasigaxi amasotə e tinxintareyaan xən ma. ⁸ Alatala, yagina nxu tan nan xa e nun nxə manga gbeene nun nxə manga xunxurine nun nxu babane, bayo nxu bata yulubin tongo i tan ma. ⁹ Koni, i tan, Marigina, nxə Ala, i nxu mafeluma i ya kininkininni, hali nxu to murutəxi i xili ma. ¹⁰ Nxu mi i tan Alatala xuiin naməxi, nxə Ala, i to nxu maxədin nxu xa xuru i ya sariyane ma, i naxanye falaxi nxu xa fata i ya walikene nabine ra. ¹¹ Isirayila yamaan birin bata i ya sariyan kala, e mi i xuiin name. Nanara, dangan naxan səbexi Musaa sariyan kui, na bata godu nxu fari. ¹² I bata na falan nakamali i naxan fala nxu xili ma e nun nxə kuntigin naxanye nxu ramaraxi. I tərəya gbeen nafa nxu ma Yerusalən taani naxan jəxəndən munma godu yire yo yi ¹³ alo a səbexi kiin de Musa a sariyani. Na tərən birin bata fa nxu ma. Hali na, nxu mi Alatala maxandi, nxə Ala. Nxu munma fata nxə hakene ra, nxu mi i ya jəndin kolon. ¹⁴ Nanara, Alatala tinxi tərəyani ito rafadeni nxu ma. Amasotə Alatala nxə Ala, i tinxin i kəwanla ngaani i naxanye rabaxi. Koni nxu mi i xuiin namə.”

¹⁵ “Marigina, nxə Ala, i tan nan i ya muxune ramini Misiran yi i yii sənbeamaan na, naxan xili gbeen fi i ma alo a kiin de to. Koni nxu tan, nxu bata yulubin liga nxu findi sənmane ra. ¹⁶ Marigina, i ya xələn ba Yerusalən taan ma, e nun i ya geya sarijanxina, i nama fitina mən kaane xili ma bayo i tinxin feene birin yi. Nxu yulubine nun nxu babane hakene bata nxu rayagi nxu rabilinna muxune yəe ra. ¹⁷ Awa, nxə Ala, i xa i ya walikena maxandin name e nun a mafanna. I tan Marigina fe ra, i yetagin nərən xa godu i ya yire sarijanxi kalaxin ma. ¹⁸ N ma Ala, i tuli mati, i yi a mē, i yeen nabi i yi nxə taa xonna mato, i xinla maxandin deen de! Amasotə nxu mi i maxandima nxu kəwali tinxinxine xən ma fə i ya kininkinin gbeena. ¹⁹ Marigina, a rame! Marigina nxu mafelu, i jəxə lu. A raba, i nama bu i yetena fe ra. Ee! N ma Ala, bayo i xinla falama i ya taan nun i ya muxune nan xun ma.”

²⁰ N yi lu falan tiyē, n yi n ti n yulubine ra e nun n ma yamaan gbeene ra, Isirayila, n yi lu Alatala mafanjē, n ma Ala, a geya sarijanxina fe ra. ²¹ N yi maxandini waxatin naxan yi, Baraka Yibirila, n maleka naxan to n ma fe too singeni, na gixin yi a maso n na kuye, jinbanna saraxa ba waxatini. ²² A yi n xaran a a fala n xa, a naxa, “Daniyeli n bata fa mən alogo i xa nə famun tiyē. ²³ I mafanna fəlxina, bataxina nde yi mini, n faxi nən, n xa fa a rali i ma, bayo marafan muxun nan i ra. Falani ito suxu i yi fe tooni ito famun.”

²⁴ Nēē solofere dəxəde tonge solofere nan saxi
i ya siyaan nun i ya taa sarijanxin xa,
alogo murutən xa jan,
dan yi sa yulubine ra,
alogo hakene xa xafari,
habadan tinxinyaan yi fa,
alogo fe toon nun waliyiyaan xa kamali,
alogo sarijandene sarijanden xa masusan.

²⁵ “I xa a kolon, i yi a famun: Keli na falan yisarin waxatin ma naxan a fala a Yerusalən mən xa yiton, a ti, han Manga sugandixin faana, jēē solofere dəxəde solofere nun jēē solofere dəxəde tonge sennin nun firin nan tima.†

† 9:25: A falan yisarin naxan ma, na feen səbexi Esirasi 7.11 kui. Nabiya falani ito Yesu faxa waxatin nan falama.

Taan nun a yinna mɔn tima nɛn koni a waxatine xɔdɔxɔma ayi nɛn. ²⁶ Na jɛɛ solofere dɔxɔde tonge sennin nun firin na dangu, e Muxu Sugandixin faxama nɛn, muxu yo mi luma a xa. Na xanbi ra, mangana nde nun a ganla fama nɛn, e taan kala e nun yire sarijnanxina. Na mangan narjanna fama nɛn alo fufana. Kala nan nagidixi han yɛngɛn narjanna. ²⁷ Jɛɛ solofere bun ma, na mangan nun muxu wuyaxi layirin xidima nɛn. Na jɛɛ solofere tagiin bun ma, a saraxane nun kiseene bama a yii nɛn, a yi se haramuxin ti yire sarijnanxini naxan halagin tima, han a sa a rajanna li naxan nagidixi a xa.”

10

Daniyeli a fe toon saxandena alo xiyena: Malekana

¹ Perise mangana Kirusi a mangayaan jɛɛ saxandeni, Ala yi falana nde lankɛnɛmaya Daniyeli xa naxan xili Belitisasari. Nɔndin nan na falan na fa fala yɛngɛ gbeen kelima nɛn. A na falan famu fe toon nan xɔn alo xiyena.

² Na waxatini, n tan Daniyeli, n yi xunsagi saxan naba sununi. ³ N mi donse timin timinxi yo don, n mi sube don, n mi minse min, n mi n masusan ture xiri jaxumɛn yo ra, han lɔxɔ xun saxan yi dangu.

⁴ Kike fɔlɔn xii mɔxɔɔɛn nun naaninna, n yi baa gbeen dɛxɔn ma naxan xili Tigiri baana. ⁵ N yi n yɛɛn nakeli, n yi muxun to, taa dugi fixɛna a ma e nun xɛmaan yɛtɛɛn tagi xidin xidixi a tagi. ⁶ A fatin dɛgɛma a ma alo gɛmɛ fixɛna. A yetagin mayilenma alo kuyen na a jinna masɔxɔn. A yɛɛne ligaxi alo tɛɛ dɛgɛna. A yiine nun a sanne mayilenma alo sulan xuruxina. A fala xuine ligaxi alo sɛten xuina.

⁷ N tan, Daniyeli, n keden peen nan na fe toon ti, muxun naxanye yi n dɛxɔn, ne mi na to, koni gaxu gbeen yi e suxu, e yi e gi, e sa e luxun. ⁸ N keden peen yi lu, n yi fe to gbeeni ito to. Fangan yi jnan n yi, n yetagin yi maxɛte, a tɔɔɔn. ⁹ N yi a fala ti xuiin mɛ. N yi a fala xuiin mɛma waxatin naxan yi, n fuga a ra, n yi bira, n yetagin yi lan bɔxɔn ma. ¹⁰ Nayi, yiina nde yi din n na, a n xuruxurunxin nakeli n xinbine nun n yii xunna.

¹¹ A a fala n xa, a naxa, “Daniyeli, muxu rafanxina, kata i n ma fala tixine famu. Keli, i ti i funfuni i dɛɛn de, bayo n xɛxi i tan nan fɛma iki.” A to na falan ti n xa, n keli dingɛnjɛ ayi. ¹² A mɔn naxa, “Daniyeli i nama gaxu, bayo xabu i a ragidi lɔxɔ singen naxan yi i bɔɔɛni i xa famun fen, i yi i yɛte magodo Ala xa, i ya maxandi xuiin yi rame. N faxi i ya fala xuine nan yabi ra i ma. ¹³ Koni Setanaa malekan naxan Perise bɔxɔn ma, na tixi n yɛɛ ra nɛn xii mɔxɔɔɛn nun keden han Mikeli, malekane mangana nde yetɛɛn yi fa n mali. Nayi, n nadigi nɛn Perise mangane fɛma. ¹⁴ Awa, iki n bata fa i rakolondeni feen naxan fama ligadeni i siyaan na yɛɛn na bayo fe toona nde luxi na waxatine xa.”

¹⁵ A to yi na falane tima n xa, n yi n xun sin bɔxɔn ma, n yi n dundu. ¹⁶ Na xanbi, adamadiine maligana nde yi fa a yiin din n dɛ kidin na, n yi n dɛni bi. Naxan yi tixi n dɛxɔn ma, n yi a fala na xa, n naxa, “N kannna, fe tooni ito a fe bata n kuisan. Fanga yo mi fa n na. ¹⁷ Konyin falan tima a marigin xa di? Iki, fanga yo mi fa n na, n niiraxinla dasama.”

¹⁸ Adamadiin maligan mɔn yi a yiin din n na. A fangan fi n ma. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu, muxu rafanxina, i bɔɔɛn xa xunbeli. I senbe so, i wekile!” A to na fala n xa, n yi fangan sɔtɔ, n yi a fala, n naxa, “N kannna xa falan ti, bayo i bata n senbe so.”

²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I a kolon, n faxi i ma naxan na? Iki n xɛtɛma, n xa sa Perise Yinna Mangan yɛngɛ. N na siga waxatin naxan yi, Gireki

Yinna Mangan fama nɛn. ²¹ Koni naxan sɛbɛxi jɔndi kitabuni, n faxi na nan nalideyi i ma singen. Muxu yo mi n maliyɛ n yaxuni itoe xili ma fɔ ɛ gbee malekan Mikeli.”

11

Malekan yi falan ti Daniyeli xa

¹ “N tan nan yi Mikeli malima yɛngɛni Dariyusi Mede kaana mangayaan jɛɛ singeni.”

² “Iki n xa jɔndin fala i xa. Manga saxan dɔxɔma Perise xunna nɛn, a naanandin nafunla sɔtɔma nɛn dangu bonne ra. A fangan na gbo ayi waxatin naxan yi a nafunle xɔn, a birin nakelima nɛn Gireki yamanani xili ma.”

³ “Koni, gali mangana nde kelima nɛn, a nɔɔn sa e nun sɛnbɛ gbeena. Naxan na a kenɛn, a na rabama nɛn. ⁴ Koni a na mate kati, a yamanani yensenma nɛn, a yi yitaxun bɔxɔn tongon naaninna ra. A mi luyɛ a bɔnsɔnna xa, a mɔn sɛnbɛn mi gboma ayi alo a yi kiin de bayo a yamanani taxunma nɛn, a radangu gbɛtɛye ma naxan mi e tan na.”

⁵ “Yiifari fɔxɔn mangan findima fangamaan na nɛn, koni a kuntigina nde keden fangan gboma a gbeen xa nɛn, a nɔɔn ti. A nɔɔn findima nɔ sɛnbɛmaan nan na. ⁶ Jɛɛna ndee na dangu, e findima xɔyimaan na nɛn. Yiifari fɔxɔn mangana a dii tɛmɛn fama nɛn kɔmɛn fɔxɔn mangan fɛma e xa lanna xidi, koni a fangan mi luma a yi, a xɛmɛn nun a sɛnbɛn mi buma. Na waxatini, a soma nɛn yiini, e nun a rabilinna nun a baba nun naxanye tixi a bun. ⁷ Dii tɛmena xabilan muxuna nde kelima nɛn a baba jɔxɔni, a fama nɛn kɔmɛn fɔxɔn mangana ganla xili ma, a yi so a taa makantanxine kui. A e yɛngɛ, a e nɔ. ⁸ A mɔn sigama e suxurene yɛtɛɛn na nɛn Misiran yi e nun e sawura wure xabuxin nun muran xɔnne gbɛti daxin nun xɛma daxina. Na xanbi, a lu jɛɛ dando, a makuyaxi kɔmɛn fɔxɔn mangan na. ⁹ Kɔmɛn fɔxɔn mangan sigama nɛn yiifari fɔxɔn mangana yamanani, koni a mɔn xɛtɛma nɛn a bɔxɔni.”

¹⁰ “Kɔmɛn fɔxɔn mangana a diine yitɔnma nɛn yɛngɛ so xinla ma, e gali wuli wuyaxi malanma nɛn naxan sigama yɛɛn na alo fufaan naxan bɔxɔnma, a mɔn yi xɛtɛ a yamanani. A fuma a yaxuna taa makantanxina nde ma nɛn. ¹¹ Yiifari fɔxɔn mangan xɔlɔxina, a yi mini yɛngɛsodeni kɔmɛn fɔxɔn mangan xili ma, na fan yi gali gbeen nakeli. Koni na ganla suxuma nɛn yɛngɛni. ¹² Na ganla xalima nɛn, yiifari mangan yi waso ayi. A muxu wuli wuyaxi rabirama nɛn, koni a mi nɔdɛ sɔtɔma.”

¹³ “Amasɔtɔ kɔmɛn fɔxɔn mangan mɔn fama gali wuli wuyaxi malandeni nɛn dangu a fɔlɔn na. Waxati dando nun jɛɛ dandon bun ma, e nun gali gbeen minima nɛn e nun gali muran wuyaxi. ¹⁴ Na waxatini, muxu wuyaxi kelima nɛn yiifari fɔxɔn mangan xili ma. Hali gbalɔtɔna ndee murutɛma nɛn i tan siyani alogo fe toon xa kamali, koni e dagalanma ayi nɛn. ¹⁵ Kɔmɛn fɔxɔn mangan fama nɛn gbingbinna ratedeni han a taa makantanxin yinna suxu ayi. Yiifari ganla nun a sofa kɛndɛne mi a yɛɛ ratiyɛ. E fangan jɔnma nɛn. ¹⁶ Naxan na rafan kɔmɛn fɔxɔn sofa mangan ma, a na nan ligama nɛn, bayo muxu yo mi a yɛɛ ratiyɛ. A dɔxɔma Yamana To Fajini nɛn, a kala ti sɛnbɛna a yii.”

¹⁷ “A a natama nɛn a a xa fa e nun a yamanani sɛnbɛn birin alogo e nun yiifari fɔxɔn mangan xa lanna xidi, a wama nɛn a dii tɛmɛn fi feni yiifari fɔxɔn mangan ma a jaxanla ra, alogo a nɔdɛɛn sɔtɛ a ma kii naxan yi, koni a fe yitɔnxin mi lanma. ¹⁸ Na danguxina, a firifirima nɛn yamanane xili ma naxanye fɔxɔ igen mabinna ra, a a wuyaxi suxuma nɛn, koni gali mangana

nde a marayarabi kewanla kalama nen hali a tan yeteen mi yarabi. ¹⁹ Na xanbi ra, a a firifirima nen a yamanan taa makantanxine xili ma, koni a dagalanma ayi nen, a bira, a mi fa toma sonon.”

²⁰ “A joxon yibirani fitinatona nde rafama nen yamanan fani yireni. Koni soqe dando, a halagima nen, a mi fata xole ra, a mi fata yenge ra.”

Manga jaxina fe komen foxoni

²¹ “Muxu rajaxuxina nde tima nen a joxoni, mangaya mahiban mi naxan ma. Borne xunbeli waxatin tagini, na xemen fama nen mangayaan tongodeni kotene ra. ²² Yaxu ganla naxan minima a xili ma alo fufana, a ne rayensenma ayi nen e nun layiri mangana. ²³ A yanfan tima nen e nun bodene saratine kui, han a findi senbemaan na hali a xoyine to mi wuya. ²⁴ Borne xunbenla waxatini, a sa fumama nen boxon nafulu yirene ma. A feen ligama nen a babane nun a senbane mi no naxan lige. A yengen tone yitaxun e nun nafunla nun solo feene. A koten nan ligama a sa fu taa makantanxine ma han waxati.”

²⁵ “A gali gbeen xunna ra, a fangan nun a wekilen nakelima yifari foxon mangan xili ma nen. Yifari foxon mangana a yitonma nen yenge so xinla ma, a gali xungbe senbemaan nakeli. Koni a mi noon sotoma, bayo e yanfan daxoma a ra nen. ²⁶ A rabilinna muxune nan a yanfama. A ganla suxuma nen, sofa wuyaxi yi faxa. ²⁷ Manga firinna e bode toma nen yire kedenni koni bayo e sondmene rafexi fe jaxin na e wule falan nan tun masarama e bode tagi, koni a mi gasama amasoto a rajanna waxati munma li. ²⁸ Komen foxon mangan xetema nen a konni e nun solo fe wuyaxi. A borne tema Layiri Sarijanxin xili ma nen kira yi, a a rafan feen liga, a xete a konni.”

²⁹ “A waxatin na a li, komen foxon mangan mon fuma nen yifari foxon ma, koni waxatini ito yi feene mi ligama alo a singeni. ³⁰ Kunkine fama a yengedeni nen sa keli sogogododeni Sipiri yamanani. A na yonto, a xetema a xanbi ra nen. A xolen soma layiri sarijanxin xun na nen. Muxun naxanye e xun xanbi soma na layiri sarijanxini a joxo luma nen ne xon.”

³¹ “Sofane fama a yamarin bun nen, e makantande sarijanxin xun kala. E tonna daxoma nen lxo yo lxo saraxan ma. E ‘Halagi Tiina Se Haramuxin’ ti. ³² A layiri kalane yifuma a matxon xon nen. Koni muxun naxanye e Ala kolon, ne e yixodaxoma nen e tondi a yii. ³³ Fe yee toone yamaan ye, ne muxu wuyaxi xaranma nen, koni nde dagalanma ayi nen waxatina nde yi silanfanna nun teen nun konyiyaan nun funmana fe ra.* ³⁴ E na dagalanje ayi na waxatini, e mali siyadi sotoma nen, nanara muxu wuyaxi basanma e ra nen nafiyan. ³⁵ Fe yee toone ye, nde faxama nen, alogo e sayaan xa yamaan sarijan, a a yixa, a fixa han waxati rajanni, bayo a mi fe fo waxatin naxan saxi.”

Mangan naxan a yete yigboma

³⁶ “Mangana a rabama alo a waxonna. A a yitema nen, a a yigbo alane ngaan xun na. A falana nde tima nen muxun yengi mi naxan ma alane Ala xili ma. A sabatima nen han Alaa xolon yi defe, bayo naxan na ragidi, na kamalima nen. ³⁷ Mangan mi alane binyama. A babane gbee ba, jaxanle gbee rafanxi ba, a mi ala yo binyama bayo a yete yigboma e birin xun na nen. ³⁸ E joxoni, a tan makantandene ala binyama nen a babane mi yi naxan kolon. A a binyama nen xemaan nun gbetin nun boxo bun nafunle ra, e nun

* 11:33: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

se xǎnne. ³⁹ E nun na ala xǎn fuma nɛn taa makantanxine ma. Naxan na a binya, a xunnayerenna fi na ma, a nǎn fi a ma muxu wuyaxi xun na, a bǎxǎne fi a ma a kǎntǎnna ra.”

⁴⁰ “Waxati rajanni, yiifari fǎxǎn mangan kelima a xili ma nɛn, kǎmɛn fǎxǎn mangan soma a xun na nɛn alo foye gbeena e nun a yɛngɛ so wontorone nun soo kanne nun yɛngɛ kunki wuyaxi. A tan sigama nɛn yamanane kuine yi, a bǎxǎn e ma alo fufana, a dangu. ⁴¹ A soma Yamanan Tofajin kui nɛn, muxu wuyaxi yi dagalanɛ ayi, koni Edǎn nun Moyaba nun Amoni a kuntigine e yete sǎtǎma a yii nɛn. ⁴² A nǎn sama nɛn bǎxǎ wuyaxin ma, hali Misiran mi a yete sǎtǎma. ⁴³ A nǎn sǎtǎma nɛn Misiran nafunla birin xun na e nun xɛmaan nun gbetin nun muran xǎnne. Libiya kaane nun Kusi kaane xuruma nɛn a bun ma. ⁴⁴ Koni sogeteden nun kǎmɛn fǎxǎn xibarune fama nɛn a magaxudeni, e nun xǎlǎ gbeen sigama nɛn kala ti xinla ma a muxu wuli wuyaxi raxǎri. ⁴⁵ A a gbee manga bubu gbeene tima nɛn baane longonna ra geya binyaxin nun a sarɔnaxin ma binni. A fe rajanna yi a li, muxu yo mi a maliye.”

12

Waxati rajanna fe

¹ “Na waxatini, maleka mangan Mikeli kelima nɛn naxan i ya yamanan kantanma.

Na findima waxati xǎdɛxɛn na nɛn
naxan nǎxǎn munma liga
xabu yamanane fǎlǎni han iki.

I ya siyaan muxune kisima nɛn
naxanye xili na taran sɛbɛxi nii rakisin kitabun kui.

² A gbege naxanye xima bǎxǎn bun,
ne xulunma ayi nɛn.

Ndee habadan nii rakisin sǎtǎma,
ndee yalagima nɛn, e yagi habadan!

³ Fe yɛɛ toone yanbanma nɛn
alo kore xǎnna lonni yalanna,
naxanye na muxu wuyaxi xaran tinxinna ma,
ne dɛgɛma nɛn alo sarene habadan habadan!”

⁴ “I tan, Daniyeli, falani ito ramara wundoni, kitabuni ito balan, han waxati rajanni. Nayi, a wuyaxi a xaranma nɛn, kolonna yi fari sa.”

⁵ N tan Daniyeli, n yi fe toon matoma, dajǎxǎ firin gbɛtɛye yi mini, boden tixi baan fǎxǎ kedenni, boden tixi fǎxǎ kedenni. ⁶ E keden yi falan nasiga xɛmɛn ma naxan maxidixi taa dugini, naxan yi tixi baa igen xun ma. A yi a fala, a naxa, “Fe magaxuxini itoe kamalima waxatin mundun yi?”

⁷ Muxun naxan yi maxidixi taa dugini, naxan yi tixi igen xun ma, na yi a yii firinne yite kuyen binni, n yi a xuiin mɛ, a naxa, “N bata n kǎlǎ Ala xinli naxan mi nǎnma habadan, feni itoe buma nɛn han waxati saxan nun a tagi. Feni itoe kamalima nɛn, koni fǎ muxu sarɔnaxine sɛnbɛn na nǎn fefe.”

⁸ N yi a mɛ, koni n mi a yɛɛ to, n yi a fala, n naxa, “N kanna, nanse minima feni itoe birin yi?”

⁹ A yi n yabi, a naxa, “Daniyeli, siga, bayo falani itoe luma nɛn wundoni, e balan, han waxati rajanna. ¹⁰ A wuyaxi sarɔnaxin nɛn, e fixa, e xɛlɛxɛlɛ. Naxudene a kobin nabama, a mi nǎɛ a yɛɛ toɛ. Fe yɛɛ toone a famuma nɛn.”

¹¹ “Xabu ɓɓɓo yo ɓɓɓo saraxan ba ayi waxatin naxan yi, han sa ti Haramu Halagi Tiin dɔxɔn na a funfuni, xii wuli keden keɓe firin e nun xii tonge solomanaanin nan danguma. ¹² Sewan na kannu xa naxan na diɓa han xii wuli keden keɓe saxan tonge saxan e nun suulun yi a li.”

¹³ “I tan Daniyeli, lu a faɓin fari han a raɓanna, i yi i matabu. I mon kelima nen alogo i xa i keɓe soto waxati raɓanni.”

Hose

Nabi Hose Alaa Falan Naxan Sebɛ

Nɛɛ fu Nabi Amosi wali waxatin xanbi ra, Nabi Hose yi findi Alaa fala raliin na Isirayila yamanani, a sogeteden kɔmɛn fɔxɔn ma naxan mɔn xili “Samari” yamanana fɔ jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge suulun jɔxɔndɔn benun Marigi Yesu xa bari. Nabi Hose wali nɛn na yi han jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulun jɔxɔn, fayida han Asiriya mangan yi Samari yamanan suxu, Isirayila kɔmɛn fɔxɔn kala waxatin naxan yi fɔ jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ mɔxɔjɛn nun firin benun Marigi Yesu xa bari.

Yamanan kala nɛn waxatini ito yi fefe (A mato: Mangane Firindena sora 14.23 han sora 17.23). Yerobowan ma mangayaan xanbini, Asiriya yamanan sɛnben yi gboma ayi han Isirayila kaane yi gaxu a yɛɛ ra. Manga wuyaxi yi ba mangayani yanfani Samari yamanani, muxune yi lu mangayani naxanye yamaan masuxuma kii jaxini. E yi muxune rafisama e bode xa, Nabi Amosi bata yi naxan ma fe fala nun. Alaa yamana dɛnkɛlyaan yi xunna kala. Suxure batun tan yi sɛnben sɔtɔma.

Hose gbalɔ feni itoe nun e yidɔxɔne sɔtɔma a denbayaan nin. A jaxanla a yanfa nɛn, na yi findi misaala nun sandan na Ala naxan nawalima alogo Nabi Hose xa waliyiyaan falane ti Isirayila kaane xa. Ala yi a yamana tinxintareyaan nun suxure batu feene sa jaxalan yalunxin ma alogo yamaan xa a kolon a suxure batun mi fan. Hose naxa, fa fala suxure batun nun yalunyane e maliga e bode ra han! Muxun na a xun xanbi so Ala yi, a yi suxurena nde batu, na luxi alo jaxanla na a xun xanbi so a xɛmɛni, a yi bira xɛmɛ gbete fɔxɔ ra. Dɔnxɛn na Ala mɔn yigin nun xanuntenyaan nan ma fe falama (sora 14.2-10).

Nabi Hose a Kitabun sɛbɛxi dɔxɔde naanin:

Sora 1 han sora 3, Nabi Hose a denbayaan nun a kawandina fe

Sora 4.1 han sora 9.9, Isirayila kiin nun a bunna dinan kiraan xɔn

Sora 9.10 han sora 14.1, Alaa yamana tinxintareyaan binla fɔlɔdena

Sora 14.2-10, Alaa xanuntenyaan nan sɛnbɛ luma habadan.

Kitabun yireni ito a yitama en na a en nama sese batu ba Ala ra. Ala xɔxɔlɔn. A mi wama a xɔn a yamaan xa bira batu seene fɔxɔ ra fɔ a tan.

¹ Alatala yi falan ti Beeri a dii xɛmɛn Hose xa, Yusiya yi mangayani Yuda yamanani waxatin naxan yi e nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya. Isirayila Manga Yowasi a diin Yerobowan yi mangayani Isirayila yi na waxatini.

Nabi Hose a denbayana

² Alatala to falan ti fɔlɔ Hose xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Sa jaxalan yalunxina nde tongo, i dii yalunxine sɔtɔ, amasɔtɔ yamaan yalunyaan nan ligama, e Alatala rabɛjin!”* ³ A yi siga, a sa Gomɛre tongo, Dibilayin ma dii tɛmena. Na yi fudikan, a dii xɛmɛn bari a xa. ⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “A xili sa Yesɛreli, amasɔtɔ waxatidi mɔn, n Yehu a denbayaan jaxankatama nɛn amasɔtɔ e faxan ti nɛn Yesɛreli yi. N mɔn Isirayila mangayaan janma nɛn. ⁵ Na lɔxɔni, n na Isirayilaa yɛngɛ so xanla sɛnben kalama nɛn Yesɛreli mɛrɛmɛrɛni.”

* **1:2:** Muxun na suxurene batu e nun Ala, na luxi alo niin gbɛe yalunyaan na a ra. Ala xɔlɔma na kannu ma alo xɛmɛn xɔlɔma a jaxanla ma kii naxan yi, xa a bira xɛmɛ gbete fɔxɔ ra.

⁶ Gomere mən yi fudikan, a dii temen bari. Ala yi a fala Hose xa, a naxa, “A xili sa ‘Kininkinintarena,’ amasoto n mi fa kininkininma Isirayila yamaan ma, n mi a mafeluma sonon. ⁷ Koni n kininkininma nen Yuda tan ma, n yi a rakisi Alatala senbeni, a Ala. N mi e rakise tanban na. Silanfanna† mi a ra, yengen mi a ra, soone mi a ra, soo ragine mi a ra.”

⁸ Gomere yi “Kininkinintaren” de ba, a fudikan, a dii xemem bari. ⁹ Ala yi a fala, a naxa, “A xili sa ‘Kantarena,’ amasoto n ma yamaan mi fa e ra, e Ala mi n na.”

2

Isirayila hakene saranna

¹ “Koni, Isirayila kaane fama wuyadeni ayi nen alo baan menmensinna naxan mi lige, a mi yate.

A yi a falama e xa menna nin, a naxa, ‘N ma yamaan mi e ra!’ Koni e fa xili bama nen menni, ‘Habadan Alaa diine.’”

² Yuda bonsonna nun Isirayila bonsonna e malanma nen, e kuntigi keden sugandi. E minima nen yamana gbete yi, amasoto Ala yamaan na sabati loxon naxan yi, loxo gbeen nan na ra.

³ E a fala e tadane ma, “Alaa Yamana” e nun e magilene, “Alaa Rafan Muxune!”

⁴ E e nga Isirayila maxadi, e a maxadi, amasoto n ma jaxalan mi fa a ra, a xeme mi fa n na!

A xa yalunde maxidi seene ba a yetagin ma, a yanga maxidi seene ba a xije longonna ra.

⁵ Xanamu, n na a ragelima nen, n yi a lu alo a bari loxoni. N yi a lu alo tonbonna, n yi a findi boxo xaren na, n yi a faxa ige xonla ma.

⁶ N mi kininkininje a diine ma, amasoto yalunde diin nan e ra.

⁷ E nga yalunyaan liga nen, a yi e soto, a a yete rayagi, amasoto a a fala nen: “N birama nen suxurene foxo ra, naxanye n ma donseen nun n ma min igen soma n yii, e nun n ma yexee xabe dugin nun n ma taa dugina, e nun n ma turen nun n ma minsena.”

⁸ Nanara, n na a kiraan nafxama nen janle ra n yi a rabilin yinna ra,

† 1:7: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

alogo a nama fa a kiraan to.

⁹ A sigama nɛn a yangane fɔxɔ ra,
koni a mi e liye.

A e fenma nɛn,
koni a mi e toɛ.

Na xanbi ra, a a falama nɛn:

“N xɛtɛma nɛn n ma xɛmɛn fɛma
alo a fɔlɔni,
amasɔtɔ n yi sɛwani mɛnni
dangu iki ra.”

¹⁰ A mi a kolon

a n tan nan balon soma a yii,
e nun minseen nun turena.

N tan nan gbetin nun xɛmaan soma a yii fonisireyani,
a yi e findi waliseen na Baali suxuren xa.

¹¹ Nanara, a balon nun minse bogin na mɔ,
n na ba a yii.

N na n ma yɛxɛɛ xabe dugin
nun n ma taa dugin ba a yii
naxanye yi lan
e yi a ba a ragelixi.

¹² Iki n na a yagin naminima nɛn kɛnɛnni
a yangane yɛɛ xɔri,
muxu yo mi a bɛ n yii.

¹³ N yi a sɛwan birin dan,
a sanle, a kike nɛnɛne,

a Matabu Lɔxɔne nun a binya lɔxɔne birin.

¹⁴ N na a bogise binle nun a xɔdɛ binle kalama nɛn,
a yi a falan naxanye ma, a naxa,

“N saren ni itoe ra
n yangane naxanye soxi n yii!”

N ne findima fɔtɔnna ra nɛn, burunna subene yi e kala.

¹⁵ Ala naxa,

“N na a fe jɔxin saranma a ra nɛn lɔxɔne fe ra
a wusulanna gan Baali suxurene xa naxanye ma.

A yi a maxidi a yiirasone nun a tunlasone yi,
a siga a suxurene fɛma,
a jɔnan n tan ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ Nanara, n na a mabandunma nɛn,
n yi a xali tonbonni,
n fala fajin ti a xa.

¹⁷ N mɔn a bogise bili langane
raxɛtɛma a ma nɛn mɛnni.

Akori mɛrɛmɛrɛn yi findi yigin na.*

Isirayila sigin sama nɛn mɛnni

alo a dii jɔrɛ waxatini,

alo a keli Misiran yamanani lɔxɔn naxan yi.

¹⁸ Na lɔxɔni, Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “I n xilima nɛn:

‘N ma xɛmɛna!’

* **2:17:** Akori bunna nɛn fa fala kɔntɔfinla.

I mi fa n xilima fa fala ‘N kanna, Baali.’

¹⁹ N Baali suxurene xinle bama nen i de,
alogo e xinle nama fa fala.

²⁰ Na loxonni, n layirin tongoma nen
e nun burunna subene tagi,
e nun xoline nun bubuseene.

N xanla nun silanfanna nun yengen bama nen boxon ma,
n ma yamaan yi e sa boje xunbenli.

²¹ N findima nen i ya xemen na habadan,
n findi i ya xemen na tinxinna nun sariya kenden
nun hinanna nun kininkininni.

²² N findima nen i ya xemen na lannayani,
i yi Alatala kolon.”

²³ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Na loxonni,
n ni i ya maxandin yabima nen,
koren yi tule igen nagodo boxon ma.

²⁴ Boxon yi balon nun minse bogin nun turen namini.
Ne yi Yesereli makone fan.

²⁵ N na Isirayila rasabatima nen boxon ma n yete xa.
N yi naxan ma

fa fala ‘Kininkinintarena’
n kininkininna a ma nen.
N yi naxan ma a ‘Kantarena.’

N na falama nen,
n naxa, ‘N ma yamaan nan e ra!’
Ne yi n yabi,
e naxa, ‘N ma Ala.’ ”

3

Alaa xanuntenyana Isirayila xa

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mon xa sa xanuntenyaan yita i ya naxanla
ra yangan naxan yii, naxan findixi yalunden na. I xa a xanu alo Alatala
Isirayila kaane xanuxi kii naxan yi, naxanye birama ala gbete ne foxo ra,
bogise ralixine rafan naxanye ma.” ² N yi naxanla futu gbeti gbanan fu nun
suulun na, e nun murutu benbeli keden nun a tagi. ³ N yi a fala a xa, n naxa,
“Lu n konni waxati xunkuye. I nama yalunyaan liga. I nama xeme fe yo
kolon. N fan luye i xa na kiini.”

⁴ Amasoto Isirayila kaane luma nen waxati xunkuye ikiini: Manga mi e
xunna, kuntigi mi na, saraxa mi na, kide geme mi na, saraxarali doma mi
na, suxure mi na. ⁵ Na xanbi ra, Isirayila kaane xetema nen, e Alatala fen,
e Ala, e nun Dawuda, e mangana. E gaxuxin yi fa Alatala ma e nun a nema
waxati famatoni.

4

Isirayila tinxintarena

¹ Isirayila kaane,
e Alatalaa falan name!
Amasoto kitina Alatala nun e tan tagi.
A naxa, “Lannaya mi fa na.
Hinan mi na.

Ala kolon mi fa yamanani ito yi.

² Dangan nun wulen nun faxan nun muɲan nun yalunyaan nan na.

Gbalon bata gbo ayi,
faxan tima a bode fari.”

³ Nanara, ε yamanani xarama nɛn,
a niimaseen birin yi xɔsi.

Subene nun xɔline,
hali baa yeɣene fan faxama nɛn.

⁴ Koni muxu yo nama matandin ti,
muxu yo nama yamaan mafala,
amasɔtɔ kitina nxu nun saraxaraline nan tagi.

⁵ E tan saraxaraline nun nabine tantanma kɔɛɛn nun yanyin na.
Nanara, n na ε nga Isirayila faxama nɛn.

⁶ N ma yamaan bata kala,
amasɔtɔ kolonna dasaxi a ma.
Bayo ε bata ε mɛ kolonna ra,
n bata ε ba n ma saraxaraliyani.
Bayo ε bata ε Alaa sariyan nabeɲin,
n fan bata ε diine rabeɲin.

⁷ Saraxaraline nɛma wuyε ayi,
e yulubine fan gboma ayi.
Nanara, n na e binyen masarama nɛn yagin na.

⁸ E lugoma n ma yamaan yulubine xɔn.
Yamaan hakɛne e nii yifanma e ma.

⁹ A ligama nɛn saraxaraline ra alo yamana,
n yi e kɛwanle saran e ra.

¹⁰ E e deɣema nɛn,
koni e mi lugoma.
E suxurene batuma,
koni ne mi e rasabatima.
Amasɔtɔ e bata Alatala rabeɲin,
e yi e sɔbɛ so ¹¹ yalunyaan ma
e nun dɔlɔ fonna nun dɔlɔ nɛnɛ minna.
Nɛ nan e xaxinla kalaxi.

¹² N ma yamaan suxure wudine maxɔdinma,
alo dunganna nan falan tiyε e xa.
Amasɔtɔ yalunya xaxinla bata e ralɔ ayi,
e yalunyaan ligama Ala ra.

¹³ E saraxan bama geya gbeene xuntagi.
E wusulanna ganma geyane fari,
xanamu warine nun wudi tofɔɲine nun kondene bun ma,
e nun wudi belebelen naxanye ninin gbo.
Nanara, ε dii tɛmɛne yalunyaan ligama
e nun yalunden nan ε bitan gilɛne ra.

¹⁴ N mi ε dii tɛmɛne yulubine saranma e ra
bayo e yalunyaan ligama,
hanma ε bitan gilɛne
bayo yalunden nan e ra.
Bayo ε tan yeɣen yalunyaan ligama ε nun yalundene,
ε nun ɲaxalan yalunxine saraxan bama.
Yama xaxilitarena a gima a bɔnɔni.

15 Isirayila, xa i lu yalunyani,
 ε nama Yuda ti hakεn ma,
 ε nama siga Giligali yi,
 ε nama te Beti-Aweni yi.*
 Ε nama ε kɔɔ Alatala xinli!

16 Xa Isirayila murutεxi
 alo jinge mataganxina,
 Alatala xa e masuxu di?
 Alo yεxεedina mεrεmεrε fajin ma.

17 Efirami bɔnsɔnna muxune bata kankan suxure batun ma, e lu na!

18 Xa e minseene bata dasa,
 e sa dangu yalunyaan ma.
 E mangane waxi yagin nan xɔn.

19 Nanara, wuluwunla e xalima nεn,
 e yi yagi e saraxane fe ra.

5

Kitina Isirayila xili ma

1 Saraxaraline, ε ito ramε!
 Isirayila kaane, ε liga ki fajini!
 Mangana denbayana,
 ε tuli mati!

Amasɔɔ kitina ε tan nan xili ma.
 Ε bata findi woson na Misipa yi,
 e nun luti ratixina Taboro geyaan ma.

2 Ε bata yili tilinxin ge yamaan yεε ra Sitimi yi.
 Koni n tan na feen saranma ε birin na nεn.

3 N na Efirami bɔnsɔnna kolon,
 Isirayila mi luxunxi n ma.
 Bayo iki, Efirami bɔnsɔnna,
 ε bata yalunyaan liga.
 Isirayila bata a yεtε raxɔsi.

4 E bata kankan e kεwanle ma,
 e mi fa xεtεma e Ala ma.
 Amasɔɔ yalunya xaxinla bata so e yi,
 bayo e mi fa Alatala kolon.

5 Isirayilaa wason nan sereyaan bama a xili ma.
 Isirayila nun Efirami bɔnsɔnna muxune dagalanma ayi nεn e hakeni,
 Yuda fan birama nεn e fɔxɔ ra.

6 E na e yεxεε kurune nun jingene ba saraxan na,
 e Alatala fen,
 e mi a toε mume
 bayo a bata keli e ye.

7 E bata tinxintareyaan liga Alatala ra,
 e diine bari e yangane xa.
 Iki, kike keden peen nan luxi,
 e bɔxɔn yi kala.

8 Ε xɔtaan fe Gibeya yi,
 ε xɔtaan fe Rama yi!

* 4:15: Beti-Aweni bunna nεen fa fala hake kanne banxina. A falan tima Beteli taan nan xili ma naxan bunna nεen Alaa banxina.

Ɛ yenge so sɔnxɔni te Beti-Aweni yi!
Bunyamin kaane, yaxune ε xanbi ra!

⁹ Efirami bɔnsɔnna kalama nen Fe Saran lɔxɔni.
N jɔndin nan falama Isirayila bɔnsɔnne xa iki.

¹⁰ Yuda kuntigine bata liga
alo naxanye e bɔxɔn dan gemene maxetema.
N ma xɔlɔn fama e ma nen alo fufana.

¹¹ Efirami bɔnsɔnna jaxankataxi,
a yalagixi,

bayo a biraxi fe fune nan fɔxɔ ra.

¹² N bata Efirami bɔnsɔnna tɔrɔ alo setena,
e nun Yuda bɔnsɔnna alo furena.

¹³ Efirami bɔnsɔnna to a furen to,
Yuda bɔnsɔnna to a furene deene to,
Efirami bɔnsɔnna yi siga Asiriya yamanani,
a xeraan nasiga Manga Gbeen ma a mali feen na.
Koni a mi nɔε ε rakendeyε,
a mi nɔε ε furen deene raxunbele.

¹⁴ Amasɔtɔ, n luma nen
alo yatana Efirami bɔnsɔnna xa,
alo yata gbeena Yuda bɔnsɔnna xa.
N ne yibɔma nen, n siga e ra,
muxu yo mi e be n yii.

¹⁵ N mɔn xetema nen n dɔxɔdeni,
han e yi e ti e sɔnne ra,
e n fen.

E na tɔrɔ tun,
e n fenma nen.

6

Isirayila xili fena Ala ma

¹ Ɛ fa be,
en xete Alatala ma!
Amasɔtɔ a bata en yibɔ,
koni a mɔn en nakendeyama nen.
A bata en garin,
koni a en maxɔlɔdene maxidima nen.

² Xii firin na dangu,
a en niin birε en yi mɔn,
a xii saxandeni a en yitɔn,
en yi lu a yetagi.

³ En xa Alatala kolon,
en bira a kolonna fɔxɔ ra.
Alo kuye yibaan to fama,
a fan minima nen kenenni yati!

A fama nen en xa
alo tulen jemɛn na,
alo furu tulen naxan bɔxɔni kunma.

⁴ N nanse ligama ε tan na,
Efirami bɔnsɔnna?
N nanse ligama ε ra,
Yuda bɔnsɔnna?

Ɛ hinanna luxi nɛn
alo xɔtɔn ma kundana,
alo xiila naxan yolonma
a xuya ayi mafurɛn!

⁵ Nanara, n na ɛ yɛngɛma nɛn nabine ra,
n na ɛ faxama nɛn n dɛɛn fala xuine ra.
N ma kitine fixa alo kɛnɛnna.

⁶ Amasɔtɔ hinanna rafan n ma dangu saraxan na.
Ala kolonna dangu saraxa gan daxine ra.

⁷ E bata layiri kala alo adamadiine,
nayi e bata n yanfa.

⁸ Galadi taan nafexi fe ɲaxi rabane nan na,
han wuli funfune toma ayi.

⁹ Alo mafu tiin naxanye muxune legedenma luxunni,
saraxarali ganla fan bata faxan ti Siken taan kiraan xɔn,
e gbalone raba.

¹⁰ N bata fe ɲaxine to Isirayila yamaan ye:
Efirami bɔnsɔnna bata yalunyaan liga,
Isirayila bɔnsɔnna e yeɛɛ raxɔsima.

¹¹ I tan fan, Yuda,
se xaba waxatin nagidixi i xa,
n na fa n ma yamaan suxu muxune ra waxatin naxan yi.

7

Isirayilaa hakɛna

¹ N to wa Isirayila bɔnsɔnna rakɛndɛya feni,
Efirami bɔnsɔnna hakɛn mɔn yi keli.
Samari a ɲaxun yi mini kɛnɛnni.

Bayo e darixi yanfan soɛ.
Muɲadene soma,
mafu tiine yi lu tandeni.

² E mi e mirima
fa fala n xaxili e ɲaxuyane birin xɔn.
Iki e kɛwanle e rabilinxi,
e hakɛne n yeɛtagi waxatin birin.

Yanfan Mangan ma

³ Itoe rafan mangan ma,
koni e ɲaxu!
E wulene rafan kuntigine ma.

⁴ E birin yalunde.
E kui feene wolonxi alo buru gandena.
A na wolon,
buru ganna mi fa a tɛɛn nafe
keli burun bɔnbɔ waxatini han a yi te.

⁵ Na kiini, mangana ɲaxaɲaxan bɔxɔni,
kuntigine xunne yi keli dɔlɔn na.
Mangan yi magele tiini itoe rasɛnɛ.

⁶ E xaɲɛ alo sulun tɛɛna,*

* 7:6: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

e maso mangan na, e xa yanfan so a ma.
E bɔɲɛ teen dɛgɛma nɛn kɔɛna ngaan na,
xɔtɔnni a keli alo wonson tɛɛna.

⁷ Isirayila kaane xɔɲɛ alo sulun tɛɛna,
e e kuntigine raxɔrima,
e e mangane birin faxa.

Anu, na sese mi n maxandima.

⁸ Efirami bɔnsɔnna basanma siyane ra.
Efirami bɔnsɔnna findixi buru xunna ra
naxan fɔxɔ keden ganxi
bode fɔxɔ mi ganxi.

⁹ Xɔɲɛne a sɛnbɛn kalama
koni a mi sikɛma.
Foriyana a suxuma,
koni a mi a rakɔɔsima.

¹⁰ Isirayilaa wason sereyaan bama a xili ma.
Koni na birin kui,
a mi xɛtɛma Alatala ma, a Ala,
a yi a fen.

¹¹ Efirami bɔnsɔnna luxi nɛn
alo ganba xaxilitarena
naxan madaxuma sinma!
A Misiran bɔxɔn xilima waxatina nde yi,
a fa bira Asiriya mangane fɔxɔ ra.

¹² Xa e siga,
n yalaan wolima nɛn e fari,
n yi e rabira alo xɔlina.
N yi e yulubine saran e ra,
alo e rakolonxi kii naxan yi e malanni.

¹³ Gbalona e xa,
amasɔtɔ e e gima n ma!
Fitina na e xa,
amasɔtɔ e murutɛxi n ma.
N yi waxi e xunba feni,
koni e wulene falama n xun ma.

¹⁴ E mi n maxandima e bɔɲɛne yi,
koni e wugama e sadene nan ma.
E kunfama donseen nun dɔlɔn fɔxɔ ra,
koni e e masiga n tan na.

¹⁵ N tan nan e maxaranxi,
n yi sɛnbɛn fi e ma,
koni e fe ɲaxine mirima n xili ma.

¹⁶ Naxan kore,
e mi xɛtɛma na ma,
e yanfan tima
alo xali yidɔxina.
Nanara, e kuntigine faxama nɛn silanfanna ra,
e dɛ ɲaxune fe ra.
Misiran kaane yi e magele na ra.

8

Isirayilaa suxure batuna

¹ E xotani tɔn,
yaxun godoma nɛn Alatala banxin ma alo singbinna.
Amasɔɔ yamaan bata n ma layirin kala,
e yi murutɛ n ma sariyan ma.

² E sɔnxɔma n xinla ra:
“Nɔ Ala, nxu i kolon,
nxu tan, Isirayila!”

³ Koni, naxan fan,
Isirayila bata a mɛ na ra,
nanara yaxun birama nɛn a fɔxɔ ra.

⁴ E bata mangane ti n ma
yamarin mi naxan na,
e bata kuntigine ti
e mi n maxɔdin.
E bata suxurene rafala e gbetine nun e xɛmane ra,
nanara e raxɔrima nɛn.

⁵ Ala bata i ya jinge dii suxuren nawoli ayi,
Samari kaane!
N ma xɔlɔn bata keli e xili ma han!
Han waxatin mundun yi
e tonde e rasarijnanjɛ?

⁶ A kelixi ɛ tan nan yii,
ɛ tan Isirayila kaane.
Walikɛna nde nan a rafalaxi,
Ala mi a ra!
Nanara, Samari a jinge dii suxuren kalama nɛn fefe!

⁷ Naxan na fe jaxin nakeli,
gbalon nan xɛtɛma a ma.
Nanara, hali murutun tɔnsɔn keden,
e mi a sɔtɔma xɛɛn ma.
Xa na nde mini,
na mi murutu fujɪ raminɛ.
Hali na nde yi na nun,
xɔjɛne nan yi a donma.

⁸ Isirayila bata kala!
E tɔnɔn mi fa na siyane yɛ.

⁹ E bata siga Asiriya yi,
alo burunna sofanla
naxan sa tima a danna.
Nayi, Efirami bɔnsɔnna bata a yetɛ sara a suxurene ma.

¹⁰ Hali e bata kantan tiine sara siyane tagi,
iki n na e birin malanma nɛn,
alogo e xa sa tɔrɔ ndedi Manga Gbeena goronne bun ma.

¹¹ Efirami bɔnsɔnna bata yulubi xafari saraxa gandene rawuya ayi,
koni ne bata findi yulubi tongoden na.

¹² N bata n ma sariyane birin sɛbɛ e xa,
koni e a toxi alo se xɔjɛna.

¹³ E saraxane ba,
e kiseene rali,
e a suben don.

Koni ne mi rafan Alatala ma.
 Iki, Alatala xaxili e hakene xon,
 a e yulubine saranma e ra nen.
 E xete Misiran boxon ma.
¹⁴ Naxan Isirayila daxi
 e bata jinan na xon,
 e sa manga banxine ti.
 Yuda bata a taa ratangaxine rawuya ayi,
 koni n teen nafama nen e taane yi,
 a yi e yinne gan.

9

Isirayila yulubine saranna

¹ Isirayila, i nama sewa,
 i nama jaxan alo siyaan bonne.
 Bayo, i to suxure xopen batu,
 i findi yalunden nan na.
 Yalunden kontonna bata jaxun i de
 murutu bonbodene birin yi!
² Koni ne murutu bonbodene
 nun manpa ige badene mi fa yamaan baloma mumε!
 Minseen dasama e ma nen.
³ Amasot, e mi luxi Alatalaa yamanani,
 Eframi bonsonna xetema nen Misiran yi,
 e yi donse haramuxine don Asiriya yi.
⁴ E mi fa minse saraxane raboxonma Alatala xa.
 E saraxane mi a keneyje.
 E saraxan haramuxi
 alo janden buruna.
 Naxanye na a don
 e e yete raharamu.
 Bayo e buruna e tan yeteen lugoma nen,
 a mi soma Alatalaa banxini mumε!
⁵ E nanse ligama sali boxone yi,
 Alatala batu boxone yi?
⁶ Hali e sa mini halagin bun,
 Misiran boxona e suxuma nen,
 e maluxun Nofi taani.
 Tansinne sabatima e yii se fajine nun gbetin fari,
 janle fan sabatima e bubune kui.
⁷ Fe Saran boxone fama,
 fe yeba boxone bata yiso.
 Isirayila bata sonxo, e naxa,
 “Komon nan nabiin na,
 Alaa Niin naxan yi
 na daxuya falane nan tima.”
 E hakene nun ε xonnantenyaaan bata gbo ayi de!
⁸ Kantan muxun nan Eframi bonsonna ra n ma Ala xili ma.
 Nanara, luti ratixine nabina kiraan birin xon,
 Xonnantenyaaan nan luxi a xa Alaa banxini.
⁹ E bata so mayifu feene yi,
 alo naxan ligaxi Gibeya yi.

Ala xaxili e hakene xon,
a e yulubine saranma e ra nen.

¹⁰ N to Isirayila to,
a ligaxi alo jaxundanne tonbonni.

N to e benbane to,
e ligaxi alo xoden bogi singena.
Koni e yi siga Baali-Peyori mabinni,
e yi e yete taxu na yagi suxuren na,
e raharamu alo e naxan batuma.

¹¹ Efirami bənsənnə a binyen janma nen
alo xəliin na tujan.

Dii bari mi na,
fudikanya mi na,
se mi toma.

¹² E na e diine ragbo,
n na e birin bama nen e yii.

Gbalon ne xa,
n na n me e ra.

¹³ N bata Efirami bənsənnə sabatixin to yire fajini
alo Tire taana.

Koni Efirami a diine soma nen faxa tiin yii.

¹⁴ Alatala, a lan i xa nanse fi e ma?

E jaxanle dii kuine kala,
e xijene yi xara.

¹⁵ E jaxuyaan birin yitaxi nen Giligali yi.

N na e rajaxuxi menna nin
e kewali jaxine fe ra.

N na e kedima nen n ma banxini.

N mi fa e rafanjje mume!

Muxu murutexine nan e kuntigine birin na.

¹⁶ Efirami bənsənnə luxi nen

alo sansiin naxan lisixi a ra,

a salenne bata xara,

a mi fa bogima sənən.

Xa e diine bari,

n na e rafan diine birin faxama nen.

¹⁷ N ma Ala e rabəjinma nen,

amasəto e mi e tuli matixi a ra.

E findima nen sigatine ra siyane tagi.

10

Isirayila makitina fena

¹ Sansi bili sabatixin nan yi Isirayila ra,

naxan yi bogi gbeen tima.

A bogine to wuya fəlo,

a yi fəlo saraxa gandene rawuyə ayi.

A yamanan to sabati fəlo,

a yi kide gemene maxidi.

² Bayo e bəjəni taxunxi,

iki na yalagin goronna sama e xun ma nen.

Ala e saraxa gandene rabirama nen,

a yi e kide gemene kala.

3 Nayi, e a falama nɛn,
e naxa, “Manga mi fa nxu yii,
amasɔtɔ nxu mi gaxuxi Alatala yɛɛ ra.
Hali mangana,
a nɔɛ nanse ligɛ nxu xa?”

4 E falane tima,
e e kɔlɔma wulen fari,
e layirine xidi.
Nanara kitine bata wara ayi,
alo sise xɔlene xɛɛ bixini.

5 Samari kaane xaminma nɛn jinge dii suxurena fe ra
naxan Beti-Aweni yi.

Yamaan sunuma nɛn a fe ra.
A saraxaraline fan sunuma nɛn a xa,
naxanye yi sɛwama a binyeni,
bayo a bata ba e yii.

6 A xalima nɛn Asiriya yi,
a fi Manga Gbeen ma.
Efirami bɔnsɔnna yagima nɛn,
Isirayila yagima nɛn a fe yitɔnxine xɔn.

7 Samari nun a mangan fan ligama na kii nin,
e xalima nɛn
alo tamin naxan igen xun ma.

8 Se jaxi batude matexine kalama nɛn,
naxanye findixi Isirayilaa yulubin na.
Nanle nun tansinne sabatima nɛn e saraxa gandene fari.
E a falama nɛn geyane xa, e naxa,
“Ɛ nxu yɛ maluxun!”

E yi a fala yire matexine xa,
e naxa, “Ɛ bira nxu fari!”

9 Xabu i naxan liga Gibeya yi, Isirayila,
i mɔn na yulubin fari!
Ɛ luxi mɛnna nin!
Yɛngen xa mi a ra
naxan fe jaxi rabane lixi Gibeya yi?

10 A na n kɛnɛn,
n na e yulubine saranma e ra nɛn.
Siyane e malanma nɛn e xili ma,
alogo e xa e suxu,
e yi e xidi e hakɛ wuyaxine fe ra.

11 Anu, Efirami bɔnsɔnna yi luxi nɛn
alo jinge gile xuruxina,
wanla rafan naxan ma.
Nanara, n xun xidi wudin xidixi a xunna ma,
n yi Efirami bɔnsɔnna rawali.
Ɖɔ Yuda bɔnsɔnna xa xɛɛn bi.
Ɖɔ Yaxuba bɔnsɔnna xa bɔxɔn nawali.

12 Ɛ xa seen si tinxinni,
ɛ sa hinanna nan sɔtɔma a xaba waxatini.
Ɛ xɛɛ nɛnɛne sege,
bayo Alatala fen waxatin bata a li,
han a yi fa,

a sariya kenden sa e xa.

¹³ Koni e tan bata seen si tinxintareyani,
a xaba waxatini e bata a saran jaxin soto.
E bata bogin don wulen naxan sotoxi.
Amasoto e laxi e yenge so wontorone ra,
e nun e sofa senbemanu,

¹⁴ yengen kelima nen yamaan xili ma.
E yinne birin kalama nen,
alo Saliman to Beti-Aribeli taan kala waxatin naxan yi.
Na waxatini, ngane nun diine faxa nen e bode xon.

¹⁵ A ligama na kii fan yi nen
Beteli muxune ra,
bayo e jaxu han!
Na subaxan ma,
Isirayila mangan halagima nen fefe!

11

Ala kininkininna Isirayila ma

¹ Isirayila to yi xurun,
n yi a xanu.

N yi n ma dii xemen xili a xa
keli Misiran baxoni.

² Koni n to yi e xilima,
e yi e masiga n na.
E yi saraxan ba Baali suxurene xa,
e yi wusulanne gan suxurene xa.

³ N tan nan yi Eframi bomsonna maxaranma siga tideni,
n yi e suxu e yiine ma,
koni e mi a kolonxi
a n tan nan yi e rakendeyama.

⁴ N yi e mabandunma
marafanna nun xanuntenyaan nin.
N tan nan xun xidi wudin baxi e xunna ma,
n yi n felen n donseen so e yii.

⁵ E xetema nen Misiran baxoni yati!
Asiriya yamanan nan non soto ma e xun na,
amasoto e bata tondi fe n ma.

⁶ Nanara, sofane fama silanfanne ra e taane yi,
e yi e taan den wurene gira
Isirayila kaane fe yitoxine fe ra.

⁷ N ma yamaan kankanxi muruten ma,
e birin bata ala gbete ye fen
koni e mi xunna kenla fiye e ma.

⁸ Koni, Eframi, n xa i rabejin di?
N xa Isirayila so yiini di?
N xa i liga alo Adamaha ba?

N xa i lu alo Seboyimi ba?*

N boren wolonxi n kui.

N ma kininkininna birin bata fa.

* **11:8:** Adamaha taan nun Seboyimi taan kala nen Sodoma nun Gomora xon ma. Na feen sebexi Sariyane 28.22 kui.

⁹ N mi a ligama n ma xələ gbeen xasabini,
n mi fa Efirami bənsənnə kalama,
amasətə Ala nan n na,
muxu mi n na.

Sarijantəən nan n na i fəma,
n mi fama xələni.

¹⁰ Bayo e sa birama nən Alatala fəxə ra,
a na wurundun alo yatana.
A tan na wurundun,
a diine fama xuruxurunjə nən
keli baan də.

¹¹ E fama xuruxurunjə nən
alo xəline keli Misiran yamanani,
alo ganbane e keli Asiriya yamanani.
N na e radəxəma nən e banxine yi.
Alatalaa falan nan na ra.

12

Isirayilaa yulubina

¹ Efirami bənsənnə n nabilinxi wulen na.
Isirayila yamana n yanfama.

Koni Yuda kaane mən biraxi Ala nan fəxə ra,
e lannayaan nabama e nun sarijandene.

² Efirami bənsənnə e masoma fe fufafune nan na,
a luxi alo a foyen nan sagatanma fərijən gbən!
A wulen nun fe jaxin nawuyama ayi.

A layirin xidima e nun Asiriya yamanan tagi,
a Oliwi turen soma Misiran mangan yii.

³ Alatala Yuda muxune makitima nən,
a Yaxuba bənsənnə wali jaxin saranma a ra nən,
a yi a saren fi a kəwanle ra.

⁴ A a nga kui,

Yaxuba yi a tada santinban suxu,*
a to fori,
e nun Ala yi gerenna so.

⁵ E nun malekan yi yengen so,
a nəən sətə.

A yi wuga, a yi mayandin ti.
Yaxuba Ala li Betəli nin.

E nun Ala falan ti mənna nin.

⁶ Alatala, Ala sənben Birin Kanna nan yi na ra.
Xili gbee kanna nan Alatala ra.

⁷ I tan xa fa i ya Ala ma,
i hinanjə ayi,

i sariyan suxu.

I xaxili ti i ya Ala ra waxatin birin!

⁸ Isirayila yanfan tima
alo sarematina,
ligase jaxin naxan yii.

Mujan nafan a ma.

* **12:4:** Gulunne nan yi Yaxuba nun a tada ra. Na feen sebexi Dunujə Fələn 27.36 kui.

⁹ Efirami bənsənnə bata a fala,
 “N bata bannaya han!
 N bata nafunla sətə,
 koni n ma wanla tənən nan a ra!
 Hakena hanma yulubi yo mi n ma.”

¹⁰ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan i rafaxi keli Misiran yamanani.
 N mən i radəxəma nən bubune bun
 alo yamaan yi kii naxan yi na waxatini.

¹¹ N bata falan ti nabine xa,
 e yi toone ti n xən.
 N bata sandane sa nabine xa.

¹² Xa suxurene Galadi yi,
 e yeteen luma nən fuu!
 E jingene bama saraxan na Giligali yi,
 koni e saraxa gandene luma nən
 alo gəme malaxine xene ma.

¹³ Yaxuba a gixi nən
 siga Arami yamanani,
 Isirayila yi wanla ke a jaxanla futu seen na,
 a yi xuruseene kantan.

¹⁴ Alatala Isirayila raminixi nən
 Misiran bəxəni nabiin xən,
 a Isirayila kantan nabiin sabun na.

¹⁵ Koni Efirami yi Ala raxəb gbeen ti.
 Nanara, a marigin mi a mafeluma a faxa tixin na,
 a a xənantenyaan naxetema a ma nən.

13

Alaa xələnə Isirayila ma

¹ Efirami bənsənnə na yi falan ti,
 birin yi gaxuma nən.

A yi binyaxi nən Isirayila yi.
 Koni a findi sən kanna nan na
 a Baali suxuren batu, a faxa.

² Iki e mən yulubin nan ligama,
 e sawurane rafalama gbeti xulunxin na.
 E kəta suxure rafaladeni,
 koni xabuna wanla gbansanna nan e ra.
 A falama e ma

a e adamane bama saraxan na!
 Koni jinge dii suxuren tan,
 e na tan sunbuma!

³ Nanara, e janma nən
 alo xətən ma kundana,
 alo xiila naxan yolonma xətənni,
 alo foyen se gbaxan naxan xalima lonna fari ma,
 alo tutin naxan minima banxi sulunna xən.

⁴ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan i raminixi Misiran yamanani.
 I nama ala gbete kolon

fɔ n tan.

I rakisima mi na fɔ n tan.

⁵ N yengi saxi i xɔn tonbonni, bɔxɔ xareni.

⁶ Koni, n to e balo, e yi lugo.

E to lugo, e bɔɲɛn yi waso ayi.

Nanara, e ɲinanxi n xɔn.

⁷ N luma nɛn e xa alo yatana,

alo burunna ɲarina,

n yi e suxu kiraan xɔn.

⁸ N na e suxuma nɛn

alo sube xaɲɛn naxan ma diiye baxi a yii.

N yi e bɔɲɛni bɔ.

N yi e don alo yatana.

Burunna subene e yibɔma nɛn dungi dungi na.

⁹ Isirayila, i ya kalan ni i ra,

bayo i kelixi nɛn n xili ma,

n tan, i ya mali ti faɲina.

¹⁰ Iki, i ya Mangan minɛn?

A xa i rakisi i ya taane birin yi!

I ya kitisane minɛn,

i yi a falama naxanye fe ra

“Mangan so nxu yii e nun kuntigine?”

¹¹ N bata Mangan so i yii n ma xɔlɔni,

n na a bama nɛn i yii n ma xɔlɔni.

¹² Efirami bɔnsɔnna hakɛn nun a yulubin namaraxi.

¹³ Tɔɔne fama nɛn a ma

alo ɲaxanla kuiin na keli a ra.

Koni dii xaxilitaren na a ra.

A bari waxatin na a li,

a mi tiɲɛ bare.

¹⁴ N na e xunbama nɛn laxira senbɛni,

n yi e xunsara sayani.

Faxana, i ya fitinan minɛn?

Sayana, i ya faxa ti senbɛn minɛn?

N mi fa kininkininma.

¹⁵ Hali a to sabatixi a ngaxakedenne tagi,

Alatala sogetede foyen nafama nɛn keli tonbonni,

a tigrine nun xɔɲinne xɔri.

E se xɔri ramaraden kui gelima nɛn.

14

¹ Samari kaane yulubine saranma e ra nɛn,

amasɔɔ e bata murutɛ e Ala xili ma.

E faxama nɛn silanfanna ra,

e dii ɲɔɣene bira bɔxɔni,

e ɲaxalan fudikanne kuine rabɔ ayi.

Isirayila kaane xa tubi Ala ma

² Isirayila, fa Alatala ma, i ya Ala!

Amasɔɔ i hakɛne bata i rabira.

³ Ɛ tubi Alatala ma

ɛ a mafan falan na.

Ɛ a fala a xa, Ɛ naxa,
 “Nxu mafelu nxu hakene birin na,
 i nxu rasene ki fajni,
 alogo nxu xa tantun xuiin findi nxo saraxan na.

⁴ Asiriya kaa mi nxu rakise,
 nxu mi tema soone fari yenge xinla ma.
 Nxu mi fa a fale nxo se rafalaxine ma, ‘Nxo ala!
 Amasoto i tan nan kininkininma kiridine ma.”

⁵ N na e xonfenma nen e na xun xon sigani.

N na e xanuma nen fonisireyaan na,
 amasoto n ma xolon bata xete e foxo ra.

⁶ N luma nen Isirayila xa alo xiila,
 a tofanma nen
 alo gabalan fugaxina.

A sabatima nen
 alo wudi binla naxanye Liban yamanani,

⁷ alo wudi binla na majingi a fajin na,
 a tofanma nen alo oliwi wudina,
 a xiri fajin yi mini

alo Liban suman fotonne.

⁸ Yamaan fama Isirayila ma
 alo e soma wudi binla nan ninin bun.

E maala mon fanma nen.

E sabatima
 alo manpa binla* na fuga.

E xinla sotoma nen
 alo Liban minseen fajina.

⁹ Efirami bomsonna,
 nanse mon nxu nun suxurene tagi?

N tan nan i ramema,
 n yi n yengi sa i xon.

N luma nen i xa
 alo wudi gbee xindena.
 I bogin sotoma n tan nan na.

¹⁰ Fekolonna nde ra?

A xa feni itoe famu!

Xaxilimane xa e yee to!

Amasoto Alatalaa kirane tinxin,
 tinxin muxune sigan tima nen e xon,
 koni murute muxune dagalanma ayi nen na yi.

* **14:8:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

Yoweli Nabi Yoweli Alaa Falan Naxan Sebɛ

Nabi Yoweli naxan kawandini ito baxi, a fe mi sebɛxi yire gbɛtɛ yo yi Kitabun kui. Nanara, muxune mi a sebɛ waxatin kolon. A luxi nɛn alo tuguminne nan yi Isirayila kaane tɔrɔma na waxatini naxanye yi luxi alo supɛ xungbene. E ganla nan yi fama, e seene dɛɛne don e ma, na yi findi fitina feen na Yoweli waxatini. Yoweli yi a fala, a na fe sifan ligama nɛn bayo yamaan mi tubixi Ala ma.

Yoweli nan a sebɛxi, a lɔxɔna nde, Alaa Nii Sarijanxin nagodoma nɛn muxune birin ma. Na sebɛxi Yoweli sora 3.1-2 kui. Dɛnkɛɛya muxu singene nan na feen toxi rakamalɛ Nii Sarijanxin godo lɔxɔni. Na sebɛxi Xɛrane 2.16-21 kui.

¹ Alatala falan naxan ti Yoweli xa, Petuweli a dii xɛmɛna.

Tuguminne gbalon yamanani

² ɛ tan fonne, ɛ feni ito rame,
ɛ tan yamanan muxune,
ɛ birin xa ɛ tuli mati.

Fe sifani ito jɔxɔnna bata yi liga ɛ waxatini ba,
hanma ɛ benbane waxatini?

³ ɛ a yɛba ɛ diine xa,
ɛ diine yi a yɛba e diine xa,
e diine yi a yɛba mayixɛtɛ famatɔne xa.

⁴ Supɛne donseen naxanye luxi,
tuguminne bata ne don.
Tuguminne naxan luxi,
xoxorone bata na don.
Xoxorone naxan luxi,
songolonbalane bata na don.

⁵ ɛ xulun, dɔlɔ minne,
ɛ wuga!
ɛ birin xa gbelegbele,
ɛ tan naxanye dɔlɔn minma,
bayo manpa bogine bata kala,
e ba ɛ dɛ.

⁶ Ganla nde bata fa fu n ma yamanan ma,
e fangan gbo,
e wuya han e mi yatɛ.
E jinne luxi alo yatan jinne,
e gbɛgbɛne luxi
alo yata gilɛn gbeene.

⁷ E n ma manpa binle kalama.
E n ma xɔdɛ binle jan fefe,
e yi e yixin,
e yi e kobelene ba e ma,
e yiine yi gbendu fefe!

⁸ ɛ mawuga
alo sungutunna kasa dugini jandeni

naxan a xεmen wugama,
a baxi dɔxɔdeni naxan xɔn.

⁹ Bogise saraxan nun minse saraxan bata ɲan Alatalaa banxini.
Saraxaraline sunuxi, Alatalaa walikεne.

¹⁰ Xεεne bata kala,
bɔxɔn bata xara.
Bogiseene bata raxɔri.
Manpa bogi igen bata so a ra.
Turen bata ɲan.

¹¹ Xεε biine bata yigitεge.
Manpa bili nakɔ sane gbelegbelema sununi,
murutun nun fundenna fe ra,
bayo se xaba daxine bata halagi.

¹² Manpa binle bata xara ayi.
Xɔde binle bata lisi a ra
e nun Girenada wudine nun tugu binle nun pɔnmi binle.
Xεε ma wudine birin bata xara.
Muxune sεwan birin bata ɲan.

Yamaan xa tubi Alaa lɔxɔna fe ra

¹³ ε sunu dugine tongo,
ε wuga, ε tan saraxaraline.
ε gbelegbele,
ε tan naxanye walima saraxa ganden yetagi.
N ma Alaa walikεne, ε fa,
ε xi maxidixi kasa bεnbɛli dugine yi nimisani,
bayo bogise saraxane nun minse saraxane bata ɲan ε Alaa banxini.

¹⁴ ε sun suxu waxatin nagidi,
ε yamaan maxili malan sariɲanxini,
ε fonne malan
e nun yamanan muxune birin,
e xa fa Alatalaa banxini, ε Ala,
ε yi ε xuini te Alatala ma.

¹⁵ Lɔxɔ xɔdeXεn bata a li de!
Alatalaa lɔxɔn bata maso,
a fama kalan nan na
fata Ala Sεnbe Kanna ra.

¹⁶ Donseen bata ɲan en yεε xɔri yati!
Sεwan nun ɲaxanna bata ɲan en ma Alaa banxini!

¹⁷ Sansi xɔnne bata xara ayi xutune bun,
sagane bata kui geli.
Se ramaradene bata kala,
bayo murutu mi fa na.

¹⁸ Xuruseene wuga xuiin gbo iki!
Ninge kurune xuyaxi ayi na xun xɔn ma,
amasɔtɔ sεXε mi fa na,
hali yεXεεne fan tɔrɔxi.

¹⁹ Alatala, n nan n xuini te i tan nan ma!
Amasɔtɔ tεεn bata burunna halagi,
tεε deɣen bata Xεε ma wudine birin gan.

20 Na ma, hali burunna subene e wuga xuini tema i tan Ala ma.
Xudene bata xəri,
teɛn bata burunna halagi.

2

Alatalaa ləxən bata maso

1 E xətaan fe Siyon yi!

E gbelegbele n ma geya sarijanxin fari!

Yamanan muxune birin xa xuruxurun gaxuni

bayo Alatalaa ləxən fama,

a bata maso.

2 Dimin nun nii rafəren ləxəna,

kundaan nun kuye yifəren ləxəna.

Ganla* fama

alo kuye yi yalanna geyaan kanke ra subaxani.

Gali gbee senbemaan fama,

naxan jəxən munma to,

naxan jəxən mi fa toma waxati famatəne birin yi.

3 Tee degena e yee ra,

a e xanbi ra.

Bəxən tofan e yee ra

alo Eden nakəna.†

Tonbonna nan a ra e xanbi ra.

Sese mi a futuxuluma e yii.

4 E maliga soo yama gbeen nan na,

alo soo ragine ganla,

naxanye xulun e gideni han!

5 E dangu xuiin luxi nən

alo yenge so wontorone.

E tunganma geyane xun ma,

alo tee gbeen nema sexe xaren ganje

alo gali senbemaan na ti yenge so xinla ma.

6 Siyane birin xuruxurunma e yee ra,

e yetagine yi tərənxi.

7 E fənma seene ma

alo yenge sone,

e tema taan nabilinna yinna ma

alo sofanə.

E birin sigama e kiraan xən,

e mi kiraan fatama.

8 E sese mi dinma e bode ra,

birin sigama a tinxinni.

Sese na ti e yee ra,

e tunganma nən na xun ma,

e safane mi kalama.

9 E na bəxən taan ma,

e e gi yinna ma,

* 2:2: Yanyina nde ganli ito findixi tuguminne nan na naxanye halagin naso yamanani Alaa xələn bun ma. † 2:3: Eden nakəna fe sebexi Dunuja Fələn 2.8-9 kui. E nun Esekiyeli 36.35.

e tema banxine ma,
e so banxin foye sodene ra
alo muɲadene.

¹⁰ Bɔxɔn xuruxurunma e yee ra,
kore xonna yi maxa.
Sogen nun kiken yi yidimi.
Sarene mi fa deɛma.

¹¹ Alatala sɔnxɔma a ganla yee ra.
A yamaan mi nɔe yate.
Naxanye a falan suxuma,
ne senben gbo!
Amasɔɔ Alatalaa lɔxɔn gbo,
a magaxu!
Nde nɔe tiye a bun?

Yamaan xa tubi Ala ma

¹² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Koni iki, e mɔn xa xete n ma e bɔɲeni feu,
sun suxun nun wugan nun gbelegbele xuine yi!”

¹³ Benun e xa e dugine yibo nimisani
e bɔɲene nan xa kala.
E xete Alatala ma, e Ala
bayo a diɲa, a kininkinin,
a mi xɔlɔn xulen,
a hinanna gbo.
A a yete ratangaxi yihadin ma.
¹⁴ Nde a kolon xa a mi maxetema
a kininkinin e ma,
a yi baraka sa e feene yi,
alogo e xa nɔ bogise saraxane
nun minse saraxane be Alatala xa, e Ala?

¹⁵ E xɔtaan fe Siyon yi!
E sun suxu waxatin nagidi.
E yamaan maxili malan sarinɲanxini.
¹⁶ E yamaan malan, e malanna rasariɲan.
E fonne malan,
e dii ɲɔɲene malan
hali naxanye xiɲen minma.
Hali xemɛn naxan baxi ɲaxanla dɔxɔdeni,
na fan xa mini a banxini,
a ɲaxanla fan xa fa malanni.

¹⁷ Saraxaraliin naxanye walima Alatala xa
ne xa wuga Ala Batu Banxin
so deen nun saraxa ganden tagini.
E yi Ala mafan, e naxa,
“Alatala, kininkinin nxu ma,
nxu tan i ya yamana.
I nama i ya muxune rayagi,
i nama tin yama xɔɲene yi nxu magele,
e a fala, e naxa,
‘E Ala minɛn yi?’ ”

Alatala yi a yamaan yabi

18 Nayi, Alatalaa xɔxɔlɔnna kelima nɛn
a yamanana fe ra,
a yamaan kininkininna yi a suxu.

19 Alatala a yamaan yabima nɛn nayi, a naxa,
“N mɔn bogiseene ragidima ε ma nɛn,
e nun manpa bogine nun ture fajina.
ε lugoma nɛn ken!

N mi fa ε findima magele seen na siyane tagi.

20 Yaxun naxan kelima sogeteden kɔmɛnna ma,
n na a masigama nɛn ε ra pon!

N na a kedima nɛn

sigaxɔ xare madunduxin mabinni.

N na a ganla yεε ra xiin naxuyama ayi nɛn

sigahɔn sogeteden baana,

e nun a xanbi ra xiina

sigahɔn sogegododen fɔxɔ igena.

E faxaxine xiri jaxin minima nɛn,

a findi furen na foyeni.

Amasɔtɔ Ala wali gbeen kɛma nɛn.

21 I tan, bɔxɔna,

i nama gaxu!

I ya sɛwan xa gbo ayi,

i jaxan!

Amasɔtɔ Alatala bata fe gbeene rakamali.

22 ε tan, subene,

ε nama gaxu!

Amasɔtɔ burunna sɛxɛne mɔn jingima nɛn,

wudine mɔn yi bogi.

Xɔdɛ binle nun manpa binle mɔn yi dahamun namini.

23 ε tan, Siyon kaane, ε jaxan,

ε sɛwa Alatala yi, ε Ala,

bayo a mɔn tulɛn fima ε ma a waxatini a tinxinni,

a tule gbeen nafa ε ma

a darixi fɛ waxatin naxanye birin yi.

24 Lonne rafema nɛn,

kundine yi rafe manpa nɛnɛn nun turen na.”

25 “N jɛε danguxine seene jɔxɔne raxɛtɛma nɛn ε ma

tuguminne nun xoxorone naxanye donxi,

e nun songolonbalane nun supɛne,

n ma gali gbeena,

n naxan nasiga ε xili ma.

26 ε degema nɛn han ε lugo.

ε Alatala xinla tantunma nɛn, ε Ala,

naxan bata kabanako feene liga ε xa.

N ma yamaan mi fa yagima mume!

27 ε a kolonma nɛn nayi

a n luxi Isirayila kaane yε.

Alatala nan n tan na, ε Ala.

Ala gbete mi na mume.

N ma yamaan mi fa yagima mumε!”

3

Alaa lɔxɔna fe

¹ “Na xanbi ra,
n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn
adamadiin birin ma.
Ɛ dii xɛmɛne nun ɛ dii tɛmɛne nabiya falane tima nɛn.
Ɛ xɛmɛ fonne yi xiye sa.
Ɛ banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.

² Na lɔxɔne yi,
n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn
hali konyi xɛmɛne nun konyi gilɛne xun ma.
³ N kabanako feene yitama nɛn kore xɔnna ma
e nun bɔxɔ xɔnna ma,
wunla nun tɛɛn nun tɛɛ tuti gbeen minima nɛn.

⁴ Sogeni dimima nɛn,
kiken yi gbeeli alo wunla,
benun Alatalaa lɔxɔ binye gbeen xa a li.

⁵ Nba, naxan yo na Alatala maxandi a xinla ra,
na kisima nɛn.
Nayi, yamaan muxu dɔnxɛna ndee luma nɛn e nii ra
Ala na naxanye xili,
ne nan xunbama Siyon geyaan fari
e nun Yerusalɛn yi
alo Alatala a fala kii naxan yi.”

4

Siyane makiti fena

¹ “Amasɔtɔ na lɔxɔne yi, na waxatini,
n na fa Yuda nun Yerusalɛn suxu muxune ra waxatin naxan yi,

² n siyane birin malanma nɛn,
n yi fa e ra Yosafati lanbanni,*
n na e makitima dɛnaxan yi,
lan n ma yamana fe ma, Isirayila.
Amasɔtɔ, e e raxuyaxi ayi nɛn siyane yɛ,
e yi e bɔxɔni taxun e tagi.

³ E n ma yamanan muxune yitaxun nɛn e ra,
masensɛnna xɔn,
e yi dii xɛmɛne mati konyine ra
alogo e xa yalundene sara,
e yi dii tɛmɛne mati
alogo e xa manpaan sara,
e yi a min.”

⁴ “Ɛ tan Tire kaane nun Sidɔn kaane
nun Filisitine birin, nanse xɔli ɛ ma n xili ma?
Ɛ gbeen ɲɔxɔn nanse ra n ma?
Koni xa ɛ waxi yɛngɛn nakeli feni n xili ma,

* 4:2: Yosafati bunna nɛn fa fala “Alatala nan kitin sama.”

nayi n na ε yengene raxetema ε ma nen mafuren!

⁵ E tan naxanye n ma gbetin

nun n ma xemaan tongoxi, n ma nafulu fajine,

ε yi e sa ε suxurene batudeni.

⁶ E Yuda nun Yerusalen muxune mati nen

Gireki muxune ma, ε yi e masiga e bɔxɔn na.”

⁷ “N tan nan sa e bama na yirene yi

ε e matixi denaxanye yi.

N yi tɔrɔn naxete ε ma ε naxan ɔɔxɔn saxi e fari.

⁸ N na ε dii xemeene nun ε dii temene matima nen

Yuda kaane ma.

E fan yi e mati Sabe kaane ma, siya makuyena.”

Alatala nan falan tixi!

Yengen nun kitina

⁹ E ito fala siyane xa, ε naxa,

“E yitɔn yengen xili yi, ε yenge sone rakeli.

Sofane birin xa keli, e yengen so.

¹⁰ E ε jinge kenne bɔnbɔ silanfanne ra,†

ε wɔlitene rafala tanbane ra.

Senbetarene xa a fala, e naxa, ‘Nxu senben gbo.’

¹¹ E mafura, ε fa,

ε tan siyaan naxanye birin be rabilinni,

ε fa ε malan be.”

Alatala, i ya malekane ragodo e xili ma.

¹² Siyane xa keli, e xa godo Yosafati lanbanni.

Amasɔtɔ n dɔxɔma menna nin,

n na Isirayila rabilinna siyane birin makiti.

¹³ E wɔlitɛn tongo ε bogi seene xaba

bayo e bata mɔ.

ε fa manpa bogine yibodon, ε e igen ba

bayo manpa ige baden bata rafe,

han a fejene yi bɔxɔnje a ma.

E jaxuyaan fan gboxi ayi na kii nin.

¹⁴ Yama gbeen bata lu kiti saden lanbanni!

Amasɔtɔ Alatalaa bɔxɔn bata maso e ra

kiti saden lanbanni.

¹⁵ Sogen nun kikenii dimima nen,

sarene mi fa degema.

¹⁶ Alatala sɔnxɔma nen keli Siyon yi,

a a xui ramini senbeni, keli Yerusalen yi.

Nayi, bɔxɔn nun koren xuruxurunma nen,

koni Alatala findixi luxunden nan na a yamaan xa,

e nun yigiyade makantanxina Isirayila kaane xa.

Ala baraka feen naxanye ragidima a yamaan ma

¹⁷ “E a kolonma nen nayi, a n tan nan Alatala ra,

† **4:10:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

ε Ala, naxan dɔxi Siyon yi, n ma geya sarijanxina.
Yerusalen sarijanma nen,
xɔɛne mi fa fuma a ma sɔnɔn!”

18 “Na lɔxɔni,
manpa nenɛn minima nen geyane yi,
yire matexine yi nɔnɔn namini,
igen yi lu Yuda baane birin yi.
Tigin minima nen Alatalaa banxini,
a yi kasiya lanbanna ige sa.

19 Misiran tan findima nen bɔxɔ kalaxin na,
Edɔn yi findi tonbonna ra
e gbalone fe ra e naxanye ligaxi Yuda kaane ra.
E bata sɔntarene faxa Yuda yamanani.

20 Koni muxun luma nen Yuda nun Yerusalen yi habadan,
mayixete nun mayixete.

21 N munma n ma yamaan yulubin naxanye xafari e faxa tixine ma,
n ne mafeluma nen.
N tan Alatala, n lu Siyon taani.”

Amosi

Nabi Amosi Alaa Falan Naxan Sebɛ

Amosi, nabiin nan yi a ra naxan keli Yudaya yi, Manga Yusiya waxatini, fɔ ɲɛɛ kɛmɛ solofere ɲɛɛ tonge sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini Isirayila bɔxɔn yi taxunxi firinna ra. A yii fari fɔxɔn xili Yudaya yamanana, a kɔmɛn fɔxɔn xili Isirayila. Manga Yerobowan yi Isirayila bɔxɔni. A mi tinxi birɛ Alaa sariyan fɔxɔ ra, a yamaan fan mi luxi kira faɲin xɔn ma.

Nabi Amosi yi kawandin ba Isirayila kaane xa, alogo e xa xɛtɛ e yulubine fɔxɔ ra. A yi tɔnna dɔxɔ suxure batun na. E mi yi Ala batun nabɛɲinxi, koni e bata yi suxure batun sa na fari. Nanara, Ala yi a yita e ra Nabi Amosi barakani, a e Ala maxandin nun Ala batun birin bata lu fufafu. Ala mi wama a firinden xɔn ma.

Na waxatini Isirayila kaa wuyaxi bata yi nafulu gbɛgbɛ sɔtɔ. E yi e miri a na birin findixi Alaa barakan na e tan mabinni. Nabi Amosi yi a yita e ra, a na nafunla mi yi kelima Ala yii, a kelixi e fe kobine yi e naxanye ligaxi yiigelitɔne ra.

Nabi Amosi to yelin na falan tiyɛ e ma, a yi a fala e xa a Ala fama e ɲaxankatadeni e yulubine fe ra. Isirayila kaane yi a miri a fe xɔdɛɛ yo mi nɔma e lideni, koni Nabi Amosi yi e mafan e xa xɛtɛ Alaa sariyan ma, xa na mi a ra e birin fama halagideni.

Ala yi Isirayila kaane ɲaxankata alo Nabi Amosi a fala e xa kii naxan yi. E yaxune yi e yɛngɛ. Isirayila kaan naxanye mi faxa silanfanna ra, ne yi lu konyiyani yamana gbɛtɛ yi. Alaa falan birin yi kamali.

Kitabun yireni ito falan tɔnɔn gbɔ to muxune xa. A lanma en xa en tuli mati kawandini ito ra alogo en xa dɛnkɛleya Ala ma alo a wama a xɔn ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, en fan fama ɲaxankatan sɔtɔdeni alo Isirayila kaane.

¹ Amosi, Tekowa kaana, xuruse kanna a falan ni i ra. A toon naxan tixi Isirayilaa fe yi alo xiyena Yuda Manga Yusiya nun Isirayila Manga Yerobowan, Yowasi a diin waxatini, ɲɛɛ firin benun bɔxɔn xa xuruxurun. ² A naxa,

“Alatala xaɲɛ xuiin naminima Siyon ma alo yatana,
a galan xuiin kelima Yerusalɛn yi.
Balo mi na xuruseen naxanye donma,
Karemele geya yati bata xara.”

Damasi a yulubin saranna

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Damasi a hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xɛtɛma n ma fe ragidixin fɔxɔ ra.
Bayo e bata Galadi tɔrɔ ɲaxi ra,
alo maala bɔnbɔma kii naxan yi.

⁴ Nanara, n Xasayele a banxin ganma nɛn.
Tɛɛn fama Ben-Hadada yire makantanxin kaladeni nɛn.

⁵ N Damasi taan so dɛɛn balan seene girama nɛn.

N Aweni lanban yi kaane halagima nɛn,*
e nun mangan naxan Beti-Eden yi.

* 1:5: Aweni bunna nɛn fa fala hakɛna.

Arami yamaan xalima nen Kiri yi.”
Alatala naxa na kiini.

Gasa taana yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Gasa taana hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata taana ndee muxune birin
xali Edon yi konyiyani.

⁷ Nanara, n Gasa a yinna ganma nen.
Teen fama a yire makantanxin kaladeni nen.

⁸ N na Asadodi kaane halagima nen,
e nun mangan naxan Asikalon yi.
N na Ekiron jaxankatama nen,
han Filisiti kaan birin yi faxa.”
Marigina Alatala naxa na kiini.

Tire taana yulubin saranna

⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Tire taana hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata taana ndee yamaan birin xali Edon yi konyiyani,
e layirin kala
e nun e ngaxakedenne Isirayila kaane tagi.

¹⁰ Nanara, n Tire taan yinna ganma nen.
Teen fama a yire makantanxin kaladeni nen.”

Edon ma yulubin saranna

¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Edon kaane hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata e ngaxakedenne yenge silanfanna ra.†
E mi kininkinin e ma,
e e xolon nadangu ayi!

¹² N Teman ganma nen.
Teen nan fama Bosara yire makantanxin kaladeni.”

Amoni a yulubin saranna

¹³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Amonine hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata Galadi jaxalan fudikanne kuine yibo silanfanna ra,
alogo e xa boxo gbete soto.

¹⁴ Nanara, n teen soma nen Rabaha yinna ra.
Teen nan fama na yire makantanxin kaladeni
yenge sonxo sonxo xuini.
Na yengen luma nen
alo foye gbeena,

† 1:11: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

alo tule gbeena.

¹⁵ E mangan xalima nen konyiyani,
e nun a kuntigine.”
Alatala naxa na kiini.

2

Moyabaa yulubin saranna

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Moyabaa hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata Edon mangan xonne gan
han e findi a fupin na.

² Nanara, n Moyaba ganma nen.
Teen nan fama Keriyoti yire makantanxin kaladeni.
Moyaba janma yenge sonxon nin,
yenge so xotaan na fe waxatin naxan yi.

³ N na e mangan halagima nen,
e nun e kuntigine.”
Alatala naxa na kiini.

Yudayaa yulubin saranna

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yuda kaane hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E bata e me Alatalaa sariyan na,
e mi a tonne suxi.
Bayo e bata la wule alane ra,
e fafane yi naxanye foxo ra.
Na nan e ralaxi ayi.

⁵ Nanara, n Yuda yamanan ganma nen.
Teen nan fama Yerusalen yire makantanxin kaladeni.”

Isirayilaa yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Isirayila a hake saxanna,
hanma naanin ma fe ra,
n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
E tinxin muxune masara gbetin na,
e toro muxune masara sankidi saren na.

⁷ Yiigelitone toron nafan e ma han
e e dunuja yi gidin bama e yii.
Diine nun e baba kafuma sungutun kedenna ma.
Nayi, e bata n xili sarijanxin xosi.

⁸ E e sa saraxa ganden dexon dugine ma
e naxanye soto tolimaan na.
E dolon min e suxurene banxin kui
e naxan soto tinxintareyani.”

⁹ “Anu, n tan nan Amorine halagi e xa,
naxanye senben yi gbo
alo suman wudina alo warine.

N na Amorine fangan birin ɲan fefe,
alogo e nama fa keli sɔnɔn.

¹⁰ N mɔn yi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
n yi ε rasiga ti ɲεε tonge naanin tonbonni
alogo ε xa Amori bɔxɔn sɔtɔ.

¹¹ N yi nabine ramini ε diine tagi,
e nun Dε Ti Nasiri muxune.
Isirayila kaane, a mi na kiini ba?”
Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Koni ε tan bata dɔlɔn so Dε Ti Nasiri muxune yii.*
ε bata tɔnna dɔxɔ nabine ma
a e nama nabiya falane ti.”

¹³ “Nanara, n na ε yibutuxunma nɛn,
alo wontorona, goron binyen naxan fari.

¹⁴ Muxu xulunxin mi nɔε a giyε.
Sɛnbɛmaan sɛnbɛn ɲanma nɛn.
Sofaan faxama nɛn yɛngɛni.

¹⁵ Xalimakuli wonla mi tiyε.
Naxan san mafura,
na mi a giyε.
Soo ragiɲ mi a niin nakisε.

¹⁶ Sofa wɛkilɛxin nagenla a gima nɛn na lɔxɔni.”
Alatalaa falan nan na ra.

3

Ala naxan ɲɛnige Isirayila xa

¹ ε falani ito ramε,
Alatala naxan falama Isirayila kaane xili ma,
a xabilan naxan namini Misiran bɔxɔn ma.

² “N na ε tan nan gbansan sugandi
dunɔɲa xabilane birin tagi.
Nanara, n bata a ɲɛnige
n xa ε yulubine saran ε ra.”

³ Muxu firin nɔε sigan tiyε yire kedenni ba,
xa e mi lanxi na ma?

⁴ Yatan wurundunɲε burunna ra ba,
xa a mi subena nde sɔtɔxi?
A a xuini tε a faranna ra ba,
xa a munma sese suxu?

⁵ Xɔliin birama yalaan kui bɔxɔn ma ba,
xa a mabandun se mi saxi na woson ma?
Yalaan woson balanɲε ba,
xa sese mi a kui?

⁶ Xɔtaan fema taan kui waxatin naxan yi,
muxune mi kɔntɔfile ba?
Gbalon taan liyε ba,
xa Alatala mi a ragidixi?

⁷ Marigina Alatala mi fefe ligama,

* **2:12:** Nasirine fe mɔn sebexi Yatene 6.3 kui.

fɔ a wundon makɛnɛn a nabine xa,
a walikene.

⁸ Xa yatan bata wurundun,
nde mi gaxue?

Marigina Alatala bata falan ti,
nde tondɛ na nabiya falan naliyɛ?

⁹ Ɛ xa ito fala Asadodi a yire makantanxine yi,
e nun Misiran ma yire makantanxine yi,
ɛ naxa, “Ɛ xa ɛ malan Samari geyane fari,
ɛ xa a mato
mɛn kaane kɔntɔfilixi kii naxan yi,
e e bode ɲaxankatama kii naxan yi.

¹⁰ E mi tinxinna kolon,
e seene sɔtɔma gbalon nun muɲan nin,
e ne se sɔtɔxine mara e banxi fajine kui.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“A mato, ɛ yaxun fama ɛ bɔxɔ kaladeni nɛn.
E fama ɛ xunnakaladeni,
e yi ɛ yire makantanxine kui geli.”

¹² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yatan na yɛxɛni bɔ,
xuruse rabaan nɔɛ yɛxɛn sanna
hanma a tunla nan gbansan nakisɛ yatan ma.
Isirayila kaane fan kisima na kiini nɛn.
Samari kaan naxanye e matabuma saden ma,
naxanye e magodoma Damasi karaxane ma,
ɛ tan mi kise.”

¹³ Marigina Alatala,
Ala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.

“Ɛ ɛ tuli mati n na,
ɛ sereyani ito ba Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.

¹⁴ N na Isirayila yulubine saran e ra waxatin naxan yi,
n na e ɲaxankatama nɛn e saraxa gandene fe ra
naxanye Beteli yi.

Na saraxa gandene suxu seene birama nɛn bɔxɔni.

¹⁵ N mɔn e banxi fajine rabirama nɛn,
ɲɛmɛn nun sogefuren banxine birin,
naxanye maxidixi sama ɲinne ra.

N ne birin kalama nɛn.”
Alatalaa falan nan na ra.

4

Isirayila munma tubi Ala ma

¹ Ɛ falani ito rame,
ɛ tan ɲaxanla naxanye belebele
alo ɲinge turaxin naxanye Basan bɔxɔn ma.
Ɛ tan naxanye dɔxi Samari geyaan fari,
ɛ tan naxanye sɛnbɛtarene yigbɛtɛnma,
ɛ tan naxanye tima tɔrɔ muxune fari.

Ɛ a falama Ɛ xεmεne xa, Ɛ naxa,
 “Ɛ fa minseene ra nxu xa, yo!”

² Marigina Alatala bata a kɔlɔ a sariɲanni, a naxa,
 “A mato, kiti lɔxɔn fama Ɛ xa.

Ɛ fama Ɛ suxudeni wure kɔnkɔɔnxin nan na,
 e yi Ɛ tan nun Ɛ diine xali.

³ Ɛ minima nɛn Ɛ taa nabilinna yin kalaxin kui,
 birin tixi a bode xanbi ra.

Ɛ Ɛ xalima nɛn e yire makantanxini.”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁴ “Ɛ siga Beteli yi,
 Ɛ sa yulubin liga na.

Ɛ siga Giligali yi,
 Ɛ sa yulubin fari sa.

Ɛ xa saraxan ba xɔtɔnna birin yi,
 Ɛ mɔn xa yaganna ba

ɲεε saxan yo ɲεε saxan.

⁵ Ɛ burun ba barika bira saraxan na
 buru rate seen naxan yi.

Ɛ xa Ɛ kanba Ɛ ɲɛnige ma saraxane yi,
 bayo na fe sifan nafan Ɛ ma,

Ɛ tan Isirayila kaane.”

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “N bata yi kamɛn naso Ɛ taane birin yi.

Donseen yi dasa Ɛ konni.

Koni hali n to na birin liga,

Ɛ mi tubi n ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁷ “Kike saxan to yi luxi xεen xa xaba,

n tondi nɛn tulen nafɛ Ɛ ma.

N bata a liga taana nde yi tulen sɔtɔ,

taana nde mi a sɔtɔ.

N bata a ragidi xεena nde xa tulen sɔtɔ,

xεena nde nama tulen sɔtɔ.

⁸ Muxune yi e masiga taane yi ige fendeni,

koni hali min xɔnla,

a mi ba e ra.

Hali n to na birin liga,

Ɛ mi tubi n ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ “N bata furen nafa Ɛ sansine ma,

n bata e xara.

Tuguminne bata Ɛ nakɔne kala,

e nun Ɛ manpa bili nakɔne nun Ɛ xɔdɛ binle

nun Ɛ oliwi binle.

Hali n to na birin liga,

Ɛ mi tubi n ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ “N bata fitina furen nafa Ɛ ma,

alo n na a liga Misiran bəxən ma kii naxan yi.
 N bata ε banxulanne faxa silanfanna ra,
 han ε yi wasa e binbine xirin na ε konni.
 E yaxune yi ε soone tongo.
 Hali n to na birin liga,
 ε mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

11 “N bata ε ɲaxankata
 alo Sodoma nun Gomora.
 E luxi nən
 alo wudi ganmatəən naxan baxi tɛɛni.
 Hali n to na birin liga,
 ε mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

12 “Nanara, n fama ε tan Isirayila kaane ɲaxankatadeni nən.
 N na a ligama ε ra nən.
 E xa ε yitən ε dentεge feen na ε Ala xa.”

13 Naxan geyane nun foyen daxi,
 a a miriyane makenən adamane xa,
 naxan subaxan findima kəɛɛn na,
 naxan sigan tima yire matexin fari,
 a xili nən Alatala, Ala Sənben Birin Kanna.

5

Alaa mawugana

1 E falani ito rame.
 N bata ɲande betini ito ba Isirayila yamaan xa.

2 “Isirayila bata lu
 alo sungutun faxaxina,
 a mi fa kele sənən.
 A saxi bəxəni,
 muxu yo mi a rakele.”

3 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Isirayila bənsənna,
 taan naxan muxu wuli keden nasigama yengesodeni,
 a muxu keme nan gbansan toma xete.
 Taan naxan muxu keme rasigama yengesodeni,
 a muxu fu nan gbansan toma xete.”

4 Alatala ito nan falaxi Isirayila yamaan xa, a naxa,
 “E xa n fen alogo ε niin xa kisi.

5 E nama n fen Beteli yi,
 ε nama siga Giligali yi,
 hanma Beriseba,
 bayo Giligali kaan birin sigama nən konyiyani,
 Beteli fan halagima nən.”

6 E xa Alatala fen alogo ε niin xa kisi.
 Xa na mi a ra, Yusufu bənsənna,
 a ε ɲanma nən alo tɛɛna.
 Beteli kaa yo mi na

naxan na tɛɛn natuyɛ.

7 Ɛ tan bata sariyan maxɛtɛ xɔlɛn na,
ɛ bata yo tinxinyaan ma.

8 A tan nan Dii Tɛmɛ Solofere sare kurun
nun Donso sare kurun yɛbaxi kore xɔnna ma,*
a dimini yalan kuyebaana na,
a sogen nagodo kɔɛɛn na,
a igen nakeli baani,
a na ragodo bɔxɔni tulɛn na.
A tan xili nɛn “Alatala.”

9 A muxu gbeene halagima nɛn,
a e yire makantanxine kala.

10 Ɛ muxun xɔnnantenyama
naxan na ɛ makiti,
bayo jɔndi falan mi rafan ɛ ma.

11 Ɛ sɛnbɛtarene yigbɛtɛnma,
ɛ balon nasuxuma e ra mudun na.
Ɛ bata banxi fajine ti gemɛne ra,
koni ɛ mi fama dɔxɔdeni ne kui.
Ɛ bata manpa bili nakɔ fajine si,
koni ɛ mi na dɔlɔ minjɛ.

12 Amasɔtɔ, n na a kolon ɛ haken nun yulubin gbo.
Ɛ tinxin muxune yigbɛtɛnma.
Ɛ dimi yi seene rasuxu
alogo tɔrɔ muxune nama makiti jɔndin na.

13 Na na a toxi xaxilimaan dunduma,
bayo waxatini ito mi fan.

14 Ɛ fanna fen,
ɛ xɛtɛ fe jaxin fɔxɔ ra,
alogo ɛ xa kisi.
Nayi, Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna
na luma nɛn ɛ xɔn,
alo ɛ a fala kii naxan yi.

15 Ɛ xa fe jaxin najaxu.
Fe fajin xa rafan ɛ ma.
Ɛ xa kiti tinxinxin sa.
Xa ɛ na liga, yanyina nde, Alatala,
Ala Sɛnbɛn Birin Kanna dijama ɛ tan
Yusufu bɔnsɔn dɔnxɛn ma nɛn.

16 Nanara Marigina Alatala,
Ala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
“E wuga xuini tema nɛn taana ngaani,
e sunu xuini te kirane birin xɔn.
E xɛɛ rawanle xilima nɛn
e xa e wuga xuini te,
e bɛti baane xilima nɛn,
e xa jande bɛtine ba.

17 N na dangu ɛ konni,

* 5:8: Mɛn kaane yi sare kurune yatɛxi nɛn alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

wuga xuiin tema nɛn ɛ xɛɛne birin ma.”
Alatala naxa na kiini.

Gbalon dina muxune xa

¹⁸ Gbalon ne xa,
naxanye waxi Alatalaa kiti lɔxɔn xa fa.
Ɛ wama nanse xɔn ma na lɔxɔni?

Na findima dimin nan na ɛ xa,
na mi findɛ kɛɛɛna ra ɛ xa.

¹⁹ Na luxi nɛn alo muxun
naxan a gima yatan yɛɛ ra,
a sa kanko xɔɲɛ li.

A na so banxin kui,
a a digan banxini,
saɲin yi a xin.

²⁰ Alatalaa kitin lɔxɔna,
dimin xa mi a ra ba?
Kɛɛɛna mi a ra ɛ xa na lɔxɔni hali!

²¹ “N bata ɛ sanle raɲaxu,
e mi rafan n ma fefe ma.
N mi waxi ɛ malanne xɔn feu!

²² Ɛ saraxa gan daxi yo,
ɛ Ala kise yo,
ɛ bɔɲɛ xunbeli saraxa yo,

ɛ saraxa turaxi yo,
e sese mi rafan n ma.
N mi tinma e rasuxɛ hali keden.

²³ Ɛ beti xuiin makuya n na.
N mi waxi ɛ konden bɛtin xuiin mɛ feni.

²⁴ N wama naxan xɔn,
sariya kɛndɛn xa gbo ɛ tagi
alo igen naxan baani.

Ɛ tinxinyaan xa lu
alo xuden naxan mi xɔrima.

²⁵ Ɛ tan Isirayila yamaan to yi na tonbon yireni ɲɛɛ tonge naaninna bun ma,
ɛ saraxane ba nɛn n tan xa ba?

²⁶ Ɛ ɛ gbee suxure Sikoti xali nɛn na waxatini ba?
Alo ɛ gbee mangana.

Hanma ɛ sare ala Kiyun,
ɛ naxanye rafalaxi ɛ yetɛ xa.

²⁷ Nanara, n na ɛ xalima nɛn
konyiyani Damasi xanbi ra.”
Alatala naxa na kiini.

A xili nɛn “Ala Sɛnɛn Birin Kanna.”

6

Gbalon nafulu kanne xa

¹ Gbalona e xa,
naxanye laxi e yetɛ ra
Siyon nun Samari geyane fari.
Ɛ tan muxu gbeene

naxanye na siya fisamantenna xun na,
Isirayila kaane xaxili tixi ɛ tan nan na.

2 E siga Kalene taan matodeni,
hanma Xamata, na taa gbeena.
E mɔn xa godo Filisiti bɔxɔni
Gati matodeni.

Ne fisa ε xa ba?
E bɔxɔn gbo ε gbeen xa?

3 E a mirixi
a ɲaxankata bɔxɔn mi ε lima,
koni ε a ligama nɛn
gbalon yi ε sɔtɔ.

4 E ε matabuma sade faɲin ma,
ε yeXεεn nun ɲinge raturaxin donma,

5 E sigin sa kondenna ra.
E yengi a ma, a ε fatan maxaseene ra
alo Nabi Dawuda.

6 E dɔlɔ gbegbe minma,
ε ture faɲin maso ε fatin ma.

Koni, ε mi kontɔfilixi
Yusufu bɔnsɔnna kala feen na.

7 Nanara, ε singe nan sigama konyiyani.
E sumunne danma nɛn.

8 Marigina Alatala bata a kɔlɔ a yeTe yi.

Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra:

“Yaxuba bɔnsɔnna wason bata raɲaxu n ma.

E yire makantanxine mi rafan n ma.

N fama e birin halagideni nɛn.”

9 Xa muxu fu banxina nde kui,
e birin faxama nɛn.

10 E kon kaan na so na banxini,
e binbine tongodeni,

a xa e gan,
a na naxan li banxini

a a falama nɛn na xa,

“Muxu gbete mi be,

ba i tan na ba?”

A a yabima nɛn, “Eɲ-εn.”

A mɔn naxa, “I dundu,

i nama Alatala xinla fala!”

11 Bayo Alatala bata yamarin fi
a banxi gbeene nun banxi xurine,
e birin xa rabira, e kala.

12 Soone e giye gεmε yireni ba?

Ƴingene mɛnna biye ba?

Awa, nanfera ε sariyan maxεtεma xɔlɛn na,

ε tinxinyaan maxεtε fe ɲaxin na?

13 E ɲaxanma fe fuune ra.

E naxa, a ε fe bata sɔnɔya

ε yeTeɛn sɛnbɛn xɔn.

14 Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra:

“Nanara, n kelima nɛn ε xili ma,

Isirayila yamana.
 E tan naxanye Lebo-Xamata taani
 han Araba xudeni,
 siyana nde fama nen e tərōdeni.”

7

Amosi a fe to singena alo xiyena

1 Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na:
 Xeen to xaba mangan xa,
 sansi nenēn fan yi minima,
 Alatala yi tuguminne ramini.

2 E to yelin sansine birin donje bōxōn ma,
 n yi a fala,
 “Marigina Alatala,
 i xa e mafelu e hakene ra,
 xa na mi a ra
 Yaxuba bōnsōnna baloma di?
 A senben mi gbo.”

3 Alatala yi kininkinin e ma,
 a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”
 Alatala naxa na kiini.

4 Marigina Alatala yi tooni ito yita n na:
 Marigina Alatala yi a ragidi a tēn xa mini.
 Tēn yi bōxōn birin gan,
 bōxō igen birin yi xara.

5 N yi a fala,
 “Marigina Alatala, yandi, dija,
 xa na mi a ra
 Yaxuba bōnsōnna baloma di?
 A senben mi gbo.”

6 Alatala yi kininkinin e ma,
 a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”
 Marigina Alatala naxa na kiini.

7 A yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:
 Marigin yi tixi yinna tinxinxin dēxōn,
 bitikidi* matinxin lutin yi suxi a yii.

8 Alatala yi n maxōdin, a naxa,
 “Amosi, i nanse toxi?”
 N yi a yabi, n naxa,
 “Bitikidi matinxin lutina.”
 Marigin yi a fala,
 “N waxi a xōn,
 n ma yamaan xa matinxin, Isirayila kaane.
 N mi dije sōnōn.

9 Suxure batude matexine kalama nen
 Isiyaga bōxōn ma.
 Isirayila a batudene rabirama nen.
 N kelima nen Yerobowan ma denbayaan xili ma silanfanna ra.”

* 7:7: Bitikidin mōn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

Amosi nun Amasiyaa fe

¹⁰ Amasiya Beteli saraxaraliin yi a fala Isirayila manga Yerobowan xa, a naxa, “Amosi yanfan nakelima i xili ma Isirayila bɔnsɔnna tagi. A naxan falama na mi fan bɔxɔn xa. ¹¹ Amosi a falama, ‘Yerobowan faxama silanfanna nan na. Isirayila kelima nɛn a bɔxɔni konyiyani.’ ”

¹² Amasiya yi a fala Amosi xa, a naxa, “I tan naxan toon tima, keli be, siga Yuda yamanani! Sa i balon fen mɛnni nabiyi wanli, ¹³ koni i nama fa nabiyi falane ti Beteli sɔnɔn, bayo mangana yire sariɲanxin be manga taani ito yi.”

¹⁴ Amosi yi Amasiya yabi, a naxa, “Nabiin xa mi n na! N fafe fan, nabi mi yi na ra. Xuruse kanna nan n na. N Sikomoro binle fan nawalima. ¹⁵ Alatala yi n fen xuruseene tagi, a yi a fala n xa, ‘Siga, nabiyi falane ti n ma yamana Isirayila xa.’ ¹⁶ Iki, i tuli mati Alatalaa falan na, i tan naxan a falama n xa, ‘I nama nabiyi falane ti Isirayila xa, i nama falan ti Isiyaga bɔnsɔnna xa.’ ¹⁷ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya ɲaxanla findima nɛn yalunden na taani. I ya diine faxama nɛn silanfanna ra. I ya bɔxɔn bama nɛn i yii, a yitaxun muxu gbɛtɛne ra. I tan, i faxama nɛn bɔxɔ haramuxin ma, Isirayila fan xalima nɛn yire makuyeni.’ ”

8*Nabi Amosi a fe toon naanindena alo xiyena: Debena*

¹ Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:
Deben naxan yi rafexi sansi bogi mɔxin na.

² A yi n maxɔdin, a naxa,
“Amosi, i nanse toxi?”

N yi a yabi,

“Debe rafexi sansi bogi mɔxin na.”

Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“Isirayila fan bata kɔxɔ n ma yamana.
N mi diɲɛ sɔnɔn.”

³ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“Na lɔxɔni,
sigin naxan sama mangana banxini,
na masarama nɛn wuga xuiin na.
Binbine wolima ayi nɛn yiren birin yi,
birin dunduma nɛn.”

⁴ Ɛ falani ito rame,

ɛ tan naxanye yiigelitɔn tɔrɔma,
ɛ tan naxanye tɔrɔ muxun ɲaxankatama.

⁵ Ɛ naxa, “Kike nɛnɛn sanla ɲanma waxatin mundun yi,
alogo en xa en ma seene mati?

Matabu Lɔxɔn ɲanma waxatin mundun yi,
alogo en ma maala yi mati?

En ma se maliga seen xa xurunɲɛ ayi,
en ma saren xa mate.

En xa wule sikeela rafala.

⁶ En sɛnbɛtarene masarama nɛn gbɛtin na,
en tɔrɔ muxune masara sankidi saren na.
En maala matima nɛn e nun a dagina.”

⁷ Alatala naxan Yaxuba rakanbaxi,

na yi a kɔɔ a yɛɛ yi, a naxa,
 “N mi jɪnanɲɛ e liga feene ma,
 han dunuɲa yi ɲan.

⁸ Bɔxɔni ito kalama na nan ma.
 Be kaane birin luma nɛn sununi.
 Bɔxɔn xuruxurunma nɛn
 alo Misiran xudena,
 naxan tema, a mɔn yi godo.”

⁹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:
 “N fama a ragidideni nɛn na lɔxɔni,
 sogen xa godo benun a waxatina,
 dimin xa sin bɔxɔni yanyi waxatini.

¹⁰ Ɛ sanle findima nɛn ɲan feene ra,
 ɛ sigine findima nɛn wuga xuiin na.
 N kasa dugin nagodoma nɛn ɛ ma,
 n yi ɛ xunna bi sununi.
 N fama sunu xungbeen nasodeni bɔxɔni,
 alo dii kedenna na faxa waxatin naxan yi.
 Na xɔlɛn mi bɛ ɛ ma habadan!”

¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:
 “Na lɔxɔne yi,
 kamɛn soma nɛn bɔxɔni,
 koni donse kame mi a ra,
 ige xɔli fan mi a ra.

Ɛ kamɛma Alatalaa falan nan ma.

¹² Ɛ bɔxɔn birin yisigama nɛn,
 keli kɔmɛnna ma han sogetedeni,
 Alatala a fala fendeni,
 koni ɛ mi a toma.

¹³ Na lɔxɔni,
 ɛ sungutun tofajine
 nun ɛ banxulanne fugama a ra nɛn.

¹⁴ A singeni nun,
 e yi e kɔɔma
 Samari a suxure haramuxin nin.
 E a fala, e naxa,
 ‘Ɛ gbee ala gbo, Dan kaane!’
 ‘Bɛriseba gbeen sɛnbɛn gbo!’
 Koni, e fama nɛn biradeni,
 e mi kele habadan!”

9

Nabi Amosi a fe to dɔnxɛna alo xiyena: Halagina

¹ N yi fe toona nde ti.
 Marigin yi a saraxa ganden dɛxɔn.
 A yi yamarin fi, a naxa,
 “Sɛnbɛtɛnne kondɛn din,
 han bɔxɔn yi xuruxurun.
 Banxin birin xa bira muxune fari.
 N na e diine halagima nɛn silanfanna ra.

Hali muxu keden mi kisima.
 Muxu keden mi a xunbama.
² Hali e sa e luxun laxira yi,
 n na e suxuma nɛn.
 Xa e te kore xɔnna ma,
 n na e ragodoma nɛn.
³ Xa e e luxun Karemele geyaan fari,
 n na e sagatanma nɛn,
 n na e suxu.
 Xa e e luxun baan xɔnna ma,
 n saɲin yamarima nɛn,
 a xa e xin.
⁴ Xa e yaxune e xali konyiyani,
 n yamarin fima nɛn,
 e xa faxa silanfanna ra.
 N na n yɛɛn tima e ra nɛn,
 koni e munanfanna mi a ra,
 n na e ɲaxankatama nɛn.”

⁵ Marigina Alatala Senben Birin Kanna,
 a tan nan a yiin din bɔxɔn na, a xuya ayi.
 Muxun birin yi sunu.
 Bɔxɔn xuruxurunma nɛn,
 a te, a mɔn yi godo
 alo Nila Misiran xudena.
⁶ A bata a dɔxɔden ti kore xɔnna ma.
 A bata kore walaxan sa bɔxɔn xun ma.
 A igen nakelima baani,
 a na ragodo bɔxɔni tulen na.
 A xili nɛn “Alatala.”

⁷ Alatalaa falan ni ito ra:
 “Isirayila kaane,
 ε nun Kusi kaane keden mi a ra n tan xa ba?
 N mi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
 alo n Filisitine ramini Kafatoro kii naxan yi?
 N mi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
 alo n Arami kaane ramini Kiri kii naxan yi?
⁸ A mato:
 Marigina Alatala bata yulubi kanne mangayaan to,
 n fama na raxɔrideni nɛn bɔxɔni ito ma.
 Koni n mi Yaxuba yamaan birin halagima.”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁹ A naxa, “N yamarin fima nɛn
 alogo Isirayila yamaan xa yimaxa.
 N na a yifema nɛn
 alo maali fema kii naxan yi,
 alogo xɔri faɲin keden nama bira.
¹⁰ Koni yulubi kanna naxanye n ma yamaan tagi,
 n na e faxama nɛn silanfanna ra,
 e tan naxanye a falama,
 ‘A mi fama nxu ɲaxankatadeni,

na mi nɔɛ nxu liye.’ ”

Isirayilaa kisi fena

¹¹ “Na lɔxɔni,
n Dawudaa mangaya kalaxini tɔnma nɛn.
N na rafalama nɛn,
n na nɛnɛni tɔnma nɛn
alo a yi kiinde,

¹² alogo e mɔn xa Edɔn bɔxɔn sɔtɔ,
e nun siyane birin
naxanye n xinla batuma.”

Alatalaa falan nan na ra,
a fama na birin nakamalideni nɛn.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:
“A mato:

Lɔxɔne fama,
xɛɛ biine nun se xabane
walima waxati kedenna nin.
Manpa rafalane nun xɛɛ biine,
ne fan walima nɛn waxati kedenni.
Manpaan gboma ayi nɛn geyane fari,
a yi lu alo geyane birin yikunxi.

¹⁴ N na n ma yamaan naxɛtɛma nɛn a konni
keli konyiyani, Isirayila kaane.
E fama nɛn taa kalaxine tideni,
e dɔxɔma dɛnaxanye yi.
E manpa bili nakɔne sima nɛn,
e na minseen min.
E nakɔn sama nɛn,
e na bogin don.

¹⁵ N na Isirayila rasabatima nɛn e gbee bɔxɔni.
E mi keɛ na sɔnɔn,
n dɛnaxan fixi e ma.”
Alatala naxa na kiini, ɛ Ala.

Abadi Nabi Abadi Alaa Falan Naxan Sebɛ

Nabi Abadi a kawandin nan sebɛxi Kitabun yireni ito kui. A Edɔn kaane sɔnna nan yɛbama lan Isirayila kaane tɔrɔ kiin ma e xɔn. Edɔn kaane findixi Yaxuba tada Esayu yixɛtɛne nan na. Edɔn kaane yi dɔxi fɔxɔ ige daraan sogeteden binna nin. Ne lu nɛn Isirayila kaane tɔrɛ waxatin birin, koni Yuda kala waxatin nun Yerusalɛn suxu waxatini yɛngɛni, e yi na feen nadangu ayi. E mi Isirayila kaane mali naxanye yi dɔxi e dɛxɔn, fɔ e to kata na feen xɔn e yi nde ba e bɔxɔn na, e mɔn yi sa Yerusalɛn kala muxune fari.

Kitabun yireni ito sebɛxi nɛn yanyina nde Babilɔn Yerusalɛn taan suxu yɛngɛni waxatin naxan yi, fayida fɔ jɛɛ kɛmɛ suulun tonge solomasɛxɛ e nun solofere jɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari. Abadi kawandin naxan ba, na a falama Edɔn kaane xa nɛn a e nun Isirayila yaxun bonne birin halagima nɛn e bode xɔn.

Nabiya falana lan Edɔn ma Nabi Yereimi 49.7-22

¹ Falani ito nan makɛnɛn Abadi xa fe tooni alo xiyena:

Marigina Alatala ito nan falaxi Edɔn kaane fe yi.

Nxu bata xɛrayana nde a fe mɛ fata Alatala ra,

xɛraan bata rasiga siyane tagi,

a xa sa a fala e xa fa fala:

“En keli, en sa Edɔn kaane yɛngɛ!”

² Ala naxa, “Edɔn kaane,

n na ɛ sɛnbɛn xurunma nɛn siyane birin xa.

Birin ɛ rajaxuma nɛn.

³ Wason naxan ɛ bɔjɛni,

na bata ɛ ratantan

ɛ tan naxanye dɔxi faran yinle ra,

e nun geyane fari,

ɛ tan naxanye ɛ mirima, ɛ naxa,

“Nde nɔɛ nxu bɛ be xuntagi?”

⁴ Hali ɛ mate ayi alo singbinna,

hali ɛ sa ɛ tɛɛn sa kore alo xɔline,

a mate ayi alo sarene,

n na ɛ ragodoma nɛn.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁵ “Xa muɔadɛna hanma mafu tiine fa i konni kɔɛɛn na,

e mi e waxɔnna xan tongoma ba?

Ɛ luma bɔjɛ xunbenli di nayi?

Xa muxune fa ɛ nakɔni ɛ manpa bogine muɔadɛni,

e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?

⁶ Nba, Esayu yixɛtɛne yii seene birin naxɔrima nɛn,

a nafulu luxunxine birin yi to.

⁷ Ɛ mali muxune birin ɛ kedima nɛn ɛ bɔxɔni.

Ɛ xɔyine bata ɛ yanfa, e bata ɛ nɔ.

Muxun naxanye yi ɛ donseene donma,

ne lutin natima ɛ yɛɛ ra nɛn

e naxa, 'E xaxili mi fa na!'

⁸ Na ləxəni,

n mi Edən yamanan fekolonne raxərə ba?

N yi xaxilimane ba Esayu a geyane fari?"

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ "Teman kaane,

ε sofane gaxuma nən

muxune birin yi raxəri Esayu a geyane ma!"

¹⁰ "E yarabima nən

bayo ε bata gballo feen liga

ε ngaxakedenna Yaxuba yixetene ra.

ε raxərime nən han habadan!

¹¹ Amasətə na ləxəni ε yeen yi na xərjene ra

e yi soma Yerusalən taani waxatin naxan yi

e a nafunle tongo,

e a seene yitaxun masensenna xən.

ε tan fan luxi nən nayi alo e tan.

¹² ε mi yi lan ε səwa

ε ngaxakedenna Yuda yixetene tərə ləxəna fe ra.

ε mi yi lan

ε naxan e kalan waxatini,

hanma ε yi ε kanba e səxələn waxatini.

¹³ ε mi yi lan

ε so n ma yamana taani

a halagi waxatini.

ε mi yi lan

ε a mato səwani a kala waxatini,

hanma ε yi a nafunle tongo

a halagi waxatini.

¹⁴ ε mən mi yi lan

ε ti kira xunne ra ε a muxu gixine faxa,

hanma ε yi e so e yaxun yii,

e tərə waxatini."

¹⁵ Amasətə Alatalaa ləxən bata maso,

a siyane birin makitima ləxən naxan yi.

Nayi, ε suxuma nən

alo ε bonne suxu kii naxan yi.

ε fe naxin naxanye liga,

ne xetema nən ε ma.

Isirayila a gbeen naxəma nən Edən yamanan ma

¹⁶ Awa, ε to dələn minxi n ma geya sarinaxin fari,

nayi siyane birin e minma nən

han e a radangu ayi!

E luma e minjə nən,

han e lugo,

e yi lu alo e mi da.

¹⁷ Koni yamaan muxu dənxe ne luma nən Siyon geyaan fari.

Yaxuba yixetene e keen masətəma nən.

¹⁸ Yaxuba yixetene luma nən alo tēna,

Yusufu bɔnsɔnne yi lu
 alo tɛɛ dɛgɛna.
 Koni Esayu yixɛtɛne luma nɛn
 alo sɛxɛna.
 Ne e suxuma nɛn
 e yi e gan,
 muxu yo mi kisima Esayu bɔnsɔnni.
 Alatala bata na fala!

¹⁹ Yuda kaan naxanye dɔxi Negewi yireni,
 ne Esayu a geyane suxuma nɛn.
 Yamanan lanbanna muxune Filisitine bɔxɔn tongoma nɛn.

E Efirami nun Samari burunne tongo,
 Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi Galadi suxu.

²⁰ Isirayila kaan naxanye suxi yɛngɛni,
 gali gbeeni ito,
 ne Kanan kaane yamanan suxuma nɛn
 siga han Sarepata taana.
 Yerusalɛn kaan naxanye suxi yɛngɛni
 naxanye Sefarada taani,
 ne fan yi Negewi yamanan taane findi e gbeen na.

²¹ Muxu kisixine tema nɛn Siyon geyaan fari,
 e Esayu a geya yirene makiti,
 mangayaan yi lu Alatala xa.

Yunusa Nabi Yunusaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Nabi Yunusa nan ma fe falama naxan kataxi a nama Alaa yamarin suxu. Ala to a fala, a a xa siga Isirayila yaxune kawandideni, a yi tondi, a siga kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, foyen yi keli, Yunusa yi woli igeni, yɛxɛn yi a gerun. A tondixi, bayo Niniwa kaane findixi faxa tiine nan na. Isirayila kaane yaxu fangamane nan yi e ra. Niniwa kɛwali jaxine fe seβexi Nahun sora 3 kui. Dɔnxɛn na, Yunusa yi tin Alaa falan ma, yɛxɛn yi a ramini.

Yunusa a fe taruxun jɔndi kɛndena nde yitama en na fa fala a Ala mi a xanuntenyaan nagidixi Isirayila kaane xan tun ma, koni a mɔn a ragidixi xɔjɛne ma naxanye a fe tongoxi sɔβɛen na. Naxan na fa Ala ma, a a xun xanbi so a hakene yi, Ala na kanna mafeluma nɛn.

Yesu misaala tongoxi Yunusa a sigatiin nan ma a to yi a faxa feen falama yamaan xa e nun a keli fena sayani (Matiyu sora 12.38-42 e nun Luka sora 11.19-35).

Ala a yitama en na nɛn fa fala, en lan en xa a xanuntenyaan nun hinanna feen nali siyane birin ma hali en kon kaa mi a ra. Ala mɔn a yitama Kitabun yireni ito yi, a en mi lan en yi a matandi kii yo yi.

Nabi Yunusa mi Ala sagoon liga

¹ Lɔxɔna nde Alatala yi falan ti Amitayi a dii xɛmɛn Yunusa xa, a naxa, ²“Keli, i siga Niniwa taani, taa gbeena, i sa na kaane kawandi. Amasɔtɔ n bata e fe jaxine to.” ³ Koni Yunusa yi keli, a yi a gi Alatala ma, a xa siga Tarasisi yamanani. Nayi, a yi siga Yafa taani, a sa kunkina nde to naxan yi siga feni Tarasisi yamanani. A yi na saranna fi, a so kunkin kui, a yi a masiga Alatala ra. ⁴ Koni Alatala yi foye gbeen nafa fɔxɔ igen xun ma. Walan gbeen yi keli igen xun ma. A yi liga alo kunkin xa kala. ⁵ Kunkibane yi gaxu, birin yi a gbee ala maxandi fɔɔ. Na danguxina, seen naxanye yi kunkin kui, e yi ne rawoli ayi fɔxɔ igeni alogo kunkin xa yelefu ayi. Yunusa tan yi saxi xixɔli gbeeni kunkin kui.

⁶ Awa, kunkibane kuntigin yi Yunusa to, a yi a fala a xa, a naxa, “I xima nanfera? Keli i yi i gbee Ala maxandi, waxatina nde, a en malima nɛn, nayi en mi faxama.”

⁷ Awa, kunkibane yi a fala e bode xa, e naxa, “En feni ito yɛɛ fen alogo en xa a kolon naxan faxi tɔrɔni ito ra en ma.” Nayi, e yi masɛnsɛnna ti, a yi Yunusa suxu. ⁸ Nayi, kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “A fala nxu xa, nde faxi tɔrɔni ito ra? I wanla sifan mundun ligama? I kelixi minen yi? I fataxi yamanan mundun na, e nun i fataxi siyaan naxan na?”

⁹ Yunusa yi e yabi, a naxa, “Heburu nan n na. N na Alatala nan batuma, Ala Naxan Kore, naxan baane nun bɔxɔn daxi.” ¹⁰ Na kunkibane yi gaxu ki fajɔ, e yi a maxɔdin, e naxa, “I na ligaxi nanfera?” Amasɔtɔ e bata yi a kolon fa fala a gima Alatala nan ma, bayo a bata yi a yɛba e xa nun. ¹¹ Koni foyen mɔn yi lu fɛ nanara kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “Nxu fa nanse ligama i ra alogo fɔxɔ igen xa a raxara? Bayo fɔxɔ igen mɔn yi luma xajɛ ayi nɛn tun.”

¹² Awa, Yunusa yi e yabi, a naxa, “Ɛ n tongo, ɛ yi n woli fɔxɔ igeni, nayi igena a raxarama nɛn. N na kolon fa fala foye gbeeni ito ɛ tɔrɔma n tan nan ma fe ra.”

¹³ Koni kunkibane yi kata kunkin nasigadeni xaren binni, koni e mi no amasotɔ foyen yi gboma ayi nɛn tun. ¹⁴ Nanara, e yi Alatala maxandi, e naxa, “Alatala, i nama tin nxu xa halagi xɛmɛni ito a fe ra. I mɔn nama tin nxu xa findi muxun faxa sabun na naxan mi fefe ligaxi nxu ra.” ¹⁵ Nayi, e yi Yunusa tongo, e yi a woli fɔxɔ igeni. Na ligaxina, igen yi a raxara yiri. ¹⁶ Na yi a liga kunkibane yi gaxu Alatala yɛɛ ra han, nanara e yi saraxan ba Alatala xa, e yi e kɔɔ.

2

Yunusa yi Ala maxandi

¹ Alatala yi yɛɛɛ gbeen nafa a yi Yunusa gerun. Yunusa yi lu yɛɛɛ gbeen kui soqe saxan, kɛ saxan. ² Yunusa yi yɛɛɛ gbeen kui waxatin naxan yi, a yi Alatala, a Ala maxandi.

³ A yi a fala, a naxa,
“N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
Alatala, n yi i maxandi,
i yi n yabi.

N to yi faxan dɛ,
n yi i xili,
i yi n xuiin name.

⁴ I bata n woli baani tilinna ma.
N bata lu mɔrɔnne bun,*
xunfanne birin danguma n fari.

⁵ N yi a falama nɛn, n naxa,
I bata n kedi i yɛtagi.
Koni, n mɔn i ya banxi sariɲanxin toma nɛn.

⁶ Igen bata te han n kɔɛna.
N bata lu tilinna ma.
Fɔxɔ igen sɛxɛne yi filin n xunna ma.

⁷ N bata yi godo igeni
han geyane bun.
Bɔxɔn bata yi raxutu n ma
han habadan.
Koni i tan Alatala, n ma Ala,
i bata n kɛnden ba faxan dɛ.”

⁸ “N niin ba waxatini,
n yi n miri i tan Alatala ma,
n ma maxandi xuiin yi sa i li i ya banxi sariɲanxini.

⁹ Naxanye suxurene batuma fuyan
ne e makuyama hinanna nan na.

¹⁰ N tan saraxane bama i xa nɛn,
n yi barikan bira i xa betini.
N dɛ xuiin naxanye tongoxi,
n yi ne liga.

Alatala, i tan nan kisin kanna ra.”

¹¹ Alatala yi yɛxɛn yamari alogo a xa sa Yunusa baxun xaren na.

3

Yunusa yi kawandin ba Niniwa yi

* 2:4: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

¹ Awa, Alatala mən yi falan ti Yunusa xa, ² a naxa, “Keli, i siga Niniwa taa gbeeni, i sa kawandin ba na n na i yamarixi naxan na.” ³ Nayi, Yunusa yi keli a siga Niniwa yi alo Alatala a falaxi a xa kii naxan yi. Taa gbeen nan yi Niniwa ra, a yisigana, fə soge saxan sigati. ⁴ Awa, Yunusa yi yanyi keden siga ti taani a sarinna, a naxa, “Xii tonge naanin to xanbi ra, Niniwa taan halagima nən!”

⁵ Niniwa kaane yi denkeleya Ala ma. Awa, e yi a rawanga a muxun birin xa sunna suxu, e yi kasa bənbeli dugine ragodo e ma keli muxu gbeene ma han muxudine.

⁶ Niniwa mangan to na feen mε, a yi keli a manga gbɛdɛni, a yi a manga domaan nate a ma, a yi kasa bənbeli dugin nagodo a ma, a yi sa dɔxɔ burunburunni. ⁷ E yi falani ito rali Niniwa yiren birin yi, e naxa, “Mangan nun a kuntigine naxa, ‘Muxune nun xuruse xungbeen nun a xunxurina, sese nama donseen don hanma a yi a min. ⁸ Muxune nun xuruseene, birin xa bənbenla ragodo e ma, e yi e xuini te Ala ma sɛnbɛn na, birin yi xɛtɛ a sigati kii naxin fɔxɔ ra e nun a gbalon naxan ligama. ⁹ Waxatina nde Ala dijama nən, a xɛtɛ a xɔlɔn fɔxɔ ra, nayi en mi fa halagima.’ ”

¹⁰ Ala yi a to Niniwa kaane na ligama, a yi a kolon a e bata xɛtɛ e kɛwali naxine fɔxɔ ra. A yi yihadin naxan nagidixi a xa a liga e ra, a yi na dan.

4

Yunusa yi xɔlɔ Ala ma

¹ Na feen yi Yunusa xɔlɔ ki fajni. ² A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n mi yi ito xan falan ba n yi n ma yamanani waxatin naxan yi? N yi ito nan ma fe falama n yi n gima Tarasisi yamanani waxatin naxan yi. Amasɔɔ n yi a kolon a i tan Ala i dijna, i kininkinin, i mi xɔlɔn xulɛn, i ya hinanna gbo, i yetɛ ratanga yihadin liga feen ma. ³ Alatala, n bata i mafan i xa n niin ba n yi, amasɔɔ a rafan n ma n faxa benun n xa lu n nii ra.” ⁴ Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xɔlɔ ba?”

⁵ Awa, Yunusa yi keli taani siga sogeteden binna ra. A yi sa gagen ti a yetɛ xa mɛnni, a dɔxɔ a bun nininna ra alogo a xa a to naxan ligama taani.

⁶ Marigina Alatala yi wudi binla nde ramini, a yi sabati Yunusa xun ma, a findi nininna ra a xa, na yi a xɔlɔn ba a yi. Yunusa yi sɛwa han! ⁷ Koni na xɔtɔn bode, subaxani, Ala yi kunla nde rafa a yi wudi binla sɔxɔn, a yi xara.

⁸ Sogen texina, Ala yi foye wolonna rafa keli sogeteden binna ra. Sogen yi Yunusa xunni li han a liga alo a xa fuga a ra. A yi a fala, a a xa faxa, a naxa, “Benun n xa lu n niini, a lan n xa faxa.”

⁹ Koni Ala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xɔlɔ wudi binli ito a fe ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “A lan n xɔlɔ wudi binla fe ra han n faxa.” ¹⁰ Nayi, Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “Wudi binli ito mi wali yo tixi i tan ma, i tan xa mi a ragboxi, a daxi kɔɛ kedenna nan na, a halagi kɔɛ kedenna ra. ¹¹ Koni n tan mi lan nun n kininkinin Niniwa ma ba, taa gbeena, muxu wuli keme muxu wuli mɔxɔɲɛ denaxan yi, naxanye mi fatan e kɔmɛnna nun e yiifanna tagi rabɛ? Xuruseene fan na.”

Mike Nabi Mike Alaa Falan Naxan Seβε

Nabi Mike nun Nabi Esayi yi walima waxati kedenni, fɔ jɛε kεmε solofere jɛε tonge naanin jɔxɔn benun Yesu xa bari. A yi falan tima Yuda kaane nan xa, Asiriya yamanan sofane yi kɔnkɔxi e xili ma waxatin naxan yi.

Nabi Mike yi Yuda kaane rakolonma a e yamanan nun e manga taan Yerusalɛn fa luma nɛn alo Samari, Isirayila yamanan manga taana. A lixi Yuda nun Isirayila bata yi taxun. Samari taan suxi nɛn yɛngeni jɛε kεmε solofere jɛε mɔxɔjɛn nun firin benun Yesu xa bari. Nabiin yi yamaan nakolonma gbalo famatɔɔn nan ma fe ma naxan yi fama e yulubine saranna ra. E yulubin ne findixi tinxintareyaan nan na muxune tagi. A mɔn yi falan tima nabine xili ma naxanye yamaan yanfama e falane xɔn, naxan yɛtɛ a ligama muxune mi nɔε e kii masarɛ. Mike yi e rakolon e yi lan e xa sigan ti kii naxan yi, a naxa, “Tinxinyaan liga, hinanna yi rafan i ma, i yi sigan ti i ya Ala xɔn yɛtɛ magodoni.” (Mike 6.8) En fan lan nɛn na xa lu en xunni, en yi a suxu.

Mike a falama a yamaan xa nɛn a Ala fama e rakisideni nɛn a na mangan dɔxɔ naxan barima Dawuda bɔnsɔnni Betɛlɛmi taani. Na feen seβexi Mike 5.1-4 kui. Na nan a liga muxune yi Alaa Muxu Sugandixin legedenma Betɛlɛmi taani jɛε kεmε solofere na falan xanbi ra. Na feen seβexi Matiyyu 2.6 kui.

¹ Alatala falan naxanye ti Mike Moreseti kaan xa Manga Yotami nun Manga Axasi nun Manga Xesekiya waxatine yi, Yuda yamanan mangane. A fe tooni ito nan ti alo xiyena lan Samari taan nun Yerusalɛn taane fe ma.

² Ɛ tuli mati,
ε tan siyane birin!
I tan bɔxɔna, i tuli mati,
e nun muxun naxanye birin a yi.
Marigina Alatala sereyaan bama nɛn ε xili ma.
Marigin nan a falama
keli a Batu Banxi sarijɔnɔxini.

Ala Samari taan nun Yerusalɛn taan makitima nɛn

³ A mato,
Alatala minima a dɔxɔdeni.
A godoma,
a sigan tima bɔxɔn yire matexine fari.

⁴ Geyane xulunma ayi a sanna bun ma,
lanbanne yilɔma e tagi
alo kumin dengben tɛɛn ma,
alo ige bɔxɔnxin tintinna ra.

⁵ Na birin Yaxuba yamaan murutɛna fe ra,
Isirayila yamaan yulubine fe ra.
Nde Yaxuba yamaan namurutɛxi?
E manga taa Samari kaane xa mi a ra ba?
Nde tixi Yuda yɛε ra suxure batuni?
E manga taa Yerusalɛn kaane xa mi a ra ba?

⁶ Ala naxa, “N Samari taan findima nɛn taa xɔnna ra burunna ra,
manpa bili nakɔ yirena.
N na a banxi gɛmɛne ragodoma nɛn lanbanne yi,

n yi a banxine sandɔxɔne ramini kɛnɛnni.

⁷ A suxurene birin yibɔma nɛn dungi dungi na.

Tɛɛn nan e kide se ralixine ganma.

N na a batu seene birin kalama nɛn,

e naxanye malanxi yalundene sarene xɔn,

e mɔn sa findima nɛn yalundene saren na.”*

⁸ Nanara, n wugama nɛn,

n gbelegbele,

n san yigenla nun n nagenla yi sigan ti.

N gbelegbelema nɛn alo kankona.

N kutun alo xutunxunbane.

⁹ Amasɔɔ Samari kaane furen mi yalanma.

A bata Yuda yamanan li.

A bata n ma yamaan taan so dɛɛn li

han Yerusalɛn taana.

¹⁰ Ɛ nama a fala Gati taani.

Ɛ nama a wuga!

Ɛ makutukutu burunburunni Beti-Leyafira taani.†

¹¹ Safiri kaane, ɛ yagixin nagenla xa dangu!

Saanan kaane, ɛ nama susu minɛ.

Beti-Hayeseli taan sununi,

e mi ɛ maliyɛ.

¹² Maroti kaane xaminxi e hɛrina fe ra,

bayo Alatala bata gbalon nagodo,

han Yerusalɛn taan so dɛna.

¹³ Ɛ tan Lakisi kaane,

ɛ soone nun wontorone yitɔn!

Ɛ tan nan Siyon kaane tixi yulubin ma

bayo Isirayila kaane yulubin naxanye ligama

e ne toxi ɛ konna nan singe yi.

¹⁴ Nanara, Yuda kaane,

ɛ masigama nɛn Moreseti-Gati taan na.

Akisibu taan findima luti ratixin nan na

Isirayila mangane yɛɛ ra.

¹⁵ Ala naxa, “Ɛ tan Maresa kaane,

n mɔn ɛ yengɛfaan nafama nɛn ɛ xili ma.

Isirayila manga binyena a gima nɛn

a sa a luxun Adulan faranna ra.

¹⁶ Ɛ xunna bi ɛ rafan dii xɛmɛne wuga feen na!

Ɛ xunna gbanan alo dugan xun xɔnna,

amasɔɔ e sigama nɛn ɛ diine ra pon!”

2

Fe jaxin saranna nun tuli sana

¹ Gbalon na kanne xa,

* **1:7:** Yalundene nan yi walima mɛn kaane kidene yi e gbetin sɔɔ kiden seene sɔɔ feen na. Yaxune na yi mɛn kaane suxurene tongo yɛgeni, e yi sa e batuma e konna kide yirene nin. Mɛn yi findi yalunde yire firinden na a naxan ma fe fala. † **1:10:** Nabi Mika yirene xinle falama naxan nun a falane bunne maliga alogo a falan xa jaxun. Misaala ra, Beti-Leyafira bunna nɛɛn “burunburun yirena.” A taan naxanye xinle falama, Asiriya kaane konkɔxi na taane nun e rabilinne ma.

naxanye haken mirima,
e fe jaxini ton e sadeni.

Kuye nema yibama
e yi sa a liga,
amasoto na ferena e xa.

² E mila xene xon,
e yi e tongo,
e kunfa banxine xon,
e yi e kansun.

E muxune nun e denbayane nun e kene suxu.

³ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“A mato,
n gbalon nan nafama bonsanni ito ma.
E mi e xunna ramine a bun mum!
E mi fa sigan tima xunna kenli,
amasoto toro waxatin na a ra.

⁴ Na boxoni, sandani ito falama nen e xili ma,
e e magelema nen mawuga sigini.

E naxa, ‘En bata kala fefe,
n ma yamaan ke boxon bata yitaxun gbete ye ra.
E bata a ba n yii,

e bata en ma xene so yanfantenne yii!’ ”

⁵ Nanara, muxu yo mi boxona nde malige
i tan ken na Alatala yamani.

Naxanye Nabi Mike matandima

⁶ E waliyiya falan tima n xili ma iki,

e naxa, “E nama waliyiyaan fala!

Waliyiya falani ito nama ti de!

A findima yagin nan na!”

⁷ E tan Yaxuba bonsanna,

a lan e xa na fala ba?

Dijan janye Alatala yi ba?

A darixi na lige ba?

Ala naxa,

“N ma falane fan na kannaxa

naxan kewanle fan.

⁸ E bata keli n ma yamaan xili ma

waxati donxeni ito yi alo yaxune.

E muxune gubane bama e ma

naxanye xetamato a ra

keli yengeni banye xunbenli.

⁹ E n ma yamaan jaxanle kedima e rafan banxine yi.

E n ma banyen ba e diine ma habadan.

¹⁰ E keli, e siga,

amasoto e matabude mi ito ra,

bayo e yamanan bata raharamu.

A findima toron nan na

naxan magaxu han!

¹¹ Xa muxuna nde a gima foyen foxo ra

a wule waliyiya falane ti, a naxa,

‘I fama dolon nun manpaan sotodeni nen!’

Na nabi sifan nan yi lanɲe yamani ito ma yati!”

¹² “N na ε birin malanma nen Yaxuba bɔnsɔnna.

N na ε tan muxu dɔnxene xun lanma nen,
naxanye luxi Isirayila bɔnsɔnni.

N na ε malanma nen

alo yεxεεne sansanna kui,
alo xuruse kuruna e degedeni.

Gali gbeen sɔnxɔ xuiin yi mini na.

¹³ Naxan kiraan nabama,

na tima nen e yeε ra.

E kiraan nabama nen, e mini.

E mangan bata ti e yeε ra,
Alatala nan e xunna ra.”

3

Yeεratine sɔnne

¹ N bata a fala, n naxa,

“Yaxuba bɔnsɔn mangane
Isirayila bɔnsɔn kuntigine,

ε tuli mati iki!

ε tan xa mi lan

ε sariyan kolon ba?

² Fe faɲin naɲaxu ε tan naxanye ma,

a ɲaxin yi rafan ε ma,

ε muxune kidin nun e suben bama e ma
han e xɔnna.

³ ε n ma yamaan suben donma,

ε yi e kidin ba,

ε yi e xɔnne yigira,

ε yi e yisege

alo suben naxan sama tunden kui.”

⁴ Nanara, mangane na gbelegbele Alatala ra,
a mi e yabima.

A yeεtagin luxunma nen e ma na waxatini,

e kewali ɲaxine fe ra.

Wule nabine sɔnne

⁵ Alatala ito nan falaxi lan nabine fe ma

naxanye n ma yamaan nalɔma ayi, a naxa,

“Donseen neɲma e de,

e muxune xibaruma bɔɲe xunbenla nan na.

Koni xa naxanye mi e kima donseni

e yengen nan nakelima ne ma.

⁶ Nanara, kɔεen soma nen ε ma

ε mi fa fe toon tima alo xiyena,

dimin yi so,

fe yo mi fa makεnenma ε xa.

Sogen birama nen na nabine mabinni,

keɲenna yi findi dimin na e xa.”

⁷ Sayibane yagima nen

e nun naxanye birin waliyiya falane tima.

Ne e yeεtagine luxunma nen yagini

amasotō Ala mi e yabima.

⁸ Koni n tan, n lugoxi senben na e nun Alatalaa Nii Sarijanxin nun kiti sa kenden nun fangana alogo n xa Yaxuba bōnsōnna Ala matandine yita a ra e nun Isirayila bōnsōnna yulubina.

⁹ Nayi, ε tuli mati ito ra, Yaxuba bōnsōn mangane, ε tan Isirayila bōnsōn kuntigine, kiti kenden najaxu ε tan naxanye ma ε yi fe fajine birin yifu,

¹⁰ ε tan naxanye Siyon taan tima wunli, ε yi Yerusalen ti gbaloni.

¹¹ Mēn mangane kitin sama, e dimi yi seen nasuxu mayifuni. Mēn saraxaraline xaranna tima, alogo e xa e saren sōtō. Mēn nabine fe famatōne xibarune falama, alogo e xa gbetin sōtō.

Anu, e mōn fa e diganma Alatala yi, e susu a falε, e naxa, “Alatala mi en tagi ba? Tōtō yo mi fama en ma.”

¹² Nanara, ε tan ma fe ra, Siyon taani buxama nēn alo xēna, Yerusalen findima nēn taa xōnna ra. Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma, na findima nēn fōtōnna yire matexin na.

4

Bōne xunbeli manga taana

¹ Waxati famatōni Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari na danguma nēn geyane birin na, a lu geyane birin xun ma, siyane yi lu fε a ma han!

² Siya wuyaxine fama nēn, e a fala, e naxa, “E fa, en siga, en te Alatalaa geyaan ma, Yaxubaa Alaa banxini. A xa en xaran a sigati kiine ma, alogo en xa bira a kirane fōxō ra.”

Amasotō sariyan minima nēn Siyon yi Alatalaa falan minima nēn Yerusalen yi.

³ A findima nēn kitisaan na siya wuyaxin tagi. A yengene janma nēn yama senbemanē tagi hali naxanye makuya.

E e silanfanne bōnbōma nēn,*

* **4:3:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

e findi jinge kenne ra,
 e tanbane yi rafala wɔlitene ra.
 Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbetɛ xili ma,
 yɛngɛn mi fa maxaranjɛ mumɛ.
⁴ Birin dɔxɔma nɛn a manpa binla nun a xɔdɛ binla bun,
 muxu yo mi fa e magaxu,
 amasɔtɔ Alatala sɛnbɛn Birin Kanna bata falan ti.
⁵ Siyane birin sigan tima e gbee ala nan xili yi.
 Koni en tan sigan tima Alatala nan xili yi en ma Ala
 waxatin birin han habadan!

⁶ Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “Na lɔxɔni,
 n sankalatɔne malanma nɛn.
 Naxanye yi suxi yɛngɛni
 n yi ne xun lan,
 n tɔrɔn nagidixi naxanye ma.
⁷ N sankalatɔne findima n ma yama dɔnxɛn na nɛn.
 Naxanye yi xuyaxi ayi,
 na muxune yi findi siya sɛnbɛmaan na.
 Alatala dɔxɔma nɛn e xun na Siyon geyani
 keli na waxatin ma han habadan.
⁸ I tan, Siyon taan sanganso matexina,
 i tan naxan yamaan makantanma
 alo xuruse rabaan nun a kuruna,
 i fama nɛn sɛnbɛn sɔtɔdeni
 naxan yi i yii a fɔlɔni.
 Yerusalen mɔn findima nɛn manga taan na.”

⁹ Nanfera iki i gbelegbelema?
 Manga mi fa i konni ba?
 I kawandi muxun bata lɔ ayi ba,
 alogo sɔxɔlɛn xa i li
 alo jaxanla naxan tinna ma?
¹⁰ Siyon kaane, ɛ tɔrɔ,
 ɛ gbelegbele
 alo jaxanla naxan diin barima.
 Amasɔtɔ iki ɛ minima nɛn ɛ taani
 ɛ sa dɔxɔ burunna ra.
 ɛ sigama nɛn han Babilɔn taani.
 ɛ sa xɔrɔyama mɛnna nin,
 Alatala sa ɛ xunbama mɛnna nin ɛ yaxune yii.
¹¹ Iki siya wuyaxine e malanma i xili ma.
 E a falama, e naxa,
 “En fu e taan ma,
 en xa Siyon kalaxin to!”
¹² Koni e mi Alatala miriyaan kolon.
 E mi a fe ragidixine famuma.
 E mi a kolon a e malanma nɛn
 alo malo xidine lonna ma.
¹³ Siyon kaane, ɛ keli,
 ɛ maala bɔnbɔ!
 N sɛnbɛn fima nɛn ɛ ma

alo wure fenne turaan ma
 alo a torone na findi sultan na.
 E yama wuyaxi yilunburunma nɛn,
 e bata yi seen naxanye sɔtɔ yɛngɛni,
 ε ne rasarijan Alatala xa,
 ε yi e nafunla so bɔxɔn birin kanna yii.
 14 Iki, ε ganle malan, taa yɛngɛ sone!
 Yaxune bata ε rabilin!
 E bata Isirayila kuntigin yetagi garin dunganna ra.

5

Mangan barima nɛn Betɛlemi yi

1 I tan, Betɛlemi-Efarata taana,
 i tan xurun Yuda taane tagi,
 koni naxan mangayaan ligama Isirayila xun na
 n tan xa, na minima i tan nin.
 A bɔnsɔnna fɔlɔxi xabu waxati danguxine yi,
 xabu singe ra fonne waxatina.
 2 Nanara, Ala Isirayila yamanan nabejinma nɛn
 han naxan diin barima na yi diin bari.
 A ngaxakeden dɔnxɛne mɔn yi xɛtɛ Isirayila yi.
 3 A kelima nɛn, a yi a xuruse kurun naba
 Alatala sɛnbɛni,
 Alatala xili binyeni, a Ala.
 E luma nɛn bɔɓɛ xunbenli,
 amasɔtɔ a binyama nɛn han bɔxɔn danne.
 4 A tan yɛtɛɛn nan findima e bɔɓɛ xunbenla ra.

Asiriya kaane na fa en ma bɔxɔni
 e yi so en ma manga banxine kui,
 en yɛɛrati solofere nan nakelima e xili ma
 hali yamaan kuntigi solomasɛxɛ.

5 E mangayaan ligama nɛn Asiriya yamanani
 silanfanna ra e yii, e Nimirodi bɔxɔn tongo.
 Mangana en xunbama nɛn Asiriya kaane yii,
 e na sa so en yamanani
 e na e sanna ti en ma bɔxɔni.

6 Nayi, Yaxubaa yamaan muxu dɔnxɛne luma nɛn
 siya wuyaxin yɛ,
 alo xiila naxan kelixi Alatala ma,
 alo tulen naxan sama sɛxɛn yii ra,
 naxanye mako mi adamadiine ma,
 e yengi mi sese ma muxune yii.

7 Nayi, Yaxuba bɔnsɔnna muxu dɔnxɛne luma nɛn
 siyane nun yama wuyaxine yɛ,
 alo yatan burunna subene yɛ,
 alo yata sɛnbɛmaan xuruse xunxurine yɛ.
 A na dangu, a e suxu, a e yibɔ,
 muxu yo mi e bama a yii.

8 E yiini te ε yaxune xili ma,
 alogo ε yaxune birin xa raxɔri.

- ⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Na ləxəni, n ni i ya soone bama nən i konni
 n yi i ya wontorone ralə ayi.
¹⁰ N na i ya taane kalama nən i ya yamanani,
 n yi i ya yire makantanxine birin nabira.
¹¹ N kəerayaan bama nən ε ye.
 Yiimatone mi fa luma ε ye.
¹² N na ε suxurene nun ε kide gəməne bama nən ε yii.
 E mi fa ε xinbi sinma ε yii funfun bun ma.
¹³ N na ε Asera kide gbindonne bama nən ε yii,
 n yi ε taane halagi.
¹⁴ N fitinaxina n gbeen ɲəxəma nən xələni
 siyane birin na naxanye mi n xuiin naməxi.”

6

Kitina Ala nun a yamaan tagi

- ¹ E tuli mati Alatalaa falan na, a naxa,
 “E keli, ε xun mafala,
 geyane yi findi i ya kitin serene ra,
 yire matexine xa i xuiin namə.
² Geyane, ε Alatala kitin namə,
 ε tuli mati,
 ε tan bəxən bunna naxanye mi yimaxə,
 amasəto Alatala nun a yamaan kitini,
 a waxi Isirayila makiti feni.
³ N ma yamana,
 n nanse ligaxi ε ra?
 N goronna mundun saxi ε xun ma?
 E n yabi!
⁴ N bata ε ramini Misiran yamanani.
 N bata ε xunba konyiya bəxəni.
 N yi Musa rasiga,
 a xa ti ε yεε ra,
 e nun Haruna nun Mariyama.
⁵ N ma yamana,
 na feen xa rabira ε ma,
 Moyaba mangan Balaki yi fe ɲaxin naxan falama,
 e nun Beyori a dii Balami* mən a yabi naxan na.
 E sigan naxan ti
 keli Sitimi yi han Giligali taani,
 na feen xa rabira ε ma
 alogo ε xa Alatalaa tinxin wanle kolon.”
⁶ N fama nanse ra n yii Alatala yetagi,
 n yi n xinbi sin Ala matexin bun?
 N xa fa, nxu nun saraxa gan daxine ba?
 E nun ɲinge diin ɲεε kedenne ba?
⁷ Alatala konton wuli wuyaxine rasuxə ba?
 Ture saraxan naxan gbo xude wuli wuli wuyaxine igen xa ba?
 N na n ma dii singen soε a yii n hakene saren na ba?
 Diin naxan minixi n fatini,

* 6:5: Balaki nun Balami a fe sebxə Yatene 22 han 24 kui.

na findε niin xunbaan na yulubine fe ra ba?

⁸ Adamadina,
a bata a yita i ra naxan fan,
Alatala naxan maxɔdinma i ra:
Tinxinyaan liga,
hinanna yi rafan i ma,
i yi sigan ti i ya Ala xɔn yetε magodoni.

Isirayila kaane yulubine saranna

⁹ Alatala a xui raminima taan muxune ma,
xaxilimana a xinla ratinma nεn.

Ɛ tuli mati falan na
naxan yamaan yulubine saranna ralixi
e nun naxan a fe ragidixi.

¹⁰ Nafunla naxan sɔtɔxi a jaxin na
na mɔn muxu jaxine banxine kui ba,
e nun ligase tinxintaren naxan dangan nafama?

¹¹ N luyε n mi a fe saran na kanna ra ba,
naxan sikeli tinxintaren nawalima
se liga se dεfetaren naxanye benbɛli kui?

¹² Taan nafulu kanne gbalon ligama,
a muxune wulen falama.
E dεεn yanfan tima.

¹³ Nanara, n tɔrɔn nagodoma nεn i ma,
n yi i kala i yulubine fe ra.

¹⁴ I tan, i dεgema nεn i mi lugo.
Kamεni i kuiin bɔrɔxɔma nεn.
I sena ndee ramarama nεn,
koni sese mi luma.
I na naxan namara,
n na kalama nεn yεngeni.

¹⁵ I seen sima nεn,
koni i mi a xabama.
I oliwi turen bama nεn,
koni i mi a turen nawalima.
I manpa bogi igen bama nεn,
koni i mi a minma.

¹⁶ I Manga Omiri a sariyane nan suxuma
e nun Manga Axabi a denbayaan misaale birin,†
i bira e kawandi xuine fɔxɔ ra.
Nanara, n halagin nagidixi i ma,
n na i ya muxune findima nεn gele ma feen na
e nun yagina siyane tagi.

7

Nabina mawuga xuina

¹ Gbalona n xa!
Amasɔtɔ n sunuxi
alo naxan se bogin fenma a xɔri makentun waxatini.

† **6:16:** Isirayila mangane nan yi Omiri nun Axabi ra naxanye yi son jaxu. E fe sebɛxi Mangane Singen 16.23-33 kui.

A dondaxin se mi fa na,
hali xɔdɛ bogi keden pe
naxan yi ɲaxunɲɛ n dɛ.

² Tɔgɔndiya muxune bata ɲan yamanani na kiini.

Muxu faɲi yo mi fa luxi.

E birin dɔxi e bode yɛɛ ra faxa ti xinla ma.

Birin lutin natima a ngaxakedenna yɛɛ ra.

³ E yiine fatan fe ɲaxin ligɛ.

Mangane seen nan fenma,

kitisane dimi yi seene rasuxuma mayifuni,

kuntigine e waxɔn feen falama,

e birin yi malan na feen ma.

⁴ Naxan fisamantenna ra e yɛ,

na ɲaxu alo ɲanla.

Naxan tinxin e tagi,

na fe raxɔɔ sansanna ɲali kanna xa.

Ɛ kantan tiine bata ɛ rakolon lɔxɔn naxan ma fe ra,

ɛ kɛwanle saranna sɔtɔma lɔxɔn naxan yi,

na bata li.

E kɔntɔfilima nɛn iki.

⁵ I nama la i adamadi boden na.

I nama i taxu i xɔyin na.

I nama falan ti

hali i ya ɲaxanla yɛɛ xɔri.

⁶ Amasɔtɔ dii xɛmɛna a baba rafɛyama,

dii tɛmɛne fan yi keli e ngane xili ma,

ɲaxanle fan yi keli e mamene xili ma.

Muxune yaxune kelima e denbayane yɛtɛɛn nin.

⁷ Koni n tan,

n na Alatala yɛɛ ra kira yitoma nɛn yigini,

n yi Ala mamɛ, n nakisimana.

N ma Ala n xui namɛma nɛn.

Ala maxandin nun yigina

⁸ I nama sɛwa n ma fe ra,

n yaxuna.

Amasɔtɔ xa n bira,

n kelima nɛn.

Xa n lu dimini,

Alatala findima nɛn kɛnɛnna ra n xa.

⁹ N na Alatalaa xɔlɔn naxanma nɛn,

amasɔtɔ n bata yulubin liga a ra,

han a yi n xun mayengɛ,

a yi n ma kitin sa.

A n naminima nɛn kɛnɛnni,

n yi a tinxinyaan to.

¹⁰ N yaxuna a toma nɛn,

a yi yagi han!

A tan naxan yi a falama n xa,

a naxa, "Alatala minɛn, i ya Ala?"

N yɛɛne a biraxin toma nɛn,

a yi yibodon,

alo boron kiraan xɔn.

11 Taan nabilinna yinna mɔn na ti lɔxɔn naxan yi,
ndee mɔn sama nɛn ɛ bɔxɔn danne fari na waxatini.

12 Na lɔxɔni, muxune fama nɛn i fɛma,
keli Asiriya yi han Misiran taane yi,
keli Misiran yi sa dɔxɔ Efirati baan na,
keli Efirati baan na han fɔxɔ igena,
keli geyane birin ma.

13 Bɔxɔn kalama nɛn a muxune kɛwanle fe ra.

14 I ya yamaan nagbɛngbɛn i ya dunganna ra,
i kurun naxan sɔtɔxi i kɛɛn na,
naxan sa dɔxi a danna burunna ra sɛxɛ faɗi yireni.
E yi e dege Basan nun Galadi yi
alo lɔxɔ danguxine.

15 N mɔn kabanako wanle yitama e ra nɛn
alo e mini waxatini Misiran yi.

16 Siyane a toma nɛn e yagi,
hali e senben to gbo.
E yiin sama nɛn e de ra,
e tunle yi xɔri.

17 E burunburunna dunxunma nɛn
alo saɗina,
alo daliseen naxanye e bubuma bɔxɔni.
E minima nɛn xuruxurunɗe e luxundene yi,
e fa Alatala ma, en ma Ala.
E gaxuma nɛn i yeɛ ra, e yilanyilan.

18 Nde luxi alo i tan, Ala,
i tan naxan i ya yamaan muxu dɔnxɛne
yulubin xafarima,
i tan naxan murutɛn mafeluma?
I ya xɔlɔn mi buma han habadan
amasɔtɔ hinanna rafan i ma.

19 I mɔn kininkininma nɛn nxu ma,
i nxɔ hakɛne yibodonma nɛn i sanna bun,
i nxɔ yulubine birin wolima ayi nɛn
fɔ fɔxɔ igen tilinna ma.

20 I ya lannayaan yitama nɛn Yaxuba bɔnsɔnne ra
i yi hinan Ibrahima yixɛtɛne ra,
alo i kɔlɔ kii naxan yi nxu benbane xa a singeni.

Nahun Nabi Nahun Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Nahun yi kawandi bama Niniwa taan kala feen nan ma Asiriya yamanan manga taana. Isirayila yamanan sogeteden kōmēn fōxōn nan yi suxi yēngēni Asiriya kaane xōn na waxatini. Gbalotō gbeen nan yi Niniwa kaane ra naxanye yi siyane nōma yēngēni e muxu wuyaxi faxa naxankatani. Nabi Nahun Kitabun yireni ito sebεxi nēn yanyina nde nεε kēme sennin benun Marigi Yesu xa bari. Yanyina nde e nun Nabi Sofoni nun Nabi Yeremi nan yi walima e bode xōn.

¹ Waliyiya falan ni ito ra Niniwa taan xili ma, Nabi Nahun Elekosi kaan fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a sebε.

² Alatala a yamaan namarama xōxōlōnna nin.*

A gbeen naxōma nēn.

Alatalaa xōlōn gbo,

a gbeen naxōma nēn.

A yēngēfane saranna fima nēn,

a fitinaxin yi a gbeen naxō a yaxune ma.

³ Alatala mi xōlōn xulēn,

a sēnbēn gbo!

Alatala mi yulubi kanna yatema tinxinden na mumε!

Alatala dangu funfun findixi

wuluwulu gbeen nun foye kala tiin nan na.

Kundaan yi findi gbangbanna ra a sanna bun.

⁴ A na falan ti fōxō igen xili ma,

a xara, baane birin yi xōri.

Basan nun Karemele yamanane seXene yi gbeeli,

Liban yamanan wudi fugene yi lisi a ra.

⁵ A geyane birin yimaxama nēn a yεε ra,

yire matexine birin yi xuya ayi.

Bōxōn yi xuruxurun a yetagi,

e nun dunuṅa nun a yi seene birin.

⁶ Nde nōε tiyε a xōlōn yεε ra nayi?

Nde kise a xōlōn gbalōn ma?

A fitinan sigama ayi alo tēna

hali gεmεne a e birin ganma.

⁷ Alatala fan.

Luxunden nan a tan na tōrō waxatine yi.

A yengi muxune xōn

naxanye na e yigiya a yi.

⁸ Koni a yaxune dōxōden kalama nēn

alo fufaan na dangu na xun ma.

A yi a yēngēfane kedi han laxira dimini.

* **1:2:** Ala xōxōlōn, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xēmēna a naxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete fōxō ra a batu xinla ma, a mōn mi tinma yama xōjēn xa a raxōri. Na feen mato Xōrōyaan 20.5 kui.

9 Ɛ feen mundun yitɔnma Alatala xili ma?

A tan nan halagin tima fefe!

Naxankatan firinden mi ɛ lima.

10 Amasɔtɔ e luma nɛn ɲali ɲansanne yi,

e xunne kelima nɛn e dɔlɔne ra,

e yi halagi alo sɛxɛ xaren na gan fefe!

11 Niniwa kaane,

muxuna nde minixi ɛ tan nan yɛ

naxan fe ɲaxini tɔnma Alatala xili ma,

naxan maxadi ɲaxine tima.

12 Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Hali e kamalixi,

e na wuya ki yo ki,

e raxɔrima nɛn, e ɲan.

Yuda kaane,

xa n bata tɔrɔn nagidi ɛ ma iki,

na ligaxi nɛn

alogo ɛ nama fa tɔrɔ sɔnɔn.

13 N na ɛ xunbama nɛn konyiyani iki,

n yi yɔlɔnxɔnne yibolon,

e ba ɛ ma.”

14 Niniwa kaane,

Alatala ito nan yamarixi ɛ fe yi, a naxa,

“Ɛ bɔnsɔnna muxu yo mi luyɛ.

N na ɛ wudi suxurene

nun ɛ wure suxurene kalama nɛn ɛ kidene yi.

N yi ɛ gaburune yitɔn,

bayo sese mi ɛ ra.”

2

1 Ɛ mi a to,

xɛraan sigan tima geyane fari,

naxan fama xibaru fari na

naxan bɔɲɛ xunbenla a fe ralima.

Yuda kaane, ɛ sanle raba,

ɛ dɛ ti xuine rakamali.

Amasɔtɔ halagi tiin mi fa danguma ɛ konni.

A bata raxɔri fefe!

2 Niniwa kaane,

halagi tiine bata keli ɛ xili ma.

Ɛ yinna makantan,

ɛ yɛɛn ti kirane ra,

ɛ tagi xidi yɛngɛ so xinla ma,

ɛ fangan birin malan.

3 Amasɔtɔ Alatala mɔn binyen soma nɛn

Yaxuba bɔnsɔnne yii e nun Isirayila bɔxɔna,

hali halagi tiine to bata yi so na kaladeni

e yi e manpa binle ɲan.

4 Yaxu sofani itoe yɛ masansan wure lefane gbeeli.

E sofa wεkilεxine maxidixi dugi gbeele nin.
 Wurene mayilenma e wontorone ma,
 e na e yitɔn yεngεso lɔxɔn xili yi,
 e yi tanbane tongo.

⁵Yεngε so wontorone e gima taan kirane xɔn han!
 E gixin sigama yama malandene yi.
 E mayilenma alo xaye xidi dεgεne,
 e xulun alo kuye sarinna.

⁶A bata a sofa yεbaxine maxili,
 koni e fama dagalanjε ayi.
 E e gima siga taan nabilinna yinna ma,
 e luxun e yε masansan wurene bun.

⁷Taan so dεene bata rabi baan mabinni,
 manga banxin fan birama.

⁸Feen bata ragidi,
 e bata taan muxune suxu,
 e siga e ra konyiyani.
 Taan konyi gilεne yi lu kutunjε
 alo ganbane,
 e siga e kanken makudunjε sununi.

⁹Niniwa taan luxi nεn
 alo ige sa sena
 igen minima naxan na.
 E a falama a muxu gixine xa,
 e naxa, “E ti! E ti!”
 Koni muxu yo mi xεtεma.

¹⁰ε gbetin tongo!
 ε xεmaan tongo!
 Nafunla na naxan mi janma.
 A sifan birin malanxi na yi.

¹¹Kalan nun halagin nun bɔnɔna!
 Bɔjεne bata kala,
 xinbine yi sin.
 Fatine birin yi xuruxurun,
 yεtagine birin yi yitɔnɔn.

¹²Yatane sodeni ito luxi di,
 dεnaxan yi findixi yatadine dεgeden na,
 yatane nun e diine yi e gima dεnaxan yi,
 muxu yo mi e yikala?

¹³Yatan yi subene faxama a diine xa,
 a yi a se suxine kɔεεn bolon a gilεen xa,
 a luxunden nafe xɔɔyi seene ra
 a soden nafe se suxine ra.

¹⁴Alatala sεnbεn Birin Kanna falan ni ito ra,
 a naxa, “N bata keli ε xili ma!
 N na ε yεngε so wontorone ganma nεn
 e findi tutin na.
 ε banxulanne faxama nεn silanfanna ra”
 alo yata sεnbεmane.

* **2:14:** Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana.

N danna sa ε se tongon na yεngene yi dunu_{na} yi.
Muxu yo mi fa ε xεrane xuiin mεma sɔnɔn.”

3

¹ Gbalon faxa ti taani ito xa,
naxan nafexi wule falane nun gbalotɔne ra,
se tongoxine mi _{na}panma denaxan yi.

² Bosa xuiin minima,
e nun soone nun yεngε so wontorone gi xuina.

³ Soo ragine e gima siga yεngeni,
e silanfanne mayilenma,
e tanbane luxi alo kuye sarinna!
Muxu maxɔloxine yiren birin yi!
Binbine saxi e bode fari han!
Faxa muxune mi _{na}panma mume!*

Muxune e sanna radinma binbine ra.

⁴ Na feene birin fataxi
yalundena yalunyaan kunfan nan na,†
_{na}axalan tofajin nun woyimε _{na}axanla
naxan ma yalunyaan yi siyane findima konyine ra,
a yama wuyaxi tirin a kɔεrayani.

⁵ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra,
a naxa, “N bata keli i xili ma!
N na i ya dugin lenben soma nen i yεtagin xunna,
n yi i ragenla yita siyane ra,
yamanane yi i ya yagitareyaan to.

⁶ N se xɔsixine wolima i ma nen,
n yi i rayagi, i findi misaala ra.

⁷ Nayi, naxan yo na i to,
na kanna a gima nen i ma,
a yi a fala, a naxa,
‘Niniwa taan bata kala.
Nde kininkinin_{ne} a ma?’
N sa i madɛndɛn muxune sɔte minɛn?”

⁸ ε tan Niniwa kaane,
ε taan fisa No-Amoni taan xa ba,‡
naxan yi baan de,
igen naxan nabilinxi?
A yi makantanxi baan nan na,
igene nan yi a rabilinni
alo taan yinna.

⁹ Kusi yamanan nun Misiran yamanan nan yi e fangan na
dan mi naxan na.
Puti kaane nun Libiya kaane nan yi findixi e xɔyine ra.

* **3:3:** Asiriya mangane yi faxa gbeen tima yengeni. Waxatina nde e yi faxa muxune xunne segema e de e malan taa noxin yetagi misaala ra. Waxati gbete e binbi wuyaxi sa e bode fari taan yetagi muxune magaxu xinla ma. † **3:4:** Yanyina nde, yalundeni ito findixi Niniwa taana ala _{na}axalanmaan nan na.

‡ **3:8:** Yanyina nde No-Amoni taan findixi Tebe taan nan na Misiran yamanani Asiriya mangana nde naxan suxu yengeni _{na}εε keme sennin _{na}εε tonge sennin nun saxan benun Marigi Yesu xa bari.

10 Anu, na taan suxu nen yengeni,
 a muxune yi xali konyiyani.
 Yaxune yi e dii futene yibutuxun
 taan kira xunne birin na.
 A kuntigi suxine yi yitaxun masensenna xon,
 a muxu gbeene birin yi xidi yoloxonna ra.
 11 E fan xunne kelima nen doloxolen na,
 e yi e luxun e yaxune bun,
 e fan yi yigiyaden fen.

12 E yire makantanxine birin luma nen
 alo xoden na mo.
 Muxune na a yuguyugu,
 a bogine yi lu yolonye e de.
 13 E ganla mato.
 Naxanle nan tun fa e konni.
 E yamanan so deene bata rabi e yaxune xa mume!
 Teen bata e taan so deene balan wurene gan.
 14 E igen namara taani yengen yee ra!
 E taan nabilinna yinni ton!
 E benden malan,
 e gberingberen namaxa!
 E bitikidine rafala!
 15 Nayi, teena e ganma nen,
 silanfanna yi e raxori alo supene.
 E wuya, e wuya ayi alo supene!
 E findi ganla ra alo tuguminne!
 16 E yulane bata wuya ayi
 dangu sarene ra kore.
 Anu, ne fan luxi
 alo tuguminne na tungan, e tunun.
 17 E taan kantan muxune luxi
 alo tuguminne,
 e kuntigine fan
 alo tuguminne na wuya ayi.
 E doxon sansanna ma xunbeli waxatini.
 Sogen na te, e tungan,
 e sigade mi kolon.

18 Asiriya mangana,
 i ya yeeratine bata xi habadan.
 I ya sofa kuntigine mi fa e ramaxama.
 I ya yamaan bata xuya ayi geyane xun xon,
 muxu yo mi fa e malanye.
 19 I ya furen dandan se mi na.
 I maxobdene i faxama nen.
 Naxan yo na i ya fe me
 na kanna a yiin bonboma nen sewani
 bayo muxu yo mi na,
 e fe naxin toxon munma naxan li

§ 3:14: Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

dan mi naxan na.

Xabakuki Nabi Xabakuki Alaa Falan Naxan Sebɛ

Xabakuki falani itoe sebɛxi nɛn yanyina nde, jɛɛ kɛmɛ sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, sogeteden binna muxune yi Babilɔn kaane nɔɔn nan bun ma.

Nabi Xabakuki Ala maxɔdinxi nɛn fa fala nanfera Ala mi tinxintarene halagima a yamaan yɛ. Ala yi a yabi a naxa, na ligama nɛn koni Babilɔn kaane nan fama yamaan birin jaxankatadeni tinxintarene fe ra. Nayi, Nabi Xabakuki mɔn yi Ala maxɔdin fa fala nanfera a tinma Isirayila kaa tinxinxine yi halagi Babilɔn kaa tinxintarene xɔn bayo Isirayila kaane tinxin Babilɔn kaane xa. Ala yi a yabi fa fala ne fan e saranna sɔtɔma nɛn. A mɔn yi a ralimaniya fala kendɛni ito xɔn, a naxa, “Tinxin muxun nii rakisin sɔtɔma nɛn a denkeleyaan xɔn.” (Xabakuki 2.4)

Xera Pɔli xetɛxi falani ito ma nɛn, a yi a findi Yesu a fe Xibaru Faɓin yeba falana nde ra. A mato Romi Kaane 1.17 e nun Galati Kaane 3.11. A mɔn sebɛxi Heburune 10.38 kui.

¹ Waliyya falan naxan so Nabi Xabakuki yii fe tooni alo xiyena:

Nabi Xabakuki a mawuga singena

² Alatala, n luma i maxandɛ
han waxatin mundun yi n mali feen na
i mi n xuiin mɛ?

N luma gbelegbeɛ
han waxatin mundun yi
n naxa, “Gbalona!”
i mi n nakisi?

³ Nanfera i tinxi
n yɛɛn yi lu hakɛn na?
Nanfera i tinxi
a yamaan xa jaxankata?

Halagin nun gbalona n yɛtagi waxatin birin.
Lantareyaan nun yɛngɛn bata gbo ayi.

⁴ Nanara, senbɛ mi fa sariyan na,
kiti kendɛn mi sama mumɛ!
Bayo muxu jaxine bata tinxin muxune rabilin,
kiti tinxintarene yi lu sɛ.

Ala yi Nabi Xabakuki yabi

⁵ Ɛ yɛɛn ti siyane ra,
ɛ e mato, ɛ yi kabɛ,
ɛ yigitɛgɛ.
Bayo n fena nde ligama nɛn ɛ waxatini ito yi
ɛ mi yi lɛ naxan na,
hali xa a fala ɛ xa.

⁶ Bayo n Babilɔn kaane rakelima nɛn,
siya kininkinintare wɛkilɛxina,
e yi bɔxɔn birin yisiga
e yi yirene tongo

e gbee mi naxanye ra.*

7 E magaxu, e senben gbo,
e fangan nan e sariyan nun e xunna kenla ra.

8 E soone xulun burunna jarin xa,
e xajne jinbari ra kankone xa.
E soo ragine gixin fama nen tunganje
sa keli yire makuyeni.

E gima alo singbinna neen fonje seen ma.

9 E birin fama gbalon nan xili ma.
E ganle yeen tixi e sigaden nan na,
e suxu muxune malan
alo jemensinna.

10 E mangane magelema,
e gelema kuntigine ma.
E gelema yire makantanxine birin ma
e gbingbinne nan nafalama taan yinna xon
e dangu yinna xun ma,
e taan suxu.

11 E yi dangu alo foye kala tiina,
e birin hake kan,
e fangan nan e gbee ala ra.

Xabakuki a mawuga firindena

12 Koni Alatala xa mi i tan na xabu a foloni ba,
n ma Ala sarijanxina?

Nayi, e mi nxu faxama!

Alatala, i bata e findi nxu makiti muxune ra.

Ala, n kantan fanyena,
i bata e senbe so
alogo e xa nxo wanle saran nxu ra.

13 I yeene sarijan fe jaxin toon ma.
I mi tinje yamana jaxankatan matoe.
Nanfera nayi,

i yeen tixi yanfantenni itoe ra?
Nanfera i dunduxi
muxu jaxini itoe yi yamaan naxori
naxanye tinxin e xa?

14 I bata adamadiine liga
alo yexene baani,
alo kari mi niimaseen naxanye ma.

15 Yaxune e birin suxuma konna ra,
e yi e rate e yalaan na,
e e malan e benbenla kui,
e jaxan han!

16 Nayi, e yi saraxane ba e yalane xa
e yi wusulanna gan e benbenle xa,
bayo ne nan a ligama
e balon yi gbo ayi,
e donse jaxumene soto.

17 Nayi, a mon xa lu a yalani kunkunje nen ba,

* **1:6:** Babilon kaane senben gbo nen ayi, jee keme sennin benun Marigi Yesu xa bari. E mangan yi na rabilinna boxone birin tongo yengeni na waxatini.

a mən yi siga siyane halagε kininkinintareyani ba?

2

¹ N tan luma nən tixi kantan tideni,
n yi lu taan nabilinna yinna xuntagi
alogo n xa a kolon
Ala naxan falama n xa,
mawuga xuini ito yabima kii naxan yi.

Ala mən yi Nabi Xabakuki yabi

² Alatala yi n yabi, a naxa,
“Fe tooni ito seβε
n naxan yıtama i ra,
i yi a seβε walaxane ma ki fajı
alogo muxune xa mafura a xarandeni.

³ Bayo fe makenenxin na a ra
naxan nakamalima a waxatini.
A fa a waxatin nan legedenma,
a mi luma a ligataren na.
Hali a bu, a mameε,
bayo a rakamalima nən yati.
A mi xunkuyama ayi.

⁴ A mato! A yeεε yigboxi,
a niin mi fan.
Koni tinxin muxun nii rakisin sətōma nən
a denkeleyaan xən.”

⁵ “Dələn mayanfan nan tima.
Wasoden mi a raxarε mumε!
A mi wasama alo laxira,
alo sayaan to mi wasama.
A siyane birin malanma a yeεε xa
a e birin suxu yeŋgeni.

⁶ Na muxune birin xa mi a mafalama ba
magele falane nun fala xələne ra?
E naxa, ‘Gbalon na kanna xa
naxan se mujaxine malanma.
A yi a doli goronna fari sa!
Ito fa ligama
han waxatin mundun yi?’

⁷ I doli faane mi keε i xili ma ba?
Ne mi xulunje ba,
e fa i yimaxa?

I fan findima nən e se suxin na!
⁸ Bayo i bata siya wuyaxine yii seene tongo yeŋgeni,
yama dənxe ne i fan yii seene tongoma nən yeŋgeni.
Amasətō i bata muxune faxa,
i yi yamanane nun taane nun e muxune birin halagi.”

⁹ “Gbalon na kanna xa,
naxan tənən fenma tinxintareyani
alogo a xa tide gbeen sətō,
a yi a futuxulu tərən na.

10 I bata i ya denbayaan yagi feen nan nata na ra,
i yi yama wuyaxi halagi,
i bɔnɔ i niini.

11 Bayo hali i banxin tixi gɛmɛn naxanye ra,
ne gbelegbelema nɛn i xili xunna,
xalanbene fan yi a ratin.”

12 “Gbalon na kannna xa,
naxan taan nasabatima muxun wunla xɔn
naxan taan bɛtɛn sama ɲaxankatan xɔn.

13 Alatala sɛnbɛn Birin Kanna xa mi a ragidixi ba,
a yamane wali xɔnne findixi yegen nan tun na tɛɛn xa,
a siyane e yɛtɛ yixadanma fuyan?

14 Amasɔtɔ bɔxɔ xɔnna rafema nɛn
Alatalaa binyen kolonna ra
alo igen baane rafexi kii naxan yi.”

15 “Gbalon na kannna xa,
naxan dɔlɔn fima a adamadi bodene ma
han e xunne yi keli,
a yi e ragenla to.

16 I tan lugoxi yagin nan tun na,
binyen mi a ra.
I fan xa i min,
i xunna yi keli,
i ragenla yi lu.

Alatala a yiifari ma igelengen xɔlɛn soma nɛn i yii
i ya binyen yi findi yagin na!

17 Bayo i gbalon naxan nabaxi Liban yamanani,
na xɛtɛma nɛn i ma.
I bata xuruseen naxanye halagi,
na feen findima gaxun nan na i ma.
Amasɔtɔ i bata muxune faxa,
i yamanane nun taane nun e muxune birin halagi.

18 Suxurene tɔnɔn nanse ra
naxan a ligɛ muxune xa e yitɔn?
Sawuran nan tun ne ra
naxanye rafalaxi wuren naxulunxin na.
E wulen nan falama muxune xa
alogo e rafala muxun xa e yigi sa e yi.
E ala bobone nan nafalama.

19 Gbalon na kannna xa,
naxan a falama wudin xa,
a naxa, ‘Keli!’
A yi a fala gɛmɛn xa,
a naxa, ‘Xulun!’
Xɛmaan nun wure gbeti fixɛn nan soxi a ma,
koni nii mi a yi.
Na fa i xaranma di?

20 Koni Alatala nan a Batu Banxi sariɲanxini.
Bɔxɔn muxune birin xa sabari a yɛtagi.”

3

Nabi Xabakuki Ala maxandina

¹ Nabi Xabakuki Ala maxandina, muxune naxan bama mawuga betin na.

² Alatala, n bata i xinla me.

Alatala, n bata kabε i kεwali gbeene ma.

I mɔn xa ne rakamali to!

I mɔn xa i kεwanle yita waxatini ito muxune ra.

I ya kininkininna xa rabira i ma i ya xɔlɔni.

³ Ala kelima Teman nin.

Sariɲantɔɔn sa kelima Paran geyaan nin.

Beti xuini te.

A binyen kore xɔnna birin ma,

a tantunna bɔxɔ xɔnna rafexi.

⁴ A nɔrɔn gbo alo sogena.

Tεε dεgen kelima a yiini

a sɛnbɛn luxunxi dɛnaxan yi.

⁵ Fitina furen minima a yεε ra,

furene biraxi a fɔxɔ ra.

⁶ A na ti, a bɔxɔni maxa.

A na a yεɛn ti siyane ra,

e xuruxurun.

Habadan geyane xuyama ayi,

geya singene kalama,

a dangu funfune luma nɛn habadan.

⁷ N Kusan kaane bubune kalaxine toma,

n Midiyan kaane dɔxɔdene yigitεgɛxin to.

⁸ Alatala i yi xɔlɔxi baane nan ma ba?

I bɔɲε te nɛn xudene xili ma ba?

I xɔlɔxi fɔxɔ igen nan ma,

i te i ya soone fari waxatin naxan yi,

i to te i ya yεngε so wontorone kui nɔ sɔtɔni?

⁹ I ya xanla bata ramini,

i kɔlɔ xuine luxi nɛn

alo xalimakunle.

Beti xuini te.

I bɔxɔni bɔma,

baa igene yi mini.

¹⁰ Geyane to i to,

e xuruxurun,

tule gbeen yi fa,

tilinna yi xuxu,

a yi a mɔrɔnne yite.*

¹¹ I xalimakunla naxanye wolima

sogen nun kiken bata ti e funfuni ne dεgen bun,

koren yi a ɲinna masɔxɔn i ya tanban bun.

¹² I fitinaxin nan bɔxɔni siga,

i siyane halagi xɔlɔni.

* **3:10:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

13 I minima i ya yamaan nan xunbadeyi,
alogo i xa i ya muxu yebaxin nakisi.
I muxu jaxine bɔnsɔnna mangan faxa,
i yi a bundɔxɔne birin naxɔri.

Beti xuini te.

14 I e kuntigine xunne sɔxɔnma
e yetena xalimakunle nan na
naxanye gixin yi fama nxu raxuyadeni ayi
e gbelegbelema sewani,
alo e nɛma yiigelitɔne faxama wundoni.

15 I ya soone bata fɔxɔ igeni bodon,
igene yi walanje ayi.

16 N to na birin me,
n bɔjeɛn yi mini,
n de xara gaxuni.
N xɔnne yi n xɔɔ,
n sanne yi lu xuruxurunje.
Anu, n gbalo lɔxɔni ito mamɛma limaniyaan nin
bayo a fama nxu jaxankata siyaan nan xili ma.

17 Hali xɔde binle mi fa fugama,
manpa binle mi fa bogima,
oliwi bogine yi kala,
hali donse yo mi fa kelima xɛɛne ma,
hali yɛxɛɛne mi fa kulani,
jingene fan yi jnan ɛ sansanne yi,

18 koni n tan sewama nen Alatala yi,
n tan jaxanma nen Alaa fe ra,
n nakisimana.

19 Marigina Alatala nan n senben na.
A bata n sanne lu
alo xɛnla sanne
a yi geyane xuntagine findi n ma siga tiden na.

Na seβexi beti baane kuntigin nan xa. A xa ba maxase luti kanne ra.

Sofoni

Nabi Sofoni Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Sofoni kawandini ito sebexi nen yanyina nde jεε kεmε sennin jαxαn benun Yesu xa bari. Yanyina nde a tan nan nabiya falane ti benun Xabakuki xa a nabiya wanla fαlα. A yi falan tima waxatin naxan yi, Manga Yosiya munma yi Isirayila yamaan maxili singen, alogo e xa Alaa sariyan suxu tinxinni. Na taruxun mato Mangane Kitabu firinden kui a sora 23.1-28.

Sofoni naxa a Alaa wanla rakamalima yamanane ma ikii nin: Ala Yuda muxune nun Yerusalen muxune makitima nen (1.1 han 2.3). A yi Yuda yamaan dexαn siyane kala (2.4-15). A mαn yi Yerusalen yitαn a na yelin fe jαxin bε a yi, a yi yama xuruxin lu na alogo a xa dunuβa muxune birin mabandun a yeε ma (3.1-20).

Sofoni a falama nen a lanna mi nαε luyε Ala nun a yamaan tagi xa na muxune mi ba a yamaan ye naxanye e yeε hayun kataxi e Marigina yamarine rabeβin. Koni muxun naxanye xuruxi Alaa yamaan ye, Ala ne xanuxi ki fajni (2.3 e nun 3.12).

¹ Alatala yi falan ti Kusi a dii xεmεn Sofoni xa. Kusi findixi Gedaliyaa dii xεmεn nan na. Gedaliya yi findi Amari a dii xεmεn na. Amari yi findixi Xesekiya dii xεmεn nan na. A falaxi Yuda mangan Yosiya waxatin nin Amαn ma dii xεmεna.

² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “N seene birin naxαrima nen bαxα xαnna fari.
³ N na adamadiine nun subene birin naxαrima nen,
 n yi xαline nun yeXene raxαri,
 e nun seen naxanye muxu jαxine birama yulubini.
 N mi muxu yo luyε bαxα xαnna fari.”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁴ “N na n yiini bandunma nen Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin xili ma.
 N yi Baali suxurene birin jαn e yi,
 yamaan yi jβinan e ki muxune xαn
 naxanye yi saraxane bama e xa,

⁵ e nun naxanye e xinbi sinma kore banxin xuntagi
 kore xαnna yanban seene batudeni,
 e nun naxanye e kαlαma Alatala yi,
 e mαn yi e kαlα e gbee ala Mαlαkα yi,

⁶ e nun naxanye e xun xanbi soxi Alatala yi
 naxanye mi Alatala fenma,
 e mi a maxαdinma.”

Alatalaa kiti sa lαxαna fe

⁷ ε raxara Marigina Alatala yeεtagi,
 bayo Alatalaa lαxαn bata maso.
 Alatala bata saraxani tαn,
 a yi a muxu xilixine rasariβan.

⁸ Anu Alatala naxa,
 “N ma saraxa ba lαxαni,
 n kuntigine nun manga diine saranma nen e fe jαxine ra,
 e nun naxanye birama siya gbεtεne namunne fαxα ra.

9 Na ɓɔxɔni,
n muxune saranma nɛn e fe ɓaxine ra
naxanye birin e sanna ratuganma so deɛn gbingbinna xun ma*
e nun naxanye birin e kanne banxine rafema nafunle ra
naxanye sɔtɔxi funmaan nun yanfane yi.”

10 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na ɓɔxɔni,
gbelegbele xuiin tema nɛn taan so deɛn na
denaxan xili Yexe Dɛna,
e nun wuga xuiin Yerusalɛn Taa Nɛnɛni
e nun sɔnxɔ xui gbeena geyane yi.

11 Naxanye dɔxi taan laben na,
ε gbelegbele!
Bayo yulane birin bata halagi,
gbeti fenne birin naxɔrima nɛn.

12 Na waxatini,
n lenpun nadεgema nɛn,
n yi Yerusalɛn taan birin yigbe.
N yi na muxune saran e hakene ra,
naxanye e wasa soxi e fe ɓaxine yi,
e lu a fale, e naxa,
‘Alatala mi fefe rabama,
a fayina hanma a ɓaxina.’

13 Yaxune e nafunle birin tongoma nɛn yɛngeni,
e banxine yi kala.
E banxine tima nɛn,
koni e mi soma e kui.
E wudine sima nɛn,
koni e mi e bogine igen minma.”

14 Alatalaa ɓɔxɔ gbeen bata maso,
a bata maso,
a famatɔɔn ni i ra.
Hali sofa wekilɛxine gbelegbelema nɛn yigitɛgeni
Alatala fa ɓɔxɔn xuiin bun.

15 Na ɓɔxɔn findixi xɔɓɔ ɓɔxɔn nan na.
Kɔntɔfinla nun xamin ɓɔxɔna,
ɓaxankatan nun halagi ɓɔxɔna,
dimin nun nii rafɔɔɛn ɓɔxɔna,
kundaan nun kuye yi fɔɔɔn ɓɔxɔna.

16 Sofane xɔta fe xuiin minima nɛn na ɓɔxɔni
e sɔnxɔ yɛngɛ so xinla ma
taa senbɛmane nun e rabillinne yinne xili ma.

17 N muxune luma nɛn ɓaxankatani,
e yi sigan ti alo danxutɔne
amasɔtɔ e bata Alatala yulubin tongo.
E wunla radinma nɛn
alo burunburunna ɓɔxɔn ma,
e fatin yi kun alo ɓaman ɓɔxɔn ma.

* 1:9: Suxure batune mi yi e sanna tima so deɛn gbingbinna fari. Yanyina nde na yi findixi binyen nan na e suxurene xa. A mato Samuyeli Singen 5.4-5 kui.

18 E gbetin nun e xεmane mi nεε e rakise
 Alatalaa xεlεn fa lεxεni.
 A xεlε gbeen yi bεxε xεnna birin halagi alo tεεna,
 a muxune birin naxεri a fari ki magaxuxini.

2

1 E malan, ε bode to,
 ε tan yama yagitarena,
 2 benun waxati saxin xa a li,
 benun lεxεni ito xa dangu
 alo se dagin foyeni,
 benun Alatalaa xεlε gbeen xa ε li,
 benun Alatalaa xεlε lεxεn xa fa ε ma.
 3 E Alatala fen,
 ε tan yamanan muxu xuruxine,
 ε tan naxanye a sariya kεndεn ligama.
 E tinxinyaan fen,
 ε lu yetε magodoni.
 Waxatina nde, ε tangama nεn
 Alatalaa xεlε lεxεn ma.

Gbalona siyane xa

4 Gasa taan nabεrinma nεn,
 Asikalεn taan halagima nεn,
 Asadodi kaane yi kedi yanyin na,
 Ekirεn yi raxεri.
 5 Gbalon na muxune xa,
 naxanye dεxi fεxε igen dε
 siyaan naxanye sa kelixi Kereti yamanani.
 E tan Kanan kaane,
 ε tan Filisitine,
 Alatala falan tima ε xili ma,
 a naxa, “N na ε raxεrima nεn,
 muxu yo mi luyε ε yi.”
 6 Fεxεo igen dεxεnne findima nεn
 xuruse rabadene nun kula yirene ra xuruse kantanne xa.
 7 Mεnne findima nεn Yuda muxu dεnxεne gbeen na.*
 E yi e xuruseene raba na.
 Ninbanna ra,
 e sa e sa Asikalεn kaane banxine kui.
 Bayo, Alatala, e Ala,
 e malima nεn,
 Ala yi e muxune raxεtε e ma
 naxanye yi suxi yεngeni.
 8 N bata Moyaba konbi ti xuine mε
 e nun Amonine n ma yamaan magelema kii naxan yi,
 e yi e yamanan danne fari sa,
 ba Isirayila bεxεn na.
 9 Alatala Sεnbεn Birin Kanna falan ni ito ra,
 Isirayilaa Ala naxa,
 “N tan habadan Ala,

* 2:7: muxu dεnxεne: Yuda kaane fama suxudeni yengeni nεn. Muxun naxanye luma e nii ra yengen
 jan xanbini, ne nan ma fe falaxi be.

n bata n kɔlɔ n yetɛni,
 Moyaba yamanan luma nɛn
 alo Sodoma taana,
 Amoni yamanan yi lu
 alo Gomora taana,
 sɛxɛ ɲaxine dɛnaxan yi,
 fɔxɔn gema dɛnaxan yi,
 dɛnaxan halagixi han habadan.
 N ma yamaan muxu dɔnxɛne yi ne yii seene tongo.
 N ma muxun naxanye na lu,
 ne yi e bɔxɔn tongo.”

¹⁰ Na fena e sɔtɔma e wason saranna nan na,
 bayo e bata Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yamaan konbi
 e yi keli e xili ma.

¹¹ Alatala ɲaxuma ayi nɛn e ra,
 bayo a e gbee alane birin naxɔrima nɛn yamanani.
 Hali yire makuyene yi,
 siyane birin a batuma nɛn e konne yi.

¹² Ɛ tan Kusi kaane,[†]
 n na ɛ fan yɛngɛma nɛn,
 n yi ɛ faxa.

¹³ A kelima nɛn sogeteden kɔmɛnna binna yamanan xili ma,
 a yi Asiriya raxɔri.
 A yi Niniwa taan halagi,
 a na findi tonbonna ra.

¹⁴ Xuruseene yi na findi e kuruden na,
 e nun suben sifan birin.
 Singbinne nun sagalene yi xi a sɛnbɛtɛn longonne nun kondene yi.
 Sɔnxɔ xuiin minima nɛn foye soden na, a naxa,
 “Taan bata kala fefe fɔlɔ so dɛɛn ma,
 bayo suman xalanbene birin bata mini kɛnɛnni.”

¹⁵ Taa faɲi makantanxini ito mato,
 naxan yi a falama, a naxa,
 “Ba n tan na, gbɛtɛ mi na!”
 Taani ito kalaxi di,
 a findi subene birin konna ra?
 Naxan yo na dangu a dɛxɔn,
 na kanna kolinma a ma nɛn,
 a yiin ti a ma, a kabɛ.

3

Yerusalɛn kaane mi e tuli mati

¹ Gbalon na taan xa,
 naxan findixi taa murutɛxi xɔsixin na,
 ɲaxankata tiine dɛnaxan yi.

² Mɛn kaane mi ndende xui ramɛma,
 e mi e tuli matima maxadi xuine ra,
 e mi laxi Alatala ra,

[†] 2:12: Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan de. Fati fɔre yamanan nan yi a ra.

e mi e masoma e Ala ra.

³ E kuntigine luxi nɛn
alo yata xarɛne.

E kitisane luxi nɛn

alo kankon naxanye suben suxun jinbanna ra,

e mi sese ramara xɔtɔnna xa.

⁴ E nabine xurutare,

e muxune yanfanten.

E saraxaraline se sarijanxine raxɔsima,

e sariyan kalama.

⁵ Anu, Alatala dɔxi taani nɛn

alogo a xa a tinxinyaan mayita.

A kiti kɛndɛn sama lɔxo yo lɔxo waxatin birin.

Koni fe jaxi rabane mi yagima mumɛ.

⁶ N bata siyane raxɔri

n yi e taa makantanxine kala.

N yi e taane nun e kirane findi yire rabejinxine ra.

Muxe mi fa dɔxɔma e taane yi,

muxe mi danguma e kirane xɔn.

⁷ N na a fala nɛn mɛn kaane xa, n naxa,

“Xa ɛ yi gaxu n yɛɛ ra nun,

xa ɛ yi tin n ma maxadi xuiin na nun,

n mi yi ɛ dɔxɔden kalama nun.

N nɛma ɛ fe jaxine saranma ɛ ra,

ɛ tan mɔn ɛ mafurama fe jaxi rabadeni ɛ feene birin yi.”

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“ɛ waxatin mameɛ,

n fama ɛ suxudeni yɛngɛni waxatin naxan yi.

Bayo, n bata a ragidi,

n xa siyane nun yamanane birin malan,

n yi n ma xɔlɔ gbeen nagodo e xili ma.

Bayo n ma xɔlɔ gbeen bɔxɔn birin halagima nɛn alo tɛɛna.”

Siyane findima nɛn Ala gbeen na

⁹ Nayi, n fala sarijanxine rasoma nɛn yamanan muxune dɛ,

alogo e xa Alatala maxandi a xinla ra.

E birin yi a batu e bode xɔn.

¹⁰ Naxanye n batuma,

naxanye raxuyaxi ayi bɔxɔn xun xɔn,

ne sa fama nɛn saraxane ra n xa

sa keli Kusi yamanan baane kidi ma.*

¹¹ Na lɔxɔni,

ɛ mi fa yagima ɛ kɛwanle fe ra,

ɛ n yulubin naxanye tongo

bayo, n wasodene birin bama nɛn ɛ yɛ na lɔxɔni.

ɛ yi ba ɛ yetɛ yigboɛ n ma geya sarijanxin fari.

¹² N muxu dijaxine nun yiigelitɔne luma nɛn ɛ yɛ,

naxanye e yigi sama Alatala yi.

¹³ Isirayila muxu dɔnxɛne mi fa tinxintareyaan nabama sɔnɔn.

* **3:10:** Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan de. Fati fɔre yamanan nan yi a ra.

E mi wule falama.
 E mi yanfa falane tima.
 E na e yigiyaden li waxatin naxan yi
 muxu yo mi e yigbetenɲe menni.

¹⁴ Siyon kaane, ε ɲaxan!

Isirayila kaane,
 ε gbelegbele sɛwani!
 Yerusalɛn kaane,
 ε sɛwa ε bɔɲɛn ma feu!

¹⁵ Alatala bata kitin masiga ε ra,
 a yi ε yaxune ragi ε bun.

Alatala, Isirayila mangana ε xɔn.

Ɛ mi fa gaxuma gbalo fe yo yeε ra.

¹⁶ Muxune a falama nɛn Yerusalɛn kaane xa na lɔxɔni,
 e naxa, “Siyon kaane,
 ε nama gaxu!

Siyon kaane, ε nama tagan!

¹⁷ Alatala, ε Ala ε xɔn,
 naxan ε rakisima a sɛnbɛ gbeeni.

A sɛwama nɛn ε fe ra han!

A i madɛndenma nɛn a xanuntenyani,

a sɔnxɔ sɛwani ε fe ra.

¹⁸ N sali lɔxɔn ɲaxankatane bama nɛn ε ma,
 naxanye bata yi findi goronna nun yagin na ε ma.

¹⁹ Na waxatini,
 naxanye birin ε ɲaxankata,
 n kelima nɛn ne xili ma.

Naxanye ɲaxankataxi,

n yi ne rakisi.

Naxanye yi raxuyaxi ayi,

n yi ne malan.

N yi tantunna nun xinla fi e ma yirene birin yi,

e yagin sɔtɔ dɛnaxanye yi.”

²⁰ Alatala naxa,

“Na lɔxɔni,

n mɔn fama nɛn ε ra ε konni,

n yi ε malan.

Bayo n na ε findima nɛn xili kanne nun binye muxune ra

bɔxɔn muxune birin ye,

n na fa ε muxune ra ε yetagi waxatin naxan yi

naxanye yi suxi yeɲɛni.”

Xage Nabi Xage Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Xage a kawandina ndee nan sebei Kitabun yireni ito kui a naxanye ba alogo a xa a yamaan nawekile e mon xa Ala Batu Banxin ti Yerusalen yi. A lixi Yahudiyane bata yelin soe Yerusalen yi keli Babilon yi, e yi suxi konyiyani denaxan yi. Nabi Xage falani itoe tixi jee keme suulun jee moxoje benun Yesu xa bari. E nun Nabi Sakari yi nabiya wanla kema waxati kedenni.

Yahudiya singen naxanye mini konyiyaan bun fo jee keme suulun jee tonge saxan nun solomasexe benun Yesu xa bari, ne yi lan nun e xa Ala Batu Banxin ti Babilon kaane naxan kala. A kalan bata yi jee tonge suulun nan ti na waxatini. Koni e tunnaxole nen e ma han jee fu nun solomasexe. Nanara, nabiin yamaan kuntigine senbe soma lan wanle ma. A naxa a e nafunle sigama xurunje ayi nen fanni e luma e gbee banxine tiye e Alaa banxin bote raba. Nabiya falani itoe tiin xanbini, e Ala Batu Banxin ti jan jee naanin bun ma.

Alaa Banxin ti waxatin bata a li

¹ Manga Dariyusi a mangayaan jee firinden kike senninden xi singe loxoni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xon Selatili a dii xeme Sorobabeli Yuda yamana kanna xa, e nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigina:

² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yamani ito a falama, e naxa, ‘En lan en xa Alatala Batu banxin ti waxatin naxan yi, na munma a li singen.’ ” ³ Nayi, Nabi Xage yi Alatalaa falani ito ti, a naxa, ⁴ “E lan e lu e banxi tofajine kui waxatini ito yi ba, n ma banxin yi lu kalaxi?” ⁵ Iki, Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri e sigati kiin ma. ⁶ E bata sansi gbege si, koni e ndedi nan sotoxi. E degema, koni e mi lugoma. E minma, koni e mi wasama. Dugina e ma, koni xunbenla mon e ma. E bata e wanla saranna soto, e yi a sa benbeli soxonxin kul.”

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri e sigati kiin ma.”

⁸ Alatala naxa, “E siga geyane fari, e sa fa wudin na, e yi n ma banxin ti alogo n xa sewa a ra, n binyen soto.” ⁹ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “E yengi yi se gbege nan ma nun, koni a mato, e ndedi nan sotoxi. E naxan namaraxi banxini, n bata na raxuya ayi n de foyen na. Nanfera? N batu banxina fe ra, naxan kalaxi. Anu, e birin yengi doxi e banxine xon. ¹⁰ Na nan a ligaxi tule mi faxi e konni, sansine fan mi bogi. ¹¹ N bata fitina furun naso yamanani geyane fari, e nun murutu xee ne nun manpa bili nakone yi. Turen yi dasa. Sansine mi fa bogi. Muxune nun xuruseene bata tɔɔ, e nun e wali xonne birin.”

¹² Nayi, Selatili a dii xemen Sorobabeli nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan donxen birin naxanye luxi yamanani, ne yi Alatalaa falan suxu, e Ala, Alatala Nabi Xage xe falan naxan tideyi. Yamaan yi gaxu Alatala yee ra. ¹³ Alatalaa xerana Xage yi falan ti yamaan xa alo Alatala a fala kii naxan yi, a naxa, “N luma nen e xon.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁴ Alatala yi Selatili a dii xemen Sorobabeli bojen nadin, Yuda yamana kanna, e nun Yehosadaki a dii xemen Yosuwe saraxarali kuntigina e nun yamaan birin alogo e xa fa Alatala Senben Birin Kanna Batu Banxin ti, e Ala, ¹⁵ Manga Dariyusi a mangayaan jee firinden kike senninden xi moxojen nun naaninde loxoni.

2

Ala Batu Banxi nenēn binyena

¹ Kike solofereden xi məxəɾen nun kedende ləxəni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xən, a naxa, ² “Falan ti Selatili a dii xəmən Sorobabeli Yuda yamana kanna nun Yehosadaki a dii xəmən Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan birin xa, i naxa, ³ ‘Banxini ito yi nərəxi kii naxan yi a singeni, nde luxi ε ye naxan a to na waxatini? A fa di to? Sese mi a ra ε ye ra yi ba?’ ⁴ Nayi, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Sorobabeli, i wəkile! Yehosadaki a dii xəmən Yosuwe, saraxarali kuntigina, i wəkile! E tan yamanan muxune birin, ε wəkile!’ Alatala Sənben Birin Kanna fala ni ito ra, a naxa, ‘E wali! Amasəto n luma nen ε xən. ⁵ Hali ε mi gaxu bayo n layirin nan tongoxi ε xa, ε benbane to mini Misiran yamanani. N ma Nii Sarijanxi mən ε tagi.’ ⁶ Bayo Alatala Sənben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Benun waxatidi, n mən bəxə xənnə nun kore xənni maxama nen, e nun baane nun xareyana.’ ⁷ Alatala Sənben Birin Kanna naxa, ‘N siyane birin yimaxama nen. Siyane kunfahi naxan xən, na yi fa, n yi banxini ito rafe binyen na.’ ⁸ Alatala Sənben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘N tan nan gbee ghetin nun xəmaan na.’ ⁹ Alatala Sənben Birin Kanna naxa, ‘Dənxε ra banxini ito binyen gboma ayi nən dangu a singen na.’ Alatala Sənben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘N bəɾε xunbenla fima yireni ito nin.’ ”

Barakan nun sarijantareyana

¹⁰ Dariyusi a mangayaan ɲεε firinden kike solomanaaninden xi məxəɾen nun naaninde ləxəni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xa: ¹¹ Alatala Sənben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Sariyana nde maxədin saraxaraline ma. ¹² Xa sube dungina nde kankanxi muxuna nde a doamaan lenben na naxan bata sarijanjan saraxabadeni, na xanbi ra, na doma lenben yi sa din donsena nde ra, buruna hanma sabina hanma manpana hanma turena hanma donse yo donse, na fan nasarijanxin nan na ra ba?” Saraxaraline yi a yabi, e naxa, “A mi sarijanxi.” ¹³ Xage yi e maxədin, a naxa, “Nayi, xa muxuna nde a yiin din binbin na, a sarijanxi na yi kala, a yi a yiin din na donse sifana nde ra, na fan sarijanxi kalaxin nan na ra ba?” Saraxaraline yi a yabi, e naxa, “Na fan mi fa sarijan.”* ¹⁴ Nayi, Xage mən yi falan tongo, a naxa, “Awa, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Yamani ito nun siyani ito fan na kii nin n tan yeε ra yi. E kewanle birin na kii nin. E naxan yo bama n xa saraxan na, a mi sarijan.’ ”

¹⁵ “E miri na ma, naxan fa ε sətəma, fəlo to ma siga yeεn na. Benun ε xa Alatala Batu Banxin ti gəmene dəxə fəlo e bode ɲəε ra waxatin naxan yi, ¹⁶ ε yi luxi ikii nin: Xa muxuna nde siga ligaseen ye məxəɾen tongodeni sagan kui, a sa a ye fu nan liin na. Xa a siga manpa ige sege seen ye tonge suulun segedeni, a sa a ye məxəɾe nan liin na.’ ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N bata yi ε wali xənne birin kala xərinxərinna nun funen nun balabalan kəsene ra, koni ε mi ε xun xete n ma. ¹⁸ Nayi, ε miri a ma ki fajni, naxan fama ligadeni, fəlo to ma siga yeεn na, keli ɲεεn kike solomanaaninden xi məxəɾen nun naaninden ma, Alatala Batu Banxin beten saxi ləxən naxan yi. E miri na ma ki fajni. ¹⁹ Sansina nde mən sagan kui ba? Benun to, manpa binle nun xədə binle nun girenada binle mi yi bogixi mume. Koni to dangu xanbini, n barakan sama nen ε fe yi.’ ”

Sorobabeli sugandi fena

* 2:13: A mato Yatene 19.22 kui.

²⁰ Alatala mən yi falan ti Xage xa kiken xi məxəjən nun naaninde ləxəni, a naxa, ²¹ “Sa a fala Yuda yamana kanna Sorobabeli xa, a n kore xənnə nun bəxə xənni maxama nən, ²² n yi mangane ba, n yi siyane sənben kala. N wontorone kalama nən e nun naxanye e ragima. Soone nun soo ragine birama nən, e birin yi faxa e ngaxakedenmane silanfanna ra.”† ²³ Alatala Sənben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “Selatili a dii xəmənen Sorobabeli, n ma walikəna, na ləxəni, n na i tongoma nən, n yi i findi n ma taxamaseri yiisolirasoon na,‡ bayo n bata i sugandi.” Alatala Sənben Birin Kanna falan nan na ra.

† 2:22: Silanfanna: Sofane yengəso dəgəmana. ‡ 2:23: Na waxatini mangane yi e taxamasenna sama e kedi səbəxine ma nən alogo muxune xa e yii funfu kolon alo tanpuna. Na yi finde e yete gbee taxamaseri yiisolirasoon funfun na.

Sakari

Nabi Sakari Alaa Falan Naxan Sebɛ

Nabi Sakari a nabiya falani itoe sebɛxi nɛn yanyina nde jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ mɔxɔjɛ benun Marigi Yesu xa bari. E nun Nabi Xage yi walima waxati kedenna nin. Yuda bɔnsɔnna muxune bata yi keli konyiyani Babilɔn taani. E katama e mɔn xa Ala Batu Banxin ti.

Kitabun yireni ito yitaxunxi dɔxɔ firin. Sakari sora keden han sora solomasɛxɛna, na fe toone nan yɛbama naxanye luxi alo xiyena. Ne bunna nɛn fa fala yamaan mɔn na Yerusalɛn taan nun Ala Batu Banxin ti, na findima waxati nɛnɛn nan na Alaa muxune xa.

Kitabun yireni ito bode fɔxɔn waxatina nde a fe falama, manga fajina nde yi fama Alaa mangayaan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani (Sakari 9 han Sakari 12). Na nabiya falane Marigi Yesu a fe falaxi jɛɛ kɛmɛ suulun benun a xa liga. Na mato Sakari 9.9 nun 11.12-13 nun 12.10 nun 13.7 kui. A fe mɔn sebɛxi Matiyu 21.4-5 nun Matiyu 26.31 nun Maraka 14.27 nun Yoni 19.37 kui.

¹ Dariyusi a mangayaan jɛɛ firinden kike solomasɛxɛdeni, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xɛmɛna, Yido mamandenna. A naxa:

² “Alatala xɔlɔ gbeen ti nɛn ɛ benbane xili ma. ³ Koni, i xa a fala e xa fa fala Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa iki: ‘E mɔn xa fa n ma,’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘N fan fama nɛn ɛ ma.’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra. ⁴ E nama lu alo ɛ benbane, nabi fonne yi ito ralima naxanye ma: Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xɛtɛ ɛ fe jaxine nun ɛ kɛwali jaxine fɔxɔ ra.’ Koni e mi e tuli mati, e mi n xuiin name. Alatalaa falan nan na ra. ⁵ E benbane minɛn? Nabine go? E jɛjɛ habadan? ⁶ Anu, n falane nun sariyan naxanye yamari nabine ma, n ma walikene, ne xa mi ɛ benbane li ba? Nayi e yi tubi, e yi a fala, e naxa, ‘Naxan lanxi nɔ feene nun kɛwanle ma, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bata na nan liga nxu ra alo a bata yi a ragidi kii naxan yi.’ ”

Fe to singena alo xiyena: Soone

⁷ Kike fu nun kedenden xii mɔxɔjɛn nun naanindena, Sebati kikena, Dariyusi a mangayaan jɛɛ firindena, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xɛmɛna, Yido mamandenna.

⁸ N fe toon tixi nɛn kɛɛn na alo xiyena. N soo ragina nde nan to soo gbeela fari, a yi tixi miriti wudine tagi darani. Soo gbeele, a gbeeli makatunxine e nun a fixene yi a xanbi ra. ⁹ N yi a mɔxɔdin, n naxa, “Nanse itoe ra, n kanna?” Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi n yabi, a naxa, “N xa a yita i ra naxan e ra.” ¹⁰ Muxun naxan yi tixi miriti wudine tagi, na yi a fala, a naxa, “Alatala ne nan xɛxi bɔxɔni sigadeni.” ¹¹ E yi dɛntɛgen sa Alatala malekan xa naxan yi tixi miriti wudine tagi, e naxa, “Nxu bata bɔxɔn birin yisiga, bɔxɔn muxune birin sabatixi bɔjɛ xunbenli.” ¹² Nayi, Alatalaa malekan yi a fala, a naxa, “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, i mi tinma kininkininjɛ Yerusalɛn nun Yuda taane ma han waxatin mundun yi, i xɔlɔxi naxanye ma xabu jɛɛ tonge solofere?”* ¹³ Malekan naxan yi falan tima n xa, Alatala yi fala fajine ti na xa, a yi a masabari.

* **1:12:** jɛɛ tonge solofere: Na mato Yeremi 25.11 nun Yeremi 29.10 kui.

14 Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a fala n xa, a n xa falani ito rali: “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xoxolon gbeena n yi Yerusalen nun Siyon ma fe ra.’”[†] 15 Siya gbeten naxanye boje xunbenli, n bata xolo ne ma han! Amasoto n yi xoloxi nen ndedi, koni e tan bata yihadin fari sa.” 16 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N mon fama nen Yerusalen taani kininkininni, n ma banxin mon yi ti. Se maliga lutin mon yibandunma nen Yerusalen taan xun ma.’ Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. 17 I mon xa ito rali: Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxunna mon soma nen n ma taane yi. Alatala mon Siyon muxune madendenma nen, a mon yi Yerusalen sugandi.’”

2

Fe toon firindena alo xiyena: Fenne nun xabune

1 N yi n yeen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Feri naanin yi n yetagi. 2 Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxodin, n naxa, “Nanse itoe ra?” A yi n yabi, a naxa, “Senbene nan e ra naxanye Yuda nun Isirayila nun Yerusalen raxuyaxi ayi.”

3 Na xanbi ra, Alatala yi xabu naanin yita n na. 4 N yi maxodinna ti, n naxa, “Itoe faxi nanse ligadeyi be?” A yi n yabi, a naxa, “Fenni itoe nan Yuda raxuyaxi ayi fefe, han muxu yo mi fa noe a xunni te. Koni xabuni itoe tan faxi e magaxudeni, e yi siya gbetene senbene rabira, naxanye kelixi Yuda boxon xili ma alogo e xa Yuda kaane raxuya ayi.”

Fe toon saxandena alo xiyena: Se maliga lutina

5 N yi n yeen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Se maliga lutin yi suxi muxuna nde yii. 6 N yi a maxodin, n naxa, “I sigan minen?” A yi n yabi, a naxa, “N Yerusalen nan maligama, alogo n xa a yigboon nun a kuyan kolon.”

7 Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi siga, koni maleka gbete yi fa na ralan. 8 A yi a fala a xa, a naxa, “I gi, sa a fala banxulanni ito xa, a Yerusalen kaane nun xuruseene wuyama ayi nen han! Yinna mi fa noe taan nabilinje. 9 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N tan yetena a kantanma nen alo teena a rabilinni, n yi n noron nagodo a yi.’”

10 “E xodoxo de!

E gi komen boxon yamanan bun!”

Alatalaa falan nan na ra,
“Bayo n na e raxuya ayi nen
boxon tongon naaninne ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

11 “E xodoxo!

Siyon kaane, e gi,
e tan naxanye dxi Babilon yi.”

12 Alatala Senben Birin Kanna naxa iki:

“A bata n xe binyeni siyane ma
naxanye fuxi e ma,
bayo naxan na a yiin din e ra,
a luxi nen
alo na bata a yiin din Ala ye diin na.

† 1:14: Ala xoxolon, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a jaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete foxo ra a batu xinla ma, a mon mi tinma yama xojen xa a raxari. Na feen mato Xoroyaan 20.5 kui.

¹³ N kelima nɛn e xili ma yati,
e konyine yi e yii seene birin tongo yɛngɛni.
Nayi, ɛ a kolonma nɛn
a Alatala Sɛnɛn Birin Kanna nan n nafaxi.

¹⁴ Ɛ xuini te sɛwani,
ɛ tan Siyon kaane,
bayo n fama nɛn,
n yi lu ɛ tagi.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Siya wuyaxine fama nɛn Alatala ma na lɔxɔni
e yi findi n ma yamaan na.
N'luma nɛn ɛ tagi,
ɛ yi a kolon

a Alatala Sɛnɛn Birin Kanna nan n nafaxi ɛ ma.

¹⁶ Yuda mɔn findima nɛn Alatala gbeen na,
yamana sariɲanxina,
a mɔn yi Yerusalɛn sugandi.

¹⁷ Adamadiin birin xa a dundu Alatala yɛtagi,
amasɔtɔ a bata keli mini a yire sariɲanxini.

3

Fe toon naanindena alo xiyena: Saraxarali kuntigina

¹ A yi saraxarali kuntigi Yosuwe yita n na, a yi tixi Alatalaa malekan yɛtagi. Setana yi tixi a yiifanna ma a tɔɲɛgɛdeni. ² Alatalaa malekan yi a fala Setana xa, a naxa, “Alatala xa falan ti i xili ma, Setana, a xa falan ti i xili ma, a tan naxan Yerusalɛn sugandixi! Tɛɛ yege dungin xa mi yi xɛmɛni ito ra ba naxan baxi tɛeni?”* ³ Dugi xɔsixine nan yi ragodoxi Yosuwe ma, a yi tixi malekan yɛtagi. ⁴ Naxanye yi tixi a yɛtagi, malekan yi a fala ne xa, a naxa, “Ɛ dugi xɔsixine ba a ma!” A mɔn yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata i hakɛne ba i ma n dugi fajine ragodo i ma.” ⁵ N yi a fala, n naxa, “Ɛ xa namu sariɲanxin so a xunna!” E yi namu sariɲanxin so a xunna, e yi dugine ragodo a ma. Alatala malekan yi tixi na.

⁶ Alatala malekan yi ito rali Yosuwe ma, a naxa, ⁷ “Alatala Sɛnɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i sigan ti n ma kirane xɔn, xa i n ma yamarine suxu, i tan nan dɔxɔma n ma banxin nun n ma tanden xun na, n yi tiden fi i ma itoe yɛ naxanye tixi be. ⁸ Nayi, saraxarali kuntigi Yosuwe, i tan nun i fɔxɔrabiran naxanye dɔxi i yɛtagi, ɛ tuli mati! Amasɔtɔ muxuni itoe findima fe famatɔne taxamasenne nan na. N nan n ma walikɛɛn nafama nɛn, naxan xili “Nimɛna.” ⁹ Amasɔtɔ gɛmɛn mato n naxan dɔxi Yosuwe yɛtagi. Fɔxɔ solofere nan na gɛmɛ kedenna ma. N sɛbɛnla tima nɛn a ma. Alatala Sɛnɛn Birin Kanna falan ni ito ra: N yamanani ito hakɛn bama nɛn a ma lɔxɔ kedenni. ¹⁰ Na lɔxɔni, muxun birin a lanfaan xilima nɛn, e yi dɔxɔ e manpa binla nun xɔdɛ binla nininna ra.’ Alatala Sɛnɛn Birin Kanna falan nan na ra.”

4

Fe toon suulundena alo xiyena: Lɛɲpu dɔxɔ sena

¹ Malekan naxan yi falan tima n xa nun, na mɔn yi fa, a n nakeli alo muxun naxan naxulunxi xixɔnli. ² A yi n maxɔdin, a naxa, “I nanse toma?” N yi a

* **3:2:** Yosuwe ito baxi kelidɛni Babilɔn taani a yi konyiyani dɛnaxan yi. E nun Yahudiyana ndee nan faxi Yerusalɛn yi.

yabi, n naxa, “N lenpu dɔxɔ se xema daxin nan toma, e nun ture ramaradena a xuntagi. Lenpu solofere a ma. Ture godode solofere nan turen sama lenpu soloferene kui. ³ Oliwi wudi bili firin tixi ture ramaraden dɛxɔn ma, keden a yiifanna ma, keden a kɔmɛnna ma.” ⁴ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxɔdin, n naxa, “N kanna, nanse itoe ra?” ⁵ A yi n maxɔdin, a naxa, “I mi a kolon?” N yi a yabi, n naxa, “N mi a kolon, n kanna.” ⁶ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Alatalaa falan ni i ra, a naxan tixi Sorobabeli ma, a naxa, ‘A mi ligama sɛnben xɔn hanma fangana, koni fɔ n ma Niin barakan nin.’ Alatala Sɛnben Birin Kanna falan nan na ra.”

⁷ “Hali geya gbeen naxan Sorobabeli yɛɛ ra, na findima nɛn lantaan na. A fama nɛn Ala Batu banxin konde gɛmɛn na, yamaan yi e xuini te, e naxa, ‘Ala xa hinan a ra habadan!’ ”

⁸ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹ “Sorobabeli bata banxini ito ti fɔlɔ, a mɔn a rananma nɛn. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala Sɛnben Birin Kanna nan n nafaxi ε ma. ¹⁰ Nde feene fɔlɔn magelema nɛn a to xurun? Yamaan naxanma nɛn e na gɛmɛ matinxin seen to Sorobabeli yii.”

Na lenpu soloferene findixi Alatala yɛɛne nan na naxanye bɔxɔn birin yisigama.

¹¹ N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse Oliwi wudi firinna ne ra, lenpu dɔxɔ seen yiifanna nun a kɔmɛnna ma?” ¹² N mɔn yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse Oliwi wudi yii firinna ne ra, naxanye ture godode xema daxi firinne dɛxɔn, oliwi turen danguma naxanye kui?” ¹³ A yi n maxɔdin, a naxa, “I mi a kolon naxan ne ra?” N yi a yabi, n naxa, “N mi e kolon, n kanna.” ¹⁴ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “E findixi muxu firinne* nan na naxanye masusan turen na alogo e xa wali dunuɲa birin Marigin xa.”

5

Fe toon sennindena alo xiyena: Danga kɛdina

¹ N mɔn yi n yɛɛn nakeli, n fe toon ti alo xiye, n kɛdin mafilinxin to kore. ² Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N kɛdin nan toma kore, a kuya nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ, a yigbo nɔngɔnna yɛ fu.”

³ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Dangan nan na ra naxan xuyama ayi yamanan birin yi. A sɛbɛxi kɛdin fɔxɔ kedenna ma fa fala muɲadene birin kedima nɛn yamanani. A mɔn sɛbɛxi fɔxɔ kedenna boden ma fa fala naxanye birin e kolɔma wuleni, ne fan kedima nɛn. ⁴ Alatala Sɛnben Birin Kanna falan ni ito ra: ‘N dangani ito rafama nɛn, a yi so muɲadene birin ma banxine yi e nun muxun naxanye birin e kolɔma wuleni n xinli. A luma nɛn e banxine kui alogo a xa e nun a xalanbene nun a gɛmɛne birin kala.’ ”

Fe toon soloferedena alo xiyena: Naxanla debedin kui

⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a maso, a a fala n xa, a naxa, “I yɛɛn nakeli, i a mato naxan minin be iki.” ⁶ N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse a ra?” A yi n yabi, a naxa, “Liga se debedin nan famatɔ a ra.” A mɔn yi a fala, a naxa, “Na nan toma yamanan muxun birin yi.”

⁷ E yi debedin dɛ raganla yɔxɔ daxini te, n yi naxanla nde to dɔxi a kui. ⁸ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe naxin misaala nan naxanli ito ra.” Na xanbi ra, a mɔn yi naxanla madɛtɛn debedin kui, a yi a dɛraganla dɛtɛn a dɛ ra.

* **4:14:** Na muxu firinne findixi saraxarali Yosuwe nun yamana kanna Sorobabeli nan na.

⁹ N yi n yεεn nakeli, n yi fe toon ti alo xiyena, n yi naxalan firin to tunganɛ. Foyen yi e gabutene yi alo yaya xonla gabutene. E yi debedin tongo, e te a ra kore. ¹⁰ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxodin, n naxa, “E debedin xalima minen?” ¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, “E sa banxin nan tima a xa Babilon yamanani. Banxin na rajan, debedin doxoma nen menni, e yi a batu.”

6

Fe toon solomasexedena alo xiyena: Wontoro naaninne

¹ N man yi n yεene rakeli, n yi fe toon ti alo xiye. N wontoro naanin to mine geya firinne longonna ra, sulan गयाan nan yi ne ra. ² Soo gbeele nan yi wontoro singen bandunma, a firindena soo forene, ³ a saxandena, soo fixene, a naanindena, soo gbeeli makatunxine. ⁴ Malekan naxan yi falan tima n na, n yi na maxodin, n naxa, “Nanse itoe ra n kanna?” ⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Baxon tongon naaninne foyene nan ne ra. E kelixi dunuja birin Marigin nan fema. ⁶ Soo forene naxan bandunma, na sigama komenna yamanan binna nin. Na xanbi ra, a fixene nan minima. A makatunxine sigama yiifanna yamanan binna nin.” ⁷ A gbeeli makatunxine yi mini, e yi wama baxoni siga feni. Malekan yi a fala e xa, a naxa, “E siga, e baxoni siga!” E yi baxoni siga. ⁸ A yi n xili, a naxa, “A mato, naxanye sigama komenna yamanan binni, ne bata n nii yifan n ma komenna yamanani.”

Yosuwe a mangayana

⁹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁰ “I xa suxu muxune kiseene rasuxu, Xelidayi, Tobiya e nun Yedaya. I xa siga Sofoni a dii Yosiya a banxini to, e faxi denaxan yi keli Babilon yi. ¹¹ I xa gbetin nun xemaan tongo. I yi mangaya taxamasenna rafala i yi a so saraxarali kuntigi Yosuwe xun na, Yehosadaki a dii xemena. ¹² I xa a fala a xa a Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Muxun ni i ra naxan xili “Nimena,” a sabatima nen a denaxan yi, a yi Alatala Batu Banxin ti. ¹³ A tan nan Alatala Batu Banxin tima, mangayaan binyen yi lu a tan ma. A doxoma nen a mangaya gbedeni, a non ti. Saraxaralina nde fan doxoma nen a mangaya gbedeni. Bore xunbenla yi lu e firinna tagi.’ ¹⁴ Mangaya taxamasenna luma nen Alatala Batu Banxini joxo lu seen na Xelemi nun Tobiya nun Yedaya nun Sofoni a dii Xenixon. ¹⁵ Muxun naxanye makuya, ne fama nen, e wali Alatala Batu Banxin tideni. Nayi, e a kolonma nen a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi e ma. Na ligama nen, xa e Alatala xuiin name ki faji, e Ala.”

7

Sun suxuna fe

¹ Dariyusi a mangayaan jee naaninden kike solomanaaninden xii naaninde laxoni, Kisilewi kikena, Alatala yi falan ti Sakari xa. ² Beteli kaane bata yi Sareseri nun Regemi-Meleki nun e muxune rasiga Alatala maxandideni. ³ E yi lan e Alatala Senben Birin Kanna a saraxaraline nun nabine maxodin, e naxa, “Nxu lan nxu yi lu sunuxi ba, nxu lu sunna suxe kike suulunden ma ba, alo nxu a liga kii naxan yi jee wuyaxi danguxine yi?” ⁴ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ⁵ “A fala yamanan muxune birin xa e nin saraxaraline, i naxa, ‘E to yi sunna suxuma e yi sunu kike suulundene nun kike soloferedene yi, xabu jee tonge solofere, e yi sunna suxuma n tan nan xa ba? ⁶ E to yi e degema, e yi e min, e mi yi a ligama

ε γετε xan xa ba? ⁷ Alatala mi falan ne xan ti nabi singene xon ba, Yerusalen nun a rabilinna taane yi sabatixi bɔɲe xunbenli waxatin naxan yi, muxune yi doxi Negewi nun Sefala geyane yi waxatin naxan yi?”

Sariya kendena

⁸ Alatala yi falan ti Sakari xa, a naxa, ⁹ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xa kitin sa tinxinni, ε hinan ε bode ra, ε yi kininkinin. ¹⁰ E nama kaja gilene nun kiridine nun xɔɲene nun yiigelitone tɔɔ, ε nama miriya jaxin tongo ε bode xili ma.’ ¹¹ Koni e tan mi tin na rame, e yi e xun xanbi so, e yi e tunle dutun. ¹² E bɔɲene yi xɔɔxɔ ayi alo dayimuna. E yi tondi Alatala Senben Birin Kanna sariyane rame e nun falane a yi naxanye tima nabi singene xon Alaa Niin barakani. Nayi, Alatala Senben Birin Kanna yi xɔɔ han! ¹³ Alatala Senben Birin Kanna naxa, ‘N to yi xinla tima, e mi n natin. E fan na n xili, n mi e ratinma. ¹⁴ N na e raxuya ayi nen siyane birin ye e mi naxanye kolon. Yamanani geli nen e xanbi. Muxu yo mi yi sigan na, muxu yo mi yi keli na. E yi yamana fajini geli.’ ”

8

Yerusalen mon tima nen

¹ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti, a naxa, ² “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xɔxɔlon gbeena n yi Siyon ma fe ra han. N bɔɲen wolonxi a fe ra ki fajini!’ ”

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N mon fama nen Siyon yi, n yi doxo Yerusalen taani. Yerusalen fama nen xili badeni ‘jɔndi taana.’ Alatala Senben Birin Kanna geyaan yi xili ba ‘geya sarɔnaxina.’ ”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Xeme fonne nun jaxalan fonne mon doxoma nen Yerusalen taan malandene yi, dunganna suxi e birin yii e siimaya xunkuyena fe ra. ⁵ Taan malandene rafema nen dii xemene nun dii temene ra saba sodeni.”

⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yanyina nde, yama donxen naxan na lu, na kabema nen na feen ma na loxoni, koni na mi n tan naterinama!” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N nan n ma yamaan nakisima nen sogeteden nun sogegododen yamanane ma. ⁸ N fama nen e ra, e yi doxo Yerusalen taani. E findima nen n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra, jɔndin nun tinxinni.”

⁹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E wekile, ε tan naxanye falani itoe mema, nabine yi naxanye falama muxune yi Alatala Senben Birin Kanna banxin beten sama waxatin naxan yi a ti feen na. ¹⁰ Bayo benun na loxone, walikena hanma jingene wanla saranna mi yi soxe. Yaxune mi yi tinje yamaan yi mini hanma e so bɔɲe xunbenli. Amasoto n yi muxune luma e bode xili ma nen. ¹¹ Koni iki n mi fa a ligama yama donxeni ito ra alo waxati danguxine,” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra. ¹² “E sansiin sima nen bɔɲe xunbenli. Manpa binle bogima nen. Bɔxon balon naminima nen. Tule igen fama nen. N na birin soma nen yama donxen yii e keen na. ¹³ Yuda bɔnsonna nun Isirayila kaane, ε bata yi findi danga muxune ra siyane tagi kii naxan yi, n na e rakisima nen, ε yi baraka na kiini. E nama gaxu, ε wekile.”

¹⁴ Amasoto Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E benbane to yi n naxoloma, n na a ragidi nen n xa e jaxankata, n mi nimisa. ¹⁵ Koni iki n mon bata a ragidi, n xa a fajin naba ε xa, Yerusalen nun Yuda bɔnsonna muxune. Nayi, ε nama gaxu. ¹⁶ E xa feni itoe liga: E xa jɔndin fala ε bode

xa, ε kitin sa jɔndini, kitin naxan bɔɔɛ xunbenla rasoma. ¹⁷ Muxu yo nama miriya jaxin tongo a boden xili ma. E nama ε kɔlɔ wuleni. Amasɔtɔ n na feene rajaxuxi,” Alatala falan nan na ra.

Sun suxun maxɔdinna yabina

¹⁸ Alatala Sɛnben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁹ “Alatala Sɛnben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: Kike naaninden sunna, kike suulunden sunna, kike solofereden sunna e nun kike fuden sunna, ne findima nɛn Yuda bɔnsɔnna sɛwa lɔxɔne nun jaxajaxa lɔxɔne ra, e nun sali lɔxɔne. Koni jɔndin nun bɔɔɛ xunbenla xa rafan ε ma de!”

²⁰ Alatala Sɛnben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siya wuyaxine nun taa wuyaxi muxune mɔn fama nɛn. ²¹ Taa keden muxune fama nɛn taan bonna muxune ma, e naxa, ‘En siga Alatala maxandideni, en yi Alatala Sɛnben Birin Kanna fen! N tan fan sigama nɛn!’ ²² Nayi, yama wuyaxin nun siya sɛnbɛmane fama nɛn Alatala Sɛnben Birin Kanna fendeni Yerusalɛn taani, e yi a maxandi.”

²³ Alatala Sɛnben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Na lɔxɔne yi, xɛmɛ fu fama nɛn keli siyane birin yi naxanye xuine birin falama, e yi e singan Yahudiya keden ma domaan lenben na, e yi a fala, e naxa, ‘En birin nan sigama, amasɔtɔ nxu bata a mɛ a Ala i xɔn.’ ”

9

Siya gbetene kitina

¹ Waliyiya falan ni i ra,
Alatala falan naxan tixi Xadiraki yamanan xili ma,
a Damasi taan li.

Amasɔtɔ Alatala gbeen nan adamadiin bonne ra,
alo Isirayila bɔnsɔnne birin.

² A mɔn xa Xamata taan li,
Damasi danna,
e nun Tire taan nun Sidɔn taana,
kolonna gbo dɛnaxan yi.

³ Tire taan bata yinna ti,
a bata gbetin malan
alo burunburunna.
A xɛmaan gbo alo kira xɔn borona.

⁴ Koni Marigina a bama a yii nɛn,
a yi a yinna radin baani,
tɛɛn yi taan gan.

⁵ Asikalɔn kaane na toma nɛn e gaxu.
Gasa kaane fan gaxuma nɛn e xuruxurun,
e nun Ekirɔn kaane,
amasɔtɔ e yigitegɛma nɛn.
Mangayaan janma nɛn Gasa taani,
Asikalɔn taani gelima nɛn.

⁶ Siya basanxin fa Asadodi taan tongoma nɛn,
n yi Filisitine wason kala.

⁷ N suben bama nɛn e dɛ wunla naxan yi,
e nun donse haramuxine.
E dɔnxɛn naxanye na lu,
ne fan findima nɛn en ma Ala gbeen na.
E yi lu alo Yuda xabila kedenna.

Ekirɔn kaane luma nɛn alo Yebusu kaane.

⁸ Ganla naxanye danguma

hanma naxanye fama,

n daaxama nɛn n ma yamaan makantandeni ne ma.

E mi luma fitina muxu yo a nɔɔn bun,

amasɔɔɔ iki n yɛɛn tixi e ra.

Mangan famatɔna

⁹ Siyon kaane, ε naxan han!

Yerusalɛn kaane, ε xuini te sɛwani.

Ɛ a mato!

Ɛ mangan fama ε ma.

A tinxin. A bata rakisi.

A limaniya.

A fama sofanla nan fari,

sofali diina, sofali gilɛn diina.

¹⁰ N yɛngɛ so wontorone bama nɛn Efirami yi

e nun soone Yerusalɛn taani.

Yɛngɛ so xanle kalama nɛn.

A tan bɔɔɛ xunbenla ralima siyane ma nɛn.

A mangayaan xuyama ayi nɛn

keli fɔxɔ igen ma han fɔxɔ igena,

keli baan ma han bɔxɔn danna.

¹¹ Ɛ tan mabinni,

n na ε muxu suxine xunbama nɛn

en ma layirin wunla fe ra

naxanye ramaraxi alo kasorasane yili kui xareni.

¹² Ɛ mɔn xa so taa makantanxini,

ε tan kasorasaan naxanye yigi saxi.

N mɔn xa a rali ε ma to:

n ni i saranma nɛn dɔxɔɔa ma firin.

¹³ Amasɔɔɔ n bata Yuda yitɔn alo xanla,

Efirami yi lu alo n ma xalimakunla.

Siyon, n ni i ya dii xɛmɛne rakelima nɛn Girɛki kaane xili ma.

N yi ε lu alo sofana silanfanna.*

¹⁴ Alatala a makɛnɛnma nɛn e xun ma,

a xalimakunla yi siga alo kuye sarinna.

Marigina Alatala xɔtaan fema nɛn,

a fa yiifari ma tule foyeni.

¹⁵ Alatala Sɛnɛn Birin Kanna e rakantanma nɛn.

E e dɛgema nɛn,

e sigan ti lantan gɛmɛne fari.

E e minma nɛn sɛwani,

e sarin alo dɔɔ minne.

E lugo alo goron nafexina

alo saraxa ganden tongonne wasan wunla ra kii naxan yi.

¹⁶ Alatala, e Ala e rakisima nɛn na lɔxɔni,

alo a xuruse kuruna.

E nɔɔxin yi lu a yamanani

alo gɛmɛ fajine mangaya taxamaseri kɔmɔtin ma.

¹⁷ E tofanma nɛn han!

* **9:13:** Silanfanna: Sofane yengeso dɛgɛmana.

E rayabuma nɛn han!
Balon banxulanne ragboma nɛn,
minse fajine yi sungutunne rayabu.

10

Ala nan bɔɲɛ xunbenla fima

¹ Ɛ xa Alatala maɁɔdin
a xa tulen nafa ɛ ma ɲɛmɛn na.
A tan nan foyen nakelima,
a yi tule gbeen nafa
a yi birin ma xɛɛn nasabati.

² Amasɔɔ wule falan nan suxurene ra.
Yiimatone wule feene nan toma.
E wule xiye falane nan tima!
E madɛndɛnna tima fala fuune nan na.
Nanara, yamaan bata siga a xun xɔn,
e tɔrɔxi
alo kari mi xuruseen naxanye ma.

³ N bata xɔlɔ na xuruse rabane ma han!
N yɛɛratine hakene saranma e ra nɛn.
Amasɔɔ Alatala sɛnbɛn Birin Kanna
a ɲɔxɔ luma nɛn a kurun xɔn,
a yamana, Yuda bɔnsɔnna.
A fama e ra nɛn yɛngɛni
alo a soo kɛndɛne.

⁴ Kuntigine sifan birin minima a tan nin.
Banxin tongon gɛmɛ kɛnden minima a tan nin.
Bubu wudin minima a tan nin.
Yɛngɛ so xanla minima a tan nin.

⁵ E luma nɛn alo sofa wɛkilɛxine
naxanye e yaxune yibodonma yɛngɛni
alo kira xɔn borona.
Bayo Alatala e xɔn,
e yɛngɛn soma nɛn,
e sofa soo ragine yarabi.

⁶ N Yuda bɔnsɔnna sɛnbɛ soma nɛn,
n yi Yusufu bɔnsɔnna rakisi.
N mɔn e rafama nɛn e konni
bayo n bata kininkinin e ma.
E luma nɛn alo n mi e rabejin.
Alatala nan n tan na, e Ala,
n na e maxandine yabima nɛn.

⁷ Efirami kaane findima nɛn sofa wɛkilɛxine ra.
E sɛwama nɛn alo e minxin na a ra.
E diine na toma nɛn, e ɲaxan,
e sɛwama nɛn Alatalaa fe ra.

⁸ N nan n ma yamaan xilima nɛn,
n yi e malan.
N na e xunbama nɛn,
e mɔn yi wuya alo a fɔlɔni.

⁹ Hali n to e raxuyaxi ayi siyane yɛ,
n ma fe rabirama e ma nɛn yire makuyeni.

E nun e diine yi kisi,
e mən yi xεε.

¹⁰ N na e rafama nən
keli Misiran yamanani
n yi e malan keli Asiriya yamanani.
N fama nən e ra Galadi nun Liban yamanani,
koni e mi xanɲε mɛnni.

¹¹ Ala baan walanne ragodoma nən
e yi tɔɔ baani gidi,
hali Nila baan tilinne xɔrima nən.
Asiriya yamanan wason kalama nən,
Misiran yamanan senben yi ɲan.

¹² N tan nan e senbe soma,
e yi sigan ti n xinli,
Alatalaa falan nan na ra.

11

¹ Liban bɔxɔna, i ya dεεne rabi.
Tεεn xa i ya suman binle gan.

² Fɔfɔ binle, ε gbelegbele,
amasɔtɔ suman wudin bata bira.
Wudi gbeene bata kala.

Basan warine, ε gbelegbele,
amasɔtɔ fɔtɔn xɔlɛn bata kala.
³ Xuruse rabane bata gbelegbele,
amasɔtɔ e binyen waxatin bata dangi.

Yatane bata wurundun,
bayo fɔtɔn gbeen bata kala Yurudɛn baan dε.

Xuruse rabane

⁴ Alatala n ma Ala naxa iki:
“I xa xuruse kuru faxa daxini ito raba.

⁵ Muxun naxanye e sarama
ne e kɔε raxabama,
e kɛwali ɲaxin mi saran e ra.

Naxanye e matima ne naxa,
‘Alatala tantun!
N bata bannaya!’

E raba muxune mi kininkininxi e ma.

⁶ Amasɔtɔ n mi fa kininkininma yamanan muxune ma,”
Alatalaa falan nan na ra.

“N bata e birin lu e bode a yii ma,
e nun e mangana yiin ma.
E yamanan ɲaxankatama nən.

N mi muxu yo bama e yii.”

⁷ Nayi, n yi xuruse kuru faxa daxin naba, katarabi xuruse tɔɔxine ma. N yi dungan firin tongo. N yi keden xili sa “Fanna,” bonna “Lanna.” N yi xuruse kurun naba. ⁸ N yi xuruse raba saxan kedi kike kedenna bun. Diɲan yi ɲan n yi, n fan yi raɲaxu xuruseene ma. ⁹ Nayi, n yi a fala ne xa, n naxa, “N mi fa ε rabama. Xa naxan faxama, a xa faxa. Xa naxan lɔma ayi, a xa lɔ ayi. Naxanye na lu, ne xa e bode suben don.” ¹⁰ N yi n ma fanna dunganna tongo n yi a yigira, alogo n xa n ma layirin kala n naxan xidi nxu nun siyane birin tagi.

¹¹ A yi kala na lɔxɔni, nayi xuruse tɔɔxin naxanye yi n matoma na lɔxɔni, ne

yi a kolon a Alatalaa falan nan yi a ra. ¹² N yi a fala e xa, n naxa, “Xa a ε κενεν, ε n saranna fi, xanamu, ε a lu na.” E yi gbeti gbanan tonge saxan fi n saranna ra. ¹³ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A wole ayi feje rafalan xa, e saran gbeenit ito naxan mirixi n xa.” N yi gbeti gbanan tonge saxanna tongo, n yi e woli Alatala banxini feje rafalan xa. ¹⁴ Na xanbi ra, n yi n ma lan dunganna fan yigira alogo n xa ngaxakedenyaan kala Yuda nun Isirayila tagi.

¹⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mon xa xuruse raba xaxilitarena waliseene tongo. ¹⁶ Amasoto n tan yeteen xuruse rabana nde rafama nen yamanani. A mi a yengi daxe xuruseene xon ma naxanye loma ayi, a mi a dii xali nenene fenje, a mi a maxoloxine dandanje, a mi a kendene baloe. Koni a yetee turaxine donma nen a yi e toron koten.”

¹⁷ Gbalon na xuruse raba fuyantenna xa, naxan xuruseene rabejinma!

Silanfanna xa a yiin sege*

a yi a yiifari ma yeen soxon.

A yiin xa faxa a ma fefe,

a yiifari ma yeen yi xori.

12

Yerusalen xunba famatona

¹ Waliyya falan ni i ra,
Alatala falan naxan tixi Isirayila fe yi.
A tan naxan kore xonna nun boxo xonna daxi,
a yi muxun niin sa a yi,
Alatalaa falan ni ito ra:

² N Yerusalen findima nen dolb min seen na,
naxan a rabilinna siyane birin fugama a ra.
Yerusalen taan nabilinma nen yengeni,
e nun Yuda yamanan birin.

³ Na boxoni, n Yerusalen findima nen
gemε binyen na siyane birin xa.
Naxan yo na kata a yite feen na,
na maxoloma nen.

Boxon siyane birin e malanma nen a xili ma.

⁴ Alatalaa falan ni ito ra:

Na boxoni
n faan nasoma nen e soone birin yi,
n yi gaxun naso e soo ragine yi.
Koni n nan n yeen tima nen
Yuda bansonna muxune ra.
N yi siyane soone birin yene xori.

⁵ Yuda mangane a falama nen e bojeni,
“Yerusalen muxune bata en senbe so
Alatala senben Birin Kanna barakani, e Ala.”

⁶ Na boxoni,
n Yuda mangane luma nen
alo tee wolonne yegene de,
alo xaye radegexin malo xidine tagi.
E fama e rabilinna siyane halagideni

* 11:17: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

e kɔmɛnna nun e yiifanna ma.

Koni Yerusalɛn kaane mɔn luma nɛn e konni.

⁷ Alatala Yuda dɔxɔdene nan singe rakisima,
alogo Dawuda yixɛtɛne nun Yerusalɛn muxune
binyen nama dangu Yuda muxune ra.

⁸ Na lɔxɔni,

Alatala Yerusalɛn kaane ratangama nɛn.

Hali naxan bata tagan e yɛ,
a yɛngɛn soma nɛn na lɔxɔni
alo Dawuda.

Dawuda yixɛtɛne fan luma nɛn
alo Ala yɛtɛna,
alo Alatalaa malekana e yɛɛ ra.

⁹ Na lɔxɔni,

n siyane birin naxɔrima nɛn
naxanye fama Yerusalɛn xili ma.

¹⁰ Nayi, n hinanna nun maxandin niin nagodoma nɛn
Dawuda yixɛtɛne ma e nun Yerusalɛn muxune.

E yi e yɛɛ rafindi n ma,
e naxan yisɔxɔnxi.

E sunuma nɛn a fe ra
alo dii keden peena.

E a wugama nɛn sɔxɔleni,
alo dii singena.

¹¹ Na lɔxɔni,

sunun gboma ayi nɛn Yerusalɛn taani,
alo Xadada-Rimɔn ma sununa Megido mɛrɛmɛrɛni.

¹² Yamanan sunuma nɛn,
xabilane birin yi lu e danna.

Dawuda bɔnsɔnna a danna,
e ɲaxanle fan e danna,
Natan bɔnsɔnna a danna,
e ɲaxanle fan e danna,

¹³ Lewi bɔnsɔnna a danna,
e ɲaxanle fan e danna,

Simayi bɔnsɔnna a danna,
e ɲaxanle fan e danna,

¹⁴ e nun bɔnsɔnna bonne birin.

Birin luma nɛn a danna,
e ɲaxanle fan yi lu e danna.

13

Suxurene nun wule nabine

¹ Na lɔxɔni,

tigin minima nɛn Dawuda yixɛtɛne xa,
e nun Yerusalɛn muxune,
alogo yulubine nun xɔsin xa ba e ma.

² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra:

Na lɔxɔni,

n suxurene xinle bama nɛn yamanani,
ɲinan yi ti e xɔn ma fefe!

N mɔn nabine nun xaxili ɲaxin bama nɛn yamanani.

³ Xa muxuna nde mɔn nabiya falan ti,
a nga nun a baba naxan a barixi,
ne a falama a xa nɛn,
e naxa, “I xa faxa,
amasɔɔ i bata wulen fala Alatala xinli.”
A nga nun a baba naxan a barixi,
ne a sɔxɔnma nɛn
a nɛma nabiya falane tima.

⁴ Na lɔxɔni, nabine birin yagima nɛn
e fe toxine nun e waliyya falane ra.
E mi fa nabiya domain soma sɔnɔn
alogo e xa madaxun ti.

⁵ E birin a falama nɛn, e naxa,
“Nabi mi n na, xɛɛ biin nan n na.
Amasɔɔ muxuna nde n sara nɛn
xabu n dii jɔrɛ waxatini.”

⁶ Koni e a maxɔdinma nɛn, e naxa,
“Nanse laru itoe ra i kanken ma?”
A e yabima nɛn, a naxa,
“E n maxɔɔ nɛn n xɔyine konni.”

Silanfanna

⁷ “Silanfanna,

i xa keli n ma xuruse rabaan xili ma,
xɛmɛn naxan n fɛma.”
Alatala sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra.
“Xuruse rabaan faxa,
yɛxɛɛne xa xuya ayi.
N yi keli a xunxurine xili ma.

⁸ Nayi, yamaan dɔxɔde saxan,
firin faxama nɛn keden yi lu na.
Alatalaa falan nan na ra.

⁹ N yi a dɔnxɛn sa tɛɛni
n yi a rasɛnsɛn alo gbetina.
N yi e mato tɛɛni,
alo xɛmaan matoon kii naxan yi.
Nayi, e n maxandima nɛn,
n yi e yabi.

N na a falama nɛn,
‘N ma yamaan nan ne ra.’
E yi a fala, e naxa,
‘Alatala nan nxɔ Ala ra.’ ”

14

Alatala fa lɔxɔna

¹ Alatalaa lɔxɔn fama.
Yaxune ɛ seene yitaxunma nɛn ɛ yɛɛ xɔri.

² N siyane birin malanma nɛn
e yi Yerusalɛn yɛnge.
Taan suxuma nɛn.
Banxine yi kui geli.
E yi fu jaxanle ma.
Taan fɔxɔ kedenna yi siga suxuni.

Koni yama dɔnxɛn luma nɛn taani.

³ Alatala kelima nɛn

a yi na siyane yɛngɛ,

alo a yi yɛngɛn soma waxati gbɛtɛ yi kii naxan yi.

⁴ A tima nɛn na lɔxɔni Oliwi geyaan fari,

naxan Yerusalen yɛtagi a sogeteden binni.

Oliwi geyani bɔma nɛn a tagi,

keli a sogeteden binni

han a sogegodode binni.

Folo gbeen yi lu na.

Geyaan fɔxɔ kedenna xɛtɛma nɛn kɔmɛna ma,

a fɔxɔ kedenna boden fan yi siga yiifanna ma.

⁵ Nayi, ɛ ɛ gima nɛn n ma geyane folon na.

Amasɔtɔ geyane folon sigama nɛn han Aseli.

Ɛ ɛ gima nɛn

alo ɛ to ɛ gi bɔxɔ xuruxurunna yɛɛ ra,

Yusiya waxatini, Yuda mangana.

Nayi, Alatala fama nɛn, n ma Ala,

e nun malekane birin.

⁶ Na lɔxɔni,

kɛnɛn mi luma na,

hanma xunbenla hanma ige xundina.

⁷ E nun lɔxɔn bonne keden mi a ra.

Alatala nan na lɔxɔn kolon.

Yanyi mi luma na,

kɔɛ mi luma na.

Hali kɛɛn na,

kɛnɛna luma nɛn na.

⁸ Na lɔxɔni,

siimaya igen minima nɛn Yerusalen taani.

A fɔxɔ kedenna yi siga sogetede baan binni,

a fɔxɔ kedenna yi siga sogegodode fɔxɔ igen binni.

A minima nɛn soge fure waxatini alo jɛmɛna.

⁹ Alatala nan findima bɔxɔn birin mangan na.

Na lɔxɔni,

Alatala nan keden yatɛma Ala ra,

a keden peen xinla yi lu na.

¹⁰ Yerusalen rabilinna bɔxɔn birin

findima nɛn mɛrɛmɛrɛn na,

keli Geba yi han Rimɔn yi,

Yerusalen yiifanna ma.

Yerusalen tima nɛn.

Taan danne yi lu iki:

Keli Bunyamin dɛɛn na

han dɛ singen yireni

han tongonna dɛna.

Keli Xananeli sangansoon ma

han mangana manpa ige badena.

¹¹ Muxune dɔxɔma nɛn taani.

A mi fa halagima.

Yerusalen luma nɛn bɔjɛ xunbenli.

¹² Siyaan naxanye Yerusalen yɛngɛxi,

Alatala fitina fureni ito nan sama ne fari:
E birin fatin kunma nɛn e ɲɛɲɛn na.
E yɛne kunma nɛn e yɛ yinla ra,
e lenne fan yi kun e dɛ.

¹³ Na lɔxɔni,

Alatala gaxu gbeen nasoma nɛn e yi,
e yi e bode suxu e yiin ma,
e yi e bode yɛngɛ.

¹⁴ Yuda kaane fan Yerusalɛn xun mayɛngɛma nɛn.
E e rabilinna siyane birin ma nafunle tongoma nɛn:
xɛmaan nun gbetin nun dugi gbegbe.

¹⁵ Na fitina fure sifan soone nun gbaxalone*
nun ɲɔgɔmɛne nun sofanle fan suxuma nɛn
e nun xuruseen naxanye birin yaxune daaxadeni.

¹⁶ Nayi, siyaan naxanye birin Yerusalɛn yɛngɛxi
na muxu dɔnxɛne fama nɛn ɲɛɛ yo ɲɛɛ,
e Manga Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batu,
e yi Bubu Kui Sanla raba.†

¹⁷ Xa bɔxɔn xabilana nde tondi sigɛ Yerusalɛn taani
Manga Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batudeni,
tulen mi fama e konni.

¹⁸ Xa Misiran kaane tondi sigɛ,
xa e mi fa, tulen mi fama na.
Alatala fitina furen nagodoma e ma nɛn
a naxan nagodoma siyane ma
naxanye tondixi sigɛ Bubu Kui Sanla rabadeni.

¹⁹ Ala Misiran kaane fe ɲaxin saranma e ra na kii nin,
a siyane yulubine birin saran e ra,
naxanye mi sigama Bubu Kui Sanla rabadeni.

²⁰ Na lɔxɔni,
hali talandin naxanye singanxi soone ra
a seɓɛma nɛn ne ma fa fala:
“A Sariɲanxi Alatala xa.”

Tunden naxanye Alatalaa banxini
ne fan yatɛma nɛn se rasariɲanxine ra
alo saraxa ganden goronne.

²¹ Tunden naxanye birin Yerusalɛn nun Yuda yi,
ne birin nasariɲanma nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xa.
Naxanye birin fama saraxa badeni,
ne nde xalima nɛn,
alogo e xa sa kudin so e kui.

Na lɔxɔni, sare mati yo mi fa luma
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batu banxini.

* **14:15:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi. † **14:16:** Bubu Kui Sanla fe seɓɛxi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Malaki

Nabi Malaki Alaa Falan Naxan Seβe

Nabi Malaki kawandini ito seβexi nen jee keme naanin joxon benun Marigi Yesu xa bari. A seβe waxatin naxan yi, fayida jee keme nan bata yi dangu xabu Yahudiyane xete e konni sa keli konyiyani Babilon yi. Suxu muxune xete xanbini, Isirayila kaane yi lu e keɗaan masare Ala mabinni ndedi ndedi, e tunnaɗo e ma. A lixi Nabi Xage nun Nabi Sakari bata yi yelin e kawandine be xabu jee tonge saxon hanma jee tonge suulun. Isirayila kaane bata yi Nabi Xage nun Nabi Sakari a xinla ratin, e yi Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani. Na xanbi ra, yamaan yi yigi nen naxan soxi yamana kanna Sorobabeli a mangayaan bun, na yi kala. Esirasi mon munma yi e dina feene yitonna folo singen.

Nayi, dina feene yi xetema xanbin nan na. Sanla mi yi fa rabama, e mi yi saraxane bama a kiini. Alaa sariyan mi yi suxi.

Nabi Malaki yi yamaan nalimaniya, a Alaa xanuntenyana fe rabira e ma e nun a kitin naxan mon bata maso e ra. A e rakolon a Ala fama a Muxu Sugandixin nan nafadeyi. Na seβexi Malaki 3.1-4 kui. Nabi Malaki nan Yoni Marafu Tiina fe fala waliyyani jee keme naanin benun a xa fa. A naxa, a nabina nde fama Alaa Muxu Sugandixin yee ra, a kirani ton a xa naxan luma alo Nabi Eli. Na seβexi Malaki 3.1 kui e nun 3.23-24 kui. Ningila Yesu kui, feni ito falaxi lan Yoni Marafu Tiin nan ma naxan Marigi Yesu fa feni ton. Na seβexi Matiyu 17.11-13 kui e nun Luka 1.17 kui.

¹ Alatala yi waliyya falani ito ti Isirayila kaane xa Malaki xon.*

Ala bata a yamaan xanu

² Alatala naxa, “N bata e xanu.” Koni e naxa, “I ya xanuntenyaan yitaxi nxu ra di?” Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Esayu xunyen xa mi yi Yaxuba ra ba? Anu n bata Yaxuba xanu, ³ koni n bata Esayu raxaxu. N bata a geya yirene findi tonbonne ra, n yi a keen lu kankone xa.”

⁴ Xa Edon kaane a fala, e naxa, “Nxu bata halagi, koni nxu mon nxo taa kalaxine tima nen!”

Nayi, n tan Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E na e ti, n mon yi e rabira. Muxune menna xilima nen, ‘Boxo Naxina,’ Alatala xoloxi yamaan naxan ma habadan! ⁵ E na toma nen, e yi a fala, e naxa, ‘Alatala gbo hali Isirayila yamanan fari ma!’ ”

Saraxaraline magi fena

⁶ “Diina a fafe binyama nen. Walikeen fan a kuntigin binyama nen. Xa n tan nan e fafe ra, na binyen sifan minen yi? Xa e mangan nan n na, na binyen sifan minen yi?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “E tan saraxaraline, e tan nan n xinla rayelefuma. E mon yi a fala, e naxa, ‘Nxu i xinla rayelefuxi di?’ ⁷ E fama donse haramuxin nan na, e yi a doxo saraxa ganden fari. E mon yi a fala, e naxa, ‘Nxu i ya sarijanna kalaxi di?’ A luxi nen alo e a falama nen, e naxa, ‘Alatalaa saraxa ganden ton mi na’ ⁸ e na fa xuruse yestaren na saraxan na. Fe jaxin xa mi na ra ba? E na fa xuruse na, a sanna giraxi hanma a furaxi, fe jaxin xa mi na fan na ba? Xa i na fi i ya

* **1:1:** Malaki bunna nen fa fala “N ma xerana.”

yamana kannna ma, na go? A sewe i ra ba? A i yisuxe a fajin na ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

⁹“Nayi, iki, ε kata ε Ala mafan alogo a xa hinan en na! E to na se sifane fima a ma, a a tuli matiye ε ra ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁰“Hali ε tan nde kedenna yi Ala Batu Banxin deen nagale nun alogo ε nama teen nadεge fuuni n ma saraxa ganden fari! N mi n sewa fe yo toxi ε yi,” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “N mi ε saraxane rasuxuma.

¹¹N xinla binyama nen siyane birin ye keli sogeteden ma han a biradena. E wusulanna nun kise sarijannxine bama saraxan na n xinli yiren birin yi. N xinla binyama nen siyane birin ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹²“Koni ε tan nan n ma sarijanna kalama, ε to a falama, ε naxa, ‘Marigina saraxa ganden haramuxi, en donseen naxan sotoma a fari na yelefufu.’ ¹³E a falama, ε naxa, ‘Fitinan ni ito ra!’ E yi ε kutun marajaxuni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

“Anu, ε fama xuruse mujaxine ra n xon saraxan na, naxanye madonxi hanma naxanye furaxi. N tan tinje ne rasuxe ε ra ba?” Alatala naxa na kiini.

¹⁴“Dangan na yanfantenna xa xuruse xeme radaxaxin naxan ma kuruni, a yi a kolɔ a so feen na n yii, a fa fa a madonxin na Marigin xon saraxan na. Bayo manga gbeen nan n na. N xinla magaxu siyane ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

2

¹“Iki, yamarini ito ε tan saraxaraline nan xa! ²Xa ε mi ε tuli mati, xa ε mi a ragidi ε bɔɔɔeni, a ε xa n xinla binya, n dangan nafama nen ε ma, n yi ε dubane findi dangane ra. N bata ε dubane danga yati! Bayo ε mi n ma fe ragidixi ε bɔɔɔeni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

³“Iki, n kɔnkɔxi ε bɔnsɔnna xili ma ε fe ra. E xuruseen naxanye bama saraxan na n xa sali waxatini, n na e gbiine soma nen ε yetagi, muxune yi sa ε nun na woli ayi ε bode xon. ⁴Nayi, ε a kolonma nen, a n yamarini ito falaxi ε xa nen alogo layirin naxan nxu nun Lewine tagi, na nama kala.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁵“N ma layirin luxi nen ε xon, a findi siimayaan nun bɔɔɔe xunbenla ra e xa. N na e so nen e yii alogo e xa gaxu n yeε ra. E lu nen n yeεragaxuni yati, e yi n xinla binya. ⁶N ma sariyan jɔndin yi e de. Wule fala yo mi lu e de. E bira nen n fɔxɔ ra bɔɔɔe xunbenla nun muxu fajiyani, e yi muxu wuyaxi raxete haken fɔxɔ ra.”

⁷“Amasɔto saraxaralina falane fekolonna nan fima muxune ma. Muxune xaranna fenma a tan nan na lan sariyane ma. Amasɔto Alatala Senben Birin Kanna xeraan nan a ra. ⁸Koni ε tan bata kiraan bejin, ε bata muxu wuyaxi ratantan sariyan xon. N layirin naxan xidi nxu nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ε bata na kala.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁹“N marajaxun nun marayarabin nagidima ε ma nen yamaan tagi. Amasɔto ε mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra, fɔ ε to muxune rafisaxi e bode xa sariyan xon.”

Futu feen sariyana

¹⁰En birin fafe keden xa mi a ra ba? Ala kedenna xa mi en birin daxi ba? Nanfera nayi en na en bode yanfama, en yi layirin kala naxan xidi en benbane nun Ala tagi? ¹¹Yuda kaane bata tinxintareyaan liga. Fe haramuxin bata liga Isirayila nun Yerusalen yi, bayo yire sarijannxin naxan yi rafan Alatala ma, Yuda kaane bata na raharamu. E bata sungutunne futu naxanye ala xɔɔena nde batuma. ¹²Naxan na ito liga, Alatala xa na kannna

kedi Yaxuba bõnsõnne dõxõdene yi. A tan nan kantanna tima, a yabin ti. Ala xa na kanna kedi hali a saraxane ba Alatala Senben Birin Kanna xa.

¹³ A mato, ε mõn naxan xunna. Ε wugama, ε kutunma, ε yi Alatalaa saraxa ganden nafe yεεgen na bayo a mi fa ε saraxane matoma, a mi sese rasuxuma ε yii. ¹⁴ Ε mõn yi a fala, a nanfera? Bayo Alatala nan seren na ε nun jaxanla tagi i naxan dõxi i foninge waxatini, i naxan yanfaxi, hali i fe rafala boden to yi a ra, hali ε nun na to bata yi layirin xidi. ¹⁵ Ala mi ε findixi gbindi kedenna xan na ba, a yi niin bira na yi? Na gbindi kedenna nanse fenma fõ bõnsõnna naxan Ala kolon. Nayi, ε yete suxu ε niini, ε nama ε foninge waxatin jaxanla yanfa. ¹⁶ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, “Naxan na a mε a jaxanla ra xõnantenyani, na gbalon funfu luma a ma nen. Nayi, ε yete suxu ε niini ε nama muxune yanfa.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala fa fena kitisadeni

¹⁷ Ε fala xuine Alatala xadanma. Ε a falama, ε naxa, “Nxu a raxadanma di?” Ε nεma a fale, ε naxa, “Naxan yo fe jaxin liga, ne nan fan Alatala yεε ra yi. Na kanne nan nafan a ma.” Hanma ε naxa, “Ala naxan kiti kenden sama, na minen yi?”

3

¹ “A mato, n nan n ma xeraan nasigama nen, a yi kirani tõn n yεε ra. Nayi, sanja ma kedenni, ε marigin naxan fenma, na soma nen a batu banxini. Ε n ma xeraan naxan mamema lan n ma layirin ma, na fama nen.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ² Anu, nde luyε a nii ra a fa lõxõni? Nde luyε tixi a na fa waxatin naxan yi? Bayo a luma nen alo xabuna sulun tεena,* alo dugin xana xõsi ba safunna. ³ A dõxõma nen alo xabun naxan wure gbeti fixen naxulunma a rasensen xinla ma a yi a gbiin ba. A Lewine rasarjanma nen alo xεmaan nun wure gbeti fixen nasensenma kii naxan yi, e findi saraxarali tinxinxine ra Alatala xa. ⁴ Nayi, Yuda kaane nun Yerusalen kaane kiseene rafaanma nen Alatala ma, alo waxati danguxine yi.

⁵ “N nan n masoma nen ε ra kitisadeni. N yi sereyaan ba kõεramuxune nun yalundene xili ma mafuren, e nun naxanye e kolõma wulen fari, e nun naxanye walikene saranna nun kaja gilene nun kiridine kansunna, e nun naxanye xõjεne rabeyinma, naxanye mi gaxuma n yεε ra.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Yaganne fe

⁶ “N tan Alatala, n mi masaraxi. Nanara, ε tan Yaxuba bõnsõnne, ε mi raxõruxi. ⁷ Xabu ε benbane waxatini, ε bata ε xun xanbi so n ma tõnne yi, ε mi ε suxi. Ε mõn xa xεte n ma, n fan yi n yεε rafindi ε ma.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “Anu, ε a falama, ε naxa, ‘Nxu fa xεtεma Ala ma di?’ ⁸ Adamadiin nõε Ala mujε ba? Anu ε bata n mujε. Ε n maxõdinma, ε naxa, ‘Nxu i mujaxi di?’ Ε to mi yaganna nun kise defexine fima. ⁹ Dangana ε tan yamanan muxune birin fõxõ ra amasõtõ ε n mujama. ¹⁰ Ε fa yaganne defexin na se ramaradeni alogo balon xa lu n ma banxini waxatin birin.” Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Ε n nakõrosi feni ito yi iki, ε a mato, xa n mi kore xõnna dεen nabiyε ε xa, n baraka gbeen nagodo ε ma han a dangu ayi.” ¹¹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “N mi tinjε se kalane yi ε sansine kala bõxõni, ε wudi binle mi luyε e bogitarene ra. ¹² Siyane birin a falama

* 3:2: Sulun tεen mõn falama yirena nde yi fa fala “Furu tεena.”

nɛn ɛ ma a dubadene, bayo ɛ yamanan ɲaxunma nɛn.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala tinxin muxune saranma nɛn

¹³ Alatala naxa, “Ɛ fala xɔlene ti nɛn n ma. Ɛ mɔn a falama, ɛ naxa, ‘Nxu nanse falaxi i ma?’ ¹⁴ Ɛ a fala nɛn, ɛ naxa, ‘Ala batun tɔnɔ yo mi na! Nxu nanse sɔtɔxi a sariya suxuni, nxu sunuxin yi lu sigan tiye Alatala Senben Birin Kanna fe ra. ¹⁵ Nxu fa a falama nɛn iki a sɛwan yete yigboone nan xa. Fe ɲaxi rabane nan sabatixi yati! Hali naxanye Ala bunbama, e yete sɔtɔma a ra.’ ”

¹⁶ Nayi, naxanye gaxuxi Alatala yete ra, ne falan tima e bode tagi, Alatala tuli matixi e ra, a e xuiin namɛma. Muxun naxanye gaxuxi Alatala yete ra e a xinla binya, ne xinle yi seƐ Ala yetagi alogo a xa a ɲɔxɔ lu e xɔn. ¹⁷ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E findima nɛn n gbeen na. N na e findi n yete gbee yamaan na lɔxɔ naxan yi, e kininkininna n suxuma nɛn alo dii fafan kininkininma a diin ma kii naxan yi naxan walima a xa. ¹⁸ Nayi, ɛ mɔn tagi rabaan toma nɛn tinxin muxun nun muxu ɲaxin tagi, e nun Ala batu muxun nun naxan mi a batuma.” ¹⁹ Amasɔtɔ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Na lɔxɔn fama tɛɛn nan na alo sulun tɛɛna.† Yete yigboone nun fe ɲaxi rabane birin findima seƐ xaren nan na, na lɔxɔn yi findi tɛɛn na e xa. E salen mi luyɛ, hali e siyadina a mi luyɛ. ²⁰ Koni ɛ tan naxanye n xinla binyaxi, n ma tinxinyaan minima nɛn kenɛnni ɛ xa alo sogen na te, a kenɛnna yi ɛ rakisi, ɛ xɔrɔyama nɛn, ɛ yi tugan sɛwani alo ɲinge dii lugoxine.” ²¹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, “Nayi, ɛ muxu ɲaxine yibodonma nɛn, e lu alo xubena ɛ sanna bun, na lɔxɔni, n lɔxɔn naxan yitɔnma.”

Nabi Eli faan firindena

²² N sariyan naxanye so n ma walikɛɛn Musa yii Horebe geyani Isirayila kaane xa, n ma tɔnne nun yamarine, ne fe xa rabira ɛ ma. ²³ N tan yetɛɛn Nabi Eli rafama nɛn ɛ ma benun Alatalaa lɔxɔ gbee magaxuxin xa a li. ²⁴ A yi dii fafane bɔɲɛn nafindi e diine ma, a diine bɔɲɛn nafindi e fafane ma, alogo n nama fa ɛ bɔxɔn halagi.

† 3:19: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

Matiyu

Matiyu Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebɛ

Matiyu Kitabun yireni ito sebɛxi nɛn nɛɛ tonge saxan e nun suulun nɔxɔn Yesu te xanbini kore xonna ma. Mudu maxinla nan yi Matiyu ra Romi kaane xa Yesu a xilima waxatin naxan yi. Matiyu findi Yesu a xarandiina nde nan na. Yesu a taruxun ligaxi nɛn Matiyu yɛɛ xɔri, a yi a sebɛ waxati gbɛɛ yi.

Matiyu nun Maraka nun Luka Yesu a taruxun yɛbama fayida kii kedenna nin. Koni Matiyu a gbeen sebɛxi Yahudiyane nan xa. Na nan a liga, a yirena ndee sebɛ Yahudiyane naxanye famuma dangu siya gbɛɛne ra. A mɔn nabiya fala fonne fe falama dangu bonne ra alogo a xa a yita Yahudiyane ra fa fala Yesu bata nabine birin ma falane rakamali.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yɛbama, Mariyamaa diina. Yesu xaran wuyaxi ti nɛn a dunuɲa yi gidini a yamaan xa. A mɔn kabanako wuyaxi liga nɛn. Matiyu na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a rakeli fena sayani.

Yesu benbane fe

Taruxune Singen 2.3-15 nun Luka 3.23-38

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbane xinle nan itoe ra. Dawuda bɔnsɔnna nde nan yi Yesu ra. Iburahima bɔnsɔnna nde nan yi Dawuda ra.

² Iburahima nan Isiyaga sɔtɔ. Isiyaga yi Yaxuba sɔtɔ. Yaxuba yi Yuda nun a xunyɛne nun a tadane sɔtɔ. ³ Yuda yi Peresi nun Sera sɔtɔ. E nga nan yi Tamari ra. Peresi yi Xesirɔn sɔtɔ. Xesirɔn yi Rami sɔtɔ. ⁴ Rami yi Aminadabo sɔtɔ. Aminadabo yi Naxason sɔtɔ. Naxason yi Salimon sɔtɔ. ⁵ Salimon nun Raxabi yi Boosu sɔtɔ. Boosu nun Ruti yi Obedi sɔtɔ. Obedi yi Yese sɔtɔ. ⁶ Yese yi Manga Dawuda sɔtɔ.

Dawuda yi Sulemani sɔtɔ. A nga yi findixi Yurayaa naxanla nan na. ⁷ Sulemani yi Robowan sɔtɔ. Robowan yi Abiya sɔtɔ. Abiya yi Asa sɔtɔ. ⁸ Asa yi Yosafati sɔtɔ. Yosafati yi Yehorami sɔtɔ. Yehorami yi Yusiya sɔtɔ. ⁹ Yusiya yi Yotami sɔtɔ. Yotami yi Axasi sɔtɔ. Axasi yi Xesekiya sɔtɔ. ¹⁰ Xesekiya yi Manase sɔtɔ. Manase yi Amɔn sɔtɔ. Amɔn yi Yosiya sɔtɔ. ¹¹ Yosiya yi Yɛkonaya nun a xunyɛne nun a tadane sɔtɔ, e Isirayila muxune suxu waxatin naxan yi, e siga e ra Babilɔn taani konyiyani.

¹² E siga xanbini Babilɔn taani, Yɛkonaya yi Selatili sɔtɔ. Selatili yi Sorobabeli sɔtɔ. ¹³ Sorobabeli yi Abiyudi sɔtɔ. Abiyudi yi Eliyakimi sɔtɔ. Eliyakimi yi Asori sɔtɔ. ¹⁴ Asori yi Sadɔki sɔtɔ. Sadɔki yi Ahimi sɔtɔ. Ahimi yi Eliyudi sɔtɔ. ¹⁵ Eliyudi yi Eleyasari sɔtɔ. Eleyasari yi Matani sɔtɔ. Matani yi Yaxuba sɔtɔ. ¹⁶ Yaxuba yi Yusufu sɔtɔ, Mariyamaa xɛmɛna, naxan Yesu bari, naxan xili “Alaa Muxu Sugandixina.” ¹⁷ Awa, fɔlɔ Iburahima ma, han sa dɔxɔ Dawuda ra, na findi mayixɛɛ fu nun naanin nan na. Fɔlɔ Dawuda ma, han e siga Isirayila yamaan na Babilɔn taani waxatin naxan yi, na fan mayixɛɛ fu nun naanin. Fɔlɔ e sigan ma Babilɔn taani, sa dɔxɔ Alaa Muxu Sugandixin bari waxatin na, na fan findixi mayixɛɛ fu nun naanin nan na.

Marigi Yesu sɔtɔ fena

Luka 2.1-7

¹⁸ Awa, Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔxi kii naxan yi, na nan ito ra. A nga, Mariyama yi masuxi Yusufu xɔn ma nun, koni benun a xa dɔxɔ a xɔn

ma waxatin naxan yi, a yi a to a bata fudikan fata Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Tinxin muxun nan yi a xemen Yusufu ra. A mi yi waxi a xa Mariyama rayagi yamaan yetagi. Nanara, a yi a miri a xa a futun kala luxunni. ²⁰ A yi a mirima na feen ma waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini a xa xiyeni, a naxa, “Yusufu, Dawuda bɔnsɔnna, i nama gaxu i ya jaxanla Mariyama tonge, amasoto a diin naxan barima, na fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na. ²¹ A dii xemen barima nen, i yi a xili sa Yesu* amasoto a tan nan a yamaan nakisima e yulubine ma.”

²² Ito birin ligaxi nen alogo Marigin naxan falaxi a nabiin xon ma, a na xa kamali. ²³ A naxa, “Sungutun nasɔɔnxin fudikanma nen, a dii xemen bari. E yi a xili sa Emanuweli,

na bunna neen fa fala, ‘Ala en tagi.’ ”†

²⁴ Nanara, Yusufu xulun waxatin naxan yi, Marigina malekan naxan yamari a ma, a na liga, a yi Mariyama tongo a jaxanla ra. ²⁵ Koni e mi kafu han a yi dii xemen bari. Yusufu yi a xili sa “Yesu.”

2

Xantɔn tiin naxanye sa keli sogeteden binni

¹ Yesu to soto Betelemi taani Yudaya yamanani Manga Herode waxatini, fekolonne yi fa sa keli sogeteden binni, fa Yerusalen taani. ² E muxune maxodin, e naxa, “Diidin naxan barixi Yahudiyane mangan na, na minen yi? Nxu bata a taxamaseri saren to nxu yi sogeteden binni waxatin naxan yi. Nanara, nxu bata fa nxu xa fa a batu.” ³ Manga Herode na me waxatin naxan yi, a kuisan, e nun Yerusalen kaane birin. ⁴ A yi yamaan saraxarali kungitine nun sariya karamɔxone xili, a yi e maxodin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin yi lan a xa bari minen yi?”* ⁵ E yi a yabi, e naxa, “A barima Betelemi taan nin Yudaya yamanani. Nabini ito nan seɓexi, a naxa,

⁶ ‘I tan, Betelemi taan Yuda yamanani, taa xuri mi i tan na Yudaya taa gbeene ye. Amasoto mangana nde kelima nen i tan yi naxan Isirayila muxune masuxuma,

n ma yamana.’ ”†

⁷ Awa, Manga Herode yi fekolonne xili wundoni, a yi e maxodin na saren mini waxatin yeteen ma. ⁸ A yi jungun sa e ma siga Betelemi taani, a naxa, “E sa diidina fe yee fen han! E na a to waxatin naxan yi, e yi n nakolon alogo n fan xa sa a batu.”

⁹ E to mangana falan name, e yi siga. E saren naxan to sogeteden binni a fɔloni, e mon yi na to, a yi lu e yee ra han a sa ti diidin yiren xun ma. ¹⁰ E to na saren to, e yi sewa han! ¹¹ E to so banxini, e yi diidin nun a nga Mariyama to. E yi e xinbi sin a xa, e yi a batu. Na xanbi ra, e yi e sanba seene ramini, e yi xemaan nun wusulanna nun mirihi latikɔnɔnna fi a ma. ¹² Ala yi fekolonne rakolon xiyeni, a e nama fa xete Manga Herode fema. E yi xete kira gbete xon ma e konni.

* **1:21:** Yesu xinla bunna neen, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini. † **1:23:** Esayi 7.14 nun 8.8 nun 8.10 fan mato. * **2:4:** A na maxodinna tixi nen bayo muxune yi Alaa Muxu Sugandixin faan mamema bayo nabi fonne waliyiya falane bata yi a fe yita xabu jee keme wuyaxi. † **2:6:** Mika 5.1

Yesu sɔtɔ muxune yi e gi

¹³ Fekolonne kelixin na yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, ε yi ε gi, ε siga Misiran yamanani. Ε sa lu na han n na falan ti ε xa waxatin naxan yi. Amasɔtɔ Herode diidin fenma a faxa xinla nan ma.” ¹⁴ Nayi, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo kɔεεn na, e siga Misiran yamanani. ¹⁵ A lu na han Herode yi faxa. Marigin naxan fala nabiin xɔn ma, na yi kamali, a naxa, “N na n ma dii xεmεn xili nεn a xa keli Misiran bɔxɔni.” †

Diine faxa fena

¹⁶ Herode to a kolon a fekolonne bata a mayenden, a bɔɓɛn yi te kati! A yi yamarin fi, a dii xεmεn naxanye Betelemi taan nun a rabilinna birin yi, naxanye barin munma jεε firin sɔtɔ, a ne birin xa faxa. A na waxatin nagidi fekolonne gbee falan nan xɔn. ¹⁷ Nayi, Nabi Yeremi a falan yi kamali, a naxa, ¹⁸ “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani, Rakeli nan a diine wugama. A mi tinjε a xa masabari amasɔtɔ e birin bata faxa.” §

E xεε fena keli Misiran yi

¹⁹ Herode faxa waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni Misiran yamanani, ²⁰ a yi a fala, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, i xεε Isirayila yamanani amasɔtɔ naxanye diidin fenma a faxa feen na, ne bata faxa.” ²¹ Nanara, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo, a xεε Isirayila yamanani. ²² Koni a mε waxatin naxan yi, a Herode a dii xεmεn Arikelayusi dɔxi a fafe jɔxɔni mangan na Yudaya yamanan xun na, Yusufu yi gaxu na yidɔxɔ feen na. Ala mɔn yi a rakolon xiyeni, a yi siga Galile yamanani. ²³ A yi sa dɔxɔ taana nde yi naxan xili Nasarɛti. Nabine falane yi rakamali, fa fala, “A xili bama nεn ‘Nasarɛti kaana.’ ”

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Yoni Marafu Tiin yi fa na waxatini a kawandin ba fɔlɔ tonbonni Yudaya yamanani. ² A naxa, “E xun xanbi so ε hakene yi, amasɔtɔ Ariyanna Mangayaan bata maso!” ³ Nabi Esayi yi a tan nan ma fe falama, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni, naxan a falama, ‘E kirani tɔn Marigin yεε ra, ε kirane matinxin a xa!’ ”*

⁴ Nɔgɔmε xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma. A yi tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁵ Yamaan yi lu fε a fema keli Yerusalen nun Yudaya yamanan nun Yurudεn baan nabilinna birin yi. ⁶ E yi e ti e yulubine ra, a yi e rafu Yurudεn baani e tubi xinla ma Ala ma.

† 2:15: Hose 11.1 § 2:18: Yeremi 31.15 * 3:3: Esayi 40.3

7 Yoni to Farisi muxune† nun Saduse muxun‡ wuyaxi to fe a fema, a xa e rafu igeni, Yoni yi a fala e xa, a naxa, “E tan sari bɔnsɔnne! Nde e rakolonxi, e xa e gi Alaa xɔlɔn bun ma? 8 E kewanle xa a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi. 9 E nama e miri fa fala e benban nan Iburahima ra. N xa a fala e xa, Ala nɛe gemeni itoe finde nen Iburahima bɔnsɔnne ra! 10 Bunbin bata yitɔn wudi salenne sege feen na. Wudin naxan mi bogi faji tima, na sege ma nen, a woli tɛeni. 11 N tan e rafuma igeni e tubi xinla nan ma Ala ma. Koni naxan senben gbo n tan xa, na fama n tan xanbi ra, n mi nɛe naxan ma sankidi fulunje yati. Na e rafuma Alaa Nii Sarijanxin nun tɛen nin. 12 A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nen tɛe tutareni!”

Yesu rafu fena igeni

Maraka 1.9-11, Luka 3.21-22, Yoni 1.32-34

13 Na waxatini Yesu yi keli Galile yamanani, a siga Yoni fema Yuruden baani, alogo Yoni xa a rafu igeni. 14 Koni Yoni yi tondi, a naxa, “N makona a ma, i tan nan xa n tan nafu, koni i bata fa n tan fema.” 15 Yesu yi a yabi, a naxa, “Tin ito xa liga singen, amasɔɔ a lan nen en xa fe tinxinxine birin nakamali.” Nanara, Yoni yi tin. 16 Yesu to rafu, a keli igeni nen tun, kore xonna deen yi rabi a xa, a yi Alaa Nii Sarijanxin to gode ganba sawurani, a dɔxɔ a ma. 17 Fala xuiin yi keli kore, a yi a fala, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan ito ra naxan bata n kenɛn ki faji.”

4

Setana yi kata Yesu ratantandeni

Maraka 1.12-13, Luka 4.1-13

1 Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi Yesu xali tonbonni alogo Yinna Manga Setana xa kata a ratantan feen na. 2 Yesu yi soge tonge naanin kɛe tonge naanin ti sunni, a mi donse don, sunna yi a suxu.* 3 Maratantan tiin yi fa Yesu fema, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, a fala gemeni itoe xa, e xa maxete burun na.” 4 Yesu yi a yabi, a naxa, “A seɓexi Kitabun kui, a naxa, ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na fo Ala falan naxanye birin tima.’†

5 Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Taa Sarijanxini,‡ a sa a ti Ala Batu Banxin xun tagi. 6 A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, tугan, amasɔɔ a seɓexi Kitabun kui, a naxa, ‘Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi.

E yi i tongo, alogo i nama i sanna din gemɛe yo ra.’§ ”

7 Yesu yi a yabi, a naxa, “A mɔn seɓexi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

† 3:7: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e seɓɛ so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdeɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. ‡ 3:7: Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lan mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. *

4:2: Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɛɛn na. Waxatina nde yi, e mɔn yi a jɛnige e nama igen fan min hali kɛɛn na.

† 4:4: Sariyane 8.3 ‡ 4:5: Yerusalem nan xili Taa Sarijanxina bayo a rasarijanxi Ala xa. Na feen seɓexi Yaburin 87.1-3 kui. § 4:6: Yaburi 91.11-12 * 4:7: Sariyane 6.16

⁸ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana mɔn yi a tongo, a siga a ra geya gbeen fari, a dunuɲa mangayane nun a binyene birin yita a ra. ⁹ Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa i xinbi sin n bun ma, i yi n batu, n ni itoe birin fima i ma nɛn.” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Setana, keli be! Amasotɔ a sebɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’†”

¹¹ Nayi, Yinna Manga Setana yi keli Yesu fema. Malekane yi fa a mali.

*Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile yi
Maraka 1.14-15, Luka 4.14-15*

¹² Yesu a mɛ waxatin naxan yi, a e bata Yoni sa kason na, a siga Galile yamanani. ¹³ A mi fa dɔxɔ Nasarɛti taani sɔnɔn, a sa dɔxɔ Kapɛrunan taani Galile daraan dɛ Sabulon nun Nafatali bɔxɔni. ¹⁴ A na ligaxi nɛn, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

¹⁵ “Sabulon kaan nun Nafatali kaan naxanye baan binni, Yurudɛn baan dɛ, siya gbɛtɛne gbeen Galile naxan na,

¹⁶ yamaan naxan dɔxi dimini, ne bata kɛnɛn gbeen to.

Naxanye dɔxi sayaan dimini,

kɛnɛnna bata mini ne ma!”‡

¹⁷ Na waxatini, Yesu yi kawandin ba fɔlɔ, a naxa, “Ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi! Amasotɔ Ariyanna Mangayaan bata maso.”

*Yesu yi muxu naanin xili
Maraka 1.16-20, Luka 5.1-11*

¹⁸ Yesu sigan tima Galile Daraan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi ngaxakedenna firin to. Yɛxɛ suxun nan yi e ra. Simɔn naxan xili Piyeri§ e nun a ngaxakedenna, Andire, e yi yɛxɛ suxuni yalaan na darani. ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bira n fɔxɔ ra. N xa ɛ findi muxu fenne ra Ala xa alo ɛ yɛxɛn suxuma kii naxan yi.” ²⁰ E yi e yalane sa mafurɛn! E bira a fɔxɔ ra. ²¹ A sigaxin yɛɛn na ndedi, a yi ngaxakedenna firin gbɛtɛye to, Yaki nun Yoni, Sebede a dɛi xɛmɛne. E nun e fafe yi e yalane yitɔnma kunkin kui. Yesu yi e xili. ²² E yi e fafe lu kunkin kui sa! E bira Yesu fɔxɔ ra.

*Yesu yi yamaan mali
Luka 6.17-19*

²³ Yesu yi siga Galile yamanan birin yi, a yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi yamaan furetɔne rakɛndɛya furen sifan birin ma. ²⁴ Muxune yi na feen xibarun mɛ Siriya yamanan birin yi. Yamaan yi fa furetɔn sifan birin nun tɔrɔ muxune ra e nun jinan jaxin yi naxanye fɔxɔ ra e nun gan furetɔne nun lebutenne. Yesu yi ne birin nakɛndɛya. ²⁵ Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanan nun Taa Xun Fune yi. Ndee fan yi sa keli Yerusalɛn nun Yudaya nun Yurudɛn baan kidi ma.

5

Yesu yi kawandin ba geyaan fari

¹ Yesu to yama gbeen to, a te a sa dɔxɔ geyaan fari. A xarandiine yi fa a fema. ² A yi e xaran fɔlɔ.

† 4:10: Sariyane 6.13 ‡ 4:16: Esayi 8.23 han 9.1 § 4:18: Muxune mɔn Piyeri ma a Pita.

*Sewa gbeena fe**Luka 6.20-23*

³ A naxa, “Sewan na kanne xa, naxanye mako Ala ma bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nɛn.

⁴ Sewan na kanne xa, naxanye wugama, bayo Ala ne madɛndɛnma nɛn.

⁵ Sewan na kanne xa, naxanye limaniyaxi, bayo bɔxɔn findima nɛn ne kɛɛn na.

⁶ Sewan na kanne xa, tinxinna xɔnla naxanye suxuma alo kamen nun min xɔnla, bayo ne wasama nɛn.

⁷ Sewan na kanne xa, naxanye kininkininma, bayo Ala kininkininma nɛn ne fan ma.

⁸ Sewan na kanne xa, naxanye bɔɲɛn sarijanxi, bayo ne Ala toma nɛn.

⁹ Sewan na kanne xa, naxanye bɔɲɛ xunbenla rasoma, Ala ne xilima nɛn a a diine.

¹⁰ Sewan na kanne xa, naxanye bɛsɛnxɔnxi e tinxinyana fe ra, bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nɛn.”

¹¹ “Yamaan na ε konbi, e yi ε bɛsɛnxɔnya, e yi fala ɲaxin sifan birin ti ε xili ma n tan ma fe ra, sɛwana ε tan xa nayi. ¹² ε sɛwa, ε ɲaxan, amasɔtɔ barayi gbeen namaraxi ε xa ariyanna yi. Amasɔtɔ e nabine fan bɛsɛnxɔnya na kii nin xabu a fɔlɔni.”

*Fɔxɔn nun kɛnɛna fe**Maraka 9.50, 4.21, Luka 14.34-35, 8.16*

¹³ Yesu naxa, “E luxi nɛn alo fɔxɔna dunuɲa muxune birin xa. Koni xa fɔxɔn mɛxɛmɛxɛnna ba ayi, a fa ramɛxɛmɛxɛnna nanse ra nayi? A tɔnɔ mi fa na fɔ a woli ayi, yamaan yi a yibodon. ¹⁴ E luxi nɛn alo kɛnɛna dunuɲa muxune birin xa. Taan naxan tixi geyaan fari, na mi luxuɲɛ. ¹⁵ Muxu yo mi lɛnpun nadɛge, a a raso deben bun ma. Koni fɔ lɛnpun xa dɔxɔ seen nan fari. Nanara, a kɛnɛna fiye banxi kui kaane birin ma. ¹⁶ A na kii nin, ε kɛnɛna xa yanban yamaan yetagi alogo e xa ε wali faɲine to, e yi ε Fafe Ala binya ariyanna yi.”

Musaa Sariyana

¹⁷ Yesu naxa, “E nama ε miri fa fala n bata fa Sariya Kitabun nun nabine kitabune kaladeni. N mi faxi e kaladeni fɔ e rakamalideni. ¹⁸ N xa ɲɔndin fala ε xa, fanni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi, sese mi bɛ Sariya Kitabun na hali sɛbenla yiredi keden pe han feen birin yi kamali. ¹⁹ Nanara, naxan na yamarini ito nde keden kala hali a xurun ki yo ki, a bonne xaran na ma, na kanna yatɛma muxudin nan na Ariyanna Mangayani. Koni naxan sariyani itoe suxuma, a bonne xaran ne ma, na kanna findima nɛn muxu gbeen na Ariyanna Mangayani. ²⁰ N xa ɲɔndin fala ε xa, xa ε tinxinyaan mi dangu sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune tinxinyaan na, ε mi soɛ Ariyanna Mangayani mumɛ!”

Yesu a falana xɔlɔna fe yi

²¹ Yesu naxa, “Ɛ bata a mɛ a Ala bata yi a fala en benbane xa, a naxa, ‘I nama faxan ti. Naxan na muxun faxa, na kitima nɛn.’* ²² Koni n tan a falama ɛ xa iki, naxan na xɔlɔ a ngaxakedenna ma, na kitima nɛn. Naxan na a ngaxakedenna konbi, kitisa yamaan na makitima nɛn. Naxan na a fala fa fala, ‘I tan xaxilitarena,’ na kanna lan yahannama tɛɛn nin. ²³ Nanara, i nɛma i ya kiseen nalima Ala ma waxatin naxan yi saraxa ganden yɛtagi, a na rabira i ma fa fala i ngaxakedenna xɔlɔxi i ma, ²⁴ i ya kiseen lu saraxa ganden yɛtagi singen. I siga xulɛn, i sa ɛ nun i ngaxakedenna tagini tɔn. Na xanbi ra, i yi i ya kiseen fi Ala ma.”

²⁵ “Xa i yɛngɛfaan sigama i ra i kitideni, ɛ nɛma kira yi, i xa kata i na feen jan ɛ tagi sinma alogo a nama i so kitisaan yii. Na fan yi i so doma kanne yii. Ne fan yi i sa kasoon na. ²⁶ N xa jɔndin fala i xa, nayi, i mi keɛ na mume, fɔ i yanginna birin fi!”

Yesu a maxadina yalunyana fe yi

²⁷ Yesu naxa, “Ɛ bata yi a mɛ nun a Ala bata yi a fala, a naxa, ‘I nama yalunyaan liga.’† ²⁸ Koni n tan a falama ɛ xa, naxan na jaxanla mato han a kunfa a ma, na kanna bata yelin yalunyaan ligɛ a bɔjɛni. ²⁹ Xa i yiihari ma yɛɛn nan i birɛ yulubini, a ba na, i yi a woli ayi. Amasɔtɔ i fatin yirena nde halagixin fisa dangi i gbindin birin soon na yahannama yi. ³⁰ Xa i yiihari ma yiin nan i birɛ yulubini, a seɛ a ra, i yi a woli ayi. I yii kedenna seɛxin fisa dangi i gbindin birin soon na yahannama yi.”

Futu kala feen maxadina

Matiyu 19.9, Maraka 10.11-12, Luka 16.18

³¹ Yesu naxa, “Ɛ yi a falama nun, e naxa, ‘Naxan yo nɛma a jaxanla bejinjɛ, a xa futu kala kedind so a yii.’‡ ³² Koni n tan a falama iki, xa muxuna a jaxanla bejin, jaxanla mi yalunya ligaxi, a bata a jaxanla ti yalunyaan ma nayi, § bayo xa xɛmɛ gbete a futu, na bata yalunyaan liga a xɔn ma.”

Kɔlɔna fe maxadina

³³ Yesu naxa, “Ɛ mɔn bata yi a mɛ nun, a a fala nɛn en benbane xa, a i na i kɔlɔ Marigini, fɔ i xa a rakamali.* ³⁴ Koni n na a falama ɛ xa iki, ɛ nama ɛ kɔlɔ ariyanna yi amasɔtɔ Ala mangaya gbɛɛn mɛnni.† ³⁵ Ɛ nama ɛ kɔlɔ dunuɔra ra amasɔtɔ Ala san tiden na a ra. Ɛ nama ɛ kɔlɔ Yerusalɛn taani amasɔtɔ Manga gbɛɛna taan nan na ra. ³⁶ Ɛ nama ɛ kɔlɔ ɛ xunna ra amasɔtɔ hali ɛ xun seɛke kedenna, ɛ mi nɔɛ a fɔrɛ hanma ɛ yi a fixa. ³⁷ Koni i ya falan xa findi ‘Ɔn,’ hanma ‘En-ɛn’ tun! Xa i nde sa na fari, na kelixi Fe Jaxin Kanna nin.”

I nama i gbeen jɔxɔ

Luka 6.29,30

³⁸ Yesu naxa, “Ɛ bata yi a mɛ nun fa fala, ‘Yɛɛn jɔxɔn xa fi yɛɛn na, jinna jɔxɔn xa fi jinna ra.’‡ ³⁹ Koni n tan a falama iki, i nama i kankan muxu jaxin

* **5:21:** Xɔrɔyaan 20.13 e nun Sariyane 5.17 † **5:27:** Xɔrɔyaan 20.14 e nun Sariyane 5.18 ‡ **5:31:** Sariyane 24.1 § **5:32:** A bata a jaxanla ti yalunyaan ma. Bayo a jaxanla nan mɔn a ra Ala yɛɛ ra yi bayo a futun kala xun mi yi na Ala yɛɛ ra yi. * **5:33:** Saraxaraline 19.12 e nun Yatene 30.3 e nun Sariyane 23.22-24 † **5:34:** A mi kɔlɔna fe falama be lan wulen gbansanna ma. Koni hali jɔndin na a ra, Yesu naxa, i nama i kɔlɔ. Xa muxun dari feen nan jɔndi falan na, muxune lama a falan na nen hali a mi a kɔlɔ. ‡ **5:38:** Xɔrɔyaan 21.23-25 e nun Saraxaraline 24.19-20 e nun Sariyane 19.21

yεε ra. Naxan na i dεεn fօxօ kedenna garin a ma, bode fօxօ fan ti a xa. ⁴⁰ Xa muxuna nde waxi i kiti feni i ya doma bun birana fe ra, tin a xa i ya doma gbeen fan tongo. ⁴¹ Xa muxu yo i karahan i xa goronna maxali kilo kedenni, i tan xa a findi kilo firinna ra. ⁴² Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde wa i doli feni sena nde yi, i nama tondi.”

Iyaxune xanu

Luka 6.27-28, 32-36

⁴³ Yesu naxa, “E bata yi a mε nun fa fala, ‘I adamadi boden xanu, i yi i yaxune rapaxu.’” ⁴⁴ Koni n tan a falama ε xa iki, ε xa ε yaxune xanu. Naxanye ε besεnxօnyama, ε xa Ala maxandi ne xa. ⁴⁵ Nanara, ε ligama nεn alo ε Fafe Ala naxan ariyanna yi. Amasօtօ a sogen natema muxu fajine nun muxu jaxine nan xa. Amasօtօ tinxin muxun nun tinxintarena, Ala tulen nafama ne birin xa. ⁴⁶ Muxun naxanye bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin sօtօma nayi di? Hali mudu maxinle fan na ligama! ⁴⁷ Xa ε ε ngaxakedenne nan tun xօntօn, ε nanfe ligaxi nayi naxan dangu bonne gbeen na? Amasօtօ hali dεnkεleyatarene na jօxօnna ligama. ⁴⁸ Nanara, ε lu fetareyani alo fε mi ε Fafe Ala ra kii naxan yi naxan ariyanna yi.”

6

Xaranna Ala kiseene fe ra

¹ Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma, ε nama ε wali fajine kε yamaan yεtagi alogo e xa ε to. Xa ε na liga, ε mi barayi sօtօma ε Fafe Ala ra ariyanna yi. ² Nanara, xa i yiigelitօne kima, i nama xօtaan fe i yεε ra a ralideni alo nafigine a ligama kii naxan yi salide banxine nun taa tagine yi alogo yamaan xa e matօxօ. N xa jօndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sօtօ yamaan yii. ³ Koni xa i yiigelitօne kima, hali i kօmenna nama a kolon i yiifanna naxan ligama ⁴ alogo i ya hinaran wanla xa raba suturani. Nayi, i Fafe Ala naxan i toma suturani, na i barayima nεn.”

Xaranna Ala maxandin ma

Luka 11.2-4

⁵ Yesu naxa, “E nεma Ala maxandε, ε nama a liga alo nafigine. Amasօtօ a rafan e ma, e xa ti salide banxine nun taa tagine yi, e yi sali alogo yamaan xa e to. N xa jօndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sօtօ yamaan yii. ⁶ Koni i tan nεma Ala maxandε, so i ya banxini, i dεεn nagali, i yi i Fafe Ala maxandi i mi naxan toma. Nayi, i Fafe Ala naxan wundo yi feene toma, na i barayima nεn.”

⁷ Yesu naxa, “E nama lu xεtε fala fuyanne ma tun Ala maxandini alo dεnkεleyatarene. Amasօtօ e mirima a ma fa fala e na falan nawuya ayi Ala e xuiin namεma na nin. ⁸ E nama liga alo ne, bayo ε Fafe Ala ε makone kolon benun ε xa a maxandi. ⁹ Awa, ε Ala maxandima ikiini, ε naxa, ‘Nxu Fafe naxan kore xօnna ma, i xinla xa sarijan.

¹⁰ I ya Mangayaan xa fa, i sagoon xa liga dunujօna yi alo a ligama kore xօnna ma kii naxan yi.

¹¹ I nxօ to balon fi nxu ma.

¹² I nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan nxu hake tongone mafeluma kii naxan yi.

13 I nama tin nxu xa bira tantanni
fo i nxu rakisi fe naxin ma.’ ”

14 “Amasoto xa e e hake tongone mafelu, e Fafe naxan ariyanna yi, na fan e mafeluma nen. 15 Koni xa e mi ne mafelu e hake ne ra, e Fafe Ala fan mi e mafeluye e yulubine ra.”

Sun suxu feen xaranna

16 Yesu naxa, “E nama sunni, e nama e yetagini tonon alo nafigine e yetagine yixidima kii naxan yi alogo yamaan xa a kolon a e sunni. N xa jondin fala e xa, ne bata yelin e saranna sote yamaan yii. 17 I tan nema sunna suxuma, i yetagin maxa, i yi i xunni ton 18 alogo yamaan nama a kolon fa fala i sunni fo i Fafe Ala i mi naxan toma, na a kolonma nen. I Fafe Ala naxan wundo feene toma, na i barayima nen.”

Ariyanna nafunla fe

Luka 12.33,34

19 Yesu naxa, “E nama e nafunle ramara dunujani ito yi e banxine kui, xorinxorinna nun melimenle a kalama denaxan yi. Mujadene fan soma nen, e yi a muja. 20 Koni e xa nafunla ramara ariyanna yi, xorinxorinna nun melimenle mi a kale denaxan yi, mujadene fan mi soe na, e a muja 21 bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan menna nin.”

Fati benden gbee kenenna a fe

Luka 11.34-36

22 Yesu naxa, “Muxun yeen luxi nen alo lenpuna a fati benden xa.* Xa i yeen kende, i fatin birin luma nen kenenni. 23 Koni xa i yeen kala, i fatin birin luma nen dimini. Nayi, kenenna naxan i yi, xa na bata findi dimin na, na dimin gboma ayi nen.”

Ala nun nafunla fe

Luka 16.13, 12.22-31

24 Yesu naxa, “Muxu yo mi noe wale kari firinna xa sanja ma kedenni. Amasoto a kedenna rajaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binyama nen, a yi bonna rayelefu. E mi noe wanla ke Ala nun nafunla xa sanja ma kedenni.”

25 “Nanara, n na a falama e xa, e nama kontofili e dunuja yi gidina fe ra, e naxan donma hanma e naxan minma hanma e e maxidima naxan yi. Niin mi dangu donseen na ba? Fati benden mi dangu dugin na ba? 26 E xoline mato, e mi se sima, e mi se xabama, donse ramarade mi e yii, koni e Fafe naxan ariyanna yi, na nan e baloma. E mi fisa xoline xa ba? 27 E tan nde noe waxatidi se e yete siine fari e xaminna ma ba? 28 E xaminma dugina fe ra nanfera? E wudi fuge fajine gbo kiin mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, 29 anu n xa a fala e xa, hali Manga Sulemani e nun a nonon birin yi, a mi a yete maraberi ba alo e tan nde. 30 Ala nan sexene maraberi bama naxanye solima to, tila e gan, e jan fefe! A mi e maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun.”

31 “Nanara, e nama xamin fa fala, ‘En balon soto ma di?’ hanma ‘En na igen soto ma di?’ hanma ‘En dugin soto ma di?’ 32 Amasoto denkeleyatarene seni itoe birin fenma. Koni e Fafe naxan ariyanna yi, na e makoon kolon. 33 Koni e Alaa Mangayaan fen singen e nun a tinxinyana, na xanbi ra a seni itoe birin

* 6:22: alo lenpuna: Sandani ito kui, i noe i yeen tiye nen se fajin na hanma a kobina. Xa i yeen tixi se fajin na, na findima nen kenenna ra i xa.

soma ε yii nεn. ³⁴ Nanara, ε nama xamin tila tɔɔna fe ra. Tila xaminna tila nan ma. Amasɔtɔ lɔxɔn birin nun a tɔɔn na a ra.”

7

Ɛ nama bonne yalagi

Luka 6.37-38, 41-42

¹ Yesu naxa, “Ɛ nama ε yete findi ε adamadi boden kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama ε fan makiti. ² Bayo ε na bonne kewanle makiti kii naxan yi, Ala ε fan makitima na kii nin. Ɛ ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na nan yatema ε xa. ³ Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeεn xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeεn xɔn, i mi na toma? ⁴ I ya a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Tin, n xa jamadin ba i yeεn xɔn ma,’ koni gbindonna i tan yeεn xɔn ma. ⁵ I tan nafigina! Gbindonna ba i yete yeεn xɔn ma singen, na xanbi ra, i nɔε na jamadin tɔε nεn, i yi a ba i adamadi boden yeεn xɔn ma.”

⁶ “Ɛ nama se sarijanxin sa barene bun.* Ɛ nama ε bɔxɔ bun nafunla woli xɔsene bun ma.† Xa i na liga xɔsene e yibodonma nεn, barene yi xajne ε ma, e yi ε xin.”

Ala maxandina fe

Luka 11.9-13

⁷ “Ɛ seen maxɔdin, ε a sɔtɔma nεn. Ɛ seen fen, ε a toma nεn. Ɛ deen kɔnkɔn, a rabima ε xa nεn. ⁸ Amasɔtɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nεn. Naxan na seen fen, na a toma nεn. Naxan na deen kɔnkɔn, a rabima a xa nεn. ⁹ Muxuna nde ε ye ba, naxan ma diin burun maxɔdinma a ra, a gemen so a yii? ¹⁰ Hanma a na yeXen maxɔdin a ra, a sajin so a yii? ¹¹ Hali ε to findixi muxu jaxine ra, ε a kolon fa fala a lan nεn, ε xa se fajin so ε diine yii. E faxi fa, ε Fafe naxan ariyanna yi, na se fajine soma a maxandi muxune yii kii naxan yi!”

¹² “Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin bunna nan ito ra: I waxi muxune xa feen naxanye raba i xa, na jɔxɔnna liga bonne xa.”

De xurina fe

Luka 13.24

¹³ “Ɛ so de xurin na, amasɔtɔ kiraan naxan sigama yahannama yi, na ragbo, a so deen nagbo. Muxu wuyaxi soma nεn mɛnni. ¹⁴ Kiraan naxan sigama habadan nii rakisini, na yisiga raxɔlɔ, a deen mi ragbo, muxu wuyaxi mi a toma.”

Wudin nun a bogina fe

Luka 6.43-44

¹⁵ “Ɛ a liga ε yeren ma wule nabine fe yi. E nɛma fama e xuruxi alo yeXεεna, koni e kui feen luxi nεn alo kanko xajne. ¹⁶ Ɛ ne kolonma e kewanle nan xɔn. I manpa bogin bolonje tansinna kɔε ra ba? I xɔde bogin bolonje wudi manjalixin kɔε ra ba? ¹⁷ Wudi fajin bogi fajin nan tima. Wudi jaxin bogi jaxin nan tima.‡ ¹⁸ Wudi fajin mi bogi jaxin tima. Wudi jaxin mi bogi fajin tima. ¹⁹ Wudin naxan mi bogi fajin tima, na sege ma nεn, a gan. ²⁰ Nba, ε wule nabine kolonma e kewanle xɔn ma na kii nin.”

* **7:6:** barene: Yanyina nde, sandani ito bunna nεn, fa fala i lan i xa muxune kawandi naxanye nɔε e tuli matiye i ra. † **7:6:** bɔxɔ bun nafunla: Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma foxɔrige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nεn “perili.” ‡ **7:17:** bogina: Sanda sifani ito kui, bogi fajin findixi kewali fajin nan na.

*Ala xuiin suxutare muxune fe**Luka 13.25-27*

²¹ “Muxun naxanye a falama, e naxa, ‘Marigina, Marigina!’ ne birin mi soma Ariyanna Mangayani fə naxanye n Fafe Ala sagoon ligama. ²² Nanara, na ləxən^S na a li, muxu wuyaxi a falama nən, e naxa, ‘Marigina, Marigina! Nxu bata yi nabiya falane ti i xinli nun, nxu jinanne kedi i xinli, nxu kabanako fe wuyaxi liga i xinli!’ ²³ Nba, n na a falama e xa nən, n naxa, ‘N mi ε kolon mumε! E tan fe jaxi rabane, ε keli n fema!’ ”

*Banxi ti firinne fe**Luka 6.47-49*

²⁴ “Awa, muxun naxan birin n ma falane ramεma, e yi e suxu, ne luxi nən alo xεmε xaxilimaan naxan a banxin ti fanyen fari. ²⁵ Tulen fa waxatin naxan yi, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa. Koni na banxin mi bira bayo a yi tixi fanyen nan fari. ²⁶ Muxun naxanye birin n ma falane ramεma koni e mi e suxuma, ne luxi nən alo xaxilitaren naxan a banxin ti mεjɛnsinna fari. ²⁷ Tulen faxina, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa, banxin yi bira kii jaxini!”

Yesu senbena fe

²⁸ Yesu yelinxina falane birin tiyε, yamaan yi kabε a xaran ti kiin ma. ²⁹ A tan mi luxi alo e sariya karaməxəne kii naxan yi, Yesu yi xaranna tima Ala senben nin.

8*Yesu yi dogonfontəon nakendeya**Maraka 1.40-45, Luka 5.12-16*

¹ Yesu yi godo keli geyaan ma, yama gbeen yi biraxi a fəxə ra. ² Awa, dogonfontəon yi fa a fema, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nəe n nakendeyε nən.” ³ Yesu yi a yiin sa a ma, a yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya.” Dogonfontəon yi kendeya mafuren. ⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa sa i mato. Na xanbi ra, Musaa sariyan saraxan naxan yamarixi, i na ba. Na finde nən sereyaan na e xa.”*

*Sofa kuntigina walikeen nakendeya fena**Luka 7.1-10*

⁵ Yesu so Kapεrunan taani waxatin naxan yi, Romi sofaan kεmε kuntigin yi fa a fema, a yi a mafan, a naxa, ⁶ “N fafe, n ma walikeen furaxina n konni, hali a mi nəe a mamaxε. A tərəxi kati!” ⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa sa a rakendeya.” ⁸ Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N fafe, na binyen mi lan n ma, i siga n konni. Falan ti tun, n ma walikeen kendeyama nən. ⁹ N fan kuntigina nde nan ma nə bun, sofane n fan bun. N na a falε na ndee xa nən, n naxa, ‘Siga,’

§ 7:22: Na ləxən nəe finde kitisa ləxən nan na waxati rajanni. * 8:4: dogonfontəona: Alaa sariyan kui, dogonfontəon mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nən. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin diɲε dogonfontəon na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nən. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fə a xa saraxan ba alogo a mon xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dəxə a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”†

¹⁰ Yesu na me waxatin naxan yi, a kabε. Muxun naxanye yi biraxi a foxo ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N xa jondin fala ε xa, n munma denkeleyaan sifani ito to Isirayila muxu yo yi. ¹¹ N xa a fala ε xa, muxu wuyaxi fama nen sa keli sogeteden nun sogegodode binni, e yi fa doxo Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba fema Ariyanna Mangayani.† ¹² Koni naxanye yi lan nun e xa so Ariyanna Mangayani,§ ne raminima nen tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.” ¹³ Yesu yi a fala kuntigin xa, a naxa, “Siga, a ligama i xa nen alo i denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” Kuntigina walikeen yi kendeɣa na waxatin yeteni.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeɣa
Maraka 1.29-34, Luka 4.38-41

¹⁴ Yesu yi siga Piyeri* konni, a yi a bitan gilen furaxin li saxi a konni a fatin wolonxi a ma. ¹⁵ Yesu yi jaxanla yiin suxu, fati mawolonna yi a bejin, a keli, a ti, a wali folo a xa.

¹⁶ Ninbanna soxina, yamaan yi fa muxu wuyaxi ra Yesu fema yinna jaxine yi naxanye foxo ra. Yesu yi yinnane kedi a falan xon, a furetone birin nakendeɣa. ¹⁷ A na liga nen, alogo Nabi Esayi naxan fala, a na xa kamali, a naxa, “A en ma tɔrone nan tongoxi, en ma furene nan yi a fari.”†

Birana Yesu foxo ra
Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu to yama gbeen to a rabilinni, a yi a fala a xarandiine xa, a e xa gidi daraan bode foxon na. ¹⁹ Sariya karamoxona nde yi fa a fema, a naxa, “Karamoxo, i siga dede, n sigε i foxo ra.” ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xoline yi e teen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xemen yii.” ²¹ A foxorabirana nde yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Bira n foxo ra, a lu faxa muxune xa faxa muxune maluxun.”†

Yesu yi foye gbeen nati
Maraka 4.35-41, Luka 8.22-25

²³ Yesu yi doxo kunkin kui, a xarandiine yi siga a foxo ra. ²⁴ E daraan xun ma, foye gbeen yi keli, a igeni maxa. Igen mɔronne§ yi sa kunkin xun ma. Koni Yesu yi xima. ²⁵ Xarandiine yi siga a fema, e yi a raxulun. E yi a fala, e naxa, “Marigina, nxu rakisi, nxu faxamaan ni i ra.” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “E gaxuma nanfera? E denkeleyaan mi gbo mume!” Na xanbi ra, a keli, a foyen nun ige mɔronne yamari, e yi e raxara. ²⁷ Muxune birin yi kabε, e naxa, “Muxu sifan mundun ito ra? Hali foyen nun igen mɔronne a falan suxuma!”

† **8:9:** Xemeni ito yi laxi a ra fa fala senben Yesu yii daala xun na alo senbena a tan sofa kuntigin yii a sofane xun na kii naxan yi. Xemen misaala nan tongoxi a yete dunuja yi gidin kiin ma alogo a xa a yita fa fala Yesu yi nɔe a walikeen nakendeɣe nen a senben na hali a gbindin mi siga. † **8:11:** A bunna neen fa fala siya gbete ne fan kisin sotoma nen hali ba Yahudiyane ra. § **8:12:** Yanyina nde, na lanxi Isirayila kaane nan ma. * **8:14:** Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. † **8:17:** Esayi 53.4 † **8:22:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a foxo ra naxanye mi nii rakisin sotxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. § **8:24:** Igen mɔronne: alo foyen na so igeni.

Yesu yi muxu firin nakendeya yinnane naxan fɔxɔ ra

Maraka 5.1-20, Luka 8.26-39

²⁸ Yesu yi siga Gadara yamanani daraan bode fɔxɔn na. Muxu firin yi a li na yi naxanye yi kelixi bilingan yireni, yinna ɲaxine yi e fɔxɔ ra. E yi xɔɲe kati! Muxu yo mi yi susɛ sigan tiyɛ na kiraan xɔn. ²⁹ Yinnane yi e rasɔnɔ e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛna, i nanse fenma nxu fɛma? I faxi nxu ɲaxankataden nin ba benun waxatin xa a li?” ³⁰ Xɔsɛ kuru gbeen yi e dɛgema na dɛxɔn ma nun. ³¹ Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Xa i nxu kedima, nxu rasiga xɔsɛ kuruni ito yi.” ³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ɛ siga.” Nayi, e sa so na xɔsɛ kuruni. Xɔsɛ kurun yi godo e giyɛ geyaana ma, e sa faxa darani. ³³ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanma, ne yi e gi, e siga taani. E sa na feene birin fala e nun feen naxan ligaxi na muxune xa yinna ɲaxine yi naxanye fɔxɔ ra. ³⁴ Na ma, taa yi kaane birin yi sa Yesu ralan. E a to waxatin naxan yi, e yi a mafan, a xa keli e yamanani.

9

Yesu yi lebutenna rakendeya

Maraka 2.1-12, Luka 5.17-26

¹ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a darani gidi, a siga a kon taani. ² Muxuna ndee yi fa xɛmɛ lebutenna nde ra a fɛma, a saxi a sa seni e yii. Yesu yi e dɛnkɛleyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma diina, i bɔɲɛn xa sa, i yulubine bata xafari.” ³ Sariya karamɔxɔna ndee yi e miri, e naxa, “Xɛmɛni ito Ala rayelefuma!”* ⁴ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala, a naxa, “ɛ mirima fe ɲaxi sifani itoe ma nanfera? ⁵ Mundun fala raxɔɔ, ‘I yulubine bata xafari’ hanma, ‘Keli, i sigan ti?’ ⁶ N na a yitama ɛ ra nɛn nayi fa fala sɛnbena n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunuɲa yi, n muxune mafelu e yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!” ⁷ Xɛmɛn yi keli, a siga a konni. ⁸ Yamaan to na to, e gaxu, e yi Ala tantun amasɔɔ a bata na sɛnbɛ sifan fi muxune ma.

Yesu yi Matiyu xili

Maraka 2.13-17, Luka 5.27-32

⁹ Yesu yi keli, a siga. A yi mudu maxinla nde to, a yi xili Matiyu, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” Matiyu yi keli, a bira a fɔxɔ ra.

¹⁰ Yesu yi a dɛgema Matiyu a banxini waxatin naxan yi, mudu maxili wuyaxi nun hake kan wuyaxi yi fa, e dɔxɔ Yesu nun a xarandiine fɛma e dɛgedeni. ¹¹ Farisi muxuna ndee na to waxatin naxan yi, e yi a fala a xarandiine xa, e naxa, “ɛ karamɔxɔn nun mudu maxinle nun hake kanne e dɛgema e bode xɔn ma nanfera?” ¹² Yesu yi e xuiin mɛ, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kendɛ, na mako mi seribaana ma fɔ furetɔne. ¹³ ɛ siga, ɛ sa Kitabuna falani ito bunna fɛsɛfɛsɛ, a naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’† Amasɔɔ n mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fɔ hake kanne.”

Maxɔdinna sun suxu feen ma

Maraka 2.18-22, Luka 5.33-39

¹⁴ Yoni a xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan nun Farisi muxune sunna suxuma, koni nanfera i ya xarandiine mi sunna

* **9:3:** Ala rayelefuna: Karamɔxɔne na falaxi nɛn bayo Yesu bata falan ti alo Ala nan yi a tan na, a naxa, “i yulubine bata xafari” anu, Ala nan yulubine xafarima. † **9:13:** Hose 6.6

suxuma?” ¹⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kannna nɛma ɲaxalandi tiine fɛma waxatin naxan yi, e lan e xa sunu ba?† Koni waxatina nde fama ɲaxalandi kannna bama nɛn e yɛ, e sunna suxuma nɛn na yi. ¹⁶ Muxu yo mi nɔɛ dugi nɛnɛn tongɛ a yi dugi fonna bɛtɛrɛn a ra[§] amasɔtɔ a dugi nɛnɛn bɔma nɛn a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ¹⁷ Muxun mi manpa nɛnɛn sɛ se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nɛnɛn se sase fonna kalama nɛn, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala. Koni manpa nɛnɛn sama se sase nɛnɛn nan kui, e firinna birin namarama nɛn nayi ki faɲi.”

Yesu yi muxu firin nakɛndɛya
Maraka 5.21-43, Luka 8.40-56

¹⁸ Yesu yi na falama e xa waxatin naxan yi, Yahudiya kuntigina nde yi fa a xinbi sin Yesu bun, a naxa, “N ma dii tɛmɛn bata faxa iki sa! Koni fa i yiin sa a ma, a niin birama a yi nɛn na yi.” ¹⁹ Na ma, Yesu yi keli, a bira a fɔxɔ ra, e nun a xarandiine.

²⁰ Naxanla nde yi na yi, ɲaxalan furen yi a ma xabu ɲɛɛ fu nun firin. Na yi fa Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domain lenben na. ²¹ Bayo a yi a mirixa a ma, a naxa, “Xa n na n yiin din a domain na tun, n kɛndɛyama nɛn na yi.” ²² Yesu yi a firifiri, a yi a to, a yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tɛmɛna, i bɔɲɛn xa sa, i ya denkeleyaan bata i rakɛndɛya.” Naxanla yi kɛndɛya na waxatin yɛtɛni!

²³ Awa, Yesu yi so kuntigina banxini, a xulen fene to e nun yamaan naxan yi wugama, ²⁴ a naxa, “ɛ mini! Dii tɛmɛni ito mi faxaxi, a xiin nɛn tun!” E birin yi gele a ma. ²⁵ E to yamaan namini, Yesu yi so, a dii tɛmɛn suxu a yiin ma, dii tɛmɛn yi keli. ²⁶ Muxune yi na feen xibarun mɛ na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi danxutɔ firin nakɛndɛya

²⁷ Yesu keli mɛnni waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi bira a fɔxɔ ra. E gbelegbele a fɔxɔ ra, e naxa, “Dawudaa Dii Xɛmɛna,* kininkinin nxu ma!” ²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi so a fɛma banxin kui. A yi e maxɔdin, a naxa, “ɛ laxi a ra yati fa fala a n nɔɛ ito ligɛ nɛn ba?” E yi a yabi, e naxa, “ɔn, nxu fafe.” ²⁹ Yesu yi a yiin din e yɛɛne ra. A yi a fala, a naxa, “A xa liga ɛ xa alo ɛ denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” ³⁰ E yɛɛne yi raba ayi. Yesu yi falan ti e xa a sɔbɛɛn na, a naxa, “Muxu yo nama feni ito kolon!” ³¹ Koni e yi siga, e sa Yesu a fe xibarun nali na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi bobon nakɛndɛya

³² Awa, na xɛmɛne yi sigama waxatin naxan yi, muxuna ndee yi fa xɛmɛna nde ra Yesu fɛma naxan mi yi nɔɛ falan tiyɛ amasɔtɔ yinna ɲaxin nan yi a fɔxɔ ra. ³³ Yesu yinnan kedi waxatin naxan yi, bobon yi falan ti fɔlɔ! Yamaan yi kabɛ, e naxa, “Ito ɲɔxɔnna munma to Isirayila muxune yɛ singen!” ³⁴ Koni Farisi muxune yi a fala, e naxa, “Yinna mangan nan sɛnbɛn fixi a ma a yinnane kedi.”

Yesu yi kininkinin yamaan ma

³⁵ Awa, Yesu yi siga taane nun banxidɛne yi, a sa yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Faɲin kawandin ba e xa, a

† 9:15: Naxalandi kannna: Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kannna sandani ito kui. A bunna nɛnɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. § 9:16: dugi nɛnɛna: Yesu a sariya nɛnɛn mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi se sariya nɛnɛn ma. * 9:27: Dawudaa Dii Xɛmɛna: E na falaxi nɛn bayo Yesu findixi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan na.

yi muxune rakendeya furen sifan birin ma. ³⁶ A yamaan toxi waxatin naxan yi, a yi kininkinin e ma, amasoto e xaminxi, e mali muxu mi yi na yi alo yexene naxanye kantani muxu mi na. ³⁷ Nanara, Yesu yi sandan sa a xarandiine xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. ³⁸ E xee kanna mafan, a xa walikena ndee rasiga malo xabadeni.”†

10

Xera fu nun firinne fe Maraka 3.13-19, Luka 6.12-16

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili. A senben fi e ma a e xa yinna naxine kedi, e man yi furetɔn sifan birin nakendeya. ² Na xera fu nun firinne xinle nan itoe ra.

A folona, Simɔn, naxan man yi xili “Piyeri,” e nun a ngaxakedenna Andire nun Sebede a dii xemen Yaki nun a xunyɛn Yoni ³ nun Filipi nun Barotolome nun Tomasi nun mudu maxinla Matiyyu, e nun Alifaa dii xemen Yaki nun Tade ⁴ nun Simɔn, e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Xera fu nun firinne xe fena Maraka 6.7-13, Luka 9.1-6

⁵ Yesu yi yamarine fi muxu fu nun firinni itoe ma, a naxa, “E nama siga siya gbɛtɛne yamanani hanma Samariya taane yi. ⁶ Koni e siga Isirayila muxune fema naxanye lɔxi ayi alo yexene. ⁷ E siga, e sa e kawandi, e naxa, ‘Ariyanna Mangayaan bata maso.’ ⁸ E yi furetɔne rakendeya, e faha muxune rakeli sayani, e dogonfontɔne rakendeya, e jinanne kedi. E seen naxanye sɔtɔxi e mi ne saraxi, nayi e bonne ki hali e mi se rasuxu. ⁹ E nama xema xali, hanma gbeti fixena hanma wure gbeeli gbananne, e naxanye singanma e tagixidin na, ¹⁰ hanma bondunla e sigatini, hanma doma firin, hanma sankidina, hanma dunganna. Amasoto walikɛn lan a yi a balon soto.”

¹¹ “Awa, e na taan li hanma banxidɛna, e muxu kendɛna nde fen, e yi yigiya a konni han e kelin waxatin naxan yi. ¹² E na so banxini, e naxa, ‘Ala xa bɔɓɛ xunbenla lu banxini ito kui.’ ¹³ Xa na falan lanxi na banxi kui kaane ma, na duban xa lu e xɔn. Koni xa na mi a ra, na duban man xa xete e ma. ¹⁴ Xa muxune mi e yisuxu, e mi e tuli mati e falane ra banxina nde yi hanma taana nde yi, e sanne rakunkun, e kenla.† ¹⁵ N xa nɔndin fala e xa, kiti sa lɔxɔni, Ala kininkininma nen Sodoma taan nun Gomora taan† ma dangu na taan na!”

Benxɔnyaan naxan fama Maraka 13.9-13, Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu naxa, “E tuli mati, n bata e xe alo yexene kankone tagi. Nayi, e kɔta ayi alo sapine, e findi sɔntarene ra alo ganbane. ¹⁷ E a liga e yeren ma amasoto muxune e suxuma nen, e siga e ra e taan fonne fema e makitideni, e yi e bɔnbɔ e salide banxine yi. ¹⁸ E sigama e ra nen mangane nun kuntigine fema n tan ma fe ra, e yi findi n serene ra e xa e nun siya gbɛtɛne xa. ¹⁹ E na e suxu

† **9:38:** xee kanna: Sandani ito kui, xee kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune soto Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. * **10:4:** Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e senben bun ma. † **10:14:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. † **10:15:** Sodoma nun Gomora findi taa naxine nan na Ala naxanye halagi Iburahima waxatini. A mato Dunuja Foln sora 19 kui.

waxatin naxan yi, ε naxan falama ε nama xamin na fe ra. A waxatin na a li, ε naxan falama Ala na fima ε ma nen. ²⁰ Amasotɔ a mi findima ε tan ma fala ra. E falan tima ε Fafe Alaa Nii Sarijanxin nan xɔn.”

²¹ “Muxune e ngaxakedenne yanfama nen, e yi faxa, fafane fan na ligama nen e diine ra. Diine fan murutema nen e sotɔ muxune xili ma, e yi findi e faxa sabun na. ²² Muxune birin ε rajaxuma nen n tan ma fe ra. Koni naxan na a yixɔdɔxɔ han a rajanna, na kisima nen. ²³ E na ε besenxɔnya taana nde yi, ε ε gi menni, ε siga yire gbete yi. N xa jɔndin fala ε xa, ε mi ε wanla rajanyɛ Isirayila taane birin yi benun n tan Muxuna Dii Xemen xa fa.”

²⁴ “Xarandiin mi dangu a karamɔxɔn na, konyin mi dangu a kanna ra. ²⁵ Xarandiin na liga alo a karamɔxɔna, na bata lan. Konyin fan xa liga alo a kanna. Xa e bata denbaya kanna xili ba yinna mangan Belesebu, e nde falama nen denbayaan fan ma dangu na ra!”

Ala yεεragaxuna fe

Luka 12.2-7

²⁶ Yesu naxa, “Na ma, ε nama gaxu yamaan yεε ra. Fe luxunxine minima nen kenenni, wundo feen birin kolonma nen. ²⁷ N naxan falama ε xa dimini, ε na fala kenenna ma. N na naxan koyekoyen ε xa, ε na rawanga banxine xuntagi. ²⁸ Muxun naxanye fati benden faxama, koni e mi nɔε ε niin halage, ε nama gaxu ne yεε ra. Koni ε gaxu Ala yεε ra naxan fati benden nun niin halagima yahannama yi. ²⁹ Xɔlidi firin mi sare gbanan firinna ra ba? Koni hali na xɔlidi keden pe mi bire bɔxɔni xa i Fafe Ala mi tin. ³⁰ Hali ε xun sexe keden kedenne, Ala e birin xasabin kolon. ³¹ Nanara, ε nama gaxu, ε tan fisa xɔlidi wuyaxi xa!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Luka 12.8-9

³² Yesu naxa, “Naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n fan na jɔxɔnna ligama a xa nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi. ³³ Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan fan n mema a ra nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.”

Bɔɓe xunbenla mi a ra dunuya yi

Luka 12.51-53, 14.26-27

³⁴ Yesu naxa, “E nama ε miri fa fala n faxi bɔɓe xunbenla nan na dunuya yi. N mi faxi bɔɓe xunbenla xan na koni fɔ silanfanna. ³⁵ N bata fa alogo dii xemene xa keli e fafane xili ma, dii temene yi keli e ngane xili ma, jaxanle fan yi keli e mamene xili ma. ³⁶ Muxune yaxune kelima e denbayane yeteen nin. ³⁷ Naxan yo a nga hanma a fafe xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n gbeen na. Naxan yo a dii xemena hanma a dii temen xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n gbeen na. ³⁸ Naxan mi a faxa wudin* tongoma, a bira n fɔxɔ ra, na kanna mi finde n gbeen na. ³⁹ Naxan na a niin makantan, na bɔnɔma a yi nen. Koni naxan na bɔnɔ a niini n ma fe ra, na kisima nen.”

Barayina fe

Maraka 9.41

⁴⁰ Yesu naxa, “Naxan na ε tan yisuxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xexi. ⁴¹ Naxan na Alaa xerana nde yisuxu bayo Alaa xeraan to a ra, na kanna barayin sotoma nen naxan

§ 10:34: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. * 10:38: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nen, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

nagidixi Alaa xεrane ma. Naxan na tinxin muxuni suxu bayo a tinxin, na kanna barayin sɔtɔma nɛn naxan nagidixi tinxin muxune ma. ⁴² N xa jɔndin fala ε xa, naxan na ige xunbenla gbansanna fi muxudina nde ma bayo n fɔxɔrabirana nde to a ra, na mi fulama a barayin na.”

11

Yoni Marafu Tiina xεrane

Luka 7.18-35

¹ Yesu yelin yamarine fiyε a xarandii fu nun firinne ma waxatin naxan yi, a yi siga xaran tideni e nun kawandi badeni Galile yamanan taane yi.

² Yoni yi Alaa Muxu Sugandixina wanle fe mε kasoon na, a yi a xarandiina ndee rasiga a fεma. ³ E xa sa Yesu maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbεte nan legeden?” ⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E naxan mεma, ε yi a to, ε sa na fala Yoni xa. ⁵ Danxutɔne seen toma, lεbutenne sigan tima, dogonfontɔne kendεyaan sɔtɔma, tuli xɔrine falan mεma, faxa muxune kelima sayani, n ma falan Xibaru Fajin nalima yiigelitɔne ma. ⁶ Sεwan na kanna xa naxan mi birama tantanni n ma fe yi!”

⁷ Yoni a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala fɔlɔ yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sεxε ramaxan ba? ⁸ Xa na mi yi a ra, ε siga nanse matodeyi? Xεmɛn naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni muxun naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ⁹ Nayi, ε siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ε xa, ε bata nde to naxan gbo nabiin xa. ¹⁰ Amasɔtɔ Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘N nan n ma xεraan nasigama i yεε ra, naxan kirani tɔnma i xa.’* ¹¹ N xa jɔndin fala ε xa, muxun naxanye birin fɔlɔ bari, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Ariyanna Mangayani, na gbo Yoni xa. ¹² Fɔlɔ Yoni a waxatin ma han iki, e bata Ariyanna Mangayaan jaxankata. Gbalotɔne kataxi e xa a suxu. ¹³ Nabine kitabune nun Sariya Kitabun bata nabiya falane ti fa han fa dɔxɔ Yoni a waxatin na. ¹⁴ Xa e tinjε a feen mε, ε a kolonma nɛn, Yoni nan Nabi Eli ra naxan yi daxa a xa fa.† ¹⁵ Awa, xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

¹⁶ “Awa, n to muxune misalε nanse ra iki? E luxi nɛn alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni e yi e xui ramini bonne ma, ¹⁷ e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa koni ε mi ε bodon. Nxu bata binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!’ ¹⁸ Yoni fa nɛn a mi donse don, a mi a min, bayo a yi sunni waxatin birin, e birin yi a fala, e naxa, ‘Ninanna nan a fɔxɔ ra!’ ¹⁹ N tan Muxuna Dii Xεmɛn yi fa, n donseen don, n yi n min, e birin yi a fala, e naxa, ‘Xεmɛni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra. Mudu maxinle nun hake kanne xɔyin nan a ra!’ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jɔndin yitama e kεwanle xɔn ma nɛn.”

Taa denkeleyatarene fe

Luka 10.13-15

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi na taane yalagi fɔlɔ, a bata yi kabanako fe wuyaxi liga dɛnaxanye yi, bayo e muxune mi yi tinma e kεwanle masare. ²¹ A yi a fala, a naxa, “Gbalon Korasin kaane yεε ra! Gbalon Betasada kaane yεε ra,

* **11:10:** Malaki 3.1. † **11:14:** Nabi Eli a fe sɛbexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nɛn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamali.

bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidon taani nun, na kaane yi e xun xanbi soma e hakene yi nen, e kasa benbenle ragodo e ma nimisani, e dɔxɔ xubeni.† 22 Nba, n xa a fala ε xa, fa fala Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidon taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na. 23 E tan Kapɛrunan kaane, ε tema nen kore xonna ma ba? En-en, ε godoma laxira nin! Bayo kabanako feen naxanye bata liga ε tagi, xa na yi liga Sodoma taani nun, sa a mɔn yi na nun han to! 24 N xa a fala ε xa, Ala kininkininma Sodoma kaane ma nen Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na!”

*Fa Yesu ma
Luka 10.21-22*

25 Yesu yi a fala na waxatini, a naxa, “N Fafe Ala, kore xonna nun dunuɲa Marigina, n barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. 26 N Fafe, a i kenɛnxi na kii nin. 27 N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Alaa Dii Xɛmɛn kolon fɔ a Fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xɛmɛna e nun a Dii Xɛmɛn waxi a yita feni naxanye ra.”

28 “E tan naxanye birin xadanxi, goron binyene ε tan naxanye xun ma, S ε fa n ma, n xa matabun fi ε ma. 29 E n ma goron tongo gbelemen* tongo, ε yi n ma xaranna suxu bayo n limaniyaxi, n nan n yete magodoxi, ε niine matabun sɔtɔma nen. 30 Amasɔɔ, n ma goron tongo gbelemen mi binya, n ma goronna yelefu.”

12

*Matabu Lɔxɔna fe
Maraka 2.23-28, Luka 6.1-5*

1 Na waxatini, Yesu yi danguma xɛɛna nde ma Matabu Lɔxɔni, kamen yi a xarandiine suxu e sansi tɔnsɔnne ratorondon fɔlɔ, e yi e don. 2 Farisi muxune to na to, e yi a fala Yesu xa, e naxa, “A mato, i ya xarandiine feen naxan ligama na mi daxa Matabu Lɔxɔni.”*

3 Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi na xaranxi ba, kamen Dawuda nun a fɔxɔrabirane suxu waxatin naxan yi?† 4 Na waxatini, a so nen Alaa banxini. A tan nun a fɔxɔrabirane yi buru ralixin don, muxun mi yi daxa a xa naxan don fɔ saraxaraline. 5 E munma Sariya Kitabun xaran ba? A seɓexi naxan kui fa fala a saraxaraline walima saraxa badeni Ala Batu Banxini Matabu Lɔxɔn birin yi koni e mi yalagixi. 6 N xa a fala ε xa, fena nde be naxan gbo Ala Batu Banxin xa.† 7 Kitabun naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’§ Xa ε yi na bunna kolon nun, ε mi yi yo kanna yalagima nun. 8 Bayo n tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan Matabu Lɔxɔn kanna ra.”

† **11:21:** E dɔxɔ fena xubeni, e namunna nan yi na ra naxan yi a yitama fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi. § **11:28:** Goronna mi a ra muxun xun ma fɔ naxan a niin tɔrɔma. * **11:29:** Goron tongo gbelemen i to bunna nen fa fala muxune lan e xa Yesu a dunuɲa yi gidi kiin tongo. Na mi muxune findima konyine ra, koni a e raxɔɲayama e yulubina konyiyaan nan ma. * **12:2:** Farisi muxune namunne mi yi tinɲe wali yo xa ke Matabu Lɔxɔni. Na feen seɓexi Xɔɲayaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlexine mi yi maliye na lɔxɔni. † **12:3:** A mato Samuyɛli Singen 21.2-7 kui. † **12:6:** Yesu faxi kisi kiraan naxan na, na tɔnɔn gbo dangu Ala Batu Banxin na. § **12:7:** Hose 6.6 Na waxatini, saraxane yi ralima Ala ma, nde yeten yi sa teɛni muxu yo mi e don. Ala naxa, a rafanɲe a ma, i hinan i adamadi boden na benun i xa saraxan ba Ala xa.

*Xeme yii madonxina fe**Maraka 3.1-6, Luka 6.6-11*

⁹ Yesu yi keli na, a siga e salide banxini. ¹⁰ Xemena nde yi na yi naxan yiin yi madonxi. E yi Yesu maxodin, e naxa, “A daxa dandanna yi ti Matabu Loxoni ba?”* Amasoto e yi wama a tojenge feni fena nde ma. ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa yexena e tan nde keden yii, xa a sin yinla ra Matabu Loxoni, e mi a rate ba?” ¹² Muxun fisa yexen xa pon! Nanara, a daxa muxun xa fe fajin liga Matabu Loxoni.” ¹³ Na xanbi ra, a yi a fala xemen xa, a naxa, “I yiini bandun.” Xemen yi a yiini bandun. A yiin yi kendeya alo a yiin bonna kii naxan yi.

¹⁴ Farisi muxune yi siga, e sa e bode to Yesu xili ma a faxa feen ma.

Ala walikɛn naxan sugandixi

¹⁵ Yesu yi na kolon, a keli, a siga. Muxu wuyaxi yi biraxi a foxo ra. A yi e furetɛne birin nakendeya, ¹⁶ a yi e yamari, a e nama a fe fala bonne xa. ¹⁷ A na ligaxi nen, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

¹⁸ “Ala naxa, ‘N ma walikɛn ni i ra, n naxan sugandixi,

n xanuntenna naxan n kenɛnxi han!

N nan n ma Nii Sarijanxin nagodoma a ma nen.

A yi n ma kiti kendɛn nali siyane ma.

¹⁹ A mi fe matandin tiye,

a mi sonxo sonxoɛ.

A mi falan tiye taan xun xon.

²⁰ A mi xayɛ yidoxini girɛ,

a mi lenpun tumatɔn natuyɛ.†

Han a yi non soto kiti kendɛn xa.

²¹ Siyane e yigi sama nen a yi.’ ‡

*Yesu nun Yinna Mangana fe**Maraka 3.20-30, Luka 11.14-23*

²² Muxuna nde yi fa xeme danxutona nde ra Yesu fema, a mi yi noɛ falan fan tiye bayo jinan jaxin nan yi a foxo ra. Yesu yi a rakendeya, a no falan tiye, a yi seen to. ²³ Yamaan birin yi kabɛ e maxodinna ti, e naxa, “Dawudaa Dii Xemen nan ito ra ba?”§ ²⁴ Farisi muxune to na me, e yi a fala, e naxa, “A jinnanɛ kedima yinna mangan Belesɛbu barakan nin.” ²⁵ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala e xa, a naxa, “Yengen yamanan naxan yitaxunxi,* na yamanan kalama nen mafuren! Yengen tanden naxan kui hanma taana, na fan kalama nen. ²⁶ Xa Setana nan Setana kedima, a mangayaan bata yitaxun yengeni. A sabatima nayi di? ²⁷ Xa n jinnanɛ kedima Belesɛbu barakan nin, e foxorabirane e kedima nanse xon nayi? Na ma, e foxorabirane a yitama nen

* **12:10:** Musaa sariyan mi tinje muxun xa wali Matabu Loxoni. (Xorɔyaan 20.8-10) Muxuni itoe yi laxi a ra fa fala dandan tiin findixi wanla nan na. Yesu yi muxune rakendeyama Matabu Loxoni. Na yi findi yengen na Yesu nun dina muxune tagi naxanye yi sariyan suxi kii xodɛɛni. † **12:20:** a mi lenpu tumatɔn natuyɛ: Na findixi a limaniyaan misaala nan na fa fala a maliin nan tima benun a xa kalan ti. ‡ **12:21:** Esayi 42.1-4 § **12:23:** Dawudaa Dii Xemena: Yamaan yi Dawuda bonsonna muxuna nde legedenma naxan yi lan nun a findi mangan na fata nabiyi falane ra naxanye Alaa Muxu Sugandixin fa feen falaxi benun a waxatin xa a li. * **12:25:** yamanan: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedɛ, na luxɛ nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinnanɛ kedɛ alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi.

nayi fa fala yo mi ε xa! ²⁸ Koni xa n jinanne kedima Alaa Nii Sarijanxin barakan nin, na a yitama nen nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ε li.”

²⁹ “Muxu yo mi nœ soε senbɛmana banxini, † a yi a yii seene tongo, fɔ a senbɛmaan xidi singen. Na xanbi ra, a nœ banxin kui seene tongε nen. ³⁰ Xa muxun mi luxi n xa, na bata keli n xili ma. Xa nxu nun muxu yo mi malan, ne sigama ayi nen.”

³¹ “Nanara, n na a falama ε xa fa fala muxun yulubin naxan birin ligama e nun a fala jaxin naxan birin tima Ala ma, Ala e mafeluyε nen ne birin na. Koni muxu yo na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na kanna mi mafeluyε mume!

³² Muxu yo fala jaxin ti n tan Muxuna Dii Xɛmɛn ma, Ala a mafeluyε nen. Koni muxu yo fala jaxin ti Alaa Nii Sarijanxin ma, Ala mi na kanna mafeluyε dunuɲa yi hanma waxati famatɔni han habadan.”

Wudin nun a bogine fe

Luka 6.43-45

³³ “Xa wudin binla fan, a bogin fan fanma ayi nen. Xa wudin binla kobi, a bogin fan kobima ayi nen. Bayo wudin kolonma a bogin nan xɔn. ³⁴ E tan sari bɔnsɔnne! E nœ fala fajin tiyε di, bayo ε jaxu? Amasɔɔ feen naxanye muxun bɔɲeni, a ne nan falama. ³⁵ Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani. ³⁶ N xa a fala ε xa fa fala muxune dentεgen sama nen kiti lɔxɔni lan e fala fuune birin ma. ³⁷ Bayo i ya fala tixine nan yoon fima i ma, e tan nan mɔn findima i yalagi xunna ra.”

Nabi Yunusaa taxamasenna fe

Maraka 8.11-12, Luka 11.29-32

³⁸ Na xanbi ra, sariya karamɔxɔn nun Farisi muxuna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa i to kabanako taxamasenna nde ligε.” ³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan na, ε to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako fe yo toε ba Nabi Yunusa taxamasenna ra. ⁴⁰ Nabi Yunusa kœ saxan soge saxan ti yεxε gbeen kui kii naxan yi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan kœ saxan soge saxan tima na kii nin bɔxɔn bun ma. ⁴¹ Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, e yi iki muxune yalagi bayo ne Yunusaa kawandin mε waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Anu, fena nde be naxan gbo Yunusa xa. † ⁴² Naxalan Mangan naxan keli sogetede yiifanna ma, na tima nen kiti sa lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na fa a tuli matideni Sulemani a fekolonna falane ra. § Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo Sulemani xa, na be yi.”

Yinna jaxine xεte fena

Luka 11.24-26

⁴³ “Yinna jaxin na xεte muxun fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, ⁴⁴ a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mɔn xa xεte na.’ Nayi, a na xεte na, xa a sa na kui genla li,* a makɔxi, a yitɔnxi, ⁴⁵ a sigama nen nayi, a sa fa yinna jaxi solofere gbeteɲe ra naxanye jaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na

† **12:29:** Sandani ito kui, Setana findixi senbemaan nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi. † **12:41:** A mato Yunusa sora 1 han sora 4 kui.

§ **12:42:** A mato Mangane Singen 10.1-10 kui. * **12:44:** Na yire kui genla findixi muxun bɔɲen nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma.

muxuna fe rajanna jaxuma ayi nen dangu a fɔɔn na. A ligama na kii nin iki muxu jaxine fan na.”

*Yesu nga nun a xunyene fe
Maraka 3.31-35, Luka 8.19-21*

⁴⁶ Yesu yi falan tima yamaan xa waxatin naxan yi, a nga nun a xunyene yi fa, e ti tandeni, e yi waxi a xɔn ma, e xa falan ti Yesu xa. ⁴⁷ Nanara, muxuna nde yi a fala a xa, a naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.” ⁴⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nga nun n xunyene findixi nde ra?” ⁴⁹ Na xanbi ra, a yi a yiin ti a xarandiine ma, a naxa, “Nga nun n xunyene itoe nan na. ⁵⁰ Bayo naxanye n Fafe Ala sagoon liga, naxan ariyanna yi, ngaxakeden xememaan nun jaxalanmaan ne nan na, e nun nga.”

13

*Sansi wonla fe sandana
Maraka 4.1-9, Luka 8.4-8*

¹ Na bɔxɔn yeteni Yesu yi keli banxini, a siga daraan dexɔn ma, a sa dɔxɔ na yi. ² Yama gbeen yi malan a fema. Nayi, a yi so kunkin kui, a dɔxɔ. Yamaan yi lu xareyaan na. ³ A fala wuyaxi ti e xa sandani, a naxa,

“Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, xɔline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari, bendɛ gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasɔtɔ bendɛn mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, ne yi lisi a ra, e xara bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki fajɪ. ⁷ Sansina ndee yi bira seɛɛ jali kanne tagi, seɛene yi gbo, e yi e don. ⁸ Koni ndee yi bira bɔxɔ fajini, e bogi, e keden kedenna birin yi kemɛ sɔtɔ hanma tonge sennin, hanma tonge saxan. ⁹ Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

*Sandane sa xunna
Maraka 4.10-12, Luka 8.9-10*

¹⁰ Xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera i falan tima yamaan xa sandani?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ariyanna Mangayaan wundo feene kolonna bata so ε yii koni a mi soxi e tan yii. ¹² Amasɔtɔ seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nen na yii, a yi gbo ayi. Koni se mi muxun naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nen. ¹³ Nanara, n falan tima ne xa sandan nin. Amasɔtɔ e seen matoma nen han, koni e mi a yigbema, e tuli matima nen han, koni e mi fe mema, e mɔn mi a famuma. ¹⁴ Na ma, Nabi Esayi a nabiya falan bata kamali nayi, a naxa,
‘E tuli matima nen han,
koni ε mi fefe famuma.
E seen matoma nen han,
koni ε mi a yigbema.

¹⁵ Amasɔtɔ yamani ito bɔɲen bata xɔdɔxɔ ayi.
E bata e tunle dutun,
e yi e yeene raxi.
Na ma, e mi fa seen toma
e tunle yi falan mɛ,
e xaxinla yi feen famu.

E yi xete n ma, n yi e rakendeya.’* ”

* 13:15: Esayi 6.9-10

¹⁶ “Koni seƵwana e xa, amasoto e yeene bata seen to, e tunle mon bata feen me. ¹⁷ N xa jondin fala e xa, nabi wuyaxi nun tinxin muxu wuyaxi yi waxi a to feni e naxan toma, koni e mi a to, e mon mi a me e naxan mema.”

Yesu yi sandan bunna yeba

Maraka 4.13-20, Luka 8.11-15

¹⁸ Yesu naxa, “E tuli mati, e yi sansi wonla fe sandan bunna kolon. ¹⁹ Naxanye na Ariyanna Mangayaan falan me, koni e mi a famu, Fe Naxin Kanna fama nen, a yi a xasun e boneni. Ne luxi nen alo sansiin naxanye bira kiraan xon ma. ²⁰ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne luxi nen alo muxun naxanye falan me, e yi a suxu sewani sa! ²¹ Koni salen mi e bun, e mi buma. Toron nun besenxonyaan na fa waxatin naxan yi Alaa falana fe ra, e birama nen tantanni xulen! ²² Sansiin naxanye bira seXe jali kanne tagi, ne luxi nen alo muxun naxanye falan mema, koni dunuƵa xaminne nun nafulu feen kunfan yi a liga e Alaa falan bejin, a tonon mi lu e ma. ²³ Sansiin naxanye bira boxo fajini, ne luxi nen alo muxun naxanye falan me, e yi a famu. E bogima nen, ndee yi bogi keme ramini, ndee tonge sennin, ndee tonge saxan.”

Maala nun xaratuna fe sandana

²⁴ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo xemen naxan sansi fajin woli a xeen ma. ²⁵ Koni yamaan yi xima waxatin naxan yi, a yaxun yi fa xaratu kesen woli maali, a siga. ²⁶ E to sabati, maala yi a biye ayi, xaratun fan yi a biye ayi. ²⁷ Xee kanna walikene yi fa a fema, e naxa, ‘Nxu fafe, i mi sansi fajin xan woli i ya xeen ma ba, xaratuni ito kelixi minen yi?’ ²⁸ A yi e yabi, a naxa, ‘N yaxuna nde nan na ligaxi.’ Walikene yi a maxodin, e naxa, ‘I waxi a xon nxu xa sa e matala ba?’ ²⁹ A yi e yabi, a naxa, ‘En-en de! E nema xaratune tale waxatin naxan yi, e maala nde fan talama nen. ³⁰ E xa a lu na, maala nun xaratun xa gbo e bode xon ma han a xaba waxatina. N na a fale n ma walikene xa na waxatini, n naxa, e xaratun singen malan, e yi a raxidi alogo e xa sa teeni. Na xanbi ra, e maala fan malan, e yi a sa n ma sagan kui.’”

Sansi keSe xunxurina fe sandana

Maraka 4.30-32, Luka 13.18-19

³¹ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo sansi keSe xuridina,† muxun naxan sima a xeen ma. ³² Hali a to xurun sansiin birin xa, koni a na gbo waxatin naxan yi, a danguma nen sii seene birin na, a findi wudi binla ra, xoline yi e teen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Luka 13.20-21

³³ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo burun nate sena† naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuƵi benbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

Yesu yi e xaran sandane ma

Maraka 4.33-34

³⁴ Yesu yi feni itoe birin fala yamaan xa sandane yi. A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. ³⁵ Nayi, nabina falan yi kamali, a naxa, “N sandane nan sama. N wundo fonne nan yebama naxanye yi luxunxi xabu dunuƵa da.”§

† **13:31:** Sansini ito xili nen mutaridi. ‡ **13:33:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. § **13:35:** Yaburin 78.2

Yesu yi xaratu keɛena feen yeɓa

³⁶ Na xanbi ra, Yesu yi keli yamaan feɓa, a so banxini. A xarandiine yi fa a feɓa, e naxa, “Xaratun naxanye xeen ma, na sandan bunna fala nxu xa.” ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xemen naxan sansi fajin woli, n tan Muxuna Dii Xemen nan na ra. ³⁸ Xeeɓa, dunuɓa nan na ra. Sansi fajina, Ariyanna Mangayaan muxune nan ne ra. Xaratu keɛene, Fe Naxin Kanna muxune nan ne ra. ³⁹ Yaxun naxan xaratu keɛen wolin xeen ma, Yinna Mangan nan na ra, Setana. Malo xabana, waxati rajanna nan na ra, malo xabane nan malekane ra. ⁴⁰ Xaratun ba fena maali, a sa teeni, a ligama na kii nin waxati rajanni. ⁴¹ N tan Muxuna Dii Xemena, n nan n ma malekane rasigama nen. Naxanye birin muxune birama tantanni e nun fe jaxi rabane birin, malekane ne malanma nen, e yi e ba n ma Mangayani. ⁴² E yi e woli sulun teeni,* wugan nun jin naxinna denaxan yi. ⁴³ Koni tinxin muxune yilenma nen alo sogena e fafe Alaa Mangayani. Xa tunla naxan xon, na xa a tuli mati!”

Nafulu luxunxina fe sandana

⁴⁴ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo nafulu gbeen naxan luxunxi xeen ma. Xemena nde yi na to, a mon yi a luxun. Nayi, a sewaxin yi sa a yii seene birin mati, a xete, a fa na boxon sara.”

⁴⁵ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan mon luxi nen alo yulan naxan boxon bun nafunla† fenma. ⁴⁶ A to gemɛ fajin fajin to naxan sare gbo han, a yi xete a konni, a yi sa a yii seene birin mati, a sa na gemen sara.”

Yeɛe suxu yalana fe sandana

⁴⁷ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo yeɛe suxu yalaan naxan wolin baani, a yi yexen siyane birin suxu. ⁴⁸ Yalaan na rafe waxatin naxan yi, yeɛe suxune yi a bandun. E yi a rate xareyaan na, e doxo. E yi yeɛe senseɓe malan debene kui, e yi a jaxine woli ayi. ⁴⁹ A ligama na kii nin waxati rajanni. Malekane sigama nen, e muxu jaxine malan e danna, keli tinxin muxune tagi, ⁵⁰ e yi e woli sulun teeni, wugan nun jin naxinna denaxan yi.”

Fe fonna nun a nenen a fe

⁵¹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E bata feni itoe famu ba?” E yi a yabi, e naxa, “On.”

⁵² A yi a fala e xa, a naxa, “Nanara, sariya karamoxon naxanye birin bata xaran lan Ariyanna Mangayana fe ma, ne luxi nen alo banxi kanna naxan nafulu nenenen nun a fonne raminima a se ramaradeni.”

*Nasarɛti kaane yi e me Yesu ra
Maraka 6.1-6, Luka 4.16-30*

⁵³ Yesu yelin sandane se waxatin naxan yi, a yi keli menni, ⁵⁴ a xete a konni a maxuruxi taan naxan yi. A e xaran e salide banxini waxatin naxan yi, naxanye a xuiin me, ne yi kabe. E maxodinna ti, e naxa, “A xaxili sifani ito nun kabanako senbeni ito sotoxi minen yi? ⁵⁵ Kamuderena dii xemen xa mi ito ra ba? Mariyama a diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Simon nun Yudasi tada xa mi ito ra ba? ⁵⁶ A xunye dii temene xa mi doxi be ba? A tan feni itoe birin sotoxi minen yi?” ⁵⁷ E yi e me a ra.

Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi fo a konna nun a denbayani.” ⁵⁸ A mi kabanako fe wuyaxi liga na amasoto e mi yi denkeleyaxi.

* **13:42:** Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.” † **13:45:** boxo bun nafunla: Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma foxo lige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili nen “Perili.”

14

*Herode yi Yoni Marafu Tiin faxa**Maraka 6.14-29, Luka 9.7-9*

¹ Na waxatini, Galile mangan Herode yi Yesu a fe me. ² A yi a fala a foxɔrabirane xa, a naxa, “Yoni Marafu Tiin nan a ra. Yoni bata keli sayani! Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.”

³ A na fala nen, amasoto a bata yi Yoni suxu nun, a yi a xidi, a yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan yi findixi Herode fafaxakedenna Filipi a jaxanla ra nun. ⁴ Yoni yi a falama Herode xa, a naxa, “A mi daxa, i xa Herodiyade futu!” ⁵ Herode yi waxi a xon ma a xa Yoni faxa, koni a yi gaxuxi yamaan ye ra bayo ne yi Yoni yatexi nabiin nan na.

⁶ Awa, Herode bari boxon sumunna a lixina, Herodiyade a dii temen yi a bodon yamaan yetagi. Na yi Herode kenan han ⁷ a yi saratin tongo na sungutunna xa, a yi a kolɔ, a a na a xandi sese yi, a na soma a yii nen. ⁸ A nga yi a radin alogo a xa ito nan fala, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma be.” ⁹ Manga Herode niin yi raforo a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine ye xori, a yi yamarin fi, a na xa liga. ¹⁰ Nayi, e sa Yoni xunna sege a de kasoon na. ¹¹ E yi fa a xunna ra wure lefaan ma, e yi a so sungutunna yii, a siga a ra a nga fema. ¹² Yoni a xarandiine yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun. Na xanbi ra, e yi sa a fala Yesu xa.

*Yesu yi muxu wuli suulun dege**Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14*

¹³ Yesu na feen xibarun me waxatin naxan yi, a siga kunkin kui a danna yire madunduxina nde yi. Yamaan to na me, e keli e taane yi, e siga a foxo ra e sanna ma. ¹⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to, a kininkinin e ma, a yi e furetone rakendeya.

¹⁵ Ninbanna ra, a xarandiine yi e maso a ra, e naxa, “Koe bata so, burunna nan nun be ra, yamaan bejin, e xa siga banxidene ra, alogo e xa sa donseen sara e yete xa.” ¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali e mi siga, e tan yeteen xa donseen so e yii.” ¹⁷ E yi Yesu yabi, e naxa, “Naxan nxu yii be buru xun suulun nun yexe firin.” ¹⁸ Yesu naxa, “E fa ne ra be.” ¹⁹ A yi a fala yamaan xa, a e xa dɔxo sekene fari. Na xanbi ra, a yi na buru xun suulunne nun yexe firinne tongo, a yi a yen nate kore, a barikan bira Ala xa, a burune yigira. A yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ²⁰ E birin yi e dege, e lugo ken! A xarandiine yi debe fu nun firin nafe e dungi dungi donxene ra. ²¹ Muxun naxanye e dege, ba jaxanle nun diidine ra, muxu wuli suulun joxon.

*Yesu yi sigan ti igen fari**Maraka 6.45-52, Yoni 6.15-21*

²² Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a ye ra daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na, a yi yamaan naxete. ²³ A to yelin yamaan nasige, a kedenna yi te geyaan fari Ala maxandideni. A yi lu na han koe yi so.

²⁴ Kunkin bata yi siga daraan xun ma pon! Igen moronne* yi lu kunkini maxe amasoto foye gbeen bata yi a xun sa e ma. ²⁵ Yesu yi fa sigan tiye igen fari, a yi sa e li subaxa makedini. ²⁶ A xarandiine to a to sigan tiye igen fari, e gaxu kati! E gbelegbele, e naxa, “Muxun yelenna nan ito ra!” ²⁷ Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wekile, n tan nan a ra. E nama gaxu!” ²⁸ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Marigina, xa i tan nan a ra yati, n yamari a n xa siga i

* 14:24: Igen moronne: alo foyen na so igeni.

fema igen fari.”²⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Fa be!” Nayi, Piyeri yi keli kunkin kui, a sigan ti fə̀lɔ igen fari siga Yesu fema.³⁰ Koni a toxina a foyen gbo, a yi gaxu, a godo fə̀lɔ igen bun ma. A gbelegbele, a naxa, “Marigina, n nakisi.”³¹ Yesu yi a yiin nasiga mafurɛn! A yi a rate, a naxa, “I ya dɛnkeleyaan xurun. I sikɛxi nanfera?”³² E firinna birin yi dɔxɔ kunkin kui, foyen yi a raxara.³³ Xarandiin naxanye yi kunkin kui, ne yi e xinbi sin Yesu bun ma, e naxa, “Nɔndin nan a ra yati, Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na!”

Yesu yi muxune rakendeya
Maraka 6.53-56

³⁴ E to daraan gidi, e sa xaren li Genesareti yamanani.³⁵ Yamaan yi Yesu kolon mɛnni. Na ma, e xɛraan nasiga na rabilinna taane birin yi, e yi fa e furetɔne ra Yesu fema.³⁶ E yi a mayandi, a xa tin furetɔne xa e yiine din a doma gbeen lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kɛndeyama nɛn.

15

Yahudiyane namun feene
Maraka 7.1-13

¹ Na xanbi ra, Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔne yi keli Yerusalen taani. E fa Yesu fema, e yi a maxɔdin, e naxa,² “Nanfera i ya xarandiine mi en benbane namun feene suxuma? Benun e xa donseen don e mi e yiin naxama en ma dinan kiin ma.”³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E fan Alaa yamarin kalama e yetɛ namun feene ma nanfera?”⁴ Bayo Ala naxa, “I baba nun i nga binya. Naxan na a baba danga hanma a nga, e na kanna faxa.”⁵ Koni e tan naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga, a naxa, “I yi maliin naxan sɔtɔma n na nun, n bata na fi Ala ma’⁶ hali na kanna nama fa a fafe binya na maliin na. Nayi, e bata Alaa falan kala e namunna fe ra.”⁷ E tan nafigine! Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti e fe ra, nɔndin na a ra, a naxa,
⁸ ‘Ala naxa,
yamani ito n binyama e dɛɛn nin
koni e bɔɓɛn makuya n na pon!
⁹ E n batuma fuyan!

Bayo e xaranna findixi adamadiine yamari xaraxine nan gbansan na!’† ”

Muxuna sarijanna kala fena
Maraka 7.14-23

¹⁰ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan xili a fema. A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, e yi ito famu.”¹¹ Seen naxan soma muxun dɛ, na mi a sarijanna kalama fɔ falan naxan minima a dɛ.”

¹² A xarandiine yi fa Yesu fema, e naxa, “I mi a kolon ba, fa fala i ya falan bata Farisi muxune xɔlɔ?”¹³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe naxan ariyanna yi, na mi si seen naxanye sixi, ne birin talama nɛn.”¹⁴ E e lu na, danxutɔne nan e ra danxutɔne yeɛ ra. Xa danxutɔɔn danxutɔɔn yii rasuxu, e firinna birin birama nɛn yinla ra.”

¹⁵ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Sandani ito bunna fala nxu xa.”¹⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sɔtɔ ba?”¹⁷ E mi a kolon ba? Seen naxan na so muxun dɛ, na godoma a kui nɛn, na xanbi ra, a mini a fatini.¹⁸ Koni falan naxan minima muxun dɛ, na kelima a bɔɓɛn nin, na nan muxune sarijanna

* 15:4: Xorayaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16 † 15:9: Esayi 29.13

kalama. ¹⁹ Bayo miriya jaxine kelima muxun bəjən nin, a yi a ti muxu faxan nun yalunyaan nun yanga suxun nun mujan nun wule sere baan nun konbin ma. ²⁰ Na feene nan muxune sarijana kalama. Koni i na i dege i yiin naxataren na, na mi muxune sarijana kalama.”

Naxanla denkeyana fe

Maraka 7.24-30

²¹ Yesu yi keli na, a siga Tire taan nun Sidon taan yamanani. ²² Kanan kaa jaxanla nde yi na yi, na yi fa Yesu fema. A gbelegbelema, a naxa, “N fafe, Dawudaa Dii Xemen, kininkinin n ma! Ninanna n ma dii temen foxo ra, a toroxi han!” ²³ Koni Yesu mi fala yo ti a xa. Yesu a xarandiina ndee yi fa a fema, e yi a mafan, e naxa, “Naxanli ito rasiga! A biraxi en foxo ra, a gbelegbelema.” ²⁴ Awa, Yesu yi e yabi, a naxa, “N mi faxi muxu gbete ma fo Isirayila kaa tununxine alo yexene.” ²⁵ Awa, na jaxanla yi fa, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a yi a fala, a naxa, “N fafe, n mali.” ²⁶ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “A mi lan i xa diidine donseen sa barene bun ma.”[†] ²⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, jondin nan na ra. Koni hali barene donse yoloxine donma nen e kanna naxanye rayolonma boxoni.” ²⁸ Nayi, Yesu yi a yabi, a naxa, “Nga jaxanla, i ya denkeyaan gbo! I rafan feen bata liga i xa.” Na waxatin yeteni, a dii temen yi kende ya.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

²⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Galile Daraan dexon ma. A yi te geyaan fari, a dexo. ³⁰ Yama gbeen yi fa a fema, e fa lebutenne nun danxutone nun madontone nun bobone nun fureto wuyaxi gbete ye ra, e yi e sa Yesu bun ma. A yi e rakendeya. ³¹ Yamaan to a to, fa fala bobone falan tima, madontone bata kendeya, lebutenne bata sigan ti, danxutone seen toma, e kabe. E yi Isirayilaa Ala tantun.

Yesu yi muxu wuli naanin dege

Maraka 8.1-10

³² Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamani ito kininkinina bata n suxu bayo e bata soge saxan ti n fema, donse mi fa e yii iki. N mi waxi e rasiga feni kamena e ma. Xa na mi a ra, e fangan janma nen kira yi.” ³³ Xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Nxu tan donseen sotoma minen yi wulani ito yi naxan yama gbeeni ito luge?” ³⁴ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Buru xun yoli e yii?” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun solofere, e nun yexedi dando nan nxu yii.” ³⁵ Yesu yi yamaan xili a e xa fa dexo boxon ma. ³⁶ Na xanbi ra, a buru xun soloferen nun yexene tongo, a barikan bira Ala xa. A yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, xarandiine yi e yitaxun yamaan na. ³⁷ E birin yi e dege, e lugo. Xarandiine yi a dungi dungine matongo, e debe solofere rafe ne ra. ³⁸ Xemen naxanye na don, ba jaxanle nun diidine ra, muxu wuli naanin.

³⁹ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan nasiga, a dexo kunkin kui, a siga Magadan yamanani.

16

Taxamasenna maxodin fena

Maraka 8.11-13, Luka 12.54-56

[†] **15:26:** Yesu jaxanli ito a denkeyaan nan fefesema sandani ito xon. Sandan kui, siya gbetene findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

¹ Farisi muxuna ndee nun Saduse muxuna ndee yi fa Yesu fema alogo e xa a keɓaana feseɓese, e a maxɔdin a xa taxamasenna yita e ra keli ariyanna yi. ² Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa kuyeni gbeelixi jɪnbanna ra e a falama nɛn a kuye faji yibama nɛn tila. ³ Xɔtɔnni xa kuyeni gbeelixi e naxa, ‘Tulen famaani ni i ra.’ E nɔɛ kore xɔnna matoe nɛn e yi a bunna kolon. Koni e mi nɔɛ waxatini ito feene bunna kolonje. ⁴ Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan na, e to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni e mi sese toma xa naxan mi findixi Yunusa taxamasenna ra.”

Na xanbi ra, a keli e fema, a yi siga.

Marakolonna lan xaranne ma

Maraka 8.14-21

⁵ Xarandiine yi gidima daraan kidi ma waxatin naxan yi, e yi jɪnan, e mi buru xali e yii. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune burun nate sena* fe ra.” ⁷ E falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “A ito falama nɛn bayo en mi faxi buru ra en yii.” ⁸ Yesu yi a kolon e yi naxan falama. Nanara, a yi e maxɔdin, a naxa, “E nanse falama e bode tagi, a e mi faxi burun na? E denkeleyaan xurun je? ⁹ E munma xaxili sɔtɔ ba? E bata jɪnan na xɔn ba, n muxu wuli suulunna dege waxatin naxan yi buru xun suulunna ra, e debe yoli rafe buru dungi dungi dɔnxene ra? ¹⁰ Hanma buru xun soloferen naxan yitaxun muxu wuli naaninna ra, e debe yoli rafe buru dɔnxene ra na yi? ¹¹ Nanfera e mi a bunna kolonxi fa fala n mi burun xan ma fe falama e xa. N naxa, ‘E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune buru rate sena fe ra!’ ” ¹² Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon, a mi yi a falama e xa a e xa a liga e yeren ma burun nate sena a fe yi naxan buruni, koni fɔ Farisi muxune nun Saduse muxune xaranna fe yi.

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Maraka 8.27-30, Luka 9.18-21

¹³ Yesu yi siga Sesariya taani Filipi yamanani, a yi maxɔdinni ito ti a xarandiine ma, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan Muxuna Dii Xɛmɛn na?” ¹⁴ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na. Nde gbeteɓe fan naxa, a Yereɓi nan i tan na hanma nabina nde.” ¹⁵ A yi e maxɔdin, a naxa, “E tan go, e tan naxa di? Nde n tan na?” ¹⁶ Simɔn Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, habadan Alaa Dii Xɛmɛna.”

¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sɛwana i tan xa Simɔn, Yunusaa dii xɛmɛna, bayo adamadi mi ito makeɓɓi i xa, fɔ n fafe Ala naxan ariyanna yi. ¹⁸ Nanara, n na a falama i xa, Piyeri, gemɛn nan i tan na, n nan n ma banxin tima gemɛn naxan fari, n ma denkeleya yamana. Hali laxira so deene mi nɔɔn sɔte n ma denkeleya yamaan ma mume!† ¹⁹ N na Ariyanna Mangayaan so deen jɪnna soma i yii nɛn. I na tɔnna dɔxɔ feen naxan na dunɓɓa yi, Ala tɔnna dɔxɔma nɛn na ra ariyanna yi. I na tin feen naxan ma dunɓɓa yi, Ala tinma nɛn na ma ariyanna yi.” ²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama a fala muxu yo xa fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi a sayana fe fala

Maraka 8.31-9.1, Luka 9.22-27

* **16:6:** burun nate sena: Leɓenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † **16:18:** Piyeri xinla bunna nɛn fa fala gemena.

²¹ Fōlō na waxatin ma, Yesu yi a yεba fōlō a xarandiine xa, a naxa, a fεε mi na fō a xa siga Yerusalēn taani, a sa tōrō wuyaxi sōtō yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamōxōne yii, e yi a faxa, a mōn yi keli sayani a soge saxande lōxōni. ²² Piyeri yi Yesu ba bonne fεma, a Yesu maxadi fōlō, a naxa, “Marigina, Ala xa i tanga na ma, na nama liga i ra mume!” ²³ Yesu yi a yεε rafindi a ma, a yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Setana, fata n ma! I kataxi n natantan feen nan na. I mi i mīrima Alaa feene ma fō adamadiine.”

²⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fōxō ra fō a xa a mε a yεte ra, a yi a yεte faxa wudin† tongo, a bira n fōxō ra. ²⁵ Bayo naxan waxi a niin nakisi feni, na bōnōma ayi nεn, koni naxan bōnōma a niini n tan ma fe ra, na kisima nεn. ²⁶ Xa muxun dunuɲa birin sōtō, a bōnō a niini habadan, na tōnōn nanse ra? Muxun nōε nanse fiyε, alogo a niin mōn xa kisi? ²⁷ Bayo n tan Muxuna Dii Xεmεn fama nεn n Fafe Alaa binyeni, nxu nun a malekane. N yi muxun birin saranna fi lan a kewanle ma. ²⁸ N xa jōndin fala ε xa, muxuna ndee be e mi faxε fō e n tan Muxuna Dii Xεmεn to fe n ma mangayani.”§

17

Yesu a nōrōna fe

Maraka 9.2-13, Luka 9.28-36

¹ Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun a ngaxakedenna Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. ² A kεɲaan yi masara e yεε ra yi, a yεtagin yi lu mayilēɲε alo sogena. A dugine yi fixa ayi alo kεnεnyana. ³ Na waxatin yeteni, Nabi Musa nun Nabi Eli yi mini kεnεni e yetagi, e yi lu falan tiyε Yesu xa. ⁴ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, a lanxi bayo nxu be. Xa i waxi a xōn ma, n xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.”

⁵ A yi falan tima waxatin naxan yi, kunda mayilēnxin yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xεmεn nan ito ra naxan bata n kεnεn ki fajni, ε tuli mati a xuiin na!” ⁶ Xarandiine na mε waxatin naxan yi, e gaxu kati, han e sa felen, e yεtagine yi lan bōxōn ma. ⁷ Yesu yi fa e fεma, a yi a yiin din e ra, a naxa, “ε keli, ε nama gaxu!” ⁸ E yi e yεε rakojin, e mi muxu yo to fō Yesu.

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a naxa, “ε feen naxan toxi, ε nama a fala muxu yo xa han n tan Muxuna Dii Xεmεn yi keli sayani.”

¹⁰ Xarandiine yi Yesu maxōdin, e naxa, “Sariya karamōxōne a falama nanfera nayi fa fala Nabi Eli nan singe fama?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitōn. ¹² Koni n xa a fala ε xa fa fala Eli bata yelin fe koni yamaan mi a kolon, e yi e rafan feene birin liga a ra. Awa, e n tan Muxuna Dii Xεmεn fan tōrōma nεn na kiini.” ¹³ Na xanbi ra, xarandiine yi a wolon fa fala a falan tima Yoni Marafu Tiin nan ma fe ma.*

† **16:24:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nεen, fa fala fō Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fōxō ra. § **16:28:** A Matiyu 17:2-3 nan ma fe falama.

* **17:13:** Nabi Eli a fe seɓexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamōxōne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mōn fama nεn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamalixi.

*Yinnan diidin naxan fɔxɔ ra**Maraka 9.14-29, Luka 9.37-43*

¹⁴ E fa yamaan fɛma waxatin naxan yi, xɛmɛna nde yi fa Yesu fɛma, a yi a xinbi sin a bun ma, ¹⁵ a naxa, “N fafe, kininkinin n ma dii xɛmɛn ma. Gan furen nan a fari, a tɔrɔxi kati, a bata bira tɛɛni sanja yi wuyaxi hanma igeni.

¹⁶ N bata fa a ra i ya xarandiine fɛma koni e mi nɔxi a rakɛndeyɛ.” ¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “E tan dɛnkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu e fɛma han waxatin mundun yi? N xa dija e xa han waxatin mundun yi? Fa diin na n fɛma!” ¹⁸ Yesu yi yinnan yamari, a xɛte a fɔxɔ ra. Nayi, a dii xɛmɛn yi kɛndeya na waxatin yeteni.

¹⁹ Na xanbi ra, xarandiine yi siga Yesu fɛma e danna, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nɔxi yinnan kedɛ?” ²⁰⁻²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo e dɛnkeleyaan xurun. N xa jɔndin fala e xa. Xa dɛnkeleyana e yi, hali a xurun alo sansi kɛɛ xurudina, † e nɔe a fale nɛn geyani ito ma, e naxa, ‘Keli be, i siga mɛnni!’ a yi siga. E nɔe feen birin ligɛ nɛn!”

*Yesu mɔn yi a faxa feen fala**Maraka 9.30-32, Luka 9.43-45*

²² Xarandiine birin e malan e bode xɔn ma waxatin naxan yi Galile yamanani, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xɛmɛn soma nɛn muxune yii, ²³ e yi n faxa. Koni n mɔn kelima nɛn sayani a sogɛ saxande loxɔni.”

Xarandiine nii yi rajaxu e ma kati!

Ala Batu Banxin mudu fi fena

²⁴ Yesu nun a xarandiine Kaperunan taan li waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin mudu maxinle yi fa Piyeri fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “I karamɔxɔn mi Ala Batu Banxin mudun fima ba?” ²⁵ Piyeri yi e yabi, a naxa, “A fima nɛn.” Piyeri so banxini waxatin naxan yi, Yesu singe yi falan ti, a naxa, “Simɔn, i mirixi a ma di? Dunuja mangane mudun maxilima nde ra? E diine ba, hanma muxu gbɛteye?” ²⁶ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Muxu gbɛteye.” Yesu yi a fala, a naxa, “Na bunna nɛn, hali a diine mi a fi. ²⁷ Koni nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa muxuni itoe rafɛn. Nanara, siga baani, i sa kɔnna bira. I na yɛɛ singen naxan suxu, i a dɛɛni bi, i gbɛti gbanan keden toma nɛn a dɛ, naxan lanje en ma mudun ma. I siga na ra, i sa i gbeen nun n gbeen fi.”

18*Nde gbo birin xa?**Maraka 9.33-37, Luka 9.46-48*

¹ Xarandiine yi fa Yesu fɛma na waxatini, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nde gbo birin xa Ariyanna Mangayani?”

² Yesu yi diidina nde xili, a yi a ti e birin yetagi. ³ Yesu yi a fala, a naxa, “N xa jɔndin fala e xa, xa e mi maxɛte, e liga alo diidine, e mi soɛ Ariyanna Mangayani mumɛ! ⁴ Nanara, naxan yo na a yete magodo alo diidini ito, na gbo dangu a birin na Ariyanna Mangayani. ⁵ Naxan yo mɔn na diidini ito sifani suxu n xinli, na bata n tan yisuxu.”

*Yulubina fe**Maraka 9.42-48, Luka 17.1-2*

⁶ “Diidini itoe naxanye bata dɛnkeleya n ma, xa muxu yo ne bira yulubini, a fisa na kanni gɛmɛ gbeen xidi a kɔɛ ra, a woli baan tilinna ma.”

† **17:20-21:** Sansini ito xili nɛn mutaridi.

7 “Gbalon dunuƙa muxune yee ra bayo feen naxanye yamaan birama yulubini. A feƙ mi na fo na fe sifane xa fa koni e fatama muxun naxanye ra, gbalon na kanne yee ra! 8 Xa i yiina hanma i sanna i birama yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi! A fisa i yii dungin nun i san dungi kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firinna nun i san firin kanna xa woli yahannama teeni. 9 Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi! A fisa i yee keden kanna yi so habadan nii rakisini, benun i yee firin kanna xa so yahannama teeni.”

Yexee tununxina fe sandana

Luka 15.3-7

10-11 “E a liga e yeren ma, e nama diidini itoe rafeya. N xa a fala e xa, e kantan malekane ariyanna yi. E n Fafe Ala yetagin toma waxatin birin.”

12 “E mirixi a ma di? Xa yexee keƙe muxuna nde yii, xa keden siga na xun xon, na kanna nanfe ligama? A yexee tonge solomanaanin e nun solomanaaninne luma nen e dgedeni geyaan fari, a siga a tununxi kedenna fendeni. 13 N xa jondin fala e xa, a na a to waxatin naxan yi, a sewama nen na yexee kedenna fe ra dangu tonge solomanaanin e nun solomanaaninne ra naxanye mi loxi ayi. 14 A na kii nin, e Fafe Ala naxan ariyanna yi, a mi rafan a ma diidini ito nde keden peen xa lo ayi.”

Hake tongone

15 “Xa i ngaxakedenna haken liga i ra, siga a fema i yi a sonna fala a xa e firinna tagi. Xa a i xuiin name, i bata i ngaxakedenna soto na yi. 16 Koni xa a mi a tuli mati i xuiin na, e nun muxu keden hanma muxu firin xa siga a fema alogo ‘feen birin xa makiti sereya firin hanma saxan xuiin xon.’* 17 Koni xa a mi a tuli mati ne xuiin na, na feen fala denkeleya yamaan xa. Xa a mi a tuli mati denkeleya yamaan xuiin na, a yate alo denkeleyatarena hanma mudu maxinla.”

Tondi feen nun tin fena

18 “N xa jondin fala e xa, e na tonna doxo feen naxan na dunuƙa yi, Ala tonna doxoma nen na ra ariyanna yi. E na tin feen naxan ma dunuƙa yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.”

19 “N mon xa a fala e xa, xa muxu firinna lan fefe ma dunuƙa yi Ala maxandini, n Fafe naxan ariyanna yi, a na ligama e xa nen. 20 Bayo muxu firin hanma saxan na e malan dede yi n xinli, n fan luma nen menni e ye.”

Muxun naxan mi mafeluun tima

21 Na xanbi ra, Piyeri yi fa Yesu fema, a yi a maxodin, a naxa, “Marigina, n xa ngaxakedenna mafelu doxona ma yoli, a na n haken tongo waxatin naxan yi? Han doxona ma solofere ba?” 22 Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa a fala i xa, doxona ma solofere mi a ra de, fo tonge solofere e nun solofere.”

23 “Nanara, Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan waxi a walikene saren fi feni. 24 A na foloxina, e fa walike keden na gbeti gbananna wuli fu donla yi naxan ma, donla naxan nun a siimayaan birin wali saranna yi lan. 25 Bayo a mi yi noe a donla fiye, mangan yi a ragidi a e xa a tan nun a jaxanla nun a diine nun a yii seene birin mati e findi konyine ra, alogo a xa donla fi. 26 Nanara, walikeen yi a xinbi sin mangan bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dipa n xa, n na i ya donla birin fima nen!’ 27 A kanna yi kininkinin a ma, a yi dipa a donla ma, a yi a lu na.”

* 18:16: Sariyane 19.15

²⁸ “Koni na walikεen yi siga, a sa a lanfana nde to a gbeti xurudi yi naxan ma. A yi a suxu, a yi a kœen deten. A yi a fala, a naxa, ‘N ma donla fi!’ ²⁹ A lanfaan yi a xinbi sin a bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dijna n xa, n na i ya donla fima nen!’ ³⁰ Koni a mi tin. A yi sa a sa kasoon na han a na a donla fi waxatin naxan yi. ³¹ Walikεen bonne to na to, e xɔɔ kati, e siga e kanna fɛma, e sa na birin fala a xa. ³² Nanara, e kanna yi a tan walikεen xili, a naxa, ‘I tan walikε jaxina, n ma donla naxan birin i ma, n dijna nen na ma bayo i bata n mafan. ³³ A mi yi lan nun ba, i fan xa kininkinin i walikε boden ma alo n kininkinin i ma kii naxan yi?’ ³⁴ Nayi, a kanna yi a sa kasoon na a xɔɔni alogo a kantan muxune xa a jaxankata han a yi a donla birin fi. ³⁵ N Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε suxuma na kii nin, xa ε tan nde mi a ngaxakedenna mafelu a bɔɔeni.”

19

Futu kala fena Maraka 10.1-12

¹ Yesu yelinxi na falane tiye, a keli Galile yamanani, a siga Yudaya yamanani denaxan Yuruden baan kidi ma. ² Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra, a yi ne rakendeya.

³ Farisi muxuna ndee yi fa a fɛma a bunbadeni, e yi a maxodin, e naxa, “Sariyan na a ra ba, xemen xa jaxanla rame, a findi bun yo ra?” ⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi Kitabun xaranxi ba? A naxa fa fala a fɔɔni ‘Ala yi adaman da, xemen nun jaxanla,’* ⁵ a naxa, ‘Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a a maso a jaxanla ra, e findi fati bendε kedenna ra.’† ⁶ Nayi, muxu firin mi fa e ra koni fɔ keden. Nayi, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

⁷ E yi a maxodin, e naxa, “Nanfera Musa a yamarixi fa fala a xemen xa futu kala kedin so a jaxanla yii, a yi a bejin?” ⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa bata tin, a ε xa ε jaxanle bejin amasoto ε bɔɔeni xɔɔxɔ. Koni a mi yi na kiini nun a fɔɔni. ⁹ Awa, n xa a fala ε xa, xemen naxan na a me a jaxanla ra, xa a jaxanla mi yalunya ligaxi, xemen yi nde gbete futu, na xemen bata yalunyaan liga.”

¹⁰ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Xa xemen nun a jaxanla tagi na kii nin, a lan futu nama ti na yi.” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Birin mi nœ xaranni ito suxe, koni fɔ Ala bata a feren fi naxanye ma. ¹² Xemena ndee mi nœ jaxanla futue amasoto e bari kiin xon, muxune nan ndee gbeteye ligaxi na kiini, koni ndee gbeteye lanxi a ma nen a e nama jaxanla futu alogo e xa lu wale Ariyanna Mangayaan xa. Awa, xa naxan nœ xaranni ito suxe, na xa a suxu.”

Yesu yi duba diidine xa Maraka 10.13-16, Luka 18.15-17

¹³ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fɛma, alogo a xa a yiin sa e diidine xunni, a yi Ala maxandi e xa koni xarandiine yi falan ti ne ma. ¹⁴ Yesu naxa, “E tin diidine xa fa n fɛma, ε nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Ariyanna Mangayaan na.” ¹⁵ A yi a yiin sa e xunni, a yi duba e xa, a siga.

Xeme nafulu kanna fe Maraka 10.17-31, Luka 18.18-30

¹⁶ Banxulanna nde yi fa Yesu fɛma, a naxa, “Karamɔxɔ, n fe fajin mundun lige, n habadan nii rakisin soto?” ¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n

* 19:4: Dunuja Fɔɔn 1.27 nun 5.2 † 19:5: Dunuja Fɔɔn 2.24

maxodinma fe fajina fe ma? Ala nan keden fan. Xa i waxi a xon ma, i xa nii rakisin soto, yamarine suxu.”¹⁸ A mon yi maxodinna ti, a naxa, “Yamari mundun ne ra?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama mujan ti. I nama wule seren ba.”¹⁹ I baba nun i nga binya, i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.”²⁰ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N bata ne birin suxu, nanfe fa luxi?”²¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i waxi a xon ma, i xa findi muxu kamalixin na, siga, i sa i yii seene mati, i yi yigelitone ki. I nafunla sotoma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n foxo ra.”²² Banxulanna na me waxatin naxan yi, a sunuxin yi siga amasoto nafulu gbee kanna nan yi a ra.

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “N xa mondin fala e xa, nafulu kanne so raxolo Ariyanna Mangayani!”²⁴ N mon xa a fala e xa, nafulu kanna so raxolo Alaa Mangayani dangu monen so feen na sagilaan yinla ra.”²⁵ Xarandiine na me waxatin naxan yi, e yi kabε kati! E yi a maxodin, e naxa, “Nde fa noε kise nayi?”²⁶ Yesu yi e mato, a naxa, “Muxun mi noε na lige koni Ala noε feen birin lige nen.”

²⁷ Na xanbi ra, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra. Nxu tan nanse sotoma nayi?”²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa mondin fala e xa, waxati nene famatoni, n tan Muxuna Dii Xemen na doko n ma mangaya gbede binyaxini, e tan naxanye biraxi n foxo ra, e fan dokoma nen manga gbede fu nun firinne ma, e yi Isirayila bonson fu nun firinne makiti.”²⁹ Naxanye birin bata banxine lu na, hanma a ngaxakeden xemεmane nun a jaxalanmane hanma a fafe hanma a nga hanma a diine hanma a xεene n tan ma fe ra, a na joxon keme sotoma nen e nun habadan nii rakisina.”³⁰ Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

20

Xεε kanna walikene fe

¹ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo xεε kanna naxan minin subaxani muxu fendeni alogo e xa sa wali a manpa bili nakoni.”² E yi lan a ma, a xa e saranna fi gbeti gbanan keden keden, naxan lanje soge keden saranna ma. A yi e rasiga a manpa bili nakoni.”³ Soge raxenxen waxatini, a keli, a siga loxo deen na, a yi muxuna ndee li tixi na, naxanye mi yi wali yo ra.”⁴ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “E fan xa siga, e sa wali n ma manpa bili nakoni, a lan n xa e saren fi naxan na, n na soε e yii.”⁵ Awa, ne yi siga walideni. Na danguxina, a mon yi na joxon liga yanyi tagini e nun se din waxatin masoxina.”⁶ Awa, se din waxatin danguxina, a mon yi siga, a sa muxu gbete ye fan li tixi na. A yi e maxodin, a naxa, “E ferijenxi be nanfera? E mi fefe ligama?”⁷ E yi a yabi, e naxa, ‘Bayo muxu yo mi nxu tixi wali ra.’ A yi a fala e xa, a naxa, ‘Awa, e fan xa siga wali kedeni n ma manpa bili nakoni.’”

⁸ “Ninbanna soxina, manpa bili nako kanna yi a fala walike kuntigin xa, a naxa, ‘Walikene xili, e saranna xa fi. A folo donxe ra xiine ma, i sa a rajan a singe ra xiine ma.’⁹ Xemen naxanye wanla folo pinbari waxatini, ne keden kedenne birin yi gbeti gbanan keden keden soto.”¹⁰ Nanara, muxun naxanye singe wanla folo, ne to fa, e yi a miri fa fala, a e a sotoma nen dangu bonne ra, koni e keden kedenna birin yi gbeti gbanan keden keden soto.”

11 “Awa, e to yi a rasuxuma, e xεε kanna mafala fɔɔ. 12 E yi a fala, e naxa, ‘Muxun naxanye faxi dɔnxεn na, ne waxatidi nan tun wali kεxi. I nxu nun ne birin saren fima kii kedenna nin ba, nxu tan naxanye ferijεnxi sogen na?’ 13 Xεε kanna yi e tan nde keden yabi, a naxa, ‘Sɔxɔ, n mi tinxintareya xan ligaxi i ra. En mi lanxi gbeti gbanan keden xan ma ba?’ 14 I saranna tongo, i siga i konni. Naxanye faxi dɔnxεn na, n waxi ne saranna fi feni alo n bata i saranna fi kii naxan yi. 15 N mi daxa ba, n xa n sagoon liga n ma gbetini? I n maxɔxɔɔnma nεn ba bayo n fonisire?’ 16 Na kiini, naxanye yεεn na, ne wuyaxi sa luma nεn xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yεεn na.”

*Yesu mɔn yi a faxa feen fala
Maraka 10.32-34, Luka 18.31-34*

17 Yesu yi sigama Yerusalεn taani waxatin naxan yi, a yi a xarandii fu nun firinne xali e danna. A yi a fala e xa, 18 a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalεn taani, n tan Muxuna Dii Xεmεn sa soma nεn saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii na yi. E n ma kitin bolonma nεn, a lan sayaan ma. 19 Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii naxanye n magelema, e yi n bulan, e yi n gbangban wudin ma. A soge saxande lɔxɔni n kelima nεn sayani.”

*Yaki nun Yoni nga maxandina
Maraka 10.35-45*

20 Sebede a dii xεmεne nga yi fa Yesu fεma e nun a dii xεmεne, e yi e xinbi sin Yesu bun ma, e yi a maxandi fena nde ma. 21 Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn ma?” A yi a yabi, a naxa, “Tin, i na i ya mangayaan sɔɔ, n ma dii xεmε firinni itoe xa dɔxɔ i fεma, kedenna i yiifanna ma, kedenna i kɔmεnna ma.” 22 Yesu yi e yabi, a naxa, “E n maxandixi naxan ma, ε mi na kolon. E nɔε ε minjε tɔɔya igelengenna ra ba, n fama n mindeni naxan na?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu nɔε nεn.” 23 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fama ε mindeni nεn n ma tɔɔya igelengenna ra yati! Koni muxun dɔxɔ fena n yiifanna ma hanma n kɔmεnna ma, na mi n tan ma fɔ n fafe bata yi a ragidi naxanye xa.”

24 Xarandii fuun bonne na mε waxatin naxan yi, e xɔɔ na ngaxakedenma firinne ma. 25 Nanara, Yesu yi e birin xili a fεma, a naxa, “E a kolon yati siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan naba e xun na. 26 Koni a mi na kiini ε tan tagi. Xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na ε yε, fɔ a xa findi ε walikεεn nan na. 27 Xa naxan yo wa findi feni ε yεεratiin na fɔ a xa findi ε konyin nan na 28 alo n tan Muxuna Dii Xεmεn to mi faxi muxe xa wali n xa koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

*Yesu yi danxutɔ firin nakεndεya
Maraka 10.46-52, Luka 18.35-43*

29 E yi kelima Yeriko taani waxatin naxan yi, yama gbeen yi bira Yesu fɔxɔ ra. 30 Danxutɔ firinna naxanye yi dɔxi kiraan na, ne yi a mε a Yesu dangumatɔɔn nan yi a ra, e yi gbelegbele, e naxa, “Nxu fafe, Dawudaa Dii Xεmεna, kininkinin nxu ma!” 31 Yamaan yi e masabari, koni e mɔn yi gbelegbele kati, e naxa, “Marigina, Dawudaa Dii Xεmεna, kininkinin nxu ma.” 32 Awa, Yesu yi ti, a yi e xili, a yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa nanfe liga ε xa?” 33 E yi a yabi, e naxa, “Marigina, nxu waxi a xɔn ma nεn, nxu mɔn xa seen to.” 34 Yesu yi kininkinin e ma, a yi a yiin din e yεεne ra. E yi seen to mafuren, e bira Yesu fɔxɔ ra.

21

Yesu so fena Yerusalen taani

Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

¹ E to maso Yerusalen taan na, e yi Betifage taan li, Oliwi Geyaan fari. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yεε ra. ² A yi a ɲungu e ma, a naxa, “E siga banxidεεn na e yεε ra, ε sa sofanla nde lima xidixi na yi, a diina a fεma. E e fulun, ε fa e firinna ra n xa. ³ Xa muxuna nde ε maxodin, ε a fala a xa, ε naxa, ‘Marigin nan mako e ma,’ na kanna e soma ε yii nen sa.”

⁴ Na liga nen alogo nabiin naxan fala, na xa kamali, a naxa, ⁵ “E a fala Siyon kaane xa, ε naxa, ‘E a mato! E mangan fama ε ma. A limaniya. A fama sofanla nan fari, sofali diina, sofali gilen diina.’* ”

⁶ Na ma, xarandiine yi siga, Yesu naxan fala e xa, e sa na liga. ⁷ E yi fa sofanla nun a diin na. E yi e dugine yifulun e fari, Yesu yi dɔxɔ sofanla fari. ⁸ Yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn ma, nde yi ɲɔxɔndene magira, e yi e sa kiraan xɔn a binya feen na. ⁹ Yamaan naxan yi a yεε ra e nun a xanbi ra, ne birin yi lu sɔnxɔε, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa dii xεmεn ma! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xɔnna ma pon!”

¹⁰ Yesu so Yerusalen taani waxatin naxan yi, taan yi maxa. Yamaan yi maxodinna ti, e naxa, “Nde ito ra?” ¹¹ Yamaan yi e yabi, e naxa, “Nabi Yesu nan ito ra, keli Nasareti taani Galile yamanani.”

Yesu Ala Batu Banxini

Maraka 11.15-19, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹² Yesu to so Ala Batu Banxini, a yi sare matine nun sare soone birin kedi na yi. A yi gbeti masarane tabanle rafelen e nun ganba matine gbεdene. ¹³ A yi a fala e xa, a naxa, “A sebexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen Ala maxandi banxina.’† Koni ε tan bata a findi muɲadene luxunden na!”

¹⁴ Danxutɔne nun lεbutenne yi siga Yesu fεma Ala Batu Banxini, a yi e rakεndεya.

¹⁵ Koni saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne to a to kabanako feene ligε, e diidine fan to naxanye yi sɔnxɔma Ala Batu Banxini, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa Dii Xεmεn ma,” e yi xɔlɔ. ¹⁶ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I mi diidine falan mεεn ba?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Di! E mi Kitabun yireni ito xaraxi ba, naxan a falaxi, † bata diidine nun dii ɲɔεne yamari, e yi i matɔxɔ?‡ ”

¹⁷ Yesu yi e lu menni, a keli taani, a siga Betani taani, a sa xi na.

Yesu yi xɔde binla danga

Maraka 11.12-14, 20-24

¹⁸ Na xɔtɔn bode, a xεεmatɔɔn Yerusalen taani, kamen yi a suxu. ¹⁹ A yi xɔde binla to kiraan dεxɔn ma, a yi siga a bun ma, koni a mi a bogi yo li a ra, fɔ a dεene. Nanara, a yi a fala xɔde binla ma, a naxa, “I tan mi fa bogin sɔnɔn!” Awa, na waxatin yeteni xɔde binla yi xara! ²⁰ Xarandiine to na to, e yi kabε, e maxodinna ti, e naxa, “Xɔde binli ito xaraxi di xulen?” ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, xa ε denkeleyaxi, ε mi sike, n naxan ligaxi xɔde binli ito ra, ε fan nɔε na ɲɔxɔnna ligε nen. A birin xa mi na ra, ε nɔε a falε nen geyaan xa, ε naxa, ‘Keli be, i sa sin fɔxɔ igeni,’ na yi liga. ²² Xa ε denkeleyaxi, ε na sese maxodin Ala ra, ε na sɔtɔma nen.”

* **21:5:** A mato Sakari 9.9 kui. † **21:13:** A mato Esayi 56.7 nun Yereimi 7.11 kui. ‡ **21:16:** Yaburin 8.3

*Yesu senben maxodinna fe**Maraka 11.27-33, Luka 20.1-8*

²³ Yesu mɔn yi fa Ala Batu Banxini. A yi yamaan xaranma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi fa a fema, e yi a maxodin, e naxa, “I feni itoe ligama senben mundun na, nde i yamarixi i xa feni itoe liga?”

²⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “N fan xa e maxodin fe keden ma, xa e n yabi, n feene ligama senben naxan yi, n fan na falama e xa nen. ²⁵ Nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?” E yi falan ti folo e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a falama nen nayi, a naxa, ‘Nanfera e mi laxi Yoni ra?’ ²⁶ Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, en gaxu yamaan ye ra bayo e birin laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra.” ²⁷ Nanara, e yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Awa, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama senben naxan yi, n mi na falama e xa na yi.”

Dii xeme firinna fe sandana

²⁸ “E xaxili lu ito xon ma. Xemena nde yi na, dii xeme firin yi naxan yii. A siga a forimaan fema, a sa a fala a xa, a naxa, ‘N ma diina, siga wali kedeni n ma nakoni to.’ ²⁹ A yi a yabi, a naxa, ‘N mi waxi siga feni.’ Koni donxen na, a boren yi maxete, a siga. ³⁰ A fafe yi siga a diin bonna fema, a sa na fala kedenna ti na fan xa, a yi a yabi, a naxa, ‘N fafe, n sigama nen.’ Koni a mi siga. ³¹ Ne firinna ye, nde a fafe sagoon ligaxi?” E yi a yabi, e naxa, “Forimana.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, mudu maxinle nun yalundene singe soma e ye ra Alaa Mangayani. ³² Amasoto Yoni bata fa, a tinxinna kiraan yita e ra, e mi la a ra. Koni mudu maxinle nun yalundene bata la a ra. Hali e to na to, e boren mi maxete, e la a ra.”

*Nako kantanne fe sandana**Maraka 12.1-12, Luka 20.9-19*

³³ Yesu naxa, “E tuli mati sanda gbete ra. Nako kannna nde yi na nun naxan manpa bili nakoon sa, a yi a sansan, a yi manpa ige badeni ton, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a yi nakoon taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ³⁴ Awa, a bogi waxatina a lixina, a yi a walikena ndee rasiga a nakoon kantan muxune ma, a e xa a gbeen so ne yii. ³⁵ Nakoon kantan muxune yi nako kannna walikene suxu, e kedenna mabonbo, e bonna faxa, e bonna magolon gemene ra. ³⁶ Na xanbi ra, nako kannna mɔn yi a walike gbete eye rasiga, naxanye yi wuya dangu a foloyixine ra. Nakoon kantan muxune yi ne fan liga na kii kedenni. ³⁷ Donxen na, a yi a dii xemen nasiga e ma, a naxa, ‘E danma nen n ma diin tan na.’”

³⁸ “Koni nako kantanne to a dii xemen to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nako kannna ke tongon nan ito ra, e fa be, en na a faxa alogo en xa a keen soto.’ ³⁹ Nayi, e yi a suxu, e siga a torontoronje nako xeen fari ma, e sa a faxa. ⁴⁰ Awa, nako kannna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama nako kantanne ra?” ⁴¹ E yi a yabi, e naxa, “A na muxu jaxine faxama nen kii jaxini, a yi nakoon taxu muxu gbete eye ra naxanye a gbeen soe a yii a xaba waxatini.” ⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E munma Kitabun yireni ito xaran ba? A naxa, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin gemene fisamantenna ra. Marigin nan na ligaxi, a findi kabanako feen na en ye ra yi.’* ”

§ 21:39: Sandani ito kui Ala nan misalixi nako kannna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. * 21:42: Yaburin 118.22-23

⁴³ Yesu naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, Alaa Mangayaan bama ε yii nen, a so yama gbeten yii, naxanye ke wali lanje a ma. ⁴⁴ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen a dungin dungin na. Koni xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

⁴⁵ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune to Yesu a sandan me, e yi a kolon a falan tima e tan nan ma. ⁴⁶ Nanara, e yi kata a suxu feen na, koni e yi gaxu yamaan ye ra naxanye yi a mirixi fa fala a nabiin nan Yesu ra.

22

Naxalandi tiin sandana *Luka 14.15-24*

¹ Yesu man yi sandan sa yamaan xa. ² A yi a fala, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan naxalandi tiin sewa donse donna malanni ton a dii xemen xa. ³ A yi a walikene rasiga a muxu xilixine ma alogo e xa fa donse donna malanni, koni e mi tin fe. ⁴ Nanara, a yi a walike gbeteye rasiga e ma, a naxa, ‘E sa a fala e xa, a donseen birin bata yiton iki. N bata n ma turaan nun jinge raturaxine faxa, seen birin bata yiton. E fa naxalandi tiin donse donna malanni!’ ⁵ Koni e mi a yate, e siga e makone ra. Nde yi siga xene ma, nde yi siga e wanle ra. ⁶ A donxene yi walikene suxu, e yi e rayarabi, e yi e faxa.”

⁷ “Mangan yi xolo kati, a yi a sofane rasiga, e sa faxa tiine halagi, e yi e taan gan. ⁸ Na xanbi ra, a yi a walikene xili, a naxa, ‘Naxalandi tiin malanna bata yiton koni n muxun naxanye xilixi, ne mi yi daxa e xa xili. ⁹ Awa, iki e siga kira xunne ma. E na muxu yo to, e ne xili malanni.’ ¹⁰ Nanara, walikene yi siga kira xunne ma, e muxun naxanye birin to, e yi ne malan muxu naxine nun muxu fajine birin. Nayi, naxalandi tiin malan yiren yi rafe muxu xilixine ra.”

¹¹ “Koni mangan to so, a xa a muxu xilixine to, a yi xemena nde to menni, naxalandi ti domaan mi yi a ma. ¹² A yi a maxodin, a naxa, ‘Soxo, i soxi be di, anu, i mi maxidixi alo a daxa naxalandi ti malanni kii naxan yi?’ Koni xemen mi a yabi soto. ¹³ Mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, ‘E a xidi ken, e yi a ramini tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.’ ” ¹⁴ Yesu naxa, “Muxu wuyaxi xilixi koni muxu dando nan tun sugandixi.”

Mudu fiin maxodinna fe *Maraka 12.13-17, Luka 20.20-26*

¹⁵ Farisi muxune yi siga, e sa Yesu tajege feni ton a fala xuiin xon ma. ¹⁶ E yi e xarandiina nde nun Herode a muxuna nde rasiga Yesu fema a faladeni, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon fa fala jondi falan nan i tan na, i yamaan xaranma Ala jondin nan ma. Muxe mi noe i ya miriyaan maxete, amasoto i mi muxune rafisaxi e bode xa. ¹⁷ Awa, i mirixi a ma di, a fala nxu xa, a daxa mudun yi fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi?”

¹⁸ Koni Yesu yi e nata naxin kolon. A yi e yabi, a naxa, “E tan nafigine! Nanfera, e katama n bunbadeni? ¹⁹ E gbeti gbananna yita n na mudun fima naxan na!” E yi gbeti gbananna yita a ra. ²⁰ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” ²¹ E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.”

Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen yi so Ala yii.”* ²² E na mε waxatin naxan yi, e kabε kati, e keli a fεma, e siga.

Faxa muxune rakeli fena

Maraka 12.18-27, Luka 20.27-40

²³ Na lɔxɔn yeteni, Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani. E yi Yesu maxɔdin, ²⁴ e naxa, “Karamɔxɔ, Musa bata yi a fala, a naxa, ‘Xa xεmεn faxa, a mi dii lu, a ngaxakedenna xa a ke naxanla tongo alogo a xa diina nde bari faxa muxun xa.’† ²⁵ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi be nun, forimaan yi naxanla futu, a faxa, a mi dii sɔtɔ, a naxanla yi lu a xunyen xa. ²⁶ A yi liga na kiini a firinden fan na, a saxanden fan yi liga na kiini, na yi liga han solofere. ²⁷ Dɔnxεn na, naxanla fan yi faxa. ²⁸ Awa, faxa muxune na keli waxatin naxan yi, naxanla findima nde gbee ra na muxu soloferene ye? Bayo e birin bata yi a dɔxɔ.”

²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasɔtɔ ε mi Kitabun kolon hanma Ala senbena. ³⁰ Bayo faxa muxune na keli waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xεmεn mi naxalan fute, naxanla mi dɔxe xεmεn xɔn. ³¹ Awa, naxan lanxi faxa muxune rakeli feen ma, ε mi Alaa falan xaranxi ba? A naxa, ³² ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.’ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na fɔ niiramane.”†

³³ Yamaan na mε waxatin naxan yi, e kabε Yesu a xaranna ma kati!

Yamari fisamantenna fe

Maraka 12.28-34, Luka 10.25-28

³⁴ Farisi muxune a mε waxatin naxan yi, a Yesu e yabi kiin bata a liga Saduse muxune yi e dundu, e yi e malan. ³⁵ Sariya karamɔxɔ keden yi na, na yi Yesu keɲaan fεsefese, a yi a maxɔdin, ³⁶ a naxa, “Karamɔxɔ, yamarin mundun gbo dangu a birin na Sariya Kitabuni?” ³⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “I Marigina Ala xanu i bɔɲen birin na e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na.”§ ³⁸ Yamarini ito gbo dangu e birin na. ³⁹ A firindeni ito luxi nen alo bonna, a naxa, ‘I adamadi boden xanu alo i yetena.’* ⁴⁰ Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin singanxi yamari firinni itoe nan na.”

Yesu yi maxɔdinna ti

Maraka 12.35-37, Luka 20.41-44

⁴¹ Farisi muxune malanxi waxatin naxan yi, Yesu yi e maxɔdin, a naxa, ⁴² “E mirixi Alaa Muxu Sugandixina feen ma di? Nde bɔnsɔn a ra?” E yi a yabi, e naxa, “Dawuda bɔnsɔnna nan a ra.” ⁴³ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera Dawuda a xili bama ‘N Marigina’ fata Alaa Nii Sarijanxin na? Amasɔtɔ Dawuda a falama, a naxa, ⁴⁴ ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma,

* **22:21:** Ala gbeena: Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen nan na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen nan na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na. † **22:24:** A mato Dunuja Fɔlon 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui. ‡ **22:32:** niiramane: Ala naxa a Ibrahima a Ala nan a ra. A mato Xɔɔyaan 3.6 nun 3.15-16 kui. A mi a falaxi nun a Ibrahima a Ala nan yi a tan na Ibrahima yi a nii ra waxatin naxan yi. Na luxi nen alo Ala yeena e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yeε ra yi. Nanara, faxa muxune kelima nen sayani. § **22:37:** Sariyane 6.5 * **22:39:** Saraxaraline 19.18

han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”† ’

⁴⁵ Awa, xa Dawuda a xili bama, ‘N Marigina,’ na ma, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di?”‡ ⁴⁶ Muxu yo mi nɔ a yabɛ fala keden peen na! Keli na waxatin ma, muxu yo mi fa susu a maxɔdinɛ fe gbɛte ma.

23

Yesu yi sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi
Maraka 12.38-39, Luka 11.43, 46, 20.45-46

¹ Na xanbi ra, Yesu yi falan ti yamaan nun a xarandiine xa, ² a naxa, “Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune dɔxi Nabi Musa funfun nin. ³ Nayi, ε e falane birin suxu, ε yi e liga. Koni ε nama e kɛwali sifane tan liga, amasɔtɔ e naxan falama, e mi na ligama. ⁴ E goron binyene raxidima, e yi e dɔxɔ muxune xun ma, koni hali e yii sonla, e tan mi waxi na din feni e ra e maxalideni. ⁵ E feen birin ligama nɛn alogo muxune xa e to. Nayi, e Kitabu falane seɓɛma, e yi e xidi e tiginne nun e yiine ra han a gbo ayi. E domane maxidixi luti dɛnbɛxi kuyene ra. ⁶ Binye dɔxɔdene rafan e ma malanne yi, e dɔxɔ yamaan yɛɛ ra salide banxine yi. ⁷ Binye xɔntɔnne rafan e ma lɔxɔ tidene yi, muxune yi e xili ‘Karamɔxɔ.’”

⁸ “Koni muxe nama ε tan xili ba fa fala, ‘Karamɔxɔ,’ amasɔtɔ ngaxakedenmaan nan ε birin na, karamɔxɔ keden pee nan ε yii. ⁹ Awa, ε nama muxu yo xili dunuɗa ito yi fa fala, ‘N Fafe,’ amasɔtɔ Fafe keden pee nan ε yii ariyanna yi. ¹⁰ E nama tin muxune xa ε xili ‘Kuntigina,’ amasɔtɔ kuntigi keden peen nan ε yii. Alaa Muxu Sugandixin nan na ra. ¹¹ Muxun naxan gbo ε birin xa, na xa findi ε konyin na. ¹² Naxan na a yɛtɛ yite, na yigodoma nɛn. Naxan na a yɛte magodo, na yitema nɛn.”

Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune nafigiya
Maraka 12.40, Luka 11.39-42, 44-52, 20.47

¹³ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! Amasɔtɔ ε Ariyanna Mangayaan dɛɛn nagalin muxune yɛɛ ra, ε tan yɛtɛɛn mi soma, ε mɔn mi muxune luma e so naxanye waxi so feni.”

¹⁴ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! Amasɔtɔ ε kaɗa gilene yii seene bama e yii. E yi e yɛtɛ mayita sali xunkuyeni. E yalagima nɛn na feene ma a ɗaxin na.”

¹⁵ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine! E fɔxɔ igen nun bɔxɔ xɔnna birin yisigama alogo ε xa tubi muxu keden peen sɔtɔ. E na a sɔtɔ ε a findima nɛn yahannama kaan na naxan ɗaxu ε tan xa dɔxɔ firin.”

¹⁶ “Gbalona ε xa, ε tan danxutɔn naxanye danxutɔn yii rasuxuma. E tan naxanye a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kɔɔ Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, koni naxan na a kɔɔ Ala Batu Banxin xɛmani, fɔ na kanna xa a falan nakamali.’ ¹⁷ E tan danxutɔ xaxilitarene! Mundun gbo xɛmana hanma Ala Batu Banxin naxan xɛmaan nasariɗanma? ¹⁸ E mɔn a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kɔɔ saraxa ganden xinli, hali a mi a rakamali. Koni xa muxuna nde a kɔɔ saraxan yɛtɛni naxan saraxa ganden fari, fɔ a xa a falan nakamali.’ ¹⁹ Danxutɔne! Mundun gbo saraxana hanma saraxa

† 22:44: Yaburin 110.1 ‡ 22:45: Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburi 110 seɓe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yɛɛ ra yi.

ganden naxan saraxan nasarijanma? ²⁰ Awa, naxan na a kolɔ saraxa ganden xinli, na bata a kolɔ saraxa ganden xinli e nun seen naxanye birin a fari. ²¹ Naxan na a kolɔ Ala Batu Banxin xinli, na bata a kolɔ Ala Batu Banxin nun Ala yeteni, naxan luma ε ye menni. ²² Muxun naxan na a kolɔ ariyanna yi na bata a kolɔ Alaa manga gbɛdeni e nun naxan dɔxi a yi.”

²³ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine, ε nakɔ yi seene yaganna bama alo sorontonna nun sabi se gbɛteye, koni ε bata ε me sariyana fe gbeene ra, alo kiti kɛnden nun kininkininna nun tɔgɔndiyana. Anu, ε lan ε xa ne nan liga, e nun fe dɔnxene. ²⁴ E tan danxutɔɔn naxanye danxutɔne yii rasuxuma, ε minseen naserendenma alogo ε xa soso keden peedin ba a yi, koni ε yi jɔgɔmen gerun!”

²⁵ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine, ε igelengenna nun ε donse saseen fanna masugusuguma, koni e kuiin nafexi milan nun yete rafan fe jaxine ra. ²⁶ I tan Farisi muxu danxutona, i ya igelengenna nun i ya donse saseen kui maxa singen, alogo a fanna fan xa sarijan.”

²⁷ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine. E luxi nen alo banxi fajin naxan tixi gaburun xun ma bɛnde fixen soxi naxan ma naxanye fari tofan, koni e kuiin nafexi faxa muxu xɔnne ra e nun se xɔsixin sifan birin. ²⁸ E fan na kiini, ε yete findima tinxin muxun nan na muxune birin yetagi, koni ε kuiin nafexi nafigiyaan nun fe jaxine ra pen!”

Yesu yi e jaxankatana fe fala

Luka 11.47-51

²⁹ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafigine. E banxi tofajine tima nabine gaburune xun ma, ε yi tinxin muxune gaburune ratofanjɛ ayi. ³⁰ E yi a fala, ε naxa, ‘Xa nxu yi na nun nxu benbane waxatini, nxu mi yi kafuma e ma e nabine faxa waxatin naxan yi.’ ³¹ Awa, ε tan yetɛɛn sereyaan bama ε yete xili ma fa fala naxanye nabine faxa, ne nan bɔnsɔn ε ra. ³² Awa, ε benbane hakene defe! ³³ E tan kosone, ε tan saɲi bɔnsɔnne, ε giye yahannama kitin bun ma di?”

³⁴ “Nanara, n nabine nun xaxilimane nun sariya karamɔxɔne rasigama ε ma. E nde faxama nen, ε yi nde gbangban wudin ma. E yi nde bulan salide banxine kui, ε yi e sagatan keli taa ma han taa ma. ³⁵ Na kiini, ε saranma nen na tinxin muxune birin faxa feen na, keli Habila tinxin muxun ma han Sakari, Berekaya dii xemena, ε naxan faxa Ala Batu Banxin nun saraxa ganden tagi. ³⁶ N xa jɔndin fala ε xa, na birin xetema nen iki muxune ma.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Luka 13.34-35

³⁷ “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! E tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xerane magɔɔn. A xɔnla n suxu nen sanja ma wuyaxi n xa ε malan n fema alo tɔxe ngana a diine malanma a gabutɛɛn bun kii naxan yi, koni ε mi tin! ³⁸ Awa, Ala ε konna rabejinma nen fefe! ³⁹ Amasɔto n xa a fala ε xa, ε mi fa n toma sɔnɔn han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

24

Ala Batu Banxin kalana fe

Maraka 13.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu yi keli na, a siga. A to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiine yi fa a fema, e yi Ala Batu Banxin ti kiin yita a ra. ² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E mi

seni itoe birin toma ba? N xa ɲɔndin fala ε xa, gemeni ito kedenna mi luma a funfuni be. E e birin naxuyama ayi nɛn.”

*Tɔɔn nun bɛsɛnɔnyana fe
Maraka 13.3-13, Luka 21.7-19*

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari waxatin naxan yi, a xarandiine yi siga a fɛma wundoni, e yi a maxɔdin, e naxa, “Feni itoe birin ligan waxatin naxan yi, na fala nxu xa, e nun taxamasenna naxanye i fa waxatin nun waxati rajanna yitama nxu ra.”

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. ⁵ Amasɔtɔ muxu wuyaxi fama nɛn n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin nan n tan na,’ e muxu wuyaxi mayenden. ⁶ E yengɛ feene mɛma nɛn, e yengɛna ndee xinle mɛ. Koni ε nama gaxu. A fɛrɛ mi na fɔ na fe sifane xa liga nɛn, koni waxati rajanna mi na ra singen. ⁷ Siyana ndee siyana ndee yengɛma nɛn, yamanana ndee yi yamanana ndee yengɛ. Fitina kamene yi so, bɔxɔn yi xuruxurun yirena ndee yi. ⁸ Na feene birin ligama nɛn alɔ ɲaxanla dii bari kuiin xɔlɛ singena.”

⁹ “Na xanbi ra, e ε suxuma nɛn, e yi ε tɔɔ, e yi ε faxa. Siyane birin ε rajaxuma nɛn n tan ma fe ra. ¹⁰ Muxu wuyaxi birama nɛn tantanni na waxatini, e yi e bode yanfa, e e bode so yiini, e yi e bode rajaxu. ¹¹ Wule nabi wuyaxi fama nɛn e fa muxu wuyaxi mayenden. ¹² Fe ɲaxin gboma ayi nɛn dunuɲa yi han muxu wuyaxi a xanuntenyaan yi xurun. ¹³ Koni naxan na a yixɔdɔxɔ han a rajanna, na kisima nɛn. ¹⁴ Awa, Alaa Mangayana falan Xibaru Fajin kawandin bama nɛn dunuɲa yiren birin yi, a findi seren na siyane birin xa, na xanbi ra waxati rajanna yi a li.”

*Se Haramuxina fe
Maraka 13.14-23, Luka 21.20-24*

¹⁵ “E na Se Haramuxin to tixi yire sariɲanxini naxan halagin tima, Nabi Daniyelɪ naxan ma fe fala, (naxan ito xaranma, na xa a bunna kolon,)* ¹⁶ nayi, naxanye Yudaya yi, ne xa e gi, e te geyane fari. ¹⁷ Muxun naxan a kore banxin kɔɛ ra, na nama xɛtɛ, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁸ Muxun naxan xɛɛn ma, na nama xɛtɛ banxini a domaan tongodeni. ¹⁹ Gbalo gbeen fudi kanne nun diin ngane yɛɛ ra na waxatine yi! ²⁰ E Ala maxandi alogo ε giin nama lan xunbeli waxatin ma hanma Matabu Lɔxɔna! ²¹ Amasɔtɔ na lɔxɔne tɔɔn ɲaxuma ayi nɛn dangu a birin na. A ɲɔxɔn munma liga singen xabu dunuɲa da waxatini han iki. A ɲɔxɔn fan mi fa ligama sɔnɔn! ²² Xa Ala mi yi nde ba na lɔxɔne ra nun, muxu yo mi yi kisima, koni a bata nde ba a ra a muxu sugandixine fe ra.”

²³ “Awa na waxatini, xa muxuna nde a fala, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi,’ hanma, ‘A sa mɛnni,’ ε nama la na ra. ²⁴ Amasɔtɔ muxu wulexi sugandixine nun wulen nabine kelima nɛn, e taxamaseri gbeene nun kabanako feene liga alogo hali Alaa muxu sugandixine, e xa ne mayenden, xa na lanɲɛ. ²⁵ E a mato, n bata a fala ε xa benun a waxatin xa a li. ²⁶ Nanara, xa muxu yo a fala ε xa, a naxa, ‘A mato, a sa burunna ra!’ E nama siga na! Hanma xa e a fala fa fala, ‘A luxunxi be yi!’ E nama la na ra! ²⁷ Amasɔtɔ alo kuyen na a ɲinna masɔxɔn keli sogetedeni han sogegododeni, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama na kii nin. ²⁸ Binbin dɛnaxan yi, dugane e malanma mɛnna nin.”

* 24:15: A mato Daniyelɪ 9.27 nun 11.31 nun 12.11 kui.

Muxuna Dii Xemen fa fena
Maraka 13.24-27, Luka 21.25-28

²⁹ “Na tɔrɔ lɔxɔne na dangu, ‘sogeni dimima nen, kiken mi fa degema, sarene kelima nen kore e bira, kore xonna senbene yimaxama nen.’[†] ³⁰ Nayi, n tan Muxuna Dii Xemen taxamasenna minima nen kenenni kore. Dunuja siyane birin yi wuga. E n tan Muxuna Dii Xemen toma fe nen kore xonna kundani senben nun binyeni. ³¹ Xɔta xui gbeen na mini, n na n ma malekane rasigama nen bɔxɔn tongon naaninne birin yi, e yi n ma muxu yebaxine malan, keli dunuja danna bonna ma sa dɔxɔ bonna ra.”

Xɔde binla fe taxamasenna
Maraka 13.28-31, Luka 21.29-33

³² “E xaxili sɔtɔ xɔde binla fe ma. A yiine na maɲingi, a deene yi mini fɔlɔ, e a kolonma nen nayi fa fala jemen bata maso. ³³ A na kii nin, e na feni itoe birin to waxatin naxan yi, e a kolonma nen fa fala waxati saxin bata maso, a bata so de yeteen li. ³⁴ N xa jɔndin fala e xa, iki muxune mi danguma fɔ na feene birin liga. ³⁵ Kore xonna nun bɔxɔ xonna danguma nen, koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon
Maraka 13.32-37, Luka 17.26-30, 34-36

³⁶ “Muxu yo mi na lɔxɔn nun waxati saxin kolon, hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Dii Xemen, fɔ a Fafe Ala keden peena. ³⁷ N tan Muxuna Dii Xemen fa feen ligama nen alo naxan liga Nuhan gbee waxatini. ³⁸ Benun fufaan xa fa waxatin naxan yi, yamaan yi e degema, e yi e minma, e yi jaxanle futuma, e yi e diine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. ³⁹ Koni feen naxan fama ligadeni, e mi yi na kolon mume han fufaan yi fa, a yi e birin xali. Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, a ligama na kii nin. ⁴⁰ Muxu firin luma nen xeen ma na waxatini, keden xalima nen, keden yi lu na. ⁴¹ Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na. ⁴² E lu e yee ra yi, amasɔtɔ e mi e Marigin fa waxatin kolon. ⁴³ E e xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna yi muɲaden fa waxatin kolonje kɔeen na nun, a mi yi tinje muɲaden xa so a banxini, a yi luma a yee ra yi nen. ⁴⁴ Nanara, e xa e yitɔn amasɔtɔ e xaxili mi lɔxɔn nun waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xemen fama na waxatin nin.”

Walike tinxinxina fe
Luka 12.41-48

⁴⁵ “Walikeen mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikeen bonne xun na, a e donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴⁶ Na walikeen sewama nen, xa a kuntigina a li na wanla ke! ⁴⁷ N xa jɔndin fala e xa, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nen. ⁴⁸ Koni xa walike jaxin na a ra, a a falama nen a yete ma, a naxa, ‘N ma kuntigin bata buye ayi.’ ⁴⁹ A yi lu walikeen bonne bonbe, a yi a dege, a yi a min e nun dɔlɔ minne. ⁵⁰ Awa, walikeen yengi mi lɔxɔn naxan ma, a mi waxatin naxan kolon, a kuntigin fama na waxatin nin. ⁵¹ A kuntigina a jaxankatama nen, a yi a saran a xun yifu wanle ra, a lu yire yi wugan nun jin naxinna denaxan yi.”

[†] 24:29: Esayi 13.10 nun Esayi 34.4

25

Sungutun fuuna fe sandana

¹ “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo sungutun fuun naxanye e lɛnpune tongo e siga ɲaxalandi kanna ralandeni siga ɲaxalandi tɛne malanni. ² Xaxilitare suulun yi e ye, xaxilimaan nan yi suulunna bonne ra. ³ Xaxilitarene yi e lɛnpune tongo koni e mi ture tongo. ⁴ Koni xaxilimane yi e lɛnpune tongo, e yi turena nde sa e goronne kui lɛnpun nadɛɛ seen na. ⁵ ɲaxalandi kanna to bu, xixɔnla yi sungutunne suxu, e xi.”

⁶ “Kɔɛ tagini sɔnxɔ xuiin yi mini, e naxa, ‘ɲaxalandi kanna bata fa. E fa a ralan!’ ⁷ Nayi, sungutunne birin yi xulun, e yi e lɛnpune yitɔn. ⁸ Xaxilitarene yi a fala xaxilimane xa, e naxa, ‘E nxu ki tureni, amasɔtɔ nxɔ lɛnpune tumaan ni i ra.’ ⁹ Xaxilimane yi e yabi, e naxa, ‘En-ɛn, a mi en birin yiliye. E siga sare matine fɛma e sa nde sara e yete xa.’ ¹⁰ Nayi, sungutun xaxilitarene yi siga ture saradeni. E sa menni waxatin naxan yi, ɲaxalandi kanna yi fa. Sungutun suulunna naxanye yitɔnxi, ne yi so ɲaxalandi kanna fɔxɔ ra malanni. E dɛɛn nagali. ¹¹ Na xanbi ra, sungutunna bonne yi fa, e naxa, ‘Nxu fafe, yandi, dɛɛn nabi nxu xa.’ ¹² ɲaxalandi kanna yi e yabi, a naxa, ‘N xa ɲɔndin fala e xa, n mi e tan kolon mumɛ!’ ”

¹³ Yesu yi a fala, a naxa, “E lu e yeɛ ra yi amasɔtɔ e mi lɔxɔn nun waxati saxin kolon.”

*Walikɛ saxanna fe sandana**Luka 19.11-27*

¹⁴ “Ariyanna Mangayaan ligaxi nɛn alo xɛmɛn naxan yi sigama sigatini, a yi a walikɛne xili, a yi a yii seene taxu e ra. ¹⁵ A yi xɛma gbanan suulun so keden yii, a yi firin so gbɛtɛ yii, a yi keden so a saxanden yii, e birin nun e yilan. Na xanbi ra, a yi siga sigatini. ¹⁶ Walikɛɛn naxan xɛma gbanan suulun sɔtɔ, na yi siga na rayulayadeni mafuren, a yi xɛma gbanan suulun gbɛtɛ sɔtɔ. ¹⁷ Walikɛɛn naxan xɛma gbanan firin sɔtɔ, na fan yi firin gbɛtɛ sɔtɔ. ¹⁸ Koni walikɛɛn naxan xɛma gbanan keden sɔtɔ, na yi sa yinla ge, a yi a kuntigina xɛmaan luxun na.”

¹⁹ “Waxati xunkuye danguxina, walikɛne kuntigin yi fa alogo e xa e dentɛɛɛ. ²⁰ Walikɛɛn naxan xɛma gbanan suulun sɔtɔ, na yi fa, a yi xɛma gbanan suulun gbɛtɛ yita a ra. A yi a fala, a naxa, ‘N kanna, i xɛma gbanan suulun nan taxu n na. N bata suulun gbɛtɛ sɔtɔ, a tan ni i ra.’ ²¹ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikɛ fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nɛn. Fa sɛwa n tan i kanna xɔn!’ ²² Na xanbi ra, a xɛma gbanan firinna so naxan yii, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xɛma gbanan firin nan so n yii. N bata firin gbɛtɛ sɔtɔ, a tan ni i ra.’ ²³ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikɛ fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nɛn. Fa sɛwa n xɔn!’ ²⁴ Dɔnxɛn na, naxan xɛma gbanan keden sɔtɔ, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, n na a kolon a i ya fe xɔdɔxɔ. I seen xabama yireni i mi a bixi dɛnaxan yi, i donseen malanma yireni i mi se sixi dɛnaxan yi. ²⁵ Na nan n gaxu, n yi siga, n yi sa i ya xɛmaan luxun bɔxɔn bun. I gbeen naxan na, na ni i ra.’ ²⁶ A kuntigin yi a yabi, a naxa, ‘I tan walikɛ ɲaxi salantenna, i a kolon ba, fa fala a n seen xabama yireni i mi a bixi dɛnaxan yi, n yi donseen malan yire yi n mi a sixi dɛnaxan yi. ²⁷ Na ma, a yi lan nun i xa sa n ma xɛmaan taxu gbɛti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi xɛmaan nun a tɔnɔdin sɔtɔ. ²⁸ Nba, e xɛma gbananna ba a yii,

xeMa gbanan fu naxan yii, ε a so na yii. ²⁹ Amasotɔ seen muxun naxan yii, nde soma nen na yii mon, a yi a gbegbe sotɔ. Koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nen. ³⁰ Nba, tɔnɔ mi na walikɛen naxan na, ε na woli tandeni, dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.’ ”

Kiti dɔnxena fe

³¹ “N tan, muxuna Dii Xemen na fa a binyeni waxatin naxan yi, e nun malekane birin a fɔxɔ ra, a dɔxoma nen a mangaya gbɛdeni binyeni. ³² Dunuɓa siyane birin malanma nen a yetagi. A yi e yitaxun dɔxɔ firinna ra, alo xuruse rabaan yexɛene nun siine yitaxunma kii naxan yi. ³³ A yexɛene malanma nen a yiifanna ma, a siine malan a kɔmenna ma. ³⁴ Na xanbi ra, mangana a falama nen a yiifari ma muxune xa, a naxa, ‘E fa be, n Fafe Ala dubaxi ε tan naxanye xa. E fa ε keen sotɔ, mangayaan naxan yitɔnxi ε xa xabu dunuɓa da waxatini. ³⁵ Bayo kamena n suxu nen, ε yi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ε yi igen so n yii. N siga nen xɔɓeyani, ε yi n yigiya. ³⁶ Marabenna yi n suxu, ε yi n maraberi ba. N yi fura, ε yi n dandan. N yi sa kasoon na, ε yi fa n xɔntɔn.’ ³⁷ Tinxin muxune a yabima nen na yi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔɔn to minen yi, nxu yi donseen so i yii, hanma i min xɔlitɔna, nxu yi igen so i yii?’ ³⁸ Nxu i to xɔɓeyani waxatin mundun yi, nxu yi i yigiya, hanma marabenna i ma, nxu yi i maraberi ba? ³⁹ Nxu i to furaxi waxatin mundun yi, hanma i kasoon na, nxu yi i xɔntɔn?’ ⁴⁰ Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N xa ɓɔndin fala ε xa, ε naxan liga ngaxakedendina nde xa, naxan xurun dangu birin na, ε na liga n tan nan xa nayi!’ ”

⁴¹ “Na xanbi ra, naxanye na lu a kɔmenna ma, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E masiga n na, dangatɔne, ε siga habadan teeni naxan yitɔnxi Yinna Manga Setana nun a malekane xa. ⁴² Bayo kamena n suxu nen, ε mi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ε mi igen so n yii. ⁴³ N yi lu xɔɓeyani, ε mi n yigiya. Marabenna yi n suxu, ε mi n maraberi ba, n fura kasoon na, ε mi n mali.’ ⁴⁴ Ne fan yi a yabi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔɔn to minen yi, hanma i min xɔlitɔna hanma i xɔɓeyani hanma i marabɛritɔna hanma i furetɔna hanma i kasoon na, nxu mi tin i maliye?’ ⁴⁵ Mangana e yabima nen, a naxa, ‘N xa ɓɔndin fala ε xa, ε mi naxanye liga muxudini ito nde keden xa naxan xurun dangu birin na, ε mi na ligaxi n tan fan xa na yi.’ ⁴⁶ Awa, ne sigama habadan tɔrɔn nin. Koni tinxin muxune sigama habadan nii rakisin nin.”

26

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ Yesu to yelin na falane birin tiye, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ² “E a kolon, a luxi xii firin Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* xa a li. N tan Muxuna Dii Xemena, e n yanfama nen, n lu yiini, e n gbangban.”

³ Na waxatini, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e malan Saraxarali Kuntigi Singe Kayafa konni. ⁴ E yi a fala, e xa Yesu suxu yanfani, e yi a faxa. ⁵ E yi a fala, e naxa, “En nama a suxu sanla waxatini, xanamu, yamaan murutɛma nen!”

* **26:2:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɓɔyaan 12.1-13 kui.

*Latikənnəna sa fəna Yesu ma**Maraka 14.3-9, Yoni 12.1-8*

⁶ Yesu yi Simən dogonfontona banxini waxatin naxan yi Betani taani, ⁷ ɲaxanla nde yi fa a fəma, a fa latikənnəna sare xədəxən na a sase gəme ramaan kui, gəme naxan xili “alabasita.” A yi a sa Yesu xunna ra a binya feen na, a yi a dɛgema waxatin naxan yi. ⁸ Yesu a xarandiine to na to, e yi xələ, e yi maxədinna ti, e naxa, “I ito birin yikalama nanfera? ⁹ Latikənnəni ito yi matiye nən dɛɛ xədəxən na, a saren yi so yiigelitəne yii.” ¹⁰ Koni Yesu yi a kolon, e yi naxan falama, a yi a fala e xa, a naxa, “E ɲaxanli ito mafalama nanfera? A bata fe fajin liga n xa. ¹¹ Amasotə yiigelitəne e fəma waxatin birin koni n tan mi luma e fəma waxatin birin. ¹² A bata latikənnəna sa n fatin ma alogo n xa n yitən gaburuna fe ra. ¹³ N xa ɲəndin fala e xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuɲa yire yo yi, ɲaxanli ito kəwanla falama nən, yamaan yi e miri a ma.”

*Yudasi yi Yesu yanfa**Maraka 14.10-11, Luka 22.3-6*

¹⁴ Nayi, xarandii muxu fu nun firinna nde keden naxan yi xili Yudasi Isakariyoti, na yi siga saraxarali kuntigine fəma, ¹⁵ a naxa, “Xa n Yesu so e yii, e nanse soma n yii?” Ne yi gbeti gbanan tonge saxan so a yii.† ¹⁶ Fələ na waxatin ma, Yudasi yi lu feren feɲɲe, alogo a xa Yesu yanfa, a a so e yii.

*Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanla fe**Maraka 14.12-21, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30*

¹⁷ Buru Tetaren Sanla† sogen fəlna, xarandiine yi fa Yesu fəma, e yi a maxədin, e naxa, “I waxi a xən ma nxu xa Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanla donseen nafala i xa minən?” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E siga xeməna nde fəma taani, e sa a fala a xa, e naxa, ‘Karaməxo naxa, n ma waxatin bata a li. N tan nun n ma xarandiine xa Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanla donseen don i ya banxini.’” ¹⁹ Xarandiine yi a liga alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi Halagi Tiin Dangu Ləxon Sanla donseni tən.

²⁰ ɲinbanna to so, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi dəxo e dɛgedeni. ²¹ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa ɲəndin fala e xa, e tan nde keden n yanfama nən, a yi n so yiini.” ²² Xarandiine yi sunu han, e yi a maxədin fələ keden keden yɛɛn ma, e naxa, “Marigina, n tan nan na ra ba?” ²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nxu nun naxan nxu yiin nagodoxi lenge kedenna kui, na nan n soma yiini. ²⁴ N tan Muxuna Dii Xemən faxama nən, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yɛɛ ra naxan Muxuna Dii Xemən soma yiini! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumɛ!” ²⁵ Yudasi naxan a soma yiini, na yi falan tongo a naxa, “Karaməxo, n tan nan na ra ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

*Marigina ximəna fe**Maraka 14.22-26, Luka 22.15-20, Kərənti Kaane Singena 11.23-25*

²⁶ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, e yi a don, n fati bəndən nan ito ra.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi igelengenna tongo,

† **26:15:** A mato Sakari 11.12 kui. † **26:17:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəryaan 12.15 kui.

a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, a yi a fala, a naxa, “E birin xa a min²⁸ amasotɔ n wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xɔn, a minima muxu wuyaxi xa nɛn e yulubin mafeluun na. ²⁹ N xa a fala e xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han en birin mɔn yi sa a min n Fafe Alaa Mangayani.”

³⁰ Na xanbi ra, e yi betin ba,[§] e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

³¹ Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin e mɛma n na nɛn to kɔɛɛn na, amasotɔ a seɓɛxi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nɛn, yɛxɛɛne birin yi xuya ayi.’^{*} ³² Koni n na keli sayani, n sigama nɛn e yɛɛ ra Galile yamanani.” ³³ Piyeri yi Yesu yabi, a naxa, “Hali bonne birin e mɛ i ra, n tan mi n mɛ i ra mume!” ³⁴ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, benun dontonna xa wuga to kɔɛɛn na, i a falama nɛn dɔxɔɗa ma saxan fa fala i mi n kolon.” ³⁵ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mume, fa fala n mi i kolon.” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakɔni

Maraka 14.32-42, Luka 22.39-46

³⁶ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. A yi a fala e xa, a naxa, “E dɔxɔ be, n tan sigan mɛnni, n xa sa Ala maxandi.” ³⁷ A siga Piyeri nun Sebede a dii xɛmɛ firinne ra. A bɔɗɛn yi rafɔrɔxi, a yi sunuxi.[†] ³⁸ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “N bɔɗɛn nafɔrɔxi han n faxa, e lu be, e lu e yɛɛ ra yi n xɔn ma.”

³⁹ A yi siga ndedi, a yi bira, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa a lanɗɛ tɔɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.” ⁴⁰ Na xanbi ra, a mɔn yi xɛɛ, a yi a xarandiine li xixɔnli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “E mi nɔxi luyɛ e yɛɛ ra yi n xɔn ma hali waxatidi? ⁴¹ E lu e yɛɛ ra yi, e Ala maxandi, alogo e nama bira tantanni. E niin waxɔn feen fan koni e fati bɛndɛn sɛnbɛ mi na.”

⁴² Yesu mɔn yi siga a firindeni, a sa Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa tɔɔya igelengenni ito mi nɔɛ masigɛ n na, fɔ a xa n li, i sagoon xa liga.” ⁴³ A mɔn yi xɛɛ, a xarandiine li xiyɛ, bayo xixɔnla bata yi e suxu.

⁴⁴ A mɔn yi keli e fɛma, a siga a saxandeni, a sa Ala maxandi, a mɔn yi na fala kedenna ti. ⁴⁵ Na xanbi ra, a xɛɛ xarandiine fɛma, a naxa, “E mɔn xima ba? E mɔn e matabuma ba? A mato! Waxatin bata a li! N tan, Muxuna Dii Xɛmɛn bata so hake kanne sɛnbɛn bun ma iki. ⁴⁶ E keli, en siga, muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na bata fa!”

Yesu suxu fena

Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴⁷ A yi falan tima waxatin naxan yi, Yudasi a xarandii fu nun firinna nde yi fa, gali gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne naxanye xɛ. Silanfanne nun gbengbetenne yi e yii.[‡] ⁴⁸ Naxan yi a yanfama, a a so yiini, na bata yi taxamasenni ito fala yamaan

§ 26:30: betina: E namunna nan yi a ra na sanla waxatini e xa Yaburin yirena nde ba, fata sorani ito nde ra: 113 han 118. * 26:31: A mato Sakari 13.7 kui. Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na bayo e a faxama nɛn. † 26:37: A sunu bayo a a kolon fa fala muxune a faxama nɛn. ‡ 26:47: Silanfanna: Sofane yengɛso degemana.

xa nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, § a tan nan na ra. E a suxu ken!”
 49 Nanara, Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamoxo, i nuwali.”
 A yi a sunbu. 50 Yesu yi a yabi, a naxa, “N xoyina, i faxi naxan na, na liga.”

Nayi, e yi Yesu suxu ken! 51 Naxanye yi Yesu foxo ra, na nde keden yi a silanfanna botin, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma.
 52 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna raxete a funfuni, amasoto naxan birin silanfanna tongoma, ne faxama silanfanna nan na. 53 I mi a kolon ba, fa fala n nae n Fafe Ala xile nen, a yi maleka gali gbee fu nun firin nafa n ma mafuren? 54 Koni xa na liga, Kitabun fala xuiin kamalima* di nayi? Bayo a sebexi a fo a xa liga ikiini.”

55 Yesu yi falan ti ganla xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne e yii alo mafu tiin nan yi n na nun. N yi xaranna tima Ala Batu Banxini loto yo loto, koni e mi n suxu. 56 Koni na birin ligaxi nen alogo nabine falan naxanye sebexi, ne xa kamali.”

Nayi, a xarandiine birin yi a rabejin, e yi e gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi

Maraka 14.53-65, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 9-24

57 Naxanye Yesu suxu, ne yi a xali Kayafa konni Saraxarali Kuntigi Singena, sariya karamoxone nun yamaan fonne yi malanxi denaxan yi. 58 Piyeri yi bira Yesu foxo ra, koni e nun ganla tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A yi so tanden ma e nun kantan muxune yi doto alogo a xa a kolon a rajanma kii naxan yi.

59 Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi katama wule seren ba feen na Yesu xili ma, alogo e xa a faxa. 60 Koni hali muxu wuyaxi to fa wule seren ba a xili ma, e mi sese soto. Donxen na muxu firin yi ti e yetagi, 61 e naxa, “Xemeni ito naxa, a nae Ala Batu Banxin kale nen, a mon yi a ti sogе saxon bun ma.” 62 Saraxarali Kuntigi Singen yi keli, a falan ti Yesu xa, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xon ba?” 63 Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen yi falan ti a xa mon, a naxa, “N na i rakoloma habadan Ala xinli, xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xemena, na fala nxu xa.” 64 Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala. Koni n xa a fala e birin xa, folo iki ma, e n tan Muxuna Dii Xemen toma dxi Ala Senbemaan yiifanna ma, e yi n famatoun to kore kundani.”

65 Saraxarali Kuntigi Singen na me waxatin naxan yi, a yi a domani bo, a naxa, “A bata Ala rayefu!† En mako mi fa sere yo ma soun! E bata a fala naxine me! 66 E mirixi a ma di?” E yi a yabi, e naxa, “A lan nen a xa faxa.” 67 Nayi, e yi e degen puru Yesu yetagi, e yi a bonbo. 68 E lu a maxodinje, e naxa, “I tan Alaa Muxu Sugandixina, a fala nxu xa fata Ala ra, nde i bonboxi?”‡

Piyeri a me fena Yesu ra

Maraka 14.66-72, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

69 Piyeri yi dxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike naxanla nde yi fa a fema, a naxa, “I tan fan yi Yesu Galile kaan foxo ra

§ 26:48: sunbuna: Men kaane yi darixi e bode xontenje sunbuni, koni Yudasi yi a findi taxamasenna ra, a xa Yesu yita a yaxune ra. * 26:54: Kitabuna falan kamalima: Esayi 53.5 a falaxi a Alaa Muxu Sugandixin faxama nen yamaan yulubine fe ra. A na falaxi yanyina nde je e keme solofere benun a xa raba. † 26:65: Musaa sariyan kui, muxun naxan na Ala rayefu, na kannan lan a xa faxa. A mato Saraxaraline 24.16 kui. ‡ 26:68: Muxun naxanye a bonboma, ne mon a magelema na falan na.

nun.” ⁷⁰ Koni a yi a tandi e birin yetagi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi.” ⁷¹ Na xanbi ra, a yi siga tanden so deen na. Walike jaxalan gbete yi a to. Muxun naxanye yi doxi na, a yi a fala ne xa, a naxa, “Xemeni ito yi Yesu Nasareti kaan foxo ra nun.” ⁷² Piyeri yi a tandi, a yi a kolɔ, a naxa, “N mi na xemɛn kolon!” ⁷³ Waxatidi danguxina, naxanye yi tixi na, ne yi fa Piyeri fema, e naxa, “A tan nan nde i tan fan na! Amasoto i fala ti kiin bata a yita nxu ra!” ⁷⁴ Nayi, Piyeri yi a kolɔ dangane ra, a yi a fala, a naxa, “N mi xemɛni ito kolon mumɛ!” Na waxatin yeteni dontonna yi wuga mafuren. ⁷⁵ Nayi, Yesu a falan yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga i a falama nen doxona ma saxan fa fala i mi n kolon.” Piyeri yi mini, a nimisa wugan ti!

27

E siga Yesu ra Pilati fema

Maraka 15.1, Luka 23.1-2, Yoni 18.28-32

¹ Xoton xoton, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi a ragidi, a e xa Yesu faxa. ² E yi a xidi, e siga a ra yamana kanna Pilati fema.

Yudasi faxa fena

KeWANle 1.18-19

³ Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na to a to, e bata Yesu yalagi sayaan na, a yi nimisa, a yi gbeti gbanan tonge saxanna raxete saraxarali kuntigine nun yamaan fonne ma. ⁴ A yi a fala, a naxa, “N bata yulubin liga, n muxun yanfa naxan mi hake yo ligaxi alogo e xa a faxa!” E yi a yabi, e naxa, “N xu tan ma fe mi na yi, i ya feen nan na ra!” ⁵ Yudasi yi gbetin woli Ala Batu Banxini, a siga, a sa a yete singan.

⁶ Saraxarali kuntigine yi gbetin matongo, e naxa, “A mi daxa gbetini ito xa sa en ma gbeti ramarade sarijanxini, bayo faxa tiin saren nan a ra.” ⁷ E yi lan a ma a e xa na gbetin tongo, e feje rafalana nde a boxon sara na gbetin na, e yi na findi xaje maluxunden na. ⁸ Nanara, han to, e na boxon xili bama a “Wuli Boxona.” ⁹ Nayi, Nabi Yere mi naxan fala, na yi kamali, a naxa, “E yi gbeti gbanan tonge saxanne tongo, Isirayila kaane a sara gbetin naxan na. ¹⁰ E feje rafalana boxon sara a ra alo Marigina n yamari kii naxan yi.”*

Pilati yi Yesu maxodin

Maraka 15.2-5, Luka 23.3-5, Yoni 18.33-38

¹¹ Yesu yi ti yamana kanna yetagi, yamana kanna yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”† Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ¹² Koni saraxarali kuntigine nun yamaan fonne a kansun waxatin naxan yi, a mi fefe fala. ¹³ Nayi, Pilati yi a fala a xa, a naxa, “E i kansunna feen naxanye birin na, i mi ne me ba?” ¹⁴ Koni Yesu mi tin a yabe mumɛ, yamana kanna yi kabɛ kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Maraka 15.6-15, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

¹⁵ Nba, sanli ito na yi a li nun, yamana kanna yi darixi kasorasaan muxu keden bejinje nen, yamaan na wa naxan xon ma. ¹⁶ Na waxatini, kasorasa

§ 26:73: a fala ti kiina: Yanyina nde, a yi falan tima alo muxun naxanye kelixi Galile yamanani hanma Nasareti yamanana. * 27:10: A mato Sakari 11.12-13 nun Yere mi 18.2-3 nun 19.1-2 nun 32.6-15 kui. † 27:11: mangana: Yamana kanna yi waxi a kansun feen nin fa fala a murutexi a mangayaan nan ma. Xa a tan nan a yete findi mangan na, na yi findima a yalagi xunna nan na.

ɲaxina nde yi na naxan xili Baraba. ¹⁷ Nanara, Pilati yamana kannna yi yamaan malanxin maxɔdin, a naxa, “Ɛ waxi a xɔn ma n xa nde beɲin, Baraba hanma Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina?” ¹⁸ Bayo a yi a kolon yati, fa fala e Yesu soxi a yii xɔxɔɓɓɲyaan nan ma.

¹⁹ Pilati yi dɔxi kiti sadeni waxatin naxan yi, a ɲaxanla yi xeraan nasiga a ma, a naxa, “I nama fefe liga tinxin muxuni ito ra amasɔɓ n tɔɔxi nɛn xiyeɲi a fe ra to ki faɲi!” ²⁰ Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi yamaan nadin, a Pilati xa Baraba beɲin, a yi Yesu faxa. ²¹ Yamana kannna yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ waxi a xɔn ma muxu firinni itoe, n xa nde beɲin?” E yi a yabi, e naxa, “Baraba!” ²² Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina, Ɛ waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga a ra?” E birin yi a yabi, e naxa, “A xa gbangban wudin ma.” ²³ Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “A fe ɲaxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gboe ayi, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²⁴ Pilati a to waxatin naxan yi, a mi yi nɔe sese ra, sɔnxɔn yi gboma ayi, a yi igen tongo, a yi a yiin naxa yamaan yee xori, a naxa, “N gbee yo mi xemɛni ito faxa feni! Ɛ feen ni ito ra!” ²⁵ Yamaan yi a yabi, e naxa, “A wunla goronna xa lu nxu tan nun nxɔ diine xun ma!” ²⁶ Awa, na xanbi ra, Pilati yi Baraba beɲin, a yi a yamari a e xa Yesu bulan, a yi a so e yii alogo e xa a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Maraka 15.16-20, Yoni 19.2-3

²⁷ Yamana kannna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan a rabilinni. ²⁸ E yi a dugine ba a ma, e yi doma gbeela† ragodo a ma. ²⁹ E yi wudi yii ɲali kanne denbe kamotin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e dunganna so a yii. § E yi e xinbi sin a bun ma, e lu a magele, e naxa, “I keɛɛ Yahudiyane mangana!” ³⁰ E yi degen puru a ma, e yi a dunganna tongo, e yi a bɔnbɔ a xunna ma. ³¹ E to yelin a magele, e domain ba a ma, e mɔn yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

³² E yi minima taani waxatin naxan yi, e yi lan xemɛna nde ra, naxan yi xili Simɔn Sireni kaana. E yi na karahan, a xa Yesu gbangban wudin tongo. ³³ E yi fa na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna nɛɛn “xun xori yirena.” ³⁴ E yi manpaan so a yii naxan yi basanxi se gbete ra naxan xɔɓ, alogo a xa a min, koni a to a lenna ti a ma, a mi tin a minɲe.

³⁵ E yi a gbangban wudin ma. * Na xanbi ra, e yi masɛnsenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁶ E yi dɔxɔ a kantandeni.

³⁷ E yi a kansun keɛdin seɓe, e yi a gbangban a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan nan Yesu ito ra.”

³⁸ E yi muɲade firin gbangban wudin ma Yesu feɲma, kedenna a yiifanna ma, bonna a kamɛnna ma.

† **27:28:** Doma gbeela yi findixi mangayaan taxamasenna nde nan na. Yamaan to a kansun fa fala a bata a yete findi mangan na, sofane fa a mangayana fe magelema. § **27:29:** E dunganna so a yii alo mangaya dunganna a magele feen na. *

27:35: Sofane yi a yiine nun a sanne gbangban wudin ma, e yi a singan na kiini. E yi na ligama nɛn alogo muxune xa ɲenin benun e xa faxa.

³⁹ Yamaan yi dangu a makonbe, e lu e xunni maxe, ⁴⁰ e naxa, “I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i mɔn yi a ti soge saxan, i yete rakisi! Xa Alaa Dii Xeme nan i tan na, godo, i keli wudin ke ra.” ⁴¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔɔne nun yamaan fonne fan yi a magele na kii nin, ⁴² e naxa, “A bonne rakisi nen, koni a mi ne a yete rakise! Isirayila mangan xa mi a tan na ba? A xa keli wudin ke ra, a godo be alogo nxu xa denkeleya a ma! ⁴³ A denkeleyaxi Ala ma, a naxa, a Alaa Dii Xemen nan a tan na. Nba, xa a rafan Ala ma, a xa a xunba!” ⁴⁴ Hali mujaden naxanye yi gbangbanxi wudin ma a dexon, ne fan yi a makonbi na kiini.

Yesu faxa fena

Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

⁴⁵ Sogen bata yi a ratinxin nun, dimin yi so yamanan birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁶ Na waxatini, Yesu yi gbelegele a kon xuini, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitani?” na bunna nen, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabepinxin nanfera?”[†] ⁴⁷ Muxuna ndee yi tixi na yi, ne yi a xuiin me, e naxa, “A Nabi Eli nan xilima.” ⁴⁸ E tan nde keden yi a gi mafuren, a sa dugi dungin tongo, a yi a sin minse muluxunxini, a yi a filin tamin jo ra, a yi a ti a xa, a xa a min. ⁴⁹ Koni bonne naxa, “A mame, en na a mato xa Nabi Eli fa a rakise.”

⁵⁰ Yesu mɔn yi a xui ramini fangan na, a niin yi ba.

⁵¹ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra, folo a xunna ra han a sanbun na. Bɔɔɔn yi xuruxurun, fanyene yi bo. ⁵² Gaburune yi rabi, faxa muxu sarijanxina ndee yi keli. ⁵³ E keli gaburune kui. Yesu keli xanbini sayani, e yi siga Taa Sarijanxini, e mini kenenni muxu wuyaxi xa.

⁵⁴ Sofa kemen kuntigin nun a sofaan naxanye yi Yesu kantanma, ne to bɔɔɔn to xuruxurune, e nun feen naxanye birin bata liga, e yi gaxu kati! E yi a fala, e naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!”

⁵⁵ Naxanla naxanye yi biraxi Yesu foxo ra keli Galile yamanani, naxanye yi a malima nun, ne wuyaxi yi na, e tixi wulani, e a matoma. ⁵⁶ Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki nun Yusufu nga, e nun Sebede a dii xemene nga.

Yesu maluxun fena

Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁵⁷ Ninbanna to a li, nafulu kanna nde yi fa naxan yi xili Yusufu Arimate kaana, Yesu a xarandiina nde nan yi a fan na. ⁵⁸ A yi siga Pilati fema, a yi a maxodin Yesu binbina fe ma. Pilati yi e yamari, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁵⁹ Nanara, Yusufu yi a binbin tongo, a yi a kasangen dugi fixeni, ⁶⁰ a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili, a yi baxi naxan gedeni a yete xa nun. Na xanbi ra, a yi gembe belebelen makutukutu gaburun de ra, a siga. ⁶¹ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi doxi na nun, e yeen lanxi gaburun ma.

Gaburu kantanne

⁶² Yuma bɔɔɔn xɔtɔn bode, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi siga Pilati fema, ⁶³ e naxa, “Nxu fafe, wule falani ito yi a nii ra waxatin naxan yi, nxu xaxili doxi na xɔn ma, a fala nen, a naxa, ‘Soge saxan na dangu waxatin naxan yi, n mɔn kelima nen sayani.’” ⁶⁴ Na ma, i xa yamarin fi, gaburun xa kantan ken, han a soge saxande bɔɔɔni alogo a xarandiine nama fa a binbin muja, e siga a ra. E yi a fala yamaan xa fa fala ‘A bata keli sayani.’ Xa ito

[†] 27:46: A mato Yaburin 22.2 kui.

liga, wule dɔnɔɔni ito jaxuma ayi nɛn dangu a fɔlɔn na.” ⁶⁵ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ kantan muxune tongo, e xa sa gaburun kantan alo e nɔɔ a ra kii naxan yi.” ⁶⁶ Nanara, e yi siga, e sa gaburun dɛɛn nagali ki faji, e taxamasenna sa a ma, e yi a kantan sofane lu na yi.

28

Yesu keli fena sayani

Maraka 16.1-10, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu lɔxɔn danguxina, xati lɔxɔn subaxani, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi siga gaburu matodeni. ² Bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti. Marigina malekan yi godo keli kore, a yi gɛmɛ gbeen makutukutu, a dɔxɔ a fari. ³ Na malekan yetagin yi luxi alo kuyen na a jinna masɔxɔn, a dugine yi fixa alo balabalan kɛɛna. ⁴ Kantan muxune yi gaxu han e xuruxurun, e yi fuga a ra, e lu alo faxa muxune. ⁵ Koni malekan yi falan ti jaxanle xa, a naxa, “Ɛ nama gaxu, n na a kolon fa fala ɛ Yesu nan fenma naxan gbangan wudin ma. ⁶ A mi be yi, a bata keli alo a a fala kii naxan yi. Ɛ fa a saden mato. ⁷ Ɛ siga mafuren, ɛ sa a fala a xarandiine xa, ɛ naxa, ‘A bata keli sayani, ɛ sa a lima Galile yamanani, ɛ a toma nɛn na yi!’ N bata a fala ɛ xa iki.”

⁸ Nanara, e keli gaburun yireni mafuren gaxun nun sɛwani, e siga e giye, e sa a fala a xarandiine xa.

⁹ Yesu yi e ralan mafuren, a naxa, “Ɛ nuwali.” E yi fa a sanna suxu, e yi a batu. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ nama gaxu, ɛ siga, ɛ sa a fala ngaxakedenne xa, a e xa siga Galile yi, e sa n toma mɛnna nin.”

Kantan muxune dɛntɛgna

¹¹ Jaxanle mɔn yi kira yi waxatin naxan yi, sofaan naxanye yi gaburun kantanma, na ndee yi xɛtɛ taani. Feen naxan birin ligaxi, e na fala saraxarali kuntigine xa. ¹² Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e bode to, e lan fe keden ma, e gbeti gbeen so sofane yii. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “Ɛ xa ito fala, ɛ naxa, ‘A xarandiine bata fa kɔɛɛn na, e yi a binbin muja, nxu yi xiin waxatin naxan yi.’ ¹⁴ Xa yamana kanna na mɛ, nxu a mafanɛ, nxu yi ɛ ba kɔntɔfinli.” ¹⁵ Kantan muxune yi gbetin nasuxu. E naxan fala e xa, e yi na liga. Na falan yi xuya ayi na kiini Yahudiyane tagi han to.

Yesu yi a xarandiine xe

Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kɛwanle 1.6-8

¹⁶ Xarandii fu nun kedenna yi siga Galile yamanani geyaan fari Yesu naxan ma fe fala e xa. ¹⁷ E to a to, e yi a batu. Koni sikɛn yi ndee yi. ¹⁸ Yesu yi a maso e ra, a naxa, “Ɛnben birin bata fi n ma kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna fari. ¹⁹ Nayi, ɛ siga, ɛ sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, ɛ yi e rafu igeni n Fafe Ala nun a Dii Xɛmɛn nun a Nii Sarijanxin xinli, ²⁰ n na ɛ yamarixi naxanye birin ma, ɛ yi e xaran ne suxun ma. A mato, n luma nɛn ɛ xɔn ma waxatin birin han dunuja rajanni.”

Maraka Maraka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Yesu foxarabira naanin nan Marigi Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Muxune laxi a ra a Maraka a gbeen sebei nen alogo Romi kaane xa denkeleya Yesu ma. A feene yebaxi kiina nde yi alogo Romi kaane xa la Yesu senben na. Yesu kabanako feen naxanye ligaxi, ne nan yebaxi dangu Yesu xaranna ra Maraka gbeen kui.

Maraka Kitabun yireni ito sebei nen jee tonge saxan joxondon Yesu te xanbini kore xonna ma. Kitabun yireni ito Yesu rafu feen nan singe yebama igeni. A mi a bari feen yebama. Yesu dunuja yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mon kabanako fe wuyaxi liga nen. Maraka na nan yebama Ningila Yesu kui. Donxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Ningila Yesu a fe folon ni ito ra, Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xemena.*

² A sebei Nabi Esayi Kitabun kui, a naxa, “N nan n ma xeraan nasigama nen i yee ra, a kiraan nafala i xa.

³ Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, ‘E kirani ton Marigin yee ra,

e kirane matinxin a xa!’ †

⁴ Nanara, Yoni yi mini kenenni tonbonni, a lu yamaan nafuye igeni e tubi feen na Ala ma, a e kawandi, a e xa e xun xanbi so e yulubine yi, e yi rafu igeni alogo e yulubine xa xafari. ⁵ Yudaya kaane nun Yerusalen kaane birin yi siga a fema. E yi e ti e yulubine ra. A yi e rafu igeni Yuruden baani e tubi feen na. ⁶ Nogome xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma, a tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁷ A yi kawandin ba yamaan xa, a naxa, “Naxan fama n tan xanbi ra, na senben gbo dangu n tan na, n mi sa lan nen n xa findi a sankidin luti fulunna ra. ⁸ N tan e rafuma igen nin iki, koni a tan e rafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.”

Yesu rafu fena igeni

Matiyu 3.13-4.11, Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi fa sa keli Nasareti taani Galile yamanani. Yoni yi a rafu Yuruden baani. ¹⁰ Yesu yi a rakelima igeni waxatin naxan yi, a yi kore xonna to rabiye, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani. ¹¹ A yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen ni i tan na. I bata n kenen ki faji.”

¹² Na waxati yeteni, Alaa Nii Sarijanxin yi a rasiga tonbonni. ¹³ A yi lu na yi soge tonge naanin. Setana yi kata a xa a ratantan. Yesu nun burunna subene nan yi a ra. Malekane fan yi fa a mali.

* **1:1:** Yesu yatexi Alaa Dii Xemen na bayo a fafe mi toxi dunuja yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Na feen sebei Luka 1.34-35 nan kui. † **1:3:** Esayi 40.3

*Yesu yi muxu naanin xili**Matiyu 4.12-22, Luka 4.14-15, 5.1-11*

¹⁴ E yelin xanbini Yoni se kasoon na, Yesu yi siga Galile yamanani. A sa Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba yamaan xa, ¹⁵ a naxa, “Waxatin bata a li, Alaa Mangayaan bata maso. E e xun xanbi so e hakene yi, e denkeleya n ma falan Xibaru Fajin ma.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sigan tima Galile Daraan de xon ma waxatin naxan yi, a ye xεe suxun muxu firin to, Simon nun a ngaxakedenna Andire. E yi ye xεe suxu nin yalaan na darani. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bira n foxo ra. N xa e findi muxu fenne ra Ala xa alo e ye xεen suxuma kii naxan yi.” ¹⁸ E yi e yalane bira mafuren! E bira a foxo ra. ¹⁹ Yesu mon yi siga ye en na ndedi, a yi Yaki nun a ngaxakedenna Yoni to, Sebede a dii xεmene. E yi e yalane yitonma kunkin kui. ²⁰ Yesu yi e xili keden na. E yi e fafe Sebede nun walikene lu kunkin kui, e bira Yesu foxo ra.

*Yinnan muxun naxan foxo ra**Luka 4.31-37*

²¹ E yi sa Kaperunan taan li. Yesu yi so salide banxini Matabu Loxoni, a yi lu xaranna tiye. ²² Yamaan yi kabe Yesu xaran ti kepan ma, amasoto a yi xaranna tima Ala senben nin. A mi yi luxi alo sariya karamoxone. ²³ Na waxatin yeteni, xεmena nde yi e salideni yinna jaxin yi naxan foxo ra. Yinnan yi xemen nasoxo, a yi falan ti a xon, ²⁴ a naxa, “Yesu Nasareti kaana, i waxi nanse xon ma nxu xa? I faxi nxu halagiden nin ba? N ni i kolon, Alaa muxu sarijanxin nan i tan na.” ²⁵ Yesu yi yinnan yamari a sobeen na, a naxa, “I dundu, xete xemeni ito foxo ra.” ²⁶ Yinna jaxin yi xemen naxuruxurun kati! A gbelegbele, a xete a foxo ra. ²⁷ Muxune yi kabe, e yi e bode maxadin folo, e naxa, “Nanse ito ra, xaran nenan ni ito ra ba, Ala senben naxan yi? A yinna jaxine yamarima, e yi a falan suxu.” ²⁸ Muxune yi Yesu a fe xibarun me Galile yamanan yiren birin yi mafuren!

*Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya**Matiyu 8.14-17, Luka 4.38-41*

²⁹ E to mini salide banxini, Yesu nun Yaki nun Yoni yi siga Simon nun Andire konni keden na. ³⁰ Simon bitan gilen furaxin yi saxi banxini, a fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa sa! ³¹ Yesu yi siga na jaxanla fema, a yi a suxu a yiin ma, a yi a mali, a yi a rakeli. Fati mawolonna yi a bejin, a wali folo e xa. ³² Ninbanna ra, soken godo xanbini, yamaan yi fa furetone birin na Yesu fema e nun jinan jaxine muxun naxanye foxo ra. ³³ Taan birin yi e malan de en na. ³⁴ Yesu yi furetō wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma, a jinan wuyaxi kedi muxune foxo ra. Koni a mi yi tinma jinnan ne yi falan ti hali ndedi amasoto e yi a kolon.

*Yesu yi kawandin ba Galile yi**Luka 4.42-44*

³⁵ Na xaton bode subaxani, Yesu yi keli, a mini, a siga yire madunduxina nde yi Ala maxandideni. ³⁶ Koni Simon nun a lanfane yi siga Yesu fendeni. ³⁷ Awa, e a toxina, e yi a fala a xa, e naxa, “Muxune birin i fenma iki.” ³⁸ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “En siga taa gbete ye yi be de xon ma, alogo n mon xa sa kawandin ba menne fan yi, amasoto n faxi na nan ma.” ³⁹ Nayi, a yi siga Galile yamanan yiren birin yi, a sa kawandin ba salide banxine kui, a yi jinnan ne kedi.

*Yesu yi dogonfontɔɔn nakendeya**Matiyu 8.1-4, Luka 5.12-16*

⁴⁰ Dogonfontɔɔn yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma. A yi a mafan, a naxa, “Xa i tinɲe, i nɔe n nakendeyɛ nɛn.” ⁴¹ Yesu yi kininkinin a ma han, a yi a yiin sa a ma. A yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya!” ⁴² Dogonfonna yi a beɲin sa! Xɛmɛn yi kendeya. ⁴³ Na xanbi ra, Yesu yi a maxadi ken ken, a yi a rasiga keden na, ⁴⁴ a naxa, “I tuli mati, i nama a fala muxu yo xa. Koni siga saraxaraliin fema mafuren, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasariɲan feen na alo Nabi Musa a yamari kii naxan yi. Na findima nɛn sereyaan na saraxaraline xa.”† ⁴⁵ Koni xɛmɛn yi siga yiren birin yi, a sa feni ito fala muxune birin xa. A yi a fala kati, han Yesu mi yi fa nɔe soe taani kenɛnni, a lu a danna burunna ra. Yamaan yi fa a fema sa keli yiren birin yi.

2*Yesu yi lebutenna rakendeya**Matiyu 9.1-8, Luka 5.17-26*

¹ Waxatidi danguxina, Yesu yi xɛtɛ Kapɛrunan taani. Yamaan yi a mɛ a Yesu bata fa a konni. ² Muxu wuyaxi yi e malan na yi. E na rafe han hali tandeni, tide mi yi fa na. Yesu yi Alaa falan kawandi ba e xa. ³ Muxu naanin yi fa xɛmɛ lebutenna nde ra e yii. ⁴ E mi yi nɔe Yesu masote amasoto yama gbeen yi na yi. Nanara, e yalenna raba banxin fari Yesu xun ma. E xɛmɛn nagodo Yesu ma na yalenna ra, a saxi a sa seni. ⁵ Yesu to e denkeleyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma dii, i yulubine bata mafelu.”

⁶ Sariya karamɔxɔna ndee yi doxi na yi, ne yi e miri e yetɛ ma, e naxa, ⁷ “A falan tima na ki nanfera? A bata Ala rayelefu. Muxu yo mi nɔe yulubine mafeluyɛ fɔ Ala keden peena!” ⁸ Yesu yi e miriyaan kolon mafuren! Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera? ⁹ Nanse fala raxɔlo lebutenna xa, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ¹⁰ N na yitama ε ra nɛn nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunuɲa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, ¹¹ “N na a falama i xa, keli i i ya sa seen tongo, i siga i konni.” ¹² Xɛmɛn yi keli mafuren, a yi a sa seen tongo, a sigan ti e birin yɛɛ xori. E birin yi kabe kati! E yi Ala tantun, e naxa, “Nxu munma ito ɲɔxɔnna to singen mumɛ!”

*Yesu yi Lewi xili**Matiyu 9.9-13, Luka 5.27-32*

¹³ Yesu mɔn yi siga daraan dɛ, yama gbeen yi fa a fema, a e xaran fɔlo. ¹⁴ A yi sigama waxatin naxan yi, a mudu maxinla nde to, a xili Lewi, Alifaa dii xɛmɛna, a yi doxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” Lewi yi keli, a bira a fɔxɔ ra. ¹⁵ Na xanbi ra, Yesu yi siga a dɛgedeni Lewi a banxini. Mudu maxinla nun hake kan wuyaxi yi doxo e dɛgedeni Yesu nun a xarandiine fema, bayo na muxu sifan wuyaxi yi biraxi a fɔxɔ ra.

† **1:44:** dogonfontɔɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kannna sariɲan, hanma xa a mi sariɲan. Muxu gbɛtɛ mi yi a yiin dirɲɛ dogonfontɔɔn na, bayo na yi na kannna sariɲanna kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sariɲan kii naxan yi, a fa so taani, a doxo a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

16 Farisi muxu* sariya karamɔxɔna ndee yi Yesu to a dege hake kanne nun mudu maxinle fema. Nanara, e yi a xarandiine maxodin, e naxa, “Nanfera Yesu a degema mudu maxinle nun hake kanne fema?” 17 Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende na mako mi seribaan ma fo furetɔne. N mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fo hake kanne.”

Sun suxun maxodinna

Matiyu 9.14-17, Luka 5.33-39

18 Yoni a xarandiine nun Farisi muxune yi sunna suxuma. Muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera Yoni a xarandiine nun Farisi muxune xarandiine sunna suxuma koni i gbeene mi sunna suxuma?”

19 Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nɛma ɲaxalandi tiine fema, e sunna suxe ba?† Na mi lige, xa a e fema! 20 Koni waxatina nde fama, ɲaxalandi kanna bama nen e ye. Na waxatini, e sunna suxuma nen. 21 Muxu yo mi dugi nenɛ dungin tonge, a yi dugi fonna beteren a ra.‡ Xa a na liga, a dugi nenɛn bɔma nen a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. 22 Muxun mi manpa nenɛn se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenɛn se saseen kalama nen, se saseen nun manpaan yi kala. Koni manpa nenɛn sama se sase nenɛn nan kui.”

Matabu Lɔxɔna fe

Matiyu 12.1-8, Luka 6.1-5

23 Yesu nun a xarandiine yi danguma xɛɛna nde ma Matabu Lɔxɔna nde yi, a xarandiine yi sansi tɔnsɔnne ratorondon folo. 24 Nanara, Farisi muxune yi a fala Yesu xa, e naxa, “I ya xarandiine feen naxan ligama, na mi daxa Matabu Lɔxɔni.”§ 25 Yesu yi e yabi, a naxa, “E munma na xaran ba, kamɛn Dawuda nun a fɔxɔrabirane suxu waxatin naxan yi?¶ 26 A so nen Alaa banxini Saraxarali Kuntigi Singena Abiyatari waxatini, a yi Alaa buru ralixin don muxe mi daxa a xa naxan don fo saraxaraline. Dawuda mɔn yi ndee so a fɔxɔrabirane fan yii.” 27 Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Matabu Lɔxɔn daxi muxun nan xa, muxun xa mi daxi Matabu Lɔxɔn xa. 28 Nanara, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan Matabu Lɔxɔn kanna ra.”

3

Xɛmɛ yii madɔnxina fe

Matiyu 12.9-14, Luka 6.6-11

1 Na xanbi ra, Yesu mɔn yi siga salide banxini. A yi xɛmɛ yii madɔnxina nde li mɛnni. 2 E yi lu Yesu matoe xa a xɛmɛn nakendeye Matabu Lɔxɔni alogo e xa a kansun na fe ra. 3 Yesu yi a fala xɛmɛ yii madɔnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yetagi be.” 4 Na xanbi ra, a yi yamaan maxodin, a naxa, “Matabu Lɔxɔni, nanse daxa a xa liga, a ɲaxin ba, xa a faɲina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” Koni e mi fefe fala. 5 Yesu xɔlɔxin yi e mato.

* **2:16:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † **2:19:** Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nenɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. ‡ **2:21:** dugi nenɛna: Yesu a sariya nenɛn mi se Nabi Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi se sariya nenɛn ma. § **2:24:** Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke Matabu Lɔxɔni. Na feen seɓexi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlexine mi yi maliye na lɔxɔni. * **2:25:** A mato Samuyeli Singen 21.2-7.

A sunu e kininkinintareyana fe ra ki fajni. A yi a fala xemen xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a yiini bandun, a kendeɣa. ⁶ Nanara, Farisi muxune yi mini mafuren! E nun Herode a muxuna ndee yi sa e bode to, e Yesu faxa feni ton.

Yamaan yi e malan daraan de

⁷ Yesu nun a xarandiine yi siga Galile Daraan dexon ma, yama gbeen yi bira a foxo ra keli Galile yamanani, e nun Yudaya ⁸ nun Yerusalen nun Idumeya nun Yuruden baan kidimaan nun Tire taan nun Sidon taan nabilinni. Yesu yi feen naxanye ligama, yamaan yi na me, e yi fa a fema. ⁹ A yi a fala a xarandiine xa a e xa kunkina nde fen a xa, alogo yamaan nama a yigbeten. ¹⁰ A bata yi muxu wuyaxi rakendeɣa nun. Furetone birin yi kataxi alogo e xa e maso a ra, e yi e yiin din a ra. ¹¹ Nba, yinna jaxine yi muxun naxanye foxo ra, ne a to waxatin naxan yi, e bira a bun ma, yinna jaxine yi lu e ragbelegbele, e falan ti e xon, e naxa, “Alaa Dii Xemen nan i tan na.” ¹² Koni a yi yinnane yamari, a e nama a fe fala.

Yesu yi xera fu nun firinne yeba *Matiyu 10.1-4, Luka 6.12-16*

¹³ Awa, Yesu yi te geyaan fari. A yi waxi muxun naxanye xon ma, a yi ne xili, e yi fa a fema. ¹⁴ A yi muxu fu nun firin sugandi, a naxanye findi xerane ra alogo e xa lu a fema, ¹⁵ a yi e rasiga kawandi badeni, a fangan so e yii e jinanne kedi. ¹⁶ A muxu fu nun firinna naxanye sugandi, ne nan itoe ra, Simon, Yesu naxan xili sa Piyeri,* ¹⁷ e nun Sebede a dii xemen Yaki nun a xunyen Yoni Yesu naxanye xili sa “Boyanerige.” Na bunna neen “Kuye Sarinna diine.” ¹⁸ E nun Andire nun Filipi nun Barotolome nun Matiyu nun Tomasi nun Alifaa dji xemen Yaki nun Tade nun Simon e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”† ¹⁹ e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Yesu nun Yinna mangana fe *Matiyu 12.22-32, Luka 11.14-23, 12.10*

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi xete banxini. Yama gbeen yi e malan na yi han Yesu nun a xarandiine mi yi fa noe e dege feren soƙe. ²¹ A denbayaan na me waxatin naxan yi, e siga a tongodeni, amasoto a denbayaan yi a falama nen, e naxa, “Seen bata so a yi.” ²² Sariya karamoxon naxanye fa sa keli Yerusalen taani, ne yi a fala, e naxa, “Belesebu nan a foxo ra!” Bonne naxa, “A yinnane kedima yinna mangan Belesebu barakan nin.” ²³ Nanara, Yesu yi e xili a fema, a sandana ndee sa e xa, a naxa, “Setana noe Setana kede ba? ²⁴ Xa yamanan bata yitaxun yengeni, na yamanan mi sabatima.‡ ²⁵ Yengen tanden naxan kui, na tanden mi sabatima. ²⁶ Xa Setana keli a yete xili ma, a mangayani taxunma yengeni nen. A mi sabatima, a janma nen na yi. ²⁷ Muxu yo mi noe soe senbemaana banxini, a yi a yii seene tongo, xa a mi senbemaana xidi singen.§ Na xanbi ra, a banxi kui seene tonge nen. ²⁸ N xa jondin fala e xa,

* **3:16:** Muxune mon Piyeri ma a Pita. † **3:18:** Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e non bun ma. ‡ **3:24:** yamanana: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. § **3:27:** Sandani ito kui, Setana findixi senbemaana nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

muxun yulubin naxan birin ligama, hali a na Ala rayelefu, Ala e mafeluyε nεn na birin na. ²⁹ Koni muxun naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na mi mafeluyε mumε, habadan yulubin luma a ma nεn.” ³⁰ Yesu ito falaxi nεn amasoto muxune yi a falama nεn, e naxa, “Yinna jaxin nan a fɔxɔ ra.”

Yesu nga nun a xunyεne fe

Matiyu 12.46-50, Luka 8.19-21

³¹ Na xanbi ra, Yesu nga nun a xunyεne yi fa. E ti tandeni, e xεraan nasiga a xilideni banxini. ³² Yamaan yi dɔxi Yesu rabilinni, e yi a fala a xa, e naxa, “A mato, i nga nun i xunyεne tandeni e waxi i to feni.” ³³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ndee nga nun n xunyεne ra?” ³⁴ Muxun naxanye dɔxi a rabilinni, a yi ne mato, a naxa, “N nga nun n xunyεne mato be yi. ³⁵ Amasoto muxun naxanye Ala sagoon ligama, ngaxakeden xεmεmaan nun a jaxalanmaan ne nan na e nun n nga.”

4

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Luka 8.4-8

¹ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi xaranna fɔlɔ daraan dε. Yama gbeen yi malan a fεma han a yi so kunkin kui daraan xun ma. Yamaan yi lu baan xε dεεn xɔn ma. ² A yi e xaran fe wuyaxi ma sandani. A yi a fala e xa a xaranni, a naxa, ³ “E tuli mati. Xεε biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma. Xɔline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari bεndε gbee mi yi dεnaxan yi. E yi soli mafuren, amasoto benden mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, e yi lisi a ra, e xara, bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki fapi. ⁷ Sansina ndee yi bira sεxε jali kanne tagi, sεxεne yi gbo, e yi e don, e mi bogi. ⁸ Koni ndee yi bira bɔxɔ fajini, e soli, e sabati, e bogi, e keden kedenna birin yi tonge saxan soto hanma tonge sennin, hanma keme.” ⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen mε, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Luka 8.9-10

¹⁰ Yesu yi a danna waxatin naxan yi, muxun naxanye nun a xarandii fu nun firinne yi a rabilinni, ne yi a maxodin sandane fe ma. ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feen bata so ε tan yii. Koni muxun naxanye a fari ma, ne feen birin mema sandan nin ¹² bayo, ‘E seen matoma nεn han, koni e mi a yigbema. E e tuli matima nεn han, koni e mi fefe famuma, alogo e nama maxεε, e yulubine yi xafari.’* ”

Yesu yi sandan bunna yεba

Matiyu 13.18-23, Luka 8.11-15

¹³ Na xanbi ra, Yesu yi e maxodin, a naxa, “E mi sandani ito bunna kolon ba? Xa ε mi ito kolon, ε sandan bonne bunne kolonma di?”

¹⁴ “Awa, sansi wonla Alaa falan nan wolima. ¹⁵ Muxuna ndee luxi nεn alo sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma. E na Alaa falan mε tun, Setana yi fa, a yi a ba e yi. ¹⁶ Muxuna ndee luxi nεn alo sansiin naxanye bira fanyen fari. E na Alaa falan mε, e a suxuma nεn sεwani mafuren! ¹⁷ Koni salen mi e bun ma, e mi buma. Tɔrɔn nun bεsεnɔnyaan na fa Alaa falana fe ra, e birama nεn tantanni mafuren! ¹⁸ Muxuna ndee luxi nεn alo sansiin naxanye bira

* **4:12:** Esayi 6.9-10

sexe jali kanne tagi. E Alaa falan me, ¹⁹ koni dununya xaminne nun nafunla fe kunfan nun nata gbeteeye yi a liga e falan bejin, a tɔnɔn mi lu e ma. ²⁰ Koni muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira bɔxɔ fɔɔni. E Alaa falan mema nen, e yi a suxu, e bogi. Ndee yi tonge saxan namini, ndee tonge sennin, ndee keme.”

Lenpun dɔxɔ fena seen bun ma

Luka 8.16-18

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Lenpun dɔxe deben bun ma hanma saden bun ma ba? A mi dɔxɔma seen xan fari ba? ²² Feen naxanye birin luxunxi, ne makenenma nen. Feen naxanye birin wundoni, ne minima nen kenenni. ²³ Xa tunla naxan ma a feen me, na xa a tuli mati!” ²⁴ A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E feen naxan mexi, e na fe liga e yeren ma. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema e xa nen, a yi nde sa a fari. ²⁵ Seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nen na yii, koni se mi muxun naxan yii, hali naxan di a yii, na bama nen a yii.”

Sansi xonna fe sandana

²⁶ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “Alaa Mangayaan luxi nen alo xemɛn naxan a sansiin woli a xeen ma. ²⁷ Xa a xi, xa a mi xi, kɔeen ba, yanyin ba, sansi xonna solima nen, a yi gbo, koni a tan mi a liga kiin kolon. ²⁸ Bɔxɔn nan bogi seene raminima a yete ra. A solima nen singe, na xanbi ra, a sabati, dɔnxɛn na a yi bogi. ²⁹ A na mɔ waxatin naxan yi, xemɛn yi wɔliten naso a ra, bayo a xaba waxatin bata a li.”

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, 34, Luka 13.18-19

³⁰ Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “En na Alaa Mangayaan sama nanse ma, hanma en nɔe a yebe sandan mundun xɔn? ³¹ A luxi nen alo sansi keɛɛ xuridin† naxan xurun dangu se keɛɛn birin na muxune naxanye sima. ³² Koni a na si, a gboma nen han a dangu sansine birin na. A yiine yi gbo han xoline yi e tɛene sa a yiine yi, a nininna ra.”

³³ Yesu yi Alaa falan nali e ma sanda sifani ito wuyaxi xɔn, e yi nɔe naxanye famunje. ³⁴ A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. Koni e nun a xarandiine nɛma yi e danna, a yi e birin yeɓama nen e xa.

Yesu yi foye gbeen yamari

Matiyu 8.23-27, Luka 8.22-25

³⁵ Na lɔxɔn jinbanna ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En gidi daraan kidi ma.” ³⁶ Nayi, e yi keli yamaan ye, e sa so kunkin kui Yesu yi dɔxi naxan kui. Kunki gbeteeye fan yi a dexɔn. ³⁷ Foye gbeen yi keli, igen mɔrɔnne‡ yi so lɔ kunkin kui, a yi luxi ndedi kunkin xa rafe igen na.

³⁸ Yesu yi xima kunkin kui xanbin na, a xunna saxi xunbunsaan fari. E yi a raxulun, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya fe mi nxu faxa feni ba?” ³⁹ Yesu yi keli, a foyen nun igen mɔrɔnne yamari, a naxa, “I raxara, i sabari!” Foyen yi dɔxɔ, na yi madundu yenyen! ⁴⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E gaxuxi nanfera? Denkɛleya mi e yi singe ba?” ⁴¹ Koni e gaxu kati! E a fala e bode xa, e naxa, “Nde xemɛni ito ra? Hali foyen nun igena a falan suxuma!”

† 4:31: Sansini ito xili nen mutaridi. ‡ 4:37: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

5

Yesu yi muxun nakendeya yinnane naxan fɔxɔ ra
Matiyu 8.28-34, Luka 8.26-39

¹ E yi dangu Galile Daraan bode fɔxɔn na Gadara yamanani. ² Yesu godo nɛn kunkin kui tun, xɛmɛna nde yi fa sa keli bilingan yireni, yinna ɲaxin yi naxan fɔxɔ ra. ³ Na xɛmɛn yi bilingan yiren nin, muxu yo mi yi fa nɔɛ a xidɛ sɔnɔn, hali yɔlɔnxɔnna ra. ⁴ Amasɔtɔ e bata yi a sanne balan wuren na, e a yiine xidi yɔlɔnxɔnne ra sanɲa ma wuyaxi, koni a yi a yɔlɔnxɔnne yibolonma nɛn, a wurene ba a sanne ma. Muxu yo mi yi fa a nɔɛ. ⁵ A yi sigama bilingan yiren nin, e nun geyane fari kɛɛn nun yanyin birin na. A yi gbelegbelema nɛn waxatin birin, a yi lu a yɛtɛ maxabɛ gɛmɛn na.

⁶ A to sa Yesu to fɛ wulani, a yi a gi, a sa a xinbi sin a bun ma. ⁷ A yi a xuini te, yinnan yi a ragbelegbele a falan ti a xɔn, a naxa, “Kore Xɔnna Alaa Dii Xɛmɛna, Yesu, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? I kɔlɔ Ala yi, fa fala i mi n ɲaxankatama!” ⁸ A na falaxi nɛn, amasɔtɔ Yesu bata yi a fala, a naxa, “I tan yinna ɲaxina, xɛtɛ xɛmɛni ito fɔxɔ ra.” ⁹ Yesu yi yinnan maxɔdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nɛn, ‘Ganla.’ Amasɔtɔ nxu wuya!” ¹⁰ Yinnan yi lu Yesu mafanɲɛ, a nama yinnane kedi yamanani. ¹¹ Awa, xɔsɛ kuru gbeen yi na dɛxɔn ma, e yi e dɛgema geyaan ma. ¹² Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Nxu rasiga xɔsɛ kuruni itoe yɛ, alogo nxu xa sa so ne yi.” ¹³ Nanara, a yi tin. Yinna ɲaxine yi xɛtɛ xɛmɛn fɔxɔ ra, e sa so xɔsɛne yi. Xɔsɛ kurun birin yi godo e giye geyaan na, e godo darani, e faxa. Xɔsɛ wuli firin ɲɔxɔn.

¹⁴ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanna, ne yi siga e giye taani, e sa na xibarun nali taani e nun xɛɛne ma. Yamaan yi siga na feen matodeni. ¹⁵ Awa, e siga Yesu fɛma, e na xɛmɛn to yinna ganla yi naxan fɔxɔ ra nun. A dɔxi, doamaan nagodoxi a ma, a bata xaxili sɔtɔ. Nanara, e birin yi gaxu kati! ¹⁶ Naxanye na feene birin to, e yi ne yɛba yamaan xa naxan ligaxi na muxun xa yinna ɲaxin yi naxan fɔxɔ ra e nun naxan liga xɔsɛne ra. ¹⁷ Nanara, e Yesu mafan fɔlɔ, a xa keli e yamanani. ¹⁸ Awa, Yesu yi soma kunkin kui waxatin naxan yi, yinna ɲaxin yi xɛmɛn naxan fɔxɔ ra nun, na yi Yesu mafan alogo a xa lu a fɛma. ¹⁹ Koni Yesu mi tin, a yi a fala a xa, a naxa, “Xɛtɛ i konni i ya denbayaan fɛma. Marigin naxan ligaxi i xa, a kininkinixi i ma kii naxan yi, i sa na fala e xa.” ²⁰ Awa, xɛmɛn yi siga na Taa Xun Fune birin yi. Yesu feen naxan ligaxi a xa, a sa na fala. Na muxune yi kabɛ kati!

Yesu yi muxu firin nakendeya
Matiyu 9.18-16, Luka 8.40-56

²¹ Yesu mɔn yi xɛtɛ daraan bode fɔxɔn na kunkin kui. Yama gbeen yi malan Yesu rabilinni daraan dɛxɔn ma. ²² Salide banxin kungtina nde yi fa, naxan yi xili Yirusu, a yi a to, a bira Yesu san bun ma. ²³ A yi a mafan kati, a naxa, “N ma dii tɛmɛn faxamaan ni i ra! Yandi, fa i yiin sa a ma alogo a xa kɛndɛya, a lu a nii ra.”

²⁴ Awa, Yesu yi siga a fɔxɔ ra, yama gbeen fan yi siga a fɔxɔ ra, e yi a yigbetɛn han! ²⁵ Naxanla nde yi na nun ɲaxalan furen yi naxan ma xabu ɲɛɛ fu nun firin. ²⁶ A bata yi tɔrɔ seriba wuyaxi fɛma a dandandeni, a gbetin birin bata yi ɲan, koni a mi kɛndɛya, fɔ a furen to yi sigan gboɛ ayi! ²⁷ A to Yesu a fe me, a yi fa yamaan yɛ Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a doamaan na. ²⁸ Amasɔtɔ a yi a mirima nɛn, a naxa, “Hali n na n yiin din a doamaan na gbansan, n kɛndɛyama

nɛn.” ²⁹ Na waxatin yeteni, wunla naxan yi minima a ma, na yi dan, a yi a kolon a fatini fa fala a bata kɛndɛya.

³⁰ Yesu yi a kolon mafuren a senbɛna nde bata mini a yi. A yi a yɛɛ rafindi yamaan ma a yi a fala, a naxa, “Nde a yiin dinxi n ma dooma na?” ³¹ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “I yamaan toma i yigbetɛnɛ, i mɔn a falama, i naxa, ‘Nde a yiin dinxi n na?’” ³² Koni Yesu yi lu a rabilinna matoe alogo a xa naxanla to naxan a yiin dinxi a ra. ³³ Naxanla yi xuruxurunma gaxuni, a to bata a kolon naxan ligaxi a xa, a yi fa bira a san bun, a yi nɔndin fala a xa. ³⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tɛmɛna, i ya dɛnkeleyaan bata i rakisi, siga bɔnɛ xunbenli, i ya tɔrɔn bata nɔn.”

³⁵ Yesu yi na falama waxatin naxan yi, xɛrana ndee yi fa sa keli salide banxin kuntigin Yirusu konni. Ne yi a fala Yirusu xa, e naxa, “I ya dii tɛmɛn bata faxa. I karamɔxɔ tɔrɔma nanfera?” ³⁶ Yesu mi a tuli mati e falan na, koni a yi a fala salide banxin kuntigin xa, a naxa, “I nama gaxu, i xa dɛnkeleya tun!” ³⁷ A mi tin muxu yo xa siga a fɔxɔ ra, fɔ Piyɛri nun Yaki nun Yaki xunyɛn Yoni. ³⁸ E to salide banxin kuntigin konna li, Yesu yi e to kɔntɔfilixi, e yi wugama han, e gbelegbelema! ³⁹ A yi so banxini, a yi a fala e xa, a naxa, “E kɔntɔfilixi nanfera, e yi wuga? Diin mi faxaxi, a xiin nɛn.”

⁴⁰ Koni, e yi a magele fɔlɔ. A yi e birin namini banxini, a yi diidina nga nun a fafe xili e nun a xarandii saxanna. E diidin saxi dɛnaxan yi, e so mɛnni. ⁴¹ A yi a suxu a yiin ma, a yi a fala a xa a kon xuini, a naxa, “Talita kumi.” Na bunna nɛɛn fa fala, “Dii tɛmɛna, n na falama i xa, keli!” ⁴² Dii tɛmɛn yi keli mafuren, a sigan ti fɔlɔ. A barin bata yi nɛɛ fu nun firin ti. E yi kabɛ na ma kati! ⁴³ Koni Yesu yi e yamari, a muxu yo nama feni ito kolon, e mɔn xa donseen so diin yii.

6

Nasareti kaane yi e mɛ Yesu ra Matiyu 13.53-58, Luka 4.16-30

¹ Yesu yi keli na yi, a siga a konni, a maxuruxi taan naxan yi, a xarandiine biraxi a fɔxɔ ra. ² Matabu Lɔxɔn to a li, a yi xaranna ti fɔlɔ salide banxini. Yamaan naxan yi tuli matixi a ra, ne yi kabɛ, e yi a fala, e naxa, “A ito sɔtɔxi minɛn yi? A xaxinla sifani ito sɔtɔxi di, a to fa kabanako feni itoe ligama?” ³ Kamudɛɛn xa mi ito ra ba? Mariyamaa diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Yudasani nun Simɔn tada xa mi ito ra ba? A xunye naxalanmane xa mi dɔxi ba?” E yi e mɛ a ra.

⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binyɛ yiren birin yi, fɔ a kon taan nun a xabilan nun a denbayani.” ⁵ A mi nɔ kabanako fe yo lige mɛnni, fɔ a to a yiin sa furetɔna ndee tun ma, a yi e rakɛndɛya. ⁶ A yi kabɛ e dɛnkeleyatarella ma han!

Xɛra fu nun firinne xɛ fena Matiyu 10.5-15, Luka 9.1-6

Na xanbi ra, Yesu yi siga na taane yi, a yi yamaan xaran. ⁷ A yi xarandii fu nun firinna xili, a yi e rasiga firin firin yɛɛn ma. A yi senben so e yii yinna naxine xun na. ⁸ A yi e yamari, a naxa, “E nama siga sese ra e yii sigatini, fɔ dunganna. E nama siga buru ra hanma bɔndunla hanma gbetna e tagi xidini. ⁹ E xa sankidin so e sanni koni e nama doma gbee firin xali e yii.” ¹⁰ A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E na yigiya banxin naxan yi, e xa lu mɛnni han e yi

keli na taani. ¹¹ Xa ε yirena nde li, yamaan mi ε rasuxu, e mi e tuli mati ε ra, ε xa keli na yi. E yi ε sanne rakunkun, ε yi na gbangbanna ba ε sanne ra.* Na findima nen sereyaan na e xa!" ¹² Nayi, e yi siga, e sa kawandin ba, e naxa, a yamaan xa e xun xanbi so e hakene yi. ¹³ E yi ninan wuyaxi kedi, e turen sa furetone xunne yi misaala ra, e yi e rakendeya.

*Yoni Marafu Tiin faxa fena
Matiyu 14.1-12, Luka 9.7-9*

¹⁴ Manga Herode yi na birin me amasoto Yesu xinla bata yi xuya ayi yiren birin yi. Muxuna ndee naxa, "Yoni Marafu Tiin nan kelixi sayani. Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga." ¹⁵ Koni ndee naxa, "Nabi Eli nan a ra." Ndee naxa, "Nabiin nan a tan na alo waxati danguxin nabina nde."

¹⁶ Herode a me waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, "Yoni nan a ra, n naxan xunna sege a de! A bata keli sayani!" ¹⁷ Herode yeteen yamarin fi nen, a Yoni xa suxu, e yi a xidi, e yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan bata yi dɔɔ Herode fafaxakedenna Filipi xon, Herode naxan dɔɔ a jaxanla ra. ¹⁸ Yoni bata yi a fala Herode xa, a naxa, "A mi daxa i xa i fafaxakedenna jaxanla dɔɔ!" ¹⁹ Nanara, Herodiyade yi xɔɔ Yoni ma, a yi waxi a faxa feni. Koni a mi no, ²⁰ amasoto Herode yi gaxuxi Yoni yee ra, bayo a yi a kolon a muxu tinxixi sarijanxin nan yi a ra. Nanara, a yi lu a ratange. Herode na yi a tuli mati Yoni ra waxati yo yi, a yi kuisanma nen, anu a yi rafan a ma a xa a tuli mati a ra.

²¹ Koni lɔxona nde, Herode yi a bari lɔxon sumunna donse donni ton a kuntigine nun sofa mangane nun Galile yamanan muxu gbeene xa. ²² Herodiyade a dii temen yi so banxini, a yi a bodon. Na yi Herode nun a muxu xilixine kenen. Nanara, mangan yi a fala na sungutunna xa, a naxa, "I waxi sese xon ma, n na soe i yii." ²³ A yi a kɔɔ, a yi saratin tongo a xa, a naxa, "I na n xandi sese yi, n na soma i yii nen hali n ma yamanan foxo kedenna!" ²⁴ Nanara, sungutunna yi mini, a siga, a sa a nga maxodin, a naxa, "N xa a xandi nanse yi?" A nga yi a yabi, a naxa, "Yoni Marafu Tiin xunna." ²⁵ Nayi, dii temen yi xete mangan fema mafuren, a yi a fala a xa, a naxa, "N waxi a xon ma, i xa Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma iki sa!" ²⁶ Na yi mangan niin naforo a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yee xori, a mi yi wama tondi feni. ²⁷ A yi sofana nde yamari mafuren, a a xa sa fa Yoni xunna ra. Na yi siga, a sa Yoni xunna sege a de kasoon na, ²⁸ a fa a ra wure lefaan ma. A yi a so sungutunna yii, na yi a so a nga yii. ²⁹ Yoni a xarandiine to na me, e yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun.

*Yesu yi muxu wuli suulun dege
Matiyu 14.13-21, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14*

³⁰ Xerane yi e malan Yesu fema, e feen naxan birin ligaxi, e nun e yamaan xaran kii naxan yi, e yi na birin yeba a xa. ³¹ A yi a fala e xa, a naxa, "E fa ε danna yire madunduxina nde yi, ε fa ε matabu n fema." Amasoto muxu wuyaxi yi fama, e siga, han e mi yi feren yati sotoma, e yi e dege. ³² Nayi, e yi te kunkin kui alogo e xa siga yire madunduxina nde yi.

³³ Koni muxu wuyaxi yi e to sigε, e yi a kolon mafuren! Nanara, muxune yi keli taane birin yi, e yi e gi han e tan singe yi sa so. ³⁴ Yesu to mini kunkin kui,

* **6:11:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

a yi yama gbeen to na yi, a kininkinin e ma amasotɔ e yi luxi nɛn alo yɛxɛɛn naxanye kantan muxu mi na. Nanara, a e xaran fɔlɔ fe wuyaxi ma.

³⁵ A xarandiine yi fa a fɛma jɪnbanna ra, e naxa, “Kɔɛɛn bata so, burunna nan nun be ra. ³⁶ Yamaan naxɛtɛ alogo e xa siga be rabilinna banxidene ra e nun xɛɛne ma, e sa donseen sara e yetɛ xa.” ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan yetɛɛn xa donseen so e yii.” E yi a fala a xa, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa sa walikɛɛn kike solomasɛxɛ saranna sara burun na ba nxu yi donseen so e yii?” ³⁸ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli ɛ yii? E sa a mato.” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun suulun, yɛxɛ firin nan be.” ³⁹ Nayi, Yesu yi a fala, a e xa yamani taxun dɔxɔde yɛɛn ma, e dɔxɔ sɛxɛne fari. ⁴⁰ Awa, yamaan yi dɔxɔ muxu kɛmɛ yɛɛn nun muxu tonge suulun yɛɛn ma. ⁴¹ Na xanbi ra, Yesu yi buru xun suulunne nun yɛxɛ firinne tongo, a yi a yɛɛn nate kore, a barikan bira Ala xa. A na buru xun suulunni gira, a yi a so a xarandiine yii, a e xa a yitaxun yamaan na. A yɛxɛ firinne fan yitaxun e ra. ⁴² E birin yi e dege, e lugo ken! ⁴³ Xarandiine yi debe fu nun firin nafe burun nun yɛxɛ dungi dɔnxɛne ra. ⁴⁴ Muxun naxanye na burune don, xɛmɛne gbansan, muxu wuli suulun.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-33, Yoni 6.15-21

⁴⁵ Na waxatin yetɛni, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yɛɛ ra Betasada taani daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na yamaan naxɛtɛdeni. ⁴⁶ A to keli yamaan fɛma, a yi te geyaan fari Ala maxandideni. ⁴⁷ Jɪnbanna to a li, kunkin yi daraan tagini, Yesu tan kedenna bɔxɔni. ⁴⁸ A yi a to a xarandiine tɔrɔma kunkin nasiga feen na bayo foye gbeen bata yi a xun sa e ma. Na nan a liga a siga e fɛma subaxani, a sigan tima igen fari, a yi dangu feni e ra nun. ⁴⁹ Koni e to a to sigan tiyɛ igen fari. E yi e miri fa fala, muxun yɛlɛnna nan a ra. E gbelegebele, ⁵⁰ amasotɔ e birin a to nɛn, e yi gaxu kati! Yesu yi falan ti e xa mafurɛn, a naxa, “E wekile, n tan nan a ra. E nama gaxu.” ⁵¹ A so kunkin kui e feen, foyen yi a raxara. Xarandiine yi kabɛ han! ⁵² Amasotɔ e mi buru don feen kabanako feen famuxi, bayo e bɔɪɪn yi xɔdɔxɔ.

Yesu yi furetɔne rakɛndɛya

Matiyu 14.34-36

⁵³ Yesu nun a xarandiine yi daraan gidi. E siga Genesarɛti yamanani, e kunkin xidi na yi. ⁵⁴ E to mini kunkin kui tun, yamaan yi Yesu kolon. ⁵⁵ Mɛn kaane na yi a xinla mɛ dɛnaxan yi, e birin yi fama e furetɔne ra nɛn a fɛma dagine ma. ⁵⁶ Yesu siga yiren naxan birin yi, banxidene nun taane nun xɛɛne, mɛn muxune yi fama e furetɔne ra nɛn lɔxɔ tidene yi. E yi Yesu mafan, a a xa tin furetɔne xa e yiin din a domaane lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kɛndɛyama nɛn.

7

Yahudiyane namun feene

Matiyu 15.1-9

¹ Awa, Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔna ndee yi e malan Yesu rabilinni sa keli Yerusalɛn taani. ² E yi a to fa fala a xarandiina ndee e dege, e yiine mi yi sarijan lan Yahudiyane dinan kiin ma. Na bunna nɛɛn fa fala e mi e yiin naxaxi.

³ Anu, Farisi muxune nun Yahudiyane birin mi yi donseen donɪɛ xa e mi e yiin naxa lan e dinan kiin ma, amasotɔ e yi kankanxi e benbane namun

feene ma. ⁴ E na keli ɔxɔ tideni, xa e mi e fatin maxa lan e dinan kiin ma, e mi e dege. Namun fe wuyaxi mɔn e yii, alo igelengenna nun tunden nun sulan goronne maxana.

⁵ Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Nan-fera, i ya xarandine mi en benbane namunna suxuma? E donseen donma e yiin mi raxaxi lan en ma dinan kiin ma!” ⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe yi, a ɲɔndin nan yi a ra, ε tan nafigine, bayo a seβexi, a naxa, ‘Yamani ito n binyama e deen nin, koni e bɔɲen makuya n na pon!’ ⁷ E n batuma fuyan! Amasɔtɔ e xaranna findixi adamadiyaan yamari xaraxine nan gbansan na.’* ”

⁸ Yesu naxa, “E bata Alaa yamarine beɲin, ε adamadiine namun feene suxu. ⁹ E fatan Alaa yamarine kaladeni alogo ε xa kankan ε gbee namun feene ma! ¹⁰ Amasɔtɔ Musa a fala nɛn, a naxa, ‘I baba nun i nga binya,’ a mɔn naxa, ‘Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxa.’† ¹¹ Koni ε tan a falama, ε naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga xa, a naxa, ‘I yi maliin naxan sɔtɔma n yii nun, na bata findi Ala gbeen na,’ e yi na falama e kon xuini, fa fala ‘korobanna.’ ¹² Xa a na fala, ε mi fa tinma a xa sese liga a fafe nun a nga xa. ¹³ Nayi, ε Alaa falan kalama ε namun feene xɔn ε yamaan xaranna naxanye ma. E na fe sifa wuyaxi gbeteɣe ligama.”

Muxuna sariɲanna kala fena

Matiyu 15.10-20

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi yamaan xili a fɛma. A yi a fala e xa, a naxa, “E birin xa ε tuli mati n xuiin na, ε yi ito famu. ¹⁵ Muxun seen naxan birin donma, na mi a sariɲanna kalama. Koni feen naxan kelima a bɔɲeni, na nan a sariɲanna kalama. ¹⁶ Awa, xa tunla naxan xɔn, a xa feen mɛ, na xa a tuli mati!”

¹⁷ A keli yamaan fɛma waxatin naxan yi, a so banxini, a xarandine yi a maxɔdin na sandan bunna ma. ¹⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sɔtɔ ba? E mi a to, muxuna sariɲanna mi kalama donseen xan xɔn naxan soma a de? ¹⁹ Amasɔtɔ a mi soma a bɔɲen xan yi, fɔ a godo a kui, na xanbi ra, a yi mini a fatini.” Yesu to ito fala, a yi a falama nɛn fa fala donse yo mi haramuxi.

²⁰ A yi a fala, a naxa, “Naxan kelima muxun bɔɲeni, na nan a sariɲanna kalama. ²¹ Bayo feen naxanye kelima a bɔɲeni, ne nan itoe ra, miriya ɲaxin nun yanga suxun nun muɲan nun muxu faxana ²² e nun yalunyaan nun milan nun fe ɲaxin nun yanfantenyaan nun haramu feene nun xɔxɔlɔnyaan nun muxu makonbin nun wason nun xaxilitareyana. ²³ Fe ɲaxin sifani itoe birin kelima muxun bɔɲen nin, e yi a sariɲanna kala.”

Naxanla a denkeleyana fe

Matiyu 15.21-28

²⁴ Yesu yi keli na yi, a siga Tire yamanani, a sa so banxina nde kui. A mi yi waxi a xɔn ma, muxu yo xa a yiren kolon. Koni a mi yi nɔɛ a luxunɲɛ. ²⁵ Naxanla nde yi na, yinna ɲaxin yi naxan ma dii tɛmɛn fɔxɔ ra. Na to Yesu a fe mɛ tun, a fa bira a sanna bun ma.

²⁶ Gireki kaan nan yi na ɲaxanla ra, a bari Siriya-Fenisa yamanan nin. A yi Yesu mafan, a xa yinnan kedi a dii tɛmɛn fɔxɔ ra. ²⁷ Koni Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “En diidine dege singen han e lugo. A mi lan en yi diidine donseen

* **7:7:** Esayi 29.13 † **7:10:** Xɔɔyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16

tongo, en yi a sa e barene bun ma.”^{† 28} Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, baren naxanye tabanla bun ma, ne donse yolonxine nan donma, diidine naxanye rayolonma bəxəni!”²⁹ A yi a fala a xa, a naxa, “I bata n yabi ki faɲi. Nayi, siga i konni, yinnan bata xεtε i ya dii tεmεn fəxə ra!”³⁰ Nayi, a yi xεtε a konni, a yi a diin to saxi a sadeni, yinnan bata xεtε a fəxə ra fefe!

Yesu yi bobon nakendeya

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli Tire yamanani a dangu Sidən yamanani. A yi gidi Galile Daraan binni Taa Xun Fune yamanani.³² Muxuna ndee yi fa xεmε tuli xərina nde ra a fεma fala ti feen yi xədəxə naxan ma. E yi Yesu mafan, a xa a yiin sa a ma.³³ Nanara, Yesu yi a tongo a keli yamaan yε. A yi a yii sonla raso a tunle kui, a yi a dεgen namini, a yi a sa xεmεn lεnna ma.³⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yεen nate kore, a yi kutun sununi! A yi a xui ramini a kon xuini, a naxa, “Epafata.” Na bunna nεen “A xa rabi!”³⁵ Na waxatin yεtεni xεmεn tunle yi raba ayi, a lεnna yi fulun, a falan ti fəb ki faɲi.

³⁶ Yesu yi e birin yamari, a e nama a fala muxu yo xa. Koni a yi danna sama na falan ma kii naxan yi, falan yi sigama ayi na kii nin.³⁷ Yamaan yi kabε kati, e naxa, “A feen birin ligama ki faɲi! Hali tuli xərine, a ne tunla rabama ayi, bobone yi falan ti.”

8

Yesu yi muxu wuli naanin dεge

Matiyu 15.32-39

¹ Na waxatini, yama gbeen mən yi malan. Donse to mi yi na, Yesu yi a xarandiine xili a fεma, a yi a fala e xa, a naxa,² “N bata kininkinin yamani ito ma, amasətə e bata soge saxan ti n fεma. Donse yo mi fa e yii iki.³ Xa n na e kamətəne rasiga e konne yi, e sa fugama a ra nən kira yi amasətə e tan ndee kelideni kuya.”⁴ A xarandiine yi a yabi, e naxa, “Donseen sətən minen yi wulani ito yi naxan e luge?”⁵ Yesu yi e maxədin, a naxa, “Buru xun yoli ε yii?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.”

⁶ A yi a fala yamaan xa, a e xa dəxə bəxəni. A yi na buru xun soloferen tongo, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, a e xa e yitaxun yamaan na. Awa, xarandiine yi a liga na kiini.⁷ Yεxədina ndee fan yi e yii. Yesu yi barikan bira ne fan ma fe ra. A yi a fala xarandiine xa, a naxa, a e xa ne fan yitaxun yamaan na.⁸ Muxune birin yi e dεge, e yi lugo ken! Xarandiine yi na dənxe dungi dunge matongo, e debe solofere rafe ne ra.⁹ Xεmεne gbansanna, e muxu wuli naanin nan ɲəxən yi a ra. Nayi, Yesu yi e rasiga.¹⁰ Na waxatin yεtεni, e nun a xarandiine yi so kunkin kui, e siga Dalamanuta yamanani.

Taxamasenna maxədin fena

Matiyu 16.1-4

¹¹ Farisi muxuna ndee yi fa, e Yesu tandi fəb. E yi waxi a bunba feni, e yi a maxədin, a xa taxamasenna nde liga sa keli ariyanna yi.¹² Yesu yi kutun sununi ki faɲi, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera to muxune taxamasenna nde maxədinma? N xa ɲəndin fala ε xa, e mi taxamaseri yo toma.”¹³ Na xanbi ra, a yi keli e fεma, a mən yi te kunkin kui, a yi dangu daraan bode fəxən na.

[†] 7:27: Yesu ɲaxanli ito a denkeleyaan nan fεfεfεsεma sandani ito xən. Sandan kui, siya gbətene findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

*Marakolonna lan xaranne ma
Matiyu 16.5-12*

¹⁴ Nba, xarandiine yi ninan, e mi siga buru ra e yii fo buru xun keden pe, na nan yi kunkin kui. ¹⁵ Yesu yi e yamari, a naxa, “E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Herode a muxune buru rate sena* fe yi.” ¹⁶ E yi falan ti e bode tagi, e naxa, “A ito falan nen bayo buru mi en yii.”

¹⁷ E yi naxan falama, Yesu yi na kolon. Nanara, a yi e maxodin, a naxa, “E falan tima nanfera fa fala buru mi en yii? E mon munma a yee to e munma xaxili soto? E bojen nan xodoxo ba? ¹⁸ Yenna e ma ba, e mi sese toma? E tunla na koni e mi fefe men ba? E bata ninan ba, ¹⁹ n to muxu wuli suulunna dege buru xun suulunna ra, e debe yoli rafe a dungi dungi donxene ra?” E yi a yabi, e naxa, “Fu nun firin.” ²⁰ Yesu mon naxa, “N to muxu wuli naaninna dege buru xun soloferen na, e debe yoli rafe a dungi dungi donxene ra?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.” ²¹ A yi e maxodin, a naxa, “E munma a famu ba?”

Yesu yi danxutoon nakendeya

²² Nba, Yesu nun a xarandiine to sa Betasada taan li, muxuna ndee yi fa xeme danxutoon na Yesu fema. E yi a mafan, a xa a yiin sa danxutoon ma. ²³ Yesu yi danxutoon yiin suxu, a yi siga a ra taa xanbin na, a yi a degen sa xemen yene ma, a yi a yiine sa a ma, a yi a maxodin, a naxa, “I sena nde toma ba?” ²⁴ Xemen yi a yeen nate, a naxa, “N muxune toma, koni e luxi alo wudi binle nan sigan tima.” ²⁵ Yesu mon yi a yiine sa xemen yene ma. A yene yi rabi, a yi seene yigbe ki fajni! ²⁶ Yesu yi a rasiga a konni, a naxa, “I nama fa xete taani sonon de!”†

*Piyeri a falana Yesu a fe yi
Matiyu 16.13-20, Luka 9.18-21*

²⁷ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Sesariya rabilinna taane yi Filipi yamanani. Yesu yi a xarandiine maxodin kira yi, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan na?” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiina. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee gbeteye fan naxa, a nabina nde nan i tan na.” ²⁹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E tan go? E tan naxa a di? Nde n tan na?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na.” ³⁰ Awa, Yesu yi e yamari, a e nama a fe fala muxu yo xa.

*Yesu yi a sayana fe fala
Matiyu 16.21-28, Luka 9.22-27*

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine xaran folo, a naxa, a fere mi na fo a tan Muxuna Dii Xemen xa tɔɔ wuyaxi soto. A naxa, a yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone e mema a ra nen, e yi a faxa. A soge saxandeni, a yi keli sayani. ³² A yi ito yeba e xa ki fajni. Nanara, Piyeri yi a ba bonne fema, a yi a maxadi folo. ³³ Koni Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi a xarandiine mato, a Piyeri maxadi, a naxa, “Setana, fata n ma! I mi i mirima Alaa feene ma fo adamadiine.”

* **8:15:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Yesu na lebenna sama Farisi muxune xaranna nan ma. Farisi muxune xaranna yamaan birin kalama alo leben xurudin burun birin nagboma kii naxan yi. † **8:26:** Yanyina nde, Yesu mi yi waxi a xon ma muxune xa a kolon fa fala a bata muxun nakendeya alogo yamaan nama gbo ayi.

³⁴ Yesu yi yamaan xili a fɛma e nun a xarandiine. A yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra, a xa a mɛ a yɛtɛ ra, a yi a faxa wudin† tongo, a bira n fɔxɔ ra. ³⁵ Amasɔtɔ naxan waxi a niin nakisi feni, na bɔnɔma a yi nɛn. Koni naxan na bɔnɔ a niini n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, na kisima nɛn. ³⁶ Xa muxun dunuɲa birin sɔtɔ, a bɔnɔ a niini habadan, tɔnɔn mundun na ra? ³⁷ Muxun nɔɛ nanse fiyɛ, a mɔn yi a niin sɔtɔ? ³⁸ Awa, xa muxun yagi a tiyɛ n tan nun n ma fe falana fe ra hake kanne nun nafiɲine yɛɛ ra iki, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan yagima nɛn na kanna fe ra, nxu nun maleka sariɲanxine na fa waxatin naxan yi n Fafe Alaa binyeni.”

9

¹ A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa: Ndee be, ne mi faxɛ fɔ e Alaa Mangayaan to fɛ a senbeni.”

Yesu a nɔrɔna fe

Matiyu 17.1-13, Luka 9.28-36

² Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyɛri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. A kɛɲaan yi masara e yɛɛ ra yi. ³ A dugin yi lu mayilenɲɛ, a fixa ayi fefe! Dugi xaan mi dunuɲa yi naxan nɔɛ dugin fixɛ na kiini. ⁴ Nabi Eli nun Nabi Musa yi mini kɛnɛnni e yɛtagi, e yi lu falan tiye Yesu xa. ⁵ Piyɛri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, a lanxi bayo nxu be. Nxu xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” ⁶ A mi yi fa a kolon a naxan falama, amasɔtɔ gaxun bata yi e suxu han! ⁷ Kundaan yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan ito ra, ε tuli mati a xuiin na!” ⁸ E yi e yɛɛ rakɔɲin e rabilinni mafuren, koni e mi muxu yo to e fɛma fɔ Yesu kedenna!

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a e feen naxan toxi, e nama na fala muxu yo xa fɔ a tan Muxuna Dii Xɛmɛn na keli sayani. ¹⁰ E yi na falan namara, koni e yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Keli fena sayani, na bunna di?”

¹¹ E yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera fa fala Nabi Eli nan singe fama?”* ¹² A yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn. Koni nanfera Kitabuna a falama a Muxuna Dii Xɛmɛn tɔrɔma nɛn kati, muxune yi e mɛ a ra? ¹³ Koni n xa a fala ε xa, Nabi Eli bata yelin fɛ. E yi e rafan feene birin liga a ra alo Kitabuna a fe falaxi kii naxan yi.”

Yinnan yi diidin naxan fɔxɔ ra

Matiyu 17.14-21, Luka 9.37-43

¹⁴ E to fa xarandiin bonne fɛma, e yi yama gbeen to e rabilinni. E nun sariya karamɔxɔna ndee yi e bode matandima. ¹⁵ Yamaan to Yesu to, e yi kabɛ kati! E siga e giyɛ a ralandeni, e yi a xɔntɔn. ¹⁶ Yesu yi a xarandiine maxɔdin, a naxa, “E bode matandima nanfera?”

¹⁷ Muxu keden yi a yabi yamaan yɛ, a naxa, “Karamɔxɔ, n bata fa n ma dii xɛmɛn na i fɛma amasɔtɔ yinnana a fɔxɔ ra. A mi nɔɛ falan tiyɛ. ¹⁸ Yinnan na

† **8:34:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wɛkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra. * **9:11:** Nabi Eli a fe seɓɛxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nɛn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamalixi. A a lixi taruxuni ito kui, Herode bata yi Yoni Marafu Tiin faxa.

keli a ra waxati yo yi, a a rabirama nɛn bɔxɔni. A de xunfanna yi lu mine, a lu a jinna raxinɲe. A xara ayi. N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa yinnani ito kedi, koni e mi naxi a kede.” ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan denkeleyatarene, n luma e fema han waxatin mundun yi? N xa diɲa e xa han waxatin mundun yi? E fa diin na n fema.” ²⁰ E yi fa a ra Yesu fema.

Yinnan to Yesu to, a yi banxulanna raxuruxurun keden na, a yi bira bɔxɔni, a yi lu a makutukute, a de xunfanna yi lu mine. ²¹ Yesu yi banxulanna fafe maxodin, a naxa, “Xabu waxatin mundun ito ligama a ra?” A fafe yi a yabi, a naxa, “Xabu a dii jɔɛna. ²² Yinnan bata kata a faxa feen na saɲa ma wuyaxi. A bata yi a rabira tɛɛn nun igeni. Xa i nɔɛ a lige, kininkinin nxu ma, i yi nxu mali.” ²³ Yesu naxa, “I tan naxa, ‘Xa i nɔɛ.’ Naxan na denkeleya, na nɔɛ feen birin lige nɛn.” ²⁴ Banxulanna fafe yi a xuini te sa, a naxa, “N denkeleyaxi, koni n mali n ma denkeleyatareyani.”

²⁵ Yesu yi a to, yamaan yi masoma e ra. Nanara, a yinna jaxin yamari, a naxa, “I tan yinnan bobo tuli xɔrina, n bata i yamari, xete diidini ito fɔxɔ ra, i nama fa a tɔɔ sɔnɔn!” ²⁶ Yinnan yi gbelegbele. A banxulanna raxara ayi ken! A xete a fɔxɔ ra. Banxulanna yi liga alo faxa muxuna. Muxune birin yi a fala, e naxa, “A bata faxa.” ²⁷ Koni Yesu yi banxulanna suxu a yiin ma. A yi a rakeli, a ti.

²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, a xarandiine yi a maxodin e danna, e naxa, “Nanfera nxu tan mi naxi na yinnan kede?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Na sifan mi kede Ala maxandin xanbi.”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Matiyu 17.22-23, Luka 9.43-45

³⁰ E yi keli mɛnni, e dangu Galile yamanani. Yesu mi yi waxi a xɔn ma muxune xa a yire kolon, ³¹ amasɔɔ a yi a xarandiine nan xaranma. A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xɛmɛn yanfama nɛn, e yi n so muxune yii, e yi n faxa. Koni soge saxan na dangu, n mɔn kelima nɛn sayani.” ³² Koni, e mi na falan bunna kolon, e mɔn yi gaxu a maxodinɲe.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Luka 9.46-48

³³ E Kaperunan taan li waxatin naxan yi, e so banxini. Yesu yi a xarandiine maxodin, a naxa, “E yi e bode matandima kira yi nanfe ma?” ³⁴ Koni e yi dundu amasɔɔ e bata yi e bode matandi kira yi nun fa fala nde gbo birin xa e ye. ³⁵ Yesu yi dɔxɔ, a yi a xarandii fu nun firinne xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi findi feni xunna ra, na xa a yete lu a raɲanna ra, a findi birin ma walikɛɛn na.” ³⁶ A yi diidina nde rakeli, a yi a ti e birin yetagi. A yi a tongo, a yi a fala e xa, a naxa, ³⁷ “Naxan na diidini ito nde yisuxu n xinli, na bata n tan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na mi n tan xan tun yisuxi, fɔ naxan n xɛxi.”

Naxan mi kelixi e xili ma

Luka 9.49-50

³⁸ Yoni yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, nxu bata xɛmɛna nde to ninanne kede i xinli, nxu yi a raxɔlɔ, a xa a lu amasɔɔ a mi yi en tan fɔxɔ ra.” ³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E nama a raxɔlɔ amasɔɔ muxun naxan kabanako feen ligama n xinli, na mi nɔɛ n ma fe jaxin fale. ⁴⁰ Amasɔɔ naxan mi kelixi en xili ma, na en xa nɛn. ⁴¹ N xa jɔndin fala e xa, muxu yo igen so e yii amasɔɔ Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan e tan na, na barayin sɔtɔma nɛn!”

*Yulubina fe**Matiyu 18.6-9, Luka 17.1-2*

⁴² Yesu naxa, “Diidin naxanye denkeleyaxi n ma itoe ra, muxu yo na nde keden bira yulubini, a yi fisa nun geme gbeen yi xidi na kanna kœ ra, a woli tilinna ma. ⁴³ Xa i yii nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i yii keden kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firin kanna xa so yahannama te tutareni, ⁴⁴ ‘kunle nun teen mi janye denaxan yi habadan!’ ⁴⁵ Xa i sanna nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i san keden kanna xa so ariyanna yi benun i san firin kanna xa so yahannama yi, ⁴⁶ ‘kunle nun teen mi janye denaxan yi habadan!’ ⁴⁷ Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na. A fisa i yee keden kanna xa so Alaa Mangayani benun i yee firin kanna xa so yahannama yi, ⁴⁸ ‘kunle nun teen mi janye denaxan yi habadan!’ ⁴⁹ Amasoto teen sama muxun birin ma nen menni alo i na foxon so suben ma.”

⁵⁰ “Foxon fan, koni xa a mexemexenna ba ayi, a fa ramexemexenna nanse ra nayi? E kewali fajine xa lu e dunuja yi gidini alo foxon naxan donse jaxumeni, e lu boje xunbenli e bode xon.”

10*Xaranna lan futu kala feen ma**Matiyu 19.1-12, Luka 16.18*

¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli menni, a yi siga Yudaya yamanani, a Yuruden baan gidi. Yamaan mon yi malan a fema. A mon yi e xaran alo a darixi a lige kii naxan yi.

² Farisi muxuna ndee yi fa a fema, e yi a maxodin alogo e xa a kejaan fesefese, e naxa, “A fala nxu xa, a daxa sariyani ba xemena xa a me a jaxanla ra?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa yamarin mundun so e yii?” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “Musa bata tin a xemena xa futu kala kedind sebe, a yi a jaxanla bejin.”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Musa na yamarin sebexi xa nen bayo e bojen xodaxo. ⁶ Koni a foloni dunuja da waxatini, ‘Ala xemena nun jaxanla da nen,’ ⁷ ‘Nanara, xemena nga nun a fafe bejinma nen, a yi a maso a jaxanla ra, ⁸ e findi fati bendi kedenna ra.’* Nayi, muxu firin mi fa e ra koni muxu keden. ⁹ Nanara, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

¹⁰ E xete banxini waxatin naxan yi, xarandiine yi Yesu maxodin na feen ma. ¹¹ A yi a fala e xa, a naxa, “Xemen naxan na a jaxanla bejin, a jaxalan gbete futu, a bata yalunyaan liga lan a jaxalan singen ma.† ¹² A na kii nin, jaxanla naxan na a me a xemena na, a lu xeme gbete xa, na jaxanla bata yalunyaan liga.”

*Yesu yi duba diidine xa**Matiyu 19.13-15, Luka 18.15-17*

¹³ Muxune yi fa diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e xunni, a duba e xa. Koni xarandiine yi falan ti ne ma. ¹⁴ Yesu to na to, a yi xolo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E tin diidine xa fa n fema, e nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁵ N xa jondin fala e xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mumel!” ¹⁶ Na xanbi ra, a yi diidine doko a kanke ra, a yi a yiin sa e ma, a duba e xa.

* **10:8:** Dunuja Folon 1.27 nun 2.24 † **10:11:** A yalunyaan ligaxi bayo a mon futu singen yamarin bun Ala yee ra yi.

*Xeme nafulu kannna fe**Matiyu 19.16-30, Luka 18.18-30*

¹⁷ Yesu sigamatona, xemena nde yi a gi Yesu foxo ra, a sa a xinbi sin a bun ma. A yi a maxodin, a naxa, “Karamoxo fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?” ¹⁸ Yesu yi a maxodin, a naxa, “I n xilima nanfera fa fala muxu fajina? Muxu yo mi fan, Ala nan keden fan. ¹⁹ I yamarine kolon ba? Fa fala, I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama mujan ti. I nama wule seren ba. I nama muxun yii seene kansun. I baba nun i nga binya.”[†]”

²⁰ Xemen yi a fala, a naxa, “Karamoxo, xabu n dii joreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.” ²¹ Yesu yi a mato, a yi a xanu, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden luxi i ma. Siga, i sa i yii seene birin mati, i yiigelitone ki. I nafunla sotoma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n foxo ra.” ²² Xemen na me waxatin naxan yi, a boren yi rajaxu a ma, a sunuxin yi siga, amasoto nafulu kan gbeen nan yi a ra nun. ²³ Yesu yi a xarandiine mato a rabilinni. A yi a fala e xa, a naxa, “Nafulu kanne so raxolo Alaa Mangayani han!”

²⁴ Xarandiine yi kabε na falan ma. Koni Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N ma diine, Alaa Mangayani so raxolo han! ²⁵ Nafulu kannna so raxolo Alaa Mangayani dangu jogomen so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁶ Xarandiine yi kabε kati, e yi e bode maxodin, e naxa, “Nde noe kise nayi?” ²⁷ Yesu mon yi e mato. A yi a fala, a naxa, “Muxun mi noe na lige koni Ala tan noe nen. Ala noe feen birin lige nen.”

²⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra.” ²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a ngaxakeden xememane nun a jaxalanmane, hanma a nga hanma a fafe hanma a diine hanma a xene, n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, ³⁰ na kannna na joxon keme sotoma nen waxatini ito yi, banxine nun ngaxakeden xememane nun jaxalanmane nun ngane nun diine nun xene, besenxonyane fan yi sa ne fari, a yi habadan nii rakisin soto waxati famatoni. ³¹ Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

*Yesu mon yi a faxa feen fala**Matiyu 20.17-19, Luka 18.31-34*

³² E yi kira yi waxatin naxan yi, e sigama Yerusalen taani, Yesu yi tixi a xarandiine yeε ra. Xarandiine yi kuisan kati! A foxorabirane yi gaxu. Yesu mon yi a xarandii fu nun firinne tongo, a siga e ra e donna. Feen naxanye fama ligadeni ra, a na fala e xa. ³³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalen taani. N tan Muxuna Dii Xemen soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yii na yi. E n ma kitin bolonma nen, a lan sayaan ma. Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii, ³⁴ naxanye n magelema, e yi e degen namini n ma, e yi n bulan, e yi n faxa. Soge saxan na dangu, n mon kelima nen.”

*Yaki nun Yoni e maxandina fe**Matiyu 20.20-28*

³⁵ Na xanbi ra, Sebede a dii xemene Yaki nun Yoni yi fa Yesu fema, e naxa, “Karamoxo, nxu waxi a xon ma, i xa fena nde liga nxu xa.” ³⁶ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma, n xa nanfe liga e xa?” ³⁷ E yi a yabi, e naxa, “I na doko i ya binyeni, tin nxu xa doxoden soto i fema, keden i yiifanna

[†] 10:19: Xorayaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

ma, keden i kɔmɛnna ma.” ³⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E n xandima naxan yi, ε mi na kolon. N na n minma tɔɔya igelengenna naxan na, ε nɔε ε minjɛ na ra ba hanma ε rafuyε xɔlɛni alo n nafuma kii naxan yi?” ³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ɔn, nxu a nɔε.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na n minma tɔɔya igelengenna naxan na, ε fama ε mindeni na ra nɛn yati! N nafuma xɔlɛni kii naxan yi, ε fan yi rafu na kiini. ⁴⁰ Koni muxun dɔxɔ fena n yiiƴanna ma hanma n kɔmɛnna ma, n tan mi na ragidima. Ala bata yelin na yirene ragidε muxune ma.”

⁴¹ Xarandii fuun bonne na mε waxatin naxan yi, e yi xɔlɔ Yaki nun Yoni ma. ⁴² Nanara, Yesu yi e birin xili a fɛma, a naxa, “E a kolon fa fala naxanye yatɛxi mangane ra siyane yε, ne nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan dɔxɔ e ra. ⁴³ Koni a mi na kiini ε tan tagi. Koni xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na ε yε, fɔ na xa findi ε walikɛɛn na. ⁴⁴ Xa naxan yo waxi findi feni ε yɛratiin na, fɔ a xa findi birin ma konyin na. ⁴⁵ Amasɔto hali n tan Muxuna Dii Xɛmɛna, n mi faxi fa fala muxe xa wali n xa, koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

Yesu yi danxutɔɔn yɛɛn naba ayi
Matiyu 20.29-34, Luka 18.35-43

⁴⁶ Awa, e yi sa Yeriko taan li. Yesu nun a xarandiine nun yama gbeen yi minima Yeriko taani waxatin naxan yi, danxutɔna nde yi dɔxi kiraan dɛ xandi tideni naxan yi xili Baritime. Na bunna nɛɛn “Time a dii xɛmɛna.” ⁴⁷ A to a mε a Yesu Nasareti kaan nan danguma, a gbelegbele fɔlɔ, a naxa, “Yesu, Dawudaa Dii Xɛmɛna, kininkinin n ma!” ⁴⁸ Muxu wuyaxi yi a masabari. Koni a mɔn yi lu gbelegbele, a naxa, “Dawudaa Dii Xɛmɛna, kininkinin n ma!” ⁴⁹ Yesu yi ti, a naxa, “E a xili.” Nayi, e danxutɔɔn xili, e naxa, “I bɔjɛn xa xunbeli. Keli i ti, a i xilima.” ⁵⁰ A yi a doma gbeen nawoli ayi, a tugan, a fa Yesu fɛma. ⁵¹ Yesu yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga i xa.” Danxutɔɔn yi a yabi, a naxa, “Karamɔxɔ, n waxi a xɔn ma, n xa seen to.” ⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i ya dɛnkɛleyaan bata i rakɛndɛya.” A yi seen to mafurɛn, a bira Yesu fɔxɔ ra kiraan xɔn ma.

11

Yesu so fena Yerusalɛn taani
Matiyu 21.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

¹ E to maso Yerusalɛn taan na, e yi so Betifage nun Betani taadine yi, Oliwi Geyaan dɛxɔn ma. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yɛɛ ra. ² A yi a jɔngu e ma, a naxa, “E siga banxideɛn na ε yɛɛ ra. E na na li tun, ε soƴalidina nde toma nɛn xidixi, muxe munma dɔxɔ naxan fari singen. E a fulun, ε fa a ra be. ³ Xa muxuna nde ε maxɔdin fa fala, ‘E na ligama nanfera?’ E a fala a xa, ε naxa, ‘Marigin makona a ma,’ na kanna a soma ε yii nɛn mafurɛn.”

⁴ Nanara, e yi siga, e sa soƴalidin to xidixi kiraan dɛ banxina nde dɛ ra. E yi a fulunma waxatin naxan yi, ⁵ muxun naxanye yi tixi na yi, na ndee yi e maxɔdin, e naxa, “E soƴalidini ito fulunma nanfera?” ⁶ E yi e yabi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi tin e xa siga. ⁷ E yi fa soƴalidin na Yesu fɛma, e yi e domane yifulun soƴalidin fari, Yesu yi dɔxɔ a fari. ⁸ Muxu wuyaxi yi e domane yifulun kiraan xɔn ma, bonne yi jɔxɔndene magira, e yi e sa kiraan xɔn ma a binya feen na. ⁹ Naxanye yi sigama a yɛɛ ra e nun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, ne yi lu sɔnxɔɛ, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! ¹⁰ En benba Dawudaa mangayaan naxan fama, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xɔnna ma pon!”

¹¹ Yesu yi so Yerusalen taani, a siga Ala Batu Banxini. A yi banxin kui seene birin mato, koni a li kɔɛ bata so, a yi siga Betani taani e nun a xarandii fu nun firinne.

Yesu yi xɔɔɛ binla danga

Matiyu 21.18-19

¹² Na xɔɔɛn bode, e yi kelima Betani taani waxatin naxan yi, kamɛn yi Yesu suxu. ¹³ A yi xɔɔɛ binla to wulani a deene jingixi a ma. A yi siga na alogo a xa sa a bogina ndee fen a kɔɛ ra. Koni a to na li, a mi a bogi yo to, fo a deene amasɔɔ xɔɔɛn bogi waxatin munma yi a li. ¹⁴ Yesu yi a fala xɔɔɛ binla ma, a naxa, “Muxu yo mi fa i tan bogin donma!” A xarandiine yi a fala xuiin mɛ.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹⁵ E Yerusalen li waxatin naxan yi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini. Naxanye yi sare matiin nun sare soni mɛnni, a ne kedi fɔlɔ. A yi gbeti masarane tabanle rafelen, e nun ganba matine gbɛdeene. ¹⁶ A mi yi tinma muxu yo xa goronna radangu Ala Batu Banxin tanden ma. ¹⁷ A yi yamaan xaran, a naxa, “A seɓexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nɛn, Ala maxandi banxina siyane birin xa.’” Koni ε tan bata a findi muɗadene luxunden na!”

¹⁸ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne na mɛ waxatin naxan yi, e yi Yesu faxa feren fen fɔlɔ. Bayo e yi gaxuxi a yeɛ ra nun, amasɔɔ yamaan birin bata yi kabɛ a xaranna ma. ¹⁹ Ninbari soxina, Yesu nun a xarandiine yi keli taani.

Xɔɔɛ binla fe xaranna

Matiyu 21.20-22

²⁰ Na xɔɔɛn bode subaxani, e yi sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e yi na xɔɔɛ binla to xaraxi han a salenne. ²¹ A fe yi rabira Piyeri ma. A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i xɔɔɛ binla naxan danga, a mato, a bata xara!”

²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E denkeleya Ala ma. ²³ N xa jɔndin fala ε xa, naxan na a fala geyani ito ma fa fala, ‘Siga, i sa bira fɔxɔ igeni,’ xa a mi sike a bɔjɛni, a yi denkeleya, fa fala a falan nakamalima nɛn, a ligama a xa nɛn. ²⁴ Na na a toxi, n na a falama ε xa, ε na Ala maxandi fena nde ma, xa ε la a sɔɔ feen na, ε na sɔɔma nɛn. ²⁵ Awa, ε nɛma Ala maxande waxatin naxan yi, xa fena nde ε kui muxuna nde xili ma, ε xa a mafelu na ra. Nanara, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na ε mafeluyɛ ε hakene ra. ²⁶ Xa ε mi bonne mafelu, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na mi ε fan mafeluyɛ ε yulubine ra.”

Yesu senben maxɔdinna fe

Matiyu 21.23-27, Luka 20.1-8

²⁷ Awa, e mɔn yi so Yerusalen taani. Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa a fɛma. ²⁸ E yi a maxɔdin, e naxa, “I feni itoe ligama senben mundun yi? Nde i tixi itoe ligan na?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxɔdin fe keden na, xa ε n yabi, naxan n tixi na feene ra, n na falama ε xa nɛn. ³⁰ Awa, ε a fala n xa, nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

³¹ E yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a a falama nɛn nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi la Yoni ra?’” ³² Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, na di?” Amasɔɔ, e yi gaxuxi yamaan

* **11:17:** Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11

yεε ra bayo yamaan birin yi laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra. ³³ Nayi, e Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sεnben naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

12

Nakɔ kantanne fe sandana

Matiyu 21.33-46, Luka 20.9-19

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa. A yi a sansan, a yi manpa ige badeni tɔn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a nakɔɔn taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ² A bogi waxatin to a li, a yi a walikena nde rasiga nakɔ kantanne ma, a e xa a gbeen so na yii. ³ Nakɔ kantanne yi na walikεen suxu, e yi a bɔnbɔ, e yi a raxεε. E mi sese so a yii. ⁴ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi walikε gbete rasiga e ma, e yi na fan bɔnbɔ a xunna ma, e yi a makonbi. ⁵ A yi a saxanden fan nasiga, e yi na tan faxa. Na xanbi ra, a yi ndee gbete eye rasiga, e yi na ndee bɔnbɔ, e yi ndee faxa. ⁶ A lu a rafan dii xεmε keden peen ma. Dɔnxεn na, a yi na rasiga, a naxa, ‘E yagima nen n ma diin tan yεε ra.’ ⁷ Koni nakɔ kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna kε tongon nan ito ra, ε fa be, en na a faxa. Nayi, a kεen yi findi en gbeen na!’ ⁸ Awa, e yi a dii xεmεn suxu, e yi a faxa, e yi a woli ayi nakɔɔn fari ma.”*

⁹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Nakɔ kanna nanfe ligama nayi? A fama nen nayi, a yi na muxune faxa. A nakɔɔn taxu muxu gbete eye ra. ¹⁰ E munma Kitabun yireni ito xaran ba, a sεbεxi dεnaxan yi fa fala, ‘Banxi tiine e mε gεmεn naxan na, na bata findi banxin gεmε fisamantenna ra. ¹¹ Marigin nan na ligaxi, kabanako feen nan na ra en yεε ra yi.’† ?”

¹² E yi kata Yesu suxu feen na amasɔɔ e yi a kolon fa fala Yesu na sandan saxi e tan nan xa. Koni e gaxu yamaan yεε ra. Nanara, e keli a fεma, e siga.

Mudu fiin maxɔdinna fe

Matiyu 22.15-22, Luka 20.20-26

¹³ E yi Farisi muxuna ndee nun Herode a muxuna ndee rasiga Yesu fεma alogo e xa a suxu feni tɔn a falana fe ra. ¹⁴ E yi fa a fεma, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon fa fala jɔndi falan ni i ra. Muxu yo mi nɔε i ya miriyaan maxεε, amasɔɔ i mi muxune rafisaxi e bode xa fɔ i yamaan xaranma Alaa kiraan ma jɔndini. Awa, a daxa mudun xa fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi? Nxu lan nxu yi a fi, hanma nxu nama a fi?”‡

¹⁵ Koni Yesu yi e nafigiyaan kolon. A yi e yabi, a naxa, “E n dεen bunbama nanfera? E fa gbeti gbanan keden na, n xa a mato.” ¹⁶ E yi fa gbeti gbanan keden na a xɔn. A yi e maxɔdin, a naxa, “Nde xili nun a yεtagin sawura a ma?” E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” ¹⁷ Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”§

E kabε a ma kati!

* **12:8:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikεne findixi nabine ra naxanye xε Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **12:11:** Yaburin 118.22-23

‡ **12:14:** Xa a fala e nama a fi, a birama mangane ra nen, xa a fala e xa a fi, a birama yamaan na nen naxanye yigbetenxi mudu maxinle xɔn. § **12:17:** Ala gbeena: Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi mangan gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yetε so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na.

*Faxa muxune rakeli fena**Matiyu 22.23-33, Luka 20.27-40*

18 Saduse muxuna* ndee yi fa Yesu fema naxanye a falama fa fala a muxune mi kelima sayani. E yi a maxodin, 19 e naxa, “Karamoxo, Musa ito nan sebexi en xa, a naxa, ‘Xa xemena nde faxa, a jaxanla lu, koni dii mi a yii, xemen na ngaxakedenna xa na ke jaxanla tongo, e diin bari faxa muxun xa.’† 20 Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na nun, a forimaan yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii lu. 21 A xunen yi ke jaxanla tongo, na fan yi faxa, a mi dii lu. A liga na kiini a xunen saxanden fan na. 22 Na muxu soloferene sese mi dii lu. Donxen na, na jaxanla fan yi faxa. 23 Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, na jaxanla findima nde gbee ra nayi? Amasoto a bata yi doxo muxu solofereni ito birin xon ma nun!”

24 Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasoto e mi Kitabun kolon hanma Ala senbena. 25 Bayo faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xemen mi jaxalan futuma, jaxanla mi doxon xemen xon ma. 26 Awa, n xa faxa muxune rakeli feen jondin yita e ra. E mi na xaranxi Musaa Kitabun kui ba, Ala naxan fala a xa fotondin yireni, a naxa, ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala?’‡ 27 Anu, faxa muxune Ala mi a tan na, koni fo niiramane. § E tantanna gbo.”

*Yamari fisamantenna fe**Matiyu 22.34-40, Luka 10.25-28*

28 Sariya karamoxona nde yi na nun naxan e fe matandi xuiin me. Na yi a to a Yesu bata Saduse muxune yabi ki faji. Nanara, a yi a maxodin, a naxa, “Yamarin mundun gbo dangu a birin na sariyan yamarine ye?” 29 Yesu naxa, “Naxan gbo a birin xa na nan ito ra. ‘Isirayila kaane, e tuli mati. Marigina en ma Ala keden peen na a ra. 30 I xa i Marigina Ala xanu i boren birin na, e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na e nun i senben birin na.’* 31 A firinden nan ito ra. ‘I adamadi boden xanu alo i yetena.’† Yamari gbete mi na naxan gbo itoe firinna xa.”

32 Sariya karamoxon yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamoxo, na lanxi. I bata jondin fala fa fala Ala keden peen nan a ra, gbete yo mi na fo a tan. 33 I na Ala xanu i boren birin na e nun i xaxinla birin e nun i senben birin, i yi i adamadi boden xanu alo i yetena, na dangu saraxa gan daxine nun saraxane birin na.”

34 Yesu yi a to fa fala a bata a yabi xaxilimayani. Nanara, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I mi makuya Alaa Mangayaan na.”

Na xanbi ra, muxu yo mi susu a maxodinje fe gbete ma.

*Yesu yi maxodinna ti**Matiyu 22.41-46, Luka 20.41-44*

35 Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi maxodinna ti, a naxa, “Sariya karamoxone a falama nanfera fa fala Dawudaa

* **12:18:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † **12:19:** Dunuja Folen 38.8 nun Sariyane 25.5-10 ‡ **12:26:** Xoroyaan 3.2 nun 3.6 nun 3.15-16 § **12:27:** niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun fa fala Ibrahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yena e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yee ra yi. Nanara, faxa muxune kelima sayani. * **12:30:** Sariyane 6.4-5 † **12:31:** Saraxaraline 19.18

bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ³⁶ Dawuda yetɛɛn bata a fala, fata Alaa Nii Sarijanxin na, a naxa, 'Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, "Dɔxɔ n yiifanna ma

han n yi i yaxune sa i sanna bun ma." †

³⁷ Dawuda yetɛna a xili nɛn, a naxa, 'N Marigina.' Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di nayi?"[§] Yama gbeen yi Yesu xuiin name sɛwani.

Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Luka 20.45-47

³⁸ A yi e xaranma waxatin naxan yi, a naxa, "E a liga e yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiyɛ. A rafan e ma yamaan xa e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. ³⁹ Muxu gbee dɔxɔdene rafan e ma salide banxine yi, e nun dɔxɔde fajine donse donna malanne yi. ⁴⁰ E kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yetɛ mayita sali xunkuyene yi! E yalagima nɛn na feene ma han a radangu ayi!"

Kaɲa gilena kisena

Luka 21.1-4

⁴¹ Yesu yi dɔxɔ Ala Batu Banxin gbeti maraden yetagi yamaan yi darixi Ala kiseene sɛ denaxan yi. A yi yamaan matoma, e gbetin sama na yi. Nafulu kan wuyaxi yi gbeti gbeen sa. ⁴² Koni, kaɲa gile yiigelitɔɔn fan yi fa, a wure gbeeli gbanan firin sa, naxanye munanfanna xurun a birin xa. ⁴³ Yesu yi a xarandiine xili a fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, "N xa jɔndin fala e xa, fa fala kaɲa gile yiigelitɔni ito naxan saxi gbeti maradeni, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴⁴ Amasɔɔ bonne birin naxan saxi, ne birin baxi e nafunla nde nan na, koni kaɲa gilɛni ito, hali yiigelitɔɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi."

13

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiina nde yi a fala a xa, a naxa, "Karamɔxɔ, i yɛɛn ti gɛmɛ fajine nun banxi fajine ra!"

² Yesu yi a yabi, a naxa, "I bata banxi gbeeni itoe to ba? Hali gɛmɛni ito kedenna mi luyɛ a bode fari. E birin naxuyama ayi."

Tɔɔn nun bɛsɛnxɔnyana a fe

Matiyu 24.3-14, Luka 21.7-19

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari Ala Batu Banxin yetagi waxatin naxan yi, Piyɛri nun Yaki nun Yoni nun Andire yi siga a fɛma e danna a maxɔdindeni.

⁴ E yi a fala, e naxa, "Na feene liga waxatin fala nxu xa. Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?"

† 12:36: Yaburin 110.1 § 12:37: Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sɛbe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala "N Marigina." Na bunna nɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yɛɛ ra yi.

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. ⁶ Muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala fa fala, ‘A tan nan n tan na.’ E muxu wuyaxi mayenden. ⁷ E na yenge feene me e nun yengena ndee xinla, ε nama gaxu. A fere mi na fo na fe sifane xa liga nen. Koni waxati rajanna mi na ra singen. ⁸ Siya kedenna siyaan bonna yengema nen, yamana kaden yi yamanan bonna yenge. Baxon xuruxurunma nen yirena ndee yi. Fitina kamene yi so. Na feene birin ligama nen alo jaxanla dii barin kui xole singena.”

⁹ “E a liga ε yeren ma, amasoto muxune ε suxuma nen, e siga ε ra kiti sadeni.* E e bulan salide banxine yi. E tima nen yamana kanne nun mangane yetagi n tan ma fe ra, ε yi n ma fe sereyaan ba e xa. ¹⁰ A fere mi na fo n ma falan Xibaru Fajin kawandin xa ba siyane birin xa singen. ¹¹ E na ε suxu waxatin naxan yi, e siga ε ra kiti sadeni, ε naxan falama, ε nama xamin na ra benun a waxatin xa a li. Ala na naxan so ε yii na waxatini, ε na fala. Amasoto ε tan xa mi falan tima fo Alaa Nii Sarijanxina. ¹² Muxuna a ngaxakedenna yanfama nen, a yi a faxes. Fafane na jaxonna ligama nen e diine ra. Diine murutema nen e soto muxune xili ma, e yi e ti sayaan ma. ¹³ Muxun birin ε rajaxuma nen n tan ma fe ra. Koni muxun naxan dijama han a rajanna, na kisima nen.”

Se Haramuxina

Matiyu 24.15-28, Luka 21.20-24

¹⁴ “E na ‘Se Haramuxi Halagi Tiin’ to yirena nde yi, a mi daxa denaxan yi, nayi naxanye Yudaya yamanani, ne xa e gi, e te geyane fari. Naxan na feni ito xaran, na xa a bunna kolon! ¹⁵ Muxun naxan a kore banxin koe ra, na nama xete, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁶ Muxun naxan xeen ma, na nama xete banxini a domaan tongodeni. ¹⁷ Gbalo gbeen fudi kanne yee ra na laxoni e nun diin ngane! ¹⁸ E Ala maxandi alogo na feene nama liga xunbeli waxatini! ¹⁹ Amasoto na laxone taron jaxon munma liga singen xabu Ala dunuɗa da waxatin naxan yi han iki. A jaxon fan mi fa ligama sonon! ²⁰ Xa Marigin mi yi nde ba na laxone ra nun, adamadi yo mi yi kisima, koni a bata nde ba e ra a muxu yebaxine fe ra.”

²¹ “Xa muxu yo a fala ε xa na waxatini, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi’ hanma, ‘A mato, a sa menni,’ ε nama la ne ra. ²² Amasoto muxu wulexi sugandixine nun wule nabine kelima nen, e taxamasenne nun kabanako feene liga alogo e xa Ala muxu yebaxine mayenden, xa na lanje. ²³ Koni, ε xa a liga ε yeren ma! N bata feene birin fala ε xa benun e waxatin xa a li.”

Muxuna Dii Xemen fa fena

Matiyu 24.29-31, Luka 21.25-28

²⁴ “Na laxone yi, na trolaxone na dangu, ‘sogeni dimima nen, kiken mi fa degema. ²⁵ Sarene kelima nen kore, e yolon. Kore xonna senbene yimaxama nen.’ ²⁶ N tan Muxuna Dii Xemen minima nen kenenni kundani senbe gbeen nun binyeni. ²⁷ N yi n ma malekane rasiga baxon tongon naaninne birin yi. E yi n ma muxu yebaxine malan keli dunuɗa danna bonna ma sa daxo bonna ra.”

Xode binla fe taxamasenna

Matiyu 24.32-35, Luka 21.29-33

* 13:9: ε suxuma nen: E suxuma Yesu a xinla fe ra.

²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili soto xode binla fe ma. A yiine na maŋingi, a deene yi mini folo, e a kolonma nen nayi fa fala jemen bata maso. ²⁹ A na kiini, e na feni itoe to lige waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala waxati saxin bata maso, a bata a so deen yeteen li. ³⁰ N xa jondin fala e xa, to muxune mi dangue mume fo na feene birin liga. ³¹ Kore xonna nun boko xonna danguma nen. Koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon

Matiyu 24.36-44

³² “Muxu yo mi na laxon nun waxati saxin kolon hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Muxuna Dii Xemena, fo Fafe Ala keden peena. ³³ E a liga e yeren ma, e yi lu e yee ra yi amasoto e mi na waxatin kolon. ³⁴ A ligama nen alo xemen naxan keli a konni, a siga sigatini, a yi a senben nadangu a walikene ma, a yi wanla so e keden kedenna birin yii. A yi a fala banxi xunna xa, a xa lu a yee ra yi. ³⁵ Awa, e lu e yee ra yi amasoto e mi banxi kanna fa waxatin kolon, xa jinbanna na a ra ba hanma koe tagini hanma subaxani donton wugan ma hanma xotanni. ³⁶ Xa a fa sinma, a nama e li xixonli! ³⁷ Awa, n naxan falama e xa, n na a falama muxune birin nan xa. E lu e yee ra yi!”

14

Mangane yi yanfani ton Yesu ma

Matiyu 26.1-5, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ A bata yi lu nun soqe firin benun Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla* nun Buru Tetaren Sanla† xa a li. Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yi katama Yesu suxu feen na yanfani alogo e xa a faxa. ² E yi a fala, e naxa, “En nama a liga sanla waxatini alogo yamaan nama sonxo sonxo.”

Latikononna sa fena Yesu ma

Matiyu 26.6-13, Yoni 12.1-8

³ Yesu yi Siman dogonfontona banxini Betani taani waxatin naxan yi, a yi a degema, jaxanla nde yi fa, a so banxini. Alabasita gemen muranna suxi a yii latikononna sare xodeken yi naxan kui naxan xili naradi. A na muranni bo Yesu xun ma a latikononna sa a xunni. ⁴ Muxuna ndee yi na yi, ne yi xolo, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Latikononni ito yikalaxi nanfera? ⁵ A yi sare nen dangu walikenen jee keden saranna ra, na gbetin yi so yiigelitone yii.” E yi jaxanla mafala kati!

⁶ Koni Yesu yi a fala, a naxa, “E fata a ma, e a mafalama nanfera? A bata fe fajin naba n tan xa. ⁷ Amasoto yiigelitone e fema waxatin birin, e fe fajin nabe e xa nen, xa e wa, koni n tan mi luma e fema waxatin birin yi. ⁸ A nœ naxan lige, a bata na liga. A bata latikononna sa n fatin ma, a yi a yiton n maluxun laxonna fe ra benun na waxatin xa a li. ⁹ N xa jondin fala e xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuja yire yo yi, jaxanli ito naxan ligaxi, na fan falama nen, yamaan yi e miri a ma.”

* **14:1:** Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangue e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui. † **14:1:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi saxi naxan kui xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xoroyaan 12.15 kui.

*Yudasi yi Yesu yanfa**Matiyu 26.14-16, Luka 22.3-6*

¹⁰ Na xanbi ra, Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandii fu nun firinna nde, na yi siga saraxarali kuntigine fema Yesu so feen na e yii. ¹¹ E yi e tuli mati a ra seƵwani, e yi a nata a e xa gbetin so a yii. Nanara, Yudasi yi feƵen fen fɔlɔ, a xa Yesu so e yii.

*Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe**Matiyu 26.17-25, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30*

¹² Buru Tetaren Sanla lɔxɔ singena, yexɛɛ diin faxama lɔxɔn naxan yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na, xarandiine yi Yesu maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa sa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala i xa minen yi?” ¹³ Awa, Yesu yi a jɔngu muxu firin ma e ye, a yi e rasiga, a naxa, “E siga taani, e xemena nde toma nen ige feƵen dɔxi a xun ma, e bira a fɔxɔ ra. ¹⁴ A na so denaxan yi, e a fala menna banxi kanna xa, e naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, a xɔɲe yigiyaden minen e nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donse donna tiin denaxan yi?’ ¹⁵ Nayi, a banxin yire gbeena nde yitama e ra nen kore banxin kɛ ra, a yitonxi ki fari, e xa donseen nafala en xa menni.” ¹⁶ Xarandiine yi keli, e siga taani, e sa feene birin li na alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala.

¹⁷ Ninbanna to a li, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi fa. ¹⁸ E yi e deƵema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jɔndin fala e xa, e tan naxanye e deƵema n fema, e tan nde keden n yanfama nen.” ¹⁹ Xarandiine yi sunu han, e yi e bode maxɔdin fɔlɔ keden keden yeƵen ma, e naxa, “N tan nan a ra ba?” ²⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan muxu fu nun firinna nde keden nan a ra nxu nun naxan nxu yiin nagodoma lenge kedenna kui yati! ²¹ N tan Muxuna Dii Xemen faxama nen alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yeƵe ra naxan n tan Muxuna Dii Xemen soma yamaan yii! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumɛ!”

*Marigina ximenna fe**Matiyu 26.26-30, Luka 22.15-20, Kɔrenti Kaane Singena 11.23-25*

²² E yi e deƵema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, n fati benden nan ito ra.”

²³ Na xanbi ra, a yi igelengenna fan tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, e birin yi e min a ra. ²⁴ Yesu naxa, “N wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xɔn. A minima muxu wuyaxi nan xa. ²⁵ N xa jɔndin fala e xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han n mɔn yi a min Alaa Mangayani.”

²⁶ Na xanbi ra, e betin ba,† e siga Oliwi Geyaan fari.

*Piyeri yi a mɛ Yesu ra**Matiyu 26.31-35, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38*

²⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin e mema n na nen, amasɔtɔ a seƵexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nen, yexɛɛene birin yi xuya ayi.’ ²⁸ Koni n na keli sayani, n sigama nen e yeƵe ra Galile yamanani.” ²⁹ Piyeri

† **14:26:** E namunna nan yi a ra e xa betin ba na sali waxatini fata Yaburin sorana nde ra keli Yaburin 113 han Yaburin 118 kui. § **14:27:** Sakari 13.7 Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na. E na Yesu faxesa, a xarandiine birin xuyama ayi nen.

yi a yabi, a naxa, “Hali bonne birin e me i ra, n tan mi na lige!” ³⁰ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jondin fala i xa. To kaeen na, benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i yetena a falama nen doxoja ma saxan a i mi n kolon.” ³¹ Piyeri yi a yabi a sabeen na, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mumε, fa fala n mi i kolon!” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakoni

Matiyu 26.36-46, Luka 22.39-46

³² E yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E doxo be, n tan xa sa Ala maxandi.” ³³ Na xanbi ra, a Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra, a bajeen yi raforo, a yi sunu. ³⁴ A yi a fala e xa, a naxa, “N bajeen naforoxi han n faxa. E lu be, ε lu e yee ra yi.”

³⁵ A yi a masiga ndedi, a yi bira baxoni, a yi Ala maxandi alogo a xa no na toro waxatin makuye a ra. ³⁶ A yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe Ala, baba, i nœ feen birin lige nen. Toroya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fo i tan sagona.” ³⁷ Na xanbi ra, a mon yi xete, a yi a xarandiine li xixonli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Simon, i xiin nen ba, i mi noxi luye i yee ra yi hali waxatidi?” ³⁸ E lu e yee ra yi, e yi Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni. E niin waxon feen fan koni ε fati benden senben mi na.”

³⁹ A mon yi siga, a sa Ala maxandi, a mon yi xete na falane ma. ⁴⁰ A mon yi xete, a xarandiine li xiye, bayo xixonla bata yi e suxu. E mi yi fa a kolon e a yabin naxan na. ⁴¹ A mon yi xete a saxandeni a yi a fala e xa, a naxa, “E mon xima ba? E mon ε matabuma ba? E a lu iki, waxatin bata a li! A mato, n tan Muxuna Dii Xemen bata so hake kanne senben bun ma iki. ⁴² E keli, en siga. Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, a bata fa!”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴³ A mon yi fala tiini, Yudasi, Yesu a xarandii fu nun firinna nde yi fa, ganla biraxi a foxo ra saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone nun yamaan fonne naxanye rafa. Silanfanne nun gbengbetenne e yii.* ⁴⁴ Naxan yi a yanfama, na bata yi taxamasenna fala nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, a tan nan na ra. E yi a suxu, kantan muxune yi siga a ra!”

⁴⁵ Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamoxo!” A yi a sunbu. ⁴⁶ Nayi, e dutun Yesu ma, e yi a suxu! ⁴⁷ Muxun naxanye yi tixi na dexon, na nde yi a silanfanna botin, a yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma. ⁴⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne ε yii alo mafu tiin nan yi n na nun. ⁴⁹ N yi ε fema lxo yo lxo, n yi xaranna tima Ala Batu Banxini, ε mi n suxu. Koni a ferε mi na fo Kitabuna falan xa kamali.”

⁵⁰ Na xanbi ra, xarandiine birin yi a rabejin, e yi e gi. ⁵¹ Banxulanna nde yi biraxi Yesu foxo ra, a bitinganna nan tun yi mafilifilinx a ma. E yi a suxu, ⁵² koni a yi a dugin lu e yii, a ragenla yi a gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi

Matiyu 26.57-68, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 19-24

⁵³ E yi Yesu tongo, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singena banxini. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamoxone yi e malan na. ⁵⁴ Piyeri yi bira a foxo ra, koni e yi tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena

* **14:43:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

tande ma. A dɔɔ kantan muxune fɛma tɛɛn xɔn e maxaradeni. ⁵⁵ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi kata sereyana nde fendeni Yesu xili ma alogo e xa a faxa. Koni e mi sese sɔɔ. ⁵⁶ Muxu wuyaxi yi wulen seren ba Yesu xili ma, koni sereyane mi yi lanxi e bode ma.

⁵⁷ Muxuna ndee mɔn yi keli e wule sereni ito ba Yesu xili ma, e naxa, ⁵⁸ “Nxu a xuiin mɛxi nɛn a falama, a naxa, ‘N na Ala Batu Banxini ito kalama nɛn adamadiine naxan nafalaxi, n yi gbɛtɛ ti soqe saxan bun ma, adamadiine mi naxan tiyɛ.’ ” ⁵⁹ Koni hali ne fan, e sereyane mi lan e bode ma.

⁶⁰ Saraxarali Kuntigi Singen yi ti e birin yɛtagi, a Yesu maxɔdin, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xɔn ba?” ⁶¹ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na ba, Duban Kanna a Diina?” ⁶² Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na. Awa, ɛ birin n tan Muxuna Dii Xɛmɛn toma nɛn dɔxi Ala Sɛnbɛmaan yiifanna ma. ɛ yi n famatɔɔn to kundani keli kore.” ⁶³ Saraxarali Kuntigi Singen yi a domani bɔ, a naxa, “En mako mi fa sereya yo ma sɔnɔn! ⁶⁴ ɛ bata a xuiin mɛ a Ala rayelefuma. ɛ mirixi a ma di?” E birin yi a yalagi, e naxa, a lan nɛn a xa faxa. ⁶⁵ Ndee yi e dɛgen namini fɔlɔ Yesu ma. E yi a yɛɛn maxidi, e yi a bɔnbɔ, e naxa, “Nabiya falane ti!” Kantan muxune yi a suxu, e yi a bɔnbɔ.

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Matiyu 26.69-75, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁶ Piyeri yi dɔxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike jaxanla nde yi fa. ⁶⁷ A to Piyeri to a maxarɛ, a yi a mato ki fajɔ, a naxa, “I tan fan yi Yesu Nasarɛti kaan fɔɔ ra.” ⁶⁸ Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi,” a siga tanden so dɛɛn na. Nayi, dontonna yi wuga. ⁶⁹ Walike jaxanla to a to mɛnni, muxun naxanye yi tixi na, a mɔn yi a fala ne xa, a naxa, “A tan muxuna nde nan ito ra.” ⁷⁰ A mɔn yi a matandi. Waxatidi danguxina, muxun naxanye yi tixi na, ne mɔn yi a fala Piyeri xa, e naxa, “A tan nde nan i tan fan na yati, amasɔɔ Galile kaan nan i tan fan na.” ⁷¹ Nayi, Piyeri yi a kolɔ dangane ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi xɛmɛni ito kolon ɛ naxan ma.”

⁷² Na waxatin yɛtɛni dontonna mɔn yi wuga a firindeni, Yesu falan naxan ti, na yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i a falama nɛn dɔɔɔna ma saxan a i mi n kolon.” Nayi, a yi wuga fɔlɔ.

15

E siga Yesu ra Pilati fɛma

Matiyu 27.1-2, 11-14, Luka 23.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Subaxani saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamɔxɔne nun kitisa yamaan birin yi a feen nagidi. E yi Yesu xidi, e yi a xali Pilati fɛma. ² Pilati yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ³ Saraxarali kuntigine yi Yesu kansun fe wuyaxi ra. ⁴ Nanara, Pilati mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “I mi e yabin ba? A mato, e bata i kansun fe wuyaxi ra.” ⁵ Yesu mi tin fala yo tiyɛ. Pilati yi kabɛ na ma katil!

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

⁶ E yi darixi nɛn kasorasa keden beɲiɲɛ sali lɔxɔni, yamaan na naxan ma fe fala. ⁷ Na waxatini xɛmɛna nde yi na naxan yi xili Baraba, a yi kasoni e nun muxu murutɛxin naxanye keli mangan xili ma, e faxan ti. ⁸ Yamaan yi fa Pilati mafan, a xa a dari feen liga e xa. ⁹ Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “Ɖ waxi a xɔn ma n xa Yahudiyane mangan beɲin ɛ xa?” ¹⁰ Amasɔtɔ a yi a kolon a saraxarali kuntigine Yesu soxi a yii xɔxɔlɔnyaan nan ma.

¹¹ Koni saraxarali kuntigine yi yamaan nadin, alogo Pilati xa Baraba nan beɲin. ¹² Pilati mɔn yi falan ti yamaan xa, a naxa, “Ɖ naxan xilima fa fala a Yahudiyane mangana, n xa nanfe liga a ra?” ¹³ E yi sɔnxɔ, e naxa, “A gbangban wudin ma!” ¹⁴ Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “A fe ɲaxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gbɔɛ ayi, e naxa, “A gbangban!” ¹⁵ Pilati yi tin a xa yamaan nafan feen naba. Nanara, a yi Baraba beɲin e xa. A yi yamarin fi a Yesu xa bulan, e yi a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Matiyu 27.27-31 Yoni 19.2,3

¹⁶ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan. ¹⁷ E yi doma mamiloxin nagodo a ma,* e wudi yii ɲali kanne dɛnbɛ kɔmɔtin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna. ¹⁸ E yi lu a magele, e naxa, “I xɔnyɛ, Yahudiyane mangana!” ¹⁹ E yi tamina nde tongo, e lu a bɔnbɛ a xunna ma, e yi e dɛgen namini a ma, e yi e xinbi sin a yetagi, e a binya mageleni. ²⁰ E to yelin a magele, e doma mamiloxin ba a ma e mɔn yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

²¹ E yi lan xɛmɛna nde ra naxan yi xili Simɔn Sireni kaana, Alesandire nun Rufu fafe. A yi kelima xɛɛn ma siga taani. E yi a karahan a xa Yesu faxa wudin tongo. ²² E yi siga Yesu ra han na yireni dɛnaxan xili Gologota, naxan bunna nɛɛn, “xun xɔri yirena.” ²³ E yi mirihi nun manpaan basanxin so Yesu yii alogo a xa a min, nde yi ba tɔɔyaan na, koni a mi tin a rasuxe. ²⁴ Awa, e yi a gbangban wudin ma, e yi masɛnsenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ²⁵ E yi a gbangban wudin ma soge raxɛnxɛn waxatini. ²⁶ E yi a kansun kɛdin sɛbɛ fa fala “Yahudiyane Mangan nan ito ra.” ²⁷ E yi muɲade firin gbangban wudine ma Yesu fɛma, keden a yiifanna ma, keden a kɔmɛna ma.

²⁸ Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “A yatɛ nɛn alo fe ɲaxi rabane.” ²⁹ Dangu muxune yi a makonbi e yi e xunni maxa, e naxa, “Ee! I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i yi a ti soge saxan bun ma, ³⁰ awa, iki, godo i keli wudin kɔɛ ra, i yi i yetɛ rakisi!” ³¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne fan yi Yesu magele na kiini, e yi a fala e bode xa, e naxa, “A bata bonne rakisi, koni a mi nɔɛ a yetɛ rakise!” ³² Nxu xa Alaa Muxu Sugandixina, Isirayila mangan to godɛ iki keli wudin ma alogo nxu xa dɛnkɛleya a ma!”

Muxun naxanye yi gbangbanxi wudin ma a fɛma, ne fan yi a makonbi han!

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

³³ Dimin yi so yiren birin xun na yanyi tagini han se din waxatin yi maso. ³⁴ Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuini lengben, a naxa, “Eli, Eli, lama

* **15:17:** Doma mamiloxin findixi mangane domaan na. E fa a mangayaan nan magelema.

xibarun nali Yesu fəxərabirane ma, naxanye yi wugama Yesu jan feen na. ¹¹ Awa, e to a mε a Yesu niin mən bata bira a yi, a Mariyama bata a to, e mi la a ra.

Yesu yi a yete yita a xarandii firin na

Luka 24.13-35

¹² Na xanbi ra, Yesu yi a yete yita e tan muxu firinna nde ra kii gbete yi kiraan xən ma, e yi sigan tima burunna ra waxatin naxan yi. ¹³ E yi xete, e sa na fala bonne xa, koni e mi la e ra.

Yesu yi a xarandiine xe

Matiyu 28.16-20, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kεwanle 1.6-8

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi mini keɛnenni xarandii fu nun kedenne xa, e yi e degema waxatin naxan yi. A yi e maxadi e denkeleyatareyaan nun e bɔɛe xodexyana fe ma amasoto naxanye a to a niini, e mi la ne ra. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E siga dunuɓa yiren birin yi, ε n ma falan Xilbaru Fajin kawandin ba daala birin xa. ¹⁶ Naxan na denkeleya, a rafu igeni, na kisima nεn. Xa naxan mi denkeleya, na yalagima nεn. ¹⁷ Naxanye na denkeleya, e taxamasenni itoe ligama nεn n xinli: E jinanne kedima nεn, e yi xui gbete nenene fala, ¹⁸ e yi saɓine suxu e yiine ra, e dabarin don, sese mi liga e ra. E yiin sama nεn furetəne ma, e yi e rakendeɣa.”

Yesu te fena ariyanna yi

Luka 24.50-53, Kεwanle 1.9-11

¹⁹ Marigi Yesu yelin falan tiye e xa waxatin naxan yi, a te ariyanna yi a sa doxo Ala yiifanna ma. ²⁰ E yi siga kawandin badeni yiren birin yi. Margin yi walima e xən, a yi a falan senbe so taxamasenne ra.

Luka Luka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Luka Kitabun yireni ito sebexi nen fɔɲɛɛ tonge saxon e nun suulun ɲɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Luka mi yi Yesu fɔxɔ ra a dunuɲa yi gidini. A denkeleya Yesu te xanbin nin kore xɔnna ma Xera Pɔli waxatini. Dandan tiin nan yi Luka ra, a yi lɔnnixi ki fajɪ. A siga nen Yesu a xarandiine fema Yerusalen taani, a yi Yesu a fe birin fɛsɛfɛsɛ alogo a xa dentɛgɛ kamalixin sa dunuɲa muxune birin xa. A sebexi muxuna nde nan ma naxan xili, “Teyofili.” A kari mi kolonxi to, koni a xinla bunna neen fa fala “Ala Xanu Muxuna.” Han to, a mɔn sebexi ne nan ma naxanye bata Ala xanu.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yɛbama, Mariyamaa diina. Yesu a dunuɲa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn yi kabanako wuyaxi liga. Luka na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a keli fena sayani. Yesu texi ariyanna yi kii naxan yi, na fan yɛbaxi Kitabun yireni ito yi.

Kitabun yireni ito nan muxune malima alogo e xa a famu Yesu findixi Alaa Diin na kii naxan yi. Na feen sebexi Luka 1.34-35 kui. Ala mi findɛ diin sɔtɔ muxun na alo adamadiine diin sɔtɔn kii naxan yi. Ala Yesu daxi a nga kui nen alo a dunuɲa da a fala xuiin xɔn ma kii naxan yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Nayi, Yesu Fafe mi toxi dunuɲa yi. Xa a fafe mi toxi dunuɲa yi, a fafe findixi nde ra nayi? Na feen ma, yamaan to a fafe a fe falama, e yi a fala fa fala Ala nan a fafe ra bayo a tan nan Yesu da a nga kui. Na nan Yesu findixi Alaa Diin na.

¹ N xɔyin Teyofili,*

Muxu wuyaxi bata sebenla ti lan feene ma naxanye liga nxu yɛɛ xɔri. ² E feene yɛbaxi nen alo sereya kendene a fala e xa kii naxan yi, xabu a fɔlɔni, naxanye Alaa falan nalima. ³ Awa, n xɔyin Teyofili, n bata feni itoe xaran, n yi e fɛsɛfɛsɛ ki fajɪ xabu a fɔlɔni. N bata n miri a ma, n naxa, “A lan n xa a sebe ki fajɪ, n yi a rasiga i ma.” ⁴ N ni ito ligaxi nen alogo i xa na feene birin ɲɔndin kolon i xaranxi naxanye ma.

Yoni bari feen yi fala

⁵ Ito birin fɔlɔxi Herode a mangayaan waxatin nin Yudaya yamanani. Saraxaralina nde yi na, a xili Sakari naxan yi kelixi saraxarali Abiya bɔnsɔnni. A ɲaxanla yi xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bɔnsɔnna nin. ⁶ E firinna birin yi tinxin Ala yɛɛ ra yi, e yi Marigina yamarin nun a sariyan birin suxi. ⁷ Dii yo mi yi e yii nun, amasɔtɔ gbantan nan yi Elisabeti ra, e firinna birin bata yi fori han!

⁸ Lɔxɔna nde, Sakari a saraxarali wanla waxatin yi a li Ala xa, ⁹ e yi a sugandi masensenna xɔn alo saraxaraline darixi a ra kii naxan yi, alogo a xa so Marigin Batu Banxini wusulan gandeni. ¹⁰ Yamaan yi malanxi tandeni Ala maxandideni wusulanna gan waxatini, ¹¹ nayi, Marigina malekan yi mini kenenni a xa, a ti wusulan gandeni yiifanna ma. ¹² Sakari malekan to waxatin naxan yi, a kuisan, a gaxu. ¹³ Koni malekan yi a fala a xa, a naxa, “Sakari, i

* **1:1:** Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna neen, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.”

nama gaxu! Ala bata i xuiin me, i ya jaxanla, Elisabeti dii xemen sotoma nen i xa, i yi a xili sa Yoni. ¹⁴I sewama nen, muxu wuyaxi fan yi sewa a bari feen na. ¹⁵Amasoto a findima nen muxu gbeen na Marigin yetagi. A nama manpaan min, a nama dol ma se yo min. A lugoma nen Alaa Nii Sarijanxin na xabu a nga kui waxatin naxan yi. ¹⁶A fama nen Isirayila kaan wuyaxi ra e Marigina Ala ma. ¹⁷A sigama Marigina xerayaan na nen senbeni alo Nabi Eli† a liga kii naxan yi. A yi dii fafane baje nafindi e diine ma. A yi muxu murutexine masara, e miriyaan yi liga alo tinxin muxune, alogo a xa yamani ton Ala xa ki faji.”

¹⁸Sakari yi a fala malekan xa, a naxa, “N na a kolonma di, fa fala jondi nan ito ra? N tan bata fori, n ma jaxanla fan bata fori.”

¹⁹Malekan yi a yabi, a naxa, “Baraka Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala yetagi. A tan nan n xexi i ma feni ito Xibaru Fajin nalideni i ma. ²⁰Koni bayo i mi laxi n ma falan na, naxan sa kamalima a waxatini, i findima nen bobon na, i mi falan tima han na yi liga.”

²¹Na waxatini, yamaan yi Sakari mamema. E yi kontofili bayo a bata yi bu Ala Batu Banxini. ²²Koni a to mini, a mi no falan tiye e xa, e yi a kolon fa fala a bata fe toon ti Ala Batu Banxini. A yi a yiin maliga e xa bayo a mi yi noe falan tiye.

²³A wali loxone jaxnina Ala xa, Sakari yi xete a konni. ²⁴Na dangu xanbini, a jaxanla Elisabeti yi fudikan. Kike suulun, a mi mini tandeni. ²⁵A yi a fala, a naxa, “Marigina ito nan ligaxi n xa, a bata tin a xa n ma yagin ba n ma n ma muxune tagi.”

Yesu bari feen yi fala

²⁶Elisabeti kuin kike senninna, Ala yi maleka Yibirila rasiga Galile taana nde yi naxan xili “Nasarati.” ²⁷A falan ti sungutun nasolonxin xa, xemena nde bata yi a masuxu naxan yi xili Yusufu, Manga Dawuda bomsonna muxuna nde nan yi na ra. Na sungutun nasolonxin yi xili nen Mariyama. ²⁸Malekan yi fa a fema, a naxa, “Sewani i xa Ala fe fajin nagidixi i tan naxan ma. Marigina i xon!”

²⁹Mariyama yi kuisan malekana falana fe ra, a yi a miri a xontonna bunna ma. ³⁰Malekan yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama, i nama gaxu amasoto Ala bata maragidi fajin fi i ma. ³¹I fudikanma nen, i dii xemen soto, i yi a xili sa Yesu.† ³²A binyen sotoma nen, a xili bama nen a Kore Xonna Alaa Dii Xemena. Marigina Ala a findima nen mangan na alo a benba Dawuda yi kii naxan yi. ³³A findima nen Yaxuba bomsonna mangan na habadan. A mangayaan mi janye mum!”

³⁴Mariyama yi a fala malekan xa, a naxa, “Sungutun nasolonxin nan n tan na, ito ligama di nayi?”

³⁵Malekan yi a yabi, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin godoma nen i ma, Kore Xonna Ala senben godoma nen i xun ma. Nanara, na dii sarijanxin xili bama nen a Alaa Dii Xemena. ³⁶I ngaxakedenna Elisabeti fan fudikanna nan a ra iki. Hali a to bata fori, e yi a falama naxan ma a gbantana, na kuin kike senninden na ra iki. ³⁷Amasoto Ala noe feen birin lige nen.”

³⁸Mariyama naxa, “Marigina walikeen nan n tan na, Ala xa na liga n xa alo i bata a fala kii naxan yi.” Malekan yi keli a fema.

† **1:17:** A mato Malaki 3.23-24 kui. † **1:31:** Yesu xinla bunna nen, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuiini.

Mariyama yi siga Elisabeti fema

³⁹ Na xanbi ra, Mariyama yi a yitɔn mafuren, a siga taana nde yi Yuda yamanani, geya wuyaxi yi denaxan yi. ⁴⁰ A siga Sakari konni Elisabeti xɔntɔndenɪ. ⁴¹ Elisabeti Mariyama xɔntɔn ti xuiin mɛ waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa Elisabeti kui. Elisabeti yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ⁴² A yi a fala ti xuiini te, a naxa, “Baraka diin nan i tan na jaxanle tagi! I diin naxan fan sɔtɔma, baraka diin nan na ra! ⁴³ N binyen sifani ito sɔtɔxi di, n kanna nga xa fa n konni? ⁴⁴ Amasɔtɔ, n na i xɔntɔn ti xuiin mɛ waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa n kui sɛwani. ⁴⁵ Sɛwani i xa, i tan naxan laxi a ra fa fala Marigina falan kamalima nɛn.”

Mariyamaa betina

⁴⁶ Mariyama naxa,
 “N Marigin tantunma n bɔɔɔni.
⁴⁷ N sɛwaxi n bɔɔɔni n nakisimana Alaa fe ra.
⁴⁸ Amasɔtɔ a bata a xaxili lu
 n tan a walikɛ magodoxin xɔn ma.
 Nanara, fɔlɔ iki ma han habadan,
 muxun birin a falama nɛn
 a baraka diin nan n tan na.
⁴⁹ Amasɔtɔ Ala Senbɛmaan bata fe gbeen liga n xa.
 A xinla sarijan.
⁵⁰ A kininkinin a yɛɛragaxu muxune ma
 han mayixɛtɛ mayixɛtɛne.
⁵¹ Ala bata a yiini bandun,
 a yi waso muxune raxuya ayi
 e nun e fe yitɔnxine.
⁵² Ala bata manga sɛnbɛ kanne ba e manga gbɛdɛne yi.
 Naxanye e yɛtɛ magodoxi, a yi ne yite.
⁵³ A kamɛtɔne ralugo fe fajin na.
 A nafulu kanne yii seene jan.
⁵⁴ Ala layirin naxan xidi en benbane xa,
 a mi jinanxi na ma.
⁵⁵ A yi a xaxili lu a hinanna xɔn ma
 Iburahima xa e nun a bɔnsɔnna birin
 han habadan!”
⁵⁶ Mariyama yi kike saxan ti Elisabeti fema. Na xanbi ra, a yi xɛtɛ a konni.

Yoni Marafu Tiin bari fena

⁵⁷ Elisabeti dii bari waxatin yi a li, a yi dii xɛmɛn sɔtɔ. ⁵⁸ A dɔxɔ bodene nun a xabilan muxune yi a mɛ a Marigin bata kininkinin a ma, e yi sɛwa e bode xɔn ma.
⁵⁹ Diin barin lɔxɔ xunna, e fa a ra a banxulandeni, e yi a xili sama nɛn Sakari alo a fafe xinla kii naxan yi. ⁶⁰ Koni a nga naxa, “En-ɛn de! A xili sama nɛn Yoni.”
⁶¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Muxu yo mi i bɔnsɔnni naxan xili na kiini.”
⁶² Nayi, e yi e yiin maliga a fafe xa, e yi a maxɔdin diin xinla ma.
⁶³ Sakari yi walaxan tongo, a yi a sɛbɛ, a naxa, “A xili nɛn Yoni.” E birin yi kabɛ kati! ⁶⁴ Na waxatin yɛtɛni, Sakari yi nɔ falan tiyɛ, a Ala tantun fɔlɔ.
⁶⁵ A dɔxɔ bodene yi gaxu kati! Muxune yi na feene falama Yudaya yamanan birin yi. ⁶⁶ Naxan birin a mɛ, ne yi e miri, e maxɔdinna ti, e naxa, “Diini ito sa ligama di?” Amasɔtɔ e bata yi a yigbɛ kati, a Marigin sɛnbena a xun ma.

Sakari yi waliyiya falane ti

⁶⁷ Yoni Fafe Sakari yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na, a yi waliyiya falane ti, a naxa,

⁶⁸ En Marigin tantun, Isirayilaa Ala!

Amasoto a bata fa,
a yi a yamaan mali,
a yi e xoro ya.

⁶⁹ A bata Marakisi Tiin senbemaan namini
a walikene Dawuda bomsanni,

⁷⁰ alo a fala a nabi sarijanxine xon ma kii naxan yi
xabu waxati danguxine.

⁷¹ A layirin xidi
a a en xunbama nen en yaxune yii,
e nun naxanye birin en najaxuxi.

⁷² A yi kininkinin en benbane ma,
a yi a xaxili lu a layiri sarijanxin xon ma,

⁷³ alo a kolo en benba Iburahima xa kii naxan yi.

⁷⁴ A yi en xunba en yaxune ma.
A tin, en yi a batu baje xunbenli.

⁷⁵ A yi en findi a muxu sarijanxine
nun tinxin muxune ra a yee ra yi en siin birin yi.

⁷⁶ N ma diina, e i xilima nen
a Kore Xonna Alaa nabina.

I sigama nen Marigin yee ra.
I kirani ton a xa.

⁷⁷ I yi kisi feen yita a yamaan na,
e yulubine yi xafari

⁷⁸ a kininkinin gbeen barakani.
A tan nan a ligama en lu kenenni
alo sogen tematona.

⁷⁹ A yi muxune makenen
naxanye doxi dimini sayaan yee ra.
A yi baje xunbenla kiraan yita en na.

⁸⁰ Awa, diin yi gboma, a yi senben soto ma e nun xaxinla. A yi lu wulani han
a mini waxatin yi a li kenenni Isirayila muxune xa.

2

Yesu yi bari

Matiyu 1.18-25

¹ Na waxatini, Romi Manga Gbee Ogustu yi yamarin fi a yamanan muxune birin xinla xa sebe. ² Kiriniyusi yi yamana kanyani Siriya yamanani waxatin naxan yi, a sebe folon nan yi na ra. ³ Awa, muxune birin yi siga e taane yi e xinle sebedeni.

⁴ Yusufu fan yi keli Galile Nasareti taani, a siga Yudaya taana nde yi naxan yi xili Betlemi, Manga Dawuda sotoxi denaxan yi. Yusufu yi siga na, amasoto Dawuda bomsanna nan yi a tan fan na, ⁵ a siga a xili sebedeni e nun Mariyama naxan yi masuxi a xon najalandiyani. A fudi kanna nan yi a ra. ⁶ E yi Betlemi yi waxatin naxan yi, Mariyama dii bari waxatin yi a li. ⁷ A yi a dii xeme singen soto. A yi a mafilin dugini, a yi a sa xuruseene balon sa seen kui kulani amasoto e mi yigiya soto xaje yigiyadeni.

YεXεε kantanne nun malekane fe

⁸ YεXεε kantanna ndee yi na yamanani naxanye yi xima burunna ra, e yi e yεXεεne kantanna kōēēn na. ⁹ Marigina malekan yi mini kēnēni e xa, Marigina nōrōn yi godo e xun ma. E gaxu kati! ¹⁰ Koni malekan yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu amasōtō n faxi fena nde Xibaru Fapin nan nalideyi ε ma, naxan findima sēwa gbeen na yamaan birin xa. ¹¹ Marakisi Tiin bata sōtō ε xa to kōēēn na Dawuda gbee taani. Alaa Muxu Sugandixin na a ra! Marigin na a ra! ¹² Taxamasenna ni ito ra ε xa, ε diidin lima saxi nēn xuruseene balon sa seen kui kulani, a mafilnxi dugini.”

¹³ Na waxatin yetēni maleka ganla yi keli kore, e fa malekan boden fēma, e yi Ala tantun, e naxa,

¹⁴ “Binyen xa fi Ala ma kore xōnna ma pon! Muxun naxanye bata Ala kēnēn, ne xa bōpē xunbenla sōtō dunuᵓa yi.”

¹⁵ Malekane keli e fēma waxatin naxan yi, e xete ariyanna yi, yεXεε kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga Betēlēmī yi, en sa feni ito to naxan ligaxi, Marigin naxan falaxi en xa.”

¹⁶ Nanara, e siga mafurēn, e sa Mariyama nun Yusufu li na, e diidin to saxi xuruseene balon sa seen kui kulani. ¹⁷ YεXεε kantanne to diidin to, malekan falan naxan ti e xa diidina fe yi, e yi na birin yēba. ¹⁸ Muxun naxanye birin e xuiin mē, ne yi kabē xuruse kantanne falan ma. ¹⁹ Mariyama yi feni itoe birin namara a xaxinla ma, a yi a miri ne ma kati! ²⁰ YεXεε kantanne yi xete, e Ala tantunma, e a binya na feen na e naxan toxi alo malekana a fala e xa kii naxan yi.

Yesu xili sa fena

²¹ Lōxō xun keden danguxina, diidin banxulan waxatin yi a li, e yi a xili sa Yesu alo malekana a fala kii naxan yi benun a xa bari.

E Yesu taxu Ala ra

²² E marasariᵓanna waxatin to ᵓan alo Musaa Sariya Kitabun naxan falaxi lan dii bari feen ma, * Yusufu nun Mariyama yi siga diidin na Yerusalēn taani, e sa a taxu Marigin na. ²³ A seᵓexi Marigina Sariya Kitabuni, a naxa, “Dii xeme singen birin xa rasariᵓan Marigin xa.”† ²⁴ E yi saraxan ba alo Marigina Sariya Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “ganba firin hanma kolokonde dii firin.”‡

²⁵ Muxuna nde yi Yerusalēn taani nun, a xili Simeyōn. Tinxin muxu tōgōndiyaxin nan yi a ra. A yi Ala mamēma Isirayila mali feen na. Alaa Nii Sariᵓanxin yi a yi. ²⁶ A bata yi a kolon Alaa Nii Sariᵓanxin xōn ma fa fala a mi faxe fō a Marigina Muxu Sugandixin to. ²⁷ Alaa Nii Sariᵓanxin yi Simeyōn nasiga Ala Batu Banxini. Yesu sōtō muxune yi fa a ra Ala Batu Banxini, e xa a liga alo Sariya Kitabuna a fala kii naxan yi. ²⁸ Simeyōn yi Yesu tongo, a yi a sa a kanke ra, a barikan bira Ala xa, a naxa, ²⁹ “Marigina, i bata i ya layirin nakamali n xa. Iki, i ya walikēēn xa siga bōpē xunbenli ³⁰ amasōtō n bata i ya kisi feen to, ³¹ i naxan yitōnxi yamane birin yēē ra. ³² A tan nan findima kēnēna ra siyane xa, a findima nēn Isirayilaa binyen na, i ya yamana.”

³³ Simeyōn falan naxan ti Yesu a fe yi, a nga nun a fafe yi kabē na ra. ³⁴ Simeyōn yi duba a nga Mariyama xa, a naxa, “Ala bata diini ito yēba, a yi Isirayila muxu wuyaxi halagi, a yi a wuyaxi rakisi. A findima nēn

* **2:22:** Na feen seᵓexi Saraxaraline 12.1-4 kui. † **2:23:** A mato Xōrōyaan 13.2 nun 13.12 nun 13.15 nun Yatene 18.15-16 kui. ‡ **2:24:** A mato Saraxaraline 12.8 kui.

taxamasenna ra koni muxu wuyaxi a matandima nen, ³⁵ a yi e miriya luxunxine ramini kenenni. Tɔɔna i bɔɔnen sɔɔnma nen alo degema xɛnxɛna.”

³⁶ Nabi naxalanmana nde yi na nun, a yi xili Anna, Fanuwɛli a dii tɛmɛna. A yi kelixi Aseri bɔnsɔnna nin. Naxalan fori gbeen nan yi a ra naxan bata yi jɛɛ solofere ti futuni nun, ³⁷ a jɛɛ tonge solomaseɛe e nun jɛɛ naanin ti kaɲa gileyani. A yi Ala Batu Banxini waxatin birin, a yi Ala batuma kɔɛen nun yanyin na, a yi Ala maxande, a sunna suxu. ³⁸ Na waxatin yeteni, a fa, a barika bira Ala xa, a lu diina fe fale muxune xa naxanye yi Yerusalɛn taan xunba waxatin mamɛma.

Xɛtɛ feen Nasarɛti yi

³⁹Yusufu nun Mariyama to yelin feene birin nakamale alo Marigina Sariya Kitabuna a yamarixi kii naxan yi, e xɛtɛ Galile yamanani e taani Nasarɛti. ⁴⁰Diidin yi gboma, a senben sɔtɔ, a fe kolonna yi defe. Alaa hinanna yi a yi.

Yesu dii jɔɔɛna Ala Batu Banxini

⁴¹Yesu sɔtɔ muxune yi sigama Yerusalɛn taani jɛɛ yo jɛɛ Halagi Tiin Dangu Lɔɔn Sanli. ⁴²Yesu sɔtɔn jɛɛ fu nun firinna ti waxatin naxan yi, e siga sanla rabadeni alo e namunna kii naxan yi. ⁴³Sanla jan waxatin naxan yi, e xɛtɛ e konni. Yesu yi lu Yerusalɛn taani, koni a sɔtɔ muxune mi yi a kolon. ⁴⁴E yi e miri, a a yi yamaan ye, e ferijɛn sigan tiye. Na xanbi ra, e Yesu fen fɔb e ngaxakedenne nun e xɔyine tagi. ⁴⁵Koni e mi a to. Nanara, e xɛtɛ a fendeni Yerusalɛn taani. ⁴⁶A soqe saxandeni, e yi sa a to Ala Batu Banxini, a dɔxi Yahudiya karamɔxɔne tagi, a tuli matixi e ra, a e maxɔdinma. ⁴⁷Naxan birin a xuiin mɛ, ne yi kabɛ a xaxilimayaan yabine ma. ⁴⁸A sɔtɔ muxune a to waxatin naxan yi, e kabɛ. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N ma diina, i ito ligaxi nxu ra nanfera? Nxu nun i fafe bata yigiteɛe i fendeni kati!”

⁴⁹A yi e yabi, a naxa, “ɛ n fenma nanfera? ɛ mi a kolon fa fala a lan nen n xa lu n Fafe a banxini?” ⁵⁰Koni a naxan fala e xa, e mi na famu.

⁵¹Nanara, Yesu yi siga e fɔxɔ ra Nasarɛti yi, a yi e sagoon liga. A nga yi feni itoe birin namara a xaxinla ma. ⁵²Yesu yi xungbo, a xaxili sɔtɔ, a fe yi rafan Ala nun yamaan ma.

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Yoni 1.19-28

¹Pɔnsi Pilati yi yamana kanyani Yudaya yamanani waxatin naxan yi, Romi Manga Gbeen Tiberi a mangayaan jɛɛ fu nun suulunna nan yi a ra nun. Herode fan yi kuntigiyani Galile yamanan xun na. A ngaxakedenna, Filipi fan yi kuntigiyani Iture nun Tirakoniti yamanane xun na. Lisanisa fan yi kuntigiyani Abileni yamanan xun na. ²Anasa nun Kayafa, saraxarali kuntigi singene nan yi ne fan na. Ala falan ti Sakari a dii xɛmɛn Yoni xa na waxatin nin wulani. ³Yoni yi sigama Yurudɛn baan dɛ kawandi badeni, a naxa, “ɛ xun xanbi so ɛ yulubine yi, ɛ rafu igeni, ɛ yulubine xafarima nen.” ⁴Nabi Esayi a seɛe nen a Kitabun kui, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni,

§ 2:41: Halagi Tiin Dangu Lɔɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔɔyaan 12.1-13 kui.

a naxa, ‘E kirani tɔn Marigin yee ra,
ε kirane matinxin a xa!

⁵ E folone birin naxutu,
ε geyane nun yire matexine birin wuru.
Kira yidɔxine birin yi tinxin.
Kira ɲaxine birin yi malaxun.

⁶ Adamadiine birin kisi feen toma nen fata Ala ra!*

⁷ Yamaan yi fa Yoni fema, a a xa e rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. A yi a fala e xa, a naxa, “E tan saɲi bɔnsɔnne! Nde ε rakolonxi, ε xa ε gi Alaa xɔlɔn bun ma? ⁸ E kewanle xa a yita fa fala ε bata ε xun xanbi so ε hakene yi. E nama ε miri fa fala, ε benban nan Iburahima ra. N xa a fala ε xa, Ala nɔε gemeni itoe maxete nen, a e findi Iburahima bɔnsɔnne ra! ⁹ Bunbin bata yitɔn wudi salenne sege feen na. Wudin naxan mi bogi fajin tima, na sege ma nen, a woli teeni.”

¹⁰ Yamaan yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu nanfe ligama na yi?”

¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Doma firin naxan yii, a xa keden fi gbete ma se mi naxan yii, donseen muxun naxan yii, a xa a yitaxun.”

¹² Mudu maxinla ndee yi fa alogo e xa rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu tan nanfe ligama?”

¹³ A yi e yabi, a naxa, “E nama seen maxili dangu a danna ra.”

¹⁴ Sofana ndee fan yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan go? Nxu nanfe ligama?”
A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gbetin ba muxune yii fangan na hanma wuleni. E wasa so ε saranni.”

¹⁵ Yamaan yi e yigin sa folɔ Yoni yi. E yi mirixi a ma fa fala Alaa Muxu Sugandixin na a ra. ¹⁶ Nanara, Yoni yi a fala e birin xa, a naxa, “N tan ε rafuma igen nin, koni naxan senben gbo n tan gbeen xa, na fama, n tan mi sa lan nen n findi a sankidi fulunna ra. Na ε rafuma Alaa Nii Sarijanxin nun teen nin.

¹⁷ A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nen tee tutareni!”

¹⁸ Yoni yi Alaa falan Xibaru Fajin nali yamaan ma maxadi kii wuyaxi yi. ¹⁹ Koni Yoni yi Manga Herode sɔn ɲaxina fe fala, amasɔtɔ a bata yi a fafaxakedenna ɲaxanla Herodiyade futu e nun a mɔn bata yi fe ɲaxi wuyaxi liga. ²⁰ Herode mɔn yi fe ɲaxi gbete liga naxan dangu bodene ra, a Yoni sa kasoon na.

Yoni yi Yesu rafu igeni

Matiyu 3.13-17, Maraka 1.9-11, Yoni 1.32-34

²¹ Yamaan birin yelin nafuye waxatin naxan yi, Yesu fan yi rafu igeni. Yesu yi Ala maxandima waxatin naxan yi, kore xonna deen yi rabi, ²² Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani. Fala xuiin yi keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan i tan na. I bata n kenen ki fajin.”†

Yesu benbane fe

Matiyu 1.1-17

²³ Yesu to ɲee tonge saxan sɔtɔ, a yi a wanla folɔ. Yamaan yi mirixi a Yusufu a dii xemen nan a tan na.

Heli nan ma dii yi Yusufu ra,

²⁴ Mataha nan ma dii yi Heli ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

* 3:6: Esayi 40.3-5 † 3:22: A mato Yaburin 2.7 nun Esayi 42.1 kui.

Meliki nan ma dii yi Lewi ra,
 Yanayi nan ma dii yi Meliki ra,
 Yusufu nan ma dii yi Yanayi ra,
²⁵ Matahisa nan ma dii yi Yusufu ra,
 Amosi nan ma dii yi Matahisa ra,
 Nahun nan ma dii yi Amosi ra,
 Esili nan ma dii yi Nahun na,
 Nagagi nan ma dii yi Esili ra,
²⁶ Maati nan ma dii yi Nagagi ra,
 Matahisa nan ma dii yi Maati ra,
 Semenni nan ma dii yi Matahisa ra,
 Yoseke nan ma dii yi Semenni ra,
 Yoda nan ma dii yi Yoseke ra,
²⁷ Yohana nan ma dii yi Yoda ra,
 Resa nan ma dii yi Yohana ra,
 Sorobabeli nan ma dii yi Resa ra,
 Selatili nan ma dii yi Sorobabeli ra,
 Neri nan ma dii yi Selatili ra,
²⁸ Meliki nan ma dii yi Neri ra,
 Adi nan ma dii yi Meliki ra,
 Kosan nan ma dii yi Adi ra,
 Elemadan nan ma dii yi Kosan na,
 Eri nan ma dii yi Elemadan na,
²⁹ Yosuwe nan ma dii yi Ere ra,
 Elisere nan ma dii yi Yosuwe ra,
 Yorimi nan ma dii yi Elisere ra,
 Mataha nan ma dii yi Yorimi ra,
 Lewi nan ma dii yi Mataha ra,
³⁰ Simeyɔn nan ma dii yi Lewi ra,
 Yuda nan ma dii yi Simeyɔn na,
 Yusufu nan ma dii yi Yuda ra,
 Yonan nan ma dii yi Yusufu ra,
 Eliyakimi nan ma dii yi Yonan na,
³¹ Meleya nan ma dii yi Eliyakimi ra,
 Mena nan ma dii yi Meleya ra,
 Matata nan ma dii yi Mena ra,
 Natan nan ma dii yi Matata ra,
 Dawuda nan ma dii yi Natan na,
³² Yese nan ma dii yi Dawuda ra,
 Obedi nan ma dii yi Yese ra,
 Boosu nan ma dii yi Obedi ra,
 Salimon nan ma dii yi Boosu ra,
 Naxason nan ma dii yi Salimon na,
³³ Aminadabo nan ma dii yi Naxason na,
 Rami nan ma dii yi Aminadabo ra,
 Xesirɔn nan ma dii yi Rami ra,
 Peresi nan ma dii yi Xesirɔn na,
 Yuda nan ma dii yi Peresi ra,
³⁴ Yaxuba nan ma dii yi Yuda ra,
 Isiyaga nan ma dii yi Yaxuba ra,
 Iburahima nan ma dii yi Isiyaga ra,
 Tera nan ma dii yi Iburahima ra,
 Nahori nan ma dii yi Tera ra,

35 Serugu nan ma dii yi Nahori ra,
 Rehu nan ma dii yi Serugu ra,
 Pɛlɛgi nan ma dii yi Rehu ra,
 Eberi nan ma dii yi Pɛlɛgi ra,
 Selaxa nan ma dii yi Eberi ra,
 36 Kayinan nan ma dii yi Selaxa ra,
 Arapaxadi nan ma dii yi Kayinan na,
 Semi nan ma dii yi Arapaxadi ra,
 Nuhan nan ma dii yi Semi ra,
 Lameki nan ma dii yi Nuhan na,
 37 Matusela nan ma dii yi Lameki ra,
 Xenɔki nan ma dii yi Matusela ra,
 Yarɛdi nan ma dii yi Xenɔki ra,
 Mahalaleli nan ma dii yi Yarɛdi ra,
 Kenan nan ma dii yi Mahalaleli ra,
 38 Enosi nan ma dii yi Kenan na,
 Seti nan ma dii yi Enosi ra,
 N Benba Adama nan ma dii yi Seti ra,
 Ala nan N Benba Adama da.

4

Setana yi kata a xa Yesu ratantan Matiyu 4.1-11, Maraka 1.12-13

1 Yesu yi keli Yurudɛn baani a lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na. Alaa Nii Sarijanxin yi siga a ra tonbonni. 2 Yinna Manga Setana yi kata a xa Yesu ratantan soge tonge naanin. Yesu mi sese don na waxatini, sunna yi a suxuhan!*

3 Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, a fala gɛmɛni ito xa, a xa findi burun na.”

4 Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebɛxi Kitabuni, a naxa ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na.’† ”

5 Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi a tongo, a siga a ra, a dunɔɔa mangayane birin yita a ra mafurɛn. 6 Awa, Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “N nɔɔn birin fima i ma nɛn e nun nafunli ito birin amasɔɔ a birin taxuxi n tan nan na, muxun naxan na n kɛnɛn, n yi a so na yii. 7 Awa, xa i n batu, n ni ito birin fima nɛn i ma.”

8 Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebɛxi Kitabuni, a ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’‡ ”

9 Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Yerusalɛn taani, a yi a ti Ala Batu Banxin xun tagi, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, tukan be, 10 amasɔɔ a sebɛxi Kitabuni, fa fala, ‘Ala yamarin fima nɛn a malekane ma i ya fe yi alogo e xa i kantani,’ 11 a mɔn yi a fala, a naxa, ‘e i tongoma nɛn alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.’§ ”

12 Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebɛxi, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

13 Yinna Manga Setana to yelin Yesu matoɛ kiin birin yi, a keli a fema han waxati gbɛɛ.

* 4:2: Yesu mi sese don: Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛn na. Waxatina nde, e mɔn yi a jɛnige e nama igen fan min hali kɔɛn na. † 4:4: Sariyane 8.3 ‡ 4:8: Sariyane 6.13-14 § 4:11: Yaburin 91.11-12 * 4:12: Sariyane 6.16

Yesu yi a wanla fɔɔ Galile
Matiyu 4.12-17, Maraka 1.14-15

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi xεε Galile yi, Alaa Nii Sarijanxin senβena a xun ma. A fe xibarun yi rali na yamanan birin yi. ¹⁵ A yi e xaran e salide banxine yi, e birin yi a tantun.

Nasarēti kaane yi e mε Yesu ra
Matiyu 13.53-58, Maraka 6.1-6

¹⁶ Na xanbi ra, Yesu yi siga Nasarēti taani, a maxuruxi denaxan yi. Matabu Lɔxɔni, a yi siga salide banxini alo a darixi a ligε kii naxan yi. A keli, a ti xaran feen na. ¹⁷ E yi Nabi Esayi gbee Kitabun so a yii. A yi a rabi, a na yiren to a seβexi denaxan yi, a naxa,

¹⁸ “Marigina Niina n yi. A bata n sugandi, a n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali yiigelitɔne ma. A bata n nasiga, a n xa xɔɔya feen kawandin ba suxu muxune xa, n yi danxutɔne yεen nabi. Naxanye nɔɔn bun ma, n ne xɔɔya.

¹⁹ N xa Marigina muxune xunba jεen nali.”†

²⁰ Yesu yi Kitabun nagali, a yi a so a suxu muxun yii, a dɔxɔ. Muxun naxanye birin yi salide banxini, ne yi e yεen ti a ra. ²¹ A falan ti fɔɔ e xa, a naxa, “To, n bata naxan xaran, ε yi a mε, na bata kamali.”

²² E birin yi a sere ba, e kabε na fala fajine ma a naxanye ti e xa. E yi a fala, e naxa, “Yusufu a dii xεmen xa mi ito ra ba?”

²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N laxi a ra yati, fa fala ε sandani ito sama n ma nen fa fala, ‘Seribana, i yetε rakendeya.’ E mɔn a falama n ma nen fa fala, ‘Nxu feen naxanye mεxi i ya fe yi Kaperunan yi, ne fan liga i gbee taani.’ ” ²⁴ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, nabiin mi binyen sɔε a kon taani mume!” ²⁵ A yi a fala, a naxa, “E tuli mati, jɔndin na a ra, ke jaxalan wuyaxi yi Isirayila muxune ye Nabi Eli waxatini. Na waxatini tulen mi fa jεε saxan e nun a tagi, fitina kamεn yi so na yamanan birin yi. ²⁶ Koni hali na Ala mi Nabi Eli rasiga e tan nde keden yo ma, fɔ ke jaxalan keden peen naxan yi Sarepata taani, Sidɔn yamanani. ²⁷ Dogonfontɔ wuyaxi yi Isirayila muxune ye Nabi Elise waxatini, koni hali na keden pe, a mi kendeya fɔ Naman, Siriya kaana.”‡

²⁸ Muxun naxanye yi salide banxini, ne na mε waxatin naxan yi, e bɔjɛn yi te. ²⁹ E keli, e siga a ratuntunjε taan fari ma han geyaan tintinna ra taan yi geyaan naxan fari, alogo e xa a radin lanbanni. ³⁰ Koni a dangu yamaan tagi, a siga.

Yinnan muxun naxan fɔxɔ ra
Maraka 1.21-28

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Galile Kaperunan taani, a yamaan xaran denaxan yi Matabu Lɔxɔni. ³² E birin yi kabε a xaran ti kiin ma amasɔɔ a yi falan tima Ala senβen nin. ³³ Xεmena nde yi salide banxini yinnan yi naxan fɔxɔ ra, yinna jaxina. A yi a xuini te, a gbelegbele, a naxa ³⁴ “Ee! Yesu Nasarēti kaana, i waxi nanse xɔn ma nxu yii? I faxi nxu halagiden nin ba? N na a kolon nde i ra. Alaa muxu sarijanxin nan i tan na.”

³⁵ Yesu yi yinnan yamari a sɔβεen na, a naxa, “I dundu, xεε xεmeni ito fɔxɔ ra.” Yinnan yi xεmen nabira e birin yetagi, a xεε a fɔxɔ ra, a mi sese jaxi liga a ra.

† 4:19: Esayi 61.1-2 ‡ 4:27: A mato Mangane Firinden sora 5.1-14 kui.

³⁶ Muxune birin yi kabɛ, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Xaran sifan mundun ito ra? Xɛmɛni ito bata falan ti yinna ɲaxine xa nɔɔn nun sɛnbɛni, e xɛtɛ muxune fɔxɔ ra!” ³⁷ Yesu a fe xibarun yi xuya ayi na yamanan birin yi.

Yesu yi muxu wuyaxi rakɛndɛya
Matiyu 8.14-17, Maraka 1.29-34

³⁸ Yesu yi keli salide banxini, a siga Simɔn konni. A yi a li Simɔn bitan gilɛn fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa. ³⁹ A sa a ti a saden dɛxɔn ma, a yi falan ti fati mawolonna xili ma, ɲaxanla yi kɛndɛya na waxatin yɛtɛni, a yi keli a fɔlɔ walɛ e xa.

⁴⁰ Sogen godo waxatin naxan yi, furemane yi muxun naxanye birin yii, furen sifa wuyaxi, ne yi fa ne ra Yesu fɛma. A yi a yiin sa e birin xun ma, a yi e rakɛndɛya. ⁴¹ Ninanne fan yi muxun naxanye fɔxɔ ra, e yi ne ragbelegbele e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na!” E xɛtɛ muxu wuyaxi fɔxɔ ra.

Koni, a yi ɲinanne yamari a e nama falan ti, amasɔtɔ e yi a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi kawandin ba
Maraka 1.35-39

⁴² Subaxani, Yesu yi keli taani, a siga a danna yirena nde yi. Yamaan yi a fen fɔlɔ. E a to waxatin naxan yi, e kata e xa a makankan alogo a nama siga ⁴³ koni a yi a fala e xa, a naxa, “A fɛrɛ mi na fɔ n xa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin nali taan bonne fan yi nɛn amasɔtɔ Ala n xɛxi na nan ma.”

⁴⁴ Nanara, a yi kawandin bama Yudaya yamanani salide banxine yi.

5

Yesu yi a xarandii singene xili
Matiyu 4.18-22, Maraka 1.16-20

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi tixi Genesarɛti Daraan dɛ, yamaan yi a yigbetɛnma Alaa falan mɛdeni, ² a yi kunki firin to igen dɛ yɛxɛ suxune bata yi keli naxanye kui e lu e yalane raxɛ. ³ Yesu yi so Simɔn ma kunkin kui, a yi a mafan, a xa a tutin igen xun ma ndedi. Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a yamaan xaran.

⁴ A yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “Kunkin nasiga tilin yireni ɛ nun i lanfane xa yalane ragodo igeni, ɛ yɛxɛn suxu.”

⁵ Simɔn yi a yabi, a naxa, “Nxu kanna, nxu bata wali kɔɛɛn na kati! Nxu mi sese suxu. Koni xa i bata a fala na kiini, n yalane ragodoma nɛn igeni.”

⁶ E to yalane ragodo igeni, e yɛxɛ wuyaxi suxu han yalane yi lu yibɛ. ⁷ E lanfaan naxanye yi kunkin boden kui, e ne xili e malideni. E fa, e yi kunkin firinne birin nafe yɛxɛn na han e godo fɔlɔ igen bun ma. ⁸ Feen naxan liga, Simɔn Piyɛri* na to waxatin naxan yi, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a naxa, “Marigina, i masiga n na amasɔtɔ hake kanna nan n tan na!”

⁹ Gaxun yi a suxu a tan nun a lanfane birin na yɛxɛ suxine fe ra ¹⁰ hali Yaki nun Yoni Sebede a dii xɛmɛne. Yesu yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I nama gaxu, fɔlɔ to ma, i fa muxune nan sɔtɔma Ala xa alo i yi yɛxɛn suxuma kii naxan yi.”

¹¹ E kunkine rate xareyaan na, e seene birin lu na, e bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi dogonfontɔɔn nakɛndɛya
Matiyu 8.1-4, Maraka 1.40-45

* 5:8: Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita.

¹² Yesu yi taana nde yi, xεμενα nde yi fa dogonfonna yi naxan fatin birin ma. A Yesu to waxatin naxan yi, a yi bira, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a mafan, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nɔɛ n nakendɛyɛ nen!”

¹³ Yesu yi a yiin sa a ma, a naxa, “N bata tin, i xa kɛndɛya!” Dogonfonna yi a bejin sasa! ¹⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fɛma, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Musa a yamari kii naxan yi. Na findima seren na e xa.”†

¹⁵ Koni Yesu xinla yi xuya ayi na yiren birin yi. Yama gbeen yi fa a falan namɛdeni e nun e rakɛndɛya feen na. ¹⁶ Koni a yi keli, a siga a danna, a yi Ala maxandi, alo a darixi a ra kii naxan yi.

Yesu yi lebutenna rakɛndɛya

Matiyu 9.1-8, Maraka 2.1-12

¹⁷ Lɔxɔna nde Yesu yi xaranna tima, Farisi muxuna‡ ndee nun sariya karamɔxɔne yi dɔxi na yi, naxanye yi kelixi Galile nun Yudaya taan birin yi e nun Yerusalen taani. Marigin sɛnbɛn yi Yesu yi a furetɔne rakɛndɛya.

¹⁸ Muxuna ndee yi fa lebutenna ra a sa seni e yii. E kata, a e xa a raso banxini, alogo e xa sa a sa Yesu bun ma.

¹⁹ Koni yamaan yi gbo, e mi kira sɔtɔ e yi a raso. Na nan a liga e te banxin fari e yinla raba mɛnni, e yi e nun a sa seen nagodo yamaan tagi Yesu yetagi. ²⁰ Yesu e denkelɛyaan to waxatin naxan yi, a yi a fala xεmɛn xa, a naxa, “N xɔyina, i yulubine bata mafelu.”

²¹ Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi e miri, e naxa, “Nde xεmɛni ito ra naxan Ala rayelefuma? Muxu yo mi nɔɛ yulubine mafeluyɛ fɔ Ala keden peena!”

²² Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera? ²³ Nanse fala raxɔlɔ, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ²⁴ N na yitama ε ra nen nayi fa fala sɛnbɛna n tan Muxuna Dii Xεmɛn yii dunuɔna yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

²⁵ Xεmɛn yi keli e birin yetagi, a yi a sa seen tongo, a siga a konni mafuren, a yi Ala tantun. ²⁶ E birin yi kabɛ kati! E yi Ala tantun amasɔtɔ e bata yi gaxu Ala yɛɛ ra, e naxa, “En bata kabanako feen to to!”

Yesu yi Lewi xili

Matiyu 9.9-13, Maraka 2.13-17

²⁷ Na xanbi ra, Yesu yi mini, a siga, a sa mudu maxinla nde to, a xili Lewi, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” ²⁸ Lewi yi keli, a yi a seene birin lu na, a bira Yesu fɔxɔ ra.

²⁹ Na xanbi ra, Lewi yi naxaraxani tɔn a banxini Yesu xa. Mudu maxili wuyaxi nun muxu gbɛtɛye fan wuyaxi yi dɔxɔ e fɛma. ³⁰ Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti Yesu a xarandiine fe yi, e yi e

† **5:14:** dogonfontona: Alaa sariyan kui, dogonfontɔɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbɛtɛ mi yi a yiin dinjɛ dogonfontɔɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14. ‡ **5:17:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbɛ so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

maxodin, e naxa, “Nanfera ε donseen donma ε yi ε min mudu maxinle nun hake kanne fema?”

³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende na mako mi seribaan ma fo furetane. ³² Amasoto n mi faxi tinxin muxune xilideni fo hake kanne, alogo e xa e xun xanbi so e hake ne yi.”

Sun suxu feen maxodinna

Matiyu 9.14-17, Maraka 2.18-22

³³ Muxuna ndee yi a fala Yesu xa, e naxa, “Yoni a xarandiine sunna suxuma ye yo ye, e yi Ala maxandi. Farisi muxune xarandiine fan na ligama. Koni i ya xarandiine donseen donma, e yi e min.”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nema jaxalandi tiine fema waxatin naxan yi, e sunε ba?§ Na mi lige mumε! ³⁵ Koni waxatina nde fama jaxalandi kanna bama nen e ye, e sunna suxuma nen na waxatini.”

³⁶ Yesu yi sandani ito fan sa e xa, a naxa, “Muxu yo mi nεε dugi nenεn tonge, a yi a yibo, a dugi fonna betere n a ra.* Xa a na liga, a dugi nenεn kalama nen. Dugi dugi nenεn fan mi lanje a fonna ma. ³⁷ Muxun mi manpa nenεn se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenεn se sase fonna kalama nen, manpaan yi boxon, se sase fonna yi kala. ³⁸ Koni manpa nenεn sama se sase nenεn nan kui! ³⁹ Awa, muxun na manpa fonna min waxatin naxan yi, a nenεn mi fa rafan a ma sonon, a falama nen nayi, a naxa, ‘A fonna fan.’ ”

6

Matabu Loxona fe

Matiyu 12.1-8, Maraka 2.23-28

¹ Yesu yi danguma xεεna nde ma loxona nde yi, Matabu Loxoni, a xarandiine yi sansi tonsonne ratorondon folo, e yi a terexen e yiin kui, e a kesen don. ² Farisi muxuna ndee naxa, “E ito ligama nanfera? A mi daxa Matabu Loxoni.”*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi na xaranxi ba, kamen Dawuda suxu waxatin naxan yi, e nun a foxorabirane naxan liga?† ⁴ A so nen Alaa banxini, a yi Alaa buru raxilin don, a yi nde so a muxune fan yii. Anu, a mi daxa muxun xa a don fo saraxaraline.”

⁵ Yesu mon yi a fala, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemen nan Matabu Loxon kanna ra.”

Xeme yii madonxina fe

Matiyu 12.9-14, Maraka 3.1-6

⁶ Yesu yi siga salide banxini Matabu Loxo gbete yi, a sa e xaran. Xemena nde yi na naxan yiifari ma yiin yi madonxi. ⁷ Sariya karamoxona ndee nun Farisi muxuna ndee yi waxi a xon ma e xa Yesu tajege. Nanara, e yi e yeen ti a ra alogo e xa a kolon xa a muxun nakendeye Matabu Loxoni. ⁸ Koni Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a yi a fala xeme yii madonxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yetagi be.” Xemen yi keli, a ti e yetagi. ⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa,

§ **5:34:** Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo jaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nenεn, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. * **5:36:** dugi nenεna: Yesu a sariya nenεn mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mon mi se sariya nenεn ma. * **6:2:** Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke Matabu Loxoni. Na feen sbexi Xoroyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu soxolεxine mi yi maliye na loxoni. † **6:3:** A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui.

“N xa ε maxodin, Matabu Λοχονι, nanse daxa a xa liga, a jaxina xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” ¹⁰ A yi e birin mato, a yi a fala xεμεν xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a liga na kiini, a yiin yi kendeya.

¹¹ Koni e xolo kati, e naxan ligama Yesu ra e na fala e bode tagi.

Yesu yi xera fu nun firinne yεba

Matiyu 10.1-4, Maraka 3.13-19

¹² Yesu yi siga geyaan fari, a sa Ala maxandi na waxatini, a xi Ala maxande. ¹³ Kuye ba waxatin naxan yi, a yi a xarandiine xili, a fu nun firin yεba e tagi, a yi ne xili sa xεrane. ¹⁴ E xinle ni itoe ra, Simon, a naxan xili sa Piyeri, e nun a ngaxakedenna Andire, e nun Yaki nun Yoni nun Filipi nun Barotolome nun ¹⁵ Matiyyu nun Tomasi e nun Alifaa dii xεμεν Yaki, e nun Simon e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”[†] ¹⁶ e nun Yaki a dii xεμεν Yudasi e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a yi a so yiini.

Yesu yi yamaan mali

Matiyu 4.23-25

¹⁷ Yesu yi godo keli geyaan fari e nun a xεrane, a ti lanbanni, e nun a xarandii wuyaxi. Yama gbeen yi na nun sa keli Yudaya yamanan yiren birin yi, e nun keli Yerusalen taani, e nun taan naxanye tixi foxo igen dexon ma, naxanye xili Tire e nun Sidon. Men kanne yi fa a xuiin nameдени e nun e rakendeyadeni e furen sifan birin ma. ¹⁸ Yinna jaxine bata yi naxanye toro ne fan yi fa e rakendeyadeni. ¹⁹ Muxun birin yi kataxi, alogo e xa e yiin dinje a ra, amasoto senben yi minima ayi naxan yi e rakendeyama.

Sewa kendena

Matiyu 5.1-12

²⁰ Yesu yi a xarandiine mato, a naxa, “Sewana ε tan yiigelitone xa, amasoto ε gbeen nan Alaa Mangayaan na!

²¹ Sewana ε xa,
kamen naxanye ma iki
amasoto ε lugoma nen ken!
Sewana ε xa,
naxanye wugama iki,
amasoto ε gelema nen!”

²² “Yamaan na ε rajaxu waxatin naxan yi, e yi ε kedi, e yi ε konbi fa fala muxu jaxin nan ε tan na Muxuna Dii Xεmena fe ra, sewana ε xa na yi. ²³ Na na liga waxatin naxan yi, ε xa sewa, ε yi ε bodon sewana fe ra amasoto barayi gbeen namaraxi ε xa ariyanna yi. Bayo e benbane nabine toro na kii nin.”

²⁴ “Koni nafulu kanne,
gbalona ε yee ra
amasoto ε bata yelin ε gbee jaxunna sote ε siini.

²⁵ E tan naxanye lugoxi iki,
gbalona ε yee ra,
amasoto kamena ε suxuma nen.
E tan naxanye gelema iki,
gbalona ε yee ra,
amasoto ε monema nen, ε wuga.”

[†] **6:15:** Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e non bun ma.

²⁶ “Muxun birin na ε xili fajin fala waxatin naxan yi, gbalona ε yεε ra amasotɔ e benbane a fala na kii nin wule nabine ma.”

Iyaxune xanu
Matiyu 5.38-48

²⁷ “Koni, naxanye n xuiin mεma, n na falama ε xa nεn. Ε ε yaxune xanu, naxanye bata ε rajaxu, ε xa fe fajin liga ne xa. ²⁸ Ε xa duba ε danga muxune xa. Naxanye ε tɔrɔma, ε xa Ala maxandi ne xa. ²⁹ Naxan na i dεεn fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa. Xa muxuna nde i ya doma gbeen tongo, i xa tin a xa doma bun biran fan tongo. ³⁰ Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde i yii seen tongo, i nama a maxodin na ra sɔnɔn. ³¹ I waxi muxune xa feen naxan naba i xa, na jɔxɔnna liga bonne xa.”

³² “Muxun naxanye bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hakε kanne fan muxun xanuma naxan bata e xanu! ³³ Muxun naxanye bata fe fajin liga ε xa, xa ε fe fajin liga ne nan tun xa, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hakε kanne fan na ligama. ³⁴ Xa ε muxune nan tun dolima naxanye a fima, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hakε kanne fan e bode dolima na kiini. ³⁵ Koni, ε tan xa ε yaxune xanu, ε fe fajin liga e xa. Ε muxune doli, ε nama ε miri se sɔtɔ feen ma ne yi. Ε barayi gbee sɔtɔma nεn na yi. Ε ligama nεn alo ε Fafe, Kore Xɔnna Ala. Amasotɔ a fe fajin ligama finsiriwanle nun muxu jaxine xa. ³⁶ Ε kininkinin alo ε Fafe Ala kininkininxi kii naxan yi.”

Ε nama ε lanfane kewanle makiti
Matiyu 7.1-5

³⁷ “Ε nama ε yete findi ε lanfane kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama ε fan makiti. Ε nama bonne yalagi alogo Ala nama ε fan yalagi. Ε muxune mafelu alogo Ala xa ε fan mafelu. ³⁸ Ε muxune ki alogo Ala xa ε fan ki. Ε yi liga seen nafexin sɔtɔ na yi, a rafexina ken, a madεten, ε yi a sa ε dugi dεni. Ε ligaseen naxan yatεma bonne xa, Ala fan na yatεma ε xa nεn.”

³⁹ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Danxutɔɔn mi danxutɔɔn yii rasuxe, xa a na liga e firinna birin birama nεn yinla kui. ⁴⁰ Xarandiin mi gboε a karamɔxɔ xa. Xarandii yo xarandii, a na yelin xaranna ra waxatin naxan yi, a ligama nεn alo a karamɔxɔna.”

⁴¹ “Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yεεn xɔn, i na toma, koni gbindowna naxan i tan yεεn xɔn, i mi na toma? ⁴² I a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Yandi, tin n xa jamadin ba i yεεn xɔn ma.’ Koni i mi na gbindowna toma i yete yεεn xɔn ma ba? I tan nafigina, gbindowna ba i yete yεεn xɔn ma singen, na xanbi ra i nɔε na jamadin toε nεn, i yi a ba i adamadi boden yεεn xɔn ma.”

Wudin nun a bogina fe
Matiyu 7.16-20, 12.33-35

⁴³ “Wudin fajin mi bogi jaxin tima, wudi jaxin mi bogi fajin tima. ⁴⁴ Wudin birin kolonma a bogin nan xɔn ma, i mi xɔdε bogin bolonjε wudi manjalixin kɔε ra, i mi manpa bogin bolonjε tansinna kɔε ra. ⁴⁵ Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani. Amasotɔ feen naxan muxun bɔjɛni, a na nan falama.”

Banxi ti firinne fe
Matiyu 7.24-27

46 “E n xilima nanfera fa fala, ‘Marigina, Marigina,’ koni n naxan falama ε xa, ε mi na ligama? 47 Naxan birin fama n fεma, e yi n ma falane rame, e yi e suxu, n na muxune maligan yitama ε ra nen. 48 A ligaxi nen alo naxan a banxin ti, a yi yinla ge kati! Han a fanyen li a bun ma, a banxin ti fanyen fari. § Tulen yi fa, foyen yi fa, koni a mi a ramaxa amasoto a tixi ki faji. 49 Koni muxun naxan bata n ma falane me, a mi e suxu, a ligaxi nen alo muxun naxan a banxin tiin boxon fari ma, a mi boxon ge alogo a xa a beten sa. Tulen fa waxatin naxan yi, a yi bira, a kala kiin yi jaxu ayi kati!”

7

Sofa kuntigina walikeen nakendeya fena

Matiyu 8.5-13

1 Yesu yelin na falane birin tiye yamaan xa waxatin naxan yi, a siga Kapernan yi. 2 Romi kaa sofa kemeen kuntigina nde yi na, a walikeen naxan yi rafan a ma han, na yi furaxi, a yi fa luxi ndedi a xa faxa. 3 Na kuntigin Yesu a fe me waxatin naxan yi, a Yahudiya fonna ndee rasiga Yesu ma, e yi a mafan a a xa fa a walikeen nakendeya. 4 E fa Yesu mafan, e naxa, “A lan i xa xemeeni ito mali 5 amasoto a bata en kon kaane xanu, a tan nan mon nxo salide banxin tixi.”

6 Yesu yi siga e foxo ra. E bata yi maso banxin na, kuntigin yi a xoyina ndee rasiga a faladeni a xa, e naxa, “N kanna, i nama i yete toro. Na binyen mi lan n ma, i so n ma banxini, 7 na nan a ligaxi, n yi n miri n yete ma fa fala a mi lan n xa fa i fεma. Falan ti tun, n ma walikeen kendeyama nen! 8 N tan fan kuntigina ndee senben bun ma, koni sofane fan n bun ma. N na a falama na nde xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”

9 Yesu na me waxatin naxan yi, a kabe, a yi a yee rafindi e ma, a yi a fala yamaan xa a foxo ra, a naxa, “N xa a fala ε xa, n munma denkeleyaan sifani ito to singen hali Isirayila muxune ye!”

10 Xerane yi yete kuntigin konni, e yi a li a walikeen bata kendeya.

Yesu yi kaja gilena dii xemeen nakeli sayani

11 Na xoton bode, Yesu yi siga taana nde yi naxan xili Nayin. A xarandiine nun yama gbeen yi siga a foxo ra. 12 A taan so deen li waxatin naxan yi, a sa binbi tiine li. Kaja gilena dii xeme keden peen bata faxa. Muxu wuyaxi yi na jaxanla fεma keli na taani. 13 Marigin na jaxanla to waxatin naxan yi, a kininkinin a ma kati, a yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama wuga.” 14 A sa a yiin din binbin na, naxanye yi a xalima, ne yi ti. Yesu naxa, “Banxulanna, n na a falama i xa, keli, i ti!” 15 Faxa muxun yi keli, a falan ti folo. Yesu yi a raxete a nga ma mon.

16 Yamaan birin yi gaxu kati, e yi Ala tantun, e naxa, “Nabi gbeen bata mini kenenni nxu tagi! Ala bata fa, a yi a yamaan kisi!”

17 Muxune yi Yesu a fe xibarun me Yudaya nun a dexon yamanan birin yi.

Yoni Marafu Tiina xerane fe

Matiyu 11.2-19

18 Yoni a xarandiine yi feni ito birin fala a xa. Yoni yi muxu firin xili a fεma, 19 a yi e rasiga Marigin fεma, e yi a maxodin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fe

§ 6:48: Men kaane yi e banxine tima fanyen nan fari alogo e xa baraka.

falama, fa fala a muxuna nde fama, i tan nan na ra ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

²⁰ E fa Yesu fema waxatin naxan yi, e naxa, “Yoni Marafu Tiin nan nxu xexi i ma, a nxu xa i maxodin, fa fala a yi muxun naxan fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

²¹ Na waxatin yeteni, Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma e nun jinan jaxin yi naxanye foxo ra. A danxuto wuyaxi yeen naba ayi. ²² Yesu yi Yoni a xerane yabi, a naxa, “E xete, e naxan toxi, e yi a me, e sa na fala Yoni xa fa fala danxutone seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontone kendeyaan sotoma, tuli xorine falan mema, faxa muxune kelima sayani, Alaa falan Xibaru Fajin nalima yiigelitone ma. ²³ Naxan mi biran tantanni n ma fe yi, sewan na kanna xa!”

²⁴ Yoni a xerane siga waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala folo yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba? ²⁵ Xa na mi a ra, e siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni, naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ²⁶ Nayi, e siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala e xa, e bata nde to naxan gbo nabiin xa. ²⁷ Amasoto Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘Ala naxa: N nan n ma xeraan nasigama nen i yee ra, a yi kirani ton i xa.’* ” ²⁸ Yesu mon yi a fala, a naxa, “N xa a fala e xa, muxun naxan birin bata bari a foloni, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Alaa Mangayani, na gbo Yoni xa.”

²⁹ Yamaan nun mudu maxinle yi Yesu xuiin me, e yi Alaa tinxinyaan falan suxu, bayo Yoni bata yi ne rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. ³⁰ Koni Farisi muxune nun sariya karamoxone bata yi e me Alaa fe ragidixine ra. E mi tin Yoni xa e rafu igeni.

³¹ “Awa, to muxune, n na e misalima nanse ra iki? E nun nanse maliga? ³² E luxi nen alo diidin naxanye sabaan soma lxo tideni. Bonne a falama bonne xa, e naxa, ‘N xu bata xulenna fe e xa, koni e mi e bodon. N xu yi binbi wuga sigin sa koni e mi wuga!’ ³³ Yoni Marafu Tiin yi fa, a sunna suxu, a mi manpaan min, koni e naxa, ‘Ninanna a foxo ra!’ ³⁴ N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, koni e naxa ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dolo minna nan a ra! Mudu maxinle nun hake kanne xoyin nan a ra!’ ³⁵ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jondin yitama e kewanle xon ma nen.”

Yesu yi siga Farisi muxun konni

³⁶ Farisi muxuna nde yi Yesu xili a konni, alogo a xa fa a dege a fema. Nanara, Yesu yi siga a banxini, a sa a dege a xon ma. ³⁷ Naxanla nde yi na taani, yalunden nan yi a ra. A yi a me, a Yesu a degema na Farisi muxun konni. Nanara, a fa alabasita gemen muranna ra latikononna yi naxan kui. ³⁸ A ti Yesu san xanbi ra, a wugama, a Yesu sanna makun a yee gen na. Na xanbi ra, a yi a sanna masugusugu a xun sexen na, a yi a sanna sunbu, a latikononna sugusugu a ma a binya feen na. ³⁹ Farisi muxun naxan Yesu xili, na ito to waxatin naxan yi, a yi a miri a yete ma, a naxa, “Xa nabiin nan yati yi xemeni ito ra nun, a yi a kolonma nen nun, nde jaxanli ito ra naxan a yiin dinxi a ra. A yi a kolonma nen nun a jaxanli ito yulubin gbo!”

⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Simon, n waxi a xon ma, n xa fena nde fala i xa.”

A yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, awa, a fala n xa.”

* 7:27: Malaki 3.1 Xoroyaan 23.20 fan mato.

⁴¹ Yesu naxa, “Xeme firin yi na nun naxanye gbetin doli gbeti kanna ma, kedenna yi keme suulun tongo a yii, bonna yi tonge suulun tongo a yii. ⁴² E firinna sese mi a donla fi. Nama, a yi dija e firinna birin ma donle ma. Na muxu firinna, mundun a xanuma dangu a lanfaan na?”

⁴³ Simon yi a yabi, a naxa, “N mirixi a ma, doli gbeen naxan ma.”

Yesu naxa, “I bata a yabi ki fani.” ⁴⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yee rafindi jaxanla ma, a yi a fala Simon xa, a naxa, “I bata jaxanli ito to? N bata fa i ya banxini, i mi igen so n yii n yi n sanna maxa. Koni a tan bata n sanna maxa a yee gen na, a yi a masugusugu a xun sexen na. ⁴⁵ N fa waxatin naxan yi, i mi n nalan, koni xabu n fa a tan mi xadan n sanna sunbu. ⁴⁶ I mi turen so n yii n yi a sugusugu n xunna ra, koni a tan bata n sanna birin masugusugu latikonna ra. ⁴⁷ N na a falama i xa nen nayi, fa fala jaxanli ito yulubi wuyaxine birin bata mafelu bayo a bata xanuntenya gbeen yita n na. Koni naxan bata mafelu ndedi, na a xanuntenyaan mayitama nen ndedi.”

⁴⁸ Na xanbi ra, Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I bata mafelu i yulubine ra.” ⁴⁹ Muxun naxanye yi doni na, ne yi a fala folo e bode xa, e naxa, “Nde ito ra naxan yulubin mafeluma?”

⁵⁰ Koni Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I ya denkeleyaan bata i rakisi, siga boje xunbenli.”

8

Naxanla naxanye Yesu foxo ra

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin kawandin ba e xa. Xarandii fu nun firinne yi siga a foxo ra, ² e nun jaxanla ndee naxanye rakendeya jinan jaxine nun furene ma, ne nan xiliye ito ra: Mariyama naxan xili Magadala kaana jinan solofere raxete naxan foxo ra e nun ³ Yoyana Herode a tande kuntigin Kusa a jaxanla, e nun Susana e nun jaxalan gbete wuyaxi. Ne nan yi Yesu nun a xarandiine malima e yete yii seene ra.

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Maraka 4.1-9

⁴ Yama gbeen yi e malan a fema, taa wuyaxi muxune yi fa. A yi sandani ito sa e xa, a naxa, ⁵ “Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xon ma, yamaan yi dangu ne fari, xoline yi e don. ⁶ Ndee yi bira fanyen ma, bende gbee mi yi denaxan yi. E to soli, e xara mafuren amasoto igen mi yi e bun ma. ⁷ Sansina ndee yi bira sexe jali kanne tagi e nun sexene yi gbo e bode xon ma, sexen yi e don. ⁸ Sansina ndee yi bira boxo fajini, e soli, e bogi, e keden kedenna birin yi keme soto.” A yelinxi na fale, a yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xon, a feen me, na xa a tuli mati.”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Maraka 4.10-12

⁹ Yesu a xarandiine yi a maxodin sandani ito bunna ma. ¹⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feene kolonna bata so e yii, koni a falama bonne xa sandane nin alogo e xa e yeen ti, koni e nama a yigbe, e yi e tuli mati, koni e nama a famu.”*

* **8:10:** Esayi 6.9

Yesu yi sandan bunna ye ba
Matiyu 13.18-23, Maraka 4.13-20

¹¹ Yesu naxa, “Sandani ito bunna nan ito ra. Sansina, Alaa falan nan na ra. ¹² Sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me koni Yinna Manga Setana yi fa, a yi a ba e bɔɔɛni, alogo e nama denkeleya, e kisi. ¹³ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, e yi a suxu se wani, koni salen mi e bun ma. E denkeleya waxatidi tun, koni e na tɔɔ waxatin naxan yi, e bama nen denkeleyani. ¹⁴ Sansiin naxanye bira se xe jali kanne tagi, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, koni dunuja xaminna nun nafulu feen nun ye te rafan feene yi e kala, e mi bogin nayi e mo hali! ¹⁵ Sansiin naxanye bira bɔɔɛ fajini, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, a lu e bɔɔɛni sɔbɛɛn na, e yi a suxu, e tunnafan han a bogi, a mo.”

Lenpun dɔxɔ fena seen bun ma
Maraka 4.21-25

¹⁶ “Muxu yo mi lenpun na de ge, a deben so a xun na, hanma a yi a raso saden bun ma, fo a xa a dɔxɔ se nan fari, alogo yamaan na so banxini waxatin naxan yi, e kenenna to. ¹⁷ Feen naxanye birin luxunxi, ne makenenna nen. Wundo feen birin kolonma nen, a yi mini kenenni.”

¹⁸ “E a liga e yeren ma e fe me kiini, amasoto seen muxun naxan yii nde soma nen na yii, koni se mi muxun naxan yii hali a mirixi naxan di ma a yii, na be a yii.”

Yesu nga nun a xunyene fe
Matiyu 12.46-50, Maraka 3.31-35

¹⁹ Yesu nga nun a xunyene yi fa a fema, koni e mi no a masote, amasoto yamaan yi gbo. ²⁰ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.”

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Naxanye Alaa falan namema, e yi a suxu, n nga nun n xunyene ne nan na.”

Yesu yi foye gbeen nati
Matiyu 8.23-27, Maraka 4.35-41

²² Lɔxɔna nde Yesu nun a xarandiine yi so kunkin kui, a yi a fala e xa, a naxa, “En dangu daraan bode fɔxɔn na.” Nayi, e siga. ²³ E yi sigama waxatin naxan yi. Yesu yi xi kunkin kui. Foye gbeen yi keli daraan xun ma. Kunkin yi rafe fɔbɔ igen na, na yi magaxu han! ²⁴ Xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a raxulun, e naxa, “Nxu kanna, nxu kanna, nxu faxamaan ni i ra!”

Yesu yi keli, a falan ti foyen nun igen mɔɔɔnne xili ma,† e yi e raxara. ²⁵ A yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E mi denkeleyaxi ba?” Koni e kabɛ, e gaxu. E yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxun sifan mundun ito ra? A bata igen nun foyen yamari, e yi a falan suxu ken!”

Yesu yi muxun nakende ya yinnane naxan fɔxɔ ra
Matiyu 8.28-34, Maraka 5.1-20

²⁶ E dangu Gadara yamanani naxan Galile yamanan ye tagi. ²⁷ Yesu ti bɔɔɔni waxatin naxan yi, muxuna nde yi fa a ralan keli na taani yinna jaxin yi a fɔxɔ ra. A bata yi bu a mi domain nagodo a ma, a mi yi tinje dɔxe a konni fo a dɔxɔ bilingan yireni. ²⁸ A to Yesu to, yinnan yi a rasɔnɔ kati, a yi a sa Yesu bun ma, yinnan yi falan ti a xɔn a xui yitexin na, a naxa, “Yesu,

† 8:24: Igen mɔɔɔnne: alo foyen na so igeni.

Kore Xonna Alaa Dii Xemena, i waxi nanse xon ma n tan xa? Yandi, i nama n jaxankata!”²⁹ Amasoto Yesu bata yi yinna jaxin yamari a xa xete xemen foxo ra, a bata yi naxan suxu xabu waxati xunkuye. E yi a yiine nun a sanne xidima yoloxonna nan na. Koni a yi a xidi seene bolonma nen, yinnan yi a rayaya ayi burunna ra.

³⁰ Yesu yi yinnan maxodin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nen ‘Ganla.’” Amasoto yinna wuyaxi bata bira a foxo ra.³¹ Yinnane yi Yesu mafan a nama e rasiga yili jaxin na.

³² Xose kuru gbeen yi na dexon ma nun, e yi e degema geyaan na, yinnane yi Yesu mafan, a xa tin a yi e rasiga xosene foxo ra. A tin e xa.³³ Nanara, yinnane yi xete xemen foxo ra, e siga xosene foxo ra. Xose kurun yi godo a giye geyaan na, e sa faxa darani.³⁴ Muxun naxanye yi xosene kantanma, ne to na feen to, e yi siga e giye, e sa na feen xibarun nali taan nun banxidene yi.³⁵ Muxune yi siga na feen matodeni, e yi fa Yesu fema, e xemen li doxi a fema yinnane xete naxan foxo ra, domaan nagodoxi a ma, a bata xaxinla soto. E birin yi gaxu.³⁶ Yinnane xete xemen foxo ra kii naxan yi, muxun naxanye na to, e na fala bonne xa.³⁷ Gadara kaane birin yi a fala Yesu xa, a xa siga amasoto e birin bata yi gaxu kati! Nanara, Yesu yi so kunkin kui, a siga.³⁸ Yinnane xete xemen naxan foxo ra, na yi Yesu mafan, a naxa, “Tin n xa siga i foxo ra.” Koni Yesu yi a raxete, a naxa,³⁹ “Siga i konni, Ala bata naxan liga i xa, i sa na yeba.” Yesu naxan ligaxi a xa, a sa na rali taan birin ma.

Yesu yi muxu firin nakendeya
Matiyu 9.18-26, Maraka 5.21-43

⁴⁰ Yesu xete daraan bode foxon na waxatin naxan yi, yamaan yi a ralan amasoto e birin yi a legedenma.⁴¹ Xemena nde yi fa naxan yi xili Yirusu, salide banxin kuntigin nan yi a ra. A yi bira Yesu sanna bun ma, a yi a mafan, a xa siga a konni⁴² amasoto a dii teme keden peen yi faxa feni. A soton bata yi jee fu nun firin ti. Yesu sigama Yirusu foxo ra waxatin naxan yi, yamaan yi a yigbeten han!⁴³ Naxanla nde yi na yi, jaxalan furen yi a ma xabu jee fu nun firin. A bata yi a yii seen birin so seribane yii, koni muxu yo mi no a rakendeye.⁴⁴ A fa yamaan tagi Yesu xanbi ra, a yi a yiin din Yesu a doma lenben na, a kendeya mafuren!⁴⁵ Yesu yi maxodinna ti, a naxa, “Nde a yiin dinxi n na?” Muxun birin yi a tandi, koni Piyeri yi a fala, a naxa, “N kanna, yamaan tixi i rabilinni, e bata i yigbeten.”⁴⁶ Koni Yesu naxa, “Muxuna nde bata a yiin din n na yati, n bata a kolon amasoto senbena nde bata mini n yi.”⁴⁷ Naxanla yi a to fa fala a bata mini kenenni. Nayi, a fa, a xuruxurunma, a yi a sa Yesu bun ma yamaan birin yetagi. A a yiin dinxi Yesu ra feen naxan ma, a na fala a xa, e nun a kendeyaxi kii naxan yi mafuren!⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i ya denkeleyaan bata i rakendeya. Siga boje xunbenli.”

⁴⁹ Yesu na falama waxatin naxan yi, xeraan yi fa sa keli salide banxin kuntigina banxini, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I ya dii temen bata faxa, i nama Karamoxo toro sonon.”⁵⁰ Yesu yi na me, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I nama gaxu, i denkeya tun, a kendeyama nen.”

⁵¹ Yesu na li waxatin naxan yi, a mi tin muxu yo xa so a foxo ra fo Piyeri nun Yoni nun Yaki, e nun diidina nga nun a fafe.⁵² Muxune birin yi wugama, e gbelegbelema diidina fe ra. Yesu naxa, “E nama wuga, diidin mi faxaxi, a yiin nen tun!”

⁵³ E birin yi gele a ma amasotɔ e yi a kolon yati, fa fala diidin bata faxa!
⁵⁴ Koni Yesu yi a suxu a yiin ma, a yi a xili, a naxa, “Diidina, keli!” ⁵⁵ A niin yi xεte ayi, a keli mafuren! Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E donseen so a yii.”
⁵⁶ A sɔtɔ muxune yi kabε, koni Yesu yi e maxadi, a naxa, “Feen naxan ligaxi, ε nama na fala muxu yo xa.”

9

Xera fu nun firinne xε fena *Matiyu 10.5-15, Maraka 6.7-13*

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinna xili, a senben so e yii alogo e xa ninanne kedi, e furetɔne rakendεya. ² A yi e rasiga, a e xa sa Alaa Mangayaan kawandin ba, e furetɔne rakendεya. ³ A yi a fala e xa, a naxa, “E nama siga sese ra ε yii sigatini. E nama siga dungari ra ε yii, ε nama siga bɔnduli ra ε yii, hanma donsena hanma gbetina. E nama siga doma firin na ε ma. ⁴ E na yigiya denaxan yi, ε xa lu mɛnni han ε keli waxatini na taani. ⁵ Xa muxe mi ε yisuxu taan naxan yi, ε keli na taani, ε yi ε sanne rakunkun ε na gbangbanna ba ε sanne ra,* na yi findi sereyaan na e xa.”

⁶ Xarandiine yi siga banxidene birin na, e sa Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba, e yamaan nakendεya yiren birin yi.

Manga Herode kuisan fena *Matiyu 14.1-12, Maraka 6.14-29*

⁷ Herode, Galile mangan yi feni itoe birin mε, a kuisan kati! Amasotɔ ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin bata keli sayani!” ⁸ Bonne naxa, a Nabi Eli bata mini kenenni. Koni bonne naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani. ⁹ Manga Herode naxa, “N bata yi Yoni xunna sege a de nun. Koni muxun mundun ito ra, n naxan ma fe mema?” Awa, a yi kata Yesu to feen na.

Yesu yi muxu wuli suulun dege *Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Yoni 6.1-14*

¹⁰ Xerane to xεte, e naxan birin liga, e na yεba Yesu xa. A siga e ra a fɔxɔ ra a danna taana nde yi naxan xili Betasada. ¹¹ Yamaan na mε waxatin naxan yi, e siga a fɔxɔ ra. A yi e yisuxu, a yi Alaa Mangayana fe fala e xa. Naxanye yi waxi kendεyaan xɔn ma, a yi ne rakendεya.

¹² Sogen godo fɔlxina, xarandii fu nun firinne yi fa a fεma, e naxa, “Yamaan bejin alogo e xa nɔ sigε banxidene ra e nun xεene ma naxanye en nabilinni, e yi donseen nun e yigiyaan sɔtɔ mɛnne yi, bayo en burunna nan na be.”

¹³ Koni Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan yetεen xa donseen so e yii.”

E yi a yabi, e naxa, “Naxan nxu yii, buru xun suulun e nun yεxe firin. I waxi a xɔn ma nxu xa donseen sara yamani ito birin xa di?” ¹⁴ Xεmene gbansanna, muxu wuli suulun jɔxɔn nan yi e ra.

Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E yamaan nadɔxɔ tonge suulun suulun yεen ma.”

¹⁵ Xarandiine yi na liga, e yi e birin nadɔxɔ. ¹⁶ Yesu yi buru xun suulunne nun yεxe firinne tongo, a yi a yεen nate kore, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ¹⁷ E birin yi e dege, e lugo ken! Xarandiine yi deben fu nun firin nafe a dungi dɔnxene ra.

* **9:5:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna ra naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

*Piyeri a falana Yesu a fe yi**Matiyu 16.13-19, Maraka 8.27-29*

¹⁸ Lɔxɔna nde Yesu yi Ala maxandima a kedenna a xun xɔn ma, a xarandiine yi fa a fema, a yi e maxodin, a naxa, “Yamaan naxa, a nde n tan na?”

¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Ndee naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee fan naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.”

²⁰ Yesu mɔn yi e maxodin, a naxa, “E tan go, e naxa a nde n tan na?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na!”

*Yesu yi a sayana fe fala**Matiyu 16.20-28, Maraka 8.30-9.1*

²¹ Awa, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama na fala muxu yo xa. ²² A mɔn yi falan ti, a naxa, “A feɛ mi na fɔ n tan Muxuna Dii Xɛmɛn xa tɔɔ wuyaxi sɔɔ. Yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne e mɛma n na nɛn, e yi n faxa, a soge saxandeni n keli sayani.”

²³ A yi a fala e birin xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra, fɔ a xa a mɛ a yetɛ ra, a yi a faxa wudin† tongo lɔxɔ yo lɔxɔ, a bira n fɔxɔ ra. ²⁴ Amasɔɔ naxan na wa a niin nakisi feni, a bɔnɔma ayi nɛn. Koni naxan bɔnɔma a niini n tan ma fe ra, na kisima nɛn. ²⁵ Hali muxun dunuɔa birin sɔɔ, koni xa a bɔnɔ a niini habadan, na nanse fanma a ma? ²⁶ Xa muxun yagi a tiyɛ n tan nun n ma fe falana fe ra, Muxuna Dii Xɛmɛn fan yagima nɛn na kanna fe ra a na fa a binyeni waxatin naxan yi e nun a Fafe Alaa binyena e nun maleka sarjɔnɔxine. ²⁷ N xa ɔndin fala e xa, ndee be, ne mi faxɛ fɔ e Alaa Mangayaan to.”

*Yesu a nɔɔna fe**Matiyu 17.1-8, Maraka 9.2-8*

²⁸ Yesu yelin feni itoe falɛ waxatin naxan yi, lɔxɔ xun keden ɔxɔn danguxina, a Piyeri nun Yoni nun Yaki tongo, e siga a fɔxɔ ra geyaan fari Ala maxandideni. ²⁹ A yi Ala maxandima waxatin naxan yi, a yetagin kɛɔaɔn yi masara, a domaan yi fixa ayi alo kuyen na a ɔinna masɔxɔn! ³⁰ Na waxatini, muxu firin yi mini kɛnɛnni, Nabi Musa nun Nabi Eli, e falan ti a xa. ³¹ E yi nɔɔxi. E yi Yesu faxa feen fala a xa naxan yi kamalima Yerusalɛn taani. ³² Piyeri nun a lanfane yi xima, koni e xulun, e Yesu a nɔɔn to e nun xɛme firin yi tixi a dɛxɔn ma. ³³ Na muxune kelima Yesu fema waxatin naxan yi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu kanna, a lanxi bayo nxu be yi. Nxu xa gage saxan ti be yi, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” A mi yi a kolon a naxan falama.

³⁴ A falan tima waxatin naxan yi, kundaan yi godo e xun ma, xarandiine yi gaxu. ³⁵ Fala xuiin yi keli kundani, a naxa, “N ma Dii Xɛmɛn nan ito ra, n bata naxan sugandi, e tuli mati a xuiin na!”

³⁶ Fala xuiin dan waxatin naxan yi, Yesu keden peen yi lu na yi. Xarandiine yi e duudu feni ito birin ma, e feen naxanye toxi, e mi ne fala muxu yo xa na waxatini.

*Yinnan yi diidin naxan fɔxɔ ra**Matiyu 17.14-18, Maraka 9.14-27*

† 9:23: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛn, fa fala fo Yesu a xarandiine xa e wɛkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

³⁷ Na xətən bode e godo keli geyaan fari, yama gbeen yi Yesu ralan. ³⁸ XεMεN yi a xuini te yamaan tagi, a naxa, “Karaməxə, n ni i mafanma, i xa n ma dii xεMε keden peen mato. ³⁹ Yinnan na keli a ra, a gbelegbelema nεN mafurεN, a xuruxurun, a yi a rabira, a de xunfanna yi lu mine, a mi a bejinma xulen fə a na a tərə kati! ⁴⁰ N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa a kedi a fəxə ra, koni e mi nəxi a kedε.”

⁴¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! E tan denkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu ε fεma han waxatin mundun yi? N diɲama ε xa han waxatin mudun yi?” A yi a fala xεMεN xa, a naxa, “Fa i ya diin na be.”

⁴² Diidin fama waxatin naxan yi, yinnan yi a raxuruxurun, a yi a rabira bəxəni. Yesu yi falan ti yinna ɲaxin xili ma, a diidin nakεndεya, a yi a so a fafe yii mən. ⁴³ Muxune birin yi kabε Ala sεnben ma.

*Yesu mən yi a fəxa feen fala
Matiyu 17.22-23, Maraka 9.30-32*

Yesu feen naxan birin liga, yamaan yi lu kabε ne ma, a yi a fala a xarandiine xa na waxatini, a naxa, ⁴⁴ “N naxan falama ε xa, ε nama ɲinan na xən ma! N tan Muxuna Dii XεMεN soma nεN yamaan yii, n lu e sεnben bun ma.” ⁴⁵ Koni e mi ito bunna kolon. A bata luxun e ma alogo e nama a bayen kolon. E mən yi gaxu a maxədinε na feen na.

*Nde gbo birin xa?
Matiyu 18.1-5, Maraka 9.33-37*

⁴⁶ Falan yi keli xarandiine tagi fa fala nde gbo dangu e birin na. ⁴⁷ E yi mirixi naxan ma, Yesu na kolon. Nanara, a yi diidina nde tongo, a yi a ti a de xən ma. ⁴⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan na diidini ito yisuxu n xinli, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xεxi. Amasətə naxan xurun ε birin tagi, na nan gbo ε birin xa.”

*Naxan mi kelixi ε xili ma
Maraka 9.38-40*

⁴⁹ Yoni yi falan ti, a naxa, “Nxu kannu, nxu bata xεMεna nde to ɲinanne kedε i xinli, nxu yi a raxəb, a xa a lu amasətə a mi en tan fəxə ra.”

⁵⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama a raxəb amasətə naxan mi kelixi ε xili ma, na ε xa nεN.”

Muxune yi tondi Yesu yisuxε

⁵¹ Yesu siga waxatin masoxina ariyanna yi, a yi a ragidi a xa siga Yerusalεn taani. ⁵² A xεrane rasiga a yεε ra Samariya taana nde yi, alogo e xa sa feene yitən a yεε ra. ⁵³ Koni muxun naxanye na yi, ne mi a yisuxu amasətə e a kolon, a a sigama Yerusalεn taan nin. ⁵⁴ A xarandiine, Yaki nun Yoni na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, i waxi a xən ma ba, nxu xa tεen yamari keli kore xəna ma, a yi itoe halagi?”

⁵⁵ Yesu yi a yεε rafindi e ma, a yi e maxadi. ⁵⁶ E yi siga taa gbεte yi.

*Birana Yesu fəxə ra
Matiyu 8.19-22*

⁵⁷ E yi kira yi waxatin naxan yi, xεMεna nde yi a fala Yesu xa, a naxa, “I siga dεdε, n sigε i fəxə ra.”

⁵⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xəline yi e tεen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii XεMεN yii.” ⁵⁹ A yi a fala xεMεna nde xa, a naxa, “Bira n fəxə ra.”

Koni na xεmen yi a fala, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

⁶⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “A lu faxa muxune xa e faxa muxune maluxun. † I tan xa sa Alaa Mangayana fe Xibarun nali.”

⁶¹ Gbεte fan yi a fala, a naxa, “N kanna, n birama nen i fɔxɔ ra, koni tin n xa sa n jungu n kon kaane ma singen.”

⁶² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxu yo jinge kenna suxu, a lu a xanbi ratoε, na mi daxa a wali Alaa Mangayani.”

10

Xarandii tonge solofere e nun firinne xεrayana

¹ Na xanbi ra, Marigin yi muxu tonge solofere e nun firin gbεteye yeba. A yi e rasiga firin firin yεen ma a yεε ra taan birin yi e nun yiren birin a tan yetεen yi lan a xa siga denaxanye yi. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. E xεε kanna mafan, a xa walikεna ndee rasiga e sa maala xaba.* ³ E siga, n bata ε xε alo yεxεene kankone tagi. ⁴ E nama siga gbeti ra, ε nama benbelidi xali, ε nama sankidi xali. E nama bu muxune xɔntɔndeni kira yi. ⁵ E na so banxin naxan kui, ε xa a fala singen, ε naxa, ‘Ala xa bɔjε xunbenla lu banxini ito kui.’ ⁶ Xa bɔjε xunbeli muxuna nde na, na duban xa lu a xɔn ma. Xa na mi a ra, na duban mɔn xa xεte ε tan ma. ⁷ E xa yigiya banxi kedenna nan kui. E na naxan so ε yii, ε xa na don, ε yi ε min, amasɔto walikεen lan nen a yi a saranna sɔto. E nama lu sigamatini keli banxini ito yi, siga ito yi. ⁸ E na so taan naxan yi, xa e ε yisuxu, e na naxan so ε yii, ε na don. ⁹ E xa furetɔne yiyalan na taani, ε yi a fala na muxune xa, ε naxa, ‘Alaa Mangayaan bata maso ε ra.’ ¹⁰ Koni ε na siga taan naxan yi, xa e mi ε yisuxu na yi, ε siga yamaan malandeni, ε yi a fala e xa, ε naxa, ¹¹ ‘Hali ε taan gbangbanna naxan nxu sanna ra, nxu bata na rakunkun ε xili ma, koni ε xa a kolon Alaa Mangayaan bata maso!’ ¹² N xa a fala ε xa, Kiti Sa Lɔxɔni Ala xɔlɔma nen na taan ma dangu Sodoma taan na!”†

Taa denkeleyatarene fe

Matiyu 1.20-24

¹³ “Gbalon Korasin kaane yεε ra! Gbalon Betasada kaane fan yεε ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidɔn taani nun, na kaane yi tinxinma ayi nen nun, to mi na ra, e yi kasa benbeli dugin nagodo e ma, e yi xuben so e yetε ma, e yi a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakεne yi! ¹⁴ Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidɔn taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na. ¹⁵ E tan Kapεrunan kaane, ε tema nen kore xɔnna ma ba? En-εn, ε godon laxira nin!”

¹⁶ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Naxan na a tuli mati ε xuiin na, na kanna bata a tuli mati n fan xuiin na. Naxan na a mε ε ra, na kanna bata a mε n fan na. Naxan na a mε n tan na, na kanna bata a mε n xε muxun fan na.”

Na muxu tonge solofere e nun firinna xεte fena

† **9:60:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisin sɔtoxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. * **10:2:** Sandani ito kui, xεε kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sɔto Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. † **10:12:** Sodoma findixi taana nde ra Ala naxan halagi. A mato Dunuɓa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

17 Na muxu tonge solofere e nun firinna yi xεte sεwa gbeeni. E yi a fala, e naxa, “Marigina, hali jinanne nxu xuiin name nen i xinli!”

18 Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata Setana to birε keli kore xonna ma alo galanna. 19 A mato, n bata senben fi ε ma, ε xa sigan ti sɔjine nun tanle fari e nun yaxun Setana senben fari, na sese mi ε maxole. 20 Koni ε nama sεwa tun, fa fala jinanne bata ε fala xuiin suxu, koni ε sεwa amasoto ε xinla bata sebe ariyanna yi.”

Yesu yi sεwa

Matiyu 11.25-27, 13.16-17

21 Na waxatini, Yesu yi lugo sεwan na Alaa Nii Sarijanxin xon ma, a naxa, “N Fafe, kore xonna nun dunuɔna Marigina! N barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. N Fafe, a rafanxi i ma na kii nin.”

22 “N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Dii Xεmen kolon fo a fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fo a Dii Xεmena e nun a Dii Xεmen waxi a xon ma a xa a yita naxanye ra.”

23 Na xanbi ra, Yesu yi a yeε rafindi a xarandiine ma, a yi a fala e xa wundoni, a naxa, “Sεwan na kanne xa naxanye yeεn feen toma ε naxan toma.

24 Amasoto n xa a fala ε xa, nabi wuyaxi nun manga wuyaxi yi waxi a to feni ε naxan toma, koni e mi a to, e mi a mε ε naxan mεma.”

Samariya kaana fe sandana

25 Awa, na waxatini Sariya karamoxona nde yi fa Yesu bunbadeni, a yi a maxodin, a naxa, “Karamoxo, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?”

26 Yesu yi a yabi, a naxa, “Sariya Kitabun nanfe falaxi? I a xaranma di?”

27 Xemen yi a yabi, a naxa, “ I xa i Marigina Ala xanu i boɔen birin na, e nun i niin birin na e nun i senben birin na e nun i xaxinla birin na’ e nun ‘i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.†”

28 Yesu yi a yabi, a naxa, “I ya falan tinxin. I xa na liga, i niin kisima nen.”

29 Koni Sariya karamoxon yi waxi a xon ma nen, a xa yoon soto a yete xa. Nanara, a Yesu maxodin, a naxa, “N adamadi bodena nde ra?”

30 Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “Xεmena nde yi keli Yerusalen taani siga Yeriko yi, muxu mafune yi a suxu, e yi a bonbo, a lu ndedi e xa a faxa. 31 A mi bu saraxaralina nde yi fa na kiraan xon ma. A na xemen to waxatin naxan yi, a dangu a ra bode foxon na. 32 Lewi bonsonna muxuna nde fan yi fa, a xemen to, a dangu a dexon ma. 33 Koni Samariya kaana nde dangumaton na a ra, na kiraan xon ma, na yi a li na, a to a to, a kininkinin a ma kati!§ 34 A siga a fema, a turen nun manpaan sa a maxolodene de, a yi e maxidi. Na xanbi ra, a xemen sa a soon fari, a siga a ra xoye yigiya banxini a dandandeni. 35 Na xoton bode, a gbeti gbanan firin tongo, a yi a so xoye yigiya banxin kanna yii. A yi a fala a xa, a naxa, ‘A dandan, n na xete waxatin naxan yi, i naxan yo baxi a fe ra, n na a raxete i ma.’ ”

36 Yesu yelinxina sandan se, a yi a maxodin, a naxa, “I tan yeε ra yi, na muxu saxanne ye, muxu mafune xemen naxan bonboxi, nde na adamadi bode kendεn na?”

37 Sariya karamoxon yi a yabi, a naxa, “Naxan kininkininxi a ma.”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa na noxonna liga.”

† **10:27:** Sariyane 6.5 nun Saraxaraline 19.18 § **10:33:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe foloden seboxi Mangane Firinden 17.24 kui.

Marata nun Mariyama fe

³⁸ Yesu nun a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, e taana nde li, naxanla nde yi na yi, a xili Marata, na yi a yigiya a banxini. ³⁹ A xunye jaxalanmaan xili Mariyama, na yi dɔxɔ Marigin dɛxɔn ma, a yi a tuli mati a xaranna ra. ⁴⁰ Marata yi xaminxi wali wuyaxi ke feen na. Nanara, a fa a fala Marigin xa, a naxa, “Marigina n xunyen bata wanla birin lu n yii, i ya fe mi na yi ba? A fala a xa, a xa fa n mali!”

⁴¹ Marigin yi a yabi, a naxa, “Ee! Marata, i xaminxi, i kontɔfilixi fe wuyaxi ra. ⁴² Koni adamadiin makoon se keden peen nan ma. Mariyama bata wa fe fajin xɔn. Na mi fa be a yii!”

11

Xaranna Ala maxandin ma Matiyu 6.9-13, 7.7-11

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi Ala maxandima yirena nde yi. A yelin waxatin naxan yi, a xarandii keden yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu xaran Ala maxandin ma alo Yoni a xarandiine xaran kii naxan yi.”

² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandima ikiini, e naxa, ‘Nxu Fafe, i xinla xa sarijan, i ya Mangayaan xa fa.

³ I xa nxɔ lɔxɔ yo lɔxɔ balon fi nxu ma.

⁴ I xa nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan bata nxu hake tongone mafelu kii naxan yi. I nama tin nxu xa bira tantanni.’ ”

⁵ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa e tan nde keden siga a xɔyin fema kɔe tagini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N xɔyina, n doli buru xun saxan yi ⁶ amasɔtɔ n lanfaan naxan sa sigatini, na bata fa iki sasa, koni sese mi n yii n naxan soe a yii!’ ⁷ Koni xa bonna a yabi banxini, a naxa, ‘I nama n tɔrɔ! Dɛɛn balanxi, nxu nun n ma diine bata nxu sa, n mi fa nɔe kele, n sena nde so i yii.’ ⁸ Awa, n xa a fala e xa, hali xa a mi keli e xɔyiyana fe ra, a burun so a yii, koni a kele, a makoon seen naxan birin ma, a na so a yii amasɔtɔ a mi yagixi a xande. ⁹ Awa, n xa a fala e xa, e seen maxɔdin, e a sɔtɔma nɛn, e seen fen, e a toma nɛn, e dɛɛn kɔnkɔn, a rabima e xa nɛn. ¹⁰ Amasɔtɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nɛn. Naxan na seen fen, na a toma nɛn. Naxan na dɛɛn kɔnkɔn, a rabima a xa nɛn. ¹¹ Muxuna nde e ye ba, naxan ma diin yexen maxandima a ra, a yi sarijan so a yii? ¹² Hanma a na a xandi tɔxe xelɛni, a yi tanla so a yii? ¹³ Hali e to findixi muxu jaxine ra, e a kolon fa fala a lan nɛn, e xa se fajin so e diine yii. E faxi fa, e Fafe naxan ariyanna yi, na a Nii Sarijanxin fima a maxandi muxune ma kii naxan yi!”

Bobon nakɛndɛya fena

Matiyu 12.22-30, Maraka 3.20-27

¹⁴ Lɔxɔna nde Yesu yi jinanna raxete bobon fɔxɔ ra. Ninanna xete xɛmen fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a falan ti fɔlɔ, yamaan yi kabɛ. ¹⁵ Koni e ndee naxa, “A jinanne kedima Yinna Mangan Belesɛbu barakan nin.”

¹⁶ Bonne yi waxi a xɔn ma e xa a kejaan fɛsɛfɛsɛ. Nanara, e yi a maxɔdin a a xa kabanako fena nde liga, naxan kelixi Ala ma. ¹⁷ Koni Yesu yi e miriyaan kolon, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamanan naxan yitaxunxi yɛngɛni,

na yamanan kalama nɛn mafurɛn!* Yɛngɛn tanden naxan kui, na fan kalama nɛn. ¹⁸ Awa, xa Setanaa mangayana a yɛtɛ yɛngɛ, a sabatima nayi di? Ɛ bata a fala, a n bata jɪnanne kedi Bɛlɛsɛbu barakani. ¹⁹ Xa n jɪnanne kedima Bɛlɛsɛbu barakan nin, ɛ fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, ɛ fɔxɔrabirane a yitama nɛn nayi fa fala yo mi ɛ xa! ²⁰ Xa n jɪnanne kedima Ala sɛnbɛn barakan nin, na a yitama nɛn nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ɛ li.”

²¹ “Sɛnbɛmaan na a yitɔn yɛngɛ so xinla ma, a yi a banxin kantan, a seene birin natangama nɛn.† ²² Koni xa sɛnbɛ kanna nde бага a ma, a yi a nɔ, a sigama a yɛngɛ so seene birin na nɛn nayi, a yigi saxi naxanye fari, seen naxanye a yii, a yi ne yitaxun.”

²³ “Naxan mi n tan fɔxɔ ra, na bata keli n xili ma. Nxu nun naxanye mi malanma, ne sigama ayi nɛn.”

Yinna jaxin xɛtɛ fena

Matiyu 12.43-45

²⁴ Yesu naxa, “Yinna jaxin na xɛtɛ muxun fɔxɔ ra, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, a a mirima nɛn nayi, a naxa, ‘N kelixi dɛnaxan yi, n mɔn xa xɛtɛ na.’ ²⁵ Nanara, a na xɛtɛ na, xa a li na makɔxi, a yitɔnxi,† ²⁶ nayi a sigama nɛn, a sa fa yinna jaxi solofere gbɛtɛye ra naxanye jaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rajanna jaxuma ayi nɛn dangu a fɔlɔn na.”

Sɛwa kɛndɛna fe

²⁷ Yesu ito fala waxatin naxan yi, jaxanla nde yi falan ti a xa yamaan ye, a naxa, “Naxanla naxan i sɔtɔxi, a yi i maxuru, muxu sɛwaxin nan na ra!”

²⁸ Koni Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan dangu na ra, muxu sɛwaxin nan ne ra naxanye Alaa falan mɛma, e yi a suxu ken!”

Taxamasenna fe

Matiyu 12.38-42

²⁹ Yamaan malan Yesu fema waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Iki muxune findixi muxu jaxine nan na, ɛ to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ɛ mi kabanako fe yo toɛ ba Nabi Yunusaa taxamasenna ra. ³⁰ Nabi Yunusa§ findi taxamasenna ra kii naxan yi Niniwa kaane xa, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn findima taxamasenna ra na kii nin iki muxune xa. ³¹ Jaxalan Mangan naxan keli sogeteden yiifanna ma, na tima nɛn Kiti Sa Lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na, a fa a tuli mati Sulemani a fekolonna falan na. Awa, n xa a fala ɛ xa, naxan gbo dangu Sulemani ra, na be yi. ³² Niniwa kaane tima nɛn Kiti Sa Lɔxɔni, e yi ɛ yalagi amasɔto ne Yunusa a kawandin mɛ waxatin naxan yi, e xun xanbi so nɛn e hakɛne yi. Koni n xa a fala ɛ xa, nde be naxan gbo Yunusa xa!”

* **11:17:** yamanan: Ninanne nun yinnane Setana sɛnbɛn bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana sɛnbɛn bun, xa ne e bode kedi, na luxi nɛn alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jɪnanne kedɛ alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **11:21:** Sandani ito kui, Setana findixi sɛnbɛmaan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana jɪnan jaxine sɛnbɛn bun ma, nayi, Yesu bata Setana nɔ. † **11:25:** Na yire makɔxin findixi muxun bɔjɛn nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma. § **11:30:** A mato Yunusa sora 1 han 4 kui.

*Fati benden kenenna fe**Matiyu 5.15, 6.22-23*

³³ Yesu naxa, “Muxu yo mi lenpun nadegeɗema, a yi a luxun hanma a yi a raso deben bun ma, koni a dɔɔɔma seen nan fari alogo yamaan na so banxini, e xa kenenna to. ³⁴ I yeɗen luxi nen alo lenpuna i fati benden xa. Xa i yeɗen kende, i fatin birin luma nen kenenni, koni xa i yeɗen kala, i fatin luma nen dimini. ³⁵ A liga i yeren ma nayi, kenenna naxan i yi, na nama findi dimin na. ³⁶ Xa i fatin kenenni, dimi yo mi a yi, a birin degeɗema nen alo lenpun degeɗema kii naxan yi.”

*Yesu yi Sariya karamɔɔne nun Farisi muxune yalagi**Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40*

³⁷ Yesu yelin falan tiye waxatin naxan yi, Farisi muxuna nde yi a xili, a a xa sa a dege a konni. Nanara, a so, a dɔɔɔ a degedeni. ³⁸ Farisi muxuna a to waxatin naxan yi, a Yesu mi a yiin naxaxi lan e dinan kiin ma benun a xa a dege, a kabe. ³⁹ Nanara, Marigin yi a fala a xa, a naxa, “E tan Farisi muxune, e igelengenna nun donse sa seen fanna maxama, koni e kuiin nafexi muxu seen nun fe jaxin na. ⁴⁰ E tan daxune! Xa Ala nan seen fanna daxi, a tan xa mi a kuiin fan daxi ba? ⁴¹ Koni naxan e donse don goronna kui, e xa na so yiigelitɔne yii, seen birin sarijanma nen na yi.”

⁴² “E tan Farisi muxune, gbalona e yeɗe ra! Amasɔɔ e nako yi seene yaganna bama, alo sorontonna nun sabi gbeteye, koni e bata e me tinxinyaan nun Alaa xanuntenyana fe ra. A lan nen e xa ne nan liga, e nun yagan baana.”

⁴³ “Gbalona e xa, e tan Farisi muxune, amasɔɔ dɔɔɔde fajin nafan e ma salide banxine yi, binye xɔntɔne rafan e ma lɔɔ tideni. ⁴⁴ Gbalona e xa! Amasɔɔ e ligaxi nen alo gaburu fonna. Yamaan sigan tima a fari, e mi a kolon.”

⁴⁵ Sariya karamɔɔ keden yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔɔ, i naxan falama ito ra, i nxu fan nafeyama nen nayi!”

⁴⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Gbalona e xa, e tan sariya karamɔɔne! Amasɔɔ e goronna sama yamaan xun ma naxan binya kati, koni e tan yeɗen mi e yii dinje a ra hali, e yi e mali a tonge. ⁴⁷ Gbalona e xa! E bata gaburu fajine rafala nabine xa, e benbane nabiin naxanye faxa yati! ⁴⁸ E benbane naxan liga, e yeɗen bata tin, e bata a mayita amasɔɔ e nabine faxa nen, e tan bata gaburune yitɔn mɔn. ⁴⁹ Nanara, en bata Ala xaxinla to, a naxa, ‘N nabine nun xerane rasigama e ma nen, e ndee faxama nen, e yi ndee besenxɔnya.’ ⁵⁰ Nanara, iki muxune saranma na nabine birin faxa feen nan na xabu dunuja da waxatini, ⁵¹ fɔlɔ Habila saya feen ma han sa dɔɔɔ Sakari saya feen ma, e naxan faxa saraxa ganden nun yire sarijanxin tagi. N xa a fala e xa, na feene xetema nen iki muxune ma.”

⁵² “Gbalona e xa, e tan sariya karamɔɔne, amasɔɔ e bata deɗen jinna mara naxan xaxilimaya banxin deɗen nabima, e tan yeɗen mi soe. Naxanye waxi so feni, e bata ne raxete!”

⁵³ Yesu keli na yi waxatin naxan yi, sariya karamɔɔne nun Farisi muxune yi a yigbeten fɔlɔ, e yi a ye mɔ ayi kati! E yi a maxɔdin fe wuyaxi ma amasɔɔ ⁵⁴ e yi waxi a xɔn ma, e xa a suxu feni tɔn a falana fe ra.

12*Maxadina nafigina fe yi**Matiyu 10.26-27*

¹ Muxu wuli wuyaxi e malan waxatin naxan yi han e lu tiyε e bode ma, Yesu yi falan ti a xarandiine singe xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma Farisi muxune buru rate sena* fe yi, naxan findixi e nafigiyaan na. ² Feen naxan luxunxi na minima nεn kenεnni, wundo feen birin kolonma nεn. ³ Nanara, ε bata naxan fala dimini, na mema nεn kenεnni. E bata naxan birin kɔyεkɔyεn muxune xa konkoni, ne ralima nεn taa tagini kenεnni.”

*Ala yeεragaxuna fe
Matiyu 10.28-31*

⁴ “N xɔyine, n xa a fala ε xa, ε nama gaxu ne yeε ra naxanye fati bendεn faxama koni e mi nɔε fefe ligε dangu na ra. ⁵ E gaxuma naxan yeε ra, n na yitama ε ra nεn: ε xa gaxu Ala yeε ra, senbena a yii, a na i faxa waxatin naxan yi, na xanbi ra a yi i rasiga yahannama yi. N xa jɔndin fala ε xa, ε xa gaxu na nan yeε ra!”

⁶ “Xɔlidi suulun mi sare gbanan firin na ba? Koni hali na keden, Ala mi jinanyε a xɔn ma. ⁷ Hali ε xun seXεn keden kedenne, Ala e xasabin birin kolon. Nanara, ε nama gaxu, ε dangu xɔlidi wuyaxin na!”

*I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi
Matiyu 10.32-33, 12.32, 10.19-20*

⁸ “N xa a fala ε xa, naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xεmεn fan na jɔxɔnna ligama nεn a xa Alaa malekane yetagi. ⁹ Koni naxan yo na a mε n na yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xεmεn fan n mema a ra nεn Alaa malekane yetagi.”

¹⁰ “Naxan na n tan Muxuna Dii Xεmεn nayelevu, na mafeluma nεn. Koni naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na mi mafeluyε mumε!”

¹¹ “E na siga ε ra salide banxin yetagi waxatin naxan yi, e yi ε yigbetεn, hanma mangane yetagi hanma kuntigine yetagi, ε nama xamin ε xɔn ba feen na hanma ε naxan falama. ¹² Amasɔtɔ ε naxan falama Alaa Nii Sarijanxina ε xaranma nεn na ra na waxatin yeteni.”

Nafulu kan daxuna fe sandana

¹³ Muxuna nde yi a fala a xa yamaan tagi, a naxa, “Karamɔxɔ, a fala ngaxakedenna xa, nxu fafe nafunla naxan lu nxu yii, a xa a yitaxun, a yi n gbeen so n yii.”

¹⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan! Nde n findixi kiti bolonna ra hanma se taxun na muxu firinna tagi?” ¹⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e birin xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma milana fe yi amasɔtɔ muxun findi nafulu kanna ra ki ki, a mi nɔε luyε a sii ra a nafunla fe ra.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Bɔxɔna nde yi nafulu kanna nde yii nun naxan sise yi sabatima kati! ¹⁷ A yi a miri a yetε ma, a naxa, ‘Yire mi n yii, n na n ma sisee bogine ramare denaxan yi. N nanfe ligama nanyi?’ ¹⁸ A yi a miri a yetε ma, a naxa, ‘N naxan ligama na ni ito ra. N na n ma se ramara banxine kalama nεn, n yi nde gbεtεye ti naxanye gbo dangu a fonne ra. N yi n ma maala nun n yii seene ramara na yi. ¹⁹ Na xanbi ra, n na a fale nεn n yetε ma, n naxa, n makoon seen naxan birin ma jεε wuyaxi bun ma, n bata ne sɔtɔ. N xa n dεge ki faji, n yi n min, n yi n yetε rasεwa.’ ²⁰ Koni Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan daxuna, to kεεn na ε nun i niin fatama nεn, na xanbi ra i bata seen naxanye birin namara i yetε xa, ne findima nde gbее ra?’ ”

* **12:1:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

naxan yi, walikεεn na xaxili mi a xɔn ma waxatin naxan yi, a kuntigina a ɲaxankatama nεn nayi, a yi a saranna fi alo denkeleyatarene kii naxan yi.”

⁴⁷ “Walikεεn naxan a kuntigin sagoon kolon, koni a mi tin na lige, na bɔnbɔma nεn bosaan ye wuyaxi ra kati! ⁴⁸ Koni walikεεn naxan mi a kuntigin sagoon kolon, xa na fena nde liga, a bosaan sɔtɔma naxan ma fe ra, a bulanma nεn nayi ndedi. Awa, a wuyaxi soxi naxan yii, a wuyaxi maxilima nεn na ra. A gbegbe soxi naxan yi, a gbegbe maxilima nεn na fan na dangu bonna ra.”

*Mayitaxun tiin nan Yesu ra
Matiyu 10.34-36*

⁴⁹ Yesu naxa, “N bata fa tεεn na dunuɲa yi. Xa a yi dege nun, na rafan n ma han! ⁵⁰ Koni fɔ n xa mamin tɔrɔni singen. N bɔɲe mi se han a kamali! ⁵¹ E mirixi a ma fa fala a n faxi bɔɲe xunbenla nan na dunuɲa yi ba? N xa a fala e xa, n mi faxi bɔɲe xunbenla xan na fɔ mayitaxunna. ⁵² To xanbi ra, muxu suulun yitaxunna nεn denbaya kedenna kui, saxan fɔxɔ kedenni, firin fɔxɔ kedenni. ⁵³ Dii fafane kelima nεn dii xεmεne xili ma, dii xεmεne fan yi keli e fafane xili ma. Dii ngane kelima nεn e dii tεmεne xili ma, dii tεmεne fan yi keli e ngane xili ma. Mamene kelima nεn e diine ɲaxanle xili ma. Diine ɲaxanle fan yi keli e mamene xili ma.”

*Waxatine famu fena
Matiyu 16.2-3*

⁵⁴ Yesu mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “E na kundaan to sogegododeni waxatin naxan yi, e a kolonma nεn nayi fa fala, ‘Tulen famaani ni i ra,’ a ligama na kii nin. ⁵⁵ E na foyen to kele sogetede yifari fɔxɔni waxatin naxan yi, e a falama nεn, e naxa, ‘Kuye wolonma nεn to,’ anu a ligama nεn. ⁵⁶ E tan nafigine, e nɔe kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna matɔe nεn, e yi a bunna kolon, nanfera e mi nɔe waxatini ito bunna kolonɲe?”

*Yengεn ɲan fena yengefane tagi
Matiyu 5.25-26*

⁵⁷ “Nanfera e mi nɔe kitin se e yete ma, naxan tinxin e na liga? ⁵⁸ Xa i yengefaan sigama i ra i kitideni, e nεma kira yi waxatin naxan yi, i xa kata i na feen ɲan e tagi alogo a nama siga i ra kitisaan fεma, alogo kitisaan fan nama i so doma kanne yii, doma kanne fan yi i sa kasoon na. ⁵⁹ N xa a fala i xa, i mi kele na fɔ i yanginna birin fi.”

13

E xun xanbi so e hakene yi

¹ Na waxatini, muxuna ndee yi fa Galile kaane fe fala Yesu xa, Pilati naxanye faxa e yi saraxan bama Ala xa waxatin naxan yi. ² Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo Galile kaane bata faxa na kiini, e mirima na ma nεn ba, fa fala hake kanna nan ne ra dangu Galile kaan bonne birin na ba? ³ E n-εn de! N xa a fala e xa, xa e mi e xun xanbi so e hakene yi, e birin faxama nεn alo bonne. ⁴ Kore banxin naxan Siloyan yi, a bira muxu fu nun solomasεxen naxanye fari, ne fe di? E mirixi a ma fa fala ne ɲaxu dangu Yerusalen kaane birin na ba? ⁵ E n-εn de, n xa a fala e xa, xa e mi e xun xanbi so e hakene yi, e birin faxama nεn alo bonne.”

Xɔde binla fe sandana

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Xɔde binla yi xεmena nde yii a nakɔni. A siga a bogin fendeni koni a mi sese to a kɔe ra. ⁷ Nanara, a yi a fala a nakɔ kantanna xa, a naxa, ‘A mato, a jee saxanna nan ito ra, n fama be yi, n fa xɔdeni ito bogin fen koni n mi se to a ra. A sege, i yi a woli ayi, a nama bɔxo fajin kala.’ ⁸ Koni a nakɔ kantanna yi a yabi, a naxa, ‘N kanna, a lu na jee kedenni ito yi. N xa yinla ge a rabilinni, n yi a rafe lɔxon na naxan a sabatima. ⁹ Xa xɔde binli ito bogi naye faraxi, na fan, xa a mi bogi, i yi a sege.’”

Yesu yi jaxalan furetɔn nakendeya Matabu Lɔxonɪ

¹⁰ Matabu Lɔxonɪ nde yi, Yesu yi xaranna tima salide banxini. ¹¹ Naxanla nde yi na nun jinan jaxin yi naxan fɔxo ra, a bata yi a rafura jee fu nun solomasexe, a bata yi a mafelen, a mi yi fa nɔe a ratinxinjee hali! ¹² Yesu a to waxatin naxan yi, a yi a xili, a yi a fala, a naxa, “Nga jaxanla, i bata i sɔto i ya fureni ito ra to!” ¹³ A yi a yiin sa a fari, jaxanla yi ratinxin kedenna, a yi Ala tantun.

¹⁴ Salide banxin kuntigin yi xɔlo, bayo Yesu bata muxun nakendeya Matabu Lɔxonɪ. Nanara, a falan ti yamaan xa, a naxa, “Wanla kema xii sennin nan bun, naye ε xa fa na lɔxone ma, ε fa kendeyaan sɔto, koni a mi lige Matabu Lɔxonɪ!”

¹⁵ Marigin yi a yabi, a naxa, “E tan nafigine, ε tan naxanye birin be, ε mi ε jingena hanma ε sofanla fulunma ba, ε sa a ramin Matabu Lɔxonɪ? ¹⁶ Awa, Ibrahima bɔnsɔnna nan jaxanli ito ra, Setana bata naxan xidi jee fu nun solomasexe. A mi lan, a xa xɔrɔya, a fulun Matabu Lɔxonɪ ba?” ¹⁷ Yesu a falan yi a yengefane birin nayagi. Na waxatini yamaan birin yi lu sewe a kabanako feene birin na.

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, Maraka 4.30-32

¹⁸ Yesu naxa, “Alaa Mangayaan maligaxi nanse ra? N na a misalima nanse ma? ¹⁹ A luxi nen alo sansi kesee xuridina,* xεmen naxan si a xeen ma, a gbo, a findi wudin na, xɔline yi e teen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Matiyu 13.33

²⁰ Yesu man yi maxɔdinna ti, a naxa, “N na Alaa Mangayaan misalima nanse ma? ²¹ A ligaxi nen alo burun nate sena† jaxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuji benbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

So de xurina fe

Matiyu 7.13-14, 21-23

²² Yesu yi siga taa gbeene nun banxidene ra, a xaranna ti a yi a tinxin Yerusalen taan na.

²³ Nde yi a maxɔdin, a naxa, “N kanna, muxun naxan kisima, na mi wuya ba?”

Yesu yi e yabi, a naxa, ²⁴ “E yixɔdɔxo ε so de xurin na, n xa a fala ε xa, muxu wuyaxi katama nen so feen na koni e mi nɔe soe.”

²⁵ “Banxi kanna kelima nen, a deen balan. E ti a xanbi ra, ε deen makɔnkɔn fɔlo, ε naxa, ‘N kanna, deen nabi nxu xa,’ a e yabima nen naye, a naxa, ‘N mi ε keliden kolon!’ ²⁶ Awa, ε a yabima nen naye, ε naxa, ‘N xu bata yi nxu dege, nxu yi nxu min i fema, i bata xaranna ti nxɔ taani!’ ²⁷ A mɔn a falama

* **13:19:** Sansini ito xili nen mutaridi. † **13:21:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

nɛn, a naxa, ‘E tan tinxintarene, e keli n fɛma, n mi e keliden kolon.’ ²⁸ E na Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba nun nabine birin to Alaa Mangayani waxatin naxan yi, koni e tan mi so, e wugama nɛn nayi, e yi e jɪnna raxin kati! ²⁹ Yamaan fama nɛn, sa keli sogeteden nun sogegododen nun yiifari fɔxɔn nun kɔmɛnna ma, e dɔxɔ sɛwa bande dondeni Alaa Mangayani. ³⁰ Nayi, naxanye xanbin na, na ndee sa luma nɛn yɛɛn na. Naxanye yɛɛn na iki, ne yi sa lu xanbin na.”

*Yesu yi Yerusalɛn taan xanu
Matiyu 23.37-39*

³¹ Na waxatin yeteni Farisi muxuna ndee yi fa Yesu fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli be yi, i siga yire gbɛtɛ yi, amasɔtɔ Herode waxi i faxa feni.”

³² Yesu yi e yabi, a naxa, “E sa a fala na xulumaseen xa, e naxa, ‘N jɪnanne kedima nɛn, n muxune rakɛndɛya to nun tila yi, a soge saxandeni, n yelinma nɛn n ma wanla ra.’ ³³ Koni hali na, fɔ n xa lu sigan tiyɛ nɛn to nun tila nun tila buda yi, bayo a mi lan nabiin xa faxa yire gbɛtɛ yi fɔ Yerusalɛn taani.”

³⁴ A yi a fala, a naxa, “Yerusalɛn kaane! Yerusalɛn kaane! E tan naxanye nabine faxaxi, e yi Alaa xɛrane magɔlɔn. A xɔnla n suxu nɛn sanja ma wuyaxi n xa e malan n fɛma alo tɔxɛ ngana a diine malanma a gabutɛɛn bun ma kii naxan yi, koni e mi tin! ³⁵ Awa, Ala e konna rabɛjɪnma nɛn fefe! N xa a fala e xa, e mi fa n toma han e yi a fala, e naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

14

Yesu yi furetɔn nakɛndɛya

¹ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi siga a dɛgedeni Farisi muxu gbeena nde konni. Awa, yamaan yi Yesu matoma kati! ² Xɛmɛn naxan fatin yi makusinxɪ, na yi fa Yesu yetagi. ³ Yesu yi sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune maxɔdin, a naxa, “A daxa muxune yi rakɛndɛya Matabu Lɔxɔni ba, hanma na mi lan?”

⁴ Koni e mi a yabi hali! Yesu yi xɛmɛn tongo, a yi a rakɛndɛya, a siga. ⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa dii xɛmɛna hanma turana e tan nde yii, xa a bira xɔjɪnna kui Matabu Lɔxɔni, i mi a ratema mafurɛn Matabu Lɔxɔni ba?” ⁶ Koni e mi nɔ a maxɔdinna yabɛ.

Yetɛ yitena fe

⁷ Yesu mɔn yi falan ti muxu xilixine xa sandani, amasɔtɔ a yi e rakɔrɔsima e katama dɔxɔdeni yɛɛn na kii naxan yi, a naxa, ⁸ “Muxuna nde na i xili jaxalandi ti malanni waxatin naxan yi, i nama dɔxɔ yɛɛn na, amasɔtɔ yanyina nde muxu gbɛtɛ xilixi naxan dangi i tan na. ⁹ Awa, naxan e birin xilixi, na fama nɛn, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Dɔxɔdeni ito so a yii.’ Xa na liga, i yagima nɛn nayi amasɔtɔ i bata keli na dɔxɔde fajini. ¹⁰ Koni e na i xili waxatin naxan yi, siga i sa dɔxɔ xanbin na, nayi i xɔjɛ yatigin fama nɛn i fɛma, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Sɔxɔ, fa i magodo yire fajini ito yi.’ I binyama nɛn nayi muxu xilixin bonne birin yetagi. ¹¹ Amasɔtɔ naxan birin a yetɛ yitema, na magodoma nɛn. Naxan na a yetɛ magodo, na yitema nɛn.”

¹² Yesu yi a fala xɔjɛ yatigin xa, a naxa, “Xa i fɛrijɛn seen hanma ximɛnna soma yamaan yii, i nama i xɔyine xili, hanma i ngaxakedenne hanma i xabilane hanma i dɔxɔ bode nafulu kanne, amasɔtɔ ne fan i xilima nɛn, e yi i ya donla saran. ¹³ I na jaxaxɪnaxan ti waxatin naxan yi, i xa yiigelitɔne xili e nun madɔntɔne nun sankalatɔne nun danxutɔne. ¹⁴ Awa, i barayin sɔtɔma

nɛn nayi amasotɔ ne mi nɔɛ a donla saraŋɛ. Koni Ala a saranna fiyɛ muxu tinxinxine rakeli waxatini sayani.”

Dɛge malan gbeena fe sandana

Matiyu 22.1-10

¹⁵ Donse donna nde yi a fema, na ito mɛ waxatin naxan yi, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Muxu sɛwaxin nan ne ra naxanye balon donma Alaa Mangayani.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛna nde yi na naxan donse donna malan gbeen ti, a muxu wuyaxi xili. ¹⁷ Na malanna waxati saxini, a yi a walikɛɛn nasiga, a xa sa a fala a muxu xilixine xa, a e xa fa, seene birin bata yi yelin yitɔŋɛ! ¹⁸ Koni e birin yi e makone fala fɔlɔ. A singe ra xiin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘N bata xɛɛn sara fɔ n xa sa na mato, yandi i hake lu n xa.’ ¹⁹ Bonna naxa, ‘N bata jinge fu sara, n sa e matoma, yandi i xa i hake lu n xa.’ ²⁰ Bonna fan naxa, ‘N baxi jaxanla futudeni nɛn. Nanara, n mi nɔɛ sigɛ.’ ²¹ Walikɛɛn yi xɛtɛ, a sa na birin fala a kuntigin xa. Awa, banxi kanna yi xɔlɔ nayi han, a yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, ‘I mafura, i siga kirane xɔn ma, i sa fa yiiigelitɔne nun madɔntɔne nun danxutɔne nun sankalatɔne ra.’ ²² A mi bu walikɛɛn naxa, ‘N kanna, i naxan fala n xa, n bata na liga koni dɔxɔdena ndee mɔn luxi.’ ²³ Nanara, kuntigin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘Siga xɛɛn ma kirane xɔn ma e nun burunna ra, i kankan yamaan ma, e xa fa, alogo n ma banxin xa rafe. ²⁴ N xa a fala i xa, muxun naxanye xilixi, ne sese mi fa ferijɛn seni ito donjɛ!’ ”

Bira Yesu fɔxɔ ra

Matiyu 10.37-38

²⁵ Yama gbeen yi Yesu fɔxɔ ra sigatini, a yi a yɛɛ rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “Muxu yo fa n tan fema, a mi nɔɛ findɛ n ma xarandiin na fɔ a xa a mɛ a nga nun a fafe ra e nun a jaxanla nun a diine nun a ngaxakeden xɛmɛmane nun a jaxalanmane nun a yɛtɛɛn na. ²⁷ Muxu yo mi a faxa wudin* tongo, a bira n fɔxɔ ra, na mi findɛ n ma xarandiin na. ²⁸ Xa ɛ tan nde waxi a xɔn, a xa sangansoon ti, a dɔxɔma nɛn singen, a yi a gbetin yate a yi a kolon naxan jɔxɔn a yii, xa na wanla jɔnɔɛ. ²⁹ Xa a mi na liga, a na yelin a betɛn sɛ waxatin naxan yi, a mi nɔɛ sangansoon nɔnɔnɔɛ. Naxan birin na na to, e a magelema nɛn. ³⁰ E a falama nɛn, e naxa, ‘Xɛmɛni ito bata banxin ti fɔlɔ koni a mi nɔxi a rapɔnɔɛ!’ ” ³¹ Yesu naxa, “Xa mangan nde na naxan ma gali muxu wuli fu liye, a waxi a xɔn ma, a xa sa mangan bonna yengɛ naxan ma gali sigɛ han muxu wuli mɔxɔɛ, a dɔxɔma nɛn singen, a yi a yate xa a sɛnbɛn na mangan yengɛ. ³² Xa sɛnbɛ mi a yii, a xɛraan nasigama nɛn benun a xa a feman li, a yi a mafan, alogo e nama yengɛ. ³³ Awa, a na kii nin, ɛ tan nde keden mi nɔɛ findɛ n ma xarandiin na fɔ a xa a yii seen birin yiba.”

Fɔxɔna fe

Matiyu 5.13, Maraka 9.50

³⁴ “Fɔxɔn fan, koni xa a mɛxɛmɛxɛnna ba ayi, a fa ramɛxɛmɛxɛnma nanse ra nayi? ³⁵ A mi lan bɔxɔn ma, a mɔn mi findɛ lɔxɔn na sansine xa fɔ a xa woli ayi nɛn. Xa tunla naxan ma a feen mɛ, na xa a tuli mati!”

* **14:27:** Romi kaane yi muxone gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wɛkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

15

YεXεε tununxina fe sandana
Matiyu 18.12-14

¹ Loxona nde mudu maxinle nun yulubitɔ wuyaxi yi fa Yesu fema e tuli matideni. ² Farisi muxune nun sariya karamoxone yi falan ti folo e de bun ma, e naxa, “Xεmεni ito yulubitone yisuxuma, a yi a dege e fema.” ³ Nanara, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa,

⁴ “Xa yeXεε kεmε e tan nde yi, na nde keden yi lo ayi, a nanfe ligama? A yeXεε tonge solomanaanin e nun solomanaaninna luma nen burunna ra, a sa a tununxin fen han a yi a to. ⁵ A na a to waxatin naxan yi, a sewama nen, a yi a sa a koe ma, ⁶ a mon yi siga a ra a konni, a yi a doxo bodene nun a xoyine xili, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa amasoto n ma yeXεεn naxan yi tununxi n bata a to!’ ⁷ N xa a fala e xa, a na kii nin, sewan tima nen ariyanna yi hake kan keden tubixina fe ra dangu tinxu muxu tonge solomanaanin e nun solomanaaninna ra naxanye mirixi a ma fa fala e mako mi tubin ma.”

Gbeti gbanan tununxina fe

⁸ “Awa, gbeti gbanan fu naxanla naxan yii, xa na keden tunun a ma, a nanfe ligama? A lenpun nan nadege ma, a yi a banxin makɔ mafuren, a yi a fen yiren birin yi han a yi a to. ⁹ A na a to waxatin naxan yi, a a xoyine nun a doxo bodene xilima nen e bode xon ma, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa en bode xon ma amasoto n ma gbetin naxan tunun, n bata a to!’ ¹⁰ Awa, n xa a fala e xa a na kii nin, Alaa malekane sewama nen hake kan keden na fe ra naxan bata tubi.”

Dii Xεmε tununxina fe sandana

¹¹ Yesu yi lu falan tiye, a naxa, “Xεmεna nde yi na, dii xεmε firin yi a yii. ¹² A xurimaan yi a fala a fafe xa, a naxa, ‘N fafe, i ya nafunla taxun, i n gbeen so n yii.’* Awa, a fafe yi nafunla taxun e nun a tada ra. ¹³ Waxatidi danguxina xurimaan yi a gbee seene sara, a gbetin tongo, a siga yamana makuyena nde yi, a sa a gbetin birin kala dunupa feene yi. ¹⁴ A yii seen birin yi jan, na xanbi ra, kame gbeen yi so na yamanan birin yi, sese mi yi fa a tan yii sonon. ¹⁵ Awa, a siga na yamanan dugurena nde fema wali kedeni, na yi a rasiga a xεεn ma xose kantadeni. ¹⁶ Xose toge dagin naxan donma, a xonla yi a suxu a xa na nde don koni muxe mi na so a yii. ¹⁷ Donxen na, a yi a miri, a naxa, ‘N fafe a walikene donseen donma han e mi a janje koni kamena n tan faxamaan ni i ra. ¹⁸ N xa siga n fafe fema n sa a fala a xa, n naxa, N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo. ¹⁹ I mi lan sonon i xa n xili fa fala i ya diina, i xa n suxu alo i ya walikεen bonne.’ ²⁰ Awa, a keli, a xεε a fafe konni.”

“Benun a xa na li waxatin naxan yi, a fafe yi a to fe, a ndedi makuya. A kininkinin a ma kati, a yi a bara, a sa a ralan, a yi a yiin nabilin a dii xεmεn ma, a yi a sunbu. ²¹ A dii xεmεn naxa, ‘N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo, a mi lan sonon i xa n xili fa fala i ya diina.’ ²² Koni a fafe yi a walikene xili, a naxa, ‘E mafura, e fa doma gbeen na, e yi a ragodo a ma, e yii rasoon so a yii sonla ra, e sankidin so a sannin. ²³ E sa jinge raturaxin faxa, en malanna raba, en sewa. ²⁴ Amasoto n ma dii xεmεn bata yi faxa nun koni iki a niin bata bira ayi mon. A bata yi tunun nun koni iki, n bata a to.’ Awa, e naxanlan folo.”

* 15:12: A waxi a keen nan xon benun a baba xa faxa.

²⁵ “Na waxatini, dii xεmen forimaan sa xεen ma. A faxi na sa keli xεen ma, a maso banxin na waxatin naxan yi, a sumun xuiin nun bodon ti xuiin mε. ²⁶ Awa, a walikε keden xili, a yi a maxɔdin, a naxa, ‘Nanfe ligaxi?’ ²⁷ Walikεen yi a yabi, a naxa, ‘I xunyεn bata fa, i fafe bata jinge raturaxin faxa a xa, amasɔto a mɔn bata a dii xεmen to, a kende.’ ²⁸ A tada yi xɔɔ kati, a mi tin soε banxini. Nanara, a fafe yi fa, a yi a mafan a xa so. ²⁹ Koni, a yi a yabi, a naxa, ‘A mato, n bata jεeni itoe birin wanla kε i xa alo konyina, n mi i ya yamarin matandi hali sanja ma keden pe. I nanse soxi n yii? Hali sii diina, i mi a so n yii nxu nun n lanfane yi sεwa nxu bode xɔn ma! ³⁰ Koni i ya dii xεmen naxan bata i ya nafunla birin kala yalunyani, bayo na mɔn bata fa, i bata jinge raturaxin faxa a xa!’ ³¹ A fafe yi a yabi, a naxa, ‘N ma diina, i tan n fema be waxatin birin, n yii seen birin i tan nan gbee a ra. ³² Koni a lan en xa malanna ti, en sεwa amasɔto i xunyεn bata yi faxa nun koni a niin bata bira ayi iki. A bata yi tunun nun koni iki n bata a to.’ ”

16

Kuntigi tinxintarena fe

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nafulu kanna nde yi na nun, walikεen yi naxan yii a feene xun na. Muxune yi a fala nafulu kanna xa, e naxa, ‘I walikε mangan naxan dɔxi, a i ya nafunla kalama.’ ² Nafulu kannu yi na walikε mangan xili banxini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N naxan mεxi i ya fe yi ito ra, na di? N nafunla naxan soxi i yii, fa i dentεge amasɔto n mi i findima walikε mangan na sɔnɔn.’ ³ A yi a fala a yetε ma, a naxa, ‘N ma kuntigina n yiybama nεn n ma wanli ito ra, n nanfe ligama nayi? Senbe mi n na n xεen sa, n yagima nεn xanditideni. ⁴ Koni n naxan ligama, n bata na kolon iki! Benun n xa n yii ba wanli waxatin naxan yi, n xɔyine sɔtɔma nεn naxanye n yisuxε e konne yi.’ ⁵ Awa, a kuntigina donla muxun naxanye birin ma, a yi ne xili. A yi a fala a singe ra xiin xa, a naxa, ‘N ma kuntigina donla yoli i ma?’ ⁶ A yi a yabi, a naxa, ‘Oliwi turen liga se xungbeen yε kemε donla nan n ma.’ Walikε mangan yi a fala, a naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, dɔxɔ, i tonge suulun sebe.’ ⁷ A yi a fala bonna xa, a naxa, ‘Yoli i tan ma?’ Na yi a yabi, a naxa, ‘Malo benbeli kemε nan n ma.’ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, tonge solomasexe sebe.’ ⁸ Na walikε manga tinxintarena kuntigin yi a matɔxɔ a to kɔtaxi ayi fe jaxi rabadeni, amasɔto dunuja muxune kɔta fe jaxi rabadeni dangu kenenna gbee muxune ra.”

⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “E xɔyine fen ε yetε xa dunuja nafunli alogo a na jan n yii waxatin naxan yi, naxanye ariyanna yi ne ε yisuxuma nεn habadan banxine yi. ¹⁰ Naxan lannayaan liga fedu xurini, na lannayaan ligama nεn fe gbeene fan yi. Koni naxan tinxintareyaan ligama fe xurine yi, a tinxintareyaan ligama nεn fe gbeene fan yi. ¹¹ E nafunla naxan soma ε yii dunuja yi, xa ε mi lannayaan liga nayi, nde lama ε ra nafulu feni ariyanna yi? ¹² Xa ε mi lannayaan liga muxune gbeeni, nde i tan gbeen soma i yii?”

¹³ “Walikε yo mi nɔε walε kuntigi firinna xa sanja ma kedenni. Amasɔto a kedenna rapaxuma nεn, a kedenna xanu, hanma a kedenna binya, a yi a mε bonna ra. E mi nɔε wanla kε Ala nun nafunla xa sanja ma kedenni.”

Yesu yi yamaan kawandi

Matiyu 11.12-13, 5.31-32, Maraka 10.11-12

¹⁴ Farisi muxune yi ito birin me, e yi Yesu magele amasoto e bata gbetin xanu. ¹⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yete findima muxu tinxinxine ra yamaan yetagi, koni Ala tan e boje yi feen kolon. Amasoto muxun feen naxan yatexi, fe haramuxin nan na ra Ala yee ra yi.”

¹⁶ “Benun Yoni gbee waxatin xa a li Sariya Kitabun nun nabine kitabune nan yi ralima nun. Folo na waxatin ma Alaa Mangayana fe Xibaru Fajin yi rali, muxun birin yi e yixadaxo, e so a yi. ¹⁷ Koni kore xonna nun boxo xonna danguma nen benun Sariya Kitabun sebenla yiredi keden xa ba a ra.”

¹⁸ “Xemen naxan na a me a jaxanla ra a yi nde gbete futu, na bata yalunyaan liga. Xemen naxan na jaxalan namexin futu, na fan bata yalunyaan liga.”

Nafulu kannu nun Lasarusi a fe

¹⁹ Yesu naxa, “Nafulu kannu nde yi na nun naxan yi maraberi baxi dugi sare xodexene ra, a yi jaxunni waxatin birin. ²⁰ Yigelitona nde fan yi na nun, a xili Lasarusi, koron yi a fatin birin ma. Na yi saxi nafulu kannu deen na waxatin birin. ²¹ A yi waxi a xon ma bande kesedin naxanye yolonma keli nafulu kannu tabanla ra, a xa ne don. Barene fan yi lu a korone de konje. ²² Xeme yigelitoun na yi faxa, malekane yi siga a ra Iburahima dexon ma yire jaxumeni. Awa, nafulu kannu fan yi faxa, e yi a maluxun. ²³ A toro laxira yi kati! A yi a yee rasiga, a yi Iburahima to wulani, Lasarusi a dexon ma. ²⁴ A yi gbelegbele, a naxa, ‘N Fafe Iburahima, kininkinin n ma, Lasarusi xe n ma, a xa a yii sonla sin igeni, a yi fa a dindin n lenna ma, amasoto n toroxi teeni be kati!’ ²⁵ Koni Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘N ma dii, i xaxili na xon ma ba, i yi kende waxatin naxan yi, i se fajin birin soto nen koni Lasarusi tan yi toron nin. Iki a tan sewaxi be, i tan toroni. ²⁶ Mon sonon, yili gbeena en tagi alogo naxanye waxi keli feni be, siga i fema, ne nama siga. Muxe nama keli i fan fema menni fa nxu fema be.’ ²⁷ Nafulu kannu naxa, ‘N fafe, n na i mafanma, i xa Lasarusi xe, a xa siga n fafe konni, ²⁸ bayo ngaxakedenmaan muxu suulun na yi, a xa sa e kawandi alogo e nama fa toro yireni ito yi be.’ ²⁹ Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘Musa nun nabine falane e fema na, e xa ne xuiin name.’ ³⁰ Nafulu kannu yi a yabi, a naxa, ‘N fafe Iburahima, na mi a gase! Koni xa muxun keli sayani, a siga e fema, e e xun xanbi soma e hakeni nen, e tubi.’ ³¹ Koni Iburahima naxa, ‘Xa e mi e tuli mati Musa nun nabine ra, hali muxun keli sayani, a siga e fema, e mi le a ra.’ ”

17

Yulubina fe

Matiyu 18.6-7, Maraka 9.42

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Feen naxanye muxune birama yulubini, a fere mi na fo ne xa taran na, koni gbalona e yee ra naxanye na findi sabun na. ² A yi lan ne ma, geme gbeen xa xidi e koe ra, e woli baan nin benun e xa diidi xurini ito nde keden bira yulubini. ³ E a liga e yeren ma!”

“Xa i ngaxakedenma haken liga, i xa a sonna yita a ra. Xa a na feen bejin, i xa a mafelu. ⁴ Xa a haken liga i ra sanja yi solofere soqe kedenni, koni a yi fa i fema na waxatin birin yi, a naxa, ‘N bata nimisa,’ a mafelu.”

Denkeleyana fe

⁵ Xerane yi a fala Marigin xa, e naxa, “Nxo denkeleyaan fari sa.”

6 Marigin yi e yabi, a naxa, “Xa ε denkeleyaan gbo ayi alo sansi keɛɛ xuridina,* ε nɔɛ a fale nɛn wudi bili gbeeni ito ma, ε naxa, ‘I yeɛ tala bɔxɔni, i sa ti fɔxɔ igen tagi!’ A ε fala xuiin suxuma nɛn.”

Walikeɛn lan a xa naxan liga

7 “Xa konyina ε tan nde yii naxan xɛɛn sama hanma a yeɛɛne kantan, a na fa waxatin naxan yi, sa keli xɛɛn ma, i a falama a xa nɛn ba, fa fala, ‘Fa i dege?’ 8 En-ɛn, koni i a falama nɛn, i naxa, ‘N ma ximenna rafala, i yi i ya walikeɛn doamaan tongo, i wanla ke n xa. N na n dege waxatin naxan yi, n yi n min, na xanbi ra i fan yi i dege, i yi i min.’ 9 Konyi kanna mi barika bire a konyin xa bayo a bata wanla ke a tixi naxan na. 10 E tan fan na kii nin ε na Alaa yamarine birin suxu waxatin naxan yi, ε xa a fala, ε naxa, ‘Konyin nan tun nxu tan na, nxu bata nxɔ wanla ke.’ ”

Yesu yi dogonfontɔ fu rakendɛya

11 Yesu sigama Yerusalen taani waxatin naxan yi, a dangu Samariya yamanan nun Galile yamanan tagi. 12 A soma taadina nde yi waxatin naxan yi, dogonfontɔ fu yi a ralan. E yi yire makuyeni. E gbelegbele, e naxa, 13 “Nxu kanna! Yesu! Kininkinin nxu ma!”

14 Yesu yi e to, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga saraxaraline konni, e xa ε mato.”†

Awa, e sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e kendɛya. 15 Muxu keden yi e tagi, na a to waxatin naxan yi, fa fala a bata kendɛya, a xɛɛ Ala tantunɛ a xuini texin na. 16 A bira Yesu sanna bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a barikan bira a xa. Samariya kaan nan yi na xɛmɛn na nun. 17 Yesu yi a fala, a naxa, “Muxu fu xa mi kendɛyaxi ba? A dɔnxɛ muxu solomanaaninna bonne tan minɛn yi? 18 Muxu yo mi luxi naxan xɛtɛxi, a fa barikan bira Ala xa, fɔ xɔɛni ito ba?” 19 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga, i ya denkeleyaan bata i rakisi.”

Alaa Mangayaan fa feen taxamasenne

Matiyu 24.23-28, 37-41

20 Farisi muxuna ndee yi Yesu maxɔdin, a Alaa Mangayaan fama waxatin mundun yi. A yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan mi fama alo en seen naxan toma. 21 Muxu mi a fale fa fala, ‘A mato, a be yi,’ hanma, ‘A sa mɛnni.’ Amasɔto Alaa Mangayana ε tan yi.”

22 A yi a fala xarandiine xa, a naxa, “Waxatina nde fama a xɔnla ε suxuma nɛn, ε xa n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fa waxatin to koni ε mi a toɛ. 23 Nde taranma nɛn nayi naxanye a falama, e naxa, ‘A sa mɛnni,’ hanma ‘A be yi.’ Koni ε nama siga, ε nama ε gi a matodeni. 24 Amasɔto a luma nɛn alo kuyen na a jinna masɔxɔn keli bode fɔxɔn na sa ti bode fɔxɔn na. N tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama na kii nin n fa lɔxɔni. 25 Koni fɔ n xa tɔrɔ nɛn singen kati! A fɛɛ mi na fɔ iki muxune xa e mɛ n na. 26 Nuhan gbee waxatin liga kii naxan yi,‡ a ligama na kii nin n tan Muxuna Dii Xɛmɛna waxatini. 27 Muxune birin yi e degeɛna na waxatini, e yi e minma, e yi jaxanle futuma, e yi e diine fima

* **17:6:** Sansini ito xili nɛn mutaridi. † **17:14:** dogonfontona: Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinɛ dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sarijana kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontona na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14. ‡ **17:26:** Dunuja Fɔlɔn 6.5-12 nun 7.6-23

xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. Fufaan yi fa, a yi e birin faxa. ²⁸ A mɔn ligama nɛn na kiini alo a liga Loti gbee waxatini kii naxan yi. Muxun birin yi lu e dege, e yi e min, e seen sara, e seen mati, e seen si, e banxin ti. ²⁹ Awa, Loti keli Sodoma yi waxatin naxan yi, tɛen nun dolen ganmatɔn yi godo keli kore, a yi e birin faxa. ³⁰ N tan Muxuna Dii Xemen na mini kenɛni waxatin naxan yi, a ligama na kii nin.”

³¹ “Na lɔxɔni, muxun naxan a kore banxin kɔe ra, na nama godo banxini a yii seene tongodeni. A mɔn na kii nin, muxun naxan xɛen ma, na nama fa xete banxini. ³² E xaxili lu Loti a naxanla xɔn ma. ³³ Naxan na kata a niin nakisi feen na, na bɔnɔma ayi nɛn. Naxan na bɔnɔ a niini, na kisima nɛn. ³⁴ N xa a fala e xa, na kɔɛɛn na xeme firin luma nɛn sade kedenna ma, keden xalima nɛn, keden yi lu na. ³⁵ Naxalan firin luma nɛn se dinni, kedenna xalima nɛn, keden yi lu na. ³⁶ Xeme firin luma nɛn xɛen ma, kedenna xalima nɛn, keden yi lu na.”

³⁷ Xarandiine yi a maxɔdin, e naxa, “Marigina, na ligama minɛn yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Sube faxaxin denaxan yi, dugane e malanma mɛnna nin.”

18

Kaɲa gilen nun kitisana fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa e xa, a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin birin, e nama xadan, ² a naxa, “Kitisana nde yi taana nde yi nun naxan mi yi gaxuxi Ala yeɛ ra, a mi danma muxe ra. ³ Kaɲa gilena nde yi na taani nun, na yi siga a fema, a yi a mafan, a naxa, ‘Kitin sa nxu nun n yengefaan tagi.’ ⁴ A bu han, a mi tin, koni dɔnxɛn na a miri a yete ma, a naxa, ‘Hali n mi gaxu Ala yeɛ ra, n mi danɲe muxe ra, ⁵ koni bayo kaɲa gileni ito n yeɛ gbama ayi, n xa kata, n xa a kitin sa, xa na mi a ra a luma fe nɛn waxatin birin han n tunnaxɔlɔ n ma.’”

⁶ Awa, Marigin mɔn yi siga falan ma, a naxa, “Kiti bolon tinxintaren naxan fala, e tuli mati na ra. ⁷ Awa, Ala mi a gbee muxune xun mafale ba, naxanye a xilima kɔɛɛn nun yanyin na? A buye na yi ba? ⁸ N xa a fala e xa, a e xun mafala kitin bolonma nɛn mafuren! Koni n tan Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, n denkeleyaan liye dunuɲa yi ba?”

Farisi muxune nun mudu maxinla fe sandana

⁹ Yesu yi sandani ito fan sa na muxune xa naxanye laxi e yetena tinxinyaan na, e muxun bonne yalagi. ¹⁰ A naxa, “Muxu firin yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandideni, Farisi muxun nan yi bonna ra, bonna mudu maxinla. ¹¹ Farisi muxun yi ti, a yi Ala maxandi a bɔɲɛni. A Ala maxandi ikiini, a naxa, ‘Ala, n barikan birama i xa amasɔtɔ kumade mi n tan na, tinxintare mi n tan na hanma yalundena alo muxun bonne birin a ligama kii naxan yi. N barikan birama i xa amasɔtɔ n tan mi ligaxi alo mudu maxinli ito. ¹² Lɔxɔ xun yo lɔxɔ xun n sunna suxuma nɛn soge firin, n naxan birin sɔtɔma, n ne yaganna fima.’”

¹³ “Koni mudu maxinla yi ti yire makuyeni, a mi tin a yeɛn nate kore koni a yi lu a kanken makudunɲe, a yi a fala, a naxa, ‘Ee! Ala, kininkinin n tan hake kanna ma!’” ¹⁴ Yesu naxa, “N xa a fala e xa, xeme ni ito, benun a xa siga a konni waxatin naxan yi, a tinxin nɛn Ala yeɛ ra yi fefe! Amasɔtɔ muxun

naxan birin a yete yitema, ne magodoma nen. Naxan birin a yete magodoma, ne yitema nen.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Maraka 10.13-16

¹⁵ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, a xa a yiin sa e xunne ma, a duba e xa. Koni a xarandiine to na to, e yi falan ti e ma amasoto e bata fa diidine ra Yesu fema. ¹⁶ Koni Yesu yi diidine xili a fema, a naxa, “E tin diidine xa fa n fema, e nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁷ N xa jondin fala e xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mumel!”

Xeme nafulu kanna fe

Matiyu 19.16-30, Maraka 10.17-31

¹⁸ Yahudiyane kuntigina nde yi Yesu maxodin, a naxa, “Karamoxo fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?”

¹⁹ Yesu yi a maxodin, a naxa, “Nanfera, i n xilima karamoxo fajina? Muxu yo mi fan fo Ala keden peena! ²⁰ I yamarine kolon fa fala, ‘I nama yalunyaan liga, i nama faxan ti, i nama mujan ti, i nama wule seren ba, i baba nun i nga binya.’* ”

²¹ Xemen yi a yabi, a naxa, “Xabu n diijereyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.”

²² Yesu ito me waxatin naxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden nan luxi, i xa i yii seene birin sara, i yiigelitone ki, i nafunla sotoma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i bira n foxo ra.” ²³ Koni xemen na me waxatin naxan yi, a bojen yi ranaxu a ma kati, amasoto nafunla yi a yii nun kati!

²⁴ Yesu yi a mato, a naxa, “Nafulu kanne so raxolo Alaa Mangayani han! ²⁵ Nafulu kanna so raxolo Alaa Mangayani dangu jogomen so feen na sagilaan yinla ra.”

²⁶ Muxun naxanye na me, ne yi a maxodin, e naxa, “Nde noe kise nayi?”

²⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun mi noe feen naxan lige, Ala noe na lige nen.”

²⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra.”

²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a jaxanla hanma a ngaxakedenne hanma a soto muxune hanma a diine Alaa Mangayana fe ra ³⁰ na kanna na joxon sotoma nen dangu na ra waxatini ito yi, a habadan nii rakisin fan soto waxati famatani.”

Yesu man yi a faxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Maraka 10.32-34

³¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili a fema e danna, a yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati! En sigama Yerusalen taani, nabine feen naxan birin sebe n tan Muxuna Dii Xemena fe yi, ne kamalima nen na yi. ³² N tan Muxuna Dii Xemen soma nen siya gbetene yii, e yi n magele, e yi n nafeya, e yi e de igen namini n ma. ³³ E n bulanma nen, e yi n faxa, koni a soqe saxandeni n mon kelima nen sayani.”

³⁴ A falan naxan birin ti, xarandiine mi ne bayen kolon, bayo falan bunna yi luxunxi e ma. Yesu yi falan tima naxan ma fe yi nun, e mi na kolon.

* **18:20:** Xorayaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

Yesu yi danxutɔɔn nakɛndɛya
Matiyu 20.29-34, Maraka 10.46-52

³⁵ Yesu maso Yeriko ra waxatin naxan yi, danxutɔɔna nde yi dɔxi kiraan na xanditideni. ³⁶ A yamaan dangu xuiin mɛ waxatin naxan yi, a maxɔdinna ti, a naxa, “Nanfe ligaxi?”

³⁷ E yi a fala a xa, e naxa, “Yesu Nasarɛti kaan nan danguma.”

³⁸ A gbelegbele, a naxa, “Dawuda a Dii Xɛmɛn Yesu, kininkinin n ma!”

³⁹ Muxun naxanye yɛɛn na, ne yi xajɛ a ma, a xa a dundu koni a mɔn yi gbelegbele kati! A naxa, “Dawuda a Dii Xɛmɛn Yesu, kininkinin n ma!”

⁴⁰ Awa, Yesu yi ti, a yi a fala, a e xa fa danxutɔɔn na a fɛma. A fa a fɛma waxatin naxan yi, Yesu yi a maxɔdin, a naxa, ⁴¹ “I waxi a xɔn n xa nanfe liga i xa?”

A yi a yabi, a naxa, “N kanna, n waxi a xɔn ma nɛn, n mɔn xa seen to.”

⁴² Yesu yi a fala a xa nayi, a naxa, “I xa seen to, i ya dɛnkeɛyaan bata i rakɛndɛya.”

⁴³ Xɛmɛn yi seen to mafurɛn, a bira Yesu fɔxɔ ra, a Ala matɔxɔma. Yamaan na to waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun kati!

19

Yesu nun Sakɛyɛ a fe

¹ Yesu yi so Yeriko yi, a dangumatɔɔn nan yi a ra nun. ² Mudu maxinle kuntigina nde yi na nun a xili Sakɛyɛ. Nafulu kanna nan yi a ra. ³ A yi kata a xa Yesu to alogo a xa a kolon muxun sifan naxan a ra, bayo a yi dungi nun, a mi yi naɛ Yesu toɛ amasɔto yamaan yi gbo. ⁴ Nanara, a yi siga a giyɛ yamaan yɛɛ ra, a sa te xɔdɛ binla kɔɛ ra alogo Yesu nɛɛn dangue kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, a xa a to. ⁵ Yesu na li waxatin naxan yi, a yi a yɛɛn nate kore, a yi a fala Sakɛyɛ xa, a naxa, “Sakɛyɛ, godo mafurɛn, amasɔto n yigiyama i konna nin to!”

⁶ Sakɛyɛ yi godo mafurɛn, a yi a rasɛnɛ sɛwani. ⁷ Muxun naxanye birin na to, e falan ti fɔlɔ e dɛ bun ma, e naxa, “Xɛmɛni ito bata sa yigiya hakɛ kanna konni.”

⁸ Sakɛyɛ yi keli a ti, a yi a fala Marigin xa, a naxa, “N kanna, a mato, n na n ma nafunla fɔxɔ kedenna soma yuigelitɔne yii nɛn. Xa n bata naxan yii se kansun, n na jɔxɔn naanin naxɛtɛma nɛn na kanna ma.”

⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxune bata kisin sɔto denbayani ito yi to. Iburahima bɔnsɔnna nan xɛmɛni ito fan na. ¹⁰ Amasɔto naxanye lɔxi ayi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn faxi ne nan fende yi, n yi e rakisi.”

Xɛma gbananna fe sandana
Matiyu 25.14-30

¹¹ Muxune yi Yesu xuiin namɛma, a sandan sa e xa. Bayo a bata yi maso Yerusalem taan na, e yi a miri a Alaa Mangayaan yi minima nɛn kɛnɛnni.

¹² Nanara, Yesu naxa, “Muxu gbeena nde yi na nun naxan siga yamana makuyeni, a xa findi a konna mangan na, na xanbi ra, a xɛtɛ a konni.

¹³ Benun a xa siga a sigatini, a yi a walikɛ fu xili, a xɛma gbananna so e keden kedenna birin yii, a naxa, ‘ɛ kata ɛ tɔnɔn sɔto itoe fari n xanbi han n fa.’ ¹⁴ Koni a yamanan muxune bata yi a ranaxu. Nanara, e xɛrane rasiga a fɔxɔ ra, e naxa, ‘Nxu mi waxi a xɔn ma, xɛmɛni ito xa mangayaan sɔto nxu xun na.’”

¹⁵ “Koni xɛmɛn na yi mangayaan sɔto, a mɔn yi xɛtɛ a konni. A xɛma gbananne so a walikɛɛn naxanye yii, a ne xili mafurɛn, a e tɔnɔn naxanye

sɔtɔxi, e xa na yita a ra. ¹⁶ A singe ra xiin yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbananna naxan so n yii, n bata fu sɔtɔ a fari.’ ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, walikɛ fajin nan i tan na, amasɔtɔ i bata lannayaan liga fe xurini, n na i findima nɛn kuntigin na taa fu xun na.’ ¹⁸ Walikɛɛn firinden yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xema gbananna naxan so n yii, n bata suulun sɔtɔ a fari.’ ¹⁹ A yi a fala na fan xa, a naxa, ‘N na i dɔxɔma nɛn taa suulun xun na.’ ²⁰ Walikɛɛn bonna fan yi fa, a naxa, ‘N kanna, i ya xema gbananna rasuxu. N na a ramaraxi dugi dungin nin. ²¹ N gaxuxi i yɛɛ ra amasɔtɔ i ya fe xɔdɔxɔ, i gbee mi seen naxan na, i na nan tongoma. I mi naxan wolixi, i na nan xabama.’ ²² A yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan walikɛ jaxina, n na i yalagima i yɛtɛ dɛ xuiin nan ma! I a kolon fa fala n ma fe xɔdɔxɔ, n gbee mi seen naxan na, n na nan tongoma. N mi naxan sixi, n na nan xabama. ²³ Awa, nanfera nayi, i mi n ma gbetin taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi gbetin nun a tɔnɔdin sɔtɔ?’ ²⁴ Naxanye yi tixi na yi, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘Ɛ xɛmaan ba ito yii, xɛmaan gbanan fuun yi naxan yii, ɛ a so na yii.’ ²⁵ E yi a fala a xa, e naxa, ‘Nxu kanna, koni xɛmaan gbanan fu a tan yii!’ ²⁶ A yi e yabi, a naxa, ‘N xa a fala ɛ xa, seen muxun naxan birin yii, nde sama nɛn ne xun ma e xa, koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na bɛ a yii. ²⁷ Nba, n yaxuni itoe a mi rafan naxanye ma, n xa findi mangan na, ɛ fa ne ra bɛ yi, ɛ yi e faxa n yetagi!’ ”

Yesu so fena Yerusalɛn taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Yoni 12.12-19

²⁸ Yesu ito fala xanbini, a siga e yɛɛ ra Yerusalɛn taani. ²⁹ A maso Betifage taan nun Betani taan na Oliwi Geyaan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi a xarandii firin nasiga a yɛɛ ra, ³⁰ a yi a jɔngɔ e ma, a naxa, “Ɛ siga banxidɛɛn na ɛ yɛɛ ra. Ɛ nɛma na liyɛ waxatin naxan yi, ɛ sofalidin xidixin toma nɛn muxɛ munma dɔxɔ naxan fari singen. Ɛ a fulun, ɛ fa a ra bɛ. ³¹ Xa muxuna nde ɛ maxɔdin fa fala, ‘Ɛ ito fulunna nanfera?’ ɛ a fala e xa, ɛ naxa ‘Marigin nan mako a ma.’ ”

³² Nayi, e yi siga. Marigi Yesu naxan birin fala e xa, e sa na birin li na kiini alo a a fala e xa kii naxan yi. ³³ E yi sofalidin fulunna waxatin naxan yi, a kannu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ ito fulunna nanfera?”

³⁴ E yi a yabi, e naxa, “Marigin makona a ma.” ³⁵ E siga sofalidin na Yesu fɛma. E yi e domane yifulun sofalidin fari, e yi Yesu mali a dɔxɔ a fari. ³⁶ A yi sigama waxatin naxan yi, yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn a yɛɛ ra a binya feen na.

³⁷ A maso Yerusalɛn taan na waxatin naxan yi, a na kiraan li naxan godoma Oliwi Geyaan bun ma. Xarandiin birin yi barikan bira fɔlɔ Ala xa, e yi a tantun e xui yitexin na, fata kabanako feen birin na e naxanye toxi. ³⁸ E yi a fala, e naxa, “Mangan naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Bɔjɛ xunbenla xa lu ariyanna yi e nun binyena!”

³⁹ Farisi muxuna ndee yi yamaan yɛ, na ndee yi falan ti Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya xarandine yamari, e xa e dundu.”

⁴⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa a fala ɛ xa, xa e dundu, gɛmɛni itoe nan sɔnɔma.”

Yesu yi wuga Yerusalɛn ma fe ra

⁴¹ A maso taan na waxatin naxan yi, a yi a to, a wuga a fe ra, ⁴² a naxa, “Ɛe! Ɛ tan, xa ɛ yi bɔjɛ xunbenla kiraan kolon nun to, na yi lan, koni iki ɛ mi a kolonjɛ amasɔtɔ a bata luxun ɛ ma! ⁴³ Lɔxɔna nde a lima ɛ ma nɛn, ɛ yaxune

luma ε rabilinjε nεn, e yi gbingbinna rate taan nabilinni, e kiraan bolon ε ma yiren birin yi. ⁴⁴ E ε halagima nεn, e nun muxun naxanye birin taan kui. Hali gεmε keden pena, a mi luyε a funfuni ε taani ito yi, amasotε Ala fa ε kisideni waxatin naxan yi, ε mi yi a kolon nun!”

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Maraka 11.15-19, Yoni 2.13-22

⁴⁵ Yesu yi so Ala Batu Banxini, a saresone kedi fεlε, ⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa, “A seβexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma banxin xili bama nεn Ala maxandi banxina.’* Koni ε tan bata a findi mujadene luxunden na!”

⁴⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini lεxε yo lεxε. Saraxarali kuntigine nun sariya karamεxone nun yamaan yεeratine yi kata a faxa feen na. ⁴⁸ Koni e mi yi a kolon e a masote kii naxan yi, bayo yamaan birin yi tuli matixi a ra.

20

Yesu senβen maxadinna fe

Matiyu 21.23-27, Maraka 11.27-33

¹ Lεxεna nde Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi Alaa falan Xibaru Fapin kawandin ba, saraxarali kuntigine nun sariya karamεxone nun yamaan fonne yi fa. ² E yi a fala a xa, e naxa, “I feni itoe ligama senβen mundun na? Na fala nxu xa. Nde senβen soxi i yii, i yi e liga?”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxadin, ε a fala n xa. ⁴ Nde Yoni rafaxi, a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

⁵ E yi falan ti fεlε e bode xa, e naxa, “Xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi Ala nan ma,’ a falama nεn nayi fa fala, ‘Nanfera, ε mi laxi Yoni ra?’ ⁶ Koni xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi muxun nan ma,’ yamana en magεlonma nεn, amasotε e yi laxi a ra fa fala nabiin nan yi Yoni ra nun.” ⁷ Nanara, e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi a keliden kolon.”

⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama senβen naxan na, n mi na falama ε xa na yi.”

Nakε kantanne fe sandana

Matiyu 21.33-46, Maraka 12.1-12

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa yamaan xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakεon sa, a yi a taxu a kantan muxune ra, a keli a konni, a sa buyε ayi. ¹⁰ A bogi waxatina a lixina, a yi a walike keden xε nakεon kantan muxune ma, a e xa sa a gbeen so a yii, kani a kantan muxune yi na walikeen bεnbε, e yi a raxεε, e mi se so a yii. ¹¹ Na xanbi ra, a walike gβete xε e ma, e yi na fan bεnbε, e yi a rayagi kati, e yi a raxεε, e mi sese so a yii. ¹² A yi walikeen saxanden nasiga e ma. E yi na fan maxεlε, e yi a kedi. ¹³ Awa, na xanbi ra nakε kanna naxa, ‘N nanfe ligama? N xa n nafan dii xεmεn nasiga e ma, yanyina nde, e danma nεn na ra.’ ¹⁴ Koni a kantan muxune to a to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakε kanna ke tongon nan ito ra. En na a faxa alogo nakεon xa findi en gbeen na.’ ¹⁵ E yi a torotoron nakεon fari ma, e sa a faxa.* Awa, nakε kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama a kantan muxune ra? ¹⁶ A na muxune faxama nεn, a nakεon taxu muxu gβeteγe ra.”

Yamaan to na mε, e naxa, “Ala xa nxu tanga na ma.”

* **19:46:** A mato Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11 kui. * **20:15:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakε kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walike ne findixi nabine ra naxanye xε Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra.

¹⁷ Yesu yi e mato, a yi e maxodin, a naxa, “Kitabun yireni ito bunna di? A naxa, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra.’† ¹⁸ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen dungi dungin na. Xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

Mudu fiin maxodinna

Matiyu 22.15-22, Maraka 12.13-17

¹⁹ Sariya karamoxone nun saraxarali kuntigine yi kata Yesu suxu feen na na waxatini amasoto e yi a kolon a sandani ito saxi e tan nan ma fe ra koni e gaxuxi yamaan yee ra. ²⁰ Nanara, e feren fen. E seen so muxuna nde yii naxanye e yete finde muxu tinxinxin na, e ne xe Yesu ma a suxu feen na a fala xuine xon ma alogo e xa no a raso yamana kannan senben nun a non bun ma. ²¹ Na muxune yi a maxodin, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon i xaranna naxan tima e nun i falan naxan tima, e tinxin. Nxu a kolon fa fala i mi muxune rafisaxi e bode xa. I muxune xaranma Alaa kiraan nan ma jondini. ²² A fala nxu xa, xa nxu lanma nxu xa mudun so Romi Manga Gbeen yii ba?”

²³ Koni Yesu yi e yanfantenyaan to, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁴ “E gbeti gbananna yita n na. Nde xili nun a yetagin sawura a ma?”

E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.”

²⁵ Nanara, Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”‡

²⁶ E mi no a suxun feren sote yamaan yetagi. Nanara, e yi e dundu, e kabε a fala ti kiin ma.

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Maraka 12.18-27

²⁷ Saduse muxune§ yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani, e yi a maxodin, e naxa, ²⁸ “Karamoxo, Musa sariyani ito sebe nen nxu xa, a naxa, ‘Xa xemen faxa, a jaxanla lu, koni a mi dii lu, na xemena ngaxakedenna nde xa ke jaxanla tongo, e yi diin bari faxa muxun xa.’* ²⁹ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na yi nun, forimaan yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii soto. ³⁰ A firinden yi na jaxanla tongo, ³¹ a saxanden fan yi a tongo. Awa, a liga na kiini muxu soloferene birin na, e birin yi faxa, e mi dii soto. ³² Donxen na, jaxanla fan yi faxa. ³³ Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, a findima nde a jaxalan na nayi? Bayo e muxu soloferene birin bata yi a tongo!”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Waxatini ito yi, xemene jaxanla futuma nen jaxanle fan yi doxo xemen xon, ³⁵ koni naxanye na keli sayani waxati famatoni, na xemene mi jaxalan fute, a jaxanle mi doxe xemen xon. ³⁶ E luma nen nayi alo malekane. E mi faxama, e findima Alaa diine nan na amasoto e bata keli sayani. ³⁷ Koni Musa na yita nen a faxa muxune kelima nen sayani. Awa, Kitabun kui, fotondin gan feen sebei denaxan yi, Musa yi falan ti Marigina fe yi, a naxa, ‘Ibrahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa

† 20:17: Yaburin 118.22 ‡ 20:25: Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen na. § 20:27: Saduse muxune: Yahudiyaane nayi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. * 20:28: A mato Dunuḡa Fəlon 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui.

Ala.†³⁸ Awa, a bunna ni ito ra fa fala niiramane Ala nan a tan na, faxa muxune gbee mi a ra, amasotɔ e birin niina e yi Ala yee ra yi.”†

³⁹ Sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i bata a yabi ki faɲi!”⁴⁰ Na xanbi ra, e mi fa susu a maxɔdinɲe fefe ra.

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Maraka 12.35-37

⁴¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a falama di fa fala Dawuda bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na?”⁴² Amasotɔ Dawuda yeteen bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma

⁴³ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” ’§ ”

⁴⁴ “Dawuda yi a xili, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di?”*

Yesu yi a xarandiine maxadi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

⁴⁵ Yamaan birin yi e tuli mati Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ⁴⁶ “E a liga ε yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiye. A rafan e ma yamaan xa e binya, e yi e xɔnton lɔxɔ tidene yi. A rafan e ma e xa muxu gbee dɔxɔden sɔtɔ salide banxini e nun dɔxɔde faɲine malanni. ⁴⁷ E kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ra han a radangu ayi!”

21

Kaɲa gilena kisena fe

Maraka 12.41-44

¹ Yesu yi a yeten nasiga, a nafulu kanne to, e kiseen sama Ala Batu Banxin gbeti maradeni. ² A kaɲa gile yiigelitɔna nde fan to, a gbanan firin sama gbeti sa seen kui. ³ Yesu naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, kaɲa gile yiigelitɔni ito bata naxan sa, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴ Amasotɔ bonne naxan saxi, e nafulu dɔnxɛn xa mi ne ra. Koni a tan, hali yiigelitɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Maraka 13.1-2

⁵ Muxune yi a falama a Ala Batu Banxin yi maxidixi gɛmɛ to faɲine nan na e nun muxune yi fama seen naxanye ra kiseen na Ala xa. Yesu naxa, ⁶ “E kaden toma ito ra, waxatina nde fama, gɛmɛn naxanye birin banxini ito yi, kaden mi luyɛ a funfuni, e e birin naxuyama ayi nen.”

† **20:37:** A mato Xɔɔyaan 3.2-6 kui. † **20:38:** niiramane: Ala naxa a Ibrahima a Ala nan a ra. A mi a falaxi nun Ibrahima a Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yetena e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yee ra yi. § **20:43:** Yaburin 110.1 * **20:44:** Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yee ra yi.

*Tɔrɔn nun bɛsɛnɔnyana fe
Matiyu 24.3-14, Maraka 13.3-13*

⁷ E yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, na ligama waxatin mundun yi? Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁸ Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. Amasɔtɔ muxu wuyaxi fama nɛn n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘A tan nan n tan na.’ E naxa, ‘Waxatin bata a li!’ Koni ε nama bira ne fɔxɔ ra. ⁹ E na yengε feene nun murute feene mε waxatin naxan yi, ε nama gaxu amasɔtɔ a fεrε mi na fɔ ne xa liga singen. Koni waxati rajanna munma maso singen.”

¹⁰ A lu falan tiyε, a naxa, “Siya keden siyaan bonna yengεma nɛn yamana keden yi yamanan bonne yengε. ¹¹ Bɔxɔn xuruxurun gbeen tima nɛn e nun fitina kamɛn nun fitina furen yi so yirena ndee yi. Gaxu fe gbeene nun taxamaseri gbeene ligama nɛn kore xɔnna ma. ¹² Koni benun feni itoe birin xa liga, e ε suxuma nɛn, e yi ε bɛsɛnɔnyana. E yi ε raso salide banxine yi, e yi ε makiti, e yi ε sa kasoon na. E sigama ε ra nɛn mangane nun kuntigine fεma n tan ma fe ra. ¹³ Nayi, ε findima nɛn n serene ra e xa. ¹⁴ E nama xamin, ε sa ε xun mafalama naxan na. ¹⁵ Amasɔtɔ n falan nun xaxinla soma ε yii nɛn. Nanara, ε yaxune mi ε tandε e yi ε nɔ. ¹⁶ E sɔtɔ muxune nun ε ngaxakedenne nun ε xabilane nun ε xɔyine ε soma nɛn e yii, e yi ε tan ndee faxa. ¹⁷ Muxun birin ε rajaxuma nɛn n tan ma fe ra. ¹⁸ Koni hali ε xun sεxε kedenna mi lɔ ayi. ¹⁹ Nayi, ε tunnafan alogo ε niin xa ratanga.”

*Yesu yi Yerusalɛn kala feen fala
Matiyu 24.15-21, Maraka 13.14-19*

²⁰ “E na a to waxatin naxan yi, sofane bata Yerusalɛn taan nabilin, ε a kolonma nɛn nayi fa fala a kala waxatin mi fa buma sɔnɔn. ²¹ Xa naxan Yudaya yi na waxatini ne xa e gi, e siga geyane fari. Naxanye taan kui, ne xa e gi, e keli taani. Naxanye xεɛn ma, ne nama xεtε taani. ²² Amasɔtɔ ‘Tɔrɔn Lɔxɔnɛ’ nan ne ra, Kitabun naxan fala, a na birin xa kamali. ²³ Gbalɔ gbeen ligama nɛn fudi kanne nun dii ngane ra na lɔxɔnɛ yi! Tɔrɔ gbeen fama nɛn bɔxɔ xɔnni ito ma. Alaa xɔlɔn fama nɛn yamani ito xili ma. ²⁴ E faxama nɛn silanfanna ra,* ndee sigama nɛn konyiyani yamanan birin yi. Yerusalɛn taan luma nɛn siya gbetene bun ma han e waxatin yi defe.”

*Muxuna Dii Xɛmɛn fa fena
Matiyu 24.29-31, Maraka 13.24-27*

²⁵ “Awa, na waxatini taxamasenna sama nɛn sɔgen ma, e nun kiken nun sarene ma. Dunuɔna siyane birin yigitεgεma nɛn nayi, e gaxu fɔxɔ igen xuiin nun xunfan gbeen yεε ra. ²⁶ Feen naxanye ligama dunuɔna yi, muxune nεma ne mame waxatin naxan yi, e gaxuma nɛn, e fuga a ra. Amasɔtɔ kore xɔnna sɛnbɛni maxama nɛn. ²⁷ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn minima nɛn kɛnɛnni, n fa kundani sɛnbɛni e nun binye gbeeni. ²⁸ Koni feni itoe na liga fɔlɔ waxatin naxan yi, ε xa ε xunna rakeli, ε yi ε yεɛn nabi amasɔtɔ ε xunba waxatin bata maso.”

*Xɔdε binla fe taxamasenna
Matiyu 24.32-35, Maraka 13.28-31*

²⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandana nde sa e xa, a naxa, “E ε xaxili lu xɔdε binla nun wudin birin xɔn ma. ³⁰ E na ɔingi waxatin naxan yi, ε a kolonma nɛn nayi

* **21:24:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

fa fala ꞑemɛn bata maso. ³¹ A na kii nin, ε na feni itoe to ligε waxatin naxan yi, ε a kolonma nɛn nayi fa fala Alaa Mangayaan fa waxatin bata maso.”

³² “N xa ꞑɔndin fala ε xa. Iki muxune mi danguma fɔ na feene birin liga.

³³ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nɛn koni n ma falane mi danguma habadan.”

³⁴ “E a liga ε yeren ma! E nama ε yetε findi fudimane nun dɔlɔ minne ra. E nama xamin ε lu kiina fe ra alogo na Lɔxɔn nama ε ratεrena. ³⁵ Amasɔtɔ a dunuꞑa muxune birin naterɛnama nɛn alo woson suben naterɛnama kii naxan yi. ³⁶ E lu ε yeε ra yi, ε yi Ala maxandi waxatin birin, ε sɛnben sɔtɔ, ε ratanga feni itoe birin ma naxanye ligama alogo ε xa ti n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yetagi.”

³⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini nɛn yanyin na, a sa kɔεεn nadangu geyaan fari naxan xili Oliwi. ³⁸ Yamaan birin yi sigama nɛn a fɛma xɔtɔnni Ala Batu Banxini, alogo e xa e tuli mati a ra.

22

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Yoni 11.45-53

¹ Buru Tetaren Sanla * yi maso naxan xili Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla. †

² Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi kata Yesu faxan fɛrɛn fendeni, koni e yi faxuxi yamaan yeε ra.

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Maraka 14.10-11

³ Setana yi so Yudasi yi, naxan xili Isakariyoti, xarandii fu nun firinna nde nan yi a ra. ⁴ Awa, Yudasi yi siga, a sa a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine xa, a nɔε Yesu sɔε e yii kii naxan yi.

⁵ Na yi rafan e ma, e gbetin ba, a e xa a saren fi. ⁶ Yudasi yi tin na ma, a fɛrɛn fen fɔlɔ, a nɔε Yesu sɔε e yi kii naxan yi hali yamaan mi fe kolon ayi.

Yesu yi a yitɔn sanla fe yi

Matiyu 26.17-25, Maraka 14.12-21

⁷ Buru Tetaren Sanla yi a li, yeXεε diin faha waxatin yi a li Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. ⁸ Yesu yi Piyɛri nun Yoni xε, a yi a ꞑungu e ma, a naxa, “E sa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximɛnna rafala en xa.”

⁹ E yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nɔxu xa a rafala minɛn yi?”

¹⁰ A yi e yabi, a naxa, “E nɛma soma taani waxatin naxan yi, ε xɛmɛna nde lima kira yi, ige fɛꞑɛn dɔxi a xun ma. E bira a fɔxɔ ra han a na so banxin naxan kui. ¹¹ E yi a fala na banxin kanna xa, ε naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, a xɔꞑε yigiyaden minɛn yi, a tan nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen donma dɛnaxan yi?’ ¹² A banxin yire gbeena nde yitama ε ra nɛn kore banxin kɔε ra, naxan kui yitɔnxi ki fajɔi. E donseene rafalama mɛnna nin.” ¹³ E sa seen birin li na yi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximɛnna rafala mɛnni.

* **22:1** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere lɛben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarɔꞑan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. † **22:1**: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faha kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

*Marigina Ximenna fe**Matiyu 26.26-30, Maraka 14.22-26, Kɔrenti Kaane Singena 11.23-25*

¹⁴ Na waxatina a lixina, Yesu yi dɔxɔ a dɛgedeni e nun a xɛra fu nun firinne.

¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “A xɔnla n ma kati, n xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don ε xɔn benun n xa tɔrɔ! ¹⁶ Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, n mi a donma sɔnɔn han a bunna rakamalima Alaa Mangayani waxatin naxan yi.”

¹⁷ Na xanbi ra, Yesu yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a naxa, “Ɛ ito tongo, ε yi a yitaxun ε ra. ¹⁸ Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han Alaa Mangayaan yi fa.”

¹⁹ Na xanbi ra, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so e yii, a naxa, “N fati bɛnden ni ito ra naxan fixi ε fe ra, ε xa ito liga naxan n ma fe rabirɛ ε ma.” ²⁰ Ximɛn donna baxi na a ra, a yi igelengenna fan tongo na kiini, a naxa, “Igelengenni ito, Layiri Nɛnɛn na a ra naxan xidima en tagi n wunla xɔn naxan minima ε fe ra.”

²¹ “Koni a mato! Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na kanna a dɛgema n xɔn be yi! ²² Awa, Muxuna Dii Xɛmɛn faxama nɛn alo Ala bata a ragidi kii naxan yi, koni muxun naxan a yanfama, gbalon na kanna yɛɛ ra!”

²³ E yi e bode maxɔdin fɔlɔ naxan na ligama e yɛ.

Naxan gbo a birin xa

²⁴ Matandin yi keli xarandiine tagi fa fala muxune mirima nde ma e tagi a gbo dangu e birin na. ²⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na. Kuntigine e xili bama nɛn fa fala, ‘Yamaan Yatigine.’

²⁶ Koni a mi na kiini ε tagi. Naxan gbo ε birin xa ε tagi, fɔ na xa lu alo dii jɔrɛna. E yɛɛratiin xa liga alo walikɛna. ²⁷ Amasɔtɔ nde gbo dangu bodene ra, naxan dɔxi a dɛgedeni hanma naxan fala donseen na a xa? Naxan a dɛgema, na nan gbo! Koni n tan ε tagi alo walikɛna.”

²⁸ “Ɛ bata lu n fɛma n ma tɔrɔn birin yi. ²⁹ Nanara, n mangayaan fima ε ma alo n Fafe Ala bata a fi n ma kii naxan yi. ³⁰ E ε dɛgema nɛn, ε yi ε min n xɔn ma n ma Mangayani, ε dɔxɔ mangaya gbɛdɛne yi. E yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti.”

*Piyɛri a mɛ fena Yesu ra**Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Yoni 13.36-38*

³¹ Yesu naxa, “Ee! Simɔn, i tuli mati, Setana bata Ala mafan alogo a xa tin Setana yi ε birin mato, a yi ε yife alo xɛɛ biina a maali fema kii naxan yi, a yi a dɛɛla ba a yi. ³² Koni Simɔn, n bata Ala maxandi i xa alogo i ya dɛnkɛlyaan nama jan. I mɔn na xɛtɛ n fɛma waxatin naxan yi, i yi i ngaxakedenne sɛnbe so.”

³³ Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Marigina, n bata n yitɔn siga feen na kasoni i fɔxɔ ra, n faxa i fɔxɔ ra!”

³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Piyɛri, n xa a fala i xa benun dontonna xa wuga, i a falama nɛn sanja ma saxan, i naxa, i mi n tan kolon.”

³⁵ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na ε xɛ waxatin naxan yi, ε mi siga gbeti yo ra ε yii, hanma bɛnbɛlidina hanma sankidina, sena nde dasa nɛn ε ma ba?”

E yi a yabi, e naxa, “Sese mi dasa.”

³⁶ Yesu naxa, “Koni iki xa gbeti sa seen naxan yii hanma bɛnbɛlidina, a xa a tongo. Silanfana mi muxun naxan yii, na xa a domaan mati, a silanfanna

sara.†³⁷ Amasotō n xa a fala ε xa, Kitabun naxan falaxi n tan ma fe yi fō na xa kamali nēn, a naxa, ‘A yatē nēn alo fe naxi rabane.’ ”

³⁸ Xarandiine naxa, “Marigina, a mato, degema firin be yi.”

A yi e yabi, a naxa, “Na bata wasa ti.”

Yesu yi Ala maxandi

Matiyu 26.36-46, Maraka 14.32-42

³⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Oliwi Geyaan fari alo a darixi a ligε kii naxan yi. Xarandiine yi siga a fōxō ra. ⁴⁰ A na yiren li waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

⁴¹ Na xanbi ra, a keli e fema, a yi a makuya e ra ndedi, a yi a xinbi sin, a yi Ala maxandi. ⁴² A yi a fala, a naxa, “N fafe, xa i tinjε, i xa tōrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fō i tan sagona.” ⁴³ Malekan yi mini kenenni a xa, keli ariyanna yi, a yi senben fi a ma. ⁴⁴ A tōrɔxi kii naxan yi, a yi a yixōdōxō Ala maxandideni na kiini. Kuye wolonna yi mini a ma, a lu dindinjε alo wunla.

⁴⁵ A yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, a xεtε a xarandiine fema, a yi e sunuxin li xixōnli! ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E xima nanfera? E keli, ε yi Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Yoni 18.3-11

⁴⁷ A yi fala tiini waxatin naxan yi, ganla yi fa, Yudasi xarandii fu nun firinna nde tixi yamaan yεε ra, a fa Yesu fema a sunbudeni. ⁴⁸ Koni Yesu naxa, “Yudasi, i n tan Muxuna Dii Xεmεn yanfama sunbun nan xōn ma ba?”

⁴⁹ Xarandiin naxanye yi Yesu fōxō ra, feen naxan fama ligadeni Yesu ra, e na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, nxu xa nxō silanfanne tongo, nxu yengen so ba?” § ⁵⁰ E tan nde yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. ⁵¹ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “A lu.” Yesu yi a yiin sa na xεmεn tunla ma, a kendεya.

⁵² Na xanbi ra, Yesu yi a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine nun yamaan fonne xa naxanye faxi a suxudeni, a naxa, “E bata fa silanfanne nun gbengbetenne ra n xili ma alo gbalotōn nan n tan na ba? ⁵³ N yi ε fema Ala Batu Banxini nun lōxō yo lōxō, ε mi kata ε yi n suxu. Koni ε waxatin na a ra iki e nun dimin senbena.”

Piyeri yi a mε Yesu ra

Matiyu 26.57-58, 69-75, Maraka 14.53-54, 66-72, Yoni 18.12-18, 25-27

⁵⁴ E yi Yesu suxu, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singen konni, Piyeri yi bira a fōxō ra koni e yi tagi kuya. ⁵⁵ E yi tεen sa kiti saden tanden tagi, e yi a dōxō menni. Piyeri yi dōxō e fema. ⁵⁶ Walikε naxanla nde a to dōxi tεen xōn ma waxatin naxan yi, a yi a mato ki fajni, a naxa, “Xεmεni ito fan yi a fōxō ra nun yati!”

⁵⁷ Piyeri yi a tandi, a naxa, “Ee! I tan naxanla, n mi a kolon mumε!” ⁵⁸ A mi bu na xanbi ra xεmεna nde fan yi a to, a naxa, “A tan nan nde i tan fan na!”

Koni Piyeri yi a yabi a naxa, “Ee! I tan xεmεna, a tan se mi n tan na de!”

⁵⁹ Awa, waxatidi danguxina, xεmεna nde fan yi a fala a xa a sōbεen na, a naxa, “Sikε yo mi naxan yi, xεmεni ito yi a fōxō ra nun amasotō Galile kaan nan a tan fan na!”

† 22:36: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. § 22:49: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

⁶⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan xemena, i naxan falama, n mi na kolon!”

Awa, a yi falan tima waxatin naxan yi, dontonna yi wuga mafuren!
⁶¹ Marigin yi a firifiri, a Piyeri mato. Piyeri yi a miri Marigina falan ma alo a fala kii naxan yi, a naxa, “Benun dontonna xa wuga to, i a falama nen dɔxɔ saxan a i mi n kolon.” ⁶² Piyeri yi mini, a sɔxɔle wugan ti!

Eyi Yesu magele, e yi a bɔnbɔ

Matiyu 26.67-68, Maraka 14.65

⁶³ Muxun naxanye yi Yesu kantanma, ne yi Yesu magele, e yi a bɔnbɔ. ⁶⁴ E yi a yeen maxidi, e yi a maxodin, e naxa, “Nde i bɔnbɔxi? Nabiya falane ti nxu xa.” ⁶⁵ E yi a makonbi han!

Eyi Yesu ti muxu gbeene yetagi

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Yoni 18.19-24

⁶⁶ Kuye yibaxina, yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxone yi e malan, e fa Yesu ra Kitisa Gbeene fema. ⁶⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa.”

A yi e yabi, a naxa, “Xa n na a fala e xa, e mi lama n na. ⁶⁸ Xa n na e maxodin, e mi n yabe, ⁶⁹ koni fɔlɔ iki ma, n tan Muxuna Dii Xemen dɔxɔma nen Ala Senbemaan yiifanna ma.”

⁷⁰ E birin naxa, “Alaa Dii Xemen nan i tan na nayi ba?” A yi e yabi, a naxa, “E bata a fala. A tan nan n tan na.”

⁷¹ E yi a fala, e naxa, “En mako mi fa sere ma sɔnɔn! En tan yeteen bata a xuiin me!”

23

E siga Yesu ra Pilati fema

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Yamaan birin yi Yesu tongo, e siga a ra Pilati fema, ² e a kansun fɔlɔ na yi, e naxa, “Nxu bata xemeni ito suxu, a nxɔ siyani murutema. A yi a fale e xa, a e nama mudun so Manga Gbeen yii. A naxa, a tan nan Alaa Muxu Sugandixin na e nun mangana.”

³ Awa, Pilati yi a maxodin a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.”

⁴ Na xanbi ra, Pilati yi a fala saraxarali kuntigine nun yamaan xa, a naxa, “N mi xemeni ito yalagi fe toxi hali!”

⁵ Koni e mɔn yi kata, e naxa, “A bata yamaan tagi so a xaranna xɔn ma! A fɔlɔxi Galile nin han sa dɔxɔ Yudaya birin na, iki a bata fa be fan yi.”

⁶ Pilati ito me waxatin naxan yi, a yi maxodinna ti, a naxa, “Galile kaan nan xemeni ito ra ba?” ⁷ A na kolon waxatin naxan yi fa fala Yesu kelixi na yamanan nin Herode yi kuntigiyan denaxan yi, a yi a rasiga a ma, Herode fan yi Yerusalen taani na waxatini.

Yesu Herode fema

⁸ Herode Yesu to waxatin naxan yi, na yi rafan a ma kati, amasɔɔ a bata yi Yesu a fe me nun! A xɔnla yi a ma nun, a xa a to xabu waxati xunkuye. A yi waxi a xɔn ma, a xa Yesu to kabanako fena ndee lige. ⁹ Nanara, Herode yi Yesu maxodin sanja ma wuyaxi, koni Yesu mi a yabi hali fala keden peen na! ¹⁰ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxone yi Yesu kansun kati! ¹¹ Herode nun a sofane yi Yesu magele, e yi a rafeya kati! E yi doma faɔnin

nagodo a ma, e yi a raxete Pilati ma. ¹² Na loxon yeteni Pilati nun Herode yi findi xoyimane ra amasoto e mi yi rafan e bode ma nun.

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Maraka 15.6-15, Yoni 18.39-19.16

¹³ Pilati yi saraxarali kuntigine nun mangane nun yamaan maxili, a yi e malan, ¹⁴ a yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa xemeni ito ra n fema, a a yamaan namurutema. Nba, n bata a feselese e ye xori. E a kansunxi fe jaxin naxanye ra, n mi a son toxi hali keden. ¹⁵ Herode fan mi a son toxi. Nanara, a bata a raxete n ma, xemeni ito mi fe yo ligaxi a faxe naxan ma. ¹⁶ Awa, n xa a bonbo, n yi a bejin.”

¹⁷ Bayo Halagi Tiin Dangu Loxon Sali waxatine yi, fo Pilati xa muxu keden namini nen kasoon na e xa. ¹⁸ Muxune birin yi sonxo, e naxa, “Yesu xa faxa, i Baraba bejin nxu xa!” ¹⁹ Baraba yi kasoon na muruten nun muxu faxa feen nan ma taani.

²⁰ A xoli yi Pilati ma a xa Yesu bejin. Nanara, a mon yi yamaan xili. ²¹ Koni e mon yi sonxo, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²² Pilati yi a fala e xa sanja ma saxan, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi? N mi fe jaxi yo toxi a ra a faxe naxan ma. N xa a bonbo, n yi a bejin.”

²³ Koni e lu sonxo, e yi e xuini te, e naxa, a Yesu xa gbangban wudin ma. E kui feen yi liga e sonxo sonxona fe ra. ²⁴ Nanara, Pilati yi a kitin bolon alo e a fala a xa kii naxan yi. ²⁵ E waxi xemnen naxan xon ma, a na bejin e xa naxan sa kasoon na muruten nun muxu faxa feen na. Awa, a Yesu so e yii a e xa e rafan feen liga a ra.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Yoni 19.17-27

²⁶ E sigama Yesu ra a gbangbandeni wudin ma waxatin naxan yi, e lan xemena nde ra, a xili Simon Sireni kaana. A kelima xeen ma siga taani. E yi a suxu, e Yesu gbangban wudin sa a xun ma, e yi a bira Yesu foxo ra.

²⁷ Muxu wuyaxi yi bira a foxo ra. Naxanla ndee yi e ye nun, ne yi e yiin sa e xun ma, e gbelegebele a fe ra. ²⁸ Yesu yi a ye rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yerusalen jaxanle, e nama wuga n tan ma fe ra, koni e wuga e yete nun e diine fe ra. ²⁹ Amasoto loxona nde fama, muxuna nde a falama nen fa fala, ‘Sewan gbantane xa, sewan jaxanle xa naxanye mi dii barixi, dii nga mi e ra.’ ³⁰ Nayi, muxune a falama nen geyane xa, e naxa, ‘E bira nxu fari,’ e yi a fala yire matexine xa, e naxa, ‘E nxu ye maluxun.’ ³¹ Amasoto xa fe sifani itoe liga wudi xinden na, nanfe ligama wudi xaren na nayi?”

³² E fe jaxi raba firinne fan tongo, a e xa faxa Yesu fema. ³³ E na yiren li waxatin naxan yi naxan xili “xun xori yirena,” e Yesu gbangban wudin ma na yi e nun fe jaxi raba firinne, keden a yiifanna ma, bodena a komenna ma. ³⁴ Yesu naxa, “N Fafe, e mafelu, amasoto e naxan ligama e mi na kolon.”

Awa, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁵ Yamaan yi ti na yi, e lu Yesu mato. Yamaan kuntigine yi a magele, e naxa, “A bata bodene rakisi, xa Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na, a xa a yete rakisi!”

³⁶ Sofane fan yi a magele, e fa a fema, e yi minse muluxunxin ti a xa. ³⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Yahudiyane mangan nan i tan na, i yete rakisi.”

³⁸ E falani itoe sebe a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan ni ito ra.”

³⁹ Fe ꞑaxi rabaan naxanye yi gbangbanxi a fema, na nde keden yi a rayelefu, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin xa mi i tan na ba? I yetε rakisi e nun nxu tan fan!”

⁴⁰ Koni bonna yi a maxadi, a naxa, “I mi gaxuε Ala yeε ra ba? En tan fan yalagin nan bun ma be yi. ⁴¹ Koni en gbeen lanxi, amasoto en na en ma fe ꞑaxin saranna nan sotoma ito ra. Koni a tan mi fe ꞑaxi yo ligaxi.” ⁴² A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Yesu, i na fa i ya Mangayani waxatin naxan yi, i xa i xaxili lu n xon ma!”

⁴³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N xa ꞑondin fala i xa, i luma n fema nen ariyanna yi to.”

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-46, Maraka 15.33-41, Yoni 19.28-30

⁴⁴ Sogen bata yi a ratinxin, dimin yi so yamanan yiren birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁵ Sogen yi dimi. Awa, dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra. ⁴⁶ Yesu yi a xuini te kati, a naxa, “N Fafe, n bata n niin so i yii.”* A na fala xanbini, a faxa.

⁴⁷ Feen naxan liga, sofa keɓen kuntigin yi na to, a yi Ala tantun, a naxa, “Muxu tinxinxin yatin nan yi ito ra!”

⁴⁸ Muxun naxanye fa fe yigbedeni, a feen naxanye ligaxi e yeε xori, e ne to waxatin naxan yi, e birin yi xete e konni, e yiin saxi e xun ma, e wugama.

⁴⁹ Naxanye birin yi Yesu kolon ki fani e nun ꞑaxanla naxanye bira a foxo ra keli Galile yi, ne yi sa ti yire makuyeni, e lu feni itoe matoε.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Yoni 19.38-42

⁵⁰ Xemeɓa nde yi na nun, a xili Yusufu. A yi yamaan fonne ye. A yi fan, a yi tinxin. ⁵¹ A mi yi tinxi bonne kiti saxin nun e kewanle ma. Arimate taan muxuna nde nan yi a ra, Yudaya yamanana. A yi Alaa Mangayaan nan mamema. ⁵² A siga Pilati konni, a sa a maxodin Yesu binbina fe ma. ⁵³ A yi a binbin ba wudin koε ra, a yi a kasangen. Awa, gaburun naxan gexi fanyeni alo faran yinla, muxe munma yi sa naxan kui singen, a yi sa a maluxun menni. ⁵⁴ Yuman nan yi a ra nun. Matabu loxon bata yi maso nun.

⁵⁵ Naxanla naxanye bira Yesu foxo ra keli Galile, ne yi siga Yusufu foxo ra, e sa gaburun to, alogo e xa a kolon Yesu binbin saxi kii naxan yi. ⁵⁶ E xete e konni, e sa se xiri ꞑaxumene nun latikononna rafala a binbin xa.

E yi e matabu Matabu loxoni alo sariyana a fala kii naxan yi.

24

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-10, Maraka 16.1-8, Yoni 20.1-10

¹ Xati loxon xoton xotonni, ꞑaxanle ture xiri ꞑaxumɓen naxanye rafalaxi, e yi siga ne ra gaburu deen na. ² E yi a li gemɓen baxi gaburun de ra. ³ E yi so gaburun kui koni e mi Marigi Yesu binbin to na yi. ⁴ E kuisanxin yi lu tixi na yi, e yi e terena xeme dugi mayilenxi kan firinna e dexon ma. ⁵ Naxanle yi gaxu kati, e yi e xinbi sin, e e tigne sin boxon ma. Na xeme firinne yi a fala ꞑaxanle xa, e naxa, “E niiramaan fenma faxa muxune ye nanfera?” ⁶ A mi be, a bata keli sayani. A yi Galile yi waxatin naxan yi, a naxan fala e xa, e xaxili lu na

* 23:46: Yaburin 31.6

xɔn ma. ⁷ A naxa, ‘Ɔ Muxuna Dii Xɛmɛn xa so hake kanne yii, e yi a gbangban wudin ma, a soqe saxandeni a keli sayani.’ ”

⁸ Na xanbi ra, a falane yi rabira ɲaxanle ma. ⁹ E xɛtɛ keli gaburu dɛɛn na, e sa na birin fala xarandii fu nun kedenna xa e nun a muxune birin. ¹⁰ Ɗaxanli itoe nan a fala xɛrane xa, Mariyama Magadala kaan nun Yoyana nun Mariyama Yaki nga e nun ɲaxanla bonne, ne yi feni itoe fala xɛrane xa. ¹¹ Koni e yi a miri a ɲaxanle daxuya falan nan tixi, e mi la e ra mumɛ! ¹² Koni Piyeri yi keli, a siga gaburu dɛɛn na, a yi a yigodo, a yi a yɛ masa gaburun kui, a kasangenna kui genla to saxi, a xɛtɛ a konni. Feen naxan ligaxi, a kabɛma na ra.

*Yesu siga fena Emayusi Taani
Maraka 16.12-13*

¹³ Na lɔxɔ yeteni, muxu firin yi sigama taadina nde yi naxan yi xili Emayusi, e nun Yerusalen taan yi tagi kuya ndedi. ¹⁴ Feen naxanye bata yi liga, e batuma na feene ma. ¹⁵ E yi batuma waxatin naxan yi, Yesu yi a maso e ra, e birin yi lu sigɛ. ¹⁶ E yi a to koni hali na, e mi a kolon. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɔ sigama kiraan xɔn waxatin naxan yi, ɛ yi nanfe falama?”

E sunuxin yi ti. ¹⁸ Na nde keden, naxan yi xili Kelopa, na yi a yabi, a naxa, “I tan keden peen nan Yerusalen taani ba, naxan mi a kolon feen naxanye ligaxi mɛnni waxati danguxini itoe yi?”

¹⁹ A yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfe ne ra?”

E yi a yabi, e naxa, “Feen naxan ligaxi Yesu Nasareti kaan na. Nabi sɛnɓɛ kannan nan yi a ra a falan nun kɛwanli Ala nun yamaan birin yɛtagi. ²⁰ Saraxarali kuntigine nun en ma kuntigine yi a suxu, alogo e xa a faxesa. E yi a gbangban wudin ma. ²¹ Anu, nxu bata yi nxu yigi sa a yi nun fa fala a tan nan Isirayila muxune xunbaan na. A birin mi na ra, a ligan soqe saxanna nan to, ²² ɲaxanla ndee yi nxu tagi, ne nxu rakɔntɔfili nɛn. E siga nɛn gaburu dɛɛn na subaxani, ²³ e mi a binbin to, e xɛtɛ, e fa a fala nxu xa, a malekane mini nɛn e ma naxanye a fala e xa, a a niin bata bira ayi! ²⁴ Nxu lanfana ndee yi siga gaburu dɛɛn na, e sa a to alo ɲaxanle a fala nxu xa kii naxan yi, a yatin ligaxi na kii nin, koni e mi a to.”

²⁵ Awa, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɔ xaxili mi na. Nabine feen naxanye birin fala ɛ xa, ɛ mi la ne ra ɛ bɔɲɛni xulɛn! ²⁶ Ɔ mi a kolon a lanma Alaa Muxu Sugandixin xa tɔɔ feni itoe ra benun a xa so a binyeni?” ²⁷ Na xanbi ra, feen naxan birin falaxi Yesu a fe yi Kitabun kui, fɔlɔ Nabi Musaa Kitabun ma, han nabi gbɛtɛye, a na birin yɛba e xa.

²⁸ E yi sigama taan naxan yi nun, e to maso mɛnna ra, Yesu yi a liga alo a dangumatɔɔn na a ra. ²⁹ Koni e yi a raxɛtɛ, e naxa, “Lu nxu fɛma amasɔtɔ kɔɛ somean ni i ra, dimin yi so.” Nayi, a yi lu e fɛma. ³⁰ A dɔxɔ a dɛgedeni e fɛma, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, na xanbi ra a buruni gira, a yi a so e yii. ³¹ E yɛɛn yi rabi mafuren, e yi a kolon fa fala a Yesu na a ra. Koni a tunun e yɛtagi. ³² E yi a fala e bode xa, e naxa, “A ligaxi nɛn alo tɛɛn nan yi en kuiin ganma, a Kitabun fɛsɛfɛsɛma en xa waxatin naxan yi kiraan xɔn ma.”

³³ E keli mafuren, e xɛtɛ Yerusalen taani, e xarandii fu nun kedenna li malanxi dɛnaxan yi e nun bonne. ³⁴ E yi a fala, e naxa, “Marigin bata keli sayani yati! Simɔn bata a to!”

³⁵ Feen naxan liga kiraan xɔn ma, muxu firinne yi ne yɛba e xa, e Marigin kolon kii naxan yi, a buruni gira waxatin naxan yi.

*Xarandiine yi Yesu to**Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8*

³⁶ E yi ito falama waxatin naxan yi, Marigin yeteen yi ti e tagi mafuren, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala xa e bɔɔɛn xunbeli.”

³⁷ E gaxu kati, e yi e miri, e naxa, a e bata muxun yelenna to. ³⁸ Koni a yi a fala e xa, a naxa, “E kuisanxi nanfera, sikena e bɔɔɛni nanfera? ³⁹ E n yiine nun n sanne mato, e a kolonma nen a n tan nan a ra. E yiin din n na, e a toma nen nayi amasɔto fati benden nun xonne mi muxun yelenni alo e a toma n tan yi kii naxan yi.”

⁴⁰ A to yi na falama e xa, a yi a yiin nun a sanne yita e ra. ⁴¹ Sewan nun kabɛn yi a liga, e mi la a ra xulɛn. Nayi, a yi e maxodin, a naxa, “Donsena e yii be ba?” ⁴² E yeeɛ gilinxi dungin so a yii, ⁴³ a yi a tongo, a yi a don e yetagi.

⁴⁴ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N yi e fema waxatin naxan yi, n feni itoe nan fala e xa. Feen naxan birin seɓɛxi n ma fe yi Musaa Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune nun Yaburin kui, fo ne xa kamali nen.”

⁴⁵ A yi a liga e xaxili sɔto alogo e xa Kitabuna feene famu. ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ito nan seɓɛxi fa fala Alaa Muxu Sugandixin xa tɔɔ, a keli sayani a soge saxandeni. ⁴⁷ Tubi feen nun yulubi xafarin kawandin bama nen a xinli siyane birin xa, foɔ Yerusalɛn taan ma. ⁴⁸ Feni itoe seren nan e tan na. ⁴⁹ N Fafe Ala e tuli sa naxan na, n tan yeteen na rafama nen e ma. Koni e lu Yerusalɛn taani han na senben yi fa sa keli kore a godo e xun ma.”

*Yesu yi te ariyanna yi**Maraka 16.19-20, Kewanle 1.9-11*

⁵⁰ Na xanbi ra, a siga e ra han Betani taani, a sa a yiini te denaxan yi, a duba e xa. ⁵¹ A yi dubama e xa waxatin naxan yi, a keli e fema, a te ariyanna yi. ⁵² E to yelin a batuɛ, e sewaxi gbeen yi xete Yerusalɛn taani. ⁵³ E yi lu Ala Batu Banxini waxatin birin, e lu barikan birɛ Ala xa.

Yoni Yoni Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane seɓexi Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Yoni a fe yeɓa kiin nan baxi bonne ma. A luxi alo Yoni yi waxi Yesu a fe tilinxine nan makeɓen fe yi muxune xa. Na kui, a Yesu a fala wuyaxi seɓexi ɓen bonne mi naxanye seɓexi e nun a taruxuna ndee. A mɔn Yesu a dunuɗa yi gidin bunna yeɓama miriya tilinxin nin. Yoni Kitabun yireni ito seɓexi ɓen fɔ ɗe tonge naanin hanma ɗe tonge sennin ɗɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xonna ma.

Kitabun yireni ito miriya tilinxina ndee nan singe yitama naxan Yesu fa xunna yeɓama. Yoni Yesu tiden yeɓama fala tilinxin nin alogo muxune xa e miri ki fajni Yesu a fe ma. Yoni mi Yesu bari kiin yeɓaxi. Yesu a dunuɗa yi gidini, a xaran wuyaxi ti ɓen a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga ɓen. Yoni na nan yeɓama Ningila Yesu kui. Yoni mɔn Yesu a fala dɔnxene yeɓama dangi bonne ra. Dɔnxen na, a Yesu a sayaan nan yeɓama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Yesu a falane nan seɓexi itoe ra naxanye Yesu keɗaan yitama en na: Yesu naxa, “N tan nan nii rakisin balon na.” (Yoni 6.35 nun 6.41 nun 6.48 nun 6.51) Yesu naxa, “N tan nan dunuɗa keɓenna ra.” (Yoni 8.12) Yesu naxa, “N tan nan sansanna so deen na yeɓene xa.” (Yoni 10.7) Yesu naxa, “N tan nan xuruse raba fajin na.” (Yoni 10.11 nun 10.14) Yesu naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na.” (Yoni 11.25) Yesu naxa, “Kiraan nan tan na, e nun ɗɔndina e nun nii rakisina.” (Yoni 14.6) Yesu naxa, “N tan nan ɗɔndin binla ra alo wudi binla.” (Yoni 15.1 nun 15.5)

Yesu mɔn a Alayana a fe falaxi wundoni na yire sifana ndee yi, a naxa, “N tan nan a ra, naxan na yi.” (Yoni 8.24 nun 8.28 nun 8.58 nun 13.19 nun 18.5) Kitabun yiren naxan xili Xɔɔyaan sora 3.14, na naxa fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɓenni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa mɓenni fa fala a yeteen xili ɓen “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “N tan nan a ra, naxan na yi,” na bunna ɓeen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. (Yoni 1.1).

Alaa Falana fe

¹ Dunuɗa fɔloni, Alaa Falan yi na. Falan yi Ala fema. Falan nan mɔn yi Ala ra. * ² A yi Ala fema a fɔloni. ³ Ala seen birin daxi a tan nan xɔn ma. Ala mi sese daxi a tan xanbi. ⁴ Nii rakisin yi a tan nin. Na nii rakisin yi findi keɓenna ra adamadiine xa. ⁵ Keɓenna yi mini dimini, koni dimin mi a nɔ.

⁶ Ala yi muxuna nde xe naxan yi xili Yoni. † ⁷ Na yi fa, a findi keɓenna seren na, alogo muxun birin xa denkeleya a tan xɔn. ⁸ Keɓenna mi yi a tan na, koni a fa ɓen, alogo a xa fa keɓenna sereyaan ba. ⁹ Keɓenna yeteen nan yi na ra, naxan famato yi a ra dunuɗa muxune birin makeɓendeni.

¹⁰ Alaa Falan yi dunuɗa yi. Dunuɗa da a tan nan na, koni dunuɗa muxune mi a kolon. ¹¹ A fa ɓen a konni, koni a kon kaane mi a rasuxu. ¹² Koni naxanye a rasuxu e denkeleya a xinli, a senben fi ɓen ne ma e findi Alaa diine ra. ¹³ E mi

* **1:1:** Alaa Falani ito findixi Yesu nan na. A mato Yoni 1.14 kui. Ala dunuɗa da a falan naxan xɔn a fɔloni, Ala na nan findixi muxun na, Yesu. † **1:6:** Yoni Marafu Tiin nan Yoni ito ra.

barixi Ala diine ra adamadiyaan kiin xan xɔn ma hanma fati bɛndɛna hanma muxun sagona, koni na fataxi Ala nan na.

¹⁴ Alaa Falan yi findi fati bɛndɛn na, a yi lu en yɛ. Nxu bata a binyen to, alo fafana dii xɛmɛ kedenna binyena, a lugoxi hinanna nun ɲɔndin na.

¹⁵ Yoni yi a feen fala a xuini texin na, a naxa, “N na a tan nan ma fe fala, n naxa, ‘A fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasɔtɔ benun n tan xa da, a tan yi na.’”

¹⁶ En birin bata barakan sɔtɔ barakan fari a hinan kamalixin xɔn ma. ¹⁷ Amasɔtɔ Alaa sariyan falaxi yamaan xa Musa nan xɔn ma, koni hinanna nun ɲɔndin faxi Yesu nan xɔn ma, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁸ Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii Xɛmɛ keden peen naxan nun a tan Ala lan, naxan a fafe fɛma, na nan bata Ala yita en na.

Yoni Marafu Tiina sereyana fe

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18

¹⁹ Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to saraxaraline nun Lewine xɛ a ma a maxɔdindeni keli Yerusalɛn taani, e naxa, “Nde i tan na?” ²⁰ Yoni mi tondi a fale, a yi a fala e birin yɛtagi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na.”

²¹ E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde fa i tan na? Nabi Eli nan i tan na ba?” Yoni yi e yabi, a naxa, “ɛn-ɛn, na mi n tan na.” E mɔn yi a maxɔdin, e naxa, “Nabiin nan i tan na ba?” A yi e yabi, a naxa, “ɛn-ɛn, na mi n tan na.” ²² E yi a fala, e naxa, “Nde i tan na? Amasɔtɔ naxanye nxu xɛxi, fɔ nxu xa sa nxu dɛntɛge nɛn ne xa. I nanse fale i yɛtɛ a fe yi?” ²³ Yoni yi e yabi Nabi Esayi a falane xɔn, a naxa,

“N tan na a ra naxan a xuini tema tonbonni, n naxa, ‘ɛ kira tinxinxin nafala Marigin xa.’[‡]”

²⁴ Farisi muxun[§] naxanye yi xɛxi Yoni ma, ²⁵ ne yi a maxɔdin, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune rafuma igeni e sarijan feen na?” ²⁶ Yoni yi e yabi, a naxa, “N tan marafuun tima igen nin, koni muxuna nde ɛ tagi ɛ mi naxan kolon. ²⁷ A fama nɛn n xanbi ra, koni n tan mi lan hali n yi findi a sankidi fulunna ra.”

²⁸ Ito birin ligaxi Betani taan nin, Yurudɛn baan kidima, Yoni yi muxune rafuma igeni denaxan yi.

Alaa Yɛxɛɛ Diina fe

²⁹ Na xɔtɔn bode, Yoni yi Yesu to fɛ a fɛma, a naxa, “Alaa Yɛxɛɛ Diin nan ito ra, naxan dunuɲa birin yulubin bama. ³⁰ N yi ito nan ma fe falama, n naxa, ‘Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasɔtɔ benun n tan xa bari, a tan yi na.’ ³¹ N tan mi yi a kolon nun, koni n bata fa yamaan nafudeni igeni alogo n xa a yita Isirayila yamaan na.” ³² Yoni mɔn yi sereyani ito ba, a naxa, “N bata Alaa Nii Sarijanxin to godɛ a ma ganba sawurani, a yi lu a ma. ³³ N mi yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan nafudeni igeni, na a fala n xa nɛn, a naxa, ‘I na Alaa Nii Sarijanxin to godɛ naxan ma, a tan nan marafuun tima Nii Sarijanxin na.’ ³⁴ N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii Xɛmɛna a tan nan na.”

[‡] 1:23: Esayi 40.3 [§] 1:24: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbɛ so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyann bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani.

Yesu a xarandii singene fe

³⁵ Na xətən bode Yoni nun a xarandii firin yi tixi nun, ³⁶ a yi Yesu to dangue, a naxa, “Alaa YeXee Diin nan ito ra!” ³⁷ A xarandii firinna yi a xuiin me, e siga Yesu fəxə ra. ³⁸ Yesu yi a ye raxete, a yi e to biraxi a fəxə ra, a yi e maxədin, a naxa, “E nanse fenma?” E yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minen?” Rabi bunna neen fa fala, “Karaməxə.” ³⁹ A yi e yabi, a naxa, “E fa a mato.” Se din waxatin nan yi a ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E jinbari raso a fema.

⁴⁰ Xarandii firinna naxanye Yoni xuiin me e bira Yesu fəxə ra, na keden yi xili nen Andire, Simən Piyeri xunyena. ⁴¹ Andire yi a tada Simən fen keden na, a yi a fala a xa, a naxa, “Nxu bata Mesiya to.” Mesiya bunna neen fa fala, “Alaa Muxu Sugandixina.” ⁴² Na xanbi ra, a fa Simən na Yesu fema.

Yesu yi a mato, a naxa, “Simən nan i tan na, Yoni a dii xemena. I xili bama nen sənən, Sifasi.” Xinli ito nun Piyeri, xili kedenna nan e ra.†

Yesu yi Filipi nun Nataniyeli xili

⁴³ Na xətən bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fəxə ra!” ⁴⁴ Filipi yi kelixi Betasada taan nin alo Andire nun Piyeri. ⁴⁵ Filipi yi Nataniyeli to, a yi a fala a xa, a naxa, “Musa muxun naxan ma fe sebe Sariya Kitabun kui e nun nabine fan naxan ma fe sebe, nxu bata a to, Yusufu a dii xemena Yesu, Nasareti kaana.”

⁴⁶ Nataniyeli yi a maxədin, a naxa, “Se fajin nœ keke Nasareti ba?” Filipi yi a yabi, a naxa, “Fa a mato.” ⁴⁷ Yesu Nataniyeli to fe a fema waxatin naxan yi, a naxa, “Isirayila kaan yeteen nan ito ra! Yanfa mi naxan ma fe yi!” ⁴⁸ Nataniyeli yi a maxədin, a naxa, “I n kolonxi di?” Yesu yi a yabi a naxa, “N ni i toxi nen, i xəde binla bun ma waxatin naxan yi benun Filipi xa i xili.” ⁴⁹ Nataniyeli yi a yabi, a naxa, “Karaməxə, Alaa Dii Xemen nan i tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “N to a falaxi i xa, n naxa, ‘n bata yi i to xəde binla bun ma,’ i denkeleyaxi n ma na nan na ba? I feene toma nen naxanye gbo na xa!” ⁵¹ A yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala e xa, e ariyanna deen nabixin toma nen, e yi Ala malekane to, e tema, e godoma Muxuna Dii Xemen xən ma!”

2

Naxalandi tiina Kana taani

¹ Soge firin danguxina, e siga jaxalandi tideni Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun. ² E yi Yesu nun a xarandiine fan xili na jaxalandi tiini. ³ Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a naxa, “Manpaan bata jan e yii.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munna a li singen.” ⁵ Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, “A na naxan fala e xa, e na liga.”

⁶ Awa, ige feje sennin yi doxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasarijan ige sa seen na, litiri ye kemε nan yi sama e keden kedenna birin kui. ⁷ Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, “E ige fejeni itoe rafe igen na.” E yi e rafe igen na pen! ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “E igena nde sege, e siga a ra jaxalandi ti sumunna kuntigin fema.” E yi siga a ra a xa. ⁹ Naxalandi ti sumunna kuntigin yi igen mato, a bata maxete manpaan na, koni a mi yi a keliden kolon. Anu, walikεen naxanye igen sege, ne yi a kolon. Nanara,

* **1:40:** Muxune mən Piyeri ma a Pita. † **1:42:** Piyeri xinla bunna neen fa fala gemena.

kuntigin yi jaxalandi kanna xili,¹⁰ a yi a fala a xa, a naxa, “Manpa fajin nan soma muxune yii singen, na xanbi ra, manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i yi nde gbete ramini naxan mi fan jaxi ra. Koni i bata manpa fajin namara han iki!”

¹¹ Yesu a kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a xarandiine ra, ne yi la a ra.

¹² Na xanbi ra, Yesu nun a nga nun a xunyene nun a xarandiine yi siga Kapernan yi, e yi sa xi dando ti na.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-13, Maraka 11.15-17, Luka 19.45-46

¹³ Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* yi rabama waxatin naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalen taani. ¹⁴ A yi muxune li Ala Batu Banxin tanden fan, e jingene nun yexene nun ganbana matima na. Gbeti masarana ndee fan yi doxi na nun. ¹⁵ Nayi, a yi fasonna rafala, a yi e birin kedi Ala Batu Banxini, jingene nun yexene, a yi gbeti masarane gbeti gbananne raxuya ayi baxoni, a yi e tabanle rafelen. ¹⁶ Muxun naxanye yi ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, “E itoe birin ba be. E nama n Fafe Alaa banxin findi sare soden na!” ¹⁷ Naxan sebexi Kitabuni, na feen yi rabira a xarandiine ma, a naxa, “I ya banxina fe xaminna n na han a n ganma alo teena!”

¹⁸ Yahudiyane yi a maxodin, e naxa, “I noe taxamasenna mundun yite nxu ra fa fala senbena i yii, i yi na birin liga?” ¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E Alaa banxini ito kala, n mon a tiye soge saxanna bun.” ²⁰ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Ala Batu Banxini ito tixi jee tonge naanin e nun jee sennin nan bun ma. I tan noe na tiye soge saxanna bun?” ²¹ Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yeten fati benden nan yi na ra. ²² Nanara, Yesu to keli sayani, a falan yi rabira a xarandiine ma. E yi la Kitabun na e nun Yesu a fala tixine.

Yesu muxune kui feene kolon

²³ Yesu yi Yerusalen taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to, e denkeleya a ma. ²⁴ Koni Yesu mi yi a lannayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon. ²⁵ A mako mi yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yeten yi adamadiin kui feene kolon.

3

Yesu nun Nikodemi a fe

¹ Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodemi, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra. ² Na yi fa Yesu fema koen na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, nxu a kolon a karamoxon nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi noe ne lige xa Ala mi a xon ma.” ³ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jondin fala i xa, xa muxun mon mi xete, a bari a nen na, a mi noe Alaa Mangayaan toe.” ⁴ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mon noe bare di? A mi noe xete a nga fatini, a mon yi a bari!” ⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jondin fala i xa, muxu yo mi noe soe Alaa

* **2:13:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa ko ke denna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangue e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorayaan 12.1-13 kui.

Mangayani fɔ a bari fata igen nun Alaa Nii Sarijanxin na. ⁶ Naxan barixi fati bendeni, fati benden nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarijanxini, niin nan na ra. ⁷ I nama kabɛ bayo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fɔ ɛ mɔn xa xɛtɛ, ɛ bari a nɛnɛn na.’ ⁸ Foyen fama yiren nin denaxan na a kenɛn, i yi a xuiin mɛ, koni i mi a keliden kolon, i mɔn mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sarijanxini.”

⁹ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Na ligam di navi?” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Isirayila kaane karamɔxɔn nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba?” ¹¹ N xa jɔndin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, ɛ mi nxɔ sereya falan suxi. ¹² Nba, xa n dunuɲa feene fala ɛ xa, ɛ mi la ne ra. N na kore xonna feene fala ɛ xa, ɛ lama ne ra di? ¹³ Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fɔ naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛna.”

¹⁴ “Musa sɔjini te kore kii naxan yi tonbonni wudin ma, fɔ n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan xa yite na kii nin* ¹⁵ alogo naxan yo na denkeleya n ma, na xa habadan nii rakisin sɔtɔ. ¹⁶ Amasɔtɔ Ala bata dunuɲa xanu han a bata a Dii Xɛmɛ keden peen fi en ma, alogo muxu yo na denkeleya a ma, na nama halagi fɔ a habadan nii rakisin sɔtɔ. ¹⁷ Bayo Ala mi a Dii Xɛmɛn nafaxi dunuɲa yi alogo a xa dunuɲa muxune yalagi, koni alogo dunuɲa muxune xa kisi a xɔn ma.”

¹⁸ “Naxan yo na denkeleya a ma, na kanna mi fa yalagin sɔnɔn. Koni naxanye mi denkeleyaxi a ma, ne bata yelin yalagɛ, bayo e mi denkeleyaxi Alaa Dii Xɛmɛ keden peen ma. ¹⁹ E yalagima ito nan na: Kenɛnna bata fa dunuɲa yi koni dimin nan nafaɛn adamadiine ma dangu kenɛnna ra, amasɔtɔ e kewanle mi fan. ²⁰ Naxan yo fe jaxin ligama, kenɛnna mi rafan na ma. Na mi minin kenɛnna ma, alogo a sɔnna nama mini kenɛnni. ²¹ Koni naxan fe tinxinxin ligama, na fama nen kenɛnna ma, alogo yamaan xa a yigbɛ a a walima Ala sagoon nin.”

Yesu nun Yoni a fe

²² Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fema. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na. ²³ Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dɛxɔn ma, amasɔtɔ ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sigɛ mɛnni e rafudeni. ²⁴ Yoni munma yi sa kasoon na singen.

²⁵ Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi fɔlɔ lan marasarijan feen ma. ²⁶ E yi siga Yoni fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i xaxili luxi a xɔn ma ba, ɛ nun naxan yi Yurudɛn kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fema!” ²⁷ Yoni yi e yabi, a naxa, “Muxun mi sese sɔtɔma fɔ Ala na naxan fi a ma. ²⁸ E tan yetɛɛn nan n seren na, a n na a fala nen, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xeraan nan tun n tan na a yeɛ ra.’ ²⁹ Naxalandi kanna nan gbee jaxanla ra. Koni a xɔyin naxan tixi a fema, na tuli matixi a ra. A na a xuiin mɛ waxatin naxan yi, a sɛwama nen. N ma sɛwan na kii nin, a dɛfexi. ³⁰ Fɔ a tan xa yite nen, n tan yi magodo.”

Naxan kelixi ariyanna yi

³¹ “Naxan kelixi kore xonna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunuɲa yi, dunuɲa gbeen nan na ra. Na dunuɲa feene nan falama. Naxan kelixi

* **3:14:** Sɔjini te feen Musa xɔn, na mato Yatɛne 21.8-9 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanɲɛ wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

ariyanna yi, na nan seen birin xun na. ³² A naxan toxi, a a me, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi. ³³ Naxan na a falan suxu, na bata a mayita a Ala nan tinxin. ³⁴ Ala naxan xexi, na Alaa falan nan tima amasoto Alaa Nii Sarijanxin fima a ma nen dan mi naxan na! ³⁵ Fafe Alaa Dii Xemen nafan a ma. A bata feen birin taxu a ra. ³⁶ Naxan na denkeleya a Dii Xemen ma, na habadan nii rakisin sotoma nen. Naxan mi laxi a Dii Xemen na, na mi nii rakisin sote, bayo Alaa xolon luma nen a fari!”

4

Samariya kaa naxanla fe

¹ Farisi muxune yi a me fa fala Yesu yi xarandiine sotoma dangu Yoni ra, a yi e rafu igeni. ² Anu, Yesu yeteen mi yi marafuun tima, koni a xarandiine nan yi muxune rafuma. ³ Yesu to muxune falane me, a keli Yudaya yamanani, a siga Galile yamanani.

⁴ A yi lan nun a xa dangu Samariya yamanani. ⁵ A taana nde li Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan yi maso xeen na Yaxuba naxan so a dii xemen Yusufu yii. ⁶ Yaxubaa xojinna yi na yi. Yesu bata yi xadan siga tideni, a yi doxo na xojinna de ra yanyin na.

⁷ Samariya kaa naxanla nde yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ki igeni, n xa n min.” ⁸ A xarandiine bata yi siga taani donse saradeni. ⁹ Samariya kaa naxanla yi a yabi, a naxa, “Yahudiyan nan i tan na, Samariya kaan nan n tan na. I n xandima igeni nanfera?” Amasoto Yahudiyane mako mi Samariya kaane ma.* ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i xandixi igeni, xa i yi na fan kolon nun, i yi a xandima nen nun, a yi siimaya igen fi i ma.” ¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi i yii, anu igen makuya. I na siimaya igen soton minen yi? ¹² Nxu benba Yaxuba nan xojinni ito fixi nxu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba xa ba?”

¹³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni ito min, min xonla a suxuma nen mon, ¹⁴ koni n tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na min, min xonla mi fa a suxuma sonon. Amasoto n ni igen naxan fima a ma, na luma nen a yi alo tigi igen naxan minima han a habadan nii rakisin soto.” ¹⁵ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo min xonla nama fa n suxu sonon, n man yi fa ige badeni be.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Sa i ya xemen xili, e fa be.” ¹⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “Xemen mi n yii.” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata jondin fala fa fala xeme mi i yii. ¹⁸ Koni i bata yi doxo xeme suulun xon ma nun. I naxan yii iki, i ya xemen yeteen mi na ra. I bata jondin fala n xa.”

¹⁹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin nan i tan na. ²⁰ Nxu tan Samariya kaane, nxu benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni e tan Yahudiyane naxa, a lan nen, en xa Ala batu Yerusalen nin.” ²¹ Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “La n na, waxatina nde fama, yamaan mi fa fama Fafe Ala batudeni geyani ito fari, e mon mi a batu Yerusalen taan fan yi. ²² E tan Samariya kaane, e naxan batuma, e mi na kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu na kolon, amasoto kisi feen fataxi Yahudiyane nan na. ²³ Koni waxatina nde fama, a yeteen bata a li, Ala batu muxu kendene fama

* **4:9:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe foloden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

Fafe Ala batudeni niin nun ɲɔndini nɛn yati! Bayo Fafe Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu. ²⁴ Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a batu niin nun ɲɔndin yatin nin.”

²⁵ ɲaxanla yi a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya fama nɛn, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A na fa waxatin naxan yi, a feen birin yɛbama nxu xa nɛn.” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito ra.”

²⁷ Na waxatin yeteni, Yesu a xarandiine yi fa, e kabɛ amasɔtɔ e bata a li falan tiyɛ ɲaxanla xa. Koni e sese mi ɲaxanla maxɔdin fa fala, “I waxi nanse xɔn?” E mi Yesu fan maxɔdin fa fala, “I nanse falama ɲaxanla xa?” ²⁸ Nba, ɲaxanla yi iɛ ba fɛɲɛn lu na, a xɛtɛ taani. A sa a fala yamaan xa, ²⁹ a naxa, “ɛ fa xɛmɛna nde mato, n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?” ³⁰ Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu fɛma.

³¹ Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini, e naxa, “Karamɔxɔ, donseen don!” ³² Koni a yi e yabi, a naxa, “Donsena n yii, ɛ mi naxan kolon.” ³³ Nayi, xarandiine yi e bode maxɔdin fɔlɔ, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a ma ba?” ³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma donseen nan n xɛ ma, muxun sagoon wanla kɛɛn na han wanla yi kamali. ³⁵ ɛ a falama nɛn, ɛ naxa, ‘Kike naanin luxi, malo xaba waxatin yi a li,’ koni n xa a fala ɛ xa, ɛ yɛɛn nakeli, ɛ xɛɛne mato. Maala bata mɔ, malo xaba waxatin bata a li. ³⁶ Malo xabane bata fɔlɔ e saranna sɔtɛ. E naxanye malanma, ne habadan nii rakisin sɔtɔma nɛn. Nanara, maala bi muxun nun a xaba muxun sewama nɛn e bode xɔn ma. ³⁷ Na kui, ɲɔndin nan sandani ito ra, naxan a falaxi, a naxa, ‘Muxuna nde maala bima, gbɛtɛ yi a xaba.’ ³⁸ N bata ɛ xɛ, ɛ sa maala xaba, ɛ mi naxan walixi. Muxu gbɛtɛye nan a walixi. ɛ tan yi tɔnɔ sɔtɔ e wanli.”

³⁹ Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi denkeleya Yesu ma na ɲaxanla falana fe ra, a naxa, “N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa.”

⁴⁰ Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fɛma, e yi a mafan, a xa lu e fɛma. Yesu yi lu e fɛma xii firin. ⁴¹ Muxu wuyaxi gbɛtɛye yi denkeleya Yesu ma a falane fe ra. ⁴² Ne yi a fala ɲaxanla xa, e naxa, “Nxu bata denkeleya iki koni nxu mi denkeleyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin mɛ. Nxu bata a kolon yati fa fala dunuɲa muxune rakisimaan nan a tan na.”

Yesu yi kuntigina diini yalan

⁴³ Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani. ⁴⁴ Yesu yetɛɛn bata yi a fala e xa nun, a naxa, “Nabiin mi binyen sɔtɛ a yetɛna yamanani.” ⁴⁵ A Galile yamanan li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki faɲi, amasɔtɔ e fan bata yi a fe ligaxine to Yerusalɛn taani Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† waxatini. Bayo e fan yi na nun. ⁴⁶ Nayi, Yesu mɔn yi xɛtɛ Kana taani Galile yamanani, a igen maxɛtɛ manpaan na denaxan yi.

Mangana kuntigina nde yi mɛnni naxan ma dii xɛmɛn yi furaxi Kapɛrunan yi. ⁴⁷ A to a mɛ a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a fɛma, a yi a mafan, alogo a xa siga Kapɛrunan yi, a sa a dii xɛmɛni yalan. Amasɔtɔ a faxamatɔɔn nan yi fa a ra. ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “ɛ tan tondixi denkeleyɛ fɔ ɛ na taxamasenne nun kabanako feene to.” ⁴⁹ Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kanna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa

† **4:45:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɛɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔyaan 12.1-13 kui.

faxa.” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii xεmεn mi faxama.” Xεmεn yi la Yesu a falan na, a siga. ⁵¹ A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walikene ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin mɔn a nii ra. ⁵² A yi e maxɔdin a dii xεmεn fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a beɓin.” ⁵³ Na yi rabira a fafe ma a Yesu a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii xεmεn mi faxama.” Nanara, a tan nun a denbayaan birin yi denkeleya Yesu ma.

⁵⁴ Kabanako feen firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

5

Yesu yi lebutenna rakendeya

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalen taani Yahudiyane sanla nde a fe ra. ² Nba, maxadena nde yi rafalaxi Yerusalen taan yεxεene so deen deɔɔn, a xili “Betesata” Heburu xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni. ³ Furetɔ wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxutɔne nun sankalatɔne nun lebutenne. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma ⁴ amasɔtɔ malekana nde yi godoma igeni waxatina nde yi, a yi a yimaxa. Furetɔɔn naxan singe na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalanma nen, a na findi a sifa yo ra.

⁵ Xεmena nde yi na nun naxan yi furaxi jεε tonge saxan e nun solomasεεε. ⁶ Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na xεmεn bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi a xɔn ma, i xa kendeya ba?” ⁷ Furetɔɔn yi a yabi, a naxa, “N kanna, igeni maxan waxatin naxan yi, muxε mi n yii be naxan n nagode igeni. N na kata, n xa godo a yi, muxu gbete muxε nan godoma n yεε ra.” ⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga.” ⁹ Xεmεn yi yalan sa, a yi a sa seen tongo, a siga.

Matabu Lɔxɔn nan yi a ra. ¹⁰ Na ma, xεmεn naxan kendeyaxi, Yahudiyane yi a fala na xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i ya sa seen tongo Matabu Lɔxɔni.”* ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan n nakendeyaxi, na nan a falaxi, a n xa n ma sa seen tongo, n siga.” ¹² E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen tongo, i siga?” ¹³ Koni xεmεn naxan yi kendeyaxi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata yi lɔ ayi yamaan yε. ¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato, i bata kendeya. Fata yulubin ma alogo fe gbeten nama i sɔtɔ naxan jaxu dangu ito ra.” ¹⁵ Xεmεn yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa, a naxa, a Yesu nan a rakendeyaxi. ¹⁶ Nayi, e yi Yesu fen yengen na, bayo a bata yi na liga Matabu Lɔxɔni.

¹⁷ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe Ala walima waxatin birin, a lan nen, n fan xa wali.” ¹⁸ Na ma, Yahudiya kuntigine mɔn yi e yixɔdɔxɔ fεren fendeni Yesu faxa xinla ma. Amasɔtɔ a mi yi Matabu Lɔxɔn sariyan xan gbansan kalama, koni a mɔn yi a falama a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Ala keden.

Alaa Dii Xεmεn senbena fe

¹⁹ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa. Fafana a Dii Xεmεn mi fefe lige a yete ma, fɔ a na a Fafe to naxan lige. N Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xεmεn fan na nan ligama. ²⁰ Bayo a Dii Xεmεn nafan a ma, a yi a yita

* **5:10:** Farisi muxune namunne mi yi tiɓje wali yo xa ke Matabu Lɔxɔni. Na feen seɓexi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlexine mi yi maliye na lɔxɔni hali muxune torɔxi na namunna fe ra a xɔdexen na.

a ra a feen naxanye birin ligama. A feene yitama a ra nen naxanye gbo itoo xa, alogo ε birin xa kabε ne ma. ²¹ Amasoto n Fafe Ala faha muxune rakelima sayani kii naxan yi, a nii rakisin fi e ma, a Dii Xemen fan nii rakisin fima a waxon muxune ma na kii nin. ²² Fafe Ala mi muxu yo a kiti bolonma koni a bata muxu makitin birin taxu a Dii Xemen na, ²³ alogo muxun birin xa a Dii Xemen binya, alo Fafe Ala binyaxi kii naxan yi. Muxu yo mi a Dii Xemen binya, na mi Fafan fan binyaxi naxan a xexi.”

²⁴ “N xa jondin fala ε xa, naxan yo n ma falan me, a denkeleya n xe muxun ma, na habadan nii rakisin sotoma nen. Na kanna mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii rakisini. ²⁵ N xa jondin fala ε xa, waxatin fama, a bata a li, faha muxune Alaa Dii Xemen xuiin namema nen. Naxanye na a me, ne nii rakisin sotoma nen. ²⁶ Bayo alo habadan nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan yi, a bata a ragidi a Dii Xemen ma na kiini. ²⁷ A bata kiti saan senben fi a Dii Xemen ma, amasoto Muxuna Dii Xemen na a ra. ²⁸ E nama kabε ito ra, bayo waxatin fama faha muxune birin a xuiin namema nen, ²⁹ e yi keli e gaburune kui. Naxanye fe fajin ligaxi, ne kelima nen, e nii rakisin soto. Naxanye fe jaxin ligaxi, ne fan kelima nen, e yalagi. ³⁰ N mi naε fefe ligε n yete ra. N kitin sama nen alo n na mema kii naxan yi. N ma kitin mon tinxin bayo n mi n yete sagoon ligama, koni fo n xe muxun sagona.”

Yesu a sereyane fe

³¹ “Xa n tan nan n yete sereyaan bama, ε mi na yatema jondin na. ³² Koni muxu gbete na naxan sereyaan bama n xa. N na a kolon, a sereyaan naxan bama n ma fe yi, jondin nan na ra. ³³ E bata xerane rafa Yoni ma, a seren ba jondini. ³⁴ N tan mako mi adamadiine sereyaan ma koni n na falama nen alogo ε xa kisi. ³⁵ Yoni luxi nen alo lenpu degena ε tagi, a findi kenenna ra ε xa. E bata tin sewε a kenenna ra waxatidi bun. ³⁶ Koni sereyana n yii naxan gbo Yoni gbeen xa. N Fafe Ala wanla naxanye soxi n yii n xa e rakamali, ne a yitama nen a n Fafe nan n xexi. ³⁷ Fafe Ala naxan n xexi, na fan bata seren ba n xa. E munma a xuiin me, ε mon munma a yetagin to mumε! ³⁸ A falan mi ε tan kui, amasoto ε mi denkeleyaxi a xeraan ma. ³⁹ E kitabun fesefesema amasoto ε mirixi a ma, a e habadan nii rakisin sotoma a xon ma, koni na fan seren bama n tan nan xa! ⁴⁰ Hali na, ε mi tinxi fe n tan ma, ε nii rakisin soto.”

⁴¹ “N mako mi adamadiine binyen ma. ⁴² Koni n na ε tan kolon. Alaa xanuntenyaan mi ε bojeni. ⁴³ N bata fa n Fafe Ala xinli koni ε mi n nasuxi. Xa muxu gbete fa a yete xinli, ε na tan nasuxuma nen. ⁴⁴ A rafan ε ma, ε xa binyen soto ε bode ra koni ε mi kataxi ε yi binyen soto Ala keden peen yii. E denkeleyama na yi di? ⁴⁵ Koni ε nama ε miri fa fala n na ε magima n Fafe xa nen. Musa nan ε magima, ε yigi saxi naxan yi. ⁴⁶ Xa ε yi laxi Musa ra nun, ε yi lama n tan fan na nen nun amasoto a bata n ma fe sebe. ⁴⁷ Koni xa ε mi laxi a fe sebxine ra, ε lama n ma falan na di nayi?”

6

Yesu yi muxu wuli suulun dεge

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17

¹ Na xanbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mon xili Tiberiyadi Darana. ² Yama gbeen yi biraxi a foxo ra amasoto e bata yi a kabanako wanle to. A yi furetone yiyalanma. ³ Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa doxo na.

⁴ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* bata yi maso.

⁵ Yesu yi a yeen nasiga, a yama gbeen to fe a fema. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minen yi muxuni itoe xa, e yi e dege?” ⁶ A na fala a xa nen alogo a xa a kepan fesefese, bayo a yi a kolon a yi naxan ligama. ⁷ Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan kemε firin sara donseen na, birin mi ndedi sote!” ⁸ Yesu a xarandiina nde Simon Piyeri ngaxakedenna Andire yi a fala, a naxa, ⁹ “Banxulanna nde be buru xun suulun nun yexε firin a yii. Koni na nanse lige muxuni itoe birin na?”

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yamaan nadoxo.” Nba, se xen yi menni han. Nayi, muxune birin yi doxo. Fayida xeme wuli suulun nan joxon yi e ye nun. ¹¹ Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun naxanye yi doxi na, a yi a taxun ne ra han e wasa! A yexen fan liga na kiini. ¹² E birin to lugo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dungi dungi donxene matongo. E nama sese yikala.” ¹³ Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun firin nafe buru xun suulunna dungi dungine ra, naxanye lu e dege xanbini.

¹⁴ Na muxune to a to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e naxa, “Nabiin nan yati xemeni ito ra naxan yi lanma a fa dunya yi.” ¹⁵ Yesu yi a kolon, a e yi fama a karahanden nin, a xa findi mangan na. Nayi, a mon yi keli na, a kedenna yi siga गयाan fari.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-23, Maraka 6.45-52

¹⁶ Ninbanna a lixina, a xarandiine yi godo daraan de, ¹⁷ e te kunkin kui siga daraan kidima Kaperunan binni. Koe yi so, Yesu mi fa e fema. ¹⁸ Foye gbeen yi fa, igen yi walanye ayi kati! ¹⁹ Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a masoe kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi gaxu. ²⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, n tan nan a ra.” ²¹ Xarandiine yi tin a so kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafuren.

Yamaan yi Yesu fen

²² Na xoton bode yamaan naxan lu daraan de, ne yi a to a kunki keden peen nan yi na yi, anu Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan gbansan siga. ²³ Marigi Yesu barikan bira Ala xa denaxan yi, yamaan yi burun don, kunki gbete ye yi fa menni sa keli Tiberiyadi taani. ²⁴ Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu nun a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Yesu fendeni Kaperunan yi.

Yesu luxi nen alo burun naxan findixi nii rakisi seen na

²⁵ E Yesu to daraan xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamoxo, i faxi be waxatin mundun yi?” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jondin fala ε xa, ε mi n fenma amasoto ε bata kabanako feene to, koni bayo ε bata burun don, ε lugo. ²⁷ E nama wali donsena fe ra naxan kalama, fo naxan habadan nii rakisin fima ε ma n tan Muxuna Dii Xemen naxan soma ε yii. Amasoto Fafe Ala bata a taxamasenna sa n ma.” ²⁸ E yi a maxodin, e naxa, “Nxu tan nanfe ligama alogo nxu yi Alaa wanle ke.” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E walima Ala xa ikiini: E xa la a xeraan na.” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “I kabanako feen mundun ligama, nxu a to, nxu denkeleya i ma? I nanfe ligama na yi?”

* **6:4:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorɔyaan 12.1-13 kui.

³¹ Nxu benbane donseen don nen tonbonni naxan xili ‘Manna donsena’ alo a seβexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, ‘A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.’† ”

³² Yesu naxa, “N xa jɔndin fala ε xa. Musa xa mi burun so ε yii de sa keli kore, koni n Fafe Ala nan buru kenden so ε yii, sa keli kore. ³³ Amasotɔ Ala burun naxan fima ε ma, sa keli kore, na nan nii rakisin fi dunuɲa muxune ma.”

³⁴ Nayi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu kannu, lu na burun soε nxu yii tun.”

³⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan nan nii rakisin balon na. Muxu yo fa n tan ma, kamen mi na suxε mumε! Muxu yo denkeleya n tan ma, min xonla mi na suxε mumε! ³⁶ Koni n na a fala ε xa nen, a ε bata yi n to nun koni ε mi denkeleya. ³⁷ N Fafe Ala muxun naxanye fi n ma, ne fama nen n fema. Naxan na fa n fema, n mi na kede mumε! ³⁸ Amasotɔ n godoxi nen sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n xε muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a ra. ³⁹ N xε muxun sagoon ni i ra: a bata muxun naxanye fi n ma, n nama ne sese ralɔ ayi, koni fɔ n xa e rakeli sayani lɔxɔ dɔnxɛni. ⁴⁰ Amasotɔ n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii Xɛmen to, e denkeleya a ma, n yi e rakeli sayani lɔxɔ dɔnxɛni, ne habadan nii rakisin sɔtɔma nen.”

⁴¹ Yahudiyane yi Yesu mafala fɔlɔ bayo a bata a fala, a naxa, “N tan nan balon na naxan sa kelixi ariyanna yi.” ⁴² Na ma, e naxa, “Yusufu a dii xɛmen Yesu xa mi ito ra ba? Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di nayi, a godoxi nen sa keli ariyanna yi?”

⁴³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E ba n mafale ε bode tagi. ⁴⁴ Muxu yo mi fe n fema fɔ n Fafe Ala na naxan mabandun, n xε muxuna. Awa, n na a rakelima nen sayani lɔxɔ dɔnxɛni. ⁴⁵ Nabine bata a seβε, e naxa, ‘Ala e birin xaranna nen.’ Naxan yo na n Fafe Ala xuiin name, a yi a xaranna suxu, na fama nen n fema. ⁴⁶ Muxu yo munma Fafe Ala to, fɔ naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala to. ⁴⁷ N xa jɔndin fala ε xa, muxu yo na denkeleya, na bata habadan nii rakisin sɔtɔ. ⁴⁸ N tan nan nii rakisin balon na. ⁴⁹ E benbane burun don nen tonbonni, naxan xili Manna donsena, koni e faxa nen. ⁵⁰ Koni na balon ni i ra naxan sa kelixi ariyanna yi, muxu yo na a don, na mi faxama. ⁵¹ N tan nan nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sɔtɔma nen habadan. N fati benden nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunuɲa muxune birin xa nii rakisin sɔtɔ.”

⁵² Yahudiyane xɔlɔxin yi e bode matandi fɔlɔ, e naxa, “Xɛmeni ito nɔe a fati benden fiye en ma di, en yi a don?”

⁵³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, xa ε mi Muxuna Dii Xɛmen fati benden don, ε yi a wunla min, nii rakisin mi luma ε xa mumε! ⁵⁴ Muxu yo n fati benden don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rakelima nen sayani lɔxɔ dɔnxɛni. ⁵⁵ Amasotɔ donse kenden nan n fati benden na. Min se kenden nan n wunla ra. ⁵⁶ Naxan na n fati benden don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni. ⁵⁷ Habadan Fafe, na nan n xexi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xɔn, na fan nii rakisin sɔtɔma nen n barakani. ⁵⁸ Baloni ito nan godoxi sa keli ariyanna yi. E benbane burun don nen naxan xili Manna donsena, e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, na nii rakisin sɔtɔma nen habadan.”

⁵⁹ Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kapɛrunan taani.

† 6:31: Manna donsena: A mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

Habadan nii rakisina fe

⁶⁰ E to na me, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xɔɔɔ de! Nde tinne a ma?” ⁶¹ Yesu yi a kolon a yete ma fa fala a xarandiine a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata e magaxu ba? ⁶² Xa e fa Muxuna Dii Xemen to te a kelideni go? ⁶³ Alaa Nii Sarijanxin nan nii rakisin fima. Sese mi fati benden na. N falan naxanye tixi e xa, niin nun nii rakisin nan ne ra. ⁶⁴ Koni hali na, e tan ndee mi denkeleyaxi.” Amasoto xabu a foloni, Yesu yi ne kolon naxanye mi yi denkeleyaxi a ma e nun naxan sa a yanfama. ⁶⁵ A mon yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala e xa, n naxa, ‘Muxu yo mi nɔe fe n fema fo n Fafe Ala na naxan mali.’”

⁶⁶ A xarandii wuyaxi yi xete a foxo ra na waxatini, e mi fa siga a foxo ra sonon.

⁶⁷ Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “E tan go, e fan waxi xete feni ba?” ⁶⁸ Simon Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fema? Habadan nii rakisi falane i tan nan yii. ⁶⁹ Nxu bata denkeleya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaa Muxu Sarijanxin na.” ⁷⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi e tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden e ye, se jaxin nan na ra!” ⁷¹ A yi na falama Simon Isakariyoti a dii xemen Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan ye, koni na nan yi a yanfama.

7

Yesu nun a ngaxakedenne fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sige Yudaya yamanani amasoto Yahudiyen naxanye yi na, ne yi waxi a faxes feni. ² Yahudiyane Bubu Kui Sanla* bata yi maso. ³ Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nen i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, alogo i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to. ⁴ Muxun wanla naxan kema, a mi na luxunne xa a waxi findi feni xili kannna ra. Bayo i feni itoe ligama, i yete yita dununa birin na.” ⁵ Amasoto hali a ngaxakedenne mi yi laxi a ra. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan e tan xa. ⁷ Dununa mi nɔe e tan naxaxue. Koni a bata n tan naxaxu, amasoto n bata a fala a a kewanle jaxu. ⁸ E siga sanli. N tan mi sigama iki, amasoto n ma waxatin munma a li singen.” ⁹ A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani.

Yesu yi siga yamaan malanni

¹⁰ Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yete makenen, a yi a yee raluxunne ayi.

¹¹ Yahudiyane yi a fen malanni, e naxa, “A minen yi?” ¹² Yamaan yi koyekoyenma a fe yi han! Nde naxa, “Muxu fajin nan a ra.” Nde fan naxa, “En-en, a yamaan mayendenma.” ¹³ Koni muxu yo mi falan ti kenenni a fe ma, amasoto e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra.

¹⁴ Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran folo. ¹⁵ Yahudiyane yi kabɛ kati! E yi a fala, e naxa, “Xemeni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaraxi.” ¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xe muxun nan ma. ¹⁷ Naxan waxi Ala sagoon liga feni, na a kolonma nen, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma. ¹⁸ Muxun naxan a yete a fe falama, na binyen nan

* 7:2: Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

fenma a yete xa. Koni naxan binyen fenma a xe muxun xa, na jɔndin nan falama, tinxintareya mi na kanni. ¹⁹ Musa xa mi Alaa sariyan so e yii ba? Koni e sese mi sariyan suxi! Nanfera e kataxi n faxa feen na?"

²⁰ Yamaan yi a yabi, e naxa, "Yinnani i fɔxɔ ra! Nde kataxi i tan faxa feen na?" ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, "N bata yi kabanako fe gbee keden liga, e birin kabe nen na ma. ²² Musa gaan tiin yamarin so nen e yii. Nanara, e e dii xemene dugi soma Matabu Lɔxɔni. Anu, Musa xa mi a fɔlɔ koni xabu e benbane. ²³ Xa e e dii xemene dugi soma Matabu Lɔxɔni, alogo Musaa sariyan nama kala, e xɔlɔma n tan ma nanfera, a n bata xemen gbindin birin nakendeya Matabu Lɔxɔni? ²⁴ E nama kitin bolon benun e xa feen fese fese. E kitin sa tinxinna nin."

Yamaan yi Yesu a fe fala

²⁵ Yerusalen taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, "Na xemen xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra? ²⁶ A mato, a falan tima kenenni, e mi a mafalama! Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan ito ra? ²⁷ Koni Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo mi a keliden kolonɛ. Koni en birin xemeni ito keliden kolon." ²⁸ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuini te, a naxa, "E n kolon ba e nun n keliden yetena? N mi faxi n yete ma. Naxan n xexi, jɔndin nan na kanna ra. E mi a tan kolon, ²⁹ koni n tan a kolon, amasɔtɔ n kelixi a tan nan fema. A tan nan n xexi." ³⁰ Na xanbi ra, e kata a suxu feen na. Koni muxu yo mi a yiin din a ra, amasɔtɔ a waxatin munma yi a li singen.

³¹ Koni muxu wuyaxi yi denkeya a ma yamaan ye, e naxa, "Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, a kabanako feene lige nen naxanye gbo muxuni ito gbeene xa ba?" ³² Farisi muxune yi yamaan koyekoyen xuiin me Yesu a fe ma. Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune rasiga a suxudeni.

³³ Yesu naxa, "N na e fema han waxatidi mɔn, na xanbi ra n siga n xe muxun fema. ³⁴ E n fenma nen, koni e mi fa n toe sɔnɔn, amasɔtɔ n sigan denaxan yi, e mi nɔe sigɛ na yi." ³⁵ Yahudiyane yi a fala e bode tagi, e naxa, "A sigan minen yi, en mi a toe denaxan yi? A sigama Girekine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi denaxan yi, a yi Girekine xaran? ³⁶ A falani ito bunna di? Fa fala, e n fenma nen, koni e mi n toe? Fa fala, n sigan denaxan yi, e mi sigɛ mɛnni?"

Igen naxan habadan nii rakisin fima

³⁷ Sanla lɔxɔ dɔnxeni, sanla lɔxɔ gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuini te, a naxa, "Xa min xɔnla naxan ma, a xa fa n ma, a fa a min. ³⁸ Naxan na denkeya n tan ma, siimaya igene minima nen na kanni alo baana, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi."† ³⁹ Yesu yi Alaa Nii Sarijanxin nan ma fe falama. Naxanye yi denkeyama Yesu ma, ne yi a sɔtɔma nen. Na waxatini, Nii Sarijanxin munma yi fi, amasɔtɔ Yesu munma yi keli a binyeni.

Yamaan yi yitaxun Yesu a fe ra

⁴⁰ Muxuna ndee yi Yesu xuiin me yamaan ye, e naxa, "Nabi yeteen nan xemeni ito ra yati!" ⁴¹ Nde gbete ye fan naxa, "Alaa Muxu Sugandixin nan a ra." Koni nde gbete ye naxa, "Alaa Muxu Sugandixin minima Galile yamanani di? ⁴² Kitabun xa mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin minima Dawuda bɔnsɔnna nin keli Betele mi taani, Dawuda dɔxɔdena?"‡

† 7:38: Siimaya igena fe mɔn sebexi Sakari 14.8 kui. ‡ 7:42: A mato Samuyeli Firinden 7.12 nun Yaburin 89.4-5 nun Yeremi 23.5 nun Mika 5.1 kui.

43 Nanara, yamaan yi yitaxunxi a fe ra. 44 Ndee yi waxi a suxu feni koni muxu yo mi a yiin din a ra.

Yahudiya kuntigine denkeleyatareyana fe

45 Kantan muxune yi xete saraxarali kuntigine nun Farisi muxune fema, naxanye e maxodin, e naxa, “Nanfera e mi faxi Yesu ra?” 46 Kantan muxune yi e yabi, e naxa, “Muxu yo munma falan ti singen alo xemeni ito falan tima kii naxan yi.” 47 Farisi muxune yi e maxodin, e naxa, “A bata e fan mayenden nje? 48 E yamaan kuntigina nde kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi a ra? 49 Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. Nanara, Ala dangana e foxo ra!” 50 Nikodemi naxan bata yi fa Yesu fema a foloni nun, na yi e ye, a yi a fala e xa, a naxa, 51 “En ma sariyan na a ra ba, en xa muxun yalagi benun en xa a xuiin me, en yi a kolon a naxan ligama?” 52 E yi a yabi, e naxa, “Galile kaan nan i tan fan na ba? Kitabun xaran. I a kolonma nen nayi a nabiin mi keke Galile yamanani mumel!” 53 Nayi, birin yi siga a konni.

8

Naxanla naxan suxu yalunyaani

1 Yesu yi siga Oliwi geyaan fari. 2 Na xoton bode subaxani, a mon yi xete Ala Batu Banxini. Yamaan birin yi fa a fema, a dexo, a yi e xaran folo.

3 Sariya karamoxone nun Farisi muxune yi naxanla nde suxu yalunyaan ligadeni, e fa a ra, e yi a ti e tagi. 4 E yi a fala Yesu xa, e naxa, “Karamoxo, nxu naxanli ito suxi yalunyaan nan lige. 5 Musa a yamari nen Sariya Kitabuni, a na naxalan sifan xa magolon gemen na han a faxes. Nba, i tan naxa a di?” 6 E yi na falama a bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni Yesu yi a yigodo, a lu sebenla tiye a yii sonla ra boxon ma. 7 E yi tixi a dexon ma na waxatini, e lu a maxodinje. Yesu yi a rakeli, a yi a fala e xa, a naxa, “Naxan munma yulubin liga e tagi singen, na singe xa gemen woli a ma.” 8 A mon yi a yigodo, a lu sebenla tiye boxon ma. 9 E ito me waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi keden keden yeen ma folo xeme fonne ma. Yesu kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi. 10 Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, “Nga naxanla, e minen yi? Muxe mi lu be, e yi i yalagi?” 11 A yi a yabi, a naxa, “N fafe, muxu yo.”

Yesu naxa, “Nba, n tan fan mi i yalagima. Siga, koni i nama fa yulubin liga sonon.”

Dunya kenenna nan Yesu ra

12 Yesu mon yi falan ti e xa, a naxa, “N tan nan dunuja kenenna ra. Naxan na bira n tan foxo ra, na nii rakisin kenenna sotoma nen, a mi sigan tiye dimini mumel!”

13 Farisi muxune yi a fala a xa, e naxa, “I yete seren nan bama iki, jondi mi i ya sereyaan na!” 14 Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali n nan n yete seren ba, n jondin nan falama. Amasoto n na n keliden nun n sigaden kolon. Koni e tan mi n keliden nun n sigaden kolon. 15 E kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a kiti bolonma. 16 Koni xa n tan na kitin sa, n ma kitisaan findima jondin nan na, amasoto n keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n xexi. 17 A sebei e sariyan kui, a naxa, ‘Xa sere firinna falan naxan ti, jondin nan na ra.’* 18 N seren bama n yete xa, n Fafe naxan n xexi, na fan seren bama n

* 8:17: A mato Sariyane 17.6 nun 19.15 kui.

xa.”¹⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “I fafe minen yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi n kolon, e mi n Fafe fan kolon. Xa e yi n tan kolon nun, e yi n Fafe fan kolonma nen.”

²⁰ Yesu yi na falane birin tima, a lu xaranna tiye Ala Batu Banxini, Alaa kiseene rasuxuma denaxan yi. Hali na, muxu yo mi a suxu, amasoto a waxatin munma yi a li singen.

Yesu sigama denaxan yi

²¹ Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N bata siga. E n fenma nen, koni e faxama nen e yulubine yi. N sigama denaxan yi, e mi noe sige menni.”²² Nanara, Yahudiyane yi maxodinna ti, e naxa, “A waxi a yete faxa feen nin ba, bayo a falama, a naxa, ‘N sigama denaxan yi, e mi noe fe menni?’”²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Dunuja gbeen nan e tan na, koni n tan kelixi kore xonna nan ma. E tan fataxi dunuja ito nan na, koni n tan mi kelixi dunuja ito yi.”²⁴ Nanara, n na a falaxi e xa fa fala, e faxama nen e yulubine yi. Nba, xa e mi laxi a ra fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi,’ e faxama nen e yulubine yi yati!”²⁵ E yi a maxodin, e naxa, “Nde i tan na?” Yesu yi e yabi, a naxa, “N naxan falama e xa xabu a foloni, na nan n tan na.”²⁶ Fala wuyaxi n xon e kitideni, koni naxan n nafaxi, nondin nan a tan na. N naxan mexi a ra, n na falama nen dunuja muxune xa.”²⁷ E mi yi a famuma fa fala a Fafe Ala nan ma fe falama e xa.

²⁸ Nanara, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E na Muxuna Dii Xemeni te[†] waxatin naxan yi, e a kolonma nen na yi fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’”[§] E a kolonma nen na waxatini, n mi fefe ligama n yete ma fo n Fafe Ala n xaranxi naxan ma.²⁹ Naxan n xexi, na n foxo ra, a mi n kedenna luxi, amasoto n na a rafan feen ligama waxatin birin.”

³⁰ Muxu wuyaxi yi a falane me, e denkeleya a ma.

Nondina i xoroyama nen

³¹ Na ma, Yahudiyani naxanye yi denkeleyaxi a ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, “Xa e n ma xaranna suxu, n ma xarandiin yeteen nan e tan na na yi.”³² E nondin kolonma nen, nondin yi e xoroya.”³³ E yi a yabi, e naxa, “Iburahima bansonna nan nxu tan na. Han to, nxu mi yi muxe konyiya bun. Fa fala, e xoroyama nen, na bunna di?”

³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa nondin fala e xa, naxanye yulubin ligama, yulubina konyin nan ne ra.”³⁵ Konyin mi luma denbayani waxatin birin, koni dii xemen luma nen denbayani habadan.³⁶ Xa Dii Xemena e xoroya, e bata xoroya nayi yati!³⁷ N na a kolon Iburahima bansonna nan e tan na. Anu, e kataxi n faxa feen na amasoto n ma falan mi xanma e ma.³⁸ N naxan toxi n Fafe Ala fema, n na nan falama e xa, koni e naxan mexi e fafe ra, e na nan ligama.”

³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Nxu fafe nan Iburahima ra.” Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa Iburahimaa diine nan yi e ra nun, e yi a liga feene ligama nen.”⁴⁰ N nondin naxan mexi Ala ra, n na nan falama e xa, koni hali na, e kataxi n faxa feen na.

[†] **8:24:** A sebexi Xoroyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mon naxa menni fa fala a yeteen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mon sebexi Yoni 1.1 kui. [‡] **8:28:** Muxuna Dii Xemeni te fena: A mato Yoni 3.14 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanne wudin ma. A mon yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

[§] **8:28:** A mato Xoroyaan 3.14 kui.

Ibrahimia mi ito jɔxɔnna ligɛ! ⁴¹ Ɛ fafe liga feene nan ligama.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi barixi futun fari ma. Ala nan keden peen nxu Fafe ra.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Xa ɛ fafe nan yi Ala ra nun yati, ɛ yi n xanuma nɛn nun, amasɔtɔ n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yɛtɛ ra, Ala nan n xɛxi. ⁴³ N naxan falama, nanfera ɛ mi na yɛɛ toma? Amasɔtɔ ɛ mi nɔɛ n fala xuiin mɛ. ⁴⁴ Ɛ fafe nan Yinna Manga Setana ra, ɛ waxi a xɔn ma, ɛ xa a rafan feene liga. Xabu a foloni muxu faxan nan a tan na. A mi tin jɔndin ma amasɔtɔ jɔndi mi a tan yi mumɛ! A nɛɛn wulen falama, a minima a yɛtɛ gbee kɛjɛaan nan ma amasɔtɔ wule xɛlɛn nan a ra. Wulene birin fafe nan a tan na. ⁴⁵ Koni ɛ mi laxi n na bayo n jɔndin nan falama ɛ xa. ⁴⁶ Nde ɛ yɛ be naxan a yitɛ a n bata yulubin liga? Xa n jɔndin fala ɛ xa, nanfera ɛ mi lama n na? ⁴⁷ Naxan fataxi Ala ra, na a tuli matima nɛn Alaa falan na. Ɛ mi ɛ tuli matima bayo Ala gbee mi ɛ tan na.”

Yesu nun Ibrahimia fe

⁴⁸ Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi jɔndin xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na jɛnan jaxin naxan fɔxɔ ra?”* ⁴⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yinnan mi n tan fɔxɔ ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni ɛ tan n yelefuma. ⁵⁰ N mi binyen fenma n yɛtɛ xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa. ⁵¹ N xa jɔndin fala ɛ xa, naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sɔtɛ habadan!”

⁵² Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan fɔxɔ ra! Ibrahimia bata faha, nabine fan bata faha, koni i tan naxa, ‘Naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sɔtɛ habadan.’ ⁵³ I tan gbo nxu fafe Ibrahimia xa ba, naxan bata faha? Nabine fan bata faha. I ya fe mirixi di?” ⁵⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa n yi n yɛtɛ binya nun, n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, ɛ a falaxi naxan ma fa fala ɛ Ala nan a ra. ⁵⁵ Ɛ mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule xɛlɛn na nayi alo ɛ tan. Koni n na a kolon, n na a falan suxuma. ⁵⁶ Ɛ fafe Ibrahimia yengi yi tixi n fa waxatin na sewani. A bata a to, a yi sɛwa.” ⁵⁷ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “I munma jɛɛ tonge suulun sɔtɔ singen, i yi Ibrahimia to nun ba?” ⁵⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala ɛ xa, Ibrahimia barixi nɛn, n tan na yi.”†

⁵⁹ Na ma, e yi gemene tongo a magolon xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a mini Ala Batu Banxini.

9

Yesu yi danxutɔɔn yɛɛn nabi

¹ Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xɛmɛna nde to naxan barixi danxutɔɔyani. ² A xarandiine yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, nanfera xɛmɛni ito barixi danxutɔɔyani, a yɛtɛɛn nan yulubin ligaxi ba hanma a sɔtɔ muxune?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “A yɛtɛna yulubin xa mi a danxuxi, a sɔtɔ muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nen alogo Ala sɛnben wanla xa

* **8:48:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe fɔlɔden sɛbɛxi Mangane Firinden 17.24 kui. † **8:58:** Yesu a alayana a fe falaxi wundoni yireni ito yi. Na feen mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 3.14 kui, na naxa fa fala Ala xinla yɛtɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa mɛnni fa fala a yɛtɛɛn xili nɛn “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “Ibrahimia barixi nɛn, n tan na yi,” na bunna nɛn fa fala Yesu findixi Alaa falan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mɔn sɛbɛxi Yoni 1.1 kui.

mayita yamaan na a tan xon ma. ⁴ Fanni soken texi fo en xa n xe muxuna wanle ke nen. Amasoto kreen somaan ni i ra, muxe mi noe wale waxatin naxan yi. ⁵ N dunuja yi waxatin naxan yi, dunuja kenne na nan n tan na.”

⁶ Yesu to na fala, a degen namini boxoni, a benden namulan a ra, a boron boli danxutoun yene ma. ⁷ A yi a fala xemen xa, a naxa, “Sa i yeen naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna nen, “Xerana.” Na ma, xemen yi siga, a sa a yeen naxa. A xetematona, a seen to.

⁸ Na xanbi ra, a dexo bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi tideni a foloni, ne yi maxodinna ti, e naxa, “Xemen naxan yi dxi xandi tideni nun, na xa mi ito ra ba?” ⁹ Nde naxa, “A tan nan a ra.” Koni bonne naxa, “En-en, e maliga nen tun!” Koni xemen yeteen yi a fala, a naxa, “N tan nan yati a ra.”

¹⁰ E yi a maxodin, e naxa, “I yeen nabixi di?” ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Xemen naxan xili Yesu, na nan benden namulanxi a yi boron boli n yene ma. A yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga Siloyan yi, i sa i yeen naxa.’ Nayi, n sa n yeen naxa, n yi seen to.” ¹² E yi a maxodin, e naxa, “Na xemen minen yi?”

A yi e yabi, a naxa, “N mi a kolon.”

Farisi muxune yi danxutoun maxodin

¹³ Nba, xemen naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune fema. ¹⁴ Anu, Yesu benden namulan waxatin naxan yi, a xemen yene rabi, Matabu Laxon nan yi a ra. ¹⁵ Nanara, Farisi muxune mon yi xemen maxodin a yeen nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, “A benden nan namulanxi, a yi a boli n yene ma, n yi n yeen naxa, iki n bata seen to.” ¹⁶ Farisi muxuna nde naxa, “Xemen naxan ito ligaxi, na mi fataxi Ala xan na, amasoto a mi Matabu Laxon tonna suxi.” Koni nde gbete naxa, “Yulubi kanna noe kabanako fe sifani itoe lige ba?” Na ma, e yitaxun. ¹⁷ Nba, Farisi muxune mon yi xemen maxodin, e naxa, “I tan naxa a di a fe yi, a i tan naxan yeye rabixi?”

A yi e yabi, a naxa, “Nabiin nan a ra.”

¹⁸ Benun e xa xemen soto muxune xili, Yahudiyane mon mi yi laxi a ra a danxutoun nan yi a ra, a bata seen to. ¹⁹ E yi e maxodin, e naxa, “E diin nan ito ra ba, e naxan ma a a sotoxi danxutayaan nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?” ²⁰ A soto muxune yi e yabi, e naxa, “Nxu a kolon fa fala a nxo diin na a ra. Nxu mon a kolon a sotoxi danxutayaan nin. ²¹ Koni nxu mi a kolon naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yeen nabixi, nxu mi na fan kolon. E a maxodin, bayo dii jore mi fa a ra sonon. A yeteen xa e yabi!” ²² A soto muxune ito fala nen, amasoto e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra, bayo Yahudiyane bata yi lan a ma fa fala naxan na a tiye a ra, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna kedima nen salide banxini. ²³ Na nan a liga, a soto muxune naxa, “E a maxodin, amasoto dii jore mi fa a ra sonon!”

²⁴ E mon yi na xemen xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nandin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xemen na.”

²⁵ Xemen yi e yabi, a naxa, “N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutoun nan yi n na, koni iki n seen toma!” ²⁶ E yi a maxodin, e naxa, “A nanfe ligaxi i ra? A i yeen nabixi di?” ²⁷ A yi e yabi, a naxa, “N bata yelin na fale e xa, koni e mi e tuli mati. Nanfera e mon waxi a me feni? E fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?” ²⁸ E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. ²⁹ Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nen Musa xa, koni nxu mi xemeni ito kelide kolon!” ³⁰ Xemen yi e yabi, a naxa, “Ee! Nba, kabanako feen nan na ra, e mi a keliden kolon, koni a bata n tan yeen nabi. ³¹ En na a kolon fa fala Ala

mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama. ³² Xabu dunuɲa da, muxe munma a me singen fa fala muxuna nde bata danxutɔɔn yeɛn nabi naxan sɔtɔxi danxutɔɔyani. ³³ Xa xemeɲi ito mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi nɔe fefe lige nun.” ³⁴ E yi a yabi, e naxa, “I sɔtɔxi yulubin yeteɛn nin, i kataxi nxu xaran feen nan na ba?” E yi a kedi tanden ma.

Danxutɔɔyana Alaa feene yi

³⁵ Yesu yi a me fa fala a e bata xemeɲi kedi. A yi a to, a naxa, “I bata denkeleya Muxuna Dii Xemeɲi ma ba?” ³⁶ Xemeɲi yi a yabi, a naxa, “N kannna, nde na ra alogo n xa denkeleya a ma?” ³⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata yelin a toe, a tan nan falan tima i xa iki.” ³⁸ Xemeɲi yi a fala, a naxa, “N Marigina, n bata denkeleya i ma.” A yi a xinbi sin Yesu bun ma.

³⁹ Yesu naxa, “N faxi dunuɲa makitiden nin alogo danxutɔɔne xa seen to, yeɛ kanne yi danxu.” ⁴⁰ Farisi muxuna ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin me. E yi a maxodin, e naxa, “I yengi a ma danxutɔɔn nan nxu tan fan na ba?” ⁴¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa danxutɔɔn nan yi e ra nun, e mi yi yatema yulubi kannna ra na yi. Koni bayo e naxa, ‘N xu seen toma,’ e yulubin luma nen e ma na yi.”

10

Yeɛɛ kulana fe sandana

¹ Yesu naxa, “N xa ɲɔndin fala e xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so deɛn na, koni a te sansanna ra, muɲaden nun mafu tiin nan na kannna ra. ² Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a deɛn na, xuruse rabaan nan na kannna ra. ³ De kantanna deɛn nabima a xa nen. A na a yeɛɛene xili waxatin naxan yi, e a xuiin mema nen, a yi e ramini. ⁴ A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yeɛ ra, a yeɛɛene birama a fɔxɔ ra nen, amasɔtɔ e a xuiin kolon. ⁵ E mi birama muxu gbete fɔxɔ ra, e gima muxu gbete yeɛ ra nen, amasɔtɔ e mi a xuiin kolon.”

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu.

Yesu, xuruse raba faɲina

⁷ Nayi, Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala e xa, n tan nan sansanna so deɛn na yeɛɛene xa. ⁸ Naxanye birin faxi n yeɛ ra, muɲadene nun mafu tiine nan yi ne ra. Koni yeɛɛene mi e tuli mati ne xuiine ra. ⁹ N tan nan sansanna so deɛn na. Muxu yo so n tan xɔn ma, na kisima nen. Na nɔe mine nen a so, a yi balon sɔtɔ. ¹⁰ Muɲaden mi fama fefe ra fɔ muɲan nun faxa tiin nun kalan xili ma. N tan faxi nen alogo e xa dunuɲa yi gidi defexin sɔtɔ.”

¹¹ “N tan nan xuruse raba faɲin na. Xuru se raba faɲin tinɲe nen, a faxa yeɛɛene fe ra. ¹² Koni walikeɛn tan mi luxi alo xuruse rabana bayo a gbee mi yeɛɛene ra. Xa a kankon to fe, a yeɛɛene rabejinma nen, a yi a gi. Kankon yi wuru yeɛɛe kuruni a yi e raxuya ayi. ¹³ Walikeɛn nan na ra, yeɛɛene fe kɔntɔfili mi a ma. ¹⁴ N tan nan xuruse raba faɲin na. N na n ma xuruseene kolon, e fan n kolon ¹⁵ alo Fafana n kolon kii naxan yi, alo n fan Fafan kolon kii naxan yi. N nan n niin fima nen n ma xuruseene fe ra. ¹⁶ Yeɛɛe gbete ye n yii naxanye mi kulani ito yi fɔ n xa fa ne fan na. E tuli matima nen n xuiin na. E findi kuru kedenna ra xuruse raba kedenna xa. ¹⁷ N Fafe Ala bata n xanu amasɔtɔ n bata n niin fi, alogo n mɔn xa sa a sɔtɔ. ¹⁸ Muxu yo mi n niin be n yi, koni n na a fima nen n yete ra. Senbena n yii, n yi a fi, a senben mɔn n yii, n yi a tongo. N yamarini ito nan sɔtɔxi n Fafe Ala ra.”

¹⁹ Yahudiyane mən yi yitaxun na falane fe ra. ²⁰ E wuyaxi yi a fala, e naxa, “Yinna jaxin nan ito fəxə ra. Seen bata so a yi! E tuli matima a ra nanfera?”
²¹ Koni bonne naxa, “Yinna jaxin naxan fəxə ra, na mi falan tima na kiini. Yinnan nəe danxutəən yəen nabiyə ba?”

Yahudiyane yi e mē Yesu ra

²² Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla sēwan nan yi a ra Yerusalen taani, xunbela waxatini. ²³ Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma Sulemani a Gagene bun ma. ²⁴ Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, “I sikəni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kənenni.”

²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yelin a fale ε xa, koni ε mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kəma n Fafe Ala sənbeni, ne nan n seren na. ²⁶ Koni ε mi laxi n na, amasətə n ma yexəene mi ε tan na. ²⁷ N ma yexəene n xuiin mema nən. N na e kolon, e birama nən n fəxə ra. ²⁸ N habadan nii rakisin fima e ma nən, e mi faxə habadan. Muxu yo mi nəe e bε n yii. ²⁹ N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi nəe e bε n Fafe Ala yii. ³⁰ N tan nun n Fafe, keden nan nxu ra.” ³¹ Yahudiyane mən yi gəmene tongo a magəlon xinla ma.

³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali fajni wuyaxi kε ε yetagi n Fafe Ala barakani. E n magəlonma wanla mundun ma fe ra ne yε nayi?”

³³ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i magəlonma wali fajine xan ma fe ra fə i Ala rayelefun naxan tima! Bayo muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yete findi Ala ra!” ³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi sebəxi ε sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan ε tan na.’” ³⁵ Kitabun naxan falaxi jəndin nan na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra, ³⁶ nanfera ε tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n to a falaxi a Alaa Dii Xəmen nan n tan na? N Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dunuɲa yi. ³⁷ Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kəma hali ε mi la n na. ³⁸ Koni xa n na e kəma, xa ε mi la n na, ε la n ma wanle ra alogo ε xa a kolon fa, a Fafana n yi e nun n tan fafani.”

³⁹ Yahudiyane mən yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yii.

⁴⁰ Yesu mən yi xεte Yurudən kidi ma, Yoni yi marafuun tima dənaxan yi igeni a fəloni. A sa lu na. ⁴¹ Muxu wuyaxi yi fa a fəma, e naxa, “Yoni mi kabanako fe liga, koni a falan naxanye birin tixi xəmeni ito a fe yi, jəndin nan ne ra.” ⁴² Muxu wuyaxi yi dənkeleya a ma menni.

11

Lasarusi faxa fena

¹ Xəmena nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada jaxalanmana, Marata yi dəxi taan naxan yi. ² Mariyama findi jaxanla nan na naxan latikənənna sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun sεxene ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi. ³ Nanara, a tadane yi xeraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i xəyin bata fura.” ⁴ Yesu to na mε, a naxa, “Saya fure mi a ra. Ito ligaxi nən alogo Ala xa binya. Alaa Dii Xəmen binyama nən fureni ito xən ma.”

⁵ Marata nun a xunyən jaxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han!
⁶ Anu, a to a mε fa fala a Lasarusi furaxi, a yi dənaxan yi, a mən yi xii firin

* 10:34: Yaburin 82.6

ti mɛnni. ⁷ Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xɛtɛ Yudaya yamanani.” ⁸ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magɔlɔn feni, i mɔn waxi xɛtɛ feni mɛnna nin ba?” ⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na, kɛnɛnna mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma ayi amasɔtɔ a dunuɗa kɛnɛnna toma. ¹⁰ Koni xa muxun sigan ti kɛɛn na, a dagalanma ayi nɛn amasɔtɔ kɛnɛnna mi na.” ¹¹ Yesu to na fala, a naxa, “En xɔyin Lasarusi xiin nɛn, koni n xa sa a raxulun.” ¹² A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Marigina, xa a xiin nɛn, a kɛndeyama nɛn.” ¹³ Koni Yesu yi Lasarusi faxa feen nan ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, a xixɔnla nan tun yi a ma. ¹⁴ Nanara, Yesu yi falan makɛnɛn e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin nan a ra. ¹⁵ Koni n bata sɛwa ɛ tan ma fe ra bayo n mi yi a fɛma nun, alogo ɛ xa dɛnkeleya. En siga a fɛma.” ¹⁶ Nayi, Tomasi, naxan yi xili a “Gulunna,” na yi a fala xarandiin bonne xa, a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa faxa!”

Yesu nan nii rakisin fima

¹⁷ Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi maluxunna bata yi xii naanin ti. ¹⁸ Betani nun Yerusalɛn taan yi tagi so, fɔ kilo saxan ɗɔxɔn. ¹⁹ Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun Mariyama xunyɛ xɛmɛmaan saya xɔntɔnna tideni e ma.

²⁰ Marata to a mɛ, a Yesu fama, a yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu banxini. ²¹ Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, xa i yi be nun, n xunyen mi yi faxɛ nun! ²² Koni n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a na ligama i xa nɛn.” ²³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I xunyen mɔn kelima nɛn sayani.” ²⁴ Marata yi a yabi, a naxa, “N na a kolon a kelima nɛn sayani dunuɗa rajanni.” ²⁵ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na. Naxan na dɛnkeleya n tan ma, hali a faxa, a nii rakisin sɔtɔma nɛn. ²⁶ Naxan na lu a nii ra a dɛnkeleya n ma, na mi faxɛ mume! I laxi ito ra ba?” ²⁷ Marata yi a yabi, a naxa, “ɔn Marigina, n laxi a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xɛmɛna, naxan yi fama dunuɗa yi nun.”

²⁸ Marata na fala xanbini, a xɛtɛ, a yi a xunyen Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ be yi, a i xilima.” ²⁹ Mariyama na mɛ waxatin naxan yi, a yi keli mafurɛn, a sa a ralan. ³⁰ Yesu munma yi taan li nun, Marata a li dɛnaxan yi, a yi mɛnna nin nun. ³¹ Yahudiyannaxanye siga Mariyama xɔntɔndeni, ne a to waxatin naxan yi Mariyama bata keli mafurɛn, a mini, e yi bira a fɔxɔ ra. E yengi yi a ma, a sigan gaburun dɛɛn nan na wugadeni.

³² Mariyama Yesu fɛman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “Marigina, xa i yi be nun, n xunyen mi yi faxɛ nun!” ³³ Yesu yi a to, a wugama, Yahudiyannaxanye fan yi a fɔxɔ ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu han! ³⁴ A yi e maxɔdin, a naxa, “ɛ a maluxunxi minɛn yi?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina, fa a mato.”

³⁵ Yesu yi wuga. ³⁶ Na ma, Yahudiyane naxa, “A bata a xanu kii naxan yi, ɛ na mato!” ³⁷ Koni nde naxa, “Ito xa mi danxutɔn yeɛn nabi ba? A mi yi a lige nun, Lasarusi nama faxa ba?”

Lasarusi rakeli fena sayani

³⁸ Yesu bɔɗɛn yi sunuxi, a siga gaburun dɛɛn na. Faranna nan yi a ra nun, gɛmɛn saxi a dɛɛn na. ³⁹ Yesu yi e yamari, a naxa, “ɛ gɛmɛn ba a dɛ ra!” Faxa muxun tadan ɗaxalanmaan Marata yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, a xirin

nan fa minima iki amasotō a maluxunna bata soge naanin ti.”⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i denkeleyaxi, i Alaa binyen toma nen?”⁴¹ Nayi, e gemen ba na. Yesu yi a yeε rate kore, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, n barikan birama i xa amasotō i bata n xuiin me.”⁴² N na a kolon fa fala i n xuiin mema waxatin birin. Koni n ni ito falama muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo e xa la a ra fa fala a i tan nan n xexi.”⁴³ A to na fala, a yi a xuini te, a naxa, “Lasarusi, mini!”⁴⁴ Faxe muxun yi keli gaburun kui, a sanna nun a yiine raxidixi kasangenna ra, a xunna fan mafilixi kasangenni. Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mafulun, ε a lu, a xa siga.”

E wundo fena Yesu xili ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2

⁴⁵ Nanara, Yahudiyān naxanye yi na Mariyama xontōndeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e wuyaxi yi denkeleya a ma.⁴⁶ Koni nde yi siga Farisi muxune fēma. Yesu feen naxan ligaxi, e sa na fala e xa.

⁴⁷ Nanara, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e naxa, “En nanfe ligama? Xēmēni ito kabanako fe wuyaxi ligama!”⁴⁸ Xa en na a lu iki, muxune birin denkeleyama a ma nen. Romi kuntigine kelima nen, e yi en ma yire sarijanxin kala e nun en siyaan birin!”*⁴⁹ E tan nde keden nan yi xili Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen na nun na jēen na, a yi a fala, a naxa, “E mi fefe kolon!”⁵⁰ E mi a kolon ba, fa fala a fisa muxu kedenna xa faxe yamaan xa benun siyaan birin xa halagi?”⁵¹ Anu, a mi na falaxi a yete ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyani nun na jēen na, a waliyiya falan nan tixi na ra fa fala Yesu xa faxe Yahudiyane siyaan xa.⁵² Koni na siyaan gbansanna xa mi a ra fō Ala diin naxanye xuyaxi ayi, a yi ne findi yama kedenna ra.⁵³ Nba, fōlō na waxatin ma, Yahudiya kuntigine yi Yesu faxe feni tōn.⁵⁴ Nanara, Yesu mi fa a masiga ti Yudaya yamanani kenenni sōnōn koni a keli, a siga taana nde yi tonbonna de xon ma, denaxan xili Eframi. E nun a xarandiine yi lu na yi.

⁵⁵ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla† bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli na yamanani siga Yerusalēn taani alogo e xa sa e yete rasarijan benun sanla xa a li.⁵⁶ E yi lu Yesu fenjē. E yi malanxi Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxōdinjē, e naxa, “E mirixi nanse ma? A mi fe sanli ba?”⁵⁷ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a xa a yire ba alogo e xa sa a suxu.

12

Latikōnōna sa fena Yesu ma

Matiyu 26.6-13, Maraka 14.3-9

¹ A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi dōxi denaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani.² E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi dōxi Yesu fēma a degedeni,

* **11:48:** Yesu a waxatini, Romi kaane Isirayila yamanan suxu nen yengeni. Nayi, xa Yerusalēn taani maxa jaxi ra, Romi kaane yi na yatema nen muruten na nun, e fa yengen so, e taan yirene kala. Na nan gaxu yi Isirayila kaane ma. † **11:55:** Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxe kōe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xōrōyaan 12.1-13 kui.

Marata yi walima e xa. ³ Nba, Mariyama yi latikɔnɔnna sare xɔdɛxɛn litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa Yesu sanne ma. A yi e masugusugu a xunsɛxɛn na. Latikɔnɔnna xirin yi banxin suxu. ⁴ Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa, ⁵ “Nanfera latikɔnɔnni ito mi matixi gbeti gbanan keme saxan na, a so yiigelitɔne yii?” ⁶ A mi na falaxi fa fala a xaminxi yiigelitɔne fe ra, koni bayo muɗaden nan yi a tan na nun. Gbeti benbenla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun. ⁷ Koni Yesu naxa, “Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun lɔxɔn nan yɛɛ ra. ⁸ Yiigelitɔne ε fema waxatin birin koni n tan mi luma ε fema waxatin birin.”

E yi Lasarusi fan faxa feni tɔn

⁹ Yahudiya wuyaxi yi a mɛ, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan matodeni Yesu naxan nakeli sayani. ¹⁰ Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni tɔn. ¹¹ Amasɔtɔ Yahudiya wuyaxi yi xetɛma e fɔxɔ ra, e yi denkeleya Yesu ma Lasarusi a fe ra.

Yesu yi so Yerusalen taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40

¹² Na xɔtɔn bode, yama gbeen naxan yi faxi sanli, ne yi a mɛ, a Yesu fama Yerusalen taani. ¹³ Nanara, e sa tugu yiine masege, e sa a ralan, e sɔnxɔ, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan baraka!” ¹⁴ Yesu yi sofanla to, a dɔxɔ a fari alo a sebɛxi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

¹⁵ “Siyon kaane, ε nama gaxu!
A mato, ε mangan fama.

A dɔxi sofali diin fari.”*

¹⁶ A xarandiine mi yi na birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin naxan yi, nayi e yi a kolon a na feene yi sebɛxi a tan nan ma fe ra, a e tan yetɛɛn bata yi na liga a xa.

¹⁷ Yamaan naxan yi Yesu fema a Lasarusi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli sayani, ne birin yi lu na seren be. ¹⁸ Nanara, yamaan yi siga a ralandeni amasɔtɔ e bata a mɛ Yesu kabanako feen naxan ligaxi. ¹⁹ Farisi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, “E mi a to, en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! A mato, dunuɗa muxune birin biraxi a fɔxɔ ra!”

Girɛkina ndee yi Yesu fen

²⁰ Girɛkina ndee bata yi siga sanli Ala batudeni. ²¹ E fa Filipi fema naxan yi kelixi Betasada taani Galile yamanani, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nxu Fafe, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa Yesu to.” ²² Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa.

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxuna Dii Xɛmɛn binya waxatin bata a li. ²⁴ N xa ɗɔndin fala ε xa, fanni sansi kesɛn mi bira bɔxɔni a yɛɛ maluxun, a mi wuyɛ ayi. Koni xa a yɛɛ maluxun, a solima nɛn, a wuya ayi. ²⁵ Muxu yo niin nafan a ma, a bɔnɔma a yi nɛn, koni muxu yo a mɛ a niin na dunuɗa ito yi, na a ramarama nɛn habadan nii rakisini. ²⁶ Muxu yo waxi a xɔn ma, a xa wanla ke n xa fɔ a xa bira n fɔxɔ ra nɛn. Nayi, n denaxan yi, n ma walikeɛn fan luma nɛn mɛnni. Muxu yo wanla kema n xa, n Fafe Ala na binyama nɛn.”

Yesu yi a faxa feen fala

* 12:15: Sakari 9.9

²⁷ Yesu naxa, “N bɔɔɛn tɔɔxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, ‘N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?’ Anu, n faxi na nan ma. ²⁸ N Fafe, i xinla binya!” Nayi, fala xuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, “N bata a binya, n mɔn a binyama nɛn.” ²⁹ Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuiin mɛ, e naxa, “Galanna bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!” ³⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuini ito mi minixi n tan ma fe ra, fɔ ε tan ma fe ra. ³¹ Dunuɲa kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunuɲani ito kuntigi ɲaxin kedima nɛn iki. ³² N na yite† bɔxɔn ma waxatin naxan yi, n muxune birin mabandunma nɛn n ma.” ³³ A ito falaxi nɛn alogo a xa a faxa kiin yita e ra. ³⁴ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon Sariya Kitabun xɔn, a Alaa Muxu Sugandixin luma nɛn habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xɛmɛni tema nɛn? Nde Muxuna Dii Xɛmɛni ito ra?” ³⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Kɛnɛnna kanna mɔn ε yɛ singen waxatidi tun. Kɛnɛnna ε tagi waxatin naxan yi ε sigan ti, alogo dimin nama so ε ma. Bayo naxan dimini, na mi a sigaden kolon. ³⁶ Kɛnɛnna kanna ε tagi waxatin naxan yi, ε dɛnkeleya a ma, alogo ε xa findi kɛnɛnna muxune ra.”

Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma.

Yahudiyane mi tin dɛnkeleyɛ

³⁷ Hali a to kabanako fe wuyaxi liga e yɛɛ xɔri, e mi la a ra. ³⁸ Na liga nɛn alogo Nabi Esayi fala xuiin xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nxɔ falan na? Marigina a sɛnbɛn makɛnɛn nde xa?”‡

³⁹ Nanara, e mi yi nɔɛ dɛnkeleyɛ bayo Esayi mɔn naxa,

⁴⁰ “A bata e yɛɛn danxu,
a yi e bɔɔɛn xɔɔxɔ ayi,
alogo e yɛɛne nama toon ti,
e xaxinla nama feene famu,
a e nama maxɛtɛ,
Ala yi e rakɛndɛya.”§

⁴¹ Esayi na falaxi nɛn, bayo a bata yi Yesu a binyen to, a yi a tan nan ma fe falama.

⁴² Anu, hali yamaan kuntigine yɛ, muxu wuyaxi dɛnkeleya nɛn Yesu ma. Koni e mi yi tinma a fale Farisi muxune fe ra alogo e nama e ramini salideni.

⁴³ A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya.

Kitisana

⁴⁴ Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na dɛnkeleya n ma, a mi dɛnkeleyaxi n tan xan tun ma fɔ naxan n xɛxi. ⁴⁵ Muxu yo n to, na bata n xɛ muxun fan to.

⁴⁶ N bata fa dunuɲa yi alo kɛnɛnna kanna. Naxan na dɛnkeleya n ma, na mi luyɛ dimini. ⁴⁷ Muxu yo n ma falan mɛ, a mi a suxu, n tan xa mi a yalagima. Amasɔtɔ n mi faxi dunuɲa muxune yalagideni, fɔ e rakisideni. ⁴⁸ Naxan na a mɛ n na, a mi tin n ma falane suxɛ. N ma falan na kanna yalagima nɛn lɔxɔ dɔnxɛni. ⁴⁹ Amasɔtɔ n mi falan tima n yɛtɛ xan ma fe ra fɔ n Fafe Ala naxan n xɛxi. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma. ⁵⁰ N na a kolon fa fala a yamarin findima nɛn habadan nii rakisin na. N falan tiin nɛn alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.”

† **12:32:** Yesu yite nɛn a yelin xanbini gbangbanɲɛ wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. A mato Yoni 3.14 kui. ‡ **12:38:** Esayi 53.1 § **12:40:** Esayi 6.9-10

13

Yesu yi a xarandiine sanne maxa

¹ Nba, na xɔtɔn bode, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuɗa yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuɗa yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a rapanna.

² E yi e deɓema waxatin naxan yi, Yinna Manga Setana bata yi yelin soe Simɔn ma dii xemen Yudasi Isakariyoti bɔɓɓeni a xa Yesu yanfa, a a so yiini.

³ Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a senbeni. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mɔn sigama Ala nan ma. ⁴ Nanara, e to yi e deɓema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi. ⁵ Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi fɔbɔ a xarandiine sanne maxe. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra. ⁶ A yi fa Simɔn Piyeri fema, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolondeni nen.” ⁸ Piyeri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxe mumɛ!” Yesu yi a yabi a naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi findɛ n ma xarandiin na.”

⁹ Simɔn Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbɔndin maxa, na mako mi fa a maxan ma fɔ a sanne, bayo a sariɗan. E fan sariɗan, koni e birin mi a ra.” ¹¹ Yesu yi a yanfa muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “E birin mi sariɗan.”

¹² Yesu yelin e sanne maxe waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mɔn yi sa dɔxɔ a funfuni. A yi e maxɔdin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, e na famunxi ba? ¹³ E n tan xilima fa fala ‘Karamɔxɔ’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasɔtɔ na nan n tan na. ¹⁴ Xa n tan e Marigin nun e karamɔxɔn bata e sanne maxa, e tan fan xa e bode sanne maxa. ¹⁵ N misaala yitaxi e ra nen, alogo e xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi. ¹⁶ N xa ɓɔndin fala e xa, konyin mi gbo a kanna xa, xeraan mi gbo a xe muxun xa. ¹⁷ E bata feni itoe kolon iki, sewana e xa, xa e lu na lige!”

¹⁸ “N mi falan tima e birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n ne kolon. Koni fɔ Kitabun fala xuiin xa rakamali nen, a naxa, ‘Nxu nun naxan donseen donma nxu bode xɔn, na bata keli n xili ma.’* ¹⁹ N ni ito falama e xa iki benun a xa liga. Nayi, a na liga waxatin naxan yi, e lama a ra nen, fa fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’”†

²⁰ “N xa ɓɔndin fala e xa. Naxan na n ma xerani suxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na kanna bata Ala yisuxu naxan n xexi.”

*Yudasi Yesu yanfama nen**Matiyu 26.20-25, Maraka 14.17-21, Luka 22.21-23*

²¹ Yesu ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi sereya falani ito ti, a naxa, “N xa ɓɔndin fala e xa, e tan nde keden n yanfama nen, a n so yiini yati!” ²² A xarandiine yi e bode mato, e mi yi a kolon a yi muxun naxan ma. ²³ Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi dɔxi a deɓɔn ma. ²⁴ Simɔn Piyeri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxɔdin, a nde a fe falama.”

* **13:18:** Yaburin 41.10 † **13:19:** A seɓexi Xɔɓɔyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa menni fa fala a yeteen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mɔn seɓexi Yoni 1.1 kui.

²⁵ Na xarandiin yi a maso Yesu ra, a yi a maxɔdin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a so Simɔn ma dii xɛmɛn Yudasi Isakariyoti yii. ²⁷ Yudasi donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na liga mafuren.” ²⁸ Yesu naxan fala a xa, bonna naxanye yi dɔxi e dɛgedeni, ne sese mi yi na famunxi. ²⁹ Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so yiigelitɔne yii. ³⁰ Yudasi yi na donseen nasuxu, a mini na sa! Kɔɛn nan yi a ra.

Sariya nɛnɛna fe

³¹ Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xɛmɛna binyen bata makenɛn, Alaa binyen fan bata makenɛn n barakani. ³² Xa Alaa binyen bata makenɛn n tan barakani, Ala yetɛna n tan Muxuna Dii Xɛmɛna binyen makenɛnma nɛn mafuren!”

³³ “N ma diine, n mi buma ε fɛma sɔnɔn. E n fɛnma nɛn, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama ε fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan yi, ε mi nɔɛ sigɛ na yi.’ ³⁴ N yamari nɛnɛn nan soma ε yi, ε bode xanu. E ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ³⁵ E na ε bode xanu, muxune birin ε kolonma n ma xarandiine ra na nan xɔn.”

Yesu yi Piyeri rakolon

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34

³⁶ Simɔn Piyeri yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sigan minɛn yi?” Yesu yi a yabi, a naxa, “N sigama dɛnaxan yi, i mi nɔɛ sigɛ n fɔxɔ ra mɛnni iki, koni i sigama n fɔxɔ ra nɛn waxati famatɔni.” ³⁷ Piyeri yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, nanfera, n mi nɔɛ birɛ i fɔxɔ ra iki? N faxɛ nɛn i ya fe ra!” ³⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I faxɛ n ma fe ra ba? N xa jɔndin fala i xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, i ya falama nɛn dɔxɔɔa ma saxan fa fala i mi n kolon.”

14

Kiraan nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bɔɔɛn nama tɔrɔ, ε dɛnkeleya Ala ma, ε dɛnkeleya n tan fan ma. ² Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama ε xa nɛn nun. N sigama n xa sa yirena nde yitɔn ε xa na yi. ³ N na sa yirena nde yitɔn ε xa, n mɔn fama nɛn, n yi siga ε ra n yii alogo n dɛnaxan yi, ε fan yi sa lu mɛnni. ⁴ N sigan dɛnaxan yi, ε mɛn kiraan kolon.”

⁵ Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?” ⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jɔndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sigɛ n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaana xanbi. ⁷ Xa ε n tan kolon, ε n Fafe fan kolonma nɛn. To xanbi ra, ε bata a kolon, ε bata a to.”

⁸ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.” ⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fɛma kati! Han to, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falama nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita ε ra? ¹⁰ Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima ε xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kɛma. ¹¹ E dɛnkeleya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma ε dɛnkeleya kabanako fe wanli itoe xɔn.”

12 “N xa jɔndin fala ε xa, naxan na denkeleya n ma, na feene ligama nen alo n naxanye ligama. A yeteen feene ligama nen naxanye gbo itoe xa, amasoto n sigama n Fafe Ala fema. 13 E na Ala maxandi fefe ra n tan xinli, n na ligama ε xa nen alogo n Fafe Alaa binyen xa mayita a Dii Xemen barakani. 14 Xa ε n xandi fefe ra n xinli, n na ligama ε xa nen.*”

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

15 “Xa ε n xanuxi, ε n ma yamarine suxu. 16 N Fafe Ala maxandima nen, a yi Mali Ti gbete so ε yii naxan luma ε fema habadan. 17 Alaa Nii Sarijanxin nan a ra, jɔndin kanna. Dunuja muxune mi nɔe na sote amasoto e mi nɔe a toe, e mi a kolonje. Koni ε tan a kolon amasoto a luma nen ε fema, a mɔn yi lu ε yi. 18 N mi ε luye alo kiridine, n mɔn fama nen ε fema. 19 Ndedi nan fa luxi, dunuja muxune mi fa n toma sɔnɔn koni ε tan n toma nen. Bayo n tan bata niin kisin soto, ε fan nii rakisin soto ma nen. 20 Na waxatin na a li, ε a kolon ma nen, a n Fafe Ala yi, ε tan fan n tan yi alo n tan ε yi kii naxan yi. 21 Muxu yo n ma yamarine soto, a yi e suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kanna xanuma nen, n tan fan yi a xanu, n yi n yete yita a ra.”

22 Yudasi bonna, Yudasi Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yete yita nxu ra, koni i mi i yete yite dunuja muxune ra?” 23 Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n xanu, na n ma falan suxuma nen. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fema, nxu yi nxu konni ton a fema. 24 Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxe. E bata falan naxan me, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xexi, na nan gbee na ra.”

25 “N to yi ε fema, nanara, n falani itoe ti ε xa. 26 Koni Mali Tiina, Alaa Nii Sarijanxina, Fafe Ala naxan nafama ε ma n xinli, na ε xaranma nen feen birin ma. N feen naxan birin falaxi ε xa, a ne birin nabirama nen ε ma.”

27 “N bata boje xunbenla lu ε yi. N bata n ma boje xunbenla fi ε ma. N mi a fixi ε ma alo dunuja kiin tima kii naxan yi. E bojen nama toro, ε nama gaxu. 28 E bata n ma falan me, n naxa, ‘N sigama koni n mɔn fama ε fema nen.’ Xa ε yi n xanuxi, ε yi sewama nen n siga feen na n Fafe Ala konni amasoto a gbo n tan xa. 29 N feni itoe falama ε xa nen iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, ε denkeleyama nen. 30 N mi fa buma falan tiye ε fema sɔnɔn, amasoto dunuja ito kuntigi jaxin fama. Sese mi a ra n tan yi. 31 Koni dunuja xa a kolon fa fala n bata n Fafe Ala xanu. Nanara, n feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. E keli, ε fa, en siga.”

15

Jɔndin binla nan Yesu ra

1 Yesu yi a fala, a naxa, “N tan nan jɔndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakɔn kanna ra. 2 Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye mi bogi, Fafe Ala ne bama nen n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasarijanma nen alogo e mɔn xa bogi dangu a singen na. 3 N falan naxan tixi ε xa, na bata ε sarijan iki. 4 E lu n tan yi, n fan yi lu ε yi. Wudi yiin mi nɔe boge a yete ra, xa a mi a binla ma. E fan na kii nin, xa ε mi lu n tan yi. 5 N tan nan wudin binla ra, a yiine nan ε tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan

* 14:14: Ala maxandi feni ito mɔn sebexi Yoni 15.16 nun 16.23-26 nun 15.7 kui.

luma nen na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kewanli.* Amasoto e mi noe sese lige n tan xanbi. ⁶ Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nen alo wudi yiina, a xara. Na wudi yii sifane malanma nen, e sa tēni, e gan. ⁷ Xa e lu n tan yi, n ma falan yi lu e yi, e na n xandi sese yi, e na soto ma nen. ⁸ E na findi n ma xarandiine ra, e yi bogi wuyaxi ti e kewanli, na nan n Fafe Alaa binyen make nma.”

⁹ “N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata e xanu na kiini. E lu n ma xanuntenyani. ¹⁰ Xa e n ma yamarine suxu, e luma nen n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani. ¹¹ N ni ito falaxi e xa nen alogo n ma sewan xa lu e yi, e sewan yi defe.”

¹² “N ma yamarin nan ito ra, e bode xanu alo n na e xanuxi kii naxan yi. ¹³ Xanuntenyaan mi muxu yo yi dangu ito ra fa fala a xa faha a xoyine fe ra. ¹⁴ Xa e n ma yamarine suxu, n xoyine nan e tan na. ¹⁵ N mi fa a falama e ma sonon fa fala walikene amasoto walikēen mi a kolon a kuntigin naxan ligama. Koni n fa e xili bama nen, ‘n xoyine’ amasoto n naxan birin mexi n Fafe Alaa ra, n bata na yeba e xa. ¹⁶ E tan mi n sugandixi koni n tan bata e sugandi, n yi e ti a ra a e xa siga, e sa bogi wuyaxi ti e kewanle xon, bogin naxanye luma a ra habadan alogo e na fefe maxandi n xinli, n Fafe Alaa xa na fi e ma. ¹⁷ N ma yamarin nan ito ra, e bode xanu.”

Dunuja muxune e rapaxuma nen

¹⁸ “Xa dunuja muxune e rapaxu, e xaxili lu a xon ma fa fala a e n singe nan rapaxu. ¹⁹ Xa dunuja muxun nan yi e tan na nun, dunuja muxune yi e xanuma nen alo e kon kaane. Koni n bata e sugandi keli dunuja muxune tagi. E gbee mi fa e tan na. Na nan a ligaxi dunuja muxune e rapaxuxi. ²⁰ N naxan falaxi e xa, e xaxili lu na xon ma, n naxa, ‘Konyin mi gbo a kanna xa.’ Xa e bata n tan besenxonya, e e fan besenxonyama nen. Xa e bata n ma falan suxu, e e fan gbeen suxuma nen. ²¹ Koni e ito birin ligama e ra nen amasoto n gbeen nan e tan na, bayo e mi n xe muxun kolon. ²² Xa n mi yi fa nun, n fa falan ti e xa, e mi yi yate ma yulubi tongone ra nun. Koni iki, mawuga yo mi fa e xa yulubina fe ra sonon. ²³ Muxu yo n tan rapaxu, na kanna bata n Fafe Alaa fan rapaxu. ²⁴ Xa n mi yi kabanako fe wanle ke e tagi nun, muxu gbeta munma yi naxanye liga singen, e mi yi yaten yulubi tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Alaa rapaxuxi. ²⁵ Koni naxan sebexi e Sariya Kitabun kui, fo na xa kamali nen, a naxa, ‘E bata n tan rapaxu fuuni.’† ”

²⁶ “Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa keli Fafe Alaa fema, Alaa Nii Sarijanxina, nondin kanna, na n ma fe sereyaan bama nen. ²⁷ E tan fan n ma fe sereyaan bama nen amasoto e yi n foxo ra nun xabu a foloni.”

16

¹ “N ni ito birin falaxi e xa nen alogo e nama bira tantanni. ² E e kedima nen salide banxine yi. Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo e faha, na kanna a mirima nen fa fala a bata Alaa wanla ke. ³ E feni itoe ligama e ra nen amasoto e mi n tan kolon, e mi n Fafe Alaa fan kolon. ⁴ Koni n bata feni itoe fala e xa. Nanara, e nema feni itoe lige e ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama e ma nen. N munma yi feni itoe fala e xa nun a singeni amasoto n yi e fema.”

* **15:5:** Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kewali fajin nan ligama. Na luxi nen alo wudin nun a bogina. Na feen mon sebexi Galati 5.22 kui. † **15:25:** Yaburin 35.19 nun 69.5

Alaa Nii Sarijanxin wanla fe

⁵ “Koni iki, n sigama n xe muxun fema koni ε tan sese mi n maxədinma fa fala, ‘I sigan minen yi?’ ⁶ Koni xabu n na a fala ε xa, ε bəjen bata rafəw. ⁷ Hali na, n xa jəndin fala ε xa, a fisa ε ma n siga. Amasəto xa n mi siga, Mali Tiin* mi fama ε fema. Koni xa n siga, n Mali Tiin nafama ε ma nen. ⁸ A na fa, a dunuja muxune tantanna yitama e ra nen lan yulubin nun tinxinyaan nun Ala kiti bolonna ma. ⁹ Yulubina, amasəto e mi denkeleyaxi n tan ma. ¹⁰ Tinxinyana, amasəto n sigama n Fafe Ala konni, ε mi fa n toma sənən. ¹¹ Kiti bolonna, amasəto dunuja kuntigi jaxin bata yelin yalage.”

¹² “Fe wuyaxi n kui, n naxanye fale ε xa, koni e mi xanje ε ma iki. ¹³ Koni Alaa Nii Sarijanxina, jəndin kanna na fa, a ε tima nen jəndin birin kiraan xən. A mi a yete sagoon xan falama. Koni a naxan mema, a na nan falama ε xa. A yi fe famatəne rali ε ma. ¹⁴ A n tan binyama nen amasəto a na naxan sətə n tan yii, a na nan nalima ε ma. ¹⁵ N gbeen nan n Fafe Ala yii seene birin na. Nanara, n naxa, ‘Alaa Niin na naxan sətə n yii, a na nan nalima ε ma.’ ”

Bəje rafəwən yi masara səwan na

¹⁶ Awa, Yesu yi a fala, a naxa, “Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu ε mən n toma nen.”

¹⁷ A xarandiina ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, “Ito bunna di? Fa fala, ‘Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mən n toma nen?’ A mən naxa, a sigama a Fafe fema.” ¹⁸ E yi a falama, e naxa, “A nanse falama ito ra, a naxa, ‘Waxatidi?’ En mi a kolon a naxan falama.”

¹⁹ Yesu to a kolon fa fala e yi waxi a maxədin feni, a yi a fala ε xa, a naxa, “N naxan falaxi ε xa fa fala, ‘Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mən n toma nen’ e ε bode maxədinma na nan ma ba? ²⁰ N xa jəndin fala ε xa, ε wugama nen, ε sunu koni dunuja muxune səwama nen. E bəjen nafəwəma nen koni ε bəje rafəwən findima nen səwan na. ²¹ Xa jaxanla diin barima waxatin naxan yi, a niini suxuma a ma nen kati, amasəto a waxatin nan na ra. Koni a na diin sətə waxatin naxan yi, a jinanma nen a tərən birin na, a səwa amasəto a bata diin sətə dunuja yi. ²² E tan fan na kii nin. E bəjen nafəwəxi iki koni n mən ε toma nen. E bəjen yi rafe səwan na. Muxu yo mi nə ε səwan be ε yii. ²³ Na waxatin na a li, ε mi n maxədinje fefe ra. N xa jəndin fala ε xa, ε na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima ε ma nen. ²⁴ Han iki, ε munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. E xandin ti, ε a sətəma nen alogo ε səwan xa defe.”

Yesu bata dunuja nə

²⁵ “N bata yi feni itoe fala ε xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima ε xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makənənma ε xa nen na waxatini. ²⁶ Na waxatin na a li, ε Ala maxandima nen n xinli. N mi a falama a n tan nan n Fafe maxədinma ε xa. ²⁷ Na mi a ra. Amasəto Fafe Ala bata ε xanu bayo ε bata n tan xanu, ε bata la a ra fa fala n kelixi Ala nan ma. ²⁸ N kelixi n Fafe Ala nan fema, n fa dunuja ito yi. Iki n kelima dunuja yi, n siga n Fafe Ala fema.”

²⁹ A xarandiine yi a fala, e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kənənna nin iki, i mi fa sanda sama sənən. ³⁰ Nxu bata a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i mako mi a ma a muxe xa maxədinna ti. Nayi, nxu bata la a ra fa

* **16:7:** Mali Tiini ito findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mi nə finde adamadi yo ra bayo a luma nen denkeleya muxune bəjeni. Na feen sebəxi Yoni 14.17 kui.

fala i kelixi Ala nan fema.” ³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata la a ra iki ba? ³² Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, ε birin xuyama ayi nɛn na waxatini, ε birin yi siga ε konne yi. E yi n keden peen lu. Koni n keden mi a ra amasɔtɔ n Fafe Ala n fema. ³³ N feni itoe falaxi ε xa nɛn alogo ε xa bɔɲɛ xunbenla sɔtɔ n tan barakani. E tɔrɔma nɛn dunuɲani ito yi, koni ε wɛkilɛ! N tan bata dunuɲa na.”

17

Yesu yi Ala maxandi

¹ Yesu yelin na fale waxatin naxan yi, a yi a yeε rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xɛmɛna binyen makɛnɛn alogo i ya Dii Xɛmɛn xa i binya. ² I bata senbɛn fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakisin fi muxune ma i naxanye soxi n yii. ³ Habadan nii rakisin nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xɛxi. ⁴ N bata i ya binyen makɛnɛn dunuɲa yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra. ⁵ N Fafe, iki n ma binyen makɛnɛn i yetagi, binyen naxan yi n yii i fema nun benun dunuɲa xa da.”

⁶ “I muxun naxanye fixi n ma dunuɲa yi, n bata i makɛnɛn ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falan suxu. ⁷ E bata a kolon iki fa fala i seen naxan birin fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii. ⁸ I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xɛxi.”

⁹ “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuɲa muxune birin xan xa fɔ i muxun naxanye soxi n yii amasɔtɔ i gbeen nan ne ra. ¹⁰ Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xɔn. ¹¹ Iki n sigama i fema, n mi fa luma dunuɲa yi sɔnɔn koni e tan mɔn dunuɲa yi. N Fafe sariɲanxina, i xinla naxan fixi n ma, e ratanga na xinla senbɛni alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi kedenna ra kii naxan yi. ¹² N yi e fema waxatin naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga na xinla senbɛn nan xɔn, n yi e kantan. Hali keden mi lɔ ayi, fɔ halagin yi ragidixi naxan ma, alogo Kitabun sebenla xa kamali. ¹³ Iki n sigama i fema, n bata feni itoe fala dunuɲa muxune xa alogo e xa n ma sɛwa dɛfexin sɔtɔ e bɔɲɛni. ¹⁴ N bata i ya falan nali e ma koni dunuɲa muxune bata e rapaxu amasɔtɔ dunuɲa gbee mi e tan na alo dunuɲa gbee to mi n tan na. ¹⁵ N mi i mafanma fa fala i xa e ba dunuɲa yi koni n ni i mafanma nɛn, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna ma. ¹⁶ Dunuɲa gbee mi e ra alo dunuɲa gbee to mi n tan na. ¹⁷ E rasariɲan ɲɔndin xɔn. I ya falan nan ɲɔndin na. ¹⁸ I n xɛxi dunuɲa yi kii naxan yi, n fan bata e xɛ dunuɲa yi na kiini. ¹⁹ N bata n yetɛ rasariɲan e fe ra alogo e fan xa rasariɲan ɲɔndin xɔn.”

²⁰ “N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fɔ e nun muxun naxanye fan dɛnkeleyama n ma e fala xuiin xɔn ma ²¹ alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunuɲa muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xɛxi. ²² I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra kii naxan yi, ²³ n tan e tan yi, i tan fan n tan yi. E xa findi kedenna ra ngaxakedenya kamalixini alogo dunuɲa muxune xa a kolon fa fala i tan nan n xɛxi, a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi. ²⁴ N Fafe, i bata e so n yii. N dɛnaxan yi, n waxi a xɔn ma, e fan xa siga n fɔxɔ ra mɛnna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan

fixi n ma, bayo i n xanuxi nɛn benun dunuɲa xa da. ²⁵ N Fafe tinxinxina, dunuɲa muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e fan bata a kolon a i tan nan n xɛxi. ²⁶ N bata a liga, e yi i kolon. N na ligama nɛn, alogo i n xanuxi xanuntenyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

18

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53

¹ Yesu yelin Ala maxandɛ waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu Kediɾɔn lanbanna fɔxɔ kedenni, oliwi wudi bili nakɔɔn yireni, e nun a xarandiine sa so denaxan yi. ² Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na yi menna kolon amasɔɔ Yesu nun a xarandiine yi darixi e malanɲɛ menna nin. ³ Yudasi yi fa nakɔni, e nun Romi sofa ganla nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxanye xɛxi. Xaye dɛgɛne nun lɛnpune nun yengɛ so seene yi e yii.

⁴ Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fɛma, a yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ nde fenma?” ⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu Yesu Nasarɛti kaan nan fenma.” Yesu naxa, “N tan ni i ra.” Yudasi naxan a yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi. ⁶ Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xɛtɛ e xanbi ra, e bira.

⁷ Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu Nasarɛti kaana.” ⁸ Yesu yi a fala, a naxa, “N bata yi a fala ɛ xa, a n tan ni i ra. Xa ɛ n tan nan fenma, ɛ bonni itoe yiiba, e xa siga.” ⁹ A na liga nɛn alogo a fala tixin xa kamali, a naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali na keden mi lɔxi ayi.”

¹⁰ Silanfanna yi Simɔn Piyɛri yii.* Piyɛri yi a botinɲɛ ayi, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. Na konyin yi xili nɛn “Malikusi.” ¹¹ Yesu yi a fala Piyɛri xa, a naxa, “I ya silanfanna sɔti a tɛɛni! N Fafe tɔɔ igelengenna naxan nagidixi n ma, n mi n minɲɛ na ra ba?”

E siga Yesu ra Anasa konni

¹² Sofa ganla nun e mangan nun Yahudiyane kantan muxune yi Yesu suxu, e yi a xidi. ¹³ E siga Yesu ra Anasa singe fɛma amasɔɔ Kayafa bitan xɛmɛmaan nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Singen na naɲɛɛn na. ¹⁴ Kayafa nan bata yi Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa.

Piyɛri a mɛ fena Yesu ra

Matiyu 26.69-70, Maraka 14.66-68, Luka 22.55-57

¹⁵ Simɔn Piyɛri nun xarandiina nde yi biraxi Yesu fɔxɔ ra. Saraxarali Kuntigi Singen yi xarandiin bonna kolon ki fajɛi. Nanara, a so Yesu fɔxɔ ra Saraxarali Kuntigi Singena tanden ma kiti sadeni. ¹⁶ Koni Piyɛri yi tixi sansanna so dɛɛn dɛxɔn. Xarandiin bonna, Saraxarali Kuntigi Singen yi naxan kolon, na yi mini, a falan ti walikɛ ɲaxanla xa, naxan tixi dɛɛn na, na yi Piyɛri raso. ¹⁷ Walikɛ ɲaxanla naxan yi tixi dɛɛn na, na yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛni ito a xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Piyɛri yi a yabi, a naxa, “N tan mi a ra.” ¹⁸ Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara, walikene nun de kantanne yi tɛɛn sa a ra, e yi tixi naxan xɔn e maxaradeni. Piyɛri fan yi tixi e yɛ a maxaradeni.

* **18:10:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

*Kuntigin yi Yesu maxodin**Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Luka 22.66-71*

¹⁹ Saraxarali Kuntigi Singen yi Yesu maxodin a xarandiine nun a xaranna fe ma. ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N bata falan ti yamaan birin xa keɛnɛni, n yi darixi xaranna tiyε salide banxine nin hanma Ala Batu Banxini, Yahudiyane birin e malanma denaxan yi. N mi sese falaxi wundoni. ²¹ I n maxodinma na ma nanfera? Muxun naxanye n xuiin mεxi, ne maxodin. E n ma fala tixine kolon ki fajni!” ²² Yesu ito fala waxatin naxan yi, de kantanna naxanye yi na yi, na nde yi a deɛn garin, a naxa, “I Saraxarali Kuntigi Singen yabima na kii nin?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n fala ɲaxin tixi, na sereyaan ba. Koni xa n ɲɔndin nan falaxi, nanfera i n garinxi?”

²⁴ Nayi, Anasa yi a xidixin nasiga Kayafa ma, Saraxarali Kuntigi Singena.

*Piyeri mɔn yi a mε Yesu a xarandiyaan na**Matiyu 26.59-66, Maraka 14.69-72, Luka 22.58-62*

²⁵ Simɔn Piyeri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N tan mi a ra.” ²⁶ Piyeri Saraxarali Kuntigi Singena konyin naxan tuli sege a ma, na kon kaana nde yi a maxodin, a naxa, “N mi i tan xa to a fema oliwi bili nakɔni?” ²⁷ Piyeri mɔn yi a tandi. Dontonna yi wuga keden na!

*E siga Yesu ra Pilati konni**Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Luka 23.1-5*

²⁸ E yi Yesu tongo Kayafa konni siga yamana kanna banxini. Xɔtɔn xɔtɔnna nan yi a ra nun. Yahudiyane yeteɛn mi so yamana kanna banxini alogo Romi kaane nama e sarijanna kala, bayo e yi sigama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† donse donden nin. ²⁹ Pilati yi mini tandeni e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “E xεmɛni ito kansunma feen mundun ma?” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “Xa xεmɛni ito mi fe ɲaxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fema nun.” ³¹ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E a tongo, ε yeteɛn xa a makiti ε sariyan na.” Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Koni ε sariyan mi a ra, nxu xa muxun faxa.” ³² Ito ligaxi nen alogo Yesu naxan fala lan a faxa kiin ma, na xa kamali.

³³ Pilati yi xete yamana kanna banxini, a sa Yesu xili, a yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane Mangan nan i tan na ba?” ³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I yetena maxodinna ni ito ra ba hanma muxune nan a falaxi i xa?” ³⁵ Pilati yi a yabi, a naxa, “I mirixi a ma fa fala Yahudiyannan nan i tan na ba? I kon kaane nun i ya saraxarali kuntigine na i soxi n yii. I nanfe ligaxi?” ³⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Dunujani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa dunujana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na nun, n ma walikεne yi yengen soma n xa nen nun alogo Yahudiyane nama n suxu. Koni iki, n ma mangayaan mi be xan yi.” ³⁷ Nanara, Pilati yi a maxodin, a naxa, “Mangana nde nan i tan na nayi ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I tan nan a falaxi fa fala a mangan nan i tan na. N barixi dunujana yi na nan ma, a n xa ɲɔndin seren ba. Naxan yo ɲɔndin xa, ne e tuli matima n xuiin na nen.” ³⁸ Pilati yi a maxodin, a naxa, “Nanse ɲɔndin na?”

† **18:28:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa keɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔjyaan 12.1-13 kui.

*E Yesu faxa feen nata**Matiyu 27.15-31, Maraka 15.6-20, Luka 23.13-25*

A to na fala, Pilati yi mini banxini, a mɔn yi siga Yahudiyane fɛma, a sa a fala e xa, a naxa, “N mi a yalagi xun toxi hali ndedi! ³⁹ Koni ε namunna nan a ra, n muxu keden yiiba ε xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla waxatini. E waxi a xɔn ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba ε xa ba?” ⁴⁰ E sɔnxɔ sɔnxɔ, e yi a yabi, e naxa, “Eɛn-ɛn, a tan mi a ra. Nxu waxi Baraba nan xɔn!” Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19

¹ Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan. ² Sofane yi kɔmɔtin ɲali kanna rafala mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma. ³ E yi lu fɛ a fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kɛnɛ.” E yi a garin.

⁴ Pilati mɔn yi mini, a yi a fala Yahudiya yamaan xa, a naxa, “E a mato, n xa a ramini ε ma tandeni, alogo ε xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mumɛ!”

⁵ Nayi, Yesu yi mini tandeni, mangaya kɔmɔti ɲali kanna soxi a xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xɛmɛn ni i ra!”

⁶ Saraxarali kuntigine nun dɛ kantanne to a to, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e lu a fale, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E tan xa a tongo, ε sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mumɛ!” ⁷ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana nxu yii, fata na sariyan na a daxa a xa faxa amasɔto a bata a yetɛ findi Alaa Dii Xɛmɛn na.”

⁸ Pilati to na mɛ, a yi gaxu kati! ⁹ A mɔn yi xɛtɛ yamana kanna banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan kelixi minɛn yi?” Koni Yesu mi a yabi. ¹⁰ Pilati yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kolon fa fala sɛnbɛna n yii, n ni i beɲin hanma n ni i gbangban?” ¹¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Nɔ yo mi i yii n tan fari fɔ Ala naxan soxi i yii. Nanara, xɛmɛn naxan n soxi i yii na bata findi yulubi tongon na dangu i tan na.”

¹² Pilati na mɛ waxatin naxan yi, a beɲin xɔnla yi a suxu kati! Koni Yahudiyane yi lu sɔnxɔ sɔnxɔɛ, e naxa, “Xa i xɛmɛni ito beɲin, Romi Manga Gbeen Sesare xɔyi mi i tan na. Naxan yo a yetɛ findi mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili ma.” ¹³ Pilati to falani ito mɛ, a Yesu ramini, a dɔxɔ a kiti sa gbɛdeni, dɛnaxan xili “Gɛmɛ Kirana” dɛnaxan xili Heburu xuini, “Gabata.” ¹⁴ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla nan yi na xɔtɔn bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “E mangan ni i ra, ε hɔn!” ¹⁵ E lu sɔnxɔɛ, e naxa, “A xa faxa! A xa faxa! A xa gbangban!” Pilati yi a maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma, n xa ε mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali kuntigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.” ¹⁶ Na xanbi ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma.

*Yesu yi gbangban wudin ma**Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43*

Nayi, sofane yi siga Yesu ra. ¹⁷ A yetɛɛn yi a faxa wudin tongo, e siga yirena nde yi dɛnaxan xili “Xun Xɔri Yirena” dɛnaxan xili Heburu xuini, “Gologota.” ¹⁸ E yi sa a gbangban wudin ma mɛnni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a fɛma, bonna a fɔxɔ kedenni, bonna fan a fɔxɔ kedenni. Yesu yi lu e tagi.

¹⁹ Pilati yi yamarin fi, e sɛbenla ti, e sa a singan a faxa wudin na, a naxa, “Yesu Nasareti kaana, Yahudiyane Mangana.” ²⁰ Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasɔto Yesu yi gbangbanxi wudin ma dɛnaxan yi, mɛn yi taan dɛxɔn

ma nɛn, na yi seɓɛxi Heburu xuiin nun Latin xuiin nun Girɛki xuiin nin. ²¹ Yahudiyane saraxarali kuntigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I nama a seɓɛ fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xɛmeni ito naxa, a Yahudiyane Mangan nan a tan na.” ²² Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan seɓɛxi, n mi fa na kalama sɔɔnɛn.”

²³ Sofane to yelin Yesu gbangbanɲe wudin ma, e yi a dugine tongo, e yi a yitaxun dɔɔɔde naanin sofa keden dɔɔɔde keden. A doma bun biran naxan mi yi deɓɛxi bayo dugi kedenna nan yi a ra, na yi lu. ²⁴ Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama a yibɔ, en masɛnsenna ti, a na naxan suxu, na yi a sɔɔ.” Ito ligaxi nɛn alogo Kitabuna falan xa kamali, a naxa,

“E bata masɛnsenna ti
n ma dugine fe ra,

e xa e yitaxun e bode tagi.”*

Nayi, sofane yi na liga.

²⁵ Yesu nga yi tixi a faxa wudin fema nun, e nun a ngaxakeden jaxalanmana, Mariyama, Kilofasi a jaxanla, e nun Mariyama Magadala kaana. ²⁶ Yesu yi a nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a naxa, “Nga, i ya dii xɛmen nan ito ra.” ²⁷ A yi a fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” Na waxatin yeteni, na xarandiin yi a nga tongo, a siga a ra a konni.

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49

²⁸ Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin lige, a naxa, “N kɔɛ yinla bata raxara.” A na fala nɛn alogo naxan seɓɛxi Kitabuni na xa kamali.† ²⁹ Ige sasena nde yi dɔxi na, na yi rafexi manpa muluxunxin na. E dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina.‡ E yi a lan Yesu deɛn ma a gbangban wudin kɔɛ ra. ³⁰ Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.”

Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba.

Sofane yi Yesu ɲɛnsenna sɔɔɔn tanban na

³¹ Yuman nan yi a ra, na xɔɔn bode yi findima lɔɔɔ binyen nan na Matabu Lɔɔɔne ye. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxa muxune lu wudin kɔɛ ra Matabu Lɔɔɔni. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo sinna. ³² Nanara, sofane yi siga, e yi xɛmen bonna sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu deɔɔn e nun bonna. ³³ Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxa. Nanara, e mi a sanne yigira. ³⁴ Koni sofana nde yi Yesu sɔɔɔn a ɲɛnsenni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafuren. ³⁵ Naxan na toxi, na bata a seren ba. ɲɔndin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a ɲɔndin nan falaxi. Nayi, ε fan xa denkeleya. ³⁶ Na ligaxi nɛn alogo Kitabun seɓɛnla xa kamali, a naxa, “Hali a xɔri kedenna mi yigire.”§

³⁷ A seɓɛxi yire gbete yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisɔɔnxi, e e yeɛn tima nɛn na ra.”*

* **19:24:** Yaburin 22.19 † **19:28:** A mato Yaburin 22.16 nun 69.22 kui. ‡ **19:29:** Hisopi yi findixi sansi bili xurudina nde nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen seɓɛxi Xɔɔyaan 12.22 kui. § **19:36:** A mato Xɔɔyaan 12.46 nun Yatene 9.12 nun Yaburin 34.21 kui.

* **19:37:** A mato Sakari 12.10 kui.

*Yesu Maluxun fena**Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56*

³⁸ Na xanbi ra, Yusufu Arimate kaan yi Pilati mafan, a xa Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasoto a yi gaxuxi Yahudiyane yee ra. Pilati yi tin. Nanara, a yi fa Yesu binbin tongodeni. ³⁹ Nikodemu naxan siga Yesu fema keeen na a foloni, na fan yi bira Yusufu foxo ra. Ture xiri jaxumen kilo tonge saxan, mirihi latikononna nun latikonon gbetae basanxin nan yi a yii. ⁴⁰ E yi Yesu binbin kasangen dugi fixen nun ture xiri jaxumen na amasoto Yahudiyane namunna nan yi na ra. ⁴¹ Yesu gbangban wudin ma denaxan yi, nako yiren nan yi na dexon. Bilinganna nde yi na nun, muxe munma yi maluxun denaxan yi. ⁴² Na xoton bode Yahudiyane Matabu Loxon nan yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Yesu maluxun menni.

20*Yesu keli feen gaburun kui**Matiyu 28.1-8, Maraka 16.1-8, Luka 24.1-12*

¹ Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu deen na, a yi a li, gemen bata ba gaburun de ra. ² A gimaton yi siga Simon Piyeri nun a xarandiin boden fema, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dede, nxu mi na kolon!”

³ Piyeri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu deen na. ⁴ E firinna birin yi siga e giye koni xarandiin bonna yi dangu Piyeri ra, a singe yi sa gaburu deen li. ⁵ A yi a felen, a yi a yee masa, a yi kasangenna to gaburun faranna kui koni a mi so na. ⁶ Na xanbi ra, Simon Piyeri yi fa, a yi so gaburu faranna ra kedenna, a fan yi kasangenna to saxi na yi. ⁷ Yesu xunna yi mafilinxi dugin naxan yi, na mafilinxin yi saxi a danna, a mi yi kasangenna dexon ma. ⁸ Nayi, xarandiin naxan singe sa gaburu deen li, na fan yi so a kui. A yi na yito, a yi denkeleya. ⁹ Amasoto e munma yi a famu naxan sebexi Kitabuni, naxan yi a falaxi a Yesu kelima nen sayani. ¹⁰ Na xanbi ra, xarandiine yi xete e konni.

*Yesu yi mini kenenni Mariyama Magadala kaan xa**Matiyu 28.9-10, Maraka 16.9-11*

¹¹ Mariyama tan tixin yi lu wuge gaburu deen na. A wugama, a yi a felen a yee masadeni gaburun kui. ¹² Yesu binbin yi saxi denaxan yi nun, a yi maleka dugi fixe kan firin to doxi menni. Kedenna doxi a xun saden binna ra. Bonna doxi a san saden binna ra. ¹³ E yi a maxodin, e naxa, “I wugan nanfera, nga jaxanla?” A yi e yabi, a naxa, “E bata n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dede.”

¹⁴ A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu nan yi a ra. ¹⁵ Yesu yi a maxodin, a naxa, “I wugan nanfera, nga jaxanla? I nde fenma?” Naxanla yengi yi a ma, a nako kantanna nan yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i tan nan a baxi be, i sigaxi a ra denaxan yi, na fala n xa, n xa sa a tongo na.” ¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama.” A yi a firifiri, a falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.” Na bunna neen, “Karamoxo.”

¹⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasoto n munma siga n Fafe Ala fema singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun e Fafe fema, n ma Ala nun e Ala.” ¹⁸ Nayi, Mariyama Magadala

kaan yi siga a faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa.

Yesu yi a xarandiine xe

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49

¹⁹ Na xati kedenna jinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, deen balanxi e ma amasoto e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bojen xa xunbeli.” ²⁰ A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a jensenna yita e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sewa kati! ²¹ Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “E bojen xa xunbeli! N Fafe Ala n xexi kii naxan yi, n fan bata e xe na kiini.” ²² A ito fala waxatin naxan yi, a yi a de foyen fe e ma, a naxa, “E Alaa Nii Sarijanxin soto. ²³ E na dija naxanye yulubiye ma, ne mafeluun soto ma nen, e na naxanye gbeeye ramara, ne gbeene ramarama nen.”

Yesu nun Tomasi

²⁴ Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne ye, Tomasi, naxan mon yi xili “Gulunna,” na mi yi e fema Yesu fa waxatin naxan yi. ²⁵ Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Marigin to!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla raso a soxondene ra, n yi n yiin naso a jensenna soxonden na, n mi le a ra mumu!”

²⁶ Loxo xun keden danguxina, xarandiine mon yi e malan banxini, Tomasi yi e fema, deene yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bojen xa xunbeli.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n jensenni, alogo i nama denkeleyatareyaan liga, denkeleya.” ²⁸ Tomasi yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n ma Ala!” ²⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i bata n to, i bata denkeleya ba? Muxun naxanye denkeleyaxi hali e munna n to, sewan ne xa!”

Kitabun yireni ito sebe xunna

³⁰ Yesu kabanako fe gbete wuyaxi liga nen a xarandiine yee xori naxan mi sebexi Kitabuni ito kui. ³¹ Koni itoe sebexi nen alogo e xa la a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, Alaa Dii Xemena. E na denkeleya a ma, e nii rakisin soto ma nen a xinli.

21

Yesu yi mini kenenni xarandii solofere tagi

¹ Na xanbi ra, Yesu mon yi a yete makenen a xarandiine xa Tiberiyadi daraan dexon ma. A a yete makenen kii naxan yi, na nan ito ra. ² Simon Piyeri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyeli naxan kelixi Kana taani Galile yamanani e nun Sebede a dii xemene nun xarandii firin gbeteeye, ne yi malanxi. ³ Simon Piyeri yi a fala bonne xa, a naxa, “N sigama yexe suxudeni.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu fan sigama i foxo ra nen.” Nayi, e siga, e sa doxo kunkin kui. Koni e mi sese suxu na keenen na.

⁴ Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan de. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Banxulanne, e bata yexena nde suxu ba?” E yi a yabi, e naxa, “En-en.” ⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, e nde suxuma nen na yi.” E to yalaan nagodo enni, e mi no a bandunne amasoto yexe wuyaxi bata yi e suxu yalaan na. ⁷ Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Marigin nan a ra!” Simon Piyeri to na me tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a domain xidi a ra, amasoto a ragenla nan yi a ra. A tungan, a sin igeni. ⁸ Xarandiin

bonne yi bira a fɔxɔ ra kunkin kui, e fa yalaan bandunɲɛ, a rafexi yeɣɛn na ken! Amasɔtɔ, e nun xaren mi yi tagi kuya, fɔ nɔngɔnna ye keme firin ɲɔxɔn.

⁹ E to xaren li, e yi tɛn to na, yeɣɛne yi ganma denaxan yi e nun buruna.

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E baxi yeɣɛn naxan suxude, e fa na nde ra.”

¹¹ Simɔn Piyeri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi yeɣɛ xungbene ra. Keme tonge suulun e nun saxan nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yibo. ¹² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fa e dege.” Xarandiine sese mi susu a maxɔdinɲɛ fa fala, “Nde i tan na?” Amasɔtɔ e yi a kolon, a Marigin nan yi a ra. ¹³ Nanara, Yesu yi a maso, a burun tongo, a yi a so e yii. A yeɣɛn fan liga na kiini.

¹⁴ A saxanden nan yi na ra Yesu xa a makɛnen a xarandiine xa, xabu a keli sayani.

Yesu nun Piyeri

¹⁵ E yelin xanbini e dege, Yesu yi a fala Simɔn Piyeri xa, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xɛmena, i n xanuxi dangu itoe ra ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dɔxɔ n ma yeɣɛɛ diine xɔn.” ¹⁶ Yesu mɔn yi a fala a xa a firindeni, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xɛmena, i n xanuxi ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi lu n ma yeɣɛne xɔn.”

¹⁷ Yesu mɔn yi a fala a xa a saxandeni, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xɛmena, n nafan i ma ba?” Piyeri bɔɲen yi yifu amasɔtɔ Yesu bata a maxɔdin dɔxɔɲa ma saxan fa fala, “I n xanuxi ba?” Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dɔxɔ n ma yeɣɛne xɔn. ¹⁸ N xa ɲɔndin fala i xa. I yi banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i yete maxide nen, i yi siga denaxan na i kenɛn. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma nen muxu gbete yi i maxidi, a siga i ra yire yi denaxan mi rafan i ma.” ¹⁹ Yesu yi na falama nen alogo a xa Piyeri faha kiin yita, a yi Ala binyama naxan xɔn. A yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.”

²⁰ Piyeri yi a firifiri, a yi xarandiin bonna to e fɔxɔ ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi dɔxi Yesu fɛma e degedeni, a Yesu maxɔdin waxatin naxan yi, a naxa, “Marigina, nde i yanfama, a i so yiini?” ²¹ Awa, Piyeri a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, nanfe ligama xɛmeni ito ra?”

²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n waxi a xɔn ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I tan xa bira n fɔxɔ ra tun.” ²³ Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nen, a naxa, “Xa n waxi a xɔn ma a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?”

²⁴ Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mɔn itoe seɓɛxi. En na a kolon fa fala ɲɔndin nan a sereyaan na.

Fala dɔnxɛna

²⁵ Yesu mɔn fe gbete wuyaxi liga nen. Xa ne birin yi seɓɛ nun, n ma miriyani, a kitabune mi yi xanɲɛ dunɲani ito yi.

Kɛwanle Yesu a Xɛrane Kɛwanle

Luka naxan Ningila Yesu yirena nde sɛbɛxi, na nan mɔn yireni ito fan sɛbɛxi naxan xili “Yesu a Xɛrane Kɛwanle.” Ningila Yesu a yitama en na nɛn Yesu feen naxanye ligaxi a siimayani. A firindeni ito fɔlɔxi a singen danden nin. A fan a yitama en na nɛn Yesu fɔxɔrabirane nun a xɛrane naxan liga alogo Yesu a xaranna xa xuya ayi dunuɲa yiren birin yi.

Yesu yelin xanbini a xɛrane xɛ, a e xa a xaranna kawandin ba dunuɲa yirene birin yi, a yi a Nii Sariɲanxin fan nagodo e ma alogo e xa senben sɔtɔ a wanla kɛ feen na. E to na sɔtɔ, e yi kawandin ba fɔlɔ Yerusalɛn taani. Muxu wuyaxi yi la e falane ra, e findi Yesu fɔxɔrabirane ra. Kabanako fe wuyaxi yi liga alogo muxune xa la Yesu a xɛrane falane ra.

Na kawandin yi senben sɔtɔma Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, Yesu yaxune yi denkeleya muxune tɔrɔ fɔlɔ. Na kui, Yesu fɔxɔrabirane yi xuya ayi Yerusalɛn taan fari ma. E yi siga kawandin bɛ Yudaya nun Samari bɔxɔn ma. Kitabun yireni ito sora singena han sora fu nun firinden na wanla nan yitama en na. Piyeri tiden gbo na taruxune kui.

Na xanbi ra, Ala yi xɛra gbɛtɛ xili naxan findixi Pɔli ra. Benun Ala xa a xili, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane ɲaxankatama Isirayilaa dinan xinli han! Koni Yesu yi a yɛtɛ yita Pɔli ra, a fa a xɛ yamana gbɛtɛye ma. Na kui Yesu a fe xibarun yi dangu Isirayila bɔxɔn danne ra siga siya gbɛtɛne yamanane yi.

Pɔli yi na wanla kɛ yire wuyaxi yi, keli Yerusalɛn taani siga han Romi taani. Yahudiyane yi a ɲaxankata, koni e mi a nɔ. A yi kawandin bama Yahudiyane xa salide banxine kui, a mɔn yi a bama siya gbɛtɛne se batudene kui. A na liga nɛn alogo dunuɲa muxune birin xa a kolon Yesu naxan ligaxi e xa.

Luka taruxuni itoe fɛsɛfɛsɛxi nɛn, a e sɛbɛ. Koni yirena nde sɛbɛ kiina a yitama en na, a a ligaxi Luka yɛɛ xɔri nɛn. Waxatina nde Luka naxa, “Nxu yi siga iki...” Na falan nan a yitama en na, a a fan yi na nun. E nun Pɔli nan yi sigama sigatini Yesu fe xibarun nalideni. Dandan tiin nan yi Luka ra.

Na birin kui, to denkeleya muxune nɔɛ a kolonɲɛ nɛn Yesu fɔxɔrabira singene dunuɲa yi gidixi kii naxan yi. E wanla lan a xa findi misaala ra en xa.

Yesu te feen kore

¹N xɔyin Teyofili,*

N bata Yesu a feene sɛbɛ i xa n ma sɛbɛ singen kui a wanla fɔlɔ feen naxanye birin ma e nun a xaranna naxan birin ti xabu a fɔlɔni ²han a te kore waxatin naxan yi a yelin xanbini yamarine fiyɛ a xɛra sugandixine ma Alaa Nii Sariɲanxin barakani. ³A ɲaxankata xanbini, a yi a niiramaan yita e ra taxamaseri wuyaxi xɔn ma xii tonge naanin bun, a mɔn yi Alaa Mangayana fe fala e xa. ⁴A yi e fɛma waxatin naxan yi, a yi e yamari, a naxa, “Ɛ nama keli Yerusalɛn taani singen. N Fafe Ala ɛ tuli saxi naxan na,† ɛ na mamɛ be, n bata yi naxan ma fe fala ɛ xa. ⁵Amasɔtɔ Yoni muxune rafuxi igen nin koni a mi fa buma, ɛ rafu Alaa Nii Sariɲanxini.”

* **1:1:** Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna nɛn, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” A mato Luka 1.1 kui. † **1:4:** Ala e tuli saxi naxan na, na findixi Alaa Nii Sariɲanxin nan na. A mato Xɛrane 2.2 kui.

⁶ Nba, xerane yi malanxi Yesu fema waxatin naxan yi, e yi a maxodin, e naxa, “Marigina, i mɔn Isirayila mangayani tɔnma waxatini ito nin ba?”[†]
⁷ Yesu yi a fala xerane xa, a naxa, “N Fafe Ala bata waxatin naxanye ragidi a senben bun, a mi lan ε xa ne liga waxatine kolon. ⁸ Koni Alaa Nii Sarijanxin na godo ε ma waxatin naxan yi, ε senben sɔtoma nen, ε yi findi n serene ra Yerusalen taani, e nun Yudaya yamanan nun Samariya yamanan birin siga han bɔxɔn danne ra.” ⁹ A yelinxini ito fale, Ala yi a rate kore e yee xɔri, a yi lɔ ayi e ma kundani. ¹⁰ E yeen mɔn yi xelɛxi ayi a fɔxɔ ra waxatin naxan yi, xeme dugi fixε kan firin yi ti xerane fema. ¹¹ E yi a fala, e naxa, “Galile kaane, ε tixi be nanfera, ε koren matoma? Yesu ito naxan bata tongo ε tagi, a te kore xɔnna ma, a mɔn fama nen alo ε a toxi tε kii naxan yi.”

Yudasi jɔxɔn sugandi fena

¹² E yi xete Yerusalen taani sa keli Oliwi geyaan na. Na geyaan nun taa tagina, kilo keden jɔxɔndɔn na a ra. ¹³ E soxina taani, e te kore banxin kui e yigiyaan na. Naxanye yi na yi, ne nan xili itoe ra, Piyeris nun Yoni nun Yaki nun Andire nun Filipi nun Tomasi nun Barotolome nun Matiyu nun Alifaa dii xemena Yaki nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yaki a dii xemena, Yudasi. ¹⁴ Itoe birin yi e malanma yire kedenni Ala maxandideni waxatin birin e nun jaxanla ndee nun Yesu nga, Mariyama e nun Yesu xunyene.

¹⁵ Na waxatini, Piyeri yi keli, a falan ti denkeleya muxune ye. Muxu keme muxu mɔxɔje nan yi na yi. ¹⁶ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Alaa Nii Sarijanxin naxan falaxi Kitabun kui Dawuda xɔn ma Yudasi a fe yi, naxan yi Yesu suxu muxune yee ra fɔ na xa kamali nen. ¹⁷ Yudasi, en tan nde nan yi a ra nun. A fan yi wanli ito ligama en xɔn ma.”

Yudasi faxa fena

Matiyu 27.3-9

¹⁸ Nba, Yudasi gbetin naxan sɔtɔ a saranna ra tinxintareyaan xɔn ma, a bɔxɔn sara na ra. A bira na bɔxɔn fari, a faxa, a kuiin yi rabɔ ayi. A kui seene birin yi mini. ¹⁹ Yerusalen kaane birin yi na feen kolon. Nanara, e na bɔxɔn xili sa e kon xuini, Hakeladama. Na bunna neen, “Wuli bɔxɔna.”

Yudasi jɔxɔn sugandi fena

²⁰ Piyeri mɔn yi a fala, a naxa, “Amasɔtɔ a seɓexi Yaburin kui, fa fala, ‘A yireni genla xa lu, muxu yo nama lu na yi.’ A mɔn seɓexi, ‘Muxu gbete xa a tiden tongo.’[†] ²¹ Nanara, fɔ muxuna nde xa sugandi, naxan yi en fema waxatin birin yi, en Marigi Yesu yi sigan tima en xɔn ma waxatin naxan yi ²² fɔlɔ Yesu rafu waxatin ma Yoni xɔn, han sa ti Yesu rate lɔxɔn ma kore. Fɔ na kanna xa kafu en ma, a fan yi findi seren na a Yesu bata keli sayani.” ²³ Nanara, e muxu firin yeɓa, Yusufu naxan yi xili Barasaba, a mɔn yi xili Yusutu e nun Matiyasi. ²⁴ E yi Ala maxandi, e naxa, “Marigina, i tan muxun birin bɔje yi feen kolon. Nanara, a yita nxu ra, itoe firinna, i bata naxan sugandi ²⁵ alogo a xa wali xerayani Yudasi jɔxɔni, Yudasi wanla naxan bejin,

[†] **1:6:** E yi waxi a xɔn ma Ala xa Isirayila mangayani tɔn bayo Romi kaane bata yi Isirayila yamanan suxu yengeni. **§ 1:13:** Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. * **1:13:** Yahudiya siya xanuna: Muxune nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma. [†] **1:20:** A mato Yaburin 69.26 nun 109.8 kui.

a siga a sigadeni.” ²⁶ Na danguxina, e masɛnsɛnna ti, a yi Matiyasi suxu, a sa Yesu a xɛra fu nun kedenna fari.

2

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹ Se Xaba Singen Sali lɔxɔna a liyɛ, dɛnkɛleya muxune birin yi malanxi yirena nde yi, ² sanja ma kedenni, e yi xui gbeena nde mɛ keli kore naxan yi ligaxi alo foye gbeen xuina. E yi dɔxi banxin naxan kui, a yi na rafe. ³ Tɛɛ dɛgɛne yi siga godɛ e keden kedenna birin xun ma alo tɛɛn lɛnna. ⁴ E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E falan ti fɔlɔ xui gbɛtɛne yi, alo Nii Sarijanxina a fixi e ma kii naxan yi.

⁵ Yahudiya tɔgɔndiyaxina ndee yi yigiyaxi Yerusalɛn taani na waxatini, naxanye sa kelixi dunuɗa siyane birin yɛ. ⁶ E to xui gbeeni ito mɛ, yamaan yi e malan. Na yi e birin natɛrɛna amasɔtɔ e keden kedenna birin yi e yetɛ kon xuiin nan mɛma dɛnkɛleya muxune falani. ⁷ E yi kabɛ han, e naxa, “Naxanye falan tima itoe ra, Galile kaane xa mi e birin na ba? ⁸ Nanfera nayi, en keden kedenna birin fa e xuiin mɛma en yetɛ bari xuine yi? ⁹ Parate kaane, Mede kaane, Elan kaane, naxanye dɔxi Mesopotamiya nun Yudaya nun Kapadose nun Pontu nun Asi yi ¹⁰ e nun Firigi nun Panfliya nun Misiran nun Libiya bɔxɔn naxan Sirɛni yamanan dɛxɔn e nun naxanye kelixi Romi taani ¹¹ Yahudiyane ba, Yahudiyataren naxanye so Yahudiya dinani ba, Kirɛti kaane ba, Arabi kaane ba, en birin e xuiin mɛma, e Alaa kabanako feene ralima en ma, en ma xuine yi!” ¹² E birin yi kabɛ, e yifu, e lu a fale e boɛ xa, e naxa, “Ito bunna di?” ¹³ Koni ndee yi lu dɛnkɛleya muxune magele, e naxa, “Itoe minxin nan a ra.”

Piyɛri kawandin naxan ba

¹⁴ Nba, Piyɛri nun xarandii fu nun kedenna bonne yi keli, e ti, Piyɛri yi falan ti yamaan xa a xuini texin na, a naxa, “ɛ tan Yahudiyane nun Yerusalɛn kaane, ɛ tuli mati n xuiin na, alogo ɛ xa a kolon, ¹⁵ fa fala muxuni itoe mi minxi alo ɛ yengi a ma kii naxan yi, soge raxɛnxɛn* waxatin na a ra iki.

¹⁶ Koni Ala naxan fala Nabi Yowɛli a Kitabun kui, na nan ito ra. A naxa,

¹⁷ ‘Waxati rapanni,

n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn adamadiin birin ma.

ɛ dii xɛmɛne nun ɛ dii tɛmɛne nabiya falane tima nɛn.

ɛ banxulanne yi fe toon ti

alo xiyena.

ɛ xɛmɛ fonne yi xiyen sa.

¹⁸ Na lɔxɔne yi,

n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn

hali n ma konyi xɛmɛne

nun n ma konyi gilɛne xun ma,

e yi nabiya falane ti.

¹⁹ N kabanako feene yitama nɛn kore xɔnna ma

e nun taxamasenne bɔxɔ xɔnna ma,

wunla nun tɛɛn nun tɛɛ tuti gbeen minima nɛn.

²⁰ Sogeni dimima nɛn,

kiken yi gbeeli alo wunla,

* **2:15:** Piyɛri soge raxɛnxɛna fe falaxi nɛn alogo yamaan xa la a ra a dɔlɔ fe mi yi a ra bayo mɛn kaane mi yi darixi dɔlɔn minjɛ xɔtɔnni.

benun Marigina ɔxɔ binye gbeen xa a li.

²¹ Nba, muxu yo na Marigin maxandi a xinla ra, na kisima nɛn.† ”

²² “Isirayila xɛmɛne, ε tuli mati falani ito ra. Ala nan Yesu Nasarɛti kaan xɛxi. Ala bata na yita ε ra kabanako feene nun fe magaxuxine nun taxamasene xɔn a naxanye liga ε tagi alo ε tan yetɛna a kolon kii naxan yi.

²³ Ala bata yi a ragidi alo a yi a kolon kii naxan yi, a Yesu xa so ε yii. E yi kafu gbalotɔne ma, ε yi a gbangban wudin ma, ε yi a faxa. ²⁴ Koni Ala mɔn yi a rakeli, a yi a ba sayaan xɔlɛni amasɔtɔ sayaan mi yi nɔɛ a ramare. ²⁵ Bayo Dawuda a fala nɛn a fe yi, a naxa,

‘N xaxili Marigin xɔn ma waxatin birin, bayo a n dɛxɔn ma, sese mi n mamaxɛ.

²⁶ Nanara, n bɔɲɛn sɛwaxi, n yi falan ti sɛwani.

N fati bɛndɛn fan luma nɛn yigini.

²⁷ Amasɔtɔ, i mi i mɛ n na, n siga laxira yi.

I mi tinɲɛ i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun gaburun na.

²⁸ I bata kiraan yita n na nii rakisin sɔtɔma naxan xɔn.

I n nalugoma nɛn sɛwan na i yɛtagi.† ”

²⁹ “Awa, ngaxakedenne, n xa en benba Dawudaa fe fala ε xa sike mi naxan yi. A faxa nɛn, a maluxun, a gaburun mɔn na han to. ³⁰ Koni nabiin nan yi a ra, a a kolon nɛn a Ala bata a tuli sa, a yi a kɔlɔ, a Dawuda bɔnsɔnna nde findima nɛn Mangan na a tan funfuni. § ³¹ Ala yi feen naxan ligama, Dawuda to na to, a yi Alaa Muxu Sugandixin nakeli feen fala, a naxa, a mi a mɛ a ra, a siga laxira yi. A fati bɛndɛn mɔn mi kunma.* ³² Ala na Yesu nan nakelixa sayani. En birin bata findi na seren na. ³³ A bata te Ala yiifanna ma. A yi Alaa Nii Sariɲanxin sɔtɔ, Fafe Ala bata en tuli sa naxan na, a yi a ragodo en ma iki. E na nan toma. E na nan mɛma iki. ³⁴ Amasɔtɔ Dawuda yetɛɛn mi te ariyanna yi. Anu, a yetɛɛn bata a fala, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa,

“Dɔxɔ n yiifanna ma

³⁵ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”† ’ ”

³⁶ “Nayi, Isirayila muxune xa ito kolon yati, a ε Yesu naxan gbangbanxi wudin ma, Ala bata na findi Marigin na e nun a Muxu Sugandixin na.”

³⁷ Nba, yamaan to na mɛ, na yi e bɔɲɛn kala. E yi a fala Piyɛri nun xɛraan bonne xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenne, nxu nanfe ligama?” ³⁸ Piyɛri yi a fala e xa, a naxa, “E keden kedenna birin xa ε xun xanbi so ε hakɛni, ε rafu igeni Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, alogo ε yulubine xa xafari, ε yi Alaa kiseen sɔtɔ, a Nii Sariɲanxina. ³⁹ Amasɔtɔ Ala bata ε tan nun ε diine tuli sa na ra e nun naxanye birin yire makuyene yi en Marigina Ala naxanye xilima a fɛma.”

⁴⁰ Piyɛri yi sereyaan ba, a yi e rawɛkilɛ fala wuyaxi ra, a naxa, “E yetɛ ratanga waxatini ito tinxintareyaan ma.” ⁴¹ Naxanye tin a falan ma, ne yi rafu igeni. Muxu wuli saxan ɲɔxɔn yi sa denkelɛya muxune fari na ɔxɔni.

† 2:21: Yoweli 3.1-5 ‡ 2:28: Yaburin 16.8-11 § 2:30: Yaburin 132.11 * 2:31: Yaburin 16.10

† 2:35: Yaburin 110.1

42 E yi bira xɛrane xaranna fɔxɔ ra, e yi lu ngaxakedenyani, e lu e dɛgɛ e bode xɔn ma, † e lu Ala maxande.

43 Xɛrane yi kabanako fe wuyaxi liga e nun taxamasenne han birin yi gaxu.

44 Dɛnkeleya muxune birin yi lu e bode fema, e yii seene birin yi findi e bode gbee ra. 45 E yi e bɔxɔne nun e yii seene matima nɛn, e yi na gbetine yitaxun e bode ra alo e keden kedenna birin makona a ma kii naxan yi. 46 E yi lu e malanɣɛ Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ, e yi e degema e bode xɔn ma e konne yi, sɛwan nun bɔɣɛ xunbenli. 47 E yi lu Ala tantunɣɛ, e yi rafan yamaan birin ma. Marigin yi nde sama kisi muxune fari nɛn lɔxɔ yo lɔxɔ.

3

Lɛbutenna rakendɛya fena

1 Lɔxɔna nde, Piyɛri nun Yoni yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandi waxatini, benun se din waxatin xa a li. 2 Nba, muxune yi fama xɛmɛna nde ra Ala Batu Banxin nabilinna yinna so dɛɛn na xandi tideni lɔxɔ yo lɔxɔ naxan yi barixi lɛbutenyani. Na so dɛɛn yi xili nɛn, “Dɛ Tofajina.” 3 A to Piyɛri nun Yoni to soɛ, a yi e xandi gbetini.

4 E yi e yɛɛn ti a ra. Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu mato.” 5 A yi e mato. A yengi yi a ma, a e yii sena nde nan fima a ma. 6 Koni Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “Gbeti mi n yii! Xɛma mi n yii! Koni seen naxan n yii, n na soma nɛn i yii. Yesu Alaa Muxu Sugandixin Nasarɛti kaan xinli, keli, i sigan ti.” 7 Piyɛri yi a suxu a yiifanna ma, a yi a rakeli. Xɛmɛn sanne nun a wɔsɔxɔne yi senben sɔtɔ. 8 A yi tugan, a ti a sanne xun na, a sigan ti folɔ. E nun xarandiine yi so Ala Batu Banxini, a sigan tima, a tunganma, a Ala tantunma.

9 Yamaan birin yi a to sigan tiyɛ, a Ala tantunma. 10 E yi a kolon a a tan nan yi xandi tiini Ala Batu Banxin nabilinna yinna so dɛɛn na, naxan yi xili “Dɛ Tofajina.” Feen naxan liga xɛmɛn xa, e birin yi e tɛrɛna na ra, e kabɛ kati!

Piyɛri a kawandina

11 Bayo a mi yi fa xɛtɛma Piyɛri nun Yoni fɔxɔ ra, yamaan kuisanxin yi fa e giyɛ, e yi e malan Sulemani a Gagene bun ma. 12 Piyɛri yamaan to waxatin naxan yi, a yi falan ti e xa, a naxa, “Isirayila xɛmɛne, nanfera ɛ kabɛma feni ito ma? Nanfera ɛ nxu matoma alo nxu tan nan a ligaxi xɛmɛni ito yi sigan ti nxu senben nun nxɔ Ala kolonna barakani? 13 Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala nun e benbane Ala nan a walikɛɛn Yesu a binyen mayitaxi, ɛ naxan yanfa, ɛ yi e mɛ a ra Pilati yɛtagi, naxan yi wama a beɣin feni. 14 ɛ ɛ mɛxi muxu sarɣanxin nun muxu tinxinxin na, ɛ Pilati mafan, a xa muxu faxan beɣin ɛ xa. 15 ɛ nii rakisin kanna faxa nɛn, koni Ala yi a rakeli sayani. Na seren nan nxu tan na. 16 Nxu to dɛnkeleyaxi Yesu xinla ma, na nan fangan fixi xɛmɛni ito ma, ɛ naxan toma, ɛ a kolon. Dɛnkeleyana Yesu xinla ma na nan a rakendɛyaxi ɛ yɛɛ xɔri.”

17 “Nba, ngaxakedenne, n na a kolon ɛ tan nun ɛ mangane feen naxan liga Yesu ra, ɛ a ligaxi a kolontareyaan nan ma. 18 Ala bata yi naxan fala a nabine birin xɔn ma, a na nan nakamalixi, a fɔ a Muxu Sugandixin xa tɔɔ. 19 Nanara, ɛ xun xanbi so ɛ hakɛni, ɛ tubi Ala ma alogo ɛ yulubine xa xafari 20 Marigin yi matabu waxatine fi ɛ ma, a mɔn yi a Muxu Sugandixin nafa ɛ ma Yesu, a naxan nagidi ɛ ma. 21 Koni fɔ a xa lu nɛn kore xonna ma singen han a waxati saxin na a li Ala feen birin yitɔnma waxatin naxan yi alo a bata a fala

† 2:42: Yanyina nde, ito bunna nɛɛn fa fala e yi Marigina ximɛna yitaxunma. A mato Luka 22.19 kui.

a nabi sariɲanxine xɔn ma kii naxan yi waxati danguxine yi. ²² Musa a fala nɛn, a naxa, ‘Marigina ε Ala nabina nde raminima nɛn ε yɛ alo n tan, ε tuli mati a falane birin na. ²³ Xa naxan yo mi a tuli mati na nabiin na, a kedima nɛn yamaan yɛ.’* ²⁴ Nabiin naxanye birin bata falan ti xabu Nabi Samuyeli waxatini, ne birin bata yi lɔxɔni itoe fe fala. ²⁵ ε findixi nabine diine nan na. Ala layirin xidixi e nun ε benbane tagi nɛn, a yi a fala Iburahima xa, a naxa, ‘Dunuɲa siyane birin duban sɔtɔma nɛn i tan bɔnsɔnna barakani.’† ²⁶ Ala to a walikɛɛn nafa, a a xɛ ε singe nan ma alogo ε xa duban sɔtɔ a xɔn, a yi ε birin naxɛtɛ ε fe ɲaxine fɔxɔ ra.”

4

Piyeri nun Yoni makiti fena

¹ Piyeri nun Yoni yi fala tiini waxatin naxan yi yamaan xa, saraxaraline nun Ala Batu Banxin kantan muxune mangangan nun Saduse muxune* yi fa. ² E yi xɔlɔxi han, bayo xɛrane yi yamaan xaranma. E yi a falama a faxa muxune kelima nɛn sayani alo Yesu. ³ E yi e suxu, e yi e sa kasoon na han xɔtɔnni bayo kɔɛɛn bata yi so. ⁴ Kona muxun naxanye e falan mɛ, na wuyaxi yi la a ra. Dɛnkeleya muxune yi wuya ayi han naxamu wuli suulun ɲɔxɔn xɛmɛne gbansanna.

⁵ Na xɔtɔn bode, yamaan mangane nun fonne nun sariya karamɔxɔne yi e malan Yerusalen taani. ⁶ Saraxarali Kuntigi Singena Anasa yi na e nun Kayafa nun Yoni nun Alesandire nun Saraxarali Kuntigi Singena denbayaan muxu gbɛtɛye. ⁷ E yi Piyeri nun Yoni ti e yɛtagi, e yi e maxɔdin, e naxa, “E ito ligaxi nde sɛnbɛ bun hanma xinla mundun yi?”

⁸ Piyeri yi lugoxi Alaa Nii Sariɲanxin na, a yi e yabi, a naxa, “Yamaan mangane nun fonne, ⁹ xa ε nxu makitima wali faɲina fe ra to naxan ligaxi lɛbutenna xa, e nun a rakendɛyaxi kii naxan yi, ¹⁰ nayi ε xa a kolon, ε tan nun Isirayila yamaan birin, fa fala xɛmɛni ito tixi ε yɛtagi kɛndɛyani Yesu Nasarɛti kaan xinla barakan nin, Alaa Muxu Sugandixina, ε naxan gbangban wudin ma, Ala yi a rakeli sayani. ¹¹ Kitabun Yesu ito nan ma fe falaxi, a naxa, ‘E tan banxi tiine ε mɛ gɛmɛn naxan na, na bata findi banxin gɛmɛ fisamantenna ra.’† ¹² Kisin mi sɔtɛ muxu gbɛtɛ yo xɔn, bayo xili gbɛtɛ yo mi dunuɲa yi, naxan fixi muxune fe ra en kisin sɔtɛ naxan sabu ra.”

¹³ E yi kabe Piyeri nun Yoni a xaxili ragidin ma, amasɔtɔ xarantarene nan tun yi e ra naxanye mi fe kolon. Na yi a yita e ra a e yi Yesu nan fɔxɔ ra. ¹⁴ Koni bayo e yi xɛmɛn kɛndɛyaxin toma tixi e dɛxɔn ma, e mi yi nɔɛ sese fale. ¹⁵ Koni e yi xarandiine yamari, a e xa mini kitisa yamaan malanni, e yi falan ti fɔlɔ e bode xa, e naxa, ¹⁶ “En nanfe ligama muxuni itoe ra? Amasɔtɔ Yerusalen kaane birin a kolon a e bata kabanako fe gbɛn liga. En mi nɔɛ a matandɛ. ¹⁷ Koni en xa tɔnna sa e ra, a e nama fa falan ti muxu yo xa Yesu xinli alogo feni ito nama xuya ayi yamaan tagi.”

¹⁸ E yi Piyeri nun Yoni xili, e yi e yamari a e nama fa fala yo ti hanma e xaranna ti Yesu xinli. ¹⁹ Koni Piyeri nun Yoni yi e yabi, e naxa, “E tan yetɛɛn xa a mato xa nxu lan nxu xa ε tan nan xui suxu hanma Ala. ²⁰ Nxu naxan

* **3:23:** A mato Sariyane 18.15 nun 18.18-19 kui. † **3:25:** Dunuɲa Fɔlɔn 22.18 nun 26.4 kui. * **4:1:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. † **4:11:** Yaburin 118.22

toxi nxu yi a mɛ, nxu mi nɔɛ tonde na fale.” ²¹ E mɔn yi e kɔnko e ma kati, na xanbi ra, e yi e bejin. E mi yi nɔɛ e ɲaxankate, amasoto yamaan birin yi Ala tantunma fe ligaxini ito a fe ra. ²² Amasoto xɛmɛn naxan nakendɛya findi kabanako feen na, na barin bata yi dangu ɲɛɛ tonge naanin na.

Yesu mantonne Ala maxandina

²³ E to e bejin, Piyeri nun Yoni yi siga e lanfane fɛma. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne feen naxan falaxi e xa, e na birin yɛba e xa. ²⁴ E na mɛ waxatin naxan yi, e birin yi e xui ramini Ala ma ɲenige kedenni, e naxa, “Nxu kanna, i tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen nun e yi seene birin daxi, ²⁵ i tan naxan falan ti Alaa Nii Sariɲanxin nun nxu benba Dawuda xɔn ma, i ya walikɛna, i naxa,

‘Nanfera siyane murutɛma?

Nanfera yamanane muxune yanfa fuune soma?

²⁶ Dunuɲa mangane bata tondi, kuntigine bata e malan

Marigin nun a Muxu Sugandixin xili ma.’[†] ”

²⁷ “Bayo ɲɔndin na a ra yati, Herode nun Pɔnsi Pilati nun Yahudiyatarene nun Isirayila yamaan birin e malan nɛn taani ito kui i ya walikɛ sariɲanxin Yesu xili ma i naxan sugandixi. ²⁸ I senbɛn nun i sagoon bata yi feen naxanye ragidi, e yi ne birin liga. ²⁹ Awa iki, Marigina, i tuli mati e fala xɔlene ra, i tin i ya walikene xa i ya falan nali xaxili ragidi gbeeni. ³⁰ I yiini bandun alogo muxune xa kendɛya, taxamasenne nun kabanako feene yi liga i ya walikɛ sariɲanxin Yesu xinli.”

³¹ E yelinxina Ala maxandɛ, e yi malanxi dɛnaxan yi, mɛnna yi xuruxurun. E birin yi lugo Alaa Nii Sariɲanxin na. E yi Alaa falan nali xaxili ragidini.

Denkeleya muxune lanna

³² Xaxili kedenna nun nii kedenna yi lu denkeleya yamaan muxune birin ma. Muxu yo mi yi a falama, a naxa, n gbeen ni ito ra, bayo e birin malanna nan yi e yii seene ra. ³³ Xɛrane yi lu Marigi Yesu keli feen sereyaan bɛ senbɛ gbeeni. Baraka gbeen yi lu e birin xɔn! ³⁴ Bayo sese mi yi dasaxi muxu yo ma e yɛ. Xɛɛ bɔxɔn nun banxine yi naxanye yii, e yi e matima nɛn, e yi e saren xali, ³⁵ e sa e sa xɛrane bun. Xɛrane yi gbetin taxun muxune ra alo e makona a ma kii naxan yi.

³⁶ Awa, Lewi bɔnsɔnna xɛmɛna nde yi na, naxan bari Sipiri yamanani, a yi xili Yusufu. Xɛrane yi a xili sa Baranabasi. Na bunna nɛɛn, “Muxu Ralimaniyana.” ³⁷ Xɛɛ bɔxɔna nde yi a yii, a na mati, a yi fa a sara gbetin sa xɛrane bun.

5

Ananiyasi nun Safira a fe

¹ Xɛmɛna nde yi na naxan yi xili Ananiyasi, a ɲaxanla fan yi xili Safira. Na fan yi e bɔxɔna nde mati, ² a yi a saren fɔxɔ kedenna ramara a yɛɛ xa. A ɲaxanla fan yi na kolon. A siga a dɔnxɛn na xɛrane yɛɛ ra. ³ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ananiyasi, nanfera i tinxi Setana yi so i bɔɲeni, han i wulen fala Alaa Nii Sariɲanxin xa? Nanfera i bɔxɔn saren fɔxɔ kedenna ramaraxi i yii? ⁴ Benun i xa na xɛɛ bɔxɔn mati waxatin naxan yi, i gbeen xa mi yi a ra ba? I to a mati i sagoon xa mi yi a gbetin na ba? Nanfera nayi, i fe sifani ito ligaxi? I

[†] 4:26: Yaburin 2.1-2

mi wulen falaxi muxune xan xa de, fə Ala.”⁵ Ananiyasi ito mε waxatin naxan yi, a bira, a faxa. Naxanye birin na mε, ne yi gaxu.⁶ Banxulanne yi keli, e yi a kasangen, e sa a maluxun.

⁷ Awa waxatidi danguxina, a ɲaxanla fan yi fa, koni feen naxan ligaxi, a munma yi na mε singen. ⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A fala n xa, ε bəxən saraxi xasabini ito nan na ba?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Ōn, a saren yatin nan ito ra.” ⁹ Nayi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera ε nun i ya xεmən lanxi a ma ε xa Marigina Nii Sarinaxin bunba? I ya xεmən maluxun muxune san xuiin ni i ra dεen na, e i fan xalima nen iki sa!” ¹⁰ A yi bira Piyeri bun ma, a faxa keden na! Banxulanne yi fa, e yi ɲaxanla fan li faxaxi, e yi a tongo, e sa a maluxun a xεmən dεxən ma. ¹¹ Denkeleya yamaan nun muxun naxanye birin na feen mε, gaxu gbeen yi ne suxu.

Taxamasenne fe

¹² Xεrane yi taxamaseri wuyaxi nun kabanako fe wuyaxi liga yamaan tagi. Denkeleya muxune birin yi e malanma Sulemani a Gagene nan bun ma. ¹³ Muxu yo mi susu a masoe e ra. Hali na, yamaan yi e xili fajin falama. ¹⁴ Koni muxu wuyaxi yi lu se e fari, xεmən nun ɲaxanla naxanye denkeleya Marigin ma. ¹⁵ Nayi, muxune yi lu fe furetone ra, e yi e sa e sa seene nun dagine ma kirane xon ma alogo Piyeri dangumatəon nininna xa e li. ¹⁶ Yama gbeen yi malan, sa keli Yerusalen rabilinna taane yi. E fa e furetone ra e nun jinan ɲaxine naxanye tərōma. E keden kedenna birin yi kendeya.

Xεrane bεsənχnyana fena

¹⁷ Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxun naxanye yi findixi Saduse muxune ra, ne yi xεrane maxəxəlon han e yi keli e xili ma. ¹⁸ E yi xεrane suxu, e yi e sa kasoon na. ¹⁹ Koni Marigina malekan yi fa kaso banxin dεen nabi kəen na. A yi e ramini, a yi a fala e xa, ²⁰ a naxa, “E siga, e sa ti Ala Batu Banxini, Yesu dunuɲa yi gidi kiin naxan yitaxi ε ra, ε na feene birin yeba yamaan xa.” ²¹ E to na mε, e yi so Ala Batu Banxini subaxani, e xaranna ti fəb.

Nba, Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxune to fa, e yi kitisa yamaan birin xili, Isirayila yamaan fonne birin. E muxun nasiga kaso banxini, a e xa sa fa xεrane ra e yεtagi. ²² Koni e na lixina, kantan muxune mi xεrane to. E yi xεte, e sa a fala bonne xa, e naxa, ²³ “Nxu kasoon lixi balanxi nen ken, kantan muxune tixi dεen na, koni nxu to dεen nabi, muxu yo mi yi na kui!” ²⁴ Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigin nun saraxarali kuntigine ito mεxina, e yi kui fu xεrane fe yi, e naxa, “Nanfe ligaxi e ra?” ²⁵ Nba, xεmənna nde yi so, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa a mato, ε xεmən naxanye saxi kasoon na, e sa tixi Ala Batu Banxin kui, yamaan xarandeni!” ²⁶ Kantan muxune kuntigin nun a muxune yi keli, e sa fa xεrane ra. Koni e mi fa xεrane karahan, amasotə e yi gaxuxi e magəlon feen na yamaan xon.

²⁷ E faxina xεrane ra, e yi e ti kitisa yamaan yεtagi. Saraxarali Kuntigi Singen yi e maxədin, ²⁸ a naxa, “Nxu mi yi ε yamari nun, a ε nama fa yamaan xaran xεmən i to xinli ba? Koni a mato, ε bata Yerusalen taan birin nafe ε xaranni ito ra. E waxi a xon ma, ε xa xεmən i to faxa feen sa nxu xun ma!”

²⁹ Piyeri nun xεran bonne yi e yabi, e naxa, “A fεre mi na fə nxu xa Alaa falan nan suxu dangu muxune gbee falan na. ³⁰ En benbane Ala bata Yesu rakeli sayani, ε naxan gbangban wudin ma, ε yi a faxa. ³¹ Ala mən yi a rate kore, a yi a dəxə a yiifanna ma, a yi a findi Mangan na e nun Marakisi Tiin na alogo Isirayila kaane xa nə e xun xanbi soe e hakene yi, e yulubine yi xafari.

³² Feni itoe serene nan nxu tan na. Ala bata a Nii Sarijanxin naxan fi a falan suxu muxune ma, na feene seren nan na fan na.”

³³ E ito mɛxina, e bɔɲɛn yi te kati, han xɛrane faxa xɔnla yi e suxu!

³⁴ Koni Gamaliyeli naxan findixi Farisi muxuna* nde ra, na yi na yi. Sariya karamɔxɔn nan yi a ra naxan yi binyaxi yamaan birin xɔn. Na yi keli, a ti kitisa yamaan tagi, a yi yamarin fi, a xɛrane xa ramini singe. ³⁵ Na danguxina, a yi a fala kitisane xa, a naxa, “Isirayila kaane, ε muxuni itoe fe liga ε yeren ma. ³⁶ Waxati danguxina nde yi, xɛmɛna nde yi xili Tudasi, na a yɛtɛ findi nɛn muxu gbeena nde ra, muxu kɛmɛ naanin jɔxɔn yi bira a fɔxɔ ra. Koni muxune a faxa nɛn. A fɔxɔrabirane birin yi xuya ayi, a fe yi lu fuu. ³⁷ Na danguxina, Yudasi Galile kaan fan yi keli muxune birin xili sebe waxatini, a yi ti ganla nde yɛɛ ra murutɛ xinla ma. Koni muxune yi a fan faxa, a fɔxɔrabirane fan yi xuya ayi. ³⁸ Nanara, n xa a fala ε xa iki, ε muxuni itoe lu na, ε e bejin, e xa siga. Amasɔtɔ xa e feene nun e wanle fataxi muxune nan na, e kalama nɛn. ³⁹ Koni xa a fataxi Ala nan na, ε mi e nɔɛ mume! Na ma, ε a liga ki fajni alogo a nama liga alo ε Ala nan yengema.” E yi tin a maxadi xuiin ma.

⁴⁰ E yi xɛrane xili banxini, e yi e bulan, e yi tɔnna dɔxɔ a e nama fa falan ti Yesu xinla ra. E yi e bejin. ⁴¹ Xɛrane sɛwaxin yi keli kitisa yamaan fɛma bayo Ala bata na binyen fi e ma a e xa jaxankata Yesu xinla fe ra. ⁴² E yi lu yamaan xaranjɛ, e Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe xibarun nali Ala Batu Banxin nun muxune konne yi lɔxɔ yo lɔxɔ.

6

Denkeleya yamaan mali tiine fe

¹ Na waxatini, Yesu fɔxɔrabirane to yi wuyama ayi, Yahudiyan naxanye yi Gireki xuiin falama, ne yi e mawuga Yahudiyan bonne fari naxanye yi Heburu xuiin falama bayo e kaɲa gilene mi yi lɔxɔ yo lɔxɔ balon sɔtɔma a kiini a taxun waxatini. Yahudiya Gireki xui falane naxa, “Gbetin naxan yitaxunma lɔxɔ yo lɔxɔ balon na, nxɔ kaɲa gilene mi na se sɔtɔma.” ² Nayi, xarandii fu nun firinne yi Yesu fɔxɔrabirane birin malan, e yi a fala e xa, e naxa, “A mi lan nxu yi Alaa falan nabɛjin donse feen na. ³ Na ma, ngaxakedenne, ε muxu binyaxi solofere sugandi ε yɛ naxanye lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, xaxinla e ma, en yi e ti na wanla ra. ⁴ Nayi, en nɔɛ en sɔbe soe nɛn Ala maxandin nun a falan wanli.”

⁵ Na falan yi yamaan birin kɛnɛn. Nayi, e yi Etiyɛn sugandi, naxan yi lugoxi denkeleyaan nun Alaa Nii Sarijanxin na, e nun Filipi nun Pirokoru nun Nikanoro nun Timon nun Paramenasi e nun Nikolasi Antiyɔki kaan naxan so Yahudiya dinani. ⁶ E yi ne yita xɛrane ra. Xɛrane yi e yiin sa e ma, e yi Ala maxandi e xa.

⁷ Na ma, Alaa falan yi lu xuyɛ ayi. Yesu fɔxɔrabirane yi wuya ayi Yerusalɛn taani kati! Saraxarali wuyaxi yi denkeleya.

Etiyɛn suxu fena

* **5:34:** Farisi muxune: Yahudiyan nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyan bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani.

⁸ Nba, Etiyen yi lugoxi Alaa hinanna nun a senben na. A yi kabanako fe gbeene nun taxamasenne liga yamaan tagi. ⁹ Koni salide banxina nde muxune yi keli Etiyen xili ma naxan yi xili “Muxu Xoroyaxine Salide Banxina” naxanye yi kelixi Sireni nun Alesandire taan nun Silisi nun Asi yamanani, e yi Etiyen matandi folo. ¹⁰ Koni e mi yi noe tiye Etiyen ma fe kolonna yee ra e nun a yi falan tima Nii Sarijanxin naxan baraka yi. ¹¹ Awa, e muxuna ndee saranna fi alogo e xa a fala, e naxa, “Nxu a xuiin namexi nen Musa nun Ala rayelefue!” ¹² Nayi, e yi yamaan nun yamaan fonne nun sariya karamoxone radin Etiyen xili ma. E yi Etiyen suxu, e siga a ra kitisa yamaan fema. ¹³ E yi fa wule sere baane ra. Ne yi a fala, e naxa, “Xemeni ito luma fala jaxine tiye Yire Sarijanxini ito nun Musaa sariyan xili ma. ¹⁴ Amasoto nxu bata a me a ra, a a falama, a naxa, a Yesu Nasareti kaan yire sarijanxin kalama nen, a yi en ma namun fonne maxete en naxanye sotoxi Musa ra.”

¹⁵ Naxanye birin yi doxi kitisa yamaan malanni, ne birin yeen yi lu tixi Etiyen na, e yi a yetagin to alo malekan yetagin na a ra.

7

Etiyen ma sereyana

¹ Saraxarali Kuntigi Singen yi a fala, a naxa, “Feen naxan falaxi i xun ma, jondin na a ra ba?”

² Etiyen yi a yabi, a naxa, “N fafane nun ngaxakedenne, e tuli mati n xuiin na. En benba Iburahima yi Mesopotamiya yamanani waxatin naxan yi benun a xa doxo Xarani taani, Ala Binyen Kanna a yete makenen nen a xa. ³ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘Keli i ya yamanan nun i xabilani. Siga na yamanani, n naxan yitama i ra.’* ⁴ Nayi, a keli Kalidi kaane yamanani, a sa doxo Xarani taani. A fafe to faxa, Ala yi a rafa yamanani ito yi, e doxi denaxan yi iki. ⁵ Ala mi doxo yo fi Iburahima ma yamanani ito yi na waxatini hali san tide keden joxon. Koni Ala a tuli sa nen, a yamanani ito findima nen a tan nun a bansonna gbeen na. Anu, dii yo mi yi a yii na waxatini. ⁶ Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bansonna doxoma nen yamana gbete yi, e konna mi denaxan yi, e yi toro jee keme naanin konyiyani. ⁷ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, na makitima nen. Na xanbi ra, e minima nen na yamanani, e yi fa n batu be.’† ⁸ Na xanbi ra, Ala yi banxulan tiin layirin xidi e nun Iburahima tagi. Na xanbi ra, a yi Isiyaga bari, a yi a banxulan a xii solomasexede loxon. Isiyaga fan yi Yaxuba banxulan. Yaxuba fan yi en benba fu nun firinne banxulan.”

⁹ “Awa, Yusufu a fe xoxolonnyaan ma, en benbane yi a mati Misiran kaane ma. Koni Ala yi a xon. ¹⁰ Ala yi a xunba a toron birin yi. A yi xaxilimayaan fi Yusufu ma, a yi a rafan Misiran mangan ma. A yi Yusufu doxo Misiran yamanan xun na e nun a banxi yi feene birin. ¹¹ Nba, fitina kameti yi so Misiran yamanan nun Kanan yamanani, toron yi gbo ayl. Donse yo mi yi fa en benbane yii. ¹² Koni Yaxuba a me waxatin naxan yi, a murutun yi Misiran yi, a yi en benbane rasiga a singeni. ¹³ E sigan firindeni, Yusufu yi a yete yita a ngaxakedenne ra. Misiran mangan Yusufu kon kaane fe kolon na waxatin nin. ¹⁴ Na xanbi ra, Yusufu yi xeraan nasiga a fafe Yaxuba nun a denbayaan birin tongodeni, muxu tonge solofere e nun suulun nan yi e birin malanxin na. ¹⁵ Yaxuba yi siga Misiran yi, a faxe denaxan yi e nun en benbane. ¹⁶ Yamaan yi siga e binbine ra Siken taani. Iburahima gaburun

* 7:3: Dunuja Folon 12.1 † 7:7: Dunuja Folon 15.13-14 nun Xoroyaan 3.12

naxan sara Hamori a diine ma Siken taani gbetin na, yamaan yi sa e maluxun menni.”

¹⁷ “Ala Iburahima tuli sa naxan na, na rakamali waxatin yi maso, en ma yamaan yi wuya ayi Misiran yi. ¹⁸ Na danguxina, Manga gbete yi dɔxɔ Misiran yi naxan mi yi Yusufu kolon. ¹⁹ Na Mangan yi en ma yamaan yanfa, e yi en benbane tɔɔ, a yi e karahan alogo e xa e diine rabejin, e faxa. ²⁰ Musa bari na waxatin nin, a yi Ala kenɛn han! A lu nɛn a fafe konni han kike saxon. ²¹ A ba a fafe konni waxatin naxan yi, Misiran mangana dii temɛn yi sa a tongo, a yi a maxuru, a yi a findi a dii xemɛn na. ²² E yi Musa xaran Misiran kaane fe kolonna birin ma, a yi senben sɔɔ a falan nun a kewanli.”

²³ “Musa barin to jɛɛ tonge naanin sɔɔ, a ngaxakeden Isirayila kaan bonne xɔntɔn xɔnla yi a suxu. ²⁴ A yi Misiran kaana nde to a ngaxakedenna nde tɔre, a yi a xun mayenge, a yi a gbeen jɔxɔ, a Misiran kaan faxa. ²⁵ A yengi yi a ma a a kon kaane yi a famuma nɛn a Ala yi waxi e xunba feni a tan nan xɔn. Koni e mi a famu mumɛ! ²⁶ Na xɔtɔn bode a yi Isirayila kaan muxu firin to yenge, a kata e tagini tɔnden. A yi a fala e xa, a naxa, ‘Ngaxakedenmane nan ε ra, nanfera ε ε bode tɔɔma?’ ²⁷ Koni naxan yi a boden jaxankatama, na yi Musa radinjɛ ayi, a yi a fala, a naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na nɔu xun na?’ ²⁸ I waxi n fan faxa feen nin ba alo i Misiran kaan faxa kii naxan yi xoro?’ ²⁹ Musa to na mɛ, a yi a gi, a siga Midiyan yamanani. A dii xemɛ firin sɔɔ menni.”

³⁰ “Awa, jɛɛ tonge naanin danguxina, malekan yi mini kenɛnni Musa xa tɛɛn yiyani fɔtɔndin tagi Sinayi geyaana dɛxɔn ma burunna ra. ³¹ Musa na to waxatin naxan yi, a kabe. A to yi a masoma a ra alogo a xa a yigbe, Marigin xuiin yi mini, a naxa, ³² ‘I benbane Ala nan n tan na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’ Musa yi gaxu, a xuruxurun, a mi fa susu a matɔɛ. ³³ Marigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya sankidine ba i sannɪ amasɔɔ i tixi dɛnaxan yi, bɔxɔ sarijanxin na a ra. ³⁴ N bata n ma yamana tɔɔn to Misiran yamanani, n bata e kutun xuiin mɛ, n bata fa e xunbadeni. Fa iki, n xa i xɛ Misiran yamanani.’ †

³⁵ “Na Musa kedenna nan yi a ra Isirayila kaane bata yi e mɛ naxan na nun, e yi a fala, e naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na?’ Ala a tan nan nasiga e mangan nun e xunbaan na fata malekan fala xuiin na naxan mini kenɛnni a xa fɔtɔndini. ³⁶ Musa e ramini nɛn na yi, a kabanako feene nun taxamasenne liga Misiran yi e nun Baa Gbeeli, e nun tonbonni jɛɛ tonge naanin. ³⁷ Na Musa nan ito ra naxan a fala Isirayila kaane xa, a naxa, ‘Ala nabina nde raminima nɛn ε yɛ, naxan luma alo n tan.’ § ³⁸ A tan nan yi yamaan yɛ tonbonni, e nun malekan nan yi a ra naxan yi falan tima a xa Sinayi geyaana fari, a yi falane sɔɔ naxanye nii rakisɪn fima muxune ma alogo a xa ne radangu en ma.”

³⁹ “Koni en benbane mi tin a falan suxe, e yi e mɛ a ra, xɛtɛ xɔnla yi e suxu Misiran yi. ⁴⁰ E yi a fala Haruna xa, e naxa, ‘Ala gbete rafala en xa naxan tima en yɛɛ ra amasɔɔ Musa naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔɔxi.’* ⁴¹ Nayi, e jinge dii sawuran nafala e suxuren na, e saraxan ba na xa, e yi sɛwa e yetɛna se rafalaxina fe ra. ⁴² Na ma, Ala yi xɛtɛ e fɔxɔ ra, a yi e lu kore xɔnna yanban seene batuɛ alo a sɛbɛxi nabine kitabune kui kii naxan yi, a naxa, ‘E tan Isirayila yamaan to yi tonbon yireni jɛɛ tonge

† 7:34: A mato Xɔɔyaan 2.14 han 3.10 kui. § 7:37: Sariyane 18.15 * 7:40: Xɔɔyaan 32.1 nun 32.23

Yesu a fe yi rali Samariya yi

⁴ Denkeleya muxun naxanye xuya ayi, ne yi lu Alaa falan naliye yiren birin yi. ⁵ Filipi yi siga Samariya yamanan taana nde yi, a sa Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin ba na yi. ⁶ Yamaan birin yi e tuli mati Filipi a falane ra ki fajni, e mɔn yi lu a kabanako feene matoe a yi naxanye ligama. ⁷ Yinna maxine yi muxun naxanye fɔxɔ ra, ne yi e ragbelegebele, e xete e fɔxɔ ra. Fati mafaxatone nun lebuten wuyaxi fan yi kendeleya. ⁸ Sewa gbeen yi so na taani.

⁹ Xemeɛna nde yi na taani naxan yi xili Simɔn. Na yi woyimeyaan ligama. Samariya kaane birin yi kabema a ma. A yi a yete yigboma. ¹⁰ Taan muxune birin yi biraxi a fɔxɔ ra, fonna nun dii jɔreɛna, e lu a fale, e naxa, “Xemeɛni ito, Ala senben ni ito ra, yamaan naxan xili sa a ‘Fanga Gbee Kanna.’ ” ¹¹ E yi biraxi a fɔxɔ ra, bayo e yi kabema a ma xabu to mi na ra a woyimeyana fe ra. ¹² Koni Filipi Alaa Mangayaan nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina a fe xibarun nali e ma waxatin naxan yi, e yi denkeleya. Xemeɛne nun jaxanle, e birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. ¹³ Simɔn fan yeteen yi denkeleya. A yi rafu igeni, a lu biraxi Filipi fɔxɔ ra yiren birin yi. A yi taxamaseri gbeene nun kabanako feene to, a kabɛ kati!

¹⁴ Xeraan naxanye yi Yerusalen taani, ne a me waxatin naxan yi a Samariya kaane bata Alaa falan suxu, e Piyeri nun Yoni rasiga e ma. ¹⁵ E to so na, e yi Ala maxandi e xa alogo e xa Alaa Nii Sarijanxin soto. ¹⁶ Amasoto Alaa Nii Sarijanxin munma yi godo e tan sese fari singen. E bata yi rafu igeni Marigi Yesu xinla nan tun yi gbansan! ¹⁷ Nayi, Piyeri nun Yoni yi e yiin sa e ma, e yi Alaa Nii Sarijanxin soto.

¹⁸ Simɔn a to waxatin naxan yi, a Nii Sarijanxin yi sotoma xerane yiine xɔn, a yi fa gbetin na e xɔn, ¹⁹ a naxa, “E senbeni ito fi n fan ma alogo n na n yiin sa muxu yo ma, na kanna fan xa Alaa Nii Sarijanxin soto.”

²⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “E nun i ya gbetin xa halagi yire kedenni, amasoto i mirixi a ma fa fala a i Alaa kiseen soton gbetin nan xɔn! ²¹ I gbee yo mi nxɔ wanle yi amasoto i bɔjen mi tinxixi Ala yee ra yi. ²² Nayi, xete i ya miriya jaxin fɔxɔ ra, i yi Marigin maxandi alogo a xa i mafelu i ya miriya jaxin na, xa a sa tin. ²³ Amasoto n bata a to, i lugoxi xoxolonnyaan nan na, i kankan tinxintareyaan ma.”

²⁴ Simɔn yi a fala Piyeri nun Yoni xa, a naxa, “Yandi, e Marigin maxandi n xa, alogo, e feen naxanye falaxi, ne sese nama n li.” ²⁵ Piyeri nun Yoni seren baxina, e Marigina falan nali, e xete Yerusalen taani, e dangu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye Samariya taa wuyaxi yi.

Filipi nun Etiyopi kaana fe

²⁶ Marigina malekan yi falan ti Filipi xa, a naxa, “Keli, i siga sogeteden yiifanna ma, kiraan naxan kelima Yerusalen taani siga Gasa taani naxan dangun burunna ra, i siga na xɔn.” ²⁷ Filipi yi keli, a siga, a Etiyopi kaa xeme teɛgenxina* nde li kira yi. Kuntigi gbeen nan yi na xemeɛn na nun. A tan nan yi Etiyopi Naxalan Mangan Kandasi a nafunle birin xun na. A bata yi siga Yerusalen taani Ala batudeni. ²⁸ A xetematona a konni, a yi doxi a wontoron kui, a yi lu Nabi Esayi a Kitabun xaranje. ²⁹ Alaa Nii Sarijanxin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Siga, i sa i maso na wontoron na.” ³⁰ Filipi yi siga a giye,

* **8:27:** Xeme teɛgenxina: Na waxatini, mangane yi xemeɛna ndee teɛgenma nen alogo e xa e yengi doxi mangana feene xɔn, e mi bira mangana jaxanle fɔxɔ ra.

a yi Etiyopi kaan xuiin me Nabi Esayi a Kitabun xaranne. Na ma, Filipi yi a maxodin, a naxa, “I naxan xaranma, i a bunna kolon ba?”

³¹ A yi a yabi, a naxa, “N na a kolonma di, xa muxe mi a yeba n xa?” A Filipi xili alogo a xa te, a dɔxɔ a fema wontoroni. ³² A yi denaxan xaranma Kitabun kui, na ni ito ra, a naxa,

“E a xali nen

alo yexeen faxa daxina.

A mi fala yo ti,

alo yexeen naxan a dunduma a fati ma xaben xaba muxun bun.†

³³ E a rayagi nen,

e mi tin a kitin bolonne tinxinni.

Nde nɔe a yixetena fe fale?

Amasɔɔ e bata a siimayaan dan dunuja yi.”‡

³⁴ Kuntigin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Yandi, a fala n xa, nabini ito nde a fe falama, a yete fe ba, hanma muxu gbete a fe?” ³⁵ Filipi yi falan tongo, a yi a folo na Kitabun yiren ma, a Yesu a fe xibarun nali a ma. ³⁶ E yi sigan tima kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e xudena nde li. Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, “Igen mato, nanfera n mi rafuyɛ?” ³⁷ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Xa i bata denkeleya i boɔeni, i nɔe rafuyɛ nen.” Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N bata denkeleya a ma, a Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan Alaa Dii Xemen na.”

³⁸ A yi yamarin fi a e xa wontoron nati. E nun Filipi yi godo igeni, a yi rafu.

³⁹ E to te igeni, Marigina Nii Sarijanxin yi Filipi tongo, a siga a ra. Kuntigin mi fa a to sɔnon, koni a sewaxin yi siga a sigatini. ⁴⁰ Filipi yi sa mini Asotu taani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nalima a dangu taane birin yi, han a sa so Sesariya taani waxatin naxan yi.

9

Sɔli tubi fena

Xerane 22.6-16 nun 26.12-18

¹ Nba, Sɔli naxan yi kɔnkɔxi Marigin fɔxɔrabirane ma e faxa feen na, na yi siga Saraxarali Kuntigi Singen fema, ² a yi kedine maxodin a ra, a naxanye seɛɛ Damasi taan salide banxine muxune ma, alogo xa a sa naxanye li na, xemen nun jaxanla, e biraxi Yesu a Kiraan fɔxɔ ra, a xa fa e xidixin na Yerusalen taani.

³ A yi kira yi, a bata yi maso Damasi taan na, tee dege gbeen yi keli kore mafuren, a lu dege a rabilinni. ⁴ A yi bira boxoni, a fala xuiin me, naxan yi a falama, a naxa, “Soli, Soli i n besenxonyama nanfera?” ⁵ Sɔli yi maxodinna ti, a naxa, “Marigina, nde i tan na?” Na xuiin yi a yabi a naxa, “N tan, Yesu na a ra, i naxan besenxonyama. ⁶ Koni keli, i siga taani. I lan i xa naxan liga, e sa na falama i xa nen.” ⁷ Muxun naxanye yi Sɔli fɔxɔ ra nun, ne dunduxin yi lu tixi. E yi fala xuiin mema koni e mi yi muxu yo toma. ⁸ Sɔli yi keli, a ti, a yi a yeen nabi, koni a mi yi sese toma. E yi a yii rasuxu, e siga a ra Damasi taani. ⁹ A lu danxutɔyani han soge saxan. A mi yi donse donma, a mi yi a minma.

¹⁰ Nba, Yesu fɔxɔrabirana nde yi Damasi taani nun, a xili Ananiyasi. Marigin yi falan ti na xa fe tooni alo xiyena, a naxa, “Ananiyasi.” Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, n tan ni i ra.” ¹¹ Marigin yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga kiraan xɔn ma, naxan xili Kira Tinxinxina, i sa muxuna nde

† **8:32:** xabena: Yirena ndee yi, yexee xaben kuyama ayi nen, a yi xaba a findi dugin na. ‡ **8:33:** Esayi 53.7-8

maxodin Yudasi a banxini naxan kelixi Tarise taani naxan xili Söli bayo a n maxandima. ¹² A bata fe toon ti alo xiyena, a xemena nde to fe naxan xili Ananiyasi, a yi a yiin sa a ma, alogo a mon xa no seen toe.” ¹³ Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, muxu wuyaxi bata na xemena fe fala n xa, a fe jaxin naxanye birin ligaxi i ya yama sarijanxin na Yerusalen taani. ¹⁴ A bata senben soto saraxarali kuntigine yii, a xa fa Damasi taani alogo muxun naxanye birin i xinla falama, a xa ne suxu.” ¹⁵ Marigin yi a fala Ananiyasi xa, a naxa, “Siga tun, amasoto n bata Söli sugandi n ma walikenen na, a xa n xinla rali siya gbetene nun e mangane nun Isirayila muxune ma. ¹⁶ N na yitama a ra nen a ton yaten naxan sötoma n ma fe ra.”

¹⁷ Nayi, Ananiyasi yi siga na banxini, a sa a yiin sa Söli ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Ngaxakedenna Söli, Marigi Yesu naxan mini i xa kenenni kira yi, i to yi fama be, na nan n nafaxi i ma alogo i mon xa seen to, i lugo Alaa Nii Sarijanxin na.” ¹⁸ Mafuren sena nde yi ba Söli yeen ma alo se xanla, a mon yi seen to. A yi keli, a rafu igeni. ¹⁹ A yi a dege, a mon yi senben soto.

Söli yi kawandin ba Damasi taani

Söli yi xii dando raba Yesu foxorabirane fema Damasi taani. ²⁰ A yi kawandin ba folo salide banxine kui keden na, a Alaa Dii Xemen nan Yesu ra. ²¹ Naxanye birin na me, ne yi kabe, e maxodinna ti, e naxa, “Xemeni ito xa mi yi muxune jaxankatama Yerusalen taani naxan yi Ala maxandima xinli ito yi ba? A mi faxi ne xan suxudeyi be ba, alogo a xa siga e ra saraxarali kuntigine fema?” ²² Koni Söli senben yi gboma ayi kati! A yi a mayitama, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na han Damasi taan Yahudiyane yifu.

²³ Xii wuyaxi danguxina, Yahudiyane yi e bode to Söli faxa feen ma. ²⁴ Koni Söli yi e wundon kolon. E yi lu taan so deene kantanje kosen nun yanyin na, alogo e xa a faxa. ²⁵ Koni Söli a xarandiine yi sa a ragodo sagan kui taan nabilinna yinna xanbi ra.

Söli Yerusalen taani

²⁶ Söli yi siga Yerusalen taani, a kata sigadeni Yesu foxorabirane fema. Koni e gaxu a yee ra, bayo e mi yi laxi a ra xa Yesu foxorabiran nan yi a ra nun. ²⁷ Koni Baranabasi yi a xali xerane fema. Söli Marigin to kii naxan yi kira yi, a mon yi a xuiin me, a na yeba e xa e nun Söli kawandin ba kii naxan yi Damasi taani Marigi Yesu xinli. ²⁸ Nayi, Söli yi lu e fema. A lu sige kawandi badeni xaxili ragidini Marigi Yesu xinli Yerusalen taan birin yi. ²⁹ Yahudiyannaxanye yi Gireki xuiin falama, Söli yi lu ne matande, koni ne fan yi kata a faxa feen na. ³⁰ A ngaxakedenne to na me, e yi siga a ra Sesariya taani, e yi a rasiga Tarise taani.

³¹ Nayi, denkeleya yamaan yi waxati ti baje xunbenli Yudaya yamanan nun Galile yamanan nun Samariya yamanani, e lu e bode senbe soe. Alaa Nii Sarijanxin yi lu e ralimariye Marigin yeragaxuni, e wuya ayi.

Piyeri yi siga Lida nun Yafa yi

³² Piyeri yi a masigan tima na yirene birin yi. Loxona nde, a yi siga Lida taan yama sarijanxin xontondeni. ³³ A xemena nde li na naxan yi xili Ene, lebutenna nan yi a ra. Na yi saxi xabu jee solomasexe. ³⁴ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ene, Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata i rakendeya. Keli, i sadeni ton.” Ene yi keli mafuren! ³⁵ Lida kaane nun Saron kaane birin yi xemen to, e tubi Marigin ma.

³⁶ Naxanla nde yi Yafa taani naxan findixi Yesu fəxərabirana nde ra, a xili Tabita, naxan mən yi xili Dərakasi Girəki xuini. A yi fe fajin ligama waxatin birin, a yi yiigelitəne malima. ³⁷ Na waxatini, a yi fura, a faxa. E to yelin a binbin maxe, e yi sa a sa kore banxina nde kui.

³⁸ Awa, Yesu fəxərabiran naxanye Yafa taani, ne bata yi a me a Piyeri Lida taani Yafa taan dexon ma. E yi xeraan muxu firin nasiga, e naxa, “Yandi, fa nxu fema keden na.” ³⁹ Piyeri yi keli, e nun na xemene yi siga. E to so, e yi siga a ra kore banxin kui. Kaṛa gilene birin wugamatəon yi fa a fema. Dərakasi domaan nun gubaan naxanye rafala a to yi jere, e yi ne yita a ra. ⁴⁰ Piyeri yi e birin namini banxini, a yi a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi ra, a yi a yee rafindi a binbin ma, a yi a fala, a naxa, “Tabita, keli.” A yi a yeen nabi, a Piyeri to, a keli, a dəxo. ⁴¹ Piyeri yi a suxu a yiin ma, a yi a rakeli. Na xanbi ra, a yama sarijanxin nun kaṛa gilene xili, a yi a jeren yita e ra. ⁴² Feni ito xibarun yi xuya ayi Yafa yiren birin yi. Muxu wuyaxi yi denkeleya Marigin ma. ⁴³ Piyeri yi xii wuyaxi ti Yafa yi xemena nde fema naxan yi xili Simən. Garangen nan yi a ra.

10

Piyeri nun Kəronəyi a fe

¹ Xemena nde yi Sesariya taani a xili Kəronəyi, sofa kemən kuntigin nan yi a ra, a yi Itali yamanan ganla nin. ² Dina muxun nan yi a ra. A tan nun a denbayaan birin yi gaxuxi Ala yee ra. A yi Yahudiya yiigelitəne kima han! A yi Ala maxandima waxatin birin. ³ Ləxonəna nde, se din waxatin bata yi maso, a yi fe toon ti alo xiyena, a yi Alaa malekana nde to, a a yigbe ki fajni. Malekan yi so a konni, a yi a fala a xa, a naxa, “Kəronəyi!” ⁴ A yi malekan mato gaxuni, a yi a yabi, a naxa, “N kanna, nanfe ligaxi?” Malekan yi a yabi, a naxa, “I ya maxandi xuiin nun i ya yiigelitə kiseene bata Ala kenən. Na nan a ligaxi a bata a yengi lu i xən. ⁵ Muxuna ndee rasiga Yafa taani iki, e xa sa fa muxun na naxan xili Simən, naxan mən xili Piyeri. ⁶ A yigiyaxi Simən garangen konna nin, fəxo igen de.”

⁷ Na xanbi ra, malekan naxan yi falan tima Kəronəyi xa, na yi siga. Kəronəyi yi a walikeen muxu firin xili e nun sofa dinaxina nde naxan yi walima a fema. ⁸ Feen naxan ligaxi, a na birin yeba e xa, a yi e rasiga Yafa taani.

⁹ Na xətən bode, e yi kira yi, e bata yi maso Yafa taan na, Piyeri yi te kore banxin xuntagi yanyi tagini Ala maxandideni. ¹⁰ Kamən yi a suxu, a yi waxi a dege feni. E yi donseen nafalama a xa waxatin naxan yi, a yi fe toon ti alo xiyena. ¹¹ A yi kore xəna rabixin to, a sena nde to gode, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma godo bəxəni. ¹² Subene nun bubu seene nun xəliin siyaan birin yi na kui. ¹³ Piyeri yi fala xuiin me a fe tooni, a naxa, “Piyeri, keli i yi nde faxa, i yi a don!”

¹⁴ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “En-en de Marigina! Han iki, n munma se haramuxin* hanma se sarijantaren don singen.” ¹⁵ Na fala xuiin mən yi mini, a naxa, “Ala bata naxan nasarijan, i tan nama na yate se sarijantaren na.” ¹⁶ Na yi liga dəxoṛa ma saxan. Na seen mən yi te kore keden na.

¹⁷ Piyeri fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a mirima na bunna ma waxatin naxan yi, Kəronəyi a xerane bata yi Simən ma banxin to, e tixi a de ra. ¹⁸ E

* **10:14:** se haramuxina: Sube wuyaxi mi radaxaxi Yahudiyane dinani. A mato Saraxaraline sora 11 kui.

yi muxune xili, e maxɔdinna ti, xa Simɔn yi yigiyaxi mɛnni naxan mɔn xili Piyeri.

¹⁹ Piyeri mɔn yi a mirima a fe toon bunna ma waxatin naxan yi, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala a xa, a naxa, “Simɔn, a mato, xɛmɛ saxan i fenma. ²⁰ Keli i siga e fɔxɔ ra hali i mi sike, amasɔtɔ n tan nan e rafaxi.” ²¹ Nayi, Piyeri yi siga na muxune fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan ni i ra, e naxan fenma. E faxi nanfera?” ²² E yi a yabi, e naxa, “Kɔrɔneyi, sofa kɛmɛn kuntigin nan nxu xɛxi. Muxu tinxinxin nan a ra, a gaxu Ala yɛɛ ra, Yahudiyane birin a seren bama! Maleka sarijanxin bata a fala a xa, a xa i xili a konni a yi i ya falane ramɛ.” ²³ Nayi, Piyeri yi e yigiyaxi banxini. Na xɔtɔn bode, a yi keli, e birin yi siga. Yafa taan dɛnkeleya muxuna ndee yi siga e fɔxɔ ra.

²⁴ Na xɔtɔn bode mɔn, e Sesariya taan li. Kɔrɔneyi yi e legedenma, a bata yi a kon kaane nun a xoyine birin malan nun. ²⁵ Piyeri to so banxini, Kɔrɔneyi yi a ralan, a yi a xinbi sin Piyeri bun ma a binya feen na. ²⁶ Koni Piyeri yi a rakeli, a naxa, “Keli, amasɔtɔ muxun nan tun n fan na.” ²⁷ E yi lu fala tiini han Piyeri yi so, a yi muxu wuyaxi li malanxi na yi. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a kolon yati fa fala a Yahudiyane dinan mi tinjɛ e nun siya gbɛtɛn xa lu e bode xɔn hanma a so a konni. Koni Ala bata a yita n na, a n nama a fala muxu yo ma fa fala a mi sarijan hanma a haramuxi. ²⁹ Nanara, i ya xɛrane to n xili, n mi tondixi fɛ. Nba, ɛ n xilixi nanfera?”

³⁰ Kɔrɔneyi yi a fala, a naxa, “A soge naaninna nan i ra, n yi salima n ma banxini alo waxati sifani ito yi, benun se din waxatin xa a li, nba, xɛmɛna nde yi mini kɛnɛnni n xa, a ti n yɛtagi, a domain mayilenma. ³¹ A yi a fala, a naxa, “Kɔrɔneyi, Ala bata i ya maxandin xuiin mɛ. I ya yiigelitɔ kiseene bata a liga Ala yi a yengi lu i xɔn ma. ³² Nayi, muxuna nde rasiga Yafa taani Simɔn xilideni naxan mɔn xili Piyeri. A yigiyaxi Simɔn garangen konna nin fɔxɔ igen dɛ.” ³³ Nanara, n xɛraan nasigaxi i fɔxɔ ra keden na, i fan bata tin fe. Awa, iki nxu birin Ala yɛtagi be alogo nxu xa na falan mɛ Marigina i yamarixi naxan na.”

Piyeri yi falan ti

³⁴ Piyeri yi falan ti fɔlɔ, a naxa, “Iki, n bata a kolon, a jɔndin na a ra, fa fala Ala mi muxune rafisaxi e bode xa. ³⁵ Naxan na gaxu a yɛɛ ra, a tinxinyaan naba, a na yisuxuma nɛn, a na findi muxun siya yo ra. ³⁶ Ala bata a falan nasiga Isirayila kaane ma, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma fa fala a bɔjɛ xunbenla sɔtɔma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin, muxun birin Marigina. ³⁷ E a kolon naxan liga Yudaya yamanan birin yi, naxan bata yi fɔlɔ Galile yamanani Yoni kawandin ba xanbini a yamaan xa rafu igeni e tubi xinla ma. ³⁸ E mɔn a kolon, a Alaa Nii Sarijanxin nagodo nɛn Yesu Nasarɛti kaan xun ma alo masusan turena, a yi sɛnbɛn fi a ma. E mɔn a kolon Yesu siga kii naxan yi yiren birin yi, a yi lu fe fajine lige, a muxune rakɛndɛya, naxanye birin yi Yinna Manga Setana sɛnbɛn bun ma, amasɔtɔ Ala yi a xɔn ma. ³⁹ A feen naxanye birin liga Yahudiya yamanan nun Yerusalen taani, ne serene nan nxu tan na. E yi a gbangban wudin ma, e yi a faxa. ⁴⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani a soge saxande lɔxɔni, a yi a yita yamaan na. ⁴¹ Yamaan birin mi a to, koni fɔ Ala sereyanan naxanye sugandixi, en tan naxanye en dɛge a xɔn, en yi en min a dɛxɔn a keli xanbini sayani. ⁴² A bata en yamari, a en xa kawandin ba yamaan xa, en yi a seren ba fa fala Ala bata a ragidi Yesu ma, a xa faxa muxune nun jɛjɛ muxune makiti. ⁴³ Nabine birin a seren ba nɛn,

a muxu yo na denkeleya a ma, na kanna yulubine xafarima nen Yesu xinla barakani.”

Siya gbetene Alaa Nii Sarijanxin soto fena

⁴⁴ Piyeri yi falan tima waxatin naxan yi, naxanye birin yi tuli matixi a falan na, Alaa Nii Sarijanxin yi godo ne birin ma. ⁴⁵ Yahudiyen denkeleya muxun naxanye fa Piyeri foxo ra, ne yi kabε bayo Ala a Nii Sarijanxin nagodo nen siya gbetene fan ma. ⁴⁶ Amasoto e yi na muxune fala xuine mema e Ala mataxoma xui gbetene yi. Nayi, Piyeri yi a fala, ⁴⁷ a naxa, “Tondi tiye muxuni itoe rafuyε igeni ba, naxanye bata Alaa Nii Sarijanxin soto alo en tan a sotoxi kii naxan yi?” ⁴⁸ Nanara, a yi e yamari a e xa rafu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli. Na xanbi ra, e yi Piyeri mafan, a xa lu na xi dando.

11

Piyeri yi a dentεge Yerusalen denkeleya yamaan xa

¹ Xerane nun denkeleya muxun naxanye yi Yudaya yamanan birin yi, ne yi a mε, a siya gbetene fan bata Alaa falan suxu. ² Piyeri to siga Yerusalen taani, Yahudiya denkeleya muxune yi a mafala folo, e naxa, ³ “I bata siga banxulantarene konni, ε birin yi ε dεge ε bode xon ma!”

⁴ Piyeri yi na feene yeβa e xa ki faɲi a danguxi kii naxan yi, ⁵ a naxa, “N yi Ala maxandima Yafa taani waxatin naxan yi, n fe toon ti nen alo xiyena. N sena nde to godε, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma, a ti n dexon ma. ⁶ N yi a kui to, n yi fa subene nun burunna subene nun bubu seene nun xoline to. ⁷ Na xanbi ra, n fala xuiin mε, a naxa, ‘Piyeri, keli, i nde faxa, i yi a don!’ ⁸ Koni n yi a yabi, n naxa, ‘En-en de, Marigina, n munma donse haramuxin don singen hanma donse sarijantarena.’ ⁹ Fala xuiin mon yi keli kore, a naxa, ‘Ala bata naxan nasarijan, i nama na yatε se sarijantaren na!’ ¹⁰ Na yi liga doxona ma saxan. Dɔnxen na, na seen mon yi te kore. ¹¹ Na waxatin yeteni xeme saxan yi fa n ma banxini nxu yi yigiyaxi denaxan yi keli Sesariya taani. ¹² Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a n nama sike sigε e foxo ra. Denkeleya muxu senninni itoe naxanye be, ne fan yi n mati, nxu birin yi so Koroneyi a banxini. ¹³ Koroneyi malekan to tixi a banxini kii naxan yi, a yi na yeβa nxu xa. Malekan yi a fala a xa, a naxa, ‘Muxuna nde rasiga Yafa taani, e xa sa Simon xili, naxan mon xili Piyeri. ¹⁴ A falane tima i xa nen, naxanye ε nun i ya denbayaan birin nakisima.’ ¹⁵ N to falan folo, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma alo a godo nxu fan ma kii naxan yi a foloni. ¹⁶ Nayi, Marigin falan naxan ti n xa, na yi rabira n ma, a naxa, ‘Yoni marafuun tixi igen nin, koni ε tan nafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.’ ¹⁷ Awa, Ala to e kixi alo a en fan kixi kii naxan yi, en tan naxanye denkeleyaxi Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, n tan yi lan nun n xa Ala matandi ba?”

¹⁸ E na falane mε waxatin naxan yi, e birin yi e duudu, e yi Ala tantun, e naxa, “Ala bata tin siya gbetene fan xa tubi, e nii rakisin soto!”

Antiyoki denkeleya yamana fe

¹⁹ Awa, toro laxon naxanye fa Etiyen faxa waxatini, na yi a liga denkeleya muxune yi xuya ayi. Ndee yi siga han Fenisa nun Sipiri nun Antiyoki taani. E yi Alaa falan nalima Yahudiyane nan tun ma. ²⁰ Koni xemen naxanye denkeleya Sipiri yamanan nun Sireni taani, na ndee yi siga Antiyoki taani, e Marigi Yesu a fe Xibaru Faɲin nali Girekine fan ma. ²¹ Marigin senben yi lu e foxo ra, muxu wuyaxi yi denkeleya, e tubi Marigin ma.

²² Awa, na fe xibarun yi Yerusalɛn dɛnkeleya yamaan li, e Baranabasi rasiga Antiyɔki taani. ²³ A to na li, Ala hinanxi e ra kii naxan yi, a na to, a sɛwa. A yi e birin nalimaniya, a e xa lu Marigin fɔxɔ ra e bɔɾɛn birin na! ²⁴ Muxu faɾin nan yi Baranabasi ra, a yi lugoxi Alaa Nii Sariɾanxin na, a dɛnkeleyaxi. Muxu wuyaxi yi bira Marigin fɔxɔ ra.

²⁵ Na xanbi ra, Baranabasi yi siga Tarise taani Sɔli fendeni. ²⁶ A a to waxatin naxan yi, a yi fa a ra Antiyɔki yi. Baranabasi nun Sɔli yi lu dɛnkeleya yamaan xɔn, e muxu wuyaxi xaran han jɛɛ keden. Antiyɔki kaane nan singe Yesu fɔxɔrabirane xili sa a Yesu mantonne.

²⁷ Awa, na waxatini, nabina ndee yi keli Yerusalɛn taani, e siga Antiyɔki taani. ²⁸ E tan nde yi xili Agabusi, na yi keli, a yi a fala Alaa Nii Sariɾanxin barakani, a fitina kamɛn soma nɛn dunuɾa birin yi. Na feen kamali nɛn Manga Kilɔdi waxatini. ²⁹ Mɛn kaan naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, ne yi lan a ma, a e birin xa e fanga bɛɛn liga alogo e xa mali seen nasiga e ngaxakedenne ma naxanye yi Yudaya yamanani. ³⁰ E yi na liga, e yi na so Baranabasi nun Sɔli yii siga Yudaya dɛnkeleya yamaan fonne ma.

12

Piyeri sa feen kasoon na

¹ Na waxatini, Manga Herode yi dɛnkeleya yamaan muxuna ndee suxu, a xa e jaxankata. ² A yi yamarin fi, a e xa Yoni tada Yaki faxa silanfanna ra.* ³ A to a to, a na rafan Yahudiyane ma, a mɔn yi Piyeri fan suxu. Na liga Buru Ratetaren Sali lɔxɔne nin.† ⁴ Herode to Piyeri suxu, a yi a sa kasoon na, a yi sofa naanin dɔxɔde naanin ti a kantandeni. A xɔli yi Herode ma, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla‡ na ba a ra, a yi a makiti yamaan yetagi. ⁵ Nanara, e yi Piyeri ramara kasoon na, koni dɛnkeleya yamaan yi Ala maxandima a xa kati!

Piyeri mini fena kasoon na

⁶ Na kɔɛɛn na, benun Herode xa Piyeri makiti, Piyeri yi xidixi yɔlɔnxɔnne ra, a xima sofa firin tagi. Kaso banxin kantan muxune tixi dɛɛn na. ⁷ Marigina malekan yi mini kɛnɛnni a xa, kaso banxin kuiin yi yalan. Malekan yi Piyeri jɛnsɛnna magari, a yi a raxulun, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli mafuren!” Yɔlɔnxɔnne yi ba a yiine ra, e yolon. ⁸ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I maxidi, i ya sankidine so.” Piyeri yi na liga. Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I ya domaɛn nagodo i ma, i bira n fɔxɔ ra.” ⁹ Piyeri yi bira malekan fɔxɔ ra mini kasoon na. Koni malekan yi naxan ligama, Piyeri mi yi a kolon xa jɔndin nan yi a ra. A yengi yi a ma a a yi fe toon nan tima alo xiyena. ¹⁰ E yi dangu kantan ti singen na, e nun a firindena, e yi sa tande yi dɛɛ wure daxin li siga taani. Na yi rabi a yetɛ ra, e yi mini. E sigaxin kiraan xɔn ndedi, malekan yi tunun Piyeri ma.

¹¹ Piyeri to xaxili sɔtɔ, a yi a fala, a naxa, “N bata a kolon yati, a Marigin nan a malekan xɛxi, a n nakisi Herode sɛnbɛn ma e nun Yahudiya yamaan yi waxi naxan birin liga fe yi n na.” ¹² A yelinxina a mire, a yi siga Yoni Maraka

* **12:2:** Silanfanna: Sofane yɛngeso dɛgɛmana. † **12:3:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sariɾan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔɾɔyaan 12.15 kui. ‡ **12:4:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawonaa yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɾɔyaan 12.1-13 kui.

nga Mariyama konni. Muxu wuyaxi yi malanxi na yi nun, e Ala maxandima. ¹³ Piyeri to deen konkon, walike jaxanla nde yi na nun naxan yi xili Roda. Na yi siga, a sa a tuli mati. ¹⁴ A Piyeri xuiin kolonxina, a sewa han a yi jinan deen nabi feen xon, a xete a giye. A sa a fala, a naxa, “Piyeri tixi deen na!” ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I xunna bata keli!” Koni a kankan a ma a jondin na a ra. E yi a yabi, e naxa, “Piyeri yelenna nan na ra.”

¹⁶ Koni na waxatin birin, Piyeri yi deen konkoma tun. Donxen na e deen nabi. E Piyeri to waxatin naxan yi, e kabe. ¹⁷ Koni a yi a yiin maliga e xa, a e xa e dundu. Marigina a raminixi kason na kii naxan yi, a yi na yeba e xa, a naxa, “E na fala Yaki^S nun en ngaxakedenne birin xa.” Na xanbi ra, a yi mini, a siga yire gbete yi.

¹⁸ Kuye to yiba, sofane yi kuisan kati, e naxa, “Nanfe ligaxi Piyeri ra?” ¹⁹ Herode yi e yamari, a e xa a fen koni e mi a to. Nayi, a yi kaso kantanne makiti, a yi a yamari, a e xa faxa. Na xanbi ra, Herode yi keli Yudaya yamanani, a sa waxati ti Sesariya taani.

Herode faxa fena

²⁰ Herode yi xoloxi Tire kaane nun Sidon kaane ma nun. Nanara, ne yi e malan, siga Herode fema. E yi mangana muxu gbeena nde singe masoto, Bilasati. Na xanbi ra, e yi kata yengen jan feen na e nun mangan tagi, amasoto e yamanan muxune yi donseen sotoma Manga Herode a yamanan nin. ²¹ E laxon naxan saxi, Herode yi a mangaya doamaan nagodo a ma, a doko a mangaya gbedeni, a falan ti yamaan xa. ²² Yamaan yi sonxo, e naxa, “alana nde nan xui ito ra, adama mi a ra.” ²³ Na waxatin yeteni, Marigina malekan yi furen nadin Herode ma, amasoto a mi yi Ala binyaxi. Kunle yi a don, a faxa.

²⁴ Alaa falan yi xuya ayi, a senben soto. ²⁵ Baranabasi nun Sali yi yelin e xerayaan na, e keli Yerusalen taani, e xete Antiyoki taani. E siga Yoni Maraka ra e foxo ra.

13

E Baranabasi nun Sali rasiga

¹ Nabina ndee nun karamoxona ndee yi Antiyoki denkeleya yamaan ye nun, Baranabasi nun Simeyon, e yi naxan xilima a fati forena, e nun Lusiyusu Sireni kaan nun Manahen naxan nun Manga Herode maxuruxi e bode xon ma, e nun Sali. ² Loxona nde, e yi sunni, e Marigin batuma, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala e xa, a naxa, “E Baranabasi nun Sali lu e danna n xa n ma wanla ra, n na e xilixi naxan ma.” ³ Nayi, e to yelin sun suxun nun Ala maxandin na, e yi e yiin sa Baranabasi nun Sali ma e taxu feen na Ala ra, e yi e rasiga.

⁴ Nba, Alaa Nii Sarijanxin to Baranabasi nun Sali rasiga, e yi siga Silusi taani, e doko kunkin kui foxo igen xun ma, e siga han Sipiri yamanani. ⁵ E to so Salamin taani, e sa Alaa falan nali Yahudiyane salide banxine yi. Yoni Maraka yi e foxo ra e mali feen na.

⁶ E dangu na yamanan birin yi, han e sa Pafosi taan li. E yi woyimena nde li na, a xili Barayisa. Wule nabiin nan yi a ra Yudaya yamanani. ⁷ Kuntigina nde nan yi a ra yamana kanna Seriyu Poli fema. Xaxilimaan nan yi na

^S 12:17: Herode bata yi Yaki gbete nan faxa. A mato Xerane 12.2 kui. Yanyina nde, Yaki ito nan yi Yerusalen denkeleya yamaan xunna ra. A mato Galati 1.19 nun Yaki 1.1 nun Xerane 15.13 kui.

yamana kanna ra. A yi Baranabasi nun Sɔli xili a konni amasɔto a yi waxi a xɔn ma a xa Alaa falan name. ⁸ Koni Barayisa na woyimeɛn naxan mɔn yi xili Gireki xuini, Elimasi, na yi e matandi. A yi kata a yamana kanna xa tondi denkeleya feen ma. ⁹ Awa, Sɔli naxan mɔn xili Pɔli, na yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a yi woyimeɛn mato kati! ¹⁰ A yi a fala, a naxa, “I tan lugoxi yanfan nun kɔte naxin siyaan birin na! Yinna Manga Setanaa diina! Tinxinyaan birin yaxun nan i tan na. I mi be Marigina kira tinxinxine matande ba? ¹¹ A mato, Marigin bata a yiini te i xili ma iki, i danxuma nen. I waxati tima nen i mi sogen to.”

Na waxatin yeteni, kundaan nun dimin yi Elimasi yeen suxu. A lu a masiga tiye, a muxune fenma naxan a yii rasuxe. ¹² Yamana kanna na to waxatin naxan yi, a denkeleya, a kabe Marigina xaranna ma.

Pɔli a kawandina Pisidiya yi

¹³ Pɔli nun a fɔxɔrabirane yi dɔxɔ kunkin kui Pafosi taani siga Periga taani Panfliya yamanani. Koni Yoni Maraka yi xete e fɔxɔ ra na yi, a siga Yerusalɛn taani. ¹⁴ E yi keli Periga taani siga Antiyoki taani naxan Pisidiya yamanani. Matabu Lɔxɔni, e sa so Yahudiyane salide banxini, e dɔxɔ. ¹⁵ E yelin Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xaranɛe waxatin naxan yi, salide banxin kuntigine yi a fala e xa, e naxa, “Ngaxakedenne, xa kawandi falana nde e xɔn lan yamaan ma, e a fala.” ¹⁶ Pɔli yi keli, a yi e masabari a yiin na, a falan fɔlo, a naxa, “E tan Isirayila kaane nun siya gbɛten naxanye gaxuxi Ala yee ra, e tuli mati n xuiin na! ¹⁷ Isirayila kaane Ala bata en benbane sugandi, a yi e rawuya ayi, e yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. Na xanbi ra, a yi e ramini na yamanani a senbe gbeeni. ¹⁸ A yi ti e bun ma tonbonni jee tonge naanin, ¹⁹ a yi siya solofere halagi Kanan bɔxɔni, a yi a yamaan findi na bɔxɔn kanna ra. ²⁰ Na birin danguxi jee keme naanin e nun jee tonge suulun jɔxɔn nan bun.”

“Na xanbi ra, a kitisane fi e ma han Nabi Samuyeli a waxatini. ²¹ Na xanbi ra, e yi mangan maxɔdin Ala ra, Ala yi Bunyamin bɔnsɔnna Kisu a dii xemen Sɔli findi e mangan na jee tonge naanin. ²² Ala Sɔli ba mangayani waxatin naxan yi, a yi Dawuda findi e mangan na. Ala a fala nen Dawuda fe yi, a naxa, ‘N bata a to, a muxun nan Yese a dii xemen Dawuda ra naxan bɔjen luxi alo n bɔjena.’ ”*

²³ “Ala yi Yesu Marakisi Tiin namini Dawuda bɔnsɔnni Isirayila xa, a bata yi e tuli sa naxan na. ²⁴ Benun Yesu xa fa waxatin naxan yi, Yoni yi Isirayila yamaan birin kawandi, a e xa e keɓaan maxete, e rafu igeni e tubi xinla ma. ²⁵ Yoni yi yelinma a wanla ra waxatin naxan yi, a yi a fala yamaan xa, a naxa, ‘E mirixi a ma, a nde n tan na? E naxan mamema, na mi n tan na. Koni na fama nen n tan xanbi ra. N yeten mi lan n yi a sankidin fulun.’ ”

²⁶ Pɔli mɔn yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Ibrahimima bɔnsɔnne nun siya gbɛten naxanye gaxuma Ala yee ra, kisi feen Xibaru Fajini ito faxi en tan nan ma. ²⁷ Amasɔto Yerusalɛn kaane nun e kuntigine mi Yesu kolon. E mɔn mi nabine falane famuxi naxanye xaranma Matabu Lɔxɔne birin yi. Koni, e na falane rakamali nen, e to Yesu yalagi. ²⁸ Hali e to mi a yalagi xun yo to a ra, a yi lan a xa faxa naxan ma. Koni e Pilati mafan nen, alogo a xa a faxa. ²⁹ Kitabun naxan falaxi a fe yi, e na birin nakamali waxatin naxan yi, e yi a ragodo a gbangban wudin ma, e yi a maluxun. ³⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani.

* 13:22: Samuyeli Singen 13.14

³¹ Naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra Yerusalɛn taani nun keli Galile yi, ne yi a to xi wuyaxi bun. Ne nan a serene ra en ma yamaan xa iki.”

³² “Nxu bata fa Yesu a fe Xibaru Fajini ito ralideni ε ma. Ala bata yi en benbane tuli sa naxan na, ³³ a bata na rakamali en tan xa, e bɔnsɔnne, a Marigi Yesu rakeli sayani, alo a sebexi kii naxan yi Yaburin sora firinden kui, a naxa, ‘N ma dii xɛmɛn nan i tan na. N bata findi i fafe ra to.’† ”

³⁴ “Ala naxan fala Yesu rakeli feni sayani, alogo a nama fa faxa sɔnɔn, a ito nan fala, a naxa, ‘N Dawuda tuli sa duba sarijanxi kɛnden naxanye ra, n na fima nɛn ε ma.’‡ ³⁵ Nanara, a sebexi yire gbɛtɛ yi, a naxa, ‘I mi tinjɛ i ya muxu sarijanxin yi kun gaburun kui.’§ ³⁶ Anu, Dawuda yelin xanbini walɛ Ala xa a waxatini, a faxa nɛn, e yi a maluxun a benbane fema, a binbin yi kun. ³⁷ Koni Ala naxan nakeli sayani, na mi kunma.”

³⁸ “Nanara, ngaxakedenne, nxu bata a rali ε ma, ε xa a kolon, a yulubine xafarima Yesu barakan nin. Musaa sariyan mi yi nɔɛ ε ratinxinjɛ Ala yɛɛ ra yi yulubine fe ra, ³⁹ koni naxanye na dɛnkeleya Yesu ma, ne tinxinma nɛn Ala yɛɛ ra yi a barakani. ⁴⁰ Nanara, ε a liga ε yeren ma, nabine naxan fala, na nama fa ε sɔtɔ, ⁴¹ e naxa, ‘E tan muxu dɛ jaxine, ε kabɛ, ε xuya ayi. Bayo n fena nde ligama nɛn ε waxatini ito yi ε mi yi lɛ naxan na, hali xa a fala ε xa.’* ”

⁴² Pɔli nun Baranabasi yi minima salide banxini waxatin naxan yi, yamaan yi e mafan, a e mɔn xa falani ito ti e xa Matabu Lɔxɔ famatɔni. ⁴³ Awa, yamaan keli malanni waxatin naxan yi, Yahudiya wuyaxi nun siya gbɛtɛn naxanye yi tubixi Yahudiyane dinan ma, ne yi bira Pɔli nun Baranabasi fɔxɔ ra. Nanara, ne yi e kawandi, a e xa lu Alaa hinanna bun ma.

⁴⁴ Na Matabu Lɔxɔn xunsagin ma, fayida taan muxune birin yi e malan Marigina falan name xinla ma. ⁴⁵ Yahudiyan bonne yamaan to waxatin naxan yi, e xɔxɔlɔnyaan yi keli e ra kati! E yi Pɔli a falane matandi, e yi a rayelefu. ⁴⁶ Koni Pɔli nun Baranabasi yi falan ti xaxili ragidini, e naxa, “A fɛɛ mi na fɔ Alaa falan xa ti ε tan nan singe xa. Koni bayo ε bata ε mɛ Alaa falan na, ε mi ε yɛtɛ yatɛxi habadan nii rakisin muxune ra, nxu kelima ε fema nɛn, nxu siga siyane fema. ⁴⁷ Amasɔtɔ Marigina a yamarixi en ma na kii nin, a naxa, ‘N bata i findi kenenna ra siyane xa, alogo i xa siga kisi feen na han bɔxɔn danne.’† ”

⁴⁸ Siya gbɛtɛne ito mɛ waxatin naxan yi, e sɛwa, e Marigina falan binya. Naxanye birin yi yɛbaxi nun habadan nii rakisin sɔtɔ feen na, ne yi dɛnkeleya.

⁴⁹ Marigina falan yi xuya ayi na yamanan yiren birin yi. ⁵⁰ Koni taan muxu gbeene nun siya gbɛtɛn jaxalan xili kanna naxanye yi gaxuma Ala yɛɛ ra, Yahudiyane yi ne radin. E bɛsɛnxɔnyaan nakeli Pɔli nun Baranabasi xili ma, e yi e kedi e yamanani. ⁵¹ Xɛrane yi e sanne rakunkun† e ramɛ feen na, e siga Ikoniyon taani. ⁵² Yesu fɔxɔrabirane tan bɔjɛn yi rafe sɛwan nun Alaa Nii Sarijanxin na.

14

E yi siga Ikoniyon taani

† 13:33: Yaburin 2.7 ‡ 13:34: Esayi 55.3 § 13:35: Yaburin 16.10 * 13:41: A mato Xabakuki 1.5 kui. † 13:47: Esayi 49.6 ‡ 13:51: E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. Na feen mɔn sebexi Matiyu 10.14 kui e nun Maraka 6.11 nun Luka 9.5.

¹ Pɔli nun Baranabasi yi so Yahudiyane salide banxini Ikoniyon taani alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi falan ti a fajin na han Yahudiyane nun siya gbete wuyaxiye yi denkeleya. ² Koni Yahudiyannaxanye mi tin denkeleye, ne yi siyaan bonne radin denkeleya muxune xili ma. ³ Pɔli nun Baranabasi yi bu Ikoniyon taani. E yi falan ti xaxili ragidini Marigina fe yi, naxan yi taxamasenne nun kabanako feene liga senbe fima e ma alogo na xa findi a hinanna xibarun sereyaan na. ⁴ Taa kui kaane yi yitaxun firinna ra, ndee yi lu Yahudiyane mabinni, bonne yi lu xerane fari.

⁵ Yahudiyane nun siya gbete ne nun e kuntigine yi e yiton Pɔli nun Baranabasi rayarabi feen na, e nun e magolon feen na e faxa xinla ma. ⁶ Xerane na mexina, e yi e gi. E siga taana ndee yi naxanye xili Lisitire nun Deribe, Likayoni yamanani, e nun na rabilinna birin. ⁷ E yi lu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye na yi.

Pɔli nun Baranabasi Lisitire yi

⁸ Xemen na nde yi doxi Lisitire taani, lebutenna nan yi a ra. Xabu a bari, a lebutenxi. A munma yi sigan ti mumε! ⁹ A yi a tuli mati Pɔli a falane ra. Pɔli to a yeen ti xemen na, a yi a kolon a na xemen denkeleyaan yi nɛε a rakendeyε nen. ¹⁰ Nayi, Pɔli yi a fala xuini te, a naxa, “Keli, i ti i sanne xun na!” Xemen yi tugan, a sigan ti fɔb.

¹¹ Yamaan Pɔli a fe ligaxin to waxatin naxan yi, e yi sonxo Likayoni xuini, e naxa, “Alane nan bata godo en tagi adamadiine maligan na!” ¹² E yi Baranabasi xili sa, a “Seyusi,” e Pɔli fan xili sa, “Hereme”^{*} amasoto Pɔli nan yi fala tiin na. ¹³ Seyusi batuden naxan yi taa deen na, na saraxaraliin yi fa turane nun joxonde komotine ra taan so deen na. E yi waxi nen, a yamaan xa saraxane ba Pɔli nun Baranabasi xa.

¹⁴ Xerane, Baranabasi nun Pɔli to na kolon, e yi e domane yibo e ma. E siga e giye yamaan tagi, e gbelegebelema, e naxa, ¹⁵ “E ito ligama nanfera? Muxun nan tun nxu tan na alo ε tan! Nxu faxi Yesu a fe Xibaru Fajin nan nalideyi ε ma, alogo nxu xa a fala ε xa, a ε xa xete fe fuuni itoe fɔxo ra, ε yi bira habadan Ala fɔxo ra, naxan kore xonna nun bɔxo xonna nun igen daxi e nun e yi seene birin. ¹⁶ Waxati danguxine yi, Ala tin nen siyane birin yi sigan ti e gbee kiraan xon. ¹⁷ Koni a yi wali fajine ligama a fe sereyane ra. A yi tulen nafama kore, sansine yi bogima e waxatini, a yi ε ralugo balon nun sewan na.” ¹⁸ Hali xarandiine to falani itoe ti, a yi luxi ndedi yamaan xa saraxan ba e xa.

¹⁹ Yahudiyana ndee yi keli Antiyoki taan nun Ikoniyon taani. E yi yamaan nadin. E yi Pɔli magolon, e yi a bubu siga taan fari ma. E yengi yi a ma, a a bata faxa. ²⁰ Koni Yesu fɔxɔrabirane to a rabilin, a yi keli, a mon yi xete taani. Na xoton bode e nun Baranabasi yi siga Deribe taani.

E yi xete Antiyoki yi Siriya yi

²¹ Pɔli nun Baranabasi yi Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba Deribe taani, e xarandii wuyaxi soto na yi. Na xanbi ra, e xete Lisitire taan nun Ikoniyon taan nun Antiyoki taani. ²² E yi Yesu fɔxɔrabirane senbe so, e yi e ralimaniya, a e xa lu denkeleyaan kiraan xon ma. E yi e xaran, e naxa, “A fere mi na fo en xa tɔro nen han, en yi fa lu soε Alaa Mangayani.” ²³ E yi fonne doxo e xunna denkeleya yamaan keden kedenna birin yi. E sunna suxu, e yi Ala maxandi, e ne taxu Marigin na e denkeleyaxi naxan ma.

* **14:12:** Gireki kaane gbee alane mangan yi xili nen Seyusi. E gbee alane xeraan fan xili nen Hereme.

24 E yi dangu Pisidiya yamanani, siga Panfiliya. 25 E to Yesu a fe Xibaru Fajin nali Pɛriga taani, e yi godo Atali taani. 26 E kelixin menni, e dɔxɔ kunkin kui, e xɛtɛ Antiyɔki taani, e yi taxuxi Ala hinantenna ra denaxan yi a wanla fe ra, e naxan nakamali.

27 Pɔli nun Baranabasi Antiyɔki lixina, e yi denkeleya yamaan malan. Ala feen naxan birin ligaxi e xɔn, e yi na birin yeɓa, e nun Ala tinxi kii naxan yi siya gbɛtɛne yi findi denkeleya muxune ra. 28 E yi waxati xunkuye ti Yesu fɔxɔrabirane fɛma Antiyɔki yi.

15

Yerusalɛn Malanna fe

1 Xɛmɛna ndee yi keli Yudaya yamanani, siga Antiyɔki taani, e denkeleya muxune xaran fɔlɔ, e naxa, “E mi nɔɛ kixɛ fɔ ɛ banxulan alo Musaa sariyana a falaxi kii naxan yi.” 2 Fe matandi gbeen yi keli e nun Pɔli nun Baranabasi tagi han e yi lan a ma, a Pɔli nun Baranabasi nun Antiyɔki denkeleya muxuna ndee xa siga Yerusalɛn taani, e sa xɛrane nun fonne to falani ito ma.

3 Nayi, denkeleya yamaan yi e mali e siga. E yi dangu a fale Fenisa yamaan nun Samariya yamanani, siya gbɛtɛne tubixi kii naxan yi Ala ma. Xibaruni ito yi e ngaxakedenne birin nasɛwa kati! 4 E Yerusalɛn taan lixina, denkeleya yamaan nun xɛrane nun fonne yi e rasɛnɛ. Ala feen naxan liga e xɔn ma, e na birin yeɓa e xa. 5 Farisi muxun naxanye bata yi denkeleya, na ndee yi keli, e naxa, “Fɔ siya gbɛtɛne xa banxulan nɛn, e yi yamari, a e xa Musaa sariyan suxu.”

6 Xɛrane nun fonne yi e malan, e feni ito fesɛfɛsɛ. 7 Matandin janxina, Piyɛri yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, ɛ a kolon a Ala bata n sugandi ɛ tagi to mi na ra, alogo n tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali siya gbɛtɛne ma, e yi a mɛ, e denkeleya. 8 Ala naxan muxun birin bɔɓɛ yi feene kolon, na bata e fan nasuxu, a a Nii Sarijanxin so e yii alo a liga en fan xa kii naxan yi. 9 A mi tagi raba yo saxi en tan nun e tan tagi. Amasɔɔ a bata e bɔɓɛn nasarijan denkeleyaan xɔn. 10 Awa, nanfera ɛ Ala bunbama, ɛ goronna sa Yesu fɔxɔrabirane xun ma, en benbane nun en tan yetɛn mi nɔɛ goronna naxan tongɛ? 11 Anu, en laxi a ra a en kisixi en Marigi Yesu a hinanna nan xɔn alo e tan.”

12 Yamaan birin yi e sabari, e yi e tuli mati Baranabasi nun Pɔli a falan na. Ala taxamasenne nun kabanako feen naxanye liga e xɔn ma siya gbɛtɛne tagi, e yi ne birin yeɓa yamaan xa. 13 E yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, Yaki yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, ɛ tuli mati n xuiin na! 14 Ala siya gbɛtɛn muxune findi a yamaan na kii naxan yi a singeni, Simɔn bata na yeɓa en xa. 15 Awa, nabine falan bata lan ito ma yati! Alaa falan seɓɛxi Kitabuni na kii nin, a naxa, 16 “Na xanbi ra, n mɔn fama nɛn, n Dawudaa banxi kalaxini tɔn. N na rafalama nɛn, n yi a nɛnɛn ti 17 alogo muxu dɔnxɛn naxanye luxi yamaan yɛ, ne xa Marigin fen, e nun siyane birin naxanye n xinla batuma,* Marigina ito nan falaxi, naxan feni itoo birin ligama 18 naxanye kolonxi xabu a fɔlɔni.”

19 Yaki mɔn yi a fala, a naxa, “N gbee miriyani, siya gbɛtɛn naxanye tubima Ala ma, en nama ne tɔrɔ. 20 Koni fɔ en xa kɛdin seɓɛ, en yi a fala e xa, a e xa e yetɛ ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxure kideni, e nun yanga suxun nun sube yifaxi donna nun sube wuli donna.† 21 Amasɔɔ xabu

* 15:17: Amosi 9.11-12 † 15:20: A mato Saraxaraline 18.6-18 nun Saraxaraline 17.10-16 kui. Siyana ndee yi wunla nan donna menni.

en benbane waxatine yi, Musaa sariyana fe kawandin bama taane birin yi, a xaranma salide banxine kui Matabu Lɔxɔne birin yi.”

E kedin nasiga siya gbetene denkeleya muxune ma

²² Xerane nun fonne nun denkeleya yamaan birin yi lan a ma, a e xa muxuna ndee sugandi e ye, e yi e rasiga Antiyoki yi Pɔli nun Baranabasi fɔxɔ ra. E yi Yudasi sugandi naxan mon xili Barasaba e nun Silasi, naxanye findixi yeeratine ra denkeleya muxune ye. ²³ E yi na xerane rasiga kedini ito ra e yii, a seɓeXi, e naxa,

“Xerane nun fonne, ε ngaxakedenne bata kedini ito seɓe denkeleya muxune ma naxanye siya gbetene ye Antiyoki nun Siriya nun Silisi yi. Nxu ε xɔntɔn.”

²⁴ “Nxu bata a me, a muxuna ndee bata keli nxu konni, nxu mi naxanye xexi, e sa ε tɔrɔ, e yi ε rakɔntɔfili e falane ra. ²⁵ Nanara, nxu birin bata lan a ma, a nxu xa muxuna ndee rasiga ε ma sa en xanuntenne Baranabasi nun Pɔli fari, ²⁶ naxanye bata e niin gerun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. ²⁷ Nanara, nxu Yudasi nun Silasi rafaxi ε ma feni ito yebadeni alogo e xuiin fan xa lan kedina falan ma. ²⁸ Amasɔɔ Alaa Nii Sarijanxin nun nxu tan bata tin, a nxu nama goron gbetε sa ε xun ma ba sariyani itoe ra: ²⁹ E xa ε yetε ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wuli donna nun sube yifaxi donna nun yanga suxuna. A lan ε nama na feene liga. Ala xa ε ratanga.”

³⁰ Nayi, e yi keli, e yi siga Antiyoki yi. E yi denkeleya yamaan birin malan, e yi kedin so e yii. ³¹ Yamaan to kedin xaran, e birin yi seɓa na kawandi falana fe ra. ³² Yudasi nun Silasi naxanye findixi nabine ra, ne fan yi denkeleya muxune ralimaniya, e yi e senbe so fala wuyaxi ra. ³³ E to waxati ti e fema, denkeleya muxune yi tin e siga bɔɓe xunbenli, e yi xete e xe muxune fema. ³⁴ Koni Silasi yi lu na.

³⁵ Pɔli nun Baranabasi yi lu Antiyoki yi. E nun bonne yi lu xaranna tiye, e lu Marigina falan kawandin be.

Pɔli nun Baranabasi fata fena

³⁶ Na dangu xanbini, Pɔli yi a fala Baranabasi xa, a naxa, “En Marigina falan kawandin baxi taan naxanye birin yi, en mon xa xete mɛnne yi en ngaxakedenne xɔntɔndeni, alogo en xa sa a kolon e kii naxan yi.” ³⁷ A xɔli yi Baranabasi ma, Yoni Maraka xa siga e fɔxɔ ra, ³⁸ koni Pɔli yi a miri, a na mi daxa, amasɔɔ a xete nen e fɔxɔ ra Panfiliya yi benun e xa yelin e wanla ra. ³⁹ E yi e bode matandi han, e fata. Baranabasi yi Yoni Maraka tongo, e so kunkin kui, siga Sipiri bɔxɔni fɔxɔ igen tagi.

⁴⁰ Koni Pɔli tan yi Silasi tongo e yi siga, denkeleya muxune yelin xanbini e luyε Marigina hinantenyaa bun.

⁴¹ A yi dangu Siriya nun Silisi yamanane yi, a denkeleya yamane senbe so.

16

Timote yi siga Pɔli nun Silasi fɔxɔ ra

¹ Pɔli yi siga Deribe nun Lisitire yi. Denkeleya muxuna nde yi na, a xili Timote. Yahudiyan nan yi a nga ra e nun denkeleya muxuna. Koni Gireki kaan nan yi a fafe ra. ² Denkeleya muxun naxanye yi dɔxi Lisitire taan nun Ikoniyon taani, ne birin yi a xili fajin falama. ³ A xɔnla yi Pɔli suxu, a xa siga a ra a fɔxɔ ra. Nayi, a yi a rabanxulan Yahudiyane fe ra naxanye yi na yamanani, bayo e birin yi a kolon a Gireki kaan nan yi a fafe ra. ⁴ E dangu

taan naxanye birin yi, xerane nun fonne lanxi sariyan naxan ma Yerusalen taani, e yi na fala na kaane xa, alogo e xa a suku. ⁵ Awa, denkeleya yamane yi senben soto denkeleyani. Loxo yo loxo, muxune yi xun masama nen.

Poli yi fe toon ti alo xiyena

⁶ Alaa Nii Sarijanxin mi yi tinxi e Alaa falan nali Asi yamanani. Nayi, e yi siga Firigi nun Galati yamanane yi. ⁷ E Misi yamanan li waxatin naxan yi, e yi kata siga feen na Bitini yamanani, koni Yesu a Nii Sarijanxin mi tin e xa. ⁸ Nayi, e dangu Misi yamanani, siga Tirowasi taani. ⁹ Koeen na, Poli yi fe toon ti alo xiyena, a yi Masedoniya kaana nde to tixi, naxan yi a mafanma, a naxa, "Fa Masedoniya yamanani, i fa nxu mali!" ¹⁰ Na fe toon danguxina, nxu* yi kata siga feen na Masedoniya yamanani mafuren, amasoto nxu yi laxi a ra a Ala nan nxu xilixi Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni e ma.

Lidi tubi fena Filipi taani

¹¹ Awa, nxu yi so kunkin kui Tirowasi taani, nxu siga nxu tinxinni Samatirosi boxoni foxo igen tagi. Na xoton bode, nxu siga Neyapoli taani. ¹² Nxu yi keli na yi, nxu siga Filipi taani, na rabilinna taa singena Masedoniya boxoni Romi kaane yi dxi denaxan yi. Nxu yi xi dando ti na taani. ¹³ Matabu Loxoni, nxu yi mini na taan so deen na, nxu siga ba deen na. Nxu yengi yi a ma, a nxu yi Yahudiyane salidena nde toe menni. Naxanla naxanye yi malanxi na yi, nxu yi dxi ne fema, nxu falan ti ne xa. ¹⁴ Na jaxanle ye, keden yi na naxan yi xili Lidi, na yi kelixi Tiyatire taan nin. Dugi mamiloxi yulan nan yi a ra. A yi gaxu Ala yee ra. A yi a tuli mati. Marigin yi a boren nabi alogo Poli yi naxan falama a xa na suku. ¹⁵ E nun a kon kaane birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. Na xanbi ra, a yi nxu mafan, a naxa, "Xa e laxi a ra, a n denkeleyaxi Marigin ma, e fa yigiya n ma banxini." A yi nxu karahan, a nxu xa so a banxini.

Poli nun Silasi kason na

¹⁶ Loxona nde, nxu yi sigama salideni, nxu lan konyi sungutunna nde ra, yinnan yi naxan foxo ra alo ninginangana, a yi fe famatone falama naxan baraka yi. A yi gbeti gbeen nan sotoma na xon so a kanne yii. ¹⁷ A yi bira nxu nun Poli foxo ra, yinnana a rasoxoma, a falan ti a xon, a naxa, "Kore Xonna Alaa walikeen nan itoe ra! E kisi feen kiraan nan yitama e ra!" ¹⁸ A yi lu na lige xii wuyaxi han a yi gba Poli ra. Donxen na, a yi a yee rafindi a ma, a yi falan ti yinnan xa, a naxa, "N bata i yamari Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, xete sungutunni ito foxo ra!" Yinnan yi xete a foxo ra na waxatin yeteni!

¹⁹ Awa, a kanne a kolon waxatin naxan yi, a e mi fa gbeti sotoma a ra sonon, e Poli nun Silasi suku, e yi e bubu, e siga e ra kuntigine fema loxo tideni. ²⁰ E siga e ra kitisane yetagi. E yi a fala e xa, e naxa, "Yahudiyani nan xemeni itoe ra, e en ma taan basanma kati! ²¹ E yamaan xaranma namunna naxanye ma, en tan Romi kaane mi daxe en xa tin ne ma en yi e liga." ²² Ganla yi keli e xili ma, kitisane yi Poli nun Silasi a domane ba e ma, e yi yamarin fi, a e xa e bulan. ²³ E to e bulan kati, e yi e raso kaso banxini, e yi a fala kaso kantanna xa, a a xa e mara ki fajii! ²⁴ Kaso kantanna yamarin soto waxatin naxan yi, a yi sa e sa kutun na kaso banxin tagi konkoni.

²⁵ Koe tagini, Poli nun Silasi yi Ala maxandima, e betin bama Ala xa, kasorasaan bonne yi tuli matixi e ra. ²⁶ Sanja ma kedenni, boxon yi xuruxurun gbeen ti, han kaso banxin yi xuruxurun han! Banxin kaso yirene

* **16:10:** Falo be ma, Kitabun yireni ito sebe muxun luma a fale fa fala "Nxu" naxan bunna nen Luka fan yi Poli foxo ra sigatiini itoe yi.

dɛene birin yi rabi, yɔlɔnxɔnne yi ba kasorasane birin ma. ²⁷ Kaso kantanna xulun waxatin naxan yi, a dɛene rabixin to, a yi a silanfanna botinjɛ ayi,† alogo a xa a yetɛ faxa, bayo a yengi yi a ma, a kasorasane bata e gi. ²⁸ Koni Pɔli yi sɔnxɔ, a naxa, “I nama i yetɛ maxɔbɔ! Nxu birin be!”

²⁹ Nayi, kaso kantanna yi lenpun maxili, a so kaso banxini mafuren, a xuruxurunma, a yi a bira Pɔli nun Silasi bun ma. ³⁰ Na xanbi ra, a yi e ramini, a yi e maxɔdin, a naxa, “N nanfe lige, n kisi?” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “Denkeleya Marigi Yesu ma, i yi kisi, ε nun i ya denbayaana.” ³² E yi Marigina falan kawandin ba e nun a denbayaan birin xa. ³³ Na kɔɛɛn yetɛɛn na, kaso kantanna yi e tongo, a e maxɔbdene dɛ fitan. E nun a muxune birin yi rafu igeni e tubi xinla ma mafuren! ³⁴ A siga Pɔli nun Silasi ra a banxini, a donseen so e yii. E nun a denbayaan birin yi sɛwa amasɔɔ e bata denkeleya Ala ma.

³⁵ Kuye yibaxina, kitisane yi doma kanne rasiga kaso kantanna ma, e naxa, “Na xɛmɛne bɛjin.” ³⁶ Nayi, kaso kantanna yi a fala Pɔli xa, a naxa, “Kitisane bata yamarin fi, a n xa i tan nun Silasi bɛjin, ε siga bɔɔɛ xunbenli.” ³⁷ Koni Pɔli yi a fala doma kanne xa, a naxa, “E bata nxu tan Romi dugurenne bɔnbɔ kɛnɛna ma, e mi sa nxu makitixi nɛn, e yi nxu sa kasoon na. Koni iki, e fa waxi nxu bɛjin feen nin wundoni ba? Na mi lanjɛ mumɛ! Fɔ e yetɛɛn xa fa be, e fa nxu bɛjin.”

³⁸ Doma kanne yi sa falani ito ti kitisane xa. E a mɛ waxatin naxan yi, a Romi dugurenna nan Pɔli nun Silasi ra, e gaxu kati! ³⁹ Nanara, e yi Pɔli nun Silasi mafan. Na xanbi ra, e yi e ramini kasoon na, e yi e mafan, a e xa keli na taani. ⁴⁰ Pɔli nun Silasi to mini kasoon na, e yi siga Lidi a banxini, e sa e ngaxakedenne li na, e yi ne ralimaniya, e siga.

17

Pɔli a kɔntɔɔɔnle Tesaloniki taan nun Beere taani

¹ E yi dangu Anfipoli nun Apoloni taane yi, e fa Tesaloniki taani, Yahudiyane salide banxina nde yi dɛnaxan yi. ² Pɔli yi so e salide banxini alo a yi darixi a ra kii naxan yi. A yi xunsagi saxan ti na, Yahudiyane nun Pɔli yi Kitabuna fe falama Matabu Lɔxɔne yi. ³ A yi a yɛba e xa, a a yita e ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixin yi daxa a tɔrɔ, a yi keli sayani. A yi a fala e xa, a naxa, “N Yesu naxan ma fe kawandi bama ε xa, Alaa Muxu Sugandixin nan na ra.” ⁴ Yahudiyana ndee yi la a ra, e yi sa Pɔli nun Silasi fari. Gireki kaan naxanye yi gaxuxi Ala yetɛ ra, ne wuyaxi yi na liga e nun ɔaxalan xili kan wuyaxi.

⁵ Koni xɔxɔlɔnyaan yi keli Yahudiyane ra, e fuyantenna ndee malan lɔxɔ tideni a e xa yamaan nadin, taan birin yi maxa. E siga Yason ma banxini Pɔli nun Silasi fendeni alogo e xa sa e ti yamaan yetagi. ⁶ Koni e to mi e to, e yi Yason nun denkeleya muxuna ndee bubu, e siga e ra taan kitisane fɛma. E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Muxuni itoe dunuɔa birin yifuma, iki e bata fa be, ⁷ Yason yi e yigiya a banxini. Muxuni itoe birin tondixi Romi Manga Gbeena sariyan suxe, amasɔɔ e a falama a manga gbɛtɛ na naxan xili Yesu.” ⁸ Na falane yi taan kitisane nun yamaan nakɔntɔɔfili, ⁹ e mi Yason nun bodene bɛjin fɔ e to e xunba gbɛtin fi.

E siga Beere taani

† 16:27: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

¹⁰ Kɔɛ to so, denkeleya muxune yi Pɔli nun Silasi rasiga Beere yi. E na li waxatin naxan yi, e siga Yahudiyane salide banxini. ¹¹ Beere kaane yugon yi fan Tesaloniki kaane xa, bayo Alaa falan nasuxun kunfan yi ne yi. Lɔxɔ yo lɔxɔ e yi Kitabun feseɛɛsɛma nɛn alogo e xa Pɔli a falane ɲɔndin kolon. ¹² Yahudiya wuyaxi yi denkeleya e ye, e nun Gireki ɲaxalan xili kan wuyaxi nun Gireki xeme wuyaxi. ¹³ Koni Yahudiyannaxanye yi Tesaloniki taani, ne to a me a Pɔli Alaa falan nalima Beere taani, e fan yi fa na yi, e yamaan nadin, a yi maxa. ¹⁴ Mafuren denkeleya muxune yi Pɔli rasiga fɔxɔ igen binni, koni Silasi nun Timote yi lu Beere taani. ¹⁵ Muxun naxanye sa Pɔli mati, ne yi siga a ra han Atena taani. Na xanbi ra, e mɔn yi xete Beere taani Pɔli a ɲungu xuiin na, a Silasi nun Timote xa fa a fema sinma.

Pɔli Atena taani

¹⁶ Pɔli yi e legedenma waxatin naxan yi Atena taani, a niin yi rajaxu a ma, bayo a bata yi a to, a suxure yiren nan yi na taan na. ¹⁷ Nanara, e nun Yahudiyane yi batuma feene ma salide banxini e nun Girekin naxanye yi gaxuma Ala yeɛ ra, e nun a yi naralanma muxun naxanye ra lɔxɔ tideni lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹⁸ Lɔnnilana ndee yi na yi, e yi xili Epikuri muxune nun Sitoyisi muxune, ne yi falan ti fɔlɔ a xa.* Nde yi lu e bode maxɔdinɲe e naxa, “Fala tiini ito waxi nanse fala fe yi?” Bonne naxa, “A ligaxi alo a ala xɔɲene nan ma fe ralima.” Amasɔtɔ Pɔli yi Yesu a fe xibarun kawandin bama e nun a keli fena sayani. ¹⁹ Nayi, e yi Pɔli tongo, e siga a ra Areyopagi malan yireni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu wama a kolon feni nanse xaran nɛnɛni ito ra i naxan ma fe falama? ²⁰ Amasɔtɔ nxu fe nɛnɛne nan mema, nxu waxi e bunna kolon feni.” ²¹ Atena kaane nun xɔɲɛn naxanye yi e ye, ne yi e waxatin birin nadanguma fala nɛnɛne nan tun namɛdeyi.

²² Pɔli yi ti yamaan tagi Areyopagi fala tideni, a naxa, “Atena kaane, n bata a to a e dinaxi feen birin yi. ²³ Amasɔtɔ n yi e taani sigama waxatin naxan yi, n yi e batu seene toma. N mɔn bata saraxa gandana nde fan to, a seɓɓɛni denaxan ma fa fala, ‘En mi ala naxan kolon.’ Awa, e naxan batuma e mi a kolon n faxi na nan ma fe ralideyi e ma. ²⁴ Ala naxan dunuɲa nun a yi seene birin daxi, na nan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna Marigin na. Na mi dɔxɔma seene batu banxine kui muxune naxanye tixi. ²⁵ A mako mi muxun yii fɔxɔn ma. Amasɔtɔ a tan nan siimayaan fima yamaan ma, e nun niiraxinla nun seen birin. ²⁶ A siyane birin da nɛn mini muxu kedenni. A yi e dɔxɔ dunuɲa yiren birin yi. A yetɛɛn yi e gbee waxatine nun e dɔxɔdene danne ragidi. ²⁷ Ala na ligaxi nɛn alogo muxune xa a fen, e yi kata a kolon feen na, xa e nɔɛ. Anu, a mi makuya en sese ra. ²⁸ Amasɔtɔ, e gbee fala ɲaxumɛ tiina ndee a falama, e naxa, ‘En dunuɲa yi gidin ligama a tan nin, en na en masigama a tan nin, en luma dunuɲa yi a tan nin.’ E mɔn naxa, ‘Ala bɔnsɔnna nan en fan na.’ ²⁹ Xa Ala bɔnsɔnna nan en tan na, en nama en miri, a Ala maliga xɛmaan na hanma gbetina hanma geɲe sawuran naxan nafalaxi adamane kɔtɛne nun miriyane xɔn. ³⁰ Ala mi na fe kolontareya waxatine yatɛxi, koni iki, a muxun birin xilima yiren birin yi, a e xa e keɲaan maxɛɛ. ³¹ Amasɔtɔ a bata lɔxɔ keden

* **17:18:** Men kaana ndee yi findixi xili kanne ra e miriya tilinxine fe ra lan dunuɲa keɲaan feseɛɛsɛn ma. E mi yi dina yi. E fe feseɛɛsɛne nan yi findixi e gbee dinan na. Epikuri muxune yi biraxi muxuna nde a xaranna fɔxɔ ra naxan xili Epikuri. E yi laxi a ra a dunuɲa feene mi ragidixi fo xunna ayi gbansan nan muxun malima e xa e masiga tɔɔɔɔɔɔna na. Sitoyisi muxune yi biraxi muxu gbete a xaranna fɔxɔ ra naxan xili Senoni. E yi waxi dunuɲa gelene kolon feni alogo e xa e suxu ki faɲi.

nagidi a dunuƚa birin kitiŋ bolonma naxan yi tinxinni a muxu yeɓaxin xɔn. A bata na kanna mataxamaseri muxun birin xa, a to a rakeli sayani.”

³² E to Pɔli xuiin me a muxune kelima sayani, nde yi a magele, koni bonne naxa, “Nxu mɔn waxi i ya falan name feni waxati gbete.” ³³ Nanara, Pɔli yi keli e tagi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sa a fari, e denkeleya alo Denisi Areyopagi muxuna nde, e nun ƚaxanla nde naxan yi xili Damarisi e nun ndee gbeteƴe.

18

Pɔli yi siga Kɔrenti taani

¹ Na xanbi ra, Pɔli yi keli Atena taani, a siga Kɔrenti taani. ² A Yahudiyana nde li na, naxan yi xili Akila Pontu kaana. E nun a ƚaxanla Piriŋila yi baxi fade nen sa keli Itali yamanani. Amasɔto Manga Kilodi bata yi a yamari a Yahudiyane birin xa keli Romi taani. Pɔli yi kafu e ma, ³ bayo e birin yi fatan wali siya kedenni ito ra, kidi deƣena bubun na. A yi lu e fema walideni. ⁴ Matabu Loƣɔn birin, a yi falan tima nen Yahudiyane salide banxini, a yi kata Yahudiyane nun Girɛkine masɔtɔdeni. ⁵ Silasi nun Timote na li waxatin naxan yi keli Masedoniya yi, Pɔli yi lu kawandin be waxatin birin. A sereyaan ba Yahudiyane xa, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na. ⁶ Koni Yahudiyane to a matandi, e a rayelefu, a yi a domani kunkun taxamasenna ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa e halagi, e yeteen nan funfu na ra. Na goronna mi fa n tan xun ma. Iki n sigama siya gbeteƴe nan fema.” ⁷ Awa, a yi keli na, a siga, a sa so muxuna nde a banxini naxan yi xili Titi-Yusutu. Ala yeeragaxu muxun nan yi na ra. A banxin yi salide banxin deƣɔn ma. ⁸ Salide banxin kuntigin naxan yi xili Kirisipu, na nun a denbayaan birin yi denkeleya Marigin ma. Kɔrenti kaa wuyaxi yi a falan me, e denkeleya, e rafu igeni e tubi xinla ma.

⁹ Loƣɔna nde, Pɔli yi fe toon ti koƣen na alo xiyena. Marigin yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni falan ti! I nama i dundu! ¹⁰ Amasɔto n na i foƣo ra. Muxu yo yii mi i liƴe, a fe ƚaxin naba i ra, bayo n ma muxu wuyaxi taani ito yi!” ¹¹ Nanara, Pɔli yi lu na yi ƚee keden kike sennin, a yamaan xaran Alaa falan ma.

¹² Galiyon yi Akaya yamana kanna ra waxatin naxan yi, Yahudiyane birin yi e malan Pɔli xili ma, e siga a ra kiti sadeni. ¹³ E yi a kansun, e naxa, “Xeƴeni ito yamaan mabandunma Ala batu kiina nde nin naxan mi daxa sariyani.”

¹⁴ Benun Pɔli xa falan ti, Galiyon yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Xa e tan Yahudiyane yi e mawugama tinxintareyana fe yi nun hanma gbalona nde, a yi lan nun naye n xa n tuli mati e falan na. ¹⁵ Koni e to e bode matandima e falane yi, e nun xinle nun e gbee sariyane, na e tan nan ma. N tan mi waxi findi feni na feen kitisaan na.” ¹⁶ A yi e kedi kiti sadeni. ¹⁷ Awa, e birin yi salide banxin kuntigi Sosaten suxu, e yi a mabɔnbɔ kitisa banxin yeƴtagi. Koni Galiyon ma fe mi taran na yi hali!

E xeƴe Antiƴoki taani

¹⁸ Pɔli yi soge wuyaxi ti a ngaxakedenne fema Kɔrenti taani. Na xanbi ra, a yi keli e fema. E nun Piriŋila nun Akila yi so kunkin kui siga Siriya yamanani. Koni a bata yi a xunna bi Sankire taani a de tiina nde a fe ra. ¹⁹ E to sa Efesi li, Pɔli yi Piriŋila nun Akila lu na yi. Koni Pɔli yeteen yi siga Yahudiyane salide banxini, e falan ti e bode tagi. ²⁰ E yi a mafan, a a xa bu e fema, koni a mi tin. ²¹ A yi sigama waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa Ala tin, n mɔn fama nen e fema.” A yi doƣo kunkin kui, a siga Efesi taani.

²² A Sesariya taan li waxatin naxan yi, a yi siga Yerusalen taani, a sa na denkeleya yamaan xonton. Na xanbi ra, a yi siga Antiyoki taani. ²³ A yi waxatidi ti, a yi siga. A yi a masiga ti Galati yamanan nun Firigi yamanan birin yi, a yi Yesu foxorabirane kawandi, e senben soto.

Apolosi Efesi nun Korenti yi

²⁴ Na waxatini, Yahudiyana nde yi siga Efesi taani, a xili Apolosi naxan bari Alesandire taani. A yi falan kolon kati, a yi Kitabun kolon ki faji. ²⁵ A yi xaranxi Marigina Kirana fe ma. A yi Yesu a fe xaranna tima a soben nun tinxinna nin. Koni a yi Yoni a xaranna nan gbansan kolon marafu feen na igeni. ²⁶ A yi falan ti folo xaxili ragidini Yahudiyane salide banxini. Pirisila nun Akila a xuiin me waxatin naxan yi, e yi a tongo, e yi Alaa Kirana fe yeba a xa a kiin yeteni. ²⁷ Siga xonla bata yi Apolosi suxu Akaya yamanani. Nanara, denkeleya muxun naxanye yi Efesi taani, ne yi a mali, e kedin sebe Yesu foxorabirane ma Akaya yi, a e xa a yisuxu na yi. A na li waxatin naxan yi, naxanye yi denkeleyaxi Ala hinanna barakani, a yi ne mali kati! ²⁸ Amasoto a yi Yahudiyane falan matandima senbeni kenenni, a yi a yita Kitabun kui, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na.

19

Poli yi siga Efesi taani

¹ Apolosi yi Korenti taani waxatin naxan yi, Poli yi geya yamanani siga, a yi fa Efesi taani. A yi Yesu foxorabirana ndee li na yi. ² A yi e maxodin, a naxa, “E denkeleya waxatin naxan yi, e yi Alaa Nii Sarijanxin soto ba?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu munma sa Alaa Nii Sarijanxina fe me nen.” ³ Poli yi e maxodin, a naxa, “E rafuxi igeni xaranna mundun xon?” E yi a yabi, e naxa, “Yoni gbee marafuun xaranna.” ⁴ Poli yi a fala e xa, a naxa, “Yoni yi muxune rafuma igen nin alogo e xa e kejaan maxete. A yi a falama yamaan xa nen, a e xa denkeleya na kanna ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan Yesu ra.”

⁵ E na me waxatin naxan yi, e rafu igeni Marigi Yesu xinli. ⁶ Poli yi a yiin sa e ma, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma, e yi falan ti xui gbetene yi, e yi nabiya falane ti. ⁷ E tan naxanye birin yi na, muxu fu nun firin joxondon.

⁸ Poli yi siga Yahudiyane salide banxini, a falan ti yamaan xa xaxili ragidini kike saxon. A yi kata a xa e mabandun Alaa Mangayaan ma. ⁹ Koni ndee yi tengbesen, e mi tin denkeleye, e yi lu Yesu a Kirana fe yibese yamaan yetagi. Nanara, Poli yi a masiga e ra, a Yesu foxorabirane xali e danna. E yi lu falan tiye lxo yo lxo Tiranusi a xarande banxini. ¹⁰ Na yi lu lige han jee firin. Nanara, muxun naxanye birin yi dxi Asi yamanani, Yahudiyane nun Girikine, ne birin yi Marigina falan me.

Sebaa dii xeme ne fe

¹¹ Ala yi kabanako fe gbeene liga Poli xon ma. ¹² Nanara, dugi dungin nun wali domaan naxanye bata yi din a fatin na, e yi ne tongoma nen, e yi e sa furemane fatin ma. E yi kendeya, yinnane fan yi xete e foxo ra. ¹³ Yahudiyannaxanye yi sigama yirene yi yinnane kedideni, ne fan yi kata Marigi Yesu xinla rawalideni e yinnan jaxine kedi. E yi a falama yinnane xa nen, e naxa, “N bata e yamari Yesu xinli, Poli naxan ma fe kawandi bama, e xete muxuni ito foxo ra!” ¹⁴ Yahudiyane saraxarali kuntigina nde Sebaa dii xeme soloferene yi na nan ligama.

¹⁵ Koni lɔxɔna nde yinnan yi e yabi, a naxa, “N Yesu kolon, n Pɔli fan ma fe kolon, koni nde ε tan na?” ¹⁶ Yinnan yi xεmεn naxan fɔxɔ ra, na yi dutun e ma senben na, han a yi e birin nɔ. A yi e mabɔnbɔ han e ragenle yi e gi, e maxɔlxɔxin yi mini banxini. ¹⁷ Yahudiyane nun Girekin naxanye yi daxi Efesi taani, ne to ito mε, e birin yi gaxu kati! Marigi Yesu xinli binya han! ¹⁸ Muxun naxanye denkɛleya, na wuyaxi yi fa, e yi e ti e fe ɲaxine ra kenenna ma. ¹⁹ Naxanye yi woyimeyaan ligama, ne yi e kɛdine malan, e fa e ra, e yi e gan birin yetagi. E yi kɛdine saren yate, a birin malanxina, gbeti gbanan wuli tonge suulun. ²⁰ Alaa falan yi xuyama ayi na kii nin, Marigin senben barakani.

Sɔnxɔ sɔnxɔ naxan te Efesi taani

²¹ Na feene danguxina, Pɔli yi a miri, a xa siga Masedoniya nun Akaya yamanani, siga han Yerusalen taani. A yi a fala, a naxa, “N na siga na waxatin naxan yi, fɔ n xa sa Romi fan to.” ²² Nanara, a yi a mali muxu firin nasiga Masedoniya yamanani, Timote nun Erasite. A tan yi lu Asi yamanani ndedi.

²³ Na waxatini, sɔnxɔ gbeen yi te Efesi taani masɔto Yesu a Kirana fe ma. ²⁴ Xabuna nde yi na, a xili Demetiri. A tan nan yi e gbee ala ɲaxalanmana nde Aritemi batu banxin sawura xunxurine rafalama gbeti bɔnbɔxin na. Na yi tɔnɔ gbeen nan sɔtɔma a tan nun a walikε bodene xa. ²⁵ Nanara, a yi a walikε bodene birin xili, e nun naxanye yi na wali sifan ligama, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafane, ε a kolon en nafunla sɔtɔma wanli ito nin. ²⁶ Pɔli ito feen naxan ligama, ε bata na mε, ε yi a to. A naxa, a muxune suxuren naxanye rafalama e ala ra, Ala mi ne ra mumε! A bata muxu wuyaxi mayenden, a yi e maxεte Efesi taani be e nun fayida Asi yamanan birin. ²⁷ Fe xɔdεxen nan na ra. En ma wanli ito fama xili ɲaxin sɔtɔdeni nen! En ma ala Aritemi batu banxin fan yi xunna kala. Aritemi naxan batuma Asi yamanan nun dunuɲa yiren birin yi, na binyen bama a ma nen.”

²⁸ Yamaan falani itoe mε waxatin naxan yi, e bɔɲen yi te, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!” ²⁹ Sɔnxɔ sɔnxɔn yi te taan yiren birin yi. Yamaan yi Pɔli sigati bodene suxu, Gayi nun Arisitaraki, Masedoniya kaane. E birin gimatɔɔn yi siga ne ra yamaan malandeni. ³⁰ A xɔnla yi Pɔli suxu, a xa siga yamaan yetagi koni Yesu fɔxɔrabirane mi tin a siga. ³¹ Yamanan muxu gbeena ndee naxanye yi Pɔli xɔyine ra, na ndee yi xεraan nasiga a ma, e yi a mafan a nama so yamaan ye. ³² Malanden tan yi basanxi han! Ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne yi sɔnxɔma fe gbete ra, amasɔto e yi malanxi na feen naxanye ma, a wuyaxi mi yi sa ne kolon nen. ³³ Yahudiyane yi muxuna nde radinma yεεn na alogo a xa falan ti naxan yi xili Alesandire. Muxuna ndee yi a yebama a xa naxan ligaxi, nayi, a yi yamaan masabari a yiin na alogo a xa falan ti. ³⁴ Koni e a kolon waxatin naxan yi, a Yahudiya nan yi a ra, e birin yi sɔnxɔ e bode xɔn ma han waxati xunkuye, e naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!”

³⁵ Dɔnxɛn na, taan sebɛli tiin yi yamaan masabari, a naxa, “Efesi kaane, dunuɲa muxune birin a kolon, a Efesi taan nan Aritemi batu banxin kantanma e nun a sawuran naxan godo keli kore! ³⁶ Muxu yo mi nɔε feni itoe matandε. Nanara, ε lan nen ε yi ε sabari. ε nama fefe liga a wolonni. ³⁷ ε bata fa muxuni itoe ra be koni e mi se muɲaxi alane batu banxine yi, e mi en ma suxuren ɲaxalanmaan nayelexi hali! ³⁸ Xa mawugana nde Demetiri nun a walikεεn bodene kui lan muxu yo ma, kiti banxine nun kitisane na. E xa sa e mawuga mɛnni. ³⁹ Xa ε mɔn wama fe gbete xɔn ma fɔ ε xa a fala

taan dugurenne malanni. ⁴⁰ E nama sa en kansun murutε feen na to sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. Bayo en mi nɔε dentεgε yo sε malanni ito ti xunna ma.” A yelinxini ito fale, a yamaan nasiga.

20

Pɔli Masedoniya nun Akaya yi

¹ Sɔnxɔ sɔnxɔn baxina a ra, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane malan. A yi e ralimaniya, a yi a ɲungu e ma. Na xanbi ra, a siga Masedoniya yamanani. ² A dangu na yamanan birin yi, a yamaan nalimaniya fala wuyaxi ra. Na danguxina, a siga Girɛki yamanani, ³ a kike saxan ti na yi. A yi waxi siga feni Siriya yamanani kunkin kui, koni a to a kolon a Yahudiyane bata yanfan so a ma, a yi a miri, a xa xεtε Masedoniya kiraan xɔn ma. ⁴ Pirusi a dii xεmɛn Sopateri Beere kaan yi siga a matideni, e nun Arisitaraki nun Sekondu Tesaloniki kaane nun Gayi Deribe kaan nun Timɔte e nun Tikiko nun Tirofime naxanye kelixi Asi yamanani. ⁵ Ne yi siga yεen na, e sa nxu legeden Tirowasi taani. ⁶ Buru Tetaren Sanla* danguxina, nxu yi dɔxɔ kunkin kui keli Filipi taani. Xii suulun danguxina, nxu yi sa bonne li Tirowasi taani, nxu yi lɔxɔ xun keden ti na yi.

Pɔli Eyutiki rakeli fena sayani

⁷ Simitin ɲinbanna ra, nxu yi malanxi buruni gira feen na nxu bode xɔn ma.† Pɔli yi falan ti yamaan xa, a lu falan tiyε han kɔε tagini amasɔto a yi sigama nɛn na xɔtɔn bode. ⁸ Nxu yi malanxi kore banxin naxan kɔε ra, lenpu wuyaxi yi mɛnni. ⁹ Banxulanna nde yi na yi a xili Eyutiki, na yi dɔxi kore banxin foye soden nan na. Pɔli to yi falan xunkuyama ayi, na banxulanna yi xi han! Xixɔnla yi gbo ayi han, a yi bira keli kore banxin saxandeni. E yi sa a faxaxin li. ¹⁰ Awa, Pɔli yi godo, a yi a felen a xun ma mafurɛn, a yi a tongo, a naxa, “E nama xamin, a niin mɔn a yi.” ¹¹ Na xanbi ra, Pɔli mɔn yi te sangansoon kɔε ra. A yi buruni gira, a yi a don. Pɔli yi falan ti e xa han xɔtɔnni, na xanbi ra a yi siga. ¹² E siga banxulanna kɛndɛn na, na yi e ralimaniya ki faji.

Pɔli ɲungu fena Efesi kaane ma

¹³ Nxu yi siga Pɔli yεε ra kunkin kui Asosi taani, nxu yi Pɔli tongoma kunkin kui denaxan yi. Amasɔto, a yi sigama a sanna nan ma. ¹⁴ A to nxu li Asosi taani, nxu yi a tongo kunkin kui, nxu yi siga taana nde yi, naxan yi xili Mitilene. ¹⁵ Na xɔtɔn bode, nxu yi keli na yi, siga igen xun ma han Kiyo taani. A soge firinden, nxu yi fa Samosi yi, a soge saxandena, nxu sa Mleti li. ¹⁶ Pɔli yi a ragidi, a xa dangu Efesi taan dɛxɔn kunkin kui amasɔto a mi yi waxi ti feni, alogo a nama bu Asi yamanani. A yi mafuraxi alogo Se Xaba Singen Sanla xa a li Yerusalɛn taani, xa na lanɲε.

Pɔli a ɲungu xuina

¹⁷ Pɔli yi xeraan nasiga Efesi taani keli Mleti yi, a denkeleya yamaan fonne xa fa. ¹⁸ E to fa, a yi a fala e xa, a naxa, “Xabu n faan soge singena Asi yamanani ε tagi, ε n kewanle kolon. ¹⁹ N bata wali Marigin xa yεtε magodon nun yεεgeni. N mɔn yi tɔrɔma Yahudiyane yanfantenyaan bun. ²⁰ E a kolon a n mi ε munanfan fe yo luxunxi ε ma. N bata xaranna ti ε xa yamani e nun ε

* **20:6:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere lɛben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. † **20:7:** Yanyina nde, feni ito findixi Marigina ximɛnna nan na.

banxine yi. ²¹ N bata a rali Yahudiyane nun Girɛkine birin ma a e xa e keɗaan maxete, e tubi Ala ma, e denkeleya en Marigi Yesu ma.”

²² “Nba, Alaa Niin nan sigama n na Yerusalɛn taani iki. Feen naxanye sa ligama n na na yi, n mi ne kolon. ²³ N naxan tun kolon fɔ n nɛma danguma taa yo taa, Alaa Nii Sarijanxina n nakolonma a kasorasaan nun tɔɔ wuyaxi n mameen yeɛn na. ²⁴ Koni n mi n niin yatɛxi sese ra fɔ n bata kiraan naxan dɛ suxu, n xa na rakamali. Marigi Yesu wanla naxan soxi n yii, n xa na rajan. Na ni ito ra, a n xa Alaa hinanna fe Xibaru Fajin seren ba.”

²⁵ “Iki n na a kolon, fa fala n bata sigan ti ɛ tan naxanye birin tagi, n yi Alaa Mangayaan kawandin ba ɛ xa, ɛ tan sese mi fa n toma sɔnɔn. ²⁶ Nanara, n na a falama ɛ xa to yeteni, xa ɛ tan nde yo halagi, na goronna mi fa n tan xun ma. ²⁷ Amasɔɔ n bata Ala sagoon birin nali ɛ ma, a sese mi fa luxi. ²⁸ Ɛ ɲɔxɔ lu ɛ yete xɔn e nun Alaa Nii Sarijanxina e findixi yamaan naxan birin masuxu muxuye ra. Ɛ Alaa yamaan masuxu alo xuruse rabaan nun a kuruna bayo a bata a sara a yete wunla ra. ²⁹ Amasɔɔ n na kolon, n na keli ɛ tagi waxatin naxan yi, muxu ɲaxine fama nɛn sodeni ɛ tagi, e kata ɛ yamaan kaladeni alo kankone xuruse kurun tagi. ³⁰ Muxuna ndee kelima nɛn ɛ tagi, e yi fala tinxintarene ti alogo Yesu fɔxɔrabirane xa bira e fɔxɔ ra. ³¹ Nanara, ɛ lu e yeɛ ra yi! N na ɛ keden kedenna birin nakolonxi feen naxanye ma ɲɛɛ saxan kɔɛɛn nun yanyina yeɛgeni, ɛ nama ɲinan ne xɔn!”

³² “Awa, iki n bata ɛ taxu Ala ra e nun a hinan falan naxan nɔɛ senben fiye ɛ ma, a yi na keɛn fi ɛ ma naxan maraxi muxu sarijanxine birin xa. ³³ N mi kunfaxi muxu yo a gbeti xɔn, hanma xɛmana, hanma dugine. ³⁴ Ɛ yetena a kolon, n yetɛɛn yii fɔxɔne nan nxu nun n lanfane makone fanxi. ³⁵ A lan en xa fangatarene mali kii naxan yi, n bata na birin yita ɛ ra wali xɔdɛɛ sifani ito xɔn ma. Marigi Yesu falan naxan ti, ɛ xaxili lu ne xɔn ma. A naxa, ‘Naxan seen fima, na barayin gbo dangu a sɔɔ muxun na.’ ”

³⁶ Pɔli to yelin falan tiye ɛ xa, a yi a xinbi sin e fɛma, e birin yi Ala maxandi. ³⁷ E birin yi wuga, e yi e yiin nabilin Pɔli ma, e yi a sunbu. ³⁸ A to a fala e xa, a naxa, a e mi fa a toma sɔnɔn, na yi e sunu kati. E sa a mati han kunki dɛɛn na.

21

Pɔli siga fena Yerusalɛn taani

¹ Nxu fata xanbini, nxu yi nxu tinxin Kosi bɔxɔn na kunkin kui. Na xɔtɔn bode, nxu sa so Rɔde bɔxɔni, nxu yi keli mɛnni nxu fa Patara taani. ² Nxu yi kunkina nde li mɛn naxan yi fɔxɔ igeni gidima siga Fenisa yamanan binni, nxu yi te na kui. ³ Nxu Sipiri bɔxɔn toxina, nxu yi dangu a ra, a lu kɔmɛn fɔxɔn binni. Nxu yi siga Siriya yamanan binni. Nxu sa Tire taan li, kunkin yi lanma a xa goronne ragodo dɛnaxan yi. ⁴ Nxu yi Yesu fɔxɔrabirana ndee li mɛn. Nxu yi lɔxɔ xun keden ti ne fɛma. E yi a fala Pɔli xa Alaa Nii Sarijanxin senbeni, e naxa, a a nama siga Yerusalɛn taani. ⁵ Koni na xunsagin ɲanxina, nxu yi keli, nxu siga. Yesu fɔxɔrabirane birin yi sa nxu mati, e nun e ɲaxanle nun e diine han taan fari ma. Nxu yi nxu xinbi sin baan dɛ, nxu yi Ala maxandi mɛnni. ⁶ Na xanbi ra, nxu yi nxu ɲungu nxu bode ma, nxu so kunkin kui, e tan yi xete e konni.

⁷ Nxu yi sigama kunkin kui, keli Tire taani siga Pitolome taani, nxu yi denkeleya muxune xɔntɔn na yi, nxu ferijɛn e fɛma. ⁸ Na xɔtɔn bode nxu yi keli mɛn, nxu yi siga Sesariya taani. Nxu yi sa so Filipi Xibaru Faji

Raliin konni naxan yi na muxu sugandixi soloferene ye. * 9 Dii temε fututare rasolnxi naanin yi Filipi yii, ne yi nabiyi falane tima. 10 Nxu xi dando tixin na, nabiiin naxan yi xili Agabusi, na yi fa sa keli Yudaya yi. 11 A yi fa nxu fema, a yi Pöli a tagi xidin tongo, a yi a yetε sanne nun a yiine xidi na ra, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin naxa, ‘Yahudiyane tagi xidini ito kanna xidima ikiini Yerusalen taani, e a so siya gbetene yii.’ ”

12 Nxu na mε waxatin naxan yi, nxu birin yi Pöli mafan, a a nama siga Yerusalen taani. 13 Koni a yi nxu yabi, a naxa, “Nanfera ε wugama han ε n bɔɾɛn kala? Amasotɔ n yitɔnxi na a ra e xa n xidi Yerusalen taani, e yi n faxa Marigi Yesu xinla fe ra.” 14 A to mi tin nxɔ falan suxe, nxu mi kankan a ma, nxu yi a fala, nxu naxa, “Marigin sagoon xa liga.”

15 Na lɔxɔne to dangu, nxu yi nxu yitɔn, nxu yi siga Yerusalen taani. 16 Yesu fɔxɔrabirana ndee yi nxu mati keli Sesariya taani. E yi nxu xali Menason Sipiri kaan konni, nxu yi lan nxu xa yigiya denaxan yi. Yesu fɔxɔrabiran nan yi a ra xabu waxati xunkuye.

Pöli yi Yaki xɔntɔn

17 Nxu Yerusalen taan li waxatin naxan yi, denkeleya muxune yi nxu yisuxu sewani. 18 Na xɔtɔn bode, nxu nun Pöli yi siga Yaki xɔntɔnden. Denkeleya yamaan fonne birin yi malanxi na yi. 19 Pöli yi e xɔntɔn, a yi a wanla birin dentegen sa e xa Ala feen naxanye ligaxi siya gbetene tagi. 20 E na mε waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun. E a fala Pöli xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenna, a mato, Yahudiyān wuli wuyaxi bata denkeleya, e birin mɔn tunnafanxi Musaa sariyan suxudeni. 21 Anu, muxune ito nan falaxi e xa, e naxa, a Yahudiyān naxanye birin siya gbetene ye, a i ne xaranma e xa xεte Musaa sariyan fɔxɔ ra, a e mɔn nama e diine banxulan, a e nama en ma namunne suxu. 22 En fa nanfe ligan nayi? Amasotɔ sike yo mi na, e a mema nen, a i bata fa. 23 Nanara, nxu naxan falama i xa, i xa na liga. Awa, xεmε naanin be naxanye bata e de ti Ala xa. 24 Siga e fɔxɔ ra, ε sa ε rasarijan ε bode xɔn ma. I mɔn xa e saren fi, alogo e xa e xunne bi. Nayi, birin a kolonma nen, a e feen naxanye falaxi i ya fe yi, a jɔndi mi e sese ra, koni a i fan yetεen Musaa sariyane suxi. 25 Koni siya gbetɛn naxanye tan bata denkeleya, nxu bata nxɔ miriyane seβε, nxu yi a rasiga ne ma. Nxu naxa, e xa e yetε ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wunli donna nun suben yifaxi donna nun yanga suxuna.”†

26 Na xɔtɔn bode, Pöli yi na xεmεne tongo e yi rasarijan e bode xɔn ma. Na xanbi ra, a so Ala Batu Banxini alogo a xa a fala e xa e sarijan lɔxɔne rakamalima waxatin naxan yi, e yi saraxan ba e keden kedenna birin xa.

Pöli suxu fena Ala Batu Banxini

27 Soge solofereden janmatɔna, Yahudiyān naxanye keli Asi yamanani, ne yi Pöli to Ala Batu Banxini. E yi yamaan birin nadin a xili ma, e yi a suxu. 28 E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Isirayila muxune, ε nxu mali. Xεmɛni ito nan sigama yiren birin yi, a xaranna ti en ma yamaan nun Musaa sariyan nun yireni ito xili ma. A yetεen bata Girεkine raso Ala Batu Banxini, e yi na sarijanna kala.” 29 E ito falaxi nen bayo e bata yi Tirofime Efesi kaan to a fɔxɔ ra taani, e yengi yi a ma a Pöli bata yi a raso Ala Batu Banxini.

30 Taan birin yi maxa, yamaan yi e gi sa keli yiren birin yi. E yi Pöli suxu, e yi mini a bubuε Ala Batu Banxini tande ma. E yi a so deεne ragali keden

* 21:8: A mato Xerane 6.5 nun Xerane 8.5-40 kui. † 21:25: A mato Xerane 15.20 kui.

na. ³¹ Yamaan yi waxi Pɔli faxa feni. Muxuna nde yi fa a fala Romi kaane sofa ganla mangan xa, a sɔnxɔ sɔnxɔn Yerusalɛn taan yiren birin yi. ³² Sofa mangan yi sofane nun sofa kɛmɛn kuntigine xili, e siga e giye yama gbeen fɛma. Na muxune sofane to waxatin naxan yi, e ba Pɔli bɔnbɛ. ³³ Sofa mangan yi sa Pɔli suxu, a yi e yamari, a e xa a xidi yɔlɔnxɔn firin na. Na xanbi ra, a yi maxɔdinna ti a nde a ra, e nun a naxan ligaxi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne sɔnxɔma fe gbɛɛ ma. Sofa mangan mi yi sese yeɛ toma sɔnxɔ sɔnxɔni. Nayi, a yi yamarin fi a e xa siga Pɔli ra yire makantanxini. ³⁵ Pɔli to e banxin te dɛɛn li, fɔ sofane xa yi fa a tongo nɛn, e siga a ra amasɔtɔ yamaan yi ɲararaxi. ³⁶ Yamaan birin yi biraxi a fɔxɔ ra, e sɔnxɔma, e naxa, “A xa faxa!”

Pɔli yi a yeɛ yeɛba

³⁷ E yi sigama Pɔli ra yire makantanxini waxatin naxan yi, a falan ti sofa mangan xa, a naxa, “I tinɲɛ ba n xa falana nde ti i xa?” Sofa mangan yi a maxɔdin a naxa, “I Girɛki xuiin mɛma? ³⁸ Na Misiran kaan xa mi i tan na ba, naxan baxi yamaan namurutɛdeni, a siga yeɛge so muxu wuli naaninna ra tonbonni?” ³⁹ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Yahudiyan nan n tan na, n barixi Tarise taan nin Silisi yamanani, na taa suturaxin dugureнна nan n tan na. Yandi, tin n xa falan ti yamaan xa.”

⁴⁰ Sofa mangan yi tin. Nanara, Pɔli yi keli a ti banxin te dɛɛn na, a yamaan masabari a yiin na. Awa, e dunduxina, Pɔli yi falan ti e xa Heburu xuini.

22

¹ A naxa, “Ngaxakedenne nun n fafane, ε tuli mati, n xa n xɔnba ε xa!” ² E to a mɛ a Heburu xuiin falama, e yi e raxara. Awa, Pɔli yi siga falan ma, a naxa, ³ “Yahudiyan nan n tan na, n barixi Tarise taan nin, Silisi yamanani. Koni n maxuruxi be nin. Gamaliyeli nan n xaranxi en benbane sariyan suxu kiin ma. Alaa fe kunfan yi n fan yi alo ε tan birin kii naxan yi to. ⁴ N fan yi Yesu a Kiraan muxune bɛsɛnxɔnyama han n yi e faxa. N yi xɛmɛne nun ɲaxanle suxuma, n yi e sa kasoon na. ⁵ Saraxarali Kuntigi Singen nun yamaan fonne birin n seren bɛ nɛn na ma, amasɔtɔ n kedin sɔtɔ e ra nɛn, siga en ngaxakeden Yahudiyan ma Damasi taani. Nanara, n yi siga na yi muxuni itoe suxu xinla ma, n yi e xidi, n xɛɛ e ra Yerusalɛn taani e ɲaxankatadeni.”

Pɔli yi a tubi feen fala

Xɛrane 9.1-19, 26.12-18

⁶ “Awa, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, n bata yi maso Damasi taan na, tɛɛ dɛge gbeen yi ti n ma mafuren keli kore! ⁷ N bira bɔxɔni. N fala xuiin mɛ, a naxa, ‘Sɔli, Sɔli, i n bɛsɛnxɔnyama nanfera?’ ⁸ N yi a maxɔdin, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu Nasarɛti kaan nan n tan na, i naxan bɛsɛnxɔnyama iki!’ ⁹ Muxun naxanye yi n fɔxɔ ra, ne fan yi na tɛɛ dɛgen to. Koni naxan yi falan tima n xa, e mi na xuiin mɛ. ¹⁰ N yi maxɔdinna ti, n naxa, ‘Marigina, n xa nanfe liga?’ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Keli, i siga Damasi taani! Ala i yamarixi naxan birin liga fe ra, ne birin sa falama i xa nɛn mɛnni.’ ¹¹ Na tɛɛ dɛge gbeen yi n danxu, na ma, n lanfane yi n yii rasuxu e siga n na Damasi taani.”

¹² “Awa, xɛmɛna nde yi na yi, naxan yi xili Ananiyasi. Muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra, a yi Alaa sariyan suxi, Yahudiyan naxanye birin yi dɔxi mɛnni, ne yi a binyaxi kati! ¹³ Na yi fa, a ti n dɛxɔn, a naxa, ‘Ngaxakedenna Sɔli, seen to fa!’ N yi toon ti keden na, n yi a tan to. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, ‘Nxu benbane

Ala bata i sugandi alogo i xa a sagoon kolon, i yi Tinxin Muxun Yesu to, i yi a xuiin yeεεn me. ¹⁵ Amasoto i bata feen naxanye to, i yi a me, i findima nen na seren na muxune birin xa. ¹⁶ Awa, i fa nanse mamema iki? Keli, i rafu igeni, i yulubine birin xa ba i ma, i yi a maxandi a xinli.’ ”

Poli a xerayana siyane ma

¹⁷ “N xetexina Yerusalen taani, n yi Ala maxandima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, n yi fe toon ti alo xiyena. ¹⁸ N yi Marigin to, a yi a fala n xa, a naxa, ‘I mafura, i keli Yerusalen taani keden na, amasoto i sereyaan naxan bama n ma fe yi, e mi na suxuma.’ ¹⁹ N yi a yabi, n naxa, ‘Marigina, e a kolon yati a n yi sigama salide banxine yi, naxanye denkeleyayi i ma, n yi ne sa kasoon na, n yi e bonbo. ²⁰ E to yi i serena Etiyen faxama, n tan yeεεn yi na, n tin nen. Naxanye yi a faxama, n tan nan yi ne dugine kantanma.’ ²¹ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga, amasoto n na i rasigama nen siya gbetene ma yire makuyene yi.’ ”

²² Yamaan yi e tuli mati Poli xuiin na han a yi na fala. E yi sonxo folo kati, e naxa, “A xa faxa! Muxu sifani ito lu daxi mi a ra a nii ra!” ²³ E yi sonxoma, e e domane wolima kore, e gbangbanni te. ²⁴ Romi sofa mangan yi yamarin fi, a e xa so Poli ra yire makantanxini. A naxa, a e xa a bulan, e yi a maxodin alogo a xa a kolon yamaan sonxoma a ma feen naxan ma. ²⁵ Koni e to a xidi a bulan xinla ma, sofa kemen kuntigin naxan yi tixi na, Poli yi na maxodin, a naxa, “A daxa e xa Romi dugurena nde bulan hali e munma naxan makiti singen?”

²⁶ Sofa kemen kuntigin na me waxatin naxan yi, a yi siga sofa mangan fema, a yi na fala, a yi a maxodin, a naxa, “I nanfe lige? Romi dugurena nde nan xemeni ito ra!” ²⁷ Nanara, sofa mangan yi siga, a yi Poli maxodin, a naxa, “A fala n xa, xa Romi dugurena nde nan i tan na?” Poli yi a yabi, a naxa, “On, a tan nan nde n na.” ²⁸ Sofa mangan yi a fala, a naxa, “N gbeti gbeen nan baxi, n findi Romi dugurena ra.” Poli yi a yabi, a naxa, “Koni n tan barixi Romi dugurenyaan nin.”

²⁹ Muxun naxanye yi a bulanma nun alogo a xa falan ti, ne yi keli a fema keden na. Sofa mangana a kolon waxatin naxan yi, a bata yi Romi dugurena nde xidi yolonxonna ra nun, na fan yi gaxu.

Yahudiyane yi Poli makiti

³⁰ Yahudiyane yi Poli kansunma feen naxan na, sofa mangan yi waxi na kolon feni. Nanara, na xoton bode, e yi Poli fulun. Sofa mangan yi saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan yamari, e yi e malan. Na xanbi ra, a yi Poli ti e yetagi.

23

¹ Poli yi kitisa yamaan mato kati, a naxa, “Ngaxakedenne, n feen naxanye ligaxi Ala yeε xori han to, n mi n yeε yalagima ne ra.” ² Muxun naxanye yi tixi Poli fema, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi ne yamari, a e xa Poli deen garin. ³ Poli yi a fala a xa, a naxa, “Ala i fan bonboma nen, i tan naxan luxi alo banxin naxan fari mafixa, koni a kuin laxi. I doxi n makitideni sariyan xon. Koni i tan sariyan kalama amasoto i bata yamarin fi, a e xa n bonbo!” ⁴ Muxun naxanye yi Poli fema, ne yi a fala a xa, e naxa, “I Alaa Saraxarali Kuntigi Singen nan konbima na ra.” ⁵ Poli yi a yabi, a naxa, “Ngaxakedenne,

n mi yi a kolon a Saraxarali Kuntigi Singen nan a ra. Amasɔto a seβexi Kitabun kui, a naxa, “I nama fala βaxin ti i ya yamaan mangan ma.”* ”

⁶ Pɔli yi a kolon, a Saduse muxune nun Farisi muxune nan yi na yamaan na. A yi keli, a yi a fala a xuini texin na kitisa yamaan tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, Farisi muxun nan n na. N fafe fan Farisi muxun na a ra. E n makitima bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nen sayani!” ⁷ A na falaxina, Saduse muxune nun Farisi muxune yi fɔlɔ e bode matandɛ, yamaan yi taxun.

⁸ Saduse muxune yi a falama, e naxa, a muxune mi kelima sayani, e mɔn naxa, a malekane mi na hanma senβɛ totarene. Koni Farisi muxune tan yi laxi ne birin na. ⁹ Nanara, sɔnxɔ sɔnxɔ gbeen yi keli. Awa, sariya karamɔxɔna ndee yi keli Farisi muxune yɛ, e ti, e matandin ti kati! E naxa, “Nxu mi fe βaxi yo toxi xɛmeni ito a fe yi. Yanyina nde, senβɛ totarena nde hanma malekan falan ti a xa nen yati!”

¹⁰ Matandin yi gbo ayi han sofa mangan yi gaxu, a e nama Pɔli yibɔ dungi dungi na. Nanara, a sofane yamari, a e xa sa Pɔli tongo yamaan tagi, e siga a ra yire makantanxini.

¹¹ Na kɔɛɛn na, Marigin yi mini Pɔli xa, a naxa, “I wɛkilɛ! I sereyaan bama n xa nen Romi taani alo i a liga Yerusalɛn taani kii naxan yi.”

E yanfan so Pɔli ma

¹² Na xɔtɔn bode, Yahudiyane yi e malan e lan a ma, e yi e kɔlɔ, a e mi donseen donma, e mi igen minma fɔ e Pɔli faxa. ¹³ Naxanye na feni tɔn, e dangu muxu tonge naanin na. ¹⁴ Na xanbi ra, e siga saraxarali kuntigine nun fonne fɛma, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ, a nxu nama sese don fɔ nxu Pɔli faxa. ¹⁵ Awa, nayi ɛ tan nun kitisa yamaan xa xɛraan nasiga Romi sofa mangan ma, a a xa Pɔli rafa ɛ ma alogo ɛ xa a fe fɛsɛfɛsɛ. Nxu yitɔnxi nxu xa a faxa benun a xa be li.”

¹⁶ Koni Pɔli magilena dii xɛmen na yanfan mɛxina, a yi siga yire makan-tanxini, a sa feni ito fala Pɔli xa. ¹⁷ Na xanbi ra, Pɔli yi sofa kɛmen kuntigina nde xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxulanni ito tongo, i siga a ra sofa mangan fɛma, a waxi falana nde ti feni a xa.” ¹⁸ A yi a tongo, a siga a ra sofa mangan fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Pɔli naxan kasoon na, na nan n xilixi, a yi a fala n xa, a naxa, a n xa fa banxulanni ito ra i fɛma amasɔto a waxi fena nde fala feni i xa.” ¹⁹ Sofa mangan yi banxulanna yii rasuxu, a siga a ra a danna, a sa a maxɔdin, a naxa, “I nanfe falama n xa?” ²⁰ Banxulanna yi a fala a xa, a naxa, “Yahudiyane bata lan a ma a tila e xa i mafan, a i xa Pɔli rasiga kitisa yamaan ma alogo e xa a fe fɛsɛfɛsɛ. ²¹ Koni i nama i tuli mati ne ra amasɔto e dangu muxu tonge naanin na naxanye luxunxi Pɔli yɛɛ ra. E birin bata e kɔlɔ, a e nama sese don, e nama e min, han e yi a faxa. E yitɔnxi na nan ma iki. E i ya yamarin nan tun legedenma.” ²² Sofa mangan yi a fala, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa fa fala i bata na yɛba n xa.” A banxulanna yiba, a yi siga.

Pɔli yi rasiga Felisi ma

²³ Sofa mangan yi sofa kɛmen kuntigi firin xili, a naxa, “E sofa kɛmɛ firin tongo, e nun soo kan tonge solofere nun tanba kan kɛmɛ firin. E ne yitɔn, siga Sesariya taani to kɔɛɛn na dɛge waxatin na dangu. ²⁴ E fa soona ndee ra Pɔli tongo xinla ma, alogo a xa sa yamana kanna Felisi konna li bɔɲɛ xunbenli.” ²⁵ Na xanbi ra, a kɛdin seβɛ, a naxa, ²⁶ “N tan Kilɔdi Lisiyasa bata i tan Felisi

* 23:5: Xɔɔyaan 22.27

yamana kan fajin xɔntɔn. ²⁷ Yahudiyane xɛmeni ito suxi, a yi luxi ndedi, e xa a faxa. N to a kolon a Romi dugureнна nan a ra, nxu nun n ma sofane yi siga, nxu sa a rakisi. ²⁸ E a kansunma feen naxan na, n yi waxi na kolon feni. Nanara, n siga a ra e kitisa yamaan fɛma. ²⁹ N yi a to, a e a kansunma e sariya kala feen nan na, koni a mi fe yo ligaxi, a faxe feen naxan ma hanma e a se kasoon na feen naxan ma. ³⁰ Koni n to a mɛ a Yahudiyane bata yanfan so a ma, n yi a rasiga i ma keden na. N mɔn yi a kansun muxune yamari a e xa sa e mawuga i tan fɛma.”

³¹ Yamarin naxan fi sofane ma e yi na liga. E yi Pɔli tongo, e siga a ra Antipatiri taani. ³² Na xɔtɔn bode sofaan naxanye siga e sannɪ, ne yi xɛtɛ yire makantanxini. Soo kanne yi Pɔli tongo. ³³ E yi siga Pɔli ra Sesariya taani, e yi a so yamana kanna yii, e kɛdin fan so a yii. ³⁴ Yamana kanna yi kɛdin xaran, a Pɔli maxɔdin a kelixi yamanan naxan yi. A a kolon waxatin naxan yi, a a kelixi Silisi yamanan nin, ³⁵ a naxa, “I kansun muxune na be li waxatin naxan yi, n na n tuli matima nɛn i ya fe ra na waxatini.” Na xanbi ra, a yamarin fi a kantani muxune xa Pɔli mara yamana kan banxini.

24

Yahudiyane yi Pɔli kansun

¹ Soge suulun danguxina, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi siga Sesariya taani e nun yamaan fonna ndee nun muxu xun mayɛngɛn naxan xili Teritule. Ne yi e mawuga Pɔli fari yamana kanna yetagi. ² E to Pɔli maxili, Teritule yi Pɔli kansun fɔlɔ falani itoe yi, a naxa, “Felisi manga fajina, nxu bɔɔɛ xunbeli gbeen naxan sɔtɔma i barakani, e nun i feen naxanye yitɔnxi i ya xaxilimayani, nxu siyaan sabati feen na, ³ nxu fe fajin naxanye birin sɔtɔma i yii waxatin birin e nun yiren birin yi, nxu barikan birama i xa na ra, manga Felisi. ⁴ Koni hali na, nxu nama i ya waxatin tongo. Nanara, n na i mafanma, yandi i tuli mati nxu dentɛɛ xuɪn na ndedi. ⁵ Nxu bata xɛmeni ito to, muxu tɔɔ gbeen na a ra naxan sɔnxɔ sɔnxɔn nakelima Yahudiya yamaan yɛ duntuɔa yiren birin yi. A tan nan Yesu Nasarɛti kaana dinan yɛɛratiin na. ⁶ A mɔn bata kata a xa Ala Batu Banxina sariɔanna kala. Nanara, nxu a suxi. A xɔnla yi nxu ma, nxu xa a makiti alo nxɔ sariyan kii naxan yi. ⁷ Koni sofa mangana, Lisiya yi fa a tongo nxu yii karahanni. ⁸ Na xanbi ra, a yi yamarin fi, a a kansun muxune xa fa i fɛma. Xa i xɛmeni ito maxɔdin, i yetɛna a kolonma nɛn nxu a kansunma feen naxan birin na.” ⁹ Yahudiyane fan yi tin na falan ma, e naxa, a ɔndi nan na birin na.

Pɔli yi a xɔnba Felisi yetagi

¹⁰ Yamana kanna yi Pɔli yamari, a a xa falan ti. Pɔli yi a fala, a naxa, “N na a kolon, a i bata findi kitisaan na siyani ito xun na xabuɔɛ wuyaxi. Nanara, n na n xɔnbama i yetagi xaxili ragidini. ¹¹ I yetɛɛn nɔɛ a kolonɔɛ nɛn yati, a munma dangu xi fu nun firin na singen xabu n siga Yerusalɛn taani Ala batudeni. ¹² E mi n lixi Ala Batu Banxini muxɛ matandide yi, hanma yamaan kui sodeni salide banxine yi hanma yire gbɛtɛ yi taani. ¹³ E n kansunma feen naxanye ra iki, e mi nɔɛ na ɔndin yitɛ i ra. ¹⁴ N na n tiyɛ na ra i yetagi fa fala a n na n benbane Ala nan batuma Yesu a Kiraan xɔn e a falan naxan ma a wule dinan nan a ra. Anu, feen naxan birin seɓɛxi Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune kui, n laxi ne birin na. ¹⁵ Nxu nun itoe birin yigi saxi Ala yi kii kedenna nin, a faxa muxune kelima nɛn sayani, tinxin muxune nun

tinxintarene birin. ¹⁶ Nanara, n na n fanga bɛren ligama waxatin birin, alogo n nama n yete yalagi Ala yetagi e nun muxune yetagi.”

¹⁷ “N bata yi jɛɛ dando ti n mi Yerusalɛn taan li. Koni iki, n sigaxi Yerusalɛn taani nɛn alogo n xa siga kiseene ra n kon kaa yiigelitɔne xa. N mɔn yi saraxane ba Ala xa. ¹⁸ N bata yi n yete rasarijan, e n li Ala Batu Banxini na ligadeni waxatin naxan yi. Gali mi yi n fema, sɔnxɔ sɔnxɔn mi yi na. ¹⁹ Koni Yahudiyān naxanye kelixi Asi yamanani, ne nan yi lanma e xa fa i yetagi n kansundeni, xa fena nde e kui n xili ma. ²⁰ Xanamu, muxun naxanye be, ne xa a fala n kalan naxan tixi, n yi tixi kitisa yamaan yetagi waxatin naxan yi. ²¹ Fɔ n falan naxan tixi e tagi n xuini texin na, n naxa, ‘E n makitima to bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nɛn sayani!’ ”

²² Felisi naxan yi Yesu a Kiraan kolon ki fajɪ, na yi falani so, a yi a fala e xa, a naxa, “Sofa mangan Lisiyasa na fa waxatin naxan yi, n yi i ya kitin bolon.” ²³ A yi a fala sofa kɛmɛn kuntigin xa, a xa Pɔli kantān kasoon na, a yi a xɔnbɛjin ndedi, a e mɔn nama tondi a xɔyine xa a mali a makone ra.

Pɔli Felisi nun Dirusila yetagi

²⁴ Xi dando danguxina, Felisi nun a jaxanla Dirusila yi fa, Yahudiya jaxanla nan yi na ra. Felisi yi xeraan nasiga Pɔli xilideni, a yi a tuli mati a falan na lan dɛnkeleyaan ma Alaa Muxu Sugandixin ma Yesu. ²⁵ Koni Pɔli yi falan tima waxatin naxan yi lan tinxinna nun yete suxun nun kiti famatɔna fe ma, gaxun yi Felisi suxu. A yi a fala a xa, a naxa, “Siga singen, xa waxati sa lu n yi, n na i xilɛ.” ²⁶ A mɔn yi waxi a xɔn a Pɔli xa gbetin so a yii. Na nan yi a ra a yi a xilima waxatin birin alogo e xa batu.

²⁷ Nɛɛ firin danguxina, Pɔrusu Fɛsɪtu yi dɔxɔ yamana kanyani Felisi fun-funi. Felisi yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli lu kasoon na.

25

Pɔli Fɛsɪtu yamana kannā yetagi

¹ A faan xii saxanna yamanani, Fɛsɪtu yi keli Sesariya taani siga Yerusalɛn taani. ² Saraxarali kuntigine nun Yahudiya fonne yi e mawuga Pɔli fari. ³ E yi Fɛsɪtu mafan a a xa e rafan feen liga, a yi fa Pɔli ra Yerusalɛn taani. E bata yi yanfan so a ma nun, e yi wama a faxa feni kira yi. ⁴ Fɛsɪtu yi e yabi, a naxa, “Pɔli maraxi kasoon na Sesariya taani, n tan fan yetɛɛn mi buma, n siga na yi. ⁵ Xa a fe jaxi ligaxi, e yɛɛratina ndee xa siga n fɔxɔ ra Sesariya taani, e sa a kansun.”

⁶ Fɛsɪtu yi lu e fema xii solomasɛɛ han fu yatɛ, na xanbi ra, a siga Sesariya taani. Na xɔtɔn bode, a yi dɔxɔ kiti sadeni, a yi e yamari, a e xa Pɔli raso. ⁷ Pɔli na li waxatin naxan yi, Yahudiyān naxanye yi kelixi Yerusalɛn taani, ne yi ti a rabilinni, e fe jaxi wuyaxi sa a xun ma, e mi yi nɔɛ naxanye jɔndin mayite.

⁸ Koni Pɔli yi a yete xɔnba, a naxa, “N mi kala yo tixi Yahudiyane sariyan ma hanma Ala Batu Banxin ma hanma Romi Manga Gbeen ma.”

⁹ Fɛsɪtu yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli maxɔdin, a naxa, “I waxi a xɔn ma, i xa siga Yerusalɛn taani, i sa makiti feni itoe ma n yetagi na yi ba?” ¹⁰ Pɔli yi a fala, a naxa, “N tixi Romi Manga Gbeena kiti saden ni ito ra, a lan n xa makiti be. N mi tinxintareya ligaxi Yahudiyane ra hali alo i yetɛna a kolon kii naxan yi. ¹¹ Xa n bata tinxintareyaan liga hanma fe gbete, n faxɛ naxan ma, n mi tondima n xa faxa. Koni itoe wulen

nan sama n xun ma. A mi daxa muxu yo xa n so e yii. Nba, Manga Gbeen xa n makiti Romi taani!”

¹² Fɛsitu yelin falan tiyɛ a maxadi muxune xa waxatin naxan yi, a yi Pɔli yabi, a naxa, “I bata Romi Manga Gbeena fe fala, na ma, i sigama nɛn Manga Gbeen yetagi!”

Pɔli yi ti manga gbɛɛ yetagi

¹³ Xii dando to dangu, Manga Agiripa nun Berinisi yi siga Fɛsitu xɔntɔndeni Sesariya taani. ¹⁴ E to yi xii wuyaxi radanguma na, Fɛsitu yi Pɔli a fe yɛba Mangan xa, a naxa, “Muxuna nde be, Felisi naxan luxi kasoon na. ¹⁵ N siga Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yahudiyane saraxarali kuntigine nun yamaan fonne mawugan sa nɛn a fari, a n xa a yalagi. ¹⁶ Koni n yi a fala e xa, n naxa, Romi kaane mi darixi muxun faxɛ benun e nun a kansun muxune xa ti kitisaan yetagi a yi a yɛba. ¹⁷ Nanara, e birin yi fa n fɔxɔ ra be. N mi bu tixi n yi a makiti fɔlɔ na xɔtɔn bode, n yamarin fi a e xa fa xɛmɛn na. ¹⁸ A kansun muxune yi ti koni n yi mirixi feen jaxin naxanye ma, e mi a kansun ne sese ra ¹⁹ fɔ e to lu e bode matandɛ e dinana fe ra e nun Yesu a fe, naxan bata faya, koni Pɔli naxan ma fe falama a a bata keli sayani. ²⁰ N tan mi yi a kolon n naxan ligɛ matandi sifani ito yi. Nanara, n yi Pɔli maxɔdin, xa a yi wama siga feen nin Yerusalen taani alogo a xa sa makiti feni ito ra mɛnni. ²¹ Koni Pɔli yi wa a feen xali feni Manga Gbeen yetagi Romi taani. Nanara, n yi yamarin fi a e xa a ramara han n yi a rasiga Romi Manga Gbeen ma.”

²² Agiripa yi a fala Fɛsitu xa, a naxa, “N fan waxi xɛmɛni ito xuiin name feni.” Fɛsitu yi a yabi, a naxa, “I a xuiin namɛma nɛn tila.”

²³ Na xɔtɔn bode Agiripa nun Berinisi yi fa, yama gbeen biraxi e fɔxɔ ra binjeni. E tan nun sofa kuntigine nun taan muxu gbeene yi siga malan banxini. Fɛsitu yi yamarin fi, a e xa fa Pɔli ra. ²⁴ Fɛsitu yi a fala, a naxa, “Manga Agiripa nun muxun naxanye birin nxu dɛxɔn ma be, ɛ bata xɛmɛni ito to Yahudiya yamaan birin mawugan saxi naxan fari Sesariya taan nun Yerusalen taani. E birin yi lu sɔnxɔ sɔnxɛ, e naxa, a a mi lan a xa lu a nii ra sɔnɔn. ²⁵ Koni n mi fefe toxi a faxɛ naxan ma. Koni a yetɛɛn bata Romi Manga Gbeena fe fala. Na nan a toxi, n yi a ragidi n xa a rasiga. ²⁶ Koni fala kɛnde yo mi n yii n naxan seɓɛma Manga Gbeen ma. Nanara, n bata fa a ra ɛ yetagi katarabi i tan Manga Agiripa ma, alogo en na yelin a fɛsɛfɛsɛdeni, n nɔɛ fena nde seɓɛ nɛn. ²⁷ Amasɔto n tan yɛɛ ra yi, a mi lan n kasorasaan nasiga Manga Gbeen ma, fɔ n na a yɛba a kalan naxan tixi.”

26

Pɔli yi a yetɛ xɔnba

¹ Agiripa yi a fala Pɔli xa, a naxa, “Waxatini i yii i falan ti i yetɛ a fe yi.” Pɔli yi a yiini te, a yi a yetɛ xɔnba iki:

² A naxa, “Manga Agiripa, Yahudiyane n kansunma feen naxanye ra, n sɛwaxi to, n xa ti i yetagi n xɔnbadeni i xa lan ne birin ma. ³ Amasɔto i Yahudiyane namunne nun matandine birin kolon ki fajɔ. Awa yandi, n bata i mafan, i tuli mati n na ki fajɔ.”

⁴ “Yahudiyane birin n sɔnna kolon xabu n dii jɔɛyani. Xabu a fɔlɔni, n na n ma siimayaan maxalixi n siyaan nun Yerusalen taan nin. ⁵ E n kolon xabu to mi a ra. E nɔɛ sereyaan bɛ nɛn, xa e sa wa, fa fala n yi Farisi muxune nan yɛ, naxanye findixi nxɔ dinan dina xɔnxɔnne ra. ⁶ Ala en benbane tuli sa naxan na, n yigi saxi na nin. Na nan a ligaxi, e n makitima iki. ⁷ En bɔnsɔn fu nun

firinne birin yigi saxi na tuli sa rakamalixin nan to fe yi, e nɛma Ala batue kœɛn nun yanyin na e sœbɛɛn birin na. Mangana, Yahudiyane n kansunma na yigin nan ma fe ra. ⁸ Nanfera ɛ tan mi laxi a ra a Ala faxa muxune rakelima nɛn sayani?”

⁹ “N tan fan ma miriyani, n bata yi a ragidi nun n xa Yesu Nasarɛti kaan xinla yɛnge. ¹⁰ N na nan liga Yerusalɛn taani. N nœn sœtɔ saraxarali kuntigine ra, n yi muxu sarijanxi wuyaxi sa kasoon na. E na yi e faxa feen nata, n yi n xuiin fi. ¹¹ N yi e jaxankatama salide banxine birin yi sanja ma wuyaxi. N yi e karahanma e xa e Marigin nayelevu. N ma xœlœn yi gbo ayi e xili ma han n yi e besɛnxœnya yamana gbɛtɛne taane yi.”

Pœli yi a tubi feen fala

Xɛrane 9.1-19 nun 22.6-16

¹² “Na ma, lœxœna nde, n yi siga Damasi taani saraxarali kuntigine nœn nun e tinna ma. ¹³ Mangana, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, tɛɛ dege gbeen yi ti nxu nun n fœxœrabirane ma keli kore, a degen yi gbo sogen xa. ¹⁴ Nxu birin yi bira bœxœni. N yi xuina nde mɛ Heburu xuini naxan yi a falama n xa, a naxa, ‘Sœli, Sœli, i n besɛnxœnyama nanfera? A xœdœxœ i tan ma, i tondi i gbɛngbɛn muxun bun alo turana.’ ¹⁵ N yi maxœdinna ti, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu nan n tan na, i naxan besɛnxœnyama. ¹⁶ Koni keli, i ti. N minixi kɛnɛnni i xa nɛn alogo i xa findi n ma walikɛɛn na, i feen naxanye toxi n ma fe yi to, i findi ne seren na e nun n naxanye yitama i ra. ¹⁷ N ni i ratangama nɛn i ya yamaan ma e nun siya gbɛtɛne, n na i xɛma naxanye ma ¹⁸ alogo i xa sa e yɛɛne rabi, i yi e ba dimin nun Setana nœn bun ma, i fa e ra Alaa kɛnɛnna ma. Xa e dɛnkɛleya n ma, e yulubi xafarin sœtœma nɛn, e lu Ala muxu sarijanxine ye.’ ”

Pœli yi a wanla fe fala

¹⁹ “Nanara, Manga Agiripa, n fe toon naxan ti keli kore, n mi na matandi. ²⁰ N yi kawandin ba Damasi kaane nun Yerusalɛn kaane nun Yudaya kaane birin nun siya gbɛtɛne fan tagi. N yi a fala e xa, n naxa, e xa e xun xanbi so e hakɛne yi, e fa Ala ma, e kɛwanle yi a yita fa fala a e bata tubi. ²¹ Yahudiyane n suxi Ala Batu Banxini na nan ma, e kata n faxa feen na. ²² Koni Ala n malima nɛn han to, n mœn be alogo n xa sereyaan ba birin xa, muxudin nun muxu gbeena. N mi sese falama fœ nabine nun Musa bata yi naxan fala nun lan fe famatœne ma. ²³ E naxa, a Alaa Muxu Sugandixin yi tœrœma nɛn, a findi muxu singen na naxan kelima sayani, a yi kɛnɛnna rali a yamaan nun siya gbɛtɛne ma.”

²⁴ Awa, Pœli to yi a yetɛ xœnbama na kiini, Fɛsitu yi a fala a xuini texin na, a naxa, “Pœli, seen nan soxi i yi! I ya xaran gbeen bata seen naso i yi!”

²⁵ Pœli yi a yabi, a naxa, “Fɛsitu, muxu fajina, se mi soxi n yi. N jœndin nun lœnnin nan falama i xa. ²⁶ Amasœtɔ Manga Agiripa feni ito kolon, nayi n nœ falan tiyɛ a xa nɛn xaxili ragidini. N laxi a ra, a feni itoe kolon ki fajɛ, bayo e mi rabaxi luxunni. ²⁷ Manga Agiripa, i laxi nabine falane ra ba? N na a kolon a i bata la e ra!”

²⁸ Agiripa yi Pœli yabi, a naxa, “I n findɛ Yesu mantonna ra waxatidini ito yi ba?” ²⁹ Pœli yi a yabi, a naxa, “Xa waxatin xunkuya ayi ba, xa a dungɛ ayi ba, n na Ala maxandima nɛn i tan xa e nun naxanye birin tuli matixi n na to, alogo ɛ xa lu alo n tan kii naxan yi to, ba yœlœnxœnni itoe ra!”

³⁰ Na xanbi ra, mangan nun yamana kanna nun Berinisi nun muxun bonne birin yi keli, ³¹ e to yi minima, e yi lu a falɛ e bode xa, e naxa, “Xɛmeni

ito mi fefe ligaxi a faxe naxan ma hanma a sama kasoon na naxan ma.”
³² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “Xa xemēni ito mi yi maxandin ti nun a Romi Manga Gbeen xa a makiti, en yi a bejinma nen nun.”

27

Poli yi siga Romi taani

¹ E lan a ma waxatin naxan yi, a nxu xa siga kunkin kui Itali yamanani, e yi Poli nun kaso ra muxuna ndee so sofa kemēn kuntigina nde yii naxan yi xili Yuliyusi, Romi Manga Gbeen sofane ye. ² Nxu so kunkina nde kui naxan keli Adiramiti taani. A yi danguma Asi yamanan foxo igen taa deene nan na. Arisitaraki yi nxu foxo ra, Masedoniya kaan naxan keli Tesaloniki yi.

³ Na xotōn bode nxu yi sa so Sidōn taani. Awa, Yuliyusi yi fe fajin naba Poli xa, a tin a xa siga a xoyine fema fanda fendeni. ⁴ Nxu to keli na yi, nxu siga igen tagini denaxan xili Sipiri, bayo foyen bata yi a xun sa nxu ma. ⁵ Nxu yi foxo igeni gidi Silisi nun Panfiliya yamanan dexōn ma, nxu yi sa Mira taan li Lisi yamanani. ⁶ Sofa kemēn kuntigin yi kunkina nde li na naxan yi kelixi Alesandire taani, a sigama Itali yamanani. A yi nxu raso na kunkin kui.

⁷ Nxu yi siga ndedi ndedi han xii wuyaxi, han nxu sa Sinidi bōxōn li foxo igen tagi tōrōni. Bayo foyen mi yi tinma nxu xa siga men binni, na yi a liga nxu siga Kirēti bōxōn bode foxōn na foxo igen tagi, nxu yi dangu Salemonē gemen yetagi. ⁸ Nxu yi dangu xareyaan dexōn tōrōni, nxu yi yirena nde li denaxan yi xili Tide Fajina Lase taan dexōn ma.

⁹ Nxu bata yi bu sigatini han igen xun ma sigatiin yi magaxu ayi nxu ma. Yahudiyane sun suxu waxatin bata yi dangu nun. Na nan a liga Poli yi e rakolon, ¹⁰ a naxa, “Ngaxakedenne, n bata a to, en ma ige xun ma sigatiin findima gbalon nan na. Xa en siga, a findima kala nan na kunkin nun a kui seene ma e nun en tan yetēen ma.” ¹¹ Koni sofa kemēn kuntigin yi laxi kunki ragine kuntigin nun kunki kanna xuiin na dangu Poli a falan na. ¹² Bayo na bōxōni, kunki tiden mi yi fan jemēn nadanguden na, muxu wuyaxi yi waxi kata feni, a nxu xa siga Kirēti bōxōn kunki ratideni jemēn nadangudeni denaxan xili Fenixi, denaxan ye rafindixi sogegododen ma.

Foye gbeena fe foxo igen xun ma

¹³ Foyedin yi fōlō fe keli yiifanna ma. E yi e miri, a e waxōn feen bata liga e xa. Nanara, e yi kunkin nati seen ba igeni, e lu sigē Kirēti bōxōn de. ¹⁴ Koni mafuren, foye gbeen yi keli xareyaan mabinni, naxan xili, “Kōmēn ma foyena.” ¹⁵ Na foyen yi kunkin tuntun. E mi yi nōe kunkin natiye. Nxu yi a lu foyen yi siga nxu ra. ¹⁶ Nxu yi dangu bōxōna nde dexōn, naxan xili Kawuda. Nde yi ba foyen na mēnni. Nxu yi kata gbeen ti nxu xa marakantan kunkidin nate kunkin fari. ¹⁷ E a rate waxatin naxan yi, e yi lutine xidi kunkin na a rabilinni alogo a nama kala. E yi gaxuxi a foyen nama kunkin xali a sa bōnbō Sirite jemēnsin gbiligbinle ra. Nanara, e yi kunkin nati seen nagodo, foyen yi lu sigē nxu ra. ¹⁸ Foyen yi nxu bōnbō ki fajī. Na xōtōn bode, e yi goronne ramini fōlō kunki gbeen kui, e yi e rawoli ayi igeni. ¹⁹ A soge saxandeni, kunki ragine yetēen yi kunkin nagi seene rawoli ayi igeni. ²⁰ Xii wuyaxi nxu mi sōgen to hanma sarene. Koni foyen tan yi gboma ayi nen tun. Dōnxen na nxu yi yigitēge, a nxu mi fa kisima.

²¹ A bata yi xii wuyaxi ti e mi e dege. Poli yi keli, a ti muxune tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, e yi lanma nun e yi n xuiin suxu e mi keli Kirēti bōxōni. E mi

yi kalan nun bɔnɔ gbeeni itoe sɔtɔma nun. ²² Nba, iki n na ε mafanma nɛn, ε xa ε wɛkilɛ. Muxu yo mi faxama, kunkin nan tun kalama. ²³ Amasɔtɔ n Marigina Ala, n naxan batuma, na malekana nde bata a maso n na to kɔɛɛn na. ²⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘Pɔli, i nama gaxu! A fɛɛ mi na fɔ i xa ti Romi Manga Gbeen yɛtagi. Ala bata i sigati bodene birin fan niin fi i ma a hinanni.’ ²⁵ Nanara, ngaxakedenne, ε wɛkilɛ amasɔtɔ n bata dɛnkeleya Ala ma, a a ligama nɛn alo a falaxi n xa kii naxan yi. ²⁶ Koni en sa dinma nɛn bɔxɔna nde ra igen tagi.”

²⁷ Awa, foyen yi nxu rasigama Adiriyatike fɔxɔ igen xun ma a xi fu nun naanindeni, kɔɛ tagini, kunki ragine yi sike a nxu bata maso xareyaan na. ²⁸ E se maliga seen sinxina igeni, e yi a to a igen yi tilin kanke yɛ tonge naanin. E sigaxina ndedi, e mɔn yi a maliga, e yi a to a tilinna kanke yɛ tonge saxan nan lixi. ²⁹ E yi gaxu, a kunkin nama a din gɛmɛne ra. Nanara, e kunkin nati wure naanin nagodo igeni kunkin xanbi ra. E digi kuye baan na. ³⁰ Kunki ragine yi waxi keli feni kunkin kui. E maratanga kunkidin nagodo igen xun ma. E a liga alo e yi kunkin nati sena ndee nan nagodoma kunkin yɛɛ ra igeni. ³¹ Koni Pɔli yi a fala sofa kɛmɛn kuntigi gbeen nun sofane xa, a naxa, “Xa kunki ragini itoe mi lu kunkin kui, ε mi kisima.” ³² Nanara, sofane yi maratanga kunkidin xidi lutine rasege ayi, a sin igeni.

³³ Kuye baan masoxina, Pɔli yi e birin mafan a e xa donseen don, a naxa, “A xii fu nun naaninna nan to, ε legeden tiini han iki ε munma donse don.

³⁴ Nanara, n na ε mafanma, alogo ε xa donseen don, bayo ε makona a ma ε kisi. Hali xun sɛxɛ kedenna ε tan sese mi bɔnɔma a yi.”

³⁵ Pɔli yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, a buruna nde tongo, a barikan bira Ala xa e birin yɛɛ xɔri, a buruni gira, a a don fɔlɔ. ³⁶ Bonne fan yi e wɛkilɛ, e birin yi donseen don. ³⁷ Nxu tan naxanye birin yi kunkin kui, muxu kɛmɛ firin muxu tonge solofere muxu sennin. ³⁸ E birin lugo waxatin naxan yi, e donseen nawoli ayi igeni alogo kunkin xa yelefu ayi.

Kunkin kala fena

³⁹ Kuye to yiba, kunki ragine yi bɔxɔn naxan toma, e mi yi na kolon, koni e sa igen to soxi bɔxɔn kui mɛɲɛnsin yirena nde yi. E yi lan a ma a e xa kunkin nasiga mɛɲɛnsinna ma, xa e nɔɛ. ⁴⁰ E yi kunkin nati wurene fulun, e yi e lu fɔxɔ igeni. E mɔn yi kunki matinxin seene xidi lutine fulun. E yi kunkin nasiga dugin nate kunkin yɛɛ ra. Foyen yi lu kunkin nasige xareyaan binni.

⁴¹ Koni kunkin yi sa jɛmɛnsinna gbilighbinla li igen bun. Kunkin xunna yi digi, a mi yi fa nɔɛ sigɛ. Walanna sɛnben yi a xanbin kala.

⁴² Sofane yi lan a ma, a e xa kaso ra muxune birin faxa alogo muxu yo nama a futuxulu, a siga igen xun ma. ⁴³ Koni sofa kɛmɛn kuntigin yi waxi a xɔn ma nɛn, a xa Pɔli rakisi. Nanara, a yi e raxɔlɔ, a e nama na liga. Koni naxanye birin yi nɔɛ baan gide, a yi ne yamari, a ne singe xa e bɔxɔn igen ma siga xareyaan na. ⁴⁴ Awa, a dɔnxɛn naxanye yi luxi, a ne xa farinne suxu hanma kunkin wudi dungina ndee, e bira bodene fɔxɔ ra. Nxu birin yi xareyaan li herini.

28

Pɔli Malita fɔxɔ ige tagi bɔxɔni

¹ Nba, nxu to xareyaan li herini, nxu yi a mɛ a na bɔxɔn yi xili nɛn Malita. ² Nxu yi rafan na dugurenne ma kati! Tulen yi fa, xunbenla yi mini. Nayi, e yi tɛɛn sa nxu xa, e nxu yisuxu ki fajɪ. ³ Pɔli yi yegene malan, a yi e sa tɛɛni, tɛɛn wuyenna to gbo ayi, saɲin yi mini, a yi a singan Pɔli yiin na. ⁴ Na dugurenne

yi sajin to singanxi Pɔli yiin na, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxu faxan nan xɛmɛni ito ra, hali a to bata tanga fɔxɔ igen ma, haken mi tinma a xa lu a nii ra.” ⁵ Koni Pɔli yi a yiin lisan, sajin yi bira tɛɛni, sese mi a to. ⁶ E birin yengi yi a ma, a a yiin yi xungboma nɛn hanma a yi bira a faxa sa! Koni e bu a legedenɲɛ, e mi fefe to ligɛ a ra. Nanara, e yi e miri fe gbɛtɛ ma, a alana nde nan yi Pɔli ra.

⁷ Bɔxɔna nde yi na dɛxɔn ma naxan yi Pubiliyusi gbeen na, mɛnna mangana. Na yi nxu yigiya binyeni xii saxan. ⁸ Pubiliyusi fafe furaxin yi saxi saden ma, fati mawolonna nun wulixɔnden nan yi a ma. Pɔli yi so a konni, a sa a yiin sa a ma, a yi Ala maxandi a xa, a yi a rakɛndɛya. ⁹ Na liga waxatin naxan yi, furemaan naxanye birin yi na bɔxɔni, ne yi fa, e rakɛndɛya. ¹⁰ E yi nxu binya kii wuyaxi. Nxu to yi kelima na, e yi nxu fanda se wuyaxi ra.

Pɔli yi keli Malita yi

¹¹ Kike saxan to dangu, nxu mɔn yi siga kunki gbɛtɛ kui naxan yi kelixi Alesandire yi. Na bata yi ɲɛmɛn nadangu na bɔxɔni. E alane, gulun sawura firin yi tixi na kunkin xunna ma. ¹² Nxu yi Sirakusi taan li, nxu xii saxan ti mɛnni. ¹³ Nxu yi keli na yi, nxu sa Regiyo taan li. Na xɔtɔn bode foyen yi fa fɔlɔ keli sogeteden yifanna ma, nxu xii firin ti kunkin kui nxu sa Pusɔle taan li. ¹⁴ Nxu yi dɛnkeleya muxuna ndee li mɛnni. Ne yi nxu mafan, a nxu xa lɔxɔ xun keden ti e fema. Nxu sa Romi taan li na kii nin. ¹⁵ Dɛnkeleya muxun naxanye yi Romi taani, ne yi nxu fa feen mɛ. E yi fa nxu ralandeni han Apiyusi Lɔxɔtiden nun yiren naxan xili “Xɔɲɛ Yigiya Banxi Saxanna.” Pɔli ne to waxatin naxan yi, a yi barikan bira Ala xa, a yi sɛnbɛn sɔtɔ.

Pɔli yi Romi taan li

¹⁶ Nxu Romi taan li waxatin naxan yi, e yi tin a Pɔli xa lu a danna mɛnni, sofana nde yi lu a sanna.

¹⁷ Xi saxan danguxina, Pɔli yi Yahudiya muxu gbeene xili. E malan waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, hali n to mi sese ligaxi en ma yamaan na hanma n yi en benbane namun fena nde kala, e bata n suxu Yerusalen taani, e yi n so Romi kaane yii. ¹⁸ Ne yelin xanbini maxɔdinne tiye n ma, e yi lan a ma e xa n bɛpin amasɔtɔ e mi fefe toxi n faxɛ feen naxan ma. ¹⁹ Koni Yahudiyane mi tin. Na yi a liga, n yi a fala a Romi Manga Gbeen xa fa n makiti, hali n to mi yi waxi n siyaan xun maxidi feni. ²⁰ Na nan a liga, n yi a fala, n naxa, fɔ n xa i to, n yi falan ti i xa. N xidixi yɔlɔnxɔnni itoe ra Isirayila kaane yigin nan ma fe ra.”

²¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi kɛdi yo sɔtɔxi i ya fe yi sa keli Yudaya yamanani. Nxu ngaxakeden yo mi kelixi na yi naxan fa i xili ɲaxin falaxi. ²² Koni nxu waxi i kui feen kolon feni amasɔtɔ nxu a kolon, muxune dinani ito mafalama yiren birin.”

²³ Nanara, e yi waxatina nde sa Pɔli xa. Muxu wuyaxi yi siga Pɔli yigiyaan na, Pɔli yi Alaa Mangayana fe yɛba e xa, keli xɔtɔnni han ɲinbanna. A mɔn yi kata Yesu a fe yitadeni e ra Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xɔn alogo e xa la Yesu ra. ²⁴ Ndee yi la a falan na, koni ndee mi tin dɛnkeleyɛ. ²⁵ Koni bayo e yi xuyama ayi lantareyani, Pɔli yi ito fala e xa, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin bata ɲɔndin fala ɛ benbane xa Nabi Esayi xɔn. ²⁶ A naxa, ‘Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa: Ɛ tuli matima nɛn han, koni ɛ mi fefe famuma.

Ƙ seen matoma nɛn han,
koni ɛ mi a yigbɛma.

²⁷ Amasɔto yamani ito bɔɓɛn xɔdɔxɔ,

e bata e tunla dutun,

e yi e yɛɛn naxi.

Xa na mi yi a ra nun,

e yɛɛne yi toon tima nɛn,

e tunle yi falan mɛ,

e xaxinla yi feen famu,

e yi xɛɛ n ma,

n yi e rakɛndɛya.*

²⁸ Nanara, ɛ xa a kolon Alaa kisi feen falan bata siga siya gbɛɛne ma. Ne tan e tuli matima nɛn.” ²⁹ Pɔli yelin ito fale waxatin naxan yi, Yahudiyane yi xɛɛ e bode matandɛ.

³⁰ Pɔli yi jɛɛ firin ti na, a banxi saren fima. Naxanye birin yi fama a fɛma, a yi ne birin nasɛnɛma. ³¹ A yi Alaa Mangayaan kawandin ba, a yamaan xaran Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ma xaxili ragidin birin yi. Muxu yo mi a raxɔɔ.

* 28:27: Esayi 6.9-10

Romi Kaane

Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Romi Kaane Ma

ƆƆ dando dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya denkeleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Faɓin nali folo Romi taani, manga taana. Nanara, benun Poli xa kawandin ba waxatin naxan yi Siriya nun Asi nun Giriƙi yamanane yi, denkeleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Poli xa fa fala a a xa siga han dunuɗa danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipaja yamanan nin denaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito sebexi Romi taan denkeleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Piriſila nun Akila konni. A yi waxi a xon ma nen, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li denkeleya yamaan munma yi soƙo denaxan yi.

Poli yi katama Kitabun yireni ito yi nen a xa a yita menna denkeleya muxune ra a tan a xerayaan nakamalima kii naxan yi siya gbetene ye. Kitabun yireni ito Poli a kawandi ti kiin nan yebama dangu Kitabun yire gbeteƴe ra a naxanye sebe alogo men kaane xa tin a mali feen ma. A tan yeteen bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Faɓin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, folo Yahudiyane ma siga siya gbetene ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xera Poli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiyane nun siya gbetene tagi denkeleya muxune ye. A gbengbenna, siya gbete muxune na findi denkeleya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiyane sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Poli a keddi wuyaxi yi. Kitabun yireni ito yi, Poli a falama a a Yesu a fe Xibaru Faɓin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A mon a yebama Ala hake kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan denkeleyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiyane fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yate Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi noe Alaa falan kale bayo donxen na, a hinanna ne fan lima nen (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbetene fan na benun Yahudiyane mon xa xete a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Faɓin xa siya gbetene li, e yi dunuɗa yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A rajanna, Poli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipaja yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Faɓin nali men kaane fan ma. A yi Romi kaane xonton (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nen na ra.

Poli Xibarun Faɓin naxan nalima

¹ N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikena, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xeraan na, a yi n yeba alogo n xa Alaa falan Xibaru Faɓin nali, n bata ito sebe e ma.

² Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Faɓini ito nan na a nabine falane xon e Kitabu Sarijanxine kui. ³ A dii xemena fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bomsanni fati benden mabinni, ⁴ Alaa Nii Sarijanxin mon yi a mayita senbeni fa fala a Alaa Dii Xemen nan a ra, bayo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani. ⁵ Ala bata nxu findi xerane ra a hinanni Yesu xinla barakani

alogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani. ⁶ E tan fan na muxune ye, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata naxanye xili.

⁷ Awa, e tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mon naxanye xili, e yi findi a yama sarijanxin na, n bata ito sebe e birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸ N barikan nan singe birama Ala xa e birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasoto muxune e denkeleyana fe falama dunya yiren birin yi. ⁹ Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xemena fe Xibaru Fajin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana e xon ma waxatin birin ¹⁰ n nema Ala maxande waxati yo yi. N na Ala maxadinma, xa a sagoon na a ra, a xa feren fi n ma n siga e konni. ¹¹ Amasoto e to xonla n ma kati, alogo Alaa Nii Sarijanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu e ma, e yi senben soto ¹² alogo en yi en bode ralimaniya en ma denkeleyani.

¹³ Ngaxakedenne, n waxi a xon ma e xa a kolon, n bata yi kata nun sanja ma wuyaxi, n xa sa e xontan koni n mi fere soto. N yi waxi a xon ma, n xa denkeya muxuna ndee soto e konni alo n na a soto siya gbetene ye kii naxan yi. ¹⁴ Goronna n xun ma n xa wali birin fema, Girekine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene. ¹⁵ Nanara, a xonla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali e tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Fajina senbena

¹⁶ N mi yagin Yesu a fe Xibaru Fajin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, folo Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. ¹⁷ Yesu a fe Xibaru Fajin bata tinxinyaan makenen, Ala naxan fima muxune ma. Na foloxi denkeyaan nan ma a rajan denkeyaan ma, alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, "Naxan na tinxin denkeyaan xon, na nii rakisin soto ma nen."*

Muxune yalagi fena

¹⁸ Ala bata a xolon makenen sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxintareyaan ma naxanye pondin luxunma tinxintareyani. ¹⁹ Amasoto muxune noe naxan kolonje Ala fe yi, e bata na yigbe, bayo Ala bata yi na makenen e xa. ²⁰ Bayo xabu dunya da, Ala kejaan naxanye mi toma yeen na alo a habadan senben nun a Alayana, ne yigbema ki faji, bayo muxune e famuma a daala xon. Nanara, e mi noe e yete xun mafale. ²¹ Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mon mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bojene lu dimini. ²² E bata e yete yate xaxilimane ra, koni e findi daxune ra. ²³ E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xoline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴ Nanara, Ala bata e rabejin e xosi feene yi e bojene kunfaxi naxanye xon, e yi lu e bode fati rayelefue. ²⁵ E yi Alaa pondin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kanna Ala yeteen batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶ Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xosixine yi. Amasoto hali e jaxanle fan bata e me e da kiin na, e kafu joxoya gbete ye liga naxanye mi daxa. ²⁷ Xemene fan na kii nin, e yi e me e jaxanle kafu joxo yaan na, e yi

* 1:17: Xabakuki 2.4

e bode rakunfa. Xemen nun xemen yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe jaxin saranna soto.

²⁸ Bayo e to bata tondi Ala kolonye, a bata e rabepin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine lige. ²⁹ E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe jaxin nun milen nun jaxuna. E lugoxi xoxolonyaan nun faxa ti xonla nun lantareyaan nun yanfantenyaan nun marajaxun nun muxu mafalan na. ³⁰ E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe jaxi kote nenene raminima, e murute e bari muxune ma. ³¹ Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkintarene nan e ra. ³² Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun naxanye feni itoe ligama, ne lan nen, e faxa. Hali na, e luma na feene nan lige tun, a mon nafan e ma muxu gbete ye fan yi ne liga.

2

Alaa kitina

¹ I findi ndenden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi nœ i yete xun mafale. Amasoto i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yeteen ne ligama. Nayi, i bata i yeteen fan yalagi. ² En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nen muxune ma, naxanye fe sifani itoe ligama. ³ Koni i laxi a ra a i tan mine Alaa kitin bun ba, i tan naxan bodene yalagima feene ma i tan yeteen naxanye ligama? ⁴ Hanma i yoxi Alaa nema fisamanten gbeen ma ba, e nun a dijana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nen a yi i sigati kiin maxete ba? ⁵ Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxi i bojen maxete feni. Nanara, i luma Alaa xolon fari se naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kenenni waxatin naxan yi. ⁶ Amasoto na waxatini, Ala “muxun birin saranma nen a kewanle ra.”* ⁷ A habadan nii rakisin fima nen muxune ma naxanye na e tunnafan fe fajin ligadeni e yi binyen nun xunnayerenna nun faxatareyaan fen. ⁸ Koni a xolon nun a boje teen kelima nen muxune xili ma naxanye e yete yigboma, e tondi jondin ma, e lu tinxintareyaan bun. ⁹ Awa, toron nun kontofinle sama nen fe jaxi rabane birin fari, folo Yahudiyane ma siga siya gbete ne ma. ¹⁰ Koni Ala binyen nun xunna kenla nun boje xunbenla fima nen fe fajin rabane ma, folo Yahudiyane ma siga siya gbete ne ma. ¹¹ Amasoto Ala mi muxune rafisama e bode xa.

¹² Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nen hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nen sariyan xon. ¹³ Amasoto naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kenengi koni naxan na sariyan suxu, Ala na nan yatexi tinxin muxun na. ¹⁴ Awa, siya gbete naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxuyaan xon, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii. ¹⁵ Na a yitama nen a sariyan yamarin naxan fixi, na yi sebexi e bojen nin. E yete xaxinla fan luma e kawande, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mon yi e kewanle xun mayenge waxati gbete. ¹⁶ A ligama na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitideni lxon naxan yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

* **2:6:** A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui.

17 Koni i tan naxan a falama a Yahudiyān nan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yete matəxəma Ala yi, 18 i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma. 19 I laxi a ra fa fala a danxutəne yii rasuxun nan i tan na, e nun kənenna naxan muxune malima dimini, 20 naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karaməxəna, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun nəndin yeteen sətə sariyani. 21 Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yete xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama mujan ti, i tan mi mujan tiin ba? 22 I tan naxan tənna dəxəma yalunyaan na, i tan mi yalunyaan ligan ba? Suxurene rajaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba? 23 I i yete matəxəma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xən! 24 Amasətə, Kitabun naxa, “Ala xinla rayelefuxi siya gbətene ye e tan nan ma fe ra.”†

25 Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatəxi nən alo siya gbete banxulantarena. 26 Siya gbeten naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yate alo Yahudiya sariya suxune ba? 27 Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalage ba? Amasətə i sariyan kalama, hali a sebexin to i yii. 28 Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kende yeteen na. Banxulan feen mi findixi fati bəndena fe għansanna ra. 29 Koni muxun findima Yahudiya kenden na a kui feene nan xən. Banxulanya kenden luma muxun bənen nin fata Alaa Nii Sarijanxin na. Sariya sebexi mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna sətəma adamadiine ra fa Ala yetena.

3

1 Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tənən nanse ra? 2 Tənə wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra. 3 Awa, na di, xa denkeleyaan mi muxuna ndee yi, na Alaa tinxinna kale ba? 4 En-en de! Nəndin kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon sətə.”*

5 Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima kənenni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a xələn nagodo en ma? N falan tima alo muxune. 6 En-en de! Xa a yi na kii nin nun, Ala nəe dunuḡa makite di?

7 Koni na di? Xa Alaa nəndin makənenna n ma wulen nan xən, a binyen yi fari sa, nanfera n tan mən yalage nayi alo yulubi kanna? 8 Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, “En fe naxin liga alogo a xa yate fe fajin na?” Wule falana ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne yalagi daxin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

9 A di nayi? Nxu tan fisa bonne xa ba? En-en de! En bata yi a yigbe nun fa fala Yahudiyane nun siya gbətene birin yulubin senben bun ma, 10 alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “Tinxin muxu yo mi na hali keden pe!

11 Muxu yo mi na naxan fe kolon.

† 2:24: Esayi 52.5 * 3:4: Yaburin 51.6

Muxu yo mi na

naxan Ala fenma.

¹² Muxun birin bata kiraan fata.

E birin bata lu fufafu.

Muxu yo mi a fajin nabama

hali muxu keden pe!

¹³ E kɔɛ yinle rabixi

alo gaburuna,

yanfa falane nan e lenne ma.

E fala xuine xɔɔ

alo koson xɔlena.

¹⁴ E deen nafexi dangane nun fala xui xɔlene nan na.

¹⁵ E mafura wuli raminideni.

¹⁶ Gbalon nun kalan nan e kirane xɔn.

¹⁷ E mi bɔɲɛ xunbenla kiraan kolon!

¹⁸ E mi gaxuma Ala yɛɛ ra mume!†

¹⁹ Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin deen xa suxu, dunuɲa muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yetagi. ²⁰ Nanara, adamadi yo mi yatexi tinxin muxun na Ala yɛɛ ra yi sariya suxun xɔn, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹ Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini kenenni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba.

²² Naxanye birin na denkeleya, Ala ne ratinxinma a yɛɛ ra yi nen denkeleyaan xɔn Yesu yi, Alaa Muxu Sugandixina. Amasoto tagi raba mi na. ²³ Muxun birin bata yulubin liga. Nanara, e mi Alaa binyen sotoxi. ²⁴ Koni Ala muxune kima tinxinni a hinanna nan xɔn, a yi e xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁵ Ala a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na muxune xa naxanye na denkeleya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma e ra a dijan waxatini, ²⁶ koni a bata wa a tinxinna yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a mɔn yi muxune ratinxinɲɛ ayi a yɛɛ ra yi naxanye bata denkeleya Yesu ma.

²⁷ Nayi, muxune lan e xa e yete matɔxɔ nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yete matɔxɔma na nan na ba? En-en, na mi a ra, fo e denkeleyana. ²⁸ Amasoto en bata a to muxun tinxinma Ala yɛɛ ra yi denkeleyaan nan xɔn, hali ba sariya suxun na. ²⁹ Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya gbetene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbetene fan ma Ala na a ra yati! ³⁰ Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a yɛɛ ra yi denkeleyaan xɔn e nun siya gbetene fan na denkeleya kedenna xɔn. ³¹ Na bunna neen a en xa sariyan bejin denkeleyani ba? En-en de! En lan nen en yi sariyan yate.

4

Ibrahimisaala

¹ En nanse falama en siyaan benba Ibrahimisaala a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi? ² Xa Ibrahimisaala tinxinɲɛ ayi nen Ala yɛɛ ra yi a kewanla xɔn, a yi a yete matɔxɛ nen na yi. Koni a mi nɔɛ na ligɛ Ala yetagi! ³ Kitabun nanse falaxi

† 3:18: Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2

lan na fe ma? A naxa, “Ibrahimia yi denkeleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa.”* ⁴ Muxun naxan na wali, a yi a saranna soto, na mi yate ma kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra. ⁵ Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinna, Ala na kanna denkeleyaan yate ma nen tinxinna ra. ⁶ Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yate xi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa,

⁷ “Sewan na kanna xa, naxan ma sariya kalane bata mafelu naxan yulubiye bata xafari.

⁸ Sewan na adaman xa,

Marigin bata dija naxan haken ma.”†

⁹ Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Ibrahimia denkeleyaan yate nen tinxinna ra a xa. ¹⁰ Koni na liga waxatin mundun yi? A bata yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A munma yi banxulan.

¹¹ A banxulanyaan soto nen a tinxinyaan taxamasenna ra a naxan sotoxi a denkeleyaan xon benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Ibrahimia yi findi muxune birin benban na naxanye denkeleyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna ra hali e mi banxulanxi. ¹² Naxanye banxulanxi, e mon biraxi nxu benba Ibrahimia denkeleyaan foxo ra Ibrahimia yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Ibrahimia ra.

Ala Ibrahimia tuli sa naxan na

¹³ Ala yi Ibrahimia nun a bansonna tuli sa, a naxa, dunuja findima nen e keen na. Koni a mi na tuli saan sotoxi sariyan xan xon fo a tinxinna denkeleyaan barakani.† ¹⁴ Xa muxune yi na keen sotoxi sariya suxun nan xon nun, nayi denkeleyaan ton mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan! ¹⁵ Amasoto sariyan nan fama Alaa xolon na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶ Nayi, Ala en tuli saxi denkeleyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Ibrahimia yixetene birin xa naxanye sariyan sotoxi e nun naxanye fan denkeleya alo Ibrahimia. Ibrahimia nan en birin benban na,

¹⁷ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “N na i findima nen siya wuyaxine benban na.”§ A tan nan en benban na Ala yee ra yi, Ibrahimia denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faha muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na. ¹⁸ Ibrahimia denkeleya nen a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi “siya wuyaxine benban na,” alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “I yixetene luma na kii nin.”*

¹⁹ A bata yi jee keme joxondon soto nun, fayida a fati benden yi faha feni, a naxanla Saran fan yi findixi gbantan na koni a denkeleyaan tan yi kende. ²⁰ Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkeleyataryani, koni a denkeleyana a senbe so nen, a yi Ala binya. ²¹ A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen. ²² Nanara, Ala na yate nen tinxinna ra a xa.† ²³ Koni na falan mi sebexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yate xi tinxinna ra a xa.” ²⁴ A mon sebexi en tan nan xa bayo na yate ma tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu

* **4:3:** Dunuja Folon 15.6 † **4:8:** Yaburin 32.1-2 ‡ **4:13:** A mato Dunuja Folon 12.2-3 nun 17.4-6 nun 22.15-18 kui. § **4:17:** Dunuja Folon 17.5 * **4:18:** Dunuja Folon 15.5 † **4:22:** Dunuja Folon 15.6

rakelixi sayani. ²⁵ Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yee ra yi.

5

Tinxinyana fe Ala yee ra yi

¹ Bayo en bata tinxinje ayi Ala yee ra yi denkeleyaan xon, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ² A bata en nafa a hinanni denkeleyaan xon en naxan yi iki. En yi sewa Alaa binyen soto feen yigin na. ³ En mon sewaxi en ma torone ra amasoto en na a kolon a toron fama tunnafanna nan na. ⁴ Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na. ⁵ Na yigin mi en yanfama, amasoto Ala bata a xanuntenyaan sa en baje ni a Nii Sarijanxin xon ma, a bata naxan fi en ma.

⁶ Amasoto senbe mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nen Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini. ⁷ Fayida muxe mi yi tinje faxe tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde susen nen faxe muxu fajina fe ra. ⁸ Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mon yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxa en xa. ⁹ Iki xa en bata tinxinje ayi Ala yee ra yi Yesu wunla xon ma, a mi sa taganje en kise Alaa xolon ma a barakani. ¹⁰ Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yiton a Dii Xemena sayaan xon, xa en tagin bata yiton nayi, a tagan xun mi na nayi en nakise Yesu a nii rakisin barakani. ¹¹ Koni a birin mi na ra, en mon sewaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini ton iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

¹² Nanara, yulubin soxi dunuja yi muxu keden peen nan xon ma, sayaan fan yi fa yulubin xon. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasoto muxun birin bata yulubin liga. ¹³ Yulubin yi dunuja yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatema. ¹⁴ Koni folo En Benba Adama waxatin ma han sa dexo Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adamaa yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatxon misaala nan na. ¹⁵ Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama haken na. Hali muxu wuyaxi to bata sayaan soto a tan kedenna haken xon, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xon, Yesu, a Muxu Sugandixina. ¹⁶ Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mon mi rananma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa. ¹⁷ Xa sayaan bata non soto muxu kedenna haken xon, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganje non sote Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuja yi gidin xon, naxanye Alaa hinan pantaren soto ma e nun a kiseen naxan findixi tinxinna ra.

¹⁸ Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hake kedenna xon, kewali tinxinxi kedenni ito fan bata findi tinxinna ra na kiini naxan nii rakisin nafama muxune birin ma. ¹⁹ Amasoto muxu wuyaxi findixi hake kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xon ma, muxu wuyaxi fan natinxinma ayi na kii nin Ala yee ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰ Sariyan bata fa alogo hake na wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi denaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi menni mon. ²¹ Nanara, yulubin

mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xɔn ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisini, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

6

Sayaan nun siimayana Yesu xɔn

¹ En nanfe falama? En luyɛ yulubine ligɛ ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi? ² En-en de! En luxi nɛn alo en bata faxa yulubin mabinni, en mɔn luyɛ en ma dunuɲa yi gidin ligɛ yulubini di nayi? ³ E mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xɔn ma a sayani? ⁴ Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xɔn ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuɲa yi gidi nɛnɛni na kiini.

⁵ Amasɔtɔ xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nɛn sayani alo a tan. ⁶ En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxa Yesu xɔn wudin ma, alogo en ma muxuyaan naxan yulubini, na xa ɲan, en yi ba yulubina konyiyani. ⁷ Amasɔtɔ muxun na faxa, a xɔrɔyama nɛn yulubin ma. ⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en bode xɔn ma, en mɔn laxi a ra nayi fa fala en nii rakisin sɔtɔma nɛn en bode xɔn ma. ⁹ Amasɔtɔ en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, a mi fa faxama sɔnɔn, senbɛ mi fa sayaan na a fari sɔnɔn. ¹⁰ Amasɔtɔ a faxa nɛn, a faxa yulubin nan ma fe ra sanɲa ma keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa. ¹¹ A na kii nin, ɛ fan xa ɛ yɛtɛ yatɛ muxu faxaxine ra yulubin ma, koni ɛ luxi ɛ siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin.

¹² Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga ɛ fati bendɛni sɔnɔn naxan faxama, ɛ lu a waxɔn feene ligɛ. ¹³ E nama ɛ fatin yire yo lu yulubini alo yengɛ so sena tinxintareyaan xa, koni ɛ yɛtɛ so Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani. E fatin yiren birin so Ala nan yii yengɛ so seen na tinxinyaan xa. ¹⁴ Na ma, yulubin nama mangayaan liga ɛ xun na, bayo ɛ mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

¹⁵ Na di nayi? A lan en xa lu yulubin ligɛ ba, bayo en mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna? En-en de! ¹⁶ E mi a kolon ba, ɛ na ɛ yɛtɛ so muxuna nde yii ɛ findi a xui suxu konyin na, ɛ findima na kanna konyin nan na ɛ naxan xui suxuma? A findɛ yulubin na, i yi faxa, hanma a findɛ Ala xuiin suxun na, i yi yatɛ tinxin muxun na. ¹⁷ Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ɛ ra nun, koni xaranna naxan taxu ɛ ra, ɛ bata na suxu ɛ bɔɲɛni. ¹⁸ E bata xɔrɔya yulubin ma, ɛ findi tinxinyana konyine ra. ¹⁹ N dunuɲa misaali ito falama ɛ xa nɛn alogo ɛ xa a yɛtɛ to hali senbɛ to mi ɛ yi. A fɔloni nun ɛ bata yi ɛ fatin birin findi xɔsi feene konyin na, ɛ kɛwali ɲaxine yi siga gboɛ ayi. Koni iki, ɛ fatin birin xa findi tinxinyana konyin na, ɛ yi sarɲan.

²⁰ E yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ɛ mi yi tinxinyaan bun ma nun. ²¹ E feen naxanye liga na waxatini, ɛ yagixi naxanye ra iki, ɛ tɔnɔn mundun sɔtɔxi ne yi? Ne raɲanna findixi sayaan nan na. ²² Koni iki, ɛ bata xɔrɔya yulubin ma, ɛ findi Alaa konyine ra. E marasarɲanna nan findixi na tɔnɔn na, naxan raɲan findixi habadan nii rakisin na. ²³ Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisena, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

7

Denkeleya muxune bata xorɔya

¹ Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi. ² A misaala findixi jaxanla nan na naxan dɔxi xemen xɔn. Na nun a xemena e bode ra fanni a daxi, koni xa a xemen faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra. ³ Nanara, xa a dɔxo xeme gbete xɔn, a xeme singen mɔn a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xemen faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nɔe dɔxe gbete xɔn nen, na mi findixi yalunyaan na. ⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati benden xɔn ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali fajine ke Ala xa. ⁵ Amasoto fati benden nafan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin nafan fe jaxine yi walima en fatine yi sariyan xɔn alogo naxan en faxama en yi na liga. ⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasoto en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sarijanxina a kira nen en nan xɔn, en mi fa fe fori sebexine bun.

Sariyan nun hakena fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yeteen nan yulubin na ba? En-en de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan kolonma nun.* ⁸ Na ma, yulubin yi feren soto, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xɔn ma. Amasoto xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra. ⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kende, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa. ¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma. ¹¹ Bayo, yulubin bata feren soto yamarin xɔn, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sarijan, yamarin sarijan, a tinxin, a fan. ¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? En-en de! Yulubin nan bata n faxa na se fajin xɔn, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin senbe gbeen yi makenen yamarin xɔn.

Yulubin yi muxun no

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na, koni fati benden nan n tan na, naxan bata mati a findi yulubina konyin na. ¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasoto n waxi naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fo naxan mi rafan n ma n na nan ligama. ¹⁶ N mi waxi naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nen fa fala a n bata tin a sariyan fan. ¹⁷ Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi. ¹⁸ Amasoto n na a kolon a fe fajin mi n tan yi fata n fati benden nafan feene ra, bayo hali fe fajin liga xɔnla n ma, n mi nɔe a lige. ¹⁹ N waxi fe fajin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe jaxin naxan liga feni, n luma na nan lige. ²⁰ Feen naxan liga xɔli mi n ma, xa n na liga, na bunna nen, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

²¹ Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe fajin liga xɔnla n ma waxatin naxan yi, a fere mi na bayo fe jaxina n yi. ²² Anu, n sewaxi Alaa sariyan na n sondonni. ²³ Koni n sariya gbete nan toma n fati bendeni naxan n xaxinla sariyan yengema, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan xɔn ma, naxan walima n fati bendeni. ²⁴ Tɔɔ muxun nan n na! Nde n xunbama

* 7:7: A mato Xorɔyaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

fati bendeni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani? ²⁵ Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati benden nafan feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8

¹ Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima. ² Amasotɔ, Alaa Nii Sarijanxina nii rakisin sariyan bata n xɔɔya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ³ Amasotɔ sariyan mi yi nɔɛ na ligɛ, bayo fati benden nafan feene bata a senben nan. Ala nan na liga, a yi a yeɛna Dii Xemen nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendeni. ⁴ Ala na ligaxi nen alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi, en tan naxanye mi fa en fati benden nafan feene ligama, koni fɔ Alaa Nii Sarijanxin nafan feene. ⁵ Awa, naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne luma e mirɛ na fe sifane nan ma, koni naxanye Alaa Nii Sarijanxin nafan feene ligama, ne luma e mirɛ Alaa Nii Sarijanxina feene nan ma. ⁶ Fati benden natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sarijanxin nin, siimayaan nan na ra e nun boɔɔ xunbenla. ⁷ Amasotɔ fati benden natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi nɔɛ i xure Alaa sariyan bun mumɛ! ⁸ Naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne mi Ala kenɛɛɛɛ mumɛ!

⁹ Koni ɛ tan mi fa ɛ fati benden nafan feene ligama fɔ Alaa Nii Sarijanxin nafan feene, Alaa Nii Sarijanxin to ɛ yi. Amasotɔ xa Alaa Muxu Sugandixin Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kannu ra. ¹⁰ Koni xa Alaa Muxu Sugandixin ɛ tan yi, ɛ fati benden bata faxa yulubina fe ra, koni ɛ niina ɛ yi, amasotɔ ɛ bata ratinxinɛ ayi Ala yetagi. ¹¹ Anu, Alaa Niin naxan Yesu rakelixi sayani, xa na lu ɛ yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixi sayani, na mɔn nii rakisin fima nen ɛ fati bendene ma a Nii Sarijanxin barakani naxan luma ɛ yi.

¹² Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati benden tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene liga. ¹³ Amasotɔ xa ɛ lu ɛ fati benden nafan feene ligɛ, ɛ faxama nen. Koni xa ɛ fati benden natane faxa Alaa Nii Sarijanxin xɔn, ɛ nii rakisin sɔtɔma nen. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra. ¹⁵ Amasotɔ ɛ Niin naxan sɔtɔxi, na mi ɛ findixi gaxun konyin na. Koni a bata ɛ findi Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, en naxa, “Baba, n fafe!” ¹⁶ Alaa Nii Sarijanxin yeɛɛɛ sereyaan bama en niin xa, a Alaa diin nan en tan na. ¹⁷ En to findixi Alaa diine ra, en fama nen keɛn sɔtɔdeni alo a diine bayo Ala barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin nun a muxune xa, en na sɔtɔma nen. Xa en nun Yesu tɔɔ en bode xɔn ma, en birin na a binyen sɔtɔma nayi.

Binyen naxan fama

¹⁸ N bata a kolon a en tɔɔn naxan sɔtɔma iki, e nun binyen naxan fama, ne tagi kuya kati! ¹⁹ Bayo daala birin luxi nen alo a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Ala diine nɔɔn sa minima kenɛni waxatin naxan yi.

²⁰ Amasotɔ daala lu nen kobiyaan bun.* A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan a luxi na kiini alogo yigin xa sɔtɔ, ²¹ fa fala daala xɔɔyama nen kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa diine xɔɔya kendeni. ²² Amasotɔ en na a kolon, xabu a fɔlɔni han waxatini ito yi, a luxi alo daala birin kutunma xɔleni

* 8:20: A mato Dunuja Fɔlon 3.17

alo jaxanla naxan dii barini. ²³ Koni daala xa mi keden a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔxi, en fan sɔxɔlɛxi en bɔɾɛni, en Ala mamema waxatin naxan yi a en findi a diine ra, a yi en gbindin xunba. ²⁴ Amasɔtɔ en bata kisi na yigin xɔn. Anu, i yigin saxi feen naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xile yigina. En bata yelin naxan sɔtɛ, en fa en xaxili tima na ra di? ²⁵ Koni en munma naxan sɔtɔ, xa en na en yigin sa na fari, en na a mamema nen tunnafanni.

²⁶ Alaa Nii Sarijanxina en tan senbetare kanne malima na kii kedenna nin. Amasɔtɔ en mi a kolon en lan en xa Ala maxandi naxan ma. Koni Nii Sarijanxin yetena Ala mafanma en xa kutunni naxan mi nɔɛ fale. ²⁷ Ala naxan muxune bɔɾɛ yi feene toma, na a Nii Sarijanxina miriyaan kolon, amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxina Ala mafanma a yama sarijanxin xa alo Ala sagoon kii naxan yi.

²⁸ En na a kolon a Ala feene birin najanma a fajin nan ma a xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini. ²⁹ Amasɔtɔ Ala naxanye sugandi a fɔlɔni, a mɔn bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xɛmɛn maligane ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyene ye. ³⁰ Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mɔn bata ne xili. A naxanye xilixi, a mɔn bata ne ratinxinjɛ ayi a yetagi, a mɔn yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹ Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala en xɔn, nde fa kele en xili ma nayi? ³² A tan naxan mi a yetena dii xɛmɛn natanga, koni a yi a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin soe en yii a Dii Xɛmɛn xɔn? ³³ Ala bata muxun naxanye sugandi, nde ne kansunjɛ? Ala nan yoon fiin kannu ra. ³⁴ Nde nɔɛ en yalagɛ? Muxu yo, bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani, a mɔn tixi Ala yiifanna ma, a Ala mafanma en xa. ³⁵ Nanse en bɛ Alaa Muxu Sugandixin xanuntenyani? Tɔɔn nun kɔntɔfinla ba, hanma besɛnxɔnyana hanma kamena hanma marabenna hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra?† Ne sese mi nɔɛ a lige. ³⁶ Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “E nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijɛn gbɛn! E nxu ligama alo yɛxɛn naxan faxa daxi a ra!”‡ ³⁷ Koni naxan en xanuxi, en nɔɔn sɔtɔma nen na xɔn feni itoe birin yi fefe. ³⁸ Amasɔtɔ n na a kolon yati, sayana hanma dunuɲa yi gidina hanma malekane hanma jinanne hanma waxatini itoe hanma waxati famatone hanma senbɛ kanne ³⁹ hanma naxanye kore xɔnna ma hanma naxanye bɔxɔn bun ma, dalise yo mi na yi naxan en bɛ Alaa xanuntenyani en naxan sɔtɔxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

9

Ala muxun naxanye sugandixi

¹ N xa jɔndin fala ɛ xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sarijanxini: ² N sunuxi, n bɔɾɛn mɔn sɔxɔlɛxi waxatin birin. ³ Amasɔtɔ, n yi waxi nen n tan yetɛn nan xa Alaa dangan sɔtɔ, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane, ⁴ Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sɔtɔ. ⁵ E fataxi Nabi singene bɔnsɔnne nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi

† 8:35: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. ‡ 8:36: Yaburin 44.23

adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶ Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tɔnɔ mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na. ⁷ E to barixi Iburahima bɔnsɔnni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kɛndɛne nan na. Amasɔtɔ Ala a fala nɛn a xa, a naxa, “Naxanye yatɛma i bɔnsɔnna ra, ne minima Isiyaga bɔnsɔnna nin.”* ⁸ Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra, koni fɔ Ala Iburahima tuli sa diin naxanye ra, ne nan findixi a dii kɛndɛne ra. ⁹ Amasɔtɔ Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nɛn waxati saxini, Saran yi dii xɛmɛn bari.”†

¹⁰ A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga. ¹¹ Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe fajin liga hanma a jaxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi ¹² hali ba e kɛwanle ra koni fɔ a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nɛn xunyɛna nɔɔn bun ma.” ¹³ A sɛbɛxi Kitabun kui ikiini, a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu rajaxu.”‡

¹⁴ En nanfe falama nayi? Ala tinxintareyaan nan ligaxi nayi ba? En-ɛn de! ¹⁵ Amasɔtɔ a bata a fala Musa xa, a naxa, “N hinanɲɛ naxan na, n hinanma nɛn na ra, n kininkinɲɛ naxan ma, n kininkinma nɛn na ma.”§ ¹⁶ Na mi fataxi muxun waxɔn feene xan na hanma a kɛwanle, koni fɔ Alaa kininkininna. ¹⁷ Amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa dɛnaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan na nɛn alogo n xa n sɛnbɛn mayita i tan xɔn, n xinla yi rali dunuɲa yiren birin yi.”* ¹⁸ Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma ayi nɛn.

Alaa xɔlɔn nun a kininkininna

¹⁹ Muxuna nde a falama n xa nɛn, a naxa, “Nanfera Ala mɔn nxu yalagima? Amasɔtɔ nde Alaa fe ragidixin matandɛ?” ²⁰ Nde i tan na naxan Ala matandama? Fɛɲɛn nɔɛ a fale a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki? ²¹ Awa, nɔɔn mi fɛɲɛ rafalan yii ba, a fɛɲɛ firin nafala fɛɲɛ bendɛ kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa?

²² Nayi, Ala yi wa a xɔlɔn nun a sɛnbɛn mayita feni, a yi diɲa kati, a ti na muxune bun a xɔlɔ naxanye ma, naxanye yi halagɛ. ²³ A na liga nɛn alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yitɔn a binyen sɔtɔ xinla ma. ²⁴ Na nan en tan na, a naxanye xilixi, keli Yahudiyane yɛ e nun siya gbɛtene fan yɛ. ²⁵ Amasɔtɔ a fala nɛn Nabi Hose xa, a naxa,

“Naxanye mi yi n ma yamaan na,
n ne xilima nɛn n ma yamana,
n mi yi naxanye xanuxi,
n ne xilima nɛn n xanuntenne.”

²⁶ A mɔn sɛbɛxi mɛnni, a naxa,
“A yi falama e ma dɛnaxan yi,
‘N ma yamaan mi ɛ ra,’
e fa xili bama nɛn mɛnni
‘Habadan Alaa diine.’† ”

* **9:7:** Dunuɲa Fɔlɔn 21.12 † **9:9:** Dunuɲa Fɔlɔn 18.10-14 ‡ **9:13:** A mato Dunuɲa Fɔlɔn 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui. § **9:15:** Xorɔyaan 33.19 * **9:17:** Xorɔyaan 9.16 † **9:26:** Hose 2.1-3 nun 2.25

²⁷ Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra, a naxa, “Hali Isirayila muxune yi wuya ayi alo meɲɛnsinna naxan fɔxɔ igen de, hali na, e dɔnxɛdin nan tun kisima.

²⁸ Amasotɔ Marigina a fe ragidixine rakamalima nɛn dunuɲa ma a kiini sa!” †

²⁹ A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi a fɔlɔni, a naxa, “Xa Marigina Senben Birin Kanna mi yi en yixɛtɛna ndee lu nun, en yi luma nɛn nun alo Sodoma taana, en liga alo Gomora taana.” §

Isirayila nun Xibaru Faɲina fe

³⁰ En nanfe falama nayi? Siya gbɛtɛn naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a sotɔ denkeleyaan barakani. ³¹ Koni Isirayila kaan naxanye yi sariyan tinxinna fenma, ne mi a sotɔma. ³² Na di? Bayo e mi a fenxi denkeleyaan xɔn fɔ e kewanle. E yi e sanna radin gemɛn na naxan xili, “San nadin gemɛna” ³³ Kitabun naxan ma fe fala, a naxa, “A mato, n bata gemɛn sa Siyon yi, yamana e sanna radinma gemɛn naxan na, e bira. Koni naxan na denkeleya a ma, na kanna mi nimisama.”*

10

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma n bɔɲɛn birin yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa na ra kati! ² N findima nɛn e tan seren na fa fala Alaa fe kunfana e yi, koni e kolontareyani. ³ Ala muxune ratinxinma kii naxan yi a yetɛ yɛɛ ra yi, e mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun. ⁴ Amasotɔ Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na denkeleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yɛɛ ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

⁵ Muxune tinxinyaan naxan sotɔma sariyan xɔn, Musa bata na fe seɓe, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sotɔma nɛn e xɔn.”* ⁶ Koni tinxinyaan naxan sotɔma Ala yɛɛ ra yi denkeleyaan xɔn, na seɓexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yetɛ ma fa fala nde nɔɛ tɛ kore?” Na bunna nɛɛn, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo. ⁷ Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani. ⁸ Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i dexɔn ma, a i deɛn kui, a i bɔɲɛni,” † na nan denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki. ⁹ Xa i i tiye a ra i deni fa fala Yesu nan Marigin na, i denkeleya i bɔɲɛni, a Ala a rakeli nɛn sayani, i kisima nɛn. ¹⁰ Amasotɔ muxun denkeleyama a bɔɲɛn nin, Ala yi a ratinxinɲɛ ayi a yɛɛ ra yi. A yi a ti a ra a deni, a kisi. ¹¹ Amasotɔ Kitabun naxa, “Naxan yo na denkeleya a ma, na mi nimisama.” † ¹² Amasotɔ tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbɛtɛne tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na naxan a maxandi muxune birin kima a fonisireyani. ¹³ Amasotɔ Kitabun naxa, “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nɛn.” §

¹⁴ Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? E denkeleyama di, xa e munma a fe mɛ? E na mɛma di, xa muxɛ mi kawandin ba e xa? ¹⁵ Na kawandin bama di, xa xɛrane mi rasiga? A seɓexi Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xɛra faɲi

† 9:28: Esayi 10.22-28 § 9:29: Esayi 1.9. A mato Dunuɲa Fɔlɔn 19.23-28 kui. * 9:33: Esayi

28.16 * 10:5: Saraxaraline 18.5 † 10:8: A mato Sariyane 30.12-14 kui. † 10:11: Esayi 28.16

§ 10:13: Yoweli 3.5

yibane faan lanxi han!”* ¹⁶ Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Faḡin suxi. Amasoto, Nabi Esayi a fala nen, a naxa, “Marigina, nde laxi nxo falan na?”† ¹⁷ Anu, denkeleyaan fama Alaa falan meen nan xon ma. Alaa falan fan mema Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xon.

¹⁸ Koni n xa maxodinna ti: E mi a fe mexi ba? En-en, e bata a me! Kitabun naxa,
“E fala xuiin boxon birin li nen.
E falane yi siga han dunuḡa danna.”†

¹⁹ Awa, n mon xa maxodinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na e raxoxolonma ayi nen muxune xon yama faḡin mi naxanye ra. N yi e raxolo siya xaxilitaren xon.”§ ²⁰ Esayi yi susu Alaa falani ito tiye, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxodinma, n bata n yete yita ne ra.”* ²¹ Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutexine ma ferijen gben!”†

11

Alaa kininkininna Isirayila ma

¹ N xa maxodinni ito ti: Ala bata a me a yamaan na ba? En-en de! Amasoto Isirayila kaan nan n tan yeten na, Iburahima yixetena nde Bunyamin bonsonni. ² Ala yamaan naxan sugandi a yete xa a foloni a mi ne rabepinxi. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui denaxan yi, e mi menna kolon ba? A naxa, ³ “Marigina, e bata i ya nabine faxa, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mon kataxi n fan faxa feen na.”* ⁴ Ala a yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofere ramara n yete xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali suxuren bun ma.”† ⁵ A mon na kii nin iki, Alaa yama donxen luxi naxanye sugandixi hinanna xon waxatini ito yi. ⁶ Xa a ligaxi hinanna nan xon, muxune kewanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

⁷ Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e sobeen na, e mi na sotoxi. Koni fo Ala naxanye sugandixi ne nan a sotoxi. A donxene tondixi nen ⁸ alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xodexen fi e ma, e nun yeen naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mema han to.”† ⁹ Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala xa e jaxaxaxane findi e suxu feren na e nun luti ratixin na e yee ra naxan e rabirama, e hakene yi saran e ra. ¹⁰ E yeene xa raforo ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!”§

¹¹ N na e maxodinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nen ba habadan? En-en de! Koni e to sin hakeni, siya gbetene yi kisi feen soto alogo xoxolonyaan xa Isirayila kaane suxu. ¹² Anu, xa Yahudiyane haken findi heri gbeen na dunuḡa muxune xa, xa e bonon findi herin na siya gbetene xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi herin nafe nayi ba?

¹³ N falan tima e tan siya gbetene nan xa iki. N bata findi xeraan na siya gbetene xa. N sewaxi na wanla ra bayo, ¹⁴ yanyina nde, n xoxolonyaan nasoma nen n bonsonna muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi. ¹⁵ Amasoto

* **10:15:** Esayi 52.7 † **10:16:** Esayi 53.1 † **10:18:** Yaburin 19.5 § **10:19:** Sariyane 32.21

* **10:20:** Esayi 65.1 † **10:21:** Esayi 65.2 * **11:3:** Mangane Singen 19.10 nun 19.14 † **11:4:**

Mangane Singen 19.18 † **11:8:** A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui. § **11:10:** Yaburin 69.23-24

Isirayila kaane ramexi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunuᵓa muxune tagini tən, nanse fa ligama nayi, xa e mən so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

¹⁶ Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bənbəxi e bode xən, ne fan sariᵓan. * Xa wudin salenna sariᵓan, a yiine fan luma na kii nin. ¹⁷ Koni xa a yiina ndee seḡe wudi binla ma, i tan siya gbeten naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen sətε, ¹⁸ i nama i yetε yite na wudi yii seḡexine ma. Xa i na liga, i nama ᵓinan fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

¹⁹ Koni waxatina nde i tan a falama nən, i naxa, “Wudi yiine seḡexi nən alogo n tan xa ti e funfuni.” ²⁰ Nəndin na a ra, e seḡexi nən masəto e denkeleyatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni denkeleyaan xən. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma. ²¹ Amasəto, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama. ²² Nayi, en na en miri Alaa nemaan nun a ye xədəxən ma. Naxanye tantanxi, a xədəxə ne ma, koni a nemaan fan i tan na, koni fə i xa lu a nemaan bun nən, xanamu, a i fan seḡema a binla ma nən alo wudi yiina. ²³ Xa Yahudiyane mi lu e denkeleyatareyaani, e mən tugunma nən e tiden na. Amasəto Ala nəe e raxetε nən e funfuni. ²⁴ Bayo, xa i tan siya gbeten ligaxi nən alo burunna Oliwi wudi yiin naxan yi seḡexi a binla ma, i yi tugun taa kui Oliwi wudi kəndən na hali i da kii mi yi a ra, nayi Yahudiyane yeteen naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kəndən yiine, Ala taganᵓe ne tiye e yetε binla ma e funfune yi ba?

Isirayila birin kisima nən

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni ε ra, alogo ε nama ε yetε yatε fekolonne ra: Isirayila yamaan fəxə kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi defexin yi so. ²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nən alo a seḡexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Xunbaan kelima nən Siyon yi, a Ala kolontareyaan birin ᵓan Yaxuba bənsənni.

²⁷ N na e yulubin ba e ma waxatin naxan yi, n layirin xidima na nan na e xa.”†

²⁸ Yahudiyane bata findi Ala yaxune ra alogo ε tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin sətə. Koni Ala rafan yama sugandixin mən e ra e benba nabi singene fe ra.

²⁹ Amasəto Alaa kiseene nun maragidin mi kalama. ³⁰ E tan siya gbətene, ε munma yi Alaa falan suxu a singeni, koni ε bata Ala kininkininna sətə iki amasəto Yahudiyane mi Alaa falan suxi. ³¹ Na kiini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin suxuma alogo ε tan siya gbətene kininkininna naxan sətəxi, e fan xa na sətə ε tan siya gbətene sabun na. ³² Ala bata muxun birin findi kasorasane ra e fala suxutareyaan xən alogo a xa kininkin e birin ma.

Ala xa tantun

³³ Alaa fonisireyaan nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! Nde nəe Alaa fe ragidixine famuᵓe? Nde nəe a feene famuᵓe? ³⁴ A seḡexi Kitabuni, a naxa,

“Nde Marigina miriyane kolon? Nde nəe finde a kawandi muxun na?‡
³⁵ Nde nəe Ala dolε, alogo a mən xa a raxetε a ma?”§ ³⁶ Amasəto feen birin

* 11:16: A mato Yatene 15.19-21 kui. † 11:27: Esayi 59.20-21 ‡ 11:34: Esayi 40.13 § 11:35: Yuba 41.3

kelixi a tan yii a tan nan baraka yi a tan xa. Binyena a tan nan xa habadan. Amina!

12

Denkeleya muxun xa wali Ala xa

¹ Ngaxakedenne, Ala to kininkinixi ε ma, n na ε mafanma ε ε fati benden fi Ala ma saraxan na ε dunuɲa yi gidini, a sariɲan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu fajin na ε naxan ligama Ala xa. ² Ε nama ε yetε lu dunuɲa feene yi, koni ε xa ε keɲaan masara xaxilimaya nenεn xɔn, alogo ε xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi.

³ N na a falama ε birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, ε nama a miri xaxilitareyani a ε dangu bonne ra, koni ε miri ε yetε ma xaxilimayaan nun yetε suxuni alo Ala denkeleyaan yaten naxan fixi ε ma. ⁴ En fatin yirene wuya, koni e birin nun e wali. ⁵ A na kii nin, hali en to wuya, en bata findi fati bendε kedenna ra Alaa Muxu Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin yirene. ⁶ Ala en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi nabiyi falane yi, a falane xa lan denkeleyaan ma. ⁷ Xa wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla ke. Naxan nɔε xaranna tiye, na xa xaranna ti. ⁸ Xa naxan nɔε muxune ralimaniye, na xa a ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga fonisireyani. Xa yeeratiin na a ra, na xa a sɔbe so na ma. Xa naxan kininkinima muxune ma, a xa a liga sewani.

⁹ Ε xanuntenyaan nama findi nafigiyaan na. Ε ε me fe ɲaxin na. Naxan fan, ε na suxu ken! ¹⁰ Ε ε bode rafan ngaxakedenyaan xanuntenyani, ε yi ε bode binya ki fajin. ¹¹ Ε tunnafanna nama findi salayaan na. Koni ε wali Marigin xa wekileni. ¹² Ε sewa ε yigina fe ra, ε diɲa tɔɔni, ε lu Ala maxandini tun. ¹³ Ε muxu sariɲanxine goronna tongo e makone yi. Ε fatan muxune yisuxe.

¹⁴ Ε duba ε beɛεnɔnya muxune xa, ε duba, ε nama dangan ti. ¹⁵ Naxanye sewaxi, ε sewa ne xɔn ma. Naxanye wugama, ε wuga ne xɔn ma. ¹⁶ Ε kui feene xa findi kedenna ra ε bode xa. Ε nama ε waso, koni naxan yo magodoxi ε tin na ma. Ε nama ε yetε yate fekolonne ra.

¹⁷ Ε nama fe ɲaxin ɲɔxɔ fe ɲaxin na. Ε kata fe fajin liga feen na muxune birin yeε ra yi. ¹⁸ Xa a lanɲe, fanni na fate ε tan na, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi. ¹⁹ N xanuntenne, ε nama ε gbeen ɲɔxɔ, koni ε a lu Alaa xɔlɔn ma, amasɔɔ a seɓexi Kitabuni, Marigin naxa, “N tan nan gbeeɲɔxɔ tiin na. N feene saranma nen e ɲɔxɔnne ra.”* ²⁰ Koni ε tan xa a liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamena i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xɔnla a ma, igen so a yii, amasɔɔ xa i na liga a xa, na luma a xa nen alo i tee wolonne nan malanma a xunna ma.”† ²¹ I nama tin fe ɲaxin xa i nɔ. Koni fɔ i xa fe ɲaxin nɔ fe fajin xɔn.

13

En xuru mangane ma

¹ Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasɔɔ mangaya yo mi na, naxan mi kelixi Ala ma. Mangan naxanye dɔxi, a tan nan ne dɔxi. ² Nanara, naxan na murute mangane ma, na muruteɛi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yetε ma. ³ Fe fajin rabaan mi gaxuma mangane yeε ra, koni fɔ fe ɲaxi rabana. I waxi i nama gaxu mangan yeε ra ba? Nayi, fe

* 12:19: Sariyane 32.35 † 12:20: Sandane 25.21-22

fajin liga alogo a xa i matɔɔ. ⁴ Amasɔɔ a findixi Alaa walikεεn nan na alogo a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe ɲaxin liga, gaxu a yeε ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.* Alaa walikεεn nan a ra naxan a xɔlɔn nagodoma fe ɲaxi rabaan ma, a a fe ɲaxin saran a ra. ⁵ Nanara, fɔ ε xa xuru nen mangane ma, fa fala e nama i tɔɔ, na mi a ra, koni alogo i nama i yete yalagi i xaxinli.

⁶ Nanara, ε mudun fima, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na. ⁷ E muxune donle fi. E lan ε xa mudun sifa yo fi, ε na fi. Xa ε yii seene mudun na a ra, ε na fi, xa binyen na a ra, ε na fi, xa xunnayerenna na a ra, ε na fi.

⁸ Muxu yo a doli nama lu ε ma, fɔ xanuntenyana ε lan ε xa naxan namara ε bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan defe. ⁹ Bayo yamarine naxa, “I nama yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama muɲan ti. I nama mila ayi.” E nun yamarin dɔnxen bonne birin fala yisoxin ni i ra, “I adamadi boden xanu alo i yetena.”† ¹⁰ Xanuntenyaan mi tinɲe fe ɲaxin ma i boden xa mume! Xanuntenyaan nan sariyan nakamalima.

¹¹ E na suxu bayo ε waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa ε raxulundeni ε xixɔnli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma denkeleyaan fɔlɔ waxatin na. ¹² Kɔεεn bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xete feene fɔxɔ ra naxanye ligama dimini, en yi kenεn ma yenge so seene tongo. ¹³ En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kenenni kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dɔlɔn minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xɔxɔlɔnyana. ¹⁴ Koni ε xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo ε domana. E nama lu ε mire ε fati benden nafan feene liga feen ma.

14

I nama i ngaxakedenna yalagi

¹ Muxun naxan ma denkeleya xurun ε ye, ε xa na yisuxu, ε nama a miriyane matandi. ² Muxuna ndee seen birin donma e denkeleyani, koni ndee tan bogi seene nan tun donma e denkeleyaan senbetareyani. ³ Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun naɲaxu naxan bata a deen gele sa. Naxan a deen gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasɔɔ Ala bata a fan yisuxu. ⁴ Nde i tan na, i tan naxan muxu gbeteɲa konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kanna nan ma. Koni a kelima nen, a ti amasɔɔ a rati senben Marigin yii.

⁵ Muxuna ndee mirixi nen, a lɔxɔna nde dangu nde ra. Gbeteɲe mirixi a ma, a lɔxɔn birin keden. Fɔ birin xa la a miriyaan na nen. ⁶ Naxan mirixi a ma, a lɔxɔna nde dangu nde ra, na a ligama Marigin binya feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama Marigin binya feen nan na, amasɔɔ a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya fe nan na. Ne fan barikan birama Ala xa. ⁷ Amasɔɔ en sese mi en nii ra en yete xa. En sese mi faxama en yete xa. ⁸ Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxesa, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxesa, Marigin nan gbee en na. ⁹ Amasɔɔ Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nen, a keli sayani alogo a xa findi faxesa muxune nun niiramane Marigin na. ¹⁰ Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima?

* **13:4:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. † **13:9:** A mato Xɔɔyaan 20.13-17 nun Sariyane 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui.

Nanfera i a rajaxuma? En birin tima nen kiti sadeni Ala yetagi. ¹¹ Amasoto a sebexi Kitabuni, a naxa, “Marigin naxa, ‘Habadan Ala nan n na, n bata n kolō n yete yi, xinbin birin sinma nen n bun ma, lenna birin yi Alaa binyena fe fala.*”

¹² En keden kedenna birin en yete dentegema nen Ala xa.

I nama muxune ti haken ma

¹³ Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni ε kata alogo ε nama fefe liga naxan ε ngaxakedenna ratantanje hanma a yi a bira yulubini. ¹⁴ Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yete ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa. ¹⁵ Xa i ngaxakedenna xoloxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xon. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin soto i ya donseen xon. ¹⁶ Feen naxan fan ε tan xa, na nama findi ε mafala xunna ra. ¹⁷ Amasoto Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fo tinxinna nun baje xunbenla nun sewana, fata Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁸ Amasoto muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala ma e nun muxune.

¹⁹ Nanara, feen naxanye findixi baje xunbenla nun en senbe soon na fo en xa ne nan liga. ²⁰ I nama Ala kewanla kala donseen xon. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbeten birama yulubini, na donseen donna mi daxa. ²¹ A fisa, i nama suben don, i nama manpaan min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna bire hakeni. ²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yete xa Ala yetagi. Sewan na kanna xa naxan mi a yete yalagima a fe raba kiini. ²³ Koni xa naxan sike donsena nde dondeni, na kanna yalagixin na ra Ala xon, amasoto a mi feen ligama denkeleyani. Anu, feen naxan mi ligama denkeleyani, yulubin nan na ra.

15

En misaala tongo Yesu ma

¹ En tan naxanye senbe gbo denkeleyani, a lan en xa dija senbetare kanne bun e denkeleya xuriyani. En nama en yete rafan feen liga, ² fo en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabate denkeleyani. ³ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.*” ⁴ Amasoto naxan birin sebexi waxati danguxine yi, ne sebexi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin xa tunnafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin soto. ⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa ε mali, ε miriyane yi findi kedenna ra ε bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu kepaan ma, ⁶ alogo ε xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Faqin Siyane birin xa

⁷ E bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixina ε yisuxi kii naxan yi. ⁸ N xa a fala ε xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikeen na Alaa jondina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa

* **14:11:** Esayi 45.23 * **15:3:** Yaburin 69.10

naxan na, a xa na rakamali, ⁹ siya gbetene fan yi Ala binya a kininkininna fe ra, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya betini.”[†] ¹⁰ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sɛwa ε bode xɔn.”[‡] ¹¹ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a batu!”[§] ¹² Awa, Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese bɔnsonna mɔn kelima nɛn alo wudi salenna naxan a maɔngima, a nɔɔn sɔtɔ siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.”^{*}

¹³ Nba, Ala naxan yigin kanna ra, na xa ε ralugo sɛwan nun bɔɔɛ xunbenla birin na ε denkelɛyani alogo ε yigin xa lu fari sɛ Alaa Nii Sariɔnɔnxin barakani.

Pɔli a wanla

¹⁴ Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ε lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. E nɔɛ ε bode xarɔɔɛ nɛn. ¹⁵ Koni n bata susu, n yi fena ndee sebɛ ε ma, alogo n mɔn xa a rabira ε ma bayo Ala bata a ragidi n ma, ¹⁶ n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikɛɛn na siya gbetene xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Fajin nalima alogo siya gbetene xa findi saraxa se fajin na Ala xa, e rasariɔn Alaa Nii Sariɔnɔnxin xɔn. ¹⁷ Nayi, n nɔɛ n kanbɛ nɛn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa. ¹⁸ N mi susɛ falan tiyɛ sese ma fɔ Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xɔn, a yi siya gbetene findi Alaa fala suxune ra n kɛwanle nun n ma falane xɔn, ¹⁹ e nun sɛnbɛn taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sariɔnɔnxin sɛnbɛn barakani. Nanara, fɔlɔ Yerusalɛn taan ma han sa dɔxɔ Iliri yamanan na,[†] n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nali na yiren birin yi han a kamali. ²⁰ Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon denaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbete a banxin beten saxin fari. ²¹ A sebexi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nɛn. Naxanye munma a fe mɛ singen, ne a famuma nɛn.”[‡]

Siga xɔnla yi Pɔli suxu Romi yi

²² Na nan n yikalaxi sigadeni ε konni. ²³ Koni iki, n ma wanla bata ɔn yamanani itoe yi. Nanara, xabuɔɛ wuyaxi n to waxi siga feni ε xɔntɔndeni, ²⁴ n yi a miri n xa na liga n nɛma sigɛ Sapen yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ε to feni n nɛma dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti ε fema, n siga na yamanani. ²⁵ Koni iki, n sigama Yerusalɛn taani, n sa yama sariɔnɔnxin mali na. ²⁶ Amasɔtɔ a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kɛnɛn, e xa e yii malan yiigelitɔne fe ra yama sariɔnɔnxin ye Yerusalɛn taani. ²⁷ A e kɛnɛn nɛn e xa na liga, koni a donla mɔn yi e ma. Bayo xa siya gbetene bata Yahudiyane dinan tɔnɔne sɔtɔ, siya gbetene fan lan nɛn e yi Yahudiyane mali e yii seene ra. ²⁸ N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tɔnɔn so e yii, n danguma nɛn ε konni n nɛma sigɛ Sapen yamanani. ²⁹ N na a kolon yati, fa fala n nɛma sigɛ ε konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixina duba kamalixin nin.

³⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sariɔnɔnɔnɔn xanuntenyani, ε xa ε yixɔdɔxɔ, ε yi Ala maxandi n xa. ³¹ E Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yudaya

[†] 15:9: Samuyeli 22.50 nun Yaburin 18.50 [‡] 15:10: Sariyane 32.43 [§] 15:11: Yaburin 117.1

^{*} 15:12: Esayi 11.10 [†] 15:19: Iliri yamanan sa Gireki yamanan sogeteden kɔmenna ma. [‡] 15:21: Esayi 52.15

denkeleyatarene yii, e nun n wanla naxan kema Yerusalen taani, na xa rafan yama sarijnanxin ma na yi. ³² Nayi, xa Ala tin, n fama sewani nen e fema, en birin yi matabun soto en bode xon ma. ³³ Bore xunbenla Ala xa lu e birin xon. Amina.

16

Poli a xontonna

¹ E en ngaxakeden jaxalanmaan Foyibe yate muxu fajin na, naxan walima Sankire denkeleya yamaan xa. ² E a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sarijnanxin tagi kii naxan yi, e a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma denaxan yi. A tan yeteen bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan.

³ E Pirusila nun Akila xonton, n walike bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa. ⁴ E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbete denkeleya yamane birin barikan birama e xa. ⁵ Denkeleya muxun naxanye e malanma e banxini, e ne fan xonton. E n xanuntenna Epayinete xonton, naxan singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani. ⁶ E Mariyama xonton naxan walixi e xa kati! ⁷ E Andironiki nun Yuniyasi xonton n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatexi xerane ye. E singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yee ra.

⁸ E Anpiliyati xonton n xa, n xanuntenna Marigini. ⁹ E Yurubani xonton n xa, en walike bodena Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi. ¹⁰ E Apelesi xonton naxan a yete yita Alaa Muxu Sugandixin gbeen na matoon xon. E Arisitobulaa denbayaan xonton. ¹¹ E Herodiyon xonton, n kon kaana. E Narisisaa denbayaan muxune xonton naxanye laxi Marigin na.

¹² E Tirifina nun Tirifosa xonton, jaxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Perasi jaxalan gbeten naxan walixi Marigin xa han! ¹³ E Rufu xonton, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga. ¹⁴ E Asinkirite nun Filegon nun Hereme nun Patirobasi nun Herimasi xonton e nun en ngaxakeden na naxanye e fema. ¹⁵ E Filologe nun Yuliye xonton e nun Nere nun a magilena, e nun Olinpasi nun yama sarijnanxin naxanye birin e fema.

¹⁶ E bode xonton ngaxakedenya xonton sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin e xontonna.

Marakolon daxeene

¹⁷ Ngaxakedenne, n na e mafanma, e a liga e yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. E xaranna naxan sotoxi, e na matandima. E masiga ne ra. ¹⁸ Amasoto na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mume, koni e yete rafan feene! E sontarene mayendenma e fala fajine nun e wule mataxo falane ra. ¹⁹ Muxun birin bata a me a e Alaa falan suxuma. Nayi, n sewaxi e fe ra han, koni n wama nen e xa findi xaxilimane ra e fe fajin kolon, e yi fe jaxin matanga sontareyani. ²⁰ Bore xunbenla Ala Setana halagima nen e sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan e ra.

²¹ N walike boden Timote e xonton e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

²² N tan, Teritiyusi nan kedini ito sebexi Poli xa, n fan bata e xonton Marigin xinli.*

* 16:22: Teritiyusi nan Poli xuiin sebe a xa. Yanyina nde a wanla nan yi sebeli tiin na.

²³ Gayi ε xɔntɔn, nxu nun denkeleya yamaan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun en ngaxakedenna Kuwaratusi ε xɔntɔn.

²⁴ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinar ε ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁵ Ala naxan nɔε ε senbe soε n ma Xibaru Fajɪ raliin xɔn, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi baan xɔn, fata na wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi to mi na ra, ²⁶ naxan bata mini kenenni iki nabine kitabune xɔn, fata habadan Ala yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma e yi denkeleya a ma, e yi a xuiin suxu,

²⁷ Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani habadan! Amina.

Kēdi Singen Kōrenti Kaane Ma Pōli Alaa Falan Kēdi Singena Kōrenti Kaane Ma

Pōli a xerayaan sigatiin firindenī, a yi kike fu nun solomasexē raba Girekine konni Kōrenti taani. A denkeleya yamaan malanna naxan fōlō na, na muxune yi findixi siya gbētene nan na naxanye yi suxure batuni nun.

Na waxatini Kōrenti taan yi sabatixi han, fata a kunki tide firinne ra. Yulayaan yi sabatixi han! Namun feene fan yi sabatixi. Dunuḡa fe kolonna xaranna nun suxure batu feene fan yi sabatixi. Fe ḡaxin nun sōn ḡaxin fan yi gbo. Nayi, na feene yi denkeleya yama nenēn dēxōn ma, ne yi e mabandunma kiin birin yi. En na a toma nen nayi fa fala na kōntōfili wuyaxi ti nen xeraan ma.

Pōli keli xanbini na, a yi kōntōfili fe wuyaxi mē lan mēn kaane denkeleya yamaan ma. Nayi, a yi kēdin seḡe han naanin ḡōxōn. Firin yi ne ye naxanye ramaraxi Kitabun kui. Koni a dōnxē firinna naxanye mi fa en yii to, ne fe falaxi Kōrenti Kaane Kēdine kui a Singena, keli a sora 5.9-13. E fe mōn falaxi a kēdin firinden kui a sora 2.3 e nun a sora 7.8. Kēdi firinna naxanye Kitabun kui, ne seḡexi Pōli a xeraya sigatiin saxanden nin, a singen seḡexi Efesi taani (a mato Kōrenti Kaane Kēdi Singen sora 16.8), a firinden seḡexi Efesi taani hanma Masedoniya yi.

Kēdi singen kui naxan seḡe Kōrenti kaane ma, a yelin xanbini xōntōnna tiye, a yi wali fāḡi kolonna ti Ala maxandini (1.1 han 9), Pōli yi a fala mēn kaane xa, a e xa mayitaxunna ḡan naxan e tagi (1.10 han 4.21), e fe ḡaxin ḡan yamani (sora 5), e yi ba e feene raliye siya gbētene kiti sadene yi (6.1 han 11). A mōn a yitama denkeleya muxune lanma e xa e fati bēnden nawali kii naxan yi (6.12 han 20). Na xanbi ra, a mōn yi mēn kaane maxōdin wuyaxi yabi, lan feni itoe ma:

- Futu tiina (sora 7)

- Subena fe naxan baxi saraxan na suxurene xa, e nun muxun lan a xa a yeḡe suxu kii naxan yi lan suxure batu feene nun namun fonne ma (8.1 han 11.1)

- Denkeleya yamaan malanna nun Marigina ximēnna fe (11.2 han 34)

- Alaa Nii Sariḡanxina kiseene fe (sora 12 han 14)

- Faxa muxune keli fena sayani (sora 15)

Kēdin naḡanxi xibaruna nde nan ma alo xerana wanle nun xōntōnne (sora 16). Dunuḡa kōntōfili feni itoe birin yi, xerana a yitama nen Yesu nōe muxune kōntōfili feene bē e ma kii naxan yi, a a xanuntenyaan nan kiraan na naxan dangu feen birin na (sora 13).

¹ N tan Pōli, Ala naxan xilixi a sagoni, a yi n findi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na, nxu nun en ngaxakedenna Sosaten nan ito seḡema e ma. ² Nxu yi a rasiga Alaa denkeleya yamaan ma Kōrenti taani, muxun naxanye bata rasariḡan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, naxanye xilixi alogo e xa findi yama sariḡanxin na, e nun muxun naxanye birin Ala maxandima yiren birin yi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, e Marigina, e nun nxu fan gbeena.

³ En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōḡe xunbenla fi e ma.

Barika Birana Ala xa

⁴ N barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin amasotō a bata hinanna fi ε ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁵ Amasotō ε feene birin bata sabati Yesu barakani, a yi ε mali falan nun ε fe kolonni. ⁶ Amasotō nxō sereyaan bata rakamali ε yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ⁷ Nayi, Alaa kise yo mi dasaxi ε ma ε nema en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin mame han a mini kenenni. ⁸ A mōn ε marama nēn ken, han waxati rajanna alogo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin nama fe yo li ε ra a Fa Lōxōni. ⁹ Ala naxan ε xilixi alogo ε nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa lan ε bode ma, na tinxin.

Mayitaxunna denkeleya yamani

¹⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε birin xa lan ε bode ma, alogo ε nama yitaxun. E findi muxu kedenna ra, ε miriyane nun ε kui feene yi findi kedenna ra. ¹¹ Amasotō ngaxakedenne, n bata a kolon Kilowe kon kaane xōn, a lantareyana ε tagi. ¹² N waxi naxan fala feni, na ni i ra: muxuna ndee a falama ε ye, e naxa, “N tan Pōli nan fōxō ra.” Bonna naxa, “N tan Apolosi nan fōxō ra.” Bonna fan naxa, “N tan Piyeri nan fōxō ra.” Nde gbete fan naxa, “N tan Alaa Muxu Sugandixin nan fōxō ra.” ¹³ Alaa Muxu Sugandixini taxunxin na a ra ba? Pōli nan gbangban wudin ma ε xa ba? E rafuxi igeni Pōli nan xili yi ba?

¹⁴ N barikan birama Ala xa fa fala n mi ε sese rafuxi igeni ε tubi xinla ma fō Kirisipu nun Gayi ¹⁵ alogo muxu yo nama a fala fa fala ε rafuxi n xinla nin. ¹⁶ N bata yi Esitefana nun a kon kaane fan nafu. Koni n mi fa a kolon xa n bata muxu gbete rafu. ¹⁷ Alaa Muxu Sugandixin mi n xexi, a n xa marafuun ti. A n xexi nēn, a n xa sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali, anu, n mi na ligama adamadiine lōnni falane xōn alogo Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin* senben nama ba a ra na yi.

Xaxilimayaan nun xaxilitareyana

¹⁸ Yesu faxa fena wudin ma, na findixi xaxilitareyaan nan na muxune xa naxanye halagima. Koni Ala en tan naxanye rakisima, a findixi Ala senben nan na en tan xa. ¹⁹ Ito nan sebexi Kitabun kui; “N fe kolonne fe kolonna kalama nēn, n yi xaxilimane xaxilimayani fu.”† ²⁰ Fe kolonna minen yi? Sariya karamōxōn minen yi? Waxatini ito muxu lōnnixin minen yi? Dunuḡa muxune nun e fe kolonna mi Ala kolonxi a fe kolonni. Ala mi dunuḡa fe kolonna findixi daxuyaana na ba?

²¹ Amasotō Alaa fe kolonna mi tinxi dunuḡa muxune xa Ala kolon e fe kolonni. A Ala kenexi nēn a xa muxu denkeleyaxine rakisi kawandini ito xōn naxan luxi alo daxuyana yamaan xa. ²² Yahudiyane taxamasenne maxōdinma, Girekine fe kolonna fenma. ²³ Koni Alaa Muxu Sugandixin gbangban feen wudin ma, en na nan ma fe kawandi bama. Yahudiyane mi tinna na nan me, e nun daxuyaana na a ra siya gbetene xa. ²⁴ Koni Ala bata naxanye xili, xa a findi Yahudiyana hanma Girekina, Alaa Muxu Sugandixin findixi Ala senben nun a fe kolonna nan na, na kanne xa. ²⁵ Amasotō hali Alaa fena ndee nun daxuyaana maliga, na daxuyaana dangu muxune fe kolonna ra. Hali Alaa fena ndee nun senbetareyaana maliga, na senbetareyaana gbo muxune senben xa.

* **1:17:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaana findixi senben nan na naxan habadan nii rakisin fima muxune ma. Yesu gbangban wudin naxan ma, na bata findi kisin taxamasenna ra. † **1:19:** Esayi 29.14

²⁶ Ngaxakedenne, ε miri a ma, ε yi findixi muxun sifan naxanye ra Ala ε xilixi waxatin naxan yi. Fe kolon wuyaxi mi yi ε ye adamadiine yeε ra yi. Senbema wuyaxi mi yi ε ye, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi ε ye. ²⁷ Koni naxan ma fe findixi daxuyaan na dunuᵓa muxune xa, Ala na nan sugandixi a xa fe kolonne rayagi. Naxan findixi senbetaren na dunuᵓa muxune xa, a na nan sugandixi alogo a xa senbemaneyagi. ²⁸ Dunuᵓa muxune yoxi naxan ma, e yi a rajaxu, e yi a bote raba, e mi naxan yatexi se ra, Ala na nan sugandixi a xa dunuᵓa se yatexine halagi. ²⁹ Nayi, adamadi yo mi nœ a yete matoxe Ala yetagi. ³⁰ Koni Ala bata ε kafu a Muxu Sugandixin Yesu ma, a yi a findi en ma fe kolonna ra fata Ala ra, e nun en ma tinxinna nun sarijanna nun xunbana. ³¹ Nanara, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa muxun naxan a yete matoxoma, a xa a yete matoxo Marigina fe ra.”†

2

Yesu gbangban feen wudin ma

¹ Ngaxakedenne, n to fa ε fema n xa fa Alaa fe sereyaan ba ε xa, n mi fala tilinxi ti ε xa fe kolonni. ² Amasoto n na a ragidi nen fa fala n nama fefe kolon ε tagi, fo Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe, naxan gbangban wudin ma. ³ Nanara, n yi ε fema senbetareyani, n yi xuruxurunma gaxuni. ⁴ N yi xaranna nun kawondin naxan tima, n mi yi katama muxune mabandundeni adamadiine fe kolonna xan xon, fo Alaa Nii Sarijanxin senbena, ⁵ alogo ε nama denkeleya adamadiine fe kolonna ma, fo Ala senbena.

Alaa fe kolonna

⁶ Anu, naxanye denkeleyaan bata koxo, nxu ne xaranma fe kolonna nde ma. Koni dunuᵓa ito fe kolonna mi a ra, hanma dunuᵓa kuntigine* gbeena, naxanye halagima. ⁷ Nxu tan Alaa fe kolonna wundo feen nan yebama, naxan yi luxunxi, koni Ala bata yi naxan nagidi en ma en ma binyena fe ra, benun dunuᵓa xa da. ⁸ Dunuᵓa kuntigi yo mi na fe kolonna kolonxi. Xa e yi a kolon, e mi yi Marigin binyen kanna gbangbanje wudin ma nun. ⁹ Koni alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala feen naxan yitonxi a xanu muxune yeε ra, yeεn munma na fo, tunla munma na me, muxun xaxinla munma na yeε to.”†

¹⁰ Koni Ala bata a makenen en tan xa a Nii Sarijanxin barakani. Alaa Nii Sarijanxin feen birin bunna fenma hali Alaa fe tilinxine. ¹¹ Amasoto nde muxune ye naxan nœ muxun kui feen kolonje, ba a yete nii yi feen na naxan na kanna fatini. Na kiini, Alaa Nii Sarijanxin nan fan Alaa feene birin kolon.

¹² En mi dunuᵓa ito xaxinla xan sotoxi, koni fo Alaa Nii Sarijanxina, Ala naxan nafaxi, alogo Ala seen naxanye birin fixi en ma, en xa ne kolon. ¹³ Nxu na feene nan falama, naxanye mi findixi muxune fe kolonne xaranne ra, koni fo Alaa Nii Sarijanxina xaranna. Nxu Alaa Niina feene yebama na kanna nan xa, na niin naxan yi. ¹⁴ Koni Alaa Nii Sarijanxin mi muxun naxan yi, na kanna mi Alaa Niina feene suxe mumε. Daxuya feene nan ne ra a yeε ra yi, a mi nœ e famunje. Amasoto Alaa feene kolonna a Nii Sarijanxin nan xon. ¹⁵ Alaa Nii Sarijanxin muxun naxan baje yi, na kanna nœ feene birin

† **1:31:** A mato Yeremi 9.22-23 kui. * **2:6:** Yanyina nde Poli falan tima dunuᵓa kuntigi paxine nan ma e nun Setana yinnan naxanye na kuntigine paxine senben binla ra. † **2:9:** A mato Esayi 64.3 kui.

tagi rabe nen, koni muxu yo mi nœ na kanna feene kolonje. ¹⁶ Amasoto, a sebexi Kitabuni, a naxa, “Nde nœ Marigina miriyane kolonje alogo a xa a kawandi a yi a rakota?”† Koni en tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

3

Alaa walikene fe

¹ Ngaxakedenne, n mi yi nœ falan tiye ε xa alo muxun naxanye koxoxi Alaa feene yi, koni alo dunuja muxune alo muxun naxanye dii joreyani Alaa Muxu Sugandixina feene yi. ² N bata xaranna fi ε ma naxan luxi alo xijne igena, donse xodexen mi yi a ra, bayo ε mi yi nœ a rasuxe. Koni hali iki, ε mi a nœ singen. ³ Amasoto ε mon luxi nen alo dunuja muxune. Bayo xoxolonyaan nun lantareyana ε tagi. Na mi a yatixi ba fa fala a dunuja muxune nan ε tan na naxanye sigan tima alo adamadiin bonne? ⁴ E tan nde keden na a fala, a naxa, “N tan, Pöli nan gbee n na,” boden yi a fala, a naxa, “N tan, Apolosi nan gbee n na,” adamadiyaan feene xa mi ne ra ba?

⁵ Nde Apolosi ra? Nde Pöli ra? Alaa walikenen nan tun nxu tan na, naxanye ε malixi ε denkeleya. Birin a wanla rakamalima nen Marigin naxan soxi a yii. ⁶ N sansiin si nen, Apolosi nan yi a ige sama, koni Ala nan a rasabati. ⁷ Na kiini, sese mi sansiin si muxun nun a ige sa muxun na fo Ala naxan a rasabatima. ⁸ Sansiin si muxun nun a ige sa muxun birin lan, Ala ne keden kedenna birin saranma nen lan e wanla yaten ma. ⁹ Amasoto nxu findixi walikene nan na, naxanye nun Ala walima. E tan findixi Alaa xeen nan na, xanamu, Alaa banxina. ¹⁰ Ala bata a ragidi n ma a hinanni, n yi wali a xa alo banxi tiin naxan fatan, n yi banxin beten sa. Iki, muxu gbete bata banxin ti na fari. Koni fo birin xa a liga a yeren ma na banxin ti feni. ¹¹ Amasoto banxi tiin mi nœ banxi beten saxin maxete, bayo a bata yelin beten se. Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan a beten saxin na. ¹² Koni, xa muxu yo banxin ti na beten saxin fari, a xema banxin ti, hanma gbeti daxina, hanma boxo bun nafunle, hanma wudina, hanma sexena, ¹³ birin wali xonna makenenna nen Yesu Fa Loxoni. Amasoto teen nan fama, na yi muxun birin wali funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan. ¹⁴ Xa muxun wanla nde ke teen mi naxan halage, na kanna na saranna sotoma nen. ¹⁵ Koni xa muxun wali xonna gan, a bata bono na yi. A yeteen kisima nen, koni a luma nen alo muxun na dangu teen xun ma.

¹⁶ E mi a kolon ba, fa fala a ε findixi Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii Sarijanxin doxodena? ¹⁷ Nanara, xa muxu yo Ala Batu Banxin kala, Ala na kanna halagima nen. Amasoto Ala Batu Banxin sarijan, ε tan yeteen nan Ala Batu Banxin na.

¹⁸ Nanara, muxu yo nama a yete mayenden. Xa muxuna nde ε tagi naxan a mirima fa fala a fe kolonna nan a tan na dunuja muxune yeε ra yi, a yi lan nen, na kanna xa a yete yate xaxilitaren na, alogo a xa findi fe kolonna yatin na. ¹⁹ Amasoto dunuja fe kolonna findixi daxuyaan nan na Ala yeε ra yi, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e yetena kotene nan xon.”* ²⁰ A mon naxa yire gbete yi, “Marigin fe kolonne miriyane kolon fe fuune nan na.”† ²¹ Nanara, muxu yo nama a kanba adamadiine yi sonon! Amasoto ε tan nan gbee itoe birin na: ²² Pöli yo, Apolosi yo, Piyeri yo,

† 2:16: Esayi 40.13 * 3:19: A mato Yuba 5.13 kui. † 3:20: Yaburin 94.11

dunujna ito yo, siimayana hanma faxana, waxatini ito hanma naxan fama, ε gbeen nan e birin na, ²³ koni Alaa Muxu Sugandixin nan fan gbee ε tan na, Ala nan fan gbee Yesu ra.

4

Yesu a xerane

¹ Na kui, muxune xa nxu yatε Alaa Muxu Sugandixina walikene nan na, Alaa wundo feene taxuxi naxanye ra. ² Nba, tinxinna nan maxɔdinxi walikεεn ma. ³ Na mi fefe ra n tan xa, xa ε tan n yalagi hanma adamadiine kiti sadena nde. N tan yetεen mi nɔε n yetε yalagε, ⁴ bayo n xaxinla mi n yalagixi. Koni na mi a lige a n tinxin, bayo Marigin nan n makitima. ⁵ Nanara, ε nama kitin sa benun a waxati saxin xa a li, benun Marigin xa fa, naxan dimin fe luxunxine raminima kenεnni, a yi bɔɲε yi feene makenεn. Nayi, birin a binyen sɔte Ala yii.

⁶ Ngaxakedenne, n na feene birin falaxi n yetε nun Apolosi ma ε tan nan ma fe ra alogo nxɔ misaala xa sandani ito bunna yita ε ra fa fala “E nama dangu fe seβexine ra.” E yi waso ayi, ε muxune rafisa e bode xa. ⁷ Nanse i tan danguxi bodene ra? Nanse i yii, naxan mi soxi i yii? Xa a soxi i yii nεn, nanfera i fa i yetε matɔxɔma alo i tan yetεen nan a sɔtɔxi?

⁸ E bata wasa sinma! E bata findi nafulu kanne ra sinma! E bata findi mangane ra, hali nxu tan mi naxan sɔtɔxi. A yi rafanɲε n ma ε xa findi mangane ra yati alogo nxu fan xa findi a ra ε xɔn. ⁹ Amasɔtɔ n yengi yi a ma fa fala Ala bata nxu tan xεrane lu xanbin na alo muxu suxin naxanye yalagixi e xa faxa yamaan yεε ramaxa seen na, nxu to bata findi mato seen na dunujna muxune birin yetagi e nun malekane. ¹⁰ Daxun nan nxu tan na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Koni xaxilimaan nan ε tan na Alaa Muxu Sugandixini. Senβε mi nxu tan na, koni ε tan, senβena ε tan na. E tan binyaxi, koni nxu tan yarabixi. ¹¹ Kamεna nxu suxuma han iki yeteni e nun min xɔnla nun marabenna. Nxu ɲaxankataxi, sigatiin nan fa nxu ra. ¹² Nxu taganma wale nxu yiine ra. E na nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu beβεnxɔnya, nxu limaniya. ¹³ E na nxu mafala, nxu tan yi e ralimaniya. Nxu bata findi dunujna ɲama bɔxɔn daxin na alo se xɔsixine han iki.

¹⁴ N mi ito seβexi ε ma alogo n xa ε rayagi, koni alogo n xa ε rakolon alo n xanunten diine. ¹⁵ Amasɔtɔ hali karamɔxɔ wuli fu yi tixi ε yεε ra nun naxanye ε xaranma Alaa Muxu Sugandixina fe ma, fafe keden peen nan ε xa. Amasɔtɔ n bata findi ε fafe ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, n Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma. ¹⁶ Nanara, n na ε mafanma, ε xa n naliga. ¹⁷ N Timɔte rasigama ε ma na nan ma. N nafan diin nan a tan na e nun tɔgɔndiya muxuna Marigina fe yi. A n ma kirane rabirama ε ma nεn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, n denkeleya yamane birin xaranma naxanye ma yiren birin yi.

¹⁸ E tan ndee ε yetε yigboma, a n mi fa fama ε fema sɔnɔn. ¹⁹ Koni xa Marigin tin, n fama nεn ε fema iki sa. Nayi, n fama nεn na muxu wasoxine senben kolonden, hali e falan gbansanna mi a ra. ²⁰ Amasɔtɔ falan xa mi Alaa Mangayaan na, fɔ senβena. ²¹ Nanse rafan ε ma? N xa fa bosaa na ε yεε ra? Hanma xanuntenyaan nun limaniyana?

5

Yalunyana fe

¹ Nba, e a falama fa fala a muxuna ndee yanga suxuni e tagi. Na yanga suxu kiin jaxu kati, hali denkeleyatarene mi na joxonna ligama. Muxuna nde bata a nga xuri tongo. ² Hali na, e mon e wasoma! A yi lan nun, e xa sunu na ma, muxun naxan na fe sifan ligaxi, e yi na ba e tagi. ³ Hali n gbinding mi e fema koni n xaxili e xon. Muxun naxan bata na fe sifan liga, n bata yelin na kanna yalage alo n nema yi e fema. ⁴ E na e malan Marigi Yesu xinli, n fan xaxili e xon ma, Marigi Yesu senben fan e xon ma, ⁵ na waxatini, e na kanna kedi e tagi, a lu Setana yii, alogo a fati benden napan feene xa kala, a niin yi kisi Marigin Fa Loxoni.

⁶ E yete mataxon mi fan mume! E mi a kolon ba, fa fala a “Buru rate sena* ndedi nan buru fupin birin natema?” ⁷ Nayi, e yete rasarijan! E haken ba e tagi naxan luxi e ye alo buru rate se fonna buru xunni. E lu alo buru nen naxan mi basanxi se gbete ra. Amasoto Alaa Muxu Sugandixin bata faxesa en xa alo Halagi Tiin Dangu Loxon† saraxa yexena.‡ ⁸ Nayi, en xa na sanla raba a kiini. En nama a liga buru rate se fonna ra naxan luxi alo marajaxun nun fe jaxina. Koni en xa a liga alo buru rate seen mi basanxi burun naxan na, sarijanna nun jandini.§

⁹ N na a sebe nen e ma n ma kedin kui, a e nama e nun yanga suxune malan. ¹⁰ Koni n mi a falaxi dunuja ito muxune xan ma fe ra, naxanye yanga suxuni, hanma milantenne hanma kansun tiine hanma suxure batune. Xa a yi na kii nin nun, fo e mini dunuja yi feu! ¹¹ Iki, n na a sebema e ma fa fala, muxun naxanye bata e yete findi denkeleya muxune ra, koni e lu yanga suxuni, hanma milantenyana, hanma suxure batuna, hanma nafigiya, hanma dalob minna hanma kansun tina. Hali e nun ne nama e yii malan donse dondeni. ¹² Anu, n tan ma wali mi a ra, n yi denkeleyatarene makiti. Koni e tan xa mi lan e yi denkeleya yamaan muxune makiti ba? ¹³ Ala nan denkeleyatarene kitine bolonma. A sebexi Kitabuni, a naxa, “E xa muxu jaxin kedi e tagi.”*

6

Kitina ngaxakedenmane tagi

¹ Xa yengen muxu firinna tagi denkeleya yamani, nanfera e tinma na kitin xa sa tinxintarene tagi, benun a xa sa yama sarijanxin tagi? ² E mi a kolon ba, fa fala yama sarijanxin dunujaa kitin sama nen? Nba, xa e dunuja kitine sama nen, nanfera e mi noe fe xuridine kitin se? ³ E mi a kolon ba fa fala a en tan nan malekane makitima? En fa taganje dunuja ito feene ma nayi ba? ⁴ Nba, xa yengene e tagi dunuja feene ma, e muxune daxe kitisane ra nayi naxanye mi binyaxi denkeleya yamaan tagi ba? ⁵ N na e yagi feen nan falama nayi. Na bunna neen ba, fa fala fe kolon yo mi e tagi naxan noe denkeleya muxu firinna tagi kitin se? ⁶ Koni denkeleya muxuna nde bata a ngaxakedenma nde xili kitini denkeleyatarene konni denkeleyatarene yee xori!

* **5:6:** buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † **5:7:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxesa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorɔyaan 12.1-13 kui. ‡ **5:7:** A mato Xorɔyaan 13.7 nun 12.21 kui. § **5:8:** A mato Xorɔyaan 12.15-20 nun Sariyane 16.3 kui.

* **5:13:** Sariyane 17.7

⁷ Xa kitine ε tagi, bõnõn nan na ra. Benun na xa liga, a mi yi lan ba, ε xa tin tinxintareyaan yi liga ε ra nayi? Nayi, ε mi yi lan ba, ε tin kansunna ma? ⁸ Koni ε tan yeteεn nan tinxintareyaan ligama, ε yi ε ngaxakedenmane yii seene kansun. ⁹ E mi a kolon ba fa fala tinxintarene mi keεn sõtõma Alaa Mangayani? E nama ε yete mayenden. Yanga suxume hanma suxure batune hanma yalundene hanma xεmεn naxanye kafuma e bode ma, ¹⁰ hanma mujadene hanma milantenne hanma dõbõ minne, hanma nafigine, hanma kansun tiine, ne sese mi keεn sõtõma Alaa Mangayani. ¹¹ E tan ndee yi na kii nin nun, koni ε yulubine bata xafari, ε rasarijan, ε yi findi muxu tinxinxine ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli a Nii Sarijanxin barakani.

ε Ala binya ε fati bendeni

¹² E a falama nen, ε naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni tõnõ mi feen birin na. E naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni n tan mi tinje luyε sese a konyiya bun. ¹³ E mõn a falama, ε naxa, “Kuiin nan gbee donseen na, donseen nan fan gbee kuiin na.” Koni Ala e firinna birin halagima nen. Muxun fati benden mi rafalaxi yanga suxun xan xili yi bayo Marigin nan gbee fati benden na, e nun Marigin fan fati benden nan xa. ¹⁴ Ala bata Marigin nakeli sayani, a en tan fan nakelima nen a senbeni. ¹⁵ E mi a kolon ba fa fala a ε fati benden findixi Alaa Muxu Sugandixin fati benden yirena nde nan na? Nayi, n lan n xa Marigin fati benden din yalunden fatin na ba? En-εn de! ¹⁶ E mi a kolon ba fa fala xεmεn naxan nun jaxalan yalunden kafuma, a ne bata findi fati bendε kedenna ra? Na ma, a sebexi Kitabuni: Ne firinna bata findi fati bendε kedenna ra.* ¹⁷ Koni naxan a yete tuginma Marigin na, na nun Marigin findima nen kedenna ra.

¹⁸ E gi yanga suxun bun. Muxun yulubi gbeten naxanye ligama ne mi a fati bendeni, koni muxun naxan yangan suxuma na yulubin ligama a yete fati benden nan xili ma. ¹⁹ E mi a kolon ba fa fala Alaa Nii Sarijanxin Batu Banxin nan ε fati benden na, Niin naxan ε yi, Ala naxan fixi ε ma? E gbee mi ε fati benden na. ²⁰ Amasõtõ a ε xunbaxi sare xõdexen nan na. Nayi, ε Ala binya ε fati bendeni.

7

Futu feen maxõdinna

¹ E naxan falaxi ε kedin kui, en fa na ma fa fala xa a lan xεmεn nama jaxanla tongo. ² Anu, yanga suxun to bata gbo ayi, a lan xεmεn birin xa jaxalan keden futu a yete xa. Xεmεn birin ma jaxalan xa lu a yii, jaxanla birin ma xεmε yi lu a yii. ³ Xεmεn lan a xa naxan liga a jaxanla xa, a xa na liga a xa. Jaxanla fan na kii nin a xεmεn xa. ⁴ Jaxanla sago mi a yete fati bendeni fõ a xεmena. Na kiini, xεmεn fan sago mi a yete fati bendeni fõ a jaxanla. ⁵ E nama tondi ε bode ra fõ xa ε firinna bata waxatina nde sa lan na fe ma alogo ε xa lu Ala maxandε. Na xanbi ra, ε mõn yi lu ε bode ra alogo Setana nama ε ratantan ε yete suxutareyaan xõn.

⁶ N tinxii naxan ma n na nan falama na ra. A mi findixi yamarin xan na. ⁷ N yi wama nen, birin xa findi jaxalan dõxõtaren na alo n tan, koni birin nun a kiseen na a ra Ala xõn. Nde na ito sõtõ, nde fan yi nde gbete sõtõ.

⁸ Nba, naxanye mi futun bun e nun kaņa gilene, n ni ito nan falama ne fe yi. A lan e xa lu e danna alo n tan. ⁹ Koni xa e mi nõε e yete suxe, a lan nen e xa lu futun bun, amasõtõ na fisa benun e xa lu kunfa gbeeni.

* 6:16: Dunuņa Fõlon 2.24

¹⁰ Nba, naxanye futun bun, n yamarini ito fima ne nan ma fe ra. N tan mi a ra fɔ Marigina. Naxanla nama a me a xemen na. ¹¹ Xa a a me a xemen na, a nama dɔxɔ xeme gbete xɔn. Xanamu, e nun a xemen tagin xa yitɔn. Xemen fan nama a naxanla rame.

¹² N ni ito nan falama muxun bonne xa. N tan nan a falama, Marigina falan mi a ra. Xa naxalan denkeleyatarena nde xeme denkeleyaxina nde yii, xa naxanla tin a e xa lu e bode ra, a mi lan xemen yi a me a ra. ¹³ Xa naxalan denkeleyaxina nde dɔxi xeme denkeleyatarena nde xɔn, xa xemen tin a e xa lu e bode ra, a mi lan naxanla yi a me a ra. ¹⁴ Amasɔtɔ xeme denkeleyataren bata rasarijan a naxanla xɔn. Na kiini naxalan denkeleyataren fan bata rasarijan a xeme denkeleyaxin xɔn. Xa na mi yi a ra nun, ε diine yi findima nen muxu sarijantarene ra, anu nɔndin naxan na e rasarijanxi. ¹⁵ Koni xa denkeleyataren waxi a me feni a xemen na hanma a naxanla ra, a lu a xa siga. Denkeya muxun mi fa xidixi nayi a na findi xemen na hanma naxanla. Amasɔtɔ Ala en xilixi bɔɲe xunbenla nin. ¹⁶ Amasɔtɔ i tan naxanla, i a kolonma di, xa i nɔe i ya xemen nakise? I tan xemena, i a kolonma di, xa i nɔe i ya naxanla rakise?

Birin xa lu Ala fe ragidixini

¹⁷ Ba na ra, birin xa lu a kiini alo Marigina a ragidixi a ma kii naxan yi Ala a xili waxatin naxan yi. N yamarini ito nan soxi denkeya yamane birin yii. ¹⁸ Alo misaali itoe: Xa xemena nde yi banxulanxi Ala a xili waxatin naxan yi, a nama a banxulanyaana luxun. Koni xa nde gbete mi yi banxulanxi benun Ala xa a xili, a nama tin sɔnɔn, a xa banxulan. ¹⁹ Amasɔtɔ xa i banxulanxi, xa i mi banxulanxi, fefe mi na ra fɔ i xa Alaa yamarine nan suxu. ²⁰ Birin xa lu a kiini alo a yi kii naxan yi benun Ala xa a xili. ²¹ Ala i xili waxatin naxan yi, xa konyin nan yi i tan na, i nama xamin na ra. Koni xa i nɔe feren sɔte i xɔɔya, na liga. ²² Amasɔtɔ Marigin bata konyin naxan xili, Marigina xɔɔn nan na ra. Ala bata xɔɔn naxan xili, na fan bata findi a Muxu Sugandixina konyin na. ²³ Ala ε saraxi sare xɔdexen nan na. ε nama findi adamadiine konyine ra. ²⁴ Ngaxakedenne, ε keden kedenna birin xa lu ε kiini Ala yetagi alo ε yi kii naxan yi benun Ala xa ε xili.

Muxun naxanye mi futun bun e nun kaɲa gilene fe

²⁵ Muxun naxanye mi futun bun, ε naxan seβexi ne fe ra, en fa na ma. Marigina yamarin xa mi ito ra, koni Ala to bata n findi tinxin muxun na a kininkininni, n na n ma miriyaana nan falama.

²⁶ Tɔɔ waxatini ito yi, a lan nen muxun xa lu alo a kii naxan yi. ²⁷ Xa naxanla i yii, i nama kata fa fala i xa a bejin. Xa naxalantare kanna nan i ra, i nama naxanla fen. ²⁸ Koni xa i futun ti, yulubin mi na ra. Xa sungutunna dɔxɔ xeme taa ra, yulubin mi na ra. Koni naxanye futun tixi, ne tɔɔ wuyaxi sɔtɔma nen e dunuɲa yi gidini, n waxi n xa ne masiga ε ra.

²⁹ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra. Waxatin mi fa xunkuya sɔnɔn. Fɔlɔ iki ma, naxalan kanne xa lu alo naxalan mi e yii. ³⁰ Muxun naxanye wugama, e xa liga alo e mi yi wugama. Muxun naxanye sewaxi, e xa liga alo e mi yi sewaxi. Naxanye bata saren so, ne xa liga alo e mi se ramarama. ³¹ Muxun naxanye dunuɲa seene rawalima, e xa liga alo e mi tɔnɔ sɔtɔma e yi. Amasɔtɔ dunuɲa ito danguma nen.

³² Nba, a xɔli n ma nen ε xa xɔɔya xaminna birin ma. Naxalantare kanna a nɔxɔ luma Marigina wanla nan tun xɔn alogo a xa Marigin nan kenɛn. ³³ Koni

ɲaxalan kanna a ɲɔxɔ luma dunuɲa feene nan xɔn alogo a xa a ɲaxanla keɲen.
³⁴ Nayi, a feene yitaxunxin na a ra. ɲaxanla naxan fan mi futuxi hanma sungutunna, ne ɲɔxɔ luma Marigina wanle nan tun xɔn alogo e xa findi Ala gbeen na fati benden nun niini. Koni ɲaxanla xeme kanna, na a ɲɔxɔ luma dunuɲa feene nan xɔn, alogo a xa a xemen keɲen.

³⁵ N na falama e xa e mali feen nan na. N mi kataxi, n xa e raxɔɔ. Koni n waxi a xɔn ma nen e xa lu fe fajine nan fari naxanye lanxi, alogo e xa lu biraxi Marigin nan tun fɔxɔ ra.

³⁶ Xa banxulanna bata ɲaxanla masuxu, a yi a miri a a sungutunna tɔɔma nen, xa a fa fori, a mi a dɔxɔ. Xa a waxi a dɔxɔ feni, nayi a xa a waxɔn feen liga, a mi yulubi ligaxi na yi. ³⁷ Koni xa xemena a ragidi a bɔɲeni, karahan mi naxan na, a a nama sungutunna dɔxɔ, a mɔn nɔe a yete suxe, fe fajin nan na fan na. ³⁸ Na ma, naxan bata a gbeen futu, na bata fe fajin liga, koni naxan mi a gbeen futuxi, na bata fe fajin liga dangu bonna ra.

³⁹ ɲaxanla xa dɔxɔ a xemen xɔn han a xemen yi faxa. Koni xa a xemen faxa, a bata xɔɔya nayi, a nɔe dɔxe nen gbete xɔn ma naxan nafan a ma. Koni a xa findi Marigin gbeen nan na. ⁴⁰ Koni n ma miriyani, sewana a xa, xa a lu a kiini. N laxi a ra mɔn, fa fala Alaa Niina n fan yi.

8

Suben naxan nalixi suxuren ma

¹ E naxan seɓexi subena fe yi naxan bata rali suxurene ma, en fa na ma. Fe kolonna en birin yi. Fe kolonna muxun findima wasoden nan na, koni xanuntenyaan maliin nan tima. ² Muxun naxan a mirima fa fala a fe kolon, na mi fe kolon alo a lan a xa a kolon kii naxan yi. ³ Koni muxun naxan bata Ala xanu, Ala na kanna kolon.

⁴ Nanara, donseen naxan bata rali suxurene ma, en fa na nan ma fe falama. En na a kolon fa fala suxuren mi findixi sese ra dunuɲa yi. Ala keden peen na a ra. ⁵ Hali batu se wuyaxi to bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna fari, muxun naxanye ma a “alane,” hali “ala” wuyaxi nun “marigi” wuyaxi yi na nun, ⁶ koni en tan mabinni, Ala keden peen na a ra. A tan nan en fafe ra naxan seen birin daxi. En na en ma dunuɲa yi gidin ligama a tan nan xa. Marigi keden peen na a ra, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. Seen birin daxi a tan nan baraka yi. En na en ma dunuɲa yi gidin ligama a tan nan baraka yi.

⁷ Koni muxun birin mi ito kolon. Muxuna ndee bata dari suxure kii feene ra. Hali iki, e nema donse sifani ito donɲe, e yengi luma a xɔn ma nen a e suxuren kiseen nan donma. E xaxili kobin fan e yalagima, a e xɔsi. ⁸ Koni donseen mi en masoma Ala ra. Xa en na a don, en mi bɔnɔma sese yi. Xa en mi a don, en mɔn mi tɔnɔ yo sɔtɔma.

⁹ Koni hali feene liga feen xɔɔyaan to e yi, e a liga e yeren ma, e nama na muxune bira yulubini naxanye munma senbe sɔtɔ denkeleyani. ¹⁰ Amasɔtɔ muxun naxan senbe mi gbo denkeleyani feni ito yi naxan xaxinla kobi, xa na i tan fekolonna li i dege suxure banxini, na mi na fan nawekile a fan yi suxure kii donseen don ba? ¹¹ Nba, na muxun naxan munma senbe sɔtɔ denkeleyani, Alaa Muxu Sugandixin faxaxi naxan xa, na halagima nen i tan fekolonna xɔn ma na yi. ¹² Nba, e na haken liga i ngaxakedenna ra na kiini, i yi a xaxili kobin natantan, i mɔn yulubin ligama Alaa Muxu Sugandixin na na haken nan xɔn. ¹³ Nanara, xa donsena a lige ngaxakedenna yi bira yulubini, n tan fan mi fa na suben donɲe sɔnɔn mume, alogo n nama a bira yulubini!

9

Feen naxanye lan xerane ma

¹ Xorɔ mi n tan na ba? Xera mi n tan na ba? N tan mi en Marigi Yesu toxi ba? N wali xɔnna xa mi ε tan na Marigini ba? ² Hali bonne mi n kolon xeraan na, koni fɔ ε tan xa a kolon nen! Bayo ε tan to bata denkeleya, na findixi n ma xerayaan taxamasenna nan na Marigini.

³ N na n xɔnbama falani itoe ra n tɔɲεε muxune nan xa. ⁴ N naxa, nxu mi daxa nxu xa nxu dege nxu yi nxu min? ⁵ Nxu mi daxa, nxu fan yi denkeleya ɲaxanla nde futu ba, a yi siga nxu fɔxɔ ra sigatini alo xeraan bonne nun Marigin xunyene nun Piyeri a ligan kii naxan yi? ⁶ Nxu nun Baranabasi nan tun daxa ba, nxu wali donse feen na? ⁷ Sofaan mundun a yete goronna tonge a sofa wanli? Nde wudin siye, a mi a bogine don? Nde xuruseene rabe a mi e nɔnɔn min?

⁸ N ma falani ito findixi adamadiine miriyaan gbansanna nan na ba? Sariya Kitabun fan mi na fe kedenna xan falaxi ba? ⁹ Amasɔɔ, a sebexi Musaa Sariya Kitabun kui, a naxa, “I na ɲingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.”* Ala a ɲɔxɔ luxi ɲingene nan gbansan xɔn ma ba? ¹⁰ A mi ito falaxi en tan xan ma fe ra ba? Di, ito sebexi en tan nan ma fe ra yati. Xee biin neen xeen bima, malo xaban neen maala xabama, e yigi saxi se xabaxine yitaxunna nan ma. ¹¹ Nxu tan to bata sansiin woli ε tagi naxan findixi Alaa feene ra, xa nxu fati benden mali seen sɔɔ ε yii, na ɲaxu ba? ¹² Xa a daxa ε xa bonne mali seni itoe ra, a mi daxa nxu tan xa dangu ne ra ba? Anu, nxu tan mi sariyani ito rawalixi. A makuya na ra. Nxu bata diɲa feen birin ma alogo sese nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin madigan.

¹³ E mi a kolon ba, fa fala a muxun naxan walima Ala Batu Banxini, na a donseen sɔɔma Ala Batu Banxin nin? Naxanye saraxane bama, ne e gbeen sɔɔma saraxan nin. ¹⁴ Marigina en yamarixi na kii nin fa fala naxan Yesu a fe Xibaru Fajin nalima, na xa a balon sɔɔ na xɔn ma.†

¹⁵ Koni n tan mi sariyani ito sese rawalixi. N mɔn mi ito sebexi ε ma ε xandi feen xan ma iki. A rafanɲε n ma n xa faxa benun n kanba xunni ito xa ba n yii. ¹⁶ Anu, n na Yesu a fe Xibaru Fajin nali, na mi finde kanba xunna ra n xa bayo Ala bata na goronna daxɔ n xun ma. Gbalona n tan xa, xa n mi Xibaru Fajin nali! ¹⁷ Xa n yi wanli ito kema n ɲenige fajin nin, n yi saranna sɔɔma nen, koni bayo n karahanxi nen, n goronna nan tun bama n ma. ¹⁸ N saranna nanse ra na yi? Na ni ito ra: n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali hali n sare mi fi alogo n nama na sariyan nawali n yi seen sɔɔ Xibaru Fajin xɔn.

¹⁹ Xɔrɔn nan n tan na, muxu yo a konyi mi n tan na koni n bata n yete findi muxun birin ma konyin na alogo n xa muxu wuyaxi sɔɔ n nɔe naxan na. ²⁰ N nɛma Yahudiyane tagi, n na n yete lu alo Yahudiyane alogo n xa e masɔɔ. Naxanye sariyan bun ma, n nɛma ne tagi, n yi n yete lu alo n sariyan nan bun ma alogo n xa ne masɔɔ, hali n to mi sariyan bun ma. ²¹ Naxanye mi sariyan sɔɔxi, n yi n yete lu ne ye alo e tan, naxanye mi sariyan kolon alogo n xa ne masɔɔ hali n to mi xɔɔyaxi Alaa sariyan ma amasɔɔ n fa Alaa Muxu Sugandixina sariyan nan bun. ²² Muxun naxanye munma senben sɔɔ denkeleyani, n yi lu ne tagi alo naxan senben xurun denkeleyani, alogo n xa e masɔɔ. N bata n yete findi muxun sifan birin na muxun birin xa alogo n xa ndee rakisi kiin birin yi.

* 9:9: Sariyane 25.4 † 9:14: A mato Matiyu 10.10 nun Luka 10.7 kui.

²³ N ni ito birin ligama Alaa falan Xibaru Fajin nan ma fe ra alogo n fan xa n gbeen sōto a yi. ²⁴ E mi a kolon ba fa fala naxanye e malanma e gideni xataraɔya giini alogo xulunden xa to, a e birin e gima nɛn koni keden nan gbansan yɛɛrati kōntonna sōtoma. Nayi, e gi alogo e xa kōntonna sōto. ²⁵ Muxun naxan katama a boden lu feni fe sifani itoe yi fō na kanna xa a yixodaxo, a a yiton yete suxuni. A na ligama nɛn alogo nō sōtōn taxamasenna xa so a xunna naxan mi buma. Koni en tan a ligama nɛn alogo mangaya taxamasenna xa so en xun na naxan luma habadan. ²⁶ Nanara, n mi n gima n xunna yi. N mi yenge soma alo muxun naxan a yiin wolima foyeni tun. ²⁷ A makuya na ra. N na n fatin suxuma a xodexen nan na alo konyina, alogo n na kawandin ba bonne xa, n tan yeteen nama fula a tōnōn na.

10

Suxure feen maxadina

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xōn ma e xa a kolon fa fala en benbane bira nɛn Musa fōxō ra kundaan bun han e birin yi baani gidi.* ² A yi luxi alo e rafu nɛn e tubi xinla ma Musa xōn kundaan nun baa igeni. ³ E birin yi na niin donse kedenna don, ⁴ e yi na siimaya ige kedenna min, bayo e igen min nɛn keli Alaa gemeni gemen naxan findixi a Muxu Sugandixin na naxan yi biraxi e fōxō ra.† ⁵ Koni hali na, e wuyaxi mi Ala kenɛn, e binbine yi lu burunna ra.‡

⁶ Nba, misaala nan ne birin na en tan xa alogo en nama en miri fe naxin ma alo ne a liga kii naxan yi. ⁷ En nama suxuren batu alo na ndee a liga kii naxan yi. Bayo a seɓɓxi Kitabuni, a naxa, “Yamaan yi dōxō e degedeni e nun e mindeni, e lu keɓe, e sabaan so.”§ ⁸ En nama yangan suxu alo na ndee a liga kii naxan yi, e muxu wuli mōxōɗen nun saxan yi faxa soqe kedenni.* ⁹ En nama Alaa Muxu Sugandixin mato bunbani alo na ndee a liga kii naxan yi, saɓine yi e faxa. ¹⁰ E nama e mawuga alo na ndee a liga kii naxan yi, Ala yi Halagi Tiin nafa, a yi e faxa. ¹¹ Feni itoe birin liga nɛn e ra, e findi misaale ra, e yi seɓe en nakolon seen na, waxati rajanna bata a li en tan naxanye ma. ¹² Nayi, naxan na a miri fa fala a a tixi ki fajni, na xa a liga a yeren ma alogo a nama bira.

¹³ E ratantan feen naxanye bata e sōto, ne darixi adamadiine liye nɛn. Koni bayo Ala tinxin, a mi tinɓe tantan feen xa e sōto dangu e senben yatɛn na. Na ma, tantan feen nɛma e fōxō ra, Ala yi na yi mini feren fi e ma, alogo e xa lu tinxinni.

¹⁴ Nanara, n xanuntenne, e e gi suxure batun bun. ¹⁵ N falan tima e xa alo xaxilimane, e yeteen xa n ma falan mato. ¹⁶ En na barikan bira Ala xa Marigina igelengenna xōn, en yi en min, na mi en nun Alaa Muxu Sugandixin wunla malanma ba? En burun naxan donma na waxatini, na mi en nun Marigin fati bendɛn malanma ba?† ¹⁷ Buru xun keden to a ra, en birin bata malan en lu alo fati bendɛ keden peena, hali en to wuya, bayo en birin nde sōtoma na buru kedenna nin.

¹⁸ E Isirayila kaane mato, naxanye saraxa subene donma, lanma mi ne nun saraxa ganden tagi ba? ¹⁹ N waxi nanse fala fe yi nayi? Suxure kiin findixi senbena nde ra ba hanma suxuren findixi se kendɛn nan na ba? ²⁰ Na mi a

* **10:1:** A mato Xōrōyaan 13.21-22 nun 14.22-29 kui. † **10:4:** A mato Xōrōyaan 16.4-35 nun Sariyane 8.3 nun Yatene 20.8-11 kui. ‡ **10:5:** A mato Yatene 14.16 nun 14.23 nun 14.29-30 kui. § **10:7:** Xōrōyaan 32.6 * **10:8:** A mato Yatene 25.1-9 kui. † **10:16:** Marigina ximenna nan ito ra. A mato Luka 22.19 nun Kōrenti Singen 11.23-26 kui.

ra, koni suxure batune saraxan naxanye bama, e ne ralima Setana malekane nan ma, Alaa fe mi na ra feu! Anu, n mi waxi lanna xa lu ε nun yinnane tagi. ²¹ E mi nɔε ε minjε Marigina igelengenna ra, ε mɔn yi ε min suxurene igelengenna ra. E mi nɔε Marigina ximenna donjε e nun jinanne don seene.

²² En waxi Marigina xɔxɔlɔnna nan nakeli fe yi ba? En senben gbo a xa ba?

²³ E naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa.” Koni tɔnɔ mi feen birin yi. E naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa,” koni feen birin xa mi en malima. ²⁴ Muxu yo nama herin fen a yete xa tun, fɔ muxu gbete ye fan xa. ²⁵ Seen naxan birin sarama lɔxɔ tideni, ε na don. E nama maxɔdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁶ Bayo Kitabun naxa, a Marigin nan gbee bɔxɔn nun ayi seene birin na.† ²⁷ Xa denkelɛyatarena nde ε xili donse dondeni, xa siga xɔnla ε ma, a na donseen naxan so ε yii, ε na don. E nama maxɔdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁸ Koni xa muxuna nde a fala ε xa, a naxa, “Donseni ito bata rali suxuren ma,” nayi, ε nama na donseen don masɔtɔ na muxuna fe ra naxan ε rakolonxi lan xaxinla yatɛn ma. ²⁹ E tan xaxinla yatɛn mi a ra koni fɔ bonna xaxinla. Anu, nanfera n tan ma xɔɔyaan finde yalagin na muxu gbete xaxinli? ³⁰ Xa n barikan bira Ala xa n ma donsena fe ra, nanfera muxuna nde n nayelefuma lan na donsena fe ma, n bata barikan bira Ala xa naxan ma fe ra?

³¹ Na kui, xa ε donseen donna hanma ε ε minma, ε nema fefe lige, ε a liga Alaa binyena fe ra. ³² E kewanle nama Yahudiyane ratantan, hanma Girɛkine hanma Alaa denkelɛya yamana, ³³ alo n tan fan katama n xa muxun birin kɛnen kii naxan yi. N mi fe fapin fenma n yete xan tun xa, fɔ muxu wuyaxi xa alogo ne fan xa kisi.

11

Feen naxanye daxa sali waxatini

¹ E findi n naliga muxune ra, bayo n tan fan Alaa Muxu Sugandixin naligama.

² N bata ε tantun, n ma fe to rabiraxi ε ma feen birin yi, e nun ε to n ma xaranne suxi alo n na a falaxi ε xa kii naxan yi.

³ Koni, n waxi a xɔn ma ε xa a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan xɛmɛne birin xun na. Xɛmɛn nan jaxanla xun na. Ala nan a Muxu Sugandixin xun na. ⁴ Nanara, xɛmɛn naxan Ala maxandima, hanma naxan nabiya falane tima yamaan tagi, xa kɔmɔtina a xun na, a bata a kuntigin nafeya. ⁵ Naxanla naxan Ala maxandima, hanma a nabiya falane tima yamaan tagi, a xunna magenla a ra, na a kuntigin nan nayagima. Na luxi nɛn alo a na a xunna gbanan. ⁶ Xa jaxanla mi a xunna maxidi, a mɔn lan nɛn a yi a xunna gbanan. Koni jaxanla xunna gbananxina, e nun a maxabaxina, na birin to mayagi nɛn, a lan nɛn nayi a yi a xunna maxidi. ⁷ Xɛmɛn tan mi lan a yi a xunna maxidi bayo a findixi Ala maligan nun a binyen nan na. Koni jaxanla nan a xɛmɛna binyen na. ⁸ Amasɔtɔ Ala mi xɛmɛn xan baxi jaxanli, koni jaxanla nan baxi xɛmɛni. ⁹ Xɛmɛn mi daxi jaxanla fe ra, koni jaxanla nan daxi xɛmɛna fe ra. ¹⁰ Nanara, jaxanla xa a xunna maxidi a xɛmɛna senben taxamasenna ra e nun malekane fe ra. ¹¹ Koni Marigina dinani, jaxanla mi fataxi xɛmɛn na, xɛmɛn fan mi fataxi jaxanla ra. ¹² Bayo alo jaxanla kelixi xɛmɛni kii naxan yi, jaxanla fan xɛmɛn barixi na kii nin. Koni feen birin kelixi Ala nan ma.*

† **10:26:** A mato Yaburin 24.1 kui. * **11:12:** A mato Dunuɔra Fɔlɔn 1.26-27 nun 2.18-23 kui.

13 E tan yeteεn xa na feen makiti: Xa naxanla lan a yi Ala maxandi a xunna mi maxidixi. 14 Nba, Adamadiin keɓaan mi ε xaranɓe ba, fa fala xa xemen xunseεxen kuya ayi, a yagima nen nayi? 15 Koni binyen nan na ra naxanla xa xa a xunseεxen kuya ayi. Bayo a xunseεxen kuyan bata findi a maxidi seen na. 16 Koni xa muxu yo waxi a xon ma, a xa tandin ti feni ito ma, n naxan falama nayi, na ni ito ra. Namunni itoe nan nxu nun denkeleya yamaan birin yii nxu nema Ala batue waxatin naxan yi.

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-29 Maraka 14.22-25 Luka 22.14-20

17 N falan naxan tima ε xa iki, n mi ε tantunma na ra amasoto ε malanna mi fe faɓin ligama fo a naxina. 18 Fe singena, e bata yi a fala n xa a ε na ε malan denkeleya yamaan kiin ma, mayitaxun feene ε tagi. N laxi na ra han yirena nde. 19 A fere mi na fo mayitaxunna nde xa lu ε tagi, alogo naxanye Ala kenexi, ne xa kolon. 20 E na ε malan waxatin naxan yi, ε mi Marigina ximenna xan donma, 21 bayo ε nema ε degema, birin a mafurama nen a gbee donseen dondeni. Nanara, kamena ndee ma, koni ndee minxin na a ra. 22 Banxi mi ε yii ba, ε donseen donɓe denaxan yi, ε yi ε min? E Alaa denkeleya yamaan naxuma ba, ε to yigelitone biran lanbaranni? N nanse falama ε xa? N na ε tantunɓe nayi ba? Nayi, n mi ε tantunɓe mume!

23 Amasoto Marigina n xaranxi naxan ma, n fan bata ε xaran na ma fa fala Marigi Yesu yanfaxi, a so yiini koεen naxan na, a burun tongo nen. 24 A barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a naxa, “N fati benden ni ito ra naxan fixi ε fe ra. E ito liga naxan n ma fe rabire ε ma.” 25 E yelinxina ximenna donɓe, a yi igelengenna fan tongo, a naxa, “Layirin nen naxan xidixi en tagi n wunla xon, na ni ito ra. E nema ito minɓe waxati yo yi, n ma fe xa rabira ε ma.” 26 Amasoto ε nema buruni ito donɓe waxatin naxan yi, ε yi ε min igelengenni ito ra, ε Marigina saya feen nan nalima han a fa.

27 Nanara, xa muxu yo Marigina a burun don, hanma a yi a min Marigina igelengenna ra daxatareyani, na kanna yulubin nan tongoma Marigin fati benden nun a wunla fe yi. 28 Nanara, birin xa a yete korosi, a yi Marigina burun don, a yi a min Marigina igelengenna fan na na kiini. 29 Amasoto naxan na burun don, a yi a min igelengenna ra, e nun Marigin fati benden mi lanxi e bode ma, a kitin nan xilima a yete ma na ra. 30 Nanara, ε wuyaxi furama, senbe mi ε ra, ndee bata faxesa. 31 Koni xa en na en yete rakorosi, en tangama nen Alaa kitin ma. 32 Koni Marigin na en kiti, a en maxuruma nen alogo en nun dunɓa muxune nama yalagi en bode xon.

33 Nanara, ngaxakedenne, ε na ε malan waxatin naxan yi ε degedeni, ε xa ε bode legeden. 34 Xa kamena nde ma, a xa a dege a konni alogo ε malanna nama kitin xili ε ma. N na fa waxatin naxan yi, n fe gbeteɓe yebama nen.

12

Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe

1 E naxan seɓexi Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe ra, en fa na ma. Ngaxakedenne, n mi waxi ε xa lu fe kolontareyani. 2 E a kolon fa fala ε yi denkeleyatareyani waxatin naxan yi, ε yi biraxi suxurene nan foxo ra e nun naxanye mi falan tima, ε lo ayi. 3 Nanara, n na a falama ε xa fa fala, naxan yo falan tima Alaa Nii Sarijanxin barakani, na mi noε a fale, a naxa, “Yesu dangaxi.” Muxe mon mi noε a fale, a naxa, “Marigin nan Yesu ra,” Alaa Nii Sarijanxin xanbi.

⁴ Alaa Nii Sarijanxni keden peen na a ra, koni a kiseen sifan wuya. ⁵ Marigi keden peen na a ra, koni muxune walima a xa kii wuyaxi. ⁶ Wanla sifan wuya, koni Ala kedenna nan ne birin nakamalima muxune birin yi. ⁷ Alaa Nii Sarijanxina fena ndee minima kenenni muxu keden kedenna birin xon alogo yamaan birin xa sabati. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin muxuna nde kima xaxilimaya falan na na. Na Nii Sarijanxi kedenna nan mon muxu gbete fan kima fe kolonna falan na. ⁹ Na Nii Sarijanxi kedenna nan mon muxu gbete kima denkeleyani. Na Nii Sarijanxi kedenna mon yi muxu gbete ki muxu rakendeya kiseni. ¹⁰ Muxu gbete yi ki kabanako fe liga senbeni, muxu gbete yi ki nabiya falane ra, gbete yi senbenjaxine nun Ala senben tagi raba, gbete yi falan ti xui sifa gbetene yi, gbete mon xui gbete ye madanguma. ¹¹ Koni a tan Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan na birin ligama. A tan nan muxun birin kima alo a waxi a xon ma kii naxan yi.

Gbindi kedenna na a ra

¹² Nba, Alaa Muxu Sugandixin luxi nen alo gbindi kedenna koni yire wuyaxi a ma. Koni hali a yirene to wuya, gbindi kedenna nan a ra. ¹³ Amasoto en birin nafuxi igeni Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan baraka yi, en so fati bende kedenni, Yahudiyane nun Girekine, konyine nun xorone, Ala bata a Nii Sarijanxin fi en birin ma.

¹⁴ Fati benden mi findixi yire kedenna xan na koni yire wuyaxi. ¹⁵ Xa sanna a fala, a naxa, "N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yiin na," na mi a be fatin na. ¹⁶ Xa tunla a fala, a naxa, "N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yeen na," na mi a be fatin na. ¹⁷ Xa fati benden birin yi findi yeen nan tun na, feen yi mema di nayi? Xa fati benden birin yi findi tunla nan tun na, seen xirin yi mema di nayi? ¹⁸ Koni Ala bata fati benden yirene birin yeba alo a waxi a xon ma kii naxan yi. ¹⁹ Xa a birin yi findi se keden peen na, fati benden yi luma minen? ²⁰ A kii naxan yi iki, fatin yire wuyaxi na koni fati bende kedenna na a ra.

²¹ Nanara, yeen mi noe a fale yiin ma, a naxa, "N mako mi i ma." Xunna mi a fale sanne ma, a naxa, "N mako mi e ma." ²² A makuya na ra. Hali senbe mi fati benden yiren naxanye ra, e tiden na. ²³ Hali fatin yiren naxanye mayagi dangu fatin yirene birin na, en ne maxidima binyeni ki fani. Fatin yiren naxanye mi lan e to, en menne suturama bonne xa. ²⁴ Koni fati benden yiren naxanye mi mayagi, ne mako mi na ma. Ala yeteen bata en fati benden yirene yeba, a binyen fi fati benden yirene ma a yi dasaxi naxanye ma, ²⁵ alogo fati benden nama yitaxun, koni fatin yirene birin xa e joxo lu e boden xon ma. ²⁶ Xa fati benden yirena nde xoleni, fatin yire donxen birin soxolema nen a xon. Xa yire keden binyen soto, bonne birin sewama nen a xon.

²⁷ Nba, e tan nan Alaa Muxu Sugandixin fati benden na. A fati benden yirena nde nan e keden kedenna birin na. ²⁸ Ala xerane nan singe luxi denkeleya yamani, a firindena, nabine, a saxandena karamoxone, e nun kabanako feene raba muxune, e nun naxanye kixi muxu rakendeya kiseen nun mali ti kiseen nun yerati kiseni e nun naxanye falan tima xui gbetene yi. ²⁹ Birin mi finde xeraan na, hanma nabine hanma karamoxone hanma kabanako feene raba muxune ³⁰ hanma muxun naxan kixi muxu rakendeya kiseni hanma xui gbete falana hanma xui radanguna. ³¹ Koni, e sobe so kise fisamantenne ma. Iki n xa kira fisamantenna yita e ra. Na ni i ra:

13

Xanuntenyana fe

¹ Hali n falan ti adamadiine xuine nun malekane xuine yi, koni xa xanuntenyaan mi n bõrjeni, n fala xuiin luxi nen nayi alo talan xuiin nun karijan xuina. ² Hali nabiyala falane n de, e nun lonnina han n wundo feene birin kolonna soto, hali denkeleyana n yi, n geyane ba e funfuni, koni xa xanuntenyaan mi n bõrjeni, sese mi n tan na na yi. ³ Hali n na n yii seen birin fi yigelitõne ma, hali n na n fati benden fi, a gan, koni xa xanuntenyaan mi n bõrjeni, na mi fefe fanje n ma.

⁴ Dijjan xanuntenyani. A fe fajin nan ligama. Xõxõlõnyaan mi xanuntenyani. A mi a yete yigboma. Waso mi xanuntenyani. ⁵ Marayagi mi a yi. A mi a yete a herin xan tun kataxi. A bõrjen mi tema fefe ma. A mi xõlõn namarama. ⁶ A mi sewama tinxintareyaan na fõ jõndina. ⁷ A mafeluun tima feen birin yi. A tõgõndiyaxi waxatin birin. Yigina a yi feen birin yi. A tunnafan feen birin yi.

⁸ Xanuntenyaan mi jãnyje habadan. Nabiyala falane danguma nen, xuine yi jãn, fe kolonna yi dangu. ⁹ Amasoto en fe kolon ndedi, en nabiyala falane tima ndedi, ¹⁰ koni a kamalixin na fa waxatin naxan yi, a kamalitaren jãnma nen na yi.

¹¹ N to yi dii jõreyani waxatin naxan yi, n yi falan tima alo dii jõrena, n yi n mirima alo dii jõrena, n yi feene famuma alo dii jõrena. Koni n to findi fonna ra, n mi fa dii jõre fe rabama sõnõn. ¹² Iki, en sawura yidimixin nan toma alo matoon kiken, koni waxati famatõni, en toon tima nen ye n nun ye. Iki, danna n ma fe kolonna ma, na waxatini n feene kolonma nen alo Ala n kolon kii naxan yi.

¹³ Iki fe saxanni itoe luma nen, denkeleyaan nun yigin nun xanuntenyana, koni xanuntenyaan nan gbo e birin xa.

14

Alaa Nii Sarijanxina kiseene

¹ E yixõdõxõ e lu xanuntenyani. Nii Sarijanxina a kiseene xõnla xa e suxu, a gbengbenna e yi nabiyala falane ti. ² Amasoto muxun naxan xui gbeten falama, na mi falan tima muxune xan xa, fõ Ala, amasoto muxu yo mi a xuiin mema. A wundo feene falama Alaa Nii Sarijanxin barakan nin. ³ Koni naxan nabiyala falane tima yamaan xa, na falan tima e sabati feen nan na, a yi e ralimaniya, a yi e bõrjen xunbeli. ⁴ Koni muxun naxan falan tima xui gbeteni, na a yeten nan tun malima, koni naxan nabiyala falane tima, na denkeleya yamaan birin nan malima.

⁵ Xa e birin xui gbetene falama, na rafan n ma. Koni naxan nafan n ma dangu na ra, e birin xa nabiyala falane ti. Amasoto muxun naxan nabiyala falane tima, na dangu xui gbete falan na, fõ xa muxuna nde na naxan a xuiin nadangu alogo denkeleya yamaan birin maliye kii naxan yi. ⁶ Ngaxakedenne, xa n siga e fema, n sa falan ti e xa xui gbetene yi, n nanfe fanxi e ma nayi, xa n mi Alaa fena nde makenen e xa, hanma fe kolonna nde hanma nabiyala falana hanma xaranna?

⁷ Hali maxa seene fan na kii nin, alo xulenna nun kondenna. E betin naxan bama, muxun na kolonma di xa e mi e xuine ramini ki fajni? ⁸ Xa xõtaan xui fajin mi mini, a rafixa, nde a yitõnye yenge so xinla ma? ⁹ A na kii nin e konni, e na falan ti xui gbetene yi, xa a mi findi fala yigbexin na, na bunna kolonma

di nayi? Fala fuun nan tun na ra. ¹⁰ Xui wuyaxi nan dunu_{na} yi, koni ne sese mi na naxan bun mi na. ¹¹ Koni xuiin naxan falama, xa n mi na mema, naxan a falama, x_ope_n nan n tan na na ye_e ra yi. X_ope_n nan a fan na n ye_e ra yi. ¹² A na kii nin ε fan xa, ε to waxi Alaa Nii Sari_nxina a kiseene x_on ma, naxanye denkeleya yamaan malima, ε yix_odax_o ne nan ma.

¹³ Nanara, muxun naxan falan tima xui gbeteni, a xa Ala maxandi alogo a xa n_o a bunna fale. ¹⁴ Amas_ot_o xa n na Ala maxandima xui gbeteni, n niin nan Ala maxandima nayi, koni n xaxinla mi walima. ¹⁵ N nanfe ligama nayi? N xa Ala maxandi n niini e nun n xaxinla fan yi. N xa betin ba n niini e nun n xaxinli. ¹⁶ I na barikan bira Ala xa i niini, muxun naxan mi na bunna kolon, na a falama di fa fala “Amina?” Amas_ot_o i naxan falama, a mi na kolon.

¹⁷ Hali i barikan birama Ala xa ki faji, muxu gbetε mi maliin sote nayi mumε!
¹⁸ N barikan birama Ala xa amas_ot_o n tan xui gbetene falama dangu ε birin na. ¹⁹ Koni en nema denkeleya yamaan malanni hali n fala xui suulun nan tun ti, naxanye bunna kolon_e, alogo n xa muxune xaran, na fisa benun n xa falan wuli wuyaxi ti xui gbeteni.

²⁰ Ngaxakedenne, ε miriyaan nama liga alo diidine. E xa liga alo dii_{na}ene fe maxine fe yi, koni ε findi fonte ra ε xaxinli. ²¹ A se_exi Sariya Kitabun kui: “Marigin naxa,

‘N falan tima yamani ito xa ne x_on

naxanye x_ope_e xuine falama

e nun x_ope_e de xuiin x_on

koni hali na,

e mi e tuli matima n na.’ ”*

²² Na ma, xui gbetene findixi taxamasenne ra denkeleyatarene nan xa. A mi ligama denkeleya muxune fe ra. Nabiya falane fan mi findixi taxamasenne ra denkeleyatarene xa f_o denkeleya muxune.

²³ Nba, xa denkeleya yamaan birin e malan, e falan ti f_ol_o xui gbetene yi, xa muxuna ndee fa, naxanye e tuli matima gbansan hanma e mi denkeleyaxi, ne mi a fale ba, fa fala a seen nan soxi ε yi? ²⁴ Koni xa ε birin nabiya falane tima, denkeleyatarena nde yi so ε fema, hanma naxan a tuli matima gbansan, na falane birin a s_onne yitama a ra nen, birin yi a kiti. ²⁵ A miriya wundone minima nen kenenni. Nayi, a xinbi sinma nen, a yetagin yi lan b_ox_on ma, a yi Ala batu, a yi a fala, a naxa, “N_ondin na a ra, Ala ε tagi.”

Fe yibasanna denkeleya yamani

²⁶ Ngaxakedenne, ε xa nanse liga ε na ε malan waxatin naxan yi? Birin xa fa e nun betina nde, hanma xaranna, hanma Alaa fe make_enenna, hanma xui gbetena nde, hanma xui madanguna. Na birin xa findi denkeleya yamaan sobε so feen na. ²⁷ Xa muxuna ndee falan tima xui gbeteni, muxu firin hanma saxan, ne birin xa falan ti keden keden ye_en ma. Koni e naxan falama f_o muxu gbetε xa na radangu. ²⁸ Xa muxe mi na naxan a bunna fale, na kanna xa a dundu denkeleya yamani nayi, koni a xa falan ti e nun Ala tagi. ²⁹ Nabine tan, muxu firin hanma saxan naxanye nabiya falane tima, ne xa falan ti, bonne yi e falan fesefese. ³⁰ Koni xa muxuna nde d_oxi ε tagi malanni, Ala yi fena nde makenε a xa, a lan nen, fala ti singen xa a dundu singen. ³¹ Amas_ot_o a lan nen, ε xa nabiya falane ti keden keden ye_en ma alogo ε birin yi xaranna s_ot_o, ε yi ralimaniya. ³² Nabine kisena e n_on nan bun, ³³ bayo Ala mi findixi fe yibasanna Ala ra, koni f_o b_ope_e xunbenla.

* 14:21: Esayi 28.11-12

A ligan kii naxan yi denkeleya yama sarijnanxine birin yi, ³⁴ jaxanle xa e dundu malanni, amasoto e mi lan e falan ti, koni e xa e yete magodo alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ³⁵ Xa e waxi a xon ma, e xa yirena nde yee to, e xa e xeme ne maxodin e konni. Naxanla na falan ti malanni, yagi feen nan na ra.†

³⁶ Alaa falan minixi e konna nin ba? Hanma a faxi e tan nan keden ma ba? ³⁷ Xa muxu yo a mirima fa fala nabiin nan a tan na hanma Alaa Nii Sarijnanxina kisena a yii, n feen naxanye sebema e ma, a lan nen a xa ne kolon fa fala Marigina yamarine nan ne ra. ³⁸ Xa a mi falani ito yate, a fan mi yatema.

³⁹ Nanara, ngaxakedenne, nabiya falane ti xonla xa e suxu. E mon nama tonna donxo xui gbete fala feen na. ⁴⁰ Koni feen birin xa yeba ki faji a kiraan xon ma.

15

Yesu keli fena sayani

¹ Nba, ngaxakedenne, n xa Yesu a fe Xibaru Fajina fe rabira e ma, n naxan nali e ma, e yi a rasuxu, e sobe soxi naxan yi, ² e kisixi naxan xon, xa e a suxu alo n na a ralixi e ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, e bata la a ra fuuni na yi.

³ A singen naxan na, n naxan sotoxi, n bata na rali e ma: Alaa Muxu Sugandixin faxaxi en yulubine nan ma fe ra, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁴ A maluxun nen, a sayaan soge saxande lxonni a keli sayani, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁵ A yi a yete yita Piyeri ra, na xanbi ra a xera fu nun firinne. ⁶ Na xanbi ra, denkeleya muxun kemme suulun e nun nde yi a to waxati kedenni. Na wuyaxi mon e nii ra, koni nde bata faxesa. ⁷ Na xanbi ra, Yaki yi a to, a xerane birin yi a to mon.

⁸ Donxen na a yi a yete yita n tan fan na, n tan naxan luxi alo diin naxan mi bari a waxatini. ⁹ Amasoto xeraan birin gbo n tan xa. N tan mi sa lan nen, a fala n ma a "xerana," amasoto n bata yi Alaa denkeleya yamaan besenxonya. ¹⁰ Koni Alaa hinanni, a yi n kejaan masara iki. A hinanna naxan nagidixi n ma na mi luxi fuuni, bayo n wali nen dangu xeraan bonne birin na. N tan mi a ra koni Alaa hinanna nan yi n boneni. ¹¹ Nayi, xa a findi n tan na, xa a findi e tan na, nxu ito nan kawandi bama. E fan bata la na nan na.

En keli fena sayani

¹² Nba, nxu to kawandin bama fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, nanfera e tan ndee a falama fa fala faxesa muxune mi kelima sayani? ¹³ Xa faxesa muxune mi kelima, na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin yeteen mi yi kelixi sayani na yi nun. ¹⁴ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi kelixi sayani nun, kawandin ba xun mi yi na nxu xon ma nayi, e denkeleyaan fan bata lu fuyan. ¹⁵ Naxan dangu na ra, en bata wule seren ba Alaa fe ma nayi amasoto en bata a fala a a bata a Muxu Sugandixin nakeli sayani. Koni xa faxesa muxune mi kelima sayani, na bunna neen fa fala, Ala mi a fan nakelixa sayani. ¹⁶ Amasoto xa faxesa muxune mi kelima sayani, Alaa Muxu Sugandixin fan mi kelixi sayani na yi. ¹⁷ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi keli sayani nun, e denkeleyaan bata findi fe fuun na, e mon e yulubine yi na yi.

† **14:35:** Yanyina nde jaxanla ndee yi Kōrenti taan denkeleya yamani naxanye yi darixi maxodinna tiye kawandi ba waxatini, na yi kawandi baani fu yamaan lan e xa e tuli mati waxatin naxan yi. Koni waxati gbete jaxanle lan e falan ti alo a falan kii naxan yi Kōrenti Singen 11.5 kui.

18 Na bunna nɛɛn fa fala, naxan bata yi dɛnkɛɛya Alaa Muxu Sugandixin ma, e faxa, ne bata lɔ ayi na yi. 19 Xa en na en yigin saxi Alaa Muxu Sugandixini dunuɲa yi gidini ito nan tun yi, nayi en tan makininkinin dangu muxune birin na.

20 Koni Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani yati! Muxu singe kelixin na a ra sayani faxa muxune yɛ. 21 Bayo sayaan to faxi muxu kedenna nan xɔn, na kiini mɔn, muxune fan kelima sayani muxu keden peen nan fan xɔn. 22 Muxun birin to faxama nɛn adamadiyani, na kiini mɔn, e birin mɔn kelima nɛn sayani Alaa Muxu Sugandixini. 23 Koni muxun birin nun a waxati saxin na a ra, Alaa Muxu Sugandixin nan muxu singen na naxan keli sayani. Na xanbi ra, a muxune fan kelima nɛn sayani a fa waxatini. 24 Na na dangu, a rajanna na a li, Yesu fama mangayane nun nɔyane nun sɛnbene birin kaladeni nɛn, a yi mangayaan naxɛɛɛ a Fafe Ala ma. 25 Amasɔɔ a fɛɛɛ mi na fɔ Yesu xa mangayaan liga nɛn han Ala yi a yaxune birin sa a sanna bun ma. 26 Yaxun naxan halagima dɔnxɛn na, na nan sayaan na. 27 Amasɔɔ Kitabun bata a fala, a naxa, “A bata seen birin lu a sanna bun.”* Koni a to a fala a seen birin bata lu a bun ma, na fixa fa fala Ala mi na yɛ ma naxan seen birin luxi a tan bun ma. 28 Seen birin na lu a bun ma, nayi a tan yɛtɛna, Alaa Dii Xɛmɛn fan luma nɛn Ala bun ma naxan seen birin saxi a bun ma, alogo Ala xa lu seen birin xun na feen birin yi.

29 Xa na kii mi a ra, muxun naxanye rafuxi igeni faxa muxune fe ra ne nanse fenma? Xa faxa muxune mi kelima, nanfera muxune rafuma igeni ne fe ra? 30 Nxu tan fan, nanfera nxu tan gbalon dɛ be waxatin birin? 31 Ngaxakedenne, n sayaan dɛ lɔxɔ yo lɔxɔ. N binyen naxan sɔtɔxi ɛ to lu Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n bata n kolɔ na nin, ɲɔndin nan na ra. 32 Xa n dalise xajɛne yɛngɛxi Efesi taani adamadiine feene nan tun yi, na munanfanna mundun yi n ma nayi? Xa faxa muxune mi yi rakeɛ sayani nun, nayi en yi sandani ito suxuma nɛn nun, “En na en dɛge, en yi en min bayo en faxan nɛn tila.”†

33 E nama ɛ mayenden amasɔɔ, “Xɔyi ɲaxine sɔn faɲin kalama nɛn.” 34 ɛ mɔn xa xaxili sɔtɔ alo a daxa kii naxan yi. ɛ fata yulubi feene ra. ɛ tan nde mi Ala kolon, n na ito falama ɛ yagin nan ma.

Fati bendɛn keli fena sayani

35 Ndee maxɔdinna tima nɛn, e naxa, “Faxa muxune kelima sayani di? E fama fati bendɛn sifan mundun yi?” 36 Xaxilitarena! I na sansiin woli i ya xɛɛn ma waxatin naxan yi, a mi solɛ fɔ a lu faxan yiyani singen. 37 I mi sii se binla xan wolima koni fɔ a sansi kɛsɛdin tun, maala hanma sansi gbɛɛɛ. 38 Koni Ala nan sansiin nasolima a binli gbo ayi alo a rafan a ma kii naxan yi. A tan nan sansiin siyaan birin binla kɛɲaan nagidima a ma.

39 Niimaseen birin fatin keden mi a ra. Muxun fatina a danna, suben fatina a danna, xɔliin fatina a danna, yɛxɛn fatina a danna. 40 Kore xɔnna fatine na yi, dunuɲa fatine na yi. Kore xɔnna fatine nɔrɔna a danna, dunuɲa fatine nɔrɔna a danna. 41 Sogen gbee nɔrɔna a danna, kiken gbee nɔrɔna a danna, sarene fan gbee nɔrɔna e danna, saren keden kedenna birin ma nɔrɔna a danna.

42 Faxa muxune na keli, a ligama na kii nin. Fati bendɛn naxan malux-unma, a nɔɛ kale. Koni a na keli faxa muxune tagi, a mi nɔɛ kale. 43 A

* 15:27: Yaburin 110.1 † 15:32: Esayi 22.13

maluxunma waxatin naxan yi, a mi fan, senbe mi a ra. Koni a na keli, a nòxɔxi, senbena a yi kati! ⁴⁴ A maluxunma waxatin naxan yi, fati benden nan yi a ra, a na keli, ariyanna fatin nan na ra. Xa fati bendena en yi be, ariyanna fatin fan na yi. ⁴⁵ Amasoto a sebexi Kitabun kui iki, a naxa, “Adama, Alaa Muxu daxi singen yi findi dapoxon na.”

Koni Adama donxe ra xina, † Yesu, na yi nii rakisin fi yamaan ma. ⁴⁶ En mi ariyanna fatini ito singe sotoa fo fati bendena, na xanbi ra, en ariyanna fatin sotoa nen na yi. ⁴⁷ Adama singe ra xina, Ala na daxi boxoni ito benden nan na. Adaman firindena, na kelixi ariyanna nin. ⁴⁸ Naxan daxi bendeni ito yi, dunuja muxune na nan maliga yi. Muxun naxan sa kelixi ariyanna yi, ariyanna gbee muxune nun na nan maliga. ⁴⁹ En to bata maliga adama ra naxan minixi bendeni, en mon fama maligadeni na kiini ariyanna gbee muxun na.

⁵⁰ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra fa fala naxan daxi fati benden nun wunla ra, e mi noe Alaa Mangayaan sote. Seen naxan kunma, na mi luma habadan.

⁵¹ E tuli mati, n wundo feen nan falama. En birin mi faxe, koni en birin maxetema nen. ⁵² Amasoto xota donxen na fe waxatin naxan yi, faxa muxune kelima nen, e habadan nii rakisin soto, en birin yi maxete mafuren benun ye magira. ⁵³ Amasoto en fati benden naxan kalama, a fere mi na fo a xa maxete fatin na naxan mi kale. A faxa daxin yi maxete a faxataren na. ⁵⁴ Nanara, en fatin naxan kalama, a na maxete fati kalataren na waxatin naxan yi, a faxa daxin yi maxete faxataren na. Na na liga, Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “Sayaan bata halagi no soton bun.”

⁵⁵ “Sayana, i ya non minen yi?

Sayana, i faxa ti senben minen yi?” §

⁵⁶ Sayaan faxa ti senben nan yulubin na, yulubin fan senben nan sariyan na.

⁵⁷ Koni barikan xa bira Ala xa naxan non fima en ma a Muxu Sugandixin barakani en Marigi Yesu.

⁵⁸ Nanara, n nafan ngaxakedenne, e sobe so ki faji! E nama yimaxa. E lu wale Marigin xa waxatin birin amasoto e a kolon fa fala e wanla naxan kema Marigin xa, fe fuu mi na ra mumε!

16

Yiimalanna Yerusalen denkeleya muxune xa

¹ E naxan sebexi yiimalanna fe yi lan yama sarijanxina fe ma Yerusalen taani, en fa na ma. E liga alo n yamarin naxan fi Galati yamanan denkeleya yamaan malanne ma. ² Xati yo xati, e keden kedenna birin xa gbetina nde ramara a danna e konne yi, lan e feren yaten ma, alogo e nama n faan mame e yi malan feen na. ³ N na fa waxatin naxan yi, e na muxun naxanye sugandi, n ne rasigama nen kedina e yii, e yi e kiseene xali Yerusalen taani. ⁴ Koni xa a lan n tan yeten xa siga, fo nxu birin xa siga na yi.

Pali a wanle fe

⁵ N na dangu Masedoniya yamanani waxatin naxan yi, n sigama nen e konni, bayo n danguma nen na. ⁶ N waxati dando tima nen e konni, hanma xunbeli waxatin birin. Nayi, e yi n fanda n ma sigatini. ⁷ Amasoto n mi waxi

† **15:45:** Adama singena fe toma Dunuja Folon 2.7 kui. Adama donxe ra xina, na findixi Yesu nan na.

§ **15:55:** A mato Esayi 25.8 nun Hose 13.14 kui.

a xɔn ma, n xa ε to gbansan, n dangu. N wama nɛn n xa waxatidi ti ε konni, xa Marigin tin. ⁸ Koni n luma nɛn Efesi taani han Se Xaba Singen Sali lɔxɔna. ⁹ Bayo deɛn bata rabi n xa n yi n ma wanla ke, anu n yenge faane wuya.

¹⁰ Xa Timɔte fa, ε a yisuxu alogo xamin yo nama a suxu, amasɔɔ a walima Marigin nan xa alo n tan. ¹¹ Nayi, muxu yo nama a rajaxu. Koni ε a fanda a sigatini bɔɔɛ xunbenli, alogo a mɔn xa xete n fɛma, amasɔɔ nxu nun denkeleya muxun bonne a mamɛma be.

¹² E naxan seβexi en ngaxakedenna Apolosi a fe ra, en fa na ma. N bata a mafan han alogo a xa siga ε konni e nun denkeleya muxun bonne, koni a jɛnige ma fe mi yi a ra a xa na liga singen. Xa a fɛɛn sɔɔ, a sigama nɛn.

Yamari dɔnxene nun xɔntɔnne

¹³ E lu ε yeɛ ra yi, ε lu denkeleyani. E wekile, ε senben sɔɔ. ¹⁴ E feen birin liga xanuntenyaan nin.

¹⁵ E a kolon a Esitefana nun a denbayaan nan singe tubi Yesu ma Akaya yamanani, e yi e yeɛ lu yama sarijanxina wanla ra. Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ¹⁶ ε xuru na muxu sifane ma naxanye birin e yixɔɔxɔma wanli ito yi.

¹⁷ N bata sewa Esitefana fa feen na, e nun Fortunatusi nun Axayikusu. E to mi yi be, naxan yi dasaxi n ma e na so nɛn n yii ε funfuni. ¹⁸ E bata n nii yifan n ma alo e ε nii yifan ε ma kii naxan yi. E na muxu sifane wali fajɛ kolon.

¹⁹ Asi yamanan denkeleya yamane ε xɔntɔn. Akila nun Pirisila nun denkeleya yamaan naxanye e malanma e banxini, ne ε xɔntɔnma Marigin xinli ki fajɛ! ²⁰ Denkeleya muxun naxanye birin be, ne ε xɔntɔnma. E bode xɔntɔn ngaxakedenya xɔntɔn sunbuni.

²¹ N tan Pɔli nan xɔntɔn xuini itoe seβema n yiin na.

²² Naxan mi Marigin xanuma, dangatɔɔn nan na ra.

N naxa, “Nxu Marigina, fa xulɛn!” ²³ En Marigi Yesu a hinanna xa lu ε xɔn.

²⁴ N ma xanuntenyana ε birin xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani.

Kedi Firindena Korinti Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Firindena Korinti Kaane Ma

Kedi firindeni ito xodexen nan yitama Poli nun Korinti denkeleya muxune tagi. Muxuna ndee yi e ye, ne bata yi sike Poli a xerayaan ma e yi a bote raba. Na feen yi Poli xolo han! Koni hali na, a mon yi a xanuntenyaan yitama Korinti kaane ra e nun a mon yi wama e lanna xon ma kii naxan yi. Nanara, a to e xili fajine me, a feene bata lan folo, a yi sewwa (sora 7.5-15).

Kedin folona, a tan yeteen mantoro jaxine nan yebama, a naxanye soto Efesi yamanani (1.1-11), a fe xodexe gbete ye fan yeba naxanye dangu e nun Korinti kaane tagi. A mon yi xerayaan wanla tonona fe fala, Marigi Yesu naxan xexi. Nayi, a yi a yeba nanfera a yete findi muxu a fe maxodexen na a kedi danguxin kui e nun a sewaxi kii naxan yi na fe ra bayo a bata a to fa fala na tonon bata lu e ma (sora 1.12 han sora 7.16).

A yi yiimalanna fe fala lan Yudaya yamanan denkeleya muxune fe ma (sora 8 han 9). A yi a fala Korinti kaane xa a e xa kiin ti fonisireyani.

Kedin najanna fala ti kiin masaraxi ndedi (sora 10 han 13). Poli falan tima muxune ma naxanye a falama a Yesu a xera mi a tan na. Kedin najanxi xanuntenya falane nan ma (sora 13.11-13).

Kitabun yireni ito kui, Poli nema a xerayaan xun mafalama, a mon Xibaru Fajin yeteen xun mafalama. Xa a kataxi alogo a xerayaan senben xa kolon, a yi na ligama nen alogo muxune xa tin Yesu a fe Xibaru Fajin na, Alaa Muxu Sugandixin yi kolon Marigin na.

Duban nun xontonne

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoni, n tan nan kedini ito sebema e ma, nxu nun en ngaxakedenna Timote, siga denkeleya yamaan ma Korinti taani e nun muxu sarijanxine birin Akaya yamanani.

² En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Poli yi barikan bira Ala xa

³ En barikan bira en Marigi Yesu a Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa, en Fafe kininkininna kannna, Ala naxan muxune ralimaniyama. ⁴ A en nali-maniyama en ma torone birin yi nen alogo en xa no toro muxune ralimaniye na limaniyaan xon Ala naxan fixi en ma. ⁵ En nun Alaa Muxu Sugandixin toroma en bode xon kii naxan yi, en ma limaniyaan gboma ayi Alaa Muxu Sugandixin barakani na kii nin. ⁶ Xa nxu toro, na findixi e ralimaniya feren nun e rakisi feren nan na. Xa nxu limaniyaan soto, e fan limaniyaan sotoma nen, alogo e xa senben soto torone bun, en na toro en bode xon ma waxatin naxan yi. ⁷ Nxu mon laxi e ra ki faji, bayo nxu a kolon fa fala en to toroma en bode xon, en limaniyaan sotoma nen en bode xon.

⁸ Nba, ngaxakedenne, nxu toron naxanye soto Asi yamanani, nxu waxi e rakolon feni ne ra. Goronna naxan sa nxu xun ma, na yi binya han! Nxu mi yi a noe! Nxu yigitege nen, a nxu mi yi kisima sayaan ma. ⁹ Nxu yi nxu mirixi nun fa fala sayaan bata ragidi nxu ma. Koni na ligaxi nen alogo nxu nama la nxu yete ra fo Ala naxan faxa muxune rakelima sayani. ¹⁰ A bata nxu xunba sayaan gbalon ma, a mon fama nxu xunbadeni nen. Nxu bata

nxu yigi ti Ala ra yati fa fala a mɔn luma nxu xunbe, ¹¹ ε nɛma nxu malima Ala maxandideni. Nayi, Ala hinanma nɛn nxu ra masɔtɔ muxu wuyaxi a Ala maxandin xɔn, nanara muxu wuyaxi fan mɔn nɔɛ nɛn barikan bire Ala xa nxɔ fe yi.

Pɔli yi a waxɔn feene maxɛte

¹² Nxɔ binyen ni ito ra: Nxu xaxinla sereyaan bama, nxu bata sigan ti dunuɗa yi Alaa sariɗanna nun tinxinni, a gbengbenna ε mabinni. Muxune fe kolonna mi yi a ra, koni Alaa hinanni. ¹³ Nxu mi sese seβema ε ma ε mi naxan xaranɗe, ε yi a kolon. A xɔnla n na ε xa a kolon a faɗiin na, ¹⁴ alo ε to a kolonxi ndedi fa fala nxu findixi ε binyen nan na en Marigi Yesu fa waxatini alo ε fan findixi nxu gbeen na kii naxan yi.

¹⁵ N to laxi ito ra, n yi a miri, fa fala n xa siga ε tan nan fɛma singen alogo ε xa a tɔnɔn sɔtɔ sanɗa ma firin. ¹⁶ Amasɔtɔ n bata yi a miri, n xa dangu ε xɔntɔɗɗe n nɛma sigɛ Masedoniya yi waxatin naxan yi. Na xanbi ra, n xɛtɛmatɔn mɔn yi dangu ε konni keli Masedoniya yi, ε yi n mali siga feen na Yudaya yi. ¹⁷ N feni ito ragidi waxatin naxan yi, n na ligaxi fuun nin ba? Hanma, n ma feene ligɛ alo adamadiin bonne ba? N yi “ɔn” e nun “ɛn-ɛn” falan sanɗa yi kedenni? ¹⁸ Koni Ala to tinxin, nxu falan naxan tixi ε xa, na mi findixi wulen nun ɗɔndin na sanɗa ma kedenni. ¹⁹ Amasɔtɔ Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xɛmɛna, Silasi nun Timɔte nun n tan yɛtɛɛn naxan ma fe kawandi ba ε tagi, na falan mi findixi fala firinna ra, alo “ɔn” e nun “ɛn-ɛn.” Fala gbɛte mi a tan yi, fɔ “ɔn!” ²⁰ Amasɔtɔ Ala bata en tuli sa feen naxan birin na, ne kamalixi Yesu a falani ito xɔn fa fala “ɔn.” Nanara, nxu fan a falama Yesu barakani fa fala, “amina,” Ala binya feni. ²¹ Amasɔtɔ Ala yɛtɛɛn nan nxu tan nun ε tan sɛnbe soxi a Muxu Sugandixini. A bata en masusan turen na en sugandi feen na, ²² a yi a taxamasenna sa en ma, a a Nii Sariɗanxin naso en bɔɗɗeni a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatɔne ra.

²³ Ala nan n seren na, n bata n kɔlɔ n niini: Xa n mi xɛtɛxi Kɔrenti yi na ligaxi nɛn alogo n nama ε raxɔlɔ. ²⁴ Fa fala nxu nɔɔn sɔtɔxi ε denkeleyaan xun na, na mi a ra. Koni en walima nɛn en bode xɔn ma ε sɛwana fe ra amasɔtɔ ε sɛnbe soxi denkeleyani.

2

¹ Nanara, n bata a ragidi fa fala n nama xɛtɛ ε konni xɔlɔni. ² Amasɔtɔ xa n na a liga ε xɔlɔ, nde n tan nasɛwama ba ε tan na, n naxanye raxɔlɔxi? ³ Nanara, n kɛdin seβexi ε ma* fa fala n mi yi sigama ε konni, alogo n nama na muxune raxɔlɔ naxanye findɛ n sɛwa xunna ra. N yi laxi a ra, a n ma sɛwan findɛ en birin ma sɛwan na. ⁴ N kɛdin seβexi ε ma tɔɔ gbeen nun bɔɗɗe rafɔɗɔn nun yɛɛgen nin. N mi yi waxi ε raxɔlɔ feni, koni n yi ε rakolonma nɛn, a n na ε xanuxi han!

Fe ɗaxi rabaan mafelu fena

⁵ Xa ε tan nde findi yamaan naxɔlɔ fɛrɛn na, a mi n tan xan naxɔlɔxi, koni fɔ ε tan yamaan birin, anu ɗɔndin naxan na, a nde nan tun naxɔlɔxi. ⁶ ε wuyaxi to bata a haken saran a ra, na bata a li. ⁷ Nba, iki, fɔ ε xa na kanna mafelu nɛn, ε yi a ralimaniya, alogo a bɔɗɗen nama fɔɔ gbeen ti han a yigitege. ⁸ Nayi, n bata ε mafan, ε mɔn xa ε xanuntɛnyaan yita a ra. ⁹ Bayo n na a seβexi ε ma

* 2:3: A kedin naxan ma fe falama be, yanyina nde na mi ramaraxi muxune yii to.

nɛn alogo n xa ε sɔnna kolon, xa ε xuruxi feen birin yi. ¹⁰ Ε na muxun naxan mafelu, n fan na mafeluma nɛn. N tan na naxan mafelu, xa n bata na mafelu, n na ligama ε tan nan ma fe ra Alaa Muxu Sugandixin yεε xɔri, ¹¹ alogo Setana nama en mayenden, bayo en na a waxɔn feene kolon.

¹² Nba, n siga Tirowasi taani Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni waxatin naxan yi, n yi a to fa fala Marigin bata dɛɛn nabi n xa mɛnni. ¹³ Koni n xaxili mi yi saxi, amasɔto n mi ngaxakedenna Tito lixi na. Nanara, n yi n ɲungu mɛn kaane ma, n siga Masedoniya yi.

Yesu nan tima en yεε ra

¹⁴ Koni Ala tantun, amasɔto a Muxu Sugandixina en nasoma a fangan bun ma nɛn, a ti en yεε ra siga yiren birin yi, a kolonna yi xuya ayi en xɔn ma alo se xiri fajin naxan xuyama ayi. ¹⁵ Amasɔto en luxi nɛn alo wusulanna xirina Alaa Muxu Sugandixin naxan ganma, a rali Ala ma yamaan birin tagi, kisi muxune nun kisitarene. ¹⁶ A findixi sayaan xirin nan na muxuna ndee xa naxanye xalima sayani. A findi nii rakisin xirin na ndee gbeteɣe xa naxanye xalima nii rakisini. Nde nɔɛ wanli ito ke? ¹⁷ Anu, nxu tan mi luxi alo muxun naxanye Alaa falan findima yulaya seen na. Koni nxu tan falan tima Alaa Muxu Sugandixin barakan nin fata Ala ra nxu bɔɲɛ fixɛn na Ala yetagi.

3

Layiri nɛnɛn walikene

¹ Nxu mɔn bata nxu yete matɔxo fɔlo ba? Hanma nxu makoon mɔn nxu dentegɛ kedine ma ba naxanye nxu tɔnɔn falama ε xa hanma ε naxanye seβema bonne ma nxɔ fe yi alo muxuna ndee kii naxan yi? ² Ε tan yetɛɛn findixi nxu dentegɛ kedɛn nan na, naxan seβexi nxu bɔɲɛne yi, muxune birin nɔɛ naxan kolonɲɛ, e a xaran. ³ Ε bata findi kedɛn na Alaa Muxu Sugandixin naxan seβexi nxɔ wanla xɔn, naxan mi seβexi duba igen na hanma gɛmɛ walaxan fari,* koni habadan Alaa Nii Sariɲanxin nan na seβexi fati walaxane ma ε bɔɲɛne yi.

⁴ Na yigin nan en yi Ala yetagi a Muxu Sugandixin barakani. ⁵ Anu, na mi na ra fa fala senbena nxu ra nxu na wanla ke, koni nxu senben kelixi Ala nan yii. ⁶ A tan nan senben fixi nxu ma, a nxu xa layiri nɛnɛn wanla ke, naxan mi fataxi sariya seβexin na fɔ Alaa Nii Sariɲanxina. Amasɔto sariya seβexin sayaan nan nafama, koni Alaa Nii Sariɲanxin nii rakisin nan fima.

⁷ Nba, sariyan naxan sayaan nafaxi, naxan yi kerendɛnxi gɛmɛ walaxan ma, xa na faxi binyeni han Musa yetagin yi mayilen a nɔrɔni, Isirayila kaane mi nɔ e yɛɛn tiyɛ a ra hali a yetagin nɔrɔn to yi sigama ɲanɲɛ, xa na fa na binyen sifani, ⁸ Alaa Nii Sariɲanxin wanla binyen mi gboma ayi dangu na ra ba? ⁹ Wanla naxan muxune yalagima, xa na findi binyen na, wanla naxan muxune ratinxinma Ala yεε ra yi, na binyen gboma ayi nɛn han dangu na ra. ¹⁰ Naxan yi findixi binyen na nun, na mi fa a ra iki binye fisamantenni ito a fe ra. ¹¹ Awa, nɔrɔn naxan yi ɲanma, xa na faxi binyena nde yi, nayi naxan luma habadan, na tan ma binyen danma minɛn?

¹² Nanara, na yigin to en yii, en xaxili ragidixi han! ¹³ En tan mi ligaxi alo Musa, naxan yi dugin soma a yetagin xun na alogo Isirayila kaane nama a

* **3:3:** Nabi Musaa sariyan nan yi seβema walaxan fari. A mato Xɔrɔyaan 24.12 kui. Nabi Yeremi fan a fala nɛn fa fala sariya nɛnɛn na fa, na fa seβema muxune bɔɲɛni benun a xa seβe walaxan ma. A mato Yeremi 31.33 nun Esekiyeli 11.19 nun 36.26-27 kui.

mayilenna to, naxan yi sigama janyɛ. ¹⁴ Koni e bɔɔɛn bata yi xɔɔxɔ ayi. Bayo han to, e nɛma Layiri Fonna Kitabun xaranɛ, a luxi alo na dugin mɔn na yi, e mi a yɛɛ to. A munma ba singen, bayo a mi bɛ fɔ Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵ Hali to, e nɛma Musaa Kitabu yirene xaranɛ, dugin soxi e bɔɔɛn xun na. ¹⁶ Koni muxun na a yɛɛ rafindi Marigin ma, dugin bama nɛn na yi. † ¹⁷ Bayo Marigin nan Nii Sarijanxin na. Marigina Nii Sarijanxin denaxan yi, xɔɔyaan nan mɛnni. ¹⁸ En tan birin, Alaa binyen nan mayilenna en yetagine ma, anu en mi dugin soma en yetagin xun na. En luma maxɛɛ a tan maligan nan na, en ma binyen yi siga gboɛ ayi, fata Marigin na, naxan findixi Alaa Nii Sarijanxin na.

4

¹ Nanara, wanli ito to en yi Alaa kinikininni, nxu mi tunnaxɔɔma nxu ma. ² Nxu bata nxu mɛ yagi fe luxunxine birin na, nxu mi fefe ligama yanfani, nxu mi Alaa falan maxɛɛma. Koni nxu jɔɔndin nan mayitama, alogo muxune birin xa nxɔ lannayaan nakɔɔsi e xaxinle yi Ala yetagi. ³ Nxu Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, xa na mɔn luxunxi, a luxunxi muxune nan ma naxanye halagima. ⁴ Dunujani ito mangan Setana bata denkeleyatarene xaxinle yidimi alogo e nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nɔɔn to dege. Alaa Muxu Sugandixin nan Ala sawuran na. ⁵ Nxu mi nxu yetɛ a fe kawandi xan bama, fɔ nxu a falama Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na, e nun nxu bata findi ɛ walikene nan na Yesu a fe ra. ⁶ Amasɔɔ Ala naxan a falaxi, a naxa, “Kɛnɛnna xa mini dimini,”* na Ala nan a ligaxi kɛnɛnna yi lu en bɔɔɛni, alogo en xa Alaa binyen kɛnɛnna kolon, naxan a Muxu Sugandixin yetagin ma.

⁷ Koni en na nafulu kɛndɛn namaraxi bɛndɛ feɔɔne nan kui naxanye findixi en fati bɛndene ra, naxan a yitama a sɛnbɛ fisamantenni ito findixi Ala gbeen nan na, a mi kelixi en tan ma. ⁸ Nxu yigbɛtɛnxi kiin birin yi, koni nxu mi yilunburunxi! Nxu xaminxi koni nxu mi yigitegeɛxi! ⁹ Nxu bɛsɛnxɔnyaxi, koni nxu mi rabɛɔnxi! Nxu rabiraxi koni nxu mi halagixi! ¹⁰ Nxu Yesu a sayaan tɔɔn tongoma nxu fatini waxatin birin, alogo Yesu a dunuja yi gidin fan xa makɛnɛn nxu fatin xɔn. ¹¹ Hali nxu to nxu nii ra, nxu sayaan dɛ waxatin birin Yesu a fe ra, alogo a dunuja yi gidin xa makɛnɛn nxu fati bɛndɛn xɔn. ¹² Na bunna nɛɛn fa fala sayaan walima nxu tan yi koni nii rakisin nan walima ɛ tan yi.

¹³ A sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, “N denkeleyaxi, nanara n yi falan ti.” † Nxu tan nan fan falan tima denkeleyani na xaxili kedenni amasɔɔ nxu bata denkeleya. ¹⁴ Bayo nxu a kolon fa fala Ala naxan Marigi Yesu rakelixi sayani, na nan en fan nakelima sayani Yesu xɔn, a yi en birin malan en bode xɔn a yetagi. ¹⁵ Na birin ligama ɛ tan nan ma fe ra alogo Alaa hinanna xa siga ware, a yi muxu wuyaxi li, e barika biran yi gbo ayi, na yi findi Alaa binyen na.

En yigin saxi se totarene yi

¹⁶ Nanara, nxu mi tunnaxɔɔma nxu ma. Hali nxu fati bɛndɛn to danguma, koni niin naxan nxu yi, na findima nɛn a nɛnɛn na lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹⁷ Bayo, en tɔɔɔdin naxan yi waxatidini ito bun ma dunuja yi, na mi gbo xa a sa habadan barayi gbeen ma, en naxan sɔɔɔma e xɔn. ¹⁸ Nxu bata nxu yigin sa se totarene

† **3:16:** A mato Xɔɔyaan 34.34 kui. * **4:6:** Dunuja Fɔlɔn 1.3 † **4:13:** Yaburin 116.10

fari. Bayo seen naxanye toma, ne mi buma, koni seen naxanye mi toma, ne luma nen habadan!

5

¹ Amasotɔ en na a kolon fa fala en niin fati benden nin naxan luxi alo en dɔxɔ bubuna dunuɲa yi. Xa na kala, habadan banxina en yii naxan findixi ariyanna fatin na Ala wali xonna, muxune mi naxan nafalaxi. ² Nba, iki en kutunma bubuni ito yi, en fati bendena, bayo en ma habadan dɔxɔden xɔnla en suxuma ki faji, alogo ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina. ³ Bayo en na na dugin so en mi fa luma alo en nagenla na a ra. ⁴ Amasotɔ en nɛma bubuni ito kui, en kutunma, en tɔrɔxi. En mi waxi dugi fonna ba feni en ma, koni a xɔnla en na, ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina, alogo seen naxan faxama, nii rakisin xa findi na rajanna ra. ⁵ Ala en daxi na feen nan ma. A bata a Nii Sarijanxin fi en ma, a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatɔne ra.

⁶ Nanara, en xaxili ragidixi waxatin birin. En mɔn a kolon fa fala fanni en na en konni fati bendeni ito yi, en nun Marigin dɔxɔden tagi kuya. ⁷ Amasotɔ en sigan tima denkeleyaan nan xɔn ma, koni se toxin mi a ra. ⁸ Anu, en xaxili ragidixi. A rafanɲe en ma, en keli fati bendeni ito yi, en sa dɔxɔ Marigin konni. ⁹ Naxan xunna kenla ra en xa, en yi Ala kenɛn, xa en lu en fati bendeni hanma en faxa. ¹⁰ Amasotɔ a ferɛ mi na fɔ en birin xa ti kenɛnni Alaa Muxu Sugandixina kiti saden yetagi nen. Muxune birin e kewanle saranna sotoma nen keden keden yeɛn ma, a naxan nabaxi a dunuɲa yi gidini, a fajina hanma a jaxina.

Ala nun muxune tagini tɔnna

¹¹ Nxu to Marigin yeeragaxun kolon, nanara, nxu kataxi, nxu xa muxune sotɔ. Ala nxu kolon ki faji. N ma miriyani, ɛ fan nxu kolon ɛ xaxinli. ¹² Nxu mi kataxi nxu mɔn xa nxu yetɛ matɔxɔ ɛ xa. Koni nxu ferɛn nan fima ɛ ma, ɛ yi ɛ kanba nxɔ fe yi, alogo ɛ xa nɔ na muxune yabɛ naxanye e kanbama e tofanni benun e xa e kanba e bɔɲe yi feene yi. ¹³ Xa xaxilitaren nan nxu tan na, na Ala nan ma. Koni xa xaxilimaan nan nxu ra, na ɛ tan nan xa. ¹⁴ Amasotɔ Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan nan nxu karahanma, nxu tan to laxi a ra fa fala a muxu keden peen nan faxaxi birin xa, nayi, birin bata faxa a tan yi. ¹⁵ A bata faxa muxun birin xa. Nanara, muxun naxanye e nii ra, ne mi fa e nii ra e yetɛ xa sɔnɔn, koni fɔ naxan faxaxi, a keli sayani e tan xa.

¹⁶ Nba, iki en mi fa muxu yo yatɛma adamadiyaan kiraan xɔn. Hali en to yi Alaa Muxu Sugandixin yatɛma na kiini nun, en mi fa na ligama. ¹⁷ Nayi, xa muxu yo Alaa Muxu Sugandixini, na kanna bata findi dali nenɛn na. A keɲa fonne bata dangu, a nenene bata fa! ¹⁸ Na birin kelixi Ala nan ma, naxan en nun a tan tagini tɔnxi a Muxu Sugandixin xɔn, a yi wanla so en yii a en fan xa a tan nun bonne tagini tɔn. ¹⁹ Bayo, Ala a yetɛɛn nun dunuɲa muxune tagini tɔnna a Muxu Sugandixin nan xɔn, a mi fa e sɔnna yatɛma. A mɔn bata na tagi tɔn ferɛn xibarun taxu nxu ra.

²⁰ Nayi, Alaa Muxu Sugandixina xerane nan en na. Ala yetɛɛn nan muxune rawɛkilema en ma falan xɔn. En naxa, “Nxu bata ɛ mafan Alaa Muxu Sugandixin xinli, ɛ a lu ɛ nun Ala tagin xa yitɔn.” ²¹ Naxan mi yulubi yo ligaxi, Ala en yulubin saxi na nan ma alogo Ala gbee tinxinna xa lu en yi Yesu barakani.

6

¹ En to walima en bode xōn, nxu bata ε mafan, ε Alaa hinanna naxan sōtōxi, ε nama na tongo fe fuun na. ² Bayo a falaxi nēn, a naxa, “N bata i yabi n ma marafanna waxatini, n yi i mali marakisi lōxōni.”*

A mato, Ala rafan waxatin ni i ra, marakisi lōxōn ni i ra.

³ Nxu mi sese luyε naxan muxun birε tantanni, alogo fε yo nama to nxō wanla ra. ⁴ Koni nxu kataxi kiin birin yi nxu xa findi Alaa walikε fajine ra: tunnafan gbeen nun tōrōn nun fe xōdexene nun kōntōfinle yi. ⁵ Xa e nxu bōnbō, nxu nēma kasoon na, xa e yamaan nadin nxu ma, xa nxu wali xōdexene nun xixōlitareyaan nun kamēni. ⁶ Nxu kataxi sarjanna nun fe kolonna nun dijān nun jēnige fajin nun Alaa Nii Sarjānxin nun xanuntenya kēndēni, ⁷ e nun jōndi falan nun Ala sēnbēni. Nxu tinxinna rawali yēngε so seen nun nxu makantan seen na. ⁸ Nxu nēen binyeni, hanma yagini, nxu nēen xili kalani hanma xili fajina, nxu tinxin hali nxu to yatexi yanfantenne ra. ⁹ Nxu suxi alo muxun naxanye mi kolonxi, anu nxu kolonxi ki fajni. Nxu yatexi alo nxu faxamatōn nan yi a ra nun, anu ε mato nxu jējē mi a ra iki ba? Nxu jaxankataxi, koni e munma nxu faxa. ¹⁰ Nxu yatexi muxu sunuxine ra, anu nxu sēwaxi waxatin birin. Nxu suxi alo yiigelitōne koni nxu bata muxu wuyaxi findi se kanne ra. Sese mi nxu yii, koni nxu gbeen nan seen birin na.

¹¹ Kōrenti kaane, nxu bata falan ti ε xa kēnēni, nxu yi nxu kui feen birin fala ε xa. ¹² Nxu mi nxō xanuntenyaan luxunxi ε ma, koni ε tan bata ε gbeen luxun nxu ma. ¹³ N bata falan ti ε xa alo n ma diine. A daxa, ε fan xa ε kui feene yita nxu ra!

*Denkeleyatarene nun denkeleya muxune nama malan
Kōrenti Singen 10.14-22, Efesi 5.5-11, Piyeri Singen 2.9-12*

¹⁴ ε nun denkeleyatarene nama xun xidi wudi kedenna tongo ε malan fe kedenna ma. Amasōtō tinxinyaan nun tinxintareyaan lanjε e bode ma feen mundun yi? Kēnēna nun dimin lanjε e bode ma ba? ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixin nun Setana nōε lanjε di? Denkeleya muxun lanxi denkeleyataren ma kiin mundun yi? ¹⁶ Layirin mundun xidixi Ala Batu Banxin nun suxurene tagi? Amasōtō habadan Ala Batu Banxin nan en na, alo Ala a falaxi kii naxan yi, a naxa, “N luma nēn e yε. N yi n masiga ti e tagi, n findi e Ala ra. E yi findi n ma yamaan na.” ¹⁷ Nanara, Marigin naxa,

“E mini ne yε, ε ε masiga e ra. ε nama din se sarjantare yo ra, nayi n tan ε rasuxuma nēn.” ¹⁸ Marigina Sēnbēn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N findima nēn ε fafe ra, ε findi n ma dii xēmēne nun n ma dii tēmēne ra.”†

7

¹ Bayo Ala to bata en tuli sa feni itoe birin na, ngaxakedenne, en ba feen birin ma naxan fati bēndēn nun niin xōsima, en yi lu en ma sarjanna rakamale Ala yεεragaxuni.

Poli a sēwana

² ε bōjēni tōn nxu xa. Nxu mi tinxintareya ligaxi muxe ra, nxu mi e ratantan, nxu mi e yii se kansun. ³ N mi ito falaxi ε yalagi feen xan na,

* **6:2:** Esayi 49.8 † **6:18:** A mato Saraxaraline 26.12 nun Esekiyeli 37.27 nun Esayi 52.11 nun Yeremi 31.9 nun Esekiyeli 20.34 nun Samuyeli Firinden 7.14 nun Esayi 43.6 nun Hose 2.1 kui.

amasotò n bata yi a fala a singeni, n naxa, “É fe nxu bɔ̀ɛni kii naxan yi, en birin na a ra siimayaan nun sayani.” ⁴ N laxi ε tan na kati! N na n kanbama ε tan nin. É fe n nalimaniyama han n defe. Hali nxu to tɔ̀ɛn birin yi, n ma sɛwan dan mi na!

⁵ Amasotò, nxu Masedoniya li waxatin naxan yi, nxu mi matabu yo soto. Nxu yi tɔ̀ɛxi kiin birin yi. Matandi tiine yi nxu rabilinni, gaxun yi nxu yi. ⁶ Koni Ala naxan muxu magodoxine ralimaniyama, na yi nxu ralimaniya Tito a faan xɔ̀n ma. ⁷ A fa feen gbansanna xa mi yi a ra, fɔ̀ a limaniyaan naxan soto ε xɔ̀n. A yi a fala nxu xa, n xɔ̀nla ε suxu kii naxan yi, ε sunu, n ma fe kunfan yi lu ε yi. Nanara, n ma sɛwan yi gbo ayi.

⁸ Hali n to ε raxɔ̀lɔ̀xi n ma falan xɔ̀n kedin kui, * n tan mi nimisaxi a sɛben na. N nimisa nɛn waxatidi, n to a kolon a na kedin bata yi ε raxɔ̀lɔ̀. ⁹ Koni iki, n sɛwaxi, ε to nimisaxi na mi a ra, koni na nimisan to ε fe raba kiine masaraxi. Ala nan na nimisan nagidixi. Nanara, ε mi tɔ̀ɛ yo sotoxi nxu yii. ¹⁰ Amasotò nimisan naxan kelixi Ala ma, na a ligan nɛn muxune yi e xun xanbi so e hakeni, e kisi. Nanara, mɔ̀ne yo mi na yi. Koni nimisan naxan kelixi dunuɔ̀ja feene yi, na rajanma sayaan nan ma. ¹¹ Nimisani ito naxan kelixi Ala ma, ε na mato. A bata ε findi sɔ̀bɛ ralane ra. É kunfaxi ε sɔ̀ntareyaan mayita feen na. É xɔ̀lɔ̀xi fe ɲaxin ma, ε bɔ̀ɛn bata te, fe fajin xɔ̀nla bata ε suxu ken! É fe ɲaxi rabane hakene saranma e ra. Na bata a yita fa fala fɛ yo mi ε ra fefe yi.

¹² Xa n na kedin sɛbɛxi, n mi a sɛbɛxi fe kalane xan ma fe ra hanma e muxun naxanye tɔ̀ɛxi. Koni alogo ε sɔ̀bɛ soxi nxu xa kii naxan yi, na xa mini kɛnɛnni ε yɛtɛɛn xa Ala yetagi. ¹³ Ne nan birin nxu ralimaniyaxi.

E nun mɔ̀n, ba nxu ralimaniya feen na, ε Tito rasɛwaxi kii naxan yi, nxu sɛwaxi na fan na han! Bayo ε birin bata a nii yifan a ma. ¹⁴ N bata yi ε matɔ̀xɔ̀ Tito xa nun. É mi n nayagixi. Bayo nxu bata ɲɔ̀ndin fala ε xa waxatin birin, nxu ε matɔ̀xɔ̀n naxan tixi Tito xa, na fan bata findi ɲɔ̀ndin na. ¹⁵ A marafanna luma gboɛ ayi ε tan ma fe yi, a na rabira a ma ε birin xuruxi feen birin yi kii naxan yi, e nun ε a rasɛnɛxi kii naxan yi binye gbeeni han ε xuruxurun. ¹⁶ N sɛwaxi bayo n laxi ε ra feen birin yi.

8

Yii malanna Yerusalen denkeleya muxune xa

¹ Ngaxakedenne, Alaa hinanna walima Masedoniya denkeleya muxune tagi kii naxan yi, nxu waxi a xɔ̀n ε xa na kolon. ² Hali e to yi tɔ̀ɛɔya ɲaxini, e sɛwa gbeen sa nɛn e yiigelitɔ̀ya xɔ̀dɛxɛn fari, e yi kiin ti fonisireya gbeeni. ³ N na e seren bama fa fala e kiin tixi nɛn alo e fanga bɛrɛna, a mɔ̀n yi dangu na ra e ɲɛnige fajini. ⁴ E nxu mafan nɛn kati, a e xa na binyen soto, e fan yi yama sariɲanxin mali Yerusalen taani. ⁵ E dangu nɛn nxu gbee miriyaan na. E yi e yetɛ fi Marigin ma singen. Na xanbi ra, e yi e yetɛ fi nxu fan ma Ala sagoni. ⁶ Nayi, Tito naxan hinan wanli ito fɔ̀lɔ̀xi ε konni, nxu bata na mafan, a xa sa a rakamali ε tagi. ⁷ Koni ε to ε sɛnbɛ soma feen birin yi, denkeleyaan nun falan nun fe kolonna nun wɛkilɛn nun xanuntenyaan na nxu xa, nayi ε sɛnbɛ so hinanna fan yi.

⁸ N mi yamarin sama ε ma, koni n nɛma bonne wanla a fe fale, n fɛrɛn fima ε ma nɛn alogo ε xa ε xanuntenyaan mayita. ⁹ Amasotò ε en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna kolon. Se kanna nan yi a ra, koni a yi a yetɛ findi yiigelitɔ̀ɛn na ε fe ra, alogo ε xa findi se kanne ra a yiigelitɔ̀yaan xɔ̀n.

* **7:8:** Yanyina nde Pɔ̀li kɛdina nde sɛbɛxi e ma naxan mi luxi en yii to.

¹⁰ Nayi, n nan n ma miriyaan nan yitama ε ra feni ito yi: ε tan nan singeye ε yii malan yala, ba na ra mən, ε tan nan singe a jɛnigexi. ¹¹ Awa, ε na wanla rajan alogo ε lanxi jɛnige fajin naxan ma a foloni, ε xa na rakamali na kiini, fata ε fεtεne ra. ¹² Amasotɔ xa ε jɛnigen fan, Ala ε kiseen yatema nɛn ε yii seene xasabin ma, seen naxan mi ε yii, na mi a ra.

¹³ Nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa goronna ba bonne xun ma, a dɔxɔ ε tan xun ma, koni nxu waxi nɛn birin xa yε lan. ¹⁴ Koni bayo se wuyaxi ε yii waxatini ito yi, a lan nɛn, ε xa ne mali naxanye mako ε yii seene ma iki. Nayi, ε yii seene na dasa waxatin naxan yi, e fan ε malima nɛn e yii seene ra alogo ε birin yi ye lan. ¹⁵ A seβexi Kitabuni, a naxa, “Naxanye a gbege matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma.”*

Tito nun a lanfane

¹⁶ Nxu barikan birama Ala xa, amasotɔ a bata a liga Tito xa a sɔβε so ε xa alo n tan. ¹⁷ Nxu naxan maxɔdinxɔ Tito ra, a bata tin na ma, a mən bata a sɔβε so, a yi a jɛnige a xa siga ε fεma. ¹⁸ Nxu e nun nxu ngaxakedenna nde rasigama ε ma, denkeleya yamane birin naxan matɔxɔma a wanla fe ra Yesu a fe Xibaru Fajin nali feen na. ¹⁹ Naxan mən dangu na ra, denkeleya yamaan birin bata a tan sugandi, a xa siga nxu matideni, nxu nɛma kiseni itoe xale waxatin naxan yi, naxanye goron saxi nxu xun ma Marigin yetεen binya feen na e nun nxu jɛnige fajin seren na.

²⁰ Nxu a ligama nxu yeren ma alogo muxe nama nxu mafala nxu kise gbeeni itoe masuxu kiina fe ra. ²¹ Naxan daxa Marigin yetagi e nun muxune yetagi, nxu katama na nan ligadeyi.

²² Nxu naxan sama na muxu firinne fari, nxu nxu ngaxakedenna nde rasigama e matideni. Nxu bata a mato sanja ma wuyaxi, nxu yi a kolon, a sɔβε soxi waxatin birin. A mən bata na sɔβεen yita iki a to laxi ε ra han! ²³ Tito tan, na findixi n xɔyin nun n walike boden nan na. Nxu ngaxakedenna naxanye rasigaxi, denkeleya yamana xεrane nan ne ra Alaa Muxu Sugandixina binyena fe ra. ²⁴ Nanara, ε xa xanuntenyaan yita e ra alogo denkeleya yamane xa nxu kanba xunna kolon ε yi, e yi a to.

9

Denkeleya muxune mali fena

¹ E malin naxan nabama lan yama sarijanxin ma, a tɔnɔ mi na n xa kedin seβε ε ma lan na ma. ² Bayo, n na a kolon fa fala ε jɛnigen fan. N luma ε matɔxε Masedoniya kaane xa, n naxa, “Xabu yala, Akaya kaane yitɔnxi mali ti feen na.” E bata muxu wuyaxi rakunfa ε sɔβε soon xɔn. ³ Nayi, n na ngaxakedenna ndee rasigama ε ma alogo nxu ε matɔxɔxi kii naxan yi, na nama findi fe fuun na. Koni a xa a li ε yitɔnxi alo n na a falaxi kii naxan yi. ⁴ Xa Masedoniya kaana nde fa n fɔxɔ ra ε fεma, e yi a li ε mi yitɔnxi, nxu yi yagima nɛn nayi nxu to laxi ε ra, koni katarabi ε tan nan ma. ⁵ Nanara, n bata a miri, fa fala, a lan n xa ngaxakedenna ndee mafan, e siga ε fεma n yεε ra, ε yi na fonisireya kiseni tɔn, ε bata yi nxu tuli sa naxan na alogo a xa fi fonisireyani benun a xa findi karahanna ra.

⁶ E xaxili lu ito xɔn ma. Naxan na sansina ndedi woli, na ndedi nan xabama. Koni naxan na sansi gbeen woli, na a gbege xabama nɛn. ⁷ Birin xa Ala ki alo a bata a ragidi a bɔjɛni kii naxan yi. A nama findi mɔnɛn na hanma karahanna. Amasotɔ naxan kiin tima sewani, na kanna rafan Ala ma. ⁸ Ala

* 8:15: Xɔɔyaan 16.18

nɔɛ ɛ kiyɛ nɛn a hinan defexini alogo a xa ɛ makone fan feen birin yi waxatin birin, nde mɔn yi lu ɛ yii wali fajine birin kɛdeni. ⁹ A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “A bata tɔrɔ muxune ki fonisireyani.

A tinxinyaan luma nɛn habadan!”*

¹⁰ Nba, Ala naxan sansiin fima xɛɛ biin ma e nun donsena, na sansiin fima ɛ ma nɛn, a a rawuya ayi, a yi ɛ tinxinyaan wali xɔnne ragbo ayi. ¹¹ Ɛ findima nɛn se kanne ra kiin birin yi, alogo ɛ xa lu fonisireyani waxatin birin. Nayi, muxu wuyaxi barikan birama nɛn Ala xa, nxu na ɛ kiseene xali e xɔn. ¹² Amasɔtɔ ɛ wanla naxan nabama ito ra, na mi yama sarijanxin makone xan gbansan fanma, koni a mɔn wali fajɪ kolonna rayiriwama Ala xa. ¹³ Muxu wuyaxi Ala binyama nɛn ɛ wanli ito tɔnɔn xɔn, ɛ to yamari suxun saxi ɛ tubi feen fari Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajini. E mɔn Ala binyama nɛn ɛ fonisireyana fe ra ɛ to e kima ɛ seene yi e nun muxun bonne. ¹⁴ Nanara, e Ala maxandɛ ɛ xa xanuntenyani Alaa hinan gbeena fe ra a naxan nagidixi ɛ ma. ¹⁵ En barikan bira Ala xa a kisena fe ra naxan jɔxɔn mi na.

10

Pɔli yi a wanla xun mayenge

¹ N tan Pɔli, n bata ɛ mafan Alaa Muxu Sugandixina limaniyaan nun dijani, hali ndee to a falama a n falan tima ɛ yɛɛ xɔri yete magodon nin, koni a n na keli ɛ fema, n jɔaxu ɛ ra. ² N bata ɛ mafan, n na fa ɛ fema, ɛ nama n karahan a n xa jɔaxu ɛ ra sɔbɛɛn na, amasɔtɔ n laxi a ra, n susue nɛn na ligɛ ndee ra yati, naxanye e mirixi a nxu nxɔ dunuɔa yi gidin ligama adamadiyaan kiraan nan xɔn. ³ Amasɔtɔ, nxu dunuɔa yi gidin ligama adamadiyaan nin, koni nxu mi yengen soma adamadiyaan kiraan xɔn. ⁴ Bayo nxɔ yenge so seene mi luxi alo adamadiine gbeene: Alaa yenge so se senbɛmane nan e ra, naxanye nɔɛ yire makantanxine kale. Nxu wule miriyane kalama ne nan na, ⁵ e nun wason naxan birin kelima Alaa kolonna xili ma. Nxu yi xaxinle birin yɛɛ rafindi Ala ma alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin ma. ⁶ Ɛ na Alaa fala suxun nakamali waxatin naxan yi, nxu tinma nɛn fala suxutarene hakene saranjɛ e ra.

⁷ Ɛ feene fanna nan tun toma. Xa muxuna ndee bata la a yete ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixini, a mɔn xa a miri ito ma: a Alaa Muxu Sugandixin nan gbee en fan na alo a tan. ⁸ Marigin nɔn soxi n yii ɛ senbɛ so feen nan na, ɛ kala feen mi a ra. Hali n nan n yete matɔxɔma na ra jɔaxi ra, n mi yagixi na feen na. ⁹ N mi waxi a xɔn ma, a xa liga alo n na ɛ magaxuma n ma kɛdine ra nɛn. ¹⁰ Bayo, ndee a falama, e naxa, “Pɔli a kɛdine xɔdɔxɔ, e senbɛn gbo, koni xa a yetena en fema, senbɛ mi a ra, sese mi a falan na.” ¹¹ Na kanna xa a miri nɛn fa fala nxu kii naxan yi nxu nɛma kɛdin sebe, nxu kɛwanle luma na kii nin nxu nɛma ɛ ye.

¹² Muxuna ndee na yi naxanye e yete matɔxɔma, anu nxu mi susue nxu yete se ne ma hanma nxu nun ne yi yate nxu bode xɔn. E na misaala tongo e yete ma, e yi e yete sa e yete ma, xaxilitaren nan ne ra. ¹³ Koni nxu tan mi nxu yete matɔxe jɔaxi ra. Ala bata wanla naxan so nxu yii, nxu mi nxu yete matɔxɔma dangu na ra, naxan a ligama nxu fa han ɛ fema. ¹⁴ Bayo nxɔ yete matɔxɔn mi danguxi nxu danna ra, alo nxu yi naxan ligama nun xa nxu mi yi fa ɛ konni, anu nxu singe nan faxi han ɛ fema Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni. ¹⁵ Nxu mi nxu yete matɔxe bonne wanla fe ra, nxu a radangu ayi. Koni nxu laxi a ra fa fala ɛ denkeleyaan gboma ayi nɛn, nxu yi nɔ wali kende

* 9:9: Yaburin 112.9

gbete rakamale e tagi hali nxu mi dangu nxu danne ra * 16 bayo taan naxanye e konna xanbi ra, nxu nœ Yesu a fe Xibaru Fajin naliye nen ne ma, benun nxu xa nxu yete matoxo bonne wanli naxan kexi muxu gbete ne walideni. 17 Koni, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa naxan a yete matoxoma, a xa a yete matoxo Marigina fe ra.”† 18 Amasoto muxun naxan a yete matoxoma, Ala mi na rasuxe fo Marigin na naxan matoxo.

11

Poli nun wule xerane

1 E dije ba, xa n fatoyana ndedi fala e xa? Koni e dijaxi xe! 2 Bayo xoxolonyaan nan n yi e fe ra, xoxolonyaan naxan kelixi Ala ma. Amasoto a luxi alo n na e masuxi futun nin xeme keden peen xa, Alaa Muxu Sugandixina, alogo n xa e yita a ra alo sungutun nasolonxina. 3 Koni alo sajina Nmahawa mayenden kii naxan yi, n gaxuxi nen e fan miriyane nama e yifu e yi e masiga e lannaya kenden nun e sarjanna ra Alaa Muxu Sugandixin xa. 4 Bayo xa muxuna nde fa Yesu gbete a fe kawandi ba e xa, nxu mi naxan ma fe kawandin ba, hanma xa e nii gbete soto e mi naxan soto nxu ra, hanma xa e Xibaru Fajni gbete me, e mi naxan nasuxu a singeni, e tinma nen na birin ma ki fajni! 5 Koni muxuni itoe naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, n mi laxi a ra xa ne dangu n tan na kii yo yi. 6 Yanyina nde, n mi fatan falan na, koni n fe kolon. Bayo nxu bata na rafixa e xa kiin birin yi.

7 N na Alaa fe Xibaru Fajin nali e ma waxatin naxan yi, n mi sese rasuxu e ra, n yi n yete magodo alogo n xa e tan yite, n haken nan ligaxi e ra nayi ba? 8 N seen nasuxu nen denkeleya yama gbete ye ra, e yi n saranna fi, alogo n xa wali e xa. 9 N yi e fema waxatin naxan yi, n hayu ramaan yi lu, koni n mi muxu yo tœ, bayo denkeleya muxun naxanye keli Masedoniya yi, ne n makone fan nen. N mi tin n xa findi goronna ra e xun ma, n mœn n yete suxuma nen na ma. 10 N bata n kolœ Alaa Muxu Sugandixina jœndini naxan n yi, muxu yo mi n kume binyeni ito yi Akaya yamanani. 11 N na falaxi nanfera? N to mi e xanuxi ba? Ala a kolon, a n na e xanuxi!

12 N naxan ligama, n mœn na ligama nen alogo nxu mafala xunna nama taran na naxanye a lige na muxune yi e yete matoxo a nxu nun ne birin lan. 13 Ne findixi wule xerane nun mafu tiine nan na, naxanye e yete findixi Alaa Muxu Sugandixina xerane maligan na. 14 Nba, kabanako fe mi na ra, bayo hali Setana nœ a yete finde nen kenenna malekan maligan na. 15 Nayi, na mi finde terena fe ra xa Setanaa walikene fan e yete findi tinxinyaan walikene maligan na. Ne rajanna lanma nen e kewanle saranna ma.

Poli a tœna xerayani

16 N mœn xa a fala, muxu yo nama n yate xaxilitaren na. Hanma xa e a mirixi na kiini, e tin n xa findi xaxilitaren maligan na alogo n fan xa n yete matoxo ndedi. 17 N falan naxan tima iki, n mi na falama Marigina kiraan xœn, koni n na a falama xaxilitareyaan nin. 18 Bayo muxu wuyaxi to e yete matoxoma adamadiyaan kiraan xœn, nanara, n fan n yete matoxoma nen. 19 E tan to findixi xaxilimane ra, e mafura dije xaxilitarene bun ba? 20 E tinxi e xa e findi konyine ra, e yi e rawali, e yi e yii seene kansun, e yi e yete yite e ma, e yi e yetagi garin! 21 N xa a fala e xa, yagin nan na ra, koni nxu mi susue na lige.

* 10:15: A mato Romi 15.17-21 kui. † 10:17: A mato Korenti Singen 1.31 kui.

Nayi, muxu gbete nɔe a yete matɔxe denaxan yi, n xa falan ti alo xaxilitarena, n fan susue nen n yete matɔxe menni. ²² Heburun nan e ra ba? A tan nan n fan na. Isirayila kaan nan e ra ba? A tan nan n fan na. Iburahima bɔnsɔnna nan e ra ba? A tan nan n fan na. ²³ Alaa Muxu Sugandixina walikeen nan e ra ba? N falan tima alo xaxilitaren yetena, koni n dangu e tan na! N bata tɔɔ walideni dangu e tan na pon! N bata sa kasoon na dangu e tan na pon! Muxune yi n bulan dangu e fan na, n yi lu sayaan de waxati wuyaxi. ²⁴ Yahudiyane yi n bulan dɔɔɔɔna ma suulun bosaan ye tonge saxan e nun solomanaanin. ²⁵ Romi kaane yi n mabɔnbɔ gbelemene ra dɔɔɔɔna ma saxan. E n magɔlon n faxa feen na sanɔna ma keden. Kunkin yi kala n na fɔɔɔ igen tagi dɔɔɔɔna ma saxan, n lu fufani yanyi keden kɔe keden, na waxatina nde yi. ²⁶ N yi sigatini waxati wuyaxi gbalon de, baane nun mafu tiine nun n kon kaa Yahudiyane nun siya gbete ne gbalone. N yi taan nun burunna nun fɔɔɔ igene nun wule denkeleya muxune gbalone de. ²⁷ N tɔɔɔ nen waliden nun waxati xɔdexene yi, n lu xii xɔlitareyani waxati wuyaxi, n lu kamɛn nun min xɔnla ra. Donseen mumɛen yi dasa n ma waxati wuyaxi, n lu xunbenla ra marabenni. ²⁸ Naxan saxi na birin fari, n goronna naxan tongoma lɔɔɔ yo lɔɔɔ, n kontofilixi denkeleya yamane birin na. ²⁹ Xa muxuna nde senben xurun, n fan senben xurunna nen. Xa muxuna nde bira yulubini, na n bɔɔɔen ganma nen.

³⁰ Xa n yi daxa nun n xa n yete matɔxɔ, n yi n yete matɔxɔma n ma senbetareyaan nan na. ³¹ En Marigi Yesu Fafe Ala a kolon fa fala n mi wulen falama. Tantunna xa fi a ma habadan! ³² N yi Damasi taani waxatin naxan yi, Yamana Kanna naxan Manga Aretasi bun ma, na yi muxune ti taan so deen na n suxu xinla ma. ³³ Koni muxune yi n dɔɔɔ sagan kui, e yi n nagodo taan nabilin yinna xanbi ra, n nan n futuxulu a yii na kii nin.†

12

Pɔli fe toon naxan ti alo xiyena

¹ A daxa n xa lu n yete matɔxe, hali tɔnɔ yo mi a yi. Koni fe toon naxanye tixi alo xiyena, e nun Marigin bata feen naxanye makenɛn, n xa ne fan fala. ² N muxuna nde* kolon naxan Alaa Muxu Sugandixini. Na rate nen han kore xɔnna saxandena. Na jee fu nun naaninna ni i ra. A gbengbenna, n mi a kolon xa a fatin nan te kore, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena. Ala nan na kolon. ³ N na a kolon xɛmɛni ito te nen, koni xa a fatin nan te, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena, n mi na tan kolon. Ala nan na kolon. ⁴ A tongo nen a rate ariyanna yi. A yi falane me naxanye mi nɔe fale, e nun muxu yo mi nɔe xete naxanye ma. ⁵ N na muxu sifan matɔxɔma nen, koni n tan, n mi n yete matɔxe fɔ n ma senbetareyani. ⁶ Xa n yi waxi n yete matɔxɔ feni nun, n mi yi findin xaxilitaren na nun, bayo n yi nɔndin nan falama. Koni n na n yete suxuma alogo muxu yo nama n yate dangu n kewanle ra e naxanye toxi e nun e naxanye fe mexi.

⁷ Na ma, Ala tɔɔɔ fena nde ragidi nen n ma alo janla na lu fati bendeni, naxan yi findixi Setana xerana nde ra. Na yi n jaxankata alogo n nama lugo wason na, n to fe makenɛnxi gbeeni itoe toxi. ⁸ N bata Marigin maxandi sanɔna ma saxan alogo a xa na tɔɔɔ feen ba n ma. ⁹ A yi n yabi, a naxa,

* **11:24:** A mato Sariyane 25.3 kui. † **11:33:** A mato Xerane 9.23-25 kui. * **12:2:** Muxuni ito findixi Pɔli yetɛn na. A mato Kɔrenti Firinden 12.7 kui.

“N ma hinanna bata i wasa. N senben nakamalima muxuna senbetareyaan nin.” Nayi, n mafura n yete mataxe n ma senbetareyani, alogo Alaa Muxu Sugandixin senben xa lu n xon ma. ¹⁰ N na n yete kenenxi senbetareyaan nun konbine nun fe xodexene nun besenxonyaan nun kontofinle yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Amasoto xa n senben jan waxatin naxan yi, n senben sotoma na waxatin nin.

Poli a xaminna

¹¹ N falan tima alo xaxilitarena, koni e n karahanxi nen. E tan yi lan nun e yi n xun mafala, bayo naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, ne mi dangu n na sese yi, hali se mi n na. ¹² Taxamasenna naxanye a yitaxi a xeraan nan n tan na, nxu bata ne liga e tagi tunnafanni, e findi taxamasenne nun kabanako feene nun fe magaxuxine ra. ¹³ Nxu denkeleya yamaan bonne rafisaxi e xa kiin mundun yi? Fo n goronna to mi luxi e xun ma tun. E mi dijne na haken ma ba?

¹⁴ N yitonna saxanden ni ito ra siga feen na e konni. N goronna mon mi luma e xun ma. Amasoto n mi e yii seene xan foxo ra, koni fo e yetena. Na ma, diine xa mi gbetin malanma e soto muxune xa, koni denbaya kanne nan gbetin malanma e diine xa. ¹⁵ Nayi, a finde sewan nan na, n yi n yii seene birin fi, n yi n yete fi e niine fe ra. Xa n na n ma xanuntenyaan fari sa e xa, e xanuntenyaan xurunje ayi n tan xa ba?

¹⁶ A xa lu na ki. N mi findixi goron na e xun ma. Koni muxune a falama, a n to findixi yanfantenna ra, n na e suxi koten nan na. ¹⁷ N xeraan naxanye rasiga e ma, n na e rawali nen na nde xon ba? ¹⁸ N Tito mafan nen alogo a xa siga e konni, n yi denkeleya muxuna nde† rasiga a foxo ra. Tito e rawali nen ba? Nxu birin kui fe keden keja keden xa mi yi a ra nxu sigati kiini ba? ¹⁹ Yanyina nde, e mirixi fa fala a to mi na ra a nxu kataxi nxu xun mayenge feen nan na e fema. En-en. Nxu falan tima Ala nan yee xori a Muxu Sugandixin barakani. N xanuntenne, nxu na birin ligama e yee rasiga feen nan ma. ²⁰ N gaxuxi nen, n na fa waxatin naxan yi, n na e liye kii naxan yi, na mi rafanye n ma, e nun e fan n liye kii naxan yi, na mi rafanye e ma. N gaxuxi nen lantareyaan nun xoxolonyaan nun boje teen nun yete yigboon nun fala jaxin nun muxu mafalan nun wason nun fe yibasanna nama lu e tagi. ²¹ N gaxuxi nen a n na fa, n ma Ala nama n nayagi e fe yi, n yi wuga muxu wuyaxi a fe ra naxanye bata yi yulubin liga koni han to e mi e xun xanbi soxi e fe xosixine nun e yanga suxun nun e haramu feene yi, e yi naxanye ligama.

13

Maxadi dnxen nun xontanne

¹ A saxanden ni i ra n fama e konni. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Feen birin makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xon.”* ² N bata yi e rokolon n faan firinden e fema. N to mi e fema iki, n mon xa a fala na muxune xa naxanye bata yi yulubin liga a foloni e nun bonne birin, n naxa, n na fa e fema sonon, n mi e xun mafalama e yulubine fe ra, ³ bayo e waxi a xon n xa sereyane yita e ra fa fala n na Alaa Muxu Sugandixina falane nan tima. A tan mi e masuxe senbetareyani, bayo senbe kanna nan a tan na e tagi. ⁴ Amasoto a gbangban nen wudin ma a senbetareyani, koni a luxi a nii ra Ala senben

† **12:18:** Poli bata yi denkeleya muxuni ito a fe fala Kōrenti Firinden 8.22 kui.

* **13:1:** A mato Sariyane 19.15 kui.

barakan nin. Nxu fan bata findi senbetarene ra a tan yi, koni nxu nii rakisin sõtõma ε tan ma fe ra, alo a tan kii naxan yi, Ala senben barakani.

⁵ Ε ε yetε rakõrsi, alogo ε xa a kolon xa ε denkeleyaxi. Ε ε yetε fεsefεse. Ε mi a kolon ba fa fala a Yesu Alaa Muxu Sugandixina ε yi? Fõ xa a li de, ε bata fula fεsefεsen na. ⁶ N laxi a ra, ε a kolonma nen a nxu mi fulaxi fεsefεseni. ⁷ Nxu Ala maxandima a ε nama fe jaxi yo liga. Nxu mi waxi na xõn ma alogo yamaan xa a kolon a nxu bata nõõn sõtõ fεsefεseni, koni alogo ε xa fe fajin liga, hali a luxi alo nxu fa fulama fεsefεseni. ⁸ Bayo nxu mi nõε sese lige Alaa jõõndin xili ma, koni nxu nõε wale a xa nen. ⁹ Nxu sewama nen xa senbe mi nxu ra, ε tan senben yi gbo ayi. Na ma, nxu Ala maxandima nen a ε xa kamali. ¹⁰ Nanara, n feni itoe sebema ε ma, n to mi ε fema, alogo n na fa ε fema, n nama ε suxu a xõdexen na n ma senbemayani, Marigin senben naxan soxi n yii ε rawekile feen na benun a xa ε halagi.

¹¹ Awa, ngaxakedenne, Ala xa sewan fi ε ma. Ε kata ε xa defe, ε yi ε bode ralimaniya, ε lu xaxili kedenna nun bõjε xunbenli. Nayi, xanuntenyaan kannu nun bõjε xunbenla kannu Ala luma nen ε xõn.

¹² Ε bode xõntõn ngaxakedenya xõntõn sunbuni. Yama sarijanxin birin ε xõntõnma.

¹³ Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun Alaa xanuntenyaan nun Alaa Nii Sarijanxin lanna xa lu ε birin xõn.

Galati Kaane

Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Galati Kaane Ma

Galati kaana nde Yesu a fe Xibaru Fajin soto nen Xera Poli a xeraya sigatiin firinden nun a saxanden xon (Xerane 16.6 e nun 18.23). Ne yi e malan, e findi denkeleya yamaan na. Men kaane mi yi Yahudiyane ra fo siya gbete. Koni Yahudiya denkeleya muxuna ndee yi siga Galati kaane fema Poli xanbi. Ne yi Galati kaane xaranma wulen nan ma fa fala denkeleya muxun birin lan e xa Yahudiyane sariyan suxu, a gbengbenna e yi banxulan alogo e xa kamali denkeleyani. Ba Yahudiyane ra, men kaane namunne mi yi darixi gaan tiin na. Nayi, Galati kaane sese mi yi banxulanxi. Na yi gbaxi Yahudiyane denkeleya muxune ra naxanye yi wama siyane birin xa liga alo e tan alogo e xa kamali dinani bayo Yahudiyannan yi Yesu ra. Poli tan naxa, a na mi lan Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin ma. Amasoto na yi Galati denkeleya muxune findima konyine nan na dinan kiraan xon. Poli naxa, a sariya suxun mi muxu yo nii rakise fo Ala hinanna e na denkeleya Yesu ma. Waxatina nde, Poli yi Efesi taani, a e xibaru me waxatin naxan yi. A yi a me a Galati kaane tinma a yaxune kawandin na. Na ma, a yi xanuntenya kedini ito sebe e ma alogo e xa Alaa fe famu.

Poli yi Kitabun yireni ito sebe doxo saxan alogo a xa a ngaxakedenne xili "Xibaru Fajin" keden peen jondin ma. Na yire saxanne ni i ra:

A singena, a yi a yetena feene yeba, a folo a yetena tubi kiin ma Yesu ma. A yi a yeba e nun Yerusalen denkeleya muxune lan feen naxan ma fa fala denkeleya muxun naxanye mi findixi Yahudiyane ra, ne mi luma Yahudiyane sariyan bun. A mon yi a fala e nun Piyeri a feene fataxi kii naxan yi lan na feen ma. Poli a xerayaan senben nan xun mayengema, a naxa, a Ala nan a findixi xeraan na naxan mi fata adamadi yo ra, hali Yesu xera boden naxanye doxi Yerusalen taani. Na bunna neen, Galati kaane mi lan e xa e tuli mati muxu gbete yo ra naxan Poli matandima hali e keli Yerusalen taani (sora 1 han sora 2).

A firindena, Poli yi falan ti fata Layiri Fonna Kitabun na, a naxa, a muxun mi kisima Yahudiyane sariya suxun xan xon, koni fo a xa denkeleya Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan ma (sora 3 han sora 4).

A rajanni, a naxa, a Galati kaane lan e xa lu xoroyani Alaa Nii Sarijanxin yamarin bun amasoto Alaa Nii Sarijanxi kewali fajin birin nasoma nen muxuni, katarabi xanuntenyaan ma (sora 5 han sora 6).

Yamaan laxi sariya suxun nan na dinani. E e mirixi a ma fa fala, e sariya suxun na dangu e yulubi ligan na, na e rasoma ariyanna nin. Anu, Kitabun yireni ito naxa, a muxun mi nœe tinxinjɛ Ala yee ra yi sariya suxun xon. I na Ala sariya keden kala, i bata findi yulubi tongon na. Xa na yulubi mi ba i ma, Ala mi tinma i yi so ariyanna yi. Fo yulubin xa ba muxun ma singen, a fa so ariyanna kui. Yesu nan findixi na muxun na naxan adamadiine yulubine bama e ma. Naxan na denkeleya Yesu ma, na bata kisin soto. Na kui, denkeleyaan nan en nakisima. Sariya suxun mi a ra.

¹ N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina xerana, n bata kedini ito sebe Galati denkeleya muxune ma. Adama mi n xexi fo Yesu nun Fafe Ala naxan a rakelixi sayani. ² N tan nun ngaxakedenna naxanye birin be, nxu Galati denkeleya yamaan xontonna:

³ En Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu xa hinanna nun bɔɔɔe xunbenla fi ε ma.

⁴ Yesu nan a yete fixi en yulubine fe ra, a yi en xunba waxati ɲaxini ito yi alo en Fafe Ala waxi a xɔn ma kii naxan yi. ⁵ En xa binyen fi a ma habadan han habadan! Amina.

Xibaru Fajɔi gbete yo mi na yi

⁶ N bata kabε ε ma amasɔtɔ ε bata ε xun xanbi so Ala yi mafuren naxan ε xilixi a Muxu Sugandixin hinanna xɔn. E yi xibaru gbete suxu. ⁷ Koni Xibaru Fajɔi gbete yo mi na yi mumε! Muxune nan tun ε tɔrɔma, e waxi Alaa Muxu Sugandixin fe Xibaru Fajɔin maxete feni. ⁸ Koni hali nxu tan hanma malekana nde yi fa sa keli ariyanna yi, a xibaru gbete kawandin ba ε xa, nxu tan mi naxan baxi ε xa, Ala xa na kanna halagi habadan! ⁹ Nxu bata yi a fala. Iki, n mɔn xa a fala ε xa. Xa muxu yo xibaru gbete kawandin bama ε xa, ba Yesu a Fe Xibaru Fajɔin na, ε naxan singe suxi, Ala xa na kanna halagi habadan!

¹⁰ Iki n yamaan nan mafanma ba? Hanma Ala? N katama n xa rafan adamadiine nan ma ba? Xa n mɔn yi katama n xa yamaan nan kenεn nun, nayi n mi finde Alaa Muxu Sugandixin walikeεn na!

Pɔli a xerayana

¹¹ Ngaxakedenne, n xa a fala ε xa, n Yesu a fe Xibaru Fajɔin naxan nalixi ε ma, a mi fataxi adamadiine ra. ¹² N mi a sɔtɔxi muxu yo ra. Muxu yo mi n xaranxi a ma. Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan a makeεnεnxi n xa.*

¹³ Amasɔtɔ ε bata n kewanle fe mε, n naxan naba n yi Yahudiya dinani waxatin naxan yi. N bata denkeleya yamaan ɲaxankata han a radangu ayi. N yi a kalama nen. ¹⁴ N yi danguma nen n lanfa wuyaxi ra Yahudiya dinani n siyaan muxune ye. Dinan muxu gbee nan yi n tan na n benbane namunne xɔn.

¹⁵ Koni xabu n bari waxatin naxan yi, Ala yi n sugandi, a n xili a hinanni. Bayo a a kenεn nen ¹⁶ a xa a Dii Xεmen makeεnεn n xa, alogo n xa a fe Xibaru Fajɔin nali siya gbete ma. Nayi, n mi sigaxi adamadi yo fema, a xa n kawandi. ¹⁷ N mi sigaxi Yerusalen taani ne fema naxanye singe yi xεrane ra. Koni n siga nen Arabu yamanani mafuren! N mɔn yi xete Damasi yi. ¹⁸ Nεε saxan dangu xanbini, n yi siga Yerusalen taani alogo nxu nun Piyeri xa nxu bode kolon, n xii fu nun suulun ti a fema. ¹⁹ N mi xera gbete to na yi fɔ Marigi Yesu xunyen Yaki. ²⁰ N naxan seβexi, Ala nan seren na, ɲɔndin na a ra.

²¹ Na xanbi ra, n yi siga Siriya yi e nun Silisi yi, ²² koni muxe mi yi n kolon Yudaya denkeleya yamane ye naxanye Alaa Muxu Sugandixin xɔn. ²³ E ito nan gbansan mε: “Xεmen naxan yi en ɲaxankatama a fɔloni, na nan fa denkeleyaan kirana fe kawandin bama iki, a yi naxan kalama.” ²⁴ Nanara, e yi Ala tantun n tan ma fe ra.

2

Pɔli nun xeraan bonne

¹ Nεε fu nun naanin dangu xanbini, n tan nun Baranabasi yi siga Yerusalen taani. N Tito fan xali. ² N siga nen bayo Ala bata a makeεnεn n xa. N darixi Yesu a fe Xibaru Fajɔin naliye siya gbete ma kii naxan yi, n yi na yεba e muxu gbeene xa wundoni, alogo n ma wanle birin nama lu fufafu! ³ Koni

* **1:12:** A mato Xεrane 9.3-6 kui.

hali Tito Gireki kaan naxan yi n fema, e mi a karahan a banxulan feen ma. ⁴Koni nafigina ndee yi basanxi nxu ra alogo e xa nxo feene rakarasi, e yi nxo xaroyani gbɛ Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan fixi nxu ma, e yi nxu findi konyin na. ⁵Nxu mi tin e xa hali ndedi, alogo nxu xa Yesu a fe Xibaru Fajin jɔndin mara ε xa.

⁶Naxanye yi luxi alo e muxu gbeene, e yi findixi naxan yo ra, n ma kolon, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa. Na muxu gbeene mi sese saxi n ma xaranna fari. ⁷A makuya na ra! E a toxi nen a Ala bata Yesu a fe Xibaru Fajin kawandi baan wanla taxu n tan na siya gbɛtene xa alo a bata a taxu Piyeri ra kii naxan yi Yahudiyane xa. ⁸Amasoto naxan Piyeri findixi xeraan na Yahudiyane xa, na nan n fan xexi siya gbɛtene ma. ⁹Yaki nun Piyeri nun Yoni, naxanye yi luxi alo e yɛɛratine, e to Alaa maragidin kolon a naxan fixi n ma, e yi n tan nun Baranabasi yisuxu ngaxakedenyani alogo nxu xa wali siya gbɛtene tagi, e tan yi wali Yahudiyane tagi. ¹⁰E yi nxu mafan, a nxu xa nxu xaxili lu yuigelitone xon ma. N fan yi n sobe soxi na nan ma.

Poli yi Piyeri sonna fe fala a xa

¹¹Piyeri fa Antiyoki yi waxatin naxan yi, n yi a matandi amasoto a yi tantanxi. ¹²Benun muxuna ndee xa fa keli Yaki fema, Piyeri yi a degema siya gbɛte denkeleya muxune nan xon ma nun. Koni ne to fa, a yi keli e fema, a a makuya e ra amasoto a gaxuxi Yahudiyane yee ra naxanye yi waxi siya gbɛtene banxulan feni. ¹³Yahudiya denkeleya muxun bonne fan yi so a tantanni. Hali Baranabasi fan yi so a yi. ¹⁴N to a to a e mi sigan tima Yesu a fe Xibaru Fajin jɔndin kira tinxinxin xon ma, n yi a fala Piyeri xa e birin yee xori, n naxa, "Yahudiyani nan i tan na koni i ya kewanle ligaxi alo siya gbɛtene, e mi luxi alo Yahudiyane! Nayi, i siya gbɛtene karahanma di, a e xa Yahudiyane namunne suxu?"

¹⁵En tan naxan barixi Yahudiyayani, siya gbɛte mi en tan na, naxan findixi yulubi kanne ra. ¹⁶En na a kolon a muxun mi tinxinma ayi Ala yee ra yi sariya suxun xan xon ma, fo a na denkeleya Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. Nanara, en bata la Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra alogo en xa tinxin denkeleyaan xon Alaa Muxu Sugandixin ma. Sariya suxun mi a ra bayo adamadi yo mi noe tinxinre sariya suxun xon.* ¹⁷Koni en na kata en xa tinxin Alaa Muxu Sugandixin barakani, xa a li yulubi kanna nan en fan na, nanara ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin walima yulubi nan xa nayi? En-en de! ¹⁸N bata n me sariyan naxanye ra, xa n mon tin ne ma, na bunna neen, n bata findi sariya kalan na. ¹⁹N luxi nen alo n bata faxa sariyan bun, n mi fa sariyan bun sonon. Nanara, Ala nan gbee n ma dunuja yi gidin na. N bata gbangban wudin ma Alaa Muxu Sugandixin xon ma, ²⁰nanara, n tan mi fa n nii ra sonon koni Alaa Muxu Sugandixin niin nan fa n yi. N dunuja yi gidin naxan nabama n fati bendeni sonon, n na rabama denkeleyaan nin Alaa Dii Xemeni, naxan bata n xanu, a faxa n ma fe ra. ²¹N mi n mema Alaa hinanna ra. Amasoto xa muxun yi tinxinma sariyan nan xon ma nun, Alaa Muxu Sugandixin bata faxa nayi fufafu!

3

Sariya suxun nun denkeleyana

* **2:16:** A mato Yaburin 143.2 nun Romi 3.20 nun 3.23 kui.

1 Ee! Galati kaa xaxilitarene! Nde ε tirinxi? Ε tan bata yi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa feni gbε wudin ma ki fajni! 2 Ε xa maxodin keden yabi n xa: Ε Alaa Niin sotoxi sariya suxun nan xon ma ba hanma denkeleyaan xon ma ε naxan ma fe mexi? 3 Ε bata yi a folo Alaa Niin barakani, koni iki ε xaxilitareyaan bata radangu ayi, han ε fa waxi a xon ε xa a rajan ε yete xenben na iki ba? 4 Ε toroxi nen fufafu ba? Fufafu mi yi a ra ba? 5 Ala a Nii Sarijanxin fima ε ma, a kabanako feene ligama ε tagi sariya suxun nan xon ma ba, hanma denkeleyaan xon ma ba, ε naxan ma fe mexi?

6 A luxi nen alo naxan sebexi: “Ibrahimma yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.”* 7 Ε xa a kolon fa fala muxun naxanye denkeleyaxi, Ibrahimma bansonna muxune nan ne ra. 8 Kitabun bata yi a fala nun, a Ala siya gbetene ratinxinma nen a yete yee ra yi denkeleyaan barakani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Ibrahimma ma benun a waxatin xa a li, a naxa, “Dunuja siyane birin duban sotoma nen i tan barakani.”† 9 Naxanye denkeleyaxi, ne duban sotoma nen alo denkeleya muxuna Ibrahimma.

10 Naxanye xaxili tixi sariya suxun na, dangan ne xa. Amasoto a sebexi, “Feen naxanye birin sebexi Sariya Kitabuni, naxan mi ne suxuma, Ala xa na kanna danga.”‡ 11 Nba, a bata yigbe feu, fa fala muxu yo mi tinxinje Ala yee ra yi sariyan xon ma. Amasoto Kitabun naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xon, na nii rakisin sotoma nen.”§ 12 Koni sariyan mi minixi denkeleyani, bayo a mon naxa, “Naxan na itoe suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen e xon.”*

13 Alaa Muxu Sugandixin findixi danga muxun nan na en tan ma fe ra, a en xunba sariyan dangan bun ma, bayo a sebexi, “Naxan yo na singan wudin ma, dangan na kanna xa.”† 14 A na liga nen en xa alogo Ala duban naxan nagidixi Ibrahimma ma, siya gbetene fan xa na soto Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. En mon yi Alaa Niin soto denkeleyaan xon ma, a en tuli saxi naxan na.

Ala en tuli saxi naxan na

15 Ngaxakedenne, n xa misaala yita ε ra fata dunuja yi gidin na. Awa, xa muxu firinna lan fena nde ma, e layirin xidi, muxu yo mi na layirin kale hanma a nde sa a fari. 16 Na ma, Ala bata Ibrahimma tuli sa e nun a yixetena. Kitabun mi a falaxi fa fala “a yixetene,” naxan yi findima muxu wuyaxi ra. Koni a naxa, “i yixetena,”‡ na bunna neen muxu kedenna na a ra, Alaa Muxu Sugandixina. 17 N naxan ma, na ni ito ra: Ala bata yi layirin naxan xidi ken, Musaa sariyan mi na kale naxan falaxi jee keme naanin jee tonge saxan dangu xanbini. Na mi Alaa tuli saan kalama. 18 Amasoto xa Alaa keen fima sariyan nan xon ma, a mi findixi tuli saan na na yi. Koni Ala hinan nen Ibrahimma ra, a a tuli sa.

19 Sariyan fa fixi nanfera nayi? A fixi hakene nan ma fe ra han Ibrahimma yixeten fa waxatin yi a li, Ala en tuli sa naxan na. Sariyan fixi malekane nan xon muxuna nde sabun na. § 20 Sabu wuyaxi na yi, koni Ala keden peen na a ra!

Sariyan bunna

* 3:6: A mato Dunuja Folon 15.6 kui. † 3:8: Dunuja Folon 12.3 ‡ 3:10: Sariyane 27.26 § 3:11: Xabakuki 2.4 * 3:12: A mato Saraxaraline 18.5 nun Romi Kaane 10.5 kui. † 3:13: Sariyane 21.23 ‡ 3:16: Dunuja Folon 12.7 § 3:19: Yahudiyane namunne kui, e laxi a ra fa fala Musa Alaa sariyane sotoxi malekane nan xon.

²¹ Awa, sariyan saxi Alaa tuli saan nan xili ma ba? En-en de! Bayo xa sariyan yi fixi nun naxan yi nɔɛ nii rakisin fiyɛ, nayi yamaan yi tinxinma ayi nɛn Ala yɛɛ ra yi sariyan xɔn. ²² Koni Kitabun naxa, a dunɔɔa birin yulubin sɛnbɛn bun ma. Nanara, naxanye dɛnkɛleyaxi, ne xa Alaa tuli saan sɔtɔ Yesu a tɔgɔndiyaan barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

²³ Koni benun dɛnkɛleyani ito xa fa waxatin naxan yi, sariyan yi en birin maraxi nɛn alo kaso ra saane han dɛnkɛleyaan yi lankɛnɛmaya. ²⁴ Nanara, sariyan findixi en xuru seen nan na, a en xali Alaa Muxu Sugandixin ma alogo en xa tinxin Ala yɛɛ ra yi dɛnkɛleyaan xɔn ma. ²⁵ Koni dɛnkɛleyaan bata fa. Nanara, en mi fa na sariyan bun ma sɔnɔn naxan yi findixi en xuru seen na.

²⁶ Amasɔtɔ ɛ birin bata findi Alaa diine ra dɛnkɛleyaan xɔn ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁷ Amasɔtɔ ɛ bata rafu igeni ɛ tubi xinla ma Alaa Muxu Sugandixin ma. Nayi, Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana bata ragodo ɛ ma alo domana. ²⁸ Nanara, tagi raba mi fa Girɛkine nun Yahudiyane tagi. Tagi raba mi fa konyine nun xɔrɔne tagi. Tagi raba mi fa xɛmɛn nun naxanla tagi, ɛ birin bata findi kedenna ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁹ Xa Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ɛ tan na, ɛ bata findi Ibrahima bɔnsɔnna ra e nun a kɛɛ tongone alo Ala a tuli saxi kii naxan yi.

4

¹ Koni n na ito nan falama: Fanni kɛɛ tongon mɔn dii nɔɔeyani, a mi fisa konyin xa hali seen birin kanna to a ra. ² E diin taxuma a kantan muxune ra naxanye a feene yɛbama a xa han na waxatin yi a li a fafe naxan saxi. ³ Na kiini, benun en xa kɔxɔ dɛnkɛleyani, en fan yi konyiyani dunɔɔa gele ma feene yi. ⁴ Koni a fa waxatin to a li, Ala yi a Dii Xɛmɛn nafa. Naxanla yi a bari. A barixi sariyan nan bun ma, ⁵ alogo a xa ne xɔrɔya naxanye sariyan bun ma, a en xa findi Alaa diine ra.

⁶ Bayo ɛ bata findi a diine ra, Ala bata a Dii Xɛmɛna Nii Sarijanxin nagodo, a so en bɔɔɔɛni. Na Nii Sarijanxin nan Ala xilima en bɔɔɔɛni, a naxa, “Baba! N fafe!” ⁷ Nayi, konyi mi fa i tan na fɔ a diina. Xa i bata findi a diin na, Ala mɔn i findima kɛɛ tongon na nɛn.

Pɔli a xaminna Galati kaane fe ra

⁸ A fɔlɔni ɛ mi yi Ala kolon nun, ɛ yi batu seene nan ma konyiya yi. Ala mi yi ne ra mume! ⁹ Koni iki, ɛ Ala kolon. Ala fan ɛ kolon. Nanfera ɛ birama dunɔɔa gele ma feene fɔxɔ ra sɔnɔn, naxanye sɛnbɛ mi na? Ɛ waxi a xɔn ma nɛn ba, ɛ mɔn xa findi ne konyine ra? ¹⁰ Ɛ sali lɔxɔne binyama, e nun kikene nun waxatine nun jɛene! ¹¹ N gaxuxi xa n mi tɔrɔxi ɛ fe ra fuu!

¹² Ngaxakedenne, n na ɛ mafanma, ɛ xa lu alo n tan. Bayo n tan luxi nɛn alo ɛ tan. Ɛ mi tinxintareya yo dɔxi n na. ¹³ Ɛ a kolon fa fala n ma furen nan a ligaxi, n Yesu a fe Xibaru Faɔin kawandin ba ɛ xa a fɔlɔni. ¹⁴ Koni hali n ma furen to ɛ tɔrɔxi, ɛ mi n naɔaxuxi, ɛ mi ɛ mɛxi n na. Koni ɛ n yisuxi alo Alaa malekan nan yi n na nun, alo Alaa Muxu Sugandixin Yesu yɛtɛna. ¹⁵ Ɛ yi sɛwaxi nun kati! Nanfe ligaxi? N serayaan bama ɛ fe ra, xa ɛ yi nɔɛ a lige nun, ɛ yi ɛ yɛene bama nɛn nun, ɛ yi ɛ so n yii! ¹⁶ Koni iki, n mi findixi ɛ yaxun na nɔndi falan xɔn ba?

¹⁷ Muxuni itoe kunfaxi ɛ xɔn, koni fe faɔni mi a ra! E kataxi ɛ ba feen nan na nxu fɛma alogo ɛ fan xa kunfa e xɔn. ¹⁸ Kunfan fan, xa ɛ fe faɔin nan fɔxɔ ra, e nun xa ɛ luyɛ a fari waxatin birin. Hali n yɛ xɔnna mi a ra. ¹⁹ N ma

diine, n mən tərəni ε fe ra alo ɲaxanla kuiin na a ramaxa a ma, han Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana yi sabati ε bəɲeni. ²⁰ Koni a yi rafanma n ma nun, iki n lu ε fəma, alogo n xa n fala ti kiin maxete. E fe n yifuxi kati!

Hagara nun Saran ma fe misaala

²¹ E xa a fala n xa, ε tan naxanye waxi a xən ma ε xa lu sariyan bun ma, ε mi na sariyan kolon ba? ²² Bayo a seβexi a Ibrahima dii xeme firin sətə nən. A keden sətə konyi gilen ma, a bonna sətə xərən gilen ma.*

²³ A naxan sətə konyi gilen xən ma, na sətəxi nən alo adaman birin sətəma kii naxan yi. Koni a diin naxan sətəxi xərə ɲaxanla xən ma, Ala nan a tuli sa na tan na.† ²⁴ Feni itoe luxi nən alo misaala. Layiri firinna misaala nan ɲaxalan firinni itoe ra. Kedenna kelixi Sinayi Geyaan nan fari, naxan diine barima konyiyani. Hagara nan na ra. ²⁵ Sinayi Geyaan naxan Arabu yamanani, na misaala nan Hagara ra. E nun Yerusalen taan naxan na yi iki, ne keden.

Bayo, Yerusalen nun mən kaane birin konyiyaan nin.‡ ²⁶ Koni Yerusalen taan naxan kore, xərən nan na ra. En nga nan na ra. ²⁷ Bayo Kitabun naxa, “Gbantana, i xa sɛwa,

i tan naxan mi dii barixi!

ɲaxan, i sənɔ sɛwani,

naxan mi diin sətə xələn kolon.

Bayo ɲaxalan nabɛɲinxina diine wuyama ayi nən

dangu xeme taa ra dərən gbeene ra.”§

²⁸ Nba, ngaxakedenne, ε fan bata sa Isiyaga fari, Ala e tuli sa naxan na.

²⁹ Na waxatini diin naxan sətə alo adaman birin sətəma kii naxan yi, na yi bonna ɲaxankata naxan sətəxi Alaa Niin barakani. Han iki, a mən na kiini.

³⁰ Koni Kitabun nanfe falaxi? A naxa, “Konyi ɲaxanli ito nun a diin kedi. Amasətə konyi ɲaxanla diin nun xərə ɲaxanla diin mi keen tonge e bode xən ma mumɛ!”* ³¹ Nanara, ngaxakedenne, konyi gile dii mi en tan na fə xərə diine.

5

E lu xərəyani

¹ Alaa Muxu Sugandixin bata xərəyaan fi en ma alogo en xa xərəya. Nanara, ε kankan na ma, ε nama so konyiyaan bun ma sənən.

² E tuli mati. N tan Pəli nan ito falama ε xa. Xa ε tin, e yi ε banxulan, Alaa Muxu Sugandixin tənə mi fa ε ma sənən. ³ N mən ito nan falama muxun birin xa, naxan na tin e xa a banxulan: sariyan birin suxu goronna na xun ma. ⁴ E tan naxanye katama ε xa tinxin Ala yeε ra yi sariyan xən, ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata taxun. E bata keli Alaa hinanna bun ma.

⁵ Bayo en xaxili tixi en ma yigin nan na Alaa Niin barakani denkeleyaan xən ma, a en natinxinma nən. ⁶ Amasətə xa ε Yesu Alaa Muxu Sugandixini, banxulanna nun banxulantareyaan tənən mi na, fə denkeleyaan naxan walima xanuntenyani.

* **4:22:** A mato Dunuɲa Fələn 16.15 nun 21.2 kui. † **4:23:** A mato Dunuɲa Fələn 17.16 kui. ‡ **4:25:** Yerusalen taan findixi Yahudiyane dinana misaala ra be. Mən kaane yi e gbee namunne konyiyaan nin. § **4:27:** Esayi 54.1 * **4:30:** A mato Dunuɲa Fələn 21.10 kui.

7 E yi a ligama ki fajni! Nde e jɔndin suxuni kalaxi? 8 Ala naxan e xilixi, a tan mi na ligaxi. 9 “Hali buru rate se* xurudin nɔe burun birin nagboe ayi nen.” 10 Koni n laxi e ra Marigin barakani fa fala e mi miriya gbete tonge. Nba, muxun naxan e yifuma, a findi muxu yo ra, Ala na yalagima nen.

11 Koni, ngaxakedenne, xa n mon yi banxulan feen kawandin nan bama nun, nanfera e mon n besenxonyama? Nayi, Yesu faxa wudin† mi finde e xa terenana feen na. 12 Nayi, naxanye e yifuma banxulan feen na, ne yi lan e xa e gbeena ngaan ba na!

13 Amasoto e tan, ngaxakedenne, e xilixi xɔɔyaan nan ma. Anu, e nama xɔɔyaan findi fati benden nafan feene ra. Koni e xa wali e bode xa xanun-tenyani. 14 Amasoto sariyan birin fala yisoxin ni i ra: “I adamadi boden xanu alo i yetena.”‡ 15 Koni xa e liga alo subene, e e bode yenge, e yi e balo e bode ra, e xa a liga e yeren ma, xa na mi a ra, e e bode janna nen feu!

Alaa Nii Sarijanxina fe yi

16 Koni n tan naxa, e xa sigan ti Alaa Niin barakani. Nanara, e mi fati benden nafan feene rakamale sɔnon. 17 Amasoto fati benden nafan feene mi tinje Alaa Niina feene ma. Alaa Niin fan mi tinje fati benden wanle ma. Ne firinne yaxun nan e bode ra. Nanara, e mi e yete waxon feene ligama. 18 Xa e biraxi Alaa Nii Sarijanxin foxo ra, e mi fa sariyan bun sɔnon.

19 Fati benden nafan feene kolon mi raxolo: yanga suxuna, xosi fena, haramu feene, 20 suxure batuna, kɔerayana, xonnantenyana, lantareyana, xoxolonyana, boje teena, yete yigbona, mayitaxunna, 21 milena, dolo minna, haramu sumunne, e nun na fe sifane. N na e rakolonma alo n bata yi a fala kii naxan yi: Naxanye fe sifani itoe ligama, ne mi Alaa Mangayaan toma.

22 Muxun na lugo Alaa Nii Sarijanxin na, kewanli itoe nan findima a bogin na:§ xanuntenyana, sewana, boje xunbenla, dijana, jɛnige fajina, fanna, tɔɔndiyana, 23 limaniyana, yete suxuna. Tɔn mi doxe na feene ra. 24 Naxanye bata findi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na, ne bata e fati benden wanle gbangban a faxa wudin ma e nun e waxon feene nun e rafan feene. 25 Xa en dunuja yi gidin nabama Alaa Nii Sarijanxin xɔn, fo en kewanle xa lan Alaa Nii Sarijanxin ma. 26 En nama waso, en yi en bode rafen, en yi en bode maxoxolon.

6

E e bode mali

1 Ngaxakedenne, xa muxuna nde bira hakeni, e tan naxanye Alaa Nii Sarijanxini, e xa a matinxin limaniyani. Koni e e yete rakɔɔsi alogo Setana nama e fan natantan. 2 E e bode goron tongo, nayi e bata Alaa Muxu Sugandixina sariyan nakamali. 3 Xa muxuna nde a miri a ma a a tan se ra koni sese mi a ra, a a yete nan tun mayendenma. 4 Muxun birin xa a yete kewanle rakɔɔsi. Xa ne fan, a kanba xunna taranma nen na nayi, a nama a sa muxu gbete ma. 5 Muxun birin xa a yete goronna tongo.

* 5:9: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Alo lebenna siyadin burun birin natema kii naxan yi, feen naxan Galati kaane ratantanma, na nan e yamaan birin xunna kalama na kiini. † 5:11: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu gbangban wudin naxan ma, na findixi kisin soto kiini na. Na nan muxuna ndee terenama a fe yi. ‡ 5:14: Saraxaraline 19.18 § 5:22: Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kewanli fajin nan ligama. Na luxi nen alo wudin nun a bogina.

⁶ Naxan xaranma Alaa falan ma, na xa a karamɔxɔ ki a se fajin birin yi.

⁷ E nama ε yeεε mayenden bayo Ala mi mayendenye. Muxun sansiin naxan sifa wolima, a na nan sifa xabama. ⁸ Nayi, naxan na a fati benden wanle ke, na halagin sɔtɔma nen ne xɔn. Koni, naxan na Alaa Nii Sariɲanxin wanle ke, a habadan nii rakisin sɔtɔma nen Alaa Nii Sariɲanxin xɔn. ⁹ Nanara, en nama xadan fe fajin rabadeni. Amasɔtɔ xa en lu na fari, en na a tɔnɔn sɔtɔma nen waxati famani. ¹⁰ Nanara, xa a ferena en xa, en xa fe fajin liga muxune birin xa, koni katarabi en ngaxakeden denkeleya muxune nan ma.

Maxadi dɔnxene nun xɔntɔnne

¹¹ E mi a to, n sebeli xungbeen naxanye seβema n yeεε yiin na iki! ¹² Naxanye waxi a xɔn ma, e xa yamaan keenen fati benden kiraan xɔn ma, ne nan katama e xa ε karahan a ε xa banxulan. E na ligama nen alogo yamaan nama e besenxɔnya Alaa Muxu Sugandixin faxana fe ra wudin ma. ¹³ Hali naxanye banxulanxi, e mi sariyan suxuma. Koni, e waxi a xɔn ma nen, ε xa banxulan alogo e xa e kanba a ε fan bata tin banxulanna ma. ¹⁴ Koni n tan, n na n kanbama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin nan tun yi. N faxaxi dunuɲa feene yi na wudin nan xɔn, dunuɲa feene fan bata faxa n yi. ¹⁵ Xa muxun banxulanxi hanma xa a mi banxulanxi, na mi fe ra, fɔ a xa findi dali nen na. ¹⁶ Nba, naxan na falani ito suxu, Ala xa bɔɲe xunbenla nun kininkininna fi na kannama, e nun Ala gbee Isirayila!

¹⁷ Dɔnxen na, muxu yo nama n tɔrɔ, amasɔtɔ larun naxanye n fatin ma, ne a yitama a Yesu gbeen nan n na.

¹⁸ Nba, ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε niini. Amina.

Efesi Kaane

Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Efesi Kaane Ma

Poli yi kasoon nan na Romi taani a Kitabun yireni ito seɓe waxatin naxan yi, a yi a rasiga Efesi kaane ma. Koni, a mi yi waxi a xɔn ma Efesi kaane gbansanna xa a xaran. A luxi alo a yi kedini ito rasigama Efesi kaane denkeleya yamaan nun a rabilinna taane denkeleya yamane nan ma Asi yamanani alogo e birin xa a xaran. Nayi, a mi muxu wuyaxi xɔntɔnxi a kui, a mɔn mi Efesi kaane maxadi e sɔnne fe yi. Kitabun yireni ito seɓexi nɛn alo jɛe tonge saxan jɔxɔn Yesu te xanbini ariyanna yi.

Xera Poli fa nɛn Efesi taani a xeraya sigatiin saxandeni, a yi jɛe saxan naba na. (Xerane 19.1 han 20.1) Kitabun yireni ito sora 3.1 nun 4.1 nan a yitama en na a xeraan yi kasoon nan na a yi ito seɓema Efesi kaane ma waxatin naxan yi. A mɔn itoe fan seɓe kasoon nan na: Filipi Kaane, Filemɔn, e nun Kɔlɔsi Kaane.

Kitabun yireni ito fala yisoxini ito ra fa fala Ala feen birin nagidixi nɛn alogo “A xa seen birin malan, naxanye kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.” (1.10) Ala a denkeleya yamaan nan findixi Yesu fati bɛnden na dunuɗa yi alogo a xa dunuɗa feene birin malan Yesu yamarin bun. Nayi, denkeleya yamaan lan nɛn e sarijan e dunuɗa yi gidini. Lanna xa lu yamaan ni alogo Yesu a yamaan lanna xa findi a binya xunna ra dunuɗa nun kore xɔnna ma. Ala to dunuɗa muxune birin malanma alogo a xa binyen sɔɔ kore xɔnna ma, en tan sese mi lan en yi na lanna kala en nun muxun bodene tagi fɔ en na en yete magodo en bode xa, en sarijan. (5.21)

A Kitabun yireni ito fɔlɔxi duban nan ma (1.1-2) a yi a rajan duban ma. (6.21-24) Falan naxan tixi Kitabun kui, a yitaxunxi dɔxɔ firin: A singena (1.3-3.21), Ala naxan ligaxi en xa a Muxu Sugandixin Yesu xɔn, Poli yelin xanbini a sewan mayite na fe ra, a yi denkeleya muxune lan feen yeba, a yi a yita en na Ala Yahudiyane nun siya gbetene malanxi kii naxan yi, e findi yama kedenna ra, a yamana. A firindena (4.1-6.20), xerana a falama a Kitabun xaran muxune lan nɛn a e xa findi kedenna ra nii nɛnɛni Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin. A yi a yeba lanna luma e nun bonne tagi kii naxan yi denkeleya yamani e nun denbayani.

Poli Alaa yamaan lan feen nan yebama misali saxan xɔn: fati bɛnden lanna nun banxin ti kiina nun lanna xɛmɛn nun a jaxanla tagi. Alaa Muxu Sugandixin Yesu luxi alo fati bɛnden xunna, e nun alo banxin bundɔxɔ gɛmɛna. Denkeleya yamaan mɔn luxi Alaa Muxu Sugandixin xa nɛn alo jaxanla a xɛmɛn xa. Nayi, en na a toma nɛn fa fala lanna mi luyɛ denkeleya muxune tagi xa muxune mi xete haken nun yulubin fɔxɔ ra, e la Marigin na.

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nan ito seɓema yama sarijanxin ma Efesi taani, tɔgɔndiya muxun naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɗɗe xunbenla fi e ma.

En barakan naxan sɔtɔma

³ En barikan bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa naxan niin duban birin nagidixi en ma ariyanna yi a Muxu Sugandixini. ⁴ Benun dunuɗa xa da waxatin naxan yi, Ala bata yi en sugandi nun alogo en xa

sarijan, en lu fetareyani a yee ra yi. Ala bata yi a ragidi a xanuntenyani, ⁵ a xa en findi a diine ra Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani alo a rafan a ma a yeteen sagoni kii naxan yi. ⁶ Na yi findi Ala hinan gbeen kanna tantun xunna ra a naxan fixi en ma a xanuntenna xon.

⁷ Amasoto en bata xunba Yesu wunla xon ma,* en yulubine yi xafari, a yi a hinan defexi gbeen mayita, ⁸ Ala bata naxan nagidi en ma a fajin na a fekolonna nun a xaxilimayaan birin yi. ⁹ A bata a sagoon wundo feen makenen en xa, a rafan feen naxan nagidi Yesu barakani ¹⁰ alogo a xa na rakamali a waxatin na a li. Na sagoon ni i ra fa fala a xa seen birin malan, naxanye kore xonna nun boxo xonna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.

¹¹ En mon sugandixi en xa lu Yesu yi, alo Ala bata yi a ragidi en ma kii naxan yi nun, Ala naxan feen birin nakamalima a yete a maragidin nun a sagoon xon. ¹² Na ligaxi nen alogo en tan naxanye singe bata en yigi sa Alaa Muxu Sugandixini, en xa findi tantun seen na Ala binyen kanna xa.

¹³ E tan fan bata lu Yesu yi, e to jondin falan mexi, e rakisi fe Xibaru Fajina, e yi la Yesu ra, Ala yi a Nii Sarijanxin lu e yi a taxamasenna ra, a bata yi en tuli sa naxan na. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin luxi nen alo Ala se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa a kolon en sa keen sotoma nen Alaa yamaan na xunba waxatin naxan yi, en yi Ala tantun a binyeni.

Poli a Ala maxandina

¹⁵ Nanara, xabu n na e denkeleyana fe me Marigi Yesu ma e nun e xanuntenyana yama sarijanxin birin xa, ¹⁶ n barikan birama Ala xa e fe yi waxatin birin, n nema Ala maxande e xa. ¹⁷ N Fafe Ala, binyen kanna maxandima e xa, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina Ala alogo a xa a Nii Sarijanxin nagodo e ma naxan fe kolonna fima, a feene makenen alogo e Ala kolonna xa fari sa. ¹⁸ N na Ala maxandima e xa alogo e xa feene yee to e bopeni, a fixa, alogo a e xilixi yigin naxan ma, e xa na kolon, a bata kee noroxin binyen naxan lu a yama sarijanxin xa, ¹⁹ e nun a senbe fisamantenna en tan denkeleya muxune xa. Na findixi a senbe yeteen nan na a naxan nawalixi a fanga gbeeni ²⁰ a to a Muxu Sugandixin nakeli sayani, a yi a lu a yiifanna ma ariyanna yi. ²¹ A yi a lu mangayane nun noyane nun senbene nun kuntigiyane birin xun na e nun xinla naxanye birin noe fale dunujani ito yi e nun waxati famatoni. ²² Ala bata seen birin lu Yesu sanna bun ma, a yi a findi e xunna ra denkeleya yamaan xa. ²³ Denkeleya yamaan luxi nen alo Yesu fati bendena. Denkeleya yamaan Yesu a feene birin nakamalima, Yesu naxan feen birin nakamalima kiin birin yi.

2

En kisima Alaa hinanna nan xon

¹ E tan fan, e faxaxin nan yi a ra e hakene nun e yulubine fe ra, ² e yi sigan tima naxanye yi nun e yi dunuja muxune foxo ra waxatin naxan yi, e nun boxon nun kuyen lan tagin yinnane mangana, na nii jaxin naxan walima Ala matandi muxune yi iki. ³ A foloni nun, en fan birin yi en ma dunuja yi gidin ligama nen alo ne, en yi biraxi en fati benden sagoon nan foxo ra, en yi en fati benden nun en yugo jaxine natane liga. Nayi, fata en kejaan na, Alaa xolon nan yi ragidixi en ma alo bodene.

* **1:7:** Yesu wunla xon ma: Na bunna nen, fa fala a sayaan xon ma.

⁴ Koni Alaa kininkininna gbo, a bata en xanu xanuntenya tilinxin na. ⁵ En tan naxanye yi faxaxi en hakene fe ra, Ala bata en niin bira en yi a Muxu Sugandixin barakani. E kisixi Alaa hinanna nan xon ma. ⁶ Ala bata en tan nun Yesu rakel en bode xon ma sayani, en yi daxoden sotu Yesu Alaa Muxu Sugandixin fema ariyanna yi, ⁷ alogo a xa a hinar tilinxu fisamantenna mayita waxati famatone yi a fanna xon a naxan yitaxi en na Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁸ Amasotu e kisixi Alaa hinanna nan xon denkeleyaan barakani. Na mi fataxi e tan xan na, Alaa kiseen na a ra. ⁹ E katan tonon xa mi a ra, nayi muxu yo mi noe a yete mataxe. ¹⁰ Ala wali xonna nan en na. A bata en da Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, alogo en xa wali fajine raba, Ala bata yi naxanye yiton en yee ra, alogo en xa sigan ti ne xon ma.

Yama kedenna nan denkeleya muxune birin na

¹¹ E tan naxanye barixi siyaan bonne ye, Yahudiyane naxanye yatexi banxulantarene ra fati benden kiraan xon, n xa a rabira e ma e yi kii naxan yi a foloni nun: ¹² E mi yi Alaa Muxu Sugandixini na waxatini. E mi yi lan nun e Isirayila tonone sotu, Alaa yamana. Xone ne nan yi e ra. Layiri yo mi yi e nun Ala tagi. A mi yi e tuli saxi sese ra. Yigi yo mi yi e ma, Ala mi yi e yi dununa yi. ¹³ Koni iki Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e tan naxanye yi makuya nun, iki e bata maso a ra Alaa Muxu Sugandixin wunla xon ma. ¹⁴ A tan nan lanna rasoxi en birin tagi. A bata Yahudiyane nun siya gbetene findi yama kedenna ra, a to a fati benden fi, alogo a xa na danna kala naxan yi en tagi taxunxi yaxuyani. ¹⁵ A tan nan sariyan nun a yamarine nun tonne jan, a yi na yama firinne birin findi muxu nene kedenna ra a yete xa, a bone xunbenla rafa e tagi, ¹⁶ a e nun Ala tagini ton a sayaan xon a faha wudin ma, e yi lan e bode ma alo gbindi kedenna, a e yaxuyaan kala. ¹⁷ Yesu yi fa, a bone xunbenla Xibaru Fajin nali e tan ma, naxanye yi makuya Ala ra nun e nun Yahudiyane naxanye yi maso a ra. ¹⁸ Yesu nan kiraan nabama en tan yama firinna birin xa, siga Fafe Ala yetagi a Nii Sarijanxin barakani.

¹⁹ Nanara, e tan naxanye mi yi Alaa yamani, xone mi fa e ra. E bata findi dugurrene ra yama sarijanxini. E bata so Alaa denbayani. ²⁰ E bata lu alo banxin naxan beten saxi gemene ra. Na gemene findixi xerane nun nabine nan na. Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen nan banxin tongon gemene kenden na. ²¹ Banxin yiren birin tugunxi e bode ra, a te a tan barakani, a yi findi Ala Batu Banxi sarijanxin na Marigin xa. ²² A e nun bonne tugunma nen e bode ra a tan barakani, e lu alo banxina Ala daxoma naxan yi a Nii Sarijanxini.

3

Poli a wanla siya gbetene xa

¹ Nanara, n tan Poli Ala maxandima e tan siya gbetene xa, n tan kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ² N laxi a ra, e bata a me Ala hinanna naxan nagidixi n ma alogo n xa e mali. ³ Ala bata a wundo feen kolonna makenen n xa, alo n bata a fena nde sebe e ma kii naxan yi. ⁴ E na n ma sebenla xaran, n xaxinla naxan sotuxi Alaa Muxu Sugandixina wundo feni, e na yee toma nen. ⁵ Wundo feni ito mi makenxi singe ra muxune xa, koni Ala bata a makenen a xera sarijanxine nun nabi sarijanxine xa a Nii Sarijanxin barakani. ⁶ Na wundo feen nan ito ra fa fala siya gbetene nun Yahudiyane kee kedenna sotoma nen Yesu a fe Xibaru Fajin barakani. E birin bata findi

yama kedenna ra alo fati bende keden. Ala en tuli sa naxan na, e firinna birin na sotoma nen a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

⁷ Ala bata a senben nawali, a n ki a hinanni, alogo n xa findi Yesu a walikεen na naxan a falan Xibaru Fajin nalima. ⁸ Hali n to xurun muxu sarijanxine birin xa, anu Ala bata a hinanna ragidi n ma, a n xa Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nɔrɔ tilinxin nali siya gbεene ma. ⁹ N mɔn xa a makenεn wundo feni ito rakamalima kii naxan yi. Xabu waxati singene, wundoni ito yi luxunxi Daala Mangana Ala xɔn ¹⁰ alogo iki kuntigine nun nɔ kanna naxanye bɔxɔn nun koren lan tagini, denkeleya yamaan xa Alaa fe kolonna kejaan birin yita ne ra. ¹¹ Na birin findixi a habadan fe ragidixin nan na, a naxan nakamalixi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ¹² Nayi, en nɔε en masoε Ala ra nen en ma denkeleyani Yesu barakani xaxili ragidini, sike yo mi na. ¹³ Nanara, n na ε mafanma, ε nama yigitεε n ma tɔrone fe ra ε tan xa amasɔtɔ ε binyen nan ne ra.

Yesu bata en xanu kii naxan yi

¹⁴ Na nan a ligaxi, n nan n xinbi sinma n Fafe Ala bun ma ¹⁵ bɔnsɔnna birin xinla fataxi naxan na naxanye kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma. ¹⁶ N na a maxandima fa fala a xa tin a binyen nɔrɔni, a ε sobε so senbeni ε muxuyaana feene yi a Nii Sarijanxin barakani, ¹⁷ alogo Alaa Muxu Sugandixin xa lu ε bɔrɛni denkeleyaan barakani. N na Ala maxandima ε xa, ε xa sabati, ε bitin xanuntenyani alo salenna ¹⁸ alogo ε nun yama sarijanxin birin xa senben sɔtɔ ε Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaana gboon nun a tilinna nun a tiden famu, ¹⁹ ε yi a xanuntenyaana kolon naxan dangu kolonna birin na, alogo ε xa dεfe Alaa fe kamalixin birin na.

²⁰ Nba, senbena Ala naxan na, a feen birin liga en xa fata senben na naxan walima en yi, en na naxan maxɔdin hali en nɔε en mirε naxan ma, mɔn hali dangu en ma miriyane ra pon, ²¹ binyen xa fi na ma denkeleya yamani, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixini, waxatin birin habadan han habadan. Amina!

4

Denkeleya yamaan xa lu lanna nin alo fati bende kedenna

¹ N tan naxan findixi kasorasaan na Marigina fe ra, n na ε mafanma, Ala bata ε xili naxan liga fe ma, ε sigati kiin xa lan na ma. ² E xa ε yεε magodo, ε limaniya feen birin yi, ε yi dija. E dija ε bode xa xanuntenyani, ³ ε yi kata kiin birin yi alogo Alaa Nii Sarijanxin lanna naxan fixi ε ma, na xa lu ε tagi, bɔrɛ xunbenla yi ε tugun ε bode ra. ⁴ Denkeleya yamaan luxi nen alo fati bende kedenna. Alaa Nii Sarijanxi kedenna na a ra alo ε xilixi yigi kedenna ma kii naxan yi. ⁵ Marigi kedenna na a ra e nun denkeleya kedenna e nun marafu kedenna igeni tubi xinla ma. ⁶ Ala kedenna na a ra, muxun birin Fafe naxan seen birin xunna, naxan walima feen birin xɔn, naxan feen birin kui.

⁷ Ala bata kisena nde fi en keden kedenna birin ma alo a Muxu Sugandixina en kixi kiseen sifan naxan na. ⁸ Nanara, Kitabun naxa, “A te kore waxatin naxan yi, a yi siga suxu muxune ra a yii.

A yi kiseene fi adamadiine ma.”*

⁹ Nba, fa fala, “A bata te kore,” na bunna nanse ra? Na bunna nεen fa fala a godo nen dunuɔa yi bɔxɔn ma. ¹⁰ Naxan godo dunuɔa yi, na nan mɔn te kore xɔnna ma pon, alogo a xa feen birin nakamali. ¹¹ A tan nan kiseene

* 4:8: Yaburin 68.19

yitaxunxi, a yi muxuna ndee findi xerane ra, a yi ndee findi nabine ra, a yi ndee findi Xibaru Fajin nali muxune ra, a yi ndee findi yεerateine ra, a yi ndee findi karamaxone ra. ¹² A en kixi na kii nin alogo muxu sarijanxine birin xa nɔ a wanla ke, alogo a yamaan xa sabati naxan luxi alo Alaa Muxu Sugandixin fati bendena. ¹³ Na ligama nen han en birin yi findi kedenna ra denkeleyani Alaa Dii Xemen kolonni. En findi muxu kamalixine ra alo Alaa Muxu Sugandixin kamalixi kii naxan yi. ¹⁴ Nayi, en mi finde dii jɔrene ra sɔnɔn, alo foyen nun ige walanna kunkin xalin kii naxan yi, en yi bira xaranne birin fɔxɔ ra, muxune yi en mayenden e kɔtene nun wulene xɔn. ¹⁵ Koni xa en jɔndin fala xanuntenyani, en kɔxɔma nen, en yi findi Alaa Muxu Sugandixin maligane ra feen birin yi, a tan naxan findixi en xunna ra. ¹⁶ A tan nan a ligaxi denkeleya yamaan xa findi fati bendε kedenna ra, a muxune yi lu e bode yi alo fati benden yirene yirene to tugunxi e bode ra fasane xɔn. Nayi, xa fatin yirene birin a wanla ke, a gboma nen, a kɔxɔ xanuntenyani.

En muxuya nenen naxan sɔtɔma

¹⁷ Nba, n xa maxadi falani ito ti ε xa Marigin xinli: E nama fa sigan ti alo denkeleyatarene. E miriyane biraxi fufafu feene nan fɔxɔ ra. ¹⁸ E xaxinle yidimixi. E fe mi Alaa nii rakisina fe yi masɔtɔ e fe kolontareyaan nun e bɔɔɔe xɔdεxyaan xɔn. ¹⁹ E mi fa yagima sɔnɔn. E yi e yetε findi haramu fe rabane ra alogo e xa fe xɔsixin sifan birin naba han e lu kunfe ayi.

²⁰ Koni ε tan mi Alaa Muxu Sugandixina fe xaraxi na kiini. ²¹ E bata a fe mε, ε yi xaran Yesu gbee jɔndin ma yati. ²² Fa fala ε xa xεtε ε dari fe fonne fɔxɔ ra, e nun ε muxuya fonna naxan luma e rakunfe a ε ratantan. ²³ Koni ε niin nun ε xaxinla xa findi a nenen na. ²⁴ E mɔn xa muxuya nenen tongo, Ala muxuya naxan daxi a yetε maligan na, tinxinna nun sarijanni.

²⁵ Nanara, ε wulen lu, birin yi jɔndin fala a muxu bodene xa amasɔtɔ en findixi gbindi kedenna yirene nan na. ²⁶ Xa ε xɔlɔ, ε nama haken liga. E nama lu xɔlɔxi han sɔgen bira waxatina ²⁷ alogo ε nama ferεn fi Yinna Manga Setana ma. ²⁸ Xa naxan darixi mɔjan tiyε, a xa a lu. A xa wali kendena nde ke, alogo a xa seen sɔtɔ a yiigelitɔne maliyε naxan na. ²⁹ E nama fala kɔbi yo ti fɔ fala fajin tun naxan muxune maliyε e hayun naxan ma, alogo na xa findi hinanna ra a rame muxune xa. ³⁰ E nama Alaa Nii Sarijanxin nasunu, Ala naxan findixi taxamasenna ra ε yi han a sa fama ε xunbadeni lɔxɔn naxan yi. ³¹ E ba xɔnnantenyaaan nun bɔɔɔe teen nun xɔlɔn nun sɔnxɔ sɔnxɔn nun muxu mafalan nun jaxuyaaan ma ε tagi. ³² E fanna nun kininkininna yita ε bode ra. E yi ε bode mafelu alo Ala bata ε mafelu Alaa Muxu Sugandixin barakani kii naxan yi.

5

E sigan ti kenenni

¹ Nanara, ε to findixi Ala xanuntenne nan na, ε Ala raliga, ² ε sigan ti xanuntenyani alo Alaa Muxu Sugandixina en xanuxi kii naxan yi, a yi a yetε fi en ma fe ra, a liga alo saraxa baxina Ala xa, naxan gan xiri rafan a ma.

³ Koni yanga suxun nun fe xɔsixine nun milan nama lu ε ye, e fe yetεen nama fala mume, alo a lan yama sarijanxini kii naxan yi. ⁴ E mɔn nama fe xɔsixine nun xaxilitareya falane nun yagitareya falane ti. Ne mi daxa koni fɔ barika birana. ⁵ Amasɔtɔ ε xa ito kolon yati, fa fala muxun naxan yanga suxun nun fe xɔsixine nun mile feene ligama, na sese mi keen sɔtɔma Ala nun

a Muxu Sugandixina mangayani. Amasotō milēn findixi se batun nan na alo suxure kiina.

⁶ E nama tin muxu yo xa ε mayenden fala fuune xōn, amasotō Alaa xōlōn fama fala suxutarene xili ma na fe sifane nan ma fe ra. ⁷ Nanara, ε nama basan ne ra. ⁸ Amasotō ε tan fan yi luxi nēn alo dimina koni iki ε bata lu alo kēnēnna Marigin barakani. Nayi, ε sigan ti alo kēnēnna muxune. ⁹ Amasotō fe fajin sifan birin nun tinxinyaan nun nōndin fama kēnēnna nan xōn. ¹⁰ E feene fεfεfεε ε Marigin nafan feen kolon. ¹¹ E fefe nun dimin kēwanla fe fuune nama malan, koni fō ε xa e ramini kēnēnna nin. ¹² Amasotō muxune feen naxanye ligama wundoni, hali ne falan gbansanna mayagi. ¹³ Koni kēnēnna na sōnna naxan birinye makenēn, ne yigbema nēn. ¹⁴ Amasotō naxan birin na yigbε, na bata lu kēnēnna. A falaxi na nan ma, a naxa, “E tan naxanye xima, ε xulun, ε keli faxa muxune tagi, nayi Alaa Muxu Sugandixina ε luma nēn kēnēnna.”

¹⁵ Nayi, ε a liga ε yeren ma ε sigati kiini, ε nama lu alo fe kolontarene, koni alo fe kolonne. ¹⁶ E fεrēn fen waxatine ma, amasotō waxatini itoe mi fan. ¹⁷ Nanara, ε nama findi xaxilitarene ra, koni ε kata Marigin sagoon kolon feen na.

¹⁸ E nama lugo dōlōn na, amasotō xurutareyaan nan na ra, koni ε lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Nba, ε falan ti ε bode xa Yaburi falane nun βetine nun Ala tantun sigi sarijanxine yi, ε βetin ba Marigin xa, ε yi a tantun ε bōjēn birin na! ²⁰ E barikan bira Fafe Ala xa seen birin ma fe yi waxatin birin en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli.

Naxanle nun e xemene fe

²¹ E xuru ε bode ma Alaa Muxu Sugandixin yεragaxuni. ²² Naxanle, ε xuru ε xemene ma alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi. ²³ Amasotō xēmēn nan naxanla xunna ra, alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan xunna ra kii naxan yi, naxan luxi alo a fati bēndena, a naxan nakisixi. ²⁴ Naxanle lanma nēn e yi xuru e xemene ma feen birin yi alo denkeleya yamaan xuruxi Alaa Muxu Sugandixin ma kii naxan yi.

²⁵ Xēmene, ε fan xa ε naxanle xanu alo Alaa Muxu Sugandixin bata denkeleya yamaan xanu kii naxan yi, a yi a yete fi e fe ra, ²⁶ alogo a xa e rasarijan, a yi e rafixa igen nun fala xuiin xōn,* ²⁷ alogo a xa e ti a yetagi yama nōrōxin na, alo lōxō yo mi dugin naxan na, a mi yijōrōnmōnxi, fε yo mi a ra koni yama sarijanxin na a ra fetareyani. ²⁸ Xēmene lan e xa e naxanle xanu na kii nin alo e yete gbindina. Xēmēn naxan a naxanla xanuma, na bata a yete xanu. ²⁹ Muxu yo munma a yete fati bēnden naxaxu singen. Koni a a degema nēn ki fajin, a yi a masuxu alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan masuxuma kii naxan yi ³⁰ amasotō a fati bēnden yirene nan en tan na. ³¹ Kitabun naxa, “Nanara, xēmēna a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a naxanla ra, e findi fati bēnde kedenna ra.”† ³² Wundo gbeen nan ito ra, koni n na Alaa Muxu Sugandixin nun denkeleya yamaan nan ma fe falama. ³³ Koni ε fan birin xa ε naxanla xanu alo ε yetena, naxanla fan yi a xēmēn binya.

* **5:26:** A muxune rasarijanma igeni, a e rafu e tubi xinla ma. A mato Tito 3.5 kui. A mōn muxune rasarijanma Yesu nun a fala xuiin xōn. A mato Yoni 1.1 nun 15.3 kui. † **5:31:** Dunuja Fōlōn 2.24

6

Diine nun e soto muxune fe

¹ Diine, ε ε soto muxune fala xuiin suxu Marigina fe ra, amasoto na nan tinxin. ² Yamari singen nan ito ra tuli saan saxi naxan fari, a naxa, “I baba nun i nga binya ³ alogo i xa herin nun siimaya xunkuyen soto dunuɣa yi.”*

⁴ Dii fafane, ε nama ε diine raxolo. Koni ε e xuru, ε yi e maxadi Marigina kiraan xon.

Konyine nun e kanne fe

⁵ Konyine, ε kanne fala xuiin suxu naxanye ε xun na dunuɣa yi, ε yi e binya, ε gaxu e yee ra. E e sagoon liga ε boɣe fajin na alo ε a ligama Alaa Muxu Sugandixin xa kii naxan yi. ⁶ E nama a liga e ye xonna gbansan xan yi, alogo ε xa rafaan e ma, koni alo Alaa Muxu Sugandixin yetena konyine, ε Ala sagoon liga ε boɣen birin na. ⁷ E wali e xa jɛnige fajini, alo ε walima Marigin nan xa, muxune mi a ra. ⁸ Bayo ε a kolon fa fala Marigin muxun birin saranma nen a wali fajin na, xa a findi konyin na hanma xotona.

⁹ Konyi kanne, ε fan xa a liga ε konyine xa na kiini. E nama ε konko e ma. E xa a kolon, a ε nun ε konyine birin kari keden peen sa ariyanna yi, naxan mi muxune rafisama a bode xa.

Alaa yenge so seene

¹⁰ Falani soxin naxan na, ε sobe so Marigina fe yi a senben barakaxini. ¹¹ E Alaa yenge so seene birin tongo alogo ε xa no tiye Yinna Manga Setanaa kotene birin yee ra. ¹² Amasoto en mi adamadiine xan yenge ma, koni kuntigine nun no kanne nun senbe kanna naxanye dunuɣa yidimixini ito xun na, e nun yinna jaxin naxanye koren nun boxon lan tagini. ¹³ Nanara, iki ε xa Alaa yenge so seene birin tongo alogo waxati jaxin na a li, ε xa no tiye na yaxune yee ra, ε yi non ti feen birin yi, ε yi lu ε funfuni ken!

¹⁴ Nanara, ε xa ti ken! Nondin yi findi ε tagi xidin na, tinxinyaan yi findi ε kanke ye masansanna ra. ¹⁵ E mayitonna nun ε wekilen xa lu alo ε sankidina ε sannu Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni naxan boɣe xunbenla fima. ¹⁶ E denkeleyaan xa lu ε yi alo ε ye masansan wure lefana ε yii ε Fe Jaxin Kanna xalimakuli radegixine birin natuun naxan na. ¹⁷ E xa kisi feen nasuxu alo xunna makantan wure komotina, ε Alaa falan lu ε yii Alaa Nii Sarijanxina silanfanna ra. † ¹⁸ E Ala maxandi waxatin birin Alaa Nii Sarijanxin barakani Ala maxandin sifan birin yi. E lu ε yee ra yi na ma, ε tunnafan Ala maxandin ma yama sarijanxin birin ma fe ra waxatin birin. ¹⁹ E Ala maxandi n fan xa, alogo n na keli fala tideni waxatin naxan yi, Ala xa falan so n yii, n yi n wekile Xibaru Fajin wundo feen makenendeni yamaan xa, ²⁰ n findixi xeraan na naxan ma fe ra hali n to xidixi yoloxonna ra iki. E Ala maxandi, alogo n xa n wekile falan tideni alo n daxa kii naxan yi.

Xonton donxene

²¹ En nafaan ngaxakedenna nun en walike bode togandiyaxin Tikiko naxan walima Marigin xa, na n ma fe birin yebama nen ε xa, alogo ε fan xa n ma fe xibarune kolon e nun n feen naxanye ligama. ²² N na a rasigama ε ma na nan ma alogo ε xa nxo fe kolon, a yi ε ralimaniya.

²³ Fafe Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixin xa boɣe xunbenla nun xanuntenyaan nun denkeleyaan fi en ngaxakedenne birin ma. ²⁴ Naxanye

* **6:3:** A mato Xotayaana 20.12 nun Sariyane 5.16 kuu. † **6:17:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

xanuntenyaan mi ɲanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa, Ala xa hinan ne ra.

Filipi Kaane

Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Filipi Kaane Ma

Yesu a Xera Poli nan Alaa falani ito sebexi Yesu a muxune ma naxanye yi dɔxi Filipi taani. Waxati danguxini, Poli bata yi kawandin ba na. E denkeleyaan yi sabati ki fajɪ, han e yi Poli mali a wanla ra yire gbete yi. Na birin yebaxi Xerane Kewanle kitabu yiren kui a sora 16.

Poli to sa Romi kasoon na a denkeleyana fe ra, Ala yi a liga a xa kedine sebe denkeleya yamane ma. Poli yi kedɪ keden sebe Filipi kaane ma. A yi e ralimaniya alogo e xa lu Ala sagoon kui, e mɔn xa findi misali fajɪn na naxan nɔe a lige muxu gbete yi bira Yesu fɔxɔ ra. Poli yi a rabira e ma a e mi nɔe e yete rakise e wali fajɪne xɔn, fɔ Yesu barakani naxan a yete baxi saraxan na dunɔa birin xa.

Xera Poli Yesu a fe Xibaru Fajɪn kawandin ba nɛn Filipi taani Gireki kaane yamanani, a yi denkeleya yamaan malan fɔlɔ mɛnni a xeraya sigati firinden ni (Xerane Kewanle 16.12-24 mato). Nɛe dando danguxina, a yi kasoon na waxatin naxan yi (Filipi kaane 1.7 mato), Xera Poli yi ngaxakedenya kedɪn sebe Filipi kaane ma. A yi wama e nuwali sa feni se fixine fe ra e bata yi naxanye rafa a ma so Epaforodite yii, a tan yetɛn yi tɔrɔni waxatin naxan yi. A mɔn yi wama nɛn a xa a fala e xa a e xa e sɛnbɛ so e tinxin Alaa Muxu Sugandixin yɛe ra yi. E mɔn nama kunfa wule dinane xɔn ma naxanye e yamaan yɛ.

Kitabun yireni ito fɔlɔni (1.1-11), Poli a sɛwan nun a wali fajɪ kolonna nan mayitama Filipi denkeleya muxune ra. Na xanbi ra, a yi a yete kiin yeba. A bɔɔe xunbenla naxan sɔtɔma Yesu barakani, a yi na mayita hali a to mi a kolon Romi kaane yi naxan ligama a ra kasoon na. (Filipi Kaane 1.12-26) A yi e kawandi a e xa lu denkeleya kɛndɛni, e yi lanna raso e tagi, e yi xuru e bode ma, nii fajɪn yi lu e yi naxan kelixi Yesu ma (1.27-2.18). Benun e mɔn xa e bode to, Poli naxa, a Filipi kaane xera Epaforodite nun Poli fɔxɔrabira Timote xa lu e nun Filipi kaane tagi. (2.19-30)

Na xanbi ra, Poli mɔn yi e rakolon muxune fe ma naxanye mi tinxinxi Yesu a fe Xibaru Fajɪn xa. A yi a fala Filipi kaane xa a e xa lu alo a tan, e yi e sɛnbɛ so denkeleyani, e yi lu alo Yesu (Filipi Kaane sora 3). Kitabun yireni ito rajɔnxi kawandi wuyaxi nan ma e nun nuwali saane nun xɔntɔnne (Filipi Kaane sora 4). To, Yesu a muxune mɔn nɔma limaniyaan sɔtɔdeni Kitabun yireni ito xɔn.

Xɔntɔnne

¹ N tan Poli nun Timote, Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikɛne, nxu bata e tan Alaa Muxu Sugandixina yama sariɔnɔnxi xɔntɔn naxanye sa Filipi taani e nun denkeleya yamaan xunmatone nun mali tiine. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɔe xunbenla fi e ma.

Poli Ala maxandina Filipi denkeleya muxune xa

³ E fe na rabira n ma waxati yo yi, n barikan birama nɛn Ala xa. ⁴ N na Ala maxandima e xa sɛwan nin waxatin birin! ⁵ Amasɔtɔ e bata n mali Yesu a fe Xibaru Fajɪn nalideni keli lɔxɔ singen ma han to. ⁶ N laxi a ra yati, Ala naxan wali fajɪni ito fɔlɔxi e tagi, a a rakamalima nɛn han a Muxu Sugandixin Yesu fa lɔxɔni. ⁷ A lan xaxinli ito xa lu n ma e fe yi, amasɔtɔ e fe ramaraxi n

bəɾɛni. Bayo xa n xidixi yəɔnɔxənnə ra, hanma xa n Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayengema, n yi a yeba, en birin Alaa hinanni. ⁸ Ala nan n seren na a e rafan n ma xanuntenya kendeni naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen ma.

⁹ N ma Ala maxandin ni ito ra: Ala xa lu e xanuntenyaan fari se fe kolonna nun famun kenden na han, ¹⁰ alogo e xa nɔ fe fajin kolonje, e yi lu fetareyaan nun sontareyani han Alaa Muxu Sugandixin fa lɔxəna. ¹¹ E xa defe kɛwali tinxinxine yi naxanye kelima Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, Ala binye feen nun a batu feen na.

Pəli kasoon na

¹² Ngaxakedenne, n waxi a xən ma nən, e xa a kolon feen naxanye liga n na, ne bata Yesu a fe Xibaru Fajin mali, a siga yeen na. ¹³ Amasotə a bata makenen mangana sofane birin nun muxune birin xa, fa fala a n kasoon na Alaa Muxu Sugandixin nan ma fe ra. ¹⁴ Ngaxakedenna naxanye e lannayaan saxi Marigini, n to saxi kasoon na, ne bata wəkilen sətə Alaa falan nalideni ki fajni, e mi gaxu.

¹⁵ Nəndin na a ra, e tan ndee Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi bama milən nun lantareyaan nin, koni ndee a ligama jənige fajiyaan nin. ¹⁶ Ne a ligama xanuntenyaan nin, amasotə e a kolon a n ma wanla findixi Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayenge feen nan na. ¹⁷ Bodene tan Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin bama yete yigboon nin. E miriyane mi fan. E waxi nde sa feni n ma tərən fari kasoon na.

¹⁸ Fefe mi na ra. Xa e miriyaan findi a fajin na, xa a findi a jaxin na, Alaa Muxu Sugandixina fe bata rali kiin birin yi. Na bata n sewa, n mən luma nən sewani. ¹⁹ Amasotə n na a kolon fa fala na birin findima n ma kisin nan na e Ala maxandine nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina Niin barakan nin. ²⁰ Bayo n naxan mamema e nun naxan xəli n ma, n nama yagi fe yo yi mumə. Koni n xa limaniya iki alo waxati danguxine yi alogo yamaan xa Alaa Muxu Sugandixin binya n fati bəndena fe ra, xa n lu n nii ra, hanma xa n faxa. ²¹ Amasotə Alaa Muxu Sugandixin nan findixi n tan ma dunuɾa yi gidin na, sayaan yi findi tənən na n xa.

²² Koni xa n lu dunuɾa yi, n nɔe wali fajina nde ke nən. N lan n xa nanse liga? N mi a kolon. ²³ Fe firinni itoe birin xənla n ma: N waxi keli feni dunuɾani ito yi, n sa lu Alaa Muxu Sugandixin fəma, na nan fan ki fajni. ²⁴ Koni e tan ma fe ra, a lan n lu n nii ra fati bəndeni. ²⁵ N to laxi na ra, n bata a kolon a n luma nən e ye alogo e xa siga yeen na, e sewa e denkeleyani. ²⁶ N mən na xete e fəma, e Alaa Muxu Sugandixin Yesu matəxən xun masama nən n ma fe ra.

²⁷ Koni, e siga ti kiin xa lan Alaa Muxu Sugandixina Xibaru Fajin ma, alogo xa n fa e fəma, hanma xa n be, n xa a mɛ nən fa fala e xaxili kedenni, e sɔbɛ soxi e bode xən ma denkeleyani Xibaru Fajina fe ra kii kedenni. ²⁸ E nama gaxu e yengefane ye ra mumə! Na a yitama e ra nən fa fala e halagima nən, a e tan kisin kiraan nan xən Ala barakani. ²⁹ Bayo a bata a ragidi a hinanni a e xa la Alaa Muxu Sugandixin na, e mən yi tərɔ a fe ra, ³⁰ e lu na yenge kedenna soe, e n to naxan soe, alo e mən bata a mɛ kii naxan yi, han iki n na fari.

¹ Xa Alaa Muxu Sugandixin senbe yo fima ε ma, xa a xanuntenyaan limaniya yo fi ε ma, xa lanbodeya yo ε nun Alaa Nii Sarijanxin tagi, xa xanuntenyaan nun kininkinin yo ε yi, ² nba, ε xa n ma sewan nakamali, ε yi lan ε bode ma, xanuntenya kedenna yi lu ε tagi, e nun xaxili keden. ³ E nama fefe liga yete yigboni hanma wasoni, koni ε yete magodo, ε yi bonne yate dangu ε yeteen na. ⁴ E nama ε miri ε makone gbansanna ma fo bonne fan gbeena.

⁵ E keɲaan xa lu ε bode tagi alo Alaa Muxu Sugandixina, Yesu.

⁶ Alayaan yi a tan naxan yi a mi na ramara a yete yi.

⁷ Koni a yi a me a yete ra, a yi a yete findi konyin na, a lu adamadiyaan kiini. A to adamadiyaan soɔɔ,

⁸ a yi xuru Alaa falan bun han a tin sayaan ma a faxa wudin ma.

⁹ Na nan a ligaxi, Ala a ratexi binyeni kore xonna ma, a yi xinla fi a ma naxan gbo xinla birin xa,

¹⁰ alogo naxanye birin kore xonna ma naxanye boxo xonna ma e nun a bun ma, e na Yesu xinla me waxatin naxan yi, xinbin birin sinma nen a bun ma,

¹¹ lenna birin yi a fala fa fala Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na, Fafe Ala binya feen na.

E dege alo kenenna dunuɲa yi

¹² Nayi, n xanuntenne, ε darixi n ma falan suxe kii naxan yi n yee xori, e mon xa a suxu n xanbi dangu na ra iki, ε yi lu ε kisi feen nakamale gaxun nun xuruxurunni. ¹³ Amasoto Ala nan walima ε yi, alogo ε jɛnigen nun ε kewanle xa lan a waxon feen ma.

¹⁴ E feen birin liga hali ε nama a findi mawugan nun fe matandin na, ¹⁵ alogo ε xa findi sontarene ra, ε sarijan. E findi Alaa diine ra, fe mi naxanye ra naxanye dege ma alo sarene kore xonna ma waxatini ito muxu tinxintare sarijantarene ye, ¹⁶ ε nema nii rakisin falan naliye. Xa ε na liga, n nan n kanbama ε yi nen Alaa Muxu Sugandixin fa loxoni fa fala n ma dunuɲa yi gidin nun n ma wanla mi findixi fe fuun na.

¹⁷ Hali n faxa ε xa, n lu alo minse saraxan naxan naboxonma ε fe ra, sa e denkeleyaan fari Ala yetagi naxan fan luxi alo saraxana, na n nasewama nen, en birin yi sewa. ¹⁸ E fan xa sewa na kiini, en lu en bode yi sewani.

Timote nun Epafrodite a fe

¹⁹ N xaxili tixi Marigi Yesu ra, a xa n mali Timote rasige ε ma xulen, alogo n tan yeteen boɲe xunbele kii naxan yi ε xibarune fe yi. ²⁰ Muxu gbete mi n dexon naxan xaminxi ε fe ra alo a tan. ²¹ Bonne tonon nan tun fenma e yete xa. E mi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen fenma. ²² Koni ε yetena a kolon a Timote bata a keɲaan mayita toroni, a yi a yete findi Xibaru Fajina walikeen na n dexon alo diin nun a fafe. ²³ N waxi a rasiga feni ε ma, n na n ma feene to

fixaxi waxatin naxan yi. ²⁴ N laxi a ra Marigin barakani fa fala n fan yeteen sigama nen e fema.

²⁵ N bata a miri fa fala a fere mi na fo n mon xa ngaxakedenna Epafrodite raxete e ma, n wali ke boden nun n yenge so bodena, e naxan nafa n ma, e seene so a yii n mali feen na. ²⁶ E birin to xonla a ma ki faji! A bata kontofili bayo e bata a furena fe me. ²⁷ Nondin nan a ra, a fura nen yati! A yi luxi ndedi a xa faxa. Koni Ala yi kininkinin a ma. A mi kininkininxi a kedenna xan ma, koni n tan fan, alogo na sunun nama sa n ma toron fari. ²⁸ Nanara, n waxi a rasiga feni e ma mafuren alogo e na a to waxatin naxan yi, e mon yi sewa, n boron yi sa ndedi. ²⁹ E a rasene sewa gbeeni Marigin xinli. E na muxu sifan binya, ³⁰ bayo a yi faxama nen nun Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. A yi tinxu a niin fi feen ma alogo a xa n mali e tan yeteen mi yi noe naxan lige.

3

Kisin sotofena

¹ Iki, ngaxakedenne, e sewa Marigini. Na mi n tore xa n xete na feene ma n bata yi naxanye sebe e ma nun alogo na xa e ratanga. ² E e masiga fe xosixi rabane nun fe jaxi rabane ra, e nun muxun naxanye a falama fa fala xa muxun mi banxulan a mi kisima. ³ Anu, nondin naxan na, en tan nan muxu banxulanxine yeteen na, en tan naxanye Ala batuma a Nii Sarijanxin barakani, en tan naxanye en kanbama Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, en tan naxanye mi laxi en yete ra.

⁴ Xa n wa, n fan noe le n yete ra nen. Xa bonne e mirixi nen a e noe e yete rakise nen, n dangu ne ra pon! ⁵ Amasoto n banxulan n barin xii solomasexede loxon nin. Isirayila kaan nan n na, keli Bunyamin bonsanni, Heburune Heburu nan n tan na. N yi biraxi sariyan foxo ra Farisi muxune* kiin ma nun. ⁶ Yahudiya dina xonxonna nan yi n na nun han n yi denkeleya yamaan jaxankatama. Fe yo mi yi n ma tinxinna ra sariyan mabinni. ⁷ Koni n yi seen naxanye yate ma tonon na, iki n bata ne yate bonon na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ⁸ Koni n feene birin yatexi bonon nan na fe fisamantenni ito a fe ra naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin kolon feen na, Yesu n Marigina. Amasoto n bata bono feen birin yi a fe ra. N bata seen birin yate fe fuune ra alogo n xa Alaa Muxu Sugandixin soto, ⁹ n yi lu a tan xa. N mi n yete findima tinxin muxun na n ma sariya suxun xon, koni fo denkeleyaan barakani Alaa Muxu Sugandixin ma. Tinxinyaan na a ra naxan kelixi Ala ma a soto denkeleyaan barakani. ¹⁰ N fa waxi Yesu kolon feni, e nun senben naxan a rakelixi sayani, nxu nun a tan yi toroya kedenna kolon, n yi lu alo a tan a sayani ¹¹ alogo n fan xa keli sayani.

Giina han a danna

¹² N munma yelin na birin sote singen, hanma n yi kamali. Koni n yixodoxoxi a fendeni alogo n xa n kontonna rasuxu bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan n fan nasuxi. ¹³ Nba, ngaxakedenne, n na a kolon, n munma a soto singen. Koni n fe keden nan nabama iki: feen naxanye n xanbi ra, n bata jinan ne xon. Naxan n ye ra, n kataxi na nan li fe ra iki. ¹⁴ N na

* **3:5:** Farisi muxune: Yahudiyaane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyan bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

n gima, alogo n xa sa a danna li, n yi ariyanna soto, Ala n xilixi naxan ma a Muxu Sugandixin barakani, Yesu.

¹⁵ Nanara, en tan naxanye bata koxo denkeleyani, a lan en birin xa na to na kii nin. Koni xa fe gbete e tan nde kui, Ala na fan nafxama nen na kanna xa. ¹⁶ Na ma, en xun tixi denaxan na, en xa siga yeen na na kii nin.

¹⁷ Ngaxakedenne, e birin xa n tan naliga. Muxun naxanye sigati ki luxi alo nxu gbeena, ne nan xa findi misaala ra e xa. ¹⁸ N bata yi ito fala e xa nun sanja ma wuyaxi, n wugamatoon mon xa a fala e xa iki. Muxu wuyaxi sigati kiina e findixi Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin[†] xaranna fe yaxune ra. ¹⁹ Na muxune e rajanma yahannama nin. E ala nan e fati benden sagone ra. E rafeya feene nan nafan e ma. Dunuja feene nan tun nafan e ma. ²⁰ Koni ariyanna dugurenne nan en tan na. En na en nakisimaan nan mamema keli ariyanna yi, en Marigina Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ²¹ A en fati benden senbetaren maxetema nen, a lu noroni alo a gbeena, a yi a liga senben na naxan feen birin saxi a noon bun ma.

4

Poli a maxadina

¹ Nanara, ngaxakedenne, n xanuntenne nun n nafan muxune, naxanye findixi sewan nun xunnayerenna ra n xa, e lu Marigini gben gben, n xanuntenne.

² Ewodi nun Sintiki, n na e mafanma, e lan e bode ma Marigini. ³ I tan, n lanfana, lannaya muxuna, n bata i maxandi, i xa na jaxanle mali amasoto e bata wali n dexon Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra, e nun Kilementi e nun n lanfane birin naxanye xinle sebei Nii Rakisin Kitabun kui.

⁴ E sewa Marigini waxatin birin. N mon xa a fala, e sewa. ⁵ Muxun birin xa a kolon fa fala e dijnaxi. Marigin famatoon ni i ra! ⁶ E nama xamin fefe ra, koni e makone fala Ala maxandideni e nun barika birani waxatin birin. ⁷ Nba, Ala baje xunbenla naxan fima, xaxinla mi nae naxan famunje, na e bajeen nun e xaxinla kantanma nen Marigini, Alaa Muxu Sugandixina Yesu.

⁸ Nba, donxen na, ngaxakedenne, feen naxan yo finde jondin na, fe kendena, tinxinna, sarijanna, marafanna, binyen feen naxan yo yi, xa son fajin na a ra, naxan finde tantunna ra, ne xa findi e miriyane ra. ⁹ E bata xaranna naxanye soto n na, e bata naxan me e nun n kewanle, e xa ne liga. Nayi, baje xunbenla Ala luma nen e xon ma.

Poli a barika birana

¹⁰ N sewaxi Marigini ki fajni bayo e mon bata e joxo lu n xon. E xaxili yi n xon nun yati koni e mi fete soto e xa a yita n na. ¹¹ N mi ito falama e xa n makoon xan ma fe ra, bayo n bata dari a ra n xa n wasa so n kiini. ¹² N yiigelitoyaan kolon, n nafulu kanyaan kolon. N bata wundo feni ito kolon fa fala xa n lugoxi hanma xa n kamexi, xa se gbege n yii hanma ndedi, n wasa soxi na yi yiren birin e nun waxatin birin bayo ¹³ n nae feen birin lige nen Yesu barakani naxan senben fima n ma.

¹⁴ Koni hali na, e bata fe fajin liga e n mali n ma torone yi. ¹⁵ E tan Filipi kaane fan yatina a kolon, e Yesu a fe Xibaru Fajina fe me waxatin naxan yi, n kelimatona Masedoniya yi, e tan nan tun n mali denkeleya yamane ye, e se

[†] **3:18:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan nan habadan nii rakisin fima muxune ma. A faxa wudin yi findi kisin taxamasenna ra.

fajina ndee fi, ε ndee rasuxu. ¹⁶ N yi Tesaloniki taani waxatin naxan yi, sanja ma firin, ε seene rafama n ma n makoon yi naxanye ma. ¹⁷ N mi kiseene xan fenma n yetε xa, koni n waxi nen ε xa barayin nan sɔtɔ. ¹⁸ E seen naxanye birin soxi Epafrodite yii, n bata e birin masɔtɔ, ne bata n makone birin li, e n wasa. A ligaxi nen alo wusulanna naxan ganma saraxa fajin na, naxan Ala kenɛnxi. ¹⁹ Nba, n ma Ala ε malima ε makoon birin na nen a nafulu kanyaan xɔn Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁰ En xa binyen fi en Fafe Ala ma habadan han habadan. Amina.

Xɔntɔn dɔnxɛna

²¹ E yama sarijanxin birin xɔntɔn naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. En ngaxakedenna naxanye n fema be, ne fan ε xɔntɔnma. ²² Yama sarijanxin naxan birin be, ne ε xɔntɔnma, katarabi Romi Manga Gbeena muxune ma.

²³ Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε yi.

Kɔlɔsi Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Kɔlɔsi Kaane Ma

Yesu a xeraan Pɔli kitabu yireni ito rasiga denkeleya muxune nan ma naxanye yi dɔxi Kɔlɔsi taani. Pɔli singe xa mi kawandin ba e xa, koni a e fe kolon nen Romi taani, a yi kasoon na denaxan yi. Alaa Nii Sarijanxin yi kawandina nde fi Pɔli ma Kɔlɔsi kaane xa e nun denkeleya muxune birin xa naxanye dunuɲa yi.

Kɔlɔsi taan yi Efesi taan sogeteden binna nin fɔ kilo kemɛ firin yate. A luxi alo Pɔli mi siga na mumɛ. A fɔxɔrabirana nde, Epafirasi nan siga na, Kɔlɔsi kaan nan yi Epafirasi ra, naxan singe sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na taani (Kɔlɔsi kaane sora 1.7 nun sora 4.12).

Pɔli yi kasoon na waxatin naxan yi, yanyina nde Romi taani, Epafirasi yi fa a fala a xa a Kɔlɔsi kaane bata kunfa dina gbete xaranna xɔn. Muxu gbetene bata sa xaranna ti Kɔlɔsi kaane xa, e naxa fa fala a xa i wama Ala kolon feni, xa i wama kisi feni, fɔ i xa senbe gbetene nan batu, i yi so namun fena nde yi, alo banxulanna nun donse donna tonne nun minseene tonne. E to Pɔli rakolon na feene ma, mafuren a yi Kitabun yireni ito sebe Kɔlɔsi kaane ma, alogo a xa a fala e xa fa fala Ala kisin naxan fima, na sɔto a Muxu Sugandixin Yesu nan xɔn naxan kamalixi. A yi kedɪn so Tikiko nun Onesimo yii siga e ma (sora 4.7,9).

A yelin xanbini xɔntɔnna tiye e nun wali fajɪ kolonna Ala xa (sora 1.1-14), Kitabun yire singen Yesu a mangayaan nan ma fe falama. A naxa, fa fala Yesu senben gbo jinanne birin xa, a Yesu nan keden findixi Alaa falan Xibaru Fajin kanna ra (sora 1.15 han sora 2.3). Pɔli yi falan ti Kɔlɔsi kaane xa lan tantanna fe ma muxuna ndee naxan ligama e konni (sora 2.4-25). Dɔnxɛn na, a e kawandi lan e kewanle ma e lan e xa naxan liga Alaa Muxu Sugandixin xɔn, denkeleya kendɛni (sora 3.1 han sora 4.6).

A rajanni, a falana nde sebe a kolon muxune ma a yi a rajanna sebe a yete yiin na, a falani so (sora 4.7-18). Kitabun yireni ito Alaa Muxu Sugandixin tiden yɛbama nxu xa ki fajɪ.

¹ N tan Pɔli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sa-
goon xɔn ma, n tan nun en ngaxakedenna Timote nan kedini ito sebexi, ² siga
ngaxakeden sarijanxine ma naxanye tɔgɔndiyaxi Alaa Muxu Sugandixin
ma Kɔlɔsi taani.

En Fafe Ala xa hinanna nun bɔɲɛ xunbenla fi ε ma.

Barika birana Ala maxandideni

³ Nxu nɛma Ala maxandima ε xa, nxu barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin
birin, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe. ⁴ Amasɔto nxu bata ε
denkeleyana fe mɛ lan Alaa Muxu Sugandixina Yesu a fe ma e nun ε a yama
sarijanxin xanuxi kii naxan yi. ⁵ Nanara, ε denkeleyaan nun ε xanuntenyaan
xunna tixi na yigin nan na naxan namaraxi ε xa ariyanna yi. E bata na yigin
kolon Xibaru Fajin gbee ɲɔndi falana ε li waxatin naxan yi. ⁶ Xibaru Fajini
ito bata fa ε ma alo a fama dunuɲa birin ma kii naxan yi. A fama nen barakan
na, a yiriwa. A na kiin fan yi ε tagi xabu ε ɲɔndin mɛ lɔxɔni, ε yi Ala hinanna
kolon. ⁷ Epafirasi nan ε tan xaranxi, en nafan walike bodena, naxan findixi ε
tan xa Alaa Muxu Sugandixina xera tɔgɔndiyaxin na. ⁸ A tan nan a falaxi nxu
xa, Alaa Nii Sarijanxin xanuntenyaan fixi ε ma kii naxan yi.

⁹ Na nan a toxi, xabu nxu na me lɔxɔni, nxu Ala maxandima ε xa tun! Nxu mafanna tima alogo ε xa kamali Ala sagoon kolonni e nun fekolonna nun xaxilimayaan birin Alaa Nii Sarijanxin naxan fima. ¹⁰ Nayi, ε nɔε sigan tiye nen alo Marigin waxi a xɔn ma kii naxan yi, ε yi a kenεn kiin birin yi. E sabati ε kewali fajine xɔn ε yiriwa Ala kolonni. ¹¹ Nxu mɔn Ala maxandima alogo ε xa senbe gbeen sɔtɔ Ala gbee senbe nɔrɔxin xɔn ma, ε nɔ ε tunnafanye, ε mɔn yi limaniya. ¹² E xa barikan bira Fafe Ala xa sewani bayo a tan nan a ligaxi ε yi ε gbee keεn sɔtɔ naxan kenenna mangayani yama sarijanxin xa. ¹³ A tan bata en xunba dimin nɔɔn bun ma, a en xali a rafan dii xεmena mangayani ¹⁴ naxan en xunba, a yi en yulubine xafari.

Alaa Muxu Sugandixina

¹⁵ Ala totaren maligan nan a Muxu Sugandixin na. A tan nan dii singen na daala birin ye. ¹⁶ Amasɔtɔ Ala bata seen birin da a tan barakani kore xɔnna nun bɔxɔn ma, seen naxanye toma e nun naxanye mi toma, mangayane, kuntigine, nɔ kanne, e nun senbe kanne. Seen birin daxi a tan nan baraka yi a tan xa. ¹⁷ A yi na benun seen birin xa da. Sena ngaan masuxi a tan nan xɔn. ¹⁸ A tan nan denkeleya yamaan xunna ra naxan luxi alo a fatina. A tan nan habadan muxu singe kelixin na sayani, alogo a xa findi yeeratiin na feen birin yi. ¹⁹ Amasɔtɔ a bata rafan Ala ma a xa a kepa kamalixin birin lu Yesu yi. ²⁰ A mɔn bata tin, a xa e nun seen birin tagini tɔn naxan bɔxɔn nun kore xɔnna ma a Muxu Sugandixin barakani. A wunla yi mini a faxa wudin ma alogo a xa bɔɔe xunbenla fi en ma.

²¹ A fɔlɔni nun, ε yi makuya Ala ra pon! E yi ε yete findi a yaxune ra ε miriyane nun ε kewali jaxine xɔn. ²² Koni iki, a bata ε tagini tɔn a fati bendena sayaan xɔn ma, alogo a xa fa e rasarijanxin na a yetagi. Fe mi fa ε tan yi, a mi fa ε magima. ²³ Koni, fɔ ε xa lu denkeleyaan fari ken, alogo ε nama makuya Xibaru Fajin yigin na ε naxan mexi naxan nalixi daala birin ma e nun n tan Pɔli findi naxan wali muxu ra.

Pɔli a wanla

²⁴ Iki, n sewaxi n ma tɔrɔne yi ε fe ra, bayo na tɔrɔya dɔnxɛn naxanye luxi Alaa Muxu Sugandixina tɔrɔn na, n na defema nen n fati bendeni denkeleya yamaan xa naxan findixi a fatin na. ²⁵ Ala nan n findixi denkeleya yamana walikeεn na, a n xa Alaa fala kamalixin nali ε ma. ²⁶ Wundon na a ra naxan yi luxunxi waxati danguxine yi muxun birin ma, koni iki a bata a yaε makenen a yama sarijanxin xa. ²⁷ Ala bata tin a siyane birin yi a wundo fe tilinxi mamirinxin kolon. Na wundon ni i ra: Alaa Muxu Sugandixin luma ε tan yi. Yigin na a ra, a ε xa nɔrɔ.

²⁸ Nxu Muxu Sugandixina fe ralima muxun birin ma, nxu e kawandi, nxu yi e xaran fekolonna birin na alogo nxu xa fa muxun birin defexin na Alaa Muxu Sugandixin ma. ²⁹ N walima a xɔdεxen na na feen nan ma. N na n sɔbe so a senbe gbeeni naxan walima n yi fangan na.

2

¹ N wama nen ε xa a kolon a n yenge gbee sifan naxan yi ε xa e nun Layodise kaane e nun naxanye birin munma n gbindin to. ² N yengenε soma e xa nen alogo e bɔɔe na limaniya, e findi gbindi kedenna ra xanuntenyani, e yi fekolonna kamalixin sɔtɔ xaxilimayani alogo e yi Alaa wundo feen kolon, Alaa Muxu Sugandixina, ³ dahamun fekolonna nun xaxinla birin luxunxi naxan yi.

⁴ Nba, n na a falama ε xa, alogo muxu yo nama ε mayenden fala ɲaxumene ra. ⁵ Bayo hali n gbindin mi ε fema koni n xaxili ε xɔn. N sewaxi, n na a to sariyan naxan ε tagi e nun ε denkeleya kendenena Alaa Muxu Sugandixin ma!

Nii nenɛn defexina Yesu yi

⁶ Nayi, bayo ε bata Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ε lu a tan yi. ⁷ E xa ε salenna bitin, ε sabati a tan yi. E senbɛ so denkeleyani alo e ε xaranxi kii naxan yi. E xa barikan bira Ala xa waxatin birin.

⁸ E a liga ε yeren ma. Nanara, muxu yo nama ε findi konyin na dunuɲa fala ɲaxumene nun mayanfa feene xɔn, fata adamane namunne nun dunuɲa gele ma feene ra, naxanye mi kelixi Alaa Muxu Sugandixini. ⁹ Amasɔtɔ alaya kamalixin birin luxi Yesu fati benden nin. ¹⁰ E fan bata kamali a tan yi. A tan nan senbene nun nɔɔne birin xunna ra.

¹¹ E bata banxulan Yesu xɔn, muxune banxulan tiin mi naxan na, koni naxan muxune xɔɔyama fati benden nafan feene senben bun, Alaa Muxu Sugandixin naxan ligama. ¹² Amasɔtɔ ε rafu igeni waxatin naxan yi, ε nun Yesu bata maluxun ε bode xɔn ma. E mɔn bata keli sayani ε bode xɔn ma denkeleyaan barakani Ala senben ma naxan a rakelixi sayani. ¹³ E faxaxin nan yi a ra nun ε hakene fe ra e nun ε fati benden banxulantareyaan ma. Koni iki, Ala bata en hakene mafelu, a ε nun Yesu niin bira ε yi ε bode xɔn ma. ¹⁴ Doli kedin naxan yitɔnxi en xili ma e nun tɔnna naxanye yi en halagima, a bata ne ba, a e ɲan, a e gbangban a faxa wudin fari. ¹⁵ Na kiini, Ala bata nɔ kanne nun senbɛ kanne yengɛ so seene ba e yii, a ti e yeɛ ra dunuɲa yetagi alo muxu suxine yengeni, a nɔɔn sɔtɔ e ma a sayaan barakani a faxa wudin ma.

¹⁶ Nanara, ε nama tin muxu yo xa ε kiti ε donsena fe ra hanma ε minsena hanma sali lɔxɔna nde, hanma kike nenɛn malanne, hanma Matabu Lɔxɔna fe ra. ¹⁷ Ne birin findixi fe famatɔne nininna nan na naxanye yi fama, koni ɲɔndin yetɛɛn findixi Alaa Muxu Sugandixin nan na. ¹⁸ E nama tin, muxu yo xa ε yalagi wulen yete magodoni e nun maleka batun xɔn. Na muxu sifana a kanbama a xiye toxine nan ma fe ra. A lugoxi waso fuun nan na a munadabayaan miriyani, ¹⁹ a ba Yesu yi. Anu, a tan nan luxi alo fati benden xunna. Yesu barakani fatin birin baloxi, a findi kedenna ra salen seene nun fasane xɔn, a yi gbo alo Ala waxi a xɔn ma kii naxan yi.

Xɔɔyana Yesu yi

²⁰ Xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa ε bode xɔn, a yi ε xɔɔya dunuɲa gele ma feene ma, nanfera nayi ε sigan tima alo dunuɲa gbee muxun nan ε tan na? Nanfera ε tinna e xa tɔn sifani itoe sa ε ma? ²¹ E nama a tongo! E nama a mato ε lenna ra! Yiin nama din a ra! ²² Ne findixi seene nan na naxanye lɔma ayi e na rawali waxatin naxan yi. Ne findixi yamarine nun xaranne nan na fata muxune ra. ²³ Na yamarine maligaxi fekolonna nan na, fata e karahan batu kiin ma, e nun e yete magodona, e nun e fati benden suxu kii xɔdɛxena, koni senbɛ mi ne yi, e yi fati benden natane xuru.

3

Alaa kirana

¹ Bayo ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata rakeli sayani, nayi ε xa ariyanna feene fen, Alaa Muxu Sugandixin dɔxi Ala yiifanna ma denaxan yi. ² E xa ε miri ariyanna feene ma, ε nama ε miri dunuɲa feene ma. ³ Amasɔtɔ ε bata faxa, ε dunuɲa yi gidin luxunxi Alaa Muxu Sugandixini Ala xɔn. ⁴ Alaa Muxu

Sugandixin na mini kenenni, a tan naxan ε rakisixi, ε fan minima nen a fema a binyeni.

⁵ Nanara, dunuɓa fe kobin naxanye ε yi, ε xa ne yiiba: yanga suxuna, xòsi feene, kunfa ɓaxine, waxɔn fe ɓaxine, e nun milentenyana, naxan findixi se batun na. ⁶ Sónna sifani itoe nan Ala xòlɔn nafama fala suxutarene ma. ⁷ E tan fan yeteen yi sigan tima na kii nin nun ε to yi ε dunuɓa yi gidin ligama e yi.

⁸ Koni iki, ε xa na feene birin yiiba: xòlɔna, bɔɓɓe teena, ɓaxuna, konbina, e nun fala ɓaxin naxan minima ε de. ⁹ E nama wulen fala ε bode xa amasɔto ε bata muxuya fonna yiiba e nun a kewanle. ¹⁰ E mɔn bata muxuya nenɛn sɔto naxan luma yitɔɓɓe Ala kolonni han a findi a da muxun maligan na. ¹¹ Na dali neneni, Girekine nun Yahudiyane, banxulanne nun banxulantarene, xɔɓɓe nun xuluntarene, konyine nun xɔɓɓe, ne birin keden Alaa Muxu Sugandixini, fangan naxan yi feen birin yi.

¹² Nanara, bayo Ala bata ε yeɓa, a ε findi a rafan yama sariɓanxin na, ε xa kininkininna nun fanna nun yete magodon nun limaniyaan nun diɓan tongo. ¹³ E xa diɓa ε bode xa, ε ε bode mafelu. Xa nde feen liga a lanfaan na, ε xa ε bode mafelu alo Marigin bata ε mafelu kii naxan yi. ¹⁴ E xa xanuntenyaan sa ne fari, naxan e birin defema. ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixina bɔɓɓe xunbenla xa yiriwa ε bɔɓɓeni. Bayo Ala ε xilixi na nan xɔn, ε findi fati bendε kedenna ra. E findi wali fajni kolonna ra. ¹⁶ Alaa Muxu Sugandixina falan xa lu ε yi, a ɓaxunna birin yi, ε yi ε bode xaran, ε yi ε bode kawandi fekolonna birin yi, e nun Yaburi falane nun betine nun Ala tantun sigi sariɓanxine ra. E barikan bira Ala xa ε bɔɓɓeni. ¹⁷ E naxan birin ligama hanma ε a fala, ε xa na birin liga Marigi Yesu xinli ε yi barikan bira Fafe Ala xa a barakani.

Denbaya sariyana

¹⁸ Naxanle, ε xuru ε xemene ma alo a lan ɓaxanle ma kii naxan yi Marigin yetagi.

¹⁹ Xemene, ε ɓaxanle xanu, ε nama ɓaxu e ra.

²⁰ Diine, ε sɔto muxune fala xuiin suxu feen birin yi, amasɔto na nan nafan Marigin ma.

²¹ Dii fafane, ε nama ε diine raxɔlɔ alogo e nama tunnaɔlɔ.

²² Konyine, ε kanne fala xuiin suxu feen birin yi naxanye ε xun na dunuɓa yi. E nama wali e ye xɔnna gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni ε wali bɔɓɓe fajin na Marigin binya feen na. ²³ E nema fefe lige, ε xa a liga ε bɔɓɓen birin na alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi koni muxune mi a ra. ²⁴ Bayo ε a kolon, fa fala ε ε saranna sɔtɔma nen Marigin yii, a keɛn naxan namaraxi a yamaan xa. E kanna nan Alaa Muxu Sugandixin na ε walin naxan xa. ²⁵ Naxan na wali tinxintareyani, a tinxintareyaan saranna sɔtɔma nen, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa.

4

¹ Konyi kanne, feen naxan lan, naxan tinxin, ε xa na liga ε konyine xa. E a kolon fa fala ε fan kanna ariyanna yi.

Maxadine

² E xa lu Ala maxandε waxatin birin, ε yi lu ε yeɛ ra yi, ε barikan bira a xa.

³ E mɔn xa Ala maxandi nxu xa. Nanara, Ala xa nxɔ falan nasɔnɔya alogo n

xa nò Alaa Muxu Sugandixina wundo feen nalideni, n kasoon na naxan ma fe ra. ⁴Ɛ xa a mafan, n xa a fala a fixen na alo n lan kii naxan yi.

⁵Ɛ sigan ti xaxilimayani denkeleyatarene mabinni, Ɛ feƐ fen waxatine ma.

⁶Ɛ falan xa findi hinan fala kenden nan na. Ɛ xa a kolon Ɛ muxun birin yabima a fajin na kii naxan yi.

Xòntòn dònxene

⁷Nxu rafan ngaxakedenna Tikiko nan n ma feen birin fale Ɛ xa. Marigina walike tógòndiyaxin na a ra naxan walima Marigin xa alo n tan. ⁸N na a rasigama Ɛ ma alogo Ɛ xa nxu kiin kolon, a yi Ɛ ralimaniya. ⁹En nafan ngaxakedenna, tógòndiya muxuna, Onesimo sigama a fòxò ra. Ɛ muxuna nde na a ra. Feen naxan danguxi be yi, e na birin yebama Ɛ xa nen.

¹⁰N kasorasa bodena Arisitaraki Ɛ xòntònma e nun Maraka, Baranabasi dunbode. Ɛ bata yi yamarine me naxan ma fe ra, xa a fa Ɛ konni, Ɛ xa a rasene ki fajni. ¹¹Yisa, naxan xili sa Yusutu, na fan Ɛ xòntònma. Yahudiyane tagi ne nan tun walima n xòn ma Alaa Mangayana fe ra, ne nan findixi n niini fan muxune ra.

¹²Epafirasi, Ɛ muxuna nde Ɛ xòntòn Yesu a walikena, Alaa Muxu Sugandixina. A yengen soma Ɛ xa Ala maxandini waxatin birin, alogo Ɛ xa defe, Ɛ yi Ɛ yixòdòxò, Ɛ kamali Ala sagoon birin yi. ¹³N na seren bama a xa, a tòròxi Ɛ fe ra ki fajni e nun Layodise kaane nun Herapolisi kaane. ¹⁴En nafan muxuna, Luka dandan tiina, e nun Demasi Ɛ xòntòn.

¹⁵Ɛ ngaxakedenne xòntòn nxu xa naxanye Layodise yi, e nun Nimifa nun denkeleya yamaan naxan malanna tima a banxini. ¹⁶Ɛ na kedini ito xaran Ɛ konni, Ɛ a liga a xa xaran Layodise kaane denkeleya yamaan xa. Naxan fan kelima Layodise yi, Ɛ na fan xaran. ¹⁷Ɛ xa a fala Arikipe xa, Ɛ naxa, “I wanla naxan sòtòxi Marigin na, a liga i yeren ma, i yi a rakamali.”

¹⁸N tan Pòli nan xòntòn dònxeni ito sebexi n yiin na: Ɛ nama jinan n ma kasorasaan xòn ma.

Ala hinanna xa lu Ɛ xòn.

Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma

Poli Alaa Falan Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma

Tesaloniki yi findixi Romi manga taan nan na Masedoniya yamanani, Gireki yamanan kōmen fōxōni. Xera Poli fa nen na taani a xerayaan sigatiin firindeni, a keli xanbini Filipi taani. A yi denkeleya muxuna ndee soto menni, koni a mi bu na, bayo Yahudiyana ndee yi na, naxanye mi yi tinxi a fe ma. Nayi, fo a xa yi keli nen Tesaloniki taani mafuren. Nanara, a yi siga Beere taani (Xerane 17.1-10). Dōnxen na, a yi fa Kōrenti taani, a fōxōrabiran Timote yi sa a li na, a yi Tesaloniki kaane feene yeba a xa. Nayi, Poli yi kedi singen nasiga Tesaloniki kaane ma. Waxatina nde, a sebe Kōrenti taan nin. Fe kolonne a falama fa fala Kitabun yireni ito nan singe sebe benun Ningila Yesu kitabun yire gbeteye, a a sebe nen fo jee fu nun solofere joxon Yesu te xanbini kore xonna ma.

Xibarun naxanye fa sa keli Tesaloniki taani, xeraan yi sewa ne fe ra. A barikan birama Ala xa lan na misali fajin nan ma Tesaloniki kaane naxan yitama yamanan muxun bonne ra. A mon a falama a waxi e to feni han (1.1-3.13). Nayi, a e kawandima a e xa e tunnafan, e mon yi yanfan denkeleyani Yesu ma (4.1-12). Na xanbi ra, e bata maxodinna naxanye ti lan faxa muxune keli feen ma sayani e nun Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma, a yi ne yabi (4.13-5.11). A a kedin naxanxi sariyane nun xontonne nan ma (5.12-28).

Kitabun yireni ito feene nan yebama lan waxati rajanne fe ma. A falama denkeleya muxune xa nen fa fala e xa seren ba, a e xa a kolon a waxatina nde fama, “e sa luma nen Marigin fema habadan!” (4.17)

¹ Poli nun Silasi nun Timote nan ito sebexi siga Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu a denkeleya yamaan ma Tesaloniki taani.

Ala xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Barika birana

² Nxu barikan birama Ala xa e birin ma fe yi waxatin birin, nxu nema Ala maxande e xa. ³ Nxu nema Ala maxande, nxu xaxili e feene xon: e denkeleyaan wanle nun e xanuntenya wanle nun e tunnafanna nun e yigina Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini en Fafe Ala yetagi. ⁴ Ngaxakedenne, e tan Ala xanuntenne, nxu a kolon fa fala Ala bata e sugandi. ⁵ Amasoto nxu to Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma, na mi findi falan xan tun na, koni fo senben nun Alaa Nii Sarijanxin nun xaxili ragidi kamalixina. Nxu yi sigan tima e fe ra kii naxan yi e tagi, e na kolon. ⁶ E findi nen nxu tan nun Marigin naliga muxune ra. Hali e to toro gbeen soto, e falan nasuxu nen sewani Alaa Nii Sarijanxin naxan fixi e ma. ⁷ Na kui, e bata findi misaala ra denkeleya muxune birin xa Masedoniya yamanan nun Akaya yamanani. ⁸ Amasoto Marigina falan xuyaxi ayi e barakan nin, a mi dan Masedoniya yamanan nun Akaya yamanan xan gbansan yi. Koni e denkeleyana Ala ma, na feen bata kolon yiren birin yi. Nayi, nxu tan mako mi fa a fala feen ma. ⁹ E nxu yisuxu kii naxan yi, muxune na falama e nun e xete suxurene foxo ra kii naxan yi, e tubi Ala ma, e habadan Ala jondin kanna batu. ¹⁰ E yi a Dii Xemen fa feen mame keli kore, Ala bata naxan nakeli sayani, Yesu naxan en xunbama Ala xolo famatōon ma.

2

Pɔli a xerayana Tesaloniki yi

¹ Ngaxakedenne, ε yetena a kolon fa fala nxu fa fena ε konni, na mi luxi fuu. ² Nxu bata yi tɔrɔn nun ɲaxankatan sɔtɔ Filipi taani, alo ε a kolon kii naxan yi, nxu yi nxu wekilɛ Ala yi, nxu yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma hali muxu wuyaxin to nxu yenge ε konni. ³ Amasɔtɔ nxɔ kawandi xuine mi fataxi tantanna ra hanma ɲɛnige sariɲantarena hanma yanfantenyana. ⁴ Koni Ala to bata nxu keɲaan fɛsɛfɛsɛ, a yi a falan Xibaru Fajin taxu nxu ra. Nxu falan tima na kii nin. Nxu mi waxi muxune xan kenɛn fe yi, koni Ala naxan muxune bɔɲɛn fɛsɛfɛsɛma. ⁵ Bayo ε a kolon yati, fa fala nxu mi ε rawalixi wulen matɔxɔ xuiin xɔn hanma nxu mila ε seene xɔn luxunni. Ala nan nxu seren na. ⁶ Nxu mi binyen fenma muxu yo ra, ε tan hanma ndee gbɛtɛye. ⁷ Alaa Muxu Sugandixina xɛrane to nxu ra, nxu yi nɔɛ nxɔ goronna sɛ nɛn ε xun ma nun. Koni, nxu findi nɛn muxu sabarixine ra ε yɛ, alo dii ngana a diin masuxuma kii naxan yi. ⁸ Nayi, nxu yi tinxi nxɔ sabarini nxu xa Alaa falan Xibaru Fajin nali ε ma, nxu yi nxu yetɛ niin fi ε fe ra amasɔtɔ nxu yi ε xanuxi han! ⁹ Nxu ngaxakedenne, ε xaxili lu nxɔ yanyin nun nxɔ kɔɛɛn wanla nun yɛgbaan xɔn. Nxu na wanla ke nɛn alogo goronna nama lu muxu yo xun ma, nxu nɛma Yesu a fe Xibaru Fajin nalima ε ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Nxu seren nan ε ra, e nun Ala fa fala nxu yi sariɲanna nun tinxinna nun fetareyaan nin ε tan denkeleya muxune tagi. ¹¹ E a kolon fa fala nxu luxi ε keden kedenna birin xa nɛn alo fafan nun a diine kii naxan yi. ¹² Nxu yi ε ralimaniya, nxu yi ε masabari, nxu yi ε mafan a ε sigati kiin xa lan Ala ma, a tan naxan ε xilixi alogo ε xa so a mangayaan nun a binyeni.

¹³ Na nan a ligaxi, nxu luma barikan bire Ala xa waxatin birin. Bayo ε to Alaa falan mɛ nxu ra, ε a rasuxu nɛn Alaa ɲɔndi falan yetɛɛn na, alo a lan kii naxan yi, naxan walima ε tan denkeleya muxune tagi. E mi a suxu alo muxune falana. ¹⁴ Ngaxakedenne, ε bata Alaa denkeleya yamane raliga, naxanye Yudaya yamanani, Yesu Alaa Muxu Sugandixina muxune. E kon kaane ε tɔrɔ kii naxan yi, Yahudiyane ne fan tɔrɔ nɛn na kiini. ¹⁵ E tan Yahudiyane nan Marigi Yesu faxa e nun nabine, e yi nxu fan kedi. E mi Ala kenɛɲɛ mume! E muxune birin matandima. ¹⁶ E mi tinma nxu xa falan ti siya gbɛtɛne xa, alogo e xa kisi. Nayi, e luma e yulubin nan tun fari sɛ han a defe. Koni Alaa xɔlɔn bata yelin e liyɛ.

Pɔli mɔn waxi e xɔntɔn feni

¹⁷ Nxu ngaxakedenne, wulana nxu masigaxi ε ra waxatidi, koni nxu bɔɲɛn mi masigaxi ε ra. Nxu katan birin tima alogo nxu xa fa ε fɛma bayo ε to xɔnla bata nxu suxu han! ¹⁸ Nxu waxi fa feni ε fɛma, a gbengbenna n tan Pɔli bata kata sanɲa ma firin. Koni Setana yi nxu yikala. ¹⁹ Amasɔtɔ nde findɛ nxu yigin nun nxu sɛwa xunna nun nxɔ xunna kenla ra alogo nxu xa matɔxɔn sɔtɔ en Marigi Yesu yetagi a na fa waxatin naxan yi, xa ε tan mi a ra? ²⁰ E tan nan nxɔ binyen nun nxu sɛwa xunna ra yati!

3

¹ Nxu to mi yi fa nɔɛ legedenna tiyɛ sɔnɔn, nayi, nxu yi lan a ma a nxu xa lu Atena taani, ² nxu yi en ngaxakedenna Timɔte rasiga ε ma, naxan walima Ala xa a Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni alogo a xa sa ε senbe so, a ε ralimaniya ε denkeleyani. ³ Nayi, ε tan muxu yo nama kuisan ɲaxankatani

itoe fe ra. Bayo ε tan a kolon a na nan nagidixi en ma. ⁴ Amasotō nxu yi ε fēma waxatin naxan yi, nxu yi a falama ε xa fa fala a en ɲaxankatama nēn. ε na kolon, na nan ligaxi. ⁵ Nanara, n to mi yi fa mame tiye, n yi Timote rasiga ε ma alogo a xa sa xibarun sotō lan ε denkeleyaan ma. Bayo n yi gaxuxi fa fala maratantan tiin nama ε ratantan, nxō wanla yi lu ε ma fuuni.

⁶ Koni Timote baxi fadeni nxu fēma, sa keli ε fēma. A bata ε denkeleyaan nun ε xanuntenyana fe xibarun nali nxu ma. A naxa, a ε mirixi nxō a fe ma sēwani waxatin birin, a nxu to xōnla ε ma ki fajni alo ε fan to xōnla nxu ma kii naxan yi. ⁷ Nanara, nxu ngaxakedenne, hali nxu to tōrōn nun ɲaxankatani, ε denkeleyana nxu ralimaniyaxi. ⁸ Iki ε bata nxu nii yifan nxu ma, bayo ε mōn Marigina kiraan xōn gben! ⁹ Nba, nxu lan nxu xa barika biran dan minen yi Ala xa ε fe ra, naxan lanɲe na sēwan yaten ma naxan nxu yi ε fe ra Ala yetagi? ¹⁰ Nxu Ala maxandima kōēen nun yanyin na han a gbo ayi fa fala a nxu xa ε to, alogo naxan dasaxi ε denkeleyani, nxu yi na rakamali.

¹¹ En Fafe Ala yetēen nun en Marigi Yesu xa kirani tōn nxu xa, siga ε fēma.

¹² Xanuntenyaan naxan ε tagi e nun naxan ε nun muxun birin tagi, Marigin xa na fari sa, a ragbo ayi alo nxu gbeen kii naxan yi ε tan xa. ¹³ A xa ε bōɲen sēnbe so alogo fe yo nama lu ε sariɲanni en Fafe Ala yetagi, en Marigi Yesu nun a sariɲantōne birin fa waxatini.

4

Sigati kii naxan Ala kenexi

¹ Dōnxen na, ngaxakedenne, nxu ε mafanma, nxu yi ε kawandi Marigi Yesu barakani. ε bata a kolon nxu xōn ma ε lan ε xa sigan ti kii naxan yi, ε yi Ala kenēn, ε yetēen na ligama koni ε mōn xa yanfan na kui. ² Bayo ε a kolon nxu yamarin naxan soxi ε yii Marigi Yesu xinli. ³ Ala sagoon ni i ra, ε xa sariɲan, ε fata yanga suxun ma. ⁴ ε keden kedenna birin xa ε yete fati benden suxu kiin kolon sariɲanna nun xunna kenli. ⁵ ε nama kunfa fe yalunxine xōn alo denkeleyatarene, naxanye mi Ala kolon. ⁶ Muxu yo nama haken liga, a yi a denkeleya adamadi boden yanfa feni ito nde yi. Nxu bata yi a fala ε xa nun, nxu yi a makōxō ε xa ken, naxan na ito ndee liga, Marigin na feen saranma na kanna ra nēn. ⁷ Amasotō, Ala mi en xilixi a en xa fe sariɲantaren liga, koni a en xa sariɲan. ⁸ Nanara, naxan na tondi falani itoe suxe, na mi tondixi muxune xan xa, koni a tondixi Ala nan xa naxan a Nii Sariɲanxin fixi ε ma.

⁹ Hali nxu mi se sēbe ε ma denkeleya muxun bonne xanu feen ma, amasotō ε ε bode xanuma kii naxan yi, Ala bata ε xaran na ma. ¹⁰ ε na nan ligama ngaxakedenne birin xa Masedoniya yamanan yiren birin yi. Koni nxu ε mafanma ngaxakedenne, fa fala ε siga yeēn na na kui. ¹¹ Na xa findi xunna kenla ra ε xa ε lu sabarini, ε yi ε xaxili lu ε feene xōn, ε wali, alo nxu ε yamarixi kii naxan yi, ¹² alogo ε sigati kiin xa findi binyen na denkeleyatarene ye, ε goronna nama lu muxu yo xun ma.

Yesu fa fena

¹³ Ngaxakedenne, nxu mi waxi ε lu feni kolontareyani muxune fe ra naxanye bata laxiraya, alogo ε nama lu sunuxi alo bonne, yigi mi naxanye ma. ¹⁴ En laxi a ra a Yesu bata faxa, a mōn yi keli sayani. Na ma, en mōn laxi a ra, a Ala faxa muxune rakelima nēn Yesu xōn, naxanye yi denkeleyaxi a ma.

¹⁵ Awa, nxu Marigina falani ito nan tima ε xa: Marigin fa waxatina en tan naxanye lima en nii ra, en tan singe mi tema faxa muxune yeē ra. ¹⁶ Amasotō,

yamarin na fi xui yitexi gbeeni, maleka kuntigin xuiin na mini, Alaa xɔtaan na fe, Marigin yeteen godoma nen keli kore. Nayi, muxun naxanye faxaxi e biraxi Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra, ne nan singe kelima sayani. ¹⁷ Na xanbi ra, en tan naxanye na lu en nii ra na waxatini, en birin natema nen ne fema kundani kore mafuren, en sa Marigin nalan kore. En mɔn yi lu Marigin fema habadan. ¹⁸ Nayi, e bode ralimaniya falani itoe ra.

5

E yitɔn Yesu fa waxatin yete ra

¹ Nba, ngaxakedenne, hali nxu mi se sebe e ma feni itoe liga waxatine fe ra, ² amasɔto e yetena a kolon yati, Marigin Fa Lɔxɔn ligama nen alo mujaden fama kɔeen na kii naxan yi. ³ Muxune bɔɔne xunbenla nun maratangana fe falama waxatin naxan yi, halagin godoma e xun ma na waxatin yeteen nin, e ratereɔa alo jaxanla dii bari kuiin na keli a ra. E mi tangɛ na ma mumɛ! ⁴ Koni ngaxakedenne, e mi fa dimin xan yi sɔnɔn, na lɔxɔn yi e ratereɔa alo mujadena. ⁵ E birin findixi kenenna nun yanyin muxune nan na. Kɔeen nun dimin gbee mi en tan na. ⁶ Nayi, en nama xi alo bonne, koni en lu en yete ra yi, en yi en yete suxu! ⁷ Xi xɔlitɔne xima kɔeen nan na, dɔɔ minne fan e minma kɔeen nan na. ⁸ Koni en tan naxanye findixi yanyin muxune ra, en na en yete suxu, en yi xanuntenyaan nun denkeleyaan findi en kanke ye masansanna ra, en yi en kisi feen yigin findi en xunna makantan yenge so kɔmɔtin na. ⁹ Ala mi en sugandixi a xɔlɔn xan xili yi, koni a en xa kisin sɔto en Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁰ A faxaxi en xa nen, alogo xa en faxesa, xa en lu en nii ra, en xa lu a fema. ¹¹ Nayi, e lu e bode ralimaniye, e lu e bode senbe soe, alo e a ligama kii naxan yi iki.

Kawandin nun xɔntɔn dɔnxena

¹² Nba, ngaxakedenne, nxu e mafanma e xa ne binya naxanye walima a xɔdeɔen na e tagi, naxanye tixi e yete ra Marigini naxanye e rakolonma feene ma. ¹³ E e yate muxu binyene ra xanuntenyani e wanla fe ra. Lanna xa lu e tagi.

¹⁴ Ngaxakedenne, nxu e mafanma e salantenne maxadi, naxanye tunaxɔlɔxi e ma, e yi ne ralimaniya, e senbetarene mali, e dija muxun birin xa. ¹⁵ E a liga e yeren ma muxu yo nama fe jaxin saran fe jaxin na, koni e kata fe fajin ligadeni e bode xa e nun muxun birin xa waxatin birin yi.

¹⁶ E lu sewaxi waxatin birin. ¹⁷ E Ala maxandi waxatin birin. ¹⁸ E barikan bira Ala xa feen birin yi. Ala sagoon nan na ra e xa, e to Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi.

¹⁹ E nama Alaa Nii Sarijanxini kala a wanli. ²⁰ E nama nabiyi falane rajaxu. ²¹ Koni e feen birin fesefese, e a fajin namara. ²² E makuya fe jaxin sifan birin na.

²³ Bɔɔne xunbenla Ala xa e rasarijan e kejaan birin yi. Ala xa e xaxinla nun e niin nun e fati benden lu fetareyani en Marigi Yesu fa waxatini, Alaa Muxu Sugandixina. ²⁴ Ala naxan e xilixi, na tinxin, a tan nan na ligama.

²⁵ Ngaxakedenne, e Ala maxandi nxu fan xa.

²⁶ E ngaxakedenne birin xɔntɔn menni ngaxakedenyaan xɔntɔnna sunbuni.

²⁷ N bata e yamari Marigin xinli, e kedini ito xaran denkeleya muxune birin xa.

²⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu e birin xɔn ma.

Kedi Firindena Tesaloniki Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Tesaloniki Kaane Ma

Kedin firinden kui naxan sebe Tesaloniki kaane ma, Xera Poli xetema feene ma a bata yi naxan fala a kedi singen kui: Maxodinna naxan lanxi Yesu fa feen ma. Na feen mon Tesaloniki denkeleya muxune yimaxama. Muxuna ndee a falama e ye a na loxon bata a li (2.2), nde tondima wale na waxati rajanna fe ra, a to yiso, e goronna yi lu se bonne xun ma (3.6-12). Nayi, Kitabun yireni ito sebexi nen alogo a xa xaxili jaxin ba muxune xunni naxan Tesaloniki denkeleya muxune toroma.

Xera Poli falan foloma Ala tantunna nan ma denkeleyaan nun xanun-tenyana fe ra, Tesaloniki denkeleya muxune naxan yitaxi, a mon Ala maxandima alogo a xa e senbe so wanli e xilixi naxan ma (1.1-12). Na danguxina, a yi fa Kitabun yireni ito a fala xonna ma, naxan lanxi Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma binyeni. Na mi ligama fo muxu makabexina nde mini kenenni, "Muxu jaxina," naxan kelima Ala xili ma a murute Alaa Muxu Sugandixin xili ma (2.1-12). Naxuyaan waran senbena fe ra, a lan denkeleya muxune xa e senbe so e denkeleyani Yesu a fe Xibaru Fajini, e yi lu Ala maxande ye yo ye (2.13-3.5). Xera Poli xoloxin nan falan tima salantenne ma, a yi a yita e ra bonne walima kii naxan yi alogo e goronna nama lu muxe xun ma (3.6-15). A a falan najanna duban nun xontonna nan ma (3.16-18).

Kitabun yirena nde naxa, "Xa naxan mi waxi wali feni, hali na kanna fan nama donse don." (3.10) Na falan tima Kitabu xaranne nan xa a e xa a liga e yeren ma a denkeleyaan mi findixi salayaan na, fo wanla xa ke nen Ala e tixi naxanye ra loxo yo loxo.

¹ Poli nun Silasi nun Timote nan ito sebexi Tesaloniki denkeleya yamaan ma naxanye bata findi en Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na. ² Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Kitina fe Marigin fa waxatini

³ Ngaxakedenne, a lan nen nxu xa barikan bira Ala xa e fe ra waxatin birin. Na nan daxa amasoto e birin ma denkeleyaan gboma ayi kati, e nun e xanuntenyana fan e bode xa. ⁴ Nanara, nxu yetena e matoxoma Alaa denkeleya yamane tagi e tunnafanna nun e denkeleyana fe ra hali e to toroxi besenxonyani.

⁵ Na feene a yitama nen a Alaa kiti sa kiin tinxin naxan a ligama e xa yate muxu kamalixine ra naxanye soma Alaa Mangayani, e jaxankatani naxan ma fe ra. ⁶ Ala to tinxin, naxanye e jaxankatama, a ne saren fima jaxankatan na nen, ⁷ e tan naxanye jaxankataxi, a yi matabun fi e ma e nun nxu fan. Na ligama nen Marigi Yesu na makenen waxatin naxan yi, keli kore e nun a maleka senbemane ⁸ tee degge gbeeni. A yi Ala kolontarene saran e fe jaxine ra naxanye mi Marigin Yesu a fe Xibaru Fajin falan suxi. ⁹ Ne jaxankatama habadan halagin nan na, e ba Marigin yetagi e nun a binye magaxuxina. ¹⁰ Na ligama nen a na fa loxon naxan yi e tagi, a yama sarijanxin birin yi a binya, e yi kabe a ma naxanye birin denkeleyaxi. E fan taranma nen ne ye amasoto nxu seren naxan ba e xa, e la nen na ra.

¹¹ Na kui, nxu Ala maxandima e xa waxatin birin, alogo, a bata e xili feen naxan ma, e xa kamali, e yi lan na ma. Nxu mon a xandima alogo, e bata fe

fajin naxan birin jɛnige, e nun ε na wanla naxan ke ε denkeleyani, Ala xa na birin nakamali a senben xɔn ma. ¹² Nɔxu na maxandin tima alogo en Marigi Yesu xinla xa binya ε xɔn, ε fan yi binyen sɔto a tan yi, en ma Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna barakani.

2

Fe jaxi rabana fe

¹ Ngaxakedenne, en faan Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen nan ma iki e nun en malan fena a fema. Nɔxu ε mafanma, ² xa ε nabiya falana ndee fe me hanma xibaruna hanma kedina naxan a falama Marigin fa lɔxɔn bata a li, ε xaxinla nama mafura yifuyε, ε bɔjɛn yi mini, hali e naxa a fataxi nɔxu tan nan na. ³ E nama tin muxu yo xa ε mayenden kii yo yi, amasɔto na lɔxɔn mi a liye fɔ na murute dɔnxena a li singen, Xeme Sariyataren yi makeɛn, halagin nagidixi naxan ma. ⁴ Muxune seen naxanye birin yatexi “alane” ra, e yi e batu, a a yetε yitema nɛn, a yi keli ne xili ma. Na kui, a dɔxɔma nɛn Ala Batu Banxini, a yi a yetε findi ala ra.*

⁵ N yi ε fema waxatin naxan yi, n yi naxan falama ε xa, ε mi ε yengi dɔxi ne xɔn ba? ⁶ Anu, iki ε a kolon ki fajɪ, naxan na xɛmɛn makankanxi, alogo a nama mini han a waxatin yi a li. ⁷ Amasɔto iki, sariyatareyaan bata wali fɔlɔ wundoni. A luma na kii nin han naxan a makankanxi, na yi ba na singen. ⁸ Na waxatini, Xeme Sariyataren makeɛnna nɛn, Marigi Yesu naxan halagima a de foyen na, a yi a jɛn a fa feen nɔrɔn na. ⁹ Xeme Sariyataren fama Setana senben barakan nin e nun wule kabanako feene nun wule taxamasenne nun wule fe magaxuxin sifan birin, ¹⁰ e nun tinxintareyaan sifan birin naxanye halagi muxune mayendenma, amasɔto e mi tinxi jɔndin nasuxε, a yi rafan e ma, e kisi. ¹¹ Nanara, Ala tantanna senben nafama nɛn, naxan a lige e la wulen na. ¹² Na birin ligama nɛn alogo naxanye mi denkeleyaxi jɔndin ma, tinxintareyaan nafanxi naxanye ma, ne xa makiti.

E sugandixi ε kisi feen nan ma

¹³ Koni ngaxakedenne, Marigin xanuntenne, fɔ nɔxu xa barikan bira Ala xa ε fe ra waxatin birin, amasɔto xabu a fɔlɔni Ala ε sugandixi ε kisi feen na nɛn a Nii Sarijanxin xɔn naxan ε rasarijanma e nun denkeleyaan xɔn jɔndin ma. ¹⁴ A mɔn ε xilixi na nan ma Yesu a fe Xibaru Fajin barakani, nɔxu naxan nalixi ε ma, alogo ε xa binyen sɔto naxan kelima en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵ Nayi, ngaxakedenne, nɔxu xaranna naxanye radanguxi ε ma, a na findi kawandi xuiin na hanma sebenla, ε ne suxu, ε lu e yi ken!

¹⁶ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetεen nun en Fafe Ala naxan en xanuxi, a habadan bɔjε xunbenla nun yigi fajin fi en ma a hinanni, ¹⁷ na Ala xa ε ralimaniya e bɔjɛni, a ε senbe so wali fajin nun fala fajini.

3

E Ala maxandi nɔxu xa

¹ Donxɛn na, nɔxu ngaxakedenne, ε Ala maxandi nɔxu xa alogo Marigina falan xa xuya ayi, a yi binya alo a ε konni kii naxan yi, ² alogo nɔxu xa xunba muxu kobine nun muxu jaxine ma, bayo e birin mi denkeleyaxi.

³ Koni Marigin tinxin, a ε senbe soma nɛn, a yi ε ratanga Fe Naxin Kanna ma. ⁴ Nɔxu laxi ε ra Marigini, fa fala nɔxu ε yamarixi naxan na, ε na ligama iki,

* **2:4:** A mato Daniyeli 11.36 nun Esekiyeli 28.2 kui.

ε m̄on luma n̄en a lige. ⁵ Marigin xa ε b̄oj̄en ti Alaa xanuntenyaan nun a Muxu Sugandixina tunnafanna ra.

Wanla t̄on̄na

⁶ Ngaxakedenne, nxu ε yamarima Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, ε makuya ε ngaxakedenne birin na naxanye bata e yεε lu salayani, e mi sigan tima xaranne x̄on ε naxanye s̄ot̄oxi nxu yii. ⁷ Ε yεεna a kolon a lan ε xa nxu raliga kii naxan yi. Amas̄ot̄o nxu mi yi salayaan xan yi ε konni. ⁸ Nxu mi muxu yo a donse don nxu mi a saren fi, koni nxu tin n̄en t̄or̄on nun xadanna ma, nxu wali k̄oεen nun yanyin na, alogo nxu goronna nama lu ndenden xun ma. ⁹ Na mi na ra fa fala nxu mi n̄oε na s̄ote ε yii, koni alogo ε xa misaala tongo nxu ma. ¹⁰ Amas̄ot̄o, nxu yi ε f̄ema waxatin naxan yi, nxu ε yamari n̄en fa fala naxan yo mi tin̄j̄e wale, na nama a d̄ege.

¹¹ Anu, nxu bata a m̄e a muxuna ndee ε yε, salantenne nan ne ra, e mi walima f̄o e to fe yibasanni. ¹² Nxu bata na muxune yamari, nxu yi e ralimaniya Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, a e xa e raxara, e wali alogo e xa e balon s̄ot̄o.

¹³ Ε tan, ngaxakedenne, ε nama tagan fe f̄aj̄in nabe. ¹⁴ Xa muxuna nde mi tin falani itoe suxε nxu naxanye seb̄exi, ε na kanna rak̄or̄osi, fefe nama lu ε tan nun na kanna tagi, alogo a xa yagi. ¹⁵ Koni ε nama a yatε ε yaxun na, koni ε a rakolon alo ε ngaxakedenna.

X̄ont̄on xuine

¹⁶ Ala xa Marigin b̄oj̄e xunbenla kanna xa b̄oj̄e xunbenla fi ε ma waxatin birin nun kiin birin yi. Marigin yi lu ε birin x̄on. ¹⁷ N tan P̄oli yεεen nan x̄ont̄on xuini itoe seb̄exi. N ma taxamasenna nan ito ra n ma k̄edine birin yi, n yii funfun ni ito ra.

¹⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin x̄on.

Kedi Singen Timote Ma

Poli Alaa Falan Kedi Singen Timote Ma

Yahudiyana nan yi Timote nga ra, a findi nen denkeleya muxun na, Gireki kaan nan yi a fafe ra. Poli Timote kolon a xerayaan sigatiin firinden nin, a to Lisitire taan li, Asi yamana fonni denaxan xili iki a Turiki (Xerane 16.1-3). Falo na laxon ma, Timote yi findi Xera Poli faxarabira kenden na. A tan nan yi biraxi a foxo ra a xerayaan sigatiin wuyaxi yi. Na nan yi a ra, Poli yi Timote rasigama taane yi fena nde ra sanja ma wuyaxi a xa sa yamaan mali denkeleyani. Nanara, sanja ma wuyaxi a xinla toma Xerane Kewanle Kitabun yiren kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Xerane 17.14-15, 18.5, 19.22. A xinla mon toma Poli a kitabune kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Korenti Singen 4.17 nun 16.10-11 e nun Filipi Kaane 2.19-24 nun Tesaloniki Singen 3.2-6 e nun gbete ye fan na. Kedi firinna naxanye sebexi Timote ma e nun naxanye sebe Tito ma, muxune e xili bama fa fala: “Yeeratine Kitabu Yirene” amasoto e kiraan nan yitama denkeleya yamaan yeerate na.

Kedi singen naxan sebe Timote ma, na fe dexo saxan kende nan yitama: A singena a denkeleya yamaan nakolonma lan wule dinane ma naxanye Yahudiyane dinan nun suxure feene xaxinle basanma. Na wule dinane yi muxune xaranma nen a dunuja yi seene birin jaxu. E mon naxa a muxun kisin sotoma wundo kolonna nan xon ma, naxan namaraxi e xarandii dando xa. E mon tonne dextoma futu xidin na e nun donsena ndee. Kitabun yireni ito mon yamarine fima lan Ala Batun malanne ma, e nun denkeleya yamaan yeba kiin nun a kuntigine kewanle fe. Daxen na a maxadi xuine nan tima Timote xa lan a wanla kii ma, a mon yi a yengi dexo denkeleya muxune xon, alogo a xa “findi Alaa Muxu Sugandixina walike fajin na.” (4.6)

¹ N tan Poli, Yesu, Alaa Muxu Sugandixina xeraan nan ito sebexi, fata en nakisimana Alaa yamarin na, e nun Yesu, Alaa Muxu Sugandixina, en yigina.

² N na a sebema Timote ma, n ma diin yetena denkeleyani.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkinna nun boje xunbenla fi i ma.

Wule dinane fe

³ N yi i mafanma kii naxan yi, n kelimatona siga Masedoniya yamanani, n mon waxi a xon, i xa lu Efesi taani alogo i xa men kaana ndee yamari e nama fa xaran gbete ye ti yamaan xa. ⁴ A e xa ba kankanje taline ma, e nun e benbane xinle fese fesen naxan mi janma. Na fe matandine nan nakelima. E mi Alaa wanla kema denkeleyani. ⁵ N yamarini ito fi nen alogo xanuntenyaan xa gbo ayi naxan kelima boje sarijanxin nun nii fajin nun denkeleya kendeni. ⁶ Muxuna ndee bata masara, kiraan yi lo ayi e ma e bira fala fuune foxo ra. ⁷ E waxi a xon ma, e xa findi sariya karamoxone ra, koni e naxan falama, e a rali e sbe en yeten na, e mi na kolon mume!

⁸ En na a kolon fa fala sariyan fan, xa a rawalima a sariya kiin ma. ⁹ En mon a kolon fa fala sariyan mi saxi tinxin muxune xan ma fe ra, koni sariya kalane nun muxu murutxine nun Ala kolontarene nun yulubi kanne nun sarijantarene nun dina suxutarene nun fafa faxane nun nga faxane nun faxa tiine ¹⁰ e nun yanga suxune nun xemen naxanye kafuma xemene xon e nun konyi matine nun wule falane nun wule sere baane e nun feen naxanye

birin xaran kenden matandima. ¹¹ Xaranni ito lanxi Ala barakan kanna falan Xibaru Fajin nɔɔn nan ma, a naxan taxu n na.

Pɔli a barika birana

¹² N barikan birama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa naxan n senbe soxi amasoto a bata n yate tinxin muxun na, a yi n tongo a walikeen na. ¹³ Hali n to bata yi a rayelefu, n yi a jaxankata, n yi a rafeya. Koni a bata kininkinin n ma amasoto n ne ligaxi kolontareyaan nun denkeleyatareyaan nin. ¹⁴ En Marigin yi a hinan gbeen nagodo n ma han a yi denkeleyaan nun xanuntenyaan fi n ma, naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁵ Nɔndin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na, fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxi dunuɗa yi yulubi kanne nan nakisi fe ra. N tan jaxu dangu e birin na. ¹⁶ Koni a yi kininkinin n ma, alogo Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa a dɗa gbeen yita n tan yulubi kan jaxin xon, a findi misaala ra denkeleya muxune xa, naxanye habadan nii rakisin soto ma. ¹⁷ Nba, habadan mangana, niin kanna nun totarena, Ala keden peena, gboon nun binyen xa fi na ma habadan han habadan! Amina.

¹⁸ N ma diin Timote, n bata na yamarin fi i ma, naxan fataxi nabiya falane ra naxanye fala lan i ya fe ma, alogo i xa na suxu, i yi no yenge fajin soe. ¹⁹ I xa lu denkeleyaan nun nii fajiyani. Muxuna ndee bata ne rabejin, e denkeleyaan yi jan alo kunkin na godo igen bun. ²⁰ Humeneyo nun Alesandire na muxune ye. N bata ne lu Setana xa,* alogo e xa xaran fa fala e nama Ala rayelefu.

2

Tagi yitonna e nun Ala tagi

¹ N na e mafanma fe singen naxan ma, e Ala mafan, e yi a maxandi, e Ala maxandi muxune xa, e barikan bira a xa muxun birin ma fe ra, ² mangane nun yerratine birin, alogo en ma dunuɗa yi gidin xa findi boɗe xunbenla nun xaxili saan na en xa, Ala kolonna nun binyeni. ³ Fe fajin nan na ra naxan lan Ala yee ra yi, en nakisimana, ⁴ naxan waxi a xon ma muxune birin xa kisi, e yi jɔndin kolon. ⁵ Bayo Ala keden peen na a ra, e nun tagi yiton keden peena Ala nun muxune tagi, naxan findixi adamadiin na Yesu Alaa Muxu Sugandixina, ⁶ naxan a yete fi muxune birin xunba seen na, naxan findi sere joxoyaan na a waxatini. ⁷ Nanara, n tan yeteen findixi xeraan nun kawandi baan na e nun karamxon naxan siyane xaranna denkeleyaan nun jɔndin ma. N jɔndin nan falama, wulen mi naxan na.

⁸ Nanara, n waxi a xon ma muxune xa Ala maxandi yiren birin yi, e yi e yii sarɗanxine ti Ala xa. Xolon nun matandin yi ba e tagi.

Naxanle lan e xa naxan liga

⁹ Na kiini, jaxanle xa e maxidi ki fajini xurun nun yete suturani. E nama e yete rayabu e xunna denbexin nun xemaan nun geme tofajine nun dugi sare xodekene ra. ¹⁰ Koni e xa rayabu e kewali fajine nan xon, alo a lan jaxanle ma kii naxan yi naxanye a falama e Ala binyaxi. ¹¹ Naxanle xa xaran sabarin nun xuru kendeni. ¹² N mi tinje jaxanla xa xaranna ti, a yi nɔon soto xemen fari. A xa sabari. ¹³ Amasoto N Benba Adama Adama nan singe daxi, na xanbi ra Nmahawa. ¹⁴ Setana mi n benba Adama xan nakunfa, fo a jaxanla, a yi findi

* 1:20: Yanyina nde, na bunna neen fa fala a ne kedi nen keli denkeleya yamaan ye.

yulubitəən na. ¹⁵ Koni Ala ɲaxanle ratangama e dii barini, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɲanna nun xuruni.*

3

Denkeleya yamane yeeratine fe

¹ Ƴəndin nan falani ito ra: Xa muxuna nde waxi findi feni denkeleya yamaan xunmatoon na, a waxi wali faɲin nan xən. ² Nayi, denkeleya yamaan xunmatoon xa findi səntaren na, ɲaxalan keden kanna, a xa findi yete suxun nun muxu xuruxin nun muxu suturaxin nun xəɲe yisuxun nun xaran tiin na. ³ A nama findi dələ minna ra, hanma naxan bəɲe mafura te, koni a xa findi muxu diɲaxin nun fe yitonna ra, a nama findi gbeti xənxonna ra. ⁴ A xa a yengi dəxə a denbayaan xən ki faɲi, a yi a diine suxu xurun nun binyen birin yi. ⁵ Bayo xa muxun mi fatan a yetena denbayaan suxe a faɲin na, na a yengi dəxəma Alaa denkeleya yamaan xən ma di? ⁶ A nama findi muxu tubixi nənən na, alogo a nama a waso ayi, e nun Yinna Manga Setana yi yalagi na fe kedenna ra. ⁷ A mən xa findi xili faɲi kanna ra denkeleyatarene tagi alogo muxune nama a mafala, a suxu Yinna Manga Setana luti ratixin na.

Denkeleya yamaan mali tiine

⁸ Muxun naxanye findima denkeleya yamaan mali tiine ra, ne fan lan na kiini. E xa findi muxu binyen na. E nama findi nafigine ra hanma dələ minne. E nama tənən fen mayifuni. ⁹ E xa denkeleyaan wundon namara e səndəme fixeni. ¹⁰ Fə e keɲaan xa fəsəfəsə nən singen. Na xanbi ra, xa fe mi e ra, e nəe finde nən denkeleya yamaan mali tiine ra. ¹¹ Mali ti ɲaxanle fan lan na kiini. E xa findi ɲaxalan binyaxine ra, e nama dari fala ɲaxine tiye, e xa e yete suxu, e təgondiya feen birin yi. ¹² Denkeleya yamaan mali tiine xa findi ɲaxalan keden kanne ra, e yi e yengi dəxə e diine nun e tanden xən a faɲin na. ¹³ Amasətə naxanye denkeleya yamaan malima ki faɲi, ne nan xunna kenla tiden sətəma, e nun yigi gbeena denkeleyani Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁴ N kedini ito sebexi i ma xaxili ragidin nin fa fala a mi fa buma n fa i konni. ¹⁵ Koni xa n bu, i mən a kolonje nən i lan i xa sigan ti kii naxan yi Alaa denbayani, naxan findixi habadan Ala denkeleya yamaan na, naxan findixi ɲəndin sənbetenna nun a betən saxin na. ¹⁶ Ƴəndin naxan na, Ala kolonna wundo feen gbo, na ni i ra:

A bata makənən fati bəndəni,
Alaa Nii Sariɲanxin yi a tinxinyaan mayita,
malekane yi a to,
a fe kawandin yi ba siyane tagi
muxune yi denkeleya a ma dunuɲa yi,
a yi rate binyeni.

4

Wule karaməxəne fe

Yoni Firinden 4.1-3 Kolosi 2.16-23 Timote Firinden 2.4-6

¹ Alaa Nii Sariɲanxin bata a fala a fixen na, a muxuna ndee xetema nən denkeleyaan fəxə ra waxati raɲanne yi, e bira Setanaa ɲinan yanfantenne nun e xaranne fəxə ra. ² E tinma nən e yi mayenden wulen kawandi baane

* **2:15:** Yireni ito bunna mən nəe finde ito nan na: Koni Nmahawa rakisima nən a to bata diine bari, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɲanna nun xuruni.

filankafuwaan xɔn, naxanye sɔndɔmɛ xɔdɔxɔ alo tɛɛ laruna. ³ Na muxu sifane tɔnna dɔxɔma futu xidi feen na nɛn e nun donseen sifana ndee, Ala naxanye da alogo denkeleya muxune xa e rasuxu barika birani, naxanye jɔndin kolon. ⁴ Amasɔtɔ Ala seen naxanye birin daxi, e birin fan. A mi lan muxu yo xa a mɛ ne ra, xa e birin nasuxu barika birani. ⁵ Amasɔtɔ Alaa falan nun en ma Ala maxandin ne rasariɲanna nɛn.

Yesu a walikɛ fajina fe

⁶ Xa i ngaxakedenne kawandi na feene ma, i findima nɛn Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikɛ fajin na, denkeleya falan nun xaran fajin yi findi i balon na i biraxi naxanye fɔxɔ ra. ⁷ Koni xɛtɛ dina suxutare falane nun jaxalan fonne taline fɔxɔ ra, i yi i xaran Ala kolonna ma. ⁸ Fati maxɔdɔxɔn tɔnɔn na ndedi, koni Ala kolonna tɔnɔn gbo waxatin birin. Amasɔtɔ a iki nun habadan nii rakisin sɔtɔma nɛn. ⁹ Jɔndin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na: ¹⁰ En tɔrɔma, en yi en yixɔdɔxɔ, bayo en to bata en yigin sa habadan Ala yi, adamadiine birin nakisimana, a gbengbenna denkeleya muxune.

¹¹ I lan i xa yamaan yamari na feene nan ma, i yi e xaran ne ma. ¹² I nama tin muxu yo yi yo i ma i ya foningeyani, koni findi misali fajin na denkeleya muxune xa i fala ti kiin nun i fe raba kiini xanuntenyaan nun denkeleyaan nun sarijanni. ¹³ I lu Alaa falan xaranjɛ muxune xa, i kawandin ba, i xaranna ti han n fa. ¹⁴ Ala i kixi kiseen naxan yi fata nabiya falana nde ra, denkeleya yamaan fonne to e yiine sa i xunni, i nama i tunnaɔɔ na bun ma.* ¹⁵ I yengi dɔxɔ feni itoe xɔn, i lu e fari alogo birin xa i sigati kiin to. ¹⁶ I yɛtɛ rakɔɔsi, e nun i ya xaranna. I tunnafan feni itoe yi amasɔtɔ xa i na liga, i kisin sɔtɔma nɛn i yɛtɛɛn xa e nun naxanye na e tuli mati i ra.

5

Denkeleya muxune masuxu kiina

¹ I nama xɛmɛ fonna maxadi a xɔdɛxɛn na, koni a ralimaniya alo i baba na a ra, e nun banxulanne fan alo i xunyɛne nan e ra. ² E nun jaxalan fonne fan alo i nga. E nun sungutunne fan alo i xunyɛne sarijanna birin yi.

³ I xa kaɲa gilene binya a gbengbenna naxanye luma kedenyani. ⁴ Koni xa diine hanma mamandenne kaɲa gilɛn naxanye yii, fɔ ne xa e Ala kolonna yita na kaɲa gilene nan singe ra, e yi e jɔxɔ lu e xɔn, e yi e fonne saran e wali fajin fonne ra, bayo na nan nafan Ala ma. ⁵ Kaɲa gilɛn naxan keden a ra, a yigin saxi Ala yi, na luma Ala maxandɛ nɛn kɔɛɛn nun yanyin na. ⁶ Koni kaɲa gilɛn naxan biraxi a yɛtɛ rafan feene fɔxɔ ra, hali a to a nii ra, a faxaxin na a ra. ⁷ I xa e yamari na ra alogo e xa findi sɔntarene ra. ⁸ Xa muxun mi a kon kaane mali katarabi a denbayaan ma, na bata a mɛ denkeleyaan na. Na kanna jaxu denkeleyataren xa.

⁹ Kaɲa gilɛn naxan xinla lan a sɛbɛ denkeleya yamaan kaɲa gilene xinle yɛ fɔ naxan bata jɛɛ tonge senninna sɔtɔ, e nun naxan yi daxi xɛmɛ kedenna xɔn ¹⁰ naxan kolonxi a wali fajine xɔn dii xuru feen kui hanma xɔjɛ yigiyana a konni hanma yama sarijannxin sanne maxa fena* hanma tɔrɔ muxune mali fena hanma bira fena wali fajin birin fɔxɔ ra. ¹¹ Koni kaɲa gilɛn naxanye munma fori i nama ne xinle sɛbɛ bayo e waxɔn feene nɔɛ e raxɛtɛ nɛn Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra, futu xɔnla yi e suxu. ¹² Nayi, e findɛ yulubi tongon

* **4:14:** E e yiine sa a xunni Ala maxandini alogo e xa a ti wanla nde ra. * **5:10:** Mɛn kaane xɔjɛ yisuxu kiina nde nan ito ra.

na nɛn bayo e bata e layiri tongoxi singen kala. ¹³ Na mɔn xanbi ra, bayo wali mi e ma, e luma nɛn sigɛ banxine dɛ ra. E nafiɣiyaan sa walitarefaan fari, e lu muxune mafale, e feen fala naxanye mi daxa. ¹⁴ Nanara, a xɔli n ma kaja gilɛ sungutunne mɔn xa dɔxɔ xɛmɛ taa yi, e diine bari, e yi e yengi dɔxɔ e denbayaan xɔn, alogo e nama fɛrɛ yo fi en yaxun ma a fala jaxin ti. ¹⁵ Amasɔtɔ kaja gilɛna ndee bata kiraan fata, e bira Setana fɔxɔ ra. ¹⁶ Koni xa kaja gilɛna ndee dɛnkɛleya jaxanla nde a denbayani, a xa ne goronna tongo. E nama findi dɛnkɛleya yamaan goronna ra, alogo dɛnkɛleya yamaan xa nɔ kaja gilɛne maliyɛ naxanye luxi kedenyani.

¹⁷ Dɛnkɛleya yamaan fonna naxanye tixi yamaan yɛɛ ra ki fajɔ, ne lan e xa xunna kenla dɔxɔde firin nan sɔtɔ, a gbɛngbenna naxanye kawandin bama, e nun naxanye xaranna tima. ¹⁸ Amasɔtɔ Kitabun naxa, “I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a dɛɛn xidi.” A mɔn naxa, “Walikɛɛn lan nɛn a yi a saranna sɔtɔ.”† ¹⁹ Xa muxune dɛnkɛleya yamaan fonna nde tɔɔɛgɛma, i nama i tuli mati fɔ xa sereya firin hanma saxan bata mini a ma. ²⁰ Naxanye bata yulubin liga, ne sɔnna xa fala birin yɛtagi, alogo bonne fan xa gaxu. ²¹ N bata i yamari Ala nun Yesu a Muxu Sugandixin nun maleka sugandixine yɛtagi, a i xa kawandini itoe suxu. I nama muxu yo rafisa e bode xa i kɛwanle yi. ²² I nama kɛɣɛn i yiin sɛ muxune xunna ma Ala maxandini e ti feen na Alaa wanla ra, i yi i yɛtɛ findi yulubi tongo fɛrɛn na muxune xa. Lu i ya sarijanni.

²³ I nama lu igen gbansanna miɲɛ, koni i xa manpana ndedi basan a ra alogo i kuiin xa bɔrɔxɔ, bayo i furama waxatin birin.

²⁴ Muxuna ndee yulubine makɛnɛnma nɛn benun e xa kiti yiren li. Ndee gbɛene kolonna e xanbi nɛn. ²⁵ A na kii nin, wali fajine makɛnɛnma nɛn hali naxanye mi ligaxi kɛnɛnna ma, ne mi nɔɛ luxunɲɛ.

6

Sariyana dɛnkɛleya muxune xa

¹ Dɛnkɛleya muxun naxanye konyiyaan bun ma, ne lan e xa e kanne binya kiin birin yi alogo Ala xinla nama rayelefu e nun nɔxɔ xaranna. ² Konyin naxanye kariye findixi dɛnkɛleya muxune ra, na konyine nama e kanne rayelefu e to findixi dɛnkɛleya muxune ra. Koni fɔ e xa wali nɛn e xa dangu bonne ra bayo dɛnkɛleya muxune nan e wanla tɔnɔn sɔtɔma, e xanuntenne.

Wule dinane nun nafulu xɔnxɔnne

I xa muxune xaran feni itoe ma, i yi e ralimaniya. ³ Xa muxu yo xaran gbɛtɛ tima, a mi bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fala kɛndɛne fɔxɔ ra, e nun Ala kolonna xaranna, ⁴ na kanna rafexi wason nan na, a mi sese kolon. Fe matandine rafan a ma jaxi ra e nun sɔnxɔ sɔnxɔne falane bunne ma. Na nan fama milɛn nun lantarefaan nun marayelefun nun sike jaxine ra, ⁵ e nun yɛngɛ jantarene muxu xaxili yifuxine tagi, jɔndin mi naxanye yi, naxanye yengi a ma fa fala a Ala kolonna findixi nafulu sɔtɔ fɛrɛn nan na.

⁶ Anu, tɔnɔ gbeen nan Ala kolonna ra, xa en na en wasa so en yii seene yi. ⁷ Amasɔtɔ en mi faxi sese ra en yii dunɣjani ito yi, en mɔn mi sigan sese ra en yii. ⁸ Nayi, xa donseen nun dugina en yii, en na en wasa so ne yi. ⁹ Koni naxanye waxi findi feni nafulu kanne ra, ne birama nɛn tantan feene yi, e suxu luti ratixin na e nun kunfa xaxilitare jaxi wuyaxin naxanye muxune rasinma halagin nun bɔnɔni. ¹⁰ Amasɔtɔ gbɛti xɔnxɔnna nan fe jaxine birin

† 5:18: A mato Sariyane 25.4 nun Kɔrenti Singen 9.9 nun Matiyu 10.10 kui.

binla ra. Nde bata mila gbetin xɔn, e masiga denkeleyaan na, e kontɔfili fe wuyaxi ti e yete ma.

¹¹ Koni i tan Alaa muxuna, i gi na feene ma. I tinxinna nun Ala kolonna nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna nun limaniyaan fen.

¹² I denkeleyaan geren fajin so. I habadan nii rakisin suxu, i xilixi naxan ma, i i tixi sereya fajin naxan na sere wuyaxi yetagi. ¹³ N na i yamarima Ala yetagi naxan niin fima niimaseen birin ma, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetagi naxan sere fajin ba Pɔnsi Pilati yetagi, ¹⁴ i xa yamarini ito suxu sɔntareyaan nun fetareyani, han en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi mini kenenni waxatin naxan yi. ¹⁵ Na rabama a waxatin nin Ala naxan saxi,

Ala Barakan Kanna,
Kuntigi Keden Pena,
Mangane Mangana,
Marigine Marigina.

¹⁶ Niin Kan Keden Pena
naxan konna kenɛn gbeeni
muxe mi e masoε kenenna naxan na,
muxe munma naxan to,
a mɔn mi nɔε toε.

Binyen nun senben xa fi a ma habadan! Amina.

¹⁷ Yamarini ito fi waxatini ito nafulu kanne ma, a e nama waso ayi, a e mɔn nama e yigi sa nafunli naxan janma, koni e xa a sa Ala yi naxan en kima seen birin yi fonisireyani alogo en xa lu sewani. ¹⁸ E xa fe fajin naba, e kewali fajine yi findi e nafunla ra, e bodene ki fonisireyani. ¹⁹ Na kiini, e nafulu kenden namarama nen e yete xa yeen na, e nii rakisi yeteen soto.

²⁰ Timote, seen naxan taxuxi i ra, na kantan ki fajin. Fala fuune nun dina suxutare falane, i ne lu na, e nun wulen naxan yatexi fe kolonna ra naxan en matandima. ²¹ Ndee bata tubi na ma, e masiga denkeleyaan na.

Alaa hinanna xa lu ε xɔn.

Kedi Firindena Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Timote Ma

Kedi firinden naxan sebe Timote ma, na sebe Romi taan nin (1.17). Poli suxu nen a sa kasoon na kii xodezeni (2.9) a yi lu a danna (4.10,16), a yi kawandi falani itoe sebe a foxorabira kenden ma xanuntenyani (1.2).

Xerana a falan foloma Ala tantunna nan ma lan Timote a xanuntenyaan nun a denkeyaayan ma. Hali toro gbeen nun matandin to xun tixi Yesu a fe Xibaru Fajin nali muxune ma, a Timote yamarima a xa a senbe so, a yi yengen so wekileni "alo Alaa Muxu Sugandixina sofa tinxinxina" (1.3 han 2.13). A a rakolonma a a xa a liga a yeren ma muxune fe yi naxanye fala fuune tima a findi matandin na e nun sonxo sonxon naxanye toni mi na, naxanye denkeyaayan makuyama muxune ra. A yi a fala a xa, a a xa lu alo a tan yetena, a yi lu tinxinni alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, Timote naxan xaranxi xabu a banxulan jore waxatini (2.14 han 4.5). A kedin najanna ra, xerana a yetena mantorene nan ma fe falama, a yi Ala tantun naxan yi a malima (4.6 han 22).

Xera Poli gerenna so nen Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni han a siimayaan najanna (4.7). Kitabun xaran muxune fan lan nen, e yi na gerenna so, denkeyaayan nun dijan nun xanuntenyaan nun senbe soni, hali e mi gaxu Setana yee ra.

¹ N tan Poli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma alogo Ala en tuli saxi nii rakisin naxan na Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n xa na rali, n tan nan ito sebexi, ² n yi a rasiga n nafan dii xemen Timote ma.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkinna nun baje xunbenla fi i ma.

Barika biran nun kawandina

³ N walima Ala naxan xa baje rafixeni alo n benbane a liga kii naxan yi, n barikan birama na xa, n nema a maxande i xa kosen nun yanyin na waxatin birin. ⁴ Amasoto, n nan n miri i ya wugan ma, a xonla n suxuma nen n xa i to alogo n xa lugo sewan na. ⁵ N xaxili mon i ya denkeya kenden xon, naxan yi i mame Lowisi nun i nga Ewunise yi. N laxi a ra, fa fala a i fan yi. ⁶ Nanara, n na a rabirama i ma, Ala kiseen naxan fixi i ma, i xa na rawali i sobeen na, i naxan sotoxi n na n yiin sa i xunni waxatin naxan yi Ala maxandini. ⁷ Amasoto Ala mi Nii gaxuxin xan fixi en ma koni a Nii Sarijanxina naxan senben nun xanuntenyaan nun son fajin fima en ma.

⁸ Nba, i nama yagi sereyaan be en Marigin xa, hanma i yagi n tan ma fe ra hali n to kasoon na a fe ra. Koni en firinna xa tin toroyaan ma en bode xon lan Yesu a fe Xibaru Fajina fe ma Ala senben barakani. ⁹ A tan nan en nakisixi, a yi en xili a en xa sarijan. En kewanle fe mi a ra de, koni a yetena fe ragidixina, e nun a hinanna, a naxan fi en ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani benun dunuɗa xa da. ¹⁰ Koni iki a bata a yita en na en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin minin xon ma kenenni, naxan faxan senben noxi, a yi nii rakisin nun faxatareyaan makenen Yesu a fe Xibaru Fajin xon ma.

¹¹ Ala bata n findi kawandi baan nun xeraan nun karamxon na Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. ¹² Nanara, n toroma feni itoe ra, koni n mi yagixi e fe

* **1:4:** Timote wuga nen Poli keli Efesi taani waxatin naxan yi. A mato Timote Singen 1.3 kui.

ra amasotō n denkeleyaxi naxan ma, n na kolon. N laxi a ra, a nōe n gbeen namarē nen han na loxōni. ¹³ I fala kēnden naxanye mexi n yii, ne ramara misaala ra xanuntenyaan nun denkeleyani Alaa Muxu Sugandixin Yesu xōn. ¹⁴ Se fajin naxanye taxuxi i ra, ne mara Alaa Nii Sarijanxin senben barakani naxan en yi.

¹⁵ I a kolon fa fala naxanye birin Asi yamanani, ne bata n naberin, hali Figelo nun Heremogene. ¹⁶ Ala xa Marigin kininkinin Onesiforo a denbayaan ma amasotō a n nii yifan nen n ma sanja ma wuyaxi. A mi yagi n ma fe ra hali n to kasoon na. ¹⁷ A Romi taan li waxatin naxan yi, a yi a tunnafan n fenje han a yi n to. ¹⁸ Ala xa Marigin kininkinin a ma na loxōni. A feen naxanye liga n xa Efesi taani, i ne kolon yati!

2

Yesu a walike fajine

¹ Nba, i tan n ma diina, i senbe so na hinanni naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² I feen naxanye mexi, n naxanye rali sereya wuyaxi yee xori, ne taxu lannaya muxune ra, naxanye fan nōe muxu gbete ye xaranje.

³ En na en wēkile tōrōni en bode xōn ma bayo en luxi nen alo Yesu Alaa Muxu Sugandixina sofa fajine. ⁴ Muxun naxan sofa wanli, na mi basanje dunja fe gbete ra xa a waxi a kuntigin kenen feni. ⁵ Muxun naxan fan a gima xatanoxyani, xa na mi a yixodaxo a gideni giin sariyani, a mi nōon tiye mumē. ⁶ Xee biin naxan wali xode xen kema, na singe xa a gbee xee ma seen soto. ⁷ N naxan falama i xa, i miri na ma, amasotō Marigin famun fima nen i ma ne birin yi.

⁸ I xaxili lu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xōn ma naxan kelixi Dawuda bōnsōni, naxan keli sayani, alo n na a ralima kii naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajini, ⁹ n tōroma naxan ma fe ra han n xidi alo fe jaxi rabana. Koni Alaa falan tan mi xide mumē. ¹⁰ Nanara, n dijaxi tōrone birin bun ma yama sugandixina fe ra, alogo e fan xa kisin soto naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e yi lu habadan binyeni. ¹¹ Nōndin nan falani ito ra:

Xa en nun a tan bata faxa en bode xōn,

en nun a tan nii rakisin sōtōma nen.

¹² Xa en na en tunnafan,

en nun a tan luma nen mangayani.

Xa en na en me a ra,

a fan a mema nen en na.

¹³ Xa en mi tinxinje ayi,

a tan tinxinma nen ayi,

amasotō a mi nōe a me a yete ra.

¹⁴ Na feene rabira muxune ma, i yi e yamari Ala yetagi, a e xa e yete ratanga matandine ma lan falane bunne ma, matandin naxanye tōno yo mi na. A e rame muxune nan halagima tun! ¹⁵ I kata, i yi i yete yita Ala ra walike kēnden na, naxan wali xōnne mi mayagi, naxan Alaa jōndi falan nalima a kiini. ¹⁶ Xete dina suxutare fala fuune foxo ra, amasotō naxanye e falama, ne luma e masige Ala kolonna ra nen tun. ¹⁷ E falan luxi nen alo furen naxan de gboma ayi fatin na. Humeneyo nun Fileto na muxune nan ye, ¹⁸ naxanye bata e masiga jōndin na. E naxa, a muxune rakelima sayani waxatin naxan yi, na bata dangu. E muxuna ndee denkeleyaan kala. ¹⁹ Anu, Alaa banxin beten saxi sandaxo kēnden naxan fari, na dōxi ken, falani itoe kērendenxi a

ma, a naxa, “Marigin gbeen muxun naxanye ra, a ne kolon. Xa naxan yo Marigin xinla falama, na xa a xun xanbi so tinxintareyani.”*

²⁰ Waliseen sifa wuyaxi nan banxi gbeeni, gbeti daxin nun xema daxin na koni a wudi daxin nun a bende ganxin fan na. Ndee rawalima binya feene yi, ndee rawalima binyatare feene yi. ²¹ Xa muxu yo a yete rasarijan na binyatareya feene ma, a luma nen alo walise binyaxina. A to sarijan, a kanna nae a rawale wali fajin birin yi. ²² I gi foningeyaan waxatin kunfa feene ma. E nun naxanye Marigin batuma boje fixen na, e bira tinxinyaan nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun boje xunbenla nan foxo ra e bode xon. ²³ I me xaxilitareyaan nun daxuyaan fe matandine ra, i yi a kolon fa fala a ne fama yengen nan na. ²⁴ Anu, Marigina walikeen mi lan a yengen so. Koni a lan nen a fan birin na, a findi karamoxo fajin nun muxu dijaxin na. ²⁵ A lan nen a xa fe matandine matinxin limaniyani alogo Ala xa a liga e yi e kewanle maxete, e yi jondin kolon. ²⁶ E yi xaxili soto, e e yete ba Yinna Manga Setanaa luti ratixine ra, e suxi naxanye ra alogo e xa lu a sagoni.

3

Dununa rajanna fe

¹ A kolon fa fala a waxati donxene xodoxoma ayi nen. ² Amasoto muxune findima nen wasodene nun gbeti xonxonne nun yete matoxone nun yandadene nun konbi tiine ra. E murute e soto muxune ma, e findi wali faji kolontarene nun dina kolontarene ra, ³ e nun hinantarene nun kininkintarene nun muxu xili kalane nun yete suxutarene nun muxu yee xodexene nun fe faji rabane yaxune ⁴ e nun yanfantenne nun kunfadene nun yete yigboon naxanye waxon feene rafan e ma dangu Ala ra. ⁵ E e yete findi Ala kolonne ra, koni e e mema nen a senben na. I makuya na muxune ra. ⁶ Ndee e ye, ne e yete rasoma nen banxine kui muxu rakunfa feen na, jaxanla naxanye senbe mi gbo dinani, e yi ne masoto yulubin goron binyen naxanye xun ma naxanye mabandunxi kunfan sifan birin xon. ⁷ Na jaxanle katama nen e xa xaran, koni e mi jondin kolonje mume! ⁸ Na xemene luxi nen alo Yannesi nun Yanberesi naxanye Musa matandi.* Xemeni itoe fan jondin matandima na kii nin. E xaxinli fuxi, e denkeleyaan bata findi bonon na. ⁹ Koni ne mi sigе yeen na mume amasoto muxun birin e xaxilitareyaan kolonma nen, alo Yannesi nun Yanberesi liga kii naxan yi.

Kawandi donxene

¹⁰ Koni i tan bata n ma xaranna kolon, e nun n kewanle nun n jenigen nun n ma denkeleyaan nun n ma dijnan nun n ma xanuntenyaan nun n ma tunnafanna ¹¹ e nun n ma besenxonnyaan nun n ma torayana. Toron sifan mundun na, n mi naxan toxi Antiyoki nun Ikoniyon nun Lisitire taane yi? Besenxonnyaan sifan mundun na n mi naxan to? Koni Marigin yi n xunba ne birin yi. ¹² Naxanye birin waxi a xon ma, e xa sigan ti Ala kolonni Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ne besenxonnyama nen. ¹³ Koni muxu jaxine nun naxanye e yete findima dina muxune ra, ne yanfanma jaxuyaan nin tun, e bonne mayenden, e fan yi mayenden. ¹⁴ Koni i tan, i xaranxi feen naxan ma, i denkeyaxi naxan ma yati, lu na yi amasoto i i karamoxone kolon. ¹⁵ Xabu i dii jore waxatini, i Kitabu Sarijanxin yire sebexine kolon naxan nae xaxinla

* **2:19:** Yatene 16.5 * **3:8:** Yahudiyane namunne xaranna kui, woyimeen naxanye Musa matandi Misiran yamanani, ne yi xili na kiini. A mato Xorayaan 7.11 nun 7.22 kui.

fiye i ma lan kisi feen ma denkeleyaan xon Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁶ Amasoto Kitabun sebenla birin fataxi Ala nan na. A fan xaran ti seen nun tantanna yabi seen nun fe matinxin seen nun muxu xuru seen na tinxinna ma ¹⁷ alogo Alaa muxun xa kamali, waliseen yi lu a yii wali fajin birin ke xinla ma.

4

¹ N na i yamarima Ala yetagi e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan faha muxune nun muxu niiramane birin makitima, naxan makeenma a mangayani. ² Alaa falana fe kawandin ba, xa a fala waxatin fan, xa a mi fan, i wekile. I muxune sonna fala, i e maxadi, i e ralimaniya, i yi e xaran dijan birin yi. ³ Amasoto waxatin fama nen, muxune mi tinma xaran kenden ma. E birama e yete waxon feene nan faxo ra, e lu karamoxone malanye e yete xa, naxanye e xaranma e tunla rafan feene ma. ⁴ E yi e tunla ba jondi falane ra, e yi e tuli mati taline ra. ⁵ Koni i tan, i xa i yete suxu feen birin yi, i tunnafan torone bun ma, i Yesu a fe Xibaru Fajin nali, i yi i ya wanla birin nakamali.

⁶ Amasoto, n tan bata lu alo minse saraxa boxonxina, n siga waxatin bata maso. ⁷ N bata yenge fajin so, n nan n ma giin danna li, n lu denkeleyani. ⁸ To xanbi ra, n tinxinyaan no soton kontonna sotoma nen Marigin naxan namaraxi n xa, a naxan fima n ma na laxoni, a tan naxan findixi kiti sa tinxinxi na. N tan kedenna mi a ra koni a fa feen xonla naxanye birin ma.

⁹ Kata, i fa n fema mafuren! ¹⁰ Dunurani ito to rafan Demasi ma, a bata n nabegin a siga Tesaloniki taani. Kiresen yi siga Galati yamanani. Tito yi siga Dalamatiya yamanani. ¹¹ Luka nan keden pe fa n fema. E nun Maraka birin xa fa amasoto a noe n maliye nen walideni. ¹² N bata Tikiko rasiga Efesi taani. ¹³ I nema fe waxatin naxan yi, n bata n ma gubaan nun n ma kedine lu Karapo konni Tirowasi taani, i fa e xele n xa a gbengbenna naxanye sebexi kidine ma.

¹⁴ Siyakin Alesandire bata fe xolen liga n na han! Marigina a saranye a wanla ra. ¹⁵ I fan xa a fe liga i yeren ma, amasoto a nxo falane matandi nen a jaxin na!

¹⁶ N nan n yete xun mafala singen naxan ti kitisadeni, muxu yo mi n mali, birin yi n nabegin. Koni Ala nama e suxu na ra. ¹⁷ Marigin nan n mali, a yi n senbe so alogo n xa kawandi kamalixin ba, siyane birin yi a me, n yi xunba yatane de. ¹⁸ Marigina n xunbama nen fe jaxin wanle birin ma, a yi n nakisi alogo n xa so a mangayani ariyanna yi. Binyen xa fi a tan ma habadan han habadan, amina.

Xanton daxe

¹⁹ N xa Pirisila nun Akila xanton e nun Onesiforo a denbayana. ²⁰ Erasite bata lu Korenti taani, n bata Tirofime furaxin fan lu Miletu taani. ²¹ Kata, i xa fa benun xunbeli waxatin xa a li.

Ewubulo i xanton, e nun Pudon nun Linosi nun Kelodiya e nun en ngaxakedenne birin.

²² Marigin xa lu i niini. Ala xa hinan e ra.

Tito

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Tito Ma

Tito findi denkeleya muxun nan na. Yahudiya mi yi a ra (Galati Kaane 2.1-3). Pɔli fɔxɔrabira fajin nan yi a ra, bayo a tan nan yi Kɔrenti Kaane nun xeraan tagini tɔnma (Kɔrenti Kaane Kedi Firindena 7.6-16). Kitabun yireni ito sebɛ Tito ma waxatin naxan yi, a yi Kirɛti fɔxɔ ige tagi bɔxɔni. Xera Pɔli bata yi a yamari a a xa denkeleya muxune xun mato a ra mɛnni, a yi denkeleya yamane yɛba ki fajɪ (1.5).

Xerana falan xun soxi a falan fɔlɔdeni (1.4). Sora singen naɲanxi denkeleya yamaan kuntigine fe nan ma (1.5-16). Sora firindeni, Tito kawandi xuine nan sɔtɔma lan denkeleya muxune masuxu kiin ma denkeleya yamani: Xeme fonne nun ɲaxalan fonne nun banxulanne nun konyine masuxu kiina (2.1-15). Denkeleya muxune lan e xa naxan liga, sora saxanden na nan yitama en na, e lu e bode yi bɔɲɛ xunbenli, e mayitaxunna matanga (3.1-11). Kedin yi raɲan Pɔli a yamarine nun xɔntɔn xuine ma (3.12-15).

Kitabun yireni ito xaran muxune lanma nɛn e yi a famu fa fala maxadi xuiin naxan a kui, na mi sebɛxi Tito xan keden xa. Kɔntɔfli feen naxanye e kui, ne nan denkeleya yamaan ma waxatin birin.

Xɔntɔnna

¹ N tan Pɔli nan ito sebɛxi naxan findixi Alaa walikɛɛn na, e nun Yesu a Muxu Sugandixina xerana alogo a muxu sugandixine xa denkeleya, e ɲɔndin kolon, e lu Ala kolonni. ² Na denkeleyaan nun na ɲɔndin fataxi habadan nii rakisin sɔtɔn yigin nan na, Ala en tuli sa naxan na xabu waxatine fɔlɔni, Ala naxan mi nɛɛ wulen fale. ³ A bata a falan makɛnɛn a waxatini kawandin xɔn ma a naxan taxu n na Alaa yamarin xɔn ma, en nakisimana.

⁴ N ni ito sebɛxi Tito nan ma, n ma diin yetɛna en ma denkeleyani.

Fafe Ala nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina en nakisimaan xa hinanna nun bɔɲɛ xunbenla fi i ma.

Tito a wanla fe

⁵ N bata i lu Kirɛti yamanani alogo feen naxan yitɔn daxi luxi, i xa na yɛba, i yi denkeleya yamaan fonne dɔxɔ taan birin yi fata n ma yamarine ra. ⁶ Denkeleya yamaan fonne xa findi muxune ra fe mi naxanye ra, ɲaxalan keden kanne, e diine denkeleyaxi, muxune nama e diine yatɛ yetɛ suxutarene ra hanma xurutarene. ⁷ Denkeleya yamaan xunmatoon xa findi muxun na fe mi naxan na, amasɔtɔ Alaa wanla taxuxi a tan nan na, a nama findi yetɛ yigboon na, hanma bɔɲɛ maxɔlɔna, hanma dɔlɔ minna, hanma naxan bɔɲɛn mafura tɛ, hanma gbeti xɔnɔnna tinxintareyani. ⁸ Koni a xa xɔɲɛne yisuxu ki fajɪ, fe fajɪn xa rafan a ma, a xuruxi, a tinxin, a sariɲan, a yetɛ suxi. ⁹ A xa a sɔbɛ so ɲɔndin falan ma alo a xaranxi a ma kii naxan yi, alogo a xa nɔ bonne ralimaniyɛ xaran kɛndɛni, a yi fe matandine tantanna yita e ra.

¹⁰ Muxu wuyaxi na, a gbengbenna Yahudiya denkeleya muxun naxanye banxulanyaalan falan tima, naxanye findixi murutɛdene ra naxanye fala faune tima, e bodene rakunfa. ¹¹ I xa ne dɛɛne suxu, amasɔtɔ denbaya kalane nan ne ra, fata e xaranne ra naxanye mi daxa, e na ligama yagitareyaan nin nafulu feen na. ¹² E yetɛɛn kon kaa nabina nde nan a fala, a naxa, “Wule falan nan Kirɛti kaane ra waxatin birin, alo sube xɔɲɛne, fudi ɲaxinten

salayaxine.”¹³ Nɔndin nan na falan na. Nanara, e sɔnna fala e xa kati alogo e xa denkeleya kendɛn sɔtɔ,¹⁴ e yi ba e tuli matiye Yahudiyane taline ra, e nun yamarin naxanye fata na muxune ra naxanye e mexi nɔndin na.¹⁵ Seen birin sarijan muxu sarijanxine yii, koni sese mi sarijan muxu xɔsixinɛ nun denkeleyatarene yii. E xaxinla nun e sɔndɔmɛn birin xɔsixi.¹⁶ Ne a falama nɛn a e Ala kolon, koni e e mexi Ala ra e kewanle yi. E haramuxi, e mi fala suxe, e mi nɔɛ wali fajɔ rabe.

2

Denkeleya muxune xa xaran feen naxanye ma

¹ Koni i tan ma falane xa lan xaran kendɛn nan ma. ² A fala xɛmɛ fonne xa, a e xa e yetɛ suxu, e findi muxu binyene ra, e nun muxu xuruxine. E yi e sɔbɛ so denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna ma.

³ A fala naxalan fonne fan xa, a e keɲaan xa lan Ala batun ma. E nama findi muxu xili kalane nun dɔɔ minne ra. E xa muxune xaran fe fajin ma⁴ alogo e xa nɔ sungutunne maxaranɲɛ e xɛmɛne nun e diine xanun kiin ma,⁵ e findi naxalan xuruxine ra, naxanye luma sarijanɛni, naxanye walima denbayani, e ɲɛnigen fan, e xuru e xɛmɛne ma alogo muxu yo nama Alaa falan nayelevu.

⁶ I mɔn xa banxulanne fan nalimaniya na kiini, a e xa xuru feen birin yi. ⁷ I tan yetɛɛn xa findi misali fajin na i kewali fajine yi. I ya xaranna xa findi nɔndin na binyeni. ⁸ I fala kendɛne ti, yalagi mi naxanye yi, alogo i yengefane xa yaɲi amasɔtɔ e mi fe yo toxi en tan na e naxan fale.

⁹ A fala konyine xa, a e xa xuru e kanne ma, e yi e kenɛn feen birin yi. E nama e tandi,¹⁰ e nama e muɲa, koni e xa e lannayaan yita e ra waxatin birin alogo en nakisimana Alaa xaranna xa xunnayerenna sɔtɔ feen birin yi.

¹¹ Ala bata a hinanna makɛnɛn muxun birin xa kisin sɔtɔma naxan xɔn. ¹² Na en xaranma nɛn, a en xa xɛɛ Ala kolontareyaan fɔxɔ ra e nun dunuɲa rafan feene, en yi en xuru tinxinna nun Ala kolonna ma dunuɲani ito yi, ¹³ en nɛma herin mame en yengi naxan ma, en ma Ala senbe kanna nun en nakisimaan Yesu a Muxu Sugandixina binyen makɛnɛnma lɔxɔn naxan yi. ¹⁴ A bata a yetɛ fi en ma fe ra alogo a xa en xunba en ma sariya suxutareyaan birin yi, a yi yama rasarijanxin sɔtɔ a yetɛ xa, naxanye sɔbɛ soxi wali fajine rabaan ma.

¹⁵ I lan i xa falan ti muxune xa na kii nin, i yi e ralimaniya, i yi e sɔnna fala i senben birin na. Muxu yo nama i raɲaxu.

3

Denkeleya muxun lan a xa feen naxanye liga

¹ A fala denkeleya muxune xa a e xa xuru mangane nun kuntigine ma, e yi e falane suxu. E xa e yitɔn kewali fajin sifan birin xili ma. ² E nama muxu yo rayelefu, e xa findi fe yitɔnne nun muxu diɲaxine ra, e limaniya muxune birin xa. ³ Amasɔtɔ a fɔlɔni, xaxilitarene nun murutɛde tununxine nan yi en na. En yi en ma kunfan nun en waxɔn feene birin ma konyiyaan nan bun. En yi en ma dunuɲa yi gidin nabama naxun nun xɔxɔlɔnyaan nin. Xɔnnantenyaa yi lu en nun bodene tagi. ⁴ Koni en nakisimana Ala to a fanna nun a xanuntenyaan makɛnɛn en xa, ⁵ a yi en nakisi. Anu, a mi yi na ligaxi nun a en bata fe tinxinxine liga, koni fɔ a kininkininna fe ra. A bata en nakisi fata en ma marafuna igeni, en yi xɛɛ, en bari. En yi dunuɲa yi gidi nɛnɛn sɔtɔ Alaa Nii Sarijanxin barakani,⁶ a naxan defexin nagodo en ma, en

nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ⁷ alogo en xa tinxin a yeε ra yi a hinanna barakani, en yengi yi lu habadan nii rakisin sɔtɔ feen ma en keεn na.

⁸ Nɔndin nan na falan na. A xɔli n ma i xa kankan a falan ma, alogo naxanye na la Ala ra, ne xa e sɔbε so wali fajin ma. Na feene nan lan, ne nan tɔnɔ gbo muxune birin ma. ⁹ Koni i yeε ratanga fe matandi xaxilitarene ma e nun muxune benbane xinle feεfeεen nun lantareyaan nun sɔnxɔ sɔnxɔn naxanye fataxi sariyan na, amasɔtɔ ne tɔnɔ mi na, e ligama fuyan. ¹⁰ Muxun naxan mayitaxunna rasoma yamani, i na a rakolon waxatin naxan yi sanja ma keden han firin, i masiga na ra. ¹¹ A kolon a na kanna xaxinli fuxi. A nεma yulubin ligama, a yeε yalagima.

Yamari dɔnxene

¹² N na Aritema rasiga i fεma waxatin naxan yi hanma Tikiko, kata i fa n fεma Nikopoli taani, bayo n waxi a xɔn ma, n xa xunbeli waxatin ti mεnni. ¹³ I xa sariya karamɔxɔ Senasi nun Apolosi mali e fanda feen na e sigatini alogo sese nama dasa e ma. ¹⁴ Fɔ en ma muxune fan xa e xaran nεn fe fajɪ rabaan ma e yi e tunnafan, alogo e xa nɔ e mako xɔdεxεne gase, e mɔn nama lu dɔxi fuu.

¹⁵ N fɔxɔ ra muxune birin i xɔntɔn. Nxu denkeleya muxune xɔyine birin xɔntɔn.

Ala xa hinan ε birin na.

Filemōn

Pōli Alaa Falan Naxan Nasiga Filemōn Ma

Filemōn yi findixi denkeleya muxu kenden nan na. Yanyina nde, a yi Kōlōsi taan denkeleya yamaan nin. Xera Pōli xoyin nan yi a ra (fala tide 1). Konyina nde yi a yii, naxan yi xili Onesimo, naxan a gi a kanna ma. En mi a kolon Onesimo nun Pōli e bode kolon kii naxan yi, bayo Pōli yi kasoon na. Koni Onesimo fan findixi denkeleya muxun na. Pōli yi a ragidi a xa a raxete a kanna ma, a kedini ito sebe naxan ma, a xa a rasuxu a konni, koni a nama a suxu konyi gixin na, koni alo a ngaxakedenna denkeleyani. Konyin naxan a gi a kanna ma, na yi naxankatama nen a xodexen na.

A yelin xanbini Filemōn nun a fōxrabirane xōntōnje (1-3), Pōli yi barika bira Ala xa Filemōn ma denkeleyaan nun a wēkilena fe ra (4-7). A mōn yi mayandin ti Onesimo a fe ra, naxan sigama a kanna fema (8-22). Kitabun yireni ito rapanxi xōntōnne nan ma, en mōn muxu wuyaxi xili toma a kui, naxanye Pōli kedi sebeixin kui a naxan nasiga Kōlōsi kaane ma (Kōlōsi Kaane 4.10,12,14 Arikipe fan xinla sebexi fala tide firindenitō Kitabun yireni ito yi e nun Kōlōsi Kaane 4.17). Yanyina nde Onesimo siga nen kedi firinne ra Kōlōsi taani Kōlōsi kaane ma e nun Filemōn ma.

En Pōli a fanna toma nen Kitabun yireni ito kui. A ito sebexi a xoyin Filemōn ma, koni a mi yamari yo fixi a ma, a mi a karanxanxi sese ma, a mi a sariyane baxi a yii Onesimo xun ma. Koni a a rabirama a ma nen, e nun naxanye birin Kitabun yireni ito xaranma, fa fala a Alaa xanuntenyaan muxune kejaan maxetema nen.

Xōntōnne

¹ N tan Pōli naxan findixi kasorasaan na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, nxu nun ngaxakedenna Timote nan ito sebexi nxu xanuntenna nun nxu walike boden Filemōn ma, ² e nun Apiya nxu magilena e nun Arikipe nxu yenge so bodena e nun denkeleya yamaan naxanye e malanma i konni.

³ En Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōnje xunbenla fi e ma.

Filemōn ma xanuntenyaan nun a denkeleyana fe

⁴ Filemōn, n xema n ma Ala maxande waxati yo yi, n barikan birama a xa nen i ya fe ra, ⁵ amasoto n bata a me i denkeleyaxi Marigi Yesu ma kii naxan yi, i mōn a yama sarijanxin birin xanuxi. ⁶ N na Ala maxandima alogo ngaxakedenyaan naxan fataxi i ya denkeleyaan na, na xa a liga i fe fajin birin kolon ki faji, en naxanye sotoxi Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁷ Ngaxakedenna, i ya xanuntenyaan bata sewa gbeen fi n ma, a yi n nalimaniya, bayo i bata yama sarijanxin birin nii yifan e ma.

Pōli yi Filemōn mafan

⁸ Nanara, hali n to nɔe susue i yamarɛ Alaa Muxu Sugandixini fa fala a i xa feen naba naxan daxa, ⁹ koni n ni i mafanma xanuntenyaan nin, n tan Pōli xeme fonna, e nun iki kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ¹⁰ Nayi, n na i mafanma n ma dii Onesimo a fe ra, n findixi naxan baba ra kasoni. ¹¹ A tōnɔ mi yi i ma waxati danguxini, koni iki, a tōnɔn luma en birin ma nen.

¹² N bata a raxete i ma iki, a tan naxan nafan n ma alo n niina. ¹³ A yi rafan n ma nun, a lu n fema be, alogo a xa wali n xa i funfuni, n kasoon na waxatin

naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. ¹⁴ Koni n mi waxi fefe liga feni, ba i sagoon na, alogo i ya wali fajin nama findi karahanna ra, koni a xa findi i jɛnige ma feen na.

¹⁵ Yanyina nde, Onesimo masigaxi i ra nɛn waxatidi tun, alogo i mɔn xa a sɔtɔ habadan, ¹⁶ anu konyi gbansan mi fa a ra sɔnɔn, koni a bata dangu konyin na, a bata findi i rafan ngaxakedenna ra. A rafan n tan ma, koni a xa rafan i tan ma dangu n tan na adamadiyani e nun Marigini.

¹⁷ Nayi, xa i n yatɛxi i xɔyin nan na, i xa Onesimo fan yisuxu alo i n yisuxuma kii naxan yi. ¹⁸ Xa a tinxintareyaan ligaxi i ra, hanma xa a lan a xa sena nde raxɛɛ i ma, na goronna sa n tan xun ma. ¹⁹ N tan yɛtɛɛn nan ito sɛbɛxi n yiin na, n tan Pɔli. N na i yii raxɛtɛma nɛn, koni n mi waxi a fala feni i xa fa fala i tan lan i xa i niin so n yii. ²⁰ Ngaxakedenna, yandi na fe fajin liga n xa Marigina fe ra, n nii yifan n ma Alaa Muxu Sugandixin barakani.

²¹ N to laxi i ra a i n xuiin suxuma nɛn, n xa ito sɛbɛ i ma. N na a kolon i nde ligama nɛn dangu n ma falan na. ²² I mɔn xa yigiya banxina nde yitɔn n yɛɛ ra amasɔtɔ n laxi a ra, n mɔn xɛtɛma nɛn ε ma ε Ala maxandin barakani.

Xɔntɔn dɔnxɛne

²³ Epafirasi naxan n fɛma kason na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, na i xɔntɔnma. ²⁴ N walikɛ bodene Maraka nun Arisitaraki nun Demasi nun Luka, ne birin i xɔntɔn.

²⁵ Ala xa Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε niini.

Heburune Alaa Falan Naxan Nasiga Heburune Ma

Naxan yo na Kitabun yireni ito xaran a yeren ma, a luma nen na kanna xa alo a kawandi ramεεn nin. Kitabun yireni ito sebexi nen alo kawandi ba daxin na. Kitabun yireni ito rajanna a yitama a sebexi muxune nan ma. A mon mi a sebe muxun fan mayitaxi. Yanyina nde, Kitabun yireni ito sebexi Romi kaane nan ma (13.24). Feen naxan kolonxi Kitabun yireni ito sebe muxuna fe yi, Yahudiyana a ra naxan denkeleyaxi Marigi Yesu ma. Muxun naxan a sebexi, a Tawureta nun Yaburi Kitabun yirene kolonxi ki fajri. A Kitabun yireni ito sebexi Yahudiya gbete ye ma naxanye fan bata yi denkeleya Yesu ma alo a tan. Koni, e to naxankataxi Yesu xinla fe ra, e xεtmaton na a ra Yahudiya dinan ma. E yi e mema nen denkeleyaan na Yesu ma. Kitabun sebe muxuna e kawandima nen a e xa e senbe so e denkeleyani, a yi Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyaa mayita alogo e nama xete e namun fonne ma. Yanyina nde Kitabun yireni ito sebe nen jee tonge saxan Yesu keli xanbi sayani.

Kitabun yireni ito yitaxunxi yire doxo firin nan na. A yire singena (1.1-10.18) Alaa Muxu Sugandixina fisamantenyana feen nan falama. Fa fala a dangu nabine ra (1.1-3), a mon dangu malekane ra (1.4-2.18), a dangu Nabi Musa nun Yosuwe ra (3.1-4.13); a tan nan keden findixi habadan saraxan na, a gbo dangu Layiri Fonne saraxarali gbeene ra (4.14-7.28); a saraxa kamalixin baxi nen naxan ba sanja ma keden pe a muxune rakisi han habadan, a dangu Layiri Fonna saraxa wuyaxine birin na (8.1-10.18).

Kitabun yire firindena (10.19-13.19) na muxune senbe soma alogo e xa lu denkeleyani (10.19-39) e nama xete dina gbete ma. En misali kendene toma menna nin lan Layiri Fonna denkeleya muxune ma (Sora 11), a mon a falama denkeleya muxune yeen xa lu tixi Alaa Muxu Sugandixin na, e yi non soto alo a tan (12.1-11). A yelin xanbini yamarina nde fiye e ma e nun a yi e kawandi (12.12-13.19), Kitabun sebe muxun a rajanna duba tiin nan ma e nun xontonne (13.20-25).

Kitabun sebe muxun mi danma fala naxumene xan tun ma alogo a xa a Kitabun xaran muxune mali e tunnaxoleni. A a yebama e xa a denkeleya muxune toroma dunuja ayi, a mon yi Alaa Muxu Sugandixina wanla xunna fala. Fa fala a faxan bata kisi feen nakamali saraxa yo mi yi noe naxan nakamale. Nayi, a muxune mafanma e xa lu Alaa Muxu Sugandixin doxo ra. En fan lan en Habadan Alaa Muxu Sugandixi fisamantenna xuiin suxu.

Yesu gbo malekane xa

¹ Waxati danguxini, Ala falan ti nen en benbane xa nabine xon sanja ma wuyaxi nun ki wuyaxi yi. ² Koni a falan tixi en tan xa waxati rajanni ito nin a Dii Xemen xon. A bata daala birin sa a Dii Xemen sagoni alo a keena. A dunuja daxi a tan nan baraka yi. ³ Alaa Dii Xemen findixi a binyen non nan na. Ala maligan yeteen nan a ra. A dunuja yisuxi a falan senben nan na. A to yelin yulubi xafarin nakamale, a yi doxo Ala Senben Birin Kanna yiifanna ma ariyanna yi.

⁴ Alaa Dii Xemen tiden yi gbo ayi dangu malekane ra, a yi xinla fi a ma naxan dangu e xinle ra. ⁵ Bayo, Ala mi a falaxi a maleka yo xa, a naxa, "N ma dii xemen nan i tan na,

n bata findi i fafe ra to.*”

A mən mi a fala maleka yo xa, a naxa,

“N findima nən i fafe ra,

i fan yi findi n ma dii xemən na.†”

⁶Ala to a diin nafa dunuᵓa yi alo dii singena, a mən naxa,

“Alaa malekane birin xa a batu.‡”

⁷A mən yi a fala malekane fe yi, a naxa,

“Alaa malekane luma nən alo foyena,

a walikene yi lu alo tēē degena.§”

⁸Koni a mən yi a fala a dii xemena fe yi, a naxa,

“Ala, i luma nən i ya mangaya gbēdeni habadan!

I ya manga dunganna yi findi tinxinyaan taxamasenna ra.

⁹Tinxinna rafan i ma,

fe ᵓaxin mi rafan i ma.

Nanara, Ala, i ya Ala bata i rafisa i bodene xa

a sewa turen sa i xunni i sugandi feen na.”*

¹⁰A mən naxa,

“Marigina, i bəxə xonna da nən

xabu a fəloni.

I yii fəxən nan kore xonna ra.

¹¹Ne birin danguma nən,

koni i tan luma nən na.

Ne birin forima nən

e kala alo dugina.

¹²I yi e yisa alo domana,

e yi masara alo dugina,

koni i tan luma nən i kiini,

i siin fan dan mi na mume!”†

¹³Ala mən mi a fala a maleka yo xa, a naxa,

“Dəxə n yiifanna ma,

han n yi i yaxune sa i sanna bun.”‡

¹⁴Malekane mi findixi Alaa walikē totarene xan na ba, a naxanye rasigama

kisi muxune malideni?

2

Ɛᵓəxə lu kisi feen xən

¹Nanara, en bata feen naxanye mē, fə en xa en ᵓəxə lu nən ne xən alogo en nama kiraan beᵓin. ²Amasəᵓə, malekane* fa xerayaan naxanye rali en benbane ma lan sariyan ma, ne birin suxutareyaan saranma nən a kala muxune ra alo a daxa kii naxan yi. ³Nayi, en fa ratangama di, xa en na en mē kisi gbee sifani ito ra, Marigin yetēen singe naxan nali, na xanbi ra, a ramē muxune fan yi a ᵓəndin yita en na? ⁴Ala fan e sereya baan fari sa nən taxamasenne nun kabanako feene nun senbē fe sifa wuyaxi ra, a yi a Nii Sariᵓanxin kewanle yitaxun e ra a sagoni.

Yesu en nakisimana

* 1:5: Yaburin 2.7 † 1:5: Samuēli Firinden 7.14 ‡ 1:6: Sariyane 32.43 § 1:7: Yaburin 104.4 * 1:9: Yaburin 45.7-8 † 1:12: Yaburin 102.26-28 ‡ 1:13: Yaburin 110.1 * 2:2: Yahudiyane namunne xaranna kui, Nabi Musa Alaa sariyane sətəxi malekane nan xən ma.

⁵ Awa, en yire famatɔɔn naxan ma fe falama, Ala mi na luma malekane xan sago yi. ⁶ Koni sereyani ito seβexi Kitabun yirena nde yi, a naxa, “Nanse daɲaɔxɔn na, i to i yengi dɔxi a xɔn.

Nanfera i ɲɔxɔ luxi adamadiin xɔn?

⁷ I a daxi nɛn,

a nɔɔn yi maso malekane ra.

I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

⁸ I bata seen birin lu a bun.”†

A to seen birin luxi adamadina nɔɔn bun, Ala mi sese lu naxan mi xuru a nɔɔn bun. Hali na, iki en mi a toma fa fala seen birin muxuna nɔɔn bun ma. ⁹ Koni en na a toma fa fala, Ala Yesu magodo nɛn waxati dungidi dangu malekane ra, alogo a xa faxa masɔɔ Alaa hinanna xɔn muxune birin xa. Iki en na a mangayaan binyen nun a xunna kenla toma a faxana fe ra a tin naxan ma.

¹⁰ Ala naxan seen birin da a yete xa, a yi waxi adamadi wuyaxi raso feni a binyeni. Na yi lanxi, a to en nakisimana fe rakamali a tɔɔn xɔn.

¹¹ Bayo Yesu naxan muxune rasariɲanma e nun a naxanye rasariɲanxi, ne birin fafe keden. Nanara, Yesu mi yagima a fale ne ma, “Ngaxakedenne.” ¹² A naxa Kitabuni,

“N na i xinla ralima nɛn ngaxakedenne ma.

N ni i matɔɔma nɛn yamaan ye.”‡

¹³ Kitabun mɔn naxa, “N nan n yigi sama Ala nin.” A mɔn naxa, “Nxu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye fixi n ma.”§

¹⁴ Nayi, bayo Yesu a muxune findixi adamadiine nan na fati bendɛn nun wunli, Yesu fan yetɛɛn bata lu alo e tan. Na ma, a yi Yinna Manga Setana halagi a yetena sayaan xɔn ma senben yi naxan yii sayaan xun na. ¹⁵ A na ligaxi nɛn alogo naxanye yi sayaan gaxun konyiyani e dunuɲa yi gidini, a xa ne xɔɔya. ¹⁶ Amasɔɔ a mi faxi malekane xan malideyi, koni fɔ Ibrahima bɔnsɔnne. ¹⁷ Na nan a liga, a yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a xa nɔ saraxarali kungitiyaan wanla ke Ala xa kininkininna nun tɔɔndiyani, a yi Ala solona yamaan yulubine xafari feen na. ¹⁸ Bayo Setana kataxi a xa a fan natantan, a tan yetɛɛn yi tɔɔ na feni, nayi, a ferɛna a xa, a yi muxune mali e nɛma e ratantan feene de waxatin naxan yi.

3

Yesu dangu Nabi Musa ra

¹ Nanara, ngaxakeden muxu rasariɲanxine, Ala bata e tan naxanye xili, e xaxili lu Yesu a fe xɔn, Alaa Xeraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani. ² Muxu tɔɔndiyaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi.* ³ Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yetɛɛn na. Nanara, Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa. ⁴ Awa, muxune nan banxine tima, koni Ala nan seen birin daxi. ⁵ Musa tan tɔɔndiya nɛn wali kedeni Ala xa a banxin mumɛni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni. ⁶ Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa Dii Xɛmɛn naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wekile, en yi en ma yigin namara en naxan matɔɔma.

† 2:8: Yaburin 8.5-7 ‡ 2:12: Yaburin 22.23 § 2:13: Esayi 8.17-18 * 3:2: A mato Yatene 12.7 kui.

Matabuna Alaa yamaan xa

⁷ Nayi, alo Alaa Nii Sarijanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin me to,

⁸ ε nama ε bɔɔɔɔni xɔdɔxɔ

alo ε yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi,

ε yi matoon xun ti Ala ra tonbonni.

⁹ E benbane n bunba nen menni, e yi n matandi,

hali e to n kewanle birin to jee tonge naanin.

¹⁰ Nayi, n xɔlɔ nen na waxatin muxune ma, n naxa,

‘E bɔɔɔɔn makuya n na waxatin birin,

e mi n ma kiraan xɔn.’

¹¹ N yi n kɔlɔ n ma xɔlɔni, n naxa,

‘E mi soε n ma matabudeni mumε!’ †

¹² Ngaxakedenne, ε a liga ε yeren ma, bɔɔɔɔ jaxin nun denkeleyatareyaan

nama lu ε sese yi naxan a lige ε xete habadan Ala fɔxɔ ra. ¹³ Koni ε bode

ralimaniya lɔxɔ yo lɔxɔ, fanni en mɔn na waxatini Kitabun naxan ma fa fala

“To” alogo ε tan nde nama tantan yulubin xɔn, ε tengbesenje ayi. ¹⁴ Amasɔtɔ

en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en lu en ma tɔgɔndiyaan

singeni, han a rajanna.

¹⁵ Kitabun naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin me to,

ε nama ε bɔɔɔɔni xɔdɔxɔ

alo ε yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi.” †

¹⁶ Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan me, e murute a xili ma? Ne findixi

muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani. ¹⁷ Ala xɔlɔ ndee

ma jee tonge naanin? Naxanye yulubin liga, e faxa tonbonni. ¹⁸ Ala a kɔlɔ

ndee a fe ra, a e mi soε a matabu yireni? Naxanye tondi a falan suxe, a yi falan

tima ne nan ma fe yi. § ¹⁹ En bata a to nayi, fa fala e mi yi nɔε soε matabudeni

lan e denkeleyatareyaan ma.

4*Matabudena Alaa muxune xa*

¹ Nayi, Ala to en tuli sa, a en nɔε soε nen a matabudeni, en na a liga en yeren

ma nayi alogo ε tan nde nama lu alo ε fulaxi na ra. ² Bayo Alaa falan Xibaru

Fajin nali nen en fan ma alo na waxati danguxin muxune. Koni e falan

naxan me, na tɔnɔ yo mi lu e tan ma, amasɔtɔ naxanye a rame, ne mi a suxu

denkeleyani. ³ En tan naxanye denkeleyaxi, en tan soma nen na matabudeni

alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa,

“N bata n kɔlɔ n ma xɔlɔni, n naxa,

‘E mi soε n ma matabudeni mumε!’ *”

Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunuja da waxatini. ⁴ Amasɔtɔ ito

falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe yi, a naxa, “Ala yi a matabu

a wali keen xii soloferede lɔxɔni.” † ⁵ A mɔn naxa Kitabun yireni ito yi, “E mi

soε n ma matabudeni mumε!” ⁶ Na bunna neen fa fala ndee gbeteeye soε nen,

ba muxune ra naxanye singe Alaa falan Xibaru Fajin me, e mi so lan e fala

suxutareyaan ma. ⁷ Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mɔn yi lɔxɔ nen

† **3:11:** Yaburin 95.7-11 † **3:15:** Yaburin 95.7-8 § **3:18:** A mato Yatene 14.1-35 nun Yaburin 95.11 kui. * **4:3:** Yaburin 95.11 † **4:4:** Dunuja Fɔlɔn 2.2

sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na ԼՅԾ ռԵՆԵՆ xili sa fa fala “To.” A naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin mε to,
ε nama ε ԲՅՂԵՆԻ xճՃԾ.”

⁸ Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan naso Alaa matabudeni nun, Ala mi yi ԼՅԾ gbεte a fe fale na xanbi ra. ⁹ Na bunna ռԵՆ fa fala matabuden մՈՆ Alaa yamaan xa yԵԵՆ na. ¹⁰ Amasժտօ muxu yo so Alaa matabudeni, na fan a matabuma ռԵՆ alo Ala a matabuxi kii naxan yi. ¹¹ Na ma, en kata en so matabudeni, alogo muxu yo nama findi fala suxutaren na alo en benbane.

¹² Amasժտօ Alaa falana, niiramaan na a ra, a sԵՆԵՆ gbo, a dԵԵՆ xanxan dangu silanfanna dԵ firin kannna ra.† A soma ռԵՆ han a sՈՆԾՈՄԵՆ nun niin yԵԷՆ fata, e nun fatin nadճճԾԵՆ nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima ռԵՆ. ¹³ Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en dentեղԵՄա ռԵՆ a xa.

Saraxarali kuntigin nan Yesu ra

¹⁴ Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu Alaa Dii XԵՄԵՆա, nayi en na en sՅԵ so en ma dԵՆԿԵԼԵԿԵԿԵՅԵՆԻ, en naxan ma fe falama yamani. ¹⁵ Amasժտօ en ma saraxarali kuntigina en ma fangatareyaan kolon, bayo Setana kata ռԵՆ a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo liga. ¹⁶ Nanara, en na en maso Ala hinantenna manga gbԵԾԵՆ na xaxili ragidini alogo en xa kininkininna nun hinanna sժտօ en makoon naxanye ma.

5

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ Saraxarali kuntigine birin sugandima ռԵՆ adamadiine yԵ, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na. ² E ռՅԵ xaxilitarene nun muxu tantanxine famuղյԵ ռԵՆ, bayo e tan fan yԵԷԵՆ tantanma. ³ E yulubi xafari saraxane bama e tan yԵԷՆա fe ra na nan ma, e nun yamaan xa. ⁴ Muxu yo mi saraxarali kuntigiyaan xunna kenla fenյԵ a yԵԷԵ xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi.

⁵ A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen sժտօ a yԵԷ ra, koni Ala a fala ռԵՆ a xa, a naxa,
“N ma dii xԵՄԵՆ nan i tan na,
n bata findi i fafe ra to.”*

⁶ A մՈՆ yi a fala Kitabun yire gbεte yi, a naxa,
“Saraxaraliin nan i ra habadan,
alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”†

⁷ Yesu yi dunյա yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuini te, a yԵԵԵԵՆ yi mini, a yi Ala mafan naxan yi ռԵԵ a rakise sayaan ma. Ala yi a xuiin name bayo a yi xuruxi a ma. ⁸ Koni hali Alaa Dii XԵՄԵՆ to a ra, a a xaran ռԵՆ fala suxun ma a տՐՈՆԵ yi. ⁹ Yesu a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin suxuma. ¹⁰ Ala yi a findi saraxarali kuntigin na alo Melikisedeki yi kii naxan yi.

Senbe soon denkeleyani

† **4:12:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. * **5:5:** Yaburin 2.7 † **5:6:** Yaburin 110.4

¹ Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na ε xa lan feni ito ma, koni a γεβα ραχολο ε xa, bayo ε mi a famuma xulen. ¹² A yi lan nun ε yi findi karamoxone ra waxatini ito yi, anu han iki ε makoon mon ε xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. E luxi alo dii joreen naxan mon xijnen na bayo ε mi donse xodexen donje singen. ¹³ Muxun naxan mon xijne minni, dii joreen nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma. ¹⁴ Koni fonne nan gbee donse xodexen na. Naxanye denkeleya bata koxo, ne bata e yete xaran fe fajin nun a jaxin tagi rabaan ma.

6

¹ Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yeen na, hali en nama fa xete fe folone ma sonon alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali jaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun denkeleyana Ala ma, ² e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina. ³ Xa Ala tin, en sigen nen yeen na.

⁴ Amasoto naxanye bata yi kenenna soto sanja ma keden, e Ala kisin soto, e yi Alaa Nii Sarijanxin soto, ⁵ naxanye bata yi Alaa falan jaxunna kolon e nun waxati famatoun senbene, ⁶ ne na ba denkeleyani, e mi fa noe raxete sonon, e mon yi tubi. Amasoto ne luxi nen alo e mon Alaa Dii Xemen nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi.

⁷ A misaala, baxon naxan tule igen sotoma waxatin birin, a si seene sabati a kanna xa, Alaa barakan nan na ra. ⁸ Koni baxon naxan janle nun tansinne tunna raminima, na ton mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A rajanni, teen yi a gan.

⁹ Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra, a fe gbete nan ε tan yete ra lan ε kisi feen ma. ¹⁰ Bayo tinxintare mi Ala ra. A mi jinanma ε wanle xon, e nun ε xanuntenyaan naxan yitaxi a ra ε to a yama sarijanxin malima han iki. ¹¹ Nxu waxi a xon ma, ε keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a rajanna alogo ε yengi seen naxanye ma, ε ne soto. ¹² Nxu mi waxi, ε xa tunnaxolo ayi. Koni fo ε xa na denkeleya muxune raliga naxanye dija alogo Ala ε tuli saxi naxan na, ε na soto.

Alaa layirina

¹³ Ala Iburahima tuli sa waxatin naxan yi, a yi a kolob a yete yi, bayo muxe mi na a kolobe naxan yi naxan gbo a tan xa. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, “N na i barakama nen han! I bonsonna wuyama ayi nen.”* ¹⁵ Iburahima yi dija, a yi a legeden, Ala a tuli sa naxan na, a yi na soto. ¹⁶ Adamadiine e koloma fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kolon yi e falan senbe so alogo muxune nama e matandi. ¹⁷ Nanara, Ala yi Iburahima tuli sa, a yi a kolob alogo naxanye yi lan e na feen soto, ne xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama. ¹⁸ Ala na liga nen alogo en tan naxanye a falan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa limaniya ki faji, a to na yitaxi en na fe firinna xon, naxanye mi maxete, Ala mon mi wulen fale. ¹⁹ Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma† naxan sigama han yire sarijanxin ye masansan dugin xanbi

* **6:14:** A mato Dunuja Folon 22.16-17 kui. † **6:19:** Kunkin balani ito findixi wure gbee konkonxina nde nan na naxan xidima kunkin ma yolonxonna ra. A wolima igeni alogo a xa sa digi gemena nde ra igen bun ma, a kunkin naxara. Yireni ito niin gbee maraxara seen misalixi na kunki raxara seen nan ma.

ra en niin nasuxu seen na barakani ²⁰ Yesu singe soxi en xa denaxan yi, bayo a bata findi habadan saraxarali kuntigin na, a lu alo Melikisedeki.

7

Melikisedeki saraxaraliyani

¹ Melikisedeki* nan yi Salemi mangan na e nun Kore Xonna Alaa saraxaralina. Iburahima yi kelima yengeni waxatin naxan yi, a mangane no naxan yi, Melikisedeki yi siga a ralandeni, a yi duba a xa. ² Iburahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. Melikisedeki xinla bunna neen “Tinxin Mangana.” Salemi mangan nan mon yi a ra nun, na fan bunna neen “Bɔɛ Xunbeli Mangana.” ³ A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan folon nun a rapanna mi kolon. A luxi nen alo Alaa Dii Xemena naxan luma saraxaraliyani habadan.

⁴ E a gbo kii mato, hali en benba Iburahima yeteen seen naxanye tongo yengeni, a ne yaganna so a tan nan yii. ⁵ Sariyan naxa, a Isirayila yamaan bɔnsɔnne lan e xa yaganna so Lewi bɔnsɔnna muxune nan yii, saraxaraline.† Anu, ngaxakedenmane nan e ra, e birin minixi Iburahima bɔnsɔnna nin. ⁶ Melikisedeki tan mi yi findixi Lewi bɔnsɔnna muxu ra, koni a yaganna soto nen Iburahima ra, Ala naxan tuli sa. Melikisedeki yi duba a xa. ⁷ Anu, matandi mi naxan na, naxan duban tima, na dangu duba soton na. ⁸ Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama nen, koni Melikisedeki tan mabinni, Kitabun naxa a na mi faxaxi. ⁹ Na kui a luxi alo Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nen Melikisedeki xa Iburahima sabun na. ¹⁰ Bayo Lewi bɔnsɔnna muxune mon yi e benba Iburahima fatini, a naralan Melikisedeki ra waxatin naxan yi.

¹¹ Xa feene yi noe rakamale Lewi bɔnsɔnna saraxaraliyaan barakani nun, yamaan sariyan soto naxan xon, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbete ma na xanbi ra nun naxan luxi alo Melikisedeki hali ba Haruna bɔnsɔnne ra. ¹² Bayo saraxaraliyaan na masara, fo sariyan fan xa masara. ¹³ Feni itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bɔnsɔn gbeteɛni, saraxaraliin munma yi mini bɔnsɔnna naxan yi. ¹⁴ A kolonxi nayi fa fala en Marigin barixi Yuda bɔnsɔnna nin. Awa, Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bɔnsɔnna fe fala.

Saraxarali gbete alo Melikisedeki

¹⁵ Feni ito fixama nen dangu na ra xa saraxarali gbete fa naxan luxi alo Melikisedeki ¹⁶ naxan mi findixi saraxaraliin na sariyan xon a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan senbe xon. ¹⁷ Amasoto Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.‡” ¹⁸ Awa, yamari fonna bata ba na a senbetareyana fe ra, a tɔno to mi yi na. ¹⁹ Bayo sariyan mi sese rakamalixi. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi.

²⁰ Na fe nenɛn mi tixi kolon xanbi. Bonne findi saraxaraline ra waxatin naxan yi, na kolo sifan mi ti. ²¹ Koni Yesu findixi saraxaraliin na kolon nan xon, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa, “Marigin bata a kolo, a mi a xuiin maxetema, a naxa, ‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’” §

* **7:1:** Melikisedeki a feen mato Dunuja Folon 14.17-20 kui. † **7:5:** A mato Yatene 18.21 kui.

‡ **7:17:** Yaburin 110.4 § **7:21:** Yaburin 110.4

²² Koloni ito bata Yesu findi layirin xui kenden na en tan xa.

²³ Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama, ²⁴ koni Yesu tan luun nen habadan. A saraxaraliyaan fan luma nen habadan. ²⁵ Nayi, a nae muxune rakise nen yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasoto a tan luma nen habadan Ala solona fe nan na.

²⁶ En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sarijan, a mi fe jaxi rabama, fe mi naxan na, naxan mi yulubi kanne ye, naxan yitexi kore xonna ma. ²⁷ A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasoto ne saraxan bama lxo yo lxo e yete yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yete ba nen saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan. ²⁸ Musaa sariyan yi adamadi senbetarene nan doxoma saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kolal falan naxan ma sariyan xanbi ra, na a Dii Xemen nan doxoma naxan bata yelin kamale han habadan.

8

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ En ma falan birin xunna nan ito ra: En ma Saraxarali Kuntigin doxi Alaa Mangaya gbeden yiifanna ma ariyanna yi. ² A walima yire sarijanxin yeteni, Marigina a yete batuden naxan tixi, adamadiine mi naxan ti.

³ Saraxarali kuntigin birin doxi nen alogo e xa kiseene nun saraxane rali Ala ma, nayi fo sena nde xa lu a fan yii a naxan be saraxan na. ⁴ Xa a yi dunujani nun, a mi yi findima saraxaraliin na nun, amasoto gbeteye na naxanye Ala kiseene ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁵ Na saraxaraline walima yire sarijanxin naxan yi, men findixi ariyanna fe misaala nun a nininna nan na. Nanara, Ala Musa rakolon na ki, a to yi Ala Batu Bubun tima, a naxa, "A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.*" ⁶ Koni iki, Yesu bata wanla soto naxan fisa saraxaraliin bonne wanla xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, ne fan a fonna xa.

⁷ Xa fe yo mi yi layiri singen na nun,† en mako mi yi fa a firinden ma nun.

⁸ Koni Ala yi feen to a muxune ra, a yi a fala, a naxa,

"Marigin naxa, 'Na waxatin fama,

n layiri nenen xidima

nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

⁹ A mi ligama

alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi,

n to e yii rasuxu

n yi e ramini Misiran yamanani.

Amasoto e mi n ma layirin suxu,

n fan yi e rabejin.'

Marigin naxa na kiini.

¹⁰ Layirin ni i ra,

n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.

Marigin naxa iki:

Na waxatin na dangu,

n na n ma sariyane sama nen e xaxinli,

n yi e sebe e bojeni.

N findima nen e Ala ra,

* 8:5: Xorɔyaan 25.40 † 8:7: Layiri singena fe mato Xorɔyaan 24.3-8 kui.

e yi findi n ma yamaan na.

¹¹ Muxu yo mi fa a boden maxaranma, muxu yo mi a faɛ a ngaxakedenna xa, a naxa, ‘I xa Marigin kolon,’ bayo e birin n kolonma nɛn, kelɪ muxudin ma han muxu gbeena.

¹² N diɲama nɛn e tinxintareyaan ma, n yi e yulubine xafari.”†

¹³ Ala to na layirin xili sa a nɛnɛna, na bunna nɛɛn a nɛnɛn bata lu a fonna ɲɔxɔni. Seen naxan bata fori, na tununma nɛn.

9

Yesu saraxana

¹ Layiri singen kui, yamarina ndee yi na nun lan Ala batu feen nun a yire sariɲanxina fe ma dunuɲa muxune naxan tixi a xa. ² E Ala batu bubun ti nɛn nayi. Na bubun kui singen yi xili Yire Sariɲanxina. Lɛnpune dɔxɔ seen yi na, e nun tabanla nun burun naxanye ralixi Ala ma. ³ Yɛ masansan dugin firinden xanbi ra, bubu kui gbɛtɛ yi na naxan yi xili Yire Sariɲanxi Fisamantenna, ⁴ e nun a wusulan saraxa gande xɛma daxina, e nun a Layiri Kankirana.* Xɛmaan yi saxi na kankiraan birin ma. Xɛma kundidin yi na kui, Manna donseen† fan yi na kui. Haruna dunganna fan yi kankiraan kui naxan bata yi a maɲingi e nun gɛmɛ walaxane layirin yi sɛbɛxi naxanye ma. ⁵ Na Layiri Kankiraan xun ma, maleka gubugubu kan nɔrɔxine sawuran yi na. E gubugubune yi bandunxi kankiraan dɛrganla xun ma, Ala solonaden na. Koni en nama na feene birin yɛba iki.

⁶ Feene birin to yitɔn na kiini, saraxaraline yi soma nɛn na yire singeni waxatin birin alogo e xa e wanla rakamali. ⁷ Koni yiren firindenɪ, saraxarali kuntigin nan tun keden yi soma na saɲɲa ma keden ɲɛɛn bun ma. Anu, fɔ a saraxan wunla xali, a yi a rali a yɛtɛ yulubine nun yamaan yulubine xafari seen na. ⁸ Alaa Nii Sariɲanxin munma yi a kiraan makɛnɛn yamaan yi soma yire sariɲanxi fisamantenni naxan xɔn Ala batu bubu singen yi tixi waxatin naxan yi. ⁹ Misaala nan na ra waxatini ito xa. Nanara, kiseene nun saraxan naxanye yi ralima Ala ma, ne mi yi nɔɛ Ala batu muxune sɔndɔmɛne sariɲanɲɛ. ¹⁰ Tɔnna nan tun yi ne ra lan donseene nun min seene ma e nun fati maxana e dinan kiine ma, naxanye yi daxa han waxati nɛnɛn yi a li.

¹¹ Koni Alaa Muxu Sugandixin to fa alo saraxarali kuntigin naxan fe fajine rafa, a danguxi Ala Batu Banxi fisamantenna nin naxan kamalixi, muxune mi naxan tixi, dunuɲa gbee mi naxan na. ¹² Yesu to so Yire Sariɲanxi Fisamantenni, a mi kɔtɔn wunla xan ba saraxan na de hanma tura dina, a yɛtɛ wunla nan ba saɲɲa ma keden pe, a yi en xunba habadan. ¹³ Amasɔtɔ kɔtɔn wunla hanma turana, e nun ɲinge gilɛ ganxin xubena, xa ne xuya muxu xɔsixin ma, na yi e fati bɛndɛn nasariɲan, ¹⁴ nayi, Alaa Muxu Sugandixin wunla sɛnbɛn gbo dangu na ra! Amasɔtɔ, a bata a yɛtɛ ba saraxa fɛtaren na Ala xa, Alaa habadan Nii Sariɲanxin barakani. Na wunla en sɔndɔmɛne sariɲanma nɛn kɛwali ɲaxine ma naxanye en faxama, en yi nɔ habadan Ala batue.

† **8:12:** Yeremi 31.31-34 * **9:4:** 9.4Layiri Kankirana fe mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui. † **9:4:** Manna donsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. Donseen nan yi a ra Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni.

15 Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri nenēn sabun na alogo Ala naxanye xilixi, ne xa nō habadan keēn sōtē, a e tuli sa naxan na. A faxa na nan ma, a findi e xunba seen na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri singen waxatini. 16 Amasōtō xa layirin xidixi lan muxuna nde keē yitaxunna ma, na mi kamalē fō na kanna na faxa. 17 Keēn mi taxunma fanni a kanna mōn jējē fō a na faxa, a layirin yi rakamali. 18 Nanara, hali layiri singen yetēna, a mi folo benun wunla xa mini. 19 Musa to yelin yamarine birin falē yamaan birin xa fata sariyan na, a yi turadine nun kōtōne wunla tongo, e nun igēna, e nun yēxēē xabe gbeela, a yi wunla xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma jōxōnden na naxan xili hisopina.† 20 A yi a fala, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Ala ε yamarixi naxan suxu feen ma.§” 21 Musa mōn yi wunla xuya Ala Batu Bubun nun a rawali seene birin ma. 22 Sariyan kui, fayida seen birin nasarijanxi wunla nan xōn, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare.

Yesu saraxan nan yulubin xafarima

23 A yi daxa na seene xa rasarijan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yetēn yi daxa e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra. 24 Amasōtō Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, denaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yetēn nin, alogo a xa ti Ala yetagi en xa iki. 25 A mi soxi a yetē badeni saraxan na sanja ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jēē yo jēē sube wunla ra a yii. 26 Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi tōrōma nen nun sanja ma wuyaxi xabu dunuja da waxatina. Koni iki, waxati rajanni, a bata mini keēnēni sanja ma keden han habadan, a a yetē ba saraxan na, a yi yulubine birin jan. 27 Adamadiine birin faxan nen sanja ma keden pe, na xanbi ra kitin yi a li. 28 Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jan. A mōn fama nen, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

10

Yesu saraxana

1 Musaa sariyan findixi fe famatōne maligan nan na, e tan yetēn mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jēē yo jēē, ne mi nōē Ala batu muxune rakamalē. 2 Xa e yi nōē na ra nun, muxune mi yi luyē e bē waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarijanma nen nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yetē kolonjē yulubi tongon na nun. 3 Koni na jēē yo jēē saraxane muxune yulubine rabirama e ma nen. 4 Amasōtō turaan wunla nun siin wunla mi nōē yulubin janjē mume!

5 Na nan a ligaxi, Yesu fa dunuja yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa,

“I mi waxi saraxane nun kiseene xōn,
koni i bata n fati bēndeni tōn n xa.

6 Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.

7 Nayi, n yi a fala,

n naxa, ‘N tan ni i ra.

N ma fe sebēxi Kitabuni.

Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.*,”

† 9:19: Hisopi findixi sansi bili xurudin nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na sarax-
abadeni. Na feen sebēxi Xōrōyaan 12.22 kui. § 9:20: Xōrōyaan 24.3-8 * 10:7: Yaburin 40.7-9

8 Awa, a naxan singe fala, a naxa, “Saraxane nun kiseene nun saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.” Anu, sariyana e ba feen yamarixi. 9 Na xanbi ra, a mɔn yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, n bata fa i sagoon ligadeni.” Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nɛnɛn na. 10 Yesu Alaa Muxu Sugandixina a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati bɛndɛn ba saraxan na, na en sarijanma nɛn sarja ma keden pe han habadan.

11 Saraxaraline birin e wanla kɛma lɔxɔ yo lɔxɔ. E saraxane bama yɛyɛ, naxanye mi nɔɛ yulubin xafarɛ mumɛ! 12 Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi dɔxɔ Ala yiifanna ma han habadan. 13 Iki a Ala mamɛma alogo a xa a yaxune lu a sanna bun ma. 14 Amasɔtɔ muxun naxanye rasarijanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xɔn han habadan.

15 Alaa Nii Sarijanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa,

16 “Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima:

Na waxatin na dangu,
n nan n ma sariyane sama nɛn e bɔɾɛni,
n yi e sɛbɛ e xaxinla ma.†”

Marigin naxa na kiini.

17 A mɔn naxa,

“N mi fa n xaxili luma e yulubine
nun e sariya kala feene xɔn sɔnɔn.”

18 Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra.

En na en tunnafan

19 Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen na yire sarijanxi fisamantenna nin Yesu wunla barakani. 20 A so dɛɛn naxan nabixi en xa, kira nɛnɛn nan na ra naxan tixi nii rakisin ma, en nɔɛ sigɛ yɛ masansan dugin xanbi ra naxan xɔn, kiraan naxan findixi a fati bɛndɛn na. 21 En ma saraxarali kuntigin nan Ala Batu Banxin xunna, 22 nayi, en xa en maso Ala ra bɔɾɛ sarijanxin nun dɛnkɛlɛya defexini, en bɔɾɛn to sarijanxi feene birin ma, en xaxinla en yalagima naxanye ma, en fati bɛndɛn to maxaxi ige sarijanxin na. 23 En lu en tiyɛ en yigina fe ra yamani, amasɔtɔ naxan en tuli saxi, na tinxin. 24 En na en jɔxɔ lu en bode xɔn ma, en yi en bode rawɛkile xanuntenyaan nun wali fajɪ rabaan ma. 25 En nama en mɛ en ma malanne ra alo muxuna ndee darixi a ligɛ kii naxan yi. Koni en na en bode ralimaniya waxatin birin, alo en to Marigina lɔxɔn toon masoɛ.

26 En yelin xanbini jɔndin kolonna sɔtɛ, xa en na a rakeli a ma, en lu yulubin lige, saraxa mi fa en yii sɔnɔn yulubin mafelu feen na, 27 fɔ kiti famatɔn nun tɛɛ gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima. 28 Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kanna yi faxama kininkintareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba.‡

29 Awa, na kanna mi saraɾɛ a kɛwanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xɛmɛna fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla rafɛya naxan a sarijanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarijanxin nasɔtɔ? 30 Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, “N tan nan gbɛɛjɔxɔ tiin na, n tan nan donle

† **10:16:** Yeremi 31.33-34 naxan bata yi sɛbɛ nun Heburune 8.8-12 kui. ‡ **10:28:** A mato Sariyane 19.15 kui.

saranma e yatene ra.” E nun mən, a naxa, “Marigina a yamaan makitima nən.Š”³¹ Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra.

³² Na ləxə singene fe xa rabira ε ma, ε Alaa kenenna sətə waxatin naxan yi. E tunnafan nən yenge xədəxen nun tərəyani na waxatini. ³³ E yi ε konbima yamaan yetagi waxatina nde yi, ε ε tərə. Waxati gbete, naxanye na fe sifan sətə, ε kafu nən ne ma. ³⁴ E yi kininkinin kasorasane ma, ε yi tin səwani muxune yi ε yii seene tongo, bayo ε yi a kolon fa fala ε yii se fisamantenne ramaraxi habadan. ³⁵ Nayi, ε xaxili ragidixi naxan ma, ε nama na rabejin, bayo a findima nən kəntən gbeen na ε xa. ³⁶ E makoon tunnafanna ma, alogo ε na Ala sagoon liga, a ε tuli sa naxan na, ε yi na sətə. ³⁷ Amasətə Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“A bata lu ndedi, siya di,
naxan fama, na yi fa,
a mi fa buma.

³⁸ Koni n ma tinxin muxun nii rakisin sətəma nən
a denkeleyaan xən.*

Anu, xa naxan xete a xanbi ra,
na kanna mi n keneyje.”

³⁹ En tan mi xetema en xanbi ra, en yi halagi, koni en luma denkeleyani nən,
en niin yi kisi.

11

Denkeleyana fe

¹ En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeleyaan na. ² A singe ra muxune sereya fajin sətə e denkeleyaan nan xən.

³ Denkeleyaan xən, en na a kolon fa fala dunuḡa daxi Ala fala xuiin nan ma. Nanara, en seen naxanye toma ne mi fataxi fe toxine ra.

⁴ Denkeleyaan xən, Habila yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa Kayini gbeen xa. Ala yeten yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xən, hali Habila to bata faxa, koni a mən falan tima.*

⁵ Denkeleyaan xən, Xenəki yi te kore xonna ma, a mi faxa, a mi fa to sənən. Amasətə Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na sereḡaxəyaan sətə nun fa fala a bata Ala kenən.† ⁶ Muxu yo mi Ala keneyje denkeleyaan xanbi, bayo naxan fama Ala ma, fə na xa la a ra nən fa fala Ala na yi, e nun muxun naxanye a fenma, Ala ne kəntənna fima nən.

⁷ Denkeleyaan xən, Nuhan to rakolon fe famatəne fe yi, a munma yi naxanye to, a yi kunkin nafala Ala yεragaxun ma a tan nun a denbayaan nakise naxan kui. A denkeleyaan yi findi dunuḡa muxun bonne yalagi xunna ra, a tan yi tinxinyaan sətə a keən na denkeleyaan xən.

⁸ Denkeleyaan xən, Ala to Ibrahima xili, a yi a falan suxu, a siga na yamanani, a yi naxan sətəma a keən na, hali a to mi yi a kolon a sigan denaxan yi. ⁹ Denkeleyaan xən, Ala a tuli sa yamanan naxan na, a dəxə mənni xəreyani. A yi lu bubune kui, alo Isiyaga nun Yaxuba fan a liga kii naxan yi, Ala naxanye fan tuli sa na kee kedenna ra. ¹⁰ Amasətə Ibrahima yi taan nan mamema nun naxan beten sa kii kende, Ala naxan ma fe yitən, a yi a ti.‡

Š 10:30: Sariyane 32.35-36 * 10:38: Xabakuki 2.3-4 * 11:4: A mato Dunuḡa Fəlon 4.3-10 kui. † 11:5: A mato Dunuḡa Fəlon 5.18-24 kui. ‡ 11:10: A findixi Yerusalən nenen nan na naxan ariyanna yi. A mato Heburune 11.16 nun 12.22 kui.

¹¹ Denkēleyaan x̄on, Iburahima fan yi sēnben s̄ot̄o a n̄o diin s̄ot̄e hali a to bata yi fori, hali gbantan to yi Saran fan na, amas̄ot̄o naxan bata yi a tuli sa, a yi laxi na kanna tinxinyaan na. ¹² Nanara, hali faxan to bata yi maso a ra, a b̄ons̄on wuyaxi bari n̄en, naxanye yi wuya alo sarene hanma baan x̄on j̄em̄ensinna naxanye xasabin mi n̄oē yat̄e.

¹³ Na muxune birin faxa denkēleyaan nin. Ala e tuli sa naxanye ra, e mi ne s̄ot̄o, koni e e to n̄en wulani, e s̄ewa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a x̄oj̄n̄en nun sigatiin nan tun e tan na dunuj̄ani ito yi. § ¹⁴ Naxanye falan tima na kiini, ne a yitama n̄en fa fala a e d̄ax̄oden nan fenma e ȳet̄e xa. ¹⁵ E keli yamanan naxan yi, xa na x̄onla yi e suxu nun, waxatina nde e yi f̄er̄en s̄ot̄oma n̄en e x̄et̄e na. ¹⁶ Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala ma, e na a xili a e Ala, amas̄ot̄o a bata taani t̄on e xa.

¹⁷ Denkēleyaan x̄on, Ala to wa Iburahima k̄er̄jaan f̄es̄ef̄es̄e feni, Iburahima mi tondi Isiyaga b̄e saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin a dii x̄em̄e kedenna b̄e saraxan na, ¹⁸ hali Ala to bata yi a fala a xa nun, a naxa, “Naxanye yat̄ema i b̄ons̄onna ra, ne minima Isiyaga b̄ons̄onna nin.”* ¹⁹ Iburahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala n̄oē Isiyaga rakele n̄en sayani. A dii x̄em̄en m̄on yi rax̄et̄e a ma, na feen yi findi taxamasenna ra.

²⁰ Denkēleyaan x̄on, Isiyaga yi duba Yaxuba nun Esayu xa lan waxati famat̄one ma.

²¹ Denkēleyaan x̄on, benun Yaxuba xa faxesa, a duba n̄en Yusufu a dii x̄em̄e keden kedenne birin xa. A yi a tingilimati a dunganna xunna, a yi Ala batu.

²² Denkēleyaan x̄on, benun Yusufu xa faxesa waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen fala n̄en Misiran yamanani, a yamarin fi lan a binbina fe ma.

²³ Denkēleyaan x̄on, Musa bari waxatin naxan yi, a s̄ot̄o muxune yi a luxun kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii faj̄in nan yi a ra, e mi gaxu mangana t̄onna ȳe ra.

²⁴ Denkēleyaan x̄on, Musa to gbo, a mi tin e xa a xili fa fala Misiran Mangana dii t̄em̄ena dii x̄em̄ena. ²⁵ A yi tin a ma a e nun Alaa yamaan xa j̄axankata e bode x̄on, benuna a xa lu yulubini j̄axunni naxan mi buma. ²⁶ A yi rafan a ma, a xa j̄axankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamanan nafunle s̄ot̄o bayo a ȳeēn yi tixi a k̄ont̄on famat̄oēn na.

²⁷ Denkēleyaan x̄on, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu mangan x̄olo feen na. A yi a tunnafan alo a yi Ala totaren toma nun. ²⁸ Denkēleyaan x̄on, a yi Halagi Tiin Dangu L̄ox̄on Sanla† yamarine suxu, a wunla xuya banxine d̄eēne ma alogo Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene faxesa.

²⁹ Denkēleyaan x̄on, Isirayila kaane yi Baa Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni.

³⁰ Denkēleyaan x̄on, Yeriko taan nabilinna yinna yi bira, e yelin xanbini a rabilinj̄e xii solofere. ³¹ Denkēleyaan x̄on, yalunde j̄axanla Raxabi mi halagi denkēleyat̄arene x̄on, amas̄ot̄o a x̄erane yisuxu n̄en ki faj̄i naxanye yi taan nak̄os̄ima wundoni. ‡

§ **11:13:** A mato Dunuja F̄ol̄on 23.4 kui. * **11:18:** A mato Dunuja F̄ol̄on 21.12 nun 22.1-14 kui.

† **11:28:** Halagi Tiin Dangu L̄ox̄on Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa n̄en Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxesa k̄oē kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine d̄e wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato X̄or̄yaan 12.1-13 kui. ‡ **11:31:** A mato Yosuwe 6.12-21 kui.

³² N mɔn nanse fale? Waxati mi n yii, n Gedeyɔn ma fe fala, hanma Baraki hanma Samisɔn hanma Yefite hanma Dawuda hanma Samuyeli hanma nabine. ³³ Ne yamanane nɔ denkeleyaan nan xɔn. E tinxinyaan liga. Ala e tuli sa naxan na, e yi na sɔtɔ. E yi yatane de xidi. ³⁴ E teen senben natu. E tanga silanfanna ma, § e senbetareyaan yi masara senben na, e fangan sɔtɔ yengeni, e sofa xɔpene kedi. ³⁵ Naxanla ndee faxa muxune yi xete e ma keli sayani.* Muxu gbete yi naxankataxi, koni e tondi e xunbe alogo e xa marakeli fisamantenna sɔtɔ sayani. ³⁶ E yi ndee magele, e yi ndee bulan. E yi ndee xidi, e yi e sa kasoon na. ³⁷ E yi e magɔlɔn. E yi ndee yixaba seraan na. E yi ndee faxa silanfanna ra. Ndee yi maraberi baxi yexee xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii gelixi, e besenxonyaxi, e naxankataxi. ³⁸ E yi xuyaxi ayi burunna xun xɔn geyane fari. E dɔxɔ faranne nun yinle ra. Anu, e tan nɔrɔn mi lan dunuɲa muxune ye.

³⁹ Na muxune birin sereya fajin sɔtɔ e denkeleyaan nan xɔn, anu, Ala e tuli sa naxan na, e mi na sɔtɔ. ⁴⁰ Koni Ala bata a ragidi a xa fe fajini tɔn en xa alogo na muxune fe nama kamali en xanbi.

12

Ala nan en xuruma

¹ Bayo en nabilinxi yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayi, en na en me en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madiganma, en yi en tunnafan xatarɔxɔya giini naxan nagidixi en ma. ² En na en yeen ti Yesu ra, naxan denkeleyaan kiraan nabixi en xa e nun naxan mɔn a rakamalima. A tan naxan a me sewan na naxan yi finde a gbeen na, a yi a wekile faxan ma wudin fari, a mi na yagin yate. Na xanbi ra, a yi dɔxɔ Alaa manga gbeden yiifanna ma.

³ E miri Yesu ma naxan diɲa yulubi kanne besenxonya gbee sifani ito bun ma alogo e niin nama rafɔrɔ, e yigitige. ⁴ Amasɔtɔ e munma yulubin yenge singe han e wunla yi mini. ⁵ E bata ɲinan na falan na, Ala e ralimaniya naxan na, a e xili fa fala “A diine.” A naxa,

“N ma diina,
Marigin nɛma i xure,
i nama yo na ma.

A nɛma i sɔnna yite i ra,
i bɔpɛn nama kala.

⁶ Amasɔtɔ Marigina a xanuntenne xuruma nɛn.

A naxanye birin yatɛxi a diine ra
a ne fe naxine saranma e ra nɛn.*”

⁷ E tɔrone yisuxu e yi, bayo Ala e xuruma nɛn alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi a xuruma? ⁸ Xa Ala mi e xuruma alo a lan birin ma kii naxan yi, na luxi nɛn alo e mi findixi a diine ra fɔ muxu gbetena diine. ⁹ En birin fafane en xuruma dunuɲa yi, en yi e binya. A mi lanɲe nayi ba, en xuru en niin kanna ma dangu ne ra, en yi nii rakisin sɔtɔ? ¹⁰ En fafane en xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii naxan yi. Koni Ala en xuruma en munanfanna nan ma, alogo en xa a sariɲanna sɔtɔ. ¹¹ Muxun nɛma xure, a mi sewe na ra bayo a xɔlɔ. Koni dɔnxɛn na, naxanye xuruxi, ne a tɔnɔn sɔtɔma nɛn bɔpɛ xunbenla nun tinxinyani.

§ 11:34: Silanfanna: Sofane yengso degemana. * 11:35: A mato Mangane Singen 17.17-24 kui.

* 12:6: Sandane 3.11-12

Xaranna nun maxadina fe

¹² Nanara, ε xa ε xadan yiine yixɔdɔxɔ, ε yi ε xinbine senbe so ken! ¹³ Ε sigan ti kira tinxinxine nan xɔn, alogo naxanye godoma e sanna ma, ne sanna nama kala, fɔ e kɛndɛya.

¹⁴ Ε yixɔdɔxɔ, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi, ε mɔn yi sarijan. Amasɔtɔ muxu yo mi Marigin toε sarijananna xanbi. ¹⁵ Ε a liga ε yeren ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. Ε sese nama liga alo sansi salen xɔlɛn naxan solima, a yɛngɛne rakeli ε tagi, a ε wuyaxi dabari. ¹⁶ Ε a liga ε yeren ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya tiden masara donseen na. ¹⁷ Ε a kolon fa fala dɔnxɛn na, a wa nɛn kɛɛn duban xɔn a baba yii, koni a mi a sɔtɔ. A yi feen birin liga, koni na mi feene maxɛtɛ mume, hali a to wuga.

¹⁸ Ε mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin dinjɛ naxan na e nun tɛɛn nun dimin nun kunda yidimixin nun foyena. ¹⁹ Ε mi xɔta xuiin nun Ala fala xui magaxuxin mɛxi alo ne. E fala xuiin mɛ waxatin naxan yi, e yi Musa mafan, a e nama fa fala gbɛtɛ mɛ sɔnɔn. ²⁰ Amasɔtɔ e yi gaxuxi Ala yamarin yɛɛ ra, naxan a fala, a naxa, “Naxan na a sanna ti geyaan ma, a xa magɔlɔn han a faxa hali subena.†” ²¹ Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a naxa, “N bata gaxu han n xuruxurunma.”

²² Koni ε e masoxi Siyon geyaan nan na, habadan Alaa taana, Yerusalɛn ariyanna yi. A maleka wuli wuli wuyaxi malanxi naxanaxani. ²³ Ε bata maso denkeleya yamaan na, Alaa dii singene, naxanye xili seβexi ariyanna yi. Ε bata maso Ala ra, muxune birin ma kitisana. Ε bata maso tinxin muxune ra naxanye niin sarijan. ²⁴ Ε bata maso Yesu ra naxan layiri nɛnɛni tɔnxi, a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habila wunla gbeen xa.

²⁵ Ε a liga ε yeren ma naxan falan tima ε xa, ε nama tondi na xuiin name. Amasɔtɔ Ala to Isirayila kaane rakolon dunujɔna yi, e tondi nɛn, e yi naxankata. Nba, en tan kisima nayi di, xa en tondi na falan mɛ naxan fataxi ariyanna ra?

²⁶ Na waxatini, a fala xuiin bɔxɔn naxuruxurun nɛn, koni iki a bata en tuli sa, a naxa, “N mɔn bɔxɔni maxama nɛn sanjɔna ma keden e nun kore xɔnna fan.‡”

²⁷ Fa fala, “sanjɔna ma keden” na bunna nɛɛn, naxan yo yimaxama dunujɔna yi, a na bama nɛn alo dali seene. Naxanye mi mamaxe, ne yi lu.

²⁸ Nanara, en to mangayaan sɔtɔma naxan mi mamaxe, en barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tinna kui binyen nun gaxuni. ²⁹ Amasɔtɔ en ma Ala mɔn luxi nɛn alo halagi ti tɛɛna.

13*En na Ala kɛnɛnma kii naxan yi*

¹ Ε lu ngaxakedenyaan xanuntenyani. ² Ε nama jɔnan xɔjɛ yisuxun xɔn ma amasɔtɔ ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon. ³ Ε jɔxɔ lu kasorasane xɔn, a xa liga alo ε birin nan kasoon na. Ε jɔxɔ lu muxu naxankataxine xɔn, a xa liga alo ε birin nan tɔrɔxi.

⁴ Muxun birin xa futun binya, yalunyaan nama a xɔsi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nɛn.

⁵ Ε dunujɔna yi gidin nama findi gbeti xɔnxɔnna ra. Seen naxan ε yii, na xa ε wasa amasɔtɔ Ala bata a fala, a naxa, “N mi kele i dɛxɔn mume, n mi ε rabejinjɛ fefe ma.”* ⁶ Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala,

† 12:20: A mato Xɔrɔyaan 19.12-13 nun Sariyane 9.19 kui. ‡ 12:26: Xage 2.6 * 13:5: A mato Sariyane 31.6 nun 31.8 nun Yosuwe 1.5 kui.

“Marigin nan n mali muxun na,
n mi gaxun sese yee ra!

Adamadiin nɔe nanfe lige n na?”†

⁷ E xaxili lu e yeerati singene xɔn, naxanye Alaa falan ti e xa. E miri e dunuja rajanna kiin ma, e yi e raliga e denkelɛyani. ⁸ Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mɔn na kii nin to, a luma na kii nin habadan. ⁹ E nama tin xaran xɔje sifa yo ma naxan e ratantanma. Amasɔtɔ a lan en niin xa senben sɔtɔ Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye tɔnɔ mi na.

¹⁰ Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxa e yi na saraxa seen don.‡ ¹¹ Amasɔtɔ saraxarali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a ne wunla xalima yire sarijanxi fisamantenna nin. Koni e gbindin tan ganma yamaan daaxaden fari ma nen. § ¹² Nanara, Yesu fan faxa taan xanbi ra, alogo a xa yamaan nasarijan a yeteen wunla xɔn.* ¹³ Nayi, en siga a fɔxɔ ra yamaan dɔxɔden fari ma, en sa a yagin jɔxɔnna sɔtɔ. ¹⁴ Amasɔtɔ taa mi en yii dunujani ito yi naxan buye. Taan naxan fama, en na nan fenma. ¹⁵ Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiye a xinla ra. ¹⁶ E nama jinan e fe fajin naba, e yi e bode mali ngaxakedenyani, amasɔtɔ na saraxa sifan nan nafan Ala ma.

¹⁷ E e yeeratine fala xuiin suxu e xuru e sariyan bun. Amasɔtɔ e e niin nakantanma, bayo e fan e dentegema nen. Nayi, e liga e xa wanla ke sewani benun a xa e tɔrɔ, bayo na tɔnɔ mi e tan ma.

¹⁸ E lu Ala maxande nxu xa. Amasɔtɔ nxu laxi a ra a nxu bata xaxili sɔtɔ, e nun nxu waxi a xɔn ma nxu xa sigan ti fe fajin nin. ¹⁹ N na e mafanma e Ala maxandi alogo n xa xete e ma mafuren!

Dubana

²⁰ Bɔje xunbenla Ala, naxan en Marigi Yesu rakeli sayani habadan layirin xidi wunla barakani, Yesu naxan a jɔxɔ luma en xɔn alo xuruse rabana, ²¹ na Ala xa fe fajin birin fi e ma, alogo e nɔ a sagoon lige, naxan a keneje. Ala xa na liga Alaa Muxu Sugandixin Yesu xɔn, binyen fiin naxan ma habadan. Amina.

Fala dɔnxene

²² Ngaxakedenne, n na e mafanma, e tuli mati maxadi falani ito ra dijani amasɔtɔ n kedin naxan sebexi e ma ito ra, a mi gbo. ²³ E xa a kolon a en ngaxakedenna Timote bata mini kasoon na. Xa a fa sinma, nxu birin fe e fema.

²⁴ Nxu xa e yeeratine nun e yama sarijanxin birin xɔntɔn. Itali kaane fan e xɔntɔn.

²⁵ Ala xa hinan e birin na.

† **13:6:** Yaburin 118.6 ‡ **13:10:** Na findixi ariyanna gbeen nan na, Yesu soxi denaxan yi. A mato Heburune 9.11-14 kui. § **13:11:** A mato Saraxaraline 16.27 kui. * **13:12:** A mato Yoni 19.17-20 kui.

Yaki Yaki Alaa Falan Naxan Sebε

Denkeleya muxune lan e xa bira kiraan naxanye fɔxɔ ra e dunuɲa yi gidini, ne nan sebexi Yaki a kitabun yiren kui a naxan sebexi Alaa yamaan birin ma naxanye xuyaxi ayi dunuɲa xun xɔn ma (1.1). Muxu wuyaxi laxi a ra, Yaki ito nan findixi Yesu xunyena nde ra. A tan ma fe falaxi Kitabun yireni itoe yi: Xerane 15.13, 21.18, Kɔrenti Singen 15.7, Galati 1.19, 2.9, 2.12, Yudi 1.1. Na nan Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune ma alogo a xa e sigati kiin yita e ra e bode tagi e nun lan denkeleyatarene ma. Yesu xunye Yaki findixi Yerusalen denkeleya yamaan yeeratina nde nan na. Yaki naxan findixi Yesu a xarandiin na, na mi finde Kitabun yireni ito seβε muxun na bayo Manga Herode bata na Yaki faxa nun sinma naxan findixi Yesu a xarandiin na (a mato Xerane Kewanle 12.2 kui).

A seβε kiin maligaxi Sandane kitabun yiren nan na Layiri Fonna Kitabun yiren kui naxan yi Alaa fe kolonna mayitama a yamaan na. Kitabun yireni ito fan Alaa fe kolonna mayitama Yesu a kiraan xɔn. Yaki fe kolonna nan ma fe singe falama fa fala a a kelixi Ala nan ma e nun muxun lan a Ala maxodin a ma denkeleyani (1.2-8). Na na dangu, falane xunna tixi yigelitɔyaan nun nafulu kanyaana nan ma, e nun tantan feene nun mantɔrone e nun dina kendena, naxan lan a xa wali fajine ke (1.9-27). Yaki mon a falama a e nama muxune rafisa e bode xa lan e yii seene ma (2.1-13). Na danguxina a yi fa a fala kenden ma, denkeleyaan nun kewanle tagiin kii naxan yi (2.14-26). A yi a fala a yete suxun xɔɔxɔ lenna nun fala xuiin mabinni. (3.1-12). Na danguxina, a fa fe kolon kendena fe ma (3.13-18). A yi na muxune maxadi naxanye yengen nakelima e nun naxanye findixi dunuɲa muxune xoyine ra, a yi falan ti nafulu kanne xili ma naxanye ɲaxu e walikene ra (4.1-5.6). Falan naɲandeni, a yi a fala a muxune xa diɲa, e Ala maxandi waxatin birin yi, e yi e bode mali denkeleyani (5.7-20).

Kitabun yireni ito kankanma falan naxan ma naxan sebexi denkeleya muxune ma a fixa: I nama la Yesu a fe Xibaru Fajin na i xaxili gbansanni tun, fɔ denkeleyaan xa lu i kewanle yi, bayo xa “denkeleyaan naxan mi findi kewanle ra, na faxaxi na a ra.” (2.26).

¹ N tan Yaki, Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixina walikena, n ni ito sebexi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne nan ma naxanye xuyaxi ayi siyane tagi. N bata ε xɔntɔn.

Denkeleyaan nun fe kolonna

² Ngaxakedenne, mantɔron sifa wuyaxi na ε li, ε xa na yate sewan defexin na, ³ bayo ε a kolon, ε denkeleyaan na tɔɔyane raxan, na a ligama nen ε tunnafanna sɔtɔ. ⁴ Koni fɔ tunnafanna xa wali kamalixin nan ke, alogo ε xa kamali ε yi defe. Sese nama dasa ε ma. ⁵ Xa fe kolonna dasaxi ε tan nde ma, a xa a maxodin Ala ma, naxan muxune birin kima a fonisireyani, a mon mi na kanna yalagima. A soma nen a yii. ⁶ Koni a xa a maxodin denkeleyaan nin, a nama sike. Bayo naxan na sike, na luxi nen alo fɔxɔ igen walanna, foyen naxan nasigama, a a raxete. ⁷ Na muxu sifan nama a miri fa fala a seen sɔte Marigin yii nen. ⁸ Amasɔtɔ xaxili firin kanna nan na ra, a mi raxaraxi a feene yi.

Yiigelitɔɔn nun nafulu kannna fe

⁹ Denkeleya muxu yiigelitɔɔn xa sɛwa amasɔtɔ Ala bata a yite. ¹⁰ Nafulu kannna fan xa sɛwa amasɔtɔ Ala bata a ragodo, bayo nafulu kannna fe danguma nɛn alo sɛxe fuge fajina. ¹¹ Sogen na xɔlɔ, a wuyenna yi sɛxen xara, a jɔngine yi lisi a ra, a fugene yi yolon, a tofanna yi dangu. Nafulu kannna fan ma binyen loma ayi na kii nin a nɛma a feene rawalima.

Maratantan feene

¹² Sɛwan na kannna xa naxan a tunnafanma tɔrɔni, amasɔtɔ Ala na yelin a keɲaan fɛsɛfɛsɛ, a nii rakisin taxamaseri kɔmɔtin soma nɛn a xun na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na. ¹³ Naxan na bira tantan feni waxatin naxan yi, na kannna nama a fala, a naxa, “Ala nan n natantanma.” Amasɔtɔ Ala mi ratantanɲɛ fe jaxini, a fan mi muxɛ ratantanma. ¹⁴ Koni muxun birin tantanma a yetɛna kunfa feene nan xɔn ma naxanye a mabandunma, e yi a kɛnɛn. ¹⁵ Na xanbi ra, kunfa jaxin sa findima yulubin nan na. Yulubin na kɔxɔ waxatin naxan yi, a raɲanma sayaan nan ma.

¹⁶ Ngaxakeden xanuntenne, ε nama ε yetɛ mayenden. ¹⁷ Kise fajin birin, fe mi naxan na, na fataxi kore xɔnna nan na, keli Fafe Ala yii naxan kore xɔnna yanban seene daxi. A mi maxɛtɛma alo nininna! ¹⁸ A bata a ragidi a en xa balo a jɔndi falan xɔn ma alogo en xa findi a dali fisamantenne ra.

Fe mɛɛn nun a ligana

¹⁹ Ngaxakeden xanuntenne, ε xa a kolon, fa fala muxun birin xa mafura falan namɛ, koni ε nama mafura falan tiye. E nama xɔlɔ sinma. ²⁰ Amasɔtɔ muxu xɔlɔxin mi fe Alaa tinxinyaan na. ²¹ Nayi, ε xa fe xɔsixine birin yiba e nun fe jaxin naxanye waraxi ayi. E yi na falan suxu limaniyani, a naxan saxi ε bɔɲɛni, naxan nɔɛ ε niin nakisɛ.

²² E nama ε tuli mati Alaa falan na tun, ε yi ε yetɛ mayenden, fɔ ε xa a liga nɛn. ²³ Amasɔtɔ naxan a tuli matima Alaa falan na, a mi a liga, na luxi nɛn alo muxun naxan a yetɛ matoma kikenɛ, ²⁴ a na yelin a yetɛ matoɛ, a siga, a jɔnan a yetagin kiin xɔn sa! ²⁵ Koni naxan na sariya kamalixin tilinna fɛsɛfɛsɛ, sariyan naxan muxun xɔrɔyama, a lu a fari, a mi a tuli mati a ra tun a yi jɔnan a xɔn, koni a yi a liga, na kannna sɛwan sɔtɔma nɛn a keɲanla xɔn.

²⁶ Xa muxuna nde a yetɛ yatɛxi dina muxun na, koni a mi a lɛnna mara, a bata a yetɛ mayenden, a dinan findima fe fuun nan na. ²⁷ Dinan naxan sarijan, fe mi naxan na Fafe Ala yetɛ ra yi, na ni ito ra: E jɔxɔ lu kiridine nun kaɲa gilene xɔn e tɔrɔne yi. E yi ε yetɛ ratanga dunuɲa fe xɔsixine ma.

2

E nama muxune rafisa e bode xa

¹ Ngaxakedenne, ε to denkeleyaxi en Marigin binyen kannna Yesu ma, Alaa Muxu Sugandixina, ε nama muxune rafisa e bode xa. ² Xa muxuna nde so ε malanni xɛmaan yiisolirasoon soxi a yiin na, doma fajin nagodoxi a ma, na xanbi ra yiigelitɔɔn fan yi so, dunkobine ragodoxi a ma, ³ ε yi ε yengi dɔxɔ dugi fajin kannna xɔn, ε yi a fala a xa, ε naxa, “Fa i magodo gbɛdɛ fajini,” koni ε a fala yiigelitɔɔn ma fa fala “Ti mɛnni,” hanma “Dɔxɔ n sanna dɛxɔn ma bɔxɔni,” ⁴ xa ε na liga, ε mi muxune rafisaxi e bode xa ba? E mi tagi rabaan xan tima ε miriya jaxine yi nayi ba?

⁵ Ngaxakeden xanuntenne, ε tuli mati. Ala mi yiigelitɔɔne xan sugandi dunuɲa yi, alogo e denkeleyaan xa findi e bannayaan na, e yi mangayaan sɔtɔ

e keen na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na? ⁶ Koni e tan yiigelitone rafeyama! Nafulu kanne xa mi e rawalima ba, e yi e xali kitisadeni? ⁷ Ne xa mi e kannu xili fajin kalama ba?

⁸ Xa e Manga Alaa sariyan nakamalima yati, naxan Kitabun kui, e bata fe fajin liga nayi, a naxa, "I adamadi boden xanu alo i yetena." ⁹ Koni xa e muxune rafisa e bode xa, nayi e bata yulubin liga. Na ma, sariyan fan e sonna yitama e ra nen bayo e mi a suxi. ¹⁰ Bayo xa muxun sariyan birin suxu, a yi keden peen kala, a bata e birin kala na yi. ¹¹ Bayo naxan a falaxi fa fala i nama yalunyaan liga, na nan mon a falaxi, a i nama faxan ti. Nayi, xa i mi yalunyaan liga koni i muxun faxesa, i bata findi sariya kalan na na yi. ¹² E sigati kiin nun e falati kiin xa lan na sariyan ma naxan xoryaan fima bayo e makitima na nan xon. ¹³ Amasoto Ala kininkintarene makitima kininkintareyaan nin. Anu, kininkininna nan kitin noma.

Denkleyaan nun kewanle fe

¹⁴ Ngaxakedenne, tonon mundun na ra xa muxuna nde a fala a denkleyaxi, xa a kewanle mi a yitama? Na denkleyana a rakise ba? ¹⁵ A luxi nen alo marabenna nema ngaxakedenna nde ma, xemena hanma jaxanla, a balon mi a yii. ¹⁶ Awa, xa e tan nde a fala na nde ma, e naxa, "E siga boje xunbenli. E sa e maxara, e yi lugo." Xa e mi e ki e fatin mako ma seene yi, na tonon nanse ra? ¹⁷ Denkleyaan fan na kii nin, xa wali fajni mi denkleyani a faxaxin na ra na yi.

¹⁸ Koni muxuna nde a falama nen, a naxa, "Denkleyana i tan yi, koni kewanle nan n tan yi." N na a yabima nen, n naxa, i ya denkleyaan yitama n na di, ba i kewanle ra? N tan xa denkleyaan yita i ra n kewanle xon. ¹⁹ E laxi a ra ba fa fala Ala keden peen na a ra? Na lanxi. Hali jinanne fan laxi na ra, e xuruxurun gaxuni. ²⁰ I tan xaxilitarena, i mi a kolon ba, fa fala kewali fajni mi denkleyaan naxan yi, na neen fuu? ²¹ En benba Iburahima mi yate tinxin muxun na Ala yee ra yi a kewanle xan xon ba, a to a dii xemena Isiyaga ba saraxan na saraxa ganden fari? ²² I bata a to? A denkleyaan nun a kewanle nan walixi e bode xon ma. A kewanla nan a denkleyaan nakamalixi. ²³ Kitabuna falan nakamali na nin, a naxa, "Iburahima yi denkleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa."* Nanara, e yi a fala a ma fa fala "Ala xoyina." ²⁴ Awa, e bata a to, fa fala muxun natinxinma Ala yee ra yi a kewanle nan fan xon, a denkleyaan gbansan mi a ra.

²⁵ Na kiini, hali yalunde jaxanla, Raxabi fan tinxin nen Ala yee ra yi a kewanle xon ma, a to Yahudiyane xerane yisuxu ki fajni, a yi kira gbete yita e ra.† ²⁶ Fati benden nun niin na fata, fatin bata faxesa na yi. Na kiini, denkleyaan fan faxaxi na a ra xa kewanle mi a yi.

3

Lenna fe

¹ Ngaxakedenne, e wuyaxi nama findi karamoxone ra, amasoto e a kolon fa fala nxu tan karamoxone gbee kitin xoxoxoma ayi nen bonne gbeen xa. ² En birin tantanma kii wuyaxi. Muxun naxan mi tantanma fala tideni mume, muxu kamalixin nan na ra, a noe a yete xure nen. ³ A luxi nen alo en na karafen bira soon deen ma, a a xa en sagoon liga. Nayi, a gbindin birin

* 2:23: A mato Dunuja Folan 15.6 kui. † 2:25: Yosuwe 2.1-21

birama na nan fɔxɔ ra. ⁴ Kunkin fan na kii nin. Hali a to gbo, foye gbeen mɔn a rasigama, koni se xurudin nan a matinxinma kunki ragiin sagoon ma. ⁵ Lenna fan na kii nin, a xurun fatin yirene ye koni a kanba fala gbeene nan tima. Tɛɛdin fan nɔɛ burun gbeen ganɲɛ nɛn. ⁶ Awa, lenna fan luxi nɛn alo tɛna. En fati yirene ye, tinxintareyaan birin en lenna nin. A tan nan muxun gbindin birin birama xɔsini, alo a yi tɛn nan soma a dunuɲa yi gidin mumɛɛn na! Na tɛn yetɛn kelixi yahannama nin. ⁷ Adamadiine nɔɛ burunna suben sifane birin xurɛ nɛn, xɔline nun bubu seene nun yɛxene. ⁸ Koni muxu yo munma lenna xuru. Se ɲaxin nan a ra naxan mi raxaraxi. A rafexi dabarin nan na, muxu faxa xinla ma. ⁹ En barikan birama en Marigin nun en Fafe Ala xa lenna nan na, en mɔn muxune dangama a ra Ala naxanye daxi a maligan na. ¹⁰ Barika biran nun dangan minima dɛ kedenna nin. Ngaxakedenne, na mi daxa mume! ¹¹ Ige bɛxin nun fɔxɔ igen nɔɛ minɛ tigin mundun kedenna? ¹² Ngaxakedenne, xɔdɛ binla nɔɛ oliwi bogin naminɛ nɛn ba? Manpa bogi binla nɔɛ xɔdɛ bogin naminɛ ba? Ige bɛxin mɔn mi sɔtɔma fɔxɔ igen dɛ.

Fe kolonna fata Ala ra

¹³ Xaxilimaan nun fekolonna nde ra ɛ ye? A xa na mayita fata a sigati ki fajin na, e nun a kɛwanla naxanye fataxi limaniyaan nun xaxilimayaan na. ¹⁴ Koni xa xɔxɔlɔnna nun yete yigboon nan ɛ bɔɲɛni, ɛ ba ɛ yete matɔxɛ, ɛ nama wulen fala ɲɔndin fari. ¹⁵ Na xaxili sifan mi kelixi ariyanna xan yi. Na fataxi dunuɲa nun fati bɛndɛn nun Yinna Manga Setana nan na. ¹⁶ Amasɔtɔ xɔxɔlɔnyaan nun yete yigboon dɛnaxan yi, fe yibasanna nun fe ɲaxin sifan birin nan mɛnni. ¹⁷ Koni fe kolonna naxan sa kelixi ariyanna yi, a singen naxan na, a sarɲan, a mɔn bɔɲɛ xunbenla fima, a dɲaxi, a mafan mi raxɔɔ, a lugoxi kininkininna nun kɛwali fajin nan na. A mi muxune rafisama e bode xa. A mi nafigiyaan ligama. ¹⁸ Fe yitɔnna naxanye walima bɔɲɛ xunbenli, ne tinxinna nan sɔtɔma.

4

Ɛ xuru Ala ma

¹ Yɛngene nun matandin naxanye ɛ tagi, ne kelixi minɛn yi? Ne mi kelixi ɛ rafan fe ɲaxine xan yi ba naxanye ɛ fati bɛndɛn nakunfama? ² Sena nde xɔnla ɛ ma, koni ɛ mi a sɔtɔma. Nanara, ɛ faxan tima, ɛ mila, koni ɛ mi nɔɛ a sɔtɛ. Ɛ yɛngene so, ɛ matandine ti. Se mi ɛ yii bayo ɛ mi Ala maxandima. ³ Ɛ na Ala xandi seen naxan yi, ɛ mi a sɔtɔma, bayo ɛ Ala maxandi xunna kobi, amasɔtɔ ɛ yete rafan feene nan tun fɔxɔ ra. ⁴ Ɛ tan tinxintarene! Ɛ mi a kolon ba, fa fala a dunuɲa xanuntenyaan findixi Alaa fe xɔnnantenyaan nan na? Muxun naxan na a yete findi dunuɲa xɔyin na, na bata a yete findi Ala yaxun na. ⁵ Ɛ laxi a ra ba, a Kitabun falan tixi nɛn tun? A naxa, “Ala bata Niin naxan sa en yi, na rafan a ma han!”* ⁶ Koni Alaa hinanna luma fari sɛ nɛn en xa, amasɔtɔ a mɔn a falaxi, a naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nɛn yete magodone ra.†” ⁷ Nanara, ɛ xuru Ala ma, ɛ ɛ kankan Yinna Manga Setana yɛɛ ra, a gima nɛn ɛ bun. ⁸ Ɛ maso Ala ra, a masoma ɛ ra nɛn. Yulubitone, ɛ ɛ yulubi yiine raxa. Ɛ tan nafigine, ɛ bɔɲɛne rasarɲan! ⁹ Ɛ nimisa ɛ hakɛne fe ra, ɛ sunu, ɛ wuga! Ɛ gelen xa maxɛtɛ wugan na. Ɛ sɛwan yi findi nii yifɔrɛn na. ¹⁰ Ɛ magodo Marigin xa, a ɛ yitema nɛn.

* **4:5:** Ala waxi a xɔn ma nɛn, a niin naxan saxi muxune yi, e nama na sa se gbɛtɛ sagoni, e yi na seen batu. † **4:6:** Sandane 3.34

Ɛ nama ɛ bode yalagi

¹¹ Ngaxakedenne, ɛ nama ɛ bode mafala. Muxu yo a ngaxakedenna mafala hanma a yi a yalagi, na kanna bata Alaa sariyan mafala, a yi a yalagi. Xa i sariyan yalagi, sariya suxu mi fa i ra nayi sɔnɔn, i to a yalagima. ¹² Sariyasa keden peen nun kitisa keden peen nan na, naxan nɔɛ marakisin nun halagin tiyɛ. Koni i tan, nde i tan na, i to i adamadi boden yalagima?

I nama findi wasoden na

¹³ Ɛ tuli mati, ɛ tan naxanye a falama, ɛ naxa, “To hanma tila nxu sigama taana nde yi, nxu sa jɛɛn nadangu na, nxu sa yulayaan naba na, nxu tɔnɔna nde sɔɔ.” ¹⁴ Anu, ɛ mi a kolon naxan ligama ɛ dunuɲa yi gidini tila! Amasɔɔ ɛ luxi nɛn alo kundaan naxan godoma, a waxatidi ti, na xanbi ra a tunun. ¹⁵ A lanma nɛn ɛ xa ito nan fala, ɛ naxa, “Xa Marigin tin, nxu luma nxu nii ra nɛn, nxu feni ito liga hanma na.” ¹⁶ Koni iki ɛ wasoma, ɛ yetɛ matɔxɔma. Na yetɛ matɔxɔn sifan birin jaxu. ¹⁷ Nanara, xa muxun mi fe fajin liga, anu a kolon a lanma a xa naxan liga, na kanna bata yulubin sɔɔ.

5

Nafulu kanna fe falana

¹ Ɛ tan nafulu kanne, ɛ tuli mati. Ɛ wuga, ɛ gbelegbele tɔɔyana fe ra naxan fama ɛ lideni. ² Ɛ nafunle bata kala. Xiine bata ɛ dugine don. ³ Xɔrinxɔrinna bata ɛ xɛmane nun gbeti gbananne suxu. Xɔrinxɔrinni ito findima nɛn sereyaan na ɛ xili ma. A yi ɛ fati bɛnden don alo tɛena, bayo ɛ nafunla malanxi waxati dɔnxɛn nin. ⁴ Walikɛɛn naxanye ɛ xɛɛ ma seene xabaxi, ɛ mi naxanye saranna fixi, ɛ mi ne mawuga xuiin mɛma ɛ xili ma ba? Naxanye ɛ se xabaxine malanxi, ne wuga xuiin bata Marigin li, Sɛnben Birin Kanna. ⁵ Ɛ bata lu dunuɲa yi jaxunna nun yetɛ rafan feene yi. Ɛ bata ɛ yetɛ rajaxun alo xuruse faxa daxine. ⁶ Ɛ bata tinxin muxune yalagi, ɛ yi e faxa, naxanye mi yi tixi ɛ kanke.

Dijan nun maxandina fe

⁷ Nanara, ngaxakedenne, ɛ diɲa han Marigin yi fa. Ɛ miri xɛɛ biina diɲan ma, a a xɛɛn mamɛma waxatin naxan yi, a yi a tɔnɔne sɔɔ. A diɲama nɛn han tule singene nun a rajanne yi fa. ⁸ Ɛ fan xa diɲa na kiini, ɛ yi ɛ wekile amasɔɔ Marigin fa waxatin bata maso.

⁹ Ngaxakedenne, ɛ nama ɛ bode mafala, xanamu Ala ɛ makitima nɛn. Kitisaan famatɔɔn ni i ra. ¹⁰ Ngaxakedenne, nabiin naxanye falan ti Marigina fe yi, naxanye diɲa tɔɔni, ne fe xa findi misaala ra ɛ xa. ¹¹ En na a falama ne ma nɛn a sɛwana e xa amasɔɔ e e tunnafan nɛn. Ɛ bata Yuba a tunnafanna fe mɛ, ɛ mɔn bata a mɛ Marigin naxan liga a xa a rajanni. Amasɔɔ kininkininna nun fanna kanna nan Marigin na.

¹² Ngaxakedenne, na birin yi, ɛ nama ɛ kɔɔ ariyanna yi hanma dunuɲa bɔxɔ xɔnna hanma sese. Koni i ya “ɔn” xa findi ɔnna ra, i ya “ɛn-ɛn,” na yi findi ɛn-ɛnna ra alogo i nama bira Alaa kitini.

¹³ Tɔɔ muxuna nde ɛ ye ba? Na kanna xa Ala maxandi. Muxuna nde sɛwaxi ɛ ye ba? Na kanna xa bɛtin ba. ¹⁴ Furetɔna nde ɛ ye ba? A xa denkelɛya yamaan fonne xili, e yi Ala maxandi a xa, e a masasan turen na Marigin xinli. ¹⁵ Ala maxandina denkelɛyani, na furetɔni yalanma nɛn. Marigin furetɔɔn nakelima nɛn. Xa a bata yulubin naxanye liga, Ala a mafeluma nɛn ne ra. ¹⁶ Nanara, ɛ ti ɛ yulubine ra ɛ bode xa, ɛ yi Ala maxandi ɛ bode xa, alogo

ε xa yiyalan. Tinxin muxuna Ala maxandin senben gbo, a feene gasama. ¹⁷ Adamadiin nan yi Nabi Eli ra alo en tan. A yi Ala maxandi han, a tulen nama fa. Tulen mi fa yamanani han jεε saxan e nun a tagi. ¹⁸ A mɔn yi Ala maxandi, tulen yi fa, bogi seene yi bogi.*

¹⁹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde a mε jɔndin na ε yε, muxu gbεε yi a raxεε jɔndin kiraan xɔn, ²⁰ε xa a kolon a muxun naxan yulubi kanna bama a tantanna kiraan xɔn, na bata a niin nakisi faxan ma, a yulubi wuyaxi xafarin sɔɔ.

* **5:18:** Na feen sebexi Mangane Singen 17.1 kui.

Piyeri a Kedi Singena Piyeri Alaa Falan Kedi Singena

Piyeri a kedi singen sebe denkeleya muxune nan ma naxanye yi xuyaxi ayi yamana suulunne ma naxanye yi Asi xurin yamanan kameɓ ɓɔɓɔn nun sogeteden binna. To, Asi xurin yamanan xili neɓ “Turiki,” Arabune ɓɔɓɔni. Piyeri a sebexi e ma Romi taan nin a denaxan xili saxi a “Babilɔn” (sora 5.13). A feen naxanye falama lan e ma, ne a yitama neɓ a e yi tɔrɔxi, fe wuyaxi yi sama e xun ma. Nanara, xeraan katama a xa e senbe so, e la Alaa Muxu Sugandixin na, hali e to tɔrɔni.

Xa a bata fala kedini ito xaran muxune xa a e xa lu denkeleyani hali e tɔrɔxi, a gbengbenna, na rakelixi e sereyaan nan ma fe ma e lan e xa naxan ba dunɗa yi. Fo e dunɗa yi gidin birin nun e sigati kiin birin xa “Alaa wanle nun binyen nan mayita” (2.9), alogo denkeleyatarene xa “e fe fajine kolon e yi Ala tantun a na fa lɔxɔ naxan yi.” (2.12)

¹ N tan Piyeri, Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerana, n tan nan ito sebema Alaa muxu sugandixine ma, naxanye xuyaxi ayi xɔreyani Pontu nun Galati nun Kapadose nun Asi nun Bitini yamanane yi. ² E sugandixi neɓ alo Fafe Ala xaxinla yi a ma kii naxan yi nun. A bata e rasarijan a Nii Sarijanxin barakani alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin Yesu ma, a wunla yi xuya e ma e rasarijanɗeni. Ala xa hinanna nun ɓɔɓe xunbenla fi e ma han!

Habadan yigina

³ En barikan bira Alaa Muxu Sugandixina en Marigi Yesu Fafe Ala xa. A bata a liga a kininkinin gbeeni, en yi yete, en yi bari a neɓen na, en so nii rakisin yigini Yesu a Muxu Sugandixin nakenla xɔn sayani. ⁴ Keen naxan mi kalama, a mi xɔrinxɔrinma, a mi lɔma ayi, na nan namaraxi e xa ariyanna yi, ⁵ e tan naxanye kantaxi a senbeni denkeleyaan xɔn alogo e xa kisin sɔta, naxan minima kenenni waxati rajanne yi.

⁶ Na ma, e sewa, hali e to tɔrɔxi e bunba feen sifan birin yi waxatidini ito yi ⁷ alogo e denkeleyaan xa rasensen. Hali xemaan naxan noe kale, na raxulunma teen nan na, a rasensen. Nayi, e denkeleyaan naxan tɔnɔn gbo xemaan xa, na fan lan a rasensen bunbaan xɔn, e yi tantunna nun binyen nun xunna kenla sɔta Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini waxatini kenenni. ⁸ E munma Marigin to singen koni e a xanuxi. E mi a toma iki, koni e denkeleyaxi a ma, e lu sewa gbeeni naxan mi noe yebe. ⁹ Amasɔta e e denkeleyaan xunna sɔtoma neɓ, naxan findixi e niin kisi feen na.

¹⁰ Nabiin naxanye hinanna fe fala, naxan yi ragidixi e ma, naxan findixi kisi feen na, na findi neɓ ne fe ye fenna nun fe feseɓeɓe xunna ra. ¹¹ E yi katama waxatine nun taxamasenne kolon feen na Yesu a Nii Sarijanxin yi naxanye makeɓenma e xa, a to yi e yi, a yi Alaa Muxu Sugandixina tɔrɔn nun a binye famatɔna fe fala benun a waxatin xa a li. ¹² Ala a makeɓen neɓ nabine xa, a e mi yi walima e yete xa koni e tan, e to yi feene falama e naxanye fe mexi na muxune ra naxanye Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma Nii Sarijanxin barakani naxan kelixi ariyanna yi. Hali malekane fan kunfaxi na feen feseɓeɓe feni.

En lu Alaa Nii Sarijanxini

¹³ Nanara, e xaxinli tɔn wanla fe ra, e yete suxu, e yi e yigi sa na hinanni e naxan sɔtoma Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini lɔxɔni kenenni. ¹⁴ E lu alo

Alaa dii xuruxine, ε nama tin luyε ε kunfa ɲaxine yi, ε yi naxanye yi nun ε to yi xaxilitareyani. ¹⁵ Koni Ala sariɲanxi to ε xilixi, ε fan xa sariɲan ε kewanle birin yi alo a tan. ¹⁶ Amasotɔ a sebexi, “E xa sariɲan, amasotɔ n tan sariɲan.*”

¹⁷ E to ε Fafe Ala maxandima, naxan muxune birin kewanle makitima kii kedenni, ε lu alo xɔɲene dunuɲani ito yi waxatidi, ε gaxu Ala yeε ra. ¹⁸ E a kolon a ε mi xunbaxi ε fafane namun fe fuune ma se kala daxine xan na alo gbetina hanma xεmana, ¹⁹ koni ε xunbaxi Alaa Muxu Sugandixin wuli fisamantenna nan xɔn, naxan baxi saraxan na alo yeεεε diina, fe mi naxan na. ²⁰ Ala bata yi na sugandi benun dunuɲa xa da, a yi a ramini kenenni ε tan ma fe ra waxati dɔnxeni itoe yi. ²¹ E denkeleyaxi Ala ma a tan nan baraka yi, Ala naxan a rakelixi sayani, a binyen fi na ma, alogo ε denkeleyaan nun yigin xa lu Ala yi.

²² Bayo ε bata ε yetε niin nasariɲan ɲɔndi suxun xɔn ma, ε yi xanuntenya kenden sotɔ ε ngaxakedenne xa, nayi, ε bode xanu ε senben birin na sariɲanni.

²³ Amasotɔ ε bata xεε, ε mɔn yi bari a nenεn na, naxan mi fata adamadiin na naxan faxama, koni fata Alaa falan na naxan niima, a luma habadan. ²⁴ Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Adamadiine birin luxi nen alo se xεna, e binyen birin yi lu alo se fugena. Se xεne xarama nen, e fugene yi yolon.

²⁵ Koni Marigina falan luma nen habadan.”†

Na falan findixi Yesu a fe Xibaru Fajin nan na naxan nalixi ε ma.

2

Yama sariɲanxina

¹ Na ma, ε ba fe ɲaxin sifan birin ma e nun yanfantenyaan nun nafiɲiyaan nun milen nun fala ɲaxin birin. ² Niin balo kenden xɔnla xa ε suxu alo xiɲε xɔnla dii futen suxuma kii naxan yi, alogo ε fan xa sabati ε kisi feni a xɔn, ³ ε to bata a mato, ε yi a kolon a Marigin fan.*

⁴ E maso a ra, naxan findixi siimaya gεmεn na, adamadiine e mεxi naxan na, koni Ala naxan sugandixi, a mɔn yi a xunna keli. ⁵ E tan fan bata findi Alaa banxin ti seene ra alo gεmε niiramane, ε yi findi saraxarali yama sariɲanxin na, ε yi siimaya saraxane ba Ala tinxi naxanye ra fata a Muxu Sugandixin Yesu ra. ⁶ Amasotɔ Kitabuni ito nan falaxi, a naxa,

“N bata gεmena nde dɔxɔ Siyon taani
alo banxin tongon gεmε fajni yεbaxina.

Naxan na denkeleya a ma,
yagin mi na kanna liyε.”†

⁷ Gεmεni ito xunna kenla ε tan denkeleya muxune nan xa, koni Kitabun yireni ito nan lanxi denkeleyatarene tan ma, a naxa,

“Banxi tiine e mε gεmεn naxan na,
na bata findi banxi gεmε fisamantenna ra.”

⁸ A mɔn sebexi Kitabun kui, a naxa,

“Yamana e sanna radinma gεmεn naxan na,

* 1:16: Saraxaraline 19.2 † 1:25: Esayi 40.6-8 * 2:3: Yaburin 34.9 † 2:6: Esayi 28.16

a findi e rabira gemen na.”†

E e dinma a ra nen amasoto e mi tinxi falan suxe, anu na nan yi ragidixi e ma. ⁹ Koni e tan bata findi yama sugandixin na. Mangane nun saraxaraline nan e tan na, siya saripaxina, Ala gbeen yamaan naxan na, alogo e xa a wali fajni gbeene fe rali, a tan naxan e xilixi, a yi e ba dimini, siga a kabanako kenenyani. ¹⁰ A foloni, Alaa yama mi yi e ra nun koni iki, e bata findi a yamaan na. E tan naxan mi yi Alaa kininkininna sotaxi, koni iki, e bata a kininkininna soto.

Denkeleya muxune xa xuru

¹¹ Nba, ngaxakedenne, e tan naxanye luxi alo xorene nun sigatine dununa yi, n na e mafanma, e yete suxu fati benden kunfa feene ma naxanye e niin yengema. ¹² E kewanle xa fanje ayi nen denkeleyatarene ye, alogo, e na e mafala fe paxi rabaan na, e xa e kewali fajine to, e yi Ala binya a fa laxonni.

¹³ E xuru adamadiyaan mangayane birin bun Marigina fe ra, a na findi manga gbeen na ¹⁴ hanma yamana kanne, a naxanye rasigaxi wali kobine sarandeni fe paxi rabane ra, e yi fe fajni rabane tantun e wali fajine ra. ¹⁵ Amasoto Ala sagoon na a ra, a e fe fajni rabaan xa xaxilitarene radundun e xaxilitareyani. ¹⁶ E findi muxu xoroyaxine ra, koni e nama e xoroyaan findi fe paxin luxun seen na, e findi Alaa konyi fajine ra. ¹⁷ E muxun birin binya, e yi e denkeleya muxun bonne xanu, e yi gaxu Ala yee ra, e yamana kanna binya.

Yesu a torone misaala

¹⁸ Walikene, e xuru e kuntigine ma, e yi kuntigi paxine binya feen birin yi alo a fajine nun a dipaxine. ¹⁹ Amasoto, na findixi fe fajin nan na, xa muxun limaniya paxankatan bun ma Ala kolonna fe ra, a a li na paxankatan mi lanxi a kewanle ma. ²⁰ Koni na finde binyen na e xa di, xa e paxankata e kala tixine fe ra, e yi limaniya? Anu, xa e toro e kewali fajine fe ra, e yi limaniya, fe fajin nan na ra Ala yee ra yi. ²¹ Ala e xilixi na nan ma, bayo Alaa Muxu Sugandixin yeteen toro nen e xa, a yi misaala lu e yii alogo e xa bira a foxo ra. ²² Kitabun naxa, “A mi yulubi yo liga, a mi yanfa fala yo ti.”§

²³ E a konbi waxatin naxan yi, a tan mi konbi ti. A toro waxatin naxan yi, a mi xaje e ma koni a a yete lu kitisa tinxinxina Ala nan yi.

²⁴ Yesu yeteen bata en yulubine goronna tongo a fati bendeni, a to gbangban wudin ma, alogo en xa lu alo faha muxune yulubine mabinni, en yi lu en nii ra tinxinni. E kendeyaan sotaxi a maxolone nan xon. ²⁵ E yi luxi nen alo yeteen naxanye laxi ayi, koni iki e mon bata xete xuruse rabaan fema naxan e niin kantanma.

3

Naxanle nun e xemene fe

¹ E tan paxanle, e xuru e xemene ma, alogo xa e tan ndee mi laxi Alaa falan na, e xa findi denkeleya muxune ra, fata e paxanle sigati kiin na, hali ba falan na, ² e na fa e sigati kiin nakorosi waxatin naxan yi e saripanna nun binyen naxan yi. ³ E marayabun nama fata e maxidi kii yo ra, alo e yi e xunna denbe, hanma e yi xemaan so hanma e yi dugi de xodexene so, ⁴ koni e baje yi feen xa fanje ayi naxan luxunxi, a mi forima, a xa findi nii limaniyaxin nun nii sabarixin nan na, Ala naxan yatema han! ⁵ Na nan yi findixi a folon

† 2:8: A mato Yaburin 118.22 nun Esayi 8.14 kui. § 2:22: Esayi 53.9

ɲaxalan sariɲanxine rayabu seen na, naxanye yi e yigi saxi Ala yi. E yi xuruxi e xemeɛne ma ⁶ alo Iburahimaa ɲaxanla Saran yi xuruxi a ma kii naxan yi, a yi a xilima nen, a naxa, “N kanna.” Na dii temene nan e ra, xa e fe fajin liga, e mi gaxun sese ye e ra.

⁷ E fan xemeɛne na kii nin, e a liga xaxinla ra e nun e ɲaxanla nema e dunuɲa yi gidin ligama e bode xon ma, e yi e binya e fati benden senben to mi e gbeen lixi, bayo e nun ne birin nii rakisin hinanna soto ma e keen na nen. Na ma, sese mi e Ala maxandini kale.

Tɔɔn tinxinni

⁸ Nba, e birin xa lu xaxili kedenni, e kininkinin, e yi e bode xanu ngaxake-denyani, e fan e bode ra, e yete magodo. ⁹ E nama fe ɲaxin ɲaxo fe ɲaxin na, e yi konbin ɲaxo konbin na, koni e xa duban ti, amasoto Ala e xilixi na nan ma alogo e xa barakan soto e keen na. ¹⁰ Bayo Kitabun naxa,

“Siimayaan naxan ma,
naxan waxi siimaya fajin xon,
na kanna xa a lenna suxu fala ɲaxine ma,
a deen suxu wulen ma.

¹¹ A yi a xun xanbi so fe ɲaxini,
a fe fajin liga.

A boɲe xunbenla fen,
a bira a foxo ra.

¹² Marigin yeen tinxin muxune ra,
a tuli matixi e maxandi xuiin na.

Koni Marigin xun xanbi soxi fe ɲaxi rabane yi.”*

¹³ Xa fe fajin kunfana e yi, nde no e fe ɲaxin lige e ra? ¹⁴ Koni hali e tɔɔ e wali fajine fe ra, sewan nan na ra e xa. E gaxu naxan ye e ra, e nama gaxu na ye e ra, e nama kuisan. ¹⁵ Koni e Alaa Muxu Sugandixin binya e Marigin na e boɲeni. E lu yitoxi e xun mafala feen na lan e yigin ma, e na e maxodin waxatin naxan yi. ¹⁶ Koni e a liga limaniyaan nun binyeni. E boɲen xa sariɲan waxatin birin alogo e nema wali fajine kema Alaa Muxu Sugandixina fe ra, muxun naxanye e mafalama, ne xa yagi e falane ra. ¹⁷ Amasoto xa Ala sagoon na a ra, a fisa muxun yi tɔɔ fe fajin nabadeni benun a xa tɔɔ a ɲaxin nabadeni. ¹⁸ Bayo Alaa Muxu Sugandixin faxe nen e yulubine fe ra sanɲa ma keden han habadan, a tan tinxin muxuna tinxintarene xa, alogo a xa fa e ra Ala ma. A faxe nen fati bendeni, koni Alaa Nii Sariɲanxin yi a niin naxete a yi. ¹⁹ Na Nii Sariɲanxin xon, a yi siga kawandi badeni niin kasorasane xa, ²⁰ naxanye bata yi murute Ala ma a foloni, Ala yi Nuhan legedenma a dijani, a yi kunkin nafalama waxatin naxan yi. Muxu dando nan tun kisi igen ma na kui, muxu solomasexe gbansan. ²¹ Na igen findixi marafuun misaala nan na igen e tubi xinla ma naxan e fan nakisima iki. A mi findixi fati benden xosine ba seen xan na, koni de xui tongona Ala xa xaxili sariɲanxini. Na marafuun nan e rakisima iki Yesu, Alaa Muxu Sugandixin nakenla xon sayani, ²² naxan sigaxi ariyanna yi, a doxo Ala yiifanna ma malekane nun noyane nun senbe kanne birin xun na.

4

Dunuɲa yi gidi neneɛna fe

* **3:12:** Yaburin 34.13-17

¹ Nanara, Alaa Muxu Sugandixin to tərəxi a fati bəndəni, ε fan xa ε yitən na xaxili kedenni, amasətə naxan bata tərə fati bəndəni, na nun yulubin bata fata. ² Na kannā mi fa a siimayaan ligama adamadiine kunfa feene xən fə Ala sagona. ³ Amasətə ε bata yi bu dənkeleyatarene rafan feene ligε waxati danguxini, ε yi ε səbe so haramu feene nun kunfa jaxine nun dələ minna nun haramu sumunne nun dələ min sumunne nun suxure batu xəsixin ma. ⁴ Na ma, a bata findi e raterena feen na ε to mi fa ε gima e fəxə ra xaxilitare fe tilinxi wuyaxini itoe yi, e yi ε rayelefu. ⁵ Koni e e denteγema nən Ala xa na feen ma, naxan yitənxi faxa muxune nun niiramane makiti feen na. ⁶ Nanara, Alaa falan Xibaru Fajin nali nən hali faxa muxune ma, alogo hali e fati bəndəna feene to bata yelin makite alo adamadiine birin, e xa lu nii rakisini Ala xən ma a Nii Sarijanxin barakani.

En xa Ala kiseene rawali ki fajni

⁷ Feene birin nañanna bata maso. Nayi, ε a liga xaxinla ra, ε yi ε yete suxu alogo e xa nə Ala maxandε. ⁸ Na birin yi, ε səbe so xanuntenyaan ma ε bode xa, amasətə xanuntenyaan nan yulubi wuyaxi janna.* ⁹ E bode yigiya hali ε mi ε mawuga. ¹⁰ Ala kiseen naxan fixi ε keden kedenna birin ma, ε bode mali na ra. Nayi, ε findima nən Alaa walike fajine ra naxanye a hinanna sifane birin nawalima. ¹¹ Xa naxan falan tongo, na xa falan ti alo a Alaa falane nan yete tima. Xa muxuna nde walima bonne xa, a xa wali alo Ala a kixi senbēni kii naxan yi, alogo binyen xa fi Ala ma feen birin yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani. Binyen nun senben xa fi a tan nan ma habadan han habadan. Amina.

Tərəna Yesu xən

¹² Ngaxakedenne, ε tərə xədəxən nama ε raterena naxan ε lima ε mato feen na, alo fe daxatarena nde na ε li. ¹³ Koni xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin tərə ε bode xən, ε xa sēwa na ra han, alogo a binyen na mini kēnenni ε sēwan xa gbo ayi. ¹⁴ Xa e ε konbi Alaa Muxu Sugandixin xinla fe ra, sēwana ε xa nayi, amasətə Alaa Nii Sarijanxi binyaxina ε yi. ¹⁵ Anu, e tan nde yo nama tərə bayo ε bata findi muxu faxan na hanma mujadana, hanma fe jaxi rabana, hanma nafigina. ¹⁶ Koni xa ε tərə bayo Yesu mantonne nan ε ra, yagi mi na ra, fə ε Ala binya, bayo a xinla bata lu ε xun ma.

¹⁷ Amasətə kiti sa waxatin bata a li, a fələma Alaa yamaan nan ma. Anu, xa a fələma en tan nan ma, naxanye tondima Alaa falan Xibaru Fajin suxe ne tan nañanna di? ¹⁸ “Xa tinxin muxun kisi raxələ, Ala kolontarene nun yulubi kanne tan luma di?”† ¹⁹ Nayi, naxanye tərəma Ala sagoni, ne xa e yete lu e Dali Marigin yii naxan tinxin, e yi lu fe fajin lige.

5

Fonne wanla yamani

¹ N xa dənkeleya yamaan fonne fan nalimaniya ε ye amasətə n fan findixi yamaan fonna nde nan na alo e tan, e nun Alaa Muxu Sugandixina tərən serena nde. Binyen naxan fama minideni kēnenni, n fan na nde sətəma nən. ² E yengi dəxə Alaa xuruse kurun xən, a naxan taxuxi ε ra. E karahanxin nama e xun mato a ra de, koni jənige fajini Ala sagoni. E nama a liga yagitareya feene tənə sətən ma koni fə ε səbeni. ³ Naxanye taxuxi ε ra, ε

* 4:8: A mato Sandane 10.12 nun Yaki 5.20 kui. † 4:18: Sandane 11.31

nama nɔyaan liga ne xunna alo kuntigine, koni ε findi misaala ra kurun xa. ⁴ Xuruse Raba Kuntigin na mini kenenni waxatin naxan yi, ε mangayaan taxamasenna kɔmɔtin sɔtɔma nen binyeni naxan mi kale mumε!

⁵ Banxulanne, ε fan xa xuru fonne ma. E birin xa yete magodon lu ε ma alo dugina ε nεma ε bode xɔn ma. Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yete magodone ra.”* ⁶ E ε magodo Ala senben bun, alogo a xa ε yite a waxɔn waxatini. ⁷ E ε xaminna feene birin lu a ma, amasɔtɔ a yengi ε xɔn.

⁸ E yete suxu, ε lu ε yee ra yi, amasɔtɔ ε yaxun Yinna Manga Setana sigan tima alo yatan naxan wurundunma. A muxune fenma a naxanye donma. ⁹ E kankan a yee ra denkeleyani ken! E xa a kolon a na tɔrɔ sifane ε ngaxakedenne fan fari dunuɔa yiren birin yi. ¹⁰ E na tɔrɔ waxatina nde yi, Ala hinanna birin kanna naxan ε xilixi a habadan binyeni a Muxu Sugandixini, na yetena ε rakelima nen, a yi ε senbe so, a ε maxɔdɔxɔ, ε mi mamaxe. ¹¹ Senben xa lu a tan nan xa habadan! Amina.

Fala raɔanna nun dubana

¹² Silasi, n naxan yate ngaxakeden tɔgɔndiyaxin na, na nan n malixi n kedi dungini ito sebe ε ma, alogo n xa ε ralimaniya, n yi sereyaan ba ε xa, a Alaa hinanna nɔndin nan ito ra, ε naxan yi ken! ¹³ Denkeleya yamaan naxan Babilɔn taani,† Ala naxanye sugandixi alo ε tan, ne ε xɔntɔnma. N ma dii xεmεn Maraka fan ε xɔntɔnma. ¹⁴ E bode xɔntɔn ngaxakedenya sunbuni.

Ala xa bɔɔε xunbenla fi ε birin ma ε tan naxanye a Muxu Sugandixini.

* **5:5:** Sandane 3.34 † **5:13:** Babilɔn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nεen “Romi Taana.” N ma dii xεmεn Maraka: na bunna nεen Piyeri Maraka xanuxi alo a diina. Yanyina nde Piyeri nan Maraka xaranxi denkeleyaan ma.

Piyeri a Kedi Firindena Piyeri Alaa Falan Kedi Firindena

Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune nan ma. A sebe xunna findixi muxune nan yenge fe ra naxanye dina fe xaranna tima naxan mi findixi Yesu a fe Xibaru Fajin kedenna ra. Na wule karamoxone bata yi basan denkeleya muxune ra Piyeri a waxatini.

Wule dinane rali muxune mi janyne dunuja yi mumε. Nayi, kawandin naxan sebexi Piyeri a Kitabun firinden kui, na feene mon ligama to. A denkeleya muxune kawandima a e xa senbe so Marigina fe kolonni, alogo e nama e yete mayenden wule karamoxone tantan fala fuune xon.

¹ N tan Simon Piyeri Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikεen nun a xerana, n tan nan ito sebexi, siga ε ma, ε tan naxanye fan bata denkeleyaan soto naxan nun nxu gbee binyen lan ε naxan soto nxo Ala nun nxu rakisimana tinxinyaan xon ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ² Ala xa hinanna nun bojne xunbenla fi ε ma, a gbo ayi Ala kolonna nun en Marigi Yesu kolonna xon ma.

Denkeleya muxune yugona

³ Ala senben naxan Yesu yi, na bata feren birin fi en ma alogo en xa en ma dunuja yi gidin naba Ala kolonni naxan en xilixi a binyen nun a fanni. ⁴ Na ma, a bata en tuli sa feene ra, naxanye xunnayerenna nun e gboyaan dangu a birin na, alogo ε xa e yete soto xosi feene ra kunfan naxanye tima muxune ma dunujani ito yi, ε fan yi Ala kejaan soto. ⁵ Na ma, ε kata ε senben birin na, ε son fajin sa ε denkeleyaan fari, ε kolonna sa son fajin fari. ⁶ E yete suxun sa ε kolonna fari. E tunnafanna sa yete suxun fari. E Ala kolonna sa tunnafanna fari. ⁷ E ngaxakedenyaan marafanna sa Ala kolonna fari. E xanuntenyaan sa ngaxakedenyaan marafanna fari. ⁸ Xa kejnani itoe lu ε yi, e yi sabati, e mi ε luyε tunnaxolen nun walitareyani en Marigi Yesu kolonni mumε, Alaa Muxu Sugandixina. ⁹ Koni xa ne mi muxun naxan yi, na kanna yeεn mi feni gbema, a luma nen alo danxutona, a jinan fa fala a Ala bata a yulubi fonne xafari.

¹⁰ Nanara, ngaxakedenne, ε mon xa e yixodoxo dangu iki ra Alaa xinla ratindeni e nun a ε sugandi naxan tixi, amasoto xa ε na liga, ε mi bire mumε!

¹¹ Nayi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin habadan mangayani so fere gbeen fima ε ma nen en Marigin nun en nakisimana.

¹² Na nan a ligaxi, n feni itoe rabirama ε ma waxatin birin, hali ε to e kolon, ε mon yi na jondi feen suxu ken ε naxan sotoxi. ¹³ N ma miriyani, fanni n na n niini fati bendeni, n lan n na feene rabira ε ma alogo ε xa lu e yeε ra yi.

¹⁴ Amasoto n na a kolon, n niin bamatoun ni i ra fati bendeni, alo en Marigina Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetena n nakolon kii naxan yi. ¹⁵ Nayi, n katama nen feren birin na, alogo n na faxa, feni itoe xa no rabire ε ma waxatin birin.

Piyeri bata yi Yesu a binyen to

¹⁶ Nba, Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen senbeni, nxu mi muxune tali yitoxine xan falaxi ε xa lan na feene ma, bayo nxu tan yeteen nan a binyen toxi nxu yeene ra. ¹⁷ Amasoto a xunnayerenna nun binyen sotoxi nen Fafe Ala yii, a to na xuiin me fata binye gbee yiren na, a naxa, “N nafan Dii Xemeni ito ra, a bata n kenεn kii fajni!”* ¹⁸ Nxu yeteen yi na fala xuiin me, sa

* **1:17:** A mato Matiyu 17.1-5 nun Maraka 9.2-7 nun Luka 9.28-35 kui.

keli kore, nxu yi a fɛma geya sarijanxin fari waxatin naxan yi.

¹⁹ Nxu laxi nabine fala tixine ra iki dangu waxati danguxine ra. E lan ε xa ε xaxili ti ne ra alo lenpun naxan dɛgɛma dimini han kuye yi yiba, tagalan saren fan yi dɛgɛ fɔlɔ ε bɔɾɲɛni. ²⁰ Naxan dangu a birin na, ε na kolon, a Kitabun nabiya fala yo mi fataxi nabina fe yeba kiin na. ²¹ Amasɔtɔ nabiya fala yo mi yi kelima adamadiine sagoon ma, koni Alaa Nii Sarijanxin nan yi adamadiine malima, e yi falan ti fata Ala ra.

2

Wule karamɔxɔne fe

¹ Koni wule nabine yi yamaan yɛ a fɔlɔni. A mɔn na kii nin to, wule karamɔxɔne fan ε yɛ iki. E wule xaranne rasoma ε tagi naxanye muxune halagima han e yi e mɛ e kanna ra naxan e xunbaxi. Ne halagin nan xilima e yɛtɛ ma xulen! ² Muxu wuyaxi birama nɛn e haramu feene fɔxɔ ra, na muxune yi a liga ɲɔndi dinan kiraan yi rayelefu. ³ Karamɔxɔni itoe ε rawalima nɛn mayendenni e fala yitɔnxine xɔn e milani. Koni e makiti feen bata fɔlɔ to mi na ra, e halagi feen mi fa buma.

⁴ Malekan naxanye yulubin liga a fɔlɔni, Ala mi ne ratanga, koni a e rawoli ayi nɛn yahannama yi. E maraxi yɔlɔnxɔnna ra dimini e kiti sa lɔxɔn yɛɛ ra. ⁵ Muxu singene dunuɲa yi, a mi ne fan natanga, a yi fufa gbeen nafa Ala kolontarene ma, koni a muxu solofere nan tun nakisi e nun Nuhan naxan yi tinxinyana fe kawandin bama.* ⁶ Ala mɔn Sodoma nun Gomora taane fan halagi nɛn tɛɛn na, e findi xuben na. A yi e findi misaala ra Ala kolontarene xa, feen naxan fama ligadeni e ra.† ⁷ Ala mɔn Loti tinxin muxun xunba nɛn, naxan bɔɾɲɛ tɔrɔ na sariyatere kanne haramu feene fe ra. ⁸ Bayo na tinxin muxun to yi dɔxi e tagi, a niin yi lu tɔrɛ lɔxɔ yo lɔxɔ e fe ɲaxine fe ra, a yi naxanye toma, a e mɛ. ⁹ Na feene birin nan a yitama fa fala Marigin nɔɛ dina muxune xunbɛ nɛn maratantan feene yi, a yi tinxintarene mara ɲaxankatan yɛɛ ra kiti sa lɔxɔni, ¹⁰ katarabi na muxune ma, naxanye biraxi fe xɔsixine fɔxɔ ra, e fati bɛndɛn nafan feene, e yi murutɛ Marigina nɔɔn bun.

Wule karamɔxɔni itoe wɛkilɛxi, e wasoxi. E mi gaxuma binye kanne rayelefuɛ. ¹¹ Hali malekan naxanye sɛnbɛn nun fangan gbo wule karamɔxɔni itoe xa, ne mi na sifane rayelefuma kitini Marigin yɛtagi. ¹² Koni muxuni itoe feene rayelefuma e mi naxanye kolon, e lu alo sube xaxilitare suxu daxin naxanye halagima. Na muxune halagima nɛn alo subene, ¹³ e tinxintareyaan birin yi saran e ra. A rafan e ma, e yi wasa e waxɔn fe kobine birin na yanyin na. E nɛma e dɛge ε fɛma, yagin nun xunnagodon nan a ra, e sɛwa e to ε yanfama. ¹⁴ E yalunyaan fenma e yɛɛn na. E mi wasan yulubin na mumɛ! E fangatarene mabandunma. E darixi milɛ feene nan na. Dangatɔne nan e ra. ¹⁵ E bata kira tinxinxin yiba, e yi bira Beyori a dii xɛmɛ Balami a kiraan fɔxɔ ra tantanni naxan ma tinxintareyaan saranna yi rafan a ma. ¹⁶ Koni a sofanla naxan mi nɔɛ falan tiyɛ, na a muxu xuiin namini nɛn, a yi nabiin danna sa a xaxilitareya wanli.‡

¹⁷ Wule karamɔxɔni itoe luxi nɛn alo tigi yili raxarena, alo foyen kundaan naxan tuntunma kore, dimi tilinxi gbeen nan namaraxi e yɛɛ ra. ¹⁸ E waso fala fuune tima, e yi muxune rakunfa fati bɛndɛn nafan haramu feene

* **2:5:** A mato Dunuɲa Fɔlɔn 6.1 han 7.24 kui. † **2:6:** A mato Dunuɲa Fɔlɔn 19.24 kui. ‡ **2:16:** A mato Yatene 31.16 kui.

xɔn, naxanye baxi e sɔtɔdeni muxu tantanxine ra. ¹⁹ E muxune tuli sama xɔrɔyaan na, anu, e tan yetɛɛn xɔsi feene konyiyani. Amasɔtɔ sese muxun nɔ, a bata findi na konyin na. ²⁰ Xa e bata futuxulu dunuɗa xɔsi feene ma en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin kolon feen xɔn, e mɔn yi tin na feene yi e nɔ, e raɗanna ɗaxuma ayi nɛn dangu e fɔlɔn na. ²¹ Bayo a yi fisa nun na kanne nama tinxinyaan kiraan kolon, benun e xa a kolon e mɔn yi e xun xanbi so yamari sariɗanxini e naxan sɔtɔxi. ²² Naxan ligaxi e ra, na bata sandani itoe ɗɔndin yita fa fala, “Baren xɛtɛma a baxunna ma.”[§] E nun “I nɛɛn fa xɔsɛn maxa tun, a mɔn bata sa a makutukutu boroni.”

3

Marigin fa lɔxɔna fe

¹ Ngaxakedenne, n ma kɛdin firinden ni ito ra, n bata naxan seɓɛɛ ma. N na e firinna seɓɛxi ɛ ma nɛn alogo n xa feene rabira ɛ ma, ɛ yi xaxili sariɗanxin sɔtɔ, ² alogo, nabi sariɗanxine bata yi falan naxanye ti, ne xa rabira ɛ ma e nun en Marigin nun en nakisimana yamarine, xɛrane naxanye rali ɛ ma. ³ E xa a kolon singen fa fala waxati raɗanne yi, magele tiine fama nɛn ɛ mageledeni naxanye birama e kunfa fe ɗaxine fɔxɔ ra. ⁴ E a falama nɛn, e naxa, “Yesu ɛ tuli sa a fa feen naxan na, na minɛn? Xabu en benbane faxa waxatin naxan yi feene birin mɔn kii kedenni keli dunuɗa da waxatin ma han to.” ⁵ Amasɔtɔ, e a rakelima a ma nɛn e ɗinan ito ra fa fala, to mi na ra Ala yi kore xɔnna da a fala xuiin na, a bɔxɔn ba igen na a lu igen tagi. ⁶ Na igen nan na waxatin dunuɗa birin halagi fufaan na.* ⁷ Koni to kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ramaraxi tɛɛn nan xili yi na fala kedenna xɔn, kiti sa lɔxɔn nun Ala kolontarene halagin yɛɛ ra.

⁸ Koni, ngaxakedenne, ɛ nama ɗinan fe kedenni ito xɔn ma, soqe kedenna luxi nɛn Marigin yɛɛ ra yi alo ɗɛɛ wuli kedenna, ɗɛɛ wuli kedenna fan alo soqe kedenna. ⁹ Marigin mi buma a tuli saan nakamalideni, alo muxuna ndee a mirima kii naxan yi. Koni a diɗaxi ɛ xa nɛn amasɔtɔ a mi waxi muxe xa halagi, koni fɔ muxune birin xa e xun xanbi so nɛn e hakene yi.

¹⁰ Anu, Marigin fa lɔxɔna a lima nɛn, a muxune ratɛɛna alo muɗadana. Na lɔxɔni, kore xɔnna danguma nɛn halagi xui gbeeni, a yi seene fan yi gan. Bɔxɔn nun a feene birin yi makɛnɛn kitin xili yi. ¹¹ Ne birin to halagima na kii nin, ɛ lan ɛ xa findi muxun sifan mundunye ra? E dunuɗa yi gidin xa sariɗan Ala kolonni, ¹² ɛ yi gbetɛn Ala fa lɔxɔn na, ɛ kɛwanle yi a faani fura, dunuɗa nun a yi seene halagima tɛɛn na lɔxɔn naxan yi. ¹³ Anu, Ala bata en tuli sa kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri nɛnɛn na, tinxinyaan luma denaxan yi. En na nan mamɛma.†

¹⁴ Nanara, ngaxakedenne, ɛ to na feen mamɛma, ɛ fɛɛn birin naba alogo a xa ɛ li fetareyaan nun sɔntareyani, bɔɗɗɛ xunbenla yi lu ɛ nun Ala tagi. ¹⁵ E xa a kolon a en Marigina diɗan nan muxune rakisima alo en nafan ngaxakedenna Pɔli a seɓɛxi ɛ ma kii naxan yi fe kolonna xɔn Ala naxan fixi a ma. ¹⁶ A na nan seɓɛxi a kɛdine birin kui lan feni itoe ma. A kɛdine yirena ndee famu raxɔlɔ, xaxilitarene nun xarantarene yi ne bunne yifu, alo e Kitabun yire gbetɛne fan ligama kii naxan yi, e yi e yetɛ rahalagi.

§ 2:22: Sandane 26.11 * 3:6: A mato Dunuɗa Fɔlɔn 1.6-9 nun 7.11 kui. † 3:13: A mato Esayi 65.17 nun 66.22 kui.

¹⁷ Nanara, ngaxakedenne, ε tan to rakolonxi, ε a liga ε yeren ma, alogo sariyatare kanne tantanna nama ε li, ε yi bɔnɔ ε tide barakaxini. ¹⁸ Koni ε lu sigε yeεn na en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun a kolonni. Binyen xa fi a tan nan ma iki han habadan. Amina.

Yoni a Kedi Singena Yoni Alaa Falan Kedi Singen Naxan Sebε

Kedi saxan nan xili saxi Yoni xun ma hali a xinla to mi sebexi e kui. Denkeleya yamaan singe ra muxune nan a falaxi na kiini, a yi findi namunna ra. A singen mi xibaru yo fixi en ma lan a sebε muxun ma, a mɔn mi a falaxi a sebexi naxanye ma. Kedin i to sebexi nen alogo a xaran muxune xa e senbe so, e xa lu Alaa yamani, nanara e lu xanuntenya kenɛni. A mɔn sebexi alogo e xa e makuya wule dinane ra naxanye yi Yesu a fe Xibaru Fajini fuma.

Kitabun yireni i to fɔlɔni a sebε xunna nan yebama (1.1-4). A yi yamaan senbe so naxanye lan e lu Ala nun a Muxu Sugandixin Yesu xɔn, e nun lanna xa lu e tagi. Nayi, e lan nen e yi muxune sereyaan suxu naxanye Yesu to. Kitabun yireni i to sebε muxuna a xaran muxune senbe soma a e xa lu kenɛni, bayo kenɛnna nan Ala ra. Na feen ma, e lan nen e xanuntenyaan yamarin suxu (1.5-2.17). Na xanbi ra, Kitabun sebε muxuna Yesu a dinan matandi muxune nan ma fe falama en xa, wule falan naxanye a falama a Marigin mi Yesu ra (2.18-29). Na xanbi ra, a mɔn yi Alaa diine kii kenɛn yita en na: E tinxinna, e mɔn e bode xanuxi kii naxan yi (3.1-24). A yelin xanbini tantanna nun nɔndin tagi rase (4.1-6), Kitabun yireni i to sebε muxun mɔn yi xeε xanuntenyana fe ma: Findi fena Ala gbeen na, i xanuntenyaan liga, bayo Ala nan xanuntenyaan na (4.7-21). A a falan napanma denkeleyaan senben nan ma, a mɔn yi a Kitabun fala xɔnne makeɛn (5.1-21).

Kitabun yireni i to denkeleyaan kii yeεen nan yitama. A denkeleya muxune xaxinla nan yigboma, a yi e mali e xeε fe naxin fɔxɔ ra, a yi e senbe so Yesu yi, e nun a xanuntenyana lan bonne ma.

Habadan nii rakisin falana fe

¹ Siimaya falan naxan yi na nun xabu dunuɔna fɔlɔni, nxu bata na mε, nxu yi a to, nxu yi a yigbe, nxu bata nxu yiin din a ra, nxu na nan ma fe ralima ε ma. ² Na siimayaan bata mini kenɛni, nxu yi a to. Nxu na nan ma fe sere bama. Nxu yi habadan nii rakisina fe rali ε ma naxan yi Fafe Ala fema, naxan minixi kenɛni nxu xa. ³ Nxu naxan mexi, nxu yi a to, nxu na nan ma fe falama ε fan xa, alogo ε xa sa nxu fari ngaxakedenyani, naxan Fafe Ala nun a Dii Xεmena Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ⁴ Nxu i to sebexi ε ma nen alogo en ma sεwan xa defe.

Ala nan kenɛnna ra

⁵ Nxu falan naxan mexi Yesu ra, nxu na nan nalima ε ma fa fala kenɛnna nan Ala ra, dimi yo mi a yi! ⁶ Xa en na a fala a en ngaxakedenyaan ligama a tan xɔn ma, koni en sigan tima dimini, en bata wulen fala na yi. Nɔndin mi en kewanle yi. ⁷ Xa en sigan ti kenɛni alo a tan yeεen kenɛni kii naxan yi, en bata lu en bode xɔn ngaxakedenyani nayi, Alaa diin Yesu wunla yi en sarijan en yulubine birin ma.

⁸ Xa en na a fala fa fala yulubi mi en ma, en bata en yeε mayenden nayi, nɔndi mi en xa nayi! ⁹ Koni xa en na en ti en yulubin na, a tan lannayaan nabama nen, a tinxin, a en mafeluma nen en yulubine birin na, a yi en sarijan tinxintareyaan birin ma. ¹⁰ Xa en na a fala fa fala en mi yulubi ligaxi, en bata Ala findi wule falan na nayi. Nayi, a falan mi en yi mume!

2

Ala solona muxun nan Yesu ra

¹ N ma diine, n ni ito sebema ε ma nen alogo ε nama yulubin liga. Koni xa muxuna nde yulubin liga, Fafe Ala solona tiina en yii naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra, Tinxindena. ² Amasoto Yesu bata findi en yulubine xafari saraxan na. En tan gbansanna mi a ra, koni en nun dunuja muxune birin.

³ En na a kolonma ito nan xon a en bata Ala kolon, xa en bata a yamarine suxu. ⁴ Naxan na a fala, a naxa, “N bata Ala kolon” koni a mi a yamarine suxi, wule falan nan na kanna ra, jondi mi a tan yi. ⁵ Koni naxan Alaa falan suxuma, Alaa xanuntenyaan kamalixi na kanni. En na a kolonma na kii nin fa fala en na Ala yi: ⁶ Naxan na a fala a a tan Ala nin, fo na kanna xa sigan ti nen alo Yesu.

Yamari nenena fe

⁷ N xanuntenne, n mi yamari nenena xan sebema ε ma fo a fonna naxan yi ε yii xabu a foloni. Yamari fonni ito, falan na a ra, ε bata yi naxan me. ⁸ Anu, n yamari nenena sebema ε ma, naxan jondin makenenxi fata Yesu ra e nun ε tan. * Amasoto dimin danguma. Nondin kenenna nan bata degε folo.

⁹ Muxun naxan a falama a a tan kenenna nin, koni a a ngaxakedenna rajaxuxi, na kanna mon dimini singen. ¹⁰ Naxan a ngaxakedenna xanuma, na kanna kenenna nin. Muxu ratantan fere yo mi na kanni. ¹¹ Koni naxan a ngaxakedenna rajaxuma, na kanna dimin nin, a sigan tima dimin nin. A mi a sigaden kolon amasoto dimin bata a yeen danxu.

¹² N ma diine,

n na a sebema ε ma

fa fala ε bata mafelu ε yulubine ra Yesu xinla fe ra.

¹³ Fafane, n na a sebema ε ma

fa fala naxan yi na xabu a foloni,

ε bata na kolon.

Banxulanne, n na a sebema ε ma

fa fala ε bata Fe Naxin Kanna no.

¹⁴ N ma diine, n na a sebema ε ma

fa fala ε bata Fafe Ala kolon.

Fafane, n na a sebema ε ma

fa fala naxan yi na nun

xabu a foloni, ε na kolon.

Banxulanne, n na a sebema ε ma

fa fala, ε senben gbo.

Alaa falana ε yi,

ε mon bata Fe Naxin Kanna no.

¹⁵ E nama dunuja nun a yi seene xanu. Naxan na dunuja xanu, Fafe Alaa xanuntenyaan mi na kanni. ¹⁶ Amasoto feen naxan birin dunuja yi, alo fati bendena kunfa jaxine e nun yeen kulfama seen naxanye xon e nun nafunla naxan muxun wasoma ayi, ne mi fataxi Ala xan na, fo dunuja. ¹⁷ Dunuja nun a kulfane birin danguma nen. Koni naxan Ala sagoon ligama, na kanna luma nen han habadan.

Yesu yaxune fe

* **2:8:** A mato Yoni 13.34 kui.

18 N ma diine, waxati rajanna bata a li. E bata yi a me nun fa fala Alaa Muxu Sugandixin yaxun fama.† Nba, iki Alaa Muxu Sugandixin yaxu wuyaxi bata mini kenenni. Nanara, en na a kolonxi fa fala a waxati rajanna bata a li. 19 Na muxune minixi en tan nan ye, koni en gbee mi yi e ra, bayo xa en gbeen nan yi e ra nun e yi luma nen en ye. Koni e bata keli en ye. Na nan a yitaxi fa fala en gbee mi yi ne sese ra nun.

20 Koni Sarijantoon bata a Niin nagodo e xun ma, e birin a fe kolon. 21 N mi ito sebexi e ma nayi fa fala a e mi jondin kolon, koni bayo e a kolon, e nun wule yo mi kelixi jondini.

22 Wule falana nde ra? Naxan a falama, a naxa, Alaa Muxu Sugandixin mi Yesu ra. Alaa Muxu Sugandixin yaxun nan na ra. Na kanna bata a me Alaa Diin nun Fafe Ala ra sarjama kedenni. 23 Bayo naxan yo na a me Alaa Diin na, Fafe Ala fan mi na kanni. Naxan na a ti Alaa Diina fe ra, Fafe Ala fan na kanni.

24 E a liga e yeren ma e falan naxan me a singeni, na xa lu e yi ken! Xa na liga, e fan luma nen Dii Xemen nun Fafe Ala yi. 25 Yesu yeteen bata en tuli sa naxan na, habadan nii rakisin nan na ra.

26 N feni itoe sebexi e ma muxune nan ma fe ra naxanye kataxi e mayenden feen na. 27 E tan fan, e Nii Sarijanxin naxan sotoxi a ra, fanni na e yi e mako mi fa xaranna ma soonon. A Nii Sarijanxina e xaranma nen feen birin ma. Na to findixi jondin nan na wule mi naxan yi, nayi e lu a tan nin alo a e xaranxi kii naxan yi.

28 N ma diine, iki, e xa lu a tan yi, alogo a na mini kenenni waxatin naxan yi, en yi lu xaxili ragidini, alogo en nama yagi a yee ra a fa lxoni. 29 Xa e a kolon fa fala Yesu tinxin, e mon xa a kolon fa fala muxun naxan tinxinyaan ligama, na bata bari Ala yi.

3

Alaa Diine

1 A mato Fafe Ala xanuntenya sifa gbeen naxan fixi en ma a yi a fala en ma a a diine. Na nan en na yati! Na nan a ligaxi dunuja mi en kolon amasoto e mi Ala kolon. 2 N xanuntenne, Alaa diine nan en na iki, koni en sa findima naxan na, na munma mini kenenni singen, koni en na a kolon fa fala a Yesu na mini kenenni waxatin naxan yi, en ligama nen alo a tan amasoto en na a toma nen alo a kii naxan yi. 3 Muxu yo a yigin saxi Yesu yi, na a yete rasarijanma nen alo Yesu sarijan kii naxan yi.

4 Naxan yo yulubin ligama, na bata sariyan kala. Yulubin nan sariya kalan na. 5 Anu, e a kolon fa fala a Yesu bata mini kenenni alogo a xa en ma yulubine xafari. Yulubi yo mi a tan yi. 6 Muxu yo luma Yesu yi, na kanna mi luye yulubin lige. Naxan luma yulubin lige, na mi Yesu toxi singen, a mon munma a kolon. 7 N ma diine, muxu yo nama e mayenden. Naxan fe tinxinxin ligama, tinxin muxun nan na ra alo Yesu tinxinxi kii naxan yi. 8 Naxan luma yulubin lige, na fataxi Yinna Manga Setana nan na amasoto Yinna Manga Setana bata yulubin liga xabu a foloni. Alaa Dii Xemen minixi kenenni ito nan ma fe ra yati, a Yinna Manga Setana wanle kala.

9 Naxan barixi Ala yi, na mi luye yulubin lige amasoto Ala senben bata lu a tan yi, a mi noe luye yulubin lige, bayo a barixi Ala nin. 10 Alaa Diine nun

† 2:18: A mato Tesaloniki Firinden 2.3-4 kui.

Yinna Manga Setana a diine tagi rabaan na kii nin. Naxan mi fe tinxinxin ligama na mi fataxi Ala ra hanma naxan mi a ngaxakedenna xanuxi.

Ɛ Ɛ bode xanu

¹¹ Ɛ falani ito nan mɛxi xabu a fɔlɔni, a en xa en bode xanu. ¹² En nama liga alo Kayini naxan yi fataxi Fe Naxin Kanna ra, a a xunyɛn faxa. Kayini a xunyɛn faxa nanfera? Amasɔtɔ a tan kɛwanle yi naxu, koni a xunyɛn yi tinxin.

¹³ Ngaxakedenne, na nama findi Ɛ tɛrɛna feen na, xa dunuɲa muxune Ɛ rapaxu.

¹⁴ En tan a kolon, a en bata keli sayani, en so nii rakisini bayo en bata en ngaxakedenne xanu. Xanuntenyaan mi muxun naxan yi, na mɔn sayani singen. ¹⁵ Muxun naxan a ngaxakedenna rapaxuma, faxa tiin nan na kanna ra. Ɛ a kolon fa fala habadan nii rakisin mi luxi faxa ti yo yi! ¹⁶ En xanuntenyaan kolonma ito nan xɔn ma fa fala Yesu bata a niin fi en ma fe ra. En fan daxa en yi en niin fi en ngaxakedenne fe ra. ¹⁷ Xa dunuɲa nafunla muxuna nde yii, a yi a ngaxakedenna to, a makoon sena nde ma, koni a mi kininkinin na kanna ma, Alaa xanuntenyaan luxi a yi di nanyi? ¹⁸ N ma diine, en ma xanuntenyaan nama findi dɛ yi falan na tun, fɔ en kɛwanle xa a yita jɔndini.

Xaxili ragidina Ala yetagi

¹⁹ En na a kolonma na nan ma, fa fala en jɔndini, en bɔɲɛn yi sa Ala yetagi. ²⁰ Amasɔtɔ xa en bɔɲɛna en yalagi, en na a kolon fa fala Ala gbo en bɔɲɛn xa, a feen birin kolon. ²¹ Nanara, n xanuntenne, xa en bɔɲɛn mi en yalagi, en xaxili ragidini Ala yetagi. ²² En na sese maxɔdin a ra, en na sɔtɔma nɛn bayo en na a yamarine suxuma, en yi a kɛnɛn feene liga. ²³ A yamarin nan ito ra, a en xa denkeleya a Dii Xɛmɛn xinla ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina, en yi en bode xanu alo a en yamarixi kii naxan yi. ²⁴ Muxu yo a yamarine suxu, na kanna Ala yi, Ala fan na kanni. En na a kolon fa fala Ala en yi, a to bata a Nii Sariɲanxin fi en ma.

4

Wule nabine fe

¹ N xanuntenne, Ɛ nama la muxune birin na a Alaa Nii Sariɲanxina e yi, koni Ɛ e kɛɲnaan fɛsɛfɛsɛ singen, Ɛ yi a kolon, niin naxan e tan yi, xa na kelixi Ala nan ma. Amasɔtɔ wule nabi wuyaxi bata mini dunuɲa xun xɔn. ² Ɛ Alaa Niin kolonma ikii nin: Nii yo a ti a ra fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata fa fati bɛndɛni, ne kelixi Ala nan ma. ³ Koni nii yo mi a ti Yesu a fe ra, na mi kelixi Ala ma. Alaa Muxu Sugandixin yaxun niin nan na ra, Ɛ naxan fa fe mɛxi, anu, a dunuɲa yi iki.

⁴ Ɛ tan, n ma diine, Ɛ fataxi Ala nan na, Ɛ bata ne nɔ. Amasɔtɔ sɛnben naxan Ɛ tan yi, na gbo dunuɲa gbeen xa. ⁵ Dunuɲa muxune nan e tan na. Nanara, e dunuɲa feene falama, dunuɲa muxune yi e tuli mati e ra. ⁶ Koni en fataxi Ala nan na. Naxan Ala kolon, na a tuli matima en xuiin na nɛn. Koni naxan mi fataxi Ala ra, na mi a tuli matima en xuiin na. En na a kolonma na kii nin, niin naxan findixi jɔndin kanna ra e nun tantanna niina.

Ala nan xanuntenyaan na

⁷ N xanuntenne, en na en bode xanu, amasɔtɔ xanuntenyaan kelixi Ala nan ma, anu naxan yo muxun xanu, na barixi Ala nin, na kanna mɔn Ala kolon. ⁸ Naxan mi a boden xanuma, na mi Ala kolon, amasɔtɔ Ala nan

xanuntenyaan na. ⁹ Ala a xanuntenyaan yitaxi en na ikii nin: Ala bata a Dii Xεμεε keden peen nafa dunuḡa yi, alogo en xa nii rakisin sətə a xən ma. ¹⁰ Xanuntenyani ito, fa fala en bata Ala xanu, na xa mi a ra, koni a tan bata en xanu, a yi a Dii Xεμεε nafa en yulubi xafari saraxan na.

¹¹ N xanuntenne, xa Ala bata en xanu na kiini, a lan nεn en fan xa en bode xanu. ¹² Muxu yo munma Ala to singen. Koni, xa en na en bode xanu, nayi Ala bata lu en yi, a xanuntenyaan fan bata kamali en yi nayi.

¹³ En na a kolonma ito nan xən ma fa fala en Ala yi, a fan en yi: a to bata a Nii Sariḡanxin fi en ma. ¹⁴ Nxu bata a to, nxu yi a seren ba bonne xa, nxu naxa, “Fafe Ala bata a Dii Xεμεε nafa, a findi dunuḡa rakisimaan na.” ¹⁵ Naxan na a tiye a ra fa fala Yesu Alaa Dii Xεμεε nan a ra, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁶ Alaa xanuntenyana en xa, en bata na kolon, en mən bata denkeleya a ma.

Ala nan xanuntenyaan na. Muxu yo lu xanuntenyani, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁷ Xanuntenyaan kamalixi en tan yi na nan ma, alogo en xa xaxili ragidin sətə lan Kiti Sa Ləxəna fe ma. Amasətə en fan luxi nεn alo a tan dunuḡani ito yi. ¹⁸ Gaxu mi xanuntenyani. Xanuntenya defexin gaxun kedima nεn, bayo muxun gaxuma a fe ḡaxin saranna nan yeε ra. Nayi, naxan gaxuma, na mi kamalixi xanuntenyani.

¹⁹ En bata Ala xanu bayo a singe en xanuxi. ²⁰ Xa muxuna a fala, a naxa, “N bata Ala xanu,” koni a ngaxakedenna rapaxu a ma, wule falan nan na kanna ra. Amasətə a a ngaxakedenna naxan toma, xa a mi na xanu, a mi nəε Ala xanuε nayi a mi naxan toma. ²¹ Anu, a bata yamarini ito so en yii, a naxa, “Naxan Ala xanuxi, a lan nεn na kanna xa a ngaxakedenna fan xanu.”

5

En bata dunuḡa fe ḡaxine nə

¹ Naxan yo denkeleyaxi a ma, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, a Alaa Diin nan a ra, na barixi Ala nin. Naxan na Fafe Ala xanu, na bata a Diin fan xanu. ² En na a kolonma ikii nin a en bata Alaa diine xanu: en na Ala xanu, en yi a yamarine suxu. ³ Amasətə Ala xanu feen findixi a yamarine suxu feen nan na. Anu, a yamarine mi goron xan na en tan xa, ⁴ amasətə naxanye birin barixi Ala yi, ne bata dunuḡa feene nə, anu dunuḡa feene nə ferεn findixi en ma denkeleyaan nan na. ⁵ Nde dunuḡa feene nəε? Fə naxan na denkeleya Yesu ma fa fala a Alaa Dii Xεμεε nan a ra.

Sereyaan naxan ba Yesu fe yi

⁶ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan faxi igen nun wunla ra.* A mi faxi igen xan ḡbansan na, koni ε nun a wunla. Alaa Nii Sariḡanxin nan na sereyaan bama bayo Nii Sariḡanxin nan ḡəndin na. ⁷ Amasətə sere saxan na Yesu a fe yi: ⁸ Alaa Nii Sariḡanxina, igena, e nun wunla, ne birin sereya kedenna nan bama. ⁹ Xa en muxune sereyaan name, Ala sereyaan ḡbo na xa, amasətə Ala sereyaan bama a Dii Xεμεε nan ma fe yi. ¹⁰ Naxan na denkeleya Alaa Dii Xεμεε ma, sereyani ito nan na kanna bəḡeni. Koni xa naxan mi denkeleya Ala ma, na bata Ala yate wule falan na amasətə a mi denkeleyaxi Alaa sereya baxin ma a Dii Xεμεε fe yi. ¹¹ Awa, na sereyaan ni ito ra fa fala Ala bata habadan nii rakisin fi en ma. Habadan nii rakisini ito a Dii Xεμεε nin. ¹² Dii

* **5:6:** A faxi igen naxan na, na findixi marafuun misaala ra. Yesu fan nafu nεn igeni. Wunla findixi Yesu a faxa feen nan misaala ra.

Xemēni ito nēma muxu yo yi, nii rakisin fan na kanni. Alaa Dii Xēmēn mi muxun naxan yi, nii rakisin mi na kanna fan yi.

Habadan Niina fe

¹³ E tan naxanye bata denkeleya Alaa Dii Xēmēn xinla ma, n feni itoe sebexi ε ma nēn alogo ε xa a kolon fa fala habadan nii rakisina ε xa. ¹⁴ Xaxili ragidini ito en yi Ala yetagi fa fala xa en na a maxōdin fefe ra lan a sagoon ma, a en xuiin namēma nēn. ¹⁵ Xa en na a kolon a a en xuiin namēma nēn, nayi en mōn a kolon a en na a maxōdin fefe ra, en bata na sōtō.

¹⁶ Xa muxu yo a ngaxakedenna to yulubin ligε naxan mi rajanma sayaan ma, a xa Ala maxandi a xa, a nii rakisin fima a ma nēn. N naxan ma, naxan yulubin mi rajanma sayaan ma. Koni yulubina nde na naxan rajanma sayaan ma, n mi a fale ε xa fa fala ε xa Ala maxandi na feen na. ¹⁷ Tinxintareyaan birin findixi yulubin nan na, koni yulubin birin mi rajanma sayaan ma.

¹⁸ En na a kolon fa fala naxan yo bata bari Ala yi, na mi luyε yulubin nabe. Amasōtō Alaa Dii Xēmēna a kantanma. Nanara, Fe Naxin Kanna mi nōε sese ra a xili ma.

¹⁹ En na a kolon fa fala en fataxi Ala nan na, en mōn a kolon a dunuḡa birin Fe Naxin Kanna senben nan bun ma.

²⁰ En na a kolon fa fala Alaa Dii Xēmēn bata fa, a yi xaxinla fi en ma alogo en xa Nōndin Kanna kolon. En fan luxi Nōndin Kanna Ala yi a Dii Xēmēn Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin. A tan nan Nōndin Kanna Ala ra, e nun habadan nii rakisina.

²¹ N ma diine, ε masiga suxure feene ra.

Yoni a Kεdin Firindena Yoni Alaa Falan Kεdin Firinden Naxan Σεβε

Kitabun yireni ito σεβε muxun finde Xεra Yoni nan na. A mɔn a σεβεxi muxun naxanye ma, a naxa, “Naxalan sugandixina Ala xɔn e nun a diine.” Ne findixi denkeleya muxuna ndee nan na. A naxanye ma fa fala “Naxalan sugandixina,” na nɔε finde wundo falan nan na naxan bunna nen “denkeleya yamana.” Kitabun yireni ito σεβεxi nen yanyina nde jεε tonge suulun yate, Yesu te xanbini kore xɔnna ma. A muxune senβε soma alogo e xa lu jɔndin nun xanuntenyani. A mɔn e rakolonma wule xεrane fe ma.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan kεdini ito σεβεxi jaxalan sugandixin ma e nun a diine,* n xanuntenne jɔndini. Naxanye birin jɔndin kolon, ne fan e xanuxi ² jɔndina fe ra naxan luma en yi a mɔn luma en xɔn nen habadan.

³ Fafe Ala e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Fafe Alaa Dii Xεmena, na xa hinan en na, a kininkinin en ma, a bɔjε xunbenla fi en ma jɔndin nun xanuntenyani.

Nɔndin nun xanuntenyana fe

⁴ N σεwa nen kati, n to ε diina ndee to sigan tiye jɔndin kiraan xɔn ma alo Fafe Ala a yamari en ma kii naxan yi. ⁵ Iki, i tan jaxalan† sɔn fajina, n naxan maxɔdinma i ma σεβeni ito yi, na mi findixi yamari nenεn xan na fɔ naxan yi en yi xabu a fɔlɔni fa fala en xa en bode xanu. ⁶ Xanuntenyaan ni ito ra fa fala en xa sigan ti a yamarine bun. A yamarin ni ito ra a en xa sigan ti xanuntenyani alo ε bata a mε kii naxan yi xabu a fɔlɔni.

⁷ Muxu mayenden wuyaxiye bata mini dunɔna yi, naxanye mi e tima a ra fa fala a Yesu, Alaa Muxu Sugandixin fa nen fati benden kiini. Muxu mayendenne nun Alaa Muxu Sugandixin yaxune nan na muxu sifane ra. ⁸ Ε a liga ε yeren ma, ε nama en ma wanla tɔnɔn kala, alogo ε xa ε kɔntɔn kamalixin sɔtɔ. ⁹ Naxan mi luma Alaa Muxu Sugandixina xaranni fɔ a dangu a ra, Ala mi na kanni. Naxan na lu Yesu a xaranni, Fafe Ala nun a Dii Xεmen fan luma nen na kanni. ¹⁰ Xa muxu yo fa xaranna ra ε konni naxan mi findixi xaranni ito ra, ε nama a yigiya ε konni, ε nama a xɔntɔn. ¹¹ Amasɔtɔ naxan a xɔntɔnma, na bata kafu a ma a wali jaxine yi.

Fala dɔnxena

¹² Fe wuyaxi n kui n naxan fale ε xa, koni n mi waxi a σεβε feni kεdini. Koni a xɔnla n ma, n xa sa falan ti ε xa yεε nun yεε alogo en ma σεwan xa δεfe.

¹³ Ala i magilen naxan sugandixi, na diine i xɔntɔn.‡

* **1:1:** Naxalan sugandixin findixi denkeleya yamana nde nan na. Wundo falan na a ra. A diine findixi denkeleya muxune nan na na yamaan ye. † **1:5:** ito findixi wundo falan nan na lan denkeleya yamana nde ma. ‡ **1:13:** Na findixi wundo falan nan na lan sorani ito falatide singen ma. Yoni yi denkeleya yamaan naxan kui, na nan yamaan boden magilen na. A diine findixi denkeleya muxun bodene nan na.

Yoni a Kεdin Saxandena **Yoni Alaa Falan Kεdin Saxanden Naxan Σεβε**

Xera Yoni Kitabun yireni ito σεβεxi muxuna nde nan ma naxan xili Gayosi. A na muxun nakolon muxu gβεε a fe ma naxan xili Diyotirefi. En na a rakorσsima Kitabun yireni ito xσn ma, a denkeleya muxune yisuxi kii naxan yi, na findixi xanuntanyaan nun tinxinyaan nan na.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan ito σεβεxi n xanuntenna Gayi ma, naxan nafan n ma ρσndini.

² N xanuntenna, n na Ala maxandima alogo feen birin xa siga γεεn na i tan xa, i fatin yi kendeya alo i niin fan kii naxan yi. ³ N σεwaxi kati, amasσto ngaxakedenna ndee bata fa, e yi sereyaan ba lan i ya ρσndi suxun ma, a i sigan tima ρσndini. ⁴ Naxan findixi n ma σεwa gbeen na, n to a mε fa fala a n ma diine sigan tima ρσndin nin.

Gayi tantun fena

⁵ N xanuntenna, i wanla κεma en ngaxakedenne xa lannayani hali i to mi yi e kolon. ⁶ E bata i ya xanuntenyana fe fala denkeleya yamani be. Nayi, i lan i xa e mali fanda feen na e xεraya sigatini alo Ala wama a xσn kii naxan yi. ⁷ Amasσto e sigatiin δε suxuma Yesu xinla nan ma fe ra. E mi sese sσtoma denkeleyatarene yii. ⁸ Nayi, en lan en yi muxu sifani itoe mali alogo en xa wali en bode xσn ρσndini.

Diyotirefi nun Demetiri

⁹ N fena nde σεβε nen denkeleya yamaan ma, koni a xσnla Diyotirefi ra a xa findi e γεεratiin na, na mi n ma falan yatexi sese ra. ¹⁰ Nanara, xa n fa, a feen naxanye birin ligama, a yi fala ρaxine raxuya ayi nxcσ fe yi, nxcu ne birin falama nen. A mi a luxi na ma fσ a tondi en ngaxakedenne yisuxε. Naxanye fan yi waxi e yisuxu feni, a yi tσnna sa ne fan na, a yi ne kedi denkeleya yamani.

¹¹ N xanuntenna, i nama fe ρaxin naliga fσ fe fajina. Naxan fe fajin ligama, na fataxi Ala nan na. Naxan na fe ρaxin liga, na mi Ala kolon.

¹² Muxun birin Demetiri xili fajin falama alo a lan ρσndin ma kii naxan yi. Nxcu fan a fe fajin sereyaan bama. Anu, ε a kolon a ρσndin nan nxcσ sereyaan na.

Xσntσn dσnxεna

¹³ Fe wuyaxi n kui, n xa a fala i xa, koni n mi waxi a σεβε feni. ¹⁴ Koni a xσnla n ma n xa i to sinma alogo en xa falan ti γεε nun γεε. ¹⁵ Ala xa bσρηε xunbenla fi i ma. I xσyine birin i xσntσn. En xσyine birin xσntσn nxcu xa menni ki fajni.

Yudi a Kεdina Yudi Alaa Falan Naxan Σεβε

Yudi Kitabun yiren naxan σεβεxi, na kawandin masoxi Piyeri a kedin firinden nan na, a gbengbenna a sora firindena. E firinna birin muxune nan matandima naxanye dina fuune ralima naxanye mi findixi xaxili fajin na.

Xɔntɔnne

¹ N tan Yudi nan ito σεβεxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikεna, Yaki ngaxakedenna. N yi a rasiga Fafe Alaa muxu xilixine ma, a naxanye xanuxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxanye kantanma.

² Ala xa kininkininna nun bɔje xunbenla nun xanuntenyaan sabati ε yi.

Wule karamɔxɔne fe

³ Ngaxakedenne, a xɔnla yi n ma nun ki fajin na xa ito σεβε ε ma lan en kisi feen ma, koni n na a toxi nen fo n xa a σεβε nen lan ε senβε so feen ma denkeleyaan xun mayengedeni Ala bata naxan fi a yama sarijanxin ma sanja ma keden han habadan. ⁴ Amasɔto muxuna ndee bata so ε ye wundoni naxanye yalagi feen bata yi σεβε nun xabu a rakuya. Ala kolontarene nan ne ra, naxanye Alaa hinanna findima haramu feene liga xunna ra, e yi e me Yesu ra, Alaa Muxu Sugandixina, en kari keden peena, en Marigina.

⁵ Koni hali ε to feni ito kolon, n mɔn waxi a rabira feen nin ε ma fa fala Marigina Isirayila yamaan nakisi nen Misiran yamanani, koni a mɔn yi denkeleyatarene fan halagi na xanbi ra. ⁶ Malekana ndee fan to e yetε lu binyetareyani, e e me e tiden na, Ala yi ne balan dimi tilinxin xɔre ra, e xidixi habadan yɔlxɔnɔnne ra han kiti sa lɔxɔ gbeena. ⁷ A mɔn na kii nin, Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane fan yi yalunyaan ligama e kafu e bode ma kiina nde yi naxan mi lan adamadiine ye. Ala ne fan findi nen misaala ra, a yi e naxankata habadan tεeni.*

⁸ Na muxun naxanye soxi ε tagi, ne fan xiyene sama naxanye a ligama e haramu feene raba e fatine yi, e murute sariya kanne ma, e malekane rayelefu. ⁹ Bayo, hali maleka kuntigin Mikeli mi susu Yinna Manga Setana yalagi konbin tiye. E yi fe matandini waxatin naxan yi lan Musa binbina fe ma, a fala nen gbansan, a naxa, “Marigina Ala xa falan ti i xili ma.”† ¹⁰ Koni muxuni itoe tan senβε kanna naxanye rayelefuma, e mi ne kolon. E na ndee kolon e xaxilitareyani alo subene xaxili mi naxanye ma, anu, na nan yati e birama halagini. ¹¹ Gbalona e xa bayo e bata bira Kayini misaala fɔxɔ ra. E bata e gi tɔnɔne fɔxɔ ra tantanni alo Balami. E bata halagi amasɔto e bata murute alo Kora.‡ ¹² Na muxune bata ε ngaxakedenyaan malanne raharamu, e e dege ε xɔn han! E mi yagima, e e yetε nan tun katama. E luxi nen alo tulen na te ayi, foyen yi a tuntun, a dangu. E mɔn luxi nen alo wudin naxanye mi bogima e waxatini, e yi tala, e raxɔri. ¹³ E luxi nen alo fɔxɔ igen mɔrɔn gbeene,§ e yagitareya feene rahuyama ayi alo baan xunfanna, alo sare tununxin naxanye sa sinna habadan tilin dimi gbeen xɔre ra.

* **1:7:** A mato Dunuja Fɔln 19.1-29 kui. † **1:9:** Taruxun naxan ma fe falaxi be, na mi toma Kitabun kui yire gbete. ‡ **1:11:** Kayini a fe mato Dunuja Fɔln 4.3-8 kui. Balami a fe mato Yatene 31.16 kui. Kora a fe mato Yatene 16.1-35 kui. § **1:13:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

¹⁴ N benba Adama bɔnsɔnna yixetɛn solofereden Xenɔki nabiya falane ti e tan nan ma fe ra, a naxa, “Marigin fama nɛn e nun a maleka sarijanxi wuli wuli wuyaxi, ¹⁵ alogo a xa fa birin makiti, a yi Ala kolontarene birin sɔnna yita e ra e Ala kolontare wanle fe ra, e nun Ala kolontare yulubi kanne fala xɔdɛxɛn naxanye birin tixi Ala ma.” ¹⁶ Na muxune luma e mawugɛ, e mi wasama. E biraxi e kunfa feene nan tun fɔxɔ ra, e lu waso falane tiyɛ, e muxune matɔxɔ se feen na.

Kawandina

¹⁷ Koni ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xɛrane fe famatɔɔn naxanye fe falaxi, na xa rabira ε ma. ¹⁸ E a fala nɛn ε xa, e naxa, “Muxu magelene fama nɛn waxati rajanne yi, naxanye biraxi e kunfa feene fɔxɔ ra Ala kolontareyani.” ¹⁹ Na fe jaxi rabane nan ε yitaxunma, naxanye luxi alo subene, Alaa Nii Sarijanxin mi naxanye yi. ²⁰ Koni ε tan, n xanuntenne, ε lu sabate ε denkeleya sarijanxini. E Ala maxandi a Nii Sarijanxini. ²¹ E lu Alaa xanuntenyani, ε nɛma Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna mameε waxatin naxan yi, a xa ε xali habadan nii rakisini.

²² Sikɛn naxanye yi, ε kininkinin ne ma. ²³ E e xasun tɛɛni, ε yi e rakisi. E kininkinin bonne fan ma Alaa yɛɛragaxuni, hali e dugin naxanye xɔsixi e fati bɛnden nafan feene xɔn, ε yi ε masiga ne ra.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁴ Naxan nɔɛ ε ratangɛ tantan feene birin ma, a yi ε ti fetareyani a binyeni a yetagi sɛwani, ²⁵ binyen nun mangayaan nun sɛnɛn nun nɔɔn xa fi na Ala keden peen ma, en nakisimana, Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani en Marigina, xabu a fɔlɔni han to han habadan. Amina.

Lankɛnɛmayana

Fe Toon Naxan Makɛnɛn Yoni Xa

Yoni naxan Ningila Yesu a fe yirena nde seɓe, na taxamasenne nun misaale nan yebama en xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu naxanye yita a ra. A itoe seɓexi nɛn alogo denkeleya yamaan xa e tunnafan e nɛma bɛsɛnɔnyani waxatin naxan yi. A yi Kitabun yireni ito seɓema waxatin naxan yi, a yi kedixi Patimɔsi bɔxɔdin nin fɔxɔ igen tagi, a lu ramaraxi mɛnni alo a kasoon nan na. Yamana kanna yi denkeleya muxune jaxankatama na waxatini. Kitabun yireni ito yi seɓexi Asi bɔxɔn denkeleya yama soloferen nan ma.

Fe toone nun misaala naxanye seɓexi be, ne yɛbaxi sanda daxin nin alo xiyena, koni e birin fe kedenna nan falama: a Yesu fe jaxin nun Setana senbene nɔma nɛn. A nabiya falane tima be naxanye bata kamali Romi bɔxɔn mangaya waxatini. A nabiya falana ndee fan ti naxanye sa kamalima dunuja rajanna waxatini. Yesu to senbe jaxine birin kalama dunuja rajanni, en na en tunnafan en ma denkeleyani.

Yesu feen naxanye yita Yoni ra

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan fe famatɔni itoe makɛnɛnxi a walikene xa fata Ala ra. A a malekan nan xe a walikɛn Yoni ma a rakolondeni. ² Na Yoni nan na feene seren bama fa fala a a feen naxanye birin toxi, Alaa falan nan ne ra e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin sereyana. ³ Sɛwan na kanna xa naxan na nabiya falani itoe xaran e nun naxanye na e tuli mati e ra, e yi a falane suxu naxanye seɓexi a kui, amasɔtɔ waxatin bata maso.

Xɔntɔn xuiin nun Ala tantunna

⁴ N tan Yoni nan bata ito seɓe denkeleya yama soloferene ma Asi yamanani. Ala naxan na, naxan yi na, naxan fama, na Ala xa hinanna nun bɔɲɛ xunbenla fi ε ma, fata nii soloferene ra* naxanye a manga gbɛɛn yetagi, ⁵ e nun fata Yesu Alaa Muxu Sugandixin na, sere tinxinxin nun habadan muxu singe kelixin sayani e nun dunuja mangane mangana.

Naxan bata en xanu, a yi en xɔɔya en yulubine ma a wunla xɔn,† ⁶ a mɔn yi en findi a mangayaan muxune nun saraxaraline ra a Fafe Ala xa, binyen nun senben xa lu na nan xa habadan han habadan. Amina.

⁷ E a mato, a fama kundani!

Muxune birin a toma nɛn

hali naxanye a sɔxɔnxi.‡

Bɔxɔn bɔnsɔnne birin wugama nɛn a fe ra.

A xa liga na kiini yati! Amina.

⁸ Marigina Ala naxa, “N tan nan a fɔlɔn na e nun a rajanna, naxan na, naxan yi na e nun naxan fama, Senben Birin Kanna.”

Yoni a fe toona alo xiyena

⁹ N tan Yoni, ε ngaxakedenna, naxan findixi ε boden na en ma tɔɔyaan nun mangayaan nun tunnafanni Yesu yi, e bata yi n nasiga Patimɔsi bɔxɔn ma fɔxɔ igen tagi Alaa falana fe ra, n to yi Yesu seren bama. ¹⁰ Marigin batu

* **1:4:** Solofere bunna nɛn fa fala “Se defexina.” Yanyina nde nii soloferene bunna nɛn fa fala, “Alaa Nii Sarijanxin defexin birin.” † **1:5:** Na bunna nɛn fa fala a wunla minixi, na yi findi saraxan na en xa a en xɔɔya. ‡ **1:7:** A mato Sakari 12.10 nun Yoni 19.37 kui.

lɔxɔna nde yi, n yi Alaa Nii Sarijanxini, n fala xui gbeena nde me n xanbi ra, a gbo alo xɔta xuina. ¹¹ A naxa, “I feen naxanye toma, e sebe, i yi e rasiga denkeleya yama soloferene ma Efesi taan nun Simirini taan nun Peragama taan nun Tiyatire taan nun Saridesi taan nun Filadelifi taan nun Layodise taani.”

¹² N yi n yee raxete na kanni gbedeni. N to n yee raxete, n yi xema lenpun dɔxɔ se solofere to na. ¹³ Na lenpu dɔxɔ seene tagi, n yi adamadi maligana nde to. Doma gbeen nagodoxi a ma, xema tagi xidin yi xidixi a kanken ma. ¹⁴ A xunna nun a xun sexene yi fixa alo yexee xabe dugi fixena hanma balabalan kesena, a yee luxi alo tee degena, ¹⁵ a sanne mayilenma alo sulan teen na, a xuiin yi gbo alo walan gbeen xuina. ¹⁶ Sare solofere yi a yiifanni, silanfan xenxen de firin kanni ya minima a de, s a yetagin yi mayilenma alo soge xolena yanyi tagini. ¹⁷ N to a to, n yi bira a san bun ma alo faxa muxuna. A yi a yiifanna sa n fari, a naxa, “I nama gaxu. N tan nan a folon nun a rajanna ra. ¹⁸ Nii rakisina n tan nan yii. N bata yi faxa nun, koni iki n na n niini han habadan. Sayaan nun laxira dejinna n tan nan yii. ¹⁹ Awa, i naxan toxi, na sebe, naxan ligama iki e nun naxan fama ligadeni. ²⁰ I sare soloferen naxanye toxi n yiifanni, e nun xema lenpu dɔxɔ se soloferene, ne bunna ni ito ra: Sare soloferene findixi denkeleya yama soloferene malekane nan na, xema lenpu dɔxɔ se soloferene, denkeleya yama soloferene nan yi ne ra.”

2

Falan naxan ti Efesi denkeleya yamaan xa

¹ “A sebe Efesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sare soloferene suxi naxan yiifanni, naxan sigan tima xema lenpu dɔxɔ se soloferene tagi, na ito nan falaxi. ² N na i kewanle kolon, i ya wanla nun i ya tunnafanna. N na a kolon yati, a muxu jaxine mi rafan i ma. I bata muxune kejaan fesefese naxanye a falaxi a xeraan nan e tan na, koni jɔndi mi a ra, i yi e kolon wule falane ra. ³ I tunnafanxi, i bata tɔrɔ n ma fe ra, koni i mi tunnaxɔlɔxi i ma. ⁴ Koni mawugana nde n yii e xili ma, i bata i me i ya xanuntenya singen na. ⁵ Nayi, i biraxi sa keli yire matexin naxan yi, na yirena fe xa rabira i ma, i yi i kejaan maxete, i mon yi i ya wali singene de suxu. Xa i mi tin xete, n fama nen i ma, n yi i ya lenpu xema dɔxɔ seen ba na. ⁶ Koni i fe fajini ito ligama: na Nikolayiti muxune* kewanle rajaxu i ma, naxanye rajaxu n fan ma.”

⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, n tinma nen a yi siimaya wudi bogin don naxan tixi Alaa nakɔni ariyanna yi.”†

Falan naxan sebe Simirini denkeleya yamaan ma

⁸ “A sebe Simirini denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Naxan a folon nun a rajanna ra, naxan faxa, a mon yi keli sayani, na ito nan falaxi. ⁹ N na i ya tɔrɔn nun i ya yiigelitɔyaan kolon, anu nafulu kanni nan yati e ra. Naxanye a falama a Yahudiyin nan e ra, koni a tan mi e ra, n na a kolon ne e rayelefuma

§ 1:16: Silanfan xenxen de firin kanni a fe mato Heburune 4.12 kui. Alaa falan sama silanfanna ma bayo a senben gbo a sɔndɔmen nun niin yeteen fatama e bode ra, a e kejaan fesefese. Efesi 6.17 fan mato. Alaa falan findixi silanfanna ra a Nii Sarijanxin xa. Silanfanna, sofane yenge se degemaan na a ra. * 2:6: Nikolayiti muxune yi xaranna nde tima na waxatini naxan findixi wulen na, koni e fe mi fa kolonxi iki. † 2:7: A mato Dunuja Folon 2.8-9 kui.

kii naxan yi. E findixi Setana salide banxin yamaan nan na. ¹⁰ I nama gaxu i tərɔ fe famatəne ra sese ma. Yinna Manga Setana ε tan nde se nen kasoon na, alogo a xa ε mato, ε yi xi fu tərɔn sətɔ. E təgəndiya han ε sayana, n yi nii rakisin mangaya taxamaseri kəmɔtin so ε xun na.”

¹¹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sətɔ, sayaan firinden mi na kanna liye mume.”

Falan naxan sebe Peragama denkeleya yamaan ma

¹² “A sebe Peragama denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Silanfən xənχən de firin kanna naxan yii, na naxa iki: ¹³ N na i dɔxɔden kolon, Setanaa manga gbɛdɛn denaxan yi. I kankanxi n xinla ma, i mi i mɛxi n ma denkeleyaan na, hali e n ma sere təgəndiyaxi Antipasi faxa lɔxɔn naxan yi ε konni Setana dɔxɔdeni. ¹⁴ Koni mawugana ndee n yii ε xili ma, muxuna ndee i konni naxanye Balami a xaranna suxi, naxan Balaki xaranxi Isirayila kaane rabira kiin ma yulubini sube donna xɔn naxan bata ba saraxan na suxurene xa e nun yalunyaan xɔn.† ¹⁵ Na kiini, muxuna ndee i konna fan yi naxanye fan Nikolayiti muxune xaranna suxi. ¹⁶ Nayi, i xun xanbi so i hakɛni, xanamu, n fama nen i ma sasa, n yi na muxune yengɛn de silanfanna § ra.”

¹⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sətɔ, n Manna donse* luxunxina nde soma nen a yii e nun gɛme fixɛna xili nenɛn sebexi naxan ma, muxu yo mi naxan kolon, fɔ naxan a sətɔma.”

Falan naxan sebe Tiyatire denkeleya yamaan ma

¹⁸ “A sebe Tiyatire denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Dii Xɛmɛn naxan yɛɛn luxi alo tɛɛ deɛna, a sanne mayilenma alo sula xuruxina, a tan naxa: ¹⁹ N na i kɛwanle nun i ya xanuntenyaan nun i ya denkeleyaan kolon i walima muxune xa kii naxan yi e nun i ya tunnafanna. N na a kolon i ya wali dɔnχɛne wuya dangu a singene ra. ²⁰ Koni mawugani ito n yii i xili ma, Yesabele,† jaxanla naxan a falama a nabiin nan a tan na, i bata tin na xa n ma walikɛne mayenden, a yi e xaran yalunyaan nun suben donna ma naxan baxi saraxan na suxurene xa. ²¹ N bata waxatin fi a ma alogo a xa a xun xanbi so a hakɛni, koni a mi tin xɛtɛ a yalunyaan fɔxɔ ra. ²² Nanara, n na a rasama nen jaxankatani. E nun naxanye yalunyaan ligama e bode xɔn, e tərɔ kati, xa e mi xɛtɛ e wali jaxine fɔxɔ ra. ²³ N na a diine faxama nen. Denkeleya yamaan birin yi a kolon a n tan nan muxune miriyane nun bɔje ye feene fɛsɛfɛsɛma. N na ε tan birin saranma nen ε kɛwanle ra.”

²⁴ “Koni ε tan muxu dɔnχɛn naxanye birin Tiyatire taani, ε tan naxanye mi biraxi xaran jaxini ito fɔxɔ ra, naxanye mi Setana ‘wundo fe tilinxine’ kolonxi, e naxan ma fe falama, n mi goron gbɛtɛ dɔxɔma ε xun ma. ²⁵ Naxan ε yii, ε na suxu tun, han n yi fa. ²⁶ Naxan na nɔɔn sətɔ, a n sagoon liga han a rajanna, n sɛnbɛn fima nen na ma siyane xun na. Kitabun naxa,

²⁷ a mangaya xɔdɛχɛn ligama nen e xun na a mangaya wure dunganna ra,

† **2:14:** A mato Yatɛne 31.16 kui. § **2:16:** A de silanfanna findixi Alaa falan nan na. * **2:17:** Manna donseen findixi donseen nan na Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni lɔxɔ yo lɔxɔ Nabi Musaa waxatini. Na fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. † **2:20:** Yesabele findixi jaxanla nde ra naxan yi Alaa muxune yengɛma. A fe mato Mangane Singen 16.31 nun 19.1-2 nun Mangane Firinden 9.22 nun 9.30 kui.

a yi e rayensenye ayi alo fejena.†

28 N senben fima a ma nen alo n na a sotoxi n Fafe ra kii naxan yi, n yi tagalan saren fan so a yii.”

29 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

3

Falan naxan sebe Saridesi denkeleya yamaan ma

1 “A sebe Saridesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Nii soloferene nun a sare soloferene naxan yii, na ito nan falaxi: N na i kewanle kolon, yamaan laxi a ra a i bata nii rakisin sotō, koni faxa muxun nan i ra. 2 Xulun! Senbe dnxen naxan luxi i yi, i na masuxu benun a xa jan, amasoto n mi i kewali defexin toxi n ma Ala yetagi. 3 Nba, i xaranna naxan mexi, i yi a sotō, na feen xa rabira i ma, i yi a suxu, i yi i xun xanbi so i hakeni. Xa i mi lu i yee ra yi, n na i raterenama nen alo mujadena, i mi n fa waxatin kolonye. 4 Anu, muxuna ndee i konni Saridesi taani naxanye mi e dugine raxosixi. Ne sigan tima nen n xon dugi fixene yi, amasoto e sarijan. 5 Naxan na noon sotō, na dugi fixen soma nen, n mi a xinla be Nii Rakisin Kitabun kui mumε. N na n tima a xinla ra nen n Fafe Ala nun a malekane yetagi.”

6 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

Falan naxan sebe Filadelifi taan denkeleya yamaan ma

7 “A sebe Filadelifi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sarijanna nun Nondin Kanna nan ito falaxi, Dawudaa dejinna naxan yii, naxan deen nabima, muxu yo mi noe a ragale, naxan deen nagalima, muxu yo mi noe a rabiye, na naxa: 8 N na i kewanle kolon. A mato, n bata deen nabi i yee ra, muxu yo mi noe a ragale, bayo n na a kolon a i senben mi gbo, anu i n ma falan suxu nen, i mi i me n xinla ra. 9 Nba, a mato n naxan ligama Setana salide yamaan muxune ra, na wule falan naxanye e yete yatexi Yahudiyane ra, koni a tan mi e ra. N ne rafama nen e yi e xinbi sin i bun ma, e yi a kolon a n bata i xanu. 10 Amasoto i to bata n ma yamari falan suxu i yi i tunnafan, n fan yetena i kantanma nen maratantan waxatini, naxan fama dunuja muxune birin kejaan fesefesedeni boxon yiren birin yi. 11 N famatxon ni i ra! Naxan i yii, na suxu ken alogo muxu yo nama i ya no soton taxamaseri komotin ba i xunna ma. 12 Naxan na noon sotō, n na kanna findima nen senbetenna ra Ala Batu Banxini. A mi fa mine na mumε! N yi n ma Ala nun a taan xinla sebe a ma, Yerusalen nen naxan godoma keli ariyanna yi n ma Ala fema. N na n xili nen naxan fan sebema nen a ma.”

13 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

Falan naxan sebe Layodise taan denkeleya yamaan ma

14 “A sebe Layodise denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: N tan nan xili ‘Amina,’* sere tinxinxin nun jondina, Alaa daala birin xun na, n naxa: 15 N na i kewanle kolon. I mi xunbeli, i mi wolon. A yi lan nun, i wolon hanma i xunbeli. 16 Koni bayo i taxofiloxin nan a ra, i mi wolonxi, i mi xunbelixi, n na i ya fe baxunma nen! 17 Bayo i a falama, i naxa, ‘Nafulu kanna nan n na, n ma nafunla bata gbo ayi, n mako mi fa sese ma.’ Koni i mi a kolon a i tōoxi,

† 2:27: Yaburin 2.9 * 3:14: Na bunna nen Yesu nan Alaa falane birin nakamalima.

a i makininkinin, se mi i yii, danxutəon nan i ra, marabenna i ma. ¹⁸ Nba, n na i kawandima, i xa xema faɾin sara n ma naxan nasensənxi tēen na, alogo i xa findi nafulu kanna ra ɾəndini. E nun dugi fixene alogo i ragenla nama lu, i yagi. E nun i yeen dandan senna alogo i xa seen to. ¹⁹ N na n xanuntenne sənna yitama e ra, n yi e xuru. Nayi, i səbe so, i yi i xun xanbi so i hakene yi. ²⁰ I tuli mati, n tixi deen na, n na a makənkənma, naxan na n xuiin me, a yi na rabi, n soma nen na kanna konni, nxu yi nxu dege nxu bode xən. ²¹ Naxan na nəon sətə, n tinma nen na yi dəxə n fema n ma mangaya gbədeni alo n tan fan nəon tixi kii naxan yi, n dəxə n Fafe Ala fema a mangaya gbədeni.”

²² “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

4

Alaa manga gbədena ariyanna yi

¹ Na xanbi ra, n yi fe gbete to, n yi dena nde to rabixi ariyanna yi. N fala xui singen naxan me, naxan yi gbo alo xəta xuina, na yi a fala, a naxa, “Te be, feen naxanye fama ligadeni to xanbi ra, n xa ne yita i ra.” ² Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi mafuren! N yi muxuna nde to dəxi manga gbədeni ariyanna yi. ³ A yetagin yi mayilenma alo yasipi gemen nun karineliya gemena. Manga gbəden yi rabilinxi sengunna ra naxan yi mayilenma alo emerodi gemena. ⁴ Manga gbəde məxəɾen nun naanin gbeteɣe yi manga gbəden nabilinni, fori muxu məxəɾen nun naanin yi dəxi naxanye ma e maxidixi dugi fixene yi, xema mangaya kəmti taxamasenne soxi e xun na. ⁵ Kuyen ɾin masəxəonna nun xuine nun galan xuiin yi minima manga gbədeni. Lenpu dege gbeen solofere yi dege ma mangaya gbəden yetagi. Alaa Nii soloferene nan yi ne ra. ⁶ Lonna nde yi mangaya gbəden yetagi naxan gbo alo fəxə igena, a fixa alo mato kikena alo kilasina.

Dalise naanin yi mangaya gbəden yireni, e nun a rabilinni, naxanye yeeye yi e yetagi nun e xun xanbin ma. ⁷ Dalise singen yi maliga yatan nan na. A firinden tan yi luxi alo turana. Muxun yetagin yi a saxanden ma. A naaninden yi luxi alo singbinna tunganmatəna. ⁸ Gubugubu sennin nan yi na daliseene keden kedenna birin ma, e yeene yi e fatin yiren birin ma, e yi betin bama kəen nun yanyin birin na, e naxa, “Marigina Ala Senben Birin Kanna sarijan, a sarijan, a sarijan, naxan yi na, naxan na, e nun naxan fama.”

⁹ Naxan dəxi mangaya gbədeni naxan luma habadan, dalise naaninne nema yi binyen nun xunna kenla nun barikan bire na xa waxatin naxan yi, ¹⁰ na fori muxu məxəɾen nun naaninne yi e xinbi sinma nen a yetagi, e yi a batu, e yi e manga kəmtine woli mangaya gbəden yetagi, e yi a fala na kanna xa naxan dəxi manga gbəden ma naxan luma habadan, e naxa,

¹¹ “Nxu Marigina, nxə Ala, binyen nun xunna kenla nun senben daxa a fi i ma, amasətə i tan nan seen birin daxi, e taranxi na i sagoon nin, e daxi i sagoon nin.”

5

Kedin nun Yexee Diina fe

¹ Naxan yi dɔxi mangaya gbɛdeni, n yi kɛdi mafilinxina nde to suxi na yiifanni seɓenla yi tixi naxan fɔxɔ firinna birin ma. A yi balanxi taxamaseri solofere nan na. ² N yi maleka seɓɓemana nde to naxan yi falan tima a xuini texin na, a naxa, “Nde daxa a kɛdini ito taxamasenne kala alogo a xa kɛdi mafilinxin nabi?” ³ Koni muxu yo mi sɔto ariyanna nun bɔxɔ xɔnna ma, hanma bɔxɔn bun ma naxan yi nɔɛ a kɛdin nabiye, hanma a yi a mato. ⁴ N yi wuga kati, amasɔto muxu yo mi sɔto naxan yi daxa a na kɛdin nabi, hanma a yi a mato. ⁵ Nayi, na fonna nde yi a fala n xa, a naxa, “I nama wuga. A mato! Yuda bɔnsɔnna yatan naxan luxi alo salenna naxan majingi kelixi Dawuda xabilani, na bata seɓɓen sɔto a xa kɛdin nabi e nun a taxamaseri solofere.”

⁶ Nba, n yi yeɛɛɛ diina nde to tixi manga gbɛden nun dalise naaninne nun fonne tagi. Na Yeɛɛɛ Diin yi luxi alo a kɔɛ raxabaxin nan yi a ra nun. Feri solofere, yeɛ solofere nan yi a ma, naxanye yi findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye rafa dunuɗa yiren birin yi. ⁷ Naxan yi dɔxi manga gbɛdeni, Yeɛɛɛ Diin yi sa kɛdi mafilinxin nasuxu na yiifanni. ⁸ A to na rasuxu, dalise naaninne nun fori mɔxɔɗɗen nun naaninne yi e xinbi sin Yeɛɛɛ Diin bun, kondenna yi e keden kedenna birin yii e nun xema wuren naxanye yi rafexi wusulanna ra naxan yi findixi yama sarjɗanxina Ala maxandi xuine ra. ⁹ E yi beti nenɛn ba, e naxa,
“I daxa i yi kɛdi mafilinxin tongo,
i yi a taxamasenne ba a ma,
alogo a xa rabi.

Amasɔto i bata yi faxa nun,
i yi muxune xunba Ala xa i wunla xɔn ma,
keli bɔnsɔnne birin nun xuine birin
nun yamane birin nun siyane birin yi.

¹⁰ I yi e findi en ma Alaa mangayaan muxune nun a saraxaraline ra,
e mangayaan ligama nen bɔxɔn xun na.”

¹¹ N yi a matoma waxatin naxan yi, n maleka wuyaxi xuiin mɛ daliseene nun fonne nun manga gbɛden nabilinni, e xasabin yi sigɛ han wuli wuli wuyaxi naxan mi yi yate. ¹² E yi betin bama, e yi e xuini te, e naxa,
“Yeɛɛɛ Diin naxan bata yi faxa nun,
na daxa a xa seɓɓen nun nafunla
nun xaxinla nun fangan nun xunna kenla
nun binyen nun tantunna sɔto!”

¹³ Daliseene birin kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma e nun bɔxɔn buni, e nun naxanye birin fɔxɔ igeni, n yi daala birin xuiin mɛma, e betin bama, e naxa,
“Naxan dɔxi manga gbɛdeni
e nun Yeɛɛɛ Diina,
tantunna nun xunna kenla
nun binyen nun seɓɓen xa fi ne nan ma habadan!”

¹⁴ Dalise naaninne yi a fala, e naxa, “Amina.” Fonne yi e xinbi sin, e yi Ala batu.

6

Taxamasenne fe

¹ Na xanbi ra, n yi Yeɛɛɛ Diin to na taxamaseri soloferena nde keden nabiye, n yi dalise naaninne nde keden xuiin mɛ, a xuiin luxi alo kuye sarinna, a naxa, “Fa be!” ² N yi soo fixɛn to. Naxan yii dɔxi a fari, xanla yi suxi na yii. E yi mangaya kɔmɔti taxamasenna so a xun na. A siga nɔ sɔtɔn xunna kenli, alogo a xa sa nɔɔn ti.

³ A to taxamasenna firinden nabi, n yi daliseen firinden xuiin mɛ, a naxa, “Fa be!” ⁴ Soo gbɛtɛ yi mini naxan yi gbeeli alo tɛɛna. Naxan yi dɔxi a fari, dunɔɔna muxune bɔɔɔ xunbenla kala sɛnbɛn yi so na yii alogo muxune xa e bode faxa, silanfan kuye gbeen yi so a yii.

⁵ A to taxamaseri saxanden nabi, n yi daliseen saxanden xuiin mɛ a fale, a naxa, “Fa be!” N yi soo fɔrɛn to. Naxan yi dɔxi a fari, sikeela yi suxi na yii.

⁶ N yi xuina nde mɛ dalise naaninne tagi alo fala xuina, a naxa, “Ligaseen yɛ keden maala ra soqe keden saranna ra. Ligaseen yɛ saxan fundenna ra soqe keden saranna ra. Koni i nama turen nun manpaan tan kala.”

⁷ A to a taxamaseri naaninden nabi, n yi dalise naaninden xuiin mɛ a fale, a naxa, “Fa be!” ⁸ N yi soo fati ɔxɔndɛɛ ramaan to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nɛn sayana. Laxira yi biraxi a fɔxɔ ra. Bɔxɔni taxunxin dɔxɔde naaninna ra, na kedenna halagi sɛnbɛn yi so e yii silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen nun burunna sube xajɛne xɔn.

⁹ A to taxamasenna suulunden nabi, muxun naxanye bata yi faxa Alaa falan nun a sereyana fe ra, n yi ne niine yɛɛɛne to saraxa ganden bun ma.

¹⁰ E yi gbelegbele, e naxa, “Marigi sariɔanxina, ɔɔndin kanna, i mɔn buma han waxatin mundun yi benun i xa kitin sa, i yi nxu faxa feen saran dunɔɔna muxune ra?” ¹¹ Doma fixɛn yi so e keden kedenna birin yii. A yi fala e xa, a e xa e matabu waxatidi singen han e walikɛ bodene nun e ngaxakedenne birin xasabin yi dɛfe naxanye faxama alo e tan.

¹² A to taxamasenna senninden nabi, n ni ito nan to: Bɔxɔn yi xuruxurun kati! Sogen yi fɔɔ alo kasa dugina. Kiken fan yi gbeeli alo wunla, ¹³ kore xɔnna sarene yi yolon bɔxɔni, alo foye gbeen na xɔɛn binla yigisan a bogine yi yolon. ¹⁴ Kore xɔnna yi tunun alo kɛɛɛn na mafilin, geyane nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne birin yi ba e funfuni. ¹⁵ Na xanbi ra, dunɔɔna mangane nun a kuntigine nun sofa kuntigine nun nafulu kanne nun sɛnbɛ kanne nun muxun birin, konyine nun xɔɔne birin, ne yi sa e luxun faranne nun geya yinle ra. ¹⁶ E lu a fale geyane nun gemene xa, e naxa, “E bira nxu fari! Naxan manga gbɛɛni, ɛ nxu luxun na nun Yɛɛɛ Diina xɔɔn bun. ¹⁷ Amasɔɔ e xɔɔ bɔxɔ gbeen bata a li, nde nɔɛ tiyɛ a yetagi?”

7

Taxamasenna yi sa denkeleya yamaan ma

¹ Na xanbi ra, n yi maleka naanin to tixi dunɔɔna tongon naaninne ma. Bɔxɔ xɔnna foye naaninne yi suxi e yii, alogo foye yo nama mini bɔxɔ xɔnna xun ma, hanma fɔxɔ igena hanma wudine xun ma. ² N yi maleka gbɛtɛ to fɛ, keli sogeteden binni, habadan Alaa taxamasenna yi suxi naxan yii. Bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen tɔɔ sɛnbɛn so maleka naaninna naxanye yii, a yi sɔnxɔ ne ma, a naxa, ³ “E nama fe ɔxɔn liga bɔxɔ xɔnna ra singen hanma fɔxɔ igena hanma wudine han en yi taxamasenna sa en ma Alaa walikɛne tigi ra.”

⁴ Nba, Alaa taxamasenna sa naxanye tigi ra, n yi na xasabin mɛ, muxu wuli kɛmɛ muxu wuli tonge naanin e nun naanin keli Isirayila bɔnsɔnne birin yi:

⁵ Taxamasenna yi sa muxu wuli fu nun firin ma Yuda bɔnsɔni,
Rubɛn bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

Gadi bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

⁶ Aseri bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

Nafatali bənsənnə,
 muxu wuli fu nun firin,
 Manase bənsənnə,
 muxu wuli fu nun firin,
⁷ Simeyən bənsənnə,
 muxu wuli fu nun firin,
 Lewi bənsənnə,
 muxu wuli fu nun firin,
 Isakari bənsənnə,
 muxu wuli fu nun firin,
⁸ Sabulon bənsənnə,
 muxu wuli fu nun firin,
 Yusufu bənsənnə,
 muxu wuli fu nun firin,
 Bunyamin bənsənnə,
 muxu wuli fu nun firin taxamasenna yi naxanye ma.

Yama gbeena Ala yetagi

⁹ Na xanbi ra, n yi yama gbeen to naxan xasabin mi yi yatε, sa keli siyane birin nun bənsənnə birin nun yamane birin nun xuine birin yi. E yi tixi manga gbɛdɛn nun Yεxεε Diin yetagi, doma fixɛn nagodoxi e ma, tugu dεεnε suxi e yii. ¹⁰ E yi e xuini te, e naxa, “Kisina en ma Ala nan yii naxan dɔxi manga gbɛdɛni e nun Yεxεε Diina.”

¹¹ Malekane birin yi tixi manga gbɛdɛn nun fonne nun dalise naaninne rabilinni, ne yi bira manga gbɛdɛn yetagi, e yetagine yi lan bɔxɔn ma, e yi Ala batu, ¹² e naxa, “Amina! Tantunna nun binyen nun fe kolonna nun barika biran nun xunna kenla nun sɛnbɛn nun fangan xa lu en ma Ala xa habadan han habadan! Amina.”

¹³ Na fonna nde yi n maxɔdin, a naxa, “Doma fixɛn nagodoxi ndee ma itoe ra? E kelixi minɛn yi?” ¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “N fafe, i tan nan na kolon.” A yi a fala n xa, a naxa, “Muxune nan e ra naxanye bata dangu naxankata waxati gbeeni. E bata e domane xa, e yi e rafixa Yεxεε Diin wunli.”

¹⁵ Nanara, e tixi Alaa manga gbɛdɛn yetagi, e a batu yanyin nun kɔεεn na a Batu Banxini. Naxan dɔxi manga gbɛdɛni, na e yigiyama nɛn a konni.

¹⁶ Kamɛn mi fa e suxε sɔnɔn, min xɔnla mi fa e suxε sɔnɔn, sogen mi fa e ganɲε sɔnɔn, kuye wolon yo mi mine e ma,

¹⁷ amasɔto Yεxεε Diin naxan manga gbɛdɛni, na e masuxuma nɛn alo xuruse rabana, a yi ti e yεε ra, siga siimaya tigi igene yi, Ala yi e yεεgene birin fitan e yεε ra yi.

8

Taxamasenna soloferedena fe

¹Yɛxɛɛ Diin to taxamasenna solofereden nabi, kore xonna yi madundu han waxatidi. ²N yi maleka soloferere to tixi Ala yetagi, xɔta soloferere yi so ne yii.

³Maleka gbɛtɛ yi fa saraxa ganden yetagi, wusulan gan se xɛma daxin suxi a yii. E wusulan gbegebe so a yii a gan daxin na, sa yama sariɲanxine birin ma maxandi xuine fari, a yi ne gan saraxa ganden xɛma daxin fari manga gbɛdɛn yetagi. ⁴Wusulanna tutin nun yama sariɲanxina Ala maxandi xuine yi te, keli malekan yii siga Ala yetagi. ⁵Na xanbi ra, malekan yi wusulan gan seen tongo, a yi a rafe saraxa ganden tɛɛn na, a yi a woli bɔxɔni. Galan xuiin nun xuine nun kuyen ɲin masɔxonna yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun.

Xɔta naanin singene yi fe

⁶Nayi, xɔta soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi keli xɔtane fedeni. ⁷Maleka singen yi a gbee xɔtaan fe. Balabalan kɛsɛn nun tɛɛn nun wunla basanxin yi fa bɔxɔ xonna fari. Bɔxɔni taxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi gan, e nun a wudine nun a sɛxɛ xindene birin.

⁸Malekan firinden yi a xɔtaan fe. Gɛmɛ gbeena nde yi sin fɔxɔ igeni naxan yi gbo alo geyaan ganmatɔna. Fɔxɔ igene yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi findi wunla ra, ⁹daliseen naxanye birin yi ɲɛɲɛ na fɔxɔ igeni, ne yi faxa, mɛnna kunkine fan yi kala.

¹⁰Malekan saxanden yi a gbee xɔtaan fe. Sare gbeen ganmatɔn yi keli kore, a ganma alo xayɛ raxidi dɛgɛna. Baane nun tɔgine birin yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, saren yi bira na keden yi. ¹¹Na saren yi xili nɛn, “Se Xɔlɛna.” Na igene yi xɔlɔ ayi, muxu wuyaxi yi faxa na ige xɔlɛn mindeni.

¹²Malekan naaninden yi a gbee xɔtaan fe. Sogen nun kiken nun sarene yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi yidimi, alogo na yatan ɲɔxɔn xa ba e dɛgɛn na. Na kɛnɛnna ɲɔxɔn yi ba yanyin nun kɔɛɛn kɛnɛnna ra.

¹³Nba, n yi fe gbɛtɛ to, n singbinna nde fala ti xuiin mɛ, a yi foyeni kore, a naxa, “Gbalona, gbalona, gbalon bɔxɔ xonna muxune xa, maleka saxanna bonne na e xɔtane fe waxatin naxan yi.”

9

Xɔtaan suulunden yi fe

¹Malekan suulunden yi a xɔtaan fe. N yi saren* to kelɛ kore, a bira bɔxɔni, yili ɲaxi tilinxin dɛɲinna yi so a yii. ²A yi yili ɲaxin dɛɛn nabi, tutin yi te a kui alo sulun gbeen tɛɛn tutina. Na yi sogen nun kuyeni fɔrɔ. ³Tuguminne yi mini tɛɛn tutini e xuya ayi bɔxɔn ma, sɛnben yi so ne yii alo tanle bɔxɔn ma. ⁴A yi fala e xa a e nama sɛxɛne halagi bɔxɔn ma, hanma se xinde yo hanma wudine fɔ adamadiine tun, Alaa taxamasenna mi naxanye tigi ra. ⁵E mi yi daxa e muxune faxa koni e xa e ɲaxankata kike suulun. E yi sɔxɔlɛn naxan tima muxune ma, na yi luxi nɛn alo tanla na muxun xin. ⁶Na lɔxɔne yi, muxune sayaan fenma nɛn koni e mi a toma. Sayaan xɔnla e suxuma nɛn han, koni sayana a gima nɛn e ma.

⁷Na tuguminne yi luxi nɛn alo soon naxanye yitɔnxi yɛngɛ so xinla ma. Mangaya kɔmɔti taxamasenna e xunna alo xɛmana, e yetagine luxi alo muxun yetagina. ⁸E xun sɛxɛne luxi alo ɲaxanle xun sɛxɛna. E ɲinne luxi alo yatan ɲinna. ⁹E xanle yi e kanken ma alo yɛngɛ so seen kanke masaan

* 9:1: Sareni ito findixi malekana nde taxamasenna ra alo Lankɛnɛmayaan 12.4.

wure daxina. E gabutene xuiin luxi alo soo wuyaxin na xidi wontorone ra, e yi e gi siga yengeni. ¹⁰ E xunle luxi alo tali xunla. Xirinna yi e xunla nan na naxan muxune soxolema han kike suulun. ¹¹ Yili Naxin Malekan nan yi e xun na e mangan na, naxan xili Heburu xuini, Abadon. Gireki xuiin tan yi, a xili nen, Apolyon. Na bunna nen, “Halagi Tiina.”

¹² Gballo singen bata dangu. Gballo firin mon luxi.

Xotaan senninden yi fe

¹³ Malekan senninden yi a xotaan fe. N yi xuina nde me keli saraxa gande xema daxin feri naaninne binni naxan yi Ala yetagi. ¹⁴ Xotaan senninden yi malekan naxan yii, a yi a fala na xa, a naxa, “Malekan naaninna naxanye xidixi Yufareti baa gbeen de, ne fulun.” ¹⁵ Na maleka naaninna naxanye yi yitonxi na waxatin nun laxon nun kiken nun jenen ma, ne yi fulun alogo dunuja muxune yitaxunxin doxode saxanna ra, e xa na kedenna faxesa. ¹⁶ Yenge soon naxanye yi soone fari, muxu wuli mawojen doxode wuli fu. N na xasabin nan mexi. ¹⁷ Na fe toon kui, n soone nun soo ragine to na kiini: E kanke masane yi gbeeli alo teena, e mamiloxi alo safiri gemena, e neri fupiramana alo dole tee fupina. Soone xunne luxi alo yata xunna, teen nun tutin nun dole teen yi minima e de. ¹⁸ Dunuja muxune birin yitaxunxin doxode saxanna ra, na kedenna yi faxesa na jaxankata saxanne xon, teen nun tutin nun dole teen naxanye yi minima e de. ¹⁹ Amasoto soone senben yi e deen nun e xunla nin. E xunle yi luxi alo sapine. E xunne na, e muxune maxolema naxanye ra.

²⁰ Na gbalone mi muxun naxanye faxesa, ne mi xete e yii foxon batu feen foxo ra e mi jinanne kiin yiba hanma suxure xema daxina hanma a sula daxina hanma a geme daxina hanma a wudi daxina naxanye mi seen toma, e mi fe mema, e mi noe sigan tiye. ²¹ E mi xete e muxu faxan nun e korerayaan nun e yanga suxun nun e mupan foxo ra.

10

Malekan nun kedi xurina fe

¹ N yi maleka senbema gbete to gode keli ariyanna yi, kundaan filinxi a ma alo dugina, sengunna rabilinxi a xunna ma. A yetagin mayilenma alo sogena, a sanne yi teen yiyani alo tee senbetenne. ² Kedi mafilinxi xuridin nabixin yi suxi a yii. A yi a yifari ma sanna ti foxo igeni, a komenna xaren na. ³ A sonxo xuini te alo yatan wurundun xuina. A to a xuini te, kuye sarin soloferene yi e xui ramini. ⁴ E yi naxan falama, n yi noe na sebe nen nun, koni n yi fala xuina nde me keli kore, a naxa, “Kuye sarin soloferene naxan falama, na ramara wundoni, i nama a sebe!”

⁵ Na xanbi ra, n malekan naxan to tixi foxo igen nun xaren ma, na yi a yiifanni te kore xonna ma. ⁶ A yi a kolob habadan Ala xinli, naxan kore xonna nun boxo xonna nun foxo igen daxi e nun e yi seene birin. Malekan yi a fala, a naxa, “A mi fa buma sonon! ⁷ Koni maleka solofereden na a xotaan fe waxatin naxan yi, Alaa wundo fe ragidixin kamalima nen nayi alo a rali a nabine ma kii naxan yi, a walikene.”

⁸ Nba, n fala xuiin naxan me a singeni keli kore, na mon yi falan ti n xa, a naxa, “Siga, i sa kedi rabixin tongo na malekan yii naxan tixi foxo igen nun xaren ma.” ⁹ N yi n maso malekan na, n yi a fala a xa, a xa kedi mafilinxi xuridin so n yii. A yi a fala n xa, a naxa, “A tongo, i yi a ragerun, a jaxunma ayi nen i de alo kumina, koni a i kuiin nafema nen xolen na.” ¹⁰ N yi kedi

mafilinxi xuridin tongo malekan yii, n to a raso n dɛɛ, a yi ɲaxun n dɛɛ alo kumina, koni n to a ragodo n kuini, n kuiin yi rafe xɔlɛn na. ¹¹ Na xanbi ra, e yi a fala n xa, a n mɔn xa nabiyfa falane ti lan yamane nun siyane nun xuine nun mangane ma.

11

Sere firinne

¹ Awa, e yi xayen so n yii naxan yi luxi alo tamina se maliga seen na, a naxa, “Keli, i yi Ala Batu Banxin nun saraxa ganden maliga e nun muxun naxanye Ala batuma a kui. ² Koni hali i mi Ala Batu Banxin sansan kuiin tan maliga, na lu na. Amasɔtɔ na bata so siyane yii naxanye Taa Sariɲanxini bodonma han kike tonge naanin e nun firin. ³ N nan n sere firinne rasigama nɛn nabiyfa falane ralideni kasa dugine ragodoxi naxanye ma sununa fe ra, xi wuli keden xi kɛmɛ firin xi tonge sennin.”

⁴ Na sere firinne findixi oliwi wudi firinne nun lɛnpune dɔxɔ se firinne nan na naxanye tixi bɔxɔn birin Marigin yɛtagi. ⁵ Muxu yo wa fe ɲaxin naba feni e ra, tɛɛn minima nɛn e dɛ, a yi e yaxune halagi. Muxu yo wa fe ɲaxin naba feni e ra, fɔ na kanna xa faxa na kii nin. ⁶ Kore xɔnna balan sɛnbɛna e ra alogo tulɛn nama fa e nɛma nabiyfa falane tiyɛ waxatin naxan yi. Igene maxɛtɛ sɛnbɛn fan e ra wunla ra, e mɔn yi fitinan sifan birin nadin dunuɲa muxune ma, e na wa a xɔn waxati yo yi.

⁷ E nɛma yelin e sereyaan bɛ waxatin naxan yi, sube magaxuxin naxan tema yili ɲaxin kui, na e yɛngɛma nɛn, a yi e nɔ, a yi e faxa. ⁸ E binbine yi lu saxi taa gbeen yama malandeni, muxune e Marigin gbangban wudin ma taan naxan yi. Na taan luxi nɛn alo Sodoma hanma Misiran. ⁹ Yamane nun bɔnsɔnne nun xuine nun siyane birin e binbine toma nɛn han soqe saxan e nun a tagi. E mi tinɲɛ ne xa maluxun. ¹⁰ Dunuɲa muxune sɛwama nɛn muxu firinni itoe faxa feen na, e ɲaxan, e sanbane rasiga e bode ma amasɔtɔ na nabi firinne bata yi muxune ɲaxankata bɔxɔ xɔnna fari. ¹¹ Koni na soqe saxan e nun a tagiin na dangu, niin soma nɛn e yi fata Ala ra, e yi keli. Naxanye birin e toma, ne gaxuma nɛn kati. ¹² E yi xui gbeena nde mɛ kore naxan yi a falama, a naxa, “E te be.” E yi te kore kundani, e yaxune yɛɛ xɔri. ¹³ Na waxatin yɛtɛni, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti. Taani taxunxin dɔxɔde fuun na, na keden yi kala. Muxu wuli solofere yi faxa na bɔxɔ xuruxurunni. Muxun dɔnxɛne yi gaxu, e yi Ala tantun naxan kore.

¹⁴ Gbalon firinden bata dangu, koni a saxanden famatɔɔn ni i ra.

Xɔtaan soloferedena

¹⁵ Maleka solofereden yi a xɔtaan fe. Fala xui gbeene yi keli kore, e naxa, “Dunuɲa mangayaan bata findi en Marigin nun a Muxu Sugandixin gbeen na, a mangayaan ligama a xun na nɛn habadan han habadan!”

¹⁶ Fori mɔxɔɲɛn nun naaninna naxanye yi dɔxi e manga gbɛdɛne yi Ala yɛtagi, ne yi e xinbi sin a bun ma, e yɛtagine yi lan bɔxɔn ma, e yi a batu. ¹⁷ E naxa, “Marigina Ala Sɛnbɛn Birin Kanna, naxan na, naxan yi na a fɔlɔni! Nxu bata barikan bira i xa bayo i bata i sɛnbɛ gbeen nawali, i ya mangayaan tixi naxan na.

18 Siyane bata yi xɔlɔ,
 koni i ya xɔlɔn yi fa,
 faxa muxune makiti waxatin yi a li,
 i yi i ya walikɛne saranna fi,
 i ya nabine, muxu sariɲanxine,
 e nun naxanye gaxuxi i xinla yeɛ ra,
 muxudin nun muxu gbeena,
 i yi ne halagi
 naxanye bɔxɔn halagima.”

19 Ala Batu Banxin naxan ariyanna yi, na yi rabi. N yi a Layiri Kankiraan* to Ala Batu Banxini. Na xanbi ra, kuyen ɲin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun, balabalan kɛsɛne yi yolon han!

12

Naxanla nun ninginangana fe

1 Taxamaseri gbeena nde yi mini kore: ɲaxanla* maxidixin sogeni, kikena a sanna bun ma, mangaya kɔmɔti taxamasenna soxi a xun na sare fu nun firin yi naxan ma. 2 A fudikanna nan yi a ra, a gbelegebelema dii barin sɔxɔlɛni.

3 Taxamaseri gbɛɛ yi mini kore: Ninginanga gbeeli gbeen† nan yi na ra, xun solofere yi a ma e nun feri fu, mangaya kɔmɔti taxamasenna yi soxi a xun soloferene birin na. 4 Sarene‡ yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, a yi na keden bandun kore a xunla ra, a yi e rayolon bɔxɔni. Naxanla naxan yi diin barima, ninginangan yi sa ti na yetagi alogo a xa a diin don a na a bari waxatin naxan yi. 5 Naxanla yi dii xɛmɛn bari, naxan mangaya xɔdɛxɛn ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra. Koni a dii xɛmɛn yi rate kore Ala nun a manga gbɛden fɛma. 6 Naxanla yi a gi, a siga tonbonni Ala denaxan yitɔnxi a xa, alogo a xa sa balo na han xi wuli keden kɛmɛ firin xi tonge sennin.

7 Nayi, yɛngɛ gbeen yi keli kore xɔnna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yi na ninginangan yɛngɛ. Ninginangan nun a malekane fan yi yɛngɛn soma.

8 Koni a mi nɔ sɔtɔ, dɔxɔde mi fa lu e xa kore xɔnna ma. 9 E yi ninginanga gbeen woli bɔxɔni, sari fonna, naxan xili Yinna Mangana hanma Setana, naxan dunuɲa muxune birin mayendenma. E nun a malekane birin yi rawoli ayi bɔxɔ xɔnna ma. 10 Nayi, n yi fala xui gbeena nde mɛ keli kore, a naxa,

“Iki, en ma Alaa kisin nun a sɛnbɛn
 nun a mangayaan waxatin bata a li,
 e nun a Muxu Sugandixina sɛnbɛna.
 Amasɔtɔ en ngaxakedenne kansun muxun bata woli bɔxɔni,
 naxan yi e kansunma kɔɛɛn nun yanyin na
 en ma Ala xa.

11 E yi a nɔ Yeɛɛɛ Diin wunla
 nun e sereya falan xɔn,
 e mi e yetɛ niin natanga,
 e tin sayaan ma.

* 11:19: 11.19Layiri Kankirana fe mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui. * 12:1: Fe tooni ito fɔlɔxina, ɲaxanli ito findixi Yesu nga nan na. Koni falatide 12,17 kui, a bɔnsɔnna yi findi denkeleya yamaan na. Yanyina nde, a findixi denkeleya yamaan maligan na fe toon kui. † 12:3: Ninginangan findixi Setana misaala nan na. ‡ 12:4: Sareni itoe findixi malekane taxamasenne ra. Setana bata malekana ndee ramurute Ala ma, e yi godo bɔxɔni e findi ɲinanne nun yinnane ra.

12 Nanara, ɛ tan naxanye kore xɔnna ma,
ɛ sɛwa.

Koni gbalon bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen xa,
bayo Yinna Manga Setana xajɛxin bata godo ɛ fɛma,
amasɔɔ a kolon a waxati xunkuye mi a xa.”

13 Ninginangan to a to, a bata rawoli ayi bɔxɔn ma, jaxanla naxan dii xɛmɛn bari, a yi na sagatan fɔɔ. 14 Nayi, gubugubune yi so jaxanla yii alo singbin gbeen gubugubune alogo a xa tungan a siga han dɛnaxan sa yitɔnxi a xa tonbonni, a sa baloma dɛnaxan yi jɛɛ saxan e nun a tagi, a yi tanga sajin ma. 15 Nayi, sajin yi igen baxun jaxanla fɔxɔ ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali. 16 Koni bɔxɔ xɔnna yi jaxanla mali, a yi rabi, a yi igen min ninginangan naxan baxun jaxanla fɔxɔ ra. 17 Ninginangan yi xɔɔ jaxanla ma kati! A yi siga jaxanla bɔnsɔn dɔnxɛne yɛngɛdeni, naxanye Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe sereyaan bama. 18 Ninginangan yi sa ti fɔxɔ igen dɛ.

13

Sube magaxuxi firinne fe

1 Nba, n yi sube magaxuxina* nde to tɛ fɔxɔ igen xɔɛ ra, xun solofere, feri fu a ma. Mangaya kɔmɔti taxamasenne soxi a feri fune ra, Ala rayelefu xinla nde sɛbɛxi a xunne birin ma. 2 N sube magaxuxin naxan to, na yi maliga burunna jarin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen sanne. A dɛɛn luxi alo yatan dɛna. Ninginangan yi a sɛnbɛn nun a manga gbɛɛn nun nɔ gbeen so a yii. 3 N yi a xunna nde to, na yi luxi alo e na a maxɔɔ gbeen ti naxan a faxɛ, koni na yiren bata yi bari. Dunuɲa muxune birin yi kabɛ gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a fɔxɔ ra. 4 Muxun birin yi ninginangan batu amasɔɔ a bata yi sɛnbɛn so sube magaxuxin yii. E yi sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo sube magaxuxini ito, nde nɔɛ a yɛngɛ?”

5 Waso falan nun marayelefu falan ti fena Ala ma, na sɛnbɛn yi sa sube magaxuxin dɛ, fe jaxin naba sɛnbɛn yi so a yii kike tonge naanin e nun firin. 6 A yi Ala rayelefu fɔɔ, a lu a xili kalɛ e nun Ala dɔxɔdena e nun naxanye birin ariyanna yi. 7 Yama sarijanxin yɛngɛ sɛnbɛn yi so a yii, alogo a xa e nɔ. Sɛnbɛn yi so a yii bɔnsɔnna birin nun yamane birin nun xuine birin nun siyane birin xun na. 8 Dunuɲa muxune birin e xinbi sinma nɛn a bun ma, naxanye birin xili mi sɛbɛxi Yɛɛɛ Diina Nii Rakisin Kitabun kui xabu dunuɲa da waxatini, naxan bata yi faxa nun e fe ra. 9 Nba, xa naxan tuli na, a xa a tuli mati.

10 Xa kasorasaan nagidixi naxan ma,
na sama nɛn kasoon na yati.

Xa sayaan nagidixi naxan ma silanfanna ra,

na faxama nɛn silanfanna ra yati.

Nanara, yama sarijanxin lan e xa e tunnafan e tɔgɔndiya.

* 13:1 Sube magaxuxin findixi yamanan manga gbeen sɛnbɛn misaala ra na waxatini. Yamanan manga gbeen yi dɛnkɛɛya muxune jaxankatama. A mɔn findɛ to dunuɲa mangane sɛnbɛ jaxin misaala ra.

11 Nba, n yi sube magaxuxi gbete† to mine bɔxɔni. Feri firin yi a ma, ne luxi alo Yεxεε Diin fenne, koni a yi falan tima alo ninginangana. 12 A yi sube magaxuxi singena nɔɔn birin nawalima a jɔxɔni, a yi a liga bɔxɔn nun a muxune birin yi e xinbi sin na sube magaxuxi singen bun ma, naxan maxɔlɔde jaxin bata yi bari. 13 Sube magaxuxi firinden ito yi kabanako taxamasenne ligama, a yi tɛen nagodo bɔxɔn ma muxune yetagi keli kore. 14 Senben naxan so a yii a xa kabanako taxamasenne raba sube magaxuxi singen jɔxɔni, na yi dunuɔa muxune mayenden, a yi a fala dunuɔa muxune xa a e xa sube magaxuxi singen sawuran nafala e suxuren na suben naxan bata yi maxɔlɔ silanfanna ra, a yi bari. 15 Senben yi so sube magaxuxi firinden yii alogo a xa niin bira sawurani, alogo na sawuran xa falan ti, a mɔn xa muxune faxa naxanye mi e xinbi sinma sawuran bun ma. 16 A yi a liga a muxune birin xa karahan taxamasenna yi lu e birin yiifanna ma hanma e tigi ra, muxudin nun muxu gbeena, nafulu kanna nun yiigelitɔna, xɔrɔn nun konyina. 17 Muxu yo mi nɔε seen sarε hanma e seen mati xa na taxamasenna mi a ma, sube magaxuxin xinla hanma a xinla taxamasenna xasabina. 18 Fɔ xaxinla xa sɔtɔ nen feni ito yi. Xa naxan xaxili na, na kanna xa sube magaxuxin xinla taxamasenna xasabini ito yatε ki fajɔ, a yi a bunna fala, amasɔtɔ xεmεna nde xinla nan a bunna ra, a tan ni i ra: kεmε sennin tonge sennin e nun sennin.‡

14

Muxu xunbaxine betina

1 Nba, n mɔn yi Yεxεε Diin to tixi Siyon Geyaan fari, e nun muxu wuli kεmε wuli tonge naanin wuli naanin nan yi a ra a xinla nun a Fafe xinla yi sebexi naxanye tigi ra.* 2 N yi fala xuina nde mε keli kore, naxan yi luxi alo ige walan gbeen xuina alo kuyen sarin xui gbeena. N fala xuiin naxan mε, na yi luxi nen alo kondan maxane nan yi kondan maxani. 3 E yi beti nenɛn bama manga gbɛden nun dalise naaninne nun fonne yetagi. Muxu yo mi yi nɔε a maxaranyε na betin ma fɔ na muxu wuli kεmε wuli tonge naanin wuli naaninna naxanye yi xunbaxi bɔxɔ xɔnna fari. 4 Ne nan mi e yetε raxɔsi jaxanle xɔn, e sarijan. E yi biraxi Yεxεε Diin fɔxɔ ra a na yi siga dεdε. E bata yi xunba muxune tagi e lu alo bɔxɔn bogise singe fajɔn naxanye fima Ala nun Yεxεε Diin ma. 5 Wule falan mi yi minima e dε mume! Fε yo mi yi e ra.

Maleka saxanne fe

6 Nba, n yi maleka gbete to tuganyε kore xɔnna ma. Habadan Xibaru Fajɔn falana a yii, a a ralima dunuɔa muxune ma, e nun siyane nun bɔnsɔnne nun xuine nun yamane birin. 7 A yi a falama a xuini texin na, a naxa, “E gaxu Ala

† **13:11:** Sube magaxuxi gbete findixi mangane seri batune misaala ra. Na waxatini, yamanan manga gbeen yi batuma alo alana nde. Naxanye findixi yamanan manga gbeen sawurane ki muxune ra, ne senben misaala nan sube magaxuxi firinden ito ra. Ne nan yi katama yamanan muxune birin xa mangan batu alo ala, anu, denkeleya muxune mi yi nɔε na lige. A finde to dunuɔa mangane seri batune fan misaala ra. ‡ **13:18:** 666: Ndee laxi a ra fa fala na yaten findixi wundo taxamasenna nan na lan Romi taan manga gbeen xinla na naxan xili Nero. Heburu xuiin nun Gireki xuiin sebelidine keden kedenna birin yi lanxi yatena nde ma men kaane gbee wundo kiini. Muxun na mangan xinla tongo, a yi a xinla sebelidine yatene sa e bode ma, na malaxin lanma kεmε sennin tonge sennin e nun sennin nan ma. Men kaane miriyani, solofere nan yatε kamalixin na. Sennin fan yi a yita fa fala, na muxuna fe mi kamalixi. * **14:1:** A mato Lankenemaya 7.4-8 kui.

yεε ra, ε yi binyen fi a ma, amasoto a kiti sa waxatin bata a li. E a batu, a tan naxan kore xonna nun bɔxo xonna nun foxo igen nun tigne daxi.”

⁸ Malekan firinden yi fa a foxo ra, a naxa, “Babilon taa gbeen† bata kala! A bata kala, a tan naxan a tinxintareyaan dolon fixi siyane birin ma.”

⁹ Malekan saxanden yi fa e foxo ra, a yi a xuini te, a naxa, “Xa muxu yo sube magaxuxin nun a sawuran batu, a yi tin a taxamasenna xa sa a tigi ra hanma a yiin ma, ¹⁰ na kanna fan Alaa xolon manpaan minma nen naxan saxi xolo igelengenna kui, a yi jaxankata teen nun dole teeni maleka sarijanxine nun Yεεε Diin yetagi. ¹¹ E jaxankata teen tutin tema nen habadan han habadan, matabu mi e xa koeen nun yanyin na e tan naxanye sube magaxuxin nun a sawuran batuma e tan naxanye tinma a xinla taxamasenna yi sa e ma.” ¹² Nanara, yama sarijanxin lanma nen e yi e tunnafan, naxanye Ala yamarine suxuma e denkeleya Yesu ma.

¹³ Na danguxina, n yi fala xuini me keli kore, a naxa, “Ito sebe: Sewan na kanne xa naxanye faxama Marigini folo iki ma.” Alaa Nii Sarijanxin naxa, “Nandin nan na ra, e e matabuma nen e wanli, amasoto e wanle biraxi e foxo ra.”

Se xabana bɔxoni

¹⁴ Nba, n yi kunda fixen to. Adamadi maligana nde yi doxi na kundaan fari, mangaya taxamaseri komotin xema daxin soxi a xun na, wolite xenxena a yii.

¹⁵ Maleka gbete yi keli Ala Batu Banxini, naxan yi doxi kundaan fari, a yi a xui ramini na ma, a naxa, “I ya woliten tongo, i seen xaba, amasoto se xaba waxatin bata a li bɔxoni, a bata mo.” ¹⁶ Nayi, naxan yi doxi kundaan fari, na yi a woliten nadangu bɔxo xonna fari, a bɔxo xonna se xaba daxin jan fefe!

¹⁷ Awa, n yi maleka gbete to kefe Ala Batu Banxini ariyanna yi, wolite xenxena nde na fan yii.

¹⁸ N mon yi maleka gbete to mine ariyanna saraxa badeni, naxan yi teen xun na. Wolite xenxen yi suxi naxan yii, a yi falan ti na xa a xuini texin na, a naxa, “I ya wolite xenxen naso bɔxo xonna manpa bogine ra, i yi e xaba amasoto e bata mo!” ¹⁹ Malekan yi a woliten nadangu bɔxon fari, a manpa bogine xaba. A yi e rawoli Alaa xolo gbeen manpa igen badeni. ²⁰ E sa manpa bogine bodon manpa bogi ige badeni taa xanbin na. Wunla yi mini manpa bogi ige badeni, a te han soone deni lanna, a bɔxon manpa ige baden ma han fayida kilo keme saxan jɔxon.

15

Malekane nun fitina donxene fe

¹ Nba, n mon yi taxamaseri gbee magaxuxi gbete to kore xonna ma, maleka solofere nan yi a ra fitina fe solofere yi naxanye yii. Fitina fe donxene nan ne ra, amasoto Alaa xolon kamalima ne nan xon ma.

² Na xanbi ra, n yi lonna nde to, a gbo alo foxo igena naxan mayilenma alo kilasi fixena, a basanxi teen na. N yi muxuna ndee fan to tixi na lonna ma naxanye sube magaxuxin no e nun a sawuran nun a xinla xasabina, Alaa kondenne yi suxi e yii. ³ E yi Alaa walikeen Musaa betin bama e nun Yεεε Diina betina, e naxa, “Marigina, Ala Senben Birin Kanna, I ya wanle gbo, e magaxu!”

† **14:8:** Babilon taan findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan jaxankatama Yoni waxatini alo Babilon taan yi Alaa yamaan jaxankatama Daniyeli waxatini.

Siyane birin ma mangana,
 i ya kiraan tinxin. Nɔndin nan a ra.
 4 Marigina, nde mi gaxuɛ i tan yɛɛ ra,
 a tondi i xinla binyɛ?
 Amasɔtɔ i tan nan keden pe sarijan.
 Siyane birin fama nɛn,
 e yi i batu.
 Amasɔtɔ i ya tinxinyaan bata makeɛnɛn.”

5 Na xanbi ra, n yi Ala Batu Banxin deɛn nabixin to kore, Alaa sereya bubuna. 6 Fitina fe soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi mini Ala Batu Banxini, e maxidixi taa dugi sarijanxine yi naxanye yi mayilenma, e kanke yi xidixi xɛma tagi xidine ra. 7 Awa, na dalise naaninna nde keden yi xɛma lenge solofere so maleka soloferene yii naxanye yi rafexi habadan Alaa xɔlɔn na. 8 Ala Batu Banxin yi rafe tɛɛ tutin na fata Alaa binyen nun a senbɛn na. Muxu yo mi yi nɔɛ soɛ Ala Batu Banxini han maleka soloferene fitina fe soloferene yi kamali.

16

Alaa xɔlɔ lengenne fe

1 Nba, n yi fala xui gbeen mɛ keli Ala Batu Banxini. A yi a falama maleka soloferene xa, a naxa, “E siga, ɛ sa Alaa xɔlɔ lengen solofereni itoe yixɛɛ bɔxɔ xɔnna ma!”

2 Maleka singen yi siga, a sa a gbee lengenni xɛɛ bɔxɔn ma. Sube magaxuxin taxamasenna yi muxun naxanye ma, e nun naxanye yi a sawuran batuma, fure jaxin yi mini ne fatin ma. 3 Malekan firinden yi a gbee lengenni xɛɛ fɔxɔ igeni. Igen yi liga alo muxu faxaxin wunla. Daliseen naxanye birin yi fɔxɔ igeni, ne birin yi faxa. 4 Malekan saxanden yi a gbee lengenni xɛɛ baane nun tigine yi, e birin yi findi wunla ra. 5 Malekan naxan yi igene xun na, n yi na xuiin mɛ, a naxa,

“I tinxin, i tan naxan na,
 i tan naxan yi na a fɔlɔni,
 i tan sarijandena,
 i bata kitin sa tinxinni,

6 bayo e bata i ya yama sarijanxin nun nabine wunla ramini.

Nayi, i bata wunla so e yii,
 e yi a min.

Na nan lan e ma.”

7 Awa, n yi fala xuiin mɛ keli saraxa gandeni, a naxa,

“Nɔndin na a ra,
 Marigina, Ala Senbɛ Birin Kanna,
 i kitine sama tinxinna nun jɔndin nin.”

8 Malekan naaninden yi a gbee lengenni xɛɛ sogen fari. Ala yi tin, sogen xa yamaan magan a yilinga gbeen na. 9 A yilinga gbeen yi muxune magan, e yi Ala xinla rayelefu, senbɛn naxan yii a fitina feni itoe rafa. E mi e xun xanbi so e yulubine yi, e yi Ala binya.

10 Malekan suulunden yi a gbee lengenni xɛɛ na sube magaxuxina manga gbɛɛn ma, a yamanan yi lu dimini, muxune yi lu e lenne xinɲɛ xɔɛni. 11 Ala Naxan Kore, e yi na rayelefu e xɔɛn nun e fure de jaxine fe ra. Koni e mi xɛte e kɛwali jaxine fɔxɔ ra.

12 Malekan senninden yi a gbee lengenni xɛɛ Yufareti baa gbeeni. Baan yi xara alogo mangan naxanye fama sa keli sogeteden binni, ne xa kiraan sɔtɔ.

¹³ Nba, n yi yinna saxan to minɛ ninginangan nun sube magaxuxin nun wule nabiin dɛ, e luxi alo xunɲɛne. ¹⁴ Yinnane nan yi ne ra naxanye kabanako feene ligama. E siga dunuɲa mangane birin fɛma alogo e xa e malan yengɛ so xinla ma Senbɛ Birin Kanna, Alaa lɔxɔ gbeena fe ra.

¹⁵ Marigin naxa, “A mato, n fa feen muxune ratɛrɛnama nɛn alo muɲadana. Sɛwan na kanna xa naxan luma a yɛɛ ra yi, a yi a dugine kantan alogo a ragenla nama mini, a yagi.”

¹⁶ Nba, yinnane yi mangane malan yirena nde yi dɛnaxan xili Heburu xuini Haramagedon.

¹⁷ Malekan solofereden yi a gbee lengenni xɛlɛ foyeni. Fala xui gbeen yi keli manga gbɛdɛni Ala Batu Banxini, a yi a fala, a naxa, “A bata ɲan!”

¹⁸ Kuyen ɲin masɔxonna nun xuine nun galan xuini yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti naxan ɲɔxɔn munma yi liga xabu muxune da! ¹⁹ Taa gbeen yi taxun saxanna ra. Siyane taane yi kala. Ala mi ɲinan Taa gbeen Babilɔn* xɔn, a yi a xɔlɔ gbeen manpa lengenna so mɛn kaane yii, alogo e xa Alaa xɔlɔn min. ²⁰ Ige tagi bɔxɔne birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa toma. ²¹ Balabalan kɛsɛ binyene yi lu yolɔɲɛ muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna liyɛ. Muxune yi Ala rayelefu na fitina balabalan kɛsɛna fe ra, amasɔtɔ na yi magaxu kati!

17

Yalunde ɲaxalan gbeena fe

¹ Na xanbi ra, lenge soloferene yi suxi maleka soloferen naxanye yii, na nde keden yi fa n fɛma, a naxa, “Fa be, yalunde ɲaxalan gbeena* fe kitin sama kii naxan yi, n xa na yita i ra, naxan findixi taa gbeen misaala ra naxan tixi baa wuyaxi longonna ra. ² Dunuɲa mangane yalunyaan liga a tan nan xɔn, dunuɲa muxune birin yi e min a yalunyaan dɔlɔn na han e xunne yi keli.”

³ Alaa Nii Sariɲanxin yi so n yi, malekan yi n tongo, a siga n na tonbonni. N yi sa ɲaxanla nde to, a dɔxi sube magaxuxi gbeela nde fari, Ala rayelefu falane yi sebɛxi naxan yiren birin ma a xinle ra. Xun solofere nun feri fu nan yi a ma. ⁴ Na ɲaxanla yi maxidixi dugi mamiloxin nun a gbeela nan na e nun xɛmaan nun bɔxɔ bun nafunle nun gɛmɛ tofɔɲine.† Xɛma igelengenna a yii, na rafexi fe haramuxine nun a yalunya fe xɔsixine birin na. ⁵ Xinla nde yi sebɛxi a tigi ra, wundo feen nan yi na ra, a naxa,

“Babilɔn Taa Gbeena,‡

Yalunde ɲaxanle nun dunuɲa fe haramuxine birin nga.”

⁶ Awa, n yi na ɲaxanla to, a minxin nan yi a ra yama sariɲanxin wunla nun Yesu a sere tɔgɔndiyaxine wunla ra. N to a to, n yi kabɛ kati. ⁷ Malekan yi n maxɔdin, a naxa, “I kabɛn nanfera? N ɲaxanla fe wundo feen bunna falama i xa nɛn e nun sube magaxuxin naxan a xalima, xun solofere nun feri fu naxan ma. ⁸ I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, koni iki, a mi fa na. Anu, a mɔn tema nɛn yili ɲaxin na, a sa halagi. Dunuɲa muxun naxanye birin xili mi

* **16:19:** Babilɔn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛn fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan ɲaxankatama Yoni waxatini alo Babilɔn taan yi Alaa yamaan ɲaxankatama Daniyeli waxatini. * **17:1:** Yalunde ɲaxalan gbeeni ito findixi Romi taan misaala ra. † **17:4:** bɔxɔ bun nafunla: Gɛmen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ iɛge yi xaxunna ndee kui. Na gɛmen xili nɛn “perili.” ‡ **17:5:** Babilɔn Taa Gbeena: Wundo falan na a ra naxan Romi taan nan ma fe falama.

seβexi habadan Nii Rakisin Kitabun kui benun dunuᵓa xa da waxatin naxan yi, ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e kabema nen, amasoto a yi na nun, koni a mi fa na iki, anu a mon fama nen.”

⁹ “Na ma, fo xaxinla nun fe kolonna nan xa lu en yi: Xun soloferene findixi na taan गयाan soloferene nan na, naxanla doxi naxanye fari. E mon findixi manga soloferene nan na. ¹⁰ Suulun bata kala. Keden mangayani iki, boden munma fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi nan tun nabama. ¹¹ Sube magaxuxin naxan yi na nun, koni a mi fa na, na yeteen findixi mangan solomasexeden nan na, a mon manga soloferene ye, a sigan halagin nan ma.”

¹² “I feri fuun naxanye toxi, ne findixi manga fuuna ndee nan na, naxanye munma mangayaan foβ singingen, koni e mangayaan ligama nen waxatidi bun ma sube magaxuxin waxatini. ¹³ E birin miriyaan keden: e e senben nun e fangan birin soma nen sube magaxuxin yii. ¹⁴ E Yexee Diin yengema nen, koni Yexee Diina e noma nen, amasoto Marigine Marigin nan a ra, e nun Mangane Mangana. E nun a muxu xilixine nun a muxu sugandixine nun a muxu togondiyaxine fan yi non soto.”

¹⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I igen naxanye toxi, yalunde naxanla yi doxi denaxan yi, bonsenne nun yamane nun siyane nun xuine nan ne ra. ¹⁶ I feri fuune nun sube magaxuxin naxanye toxi, ne yalunde naxanla rapaxuma nen, e yi a yii seene birin ba a yii, e yi a rageli. E yi a fati benden don, e yi a gan. ¹⁷ Amasoto Ala nan na saxi e boᵓeni, e xa a sagoon liga. E birin yi lan a ma, e yi e senben nawali sube magaxuxina mangayani han Alaa falan yi kamali.”

¹⁸ “I naxanla naxan toxi, na findixi taa gbeen nan na naxan mangayaan ligama dunuᵓa mangane birin xun na.”

18

Babilon kala fena

¹ Na danguxina, n mon yi maleka gbete to gode keli kore naxan senbe yi gbo, a non degen yi boxon birin yiyalan. ² A yi a xuini te, a naxa, “Babilon taa gbeen* bata bira, a bata kala!

A bata findi jinanne nun yinna naxine birin doxoden na e nun xoli paxin nun sube haramuxi xosixin sifan birin konna.

³ Amasoto siyane birin bata a yalunyaan doβo xolen min. Dunuᵓa mangane birin bata yalunyaan liga a xon.

Dunuᵓa yulane bata findi nafulu kanne ra a nafulu kanya gbeen xon.”

⁴ Na xanbi ra, n yi fala xui gbete me keli kore, a naxa, “N ma yamana, e keli a yi, alogo e nama basan a yulubine ra, e nun ne yi fitina fena ndee soto e bode xon.

⁵ Amasoto a yulubine bata e malan e bode fari te han kore xonna.

Ala mi jinanxi a fe naxine xon ma.

⁶ E a saranna fi

alo a bonne saranxi kii naxan yi, e a saranna fi a kewanle ra doxode firin.

A dolon saxi igelengenna naxan kui, e na rafe doxode firin.

* **18:2:** Babilon taa gbeen: Wundo falan na a ra naxan bunna neen fa fala Romi taana.

7 A binyen nun yɛtɛ yijaxunna naxan nagidi a yɛtɛ ma,
 ɛ na tɔrɔn nun a sɔxɔlɛn jɔxɔnna ragidi a ma.
 Amasɔtɔ a fala nɛn a yɛtɛ ma, a naxa,
 ‘A mato,
 n bata findi jaxalan mangan na,
 kaɲa gilɛ mi n na,
 n mi sunɛ mumɛ!’

8 Na ma, fitina feni itoe birin fama a ma nɛn lɔxɔ kedenni:
 furen nun sunun nun fitina kamɛna,
 a mɔn yi woli tɛɛni, a gan.
 Amasɔtɔ Marigina Ala sɛnben gbo
 naxan a kitin saxi.”

9 Dunuɲa mangan naxanye luxi yalunyaan nun yɛtɛ yijaxunni a xɔn, ne na
 a ganmatɔɔn tutin to tɛ waxatin naxan yi, e sunuma nɛn, e wuga a fe ra. 10 E
 gaxuxin yi sa ti wulani a jaxankatana fe ra, e yi a fala, e naxa,
 “Gbalona, gbalona,
 Babilɔn taa gbeena,
 taa sɛnbɛ kanna,
 i ya kitin bata fa i ma saɲa ma kedenni!”

11 Dunuɲa yulane fan sunuma nɛn, e wuga a fe ra, amasɔtɔ muxu yo mi
 fa e sare seene sarama sɔnɔn: 12 naxanye findixi xɛmaan nun gbeti fixɛn
 nun bɔxɔ bun nafunle nun pɛrili gɛmɛ tofajin nun taa dugi fajine nun dugi
 mamiloxine nun dugi fajɪ gbɛtɛ nun dugi gbeele nun wudi fajɪ sifane birin
 na e nun se fajɪn sifan birin naxanye rafalaxi sama jinna ra, e nun wudi
 fajine nun sulan nun wuren nun gɛmɛ fajɪ fixɛne, 13 e nun sinamon wudi
 xiri jaxumɛn nun se xiri jaxumɛne nun latikɔnɔnna nun mirihi latikɔnɔnna
 nun wusulanna nun dɔlɔn nun turen nun murutu fuɲin nun murutun nun
 jingene nun yɛxɛne nun soone nun wontorone nun konyine nun muxune
 niine. 14 Yulane yi a fala taan muxune xa, e naxa,
 “Sare seen naxanye birin xɔli i ma,
 ne bata tunun,
 i ya nafunle nun i ya nɔrɔn bata jan.
 E mi fa toma sɔnɔn!”

15 Yulan naxanye nafunla sɔtɔ na taani yulayani, ne sa tima nɛn wulani,
 amasɔtɔ e bata gaxu a jaxankatan yɛɛ ra, e wugama nɛn, e sunu. 16 E yi a
 fala, e naxa,
 “Gbalona.

Gbalon taa gbeeni ito xa.
 Na kaane yi maxidixi taa dugi fajin nin,
 e nun dugi mamiloxin nun a gbeela
 e nun xɛmaan nun gɛmɛ tofajine.

17 Nafulu gbee sifani ito bata raxɔri saɲa ma kedenni!”

Kunki ragine nun kunki kui muxune nun kunkin walikɛne birin yi sa ti
 wulani. 18 E gbelegbelema, e yɛɛn tixi a ganmatɔɔn tutin tematɔɔn na, e naxa,
 “Taa mundun yi maliga taa gbeeni ito ra?” 19 E lu gbangbanna sɛ e xunne yi
 sununi, e yi lu wuge, e sunu, e naxa,
 “Gbalona,
 gbalon taa gbeeni ito xa!
 Kunki kanne birin findixi nafulu kanne ra taani ito nin.
 A bata raxɔri saɲa ma kedenni!”

20 E sɛwa a halagi feen na,
 ε tan naxanye kore xɔnna ma,
 ε tan yama sariɲanxin nun a nabine nun a xεrane,
 ε fan xa sɛwa.

Amasɔtɔ Ala bata a makiti,
 a yi ε xun mafala kitin bolon.

21 Nba, maleka sɛnbɛmana nde yi gɛmɛ gbeen tongo alo se din gɛmɛna a yi
 a woli fɔxɔ igeni, a naxa,
 “Babilɔn taa gbeen nawolima ayi kala sɛnbɛ sifani ito nin,
 a mi fa to sɔnɔn.

22 Konden xuiin nun yenla xuiin nun xulen xuiin nun
 xɔta xuiin mi fa mɛma ayi sɔnɔn!
 Walikɛ kesuxi sifa yo mi fa toma ayi sɔnɔn.
 Se din xuiin mi fa mɛma ayi sɔnɔn!

23 Lenpu dɛgɛn mi fa toma ayi sɔnɔn.

Naxalandin nun ɲaxalandi kanna xuiin mi fa mɛma ayi sɔnɔn.

Na birin bayo ε yulane yi findixi dunuɲa sɛnbɛ kanne nan na.

Na birin bayo ε dunuɲa muxune birin mayenden nɛn ε woyimɛya feene xɔn.

24 Alaa nabine nun a yama sariɲanxin wunla minixi Babilɔn taan nin
 muxun naxanye birin faxa bɔxɔni,
 ne wunla goronna a tan nan ma.”

19

1 Na danguxina, n yi fala xui gbeen mɛ kore naxan yi luxi alo gali gbeen
 xuina, a naxa,

“Tantunna Ala xa!

Kisin nun binyen nun sɛnbɛna en ma Ala nan yii!

2 Amasɔtɔ a kitine sama ɲɔndin nun tinxinna nin.

A bata ɲaxalan yalunxi gbeen makiti

naxan yi dunuɲa kalama a yalunyaan na.*

A mɔn yi a walikɛne faxa feen saran a ra.”

3 E mɔn yi a fala, e naxa,

“Tantunna Ala xa!

Taan gan tutin luma nɛn tɛ habadan.”

4 Fori mɔxɔɲɛn nun naaninne nun dalise naaninne yi e xinbi sin, e yi Ala batu,

a dɔxi a manga gbɛɛni, e naxa,

“Amina! Tantunna Ala xa!”

Yɛɛɛ Diina ɲaxalandi tiin ɲaxaɲaxana

5 Na xanbi ra, fala xuiin yi keli manga gbɛɛni naxan a fala, a naxa,

“E en ma Ala tantun,

ε tan a walikɛne birin,

ε tan naxanye gaxuxi a yɛɛ ra,

muxudin nun muxu gbeena.”

6 Nba, n yi fala xuiin mɛ, naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a mɔn yi luxi alo
 ige walan gbeen xuina, e nun kuye sarin gbeen xuina. A naxa,

“Tantunna Ala xa!

Amasɔtɔ en Marigina,

Ala sɛnbɛn birin kanna nan mangayaan nabama!

7 En sɛwa, en ɲaxan.

* 19:2: ɲaxalan yalunxin findixi wundo falan na lan Romi taan ma.

En yi binyen fi a ma!

Bayo YEXEE Diina naxalandi tiin waxatin bata a li,
a naxalandin bata a yitɔn.

⁸ Dugi fajɪ sarijanxin mayilenxin bata so a yii a maxidi seen na.”

Dugi fajɪn findixi yama sarijanxina tinxinyaan misaala nan na.

⁹ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Ito sebe: ‘Sewan na kanne xa naxanye xilixi YEXEE Diina naxalandi tiin sewa bande donni.’ ” A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Alaa nɔndi falane nan itoe ra.”

¹⁰ N yi n xinbi sin a bun ma a batu feen na, koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga! I walike boden nan n tan na e nun i ngaxakedenna naxanye birin na Yesu a fe seren ba. Ala nan xa batu!” Bayo Yesu a fe sereya falan findixi Alaa Nii Sarijanxin nabiya falane nan na.

Soo ragiin nun soo fixena fe

¹¹ Nba, n yi kore xɔnna to rabixi, n yi soo fixen to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nen Tinxinna nun Nɔndina. A kitin nun yengen nabama tinxinna nin. ¹² A yeene yi luxi alo tee degena. Mangaya taxamaseri wuyaxi yi soxi a xun na. Xinla yi sebexi a ma, muxu yo mi naxan kolon, fɔ a tan. ¹³ Domaan naxan yi ragodoxi a ma, na bata yi sin wunli. A xili nen, “Alaa Falana.”

¹⁴ Ariyanna ganle yi biraxi a fɔxɔ ra, e yi dɔxi soo fixene fari. E maxidixi taa dugi fixe sarijanxini. ¹⁵ Silanfana xɛnxɛn yi minima a de, a yi siyane noma naxan na. A tan nan mangaya xɔdexɛn ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra.† A tan nan manpa bogine bodonma Ala Senben Birin Kanna xɔlɔ gbeen manpa ige badeni. ¹⁶ Xinla sebexi a domaan nun a danban ma, a naxa, “Mangane Mangana, Marigine Marigina.”

¹⁷ Nba, n yi malekan to tixi sogan tagi. Xɔnla naxanye birin yi kore foyeni, a yi falan ti ne xa a xuini texin na, a naxa, “E fa be, e fa e malan Alaa donse donna malan gbeena fe ra, ¹⁸ alogo e xa fa mangane suben don e nun sofa kuntigine nun senbemane nun soone nun soo ragine e nun muxune birin, xɔrɔne nun konyine, muxu gbeen nun muxudina.”

¹⁹ N yi na sube magaxuxin to, e nun dunuɲa mangane nun e ganle. E yi malanxi alogo e xa na kanna yenge naxan dɔxi soo fixen fari, e nun a ganla. ²⁰ E yi sube magaxuxin suxu, e nun wule nabiin naxan yi kabanako feene ligama a yetagi a muxune mayenden naxanye xɔn e yi tin sube magaxuxin taxamasenna xa sa e ma, e yi a sawuran batu. E firinna birin jɛjɛn yi woli ayi tee darani naxan degema dole teen na. ²¹ Naxan yi dɔxi soo fixen fari, silanfanna naxan yi minima na de, na yi a dɔnxene faxa, xɔline yi lugo e binbine ra.

20

Nee wuli kedenna mangayana fe

¹ Nba, n yi malekan to godɛ keli kore, yili naxin deɲinna a yii e nun yɔlɔnxɔn kuye gbeena. ² A yi ninginangan suxu, sari fonna, Yinna Mangana, Setana, a yi a xidi, a lu na han jɛe wuli keden. ³ Malekan yi a woli yili naxin na, a yi na sɔxɔn a ma, a taxamasenna sa a ma, alogo a nama fa siyane mayenden han jɛe wuli kedenna yi kamali. Na na dangu, fɔ a mɔn xa fulun nen han waxatidi.

⁴ N yi manga gbɛdene to. Naxanye yi dɔxi e yi, kiti sa senben yi so ne yii. Naxanye xunne bata yi sege e de Yesu a fe sereyaan nun Alaa falana

† 19:15: Yaburin 2.9

fe ra, naxanye mi sube magaxuxin nun a sawuran batu, naxanye mi tin a taxamasenna xa sa e tigi ra hanma e yiin ma, n yi ne niine to. E niin mon yi bira e yi e nun Alaa Muxu Sugandixin yi mangayaan liga han jee wuli keden. ⁵Faxa muxun donxene niin mi birama e yi han jee wuli kedenna yi defe. Faxa muxune kenla sayani, a folon nan na ra. ⁶Sewan muxune xa naxanye na lu na keli singeni sayani. Sayaan firinden mi sebbe sotoma e tan ma, e findima nen Ala nun a Muxu Sugandixina saraxaraline ra, e yi mangayaan liga a xon han jee wuli keden.

Setana na fena

⁷Na jee wuli kedenna na dangu waxatin naxan yi, Setana raminima nen kasoon na. ⁸A minima nen a siyane birin mayenden boxon tongon naaninne birin yi alogo a xa e malan yengen xili ma, na yi xili sa “Gogo nun Magogo.”* E wuya ayi alo foxo igen menensinna. ⁹E fama nen e boxon yiren birin li, e sa yama sarijanxin daaxaden nabilin e nun Alaa taa rafanxina. Koni teen yi godo keli kore, a yi e halagi. ¹⁰Na Yinna Mangana, Setana naxan e mayenden, na yi woli tee darani naxan degema dole teen na, sube magaxuxin nun wule nabiin denaxan yi. E lu jaxankataxi yanyin nun kdeen na habadan han habadan.

Kiti donxena fe

¹¹Nba, n yi manga gbede fixe gbeen to, e nun naxan yi doxi a yi. Boxo xonna nun kore xonna e gima a yee ra, e mi fa to sonon. ¹²Na xanbi ra, n yi faxa muxune to, muxu gbeene nun muxudine, e tixi manga gbeden yetagi. Kitabune yi rabi, Kitabu gbete fan yi rabi. Nii Rakisin Kitabun nan yi na ra. Faxa muxune yi makiti alo a yi sebexi kii naxan yi kitabune kui, lan e kewanle ma. ¹³Foxo igen yi a gbee faxa muxune ramini, sayaan nun laxira fan yi e gbee faxa muxune ramini, e birin yi makiti e kewanle ma. ¹⁴Nayi, sayaan nun laxira yi woli tee darani. Na findin sayaan firinden nan na, tee darani. ¹⁵Naxan yo xili mi to sebexi Nii Rakisin Kitabun kui, na wolima ayi nen tee darani.

21

Kore xori nenun nun boxo xori nenena fe

¹Na xanbi ra, n yi kore xori nenun nun boxo xori nenun to. Amasoto kore xori singen nun boxo xori singen bata yi tunun, foxo igen mi yi fa na sonon. ²Awa, n yi Alaa Taa Sarijanxin to gode keli ariyanna yi Ala fema, Yerusalen nenena, a yitonxi alo jaxalandin naxan a yitonxi siga a xemen nalandeni. ³N yi fala xui gbeen me manga gbedeni, a naxa, “Ala doxoden bata lu adamadiine tagi! A luma nen e fema, e findi a yamaan na. Ala yeteen luma nen e fema, a findi e Ala ra. ⁴A yi e yegen birin fitan e yee ra yi, sayaan mi fa luma na sonon hanma sununa hanma wugana hanma xolena. Amasoto fe fonne bata jan.”

⁵Na xanbi ra, naxan yi doxi manga gbedeni, na yi a fala, a naxa, “N bata feen birin findi a nenun na!” A mon yi a fala, a naxa, “Ito sebe, amasoto fe ragidixin nun jondin nan falani itoe ra.” ⁶A mon yi a fala n xa, a naxa, “N tan nan Alifa nun Omega ra.* Na nan na ra, a folon nun a rajanna. Xa min xonla naxan ma, n siimaya tigi igena nde soma nen a yii, a sare mi na. ⁷Na nan

* **20:8:** Alaa yamaan yaxune xili na kiini Nabi Esekiyeli kitabu yiren kui. A mato Esekiyeli sora 38 han 39 kui. * **21:6:** Gireki xuiin gbee sebelidine folon nan Alifa ra, a rajanna yi findi Omega ra. Na nan na ra, a folon nun a rajanna.

findima nɔ sɔtɔ muxun kɛɛn na. N findima nɛn a Ala ra, a yi findi n ma diin na. ⁸ Koni nafigine nun dɛnkɛlɛyatarene nun muxu xɔsixinɛ nun faxa tiine nun yanga suxune nun kɔɛramuxune nun suxure batune nun wule falane birin, nɛ tan gbeɛn tɛɛ daraan nan na naxan dɛgema dole tɛɛn na. Sayaan firinden nan na ra.”

Yerusalɛn nɛnɛna fe

⁹ Lenge soloferen yi suxi maleka soloferen naxanye yii, naxanye yi rafexi fitina fe dɔnxɛ soloferene ra, na nde keden yi fa n fɛma, a naxa, “Fa be, n xa naxalandin yita i ra, Yɛxɛɛ Diina naxanla.” ¹⁰ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi siga n na geya gbeɛn fari pon, a sa Taa Sarijanxin yita n na, Yerusalɛn naxan godo keli ariyanna yi Ala fɛma. ¹¹ Alaa nɔrɔn yi a ma, a mayilenma alo yasipi gɛmɛna alo gɛmɛ fixɛna. ¹² Yinna yi taan nabilinxi, a mate, a gbo. So dɛ fu nun firin yi a ma. Maleka fu nun firin tixi na dɛɛne ra. Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne xinle sɛbɛxi dɛɛne ma. ¹³ Sogeteden binni dɛ saxan, kɔmɛna ma dɛ saxan, yiifanna ma dɛ saxan, sogegododen binni dɛ saxan. ¹⁴ Bɛtɛn sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, Yɛxɛɛ Diina xɛra fu nun firinne xinle sɛbɛxi e ma.

¹⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xɛmaan na, alogo a xa taan maliga e nun a dɛɛne nun a yinna. ¹⁶ Tongon naanin nan yi taan ma. A kuyan nun a yigboon yi lan. Malekan yi taan maliga se maliga tamin na: kilo wuli firin. A kuyan nun a yigboon nun a yiteɛn birin yi lan. ¹⁷ Malekan yi yinna maliga adamadiine se maliga kiini, nangɔnna yɛ kɛmɛ tonge naanin e nun naanin. ¹⁸ Na yinna yi tixi yasipi gɛmɛn nan na, taan yi tixi xɛma fajin nan na. A fixa alo kilasina. ¹⁹ Taan nabilinna yinna bɛtɛn sadene yi rayabuxi gɛmɛ fajin sifan birin na: yasipi gɛmɛn nan yi a bɛtɛn sade singen ma, a firindena safiri gɛmɛna, a saxandena agati gɛmɛna, a naanindena emerodi gɛmɛna, ²⁰ a suulundena onixi gɛmɛna, a sennindena karinɛliya gɛmɛna, a soloferedena kirisoliti gɛmɛna, a solomasɛdɛna bɛrili gɛmɛna, a solomanaanindena topasi gɛmɛna, a fudena kirisopirasi gɛmɛna, a fu nun kedendena yasinti gɛmɛna, a fu nun firindena ametisi gɛmɛna. ²¹ A so dɛ fu nun firinne birin yi rafalaxi gɛmɛ fajine nan na. Dɛ keden kedenna birin yi rafalaxi pɛrili gɛmɛ tofajin keden nan na. Taan kira gbeɛn yi rafalaxi xɛma fajin nan na, a fixa alo kilasina.

²² Koni n mi Ala Batu Banxin se to na taani, amasɔtɔ Marigina, Ala Senbɛn Birin Kanna nun Yɛxɛɛ Diin nan findixi Ala Batu Banxin na. ²³ Taan mako mi yi sogen nun kike dɛgen ma, amasɔtɔ Alaa nɔrɔn yi a yiyalanma. Yɛxɛɛ Diin nan a lɛnpun na. ²⁴ Dunuɟa siyane sigan tima a dɛgen nan ma, dunuɟa mangane fama nɛn e binyen na a xɔn. ²⁵ Taan dɛɛne mi ragalin mumɛ, amasɔtɔ kɔɛɛn mi soma na yi mumɛ! ²⁶ Siyane birin fama nɛn e binyene nun e xunnayerenne ra a xɔn. ²⁷ Koni se sarijantare yo mi soɛ na taani, hanma fe xɔsixi rabana hanma wule falana, koni fɔ naxanye xili sɛbɛxi Yɛxɛɛ Diina Nii Rakisin Kitabun kui.

22

Ariyanna

¹ Malekan yi siimaya baa igen fan yita n na. A fixa alo kilasina, keli Ala nun Yɛxɛɛ Diina manga gbɛdeni. ² Siimaya wudin yi tixi taan yama malanden tagi, e nun baan fɔxɔ firinne ra, naxan yi bogima sanɟa ma fu nun firin nɛɛn bun

ma. A yi bogima nen kike yo kike. Siyane rakendeya seen nan yi a deene ra.

³ Danga mi fa na sonon.

Ala nun Yexee Diina manga gbeden luma nen na taani. A walikene yi a batu.

⁴ E yi a yetagin to, a xinla yi lu e tigi ra. ⁵ Koeen mi fa soe mumε, e mako mi fa luma lenpu degen ma hanma sogena, amasoto Marigina, Ala nan e luma kenenni. E luma nen mangayani habadan han habadan.

Yesu fa fena fe

⁶ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe ragidixin nun jondin nan falani itoe ra. Marigina, Ala naxan xaxinla fima nabine ma, na nan a malekan nafaxi alogo a xa sa a yita a walikene ra naxan fama ligadeni.”

⁷ Yesu naxa, “N famatōn ni i ra. Sewan na kanna xa naxan na nabiya fala sebexini itoe suxu.”

⁸ N tan Yoni nan feni itoe mexi, n yi e to. Nba, n to e mε, n yi e to, malekan naxan yi e yitama n na, n yi bira na san bun ma, alogo n xa a batu. ⁹ Koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga de! I walike boden nan n na, e nun i ngaxakeden nabine e nun naxanye birin fala sebexini itoe suxuma. Ala nan batu!” ¹⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I nama nabiya fala sebexini itoe findi wundo feene ra de. Amasoto waxatin bata maso. ¹¹ Xa tinxintaren naxan na, na xa lu tinxintareyani. Xa xosiden naxan na, na xa lu xosi fe rabani. Xa naxan tinxin, na xa lu tinxinyaan fari. Xa naxan sarijan, na xa lu sarijanni.”

¹² Yesu naxa, “N fama n ni i ra. N fama nen birin kewanla saranna ra n yii. ¹³ N tan nan Alifa nun Omega ra, na bunna neen fa fala a singen nun a donxena, a folon nun a rajanna.”

¹⁴ “Sewan na kanna xa naxanye e domane xama alogo e xa siimayaan wudin soto, e so taan so deene ra. ¹⁵ Koni fe xosixi rabane nun koreramuxune nun yalundene nun faxa tiine nun suxure batune nun wule falan nafan naxanye birin ma, ne luma nen taan fari ma.”

¹⁶ “N tan Yesu bata n ma malekan xe ε ma alogo a xa sa sereyani ito ba denkeleya yamane xa. Dawuda bōnsōnna nan n na, keli a denbayani. Tagalan saren nan n tan na, naxan tema xotōnni.”

¹⁷ Awa, Alaa Nii Sarijanxin nun jaxalandin yi a fala, e naxa, “Fa be!” Naxan yo na a mε, na fan xa a fala, a naxa, “Fa be!” Xa min xonla naxan ma, na xa fa. Xa naxan wama siimaya igen xon, na xa a rasuxu, a mi sarama.

Fala Dōnxena

¹⁸ N muxune nan maxadima naxanye birin nabiya fala sebexini itoe mema, xa naxan nde sa e fari, Ala fitina feene sama nen na kanna fari naxanye sebexi kitabuni ito kui. ¹⁹ Xa naxan yo nde ba nabiya fala sebexini itoe ra, Ala na kanna gbee bama nen siimaya wudin nun taa sarijanxina fe yi, naxanye fe falaxi kitabuni ito kui.

²⁰ Naxan feni itoe seren bama, na naxa, “Nōndin na a ra, n fama n ni i ra.” Amina! Marigi Yesu fa! ²¹ Marigi Yesu xa hinan ε birin na.